CHA

A

HI

Digitized by Google

LAONICI

CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM LIBRI X.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΚΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΚΑ.

LAONICI

CHALCOCONDYLÆ

ATHENIENSIS

HISTORIARUM LIBRI DECEM.

Interprete CONRADO CLAUSERO Tigurino.

CUM ANNALIBUS SULTANORUM,

Ex interpretatione JOANNIS LEUNCLAVII:

Acceſſit Index Gloſſarum Laonici Chalcocondylæ, ſtudio & opera
CAROLI ANNIBALIS FABROTI JC.

VENETIIS,
EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMÆI JAVARINA,
M. DCC. XXIX.

Bibliothecæ Domus Prof. Neap. Soc. Jes.
Catal. ingeript.

Digitized by Google

Digitized by Google

LECTORI.

EDITIONI *novæ Laonici Chalcocondylæ multum acceſſit*; Candide Lector: *non enim clam te eſt, eos qui priorem curarunt, vel inemendatis codicibus uſos, vel operarum negligentia bene multa menda in eam irrepſiſſe. Hinc lacunæ plures, quas ex Regiis codicibus ſupplevimus: hinc pleraque corrupte edita, quæ fidem meliorum codicum ſecuti, quantum potuit emendavimus. Varias etiam lectiones e duobus manu ſcriptis codicibus excerptas in ora exhibemus, quibus interdum quæ in priore editione adſcriptæ erant, confirmantur. Et utique tamen laudanda eorum opera, qui primi Græca ex veteribus codicibus Palatinis in lucem protulerunt, quæ Interpres non ediderat. Joannes Balthaſar Baumbachius Græcæ & Hebrææ linguæ Profeſſor Heidelbergenſis ſtudium & operam ſuam impenderat, ut emendate Laonicus ederetur. Sed id Librorum fatum eſſe videtur, ut in vitioſos codices fere incidant, qui primi Græcum, vel Latinum auctorem publicant. Et qui poſtea meliores nacti ſunt codices, feliciores quidem ſunt, minime autem ad rem litterariam juvandam proniores. De nomine vero auctoris non convenit: nam alii Chalcondylem, alii Chalcocondylem appellant. Regia exemplaria,* Καλχοκανδύλλω *habent tam in libri epigraphe, quam pag.* CLXXXI. d. *ut quo nomine cenſeri debeat certo definiri non poſſit propter codicum varietatem. Utro autem nomine eum indigitemus, multum laborandum non eſt.*

Præterea nova quædam Græcobarbara occurrunt apud Laonicum & Ducam, quem e tenebris eruit eruditiſſimus vir Iſmael Bullialdus. Ea nos Gloſſario adhibito explicuimus, non hinc inde auctorum locis emendicatis, ed fere ex libris hactenus ineditis prolatis: Semper enim curæ nobis fuit, ut e penu mere noſtra depromeremus quod auctori, quem illuſtrandum ſuſcepimus, inſerviret: & certum eſt, ſi quando prodierit Lexicon Byzantinum, in quo vocabula difficiliora ac Græcobarbara, quæ in omnibus Hiſtoriæ Byzantinæ Scriptoribus occurrunt, explicabuntur, poſſe nos acceſſione nova congeriem illam locupletare. Ea de re tamen penes eos, quorum opera Lexicon illud in lucem exibit, per me arbitrium eſto. Verum quidem eſt, ex quo Hiſtoriæ Byzantinæ editioni præeſſe cæpi, de Lexico Byzantino edendo cogitaſſe, ſed nolo viris doctiſſimis occaſionem hanc de Republica litteraria bene merendi præripere. Gloſſarium hoc noſtrum mox ſequetur alterum in Conſtantini Manaſſis Annales, in quo conſcribendo eadem diligentia uſus ſum, qua in cæteris componendis. Interim hoc utere ſi tanti eſt, & vale.

Digitized by Google

GLOSSARIUM.

A

Pag. 142. c. ΑΓΙΑΔΕΣ.) ex Aſia oriundi pedites.

Pag. 94. b. ΑΖΑΠΙΔΕΣ.) Azapides, Genitzari. Ducas Hiſt. Byzantinæ c. 38. ἐς τὴν Αζαπίδων λίθον ἄρας, καὶ κόρης κρύσας. & cap. 39. οἱ δὲ τῆς αὐλῆς τῷ τυράννῳ Αζάπιδες, οἵ καὶ Γενίτζαροι κέκληνται.

Pag. 193. d. ΑΛΑΝΙΚΑ.) Arma ærea quibus utebantur Alani. Peſſime in codice quo uſus fuerat Meurſius, legebatur Ἀλιτικά.

Pag. 96. b. ΑΛΟΦΑΤΖΙΔΕΣ.) Mercenarii milites.

Pag. 96. a. ΑΜΟΥΡΑΧΟΡΙΟΙ.) Januæ milites.

B

Pag. 96. c. ΒΙΞΟΡΙΔΕΣ.) vide ξόρισδις.

Pag. 117. f. ΒΙΤΑΞΙΔΕΣ.) Milites Turcici.

E

Pag. 95. a. ΕΜΟΥΡΑΛΑΜΙΟΙ.) Signiferi Turcici

Pag. 191. d. ΕΞΟΔΙΑΣΤΗΣ.) Diſpenſator. Sic exponit auctor Coronæ pretioſæ.

Θ

Pag. 6. d. ΘΥΡΑΙ.) βασιλέως. Regis Januæ.

I

Pag. 205. e. ΙΑΝΙΤΖΑΡΙΟΙ.) Janitzari.

K

Pag. 191. d. ΚΑΡΑΒΙΟΝ.) vide ad Conſtant. Manaſſ.

Pag. 101. b. ΚΕΝΤΗΡΙΩΝ.) Centurio. κένταρχος, ἑκατόνταρχος. vide ad Cedrenum.

Λ

Pag. 112. ΛΕΝΤΙΟΝ.) Lentium, linteum. unde Græcis λέντιον, Joannis Evangeliſtæ cap. XIII. verſ. 4. καὶ λαβὼν λέντιον. Nonnus, λινέην μίτρην exponit. Arrianus in Periplo maris rubri: λέντια καὶ διπρόσια. Georgius Alexandrinus in vita Chryſoſtomi: καὶ γυμνοὶ περιῆγον τὴν πόλιν, καὶ τὴν πλατεῖαν ἐζωσμένοι μόνῳ λεντίῳ, ἢ χλαίνῃς. a Lentio, Lentiarius negotiator in veteri inſcriptione apud Gruterum pag. DCXLIX. 5. Heſychius & Phavorinus: λέντιον, περίζωμα ἱματικόν.

Pag. 193. ΛΩΡΙΚΙΟΝ.) vide ad Cedrenum & Anaſtaſium.

N

Pag. 113. ΝΑΖΗΡΑΙΟΙ.) Turcorum monachi.

Π

Pag. 206. ΠΑΣΙΑΣ.) Baſſa Turcarum. vide ad Nicet.

Pag. 191. ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ.) Præfectus exercituum, vide Nicetam in Balduino Fland. pag. 387. c. edit. Reg. Codinus de offic. cap. v. num. 17. ſignificare videtur, Protoſtratorem non ideo dici, quod ſit primus Imperialium Stratorum, id eſt, eorum, qui Imperatorem in equum ſublevabant, de quibus jam actum ad Cedrenum & Nicetam, ſed quod antecederet totum exercitum. Πρωτοστράτωρ ergo de quo Ducas & Chalcocondyles, eſt primus belli dux, vel præfectus exercitus.

Σ

Pag. 96. ΣΑΡΑΠΤΑΡΙΟΣ.) Pincerna, vide in πιγκέρνης.

Pag. 205. ΣΠΑΧΟΓΛΑΝΟΙ.) Inter excubitores aulæ Turcicæ, Codex tamen quo uſus eſt interpres, habebat, σωθογλάνες, ut Regius.

T

Pag. 207. ΤΖΕΧΟΙ.) Boemi.

Φ

Pag. 137. ΦΑΚΖΗ.) Sic legebatur in editione priore, ſic etiam Regii codd. in ora autem unius Latine explicatur, *factionem*.

Digitized by Google

DE LAONICO CHALCOCONDYLA.

TURCICÆ *gentis Hiſtoriam, ab Ottomanno Orthogulis filio, qui circa annum* 1300. *regnare cæpit, uſque ad Mahometem II. qui Conſtantinopolim anno Chriſti* 1453. *occupavit, & deinceps uſque ad annum* 1464. *Laonicus Chalcocondyles Athenienſis decem libris expoſuit.*

I. *Horum primo Turcarum originem & familias ac Duces præcipuos ſeptem, qui poſt Tartaros langueſcentes, Aſiam minorem inter ſe partiti ſunt: & in his Ottomanni, & filii Orchanis, qui Niceam Bithyniæ cepit, & Amurathis I. qui Thraciæ partem occupavit, res geſtas complexus eſt.*

II. *Hiſtoriam Bajazetis, qui anno Chriſti* 1373. *Turcis imperare cæpit, poſtea Sigiſmundum Imp. ad Nicopolim vicit, Byzantium octo annos obſedit, Emanuelis in Italiam & Galliam auxilii petendi cauſa ſuſceptam profectionem.*

III. *Tamerlanis Scythæ originem, incrementa & expeditionem adverſus Bajazetem.*

IV. *Filiorum Bajazetis Joſuæ, Moyſis, & Mahometis I. ſucceſſionem, & filiorum Emanuelis Byzantini Imp. nomina: Raineri item & Antonii, Ducum Atticorum hiſtoriam recitat.*

V. *Amuratis II. initia, ordo politiæ & militiæ Turcicæ. Theſſalonica a Græco Imp. Venetis vendita, a Turcis occupata. Bella cum Caramano, & Huniade, Genuenſium item inteſtina ſeditio, commemorantur.*

VI. *Synodum Ferrarienſem, cui Joannes Paleologus interfuit: Uladislai Ungariæ & Nerii Athenarum Ducis initia.*

VII. *Prælium Amuratis & Uladislai ad Varnam, expeditiones in Peloponneſum adverſus Scanderbegum & Huniadem, atque Amuratis anno Chriſti* 1450. *Defuncti mortem recenſet.*

VIII *Mahometes II. Conſtantinopolim expugnat, Chalcedonem deditione capit, Belgradum obſidet, Scanderbegum oppugnat, & reditus regni Turcici enumerat.*

IX. *Peloponneſum, Athenas, Ameſtrim, Synopen in Ponto & Trapezuntem occupat.*

X. *Lesbum inſulam, Jaitzam ac Cliſſam Illyrici urbes ſibi ſubjicit, & bellum a Venetis & Matthia Ungariæ rege anno Chriſti* 1463. *illatum fortiter depellit.*

D. CHYTRÆUS in Chronologia.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ.

LAONICI

CHALCOCONDYLÆ

ATHENIENSIS

HISTORIARUM

DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER PRIMUS.

CONRADO CLAUSERO *Tigurino Interprete.*

* Λαονίκου Χαλκοκονδύλου ἱστορίαι ἢ Ἀποδείξεων Ἱστορικῶν βιβλία ἐννέα ἢ Ὀνομάστον. sic in app.

ΛΑΟΝΙΚΩι Αθηναίῳ τῷ κατὰ τὸν βίον οἱ ἐπί θέαν τι καὶ ἀκοὴν ἀφιγμένων ἐς ἱστορίαν ξυγγέγραπται τάδε· ὥστε δὲ καὶ τοῦτο χρέως ἐκτετιμῶσθαι τῇ φύσει ἅμα οἰόμενος, καὶ μηδὲν αὐτῶν ἀκλεῶς ἔχειν ἐς τοὺς ἐπιγιγνομένους. ξυνίσχθέντων, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὐδαμῇ ἐλασσόνων τῶν κατὰ τὸν οἰκουμένην ποτὲ γενομένων μνήμης ἀξίων. Τῆς τε Ἑλλήνων φημὶ τελευτῆς τὰ ἐς τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐπισυμβεβηκότα, καὶ Τούρκων ἐπὶ μέγα δυνάμεως, καὶ ἐπὶ μέγιστον τῶν πώποτε ὄντων ἀφικομένων. Ἀφ' ὧν δὴ τὸν τῇδε τοῦ βίου δαιμονίαν ἐπὶ πάντα φερομένην ἐπιλιγόμενος, ἔχων αὐτῇ καὶ ἄλλο τι ἄλλως θέμις ἡγοῦμαι εἶναι, περὶ ἀμφοῖν τούτοιν, μνήμην ποιεῖσθαι οὐκ ἄνευ. Συγγραφὴν δὲ τήνδε ἀποδεικνύμενοι, ἐπιμνησόμεθα καὶ περὶ ἄλλων, τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην γενομένων, οὐκ ἀμφὶ τόνδε τὸν ἐπ' ἐμοῦ χρόνον, οἷς τε αὐτὸς παρηγενόμην θεασάμενος. Καὶ πάμπαν ἀπό τε τοῦ εἰκότος, μάλιστα δὲ συμβαλλόμενος, καὶ ὡς ἔτι παρὰ τῶν τὰ ἀμείνω φρονούντων ἰδόκουν πυθέσθαι περὶ αὐτῶν. ἀλλ' ἢν μάλιστα ἔχοι ὡς ἀσφαλίσασθαι ἐπὶ τὸ ἄμεινον ἀληθείας εἰρῆσθαι. Μηδὲ ἐκεῖνό γε πάνυ ἐκφαύλως ἔχειν ἡμῖν, ὡς ἰδιωτικῇ φωνῇ ταῦτα διίξιμεν, ἐπεὶ καὶ τῇ Ἑλλήνων φωνῇ, πολλαχῇ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην διέσπαρται, καὶ συχναῖς ἐγκαταμέμικται.

Chalc. Hist.

JAONICUS Athenienſis, quæ viſu, quæque auditu percepit, cum adhuc in vivis foret, litterarum monumentis mandare ſtatuit: partim quidem ut naturæ graciam debitam referret, partim vero quod putaret nihil non illorum memorabile vitium iri poſteris. Complectitur enim hoc opus (ut mea fert opinio) res geſtas fama nequaquam minores illis, quæ umquam in univerſo iſto terrarum orbe contigiſſe memorantur. Duo autem continet: Græcorum regni interitum, & quæ mala in ipſum redundarunt: nec non Turcos, qui brevi in tantas creverunt opes, ut opibus & potentia mortales omnes qui umquam fuere, longo intervallo infra ſe relinquant. Qui, quamvis nunc rerum potiantur, & præſentis vitæ felicitatem conturbent, & in diverſum abripiant: tamen cenſeo fore (ut & meum calculum adjiciam) tempus, quo res ipſorum in contrarium vergant. De utriuſque tamen, Græcis pariter & Turcis hiſtoriam contexere, non arbitror injucundum fore. Hiſtoriam autem iſtam conſcribentes, faciemus mentionem & aliorum quæ in orbe acciderunt: nec tamen meo tempore, ut quibus interfuerim oculatus teſtis. Cætera vero, non ſequutus veriſimiles conjecturas, nec ut acceperim ab his qui magis ſapere videbantur, tradam: verum, ut hiſtoriæ ſeries tuto feratur, ea adducam, quæ quam proxime ad veritatem acceſſerint. Nec nobis vitio vertatur, quod Græca

Edit. Pariſ. pag. 1.

Autoris intentio & fides.

pag. 2.

Hiſtoriæ hujus ſtatus.

Græcæ linguæ celebritas.

Digitized by Google

lingua operi isti adhibetur. Si quidem ea hodie per totum quasi orbem est dispersa, & nationibus omnibus fere immixta conspicitur: cujus gloria cum sit excellens, excellentior tamen accedet, quando regno alicubi haud contemnendo præfuerit rex Græcus, & qui ex eo nascentur, reges: aut quando Græcorum filii in unum collecti, patrio more respublicas sibi quam jucundissime administraverint, reliquis vero quam potentissime imperaverint. Græci quidem præclaris factionibus editis, quo pacto ingentem sibi pepererint gloriam, & quemadmodum inter cætera etiam in Europam, Libyamque venerint, Gangen Oceanumque adierint, cum ad ista loca processerint alii plurimi, quos inter Hercules, & ante hunc Bacchus Semeles filius, præterea Lacedemonii & Athenienses, postea Macedonum rex, ejusque successores, & quo ordine singula hæc gesta sunt, plurimi annalibus condiderunt. Græci autem præcipue hunc laborem sibi delegerunt, quia præ cæteris tempore longiore durarunt, fortunamque virtute vacuam, numquam tamen moderatam plurimis generationibus obtinuerunt. His præterea per totum orbem prospero rerum successu utentibus, comperio Assyrios, gentem antiquissimam, memoriam sui facientes longissimam, Asiæ imperium occupasse. Dein Medos ad Asiæ imperium subvectos, duce Sarbare (quem Justinus Arbactum & Arbacen vocat) Sardanapalum Assyrior. regem regno deturbantes. sed Asiæ monarchiam tandem amiserunt, victi a Cyro Persarum rege. At hinc Persarum reges adeo in immensum aucti sunt, ut etiam in Europam trajecerint. Deinde haud multis sæculis post Alexander Macedonum rex, erepta Persis Asiæ monarchia, Indis devictis, Europæ Asiæque parte haud pœnitenda debellata, suis reliquit imperium. Exinde Romani cum essent nacti imperium in orbe longe lateque maximum, tenentes fortunam virtuti æquilibrem, commiserunt Romam Pontifici maximo. Ipsi vero ductu Cæsaris transierunt in Thraciam: & in ea regione ubi Asiæ proxima est, Byzantium urbem Græcam, (quæ nunc Constantinopolis est) Thraciæ metropolim constituentes, cum Persis, a quibus gravissime adfligebantur, plurima prælia fecerunt. Græci autem ex eo tempore Romanis commixti, cum his aliquanto plures numero essent, linguam suam patriosque mores ad finem usque constanter retinuerunt. nec tamen patrium nomen ipsis remansit, verum mutatum est. Nam Byzantii reges non amplius istud nomen gestaverunt, sed magna cum veneratione seipsos Romanos Imperatores, & Cæsares, nec Græcorum reges, nuncupaverunt. Romanos quidem accepimus, & ipsum Pontificem maximum, cum longo tempore concertassent cum Græcis, in Christianæ religionis quibusdam articulis, tandem a Græcis defecisse. Romanum autem Cæsarem nunc e Gallis, nunc e Germanis eligentes, legatos, nullam prorsus occasionem omittentes, miserunt ad Græcos: ut convenientes, in unum, conciliumque concelebrantes, concordiam, quantum ad Christianam religionem attinet, inter sese conglutinarent. At Græci noluerunt, cum plurimis annis adversus Romanos contentiones movissent, patrium religionis suæ cultum perturbari. Hac dissidii causa permoti

Græcorum res.

Assyriorum Imperium.

Medorum.

Persarum.

Macedonum.

Romanorum.

Edit. Paris. pag. 3.

Constantinus Imperium ad Græcos transfert ann. 331.

Schisma Latinorum & Græcorum 870.

Α κ) κλίος μὲν αὐτῇ μέγα τὸ παραυτίκα, μειζον δὲ κ) ἐς αὖθις, ὁκόσοι δὲ ἀνὰ βασιλείαν ἐφαύλιον, Ἑλλήνων γε αὐτὸς βασιλεὺς, κ) ἐξ αὐτοῦ ἐσόμενοι βασιλεῖς. ἢ δὴ κ) οἱ τῶν Ἑλλήνων παῖδες ξυλλεγόμενοι, κ) τὰ σφῶν αὐτῶν ἤθιμα, ὡς ἥδιστα μὲν σφίσιν αὐτοῖς, τοῖς δὲ ἄλλοις ὡς κράτιστα πολιτεύοιντο. Ἑλλήνων μὲν δὴ ὅσα ἀποδεικνύμενοι ἔργα μεγάλα τε κ) περιφανῆ, ἐπὶ μέγα ἀφίκοντο κλέος κατά τε ἄλλα, κ) Εὐρώπην, κ) δὴ κ) Λιβύην, ἐπὶ Γάγγην τε κ) Ὠκεανὸν ἔτι ἰόντες. ἐπὶ τούτοις δὲ προελθόντων ἄλλων τε πολλῶν, κ) δὴ κ Ἡρακλέης, κ ἔτι πρότερον Διονύσου τε Σεμέλης υἱὸς, κ) πρός γε ἔτι Λακεδαιμονίων κ) Ἀθηναίων. μετὰ δὲ τούτους Μακεδόνων τε Βασιλεὺς, κ) ἅ πω ὕστερον ἡγεμονίαν ἐχόντων, πολλοὶ πολλαχῇ ἔργα ὡς ἐγένοντο, ἄλλοι ἐπιμνησάμενοι κ) συνεγράψαντο. Ἑλλήνων μὲν δὴ τούτων διεφθάρησαν, ἐπὶ πολὺ ὡς μάλιστα τῷ χρόνῳ ἀναγόμενοί κ) ἐπὶ συχνὰς γενεὰς τύχῃ ἀρετῆς ἐναντίᾳ χρῶνται ἀπαραλλάκτῳ, ξύμπαν δὲ ὠδάμα. ἐπὶ τούτων τε δὴ πολλαχῇ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἀδαιμονούντων, Ἀσσυρίης μὲν τὸ παλαιότατον ἐπυθόμεθα ἀκοῇ ἐπὶ τὸ μνήμης μακρότατον ἀφικομένης, ἐπὶ δὲ τῆς Ἀσίας ἀρχὴν προελθοῦσα. μετὰ δὲ ταῦτα, Μήδων ἐς τὸν καθισαμένης ἡγεσαμένου Σαρβάρεω, τὸν Σαρδαναπάλλου Ἀσσυρίων βασιλέος τὸν κ) ἡγεμονίαν ἀφελομένου, ὕστερον ὑπὸ Περσῶν τὸν Βασιλήιον ἀποβαλεῖν, ἡγεμόνος Κύρου τε Καμβύσεω, κ) Πέρσας τὸ δὴ τοῦδε ἐπὶ μέγα χωρῆσαι δυνάμιος, πρῶτα μὲν καὶ ἐς Εὐρώπην ἐμβάντας. Μετὰ δὲ ταῦτα ὕστερον ὑπὸ πολλῶν γενεῶν Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου Μακεδόνων Βασιλέα, Πέρσας ἀφελόμενον τὸν τε ἡγεμονίαν, κ) Ἰνδοὺς καταστρεψάμενον, κ) Λιβύης μοῖραν οὐκ ὀλίγην, πρός τε κ) Εὐρώπης, τοῖς μετ' ἐκεῖνον Βασιλεῦσι καταλιπεῖν. ἐς ὃ δὴ Ῥωμαίους ἐπὶ τοῦδε τῆς οἰκουμένης μεγίστου ἀρχὴν ἀφικομένους, ἱστορίαν ἔχοντας τύχῃ τῇ ἀρετῇ, ἐπιτρέψαντας Ῥώμῃ τῷ μεγίστῳ αὐτῶν Ἀρχιερεῖ, κ) βάντας ἐς Θρᾴκην ὑφηγουμένου ἐπὶ πάσῃ τῇ Βασιλέως, κ) Θρᾴκης ἐπὶ χώραν, ἥτις ἐς τὴν Ἀσίαν ἐγγυτάτω ἵκνεῖται, Βυζάντιον Ἑλληνίδα πόλιν, μητρόπολιν σφῶν ἀποδεικνύντας πρὸς Πέρσας, ὑφ' ὧν ἀνέκειτο ἐπιπόνως, τ' ἀγῶνα ποιεῖσθαι, Ἑλλήνάς τε τὸ ἀπὸ τοῦδε Ῥωμαίοις αὐτῶν ἐπιμιγνύντας. γλῶσσαν μὲν κ) ἤθη τὸ πολλῷ πλείονας Ῥωμαίων Ἕλληνας αὐτῶν ἐπικρατεῖν, διὰ τέλους φυλάξαι· τοὔνομα μέντοι μηκέτι κ) τὸ πάτριον καλυμένους ἀπολέσθαι. κ) τοῦτο Βασιλεῖς Βυζαντίου ἐπὶ τὸ σφᾶς αὐτοὺς σεμνοῦσθαι, Ῥωμαίων Βασιλεῖς τε κ) Αὐτοκράτορας ὀνομαλεῖν, Ἑλλήνων δὲ Βασιλεῖς οὐκέτι ὠδάμα ἀξιοῦν. Τοὺς μέντοι Ῥωμαίους ἐπυθόμεθα κ) αὐτῶν Ἀρχιερέα τὸν μέγιστον, ἐκ ὀλίγα ἄττα κ) τὰ θρησκείαν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διενεχθέντα, ἔχειν δὲ ταῦτα ἄλλα τε Ἑλλήνων, κ) δὴ κ * Βασιλέα ἐπιφορίζομένους, ὁτὲ μὲν ἀπὸ Γαλατῶν, ὁτὲ δὲ ἀπὸ Γερμανῶν, ἐς τόνδε ἀεὶ τὸν χρόνον ἀποδεικνύναι. Διαφερόμενοι δὲ ἀεὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐκ ἔστιν ὅτε ἔλειπον, ὡς τε τὰ ἐς θρησκείαν σφίσι ξύμφορά τε κ) ξυνῳδὰ καταστῆσαι ἀλλήλοις, κατὰ ταυτὸ ξυνιόντας. Καὶ μέντοι Ἕλληνας μὴ ἐθέλησαι Ῥωμαίοις διὰ χρόνου συμφερομένοις, τὰ πάτρια σφίσι καθεστῶτα συγχέαι. κ) ἀπὸ ταύτης δὴ τῆς διαφο-

* Βασιλέα Ῥωμαίων

ρᾶς συχνὸς πῃ τῇ ἠπείρῳ, ἢ δὴ ἡ * Ενετὸς, ἐπ' παῖδι τῷ Ρωμαίων Αρχιερέως σόλῳ στρατώσθαι μεγάλῳ ἐπὶ τὸς Ελλήνας, ἢ ἐπόντας ἐς τὸ Βυζάντιον ἀφικέσθαι, ἢ Βυζαντίῳ τὴν πόλιν καὶ κράτος ἑλεῖν· Βασιλέα τε Βυζαντίου ἢ Ελλήνων τὸς ἀρίστους σὺν αὐτῷ βαβάντας ἐς Ἀσίαν. ἀφικομένους δὲ ἀποδεικνύναι σφίσι Νίκαιαν Ἑλληνίδα πόλιν, τὰ βασίλεια ἐν αὐτῇ ποιουμένους. Μετὰ δὲ ταῦτα ὑπὸ παλαιοῖς ἔτεσιν ὕστερον, ἀνάλαβεῖν τε αὖθις Βυζάντιον, κρύφα ἐσελθόντας ἐς τὴν πόλιν. Καὶ ἐς τὴν Εὐρώπην αὖ βαβάντας βασιλεύσαι ἐν αὐτῇ βασιλέοντας. Βασιλέα δὲ Ελλήνων μὴ παῦσαι Ιωάννην ἐπὶ ξυρῷ ἀκμῆς ἤδη αἰθόμενον τὰ Ελλήνων πράγματα, λαβόντα τε τὸς Βυζαντίου Αρχιερεῖς, καὶ Ελλήνων τὸς ἐλλογίμους, βαπλεῦσαι αὐτόν τε ἐς Ιταλίαν· ἐς γε τὸν ὑπὸ Τούρκων ἐπιπεμπόμενον οἱ κίνδυνον, ἐπιτηδείαν οἰόμενος οἴσεσθαι, ἢν ἐκείνοις τὰ κατὰ τὴν θρησκείαν ξυμβῇ. Γενόμενον δὲ ἐν Ιταλίᾳ, ἢ κοινωνησάμενον τῇ Ρωμαίων Αρχιερεῖ, τὴν περὶ τὴν θρησκείαν βαφορὰν, εἰς βάλεξιν μὲν αὐτῶν καταστῆναι πολυπραγμοσυνῶν, πάλαι τε ὄντα δὲ ξυμβῆναι αὐτῷ ἅμα τοῖς Ελλησι τὰ κατὰ τὴν βαφορὰν σφίσιν ξυνωδὰ ἀποδεικνυμένους, ἢ τὴν βαφορὰν σφίσι βαλομένην. Επιτυχίας δὲ τυχόντα ἐν μέρει, ἀνακομίζεσθαι αὖθις ἐπὶ Βυζαντίου. Τὸς μέντοι Ελλήνας ἐπ' οἴκου γενομένους μὴ ἐμμεῖναι τοῖς ἐν Ιταλίᾳ ἢ ἐν συνόδοις πεπραγμένοις, ἀξιοῦντας σφίσι μηδαμῶς δίαγε εἶναι Ρωμαίους, εἰς δὲ μὴ εἶσια δὴ χωρεῖν συντίθεσθαι τὰ παράπαν. ἢ ὅπως βαφορὰ βᾶ πόλις γενέσθαι Ελλησι τὰ πρὸς Ρωμαίους. Ταῦτα μὲν ἐς ποσὸν μοι ἀκριβῶς ἔχοντα ἐπιδεδείχθω, πρεῖπα τῶς Ελλήνων Βασιλείας, ἢ τῶς ἐς Ρωμαίους ἐχούσας βαφορᾶς. ὡς δὲ ὐκ ὀρθῶς πάγε ἐς Βασιλείαν, ἐς ποιῶμα αὐτῷ προσγεγράφθω τόνος. Παραγενόμενος μὲν ὖν αὐτὸς ἐγὼ, ἐπὶ τόνδε τὸν βίον, κατέλαβον Ελλήνας τε ἢ Ελλήνων Βασιλέα, ὑπό τε τῇ ἐν Θρᾴκῃ γενῶν ἀρχῇ· μὴ ἔχ ταῦτα, ἢ ὐκ' αὐτῶν γε τῶν βαρβάρων ἐ ἄλλης ἀρχῆς ἀπολελαμένης, ἀρχὴν ἔχ βραχέα τινὰ περιέχειν, Βυζάντιον, ἢ Βυζαντίου ἐ κάτω παραλίαν, ἄχρις Ηρακλείας πόλεως, κατὰ δὲ Εὔξεινον πόντον, ἐ ἄνω παραλίαν ἄχρι Μεσημβρίας πόλεως· Πελοπόννησόν τε αὖ ξύμπασαν, πλὴν ἢ τριῶν ἢ τεττάρων πόλεων τῶν Ενετῶν. ὑσταίτας Λῆμνον, Ιμβρον, ἢ νήσους τὰς αὐτῷ ταύτῃ, ἐν τῷ Αἰγαίῳ κειμένας. Ως δὲ ταῦτα ἅπαντα ξυνέβη γενέσθαι, ὡς τὰ τῶν Ελλήνων πράγματα κατὰ βραχὺ ἀπώλετο, φθειρόμενα ὑπὸ Τούρκων, ἢ ὡς τὰ ἐκείνων μεγάλα ἐγένετο, ἐς μέγα αἰεὶ ἐς τόνδε τὸν χρόνον ἴσπα δαιμονίας ἐπιμνησόμεθα ἐπιξιόντες, ἐφ' ὅσον δὴ ἐς τὸ ἀκριβέστερον ἐπυθόμεθα.

Τούρκους δὲ ὧν ἐγὼ ὐκ οἶδ' ὅτι ἂν καλέσαιμι κατὰ τὸ παλαιὸν, ὥστε πάλαθεν μὴ ἁμαρτεῖν· Οἱ μὲν δὴ Σκυθῶν ἀποφύσιν τὸς Τούρκους οἱόντας εἶναι, ὀρθότερον δὲ συμβαλλόμενοι περὶ αὐτῶν, ἢ τὸ ἐς ἔθη ἐ πολὺ διαφόρως καθεσταμένους, γλώττῃ σφίσιν μάλα μὲν χρῆσθαι ἔτι ἢ νῦν τῇ αὐτῇ. Σκύθας τε γὰρ φασὶ τὸ ἕβδομον ἤδη ἀπὸ Τανάιδος ὡρμημένους, καταστρέψασθαι ἐ ἄνω Ασίαν, Πάρθων ἐ ἡγεμονίαν ἐχόντων, τότε Περσῶν χώραν ἢ Μήδων, ἢ Ασσυρίων. μετὰ

A Occidentalium plurimi, adjunctis etiam Venetis, Pontifice maximo sic instigante, decreverunt classe maxime magna proficisci adversus Græcos. Appellentes igitur Byzantium urbem, eam vi ceperunt. Rex autem Byzantius cum Græcorum optimatibus fugam iniens, contulit se in Asiam. Quo cum venissent, elegere Nicæam urbem Græcam, eamque regni sedem declararunt. Cum anni intercessissent pauci, Byzantium recuperarunt, cum quam maxime occulte in eam se recepissent. Reversi igitur Byzantium, relicta Asia, regni gubernacula diu tenuerunt. Tandem Græcorum rex Joannes, Intelligens Græcorum res in summo periculo, quasi inter malleum & incudem, versari, adsumptis Byzantii episcopis, necnon Græcorum doctis, conscendit navem, & in Italiam profectus est; existimans, si convenissent cum Romanis in negotio religionis, se hos auxiliares habiturum ad bellum iam haudubie a Turcis imminens. Cum autem ad colloquium venisset cum Pontifice Romano Eugenio tum quarto, super religionis controversia, disputatio cum magna altercatione utrinque exorta est. Postremo eo res deducta est, ut Græci pariter & Romani in religionis negotio consentirent, discordiaque omnis quam longissime submoveretur. Rex igitur Græcorum auxilii a Romanis aliquantulum nactus, domum rediit. Græci reversi Byzantium, acta edocent eos, qui domi manserant: qui quidem noluerunt stare his quæ acta erant in Italiæ synodis, putantes, sibi neutiquam fas esse, consensum præstare Romanis nefaria asserentibus. Hinc perpetuo discordiam fovisse Græcos in negotio religionis adversus Romanos constat. Hæc quidem hactenus, quantum præsenti historiæ conducere videtur, de Græcorum regno, & continua horum dissensione adversus Romanos, dixisse sufficiat. Itaque tum ipsorum regnum, tum nomen non recte appellatum est. Ego igitur cum attigissem hæc tempora, animadverti Græcos, horumque regnum primo sub Thracibus exitisse: postea reliquo regno a barbaris exutos, parvum quoddam regnum gubernasse, videlicet Byzantium: Byzantiique maritimam regionem inferiorem, Heracleam urbem usque: & juxta Euximum Pontum maritimam regionem superiorem, usque ad urbem Mesembriam: præterea Peloponnesum omnem, extra tres aut quatuor Venetorum urbes: adhæc Lemnum & Imbrum, insulasque ibi in mari Ægeo sitas. Ut autem singula hæc contigerint, ut Græcorum res paulatim interierint a Turcis accisæ, ut Turcorum res usque incrementum sumpserint, ut iidem ad maximam pervenerint felicitatem usque ad præsens tempus, singula hæc explicabimus, quam exactissime & verissime audivimus.

Latini occupant Imperium Constantinopolitanum 1200. Græci recuperant 1285.

Joan. Paleologus 1438.

Edit. Paris. pag. 4.

Græcorum inclinatio, & Turcorum successus.

Turcos ego nescio quodnam antiquitus nomen tenuisse dicam, ne a vero aberrare videar. Quidam putant eos a Scythis, quos Tartaros nominant originem trahere: non malam sequuti conjecturam, videlicet quod moribus haud multum inter se differant, linguaque utantur etiamnum nec multum dissimili. Ajunt enim, Scythas septenis vicibus a Tanai progressos, Asiam superiorem devastasse, Parthis ea tempestate rerum summa potientibus: necnon Persarum, Medorum, Assyriorumque regiones tenenti-

Turcorum origo.

Scytharum septem expeditiones in Asiam.

bus. Hinc peragrata quoque inferiore Asia, Phrygiam, Lydiam, & Cappadociam suo imperio adjecisse. Etiam nunc videre est, ut fertur, plurimos istius generis homines ubique per Asiam dispersos, moribus & victus ratione referentes Scythas Nomades (quos pastores sive armentarios non absurde dicas) nullibi in Asia certas & fixas habentes sedes. Illi & alia conjectura ducuntur, quia confirmare nituntur, Turcos Scytharum esse progeniem, quod inferioris Asiæ regionem gentes
Edit. Paris. pag. 5. Turcorum barbaræ incolant, Lydiam, Cariam, Phrygiam, & Cappadociam, qui lingua & reliquo quotidianæ vitæ usu nihil discriminis habere cognoscuntur a Scythis agentibus in ea regione, quæ inter Tanaim & Sarmatiam excurrit. Sunt qui existimant, Turcos e Parthorum progenie descendere. Hos enim, cum persequutionem hostilem a Scythis vagis, qui Nomades dicuntur a permutandis pabulis, paterentur, in inferioris Asiæ regionem
Nomades. contendisse constat. Cumque & ipsi vagi incertis sedibus mapalia sua plaustris circumferentes, eo loci versarentur, per eas urbes esse disseminatos tandem, apparet. Exinde istud hominum genus contigit Turcos, quasi Nomades, vocitari: Alii ex Turca, Persarum urbe magna & opulenta, hoc hominum genus progenitum esse, tradunt: & hinc profectos, Asiæ inferioris regionem tandem in suam ditionem redegisse totam perhibent. Sunt quibus magis placet, Turcos ex Cælesyria & Arabia, vel ex Scythia, in istam regio-
Homar legislator. nem, habentes secum legislatorem Homarem sive Omarem, delatos esse, Asiæque imperium tandem obtinuisse, viventes instar Nomadum. An autem commemoratæ sententiæ singulæ veritatem complectantur, aut cui earum quis accedere tuto ausit, nequeo quam tutissime & verissime pronunciare. Mihi tamen probabilius videtur, assensum præstare illis, qui Turcorum originem in Scythas referunt: cum manifestum sit, Scythis, qui adhuc hodie in Europa Orientem versus ætatem agunt, optime convenire cum Turcis in foro, emporiis, & commerciis. Victus & reliquus vitæ usus etiamnum utrisque par est: quia Scythæ universæ imperitaverunt Asiæ. Idem etiam insinuat no-
Turci etymon. men Turcorum, significat enim hominem, qui agrestiorem victus rationem sequitur instar Nomadum, & maximam vitæ partem in eo consumit. Genus hoc Turcorum cum esset magnum, & in immensum auctum, compertum habeo in partes sive tribus quasdam esse divisum: inter quas, fuisse tribum * Oguziorum, hominum genus nec malum, nec imbelle. Ex his natus est * Duzalpes, vir æqui justique studiosissimus, Oguziorum dux. Hunc accipio ob fortitudinem suam plurimum esse laudatum, tantæque fuisse justitiæ (Oguziis namque jus dicebat) ut litigantes ipsum eligerent arbitrum in re qualibet: sententiamque, quam ferebat, utraque pars læta accipiebat. Hanc viri æquitatem deprehendentes Oguzii, impetrarunt, precibus fatigantes regionis istius regem, (qui tum erat Aladines nomine) ut eum acciperent sibi judicem. quod ubi contigit, semetipsos tradiderunt Duzalpi, ut
pag. 6. secum ageret, secundum quod existimaret res Oguziorum optime habituras. Deinde cum filius hujus nomine Oguzalpes, (qui & Aguzalpes) imperium Oguziorum tribus sibi vendicasset, ad tyranni-

* *al.* Agutiorum.
* *al.* Judizalpes.

Ἢ τοῦτο ἐπικαταβάντας ἐς τὴν κάτω Ἀσίαν, ἐπὶ Φρυγίαν, Λυδίαν τε, καὶ Καππαδοκίαν, πᾶσι τοῖσδε τὴν χώραν ὑποχείρια σφίσι ποιήσασθαι. καὶ σημεῖόν ἐστιν ἰδεῖν, ὅ λέγουσι, πολλὰ τὸ γένος τοῦτο πολλαχῇ τῆς Ἀσίας ἐπιπεμόμενα, ἀφὸς Σκυθῶν τῶν Νομάδων ἤθη τε καὶ δίαιταν τεταμμένα, ὥσαμεῖ τῆς Ἀσίας ἔχον καταφανῆ τὴν ὁμοιότητα. * κρίνειν δὲ ἔστι συμβάλλοντας, ὡς Ἀσίας τὴν κάτω χώραν ἐνοικοῦντα βάρβαρα ἔθνη Τύρκων, Λυδίαν, Καρίαν, Φρυγίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Σκύθαις τοῖς ἀπὸ Ταναΐδος ἐπὶ Σαρματίαν χώραν ἐπινεμομένοις ὁμόγλωττα τὰ ἐπὶ, ἓν ὁμόσκηνα. Εἶναι δὲ Πάρθων ἀπογόνους Τύρκας φασὶ εἶναι. Τύρκας δὲ ὑπὸ Σκυθῶν τῶν Νομάδων διωκομένους, ἐς τὴν κάτω Ἀσίαν ἐπικαταβῆναι, καὶ ἐς τὸ Νομαδικώτερον ἀποκλίναντας συνοικῆσαι ταύτῃ ἀνὰ πᾶς πόλεις. καὶ ἀπὸ τούτου ὡς δὴ Νομάδας Τούρκους τὸ γένος τοῦτο καλεῖσθαι. Ἄλλοι δέ φασιν ὑπὸ Τούρκης τῶν Πέρσῶν πόλεως μεγάλης τε καὶ εὐδαίμονος ἀφορμηθέντα τὸ γένος τοῦτο διεσχηρίζονται, καὶ ἐς τὴν κάτω χώραν τῆς Ἀσίας ἀπαλλαττομένους συνοικῆσαι ταύτῃ ἀνὰ τὴν Ἀσίαν ἐπικαταφύντας τῇ χώρᾳ. Εἰσὶ δὲ οἳ βούλονται, Τούρκους ὑπὸ Συρίας μᾶλλον τῆς κοίλης καὶ Ἀραβίας, ἢ ἀπὸ Σκυθῶν, ἐπὶ τήνδε τὴν χώραν ἀφικομένους μὲν Ὁμάριον τὸν τὴν νομοθεσίαν ὑφηγησάμενον, ἐπὶ τὴν τῆς Ἀσίας ἀρχὴν προϊσταμένους. καὶ ταύτῃ ἀνὰ τὸν καταλειφθέντας, ἐς τὸ Νομαδικώτερον ἀποκλίναι. Ὡς μὲν οὖν τούτων ἕκαστα ἔχει ἀληθείας, καὶ τί ἂ δεῖ τοῦτον χωρεσώτας πυθέσθαι ἄμεινον, οὐκ ἔγωγε ξυμβαλέσθαι ὡς ἀσφαλίσασθαι. Τοσόνδε μέντοι εἰρήσεται, ὡς τοῖς ἀπὸ Σκυθῶν γενέσθαι τὴν ἀρχὴν τούτοις διισχυριζομένοις, ἔχοι ἂν τις συμφέρεσθαι ἄμεινον, ὅτι τὸ Σκύθας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ πρὸς ἕω ἔτι καὶ νῦν ἤγγενομένους, κατὰ τὴν Ἀγερὰν καλουμένην, τῇ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Τύρκων ἐπαίειν ἀ χαλεπῶς διαίτῃ τε καὶ σκευῇ ἔτι καὶ νῦν τῇ αὐτῇ ἄμφω τοῦ γένους ἐχρωμένους, ὅτι τὸ Σκύθας ἐπικρατῆσαι ἁπάσης τῆς Ἀσίας. Δηλοῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτό, ἀπὸ τῶν Νομαδικῶν διαίταν ὁρμημένον, καὶ ἀπὸ ταύτης ἀπὸ βίου πλέον αὐτῷ ποιούμενον. Τὸ δὲ γένος τοῦτο τῶν Τύρκων μέγα τε ὂν καὶ ἐπὶ πολὺ δῆκον, ἐς μοίρας ἐπίσαμαι διῃρῆσθαί τινας, ἄλλας τε δὴ καὶ Ὀγουζίων τὴν μοῖραν, γένος οὐ φαῦλον οὐδὲ ἀγεννές. ἀπὸ τούτου δὲ τῶν Ὀγουζίων, γενέσθαι * Ἰσδουζάλπαν ἄνδρα ἐπιεικῆ τε, καὶ τῆς τῶν * Ὀγουζίων μοίρας τὴν ἡγησάμενον. Τοῦτον δὲ ἐπ' ἀρετῇ τοσοῦτον ἀποκεκομισμένον, δικαιότατόν τε ἅμα γεγενῆσθαι, καὶ τοῖς Ὀγουζίοις διαιτητὴν καταστάντα, ἑλομένοις δικάσαι σφίσιν αὐτοῖς δίκην λυτικὴν, ὁπότε ἐπιδικάσοιτο τοῖς προσιοῦσιν αὐτῷ ἀπαλλάττεσθαι ἀγαπῶντας ἑκατέρους, οἷς ἂν ἐπιδικάσαιτο· καὶ τοῦτο φασὶν ἐνιδόντας αὐτῷ τοὺς Ὀγουζίους διαπραξαμένους πρὸς τῆς χώρας βασιλέα, ἐπισῆσαι σφίσιν αὐτοῖς τὸν Ἰσδουζάλπην δικαστήν. μετὰ δὲ τοῦτο ἐπιτρέψαι σφᾶς αὐτῷ σχεθεῖναι, ἢ ἂν αὐτῷ δοκοίη· ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν τοῦτου παῖδα Ὀγουζάλπην διαδεξάμενον τὴν ἀρχὴν τῶν Ὀγουζίων μεί-

a κρίνειν δὲ ἔστι συμβάλλοντας. R. ut in cont.

ρας, ἐπὶ τὸ τυραννικώτερον ἐξηγήσαθαι, ὡς τε τοὺς Ἕλληνας πολεμικοῦτα καὶ τὴν Ἀσίαν μέγα δόξαι μῆσαι. Ὀρθογρύλη δὲ Ὀγυζάλπεω παῖδα δραστήριόν τε ἐς τὰ πάντα γενόμενον, καὶ ἐπὶ πολέμους ἠγυναίμενον, ἄλλῃ τε πολλαχῇ δόξαι μῆσαι, καὶ δὴ καὶ πλοῖα ναυπηγησάμενον ἐπιληζύειν τισὶ, ἐπιπλέοντα ἐν τῇ Αἰγαίῳ, τήν τε Ἀσίαν, καὶ Εὐρώπην ἐπικειμένας. καὶ τὴν Εὐρώπην πορθοῦντα, τάς τε ἄλλας καὶ ἐς Ταίναρον ἐμβάντα πόλιν τὸν καὶ τοῦ Λίνου, ἐπὶ πολὺ τῷ ποταμῷ σὺν ταῖς ναυσὶ ἐσπλεῦσαι· λέγεται δὲ αὐτὸν καὶ ἄλλῃ τε πολλαχῇ τῆς Εὐρώπης ἀποβάσεις ποιήσασθαι, καὶ ἐπὶ Πελοποννήσου ἀφικόμενον, καὶ ἐπὶ Εὔβοιαν καὶ Ἀττικὴν, τήν τε χώραν δῃῶσαι, καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ἀποσκευάμενον, μεγάλα κερδάναι· Ὀρθογρύλην δὲ τοῦτον μὴ ταῦτα ἐν τῇ Ἀσίᾳ ξαπόμενον φασὶν ἀγρυπαγῆ τῆς πατρικίδος χώρας, ἐπιξήναι τε ἐκ τότε ὁρμώμενον, ξυναγείραι τε στράτευμα, καὶ ἐπιόντα, καταστρέψασθαι τοὺς τε ὁμόρους Ἕλληνας, καὶ τοὺς ταύτῃ σφίσιν αὐτῶν πατρικίους, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν δὴ λαΐζομένων· τοὺς δὲ ἐπισπομένους αὐτῷ, ἐν βραχεῖ δὴ ὀλβίους ἀποδεικνῦσαι, καὶ ὥστε δὴ συχνοὺς τῶν Νομάδων ἐπιγενομένους αὐτῷ, συμπολεμῆσαί τε αὐτῷ ἅμα, καὶ συμδιενέγκαι τὸν πόλεμον ἐπὶ τοὺς ὁμόρους· καὶ ταχὺ δὲ ὥστε ἐπὶ ἀρχῇσι παρελυθέναι εὐ φαύλῳ. ἔτι δὲ τοῦτα καὶ παρὰ Ἀλαδίνῃ μέγα δόξαι μῆσαι. Εἰσὶ δὲ φασὶν, Ὀγυζίων τῶν μοῖραν ἡγουμένῳ Ὀρθογρύλεω, χωρία ἐρυμνὰ περὶ τὸν Ταῦρον καταλαβόντα, ἐπὶ τῆς ταύτῃ ὁμόρου χώρας καταστρέψῃ ἐντεῦθεν ὁρμᾶσθαι, καὶ τοὺς Ἑλλήνων περιοίκους ἄγειν, καὶ ἐπὶ μέγα χωρῆσαι δυνάμεως. Ὡς μὲν οὖν ἀρχῇ ἔχει τούτοις τὰ πράγματα, καὶ ὡς ταύτῃ ἢ ἄλλῃ ἐγένετο, οὐκ ἂν οὕτω ῥᾳδίως εἰπεῖν ἔχοιμι, ἀπὸ πολλῶν μέν τε λεγόμενα. ταῦτα δὲ ἐς τοσοῦτον ἐπιμνησάμενος παύσομαι. Ὡς δὲ Ὀτομανίδας τῆς Ὀγυζίων μοίρας ἐπὶ τοῦδε ἀφίκοντο τοῦ ἀρχῇ, ἀδὲ γενέσθαι ἐπιθόμην. Ἐστι Σογέμ παρὰ Μυσίαν κώμη οὕτω καλουμένη τοῦδαίμων, καὶ ποταμὸς παρ' αὐτῇ ὑπὸ καλεῦται. διέχει δὲ ἀπὸ θαλάττης τῆς τοῦ Εὐξείνου πόντου σταδίους ὡσεὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίους· καλοῖτο δ' ἂν αὕτη Ἰτιαία κώμη· ἐς ταύτην δὲ τὴν χώραν ἀφικομένους τοὺς Ὀγυζίους ἐνοικῆσαι ἐπί τινα χρόνον. Ὀτομάνην δὲ τὸν Ὀρθογρύλεω παῖδα, ἅ πάσῃ τοι ὑπαρχόντων τοῦ ἀρχῇ γενέσθαι τοῦ τε ψυχῇ ἐλευθεριώτατον, καὶ τοὺς ἐν τῇ κώμῃ φιλοφρονουμένου ἐκ τοῦ προσόντων, ὡς εἶναι τοῦ μάλιστα αὐτῷ, πίστει ἐν τῇ κώμῃ ἀνακτήσασθαι, ὥστε διαφορᾶς σφίσι πρὸς τοὺς Ἑλλήνων αὐτῶν περιοίκους γενομένης, ἡγεῖσθαι πάντας ἐν τῇ πόλει Ὀτομάνον τὸν Ὀρθογρύλεω· καὶ μαχεσαμένους, τρέψασθαί τε τοὺς ταύτῃ Ἕλληνας. καὶ δὴ τότε ὁρμημένους ἐπιπολῆ, ἐπιξελθεῖν τε τοὺς Ἕλληνας· καὶ παρὰ Ἀλαδίνῃ οὐ μάλα ὑφημένους μέγα τοῦδαίμῆσαι· ἐπὶ στρατηγείας τε καθεσταμένους, καὶ ἔργα ἀποδεικνύμενον ἄξια λόγου. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλαδίνου Βασιλέως, καὶ τῶν ἀρίστων αὐτῷ ἐς διαφορὰν σφίσιν ἀφικομένων, λέγεται ἀμφισθῆσαι τε λόγους αὐτοῖς, καὶ ἐκείνους ἀλλήλοις, ξυμμαχίαν τε καὶ ὁμαιχμίαν ἐκείνους

dem adſpiravit: armaque infeſta Græcis inferendo, brevi in Aſia ad maximam claritatem acceſſit. Præterea * Orthogules Oguzalpis filius, cum manu eſſet promptiſſimus, armis multos populos lacceſſens, gloriam magnam ubique adeptus eſt: claſſem quoque paravit, qua fretus hoſtili animo navigavit ad inſulas in Ægeo e regione Aſiæ Europæque ſitas. Etiam Europam populatus eſt. hinc navibus in flumen Tænarum juxta Ænum urbem deductis, ad multam fluminis partem proceſſit. Ferunt hunc & in aliis locis irrupiſſe in Europam. Tandem ingreſſus Peloponneſum, Euboeam, & Atticam, fecit cladem maximam, regionibus devaſtatis: reverſuſque domum, præda, mancipiiſque oneratus, maximas hinc ſibi conflavit opes. Ajunt, Orthugulem hunc in Aſia morantem, prædas ex finitimis gentibus egiſſe: rebuſque pulchre ſuccedentibus, exercitum conſcripſiſſe. Exercitu igitur ſatis valido munitus, finitimos Græcos domuit: reliquos deprædatus eſt. & cum alii metu perculſi imperium acciperent, brevi ſuis maximarum opum auctor fuit. Deinde cum quotidie Nomades plurimi ad Ipſum confluerent, & in belli ſocietatem adverſus finitimos admitterentur, tandem mirum in odium imperii ſui pomœria promoverunt. Propter res fortiter geſtas etiam Aladinæ charus acceptuſque erat. Sunt qui litterarum monumentis ſcriptum reliquere, Oguſiorum tribum auſpiciis ductuque Orthogulis loca juxta Taurum munita occupaſſe: & hinc armis inſtructos procurrentes, finitimam regionem ſubjugaſſe: Græcos ejus regionis accolas devicriſſe, ſuoque imperio maxima adjeciſſe incrementa. Quæ autem horum ab initio fuerit conditio, ad hæc, verane ſint an falſa quæ de ipſis modo expoſuimus, non facile affirmare auſim: quamvis plurimi ſcriptores ea commemorarint: Proinde cum ea hactenus ab origine repetierim, nunc amplius de his verba facere ſuperſedeo. Quantum vero attinet ad Otomanidas, ex familia Oguziorum ortos, ut ad clariſſimum hoc imperium evaſerint, nunc explanare inſtituo. Vicus eſt juxta Myſiam, quem Soguam incolæ vocant, ubi eſt & fluvius ejuſdem nominis. Vicus ille rerum omnium adfluentia pollet, remotus a mari Euxino ducentis quinquaginta ſtadiis. poteſt idem locus Iteæ vicus nominari. In hanc regionem cum Oguzii penetraſſent, ibi aliquanto tempore habitarunt. Otomanus autem, Orthogulis filius, initio non admodum ſecundis agebatur fortunæ flatibus. Proinde cum eſſet animo liberali & forti præditus, animos eorum qui in vico agebant, opibus ſibi conciliat, brevique ſibi devotiſſimos habuit. Hinc cum odiis certarent contimis adverſus Græcos, omnium aſſenſu Imperator declaratus eſt. Bello itaque adortus Græcos, qui in ea regione habitabant, non prius prælio exceſſit, quam cum omnes aut cæciditſſet, aut fugaſſet. Hinc proſpere ſuccedentibus rebus, victorias plurimas Græcis extorſit. Cum autem fama nominis ſui regiones plurimas impleviſſet, etiam apud Aladinam maxima gloria viguit, creatus ab ipſo dux, cum undique præclaris ediris facinoribus res fortiter geſſiſſet. Defuncto rege Aladina, diſcordia inter regni optimates exorta eſt. Orthogules adhibitus in colloquium, cum multum temporis deliberando eſſet ab-

*al. Orthogrules, qui apud Jovium Zich vocatur.

1298.

Siladinus Syriæ rex.]

Otomanidum familiæ.

Edit. Pariſ. pag. 7.

OTOMANUS Rex primus, circiter ann. 1300.

sumptum, tandem icto fœdere promisit, se ipsis & socium auxiliarem fore, quocumque in militiam proficiscantur: hac tamen conditione, ut quascumque regiones, conjunctis copiis, suo imperio adjunxerint, eas inter sese partiri velint. Cum igitur, ut fœdere tenebatur, communi consensu viribusque communibus bella aggrederentur, tanta ipsius inter omnes virtus emicuit, ut brevi plurimas opes acquireret, regnumque sibi pararet haud aspernandum. Hi autem cum forent duces numero septem, initio regionem, quam tum armis subjecerant, inter sese diviserunt: postea partitionem sorti committentes, Caramano obtigisse mediterraneam Phrygiæ, Ciliciam usque, & Philadelphiam. Sarchani sors addixit maritimam Joniæ regionem, qua Smyrnam usque patet. Lydia usque ad Mysiam obvenit Calami, & filio suo Carasi. Bithyniam autem cum his regionibus quæ Olympum respiciunt, nactus est Otomanus cum Tecie. Paphlagoniam cum his regionibus quæ vergunt ad Euxinum pontum, acceperunt Amuræ filii, sic sorte partitionem regente. Cermianum dicunt non fuisse de numero septem illorum ducum, verum imperasse Conio * Cariæ urbi, in qua regia erat: tandem suo deturbatum regno, abiisse in Joniam: sectatusque ibi vitam privatam, quietem amplexus est. An septem illi duces adjunctis copiis, aut singuli per se, regiones illas subjecerint: præterea ut alius in alterius successerit opes & regnum, non referre arbitror curiosius describere. Illud autem certum est, reges Otomanidarum Sogutham vicum multum honorasse, cum eo frequenter accederent, reddentes vici incolis solemnia munera. Accepi præterea, Otomanum Orthogulis filium primum generis hujus ex illo vico oriundum extitisse: qui inde profectus, urbes Asiæ cepit: & Prusam Mysiæ urbem opibus florentem, fame expugnatam, regni sedem constituit. Postremo operibus multis fortiter & splendide peractis, relinquens liberos & regnum illustre, naturæ debitum exolvit Prusæ. Hic primus istius generis, optime quæ ad regni salutem attinent, disposuit. Et ut regnum sibi faceret quam maxime firmum & opportunum, satellites allegit, quos regis * Januas sive portas nuncupavit. Ea cum jam omnibus propter istam potentiam formidini esset, subditos facile in imperio continuit, cum omnes ad nutum, quando vocarentur, præsto essent: & impigre ea quæ Januæ regis imperarent, obirent. Commemorant, Orthogulem istum virum per omnia extitisse generosissimum: & cum propter res suas præclare administratas augustior homine, & quasi divinus reputaretur, posteris reliquit insigne cognomentum, ut Otomanidæ sive Otomani filii vocentur. Hoc regnante Turcorum octo millia trajecerunt in Europam per Hellespontum, captoque Græcorum præsidio Chersoneso impositio, perrexerunt in Thraciam, & ad Istrum: incursionibusque plurimis factis, regionem istam vastarunt, & maximam hinc reportarunt prædam. mancipia, quæ erant plurima, jure belli capta, transmiserunt in Asiam. Græcorum Tryballorumque (qui nunc Bulgari dicuntur) res agebantur ferebanturque. Ea tempestate Scythæ parva manu a Sarmatia prodeuntes, festinabant ad Istrum. quo transmisso, Tur-

Turcorum duces septem.

* Iconium an Ivin, unde Conium.

Edit. Paris. pag. 8.

Prusa, Turcorum regia sedes.

Regis Januæ, custodes corporis, Janizari.

Turcorum primus in Europam transitus.

A συνθήμασι, ξυμβῆναι αὐτοῖς ὅρκια ποιησάμενον, ἢ φέρειν πάντας κοινῇ συμμαχίδα τὸν πόλεμον, καὶ καταστρέφεσθαι τὴν χώραν, ὅσην ἂν δύωνται, ὅσην δ' ἂν ὑπάγωνται, ἐπιτελίσθαι σφίσι καὶ τὰ κοινῇ σφίσι αὐτοῖς δεδογμένα· καὶ ὅπως δὴ ἅμα ἐκείνοις ἐλαύνοντα καταστρέψασθαι χώραν ἐκ ὀλίγην, καὶ ἔργα ἀποδείκνυσθαι μεγάλα, καὶ χρήματα συχνὰ ἐπικτήσεσθαι· ὥστε ἐς βραχεῖ ἐπὶ ἀρχὴν παρελθεῖν ἀφύλλου. Τῶν δὲ ἡγεμόνας ἑπτὰ γενομένους, ὅσην ὑπαγάγοντο ἀρχὴν διανεῖσθαι μὴ ταύτα σφίσιν αὐτοῖς· λαχεῖν δὲ Καραμᾶνα τὴν μεσόγαιαν τῆς Φρυγίας, ἄχρι Κιλικίας καὶ Φιλαδελφείας. Σαρχάνην δὲ ἐντεῦθεν ἐπὶ παράλιον τῆς Ἰωνίας χώραν, ἐς τε ἐπὶ Σμύρνην ἐλθεῖν· τὰ δὲ Λυδίας ἐς τε ἐπὶ Μυσίαν Καλάμῃ σὺν τῷ παιδὶ αὐτῷ Καρασῇ. τὰ πρὸς Ὀλυμπόν τε καὶ Βιθυνίαν, Ὀτομάνην λαχεῖν μὴ Τεκίην· τὰ δὲ πρὸς τὸν Εὔξεινον πόντον καὶ Παφλαγονίαν λαχεῖν τοὺς Ἀμούρεω παῖδας. Τὸν δὲ Κερμιανὸν, οὐ λόγῳ ἐπὶ τῶν γεγονέναι φασίν, ἀλλὰ Βασιλίσσα πρόσθεν νενέμθαι Ἰκονίου τὴν Καρίας πόλιν, ἐς ἣν ἐπὶ Βασίλεια ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον διῳκήσατο. Τούτοις ἐπιλελαμένοις ἐντεῦθεν ἐπὶ Ἰωνίας ἀπάρας, κἀκεῖ ἰδιωτεύοντα ἡσυχίαν ἄγειν· Εἰ μέν τοι ἐπὶ ἐτύγχανόν ὄντες, οὐ συμπάσαις ταῖσδε κοινῇ ὑπαγόμεθα σφίσι τὴν χώραν, ἣν χωρὶς ἕκαστος, καὶ ἢ ἄλλοθεν ἄλλῃ ξυνέβαινε ἐπὶ τὴν αὐτῶν ἀρχὴν παρίγνετο ἕκαστος, οὐκ ἂν δὴ ὅπως ἐς δίοντι πολυπραγμοσύνῃ. Σογούτιν μέν τοι ἐπίσαμαι κώμην, ὡς αἱ ἐπ' ἐκείνης γενόμεναι Ὀτομανίδων Βασιλεῖς ἐτίμων τι ἐπὶ πλεῖστον ἐπιφοιτῶντες ταύτῃ τῇ κώμῃ, καὶ τοῖς ἐνοικοῦσιν αὐτῶν, δωροδοκοῦσι γέρα τὰ νομιζόμενα. Ἀπὸ ταύτης δὲ ἐπίσαμαι ἀρχὴν γενέσθαι Ὀτομάνου τὸν Ὀρθογρύλεω παῖδα φωῶναι δὲ τῷ γένει τῶνδε, ἅπασι τοι πόλεις ὑπαγόμεναι ἐν τῇ Ἀσίᾳ. ἐς δὲ δὴ καὶ Προῦσαν τὴν ἐν Μυσίᾳ πόλιν τότε ὠδαίμονα παραγενόμενον, ἐπολιορκεῖσθαι ἐδόκει τὴν πόλιν, καὶ ἐς αὐτὴν τὰ Βασίλεια ποιησάμενον, καὶ δὴ τούτοις ὁρμωμένου ἔργα μεγάλα τε καὶ περιφανῆ ἀποδείξασθαι, παῖδας τε καὶ ἀρχὴν ἐν φαύλῳ καταλιπόντα, τελευτῆσαι ἐν Προύσῃ. Τοῦτον δὲ ἴσμεν ἡμεῖς τὸ γένος τῶνδε πάντα ἄλλα ὡς οἷόν τε ἄριστα καθιστάντα, καὶ ἐς ἀρχὴν ἐς τὸ ἐπιτηδειότατον αὐτῷ καταστησάμενον, τάξιν τε ἀρίστην ἀποδείξασθαι ἀμφ' αὐτὸν, ἵν' * θύρας Βασιλέως καλοῦσι, καὶ ταύτῃ γε τῇ δυνάμει τὸ ἀεὶ τῶν δι διδιττομένων δίει τῷ ἀμφ' αὐτὸν, κατέχειν τὰς ὑπὸ ἀρχὴν αὐτῷ ξυμπάσας ἐν πάσχει παραγενομένης, ὅπη ἂν αὐτῷ δοκεῖν, καὶ ἐπιτελοῦντας ἅτ' ἂν ἐπιτάττοι ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἐπὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς Βασιλέως θυρῶν, κατὰ τάχος ἰόντας. Τοῦτον δὲ οὖν ἐπυθόμεθα γενναιότατόν τε ἐς τὰ πάντα γενόμενον, ταύτῃ τε ὡς ἐπὶ πλεῖστον νομισθῆναι διαφέρειν, καταλιπεῖν τε λόγῳ τῶν ἢ ἐπιστημίαν τοῖς ἀπ' ἐκείνου γενομένοις, Ὀτομάνου παῖδας ἔτι καὶ νῦν καλεῖσθαι. Ἐπὶ τούτου Βασιλεύοντος ὀκταχιλίους Τούρκων ἐς τὴν Εὐρώπην διαβάντας περὶ Ἑλλήσποντον, καὶ ἐν Χερρονήσῳ καταχόντας ἐρύσιον ἑλλιμενον, καὶ ἔπειτα ὁρμώμενοι, τὴν τε Θρᾴκην ἐς Ἴστρον ἐλαύνοντες, ἐλυίζοντο τὴν χώραν ἐπιδραμόντες, καὶ τε πολλὰ δὴ ἐπράξαν. καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ἐλόμενοι, ἐς τὴν Ἀσίαν διεβίβαζον, πρῶτοι Ἑλλήνων καὶ Τριβαλλῶν ἦσαν καὶ ἕτεροι. Ἐν τούτῳ δὲ Σκυθῶν μοῖρα ἐκ ὀλίγη, ἀπὸ Σαρματίας ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐλάσαντες, καὶ

* in ora, alii.

πόρον Ἱρὸν διαβάντες, πᾶς τι Τύρκος ἐν τῇ Θρᾴκῃ A
καπήλαβον, καὶ μαχεσάμενοι ἐτρέψαντο, καὶ πλὴν ὀλί-
γων τινῶν, διεχρήσαντο σύμπαντας ἀφειδέσατα. ὅσοι
δὲ ἐκ ἐφθάρησαν, διασωθέντες εἰς τὴν Χερρόνησον,
εἰς τὴν Ἀσίαν αὖθις διαβάντες, ἐκεῖθι πάλιν ἀφίκοντο.
Τότε ἐων τὰ Ἑλλήνων πράγματα ἐταλαντεύετο ἐπ' ἀμ-
φότερα, διαφερομένων σφίσι καὶ τὴν Βυζαντίου Βασι-
λείαν, ἀμφοῖν βασιλίοιν τοῖν Ἀνδρονίκοιν, τοῦ πάπ-
που καὶ υἱοῦ τοῦ Παλαιολόγων. ἐξ ὧν δὴ ἐς διαφορὰν
σφίσιν ἀφικομένων, εἴτε Ἑλλῆνες ἀμφοτέρους διέ-
φθειραν, καὶ αὐτοῖς τὰ πράγματα ἤδη πάμπαν ἐφθεί-
ρετο. Τῷ μὲν πρώτῳ Ἀνδρονίκῳ ἐγεγόνει παῖς Μιχαὴ-
λος, ὃς ἐτελεύτησε πρὶν ἐς τὴν Βασιλείαν ἐλθεῖν.
μετὰ δὲ τοῦτον τελευτᾷ Ἀνδρόνικος ὁ παῖς αὐτοῦ, γε- B
γηρακότι ἤδη τῷ πάππῳ ἀξιῶν αὐτὸς ἔχειν τὴν Βασι-
λείαν· καθίστατο ἐς διαφοράν, αὐθαδέστερος ὤν,
ἢ ὥστε πείθεσθαι, καὶ πράγματα παρεῖχε αὐτῷ
συχνά. πᾶς τι Τριβαλλὸς ἐπαγόμενος, καὶ Ἑλλήνων τοὺς
ἀρίστους οἱ προστατεύοντας ἐς τὴν Βασιλείαν, ὡς μὲν
ταῦτα μηδὲ ἐξεῖναι αὐτοῖς τοπαράπαν τοὺς Τύρκους ἐς
τὴν Εὐρώπην διαβάντας ἀμύνεσθαι. Καθ' ὃν δὴ χρό-
νον, ἥτε Πρῦσα ἐξεπολιορκήθη λιμῷ ἁλοῦσα ὑπὸ Ο-
θωμάνου, καὶ ἄλλαι τὴν Ἀσίαν πόλεις ὀλίγαι ἐάλωσαν· Οἵδε εἴτε Τοῦρκοι ἐπὶ μέγα ἐχώρουν δυνά-
μεως τὴν ἐν Ἀσίᾳ, καὶ ἐς τὴν Εὐρώπην διαβάντες, κα-
κῶς ἐποίουν τὴν Θρᾴκην· ἄλλοι τε οὐκ ὀλίγοι, καὶ δὴ
καὶ Χαλίλης, ὃς δὴ ἐς τὸ τοῦ Χερρονήσου φρούριον ὑ- C
πὸ Ἑλλήνων σωτηλαθεὶς μετεπέμπετο Τύρκους ἀπὸ τῆς
Ἀσίας, ἔτε τότε Βασιλέα ἐκτήσατο, καὶ ἐπὶ
πολὺ ἐξελαύνων τῆς Θρᾴκης ἐλαύνετο. ἐπότε δὴ ἐπα-
γόμενος τοὺς τε Τριβαλλῶν ἡγεμόνα, καὶ τοὺς ἀπὸ Ἰτα-
λίας, τό, τε φρούριον ἐξεπολιόρκησε, κατ' ἤπειρον καὶ
τὴν θάλατταν. Οἱ μὲν οὖν Τοῦρκοι ἐλαθον δρασμῷ
ἐπιχειρήσαντες ἐς τὴν Ἀσίαν νυκτὸς διαβάντες, ἀνε-
μάλως μὲν ἔς τε τὰ ἄλλα σφίσιν ἔχοντες ἅτοι οἱ
Βασιλῆς, καὶ αὐτομόλοις Τύρκων ἡγεμόσι, τῷ τε
Αζατίνῃ καὶ ἄλλοις, ἃ καλῶς ἐχρήσαντο. ὥστε ἐπι-
πλοίοις ἔχειν σφίσι τοὺς τε ἀπὸ Ταρακῶνος καὶ Ἰτα-
λίας, ὃς δὴ μετεπέμπετο ἐπὶ τὴν Τύρκων Βασι-
λέα Ὀρχάνην, ὃς Φιλαδέλφειαν ἐπολιόρκει, καὶ ἐς D
τὴν ἐπὶ τῇ Χερρονήσῳ φυλακὴν τῆς Καλλιπόλεως·
Οὗτοι μὲν οὖν οἱ Ταρακῶνες, καὶ οἱ ἀπὸ Ἰταλίας ἐς τὴν
Καλλιπόλεως φυλακὴν τεταγμένοι, τοῖς μὴ Ἀζα-
τίνου αὐτομόλοις χρησάμενοι Τύρκοις, σωτησάσθαι
ἀλλήλους, ὡς τὴν πόλιν ἐπιθησόμενοι, καὶ ἐπειδὴ ἐ-
γένοντο καταδῆλοι ὄντες, ἐμισήθη ὑπ' αὐτῶν
τισι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐς Θρᾴκης ἔσπο· καὶ ἐς Ῥοδόπην
διαβάντες, ἀφίκοντο ἐς Κασάνδρειαν, * Πύδναν τὸ * alias Po-
πάλαι καλουμένην. ἐντεῦθεν δὲ οἵ τε μὴ Ἀζατί- tidæam.
νου Τύρκων ἕσπεσθαι παρῆσαν, ἀφίκοντο ἐς τὸν Τριβα-
λλῶν Βασιλέα. Οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας τὸ ἐμπαλὶν γε-
νόμενοι, ἵνατο πάλιν ἐπὶ τὴν Χερρόνησον, αὖθις ἐν τῷ
ἔχοντες, ὅτῳ ἂν δύναιντο τρόπῳ ἐς τὴν Ἀσίαν δια- E
βῆναι. καί πη καὶ σπονδὰς τοῖς Ἕλλησι ποιησάμενοι,
ὡς ἐπιβούλοις αὐτοῖς οἱ Ἕλληνες ἐλθεῖν βουλόμενοι,
ἔς τι φρούριον τὸ τῆς Χερρονήσου διεσώζοντο, καὶ
ἔστι αὖθις κακῶς ἐποίουν τοὺς Ἕλληνας· Οἱ μέν
τι ἀπὸ ἑσπέρας τε καὶ Ἰταλίας ἄνδρες, καὶ Μακε-
δονίας τε καὶ Θετταλίας ἐς Βοιωτίαν ἀφικόμενοι,
κατέσχον αὐτὴν, καὶ τὰς Θήβας ἀνδραποδίσαντο, ἀ-

cos, quos eo loci deprehenderant, atroci prælio inito fuderunt: & propemodum omnes, demptis paucis, necaverunt. Qui autem integri ex eo prælio abierant, fuga in Cherſoneſum delati, & hinc in Aſiam tranſvecti, tandem ab Europa abſtinuerunt. Eodem tempore Græcorum res ancipiti fluebantur fortuna, cum inteſtinis diſcordiis agitarentur propter Byzantii regnum, reges ambo, avus & nepos Andronici, ex familia Palæologorum orti. Cum autem ſeditionibus jactarentur, quidam hunc, pars illum ſequebantur. ex quo effectum eſt, ut planiſſime res ipſorum interierint. Priori enim Andronico natus eſt filius, cui nomen inditum Michael, qui fato functus eſt, antequam ad regnum promoveri poſſet. Poſt hujus mortem Andronicus filius, cum avus ſenio confectus foret, ad regiæ dignitatis culmen conſcendere geſtiens, inimicitias ex aperto cum avo ſuſcepit. Cum autem eſſet impudentior & præfractior, quam ut meliora conſulenti pareret, Græcos in graviſſima diſcrimina adduxit. Accerſit enim Tryballos, Græcorumque optimates in regni curam adhibitos ſibi concilians, effecit ut nemo amplius Græcorum, Europæ acceſſu Turcos prohiberet. Tunc temporis capta eſt Prula, quam fame domitam in ditionem redegit Otomanus. In poteſtatem venerunt & alia Aſiæ oppida, unde maxima Turcis per univerſam Aſiam acceſſit potentia: tranſgreſſique in Europam, Thraciam graviſſime adflixerunt. * Chatikes autem, qui a Græcis in præſidium, quod Cherſoneſon tutabatur, erat compulſus, vocavit Turcos ex Aſia, & Græcos accedentes fortiter ſuſtinuit; nec non ad multam Thraciæ regionem progreſſus, prædas agebat. Adductis vero duce Tryballorum, & iis qui modo ab Italia advenerant, præſidium Cherſoneſi terra marique oppugnari cœptum eſt. At Turci cum viribus nequaquam pugnarent paribus, nocte intempeſta profugerunt in Aſiam inſcelis hoſtibus. Verumtamen Græci parum benigne tractarunt tranſfugas Turcorum duces & Azatinam, quo ſibi majore benevolentia devincirent eos, quos ab Italia & Taracone aſciverant, ut ſuppetias ferrent contra Turcorum regem Orchanem, qui exercitum Philadelphiæ admoverat. Præterea ad occupandum Calliopolis (quæ & Callipolis) præſidium in Cherſoneſo, Taraconenſes & Itali, additis Azatina & cæteris Turcorum tranſfugis, urbem aggredi nitebantur. Ut autem incœptum eorum pateſactum eſt oppidanis, (nam a quodam Græcis, qui in ea urbe erant, ſignificatum eſt) per Thraciam, ab urbe digreſſi, ibant. Profecti præter Rhodopen, venerunt Caſſandriam, antiquitus Pydnam dictam. Turci, qui comitabantur Azatinam, venerunt ad Tryballorum regem. At hi qui confugerant in Aſiam, bellum redintegrare volentes, & itinere pedeſtri in Cherſoneſon reverſi, cogitabant quoquo modo poſſent, redire in Aſiam. Etiam quibuſdam in locis fœdera cum Græcis conglutinarunt. Cum autem Græci iis inſidias tenderent, volentes eos capere, fuga evaſerunt in prælium Cherſoneſi, & demum Græcis plurima inferebant damna. Itali & Hiſpani luſtrata Macedonia & Theſſalia, cum ingreſſi eſſent fines Bœotiæ, eam regionem occuparunt. Thebas quoque diripuerunt, cujus direptio-

Græcorum diſcordia. Imperii interitus.

Andronicus P. Michael F. Andronicus nepos.

Edit. Pariſ. pag. 9.

Prula capta. 1303. 1317.

* al. Chaldes. Chalila habet Gregoras, a noſtratibus dicitur.

Alter Turcorum in Europam tranſitus. 1302.

Vide Gregoram lib. 5.

Itali Catalani. 1302.

Thebæ direptæ.

nis causa extitit ducis imprudentia, qui cum timidos & imbelles crederet hos, quasi omnes in suam potestatem redacturus, ferox eos adoriebatur. At Itali & Hesperii, locum illum fodientes, & aquam multam in fossas admittentes, effecerunt ut locus ille equestri pugnæ minus esset opportunus. Dux igitur magno equitatu in illos irrumpens, quasi primo impetu hostes devicturus, in maximum periculum cum suis præcipitatus est, cum equi solo cohærerent instabili. Taraconenses sive Hispani ingerentes tragulas & sagittas, torquentesque missilia, plurimos Bœotorum eo loci neci dederunt: hinc adversus urbem profecti, captam deprædati sunt: qui tandem redeuntes in Italiam, domos remearunt. Græci cum rege suo Andronico, cum parum dextre Turcos transfugas, nec non eos qui ab Italia ferendi auxilii gratia advenerant, fovissent, præter opinionem etiam hos sibi inimicos ex amicis & auxiliaribus fecere. Græcorum autem nobiles cum profusioribus largitionibus in se converterent reguli, regni reditus universos ubausernnt, nullo interim exercitu comparato, nec peregrinis militibus conductis, cum etiam negligerent hostes suis finibus arcere. Nunc unde digressus sum, revertor. Otomanus, Orthogulis filius, subacta Græcorum Asiam incolentium regione pene universa, irruit in Nicæam & Philadelphiam, quam haud tamen suæ ditioni admovit. Turcos quoque qui Homuren sequebantur, inimicitiis permotus, bello petiit. Regnans autem Prusæ, quæ regni sedes erat, expiravit, relictis liberis, & regione amplissima. Defuncto Otomano, filius ejus natu minimus ex tribus, Orchanes nomine, præoccupatis animis eorum qui in arctissimam patris admittebantur amicitiam, eos sibi familiares & quam maxime opportunos tenuit. Ex quibus quamprimum accepit, Otomanum jam (ut ferunt) in senectutis limine constitutum, obiisse mortem, fratres illico fugiens, proripuit se ad Olympum Mysiæ montem. Cum iter faceret, incidit in multa equorum armenta, quæ partitur in viros, qui ad se in montem concurrerant. Descendentes autem de monte in loca subjecta, potestatem ipsis rapiendi dedit quæcumque nacti fuissent. Etiam urbem, cum adhuc versaretur in Olympo, expugnatam diripuit. Fratribus autem suis intestino bello ardentibus, & utrumque maxima parte hominum frequentante, cum accepisset eos longo intervallo a se divisos castra posuisse, cum suis de monte discedens, singulos seorsim aggreditur. Interemptisque victisque ambobus fratribus suis, ipsius ad regiam dignitatem emersit. Ego autem experimentis cognovi, Turcos non in hunc modum sentire de fratribus istis: verum ita evenisse ferunt sub Oguziorum ducibus. Orchanes ubi regni administrationem suscepit, universam Lydiam imperio suo addidit, Græcisque in Asia morantibus bellum indixit, plurimaque Græcorum oppida in ditionem accepit eo tempore, quo Byzantii reges & Tryballi in Thracia, & Mysi maximo flagrabant inter se bello. Posthæc in Cappadociam bellum transtulit: subactisque oppidulis quibusdam, exercitus ad Nicæam Bithyniæ urbem movit, eamque oppugnare cœpit. Ut vero nunciatum est Græcorum regi, Nicæam obsideri, &

Edit. Paris. pag. 10.

Arrigonenses.

Otomani mors. 1330

ORCHANES rex secundus.

Fratrum Turcorum discordia.

pag. 11.

Ἀφροσύνῃ τ᾽ ἀγαμένος, ὃς δεδιώς τε αὐτὸς, ἐς μάλα ἐλέγχόμενος, ἔπειτα ὡς ἀναρπασόμενος. Οὗτοι μὲν οὖν ταρράξαντες τὸ χωρίον, ἐς ὕδωρ ἐς αὐτὸ ἐμβαλόντες, ἐπὶ πολὺ ἄβατον τοῖς ἵπποισιν ἐποίησαντο τὸ χωρίον. Οἱ μὲν οὖν ἱππῆς οἱ μὲν τοῦ ἀγεμόνος, ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τὰς ἐπιπέδους ὡς ἀναρπασόμενοι, ἐμβάντες δὲ ἐς τὸ χωρίον, χαλεπῶς ἐχρήσαντο σφίσιν αὐτοῖς. Οἱ δὲ Ταρακῶνες καπνίλαις τε καὶ τόξοις βάλλοντες καὶ ἀκοντίοις, τοὺς πολλοὺς τῶν Βοιωτῶν αὐτοῦ ταύτῃ διεχρήσαντο. ὕστερον δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν ἐλθόντες αὐτοβοεὶ τὴν πόλιν εἷλον, καὶ ἀνδραποδίσαντο. Οὗτοι μὲν ὧν ὕστερον ἐς Ἰταλίαν περαιοῦνται, ἐκ οἴκου ἑκάστοις ἕκαστος. Ἕλληνες δὲ μετὰ Ἀνδρονίκου τοῦ Βασιλέως, καὶ τοῖς ἅμα Τούρκων * αὐτομόλοις, καὶ τοῖς ἀπὸ Ἰταλίας κακῶς χρήσαιμι, οὐχ ὅπως οὐδὲν ἄραστοι ἐπιδέοντο, ἀλλὰ καὶ πολεμίους σφίσιν ἔχοντες τοὺς, ἐπὶ τὸ τοὺς σφῶν ἀγχοτάτω θεραπεύειν μόνον τραπόμενοι, τὴν ἀρχὴν εἰσόδους καπνίλισαν, καὶ ὅπλα στράτευμα συνέλιξαν, ἅτε ξένους μισθοφοροῦντες, καὶ τοὺς πολεμίους ἱππέας, σφίσι τιμωρεῖν ἐβούλοντο. Ἐπαινέσαιμι δ᾽ ἂν ἐκείνου τοῦ λόγου, ὅθεν μοι ἐξέλιπε. Ὀτυμάνος μὲν οὖν Ὀρθογρύλου, τὰ πλείω τῆς Ἀσίας Ἕλλησι οἰκούσης χώρας καταστρεψάμενος, ἐς Νίκαιάν τε ἐστράβλι, καὶ ἐς Φιλαδέλφειαν. ἡ μὲν τοι γε ἦλθε τὸ ἄστυ· καὶ πρὸς Τούρκους τοὺς μετ᾽ Ὁμούρου διενεχθεὶς ἐπολέμησεν· ἀρξάς δὲ Προύσης τε καὶ Βασίλεια ἐπεποιήκει, ἐτελεύτησε, καταλιπὼν παῖδας καὶ χώραν ἐπὶ φαύλῃ, καὶ στρατὸν οὐκ ἀγεννῆ. Τελευτήσαντος δὲ Ὀτυμάνου ὁ νεώτερος τῶν παίδων αὐτῷ γενόμενος, τὸν ἐπιγνώμονα παρὰ τῷ πατρὶ διατελοῦντα, ὡς εἶναι ἐν αὐτῷ ἀναπόμπους, ἐπιτηδείως τε αὐτῷ εἶχε, καὶ ἐς τὰ μάλιστα συνήθης. Ἐντεῦθεν δέ, ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθετο τελευτῆσαι Ὀτυμάνον ὄντα ἤδη, φασίν, ἐπὶ γήρως ἀκμῇ, διορχεῖν μὲν αὐτίκα τοὺς ἀδελφοὺς ἐκ ποδῶν χωρεῖν ἐπὶ Ὀλύμπου τοῦ Μυσίας ὄρους· διαπεπομένου δὲ χρόνου τοῦ ἐκεῖ, πιεζυχεῖν ἵππων φορβῇ ταύτῃ πῃ τῆς χώρας ἐπινεμομένῃ, καὶ ξυνεῖναι ταύτην ἀνδράσι τοῖς ἔνθεν τε ὄρους ἐπ᾽ αὐτὸ συλλεγομένοις, καὶ ἐπὶ κατάβασιν ἐς τὸ πεδίον, ἐπιτρέπειν αὐτοῖς διαρπάζειν ὅσα γ᾽ ἂν πόνοις προχωροίη. ἁρμώμενον δὲ ταύτῃ ἔνθεν τε ὄρους, ἄγειν καὶ φέρειν τὴν πόλιν. τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ σφίσιν ἀλλήλοις ξυμπολεμοῦντα τε, καὶ ἀμφὶ τοῖς οἰκείοις ἐχόντων πολίμοις, ἐς ὃ δὴ καὶ ἐλίγων τε ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ ἀμφοῖν τοῦ ἀδελφοῦ ἐπιγινομένου αὐτῷ, ἐπικαταβῆναί τε ἐς τὸ πεδίον, καὶ ἐς πόλιμον καθίσαμενον, τοῖς ἀδελφοῖς ἅτε διῃρημένοις, καὶ κατὰ μέρος ἑκατέρῳ στρατοπεδευομένῳ μαχέσασθαι καὶ πιεζυνόμενον ἀπαλλαγῆναι ἄμφω τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ὕπω τῆς Βασιλείας παραλαβεῖν. Τοῦτο δὲ ἴσχυσε ἀναπυθανόμενος ὕστερον, ὡς γνώμῃ ταύτῃ περὶ τῶν ἀδελφῶν χρῷτο, σφίσιν αὐτοὺς ὡς πολεμίους διοργανοῦντα, νομίζεσθαι παρ᾽ αὐτοῖς ἔτι καὶ ἐς τὸν δεῦρο χρόνον, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῶν τοῖς Ὀγυζίοις ἡγεμόνων καθίσαμένων, καὶ σφίσιν γενόμενον διαπυθόμενον. Ὀρχάνης μὲν οὖν ἐπεί τε ἐς τὴν Βασιλείαν παρῆκε σύμπασάν τε τὴν Λυδίαν κατεστρέφετο, καὶ τοῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλλησι καθίστατο ἐς πόλεμον, καὶ συχνὰ τῇ ταύτῃ Ἑλλησίδων πόλεων πολιορκίᾳ παρασκαμμένος, ὑπηγάγετο οἱ, τῶν τε Βυζαντίων Βασιλέων, πρὸς τοὺς ἐν τῇ Θρᾴκῃ, Τριβαλούς τε ἅμα καὶ Μυσοὺς κατὰ τοῦτο τὸν χρόνον ἐπικειμένων σφίσιν ἐς τὰ μάλιστα τὸν πόλεμον ξυφεροντων. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Καππαδοκίαν ἐλαύνων, ἔστιν ἃ τῶν πολισμάτων ὑφ᾽ αὑτῷ ποιησάμενος, ἐπὶ Νίκαιαν

* ἐπὶ σφᾶς

καίαν ἡ ἐς Βιθυνίαν πόλιν ἐστρατεύετο. Ἐπολιόρκει μὲν οὖν ἡ πόλιν. Ἐνταῦθ' ὡς ἡ ἀγγελία ἦλθε τοῖς Ἑλλήνων Βασιλεῦσι, τὴν τῆς Νίκαιαν πολιορκεῖσθαι, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει εἰ μή τις ἐπαμυνοῖ σφίσι προχωρῆσαι τῷ βαρβάρῳ, στρατόν τε συναλέγετο ἐς Βασιλείαν ἤδη παριών, ἡ πεισομένους τὴν Νίκαιαν, ὡς τιμωρήσων παρεσκεύαζε διαμαχουμένους ἀδὲν ἧττον πρὸς Ὀρχάνην ἡ Οσμάνου ἡ * ἀναστησόμενος ἀπὸ ἡ Νικαίας. Οὗτος μὲν δὴ ὡς ἡ ἄλλων πολλαχῇ ἐπιχειρησάντων ἐ προσχωρῆσαι ἐπὶ ἡ Βασιλείαν, τοὺς τε Ἑλλήνας συμμάχους ἐπὶ ἡ πάππον, καὶ πότερα πράσσων πράγματα, Μιχαὴλον ἡ Μυσῶν ἡγεμόνα ἐπηγάγετο αἰ ἐς συμμαχίαν ἐπιγαμίαν ποιησάμενος, ἡ ἀδελφὴν αὐτῷ ἐς γάμον ἐκδιδοὺς, γαμετῇ προὔδοσε ἡ ἡ Βασιλέως Τριβαλλῶν ἀδελφῷ. ὅθεν ὁ Τριβαλλῶν ἡγεμὼν ἐπ' αὐτὸ τε ὥρμητο στρατεύσασθαι, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ἡ Μιχαὴλ ἀδελφιδοῦν Ἀλέξανδρον. τόν τε Μιχαὴλ μαχησάμενος, ἐ Ἀλέξανδρον ἡ Ἀδελφιδοῦν αὖτ' ἐς Βασιλείαν κατεσκευάμενος, καὶ ἐς αὖθ' ὕβρεως. αἰτιασάμενος οὖν τοὺς Ἕλληνας, ἐστρατεύσατ' ἐπ' αὐτούς, καὶ πολέματα ἄττα ἐξήλασε, ἀπεχωρήσατ' οἴκαδε. ὕστερον μέν τινα σπονδὰς ἐποιήσαντο, ἐφ' ᾧ ξένοι καὶ φίλοι εἶναι ἀλλήλοις. Ἐνταῦθ' ἐπεστράτευτο Ὀρχάνης ἐκδρομάσι τὰ κατὰ τὴν Βιθυνίαν χωρία, καὶ ἀνδραποδισάμενος, πολιορκεῖν τε ἡ Νίκαιαν καὶ ἐκ αὐτῆς προσβάλλοντες τῷ τείχει, στρατόν τε ξυναγείρας, καὶ ἐς Ἀσίαν ἥβας ἤλασεν ἐπὶ Νίκαιαν, ἀμυνῶν βουλόμενος τοῖς ἐν τῇ πόλει. Ὀρχάνης μὲν ἐπειδὴ ἠγγέλθη ἐπὶ αὐτὸ στράτευμα Ἑλληνικὸν συναγάγοντα αὐτόθεν, τό τε στράτευμα ἔχων ἐν τάξει ὡς μαχούμενος ἡ στρατὸν ἀντιπαγεί, καὶ ἐν Φιλοκρήνῃ γενόμενος τῶν στρατοπεδευόμενον, ἡ Βυζαντίων Βασιλέα. Οὐ πολὺ δὲ ὕστερον μάχης ἐσφόδρα γενομένης, αὐτός τε ὁ Βασιλεὺς ἐτρώθη ἡ πόδα, καὶ Ἑλλήνων οὐκ ὀλίγοι τραυματίαι γενόμενοι, ἔγνωσαν δεῖν ἐς Φιλοκρήνην εἰσελθεῖν, ὥστε ἀναλαβεῖν σφᾶς αὐτοὺς καὶ ἀναμαχέσασθαι. ἐνταῦθ', ὡς ἐπὶ ἡ πόλιν ἐβάδιζοντο, καὶ τῶν γενόμενοι οἱ βάρβαροι, καὶ ἐπιπεσόμενοι, συχνάς τι τῷ Ἑλλήνων διέφθειρον, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐς ἡ πόλιν συνελάσαντες ἐπολιόρκουν. Ἐπεὶ δὲ παράλιος ὢν αὖτη ἡ πόλις, ὡς οὐδὲν προσεχώρει τῇ Ὀρχάνῃ, αὖθις ἐπὶ Νίκαιαν ἐλθὼν, ἐπολιόρκει τε ἐπί τινα χρόνον. καὶ εἵλε τε αὐ πολλῷ ὕστερον ὁμολογίᾳ παραστησάμενος. ὅτω Νίκαια ἐπὶ Ὀρχάνῃ ἐγένετο. ἐσέβαλε δὲ καὶ ἐς Φιλαδέλφειαν, ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθη παραστήσασθαι πολιορκῶν, διὰ τὸ πλῆθος ἐπικούρων. Μετὰ δὲ ταῦτα διενεχθεὶς, ὡς φασι, πρὸς τὸν ἐν τῇ Ἀσίᾳ βαρβάρων ἡγεμόνας, τῶν ἐκείνῳ συμμάχων οἱ προσλαβόμενος, τοῖς ἄλλοις πολεμῶν οὐκ ἐπέτυχε. ὕστερον μέν τινι χρόνῳ συχνῷ διελθόντος, Καντακυζηνῷ ἡ Βασιλέως Ἑλλήνων ἄρτι γεγονότι ἐγγυᾷ θυγατέρα. καὶ ἐπηγαμίαν ποιησάμενος ταύτην, εἰρήνην τε τοῖς Ἕλλησιν ἐποιήσατο, καὶ ἡ λοιπῶν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Φρυγίᾳ βαρβάρων ἡγεμόνας διενεχθεὶς ἐπολέμει. Ὡς τελεύτησεν ὁ Ἀνδρόνικος ὁ Βασιλέως, κατέλιφθη τε αὐτῷ παῖς ἀμφὶ τὰ δυωκαίδεκα ἔτη γεγονώς, καὶ ἡ γε Καντακυζηνὸν καταλιπεν, ἄνδρα δ' δαίμονα τῷ μέγα δυνάμενον, τῶν τε παῖδα ἐπιτροπεύειν, ἄχρι δ' ἂν ἐπὶ τὸ τῆς ἡλικίας ἀρίστηται ἕκαστος, καὶ τῶν Βασιλείων περιέπειν, μέγα τε ὄλβιον, καὶ ἀρετώμενος πάντῃ ἐπέτρεψε τὰ ἀμφὶ τῶν Βασι-

Chalc. edit.

* *Hæc non videtur esse corrupta, sed omnia exemplaria mendosa habent. Forte ἀναστησόμενος. in suo.*

oppidanos, nisi propere auxilium mitta- Nicæa expugnata.
tur, ad barbarum defecturos: conscripto exercitum, & regni curæ se immiscens, videbatur non neglecturus Nicæam, verum fortiter defensurus, non tam barbari odio stimulatus, quam solicitus ne tantam urbem amitteret. Hic igitur, quemadmodum & alii multi fecerunt, regiam dignitatem aspernatus est, quamvis Nicæam de manu hostium sese vindicaturum affirmaret: verum Græcos adversus avum incitans, rerum novarum avidus, Michaelem Mysiorum ducem in belli societatem recipiens, cum ipso affinitatem junxit, in matrimonium ei collocans suam sororem, cum jam ante duxisset sororem Tryballorum regis. Hinc ira percitus Tryballus, arma arripit, habens secum Michaelis * patruelem Alexandrum. Vi- * consobrinus.
cto igitur Michaele, ne sineret contumeliam sibi a Michaele factam abire inultam, Alexandrum Michaelis * patruelem * consobrinum.
regno præficit. Cum autem & in Græcos ejus contumeliæ culpam transferret, etiam hos bello vexavit: oppidulisque aliquot captis, exercitum domum abduxit. Tandem fœdera pepigerunt, quibus tenebatur, ut inter se & amici & hospites in posterum essent. Post hæc ad regem Græcorum fama perlatum est satis constanti, Orchanem incursionem fecisse in Bithyniæ regionem: captisque mancipiis plurimis, obsidione Nicæam cinxisse, murumque ejus hostili animo quatere. Rex itaque Græcorum comparato exercitu in Asiam transvectus, obsidione circumventis auxiliares porrigere nitebatur manus. Quod ut primum rumore ad Orchanem perlatum est, instructo agmine Græcis obviam procedit. Cum autem venisset Philocrinam, offendit regem Philocrina opp.
Græcorum ibi castris fixis morantem. Nec mora, prælium committitur: in quo rex accepto in pedem vulnere, reliquique Græci non pauci vulneribus confecti, statuerunt fatrare Philocrinam, ut vulnerati lassique paululum reficerentur. Nec tamen citra pugnam eo venire quiverunt. Barbari enim eos circumventos a tergo adorti, acerrime instantes magna clade affecerunt: reliquos in urbem fugatos, obsidione premebant. Urbs ergo illa cum foret maritima, & obsidione non posset in potestatem hostium redigi, Orchanes ab ea discedens, copias suas Nicæam reduxit. quam cum obsidione aliquamdiu adflixisset, tandem pactionibus in deditionem accipit. In hunc modum Orchanes Nicæa potitus est. Bellum deinde Philadelphiam vertit, quam acerrime ab auxiliaribus defensam sui juris facere nequivit. Sub idem tempus cum iratus esset quibusdam in Asia degentibus satrapis, quosdam eorum sibi associans, reliquos debellavit. Tempore deinde multo interjecto, Cantacuzeni Græcorum regis filiam uxorem ducit. Quæ affinitas ubi Græcorum imp. affinitas cum Turco.
intercessit, pax inter Græcos & Turcos facta est: belloque Phrygiæ satrapas, cum discordia interveniisset, persequebantur. Andronicus Græcorum rex cum moreretur, reliquit filium natum annos duodecim, tutoremque ei assignavit Cantacuzenum, virum opulentum, magnaque potentia subnixum, ut puerum tutaretur, & curaret ad eam usque ætatem, quæ regno gubernando habilis foret. Hujus in fidem puerum regnumque tradidit, jurejurandoque eam obstrinxit, ut sine dolo in administratione regni, educatio-

Edit. Paris. pag. 12.

neque pueri verſaretur, quo ipſum nihil injuriarum a ſe expertum, tandem regno Græcorum præficeret. Ut autem rex exceſſit e vivis, non multo poſt urgentibus & opitulantibus Græcis, tutor ad regni curam allectus eſt, puerum tamen nulla injuria affecit. Verum cum eum affinem ſibi feciſſet, ut imbellem contemptui habuit, ſpem omnem in Græcis; quantum ad regnum retinendum attinebat: ponendo. At Cantacuzenus cum pupillum regno privaſſet, Orchanemque data in uxorem filia affinem aſciviſſet, eum & amiciſſimum & familiariſſimum in poſterum expertus eſt. Orchanes cum regnaſſet annos circiter viginti duo, mortem obiit, relictis filiis Sulaimane & Amurata. Sulaimanes, inito regno, arma contra Græcos cepit. Captis igitur mancipiis quamplurimis ex ea Græcorum regione quam in Aſia poſſidebant, etiam in Europam trajecit, hortantibus & inſtigantibus iis Turcis qui ante cum Chatite in Europam tranſierant. Hi edocebant profectionem, qua commodiſſimo in Europam veniretur. Præterea narrabant, Europæ regionem eſſe amœniſſimam, captuque facilem. Tranſmiſſo itaque exercitu haud magno, Cherſoneſon populati ſunt; devictiſque oppidulis quibuſdam, præſidioque Cherſoneſi Madytoque domitis, irruerunt in Thraciam; progreſſi uſque ad flumen Tænarum, mancipiis plurimis in Aſiam trajectis, quæ belli jure obvenerant. Turci, qui in Aſia remanſerant, cum hæc audiſſent, illico in Europam contenderunt ad Sulaimanem, & maxima brevi hominum multitudo in Cherſoneſon ad ipſum confluebat undique ex Aſia: & eo loci agriculturæ operam dabant, agris ſuis in Aſia parcentes. Deinde res Græcorum legatis miſſis, cum Sulaimane Orchanis filio pacem fecit, amicoſque & hoſpites in futurum ſe mutuo fore teſtati ſunt: & conjunctis copiis bellum in Tryballos (qui & Bulgari) tranſtulerunt. Quidam perhibent, adhuc ſuperſtite Orchane, Sulaimanem filium tranſiſſe in Europam, accerſitum adverſus Tryballos ab Græcorum rege. Tryballi autem eo, quem trademus, modo ad Europæ imperium devenerunt. Stephanus (quem Stepanum alii) Tryballorum rex profectus ab ea regione quæ verſus Jonium patet, igne incendiisque plurimis Epidamni regionem devaſtans, etiam Epidamnum (quod & Dyrrachium) ſubegit: & hinc in Macedoniam exercitus duxit, Scopiorumque urbem regni ſedem declaravit. Fuerunt autem iſti, quantum conjicere licet ex profectione eorum, qua delati ſunt ad Europæ imperium, genus Illyriorum, qui progreſſi ab Occidentali verſus Jonium regione, venerunt ad Scopiorum urbem, lingua etiamnum non diſſimili utentes. Iſtud Illyricorum genus, cum longe lateque teneret mare Jonium, etiam Venetos attigit. Reliqui ab iis ſegregati, per Europam diſperſi ſunt, etiam hodie non multum lingua moribuſque & victus ratione abhorrentes. Conſtat itaque eorum ſententiam haud veritate niti, qui pronunciant Illyrios eſſe eos quos Albanos nominamus. Nec vero principium ejus ſermonis admitto, qui aſtruere conatur, Albanos eſſe Illyrici generis. Quod autem & Albani ab Epidamno prodeuntes, in Europæ regionem maritimam, quæ Orientem

SULAIMAN III. rex.

Turcis Turcorum in Europam incurſio.

Edit. Pariſ. pag. 13.

Bulgarorum origo.

Illyrii.

Albani.

A λείαν τε καὶ ἐκ παῖδα, ἐμπεδώσας ὅρκοις ἃ μὲν αὐτὸν ἀδόλως ἐπιτροπεύειν, ἐκ τε βασιλείας ἅμα καὶ ἐκ παιδὸς, (καὶ * ἀβλαβῆ ἐκ παῖδα ἐς ἐκ βασιλείαν καταστήσειν.) ὡς ἢ ἐπιδόντος βασιλεῖ χρόνῳ καὶ πολλῶ διελθόντος Ἑλλήνων τέ τινων ἐναγόντων ἐς τοῦτο ἐκ συνιπιλαβομένων, τῶ τε βασιλείας κατέχει καὶ ἐκ παῖδα κακῶν μὲν οὐδέν τι εἰργάσατο, κήδεσιν δέ τε οἱ ποιησάμενος, ὀλιγώρως πως ἐκ παιδὸς εἶχε, καὶ ἑαυτῷ φίλτερα τοὺς Ἕλληνας μᾶλλον τι ἀναπτήσασθαι. Ὁ μὲν οὖν Καντακυζηνὸς ἐκ βασιλείαν ἀφελόμενος ἐκ παῖδα, πρὸς Ὀρχάνῃ ἐπιγαμίαν ποιησάμενος, ἑαυτῷ ξένον τε, καὶ φίλον ἐκτήσατο ἐς τὰ μάλιστα. Ὀρχάνης μὲν δὴ βασιλεύσας * ἔτη ἐπιλείποντα παῖδας καταλιπὼν Σολαϊμάνῃ τε, καὶ B Ἀμυράτῃ. Σολαϊμάνης μὲν οὖν ὁ Ὀρχάνου τῆῶ βασιλείαν παραλαβὼν, τοῖς τε Ἕλλησιν ἐπίων, ἐπολέμει αὐτίκα, καὶ ἀνδράποδα ἀπὸ ἐκ ἐς ἐκ Ἀσίαν Ἑλλήνων χώρας ὡς πλεῖστα ἀγόμενος, καὶ ἐς Εὐρώπην ἐκβὰς ἐκ μετὰ Χαλίλην πρότερον καὶ ἐκ Χερρόνησον πρὸς Ἑλλήνας διειχθέντων, ἐναγόντων τε ἐξηγουμένων αὐτῷ ἐκ ἐκβάσεως, ὡς ἡ Εὐρώπη εἴη τε χώρα περαιὰ καὶ ἐκχερὶς χειρώσασθαι ὑπὸ Σολαϊμάνου βασιλέως. Ἐντεῦθεν ἐκβιβάσας στρατὸν ἐκ πολλὸν, τῶ τε Χερρόνησον λεηλατῆσαι, καὶ τὸ πρότερον ἔτι φρούριον, καὶ Μάδυτον καταχόντες, καὶ ἄλλ' ἄττα πολίσματα καὶ ἐκ Χερρόνησον, ἐπέβαινόν τε ἐκ Θρᾴκης, ἐς τε ἐπὶ Ταίναρον ἐκ ποταμὸν, καὶ τότε ἀνδράποδα ἐς ἐκ Ἀσίαν διεβίβαζον. καὶ οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Τοῦρκοι, ὅσοι ἐπεπύθοντο ταῦτα, αὐτίκα ἐς τὴν Εὐρώπην παρὰ Σολαϊμάνην διέβαινον, καὶ συνελέγοντο εἰς ἐκ Χερρόνησον ἐκ ὀλίγοι. ἔνθα δὴ καὶ ἐπὶ γεωργίαν τῷ ὄντι ἐκ Ἀσίας φανδὸν ἐκ ἑαυτῷ χώρας ἐτράποντο. ὕστερον μέντοι ὁ Ἑλλήνων Βασιλεὺς διαπρεσβεύσαμος, σπονδάς τε ἐποιήσατο πρὸς Σολαϊμάνην τὸν Ὀρχάνου, καὶ ἔσπενσε ἐπὶ τοὺς Τριβαλλὸς, ἐφ' ᾧ τε αὐτὸς ξένος τε καὶ φίλος εἶναι ἀλλήλοις, καὶ ἐκ πρὸς τοὺς Τριβαλλὸς πόλεμον συνδιαφέρειν ἅμα ἀμφοτέρους. ἔνιοι μὲν οὖν φασὶν ὡς ἔτι περιόντος Ὀρχάνου ἐν τῇ Ἀσίᾳ, τὸν παῖδα αὐτὸν Σολαϊμάνην τῶν Εὐρώπην διαβῶντα μεταπεμπόμενον ἐπὶ τοὺς Τριβαλλὸς ἐκ τῷ Ἑλλήνων Βασιλέως. τοὺς μέντοι D Τριβαλλῶν ἡγεμόνας ᾠδὶ ἐμβῆναι ἐπὶ τὰς ἐκ Εὐρώπης ἁπάντων ἐπυθόμεθα. Στέπανος ἐγένετο Βασιλεὺς Τριβαλλῶν, ὃς ὁρμώμενον ἐνταῦθα ἀπὸ τῆς ἐς ἐκ Ἰόνιον χώρας, τῷ πυρὶ Ἐπίδαμνος καταφρύξαμος, ἐς τὴν Μακεδονίαν ἐλάσατο, καὶ ἐς τὴν ἐκ Σκοπίων τὰ βασίλεια ἐποιήσατο. ἔνθα δ' ἂν ὅπως ὅσα γε ἔξεστι πεπαίρηται ὅθεν προαγαγεῖν * Εὐρώπης ἡγεμονίαν ἀφίκοντο Ἰλλυρικῶν * γένος, ἀπὸ τῆς πρὸς ἑσπέρας ἐς ἐκ Ἰόνιον χώρας, προελθόντες ἐπὶ τὴν ἐκ Σκοπίων πόλιν, τῇ τε φωνῇ παραπλησίᾳ χρωμένων ἐκείνοις, καὶ γένος δὲ ἐκεῖνο τῷ Ἰλλυρικῶν, μέγα τε καὶ ἐπὶ πλεῖστον διῆκον τοῦ Ἰονίου πελάγους, ἐς τε ἐπὶ Ἐνετοὺς ὡς ἂν ἔχειν, καὶ καλεῖσθαι πεπαίρηται. ἀπ' ἐκείνων δὲ τοὺς E ἀπὸ τῶν Εὐρώπην σκεδασθέντας ἀχθῆναι. φωνῇ τε γὰρ ἀμφοτέροις τῇ αὐτῇ χρῶνται ἔτι καὶ νῦν, καὶ ἤθεσι τοῖς αὐτοῖς καὶ διαίτῃ, ὥστε ἐκ ὀρθῶς ἂν λέγοιεν, οἱ γνώμην ἀποφαινόμενοι περὶ Ἰλλυριῶν, ὡς εἶησαν οἱ νῦν Ἀλβανοί. ἄρχομαι δὲ ἐγὼ ἤδη ἀποτίμνειν τὸν λόγον, ὡς εἶησαν Ἰλλυριῶν γένος οἱ Ἀλβανοί. ὡς μὲν οὖν ἀπ' Ἐπιδάμνου καὶ ὅτι ὥρμηντο, ἐς τε πρὸς ἑσπέρας τῆς Εὐρώπης, ἐπὶ

* Hæc verba in duobus manuſcriptis non extant, ſed in tertio, qui Ludovici electoris nomen in fronte habet: ſunt in R.

* Numerus annorum in tribus manuſcriptis Palatinis deſideratur, interpretatio Latina habet XII. annos non eſt in R.

* ἐπὶ ἐ τῷ ἐκ. al. παν. γένος. & R.

Θετταλίας τὰ ἀρκτόμυρα, ἐπὶ Αἰτωλίαν, καὶ Ἀκαρνανίαν, καὶ ὀλίγα ἄττα τῆς Μακεδονίας χώρας ὑφ' αὑτοῖς ποιησάμενοι, ᾤκουν, οἶδά πῃ αὐτοὺς ἐπιτάμους ὄντα πολλῶν τεκμαιρόμενος καὶ πολλῶν δὴ ἀκήκοα. εἴτε μὲν οὖν ἀπὸ Ἰαπυγίας, ὡς ἔνιοί φασιν, ἐς Ἐπίδαμνον ἐλθόντες, ἐπὶ τὴν χώραν ἣν ἐπιγάγοντο σφίσιν ἄλλος ἄλλῃ ἀρίκοντο, εἴτε αὐτοῦ περὶ Ἐπίδαμνον τὴν ἀρχὴν Ἰλλυριῶν ὁμόροι προϊόντες καταβραχὺ κατέσχον τὴν πρὸς ἕω τῆς Ἐπιδάμνου χώραν, οὐκ ἔχω ὅπῃ συμβάλωμαι ἀσφαλῶς. ἃ μὲν ἄμφω τὰ γένη τάδε Τριβαλοί τε καὶ Ἀλβανοὶ ἀπὸ τῆς ἐς τὸ Ἰόνιον χώρας ὁρμηθέντες, τὸ μὲν πρὸς ἕω τῆς Εὐρώπης ἰόντες, τὴν ταύτῃ χώραν ἔσχον, καὶ οὐκ ὀλίγα σφίσιν ἐς τὴν ἀρχὴν ὑπηγάγοντο. τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρας ὁρμηθέντες χιλιοστεῖς τε Εὔξεινον πόντον ἀφίκοντο, καὶ ἐπὶ Ἴστρον, ἄχρι Θετταλίας ἐλάσαντες, ᾤδιμοι εἰρήκασι. Ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τῆς Σκοπίων πόλεως, ὁρμηθεὶς ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ἄνδρας τε τὰ ἐς πόλεμον ἀγαθοὺς, καὶ στρατιᾶς οὐ φαύλης, ἐξῆλθε μὲν τὰ περὶ Καστορίαν καταστρεψάμενος χωρία, καὶ ἐπὶ Μακεδονίαν ἐλάσας, πλὴν Θέρμης, τὰ ἄλλα ὑφ' αὑτῷ ποιησάμενος, ἐπὶ Σάβαν τε προελαύνων, καὶ ἐπὶ τὰ κατὰ τὸν Ἴστρον χωρία, μεγάλα ἀπεδείκνυτο ἔργα, καὶ τὴν τε χώραν ταύτην σύμπασαν καταστρεψάμενος εἶχε. τάξας δὲ ἀνὰ τὴν Εὐρώπην τῷ ὑποχειρίων ἄλλος ἄλλῃ, ἐπὶ μέγα τε ἐχώρει δυνάμεως, καὶ ἐπὶ Ἕλληνας ἤλαυνε τὴν ἀρχὴν αἰφνιδιούμενος, καὶ πολλαχῇ ἐπὶ τὰ τῆς * Βυζαντίων ἔθνεα στρατὸν ἐπαφεὶς, ἀπέδρα μέν τε καὶ ἀπὸ Βυζαντίων χώρας, καὶ ἐπὶ τάδε τὰ Ἑλλήνων πράγματα σφοδρὸν ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀφίξεσθαι κίνδυνον, ὑπὸ σφῶν τε αὐτῶν πιεζόμενα, καὶ ὑπὸ τῆς βασιλείας ῥᾳστώνης, ἐπὶ τὸ ἀκόλαστον καὶ ἀνεπιτήδειον τῆς διαίτης Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου Βασιλέως, φημὶ, πεπαμένα ταύτῃ. ἐς μάχην μὲν οὖν τὸ Ἑλληνικὸν γένος ἐπελθὸν, καὶ ἥττασθαι, γνώμῃ οὐκ ἐποιεῖτο. Σώζειν μέν τοι τὰ τείχη τρόπῳ ὅτῳ ἂν δύωνται ἀσφαλίζεσθαι. ἔλασσι μὲν οὖν ἐπὶ Αἰτωλίαν, ἐς Ἰωαννίνων τὴν πόλιν * ἦλθε. Καὶ τὰ μὲν καθ' Μακεδονίαν περὶ Ἀξιὸν ποταμὸν Ζάρκᾳ ἐπέτρεψε, ἀνδρὶ ἐς τὰ μάλιστα τιμῆς ἀνάξιστε παρ' ἑαυτῷ. τὰ δὲ ἀπὸ Φερῶν ἐς τε ἐπὶ Ἀξιὸν * Πογδάνῃ ἀνδρὶ ἀγαθῷ, καὶ τὰ ἐς πόλεμον οὐκ ἀδοκίμῳ. τὰ δὲ ἀπὸ Φερῶν ἐς τε ἐπὶ Ἴστρον, Κράλῃ τε καὶ Οὐγγλέσῃ τοῖν ἀδελφοῖν, ὧν θάτερος μὲν οἰνοχόος ἦν τοῦ Βασιλέως, ὁ δὲ ἕτερος ἱππόκομος. τὰ μέντοι περὶ τὸν Ἴστρον Βύλκῃ τῷ Ἐλιαζάρου τοῦ Πεσιάνου ἐπέτρεψε. καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν Τρίκκην καὶ Καστορίαν, Νικολάῳ τῷ Ζουπάνῳ. καὶ τὰ περὶ Αἰτωλίαν Πεταλᾶνι. τὰ δὲ περὶ Ὀχρίδα τε καὶ Πριλιαπαίαν χώραν ἥτις καλουμένη ἐπέτρεψε * Πλακίδῃ δὲ Θύνεια ἀνδρὶ οὐκ ἀγεννεῖ. πέντε μὲν δὴ ἐπυθόμεθα ἐπιτετράφθαι τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην, ὑπὸ Στεφάνῳ τῷ Βασιλέως. Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Βασιλεὺς, ἕκαστος ἦν κατέσχε χώρας ἐπιτραμμένος, ἦρχον τε καὶ ἀλλήλοις εἰρήνην * εἶχον συνθέμενοι, σφῶν μὲν αὐτῷ τοῦ ἀπείχοντο. τοῖς δὲ Ἕλλησιν ὡς ἑκάστῳ ἐφικτὸν χωρεῖν, ἐπιτίθεντό τε καὶ ἐπολέμουν. Μιχαὴλον μὲν τὸν Μυσῶν ἡγεμόνα, ἀπὸ τὰ κάτω τοῦ Ἴστρου ἐπιτεμόμενον ἐπὶ Εὔξεινον πόντον, καὶ τὰ Βασίλεια ὀνόματι Τερναβῶ ποιησάμενον, παλαιότερον γενόμενον Στεφάνου, ἀναπαυθησόμενος δείσας. οὓς τοῦτο Οὐλγάρους μὲν τοὺς, οὓς γε Μυσοὺς ὀνομάζομεν. Σέρβους δὲ ἐκεῖ-

A respicit, venerint: Ætoliaque Arcanania nec non magna Macedonum regionis parte subacta, ibi habitarint, etiam ipse novi, multis conjecturis eo deductus, multisque super ea re auditis. An vero ab Japygia iter facientes (ut quidam censent) in Epidamnum transierint, & hinc in eam regionem, quam tandem subjecere, pervenerint, sive cum essent finitimi Illyricis Epidamnum colentibus, accedentes paulatim regionem Epidamni, qua in Orientem patet, occupaverint, nescio qua ratione quam verissime assequar. At nos explanabimus ut utraque hæc hominum genera, Tryballi & Albani, egressi ab ea regione quæ spectat Jonium, transierint per regionem Europæ, quæ in Orientem vergit, ibique
B habitaverint, nec modicas regiones suo imperio adjecerint, versus Occidentem iter instituentes: cum etiam propemodum ad Euxinum mare accesserint, Istrum & Thessaliam adierint. Quæ omnia in hunc modum evenerunt. Rex horum digrediens ab urbe Scopiorum, munitus viris rei militaris peritissimis, & validissimo exercitu, loca Castoriæ finitima in ditionem redegit. Motis deinde castris in Macedoniam, præter Thermam omnia subjugans, bellum ad Savum usque promovit: & in Istria res præclare gerens, universa ea potiebatur regione. Dispositis dein per Europam viris, ubi necesse erat, fidissimis, in magnam adolevit porentiam. Etiam Græcos bello
C aggressus, ut ipsorum regnum destrueret. Emisso itaque equitatu in loca Byzantio propinqua, cum ea graviter afflixisset, abibat. Græci ab hoc sibi extrema timebant, cum regnum per incuriam periret, Andronicusque senior rex dissolutiori victui se mancipasset: Græci nullum contra illum pugnandi inibant consilium, verum omnis salutis spes in mœnibus defensandis sita erat. Iter dehinc intendens in Ætoliam, Joanniam, sive Joanninam, olim Cassiopen dictam, urbem suo imperio adjunxit. Macedoniam, quæ finitima est Axio flumini, commisit Zarco, viro apud ipsum dignitate primario. Eam regionis partem quæ a Pherris tendit usque ad Axium
D flumen, Pogdano tribuit, viro bono, & rei militaris peritissimo: Regionem quæ a Pherris excurrit ad Istrum, * Chrati & Unglesi fratribus concessit, quorum alter regius pocillator, alter equorum regiorum curator erat. Regionem Istro adjacentem nactus est, contribuente rege, Bulcus Eleazarus, Pranci filius. Trica & Castoria obvenere Nicolao Zupano. Ætolia decreta est Prialupi. Ochridem & regionem Priliapæam dictam, Pladicæ viro haud ignobili regendam dedit. Commemoratos modo viros accepimus Europæ regionibus præfectos esse a rege Stepano: qui ubi exhalavit animam, singuli suas regiones, quas a vivo gubernandas acceperant, retinuere: fœderibusque inter sese ictis, a se mutuo
E bello abstinuerunt. Græcis vero, ut cuique opportunum erat, admodum bellicis armis molesti erant. Michaelem Mysiorum ducem, qui imperavit locis Istro subjectis, & regni sui sedem Trinabi constituit, Stepano antiquiorem extitisse audivi: præterea Bulgaros, quos Mysios vocamus, ibi sedes tenuisse accepi: Servios autem sive Sorabros &

Edit. Paris. pag. 14.

Sivus flum.

Bulgari in Europam diffusi.

Zarcus. Stephanus dignitate omnes in ducatus distribuit.

* al. Chrati.

Ternobum. Bulgari. Mysi.

* ἦλθε

* al. man. Μογδάνῃ R. ut in text.

* Πλακίδῃ

* deest.

* καὶ Βυζαντίων. R. καὶ ἐπὶ Βυζάντιον

Tryballos a se discretos, tandem ad istud nomen emersisse. Utraque ista genera hominum cum diversa sint, non ad unum referenda sunt. Ut autem singuli isti populi regno suo a barbaris sint exacti, ipsique prorsus intercederint, in sequentibus exponetur, Sulaimanes cum Chersonesi urbes, præter Callipolim, subegisset omnes, profectus est cum exercitu adversus Thraciam, ut & hanc suam faceret. Cum autem pacem fecisset cum Græcis, expeditionem suscepit contra * Chrathem & Ungleseum Tryballorum duces, qui Græcis admodum intolerandi erant, feroces & bellicosi. Qui ubi resciverunt Sulaimanem processisse in Europam, regionem ipsorum in Græcia sine tam vallare, prædasque nemini parcentem conserrim agere, copias & ipsi suas adversus Turcos duxerunt: consertisque manibus, victores prælio abierunt, plurimis prima coitione interfectis. Deinde certiores redditi, Turcorum res usque augeri, sibique tandem intolerabiles fore, cum plurimi Turci usque ex Asia ad Sulaimanem concurrant, Europæasque urbes obsidione urgeant, his excitis, uterque in Mediterranea Thraciæ pergit, & copias parat. Ungleses a Pherris, ubi regia erat, in Turcos progreditur. Chrates autem, prædicti frater, copiis plurimis contractis, ad fratrem per mediterranea Thraciæ commeat, communi consilio junctisque viribus bellum Turcis illaturi. Sub idem tempus Sulaimanes oppidum oppugnabat ad Tænarum fluvium situm, distans a * Callipoli stadiis circiter septuaginta, plurimis tentoriis, quæ eo advexerat, per circuitum fixis, in quibus Scythæ Turcique, quotquot pastoralem vitam sequuntur, quam suavissime degunt: assidensque urbi, intentus oppugnationi insistebat: & studio expugnandæ urbis adstrictus, accipit hostium adventum. Delipit igitur ex suis octingentos, nocturnisque itineribus prima aurora ad hostium castra pervenit. Eos deprehendit nec solitas vigilias obeuntes, laxatisque custodiis affulos Tænaro fluvio præbenti aquam potu quidem * pessimam, eamdem vero & saluberrimam. Æstatis tempus erat, quo nec arma, nec equos perinde curabant, putantes se planissime ab hostium incursionibus securos & tutos. Hos nec opinantes, & in Cermiani regione in luxuriam effusos, altaque quiete sopitos, Sulaimanes stipatus octingentis militibus delectis adoritur: cædemque maximam, impigre obvios mactando, hostium fecit. Multi in flumen fuga præpropera delati, dubii quonam se verterent, ibi inter cunctandi moras occubuerunt. In hoc prælio desideratus est Ungleses: etiam Chrates occisus est. Ut autem hic interierit, ignoratur. Hunc ejus propinqui qui eum sanguine contingebant, aliquamdiu post prælium istud vixisse credidere. Sulaimanes victoria illa insigni & illustri clarus, facile tandem etiam oppidulum, quod obsederat, suo imperio adjicit. Exercitus quoque Orestiadi, quam Hadrianopolim appellant, admovit. Circumsedit & Peridmetum infestis exercitibus, aggressusque murum, cœptis non succedebat. Cum autem ibi hæreret intentus obsidioni urbis Sulaimanes, ferunt adolescentem quemdam clam solitum egredi urbe per rimam quamdam muri, ad demetendum frumentum: deinde frumento onu-

Edit. Paris. pag. 15.

* al. Chralem, & sic deinceps.

Bulgari Turcos vincunt.

* al. Hadriano-

pag. 16.

Orestias, quæ & Adrianopolis, obsessa & capta.

* al. optimam.

Bulgarorum fuga.

ντες ἡ Τριβαλὸς ἐκκεκρίθαι ἀπ' ἀλλήλων ἐς τὸ πρόσθεν ξυμβαίνη ἀπὸ τούτου. τοῦτο δὲ ἅμα τῷ γένει ὡς πανταχῇ ἑτέρων ὄντι ἀλλήλων, ἡ διεχρῆτο νομίζεσθαι. Ὡς μὲν ἕκαστος τούτων, τέως ἀρχὴν ἀφ' ἧς ἐρρύη ὑπὸ βαρβάρων, ἡ αὖθίς τε ἀπώλοντο, ἐς τὸ πρόσω ἐκ λόγου ἔσται ἐμφανίζεσθαί μοι. Σελαϊμάνης μὲν οὖν ἐπειδὴ τὰ ἡ Χερρόνησον πολίσματα, πλὴν Καλλιπόλεως, κατὰ κράτος ἐποιήσατο, ὥστε ἔχειν ἀρραιώμενος ὑπὸ πάντων τῶν ἐπὶ Θράκης χωρία ἁπλῶς ἀκαταστάτως διακεῖσθαι, ὡς τοῖς Ἕλλησιν εἰρήνην ἐποιήσατο, ἐστράτευσε ἐπὶ Κράλην τὸν ἡ Οὐγγλησίου τοὺς Τριβαλλῶν ἡγεμόνας, οἳ δὴ τοῖς Ἕλλησιν ἐπεπόλεμήκεσαν, ἡ χαλεποὶ ἦσαν, ἀφ' οὗ μηδέ ποτε ἡσυχίαν ἄγειν, ἀλλ' ἀεὶ κακῶς ποιεῖν πολεμοῦντας τοῖς Ἕλλησιν. ἐπεὶ μὲν οὖν ὡς ἐπύθοντο Σελαϊμάνην βεβαιωσάμενον ἐς τὴν Εὐρώπην, ὁρμὴν τε ἐπὶ τὴν Ἑλλωνικὴν ἑαυτῶν χώραν, ἡ διαρπάζειν μηδενὸς φειδόμενον, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Τύρκους, ἡ συμβαλόντες μάχῃ τε ἐκράτησαν, καὶ διέφθειρον οὐκ ὀλίγους ἐν τῇ ἐπιδρομῇ. ᾗ δὲ ταῦτα ὡς ἐγένετο ἤδη τὰ Τύρκων πράγματα, μαχῇ ἐπὶ μέγα προχωροῦντα δυνάμεως, ἡ τοὺς ἀπὸ Ἀσίας Τύρκους ἀεὶ ἐκβαίνοντας προσγίνεσθαι αὐτῷ, ὥστε ἡ ἐς πολιορκίαν ἦ ἡ Εὐρώπλου πόλεων καθίστασθαι, ἡ προϊόντας ἐπὶ ἦ Μισόγαιον ἦ Θράκης, συνελέγοντο τὸ στράτευμα ἀμφότεροι. Οὐγγλησις μὲν οὖν ὡρμητο ἀπὸ Φερῶν ἐπὶ τοὺς Τύρκους, ἐφ' οἷς τε Βασιλεὺς αὐτῷ· Κράλης τε ἅμα αὐτῷ ὁ ἀδελφὸς στράτευμα ἔχων ἀπὸ τῆς μεσογαίου ἦ Θράκης συωκίσει τῷ ἀδελφῷ ὡς στρατευσόμενοι ἅμα τοῖς Τύρκοις. Ὁ μὲν οὖν Σελαϊμάνης ἔτυχε πολιορκῶν πόλισμα τὸ παρὰ Ταίαρον ποταμὸν, διέχον ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως σταδίους ὡσεὶ ἑβδομήκοντα· ἡ σκηνὰς μὲν αὐτοῦ ὡς ὀλίγας ἀπὸ * πάλων ἄγων, ἐπήξατο, ἐφ' οἷς δὴ καὶ ἦ Ἀσίαν Σκύθαι τε οἱ Νομάδες ἡ Τύρκων οἱ πρὸς τόνδε ἦ βίον τετραμμένοι ἅπαν εἰώθασι. ἡ πολιορκεῖν τὸ χωρίον * ἐν τεσσαράκοντα. Διατριβόντα δὲ αὐτῷ λέγουσι, ὡς πάντα ἐπύθετο ἐπιόντας οἱ τοὺς πολεμίους λαβεῖν τε ἐπιλεξάμενος ἄνδρας ἐς ἑκατοντάδας ἦ ἀμφ' αὐτὸν ἀρίστους, ἡ νυκτὸς ἐπιλάσασθαι ἐς τὸ πολέμιον στρατόπεδον καταδρόμους, ὡς ἤδη ἡ ὡς ὑπέφαινε, ἡ ὑπὸ φυλακὰς ἔχοντας τοὺς πολεμίους ὥρᾳ αὐτοῦ τε τὰ πολλὰ παρὰ Ταίαρον ποταμὸν, ὡς ὕδωρ κάλλιστόν τε παρέχεται πιεῖν, ἡ ὑγιεινότατον. Θέρους ᾗ ὥρᾳ, ὀλιγώρως τε ἦ ὅπλων σφίσιν αὐτοῖς ἡ τῷ ἵππων ἔχοντας, οἷα τοὺς πολεμίους, ἐφ' ἡδονῇ λόγῳ ποταμίους, ἐπὶ ῥαστώνῃ πεπραμμένους, ἦ Κερμιανὸν χῶρον ἐπεπτωκότων τε ἄφνω σὺν τοῖς ἑκατοντάρχοις, ἡ ἐμφθῆραι σύμπαντα ἦ στρατὸν πλεονεκτήσαντα ἀφειδέστατα· ὥστε τοὺς πλείονας αὐτῶν πιστεῦσαι ἐς ἦ ποταμὸν, ἡ ἐν λιμνοδίᾳ εἶχον ὅποι τράπωνται γεώμυροι, ἡ πάντη διαφθαρῆναι ἐνθα ὅ, τε Οὐγγλησις ἀπώλετο, ἡ ὁ Κράλης, ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ· ὃ δ' ἂν ἕτερον διαφθαρῆναι, οὐκ ἔμοιγε εἰδέναι, ὥστε οἱ ἐκ τῶν προσηκόντων αὐτῷ, πεπεῖσθαι ἔτι αὐτὸν ἐπὶ πολλῷ τινα χρόνον. Ὡς δὲ ταύτῃ ἦ οἱ ἦν εὐκλεῶς ἡ πιστευθὲν ἀπέλυτο Σελαϊμάνης, τό, τε πόλισμα ὃ ἐπολιόρκει πρότερον παρεσκεύασε. ἡ Ὁρεστιάδα ἦ Ἀδριανούπολιν καλουμένην ἐπολιόρκει. Ἐτυχε δὲ νεὼ τε πόλῃ Περιδρυμῶν πολιορκῶν, ἡ προβαλλων τῷ τείχει ἅμα, οὐκ ἀνίει. Ἐν τούτῳ δὲ ὅπως Σελαϊμάνην, τυχεῖν πάντα λέγουσι, τῷ δὲ τῇ πόλει, κατὰ ὀπήν τινα ὑπὸ τῆς πόλεως φέρεσθαι ἴξω, λάθρα τε ἐξιόντα νυκτὸς ἀμῶντα πυρούς,

* τέτταρα. al. τετταράκοντα ὡς R.

* τὸ χωρίον προσέχων ἐ.

καὶ ἐπὶ ὁπλῶ ταύτην ἐφορεῖν ἐς τὴν πόλιν, ἐπ' ἔτος συνεχῶς ποιούμενα ὀφθῆναι τὸν τινα ἢ ἐν τῇ στρατιᾷ. Ἰδόντα δὲ τὸν Τοῦρκον, ἢ εἰσὶν ὁ νεανίας, ἐς πόλεμον καπηλεύειν γενέσθαι, καὶ τῇ ὁπῇ πειραθῆναι τῇ αὐτῆς, καὶ εἰσιόντα ἐς ἣ πόλιν, αὖθις ἐς τὸ στρατόπεδον γενέσθαι καὶ ἀρτιόμηνον παρὰ Σολαϊμάνη, ἐξεπεῖν τε ἣ εἴσοδον, καὶ αὐτὸν αὐτίκα ἐξηγεῖσθαι, πειραθέντα ἢ ἐσόδῳ τὸν ἡγεμόνα, καταλαβεῖν τε ἣ πόλιν ταύτην, ἐπ' αὐτῇ ποιήσασθαι. Μετὰ ἢ ταῦτα εἰς Φιλιππόπολιν ἐλαύνοντα, ἑλεῖν τε καὶ ταύτην ἣ πόλιν, καὶ παραστήσασθαι ὁμολογίᾳ. Λέγεται ἢ γενέσθαι τότε τῇ Βασιλεῖ, ἄνδρα ἐπὶ στρατηγίας ἐπιστημότατόν τε, καὶ ἐξηγεῖσθαι δεινότατον ἐπὶ πόλεμόν τε καὶ ἐπιδρομάς. καὶ οἱ μὲν λέγουσιν αὐτὸν τὰ πλεῖστα ὧν ἐδοκιμάσθη, πάμπολυ παρ' ἑαυτοῦ τι καὶ παραχρῆμα ἐπιδιδάσκεσθαι. Νοσήσαντος ἢ Σολαϊμάνου, καὶ ἐπὶ Ἀσίαν ἐπειγομένου, ἣ νόσου οἱ χαλεπωτέρας γενομένης, ἀπογνῶναι ἐκ τοῦ βίου αὐτόν. Τελευτῶντα ἢ ἐπιτεῖλαι τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, θάψαι τε τὸ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ, καὶ τὸν τῆς Χερρονήσου ἰσθμόν. ἢ δὲ καὶ σωφρόνως πρότερον παιδεύσαντα τὸν παῖδα αὐτοῦ, θάψαι τε μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἐξοίσειν· καὶ τῇ σήματι παχέμβολος φόρος, ὥστε πανυχίζειν χρῆσθαι τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν ἐπὶ τῷ μνήματι, αὐτόν τε ἐπιθέσθαι αὐτοῦ θάψαι, ἅμα τῷ παιδὶ αὐτοῦ. Ἔπειτα ἢ αὐτοῦ ἐπλήσθησαν Ἀμυράτης ὁ Ορχάνου παῖς, Σολαϊμάνου δὲ ἀδελφὸς, οὓς ἐπύθετο οἱ αὐτὸν πλαδήσαντα, τούς τε * ἰανιτζάρους, καὶ ἄλλους τῶν θυρῶν ὅπως λαβών, καὶ ἐς τὴν Εὐρώπην ἔβη, παρέλαβέ τὸ στράτευμα αὐτοῦ ἅπαν, καὶ ἐπὶ Ἀδριανούπολιν ἐλάσας, τὰ βασίλεια οἱ αὐτοῦ ἐποιήσατο. Καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενος, ἐλαΐζειν τὴν ἢ Μακεδονίας μεσόγειον χώραν, καὶ ἀνδραποδισάμενος ψυχὰς ἀγόμενος, ἐπλούτιζε τοὺς μὲθ' ἑαυτοῦ στρατιώτας, καὶ Τούρκων ὅσοι ἐπ' ἐλπίδι τοῦ κερδάνειν ὁπωσοῦν ἕπονθο αὐτῷ, εὐπορίτο ἀνδραποδίσεως τε καὶ ξυζυγίας, ἃ ἐλάσειε τὸν Μυσῶν τε καὶ Ἑλλήνων. Λέγεται μὲν τοι καὶ τόδε. Ὡς Σολαϊμάνης ἐπεὶ ἤθετο ἢ Τριβαλλῶν καὶ Μυσῶν δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἀθροιζομένης, καὶ ἐφάσαντος ὡς δοθεῖεν οἱ ἑξάκις μυρίας δραχμὰς, ὥστε ἀποδοῦναι αὐτοῖς ὅσα τῶν πολισμάτων προσεγάγετό οἱ, καὶ αὐτὸν οἴχεσθαι ἀπαλλαττόμενον ἐς ἢ Ἀσίαν ἀποχωρήσειν· τοιαῦτα πολιορκοῦντα τὰ ἐν τῇ Θρᾴκῃ πολίσματα Ἑλλήνων. Ὡς ὧν πυθόμενοι οἱ Ἕλληνες ἀπεδέχοντο τε, καὶ ἔτοι μοι ἔσαν ἐπὶ τούτοις ἀπιέναι, ξυλλυχθῆναι σεισμὸν τε μέγαν, καὶ τὰ τείχη τῆ πόλεων ῥαγῆναι, ὥστε αὐτοὺς ἐλθεῖν ἀπὸ τούτου τὰ πλεῖστα οἷς ἐπάλαιστο πολιορκοῦντας· καὶ ἐλόντας παρὰ τῶν Ἑλλήνων τὰ πολίσματα, ἔχεσθαι τῶν λοιπῶν ἢ Εὐρώπης, μηδέν τι τούτου ἔτι φροντίζοντας. Μετὰ ἢ ταῦτα ἔλαυνε ἐπὶ Μυσοὺς, καὶ ἐπὶ Τριβαλλούς. Τὸ δὲ γένος τοῦτο, παλαιότατόν τε καὶ μέγιστον τῆ κῇ ἢ οἰκημένων ἐθνῶν· εἴτε ἀπὸ Ἰλλυριῶν μοῖρας ἀπισχισμένον ταύτην φασὶ τὴν χώραν· εἴτε ὡς ἔνιοι, ἀπὸ ἢ πέρας τοῦ Ἴστρου ἐπ' ἐσχάτων ἢ Εὐρώπης, ἀπό τε Κροατίας, καὶ Πρωσίων τῆ ἐς τὸν ἀρκτῶον ὠκεανὸν, καὶ Σαρματίας, ἢ νῦν ὑπὸ Ρωσίας καλεμένης, ἣν ἐπὶ χώρας ἢ ἔβη τὸ ψῦχος ἀοίκητον, κἀκεῖθεν ὁρμώμενον, καὶ τὸν τε Ἴστρον διαβάντες, ἐπὶ τὴν ἐς τὸν Ἰόνιον χώραν ἀφίκοντο, καὶ ταύτῃ ἐπὶ πολὺ

flus, per eumdem locum in urbem remeabat. Cumque hoc frequenter faceret, tandem viſus eſt a milite quodam Turco, ibi ſtipendia faciente. Turcus autem animadvertens, qua muri parte intrare adoleſcens ſolitus erat, a tergo eum ſequutus eſt, tentaturus ſi per eam rimam in urbem ſibi pateret aditus. Urbem itaque ingreſſus eſt, quo facto, rediit in caſtra ad Sulaimanem, actaque edocet. Sulaimanes igitur eductis in aciem copiis, ad urbem acceſſit, in quam cum irrepſiſſet, duce Turco, qui rimam invenerat muri, illico ejus dominium nactus eſt. Poſtea promotis caſtris * Philopolim obſidet: quæ tandem pactionibus in ejus fidem traditur. Ferunt, hunc regem habuiſſe virum rei militaris perquam gnarum, quo nullus fuerit ſuperior incurſionibus faciendis, belliſque gerendis. Præterea ajunt, ad tantam potentiam eum hac ex cauſa veniſſe, quod ſumma celeritate in rebus gerendis uteretur. Sulaimanes morbo implicatus eſt. hinc feſtinabat in Aſiam, morbo tandem ingraveſcente, moritur. Moriens præcepit ſuis, ut corpus ſepelirent in Cherſoneſi Iſthmo, ubi antea contigerat filium ſuum fato fungi: & magnificæ ſepulturæ tradi ordinavit, & reditus ſacerdotibus qui eo loci erant, ut celebrarent nocturnos ludos ad ſepulchrum, ſeque filii ſepulturæ jungi voluit. Cum jam animam efflaſſet, Orchanis filius Amurata, Sulaimanis frater, re cognita, peregrinos & reliquos Januarum milites aſſumens, in Europam trajecit: exercituſque omnes qui ibi erant, accepit. Hinc contendens Hadrianopolim, eam ſibi regni ſedem deſignavit. Rebus ita compoſitis, incurſionem in Macedoniæ mediterraneam regionem fecit: brevique captis mancipiis plurimis, & alia præda, milites ſuos admodam opulentos reddidit. Turcos, qui eum lucrandi animo comittabantur, mancipiis & jumentis Græcorum & Myſiorum, quæ belli jure obvenerant, liberaliſſime donat. Ferunt Sulaimanem, poſtquam nunciatum erat Tryballorum & Myſiorum copias adverſum ſe pergere, colloquutum cum Græcis, ſi numerarentur ſibi ſexaginta millia drachmarum, velle ſe reſtituere Græcis quæcumque in Thracia ipſorum cepiſſet oppida; & relicta Europa diſceſſurum in Aſiam. Hunc cum Græci audiſſent ſuas in Thracia obſidere urbes, promptiſſimis quidem animis prædictam conditionem acceptiſſent; at cum maximus terræmotus accidiſſet, oppidorumque muri procidiſſent, Turci accedentes armati, urbes plurimas, etiam Græcorum, in ditionem ſuam redegere: nec amplius tales obtulere conditiones Græcis, verum Europam obtinuerunt. Poſt hæc bellum avertit in Myſos & Tryballos. Tryballos autem gentem eſſe totius orbis antiquiſſimam & maximam, compertum habeo. Appulerunt in hanc regionem, ſive (variant enim auctores) diviſi ab Illyriis: ſive, ut quorumdam ſententia eſt, ab ea regione quæ ultra Iſtrum in extrema Europa eſt, & a Croacia Pruſſiſque Septentrionale mare accolentibus: nec non a Sarmatia, quam hodie Ruſſiam vocant, propter ſuæ regionis frigus inviſtum profecti, Iſtrumque tranſgreſſi, in regionem Jonio affuſam penetrarunt, ubi quoque habitarunt, cum armis eam regionem quæ Venetos

* Ianitzæros

* al. Philippopolim.

AMURATES 6. quartus ſexageno 13 ſo.

Edit. Pariſ. pag. 17.

Tryballorum, qui & Valachi, origo & ſitus.

ſpectat, ſubegiſſent. Si autem quis contrariam ſequatur ſententiam, quaſi e regione verſus Jonium vergente digreſſi, Iſtroque ſuperato, in illam acceſſerint, unde eos antea prodiiſſe diximus, regionem, haud quidem contendero: nec tamen eam toto arripere audeo. Attamen ſcio, quamvis populi iſti nominibus ſint diſcreti, non tamen moribus quicquam inter ſe differunt: idem linguæ uſus iiſdem etiam hodie eſt. Diſperſi hinc inde, domicilia per totam habuere Europam, incolentibus quibuſdam de illo grege Peloponneſi regionem Laonicam, quæ patet ad montem Taygetum, & ad Tænarum. ubi etiam habitavit a Dacia ad Pindum uſque montem, in Theſſaliam ſe projicientem, alius quidam populus: utriſque nomen fuit * Bacchi. Nec tamen ſcio, utrum in Epiros commigraſſe aſſeverem. Haud me fugit, Tryballos, Myſios, * Illyricos, Polonos, & Sarmatas, eadem inter ſeſe lingua uti. Si igitur hinc conjecturam facere licet, exiſtimo omnes iſtos, unum hominum eſſe genus, nec diverſum. Ut autem tandem in diverſos abierint mores, & in alias conceſſerint regiones, a nullo accepi, ut certum quid de iis præſenti hiſtoriæ inſerere auſim. Ultra citraque Iſtrum colunt, longe lateque regnantes. Itaque, mea quidem ſententia, magis veriſimile videtur, hoc hominum genus variis fortunæ procellis jactatum, Jonii regionem inſediſſe: trajectoque Iſtro, ibi ſedes fixiſſe: ibidemque potius habitaſſe, quam inde diſcedentes, adierint ad eum orbis terrarum tractum, qui propemodum inhabitabilis ſit hominibus. Illi itaque ſive neceſſitate, ſive voluntate tracti, ad ſui defenſionem ſeorſim a reliquis ſegregati habitare inſtituerunt: ut videre eſt magis conjectanti, quam veritatem rei pronunciauti. At hic ſitam eſſe ſuperiorem & inferiorem Myſiam, non eam regionem recte dici, quæ ſupra Iſtrum, verum quæ ultra Iſtrum colitur: nec etiam Inferior Myſia nuncupatur regio, quæ Iſtro ſubjecta eſt. Ad iſtam regionem Iſtri, quæ ad Italiam uſque ſe porrigit, Bulgaros, quos inferioris Myſiæ incolas perhibent, & Græcam linguam callere ajunt, ſcio perveniſſe a Bydena urbe uſque ad Euxinum pontum, Trinabum urbem regni ſui ſedem decernentes. Hos quidem Alexander, quem Serviæ Tryballorumque dux Chrales regno præfecit, imperio rexit, donec moreretur, ſuperſtite filio Suſmano, qui in paternum ſucceſſit regnum. Hunc bello aggreſſus eſt Amurates, Orchanis ſoboles. Poſtquam autem caſtra in Tryballos movit, eos prælio vicit: Pherraſque urbem opulentam in poteſtatem redegit, & loca Rhodopen ſpectantia in dicionem accepit, maximaque virtutis militaris patrabat opera. Saini vero operamo cum commiſiſſet Pherras urbem, adverſus Suſmanum Myſiæ regem arma cepit. Tandem cum Myſis manus conſeruit: quorum interfecit paucos, cum fuga evaſiſſent inviolati ad loca Iſtro proxima. Suſmanus inde legatis miſſis ad Amuratem, qui pacem orarent, fœdere icto in ſocietatem acceptus eſt, ut deinceps hoſpes & amicus Amurati foret. Hinc & affinis Amurati factus eſt, data in uxorem filia ſua forma excellente, ex Braide, quam uxorem vul-

Valachi.

* alii addunt Croatios.

Edit. Pariſ. pag. 17.

Bulgari.

Suſmanus victus.

ἐπὶ Ἕνετὸς δύσεως, καταφρέμμοι, φάσκουσι, εἶτα δὴ τοὐναντίον μᾶλλον εἰκότως ἄμεινον, ὡς ἐντεῦθεν ὁρμηθέντες ἐς τὴν Ἰόνιον χώρας ὡρμημένοι, ἐς Ἴστρον ἀφικόμενοι ἐπέκειτο ἐγένοντο τῇ οἰκουμένῃ, οὐκ ἂν δὴ λέγοιμι ἀσφαλῶς λέγοιτο ὑφ' ἡμῶν. Τοσόνδε μέν τοι ἐπίσταμαι ὡς τοῖς ὀνόμασι, ταῦτα δὲ τὰ γένη διεσκόπουν ἄλλων, ἤθεσι μὲν οὐκέτι, γλώττῃ δὲ καὶ φωνῇ τῇ αὐτῇ χρώμενοι, κατὰ δήλους εἰσὶν ἔτι καὶ νῦν. Ὡς μέν τοι διέσπαρται ἀνὰ τὴν Εὐρώπην, πολλαχῇ φάσκουσι, ἄλλη τε δὴ, καὶ ἔν τινι τῆς Πελοποννήσου χώρᾳ τῇ τῆς Λακωνικῆς ἐς τὸν Ταΰγετον ὄρος, καὶ ἐς τὸν Ταίναρον φοικμένον. ἣ δὴ καὶ ἀπὸ Δακίας ἐπὶ Πίνδον τὸ ἐς Θετταλίαν καθῆκον οἰκοῦσα ἔθνος. * βράχοι δὲ ἀμφότεροι ὀνομάζονται. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἂν δυξείην, ὁπότερος ἂν τούτων λέγοιμι, ἐπὶ τοὺς ἑτέρους ἀφικέσθαι. Οὕτω δὲ καὶ πανταχῇ τούς τε Τριβαλλοὺς καὶ Μυσοὺς, καὶ Ἰλλυριοὺς, καὶ Κροατίους, καὶ Πολωνοὺς, καὶ Σαρμάτας, πλὴν αὐτὸ ἐπίσαμαι ἓν ὄντας φωνῇ, οἱ δέοι ταύτῃ τεκμαιρόμενον λέγειν, εἷς ἂν πάντ' ἐστὶν τὸ γένος πάντα τε καὶ ὅμοφυλον ἑαυτῷ. Ὅπῃ δὲ καὶ πῇσι, ἐς ἄλλα τε διεσκεδασμένα ἄλλων, καὶ ἐπὶ χώρας ἄλλας ἀφικόμενα φάσκουσι. Μυσοὺς δὲ λέγεται αὐτοὺς ὠδίνων, ὥστε σαφές τι περὶ αὐτῶν ἔχειν ἡμᾶς ἐς ἴσον ἀποδείκνυσθαι. Βασίλεια μὲν ἔσχον αὐτοὺς χώρᾳ πρῶτα τῷ Ἴστρῳ, καὶ πόρρω τε τοῦτο τὸ γένος πολὺ μεῖζον, καὶ ἐπὶ πολὺ μᾶλλον ἔθνος. ὡς δὲ μᾶλλον ἐντεῦθεν φάναι κάλλιον παρέχον, ἐπὶ τάδε ἀφικέσθαι τὸ γένος τοῦτο, καὶ οἰκῆσαι ἐκ τῆς τῇ τὸ Ἰόνιον χώρᾳ, καὶ παρὰ τὸν Ἴστρον ἐκβῆναι, καὶ αὖτε μᾶλλον οἰκῆσαι, ἢ ἐντεῦθεν ὡρμημένον. ἐπὶ τὰ ἐντὸς τῆς οἰκουμένης χιδὸν τι ἀοίκητα ἀφικέσθαι. εἴτε μὲν δὴ ἀνάγκη τινὶ ὠθούμενοι, εἴτε καὶ ἑκόντες * ἀπέμενον σφίλόμβροι χωρὶς ὅπως ἀπ' ἄλλων ἀφικισμένον ἔτυχον, ὡς ἔστιν ἰδεῖν τεκμαίρεσθαι μᾶλλόν τι, ἢ διϊσχυρίζεσθαι δίκαιόν ἐστιν. Ἐντεῦθεν μὲν δὴ καὶ τὸ ἄνω Μυσίαν, καὶ κάτω Μυσίαν φάναι καλῶς ἔχειν οἴονται μοι ἔνιοι, ὡς τὸ ἄνω Μυσίαν μὲν ἐς τὰ ἄνω τοῦ Ἴστρου, ἀλλὰ τὸ ἐς τὰ πέραν τοῦ Ἴστρου φοικμένῳ χώρᾳ, τὸ δὲ κάτω Μυσίαν, ἐς τὰ κάτω τοῦ Ἴστρου, ἐς τὰ ἐπὶ πόντου τοῦ Ἴστρου χώρα, ἐς τὰ περὶ Ἰταλίαν καθῆκον. Τοὺς μέν τινας * Ἰωργάρους, οὓς κάτω Μυσίαν καλοῦσιν, οὐ ἄμεινον Ἑλληνικῆς ἐπαίοντας φωνῆς, ἐπίσαμαι καθῆκον ἐπὶ τὸν Ἴστρον, ἀπὸ τῆς Βιδύνης πόλεως, ἔστι ἐπὶ Εὔξεινον πόντον ἐς Τριναβῶν πόλιν τὰ βασίλεια ὁρίσιν ἀποδεικνύμενος· * τούτους μὲν ὦν, ὁπότε Ἀλέξανδρον, ὁ τῆς Σερβίας Κράλης ὁ τῶν Τριβαλῶν ἡγεμὼν, ἐς τὴν Βασιλείαν κατέστησε, βασιλεύειν τῶν ἄνω, ἐς ὃ δὴ πολέμῳ κατέλυσε Βασιλεὺς τοῦ γένους τὸν παῖδα αὐτοῦ Σούσμανον, ὃν δὴ ἐστρατεύσατο Ἀμυράτης ὁ Ὀρχάνου. ἐπεὶ ἐς Τριβαλοὺς ἐσέβαλε, καὶ μάχῃ κρατήσας αὐτῶν, Φεράς τε ὑπαγάγετο πόλιν εὐδαίμονα, καὶ τὰ ἐς τὴν Ροδόπην χωρία κατεστρέψατο, μεγάλα ἀπεδείκνυτο ἔργα. Σαΐνης τε τὸν Φερῶν ἐπιτρέψας πόλιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ Σούσμανον, τὸν Μυσίας Βασιλέα, καὶ συμβαλὼν αὐτῷ ταύτην ἐστράφατό τε τοὺς Μυσοὺς, καὶ διέφθειρε οὐ πολλοὺς, ἐξωθοῦντας ἐπὶ τὰ ἐς τὸν Ἴστρον χωρία. Διαπρεσβευσάμενος δὲ πρὸς Ἀμυράτην, Σούσμανος ὁ Ἀλεξάνδρου, σπονδάς τε ἐποιήσατο καὶ συμμαχίαν, ὥστε τὸν αὐτὸν ἐχθρόν τε καὶ φίλον νομίζειν, καὶ ἐπιγαμίαν ποιησάμενος, θυγατέρα αὐτῷ, καλὴν τε * ὑπερφέρουσαν, καὶ ἀπὸ Εβραίδος, ἣν ἠγάγετο * ὑπερφέρουσαν τροφοῦς, γεγηθότως, τῷ Ἀμυράτῃ ἐξέδοτο μίαν

* In ora, βλάχοι

* Illyricos.

* Ἰωργάρους. R. Ἰυργάρους

* τούτους δὲ MS.

* ἔστι. In uſu in cont. in al. in ora, ἀποικισαμένοι.

* ὑπερφέρουσαν

πος ἐ ἱπάρας τῷ Ἑλλήνων Βασιλεῖ . ὃς τιμωκαὼς τὸ Ἑλλήνων τὸν Καντακυζηνὸν ἀφιλόμβρος τὴν ἀρχὴν , ἐβασίλευσε γένους τῶ Ἑλληνικοῦ . ὁ μὲν τοι Καντακυζηνὸς , ἐπεὶ τε ἐβασίλευσε παῖδας δύο ἔσχε , τὸν μὲν πρότερον * Μανουὴλον , ἐπεμψεν εἰς Πελοπόννησον ἡγεμόνα , * τὴ Μιζίθρα . Τὸν δὲ πρεσβύτερον καθίστησι Βασιλέα τοῖς Ἕλλησιν. Ἰωάννης δὲ ὁ τοῦ Ἀνδρονίκου παῖς , ὡς ἐπὶ τὸ ἱκανὸν ἦλικίας ἀφίκετο , συνίστατό τε τοῖς Ἕλλησι , καὶ συνετίθετο αὐτοῖς , ὡς ἐπὶ δὲ Βασιλείαν ἀφιξόμενος . Ἔτυχε δὲ διαίτας ἔχων ἐν τῇ Μακεδονίᾳ . οἱ δὲ Ἕλληνες ἀχθόμενοι τῇ διαίτῃ , καὶ ὕβρει τῆ Βασιλέως , ὡς ἕκαστος αἰτίας αὐτῷ , ἐπαγόμενοι ἀπὸ Μακεδονίας ἐ πανίαν , ἐς τὴν Βασιλείαν κατηγόρουν . ὡς δὲ ἐς τὴν Βασιλείαν κατῆλθε , τὸν μέντοι Καντακυζηνὸν Ναζηραῖον ἐποιήσατο , Ματθαῖον ὄνομα . Ὁ τοι δὲ πρεσβύτερος παῖς , ὃν ἀπέδειξε Βασιλέα τοῖς Ἕλλησιν , ἀφίκετο μὲν τὸ πρῶτα ἐς Ῥόδον , παρὰ ἐ τοῦτῳ αὐτῷ Ἀρχιερέα , δίσημος ἐπιτυχείας τυχεῖν , ἐ ἐδέετο καταγαγεῖν αὐτὸ ἐς τὴν Βασιλείαν , ἐ πολλὰ πρὸ χρόμενος , ὅτι οἱ γοιῆσαι τιμωρίαν τινά , ὡς ἐδὲν ἧσσον ἐπιτήδειον παρῆν αὐτίκα , μετὰ ταῦτα ἐς Πελοπόννησον παρὰ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ Ἐμμανουὴλ , ἐ ἡγεμόνα τῆς Σπάρτης , καὶ παρ' αὐτῷ τὴν διαίταν ἐποιεῖτο . Ἰωάννης μὲν οὖν τῷ τε Ἀμουράτῃ πιστεῖς ἐς τὴν Εὐρώπην ἐβάντι , ξυμμαχίαν ἐποιήσατο . καὶ τὴν τοῦ Μυσῶν * Συγατέρα ἠγάγετο , ἐπὶ τῷ παιδὶ αὐτῷ Ἀνδρονίκῳ , ἀφ' ἧς ἐγένοντο αὐτῷ παῖδες . πρεσβύτερος μὲν Ἀνδρόνικος , Δημήτριος δὲ καὶ Ἐμμανουὴλ οἱ πάντες , καὶ Θεόδωρος . καὶ Θεόδωρος ἕπετο τῷ Ἀμουράτῃ , ὅποι ἂν στρατεύοιτο , καὶ φόρου τε ὑποτελὴς ἅμα ὄντες τῷ Ἀμουράτῃ , ἐπανόμβροι ὅποι ἂν στρατεύοιτο . Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Δράγασλιν τὸν Ζάρκου ἡγεμόνα , τὴν τε τῷ Ἀξιῷ ποταμῷ χώραν στρατεύσιμος κατεστήσατο , ἐς φόρου τε ἅμα ἐπαγαγὼν , καὶ αὐτὸν οἱ στρατεύεσθαι ἐπέδησε ἐπὶ τοὺς πολεμίους , ἐς τοσοῦτον τὸν ἀριθμὸν ἔχοντα ἱππέας . Μετὰ ταῦτα Πόγδανον τὸν τῆδε ἡγεμόνα ὑπαγόμενον , ὅτι οἱ ἐπέθετο σὺν τῇ αὐτοῦ στρατιᾷ , μεγάλα ἀπεδείξατο ἔργα , ἐπεισόμενον μὲν κατὰ τὴν Κύρου τοῦ Καμβύσου ἐπιδεικτύμβιον . καὶ ὡς μετεμέλοντό τε καὶ ἐλάθεσθαι προσφιρόμενος τοὺς ὑπ' αὐτὸν γεγομένους , ἡγεμόσι Τριβαλλῶν , καὶ Μυσῶν , καὶ δὴ Ἑλλήνων . Κατὰ μὲν οὖν τὴν Εὐρώπην ξυστάντα συχνόν τινα χρόνον , καὶ πρὸς τούτοις ἔτι ξυπολεμοῦντα , ἀφίκετο ἀγγελία , τοὺς ἐ τῇ Ἀσίᾳ βαρβάρων ἡγεμόνας ἀλλήλοις συνθεμένους , ἀποστῆναί τε ἀπὸ Ἀμουράτου χώρας οὐκ ὀλίγην αὐτοῦ , καὶ αὐτοὺς στρατιὰν συλλέξαντας ὅσην ἐδύναντο μάλιστα , ταράξαι τε τὰ ἐ τῇ Ἀσίᾳ πράγματα αὐτοῦ , καὶ χώρας τῆς ἑαυτοῦ , τὰ μὲν καταστρεφομένους , τὰ δὲ καὶ πολιορκοῦντας οὐκ ἀπίτους . Ἐπεί τε δὴ τάχιστα ἐπύθετο , ξυβὰς ἵππου ἐπὶ τοὺς ἡγεμόνας * παρασκευάμενος , καὶ ἐς τὰ ἤχατα πειρασόμενος , ἢ ἐδύνατο κρατῆσα ὡς ξυμμαχούμενος ἕξων δὲ τούτους ἐν Μυσίᾳ στρατοπεδομένους , παρεπέζα-

A neratus duxerat , prognatam : alteram connubio junxerat Græcorum regi , Andronico Joannis filio . Joannes enim regno jam expulerat Cantacuzenum , qui puerum ipsum gubernarat : quum arrepto Græcorum regno , filiorum quos habebat , alterum Emanuelem natu minorem misit in Peloponnesum , ut esset dux Mizithræ , quæ olim Sparta : natu vero majorem , Græcorum regem esse jubet . Joannes autem Andronici filius , cum jam eam attigisset ætatem , quæ rebus gerendis idonea erat , conspiratione facta cum Græcis , rogavit ut regno præficeretur . Eodem autem tempore rex in Macedonia agebat , luxurioB riosiore victu & intemperantiore dissolutus . Græci indignantes propter victus rationem dissolutiorem ; & convicia regi facientes , ut quisque habebat quod crimini verteret , Joannem Andronici filium in Macedoniam abductum communi assensu applausuque regem designant . Inito regno , Cantacuzenum in Nazaræorum sive monachorum ordinem transtulit , quem mutato nomine Matthæum appellavit . Hujus senior filius , quem pater Græcis regem destinarat , in Rhodum navigat , petiturus a sacerdote summo , quem Magnum magistrum vocant , qui insulam regebat , auxilium , quo adjutus recuperaret amissum regnum . Multis autem nequicquam pertentatis , quibus in suas partes sacerdotem pelliceret , ut spem auxilii affulC gere vidit nullam , ad fratrem suum juniorem Emanuelem in Peloponnesum Spartæ ducem iter flectit : apud quem vitæ consuetudinem & necessaria habuit . Joannes autem cum Amurate in Europam transgresso societatem contraxit , filioque suo Andronico Mysiorum regis filiam uxorem dat : ex qua sustulit filios . Andronicus quidem natu maximus , Demetrius vero & Emanuel & Theodorus natu minores erant . Theodorus autem sequebatur Amuratem , quocumque D bellum avertisset . Reliqui , quos modo diximus , vectigales & stipendiarii erant Amuratis , ipsumque comitari cogebantur , contra quoscumque expeditionem suscepisset . His ita compositis , exercitum contra Dragasem Zarci ducem movit , regionemque juxta flumen Axium domuit , sibique tributariam belliquo sociam effecit . Ducem quoque in potestatem accepit , quem sub se stipendia facere jussit , equitum impetrata manu non modica . His præclare gestis , etiam Pogdanum eo loci regnantem debellavit : quem sub se merere cum exercitu , quem habuerat , voluit . Amurates autem per omnia imitatus æquitatem Cyri Cambisis filii , maxima modestia & liberalitate tractabat duces Tryballorum , & Mysiorum , Græcorumque , qui in suam potestatem concesserant . Cum moratus esset longo tempore in Europa bello adstrictus , nunciatur , suos in Asia præfectos conjuratione facta Asianos solicitare ad defectionem , plurimamque regionem jam ab E Amurate avertisse : conscriptisque exercitibus , Asiæ statum quam maxime conturbare ; oppida quædam capientes , quædam vero oppugnantes non cessare . Quamprimum hæc certo accepit , transitum in Asiam parat : suosque ita instruit , ut hostes quam potentissime contundere & profligare posset . Cum hos

* Μανουὴλ. * ἡγεμόνα ἐ Σπάρτης. in ora, ἤτοι Μιζίθρα.

* παρῆν * παρῆν. R.

* βασιλέως sic R.

* Παρασκευάμενος R.

Ex Edit. Paris. pag. 19.

Joannes Imp. Constant.

Graci Tarde militant.

Edit. Paris. pag. 20.

deprehendisset in Mysix castra collocasse, copiis in aciem eductis, tale excogitavit, ut qui esset summa rei militaris scientia præditus, stratagema. Dicitur enim, cum æstatis esset tempus fervidissimum, Etesias ventos ab Occidente spirare. Ibi autem suorum ordines ita disposuit, ut ventum a tergo haberent præliantes. Hinc princeps prælium inibat, ubi hostium acies erat confertissima, irruens, & quam fortissime pugnans. Cum autem prælium utrinque æquo Marte ferveret, ipse in editiorem tumulum conscendens, voce quam potuit maxima suos ip hunc modum allocutus est: O commilitones mei, filii dilectissimi, non subit animos, quanta pericula in Europa multorum annorum durissima militia perpessi sitis? Quid cessatis? an nescitis omnia in vestra jore potestate, illis superatis? Agite igitur, promptis animis me sequamini. Quod si cunctati fueritis, hostes nos vincent. Hæc loquutus, admisit equum in hostem, & in confertissimos hostium cuneos se conjecit, acerrime prælians: consestimque, ut prædixerat, ventus exortus est, & in hostium faciem se fudit. Hinc cum mutua hortatione adversum hostes procederent, maximoque impetu eos adorirentur, primum eos in fugam conjecerunt, & insequentes plurimos trucidarunt.

Stratagema.

Turcorum internecivum bellum.

Turcorum clades.

Fertur, maximam exercitus sui partem ibi intercidisse. Hostes autem fuga sibi consulentes, singuli ad sua dispersi sunt. Hinc cum legatos misissent ad Amuratem, petitum pacem, haud passi sunt repulsam. Hac tamen conditione pax data est, ut se, quocumque exercitus movisset, impigre sequerentur. Ut autem pax cum Turcis in Asia facta est, etiam res in Europa interturbatæ sunt. Sauzes natu maximus filiorum Amuratis in Europa relictus est, ut eam defenderet: & si qua seditio coorta esset, aut periculi quid ingrueret, curaret ut Europæ res in tuto collocarentur. Hic seditionem excitavit, conciliavs Græcorum nobilium in Europa animos. Cum venisset colloquendi gratia ad Græcorum regis filium seniorem Andronicum, cui Byzantium regnique curam mandarat pater, cum proficisceretur cum Amurate in Asiam adversus duces isthic seditiosos, tandem eo deducti sunt, ut uterque a patre deficeret suo, paternumque regnum teneret, eumdemque & hostem & amicum ducerent, quem alter jussisset: præterea si quid ingrueret, alter alteri auxilio esse ne cunctaretur.

Conjuratio filiorum in patrem.

pag. 21.

Hæc cum ipsis visa essent, quo majoribus animis observarentur, majoreque fide colerentur, jurisjurandi religio utrinque interposita est. quibus expeditis, quam commodissime ex aperto præparabantur obsistere Amurati, si in Europam transire conaretur. Ubi de istis certior factus est Amurates, advocato Joanne rege Byzantii, hujusmodi exorsus est orationem: Rex Græcorum, mihi nuper a fide dignissimis in Europa nunciatum est, Sauzem filium meum a filio tuo coactum, instituere ad extremam me devolvere miseriam. qua ratione igitur fieri posset, ut inconsciis vobis ad tantam devenerint dementiam, ut non solum meus filius tam impia aggrediatur, verum tuus accedat auxiliator & adjutor? Absque tuo consilio hæc parari quo pacto cogitare possum? Verum si

Amuratis ad Græc. Imperatorem.

A τὸ ἐς μάχλω. οἷα δὲ μάχης ἐμπείρῳ πολλαχῇ γεγομένῳ ἐμεμηχάνητο πόνδε. Λέγεται γὰρ ὡς ἐπεὶ θέρους ἦν ὥρα, καὶ ἤρξατο μεσημβρίας ἐπιγιγνομένης, ἐπιπνεῖσθαι ἐτησίας ἄνεμον ἀπὸ ἑσπέρας. ταῦτα δὲ παριγγυῶν τῇ στρατιᾷ, τὸ μέρος ἐκεῖνο κατὰ νώτου λαβεῖν, ἐς μάχλω τε καθίστατο περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν, καὶ συμμίξας τοῖς πολεμίοις, ἐμάχετο ἰσχυρῶς· μάχης δὲ ἀμφοῖν ἰσορρόπου γεγομένης, ἐπί λόφον τινὰ αὐτῶν τῶν λέγεται ἀναβῆναι, καὶ φωνῆσαι μέγα τοῖς ἑαυτοῦ παῖδι. Παῖδες ἐμοὶ στρατιῶται, μέμνησθε ἡμῶν αὐτῶν ὅσα ἐπεπόνθεμεν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, τοσαῦτα * ἔτη διαπολεμοῦντες, τί δὴ ἀποχωρεῖτε; οὐκ ἴστε ὡς τὰ πάντα ἐφ' ἡμῖν ἐσαι; τῶν περιγενομένων, ἄρα τι δὴ ἐμοὶ * ἕψεσθαι, ὡς ἐμοῦ μὴ ἀρτίως * ἕψεσθαι, ταχὺ περιεσομένων τῶν πολεμίων ἡμᾶς. Ταῦτα εἰπόντα τὸν Βασιλέα, ἐλαύνειν ὁμόσε τῇ ἵππῳ ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἐς τὸ μέσον στῖφος ἐμβάλλοντα· καὶ αὐτίκα ἐπιπίπτοντα τὸν ἄνεμον ἀπὸ τούτου τῇ στρατιᾷ, ἐνοχλεῖν ἐπὶ πρόσωπον τοῖς ἐναντίοις, καὶ οὖπω ἅμα ἀλλήλοις ξυνειλεγμένοις, καὶ ἐς τὸ φεύγειν ἰέντας, βιαζομένους, τέλος δὲ τρέψασθαί τε καὶ ἐπιδιώκειν ἀναπαύτους ἀπολλύντας τοὺς πολεμίους. καὶ ἁρπάσαι μὲν λέγεται τὰ πλεῖστα τῶν στρατευμάτων αὐτῶν. ἁρπαγόντας δὲ τοὺς πολεμίους, οἴχεσθαι ἀναλαβόντας ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ. Ἐνταῦθα διαφθαρέντων, ἀνορδάς τε αἰτεῖσθαι, καὶ συμβῆναι αὐτῷ ἐφ' ᾧ ἐπείθετο

B

C

πάντες ἂν ἐξηγεῖτο ἐς λοιπὸν στρατόπεδον· ἐφ' ᾧ δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν διέτριβε, πρᾶγμα. καὶ τὸ ἐν τῇ Ἀσίᾳ καθίστη πράγματα, καὶ τοῖς Τούρκων ἡγεμόσι ἀνορδὰς ἐποιεῖτο. Σαυζῆς ὁ πρεσβύτατος τῶν παίδων αὐτῷ ἐν τῇ Εὐρώπῃ καταλειφθεὶς ὥστε ἡγεμὼν τῶν τῶν ἀρχῶν, καὶ ὧν τι ἐπίοι δεινόν, ἢ χαλεπὸν κατὰ τῶν ἀρχῶν, ἐπὶ τὸ δοῦναι αὐτῷ ἀσφαλῶς ἔχειν, κατασυσσάμενος. ὅστις δὲ σωίσειν τε καὶ τὰς κατὰ τὴν Εὐρώπην ἀρχὰς ὡς ἐδύνατο, μάλιστα δ' ἁπάντων τε καὶ ἀκαταπόνητος, καὶ τῷ Ἑλλήνων Βασιλέως τῷ πρεσβυτέρῳ παιδὶ Ἀνδρονίκῳ, ὡς ἀφικόμενος ἐκ πατρὸς αὐτῷ Ἀμυράτῃ τῷ Ὀρχάνου, ἐς * τὴν κατὰ τὴν Ἀσίαν, * τὴν Β. πρός τε ἡγεμόνας αὐτῷ πολεμίων, ἐγκαταλειφθεὶς ἐν τῇ Βυζαντίῳ, καὶ ἐπιτράπτει τὴν Βασιλείαν πᾶσαν, ἀφορμὴν ἐς λόγους, ἐπειδή τε ἀφίκοιτο ἀπὸ τῆς πατρῴας, καὶ ἅμφω κατασχεῖν τὴν πατρῴαν ἀρχὴν, ἢ αὐτὸν σφίσιν ἐχθρόν τε καὶ φίλον ἡγεμόνας, καὶ ὧν τις ἐπίη πόλεμος ἀμυνοῦντας παραγίνεσθαι ἀλλήλοις καὶ τὰ δυνατὸν πᾶσι δυνάμει. ταῦτα μὲν αὐτοῖς ἐδόκει ποιητέα, ἔστενδον τό τε, καὶ ὅρκια ἐποιοῦντο, ἐμπεδοῦντες ὡς μάλιστα τὰ τοιαῦτα σφίσιν αὐτοῖς, ἢ ἀσφαλέστατα ἐδόκει ἀμφοῖν ἔσεσθαι. Ὡς δὲ ταῦτα ποιησάμενοι ξύλα ἐποιοῦντο, καὶ ἀσφαλίζοντο σφᾶς παρασκευαζόμενοι, ὧν ἐπίη ἐς τὴν Εὐρώπην Ἀμυράτης, ὡς ἀμυνεῖσθαι. Ταῦτα μὲν ἐπύθοντο πάχιστα γεγομένα καὶ ἡ Εὐρώπην καλέσας Ἰωάννην Βασιλέα Βυζαντίου, ἔλεγε τοιάδε. Βασιλεῦ Ἑλλήνων, ἐμοί τε περὶ παρὰ τῷ ἐν τῇ Εὐρώπῃ πιστόταπον ἀγγελία ἀφίκετο, ὡς Σαυζῆς ὁ ἐμὸς παῖς, ὑπὸ τοῦ σοῦ παιδὸς ἀναγκαζόμενος ἀνοσίοις μοι βουλεύεται πράγματα. πῶς ὧν ἔχει μηδέν τι ἐπίσασθαι τῶν πάνυ περὶ * ἐς πάντων ἀφικέσθαι ἀφροσύνης, ὥστε μὴ μόνον ἐπιχειρῆσαι τὸν ἐμὸν παῖδα, ἀλλὰ καὶ σὸν παῖδα, ἐμὲ πάντων γενέσθαι ἐς ταῦτα, πῶς δ' ἄνευ σοῦ γνώμης τὰ τοιαῦτα γενέσθαι ἐξεικὸς λογίζεσθαι; ἀλλ' εἰ μὲν δίκῃ ἐπιτρέπων

* ἔτη πολ. al. ἐτῶν

* ἕψεσθαι R. al. in C.

* ἐπιδεῖ R. al. in cent.

* εἰς τὸ ἀφικέσθαι ἀφρ. Β.

θέσων

δήσων τῷ σῷ παιδὶ δίκῃ τινὰ ἂν ἐπιπάττοιμι μηδοτιοῦν ὑπολογιῇ, εἰσομαι πάνυ σαφῶς, ὡς ἄκοντος σοῦ ταῦτα ἐγένετο. ἰοῦ δ' ἄλλην λογίζομαι αἵρεσιν ἢ ἐμοὶ δόξει περὶ τῶ ἐμῶ παιδὸς μὴ τιμωρήσασθαι μὴ βούλομαι δίκαιον εἶναι, ἴδοι δὲ σαφὲς ἐκ αἰτίαν ἔχων ἐς ὕστερον. Βασιλεὺς δὲ Ἑλλήνων ἀμείβεται τοῖς δὶ· ὦ Βασιλεῦ, ἐκ ἂν δύναιο τὰ λοιπὰ παύτῳ ἐμοιγε ἡ αἰτίας αἰτιώμενος ἐπιθήσειν σοὶ δίκην· ἢ οὐ καὶ μοὶ γενήσεται ὁ παῖς οὗτος ὃν σὺ ἐρᾷδα ἐπὶ ταῦτα ὁρμᾶσθαι, ὡδέ τοι ἦτορ ἐμῶ σωφρόνως, ὥσδε πάνυ σαφέσται, ὡς ἔχοι μὲν δίκαιός τε ἢ φιλοφροσύνης περὶ σέ τε ἢ τῷ σῷ δυνάσειαι. ἰοῦ δ' ἂν ἐπιπάττοις δίκῃ ἑκόντι ἐπιθῆναί μι, μὴ ἂν ὄπω μιμνήσαι δέξειρι· ὥστε τῷ ἐμοὶ τε ἢ σοὶ ἐχθίστῳ τε ἅπασιν πολεμιωτάτῳ ἀμφοτέροις χαρίζεσθαι, ὁτιοῦν ἐκδίδοτε ἢ δίκης. Ταῦτα εἰπόντι τῷ Βασιλεῖ, ἐδίδοκτο Ἀμυράτῃ ἢ αὐτῷ ἀμφοῖν ἐπιθεῖναι ἢ δίκην. τῷ ταῦτα ἄμφω τὼ πατρὶ ἐπαιτιωμένω τοῖς παισὶν, ἐξορύσαι τὰ ὀφθαλμὼ ἑκατέρω ἐκείνοις. ὡς δὲ ταῦτα ἐδίδοκτο, πλαύσας ἐπὶ ἢ Εὐρώπην, στράτευμα ἀγόμενος ἢ ἐδύνατο πλεῖστον. ἢ ἔβας ἐπὶ ἢ Εὐρώπην, ἵετο ὁμόσε ἐπὶ τὸν παῖδα· ὅπως δὲ ἐπιων ἔμαθε αὐτὸν ἐστρατοπεδευόμενον, σὺν τῷ Ἑλλήνων Βασιλέως παιδί· οἱ δὲ τὸ Εὐρώπης στράτευμα συλλέξαντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐς χώρῳ τινὶ Βυζαντίῳ Ἀπικρειδίῳ καλουμένῳ· οἱ δὲ τῶν τε Ἑλλήνων ἅμα καὶ τῶν ἀρίστων ἀπ' Εὐρώπης συλλέγεσθαι οἱ ὡς μάλιστα, ἐλογίζοντο. Ἐστρῶτο δὲ ἐπὶ χαράδρᾳ τινὶ ὡς ἐπὶ χάραξι ἐστρατοπεδεύετο Σαυζῆς Ἀμυράτου παῖς, ἢ πατέρα ἐπιόντα οἱ ἐπεδέχόμενος. Ἀμυράτης δὲ ὡς ἐπύθετο κατέλαβε ἢ παῖδα αὐτὸν, καὶ τοὺς Ἕλληνας στρατοπεδευομένους, συνταξάμενος ἐπίσι ὡς συμμίξων αὐτίκα τοῖς ἐναντίοις. ὡς δὲ ὑπὸ ἢ χαράδρης διεκωλύετο, ἐστρατοπεδεύσατο ἔ αὐτὸς, συνβαλεῖν μὲν ἐκ χώρει, Ἑλλήνων τινὲς τοῖς ἢ Ἀμυράτου στρατιώτας, καὶ ἐτρέψαντο πόνῳ ὡς λέγεται. ὡς δὲ ἐφαίνετο χαλεπῶς ἔχειν ἢ χῶρον ἐκεῖνον μάχῃ συνάψαι τοῖς πολεμίοις, νυκτὸς ἐλάσας ἐναντίον τῇ στρατοπέδῳ, ἐπὶ τὸ χεῖλος ἢ χαράδρης, ὡς ἐγγυτάτω γενόμενος τῇ στρατοπέδῳ τῇ πολεμίων ὡς ῥᾷστα ἐπακούοιτο, φωνῇ τε μεγάλῃ ἐπικαλούμενος ἑκάστους ἄνδρα ἕκαστον, ὡς εὐκλείζων ἅμα, καὶ διαπραγμένων ἑκάστῳ, εἴ τῳ φιλότιμον πώποτε ἢ ἀγαθὸν ξυνοίσεσθαι γενέσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα ἕκαστον παρὰ τὸ χεῖλος διιππεύσας, λέγεται ἐπειπεῖν τοιάδε· Ἄνδρες ἥρωες ποῖ δὴ οἴχεσθε, καταλιπόντες ἐμὲ ἢ πατέρα ὑμῶν; πῶ τε διδασκάλω ἢ διδασκαλίας ὑμῶν ἀφίμενοι, ἐπὶ παῖδα ἐτράπεσθε ἔτι ἀπαλλάττοντα, ὃν ἐπεδὰν ἐς χεῖρα ἐμὲ ἀφίκηται, συλλαβὼν μαστιγώσω, κ. δέν τοι ἄλλο λυμεώμενος ἢ γνώμας, ἂν μόνον μόνον ὑμῶν βουλομένοις ἐξῇ * ἐκείνῳ τοιαῦτα πάσασθαι· ἰοῦ δὲ ἄλλος πειρώμενος ἢ γνώμης ἐμῆ, ἐβούλετο δὴ μάχης εἶναι, ἴσθι δὲ ἐς ὑμῶν οὐδὲν ὑγιὲς ἐσεῖται ἔ λοιπῷ. Διὸ δὴ ὄντες παρ' ἡμᾶς μηδοτιοῦν ὑπολογίζεσθε αἰδοῖ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς, καὶ τοῦ παιδὸς μαστιγίᾳ αἰσχυνθέντες τοιαῦτα ἐπιπεδύοντες, καὶ ἐπόμνυμι τὸν τῶν ἀρχῶν τήνδε ἐμοὶ ἐπιτρέψαντα, μηδέν μηδὲν ἔτι ἀνήκεστόν τι ἐργάσασθαι. Ταῦτα ἀκούσαντας τὸ Σαυζῆ στρατιώτας αἰδεσθῆναί τε λέγεται τὸν Βασιλέως φωνὴν φωνεῖν τε μάλιστα δὴ ἀνθρώπων, καὶ περὶ σφῶν αὐτῶν δεδιέναι τῷ τύχῳ αὐτὰ καὶ ἀρετῷ ἐξικνουμένου, καὶ ὅπα πειθέντας, ὡς ἐδίδοσαν

* ἑαυτῷ Reg. al. ut in cont.

Chalc. Hist.

A pœnas exegeris de filio tuo, quas ego dictavero, certo sciam, te inscio & invito ista contigisse. Sic autem alia tibi quam mihi placuerit puniendi filii sententia, scito harum turbarum culpam omnem me in te translaturum. Cui Græcorum rex respondet: Nequaquam, o rex, hanc culpam vere in me rejicies. Nam si nunc mihi daretur filius ille meus, quem ais adeo impia in te patrare: sane cognituros esses liquido, quam ardentissimis studiis te tuamque regnum complecteretur. Sin autem mihi animadvertendi in filium negotium injunxeris, ne me adeo dementem fore existimes, ut quicquam gratia repressus, de pœnæ severitate remittam: præsertim cum is puniendus sit, qui tibique mihique inimicissimus & infestissimus est. Rex dicendi cum finem fecisset, placuit ut uterque parens suum filium simili pœna, cum crimen utrisque simile foret, feriret. Pœna autem erat constituta, videlicet ut utriusque oculi eruerentur. Hæc ubi sunt decreta, copiis quam potuit maximis succinctus, festinavit in Europam. Quibus transvectis in Europam, summo studio contendit adversus filium in eum locum, ubi eum cum Græcorum regis filio castra communiviisse acceperat. Qui quidem coacto in Europa exercitu, castrametati sunt in Byzantii quodam loco, Apicridium dicto: quo sane congregatos esse constabat Græcos, & optimos quosque ex Europa. Ibidem juxta torrentem quemdam, quo quasi vallo muniebatur, castra locavit Sauzes Amuratis filius, patris adventum expectaturus. Amurates cum exploratum haberet, filium suum, additis Græcis, in prædictos loco castra posuisse, composito agmine accedit, prœliaturus cum hoste. Cum autem prœlium prohiberet torrens, etiam ipse torrenti castra imposuit. Fama est, Græcorum quosdam congressos cum Amuratis militibus, eos fudisse. Deinde cum cognovisset locum istum ad prœlium committendum minus esse opportunum, nocte profectus e regione castrorum hostilium, ad oram torrentis quam proxime ad hostium castra accedit. Hinc cum facile exaudiri posset, sublata voce singulos nominatim inclamavit: quorum egregia facta locis temporibusque notata, oratione secunda extollebat. Deinde cum singulos satis collaudasset; equo transiit torrentem, & talem orationem habuisse fertur: Viri heroes, quo fugitis, relicto me, patre vestro? Quare præceptoris vestri disciplinam abjicientes, ad filium meum convertimini desertorem? Qui ubi primum captus in meas venerit manus, tergo suo pœnas pendet. Nam flagellis cædetur, si modo id per vos mihi licuerit: nec quicquam mali aliud adolescentis perpetiatur corpus. Sin autem spreta hac sententia mecum volueritis decernere ferro, pro certo habetote vos ad summam abituros miseriam, nec meam bonitatem umquam experturos. Agite ergo, ad nos transite, nihil mali suspicantes. Nec ob nostræ virtutis reverentiam, nec etiam propter filii flagellationem, ad me confluere erubueritis. Juro per eum, cujus ope ad istud insignem imperium conscendi, me nihil mali cuiquam vestrum illaturum. Fama est, Sauzis milites his auditis nonnihil confusos voce regis, quæ erat clarissima: sibique timuisse mi-

Imper. Græci responsum.

Imperatorum aliorum filius ademptus patrum decreto visus.

Phil. Paris. pag. 22.

Amurat's ad suos oratio.

C

le, virtutem ejus & fortunam optime callentes. Attamen perſuaſi auctoritate dicentis, cum inter ſe multum eſſent collocuti, nocte ea quæ inſequebatur, caſtra deſerunt: & quo cuique opportunum videbatur, eo dirigebat gressum. Plurimi cum Amuratis caſtra intraſſent, deprecati ſunt culpam, factum excuſantes, ſe non ſponte, verum neceſſitate circumdatos, caſtra Sauzis eſſe ſequutos. Sauzes ubi intellexit milites ſuos e caſtris aumigide, nec non illos, quos ſibi fidiſſimos & deditiſſimos judicabat, abiiſſe, conceſſit Didimotychum. Sequuti ſunt eum Græcorum filii: quorum auxilio ſubnixus, res quam animoſiſſime gerebat. Amurates comperto filii diſceſſu, e veſtigio inſequutus eſt, urbemque obſidione circumdedit. Illi qui erant cum Sauze, fame oppugnati, cum antea nullum frumentum in arcem congeſſiſſent, ſemet fidei Amuratis ſine pactionibus tradidere. Amurates itaque cum urbem fame enectam accepiſſet, etiam Sauzem filium cepit: quem oculis privari juſſit. Græcos autem reliquos ex urbe vinctos, præcipites in flumen ſubjectum dejici imperavit. Caſtris autem juxta flumen fixis, ſpectabat optimates Græcorum ut præcipitarentur ex urbe, nunc bini, deinde & terni. Studio deinde ſpectandi addictus, cum interveniſſet ex improviſo lepus a canibus agitatus, fertur cachinnum ſuſtuliſſe. Poſthæc parentibus eorum qui ſe junxerant Sauzi ſeditionem concitanti, præcepit ut filios necarent ſuis manibus. Patres duo fuere, qui noluere tam crudele exequi imperium. Hinc & ipſi trucidati ſunt ſimul cum filiis. Nam dicere ſolebat, nequaquam illos citra conſilia parentum deſeciſſe ad Sauzem. Nunc autem cum fortuna utantur dubia, eos mutare in utramque partem. His ita expeditis, nuncium mittit ad Græcorum regem, ut filium ſuum plecteret, ſicuti initio convenerat: qui infundens oculis ejus acetum ſervidum, viſum ei ademit. Talem finem iſti bello impoſuit. Poſtea cum Emanuel, regis Græcorum filius, Macedoniæ Thermam, quam Theſſalonicam nominant, regens, & auxilium nactus, deprehenſus eſſet Pherris urbi inſidias struere, reſque novas contra Amuratem moliri: miſſo Charatine potentiſſimo viro, & militari ſcientia nulli poſtponendo, ei præcepit ut Thermam occuparet: nec reverteretur, niſi adducens filium Joannis regis vinctum. His quidem Charatines efficiendis præcipue intentus erat. Emanuel cum præſentiret urbem non poſſe ſuſtinere Charatinis vires, cum alioqui urbis res eſſent comminutæ, nec quicquam boni præ ſe ferrent (nam contumelioſius illum tractabant, quam fieri par erat, viro maxime infenſi) quapropter animo agitabat quam ocyſſime mari contendere ad patrem. Pater autem miſſo nuncio cum edixiſſet, ut alio quam ad ſe diverteret, quaſi eum non amplius excipere auderet, Amuratis metu: ſtatuit ire ad Amuratem, hunceque ſuppliciis fatigare, ut ſibi admiſſorum impunitatem concedat. Amurates cognito filium regis ad ſe venire, ejus admodum gavisus eſt generoſa indole. Cui cum proceſſiſſet, ut antea conſueverat, obviam, primo eum alloquutus eſt. Deinde pauliſper ſilen-

Didimotychi obſidio.

Edit. Pariſ. pag. 23.

Deſertorum pœna.

Emanuel Andronicus.

A σφίσιν αὐτὸς λόγον ἐπὶ τῷ γιγαντότι, ὅντινα ἑκάστης ἀπαλλάσσοιτο ἐκ τῶν στρατοπέδων, ἀπιόντες ἢ ἑκάστῳ προσχώροι, τοὺς δὲ πλείους ἀριθμοῦντες * παρὰ τὸ Ἀμυ- * ἐπὶ. ſic κ
ράτου στρατόπεδον, παρατεῖσθαι, ὡς ἀπάγων προσημένοι συνελέγοντο ἐς τὸ Σαυζοῦ στρατόπεδον. Διδύμῳ δὲ ὁ Σαυζῆς ἀποδιδράσκοντας τῶν στρατοπέδων τοὺς στρατιώτας αὐτῷ συν τοῖς ἀρίστοις, οἷς ἦρα τύραννος αὐτῷ, ᾤχετο ἐπὶ τὸ Διδυμότειχον, συμπεπεμένων καὶ τῶν παίδων. Οἱ δὲ ἐν τάδε οἱ συμπιλαβόμενοι τῶν πόλιος, ὡς προθυμότατα καὶ συμπροθυμούμενος ἐδόκει πάντ' ἀντιλαβέσθαι καὶ ἐδόκει ἐρρωμενέστατα. πυθόμενος δὲ Ἀμυράτης ἔλαυνε καὶ πόδας, καὶ ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. οἱ δὲ σὺν
B τῷ Σαυζῇ λιμῷ πιεζόμενοι ἅτε σίτου οὐκ εἰσενηνεγθέντος ἐς τὴν ἀκρόπολιν αὐτοῖς, καὶ ἐν βραχεῖ ἐπιλελοιπότος, παρεδίδοσαν σφᾶς αὐτοὺς χρῆσθαι, ὡς ἂν μάλιστα αὐτῷ δοκοίη. Ἀμυράτης δὲ τὸν πόλιν λαμβὼν παραχρῆμα, εἶλε τὸν παῖδα αὐτοῦ Σαυζῆν, καὶ λαβὼν ἐξέκοψε τὸ ὀφθαλμὸ αὐτοῦ. Τοὺς δὲ ἄλλους κελεύσας αὐτὸν διέφθειρε, ἐπὶ κεφαλῆν καὶ χρημνὸν κατενεχθῆναι ὑπὸ τῆς πόλιος ἐς τὸν ποταμόν. Τοὺς δὲ ἑστηκότας παρὰ τὸν ποταμὸν καὶ θεωμένους ἐπιφερομένους πως τὸ ἄρσεν ἐπὶ χρημνοῦ, σὺν δύο τε ἅμα καὶ σὺν τρεῖς ἀναπαγχάζων, οἷς ἐπιστύδοντα αὐσὶ λαγὼ ἐπιδιώκοντι, παῖδας τῷ παρ' ἑαυτῷ ἄρσεσιν, σὺν τῷ Σαυζῇ ἀπόντας, ἐκέλευσε τοὺς πατέρας αὐτῶν, αὐτοχειρὶ διαχρήσασθαι. Δύο δὲ τότε λέγεται μὴ ἐθελήσαντας τοὺς παῖδας αὐτῶν ἀποκτεῖναι, αὐτὸς τε ἅμα ἀπολέσθαι, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ κελεῦσαι ἀπολέσαι. γνώμῃ δὲ ἔφασκε τὸν πατέρων ἀρκεῖσθαι τοὺς παῖδας ἐπὶ τῷ Σαυζοῦ, καὶ ἀφαιρεῖσθαι ταλαντεύομένων αὐτῶν ἐπ' ἀμφότερα. Ταῦτα δὲ ποιησάμενος, ἐπιστολὰς πέμψαντα ἄγγελον τῷ Ἑλλήνων Βασιλεῖ, τὸν παῖδα τὸν αὐτοῦ τοῦτον ποιῆσαι, ὃν συνέθετο αὐτῷ τοῦ ἀρχαίου· κρεῖττον δὲ φασὶ λαβόντα τὸν παῖδα αὐτοῦ ὄξει ζέοντι, κατακέαι τὸ ὀφθαλμώ. Τότε μὲν οὖν ὅπως ἐτελεύτα ἀμφὶ τούτῳ τῷ πόλιμον. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς Ἐμμανουὴλος ὁ τοῦ Ἑλλήνων Βασιλέως παῖς, Θέρμια, τὴν ἐν Μακε-
D δονίᾳ Θεσσαλονίκην ἐπικαλουμένην, ἐπιτροπεύων δίδοντο. Καί τινος λεβόμενος ἐπιστάσι ἀμφὶ τούτῳ τὴν χώραν τῇ Φιρῶν πόλει ἐπιβουλεύων ἑάλω, ὃς ἦν καὶ πατρὸς φράττων πρὸς Ἀμυράτην, ἐπικίμψας * ἄνδρα μέγα δυνάμενον, ᾧ συνῆκε δὲ τὰς ἐς πόλεμον, ἀδικῆς τῷ παρ' ἑαυτῷ λειπόμενον, ἐπιτελ- * Χαρατ-
λεῖ τὴν Θέρμην αὐτῷ παραχωρήσαντα ποιεῖν, ἄγοντα νῆν ἀντ. μ.
τὸν Βασιλέως Ἰωάννου παῖδα. Χαρατίνης μὲν δὴ ἐς πόνους ἦν. Ἐμμανουὴλος δὲ αἱρήσεσθαι τὴν πόλιν οἰόμενος ταχὺ ὑπὸ Χαρατίνου, ἅτε τὸ πρᾶγμα τὸν ἐς τὴν πόλιν πονηρῶς ἔχοντα, καὶ ἐν αὐτῇ ἀγαθῷ οἱ ὑποβεβυκότα, αὐθαδίστερόν τι ᾤετο αὐτῷ, ἀχθόμενοι, ἐχρῶντο οἱ τῆς πόλιος, ἃ ὡς ἐχρῆν, ὡς ἔχει, πάντα ἀπωλλάττετο διὰ θαλάσσης ἐπὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἐν τῷ ἔχων ἀπίοι. ὡς δὲ ἐπιπέμπων αὐτῷ ὁ πατὴρ προηγόρευε ἀλλάττεσθαι ἀπιόντα ἀπαλλάττεσθαι, ὡς μὴ ἔτι αὐτῷ ἐνὸν δέχεσθαι διὰ δέος τοῦ Ἀμυράτου, ἴσχυε δεῖν ἐς αὐτὸν ἰέναι δὴ τοῦ Ἀμυράτην παραιτησόμενον, εἴτι μὴ ἐν δέοντι ἐξαπραξαμένῳ αὖθις αὐτῷ μεμελήκοι. Ἀμυράτης δὲ, πυνθανόμενος τὸν Βασιλέως παῖδα ἐπ' αὐτῷ ἀφι-

κρεῖσθαι, ἡγάθη τε αὐτὸν τῆς * γενεμώτης, καὶ ἀ- A
παντήσας ἢ πρότερον εἰώθει ποιεῖν αὐτῷ ἐπιλαυσε-
τι, ἔπειτα προσῆκε, καὶ ἐπιχόντι βραχὺ ὧπω δια-
λέγχθη. Μετὰ δὲ ταῦτα προσγελάσας αὐτῷ, ἔλε-
γε τοιάδε. ὦ παῖ Βασιλέως, ὡς μὲν σοὶ δίκη τῇ ἐ-
μῇ χώρᾳ σοῖ, πρότερος δὲ ἡμέτερα ἔοη ἐπεβουλέ-
μων ἑαλως, καὶ ταῦτα ὅσα διεπράξω, σοὶ δίκη ξυ-
πεπραγμένος εἶης, ἐπεσαμένῳ μοι ταῦτα ἴσι, καὶ
ἤδη συγγνώμην σοι παρεχομένῳ ἐν τῷ παρόντι,
ὅρα μὴ εἰσαῦθις ἁλῶς, τοῦτον ἐς ἐμὲ καὶ τὸν ἐ-
μὸν ἀρχὸν ξυπερασσόμενος εἶης. ἐμοὶ τε γὰρ καὶ
Θεῷ ἅμα τοῦ πᾶσι κεδόμεθον, ὑποδιδεγκὼς ἤδη
φανερώτατά σε δὴ ξυγχεόμεθον· ὡς ταύτῃ ἄμεινον
ἔχει γενόμενος, ἢ ὑμῖν τὰ τῆς Εὐρώπης πράγ- B
ματα. Ἀλλ' ἴθι, ἔφη ἐκεῖνος, καὶ Θεῷ αὐτὸν πα-
ρὰ σοῦ ἧ ἔχει ὡς ἄριστα διαίτευτα ποιώμεθα ἔπι,
ἐπὶ δὲ σὲ τοσαύτῃ αἰτίᾳ γενόμενος, ὡς ἂν μοι
ἐπιπόθειος ἦσθα, ἢ ὡς πεπλημμέληταί μοι ἐπὶ
σὲ καὶ τὸν σὸν βασιλέως ὧπω δὲ καὶ Ἀμυράτῃ
συνίημι τε αὐτὰ τῶν ἁμαρτίων, καὶ τῷ πατρὶ αὐ-
τοῦ ἐπιτίμησα, ἐκέλευε τὸν παῖδα αὐτῷ δίκην
Ὁ δὲ ἐποίει τε οἱ ἐπετέλατο, καὶ τὸν παῖδα αὐ-
τίκα προσίετο ἐς Βυζάντιον. Χαρατίνης δὲ τῶν
Θέρμῶν παραλαβὼν, καὶ τοὺς ξυναιρεσώτας δυλωσά-
μενος, μέγα δόξαιμεν παρ' Ἀμυράτῃ, καὶ πρό-
σθεν μέγας ὢν παρ' αὐτῷ. * καὶ μέγιστον δυνάμενος, * καὶ μέγιστος ἦν παρ' αὐτῷ B.
λέγεται μὲν περὶ Χαρατίνεω πολλὰ ἄξια λόγου, C
ὡς ἐρωτηθέντος Ἀμυράτῃ τὰ δέοντα, καὶ τὰ πλεῖα
ὑπερτεθέντος ξυμπράττεσθαι μεγάλα ἔργα κατὰ τὴ
Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην, καὶ λόγοι δὲ αὐτοῦ πρὸς Α-
μυράτην ἀπομνημονεύονται, ἐρέσθαντος αὐτὸν περὶ
στρατείας, καὶ στρατηγίας. Ἐρωτῆσαι γὰρ αὐτὸν λέ-
γεται, Ἀμυράτη, ὦ Βασιλεῦ, πῶς ἂν δὴ μά-
λιστα στρατηγῇ, ὡς ἂν βέλοιτό οἱ γενέσθαι τῶν
ῥᾳδίως ἐπιτυγχάνοι; τόνδε φάναι λέγεται,
εἰ τε τοχαζόμενος, καὶ τοὺς στρατιώτας ὡς οἷόν τε
μάλιστα εὐεργετῶν. τόνδε ἐπαείρεσθαι, καὶ πῶς
ἂν δὴ εἰκότα τοχάζοιτο ὀρθῶς; τὸν δὲ φάναι,
εἰ μετρῶν τὰ εἰκότα, μὴ σφάλεται περὶ τὰ μέ-
τρα. ἐνταῦθα * καγχάσαι λέγεται Χαρατίνεω D
πάνυ μέγα, καὶ ἐπειπεῖν Ἀμυράτῃ, ὦ βασιλεῦ,
σωφρονῶν ἀεὶς ἂν δοκοίης, πῶς δ' ἂν μετροίη
ἄν μὴ παρὼν ἑκάτερα θεωρῇ τά τε δέοντα, καὶ
τἀναντία τούτων, τῷ μὲν ἀπέχοιτο, τὰ δὲ αὐτῷ
μεταδιώκοι ἐλόμενος, φθάναν τε τὸν τόπον καιρὸν
τὰ δέοντα; Διὰ ταῦτα δὲ ταχυπτα αἱρεττόμενος,
προφέρειν μέγα τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, ἐς τὸ μεγάλα
κατεργάζεσθαι, ὡς ὑδὲν ἄλλο πρὸ ταχυπτος τε
καὶ σπουδῆς τόγε στρατηγὸν χρῆναι ἐπιτηδύειν, καὶ
πανταχῆ παραγενόμενον, ὅσον ἂν δέοι τὸν παρεῖ-
ναι. Ταῦτα μὲν οὖν διειλεγμένους ἀλλήλοις ἐπε-
δείκνυσθαι γνώμας οὐ τῶν δέοντος ἐμπείρους. Ἀμυ-
ράτης μὲν οὖν δυοῖν ἀπανταχῆ ὡς τάχιστα, δοῦς E
τε ἐπλήρου ἅπαντα ἐς φυλακὴν, Χαρατίνῃ χρώμε-
νος ὑπηρέτῃ τῷ πάντα ἀρίστῳ, καὶ ἐς τὸ συλ-
λαμβάνειν αὐτῷ καὶ ὁτιοῦν ξυνεπιλαβέσθαι,
καὶ ἐπιτηδείως ἔχοντι ἐς τὰ μάλιστα, καὶ οὐκ ὀ-
λίγα ἐς τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ποιησαμένῳ καὶ * Εὐ- * Εὐρώπην εἶναι τε ἐπιχειρεῖ.
ρωπίῳ. ὑπηγάγετο μὲν οὖν τοιάδε ἤθη καὶ ἡγε-
μόνας τῆς ἐν τῇ Εὐρώπῃ * καὶ συνεπομένους αὐτῷ

Chalc. Hist.

tium tenentem, cum eum reprehendisset, renidenti ore sic loquutum esse accepimus: O fili regis, jure quidem convinceris, quod regioni nostræ, antea vestræ, insidiatus sis: & quæcumque feceris, juste te feciſſe compertum habeo. Nunc autem cum tibi præteritorum veniam impertiar, cave deinceps talia adversus me meumque regnum coneris. Mihi enim, & hujus rei curatori DEO satis declaraſti, te pessimum esse factum. Itaque ubi melior nunc factus fueris, etiam res Europæ sub vobis melius sunt habituræ. At ego, inquit ille, sciens DEUM omnia quam optime agere, ad te veni tot criminibus irretitus, rogaturus veniam eorum quæ in te regnumque impie commisi. His dictis, veniam dedit Amurates: & ad patrem suum cum remittens, jussit ut filium cum bona gratia susciperet. Qui imperata faciens, filio illico admittebat Byzantium. Charatines occupata Therma, & defectoribus in servitutem redactis, plurimum gloriæ invenit apud Amuratem: cum antea multum, nunc plurimum apud eum polleret. Extant enim hujus Charatinis plurima memoratu digna, ut qui Amurati optima suggesserit consilia: & pleraque egregia opera in Asia Europaque facta, hujus ex industria provenere. Extant viri hujus sermones quidam memoratu dignissimi, quos cum rege habuisse fertur, contendens cum eo super illis quæ ad prudentiam reique militaris scientiam attinent. Nam eum interrogationem instituentem, dixisse memorant: Rex Amurates, quo pacto res bellicæ administrandæ sunt, ut eo, quod desideras tuis copiis efficiat potiare? Regem ajunt respondisse: Si singulis occasionibus, ne aufugiant, diligenter fuero intentus: præterea, si plurimis beneficiis militum animos mihi devinxero. Charatinem subjecisse audio: At qua ratione occasiones non omiseris, præterea scopum tuæ militiæ attigeris? Regem intulisse: Si animo diligenter verisimilia quæ ad scopum spectant, pensitaverim: & in istis quæ ad scopum faciunt, non aberravero. Hinc traduut, Charatinem in maximum effusum cachinum, dixisse: Rex Amurates, plurima sapientia te instructum esse cerno. At quo pacto verisimilia diligenter animo expendas, nisi præsens utraque experimentis cognoveris, quæ fieri, quæque non fieri oporteat? hæc in consultatione ut respuas, illa ut maxima cura deligas. Ista ubi præcesserint, significat etiam requiri celeritatem, quæ plurimum momenti ad res præclare gerendas habet, ut nihil magis ducem quam celeritatem & indefessam curam in agendo & consultando sectari oporteat. Præsens esse ne negligat, ubicumque sua præsentia opus fuerit. Talia cum inter conferrent sermocinantes, pronunciarunt sententias, quantum pertinere videtur ad res gerendas, nequaquam inutiles. Amurates quocumque movisset exercitus, statim metus adversariis oboriebatur. Hinceque accurate loca sua muniebant. Usus est opera Charatinis viri optimi, qui in omnibus quæcumque rex facere aggrediebatur, operam suam locavit indefessam, regique maxima necessitudine devinctus fuit. Adjutus ab isto viro, non modica fecit, quæ tendebant ad subjugandum sibi Europæ imperium.

* καγχάσαι R. ut in cont.

Edit. Paris. pag. 24.

Therma occupata.

Charatinis ea Amurate colloquium.

Edit. Paris. pag. 25.

Tot sibi subegit gentes, tot in Europa duces stipendium pendentes: præterea Græcorum gentes, quæ cogebantur, quocumque terrarum duxisset, Amuratem militantem subsequi. Emanuele præ omnibus Græcis plurimum delectabatur. In Amuratis potestatem devenit rex Mysiorum Drageses, Zarci filius: nec non Pogdanus, qui Rhodopen imperio tenebat. Accessere etiam in ditionem & alii Europæi duces, Tryballorum videlicet, Græcorum, & Albanorum. His omnibus imperio suo admotis, etiam Asianis ducibus stipatus, deinceps quoslibet bello lacessere statuit. Græci quo pacto ex regno in servitutem ceciderint, jam ante explanavimus. Prædicta nunc breviter in memoriam revocare juvat. Joannes ad regni gubernacula evectus, Cantacuzenum, antecessorem suum, Nazareum sive monachum fieri compulit. Deinde cum animadverteret res Turcorum incredibili augeri successu, navigavit in Italiam. Primo adiit Venetos, oraturus auxilium. Ubi cum parum auxilii esset consequutus, accepta a fœneratoribus magna pecuniæ vi, decrevit ad Galliæ abire regem. Nec omisit reliquos Occidentis Principes, quos omnes quam maxime solicitabat ad auxilium ferendum. Cum venisset ad Gallorum * regem, etiam hujus res bello & seditione agitari cernit, & admodum adversa uti fortuna. Nec interim quicquam auxilii in Italia tulit. Reditum maturans, cum venisset Venetias, non potuit usuras ejus sortis exolvere, quam a fœneratoribus mutuo acceperat. Profecturus inde in Galatiam, retentus est a Venetis, non sinentibus eum pedem usquam ferre, donec satisfeciisset creditoribus. His rebus anxius, misit Byzantium ad Andronicum filium, cui regnum commiserat, rogans ut pecuniam compararet, tam ex ecclesiasticis quam ex reliquis regni thesauris; quam deinde ad se mitteret, ut se a creditoribus redimere possit: nec se negligeret, jam longo tempore in carcere agentem. Andronicus his cognitis parum animum intendebat, cum nimis regno gauderet, patremque despiceret. Attamen ei nunciari jubet Græcos nolle concedere, ut sacros thesauros diripiat: nec se aliunde tantam pecuniæ vim corradere posse. Proinde si seipsum negligere nolit, alio se vertat ad pecuniam parandam, quo se liberare nexu possit. Emanuel filius regis junior, cum audivisset in quantam necessitatem pater suus rex a Venetis esset adactus, collecta & exacta quam maxima pecuniæ vi, navem conscendit: summaque celeritate usus, venit Venetias. Pecuniam omnem, quam exegerat Thermæ, cui urbi regendæ præfectus erat, patri obtulit. Præterea seipsum quoque patri tradidit, ut se pro arbitrio uteretur. Hoc factum Emanuelem patri & charissimum & familiarissimum reddidit: at alterum filium, nempe Andronicum, incitatissimo exinde odio persequebatur. quod cum hinc originem sumpsisset, pertinacius inhæsit utrisque, dum inter se dissiderent, inter cætera etiam propter regnum. Rex Græcorum ea pecunia, quam Emanuel advexerat, creditoribus Venetis satisfecit. Reversusque Byzantium misit legationem ad regem Amuratem: præterea filium suum in Januis regis stipendia facere jussit. Amurates imperavit Joanni,

Principes Amuratis dicto audientes.

Galoiannes Italiam adit.

* Fuerat Carolus VI. anno Christi 1411.

Venetorum in solvendo in Joannem.

pag. 26.

Emanuelis in patrem pietas.

Odium inter fratres.

A ἔσοι ἀν στρατεύσοιτο Ἑλλήνων Βασιλεῖς εἰχέσοι στρατολογούμενος. Ἐμμανουὴλ δὲ πρόσκειτο μάλιστα δὲ ξυμπάντων Ἑλλήνων. εἶχε δὲ καὶ τῆδε Μυσῶν Βασιλέα, παῖδα δὲ Δράγαστιν τὸν Ζάρκα παῖδα, καὶ Μπόγδανον τὸν Ροδόπην κατέχοντα, ἔτι ἄλλους τε ἐκ τῆς Εὐρώπης ἡγεμόνας, καὶ Τριβαλλῶν, καὶ Ἑλλήνων, καὶ Ἀλβανῶν. τούτων δὲ ἁπάντων * κατεστρατευμένων, καὶ τῷ ἐκ τῆς Ἀσίας * κατεστρατευμένων ἡγεμόνων αὐτῷ συμπομένων εἰς τὰς πολέμους ἅπαντες δὲ τελεῖτον. Ὡς μὲν οὖν Ἕλληνες κατεστραμμένοι ἐδεδούλωντο Ἀμυράτῃ τῷ Ὀρχάνου, καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται καὶ νῦν δὲ τοσάδε ἂν λέγοιτο εἰς ὑπόμνησιν ἔχειν. Ἰωάννης δὲ ἐπειτε κατέσχε τὴν βασιλείαν, συμπλάσας Καντακυζηνὸν τὸν πρόσθεν βασιλεύσαντα B Ἑλλήνων, εἰς τὸν Ναζηραίων διαιταν, ἐπειδὴ γε τὰ Τούρκων πράγματα ἐπὶ μέγα χωροῦντα δυνάμεως, ἀπέπλευσεν εἰς Ἰταλίαν, καὶ πρῶτα μὲν ἐπὶ Ἐνετὰς τραπόμενος, ἐπικουρίας μὲν οὐδὲν τοι ἀξίας λόγου τυχών, ἐδανείσατο χρήματα, ἐς τε ἔχων ἐπὶ τὸν * Γαλατίας Βασιλέα ἀπέπλει. Ἀφίκετο μὲν οὖν ἐς ἐπὶ τὰς λοιπὰς τῆδε πρὸς ἑσπέρας ἡγεμόνας, δεόμενός τε ἐπικουρίας, καὶ δοκιμαζόμενος ὡς οἷόν τε μάλιστα αὐτῶν. πλείω τε ἐπὶ τῆδε Κελτῶν Βασιλέα, καταλαβὼν μὲν τὰ οἰκοι αὐτῷ διαφθορότα, καὶ πάνυ δὲ ἔχοντα μοχθηρῶς, τυχεῖν οὐδενὸς, ὧν ἕνεκα ἀφίκετο ἐπὶ Ἰταλίας. ἐπανιὼν δὲ ἐκ οἴκου, ὡς ἐγένετο, καὶ τὰς * Ἐνετὰς, ἐς τὸ δάνειον ὃ εἶχον ἀπαιτούμενος ἀποδοῦναι, ὃ ἐδανείσατο, ἐπὶ * Γαλατίαν, κατεχόμενος C τι αὐτῶ ὑπὸ Ἐνετῶν, καὶ μεθιεμένων αὐτὸν ἀποπλεῖν εἰκαδὲ, ἄχεις ἂν μὴ ἐκτίσῃ τὸ χρέος τοῖς δανείσασι. Ὁ δὲ ἐς ἀπορίαν γενόμενος, ἐπιπέμπων ἐς Βυζάντιον παρὰ Ἀνδρόνικον τὸν παῖδα αὐτῷ ἐπιστρεμμένον τῆς Βασιλείας, ἐξεῖν χρήματα ἐξευρόντα, ἀπό τε ἱερῶν κειμηλίων, καὶ ἄλλωθεν τῷ κῷ τὴν ἀρχὴν, πέμψαι οἱ ἐκατὸν, ἀπολῦσαι αὐτὸν, καὶ μὴ περιιδεῖν αὐτὸν ἐν φυλακῇ ὄντα, πάνυ πολλῷ ξυντρίβειν χρόνον. Ὁ μὲν οὖν Ἀνδρόνικος ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιεῖτο τὰ ἐπιτελλόμενα αὐτῷ, εἶα περὶ τῆς Βασιλείας μαλακιζόμενος, καὶ τῷ πατρὶ ἐκ παντὸς τοῦ ἀρισκόμενος, ἐπιστέλλων ἔφασκε, μήτε τοὺς Ἕλληνας ἐπιτρέπειν αὐτῷ χρῆσθαι τοῖς ἱεροῖς, μήτε αὐτὸν ἄλλοθεν παθεῖν οἷον χρήματα ἐξευρεῖν· ἐπέλυέ τε ἄλλα τε πρασσόμενον, μὴ D ξαμέλλειν κήδεσθαι ἑαυτοῦ, ὅπως ἂν λυθείη τοῦ χρέως. Ἐμμανουὴλ δὲ ὁ νεώτερος Βασιλέως παῖς, πυθανόμενος οἵας ἀνάγκης ἀφίκετο ὁ πατὴρ αὐτῷ Βασιλεὺς ὑπὸ Ἐνετῶν, ὡρῶν χρήματα, καὶ προεσάμενος ὅσα ἠδύνατο, ὅτι τάχιστα ἐπέβη νεὼς, καὶ διαπλέων, ἐς τὸν Ἐνετῶν πόλιν ἀφίκετο, τά τε χρήματα φέρων, ἀπέδωκε τῷ πατρὶ ὅσα ἐπορίσατο κῷ τῶν Θέρμων, ὧν τινα ἐπετέτραπτο, καὶ καταλέλειπτο ἐπιτροπεύειν, καὶ ἑαυτὸν δὲ ἄγων παρεῖχετο χρῆσθαι τῷ πατρὶ, ὅτι ἂν βούλοιτο, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦδε φυλάσσεσθαι Ἐμμανουὴλ τῷ πατρὶ ἐς E τὰ μάλιστα σωφρονοῦντα· Ἀνδρόνικον δὲ ἀπιχθάνεσθαι τὸ ἐντεῦθεν μεγάλως· καὶ τὸ μέγα δὲ ἔχθος ἀρξάμενον ὑπὸ τῶν ξυμβαινόντων ἀλλήλοις, καὶ τἄλλα σφίσι καὶ ἐς τὴν Βασιλείαν διαφερόμενος. Ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς Ἑλλήνων οἷς ἦκε φέρων χρήματα Ἐμμανουὴλ, τὰ χρέα τε ἀπέλυσε πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς, καὶ ἐπὶ Βυζάντιον ἐπανιὼν, διέφερε σφίσιτὸ πρὸς Βασιλέα Ἀμυράτην, πέμπων τοῦδε

* κατεστραμμένων

* Γαλλίας.

* Οὐεννῆτοι. * Γαλλίαν. *Al.* ut in c.

ἢ παῖδα αὐτῶ ἢ πατέρες ἐπὶ τὰς θύρας αὐτῶ. ἰξίᾳ τε αὐτὸν ὡς οἷόν τε μάλιστα διαπρᾶξαι καὶ συστρατεύεσθαι ὅποι ἂν κελεύοι, καὶ * προσέχειν τι αὐτῷ ἢ γενόμενον, ὃ τι φυλάττεσθαι ἐπιεικῶς, μηδενὶ τρόπῳ ἢ Βασιλέα τὸν λοιπὸν ἐξαμαρτεῖν. ὕστερον μέντοι Θεόδωρον ἢ παῖδα αὐτῶ ἐπιπέμπων ἐς Πελοπόννησον τελευτήσαντων ἢ Καντακουζηνῶν παίδων ἐν τῇ Σπάρτῃ, ἐγίνετο ἐν τῇ Θέρμῃ, σὺν τῷ ἀδελφῷ Ἐμμανουήλῳ. καὶ αὐτὸν τε τῆς Μακεδονίας καὶ Θετταλίας ἡγεμόνα, ἀφικόμενον ἐς λόγους, λόγοισιν ἐβουλεύοντο ὁπῶ Ἀμουράτῃ Βασιλεύς. τὸν μὲν οἴχεσθαι ἐκέλευον ἐπὶ Βυζαντίδα μεταπεμπόμενόν αὐτὸν ἢ πατρὸς ἐπὶ ἢ Βασιλείαν· τὸν δὲ ἐπελθόντα ἐς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἐπιβουλεύειν τὰ κατ' αὐτὸν, ἢ διδόναι κράτιστα, καὶ διδόκει αὐτῷ ἔχειν ὡς ἀσφαλέστατα. Ταῦτα μὲν δὴ ξυνωμόχθη περὶ Ἀνδρόνικον ἢ παῖδα Βασιλέως ἀφιστάμενον σὺν τῷ Ἀμουράτῃ παιδὶ τῷ Σαυζῇ ἐξενεγκεῖν πόλεμον ἄμφω τῷ Ἀμουράτῃ. Κατὰ τοῦτο ὕστερον μέντοι καὶ τὰ περὶ τὸν Ἐμμανουὴλ ἐς παρασκευὴν ἀφανῆ ἀνάπτυξα ἐγένετο Βασιλεῖ, καὶ τῷ τε Θέρμῳ καὶ τοῖς ταύτης χωρίοις Χαρατίνης ἀφείλετο αὐτόν. καὶ ὕστερον ἀπαγορεύοντος τὸν παῖδα μὴ ἐπιβαίνειν τῆς χώρας αὐτῆς, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ Λέσβον ἀφικόμενον, πρεσβεῖα γενόμενον ἢ Λέσβου ἡγεμόνα, προσαγορεύειν ἀπαλλάττεσθαι ἐκ τῆς χώρας αὐτῆς, καταχθέντα πεζῇ ἐς Τροίαν ἐμβάντα ἐς τὴν Ἀσίαν, καὶ μισθωσάμενον ἵππους, ἀφικέσθαι ἐς Προῦσαν παρὰ Βασιλέα Ἀμυράτην. μετὰ δὲ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ Τριβαλούς, καὶ ἐπὶ Ἐλεάζαρον τὸν Τριβαλῶν ἡγεμόνα, πρός τε τοὺς Παίονας τεταραγμένους, καὶ ἐξοτρυνόντας ἐκείνους στρατεύεσθαι ἐπ' αὐτόν. Ὁ μὲν οὖν Ἐλεάζαρος, ὡς ἐπύθετο Ἀμουράτην ἐπιέναι ἐπ' αὐτὸν, παρεσκεύαζετο στρατιὰν συναγείρων ἥ ἐδύνατο μεγίστην, καὶ ἣ ἐδύνατο κράτιστα ἀμυνούμενος. Ἐλεάζαρος δὲ θυγατέρας ἔχων, ἐπὶ μὲν τῇ μιᾷ πέπρωτο, Σισμανοῦ τῶν Ὀδρυσῶν Βασιλέως κηδεστὴν ἐποιήσατο. ἐπὶ δὲ τῇ ἑτέρᾳ Βύλκου ἢ τοῦ Βράγγα ἢ Πλαδίκου ἦν, Καστορείας τε καὶ Ὀχρίδος τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ἡγεμόνος. ἐπιστησάμενος δὲ μὴ πᾶσι τοῖς ἐν Μακεδονίᾳ χώραις Νικόλαος τῶν * Ζωπάνου, ἐπὶ τῇ τελευτῇ Οὐγγλέσιν τε καὶ Κράλεω ἢ ἡγεμόσιν, τό, τε Πρῖστινον καὶ Νῖσσαν, ἃ τε καλεῖται χώραν, ὑπαγόμενος ἄχρι ποταμοῦ Ἱλιρικῶν, Σάβα δὲ τὸν νῦν καλούμενον προσηλάσθησαν. Ἐπὶ τούτοις ἐστρατεύετο Ἀμυράτης ὁ Ὀρχάνου, καταλαβὼν στρατοπεδευόμενον ἐν πεδίῳ Κοσόβῳ ὅπερ καλεῖται μέσην τῆς Πρεσπίνης χώραν. ἔνθα ὡς ἐνταῦθα παρῆν * ἐς πόλεμον παρεσκευάσατο, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὼ παῖδε ἀμφοτέρω Παιαζίτην τε καὶ Ἰαγούπην. Τὸ δὲ ἐντεῦθεν, Τοῦρκοι μὲν οὖν φασὶν Ἀμυράτην μαχεσάμενόν γε καὶ τρεψάμενον, τοὺς περὶ Ἐλεάζαρον διώκειν ἔτι κράτος. διώκοντα δὲ καταλαβεῖν ἄνδρα Τριβαλόν, καὶ ἐπικεντῆσαι· τὸν δὲ ἐπιστρέψαντα πεζὸν ἀκοντίσαι κατὰ τὸν θώρακα, καὶ ἐπὶ ἀτελεῖ Βασιλέα Ἀμυράτην. Ἕλληνες δὲ οἱ φασὶ μαχεσάμενον καὶ ἐπεξελθόντα, ὡς ἐτρέψατο τοὺς ἐναντίους ἀποθανεῖν, ἀλλ' ἐν τῇ παρατάξει ἔτι μένοντος αὐτοῦ, λέγεται ἄνδρα γενναιότατον ἐθελῆσαι ἐκόντα ὑποσῆναι ἀγῶνα κάλλιστον δὴ τῶν πώποτε γενομένων. τοιοῦτον δὲ εἶναι τὸν δὴ Μίλοϊον. τοῦτον δὲ τὸν Μίλοϊον φασὶν αἰτησάμενον ὅσα ἐβούλετό οἱ γενέσθαι ὑπὸ Ἐλεαζάρου τοῦ ἡγεμόνος ἀπλισμένον ἐλαύνειν σὺν τῷ ἵππῳ ἐπὶ τὸν Ἀμυράτην στρατόπεδον, ὡς

* προσέχειν R. ut in cont.

* Ζωπάνου

ἐπὶ μάχην

ut ſe quam maxima fide coleret: nec ſuam militiam, quocumque bellum verteret, detrectaret. Joannes diligenter animum intendit*, ne deinceps quid delinqueret, quo incurreret in offenſam Regis. Poſtea filium ſuum Theodorum miſit in Peloponneſum, defunctis Cantacuzeni filiis: qui manſit apud Emanuelem fratrem ſuum, Thermæ præfectum. Cui cum in colloquium veniſſet Macedoniæ & Theſſaliæ dux, defectionem conſiliis habitis moliebantur ab rege Amurate. Alter filius rediit Byzantium, accerſitus a patre ad regnum. Ipſe autem ingreſſus Peloponneſum ejus loca defendit quam optime, quæ omnia ita munivit, ut ſibi videbantur quam maxime tuta futura. Hæc, quæ modo recenſuimus, avenere, priuſquam Andronicus una cum Sauzo deficerent ab Amurate, amboque contra patres ſuos arma caperent. Poſtmodum comperit Amurates, etiam Emanuelem novarum rerum cupidum defectionem animo agitare: quem tandem Thorma oppido, ſuaque dignitate ſpoliavit Charatines. Deinde cum pater edixiſſet, ne Emanuel ſuam intraret regionem, maturata fuga, venit in Leſbum. Cujus adventus eum terrorem maximum injeciſſet duci inſulam gubernanti, ſua regione Emanuelem excedere juſſit. Qui cum incidiſſet in triremem ſolventem Trojam, tranſvectus eſt in Aſiam. Ibi conductis mercede equis, profectus eſt Pruſam, ad regem Amuratem. Tandem Amurates bellum Tryballis, ipſorumque duci * Eleazaro, qui ad Pannonios ſe contulerat, eoſque incitabat, ut contra Amuratem arma arriperent. Eleazarus, ut reſcivit Amuratem adverſum ſeſe cum exercitu pergere, contraxit copias quam potuit maximas ut reſiſteret hoſti adeunti quam acerrime. Eleazarus cum haberet filias, una Suſmano Odryſiorum ſive Moldavorum regi in matrimonium collocata, eum ſibi generum paravit. Alteram connubio junxit Bulco Branci, qui fuit Pladicæ filius, regenti Caſtoriam, & Ochridem Macedoniæ regionem, quam antea Nicolaus Zopani filius tenuerat. Mortuis autem ducibus Ungleſe & Chrale, Priſtinum & Niſſeam, ſic dictam regionem, ſubigens, uſque ad flumen quod Savum nominant, progreſſus eſt. Adverſus hunc, cum exercitum duceret Amurates, miſſis exploratoribus, cognovit eum inſediſſe cum exercitu campum, cui Coſobo nomen erat. Ibidem Amuratis contubernio militabant filii duo, Pajazites & Jagupes. Turci ferunt, Amuratem ibi præliantem, Eleazarum fugam facere coegiſſe. quem cum inſequeretur quam velociſſime, incidit in virum Tryballum, in quem arma vertit. Hic, cum foret pedes converſus jaculo tranſfixit Amuratis præcordia: quo vulnere mortuus eſt. At Græci a Turcis, quantum ad Amuratis mortem attinet, diſſentiunt. Ajunt enim, eum non præliantem, nec hoſtes fugatos perſequentem, intercidiſſe: verum cum adhuc ſtaret in acie, virum quemdam generoſiſſimum, nomine * Miloen, voluiſſe certamen omnium quæ umquam fuere pulcherrimum ſubire. Hic, ſi ſibi Eleazarus poteſtatem faceret eorum quæ petiiſſet, pollicebatur ſe armatum proſecturum ad Amuratem, ut transfugam. Amurates, cum illum ut

Peloponneſi principum conſpiratio.

Coſobus campus, Amſuchid.

* vel Melocn, vel Michaël, quem Barletius Miloſſum Cobilchum appellat, alii Miloſch Khabilovitz. Ann. 1451. Benedict. Curtiperchitz in ſua Itinerario.

transfugam ad se adventare crederet, jussit viro confestim cederent, quo quid vellet, tuto eloqueretur. Cum penetrasset quam proxime ad regis Jaquas, offendit regem stantem in acie, ad prælium accinctum. Hastam igitur accipiens, aggreditur longe pulcherrimum, quod scimus, facinus. Amuratem enim regem interficit: nec non ipse ibidem fortiter inter hostes prælians, occubuit. Hæc est Græcorum de obitu Amuratis sententia. At Turci aliter sentiunt: videlicet, eum persequentem hostes, parta jam victoria, a viro Tryballo esse peremptum. Amurates quidem mortem obiit, ut explanavimus, in * Cosobo campo. Hujus corpus abduxerunt Prusam, ubi sepultura erat omnium regum Otomanidarum, præterquam Sulaimanis. Intestina autem regio more sepeliverunt in * Cosobo campo. Mortuus est, cum regno præfuisset annis quinquaginta septem, vitæque exitum habuit, interfectus a Tryballo: non qui regem decebat talem, qui tot annis bella gessisset, multaque & præclara opera fecisset: præterea qui magna bella in Europa Asiaque numero triginta septem confeciisset, tali usus & virtute fortunaque, ut in nullo victus succubuisset. Adhæc magnam potentiam, regionemque plurimam in utraque continente sibi paravit, cum ad multam jam processisset ætatem. Numquam cupidine rerum sed rabie trahebatur ad prælium, nec umquam cruore saturari potuit. Quando otium ab hoste erat, venationi indulgebat. Studiis & tranquillitati se numquam dabat: verum cum nullus foret hostis, venationi incumbebat, cujus peritia antecessores suos longe excellebat. Diligentiam & celeritatem in rebus gerendis non minorem senex, quam juvenis, ostendebat. Promptitudine & alacritate indefessa plurimos illustres duces & reges in rebus gerendis anteibat. Omnia sic aggrediebatur, ut nihil eorum quæ necessaria forent, negligentibus omitteret. Majorem hominum cædem fecit, quam omnes sui antecessores. Subditos maxima regebat sermonum æquitate & comitate. Ducum filiis conversabatur quam moderatissime. Expeditissimus fuit ad honorandum & compellandum virum quemlibet. Maxima vi præditus fuit ad cohortandos militum animos si prælium ineundum fuerat, maxima erat ejus in rebus gerendis vehementia, adeo ut semper, quando manus consererentur, ubique præsto esset. Aspectu non torvus, verum mitis erat, sermoneque blandissimus. Peccanti nullam delictorum concedebat impunitatem: verum eum meritis subjiciebat pœnis. Sermonis erat parcissimus. Confirmasse fertur præ reliquis generis sui regibus jusjurandum. Hinc cum plurimi contra ipsum audacissime insurgerent, existimasse nihil periculi accepturos: quod tamen, cognita ejus potentia, secus accidit. Eum qui se magnifice efferebat, & ob id contumacius resisteret, præterea eum qui aliquid in ipsum deliquisset, nequaquam lætitia ebrium dimisit. Cum foret suis vel maxime metuendus, attamen certum est eum plus favoris quam reliquos duces omnes, apud suos obtinuisse. Ne quis igitur persuadeat, quod hic vir, si armis appetitus fuisset a * Temire, pessime illud bellum

Campus mercatoris ambiselveld.

Edit. Paris. Pag. 28.

Amuratis mortes.

* al. Tamerlane.

A ἀν' αὐτομολοῦντα ὑπὸ τῷ ἑαυτοῦ. Ἀμυράτῃ δ' λέγουσιν ἐλπίζοντα αὐτομολεῖν παρ' ἑαυτὸν τὸ ἄνδρα, κελεύειν ὑποχωρεῖν αὐτῷ ἐπιτρέπειν, ὥστε * ἐλθόντα ἐπιτρέπειν ὅ, τι ἂν βούλοιτο. γενομένης δὲ ἀγχοῦ τῶν θυρῶν Βασιλέως ἦ ἵμιλος, παραπαξάμενος ἅρασθαι τὸ δόρυ, καὶ ἐπιόντα ὁρμήσασθαι ὁρμῇ, πασῶν δὲ καλλίστην ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, καὶ ἀπλόντα Βασιλέα Ἀμυράτῃ, αὐτόν τε ἅμα αὐτῷ ἀποθανεῖν γενναίοντα. Εἰλλύες μὲν δὴ ὧν ὧδε λέγουσι γενέσθαι. Τοῦρκοι δ', ἐπεξερχόμενον μετὰ φόνου, ὑποθανεῖν ὑπ' ἀνδρὸς Τριβαλλῶ. Τελευτῶσι δὲ Ἀμυράτης ἐταφῆ ἐν Κοσόβῳ. καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτῶ ἀπήγαγον ἐς Προῦσαν, ἵν' ἦ οἱ ταφὴ τῶν ἄλλων τῶν Ὀσμανιδῶν, B πλὴν Σουλαιμάνου, ἀποκεκλήρωται. τὰ δ' ἐντόσθια Ἀμυράτου ἐν πεδίῳ τῷ Κοσόβῳ κεῖται ἐν τάφῳ αὐτῶ βασιλικῷ. τελευτήσας δ' Βασιλεύσας ἔτη ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα, ὑπ' ἀνδρὸς Τριβαλλῶ, τελευτᾷ καὶ οὗτος Βασιλεύς. Τοσαῦτα δ' ἔτη διαπολεμήσας ἔργα μεγάλα ἀποδειξάμενος, ὅς τὰς μεγάλας ἐν τῇ Ἀσίᾳ πολέμους, καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ διαπολεμήσας, ἐξ δὲ τριάκοντα, ἐς τοσοῦτον αὖτε μετὰ τύχης τε ἅμα καὶ ἀρετῆς, ὥστε μηδέποτε ἡττηθῆναι ἐν μάχῃ. δύναμιν δ' καὶ χώραν ἀξιόχρεων ὑπαγόμενος, κατ' ἄμφω τε τὼ ἤπειρω, ἐς γῆρας ἤδη βαθὺ ἀφικόμενος, μὴ μεθίεσθαι τῶν πολεμίων μάχης, ἀλλ' ἀεὶ λυττῶντι ἐοικέναι ἐπὶ τῷ μάχῃ, ἄπληστον δὲ αἵματος γενόμενον ἁπάντεσσι. ἦν δὲ αὖτε παῦλα τῷ πολεμίῳ, ἡ τῷ κυνηγεσίων ἄγρα, μελέτη τε ἅμα καὶ τερπνή, καθῆστο δὲ ἀδάμα ἀδύνατος, ἀλλ' ὁπότε μὴ μάχοιτο, κυνηγῶν διεπόνει. πλεῖστα δὲ ἐς τοῦτο τῷ πρὸ αὐτοῦ Βασιλέων ἐξάριστος αὐτὸς ἐνδιδοὺς χειμῶν, παιδιῷ τε ἅμα καὶ ταχυτῆτα ἐνδεικνύμενος, ἀδάμα ἐλάσσονα ἐπὶ γήρως, ἢ ἐπὶ νεότητος. ἦν δὲ πρὸ πολλῶν ἐπιφανῶν ἡγεμόνων τε καὶ Βασιλέων, καὶ πάντῃ ἀοκνότατός τε καὶ παιδαιότατος ἐς πάντα. πάντων δὲ ἐφαπτόμενος ἀδοτίοιῶ παρεῖκεν ὑπόλοιπον τῷ πράττεσθαι διομένων· καὶ ἐπὶ φόνον ἐλάσαι, μίγιστον δὴ τῷ πρὸ αὐτοῦ Βασιλέων ἀκοῇ παρειλήφαμεν. λόγου μὲν τοι ἐπιεικεία χωμένων ἐς τὰ C μάλιστα προσφέρεσθαι, τοῖς τε ὑπὸ χεῖρα αὐτῷ, καὶ τοῖς ἡγεμόνων παισὶν ὡς μετριώτατα. καὶ τιμᾶσαι δὲ ἄνδρα ἕκαστον, καὶ προσειπεῖν ἑτοιμότατος, καὶ τοῖς μεθ' ἑαυτὸν ἐξοτρῦναι εἰς μάχην δεινότατος, χρῆσθαι τοῖς τε πράγμασι δεινὸς ἀπαντᾶν γενόμενος. ἦν δ' φασὶν, ὁπότε ἴοιτο ἐπὶ μάχῃ, χαρίεις τε ἰδεῖν καὶ ἐπιεικέστατος εἰς τὸ βλέπεσθαι. καὶ ἢ μὲν ἑτοίμως ἐξαμαρτόντα ἐτιμωρεῖτο ἀφειδέστατα, καὶ πρὸς τὸ βλέπεσθαι μετριώτατος. ἐμπεδοῦν λέγεται τὸν ὅρκον αὐτῷ, μάλιστα δὲ τῷ τῶν γένους τοῦτο Βασιλέων. καὶ πολλοὺς διὰ ταῦτα αὐτίκα ἰδεῖν ἐς αὐτὸν θαρροῦντας, μηδοτιοῦν οἰομένους πείσεσθαι χαλεπόν, πρὶν ἐς χεῖρας αὐτῷ D ἐλθόντας, βλασφημῆσαι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. καὶ τέ γε μέγα φρονοῦντα καὶ αὐθαδέστερον αὐτῷ προσφερόμενον, τέ γε ἐς αὐτὸν ὁτιοῦν πεπλημμεληκότα, μετέπειτα χαίροντα ἀπαλλάττεσθαι. φοβερώτατον δ' γιγνόμενον τοῖς ὑφ' αὐτῷ, φιλεῖσθαι μάλιστα δὲ ἡγεμόνων ἐπυθόμεθα αὐτόν· ὥστε μηδὲ κακῶς οἴεσθαι ὡς ἐπὶ τόνδε τὸν ἄνδρα στρατεύσῃ Τεμήρης ὁ Βασιλεύς, μὴ ἂν οὔπω φαύλως

τε θέσθαι τὸν πόλεμον· ἀλλ' ἢ μαχεσάμενον πειρατῶς μὴ περιγενόμενον τῷ Τεμύρῃ, μὴ μέντοι μηδὲ ὑποθῶναι ἑλομένῳ χώραν ἐς τὸ ξυμμαχίσασθαι, καθ' ὧν, ἂν μὴ ἡττῶντο ῥᾳδίως, ἢ μὴ μαχεσάμενον μεγάλα ἂν βλάψαι τὸν Τεμύρεω Βασιλέως στρατὸν ἐπιόντα αὐτῷ, καὶ ἐπιτιθέμενον, ἢ αὐτῷ * ἀποχωρέειν. Ὡς μὲν δὴ ἐτελεύτησε Ἀμυράτης ὁ Ὀρχάνεω, αὐτίκα οἱ ἐν ταῖς θύραις ὄντες τ̃ Ἀμυράτεω ἄρμοσαὶ, Παιαζήτεω τὸν πρότερον αὐτῷ παῖδα κατεστήσαντο Βασιλέα.

* φιλ.

A administrasset. Pugnasset etenim fortiter. Et si non victor, nec tamen victus isto ex prælio excessisset. Pugnæ enim locum elegisset opportunum, in quo non facile vinci potuisset. Temiris autem exercitum hostiliter accedentem, ut ferro, ubicumque occasio se dedisset, decerneret, gravissima clade afficisset. Defuncto Amurate, Orchanis filio, regii satrapæ, qui Januis præerant, Pajaziten, Amuratis filium juniorem, in Imperio magno consensu collocant. *Edit. Paris. pag. 29.*

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ.

LAONICI CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER SECUNDUS.

Edit. Paris. pag. 30.

PAJAZITES sexto quintus ejus anno 1373.

POSTQUAM mortem obiit Amurates Orchanis filius, peremptus a viro Tryballo, statim satrapæ qui regebant Januas regis, Pajáziten Amuratis filium juniorem, pronunciant regem: Hic ubi primum in regno est positus, accersivit Jagupen (nostri Soleimannum vocant) fratrem, quasi vocaretur a patre Amurate: ad quem, quocunque tempore vocabatur, promptissime ad Januas (sic aulam Turci vocant) accedere consueverat. Rerum itaque omnium quæ parabantur ignarus in Januas vocatus venire haud supersedit. Venienti Pajazites manus violentas injici, atque necari jubet fratrem. At interfectus est secundum eum morem, quem Turcorum reges in trucidandis fratribus observare solent. Haud enim ferro obtruncatus, verum laqueo præfocatus est, quemadmodum tenet regum illorum consuetudo. Rex cum in hunc modum fratrem perdidisset, regnumque sibi stabilivisset, illico copias in aciem eduxit: commissoque prælio, Tryballos in fugam conjecit. Istio in prælio quam longissime ab exercitu in hostes evectus est. Turci enim fugatis hostibus insequuti sunt fortissime, Tryballosque, quos equitandi peritia antecedebant, neci dederunt. Nam equi Turcorum multo præstantiores erant equis Tryballorum: proinde fugientes facile indipiscebantur. Si Græcis fides habenda est, dicemus ea quæ modo tradidimus, isto pacto contigisse. Turcorum autem alia super his est sententia. Nam perhibent, istam victoriam non adscribendam esse Pajaziti, verum Amurati, cujus ductu prælium istud sit factum: eademque victoria evenerit, cum ipse Eleazarum Tryballorum ducem in ea pugna trucidaverit. Turci in hunc modum, quantum ad istud prælium attinet, sentiunt. At ego conjecturam facere nequeo, quomodo in acie, brevi admodum tempore interjecto, fratrem necaverit, & deinde in prælium illico redierit. Præterea dubito, quomodo Tryballus arripuerit hastam, regemque nisus sit perdere, nullo prohibente. Verum cuilibet suum sit hac de re liberum judicium. Postquam Pajazites

Jagupes a fratre occisus pag. 31.

Bulgari victi.

Ann. 1376.

Ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησε Ἀμουράτης ὁ Ὀρχάνεω ὑπ' ἀνδρὸς Τριβάλλε, αὐτίκα οἱ ἐν τῇσι Θύραις ἔντες, Ἀμουράτεω ἄρμεσαι. Παιαζίτεω τὸν πεῴτερον αὐτῦ παῖδα, ἐκύσαντο Βασιλέα. ὁ δὲ αὐτίκα ὡς ἔσχε τὸ Βασιλήιον * μετατίμπτεσι Ἰαχούπεω τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ, ἐποιήσατο, ὡς ὑπὸ τῦ πατρὸς καλεόμενον τῷ Ἀμουράτεω, ἐπὶ τὰς βασιλείας Θύρας φοιτῶντα καὶ πρόθυμα ἐπόμενον καλεῖτο. ἀδοκήτως δὲ τῷ πραχθέντων ἐκπεσόντες, ἀρίκετο καλεόμενος ὑπ' αὐτῦ, καὶ ὡς ἐγένετο παρ' αὐτῶν, συνελήφθη καὶ ἐτελεύτησε. καὶ ἐχρήσατο ἡ νομίζεται τοῖς τῦ γένεος τῦδε Βασιλεῦσιν, ἐς τοὺς ἀδελφοὺς ποιεῖν· ὡς ἀγχόνῃ δίοι τελευτᾷν τὸν βίον ὑπ' αὐτῦ, καὶ οὐ σιδήρῳ νενόμισται. Ὡς μὲν οὖν τῷ Βασιλεῖ τῷδε ἐξήργασο τὰ ἐς τὸν ἀδελφεὸν, καὶ ἐβασίλευε, παρεπάξατό τε αὐτίκα ἐς μάχην, καὶ συμβαλὼν, ἐτρέψατό τε τοὺς Τριβάλλους. καὶ ἐν τῇδε τῇ μάχῃ πολλά τε ἀπηνέγκατο τῦ στρατεύματος. ὡς γὰρ οἱ Τοῦρκοι ἐτρέψαντο, ἐπεξῆλθον διώκοντες ἀρὰ κράτος, καὶ διέφθειρον τοὺς Τριβάλλους, ἱππάδιόν τε ὄντες ἐκείνων ἀμείνους, καὶ ἵππους πολὺ βελτίνας ἔχοντες, ὥστε καταλαμβάνειν τοὺς φεύγοντας. ἃ μὲν ὦν ὑπ' Ἑλλήνων λέγεται, ταῦτα ἐγένετο. ὡς δὲ αὐτοὶ Τοῦρκοι φασὶν, οὐ Παιαζίτεω γενέσθαι τὸν νίκην τῷδε, ἀλλ' ἀπὸ Ἀμουράτεω τύττε μάχῃ γενέσθαι, καὶ νίκην ἐκείνε, καὶ Ἐλεάζερον τὸν ἡγεμόνα ἐκείνου, ὑπ' ἐκείνε στρατηγεῶντα ἀποθανεῖν ἐν τῇ μάχῃ. Τοῦρκοι μὲν δὴ ὅπη λέγεσι γενέσθαι, οὐκ ἔχω δὲ συμβαλέσθαι, ὡς ἐν τῇ παραπάξει ἐν βραχεῖ τινι χρόνῳ, τόν τε ἀδελφὸν ἀπέκτεινε, καὶ ἐς μάχην καθίσατο αὐτίκα. ἀλλ' ὑδὲ ὡς ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἔλασε τε ἐπὶ τὸν Βασιλέα, καὶ οὐκ ἔδοσι διαχρήσασθαι μηδένα αὐτῷ ἐμποδὼν γενόμενον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅπη, ὅπῃ ἑκάστῳ προσφιλὲς ἡγεῖσθαι περὶ αὐτῶν. Ἐπεὶ δὲ Παιαζίτης παρέλαβε τὴν Βασιλείαν, καὶ τῇ ἐς τὰς ἑταιρίνας

τίνες εἶχε ἐχρήσατο πιεζομένῳ, πολλῶν τε καὶ αὐτῷ ἀποθανόντων ἐν τῇ μάχῃ, καὶ πλουτήσαντος τὸ ἡγεμόνος, ἐπίδαμόν τε συμπατάσαντα τῷ Τριβαλῶν χώρᾳ. καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ὑφ' αὑτῷ ποιησάμενος, καθίζησι καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῷ, ἣ ἦν ξυνοίσεσθαι ἐπὶ τὸ ἄμεινον, καὶ Ἕλλησι φιλίας ἐποιήσατο. καὶτοὺς περὶ Μακεδονίαν ἡγεμόσιν εἰρήνῃ ποιησάμενος, τῷ Σκοπίων ἄνισι πόλιν, παμπόλλους τῶν Τύρκων ἀπό τε τῆς Εὐρώπης, καὶ ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἀγαγών, σὺν γυναιξί τε ἅμα καὶ παισί. Ταῦτα δὲ ἐποίει, ὡς ἔχοι ἀπὸ παντὸς ὁρμώμενος, ἄγειν καὶ φέρειν τὰ Ἰλλυριῶν πράγματα. ἀπέδραμε μὲν ἔσω καὶ τῶν Ἰλλυριῶν χώρας, καὶ πολίσματα ἄττα ἁλόντα διαρπασάμενος, καὶ τῆς τε Ἀλβανῶν χώρας, ἐπιπέμψας στράτευμα, ἐλᾴζετο ἐς τε τὰ ἐπὶ θάλασσαν καὶ ἐς τὸ Ἰόνιον παράλιον χώρας, καὶ ἐπὶ τοῖς Ἐπίδαμνον. καὶ Ἕλληνες μὲν αὐτῷ ἑφέποντο στρατευόμενοι ἅμα ὅπῃ ἄρ ἐλαύνοι. ὁ δὲ τῶν Ἰωάννου τοῦ Βασιλέως Ἑλλήνων παῖς Ἐμμανουὴλος, καὶ Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου παῖς Ἰωάννης. τότε γὰρ ὡς τοῦ ὀφθαλμοῦ ὄξει ζέοντι πιεζόμενοι, παρέσχετο αὐτοῖς τῷ δι' αἰτίας ἀμφοῖν ὅτου δ' ὡς ἔγνωσαν, ἐρῶντες ἐπὶ σφίσιν αὐτοῖς, καὶ ὅτι τὸ ὀφθαλμῶν ἐπὶ τὸ ἄμεινον ἔχοιτο, χρόνῳ ἐπιγενομένῳ σφίσι, τῇ τε γυναικὶ, καὶ ἀλλήλοις ἐς λόγους ἀφικόμενοι, καί τινων ἄλλων ἐς ἣν ἐσήγησιν παντὶ ἐξηγημένων καὶ συνειλεγομένων, ἀπέδρασαν ἐς καταντικρὺ Βυζαντίου πόλιν Γαλατᾶ τὴν Ἰανυίων. ἐντεῦθεν δὲ ἀφίκοντο παρὰ Βασιλέα Παιαζίτην, καὶ ἀφικόμενοι ἐξίουν σφίσιν ἐπικουρίαν δοθῆναι, ὡς ἐπὶ ἑαυτῶν πόλιν ἐλαύνειν, καὶ ἐδέοντο κατάγειν σφᾶς. ἔλεγε δ' ἐς ὄψιν τῷ Βασιλεῖ ἀφικόμενος τοιάδε· Ἐμοὶ μὲν ὦν, Βασιλεῦ, συμφορᾷ περιπεπτωκότι τοιᾷδε, τύχῃ τῇ ἀμείνονι ἐπιτρέψας ἐμαυτὸν, καὶ θεῷ τῷ πάντα φέροντι, βέλτιον ἔχω ἐμαυτῷ, καί μοι χάριτό δαίμων κατέθετο οὐκ ἀκοῦσ. ὁρᾷς γὰρ ἤδη ἐμοὶ κατέλιπε βραχὺ, πάμπαν τῆς ὄψεως ἀφιλόμενος, τὡστε Βασιλέως ὑπισχνεῖται, καὶ ἣ Βασιλέως ἀπέκτασαι ἐμοὶ θέμις ἀποδιδόναι. Ταύτῃ γὰρ ἣ Βασιλέως ἡμῶν, ὦ ἐμοὶ πείθῃ ἔξεις τὰ λοιπὰ χρῆσθαι ὅπως ἄν σοι δοκοίη, ὦ ἐμοὶ ταύτῃ ἀποδιδωκὼς ἴσῃ. ὦ ἱππίας πεντακισχιλίους μάλιστα παρεχόμενος, ἕπεσθαί μοι ἐπὶ μῆνας δύο κελεύῃς. εἰσὶ γὰρ ἡμῖν χιδὸν οἱ ἣ ἄρσεος, γένει τε καὶ πλούτῳ προφέροντες, καὶ τῶν ἐκ ὀλίγοι ἔστιν ἄν μοι ἑσθίοιεν, εἰ μὴ εἰδείλιμα ἐν τῇ ἄρσει ἐμοὶ συγχάσειν ὅπως. καὶ ἐμοὶ τιμωρεῖσθαι, ἐρῶ ὅ, τι ἄν γοιῶν ἐμῖν ἐπιτήδειον ἔσεσθαι, φέρον δὲ τῇ σῷ οἴκῳ πολλαπλάσιον ὑπισχνοῦμαι ἀπάγειν ἔτους ἑκάστου, καὶ ἀρμοσθὼ ἔχειν ἐν τῇ πόλει. Βασιλεὺς δὲ ἀμείβετο τοῖς δε. Ἐμοί τε ὦν ἐκεί τε ἐπεδόμην, ὡς ἐρᾷς ἤδη σοι παπαλέλειπται, ἁδομένῳ τέ μοι ὁ λόγος ἐγένετο, καὶ χάριν οἶδα τῇ θεῶν τε καὶ ἀθανάτων Δημιουργῷ, ὅτι δέ σοι ἣ χάριν καταθήμενος· ἥκεις δὲ ἐπ' ἄνδρας σοὶ φιλεῖς, καὶ ἀμυνοῦντας σοὶ εἰς ὅσον ἂν ἐξῇ δρᾶσαι, ἐρῶ ὅ,τι περ ἤδη ἀγωνιζομένους, τίσομαι δὲ Βασιλέα ἣ σὸν πατέρα ὅπως, ὡς τε μηδέποτε ἐπαύθης βουλεύων περὶ ἐμὲ τοιαῦτα πράγματα· ἴθι δὲ τοὺς λαβὼν οὓς σὺ ἐρᾷς· χώρει δὲ ἐπὶ ἣ πόλιν ὡς τάχιστα ὅπως ὡς βέλτιστα ἔσεσθαί σοι καταγομένῳ ἐπὶ τῷ πατρίδα. Ὁ μὲν παῖς εἶπεν· ἑτοίμως παρέσχετο τὼς ἱππίας. Ἀνδρόνικος δὲ τοὺς λαβὼν, ἤλαυνε ἐπὶ Βυζάντιον. Ἰωάννης δὲ ὁ Ἐμμανουὴλος ὁ

Chalc. MSS.

A regni gubernacula ſuſcepit, victoriamque illuſtrem, devictis hoſtibus eſt adeptus, nec paucis interim ſuorum amiſſis, inſuper Tryballorum ducem in acie peremit, non ſocordiæ ſe corrumpendum dedit, verum prædabundus univerſam peragravit Tryballorum regionem. Captiſque manciplis plurimis, regno ſuo eam formam induxit, quæ ſibi optima & commodiſſima videbatur. Græcos ſibi fœdere junxit. Pace cum Macedoniæ ducibus inita, in Scopiorum urbem co- Scopios deduc. ta coloniæ.
loniam duxit, deductis eo plurimis ab Europa Aſiaque Turcis, cum uxoribus & liberis. Hoc autem ideo facere aggreſſus eſt, ut hinc profectus, res Illyricorum agere & ferre tuto poſſet. Incurſionem fecit in Illyriorum regionem; captaque oppidula penitus diripuit. Exercitum miſit in Albanorum regionem ma- Albanis.
ritimam, verſus Jonium, & Epidamno finitimam, prædaſque ex ea egit. Græci ſequebantur armati, quocumque exercitum ipſe moviſſet: excepto Emanuele, Joannis Græcorum regis, filio, necnon Joanne ſenioris Andronici filio. His enim cum ſerventi aceto eorum oculos eruiſſet, domi victum præbuit Byzantius rex. Qui cum cognoviſſent tandem *Edit. Pariſ.*
oculos melius habere, colloquentes inter *pag.* 32.
ſeſe: & cum uxore adjutantibus & aliis gnaviter, aufugerunt in Galatiæ urbem, quæ Pera dicitur, e regione Byzantii ſitam. Hinc perrexerunt ad regem Pajazitem, orantes auxilium, quo muniti in ſuam poſſent redire urbem, avitumque recuperare regnum. At cum in conſpectum regis veniſſet, ferunt eum talem exorſum eſſe orationem: Me quidem, o rex, Joannis exerati oratio ad
tam gravi calamitate perculſum cum me- Pajazitem.
liori fortunæ Deoque, qui omnia videt, commendarim, melius nunc quam fortunæ meæ patiantur, habeo. Præterea Deus gratiam mihi retulit haud injucundam. Nam cum viſum mihi totum pene ademerit, reliquit tamen ut parum cernam: polliceturque regnum. faſque eſt, ut regnum quod jure ad me pertinet, mihi reſtituatur. Hoc autem re- Græci impegnum noſtrum, ſi me audieris, in poſte- rium a Turcis
rum experiere ad omnia tibi obſequen- præcario obtiantiſſimum, ſi tua ope adjutus id recepe- nent.
ro. Id eveniet ſi mihi dederis equites quater mille, eoſque me ſequi juſſeris menſibus duobus. Stant autem a partibus noſtris il qui in urbe genere divitiis præſtant. Horum non pauci me comitarentur, niſi ſcirem eos in urbe mea negotia procurare, meque tandem adjuturos, in quacumque re ipſorum auxilio opus habuero. Promitto etiam me tibi quotannis daturum tributum maximum: habebo præterea in urbe judicem ſive præfectum Turcum. Rex his auditis, reſpondit: Mihi quidem, ut accepi tibi Pajazitis re-
nudhuc vim viſivam ſupereſſe, ſermo tuus ſponſum.
fuit multo gratiſſimus. Gratiaſque ago mortalium & immortalium conditori, qui iſtud tibi beneficium præſtitit. Venisti autem ad viros tibi amicos & auxiliares, qui ſe tibi dabunt promptiſſime quodcumque occœperis bellum. Ulciſcar tamen regem patrem tuum ut deinceps numquam contra me res novas moliatur. Tu igitur his quos petiiſti, aſſumptis, flecte iter ad urbem: eaque agito, quæ judicaveris tibi vel in primis utilia fore, ut in patriam reducaris. Rex, his dictis confeſtim, quos flagitaverat, equites inſtructos dedit: quibus acceptis, Andro-

Andronici restitutio, & precarium imperium.

nicus se contulit Byzantium. Joannes & filius Emanuel, cum esset nunciatum, Andronicum cum filio suo magna manu advenire, ingressi sunt Aureæ (sic appellatam) arcem, ibique obsidionem tolerare parabant. Andronicus adveniens, urbem obsidione circumdat. Postea arcem pactionibus in deditionem accepit: ambosque inclusit in carcere ligneo & angusto, quem intra turrim ædificarat: regnumque occupavit, habens patrem & fratrem in carcere. Cum autem administraret regnum, filium suum Joannem Græcis regem destinavit. Illos vero annis tribus in carcere tenuit, nec tamen obtruncare voluit, quamvis ad id incitaretur a Pajazite. Anno autem quarto persuaserunt carceris præfecto, qui alimenta ipsis ministrabat, ut subjiceret ferrum. Quo facto, dissolverunt carcerem, & aufugientes festinarunt ad regem Pajazitem, promittentes se tributum maximum pensuros, daturosque milites quotquot imperasset. Missio nuntio Byzantium, explorabat Byzantiorum animos, quemnam sibi regem dari, Emanuelem an Pajazitem, vellent. Hac ratione pulchre explicabatur, ut Byzantii etiam erga se animati forent. At Byzantii elegerunt Emanuelem, jam fastidientes Andronici imperium. Exorta est igitur contentio inter ambos reges super Byzantii regno. Emanuel promittebat se tributum quod contineret tres myriades aureorum, numeraturum quotannis: addebatque, se profecturum cum illo in militiam quocumque exercitus duxisset. His conditionibus, quas modo commemoravimus, Byzantii regnum a Pajazite accepit, videlicet ut in Januas profectus, tributum, quod imperasset solveret: militesque semper quot jussisset, vere appetente adduceret Andronicus, & filius ejus Joannes morantes in Januis, victum apud regem habuere. Emanuel regno præfuit. Pajazites Amuratis filius habens secum Græcorum reges, qui ad id eum usque incitabant, arma contra Philadelphiam urbem Græcam vibravit. Contendentibus namque inter se Byzantii regibus, petebat rex Pajazites sibi dari Philadelphiam. Qui se id facturos promiserunt. Cum autem Emanuel misisset præconem, qui nuntiaret Philadelphiæ civibus, ut se urbemque dederent Pajaziti, acciperentque quam judicem, tum præfectum Turcum: responderunt se neutiquam paratos esse, ut semetipsos proderent barbaro. Quo responso irritatus Pajazites, urbem exercitibus circumsedit, ducens secum ad id bellum Græcorum reges, qui ibidem virtutis præmia sunt consequuti. Primi etenim conscendentes murum urbem cepere. Et in hunc modum capta est Philadelphia, urbs Lydiæ Græca, legibus optimis quæ fuit fundata. Postea bellum intulit Pajazites Scenderi Armeniorum regi. Præterea Ertzicam Armeniorum regni sedem, & Lamacham, sic appellatum oppidulum, bello petit. Scenderem hunc tradunt barbarorum Asiam incolentium fuisse multo fortissimum, nec ullo mortalium extitisse rei militaris scientia corporisque robore & audacia inferiorem. Itaque cum quondam ab Assyriis bello lacesseretur, plerumque præclara militaris virtutis facinora perpetravit, hostesque semper pauca manu fudit. Hunc Scenderem cum fi-

Edit. Paris. pag. 33.

Emanuel Imperii initia.

Philadelphia capta.

a Scenderis Armeniorum rex, qui & Alexander.

pag. 34.

A παῖς αὐτῦ, ἐλαύνοντα ἐπὶ σφᾶς, ἐσπλῆσαι τε ἐς τὴν τῆς χρυσέας ἤτοι καλυμμένην ἀκρόπολιν, καὶ παρισκάζοντο ὡς πολιορκησόμενοι. Ἀνδρόνικος μὲν οὖν ἐλάσας ἐπολιόρκει. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁμολογίᾳ χρησάμενος, εἴλε τὴν ἀκρόπολιν, εἰς τε κλοιὸν * ἐμβαλόμενος μετέπεμπε, καὶ καθεῖρξεν ἄμφω ἐς πύργον τι, καὶ εἱρκτὴν βραχεῖαν σανιδώσας ξυλίνην πεποιημένην ἐντὸς τοῦ πύργου. καὶ τὴν τε Βασιλείαν κατέχε, τότε παῖδα καὶ ἀδελφὸν ἔχων ἐν φυλακῇ. Βασιλεύσας δὲ ἀπέδειξε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰωάννην Βασιλέα τοῖς Ἕλλησι. Κατεῖχε μὲν οὖν ἐπὶ ἔτη τρία ἐς τὴν εἱρκτὴν ταύτην, καὶ ἀπολεῖν οὐκ ἤθελε παραινοῦντος ἐς τοῦτο αὐτῷ συνεχῶς Παιαζίτεω. τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει ἀναπεισάντες ὑπηρέτην, ὃς αὐτοῖς τε φροντίσει, καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν ξοφλὴν ἐπάρασι ἐς τὴν εἱρκτὴν, ἐπιδοῦναι σφίσι σίδηρον· καὶ καταβραχὺ κατελῦσαι τε αὐτὼ λέγεται τὴν εἱρκτὴν, καὶ δυνήσεσθαι ἀφικέσθαι παρὰ Βασιλέα Παιαζίτην. ὑπισχνουμένους δὲ φόρου κατάγειν, καὶ στρατιὰν ὅσην ἂν * ἐπιτάττοιτο αὐτοῖς, ἐπιπέμψας ἄγγελον ἐς τὸ Βυζάντιον, ἐπήρετο τοὺς Βυζαντίους, καὶ τὴν γνώμην αὐτῶν τίνα βούλοιντο σφίσι Βασιλέα γενέσθαι, Ἐμμανουήλου, ἢ Βασιλέα Παιαζίτην. διεπειρᾶτο γὰρ ταύτῃ καὶ περὶ ἑαυτῷ τῆς γνώμης τῶν Βυζαντίων. οἱ δὲ Βυζάντιοι ἐρρώσαντο Ἐμμανουήλου, ἅτε ἀχθόμενοι ἤδη τῇ Ἀνδρονίκου ἀρχῇ. Ἐντεῦθεν ἐρίζοντε ἄμφω τὼ Ἕλλησιν Βασιλῆε περὶ τῆς Βυζαντίου Βασιλείας, ἐπέζατο φόρον ἀπάγειν ὁ Ἐμμανουήλος, ἐς τεσσαρακοσίους χρυσίους, καὶ ἑαυτὸν ἄγοντα ἐπὶ στρατιὰν ἕπεσθαι συστρατεύσοντα. καὶ ὅπως δὲ παραλαβεῖν ἐκὼν Παιαζίτεω τὴν Βυζαντίου Βασιλείαν, καὶ ἐς θύρας φοιτῶντα, τότε φόρον οἱ ἐπέζατο, καὶ τὸν στρατὸν ἀπάγειν ἑκάστου ἔτους, ὡς ἔφαμεν ὑπέφαινεν. Ἀνδρόνικος μὲν οὖν, καὶ Ἰωάννης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐν ταῖς θύραις ἐτρίβοντες, δίαιταν εἶχον παρὰ Βασιλέως. Ἐμμανουὴλος δὲ ἐβασίλευε. Παιαζίτης δὲ ὁ Ἀμυράπου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ Ἑλλήνων Βασιλῆας, ἐκώγοπας ἐς τοῦτο, ἐστρατεύετο ἐπὶ Φιλαδέλφειαν πόλιν Ἑλληνίδα. Ἐρίζοντων δὲ τῷ Βασιλέων Βυζαντίου ἐπῆτο αὐτὸς καὶ Φιλαδέλφειαν. Οἱ δὲ ἐφασαν ἀποδοῦναι. Ὡς δὲ ἄγγελον ἐπιπέμποντος τῷ Βασιλέως Ἐμμανουήλῳ, ὅπως τῶ λοιπῶ παραδοῖτε σφᾶς τῷ Παιαζίτῃ δίχοντο ἄρχοντα καὶ ἁρμοστὴν Τοῦρκον· οὐκ ἐφασαν ἑκόντας εἶναι καταπροδοῦναι σφᾶς τῷ βαρβάρῳ. καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἐπολιόρκει Φιλαδέλφειαν Παιαζίτης, ἔχων καὶ τὼς Ἑλλήνων Βασιλῆς. Οἱ δὲ ἀειρεῦσαι τε αὐτοῦ λίγονται, καὶ ἀναβάντες οὗτοι πρῶτον εἷλον τὴν πόλιν. Οὕτω μὲν οὖν ἑάλω Φιλαδέλφεια ἡ τῆς Λυδίας πόλις ἀνομασμένη Ἑλλησί. Μετὰ δὲ ταῦτα Παιαζίτης ἤλασε ἐπὶ Σκενδέρεα τὸν τῷ Ἀρμενίων Βασιλέα, καὶ ἐπὶ * Ἐρτζικὰν πόλιν, τὰ * Ἐρικ
E τῷ Ἀρμενίων Βασίλεια, καὶ ἐπὶ Λάμαχαν πολίχνιον λιγομένην. Λέγεται δ' οὗτος ὁ Σκενδέρης τῶν βαρβάρων πολλῷ τῶν καὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ ἀνδρειότατος, καὶ τὰ ἐς πόλεμον τόλμῃ τε καὶ ῥώμῃ σώματος, γενέσθαι οὐδενὸς δεύτερον. ὡς ἐπιόντων ποτὲ αὐτῷ τῶν Λατυρίων, πολλάκις ἔργα ἀποδείξασθαι ἄξια λόγου, τριχαμῆ τοὺς ἑαυτοῦ, σὺν ὀλίγοις τοῖς ἀμφ' αὐτόν. Τοῦτον δὲ τὸν Σκενδέρεα ὡς ἀπήχθετο τῇ ἑαυ-

* ἐμβαλλομένου μετεπέμπετο.

τῇ γυναικὶ, συλλαβοῦσα αὐτὸν, σὺν τῷ παιδὶ A
ἀφχρύσασθαι, καὶ τὴν Βασιλείαν κατέχειν. Ἐπὶ
τούτοις δὴ Παιαζίτης ἐλάσας, τῶν τε Ερτζικὰν πό-
λιν πολιορκῶν παρεσύσατο, τὸν τε παῖδα Σκενδί-
ρεω εἶχεν ἐν φυλακῇ. Μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς τε Τζα-
πτίδας καταστρεψάμενος οἱ κατέχουσι τὰ τῆς Κολ-
χίδος, ἐπὶ Ἀμασεὶαν πόλιν καθίκοντα, ἤλασεν
* Λέξαπε R. ut c. ἐπὶ Καραιλύκῃ τὸν * Λεύκαμνα Σαμαχικὴ ἡγεμόνα, ἐπιξελθόντα σὺν τῇ ἑαυτοῦ στρατιᾷ, μά-
χῃ ἐκράτησε καὶ ἐπολιόρκει Σαμαχίαν πόλιν. Καὶ ὡς
ἤδη ἀφοσχώρει ἡ τῆς πόλεως αἵρεσις, ἀπεχώρησεν
ἀπαγαγὼν τὸν στρατὸν, καὶ ἐπανῆλθεν ἐπ' οἴκου.
μετὰ δὲ ταῦτα ἐλάσειν ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Ασίᾳ, λοι-
ποὺς ἡγεμόνας πάντα Αἰδινίῳ, Σαρχάνῃ, Μεν- B
δεσίᾳ, Τεκόῃ, καὶ Μετίνῃ, τῶν τε ἀρχὰς αὐ-
τῶν ἀφείλετο, καὶ ἐκβαλὼν αὐτοὺς, τὴν χώραν ὑφ'
αὑτῷ ποιησάμενος, εἶχεν. ὅτοι δὲ ὡς ἀπελήλαν-
το τῆς σφῶν χώρας, ἀνέβησαν παρὰ Βασιλέα
Τεμήρην, εἰς Σοῦσαν. ὡς μὲν οὖν ἀναβάντες οὗ-
τοι εἰς ὄψιν ἦλθον τῷ Βασιλεῖ, ὕστερόν μοι δηλώ-
σουσι. πλὴν ὁ Καραμάνου τε Αλουσαξὴς ἐπέκλην,
καὶ Τυρχάτιος τε ὁ Φρυγίας ἄρχοντος. οἱ καὶ ἐπιγα-
μίας αὐτῷ ποιησάμενοι, εἰρήνην ἦγον· οἱ δὲ λοι-
ποὶ τῶν ἡγεμόνων ἐστερημένοι τῆς ἀρχῆς, ἀνέβησαν εἰς
Σαμαρχάνδην τὰ Βασίλεια Τεμήρῃ, Σαρχάνῃ μὲν
τῶν παραλίων τῆς Ιωνίας ἐπιτροπεύοντα, καὶ Μενδε-
σίαν τε Καλάμῃ ἀπόγονον, καὶ Τεκόῃ τε Μαδίαν C
κατέχοντα, τῶν ἐπὶ ἡγεμόνων ἀπογόνους γεγονέναι
φαμὲν, τῶν τε Οτμάνου, καὶ τῆς Ασίας ἀρχῆς κοι-
νῇ συγκατεργασαμένων· οἱ καὶ Αλαδίνῃ τε Βασι-
λέως γενέσθαι θυγατέρα λέγονται. Μετίνῃ δὲ
καὶ Αἰδινίῳ, ὅθεν τε ἀρχὴν ἐκτήσαντο, οὐκ ἔχω ἐξ-
ευρεῖν. τὸν δὲ Αἰδινίου λέγεται μόνον τε ἀπὸ Κο-
λοφῶνος, ἧς τε ἐπὶ Καρίαν ἤρξε χώρας. Τύρκων μέν
τινες γένος τοὺς τε ὑπὸ Τυργαταρίων τελοῦντας, καὶ
ὑπὸ Καραμάνου, καὶ Μετίνου, καὶ Αἰδίνου, ἐπίσαμοι
σαφῶς εἶναί τε καὶ ὁρμάζεσθαι· καὶ ἐς Καππαδοκίαν ἀ-
παγόμενος, τοῦτο μὲν ὑπὸ Καραϊσάφη χώρα. τοῦτο
δὲ τῶν ὑπὸ τοῖς * Ομάρου παισί. καὶ τὰ πλέω τε * Ομάρου.
Φρυγίας καταστρεψάμενος, ἤλασεν ἐπὶ Ερτζικὰν, D * Αμάρου.
τὰ τοῦ Αρμενίων Βασίλεια, καὶ ἐπὶ τὸν Σκενδίρεω
παῖδα, ὃς ταύτης ἦγεῖτο τὴς χώρας, ἧς τε ἐπὶ
Εὐφράτου, καὶ τῆς τε Καλχίδος μοῖραν οὐκ ὀλί-
γην, ὑφ' αὑτῷ ποιησάμενος, ἦρχε. Ταῦτα μὲν
οὖν γενόμενος ἐν τῇ Ασίᾳ, καὶ μεγάλα ἀπεδείξατο
ἔργα· μετὰ δὲ ὡς τὸν Εὐρώπην διαβὰς, στρατεύ-
ματα ἐπέπεμπεν, ἔν τε Μακεδονίαν, καὶ * τοὺς ἐπὶ * τὸν πρὸς Ιωνίαν, Ita ora, pro Ionum.
τοὺς ταύτης Αλβανοὺς καὶ τὴν χώραν ἐδῄου, καὶ πο-
λίσματα ἄττα εἷρον τῆς Αλβανῶν χώρας, ἐπὶ Ιλ-
λυριοὺς ἤλασέ τε καὶ ἐδῄου τὴν χώραν λείαν τε ἐκεί-
νων ποιούμενος. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐστράτευτο ἐπὶ
Πελοπόννησον, τῷ μὲν λόγῳ, ὡς ἐπὶ Φώκαιαν καὶ
ἐπὶ Θετταλίαν ἐλάσειν, καταστρώμενος τὰ ἐν τῇ E
Θετταλίᾳ, ὡς τε ἐπιτηδείως ἔχειν αὐτῷ. Τῷ δὲ
Φώκαιων Αρχιερεὺς ἐπαγομένῳ σφίσιν ἐπὶ χώραν
* ἐ γεράνες παρεχομένην κυνηγῆσαί τε κρατίστην, καὶ λειμῶνας, * γεράνες πα-
ρεχομένους πλῆθος ἄπλετον, καὶ πεδία ἐππεύσασθαι
τὰ κάλλιστα. Τῷ δὲ ἔργῳ ἐπὶ Θετταλίαν τε καὶ
τοὺς ταύτῃ ἡγεμόνας ἐπὶ Κερκίσιον τοῦ ὄρος· καὶ
ἐπὶ γυναῖκα τῷ Δίλευῃ ἡγεμόνος Τουρτδουλᾶ.

lio uxor, quam odio proſequebatur, comprehendens, interemit, ipſaque ad regni gubernacula evaſit. Contra Scenderem igitur Pajazites arma movens, Ertzicam expugnavit, filiumque Scenderis vinctum in cuſtodiam dedit. Poſtea cum Tzapnidas domuiſſet, qui Colchidis loca uſque ad Amaſtrum urbem tenent, bellum contra Caraſilucem & Leucamnam, Samachiæ ducem, vertit: quem obviam procedentem cum exercitu, prælio vicit, Samachiamque urbem oppugnare cœpit. Urbis autem iſtius oppugnatio cum parum ſuccederet, abductis copiis, domum reverſus eſt. Hinc bellum indixit reliquis qui in Aſia erant ducibus, Ædini, Sarchani, Mendeſiæ, Tecoi, & Metini: imperioque eos expulit, expulſorumque regnum occupavit. Hi, cum forent ſuis ſedibus pulſi, iter inſtituerunt Suſam, ad regem * Temirem. Ut autem, præter Caramanum, cognomine Aloſurium, & Turgetum Phrygiæ ducem, venerint in conſpectum regis, infra dicetur. Hi namque affinitatem iungentes cum Pajazite, pacem conſequuti ſunt. Reliqui, exceptis iſtis duobus, duces regnis ſuis exacti aſcenderunt Samarchandam, quæ Temiris regia extitit, Sarchanem qui tutabatur maritimam Joniæ regionem & Mendeſiam, Calamis nepotes, Tecoenque, qui regebat Madian, affirmamus fuiſſe nepotes & poſteros ſeptem illorum ducum Otomani, qui conjunctis viribus communibuſque conſiliis Aſiæ imperium acquiſiverunt: quos Aladinæ regis miniſtros quoque fuiſſe conſtat. Metines autem & Ædines unde regnum naſti ſint, explorare nequeo. Ædinem attamen ſolum memorant a Colophone uſque ad Cariam regioni ſe extendenti imperitaſſe. Turcos quidem genere & eſſe & dici, certo ſcio, quotquot ſub Turgaturiis, ſub Caramano, ſub Matine, & Ædine degunt. Subacta ea Cappadociæ regione, quæ eſt ſub Caraſſuphe, nec non illa quam Homuris filii regebant, præterea in ditionem accepta maxima Phrygiæ parte, bellum promovit contra Ertzicam, Armeniorum regiam & contra Scenderem, qui ea loca longe lateque uſque ad Euphratem tenebat: addita non modica Colchidis parte, quam bello in ditionem redegerat. Hæc quidem effecit, cum foret in Aſia, magnaque virtutis in conſpectum daret opera. Poſtea tranſiens in Europam, exercitibus immiſſis in Macedoniam & quæ ſpectat Ionium, Albanorum accolarum regionem populabatur. Captis quibuſdam Albanorum oppidulis, contra illyrios arma tulit: vaſtataque Illyriorum regione, opes eorum diripuit, & in ſuum emolumentum convertit. His peractis expeditionem ſuſcipit contra Peloponneſum, rumore prius ſparſo, quaſi bello eſſet petiturus Phocidem, & Theſſaliam ſubacturus, ut ſibi ad res gerendas foret idonea. Epiſcopus autem Phocenſium invitabat eum, oſtentans regionem venationibus commodiſſimam, habentem prata quæ præberent infinitam grurum multitudinem: præterea campos ad equitatum natura quam pulcherrime inſtructos. Iſta quidam expeditio verbis in hunc modum parabatur, revera tamen bellum indicebatur Theſſaliæ: ducibuſque, qui ibi agebant, nomine * Cernæis, & uxori Delvis, Delphorum ducis, * Trudeludæ. Poſt hæc qua-

Tzapnidæ a Turc. ſubacti.

*al. Temerlanem.

Epiſcopi proditio.

* al. Epicervæis.

* al. Cervelis, & uxori, Dom Alous de Dialos, Delphorum ducis, Trudeludæ.

* Turditani.

si in Peloponnesum irrupturus, cum elegisset belli ducem Theodorum, Joannis filium, bellum strenue gerebat. Profectus in Thessaliam, sui juris fecit Domaciam, cum eam deseruisset, qui in ea erat, dux * Cernæus. Hinc Pharsalicorum urbem in ditionem accepit, quæ & ipsa a * Cernæis regebatur. Deinde, cum longius processisset, Zetunim urbem Thermopylarum, & Patras sitas in planicie, quæ est in radicibus montis Locrensium, in potestatem redegit. Præterea alia oppidula non pauca istius regionis, pactionibus in fidem recepit. * Deluis Delphorum ducis uxor, habens filiam jam nubilem, viroque desponsatam, ut intellexit adversum sese cum exercitu pergere regem, cum filia, muneribusque quam potuit acceptis maximis, regi obviam processit: qui filiam lubens assumpsit, eamque simul cum matre suis moribus ritibusque vivere permisit: regioni autem, quæ in ditionem concesserat, ducem præfecit. Fama est, istam mulierem amavisse sacerdotē quemdam nomine Stratem: & ad majorem impudentiam progressam, imperium sacerdoci commisisse, plurimosque Delphorum incolas obtruncasse. Hinc delata est Episcopo Delphorum apud regem, quasi ipsa sola regat tantam regionem, intolerandisque injuriis afficiat cives, interim adulterio a sacerdote polluta. His excitatus rex, bellum iis intulit. Feruntur & alia quædam de isto sacerdote, qui stupri consuetudinem cum illa muliere habuit, videlicet quod etiam cum aliis deliquerit non paucis mulieribus, dum eas ad concubitum dæmoniacis quibusdam incantationibus pelliceret. Delues autem mulieris maritus antea morbo implicitus expiraverat. Hic ortus erat de genere Taraconensium regum. Qui cum venisset ex Italia in Peloponnesum, obtinuit Atticam, & Bœotiam simul cum Peloponneso. Nactus est & Phocidem, Patrasque urbem extra Termopylas sitam. Reges isti, interjecto tandem tempore non parvo, principatum amiserunt. Quidam eorum reversi sunt in Italiam: nonnullique ibi manserunt, donec mortui sunt. Ex horum genere natus est * Delues ille Delphorum princeps, cui uxorem & filiam auferens Pajazites Amuratis filius, domum reversus est. Tandem & in Peloponnesum irruit. Verum Spartanorum regionis dux, ut in Thessaliam irrupit, urbesque communivit, qua sibi videbantur tutissimæ fore, noctu fugiens profectus est in Peloponnesum, fortiter propulsaturus hostem, si accederet. Proinde non parum ei curæ fuit, exercitus Peloponneso admovere. Interim autem nunciatum est Pajaziti, Pannones, duce Sigismundo Romanorum Cæsare & Imperatore, & Gallos, Germanosque non paucos in unum collectos, bellum ipsi inferre decrevisse: jamque Istrum transire parare, allectis & Dacis, hominum genere non ignobili, qui viæ sint duces, exercitumque ducant in hostilem regionem. Sigismundus ille, qui copias adversus Pajazitem ductavit, primo Germanorum fuit Imperator, & plerumque moratus est * Viennæ, imperitans ibi Germanorum regioni haudquaquam malæ. Postea allectis Pannonibus, horum rex, Germanorumque regionis dux creatus est. Germania Inci-

* Cervelios.

* Cervelio.

* Daulos.

Trudeludis Hispani victus victorem placat.

Edit. Paris. pag. 36.

Delves Hispanus.

* Dom Alous de Daulos.

Sigismundus Imp. Romanus.

* forte Budæ. Znoymæ.

Μετὰ δὲ ταῦτα, καὶ ὡς Πελοπόννησον ἐμβαλών, ἔχων δὲ καὶ τὸν Βασιλέως Ἰωάννου παῖδα Θεόδωρον ἡγεμόνα, ἐστρατεύετο. ἀραιόμβριος δὲ ἐς Θετταλίαν, τὴν τε Δομακίλιον παρέλαβεν, ἐκλιπόντος τὴν ἐν αὐτῇ ἡγεμόνος Ἐπιτίρτεω, καὶ δὴ καὶ Φαρσάλων πόλιν, καὶ ταύτην ὑπὸ Ἐπιτιρταίων ἐπικρατουμένην, ὑφ' αὑτῷ ἐποιήσατο. προέλαυνε δὲ ἐς τὸ πρόσω, τό τε Ζητούνιον τὸ ἐν Θερμοπύλαις, καὶ Πάτρας, τὰς ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς τῇ ὑπωρείᾳ τῇ Λοκρῶν ὄρους, κατεστρέψατο, καὶ αὐτῷ προσεχώρησε· καὶ ἄλλα δὲ τῇδε τῇ ταύτῃ πολισμάτων ἐκόλιγα προσεχώρησεν αὐτῷ καθομολογίᾳ. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Δήλουν τὸν ἡγεμόνος γυνὴ, ἔχουσα θυγατέρα γάμου τε ὡραίαν, καὶ ἐγγυημένην ἀνδρὶ, ὡς ἐπύθετο Βασιλέα ἐπιόντα, ἠγεῖσθαι δὲ αὐτῇ ἐπὶ πάσι τῷ Σαλώνων Ἀρχιερέα, λαβοῦσα τε τὴν θυγατέρα, καὶ δῶρα ὅσα ἀξιώματος, ὑπεδύετο τῷ Βασιλεῖ. ὁ δὲ τὴν θυγατέρα ἐδέξατο καὶ αὐτὴν ἅμα τῇ θυγατρὶ, ἐς τὰ ἑαυτοῦ ἤθη ἀπιέναι· τὴν δὲ χώραν παρέλαβεν, ταύτῃ ἐπίστασιν ἀρχόντα. Λέγεται δὲ περὶ ταύτης τῆς γυναικὸς, ὡς ἱερέως τινὸς Στράτωνι ἐπικαλουμένου, ἐρασθεῖσα, καὶ ἐς τὸ πρόσω ἀναισθήτως ἐλαύνων, τήν τε ἀρχὴν ἐπέτρεψε τῷ ἱερεῖ, καὶ * ἀνδρῶν πολλοὺς τοὺς τὴν Δελφῶν πόλιν ἐνοικοῦντας ἐργάσαιτο. Διὰ ταῦτα ὑπὸ Ἀρχιερέως ἐς Βασιλέα διεβλήθησαν, * ὡς ἀεί μίαν εἰς γυναῖκα χώρας τοσαύτης ἡγουμένου, ὑπὸ ἱερέως μειχθομένου, ἀνήκεστα κακὰ ποιεῖν τοὺς πολίτας, καὶ δὴ καὶ παῦται ἀπάραι Βασιλέα ἐπιόντα στρατεύεσθαι ἐπ' αὐτούς. Λέγεται μέντοι περὶ τῆ ἱερέως πάθη τῆ τὴν γυναῖκα ταύτην συγγενομένη, καὶ ἄλλα ἀκόλουθα ἐς τε γυναῖκας πλημμελῆσαι, καταργαζόμενον δαιμονίῳ τρόπῳ, ὥς τε παύτας ἐφέλκεσθαι * ἀπαγόμενον ἐπὶ σωφροσύνης. Δήλως δὲ ὁ τῆς γυναικὸς ἀνὴρ τοιόνδε ἐπλεονέκτησε τρόπον. Ἦν δέ τις γένος τῷ Ταρακωνησίων Βασιλέων. καὶ ὁπότε ὗτος ἀπὸ Ἰταλίας ὁρμώμενος ἐπὶ Πελοπόννησον, κατέσχε τὴν Ἀττικὴν ἅμα καὶ Βοιωτίαν πρὸς τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ δὴ καὶ Φώκαιαν καὶ Πάτρας τὰς ἐκτὸς Θερμοπυλῶν. * ὕστερον μὲν ὕστερον, χρόνῳ δὲ πολλῷ διελθόντι, τὴν τε ἡγεμονίαν ἀπέβαλλον. καὶ οἱ μὲν ἀπῳκίσησαν ἐπὶ Ἰταλίας, οἱ δὲ αὐτοῦ ἐτέμοντο, ἐς ὃ ἐπελάθοντο. πάντων δ' ὧν καὶ ὗτος ὁ Δήλους, ᾧ τὴν γυναῖκα ἀφιλέμβριος Παιαζίτης ὁ Ἀμυράτου, καὶ τὴν θυγατέρα ἔχων, ἀπεχώρει, καὶ ἐς Πελοπόννησον ἐπέβαλεν. Ὁ μὲν οὖν τῆς Σπάρτης ἡγεμὼν ὡς τὴν Θετταλίαν ἐπέβαλε, πάσας πόλεις ἐπὶ τὸ ἀσφαλὲς κατεσκεύαζεν, ἀποδρὰς νυκτὸς ᾤχετο ἐς Πελοπόννησον, ὡς ἐπίῃ, ἀμυνούμενος. ἐδεδίει τὰ κράτιστα, καὶ ἐμέλησε μὲν οὐχ ἥκιστα ἔχειν τοῦτο εἰσβαλεῖν ἐς τὴν Πελοπόννησον. Ἀγγελία δὲ ἀφίκετο αὐτῷ, ὡς οἱ Παίονες ἡγεμόνα Σιγισμοῦνδον Ῥωμαίων Βασιλέως τε Ὁ Αὐτοκράτορος, καὶ Κελτοὶ καὶ Γερμανῶν οὐκ ὀλίγοι συνελέγησαν, ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιόντες, καὶ τοῦτο ἔρον παρασκευάζετο ἐμβαλεῖν. καὶ Δᾶκας δὲ γένος οὐκ ἀγεννὲς ἔχοντας μετ' αὐτῶν, τῆς τε ὁδοῦ ἡγεμόνας, τὴν ἐπαγωγὴν τῷ στρατῷ ποιουμένους. Σιγισμοῦνδος δὲ ἦν ὁ ἐπὶ Παιαζίτην στρατεύων; ἡγεμών τε Γερμανῶν τὴν ἀρχὴν ἐτύγχανεν ὤν, περὶ Βιέννην τὴν πόλιν τὰ πολλὰ διατρίβων, καὶ χώρας τῆσδε ταύτης Γερμανῶν ἄρχων ἐφαύλως. Παίονας μὲν ταῦτα πρασσομένων σφίσιν, αὐτὸς τε Βασιλεὺς ἅμα καθίστατο Παίσνων, καὶ τῆς Γερμανῶν χώρας ἡγεμών. ἡ δὲ Γερμανία ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῶν Πυρηναίων ὀρῶν, ἔστε

* Ἴσως. R. ut in cont.

καὶ ὁ Ταρτησὸς ῥέων, ἐπὶ πὺ ὁρὸς ἑσπέρας ὠκεανόν. καὶ ἔστι μὲν ἡ ἄνω Γερμανία, ἀφ' ὅσον δὲ προϊόντα, καθήκει ἐς τε Κωλονίαν καὶ Αργεντίναν, πόλεις ὕπω καλουμένας. τὸ δὲ ἑσπέριον καθήκει ἐπὶ ὠκεανὸν τὸν πρὸς Κελτικῇ τε ἐπὶ δεξιὰ, καὶ * πυρδασίαν ἐπ' ἀριστερὰ, ὡς ἐπὶ τὰς Βρεττανικὰς νήσους. Ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ Ἴστρου Γερμανία, ἀπὸ Βιέννης πόλεως, ἐπ' αὐτὸν δὲ ἐς Ταρτησὸν προϊοῦσα χώρα, καὶ ἐπὶ Βράγαν τὴν πολεμίαν· ἔστι δ' ἀπὸ Βιέννης ἐς ὠκεανὸν ἀνδρὶ ὁδίτῃ, πέντε καὶ εἴκοσιν ἡμερῶν ἀνύσαι καὶ μῆκος. καὶ δὲ πλάτος, ὅσα ἂν καὶ πλέων τὶς ποιῷ βραχύ, ἀπὸ τῆς Κελτικῆς ἐστὶ ἐπὶ τὴν * Δακίαν χώραν. διορίζεται δὲ ἡ χώρα αὕτη μάλιστα δὲ τῶν πρός τε ἄρκτον τε καὶ ἑσπέραν, πασῶν τῶν ταύτῃ χωρῶν ἅμα καὶ ἐθνῶν, ἐς τὰς πόλεις περιφανεῖς, καὶ δαιμονίας, ἃ ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, ἐς τὸ ἰσοδίαιτον διῳκουμένας· διῃρημένας καὶ ἐς τυραννίδας, καὶ ὑπὸ Ἀρχιερεῦσι πεπομένας, τοῖς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων μεγάλῃ Ἀρχιερεῖ καθεσταμένοις. Καὶ πόλεις μὲν ἐς τὸ ἰσοδίαιτον διῳκημέναι εἰσὶν αὐτοῖς· ἔν τε τῇ ἄνω, καὶ τῇ κάτω Γερμανίᾳ, * Νόβεργον πόλις δαίμων, καὶ Αργεντίνη, καὶ Ἀμπέργου· καὶ αἱ ἐς Ἀρχιερεῖς πεπόμεναι, Κωλονία, καὶ Βιέννη ἡ ἐς τὴν κάτω Γερμανίαν, * ἀπέστα, καὶ ἄλλαι μὲν οὐκ ὀλίγαι πόλεις, ἀποδίδοσαι πάνυ ὀλίγῳ τινὶ, ἀμφὶ τὰς ὑγιείας· Ἐς δὲ τυραννίδας τρεῖς μάλιστά πῃ διῖλοί τις τὰς τῆς Γερμανίας ἡγεμόνας· τῆς τε * Ἐτζιλείας πόλεως, καὶ Αὐστρίας, καὶ Βλέννης, τῆς ἄνω Γερμανίας γενομένης. Ἔστι δὲ γένος πάνυ μέγα καὶ ἐπὶ πολὺ δῆκον τῇ κατὰ τὸν ὠκεανόν, μετά γε Σκυθῶν τὴν Νομάδων δεύτερον. ὡς εἰ ταὐτὰ φρονοῖεν, καὶ ὑπ' ἑνὶ ἄρχοντι ἡγεμόνι, ἀμάχητόν τε ἂν εἶεν καὶ πολλῷ κράτιστον. ὑγιεινότατον δὲ ὄν, ἅπτ ὑπὸ τῶν ἀρκτῴων μοίρας πεπαγμένον, καὶ περὶ τὸν ταύτῃ μάλιστά πῃ μεσόγαιον, θαλάττῃ τε πάνυ τοι προχωμένῃ. διορίζεται μάλιστα δὲ ἐθνῶν, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. ὅπη λοιμῷ, ὃς δὲ ὑπὸ τῆς τοῦ ἀέρος σήψεως ἐπιγινομένης, μάλιστα ἐπιφοιτῶν τοῖς ἑῴοις ἀπόλυσί πολύ τι μέρος, τῇ ταύτῃ ἀκίμων, ὅτι ἄλλων δὲ νόσων τῇ ἐς ἡμᾶς πάνυ τοι εἰωθότων. Θέρος δὲ καὶ φθινοπώρου, ἐπιφοιτᾷν τῇ χωριζόντων αὐτοῖς θαμὰ, ὥς τι καὶ ἱκανόν τι ἀπογινώσθαι τῷ γένει πάσῃ, ἔστι σίτου, τε καὶ ἄξιον λόγου. ὗει δὲ θέρος μάλιστα δὲ ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ. πολιτεύεται δὲ κατὰ ταὐτὰ Ῥωμαίοις, ἐς τὰ δίαιταν καὶ ἦθη τετραμμένον, συμφερόμενον τὰ ἄλλα Ῥωμαίοις, καὶ ἐς τὸν θρησκείαν Ῥωμαίων. Μάλιστα δὲ τῇ ὁρᾷ ἑσπέρᾳ δεισιδαιμονεῖν. νομίζεται δὲ παρὰ * πᾶσιν καὶ μονομαχία, μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ὡς τι γένος, καὶ ἐφ' ἵππων ἀλλήλοις μονομαχεῖν. Τὸ δὲ γένος τοῦτο δεξιώτατον ἐς τε μηχανὰς ὄν, καὶ ἐς τὰ πολεμικὰ ἔργα, καὶ ἐς πάσας τὰς τέχνας πολύ τι εὐδοκιμεῖ. φέρει δὲ ἡ χώρα αὕτη, πλὴν ἐλαίου καὶ ἰσχάδων, τἄλλα πάντα οὐκ ἐλάττω, τῇ ἐς τὴν ἄλλην χώραν φερομένων. οἴονται δέ τινες καὶ τηλεβόλους καὶ τηλεβολίσκους ὑπὸ Γερμανῶν ἀρχὴν ἀποδεδεῖχθαι ἐς ἄλλους, προελθεῖν καὶ ἐς τὴν ἄλλην οἰκουμένην. Παιονία δὲ ἄρχεται ἀπὸ Βιέννης τῆς Γερμανῶν πόλεως. καὶ ἐπὶ μὲν ἓν τῷ

* πυρδασίαν in R. ut in cont.

* al. Δακίαν, sic R. & Δακίαν.

* Νεύβιργον.

* ἰσῶσι

* Ἀκιλίης

* περὶ αὐτὰς

A pit a * monte Pyrenæo, inde * Tertesius fluvius fluit in Oceanum, versus Occidentem. Et Germaniæ pars, qua iter versus Coloniam, & Argentinam, urbes sic dictas, superior Germania nuncupatur. Hæc pertingit ad Oceanum Gallicum, versus dextram: at versus sinistram, patet * Pyridaltiam usque ad Britannicas insulas. Dicitur quoque Germania ea regio, quæ ab Istro procurrit, procedens a Vienna usque ad Tartesum flumen, & ad Pragam Boemorum. Longitudo a Vienna Oceanum usque, tantum spatii complectitur, quantum vir agilis itinere vigintí quinque dierum conficere potest. Latitudo est major, etiam si quis ingrediatur iter brevissimum a Gallia Celtica versus Dastiam regionem. Ita natio gubernatur melioribus legibus, quam nulla earum vel regionum vel gentium, quæ respiciunt vel Septentrionem, vel Occidentem. Discreta est in urbes præclaras, & florentes, quæ propriis legibus & quam proxime ad æquitatem accedentibus reguntur. Dividitur & in principatus, subjectaque est sacerdotibus & episcopis adhærentibus Romano Pontifici. Urbes quam maxime ad æquitatem constitutæ in superiore & inferiore Germania, sunt Noreberga, urbs opulenta: Argentina & * Ampergum, quæ reguntur ab Episcopis: Coloniaque, à Vienna in inferiorem Germaniam recedens. Sunt & aliæ urbes non paucæ, propemodum ducentæ, quæ in paucis quibusdam a prædictis differunt. In tres principatus qui dividere posset universos totius Germaniæ ducatus, videlicet * Atziliæ urbes, & Austriæ, & * Blenæ, quæ in superiore Germania sita est. Genus hoc hominum magnum est, longe lateque per universum orbem imperat, magnitudineque secundum post Scythas Nomades habetur. Itaque si concordiæ studiosi essent, & sub uno degerent Principe, plane essent invicti, mortaliumque fortissimi. Sunt, quantum ad corpora attinet, perquam sani, ut qui sub Septentrionali æquatem agant plaga, & circa mediterraneum isthic mare, nullius rei indigentes. Nec est gens, quod sciam, quæ melioribus regatur legibus. Nec ibi sævit pestis, quæ ex corrupto nascitur aere, maximeque infestat Orientales, plurimosque ibi habitantes perdit. Neque alii morbi, qui æstivo autumnalique tempore reliquis mortalibus graves sunt, Germaniæ incolas lædunt. Terræmotus rari memoratu digni eam regionem quatiunt. Pluvia præ cæteris regionibus æstivo tempore in ista regione uberrima conspicitur. Victu moribusque Romanos imitantur: nec cætera quicquam ab his differunt. Nec est ulla gens, quæ superstitiosius Romanorum religionem colat, maxime qua Occidenti propinqua est. Monomachia apud eos vel maxime celebris est. Congrediuntur autem non equis insidentes, verum terræ insistentes. Nec facile invenias gentem ad machinas reliquaque opera bellica magis idoneam. In artibus omnibus prærogativa maxima gaudent. Quidam credunt, tormenta bellica, & bombardarios ab ista gente initio demonstratos, & hinc totum pervasisse orbem, ut paucæ gentes bombardis nunc careant. Reliquorum fructuum, præterquam olei, & ficuum, regio ista feracissima perhibetur. Pannonia (quæ

* forsitan ab Alpibus, forte Rhenus Germaniæ descriptio.

* Phrydam.

Edit. Paris. pag. 37.

* forte Hamburgum, vel Bamberga.

* Augusta Acilia, id est Straubingæ, pro Augusta Vindelica; quam tamen auctor videtur pro Suevia posuisse. Alii Aquilejam ponunt; sed quomodo non video.

* al. Bivariæ. Germaniæ laus.

De Ungaria & Ungaria) Incipit a Vienna Germanorum oppido, & versus Orientem, secundum Istrum procedens, attingit Dacos & Tryballos. Versus Septentrionem excurrit ad Boemos, quos * Cephios nuncupant. Habet Pannoniæ & Principes: verum singuli patrias regunt regiones, subjecti tamen regi suo certis quibusdam legibus & conditionibus. Regem de suo corpore admodum raro constituunt: verum plerumque accersitur ex Boemorum regia familia, aut petitur a Germanis, aut Polonis, aut ab aliis gentibus finitimis. Romanos moribus amorumque cultu referunt: cæterum sequuntur victus rationem intemperantiorem, quemadmodum Germani & Galli. Religionem sectantur Romanorum. Hoc hominum genus eximiæ fortitudinis est: mirumque dictu, quanta audacia & animositate bella gerant. Creant de sua gente quemdam de numero principum, qui reliquorum primus in regiam ascenderit: eumque * œconomum sive procuratorem, aut administratorem, nec principem, nominant. Lingua utuntur quasi peculiari, quæ nihil commercii cum lingua Germanorum & Boemorum * Pomanorumque habere deprehenditur. Quidam tradunt, eos antiquitus Getas extitisse: sedesque habuisse, quas insederint, sub monte Hæmo. Tandemque pulsos a Scythis, concessisse in eam regionem quam nunc tenent. Quidam putant eos quondam Dacos fuisse. Ego autem, quænam ipsorum origo sit, dicere non possum. Præterea cum sibi dederint istud nomen, ut Pannones vocentur, sicque appellentur ab Italis, non decorum fore ratus sum, si aliud iis imposuero nomen. Regia eorum est Buda, urbs florentissima, Istro adjacens. Sigismundum autem Germanorum Imperatorem agentem * Viennæ vocantes Pannones, declaravernnt regem: eique tradiderunt regnum universum, & quæ ad regni curam pertinent, ut omnia sic ordinaret, quemadmodum putaret ea fore commodissima. Hic, ut primum regium honorem iniit, legatos misit ad Romanum Pontificem, jam ante sibi familiarem, & necessitudine devinctum, rogans ut suum consensum præstaret, quo Romanorum declararetur Imperator. Imperatoriam dignitatem Romani Pontifices primo contribuere Galliarum regibus, propter hostes ex Libya in Iberiam transvectos fortiter cæsos, & ob Iberiam a barbaricis incursionibus liberatam. Postmodum eligendi Romanum Imperatorem potestas translata est a Pontifice ad Germanos. Sigismundus, cum eam dignitatem se daturum respondisset Pontifex, accersitus & vocatus est a Pontifice, ut imperatoriam dignitatem acciperet. Sigismundus Romam proficiscens, iter faciebat per Venetorum regionem. Hi, ut primum nunciatum est Sigismundum per ipsorum regionem transitum facere, miserunt nuntium, qui moneret ut ipsorum regione excederet. Hic nuntio Venetorum parere neglexit, nisi cerneret eos reipsa transitum prohibituros. Veneti igitur congregato exercitu, vim facere parabant Sigismundo, nisi confestim sua discessisset regione. Ut cognovit Venetos id moliri, copias in aciem eduxit, & cum Venetorum exercitu prælium commisit. Amisit autem in eo

De Ungaria & Ungaria) Incipit a Vienna Germanorum oppido, & versus Orientem, secundum Istrum procedens, attingit Dacos & Tryballos. Versus Septentrionem excurrit ad Boemos, quos * Cephios nuncupant. Habet Pannoniæ & Principes: verum singuli patrias regunt regiones, subjecti tamen regi suo certis quibusdam legibus & conditionibus. Regem de suo corpore admodum raro constituunt: verum plerumque accersitur ex Boemorum regia familia, aut petitur a Germanis, aut Polonis, aut ab aliis gentibus finitimis. Romanos moribus amorumque cultu referunt: cæterum sequuntur victus rationem intemperantiorem, quemadmodum Germani & Galli. Religionem sectantur Romanorum. Hoc hominum genus eximiæ fortitudinis est: mirumque dictu, quanta audacia & animositate bella gerant. Creant de sua gente quemdam de numero principum, qui reliquorum primus in regiam ascenderit: eumque * œconomum sive procuratorem, aut administratorem, nec principem, nominant. Lingua utuntur quasi peculiari, quæ nihil commercii cum lingua Germanorum & Boemorum * Pomanorumque habere deprehenditur. Quidam tradunt, eos antiquitus Getas extitisse: sedesque habuisse, quas insederint, sub monte Hæmo. Tandemque pulsos a Scythis, concessisse in eam regionem quam nunc tenent. Quidam putant eos quondam Dacos fuisse. Ego autem, quænam ipsorum origo sit, dicere non possum. Præterea cum sibi dederint istud nomen, ut Pannones vocentur, sicque appellentur ab Italis, non decorum fore ratus sum, si aliud iis imposuero nomen. Regia eorum est Buda, urbs florentissima, Istro adjacens. Sigismundum autem Germanorum Imperatorem agentem * Viennæ vocantes Pannones, declaravernnt regem: eique tradiderunt regnum universum, & quæ ad regni curam pertinent, ut omnia sic ordinaret, quemadmodum putaret ea fore commodissima. Hic, ut primum regium honorem iniit, legatos misit ad Romanum Pontificem, jam ante sibi familiarem, & necessitudine devinctum, rogans ut suum consensum præstaret, quo Romanorum declararetur Imperator. Imperatoriam dignitatem Romani Pontifices primo contribuere Galliarum regibus, propter hostes ex Libya in Iberiam transvectos fortiter cæsos, & ob Iberiam a barbaricis incursionibus liberatam. Postmodum eligendi Romanum Imperatorem potestas translata est a Pontifice ad Germanos. Sigismundus, cum eam dignitatem se daturum respondisset Pontifex, accersitus & vocatus est a Pontifice, ut imperatoriam dignitatem acciperet. Sigismundus Romam proficiscens, iter faciebat per Venetorum regionem. Hi, ut primum nunciatum est Sigismundum per ipsorum regionem transitum facere, miserunt nuntium, qui moneret ut ipsorum regione excederet. Hic nuntio Venetorum parere neglexit, nisi cerneret eos reipsa transitum prohibituros. Veneti igitur congregato exercitu, vim facere parabant Sigismundo, nisi confestim sua discessisset regione. Ut cognovit Venetos id moliri, copias in aciem eduxit, & cum Venetorum exercitu prælium commisit. Amisit autem in eo

Edit. Paris. pag. 38.

pag. 39.

Pannonum mores.

* gubernatorem.

* forte Polonorum.

Buda.

De Sigismundo Imperatore non satis recte. * Zonyme.

Imperatoris eligendi jus ad Germanos translatum.

A Ἰστρῳ συμπροΐοντα, καθῆκει ἐπὶ Δακούς τε καὶ Τριβαλούς. ἐπὶ δὲ ἄρκτου, ἐπὶ Βοίμας τοὺς Κηφίνας καλουμένους, καθῆκει. ἔνεισι δὲ ἄρχοντες ταύτῃ τῇ χώρᾳ· ἄρχων δὲ ἕκαστος τῆς πατρώας χώρας, καὶ ὑποπαπτόμενος τῷ Βασιλεῖ αὐτῶν, ἐς ὅσον νομίζονται σφίσι· νομίζονται δὲ ἐπὶ ῥητοῖς. καὶ ἐπιχωρίῳ μὲν Βασιλεῖ ὀλίγου τοι χρῶνται, ἐπάγονται δὲ ἢ ἀπὸ Βοίμων τῶν βασιλείων οἴκου, ἢ ἀπὸ Γερμανῶν, ἢ Πολωνίων, ἢ καὶ ἄλλων τῷ ταύτῃ ἐθνῶν· συμφέρονται δὲ Γερμανοῖς τὰτῃ ὅπλα, καὶ τὰ ἐς τὰ ἤθη αὐτῶν δίαιταν, ἐς τὸ ἀφροδίσιον ἀκολίστως, ἃ φασὶ Κελτούς τε καὶ Γερμανούς, νομίζει καὶ * ταὐτὸ Ῥωμαίους τὰ ἐς θρησκείαν. γένος δὲ * ταυτὰ. R. ut in c.
B τοῦτο ἄλκιμον, καὶ ἐς μάχας τόλμῃ προφρώμενον ἐπιέναι. ποιοῦνται δὲ καὶ ἐπιχωρίου τινὰ τῷ ἀρχόντων τὸν πρῶτα, ἐς δὲ Βασιλείαν ἀνίκοντα, καὶ οἰκονόμον δὲ ὄντα, καὶ μηδὲ ἄρχοντα ὀνομάζουσι. φωνῇ δὲ χρῶνται ὑδαμῇ παραπλησίᾳ ἑτέρῳ τινὶ τῶν γειτόνων, ἀλλὰ ἄλλῃ τὸ παράπαν διειλημένῃ τε τῆς Γερμανῶν τῇ καὶ Βοίμων, καὶ Πολωνίων. Οἴονται δέ τινες τούτους, οἱ μὲν Γέτας γενέσθαι τὸ παλαιὸν, καὶ * ὑπὸ τῶν Αἵμου οἰκούντας, ὑπὸ * ἐπὶ R. καὶ c.
Σκυθῶν κακωθέντας, ἀναχωρῆσαι ἐς τηνδὶ τὴν χώραν, ἣν καὶ νῦν οἰκοῦσιν. οἱ δὲ φασὶ Δάκας γενέσθαι. ἐγὼ δὲ ἑκοῖον ἄν τι εἴη τὸ γένος, * τοῦτο δὲ ἀρχὴν, οὐκ ἂν ῥᾳδίως εἰπεῖν ἔχοιμι. * ταύτου * ἀρχὴν. R. ut c.
C Τοὐνόμα μέντοι τόδε, ὑπό τε σφῶν αὐτῶν, καὶ ὑπὸ Ἰταλῶν καλουμένους, οὐ πάνυ τι καλῶς ἔχοιμι ἑτέρῳ τινὶ ὀνόματι καλεῖν τούτους. Ἔστι δὲ αὐτοῖς Βασίλεια ἐν Πέστῃ πόλει δαίμονι παρὰ τὸν Ἴστρον. Σιγισμοῦνδον δὲ τὸν Βίττης τῆς Γερμανῶν πόλεως ἡγεμόνα ἐπαγόμενοι· οὗτοι δὲ οἱ Παίονες Βασιλέα τε σφίσιν αὐτοῖς καθίσασθαι, ἐκ παλαιοῦ τοῦ ἀρχαίου ἐπιτρεψάντων αὐτῷ δοκεῖν, ὡς ἔχοι ἐπὶ τὸ ἀσφαλέστερον. ὅτε μὲν οὖν ἐπεί τε τῶν Παιόνων παρέλαβε Βασιλείαν, διεφθείρετο πρὸς τῶν Ῥωμαίων Ἀρχιερέα, φωνήν τε ὅτι αὐτῷ, καὶ ἐπιστόλιον ἐς τὰ μάλιστα, ὡς τε ἐπιψηφισθείη αὐτῷ Αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων γενέσθαι.
D Τοῦτο μὲν οἱ τῆς Ῥώμης Ἀρχιερεῖς τοῖς Κελτῶν Βασιλεῦσι τὸ πρῶτον ἐπιδίδοσαν, διὰ τοὺς πολεμίους, οὓς δαμά τε καὶ ἀνδρειότατα πρὸς τῶν ἀπὸ Λιβύης διαβάντας ἐπὶ Ἰβηρίαν βαρβάρους, καὶ τὰ πολλὰ τῆς Ἰβηρίας * καταστρεψαμένους αὐτούς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ * καταστρεψαμένοις μετὰ αὐτοῖς. R. καταστρεψαμένους αὐτούς.
τοῖς Γερμανῶν ἡγεμόσιν μετεβλήθη ἡ ψῆφος τῷ Ῥωμαίων Ἀρχιερέως, Σιγισμοῦνδον ὡς ὑπεσχέτο ὁ Ἀρχιερεὺς, τιμὴν ἀξίαν ταύτην ἐπιτιθείς, καὶ δὴ μετεπέμπετο ἐπὶ τοῦτο, ὥρμητο μὲν ἐπὶ Ἰταλίαν, διὰ τῆς Ἑσπερίας χώρας. ὅτε μὲν οὖν ὡς ἐπύθοντο Σιγισμοῦνδον διὰ τῆς χώρας αὐτῶν τὴν πορείαν ποιούμενον, ἐπέμψαν ἀγγέλους, προαγορεύοντες αὐτῷ, μὴ διέναι διὰ τῆς χώρας αὐτῶν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη πείσεσθαι, ἂν μὴ γε αὐτοὶ πειρώμενοι ἔργῳ διακωλύσαι διαπεράσωμεν. παρεσκευάζοντο μὲν οὖν οἱ Ἑσπερὶ στρατὸν, καὶ διακώλυσιν. ὡς δὲ ἤδεσαν κωλυόμενον, παρετάξατο ἐς μάχην, καὶ συνέβαλε τῷ Ἑσπερῷ στρατῷ, καὶ ἀπεγίνετο αὐτῷ οὐκ ὀλίγα τοῦ στρατεύματος,

τράπομένου τὸ ἐς φυγὴν, ὁ μόλις διαφυγόντι τὸς ἐναντίους. ὅτος μὲν δὴ ἐπεὶ τὰ ἀπίγνω ἐκ δὶ Ἑσπερῶν περείας, ἀπῆρε διὰ τῆς ἄνω Γερμανίας, ἐς τὸν Λιγυρείας τύραννον ἀφικόμενος. ἐντεῦθεν δὲ ἐς Ῥώμην παρεγένετο, καὶ Βασιλεύς τε καθεστήκει, ὑπὸ τῦ μεγάλου Ἀρχιερέως ἐς τοῦτο ἀποδειχθείς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐδέετο τε τῦ Ἀρχιερέως συμβαλέσθαι ἐς τὸ ἐπὶ τὸν βάρβαρον αὐτῷ ἐκστρατείαν γινομένην. ἐπράττετο δ' αὐτὸν χρήματά τε καὶ ἄνδρας. Ὁ δ' ἀγὸς τῶν Κελτῶν Βασιλέα διαφερόμβασίμβρος, καὶ φὸς τὸν Βυργουνδίας τύραννον, διεπράξατο δοθῆναι ἐς ἐπτακισχιλίους, καὶ στρατηγὸν ἑ Βυργουνδίας ἡγεμόνος ἀδελφόν· παρεσκεύασατο μὲν ὅσα καὶ αὐτὸς συλλέξας στράτευμα ἀπὸ Γερμανῶν, ὅσον ἠδύνατο μισθωσάμβρος. Ὡς δὲ καὶ αὐτῷ τὰ ἐς τὸν πόλεμον παρεσκεύασο, ἐξήλαυνε λαβὼν τὸς τε Παίονας καὶ Δᾶκας τὸς ὁδὲ ἡγεμόνας ἀπὸ τῦ Ἴστρυ ἐπὶ Παυαζίτην. Διαφερόμβασίμβρος δὲ ὁ ἀγὸς τὸς Ἰταλῶν καὶ Ἰβήρων ἡγεμόνας. κεκραγίζοντος δὲ τότε αὐτῷ τῦ Ἀρχιερέως, αἰτίμβρος χρήματα καὶ ἄνδρας. καὶ χρήματα μὲν ἐπετέμφει αὐτῷ ἱκανὰ ὁ Ἀρχιερεύς, ἄνδρας τε. Ὁ μὲν ὢν Παυαζίτης, ὡς ἐπύθετο ἐπιόντα οἱ Σιγισμοῦνδον τὸν Ῥωμαίων Αὐτοκράτορα, σὺν πολλῷ στρατεύματι ἐλαύνοντα, παραλαβὼν τὸν τῆς Εὐρώπης τε καὶ Ἀσίας στρατὸν ἅπαντα ἀντῆρεν ἐπὶ Ἴστρον ᾗ ἐδύνατο τάχιστα πορεύόμβρος· στρατοπεδευσαμένῳ δ' αὐτῷ ἀπὸ τῦ Ἴστρου, ἐπὶ σταδίους παραπλησίους, οἱ Κελτοὶ αὐθάδεις τε ὄντες, καὶ ἀγνώμονες ὡς τὰ πολλὰ, ἀξιοῦντες σφῶν αὐτῶν μόνων ἑ νίκην γενέσθαι, ὁπλισάμβροι ἐπῆσαν αὐτοῖς, ὡς ἁρπασόμβροι τοὺς βαρβάρους. Μάχης δὲ καρτερᾶς γενομένης, τρέπονται οἱ Κελτοὶ, καὶ φεύγοντες ἅμα κράτος, καὶ οὐδενὶ κόσμῳ, ἐπιπίπτουσι τῷ ὀπισθοφύλακι τῦ στρατεύματος, ἐπισπόμενόν τε Τύρκων ἐσπουδῇ ἀναμὶξ γενομένων αὐτῶν. Ὡς ἐπύθοντο οἱ βάρβαροι, τρέπονται ἅμα τοῖς αὖτις Παίονες, καὶ οἱ Γερμανοί. ἐπεγομένων δὲ εἰς τὸν τῷ Ἴστρῳ ἕλκοντι πολλὰ τῦ στρατεύματος, κατὰ τὸν ποταμόν. ἐγίνετο δὲ φόνος πολὺς ἑλομένων τῷ Κελτῷ καὶ Παίοσιν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, καὶ ὁ Βυργουνδίων στρατηγὸς ἁλῶ, καὶ ἄλλοι σὺν ὀλίγοι Παίονάν τε καὶ Κελτῶν. Ὁ μὲν δὴ Σιγισμοῦνδος ἐκκινδυνεύσας τὰ ἔσχατα, καὶ παραβραχὺ ἁλῶναι * ἐκφυγὼν, ἐμβὰς ἐς τριήρη, κατὰ τὸν ποταμὸν ἔπλει ἐς Βυζάντιον παρὰ Βασιλέα Ἑλλήνων. ἐς λόγους δὲ ἀφικόμβρος τῷ Βυζαντίῳ Βασιλεῖ, καὶ χρηματίσας αὐτῷ ἅσα ἐβούλετο, ᾤχετο ἀποπλέων ἐπ' οἴκου. Παυαζίτης δὲ ὁ Ἀμυράπου, ὡς ὡς τὰ Παίονας ἐτρέψατο καὶ Κελτὸς, ἐλαύνετο τὴν χώραν αὐτῶν, ἀδεέστερον ἤδη χωρῶν ἐπ' αὐτὰς, καὶ ἀνδράποδα πάμπολλα ἀγόμβρος, καὶ δὴ ἐπὶ * τὴν μητρόπολιν ἐπὶ * Πούδδαν τὰ Παιόνων Βασίλεια, ἐκαμνε ὑπὸ τῆς νόσου, ποδαλγίαν γὰρ ἐνόσει. * Μὴ μέντοι ἐσχλεῖτο ὑπὸ τῆς νόσου, οὐκ ἔχω λογίζεσθαι, ὅτι περ ἂν γένοιτο αὐτῷ ἐμπόδιον, ἐπὶ Πούδδαν τε ἐλάσαι καὶ παραστήσασθαι Πούδδαν, τὰ Παιόνων Βασίλεια, καὶ καταστρέψασθαι τὴν χώραν αὐτῶν· νῦν δὲ κάμνων ὑπὸ τῆς νόσου, ἐπικαίρως πάνυ ἀπεσπούδασέ τε αὐτὸς, καὶ τὸν στρατὸν ἀπήγαγε ὡς ἑ

* ἀλ. ἐλθὼν δ. al. ut in c.

* ἐπὶ μητρόπολιν δε. in ora

* μὴ μέντοι ἐσχλεῖτο al. ut in c.

prælio non modicam exercitus partem : ipseque in fugam compulsus, ægre, quo minus caperetur, fuga evasit. Cum jam planissime desperaret se posse per Venetorum regionem adire Romam, iter flectit in superiorem Germaniam, perveniteque ad Liguriæ sive Mediolani principem. Hinc iter Romam instituit: quo quum venisset, Imperator a Pontifice maximo consalutatus est. Postea rogavit Pontificem maximum auxilium, quo adjutus, expeditionem contra barbaros susceptam conficere posset. Flagitabat autem pecuniam, viroſque. Pontifex legatione missa ad Gallorum regem, Burgundiæque ducem, effecit ut sibi darentur octo millia militum: belli autem ducem, accepit Burgundiæ ducis fratrem. Sigismundus quoque se ad bellum parabat, conscribens exercitum ex Germanis, quoscumque potuit mercede conducens. Cum jam ad bellum satis foret instructus, assumptisque Pannonibus & Dacis, (qui & Valachi) qui itinera monstrarent, rectaque per Istrum contra Pajazitem copias duxit. Legatos quoque misit, consulente id Pontifice maximo, ad Hispanorum Italorumque principes, petens ad istam expeditionem milites, & pecuniam. Pontifex quoque milites misit, & pecuniam suppeditavit. Pajazites, quamprimum didicit Sigismundum Romanorum Imperatorem magnis copiis stipatum, adversum se pergere, accepto Europæ Asiæque exercitu, summa celeritate obviam profectus est hosti usque ad Istrum: castraque communivit ab Istro, stadiis quasi quadraginta. Galli autem, ut sunt audaces, plerumque vero imprudentes, cum cuperent victoriam suam facere, arma capiunt, barbarosque aggrediuntur quasi eos primo impetu domituri. Tandem cum prælium utrinque maxima virtute ferveret, Galli fugam ineunt: incitatissimoque cursu cum agerentur ad suos, insequentibus Turcis, & Sigismundi militibus admixtis, atrox prælium coortum est. Cum acriter instarent Turci, etiam Pannones & Germani fugæ Gallorum se sociant. Festinantibus autem iis Istrum transire, maxima pars exercitus flumine absumpta est. Facta est cædes magna Gallorum & Pannonum percuntium. Dux Burgundionum, qui totius belli imperator electus erat, ab hostibus captus est: capti sunt & alii Pannones, Gallique plurimi. At Sigismundus in maximum vitæ discrimen adductus, vixque hostis, manus, quo minus caperetur, effugiens triremem, quæ in flumine erat conscendit, Byzantiumque ad Græcorum regem navigavit. Cum plurima cum isto rege disseruisset, & quæ volebat expedivisset, domum reversus est. Pajazites, Amuratis filius, Gallis Pannonibusque fusis atque fugatis, regionem eorum jam majore securitate populabatur. Quinetiam contra hos exercitus ductabat, mancipiaque plurima capiebat. Proficiscens autem hostili animo contra Budam, Pannonum regni sedem, podagra laboravit: nec tamen admodum eo morbo afflictus est. Haud tamen assequi queo, quid ei impedimento fore potuisset, cum festinaret adversus Budam, quo minus ea urbem suæ ditionis faceret, regionemque universam subjiceret. Verum peropportune podagra tum laborans, re-

Sigismundi coronatio.

Burgundiæ dux Sacri belli Imp.

Burgundionũ temeritas.

Christianorũ clades 1395.

Edit. Paris. pag. 33.

versus est domum: etiam copias in suam regionem abduxit. Postea missis exercitibus, Pannoniam & Pannodaciam vastabat. Tempore autem aliquantulo interposito, bellum Myrxæ (nostri Marcum vocant) Daciæ duci intulit: criminis ei dans, quod prior adjungens se Pannonibus, contra se bellum gesserit. Dacorum (sive Valachorum, in quibus & Moldavi) gens bello præstantissima est, nec tamen admodum bonis gubernatur legibus. Vicos plerumque incolunt, sequentes pascua. Extenditur horum regio * ab Pannonum Ardelio, a Pannonum Dacia (quæ & Transsylvania) initium sumens, usque ad Pontum Euxinum. A dextra, qua vergit ad mare, Istro fluvio alluntur: a sinistra regionem Bogdaniam appellatam habet. Distinguit ipsorum regionem mons longe se porrigens, cui Prasobo (qui olim Hæmus) nomen incolæ dixerunt. Huic regioni adjacent quidam, de Scytharum genere non pauci, qui opibus plurimum possunt, subjecti Cazemiro Polonorum regi. Istum regem comitantur Scythæ Nomades, quocumque bellum verterit. Virtus autem ejus in omni bello præclara habita est. Is finitimi sunt, qua se in Septentrionem pandunt, Poloni: qua vero respicit Orientem, Sarmatæ. Dacorum lingua similis est Italorum linguæ: adeo tamen corrupta & differens, ut difficulter Itali queant intelligere, quæ istorum verbis pronunciantur. Unde autem lingua moribusque Romanis usi, in istam regionem accesserint, ibique sedes fixerint, a nullo mortalium accepi: nec aliquem audivi, qui ista liquido commemoraret. Dicuntur tamen homines undique confluentes in istam regionem penetrasse: haud interim extante aliquo memorabili istius gentis exemplo, quod operæpretium sit ut præsenti historiæ intexatur. Nihil differunt ab Italis cætera etiam victus ratione, armorumque & supellectilis apparatu etiamnum eodem utentes. Quamvis ea gens in duos discreta sit principatus, in Bogdianam videlicet (quæ & Moldavia) & Istriam regionem: haud tamen æquo inter se jure vivunt. Consueverunt non semper eosdem habere duces: verum prout ipsis videtur commodum, principes mutant, nunc hunc, nunc illum sibi principem ordinantes. Myrxam istum, qui avito istorum ducum genere erat ortus, accitum sibi ducem constituerunt, occiso * Dano, qui antea rerum potiebatur. Myrxas hic concumbens sæpius cum pellice, filios spurios ex ea tulit non paucos in Dacia. Hinc mortuo Myrxa, nascebantur frequenter alii Dacorum duces, qui usque ad hoc tempus in regno durarunt. Contra istum Myrxam Pajazites, crimini dans quod prior inciplens bellum, socia arma junxisset Sigismundo Romanorum Imperatori, cum exercitu profectus est. Trajecto Istro porro progressus, prædam manciporum multam ex ista regione rapiebat. Myrxas collecta manu non modica suorum, quomodo obviam procedere hosti, præliique potestatem facere posset, nullo modo consultabat. Uxores & liberos deponens in montem Prasobum, sequebatur Pajazitis exercitum, per glandiferas istius regionis sylvas: quæ cum plurimæ ibi sint, regionem ambiunt, adeo ut eam difficilem accessu

Myrxa; sive Marcus, seu Merchem Valachorum dux.

* a monte Orbelo ac Strymonitium fluvium.

Poloni. Cazimirus rex.

Sarmatæ.

Edit. Paris. pag. 41

Valachi Romanoi.

Bogdiana.

* Dano Bonfinio.

Myrxæ contra Turc. virtus.

A χώρας αὐτοῦ. ὕστερον μέντοι ἐπιπέμπει στρατόπεδα ἐπὶ Παιονίαν, καὶ * Παννοδακίαν, ἐόντα τῶν χώρων. χρόνῳ δὲ ὑστερογενομένου, ἐπὶ Δᾶκας, ἐς ἐπὶ Μύρξαν, ὃ Δακίας ἡγεμόνα ἐστράτευσε, αἰτιασάμενος αὐτὸν, ὡς ὑπάρξαντά τε πολέμου καὶ σὺν τοῖς Παίοσιν ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντα. Ἔστι δὲ γένος τοῦτο (Δᾶκες) ἄλκιμόν τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον, καὶ ἃ πάνυ τοι διώκουμένους, καὶ κώμας οἰκοῦν, πρὸς τὸ τοιμαδικώτερον τετραμμένον. διήκει δ' αὐτῶν ἡ χώρα, ἀπὸ Ἀρδηλίου ὄρους Παιόνων Δακίας ἀρχομένη, ἐς τε ἐπὶ Εὔξεινον πόντον. ἔχει δὲ ἐπὶ δεξιᾷ μὲν καθήκουσα ἐπὶ θάλασσαν τὸν Ἴστρον ποταμόν, ἐπ' ἀριστερᾷ δὲ Βογδανίας χώρας ὕπο καλυμένης, διήκει δὲ αὐτοὺς ἐπὶ Παιονοδακίας ὄρος, ἐπὶ πολὺ B διῆκον, * Πρασοβὸς καλούμενον. ἔχει δ' ὁμόρους ἡ χώρα αὕτη, καὶ Σκυθῶν τῆς Νομάδων μοῖραν ἐκ ἀλλήλων, γένος πολύ τι καὶ ὄλβιον, ὑπὸ Καζιμίρῳ τῷ Βασιλεῖ τεταγμένον· ὑφ' ᾧ δὴ καὶ Σκύθαι οἱ Νομάδες τεταγμένοι, στρατεύονται, ἤν ἂν ἐξηγοῦνται, αὐτός τε ἀρετὴν παρεχόμενος ἐς πόλεμον ἀξιόλογον. Τύπου δὲ ἔχονται Πολάνοι μὲν πρὸς ἄρκτον, Σαρμάται δὲ πρὸς ἕω. Δᾶκες δὲ χρῶνται φωνῇ παραπλησίᾳ τῇ Ἰταλῶν, διεφθαρμένῃ δὲ ἐς πολλὰ, καὶ διεστηκυίᾳ, ὡς τι χαλεπῶς ἐπαΐειν τοὺς Ἰταλοὺς, ὁτιοῦν ὅτι μὴ τὰς λέξεις ξυνεπιστάμενόν τις ἐπιγινώσκειν, ὅ,τι ἂν λέγοιτο. Οἳ δὲ μὴ ὅμως * τῇ C αὐτῇ φωνῇ ξυγχρώμενοι ἔθνεσι Ρωμαίων, ἐπὶ ταῦτα ἀφίκοντο τὰ χώρα, καὶ αὐτῇ τῇδε φανῆναι, ὅτε ἄλλο ἀκήκοα περὶ τούτου ξυμπάντων σαφῶς ὁτιοῦν, ὅτε αὐτὸς ἔχω συμβαλέσθαι, ὡς αὐτοῦ ταύτῃ φοιτήσαι. Λέγεται μὲν πολλαχῇ ἐλθὸν τὸ γένος τοῦτο ἐκπῆσαι αὐτῆ. ἐμοὶ μὲν ὅτι καὶ ἄξιον ἐς ἱστορίαν ὁτιοῦν παρεχόμενον πεπόνησαι· συμφέρεται δὲ Ἰταλοῖς, τάτε ἄλλα, καὶ τῇ ἐς δίαιταν καταστάσει, καὶ ὅπλοις τοῖς αὐτοῖς, καὶ σκηνῇ ἴσῃ. καὶ νῦν τῇ αὐτῇ Ῥωμαίων διαχρώμενοι, ἐς δύο μέν τοι διῃρημένον ἀρχάς, ἔς τε Βογδανίαν, καὶ ἐς παρ' Ἴστρον χώραν, ἐμπάνυ τοι διομεῖται. νομίζουσι δὲ ἡγεμόσιν ἐμ πολέμοις χρῆσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὸ D ἀεὶ σφίσι πρόσφορον συμμεταβάλλοντες, καθιστᾶσιν ἄλλο τε ἄλλως σφίσι τυράννους. Μύρξαν μέντοι τοῦτον ἄρχοντα τοῦ γένους ἔθει τῷ παλαιὸν γενόμενον, ἐπικαλεσάμενοι τύραννον σφίσι καθίστασαν, * συ- * συμπλέ-
μηλοῦντες Δᾶκον τὸν πρόσθεν τυραννοῦντα αὐτῶν. Μύρξας μὲν οὖν ἦεν, παλλακίδι συγγενόμενος ἐκ ὀλιγάκις, καὶ πολλοὺς ἐκ τοῦ ἐκείνης παῖδας, ἀπὸ Δακίας ἐκ ὀλίγους, ὕστερον ἐπιόντι τῷ χρόνῳ, καὶ πλαδήσαντος Μύρξου, ἀπιφύοντο τῇ Δακίᾳ θαμὰ ἡγεμόνες ἄλλοι τε ἄλλοι, ἐς τε ἐπὶ τόδε χρόνου καθεζόμενοι ἐς τὴν ἀρχήν. ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Μύρξαν ὑπάρξαντα πρότερον πολέμου, ἐς τοὺς βαρβάρους συστρατεύοντα τῷ Σιγισμούνδῳ Ῥωμαίων Αὐτοκράτορι, αἰτιασάμενος Παιαζίτης ὁ Ἀμυράπου, ἐ- E στράτευε· καὶ τότε Ἴστρον διαβὰς, ἤλαυνεν ἐς τὸ πρόσω, τὴν τε χώραν ἀνδραποδιζόμενος. Μύρξας δὲ συλλέξας στράτευμα ἀπὸ τῆς χώρας, ἐπεξιέναι μὲν τῷ διαμαχεῖσθαι, οὐκ ἐτόλμα βουλῇ· τὰς δὲ γυναῖκας καὶ παῖδας ἐς τὸ ὄρος τὸ Πρασοβὸν καταστήσατο πεζοπορούμενος. ἐφέπετο δὲ ὕστερον καὶ αὐτὸς τῷ Παιαζίτου στρατεύματι,

* In ora, Pannodaciæ, ut infra.

* Prasobii, R. ut cens.

* cum tota

νι, ἀφ' ἧς ἀρυμόνων τῆς χώρας, οἱ δὲ πολλοί τι ἐν-
ὑπάρχοντι, ἢ ἁπαταχῆ πιεζόντι τὴν χώραν μὴ βά-
σιμον εἶναι τοῖς ἐναντίοις, μηδὲ ἄπειτα χειρωθῆναι.
ἐριπόμενος δὲ ἀπεδείκνυτο ἔργα ἄξια λόγου, μαχόμενός
τι εἴ τι ἀφαιδίττων τὴν πολεμίαν, ἐπισιτούμενόν
τε τῆς χώρας τράποιτο, ἢ ἐπὶ ὑποζύγια λῃζόμενος,
ἢ ὅπου πλῆθος μεῖζον ἐριπόμενος τῷ στρατεύματι. πιε-
φανῶς δὲ ἐριπόμενος, αὐτῷ ἀφεμαχίδαι. ἢ δὴ λέγεται
ἀφορμόμενον τῷ στρατεύματι ἐπίκωτο ἐν λύκῳ πάνυ
χαλεπῶς, ἢ ὀξυτέθη, ἢ ἀφῃρέθη ἐκ αἰτίας. ἐν-
θα Βρενέζης θεράποντος γνώμῃ ὑποδεικνυμένη, ὡς
τε ἐσστρατοπεδεύσαιτο τὸν στρατὸν αὐτῶν, ἢ ἀπαλλα-
γὴν εὕρασθαι. ἀπὸ τότε μέγα τὸ ἀπὸ τοῦδε ἐδοκιμῆν
παρὰ Βασιλεῖ, ἢ ἐς στρατηγίας χρηματίζοντα ὑπὸ
Βασιλέως, ἐπὶ μέγα χωρῆσαι δυνάμεως. Τότε μὲν
οὖν αὐτῷ Παιαζίτης ἐπωλίσατο, ἐπιχὼν ἡμέ-
ραν ἐκείνην. τῇ δ' ὑστεραίᾳ διακορθμεύσας ἢ ἐδύ-
νατο ἀσφαλέστατα τὸν στρατὸν ἢ στρατὸν τὸν Ἴστρου ἔπω μὲν
αὐτῷ ὁ ἐπὶ Δακίᾳ στρατὸς ἐπεπήγει. Μετὰ δὲ ταῦ-
τα ἐλαύνει, ἐπολόρκει Βυζάντιον, ἀπὸ αἰτίας τοι-
ᾱσδε: οἱ γὰρ δὴ Ἑλλήνων Βασιλῆς, ὡς αὐτῷ παρα-
γενόμενοι, ἐς τὰς θύρας παρῆσαν, ἢ συνεστρατεύ-
οντο ἑκάστοτε ἴτυς. καί ποτε ὄντος Βασιλέως ἐν Φε-
ραῖς τῆς Μακεδονίας χώρας, ἐν Χατζίβοντος, ἢ τῶν
Ἑλλήνων Βασιλέως φοιτῶντος ἐνταῦθα ἐπὶ τὰς θύρας,
ἢ τῶν Σπάρτης ἡγεμόνος, ἢ Κωνσταντίνου τοῦ Ζάρ-
κου παιδὸς, ἢ Στεφάνου τοῦ Ἐλεαζάρου, ἀφικνοῦνται
ἀπὸ Πελοποννήσου, ὁ τῶν Ἐπιδαύρου τὸ παλαιὸν γε-
νόμενος ἄρχων, τὸνομα Μαμωνᾶς. ὃς ἀφικόμενος πα-
ρὰ Βασιλέως Παιαζίτου, ἐσυκάλει τῷ τῶν Ἑλλήνων Βα-
σιλεῖ Παιαζίτῃ, ἐσῆγε δ' ἐς αὐτὸν ἢ Ἰωάννης ὁ Ἀνδρο-
νίκου τῶν Βασιλέως παῖς, ὃς παρὼν αὐτῷ τὰ δίκαια
ἔχων ἀπὸ Παιαζίτου. ἢ δὴ λεγέτω ἢ ἀτιλεῖν ὁρμη-
μένον περὶ ὁμιλίας ἔχοντα, μεταπίπτειν αὖθις ἐν πολλῷ
ὕστερον. ἐπήμυνε δ' αὐτῷ ἢ ὅλεθρον, Ἀλέκτης ὁ Χαρ-
τίνου παῖς, ὃς συνήθης αὐτῷ ἐτύγχανεν ὤν, ἢ χρή-
μασιν ὡς τὰ μάλιστα ἐθεραπεύετο ὑπ' αὐτοῦ. συμβαί-
νει δὲ ὧδε ἐς ταυτὸ ἵστοι οἱ ἡγεμόνες ἐν τῷ τότε χρόνῳ,
περὶ τὰς θύρας ἢ βασιλέως Χατζίβοντος, ἐδίδοσαν
σφίσι λόγους, ὡς μεθύστερ ἢ λοιπὸν ἀρίξεσθαι ἐπὶ τὰς
θύρας. ἐνταῦθα μὲν ὧν ἠγνοᾶτον Κωνσταντῖνος ὁ Ζάρ-
κου, Δραγάστου ἀδελφὸς, ὃς ἐκείνῳ τελευτήσαντος τοῦ
Ζάρκου, ὃν ἀνδρῶν ἄριστος τὰ ἐς συσσίτιά τε καὶ πόλε-
μον, ἐδοκεῖ λειπόμενος ἢ ἐς ἐκεῖνον ἢ χρόνον. καὶ φρὸς
τε Ἀλβανεῖς ἢ Τριβαλλὸς πολεμίους ἔχοντες πολεμίους, χώ-
ραν τε αὐτῷ ὑπηγάγετο ἡ φαύλην, καὶ ἐπὶ τῇ τελευτῇ
αὐτοῦ, Κωνσταντῖνος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κατέσχε ἢ χώραν,
καὶ ἐφοίτα ἐς τὰς βασιλέως θύρας. οὗτος ἠγνᾶτο
ἢ συγκαίρατῷ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ, ὅς τε ἐμπεδοῦτο
σφίσιν αὐτοῖς, ὅσα συνέθετο ἐς ἢ ἀπόφασιν. ἠ-
γάγετο μέντοι οὗτος Ἐμμανουὴλος, καὶ ἑτέρου ἢ τῶν
βασιλέως Κολχίδος θυγατέρα χηρεύσασάν τε, Ζατί-
νου δέ τινος Τούρκων ἡγεμόνος γυναῖκα γενομένην, κάλ-
λει τε ἀφέρουσαν. Ταύτην δὲ ὡς ἠγάγετο ἀπὸ Κολ-
χίδος ἐς Βυζάντιον, Θεοδόσιος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸν
βασιλέων, ὡς ἐδόκει αὐτῷ κάλλει τε γυναικῶν πολ-
λῶν εἶναι κάλλιστα, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐ * ἐλέγετο ὑπερ-

* ἐγένετο R. φέρουσα, ἑαυτῷ τε ταύτην ἠγάγετο, ἀφελόμε-

hostibus præstent, captuque haud facilem. Myrxas sequens Pajazitis exercitum, insignia virtutis opera faciebat, impigre cum hostibus manus conserens, sicubi avulsi erant ab reliquo exercitu, aut sicubi frumentatum, aut ad prædas pecoris agendas se convertissent. Et in hunc modum sequens hostilem exercitum, magna audacia fretus, ex aperto cum hoste conflixit. Ajunt, Myrxam transeunti exercitui graviter institisse: cumque foret in loco admodum difficili, hostilis exercitus eum adortus est: nec cessavit hostem fortiter mactare. Ibi Brenezes regius minister, cum bonum dedisset consilium, videlicet ut castra eo loci communirent, malli liberationem invenerunt. Ex hoc tempore longe gratissimus fuit regi Brenezes: electusque ab eo dux, tandem maximam nactus est potentiam. Pajazites, sicuti consuluerat Brenezes, eo loci castrametatus est, & quiete per eum diem exercitum recreavit. Postero autem die exercitum quam potuit tutissime transmisso Istro, in suam regionem reduxit. In hunc modum exercitus quem contra Dacos duxerat, domum reversus est. His peractis, bellum movit contra Byzantium, urbemque tali de caussa obsidione cinxit. Græcorum reges concesserant in potestatem Pajazitis: proinde in Ianuis degebant quotannis militantes sub Pajazite, quocumque vim belli vertisset. Pajazites, cum quondam foret Pherris Macedoniæ, ibique moras traheret, Græcorum rex, Spartæ dux, Constantinus * Nazarci filius, Stephanusque Eleazari filius, profecti sunt in Januas. Ibi tum ad regem Pajazitem venit Mamonas ab Peloponneso, qui quondam imperio rexerat * Epidamnum: accusabatque Græcorum regis fratrem, ut qui sibi Epidamnum eripuisset, & injuriis plurimis se obnisset. Pajazites indignatione inflammabatur contra Græcorum regem. Indignationem hanc regis augebat instigando Joannes Andronici regis filius, qui præsto erat, & victum apud Pajazitem habebat. Perunt, quod rex conatus sit eum interficere, cum colloquerentur secum. Verum cunctatus est. Nec tamen multo post illum interemit Halies Charatinis filius, qui ei admodum familiaris erat, multisque opibus ab eo donatus. Convenientes igitur in unum duces illi, cum ea tempestate in Januis agerent, consilium inibant non amplius redeundi in Januas. Constantius Zarci filius, Dragasisque frater scientia militari facile omnes excellebat, nec ulli prudentia credebatur tum temporis secundus. Is bello adortus Albanos & Tryballos hostes, in ditionem accepit regionem haud pœnitendam. Quo mortuo, Constantinus frater regionem obtinuit, Januasque frequentare coactus est. Hic promittit Græcorum regi filiam se desponsurum, si rata manserint ea quæ super defectione convenerint. Duxerat iste Emanuel jam ante regis Colchorum (qui & Trapezuntis Imperator) filiam viduam, quæ fuerat Zetinis Turcorum cujusdam ducis uxor, forma supra modum venusta. Quam cum Byzantium a Cholchide adduxisset, videns eam pater forma præditam excellenti, necnon aliis excellere quæ in muliere dicuntur bona, non dubita-

* Epidaurum.

Græci Imper. Turcis militant.

Fœdus contra Turcos.

Pater Græcus impio filio exoremerigat.

vit eam auferre filio, sibique connubio jungere. Erat autem is adeo addictus podagra, ut ne quidem erectus stare potuerit. Ferunt hunc insanientem amore muliebri, plurima indecora commisisse: delectatumque psalteriis, harumque consuetudine delinitum, curam decenter administrandi regni negligenter omisisse. Postquam nuptiæ, ut convenerat, intercessissent, duces ad defectionem aspirant, cum singuli, quantum possent, ad suam regionem dilaberentur. Rex Græcorum fugiens Turcorum regem, quarto die a Pherris Byzantium (ut perhibent) pervenit. Theodorus hujus frater venit in Peloponnesum. Reliqui quoque, impetrato a rege commeatu, ad sua redierunt. Appetente deinde æstate, Byzantii rex cum se non conferret in Januas, nunciaretque Pajaziti, ipsum numquam deinceps in Januas asfuturum, decrevit mittere Byzantium Haliem Charatinis filium, cui plurimum fidebat. Huic præcepit, ut juberet Græcorum regem venire in Januas: si renuerer, renuenti illico bellum indiceret. Halies autem, cum appulisset Byzantium, publice quæ habebat mandata, regi exponit: privatim vero regi consuluit in colloquium admissus, ne Januas adiret. Emanuel respondit, se impetrata promptissime facturum: sibi vitam non amplius suavem fore, dicere, si offendisset regem: se brevi in Januas juxta præceptum regis, adventurum. Deinde abeunte Halie, cum jam constaret, eum nequaquam reversurum in Januas, arma adversus eum arripuit, Byzantiumque oppugnavit. Cum eo cum exercitu pergeret, terram eorum singulasque regiones gravissima vastitate afflixit: suburbanaque omnia diripuit. Urbis oppugnatio cum ei non succederet, reversus est domum: singulisque annis mittebat exercitus, peragebatque longam illam obsidionem, quæ decennio duravit. Hæc obsidio plurimum damni Byzantiis invexit. plurimi namque fame necati sunt, plurimi quoque defecerunt ad barbarum. Syllebria in potestatem Pajazitis venit. Hujus moderator erat Joannes Andronici filius, qui fugiens Byzantio, ne incideret in patrui iras Byzantium regentis, cum fuga neutiquam sibi consulere posset, semetipsum patruo tradidit, ut eo ad suum uteretur arbitrium. Patruus eum misit in Italiam: ubi cum imperata exequutus esset, legatus ire jussus est ad *Januenses auxilium oraturus: quibus tamen occulte nuntium miserat, ut Joannem advenientem in vincula conjicerent, nec quoquam eum abire paterentur. Hic tandem interjecto tempore, cum diu in carcere latuisset, erupit: carcereque liberatus, relicta Italia, contendit ad regem Pajazitem, ea tempestate Byzantium oppugnantem: a quo amice susceptus est, & exercitu armato, Syllebriam pactionibus in ditionem accepit, Joannemque eidem rectorem dedit. Reversus Byzantium, cum eam urbem vi expugnare non posset, fame eos debellandos esse statuit. Urbem eam certe cepisset, nisi *Temires nuntiatus esset magna manu adversus ipsum adventare. Quod quidem eo tempore accidit, quando a Temire Pajazites captus, pleraque Asiani imperii amisit. Pajazites cum nihilominus a Byzantii oppugnatione cessaret,

Edit. Paris. pag. 43.

Hali legatus ad regem.

Constantinopolis a Turcis obsessa.

Syllebria.

* Genuenses.

p. 2. 44.

* Temerlanes

ος τε παιδός. ἰὼν δὲ ἐς τοῦτο τῆς ποδαλγίας δυσθαρμόστου, ὥς τε μὴ διορθώσιμον εἶναι ῥᾴστα. λέγεται δὲ ὅπως ἡ γυναικὶ ἐπιμανεῖσαν, καὶ πολλὰ ἀτοπα ἁπρεπῆ ἐξεργασθῆναι, ἀδόμενος τοῖς ψαλτηρίοις, καὶ συγγενόμενος, λοιπόν τε ἀργοστάσιον, ἡ βασιλείας ἐπιλησμοσύνῃ παρεμένος, γνησίων τε παίδων ἀπεστερημένος. Οἱ μὲν δὴ συνιόντες ἐς τὰς θύρας ὅπως τὸν Παιαζίτην, σπουδῇ θέοντα ἀλλήλοις ὡς χρησόμενοι, γενομένης τῆς ἐπιγαμίας. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς εἶχε καιρὸς, ἀπιλλάττετο ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ χώραν, καὶ Βασιλεὺς αὖ Ἑλλήνων, φεύγων Βασιλέα Τύρκων, ἀφικνεῖται. Ὁπότε Φερρὼς ἐς Βυζάντιον παρταῖος ἥκειν λέγεται. Θεόδωρος δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀφίκετο ἐπὶ Πελοπόννησον. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ, ὡς ἕκαστος ἀπέλαυσε παρὰ τοῦ ἑαυτοῦ, ἐπετράποντες ἴεναι ὑπὸ Βασιλέως ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν ἦθη ἕκαστος. ὕστερον μέντοι, ὡς ἡ ἐπιγιγνομένη ὥρα, ὡς ἀπαγγέλλεται τῷ Βυζαντίου Βασιλεῖ ὑπὸ τὰς θύρας, καὶ ἀγγέλλεται τῷ Παιαζίτῃ, μηδὲ ἐλθόντα ἔτι λοιπὸν ἐπὶ ξενισμοῖς, ἐπιπέμψας Ἁλίην τὸν Χαρατίνου, ἄνδρα δὴ τῷ παρ ἑαυτῷ μέγα δυνάμενον, ἐπιτέλλει παρεῖναι αὐτὸν, ἐς τὰς θύρας παραγεσόμενον. εἰ δὲ μὴ, πόλεμον προαγορεύειν αὐτῷ Βασιλεῖ. Ἐλθὼν μέντοι ὁ Ἁλίης ἐς τὸ Βυζάντιον, δημοσίᾳ μὲν ἔλεγε τὰ ἐπισταλμένα αὐτῷ ὑπὸ Βασιλέως, ἰδίᾳ δὲ αὐτῷ, ὡς ἔνοι λέγειν, ἐπὶ ξυγγενόμενος, μηδαμῶς ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς Βασιλέως θύρας. Ἐμμανὴς μὲν ἀπεκρίνατο, ὡς πειθόμενος πάντα εἴη, ἡ Βασιλεῖ μὴ θαρρῶν, ἤδη βίοτον ἡ βίον αὐτῷ ἡγήσατο, ἀλλ' ὡς ἐν βραχεῖ παρεσόμενον ἑαυτὸν ὑποδέχοιτο τῷ Βασιλεῖ, ἃ δὲ παρήγγελλοι. ὕστερον μέντοι ἀπιόντος Ἁλίεω, ὡς Παιαζίτῃ δῆλα κατέστησεν, μηδὲ χρεοῦσθαι αὐτὸν ἰέναι ἐπὶ τὰς θύρας, ἐπιλαυτί τε, ἡ ἐπολιόρκει Βυζάντιον. ἐπιλαυτὸν δὲ, τῶν γῆν ἔκερτε, καὶ ἡ χώρας ἑκάστην ἔφθειρε, ἡ κώμας ἀνδραποδισάμενος πάσας, ὡς οὐδὲ προεχώρει τι τῇ ἄστεϊ αἵρεσις, ἀπεχώρησε αὐτὸς ἐπ' οἴκου. ἐπιπέμπων δὲ σφένδοναι πανταχῇ ἀνὰ πᾶν ἔτος, ἐπολέμει τῷ μακρᾷ γενομένῳ πολιορκίᾳ, ἐπὶ δέκα ἔτη. ἐν οἷς πολλά τε τῆς πόλεως πύργοι ἀπεγένετο ὑπὸ λιμοῦ διαφθαρέντα, ἡ ἐπὶ ἓ βάρβαρον ἀπέστη. Τῶν μὲν δὴ Συλυμβρίαν αὐτὸς κατεῖχε Παιαζίτης, ἐπιτροπὸν δὲ * πύργος Ἰωάννης ὁ Ἀνδρονίκου παῖς, ὃς διαφυγὼν ὑπὸ Βυζαντίκ τὸν πατρῶον, ὡς οἱ ἐδύνατο, παρεῖχε αὐτὸν ἐς ὅ, τι περ ἂν αὐτῷ χρήσαιτο ὁ πατρῶος, Βυζαντίῳ τότε Βασιλεύων. Ὁ δὲ πέμπων αὐτὸν ἐς Ἰταλίαν, διαπραξάμενος αὐτῷ ὅσα χρὴ διαπρᾶξαι ἐδόκει, ἐπέμπετο παρὰ Ἰανουίους, ἐπικουρίας δεησόμενον δῆθεν. κρύφα δὲ πέμπων τοῖς Ἰανουίοις, ἐπιτέλλει ἐν φυλακῇ τηρεῖν αὐτὸν μηδαμῇ μεθέντας. ὁδὶ, χρόνῳ ὑγιαινόμενος, διαφυγὼν τοὺς Ἰανουίους, ἡ ὑπὸ Ἰταλίας, ἀνέβη παρὰ Βασιλέα Παιαζίτην. ὃς πολιορκῶν Βυζάντιον ἡ ἄγων αὐτὸν, τῶν τε Συλυμβρίαν παρεσπασατο ὁμολογίᾳ, ἐ ἐπίσκοπον ἄρχοντα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐλαυνῶν ἐπὶ Βυζάντιον, ὡς οὐ προεχώρει αὐτῷ ἡ Βυζαντίου αἵρεσις προσβάλλοντι, λιμῷ ἐξεπολιόρκει, ἡ εἶλεν ἂν τὴν πόλιν, εἰ μὴ ὁ Τεμύρης ἐλαυνων μεγάλῃ χειρὶ ἠγγέλλετο ἐπ' αὐτὸν, ὅτε δὴ ἡ αὐτὸς ἐάλω ὑπὸ Τεμύρου, καὶ τὰ πολλὰ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἀπώλετο τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ὡς μὲν δὴ τὸ Βυζάντιον Παιαζίτης πολιορκῶν, οὐκ ἀτίμα, ἡδὶ ἴσχυε Βασιλεὺς Ἑλλήνων, πρὶν τὰ λοιπὰ τετρῶθαι ἐς τὸ χαλεπώτατον, καὶ οὐκ

εἶχεν ὅπως τῷ * λοιπῷ ἐξαπαλλαγῇ, ἐπέτρεψέ A
πε τῷ Βυζάντιον, τῷ ἀδελφιδῷ Ἰωάννῃ, τῷ Ἀνδρονίκου
παιδί. ὡς γὰρ οἱ ἦχθετο Παιαζίτης, ὅτι δι' αὐτὸν ὁ
φροντχώριος Βυζαντίων ἄφιξις, καὶ ἐς ταὐτὸν καθιστήκει,
δραπετεύων Βασιλέα, ἐνταῦθα εἰς Βυζάντιον, καὶ αὐτῷ ἄσμε-
νός πε ἐδέξατο ὁ πατρώως Βασιλεὺς Βυζαντίων, καὶ τὴν
πόλιν ἐπιτρέψας, ᾤχετο ἀποπλέων ἐπὶ Ἰταλίας, ἐ-
πιχειρίας δεησόμενος, ἐς τὸν ὑπὸ τῶν πολεμίων πολι-
ορκίαν μάκρὰν καθιστηκυῖαν, μὴ περιιδεῖν τὴν πόλιν
ἀπολομένην. ὡς δὲ κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐγένετο,
καταθέτο μὲν αὐτοῦ ἐν Πελοποννήσῳ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
παρὰ τῷ ἀδελφῷ, αὐτὸς δὲ ἀπέπλει ἐς Ἰταλίαν. ἔν-
πόμβος δὲ ἐπὶ Οὐενετῶν καὶ χρηματίσας αὐτοῖς ὅσα
ἐβούλετο, ᾤχετο ἐπὶ τὸν Λιγυρείας τύραννον, Μεδιο- B
λάνου δὲ ἡγεμόνα· ὁ δὲ φιλοφρονησάμενός τε αὐτὸν τὰ εἰκό-
τα, καὶ χρήματα παρεχόμενος, ἀπέπεμψεν ἐπὶ τῶν
Κελτῶν βασιλέα, ἵππους τε αὐτῷ παρεχόμενος, καὶ
τὴν ὁδὸν ἡγεμόνας· ὡς δὲ ἐγένετο ἐπὶ τὸν Γαλατίας
βασιλέα, ἐδέετο αὐτοῦ μὴ προέσθαι πόλιν βασιλίδα
Ἑλλήνων, ὑπὸ βαρβάρων πολιορκουμένην, προσήκειν
αὐτὸν ἀγχιστέα τῷ βασιλέως Γαλατίας οἴκῳ. Τῶνδε
ὧν μεμνῆσθαι εὖρών, καὶ ἐν φυλακῇ ὑπὸ τοῦ ἀρίστου
κατεχόμενον, ὡς τὰ θεραπεύεσθαι τὴν νόσον αὐτοῦ,
διέτριβεν αὐτοῦ ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον. Κελτῶν δὲ
τὸ γένος τοῦτο μέγα τε ὂν, καὶ ἄλβιον, καὶ παλαιόν τε,
καὶ ἐφ' ἑαυτῷ μέγα φρονοῦν, ὑπερέχειν τε τῶν ἄλλων,
τῶν πρὸς ἑσπέραν ἐθνῶν, ἀξιοῖ ἑαυτῷ μετεῖναι τῆς C
ἡγεμονίας τε καὶ Ῥωμαίων βασιλείας. Ἐστὶ δ' ἡ χώρα
αὐτῶν, πρὸς ἕω μὲν τῇ Λιγύρων χώρᾳ, πρὸς με-
σημβρίαν δὲ, τῇ Ἰβηρίᾳ, ἔ πρὸς ἄρκτον, τῇ Γερμα-
νίᾳ, καὶ πρὸς ἑσπέραν τῷ Ὠκεανῷ, καὶ ταῖς Βρεττανικαῖς
* ἐν τοῖς νήσοις. δήκνυσι δὲ ὁδὸν Ἀλπίων τῶν * ἐκτὸς Ἰταλίας,
ἐς τὸ ἐπὶ ὠκεανόν, καὶ ἐπὶ Γερμανὸς ὁδὸν ἡμερῶν μά-
λιστα ἑπτακαίδεκα, ἀπὸ Ἰταλίας ἐς Ὠκεανόν, ἀπὸ δὲ
Ἰβηρίας ἐπὶ Γερμανίαν, ὁδὸν μάλιστά τε ἐννέα καὶ
δέκα. Ἐστὶ δὲ Παρίσιον πόλις ἐν μ τοῖς Κελτῶν Βασί-
λειοις, εὐδαιμονίᾳ τε καὶ ὄλβῳ προφέρουσα. καὶ πόλεις μὲν
ὀλίγας τῆς Γαλατίας, ὑπ' αὐτῷ δὲ τῷ Βασιλεῖ πατρόμβους,
ἐς ἃ σφῶν διοίκησιν. Εἰσὶ δὲ ἡγεμονίαι τε
ἐς ἡγεμόνες, δυνάμει τε προύχοντες, καὶ ὀλβιώτατοι, D
ὑπ' αὐτῷ δὲ τῷ Βασιλεῖ πατρόμβοι, καὶ ἐς τὰ Βασί-
λεια παραγινόμβοι αὐτῷ. ὅ, τε τῆς Βυργουντίας ἡ-
γεμὼν χώρας πολλῆς τε καὶ μεγάλης, καὶ πόλεων ἄλ-
λων τε, καὶ τῆς Βρυγίων πόλεως, καὶ Κλοζίων παρα-
λίων, καὶ * Γαντύνης πόλεως δ' δαίμονός τε καὶ με- * In ora, ut vi-
γάλης, καὶ μεσογαίου. Ἐστὶ δ' αὐτῷ ἡ Βρυγίων πόλις Gandavum
πέραλος παρὰ τὸν Ὠκεανὸν, ἀντιπρὺ τῆς Βρεττανικῆς
Ἀγγλίας ὕπο καλουμένης νήσου. ἐς ἣν ὁρμίζονται νῆ-
ες ἔκ τε τῆς ἠπείρου τῆς δι' θαλάσσης, καὶ ἀπὸ τῶν
ἐς τὸν Ὠκεανὸν πόλεων, τῆς τε Γερμανίας, Ἰβηρίας,
Ἀγγλίας, Δακίας, ἔ τῶν λοιπῶν δυσεκείων. διέχει δὲ
αὕτη ἡ πόλις, ἀπὸ Ἀγγλίας, σταδίους πεντήκοντα καὶ E
ἑκατόν. ἡ δὲ χώρα αὕτη καλεῖται Φλανδρία, καὶ εἰσὶ τοῖς
ἡγεμόσι Βυργουντίας, ἔργα δοτοδεδειγμένα ἄξια λόγου,
ἐς τὸν Κελτικὸν χώραν, πρός τε αὐτὸν Βασιλέα τῆς
Γαλατίας, καὶ πρὸς τοὺς Βρεττανικούς. ᾧ δὲ πᾶσα ἡγε-
* τῶν τού- μονῶν ἐπὶ ἑσπέρᾳ Βρεττανίας, ἔχεται ἑ γῆς, ἑ τῶ βα-
των. hic la- σιλείως χώρας. ἐπὶ δὲ τούτοις ἡγεμὼν τῆς * τόπων δὲ
cuna est. ἔχεται χωρῶν ἡγεμόνος Σαβωΐας χώρα, μεγάλη τε
* περικλε- καὶ * ὑπερκαλὴς, ἐπὶ Λιγυρίαν καθήκουσα, F
λὴς. al. ut
in c.

Chal. Hist.

faret, sciretque Græcorum rex suas copias in arctum coactas, nec posset invenire huic urgenti malo remedium, Byzantium patrueli suo Andronici filio Joanni commisit. Nam Joanni huic graviter iratus erat Pajazites, quasi ipse in caussa esset, quominus Byzantium in ditionem veniret. Laborans igitur sinistra apud regem Pajazitem suspicione, ne ejus iram experiretur, fuga se Byzantium recepit. Hujus adventus patruo Byzantii regi perquam gratus extitit, qui urbem patruelis fidei commendans, navigavit in Italiam, petiturus auxilium contra longam illam obsidionem, ne videlicet urbem illam insignem percuntem negligeret. Cum venisset in Peloponnesum, uxorem suam deposuit apud fratrem: ipseque consceuia navi iter in Italiam maturavit. Cum adiisset Venetos, iisque quæ vellet explanasset, iter ad Liguriæ principem Mediolanique ducem instituit: a quo comiter exceptus, pecunia, equis, viæque ductoribus oblatis, missus est ad Galliarum regem. Cum processisset in conspectum Gallorum regis, rogavit ne Byzantium urbem Græcorum regiam, genere Galliarum regibus junctam, in summum discrimen deductam, despiceret. Regem autem Gallorum invenit furiosum & diligenti custodiæ ab optimatibus asservatum, donec morbus curaretur, rexque sanitatem reciperet: longo igitur tempore ibi hæsit. Gens Gallorum est admodum antiqua, opulentaque. Proinde cum nimium sibi tribuat, eo quod superet reliquas Occidentis populos gentes, etiam Romani Imperii moderamen sibi vendicat. Horum regionis terminus Orientalis est, Ligurum regio: meridionalis, Hispania: septentrionalis, Germania: versus Occidentem, Oceano Britannicisque clauditur insulis. Longitudo ejus colligitur ab Alpibus quæ sunt extra Italiam, usque ad Oceanum & Germanos, itinere maxime decem & septem dierum, ab Italia usque ad Oceanum: ab Hispania usque in Germaniam se extendit itinere maxime decem & novem dierum. Lutetia, ubi regni sedes, divitiis, opibusque, & reliqua felicitate excellit. Sunt quoque in ista regione urbes non paucæ regi subjectæ, quæ propriis reguntur legibus. Ducatus & duces istius regionis ditissimi & opulentissimi, qui regi parent, semper in aulam ejus accedentes. Horum de grege est Burgundiæ dux, imperitans regioni magnæ, nec non urbibus plurimis: inter quas etiam recensetur Brugensium urbs, & * Cloziorum maritimorum: nec non * Gantyna, urbs magna, & florens opibus. Et autem Brugensium urbs maritima, Oceano adjacens e regione Angliæ, insulæ sic appellatæ: ad quam & naves a nostro mari, & ab urbibus in Oceanum vergentibus, ab Germania, Hispania, Anglia, Daciaque, & a reliquis regionibus appellunt. Flandria isti regioni nomen est. Extant autem Burgundiæ ducum egregia facinora, edita adversus Galliam, Galliæque regem, præterea adversus Anglos. Postea Dux continentis Britannicæ finitimus est, prodiens ex ea terra quæ pertinet ad regionem regis. Ultra hos conterminus est Dux * * * * His regionibus adnexa est Sabaudia, regio amplissima, & pulcherrima, ad Ligutiam usque excurrens. Quantum autem spectat ad maritimam

Imper. in Italiam profectio.

Edit. Paris. pag. 45.

Burgundiæ dux, Comes Flandriæ.

* Selusorum.

* Candavum.

Flandria.

Deest aliquid.

Sabaudia.

Genua.

Nicea.

* Avenionorum.

Carolus M. contra Saracenos.

Orlandus sive Rolandus & Reinaldus, Oliverius, Palatini.

Edit. Paris. pag. 46.

Saraceni in Hiſpaniam.

* Orlandus.
* Rinaldus.

Galliæ regionem, in hunc modum mihi ad præſentem hiſtoriam adhibita ſit. At Janua, quæ eſt quaſi porta Galliæ, amplectitur regionem quæ verſus Provinciam vergit, quam imperii habenis temperat Rogerius rex, ortus ex inclyta Galliæ regum proſapia. Nicia metropolis eſt Provinciæ. Hinc ſequuntur & aliæ urbes, inter quas commemoratur * Tabiniorum urbs, quæ pontem habet maximum eorum, qui in orbe ſunt, qua patet aditus ad Barcenonem regionem. In hunc modum, quantum breviter potui, deſcripta ſit Gallia. Vetuſtate dicunt gentem hanc plurimum excellere, præterea ſæpius magna cum gloria fudiſſe barbaros ex Lybia profectos, præſertim eo tempore quo Gallorum reges & Cæſares imperiique Romani reges eligebantur. Carolum autem ferunt præ reliquis regibus ſtremæ rem geſſiſſe adverſus Pœnos (qui & Saraceni:) cui auxilio venere, Orlandus vir eximia fortitudine, ſcientiaque militari illuſtris: & Rhinaldus, Oliberiuſque, nec non alii Duces Palatini nuncupati. Qui ubique, cum in Gallia, tum in Hiberia fugantes hoſtes, plurimas inſignes nacti ſunt victorias. Eorum gloria adhuc hodie laudibus apud Italos, Gallos, Hiſpanoſque celebratur. Pœni enim ea trajicientes, ubi Herculis columnæ viſuntur, incurſionem fecerunt in Iberiam, quam ſumma celeritate occuparunt. Hinc Navarram capientes, Portugalliæque regionem qua patet uſque ad Tarraconem, & quæ ad hanc pertinent, ſubigentes, devenerunt & in Galliam. Carolus cum ſuis obviam his egreſſus egregia facinora patravit. Nam Carolus principeſque quos ſupra nominavimus, expulerunt eos Celtiberorum & Gallorum regione. Qui fugientes receperunt ſe in Granatam urbem munitiſſimam, ſitam in monte qui in Oceanum ſe projicit. Ab illo portu paululum progreſſi, Hiſpaniam bello adorti ſunt: multamque nacti regionem, ibi habitarunt. At Carolus principeſque ſui hoſtiliter eos proſequuti ſunt. Regionem autem bello partam genere propinqui dederunt, Iberiam videlicet, Navarram & Tarraconem. Propinquos a barbaris obſeſſos obſidione liberarunt. Tandem regionem inter ſeſe diſtribuentes, ſingulli partem ad ſe pertinentem acceperunt. Qui cum in hunc modum bellum confeciſſent, ab omnibus etiam hodie canuntur, ut qui fuerint viri ſpectatæ virtutis. * Hormindus dux ſiti debellatus occubuit. * Rhimæus ſuccedens in bellum cœptum, tandem id Hiſpaniæ regibus reliquit. Qui ſuſcepto bello, etiamnum res Pœnorum agere & ferre putantur. Gens iſta Libyca linguam Arabicam in uſu habet: moribus & religione imitantur Mechmetem: veſtitu utuntur partim barbarico, partim Hiſpanico. Galli rebus præclare longe lateque geſtis ſuperbientes, ſe nobilitate & claritate reliquas Occidentis gentes longe antecedere putant. Victus horum paulo quam Italorum delicatior, in ſupellectili nullam invenias differentiam. Lingua Gallorum differt a lingua Italorum: nec tamen adeo ab ea recedit, ut eam aliam ab Italorum lingua dixeris. Primas ſemper ferre volunt, quaſcumque Occidentis acceſſerint gentes. Verum aliquantulum de iſta inſcitia remiſerunt, Poſtquam Angli, genus hominum Britanniam incolens,

A ὁρὸς δὲ τ παράλον χώραν τ Γαλατίας, ὧδέ πως μοι ἔχειν ἐπὶ τὸ ὁρὸς ἑσπέραν. Ἡμὶν τοι Ἰανύη πόλις ἔστα τ Γαλατίας, ἐπί τι χώρᾳ, ἐπὶ τ Προβεντζίας καθήκουσα, ἣς ἄρχει ὁ τ οἴκου τ Βασιλίσκος τ Γαλατίας, Ῥηγίσκος Βασιλεύς, ἣν μητρόπολις ἡ Νίτια Προβεντζίας. πόλεις δὲ ἔχουσα, ἔστι * Ἀβενιὼν πόλις, B καθ' ἣν γέφυρα ἐπίσημος μεγάλη δὴ τ χῦ τ Ὀλιβερίσκου, ἧς πι ἐπὶ Βαρκεσσίνου χώραν ἐλθεῖν. Αὖτη μὲν ἡ χώρα τ Γαλατίας, ὡς συνλήψεσθαι δηλοῖ, τὸ δὲ γένος πᾶν Κελτ, λέγεται παλαιόθι, ὑπὸ τῶν πρὸς τῇ ἄνω Λιβύῃ βαρβάρων, ὑποδεδεγμένον λαμπρᾶ, καθ' ὃν δὴ πα χρόνον, βασιλεῖς Ρωμαίων, ὑπ' Αὐτοκράτορες ἀποδεικνύοντο οἱ τ Κελτ Βασιλῆς. Κάρολον δὲ μάλιστα δὴ τ βασιλέων τῶν, τ πρὸς τοὺς Λιβύας πόλεμον ἀειρόμενον, * συνστιλαμβανομένη τ τ ἀδελφιδῆ αὐτῷ Ὀρλανδίῳ, ἀνδρὸς τόλμῃ τε ὑπ' ἀρετῇ τε ἐς τὰ πολεμικὰ ἐπισήμως ἐσχημένῳ, ὑπ' Ῥεναλδῷ, ὑπ' Ὀλιβιερίῳ, ὑπ' ἄλλοις τοῖς τοιούτοις ἀγημένοις, Παλατίνοις καλουμένοις, συνεξέφερόν τον αὐτῷ τ πόλεμον, ὑπ' πολλαχῇ κῦ τὴν Γαλατίαν μὲν πρῶτα, μ' δὲ ταῦτα, ὑπ' Ἰβηρίαν τρεψάμενοι τοὺς ἐναντίους, νίκας ἀειλέσθαι πιφανεῖς. ὑπ' κλέος αὐτῶν ἀνὰ Ἰταλίαν, ὑπ' Ἰβηρίαν, καὶ δὴ ὑπ' Γαλατίαν, μέχρις ἐς τόδε καὶ ἀσφαλῶς ἄδεται ὑπὸ πάντων. Λίβυες γὰρ ἐξέβαινες τὸν πρὸς Ἡρακλείους στήλας πορθμὸν, κατέσχον τε ταχὺ βραχὺ πρὸς ἑσπέραν τὴν Ἰβηρίαν, μ' δὲ ταῦτα Ναβάρρην τε χειρωσάμενοι, ὑπ' Πορτογαλλίαν χώραν, ἧς πι ἐπὶ Ταρακῶνα ἐλαύνοντες, πὶ ἣς τοῦδε αὖ τ χώρας κατασχόντες, ἐστέβαλόν ἐς τὴν Κελτικήν. Κάρολος μὲν οὖν, ὑπ' οἱ σὺν αὐτῷ πόλεμον ἐξενεγκόντες πρὸς τοῦδε τοὺς Λίβυας, μεγάλα ἀποδείκνυντο ἔργα, ἄνδρες γενόμενοι ἀγαθοί, ὑπ' τῆς τε Κελτικῆς χώρας ἐξελάσαντες, ἐς τὸν Γρανάτην πόλιν ὀχυρωτάτην, ἐπὶ τῷ ὄρους τῷ ἐς Ὠκεανὸν καθήκοντος. παρ' αὐτὸν δὲ τ πορθμὸν καταβραχὺ προϊόντες, τὴν τε Ἰβηρίας χώραν πᾶσαν κατασχόντες ἦκον, ὑπ' συνλαμβάνοντες ἐπολέμουν. ὑπ' τὴν τε χώραν αὖθις δόσαν τοῖς ἑαυτῶν προσήκουσι, τὴν Ἰβηρίαν, ὑπ' Ναβάρρην τὴν Ταρακῶνα, ὑπ' τοὺς σφῶν αὐτῶν προσήκοντας, ὑπὸ βαρβάρων πολιορκουμένους, ἀπέλυσάν τε τῆς πολιορκίας, ὑπ' τ χώραν ἐπιδιελόμενοι σφίσιν, ὡκοῦν διαλαβόντες ἕκαστος τὸ αὐτῶν αὐτῷ μέρος. ὑπ' ἐπεὶ μὲν ταύτῃ καλλίσια θέμενοι τὸν πόλεμον, ἐς τόδε ἀεὶ ὑμνοῦνται, ὡς ἄνδρες γενόμενοι ἀγαθοί. τὸν * Ὁρμάνδον μὲν τὸν γε στρατὸν ὑπὸ * Ὁρμινδου δίψης ἐκπολιορκηθέντα διαθανεῖν. Ῥιμαῖον δὲ τ δεξάμενον τ πόλεμον, καταλιπεῖν τοῖς Ἰβηρίας βασιλεῦσιν. εἰ δὲ τ δεξάμενοι τόδε τ πόλεμον, ἐς ἔτι ἐμὲ τοὺς Λίβυας τοὺς ἄγειν ὑ φέρειν νομίζουσι. Τὸ δὲ γένος τοῦτο Λιβύων, γλώττῃ μὲν χρῆται τῇ Ἀραβικῇ, τὸν δὲ θεσμοὶ δὲ τ θρησκείᾳ τῇ Μεχμέτου. ἐσθῆτι δὲ, τὰ μὲν βαρβαρικῇ, τὰ δ' ἀμφὶ ὑ Ἰβηρικῇ. αἱ μὲν οὖν Κελτοὶ ἐς τὰ πάντα παραγενόμενοι, μεγαφρονοῦσιν ἐπὶ τοῖς, ὑ γένος οἴονται τὸ ἑαυτῶν ἀγενές τι ὑ ἄφρον, ὑπ' πάντων δὲ τῷ πρὸς ἑσπέρας γενῶν. διαίτῃ δὲ χρῶνται οἱ Κελτοὶ ἀβροτέρᾳ τ Ἰταλῶν διαίτης, ὑ σκευῇ τῇ ἐκείνων παραπλησίᾳ. φωνὴν δὲ προΐενται διεσπασμένην μὲν τ Ἰταλῶν φωνῆς, ἥκιστα μέντοι τοσοῦτον, ὥστε δόξαι ἑτέραν εἶναι τὴν Ἰταλῶν φωνῆς, τ γλώττης ἐκείνων. ἀξιοῦσι δὲ πρωτεύειν ὅποι ἂν παραγένωνται τῶν ἐς τὴν ἑσπέραν γενῶν. ὑρίσκονται μέντοι τῆς ἀγνωμοσύνης, ἐπεί πι ὑπὸ Ἀγγλῶν τῷ τὴν Βρετα-

εἰς οἰκοῦντων ἔθνος ἐπολέμησαν, τὴν τε χώραν αὐτῶν κατεστρέψαντο, καὶ αὐτοὺς, ἐς τὴν ἡγεμονίαν ἀριλόμενοι, ἐπὶ τὴν μητρόπολιν αὐτῶν Παρίσιον στρατιὰς, ἐπολιόρκουν. τὴν δὲ αἰτίαν αὐτῶν ἡ ἱστορία φασὶ γενέσθαι ὧδε. Ἔστι πόλις* Καλέδη ὄνομα καλουμένη ἐν τῇ παραλίῳ χώρᾳ τῆς Κελτικῆς, παρὰ τὸν Ωκεανὸν, ἀ πάνυ τι ἐπίσημος, ἐν ἐχυρῷ δὲ οὐκ εὖ μάλα κειμένη, ἐς γε τὸν νῦν Γαλατίας ἀποπλοῦν ἐς τὴν Βρεττανικὴν ἐπιτηδείως ἔχουσα, καὶ ἐν καλῷ τῷ πορθμῷ κειμένη, παρίχεται ἑστιῶσι ὁρμωμένοις ἐς τὴν Κελτικὴν ἐσβαλεῖν. ταύτην τὴν πόλιν, ὁ τῆς Βρεττανῶν βασιλεὺς, ἐς ἐν τῇ πόλει προδοσίας συνθήκας οὗτος ἐπιβαλὼν, καὶ καταχὼν ἐτυράννευε ταύτης. ἀπαιτουμένῳ δὲ τὴν πόλιν ταύτην τῷ Γαλατίας Βασιλεῖ, οὐκ ἔφη ἑκὼν εἶναι ἀποδιδόναι, καὶ φρουρὰν ἔφασαν ἐμπορθμεύσειν, ἀπὸ τῆς νήσου ἐπὶ τὴν πόλιν. ἡ μὲν πρώτη πόλιν ἐπιλαύνων ἐπολιόρκει ἐπὶ συχνὸν χρόνον. μὴ δὲ ὡς ἡ προσχώρησις αὐτῇ ἐδόκει πολιορκουμένῃ, ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν ἐπ' οἴκου ἀναχωρῶν. ὕστερον δὲ ὁ Βρεττανῶν στόλῳ στρατεύμα ἀθροίσας, καὶ ἐμβάσης ἐς Γαλατίαν τὴν χώραν ἐδῄου. καίπερ συμμίξασης τῇ Κελτῶν μοίρᾳ οὐκ ὀλίγῃ, καὶ μαχεσαμένοις, διέφθειρον τὸ πλέον τῆς Κελτικῆς. Ἐγένετο δὲ ὧδε. ὡς ἐπὶ διαρπαγὴν τῆς χώρας ἐτράποντο οἱ Ἄγγλοι, ἐπέλαυνον ὀπίσω ἀπάγοντες λείαν· καταλαβόντες δὲ αὐτοὺς οἱ Κελτοὶ περὶ ἑσπέραν ἐμπεσόντες ἐς τὴν* Καλέδην πιεζόμενοι τε αὖτις κυκλωσαμένους ἐν τινι λόφῳ· ὡς δὲ ἐν ἀπόρῳ τε εἶχοντο οἱ Βρεττανοὶ, μὴ οὐκ ἔχοντες ὅποι τράπωνται γενόμενοι, διεμελοῦντο, ὥς τε τὴν λείαν ἀποδοῦναι καὶ τὰ ὅπλα, ἐφ' ᾧ ἐπιτραπῆναι σφίσιν ἀσινέσιν ἀπιέναι ἐς τὴν ἑαυτῶν. οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν ἐπιτρέψειν ἀπιέναι, εἰ μὴ δώσουσι δίκην, ὧν εἰς τοὺς Κελτοὺς ἐξυβρίσαντες, τὴν χώραν αὐτῶν διαρπάζοντες. ἐνταῦθα ὡς ἔγνωσαν οἱ Βρεττανοὶ, ἐς τὸ ἔσχατον ἤδη κακῶν ἀφιγμένοι, μαχόμενοι τοῖς Κελτοῖς, ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἄνδρας* γενόμενοι ἀγαθοὶ· τρεψάμενοι δὲ τοὺς ἐναντίους, ἐδίωκον φεύγοντας, καὶ διέφθειρον αὐτῶν πολλούς. Κελτοὺς δὲ φασί τινες, φεύγειν αὐτοὺς ἐν ᾗ μάχῃ ἡ θέμις νομίζεται, ἀλλὰ μαχομένους αὐτοῦ τελευτᾶσαι. καὶ ἀπὸ τούτου Κελτοὶ ὀρθῶς ἀξιοῦσι φρονεῖν τῆς ἄλλων γενναιότητι, καὶ ἐπισημοτάτους εἶναι ἁπάντων. τοὺς μὲν οὖν Βρεττανοὺς ἀπὸ τῶνδε ἀδόκητον ἤδη χωρεῖν ἐπὶ τὰς πόλεις τῶν Κελτῶν πολιορκοῦντας, καὶ κατὰ βραχὺ προϊόντας, μαχίσασθαι τε τῷ μάχῃ, ἐν τῇ λύπης πεδίῳ οὕτω καλουμένῳ· ἐν ᾧ ὀλίγῳ πλέον ἔχοντες οἱ Ἄγγλοι, τῇ προτεραίᾳ ἐνυκλίσαντο, καὶ μετὰ ταῦτα τῇ ὑστεραίᾳ μαχεσάμενοι, ἐρώσθαι τοὺς Κελτοὺς μαχομένους, φυρδὶν τε καὶ ἀναμίξ, καὶ χωρὶς ὡς ἕκαστοι ἐπιχωροῖντα, ὥστε λυθῆναι. ἐν μέντοι χώρᾳ χιόνι τε σύμπασαν ὑπαχθέντι οἱ Βρεττανοὶ, ἐχώρουν ἐπὶ τὰ βασίλεια τῷ πόλει αὐτῶν τῶν Παρισίων. καὶ ἔσπευδε δὲ τὰ Κελτῶν πράγματα ἐμπεδόκλεα ἐπὶ ἔσχατον ἤδη ἀφίξεσθαι κίνδυνον· δεισιδαιμονοῦσι τοῖς Κελτοῖς, ὡς τοιαύτῃ κατέχοντο συμφορᾷ, καθ' ὃν δὲ χρόνον ἄνθρωποι μάλιστα εἰώθασιν ὡς ἐπὶ πολλὰ ἐπὶ δεισιδαιμονίαν τρέπεσθαι· γυνή τις τὴ

A illam gentem debellaverunt, regionemque & ipsos suæ ditioni junxerunt. Cum eos regno spoliassent, exercitum Lutetiam adduxerunt, eamque urbem obsidione circumdedere. Discordia autem inter Gallos, Anglosque exorta hujusmodi principium habuit. Urbs est, * Caledam nomine vocant, sita in maritima Celticæ Galliæ regione, juxta Oceanum. Claritate non admodum celebris habetur: verum locus ubi ædificata est, natura censetur munitissimus. Commodissime hinc ex Gallia in Britanniam navigatur. Tanta quoque portus commoditas est, ut præbeat viam facilem irruendi in Galliam. Rex Britannorum proditionem pacisceus cum oppidanis, istam urbem per insidias in potestatem accepit: captam suo imperio rexit. Gallorum regi oranti ut sibi restituatur ea urbs, respondit: Nunc non esse sibi in animo ut reddat urbem. Præsidio quoque eam firmarunt Angli, trajicientes eo ab insula. At ubi Gallus copias urbi admovit, eam longo tempore obsidione pressit. Postea cum oppugnatio parum procederet, exercitum reduxit domum. Transeuntes itaque Britanni cum suo rege, denuo Gallorum regionem populabantur: & adcurrentes cum Gallorum manu non modica, prælium commisere: ac maximam horum partem penitus deleverunt. In hunc modum ista clades accepta est. Angli cum ad regionis prædam essent conversi, quicquid rapuissent, portabant retro, ut in sua ea deportarent. Galli, ubi deprehendissent eos in hunc modum agere, insequi statuere. Priusquam tamen in conspectum hostium venissent, Angli Caledam in locum munitissimum sese receperunt. Verum Galli delineeps cinxerunt eos suis copiis, constitutos in colle quondam. Angli in anciptiti versantes discrimine, & quo se verterent nescii, dicere jubent Celtis se prædam reddituros, armaque tradituros, si incolumes in suam regionem redire permittantur. Galli responderunt: se non prius eos dimissuros quam pœnas injuriarum vastatæque regionis dederint. Hinc sentientes Britanni in extremo se versari periculo, manus conferentes cum Gallis, pauci cum multis, viros fortissimos se exhibuere. Hostes fugam inire compellant: fugientes persequuntur, plurimosque eo loci trucidant. Verum quidam docent, nequaquam fas esse Gallis fugere: proinde nec fuga sibi consuluisse, sed fortiter præliantes ibi occubuisse. Hinc existimant Galli, se fortitudine gloriæque splendore anteire reliquas gentes. At Britanni cum victoria essent potiti, minore jam cum metu arma movere contra Gallorum urbes, quas obsederunt: paulatimque progressi, tandem prælium fecerunt in campo Lypæ (mœroris) sic dicto. Verum cum eo die victoriam non essent assequuti, castris positis, quieverunt. At die postero prælium redintegrantes, Gallos constipatos & confertos, separatos quoque, ut quemque nacti erant, necidant. Hinc regionem Galliæ propemodum universam subjicientes Britanni, profecti sunt contra Lutetiam regni sedem. Jam periculum gravissimum Gallis impendebat: proinde ad superstitiones, ut in hujuscemodi fortunis fieri solet, convertuntur. Erat mulier forma haud illiberali, quæ dicebat sibi cum Deo esse colloquium. Hæc regebat

* Intra, pro Κάλετον

* intelligit Caletes, sive Caletum.

Caletum occasio belli inter Anglos & Gallos.

Edit. Paris. pag. 47.

Bellum Anglogallicanum.

pag. 48.

Anna sive Joanna Francis puella, quâ vivente esse combustam tradunt 1431.

* Κάλετον, in al. ut ci.

* ἐγένετο

Gallos, qui ipsam sequebantur. Mulier autem cum foret militiæ dux, indicabat numinis indicio se scire, Britannos cum exercitu accedere. Commissa tandem pugna, cum victoriam Angli non essent adepti, in castra se receperunt. Postero die freti virtute muliebri, quæ exercitum ductabat, prælii potestatem faciunt. Eo in prælio hostes fugarunt, fugientes persequuti sunt. Mulier illa in eo prælio desiderata est. At Galli cum recepissent animos, jamque fortitudinis collegissent famam, fortiter contra Britannos dimicantes, urbes suas recuperarunt, regnumque tutati sunt. quamvis pluriml & maximi exercitus a Britannia in Galliam transirent, tamen Galli semper victoriam pugnantes invenere. Hostes fugere coegerunt. Caledam, tandemque penitus eos e Gallia pepulerunt. Britannia & insulæ tres sunt e regione Flandriæ, longe lateque Oceanum occupantes. Una sita est eo loci, ubi maris inundatio sive æstuarium conspicitur. Reliquæ tres sunt, ubi aquæ in gurgitem conversæ reverturtur. Rectius quis dixerit, istas insulas unam esse: quoniam una existens, & ad eamdem sese extendens, iisdem legibus & moribus iisdem gubernatur: & uni subjecta magistratui, quæ sibi utilia sunt prospicit. Insulæ hujus ambitus continet quinque maxime millia stadiorum. Eam tenet gens populosa & fortis. Habet urbes magnas, & opibus florentes, nec non vicos quamplurimos. Rex eam gentem imperio temperat. Londras regni metropolis & sedes habetur. Sunt in ista regione principatus non pauci, qui obtemperant regi non secus ac in Gallia fieri supra memoravimus. Nec quisquam rex facile his principatum eripuerit: nec etiam præter suas consuetudines statutaque regi obsequi tenentur. Ea insula plurimas calamitates experta est, gerens inimicitias cum multis principibus, cum rege quoque inimicitias suscipiens & intestinis seditionibus interdum laborans. Profert regio ista vinum nullibi: nec etiam reliquorum fructuum admodum fertilis est. Frumenti autem & hordei & mellis, lanæque plurima est affluentia, adeo ut his longe reliquis regionibus uberior sit: plurimas itaque vestes contexunt. Lingua utuntur propemodum peculiari, qua nec Germanos, nec Gallos, nec alios finitimos populos referunt. Quotidiano vitæ usu, moribus quoque & victu nihil a Gallis discrepant: parva ipsis uxorum liberorumque cura est. Itaque per universam insulam hic mos servatur, quando quis amici domum vocatus ingreditur, ut primum cum amici uxore concumbat, ut deinde benigne hospitio excipiatur. In peregrinationibus quoque mutuis uruntur uxoribus amici. Eadem consuetudo observatur in * Phrantalorum regione ibi maritima, usque ad Germaniam. Nec probrosum ducunt, uxores & filias in hunc modum impregnari. Metropolis ejus insulæ, viris, opibus, potentia reliquas urbes antecedit: divitiis quoque & reliqua felicitate omnes urbes Occidentem spectantes facile superat. Fortitudine & virtute bellica ea gens melior finitimis, & aliis plurimis occidentis populis censetur. Quantum ad armorum habitum attinet, scuta Italica, & gladios Græcos gestant. Missilibus uruntur oblongis, adeo ut ple-

Britanniæ descriptio, Populi, salum.

Londra, Londinum hodie.

Edit. Paris. pag. 49. Platonica respubl.

* al. Vandalorum.

A εἶδος ἡ φαύλη, φαμένη ἑαυτῇ χρηματίζειν τὸν Θεὸν, ἡγεῖτο τε τῶν Κελτῶν, ἐπιτιθεμένων αὐτῇ καὶ πειθομένων. ἐξηγεῖσθαί τε τὴν γυναῖκα, ἣ δὴ ἔφασκε συμμίγνυσθαι ἑαυτῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, προϊόντες τε συλλεγομένους τοὺς Βρεττανοὺς, καὶ ἀναμαχομένους, ἐδίκα πλέον ἐχόντων τῶν Ἀγγλων. ἐπιμελόμενόν τε αὐτῶν, καὶ τὴν ὑστεραίαν αὖθις ἅδε θαρροῦντας τῇ γυναικὶ ἐξηγεμόνι, ἐπὶ δὲ μάχην ἐπίεσθαι, καὶ μαχεσαμένους τρέψασθαί τε τοὺς πολεμίους, καὶ ἐπεξελθόντας διώκοντες. μετὰ δὲ πᾶσι τοῖς γυνὴ ἀπέθανε ἐν τῇ πολέμῳ τούτῳ. καὶ οἱ Κελτοὶ ἀνέλαβόν τε σφᾶς, καὶ ἐρρωμενέστεροι ἐγένοντο ἐπὶ τοὺς Βρεττανοὺς μαχιμώτεροι, καὶ τὰς πόλεις σφῶν ἀπολαμβάνοντες, διεσώζοντο αὖθις τὴν βασιλείαν αὐτῶν. ἄχρις ἣ πολ- B λάκις ἐμβάντων ἐς τὴν Γαλατίαν στρατῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἀπὸ Βρεττανίας, μαχεσαμένους τοὺς Κελτοὺς, φέρονται πλέον ἐπὶ Βρεττανῶν, ἐς ὃ δὴ συμβαλόντες αὐτοὺς ἐς * Καλήδιον, ἐξέλασαν αὐτοὺς ἐκ τῆς χώρας. Βρε- * Κάλιτε τανικαὶ νῆσοι, κατ' ἀντικρὺ τῆς Φλανδρίας τρεῖς οὖσαι, ἐπὶ μήκιστον δὲ Ὠκεανῷ καθήκουσαι, ὅπου μὲν μία τῆσος τυγχάνει οὖσα, ὁπόταν πλημμυρίδα, ὁπόταν δ' αὖθις τρεῖς, ὁπόταν τὰ ὕδατα ἐς ἄμπωτιν γιγνόμενα ἀναχωρῇ φοροῦσα. δικαιοτάτη δ' ἂν λέγοιτο μία αὕτη ἡ νῆσος, ἐπεὶ καὶ μία τε οὖσα, καὶ κατ' αὐτὰ δίκαια πολιτεύεται, φρονοῦσά τε τὰ αὐτὰ, καὶ ὑπ' ἐνὸς ἀρχομένη, τὰ ξύμφορα ἑαυτῇ ἐπισκοπεῖ. Ἐστὶ δ' ἡ περίοδος αὐτῆς τῆσου ἐς πεντακισχιλίους μάλιστα σταδίους. γένος δὲ ἐ- C νοικεῖ δὲ νῆσον πολύ τε ἄλλοιμον, πόλεις τε ἴσασιν αὐτῇ μεγάλας τε καὶ ὀλβίους, καὶ κώμας ὅτι πλείστας. ἔστι δ' αὐτοῖς Βασιλεὺς, καὶ μητρόπολις αὐτῶν, ἐν ᾗ βασίλεια, * Λονδρας, † βασιλέως· ὑπ' αὐτῷ δὲ ἡγε- * Λονδίνη, in ora, ἐστὶ μονίαι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ καὶ ὀλίγαι, καὶ ταύταις τοῖς Κελ- Λονδραι. τοῖς ἔξεστιν ἐναντιοῦσθαι τῷ σφετέρῳ βασιλεῖ. ὅτε γὰρ ἂν ῥᾳδίως ἀφίληται βασιλεὺς τούτων τινὰ τὴν ἡγεμονίαν, ὅτι παρὰ τὸ σφῶν ἔθιμα ἀξιώσειν ὑπακούειν τῷ βασιλεῖ. ἐ- γένοντο δὲ τῇ νήσῳ ταύτῃ συμφοραὶ καὶ ὀλίγαι, παραπλησίως αὐτῇ, ἐς ἀφορὰν ἀφικνουμένων τῶν ἡγεμόνων, καὶ πρός τε τὰ βασιλέα καὶ πρὸς ἄλλους. ἄλλα τε καὶ δὴ φέρει ἡ νῆσος αὕτη, οἶνον δὲ οὐδαμῇ, οὐδὲ ὀπώρας πάντων, σίτου δὲ καὶ κριθῆς, καὶ μέλι, καὶ ἔρια ἔστιν αὐτοῖς οἷα κάλ- D λιστα τῶν ἐς τὰ ἄλλας χώρας. ὥστε καὶ ὑφαίνεσθαι αὐτοῖς πάμπολύ πλῆθος ἱματίων. νομίζουσι δὲ γλῶσσαν ἰδίᾳ πάμπαν, ἐς οὐδὲν συμφέρεται τοῖς τῶν φωνὴν, ὅτε Γερμανοῖς, ὅτε Κελτοῖς, οὐδὲ ἄλλῳ οὐδενὶ τῶν περιοίκων. σκευὴ τε τὴν αὐτὴν χρῶνται τοῖς Κελτοῖς, καὶ ἤθεσί τε τοῖς αὐτοῖς καὶ διαίτῃ. νομίζεται δὲ παρ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὰς γυναῖκας τε καὶ τοὺς παῖδας ἁπλοϊκώτερος, ὥστε ἀνὰ πᾶσαν τὴν νῆσον, ἐπειδάν τις ἐς τὴν τῶν ἐπιτηδείων αὐτοῦ οἰκίαν ἔσῃσι καλεόμενος, κύσαντα ἅμα γυναῖκα, ἐπὶ ξενίζεσθαι αὐτόν. καὶ ἐς ἅπαντα δὲ οἱ ἄνδρες δὲ παραχωροῦσι τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ἐς τοῖς ἐπιτηδείοις. νομίζεται δὲ οὕτω καὶ ἐς τὴν Φραντάλων χώραν, τὴν ταύτῃ πάραλον, ἄχρι Γερμανίας. καὶ δὴ καὶ αἰσχύνην τοῦ- E το φέρει ἑαυτοῖς κύεσθαι τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας. ἀνδρῶν δὲ ἡ πόλις δυνάμει τε πρόσχωρα ἔσχε τῇ νήσῳ ταύτῃ πασῶν πόλεων, ὄλβῳ τε καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ ἀδμήτου ἔτι πρὸς ἑσπέραν λειπομένη· ἀνδρείᾳ τε καὶ τῇ ἐς τοὺς πολεμίους ἀρετῇ ἀμείνων τῶν πε- ριοικούντων, καὶ πολλῶν ἄλλων ἔτι πρὸς ἥλιον δύοντα. ὅπλοις δὲ χρῶνται θυρεοῖς μὲν Ἰταλικοῖς, καὶ ξίφε- σιν Ἑλληνικοῖς, τόξοις δὲ μακροῖς, ὥστε καὶ ἐσῶν-

ναις ἐς τὴν γῆν αὐτὰς τοξεύειν. ποταμὸς δὲ παρ' αὐτὴν γε τὴν πόλιν ῥέων, εὐφορός τε καὶ μέγας, εἰς τὸν καλούμενον Γαλατίαν οἰκοῦσι ἐκδιδοῖ, ἀπὸ τῆς πόλεως, εἰς σταδίους δέκα πρὸς τοῖς διακοσίοις ἐπὶ θάλασσαν, καὶ πλημμυρεῖ ἀναβαίνουσι τὰς ναῦς δι' αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πόλιν· τὸ μέντοι ἐπιῤῥέον τὸ ὕδατος τὸ ἁλμυρὸν γινόμενον, χαλεπῶς ἐπὶ τὰ ῥεύματα ἀνιόντα, ἀντικόπτειν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐόντα. καὶ μέντοι ἄμπωτιν, ἔστι τῇ παραλίῳ χώρᾳ τῆς Γιγδονίας, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει εἰς ἄμπωτιν γινομένων τῶν ὑδάτων, τὰς ναῦς ἐπὶ ξηρᾶς γίνεσθαι πρεμβώσας ἐς ὃ ἀναπλημμυρίζει αὖθις τὰ ὕδατα. πλημμυρεῖ δὲ ἐς τὸ μέγιστον, ἐπὶ πήχεις βασιλικὰς πεντεκαίδεκα, τὰ ἐλάχιστον δὲ ἐπὶ ἑνδεκα. δυοῖν μὲν οὖν καὶ ἡμέραις ἀποῤῥέοντα, πλημμυρεῖ αὖθις ἐπανιόντα. Σελήνης δὲ κατὰ μέσον ὑρανὸν γιγνομένης, ἐς τε τὸν καθ' ἡμᾶς, καὶ ἐς τὸν ὑπὸ τὴν γῆν οἰκούμενον, τρέπεσθαι ἐπὶ τὰ ἐναντία τὰ ὕδατα κίνησιν. καὶ οὕτω ζητητέον περὶ τὴν κίνησιν ταύτης τοῦ ὑδάτων, τῇ δ' ἐπισκεπτομένῳ. Τὸν γὰρ Σελήνην ἐπιβοηθοῦντα τε τῷ τοῦ ὑδάτων φύσει ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταχθαι οἰόμεθα. οὐκ ἂν δὲ καὶ ἀσυμφώνως ἔχειν πρός τε τὴν φύσιν αὐτῶν καὶ τὴν κρᾶσιν ὧν εἴληχε τὴν ἀρχὴν ὑπὸ Θεοῦ τοῦ μεγίστου Βασιλέως, πρὸς μὲν τὴν κίνησιν αὐτῶν μεταβεβλῆσθαί τε, ἐφ' ᾧ τὰ ὕδατα ἐς ὁπόσον τὴν μεγίστην ἀνάβασιν γίνηται τοῦ ὑρανοῦ· κατιοῦσι αὖθις κατιέναι τὰ ὕδατα, μηκέτι συναιρόντα αὐτῇ ἐς τὴν ἄνοδον. Ἐπειδὰν δὲ αὖθις ἐς τὴν καθόδου γινομένη, ἄρχηται γίνεσθαι ἐς τὸ ἄνωθεν, τὸ ἐντεῦθεν αὖθις ἐπανιόντα πλημμυρεῖν. Συμβαίνει μέντοι καὶ ὑπὸ πνευμάτων, ἐς τὸν συμβαλλομένων, κινεῖν ἔτι μᾶλλον τὰ ὕδατα, ὅθεν ἂν δέχωμα ἢ τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως. φέρονται δ' ἂν ταῦτα κινήματα διττὴν τινὰ κίνησιν, ἐπὶ τὴν τῶν πάντων, τήνδε τὴν ὑρανοῦ κίνησιν, τὴν τε αὐθαίρετον καὶ δὴ βίαιον γινομένην, ὡς ἂν μὴ ἐς συμφωνόν τινα ἁρμονίαν γιγνομένης τῆς κινήσεως, πολυειδῆ τε καὶ ὡς μάλιστα ἂν τὴν ἡδίστην ἐπί τε τὴν θεωρίᾳ, καὶ ὄψει, καὶ ἀκοῇ, καὶ ἐς ὅρον τινὰ σύμφωνον τῇ τοῦ παντὸς τῇδε ψυχῇ, ὡς ἂν αἰσθομένη μᾶλλόν τι ἐστηκυίαν τῇ κινήσεων, καὶ ἀλλήλαις συμφερομένων ἐς τινα ὁμοιδῆ συμφωνίαν ἔχοντι ἄλλῳ τὸ εἶδεσθαι. Ἐντεῦθεν τοίνυν τε ψυχῆς κίνησιν τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν λαμβάνουσαν, ἐπὶ τὸ διττὸν ἐκείνῳ φορὰν κινεῖν αὖθις τὰ σώματα, αὔξοντά τε δὴ καὶ φθίνοντα. καὶ μὲν δὴ καὶ ἐπὶ κίνησιν τινὰ δὴ τὴν ὁμοίαν ἐπιδέχεται τῷ παντὶ τῇδε συμφερομένῳ, ἡμετέραν ψυχήν· τῇ μὲν αὐθαιρέτῳ τινὶ τε γένεσιν καὶ αὔξησιν ἐπεσθαι ἀνάγκη· τῇ δ' αὖ βιαίῳ καὶ ἀκουσίῳ κινήσει, τινί τε φθίσιν αὖ καὶ πλάνῃ ἐπισπομένῃ συμβαίνειν τοῖς τῇδε ἀεί. Ταῦτα μὲν ἐς τε τὴν τῶ Ὠκεανοῦ κίνησιν, καὶ τὴν τῇδε αὖ διττὴν ζώων ἐμψύχων κίνησιν, ὅσα τε ψυχὴν ἴσχει, ἐντεῦθεν καὶ κίνησιν κινεῖται ἑκατέρων. Τὰ μέντοι ἐς τήνδε τὴν θάλασσαν ὕδατα, οὐ τὴν αὐτὴν ἐκείνῃ ἀνάγκη κινεῖσθαι κίνησιν, ἀλλ' ὡς ἔχει τε ἕκαστα πνευμάτων τε καὶ τόπων ἐς τὴν κίνησιν, βιαζομένων αὐτὰ, ἢ φύσεως ἔχοι ἂν καὶ ῥοπῆς, πρὸς ἣν ἂν κινοῖτο δὴ ταύτην κίνησιν. Ταῦτα μὲν ἐμοὶ ἐς τὴν τῶν ὑδάτων τὴν Ὠκεανοῦ κίνησιν, καὶ ἐπὶ πλείονα ἢ τήνδε τὴν θάλασσαν, ἐς τοσοῦτον εἰρήσθω. ἐπάνειμι ἤδη ἐπ' ἐκεῖνα τῆς ἀφηγήσεως, ὅθεν παύσας ἐπετραπόμεθα. Ἐπειλεὺς γὰρ δὴ Ἑλλήνων, ὡς ἐπὶ τὸν βασιλέα Κελτῶν ἀφίκετο, φρενῖτιν τε ὀπτὰ δὴ καταλαβὼν, καὶ ἐξεγίνετο οἱ ὑπερῳδὰ ἄλφι,

A rumque ea ſtantes in terram defigant. Flumen Themeſis nomine, iſtam urbem alluit, magnum & rapidum, quod in Gallicum mare effunditur ab urbe ſtadiis decem & ducentis: ibique reſtagnat adeo, ut facile navibus hinc ad urbem accedere liceat. Et ſane aqua refluit ægre in fluvium aſcendens propter urbis objectum, fluens per gurgitem, qui eſt in regione maritima Gegeutiæ. Ubi autem aqua in inſula ſe receperit in gurgitem, naves in ſicco deſtitui conſtat, expectantes donec inundatio aquarum ſolita redeat. Inundatio aquæ excreſcit, ubi plurimum, ad cubitos regios quindecim: ubi vero minimum, ad undecim cubitorum menſuram augeſcit. Nocte igitur & die recedentes, poſtea remeant aquæ, id-

B que bis in ſpatio viginti quatuor horarum. Luna cum fuerit in medio cælo horizontis noſtri, & ejus qui ſubter terram eſt, in contrarium motum aquæ diſcedunt. Verum ut cauſas hujus reciprocationis inveſtigemus, in hunc modum nos inquiſitionem facere oportet. Lunæ ſidus a Deo ordinatum eſt, ut aquarum naturam adminiſtret. Hinc credimus, Lunæ naturam & temperaturam, quam initio a Deo magno rege accepit, non abhorrere ab aquarum natura. Nam cum ſuo motu ſe in altum recipiat, attrahit aquas ſub ſe exiſtentes, donec ad maximum ſui motus aſcenſum pervenerit. Deinde ipſa deſcendente aquæ refluunt, non amplius quam donec fuerit in deſcenſu, ipſam ſequentes. U-

C bi autem ad ima ſui curſus deſcenderit, & in altum iterum aſſurgere incœperit, aquæ redeuntes inundant. Verum ſi acceſſerint venti, accidit ut aquæ magis moveantur. Undecumque tamen motus principium aquæ ſuſceperunt, conſtat eas duplici motu moveri, imitantes hujus univerſi cœli motum, qui partim naturalis, partim violentus cenſetur. Itaque nili in harmoniam anni a parte ſibi conſona motus iſte receſſerit, plurimæ & variæ motus ſpecies exoriuntur. Et ſane in primis ſuave ſpeculationi, jucundumque viſui & auditui ſpectaculum fuerit, ſi in debitam menſuram quamdam hujus univerſi anima contracta fuerit, quaſi ſentiat ſuos motus & inter ſe commiſceat, debitamque harmoniam, quæ plurimum delectationis contineat, pulchre conſtituat. Ab hoc motu duplici etiam anima noſtra motum duplicem accipit, & dupliciter corpora movet, partim quidem ut creſcant, partim vero ut decreſcant. nam dum hujus univerſi motum anima noſtra comitatur, neceſſitas exigit ut motus naturalis generationem & augmentum, violentus vero corruptionem & interitum naturalium corporum gignat. Hæc quidem, quantum attinet ad Oceanum, & ad duplicem eorum quæ animam habent, motum, quocumque tandem motu impellatur, dixiſſe ſufficiat. At humorem qui in noſtro eſt mari, non neceſſe eſt iſto agitari motu: verum pro natura ventorum, &

E locorum, quibus opportunus eſt, motus ciere ſolet humor. Illa commemoravimus hactenus, quia ſpectare viſa ſunt præcipue ad Oceani reliquorumque marium plerumque motum. Nunc unde digreſſi ſumus, redeundum eſt. Rex Græcorum cum in Galliam veniſſet, regem Gallorum phreneſi laborantem offendit: nec potuit a quoquam Galliæ ducum impetrare ea, propter quæ iter in-

* ſuperſcr. Θαλάσσαν ita vid.

μεγάλῳ

Æſtus maritimi cauſa.

Edit. Paris. pag. 30.

* ἐπεσ.

Galliam intenderat. Quapropter consulentibus id optimatibus, qui ibi erant, moras trahere statuit, donec rex curaretur. Cum autem morbus in longum protraheretur, manere diutius non fuit ausus. proinde transita Germania & Pannonia, domum rediit. Pajazites ea tempestate oppugnationi urbis Byzantiæ intentus erat. Misit quoque in Peloponnesum exercitum, qui complectebatur quinque myriades hominum. His præfecit Jagupen, eo tempore Europæ ducem. Ipse autem incumbebat Byzantii oppugnationi, ut & id regnum sibi subjiceret. Jagupes, & Brenezes, qui tum clarescere incipiebat, rebus fortiter gestis, incursionem fecere in Peloponnesum. Et quidem Brenezes, cum sæpius Peloponnesum tentasset, tandem ad populationes animum convertit, devastans Peloponnesum, & alia Coronæ Methonæque finitima loca. Jagupes Europæ dux cum exercitu accedens, Argos urbem oppugnare aggressus est: eamque eo tempore obtinuit. At Theodorus Spartæ dux hanc urbem vendiderat, cum Græci jam desperarent de Byzantii Peloponnesique salute, ipsorumque res in gravissima pericula adductæ essent. Tunc igitur, cum Græcorum res in ancipiti hærerent periculo, Argos urbem Nauplio Græcorum oppido finitimam vendidit haud magno pretio. Spartam tamen, cum in colloquium venisset cum Rhodi Nazaræis, iis magna pecuniæ vi vendidit. Spartani cognito se traditos esse a suo duce, qui eo tempore aberat, Rhodi, admoniti a suo episcopo, qui id indicium fecerat, in comitium evocantur. Ibi multis ultro citroque jactatis, conjurationem faciunt, & unanimiter conspirant, se nulli Nazaræorum aditum ad se concessuros: immo quidvis potius mali subituros, quam Latinorum Nazaræis parere velint. Quo res ista majore auctoritate gereretur, episcopum ducem creant. Venientibus Nazaræis edicunt, ut continuo suis finibus discederent: sin minus, se eos pro hostibus habituros. igitur cum conatus omnes caderent irriti, abiere, quasi profecturi ad ducem Theodorum. Theodorus ubi rescivit rem longe aliter quam agitasset animo, evenisse, legatos ad Spartanos misit, tentaturus eorum animos, si redeuntem denuo suscipere vellent. Ut autem tentantis admiserunt orationes, regressus est in urbem, fidem dans, interposita jusjurandi religione, se nihil hujusmodi amplius in animum inducturum. Ea tempestate Venetî præsidio arcem firmarunt, eamque obtinuere. Contra Argos urbem, ut eam oppugnaret, summa vi Jagupes copias duxit: aggressusque murum sæpius, nihil proficiebat. Nec multo post cum urbem duobus in locis simul adortus esset, eam capere summa ope nitebatur. Oppidanis autem qui in sinistra urbis parte resistebant, panicus terror, spectro viso, injicitur. Putabant enim se vidisse virum quemdam indigenam dicentem, urbem in dextra parte qua oppugnabatur, captam esse. Relicto itaque loco isto, citato agmine contenderunt ad dextram urbis partem. Hinc hostes sumptis animis muros superarunt, urbemque illam gloria & vetustate præstantem vi occupavere, penitusque diripuere. Inde collegerunt Turci mancipiorum tres myriades: quæ omnia in

Constantinopolis obsessa.

Edit. Paris. pag. 51.

Argos Venetis vendita.

Rhodii Nazaræi dicti.

Argos capta.

Τῷ χῷ τῶν Γαλατῶν ἡγεμόνα ἔπεμψε αἰτήσοντα χρημάτων· ἢ διὰ ταῦτα συμβουλεύοντων τῷ αὐτῷ πάντα ἀεί, ἐπέμψε Θεοδώρου τὸν Βασιλέα, συχνόν τινα χρυσίου αὐτῷ χόμην. ὡς δὲ ἐπέτεινεν ἐπὶ μακρότερον τὸ πρᾶγμα, οὐκ οἷός τε ἦν ἔτι ἐπιμένειν αὐτῷ, ὑπέστρεψε τῆς Γερμανίας τε καὶ Παιονίας. Παιαζίτης δὲ τότε Βυζάντιον ἐπολιόρκει, προσέχων ἐντεταμένως, καὶ ἐπὶ Πελοποννήσου πέμψας στρατόν, ὑπερόχους μυριάδας πέντε, καὶ Ἰαγούπῃ· ὃν τότε αὐτὸς Εὐρώπης στρατηγόν, αὐτὸς εἶχε ἀμφὶ τῇ ἑαυτοῦ ἀρχῇ τὴν περὶ τὸ Βυζάντιον. Ἰαγούπης μὲν οὖν τῇ Βρενίζῃ, τότε δὲ ἀρξάμενος εὐδοκιμεῖν, ἐσέβαλεν ἐς τὴν Πελοπόννησον. καὶ Βρενίζης μὲν πολλάκις ἐσβαλών, ἐπεὶ τότε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐδῄου τὴν Πελοπόννησον, ἄλλα τε περὶ Κορώνην τε καὶ Μεθώνην χωρία. Ἰαγούπης δὲ ὁ τῆς Εὐρώπης ἡγεμών, ἀριπρεπὴς ἐς τὸ Ἄργος ἐπολιόρκει. Τὸ δὲ Ἄργος πάνυ τὸν χρόνον κατεῖχον ἀπέδοτο δὲ Θεόδωρος ὁ τῆς Σπάρτης ἡγεμών, ὡς ἀπείχετο τοῖς Ἕλλησι τῆς σωτηρίας τῆς τε Βυζαντίου, πρὸς δὲ καὶ τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἐπὶ ξυρᾷ ἀκμῆς ἤδη ἑστηκότα τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα· τότε Ἄργος ὅμορον ὂν Ναυπλίῳ, πόλει τῶν Ἑλληνικῶν, ἀπέδοτο ἡ πόλις. καὶ Σπάρτῃ δὲ τοῖς ἀπὸ Ῥόδου Ναζηραίοις ἐς λόγους ἀριπρεπεῖς ἀπέδοτο πολλῶν τινες· οἱ μὲν Σπαρτιάται ὡς ἤθροντο σφοδεδαμίοις, ἀπὸ τῶν σφῶν αὐτῶν ἡγεμόνος· ἀπὸ δὲ τότε * ἐφάγοντες τὸν Σπάρτης Ἀρχιερέως, κοινῇ τε συνιόντες σφίσι λόγον ἐδίδοσαν, καὶ συνίσαντο ἀλλήλοις, καὶ συνετίθεντο, ὡς οἱονεὶ ἐπιτρέψοντες ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν τῶν Ναζηραίων. πᾶν δὲ ὅ, τι ἂν δέοι χαλεπὸν πείσεσθαι, πρὸς τῶν μὲν Ναζηραίων τοῖς Λατίνων πείθεσθαι. ἐπίστανται δὲ σφίσι καὶ τόν γε Ἀρχιερέα ἄρχοντα ἐπὶ τούτῳ· καὶ ἐλθόντων τῶν Ναζηραίων, προηγορεύοντο ἀναλλάσσεσθαι δὴ ταχέως· οἱ δὲ μή, πεφεύξεσθαι ὡς πολεμίους. ἔστι μὲν οὖν ὧν ἔχοντο ἀναλλασσόμενοι ὡς ἐπὶ τῷ ἡγεμόνα, ὡς ἐδόκει ἐς τοῦτο σφίσι προχωρεῖ. Θεόδωρος δὲ ὁ τῆς Σπάρτης ἡγεμών, ὡς ἤθετο τὸ πρᾶγμα, ὡς τυραννίδα ἐβούλετο περιθεῖναι αὐτῷ, λόγους τε ἔπεμπε αὖθις παρὰ τοὺς Σπαρτιάτας, ἀποπειρώμενος εἰ δέξαιντο ἔτι αὐτὸν αὖθις ἐπανιόντα. ὡς δὲ ἀποπειρώμενοι, προσίεντο τοὺς λόγους, * ἐνταῦθα δὲ τὴν πόλιν, ὁρμὰς * ἐνθένδε ποιησάμενος μηκέτι τῷ λοιπῷ ἐπὶ νοῦν βαλέσθαι τοιοῦτον. Τότε οἱ Οὐενετοὶ φρουρὰν ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀποστείλαντες κατεῖχον. ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ Ἄργος, Ἰαγούπης ὁ Παιαζίτου βασιλέως στρατηγός, ὡς ἐστρατεύετο, ἐπολιόρκει τε ἀεὶ κράτος, καὶ προσβάλλων τῷ τείχει θαμὰ οὐκ ἀνίει. μετὰ δὲ οὐ πολλὺν χρόνον, ὡς λατὸ δυοῖν ἅμα τόποιν προσβάλλων, ἐπειρᾶτο τῷ χωρίῳ, γίγνεταί τι δεῖμα τοῖς ἐν τῇ πόλει πᾶσιν, τοῖς ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τῆς πόλεως μέρει ἀμυνομένοις, ὡς δόξαν αὐτοῖς ἀνθρώπου τινὰ τῶν ἐπιχωρίων φάσκοντα εἰπεῖν, ὡς ἁλῴη ἡ πόλις ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ. καὶ ἐκλιπόντας τὸ χωρίον τοῦτο, ἰέναι δρόμῳ ἐπὶ τὸ δεξιόν. ἐνταῦθα δὴ ἀναβεβηκότας τὸ τεῖχος τοὺς πολεμίους, παύσῃ εἶναι τι καὶ κράτος τῶν πολιτῶν, καὶ ἀνδραποδίσασθαι πόλιν πιεραν τε καὶ παλαιάν. ἀνδράποδα δὲ λέγεται γενέσθαι ἐντεῦθεν τοῖς Τούρκοις, ὡς τετρακύρια, κα-

πηλ-

τοιῆσαι μὲν τούτους, λέγεται, Βασιλεὺς ἐς τὴν Ασίαν. οὐκ ἔχω δὲ τοῦτο συμβάλλεσθαι ὡς ἔστιν ἀληθές, οὐ δυνάμενος ἐξευρεῖν διαπυνθανόμενος, ὅποι τῆς Ασίας ἄνοι κατῳκίσαντο ὑπὸ Παιαζήτου βασιλέως. Ιαγοῦπις μὲν οὖν ὡς τὸ Αργος ἰωδραποδίσατο, ἀπήγαγε δὲ στρατὸν· μετὰ δὲ ταῦτα Βρενέζης τε αὐτίκα ἐπὶ μέγα ἐχώρει δυνάμεως, συμβάλλων τε ἐς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἐς τὴν παράλιον Μακεδονίαν, ἐπὶ τοὺς Αλβανοὺς, μεγάλα καὶ ἐπίσημα ἔργα ἀποδεικνύμενος τῷ τοῦ Βασιλέως οἴκῳ. στρατὸς μὲν αὐτῷ ἑπόμενος ἀποδειχθεὶς ὑπὸ Βασιλέως, τῷ δὲ Τύρκων ἑπομένων αὐτῷ, ὅποι ἂν ἐξηγοῖτο, ὡς εὐτυχεῖ τι γινομένῳ τὰ ἐς πόλεμον, καὶ πλουτίζοντι τὰ στρατεύματα, ὅποι ἂν ἐπὶη στρατεύμενος· τοὺς γὰρ δὴ ἱπποδρόμους καλουμένους ἐκ γένους τοῦδε, μήτε μισθοῦ, μήτε ἀρχῆς ἔχοντας ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἐπὶ διαρπαγῇ τε καὶ λείᾳ αἰεὶ διωθίσας, ἕπεσθαι ὅποι ἄν τις ἐξηγεῖται αὐτοῖς ἐπὶ τοὺς πολεμίους, αὐτίκα ἕκαστον ἐπτεύοντά τε καὶ ἕτερον ἀγόμενον ἵππον ἐς τὸ ἱππόδρομον τῆς λείας. Ἐπεὶ δὲ ἐν τῇ πολεμίᾳ γίνονται, σωθημα λαμβάνοντες ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ, ἀναβάντες οὓς περιάγουσιν ἵππους, θᾶσσον αἰεὶ κράτος, μηδέν τι ἐπέχοντας, καὶ σκιδασυμένους σφῶν τρεῖς διαπράζειν ἀνδράποδα, καὶ ὅ, τι ἐς ἄλλο προχωροίη. ταύτῃ ἐπίσαμαι τούς τε μετὰ Αμυράτου τοῦ Ορχάνου, καὶ τοὺς τότε δὴ ἐπὶ Παιαζήτου, ζεύξαντας ἐς τὴν Εὐρώπην, ἀθῆσαί τε, καὶ ταύτῃ ἑλομένους σφίσι βιοτεύειν, καὶ ἐπιδόντας παραχρῆμα ἐσίους μέγα ὀλβίους ἐν βραχεῖ γενέσθαι, ἀπανταχῇ τε ἐκ Εὐρώπης οἰκήσαντας, ἀπὸ τῆς Σκοπίων πόλεως, ἐπὶ τὴν Τριβαλῶν χώραν καὶ Μυσῶν, καὶ ἔτι τὴν Μακεδονίαν. μετὰ δὲ ταῦτα περὶ Θετταλίαν οἰκῆσαι πολλούς. Ἐπὶ μὲν οὖν Παιαζήτου λέγεται μοῖραν οὐκ ὀλίγην Σκυθῶν ἐπὶ Δακίαν ἐλθοῦσαν, πρεσβεύσασθαι πρὸς Παιαζήτην, αἰτοῦσθαι αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας, χρήματά τε καὶ ἀρχὴν, ἐφ' ᾧ διαβάντας τὸν Ἴστρον, συμξυρεῖν αὐτῷ τοὺς ἐπὶ τῇ Εὐρώπῃ ἑαυτῶν πολίτας. ὁ δὲ ἡδόμενος τῷ λόγῳ προσίεσθαι τὴν αἴτησιν αὐτῶν, καὶ ὑπισχνεῖσθαι μεγάλα. Διαβάντων δὲ ἐκείνων κατοικῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὴν Εὐρώπην, διαπεμψάντας τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν κατὰ μέρος ἕκαστον, καὶ σκιδασθέντας ὅπως αὐτοὺς χρησίμους γενέσθαι ἐς τὰ ἱππόδρομα καὶ ἐς πόλεμον. ὕστερον μέν τοι Παιαζήτης ὁρῶν μή τι νεωτερίσωσιν οἱ ἡγεμόνες αὐτῶν συλλέξαντες σφίσι, συλλαβὼν τοὺς ἀπίκτεινε. Τῶν δὲ Σκυθῶν, καὶ νῦν ἔτι, κατὰ τὴν Εὐρώπην πολύ τι πλῆθος πολλαχῇ σκιδασθέντων ἔστιν ἰδεῖν. καὶ ὑπὸ Αμυράτου μέν τοι ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, ἣ περὶ Θέρμην, καὶ ἐν τῇ παρὰ Αξιὸν ποταμὸν χώρᾳ κατῳκίσαι. ἀγαγόντος μέγα τι πλῆθος Τύρκων τε ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, καὶ κατοικίσαντος, καὶ τὸ τῆς Ζαγωρᾶς πέδον ὅπη καλούμενον, ὑπὸ Αμυράτου κατῳκίσθη, καὶ ἡ Φιλιππουπόλιος χώρα. ἡ μέντοι Χερρόνησος ἡ ἐν τῇ Ελλησπόντῳ, καὶ πρότερον ὑπὸ Σουλαϊμάνου κατῳκίσθη τοῦ ἀδελφοῦ. Θετταλία δὲ καὶ ἡ περὶ τὰ Σκοπία χώρα, καὶ ἡ Τριβαλῶν ἀπὸ Φιλιππουπόλιος ἐς τὸ ἐπὶ τὸν Αἷμον, καὶ τὴν Σοφίαν ὅπη καλουμένην κώμην, Παιαζήτης ὁ Αμυράτου κατοικίσας, τὸ τε Ιλλυριῶν καὶ

A Asiam deportarunt, ibique habitare jusserunt. nec tamen potui invenire, ut credam id verum esse: nec præterea cognoscere potui, quis locus, ut eum incolerent, ipsis in Asia a rege Pajazite ascriptus sit. Jagupes direpta Argo urbe antiquissima, exercitum abduxit inde. Postea etiam Brenezes brevi magnam po- *Edit. Paris.*
tentiam nactus est, cum Intrasset infesto *pag. 52.*
agmine Peloponnesum, & maritimam Macedoniam, contra Albanos fortiter dimicant, nec amplius electus est dux regiæ domus: verum Turci eum sequebantur promptissime, quocumque exercitum duxisset. quia ubique felici rerum utebatur successu, exercitusque ditabat, quocumque militatum abiisset. Equites
B enim Turcorum quidam, qui proprio Turcorum e-
nomine notantur, nec mercedem, nec quitum depre-
quoque magistratus honorem a rege ac- dationes.
cipiunt: semper sequuntur, quocumque qui eos eduxerit, conversi ad prædam & spolia diripienda. Horum singuli binos equos habent: uni insident, alterum desultorium abducunt secum, cujus opera in prædis agendis utuntur. Quando autem venerint in terram hostilem, accepto signo a duce, conscendunt equos, quos ad id expeditos circumducunt: currunt citissime, nihil morantes:
C & dispersi rapiunt mancipia, & quæcumque casus obtulerit. Eo modo novi illos, qui cum Orchanis filio Amurate, & cum Pajazite ea tempestate in Europam transierant, ad prædas se convertisse, & id vivendi genus sibi elegisse: incredibilique incremento brevi sumpto, maximas acquisivisse opes, habitantes undique per Europam, ab Scopiorum urbe usque ad Tryballorum Mysiorumque regionem, etiam per Macedoniam dispersos. Deinde circa Thessaliam plurimos quoque ætatem egisse constat. Imperante Pajazite, fama est non modicam * Scy- *Tartarorum.
tharum manum veniisse in Daciam, & Scytharum in
hinc legatos misisse ad Pajazitem, qui Daciam irrupetierent pecuniam & regionem: quibus tio.
freti, transituri essent Istrum cum Pajazite, & bella Europæ gesturi. Pajazites plurimum delectatus illorum sermone, munera magna promisit, si trajicerent, quemadmodum essent polliciti, Istrum:
D dicens, se ipsis assignaturum Europæ agros, ut singuli ibi viventes suos duces sectarentur. Qui in hunc modum per Europam dispersi, equites facti sunt optimi, reique militaris peritissimi. Deinceps Pajazites timens ut duces illi Scytharum Europæ statui aliquam innovationem inducerent, omnes comprehensos, cum in unum convenissent, obtruncavit. Etiam hodie Scytharum magnam copiam undique per Europam morantium videre est, quos sedes capere in Macedonia Thermæ & Axio flumini finitima Amurates jussit. Qui quoque plu- Zagoræis olim sub Theophilo & Theodoro Imper. postquam ad fidem Christi conversi fuissent, Bulgari acceperât, circa annum Domini 3081.
rimos Turcos in istam regionem induxit, ut eam incolerent. Campus Zagore nuncupatus, jubente, Amurate, habitari cœptus est. * Etiam Philippopolis * Colon. Turc.
E regio, ab Amurate colonos accepit. At in Europa, *pag. 53.*
Chersonesus Hellespontiis jam ante ab Sulaimano fratre colonos sortita est. Thessalia & Scopiorum, nec non Tryballorum regio qua a Philippopoli usque in Hæmum, & Sophiam isthoc nomine vicum patet, ab Amuratis filio Pajazite colonos nacta est: qui deinde Illyriorum & Tryballorum regionem vastabat. Hæc loca omnia admodum opportuna

fuere ad domandos hostes. Postea & alii plurimi in hanc regionem confluxerunt, cum accepissent eam admodum esse idoneam recipiendis mancipiis, & aliis quæ hosti extorsissent, seque ibi tutissimos fore certo scientes Pajazites in Asiam transvectus, Ertzicam urbem oppugnavit, & oppugnatam suæ ditionis fecit. Hinc progressus, Melitinen urbem Euphrati impositam omni machinarum genere arietare aggressus est: at machinis aliquantulum fortiter restitit. Cum autem oppugnatione uti nullo modo intermitteret Pajazites, pactionibus in fidem recepta est. Eo tempore quo arietes Melitinæ admovebantur, nuntiatum est Pajaziti eam in dedition em acceptam esse. Tunc accedentes Asianorum Turcorum duces, precibus fatigarunt regem Temirem, ut singuli ab ipso in suam reducerentur regionem. Quoque magis moverent religionem communem, & generis propinquitatem, qua ipsum contingerent, prætendebant: addentes se, ipsum suæ regionis & patrem & patronum elegisse. His adjiciebant, ut cogitaret se propterea Asiæ esse regem, ut nullo modo sineret sui generis homines, cum nullas facerent injurias, a quoquam contumeliis & injuriis afficl. Arbitrio autem ejus permittebant, pœnas daturi quascumque jussisset, si contra fœdera quid in Pajazitem commisissse deprehenderentur. Temires Pajaziti non indignabatur, quia hactenus strenue res gessisset contra hostes Turcicæ religionis. Universi enim orbis nobis noti religio potissimum in duas dividitur partes. Partim enim Mechmetanæ, partim vero Christianæ religioni adhærent. Reliquæ autem religiones, ut inutiles, nec in regnum admittuntur, nec etiam aliquam dignitatem merentur. Pajaziti autem nihil succensebat Temires, propterea quod fortiter pugnaret pro herois Mechmetis religione: imo censebat ab omnibus ei plurimas gratias habendas. Hæc ejus ab initio erat sententia. Ubi autem a plurimis ad se venientibus cognovit, eum neutiquam æquitatis esse studiosum, nec contentum Asiæ regno fore: verum cum esset vehementioris ingenii, ut facile turbini assimilaretur, expeditionem contra Syriam, & Ægyptum, & contra Memphyticum regem, eum moliri. His persuasus, legatos ad Pajazitem misit, ut eum, si aliquo modo posset, reconcillaret ducibus. Misit per manus legatorum etiam vestem, ut moris est regum Asiæ imperium tenentium, munus Pajaziti. Legati ubi ad Pajazitem venerunt, hujusce modi orationem habuerunt: Nobis Temires legationis onus imposuit, mittens tibi vestem hanc, munus: dicens, se tibi gratias agere ingentes, quod herois nostri hostes magno animo debellas, & amicos semper acriter dimicando ad majorem felicitatem producis, religionisque nostræ negotium augustius constituis. Decet te profecto hostes nostros severiter vindicare, at amicos & socios nobis conjunctissimos nequaquam inimicos & hostes facere: nec etiam injuriis obruere, verum beneficiis eos tibi obnoxios reddere annitaris. Si enim parum dextre erga tuos affectus fueris, quomodo hostes cum gloria domabis? Quapropter edicit rex Temires, Asiæ imperium ducibus ademptum restituas, cum nihil secundum ea quæ pa-

Belli Tamerlani occasio.

Edit. Paris. pag. 54.

A Τριβαλῶν ἐλπίζειν χώρας. ἐπιδιδόασι μὲν ὅπως οἱ χῶροι πρός γε πολεμίων, καὶ ὕστερον μὴ παῦσθαι ἑτέρων ἐκ τῶν παύτῃ ἐπιῤῥεόντων αὐτοῖς, ὅπῃπερ ἂν ἐπιωθάζοντο, ἐπιπλοΐους σφίσιν ἔχειν τὰς χώρας, πρός τε ἀνδράποδα, καὶ εἰς ἄλλην οὐσίαν, ἢ ὅτῳ τῷ πολεμίῳ, καὶ ὅπῃ ἂν μάλιστα μὴ ἀντιπίπτοιτο ὑπὸ τοῦ πολεμίου. Παιαζίτης δ' ὡς εἰς τὴν Ασίαν ἔβαλε, ἐπεὶ Ερτζικὰν πολιορκῶν παρεῖτο, πρῶτον Μελιτινὴν δὴ ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ἐπολιόρκει τε, καὶ προσίβαλε μηχαναῖς παντοίας προσάγων τῷ τείχει. καὶ ἐπὶ χρόνον μὲν οὐκ ἔτι, μὴ δὲ παῦσθαι προσιχώρησε καθ' ὁμολογίαν. ὡς δὲ δὴ ἔπη Μελιτινὴν πολιορκοῖτο ὑπὸ Παιαζίτου, καὶ ἀγγέλλεται τῷ Βασιλεῖ, ὡς ἑαλω Μελιτινὴ, παρόντες καὶ τότε οἱ Τύρκων τῶν Ασίας ἡγεμόνες, ἐδέοντο ὅπως καταίσχοιντο ὑπὸ Τεμίρου βασιλέως, ἐς τὴν ἑαυτῶν ἕκαστος χώραν, προϊέμενοι τοῦτο ξυγγένειαν, ὑπὸ παλαιοῦ σφίσιν οὖσαν, πρός τε Τεμίρου γένος, καὶ τὴν θρησκείαν, ἐς ὃν πάλαιοῦς αὐτῶν, καὶ πάτρια καὶ κήδεμόνα ἐπεκαλοῦντο ἑαυτῶν χώρας. ἔλεγον δ' αὐτῷ, Ως δὴ παῦσαι ὦν τε τῆς Ασίας Βασιλέως, ὥστε μηδενὶ ἐπιτρέπειν ἐξυβρίζειν ἐς τοὺς ἐμφύλους, μὴ ὑπάρξαντα ἀδικίας πρότερον. ὅτι δὲ μὴ ἠδίκουν Παιαζίτην, μηδὲ παρὰ τὰς σπονδὰς ὅτι πεπλημμεληκότες εἶεν, ἐπετράποντο αὐτῷ διαπρᾶξαι, ὅ,τι δίκας ὑπέχειν, ἢ ὅτι παρὰ τὰς σπονδὰς αὐτῶν, κακὸν Παιαζίτην εἰργασμένοι εἶεν· Τεμίρης δὲ, πῶς μὲν Παιαζίτῃ πρὸς τοὺς πολεμίους σφῶν ἐπολεμοῦντι, καὶ ἀγωνιζομένῳ ὑπὲρ τῆς Μεχμέτου θρησκείας. Διακεχρῆσθαι δὲ ἐς δύο σύμπασαν θρησκείαν, τήν γε ἐγνωσμένην ἡμῖν οἰκουμένην, τήν τε τῶν Ινσῶν. καὶ τὴν σφῶν αὐτῶν θρησκείαν, ἑκατέραν ταύτῃ πολιτευομένην· τὰς δὲ λοιπὰς τῆς θρησκειῶν, ὅτι ἐς βασιλείας, ὅτι ἀρχὰς ἰδιωτικὰς κατασῆναι. Παιαζίτῃ τε πολεμοῦντι, ἔφασκε πρὸς τοὺς τὰ ἥρως πολεμίους, καὶ ὅπως ἄχθεσθαι δεῖ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ χάριν εἰδέναι, ξύμπαντας τοὺς τῆς Μεχμέτου μοίρας. Ταύτην μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ἀπεδείκνυτο γνώμην Τεμίρης· μὴ δὲ ταῦτα, ὡς ὑπὸ πολλῶν ἤδη παρ' ἑαυτὸν ἀναβεβηκότα, ἐπωθάζετο τήν τε φύσιν αὐτοῦ μήτε ἐπιεικῆ, ὡς τε τὴν καθεστηκυῖαν ἐθέλειν ἐμμένειν καὶ τὴν Ασίαν ἀρχήν. ἀλλὰ τῶνδε ὁρμὴν αὐτοῦ διεξιόντες, ὡς λαίλαπα παραβάλοιτο αὐτὸν, καὶ ὡς ἐπὶ Συρίαν καὶ Αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ Μέμφιος Βασιλέα ἐς ὃν ἔχει στρατοῦσθαι, ἀναπειθεῖς ὑπὸ τῶν, ἔπεμψε πρεσβείαν ἐς Παιαζίτην, ὡς ἁμαξεύσοντα καὶ διώσονται αὐτὸν τοῖς ἡγεμόσι, καὶ ἐπιπέμψων ἐσθῆτα, ἣ δὴ φέρεται χαρεισθαι τῷ Παιαζίτῃ, ἣ δὴ νομίζεται ἡγεμονίας ἐς Ασίας κατέχουσιν. οἱ δὲ πρέσβεις ἀφικόμενοι ἔλεγον τοιάδε. Ἡμᾶς ἔπεμψε Βασιλεὺς Τεμίρης, δῶρα τε τήνδε τὴν ἐσθῆτα φέροντας σοι, καὶ χάριν εἰδέναι σοι ἔφη, ὅτι τοῖς τῶ ἥρως πολεμίοις μαχόμενος, τοιαῦτα ἐπὶ μέγα τε ἡμετέρας φίλας * αἰκίζεις ἀγωνιζόμενος, καὶ τὴν ἡμετέραν θρησκείαν ἐπὶ τὸ ἄμεινον καθιστᾶς. ὡς δὲ ταύτην σοι ἔχει καλῶς, τοὺς ἡμετέρους ἀμυνεῖσθαι πολεμίους, τούς γε φίλους τε καὶ ἐπιτηδείους, καὶ ἐς τὰ μάλιστα καθισταμένους, ἡμῖν πολεμίους ποιεῖσθαι, μηδὲ ἀδικεῖν, ἀλλ' ἐς πᾶσαν μὲν μηδοτιοῦν ἐκφέρεσθαι κακὸν κακείνης. ὧν δὲ μὴ ἐς τοὺς ἀμφοτέρους ἐπιτηδείως ἔχεις, πῶς ἂν τοῖς πολεμίοις προσφέροις; καὶ ταῦτα δὴ κελεύει, τήν τε ἀρχὴν τοῖς ἐστῇ Λατίῳ ἡγεμόσιν, ὧν ἀφιλόμενος ἔχῃς, ἀποδοῦναι,

* αἰκίζεις R. ut in c.

μνδοτιοῦν παραβαίνοντας τῇ σφίσι πρὸς τὸν γὲν ἀρχὸν ἐπιτεθειμένων. ἢν ταῦτα ποιῶν, ἐκείνῳ τε χαρεῖν, καὶ τὸ ἔθνος τῆς Ἀσίας γένος, καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, χάριν εἰσομένους σοι δῆλον τοῦτο. εἰ δέ τι παρὰ τὰς συνθήκας πεπραγμένοι εἶεν, ἐπιτρέπετο δίκαιον τῷ Βασιλεῖ Τεμύρῃ, ἐς ὅ, τι ἂν λέγοις ὑπ' αὐτῶν ἠδικεῖσθαι. Τὸν μὲν οὖν Παιαζήτην ἤχθοντο λέγεται τὰ πρόσθεν, τὰ μὲν ἄλλα ἐ χαλεπῶς. ἀχθεσθῆναι δὲ μάλα ἐπιεικῶς, διὰ τὸν ἐδνῶτα, καὶ μὴ ἀναχόμενον, εἰκεῖν ἐς τὰς πρόσθεις· Ἀπαγγείλατε τοίνυν τῷ ὑμετέρῳ βασιλεῖ, ὡς ἐμοιγε ἀγωνιζομένῳ, ὑπέρ τε τῶν ἤρως, πρὸς τοὺς ὑμῖν πολεμιωτάτους, χάριν ἂν εἰδέναι, σύ τε καὶ οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, πρὸς ἃ ἡμετέραν ἐστράμμενοι θρησκείαν. καὶ σύ τε αὖτε τὸ ὀτιοῦν ἡμῖν συλλαμβάνειν, ἐς ἃ ἡμέτερον τοῦτον ἀγῶνα, στράτευμά τε καὶ χρήματα ἐκπέμποντα, οὐκ ἂν δίκαιον δὴ τοιαῦτα ἡμῖν ἐξηγεμόνα συμβαλέσθαι. ἀφεῖσθαι δὲ πειρώμενον χώρας, ἣν, καταστρεψάμενος τοὺς ἐμοὶ ἐπιβουλεύοντας, ἔχω, πῶς ἂν εἰδέναι χάριν ἐμοί, ἢ ἴσασθε εἰδέναι; ἐδνῶτα τὸ λοιπὸν ἀπαγγείλατε τῷ Βασιλεῖ τῷ ὑμετέρῳ, μὴ ἐπιπέμπειν, ἀντὶ ἑαυτῶ τὸ γένος Ϲ τὸν τύχον ἀμείνονι. Ταῦτα ὡς ἀπωίχθη παρὰ Βασιλέα Τεμύρην, ἐς Σεμαρχάνδην, πεθυμωμένον μεγάλως τῇ ἐδνῶτος ὕβρει, ἄγγελον λέγεται ἐπιπέμψαι, ταχυγορίσοντα, τάντι ἀρχὴν ἐς τοὺς ἡγεμόνας ὀπίσω λυποδυῶναι, καὶ μὴ ἐκ τάχιστα ἐξαίφνης εἶναι. εἰ δὲ μὴ, πειρᾶσθαι ὡς πολέμιον. ταύτην δὲ ἐκ δίκης, ἔφασαν αὐτὸν Βασιλέα Τεμύρην ἐπιδικάσαι, ὡς ἠδικημένοι τε εἶεν οἱ Τοῦρκοι ἡγεμόνες, ὑπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ Παιαζήτου, καὶ μὴ πειρᾶσθαι αὐτὸς, ἐστρεμμένης τῆς σφῶν ἀρχῆς, πειρωσῶν καὶ ἐκ Ἀσίας, Τεμύρου ἔτι πειρῶντος. Τὸν δὲ Παιαζήτην ὑπολαβόντα, ἐς ἃ ἄγγελον φάναι. εἰ τοίνυν μὴ ἐπὶ μαχίμοις ἡμῖν, ἐς τρὶς ἐκ ταύτης γυναῖκα ἐχέτω ὑπολαβών. Τοῦτο δὲ οὖν ἐς ὕβριν φέρει τῇ γένει πάτρῳ, Μεχμέτῃ ἐξηρκῶσαι, ἐς τρὶς ἤδη ὑπολαβεῖν ἐκ ἑαυτῆς γυναῖκα, ἂν μὴ πείθηται. Τοῦτο δέ ἐστιν, ὅτι νόμος ἐστὶ τούτοις, ὑποπεμπόμενον ἐκ ἑαυτῆς γυναῖκα, ἅπαξ ἀπαγορεύειν, ἐκ λοιπὸν αὖθις ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκεῖα. ὡς ἐ Τεμύτου ὄν. ἐπειδὴ ἐς τρεῖς ἔφασι σελήνας ἔχεσθαι ἐκ γάμου αὐτῇ ὁ ἀνὴρ, ἀρνησάμενον ἔτι ἐπὶ τὸν αὐτὸν γάμον ἐλθεῖν, εἰ μή τις τρὶς σελήνης ἐς μέσον ἐμβαλόντος, αὖθις ἄγοιτο ὑπὸ ἑτέρου μοιχευομένην. Ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἤκουσε ὁ ἄγγελος, ἤλαυνε ὀπίσω τὴν ταχίστην παρὰ Βασιλέα Τεμύρην. Λέγουσι δὲ τὴν γυναῖκα Τεμύρου, δεισιδαίμονά τινα ἐς τὰ μάγγανα γεγονέναι, καὶ μὴ ἐᾶν Τεμύρην οὕτω προσφέρεσθαι, ἐπαχθῆ ὄντα Παιαζήτῃ, ἀνδρί τε ἐπαίνου ἀξίῳ, ἐς τὰ κατ' αὐτοὺς θρησκείας, ἀγωνιζομένῳ πρὸς τὴν τοῦ Ἰησοῦ μοῖραν, ἀλλ' ἐᾶν αὐτὸν ἡσυχίαν ἄγειν, Ϲ μὴ σφάγμασι παρέχειν ἐ δικαιῶν ὑγιέσθαι ὁτιοῦν ἀνίκητον ὑπ' αὐτοῦ. ὡς δὲ τὰ ὑπ' ἀγγέλων ἐλέχθη, λέγεται ἐπικαλυσάμενον τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, κελεῦσαι ἑαυτῷ τε αὐτῆς, τὰ παρὰ τοῦ Παιαζήτου λεχθέντα, ὑπ' αὐτῆ ἀπαγγεῖλαι. Τοῦ δὲ ἀπαγγείλαντος, τὰ τοῦ Παιαζήτου ἐπιζαλμένα, ῥηθῆναι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, εἰ ἔτι δίκαιοι Παιαζήτην ἦεν, ἔτα ἐξυβρίζοντα. καὶ ἀτιδύλα, ὡς εἰ ἐπιδάπτε-

ctis convenerant, in regnum tuum deliquerint. Si obtemperaveris, feceris mihi rem gratiſſimam, nec non Aſiam Europamque incolentibus, qui tibi gratias agent immortales. Sin autem quid contra fœdera eos feciſſe putas, regi Temiræ ejus rei judicium mandarunt, ſubituri pœnas injuriarum, ſi quæ illorum in te extant, quaſcumque imperaverit. Pajazitem memorant cætera non iniquo animo, quæ ab legatis afferebantur, auſcultaſſe; verum graviter offenſum eſſe munere veſtis, quam Temires miſerat. Hinc irritatus, in hunc modum reſpondiſſe fertur: Renuntiate regi veſtro, quod mihi Temires, nec non reliqui qui in Aſia degunt, gratias agunt, dum me incunctanter, ut religionem noſtram tuear, hoſtibus impigre opponam, me admodum mirari. In primis autem admirationem mihi infert, dum pecuniam & milites, reliquaque ad iſta certamina neceſſaria offert: nec tamen in hujuſcemodi negotio a partibus noſtris ſtare deprehenditur. Verum in me hoſtilia meditatur, adimendo regionem, quam meo marte, devictis adverſariis & inſidiatoribus meis, in poteſtatem meam redegi, & poſſideo. Quomodo igitur mihi gratias habes atque agis, quemadmodum modo verbis declaraſti? Porro quod ad veſtem attinet, regi veſtro nuntiate, ne poſthac & genere opibuſque præſtantiori, hujuſmodi munera mittere in animum inducat. Hæc ut relata ſunt ad regem Temirem Semarchandam, ira graviter accenſum ferunt veſtitus contumelia, & ſtatim miſit præconem qui imperaret, ne quamprimum ducibus imperium reſtituere dubitet: ſe enim ſic decreviſſe. Sin parere recuſarit, ſe ipſum pro hoſte habiturum. Cauſam illam diſcepravit rex Temires, atque talem ſententiam dedit: Turcorum duces injuriis a Pajazite eſſe affectos. Proinde ſe ipſos, dum vita fruatur, haud neglecturum vagos oberrare per Aſiam, exutos regno ſuo. Pajazites nuntium cum hujuſmodi reſponſo dimiſit: Niſi cum exercitu adverſum nos procedat, precor ut uxorem ſuam ter repudiatam tandem iterum aſſumat. Hoc quidem vergit in contumeliam Turcorum, videlicet ter uxorem ſuam recipere, niſi perſuadeatur. Quia legem habent Turci, qua cavetur, ut is qui uxorem dimittit, edicat ſe non amplius ipſam in ſua admiſſurum. Quaſi id factitare haud fas ſit, poſtquam ſibi ad tres ſplenes matrimonium diſſidiſſe dixerit maritus, recuſans ad idem matrimonium redire: niſi quis ter ſplene in medium procedente, denuo ducat ab alio adulterio pollutam. Hæc ubi nuntius accepit, iter ad regem Temirem maturavit. Ajunt, Temiris uxorem admodum in rebus maximis ſuperſtitioſam extitiſſe, nec permiſiſſe Temiri, ut infeſta arma inferret Pajaziti, viro laude digno, qui magna cum gloria pro Mechmetis religione contra Chriſti fidem dimicarit. Verum monuiſſe regem, ut virum tantum quieſcere patiatur, nec ei negotium faceſſat, qui non commeruerit ut aliquid mali ab ejuſdem religionis conſortibus accipiat. Ut nuntius Temiri mandata explanavit, uxorem ſuam vocavit, nuntiumque eadem, ipſa audiente, recenſere juſſit. Qui cum dicto paruiſſet, & Pajazitis mandata expoſuiſſet, ajunt Temirem interrogaſſe uxorem

Edit. Pariſ. pag. 55.

Divortii ac repudii mos apud Turcos.

Temerlanis uxor.

suam, an adhuc justum esse censeat Pajazitem injuriis certantem missum facere, & sinere tales impune ferre? Et sane manifestus erat, etiamsi ad priorem inclinasset uxor sententiam, bellum inferre Pajaziti. Sic enim se legibus uxori conjunctum esse dicebat, ut testaretur se illius injurias vindicaturum, quicquid tamen patiendum foret. Uxor autem eo tempore tale responsum dedisse dicitur: Verum o rex, quod ille vir furit, talique morbo implicitus, non amplius ratione recte fruitur, notum est cum aliis tum mihi, quæ modo ejus audivi responsum. profecto si istum virum jure ultus fueris, prudenter feciisse videberis: eique hoc modo ostendes, qualis ipse existens, quali viro adeo fœda nuntiet. hoc quidem tibi perspectum esse volo, quod contra eum virum, qui pro nostro heroe bella gerit contra Græcos, & contra alias Epiri gentes, bellum suscipere haud quaquam fas esse duxero. sin autem mihi stulte illudit, non arbitror justum esse, ut eas contumelias inultas abire sinamus. Proinde bellum viro illi indicito, nec tamen ipse pugnaturus: verum si ejus urbem Sebastiam diruveris, satis eum ultus fueris proper urbem Melitinem Euphrati impositam: & propter duces, qui apud nos ætatem agunt. His in istum modum peractis, arma cepit bellum gesturus cum Pajazite, quem sua sponte ad bellum provocabat. Quidam perhibent Temurem transita Melitine, venisse Sebastiam: postquam eam urbem subegisset, legatos misisse ad Pajazitem, petitum ut ducibus regionem restitueret. Isdem quoque mandavit, ut butyrum & tentoria flagitarent. Postulabatur butyri tantum, quantum duo millia camelorum ferre possent. Præterea petebantur tentoriorum pileatorum, cujusmodi utuntur pastores, duo millia. Ad hæc volebat, ut per omnia templa, quæ essent in regione Pajazitis, rex publice pronuntiaretur. Filium Pajazitis in suis Janua morari cupiebat. His addebat, ut in regionem suam Temiris navim admitteret, eoque solo uteretur. Septem istas petitiones, Sebastia capta, Pajazitis obtulit. Pajazites his graviter accensus, jussit Temiri quæ antea de uxore ejus recensuimus, explicari. Temires itaque arreptis armis contra Pajazitem, animo agitabat ejus regionem in Asia sui juris facere, & exinde in Europam transgredi. Nec prius redeundi erat animus, quam limites ejus attigisset, progrediendo usque ad Oceanum, qui est prope Herculis columnas. Ibi enim esse trajectum maris angustissimum acceperat, distinguentem Europam a Libya. Hinc igitur in Africam transmittere decreverat, qua in ditionem recepta, domum tum demum remeare statuerat. Hæc quidem Temires animo volvebat: verum postulabant majorem fortunam, quam Temiri a Deo concessa foret. Pajazites vero in spem erectus erat, se facile victurum Temirem, hostili animo accedentem. Spem illam faciebat conjectura, quam ab antiquis ducebat temporibus, quæ confirmabat, Asianos reges numquam quiviisse devincere Europam: verum Europæ homines in Asiam progressos, regem suis principatibus spoliasse. Hæc animo secum versans, ingentes concipiebat spiritus, tamquam brevissimo bello etiam Temiris regnum disjecturus.

Sebastia capta.

Europa Asiamque vicisse.

Ed. Paris. pag. 56.

Temerlanis lepidem pollutus.

Ἀρα δικαιοῖ Παιαζίτην, ὡς ἔστι δίκη αὐτῷ ἐκείνῃ σωφρονεῖν ἢ λοιπὸν· εἰ δὲ ἐπὶ θάτερα γίνοιτο ἡγεμών, ὡς τε ἀμύνεσθαι ἢ πόλεμον, ὅπῃ δὴ νομίζεσθαι αὐτῇ οἱ γυναῖκα, καὶ μεταδιώκειν, ὅ, τι ἂν αὐτῷ γενέσθαι * ἀναγκάζειν. ἢ ἡ γυναῖκα τότε δὴ ὑπολαβοῦσαι, φάναι λέγεται. Ἀλλ' ὅτι μὲν, ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ ἀφροσύνης κατηχόμενος, συμφορᾷ χρώμενος τοιᾷδε, οὐκέτι ἔμπεδον ἔχει ἢ λογισμὸν ἐκεῖνος ἀνὴρ, δῆλά ἐστι, καὶ ἔμοιγε παύτῃ καταφαίνεσθαι εἶναι, καὶ * ἐπιτάμνω ὡς ἐκεῖνον σωὶ δίκῃ τιτάμενος, σωφρονεῖς τε ὡς μάλιστα, καὶ ἐνδείξῃ αὐτῷ, οἵῳ ἔστι σοι, οἷος ὢν ἐκεῖνος, τοιαῦτα ἐπιπέμπει. ἐκεῖνο μέντοι σαφῶς ἐπίσασο, ὡς ὅτ' ἂν ὑπὲρ ἢ ἡμέτερα ἥρως ἀγωνιζομένῳ, ἔς τε τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἐς τὰ ἄλλα, τὰ ἐς τῶν ἄλλων ἤπειρον ἔθνη, ὑπάρξαι πόλεμον ἐς ἐκεῖνον, ὅπῃ θέμις ἡγησάμην ἔγωγε εἶναι. ἐμὲ δέ τι ἐκεῖνος ἀφροσυνῇ μὴ * ξυνεκποίητο, ὡ δίκαιον ἔσεσθαι ἐπιτρέπειν ὑβρίσῃ τοιαύτῃ μέγα φρονεῖν. ἀλλ' ἴθι δὴ ἐπὶ ἢ πόλεμον, μήτε αὐτὸς μαχεσάμενος, ἀλλὰ πόλιν αὐτῶν Σεβάστειαν ἐὰν καθέλῃς, ἱκανῶς τετιμωρημένος ἔσῃ ὑπέρ τε τῶν ἐν τῇ Εὐφράτῃ πόλεως Μελιτινῆς, καὶ ὑπὲρ τῶν ἡγεμόνων, τῶν παρ' ἡμῖν ἐστρατευόντων. Οὕτω μὲν οὖν ἔλαυνε Τεμύρης ὁ Βασιλεὺς ἐπὶ Παιαζίτην, προκαλεσάμενος αὐτὸν ἐκὼν εἰς τὸν πόλεμον. Φασὶ μὲν οὖν τινες, ὡς Τεμύρης, ἐπὶ μὲν τὴν Μελιτινὴν καταβὰς ἐπὶ Σεβάστειαν, καὶ ἑπόμενος καθέλοι τὴν πόλιν ταύτην, τότε δὴ ἀγγελθῆναι παρὰ Παιαζίτην περί τε τῶν ἡγεμόνων, ὡς τε τὴν χώραν αὐτοῦ λυμαίνοιτο, καὶ ἃ τε βατύρα αἰτοῖεν, ἐκ σκηνῶν. μετὰ τοῦτο δὲ αὐτὸν, ἢ λέγεται, βατύρα μὲν, καμήλους δισχιλίους, σκηνὰς δὲ πεντακοσίας, αἷς χρῶνται οἱ Νομάδες, δισχιλίας· καὶ αὐτὸν ἐν τοῖς ναοῖς αὐτῶν ξυμπαραδοῦναι, ὡς Βασιλέα, καὶ ἃ παῖδα αὐτῷ ἐπὶ τὰς Τεμύρεω θύρας εἶναι, καὶ νομίσματα δὲ αὐτῷ ἐς ἣ χώραν αὐτῶν νομίζεσθαι. Ταῦτα δὲ τὰ ἐπὶ αἰτήματα γενέσθαι αὐτῷ, αἰτήμασι Τεμύρην, φασὶ, μετὰ τὴν Σεβαστείας ἅλωσιν. καὶ τότε δὴ καὶ τὸν Παιαζίτην θυμωθέντα μεγάλως, ἐπισκῶπτε ἐκείνῳ τὰ περὶ ἢ γυναῖκα. Τεμύρης μέν τοι ὥρμητο ἐπὶ Παιαζίτην, ὡς τὴν τε χώραν αὐτῶν, ἐν τῇ Ἀσίᾳ καταστρεψόμενος. καὶ ἐς ἢ Εὐρώπην ξυβαπτόμενος, μὴ ἐπισχεῖν πρόπαν ἀναχωρήσας, πρὶν ἐπὶ τοῖς πέρασιν αὐτῆς γένηται. ἐς τε ἐπ' Ὠκεανὸν ἐλαύνοντα, ἢ περὶ τὰς Ἡρακλείους στήλας, ἔνθα ἐπύθετο πορθμὸν, ὡς βραχύτατον, διείργειν τήνδε Εὐρώπην, καὶ Λιβύην. ὅθεν ἐς τὴν Λιβύην περαιούμενος, καὶ ταύτην τῆς οἰκουμένης * χώρας οἱ ὑπαγομένῳ, ἐπ' εἶσαν ἐντεῦθεν νομίζεσθαι. Ταῦτα μέν τοι Τεμύρης ἐπενόησε μεγάλα, ἐς τύχην μᾶλλον τοῦ ἐκὼν Θεοῦ δεδομένην, ἀφορῶντα. Παιαζίτης δὲ ἄρα ἐλογίζετο ἐπιόντα ἀμύνεσθαι, ἀπό τε τῶν παλαιῶν συμβαλλόμενος, ὡς οὐδέποτε τῆς γε Εὐρώπης, οἱ τῆς Ἀσίας βασιλῆς, ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις περιγένοιντο πώποτε, ἀλλά καὶ ἐρημίην ἐπὶ ἢ Ἀσίαν, καὶ τε βασιλεῖ ἀχρεῖσθαι τὸν τῆς Ἀσίας ἡγουμένους. Ταῦτα ξυνεκπαίμιος, μέγα τι ἐφρόνει, καὶ φέτο ἐν βραχεῖ πολέμῳ ἅμα καθαιρήσειν τὴν Τεμύρεω Βασιλείαν. ἐνταῦθα δὲ γενομένῳ

* ἀναγκάζω

* ἐπιτάμνω

* ξυνεκποίητο

Ed. ut in c.

* χώραν

μοι, ϗ τὰν ἐπὶ Παιαζίτην πρώτην τε ϗ δευτέραν Τεμύρεω Βασιλέως, ϗ πῶτον ἐ χρόνον γενομένων, ϕαντασθῆναι, ἐπεὶ λογίζεσθαι, ὡς ἐπὶ μέγα ἀφίκοιτο δυνάμεως τὰ τῶ Τύρκων πράγματα, παρέχοιτ' ἂν εἰς ἐ ἐπείρας ἀναῤῥιφῆναι, μὴ ὕπω παραχρῆμα ἐπιδιδόντος. ἀνεκόπτετο ὑπὸ Τεμύρεω βασιλέως. Οὗτος γὸ ἂν δίχα γενομένης ἐ βασιλείας Οσμανίδων, ϗ ἐπὶ ϕορὰν σφίσι καθισταμένων, ἐρθύρετο ὑπ' ἀλλήλων τὰ πράγματα αὐτῶν, ὀλίθρου μέγιστον δὴ τῷ μηδέπω ποτὲ ἐπεσηκότα, ὡς μετὰ τὸν τελευτὸν ἐ Παιαζίτεω, συνελαύνεσθαι γενέσθαι ἐς τὰς παῖδας, ἀλλήλοις διαφερομένας, ϗ ἐ χώραν ὑπ' ἀλλήλων δηωμένην, ξυμφορὰν τῷ γένει * ἐπενεγκεῖν, ὅσῳ δὲ βαρυτέρῳ, ϗ χαλεπωτέρῳ. τοῦ δὲ ἐς ὑπερφυᾶ δύναμιν ἀφικόμενος ὑπὸ ἐ Θεῦ, ἐγένετο Παιαζίτης σωφρονισθῆναι, ὡς τι ἐπὶ τὸν βασιλείαν μεγάλα φρονεῖν. Οθεν Βασιλεὺς Τεμύρης ὁρμώμενος, ἐπὶ τὰ τῆς Ασίας ἀφίκετο πράγματα, ϗ ἐπὶ ἐ ἐ Σεμαρχάνδης βασιλείαν κατέστη, τῆδέ μοι διεξιόντι ἐπίδηλα γένοιτο. λέγεται μὲν κολλαχῆ τῶν ἀπ' ἐλαχίστου ὁρμώμενον κατὰ ἐ Ασίαν, ἐπὶ μέγα χωρῆσαι δυνάμεως.

A Cum huc uſque ſermonis ſerie ſim tractus, cogitemque primam & ſecundam Temiris regis expeditionem, nec non mala quæ illis temporibus contigere, cogitatio ſubit, Turcorum res incredibile incrementum aſſumere potuiſſe, ſi verſus Occidentem ire cupientes, non inhibiti fuiſſent a rege Temire. Nec enim, ſi ſeditione regnum Otomanidarum arſiſſet, & mutuis diſcordiis ipſi inter ſe concertaſſent, in adeo grave exitium res vergere potuiſſent, ut contigiſſe conſtat defuncto Pajazite, cum ejus filii fœde inter ſe contenderent, regionemque invicem vaſtarent: unde maximam & graviſſimam Turcorum genti calamitatem invexere. Nunc autem cum ad auguſtiſſimam dignitatem a Deo Pajazites fuerit evectus, contigit ut aliquantulum moleſtiarum experiretur, quo magis tandem modeſtiæ memor eſſet. Propterea enim ad Aſiæ regnum emerſit rex Temires, & Semarchandæ regno potitus eſt. quæ ſingula ut evenerunt, me commemorante accipietis. Fama eſt, hunc virum ab minimis & perobſcuris principiis profectum, magnam ſibi potentiam in Aſia peperiſſe. *Edit. Pariſ. pag. 57.*

* ἐπιπόνων R. ut in c. 8

Edit. Paris. pag. 58.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ.

LAONICI

CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS

HISTORIARUM

DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER TERTIUS.

TEMIRIS expeditio prima, adversus Sebastiam Cappadociæ urbem opulentam suscepta est. Nam cum accepisset Pajazitem parum pacato esse animo erga duces Asiæ, Turcorum genere natos: nec voluisse cum his in gratiam redire, postquam eos omnes suis fortunis expulisset: præterea cum sæpius legatis missis, nihil æqui impetrare posset, verum audiret istum usque contumelias sonare: haud cunctandum ratus, bello Sebastiam adortus est. Primordia autem regni hæc erant, videlicet ut bellum gerens Pajazitem domaret, reliquos vero metu perculsos in ditionem redigeret: nec prius bello abstineret, quam totius Asiæ dominium aquisivisset: quæ quidem omnia accidisse cognovimus. Hic Temires fuit filius Sangalis viri privatam vitam agentis: cui, ubi duxit uxorem, tale quid accidisse comperimus. Temires cum esset adultus, jamque per ætatem isti officio idoneus foret, deferentibus oppidanis, oppidanorum equorum curam nactus est. Tandem in colloquium veniens cum reliquis istius regionis pastoribus, effecit ut inter se conjurarent, se velle furtis colligere opes, & deinde ad aliam confugere regionem. Temires cum furandi foret peritissimus, plurimos equos, & jumentorum ovium-que multitudinem immensam nactus est: neque quicquam integri aut satis sani in isto homine erat. Ferunt, eum quondam, ut pecoris stabulum intrare posset, conscendisse murum: animadvertentemque se esse visum a patrefamilias, desiliisse in terram (solent enim homines in ista regione jumenta & pecora muris circumdare altissimis, quæ difficulter ascendi possint) quo casu fregisse cros, & hinc claudicationem contraxisse. Nec desunt qui perhibent, eum fortiter pugnam cientem, vulnere in pedem accepto, claudicare cœpisse. Prælio autem facto cum finitimis, profecti sunt pastores, qui ab initio convenerant, duce Temire, contra hostes, rapientes quæcumque casus obtulisset. Consilium dedit, ut caperent locum latrociniis & furtis commodum, in quem quasi in munimentum tutissimum sese receptarent. Hinc pro-

p. 59. Temerlanis origo.

ΑΤΕΜΗΡΕΩ μὲν τοι ἡ πρώτη ἔλασις ἐγένετο ἐπὶ Σεβάστειαν, πόλιν τῆς Καππαδοκίας εὐδαίμονα. ὡς δὲ ἐπύθετο, οὐδὲν ὑγιὲς Παιαζίτην εἶναι, ἐς τε ἐπὶ τοῖς τῆς Ἀσίας ἡγεμόσιν Τούρκοις, καὶ ἐς τὰ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας Μάγγλους, ὡς ἡ χώρα σύμπασα ἀφειδήμους ἐξήλασεν. ὡς δὲ δὴ ἐπεπέμποντο αὐτῷ ἐπὶ πλέον πρεσβεῖαι, οὐ ἐπείθετο αὐτῷ, ἀλλ' ἐώρα τε ἐς πολλά τε ἄλλα καὶ βλάσφημα ἐξεπεπυσμένον, παρεσκεύάζετο ἐλαύνειν ἐπὶ Σεβάστειαν. ἀρχὴ δὲ αὐτῷ, ἔτι ἐπὶ τῇ ἀρχῇ πάροδος, καὶ ὡς τὰ μὲν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ αὐτοδούλους, δίκη τὸ ἀμφ' αὐτῇ, ξύμπασαν ὑπηγάγετο ἑαυτῷ τῆς Ἀσίας, ὧδε αὐτῷ ξυμβῆναι ἡμῖν δόκιμα. ἔτος μὲν δὴ ὁ Τεμήρης ἐγένετο παρεὶς Σαγγάλιον, ἀνδρὸς ἰδιώτου. ὃς ἐπείτε ἠγάγετο γυναῖκα αὐτῷ, λέγεται ξυμβῆναι αὐτῷ τοιόνδε, ὡς * ἐγένετο Τεμήρης, τοῦ τε πόλεως φορβῆς ἐπιτετραμμένος, ἱπποφορβός τε ἦν, καὶ τοῖς τε περὶ αὐτὰ δὴ τὰ χωρία τὰς φορβὰς ἐπιτεσσμένοις, σωμῶν τε ἐξηλιγμένος, σωιδέτο αὐτοῖς, ὡς ὑπὸ κλοπῆς σφίσιν, οἷ δύνανται χρημάτων κτῆσιν ποιεῖσθαι, ἐπ' ἄλλης ἴασι χώρας· καὶ δεινὸς κλέπτειν γενόμενος ἵππους τε ἐξ ὑποζυγίας, καὶ προβάτων πλῆθος ἐδηλήσατο, ὧδε ὑγιὲς οὐδὲν αὐτῷ τὸ παράπαν, καί ποτε ἐπὶ μάνδρας λέγεται ἀναβῆναι, καὶ ὀρθίους ὑπὸ τοῦ δέους τοὺς οἴκου, ἄλλεσθαι δὲ ἅλμα μέγιστον, ἀπὸ τοῦ τείχους ἐς μάνδρας ἐς τὸν γῆν. τά τε ὑποζύγια ἐξ ἀτίμου, ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ, περιβάλλεται τείχει, ὡς μέγιστα εἶναι, καὶ μὴ ἀναβῆναι δύνασθαι. ὡς δὲ ἤλατο, ἐπιτρίβῃ τε αὐτῷ τὸν πόδα, καὶ χωλὸν γενέσθαι τὸ ὀπὸ τοῦδε. Λέγεται μὲν οὖν, ὡς μαχόμενον πληγῆναι τὸν πόδα, καὶ χωλεύσαι ἐκεῖθεν τὸ ἐντεῦθεν. Μάχας δὲ γενομένης πρὸς τοὺς περιοίκους, ἐλαύνοντα αὐτὸν τε ἅμα, καὶ οἱ συνέδραμον τῇ ἀρχῇ τῷ ἵππων φορβῇ, οἴχεσθαι ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἐντεῦθεν προσλαβόμενον, ὅτῳ ἂν περιτύχοι, καὶ ἀναπείθοντα κατοικεῖν χώραν τε τῷ ἐρυμνῷ, καὶ ὡς ἐν ἐπιτηδείῳ ἔχειν πρὸς λῃστείαν. ἐντεῦθεν δὲ ὁρμώμενον, λῃστεύειν τοὺς διὰτας, καὶ κατακείνειν ἀφειδῶς.

* γρ. in uno, δὲ in al. ως in c.

καὶ χρήματα ἐπικτησάμενον, ἵππους τε προσκτήσασθαι αὐτῷ ἄλλους τε δυὸ, ἕ ἄνδρε δύο, Χαϊδάρην τε, καὶ Μυρξίλαν. Τὸ γένος, ᾧ δὴ λέγεται γενέσθαι πάντα, Μασαγέται. πάντα δὲ ἐκαπέρᾳ προχράμενον, περιτυχὼν τε τοῖς πολεμίοις, λαΐζομένους τὴν χώραν. καὶ ξυλάμβανον, ἐπιξυλθεῖν ἀφθόητα τοῖς ἱππόδρομος τῶν ἑαυτοῦ· τῆς δὲ φήμης ἐπὶ τὴν πόλιν ἐλθούσης, ἐπιτρέψαι τε αὐτῷ στρατιωτῶν μοῖραν ἐκ ὀλίγων, καὶ χρήματα, ὅς τε θεραπεύων τοὺς στρατιώτας. καὶ δὴ τὸν δοὺς τῶδε ἐπιτέραπται τὴν σὺν αὐτῷ στρατιὰν, καὶ ἐξορμήσαντα, ἀμφὶ τὴν πολεμίαν ἔχειν χώρην, ἀνδράποδά τε, καὶ ὑποζύγια, ὡς πλεῖστα ἐπάγοντα εἰς τὴν πόλιν. τὸν δὲ βασιλέα Μασαγετῶν ἐπειδόντα τάχιστα εἰς τὴν Τεμύρην, ἀξιοῦντα παρ' ἑαυτῷ τιμῆς τῆς μεγίστης, καὶ στρατηγὸν ἀποδεδειχέναι ξυμπάσης ἤδη τῆς ὑπ' αὐτῷ στρατιᾶς. καὶ ἐστῶθεν δὴ δρόμως τε ἀνύσαι μεγίστως τὴν πώποτε γενομένην σὺν τῇ στρατιᾷ. ὡς τε καταλαμβάνειν τοὺς πολεμίους, ἄφνω ἐπιπίπτοντα αὐτοῖς, καὶ λαθόητα τὴν ἐκείνων στρατόν. καὶ δὴ καὶ εἰς χῶρας ἐλθόντα τοῖς ἑαυτοῦ, φασὶν αὐτὸν μαχεσάμενον τρέψασθαι, καὶ ἐπιδιώκοντα, ἐλάσαι τε ἐς Βαβυλῶνα, τὴν Παγδάτιν ὑπὸ καλεύμενον, καὶ πολιορκοῦντα, μεταπέμψασθαι τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην Βασιλέα. μετὰ δὲ ταῦτα, οὐ πολλῷ χρόνῳ, τελευτήσαντος τοῦ Βασιλέως, γῆμαί τε τὴν γυναῖκα τὴν Διαπόν αὐτοῦ, καὶ ἐς τὴν βασιλείαν καταστῆναι· ὡς δὲ ἐς τὴν Βασιλείαν ἀφίκετο, ἐπιὼν τὸ, τε Παγδάτι, καὶ τὸ Σαμαρχάνδι ἐπολέμει. καὶ ἐ πολλῷ ὕστερον, ὡς ἔξοδον ποιησάμενοι οἱ τῆς πόλεως, ὀλίγον πλέον ἔχον, ἀλλ' ἐπημένοι ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν, καὶ ἐπολιορκοῦντο, προσχώρησαν αὐτῷ καθ' ὁμολογίαν, ὡς ἐπὶ τῷ τὸν Σεμαρχάνδης ἀρχὴν παραγένηται, ἀποδόσιος σὺν θήμασιν, τοῖς ἐν τῇ Βαβυλῶνι, αὐτὸ Χαϊδάρῃ ἐς τοῦτο χρησάμενον ὑπηρέτῃ. τὸν μὲν τοι Μυρξίλαν, ἄνδρα ἐπιτήδειόν τε ἄμα, καὶ συγκρίναντα τὸν Τεμύρην, θυμοῦ κατέχειν ἐμφερόμενον ἐφ' ὅ, τι ἂν ἐγκύρσειε, μὴ προσήκειν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, ἐξηγεῖσθαί τε αὐτῷ τὴν ἐς τὰ Συρίτια Τεμύρῃ ἐπαγωγήν. τῷ τε δὴ στρατιὰν αὐτῶν ξύμπασαν Μύρξῃ ὑπεστῆσαι, ἐπιδιδόμενος ὁ Τεμύρης, ἐς τὰ δεκάρχας καὶ λοχαγίας, ἕ δὴ καὶ ἐνωμοτίας, τὴν δεκάρχῳ παραγγύην δίαιταν παρεχόμενον, τοῖς μετ' αὐτὸν στρατιώταις, παρεῖναι αὐτίκα τῷ λοχαγῷ, ἢ ταχίστῳ παρεχόμενον τοῖς στρατιώτας, ἐπειδὰν παραγγέλῃ, τοῖς δὲ αὖ παραγενομένοις τῷ ἑπτάρχῃ, γενομένοις δὲ ἐς τὰ Συρίτια, ὑδένα λείπεσθαι, ὅστις μὴ οὐκ χῶρος αὐτῷ, ἀποδεδειγμένος, καὶ τῷ τὰ ἀγοραὶ ἐπιτίζεσθαι ἐκέλευε, καὶ τὰ διδόμενα ἐπὶ τὴν λοιπὴν στρατόπεδα. εἶναι δὲ τοὺς τε ἄρχοντας αὐτῶν ἑκάστους θαμὰ, ἐπὶ τὰ ὑπὸ τῶν μεγάλων στρατηγῶν παραγγελόμενα, ὡς τε ξυμβαίνειν κατασκόπων οὐδένα ἐς τὸ Τεμύρου στρατόπεδον, λελυθέναι πώποτε, ὑπ' ξένου, ὃς ἂν παρὰν τυγχάνοι τὴν στρατιάν. τὸν δὲ αὖ ἀνδρὶ ἑτέρῳ ἐπιτετράφθαι, καταλύειν παρ' ἑαυτῷ τοὺς ξένους, οἳ τυγχάνοιεν παραγενόμενοι ἐς τὸ στρατόπεδον, εἶναι δόμους. ὡς τε τέλματι ἕ μεγάλῳ Βασιλέως κινεῖσθαι πάντα δὲ τὸν στρατὸν, ἐφ' ὅ, τι ἂν γένοιτο, καὶ ἐκεῖνα δὲ ἄγοντος τὰ πάντα, ἐφ' ἑνὶ συνθήματι εἶναι αὐτίκα ἐν τάχει παραγενόμενος, ἐπὶ τῷ χεῖρα καθίσασθαι αὐτίκα μάλα τοῦτο. ἑσπέρας δὲ γενομένης, ἑκάστῳ τὸ συνθημα

A fectus, latrocinando crudeliter graſsatus eſt in prætereuntes, nulli parcere ſtatuens. Corradens autem magnam pecuniæ vim ex iſtiuſmodi latrociniis, alios viros duos in ſocietatem pellexit, Chaldarem & Myrxiem, quos Maſsagetas fuiſse accepimus. Quibus Temires adjutus, irruit in hoſtes regionem deprædantes, eos fugavit, hoſtium equitatum univerſum perimens. Fama hujus ut in urbem delata eſt, cives non modicam manum ei tradiderunt, addentes etiam pecuniam, qua militum animos conciliare poſſet. Deinde in hunc modum inſtructus, ſuos confirmans & incitans, in hoſtium regione verſatus eſt, mancipia & jumenta plurima mittens in urbem, quæ hoſti extorſerat. Rex Maſsagetarum explorata viri virtute, cum in maximo honore habuit. Nam imperatorem declaravit, univerſoſque ſuos exercitus ei commiſit, qui acceptis copiis regis, mirabili celeritate uſus eſt in devincendis hoſtibus, ſubito in eos incidens, atque temporis momento omnes perdens. Temires, ubi ad manus ventum erat, hoſtes terga vertere coegit: ipſeque fugientes inſequutus, compulit in Babylonem Pogdatim nuncupatam, quam obſidione cingens, dominum ſuum regem accerſivit. Dehinc tempore modico interjecto, rex mortuus eſt: ejuſque uxorem viduam connubio ſibi junxit Temires, regnique regimen fortitus eſt. Cum aurem jam pro rege ſe gereret, Pogda-
C tim & Semarchandam oppugnavit. Nec multo poſt cum oppidani in militum ſtationes excurrerent, nec vincerent, verum vincerentur, reverſi in urbem graviſſima obſidione affligebantur. Quam cum tolerare amplius non poſſent, pactionibus intercedentibus ſe Temiri dediderunt. Cum in poteſtatem veniſſet Semarchanda, proditionis conſilia iniit cum iis qui erant in Babylone, uſus ad eam rem miniſtro Chaldare. Myrxes vir extitit æqui ſtudioſiſſimus: adhortabaturque Temirem, ut iram ſupprimeret, nec ad rem conferre pararet quæ ipſa diſtaret. Non ipſi convenire imperium Babylonis. Hinc etiam Temirem edocuit Syſſitiorum rationem. Nam univerſum ſuum exercitum ſecernens Temires
D in decumas & manipulos & cohortes, jubebat decurionem præbentem ſuis alimenta, continuo, quandocumque uſus poſtularet, præſto eſſe cum ſuis militibus, eoſque manipulorum duci tradere. Hos præterea volebat, ubi additi fuiſſent manipulorum duci, ſuo parere ſingulos ductori. Cum veniſſent in Syſſitia, nullus erat cui non eſſet locus deſignatus. Cibum mercari juſſit in reliquum exercitum, juxta ea quæ communi conſenſu decreta fuerant. Imperavit, ut ſinguli duces minores frequenter, ſicut præciperent majores duces, ſuos monerent, ne eos otio torpeſcere ſinerent. Hinc contigit ut nullus explorator, vel peregrinus aliquis, clam in Temiris caſtra pe-
E netrare, & in iiſdem morari poſſet. Ordinavit virum, cui hoc negotii impoſuit, ut peregrinos, ſi qua re indigerent, advenientes hoſpitio exciperet. Quapropter hæc diligens diſciplina effecit, ut univerſus iſte exercitus ad nutum & arbitrium regis, quocumque vellet, facile moveretur: eoque ducente exciti, uno ſigno confeſtim advolarent, parati ſe regi utendos ſdare quacumque in re voluiſſet. Ve-

Chaldares & Myrxies Temiris ſocii.

Edit. Pariſ. pag. 60.

Pogdates, Baldæe, quæ & Babylon, obſidetur, capitur.

Temirianes uxorem ducit.

Semarchandæ deditio.

Diſciplina militaris Tamerlani.

Syſſitia.

Proditio cavenda in exercitu.

spera appetente, accipientes signum a duce suo magno, singuli maturant iter ad tentoria, & ad contubernales suos. Ubi autem milites in tentoria sua se receperunt, vigiles ad hoc creati in castris oberrant, si quem inveniant extra tentoria morari. Si talis occurrerit, eum capientes, supplicio capitali subdunt. Si autem quis explorator accesserit in castra, is, ut cui nullus sit ascriptus locus, extra tentoria cubare cogitur. proinde rerum omnium ignarus, dubiusque quo se vertat, continuo a vigilibus in vincula ducitur. Hic modus & hæc est forma Syssitiorum regis. Chaidares regis amicus laborumque socius, ei admodum diligenter in necessariis ministrare novit. Regem quoque incitare numquam destitit, ut bella aggrederetur plurima, ne otio & quiete corrumperetur. Ajunt Myrxiem, antequam Temires ad Semarchandæ regnum evasisset, tale quippiam fecisse. Cum Temires cum suis oberraret, latrociniis gaudens, accidit ut familiares Myrxiis de felice rerum Temiris successu differerent, eoque tandem venirent, ut dicerent, eum brevi etiam Semarchandæ regnum consequuturum. At Myrxies respondit: Regnum Semarchandæ firmius est quam ut occupari possit a latrone, & privato homine. Sin autem aliquando contigerit, ut Semarchandæ regno iste potiatur, precor non amplius superstes maneam, sed confestim ut mendax obtruncer. Hæc quidem serio, non joco loquutus est. Nec tamen satis prosperum sermo ille habuit eventum. Deinde tempore interposito, cum urbis regimen Temires esset adeptus, honores majores Myrxies quam Chaidares apud regem invenit. Hinc commotus Chaidares, dixisse fertur: Tempus jam esse, ut sermo ille quem loquutus fuerat Myrxies, ad rem conferatur. extare enim ejus sermonis testes plurimos. Ut igitur sermo ille effectum sortiretur, Myrxiem capitali supplicio subdi jussit Temires, in memoriam redigens se natum esse Semarchandæ regnum, ipsumque falsum esse animo, proinde mortis reum teneri. Dubitabat autem quo pacto eum mori cogeret, qui olim regi privato adhuc dextram societatis dedisset, ne pactis contravenire videretur. Orationem igitur hujusmodi cum Mirxie habuit. Haud arbitror latere cos, o Myrxies, vosque duo, & reliqui omnes, quibus artibus imperium auxerimus. Duo illa semper summa diligentia sectati sumus, dum nobis regnum ampl.ssimum pararemus, nempe studium vehemens in rebus gerendis, & ut bona fide coleremus pacta, quæ cum amicis hostibusque fecissemus. Nec solum juramento, verum & sermone declaravimus, nos concordiam cum iis agitare, quasi nihil ubique terrarum & tutius armisque omnibus firmius in vita humana inveniri possit, quam concordiam amplecti, nec ab amicis dissentire, nunc hoc, nunc aliud sequi consilium proponentes: siquidem sæpe commemoravimus, nos illo solo Dei Imaginem repræsentare. Si autem quis mortalium nihil sani umquam dixerit, quomodo si quid facere aggrediatur, ei bona obvenient? Meministine, meam cum prehenderes manum, te dicere: Si Semarchandæ nanciscerer regnum, paratum te esse oppetere mortem? Hæc igitur, cum sub multis testibus ea pronun-

Michiavellides remittari in Aciuto.

Edit. Paris. pag. 61.

Myrxiæ vox temere emissa exitialis.

Fides & pactorum sanctitas.

Princeps quatenus Dei imago. p. 62.

Fides data, vel mortis redimenda.

λαμβάνεσθαι τῶν στρατιωτῶν, ὑπὸ τῷ μεγάλῳ ἡγεμόνος, ἐς τὰ σκηνώματα ἑαυτῶν ἕκαστον, ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν σκηνώματα, ἐς τὰς συνήθεις ἑστίας. γενομένων δὲ ταῖς σκηναῖς τῶν στρατιωτῶν, τοὺς φύλακας περιοδεύειν τὸ στρατόπεδον, εἴ τινα τόπον ἴδοιεν * ἐκτὸς τῶν σκηνῶν γενόμενον, τοῦτον λαβόντες ἐτιμωρεῖτο. εἰ δέ τις κατάσκοπος παρὼν τύχοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ, οὐκ ἔχων ὅπου βαίνοιτο, λελεῖσθαι ἐκτὸς τῶν σκηνῶν, καὶ ὅπως αὐτίκα ἁλίσκεσθαι. Ταῦτῃ μὲν δὴ λέγεται γίνεσθαι τὰ Τεμήρῳ Συνήθεια. Χαϊδάρῃ δὲ τὸν γε ἑταῖρον αὐτῷ, ἐξιόν τε ἐς τὸ ὑπηρετεῖν αὐτῷ τὰ δέοντα γεγονέναι, ἐστρωμένον τε αὐτῷ Βασιλέα ἐπὶ τὰς πολέμους, μεδαμῇ ἐς ῥᾳθυμίαν * τρεπόμενον. λέγουσι δὲ Μυρξίνῃ, ἐπειπεῖν τινα ῥᾴδιον εἶναι τὸν Σεμαρχάνδης Βασιλείαν, διαχρήσασθαι τρόπῳ τοιῷδε. ἐπί τε συνὼν τύχοι ἅμα περὶ τὸν Τεμήρην, λῃστής τε καθεσταμένος, καὶ ἐχρηματίζετο ἀφελόμενον ἐπ' ἀτυχήματι τοῦ ἑταίρου, καὶ ἀναμιζόντων Τεμήρῃ, ὡς ἐς βραχεῖ ἤδη ἐς τὰ Σεμαρχάνδης Βασίλεια παρεσομένου. ὑπολαβὼν ὁ Μυρξίης, ἀλλ' ὦ τὰν ἑῷ, τοιαῦτα ἐπὶ τὰ Σεμαρχάνδης Βασίλεια, ὡς τε οὐκ ἄνευ χειρωθῆναι ὑπὸ Τεμήρεω, ἀνδρὸς λῃστῆ καὶ ἰδιώτεω. εἰ δ' ἔν ποτε τοῦτο αὐτὸ γενέσθαι, ὡς τε ἐπὶ τὰ Σεμαρχάνδης ἀρχὴν παρίοιμι, μὴ ἔτι περιῶν ἀγγελοίμην, ἀλλὰ πεθοίμην αὐτίκα ἐνθεσμίως. Ταῦτα μὲν σοφὴ ἐπὶ κεῖ ὑποδεικνύναι, σωτυχίῃ δέ τινι οὐκ ἀγαθῇ χρήσασθαι ἐς τὸ ἀποφθέγμα· χρόνῳ δὲ ὑστερημένου, ὡς ἐς τὰ ἀρχὴν παρῆλθε τῆς πόλεως, τιμῆσαι μὲν ἀρετῆς ἕνεκα ὑπὲρ τὰ Χαϊδάρην. φάσκοντα δὲ αὐτῷ, ὡς ἐκεῖνο δὴ τὸ ἔπος ἐπὶ μαρτύρων ἄλλων εἰρημένον αὐτῷ, δεῖν μεταδιώκειν. ὅπερ διώκοντες ὑπολαβεῖν ἑαυτὸν θανάτῳ, ἀναμιμνήσκων ὡς εἶπεν τὰ Σεμαρχάνδης Βασίλεια παραγένοιτο, ψευδεῖν τε αὐτὸς τῆς γνώμης, ἕτοιμος εἶναι τὸν θάνατον ὑπὸ Τεμήρεω. διαπορεῖν τε ὅπως ἂν αὐτῷ διαπράξαιτο τὴν δεξιὰν παραχόντι τῷ Βασιλεῖ, ἰδιώτῃ τόπε ὄντι, μὴ παραβῆναι τὴν σωθεῖσαν· ἔλεγε δὲ πρὸς Μυρξίνην τοιάδε. Οἶσθα δοῖμαι, ὦ Μυρξίη, δύο τε, καὶ σύμπαντες οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἐπὶ τοῖσδε τὴν ἀρχὴν τὰ πράγματα * προηγάγομεν. δύο τούτων ὡς μάλιστα ἡμῖν ἐπιβεβαιωσάμενοι, ἐπὶ τὴν Βασιλείαν παρείμεν, ἀποδοῦναί τε ἅμα, ὡς οἷόν τε μεταδιώκοντες, καὶ ἐμπεδοῦντες ἡμῖν ὅ, τι ἂν σωθείημεν τοῖς τε ἐκπεδίοις, καὶ ἑκατέροις οὐχ ὅπως δὴ ἔρεω, ἀλλὰ καὶ λέγω ἐψηφισμένοι ὧνπερ αὐτοῖς. Ὡς ἰδὲν ἔτι οὐδαμῇ ἂν ἀσφαλέστερον, οὐδὲ ἐχυρώτερον, * ἔρυμά τι καὶ ὅπλων, ἐς τὸν βίον τόνδε, ἀνθρώπῳ συμφώνῳ τε εἶναι ἐς τὰ πάντα, καὶ μὴ διαφωνεῖν φρονεῖν ἄλλοτε ἄλλως· Ἐπειδὴ πολλάκις ἐρεῖν τούτῳ μόνῳ ἔχειν ὁμοιότητα τῷ Θεῷ, ὅτου δ' ἂν τῶν ἀνθρώπων, μηδὲν ὑγιὲς εἶναι λέγοντος, πῶς ἂν δὴ πράττοιτο δ' γένοιτ' ἂν πώποτε αὖ τῷ. Μίμνησο δὲ ὡς ἐμοῦ τῆς δεξιᾶς λαβόμενος, ἑφὴν πεθέναι ἕτοιμος εἶναι, εἰ ἐπὶ τὰ Βασίλεια πάρειμι. καὶ ἐπὶ μαρτύρων δὲ τοῦτό σοι εἰρημένον σωθῆναι. Ὥρα δὲ σοι πάντ' ἐκπεπλῆσθαι, καὶ τὴν δεξιὰν τὴν ἡμετέραν δεδυσα-

* ἐκτὸς

* τρεπόμενον. Reg. in contr.

* ἐρυμάτων

λύεσθαι τῆς συνθήκης. Μυρξίης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε. Ἀλλ' ὅπως μὲν, ὦ Βασιλεῦ, ἐπὶ τοῦδε τοῦ ἀρχοῦ, ὅπως σοι γένοιτο, καὶ σὺ οἶδα· καὶ πάντες οὗτοι οἱ συμπάρεσται σωίσουσι, καὶ ὡς πάντα τὰ ἐχθρὰ ὑποδύσομαι, ὅς τι σοὶ δοκέει γενέσθαι ὀτιοῦν· καὶ τραύματα δὲ ἔστιν ἰδεῖν ὅσα λαβών, ὑπὲρ σέο τοῦτο ὑπολογιζόμενος δεινὸν μὴ χαρίζεσθαι· εἰ δὲ ἔστιν ὀτιοῦν ἡμῖν ἐγκαλέον, οὐκ ἀγαθὴ τύχη δίκαιόν μὴ χαρίζεσθαι τοῖς ἐπιτηδείοις, ὑφ' ὧν μεγάλα δὴ πεπονθὼς εἶης; ἐκεῖνο δὲ, Βασιλεῦ, ἰδιώτῃ μὲν ὄντι ἀνθρώπῳ, οὐ πάνυ τι ἐμποδὼν τὸν ἑαυτοῦ βίον. Ἐπειδὰν δέ σοι τὸ ἄρχειν ἐπὶρρως ἀφίκηται, τότε δὴ οὐθεμιτὸν ἢ παραβῆναι εἶτε συνήθετο. καὶ ἡμῖν ὁ Θεὸς πολλὰ ἀγαθὰ παρέχεται, ἢν τὸ συγγνώμην ἔχειν τοῖς ἐξαμαρτάνουσιν ἐς ἡμᾶς ὀτιοῦν. ὡς δὲ μοὶ καὶ τοῦτο παραπεμπόμενος χαρίσαιο τὴν ἁμαρτίαν, ἢν πλείω πίστιν σοι γένοιτο ἀγαθά. Ταῦτα λέγων, οὐκ ἐπείθε, φάσκοντα δεῖν συγγνώμην ἔχειν, οἷς ἂν μὴ ἑκούσιά ᾖ τὰ ἁμαρτήματα, πῶς δ' ἂν σώζοιτο αὐτῷ ἡ τύχη, μὴ τὸν ἀντίπαλον διωσαμένῃ; Ταῦτα εἰπὼν, τὸν Μυρξίην διέχρησατο, καὶ ἐπένθει αὐτὸν δημοσίᾳ ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον, θάψας βασιλικῶς. Μετὰ δὴ ταῦτα ἐπὶ Τρκανὺς ἐστρατεύετο, ἐς ἣ παύτης θαλάσσας, καὶ ἴδιον τε οὐκ ὀλίγα ἐς ἣ θάλασσαν. Τὴν δὴ Τρκανίαν * ἐνοικοῦσι τὰ παράλια κατεῤῥῴωτο. λέγεται δὲ αὖτη καὶ Κασπία, ἐς ἣ τῶν ἐθνῶν τῶν ἑσπερίων. διήκει δὲ κατὰ μεσημβρίαν, Σάκας δὲ ἔχων, καὶ Καδδουσίους, ἐπὶ σταδίους τρὶς μυρίους, πρὸς ἕω δὲ καὶ βορέην, Μασσαγέτας, γένος ἀλκιμώτατον καὶ ἐν πολέμοις ἐδοκιμακὸς, ἐπὶ σταδίους δισμυρίους μάλιστα. Τοῦτο δὲ τὸ γένος ἐλαύνον ἐπὶ τὴν Περσῶν χώραν, λέγεται καταῤῥαῖμον πολέματα καταχεῖν. ἔστι δὲ καὶ Τεμύρην τὸ γένος τοῦτο γενόμενον τοῖς Μασσαγέτῃσι, ἁρμᾶσθαι ἐπὶ Σεμαρχάνδης ἀρχὸν, καὶ Λασυρίων * χώραν καταῤῥαῖμον ἔχειν. * μέντοι θάλασσαν ταύτην, ὑπὸ ποταμῶν ἐς αὐτὴν οὐκ ὀλίγων ἐκδιδόντων, μεγίστην τε γίνεσθαι, καὶ ἐπὶ πολλοὺς σταδίους δύνειν, ὥσαμεῖ ἐκδιδοῦσαν, ἢ λέγεται, εἰς * ἐκτὸς θάλασσαν. Διώρυχα μέν τοι ἐκπλόμενον ἔγωγε λέγειν τοῦτον δίκαιον, καὶ ἐς * Ἰνδικὴν θάλασσαν ἐκδιδόντα· ἐσπίπτει δὲ * θάλασσα τῆσδε, ἔθνη πολλὰ καὶ ἄλκιμα. καὶ ἰχθύας μὲν φέρει αὕτη ἡ θάλασσα, πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς, φέρει δὲ καὶ ὄστρια, μαργαρίτας ἔχοντα, ὑπὲρ δὲ καὶ ἡ Ἰνδικὴ θάλασσα, καὶ πλοῖα πολλὰ πλεῖ * θάλασσαν ταύτην, παρὰ ἄλλους ἐκπλέοντα, φορτίων πλέα. ἔστι δὲ αὖτη ἡ θάλασσα, πρὸς ἕω μάλιστα τῆς Ἀσίας, ἐς ἣν ἐκδιδοῦ, ἔστι Ἀράξης ποταμὸς μέγιστος, καὶ Χοάσπης πρὸς ἑσπέρην. καὶ ποταμοὶ δὲ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι. Τὰ μέν τοι ἐς τήνδε * θάλασσαν ἔθνη, ὑπὸ Καδδουσίων τε ἄρχεσθαι, πρόθεσθε ἐραμῦ, καὶ τὰς γε φόρους αὐτῇ, ἐς * Καδδουσίων πόλιν, ἴσας ἐκάστῳ ἐπάγειν ἐπὶ πάσι. ὡς δὲ τῆς Τρκανίης ὑπηγάγετο Τεμύρης, καὶ * Βασιλέα πάντων ἀπέλασε, ἐστρατεύετο ἐπὶ Καδδουσίους. Καὶ ἔστι μὲν πολλῷ πλείστῃ στρατιὰ μεγίστη, παρασκευάζοντο ὡς ἀμυνούμενοι, ἢν ἐπὶῃ Τεμύρης. Τεμύρης δὲ ὡς ἤκουσε τοὺς στρατευομένους, πέμπει Καιδάρην ἐπὶ * πόλιν αὐτῶν, ὡς * ἑλόντα * τάχιστα, καὶ πολιορκήσοντα. αὐτὸς δὲ ἐπέμιξε ἐστρατοπεδεύμενος παρεγγυτάτω τῶν Καδδουσίων. ἐνταῦθα δὲ ὡς ἐπύθοντο οἱ Καδδούσιοι τὸν πολέμιον ἐς * πόλιν αὐτῶν ἰόντα, τὰ ἐμπαλιν γενό-

A tiaris, tempus eſt ut conficias, noſtramque dextram iſto pacto liberes. Myrxies, ut diceodi finem fecit rex, talem exorſus eſt orationem: Verum enimvero, o rex, ad hoc imperium ut deveneris, & tu noſti, & omnes quotquot præſto ſunt. Nec etiam horrui ſumma vitæ adire diſcrimina, ut iſtam tibi parares felicitatem. Vulnera videre eſt, quæ accepi dum tibi inſervire & gratificari cupio. At enim ſi quid temere diximus, an non id æquum eſt mihi adverſa fortuna utenti, & amicis, a quibus beneficiis affectus fueris, condonare? Illud autem, o rex, privato homini non admodum impedimento fuerit. Ubi autem alia regni affulſerit forma, tum non fas eſt, ſi quid pactus fueris, irritum facere & tranſgredi. Etiam B Deus plurima nobis bona largitur, ſi in nos delinquentibus veniam dederimus. Si igitur mihi peccati impunitatem conceſſeris, majora a Deo tibi obvenient tandem bona. His dictis, non perſuaſit Temiri, qui reſpondebat: Venia danda eſt erroribus eorum, qui quid præter voluntatem admiſerint. Quo pacto autem fortunam retinere potero propitiam, ſi hoſtem meum non necavero? Hæc ubi loquutus eſt, Myrxiem peremit. Peremptum regaliter ſepelivit, longoque tempore luxit. Poſthæc bellum ſumpſit adverſus Hyrcanos, & contra gentes quæ mare Hyrcanum accolunt: quas omnes perdomuit. Idem mare & Caſpium dicitur, verſus meridiem Saccas habens C accolas, & Caddufios: triginta millibus ſtadiorum verſus Orientem & Septentrionem accolas habens Maſſagetas, genus hominum bellicoſum. Longum eſt viginti millibus ſtadiorum. Maſſagetæ dicuntur profecti eſſe in Perſiam, ibique multas occupaſſe urbes. Ferunt etiam Temirem ex iſto hominum genere ortum, cum Maſſagetis feſtinaſſe, contra Semarchandæ regnum: & debellata Aſſyriorum monarchia, id obtinuiſſe. Mare autem iſtud cum ſit receptaculum multorum & magnorum fluminum, maximum Cyrum nomine eſſe cognovimus: & ad plurima ſtadia excurrit, nullibi in exterius mare, quemadmodum dicitur, ſe fundens. Attamen ego foſſam audivi ex iſto mari progredi, qua in Indicum D mare effunditur. Accolunt mare iſtud gentes plurimæ, & bellicoſæ. Etiam piſces ſuppeditat plurimos, & bonos. Largitur & oſtreas, quæ margaritas habent. Supra hoc mare, Indicum mare viſitur. Naves onerariæ plurimæ navigant vicisſim nunc hoc, nunc illud mare. Mare iſtud verſus Orientem, maxime ea parte qua Aſia eſt, vergit. In hoc ſe effundunt, Araxes fluvius maximus, & Choaſpes verſus Orientem fluens, & alii fluvii plurimi. Gentes quidem illas quæ mari huic adjacent, a Caddufiis regnari, & tributa quotannis in Caddufiorum urbem inferre ajunt. Hos bello appetere inſtituit Temires, ubi devicerat Hyrcanos, ho- E rumque regem e mortalium numero ſubtraxerat. At Caddufii contrahebant copias quam potuere maximas, fortiter repugnaturi accedenti Temiri. Temires, ut didicit Caddufios in armis eſſe, quamprimum Chaidarem mittit oppugnatum ipſorum urbem, & ut eam ſubito caperet. Ipſe autem expectabat rei eventum, quam proxime Caddufiis caſtra ſua locans. Caddufii ut intellexere hoſtem in ipſorum urbem contendere, palantes

Errores venia digni qui.

Caſpium mare, nunc Zabacca.

Sacæ Caddufii, Maſſagetæ.

Ita Pompon. Mela.

Edit. Pariſ. pag. 63.

Temerlanes in Caddufios.

* ἀεσῆ.

* ἐνοῖτα R. ut in c.

nullo ornatu & ipſi in ſuam urbem iter inſtituere. Temires venientes ex inſidiis adoritur: acieque inſtructa eos aggreſſus fudit, fuſoſque inſequens ad urbem uſque tractus, eam, cum aliquanto tempore oppugnaſſet, tandem cepit. His ita peractis, Arabiam bello petere ſtatuit.

Arabes. Arabes genus hominum opulentum magnum, & antiquum, nulli, quantum ad felicitatem attinet, cedens, eſſe certo conſtat: multamque Aſiæ partem occupat, utens mari quod Rubrum nominamus. Eſt autem Arabum regio latiſſima, & ad habitandum omnium Aſiæ regionum pulcherrima. Viri juſtiſſimi, & quantum ad religionem pertinet ſapientiſſimi eam tenent. Creantes regem, non tyrannum, ſed virum æquitatis amantiſſimum, & maxime æqualitatem reſpicientem, eligunt. Arabici regni ſedes eſt urbs juxta mare ſita, quam * vocant, magna, opibuſque vigens. Finitima eſt ea gens Ægypto, & Perſarum Aſſyriorumque regionem attingit. Nam a Colchide, & Pharus regione ad mare quod porrigitur in Cœleſyriam, uſque ad urbem Laodiceam dictam, fuerit iter dierum * viro expedito pedeſtri itinere regionem tranſeunti. Hinc inferioris Aſiæ illam partem ſcimus in Cherſoneſi formam redigi, Arabiamque extra Aſiam relinqui. Eſt autem Arabia plurimis arboribus, palmiſque conſita, & in medio duorum fluminum ſita, ab utroque undique alluitur. Fructus profert ſupra modum tum magnos, tum multiplices. Hinc veteres occaſionem ſumentes, eam Felicem appellavere. Hanc regionem armi inſeſtis aggreſſus eſt Temires, incolis crimini dans operam ſtrenue navatam Caddufiis, cum eos bello ſtatuiſſet domare. Bis conflixit cum Arabum exercitu. Cumque eos victos dare non poſſet, legatos mittens, militibus tributoque, quod quotannis penderent, imperatis, pacem cum eis fecit. Ea tempeſtate, priuſquam in fœdus coirentur, Arabum legati ad Temirem acceſſere, poſcentes ne regionem Herois, qui & ipſi de genere legiſlatoris eſſent, vaſtare pergerent. Huic orationi adjiciebat, ut velint eſſe patres eorum, qui Herois religionem ſectentur. Gens illa non profana, verum ſacra ſanctaque creditur, quia * edidit Mechmecem legiſlatorem, * qui illis ſtipatus ut qui ejus ſuſcepiſſent leges, progreſſus ſit ad Aſiæ imperium, quum Arabes ubique plerumque virtutis oſtenderent facinora. Ajunt, legiſlatorem Mechmecem fuiſſe filium Halis, Arabiam Felicem incolentis. Initio legiſlationis ſuæ nihil vi egit, ſed perſuaſione primum Arabes, deinde Syros cepit. Poſtea in ſuam ſententiam traduxit * Halicm regionis adminiſtratorem, qui cum ipſi ſoret intima familiaritate conjunctus, facile omnes terræ ſuæ incolas Mechmetis leges ſuſcipere coegit. Leges enim iſtæ nihil aliud quam quietem, & numinis quemdam furorem, perpetuamque meditationem continebant. Nam inter cætera lex eſt ut quater diurno tempore Deum adorent: nec ſinant, quocumque tamen incubuerint, ab illa lege ſe avocari. Veneris die omnes uno conſenſu frequentes in templa commeant orationibus operam dantes. Legem habent, quæ edicit, ut nullam Imaginem, neque aliam picturam in templa admittant, precationem ad Deum tranſmittentes. Eli-

Arabia ſitus.

Arabia Felix.

*Edit. Pariſ. pag. 64.

Mahumetis origo circiter annum Chriſti 630.

* regio eorum.

* & cum Homore, qui ejus ſuſceperat leges, ad Aſiæ imperium pervenerunt, magnis editis facinoribus.

* Halies.

Turcorum mores, religio, leges, &c.

μῆνα, ἔστι σφὶ κἀνὶ κόσμῳ ἐς ἣ πόλιν. ἐπιὼν δὲ ἐπιτίθεται αὐτοῖς ἰοῦσιν ἐπὶ τὴν πόλιν, Τεμίρης σὺν τῇ ἑαυτοῦ φαλαγγὶ, καὶ παραγμένας ἐμβαλὼν, ἐτρέψατο, καὶ διώκων ἐπὶ τὴν πόλιν ἤλασεν, καὶ πολιορκήσας ἐπί χρόνον τινὰ, παρεστήσατο. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ Ἀραβίαν. Γένος δὲ Ἄραβες μέγα τε καὶ ἄλβιον, καὶ ἀπὸ τῆς Ἀσίας αὐδενὸς τὰ εἰς εὐδαιμονίαν λειπόμενον, παλαιόν τε ἔν, καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς Ἀσίας ἄριστον, προκρίνωσιν τε τῇ θαλάσσῃ τῇ ἐρυθρᾷ καλουμένῃ. Ἔστι δὲ ἡ χώρα αὕτη μεγίστη τε καὶ κάλλιστα οἰκουμένη, τῆς καὶ τῆς Ἀσίας χωρῶν, φύεται δὲ ὑπὸ ἀνδρῶν δικαιοτάτων, καὶ τὰ εἰς θρησκείαν αὐτῶν σεφεστάτων. καὶ Βασιλέα νομίζουσιν οὐ τύραννον, ἀλλ' ὃς τὸ ἰσοδίκαιον μᾶλλον, καὶ ἀστόργως καθιστάμενον σφίσιν. ἔστι δ' αὐτοῖς βασίλεια ἐν τῇ πόλει τῇ παρὰ τὴν θάλασσαν, καλουμένῃ * μεγάλῃ τε καὶ πλούτῳ ἀφορίρουσα. ὁμορεῖ δὲ τῇ τε Αἰγύπτῳ, & Περσῶν χώρᾳ, καὶ Δατυρίων. Ἀπὸ δὲ Καλχίδος, καὶ Φάρου χώρας, ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐς τὴν κοίλην Συρίαν, ἐς τὴν Λαοδίκειαν καλουμένην πόλιν, ἣν δ' ἂν ὁδὸς ἡμερῶν ἀνδρὶ ὁδίτῃ, πεζῇ διαπερωμένῳ τὴν χώραν, καὶ τὸ ἑσπέριον τῆς κάτω Ἀσίας οὕτω Χερρόνησον γίγνεσθαι, καὶ τὴν τε Ἀραβίαν ἐκτὸς γίνεσθαι τῆς Ἀσίας. Ἔστι δὲ ἡ χώρα αὕτη ἐπίφορος, καὶ δένδρων τε, καὶ φοινίκων πεπληρωμένη, καὶ ἐν μέσῳ δυοῖν ποταμοῖν περίῤῥυτος γινομένη, καρπούς τε ἐκφέρει ὑπερφυεῖς τῷ μεγέθει, καὶ πολλαπλασίους, ὥστε διδύμους ὑπὸ τῶν παλαιοτέρων κεκλῆσθαι ἀνδρῶν. Διὰ ταῦτα ἐπὶ ταύτην δὴ Ἀραβίαν, ὅτι Καδδουσίοις, ἃς αὐτὴ πολεμουμένοις, συνεμάχει, αἰτιασάμενος, ἐστρατεύετο. καὶ δὶς μὲν ὁμαχέσατο τῷ Ἀράβων στρατεύματι. καὶ οὐδ' ὡς ἐδυνήθη βιάσασθαι, μετὰ δὲ ἀμφισβητούμενος, ὡς τε στρατεύσοιτο, καὶ φόρου ἀπαγωγὴν τῷ ἔτει, ὅσον ἂν σφίσιν ἐπιτάττῃ, ἀποδώσειν τε ἐπόμνυτο, * καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῖς Ἀράβων σφίσιν, οἳ δὴ ἀφικόμενοι, προίσχοντό τε τὴν χώραν τὴν ἤρεμον, μὴ διαλατεῖν, καὶ ἰδίαν σφᾶς, ἅτε γένος τε ὂντας τῷ νομοθέτῃ, καὶ πατέρας εἶναι, τῷ ἐς τὸν τοῦ ἥρωος τελούντων θρησκείαν. Νομίζεται δὲ τοῦτο τὸ γένος δικαίως τε καὶ ἁγνὸν, ἔστι τε προπλῶσι ἐκ τῆς χώρας αὐτοῦ Μεχμέτης ὁ νομοθέτης, καὶ τοῦ Ὁμήρῳ τὴν νομοθεσίαν δεξαμένῳ ἐπὶ τὸν τῆς Ἀσίας ἀρχὸν προελαύνοντα, μεγάλα ἀποδεξάμενον ἔργα. Ὁ μὲν τοι νομοθέτης οὗτος ὁ Μεχμέτης, παῖς λέγεται γενέσθαι Ἄλεως, ὑπὸ Ἀραβίας τῆς εὐδαίμονος. ἐκπλήσαντα δὲ τὴν νομοθεσίαν αὐτὸν, ἀρχὴν μὲν τοι μηδὲν βιάζεσθαι, ἀναπείθοντά τε τοὺς Ἄραβας, καὶ Σύρους μετὰ ταῦτα. μετὰ δὲ ταῦτα προσλαβόμενον τὸν Ἄλεω δυνάστην τῆς χώρας, καὶ ἐπιτήδειον αὐτῷ, ὃς μάλιστα ἐπίστατο, προσαγαγέσθαι αὐτῷ ἐς τὴν νομοθεσίαν, ὅτου ἂν ἐπὶν τὸν ἥρωα οἰκουμένης, αἰσίου τε τὴν νομοθεσίαν, ἧς τε τὴν ῥᾳστώνην καὶ τὴν τοῦ θείου βακχείαν μέν τι, σπανίως δὲ ὡς μάλιστα μιλτόν. Νομίζεται δὲ αὐτῷ πεντάκις τῆς ἡμέρας προσεύχεσθαι τῷ Θεῷ, ὑπ' ἀδόνος καλουμένου εἰς ἕκαστα, ὅτε μὲ προσεύχεσθαι. τρὶς τῆς ἡμέρας, καίπερ πάσαις ἐς τὰς ἑαυτῶν ἑστίας προσεύχεσθαι. Νομίζεται μηδετέρωθι, μήτε ἄγαλμα, μήτε ἄλλό τι τῶν γεγραμμένων, προσλαβόμενα σφίσιν ἐς δὲ προσεύχεσθαι ἐς τοὺς ναούς. Ἱερεῖς τε σφίσιν καθίστα-

*in uno hoc lacuna eſt.

πις, ὥστε πρὸ τῦ ναῦ, ἐς πιριοπλώ τινα πύργον πι- A
ποιημένον ἀναβαίνοντα, φροσεύχεθαι τῷ Θιῷ μεγά-
λῃ φωνῇ, ἢ ἀεὶ τὰς νομιζομένας δ' ὠχὰς ποιεῖθαι κι-
κραγότα γεγονότιρον. Ες μὲν δὴ τλὼ φροσωχλὼ
ἀυτῦ τὸ γένος τῦτο ἴσμεν ἐς τὰ μάλιςα ἐσπεπαμένον,
ὡς μηδοτιοῦν ἀυτέναι φροσδιχομένυς. ἐς δὲ τὰ ἄλ-
λα, τάτε ἐς δίαιταν, ἢ ἐς τὸν βίον ἀυτοῖς, ὕτε
κεκολασμένα νομίζεται, ὥς τ μὴ ἐς τὸ τῦ βίυ,
ἡδὺ πολιτεύεθαι. οὕτω τλὼ φύσιν μηδαμῦ βιάζε-
ται. γυναῖκας μὲν γὰ ἄγεθαι, παλλακίδας μέν τοι
ὑπὸ ἀνδραπόδων, ὅσας ἂν ἕκασος οἷός τ ὦν τροφὼ
παρέχεθαι ἐς τὸν βίον. γυναῖκας δὲ κεκριδίας ἀγε-
θαι ἐς τὰς πίστι, καὶ τὰς τε ἀπὸ ἀνδραπόδων
παῖδας νομίζεθαι σφίσιν οὐ γόθους· ἂν δὲ ἀπὸ παλ- B
λακίδων ἐλευθέρων γένωνται σφίσι παῖδες, γόθοι τε
ἀυτοῖς νομίζονται, καὶ ἐκ ἐς τλὼ πατρῷαν ἀυτίαν εἰσ-
έρχονται· ἀνοιῶνται δὲ καὶ τὰς κεκριδίας, ὅσον ἂν τις
βάλοιτο ἐκδιωῶαι τλὼ ἑαυτῦ θυγατέρα. λαμπάδων
δὲ φροσενεγμένων σφίσιν ἐς τοὺς γάμους, ἄγον-
ται τὰς γυναῖκας. ἂν δὲ ἀχθεθεὶη τῇ γυναικὶ
ὁ ἀνὴρ, ἐκείνη τὰ λοιπὰ ἀπὸ τρεῶν ἀπλώων ἀ-
πορρίθαι ἀυτῆς, ὕθ' ἡλωτρίωται τῇ λόγῳ ἡ γυ-
νὴ τῦ ἀνδρός. Νομίζεται δὲ ἀίσχιςον, ἰῶ ἂν
τις ἀποπίμψηται, αὖθις ἀυτὸν ἀγαγέθαι. ἂν
δὲ μὴ ὑπὸ ἑτέρυ μοιχευθῇ, ἐκ ἔξεσιν ἀγαγεῖν.
οἴνῳ δὲ χρῆθαι ἀθέμιτον ἀπαγορεύει τῇ γένει τύ-
τῳ, ὃ μὴ λουσάμενον μὴ ἐξεῖναι ἀυτῷ ἐς τλὼ C
φροσευχλὼ ἰέναι. Δεκατίαν δὲ τινα ἐξελόμενος τῷ
Θιῷ τῦ ἔτυς, ἐς ἡσυχίαν ἀυτὸς φοάγεται, ἐς τεσ-
σαράκοντα καὶ ἑκάτερα ἡμέρας. τῆς μὲν τοι ἡμέρας ὅ-
λης μηδετιοῦν φρσίεθαι, μήτε τροφῆς, μήτε
πόσεως, ἑσπέρας δὲ ὅταν ἄστρα φαίνηται στίζε-
θαι. πάντων δὲ μάλιςα τὸν χρόνον τῦτον μὴ ἐξ-
εῖναι οἴνου πίεθαι τὸ παράπαν. πεπεῖσθαι δὲ
τὸ αἰδοῖον χρῶαι πανταχᾶσιν. Ιησοῦν δὲ Θεῦ
τε Απόςολον γενέθαι νομίζει, καὶ ἐξ ἀγγέλυ τῦ
Γαβριὴλ, καὶ ἐκ τῆς Μαρίας, παρθένυ τε ὕσης,
καὶ μηδενὶ ἀνδρὶ συγγενομένης, γενέσθαι Ιησοῦν,
ἥρωά τινα μείζω ἢ κατὰ ἄνθρωπον. καὶ ἐς τλὼ τε-
λευτλὼ τῦδε τῦ κόσμυ, ἐκεινδὲ ἐς κρίσιν τῷ σφί- D
σι βεβιωμένων, καθιςῶνται οἱ ἄνθρωποι, τὸν γε
Ιησοῦν φασὶν ἄγεθαι διαιτητὴν τῦ κόσμυ. Συὸς
δὲ μὴ ἅπτεθαι θέμις εἶναι, καὶ πάγα ζῶα πάντα
ἐθίουσιν, ἂν μέν τοι ὑπ' σφαγλὼ γένωνται. Θεὸν
μὲν ὧν ἕνα ἑφιςῶσι τῦδε τῦ παντὸς, ὑπηρέτας δὲ
χωρὶς τῶν πυρίνων, ἧ φασι, νόων. πεπομφέναι δὲ
Μεχμέτην ἐς τὰ ἔθνεα, τὰ φρότερον ἐπιπεμφθέν-
σιν ὑπὸ Θεῦ ἐς τλὼ οἰκυμένλω νομοθέτας. κάθαρ-
σιν δὲ ἡγοῦνται τλεῖςα περιτομὴν σφίσι, πάντων
δὲ μάλιςα, ὃ ἧ καὶ γάμυς ποιοῦνται. Ταφὰς δὲ
ἀυτῶν παρὰ τὰς ὁδὸς νομίζεται γίνεθαι, καὶ μηδὲν
ἄλλο ἐξεῖναι θάπτειν. θάπτυσι ζ λύσσης, καὶ
ξυρῷ ἅμα τὸ σῶμα. Νομίζεται δίτι καὶ τόδε, ὃς ἂν E
μὴ πείθηται τῷ νόμῳ, πλήκτῃ τῷ σιδήρῳ. Αρ-
μενίυς ζ μόνυς τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἀφιρημένων σφί-
σιν ἐς τλὼ θρησκείαν, ὑπ' ἀνδραποδίζεθαι, ὡς Αρ-
μενίων τινὶ φροειρηκότι. τὸ δὲ κλέος ἀυτῦ, ἐς τλὼ
οἰκυμένλω ἐσόμβον. ἀφ' τῦτο μὲν ἐπιτρέπειν, ἀν-
δραποδίζεθαι Αρμενίυς. τᾶυτα μέν τοι ἐς τλὼ
νομοθεσίαν ἀποδιδεγμένον, ὡς πλεῖςον τῆς

gunt ſacerdotes, de quorum grege unus extra templum in turris pinnaculum ad id comparatum aſcendit, magnaque voce Deum adorat. Preces ſolemnes ſemper majore voce peragere ſolent. Hoc modo Turci preces ſuas concelebrant: atque tanta utuntur diligentia in iis perficiendis, ut interim nihil vel laboris, vel alterius rei ſuſcipiant, quo minus ipſæ interrumpantur. Quantum ad cætera, videlicet ad victus rationem, & ad reliquum vitæ modum attinet, conſtat eos nullis inhiberi pœnis: adeo feruntur, quo minus voluptariam ſectentur vitam, affectibus nunquam non obtemperantes. Uxores enim ducunt, pelliceſque ex mancipiorum grege numero tot diligunt, quotquot quilibet alere poteſt: uxores autem virgines accipiunt nemine prohibente, donec quinque ſibi copulaverint. Liberos ex mulieribus captivis natos, non ſpuriorum numero habent. Sin autem ex pellicibus liberos ferant, eos ſpurios cenſent, nec paternæ hæreditatis participes fiunt. Mercantur virgines, quando quis ſuam vult elocare filiam. Faces ipſis præferuntur quando nuptiale feſtum celebrant. Maritus ſi parum dextre erga uxorem fuerit affectus, ei edicit, ſe a tribus ſplenibus ab ipſa avellendum. Si ad iſtum modum uxor repudiata fuerit a viro, turpiſſimum eſſe creditur, eam quam repudiaverit, recipere. Nec etiam recipere eamdem niſi ab alio adulterio inquinatam, licet. Vino uti nefas ducunt Turci. Nec audet aliquis de illo genere, niſi locus, frequentare orationes. Etiam decimas quaſdam quotannis ſeponunt Deo. Jejunium Mechmetes imperavit iſti hominum generi, quod durat triginta diebus, aut etiam amplius. Diebus iſtis omnibus nihil vel eſculenti, vel poculenti admittunt. Veſpere demum ubi jam coruſcarint aſtra, ad cibum capiendum congregantur. Nulli autem licet, vel in primis iſto tempore, vinum guſtare prorſus. Mentulam totam circuncidere ſolent. Confitentur Turci, Jeſum Dei eſſe Apoſtolum. Deum etenim ex angelo Gabriele & Maria virgine, quæ nullum cognoverat virum, Jeſum genuiſſe, heroa quemdam homine majorem ſive auguſtiorem. In noviſſimo die, quando univerſale judicium peragetur, ajunt Jeſum mundi judicem ſive arbitrum fore. Suem attingere Turci haud fas arbitrantur. Reliqua animalia edunt, ſi mactata fuerint. Deum univerſi eſſe moderatorem haud ambigunt, dicentes eum uti miniſtris mentibus (ut vocant) ignitis. Exiſtimant autem Mechmetem veniſſe miſſum a Deo, ut ea replerentur, in quibus defectum patiebantur priſci a Deo prodeuntes legislatores. Circunciſionem judicant eſſe purgationem omnium præcipuam: pro nde circunciſionis tempore nuptias contrahunt. Solet illud hominum genus ſepulchra juxta vias collocare, nec in ullo alio loco ſepelire licet. Sepulturæ autem mandant cadavera lota, & omni a parte raſa. Eſt & alia lex, quæ jubet parere legislatori: non obtemperantem, gladio ultore ferit. Ex Armeniis ſolis, quamvis ab ipſis in religionis negotio diſſentiant, mancipia non rapiunt. Quia Armenus quidam vaticinatus eſt, gloriam Mechmetis per univerſum orbem propagandam. Eſtque hæc unica cauſa, viri honori id tribuentes, quod nulla ab Armenis mancipia

Edit. Pariſ. pag. 65.

Repudii ritus.

Jejunia.

De Chriſto quid ſentiant Turcæ.

Circunciſio.

Armeniorum privilegium apud Turcos.

abducant. Hæc quidem ubi Mechmetes legibus ſanxiſſet, plurimam orbis partem occupavit. In Aſia, Libya, & Europæ regione non modica, quæ ſe extendit ad Scythas & ad eos qui hodie ſunt, Turcos, uſque ad Iberiam non parva Mechmetis extitit auctoritas. Mortuus eſſe traditur filio ſuo* Aliæ Arabiam regente. Hunc enim legislatorem ubi promptis animis aſſumpſiſſet, ei obedierunt in omnibus, quocumque tandem ipſos eduxiſſet. Etiam rerum ſuarum ſummam iſti commiſerunt ut ipſis pro ſuo arbitrio uteretur. Hinc copias contraxit plurimas, quas contra Ægyptum duxit, & reliquæ Arabiæ quædam ſubegit. Tranſlens autem loca arenoſa Arabiæ, gentes ibi morantes ſuo imperio adjunxit. Cum regnaſſet annis * * defunctus eſt in loco quodam cui nomen eſt Mecha. Mi-
Mecha. lites regioniſque incolæ magnifice exequias duxerunt, & graviter eum luxere. Quotannis in ejus honorem ſacra faciunt Arabes. Heroa etenim quemdam eum eſſe putant, eumdemque ut virum ſanctum a Deo ordinatum, ut ipſis leges ferret, quem in dandis legibus non tyrannum, at virum quemdam æquitatis vel in primis amantem judicarunt. Mortuo Mechmete, Homures diſcipulorum
Homures. ſpectatiſſimus, a filio ejus regni moderamen accepit: aſſumptoque exercitu, contra Syriam profectus eſt: regionemque plurimam partim vi, partim perſuaſione fœderibuſque in ditionem acquiſivit. Hinc in ditionem venere Cilices, Phryges, Medi, & Jones. Ad hæc ſuo imperio admovit quaſdam ſuperioris Aſiæ regiones. In religione ſua gentes Aſiæ barbaras confirmavit, & quoſdam diſcipulorum ſuorum in alias regiones dimiſit, cupiens eaſdem in ſuam religionem
Mechmetis ſepulchrum. recipere ſuadela. Sepulchrum quoque pretioſum in honorem Mechmetis adornans, ibi manebat. Sacra quoque magna quotannis in honorem Mechmetis fieri procuravit. perſuaſit aliis plurimis, ut Mechmetem adorarent. Eos quoque juſtos fieri aſſeverabat, qui ipſius ſepulchrum inviſerent. Etiam hodie non pauci ab Aſia & Libya, Europaque, Mechmetis ſepulchrum adeunt, putantes ſe hinc maximam colligere religionem, & probiores fieri. Quidam ex ipſis iſtam peregrinationem ingrediuntur: quidam argentum numerant iis qui pro ipſis peregrinationem ſuſcipiunt. Via autem quæ ad ſepulchrum ducit, eſt aſperrima & difficillima. Eundum enim eſt per arenam, non citra camelorum alimenta portantium opem. Nec etiam aqua, qua utantur, ad manum prompta eſt ſufficiens omnino. In hunc igitur modum neceſſaria præparantes, camelos conſcendunt, utentes ſignis quæ viam commonſtrent, magnetis demonſtrationibus. Colligentes igitur ab Septentrionali plaga, qua orbis parte eundum ſit, eo viam conjectantes pergunt. Ubi autem acceſſerint loca in quibus aquarum fuerint ſcaturigines, aquantes inde abeunt: tranſitaque arena, intra quadraginta dies ad Mechmetis corpus perveniunt. Sepulchrum ejus compertum habeo extructum eſſe ex lapidibus pretioſiſſimis, & ſublime pendere in medio templo. Intervallum autem ejus loci ubi ſepulchrum conſpicitur, uſque ad hunc locum ſtadia continet circiter nonaginta. Inde egreſſi, ad eum locum contendunt. Ibi ſiqui-

*Edit. Pariſ. pag. 65. Mechmetis mores. * Hali.

* Numeras in omnibus manuſc. deeſt.

pag. 66.

A Οἰκυμένης κατέχει μέρος. καὶ ἐπὶ μέγα ἐλθεῖν ἐς τε τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐς τὴν Λιβύην, καὶ ἐς μοῖραν τῆς Εὐρώπης οὐκ ὀλίγην, τοῦ ἐς Σκύθας τε, καὶ τοὺς νῦν Τούρκους, καὶ ἐς τὴν Ἰβηρίαν τάς γε Λίβυας. λέγεται δὲ πολλῶνται, ἐπὶ παιδὶ Ἀλίῃ βασιλεύοντι Ἀραβίας· ἐκεῖνον γὰρ ὡς νομοθέτην προσιμένον τε, καὶ πειθόμενοι αὐτῷ, ἐφ' ὅ,τι γε ἂν ἐξηγοῖτο, ἐτέτραπτο αὐτῷ, τὰ πράγματα, καὶ σφᾶς αὐτοὺς χρηθαιόπως ἂν βούλοιτο. Μετὰ δὲ ταῦτα στρατόν τε σωαγείρας ὡς πλεῖστον, ἐπῆλθε, τῆς τε Αἰγύπτου καὶ τῆς ἄλλης Ἀραβίας ἔστιν ἃ καπεστρέψατο, καὶ τὴν ἔρημον διαβὰς τῆς Ἀραβίας, τὰ τῇδὶ αὐτῇ ἔθνη ὑπηγάγετο, Βασιλεύσας ἔτη * ἐπτὰ δέοντα δύο.

B Ἐν χωρίῳ τινὶ Μεκὶ, ἀπωτάτω καλουμένῳ. καὶ ὃ, τε στρατὸς, καὶ οἱ τῆς χώρας οἰκοῦντες, ἔθαψαν αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἐπένθησαν μεγάλως. καὶ τελετὰς αὐτῷ ποιοῦνται οἱ Ἄραβες κατὰ πάντα ἔτη, ὡς ἥρωά τε καὶ ὑπὸ Θεοῦ πάντα ἐς τὴν νομοθεσίαν σφίσιν ἀνδρὶ δικαίῳ ὑποδεδειγμένῳ. Τάττε ἐς τὴν νομοθεσίαν ἐπιεικῆ τε, καὶ οὐ τυραννικῶς γεγονέναι. Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησεν, Ὁμούρης ὁ τοῦ μαθητῶν αὐτῷ δοκιμώτατος, ὑπὸ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ παραδεξάμενος, καὶ τὸ στρατὸν ἅμα ἀγόμενος· πρῶτον μὲν ἐπὶ Συρίαν ἐλαύνων, τῇ τε χώρᾳ ἐπηγάγετο, τὰ μὲν πολέμῳ, τὰ δὲ καὶ ἀναπειθὼν τε ἀποδόμενος ἐπὶ ῥητοῖς. μετὰ δὲ ταῦτα Κιλίκας τε ἐχειρώσατο, καὶ Φρύγας, καὶ Μήδους καὶ Ἰωνας, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας ἐπικὼν κατεστρέψατο, τῇ τε νομοθεσίᾳ ἐπιβεβαιούμενος, τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀσίαν ἔθνεσι τοῖς βαρβάροις, καὶ τοῖς ξυμμαθηταῖς αὐτοῦ, ἐς τινας ἄλλους ἄλλη ἐπίμπων, πείθειν τε πειρώμενος. καὶ τάφον τῷ Μεχμέτῃ πολυτελῆ κατασκευασάμενος, αὐτοῦ ὑπερεῖχετο. τελετάς τε ἐπιτέλει αὐτῷ μεγάλας τε ἀνὰ πᾶν ἔτος, καὶ τοὺς ἄλλους ἔπειθε, αὐτῷ τε προσεύχεσθαι, καὶ ἐς τὸν τάφον αὐτοῦ φοιτῶντας, δικαίους γίνεσθαι· καὶ νῦν ὅσοί τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιβύης, καὶ ὅσοι τῆς Εὐρώπης δὴ οὐκ ὀλίγοι, ἴασιν ἐς τὸ μνῆμα τὸ Μεχμέτου, μέγα τι σφίσιν οἴονται ἐς εὐδαιμονίαν αὐτοῖς φέρειν τὸ τοιοῦτον. πορεύονται δ' οἱ μὲν * οἱ δὲ ἀργυρίου τελοῦσι τοῖς ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν βουλομένοις ἰέναι. ἔστι δὲ ὁδὸς χαλεπωτάτη ἰέναι, διὰ τῆς ψάμμου, ἐπὶ καμήλων δὲ τοῖς φορτὰ φέρουσιν, καὶ τὸ ὕδωρ. ἀφθόνως γὰρ οὐκ ἔχουσι χρῆσθαι αὐτῷ τὸ παράπαν, καὶ ὅπου δὴ τὰ ἐπιτήδεια συσκευασάμενοι σφίσιν, ἀναβαίνουσί τε ἐπὶ τὰς καμήλους. σημείοις δὲ χρώμενοι ἐς τὴν πορείαν, ταῖς τῆ μαγνήτου ἀποδείξεσιν. ἢν δὴ ἀπὸ τῆς ἄρκτου ἐπιλεγόμενοι, ὅποι τῆς Οἰκυμένης ἰέναι δεῖ αὐτούς, τούτῳ τεκμαιρόμενοι, τῇ ὁδὸν χωροῦσιν. ἐπειδὰν δὲ ἀφίκωνται ἐς E χώρας αὐθίς τινας, ἐν αἷς ἔστιν ὕδωρ, ὑδρευσάμενοι αὖ, ἐντεῦθεν ἀπίασι, καὶ ἀφικνοῦνται, ἡμέρας πεντήκοντα τῇ ψάμμῳ βαίνοντες, ἐς τὸ σῶμα τῆ Μεχμέτου. Λέγεται δὲ τὸ σῶμα τοῦτο ὑπὸ λίθων πολυτελεστάτων κατεσκευασθῆναι, καὶ ἐν μέσῳ τῷ ναῷ τὸ σῶμα μετεωριζόμενον ἀπωρεῖσθαι, (ὅπερ ἀπίθανόν μοι δοκεῖ.) διέχει δὲ ἀπὸ τοῦ χώρου τούτου, ἐν ᾧ τὸ σῶ- * desunt in-
μα αὐτῆ, ἐπὶ τοὺς ἀστεὶ σταδίους ἐνενήκοντα, καὶ cl.

ἐξιόντες ἐντεῦθεν, ἵστανται ἐπὶ τὸν χῶρον τοῦτον. τοῖς A
τε νόμοις αὐτῶν, καὶ τὰ Ἀλκωρὰ ἐκπέμπονται. τὴν τε ἀ-
θανασίαν τιθέμενοι τῇ ψυχῇ, ἀγνωμοσύνης οὐδέν τι
πάνυ οἴονται μετεῖναι τῷ θείῳ. Ταῦτα μὲν δὴ τὰ
τῷ Μεχμέτῃ νομοθετήσαντα ἐς τοσοῦτον ἀναγεγράφθω
ἡμῖν. Τιμύρης δ' ὡς τὴν χώραν παύτελῶς λῃσάμε-
νος, καὶ πόλεις ἐλὼν ἐπίας, ὑπεκνημίζετο ἐπὶ Σεμαρ-
χάνδης. Σκύθας δὲ ὁρμωμένους ἐπαυθάνετο ὑπὸ
Ταναΐδος, τὴν τε χώραν αὐτῶν ἐπιδραμεῖν, καὶ λῃ-
σασθαι οὐκ ὀλίγα· χαλεπῶς δὴ ἔφερε. ἐντεῦθεν δὴ
αὐτίκα ἴεται ἐμάσε ἐπὶ τοὺς Χαταΐδας. λέγονται δὲ οἱ
τοι εἶναι Μασαγέται τὸ παλαιὸν, καὶ διαβάντες Φ Ἀ-
ράξην, ἧς ἐπὶ πάσῃ τῇ ποταμῇ χώρᾳ ἐπὶ πολὺ B
διεξελθεῖν, καὶ ὑφ' αὑτοῖς ποιησαμένους, ἐνοικῆσαι
τοῖς περιοικάζετο ὡς ἐλῶν. καὶ στράτευμα ποιησά-
μενος ἐς ὀγδοήκοντα μυριάδας, ἐστρατεύετο ἐπὶ αὐτούς.
καὶ συμβαλὼν μάχῃ τε ἐκράτησε τῶν Χαταΐδας, καὶ ἐπὶ
τὴν ἀγορὰν αὐτῶν τόπον, καὶ ἐπὶ τὰ Βασίλεια ἐλαύ-
νων, ὁμολογίᾳ τε παρεῖλετο. καὶ μισθοφόρους πάμ-
πολλους αὐτῶν, τοὺς γε κρατίστους τὰ ἐς πόλεμον γι-
νομένους, ἔσχεν ἄγων. Ὁμήρους δὲ λαβὼν, καὶ τῷ ἀ-
φείσεων τοὺς παῖδας, καὶ φόρον παξάμενος τούτοις ἀπά-
γων Φ ἐκείνοις, ἀπῆλαυνε. τὰ δὲ Χαταΐα πόλις ἐστὶ
μεγὰς ἐν τῇ Τρκανίᾳ, μεγάλη τε καὶ εὐδαίμων, πλή-
θει τε ἀνθρώπων, καὶ ὄλβῳ, καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ
ἁπάσῃ τῷ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων, πλὴν Σεμαρ-
χάνδης, καὶ Μέμφιος. οἰκουμένην δὲ τὸ παλαιὸν ὑπὸ C
Μασαγετῶν. τῷ μέν τοι Περσῶν τοὺς πλείστους μι-
σθοφόρους τούτους, οἷα τῶν τε Σκυθῶν ἐμπείρους
ὡς τὰ πολλὰ γινομένους, καὶ τὰ ἐς τὸν δίαυλον ἀκρι-
τι ἄβρους ὄντας, ἐν τῷ ἔχων ἐπὶ Σκύθας στρατεύε-
σθαι, ἐπὶ τὴν ἀγορὰν αὐτῶν τὴν Οὐρδὰν καλουμένην.
καὶ πυνθανόμενος, ὡς εἴη τε τὸ γένος τοῦτο πα-
λαιότατόν τε, τῷ κατὰ τὴν οἰκουμένην ἰθνῶν, καὶ
οὐδένα ἔτι πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, χειρώσασθαι τοῦτο τὸ
γένος, κακὰ δὲ ὡς πλεῖστα ἐργασάμενον ποιῆσαι, τήν
τε Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην, ἐπιδρομῇ τὰ πλείω τα-
μιεύμενον τῇ χώρᾳ. Ταῦτα δὲ ἐπὶ νοῦν τιθέμε-
νον, καὶ ὡς Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπου βασιλεῖ γενομένῳ
Περσῶν, καὶ ἐπιστρατεύσαντι αὐτοῖς, οὐδέν τι πρου- D
χώρησεν, ὥρμητο αὐτὸς ἐπὶ τοῦτο τὸ κλέος ἰέναι.
ἔστι δὲ αὐτῷ ἔχεσθαί τε τοῦ ἔργου, ἐγγυτέρω τοῦ
πόνου γιγνόμενα, ἐς τὴν χώραν Χερίλῳ πόλιν κατοικί-
σας, ἀπό τε τῆς Σεμαρχάνδης καὶ στρατιωτῶν καὶ τῷ
ἀρίστων αὐτῷ συλλεγομένων ἐς τὸν λοιπόν, φασὶ
πόλιν Χερίλῳ οὕτω καλουμένην, μεγάλην τε καὶ εὐ-
δαίμονα, ἀπὸ τοῦ Βασιλέως ἐν αὐτῇ διατρίβοντος,
καὶ τῷ ἀρίστων αὐτοῦ, τῷ τε τῆς Ἀσίας στρατοῦ ἐς
αὐτὴν συνιόντων, μεγάλη τε ἐν βραχεῖ ἐγένετο ἡ Χε-
ρίλη, καὶ νομισθῆναι μέντοι καὶ ὕστερον, οὐκ ἔπαυσε δὲ
βασιλέως Τιμύρου περιόντος. Ὅποι μὲν οὖν τῆς
Ἀσίας φάσαι ἡ πόλις αὕτη, καὶ εἴτε ἐν τῇ Λατυ-
ρίᾳ χώρᾳ, εἴτε καὶ ἐν τῇ Μήδων, οὐκ ἔχω πειρᾶ-
σασθαι. λέγουσι μέν τινες Νῖνον τὴν Χερίλην γενέ-
σθαι τὸ παλαιὸν, καὶ ἐς τὴν Λατυρίων χώραν τε-
τάχθαι· πεπαιρόμενοι τοῦτο ἀπὸ τῆς Παγδατίνης
Βαβυλῶνος. οἰκήσας δὲ Χερίλην πόλιν, καὶ τὰ Βα-
σίλεια ἐν αὐτῇ ποιησάμενος, ἐπεσόει ἐπὶ Αἴγυπτόν
τε καὶ ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι, καὶ τὴν τούτων ἀ-
γορὰν Οὐρδὰν καλουμένην, καὶ στρατὸν μέγαν συνα-

dem leges & Alcoræ explicantur. Animæ quoque immortalitatem aſtruunt. Nec numini ignorantiam adſcribunt. Hæc quidem hactenus, quantum ad Mechmetis religionem attinet annotavimus. Temires autem cum regionem populationibus afflixiſſet, urbeſque aliquot occupaſſet, Semarchandam ſe contulit. Scythas acceperat, profectos a Tanai, in regionem ſuam impetum feciſſe, prædaſque egiſſe non modicas: quam quidem rem graviſſime tulit. Hinc recta iter inſtituit contra Chataidas, ut peſtem minitans. Hi antiquitus Maſſagetæ extitiſſe creduntur: & trajicientes Araxem, regionis partem flumini adjacentem non modicam occuparunt: in qua & ſedes ſuas fixerunt. Hos domare parabat Temires. Proinde comparans exercitum, qui complectebatur octuaginta myriades hominum, bello eos aggredicbatur. Collatis tandem ſignis, prælio vicit Chataidas. Dehinc arma contra * Agoram, regnique eorum ſedem ferens, pactionibus eam in deditionem accepit. Conductis quoque inde mercede plurimis & optimis militibus victor diſcedebat. Etiam obſidibus acceptis, imperatoque tributo annuo, domum reverſus eſt: Chataja urbs eſt Hyrcaniæ, verſus Orientem, magna & opulenta; multitudine hominum, & divitiarum copia, reliquaque felicitate ſuperat reliquas, præter Semarchandam & * Memphim, Aſiæ urbes. Optimis legibus eam fundavere jam olim Maſſagetæ. Mercede itaque ſibi paravit Temires Perſarum plurimos, ut qui eſſent gnari rerum Scytharum, quia plerumque cum his converſarentur, nec amplius forent in victus ratione delicatuli. His munitus, animo agitabat vim belli vertere omnem in * Agoram eorum, quam * Urdam nominant. Audiens autem, eam gentem omnium quas orbis habet, eſſe antiquiſſimam, nec ullum qui præceſſerant regum domare eam quiviſſe, quamvis magna damna dediſſent Europæ Aſiæque ſuis incurſionibus, & hinc plurimas corraſiſſent opes, eo magis ad eam expeditionem accendebatur. Præterea animo verſans, etiam Darium Hyſtaſpis filium regem electum, & arma iſti genti inferentem, nihil effeciſſe; ipſe ſibi hoc decus eximium petere ſtatuit. Ut iſtam vero rem ad optatum duceret finem, optimum eſſe ratus, ut quam proxime ad ipſos accederet, in Cheriam urbem coloniam ducere decrevit, tranſferens eo milites, aliosque homines plurimos ex Semarchanda. Huc, ut regis ſententiam intellexere, convenerunt & alii plurimi proceres regni. Cum autem ipſe in eadem urbe verſaretur, optimates, Aſiæque milites optimi ad ipſum quotidie confluebant. Hinc urbs illa brevi incredibiliter aucta eſt. Etiam bonis & ſaluberrimis legibus gubernabatur, ſuperſtite adhuc Temire. In qua autem Aſiæ parte urbs ea ſita ſit, an in Syriorum, an E in Medorum regione, aſſequi nequeo. Sunt quidam qui tradant, Ninum antiquitus Cheriam extitiſſe, & in Aſſyriorum regione locatam eſſe, conjecturam facientes a Pagdatina Babylone. Temires ut urbem Cheriam habitatoribus replevit, & in ea regni ſui ſedem paravit, in animum induxit bellum inferre Ægypto, Scythis, & horum Agoræ, quam * Urdam nuncupant. Conſcripto igitur exer-

Alcoranum.

* Emporium.

Chataja.

* Emporium.
* Herdam.

Darius.
Edit. Pariſ. pag. 67.

Cheria.

* Herdam.

citu maximo, & assumptis Chataidis, re-
sta ad Tanaim contendit. Scythæ, ut
acceperunt Temirem cum copiis accede-
re, ut montium angustias, qua Temires
exercitum traducere cogitabat, præoc-
cuparent, miserunt & ipsi exercitum ho-
sti obviam. Scythæ quidem jam olim in
tribus quasdam discreti, tenebant regio-
nem ab Istro excurrentem usque ad Cau-
casi accolas. Nunc autem genus quod-
dam illorum hominum in Asiam advenit,
& ibi ea loca quæ Orientem spectant in-
habitavit, & hinc ad reliquam Asiæ pene-
travit regionem. Istud hominum genus
Sachatæos vocant. Supra Persarum re-
gionem usque ad Saccas & * Caddæos
domicilia habent. Quidam ex his origi-
nem ducere Temirem asserunt. Gens
ista fortitudine & bellicarum rerum glo-
ria vincit reliquas omnes Asiæ gentes.
His auxiliaribus Scythis Temires, ut qui-
dam docent, ad Asiæ imperium evasit,
devictis omnibus præterquam Indis. Re-
liqui Scythæ a prædictis nihil differunt,
Regem unum habent. Regni sedem Ur-
dam constituere creaveruntque regem,
qui ex vetustissima descenderet prosa-
pia. Extat & alia pars eorum non exi-
gua per Europam usque ad Bosphorum
Thracium habitans per eam regionem
dispersa: quibus & ipsis rex est qui ex
antiquissima regum gente processit. Atziceries ei nomen est. Hi itaque ut se
commiserunt regi, in hanc venere regio-
nem progressi usque ad Istrum. Hinc ma-
nus quædam horum non modica Istrum
transvecta, Thraciam vastavit, plurimas incursiones faciendo. Relicta Sarmatia, Tanaim versus iter ingressi sunt, & pleraque gentis hujus pars in regione Istro adjacente mansit. Eorum quoq; non pauci transvecti Istrum, sub rege Pajazite ætatem egerunt. Scytharum genera singula habitant separata ab reliquis. Pars quædam ejus gentis relicta cis Istrum, sub Cazimiro Lituanorum rege degit. Eamdem regionem etiamnum tenent, strenue operam navantes suo regi in bellis quæ cum finitimis gerit. Genus enim illud hominum quocumque accesserit, primas in rebus belli eis tenet, fortitudinisque gloria emicat. Qui ante Bosphorum & Tauricam insulam, quæ dirimit Mæotim paludem & Euxinum pontum, accolunt, imperio Atziceriis reguntur. Subegerunt Gothos & Januenses urbem Capham inhabitantes, ut cogerentur tributum pendere. Etiam Sarmatæ quædam pars huic regi tributaria est. Sarmatæ qui incolunt regionem versus Euxinum pontum & Oceanum, magno Scytharum regi, qui in Agora regni sedem habet, tributum pendunt, jam inde ex illo tempore quo in Sarmatiam populabundi cursitantes, partim hominum, partimque aliarum rerum prædas egerunt: eamque diu obtinuere, impositio tributo quod singulis annis magno Scytharum regi tribuerent. Sarmatia a Scythis pastoribus usque ad Dacos & Lituanos se fundit. Sarmatæ Illyriorum linguam in usu habent plerumque. Victu moribusque & Christiana religione magis Græcos sequuntur: nec perinde ipsis cum Pontifice Romano convenit. Habent Græcum episcopum, cui in religionis ritibus auscultant. Vivendi rationem moresque Græcorum imitantur. Supellectilis apparatu repræsentant Scythas Sarmatæ, qui loca versus Euxinum pontum ab * Leucopolichna urbe teneat,

Scythæ, qui nunc Tartari.

† Caddæos.

Edit. Paris. pag 69.

Sarmatia, quæ Russia.

Tartari. Procopius Taurica Chersonesos.

Moscovia, Russia, Lituania.

Sarmatia nigra & alba.

* Leopoli.

γείρας, ϗ τὺς Χαταΐδας συμπαραλαβών, ἤλαυνεν εὐθὺ Ταναΐδος. Ἐναῦθα πυθόμενοι Σκύθαι Τεμίρην βασιλέα ἐπὶ σφᾶς ἰόντα μεγάλῃ παρασκευῇ, τὴν μὲν εἴσοδον ἔπεμψαν φράγμα ἀρκαπαλησάμενοι τῶν ὀρέων, ἢ ἔμελλε Τεμίρης σὺν τῷ στρατῷ αὐτῶν διΐεναι. Σκύθαι μὲν οὖτοι τὸ πάλαι, εἰς μοίρας τινὰς διῃρημένοι, ἐνέμοντο τὴν χώραν ἀπὸ Ἴστρου ἐς τε ἐπὶ τὺς ὑπὸ τῷ Καύκασον. τῶν δὲ γένος μὲν τοι τόπων, ἐς τὴν Ἀσίαν χωρούμενον, τὰ πρὸς ἕω αὐτῶν τε ἐποικῆσαν τὴν ἐπὶ πολὺ τῆς Ἀσίας χώραν, ϗ ἐπὶ πολλὰ στρατεύσαντες, Σαχαταῖοι ἐκλήθησαν, ὑπὲρ τὴν τῶν Περσῶν χώραν, ἐς τὺς Σάκκας τε ϗ Καδδαίους. ἀφ' ὧν δὲ ϗ Τεμίρην αὐτὸν οἴονται γεγενῆσθαι τινές. Ἔστι δὲ τοῦτο γένος ἄλκιμόν τε τῷ κῇ τὴν Ἀσίαν, ϗὶ πολεμικώτατον, ϗὶ σὺν τούτοις λέγεται Τεμίρης ἐς ἡγεμονίαν τῷ ἐν τῇ Ἀσίᾳ παραλαβεῖν, πλὴν Ἰνδῶν. οἱ δὲ λοιποὶ Σκύθαι κῇ ταὐτὸ φρονοῦσί τε, ϗὶ ὑφ' ἑνὶ ἄρχοντι Βασιλεῖ, κῇ Οὐρδὰν τὸν καλουμένην ἀγοράν, τὰ βασίλεια ποιοῦνται· ἀποδεικνύουσι σφίσι Βασιλέα γένους τε ὅπερ τῦ βασιλείου τὸ παλαιότατον. ϗὶ ἔστι δὲ ϗ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐς τὸν Βόσπορον, μοῖρα τούτων οὐκ ὀλίγη ἀπὸ τῆς χώρας. ταύτην ἐξαναστάσαντες, ὑπὸ Βασιλεῖ τάττονται, οὐκ ἄνευ τῷ βασιλέως, ὄνομα δὲ τούτῳ * Ατζικιερίης. Οὗτοι μὲν οὖν ὡς ἐπετράποντο σφᾶς τούτῳ τῷ Βασιλεῖ, ἐς τόνδε ἀφικόμενοι τὴν χώραν, ἐπιλάσαντες ἐς τὸν Ἴστρον, ϗ δὴ ϗ ἐς Ἴστρον ἐξβάντες, μοῖρά τις οὐκ ὀλίγη τῶν Θρᾴκης λειλατουμένων ἐπέδραμον, ϗ ἀνεχώρουν ὑπὸ Σαρματίας, ἐπὶ τὸν Τάναϊν ἰόντες, ϗ πολλὰ μὲν τῶν γένους τούτου αὐτῶν παρὰ τὸν Ἴστρον ἐνέμοντο. ὧν τὸ πλέον ἐπὶ Παιαζήτου ἐξβάν τὸν Ἴστρον, ἐνέμοντο. ὠκίσθη χωρὶς ἕκαστον μέρος τῶν γένους τούτων γενόμενον. τὸ δὲ ὑπολειφθὲν μέρος αὐτῶν πέρα τῶν Ἴστρου, Καζιμήρῳ τῷ Βασιλεῖ Λιτουάνων, τῶν δίαιταν ἔχουσι, ϗ γῆν νεμόμενοι ἐς ἔτι ϗ νῦν, ἔς τε τὸν αἰεὶ πρὸς τὺς πλησιόχους αὐτοῖ πόλεμον συμβαλλόμενοι τὰ κράτιστα. ὅπως γὰρ ἂν τὸ γένος τοῦτο τυγχάνωσιν ὄντες, δοκοῦσί τε τὰ ἐς πόλεμον ϗ εἶσι κράτιστοι. Οἱ δὲ περὶ τῶν Βόσπορον, ϗ τῶν Ταυρικὴν τῆσον καλουμένην διείργουσαν λίμνην τε τῶν Μαιώτιδα, ϗ τόνγε Εὔξεινον πόντον, ὑπὸ τῷ βασιλεῖ Ατζικιερίῃ, τά τε ἤθη τὰ ἐς γῆν λιπζόμενοι, κατισχέθησαν ἐς φόρου ἀπαγωγήν. τὺς τε Γότθους καλουμένους, ϗ Ἰανούας τὺς τὴν τῶν Καφᾶ πόλιν ἐποικοῦντας, ϗ Σαρματίας μέρος τι ἀπάγει τούτῳ τῷ Βασιλεῖ φόρον. Σαρμάται μὲν οὖν οἱ κατὰ Εὔξεινον πόντον, ϗ οἱ κατὰ ὠκεανὸν, τῷ μεγάλῳ Σκυθῶν Βασιλεῖ τῷ ἐν τῇ Λγορᾷ, φόρου ἀπάγουσιν, ἐξότου τῶν Σαρματίαν ἐπιδραμόντες, τὰ μὲν ἐωθρᾶ ἐδήσαντο, πολλὰ δὲ λαφύρια, κατέχουσι ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον, ϗ πάντα τὰ ἀπὸ τῶνδε, φόρου τε ἐπετάξαντο τῷ Βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ, ϗ ἅπασι ἐκάστῳ ἀπάγουσι. Σαρματία μὲν ὧν ἐστὶν ἀπὸ Σκυθῶν τῶν Νομάδων, ἐπὶ Δάκας τε ϗ Λιτουάνους, γένος τῶν Ἰλλυριῶν φωνῇ τε πολλὰ ξυγχώμενον, ϗ δίαιτά τε, ϗ ἤθεσι, ϗ τῶν Ἱερᾷ νόμοις, ἐοικὸς ἐπὶ τὺς Ἕλληνας μᾶλλον τετραμμένοις, ϗ πάνυ συμφέρονται τῷ Ῥωμαίων Ἀρχιερεῖ, Ἑλληνικῷ δὲ ἀρχιερεῖ χώνται, ϗ τούτῳ πείθονται τὰ ἐς θρησκείαν τε ϗ δίαιταν σφίσι, ϗ ἤθεσι πᾶς αὐτοῖς Ἑλλήνων ξυγχρώμενοι, σκιᾷ τῇ Σκυθῶν παραπλησίᾳ προχρῶνται. τὰ μέντοι πρὸς Εὔξεινον πόντον Σαρμάτων γένη, ὑπὸ Λευκοπολίχνης καλουμένης, ἡγεμονίαν τε ξυλαγχά

ωσι τὸ πολλὰ, τὸν Μοχόβιόν τε, καὶ Κίεβος, ἣ τὸ Φάει, καὶ Χωρόβιον, πόλεις ὑπὸ τυράννοις διδυνόμωναι, ἃς ἢ μέλαιναν ὅλην ὑπὸ σφῶν αὐτῶν καλουμένων Σαρματίων, καλοῦσι. τὸ δὲ πρὸς ἑκατέρου ὑπὸ ἄρκτου οἰκούμενα γένη, λευκὴν Σαρματίαν καλοῦσι, πρώτην μὲν τοῦ ἑκατέρου πόλις Οὐγκράνης καλουμένη, ἣς ἀρχιερατίαν πετραμμένη, ὅλβον τε παρέχεται, καὶ αὐτὴν δαιμονίᾳ ὑπερφέρουσαν τῶν ἄλλων τῶν Σαρματίδων πόλεων, τῆς τε λευκῆς, καὶ μελαίνης ὑπερὶ καλουμένης. καὶ δύσεις ἐπ' ἑκατέρου αὖθις ἡ χώρα, Ἰνφλάσην καλουμένη. ἔνθα δὴ ὁρμίζονται καὶ αἱ ἀπὸ Δακίας τῆς καὶ Γερμανίας, φορτία φέρουσαι Βρεττανικά τε ἅμα καὶ Κελτικὰ ἐς τοῦτο τὴν χώραν. ἀπὸ μὲν οὖν Τανάϊδος, ἐς ἑκατέρου τῶν Βρεττανικῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ Κελτῶν χώραν, εἴη ἂν ὁδὸς τὸ μακρότατον, ἡμερῶν πέντε καὶ τεσσαράκοντα τὸ οἰκούμενον ἐπὶ μῆκος. ἐπὶ πλάτος δὲ, τὸ μὲν ὑπὲρ τὸν Τάναϊν, χώραν οἵαν μιγίστην, ἀπὸ Σαρματίας, ἐς τὰ ἐπὶ ἑσπέρην χώραν, Σκύθαι νέμονται τοῦτο. ἔστι μὲν οὖν, ὡς ἐμοιγε καταφαίνεται, τὰ ὑπὲρ τὸν Τάναϊν, χώρα μιγίστη δὴ τῶν τῇ Εὐρώπῃ κατ' ἄμφω. μῆκος τε δὴ, καὶ πλάτος, ἀπεμέτρησαν δύσκωφα. Πέρμοι δὲ οἰκοῦσι τὰ πρὸς Βορρᾶν ὑπὲρ τοὺς Σαρμάτας. ὅμοροι δὲ εἰσὶ Σαρματῶν, καὶ φωνὴν τοῦτο ἴσχουσι οἱ Σαρμάται τοῖς Πέρμοις. λέγονται δὲ περὶ Περμίων τάδε ὡς ἔστι γένος ἀπὸ ἄγρας τὸ πλέον τοῦ βίου σφίσι ποιουμένους * * καὶ τὰ μέντοι πρὸς ἑκατέρου δύσκωφα Σαρματία, ἐπὶ Πρωσίαν καλουμένην χώραν δήκει. ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς λόφοις Ναζωραίους, καὶ ἱερὸν τὸ * ἐς τρόπον τῆς χώρας. δοκοῦσι δὲ γένος τοῦτο εἶναι Γερμανοί, καὶ φωνὴν τὴν αὐτῶν ἐκείνοις προχρώμενοι, καὶ διαίτην. οἰκοῦσι δὲ πόλεις τε, εὐκαλλεῖς, καὶ διαμμύσσεις ἐς τὸ κράτιστον. ἔστι δὲ τοῖς ἱερὸν ἅγιον, καὶ τὸ * ἐν Ἰβηρίᾳ ἱερὸν νομίζεται, καὶ ὑπὸ τῶν Ῥόδῳ ἐποικούντων Ναζωραίων γένος. τοῦτο γὰρ δὴ τὸ ἱερὸν ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ, ἐς τιμὴν τοῦ Ἰησοῦ θρησκείας, ἐπὶ τοῖς βαρβάροις φανερὸν δὴ κατεφάνη ἐστί· τό τε ὑπὲρ Ἰβηρίᾳ πρὸς τοῖς τοῦτο τῆδε Λιβύων ἱδρυμένοις. καὶ Πρωσίαν πρός τε τοῖς Σαμώταις, καὶ Σκυθῶν τοῖς Νομάσιν, αὐτοῦ τούτου ἀγχοῦ τοῦ παλαιοῦ φανερόν. καὶ Ῥοδίοις ὑπὲρ τοῖς ὑπὸ τῇ Αἰγύπτῳ τε καὶ Παλαιστίνῃ, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ τάφου, καὶ πρὸς τοῖς ὑπὸ τῇ Ἀσίᾳ βαρβάροις. Πρωσίαν δὲ ἔχουσι Σαμῶται, γένος ἄλλημον τε, καὶ ἰδέαι τῇ πανταχόθεν ὁμοδίαιτον, ἀδὲ ὁμόγλωσσον. νομίζει δὲ καὶ τὸ γένος θεοὺς, Ἀπόλλωνά τε καὶ Ἄρτεμιν· διαίτῃ δὲ χρῶνται τῇ παλαιᾷ Ἑλλήνων, καὶ ἤθεσι, σεμνῇ δὲ τῇ Πρωσίων παραπλησίᾳ. τέκνων δὲ ἔχονται Βοήμοι, τῇ τε Σαμωτῶν δόξῃ τιθέμενοι, καὶ τῇ τῶν Γερμανῶν οἱ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἐνοικοῦντες, σεμνῇ τῇ τῶν Παιόνων παραπλησίᾳ ἐπιδεικνύμενοι. ἔνεστι δὲ αὐτοῖς μεγάπολις, πόλις εὐδαίμων τε καὶ πολυάνθρωπος Βράγα, ἐπικεκλημένη, καὶ πολλοὶ τῶν πόλεων ταύτης, οὐ πολὺς χρόνος, ἐπεὶ ἐπαύσαντο τοῦ πυρὸς σφῶν τῆς πόλεως ἅπτεσθαι. μόνοι δὲ οὗτοι τῶν, τῇ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐκὸς γεγενημένων, ταῖς ἐγνωσμέναις ἡμῖν ἐν τῇ παρούσῃ θρησκείαις, τῆς τοῦ Ἰησοῦ φημὶ, καὶ τῆς τοῦ Μεχμέτου, καὶ Μωσέως. τούτοις γὰρ τοῦ χρόνου τι ὅσου ἐξακέχυται τοῦ τε ἀγνωμοσύνου ἐς τὰ πολλὰ ἡμῶν οἰκουμένου. ἔστι μὲν τοῦ γὰρ παλαίσματος, καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ Κασπίου θαλάσ-

pleruntque non regibus, verum ducibus utuntur. Moſcoviorum, Kionenſium, Tofarienſium & Chorobiorum urbes a tyrannis reguntur, tributumque ſolvere coguntur Nigræ, ſic appellatæ, Sarmatiæ. Ea autem Sarmatia, quæ ſub Septentrione colitur, alba Sarmatia appellatur. Verſus Oceanum urbs eſt * Ucratis nomine; hanc optimates adminiſtrant, divitiaſque plurimas ſuppeditat. Opibus facile vincit omnes tum nigræ tum albæ Sarmatiæ urbes. Ea regio extenditur uſque ad Oceanum, Euphraſte ſive Inflaſte nuncupata. Huc appellunt a * Dacia & Germania naves, merces Gallicas & Anglicas in eam regionem advehentes. Ab Tanai uſque ad Oceanum Britannicum fuerit iter, ubi longiſſimum, per eam regionem, quæ habitatur ſecundum longitudinem, dierum triginta quinque. Latitudo ſupra Tanaim amplectitur regionem maximam a Sarmatia uſque ad Aſſyrios, quam Scythæ colunt. Eſt quidem, ut mihi videtur, ea regio, quæ ultra Tanaim habitatur, longe lateque ampliſſima. Permii verſus Boream ſupra Sarmatas morantur. Sarmatis finitimi ſunt ejus linguæ commercio utentes. Permios ferunt gentem eſſe antiquiſſimam: venationibuſque vivunt, & plurimam vitæ partem eo in ſtudio conſumunt, & * * * * Sarmatia verſus Oceanum excurrens, ad regionem Pruſſiam dictam ſe extendit. Finitima eſt Nazarei, qui ibi ſunt candido amicti gaudentes, & eorum monaſterio quod in ea regione ſitum eſt. Iſti homines Germani eſſe creduntur, quia eorum victum moreſque, sermonem & linguam ſectantur. Incolunt urbes pulcherrimas, & legibus optimis inſtructas. Eſt his monaſterium, quemadmodum Iberis ſive Hiſpanis & Rhodiis quod Nazarei inhabitant. Nam tria ita monaſteria Jeſu religionem amplecti in primis per totum orbem, & contra barbaros ordinata eſſe, omnibus manifeſtum eſſe reor. Monaſterium namque quod Iberia habet, arbitror Afris ea trajicientibus oppoſitum eſſe. Idem Pruthenum monaſterium opponitur Samogetis, necnon Scythis paſtoribus, qui & Tartari, ibi in propinquo jam ab antiquo ſedes habentibus. Rhodios conſtat ibi morari, ut reſiſtant Ægyptiis & Paleſtinis, propter Jeſu ſepulchrum: etiam, ut obſiſtant Aſiæ barbaris Rhodii ætatem agunt. Pruſſios attingunt Samogetæ, gens robuſta, victus ratione & lingua nulli finitimarum ſimilis. Deos venerantur, Apollinem & Dianam. Victus rationem ſequuntur, quam Græci vetuſti tennere: eoſdem & moribus repræſentant. Supellectilis apparatu imitantur Pruſſios. Iis confines ſunt Boemi, ſequentes ſuperſtitionem Samogetarum, necnon Germanorum, qui ibi colunt. Supellectilis apparatu nihil differunt a Pannoniis. Metropolim ea gens habet opulentam & populoſam, quam Pragam appellant. Nec multum temporis interceſſit, ex quo ea urbs ceſſavit colere ignem & ſolem. Sola hæc gens earum quæ intra extraque Europam ſunt, quas novimus, adhæreſcit Jeſu, Moſis, Mechmetiſque religioni. * Nam omnes has religiones, quamvis nos in ignorantiæ tenebris plerumque verſemur, gentem iſtam tenere compertum eſt. Eſt quidem, quemadmodum audio, ultra Caſpium

* *Deſunt quædam in Græco.*

* *forte* Noviſtradum *vel* Vvigradium.

* Danis.

Edit. Pariſ. pag. 70.

Permii.

Samogetia.

Boemi.

Praga.

* Jeſu religionem pro Pontificis ratione ponit: Moſis vero, quem multi Judæi apud eos habitant; quod autem hæreſeos infimulantur propter Huſſitas, Machumetis etiam religioni dedicos inquit.

Edit. Paris. pag. 71.

mare & Maſſagetas, gens quædam Indica, dedita Apollinis cultui. * Colit & alios deos gens eadem, videlicet Jovem & Junonem, ut infra fuſius dicetur. Hæc quidem hactenus. Poloni contermini ſunt Sarmatis, quorum & linguam in uſu habent. Victus ratione moribuſque nihil diſcrepant ab Romanis. Polonis annexi ſunt Lituani, qui & ipſi uſque ad Euxinum pontum Sarmatiamque pertingunt. Et quidem * Pogdania nigra, quæ regni ſedem habet * Leucopolichnam, a Dacis Iſtrum incolentibus, ad Lituanos & Sarmatas ſe projicit. Gentem autem iſtam ſatis eſſe probatam, vel hinc quis conjiciat, quod linguam ſuam retinuere. Jam olim ea gens in duas partes diviſa, partim quidem a principibus, partim vero a ducibus regitur. Lituanis, quantum ad linguam attinet, nihil convenit cum Sarmatis, cum Pannoniis, cum Germanis, nec etiam cum Dacis. Nam quaſi peculiarem linguæ uſum tenent. Urbs quam regni ſedem conſtituerunt, magna & opulenta, populoſaque eſt. Apparet facile, iſtam gentem eſſe maximam omnium quæ in hac regione verſantur. Fortitudine nulli poſtponenda creditur, ſtrenue prælians adverſus Pruſſios, Germanos & Polonos, gentes finitimas, ut ſuos tutetur fines. Sequitur mores & victus rationem Romanorum: ſupellectilis apparatu nihil a Sarmatis differunt. Quum autem fere undique nigram * Pogdaniam attingant, plerumque adverſus ejus regionis incolas pugnas ciere ſolent. Sarmatarum lingua ſimilis eſt Illyriorum, Jonium ad Venetos uſque accolentium. Utri autem horum vetuſtatis prærogativa gaudeant, & utri alterorum regionem teneant, an videlicet Illyrii in iſtam Europæ partem recedentes, Poloniam & Sarmatiam incoluerint: aut an Sarmatæ ad hæc Iſtri loca adeuntes, Myſiam & Tryballorum Illyriorumque regionem, qua verſus Jonium patet uſque ad Venetos, inhabitarint, neque quemquam audivi veterum commemorantem, nec ipſe poſſum ea quam veriſſime explicare. Redeo nunc ad Scythas Nomades: quæ gens numero, fortitudine, necnon generoſitate, ſi comparationem facere libuerit, facile omnibus per orbem gentibus ſuperior eſt: niſi quod per Aſiam & Europam diſperſa, & nunc in alia regione a regno remota habitet, ut quæ incurſionibus faciendis invigilet, & in ea regione morari, quæ forte arriſerit, in animum inducat. Si ea gens concordiam inter ſe celebraret, unamque regionem regemque ampliſterentur, non arbitror aliquam gentem in toto orbe adeo ferocem eſſe viribus, quæ Scythis bellum indicere auderet. Nunc autem cum undique per Aſiam & Europam, necnon per Thraciam uſque ad Boſphorum diſſipati habitent, quam longiſſime a ſua regia ſubmoti cernuntur. Qui regionem, quæ ſe ad Boſphorum pandit tenent, finitimis * Tzarçaſis, & Migcrellis, Sarmatiſque multa negotia faceſſunt prædis agendis. Abducentes igitur inde mancipia plurima, pergunt ad Boſphorum, & ad urbem * Carcam. Poſtea agentes mancipia ad Mœotim paludem, ea parvo ære vendunt Venetorum & Januenſium mercatoribus. Hunc vitæ modum tenent. At Scythæ, qui morantur in Agora, planiſtris & jumentis vehuntur. Laſte plę-

* Pogdaniorum Livonum ſuperſtitio.

† Podolia. ‡ Leopolim.

? Podolum.

Illyrii, qui Sclavi, & Venedi.

De Tartaris.

pag. 72.

? Circaſſis, Mengrelis, Ruſſisque.

‡ Caphæ.

Α σαν, ἐ τὰς Μασσαγέτας ἔθνος Ινδικὸν, ἱς ταύτῃσι πεταμμένον τῇ θρησκείᾳ ἓν Ἀπόλλωνος. νομίζει δὲ ἐκεῖνο τὸ γένος ἡ θεὸς ἔτι ἄλλους, Δία τε ἡ Ηραν, ὡς πρόσθέν τι πρόσω τῦ λόγυ δηλωθήσεται. ἐ περὶ μὲν τύπων ταύτῃ ἐπὶ τοσῦτον εἰρήθω. * παλαιοὶ δὲ * Πολῶνι ἔχονται Σαρμάτων, ἡ τῇ φωνῇ τοιῦτον νομίζυσι, ἡ ἤθεσι δὲ ἡ διαίτῃ τῇ Ρωμαίων παραπλησίᾳ. Πολάνων δὲ ἔχονται Λιτβάνοι, ἐπὶ Εὔξεινον πόντον, ἡ ἐπὶ Σαρματίαν καθήκοντες· ἡ ἔστι μὲν ἡ μέλαινα Πογδανία, ἡ ἐν τῇ Λευκοπολίχνῃ καλουμένη, τὰ Βασίλεια ἔχυσα, ὑπὸ Δακῶν τῇ παρὰ ἓ Ἴστρου, ἐπὶ Λιτβάνυς ἡ Σαρμάτας δήκυσι. γένος δὲ ἐστι τῦτο δόκιμον, ᾧ ἄν τις πειραίτο, τῇ τε φωνῇ ἓ αὐτῇσιν ἰδίμασιν, ἡ ἀπὸ παλαιῦ διηρημένον δίχῃ τὸ γένος, ἐς τυραννίδας ἡ ἡγεμονίας δύο κατέστη. Λιτβάνυς δὲ, ὅτι Σαρμάτας ἐσεῖν ὁμόγλωττοι, ὅτε Παίσσιν, ὅτε μὲν Γερμανοῖς, ἡ μὲν ὐδὲ Δακίῃ. ἰδίᾳ δὲ τὸ παρέπαν νομίζυσι φωνῇ· ἐστὶ δὲ αὐτοῖς βασίλεια πόλις μεγάλη τε ἡ πολυάνθρωπος ἐ εὐδαίμων. ἡ δοκεῖ τῦτο τὸ γένος εἶναί τε μέγα, τῇ ἀμφὶ τῇδε ἓ χώρᾳ ἐθνῶν, ἡ ἀνδρειότατον· ἡ πρός τε τὸς Πρωσίυς, ἡ Γερμανῖς, ἡ Πολάνες ἀμύνεσθαι, περί τε ὅρων τῇ ἐς τῇδε χώρᾳ. ἔστι δὲ ἡ τῦτο τὸ γένος, πρός τε τῇ Ρωμαίων ἔθνι ἡ δίαιταν τετραμμένον· σκληῇ δὲ τῇ Σαρμάτων παραπλησίᾳ χωμένυς, ἡ τῇ μελαίνῃ Πογδανίᾳ ὅμορος τὰ πολλὰ ἄσα, πρὸς τοῖσδε ἀγωνίζεται. Σαρμάται δὲ φωνῇ ἔχυσιν παραπλησίᾳ τῇ Ιλλυρίων, τῇ ἐς τὸν Ἰόνιον παροικούσῃσιν ἐς τὸς Ενετύς. ὁπότεροι μὲν τύτων παλαιότεροι, ἐ τῇδε ἑτέρων ὁπότεροι τύτων χώραν ἐπῳκίσαντο, ἢ Ιλλυριοὶ, ἐπέχοσα τὸς Εὐρώπης ἑσπέρυς, Παλαίονες τε ἡ Σαρματίαι φῦσαν, ἢ Σαρμάται δὲ ἐπὶ πόδα ἓ Ἴστρου γενόμενοι, τῇδε τε Μυσίαν, ἡ Τριβαλλῶν χώραν, ἡ δὴ ἡ Ιλλυριῶν τῶν πρὸς τὸν Ἰόνιον ἔχει δὲ Ενετῶν φῦσαν, ὅτε ἄλλοι τινὲς ἐπυθόμην τῶν παλαιοτέρων διήκοντες, οὐκ ἂν ἔχοιμι πάντῃ ὡς ἀληθῆ διαμεμαθεῖν. Επαινῶ δὲ ἐπὶ Σκύθας τὸς Νομάδας, ὃ δὴ γένος μέγιστόν τε ἡ ἰσχυρὸν ἡ Β γενεαλογικώτατον, ἔστι οἷον ὐδενὶ τῶν κῃ τῇδε οἰκεμένῃ ἐθνῶν παραβάλλειν ἂν μὴ πολλαχῇ ἀπὸ τῇδε οἰκεμένῃ· κατά τε Ασίαν ἓ Εὐρώπην ἐσκεδασμένον, ἀλλ' ἐν τῇ τῆς αὐτῶν Βασιλείας φυλάθῃ, ὡς τῇ ἐπιδρομῇ τῶν πολλὰ χρησαίμῃσι, ἢ δὴ χώρᾳ ἠρέσκετο ταύτῃ τῇ ἐκαπολεφθῆν φύσει. Εἰ μὲν ὖν ὁμόφρονα ἡ τὰ δὲ, ἓ αὐτῇ ἐκοικοῦσι χώραν, ἡ ὑφ' ἑνὶ γένοντο Βασιλεῖ, ὐδένες ἂν τῶν ἐς τῇ οἰκεμένῃ ἐσίσαντο ἂν, ὥς τι μὴ συνομολογῆν αὐτῷ· νῦν δὲ ἀπανταχῇ τῆς Ασίας ἐπικρατέοντες, ἡ ἐς τῇ Εὐρώπῃ, ἐπὶ τῇ Θρᾴκῃ τε ἡ ἐπὶ ἓ Βόσπορον ἐκοικοῦν, ἀπῳκίσαι ἑ σφῶν αὐτῶν βασιλείας ἑ ἐς τὸ Οὐρδάν. Οἱ μὲν ὖν ἐς ἓ Βόσπορον τῇδε τῇ χώρᾳ ἐπικρατέοντες, ἡ τῇδε ὅμορον λαλαπωτῖς, τήν τε Τζαρκάσων, ἡ Μιγκρελίων, ἡ Σαρμάτων, ἡ ἀνδραποδα ὡς πλεῖστα ἐ γόμβοι, ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἐπὶ * Καρκίαν πόλιν, ἡ ἐς τῇδε Μαιώτιδα καλαμένῃ λίμνῃ ἀπάγοντες, ὀλίγυ τι αὐτὰ ἀποδόμενοι τοῖς τε Ενετῶν, ἐ Ιανύης ἐμπόροις, ὅπῃ δὴ βιοτεύσει. Σκύθαι δὲ οἱ ἐς τὴν Αγορὰν, ἐπ' ἁμαξῶν τε ἡ ὑποζυγίων ἓ βίον ποιέμενοι, γάλακτι τε πολλῷ, ἵππων τε τοῖς χρία σι

* Πολάνοι

διά-

διαχρώμενοι, ὅτι σίτῳ ὅτι κριθῇ καπφανεῖς εἰσι A
χρώμενοι· μᾶλλον δὲ τὸ πλέον, καὶ συχάλῃ, λινᾶς
τε ἐσθῆτας φοροῦντες, ἐς ἃ τῆς λίθων ὄλβον εὐδαιμο-
νέστατοι καὶ πλουσιώτατοι νομίζονται· τέξις δὲ χρῶνται
τοιαύτῃσι εἰκελη καὶ ξίφεσι βαρβαρικοῖς, καὶ θυρεοῖς,
τοῖς τῶν Δακῶν παραπλησίοις. πίλοις δὲ τὰ πολλὰ χρώ-
μενοι, ὅτε * ἢ περὶ Σαρματίαν οἰκοῦντες, ὅτε ἱμα-
τίοις ἀπὸ ἐρίων, ὅτι μὴ λινοῖς νομίζουσι. δίαιτα δὲ ἡ
Ἀγορά τε τῶν τῆς Σκυθῶν, καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλέως,
ἐπὶ ὁδὸν ποιεῖται πεντεκαίδεκα ἡμερῶν, ὡς τι ἐπιτήμεσθαι τὴν χώ-
ραν ἐς τὸ ἐπιτηδειότατον σφίσι καταστάντες, καὶ κατ' ὀλί-
γους διεσκεδασμένοι, ἀφ' ἑκατέρου πλαγίου καθιζάμενοι
ἐφ' ἑνός· τοῦτο τε Ἀγορὰν ποιοῦνται ἐπὶ μήκιστον, καὶ B
ἁρπάζονται τοῦ χώρου τοῖς ὑπολοίποις ἄφθονον παρε-
χόμενοι, καὶ αὐτοί τε ἐς τάξιν τοῦ ἀείσης ὑπὸ σφῶν νο-
μιζομένου, καθιζάμενοι. κατ' αὐτὸν δ' μόνον τὸν βα-
σιλέα, καὶ τοὺς παύτῃ ἀείσης ἐπὶ κύκλους καταστάντες,
καὶ πρεσβέας ποιάμενοι, βασίλειά τε παρέχουσι τῷ Βα-
σιλεῖ, ἐκ ξύλων κατεσκευασμένα. ἐπιδιλόμενοι δὲ
εἰς μοίρας παύτῃσι σύμπασαν τοῦ Ἀγορὰν, ἄρχοντάς
τε ἐφιστᾶσι τούτων. καὶ ἐπειδὰν παραγγίλῃ Βασιλεὺς,
χωροῦσιν ἐφ' ὅ, τι ἂν γένηται χρέα· τότε μὲν οὖν ὡς
ἐστρατεύετο Τεμύρης, ἐλαύνων τὴν τῆς Ἀσίας στρατὸν,
καὶ ἐπύθοντο ἐπὶ σφᾶς στρατεύοντα. Βασιλεὺς μέν τι
τοῦ τε Ἀγορᾶν σύμπασαν, ἐς στρατὸν ποιεύμενος, ἐ-
στρατοπεδεύετο ἐπὶ πολλοὺς τὸ βάρος ποιεύμενος. καὶ
αὐτὸς μὲν παύτῃ ταξάμενος, ἔπεμπεν ὁμόσε ἐπὶ τοὺς πολε- C
μίους. μοῖραν δὲ προέπεμψε τοῦ πάροδον καταληψο-
μένην, βουλόμενος ἀπορώσασθαι Τεμύρης ὁ Βασιλεὺς καὶ
ἀκωλύτους ἐκείλασε ὅποι δυνατὸν ὡς κράτιστα μαχε-
σόμενος τοῦ Τεμύρῃ. ὅτος μὲν δὴ παραλαβὼν τοῦ μοῖ-
ραν αὐτῶν· Τεμύρης δὲ ὡς ἐπύθετο τὸν στρατὸν, ὃν
δὴ Ταναΐδος ἐπορεύετο, ἐκ δεξιᾶ ἔχων τὸ Καύκασον.
ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλεν ἐς τοῦ Σκυθικοῦ, εὗρε τοὺς Σκύ-
θας ἐστρατοπεδεύμενους, καὶ ὡς ἤδοντο ἐπιόντα, πα-
ρεσκευάσαντο ὡς ἐς μάχην· καὶ αὐτός τε ἀντιπαρεσκευ-
σατο, καὶ μάχην μέν τινα ἐποιήσαντο ἐν τῇ πα-
ρόδῳ, καὶ οὐδὲν πλέον ἔχε Τεμύρης ἐν τῇ μάχῃ ταύ-
τῃ. τῇ δὲ ὡς ἐπιλείσατο τῇ ὑστεραίᾳ αὖθις πα-
ρεσκευάσατο, καὶ ἐμαχέσαντο καὶ ἐξεκράσαντο αὐτὸν, D
ὡς τε μηδ' ἐποσσοῦν ἐξεῖναι αὐτὸν παρεῖναι ἐόντα,
καὶ ἐσβάλλειν ἐς τοῦ χώρου, καὶ αὐτῷ τε διέφθειρε
τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ οὐκ ὀλίγους ὑπὸ τῶν Σκυθῶν.
μετὰ δὲ, ὡς οὐχ οἷός τε ἐγένετο ἔσω παρελθεῖν
ἀκωλυόμενος, ἀπήγαγε τὸν στρατὸν, καὶ ἀνεχώρει
ἐπ' οἴκου. τῷ δὲ ἐπιγενομένῳ θέρει, στρατιὰς
μεγίστην συλλέξας, καὶ ἐπὶ Αἴγυπτον ἐν νῷ ἔχων
στρατεύεσθαι. μετὰ δὲ συστρέψας, ἤλασε αὖθις
ἐπὶ Σκύθας, σαθμοὺς ἐλαύνων ὡς μεγίστους· ἐ
ἔφθη τε δὴ ἐσβαλὼν ἐς τοῦ Σκυθικοῦ, καὶ συ-
στραφεὶς μέρα τινὶ αὐτῷ ἐπὶ τοῦ ἔξοδον ἐπειγομέ-
νους, καὶ συμβαλὼν αὐτῇ ἐτρέψατο. ὁ μέν τοι γε E
ἀπεχώρησε, ὅ, τι καὶ ἄξιον λόγου, ἐν ταύτῃ τῇ
συμβολῇ. Οἱ δὲ δὴ Σκύθαι μέγιστον δὴ πάντων ἔχε-
σιν ἀγαθὸν, ἐν τῇ ἕσπῃ συστρεφόμενοι αὖθις,
ἐλαύνουσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἀδεᾶ τι καὶ τὸν στρα-
τοῦ χαλεπὸν ὑφιέμενοι. Μετὰ δὲ ὡς ἐπὶ τὸν
Βασιλέα Σκυθῶν ἦλασε, παρεπέξατό τε ἐς μά-
χην, καὶ οἱ Σκύθαι νυκτὸς ἀπεχώρεων ὡσεὶ σα-
δίους εἴκοσι καὶ ἑκατόν· ὡς δὲ ἐπύθε Τεμύρης

rumque, etiam equina carne victitant. A
Nec frumenti, nec hordei usus apud hos, quod sciam, frequentatur: verum utuntur panico, & fecis. Chlænis sive lineis vestibus vestiuntur. Quantum ad margaritas lapidesque pretiosos pertinet, felicissimi & ditissimi censentur. Sagittæ eorum, necnon gladii barbariem redolent. Scuta habent qualia gestant Daci. Pileis autem plerumque utuntur, neque
* * * * * * * * qua ac tingunt Sarmatiam: neque vestitus ipsis est ex filis contextus, verum ovium vellera induunt. Agora Scytharum magnique eorum regis, patet itinere quindecim dierum. Itaque regione fruuntur, qua ipsis commodissimum visum fuerit. Quidam numero pauci, dispersi ab utroque latere unum habentes ducem, B
Agoramque faciunt longissimam, & regionem depascunt, jumentis larga prætes pabula. Reliqui in eum ordinem rediguntur, qui penes ipsos optimus esse creditur. Nam regem solum, regnique proceres circulo circumdant: munimentaque facientes, regiam sedem regi præbent ex ligneis compagibus præparatam. Deinde partientes Agoram hanc universam in quasdam partes, singulis magistratus seu duces præficiunt: & quando imperaverit rex, confestim omnes advolant imperata facturi. Ea igitur tempe- Temiris in
state cum Temires duxisset Asiæ exer- Tartaros ex-
citum, Scythæque intelligerent eum ad- pedi tio.
versum se hostiliter proficisci: rex universa Agora in exercitum allecta, imponens onera plaustris, propriis viribus hosti obviam procedebat. Exercitus partem præmisit ad præoccupandas angustias montium, qua traducturus exercitum C
Temires erat. Hos jussit fortiter resistere hostibus eos aditu prohibentes. Qui dicto audientes fuere. Temires accedens, exercitum recta versus * Tanaim * qui & Don.
movebat, a dextra habens montem Caucasum. Ubi autem irruit in Scythiam deprehendit Scythas castrametatos esse. Qui ut acceperunt adventum Temiris, aciem Edit. Paris.
instruunt, prælii copiam facturi. Ipse quo- pag. 73.
que Temires suos in aciem educebat. Tandem in angustiis commisere prælium: non tamen vicit Scythas Temires, verum propemodum æquo marte est pugnatum. Dehinc cum receptui cecinissent, die poD
stero iterum ad prælium accingebantur. Adeo autem fortiter dimicarunt Scythæ, ut pellerent Temirem, planeque ut desperaret se in ipsorum regionem intrare posse. Clades maxima ibi Temiris exercitui illata est a Scythis. Deinde cum non posset superare angustias, exercitum abduxit & domum reversus est. Æstate autem insequenti conscribens exercitum quam potuit maximum, bello petere Ægyptum statuit. Postea inito consilio transversis itineribus peragens cursus quam maximos, omnem belli tempestatem in Scythas denuo vertit. Et Temerlanes
quidem sua celeritate Scythas præveniens, celeritas.
Scythiam ingressus est: & dimicans cum iis qui ad angustias tutandas properabant, E
eos vertere coegit: neque id flagitium militiæ ducitur. Ita habent mores. Scythæ namque maximam istam commoditatem habent, ut in fugam se convertere possint, præliumque cum hoste redintegrare, Tartarica fu-
nihil interim periculi in fuga sustinentes. gæ inflexa.
Deinde cum Scytharum regem infesto animo peteret, longius progressus est, & ad prælium suos instruebat. Scythæ eludentes Temiris consilium, nocturno

ſelnere profecti ſunt a caſtris ejus ſtadiis circiter centum & vigenti. Horum veſtigia toto die ſequutus Temires, tandem eos aſſequutus eſt. Quemadmodum igitur antea, ſic & nunc noctu diſcedunt Scythæ. Itaque inſequendi ſtudio graviter affligebatur. Temiris exercitus. Hinc motus Temires, Scytharum regem ad prælium provocat. Scythæ caſtra locantes eo die qui ſequebatur, ordines explicant, aciemque contra Temirem dirigunt, in turmas collecti. Temires & ipſe ſuos in aciem educit: aciem mediam occupat ipſe. In dextro cornu Chaidarem cum Maſſagetis ponit. In ſiniſtro cornu filium ſuum Saruchum curare jubet. Hinc addicti ſunt Perſæ, Aſſyrii & Chatagli, quotquot militantem Temirem ſequebantur. Cum jam utrinque ſatis inſtructi exercitus concurriſſent, tandem vehementi prælio commiſſo, Scythæ nequaquam victoria potiti ſunt. Proinde quaſi vi propulſaturi hoſtem, coëruntur in Temiris exercitum. Cum autem nec ſic quidem cœpta ſuccederent, fugam ineunt, plurimis in eo prælio deſideratis. Ceciderunt quoque non pauci Perſæ. Poſtea cum præliando nihil efficerent contra Temiris exercitum, circumducere parant hoſtes, ne eos intra regionem concludant. Verum Temires cognitis Scytharum inſidiis, ſententiam mutavit, atque ex infeſta regione copias ducere inſtituit, priorque ad Tanaim pervenit. Poſtea in Iberiam Aſiæ delatus, iter per Colchiden intendit, tranſito fluvio Phaſide; qui ex Caucaſo monte fluens, vadit in Euxinum pontum. Tandem cum attigiſſet Armeniam, maturato itinere Cheriam venit. Exercitus vero quem armatum in Scythas moverat, graviter afflictus eſt. Anno ab hinc tertio Scythæ ad arma convolant, & ulturi temeritatem Temiris, impetum dederunt in regionem quæ ſupra Aſſyrios colitur. Temires rei acerbitate coactus, legatos miſit qui peterent pacem. Promittebat rex Temires, ſi pax daretur, & in fœdus reciperetur, ſe affinitatem junkturum cum rege Odico, & cum univerſa Scytharum Agora. Fœdus ergo ictum eſt, quo jubebantur eſſe amici hoſpiteſque inter ſe. Compoſitis rebus in hunc modum Scythicis, Cœleſyriam ſubigere aggreſſus eſt. Adortus eſt Damaſcum, eamque urbem obſidione arctavit. Admovens deinde muro machinas bellicas, captam vi fœde diripuit, cum fuiſſet urbs maxima, & feliciſſima opibus. Hinc abduxit octo millia camelorum. Rapeis opibus plurimis ex ea urbe, præda multa & diviti oneratus, domum remeavit. legatos quoque dimiſit ad Soldanum regem Memphis, cum hujuſmodi mandatis: Regem Temirem poſtulare ut ſibi tradat Cœleſyriam. Quod ſi fecerit, bellum pace ſe mutaturum. Ut iſta legatio irrita fuit, armata manu cepit & diripuit Damaſcum, urbem opibus vigentem. Tandem diſceſſit ea de cauſa quam infra trademus. Rex Memphiticus regioni imperat ampliſſimæ: ab Arabibus incipiens, Cœleſyriam, Palæſtinam, nec tamen univerſam, & Ægyptum ſuo imperio moderatur. Aſcendit autem ad hoc inſigne decus Memphitici regni, tali ex cauſa. Quotuſquiſque de mancipiorum grege in iſta regione virtuti adhæret, a rege in militum ordinem transfertur. Hi deinde regis ſatellites

Edit. Pariſ. pag. 74.

Temires cedit.

Phaſis fluv.

Damaſcus obſeſſa.

Temiris legatio ad Soldanum.

A ἡμερῶν ἐπέλαυνε νυκτὸς, αὖθις ἀπιχώρουν οἱ Σκύθαι, ὥς τι δὴ τοῦτο ποιούμενος, ἔλαμπε τῇ Τεμίρῃ ὁ στρατὸς, καὶ προεκαλοῦτο ἐς μάχην τὴν Σκυθῶν Βασιλέα. Μετὰ δὴ τοῦτο στρατοπεδευσάμενος ἐς τὴν ὑστεραίαν, περιεῖχετο κατὰ ἴλας. Τεμίρης δὴ παρεσκευάζετο ἐπὶ πολὺ τὸ βάθος, ἔχων ἐπὶ τὸ δεξιὸν Χαϊδάρην σὺν τοῖς Μασσαγέταις, ἐπὶ δὲ τὸ εὐώνυμον, τὸν παῖδα αὐτοῦ Σαχροῦχον, σὺν τοῖς Πέρσαις τε καὶ Λατνείοις, καὶ * Χατταγίων, ὅσοι ἕπονται. Ἐπεὶ δὲ συνέμισγον ἀλλήλοις τὰ στρατεύματα, καὶ ἐμάχοντο, μάχης δὲ καρτερᾶς γενομένης, οὐδέτεροι πλέον ἔχον οἱ Σκύθαι. μετὰ δὲ ὡς ἀσάμβοι εἶχοντο τῆ ὀργῆ ἑκατέρωθεν οἱ Σκύθαι, καὶ ὡς ἐτρέψαντο τὸ Τεμίρου στρατὸν, ἀπετράποντο, καὶ ἀπέβαλον ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ οὐκ ὀλίγους. καὶ ἔπεσον ἀπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ Περσῶν οὐκ ὀλίγοι· ὕστερον μέντοι, ὡς οὐδὲν ἔφασκον Σκύθαι μαχόμενοι τῷ Τεμίρου στρατῷ, ἔλαυνον ἐς τὸ πρόσω ἐχόμενοι, ὡς ἑκὼς ἡ χώρας τὰς πολεμίους ἀπολιμπάνοιεν· ὁ μὲν τοι Τεμίρης συσκευὰς ἔλαυνέ τε αὐτὸς καὶ ἐμβαλὼν γενόμενος, καὶ πως ἐρθεὶς ἐς Τάναϊν ἀφικόμενος. Μετὰ δὴ ταῦτα ἐς τὴν Ἰβηρίαν τὴν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἀφικόμενος, ἀπιχώρει διὰ τῆς Κολχίδος, καὶ Φᾶσιν διαβὰς ποταμὸν, ἐκ Καυκάσου ῥέοντα, ἐπὶ Εὔξεινον πόντον· ἐσβαλὼν δὲ ἐς τὴν Ἀρμενίων χώραν, ἀπέλαυνεν ἐπὶ Χερίης. ἀπεφαίνετο δὲ ὅτι αὐτῷ τὰ στρατεύματα ἐς τὴν ἐπὶ Σκύθας ταύτης ἔλασιν. τῇ δὲ τρίτῳ ἔτει παρασκευασάμενοι οἱ Σκύθαι, ὡς ἀμυνούμενοι Βασιλέα Τεμίρην, ἤλασάν τε καὶ ἐπέδραμον χώραν τὴν ὑπὲρ τῆς Λατνείης. ἐφορμεύετο μὲν οὖν ὕστερον περὶ σταυρὸν πρός τε ἡ Βασιλέα Τεοδίτην, καὶ πρὸς σύμπασαν ἡ Ἀγορὰν, ἐπιγαμίαν τε ὑπισχνούμενος, καὶ σπονδάς τε ἐποιήσατο, ἐφ' ᾧ τε ξένος τε καὶ φίλος εἶναι ἀλλήλοις. ὡς δὲ τὰ πρὸς τοὺς Σκύθας καθίστη, ἤλαυνεν ἐπὶ Συρίαν κοίλην. ἐλάσας δὲ ἐπὶ Δαμασκὸν, ταύτῃ πόλιν ἐπολιόρκει, καὶ μηχανὰς προσφέρων τῷ τείχει, εἷλέ τε καὶ κράτος ἡ πόλιν, καὶ ἐνδραποδίσατο, πολλὴ μὲν δὴ τότε ὦκα καὶ εὐδαιμονιζομένη, καμοῦσά τε ἐντεῦθεν ἀπήγαγεν ἐς ὀκτακισχιλίους τὰς πάσας. ἔλαβε δὲ μέγιστον ἐν ταύτῃ τῇ πόλει λεισάμενος, ἀπέλαυσε ἐπίσω ἐπ' οἴκου, λείαν τε πολλὴν καὶ εὐδαίμονα ἀγόμενος. ἐπρεσβεύετο μέν τοι καὶ πρὸς ἡ ὁ Μέμφιος Βασιλέα, * Σολδάνον ὄνομα δὴ ἐξέχων καλούμενον, καὶ ἐξίει κοίλης Συρίας ὑποχωρῆσαί οἱ, ὥς τε ἐς σπονδάς τε εἶναι αὐτῷ, καὶ εἰρήνην ἐπὶ πάσῃ ποιεῖσθαι. ὡς δὲ προσέπεμπτο ἡ πρόσχωρα, ἅτε παρασκευασάμενος, ἔλαυνέ τε, καὶ ἀνδραποδισάμενος ἡ Δαμασκὸν πόλιν εὐδαίμονα, ἀπεχώρει δὲ αἰτίαν, ἐφ' ᾧ τινα ἐς τὸ πρόσω ἡ λόγῳ εἶεν σημανῶν. ὁ δὲ ἡ Μέμφιος Βασιλεὺς χώρας τε ἄρχει οὐκ ὀλίγης, καὶ εὐδαίμονος, ἀπὸ Ἀράβων ἀρξάμενος, Συρίαν τε κοίλην καὶ Παλαιστίνην, καὶ σύμπασαν δὲ Αἴγυπτον, ὑφ' αὑτῷ ἔχει. Βασιλεὺς δὲ καθίσας ἡ Μέμφιος, καὶ ἐς ἀρχῆς τῆσδε, ἔσχε τοιῆσδε. Ὅσοι ἐν ἀνδραπόδων ἀρετῆς τι μεταποιοῦνται, ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ὑπὸ Βασιλέως καθίστανται ἐς τοὺς στρατιώτας. οἱ δὲ ἄνοι ἀθρῴσκουσιν Βασιλέα ἀμφὶ τὰς δυσμενίας, Μαμελούκιδες καλούμενοι. ἀπὸ τούτων δὲ ὅσοι ἐπίσημοι ἐπὶ τὸ κατεργάζεσθαι ἑτοῖμοι ἦσαν Βασιλέως τεταγμένων,

* Χατταίων, al. ut c.

* Συλδάνον al. καλ.

ὄντοι ἐς τὰς ἀρχὰς καταβραχὺ καθιζάμενοι, ἐπὶ μεῖζον A
χωροῦσι τύχης ἅμα καὶ παρὰ Βασιλέως, καὶ ἐς τὰ πρῶτα τι-
μῆς ἀξιούμενοι, ἐπὶ τὰς καλουμένας Μελικαμαράδας καθί-
στανται, ἀφ' ὧν δὴ καὶ χώρας ἐπ' αὐτὴν ἤδη χωροῦσι παρὰ Βασι-
λέως χώραν, καὶ ἐπὶ τὴν τῆς Μέμφιος ἀρχὴν, καὶ συμπά-
σης τε τῆς Αἰγύπτου, Ἀραβίας τε καὶ Παλαιστίνης, καὶ τῶν ἄλ-
λων ἀρχῶν, ὅσαι ὑπὸ τούτῳ τῷ Βασιλεῖ τάττονται. Με-
λικαμαράδες εἰσὶν ἀρχαὶ ἐς τὰς πόλεις, τὰς ὑποτιθῶσι
παρὰ βασιλέως ἐπισήμους, ἄρχοντες καθιζάμενοι ὑπὸ Βα-
σιλέως. Τὴν δὲ πόλιν ταύτην τὴν Μέμφιν μεγίστην δὴ πα-
σῶν τῶν οἰκουμένην πόλεων, ἔστι τε ἄλλῳ τῷδαιμο-
νίᾳ, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων. ὅ, τε γὰρ περίβολος
ταύτης τῆς χώρας, ἐς ἑπτακοσίους μάλιστα σταδίους διή-
κων. Εὐρομένην δὲ κάλλιστα, πασῶν δὲ ὧν ἡμεῖς ἴσ- B
μεν πόλεων. οἰκίας δὲ ἔχει καλλίστας λέγεται, ἐς τὰς
πεντήκοντα μυριάδας. ῥεῖ δὲ διὰ μέσης τῆς πόλεως Νεῖ-
λος ποταμὸς, χρήσιμον ὕδωρ παρεχόμενος, ῥέων ἀπὸ
Ἀργυρῶν ὀρέων. Αἴγυπτον δὲ σύμπασαν ἀρδεύει ἐς τὰ
κάλλιστα, καὶ τὰς διώρυχας ὑπὸ τῶν ἑκάστοις χωρῶν κα-
τασκευασμένων, ὅσον τε τῆς χώρας ἀρδεύειν ἐπιτήδειός ἐ-
στιν. οἰκοῦσι δὲ ταύτην τὴν χώραν Μονοθελῖται, καὶ Ια-
κωβῖται, ἔθνη τὰ μέγιστα, καὶ τῶν ἐς τὰ τοῦ Θεοῦ
θρησκείαν τελούντων τε καὶ φρονούντων ἄλλων ἄλλη. ἔστι
καὶ τὰς Ῥωμαίους, ἔστι καὶ τὰ Ἕλλησι δεδογμένα ἐς τὴν θρη-
σκείαν φρονοῦντες· ἀλλ' ὅσοι μέν εἰσιν Ἀρμένιοι πλεῖσοι,
οὗτοι τὴν χώραν ταύτην, Μονοθελῖταί δὲ καὶ Ἰακωβῖταί τε
Μανιχαῖοι παμπληθεῖς. δύνανται δὲ ἡ χώρα τῆς Μέμφιος C
βασιλέως ἀπὸ Λιβύης, ἐς τε πόλιν Χαλκηδόνα ἥτις κα-
λουμένη καὶ Ἀσίαν. Νομίζεται δ' ὅπερ ὁ βασιλεὺς, ὑπό
τε τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐθνῶν, τε ὑπὸ τῶν τῆς Λιβύης, καὶ δὴ καὶ ὑ-
πὸ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, Ἀρχιερεύς τε τῆς τῶν θρησκείας αὐ-
τῶν, καὶ τὰ ἐς τοὺς νόμους τοῦ Μεχμέτου, παμπόλλων αὐτῶν
τούτῳ διδασκομένων τὰς τῆς θρησκείας αὐτοσόμους, τε ὡς
ἀπὸ τῶν παλαιοτέρων, Ἀρχιερεύς τε εἶναι δεῖ, καὶ γράμμα-
σι τοῖς τῶν ἀποδείκνυσθαι, ἀκριβέστατα δὲ τὰ τοῦ Μεχ-
μέτου νόμου. Τὸν δὲ πάρος Ἰησοῦ καὶ τῆς Παλαιστίνης κατ-
έχοντες, μέγα τι ἀπωφέρονται κέρδος, καὶ ἄρχοντες μέγι-
στοι δὴ τοῦ βασιλέως οἶκοι, ἐς φυλακὴν τοῦ σήματος καθί-
σαντες δέκει δὲ Αἰγύπτου ἀπὸ Τύρου τῆς Ἀλεξανδρείας,
* hic forte numerus βασιλεῖται in codd. mss. deficitur. in R. ut in c. ἐς τε Ἰουδαίαν χώραν, ἐπὶ σταδίους μάλιστα πε. * Ὁ δὲ D
Νεῖλος, ὁ τῆς Αἰγύπτου ποταμὸς, ἐκδίδοι ἐς θάλασσαν
πρὸς Βορέαν ἄνεμον καὶ Ἀλεξάνδρειαν τῆς Αἰγύπτου. ἐντεῦ-
θεν ἄρχεται ἡ Παλαιστίνη διήκουσα ἐς τε ἐπὶ κοίλην Συ-
ρίαν. ἐν ταύτῃ δέ ἐστι τὸ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ σῶμα, καὶ τῆς Ἱε-
ροσολύμων πόλεως, ἣν δὴ κατέσκαπται. Ἐν αὐτῇ μὲν πα-
ράλιος χώρα, κοίλη δὲ Συρία διήκει ἐπὶ Ἀραβίαν ἐπὶ
τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν τῷ πρὸς ἑσπέρην ἰόντι. ἐμβάντι δὲ τῆς θά-
λασσαν, ψάμμος τε δίχα αὐτῶν ταύτην ἐκπορευομένων ἐπὶ
τὸ σῶμα τὸ Μεχμέτου. αὕτη δὲ ἡ χώρα βασιλέως τῆς Μέμ-
φιος ἐστὶ, πρὸς δὲ καὶ ἡ Φοινίκη. δύναμις δὲ ἔστι τῷ βασι-
λεῖ τῇδε καὶ θαλάσσαν ἀξιόχρεως, ἔνθα δὴ περὶ Σά-
μον πλοῖα τὰ δὲ τριήρεις * (ἐν ταύτῃσι κατασκάζει) E
Κύπρον τε ὑπαγάγετο, καὶ ἐπὶ Ῥόδον καὶ Κύπρον πέμψαι
τότε πλοῖα καὶ στρατὸν σὺν αὐτοῖς. ἐκπολιόρκησε δὲ τῶν τε
πόλιν ἐπολιόρκει, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, προσί-
βαλέ τε τῷ τείχει ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰς· καὶ ὡς οὐδὲν ἀπ-
έχώρει ἡ πόλιος αἵρεσις, ἀπεχώρησε ἐπ' οἴκου. Τῶν
μὲν τοι Κύπρου ὑπαγάγετο, καὶ τότε Βασιλέα Κύπρου ἄ-
γοντα, ἔχετο. ἀφ' ὧν δὴ χρόνου φόρον τε ἐπάγει
ἡ Κύπρος τῷδε τῷ βασιλεῖ. Δοκεῖ δὲ ἡ νῆσος αὕτη,

habentur, numero, bis mille: & Mamalukides nominantur. Ex illorum numero quotquot peregrini sunt, ad regis officia perficienda ordinantur, Hi paulatim etiam ad magistratus dignitatem ascendentes, meliorem tandem assequuntur fortunam: & a rege in maximo honore habiti, præficiuntur iis qui Melicamaridæ nuncupantur. ex quorum regione illico perveniunt ad regionem regis, & ad Memphiticum regnum, & ad imperium Ægypti Asiæque, necnon ad alios magistratus, qui sub isto rege sunt. Melicamaridæ sunt principes viri, qui a rege creati præficiuntur insignioribus oppidis. Urbs Memphis (quæ & Alcairum) magni tudine hominumque multitudine totius orbis urbes facile exuperat. Urbis ejus ambitus amplectitur septingenta stadia. Nec novi urbem quæ melioribus gubernetur legibus. Quinquaginta myriades pulcherrimarum domorum habet. Urbem mediam intersecat Nilus fluvius, aquam optimam & salubertimam ministrans, ex monte Argyro scaturiens. Universam Ægypti regionem pulcherrime rigat, fossis, quæ singulis locis fiunt, admissus. Hinc terra ea ubique commodissime humectari potest. Religionem istam tenent Monothelitæ & Jacobitæ, gentes haud exiguæ. Regionem quidem Jesu filii Dei se tenere dicunt: at plurimum ipsi inter sese dissentiunt. Nec consensum præstant in religionis negotio vel Græcis, vel Romanis. Plurimi Armeni in regione ista etiam Monothelitæ & Jacobitæ, necnon plurimi Manichæi habitant. Extenditur autem Memphitici regis regio a Libya usque ad * Chalepiam urbem Asiæ. Plurimæ in Asia & Aphrica Europaque gentes venerantur istum regem ut sacerdotem, in iis quæ ad religionem & Mechmetis legem spectant. plurimi namque isthic hærent qui operam dant Mechmetis legibus discendis. Etiam ab antiquis sacerdos habitus est, ut qui ejus gentis litteris Mechmetis leges acutissime explanare posset. Sepulchrum Jesu sub potestate istius regis in Palæstina situm est, unde plurimum lucri ei accedit. Custodiæ hujus sepulchri, viri de familia regis illustrissimi destinantur. Extendit se Ægyptus ab Alexandria & Tyro usque in Iturcam regionem stadiis maxime 88. Nilus autem fluvius Ægypti exhauritur in mare versus Boream ventum, juxta Alexandriam Ægypti. Hinc incipit Palæstina, tendens usque ad Cœlesyriam. In hac regione Jesu celebratur sepulchrum, situm in urbe Hierusalem, quæ devastata est cum maritimis regionibus. Cœlesyria panditur in Arabiam usque ad mare rubrum, versus Orientem iter faciens. Transeuntem id mare excipit arenæ vastitas, quæ seperanda est perentibus sepulchrum Mechmetis. Hæc est regio Memphitici regis, cui additur & Phœnicia. Est huic regi quoque in mari maxima potentia. Samus ei suppeditat naves & triremes. Cyprum subegit. Naves mittens cum militibus adversus Rhodum & Cyprum, urbem obsidione afflixit. Actis autem prædis ex insula plurimis, aliquot diebus oppugnationi intentus fuit: quæ cum parum succederet, abducto exercitu domum reversus est. Cyprum quidem suo imperio adjunxit, capto ejus rege: & ex eo tempore Cyprus Memphitico regi tributum solvit. Quin

Mamalukhi, qui ut plurimum Circassi.

Edit. Paris. pag. 75.

Alcairum Memphis.

Nilus.

*Alepiam, olim & pupa aliam.

pag. 78.

Ægyptus.

Palæstina.

Cœlesyria.

jam olim quoque istam insulam huic regis paruisse arbitror. Verum Galli ut accesserunt ad Jesu Dei sepulchrum, insulam eam in servitutem redactam cepere, classem parantes magnam, viresque haud contemnendas. Eo modo & Venet Amarium urbem opulentam occupantes, dum eam tenuere, ut portum ad Ægyptiacas merces commodissimum. Hinc successione longa reges Gallorum isti insulæ præfuere. Etiam Arabes hujus insulæ partem tenent, necnon Phamagustam urbem opibus florentem. Et sane Memphitico & Ægyptiaco regi bellum est adversus Arabes, & Afros, propter regionis limites usque dissidentes, & inter cætera etiam manus conferentes. Et quidem * Chalepia urbs ejus in Asia magna, & dives opum, merces præbens Asiæ & Arabiæ. Equos ista regio producit perquam generosos. Etiam Ægyptus, necnon ea regio quæ versus Libyam excurrit, gignit equos generosos, & camelos. Chalepiam urbem suo dominio adjecit Temires, cum arma inferret Damasco: & subacta Cœlesyriæ non modica regione, discessit hujusmodi causa motus. Nam Chatagiæ rex, unus de numero novem ducum, etiam Indiæ imperitabat. Hic Araxem trajecit, Temirisque regionem vastans, mancipiis captis plurimis, domum rediit. Fama est, eum in armis habuisse circiter quadraginta & centum myriades hominum. Temires autem regione excedens, & muro loca Chatagiorum regioni finitima firmans, quam celerrime hostem insequutus est: nec eum vel in Persarum, vel in Candiorum regno indipisci valuit. Hinc legatione missa, bellum pace mutatum est, cum in animo agitaret, Pajaziti Amuratis filio arma inferre hostilia. Pax autem hac conditione composita est, ut tributum magnum quotannis penderet pro Massagetarum regione, quam armis subegerat. Bellum hoc ut intercedente fœdere fuit sopitum, accidit ut causam ducum inferioris Asiæ susciperet. Venerant enim numero circiter centum, & Melitinem urbem suspicilis Pajazitis obsidione circumdederant. Comparato itaque quam potuit exercitu maximo, hostili animo profectus est contra Sebastiam, Cappadociæ urbem opibus vigentem: quæ quondam, ut apparet, regis Turcorum sedes regia extitit. Ex hac enim antea prodeuntes Turci, subegere regionem Asiæ non modicam usque ad Hellespontum: & jam magna manu advenientes, incursionem fecere in regionem quæ ex adverso Byzantii sita conspicitur. Temires itaque ut advenit, urbem exercitibus circumsedit. Pajazites forte tum aberat, quia expeditionem susceperat contra Lebadiam Bœotiæ, & contra Peloponnesum, Thessaliamque. Reliquit tamen Sebastiæ Orthobulem filium cum exercitu. Quæ omnia cum in eum modum disposuisset, ipse contra Peloponnesum copias duxit. At ut accepit, Sebastiam a Temire oppugnari, mutato consilio reversus est: nec potuit irrumpere in Peloponnesum. Cum maturaret iter in Asiam, audivit Sebastiam esse captam, Temiremque mancipiis collectis plurimis abisse Cheriam. Ut enim Temires impetum in murum dedit diebus aliquot, oppidani vim hostilem fortiter propulsarunt. Cum autem haberet octo millia fossorum in castris: iis negotium dedit, ut cuniculum ad arcem agerent. Illi vero cum ad finem operis pervenissent, ac jam ad arcem pervenissent, ingens ruina facta est, & arx corruit. Quo facto, Temires urbem ingressus, omnes interfecit, præter mulieres & pueros. Hæc ubi gesta sunt, Pajazites ad Sebastiam cum exercitu venit, & Temiren ab ea discedere coegit. Ille vero Cheriam ut venit, urbem obsidione cinxit. Pajazites autem Cheriam ut venit, Temiren ab urbe discedere coegit. Ille vero Cheriam ut venit, urbem obsidione cinxit. Pajazites autem Cheriam ut venit, Temiren ab urbe discedere coegit. Ille vero Cheriam ut venit, urbem obsidione cinxit.

* Amithunta, nunc Limisso.

* Alepum.

Alepum occupat Temires.

Sebastia obsessa & expugnata.

Edit. Paris. pag. 77.

Orthobules Pajazita F.

A ὑπὸ τοῦτο γενέσθαι τὴν Βασιλέα τὸ παλαιόν. Κελτοὶ δὲ ὡς ἀφίκοντο, ἐπὶ τὸ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ σῆμα, δυλωσάμενοι τὴν τε νῆσον ταύτην, ὑπηγάγοντο σφίσι, στόλον ἐπαγόμενοι καὶ δύναμιν ἀξιόχρεων. ἦ καὶ Ἕλληνες Αἰγυπτίοις πόλεμον δαίμονα χειρωσάμενοι, ἐπί τινα χρόνον ἐκράτησαν, ὁρμώμενοι ἐκ τῆς πρὸς Αἴγυπτον ἐμπορίας αὐτῶν. καὶ τὸ ἐντεῦθεν ὑπὸ Κελτῶν Βασιλῆς ἡγούμενοι, βασιλεύουσι ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ. νέμονται μέντοι καὶ οἱ Ἄραβες μέρος τι τῆς νήσου ταύτης, καὶ πόλιν * Φαμαγούστην καλουμένην. τῷ μὲν οὖν βασιλεῖ Μέμφιός τε καὶ Αἰγύπτου, πόλεμός πέρι πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, καὶ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς Λιβύης, διαφερόμενος περὶ γειτόνων, μαχεσαμένῳ πάνυ ἄλλα καὶ δὴ * Χαλέπιον δὲ πόλις αὐτῷ ἐν τῇ Ἀσίᾳ μεγάλῃ τε καὶ δαίμων, καὶ ἐμπορίαν παρεχομένη τοῖς τε Ἀσίας, καὶ Αἰγύπτου, καὶ Ἀραβίας, ἵππους δὲ ἐκφέρει ἡ χώρα αὕτη γενναίους. δοκεῖ δὲ καὶ ὅτι Αἴγυπτος καὶ ἡ πρὸς Λιβύῃ χώρα, φέρειν ἵππους τε ἀγαθοὺς, καὶ καμήλους. Τοῦτο μέν τοι Χαλεπίου πόλιν Τεμίρης, ὅτε δὴ καὶ ἐπὶ Δαμασκὸν ἐστράτευτο, ὑπηγάγετο· καὶ τοῖς Συρίας ἐκ ὀλίγου χώρου κατεστρέψατο, ἀπεχώρησε δὲ αἰτίας τοιᾶσδε. Ὁ γὰρ δὴ τοῦ Κατάγιος Βασιλεὺς τῶν ἑσπερίων καλουμένων, ὅστις δὴ ἂν καὶ ὁ τῆς Ἰνδίας Βασιλεὺς, ἔχθρας τῆς πρὸς Τεμίρην, τοῦτο χώρας ἐπέδραμε τὴν Τεμίρου, καὶ ἀνδραποδισάμενος πλῆθος ἀπήγαγε, ὡς χιλιάδας ἐπ' οἴκου ἀποχωρῶν. ἤγαγε δὲ στρατὸν, ἢ λέγεται, ἐς παραπλησίους καὶ ἑκατὸν μυριάδας. Τεμίρης δὲ ὡς ἤλασε τοῦτο πυθόμενος, τῆς μὲν χώρας ὑφῆκε, τὴν δὲ τειχεῖ * ἐπαγόμενος φυλάξαι ὅσα τοῦτῳ αὐτῷ ὁμορώτατα τοῦ Χατάιων χώρου, καὶ ἐν τῇ Περσῶν αὐθις καὶ * Καμδίου ἀρχῇ, ὡς ἐνθεν κατελαβὼν ἡ Βασιλέα. ἐντεῦθεν ἀναστρεβόσαμος ἀνδρας τε ἐποιήσατο, ἐν ᾧ ἔχων ἐπὶ Παιαζίτην τὸν Ἀμυράτου στρατεύεσθαι. Ἐποιήσατο οὖν ἀνδρας ἐφ' ᾧ ἐκάστου φόρου ἑκατὸν, ὑπὲρ τῆς τῶν Μασαγετῶν χώρας, οὓς κατεστρέψατο εἶχε. ὡς δὲ πρὸς τοῦτον ἀνδρας τε ἐποιήσατο, καὶ εἰρήνῃ ξυνετέχθη αὐτῷ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς ἠπείρου Ἀσίας, Τύρκων ἡγεμόνας ἀφίχθαι τε παρ' ἑκατὸν, καὶ πεῖραν Μελιτινῆν ἐπολιορκήσαντο ταύτῃ τῷ Παιαζίτῃ. παρασκευασάμενος δὲ στρατὸν μέγιστον, ἤλασεν ἐπὶ Σεβάστειαν, πόλιν τῆς Καππαδοκίας δαίμονα. ἔστι δὲ αὕτη ἡ πόλις Βασίλεια γενέσθαι τῶν πρόσθεν βασιλέως Τύρκων, καὶ ἐκ ταύτης ὁρμώμενος τοὺς Τούρκους τὸ παλαιὸν χώρας, * ὑπαγομένους τοὺς τῆς Ἀσίας ἐκ ὀλίγου, ἐς τὸν Ἑλλήσποντον τόν τε καὶ ἀντιπέρα Βυζαντίου χώρας τὰς ἐς τὴν Ἀσίαν ἐπέδραμεῖν χειρὶ πολλῇ ἀφικόμενος. Τεμίρης μὲν οὖν ὡς ἀφίκετο, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Παιαζίτης δὲ ἔκτῃ πη ἐπὶ Λεβαδίαν τὴν Βοιωτίας, καὶ ἐπὶ Πελοπόννησον καὶ Θετταλίαν στρατόμενος. καταλιπὼν δὲ ἐν τῇ Σεβαστείᾳ, στρατὸν τῶν τῆς Ἀσίας, καὶ παῖδα Ὀρθογρούλην, καὶ * ταύτῃ κατεστρατόμενος, αὐτὸς μὲν ἐπὶ Πελοπόννησον ἐστρατεύετο. ἐνθα δὴ πυθόμενος, ὡς Τεμίρης ἐλάσας πολιορκοίη Σεβάστειαν, ἤλαυνε τὸ ἐμπαλιν μέμφεως. καὶ ὡς ἐξηγέετο αὐτῷ ἀσβαλὴν ἐστὶν Πελοπόννησον. ἐπειγόμενος δὲ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν πορείαν, ἐπύθετο ἁλῶναι τε ἡ πόλις, καὶ ἀνδραποδισάμενον, οἰχεσθαι αὐθις ἐπὶ οἴκου ἐπὶ Χερίης. ὡς δὲ δὴ προσέβαλεν ἐπὶ * ἡμέρας ἱκανὰς, οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐξεκρέσαντο τὸν Τεμίρεω στρατὸν, ἐνταῦθα ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ἐρετικὸν ἐς ἑκατοντάδας καὶ ἀριθμὸν, ὑπόρυκτον

* Chalepia] Aleppum

* ἐπαγόμενος] Ita R. ut in cont.

* ἐπὶ τὸν] Καδμίου

ὑπὸ τὴν γῆν ἐρύγματα φέροντα ἐς τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἀνατάξῃ. καὶ ἔνια μὲν οἱ τῆς πόλεως ἔφθασαν, καὶ ἀντορύσσοντες καὶ αὐτοὶ, ἐξεπρόσαντο. τὰ δὲ πλέω λυόμενα αὐτοῖς ἔτι πολυχειρίᾳ ἐργάζοντο μόγῳ. ὡς δὲ ἤδη τὸ τεῖχος ἀρώρυκτο, καὶ ἔτι ξύλων ἤδη ἐπὶ μετεώρου, πῦρ ἐνέπεμψε κατιβλήθη τε τὸ τεῖχος αὐτόματον. καὶ ἐπεισπεσόντες ἐνταῦθα οἱ τοῦ Τεμήρεω στρατιῶται, εἰσέπιπτον ἐς τὴν πόλιν, καὶ ἅπαν κατεῖχον αὐτήν. Καὶ τὰς μὲν ἄνδρας, παραγγείλαντος τοῦ Βασιλέως, αὐτίκα ἐλόντες τὴν πόλιν, διεχρήσαντο. παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας τῆς πόλεως ἐς ἕνα χῶρον ἀγαγὼν, τὴν τε ἵππον ἐπαρεὶς κατεχρήσατο, ὥς τι μηδένα τῶν τῆς πόλεως, μήτε ἄνδρα, μήτε γυναῖκα, μήτε παῖδα περιγενέσθαι. οἰκτροτάτη δὲ ξυμπάντων τῶν ἐν τῇ πόλει θεάσασθαι. Δέγεται δὲ γενέσθαι ἀνθρώπους ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας. ἐπὶ δὲ καὶ ἐλεφαντιάσιν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει πλῆθος ἀράμβου, λέγεται χιλίους ἀπολέσαι. τὰς μὲν οὖν ἄλλας ἔφη μὴ θέμις εἶναι φάσκων, ὡς τοιαύτας γενομένας τύχῃ, περιεῖναι τὰς λοιπὰς τῶν ἀνθρώπων ξυμφθείροντας, καὶ αὐτὰς ὡς τὰ πολλὰ παραπαίοντας. Λέγεται δὲ ταύτης τῆς πόλεως τὴν συμφορὰν ὑπερβαλέσθαι τὰς πώποτε γενομένας ἁπάλιων ξυμφοράς. Ορθογρύλην δὲ τὸν παῖδα Παζίτην, συλλαβὼν ζῶντα ἐπ' ἡμέρας περιῆγε. μὴ ἧσσον αὐτὸν ἀπολέσαι ἐπόλεσε. Παιζόντος δὲ ὡς ἐπύθετο ἕκαστα μετ' ὀλίγου, ἅτε δὴ ἡ πόλις ἁλοῦσα διεφθάρη, καὶ ὁ παῖς αὐτῷ μετ' ὀλίγου ἤγγελτο τελευτῆσαι ὑπὸ Βασιλέως Τεμήρεω, ξυμφορᾷ τε ἐχρῆτο ὡς μάλιστα, ἐς πένθος ἰών, διαβάς τε δὴ ἐς τὴν Ἀσίαν, ὡς βοσκόν τινα ἐμπείρως αὐλοῦντα, λέγεται δὴ εἰπεῖν ἐπισπλώσαντα τὸ πάθος αὐτῷ οἷον ἦν. αὐλεῖ δὴ ᾠδήν, ὅτι Σεβάστειαν ἀπόλοιτο, ὅτι παῖδα Ορθογρύλην. ἦν δὲ δὴ ὡς λέγεται Ορθογρύλης, τῶν ἡλίκων τὰ πάντα κράτιστος, καὶ ἐξηγήσασθαι ἐπὶ πόλεμον ἱκανός· διὸ δὴ καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ κατέλιπεν αὐτὸν, ἐπιτρέψας δὴ ἀρχὴν αὐτῷ, ᾗ δοκοίη αὐτῷ ἐς τὸ ἐπιτηδειότατον καθίζεσθαι. καὶ μὲν ἔτι μὲν ἐς Σεβάστειαν ἤλασεν Τεμήρεω, τοσαῦτα ἐγένετο. Μετ' ὀλίγου δὲ καὶ πρεσβεία ἀφίκετο παρὰ τὸν Λαίλαπα Παιζίτην, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀποδοῦναί τε τὴν χώραν τοῖς ἡγεμόσι, καὶ πέμπειν τὸν δεκαχιλίας καμήλους βουτύρου, καὶ σκηνὰς δὲ δισχιλίας, αἷς σκήνασιν οἱ Νομάδες ἀνὰ τὴν Ἀσίαν χρῶνται. καὶ ἐν τοῖς ταοῖς, τοῖς ὑπὸ τὸν Παιζίτην ἀρχὴν, μνημονεύεσθαι αὐτὸν ὡς Βασιλέα, καὶ * νομίσματι δὲ χρῆσθαι τῷ Βασιλέως Τεμήρῃ, ἐς σύμπασαν τὴν ἀρχὴν αὐτῷ, καθιδρῦσθαι τὸ αὐτῷ νόμισμα. πρὸς δὲ καὶ τῷ παιδὶ αὐτῷ ἕνα γενέσθαι παραγένεσθαι ἐς τὰς Τεμήρεω θύρας. καὶ διὰ ταῦτα ποιῶν, φίλον τε καὶ ἐπιτήδειον εἶναι Τεμήρεω Βασιλέως. διὰ δὲ μὴ πείσειν, χρῆσθαι αὐτῷ ὡς πολεμίῳ Βασιλέα Τεμήρεω. ᾗ δὲ δὴ λέγεται θυμωθέντα τὸν Παιζίτην, εἰπεῖν δὲ τὸ ἔπος εἰπεῖν, ὃ ἐς πρότερόν μοι δεδήλωται, ὡς διὰ μὴ ἐπιπαραβὰς ἀφίκοιτο ἐπ' αὐτὸν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐς τρεῖς ὑποπιμπράμενον ὑπολαβεῖν αὐθις· ὃ δὴ αἰσχίω φέρει μεγάλῳ, εἶναι ὀργυιῶν τὸ ἔπος τοῦτο. προθύμως μὲν οὖν τὰ παρὰ τῆς πρεσβείας αὐτῷ τὸ Παιζίτειον ἔπος

tium dedit, ut cuniculos haberent ſubterraneos, per quos ubique poſſent emergere in urbem. Et quidem oppidani ſenſerant id parari. Proinde & ipſi fodiendo hoſtibus occurrebant: verum pellebantur. Amplius enim efficiebat Temires, ut qui foſſorum numero excelleret. Muri cum jam undique eſſent ſuffoſſi, hoſteſque ſtarent in aggere excelſo & ligneo, ignem injecerunt, murique ſua ſponte corruerunt. Deinde per loca ruinis patentia irruentes Temiris milites in urbem, eam in hunc modum occuparunt. Oppidanos, ſic imperante Temire, capta jam urbe, illico occiderunt. Liberos & mulieres ejus urbis, in unum locum agens, immiſſo equitatu omnes trucidavit. Urbis iſtius adeo miſerabilis clades fuit, ut nec vir, nec mulier, neque etiam puer aliquis potuerit exitium ſubterfugere. Homines in iſta urbe fuerunt plurimi, adeo ut pene ſuperarent numero duodecim myriades hominum. Præterea reperta magna leproſorum multitudine, omnes interfici curavit. Hos enim ubicumque adeptus foret, incolumes abire haud ſinebat: nequaquam fas eſſe dicens, ut hi ſuperſtites ſint, reliquoſque homines inficiant, ipſi plerumque miſerrime viventes. Fama exiit, excidium urbis iſtius miſerrimum, ſuperaſſe calamitates omnes, quæ in ullas umquam redundarunt urbes. Orthobulem Pajazitis filium, cum vivus in manus veniſſet, aliquot diebus ſecum circumduxit: poſtea cuidam negotium dedit, ut eum interficeret. Pajazitem, ut urbis excidium miſerabile, ſiliique interitum accepit, calamitas luctuſque apprehendit maximus. Transiens enim in Aſiam, ut vidit paſtorem quemdam tibia canentem, ferunt dixiſſe, mœrorem ſuum indicans quam acerbus eſſet: Cane cantilenam, cujus argumentum ſic: Neque Sebaſtiam amiſeras, nec etiam filium Orthobulem. Erat enim Orthobules æqualium ſuorum optimus, etiam belli dux haud contemnendus. Quapropter non ab re relictus eſt a patre in Aſia, ut regnum adminiſtraret eo modo, quo ſibi putaret commodiſſime habere. Expeditio Temiris contra Sebaſtiam hunc finem ſortita eſt. Nec multo poſt legatio miſſa eſt ad Pajazitem * Lælapa, quæ juſſit ut ducibus reſtitueret regionem. Daret tantum butyri, quantum ferunt duo millia camelorum. His adderet duo millia tentoriorum, cujuſmodi in uſu habent paſtores per Aſiam. Poſtulabatur quoque, ut per univerſum Pajazitis regnum Temires pronuntiaretur rex. Volebat quoque, ut Pajazites in ſuam regionem Temiris numiſma reciperet, & ſuum iritum faceret. Poſtremo imperabatur, ut unus de numero filiorum Pajazitis militaret in Janis Temiris. Quod ſi Pajazites hæc faceret, fore eum amicum & neceſſarium regis Temiris: ſin autem has petitiones averſaretur, ſciret Temirem ipſum pro hoſte habiturum. His auditis, ferunt Pajazitem ira commotum, illud reſponſum dediſſe, quod ſupra declaravimus, videlicet: Si non veniat quemadmodum minitatur, precor uxorem ſuam ter repudiatam recipiat. Quod quidem dictum magnam infamiam importat el, in quem dictum. Cum igitur cum tali reſponſo legatos dimiſiſſet, Temires expeditionem ſuam, quam animo verſabat, non amplius differt contra Pa-

Temiris in Sebaſtenos crudelitas.

Orthobulis cædes.

Edit. Pariſ. pag. 78.

* Lælapa vulgo dicebatur, id eſt procella ſive turbo. Turcica lingua Hyldirim.

* νομίσματι. Sic etiam in uno. In aliis in c.

Pajazitis copiæ.

Jazites. Sed confestim contractis copiis quam potuit plurimis, Scytharum & Tzachaidarum, qui præsto erant, delectu habito, conscripsit exercitum, qui complectebatur octuaginta myriades hominum: & profectus est contra Pajazitem, per Phrygiam Lydiamque iter faciens. Pajazites ut hosti obviam procederet instructus, comparavit & ipse quam potuit exercitum maximum, assumptis etiam Tryballis satellitibus suis, qui numero erant quasi * decem mille. In his spem maximam habebat Pajazites, ut qui fortitudinis essent semper memores quocumque venissent. Quos cohortabatur, dicens: Alexander Philippi Macedones * * habens, transgressus est in Asiam, crimini dans Dario Xerxis in Græcos expeditionem, pauca suorum mania pergens in hostem, Darium devicit, & Asiam subegit, pervenitque usque ad * Phasin Asiæ. In spem erigor & ipse, me facile nostro exercitu destructurum Temiris regnum, & deinde accessurum ad Indos usque. Assumens itaque Europæum Asianumque exercitum, qui complectebatur quasi duodecim myriades hominum, recta iter instituit adversus Temirem, cupiens eum prevertere, & in ipsius regione castra locare juxta Euphratem, animo agitans ibi dimicare cum Temire. Temires quidem exercitum per Phrygiam ductabat: at Pajazites citato agmine ferebatur per Cappadociam, præoccupare volens Euphratem per Armeniam. Ut autem, cum foret in Armenia, accepit Temirem jam in suam accessisse regionem, iter per Phrygiam facientem, mutato consilio recta in Phrygiam contendit: ubi obviam progredi Temirem intellexerat. Cum autem acceleraret iter, accidit ut exercitus longo itinere graviter vexatus, Pajaziti indignaretur, quod ipsorum opera, etiam sua audacia, cum nulla necessitas moneret, abuteretur. Præterea contigit, ut exercitus afflligeretur maxima frumenti & hordei inopia, propter Prusam. Hinc equitatus graviter periclitabatur. Exercitus rem. istam iniquo animo ferebat, & jam detrectabat militiam. Severiter enim interdictum erat, ne quis manus admoliretur frumento: addens, se acerbius vindicaturum eum, qui fraudem huic suo edicto fecisset. Fama est, cum castrametatus esset in Cappadocia, venti turbinem violentissimum incubuisse exercitui, adeo ut tentoria disjecta, & in sublime tracta distrueret planissime: quod quidem exercitus pro omine parum fausto accepit. Postea cum in Phrygiam movens castra communivisset, tentorium sunum in tres pueros, qui ibi aderant, sua sponte ceciderat: sive quod terra nequiverit sustinere retinacula, sive alia est caussa in quam casus ille reduci poterit. Pajazites fana consilia contemnit. Quidam Græci & Tryballi qui præsto erant, omen id esse dicebant, ne ascenderet in Phrygiam. Ferunt tamen, priusquam transiret in Asiam, Aliam Characinis filium, virum eorum qui cum Pajazite erant, prudentia primarium consuluisse, ne exercitum contra Temirem duceret: verum anniteretur ut lita controversia quam tutissimis rationibus dissolveretur & componeretur. Se legatum fore in hac re promittebat, & juxta animi ipsius sententiam Temirem reconciliaturum. Pajazites respondit: Numquam tantum felicitatis conscendissem fastigium, ut ad Temirem legatus proficiscerer. Sed si ipse ad me venerit, & supplex veniam petierit, ignoscam ei. Hæc ubi audivit Alia, ad Temirem profectus est, & quæ Pajazites dixerat, ea ipsi exposuit. Temires autem, ut erat ingenio ferox, & ad iram facile concitabilis, Aliæ verba contemnens, Pajazitem ad se venire jussit. Ille autem, ut erat animo magno, & qui nihil humile cogitaret, ad Temirem venire recusavit. Quamobrem Temires, ut erat ingenio ferox, & ad iram facile concitabilis, Aliæ verba contemnens, Pajazitem ad se venire jussit. Ille autem, ut erat animo magno, & qui nihil humile cogitaret, ad Temirem venire recusavit.

* Numerum non habet exemplar Græcum.

* al. Euphrin. * al. Hyphasin.

Edit. Paris. pag. 79.

* In mss. ὑπὲρ τὴν Ἰνδίαν, & in ora, ὑφεσπ.

* ὃς, unus ex in cod. al. ὧλ.

* χειμάσια

* αὐτοκάτω * καταβαλεῖν

A ὁ Τεμίρης, ἀλλὰ ἐς ἀναβολὴν ἐποιεῖτο τὴν ἔλασιν. Καὶ αὐτίκα παρασκευασάμενος στρατὸν, τὸν παρ' ἑαυτῷ Σκυθῶν τῶν Νομάδων, καὶ Τζαχαϊτίδων, ἐς ὀγδοήκοντα ὡς λέγεται μυριάδας, ἤλαυνεν ἐπὶ Παιαζίτην διὰ Φρυγίας τε καὶ Λυδίας ἀφ' ὁδοῦ ποιούμενος. Παιαζίτης δ' ὡς ἐξορμώσας Τεμίρην, ἐν μὲν ὡς ἤδυνατο κράτιστα παρεσκευασμένος ἐπέσι, συναγείρας στρατὸν, ὡς ἠδυνατο μέγιστον, συμπαραλαβὼν καὶ τοὺς Τριβαλλὸς αὐτοῦ δορυφόρους, ἐς μυρίους μάλιστά πως γενομένους τὸν ἀριθμὸν· ἦν δὲ ἐς μέγα ἐφρόνει, ὡς ὅτοι παρατυγχάνοιεν ἀνδρῶν ἀγαθῶν γενόμενοι. καὶ προθύμως, ὡς Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου τοὺς Μακεδόνας ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν ἐμβὰς, Δαρεῖον B αἰτιασάμενος, ὡς ἐς τοὺς Ἕλληνας Ξέρξου ἐλάσειε, τῷ ἑαυτοῦ ἐλάσοντι δὴ στρατῷ ἐπιὼν, καταιρήψατο, καὶ τὴν Ἀσίαν ὑφ' αὑτῷ ἐποιήσατο, ἕως τε ἐπὶ * Εὐφράτην τῆς Ἀσίας ἐλαύνει. ἐπίστευε δὲ καὶ αὐτὸς τῷ ἑαυτοῦ στρατεύματι ἐπιὼν, καθαιρήσειν ταχὺ πάνυ τὴν Τεμίρου Βασιλείαν, καὶ ἐπὶ Ἰνδοὺς ἀφικέσθαι. παραλαβὼν δὴ ὅσην τότε Εὐρώπης καὶ Ἀσίας στράτευμα, ἐς δώδεκα μυριάδας, ἴσον ὁμόσε ἐπὶ τὸν Τεμίρην, ἔθηκεν αὐτὸς βουλόμενος ἐν τῇ χώρᾳ, ἐστρατοπεδευμένον πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, ἐν τῷ ἔχειν Βασιλεῖ Τεμίρῃ μαχέσασθαι. Τεμίρης δ' ἐπὶ διὰ Φρυγίας ἐλαύνων. Παιαζίτης δὲ διὰ τῆς Καππαδοκίας ἐπήγετο, φθῆναι αὐτὸς πρὸς τῷ Εὐφράτῃ καὶ τὴν Ἀρμενίων χώραν βουλόμενος. ὡς δ' ἐν τῇ Ἀρμενίων γενόμενος χώρᾳ, ἐπύθετο τὸν Τεμίρην ἤδη ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀναστρέφεσθαι χώρᾳ, διὰ Φρυγίας ἐλάσαντα, τὸ ἔμπαλιν γενόμενος, ἐπορεύετο ἄνω Φρυγίας, * ὡς δὴ καὶ Τεμίρῃ αὐτῷ ἰέναι ἐπαυδάτο. ταχὺ δ' ἐπειγομένων, ἐλύετο ὁ δρόμος, ἐς τε τὰ στρατεύματα αὐτῷ πολλὰ διὰ ὀρέων ἀναγκαῖα πορεῖα, δι' ὀλίγου ἑκάστοτε χαλεπῶς φέροντα πορείας καὶ ἤχθετο αὐτῷ, ὅτι μὲν ἐν δέοντι * ἐχρήσατο τῇ ἑαυτοῦ τόλμῃ. ξυνέβαινε δὲ καὶ τὸ μηδενὶ ἐπιτρέπειν τὰ στρατῷ ἐπὶ πυρὰς καὶ κριθὰς ἐπὶ Πρύσης, ὥρα-λῶ παραβάλλειν ἵππον, καλεπαίνειν τε τοῖς αὐτῷ στρατεύμασι, καὶ ἀπαγορεύειν. ἀπείρητο γὰρ μηδενὶ ἐξιέναι εἰς πυρὰς ἐπὶ ναῦν. C ὅν τινα δ' ἂν λάβοι εἰσιόντα, ἐτιμωρεῖτο. Λέγεται δὲ αὐτῷ ἐστρατοπεδευμένῳ περὶ Καππαδοκίαν, πνεῦμα βιαιότατον ἐπιπεσεῖν τῷ στρατεύματι αὐτῷ, τάς τε σκηνὰς ἀπαγκάμψαν, ἐπὶ πολὺ * ἀποπτῆσαι, καὶ μετεώρους ποιησάμενον * καταλαβεῖν· καὶ τοῦτο κατ' αὐτῷ γενέσθαι οἰωνὸν εἰς τὰ στρατεύματα. μὴ γὰρ τοῦτο εἰς ἐπιλαύνοντι ἐπὶ τὴν Φρυγίαν ἐσκήνουν, τὴν τε σκηνὴν αὐτοῦ εἰς τρεῖς συσπασμένους τοὺς ἀμφ' αὐτὸν παῖδας, ἀσύματον ποιῆσαι, εἰ τι τῆς γῆς μὴ δυναμένης κατέχειν τὰ χοινίκια τὰ σκηνῆς, εἴτε καὶ ἄλλο τι ξυνέβη τοῦτο, τὰ τε γῆς ἀπορρῆξαι αὐτῷ, μὴ ἐπιβαίνειν τὰ Φρυγίας. Ἐλάνθανε τέ τινας αὐτὸν παραγινόμενος, ἃ Τριβαλῶν οἰωνίζοντο. λέγεται μὲν οὖν E ἐρινὺν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἐμβῆναι, Ἀλίαν τὴν Χαρατίνου παῖδα, ἄνδρα δὲ τῶν παρ' ἑαυτῷ τὰ ἐς σοφίσματα ἐδινὸν λεπτόμενον, χρηματίσαι αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Τεμίρην. τρόπῳ δὲ ὅτῳ δυνατὸν ἀσφαλέστατα, διαλύεσθαι αὐτῷ τὰ πρὸς Τεμίρην διαφοράν. ἐπέλευε δὲ αὐτὸν πέμπειν, καὶ ὑπισχνεῖτο δώσειν τε αὐτῷ βασιλέα Τεμίρην, ἢν ἄρα αὐτὸς βούλοιτο. Τὸν δ' ὑπολαβόντα, φάναι, ὡς οὐ τῇ ἐκείνου σοφίσει πιστεύων, ἀφίκοιτο ἐπὶ μέγα δι-

Pajazites fana consilia contemnit.

δαιμονίας, ἡγεμόνας τοσούτους καταστρέψαμον. ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ ὁρμῇ τε καὶ γενναιότητι, τύχῃ δὲ εἴκειν, καὶ τόλμῃ ἐπιτρέποντες τῇ Βασιλέων πολλῶν, καὶ δίκα σωτίσιος μεγάλης, ἐπιδείξασθαι ἔργα, σωτίσει δὲ τὸ πᾶν ἐπιτρίψαντες, αἴσχιστα ἀπολέσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐν τῇ Ἀρμενίων ἐγένετο, ἐπὶ Τεμύρῃ στρατοδόμος, ἐβουλεύετο, ὡς δὴ κράτιστα ἢ μάχῃ ποιήσαιτο. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς ἀρίστους, ἐς βουλὴν καθίζατο. καί τινων γενομένων ἐπ' ἀμφότερα ἢ γνώμας, λέγεται Πραΐμης ὁ Ἀλέως, μέγιστον δὴ παρὰ τῷ Παϊαζήτῃ δυνάμενος, βουλεύσασθαι τοιάδε. ὦ Βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας παρασκεύῃ στρατεύεσθαι, τότε πολέμια λεγομένους εἶναι ἀγαθοὺς ὑπὸ πάντων, * ὅσοι δὲ τῆς τε γνώμης αὐτῶν, καὶ ἀρετῆς ἐπειράσαντο. τούτοις ἐγὼ εἰς λόγους, ὡς τὰ πολλὰ ἀφικόμην, ἐπυθόμην τέ τε ἀρετὴν εἶναι παντὸς λόγου ἀξίαν. καὶ πλῆθος δὴ πολλαπλάσιον ἢ ἡμέτερα στρατεύματος, ἀγγέλλεται ἡμῖν εἶναι τὸ Τεμύρεω στράτευμα. ὡς τε καὶ ἄμφω δὴ τάττ * ἔστ' ἂν συμβουλεύσωμι θαρρούντῳ τῷ ἡμετέρῳ στρατῷ εἶναι ὁμόσε ἐς τὸ Τεμύρεω στρατόπεδον. ἀλλ' εἰ δ' ἂν εἰ μαχεσάμενοι περιγενοίμεθα, εἴη ἂν ἡμῖν ὄφελος ὁτιοῦν. εἰ μὲν γὰρ ἐς ἐκείνων ἐσβάλοντες ἡμαχόμεθα, ἵν' ἀνόμεν ξύμπαντα ἀγαθά, περί τε τῆς ἀρχῆς ἐκείνη ἀγωνίζεσθαι, καὶ περὶ τῆς δυνάμεως. νυνὶ δὲ καὶ ἵν' εἰς μάχην καθισάμενοι μαχεσώμεθα, ὧδε διὰ τοῦτο ἡμῖν ἔσται ἵν' δὲ, ὅπερ ἀπεύχομαι, ἐς τἀναντίον ἡμῖν τὰ πράγματα περισῇ, σκόπει δή, ὦ Βασιλεῦ, ὁποῖοι ἀποβήσεταί σοι λοιπὸν τότε, τίνα τε δύναμιν ἅμα καὶ Βασιλέως ἀποβάλοντι ξυμβαίνειν. δεῖ οὖν σοί μὴ ὑπὲρ ἔσης ἀγωνίζεσθαί σοι κἀκείνῳ. Πείθομαι δὲ μηδὲ σύμπαντι τῷ στρατεύματι Τεμύρεω βασιλέα, εἰ σωφρονεῖ, ἢ μάχην ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἐς μοίρας ἴσως διελόμενος αὐτοῦ τὰ στρατεύματα, διαπειρᾶσθαι ἡμῶν. καὶ εἰ μὲν τῇ μιᾷ μοίρᾳ ἑκάστοτε ἴσοι γενοίμεθα, τῇ ἑτέρᾳ αὖθις μετ' ἀπόλου χρησάμενος, ἐς ὃ δὴ * ἀπαγορεύσει ἡμᾶς καμόντας μαχομένους ἐκείνοις; Οὐ γὰρ τοιοῦτόν ἐστιν τὸ ἐκείνου στράτευμα, οἷον ἐπειδὰν ἐς χεῖρας ἀφίκηται, αὐτίκα ἐς φυγὴν τραπόμενον οἴχεσθαι. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ τροπῇ βέλτιον ἡμῶν, ἀναλαμβάνειν τε σφᾶς σωσίπολις παυσάμενοι, καὶ ἀναμαχομένους, μεγάλα ἀποδείκνυσθαι ἔργα. Δοκεῖ οὖν μοι ὑμᾶς μέντοι μὴ ἴεσθαι ἐπὶ τὸ Τεμύρεω στράτευμα, ἀλλὰ δὴ ὄρεων πορευομένους, ἐφέπεσθαι, ὅτι ἐγγύτατα γενομένους, καὶ ὅπου τι προχωροίη, κακοῦντας ἐν μέρει τὸ ἐκείνου στράτευμα. δῆλα δ' ἂν γένοιτο ταῦτα, ὡς ὅτε ἐπιδρομὴν χρήσαιτ' ἂν ἔτι τῷ λοιπῷ ἐφεσαμένων ἡμῶν καὶ ἐπισπομένων ἐγγύτατα, στενίζεσθαί τε οὐκ ἂν ἔτι τοῦ λοιποῦ δύναιτο ἱκανῶς, ὡς τε ἀπόχρωντα εἶναι αὐτῷ καὶ ἐπιτήδεια. ἐπειδὰν δ' ἐν τῇ ἐκείνου γενόμεθα ἐπισπόμενοι τῷ Τεμύρεω στρατεύματι, τἀνταῦθα δὲ ὁρμωμένῳ οἴκαδε τῷ στρατεύματι, καὶ ἰόντι ὡς οἴκαδε ὁδοῦ ἐπίσχεμέν τε ἂν, καὶ ἀμυνούμενοι μαχεσαίμεθα. Ταῦτα εἰπόντος Πραΐμεω, ταύτῃ ἐτράποντο καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων τιθέμενοι. Βασιλεὺς δὲ Παϊαζήτης λέγεται εἰπεῖν τοιάδε. Τὸ πλῆθος ἔοικεν, ὦ ἄνδρες, ἐγὼ παραιρόμενος ὑμᾶς διδίττεσθαι. ἀλλ' ἐκεῖνο δὴ καὶ ὑμεῖς ἴστε, ὡς πλῆθος ὠφελὲν ὑγιὲς ἴσιν, ὅπου ἂν ἀρετὴ παραγίνηται. ἴστε δὲ καὶ Ξέρξην ἢ Δαρεῖον Βασιλέα Περ-

* ἔσον, aliud manuſcr. ὅσα. R. ut in c.

* al. οὐτ'

* ἀπαγορεύσει ἡμᾶς καμόντας μαχομένους ἐκείνοις. conf.

gium, nec etiam tot duces imperium accipere coegiſſem, ſi tuæ prudentiæ me commiſiſſem. Impetu vehementi, meaque generoſitate ductus, tanta opera deſignavi. Præterea quidam reges fortunam & audaciam ſequuti, neglecta prudentia, eximia fecere opera: cum reliqui interim, qui in omnibus prætulerunt prudentiam, turpiſſime perierint. Cum in Armenia foret, animus erat univerſis copiis in aciem eductis, ſumma vi certare cum hoſte. Adhibitis igitur in conſilium optimatibus ut prælium faciendum eſſet, deliberabat. Cum eſſent quorum ſententiæ in utramque partem inclinarent, fama eſt * Praimen * Alcis filium, qui plurimum pollebat apud Pajazitem, ſic loquutum eſſe: O rex, contra viros adornas prælium, qui peritia rerum bellicarum feruntur eſſe primi ab iis qui eorum animos & virtutem ſunt experti. Cum his ego quoque ſæpius in colloquium veni, audivique virtutem eorum miris modis celebrari. Præterea annuntiatur, Temiris copias multis modis numero ſuperare noſtras. Itaque ut modo utrorumque intellexi ſententias, ſi & meum dandum eſt conſilium, conſuluero, noſtro exercitui fidens, irruere in caſtra Temiris. Verumtamen & ſi prælii aleam jecerimus, præliumque nos victores declaraverit, neſcio ſi quæ inde nobis ſit futura utilitas. Sed ſi hoſtium regionem tuerimus ingreſſi, ibique prælii fortunam fuerimus experti, commoda plurima feremus, pugnaturi videlicet pro regno & potentia Temiris acquirendis. Nunc autem ſi ſummam rei certamini commiſerimus, ea nequaquam evenient. Sin autem, abſit omen, in contrarium res ceciderit, vide quæ damna paſſurus ſis, amittens potentiam tantam, regnumque tantum? Apparet igitur, quod tu & ille non ex æquo pugnetis. Arbitror autem nec Temirem, ſi modo ſapit, cum univerſo exercitu prælium inicurum: verum copias ſuas diſtribuet in turmas magnas & multas, & in hunc modum nos tentabit. Et ſi reſiſtentes fortiter turmam unam vicerimus, alteram & recentem nobis opponet tamdiu, donec laborantes deficiamus, illis ſtrenue pugnantibus. Haud enim ſic Temiris copiæ ſunt comparatæ, ut, ubi ad prælium ventum fuerit, ſtatim in fugam abeant: verum etiam in fuga nobis meliores ſint, & facilius in unum colliguntur diſperſi, magna virtutis edentes opera. Cenſeo itaque non obviam eundum eſſe Temiris exercitui: verum melius & utilius mihi videtur, ut eum ſubſequamur, per montes quam proxime ſemper inſtantes, ejuſque exercitum lædentes, ubicumque occaſio ſe dederit. Hinc apparebit a populationibus eum cohibitum iri, dum nos ei uſque incubuerimus, nullibi ſubmoti longius. Nec etiam ſatis frumenti acquirere poterit: proinde commeatus ſufficiens deerit. Ubi autem in hoſtilem venerimus regionem, ſequuti Temiris exercitum, ibi demum manus conſeremus cum hoſte, cupiente redire domum. Hæc cum peregiſſet Praimes, reliqui duces pedibus in hanc ſententiam ibant. At Pajazites talem exorſus eſt orationem: Multitudo hoſtilis exercitus, quantum intelligo, vobis terrorem infert. Verum & vos noſtis, multitudinem inconditam nihil ſani vel momenti habere, ſi virtus ei opponatur. Scitis Xer-

* Chirambeus Halies F.
* al. Hali.

De bello conſultato.

Praimi Halis ſententia.

Edit. Pariſ. pag. 80.

pag. 81.

Pajazitis oratio.

xem Darii filium, regem Persarum, copias quantas in Europam transiens secum adduxerit, & propemodum peremptus abierit, nisi Mardonius periculum substitisset, & indicasset ei mortem imminere, nisi confestim rediret Susa. Etiam haud vos fugit, ut Alexander devicto regi Dario regnum ademerit, ipsumque interfecerit. Plurimos audivisse reor, paucam Turcorum manum sæpe strenue rem gessisse, magnaque fortitudinis opera patrasse. Et nos frequenter in Europa prœliantes, Gallos & Pannones, gentes earum quas orbis habet generosissimas, in fugam conjecimus. Quapropter ne nos contempseris, & ne pejores contemptioresque, quantum ad fortitudinem attinet, nos Scythis & Tzachatæis ostenderis: qui numquam gladiis rem gerunt, sed sagittas & jacula emittentes, numquam libenti animo ad pugnam accedunt. Ut dicendi finem fecit rex, unus de numero novem ducum hujusmodi sermonem habuit: Quoniam igitur, o rex, certum est, & animo tuo jam fixum, ut in hostem pergamus, age thesauros tuos reclude, & dispartire eos per exercitum laborantem. Utcumque inde belli ceciderit alea, si in eum modum thesauros militibus distribueris, nobis hi lucro erunt. Si victoriæ casum invenerimus, immensa bonorum aderit copia. Si Persa vicerit, non pœnitebit, quemadmodum consulo, cum thesauris egisse. Pajaziti tamen persuadere nequivit. Hinc fertur dux dixisse: Ergo Temiris signum Pajazitis numisma tenet. Quare permotus, non audet id distribuere per milites. Hæc quidem hactenus deliberabat Pajazites. Postea proficiscens, cum nihil perficeret, pervenit * Uncram Phrygiæ urbem. Ibi cum exercitu erat, & Temires bellum promovens contra Mysiam, animo agitans bello petere Prusam, regiam Pajazitis sedem. Cum autem appropinquasset Temiris exercitui, etiam ipse castra posuit, spatio inter utrorumque castra relicto stadiorum quindecim, Fama est, Temiren, ut accepit in propinquo esse cum exercitu Pajazitem, viri audaciam admodum esse miratum, videlicet quod tanta celeritate ex Armenia venisset, & jam ex aperto secum bellum gereret. Conscenso igitur equo, profectus est, & quam proxime potuit ad Pajazitis castra accessit. Ut autem custodias & vigilias, necnon situm castrorum est speculatus, cum risu fertur dixisse; Dignus profecto vir ille est, ut * turbini conferatur, non propter suam virtutem, verum magis propter insignem audaciam. Attamen præclare secum actum esse putabit, si poterit incolumis effugere. Genio suo parum dextro instigatur, adeo planissime insanit vir ille, nec rationis amplius compos est infelix. His dictis ut finem statuit, celeriter in castra sua reversus est. Postero die cum delecta manu militum numero circiter *** misit Sachruchum filium contra Pajazitem. Qui, ut accepit adversum se properare hostem, aciem instruit in colle quodam, quasi pugnæ copiam facturus. Sinistrum cornu tenebat dux ab Oriente, dextrum regebat dux Europæ: in medio autem curabat Pajazites cum peregrinis & satellitibus suis. Sachruchus habens Tzachataidas & Persarum optimates, pergebat agmine composito contra Pajazitem: nec tamen eos circumvenire

In svalium pri- pera feorsim.

Telum Ancyræ, nunc Angori.

Edit. Paris. pag. 82.

* dictum enim est pajazitet Lalipse.

* Numerus vi- cit in exemplari Græco. Sed [illegible] quingenti, [illegible] et centum millia virorum. Pajazites vero aderat quindecim centum millia virorum.

σῶν, πλῆθι ἑκάστα ἀγόμενος, καὶ ἐς τὴν Εὐρώπλιν Ἅλυν, παραβραχὺ * ἐπὶν ἀποθανούμενος, εἰ μὴ Μαρδόνιος ὑποσὰς, ἐμήνυσε αὐτῷ τὸν ὄλεθρον ἐπανιόντας ἐς Σοῦσαν. καὶ Ἀλέξανδρον ἴσμεν, ὡς Δαρείῳ μαχεσάμενος, τὴν τε βασιλείαν ἀφείλετο, καὶ αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πολλοὺς δὴ πυθέσθαι αἴμαι τῆδε ἡμετέρων Τύρκων, ὀλίγῳ γοῦν μεγάλα ἀποδείξασθαι ἔργα. καὶ ἡμεῖς δ' ἐν τῇ Εὐρώπῃ θ' ἅμα δὴ ἐπὶ τὰς μάχας ἰόντες, γέγηθέ τε ἐπιφαίνεσθαι, γενναιότατα δὴ γεσόμενα ἔθνη ἐς ἃ οἰκεμένην ἴθνῶν, Κελτούς τε καὶ Παίονας. καὶ δὴ ταῦτα μὲν ἔπω φαυλίζων ὑμᾶς ἐς γενναιότητα, καίπερ τε καὶ φαυλοτέρους ἀποφαίνω Σκυθῶν τε Σζαχαταίων. εἰ ξίφει * ἀδικώτατα μὲν δαμῆ ἐχρήσατο, ἀλλ' ἢ τόξῳ μέτρῳ καὶ ὀϊστοῖς βάλλοντες, ἐς χεῖρας ἴέναι οὐ πάνυ τοι ἐθέλουσι. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Βασιλίως, λέγεται τὸν Εἰενὲ ἄρχοντα ἐπερρῆξαι πιάδι. Ἐπεὶ τοίνυν δοκεῖ σοι, ὦ Βασιλῆ, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἡμᾶς ὁμόσε ἰέναι, ἴθι δὴ πειθόμενος ἐμοὶ, τούς τε θησαυροὺς ἀνοίγνυς, δίδου τῷ στρατεύματι πονοῦντι καὶ κεκμηκότι, ὡς ἐφ' ὅ, τι ἂν χέσει τὸ τοῦ στράγματος ἔσται. πάντων δὲ τῶν σῶν θησαυρῶν ὅπως διδομένων τοῖς στρατιώταις, ἐν κέρδει ἐσομένων ἡμῖν, καὶ οὐκ ἀπολωλεκότων. ἴσως τε ἐφ' ἡμῖν γένηται, πολλαπλάσια ἔξομεν κερδαινόντες. οὐ τε ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, ἄμεινον * ἐν ταύτῃ γεσόμενα. Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε Παιαζίτην ἔνθα γνώμην ἀποφαινόμενος, ὡς τῇ Τεμίρεω σφραγῖδι ἐσφραγισμένα ἄρα τὰ Παιαζίτεω χρήματα, καὶ δὴ * ταῦτα οὐ πλησίον αὐτὰ διανεῖμαι τοῖς στρατιώταις. Ταῦτα μὲν οὖν ἐς τοσοῦτον ἐβουλεύετο Παιαζίτης. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐλαύνων οὐκ * ἀπὸ, ἀφίκετο ἐπὶ Οὔγκραν τὴν Φρυγίας πόλιν, ἔνθα δὴ καὶ Τεμίρης ἐστρατοπεδεύετο ἐπὶ Μυσίαν, ἐν τῷ ἔχων καὶ ἐπὶ Πρῦσαν, τὰ βασίλεια Παιαζίτεω στρατεύεσθαι. ὡς δὲ ἀγχοῦ ἐγίνετο τῷ Τεμίρεω στρατεύματος, ἐστρατοπεδεύετο καὶ αὐτὸς ἐπὶ σταδίοις πεντεκαίδεκα, ἀπὸ τῆς Τεμίρεω στρατοπέδου. ἔνθα δὴ λέγεται τῷ Τεμίρῃ, ὡς ἐπιόντα στρατοπεδεύεσθαι ἐπύθετο, θαυμάσαι τε τὸν τόλμαν αὐτοῦ, καὶ ὡς λόγος Ἀρμενίων ταχὺ παρείη ἐπ' αὐτὸν, καὶ ὡς ἔπω ἐκ τῶν ὀμφαλῶς κατάθοιτο αὐτῷ ἐς μάχην, ἔπω δὲ ἐν πάχει σὺν τῷ στρατεύματι ἐλαύνων. καὶ ἐφ' ἵππου δὴ λέγεται ἀναβάντα, ἐλάσαι τε ὅτι ἐγγυτάτω τοῦ στρατοπέδου Παιαζίτεω, καὶ τὰς φυλακὰς θεασάμενον, καὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἐσκήνωτο, ἀναπαγχάσαι τε καὶ εἰπεῖν. Ἄξιος ἡμῖν οὗτος, λαίλαπι παραβαλλέσθαι τῆς τόλμης αὐτοῦ. Οὐ μέντοί γε ἀρετῆς ἕνεκα χαίρων γε ἀπαλλάξεται. ἔοικε γὰρ δαίμονος πολεμίου ἐλαύνεσθαι ὅπως πάνυ· μελαγχολᾷ γὰρ δὴ ὁ κακοδαίμων, καὶ οὐκέτι σωφρονεῖ. Ταῦτα εἰπόντα, ἐλάσαι τε ἐπὶ τὸ ἑαυτοῦ στρατόπεδον. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ αὐτὸν, σὺν τοῖς ἀρίστοις αὐτοῦ ἔχοντα ἀμφὶ τὴν * ἐπιπίμψαι Σαχροῦχον τὸν παῖδα αὐτοῦ ἐπὶ Παιαζίτην. ἐνταῦθα ὡς ἤσθετο ἐπιὼν τὸ Τεμίρεω στράτευμα, κατ' αὐτοῦ παρεπέξατο καὶ αὐτὸς, ἐπὶ λόφου τινός, ὡς μαχούμενος. καὶ τὸ δι' αὐτοῦ μέρος τοῦ κέρατος, εἶχεν ὁ τῆς ἕω στρατηγός. τὸ δὲ δεξιὸν, εἶχεν ὁ τῆς Εὐρώπης ἡγεμών. ἐν μέσῳ δὲ ἐπὶ τοῦ λόφου, ἵδρυτο ὁ Παιαζίτης, σὺν τοῖς πελτασταῖς, καὶ τοῖς

* ἐπὶν. sic etiam E.

* ἀδίκωτατα. R. ut in cent.

* Εἰνὲ ἀ.

* ἀμφὶ τὴν. ἐπ. Σαχρ. * Σαχρούχον.

τοῖς ἀμφ' αὐτόν. Σαχρῦχος δὲ ἴσχων τὰς * Τζαχαταΐ- A
δας, καὶ τῶν Περσῶν τὰς ἀσίτους, ἐπῆγε σωστραγμένῳ
τῷ στρατεύματι ἐπὶ Παϊαζήτην. ὁ μέντοι ἐκυκλοῦ-
το, ἀλλὰ ἰδίᾳ χώρας ἀκτήνας, εἰ βούλοιντο, ὡς ἂν
μὴ κυκλούμενοι, σφῶν ἀμείνονες γένοιντο, πρὸ ψυ-
χῆς ἀγωνιζόμενοι, συμβαλόντες τε καὶ τὸ τῶν Εὐρώπης
στράτευμα, καὶ ἐμάχοντο· ὡς ἐπὶ πολὺ μὲν τῆς ἡμέ-
ρας ἐμάχοντο, ὥς τε μηδ' ἀναπαύεσθαι ἔχειν τὸ Παϊα-
ζήτου στράτευμα. Τριβαλοὶ δὲ ἐνταῦθα ἄνδρες γενόμε-
νοι ἀγαθοὶ, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, καὶ ἐμβαλόντες
ἐς τοὺς Τζαχαταΐδας, τά τε δόρατα κατέκλων, καὶ
διηγωνίζοντο ἐντεταμένας ἰσχύοντες τῇ ἴρυγι. Παϊα-
ζήτης δέ, ὡς εἶδε τὸ τῶν Εὐρώπης αὖτις στράτευμα
κινηθὲν ἐς πρόσω, καὶ μαχόμενον, ἀνεκαλεῖτο μὲν ὃν B
τῇ ἀκμῇ τῆς Εὐρώπης ἡ στρατιὰ, ὀρρωδῶν μὴ πα-
ρασυρεὶς κυκλωθείη, καὶ κινδυνεύσῃ διαφθαρῆναι,
μετεπέμπετο ἐς ἣν χῶρον, ἐς ὃν ἵδρυτο ἡ ἀρχῆθεν. καὶ
πρῶτα μὲν οὐκ ὑπήκουσε, δεδιὼς τὸ πρᾶγμα, μὴ
ἅμα ὡς ἐπιφερομένου αὖτις τοῦ Βασιλέως, καὶ βλασφημοῦν-
τος, ἀνεκαλεῖτο ἧττον σωφρονίζειν. Ἐνταῦθα οἱ Τζαχαταΐ-
δες ἐπεσπισόντες τοῖς Τούρκοις, ἐπίκειντο πάνυ φο-
νεύοντες, ἐς ὃ δὴ ἐς φυγὴν κατέστησαν αὐτοὺς τραπῆ-
ναι. ἐνταῦθα ὡς ὥρμητο ἐς φυγὴν, ἐπικειμένων τῶν
πολεμίων, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς Ἀσίας στράτευμα, αὐτίκα ἐς
φυγὴν ὥρμητο. καὶ αὐτίκα ὁ Παϊαζήτης ἰδὼν ταῦτα,
οὐκέτι ἐνέμεινεν, ἀλλ' ἐπὶ ἵππου θήλειας ἀναβὰς,
ἔφευγε καὶ κράτος. ἐνταῦθα ὡς πρότερον κήρυγμα C
ποιησάμενον Τεμήρου βασιλέως, μηδένα * καταβαί-
νειν τῶν Παϊαζήτου, μέγιστον δὲ ἀπειλοῦντας πῆναι,
φόνους. καὶ γὰρ ἐξὸν ὁμοφύλους ὄντας ἀνδραποδίζεσθαι.
Παϊαζήτης δὲ πανταχόθεν κηρύξας ἐς τὸ στρατόπε-
δον, ὡς ὃν ἂν λάβοιτο τῶν Τεμήρου στρατῶν, πάντας
κατακτείνειν. Σαχρῦχος μὲν οὖν, ὡς ἐτρέψατο Παϊα-
ζήτην, ἤδη τὰ στρατεύματα Τεμήρου, καὶ ὅσα ἐμά-
χοντο, καὶ ὅσα ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ ἐτύγχανε ὄντα, ὥρ-
μητο ἐπὶ τὸ Παϊαζήτου στρατὸν φθεῖραι βουλόμενος, καὶ
ἐπὶ τὴν χώραν ἐτράπετο ἐπὶ διαρπαγῇ, ἐπιδρομῇ
χρησάμενος ἐς τε τὴν Ἰωνίαν, καὶ ἐς τὴν Ἑλλήσποντον·
ἔνθα δὴ πολλαὶ μὲν κῶμαι ἐλῄφθησαν, πολίσματα
δὲ ἐρημωθῆναι ὅτι πλεῖστα, ἅτε ἐπιδρόμων τῶν Τεμήρου D
ἀνὰ τὴν χώραν τῶν Παϊαζήτου διαθόντων ἀπανταχῇ.
Περὶ δὲ τὴν Παϊαζήτου τοιάδε ξυνενέχθη γενέσθαι.
ὡς γὰρ ἔθει ἀνὰ κράτος ἵππου, ἐπίκειντο τε καὶ ἀπεδίω-
κον οἱ Τζαχαταΐδες, ἀμιλλώμενοι ἑλεῖν αὐτόν. καὶ πο-
λὺ μὲν προύλαυνε, ἅτε ἐπὶ ἵππου ταχυπόρου ἐπιφε-
ρόμενος. μετὰ δὲ ὡς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἀφίκετο, ἧπερ
ἵππον λέγουσι διψήσασαν χαρτερῶς, ἐθελῆσαι τοῦ ὕδα-
τος. Παϊαζήτης γὰρ ἐσόσει τῇ χειρὶ καὶ τῷ πόδι ὑπὸ
ποδάγρας, καὶ κατασχεῖν οὐκ οἷός τε ἦν ἑαυτόν. ἐνταῦθα
δὴ ὑποχαλάσαι ἡ ἵππον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ λειφθῆ-
ναι τῆς δρόμου, ὥς τε τοὺς στρατιώτας Τεμήρου, συλ-
λαβεῖν τε Παϊαζήτην, καὶ ἀγαγεῖν παρὰ Βασιλέα Τε-
μήρην. Ἑάλωσαν μὲν οὖν ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, καὶ Μω- E
σῆς, καὶ πάντες σχεδὸν οἱ τῶν Παϊαζήτου ἄρχοντες.
ὁ μὲν γὰρ χαλκοῦν ἔσθων ὄντως, πλὴν τῶν ἱμα-
τίων. καὶ γὰρ Μωσῆς ἐδόκει τι τῶν ἄλλων κρατίστος
γεγονέναι· καὶ δὴ καὶ πτερύγων ἔχειν ἐν τῷ στρατο-
πέδῳ, καὶ δίαιταν παρεχόμενος. ἑάλω δὲ καὶ ἡ γυ-
νὴ τοῦ Παϊαζήτου ἐν Προύσῃ. ὡς γὰρ τὴν τε Προῦ-
σαν ἐπέδραμον, καὶ τὰς γυναικωνίτιδας ἀφείλον-

* Ἐκκαταΐδες. & infra: al. ut in c.

* In uno ſuperſcriptum κατακτείνειν, ut mox.

ſtatuebat, concedens ipſis abeundi, ſi vellent, locum: ne ſcilicet circumventi ab omni parte ex deſperatione, quaſi incluſi, animos ſumerent, & acrius pro ſalute deinde certantes victoriam invenirent, primo aggreſſus eſt Europæ exercitum. Ut autem pugna ad multum diei eſt extracta, neque quietem a pugnando Pajazitis milites haberent, ibi Tryballi priſtinæ ſuæ virtutis memores, prælium ciebant magna cum fortitudine & gloria: impetumque dantes in Tzachataidas, haſtas infregerunt, magna cum vehementia prælio incumbentes. Pajazites ut conſpicatus eſt Europæum exercitum longius a ſe evectum cupidine pugnæ, illico ducem Europæi exercitus revocat, timens, ne ſi ejus exercitus eſſet longius a monte ſubmotus, ipſe ab hoſtibus circumduceretur, & in periculum vitæ veniret. Jubebat igitur eum regredi in eum locum, ubi ab initio collocatus erat. At dux primo nequaquam dicto audiens fuit, veritus rem quæ parabatur. Deinde cum rex violentius fæviret, nec convitiis abſtineret, paruit, acieſque revocata eſt. Ibi tum Tzachataides acriter inſtantes, occidebant Turcos plurimos, donec terga darent. Qui cum fugerent perſequentibus hoſtibus, etiam exercitus Aſianus haud ſtetit, verum continuo fugam arripuit. Pajazites, videns in quo ſtatu res ſuæ eſſent, conſcendit equum, totiſque viribus fugit. Temires, cum prius præconium dimiſiſſet per caſtra, ne quem de Pajazitis exercitu caperent, & ad mancipiorum conditionem miſeram deducerent, curavit ut ſpoliatis abire liceret. Non enim fas eſſe ducebat, ut gentiles ſuos ad mancipiorum formam redigerent. At Pajazites contrarium, antequam prælium iniretur, per caſtra voce præconis nuntiari juſſerat, nempe ut quemcumque de Temiris militibus fuerint nacti, eum illico obtruncarent. Sachruchus igitur ut in fugam verterat hoſtem, jam Temiris copiæ, quæ in caſtris expectarant junctæ pugnantibus impetu ferebantur, volentes prævertere Pajazitis exercitum. Converſi itaque ad populationes, maximam vaſtitatem facere in Jonia & Helleſponto. Vici occupati ſunt plurimi: oppidula in deſolationem migrarunt plurima, ubique equitibus Temiris in Pajazitis regione graſſantibus. Interim autem hæc accidere Pajaziti fugienti. Cum fugeret perniciſſimo curſu, fugientem inſequebantur Tzachataides, affectantes eum capere. Jam multum itineris fugiendo confecerat, ut qui velociſſima veheretur equa. Poſtea quam forte veniſſet ad flumen, equa intoleranda ſiti ſtimulata bibere cupiebat. Pajazites autem chiragra & podagra graviſſime laborabat. Proinde equam a potandi cupidine inhibere haud poterat. Equa igitur ut bibit, paxum diſſoluta, nonnihil de curſus pernicitate remiſit: adeo ut milites Temiris Pajazite potirentur, captumque ad ſuum regem traherent. In hoc prælio captus eſt Moſes: capti ſunt reliqui pene omnes Pajazitis duces. Nec tamen quicquam periculi paſſi ſunt, niſi quod veſtibus ſunt ſpoliati. Etenim Moſes videbatur reliquis præſtantior robore: proinde eum circumductum ſecum in caſtris habuit, victum miniſtrans. Pajazitis uxor in hoſtium manus venit Pruſæ. Nam incurſionem etiam in Pruſam ſe-

Tamerlani victoria circa annum Chriſti 1397.

Edit. Pariſ. pag. 83.

Pajazites ea-pere.

Pajazitis fuga.

Pruſa regia capta.

cerunt, & gynæceum inde rapuerunt. Eleazari filiam, Pajazitis uxorem, rapientes abduxerunt ad regem. Mulsumanes, * Jesus, Mechmetes, & reliqui Pajazitis filii, in hostium potestatem venere. Qui in Europa & Asia erant, ut poterant salvabantur. Pajazitem, cum adductus esset in conspectum regis, sic Temires allocutus est. O infelix, quid adeo malum tuum coegisti genium, ut nos bello lacesseres? An non audivisti, quod meo exercitui miserorum filii resistunt? Pajazites respondens, inquit: Nequaquam ad tantam infelicitatem venissem, ni tu mihi negotia fecisses, cætera quoque provocatus a gentibus Heroi nostro infestis. Verum, ait Temires, si non adeo sublati tibi essent animi, numquam ad istam præcipitatus esses miseriam. Sic namque solet numen plerumque fastuosos deprimere, & ad humilem fortunam dejicere. Deinde misit Temires Pajaziti accipitres & canes, & reliquum hujusmodi apparatum, ut qui venatori potius, quam Imperatori in hostes ducenti comparandus esset. Ajunt Pajazitem habuisse septem millia virorum, qui accipitres curarent: præterea alunte canes sexies mille. Respondens itaque Temiri Pajazites, inquit: Verum, o Temires, qui es Scytha & latro, latrocinandique artem usque exerces, satis scio parum tibi convenire cum canum accipitrumque studio. Mihi vero, qui sum natus & educatus ab Amurate Orchanis filio, qui ambo reges excitere, congruit canum & accipitrum studium. Rex Temires hoc responso graviter offensus impositum mulo per castra agi jubet, propinans eum militibus deridendum. Ut autem jam omnibus satis ridiculo fuit, reductum ad se interrogavit, an etiam sui generis & ista studia sint quemadmodum accipitrum & canum? Deinde Pajazitem in vincula conjecit. Motis postea castris, iter in Joniam & finitimam ejus regionem intendit, in animo habens ibi hybernare. Vere appetente in Europam profectionem parabat, quemadmodum supra docui, ut in eam transvectus, universam in ditionem acciperet, usque ad Herculis columnas progrediens. Inde in Libyam iter avertere, & ex Libya in suam regionem redire in animum inducebat, universa ista orbis continente imperio suo juncta. Misit legatos ad Byzantii regem petens liberum transitum, & naves triremesque, quibus copias suas transmittere posset. Etiam istam injuriam Temires Pajaziti fecit. Ut enim Eleazari filia, Pajazitis uxor, quam præ cæteris ardentissimo amore complectebatur, & secum in castris semper habebat, captiva abducta est ad Temirem, justa est in conspectu mariti sui vinum infundere. Hinc Pajazites ira accensus, in hæc verba prorupit: Neque paterno, neque materno tuo genere digna facis. Cum enim natus sis ex parentibus idiotis, & ingloriis pauperibusque, haud tibi decorum est adeo turpiter insultare regum liberis & uxoribus. Hoc modo etiam eos qui tibi natura sunt domini, probris oneras. Hæc dicens, ingentem risum movebat Temiri, qui hominem pro ludibrio habebat, ut qui nihil sani nec diceret, nec saperet. Pajazitis duces cum in colloquium venissent Temiris fossoribus, eos promissis accendebant, daturi immensam argenti vim si cuniculo acto in eam castrorum

*Jesus.

Edit. Paris. pag. 84.

Temiris arrogantia.

Servilis ingenii liberis insultans.

Turcorum in dominum pietas.

Ἀγο. πρὸς δὲ τῷ τέλει Ἐλεαζάρου θυγατέρα, Παιαζήτου δὲ γυναῖκα, ἁλόντες ἀπήγαγον παρὰ Βασιλέα. Μουσυλμάνης μὲν ὧν, καὶ Ἰησοῦς, καὶ Μεχμέτης, καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ Παιαζήτου παίδων κατεπλήρωσαν. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, οἱ δὲ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὄντες, διεσώζοντο ὅποι ἑκάστῳ φρονήσει τῷ μὲν τοῦ Παιαζήτου, ὡς ἔχθη ἑαυτῶν Βασιλεύς, λέγεται εἰπεῖν αὐτῷ παιδί. Ὦ κακόδαιμον, τί ἦ ὅπου πάνυ σεαυτῷ δαίμονα ἐβιάζω, πρεσβεύσας ἡμᾶς ἐπὶ μάχῃ; οὐκ ἐπύθου, ὡς τῷ ἐμῷ τοσῷδε στρατεύματι δυστήνων παῖδες ἀντέστησαν; Παιαζήτης δ' ὑπολαβών, ἀμείβετο δὲ λέγων· Ὡς οὐκ ἂν δὴ ἐς τοῦτο τύχης ἀφικόμην, ἂν μὴ αὐτῷ παρεῖχετο πρόφασιν ἕτερος, τάχα δ' ἄλλα καὶ ἀπὸ ἐθνῶν τῷ Μεχμέτῃ τῷ ἥρωϊ πολεμίων θαμὰ ἀνακαλούμενος. Ἀλλ' ἴω μὴ ἐπιτυφοῦ, ἔφη Τεμίρης, ὅπου μέγα πάνυ φρονῶν, οὐκ ἂν δὴ ἐς τοῦτο συμφορᾶς οἶμαι ἀφίκου. ὅπου δ' εἰώθει τὸ Θεῖον, τὰ πάνυ μέγα φρονοῦντα, καὶ πεφυσημένα, μειοῦν ὡς τὰ πολλὰ καὶ σμικρύνειν. Ἐνταῦθα δὴ * ἐπιμέμφασθαι αὐτῷ λέγεται Βασιλέα Τεμίρην τῶν ἐπὶ τοῖς κυσὶν τε καὶ ἱέραξι φιλοτιμίαν, ὡς ἀνδρὶ κυνηγῷ ἴσως καὶ πεζῇ, καὶ οὐκ ἄρχοντι ἄγοντι ἐς πολέμους. Λέγεται γὰρ Παιαζήτης, ἐς τὰς ἑπτακισχιλίους κτήσασθαι ἱεραποφορβούς, καὶ κύνας ἀμφὶ τὰς ἑξακισχιλίους. ἐνταῦθα τοῦτο Παιαζήτῃ, φάναι, ὑπολαβόντα· ἀλλά σοι μὲν τῷ Σκύθῃ, λῃστῇ ἔτι ὄντι, καὶ παντὶ ἐπιτηδείῳ τῷ πολέμῳ, καὶ πάντοσε ἂν προσκεῖσθαι ἄγρας, καὶ κυνηγεσίων. ἐμοὶ δὲ ἐς πατρὸς γεγενῆσθαι καὶ ξαίνοντι, καὶ τεθραμμένῳ τοῦ Ἀμυράτου, τοῦ Ὀρχάνου βασιλέως παιδί, μέτεστι καὶ κυνῶν καὶ ἱεράκων φιλοτιμίας. ἐνταῦθα δὴ ἀχθεσθέντα τὸν Βασιλέα, πρεσαχθῆναι ἐς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε ἐπὶ ἡμίονον, καὶ συειτοφόρον ὑπὸ τῷ στρατοπέδῳ, * περιαγαγεῖν. ὡς δὴ περιαχθέντα ἅγαγον, ἔριδας αὐτὸν λέγεται, οἱ τῆς γέρας ἐκείνης τυγχάνει ἐπιτηδεύματα, ὡς τὰ τῷ ἱεράκων τε, καὶ κυνῶν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν φυλακῇ ἐτοιμάτο, καὶ ἅρας σὺν τῷ στρατεύματι, ἤλασεν ἐπὶ Ἰωνίαν, καὶ τὴν ταύτῃ πάραλον χώραν, ἐν ᾗ ἐχων αὐτὸν τὸ ἔχειμάσαι, καὶ ἦρος ἐπιφαινομένου, ἐς τὴν Εὐρώπην ἔχεσθαι. ἐπεπόει γὰρ, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ἐς τὴν Εὐρώπην ἔχθας, πᾶσαν τε ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι, ἐς ὃ δὴ ἐπὶ τὰς Ἡρακλείους ἀφίκηται στήλας. ἐντεῦθεν δὲ αὖθις ἐς Λιβύην ἔχεσθαι, καὶ ἐκ τῆς Λιβύης ἐπανιέναι ἐς τὴν ἑαυτοῦ χώραν, ξύμπασαν ὑπαγόμενος τὴν πάντῃ ἤπειρον τῆς οἰκουμένης· ἐφιστρέβετο μὲν ὧν καὶ πρὸς τὸν Βυζαντίου Βασιλέα, τῶν ἔχεσθαι αὐτὸν αἰτοῦντα, πλοῖά τε καὶ τριήρεις. Λέγεται δὲ καὶ τόδε Βασιλεὺς Τεμίρης ἐς * Παιαζήτην. ὡς δὲ ἀπήχθη ἡ γυνὴ αὐτῷ Ἐλεαζάρου θυγάτηρ, ἣν δὴ μάλιστα τῶν ἄλλων ἱστᾶς ἐτύγχανε Παιαζήτης, καὶ περιῆγε μεθ' ἑαυτοῦ ἔχων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐπισῆναί οἱ ἐναντίον τὸν ἀνδρὸς αὐτῆς, οἰνοχοῆσαί οἱ. τὸν δὲ δὴ μάλα ἀχθεσθέντα, εἰπεῖν λέγεται· Ἀλλ' οὐκ ἂν συμφώνως τῷ σῷ πατρὶ, καὶ μητρὶ ἐργάζοιο. ἰδιωτῶν γὰρ πέρι, καὶ πενήτων γεγόμενος, δίκαιος ἂν εἶης, ὡς τ' ἂν ἐπιχειρήσαι Βασιλείοις παισί τε καὶ γυναιξὶ καὶ ὀξυθερίζειν ἐς τοὺς σοὺς τῇ φύσει δεσπότας. τοιαῦτα μὲν τοιαῦτα λέγοντι, λέγειά τε ἐποίει οὐλόγους, καὶ ἐπιχλεύαζων ἐπέσκωπτεν, οἷα τοὺς δὴν ὑγιὲς οὔτε φρονοῦντι, οὔτε λέγοντι. Οἱ μὲν τοι Παιαζήτεω ἄρχοντες, ἐς λόγους ἀφικόμενοι τοῖς Τεμίρεω ὀρύκταις, ἔφασαν, ὑπέχεσθαι ἀργύ-

* Sic habent tria mss. sc. pro legendum ἐπιμέμφασθαι. In uno suprascriptum ἐπιμ. in alleg. ut in c.

* περιαγαγεῖν. sic etiam R.

ειον τελέσαι πάμπολυ, εἰ ὑφίλοιντο Παιαζίτην ὑπορύξαντες. ἐνθα δὴ ὀρύγματα ποιησάμενοι ἐκ τῆ στρατοπέδω, ἢ ἐς τὸν σκηνὸν ἐν ᾧ ἐσκήνα Παιαζίτης ἐν φυλακῇ ὤν, ἐξιόντες ὤφθησαν ὑπὸ τῆ παύτη φυλάκων, ἢ ἑάλωσαν. ἐ δὲ ἐντὸς ἐγένοντο ἐ σκηνῆς, ἀλλ' ἐκτὸς, ἢ ἐφύλασσον πέριξ γεώμενοι ἄνδρες ὑπὸ Τεμίρεω ταχθέντες· παύτη ὡς ἐξέστασαν, ἢ ἑάλωσαν, ἀπεπέμποντο πὰς κεφαλὰς ὑπὸ Βασιλέως. Ἐπὶ Σμύρνης μὲν ἔων ἀφικόμενος, τὸν τε Σμύρνην εἶλε ξοχίσκοις, ἢ τὸν ἐν τῆ αἰγιαλῆ ἄκρας, ὑπὸ Ρωμαίων παύτη καπεχομένον, ὑπορυξας, καπέλαβέ τε, ἢ παύτὸν ἑλὼν, πολίσματά τε ἄλλα, πῆς χώρας παύτης ἐπιλαύνων, ἦρει, ὥς οἱ φρούχωροι * προσβάλλονται ἑκάστοτε. ὡς δὲ ἔαρ ἦν τε ἢ ὑπέφαινε. τειχῆ γὰρ λέγεται δίφρει πὰς πόλεις Τεμίρης, τοῖς τε τροχοῖς. κύκλοι δὲ ὄντες ὕπει, ἢ κλίμακας ἔχοντες ἑπτὰς, ὥς τε ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐς τὸν πάφρον ἄγοντες, ἐπιτίθεσαν ἄνδρες ἑξακόσιοι ἕκαστοι τετραγμένοι, ἢ τῆ τροχῆ ἑκάτεροι ἕκαστος· ἐς τὸ πέρας τε ἐγίγνετο πῆς πάφρε, στιβαζόμενοι ὑπὸ τῆ τροχῆ. ὡς δὲ πέραν γίγνοιντο, ἀνέβαινον πὰς κλίμακας, ἢ οὕτω ἤρουν ἥ πόλιν. μὴ ἦ πολλοὶ ὄντες αὐτῆ ἐν τῆ στρατοπέδω, * ἔθεσαν τὸν πόλιν, ὥς τε ἐπὶ τὸ τεῖχος τὰ χώματα ἀναβαίνειν, ἢ ἄνω ἐκ τ' χωμάτων ἐκλίσκετο αὐτῆ τὸ τεῖχος. εἶχε δὲ ἢ ὀρυκπὰς ἐς μυείης, ἢ ὀρύσσοντες τὰ τείχη, ἐπὶ μετεώρων ξύλων καθειρχύσσαν· μὴ δὲ παύτα πῦρ ἐνιεὶς τὰ ξύλα, ἢ ὡς ἑκάετο τὰ ξύλα, τὰ τείχη ἐπιπὸς ἔπιπτον, ἢ παύτη ἐσέπιπτον ἐς ἦ πόλιν. ἔπα μὲν ὧν ἦρει Τεμίρης πὰς πόλεις. ὡς δ' ἤδη ἔαρ ὑπέφαινε, ἀφίκετο παρ' αὐτὸν ἀγγελία, ὡς τὸ Ἰνδῶν Βασιλέως στρατεία ἀφικομένη ἐπὶ Χεζίλων, μεγάλῃ χειρὶ δεινά τε ἦ πόλιν ἐργάσοιτο, ἢ ἐπὶ πὰς θησαυρὰς παειὼν τῆ Βασιλέως, τόν τε φόρον λαβὼν εἴχοιτο. ἢ ἀπειλέοι, ὡς οὐκέτι ἐμμένοι ταῖς σπονδαῖς ὁ Ἰνδῶν Βασιλεύς. Ταῦτα μὲν ὡς ἐπύθετο, πιεζόμενος γεώμενος, μὴ ἐπειδὴ ἀφίκοιτο ἡ στρατεία παρὰ Βασιλέα τ Ἰνδῶν, ἐπιὼν καταστρέφοιτο ἦ ἑαυτῆ χώραν, χόρτος αὐτ' ἀμφὶ πὰς ἐπιλοιδὰς πολέμους, ἢ ἅμα ἑαυτὸν, ἢ τὰ ἀνθρώπεια ἐν ἀδηνὶ ἐοικότα ἀσφαλεῖ, ἢ δεινὰ ποιησάμενος, πὰς Ἰνδῶν στρατείης ἐξυβρίσαι ἐς αὐτὸν ὕπως ἀναίδεα, ἤλαυνε ὡς ἐπὶ τάχιστα ἐπὶ Χεζίης. τοῦτο Παιαζίτην ἔχων μεθ' ἑαυτῆ, ἢ τὸν παῖδα αὐτῆ, ἢ ἀδένα λόγον ἐποιεῖτο αὐτῆ Τεμίρης, ἀτίμως ἐπὶ τὴν πατρῴαν χώραν. Παιαζίτην δὲ ὑπὸ λύπης νοσήσαντα, τελευτῆσαι ἦ βίον ἔφασαν. Οὕτω μὲν δὴ ἐτελεύτησε Παιαζίτης, ὁ Ἀμυράτεω, ἀνὴρ ὁρμὴ τε ἢ τόλμαι ἐπιδεξάμενος· ὅπου ἂν παραγένοιτο, ἄξιον λόγου. ἢ πλήν * μεγάλῃ ἐπιδεξάμενος ἔργα, κατὰ τε Ἀσίαν ἢ Εὐρώπην, Βασιλεύσας ἔτη πέντε ἢ εἴκοσιν. ἦν δὲ ὕπως αὐθάδης, ὥς τε μηδενὶ πείθεσθαι ὡς ἑαυτῆ δαιμονίως χαρεῖν ἐπὶ πὰς πολεμίους. ἐπελέχθη δὲ ἐν τῆ Ἰωνίᾳ, ἐξορμήσαντος αὐτῆ Τεμίρεω τὸν στρατὸν. Ὁ δὲ Ἰνδῶν Βασιλεὺς ὕπως ἐστὶν, ὁ τῆ ἑνὸς βασιλέων τοῦτο μα ἔχων, Τζαχατάης Βασιλεύς. τ ἑνὸς ἦ βασιλέων Βασιλέα γεώμενον τῶτον, τ ἦ πὰς Μασαγέτας, στρατὸν μέγαν ἐπὶ Τεμίρῳ ἐπαπέμψαντα λέγεται.

* Sic tria manuſc. habent. puto legendum ἐφ' ἑαυτὰ ἐπαλλόντα. ſic in una alius c.

* ἴσχυσε.

* μεγάλα. R. ut in c.

Chalc. Hiſt.

partem, ubi vinctus aſſervabatur Pajazites, emerſiſſent, eumque inde eripuiſſent. Fodientes itaque verſus caſtra & tentorium, ubi in vinculis erat Pajazites tandemque prorepentes, viſi ſunt cuſtodibus, & capti. Non enim intra tentorium ubi Pajazites erat, ſed extra ex cuniculo prodierunt, ubi viri erant quibus Pajazitis cuſtodia a Temire erat mandata. Ea igitur parte ex cuniculo foſſores egreſſos & captos, rex juſſit obtruncari. Veniens autem Smyrnam, eam urbem rotis cepit. Præterea arcem in littore ſitam, in qua erat Romanorum præſidium, ubi ſuffodiens penitus ſubvertit. Hanc occupavit, etiam a reliquis jus belli non abſtinuit: verum accedens oppida, qua ſibi videbatur aptiſſimum, aggrediebatur. Ut autem ver jam appetierat, ** rotis urbes capiebat Temires. Hæ erant circuli, & intra ſcalas habebant quibus aſcendebatur in muros. Et quando in foſſam dirigebantur, recipiebant viros ducentos ſeparatim poſitos, donec ſinguli rotas intrarent. Poſtea veniebant in alteram quæ ex adverſo erat foſſæ partem, ſatis muniti & tecti a rotis. Quo cum veniſſent, ſcalas conſcendebant, & eo modo capiebant urbes. Deinde reliqui, qui erant in caſtris, urbem vallo cingebant, aggereſque fundebant, qui facile murum ſuperarent: ex quibus deinde muro facile potiebatur. Præterea foſſores habuit Temires circiter decem mille, qui ſuffoſſum murum ſuſtentabant excelſis lignis, quæ deinde accendebant: quibus concrematis, muri nemine impellente procidebant: per nudata inde muro loca milites ruebant in urbem. His tribus modis Temires in oppugnatione urbium utebatur. Ver ut jam illuxit, legati veniunt, qui referebant Indorum regem cum magna manu adveniſſe, urbemque Cheram intolerandis malis affeciſſe. etiam ad thelauros regios procedentem, tributo anni adempto, domum abiiſſe. Minæ quoque ferebantur, Indorum regem nolle amplius fœderatum eſſe Temiri. Hæc ut Temires intellexit, terror ingens injectus eſt, ne, ſi rediiſſet legatio ad regem Indorum, ipſe exercitum armaret, regionemque hoſtiliter accedens occuparet, ſe interim externis occupato bellis. Simul etiam rerum humanarum conditio mentem tangebat, quæ nullo in loco ſatis firmas tutaſque res conſiſtere patitur. Deinde graviter ferens, Indorum legatos adeo impudenter ſibi contumeliam feciſſe, citato agmine Cheriam properavit, Pajazitem & filium ejus ſecum vehens, cujus parvum reſpectum egit. Proinde in patriam fuga evaſit regionem. Pajazitem autem tradunt præ nimia ægritudine ægrotantem, fato functum eſſe. Hunc vitæ exitum habuit Pajazites, mirabilem tum impetum audaciamque oſtendens, quocumque perveniſſet. Annis regnavit viginti quinque, res præclaras in Aſia Europaque gerens. Adeo autem præfractus & temerarius erat, ut neminem monentem ſequeretur, ſed ſibi ſoli confideret, quando eundum erat in hoſtes. Expitavit in Jonia, cum eo in hyberna moviſſet Temires. At Indorum rex, de quo nunc verba facimus, unus eſt de numero novem regum, & Tzachataæ rex appellatur. Conflat eum fuiſſe de grege novem illorum regum, qui per Maſſagetas exercitum magnum contra Te-

Edit. Pariſ. pag. 85.

Smyrna capta.

Ratio expugnandarum urbium triplex.

Foſſores.

Pajazitis mors.

pag. 86.

Indorum imperium, regnum, fines, mores.

mirem misit. Qui transito Araxe, & pleraque regionis parte quæ subjecta est Temiri, subacta, domum reversus est. Suo imperio parent Syena, India, & * Chyprisa. Hujus regio patet ultra Taprobanen Insulam, usque in Indicum mare, in quod deferuntur Ganges, Indus, Anythines, Hydraspes, Hydraotes, Hyphasis, fluvii regionis istius maximi. Indiæ autem regio multa suppeditat bona, magnamque fundit felicitatem: sed totius Indiæ imperium penes hunc regem est, qui profectus ab ea regione quæ supra Gangem est, & a maritima Indiæ regione, necnon a Taprobane insula, venit ad regem Achatagiæ, quæ intra Gangem & Indum est sita. Qua deinde suæ ditioni adjecta, urbem ejus regionis regni sui sedem declaravit. Exinde unius imperio universa gubernatur India. Rex iste, & qui Chatagiam regionem incolunt, Deos esse censent, quos colunt, Apollinem, Dianam, Junonemque. Diversa inter se utuntur lingua: haud enim omnibus eadem est. Siquidem in plurimas discreti gentes regnant, abundante hominum numero tam in vicis, quam in urbibus. Victimas immolant equos Apollini, boves Junoni, Dianæ pueros jam pubescentes. Hæc sacrificia frequentantur quotannis. Regio ista producit, ut fama est, frumentum, cujus altitudo excedit quindecim cubitos regios. eadem etiam hordeo altitudo est similiter & panico. Arundinetis autem navibus utentes, flumen trajiciunt. Fert regio illa, sic enim fama habet, arundinem tantæ magnitudinis, ut ex ea ædificentur naves, quæ capiunt medimnos Græcos quadraginta. At genus istud hominum, cum nobis parum sit cognitum, fit ut plurima quæ de illis feruntur, nullam apud nos fidem inveniant. Nam cum India a nobis quam longissime submota habitetur, ignoratur quibus moribus, & qua victus rationes Indi utantur. Hoc hominum genus cum robore plurimum præstaret antiquitus, Persarum & Assyriorum reges, qui Asiam imperio temperabant coluisse fama tenet. Semiramis & Cyrus Cambysis filius Araxem transeuntes, quondam magnam belli molem eo verterunt. Nam Semiramis Assyriorum regina, arma contra Indorum regem maximo apparatu movens, ubi flumen superavit, clade suorum maxima accepta, occubuit. Præterea Cyrus filius Cambysis Persarum rex, trajecto fluvio cum Massagetis congressus, in gravissimum præcipitatus est periculum, ibi peremptus a muliere * Mæra Massagetarum regina. Temires, ut allatum est quæ fecisset Regis Indorum legatio, maxima celeritate Cheriam se recepit. Pajazites ut supra diximus, in itinere præ ægritudine naturæ debitum solvit. Moses, Pajazitis filius, dimissus a Temire, in patriam profectus est regionem. Rex Temires ut pervenit in suam regiam, quæ ad regni curam attinebant, summa diligentia exequutus est. Deinde hostili animo sumpto, bellum cum Indorum rege ex professo gerebat. Haud multo post pax inter utrumque convenit. Temiri nati sunt filii, Sachruchus, Pajangures & Abdulatuphes. Sachruchus filium natu maximum regno præfecit. Ipse autem amori operam dans, totumque huic rei curiosius se mancipans, mortem tandem obiit. Ajunt, Temirem, libidine

* Thomuri.

Temiris mors & mores.

A τὸν τε Ἀράξεω ἐπιόντα ζεύξαι, καὶ τὰ πλέω τῆς πάσης χώρας καταστρεψάμενον, ἐπ' οἴκου αὖθις ἀποχωρῆσαι. * Συρίης τε βασιλεύει, καὶ Ἰνδίης, καὶ * Σιττακίνης, καὶ δύναται αὐτῷ ἡ χώρα ἐπὶ Ταπροβάνην νῆσον, ἐς Ἰνδικὸν θάλασσαν, ἐς ἣν οἱ μέγιστοι * τῶν Ἰνδικῶν χώρας ποταμοὶ ἐκδιδοῦσιν, ὅ, τε Γάγγης, Ἰνδὸς, Ἀνυδίνης, * Τδάσπης, Τδραότης, Υφασις, μέγιστοι δὲ ὧνπερ ἐστὶ τῆς χώρας. φέρει δ' ἡ Ἰνδικὴ χώρα ἀγαθὰ μὲν πολλὰ, καὶ ὄλβον πολλὸν, καὶ ὅ, τε Βασιλεὺς ξυμπάσης τῆς χώρας ὑπ' αὐτὸν γεγομένης. ὁρμώμενος δὲ ὕπερ ἀπὸ τῆς ὑπὲρ Γάγγεω χώρας, καὶ τῆς παραλίης Ἰνδικῆς, καὶ Ταπροβάνης, ἐλθὼν ἐπὶ τὴν Βασιλέα * Αχαταγίης, τὴν χώρας τὴν ἐντὸς Γάγγεω καὶ Ἰνδοῦ, καὶ καταστρεψάμενον τὴν πάσης χώρας, τὰ Βασίλεια ἔδειμεν ἐν πάσῃ δὴ τῇ πόλει ποιήσασθαι· ξυμβαῖνει δὲ τὸν γενέσθαι ὑπ' ἐνὶ Βασιλεῖ ξύμπασαν τὴν Ἰνδικὴν χώραν. Νομίζουσι δὲ ἔστι θεοὺς, οἵ τε τὴν Χαταγίην χώραν οἰκεῦντες, Ἀπόλλω τε καὶ Ἄρτεμιν, καὶ δὴ καὶ Ἥρην. φωνὴν δ' οὐ τὴν αὐτὴν σφίσιν ἴσχουσι, ἀλλ' ἐς ἔθνη τε πολλὰ διῃρημένα, διανέμεται ἐπὶ πλείστων δὲ ἀνθρώπων, κατά τε πόλεις καὶ κώμας. θυσίας δὲ ἀνάγουσιν, ἵππους μὲν τῷ Ἀπόλλωνι, βοῦς δὲ τῇ Ἥρῃ, τῇ δὲ Ἀρτέμιδι θύουσι παῖδας ἀρτίως ἐκβάσκοντας, ἀνὰ πᾶν ἔτος. Φέρει δ' ἡ χώρα αὕτη πυρὸν μὲν ἐπὶ πεντεκαίδεκα πήχεις, ὡς λέγεται, βασιλικούς· καὶ κριθὰς δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ μελίνην, ἐς τὸ αὐτὸ μέγεθος. καλαμίνοις δὲ πλοίοις χρώμενοι ἐκπορθμεύουσι τὸν ποταμόν. φέρει δὲ καὶ Ἰνδικὴ, ὡς λέγουσι, τοσοῦτον μέγεθος, ὥς τε ὑπ' αὐτῆς τὸ ναυπηγεῖσθαι πλοῖα μεδίμνων τετρακόσια Ἑλληνικῶν. τὸ μὲν γένος πᾶν, ὡς πάνυ γνωστὸν ἡμῖν γενόμενον, πολλὰς ἀπιστίας παρέχει, μὴ πείθεσθαι περὶ αὐτῶν ὅσα πυνθανόμεθα. ἔστι δὲ χώρα αὕτη, πρόσω ἐκποδὼν γενομένη, καὶ πάνυ * ἐπιπόδειος εἶναι δοκεῖται τισὶ, καὶ ὅποι ἔχει νοῶν τε καὶ δικαίης. γένος μέντοι ἐχυρώτατον γενόμενον παλαιὸν, ὡς τε Περσῶν Βασιλεῖς, καὶ Λατυζίων, ἡγεμόνες τε Ἀσίης, διαπεφεύγειν μὲν οὐδὲν Ἰνδῶν Βασιλῆας, ἐπεί τε Σεμίραμις, καὶ Κῦρος ὁ τοῦ Καμβύσεω τὸν Ἀράξεω ζεύξαντε, * μεγάλῳ τῷ πολέμῳ ἐχρήσατο. ἔστι δὲ Σεμίραμις τῶν Λατυζίων * βασίλεια, ἐπὶ τὸν Ἰνδῶν Βασιλέα ἐλαύνουσα μεγάλῃ παρασκευῇ, ἐπεί τε τὸν ποταμὸν διέβη, ἐπτεράγη τε χαλεπώτατα, καὶ αὐτὴ πάντη ἐπλάζετο. Μετὰ δὲ ταῦτα Κῦρος ὁ Καμβύσεω Περσῶν Βασιλεὺς, λέγεται δὲ τοῦτο Ἀράξεω ζεύξας, καὶ διαγωνισάμενος πρὸς Μασσαγέτας, ἔπραξέ τε τὰ χαλεπώτατα, καὶ αὐτὸς ὑπὸ γυναικὸς Μοίρας τῶν Μασσαγετῶν βασιλεύσης, ἀπεθανεῖν. Τεμίρης μὲν οὖν, ὡς ὑπὸ τὴν ἀγγελίαν ἐπύθετο τὰ περὶ τὴν πρεσβείαν, ἦν * Καπαγίης Βασιλέως, ἀπέλαυσεν ὡς εἶχε τάχους, ἐπὶ Χερίης. Παιαζίτης δὲ, ὡς εἴρηται, καὶ τὴν ὁδὸν ἐπλάζετο, ὑπεκχθεὶς ἐς τὸ μέλαινα ὑπὸ λύπης. Μωσῆς δὲ ὁ παῖς αὐτῶν, ἀφεθεὶς ὑπὸ Βασιλέως Τεμίρῃ, ἐπὶ τὴν πατρῴαν χώραν ἀφίκετο. Βασιλεὺς δὲ Τεμίρης, ὡς ἐγένετο ἐς τὰ Βασίλεια τὰ ἑαυτῆς, πάντα ὅσα τῇ ἀρχῇ αὐτῆς καθίστη, καὶ ἐδόκει κάλλιστα ἔχειν αὐτῇ, ἐς ἔρωτα τὴν Ἰνδῶν Βασιλέα δι' ἐπιχθεὶς, ἐπολέμει· μετὰ δὲ ταῦτα εἰρήνην τε ἐποιήσατο, ἐφ' ᾧ τε ξένοι τε καὶ φίλοι εἶναι ἀλλήλοις. Τέκνα ἐγένετο παῖδες, Σαχρῦχος τε καὶ Παιαγγύρης, καὶ Ἀβδυλατῆς. Σαχρῦχον δὲ πρεσβύτατον παῖδα αὐτῆς καταλιπεῖν,

* Σιλών.

* Ξυμφ.

* al. Ἰνδίων.

* Τδρώτης R. Τδράωτης, Τδραώτης.

* Χατεγ.

* ἐπιπαδίου. R. ut in c.

Edit. Paris. pag. 87.

* μεγάλῳ τῷ πολέμῳ ἐδαπάνησεν superstitiosum, ἐπολέμησε. * βασιλὶ R. ut in c.

* χαταίνης. al. ut in c.

Βασιλέα ὀπαδεῖξάμενος. αὐτὸς δ' περὶ ἤπειρον ἔχων, καὶ A
ἐπαῦθα πολυπραγμοσυνῶν, ἐπλάθυνε. λέγεται δὲ
Τεμύρης μάλιστα δὴ ἀνθρώπων, ἐς τὸ ἀφ' φύσεως ἀ-
χθῆναι, ὡς τὰ παιδικὰ, ἑαυτὸν αὐτῇ γυναικὶ κα-
λλίστην μίσγεσθαι, ὥστε καὶ ἐς φύσιν ἐρεθίζειν αὐτῇ ἐπὶ
* τοῦτο. ὡς δὲ ἀπὸ ἱρώτων γίνοιτο, ἐπὶ πολεμίους αὐτί-
κα δὴ τρέπεσθαι, μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγοντα. καὶ ὀξυ-
βρίσαι δὲ λέγεται τῇ φύσει αὐτῇ, ἐς τὸ δίαιταν περὶ
ἀφροδίσια γενέσθαι. Τέτε μὲν δὴ τελευτήσαντος,
ἔσχε τὴν βασιλείαν Σαχρῦχος, ἀνὴρ πάντα ἄλλα ἐπιει-
κὴς, καὶ τοῖς περοίκοις τὰ πολλὰ ἀποδόμενός τε, καὶ
ἡσυχίαν ἄγων διετέλει. μετ' ὀ πολὺ, τελευτήσαντος
Σαχρύχε τῦ Τεμύρεω, Παϊαγγύρης ὁ πατρὸς παῖς
ἔσχε τὴν βασιλείαν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῦ διενεχθεὶς B
Οὐλίης μὲν ἔδε τὴν τε Καδδυσίων χώραν, καὶ τὴν
Τρκανίαν κατέχων, ὃς Αβδυλατύφιν τὸν ἀδελ-
φὸν διενεχθεὶς, ἐπολέμει· καὶ ὡς * Παϊαγγύρης ἐπα-
γόμενος, τὴν τε χώραν ἀφείλετο, καὶ αὐτὸν ζωγρήσας,
εἶχεν ἐν φυλακῇ. Μετὰ δὲ ταῦτα τελευτήσαντος Παϊαγ-
γύρεω, * Τζοκίης ἔσχε τὴν Βασιλείαν. ὃς τὸν * Παϊαγγύρεω.
Παϊμπούρης, τὸν ἑαυτῦ Βασιλέων, ἐπιγαμίαν ποιη-
σάμενος, καὶ * ἐπιτραφεὶς ἔσχε τὴν βασιλείαν. ἔτι τε τὰ * Κιοκίης,
Σεμαρχάνδης φράγματα κατέαξε, καὶ Ἰνδῶν συμ- & infra. al.
μαχίαν ἐπαγόμενος, ὃς τε τὸν Τζοκίην, Παϊαγ- ut in c.
γύρεω ἐπολέμει παῖδα. Τζοκίης μὲν δὴ, τὰς τε * ἐπιτραφεὶς
Σκύθας ἐπαγόμενος, καὶ τὰς Ασσυρίων χώρας Βα-
σιλεύων, ἐπὶ Παϊαγγύρην τὸν ἀδελφὸν τὸν τε πόλε- C
μον διέφερε, καὶ στρατοσάμενος, μάχῃ τε ἐκράτησε,
καὶ Σεμαρχάνδην παρεσκευάσατο. καὶ πολὺ δὲ ὕστερον,
τῷ ἑνὶ τῶν Βασιλέων συμμάχῳ χρησάμενος, καὶ ἐς τὴν
Ταβρίζην πόλιν διδαίμονα Ασσυρίων, τὰ βασίλεια
ποιησάμενος, ὃς τὸν τῶν Λευκαρίας πολεμῶν διετέ-
λει, καὶ Σαμαχίην πόλιν ἐπολιόρκει, τὰ ‡ Καρ-
ραλίκιον βασίλεια. Ταβρίζη δὲ πόλις εἶναι μεγά-
λη τε καὶ εὐδαίμων, καὶ ἔν τε τῇ Ασίᾳ, μετά γε Σε-
μαρχάνδην, χρημάτων τε ὁμοίως, καὶ τῇ ἄλλῃ εὐ-
δαιμονίᾳ προέχουσα· σπάνις τε τρίχος ἡ χώρα αὐτὴ μέ-
ταξάν τε καλλίστην ποιεμένη, καὶ τῆς Σαμαχίης ἀμεί-
νω. φέρει δὲ καὶ Κερμέζιν σπάνιν ἔτι καλυμμένον πορ-
φυρᾶν, περὶ τὰ ἱμάτια τά τε ἀπὸ ἐρίων καὶ σηρῶν, D
βαφῇ ἐκδεικνύμενα ἀξίαν λόγου· ἔστι δὲ πλέα τὰ ἐν
τῇδε τῇ χώρᾳ, Περσῶν τῇ * Ατζαμίων καλεμένων·
ὅσοι γὰρ ἐς τὴν Ατζαμίων φωνὴν προίενται, Πέρσαι τε * Ατζαμί-
οὗτοι σύμπαντες, καὶ τῇ Περσῶν φωνῇ χαλίζονται. οἰ- ων κλη-
κοῦσι τε Ταβρίζην τε καὶ Καγισὸν, καὶ Νιγετίλην, πό- μένων.
λεις εὐδαίμονας τῶν Μήδων καὶ Ασσυρίων χώρας. Σα-
μαχίη δὲ πρὸς τῇ Αρμενίων χώρᾳ κεκμένη, πό-
λις εὐδαίμων τε καὶ πολυάνθρωπος, ἀπὸ δὲ ἡ θυγατρὸς
* Τζοκίεω, Καραϊσούφεω δὲ γυναικὸς, ἐγένετο * Τζα- * Κιοκίεω,
νισᾶς παῖς Καραϊσούφεω, Τζοκίεω δὲ ἀπάγονος. ὅστις & inf. al. ut
τε Παγδατίνης τὴν Βαβυλῶνος ἐπῆρξε, καὶ Ασσυρίων τὴν in c.
χώραν καταστρεψάμενος, Ταβρίζην τε ἑαυτῷ ὑπηγάγε- * Κιοκιὰς,
το, καὶ πρὸς τὸν Μπαϊμπούρω παῖδα διεπολέμει. ἐπε- E al. ut in c.
λάσας δὲ πρὸς * Ατζιγγάνιν ἐπολιόρκει παρασκευά-
μενος, ἔτι τῷ Αρμενίων ἐντὸς Εὐφράτε χώραν ἐτύγ-
χανε οὖσαν, ὑπηγάγετο. μετὰ δὲ τὴν Τζοκίεω παι- * Ατζιγγά-
δὸς ὁρμημένη ἀπὸ Σεμαρχάνδης, τῷ τε Βαβυλῶ- νιν, & infr.
να ἐπολιόρκει. καὶ αὐτὸν ἐπιόντα οἱ, μάχῃ ἐπεκρά- al. ut in c.
τησε. καὶ τὴν Βαβυλῶνα ἑλὼν, ἐπὶ Ταβρίζην ἐλαύ-
νων, ἐς τόνδε συνέχυρέσε τὸν πόλεμον. Χασάνης μὲν

reliquos mortales longe superasse. Nam adolescentes in conspectu suo mulieres constuprare jubebat, sic provocans naturam, ut ipse deinde coire posset. Quando autem relictis amoribus ad bellum protrudebatur, bello confecto ad solitam redibat libidinem, nullo modo quietiorem vitam sectatus. Etiam naturæ suæ vim facere non erubuit, luxuriosiorem sequutus victus rationem quo magis rei veneroæ indulgere posset. Temire defuncto, Sachruchus vir cætera æquitatis studiosus, & plerumque cum finitimis fœdera jungens, tranquillitatisque amator, regni gubernacula tenuit. Haud tamen multo post, excedente e vivis Sachrucho Pajangures Temiris filius ca- Pajangures.
tu minimus, regno potitus est. Unde ei non admodum bene cum fratribus convenit: verum inimicitiæ inter ipsos exarserunt. Ulies enim Cadduſiorum regionem & Hyrcaniam retinens, inimicitias suscipiens adversus fratrem Abdulatuphem, cum eo bellum gerebat. Pajangures adveniens, regionem ei adimebat, & ipsum captum in carcerem misit. Mortuo deinde Pajangure, ad regni moderamen evasit Tzokies. Cum hoc affinitatem jungens Pæampares, unus de numero novem regum, & conversus regnum occupavit. Oppressis enim & occupatis Semarchandæ rebus, contractis etiam Indorum auxiliis, bello petiit Tzokiem Pajanguris filium. Tzokies adducens Scythas, Assyriorumque regioni imperans, contra fratrem Pajangurem bellum movit. In hoc bello victor extitit, & Semarchandam in ditionem accepit. Nec multo post in belli societatem adhibito uno de numero novem regum, & regia sede in Tabreze Assyriorum urbe opulenta constituta, bello lacessebat Leucariæ ducem: etiam Samachiam urbem, Carailucis regiam, oppugnabat. Tabreze autem fertur urbs esse magna & opibus florentissima: etiam omnes Asiæ urbes, extra Semarchandam, opum accessu, & reliqua felicitate antecedere noscitur. Vermiculos alit ea regio ex quibus sericum producitur pulcherrimum, quod longe præstat ei serico quod Samachia suppeditat. Fert quoque * Crini- * Nostri Cher-
zin isto nomine vermiculum, qui pur- mesinum sive
pureum colorem admiratione dignum coccum vo-
tribuit vestibus ex filis e serico contex- cant.
tis. Abundat autem regio Persis quos Atzamios vocant. Quotquot enim Atzamiorum Persarum lingua utuntur, omnes hi Persæ sunt, & Persarum linguam in usu habent. Incolunt Tabrezen, Cagrinum, & Nigetiam, urbes opulentas, in Assyriorum & Medorum regione sitas. Samachia autem, cujus situs est versus Armeniam, urbs perhibetur opulenta & populosa. Ex filia Tzokis, quæ matrimonio juncta fuit Charaisuphi, natus est Tzanisas Tzokis nepos, & Caraisuphis filius. Is Pagdatiam Babylonem rexit, & Assyriorum regionem jure belli possidens, Tabrezen suo imperio addidit. Arma idem Paimparis filio intulit, præmparis.
profectus contra Atzinganim urbem, eam oppugnatione cepit. Armeniam, quæ jacet intra Euphratem, in suam ditionem redegit. Hinc Tzokis filio profecto a Semarchanda, Babylonem oppugnabat. Ipsum adeuntem prælio vicit. Exinde Babylonem capiens, & contra Tabrezem exercitum ducens, cum illo bellum gessit. * Chasanes quidem Longus Scende-

*Æ. Uſſan caſſanum Naſſum caſſanum & Aſſembegnum vocant.

ris, qui Artzinganim tenebat, nepos exiſtens, & ex familia Carailucis, regnum Armeniæ adeptus erat, adjutus ab Carailucis filiis, qui una cum illo eo profecti erant. Hi cum a rege Tzaniſa Caraiſuphis filio, Samachiæ graviſſima obſidione premerentur, reſque eorum admodum lubricæ eſſent, precibus aggreſſi ſunt Paimpurem, ut irrueret in Mediæ regionem. Qui facile quod petiverę, impetrarunt. nam in Mediam irrupit. Qui rumor ut perlatus eſt ad Tzaniſam, obſidione urbem abſcedens ſolvit, iterque flexit adverſus Paimpurem, partim quidem regionem ejus in ditionem accipiens, partim vero vaſtans. Mendeſis, Ædines, Sarchanes, & Allontes, Pajazitis regionem occuparunt juſſu Temiris, & in ſuam ſinguli redibant regionem. Chaſanes cernens ſibi potentiam eſſe maximam, Armeniam & Tzapnidas ſubegit, & pacem intercedente affinitate cum Colchidis rege fecit.

Edit. Pariſ. pag. 89.

A τοι ὁ μακρὸς Σεισδίρεω τῶ τὸ Αρτζιγγάνιν ἀμαπέχοντος ἀπόγονος ὢν, ἢ ἐ Καραϊλούκιω μοίρας, ἐπὶ δ ἀρχὴν παρηγέιτο τὴν Αρμενίων, συνιλαυομένων * αὐτῷ τῷ τε Καραϊλούκιω παίδων. ἔτοι δὲ ὡς ὑπὸ τῶ βασιλέως Τζανισᾶ Καραϊσούφιω παιδὸς, ἐν Σαμαχίῃ πολιορκύμενοι, ἐν ἀπόρῳ εἶχοντο, προσεδέοντο δ Μαϊμαχούρω ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Μηδικήν. ὃς πειθεὶς τε ἐσέβαλε, καὶ ἀπαίρων τὸ ὁ Τζανισᾶς ἀποχωρῶν πρὸς τὸν Μαϊμαχούρω, τὰ μὲν συμβάλλων, τὰ δὲ λαΐζόμενος τὴν χώραν ἐκείνω. Οἱ μέντοι ἡγεμόνες, ὅ, τε Μηδείσιας, Αἰδίνης, καὶ Σαρχάνης, ἀλόντος Παιαζίτεω, τότε χώραν κατέλαβον, ἐπικελεύοντος Τεμήρεω, καὶ ἐς τὴν ἑαυτῶ χώραν καθίζατο ἕκαστος. ὁρῶν δὲ Χασάνης, συμβαλλομένω αὐτῷ δυνάμιν ἀξιόχρεων, τότε Αρμενίων χώραν ὑπηγάγετο· ἔ τὰς * Τζαπνίδας, καὶ πρὸς τὸς Κολχίδος βασιλεῖς ἐπιγαμίαν ποιησάμενος, εἰρήνην ἐποιήσατο.

* αὐτῶν. R. ut in c.

* al. τζαπν.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

LAONICI

CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS

HISTORIARUM

DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER QUARTUS.

Edit. Paris. pag. 90.

ΜΕΤΑ μὲν οὖν τὴν Τεμύρου ἀναχώρησιν ἐπὶ Χερρόνησον, Ἰησοῦς ὁ πρεσβύτερος τῶν Παιαζίτου παίδων, τήν τε βασιλείαν κατέσχε, συλλέξας τοὺς τε ἀρίστους τῶν Θυρῶν τοῦ πατρὸς, καὶ πολλοὺς προσαγόμενος ὅσους δὴ ἠδύνατο. τῷ δὲ δὴ Παιαζίτῃ ἐγένοντο παῖδες οἵδε. Ἰησοῦς τε, καὶ Μουσουλμάνης, καὶ Μωσῆς, καὶ Μεχμέτης, καὶ Ἰησοῦς ὁ νεώτερος, καὶ Μουσταφᾶς. Ἰησοῦς μὲν οὖτος μετὰ τὴν Τεμύρου ἀναχώρησιν, ἐς τὴν Ἀσίαν γενόμενος, ἔχων τοὺς τε πολλοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀρίστων ὅσοι διέφυγον Βασιλέα Τεμύρην, πᾶσάν τε Πρώτης Βασίλειαν ἔσχε, καὶ τῶν ἄλλων τῆς Ἀσίας ἀρχῶν αὐτῷ ὑπαγομένων, πάσης τε ἀρχὰς διένειμε, καὶ ἐς τὴν Εὐρώπην ζεύξας, τήν τε βασιλείαν κατέσχεν Ἑλλήνων, ἐπὶ τὴν Εὐρώπης Βασίλειαν * ὅπλων. καὶ ἄρχοντα δὴ ἐφίστησιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ᾧ δὴ αὐτῷ ἐπιτηδείως ἔχειν ἐφαίνετο· Μουσουλμάνης μὲν ὁρμώμενος ὑπὸ Βυζαντίου, συνίστατο ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὰ πολέμια γενόμενος ἀνὴρ ἀγαθὸς, καὶ ἐπ' αὐτὸν προσγινομένων τῶν τῆς Εὐρώπης ἀρίστων, καὶ πολλῶν, ὅσοι τε αὐτῶν ἐφίσασιν, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐπεξιόντων, ἐν ὑπαγομένῳ πάντων αὐτῷ, ἀπόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐς τὴν Ἀσίαν καὶ διατρίβοντος. μετὰ ταῦτα ἐς τὴν Ἀσίαν ἔβας, ἔχων τὸ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα, ἐστρατεύετο ἐπὶ Ἰησοῦν τὸν ἀδελφὸν διατρίβοντα περὶ Καππαδοκίαν, ἐπεὶ συνεμάχουν οἱ τε Σινωπέων ἡγεμόνες αὐτῷ, καὶ οἱ τῆς συμμαχίας λοιποὶ τῶν τυράννων. συμβαλὼν δὲ αὐτὸς αὐτῷ τῷ ἀδελφῷ καὶ τροπάμενος, πολλά τε ἐστρατήγησε αὐτοῦ ἐν τῇ μάχῃ διενεχθείς. καὶ δὴ Ἰησοῦς ζωγρήσας, διεχειρίσατο, βασιλεύσας ἔτη πέντε. οὗτος μὲν δὴ ὑπὸ καθαιρεθεὶς ὑπὸ Μουσουλμάνου, ἐπελέσησεν. ὡς δὲ Μουσουλμάνης ἐς τὴν βασιλείαν κατέστη, καὶ ἐβασίλευε. Μωσῆς μεθειμένος, καὶ ἀφεθεὶς ὑπὸ Τεμύρου Βασιλέως, ἐκομίζετο ἐπὶ τὴν πατρῴαν χώραν, καὶ ἐπὶ Θηλέτης. Ἀφικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς Ὁμήρου παῖδας, τοὺς Μουσουλμάνου πολεμίους, καὶ τὴν πρὸς τὸν Ἰησοῦν αὐτῶν συμμαχίαν, ἐπὶ Σινώπην τε καὶ Καστάμονα, καὶ ἐντεῦθεν ἐπὶ Δακίαν, ἔβας διὰ τοῦ Εὐ-

* al. ut in c.

A POST Temiris in Cheriam profectionem, Jesus (qui & Josua) filiorum Pajazitis natu maximus, conciliatis sibi proceribus regni qui in patris Jannis meruerant, acciti etiam quotquot potuit peregrinis, regnum occupavit. Nam Pajaziti nati sunt filii, Jesus, Mulsumanes (qui & Musulmanes) Moses, Mochmetes, Jesus minor & Mustaphas. Jesus igitur ubi primum in Asiam venerat, posti Temiris discessum in Cherlam ducens secum peregrinorum cohortes, & optimos quosque, qui Temiris evaserant manus, Prusiam regni sedem invasit, & eam obtinuit, Asiam universam, quæ in potestatem venerat magistratus, muniis firmavit: & in Europam transgressus, brevi cum Græcorum regno, etiam Europæ imperium nactus est. Europæ vero ducem dedit, qui sibi ad eam rem videbatur aptissimus. Mulsumanes cum exercitu egressus Byzantio, bellum indicit Jesu, sive Josuæ. Cum autem Mulsumanes bellicarum rerum peritissimus longe haberetur, & ad ipsum advolarent ex Europa optimi quique & peregrini, qui ibi sedes habebant, proficiscebatur per Europam universam peragrans, & in ditionem accipiens, Jesu absente, & moras in Asia nectente. His ita gestis, transvectus in Asiam, munitus exercitu quem in Europa conscripserat, hostili animo pergit contra fratrem suum Jesum, sub idem tempus in Cappadocia agentem, quia Sinopenses principes auxiliabantur ei, & reliqui principum socii subsidio veniebant. Collatis autem eo loci signis, pugnans cum fratre, & eum in fugam conjiciens, maximam exercitus partem in prælio fudit. Jesus vero vivus in manus venit. Quem, cum regno præfuisset annis quatuor, trucidavit. Is igitur a Mulsumane peremptus, in hunc modum mortem obiit. Ut primum Mulsumanes regnare cœpit, Moses qui dimissus erat a rege Temire, mari advehebatur ad patriam regionem. Adveniens autem ad Homiris filios, Mulsumanis hostes, quia socia arma contulerant cum Jesu, accedens quoque Sinopen & Castamonem, & hinc in Daciam transmisso Euxino ponto perveniens, ad colloquium cum

Josua sextus Turcorum rex 1391. al. 1403.

Fraternum bellum.

Josuæ mors 1402.

Mulsumanes septimus Turcorum rex.

Myrxa Daciæ (quæ & Servia) præfecto venit. Inter cætera vero talis erat Moſis petitio: Si ejus auxilio adjutus rex crearetur, ſe daturum ei reditus magnos in Europa, & aſſignaturum regionem non modicam. erat enim Græcorum hoſtis. Præterea Byzantii filium Myrxæ ſuſceperant, promiſeruntque ſe huic & Muſſumani regnum tradituros. Myrxas quidem Moſen benigne lubentique animo excipiebat, eique victum & neceſſaria promptiſſime ſuppeditabat: eidem quoque exercitum dedit. Cum autem undique ad hunc confluerent ex Europa quotquot infenſi erant Muſulmani (aberat enim in Aſia agens, quia non ſatis digne ab ipſo tractarentur, expeditionem ſumpſit contra fratrem, aſſumptis quotquot convenerant. Habuit & Dacorum exercitum magnum cum prius * Tainum eorum ducem ſibi conciliaſſet. His copiis inſtructus, Europam ſubegit: & Adrianopolim, quæ regni ſedes eſt, profectus, ibi rex declaratus eſt. Huic animus erat etiam contra fratrem in Aſiam exercitus movere. Muſulmanes haud interim ſocordiæ obnoxius erat, verum feſtinabat & ipſe, ut fratrem præveniret, trajiciendo copias in * Aſiam. Hoc unum videbatur utrique conſultiſſimum, quaſi alterius eſſet victor, qui prior in alterius regionem veniſſet, & prælium commiſiſſet, nec expectaret donec frater accederet. Trajiciens itaque Byzantium venit. Cum autem ei familiaritas interceſſiſſet cum rege qui ea tempeſtate Byzantium tenebat, uxorem ducit regis neptem * Jannii Tuntoriæ filiam, cum antea matrimonium contraxiſſet cum nepte regis Græcorum * Muſulmanes Pajazitis filius. Tranſgreſſus autem Byzantium, bellum fratri inferebat. At Moſes ubi accepit a rege Græcorum, Muſulmanem Byzantium adveniſſe, continuo acceſſit: quem ut ibi deprehendit, exire Byzantio, & in Europa verſari non permiſit. Muſſumanes itaque copias quam potuit maximas traduxit ex Aſia in Byzantiorum regionem: caſtriſque poſitis, fratrem accedentem expectavit. Deinde cum acies utrinque inſtructæ ſtetiſſent, prælium atrox exoritur. Moſes habebat Dacos, Tryballos, & Stepanum Eleazari filium. His in acie jungebantur Turci, qui ex Europa venerant. Legationem autem miſit ad Stepanum Byzantius rex, ſuadens ut inſtructa acie eat ad regem meliorem & æquiorem Moſe. Moſes enim cætera moleſtus & intolerandus ſociis, & in iram præceps erat. Stepanus exercitu in ordines explicato, ut pactus erat cum Græcorum rege & Muſſumane, turpiter transfugit Byzantium. Moſes cum occiperet prælium adverſus fratrem Aſianum exercitum in fugam compulit, fugientemque perſequutus eſt. Muſſumanes ſe victum ſimulans, retroferebat gradum, Byzantium feſtinans. Cum autem veniſſet ad urbem, conſilium cepit multo generoſiſſimum. Nam habens ſecum viros circiter quingentos, concurrentibus etiam aliis quibuſdam, urbis foſſam ingreſſus eſt. Fratre autem occupato perſecutione & cæde hoſtium, in ejus caſtra irruere ſtatuit, quod & fecit, caſtriſque potitus eſt. Eos qui prælio non interfuerant, aut fuga in caſtra ſe receperant, occidit omnes. Deinde cum a perſequutione hoſtiumque cæde reverſus Moſes procederet ad caſtra, cogno-

Myrxa ſive Marcus Servia Deſpotes, Dacum dux.

* Alii etiam Danum vocant, & Dacum, Valachi principem.

Edit. Paris. pag. 92.

* an Europam.

* Joannis, Theodori filium.

* Muſſumanes pater Pajazites rex.

Stepani proditio.

Muſſumanis ſtratagema & victoria.

ξείην ποτὲ, ἢ ἐπὶ Μύρξαν τὸν Δακίας ἡγεμόνα, αὐτῷ τε διαλέχθη, πάτε ἄλλα, ἢ ὡς λῷ ἐπὶ τῷ βασιλείαν σωνεπιλάβηται, δοὺς αὐτῷ πρόσοδον ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἢ χώραν οὐκ ὀλίγην. πρός τε δὴ Ἕλληνας πολλὴν λῷ αὐτῷ, ἐπεὶ τε Μύρξᾳ παῖδα αὐτὸς ἐν Βυζαντίῳ ὑπεδέξατο, ἢ ὑπεχέσατο τῷ ἀρχῇ αὐτῷ, μετὰ * Μουσελμάνου ἐπιτηδείου συγκατεργάσεσθαι· ἅτος μὲν δὴ τὸν τε Μουσῆν ὑπεδέξατο ἄσμενος, ἢ αὐτῷ παρέιχετο τῷ τε δίαιταν καὶ τὰ ἐπιτήδεια, ἢ τὸν στρατὸν δὲ αὐτῷ ἐδίδου. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐς τὴν Ἀσίαν Μουσελμάνης ἐπῆλθε, ἐπιῤῥώστως αὐτῷ τῇ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, ὅσοι ἦσαν Θρῃκῶν Μουσελμάνῃ, ἃ δὴ φερόμενοι παρ' αὐτῷ. καὶ ὁρμώμενος, λαβών τε πᾶσαν, ἐκ τοῦ Δακῶν στρατὸν ἰσχυρὸν, ἐπεστρατεύετο αὐτῷ ἢ * Τάνα τῶν Δακῶν ἡγεμόνος, τὴν τε Εὐρώπην κατέχοι, καὶ ἐπὶ τὰ βασίλεια τῆς Ἀδριανῆ πόλεως παρὼν καθίσταται τε Βασιλεύς. ἢ ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν ἐς τὴν Ἀσίαν παρεσκεύαζετο στρατεύεσθαι. Μουσελμάνης δὲ ὑπήγετο καὶ αὐτὸς φθάσαι, πρότερος ἐς τὴν Ἀσίαν βάς. δίεγνω γὰρ ἢ ἀμφοῖν ἄμεινον, καὶ πρὸς τὸ ἑτέρῳ εἶναι, ὁπότερος αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἑτέρου ἀρχὴν διαβὰς, τὴν μάχην ποιήσαιτο αὐτῷ, ἢ μὴ ἐπιμεῖναι τὸν ἀδελφὸν ἐπιόντα. διαβὰς τε ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, ὥς τε αὐτῷ φιλία ἦναι πρὸς τὴν Βυζαντίων Βασιλέα, ἄγεται τὴν βασιλέως ἐκδοὺς Ἰωάννου * Τουντόρια θυγατέρα, ἐκδεδωκὼς δὲ τὴν Βασιλέως Ἐλλήνων, ἀγόμενος Μουσελμάνης ὁ Παιαζήτου παῖς. ἢ ἐς Βυζάντιον βάς, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν ἀδελφόν. Μωσῆς δὲ, ὡς τάχιστα ἐπύθετο παρὰ Βασιλέως Ἑλλήνων καταλύειν ἐν Βυζαντίῳ, αὐτίκα ἐπῆλαυνε. ἢ ἐπολεβῶν ἐν Βυζαντίῳ, ἐκ ἦν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐξιλθόντα ἀναστρέφεσθαι. Μουσελμάνης μὲν δὴ, στρατὸν ὡς ἠδύνατο μέγιστον, ἀπὸ τῆς Ἀσίας διαπορθμεύσας, ἐπὶ τὴν Βυζαντίων χώραν αὐτῷ ἐστρατοπεδεύετο, ἢ τὸν γε ἀδελφὸν ἐπιόντα ἐπέμενεν. ἐνταῦθα, ὡς ἄμφω ἐς μάχην παρεσκεύαντο, συνέβαλόν τε ἐμάχοντο. Μωσῆς μὲν τοὺς τε Δᾶκας, ἢ Τριβαλλοὺς ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, ἢ Στέφανον τὸν Ἐλεαζάρου παῖδα, ἢ τὸ λοιπὸν τῆς Εὐρώπης στράτευμα Τούρκων παρεπάσατο. Βασιλεὺς μὲν δὴ πρὸς τοῦτον λόγους πέμψας, * συνεβάλλοντό τε αὐτῷ, ἐν τῇ παρατάξει θαρραλεώτατα εἶναι ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, παρὰ Βασιλέα Μωσέα, πολὺ ἄμεινόν τε ἢ ἐπιεικέστερον. ἐκεῖνος δὲ Μωσῆς, τά τε ἄλλα ἐπαχθὴς ἐς τοὺς συμμάχους ἢ ἐς ὀργὴν ταχύς. Στέφανος μὲν δὴ ἐν τῇ παρατάξει, ὡς τὴν Ἑλλήνων συμμαχίαν βασιλεῖ τε ἢ Μουσελμάνῃ, αὐτομολήσαντες, ἀφίκοντο ἐπὶ Βυζάντιον. Μωσῆς δὲ ὡς ἐμάχετο, συμμίξας τῷ ἀδελφῷ, τούς τε ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἐτρέψατο, ἢ ἐπιξυλθὼν ἐδίωκε. Μουσελμάνης δὲ, ὡς ἥττηθείς, ἀνεχώρει ἐπὶ Βυζάντιον. ὡς ἐγένετο παρὰ τὴν πόλιν, ἐπιλιξάμενος βυλὴν γυναικείαν, ἢ ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ὡσεὶ πεντακοσίους ἄνδρας, ἐπιῤῥώστων καὶ ἄλλων τινῶν, ὑποδυόμενος τὸν τῆς πόλεως τάφρον, ἔχοντος τὸν ἀδελφὸν Μωσέως ἀμφὶ τὰ δίωξιν, ἢ διαφθείροντος σὺν τοῖς ἑαυτῆς, ὡς ὑπεξέρχοιτο τοὺς πολεμίους, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἀφικόμενος, τό τε στρατόπεδον κατεσκέψατο, ἢ τοὺς ἐπιγιγομένους ἀπὸ τῆς μάχης, οἳ καταφεύγοντί τε ἢ παυόμενοι, διέφθειρε. ἢ ὡς ἐπαύσατό τε αὐτὸς Μωσῆς ἐλαύνων ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπὸ τῆς μάχης, ἢ ἔγνω δὴ κατειλημμένον τὸ στρατόπεδον, αὐτίκα ἐς φυγήν τε αὐτὸς ἐτράπετο, ἢ τὸ στρατεύματος διέφθειρε.

* in uno semper, Μαλκουμάνου.

* Τάνα, B. ut infra.

* Ἰωαννίου δὲ duobus, al. Ἰωαννίου T.

* συνεβάλλοντό, & mox, θαρραλέωτατα, al. θαρραλέωτε.

διαφυγε· καὶ ἄλλη ἄλλος ἢ ἑκάστῳ προσεχώρει. οἱ μὲν τινες καὶ ἐπ' αὐτὸν αὐτίκα ἰόντες ὁ Μουσουλμάνην, ὡς Βασιλέα προσεκύνουν, καὶ ἐξελαύνοντι ἑφείποντο. Μουσουλμάνης μὲν δὴ οὕτω τὰ πράγματα ἔχειν ἀμφὶ ταῖς ἠπείροις, γυναικώτατα δὴ πάντων ὡς ἡμεῖς ἴσμεν, πρὸς τὸν ἀδελφὸν διαγωνισάμενος. ἐπιλάσας μὲν οὖν ἐς τὴν Ἀδριανούπολιν τὰ βασίλεια, τήν τε βασιλείαν καὶ τὴν ἀρχὴν καθίσας αὐτῷ, ἢ ἐδόκει κράτιστα ἔχειν. Μωσῆς μὲν οὖν, ἐς τὴν παρίστριον χώραν ἀφικόμενος καὶ συγγενόμενος Μυρδάνῳ τῷ Δακίας ἡγεμόνι, καὶ πρότερον ἔντι συνήθει αὐτῷ, διέτριβε παρὰ τὸν Αἷμον, παραμείβων ἄλλοθι ἐξ ἄλλης χώρας. Μουσουλμάνης δὲ ῥᾳθυμούντος τε καὶ περὶ ὁμιλίαν ἔχοντος, τάπερ πράγματα εἰδαίνετο. οὔτε γὰρ ἄρχοντες αὐτῷ τε ἤχθοντο, ὡς ἀδίκως ὑγιὲς ὂν αὐτῷ καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, προσγενομένων κατὰ βραχὺ τῷ Τύρκων, ὑβρίνα λόγον ἐποιεῖτο. ὡς μὲν οὖν ἐπὶ τὴν βασιλείαν ἀφίκετο, τάδε τε Θέρμην τοῖς Ἕλλησιν ἀπέδωκε, καὶ Ζετοῦνι, καὶ τὴν παράλιον τῆς Ἀσίας χώραν, καὶ ἐπιπόλεως ἦν, ἐχαρίσατο αὐταῖς, ὅπως δέοιντο, ὡς δωσόμενος καὶ αὐτῷ. Ἐφισβάλοντο μὲν οὖν αὐτῷ καὶ οἱ Ἕλληνες, βουλόμενοι μὴ ἀτιμάσαι αὐτὸν ἐς τὴν ὁμιλίαν ἅπαν πάντα, ὡς ἐπισφαλές τι ὂν αὐτῷ, καὶ ἡδομένῳ ἐμπιδοῦναι αὐτῷ τὴν βασιλείαν πρὸς τὸν ἀδελφόν. τῶν μὲν ἡδέα λόγον ποιουμένους, ἔωθεν δὲ καὶ ἑσπέρας περὶ τὴν ἀκρατοποσίαν διατέλει, προπίνων τοῖς ἀρίστοις, καὶ ὡς ἀναπαύοιτο, ἐπιγενόμενος αὖθις ἐς ὁμιλίαν καθίστατο. λέγεται δὲ ὡς ἔχοντος ἐν ταῖς χερσὶ τὴν φιάλην, ἔλαφος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πεσὼν δύῃ, καὶ ἐπιθορυβούντων αὐτῷ τῷ στρατιᾷ, ὡς ἡ ἔλαφος ἐπέπαρῃ, ἀγχοῦ γιγνόμενος, ἐπειρᾶτο, εἰ φιάλην ἐπὶ τῷ κέρατος φέροι, ὡς πανταχοῦ ἀναπαυόμενος ἀπὸ τῆς ὁμιλίας. ἢν μέντοι ἄλλως ὁ Μουσουλμάνης ἐπιεικὴς, καὶ τὸ σῶμα ῥωμαλαίως, καὶ ὁρμὴν ἐς τὸ μάχεσθαι κράτιστος. Μωσῆς δὲ τοὐναντίον θυμοῦ τε ἀκρατέστερος ὡς ἐπέπαν, καὶ ταχὺς δὲ μάλιστα ἐς ὀργὴν, ἔπεσθαι τῷ δυσμενεῖ μηδὲν ἀνιέντα. Ἔπειτα οὖν ἐπιγενομένων αὐτῷ ἐκ ὀλίγων ἐς τὸ πεδίον καταβῆναι, καὶ ἐπὶ Μουσουλμάνῃ ἴλαυνε. Χασάνης τε ὁ τῆς περιλύδων ἄρχων, καὶ Βρενίζης ἔχων ἱπποδρόμους τῆς Εὐρώπης, προμόλησαν αὐτίκα παρὰ Μωσέα. ὁ δὲ ὡς ἤσθετο τοὺς περιλυδᾶς ἀφεστηκότας εἶναι ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν, ἴλαυνε αὖθις Βυζαντίου ἐπὶ τοῖς Ἕλλησι καὶ τὴν Βυζαντίδα βασιλείαν, ἐν νῷ ἔχων συμμίξαι, ὡς ἐντεῦθεν αὖ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβὰς, ἐπιχειρεῖ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πράγματα. καὶ ὡς ἔχων, τοῖς Τύρκοις ἐπίδηλος ἦν, κατὰ τὴν ὁδὸν, τὴν ἐς τὸ Βυζάντιον φέρουσαν. ἐνταῦθα συλλεγέντες, οἱ τὴν δὲ τὴν χώραν οἰκοῦντες Τοῦρκοι, τόν τε Μουσουλμάνην ἐζώγρησαν, καὶ ἀπήγαγον παρὰ Μωσέα, χαριζόμενοι βασιλεῖ. Ὁ μέντοι Μωσῆς, τόν τε ἀδελφὸν διεχρήσατο, καὶ τοὺς γε Τούρκους πανοικὶ, οἱ συλλαβόντες ἦγον ἄγοντες, πυρὶ σὺν γυναιξί τε ἅμα καὶ παισὶν ἐξαφανεῖ, φάμενος ἀθέμιτα ἐργασαμένους, καὶ Βασιλέα σφῶν αὐ-

* ταῦτα. fic etiam R.

A vit ea capta eſſe. Illico igitur fuga ſibi conſuluit, exercitumque deſeruit. Alius autem alio, ubi ſe tutiſſimum fore judicabat, ſedulo diffugiebat. Quidam continuo ad ipſum properabant Mulſumanem, eumque ut regem adorabant, & quocumque pergeret, ſequebantur. In hunc modum ſe res Mulſumani habebant in continente, cum fortiſſime omnium, quos ſciam, adverſus fratrem ſuum dimicaſſet. Profectus hinc Adrianopolim regni ſedem, regnum, imperiumque ordinavit, qua tutiſſimum & firmiſſimum ſibi fore confidebat. Moſes venit in regionem Iſtro adjacentem, & converſatus cum * Myrdano Daciæ rectore, cum quo antea intervenerat familiaritas, moratus eſt juxta Hæmum, alium ex alio ſubinde locum mutans. Mulſumanes ſe ignaviæ & ebrietati corrumpendum dabat. Proinde res ſortiter geſtæ uſque minuebantur. Duces quoque ei indignabantur, ut qui nihil ſani nec ſibi nec aliis conſuleret. Nec admodum ei curæ erat, quo Turcorum exercitus paulatim ad fratrem dilaberetur. Ubi primum regni gubernacula accepit, Græcis Thermam, Zetunim, & univerſam Aſiæ maritimam regionem reſtituit. Spem de ſe præbebat, ut qui paratus eſſet iis donare quæcumque voluiſſent, quaſi id præſtare jam poſſet. Legati Græcorum ad eum mittebantur, conſulentes, ne ſe totum luxuriæ & voluptati dedat, quaſi jam ſit plane ſecurus, & in portu navigeret: quaſi nihil periculi amplius, quantum ad regnum attinet, a fratre ſit metuendum. At ſurdo narrabant fabulam. Matutinum & veſpertinum tempus jungebat potando, præbibens optimatibus ſuis. Revolutus in ſommum, ubi primum erat experrectus, ſolitam potandi conſuetudinem iterabat. Fertur quodam tempore cum phialam manibus teneret, & cervus in caſtra penetraſſet, in iiſque obambularet, tumultuantibus militibus propter cervi in caſtra adventum, interrogationem feciſſe, Num phialam in cornibus geſtet: quod ſi eſt, hac redimam. Quando ebrietati & crapulæ non operam dabat Mulſumanes, erat quidem benignus & æquus, corpore firmus, pugnandique in hoſtes impetu nulli poſtponendus. Moſes vice verſa iræ imperare nequibat: verum præceps in eam agebatur: quicquid ea dictaſſet, facere non cunctans. Quum igitur comparaſſet copias haud contemnendas, deſcendit in campum, prælio aggreſſurus Mulſumanem. Chaſanes peregrinorum dux, & Brenezes qui præerat Europæis equitibus, continuo deſciverunt ad Moſen transfugientes. Mulſumanes ut cognovit peregrinos defeciſſe, & confugiſſe ad hoſtilem exercitum, recta Byzantium fugiens contendit: animo agitans, Græcis Byzantii regnum tradere, ut hinc in Aſiam tranſgreſſus, Aſiæ res commodius adoriretur. Cum autem hujuſmodi animo volveret ſententiam, cognitus eſt a Turcis in via quæ Byzantium fert. Turci itaque, qui ibi habitabant, collecti in unum, ceperunt Mulſumanem vivum, captumque abduxere ad Moſen, iſto munere eum honorare affectantes. Moſes vero fratrem illico necavit. Turcos autem qui fratrem comprehenderant, comprehenſumque ad ſe adduxerant, omnes cum liberis & uxoribus, adeoque cum univerſa familia igne cremavit, di-

* Dano, vel Danso, Taino, Myrtis ſive.

Thermæ, quæ & Theſſalonica.

Ducum deſertio ad Moſen.

cens eos impia commisisse. Merito igitur, quum regi suo violentas intulerint manus, has pœnas luisse commissi. Ipse ergo recepit regnum, & in Asiam transiens, eam formam Asiæ rebus induxit, quæ videbatur Asiæ regnum firmissimum & tutissimum effectura. Deinde abiit, Asia relicta, statuens obsidione cingere Byzantium. Thermæ hostiles exercitus admovit. Tryballorum duci bellum intulit, ex regione ejus frequentes prædas agens, & * Spenderobem metropolim obsidione premens. Is erat Stepanus, Eleazari Pladicis uxoris frater, cui Bulco nomen erat. Ut Eleazarus vitam finiit, principatum ipse arripuit, & pro principe se gessit, Pajaziti strenue operam navans, quandocumque ejus auxilium imploraſſet. Stepanus cum foret in eo prælio quod propter Byzantium committebatur, defecit a Mose, & ad fratrem ejus transfugit. Hac rei indignitate irritatus Moses, urbem Stepani exercitu circumsedit, regionemque graviter populationibus vastavit. Ut autem oppugnatum ivit Byzantium, multum juvabatur agens ferensque quæcumque ex regione potuisset. Fabricans naves & triremes, terra marique iter faciebat. Græci implentes naves & triremes, quæ in promptu erant, navalibus copiis prælium navale commiserunt, duce Emanuele, notho regis Joannis filio, cum hostibus: & ex eo prælio Græci excessere victores. Hic Emanuel regis filius cum prudentia & militari scientia facile omnes anteiret, tum temporis Græcos ista victoria contentos esse jubet: ipseque plurima præfulgebat gloria. Hanc ejus gloriam cum haud æquo animo ferret regis frater, Emanuelem in carcerem duci jussit: qui annis adhuc vixit septem & decem cum liberis suis. Moses, cum parum prospere successisset navale prælium, accedens per continentem, Byzantii regioni populando molestus erat: graviter quoque Thermam, quam obsidione cinxerat, asdigebat: etiam cum Tryballis bellum gerens. Pax autem intercesserat cum Turcorum in Asia ducibus: proinde non hostilia patiebantur a Mose, plerumque in Europa ætatem agebat. Græci, cum fato functus esset Mahumanes, filium ejus Orchanem accersentes, opposuerunt Moſi hostem. Postea miserunt Thermam ad Pogdanum & alios Turcos, qui ibi stipendia faciebant, rogantes ut auxilio essent Orchani procedenti in Europam, ut eam occuparet. Puer quidem Orchanis viro Turco ex Asia oriundo committebatur, cætera non ignobili, parum tamen fido, * Palapanum eum nominant. Orchanes venit Thermam: inde transita Macedonia, Berrhoen venit, & in regionem finitimam. Cum autem ad ipsum accurrerent Turci, qui ea loca tenebant, profectus est in Thessaliam. Moses ut accepit, Musulmanis filium Orchanem regnum sibi parare, & in Thessaliam pergere, proditionem puero per Palapanum subornat. Palapanum enim jubebat Moses, ut sibi significaret ubi puer cum suis versaretur, & deinde accedenti eum traderet. Palapanus quidem Orchanis itinera & loca in quibus morabatur, semper indicabat. Monebat qua adire deberet, ut puerum per proditionem caperet. Orchanes vero cum suis manebat in monte, qui Thessaliæ imminet. Eo cum accessisset Moses, ut indicatum erat a

Moſes Turcorum exercitum ad Byzantium. Edit. Paris. pag. 95. Byzantium obsessum. * al. Senderobem. * al. Salapanum. Stepani proditio. Emanuelis notho virtus.

A ἓ συλλαβόντες, παύλῳ ἀ δίκλῳ ὑπέχοντα. αὐτὸς δὲ * ὑπέλαβε τὴν βασιλείαν, καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν ἐλθὰς, καταστήσατο τὰ ἐκείνη πράγματα, καὶ ἰδρύσει αὐτῇ ἀσφαλίστατα ἴσχειν. Ἐ ὑπέλαυνεν ἐκ τῆς ἔχων πολιορκίαν Βυζάντιον, καὶ τῇ τε Θέρμῃ πόλεμον ἐκύκησε, καὶ τῷ Τριβαλῶν ἡγεμόνι πολεμῶν διεγίνετο, τὴν τε χώραν αὐτῶν ἅμα λῃζόμενος, καὶ Σπενδερόβλῳ ἀ μητρόπολιν αὐτῶν πολιορκῶν. Στέφανος μὲν οὖν ἦν Ἐλεαζάρῳ Πλαδίκῃ τῇ γυναικὸς ἀδελφὸς, Βοῦλκος δὲ τοῦνομα ἔχων, ὃς Ἐλεάζαρος ἐτελεύτησε, τὴν τε ἡγεμονίαν παρέλαβε, καὶ ἐτυράννησε, τῷ τε Παιαζίτῃ συστρατεύομενος ἦ ἂν παραγγέλλῃ. καὶ πό τε δὴ ἐν τῇ πρὸς Μωσῆν γενομένῃ μάχῃ πρὸς τὴν Βυζαντίῳ, μεθίστη τε ἀπὸ Μωσέως ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν, καὶ προσῆλθε. δὴ ἀ δὴ πόλεμος ἐπιφέρων, τὴν τε πόλιν αὐτῶν ἐπολιόρκει, καὶ ἀ χώραν ἐδῄου. ὡς δὲ ἐπελαύνων ἐπολιόρκει Βυζάντιον, ἐξηρτύετο τε ἅμα, ἐπιφέρων τε καὶ ἐπέχων ὅσα ἀ χώρας ἐδύνατο καὶ τριήρεις, καὶ πλοῖα ὡς ἐδύνατο πλεῖστα ναυπηγησάμενος, ἐπῆγε δέ τε ἀ ἠπείρῳ, καὶ δὴ θαλάσσης. Ἐνταῦθα πληρωσαντες οἱ Ἕλληνες πλοῖα ὅσα ἐπλῶ αὐτοῖς, καὶ δὴ καὶ τριήρεις, ἡγεμόνι Ἐμμανουήλῳ τῷ νόθῳ, Ἰωάννου τοῦ βασιλέως παιδὸς, ἀντεκαγοντό τε ἐναυμάχησαν, καὶ ἐνίκησαν οἱ Ἕλληνες. ἦσαν δὲ ὁ Ἐμμανουὴλος, ὁ τοῦ Βασιλέως παῖς, τὰ ἐς γνῶσιν καὶ φρόνησιν ἄλλους λειπόμενος, ἐπὶ τὸ ἐξηγεῖσθαι ἐς πόλεμον, ἱκανά τε ἐδόκει ἐν τῇ τότε παρόντι, καὶ πολλοῖς δὲ ἀ δὴ ἐδοκιμῶν, ἐάλω τε ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Βασιλέως, καὶ ἐπισὼν ἐς εἱρκτὴν, διεγίνετο ἐπὶ ἔτη ἑπταεκαίδεκα σὺν τοῖς παισὶν αὐτοῦ. Μωσῆς μὲν οὖν ὡς ἐφάλη ἀ κατὰ θάλασσαν δυνάμει, ἐπιὼν ἀῇ τῆς ἠπείρου, ἐδῄου τε τὴν Βυζαντίου χώραν, καὶ Θέρμην ἐπολιόρκει, καὶ Τριβαλοῖς ἐπολέμει. πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Τούρκων ἡγεμόνας, ἀοκνοδὰς ποιησάμενος, εἰρήνην ἦγε, καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὰ πολλὰ ἑκατέρων ἐτύγχανεν. Ἕλληνες μὲν οὖν, ὡς ἐπελαύνουσι Μαγνησίαν, ἐπαγόμενοι ἀ παῖδα αὐτῶν, τοῦνομα Ὀρχάνην, συνίστασαν ἐπὶ Μωσεῖ. μᾶ ᾗ ταῦτα ἐπεμψαν ἐς ἀ Θέρμην, ὡς ἐστοῦθ τῷ τε Πογδάνῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ταύτῃ Τούρκοις, διὰ χρημάτων ἐπιπρασις, ὁρμᾶσθαι ἐπὶ ἀ Εὐρώπην ἐπελαύνοι, καὶ ἀ χώραν καταίσχοι. Ὁ μὲν παῖς ἐπιτήδειος ἀνδρὶ Τούρκῳ ἀπὸ Ἀσίας Παλαπάνῃ τοῦνομα, τὰ μὲν ἄλλα οὐκ ἀγεννεῖ, πίστει ᾗ ὑ πάνυ, καὶ ἐς ἀ Θέρμην ἀφίκετο. ἐξιὼν δ' ἐντεῦθεν ἴει διὰ ἀ Μακεδονίας, ἐπὶ Βέρροιάν τε καὶ ἀ ταύτῃ χώραν, καὶ προχωροῦσιν αὐτῷ ἀ ταύτῃ ἐπιπεμπόμενοι Τούρκοι, ἤλαυνε ἐπὶ Θετταλίαν. Μωσῆς ᾗ ὡς ἐπύθετο ἀ Μαγνησίαν παῖδα, τὴν τε χώραν ὑπαγόμενον, καὶ ἐλαύνοντα ἐπὶ Θετταλίαν, συντίθεται προδοσίαν τῷ Παλαπάνῃ, ὡς τε παραδοῦναι αὐτῷ ἀ παῖδα ἐπιόντι, καὶ δηλῶσαι ἑκάστοτε ὅποι ἐλαύνοιεν περιΐοντες. ὃς μὲν οὖν ὡς ἐκάστοτε ποι ἀ χώρας ἐπίοι, διεπέμπετο τῷ Μωσῇ καὶ ἐδήλου ᾗ ἐπίοιεν σφίσι τε περιτύχοι, καὶ ἀ παῖδα παραδοίη αὐτῷ. Ἐφίετο μὲν οὖν οἱ ἀμφὶ ἀ παῖδα, ἐπὶ τὸ ἐς Θετταλίαν καθῆκον ὄρος ἀ Μαγνησίας, καὶ ἐνταῦθα ὡς ὑπεσπάρατο ὑπὸ Παλαπάνῃ τῷ Μωσῇ ἐπιόν, τότε παῖδα ἰζά-

* ἐπέλαβε

γήσατο, καὶ ἐς τραχὺ διέβησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τὴν A Palapano, puerum vivum capit, exercitumque trucidavit. poſtea in Pogdam regionem profectus, eam ſuæ ditionis fecit: & cum Græcis intentus in omnes occaſiones, ſumma vi bellum gerebat. At Græci bello abſtinebant prorſus. Jeſus autem ſive Joſue, qui natu minimus erat filiorum Pajazitis, ad Græcos ſe recipiens, Chriſtianam religionem aſſumpſit, nec multo poſt ad ſuperos migravit. Mechmetes Moſis frater, quem quoque genuerat Pajazites, ubi primum eam ætatem attigit quæ rebus gerendis idonea ſuit, cum exercitu ex Caramania profectus, Turcos ſolicitabat, ut ſibi ſubſidio venirent in acquirendo regno. Cum igitur ultro citroque legati ablegarentur, necnon Græci auxilium pollicerentur ad regnum capiendum, Aſiæ imperium nactus eſt, cum optimus quiſque indignaretur propter Moſis violentiam & tyrannidem, & adjungerentur Mechmeti advenienti. Atque in hunc modum Aſiæ imperio potitus, etiam in Europam expeditionem parabat. Hunc quidem, regnante Muſſumane, Moſes & Jeſus, quibus educandi pueri negotium datum erat, ne reſcirent fratres ubi nam puer alerentur, anxii ut caperetur & necaretur, artifici cuidam chordarum faciendarum tradiderunt Pruſæ, ut artificium id addiſceret. Poſtmodum cum jam per ætatem res ipſas tractare poſſet, abiit ad Caramanum Alurim. Hinc profectus, ut antea ſignificavimus, Aſiæ imperio facile potitus eſt, adjutantibus Caramano, & aliis Aſiæ quibuſdam ductibus. Tranſgreſſus Byzantium, in colloquium cum Græcorum rege venit. Deinde cum utrinque ſe juramenti religione, quantum ſatis erat, devinxiſſent, profectionem inſtituit ad Tryballorum Thraciæque principem: ut ad hunc in colloquium adhibitus, copias ab eo acciperet: quibus ſubnixus, fratri bellum inferret. Ut rumore allatum eſt ad Moſen, fratrem quam ocyſſime in * Aſiam trajeciſſe, obviam proceſſit, magno inſtructus exercitu. Et cum alicubi regionem quamdam tranſiret, juxta ejus regionis oppidum in fratrem incidit. Accingebatur itaque ad pugnam, ordineſque explicabat, & inſtructo agmine Mechmetes contra fratrem ibat. Cum autem in conſpectum veniſſet uterque exercitus, hic quidem per Aſiam iter metiens, alter ex Europa adveniens, collatis ſignis prælium inibant. Exercitus Aſianus haud diu ſteterit: verum terga dans, fugiebat. unde & Mechmet palam ſe proripit. Fidium vero opifex, inſtructor & magiſter ejus, Halim Pajazitis quoque filium Byzantium incolumem deduxerat: ad quem Mechmet fugiens, ibi quoque cum exercitu ab cæde ſervatus eſt. Hinc receptis animis, denuo in * Aſiam trajicere decernunt, pugnaturi cum Moſe propter alias res. Nec multo tempore interjecto, conſcriptum Aſianum exercitum Græci in Europam tranſportabant. Moſen in Aſiam tranſgredi haud ſinebant Græci, qui occupaverant trajectum. Præſidio etiam tenebant Helleſpontum, & * templum in Propontide ſitum. Mechmetes, ut copias ſuas traduxit in * Aſiam, recta ad Tryballos iter maturavit, ut inde exercitum compararet, quem præſenti negotio in primis commodum judicabat, & cum fratre prælii aleam experiretur. Moſes prælii cupidus, venit in re-

Jeſus Pajazitis filius Chriſtianiſmo initiatur, mox moritur.

Mechmetis educatio.

Edit. Pariſ. pag. 96.

* Europam.

Fratrum congreſſus.

* ex Aſia.

* Hieron. * ex Aſia.

γῆσατο, καὶ ἐς τραχὺ διέβησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τὴν Βογδάνα χώραν ἀφικόμενος, τὴν μὲν χώραν αὐτῷ πᾶσαν ὑπηγάγετο, καὶ τοῖς Ἕλλησι πολεμῶν, προσέσχε ἐπιτιμήσεις. Ἕλληνες μὲν οὖν ἀπὸ* ἐπολέμουν, ὁ τε ἐπολεμοῦντο. καὶ Ἰησοῦς ὁ νεώτερος τῶν Παιαζίτου παίδων, ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ἀφικόμενος, ἐς τε τὸν τοῦ Ἰησοῦ θρησκείαν μεταβαλὼν, καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον ἐτελεύτησε. Μεχμέτης μὲν οὖν, καὶ ὢν Μωσέως μὲν ἀδελφὸς, παῖς δὲ Παιαζίτου, ἀπὸ τῆς Καραμάνων χώρας ὁρμώμενος, ἐπειδὴ ἐς ἱκανὴν ἡλικίαν ἦλθε, καὶ τὸν συγγενοῦς τῶν Τούρκων μετέπεμψε οἳς ἐπὶ τὸν ἀρχὸν ἐπεπράμει. Ἐς Χερρυβδόμενον, καὶ τῶν Ἑλλήνων ὑποδεχομένων καὶ αὐτὸν καὶ δύναμιν ἐς τὴν βασιλείαν αὐτῷ συλλήψεσθαι, τὸν τε Ἀσίας ὑπηγάγετο, ἀχθομένων τῶν τὴν Ἀσίας ἀρχὴν, τὸν Μωσέως ἐν ἀρχῇ τυραννίδος, καὶ προσχωρούντων τῷ Μεχμέτῃ, ὅ τε Ἀσίας ὑπῆρξε, καὶ ἐπὶ τὴν Εὐρώπην ὑπηγάγετο. ὅπως μὲν δὴ ὁ Μουσουλμάνης τε ἐβασίλευε, καὶ Μωσῆς καὶ Ἰησοῦς, πρότερον οἱ τὸ παιδίον ἐπιτετραμμένοι, μὴ κατάδηλον, ὅπως τυγχάνει ὂν τὸ παιδίον γενόμενον τοῖς ἀδελφοῖς, διδοικότες μὴ συλληφθείη τε & ἀπόλλυται, χορδοποιοῦ τινος, ἐς Προῦσαν παρικαπέβητο, ὡς ἂν τὴν τέχνην ἐκμαθόντα, ὅπως τυγχάνει ὄν. καὶ μετὰ ταῦτα, ὡς ἐπεύθετο τὴν ἡλικίαν ἔχοντα, ὅπως ἀντιλαβέσθαι τῶν πραγμάτων* αὐτῷ οἷός τ' ἦν, ἐχώρει ἐπὶ Καραμᾶνον τὴν Ἀλῶεν· καὶ ἐντεῦθεν δὴ, ὡς πρόθεν μοι δεδήλωται, ὁρμώμενος, τῆς τε Ἀσίας ἀπάσης ἦρξε, συναπιλαβομένου τοῦ Καραμάνου, καί τινων ἄλλων ἡγεμόνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. καὶ ἐπὶ Βυζάντιον διαβὰς, τῷ τε Ἑλλήνων βασιλεῖ ἐς λόγους ἀφίκετο, καὶ ὅρκια ποιησάμενοι ἢ ἐδόκει αὐτοῖς ἐκπέδειος ἔχειν ἤλαυνεν ἐπὶ τὴν Τριβαλῶν ἡγεμόνα, * ἐπὶ τὴν Θρᾴκης, ὡς συμμίξων τε ἐκείνῳ, προσλαβὼν τὴν ἐκείνου δύναμιν, ἐπὶ τὸν μαχούμενος τῷ ἀδελφῷ. Μωσῆς μέντοι ἐκεῖ ἐπύθετο τάχιστα διαβαίνοντα ἐπὶ τῆς Ἀσίας, ἐπήλασε σὺν πολλῷ τῷ στρατεύματι ἐπ' αὐτὸν, καί που τῆς χώρας διελαύνοντι κατὰ * χωρίπολιν, προσίμιξε τῷ ἀδελφῷ, καὶ ἐς μάχην καθίστατο. συναξάμενος δὲ ἐκεῖνος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ Μεχμέτης ἀντιτάττει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι, καὶ ὡς ἐγένοντο ἀδελφῷ τὰ στρατεύματα, τὸ μὲν τῆς Ἀσίας διαβὰν σὺν τῷ Μεχμέτῃ, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης συνίμεσαν καὶ ἐμάχοντο. μετὰ πολὺ δὲ ἐτράπετο ἀπὸ τῆς Ἀσίας στράτευμα, καὶ ἔφυγε ἐς φυγήν. Μεχμέτης μὲν δὴ ὁ Χορδίνης ἐπὶ * Ἀλῶν Παιαζίτου παῖδα, ἐς Βυζάντιον διεπέμψατο, καὶ τὰ στρατεύματα διεπέμψατο. ἐντεῦθεν αὖθις ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβάντα ἐπῴρμησέ τι καὶ, ἀναλαμβάνοντα σφᾶς, ὡς αὖθις ἐπιόντες, καὶ συναμαχοῦντες τῷ Μωσεῖ περὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ διελθόντος, συναγείρας τὸ τῆς Ἀσίας στράτευμα, διεπορθμεύετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐς τὴν Εὐρώπην. ἐς μὲν οὖν τὴν Ἀσίαν διαβαίνειν τὸν Μωσέα, διεκώλυον Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπεκράτουν τῆς θαλάττης ἅπασιν, καὶ τὸν τε Ἑλλήσποντον ἐπεῖρον, καὶ τὸ ἐν Προποντίδι ἱερόν. Μεχμέτης μὲν οὖν, ὡς ἐς τὴν Ἀσίαν διέβη σὺν τὸ στράτευμα, ἐπὶ τὴν Τριβαλῶν, ὡς τὴν δύναμιν ἐκείνου προσλαβόμενος, ἀξιόχρεων ὄντα· ὡς δὲ ἐπύθετο συμμίξαι Μωσῆν, ὡς ἐγίνετο ἐς

* al. ἀπ'. & R.

* al. ut inf.

* Ἀλῶν, R. Ἀλῶν, al. Ἀλῶν.

* al. Χερ.

gionem quæ supra Hæmum est, Panium dictam: in qua, quia præcesserat montem, invenit fratrem. Ut sensit fratrem accedere, & jam in proximo esse, aciem instruit, & prælium capessit: moxque in fugam agitur, qui fugiens properabat ad Tryballorum ducem. Cum autem ibi versaretur, misit legationem ad optimates Turcorum, & ad Chasanem, * Brenezem, Amuratemque, ut solicitaret eorum animos ad defectionem. At hi defectionis sermonem primo abnuebant: verum tandem ipsi inter sese defectionis consilia capiunt. Hinc Brenezes sua sponte transfugiebat ad Mechmetem, trahens secum Turcorum proceres, & filios, necnon Chasanem cum optimis quibusque de peregrinorum cohorte. Cum jam accessissent copiæ Mechmeti haud pœnitendæ, quibus fretus prælii fortunam cum fratre facile tentare posset, assumpto Tryballorum principe, contra fratrem pergere, & prælii potestatem facere instituit. Moses igitur, ut Mechemetis consilium impediret, ne facile in Europam transire, eamque sui juris facere posset, ducens secum universum Europæ exercitum, & Januæ milites, exceptis his qui ad Mechmetem concesserant in * Erysorum regione consedit. Ibi Mechmetes in expeditionem egressus, castra locavit. Ut autem appropinquavit Mosis castris, copias in aciem eduxit. Sinistrum cornu tenebat Tryballorum dux. Dextro præerat Brenezes, cum filiis suis. Secum enim in castris habebat filios, qui ipsi nati erant: Agathen, Baramum, Haliem, Beicen, & Jesum. Postquam autem & Moses aciem suam instruxit, accedens omnia explorabat: & ubi sibi opportunissimum videbatur, stetit: & ubique suis præsens erat. Ibi tum Chasanes peregrinorum dux, qui desciverat a Mose, equo vectus ad Mosis exercitum, voce quam potuit maxima exclamavit, peregrinos appellans: O filii, quid cunctamini, aut quid differtis continuo abire ad regem vestrum, virum ex genere Otomanidarum ortum, & justissimum & æquissimum, quique omnes sui generis principes virtute antecedit? Verum miseri manetis, contumeliis affecti a viro qui nec sibi nec amicis quicquam salutare prospicere potest? Hæc quidem clamantem, & ad aciem festinantem audivit Rex. Quidam autem respondens, inquit: O rex, nunc aspicis Chasanem peregrinorum ducem, quem in maximo penes te honore habuisti, incitare peregrinos ad defectionem? Quæ ubi advertit Moses parari, non amplius suos continuit: verum immittens eos, ipseque equo calcaria subdens, ferebatur in Chasanem; ut eum occideret, currebatque plenis & effusis habenis. Chasanes ut accepit, Mosem contra se summa celeritate niti, & ipse adhibita festinatione summa aufugit. Moses acerrime insequutus, ut fugientem est indeptus, gladio eum peremit, e supernis ictum inferens. Ministet autem Chasanis, ut dominum suum vidit necatum, jamque Mosem iterum librare ictum in Chasanem, Chasane subtracto, librantis ictum manum abscidit gladio. Qui, ut cognovit manum sibi præcisam, propere in castra rediit. Ut milites viderunt eum esse mutilatum, ibant ad Mechmetem. Moses autem copiis jam omnibus nudatus, cum nihil efficere posset, celeri fuga in

* Brenezem. Ducum ad Mechmetem defectio. Edit. Paris. pag. 97. * Mysorum. Chasanis defectio. Chasanis interitus.

A Παίων χώρᾳ ὑπὸ καλυμίτῃ τῇ ὑπὲρ † Αἵμου χώρᾳ, ἐνταῦθα καταλαμβάνει ἐπὶ πρόσθεν χεούμενος ἤδη † ὄρους ὁ Μωσῆς * † ἀδελφοῦ, καὶ ὡς ἤσθετο ἐπὶ πόσσον † ἀδελφὸν ἐγγυτάτω οἱ γενέσθαι, παρετάξατό τε καὶ εἰς μάχην καθίστη. μετὰ πολὺ δὲ ἐτράποντο, καὶ φόβῳ ἔχετο ἐπὶ † Τριβαλῶν ἡγεμόνα. καὶ ἐπειδὴ διετρίβετο αὐτ, ἔπεμπε λόγους παρὰ τοὺς Τύρκων τοὺς ἀρίστους περὶ ἀποστάσεως, πρός τε Χασάνην † ἐπιλύδων ἄρχοντα, καὶ ἐπὶ Βρενίζην, καὶ * Ἀμυράτην· οἱ δὲ τὰς τε λόγους ἀρίστους, καὶ σφίσι λόγον ἐδίδοσαν περὶ ἀποστάσιος. ἐνταῦθα Βρενίζης, ἀνὴρ τὰ ἀνομολεῖ παρὰ Μεχμέτῃ, ἔχων παρ' ἑαυτῷ Τύρκας τε ὡς πλείστους, καὶ δὴ καὶ τοὺς παῖδας Χασάνη, σὺν τοῖς ἐπιλύδων τοῖς ἀρίστοις. * ἐνταῦθα ὡς τῷ Μεχμέτῃ προσγίνετο δύναμις, ὥς τε ἐγκεκράδαι ἐκανὸς εἶναι τῷ ἀδελφῷ, λαβὼν καὶ † Τριβαλῶν ἡγεμόνα μεθ' ἑαυτ, ἤλαυνε ἐπὶ † ἀδελφὸν ὡς μαχούμενος. Μωσῆς μὲν οὖν ἐγνωσμένος ἐμποδὼν γενέσθαι τῷ ἀδελφῷ, ὡς τε μὴ ἐξελαύνειν εἰς † Εὐρώπην, ἐς προσαγέσθαι αὐτῷ † χώρας, ἔχων πᾶς τε θύρας, καὶ τὸ † Εὐρώπης στράτευμα ἅπαν, πλὴν † παρὰ Μεχμέτῃ ἀνομολησάντων, διετρίβε κατ † Ερυσῶν χώραν. ἐνταῦθα ἐξελθὼν ὁ Μεχμέτης ἐστρατοπεδεύετο. ὡς δὲ ἀγχοῦ γενόμενος τῷ στρατεύματι Μωσέως, παρετάξατο εἰς μάχην, καὶ εἶχε μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτ κέρας, ὁ † Τριβαλῶν ἡγεμών, τὸ δεξιὸν δ' Βρενίζης, σὺν τοῖς παισὶν αὐτ. παρῆσαν δὲ αὐτῷ παῖδες γενόμενοι * Αγαθοί, Βαράμος τε καὶ * Αλίης, καὶ Βάϊκης καὶ Ἰησοῦς. ἐπειδὴ δὲ ἐς Μωσῆς παρατεταγμένος, εἶχε δὲ πέρι τὰ στρατεύματα αὐτ, ἐς παρῶν ἐπεσκόπει, ἐς ἐπάθιζε, ὡς αὐτῷ ἐδόκει, παρελαύνων ἀπανταχῆ. ἐνταῦθα Χασάνης, ὁ † ἐπιλύδων ἄρχων ἀνομολήσας, τότε δὴ προτελάσας τῷ ἵππῳ ἐπὶ τὸ Μωσέως στράτευμα, ἐφώνει πρὸς τοὺς ἐπιλύδας· ὦ παῖδες, τί ἐχρὴ μέλλετε, καὶ οὐκ ἐξέρχεσθε ὅτι τάχιστα ἐπὶ † Βασιλέα ὑμῶν, ἄνδρα τε ἐς † γένους Ὀθωμανίδων, δικαιότατόν τε καὶ ἐπιεικέστατον, καὶ πάντας δὴ † γένους αὐτ ὑπερβαλόμενον ἀρετῇ; ἀλλὰ ἀνιχνευόμενοι καὶ κακῶς πράττοντες, ὑπ' ἀνδρὸς ὑβριστοῦ τὴν φύσιν, καὶ ἀλαζόνος, καὶ ἑαυτῷ ἐς τοὺς ἐπιτηδείους αὐτ ἀδίκου ὀργῆς ἔχοντος; Ταῦτα λέγοντος τοῦ Χασάνου, ἀνεβόων ἐπὶ τοὺς στασιώτας, ἤκουσε δ', τε λέγει ὁ ἀνήρ. ὑπολαβὼν δέ τις ἔφασκεν· ἀλλ' ὦ βασιλεῦ, ὑχορᾶς, Χασάνην † ἐπιλύδων ἄρχοντα, μέγα τιμηθέντα ὑπὸ σοῦ, ὡς ἐξυβρίζοι, τοὺς ἐπιλύδας ἐπικαλούμενος ἐπὶ ἀποστασίᾳ. Ἐνταῦθα, ὡς ἤκουσε ταῦτα Μωσῆς, οὐκέτι ἐπέσχε * αὐτούς, ἀλλὰ ἐπαφείς, † ἵππου εἵνεκα ἐπὶ † Χασάνην, ὡς ἀναιρήσων, καὶ ἤλα ἀνὰ κράτος. Χασάνης μὲν οὖν ἐπεὶ τε τάχιστα ἤσθετο, Μωσέα ἀνὰ κράτος ἐλαύνοντα ἐπ' αὐτ, ἔφυγέ τε αὖθις καὶ δυνάμει, Μωσῆς δ' ἐφέπετο διώκων. ἐνταῦθα καταλαβὼν φεύγοντα, * κατέρει τῇ ξίφει † ἄνδρα ἄνωθεν καθοῦ κατὰ τὸ ξίφος Θεράπων δὲ τὸν Χασάνου, ὡς ἐπείδε † δεσπότην αὐτ ἀναρεθέντα, καὶ ὡς τὸ δεύτερον Μωσῆς ἐπανατεινόμενος τὸ ξίφος πάσων αὖθις, κατέρρεε Χασάνου θεράπων, καὶ † χεῖρα ἐπανατεινόμενος, † χεῖρα ἀφεῖλε τῷ ξίφει. ὁ δ' ὡς ἤσθετο † χειρὸς αὐτῷ πεπτωκυίας, ἤλασεν μέσον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ ὡς ἤσθοντο αὐτ τὰ στρατεύματα λελαβηκότα, φεύγοντες ἔχοντο πρὸς † ἀδελφόν. ἐν-

* τὸν ἀδελφόν, ὃς ἐστιν R. * Ἀμυράτῃ. * ἐνταῦθα * αὐτόν. R. ut in c. * κατέρει. R. ut in c.

ταῦθα δὴ ϗ αὐτὸς ὡδὶ ἐπέχων, ὁρόμῳ ὤχετο φεύγων ἐπὶ τὴν Δακίας χώραν. Μεχμέτης μὲν οὖν αὐτίκα, ὡς τὰ στρατεύματα ἦει ἐπ' αὐτὸν, ϗ τὰ πράγματα αὐτῷ ἐγίνετο, αὐτίκα ἐδόκει τὸν ἀδελφὸν ἐπιδιώκειν. ϗ καμόντα αὐτὸν ϗ σὺν τῇ μιᾷ χειρὶ ἐλαύνοντα, ϗ ἐς τι ἕλος ἐμβαλόντα, συλλαμβάνει. ϗ ἄγοντες παρὰ τὸν ἀδελφὸν, κατεχρήσατο αὐτίκα ἀγχόνῃ τὸν λαιμὸν βιασάμενος. ἐνταῦθα Μεχμέτης ὁ Παιαζήτου τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, τάς τε Ἑλλήνας ἐπιτηδείας ὄντας αὐτῷ, τῇ Τριβαλῶν ἡγεμόνι χώραν ἐδωρήσατο, ἑκατὸν τῇ παροίκῳ αὐτῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα * στράτευμα ἐπιπέμψας ἐπὶ τὴν Δακίας χώραν, ταύτην τε εἶδεν. ἐς ὃν δὴ σφίσβεις πέμψας ὁ τῶν Δακῶν ἡγεμὼν, σπονδάς τε ἐποιήσατο, ἐφ' ᾧ ἀπάγειν φόρον, ὃν τινα ἐτάξατο αὐτῷ Μεχμέτης βατιλεύς. Ἕλλησι μὲν τοιαῦτα πρὸς αὐτῷ διὰ τέλους. διὸ ϗ Ἐμμανοὴλ ὁ Βυζαντίων βασιλεὺς ἐπὶ Πελοπόννησον ἀφικόμενος, τόν τε Ἰσθμὸν ἐτείχισε, ϗ τοὺς Πελοποννησίους αὐτῷ μεταπεμψάμενος, ἐπειδὴ ἐτείχισε τὸν Ἰσθμὸν. Ὁ δὲ Ἰσθμὸς ἔστι ξύμπασαν τὴν Πελοπόννησον, ὡς τις τὴν ἰδέαν γράψαι, διείργει, ἐς δύο ϗ τεσσαράκοντα σταδίους ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν καθήκων. καθ' ὃν δὴ χῶρον ϗ Ἰσθμὸς ἐτελεῖτο τοῖς Ἕλλησι. δέκα δὲ ἀπὸ Κορίνθου πόλεως, σταδίους πέντε ϗ εἴκοσι. Τοῦτον τὸν Ἰσθμὸν ἐλαύνοντος Ξέρξου τοῦ Δαρείου ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἐτειχίσαντο Πελοποννήσιοι, βουλόμενοι βουλόμενοι, μὴ παρεῖναι εἶεν τῆς Πελοποννήσου τὸν βάρβαρον. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἰουστινιανὸς ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς, τὸ δεύτερον ἐτείχισε. ϗ ἔτος δὴ ὡς εἰρηναῖα αὐτῷ πρὸς Μεχμέτην τὸν Παιαζήτου, ἐς Πελοπόννησον ἐπέμψας, τόν τε ἀδελφὸν αὐτοῦ καθίζει ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Πελοποννήσου, ϗ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχισεν, ὡς τε αὐτῷ τελέσαι τοὺς Πελοποννησίους ἐπὶ τῷ τοῦ Ἰσθμοῦ φυλακίῳ χρήματα. προηγόρευε μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν συλλέγεσθαι. οἱ δὲ ἐπείθοντο, ϗ συλλεχθέντες ἐτείχιζον, συμβαλλόμενος ἕκαστος τῷ ἑαυτοῦ δυνάμει. ἐπεὶ δὲ ἐς πέλος ἦγαγε τὸ τείχισμα, ἐνταῦθα συλλαμβάνει τοὺς Πελοποννησίων ἄρχοντας. οἳ πολλῷ κατέχοντες χρόνου ἢ χώραν, οὐδὲν τοῦ πάνυ πείθεσθαι τοῖς Ἑλλήνων ἡγεμόσι βούλοιντο, ὅ, τι μὴ σφίσιν αὐτοῖς δοκοίη ἔστι τι ὠφελεῖν αὐτούς. τοὺς μὲν δὴ συλλαβὼν τύπῳ ἐκομίζετο ἐπὶ Βυζάντιον, ἔχων ϗ τοὺς Πελοποννησίους ἐν φυλακῇ. τοὺς μὲν ἤγετο ἄγων. Μεχμέτης δὲ ὡς ἐβασίλευε, χρόνου ἐπιγιγνομένου, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν Ἰσμαήλην Σινώπης ἡγεμόνα, ὅτι τῷ Μωσῇ φίλος τε εἶδεν ϗ ἐπιτήδειος, ὡς συμβαλέσθαι ἐς τὸν καθ' * ἑαυτὸν πόλεμον. πρεσβείας δὲ πέμψας, ϗ ταξάμενος ἀπάγειν φόρον, τῷ τοῦ χαλκοῦ πρόσοδον. ἔστι γὰρ τοῦτο τὸ χωρίον, τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φέρειν μόνον, ὃν ἡμεῖς ἴσμεν τὸν χαλκόν. τούτου δὲ τῆς προσόδου, παραδοὺς τῷ βασιλεῖ Μεχμέτῃ, ἀποδάς τε ἐποιήσατο, ϗ τὸν πόλεμον κατέλυσατο. πρὸς μέντοι τοὺς Οὐενετοὺς διενέχθεις, ἐπολέμησε, διότι τῇ πρὸς Ἴστον χώρᾳ τῷ Οὐενετῶν, ἐς ἣν ἐπιπέμψας στρατεύματα, εἶδεν. ἐνθα δὴ βαρυσθυμήσαντες, ὡς οὐδὲν ἄρατο ἐπιτήδειον, ἐπολέμουν αὐτῷ. Δοκεῖ δὲ τοῦτο τὸ γένος,

Daciæ regionem abire festinabat. Mechmetes autem ubi primum ad ipsum exercitus convolarant, rebusque jam potitus esset, statuit continuo fratrem fuga sibi consulentem persequi. Eum itaque ægrum una manu fugientem, & in paludi loco se condentem deprehenderunt. Deprehensum adduxerant ad fratrem, qui illico eum necavit, guttur ejus laqueo frangens. Mechmetes igitur cum jam regnum esset nactus, & ad id parandum sibi in primis utilem fuisse Græcorum operam cognovisset, regionem amplam suæ finitimam Tryballorum duci donavit. Postea exercitibus missis, Daciam evastabat. ad quem pacem petitum legatos misit Daciæ princeps, promittens se tributum regi pensurum, quantumcumque imperasset. Pax ea conditione data est. Cum Græcis Mechmeti perpetua amicitia fuit. quapropter Emanuel Byzantii rex cum in Peloponnesum venisset, Isthmum muro cinxit; & Peloponnesios, ubi Isthmum muro circumdedisset, accersivit. Isthmus universam Peloponnesum, ut in insulæ formam redigatur, concludit, extendens se a mari in mare, quo spatio colligit quadraginta duo stadia. Eo loci Isthmia celebrare Græci consueverunt. Extendit se ab urbe Corintho ad stadia viginti quinque. Isthmum autem accedente cum hostilibus copiis Xerxe Darii filio contra Athenienses, muro complexi sunt Peloponnesii, arcere volentes barbarum Peloponnesi accessu. Postea etiam Justinianus Romanorum Imperator muro Peloponnesum inclusit. Emanuel igitur cum pax intercessisset cum Mechmete, Pajazitis filio, in Peloponnesum veniens, fratrem Peloponneso præfecit: Isthmumque muro firmavit undiquaque: & tributum imperavit Peloponnesiis, quo Isthmum defendere posset. Edixitque ut omnes in Isthmo convenirent: qui edicto parentes, convenere, congregatique murum extruxere, cum quilibet pro se sedulo suum opus exequeretur. Ubi autem ad finem deductum est ædificium illud, Peloponnesi duces capit: qui longo tempore regionem tenentes, parere recusabant Græcorum ducibus: nisi quando & ipsorum ibi quoque verteretur utilitas, Captos secum Byzantium ducebat, interim diligenti custodia Peloponnesios circumdans. Captos quidem duces secum trahens, abibat Peloponneso. Mechmetes ubi ad regnum promotus est, succedente tempore expeditionem sumpsit contra Ismaelem Sinopæ principem. Amicus enim & socius fuit Mosis, cujus opera enixe Moses adjutus est in bello, quod gessit cum fratre Mechmete. Mittens itaque Ismael legatos, quibus mandarat, ut dicerent, se paratum esse æris redditus omnes Mechmeti, nomine tributi assignare, si secum pacem fecisset. Hæc enim regio Asiæ sola, quod sciam, æs profert. Cum igitur æris redditus tradidisset Mechmeti, bellum pace commutatum est. Tandem discordia inter ipsum & Venetos exarsit, qua impulsus, Venetis bellum indicit, propter regionem quæ Jonium spectat: cui missis exercitibus vastitatem maximam inducebat. Veneti legatis missis, ut nihil æqui impetrare potuerunt, animos quoque in id bellum summa vi intenderunt. Apparet gentem istam admodum esse vetustam, & nobiles Jones fortitudine & ge-

Edit. Paris. pag. 98.

Mechmetes novus Turcorum rex.

Moüsintzius.

Isthmus.

Justinianus Rom. Imp.

pag. 99.

Venetorum Turcorum bellum 1408.

* στρατεύματα. sic etiam R.

* ἑαυτὸν. sic etiam R.

nerofo ſpiritu longo intervallo poſt ſe reliquiſſe. Habitaverunt antiquitus regionem vergentem ad ſinum Jonicum, & ab Illyrico in Italiam excurrentem. Antiqui eos * Eneros nuncupabant: poſtmodum Veneti dicti ſunt. Profecti autem ex * Epiro, partim voluntate, partim neceſſitate ſubacti, ut quorum regio vaſtata eſſet ab Attila rege, ut in majore ſecuritate eſſent in poſterum, inſulam quamdam parvam & paluſtrem, diſtantem ab continente quindecim ſtadiis, ædificiis occupare ſtatuerunt. Initium ædificandi factum eſt a paucis Venetis in unum collectis. Deinde acceſſere quoque finitimi * Epiro, bellis graviter divexati. Urbs autem illa uſque incrementum ſumebat ædificiis & legibus, cum * Epirotæ plurimi non ceſſarent eo confluere. Creſcebat quidem ea civitas mirum in modum diſciplinæ ſanctitate, cum eo accurrerent plurimis bonis legibus enutriti, & plurimi virorum * Epirotarum illuſtres eo advolarent. Præterea ſi quis patria fortuniſque omnibus pulſus vi hoſtili erat, huc greſſus dirigebat. Urbs illa, incredibile dictu eſt, quam brevi ſpatio creverit, & diſciplina. Multi Græci & Romani, necnon alii viri clariſſimo genere exorti, in patria uſi haud ſatis proſpera fortuna, aut a civibus pulſi, aut ab hoſtibus exacti, in hanc urbem congregabantur, filii exiſtentes virorum illuſtrium, qui regebant regionem haud infrugiferam. Hi quidem partim in Joniam & Græciam, partim vero in Italiam pulſi, in iſtam civitatem ſe recipientes, ſecurius habitabant. Cum autem ea ſit urbs emporium celebre, animum adjecere ad mercaturam neceſſario. Quia continentem non attingunt, nec eorum fructuum, quos continens profert ipſis copia futura erat. Proinde merito mercaturæ operam dederunt, ut neceſſaria mari ſubvecherentur. Cumque quilibet ſedulo mercibus permutandis incumberet, brevi incredibilem potentiam ſibi peperere. Urbem baſilicarum & domorum, necnon templorum magnificentia condecoraruntur. Triremes extruxere non modicas, & munimentis ſe communiere firmiſſimis. Deinde ambitione moti, navalia prælia committebant cum iis qui longe lateque navali gloria coruſcare videbantur. Etiam hi quorum potentia maxi maxima erat, metuebant Venetorum laceſſere arma; adeo magna his acceſſerat potentia. Regionem autem haud infrugiferam, quæ navigantı a ſinu verſus Jonium a ſiniſtra eſt, & urbes opulentas ſubegerunt uſque ad mare Ægæum. Hujus portus omnes in poteſtatem redigentes, * Corcyram univerſam in ditionem acceperunt. Ceperunt Euboeam, & Cretam, Peloponneſique urbes. Cum claſſe venerunt in Syriam: ſubigenteſque Cyrenem urbem, magna militaris virtutis facta deſignabant, ubique cum barbaris prælia navalia facientes, & mare univerſum, quod eſt intra Herculis columnas, perdomantes. Etiam pugnabant fortiter contra eos qui erant in Europa, & ſibi admodum potentes videbantur. nec oratione dignum puto, quod non adnavigarunt Italiæ, nec ſibi ſubjecerunt Ravennam, urbem opulentam, principe hujus defuncto. Quia nempe non ſolebant contra ejuſdem gentis & corporis homines bellum movere, ſed contra alienigenas arma ferebant. Arma etiam arripue-

* Heneti.

* continenti.

* continenti.

* accola.

Epirotas Venetorum urbem ampliaſſe. Vocat autem hic Ferojulienſes Epirotas.

* continentis.

Edit. Paris. pag. 190.

* Corfum Italiæ, Venetis ſubjectam.

A παλαιοὶ τε γενέσθαι, καὶ τῶν κατὰ τὸν Ἰόνιον κόλπον γενῶν, κράτιστον εἶναι καὶ γενναιότατον. ἔκειτο δὲ τὸ πρῶτον χώρας τῆς πρὸς τῷ μυχῷ τοῦ Ἰονίου, ἀπὸ Ἰλλυριῶν καθήκουσα ἐπὶ Ἰταλίαν, καὶ Ἐνετοὶ μὲν πάλαι ποτὲ ὠνομάζοντο. μετὰ δὲ ταῦτα Οὐενετοὶ ἐκλήθησαν. ὁρμώμενοι δὲ ἀπὸ τῆς ἠπείρου, τὰ μὲν αἱρεσίᾳ ἐσχον, τὰ δὲ ἐξ ἀνάγκης, δημόσιαι τῶν χῶραι αὐτῶν, ὡς τὰ ἀσφαλὲς μᾶλλον φιλεῖσθαι, ἐπί τινος τινὰ βραχεῖαν καὶ πλαγώδη, ἀπὸ τῆς ἠπείρου, εἰς πεντεκαίδεκα σταδίους ἔκειτο. ἀπὸ σμικρῶν δὲ τινος ὁρμώμενοι, συλλεγομένων εἰς αὐτὸς καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἠπείρου πολιτικῶν, ὑπὸ τῆς πολιμίων ὅτι μάλιστα κακουμένων, καὶ προσγινομένων ἀεὶ ἀπὸ τῆς ἠπείρου, φαίδιμόν τι ὁ χῶρος ἔτος, καὶ δυνάμεως μέγα ἐπιδιδούς. ἔχωρει δὲ ἡ πόλις αὔξησις, ἔννομίαις τε τῇ εἰς αὐτὴν συνιλλυδόσιν, ἀπὸ τῆς ἠπείρου ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, εἴτινα τῶν τε χώρας ἀφιλόμβρους οἱ πολίμιοι ἐπιδιώκοιεν ἐντεῦθεν γενόμενος ἔφευ. Μεγάλης δὲ τῆς πόλεως ἐς βραχεῖ γενομένης, πολλοί τε Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων, καὶ ἄλλων συχνῶν γενῶν ἀνδρες, γένους ὄντες περιφανοῦς, ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν μὲν οὐ φέροντο, εἴτε ὑπὸ τῆς ἀστασιωτῶν διαιτόμενοι, εἴτε ὑπὸ πολιμίων ἐξελαυνόμενοι, ἐς ταύτην δὲ ἡ πόλιν συνελέγοντο, ἄνδρες ἐπίσημοί τε καὶ ἀγαθοί, καὶ παῖδες ἀνδρῶν τε ὀνομαστῶν, καὶ χώρας ἀρχόντων ἐφαύλως. τῶτο μὲν ἐς τὴν Ἰόνιον χώραν καὶ τὴν Ἑλλάδα, τῶτο δὲ, ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐξελαυνόμενοι καὶ ἐνταῦθα ἀριθμοῦμενοι, ἔσχον δὲ ἀσφαλέστερον. Ἐχούσης δὲ τὴν πόλιν εὐπρεπείας, ὅτι μάλιστα ἀνάγκης λανθανούσης ἐς τῶτο ξυνεῖναι ἔπαιτον, καὶ τὸ μηδαμῆ τῆς ἠπείρου τοῖς ἐποίκοις ἀντέχεσθαι, μηδὲ ὅσα φέρει ἤπειρος, ἐργαζομένοις τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ θαλάττης ἐσκομιζομένων τὰ ἐπιτήδεια ἐς τὴν πόλιν, χρήματα μεγάλα ἐργασάμενοι ἀπὸ πάντων, τὴν τε δυνάμεως ἀξιόχρεω ἀπεδείκνυντο ἀπασαχῆ, καὶ τὴν πόλιν * διήκοσμον, οὐκ μάτην τι τῇ πολιτικῇ, καὶ μεγαλοπρεπεῖ οἰκιῶν καὶ ναῶν· Τειρόμενοι δὲ ναυπηγησάμενοι ὀλίγας, καὶ δυνάμεις περιβαλόμενοι ἐχυρὰς, φόρῳ τε τὰς ἐν τῇ θαλάττῃ δυνατὰς δοκοῦσας γενέσθαι προσηνάγκασαν, φθόνῳ δυσπολέμους, εἶναι ἐπ' αὐτοὺς ἧ πόλεμον ἐπιφέροντας, τῷ δοκεῖν ἐπὶ μεγάλῃ δὴ χωρῆσαι δυνάμεως. τῶν τε πρὸς τὸν Ἰόνιον χώραν ἐκπλέοντι ἐπ' ἀριστερᾷ, ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ μυχῷ, χώραν τε οὖσαν εὐφύλλω, καὶ πόλεις διαφανεῖς ὑπηγάγοντο, ἐπὶ τὸ Λιγαῖον πέλαγος ἀφικέσθαι. τὰς τε παραπλησίως αὐτῇ ταύτῃ καταστρεψάμενοι, Κέρκυράν τε ἐχειρώσαντο σύμπασαν, καὶ Εὔβοιαν τε, καὶ Κρήτην, καὶ Πελοποννήσου τὰς πόλεις, καὶ ἐπὶ Συρίαν δὲ ἀφικόμενοι στόλῳ, καὶ Κυρήνην πόλιν ὑφ' αὑτοῖς ποιησάμενοι, μεγάλα ἐπιδείκνυντο ἔργα, πρός τε τοὺς βαρβάρους ταύτῃ πολλαχῆ ναυμαχήσαντες, καὶ τὴν θαλάσσης τῆς ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν ἐπικρατήσαντες, κατά τε Εὐρώπην, πρὸς τοὺς ἐν τῇ θαλάττῃ δοκοῦντας δυνάσθαι ἀκμῇ, διεπολέμουν. καὶ Ἰταλίας μὲν τοὺς τῆς παραπλησίους οὐδὲν ὅ, τι καὶ λόγου ἀπεχόντα σφίσιν, ὅτι μὴ Ῥαβέννην πόλιν εὐδαίμονα, πολλῶν τεθνεῶτος τοῦ ἐν αὐτῇ ἡγεμόνος, ἀλλὰ τὸ μὴ τὸ ὁμόφυλον εἶναι πολέμιον, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους ξυναμαχεῖν. ἐπολέμησαν δὲ οὗτοι πρός τε τοὺς Ἕλληνας, καὶ ναυμαχίαις περιπεσόμενοι, τῶν τι μὲν ὑπὸ πόλιν ἐχειρώσαντο, ἐπιπλεόμενοι φρίσι καὶ ἐφορείων συχνῶν. ἐξηγημένων δ' αὐτῶν ἐπὶ τοὺς Ἑλ-

* al. ἐπικοσμοῦσι

λωσας, καὶ ὡς ἡ ἠπείρω ἀπέχεσθαι ἤρξαντο, ἐς βραχὺ δὲ χώρας τῆς ἠπείρω ἐκτήσαντο ἀγαθῆς, καὶ ὁ χωρὰν ἡ πόλιν αὐτῶν παρέσχοντο, κατ' ἄμφω τὸ δυνάμει ἐπὶ μέγα αὔξοντες. πρός τε τὰς ἡ ἠπείρω ἡγεμόνας διενεχθέντες, ἐπολέμησαν ἐπὶ πολλὰς γενεὰς ἡ πόλεμον, καὶ διάφορον χρημάτων προσόδῳ, ἡ πόλιν μεγάλῃ ἐκτησῖς παρασκευασάμενοι. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ὑπὸ βαρβάρων Βασιλέως, τῆς Ἰταλίας πρὸς ἑσπέρας χώρας, πρὸς ἡ Ῥώμης Ἀρχιερέα, ἐκπεσόντα τε ἡ ἀρχῆς, καὶ ἡ Ῥωμαίων πόλεως, καταγαγόν τε τὸν Ἀρχιερέα, καὶ πρὸς ἡ Βασιλέα πολεμήσαντες, ὡς τε ἐμπεδῶσαι τῷ Ἀρχιερεῖ τὴν ἀρχὴν, ναυμαχίᾳ τε ἐκράτησαν, καὶ καταγαγον. καὶ πρός τε τοὺς Ἰανύας, δοκοῦντας τῆς καὶ τὰ χωρία ἐκεῖσι, καὶ ἡ πάραλον ἡ Ἰταλίας ἐκράτουν, πόλεμον ἐξενεγκόντες, μεγάλα δοκοῦσι ἔργα, πολλαχῆ ξυναυμαχήσαντες καὶ πειρεγενόμενοι. ὧνπερ τυγχάνω ἡ πρὸς τοὺς Οὐενετοὺς πόλεμον ἀναιρήμενοι, ὀλίγου δεῖν ἡ πόλιν αὐτῶν ἐχειρώσαντο, ἐπιπλεύσαντες τριήρεσι καὶ ναυσὶν ἐπὶ τὸν Οὐενετῶν λιμένα, καὶ εἰσελθόντες καὶ * τὸν ἐπὶ Κλιζόλῳ. πόλις δὲ αὐτῶν φύεται, ὅπου δὴ ὁ λιμὴν μέγας τε ὤν, καὶ πεντακοσίους σταδίους δήκων, λήγει ἡ καὶ ἡ Ἠριδανὸν χώραν. ταύτην δὲ Ἠριδανὸς μέγας τε τῶν καὶ ἡ Ἰταλίαν ποταμῶν, καὶ ναυσὶ πλωίμος, πρὸς ταύτην δὴ ἐκδιδοῖ ἐς ἡ θάλασσαν. ταύτῃ δὴ ὧν εἰσελθοῦσαι αἱ νῆες τῶν Ἰανυΐων ἐπὶ ἡ Οὐενετῶν λιμένα, τῷ τε * Κλιζόλῳ κατέχον, καὶ ἐνέδρασαν δίσασαν. Μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς ἡ πόλιν διαπρεσβεύοντο, καὶ ἐν δόσῃ δὴ ἔντες οἱ ἐν τῇ πόλει, ἐν ὅτῳ ἔχοιεν, ὅ, τι γένωνται, ὑπακοῦσαι τε τοῖς Ἰανύαις ἐφασαν ἕτοιμοι εἶναι, καὶ ὡς ἂν δοκοίη αὐτοῖς ξύμφορον εἶναι καὶ ἐπιτήδειον, πολιτεύεσθαι, καὶ αἰτεῖσθαι σφᾶς ἐκέλευον ὅ, τι βούλονται, ὡς παρεχομένων ἑτοίμως αὐτοῖς ταῦτα. Οἱ δὲ ὡς τὰ παρὰ ἡ πόλιος ἤκουσαν, οἰόμενοι τῷ πόλιν καταλήψεσθαι, ἀυθαδέστερόν τε ἀπεκρίναντο τῇ ἀρισβείᾳ, φάμενοι, αἰτεῖσθαι αὐτὰς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐξεῖναι σφίσι διαρπάζειν τῷ πόλιν. Οἱ μέν τοι ἀρίσβεις ὡς ἀπεχώρησαν, καὶ τὰ ἐπεσταλμένα τῇ πόλει ἀπήγγελον, ἔνθα Σύγκλητος καὶ ὁ δῆμος ὑπεραχθεσθεὶς τῇ τῆ πολεμίων αὐθαδείᾳ τε τι καὶ ἀκολασίᾳ, ναῦς τε αὐτίκα ἐπλήρουν, ὅσας ἠδύναντο, καὶ αὐτοὶ ἐς τὰς ναῦς ἐμβάντες, ἀνήγοντο ἐς ἡ λιμένα. οἵ τε Ἰανύαι ἀντανήγοντο, καὶ αὐτίκα ἐν τῇ λιμένι ἐναυμάχησαν καὶ ἀδὲν πλέον ἔχον οἱ πολέμιοι. Ἐπειδὴ ὡς ἐπιτράποντο ἀτιμώτεροι εἰς * Κλιζόλῳ, αὐτίκα οἱ Οὐενετοὶ ναυσὶ φέροντες, μεγίστῃ τῇ παρὰ σφίσι νεῶν, ἐς τὸ ἡ λιμένος στόμα, ᾗ δὴ ἐσπίπτουσι οἱ πολέμιοι, καθέδυσαν αὐτῇ ταύτῃ. ἦσι δὲ πάνυ στενώτατον, καὶ τὸ στόμα ἐπικλείσαντες, λιμῷ τοὺς Ἰανύας ἐν τῇ * Κλιζόλῃ ἐξεπολιόρκησαν. ἀπειρῶντο μὲν ὄντες, καὶ τῷ διώρυχος, ᾗ ἐκ τοῦ Ἠριδανοῦ ἐς τὸν λιμένα ἀφικνεῖται, διορύσσοντες, ὡς τε ἐκπλόϊμοι γενέσθαι ταῖς ἑαυτῶν ναυσὶν, ἐπὶ τὸν Ἠριδανόν. ἀλλ' οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο αὐτοῖσι τοῦτο ἔργον. Ἐβοήθει δὲ καὶ ὁ Παταβίου ἡγεμὼν συμβαλέσθαι αὐτοῖς ἐς τὸν πόλεμον, ἀδόφορος ὢν τοῖς Οὐενετοῖς. οὗτοι μὲν λιμῷ ἐκπολιορκηθέντες ὑπὸ τῆς Οὐενετῶν πόλεως, παρέδοσαν σφᾶς χρῆσθαι σφίσιν, ὅ, τι βούλονται, καὶ ταύτῃ αἰσχιστα ἀπώλοντο, οὐκ ἔτι παρὰ τὸ δέον σωφρονισθέντες. Οἱ δὲ Οὐενετοὶ τὸ λοιπὸν τοῦδε πρα-

* ἐπὶ τῷ Κλαδίαν. al. Κλιζόλῳ

* Κλαδίαν. al. ut in c.

* Κλαδίαν. al. ut in c.

runt contra Græcos, quos navali prælio vicerunt, eorumque * metropolim sub- * Constantinopolim.
egerunt, cum plurimi Occidentales ipsis adjungerentur. Copias tamen cum ducerent adversus Græcos, continente non abstinuere, verum regionem ejus non modicam & optimam suæ ditioni junxere. Urbem quoque suam munitissimam præstitere, cum eam & navali pedestrique potentia auxissent. Discordiæ ipsis interceserant cum Epiri ducibus. Proinde id bellum longius duravit. Opibus excellentes, civitatem suam magnam reddiderunt opum accessu. Præterea Pontificem maximum Romanum, Italia Romaque pulsum ab rege Barbaro, ad pontificatum & imperium reduxerunt, victo Barbaro navali prælio. Etiam adversus Januenses, qui regiones quasdam ibi & maritimam Italiæ oram tenere videbantur, bello petentes, plurima militaris virtutis facta edebant, plerumque pugnis navalibus victoriam obtinentes. At Januenses bellum adversus Venetos sumentes, propemodum horum urbem in deditionem acceperunt, navibus & triremibus adnavigantes, & eorum portum occupantes, ingressi eo loci ubi * Clizoe sive Clodia fossa est. Urbs Ve- * nunc Chiozanetorum sita eo loci, ubi lacus sive portus magnus visitur, qui longus stadiis quingentis regionem Eridano finitimam attingit. Eridanus enim (qui & Padus) Italiæ fluvius magnus est, & naves ibi in mare exponit. Hac igitur Januensium naves ingressæ in portum, Clizoen occuparunt, & diripuerunt. Quo facto, legatos in urbem ire jusserunt. Cives autem eum in aucipiti hærerent discrimine, nec satis quid facerent scirent, responderunt se paratos esse facere quæ imperassent Januenses: & eam reipublicæ formam amplexuros, quam ipsi præscripsissent. Jusserunt quoque Januenses petere quæ vellent, quasi ea promptissime daturi. Januenses ut intellexerunt Venetorum responsum, magis in spem potiundæ urbis erigebantur. Proinde immoderate, nulla urbis verecundia inhibiti, respondent, se petere, ut liceat urbem tres dies continuos diripere. Legati in urbem reversi, petitionem Januensium exponunt. Senatus populusque ira percitus propter tam insolentem & immoderatam petitionem, naves, quotquot potuerunt, continuo militibus implent: navesque solventes, in lacum feruntur. His obviam pergunt Januenses, confestimque in lacu navale prælium commiserunt, in quo penes Venetos victoria fuit. Hinc cum hostes terga darent, celerique fuga festinarent in Clizoen, continuo Veneti adducentes unam de numero suarum navium maximam, eam demerserunt, ubi portus angustissimus erat: & suos portus obstruentes, fame Januenses in Clizoe constitutos expugnare nitebantur. Tentabant obsessi fossam * qua ex Eridano in por- * Brondulum vocant.
tum venitur, conantes persodere eum locum, si quo modo possent naves in Eridanum impellere. sed opus istud haud absolvere potuerunt. Patavii dux Carrarius Venetis infestus, Januenses in isto prælio adjuvit. Fame igitur domiti, dedidere se Januenses Venetis, ut secum pro arbitrio suo agerent. Et quidem hic turpissime perierunt, nec nunc satis digne tractati, ut in posterum modestiæ memores essent. His in hunc modum

Alexandri Pontificem cum Friderico Barbarossa dissidium: ann. 1180. Sabellicus. Ann. 9. lib. 9.

Genuenses in successu immoderati.

Genuenses victi & dediti.

Edit. Paris. pag. 101.

peractis, vim belli contra Januenſium urbem vertere. Cum autem ubique victoriis navalibus eſſerescerent, & mirabilem ſibi ubique potentiam pararent, & etiam alios mari, quod eam regionem alluit, prohiberent, accidit ut Januenſium urbs in maximam devolveretur calamitatem, ut quæ navalibus prælis nihil amplius efficere poſſet: poſtea etiam Patavii principem ulti ſunt, urbem ejus obſidione prementes. Deinde adducti in continentem, eam conſtantius ſibi ſubjicere moliebantur, ut ſibi confirmarent continentis Imperium. Et cum autea imperium quoddam in regione * continentis eſſent nacti, & Terviſium urbem opibus florentem ſuo dominio adjicientes, regionem prætergreſſi ſunt, cum odio Incolæ urbis incitarentur adverſus ſuos principes. Cum Patavium in poteſtatem venisſet, etiam Carrariorum e familia dux contra eos inſurrexit: contra quem hoſtili animo procedentes, urbes non paucas Italiæ & Ligoriæ ſubegere. Veronam quoque in ditionem redegerunt, urbem opulentam, expulſa * Scalariorum principum familia. Captæ ſunt Vincentia, Brixia, urbes opibus & claritate reliquis Italiæ oppidis haud inferiores. Poſt hæc bellum ipſis fuit cum * Ligoriæ principe, quod quidem ad multos extractum eſt annos. Is autem princeps originem trahit ex familia Mariangelorum, & Mediolano præfuit. Urbs hæc ſtudiis belli, & reliqua felicitate Italiæ urbes longe exuperabat; & cum ſit populoſa, antiquiſſima eſſe creditur, nec unquam adverſa fortuna eſſe uſam, ex quo condita eſt. verum ſemper ſtudiis belli & armorum præparatione excelluiſſe conſtat. Cum autem ſit mediterranea, diſtat a mari Januenſium ſtadiis ſexcentis. Sita eſt prope Galliam, quæ Sabaudia nominatur. Fluvius urbem dirimit, qui in Teſinem ſive Ticinum effunditur juxta Papiam urbem. Teſines redit in Eridanum prope Placentiam, urbem magnam. Quo autem Eridanus fluat, jam ante indicavimus. Familiæ Mariangelorum proceres tali ex cauſſa principatum Mediolanenſem, & in reliquam Ligoriam allecti ſunt. Draco ex monte in urbem vadens, magnam ſtragem hominum, qui ad operas & ad agros pergebant, facere non ceſſabat: mulierem tamen nullam, ut ajunt, lædebat. Vir tamen longo tempore infeſtus erat vaſtando. Plurimi quoque beſtiam illam ut interficerent, contra eam ibant: verum nihil proficientes, extrema quæque patiebantur. Tandem Mariangelus, Mariangelorum familiæ princeps, natione Britannus ſive Anglus, miniſtrum ſuum & ſemetipſum armatura, quæ totum corpus tegeret, armans, obviam belluæ proceſſit. Miniſtrum igitur cum bellua voraret, & medium in ſiſtu portaret, nec eum in illa demittere, vel evomere poſſet, ſecuri belluæ caput amputavit. Draco in hunc modum periit: civitaſque liberata ab iſta beſtia, a qua ſubinde oppugnabatur, Mariangelum ducem elegit, & contra hoſtes ire juſſit, ut qui virum bonum & fortem ſe exhibuiſſet. Nec multo poſt, ut ſibi Mediolanenſem principatum conſtabiliret, & cives obedirent, ſatellites, quos corporis ſui cuſtodes eſſe voluit, delegit. Quo regnante, generatione demum quarta poſt principatus in Philippum devenit, cum quo Veneti bellum gerebant,

Forojulium.

Edit. Pariſ. pag. 103.

Carrarienſium familia.

*Scaligerorum

*Inſubriæ.

Mediolanum.

Mediolanenſium inſigne, anguis unde. Hic Otho vicecomes fuit ex comitibus Angleriæ, qui barbarô cognomen dam, viperam in armis geſſerem ſtraviſſe dicitur, unde Joannis autem poſtea Galeazii Vicecomitis F. Philippus Maria, Angleriæ comitatu donatus, ſuis Mariãgiotum nomen reliquit, circa annum 1400.

Α τυόμβοι ἐπὶ ϑ Ιανύων πόλιν, πολλαχῆ τε ἐναυμάχησαν, καὶ ἐπεκράτησαν, δυνάμιν τε περιποιούμενοι τὸ ἀπὸ τοῦδε, καὶ ϑ ϑαλάττης ἄρχοντες, τῆς κατ' ἐκείνων ϑ χώρας. ἔνθα δὴ ξυμφορᾷ περιέπεσεν ἡ πόλις αὕτη ἐν τῇ ἐπιτυχίᾳ, καὶ τὰς ναυμαχίας ταύτας. ὕστερον μέν τοι, τόν τε τῶν Παταβίων ἡγεμόνα τισάμβοι, τήν τε πόλιν ἐπολιόρκησαν, καὶ ὑπαγόμβοι ϑ ἤπειρον, ἀντείχοντο βεβαιότερον ἐς σφᾶς, ἐχυροῦντες ἐς ϑ ἀρχὴν τῆς ἠπείρου. καὶ πρότερον μέν τοι ἀρχήν τινα ἐς ϑ καὶ ϑ ἤπειρον κτησάμβοι, καὶ Τερβύζιον πόλιν δεδαιμονα ἐπικτησάμβοι, φρούραρχον ϑ χώρας αὐτῶν, ἐπαγομένων τῇ ϑ πόλεως ἔχθει τῇ σφετέρᾳ, φρὸς τοὺς σφῶν ἡγεμόνας, καὶ ὑστέρμβοι, ὡς τὸ Παταβίων ἐχειρώσαντο ϑ ἡγεμόνος Καρραρίων ϑ οἰκίας, φρὸς τύπου διαπεσόντες, ὁρμώμβοι ἀπὸ τούτου, πόλεις τε ἄλλας ἐκ ὀλίγας κατεστρέψαντο, τῇ καὶ ϑ Ἰταλίας χώρας ἐς ϑ Λιγυρίας, ἄλλας τε δὴ καὶ * Οὐηρώνην πόλιν δεδαίμονα, ἐξελάσαντες τοὺς ἡγεμόνας αὐτῆς Κλιμακίων ϑ οἰκίας ὑπερηλυμένους, καὶ Οὐϊκεντίαν, καὶ Βρήξιαν, ὀλβίας τε πόλεις, καὶ ἐπισήμους ϑ τῶν καὶ ϑ Ἰταλίας. Μετὰ δὲ ταῦτα φρὸς ϑ Λιγυρίας τύραννον διαπεσόντες ἐπολέμεων ἐπὶ συχνὰ ἔτη. Ἐστι δὲ ὁ ἡγεμὼν ὗτος οἰκίας ϑ Μαρμαγγέλων, ἄρχων δὲ Μεδιολάνου πόλεως. ἰῶ δὲ ἐπιτηδείμασί τε ὀλβιακῶτε, καὶ τῇ ἄλλῃ δεδαιμονίᾳ φερούσῃ τῇ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πόλεων, καὶ πολυάνθρωπος ὖσα, παλαιστὴν τε δοκεῖ γεγίδαι, καὶ αἰεί τε ἐξ ὅτου φιλίδη δεδαιμονῆσαι τοῖς τε ἐπιτηδεύμασι τοῖς πολεμικοῖς, καὶ ὅπλων κατασκευῇ. Μεσόγαιος δ' ὖσα ἡ πόλις αὕτη, δέρχει ὑπὸ ϑαλάσσης ϑ Ἰανύων σαδίους ἀμφὶ τοὺς ἑξακοσίους, ἄγχι δὲ φέρεται τῆς Γαλατίας, ἥτις καὶ Σαβοία χώρα κέκληται. ῥεῖ δὲ ποταμὸς διὰ τῆς πόλεως, καὶ ἐκδίδοι ὗτος ἐς Τισίνου ποταμὸν φρὸς * Παπίᾳ πόλει. Τεσῖνος δ' αὖ ἐπιῤῥεῖ ἐς ϑ Ηριδανὸν, φρὸς * Πλακεντίᾳ πόλει μεγάλῃ τῆς Λιγυρίας. ὗτος μὲν ϑ ἐκδίδοι, φρότερον μοι δεδήλωται. λέγονται δ' οἱ ϑ οἰκίας ταύτης, ἐς τὸν Μεδιολάνου καὶ τῆς ἄλλης Λιγυρίας ἀρχὸν καταστῆναι ξόκῳ τοιῷδε. Δράκων ὑπὸ ὄρους φοιτῶν ἐς τὸν πόλιν, ἀνθρώπους ϕϑορθείρων οὐκ ἐπαύσατο, τοὺς τε ἐπὶ τὰ ἔργα ἀπιόντας, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀγρούς. γυναῖκα μὲν, ϑ λέγεται, οὐδέ τι ποιεῖσθαι, καὶ τοὺς γε ἄνδρας ἐπὶ συχνὸν χρόνον διελυμαίνετο, καὶ πολλοὶ δὴ ἐν αὐτῷ ἐπιλθόντες, πολλά τε καὶ ἀπύκεσα φρὸς ϑ θηρὸς ἐπεπόνθεσαν. ἰῶνον ϑ ἐδέξ. ὗτος δὴ ὁ * Μαρμάγγελος, φρῶτος ϑ οἰκίας ταύτης, Βρεττανὸς ϑ τὸ γένος, ϑηράσσεται ἐξοπλίσας παναπλίᾳ, καὶ αὐτὸς ἐνεδύσατο παναπλίαν. μϑ' δὲ ὡς ἐπὶ ϑ ϑῆρα, ϑ μέν τοι ϑηράσσεται χαλεπῶς καὶ μόγις ἐσφόρει ἐς ϑ λαιμὸν αὐτ. ὡς δ' ἴδε χαλεπῶς, ὅτι ἔστος λαβεῖν οἷός τε ἐγένετο, ὅπῃ ἐς τὰ πίσω ἐξορμῆσαι, πελέκει ϑ κεφαλὴν ϑ δράκοντος καταίρων διέτεμε. καὶ ὁ μέν τοι δράκων ταύτῃ ἔπεσε, καὶ ἡ πόλις ἐλευθέρωτο, ϑ ϑηρὸς πολεμίστος αὐτῇ. καὶ ὕστερον δὴ στρατηγόν τε σφίσιν οἱ τὸ Μεδιόλανον ἐνοικοῦντες, ἐποίσαντο, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευσαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ὡς ἄνδρα ἀγαθὸν γενόμβον. μετ' ἐκ πολλοῦ δὲ χρόνον ἡγεμών τις καπῆλ, δορυφόρους ἔχων ἀμφ' αὐτ, ἐς τὸν ἐν τῇ πόλει πείθεσθαι ἀναγκάζων. ὕστερον δὴ ἄρξαντος τούτου τῆς χώρας ἐπὶ τέσσαρας γενεὰς, ἐς ϑ Φίλιππον ἡ ἀρχὴ περιῆλθε, φρὸς ὃν δὴ οἱ Οὐενετοὶ ἐπολέμεων διεπεχθέντες, τά τε ἄλλα καὶ στρατηγοὺς ἐλόμβοι σφίσιν ἐς τὸν πόλεμον, ἄνδρας τε ἀγαθοὺς, καὶ χώρας ἄρχον-

* Παπίαν πόλιν. al. Παβίαν. * al. Πλαζ.

* al. Μαρμάγγελος.

ἀρχόντας ἐκ ὀλίγης . πρῶτον μέντοι Καραμανιόλαν A creantes ad id duces viros bonos, & magnam regionem gubernantes. Primo quidem Carminiolam ducem fecerunt, quem oppoſuerunt principi Mediolanenſi. Ubi autem intellexerunt, eum regionem prodere, & colludere cum Mediolani duce, captum interfecerunt. Et vocantes Franciſcum cognomine Sphortiam, Ducem in locum occiſi ſubrogarunt. Magnis quoque honoribus eum affecerunt, cum etiam antea gloria multa præfulgeret, & non modicas Liguriæ urbes ſubjiceret. Imperium continentis ad magnam potentiam produxit. Ut autem Italia in partes abierit, quidam Venetos, quidam Ligures ſequuti in ſequentibus ut omnia contigerint, enarrabo. Redeo nunc ad Venetorum urbem, quæ utramque fortunam experta eſt. Veneti igitur elegerunt ad id bellum gerendum duces rei militaris peritia inſignes, ut ſupra docui, inter quos Carminiolam impenſius faventem rebus ducis Mediolani, captum necarunt, quia eum ſibi inſidias ſtruere cognitum habebant. Sphortiam accitum in locum interfecti ducem ſubſtituere. Manifeſtum arbitror eſſe omnibus, Venetos præclaris facinoribus ubique editis, mille annis uſos proſpero rerum ſucceſſu, plurimum gloriæ per univerſam Italiam apud omnes tenuiſſe. Quod autem civitatem ſuam ita regnaverint, ut inviolata & intacta a ſeditionibus fuerit ſemper, decens totius urbis adminiſtratio, quam brevibus nunc deſcribam, in cauſſa fuit. Olim democratia iſtam civitatem gubernabat, populuſque ſimul cum his qui in magiſtratu poſiti erant, qua ſibi conſultiſſimum videbatur, civitatem moderabantur. Poſtea cum ad opera populares ſinguli avocarentur, nec otium amplius, quando ita res monuiſſet, in unum conveniendi & conſultandi ſupereſſet, optimos quoſque iſti curæ præfecerunt, vel ſorti vel ſuffragio electionem committentes. In hunc modum reipublicæ forma ex democratia in ariſtocraxiam mutata eſt. Ex eo inde tempore civitas illa pulchre adminiſtrata, maximam ſibi potentiam peperit. Habent ſenatum, quem magnum vocant, in quo ſingulis octo diebus conſultant, Hic ſenatus oppidis ſuffragio intercedente principes ſtatuit. Etiam urbis magiſtratus idem ſenatus decernit. Lege autem ſancitur, in hunc ſenatum licere ei ingredi qui natus ſit annos viginti quatuor, & ſenator is ſive patritius ſit, nec aliqua cauſſa extet, quæ ab ſenatu eum excludat. Sunt autem viri bis mille, qui calculos ferunt, & univerſi imperii magiſtratus eligunt. Ducem ſive principem ſibi eum conſtituunt, qui apud eos ex omni numero optimus habetur. Hic duos ponit calculos, quos cuicumque voluerit parti addere poteſt. Princeps ille manet in primis a ſenatoribus honoratus. Is in regali aula habitans, victum habet: ſumptus, quos facit, ab his qui univerſæ civitati præſident, capit. Adſunt ei viri conſiliarii ſex, ſocii ejus exiſtentes, & in partem curarum principatus adhibentur, qui menſibus ſenis evolutis, dignitatem deponunt. Poſt ſenatum magnum alius ſenatus eſt, qui Evocatorum dicitur, qui viris conſtat trecentis. Hunc ſenatum creant in magno ſenatu, allegentes qui prudentia præſtare videntur. Senatus autem vocatorum de bello & pace legationibuſque conſultat. Et ei, quodcum-

Edit. Pariſ. pag. 103.

Carminiola Venetorum tribunus.

Veneti.

Venetorum reſpublica.

Dux Venetorum.

pag. 104.

Senatus.

Avogitori.

πρῶτα μέντοι Καραμανιόλαν κρατήσαντες ἄρχοντα εἵλοντο ἐπὶ τῶν Λιγυρίας ἄρχοντα. ἢν ὡς αὐτῷ σωϊέσαν καταφρονήσαντος τὴν χώραν ἢ συντιθεμένην τῷ Μεδιολάνων ἡγεμόνι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, ἐς Φραντζίσκον τὸν Φορτίαν ἐπίκλην μεταπεμπόμενοι, ἀγαγεῖσθαί τε αὐτὸν ἐκέλευον, ἐς τιμῶν μεγάλων, τά τε ἄλλα εὐδοκιμοῦντα, ἢ πόλεις τῆς Λιγυρίων χώρας ἐκ ὀλίγας παρασπάσαντα, τήν τε ἀρχὴν ἐς ἐπείρους ἐπὶ μέγα φρονήσαντα δυνάμεως. Ὡς μὲν δὴ φῶς τινες πολεμοῦντας ἀλλήλοις, ξύμπασα ἡ Ἰταλία διέφθη φῶς ἑκάτερος, καὶ ὡς ἐπολέμησαν, ἐς τὸ ἔμπροσθεν ἥκοντι τῷ λόγῳ, δηλωταί μοι ὡς ἐγένετο. Ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν Οὐενετῶν πόλιν, ὡς ταύτῃ τῇ πόλει ἐγένετο τύχη ἐπ' ἀμφότερα, τῇ πόλει ἐναλλὰξ συμβᾶσα. καὶ αὖτις ἐς τόνδε τὸν πόλεμον ἑλομένη ἑαυτῇ στρατηγὸς τὰ πολέμια ἀγαθοὺς ἐς δὲ δὴ καὶ ὡς ἑκάστην Καραμανιόλαν κηδεστὴν γενέμενον τὸν Λιγύρων τύραννον. Τοῦτον μέν τινες ὡς ἐπιβουλεύοντα σφίσι λαβόντες, ἀπέκτειναν. Φορτίαν δὲ μεταπεμψάμενοι, ἐπέστησαν σφίσι στρατηγὸν ἑλόμενοι. Ὡς μὲν οὖν ἔργα ἀποδεικνύμενος μεγάλα τε καὶ ἄξια λόγου, ἐπὶ χίλια ἔτη εὐδαίμονας ἄγουσαν, ἅπασι πολλαχῇ καὶ ἡ Ἰταλία ἐοικότως ἐδοκίμησαν, καταδήλως ἐστὶ, καὶ ἐμπεδῶσαι αὐτῇ τὰ καθ' ἑαυτὴν ἀρχὴν, ὡς ἑλάχιστα ἐσφάλητο ὑπὸ τῶν πολιτῶν, τῇ δίκῃ ἂν καταδήλως γένοιτο ἡ τῆς πόλεως διοίκησις, ὡς ἐν βραχεῖ δηλώσομεν. Ἦν γὰρ αὖτη ἡ πόλις τὸ παλαιὸν Δημοκρατία, καὶ ὑπὸ δήμοις τε ἅμα ἐν τῇ ἀρχαῖς αὐτῶν, ἃς ἔρρετο τὴν πόλιν, ἠνέσχετο καλῶς ἔχειν σφίσι, διέκεινο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐπὶ τὰ ἔργα σφῶν οἱ δημόται ἐτρέποντο, καὶ ἀκέτι σχολὴν ἦγον, ὥς τε ἐπὶ τὴν διοίκησιν λόγον ποιεῖσθαι, ὡς ἑκάστοτε ἀναγκάζοι βουλεύεσθαι ὁ χρόνος, ἐπιλεξάμενοι τοὺς ἀρίστους, οἵτινες τύχοιεν, αὐτοὶ δὲ ἐς ἦφον ἐλόμενοι, ὅπου περὶ τῶν ἐς Ἀριστοκρατίαν τὸ παράπαν ἐτράποντο, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε οἵσπερ ἐς τὰ ἀσφαλῶς διοικημένα, ἐπὶ μέγα δυνάμεως ἐχώρησε. Διοικεῖται δὲ καὶ τάδε. Ἔστιν ἡ μεγάλη Βουλὴ καλουμένη αὐτοῖς, ἐν ᾗ ἐπὶ ἡμέρας ὀκτὼ σχολὴν ἄγουσιν. ἐν ταύτῃ δὴ τῇ Βουλῇ, πάς τε ἀρχὰς τῇ πόλιων αἱροῦνται, ἦφος τιθέμενοι, καὶ τὰς ἐν τῇ πόλει αὐτῇ ἀρχὰς, ὅπερ ἂν καθίστανται. Νομίζεται δὲ ἔξεῖναι ὡς ἐν ἔτη πέντε καὶ εἴκοσι γεγονὼς ἄν, εἰσιέναι ἐς ταύτην τὴν Βουλὴν, ἢν αὖτις ἐς ἀρχὴν στωιχωρήσῃ γε εἰσιέναι, καὶ συγκλητικὸς γε εἶναι δ' ἂν ὗτος, ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους, οἵ τάς τε ἦφους τιθέμενοι, καὶ τὰς ἀρχὰς ξυμπάσας ἤδη ἐς ἀρχὴν αἱρούμενοι. Ἡγεμὼν δὲ ταύτης ἐστὶν ὃν ἂν ἕλωνται, τὸν παρ' αὐτοῖς κράτιστον δοκοῦντα γενέσθαι. Φέρει δὲ ὗτος δύο ἦφους, τιθέμενος ἢν ἂν βούλοιτο προσίεσθαι. Μένει δ' ὗτος ἡγεμὼν, τιμώμενός τε τὰ πρῶτα ὑπὸ τῆς συγκλητικῶν, καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις ἐπιμένων, ἔχων τήν τε δαπάνην ὑπὸ τῆς τῆς πόλεως προσκεισθαι. Πάρεισι δ' αὐτῷ βουληφόροι ἄνδρες, ἓξ τὸν ἀριθμὸν, ἕτεροί τε αὐτῷ ὄντες, καὶ τὴν τιμὴν τῆς ἡγεμονίας συγκατεργαζόμενοι, ἐπὶ μίσους ἓξ ἀπαλλαττόμενοι τῆς σφῶν αὐτοῖς ἀρχῆς. Μετὰ δὲ τὴν μεγάλην Βουλὴν, ἡ * Ἰσατὰ, ἔστιν ἡ βουλὴ γερουσία * Κλητῶν καλουμένη, ἀμφὶ τοὺς τετρακοσίους. αἱροῦνται δὲ καὶ τούτους ἤδη καὶ τοὺς λοιπὰς ἀρχὰς ἐν τῇ μεγάλῃ Βουλῇ, ἐπιλεξάμενοι τοὺς τὰ ἀμείνω φρονοῦντας. καὶ ταύτῃ δὴ τῇ τῆ

que viſum fuerit illi ſenatui, civitas tota paret: & in ſententiam, quam dederit, manibus pedibuſque univerſa civitas vadit. Criminibus capitalibus viros præfecere decem, qui accuſent, & puniant. His licet manus principi injicere, & ad necem trahere: nec eſt qui auſit ejus cauſam inquirere. ſic enim ordinatum eſt, & creantur ut delinquentes feriant. Sive in civitatem, ſive in privatum quis quid commiſerit, decem viri ſi cognoverint, de eo ſupplicium ſumunt. Sunt & alii judices, qui in reliquis jus dicunt, quidam urbani, quidam peregrini. His præpoſuerunt magiſtratum quadraginta virorum, ad quos ſententias ſuper puniendis ſontibus tranſmittant, ut diſpiciant, num & ipſis ſententiæ optime habere videantur. Si ſententiæ diſplicuerint, & ipſi inter ſe diſſenſerint, negotium totum ad Evocatorum ſenatum refertur. Hic ſententiæ multa diligentia excutiuntur, & tandem ad fidem ducuntur. Sunt & alii magiſtratus plurimi in cuſtodiam urbis comparati. ſunt quibus negotium civitatis commiſſum eſt in eos, qui defectionem aliquam ſive tumultum noctu concitant. Sunt & rerum venalium, atquæ adeo totius fori præſides. Alii præſident vectigalibus rerum, alii ſunt tributorum & civitatis redituum exactores. Quidam præpoſiti ſunt vectigalibus & reditibus, ad quos univerſæ civitatis opes adhibitis obſervatoribus deferuntur. Magiſtratus hic conſtat viris ætate & honoribus graviſſimis, qui per univerſam vitam iſtum magiſtratum retinent, quia difficile videtur accepta & expenſa civitatis, quid expendatur & quid ſuperſit, quotannis computare, & ſingula in rationes referre. Ex his ſibi ducem capiunt, quando is qui rerum potitur, mortuus fuerit. Qui ad primum dignitatis locum erecti fuerint, ad iſtum tandem honorem promoventur. Theſauros atque totius urbis opes & reditus inſpiciunt, & tutantur. Eorum officium eſt, ubi magiſtratum hunc inierint, conſultationibus cum principe vacare, & cum eodem legationes principium regumque relationes audire. Poteſtas totius civitatis penes hos eſt: & revera principatum gubernant. Civitas iſta duobus omnes Italiæ urbes antecedit: videlicet domorum magnificentia, & ædificiorum quæ in mari ædificata ſunt apparatu. Excellit & opulentia, quæ penes cives eſt. nam cum ſit mercaturæ & negotiationibus idonea, fit ut incolæ plurimas hinc colligant opes. Exornata eſt eadem urbs pulchra navium ſtatione quæ intra urbem ſita eſt, pulcherrima & amœniſſima viſu, inſtructa triremibus, navibuſque aliis plurimis. Copioſus ibi eſt apparatus in promptu armamentorum, & aliorum quæ naves poſtulant. Spatium occupat quinque ſtadiorum. Viri complures quotidie huc commeant, operantes ſedulo, ut quæ ad naves pertinent, non deſint. Quotannis viros duos eligunt primario, qui ſtationi illi præficiuntur, ut ea quæ ad ad ipſam ſpectant, ſedulo procurent. Equorum nullus in iſta urbe uſus. Pedeſtri itinere utuntur in congreſſibus mutuis. Navigiorum uſus apud eos frequens eſt, cum mare tranſeat per domos. Præterea urbs tota tegulis integitur, nec ullis mœnibus cingitur. Magiſtratus, quos urbibus in Italiæ continente & in maritima ipſorum regione ſitis decernunt,

Capo di Dieci.

Quarantia.

Arſenale.

Syndicatio.

Procuratores S. Marci.

Edit. Pariſ. pag. 105.

A Κλωπῶν ἐπικρεμαζομένῃ βουλῇ, περί τε πολέμων, καὶ ἀ-
ρίστων βουλεύονται καὶ πρεσβειῶν, ἤ, τι ἂν ἢ δεδογμένον
τοῖς πείθεσθαι αὐτίκα τῇ πόλει, καὶ εἰς ὅ, τι ἂν δό-
ξῃ ταύτῃ τῇ βουλῇ, ξύμπασαι τῇ πόλει εἶναι. Ἐπὶ
δὲ τοῖς τῶν ὅλων ἐγκλήμασιν, ἱσταῖσιν ἄρχοντας δίκα,
οἵ τινες τὰ τῶν ἐγκλήματα, καὶ τὰς ποινὰς ἐπιφέρουσιν ἑνὶ
ἑκάστῳ. Ἐξεστι δὲ τοῖς τῶν ἠγεμόνα λαβόντας θάνα-
τον ἀπάγεσθαι, ὑπὸ μηδεμιᾶς τῶν ἀρχῶν ἀπαιτεμένης τὴν
αἰτίαν τῆς δίκης. Διαιτηταὶ δὲ εἰσι. καὶ καθίσαντες
ἅπαν ξυμπάσης τῆς πόλεως ἐς τὰς δικάσεις τῶν ὁτιοῦν
περί τινα ἐξαμαρτόντων, ἢ περὶ τὴν πόλιν, ἢ ἐς
ἀλλήλους. ἄγονται δὲ θανάτῳ ὅ τινα ἂν ὑπόδικον
εὕρωσι. Καθίστανται δὲ καὶ ἐς τὰς ἄλλας δίκας δικα-
B ταί, τῶν τε ἐπιχωρίων ἄλλοι, καὶ ἐς τοὺς ξένους ἄλλοι.
ἐπὶ τοῖς ἱστᾶσιν ἄρχοντας πεντηκόσιοι, ἐς οὓς ἐπει-
δὰν αἱ δίκαι ἀνενεχθῶσιν, ἀδύνατοι τὰς ψήφους,
ἐς τὸ σφίσιν ἐπὶ τὸ ὡς κράτιστα ἔχειν δοκοῦσι. ἐν δὲ
μὴ συμφέρωνται ἐς ἢ δίκην, ἐπὶ ἃ τῇ Κλωπῶν βου-
λῇ ἀναφέρεται, κἀκεῖ πολυπραγμονεῖται, καὶ τὴν
ἀπόβασιν ἔχει. Εἰσὶ μὲν δὴ καὶ ἄλλαι ἀρχαὶ κα-
τὰ πόλιν, φυλακῆς τε πέρι καθεστήκασαι, καὶ
ἐς τὰς νυκτὸς ἀσταθείας τινὰ ἐς τὴν πόλιν φράσοντες.
καὶ ἀγορανόμοι ἕτεροι καθίστανται, τὰς φόρας τῶν ἐπί
τισι πραγμάτων, καὶ ἐς τὰς προσόδους τῆς πόλεως ἀ-
παιτήσεις, οἱ δὲ τὰς προσόδους φράττοντες καθιστά-
μενοι, ἐφ' ᾧς δὴ τὰ τῆς ξυμπάσης πόλεως χρήματα,
C καὶ οἱ * φόροι ἀναφέρονται. Ἀρχοντες δὲ οἱ γηραιότε-
ροί τε, καὶ ἀξιώματι προέχειν δοκοῦντες, καθίστα-
ται βίᾳ· ὡς ἐργώδες ὂν κατ' ἐνιαυτὸν λογίζεσθαι τὰς
προσόδους τε καὶ ἐξόδους τῆς πόλεως, ὅτε ἂν δοκοίνοι-
τό τε καὶ περιγένοιτο αὐτῶν τῷ χρημάτων. Ἀπὸ μὲν
δὴ τῶν αἱρεῦνται σφίσιν ἡγεμόνα, ἐπειδὰν σφί-
σι πλάσῃ, ἐς τὰ φρῶτα τιμῆς ἀνήκουσιν ἐς ταύ-
την τὴν πολιτείαν. τούς τε δὴ θησαυροὺς καὶ τὰς
προσόδους ἐφορῶσιν ὅπως, καὶ ἐπιτροπεύουσι. χρημα-
τίζουσι δὲ σφίσιν ἐς ἃ ἀρχὴν αὐτῶν, σὺν τῷ ἡγε-
μόνι παραγινόμενοι ἐς τε ἀκρόασιν πρεσβέων, καὶ τῶν
μεγάλων, εἴτε βασιλέων, εἴτε καὶ ἡγεμόνων ἀναφορᾶς. καὶ οἱ ἄνδρες ὅπως, ἡ τῆς πόλεως ὅλη ἐξουσία·
D ὀνομάζεται δὲ καὶ ἡγεμονία. Πρόσχες δὲ αὖτε ἡ πόλις
δυοῖν τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πόλεων, οἰκιῶν τε ὑπερβολῇ,
καὶ κατασκευῇ ἐπὶ τῷ τῆ Θαλάσσης οἰκοδομημάτων, ὡς
τὸ ἐπίπαν τῆς πόλεως, καὶ πλούτῳ τῷ ἐν τῇ πόλει ἐπι-
κουρούντων, ἅτε τῆς πόλεως ἐπὶ ἐμπορείαν ἐπιτηδείως
ἐχούσης ὡς μάλιστα, καὶ χρήματα εὐπετῶς προσιεμέ-
της. Κεκόσμηται δὲ ἡ πόλις αὖτε πάντα ἄλλα, Ε Ἐ-
πινείῳ ὄντος τῆ πόλεως φοδομημένῳ, καλλίστῳ τε ἰδεῖν,
καὶ ὑπερηφανεστάτῳ, ταῖς τειχήρεσιν ἐξηρτημένῳ ὡς πλεί-
σαις, καὶ πλοίοις ἄλλοις παμπόλλοις, καὶ τῇ σκιᾷ
πάντ' ἀρθόνως τε ἔχουσι αὐτῇ, ὁπότε * ὅπλων καὶ ἄλ- * In ora, ἐ-
λων ὅσα ἐς χρείαν φέρει ταῖς ναυσί. Διήκει δὲ ἐπὶ τοῦτο τῶν αὖτις
πόντε σταδίους, Ε ἀνδρες ὡς πλεῖστοι ἐργαζόμενοι αὐ- ἐκμαζομένων
τῶ καθ' ἑκάστην ἐς τὰς ναῦς. ἄρχοντας δὲ αἱροῦνται ἐφ. ἐρετῶν.
ἑαυτῶν δύο, ἐς τὸ Ἐπίνειον τοῦτο, Ε ἐς ξύμπασαν τὴν
κατασκευήν. ἔπεισι δ', ὁπόταν τι χρῄζῃ ἡ πόλις αὖτη,
ἀλλά τε πέμπειν ἐπ' ἄλλους φοίτων, καὶ πλοιαρίοις. τῇ
μὲν, ἡ Θαλάσσης ἀπὸ τοίχων διηκούσης, τῇ δὲ, καὶ αὐτῶν
στεναπῶν κατεφρωμένων πλίνθοις ἅπασα ἡ πόλις.
τείχει δὲ ὑδὲν περιβέβληται ἡ πόλις. Τὰς μέντοι ἀρχὰς
τῶν ἀφ' ἑσπέρου πόλεων, ἔστι δ' ἤπειρον ἡ Ἰταλίας, καὶ ἐς

ἢ παράλιον χώραν αὐτῶν, ἐξ τέλους δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱροῦνται. ἐπειδὰν ἢ ἐπανέωσιν εἰς τὴν πόλιν, ἴσῶν τι μὴ ὀρθῶς πεπραγμένων ἢ αὐτῇ, τὰς πρώτους δίδωσι καὶ δίκλω, ἐφ' οἷς μὴ καλῶς πεπολιτεύμενα τυγχάνει αὐτῇ. Καὶ αἱροῦνται μὲν ὅπου στρατηγὸν σφίσιν, ὡς ἐπιχωρίοις τὰ στρατεύματα τὰ ἤπειρα, δεδιότες μὴ προσαγόμενος τοὺς στρατιώτας περὶ τὰ ἀρχεῖα νεωτερίσωσι, καὶ κινδυνεύσῃ αὐτοῖς διαφθαρῆναι τὰ πράγματα. Εἰς μέντοι τὰ ἀρχεῖα τὰ θαλάσσης, ὡς ἔχοντες ὅπως ἐπάγωνται ἀλλοτρίους, καθιστᾶσι πρὸς τῷ ἐπιχωρίων αὐτοκράτορας, ἐπειδὰν πολεμεῖν ἐξέρχωνται. καὶ ἰδίᾳ κατ' ἐνιαυτὸν πλοῖα δέκα τριήρεις, ἃς ἐπιπέμπουσιν ἅπαξ ἑκάστου, ἐς τε τὴν Ἰόνιον, καὶ ἐς τὸ Αἰγαῖον. τῷ μὲν αὐτῶν αἱ ἐπὶ ἐμπορίαν ἀφικνοῦνται ἐπὶ Αἴγυπτον καὶ Λιβύην, καὶ Ὠκεανὸν, καὶ Εὔξεινον πόντον. καθαιροῦντες τὸ λῃστικὸν, ὅσοι ἂν περιτύχωσιν αἱ δέκα αὗται τριήρεις, διατρίβουσιν ὅλον ἐνιαυτὸν, ἐς ὅπερ αἱ δέκα ἀφικνοῦνται, ἀπαλλάττουσι πάντας τῆς φυλακῆς. ἐπιπέμπουσι δὲ καὶ τριήρεις ἐπὶ ἐμπορίαν ἡ πόλις, ἐξωνουμένων τῶν πολιτῶν ταύτας, ἐς τε Ἀλεξάνδρειαν, καὶ Συρίαν, καὶ Τάναϊν, καὶ ἐς τὰς Βρεττανικὰς νήσους, καὶ ἐς τὴν Λιβύην. εἰσὶ δὲ αἱ τριήρεις αὗται δύο καὶ εἴκοσι μείζους τῶν ἄλλων τριήρων, ἃς ἐπὶ ἐμπορίαν κατασκευάζονται. Νομίζεται δὲ αὐτοῖς ἐφ' ἑκάστῃ πως καὶ παῖδας συγκλητικῶν ἀνδρῶν, ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν ἀφικνεῖσθαι, μεμισθωμένους καὶ πάσας σιτῷ τῇ νηῒ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν. Ἐξωνοῦνται μὲν ἐκ τῶν τοιούτων τῶν Οὐενετῶν, ἀφὸς τὸν Αἰγυπτίας τύραννον ἐκπολεμοῦσι, χρήματα τῇ τε ἄλλῃ, καὶ δὴ τῷ πολιτῶν ἑκάστῳ τὸν ὑπὲρ ὁ δεκατισμός. φρὸς ὃς δὴ πάντες ἡ πόλις ἐτήσιον φρόσοδον, οἷα τῶν χρέων ἀποδόσιν, καὶ ἄττα δ' ἂν ἐπαγγείλῃ λαμβάνειν τοὺς πολίτας, τρία δὴ ἕκαστον ἐπαγγέλλει ἀποδιδόναι ἑκάστῳ ἑκάστου, ὡς ἔστιν ὅτι ἐπὶ τοὺς παῖδας τι καὶ ἐγγόνους ὡς ἀφικνεῖται ἡ τοιαύτη φρόσοδος. Ἐξωνοῦνται μὲν ἔνιοι ταύτας * ὀλίγου τινὲς, παρὰ τῶν ἐνδεῶς τῷ βίῳ σφίσιν ἐχόντων, καὶ δαιμονοῦσι. Δοκεῖ δὲ ἡ πόλις αὕτη ὑπὸ Οὐενετῶν ὑπὸ παλαιὸν εὐνομεῖσθαι, μηδένα φθόνῳ ἐπὶ νεωτερισμὸν ἀφικνεῖσθαι, πλοῦτῳ δὲ βαιμοῦνδον νεανίαν, ὀλβιώτατον δοκοῦντα γενέσθαι, ἀναπτώμενον τὸ πλῆθος ἐπὶ τὸ ἁρπᾶσαι. ἀπό οἰκίας δέ τινος βληθέντα ὑπὸ γυναικὸς ἀνῃρέθη, ἐν τῇ ὁδῷ προϊόντα ἐπὶ τὰ βασίλεια, ἐπισπομένου αὐτῷ τοῦ πλήθους, καὶ διαπύστου ὄντος, καὶ τῆς πόλεως ὑποδεικνυούσης, καὶ ταύτῃ βληθέντα λίθῳ ὑποθανεῖν. ὕστερον μέν τινι, οὐδένες ἄλλοι, τι ἐπὶ ἄξιον λόγου ἐς νεωτερισμὸν περὶ τὴν πόλιν ταύτην ἐξανήχθησαν, δεινῶς τοῦτο φυλαττομένης τῆς πόλεως, μὴ συμβῆναι αὐτῇ. Ὡς μέν οὖν τῇ πόλει ταύτῃ πόλεμον ἐπαγγείλας Μιχαήλης ὁ Παιαζήτου παῖς, καὶ τριήρεις ἐπλήρωσαν ἐπὶ τὰς προφυλακὰς ἄλλας αἰεὶ, καὶ δύο γενομένας, ἔπλεον αὗται εὐθὺ Ἑλλησπόντου, ἡγουμένου Πέτρου τοῦ Λαυρεδάνων οἰκίας, ἐς ὕστερον, καὶ τὴν ἐπὶ τοὺς Ἰανύας στρατηγίαν, καὶ στρατηγικῶς εὐδοκιμήσαν. ὡς δὲ ὅμου σὺν ταῖς ναυσὶν ἀφικόμενος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπὶ τῆς Καλλιουπόλεως ἀντεώχθη· μετεώρους τὰς ναῦς, ἐν τῷ πελάγει, ἐκὼν μὲν οὐκ ἐπάρχων πολέμου, ἐδόκει τι ἢ * εἰρήνην τε εἶναι, καὶ τὰς σπονδὰς μὴ λελύσθαι· καὶ ἀμυνόμενον μέν τινι ἐπηγγέλλετο αὐτῷ, ὑπάρξαι δ' οὐκ ἐθέλειν. ἐδόκει τε ἢ καὶ μὴ πολεμεῖν, ἢ

* Duo manuſ. habent, οὐκ ὀλίγου τινός. R. ut in text.

* εἰρήνην. R. ut in c.

plerumque ex iis qui in magiſtratu ſunt conſtituunt. Ubi hi reverſi fuerint, pœnas dant eorum quæ iniquè in magiſtratu collocati egerunt. Ducem, quem exercitibus continentis proponunt, non indigenam aut civem creant, veriti ut conciliatis militum animis, innovationem aliquam moliretur contra principatum, rerumque ſumma in periculum veniret. Navalibus copiis cum non poſſint dare Imperatorem peregrinum, unum de ſuo corpore deligunt, qui navalia prælia capeſſat, cum ad belligerandum prodeunt. Separatim quotannis decem triremes mittunt in Jonium & Ægeum mare, propter naves quæ in Ægyptum & in Libyam mercium gratia proficiſcuntur per Oceanum & Euxinum mare. Mare hoc repurgantes piratis, quos arcentes ubicumque in eos incideriut, ſoris morantur per integrum annum, expectantes donec decem aliæ ſubmittantur. Quæ ſi venerint, liberatæ priores mari cuſtodia, domum remeant. Civitas iſta mittit triremes, quas cives emunt, petitum merces, in Alexandriam, Syriam, Taniam, Britannicas inſulas, & in Africam. Hæ ſunt numero viginti duæ, quæ magnitudine differunt a reliquis, ut quæ ad merces capiendas extructæ ſint. Solent autem, ita enim conſuetudo tenet, cum ſingulis navibus patriciorum filii ad merces comparandas proficiſci mercede conducti. Magnam pecuniæ vim Veneti confecerunt, cum bellum gererent adverſus Mediolani ducem, bonorum, quæ cives poſſidebant introducta decimatione. propter hanc civibus annuum, quaſi debiti perſolutionem, ordinarunt reditum: promittentes quæcumque contuliſſent cives in uſum belli, eorum tertiam partem ſingulis annis cives ſingulos recepturos. Hic reditus ad liberos & nepotes redit. Quidam hos reditus parvo pretio redimunt, ab illis qui pauperem apud ipſos vitam agunt. Civitas iſta plane felix eſt. Hæc cum jam a primordio bonis legibus eſſet fundata, evenit ut nullus repertus ſit, qui ſeditionem aliquam, novarum rerum cupidus, in ea excitare conatus ſit, præter Baimundum adoleſcentem opulentiſſimum, qui pretio alliciens multitudinem, reipublicæ ſtatum innovare parabat. In quem prodeuntem ad regiam, ſtipatum turba hominum maxima, qui eum dominum ſuum & urbis declarabant, mulier de tecto quodam lapidem jaciens, eum trucidavit, atque eo loci ſeditioſus vitam finiit. Deinceps nullus alius, qui idem moliretur, inventus eſt: cum civitas ſumma ope, ne id mali contingat, præcavere ſoleat. Mechmetes igitur Pajazitis filius, cum bellum Venetis indiceret, triremes, quæ ſemper binæ in propugnaculis erant, impleverunt, & recta navigarunt in Helleſpontum, duce * Petro familiæ Lauredanorum, qui in expeditione contra Januenſes admirabilem claritatem rebus fortiter geſtis ſibi paraverat. Hic ubi cum navibus in Helleſpontum adveniſſet, e regione Callipolis vela expandens, prælium haud volenti animo inire in animum induxerat. Pax enim adhuc vigorem ſuum obtinere, nec dum fœdera violata eſſe videbantur. Erat præterea a ſenatu illi imperatum, ut defenderet potius, nec prior prælium exordiretur. Viſum enim eſt Venetis non hoſtilia facere, ne urbes ipſorum in Mech-

Edit. Pariſ. pag. 106.

Coloniæ.

Boemundum.

Baimundi Tenpuli conjuratio, circa annum 1297.

* al. Aloiſio. Petrus Lauredanus.

metis regione quas habebant, aliquid mali a Turcis paterentur. Hæ autem fitæ erant in regione quæ Jonium ſpectat, & in Ægeo mari. Senatus igitur Venetorum mandatum hujuſmodi ſuo Duci dederat, ut non prior arma inferret: nec laceſſens, verum laceſſitus prælium occiperet. Ut venit in Helleſpontum, nec multum ab Aſia naves ſtarent, Calliopolis dux non amplius ferendos eſſe dicebat qui ex aperto contumelias & injurias certarent. Quod filius ducis e familia Phoſcarorum ab Decemviris captus in graviſſimam neceſſitatem veniſſet, quaſi ſeditionis auctor, & novarum rerum appetens: verum quæſtione habita nullum invenire crimen potuiſſe. Adoleſcentem quidem evaſiſſe illatum crimen. Ex qua re non mediocris lætitia oborta eſt. ipſeque domum redit. Deinde iterum captus eſt, cum interfeciſſet virum, qui crimen proditionis ei impegerat. Unde in Creta morari coactus eſt. Tandem cum denuo proditionis reus fieret, Decemviri civitatis eum accerſientes, cum omnia tentarent, nec ullo modo crimen pateret, remiſſus eſt in Cretam: nec multo poſt ibidem vita deceſſit. Dux igitur Calliopolis veniens in regis regionem, & in navale ejus, naves militibus implevit, & ducens triremes viginti quinque, aliaſque naves circiter octoginta, regia claſſe Venetis, quos contra procedebat, terrorem injicere nitebatur. Hi quidem ſublatis navium armamentis, progreſſi ſunt Peloponneſum, nihil metuentes hoſtem. Navis Peloponneſiaca relinquebatur a tergo, quia poſtremo adducenda erat: quæ, cum regia triremis appropinquaſſet, accerſiebatur. Dux autem Venetorum ſublato ſigno eam ſequi, nec priorem in hoſtem incurſionem facere jubebat. Peloponneſiacæ triremis dux, cum putaret ſe juſſum irruere in hoſtem, & propter eandem rem ſignum eſſe datum, impetum in regis navem fecit, eamque demergit. Reliquæ barbarorum naves cum adverterent, a parte adverſa occœptum prælium, & ipſæ ad prælium ſe convertebant: feſtinantque impetum in Peloponneſiacam navem dantes reſiſtere fortiter. Veneti viderunt, quod parabatur, videlicet claſſem hoſtilem incurſare in Peloponneſiacam triremem, ipſi quoque ad navale certamen accingebantur. Interim dum ferveret prælium, navigabant per omnes hoſtium naves, quaſdam remis ad litus agentes. Veneti in hunc modum victoria potiti ſunt, capientes naves barbaricas tredecim, pleraſque tamen vacuas. Nam Turci, ubi ſenſerant naves, in quibus erant, jam capiendas, in mare ſe abjiciebant, & in terram enatabant. Eodem tempore cum armis urgerent Veneti Mechmetem, Lampſacum obſidendo in ditionem acceperunt: ibique præſidio relicto, domum reverſi ſunt. Veneti ducem illum qui prælia ſecunda, contra barbaros fecerat, reverſum capitis accuſabant. Crimini dabatur, quod prior præter jus & æquum, & præter magiſtratus imperium, prælium iniiſſet, fœderaque fregiſſet. Cum in hunc modum capitis anquireretur, crimine abſolutus eſt, ut qui prælium haud prior incœpiſſet. Nec tempore multo interpoſito legationes ultro citroque miſſæ, inter utroſque pacem icto fœdere ſanxerunt. Mechmetes quidem,

Edit. Pariſ. pag. 107.

Bellum navale inter Venetos & Turcos,

pag. 108.

Α πόλεως σφίσι, ἐν τῇ τῦ Μιχμίτου χώρᾳ ὑπὸ Τύρκων μὴ κακῶς πάσχειν, ἢν τι τῇ πρὸς ἥλιον, καὶ ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει. Τότε μὲν δὴ ὧν ἐπὶ τοῖς ἐπιτάκτοις ὑπὸ τῆ Συγκλήτῳ, ἀμυνομένους μὲν διαναυμαχῆσαι, ἐκόντας δὲ εἶναι μὴ ὑπάρξαι πολέμου. Ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπὶ τῆς Ἀσίας ἐδρόσσετο αἱ τριήρεις, ὁ τῆς Καλλιουπόλεως ὕπαρχος, ἀεί τι ἀνάγκην ἐπαιτῶν, τὰς Οὐενετὰς ἔπη περιφανῶς ὑβρίζειν, ὅτι μὴ ἐς παῖδα τὸν ἡγεμόνος τῶν Φωσκαρίων οἰκίας, φασί, πεπτεῖζονται, ἁλῶναι ὑπὸ τῆ τῆς πόλεως ἀρχῆς, καὶ ἐς ἀνάγκας ἀφικόμενον μεγάλας, μυδοτοκῶν τυραννεῖν ἐς ἑαυτόν. καὶ τὸν μὲν πανίαν ἐκπεπτωκέναι, ἀφ' ἑνὸς τε ἑαυτῷ ἐπεγχθέσαν αἰτίαν· ὅθεν καὶ ὑφροσυνίῳ ὑπερισχμίοις καταληθῆναι. καὶ αὖθις ἁλῶναι, διαφθείραντα ἄνδρα ἑκόντα, ὡς ἀπῆγεν αὐτὸν προδοσίας, ἐς ἀνάγκας ἰόντα τὸ πρὶν ἐκπεπτωκότα διατρίβειν ἐν Κρήτῃ. ἐπιτρεμίνης δὲ αὐτὸν αὖθις αἰτίας, ἐπὶ τοῦτο μεταπεμψαμένης τὰς δίκας τῆς πόλεως, πολυπραγμενῶν, καὶ μὴ εὑρόντας, δοκιμῶσι τε αὖθις ἐς Κρήτην, ἔνθα μιν ὁ πολὺ αὐτὸν, τελευτῆσαι. * ἐς δὲ βασιλέως χώραν, * καὶ ἐς αὐτὸ τὸ ἐπίνειον αὐτῦ. καὶ ὡς ἐπλήρου δὲ τὰς ναῦς, ἀνταναγετο καὶ αὐτος, ἔχων τριήρεις πέντε καὶ εἴκοσι, πᾶσας ἄλλας ἀμφὶ τὰς εἰκοσόρους, ὡς διδιττεύοντας τὰς Οὐενετὰς, τῷ βασιλέως ταυτικῷ. ἐπεὶ μὲν οὖν ἐπέπλεον ἐπὶ Προποντίδος, μετεώρως ἔχοντες τὰς ναῦς αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ Πελοποννησίαν ὑπολέλειπτο, ὡς ὕστερον ἀναγομένη. ἐνταῦθα ὡς ἀγχῦ ἐγένετο τριήρης μία τῷ Βασιλέως, μετεπέμπετο ὁ ἡγεμὼν τῷ Οὐενετῶν, σημεῖον ἐπάρας, κελεύων ἕπεσθαι, καὶ μὴ ἐμβάλλειν. οἰόμενος δ' ὁ τῆς τριήρης ἄρχων τῆς Πελοποννησίας, ὡς κελεύοι ἐμβάλλειν, τὸ σημῆνον οἰόμενος οἱ γενέσθαι ὑπὸ τῦ στρατηγῦ, ἐμβάλλει τε τῇ τῦ βασιλέως νηΐ, καὶ καταδύει. αἱ δὲ λοιπαὶ τῇ βαρβαρικῶν νεῶν ἐδύσαν, ὡς ὑπῆρχε πολέμου, καὶ ἐς μάχην καθίσαντο, ἐπιόντας ἀμυνεῖν βουλόμεναι ἐπὶ τὴν Πελοποννησίαν ναῦν. ἐνταῦθα δὲ αἱ λοιπαὶ τῷ Οὐενετῶν τριήρεις κατιδῦσαι τὸ γιγνόμενον, ὡς ἐπὶ τὴν στρατηγίδα αἱ βαρβαρικαὶ νῆες ἐπίοιντο, * ἀντανάγονται καὶ αὐταὶ ἐπὶ ναυμαχίαν, καὶ ὡς ἐναυμάχουν, διέπλωσαν τὸ πέλαγος ἐπιόντα, καὶ καταδύσαντες ναῦς τε τρεῖς, καὶ ζωγρήσαντες τὰς λοιπὰς, ἐς τὴν γῆν ἐτρέψαντο, καὶ ἐκράτησαν Οὐενετοὶ, ναῦς λαβόντες τῷ βαρβάρων τεσσαρεσκαίδεκα, πλείας δὲ τὰς πλείους. οἱ δὲ Τῦρκοι, ὡς ἁλίσκοντο αἱ ναῦς, ἐς τὴν θάλατταν ἐπίπτον, καὶ ἐξένευον ἐπὶ τὴν γῆν. ἐνταῦθα ὡς ἤδη πόλεμος ἦν Οὐενετοῖς ἀπολομένοις πρὸς Βασιλέα Μιχμίτην, τήν τε Λάμψακον πολιορκίᾳ παρεσκάσαντο, καὶ φυλακὴν ἐγκαταλιπόντες, καὶ αὐτοὶ ἔχοντο ἐπ' οἴκου ἰόντες. ἐνταῦθα μὲν τοι οἵτε Οὐενετοὶ, τοῦτον τὸν στρατηγὸν, ὃς παρεσκεύαστο ἐς τὴν βαρβάρων φίλαν, ἤγοντο θανάτῳ, ὡς πρότερον ὑπάρξαντα ἀδικίας, καὶ λελυκότα τὰς σπονδὰς παρὰ τὰ ἐπισταλέντα αὐτῷ. καὶ ἐν δίκῃ γενόμενος παρὰ δικασταῖς, ἀπελύθη, μὴ αὐτὸς πρότερος ὑπάρξαι τοῦ πρὸς βάρβαρον πολέμου. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον διεπρεσβεύσαντο, καὶ σπονδὰς ἐποιήσαντο. ἐς πόσους μὲν οὖν χρόνους ἔσχε τῷ Βα-

** Hic locus videtur eſſe mutilus, & Italia vel ſimilia vocabula deſiderantur, ὁ ἡγεμὼν, ἐλθὼν ἐς τὸν, &c. in K. nulla lacuna, * in uno, καὶ αὐτὸ.*

** ἀντανάγονται in K.*

σιλεῖ Μεχμέτῃ. τοῖς δὲ Ἕλλησιν ἐπιτήδειός πως καὶ συνήθης, ἕξιν ἔφραζεν ὅτι ἂν δύνασθαι παρ' ἑαυτῷ δι' αἰτίαν τοιάδε. Μουσαφᾶς γάρ τις ὁ τοῦ Παιαζήτου παίδων, μιμησάμενος Μωσέα τὸν ἀδελφὸν, καὶ πρὸς τὸν Σινώπης ἄρχοντα πολέμιον ὄντα, τῷ ἀδελφῷ Μεχμέτῃ, ἀφικόμενος, καὶ ὅρκια ποιησάμενος, ὡς τε ξένους εἶναι τε, καὶ φίλους ἀλλήλοις, καὶ παρὸς τὸν Δακίας ἡγεμόνα ἐλθὼν ὡσαύτως ὤμοσε, καὶ παρ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ἐπὶ τὸν βασιλέα· δείσας τε εἰς τοῦτο Δακίαν Μουσαφᾶς, καὶ χρέος αὐτόθι μετεώρους συχνὸν, ἔχων ἄνδρας τριακοσίους, ἔπραττε πρὸς τὸν Τύρκων ἀρίστους, μετιὼν ἕκαστον. Ὡς δ' ἐδόκει προκόπτειν, * ἐν ᾧ Μεχμέτης πάντα ἄλλα ἐπιτηδὲς, καὶ εἰς τὸ θεραπεύειν τοὺς ἀρίστους τῶν Τύρκων, ἦν ἀδόκιμος, ἔφυ τε ἀνυχίαν, ἀλλά τε παῖδα ἐπίφρονα εἶναι τὸν Παιαζήτου τὸν Μουσαφᾶν, καὶ ὡς ἀληθῆ κατάφασιν χρῆναι τοῦτο μετεβολὴν αὐτῷ. τὸν δὲ παῖδα τοῦτον τιμᾶσθαι, παρ' αὐτοῦ ἐπιτηδείῳ, καὶ τὸν ἔφορον δικαιοτάτῳ, ὃς ἀφίκτο παρ' αὐτὸν ἢ θάνατον ἢ παιδὸς μεταμῦναι. Ἐνταῦθα Μουσαφᾶς, ὡς ἀδὲν αὐτῷ καὶ νοῦν ἐπίβαιεν ἀπὸ Δακίας, καὶ οἰόμενος ἑαυτῷ ἄμεινον ἕξειν, ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ἀφίκετο, ἐν μέσῳ τῆς ἀρχῆς Μεχμέτου ἱδρυμένος, ἐλαύνει ἀπὸ Δακίας διαμασᾶς τὴν Θρᾴκης ἐπὶ τὴν Θέρμην, πόλιν Ἑλληνίδα, καὶ ἐς λόγους ἀφικόμενος τῷ Ἑλλήνων ἄρχοντι, εἰσπέμπει τε εἰς τὴν πόλιν, καὶ κατελήφθη. Μεχμέτης δὲ, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ἐς τὴν Θέρμην ἀφικέσθαι τὸν ἀδελφὸν, αὐτίκα ὠδὶν ἐπισχὼν, ὁρμαῖος ἐπῆλθεν ἐπὶ τὴν Θέρμην, παραλαβὼν στρατὸν, καὶ ἐζήτει τὸν ἀδελφὸν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ μὲν τοι τῆς Θέρμης ἄρχων, ἄγγελον πέμψας ἐπὶ τὸν Βυζαντίου Βασιλέα, ἐδήλου τε, ὡς ἔχοι αὐτῷ περὶ τοῦ παιδὸς Παιαζήτου Μουσαφᾶ, καὶ ὡς Μεχμέτης ἐπιλαύνων, ἐξαιτεῖτο τὸν ἀδελφὸν, οἷα δὴ ἀδελφὸν ὄντα, καὶ διαφθείροντα τὸ γένος αὐτοῦ. Βασιλεὺς δὲ ἀρίσβιν τε ἔπεμψε πρὸς Μεχμέτην, καὶ συνέθετο αὐτῷ τὸ Μουσαφᾶν ἐς φυλακήν τε ποιήσασθαι, καὶ μηδαμῇ μεθίναι τε ἀπιόντα. καὶ ἐπὶ τούτῳ ὅρκιά τε ἐποιήσαντο, καὶ Μουσαφᾶν ἐν Ἐπιδαύρῳ τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ πόλεως καθείρξαντες, αὐτόν τε τὸν Μουσαφᾶν, καὶ τὸν Σμύρνης ἄρχοντα Ζουναΐτην, ἅμα αὐτῷ ἀπὸ Δακίας ἐπὶ τὴν Θέρμην ἀφικόμενον, καὶ συμπιλαβόμενον τῷ παρὸς Μεχμέτου πολέμῳ. τοῦτον μὲν οὖν Ἕλληνες εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον. μετὰ δὲ ταῦτα, ἤγαγον εἰς τὴν Λῆμνον, καὶ εἰς τὴν Ἴμβρον, καὶ αὐτοῦ εἶχον ἐν φυλακῇ, ἕως ὃ δὴ ἐτελεύτησε Μεχμέτης ὁ Παιαζήτου. τότε μὲν δὴ χαριζόμενοι τῷ Βασιλεῖ οἱ Ἕλληνες, καὶ τὴν ὁμοίαν ἀνταποδιδόντες, κατέθεντο τοῦτον ἐν Ἐπιδαύρῳ τῆς Πελοποννήσου. καὶ οὐκ ἴσμεν ὅπως ἐτύγχανε ἔχων ταῦτα παρὰ Βασιλεῖ Μεχμέτῃ. τότε μὲν οὖν παρέσχον σφίσιν, ἐν βελτίονί τε τῆς σφόδρα, ἐπὶ πολλὰ χρόνον ἀεὶ καταστάσει τυγχάνοντες ὄντες δ' ἀράττοντες, καὶ τοῦτο Πελοποννησίοις καθίσασαν, ἐπὶ τὸ σφίσι δοκοῦν ἕξειν ὡς συμφέρουσα. Ἐμανουὴλῳ μέντοι ἐγένοντο παῖδες, ὅ, τε Ἰωάννης ὁ πρεσβύτερος, ὃν δὴ τοῖς Ἕλλησιν ἀπεδείξατο Βασιλέα, καὶ Ἀνδρόνικος, καὶ Θεόδωρος μετὰ * τοῦτον, καὶ

A quemadmodum accepimus modo, erga Venetos affectus erat. Græcis vero erat perquam familiaris, eosque colere cupiebat in omnibus quæcumque petissent haud gravatim largiendo. Familiaritatis autem ejus causa, quam nunc dabimus, erat. Mustaphas unus e numero filiorum Pajazitis, imitatus Mosen fratrem, ad Sinopium ducem, qui hostis erat Mechmetis, perveniens, juramenti religione interposita se invicem amicos & hospites in posterum fore confirmabant. Deinde cum legatos misisset ad Daciæ ducem, & amice ab eo foret acceptus, polliceturque se ipsi suppetias laturum in regno quod averet acquirendo, in * Asiam abire decrevit. Cum in Asia longo tempore moratus esset, habens secum viros trecentos, haud cessabat ambire Turcorum optimum quemque, & ad defectionem pellicere. Cum res parum succederet, angebatur maxime. Nam Mechmetes æquitatis amantissimus erat, & egregie optimates Turcorum colere norat, moribusque erat tranquillus & placidus. Hic dicebat, Mustapham haud legitimum, verum suppositium esse Pajazitis filium, ut qui nullo, vel parvo indicio patrem & fratres repræsentaret. Filium Pajazitis Mustapham excessisse e vivis, seque Mustaphæ veri filii Pajazitis mortem accepisse a viro integerrimo & justissimo, qui sibi eam pro certo nunciarit. Mustaphas, cum cœptis parum succederet, abiit ex Dacia: & res suas meliore statu fore credebat, si se contulisset ad Græcos, sic in medio Mechmetis regno constitutus. Iracundo itaque animo, relicta Dacia, per Thraciam contendebat Thermam, quæ urbs est Græcorum. Ibi veniens in colloquium cum Græcorum duce, & urbem ingressus, captus est. Mechmetes ubi rescivit fratrem suum pervenisse Thermam, confestim omni mora posita, Thermam summa celeritate adhibita profectus est: assumptoque exercitu, fratrem quærebat apud Græcos. Dux Græcorum, qui Thermam regebat, nuntium ad Byzantii regem ire jubet, ut dicat quid egerit cum Mustapha: narraret quoque advenisse Mechmetem, & postulare sibi dedic Mustapham, ut fratrem suppositium, & sui generis maculam. Rex misso legato, pactum init cum Mechmete quod jubebatur Mustapham in vincula dare, nec quoque inde abire ipsum pateretur: pactum hoc jusjurandi religione formarunt. Mustapham igitur una cum Smyrnæ duce Zunaite, qui cum eo Thermam advenerat, accesseratque belli contra Mechmetem adjutor, in arce Epidauri in carcerem debere vinctos. Græci tempore longo eos in vinculis asservarunt. Postea ducti sunt in Imbrum & Lemnum, ubi quoque in carcere captivi delituere usque ad Mechmetis obitum. Cum igitur Græci hac in re morem gessissent Mechmeti, & quasi gratiam retulissent, in carcere condentes Mustapham, accidit ut in posterum quæcumque vellent, facile apud regem Mechmetem impetrarent. Tunc quidem cum experirentur regis favorem Græci, longo tempore admodum feliciter rebus sunt usi. Peloponneso eam induxere formam, quam commodissimam fore judicabant. Emanuel habuit filios, Joannem seniorem, quem Græcis regem dedit: Andro-

Mustaphas Pajazita filius.

* al. Europam, al. Daciam.

Mustaphæ captus.

Edit. Paris. pag. 109.

Zunaites Smyrnæ dux.

Emanuelis Græc. Imp. filii.

* Ex Latina versione patet desiderari hæc verba, ἐχθρικὰ, vel similia. In R. nulla est lacuna.

* τούτου

dronicum & Theodorum, præterea Conſtantinum, Demetrium, & Thomam. Joanni ſeniori, qui reliquis vir melior eſſe apparebat, regnum commiſit. Eidem uxorem dacit ex Italia Montferrariæ principis filiam, moribus quidem præditam optimis, cæterum forma illiberali. Diademate igitur caput filii cingens, eum regem & pontificem Græcorum eſſe juſſit. Uxorem, quam ex Italia petierat, non perinde ob formæ turpitudinem amabat. Proinde nec cohabitabat, nec etiam Veneris fœdus cum ea ineibat; tantum mulieris obrepſerat faſtidium. Mulier advertens ſe marito eſſe inviſam admodum, navem conſcendit, & ad genere propinquos ſe recepit. Ipſe interim matrimonio ſibi junxit Sarmatiæ (quæ & Ruſſia) principis filiam. Hic quidem in illum modum affectus regno præfuit: Andronico autem imperio regendam conceſſit Thermam, qui virtute poſt Joannem ſecundus inter filios regios erat. Cum aliquanto tempore ſupervixiſſet, in elephantiaſim incidit. Thermam quoque, ut quæ non amplius retineri poſſet, propter res civitatis admodum accidas, Venetis vendidit. Cum igitur judicaret eam venditionem tum ubi tum urbi expedire, parvo pretio acTheſſalonica Venetis ultro data. cepto, eam Venetis tradidit. Andronicus autem profectus ad fratrem in Peloponneſum, victum in Mantinea Laconiæ habuit. Morbus eum in dies invaleſceret, tandem vita functus eſt. Theodorum, qui defuncti quoque filius erat, miſit ad fratrem Theodorum Porphyrogenitum, ut eum Peloponneſi ſucceſſorem relinqueret. quem ſuſcepit, & ut fratris & neceſſarii filium apud ſe detinuit. quo mortuo, quemadmodum convenerat, ſucceſſit in Peloponneſi adminiſtrationem. Hic ubi imperio potitus eſt, uxorem accepit ex Italia, filiam Malateſtæ ducis Marchiæ, quæ formæ venuſtate, & reliquis mulierum dotibus admodum præſtabat. Poſtea cum odium, dehinc diſcordiæ id matrimonium invaſiſſent, odio, quo uxorem proſequebatur, permotus, ad Nazaræorum ſchema migrare ſtatuit. Cum autem jam animo fixum eſſet, Nazaræorum ſuſcipere habitum, accerſivit fratrem, ut ei regnum tribueret, opeſque. Verum haud multo poſt voluntatem mutavit, cum eum optimi quique ab iſto inſtituto dehortarentur, nec eum ad hanc vitæ formam tranſire ſinerent. Senior Theodorus non tulerat filios ex Rhaineriî filia: verum nati ſunt ei filii nothi. nam duxit uxorem Athenarum principis filiam, quæ omnes ſui ſæculi formoſas anteire dicebatur. * Rhainerius hic Corinthi & Athenarum princeps extitit: Bœotiæ quoque imperavit, & uſque in Theſſaliam proceſſit. Imperium hoc modo nactus eſt. Cum contra Græcos, ſic inſtigante Romano Pontifice, expeditionem ſumerent Galli & Veneti, tum etiam Neapolitanus rex, necnon Tyrrhenorum & Januenſium viri potentiſſimi profecti ſunt, ut Peloponneſum & reliquam Græciam ſubigerent. Et Peloponneſum quidem cæteri in ditionem redegere. At Januenſes qui erant de familia * Zachariarum, ceperunt Achajam & Elidis partem maximam. occuparunt & Pylum, necnon Meſſanæ regionem haud parvam, ut etiam in Laconiam irrumperent. Mediterraneam regionem Pelo-

? Gregoras & Facellus hunc Rogerium de Empuriis faciunt.

* Glacharioſum.

Edit. Pariſ. p. 110

A Κωνσταντῖνος, ὁ Δημήτριος, καὶ Θωμᾶς. τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ Ἰωάννῃ τῷ ἀριστοβούλῳ, πάντων τῶν ἄλλων κρατίστῳ δοκοῦντι γενέσθαι, τὴν τε βασιλείαν ἐπέτρεψε, καὶ ἀπὸ Ἰταλίας ἀγόμενος αὐτῷ γυναῖκα ἔδωκε * Μονφερατείας ἡγεμόνος θυγατέρα, ἐπιεικῆ μὲν ἐς τρόπον, ἀνδρὶ δὲ τῷ ὄψιν, διαδήματι ταινιώσας, ἀρχιερέα τε καὶ βασιλέα ἐγήνατο τῶν Ἑλλήνων. τούτῳ μὲν οὖν, ὡς ἔτι σωφρονεῖ, ἔτι σωτηρίου, εἰς ἔχθος ἀφικόμενος, καὶ ἀνδρῶς ἔχων αὐτῇ ἐπί τινα χρόνον. καὶ ἔτι γυνὴ ἦν Βασιλείου, ἑτέρᾳ εἰς αὐτὸν ἦν ἄνδρα ἀνδρῶς ἔχοντα, καὶ αὐτῷ ἀπιχθάνεσθαι τῷ ἀνδρὶ εἰς τὰ μάλιστα, ἐπιβᾶσα νεὼς, φύγει ὑποπλέουσα ἐπὶ Ἰταλίας παρὰ τοὺς προσήκοντας. ἠγάγετο δὲ γυναῖκα ἦ ἀπὸ Σαρματίας, ἦ Σαρματῶν ἡγεμόνος θυγατέρα· ἥτις μὲν οὖν ἔτι διατιθεῖς ἐβασίλευσε, Ἀνδρονίκῳ μὲν τούτῳ Θέρμῳν ἐπέτρεψε εἶναι, ἀνδρὶ οὐκ ἀγαθῷ, μᾶλλον δὲ Ἰωάννῃ ἦ βασιλέα, καὶ ἐπί τινα χρόνον διαγενόμενος, εἰς νόσον περιῆλθεν ἐλεφαντίασιν. καὶ ἦ Θέρμῳν ἀπέδοτο τοῖς Οὐενετοῖς, ὡς ἦ τι πόλεως οἱ ἔτι ἐπιτηδείως ἔχοντος εἰς φυλακὴν αὐτῶν, καὶ σφίσι τὰ πράγματα πόρρω ἤδη ἔχοντα. καὶ ὡς ἐδέδοκτο ἤδη αὐτοῖς, ταύτῃ σφίσι τε αὐτοῖς, καὶ τῇ πόλει ἄμεινον ἔσεσθαι, ἀπέδοτο ταύτῃ τοῖς Οὐενετοῖς, οἱ πολλῶν τινες. Ἀνδρόνικος μὲν οὖν ἐς Πελοπόννησον παρὰ ἦ ἀδελφὸν ἀφικόμενος, τῷ τε διαιταν εἶχε ἐν Μαντινείᾳ ἦ Λακωνικῆς, ἐς ὃ δὴ ἐπικρατοῦντος ἦ νοσήματος ἤδη, τελευτᾷ ἐτελεύτησε· ἦ ᾗ Θεόδωρον τὸν παῖδα ὄντα, Βασιλεὺς Ἐμμανουὴλ, ἐπεστόμφει παρὰ ἀδελφὸν αὐτῷ Θεόδωρον ἦ Πορφυρογέννητον, ἐφ᾽ ᾧ δεδοχόν τι ἦ παῖδα καταλιπεῖν ἐπὶ τῇ Πελοποννήσῳ· καὶ ὡς ἐδέξατο τοῦτον, ἀδελφῶν παῖδα, καὶ ἐπιτηδείου, εἶχέ τι παρ᾽ αὐτῷ, καὶ ὡς ἐτελεύτα, καταλιπὼν ἦ ἀρχὴν αὐτῷ. ὅτος δὲ ὡς ἐς τὴν ἡγεμονίαν κατέστη, ἠγάγετο γυναῖκα, ἀπὸ Ἰταλίας, θυγατέρα Μαλατέστα, τοῦ Μάρκης ἡγεμόνος, ᾗ τε κάλλει διαφέρουσαν, καὶ τῇ ἄλλῃ κοσμιότητι· ὕστερον μέντοι, ὡς ἐς μῖσός τε ἀρίκετο τῇ γυναικί, καὶ ἐς ἔχθος ἀφικόμενος, ἐς διαφορὰν κατέστη, ἐς ἦ Ναζηραίων δίαιταν ὥρμητο γενέσθαι, καὶ ἦ ἀδελφὸν αὐτοῦ μετεπέμπετο ἐπὶ ἦ ἀρχῇ, ὡς ἐπεὶ οἱ ἐδόκει ἴέναι ἐς τὸ Ναζηραίων σχῆμα, τῷ τε ἀρχῇ ἐπιτρέψων αὐτῷ, καὶ ἦ ὑσίαν. ὅτος μέν τοι οὐκ ἐς μακρὰν αὖθις μετέβαλλε, ὑποξυομένων ἦ ἀρίσεων αὐτῷ ἀπὸ τούτου, καὶ οὐκ ἐπιτρεπόντων εἶναι αὐτῷ, εἰς ὃ ὥρμητο. τῷ μὲν οὖν πρεσβυτέρῳ Θεοδώρῳ τῷ παρόντι, παῖς οὐκ ἐγίνετο ἀπὸ ἦ Ραινερίου θυγατρὸς, τόθι δὲ ἐγένοντο. ἠγάγετο γὰρ ὅτος ἦ ἦ Ἀθηνῶν τυράννου θυγατέρα, πασῶν δὴ λεγομένην εἶναι καλλίστην, ἦ εἰς ἐκεῖνον ἦ χρόνον καλλει διενηνεγμένων Ραινερίου ἦ ὄντος Κορίνθου τε τυράννου, καὶ Ἀθηνῶν, ἦ τε Βοιωτίας ἐπῆρξε, ἕως τε ἐπὶ Θετταλίαν χωρῆσαι. ἐπῆρξε δὲ ἔτεσι τοσοῖδε, Οπότε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐλάσαντος ἦ Ρωμαίων Ἀρχιερέως, ἐστρατεύοντο οἱ ἀπὸ ἦ ἑσπέρας Κελτοί τε ἅμα, καὶ Οὐενετοί, τότε δὴ καὶ οἱ ἀπὸ Νεαπόλεως ἦ Βασιλέως, καὶ ἀπὸ Τυρρηνῶν ὥρμητο ἄνδρες Ἰανυῆσιν μέγα δυνάμενοι, ἐπὶ ἦ ἦ Πελοποννήσου τε ἅμα, καὶ ἦ ἄλλης Ἑλλάδος κατασροφῇ. καὶ ἦ μὲν τοι Πελοπόννησον κατεστρέψαντο ἄλλοι τε, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰανυῆσιν μοίρας, ἦ οἱ περὶ Ζαχαρίαν, τῶν τε Ἀχαΐαν, ἦ Ἠλίδος τὰ πλείω, καὶ δὴ καὶ Πύλον, καὶ Μεσσήνης χώραν οὐκ ὀλίγην, ὡς τε ἐπὶ Λακωνικὴν ἐλάσαι, ἦ μὲν τοι μεσόγαιαν ἦ Πελοποννήσου, κατεῖ-

χον αὐτοί τε Πελοποννήσιοι Ἕλλωες. ξύμπασαν δὲ A ponnesi obtinuere Græci Peloponnesiaci. Universam maritimam Peloponnesi oram capientes tenuerunt Celtiberi occidentales, necnon Januenses & Tyrrheni. Rhainerius cum ab Florentia veniret in expeditionem hanc (erat enim ortus ex familia Azeolorum sive Acciajolorum) Atticam & Bœotiam, ut ante dixi, in ditionem accepit. Nactus est & Phocensium regionis pleraque. Ligures Eubojam longis temporibus retro ceperant: qui permiserunt Venetis, certis conditionibus & pactis in insulam ascendere. Posthæc paulatim progressi, Eubojam universam occuparunt, cum intercessissent discordiæ inter Venetos & Ligures. Regionem illam & reditus, quia placebant, Veneti adhuc habent conditionibus & pactis iisdem, quibus in eam insulam pervenerunt: quæ quidem bona fide coluerunt. Rhainerius, Celtiberi, Gallique, quotquot bello Græcos lacessebant, longo tempore demum post Venetos & Ligures in illam regionem appulisse videntur. Rhainerius quoque advena existens, affinitate juncta cum Liguribus quia Eubojam tenebant, * Prothumi cuiusdam filiam uxorem sibi associavit. Hinc regionem eam occupans, etiam Corinthum subegit. Peloponnesum quoque subjicere animo agitabat. Postea cum ad ipsum veniret frater Græcorum regis Theodorus, inter se affinitatem fecerunt. nam uxorem dedit Theodoro duci filiam suam, quæ formæ elegantia omnes antecedebat: Corinthumque, ubi mortuus esset, ei concessit. Promiserat enim Rhainerius, ut dotis nomine, ubi primum ipse defunctus fuerit, Corinthum accipiat. Filiam suam alteram despondit Carolo * Acarnaniæ & Ætoliæ principi. Duces regionis illius priores pertinebant ad regem Parthenopes, quæ nunc Neapolis vocatur. Cum a finitimis & vicinis gentibus expellerentur suis sedibus, duce destitutæ, Cephallenia, Zacinthus & Echinades insulæ, ad istum regem conversæ, præfectum & principem ab eo acceperunt. Venerant jam olim & alii præfecti & principes in insulas istas. Ibi tum Carolus ille de familia Tocorum habuit secum viros spectatæ virtutis, * Rhosum, Gidium sive Guidonem, Mylejaresem. Et cum Cephalleniæ moras traherent, animum in Epirum intenderunt: adjunctisque Epirotis, regionem quam habebant subjectam, in ditionem acceperunt: paulatimque etiam Acarnania in ditionem venit. Albani ruentes ab Epidamno, & ad Orientem properantes, Thessaliam, & mediterraneæ Macedoniæ pleraque, Argyropolichnam & Castoriam dominio suo addiderunt. Advenientes deinde in Thessaliam, urbes inter se sunt partiti, regionemque, ut qui pastores essent, nec ullo in loco fixas sedes haberent, depascebantur. Postquam autem in Acarnaniam pervenere, Acarnaniæ principe id permittente, etiam eam regionem pecoribus depascendam objecere. Postea convenit inter ipsos, ut insidias tenderent Græcis, utcumque tamen res cecidisset. Et sane duci * Isaaco, qui venatum profectus erat, Albani venientes insidias struunt duce * Spata. Qui cum foret vir impiger, & ad omnia audax, plurimum suis eo tempore audacia & fortitudine profuit. Ducem Isaacium eo loci confecerunt. Hinc con-

ἐπιτρέπουσι.

Edit. Paris. pag. 111.

* Philippi de Oria, 1251.

* ex familia Tocchiorum sive Topiorum Beneventanæ.

* Jacobus de Rozzi, Dominicus Gilus, Gosfridus Mule.

* Ἠπείρῳ, & mox, Ἠπειρ.

* ἀφιέμενοι. R. ut in c.

* κῶτις. Castiam R.

χῶρας. Μετὰ δὲ ταῦτα, συνίσαντο ἀλλήλοις, ὡς τοῖς Ἕλλησιν ἐπιθησόμενοι, ὅπως ἂν αὐτοῖς προχωροίη, καὶ δόκιμοι ἡγεμόνες, Ἰσαάκιος δ' ὡς τάχιστα, ἐπ' ἄγραν φοιτῶντος ἀριστεύοντος, ἐπέθεντό τε αὐτῷ οἱ Ἀλβανοὶ, ἡγεμόνα * αὐτῶν Σπάτα, ἀνδρὸς ὁρμῆ τε καὶ τόλμαν ἐπιδεικνυμένου σφίσιν ἐς τὸ τότε παρόντι, ξύμφορον ἐς τὰ παρόντα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀδόκιμον· καὶ τὸν

nerosò spiritu longo intervallo post se reliquisse. Habitaverunt antiquitus regionem vergentem ad sinum Jonicum, & ab Illyrico in Italiam excurrentem. Antiqui eos * Enetos nuncupabant: postmodum Veneti dicti sunt. Profecti autem ex * Epiro, partim voluntate, partim necessitate subacti, ut quorum regio vastata esset ab Attila rege, ut in majore securitate essent in posterum, insulam quamdam parvam & palustrem, distantem ab continente quindecim stadiis, ædificiis occupare statuerunt. Initium ædificandi factum est a paucis Venetis in unum collectis. Deinde accessere quoque finitimi * Epiro, bellis graviter divexati. Urbs autem illa usque incrementum sumebat ædificiis & legibus, cum * Epirotæ plurimi non cessarent eo confluere. Crescebat quidem ea civitas mirum in modum disciplinæ sanctitate, cum eo accurrerent plurimis bonis legibus enutriti, & plurimi virorum * Epirotarum illustres eo advolarent. Præterea si quis patria fortunisque omnibus pulsus vi hostili erat, huc gressus dirigebat. Urbs illa, incredibile dictu est, quam brevi opibus creverit, & disciplina. Multi Græci & Romani, necnon alii viri clarissimo genere exorti, in patria usi haud satis prospera fortuna, aut a civibus pulsi, aut ab hostibus exacti, in hanc urbem congregabantur, filii existentes virorum illustrium, qui regebant regionem haud infrugiferam. Hi quidem partim in Joniam & Græciam, partim vero in Italiam pulsi, in istam civitatem se recipientes, securius habitabant. Cum autem ea sit urbs emporium celebre, animum adjecere ad mercaturam necessario. Quia continentem non attingunt, nec eorum fructuum, quos continens profert ipsis copia futura erat. Proinde merito mercaturæ operam dederunt, ut necessaria mari subveherentur. Cumque quilibet sedulo mercibus permutandis incumberet, brevi incredibilem potentiam sibi peperere. Urbem basilicarum & domorum, necnon templorum magnificentia condecorarunt. Triremes extruxere non modicas, & munimentis se communiere firmissimis. Deinde ambitione moti, navalia prælia committebant cum iis qui longe lateque navali gloria coruscare videbantur. Etiam hi quorum potentia mari maxima erat, metuebant Venetorum lacessere arma; adeo magna his accesserat potentia. Regionem autem haud infrugiferam, quæ naviganti a sinu versus Jonium a sinistra est, & urbes opulentas subegerunt usque ad mare Ægæum. Hujus portus omnes in potestatem redigentes, * Corcyram universam in ditionem acceperunt. Ceperant Euboeam, & Cretam, Peloponnesique urbes. Cum classe venerunt in Syriam: subigentesque Cyrenem urbem, magna militaris virtutis facta designabant, ubique cum barbaris prælia navalia facientes, & mare universum, quod est intra Herculis columnas, perdomantes. Etiam pugnabant fortiter contra eos qui erant in Europa, & sibi admodum potentes videbantur. nec oratione dignum puto, quod non adnavigarunt Italiæ, nec sibi subjecerunt Ravennam, urbem opulentam, principe hujus defuncto. Quia nempe non solebant contra ejusdem gentis & corporis homines bellum movere, sed contra alienigenas arma ferebant. Arma etiam arripue-

* Henetos.

* contiguis.

* contiguis.

* accolæ.

Epirotæ Venetorum urbem ampliasse. Vocat autem hic Epirotas Epirotes.

* contiguis.

Edit. Paris. pag. 190.

* Corfou Isle, Venetis subjecta.

A παλαιόν τε γενέσθαι, καὶ τῶν κατὰ τὸν Ἰόνιον κόλπον ἐθνῶν, κράτιστον εἶναι ἐς γενναιότητα. ᾤκουν δὲ τὸν ἐπιτήδειον χῶρον τὸν πρὸς τῇ μυχῷ τοῦ Ἰονίου, ἀπὸ Ἰλλυριῶν καθήκοντα ἐπὶ Ἰταλίαν, ἐς ἔτι καὶ νῦν παλαιὸν ὀνομάζοντο. μετὰ δὲ ταῦτα Οὐενετοὶ ἐκλήθησαν. ἠρημώθησαν δὲ ὑπὸ τῶν ἠπείρου, τὰ μὲν αἱρεθέντες, τὰ δὲ ἐξ ἀνάγκης, δημόσιον τὴν χώραν αὐτῶν, ὡς τὸ ἀσφαλὲς μᾶλλον ἔχοιεν, ἐπί τινος νησίου βραχέος καὶ παραλίου, ὑπὸ τῆς ἠπείρου, ἐς πεντεκαίδεκα σταδίους ἔκειτο. ὑπὸ σμικροῦ δέ τινος ὁρμώμενοι, συλλεγομένων ἐς αὐτοὺς καὶ τῶν ὑπὸ τὴν ἤπειρον πλειόνων, ὑπὸ τοῦ πολιμίων ὅτι μάλιστα κακωμένων, καὶ προσγινομένων ἀεὶ ὑπὸ τῆς ἠπείρου, φαίδρυντο ὁ χῶρος οὗτος, καὶ δυνάμεως μέγα δυνάμενοι. Ἐχώρει δὲ ἡ πόλις αὕτη, ξυνομιλίαις τε τοῖς ἐς αὐτὴν συναλλαττομένοις, ὑπὸ τῶν ἠπείρου ἐπιεικεστάτων ἀνδρῶν, ἔτι τε τῷ τῆς χώρας ἀφθόνῳ οἱ πολῖται ἐπιδιώκοντο ἐκταῦθα γεωμέτρας ἔχει. Μεγάλης δὲ τῆς πόλεως ἐς βραχὺ γενομένης, πολλοί τε Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων, καὶ ἄλλων εὐγενῶν γενῶν ἄνδρες, γένους ὄντες πειρατικοῦ, ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν μὴ ἀφίκοντο, ἔστε ὑπὸ τῷ ἀτυχεστέρῳ διωκόμενοι, ἔστι ὑπὸ πολιτῶν ἐξελαυνόμενοι, ἐς ταύτην δὴ τὴν πόλιν συνελέγοντο, ἄνδρες ἐπίσημοί τε καὶ ἀγαθοί, καὶ παῖδες ἀνδρῶν τῶν ὀνομαστῶν, καὶ χώρας ἀρχόντων ἐκ φαύλης. τοῦτο μὲν ἐς τὴν τοῦ Ἰονίου χώραν καὶ τὴν Ἑλλάδα, τοῦτο δὲ, καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐξελαυνόμενοι καὶ ἐνταῦθα ἀφικόμενοι, ἔτι καὶ ἐς ἀσφαλέστερον. Ἐχούσης δὲ τῆς πόλεως ἐμπορίαν, ὅτι μάλιστα ἀνάγκης ἐπιδεικνυμένης ἐς τοῦτο ἔτι ἐπιτηδεία ἐπαγαγέσθαι, καὶ τὸ μηδαμοῦ τῆς ἠπείρου τοῖς ἐποίκοις ἀντέχεσθαι, μηδὲ ὅσα φέρει ἤπειρος, ἐργαζομένοις τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ θαλάττης ἐσκομιζομένων τῶν ἐπιτηδείων ἐς τὴν πόλιν, χρήματα μεγάλα ἐργασάμενοι ὑπὸ τούτου, τὴν τε δυνάμιν ἀξιόχρεω ἀπεδείκνυντο ἅπασαν, καὶ τὴν πόλιν * διώκουν, οἰκημάτων τε τῇ παλαιτέρᾳ, καὶ μεγαλοπρεπείᾳ οἰκιῶν καὶ ναῶν· τελευταῖς δὲ ναυπηγησάμενοι ὀλίγας, καὶ δυνάμεις περιβαλόμενοι ἰσχυράς, πρός τε τοὺς ἐν τῇ θαλάττῃ δυνατοὺς δοκοῦντας γενέσθαι προυπηγμένοι, φθόνῳ διαπολέμου, ὅτε ἐπ' αὐτοὺς ἡ πόλεμον ἐπιφέροντες, τῷ δοκεῖν ἐπὶ μεγάλῃ χωρῆσαι δυνάμεις. τῷ τε πρὸς τὸν Ἰόνιον χώραν ἐκπλέοντι ἐπ' ἀριστερᾷ, ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ μυχῷ, χώραν τε οὖσαν εὐφαύλῳ, καὶ πόλεις εὐδαίμονας ὑπηγάγοντο, ἐπὶ τὸ Λιγαῖον πέλαγος ἀφικέσθαι. τούς τε παράπλους αὐτῶν ταύτῃ καταστρεψάμενοι, Κέρκυράν τε ἐχειρώσαντο σύμπασαν, καὶ Εὔβοιαν τε, καὶ Κρήτην, καὶ Πελοποννήσου τὰς πόλεις, καὶ ἐπὶ Συρίαν δὲ ἀφικόμενοι στόλῳ, καὶ Κυρήνην πόλιν ὑφ' αὑτοῖς ποιησάμενοι, μεγάλα ἐπιδείκνυντο ἔργα, πρός τε τοὺς βαρβάρους αὐτῇ πολλαχῇ ξυναμαχήσαντες, καὶ τὴν θαλάσσης τῆς ἐκτὸς Ἡρακλείων στηλῶν ἐπικρατήσαντες, κατά τε Εὐρώπην, πρός τε τοὺς ἐν τῇ θαλάττῃ δοκοῦντας δυνατοὺς εἶναι αὐτῶν, διαπολέμουν. καὶ Ἰταλίας μὲν τοὺς τῆς παραλίου καὶ οὐδὲν ὅ, τι καὶ ἀξίου λόγου ὑπηγάγοντο σφίσι, ὅτι μὴ Ῥαβέννην πόλιν εὐδαίμονα, πολεμήσαντες τῷ ἐν αὐτῇ ἡγεμόνος, ἅτε τοῦ μὲν τοὺς ὁμοφύλους εἶναι πολεμίους, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους ξυναμαχεῖν. ἐπολέμησαν δ' οὗτοι πρός τε τοὺς Ἕλληνας, καὶ ναυμαχίας πλείστας ἐποιήσαντο, τῶν τε μεγίστων ἐκράτησαν, ἐπιφανεῖς σφίσιν καὶ ἐπιτειχίσεις συχνάς. ἐξηγμένην δ' αὐτὴν ἐπὶ τοὺς Ἑλ-

B

C

D

E

* al. ἐδώκουν

λωας, ϗ ὡς ἡ ἠπειρῶτις ἀπόχλασις ἤρξατο, ἐς βραχῦ δὲ χώρας τῆς ἠπείρου ἐκτήσαντο ἀγαθῶν, ϗ ὀχυρὰν ἡ πόλιν αὐτῶν παρείχοντο, κατ' ἄμφω τὸ δυνάμει ἐπὶ μέγα αὔξοντες. πρός τε τὰς ἡ ἠπείρου ἡγεμόνας διενιχθέντες, ἐπολέμησαν ἐπὶ πολλὰς γενεὰς ἡ πόλεμον, ϗ διάφορον χρημάτων προσόδῳ, ἡ πόλιν μεγάλῳ ἑαυτοῖς παρασκευασάμενοι. Μετὰ ϗ ταῦτα ϗ ὑπὸ βαρβάρων Βασιλέως, τῆς Ἰταλίας πρὸς ἑσπέρου χώρας, πρὸς ἡ Ῥώμης Ἀρχιερέα, ἐκπεσόντα τε ἡ ἀρχῆς, ϗ ἡ Ῥωμαίων πόλιν, καταγαγόν τε τὸν Ἀρχιερέα, ϗ πρὸς ἡ Βασιλέα πολεμήσαντες, ὡς τε ἐμπεδῶσαι τῇ Ἀρχιερεῖ τιμὴ ἀρχικῇ, ναυμαχίᾳ τε ἐκράτησαν, ϗ κατήγαγον. ϗ πρός τε τοὺς Ἰανύσιος, δυσκωμίας τῆς ϗ τὰ χωρία ἐκείνοις, ϗ ἡ πάραλον ἡ Ἰταλίας ἐκπρατεῖν, πόλεμον ἐξενεγκόντες, μεγάλα ἀποδείξασθαι ἔργα, πολλαχῆ ξυναμαχήσαντες ϗ πιεζομένοις. ὕστερον ϗ πρὸς τοὺς Οὐενετοὺς πόλεμον ἀναιρέμενοι, ὀλίγου δεῖν ἡ πόλιν αὐτῶν ἐχειρώσαντο, ἐπιπλώσαντες τριήρεσι καὶ ναυσὶν ἐπὶ τὴν Οὐενετῶν λιμένα, ϗ εἰσελθόντες ϗ * τὸ ἐπὶ Κλιζόλῳ. πόλις ϗ αὐτῶν φύεται, ὅπου δὴ ὁ λιμὴν μέγας τις ὢν, ϗ σταδίους ϕαδίας δέκα ἔχων, λήγει ἐς ϗ ἡ Ἠριδανὸν χώραν. ταύτην ϗ Ἠριδανὸς μέγας τε τῶν ϗ ἡ Ἰταλίας ποταμῶν, ϗ ναυσὶ πλωίμους, πρὸς ταύτην δὴ ἐκδιδοὶ ἐς ἡ θάλασσαν. ταύτῃ δὴ ὧν εἰσελθοῦσαι αἱ νῆες τῶν Ἰανυσίων ἐπὶ ἡ Οὐενετῶν λιμένα, τὸν τε * Κλιζόλῳ καλούμενον, ϗ ἐνδραπόδισαντο. Μετὰ ϗ ταῦτα πρὸς ἡ πόλιν διεπρεσβεύοντο, ϗ ἐν λόγῳ δὲ ὄντες οἱ ἐν τῇ πόλει, ἐν ἀπόρῳ ἦσαν ἔχοντες, ὅ, τι γένωνται, ὑπαχθῆναι τε τοῖς Ἰανύσιοις ἕτοιμοι ἦσαν εἶναι, ϗ ὡς ἂν δοκοίη αὐτοῖς ξύμφορον εἶναι καὶ ἐπιτήδειον, πολιτεύεσθαι, ϗ αἰτεῖσθαι σφᾶς ἐπίλεκτον ὅ, τι βούλονται, ὡς παρεχομένων ἑτοίμως αὐτοῖς ταῦτα. Οἱ δὲ ὡς τὰ παρὰ ἡ πόλεως ἤκουσαν, οἰόμενοι τὴν πόλιν καταλήψεσθαι, αὐθαδέστερόν τι ἀπεκρίναντο τῇ πρεσβείᾳ, φάμενοι, αἰτεῖσθαι αὐτὸς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐξεῖναι σφίσι διαρπάζειν τὴν πόλιν. Οἱ μὲν τοι πρέσβεις ὡς ἀπεχώρησαν, ϗ τὰ ἐπεσταλμένα τῇ πόλει ἀπήγγειλον, ἦν Σύγκλητος καὶ ὁ δῆμος ὑπεραχθεσθεὶς τῇ τῶν πολεμίων αὐθαδείᾳ τε τι καὶ ἀκολασίᾳ, ναῦς τε αὐτίκα ἐπλήρωσαν, ὅσας ἐδύναντο, καὶ αὐτοὶ ἐς τὰς ναῦς ἐμβάντες, ἀνήγοντο ἐς ἡ λιμένα. οἵ τε Ἰανύσιοι ἀντανήγοντο, καὶ αὐτίκα ἐν τῷ λιμένι ξυνέμιξαν καὶ οὐδὲν πλέον ἔχον οἱ πολέμιοι. Ἐπειδὴ ὡς ἐπετράποντο ἀντιπρῷοι ἐς * Κλιζόλῳ, αὐτίκα οἱ Οὐενετοὶ ναῦν φέροντες, μεγίστην τῶν παρὰ σφίσι νεῶν, ἐς τὸ ἡ λιμένος στόμα, ϗ δὴ εἰσπίπτουσι οἱ πολέμιοι, καθῆσαν αὐτὴν ταύτῃ. ἔστι δὲ τοῦτο στενώτατον, καὶ τὸ στόμα ἐπιπλέουσιν, λιμῷ δὴ Ἰανύσιοι ἐν τῷ * Κλιζόλῳ ἐξεπολιόρκησαν. ἀπεπειρῶντο μὲν οὖν, καὶ ὡς διώρυχος, ϗ ἐκ τοῦ Ἠριδανοῦ ἐς τὸν λιμένα ἀφανοῦσθαι, διορύσσοντες, ὡς τε ἐκπλόϊμοι γενέσθαι ταῖς ἑαυτῶν ναυσὶν, ἐπὶ τὸν Ἠριδανόν. ἀλλ' οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ἀνῦσαι τὸ ἔργον. Εἶχε δὲ καὶ ὁ Παταβίου ἡγεμὼν συμβαλέσθαι αὐτοῖς ἐς τὸν πόλεμον, ϗ φόρος ὢν τοῖς Οὐενετοῖς. οὗτος μὲν λιμῷ ἐκπολιορκηθέντες ὑπὸ τῶν Οὐενετῶν πόλεως, παρέδοσαν σφᾶς αὐτοὺς χρῆσθαι σφίσιν, ὅ, τι βούλονται, καὶ ταύτῃ αἰσχρὰ ἀπώλοντο, οὐκ ἔτι παρὰ τὰ δίκαια σωφρονιζόντες. Οἱ δὲ Οὐενετοὶ τὸ λοιπὸν τοῦδε σφε-

runt contra Græcos, quos navali prælio vicerunt, eorumque * metropolim sub- * Constantinopolim.
egerunt, cum plurimi Occidentales ipsis adjungerentur. Copias tamen cum ducerent adversus Græcos, continente non abstinere, verum regionem ejus non modicam & optimam suæ ditioni junxere. Urbem quoque suam munitissimam præstitere, cum eam & navali pedestrique potentia auxissent. Discordiæ ipsis intercesserant cum Epiri ducibus. Proinde id bellum longius duravit. Opibus excellentes, civitatem suam magnam reddiderunt opum accessu. Præterea Pontificem maximum Romanum, Italia Romaque pulsum ab rege Barbaro, ad pontificatum & Imperium reduxerunt, victo Barbaro navali prælio. Etiam adversus Januenses, qui regiones quasdam isthic & maritimam Italiæ oram tenere videbantur, bello petentes, plurima militaris virtutis facta edebant, plerumque pugnis navalibus victoriam obtinentes. At Januenses bellum adversus Venetos sumentes, propemodum horum urbem in deditionem acceperunt, navibus & triremibus adnavigantes, & eorum portum occupantes, ingressi eo loci ubi * Clizoe sive Clodia fossa est. Urbs Ve- * nunc Chiozanetorum sita eo loci, ubi lacus sive portus magnus visitur, qui longus stadiis quingentis regionem Eridano finitimam attingit. Eridanus enim (qui & Padus) Italiæ fluvius magnus est, & naves ibi in mare exponit. Hac igitur Januensium naves ingressæ in portum, Clizoen occuparunt, & diripuerunt. Quo facto, legatos in urbem ire jusserunt. Cives autem cum in aucipiti hærerent discrimine, nec satis quid facerent scirent, responderunt se paratos esse facere quæ imperassent Januenses: & eam reipublicæ formam amplexuros, quam ipsi præscripsissent. Jusserunt quoque Januenses petere quæ vellent, quasi ea promptissime daturi. Januenses ut intellexerunt Venetorum responsum, magis in spem potiundæ urbis erigebantur. Proinde immoderate, nulla urbis verecundia inhibiti, respondent, se petere, ut liceat urbem tres dies continuos diripere. Legati in urbem reversi, petitionem Januensium exponunt. Senatus populusque ira percitus propter tam insolentem & immoderatam petitionem, naves, quotquot potuerunt, continuo militibus implent: navesque solventes, in lacum feruntur. His obviam pergunt Januenses, confestimque in lacu navale prælium commiserunt, in quo penes Venetos victoria fuit. Hinc cum hostes terga darent, celerique fuga festinarent in Clizoen, continuo Veneti adducentes unam de numero suarum navium maximam, eam demersérunt, ubi portus angustissimus erat: & suos portus obstruentes, fame Januenses in Clizoe constitutos expugnare nitebantur. Tentabant obsessi fossam * qua ex Eridano in por- * Brondulum vocant.
tum venitur, conantes persodere eum locum, si quo modo possent naves in Eridanum impellere. sed opus istud haud absolvere potuerunt. Patavii dux Carrarius Venetis infestus, Januenses in isto prælio adjuvit. Fame igitur domiti, dedidere se Januenses Venetis, ut secum pro arbitrio suo agerent. Et quidem hic turpissime perierunt, nec nunc satis digne tractati, ut in posterum modestiæ memores essent. His in hunc modum

Alexandri Pontificem cum Friderico Barbarossa dissidium: ann. 1380, Satbelli an. 9.

Januenses in discessu immanes dicta.

Edit. Paris. pag. 101.

Januenses victi & dedunt.

peractis, vim belli contra Januenſium urbem vertere. Cum autem ubique victoriis navalibus conſcerent, & mirabilem ſibi ubique potentiam pararent, & etiam alios mari, quod eam regionem alluit, prohiberent, accidit ut Januenſium urbs in maximam devolveretur calamitatem, ut quæ navalibus prœliis nihil amplius efficere poſſet: poſtea etiam Patavii principem ulti ſunt, urbem ejus obſidione prementes. Deinde adducti in continentem, eam conſtantius ſibi ſubjicere moliebantur, ut ſibi confirmarent continentis imperium. Et cum antea imperium quoddam in regione * continentis eſſent nacti, & Terviſium urbem opibus florentem ſuo dominio adjicientes, regionem prætergreſſi ſunt, cum odio incolæ urbis incitarentur adverſus ſuos principes. Cum Patavium in poteſtatem veniſſet, etiam Carrariorum e familia dux contra eos inſurrexit: contra quem hoſtili animo procedentes, urbes non paucas Italiæ & Liguriæ ſubegere. Veronam quoque in ditionem redegerunt, urbem opulentam, expulſa * Scalariorum principum familia. Captæ ſunt Vincentia, Brixia, urbes opibus & claritate reliquis Italiæ oppidis haud inferiores. Poſt hæc bellum ipſis fuit cum * Liguriæ principe, quod quidem ad multos extractum eſt annos. Is autem princeps originem trahit ex familia Mariangelorum, & Mediolano præfuit. Urbs hæc ſtudiis belli, & reliqua felicitate Italiæ urbes longe exuperabat: & cum ſit populoſa, antiquiſſima eſſe creditur, nec unquam adverſa fortuna eſſe uſam, ex quo condita eſt. verum ſemper ſtudiis belli & armorum præparatione excelluiſſe conſtat. Cum autem ſit mediterranea, diſtat a mari Januenſium ſtadiis ſexcentis. Sita eſt prope Galliam, quæ Sabaudia nominatur. Fluvius urbem dirimit, qui in Toſinem ſive Ticinum effunditur juxta Paplam urbem. Teſines redit in Eridanum prope Placentiam, urbem magnam. Quo autem Eridanus fluat, jam ante indicavimus. Familiæ Mariangelorum proceres tali ex cauſſa principatum Mediolanenſem, & in reliquam Ligluriam allecti ſunt. Draco ex monte in urbem vadens, magnam ſtragem hominum, qui ad operas & ad agros pergebant, facere non ceſſabat: mulierem tamen nullam, ut ajunt, lædebat. Viris tamen longo tempore infeſtus erat vaſtando. Plurimi quoque beſtiam illam ut interficerent, contra eam ibant: verum nihil proficientes, extrema quæque patiebantur. Tandem Mariangelus, Mariangelorum familiæ princeps, natione Britannus ſive Anglus, miniſtrum ſuum & ſemetipſum armatura, quæ totum corpus tegeret, armans, obviam belluæ proceſſit. Miniſtrum igitur cum bellua voraret, & medium in rictu portaret, nec eum in illa demittere, vel evomere poſſet, ſecuri belluæ caput amputavit. Draco in hunc modum periit: civitaſque liberata ab iſta beſtia, a qua ſubinde oppugnabatur, Mariangelum ducem elegit, & contra hoſtes ire juſſit, ut qui virum bonum & fortem ſe exhibuiſſet. Nec multo poſt, ut ſibi Mediolanenſem principatum conſtabiliret, & cives obedirent, ſatellites, quos corporis ſui cuſtodes eſſe voluit, delegit. Quo regnante, generatione demum quarta poſt principatus in Philippum devenit, cum quo Veneti bellum gerebant,

Forojulium.

Edit. Paris. pag. 103. Carrarienſium familia.

*Scaligerorum

*Inſubriæ

Mediolanum.

Mediolanenſium inſigne, anguis unde. Hic Otho vicecomes fuit ex comitibus Angleriæ, qui barbarâ quondam, viperam in arma geſtare dicitur, 1096. Joannis autem poſtea Galeazii Vicecomitis F. Philippus Maria, Angleriæ comitatu donatus, ſuis Mariâglorum nomen reliquit, circa annum 1400.

Ἀτιώμενοι ἐπὶ ϑ Ιανύαν πόλιν, πολλαχῇ τε ἐναυμάχησαν, καὶ ἐκράτησαν, δυνάμιν τε περιποιούμενοι τὸ λοιπὸν τῶδε, καὶ τὴν ϑάλατταν ἄρχοντες, τῆς κατ' ἐκείνους ϑ χώρας. ἔνθα δὴ ξυμφορᾷ περιέπεσε ἡ πόλις αὕτη ἐν τῇ ἐπιτυχίᾳ, καὶ τὰς ναυμαχίας ταύτας. ὕστερον μέντοι, τότε τῶ Παταβίῳ ἀγομένῳ τισὶν, τὸ τε τῶν πόλιν ἐπολιόρκησαν, καὶ ὑπαγόμενοι ϑ ἤπειρον, ἀπετείχοντο βεβαιότερον ἐς σφᾶς, ἐχυρωτάτης ἐς ϑ ἀρχὴν τῆς ἠπείρου. καὶ πρότερον μέν τοι ἀρχήν τινα ἐς ϑ καὶ ϑ ἤπειρον κτησάμενοι, καὶ Τερβίζιον πόλιν διὰ μέσου ἐπικτησάμενοι, προσήγαγον ϑ χώραν αὐτῶν, ἐπαγομένων τῇ ϑ πόλεως ἔχθει τῷ σφετέρῳ, πρὸς τοὺς σφῶν ἡγεμόνας, καὶ ὑστερίμενοι, ὡς τὸ Παταβίων ἐχειρώσαντο ϑ ἡγεμόνος Καραρίων ϑ οἰκίας, πρὸς τοὺς δημιχϑέντας, ὁρμώμενοι ὑπὸ τούτου, πόλεις τε ἄλλας ἐκ ὀλίγας κατεστρέψαντο, τῇ τε καὶ ϑ Ἰταλίαν χώραν ἐς ϑ Λιγυείαν, ἄλλας τε δὴ καὶ * Οὐηρώνην πόλιν διὰ μέσου, ἐξελάσαντες τοὺς ἡγεμόνας αὐτῆς Κλιμαχίων ϑ οἰκίας ὑπὸ καλυμένης, καὶ Οὐϊκεντίαν, καὶ Βρίξιαν, ἀλβίας τε πόλεις, καὶ ἐπισήμους ϑ ταῦ τε καὶ ϑ Ἰταλίαν. Μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς ϑ Λιγυείας τύραννοι διαμχϑέντες ἐπολέμουν ἐπὶ συχνὰ ἔτη. Ἐστι δὲ ὁ ἡγεμὼν ὗτος οἰκίας ϑ Μαριαγγέλων, ἄρχων δὲ Μεδιολάνου πόλεως. ἰῶ δὲ ἐπιτηδείως τε ἀλβιωτάτη, καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ πρόσχωρος τῇ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πόλεων, καὶ πολυάνθρωπος ὕσα, παλαιοπάϑη τε δοκεῖ γενέσθαι, καὶ αἰεί τε ἐξ ὅτου φύεσθαι εὐδαιμονῆσαι τοῖς τε ἐπιτηδεύμασι τοῖς πολεμικοῖς, καὶ ὅπλων κατασκευῇ. Μεσόγαιος δ' ὕσα ἡ πόλις αὕτη, διέχει ὑπὸ ϑαλάσσης ϑ Ἰανύης σταδίους ἀμφὶ τοὺς ἑξακοσίους, ἀγχοῦ δὲ φίεται τῆς Γαλατίας, ἥτις καὶ Σαβοΐα χώρα κέκληται. ῥεῖ δὲ ποταμὸς διὰ τῆς πόλεως, καὶ ἐκδίδοι ὑπὸ ἐς Τικῖνον ποταμὸν πρὸς * Παπίᾳ πόλει. Τικῖνος δ' αὖ ἐκρέων ἐς ϑ Ἠριδανὸν, πρὸς * Πλακεντίᾳ πόλει μεγάλῃ τῆς Λιγυείας. ὗτος μὲν ϑ ἐκδίδοι, πρότερόν μοι δεδήλωται. λέγονται δ' οἱ ϑ οἰκίας ταύτης, ἐς τὸν Μεδιολάνου καὶ τῆς ἄλλης Λιγυείας ἀρχὸν κατασῆναι τρόπῳ τοιῷδε. Δράκων ὑπὸ ὄρους φοιτῶν ἐς τὸν πόλιν, ἀνθρώπους ϕϑείρων οὐκ ἐπαύσατο, πρός τε ἔπὶ τὰ ἔργα ἀπιόντας, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀγρούς. γυναῖκα μὲν, ϑ λέγεται, ἁδίκητί τινα τοιοῦτον, καὶ πάνυ γε ἄνδρας ἐπὶ συχνὸν χρόνον διελυμαίνετο, καὶ πολλοὶ δὴ ἐπ' αὐτὸ ἐπιλθόντες, πολλά τε καὶ ἀνήκεστα πρὸς ϑ ϑηρὸς ἐπεπόνθεσαν. ἰῶνται ϑ ἁδίκητον. ὗτος δὴ ὁ * Μαριάγγελος, πρῶτος ϑ οἰκίας ταύτης, Βρεττανὸς ϑ τὸ γένος, ϑηράσσετα ἐξοπλίσας παντοπλίᾳ, καὶ αὐτὸς ἐνεδύσατο παντοπλίαν. μετὰ δὲ ὡς ἐπῆλθε ϑ ϑὴρ, ϑ μὲν τοι ϑηράσσετα χανὼν καὶ μέσον ἐστηρίσατο ἐς ϑ λαιμὸν αὐτῷ. ὡς δ' ἔδε χανὼν, ἔτε ἐντὸς λαβεῖν οἷός τε ἐγένετο, ἔτε ἐς πίσω ἐξορμῆσαι, πελέκει ϑ κεφαλὴν ϑ δράκοντος καταίρων διέτεμε. καὶ ὁ μὲν τοι δράκων ταύτῃ ἔπεσε, καὶ ἡ πόλις ἐλευϑέρωτο, ϑ ϑηρὸς πολεμίου αὐτῇ. καὶ ὅπου δὴ γραπτόν τι σφίσιν οἱ τὸ Μεδιόλανον ἐνοικοῦντες, ἐνέσσαντο, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ὡς ἄνδρα ἀγαθὸν γενόμενον. μετὰ δὲ πολλὸν δὲ χρόνον ἡγεμών τις κατέστη, δορυφόρους ἔχων ἀμφ' αὐτὸν, ϑ τοὺς ἐν τῇ πόλει πείϑεσθαι ἀναγκάζων. ὅπου δὴ ἄρξαντος πάντως τῆς χώρας ἐπὶ τέσσαρας γενεὰς, ἐς ὃν Φίλιππον ἡ ἀρχὴ περιῆλθε, πρὸς ὃν δὴ οἱ Οὐενετοὶ ἐπολέμουν διαμχϑέντες, τά τε ἄλλα καὶ γραπτοὺς ἐλόμενοι σφίσιν ἐς τὸν πόλεμον, ἄνδρας τε ἀγαθοὺς, καὶ χώρας ἄρχον-

* Βερώνην.

* Παπίαν πόλιν. *al.* Παβίαν. * *al.* Πλακ.

* *al.* Μεσσάγγελος.

ἄρχοντας ἐκ ὀλίγης . πρῶτον μέντοι Καραμινιόλαν A
στρατηγὸν εἵλοντο ἐπὶ τὸν Λιγυρίας ἄρχοντα. καὶ ὡς αὖ-
τὸν σωπίσαντα καταφρονήσαντος τοῦ χώρας καὶ σωστιθε-
μένου τῇ Μεδιολάνων ἡγεμόνι, συλλαβόντες ἀπέκτει-
νον, καὶ Φραντζίσκον τὸν Φορτίαν ἐπὶ κλίνῃ μεταπεμπόμενοι,
ἡγεῖσθαί τε αὐτῶν ἐκέλευον, καὶ ἐτίμων μεγάλως, τά τε
ἄλλα εὐδοκιμοῦντα, καὶ πόλεις τῆς Λιγυρίων χώρας
ἐκ ὀλίγας παρασπάσθαι, τοῦ τε ἀρχοῦ τὴν ἀπειρα
ἐπὶ μέγα προήγαγε δυνάμεως. Ὡς μὲν ἕκαστοι πρὸς τὺ-
πους πολεμοῦντας ἀλλήλοις, ξύμπασα ἡ Ἰταλία διέ-
στη πρὸς ἑκατέρους, καὶ ὡς ἐπολέμησαν, ἐς τὸ πρόσω
ἐόντι τῷ λόγῳ, δηλῶσαί μοι ὡς ἐγένετο. Ἐπάνειμι δὲ
ἐπὶ τὴν Οὐενετῶν πόλιν, ὡς παύτῃ τῇ πόλει ἐγένετο
τύχη ἐπ' ἀμφότερα, τῇ πόλει ἑκατέρᾳ ξυμβάν. καὶ B
αὖθις ἐς τόνδε τὸν πόλεμον ἑλομένη ἑαυτῇ στρατηγὸς τὰ
πολέμια ἀγαθὸς ἐν δὴ καὶ ὡς ἐπήμυνα Καραμινιό-
λαν κακίστων γενόμενον τῶν Λιγύρων τυράννων. Τοῦτον μέν
τι ὡς ἐπιβουλεύσαντα σφίσι λαβόντες, ἀπέκτειναν.
Φορτίαν δὲ μεταπεμψάμενοι, ἐκέλευσαν σφίσι στρατη-
γὸν ἑλέσθαι. Ὡς μὲν οὖν ἔργα ἀποδεικνυμένους με-
γάλα τε καὶ ἄξια λόγου, ἐπὶ χίλια ἔτη εὐδαίμονας
διαγενομένους, ἄλλοις πολλαχῇ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ ἐνδοξο-
τέροις, καταδῆλον ἐστὶ, καὶ ἐμπεδῶσαι αὐτῇ τὰ καὶ
ἐς ἀρχοῦ, ὡς ἐλάχιστα ἐσφάλητο ὑπὸ τῶν πολιτῶν,
τῇ δίκῃ ἂν καταδηλος γένοιτο ἡ τῆς πόλεως διοίκησις,
ὡς ἐν βραχεῖ δηλωθήσεται. Ἦν γὰρ αὖτη ἡ πόλις τὸ πα-
λαιὸν Δημοκρατία, καὶ ὑπὸ δήμοις τε ἅμα ἐν τῇ ἀρ-
χαίᾳ αὐτῶν, ἃς ἤρξατο τοῦ πόλιν, ἤδόκει καλῶς ἔ-
χειν σφίσι, διῴκουν. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐπὶ τὰ ἔργα
σφῶν οἱ δημόται ἐτρέποντο, καὶ οὐκέτι σχολὴν ἦγον,
ὡς τὰ ἐπὶ τοῦ διοίκησιν λόγον ποιεῖσθαι, ὡς ἑκάστοτε
ἀναγκάζοι βουλεύεσθαι ὁ χρόνος, ἐπιλεξάμενοι τοὺς
ἀρίστους, εἴτε τύχῃ τινὶ, εἴτε δὴ καὶ ψήφῳ ἑλόμενοι, ὅτῳ
περὶ τῶν ἐς Ἀριστοκρατίαν τὸ παράπαν ἐτράπη,
καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε εἰσέτι καὶ νῦν ἀσφαλῶς διῳκημένην, ἐ-
πὶ μέγα δυνάμεως ἐχώρησε. Διοικεῖται δὲ καὶ τάδε.
Ἔστι ἡ μεγάλη Βουλὴ καλουμένη αὐτοῖς, ἐν ᾗ ἐπὶ ἡμέ-
ρας ὀκτὼ σχολὴν ἄγουσιν. ἐν ταύτῃ δὴ τῇ Βουλῇ, τάς
τε ἀρχὰς τῇ πόλεως αἱροῦνται, ψήφους τιθέμενοι,
καὶ τὰς ἐν τῇ πόλει αὐτῇ ἀρχὰς, ὅπῃ ἂν καθίζωνται.
Νομίζεται δὲ ἐξεῖναι ὡς ἐν ἓπ πάσαρα καὶ εἴκοσι γε-
γονὼς ἔτη, εἰσιέναι ἐς ταύτην τὴν Βουλὴν, ἢν αὐτῷ
ἐ ἀρχὴ συγχωρήθη γε εἰσιέναι, κἂν συγκλητικὸς
ᾖ. εἰσὶν δ' ἂν ἕτοι, ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους, οἱ τάς
τε ψήφους τιθέμενοι, καὶ τὰς ἀρχὰς ξυμπάσας ἤδη
ἐ ἀρχῆς αἱρούμενοι. Ἡγεμὼν δὲ τοῦτον ἐστὶν ὃν ἂν
ἕλωνται, τὸν παρ' αὐτοῖς κράτιστον δοκοῦντα γενέ-
σθαι. Φέρει δὲ ἕτος δύο ψήφους, τιθέμενος ᾗ ἂν
βούλοιτο φρονίδαι. Μένει δ' ἕτος ἡγεμὼν, τι-
μώμενός τε τὰ φρῶτα ὑπὸ τῶν συγκλητικῶν, καὶ
ἐν τοῖς βασιλείοις ἐνοικέων, ἔχων τοῦ τε δαπά-
νου ὑπὸ τῆς τῆς πόλεως φοιτικόπων. Παρεσὶ δ' αὐ-
τῷ βουληφόροι ἄνδρες, ἓξ τὸν ἀριθμὸν, ἕτεροι τε αὖ-
τῷ ἐόντες, καὶ τοῦ τιμίου τῆς ἡγεμονίας συγκατερ-
γαζόμενοι, ἐπὶ μοῖρας ἓξ ἀπαλλαττόμενοι τῆς φρῶ-
τοῦτος ἀρχῆς. Μετὰ δὲ τοῦ μεγάλου Βουλοῦ, ἐ-
στιν ἡ βουλὴ γερουσία * Κλητῶν καλουμένη, ἀμφὶ
τοὺς τριακοσίους. αἱροῦνται δὲ τούτους ἤδη καὶ τὰς λοι-
πὰς ἀρχὰς ἐν τῇ μεγάλῃ Βουλῇ, ἐπιλεξάμενοι
τοὺς τὰ ἀμείνω φρονοῦντας. καὶ ταύτῃ δὴ τῇ τῷ

creantes ad id duces viros bonos, & ma- A
gnam regionem gubernantes. Primo quidem Carminiolam ducem fecerunt, quem oppoſuerunt principi Mediolanenſi. Ubi autem intellexerunt, eum regionem prodere, & colludere cum Mediolani duce, capeum interfecerunt. Et vocantes Franciſcum cognomine Sphortiam, Ducem in locum occiſi ſubrogarunt. Magnis quoque honoribus eum affecerunt, cum etiam antea gloria multa præfulgeret, & non modicas Ligurię urbes ſubjiceret. Imperium continentis ad magnam potentiam produxit. Ut autem Italia in partes abierit, quidam Venetos, quidam Ligures ſequuti in ſequentibus ut omnia contigerint, enarrabo. Redeo nunc ad Venetorum urbem, quæ utramque fortunam experta eſt. Veneti igitur B elegerunt ad id bellum gerendum duces rei militaris peritia inſignes, ut ſupra docui, inter quos Carminiolam impenſius ſaventem rebus ducis Mediolani, captum necarunt, quia eum ſibi inſidias ſtruere cognitum habebant. Sphortiam accitum in locum interfecti ducem ſubſtituere ſt. Manifeſtum arbitror eſſe omnibus, Venetos præclaris facinoribus ubique editis, mille annis uſos proſpero rerum ſucceſſu, plurimum gloriæ per univerſam Italiam apud omnes tenuiſſe. Quod autem civitatem ſuam ita regnaverint, ut inviolata & intacta a ſeditionibus fuerit ſemper, decens totius urC bis adminiſtratio, quam brevibus nunc deſcribam, in cauſſa fuit. Olim democratia illam civitatem gubernabat, populuſque ſimul cum his qui in magiſtratu poſiti erant, qua ſibi conſultiſſimum videbatur, civitatem moderabantur. Poſtea cum ad opera populares ſingulí avocarentur, nec otium amplius, quando ita res monuiſſet, in unum conveniendi & conſultandi ſupereſſet, optimos quoſque iſti curæ præfecerunt, vel ſorti vel ſuffragio electionem committentes. In hunc modum reipublicæ forma ex democratia in ariſtocratiam mutata eſt. Ex eo inde tempore civitas illa pulchre adminiſtrata, maximam ſibi potentiam peperit. HaD bent ſenatum, quem magnum vocant, in quo ſingulis octo diebus conſultant, Hic ſenatus oppidis ſuffragio intercedente principes ſtatuit. Etiam urbis magiſtratus idem ſenatus decernit. Lege autem ſancitur, in hunc ſenatum lleere ei ingredi qui natus ſit annos viginti quatuor, & ſenator is ſive patritius ſit, nec aliqua cauſſa exteat, quæ ab ſenatu eum excludat. Sunt autem viri bis mille, qui calculos ferunt, & univerſi imperii magiſtratus eligunt. Ducem ſive principem ſibi eum conſtituunt, qui apud eos ex omni numero optimus habetur. Hic duos ponit calculos, quos cuicumque voluE erit parti addere poteſt. Princeps ille manet in primis a ſenatoribus honoratus, Is in regali aula habitans, victum habet: ſumptus, quos facit, ab his qui univerſæ civitati præſident, capit. Adſunt ei viri conſiliarii ſex, ſocii ejus exiſtentes, & in partem curarum principatus adhibentur, qui menſibus ſenis evolutis, dignitatem deponunt. Poſt ſenatum magnum alius ſenatus eſt, qui Evocatorum dicitur, qui viris conſtat trecentis. Hunc ſenatum creant in magno ſenatu, allegentes qui prudentia præſtare videntur. Senatus autem vocatorum de bello & pace legationibuſque conſultat. Et ei, quodcum-

*Ita ſtra, φρυγίδια.

Edit. Pariſ. pag. 103.

Carminiola Venetorum tribunus.

Veneti.

Venetorum reſpublica.

Dux Venetorum.

pag. 104.

Senatus.

Avogadori.

que viſum fuerit iſti ſenatui, civitas tota paret: & in ſententiam, quam dederit, manibus pedibuſque univerſa civitas vadit. Criminibus capitalibus viros præfecere decem, qui accuſent, & puniant. His licet manus principi injicere, & ad necem trahere: nec eſt qui auſit ejus cauſſam inquirere. ſic enim ordinatum eſt, & creantur ut delinquentes feriant. Sive in civitatem, ſive in privatum quis quid commiſerit, decem viri ſi cognoverint, de eo ſupplicium ſumunt. Sunt & alii judices, qui in reliquis jus dicunt, quidam urbani, quidam peregrini. His præpoſuerunt magiſtratum quadraginta virorum, ad quos ſententias ſuper puniendis ſontibus tranſmittant, ut diſpiciant, num & ipſis ſententiæ optime habere videantur. Si ſententiæ diſplicuerint, & ipſi inter ſe diſſenſerint, negotium totum ad Evocatorum ſenatum refertur. Hic ſententiæ multa diligentia excutiuntur, & tandem ad fidem ducuntur. Sunt & alii magiſtratus pluriml in cuſtodiam urbis comparati. ſunt quibus negotium civitatis commiſſum eſt in eos, qui defectionem aliquam ſive tumultum noctu concitant. Sunt & rerum venalium, atquæ adeo totius fori præſides. Alii præſident vectigalibus rerum, alii ſunt tributorum & civitatis redituum exactores. Quidam præpoſiti ſunt vectigalibus & reditibus, ad quos univerſæ civitatis opes adhibitis obſervatoribus deferuntur. Magiſtratus hic conſtat viris ætate & honoribus graviſſimis, qui per univerſam vitam iſtum magiſtratum retinent, quia difficile videtur accepta & expenſa civitatis, quid expendatur & quid ſuperſit, quotannis computare, & ſingula in rationes referre. Ex his ſibi ducem capiunt, quando is qui rerum potitur, mortuus fuerit. Qui ad primum dignitatis locum evecti fuerint, ad iſtum tandem honorem promoventur. Theſauros atque totius urbis opes & reditus inſpiciunt, & tutantur. Eorum officium eſt, ubi magiſtratum hunc inierint, conſultationibus cum principe vacare, & cum eodem legationes principum regumque relationes audire. Poteſtas totius civitatis penes hos eſt: & revera principatum gubernant. Civitas iſta duobus omnes Italiæ urbes antecedit: videlicet domorum magnificentia, & ædificiorum quæ in mari ædificata ſunt apparatu. Excellit & opulentia, quæ penes cives eſt. nam cum ſit mercaturæ & negotiationibus idonea, fit ut incolæ plurimas hinc colligant opes. Exornata eſt eadem urbs pulchra navium ſtatione quæ intra urbem ſita eſt, pulcherrima & amœniſſima viſu, inſtructa triremibus, navibuſque aliis plurimis. Copioſus ibi eſt apparatus in promptu armamentorum, & aliorum quæ naves poſtulant. Spatium occupat quinque ſtadiorum. Viri complures quotidie huc commeant, operantes ſedulo, ut quæ ad naves pertinent, non deſint. Quotannis viros duos eligunt primario, qui ſtationi illi præficiuntur, ut ea quæ ad ad ipſam ſpectant, ſedulo procurent. Equorum nullus in iſta urbe uſus. Pedeſtri itinere muntur in congreſſibus mutuis. Navigiorum uſus apud eos frequens eſt, cum mare tranſeat per domos. Præterea urbs tota tepulis intepitur, nec ullis mœnibus cingitur. Magiſtratus, quos urbibus in Italiæ continente & in maritima ipſorum regione ſeiæ decernunt,

Capo di Dieci.

Quarantia.

Arſenale.

Syndicatio.

Proeuratores S. Marci.

Edit. Pariſ. pag. 105.

A Κλητῶν ἐκκλησιαζομένῃ βουλῇ, περί τε πολέμων, καὶ εἰρήνης βουλεύονται καὶ ἀφισβητῶν, ἤ, τι ἂν ἢ δεδογμένον τισὶν πείθεσθαι αὐτίκα τῇ πόλει, καὶ εἰς ὅ, τι ἂν δόξῃ ταύτῃ τῇ βουλῇ, ξύμπασαι ἡ πόλις εἶναι· Επὶ ἢν τις τῶν ὅλων ἐγκλήμασιν, ἐφιστᾶσιν ἄρχοντας δέκα, οἵτινες τὰ τε ἐγκλήματα, καὶ τὰς ποινὰς ἐπιφέρουσιν ἑκάστῳ. Ἐξεστι ἢ τισιν τὸν ἠγημένα λαβόντας θανάτου ἀπάγεσθαι, ὑπὸ μηδεμιᾶς τῶν ἀρχῶν ἀπαιτουμένης τὴν αἰτίαν τῆς δίκης· Διαιτηταὶ δὲ ὧνται· καθίσαντες δὲ ξυμπάσης τῆς πόλεως εἰς τὰς ἀθύρας τῶν ὁτιοῦν περί τινα ἐξαμαρτόντων, ἢ περὶ τὴν πόλιν, ἢ εἰς ἀλλήλους· ἄγονται ἢ θωκάδε ὅν τινα ἂν ὑποδίκον εὕρωσι. Καθίζονται δὲ καὶ εἰς τὰς ἄλλας δίκας δικαστὰι, τῷ τε ἐπιχωρίων ἄλλοι, καὶ εἰς τοὺς ξένους ἄλλοι. ἐπὶ τούτοις ἐφιστᾶσιν ἄρχοντας πεντεκαίδεκα, εἰς οὓς ἐπειδὰν αἱ δίκαι ἀνενεχθῶσιν, ἀθύρασι τὰς ψήφους, εἰς τὸ σφίσιν ἐπὶ τὸ ὡς κράτιστα ἔχειν δοκοῦν. ἰὼν δὲ μὴ συμφέρωνται εἰς ἃ δίκαιον, ἐπὶ ἃ τῷ Κλητῶν βουλῇ ἀναφέρεται, κἀκεῖ πολυπραγμονεῖται, καὶ τὴν ἀπόβασιν ἴσχει. Εἰσὶ μὲν οὖν καὶ ἄλλαι ἀρχαὶ ἐν ὀλίγαι ἡ πόλις, φυλακῆς τε πέρι καθεστήκασαι, καὶ εἰς τοὺς συχνὸς ἀσελγείας τινὰ εἰς τὴν πόλιν φράσαντας. καὶ ἀγοραιόμοι ἕτεροι καθίζονται, τοὺς φόρους τῷ ἐπί τινι πράγματος, καὶ εἰς τὰς εἰσόδους τῆς πόλεως ἀπαιτήσεις, οἱ δὲ τὰς εἰσόδους πράττοντες καθιζάμενοι, ἐφ' οἷς δὲ τὰ τῆς ξυμπάσης πόλεως χρήματα, καὶ οἱ * φόροι ἀναφέρονται. Ἀρχοντες δὲ οἱ γηραιότεροί τε, καὶ ἀξιώματι προέχειν δοκοῦντες, καθίζανται ἐς βίμ· ὡς ἐργώδες ὂν κατ' ἐνιαυτὸν λογίζεσθαι τὰς εἰσόδους τε καὶ ἐξόδους τῆς πόλεως, ὅτι ἂν ἀναγίνοιτό τε καὶ πεπραγμένοι αὐτῶν τῷ χρημάτων. Ἀπὸ μὲν οὖν τύπου αἱρεῦνται σφίσιν ἡγεμόνα, ἐπειδὰν σφίσι πλοῦτον, εἰς τὰ ἀρχῶν τιμῆς ἀνήκοντα εἰς ταύτην τὴν πολιτείαν. τούς τε δὴ θησαυρὸς καὶ τὰς εἰσόδους ἐφορῶσιν ὅπως, καὶ ἐπιτροπεύουσι. χρηματίζουσι δὲ σφίσιν ἐς τὰ ἀρχὴν αὐτῶν, συὶ τῷ ἡγεμόνι παραγινόμενοι ἐς τε ἀκρόασιν σφίσιν, καὶ τῷ μεγάλων, εἴτε βασιλέων, εἴτε καὶ ἡγεμόνων ἀναφορᾶς. καὶ οἱ ἄνδρες ὅπως, ἡ τῆς πόλεως ὅλη ἐξουσία· D ἐνομάζεται δὲ καὶ ἡγεμονία. Προέχει δὲ αὕτη ἡ πόλις δυοῖν τῷ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πόλεων, οἰκιῶν τε ὡραιότητι, καὶ κατασκευῇ ἐπὶ τῷ ἡ θαλάσσης οἰκοδομημάτων, ὡς τὸ ἐπίπαν τῆς πόλεως, καὶ πλούτῳ τῷ ἐν τῇ πόλει ἐσκομιζομένῳ, ἅτε τῆς πόλεως ἐπὶ ἐμπορείαν ἐπιτηδείως ἐχούσης ὡς μάλιστα, καὶ χρήματα εὐπετῶς προσιούσης. Κεκόσμηται δὲ ἡ πόλις αὕτη τά τε ἄλλα, Ε καὶ ἐπινείῳ ὑπὸ τὴ πόλιν φκοδομημένῳ, καλλίστῳ τε ἰδεῖν, καὶ εὐπρεπεστάτῳ, καὶ τειχίσιν ἐξηρτημένῳ ὡς πλείσταις, καὶ πλοίοις ἄλλοις παμπόλλοις, καὶ τῇ σκιᾷ πάνυ ἀφθόνως τε ἐχούσῃ αὐτῇ, ὁπότε * ὅπλων καὶ ἄλλων ὅσα ἐς χρείαν φέρει ταῖς ναυσί. Δύναται δὲ ἐπὶ πέντε σταδίους, καὶ ἄνδρες ὡς πλεῖστοι ἐργαζόμενοι αὐτῷ καθ' ἑκάστην ἐς τὰς ναῦς. ἄρχοντας δὲ αἱροῦνται ἐνιαυτοῦ δύο, ἐς τὸ Επίνειον τοῦτο, καὶ ἐς ξύμπασαν τὴν κατασκευήν. ἵππους δ', οὐδέν τι χρῶνται ἡ πόλις αὕτη, ἀλλὰ πεζῇ τε ἐπ' ἀλλήλους φοιτῶσι, καὶ πλοιαρίοις. τῇ μὲν, ἡ θαλάσσης καὶ τῶν οἰκιῶν διεχούσης, τῇ δὲ, καὶ αὐτῶν στενῶν κατεῤῥωμένων πλήθεσι ἅπασα ἡ πόλις. τείχει δὲ οὐδὲν περιβέβληται ἡ πόλις. Τὰς μέντοι ἀρχὰς τῶν φιλτάτων πόλεων, ἵστι δ' ἤπειρον ἡ Ιταλίας, καὶ εἰς

* In uno, iſtos, ut in pr. ed.

* In ora, ὑπαίρουσι τῶν αὐτῶν ἐνομάζοντες ἐν. ἀγοραίους.

ἐ παράλιον χώραν ἀυτῶν, ἢ πόλις δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱροῦνται. ἐπειδὰν ἢ ἐπανέλθωσιν εἰς ἑ πόλιν, ἕως τι μὴ ὀρθῶς πεπραγμένον ἢ αὐτῇ, τὰς τε δίδυνας δίδωσι καὶ δίκλω, ἐφ' οἷς μὴ καλῶς πεπολιτευμένα τυγχάνει αὐτῇ· Καὶ αἱροῦνται μὲν ὅπως στρατηγὸν σφίσιν, ὃς ἐπιχωρήσας εἰς τὰ στρατεύματα ἑ ἠπείρου, διδόντας μὲ προσαγόμενος τοὺς στρατιώτας περὶ ἑ ἀρχῆς νεωτερίσωσι, καὶ κινδυνεύσῃ αὐτοῖς ἢ ἁρθαρῆναι τὰ πράγματα. Ἐς μέντοι ἑ ἀρχὴν ἑ θαλάσσης, οὐκ ἔχοντες ὅπως ἐπάγωνται ἀλλοτρίους, καθιστᾶσι τῶν ἑαυτῶν ἐπιχωρίων αὐτοκράτορας, ἐπειδὰν πολεμεῖν ἐξέρχωνται. καὶ ἰδίᾳ κατ' ἐνιαυτὸν τοὺς δέκα τριήρεις, ἃς ἐπιπέμπουσιν εἰς ἑκάστω, εἴς τε Ἰόνιον, καὶ εἰς τὸ Αἰγαῖον. τῇ πλῷ αὐτῶν αἱ ἐπὶ ἐμπορίαν ἀφικνοῦνται ἐπὶ Αἴγυπτον ἐ Λιβύλω, καὶ Ὠκεανὸν, καὶ Εὔξεινον πόντον. ἐ καθαιροῦντες τὸ λῃστικὸν, ὅποι ἂν περιτύχωσιν αἱ δέκα αὗται τριήρεις, ἀπαντέβωσιν ὅλον ἐνιαυτὸν, εἰς ὅπερ αἱ δέκα ἀφικνοῦνται, ἀπαλλάττουσι πάντας τοὺς φύλακας. ἐπιπέμπουσι ἢ ἐ τριήρεις ἐπὶ ἐμπορίαν ἡ πόλις, ἐξωνουμένων τῶν πολιτῶν ταύτας, εἰς τε Ἀλιξάνδρειαν, καὶ Συρίαν, καὶ Τάναϊν, καὶ εἰς τὰς Βρεττανικὰς νήσους, καὶ εἰς ἐ Λιβύλω. εἰσὶν δ' ἃι αἱ τριήρεις αὗται δύο καὶ εἴκοσι μείζους τῶν ἄλλων τριήρων, ἃς ἐπὶ ἐμπορίαν κατεσκεύασμέναι. Νομίζεται δ' αὐτοῖς ἐφ' ἑκάστης ναὸς καὶ παῖδας συγκλητικῶν ἀνδρῶν, ἐπὶ τῷ ἐμπορίαν ἀφικνεῖσθαι, μεμισθωμένους καὶ τούτας σὺν τῇ νηῒ ἐπὶ ἐ ἐμπορίαν. Ἐξαίρεται μὲν οὖν πάσης τῆς Οὐενετῶν, ἀφὸς τὸν Λιγυρίας τύραννον ἐκπολεμοῦσι, χρήματα τῇ τε ἀλλῃ, καὶ δὴ τῷ πολιτῶν ἑκάστῳ τῆς οὐσίας ὁ δεκατισμός. ἀφὸς οὓς δὴ πάντες ἡ πόλις ἐτήσιον ἀφόσεδον, οἷα τῶ χρέως ἀποδόσιν, καὶ ἅττα δ' ἂν ἐπαγγέλλῃ λαμβάνειν τὰς πολίτας, τρία δὴ ἕκαστον ἐπαγγέλλει ἀποδιδόναι ἑκάστῳ, οὐκ ἔστιν ὅτι ἐπὶ τοὺς παῖδας τῇ ἐγγόνοις οὐκ ἀφικνεῖται ἡ τοιαύτη ἀφόσεδος. Ἐξωνοῦνται μὲν ἔνιοι τούτας * ὀλίγου τινὲς, παρὰ τῶν ἐνδεῶς τῷ βίῳ σφίσιν ἐχόντων, καὶ δ' δαιμονοῦσι. Δοκεῖ δὲ ἡ πόλις αὕτη ὑπὸ Οὐενετῶν ὑπὸ παλαιᾶς αἰτιωμένη, μηδένα φθόνῳ ἐπὶ νεωτερισμὸν ἀφικέσθαι, πλὴν δὴ Βαϊμουνδον νεανίαν, ὀλβιώτατον δοκοῦντα γενέσθαι, ἀναπτώμενον τὸ πλῆθος ἐπὶ τῷ ὁρμᾶσθαι. ἀπὸ οἰκίας δέ τινος βληθέντα ὑπὸ γυναικὸς ἄνωθεν, ἐν τῇ ὁδῷ προϊόντα ἐπὶ τὰ βασίλεια, ἐπισπομένου αὐτῷ τὸ πλῆθος, καὶ δεσπότην φρῶν, καὶ τῆς πόλεως ὑποδεικνυμένου, καὶ τοῦτο βληθέντα λιθοβολῆσαι ὑποθαρσεῖν. ὕστερον μέν τοι, ἀδήλως ὅ, τι ἐξ ἄξιον λόγου ἐς νεωτερισμὸν περὶ τὴν πόλιν ταύτην ἐξεμάχθησαν, δεινῶς τῶν φυλαττομένης τῆς πόλεως, μὴ συμβλῶσι αὐτῇ. Ὡς μέν οὖν τῇ πάλαι ποτὲ πολέμου ἐπαγγείλας Μεχμέτης ὁ Παιαζήτου παῖς, καὶ τριήρεις ἐπλήρωσαι ἐπὶ ἑ φρουλακαῖς ἄλλας ἀεὶ, καὶ δύο γενομένας, ἔπλεον αὗται εὐθὺ Ἑλλησπόντου, ἡγουμένου Πέτρου ἑ Λαυρεδάνου οἰκίας, ἐς ὕστερον, καὶ τὴν ἐπὶ τοὺς Ἰανύας στρατηγίαν, καὶ στρατηγικῶς εὐδοκιμήσαντα. ὅτος δὴ ἅμα σὺν ταῖς ναυσὶν ἀφικόμενος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπὶ τοῦ Καλλιουπόλεως ἀντεχούσης μετεώρους τὰς ναῦς, ἐν τῷ πελάγει, ἐκὼν μὲν οὐκ ἐπάρχων πολέμου, ἐδόκει τε γὰρ * εἰρήνη τε εἶναι, καὶ τὰς σπονδὰς μὴ λελύσθαι· καὶ ἀμυνέσθαι μέν τι ἐπηγγέλλετο αὐτῷ, ὑπάρξαι δ' πολέμου μηκέτι· ἐδόκει τε γὰρ καὶ μὴ πολεμεῖν, τὸ

A plerumque ex iis qui in magiſtratu ſunt conſtituunt. Ubi hi reverſi fuerint, pœnas dant eorum quæ inique in magiſtratu collocati egerunt. Ducem, quem exercitibus continentis proponunt, non indigenam aut civem creant, veriti ut conciliatis militum animis, innovationem aliquam moliretur contra principatum, rerumque ſumma in periculum veniret. Navalibus copiis cum non poſſint dare Imperatorem peregrinum, unum de ſuo corpore deligunt, qui navalia prælia capeſſat, cum ad belligerandum prodeunt. Separatim quotannis decem triremes mittunt in Jonium & Ægeum mare, propter naves quæ in Ægyptum & in Libyam mercium gratia proficiſcuntur per Oceanum & Euxinum mare. Mare hoc repurgantes piratis, quos arcentes ubicumque in eos incideriut, foris morantur per integrum annum, expectantes donec decem aliæ ſubmittantur. Quæ ſi venerint, liberatæ priores mari cuſtodia, domum remeant. Civitas iſta mittit triremes, quas cives emunt, peritum merces, in Alexandriam, Syriam, Taniam, Britannicas inſulas, & in Africam. Hæ ſunt numero viginti duæ, quæ magnitudine differunt a reliquis, ut quæ ad merces capiendas extructæ ſint. Solent autem, ita enim conſuetudo tenet, cum ſingulis navibus patriciorum filii ad merces comparandas proficiſci mercede conducti. Magnam pecuniæ vim Veneti confecerunt, cum bellum C gererent adverſus Mediolani ducem, bonorum, quæ cives poſſidebant introducta decimatione. propter hanc civibus annuum, quaſi debiti perſolutionem, ordinarunt reditum: promittentes quæcumque contuliſſent cives in uſum belli, eorum tertiam partem ſingulis annis cives ſingulos recepturos. Hic reditus ad liberos & nepotes redit. Quidam hos reditus parvo pretio redimunt, ab iis qui pauperem apud ipſos vitam agunt. Civitas iſta plane felix eſt. Hæc cum jam a primordio bonis legibus eſſet fundata, evenit ut nullus repertus ſit, qui ſeditionem aliquam, novarum rerum cupidus, in ea excitare conatus ſit, præter * Baimundum adoleſcentem opulentiſſi- *Boemundum. D mum, qui pretio alliciens multitudinem, reipublicæ ſtatum innovare parabat. In quem prodeuntem ad regiam, ſtipatum turba hominum maxima, qui eum dominum ſuum & urbis declarabant, mulier de tecto quodam lapidem jaciens, eum trucidavit, atque eo loci ſeditioſus vitam finiit. Deinceps nullus alius, qui idem moliretur, inventus eſt: cum civitas ſumma ope, ne id mali contingat, præcavere ſoleat. Mechmetes igitur Pajazitis filius, cum bellum Venetis indiceret, triremes, quæ ſemper binæ in propugnaculis erant, impleverunt, & recta navigarunt in Helleſpontum, duce * Petro familiæ Lauredanorum, qui in expe- *al. Aloiſio. Petrus Lauredanus. ditione contra Januenſes admirabilem E claritatem rebus fortiter geſtis ſibi paraverat. Hic ubi cum navibus in Helleſpontum advenisſet, e regione Callipolis vela expandens, prælium haud volenti animo inire in animum induxerat. Pax enim adhuc vigorem ſuum obtinere, nec dum fœdera violata eſſe videbantur. Erat præterea a ſenatu illi imperatum, ut defenderet potius, nec prior prælium exordiretur. Viſum enim eſt Venetis non hoſtilia facere, ne urbes ipſorum in Mech-

Cotimus.

Baimundi Tempuli conjuratio, circa annum 1297.

* duo manuſcripti habent, οὐκ ὀλίγου τινός. R. ut in cent.

* εἰρήνην R. ut in c.

metis regione quas habebant, aliquid mali a Turcis paterentur. Hæ autem ſitæ erant in regione quæ Jonium ſpectat, & in Ægeo mari. Senatus igitur Venetorum mandatum hujuſmodi ſuo Duci dederat, ut non prior arma inferret: nec laceſſens, verum laceſſitus prælium occiperet. Ut venit in Helleſpontum, nec multum ab Aſia naves ſtarent, Calliopolis dux non amplius ferendos eſſe dicebat qui ex aperto contumelias & injurias certarent. Quod filius ducis e familia Phoſcarorum ab Decemviris captus in graviſſimam neceſſitatem veniſſet, quaſi ſeditionis auctor, & novarum rerum appetens: verum quæſtione habita nullum invenire crimen potuiſſe. Adoleſcentem quidem evaſiſſe illatum crimen. Ex qua re non mediocris lætitia oborta eſt. Ipſeque domum rediit. Deinde iterum captus eſt, cum interfeciſſet virum, qui crimen proditionis ei impegerat. Unde in Creta morari coactus eſt. Tandem cum denuo proditionis reus fieret, Decemviri civitatis eum accerſentes, cum omnia tentarent, nec ullo modo crimen pateret, remiſſus eſt in Cretam: nec multo poſt ibidem vita deceſſit. Dux igitur Calliopolis veniens in regis regionem, & in navale ejus, naves militibus implevit, & ducens triremes viginti quinque, aliaſque naves circiter octoginta, regia claſſe Venetis, quos contra procedebat, terrorem injicere nitebatur. Hi quidem ſublatis navium armamentis, progreſſi ſunt Periponneſum, nihil metuentes hoſtem. Navis Peloponneſiaca relinquebatur a tergo, quia poſtremo adducenda erat: quæ, cum regia triremis appropinquaſſet, accerſiebatur. Dux autem Venetorum ſublato ſigno eam ſequi, nec priorem in hoſtem incurſionem facere jubebat. Peloponneſiacæ triremis dux, cum putaret ſe juſſum irruere in hoſtem, & propter eamdem rem ſignum eſſe datum, impetum in regis navem fecit, eamque demergit. Reliquæ barbarorum naves cum adverterent, a parte adverſa occœptum prælium, & ipſæ ad prælium ſe convertebant: feſtinantque impetum in Peloponneſiacam navem dantes reſiſtere fortiter. Veneti viderunt, quod parabatur, videlicet claſſem hoſtilem incurſare in Peloponneſiacam triremem, ipſi quoque ad navale certamen accingebantur. Interim dum ſerveret prælium, navigabant per omnes hoſtium naves, quaſdam remis ad litus agentes. Veneti in hunc modum victoria potiti ſunt, capientes naves barbaricas tredecim, pleraſque tamen vacuas. Nam Turci, ubi ſenſerant naves, in quibus erant, jam capiendas, in mare ſe abjiciebant, & in terram enatabant. Eodem tempore cum armis urgerent Veneti Mechmetem, Lampſacum obſidendo in ditionem acceperunt: ibique præſidio relicto, domum reverſi ſunt. Veneti ducem illum qui prælia fecunda, contra barbaros fecerat, reverſum capitis accuſabant. Crimini dabatur, quod prior præter jus & æquum, & præter magiſtratus imperium, prælium iniiſſet, fœderaque fregiſſet. Cum in hunc modum capitis anquireretur, crimine abſolutus eſt, ut qui prælium haud prior incœpiſſet. Nec tempore multo interpoſito legationes ultro citroque miſſæ, inter utroſque pacem icto fœdere ſanxerunt. Mechmetes quidem,

Edit. Pariſ. p. 107.

Bellum navale inter Venetos & Turcos.

p. 108.

A πόλεων σφίσι, ἐν τῇ τῶ Μεχμέτου χώρᾳ ὑπὸ Τούρκων μὴ κακῶς πάσχειν, ἴν τι τῇ πρὸς ἥλιον, καὶ ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει. Τούτῳ μὲν ὧν ὑπεσχέθησαν ὑπὸ τῆ Συγκλήτῳ, ἀμυνομένους μὲν διαναυμαχῆσαι, ἐκόντα δὲ εἶναι μὴ ὑπάρξαι πολέμιον. Ὡς δὲ ἀφίκοντο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐντὸς τῆς Λεσβίας ἐδρόσθησαν αἱ τριήρεις, ὁ τῆς Καλλιουπόλιος ὕπαρχος, ἐκεῖσε ἀνακτᾶσθαι ἐκέλευεν, τοὺς Οὐενετοὺς ὡς περιφανῶς ὑβρίζειν, ὅτι μὴ τὸν παῖδα τὸν ἡγεμόνος τῶ Φωσκαρέων οἰκίας, φασὶ, πειρατεύοντα, ἁλῶναι ὑπὸ τῆς τῆς πόλεως ἀσυκῶν, καὶ ἐς ἀνάγκας ἀφικόμενον μεγάλας, μυδοτομεῖν τοιαῦτα ἐς ἑαυτόν. καὶ τὸν μὲν πειρατείαν ἐκπεπονέναι, ἀλλ' ἄλλῳ τινὶ ἐγκεκλῆσθαι αἰτίαν· ὅθεν καὶ ὑφροσύνῃ ὑποφευγόμενον κατελθεῖν. καὶ αὖθις ἁλῶναι, διαφθείραντα τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὃς ἀπῆγεν αὐτὸν προδοσίας, ἐς ἀνάγκας ἰόντα τὸν ὅπως ἐκπεπονηκότα διατρίβειν ἐν Κρήτῃ. ἐπιτρεπόμενον δὲ αὐτὸν αὖθις αἰτίας, ἐπὶ τούτῳ μεταπεμψάμενος τὰς δίκας τῆς πόλεως, πολυπραγμοσυνῶν, καὶ οὐχ εὑρόντας, ἀπαλλάξαι τὸν αὖθις ἐς Κρήτην· ἐπιτρέψαντα δὲ αὐτῷ, ἐς μὲν τὸ πολὺ αὐτῷ, τελέσαι. * ἐς δὲ βασιλέως χώραν, * καὶ ἐς αὐτὸ τὸ ἐπίνειον αὐτῶ. καὶ ὡς ἐπλήρου δὲ τὰς ναῦς, ἀνταναγετο καὶ αὐτος, ἔχων τριήρεις πέντε καὶ εἴκοσι, ναῦς δὲ ἄλλας ἀμφὶ τὰς ὀγδοήκοντα, ὡς διεῖρύμενος τοὺς Οὐενετους, τῷ βασιλέως ναυτικῷ. αὐτοὶ μὲν προεῖσαν ἐπὶ Προικόνησον, μετεώρους ἔχοντες τὰς ναῦς αὐτῶν. ἡ μὲν οὖν ἡγεμονὶς Πελοποννησία ὑπολέλειπτο, ὡς ὕστερον ἀναγομένη. ἐνταῦθα ὡς ἀγχοῦ ἐγένετο τριήρης μία τῶ Βασιλέως, μετεπέμπετο ὁ ἡγεμὼν τῷ Οὐενετῶν, σημεῖον ἐπάρας, κελεύων ἕπεσθαι, καὶ μὴ ἐμβάλλειν. οἰόμενος δ' ὁ τῆς τριήρους ἄρχων τῆς Πελοποννησίας, ὡς κελεύοι ἐμβάλλειν, τὸ συνθημα οἰόμενός οἱ γενέσθαι ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ, ἐμβάλλει τῇ τῶ Βασιλέως νηΐ, καὶ καταδύει. αἱ δὲ λοιπαὶ τῶ βαρβαρικῶν νεῶν ἰδοῦσαι, ὡς ὑπῆρκτο πολέμου, καὶ ἐς μάχην καθίσαντα, ἐπῆγοντο ἐπαμυνεῖν βουλόμεναι ἐπὶ τὴν Πελοποννησίαν ναῦν. ἐνταῦθα δὲ αἱ λοιπαὶ τῶ Οὐενετῶν τριήρεις κατιδοῦσαι τὸ γιγνόμενον, ὡς ἐπὶ τὴν στρατηγὸν αἱ βαρβαρικαὶ νῆες ἐπῆγοντο, * ἀνταπήγοντο καὶ αὐταὶ ἐπὶ ναυμαχίαν, καὶ ὡς ἐναυμάχουν, διέπλωον τὰ ἐποίησαν, καὶ καταδύσαντες ναῦς πέντε, καὶ ζωγρήσαντες τὰς λοιπὰς, ἐς τὴν γῆν ἐτρέψαντο, καὶ ἐκράτησαν Οὐενετοὶ, ναῦς λαβόντες τῶ βαρβάρων τεσσαρεσκαίδεκα, κενὰς δὲ πάσας πλείους. οἱ δὲ Τοῦρκοι, ὡς ἀλίσκοντο αἱ ναῦς, ἐς τὴν θάλατταν ἐπίπτον, καὶ ἐξένευον ἐπὶ τὴν γῆν. Ἐνταῦθα ὡς ἤδη πόλεμος ἦν Οὐενετοῖς ἀπειλουμένοις πρὸς Βασιλέα Μεχμέτην, τὴν τε Λάμψακον πολιορκίᾳ παρεσκάσατο, καὶ φυλακὴν ἐγκαταλιπὼν, καὶ αὐτοὶ ἔχοντο ἐπ' οἴκου ἀποπλέοντες. ἐνταῦθα μὲν τοι οἱ περὶ Οὐενετοὶ, τὸν στρατηγὸν, ὃς παρεγένετο τῇ τῶ βαρβάρων τέλει, ἤγοντο θανάτῳ, ὡς πρότερον ὑπάρξαντα ἀδικίας, καὶ λελυκότα τὰς σπονδὰς παρὰ τὰ ἐπικαλούμενα αὐτῷ. καὶ ἐν δίκῃ γενόμενος παρὰ δικασταῖς, ἀπελύθη, μὴ αὐτὸς πρότερος ὑπάρξαι τῶ πρὸς βάρβαρον πολέμου. μετ' οὐ πολλὰ δὲ χρόνον διεπρεσβεύσαντο, καὶ σπονδὰς ἐποιήσαντο. ἐς πότους μὲν ὧν αὖτως ἦλθε τῷ Βα-

B

C

D

E

* *Hic locus videtur eſſe mutilus, & talia vel ſimilia vocabula deſiderantur, ἐ μὲν οὖν ἡγεμονὶς, ἐλύετο δὲ τῷ, &c. in R. nulla eſt lacuna.*

* *ἀνταπήγοντο.* *in uno, R.* *ἀντεπήγοντο. etiam* *R.*

σιλῆ Μεχμήτῃ. τοῖς δὲ Ἕλλησιν ἐπιτήδειός πε ἢ συνήθης, ἄξιόν θεραπεύειν ὅπως ἂν δύνασιτο παρ' ἑαυτῷ δι' αἰτίαν τοιάδε. Μυσταφᾶς γάρ τις ὁ τῷ Παιαζήτου παίδων, μιμησάμενος Μωσέα τὸν ἀδελφὸν, ἢ σὺν τὸν Σινώπης ἄρχοντα πολίτην ὄντα, τῷ ἀδελφῷ Μεχμήτῃ, ἀφικόμενος, καὶ ὅρκια ποιησάμενος, ὡς τε ξένους εἶναι τε, καὶ φίλους ἀλλήλοις, ἢ παρὰ τὸν Δακίας ἡγεμόνα ἐλθὼν ἀμφισβασιάμενος, ὡς αὐτὸν ἄρμενος ὑπεδέχετο, ἢ πάλλα ὑπισχνεῖτο συγκατεργάζεσθαι τὰ ἐς τοῦ βασιλέως· δίβη τε εἰς τοῦ Δακίας Μυσαφᾶς, καὶ χρόνου αὐτόθι διατρίψας συχνὸν, ἔχων ἄνδρας τριακοσίους, ἔπραττε παρὰ τοὺς Τούρκων ἀρίστους, μετιὼν ἕκαστον. Ὡς δ' ὑδὲν προκόπτε, * ἰὼ δὴ Μεχμήτης πάντα ἄλλα ἐπιτηδὲς, ἢ ἐς τὸ θεραπεύειν τοὺς ἀρίστους τῷ Τούρκων, ἦν ἀνδρῶν ἄριστος, ἔδοκιμος, ἔδοξε τε εὐσυχίᾳ, ἡδύς τε παῖδα ἐπίσχεν εἶναι τὸ Παιαζήτου τὸν Μυσαφᾶν, ἢ ὡς ἀληθῆ καταφανῆ ἔχοντες τοῦ διατριβοῦ αὐτῷ. τὸν δὲ παῖδα τοῦτο τιμήσαι, παρ' ἀνδρὶ ἐπιτηδείῳ, ἢ τὸν ἔδοξον δικαιότατον, ὃς ἀφίκτο παρ' αὐτὸν ἐκ θανάτου τὸ παιδὸς ἐκκομιῶν. Ἐνταῦθα Μυσαφᾶς, ὡς ὑδὲν αὐτῷ ἢ τοιοῦτο ἐπέβαινε ἀπὸ Δακίας, ἢ οἰόμενος ἑαυτῷ ἄμεινον ἔξειναι, ἰὼ ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ἀφίκηται, ἐν μέσῳ τοῦ ἀρχῆς Μεχμήτου ἱδρυμένος, ἐλαύνει ἀπὸ Δακίας διὰ μακροῦ τοῦ Θρᾴκης ἐπὶ τοῦ Θέρμου, πόλιν Ἑλλωΐδα, ἢ ἐς λόγους ἀφικόμενος τῷ Ἑλλήνων ἄρχοντι, εἰσπίπτει τε εἰς τοῦτο πόλιν, ἢ κατελήφθη. Μεχμήτης δὲ, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ἐς τοῦ Θέρμου ἀφικέσθαι τὸν ἀδελφὸν, αὐτίκα ὑδὲν ἐπίσχεν, δρομαῖος ἔπεσι ἐπὶ τὸ Θέρμου, παραλαβὼν στρατὸν, ἢ ἵκετο τὸν ἀδελφὸν τοὺς Ἕλληνας. Ὁ μὲν τοι τοῦ Θέρμης ἄρχων, ἄγγελον πέμψας ἐπὶ τὸν Βυζαντίου Βασιλέα, ἐδήλου τε, ὡς ἔχει αὐτῷ περὶ τοῦ παιδὸς Παιαζήτου Μυσαφᾶ, ἢ ὡς Μεχμήτης ἐπιλαύοιτο, ἐξαιτεῖτο τὸν ἀδελφὸν, οἷα ψευδῆ ὄντα, καὶ διαφθείροντα τὸ γένος αὐτοῦ. Βασιλεὺς δὲ ἀφίσβιν τε ἔπεμψε πρὸς Μεχμήτην, ἢ συνέθετο αὐτῷ τὸ Μυσαφᾶν ἐς φυλακήν τε ποιήσασθαι, καὶ μηδαμοῦ μεθέναι τε ἀπιόντα. ἢ ἐπὶ τούτῳ ὅρκια τε ἐποιήσαντο, ἢ Μυσαφᾶν ἐν Ἐπιδαύρῳ τοῦ Πελοποννήσου, καὶ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ πόλεως καθείρξαντες, αὐτόν τε τὸ Μυσαφᾶν, ἢ τὸν Σμύρνης ἄρχοντα Ζουναίτην, ἅμα αὐτῷ ἀπὸ Δακίας ἐπὶ τοῦ Θέρμην ἀφικόμενον, ἢ συμπιλαβόμενον τοῦ πρὸς Μεχμήτην πολέμου. τότε μὲν ὧν Ἕλληνες εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐπὶ συχνὸν τινα χρόνον. μετὰ δὲ ταῦτα, ἤγαγον ἐς τοῦ Λῆμνον, ἢ ἐς τὸν Ἴμβρον, καὶ αὖθι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς ὃ δὴ ἐτελεύτησε Μεχμήτης ὁ Παιαζήτου. τότε μὲν δὴ χαριζόμενοι τῷ Βασιλεῖ οἱ Ἕλληνες, ἢ τοῦ ὁμοίως ἀνταποδιδόντες, κατέθεντο τότε ἐν Ἐπιδαύρῳ τοῦ Πελοποννήσου. ἢ οὕτω ἔτυχε ὅτε ἀπατύχοντο ἐν ταῦτα παρὰ Βασιλεῖ Μεχμήτῃ. τότε μὲν ὧν παρέσχον σφίσιν, ἐν βελτίονί τε τῆς πρόσθε, ἐπὶ πολλοῦ χρόνου αἰὲν καταστάσει ἐπύγχανον ὄντες δ' ἀράττοντες, ἢ τοῦτε Πελοπόννησον καθίσασαν, ἐπὶ τὸ σφίσι δοκοῦν ἔξειν ἐς συμφοράτατα. Ἐμμανουὴλῳ μὲντοι ἐγένοντο παῖδες, ὅ, τε Ἰωάννης ὁ πρεσβύτερος, ὃν δὴ τοῖς Ἕλλησιν ἀπέδειξαν Βασιλέα, ἢ Ἀνδρόνικος, ἢ Θεόδωρος μὴ * τοῦτο, ἢ

* τοῦτον

A quemadmodum accepimus modo, erga Venetos affectus erat. Græcis vero erat perquam familiaris, eosque colere cupiebat in omnibus quæcumque petiissent haud gravatim largiendo. Familiaritatis autem ejus causa, quam nunc dabimus, erat. Mustaphas unus e numero filiorum Pajazitis, imitatus Moseu fratrem, ad Sinopium ducem, qui hostis erat Mechmetis, perveniens, juramenti religione interposita se invicem amicos & hospites in posterum fore confirmabant. Deinde cum legatos misisset ad Daciæ ducem, & amice ab eo foret acceptus, polliceturque se ipsi suppetias laturum in regno quod averet acquitendo, in * Asiam abire decrevit. Cum in Asia longo tempore moratus esset, habens secum viros trecentos, haud cessabat ambire Turcorum optimum quemque, & ad defectionem pellicere. Cum res parum succederet, angebatur maxime. Nam Mechmetes æquitatis amantissimus erat, & egregie optimates Turcorum colere norat, moribusque erat tranquillus & placidus. Hic dicebat, Mustapham haud legitimum, verum suppositicium esse Pajazitis filium, ut qui nullo, vel parvo indicio patrem & fratres repræsentaret. Filium Pajazitis Mustapham excessisse e vivis, seque Mustaphæ veri filii Pajazitis mortem accepisse a viro integerrimo & justissimo, qui sibi eam pro certo nunciarit. Mustaphas, cum cœptis parum succederet, abiit ex Dacia: & res suas meliore statu fore credebat, si se contulisset ad Græcos, sic in medio Meclimetis regno constitutus. Iracundo itaque animo, relicta Dacia, per Thraciam contendebat Thermam, quæ urbs est Græcorum. Ibi veniens in colloquium cum Græcorum duce, & urbem ingressus, captus est. Mechmetes ubi rescivit fratrem suum perveniss Thermam, confestim omni mora posita, Thermam summa celeritate adhibita profectus est: assumptoque exercitu, fratrem quærebat apud Græcos. Dux Græcorum, qui Thermam regebat, nontium ad Byzantii regem ire jubet, ut dicat quid egerit cum Mustapha: narraret quoque advenisse Mechmetem, & postulare sibi dedit Mustapham, ut fratrem suppositicium, & sui generis maculam. Rex misso legato, pactum iniit cum Mechmete quod jubebatur Mustapham in vincula dare, nec quoque inde abire ipsum pateretur: pactum hoc jusjurandi religione formarunt. Mustapham igitur una cum Smyrnæ duce Zunaite, qui cum eo Thermam advenerat, accesseratque belli contra Mechmetem adjutor, in arce Epidauri in carcerem debere vinctos. Græci tempore longo eos in vinculis asservarunt. Postea ducti sunt in Imbrum & Lemnum, ubi quoque in carcere captivi delituere usque ad Mechmetis obitum. Cum igitur Græci hac in re morem gessissent Mechmeti, & quasi gratiam retulissent, in carcere condentes Mustapham, accidit ut in posterum quæcumque vellent, facile apud regem Mechmetem impetrarent. Tunc quidem cum experirentur regis favorem Græci, longo tempore admodum feliciter rebus sunt usi. Peloponneso eam induxere formam, quam commodissimam fore judicabant. Emanuel habuit filios, Joannem seniorem, quem Græcis regem dedit: An-

B

C

D

E

* al. Europam, al. Daciam.

Mustaphas Pajazitæ filius.

Mustaphæ captus.

Edit. Paris. pag. 109.

Zunaites Smyrnæ dux.

Emanuelis Græc. Imp. filii.

* Ex Latina versione patet desiderari hæc verba, ἐχθεσμένα, vel similia. In R. nulla est lacuna.

dronicum & Theodorum, præterea Conſtantinum, Demetrium, & Thomam. Joanni ſeniori, qui reliquis vir melior eſſe apparebat, regnum commiſit. Eidem uxorem dedit ex Italia Monteferratiæ principis filiam, moribus quidem præditam optimis, cæterum forma illiberali. Diademate igitur caput filii cingens, eum regem & pontificem Græcorum eſſe juſſit. Uxorem, quam ex Italia petierat, non perinde ob formæ turpitudinem amabat. Proinde nec cohabitabat, nec etiam Veneris fœdus cum ea ineibat; tantum mulieris obrepſerat faſtidium. Mulier advertens ſe marito eſſe inviſam admodum, navem conſcendit, & ad genere propinquos ſe recepit. Ipſe interim matrimonio ſibi junxit Sarmatiæ (quæ & Ruſſia) principis filiam. Hic quidem in illum modum affectus regno præfuit: Andronico autem imperio regendam conceſſit Thermam, qui virtute poſt Joannem ſecundus inter filios regios erat. Cum aliquanto tempore ſupervixiſſet, in elephantiaſin incidit. Thermam quoque, ut quæ non amplius retineri poſſet, propter res civitatis admodum acciſas, Venetis vendidit. Cum igitur judicaret eam venditionem tum ſibi tum urbi expedire, parvo pretio accepto, eam Venetis tradidit. Andronicus autem profectus ad fratrem in Peloponneſum, victum in Mantinea Laconiæ habuit. Morbus cum in dies invalesceret, tandem vita functus eſt. Theodorum, qui defuncti quoque filius erat, miſit ad fratrem Theodorum Porphyrogenitum, ut eum Peloponneſi ſucceſſorem relinqueret. quem ſuſcepit, & ut fratris & neceſſarii filium apud ſe detinuit. quo mortuo, quemadmodum convenerat, ſucceſſit in Peloponneſi adminiſtrationem. Hic ubi imperio præfuit, uxorem accepit ex Italia, filiam Malateſtæ ducis Marchiæ, quæ formæ venuſtate, & reliquis mulierum dotibus admodum præſtabat. Poſtea cum odium, dehinc diſcordiæ id matrimonium invaſiſſent, odio, quo uxorem proſequebatur, permotus, ad Nazaræorum ſchema migrare ſtatuit. Cum autem jam animo fixum eſſet, Nazaræorum ſuſcipere habitum, accerſivit fratrem, ut ei regnum tribueret, opeſque. Verum haud multo poſt voluntatem mutavit, cum eum optimi quique ab iſto inſtituto dehortarentur, nec eum ad hanc vitæ formam tranſire ſinerent. Senior Theodorus non tulerat filios ex Rhaineril filia: verum nati ſunt ei filii nothi. nam duxit uxorem Athenarum principis filiam, quæ omnes ſui ſæculi formoſas anteire dicebatur. * Rhainerius hic Corinthi & Athenarum princeps extitit: Bœotiæ quoque imperavit, & uſque in Theſſaliam proceſſit. Imperium hoc modo nactus eſt. Cum contra Græcos, ſic inſtigante Romano Pontifice, expeditionem ſumerent Galli & Veneti, tum etiam Neapolitanus rex, necnon Tyrrhenorum & Januenſium viri potentiſſimi profecti ſunt, ut Peloponneſum & reliquam Græciam ſubigerent. Et Peloponneſum quidem cæteri in ditionem redegere. At Januenſes qui erant de familia * Zachariarum, ceperunt Achajam & Elidis partem maximam. occuparunt & Pylum, necnon Meſſanæ regionem haud parvam, ut etiam in Laconiam irrumperent. Mediterraneam regionem Pelo-

Theſſalonica Veorum multo data.

* Cregorius & Facelius hunc Rogerium de Empuriis faciunt.

* Ciachatiorum.

Edit. Pariſ. pag. 110

A Κωνσταντῖνος, ὁ Δημήτριος, καὶ Θωμᾶς. τῷ μὲν τοι Ἰωάννῃ τῷ πρεσβυτέρῳ, πάντων τῶν ἄλλων κρατίστῳ δοκοῦντι γενέσθαι, τὴν τῆς βασιλείας ἐπίτροπὴν, καὶ ἀπὸ Ἰταλίας ἀγόμενος αὐτῷ γυναῖκα τῶν * Μονφερατείας ἡγεμόνος θυγατέρα, ἐπιεικῆ μὲν ἦν τὸν τρόπον, ἀνδρὶ δὲ τῷ ὄψιν, διαδήματι ταινιώσας, Ἀρχιερέα τε καὶ Βασιλέα ἐκόσμησε τῶν Ἑλλήνων. ταύτῃ μὲν οὖν, ὡς ἔτι σωφρονεῖ, ἔτι σωφρονίστη, ἐς ἔχθος ἀφικόμενος, καὶ ἀνδρῶς ἔχων αὐτῇ ἐπί τινα χρόνον. καὶ ἔτι γοῦν τῶν Βασιλέως, ἑτέρα ἐς αὐτὸν ἦν ἄνδρα ἀνδρῶς ἔχοντα, καὶ αὐτῷ ἀπιχθάνεσθαι τῇ ἀνδρὶ ἐς τὰ μάλιστα, ἐπιβᾶσα τινὸς, φύγοι δυνηθεῖσα ἐπὶ Ἰταλίας παρὰ τοὺς φρουροῦντας. ἠγάγετο δὲ γυναῖκα καὶ ἀπὸ Σαρματίας, τῶν Σαρματῶν ἡγεμόνος θυγατέρα· ἥτις μὲν οὖν ἔφυ διανοίας ἐβασίλευσε, Ἀνδρονίκῳ μὲν τοῦτο Θέρμῳ ἐπίτροπος οἰκεῖν, ἀνδρὶ οὐκ ἀγαθῷ, μᾶλλον δὲ Ἰωάννῃ καὶ βασιλεῖ, καὶ ἐπί τινα χρόνον διαγενόμενος, ἐς νόσον περιῆλθεν ἐλεφαντίασιν. καὶ τὸν Θέρμον ἀπέδοτο τοῖς Οὐενετοῖς, ὡς τὸν τε πόλεως οὐκ ἔτι ἐπιτηδείως ἔχοντα ἐς φυλακὴν αὐτῆς, καὶ σφίσι τὰ πράγματα πεπρᾶσθαι ἤδη ἔχοντα. καὶ ὡς ἐδίδοκτο ἤδη αὐτοῖς, ταύτῃ σφίσι τε αὐτοῖς, καὶ τῇ πόλει ἄμεινον ἔσεσθαι, ἀπέδοτο ταύτῃ τοῖς Οὐενετοῖς, οὐ πολλοῦ τινος. Ἀνδρόνικος μὲν τοι ἐς Πελοπόννησον παρὰ τὸν ἀδελφὸν ἀφικόμενος, τῶν τε δι' αἰτίας ἔσχε ἐν Μαντινείᾳ τῇ Λακωνικῇ, ἐφ' ᾧ δὴ ἐπιπρατοῦντος τοῦ νοσήματος ἤδη, τελευτᾷ· τὸν δὲ Θεόδωρον τοῦτον παῖδα ὄντα, Βασιλεὺς Ἐμμανουὴλ, ἐπιπέμψει παρὰ ἀδελφὸν αὐτοῦ Θεόδωρον τὸν Πορφυρογέννητον, ἐφ' ᾧ δεδόχθαί τε τὸν παῖδα καταλιπεῖν ἐπὶ τῇ Πελοποννήσῳ· καὶ ὡς ἐδέξατο τοῦτον, ἀδελφοῦ τε παῖδα, καὶ ἐπιτηδείου, εἶχέ τε παρ' αὐτῷ, καὶ ὡς ἐτελεύτα, κατέλιπε τὴν ἀρχὴν αὐτῷ. ἔτος δὲ ὡς ἐς τὸν ἡγεμονίαν κατῆκε, ἠγάγετο γυναῖκα, ἀπὸ Ἰταλίας, θυγατέρα Μαλατέστα, τοῦ Μάρκης ἡγεμόνος, τῷ τε κάλλει διαφέρουσαν, καὶ τῇ ἄλλῃ κοσμιότητι· ὕστερον μέντοι, ὡς ἐς μῖσος τε ἀφίκετο τῇ γυναικὶ, καὶ ἐς ἔχθος ἀφικόμενος, ἐς διαφορὰν κατέστη, ἐς τοὺς Ναζηραίων δόγματα ὥρμητο γενέσθαι, ὃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μετεπέμπετο ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐπεὶ οἱ ἐδόκει ἰέναι ἐς τὸ Ναζηραίων ἦθος, τῶν τε ἀρχῶν ἐπιξέων αὐτῷ, καὶ τὴν οὐσίαν. ὅπως μέν τοι οὐκ ἐς μαχὴν αὖθις μετέβαλλε, δεδοξασμένων τὸν ἀεὶ σφῶν ἀπὸ τοῦ, καὶ οὐκ ἐπιτρεπόντων εἶναι αὐτῷ, εἰς ὃ ὥρμητο. τῷ μὲν οὖν πρεσβυτέρῳ Θεοδώρῳ τῷ παῖδι, παῖς οὐκ ἐγίνετο ἀπὸ τῆς Ραινερίου θυγατρὸς, τόθεν δὲ ἐγένοντο. ἠγάγετο γὰρ ὅτε τὴν τῶν Ἀθηνῶν τυράννου θυγατέρα, πασῶν δὴ λεγομένων εἶναι καλλίστην, τὴν ἐκείνου τὸν χρόνον κάλλει διενεγκασῶν· Ραινέριος δ' ὗτος Κορίνθου τε ἐτυράννει, καὶ Ἀθηνῶν, τῆς τε Βοιωτίας ἐπῆρξε, ἐς τε τὴν Θετταλίαν χωρῆσαι. ἐπῆρξε δὲ τρόπῳ τοιῷδε. Ὁπότε ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ἐλαύνοντες τῶν Ῥωμαίων Ἀρχιερεῖς, ἐστρατεύοντο οἱ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας Κελτοί τε ἅμα, καὶ Οὐενετοί· τότε δὴ καὶ οἱ ἀπὸ Νεαπόλεως τοῦ Βασιλέως, καὶ ἀπὸ Τυρρηνῶν ὁρμηθέντες ἄνδρες Ἰανυῆνσιν μέγα δυνάμενοι, ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου τε ἅμα, καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος κατεστρατεύοντο. καὶ τῆς μὲν τοι Πελοποννήσου κατεσχίσαντο ἄλλοι τε, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰανυῆνσιν μοίρας, τῶν οἱ καλοῦσι Ζαχαρίαν, τήν τε Ἀχαΐαν, καὶ Ἤλιδος τὰ πλείω, καὶ δὴ καὶ Πύλον, καὶ Μεσσήνης χώρας οὐκ ὀλίγην, ὥς τι ἐπὶ Λακωνικὴν ἐλάσαι, τῆς μὲν τοι μεσόγαιαν τῆς Πελοποννήσου, κατεῖ-

χον αὐτοί τε Πελοποννήσιοι Ἕλληνες. ξύμπασαν δὲ A ponnesi obtinuere Græci Peloponnesiaci. Universam maritimam Peloponnesi oram capientes tenuerunt Celtiberi occidentales, necnon Januenses & Tyrrheni. Rhainerius cum ab Florentia veniret in expeditionem hanc (erat enim ortus ex familia Azeolorum sive Acciojolorum) Atticam & Bœotiam, ut ante dixi, in ditionem accepit. Nactus est & Procensium regionis pleraque. Ligures Eubojam longis temporibus retro ceperant: qui permiserunt Venetis, certis conditionibus & pactis in insulam ascendere. Posthæc paulatim progressi, Eubojam universam occuparunt, cum intercessissent discordiæ inter Venetos & Ligures. Regionem istam & redditus, quia placebant, Veneti adhuc habent conditionibus & pactis iisdem, quibus in eam insulam pervenerunt: quæ quidem bona fide coluerunt. Rhainerius, Celtiberi, Gallique, quotquot bello Græcos lacessebant, longo tempore demum post Venetos & Ligures in istam regionem appulisse videntur. Rhainerius quoque advena existens, affinitate juncta cum Liguribus quia Eubojam tenebant, * Prothimi cujusdam filiam uxorem sibi associavit. Hinc regionem eam occupans, etiam Corinthum subegit. Peloponnesum quoque subjicere animo agitabat. Postea cum ad ipsum veniret frater Græcorum regis Theodorus, inter se affinitatem fecerunt. nam uxorem dedit Theodoro duci filiam suam, quæ formæ elegantia omnes antecedebat: Corinthumque, ubi mortuus esset, ei concessit. Promiserat enim Rhainerius, ut dotis nomine, ubi primum ipse defunctus fuerit, Corinthum accipiat. Filiam suam alteram despondit Carolo * Acarnaniæ & Ætoliæ principi. Duces regionis illius priores pertinebant ad regem Parthenopes, quæ nunc Neapolis vocatur. Cum a finitimis & vicinis gentibus expellerentur suis sedibus, duce destitutæ, Cephallenia, Zacinthus & Echinades insulæ, ad istum regem conversæ, præfectum & principem ab eo acceperunt. Venerant jam olim & alii præfecti & principes in insulas istas. Ibi tum Carolus ille de familia Tocorum habuit secum viros spectatæ virtutis, * Rhosum, Gidium sive Guidonem, Mylejaresem. Et cum Cephallenlæ moras traherent, animum in Epirum intenderunt: adjunctisque Epirotis, regionem quam habebant subjectam, in ditionem acceperunt: paulatimque etiam Acarnania in ditionem venit. Albani fuentes ab Epidamno, & ad Orientem properantes, Thessaliam, & mediterraneæ Macedoniæ pleraque, Argyropolichnam & Castoriam dominio sun addiderunt. Advenientes deinde in Thessaliam, urbes inter se sunt partiti, regionemque, ut qui pastores essent, nec ullo in loco fixas sedes haberent, depascebantur. Postquam autem in Acarnaniam pervenere, Acarnaniæ principe id permittente, etiam eam regionem pecoribus depascendam objecere. Postea convenit inter ipsos, ut insidias tenderent Græcis, utcumque tamen res cecidisset. Et sane duci * Isaaco, qui venatum profectus erat, Albani venientes insidias struunt duce * Spata. Qui cum foret vir impiger, & ad omnia audax, plurimum suis eo tempore audacia & fortitudine profuit. Ducem Isaacium eo loci confecerunt. Hinc con-

Edit. Paris. pag. 111.

* Philippi de Orlea sæpe.

* ἐπιτρεφόμενα.

* a familia Tocorum sive Topiorum Beneventano.

* Jacobus de Rossi, Dominicus Gilon, Gosfridus Mileti.

* Ἠπείρῳ, & mox, Ἠπειρ.

* ἀρέμενοι. R. ut in c.

* αὐτοῖς. ἐπιτίθεται R.

* qui & Muschius.

* Spatafora.

ἐς Ἀχαρναίας ἀφικόμενοι, γνώμῃ τῶν ἡγεμόνος Ἀχαρναίας, * ἐάσαντος αὐτοῖς τῆς χώρας, ἐνέμοντό τε τοῖσδε ἐν χώρᾳ. Μετὰ δὲ ταῦτα, συνίσαντο ἀλλήλοις, ὡς τοῖς Ἕλλησιν ἐπιθησόμενοι, ὅπως ἂν αὐτοῖς προχωροίη, καὶ δόκησιν ἡγεμόνος, Ἰσαακίου δ' ὧν τοῦτο μα, ἐπ' ἄγραν φοιτῶντος ἀφικνεῖται, ἐπέθεντό τε αὐτῷ οἱ Ἀλβανοὶ, ἡγεμόνα * αὐτῶν Σπάτα, ἀνδρὸς ὁρμῆς τε καὶ τόλμαν ἐπιδεικνυμένου σφίσιν ἐς τὸ τότε παρόντι, ξύμφορον ἐς τὰ παρόντα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀδόκιμον· καὶ τὸν

tinuo incursionem in regionem ejus facientes, eam subegere, virosque quoscunque in agris deprehenderunt, cepere vivos. Postea obsidentes Arten (quæ olim Ambracia) Acarnaniæ urbem, haud cessarunt priusquam eam occupassent. Hanc regionem subigentes, haud abstinebant ob occidentalium regione, quam miris modis evastabant, numquam quieti se tradentes. His moti principes Neapolitani, ab Corcyra insula pergentes (insulam enim istam ea tempestate Parthenopes reges tenebant) & copias contrahentes proficiscebantur contra Acarnaniam, ut Albanos ex sua regione deturbarent, & Arten Acarnaniæ urbem captam recuperarent. Qui advenientes, Arten obsederunt, bellicasque machinas muro admoverunt, ut urbem vi caperent. Spatas Albanorum dux haud intra mœnia se continebat, sed extra urbem obambulans consulebat Albanis, quos in unum collegerat, ut se prompte sequerentur ad præsens periculum. Quo impigre facto, opprimunt subito Italorum exercitum oppugnationi intentum, quos in fugam compellunt, plurimis partim necatis, partim captis. Socius & auxiliaris aderat in eo prælio Prialupas Ætoliæ princeps Tryballus affinis Spatæ duci Artæ. In hunc modum Spatæi Acarnaniam occuparunt. Postea Carolus cum proficisceretur ab insulis cum suis sociis, necnon aliis quibusdam qui in societatem belli venerant, offensi Albanorum tyrannide, regionem Acarnaniæ subegerunt. Præterea ceperunt Ætoliam * Izaulo regenti Dromænorum urbem & Ætoliam. Imperium Ætoliæ antea penes Thomam Prialupæ Tryballi filium fuit, & hoc pacto in Izaulum pervenit. Cum adjuvaret Prialupas Spatan, & Albanos in bello quod gestum est cum Italis, Arten metropolim Acarnaniæ obsidentibus, evenit ut in eo prælio captivi complures, qui generis claritate excellebant admodum, in manus venirent. inter captivos hos extitit & Izaulus e grege optimatum: qui adolescens regis Parthenopes (quæ & Neapolis) nuncupabatur, forma erat liberali, & quantum ad mores attinet, æquus & placidus. Hunc cum plurimis aliis captivum trahens Prialupas domum, ut mancipium tractavit: eosque in custodia asservavit, moratus in regia, volens eos propinquis restituere, accepta pecunia, si venirent suos redempturn. Uxor Prialupæ adolescentem visum amare cœpit. Erat enim istius mulieris ingenium, ut priusquam peteretur, peteret viros, præ intemperantia cui obnoxia erat. Cum igitur stupri consuetudinem cum adolescente habuisset, amore ardens & furens, cum adolescente insidias marito subornat. Mulier adolescentem ducit in cubiculum, in quo quiescere solitus erat Prialupas dux: ibique, adjuvans adolescentem mulier, Prialupas occisus est, & ipse ad imperii gubernacula ascendit. Cum autem sibi tyrannidem ad eum modum parasset, nemini nisi mulieri soli placebat. At ultio haud multo post sequuta est. Prialupas enim, qui filius ejus erat, patris nomen gerens, natus ex ista uxore, cum properaret ad regem Mosem, petens auxilium & præsidium contra * Carolum Acarnaniæ principem, ut eam regionem in potestatem redigeret, captus est, oculique ejus eruti sunt. Regionem urbis Joannitorum nemo subegit. Petiit enim Ca-

Edit. Paris. pag. 212. Corcyra a Rogerio capta, circa annum 1150

* Inico de Daulos. al. Izaulo.

pag. 213.

* Dioclam. Joannitorum principatus in Ætolia, ubi olim Cassiope.

μὲν ἡγεμόνα αὐτῶν ταύτην εἶλεν· ἡ δὲ χώραν αὐτίκα ὑπελαύνοντες κατεῖχον τε καὶ ἐζώγρησαν τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς συλλαμβάνοντες, ὅ τι ἂν περιτύχοιεν. μετὰ δὲ ταῦτα πολιορκοῦντες τε Ἄρτλιν τὴν Ἀκαρνανίας πόλιν, παρεσκευάσαντο· καὶ ἣν χώραν ταύτην ὑφ' αὑτοῖς ποιησάμενοι, ἐς τὰ ἑσπερίων χώραν ἐδρῶσι, καὶ ἔτι ἐς ἡσυχίαν ἐνδιδόντες. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ τῆς Νεαπόλεως ἄρχοντες, ἀπὸ Κερκύρας τῆς νήσου ὁρμώμενοι, εἶχον δέ τότε ἣ νῆσον οἱ Παρθενόπης βασιλεῖς. καὶ παρασκευασάμενοι στρατὸν, ἔστελλον ἐπὶ τὴν Ἀκαρνανίαν, ὡς τοὺς τε Ἀλβανοὺς τῆς χώρας ἀφαιρησόμενοι, καὶ Ἄρτλιν τῆς Ἀκαρνανίας καταστρεψόμενοι λαβόντες. ἀφικόμενοι δὲ ἐς Ἄρτλιν, τὴν τε πόλιν ἐπολιόρκουν, καὶ μηχανὰς προσέφερον τῷ τείχει, ὡς αἱρήσοντες. Σπάτας δὲ ὁ τῶν Ἀλβανῶν ἡγεμὼν οὐκ ἐσῄει ἐς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐκτὸς περιῄει τὴν χώραν, τούς τε Ἀλβανοὺς συλλέξας ἐς ταὐτὸ, καὶ βουλόμενος, ὡς αὐτῷ εἴποντο ἑτοίμως εἰς τὸν κίνδυνον, ἄφνω ἐπεσπέσοι πᾶσι τῷ Ἰταλῶν στρατεύματι, ὃ ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, καὶ ξυλλάμενοι ἐς φυγὴν, πολλοὺς μὲν διέφθειραν, τοὺς δὲ πλείους ἐζώγρησαν. συμπελάβετο δὲ αὐτοῖς ἐς τόνδε τὸν πόλεμον, καὶ Πριάλυπας ὁ τῆς Αἰτωλίας ἡγεμὼν, ἀνὴρ Τριβαλὸς, ὃς ἐπιγαμίαν εἶχε πρὸς τὸν Σπάταν, τῆς Ἄρτης ἡγεμόνα ἐπικαθίστη. ἕως μὲν οὖν κατεῖχον οἱ Σπαταῖοι τὴν χώραν τὴν Ἀκαρνανίας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀφῃρέθη τὴν Καρόλῳ ἀπὸ τῆς νήσου, σὺν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ, καὶ τιτῶν τὴν χώραν, ἅτε δὴ ἀχθομένων τῇ Ἀλβανῶν τυραννίδι, τῷ τε χώραν κατεστρέψαντο τὴν Ἀκαρνανίας. πρὸς ὃν καὶ ὁ Αἰτωλίας, ἀξιλόμενοι Ἰζάυλον τὸν τότε ἡγεμονεύοντα Δρομαίων τε τὴν πόλιος, καὶ χώρας τε τὴν Αἰτωλίας ἅπασαν. ἦν δὲ ἀρχὴ τῆς Αἰτωλίας ἅπασα τὸ πρότερον Θωμᾶ τοῦ Πριαλύπου Τριβαλοῦ, περιῆλθεν ἐς τοῦτον δὴ τὸν Ἰζάυλον τρόπῳ τοιῷδε. Ὡς συνεπελάβετο ὁ Πριάλυπας, τῷτε Σπάτᾳ καὶ τοῖς Ἀλβανοῖς, ἐς τὸν πρὸς Ἰταλοὺς πόλεμον, πολιορκουῦντας Ἄρτλιν μητρόπολιν τῆς Ἀκαρνανίας χώρας, ἐάλωσαν δὲ ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἄλλοι τε πολλοὶ τῶν παρὰ σφίσιν ἐδοκιμούντων τῷ γένει, καὶ δὴ καὶ Ἰζάυλος, ἐκ τῶν ἀρίστων λεγόμενος γενέσθαι τῶν Παρθενόπης βασιλέως παίδων, τὰ μὲν εἶδος οὐκ ἀνδὸς, ἐπιεικὴς δὲ τὸν τρόπον καὶ ἥσυχος. Τοῦτον σὺν πολλοῖς ἄλλοις ἀγόμενος ὁ Πριάλυπας, ἐς τὰ οἰκεῖα, ὡς ἀνδράποδά τε περιεῖπε, καὶ εἶχεν ἐν φυλακῇ, ἐς τὰ Βασίλεια διατρίβων κατεῖχεν, ὡς χρημάτων ἐς πλῆθος προσῆκοντας ἑαυτῷ ἀποδιδόμενος, ἢν αὐτοῖντο αὐτούς. Ἡ δὲ γυνὴ τότε, ὡς ἐώρα τὸν παῖδα, ἠράσθη τε αὐτοῦ· ἦν γὰρ ἐς ἄλλους πρότερον φοιτῶσα ἄνδρας, καὶ ἀπόλασις. συγγιγνομένη τοίνυν τῷ παιδὶ, καὶ ἐπιμαινομένη αὐτῷ ἐς τὸν ἔρωτα, συντίθεται αὐτῷ ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ ἐπιβουλὴν, καὶ ἐξαγαγοῦσα τῆς γυναικὸς ἐς τὸν κοίτωνα, ὡς ἀνεπαύετο Πριάλυπας ὁ ἡγεμὼν, ἀπέκτεινέ τε αὐτὸν, ἅμα σὺν τῇ γυναικὶ, καὶ ἅμα συγκατέσχε τὴν ἡγεμονίαν αὐτῷ. ἐπειδὴ ἐτυράννευεν, οὐδενὶ ἦν ἐν τῇ πόλει, ἀλλ' ἐν τῇ γυναικὶ ἀριστόμενος. ἦν μέντοι δίκη τῷ Πριάλυπαν οὐκ εἰς μακρὰν κατέλαβε, τὸν παῖδα αὐτοῦ ἀπὸ ταύτης δὴ τῆς γυναικὸς γενόμενον αὐτῷ. πάντων γάρ τοι, ὡς ἐφοίτα παρὰ Βασιλέα Μῶσιν, αἰτήσεως συμμαχίαν τε καὶ ἐπικουρίαν ἐπὶ Κάρολον, τὸν τότε δὴ Ἀκαρνανίας τύραννον, συλλαβεῖν, ὡς τε τὴν χώραν αὐτῷ καταχεῖν, ἐξέκοψε τὼ ὀφθαλμώ. Τὴν μέν τοι χώραν οὐδεὶς κατεστρέψατο τῶν Ἰωαννίνων πόλεως. ἐπαγομένη πάντων δὴ τὸν Κάρολον ἐπὶ σφίσιν ἄρχοντα, καὶ ἐπιτραμμένου αὐτῷ

* Κατεστάλησε. & instrat: al. instravit.

αὐτῷ δάπεων τὰ τῆς πόλιος πράγματα, καὶ ἀντιχόμενον A
ἐς τὸν πόλεμον χρήσιμα. ἡ μὲν τοι ἀρχὴ αὕτη Τριβαλλῶν ἦσαν τὸ παλαιὸν, ὅπως ἐς τε Ἰζαύλον, καὶ ἐπὶ Κάρολον τὸν ἡγεμόνα πιεσπέλθοι. ὅπως δὲ ἀμφω τὼ χεῖρε κατεχοίη ἔτος, καὶ τὸν πρὸς τῷ Ἀρχελάῳ χώρου, τό τε Λείτου καλεόμενον, καὶ Ἀργυροπολίχνιον, ἐς τε ἐπὶ Ναύπακτον, τὸν κατ' ἀντιπέρας Ἀχαΐας, ἐπικράτει τῆς χώρας καὶ ἐπορέγεσθαι ἐπὶ μέγα χωρήσας δυνάμεως· ἀνὴρ πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐς τὸν πόλεμον δοκῶν γενέσθαι, κάλλιστος τῶν τότε ἡγεμόνων λειπόμενος. καὶ ἐς πολέμους πρὸς τοὺς περιοίκους μέγα εὐδοκιμῶν, ἠγάγετο, ὡς πρότερόν μοι εἴρηται, τὴν Ἀθηνῶν τε καὶ Κορίνθου ἡγεμόνος θυγατέρα ἐς γάμον. τούτῳ τῷ ἡγεμόνι παῖς ἐγένετο νόθος. ἦν δὲ τοῦ Εὐβοΐδος αὐτῷ γυναικὸς, ἄρρενος οὐκ ἐτύγχα- B
νόν. τούτῳ δὲ τῷ παιδὶ ὄνομα ἦν Ἀντώνιος· τοῦτον τῷ Λεπαίῳ, τήν τε Βοιωτίαν καταλιπεῖν, καὶ τὰ Θηβῶν πόλιν· τὸν δὲ Κόρινθον κατέλιπε τῷ κηδεστῇ αὐτοῦ Θεοδώρῳ τῷ βασιλέως ἀδελφῷ. τὰ δὲ Ἀθηνῶν πόλιν, ἀριλόμβους τοῦτον ἔτι τὸν πρόσθεν τοὺς Κελτίβηρας ἀπὸ * Ναβάρης (εἶχον δὲ καὶ οὗτοι οἱ Ἴβηρες πατρογενέμβοι) κατέλιπε τοῖς Οὐενετοῖς. Ὁ μὲν τοι παῖς αὐτοῦ Ἀντώνιος ἦν, ὡς παρὰ τοῦ πατρὸς παρεδέξατο τὰ τῆς Βοιωτίας ἀρχεῖα· τὰ δὲ Φωκίδα χώραν ἄλλοι, καὶ Λιβαδίαν ὑπαγάγετο Παπαζήσης ὁ Ἀμουράτεω, φοβέμβος τὴν ἑαυτοῦ ἀρχὴν, ὡς πρότερόν μοι δεδήλωται. ἦσαν δὲ οἱ ἐπὶ τοὺς Οὐενετοὺς ἐξήντοντα πόλεμον, καὶ τὰς Ἀθήνας ἐπολιόρκεε, φοβέμβος ἐστρατιμένους. οἱ μὲν τοι Οὐενετοὶ δεινὸν ποιεόμβοι C
πολιορκεῖσθαι τὴν πόλιν αὐτῷ, καὶ ἀμυνέειν βυλόμβοι, καὶ ἐπὶ τὴν Θηβῶν ἴμεν ὁρμέβοι πόλιν ἐῖσαν, στρατὸν τε τῶν ἀπὸ τῆς Εὐβοΐας, ὅσον ἐδύναντο συλλέξαντες, καὶ ὁπλισμὸν ἀπὸ τῆς Εὐβοΐας ἐχώρεον ἐπὶ τὴν Βοιωτίαν, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν. Ἀντώνιος δὲ πυθόμενος τοὺς Οὐενετοὺς στρατοπεδεύεσθαι ἐπ' αὐτὸν, λόχους ποιησάμενος δέκα, κατὰ τὴν ὁδὸν, ἣ ἐπύθετο μέλλοντας ἐμπορεύεσθαι τούς τε Εὐβοΐας ἅμα καὶ Οὐενετοὺς, τὸν μὲν ὑποδράσας ἐς τὸ πρόσω τῆς ὁδοῦ, τὸν δὲ ἐς τὸ ὀπίσθεν, ἐπέμενεν ἐμβαλεῖν ἐς τὸ μέσον τοὺς πολεμίους. Ἐν- D
τεῦθεν οὖν ὡς οἱ Οὐενετοὶ ἐπορεύοντο ἐπὶ τὴν Θηβῶν πόλιν, διέχει δ' ἡ πόλις αὕτη ἀπὸ Εὐβοΐας σταδίους ὀκτὼ καὶ τριάκοντα· καὶ ἵππεις ὡπλισμένοι τετράκις, καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπὶ τοὺς Θήβας. ἦσαν δὲ ἀμφὶ τοὺς ὀξακισχιλίους. ἐπὶ τούτων ἄρχων ὁ Ἀντώνιος, ἔχων κατὰ τοὺς λόχους ἢ πλείους τῶν τριακοσίων, καὶ * ἐπ' ἀμφοῖν ἅμα ἐπιφανὴς τοῖς Οὐενετοῖς, ἐς φυγὴν τε ἐτράπετο, καὶ πολλοὺς τε αὐτῶν διέφθειρε, τοὺς δὲ ἐζώγρησε, καὶ τοὺς τῶν ἡγεμόνας τῆς χώρας αὐτῶν ἐζώγρησε, καὶ ἀπίων αὖθις πάλιν, ἐπολιόρκει τὴν Ἀθηνῶν πόλιν, ἐς ὃ δὴ προδοσίαν συνθεμένων αὐτῷ τῶν Ἀθηναίων, τὴν τε πόλιν κατέχει, καὶ ἡ πολλῷ ὕστερον πολιορκῶν τὴν ἀκρόπολιν παρεσκέσατο, καὶ ἐπυρέσσει τῆς τε Ἀττικῆς ἅμα καὶ Βοιωτίας. Καὶ ἀφικόμενος ἐς τὰς Παπαζήσεω μὲν πρώτας θύρας, τὰ πατρὸς αὐτοῦ ἔτι πεφύτος, μετὰ δὲ ταῦτα ἐς τὰς Μωσέως τε καὶ Μουσουλμάνεω, καὶ δὴ καὶ Μεχμέτεω θύρας, ἐθεράπευέ τε χρήμασι τὰς βασιλέως θύρας, καὶ κατὰ τὴν χώραν ἄρχων ἀδείως τὸ λοιπὸν διήνεγκε. Λέγεται μὲν δὴ καὶ ὅτος, καὶ δοκεῖ γενέσθαι ἀνὴρ τά τε ἄλλα εὐδοκιμῶν, καὶ ἐπεί τε παρέλαβε τὴν Ἀθηνῶν πόλιν, ἐπί τε τὰς Βασιλέως θύρας αὐδὲν τοι πολλῷ ἀφικόμενος, ἐπιτηδείους τε αὐτῷ σχεῖν, καὶ συνήθεις τοὺς ἀμ-

rolum ſibi ducem: cui ubi primum urbis adminiſtratio eſt commiſſa, bellum fortiter admodum ſuſtinuit. Regnum hoc, cum prius Tryballorum foret, ad Izaulum & Carolum ducem in hunc modum deſcendit. Cum uterque teneret finitimam Archeloi regionem, quæ ea tempeſtate Aetus vocabatur, & Argyropolichnam uſque Naupactum, quæ eſt e regione Achajæ, ſuo imperio admovit. Qui principatum adminiſtravit cum uſque res ſuæ incrementa ſumerent, pace belloque nulli ducum cederet: tandem cum bellis, quæ adverſus finitimos geſſit, plurimum gloriæ ſibi peperiſſet, duxit, ut ſupra docuimus, Rainerii Athenarum & Corinthi principis filiam. Huic duci natus eſt filius nothus. nam ex Euboide uxore ſtirps virilis haud nata eſt. Nomen filii nothi erat Antonius. Huic teſtamento reliquit Bœotiam, & Thebas urbem. nam Corinthus ceſſerat genero Theodoro, regis fratri. Urbem Athenas, quæ prius Celtiberorum erat (nam & hanc tenuere Iberi) ſibi ſubjiciens, tandem Venetis reliquit. Filius Antonius a patre accepit Bœotiæ regnum. nam reliqua Phocenſium regio & Lebadia venerant in poteſtatem Pajazitis, quas ſuo dominio adjunxit, ut ſupra memoravimus. Antonius contra Venetos bellum movit, & Athenas ſumma diligentia exercitibus circumſedit. Veneti ægre ferebant urbem ſuam obſidione premi. parant igitur eam obſidione ſolvere. Et cum ſtatuiſſent hoſtili animo proficiſci contra Thebas, exercitum ex Euboja quantum potuere comparavere, necnon reliqua quæ ad inſtruendum exercitum attinent, collegerunt. Et ab Euboja reſta movent in Bœotiam, & contra urbem. Antonius ut accepit Venetos contra ſe cum exercitu pergere, ſuos in duas turmas partitur, quas locat in via per quam Venetos & Euboenſes iter facturos compertum habebat. Unam poſuit in fronte, alteram ut a tergo eſſet iter ingreſſis. Deinde expectavit, donec hoſtes ex improviſo in medium venirent. Veneti progrediebantur ad urbem Thebas, quæ aberat ab Euboja ſtadiis centum quinquaginta. Numerus autem eorum qui arma Thebis inferre parabant, complectebatur ſex millia militum. Antonius, cum in inſidias hoſtes præcipitati eſſent, in hos undique coortus, habens in ſingulis turmis non ultra ter centenos, ſimul utriſque apparens, hoſtes fugam arripere coegit, plurimis cæſis & captis. Etiam principes qui eorum regionem gubernabant, cepit vivos. Hunc cedens reverſus eſt, unde digreſſus erat, ad obſidionem Athenarum. Ad hanc urbem copias habuit, donec quidam Athenienſes pacto intercedente per proditionem urbem hoſti traderent. Deinde paucis diebus poſt & arcem, quam obſidione urgebat, occupavit, princepſque Atticæ & Bœotiæ declaratus eſt. Cum autem veniſſet jam ante in Januas Pajazitis, ſuperſtite adhuc patre, deinde quoque acceſſit Januas Moſis, Muſſumanis, & Mechmetis: Januæ milites muneribus ſibi conciliavit, & in regione ſua admodum ſuaviter & tranquille in reliquum regnavit. Dicunt hunc virum cætera illuſtrem extitiſſe. Deinde cum in ditionem redegiſſet Athenas, ferunt eum tum demum abiiſſe ad Januas regis, quas ſibi familiaritate & arctiſſima neceſſitudine devin-

* Ναβάρης R. ut in c.

* ἐπ' ἀμφοῖν. ſic etiam in mſs. al. ut in c.

Theberum obſidio.

Edit. Pariſ. pag. 214.

Antonius Athenarum dux.

xit. Tyrannidem autem exercuit, ducta privati cujusdam Thebani uxore. Cum enim nuptiale sacrum peragentes in nuptiis cujusdam Thebani choreas duce-rent, aderat & sacerdotis cujusdam filia maritum habens forma quidem luculenta, moribusque venustis & modestis præditum. Hanc in ipsa chorea adamavit. Amore autem amens, haud multo tempore post eam sibi matrimonio junxit. Feliciterque vitam egit, cum principatum ad eum modum instituisset, quo sibi suisque & aliis maxime opportune habere videbatur. * Aleoti filium Æginæ principem, qui corporis fortitudine præstabat, generum ascivit, data ei quam adoptaverat, in uxorem, filia. Habuit & aliam filiam adoptivam, qua sibi generum paravit juvenem quemdam ab Euboja oriundum, claro loco natum. Postremo cum bellum inter ipsum & Venetos pace diremptum foret, pacatam amplexus est vitam. Aleoti filium Æginæ ducem, virum maxime sibi commodum, quando ad se venisset, magnifice venerabatur. Vitam vero suam cum temperanter instituisset, ad multam senectam pervenit, feliciter vivens. & quia imperium pulchre & decenter ordinarat, multas comportavit inde divitias. Urbem quoque, quam potuit maxime, ædificiis & reliquo apparatu exornavit. Horum cum hucusque mentionem fecerim, tempus est ut redeam ad Theodorum regis filium Spartæ & reliquæ Peloponnesi principem, qui educatus & disciplinis institutus a Theodoro patruo, postea ab eodem mortuo principatum accepit. Ad hunc cum venisset pater ejus Emanuel Byzantii rex, principatum firmiorem & stabiliorem Theodoro fecit. Sermonem quoque funebrem habuit, & maximo mœrore affectus volutabatur super * fratris sepulchro. Postea advocans Peloponnesios in Isthmum, muro eum includere aggressus est. Cui cum imposuisset præsidium, Byzantium repetiit, habens secum in vinculis Peloponnesiorum duces. Hæc quidem sunt quæ ea tempestate regibus Græcorum evenerunt. Imperante Mechmete, bene se res Græcorum habebant, tum quantum ad regnum, tum quantum ad reliquum vivendi pertinet modum. Postquam in fœdus & pacem coierant cum Mechmete, nihil antiquius Mechmetes ducebat, quam summa ope niti ut Græci quamplurimi istam pacem facerent. Proinde quidvis potius malebat quam ut peregrini cum his in colloquium congrederentur. Nec cessabat in eos dona conferre, quæcumque iis grata fore arbitrabatur. Reliqua etiam faciebat propter filium suum Amuratem. Erant enim ei duo filii, Amurates, qui natu erat maximus, & Mustaphas annis junior, & adhuc puerilem agens ætatem. Europæ imperium illi, huic Asiæ testamento relinquere parabat. Cumque ita filiis quæ ad regnum attinere visa sunt disposuisset, jussit ut extremam suam voluntatem servarent: Byzantioque regi subsidio venirent, quandocumque ab hostibus vim pateretur, & fortiter virum defenderent ab his qui ei injuriam facerent. Cum copias misisset in Daciam, eam diripiebat. nec a Pannodacis manus abstinuit, Chotza Theroxis ministro exercitum ductante contra Pannones & Pannodaciam, Illyricosque. Brenezis, qui arma inferebat

* Galeoti.

Galeotus Mahuccia.

Edit. Paris. pag. 115.

* filii.

* evangelia.

A φὶ τὸν Βασιλέα. ἐτυράνδσε δὲ γάμας γωναῖκα ἀνδρὸς ἰδιώτου ἀπὸ Θηβῶν. Ὡς γὰρ ἄγον οἱ Θηβαῖοι χορὰς ἐπί γάμῳ τινὶ, καὶ ἦν ἱερέως θυγάτηρ ὑπ' ἀνδρὶ γεγαμμένη, οὐκ ἀνδρὸς μὲν τοι, τὸν δὲ ζῆλον ἐπιεικῆς τε ἅμα καὶ σώφρων, ἰδόντι τε αὐτῆς ἐν τῷ χορῷ ἅμα, καὶ ἰδαθεὶς ἀπάγεται παύτῃσι. ἐπιμανεὶς δὲ τῷ ἔρωτι, οὐ πολλῷ ὕστερον ἐγαμέετο αὐτὴν, καὶ δαιμόνως βιοτεύων ἐτύγχανε. ἐξοικονομῶν τε τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὸ ὡς κάλλιστα ἔχειν δοκοῦσι, ἅμα τοῖς τε ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις. ὅτος μὲν οὖν καὶ ἐς τὴν Αἴγινήν ἀρχοντα * Γαλεώτην παῖδα, ἐπὶ ῥώμῃ σώματος ἐπισήμου ὄντος, ἐπιγαμίαν ποιησάμενος ἐπὶ θυγατρὶ αὐτοῦ θυγατρὶ, καὶ ἀπὸ Εὐβοίας παῖδα τῆς Γεωργίου οἰκίας, ἐνδεῆ ἐπὶ ἑτέρᾳ αὐτῷ θυγατρὶ ποιησάμενος, φῶς τε τοῖς Οὐενετοῖς ἀποδάς τε ποιησάμενος, ἡσυχίαν ἦγε. καὶ Γαλεώτην τὸν παῖδα, Αἰγίνης δὲ ἄρχοντα, ἐπιτήδειον ἔχων, παρ' αὐτὸν φοιτῶντα ἐθεράπευε, καὶ σωφρόνως ἐπὶ πολὺ δὴ τὸν χρόνον διεγένετο. δαιμονίως ἀπό τε τῆς τῇ τοῦ ἀρχῆς οἰκονομίας, πλοῦτον ἑαυτῷ περιεποιήσατο, καὶ τοῦ πόλεν ὡς οἷόν τε μάλιστα κοσμῶν. Τοῦτον μὲν οὖν πέρι ἐς τοσοῦτον ἐπεμνησάμεσθα, ἐπάνειμι δὴ ἐπὶ Θεόδωρον τὸν Βασιλέως παῖδα, ἡγεμόνα Σπάρτης τε καὶ ἅπης Πελοποννήσου, ὡς ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ πατρὸς ἐξεθρέφετο ἅμα καὶ ἐπαιδεύθη. μετὰ ταῦτα καταληφθεὶς ἐς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἡγεμών. Ἐς τοῦτο δὲ ἀριθμοῦς, ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἐμμανουὴλ ὁ Βυζαντίου Βασιλεὺς, τόν τε πατέρα αὐτοῦ καθίστη ἐς τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ ὧδε πολλαπλάσιον λόγον ἐπιτήδειον ἐξεπράγωδει, διεξιὼν ἐπὶ τῷ τάφῳ αὐτοῦ, ὑπολυρόμενός τε ἅμα καὶ ἐπιτήδειον ἀδελφόν. καὶ μετὰ ταῦτα μεταπεμπόμενος τοὺς Πελοποννησίους ἐς Ἰσθμὸν, τότε Ἰσθμὸν ἐτείχιστο, καὶ φυλακὴν καταστήσαμενος αὐτῷ, ἀπῆει ὁπλιτῶν ἐπὶ Βυζαντίου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοὺς Πελοποννησίων ἄρχοντας ἐν φυλακῇ. Ταῦτα μὲν οὖν, καὶ τοὺς τῶν Ἑλλήνων βασιλέας συμβαίνειν ἐς ἐκεῖνον τὸν χρόνον. Ἐπὶ δὲ Μεχμέτου ἄμεινον σφίσιν ἔχοντας, ἔς τε τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐς τὰ ἄλλα αὐτῷ βιοτὴν, ἐπεὶ συνεκαλέσατο τὰ πρὸς βασιλέα Μεχμέτην εἰρήνην τε, καὶ σπονδὰς ἐμπεδώσαντες ὡς αἴσιόν τε μάλιστα αὐτοῖς, διὰ ταῦτα καὶ ὁ βασιλεὺς Μεχμέτης ἐσπουδακὼς, ὡς περὶ πλείστου ποιοῖτο τὴν εἰρήνην, καὶ πᾶν ὁτιοῦν μᾶλλον πεποιήκεσαν, ὡς μὴ ξενίαν σφίσι μὴ ἐγκλίνειν, ἐχαρίζετό τε αὐτοῖς ὅτι φίλον ἐς χάριτι ποιεῖσθαι αὐτοῖς, τά τε ἄλλα καὶ ἐπὶ τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ἀμυράτῃ. ἦσαν γὰρ αὐτῷ δύο παῖδε, Ἀμυράτης μὲν ὁ πρεσβύτερος, Μουσταφᾶς δὲ ὁ νεώτερος ἔτι παῖς ὤν. τούτοιν, τὸν μὲν Ἀμυράτην ἐς τὴν Εὐρώπην διεσοῖτο καταλιπεῖν, τὸν δὲ ἕτερον ἐς τὴν Ἀσίαν Βασιλέα. καὶ ἐπιδιελόμενος τούτοις τὴν ἀρχὴν, ἐγκατέλιπεν, ὡς τε παῖδας ἐμμένειν οἷς ἐπέταξε, τῇ Βυζαντίᾳ βασιλεῖ, κατὰ ταῦτα συμβαίνειν ἐὰν τις ἀδικῇ, μὴ ἐπιέναι, ἀλλὰ τῷ ἀδικουμένῳ τιμωρεῖν κατὰ δύναμιν. Ἐς τὴν μέντοι Δακίαν στρατεύματα ἐπιπέμψας, τὴν τε χώραν ἐλῄζετο, καὶ Παιονοδακίαν, Βρενέζεων τὸν Χότζα Θερόξεω ὑπηρέτου ἡγεμόνα τε καὶ ἔργα μεγάλα ἀποδεικνυμένου. φῶς δὲ καὶ Μιχαήλεω τὸν τὴν Εὐρώπης αὐτῷ στρατηγὸν, στρατιάν τε ἄγοντος ἐπὶ τοὺς Παίονας, καὶ Παιονοδακίαν, καὶ δὴ καὶ Ἰλλυριούς. Βρενέζη μέν τοι ἔργα ἀποδεδειγμένα ἄξια λόγου κατὰ τὴν Εὐρώπην, ἄλλα τε καὶ ἐπὶ

Ιλλυριὰς ϗ Παίονας, ϗ ἐπὶ Πελοποννήσου τραπόμενοι. πλεῖστα ϗ ἔργα ἐπὶ τῇ στρατιᾷ κατώρθωσαν, σὺν τοῖς Εὐρωπῆς ἱπποδρόμοις, ὅς τι αὐτῷ ἀντίκα ἐπομένοις, ὅποι ἂν ἐξηγοῖτο λυσφερῶς ἐπὶ πόλεμον ὡς μάγιστα. ἐπὶ τ Ενετῷ χώρᾳ ἀφικόμενοι, ϗ ἀνδραποδισάμενοι τ χώραν, ἀνδράποδα ἀπαγαγόμενοι, πλουσίους τοὺς ἑπομένους Τούρκων, ϗ μέγα ὄλβιους ἀποδεικνύουσι ὡς ἐν βραχεῖ. ἔστι ϗ ϗ οἰκοδομήματα ἀνὰ τ Εὐρώπην ἀπασαχῆ, ϗ ὀλίγα Βρενίζῃ κειμένοις, ὡς τι ὡς μνημόσυνα ὧν τοῖς ἐπιγιγνομένοις καταλιπεῖν. Τέλος μὲν τοι ἐπὶ Μωσέως τῷ Παιαζήτου, σωιβὰν τὸν ἀπὸν μετεπεμάμενος ἐπὶ Μεχμέτην τ ἀδελφὸν, πᾶς γε παισὶν αὐτῷ ὑφίστασθαι στρατιᾶς. ϗ τὸ ἐντεῦθεν ἐγκείμενος τοῖς Βρενίζου παισὶν, Ἰσσοὺς τ Βαραγχον, ϗ δὴ ϗ Αλίων ἐπὶ μέγα δόξης ἀφίκοντο ἀνὰ τ Εὐρώπην. ὅθεν δὴ Βρενίζης τὴν * Ιανιτζὰ πόλιν, ἣν δὴ αὐτὸς οἰκοῦσι παρὰ βασιλέως ἐδωρήθη, ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς παισὶν * οἰκεῖαν τ πόλιν, αἰεὶ ὅπως ἂν δέοιτο ὑπηρετοῦντας τῷ Βασιλεῖ, τὴν ϗ Ιανιτζὰ πόλιν ἐστὶ παρὰ τῷ Αξιῷ ποταμῷ, ϗ κῶμαι παρ' αὐτὴν τ πόλιν Βρενίζων, οἱ ὀλίγαι. ἐπὶ μὲν τοι Μεχμέτου μ᾽ Βρενίζην Τυραχάνης παρὰ Τούρκοις δόκιμος, ὅτι στρατιᾶς τ ἔξοχος, ἡγούμενος αὐτῷ τ ἱπποδρομίων, ϗ τύχῃ χρώμενος ἀγαθῇ, τῶν πολεμίων ἐλάζετο χώραν. εἶχε δὲ Βυδίνην ὅτε ὑπὸ Μεχμέτου ἐπιπέμπεται ἐπὶ Παιονίαν * βαΐνων, μέγα δόξης ἔθνος ἐν Εὐρώπῃ.

A Illyricis & Pannonibus & Peloponneſo, extant in Europa deſignata opera plurima memoratu digna: plurima quoque egregia facta Turcorum, cum Europæ equitibus adjuncti ſtipendia facerent, maxime celebrantur. Cum enim expeditî ſequerentur quocumque dux duxiſſet, commoda plurima reportabant. Et cum eodem duce incurſionem feciſſent in Venetorum regionem. Tunc, magna præda hominum aliarumque rerum abacta, admodum opulenti facti ſunt. Itaque haud modica ædificia a Brenezis in Europa ſunt excitata, ut poſteris monumentum forent. Poſtea autem cum relicto Moſe ad fratrem ejus tranſiſſet, imperatoriam dignitatem filiis conceſſit. Hinc cum Brenezis filii * Jeſus, Baranus & Halies provinciæ ducendi in hoſtes fungerentur, brevi ad maximam claritatem pervenere. Brenezes inhabitavit Janitzam urbem, quam a rege, ut ibi domicilium haberet, dono acceperat. Filiis autem præceptum erat, ut quandocumque neceſſitas poſtularet, haud cunctarentur miniſtrare & inſervire regi. Janitza urbs ſita eſt prope flumen Axium: nec pauci juxta eam colunt Brenezis vici. Sub Mechmete poſt Brenezem Turachanes (quem hodie Vardari vocant) eximius dux erat, qui præerat equitibus, qui undique ad ipſum concurrebant. Uſuſque proſpero rerum ſucceſſu, prædas agebat plurimas ex hoſtili regione. Imperavit Bydinæ, cum huic a rege Mechmete eſſet præfectus: tranſienſque in Pannoniam, multum gloriæ per univerſam Europam obtinuit.

B * Jeſus.

Edit. Pariſ. pag. 116.

* Ianinam. *ſic inf. in al. ut in c.*
* anuam. *ſic etiam R.*
* ſubintra. *R. ut in c.*

Edit. Paris. pag. 117.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Η ΠΕΜΠΤΗ.

LAONICI CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER QUINTUS.

Amurates II. Turc. decimus Imper. 1412. vel 1413.

MORTUO Mechmete, qui Pajazitis fuit filius, regni sui anno duodecimo, imperii moderamen Mechmetis filius Amurates, qui cæteros ætate antecibat, nactus est. Ea tempestate versabatur Prusæ, quæ Asiæ urbs est, quæque ad regni curam attinere visa sunt constituebat. Græci Mechmetis morte & Amuratis in regnum successione accepta, accersebant e Lemno Mustapham, qui Pajazitis ferebatur esse filius, & tum temporis in Lemno agebat mediocri custodia a Græcis asservatus. Cum autem hi qui Mustapham vocatum ierant, prohiberentur ventis adversis, qui transitum a Lemno in Hellespontum violenter eo tempore auferebant, regemque in Europa constitui oporteret, triremibus intercipiebant Amuratis in Europam trajectum, Propontidem & Hellespontum intercludentes, ne posset trajicere. Ipsi vero navigaverunt Callipolim, quæ est urbs Chersonesi, rerum omnium abundantia affluentem, ut ibi in colloquium cum adveniente Mustapha venirent. Quem ubi Imposuerunt regem Europæ, petentes ut sibi restitueret Callipolim, facile impetrarunt. Hic quidem Græci semetipsos resque suas planissime perdidum ivere, præ nimia imprudentia: urbsque eorum parum abfuit quin capta & direpta ab Amurate fuisset. nam duces Amuratis relicti in Europa ab Mechmete patre, ut filio in regnum succedenti obtemperarent, accessere ad Byzantium regem, petentes ne in præsentiarum Græci dissentire vellet: neve ipse quid contra ea quæ promisisset regi Mechmeti, novarum rerum cupidine moliretur. Pajazites, unus de numero optimatum regis, declaratus judex & dux Europæ, legatus ibat ad regem Byzantium, adhortans eum ad fœdus faciendum, quo juberetur auxiliaris esse, si quando usus postularet. Et quo magis regis animum commoveret, offerebat obsides duodecim nobilium filios. His addebat aureorum myriades viginti, necnon regionem plurimam Callipoli adjacentem, quamcunque eo loci Græci possiderent. Hæc quidem pollicebatur & dabat, ut Mustapham rex Byzantius missum faceret, neutrisque suppetias ferpag. 118.

Constantinopolitani imperii declinatio.

ΕΠΕΙ δὲ ἐπλάσσετο ὁ Παιαζίτου Μιχμήτης, A βασιλεύσας ἐν δυοκαίδεκα, διεδέξατο δὲ βασιλείαν Ἀμυράτης ὁ Μιχμήτου παῖς αὐτῷ πρεσβύτερος γενόμενος. ἐτύγχανε δ' ὢν ἐν Προύσῃ τῇ πρὸς Ἀσίαν, ἃ καθίστη τὰ ἐν τῇ ἀρχῇ. Ἕλληνες δὲ ὡς ἐπύθοντο τελευτήσαντα Μιχμήτην, καὶ Ἀμυράτην ἐς τὴν βασιλείαν καταστῆναι, μετεπέμποντο ἐκ Λήμνου Μουσαφᾶν, τὸν Παιαζίτου λεγόμενον παῖδα γενέσθαι. ἔτυχε δ' ἔτι ἐν Λήμνῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὡς μᾶλλον φυλαττόμενος. Ἐπεὶ δ' μεταπεμπόμενοι τοῦτον, διεκωλύοντο ὑπὸ πνευμάτων, ἐν τῷ πόντῳ δὲ παρόντι βιαζομένων, τὴν ἐπὶ Ἑλλήσποντον ἐκ Λήμνου ἄνεσιν, καὶ ἵδρυσιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ αὐτὸν καθίστασθαι Βασιλέα, ἔφραζον δὲ διεκώλυον δὲ B τὴν κάθοδον Ἀμυράτου ἐπὶ τὴν Εὐρώπην, καὶ τὴν τε Προποντίδα καὶ τὴν Ἑλλήσποντον ἔρχοντες ἐς τὴν ἔδραν, καταπλέουσιν ἐπὶ Καλλιπόλεως τῆς Χερρονήσου, πόλιν εὐδαίμονα, ἐς ἣν πᾶσα τὴν Μουσαφᾶν ἐσπλεύσαντι συγγίνοιτο. καὶ ἀποδεικνύουσι αὐτὸν Βασιλέα Εὐρώπης, τὴν τε Καλλιούπολιν σφίσιν ἀποδόσθαι πείσαντα Μουσαφᾶν. Ἐνταῦθα μὲν ὧν Ἕλληνες ἀπὸ ἀφροσύνης σφᾶς τε αὐτοὺς, καὶ τὰ πράγματα ἦσαν ἀφθιρούτατα ἐς τὸ ἔπειτα, καὶ παραβραχὺ δὲ τὴν πόλιν αὐτῶν ὑπὸ Ἀμυράτου ἀνδραποδισθῆναι. Ὡς γὰρ δὴ οἱ τὸν Ἀμυράτου ἄρχοντες καταλειφθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὑπὸ Μεχμήτου τοῦ πατρὸς, ὡς τὸν υἱὸν πείθεσθαι διαδεχομένῳ τὴν βασιλείαν, ἀφίκοντο ἐπὶ Βυζαντίου Βασιλέα, πρεσβεύσοντες ἐς τὰ παρόντα σφίσι, μὴ ἀξυμφώνους γενέσθαι τοὺς Ἕλληνας, καὶ πρὶν σφᾶς στασιάσαι, παρ' ἃ καὶ ἐκκηρύκευον ἐπὶ τῷ βασιλεῖ Μιχμήτῃ. ὁ δὲ Παιαζίτης τῶν ἀρίστων τοῦ Βασιλέως, φύσιν τε καὶ τραφὰς τῆς Εὐρώπης γενόμενος. οὗτος δὴ ἀγχοῦ ἱλάσας τῷ Βυζαντίου Βασιλεῖ, διεπρεσβεύετο ἐπὶ τὰς πατρίδας παρακαλῶν, ὡς τὰ σφίσιν αὐτοῖς ἐπιτήδεια εἶναι, ἐδίδου ἐμπρους τῶν ἀρίστων παῖδας δυοκαίδεκα, χρυσοῦ δὲ μυριάδας εἴκοσι, καὶ χώρας πολλὴν Καλλιπόλεως, ἥνπερ

ἂν ἴλωνται παρὰ σφίσι. Ταῦτα ἢ ὑπισχνεῖτο τε καὶ A ἐδίδου, ὡς τε αὐτὸν Μουσαφᾶν μὲν ἐᾶν χαίρειν, μηδεμίαις δ' ἐπιβουλεῖν, ἀλλ' ἐᾶν αὐτὰς μαχομένας, ὁπότεροι ἂν περιγίνωνται, τῷ βασιλείαν περιπεσεῖν. Ταῦτα μὲν δὴ διεκρυβδάνετο, φρὸς τὸν τὸ τε Βασιλέα Ἑλλήνων Ἰωάννην, νέον τε ἔτι ὄντα, καὶ ἀδεᾶ μηδὲν ἐπιτοκωπεῖν αὐτῷ ἐς τὴν ἀρχὴν· ἐδόκει τε δὴ αὐτῷ ἄμεινον ἔχειν ἐς σφᾶς αὐτὰς περιπίπτοντας, καὶ δίχα γνωμένης αὐτῷ τῆς ἀρχῆς πάντα πράγματα αὐτῷ ἐς βελτίονά τε ἕξεσθαι τῷ καθεζομένῳ, καὶ ἐπὶ μεῖζον ἀφίξεσθαι δυνάμεως, δεομένων ἀμφοῖν. καὶ ὡς γε ἀρχῆς ἐπ' ἀμφότερα γιγομένης, πλέον * περιγενέσθαι ἀπ' ἀμφοῖν, ὥστε μηδεμιᾷ δὴ παλαιτέεσθαι. τοῦτο δ' εἶναι ἐπειδὴ τῷ ἀρχῷ ἄμφω ἐπιδιαιρεθέντε σφίσι βασιλεύσειν. ἕτερον μὲν τε ἀδὲ τοῦτο παύτῃ προσετίθετο, ἀλλ' ἐπὶ τὸν Μουσαφᾶν ἔλλος ἰὼν τῷ παντὶ γιγόμενος ὁ Βασιλεὺς ἐνόει. βασιλεύων δὲ ὁ πατὴρ αὐτῶν, παντία τούτῳ φρονῶν, ἤξιε μὲ παραβαίνειν τὰς σπονδὰς, ὡς ἐδεῖ ὅτῳ παραβαίνοντι τὰς σπονδὰς, ἴσον τ' ἂν ὑγιὲς ἀπεῖν, ἢ ἔμπαλιν, ὡς τε μὴ σφαλλομένῳ ἐπιτρέβεσθαι. καὶ πῶς, ἔφασκε, λογίζεσθαι δεῖν, ὁπότερόν γε δεῖ προσίεσθαι, ἔνθα τὰ τε χρήματα τῆς βασιλείας, καὶ πολλοὶς πάρεισι. καὶ τὸ μέν τε ἀναμφιλόγως ἔχον, ἐμπεδοῦν ἔφασκε τῷ αἱρέσει, ἵνα ἂν ἕλοιτο. Ἐκεῖνα δ' αὖ ἐνδοιασμὸν παρεχόμενα, ὅπως τε καὶ ἢ ἐπὶ τῷ βασιλείας ἀφίκοιτο, κίνδυνον σφίσι τὸν μέγιστον παρέχεσθαι. Ταῦτα μέν τε τοῖς Ἕλλησιν ἐπ' ἀμφότερα γνωμένοις ταῖς γνώμαις, ἅτε τῶν νέων Βασιλέως πρὸς κράτος ἐχόντων, τό τε τῷ Ἑλλήνων παύτῃ τῇ γνώμῃ ἐτίθεντο· καὶ αἱρεύμενοι τὰ φράγματα, ἢ ἐξῆγεῖτο, ἐπὶ τῷ Μουσαφᾶ ἐτράποντο πύχῳ, ὡς τε καθιζάνειν αὐτὸν Βασιλέα, καὶ τῷ Καλλιούπολιν σφίσιν ἀποδίδοσθαι, ὥς τε τιν ἐδίδοντο, καὶ ἐπλήρουν τὰς ναῦς. ἀφίκετο δὴ ὁ Βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Καλλιούπολιν, καὶ ὡς εὐθὺς παρεγένετο ἀπὸ Λήμνου ὁ Μουσαφᾶς, προαγόμενος φράσαντι τὶ ἐς τὴν ἀρχὴν τῆς Εὐρώπης, καὶ πολιορκεῖν τὴν Καλλιούπολιν Ζουναίτην τὸν τῆς Σμύρνης ἄρχοντα, παρόντα δὲ τότε σφίσιν, ἅτε ἑταῖρον ὄντα τοῦ Μουσαφᾶ, ὡς παρεσομένου δὴ αὐτίκα κἀκείνου, ἐξεπιδεικνύντες τοῖς Τούρκοις, ἐπολέμουν τὴν ἄκραν τῆς Καλλιουπόλεως: Μετ' οὐ πολλὰ δὲ χρόνου, παρεγένετό τε καὶ αὐτὸς Μουσαφᾶς, καὶ πά τε ἄκρα τῆς πόλεως προσεχώρησε αὐτῷ. καὶ ἡ Χερρόνησος αὐτίκα ἐδέξατο Βασιλέα, καὶ ἕπετο ὅπου ἐξῆγεῖτο. τὴν μέν τε Καλλιούπολιν ὁ Ἑλλήνων Βασιλεὺς, ἐξίου ἀποδίδοσθαι. ὁ δὲ, ἕτοιμος μὲν εἶναι ἀποδώσειν, καὶ μὴ ἀντιπέμπειν, τοὺς μὲν τε Τούρκους χαλεπῶς τε οἴσειν, καὶ σφίσι μὴ ἐν καλῷ, ἅτε ἔτι καπρυσμένης τῆς ἀρχῆς, ἀποβαίνειν τὰ φράγματα. ὑπίσχετο μέν τε ἐπειδὰν ἐς τὴν ἀρχὴν παραγένηται, τήν τε πόλιν ἀποδιδόναι, καὶ εἴτι ἄλλο ἐκ τούτου αὐτοῖς * ἔμελλε ἔσεσθαι, μήτε τοῦ λοιποῦ ἐν στρατῷ αὐτοὺς ποτε. πείσας μὲν δὴ καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἤλαυνεν ἐς τὸ πρόσω τῆς Εὐρώπης, καὶ προσεχώρει τε αὐτῷ ξύμπαντα, ὡς Βασιλεῖ τε ὄντι σφῶν, καὶ Παιαζήτου παιδὶ γεγομένῳ. Ἐπεὶ δὲ Παιαζήτης κα-

ret: sed ipsos potius sineret concurrere infestis armis: eumque quem belli eventus regem declarasset, regno præesse paterentur. Hæc præconis voce ad Joannem tum Græcorum regem juvenem, nec quicquam moderati, ut sibi pararet regnum, cogitantem, referebantur. Arbitrabatur namque res suas melius habituras, si illi inimicitias inter se gererent hostiles: seque feliciore rerum successu usurum quam hactenus, si inter se discordias fovissent. Etiam hinc magnam sibi pollicebatur felicitatem fore, si ambo sua opera indiguissent. Præterea hæc cogitatio ejus subibat animum, quod si inter se divliserint regnum, & id super utroque recubuerit, fore ut facile superare possit utrumque: cum neutri, quantum ad regni magnitudinem spectat, tum sit conferendus. Id autem commodissime evenire putabat, si regnum inter se distribuerent, & ambo regnarent. post longe aliam tenebat sententiam. Totus namque stetit a partibus Mustaphæ. Pater autem Joannis, qui regnum administrabat, diversum a filio sentiebat. Nam censebat fœderum religionem nec temerandam, nec violandam esse: & qui id fecisset, nihil boni ei unquam eventurum: nec quicquam prohibere, quo minus cum errato suo pereat penitus. Verum hæc in deliberationem proponenda esse ei, qui deliberet utri parti sit adhærendum: ab hac parte locentur opes regni, & peregrinorum militum robur: ab altera, quæ modo diximus, ponantur. Illa quidem dubiam faciunt electionem. Hæc etiam ambiguitatem inferunt, dum cogitaret qua & quomodo regnum sibi subjicere, & interim Græcorum res in summum adduceret discrimen. In hunc modum ad utramque partem Græcorum animi propendebant. Vicit tamen sententia, quæ jubebat regem juvenem, qui rerum tum potiebatur, sequi quocumque duxisset. Proinde adjungebantur Mustaphæ, eumque regem pronuntiarunt: hac tamen conditione ut Callipolim amissam reciperent. His ita decretis, copiis navalibus implevere naves, quibus instructus rex venit Callipolim. Cum autem nondum eo adveniisset Mustaphas e Lemno, volens ipse interim aliquid agere quod pertineret ad regnum Europæ, Callipolim obsidere statuit. Aderat & Zunaites Smyrnæ princeps, Mustaphæ familiaritate junctus. Porro dicebant Turcis, qui convenerant, Mustapham brevi affuturum. Oppugnabant arcem Callipolis: nec multo post dedidit se advenienti Mustaphæ Chersonesus: & illico eum regem consalutavit, & quocumque duxisset, promptissime sequebantur. Callipolim sibi tradi postulabat Græcorum rex. Mustaphas paratus erat eam dare, nec abnuere. Turci rem istam iniquis pariebantur animis, cum parum honestum sibi fore arbitrarentur, regno nondum satis firmato, urbem talem Græcis donare. Præterea in dubio adhuc esse, cum regnum nondum satis sit munitum, quonam res erupturæ sint, pollicebatur. Itaque Græcis rex, cum in regnum veniisset, se ipsis traditurum Callipolim: præterea si aliquid aliud, quod sibi utile fore putarent, postulaverint, eos porro haud repulsam passuros. Græcis in hunc modum persuasis, recta in Europam contendit. quem adventantem omnes ut regem & Pajazitis filium excl-

Somnia Imp. inconstantis.

Græcorum discordia. *Edit. Paris. pag. 119.*

Mustaphæ adjungentur Græci, & quo rex adducatur.

* περιγίνεσθαι.

* εἴσεται, al. ἔσεσθε. sic etiam R.

plebant, ejusque imperio se submittebant. Cum Pajazites compertum haberet Mustapham Adrianopolim pergere (urbem enim istam regebat jussu Mechmetis, qui moriens id ei mandarat) exercitu ex Europa congregato, obviam processit Mustaphæ quam proxime Adrianopolim, quasi pugnaturus: nec permissurus, si tantæ vires fuissent, eum in regni sedem procedere. Cum Mustaphas agmine composito accederet, Turci contestim omnes ad Mustapham transitionem faciunt, eumque ut regem adorant. Præterea Pajazites provolutus ad genua Mustaphæ, eum ut regem adoravit: resque eidem tradidit, ut pro suo arbitrio ageret. Hunc continuo necari jussit: ducensque exercitus Adrianopolim, eam urbem cepit, & in regni sedem progressus est. His peractis conversus, proficiscebatur contra Asiam, volens & Asiæ regnum subigere. Trajecit autem in Asiam, habens secum Europæ exercitum, & Turcorum pedites, quos Azapidas vocant. Adhibuit & Smyrnæ principem Zunaitem. His copiis in Asiam transportatis, aggressus est Amuratem Mechmetis filium. Legatos misit ad regem Græcorum, qui orarent, ne quid, quia peregre abesset, innovarent: se, ubi primum Asiam subegerit, & Amuratem devicerit, ipsis redditurum Callipolim. Adveniebant quoque ad regem Byzantium legati ab Amurate, dicentes, si arma Amuratis sequantur, fore ut quicquid peterent ab Amurate, consequerentur. Græci legationes differebant aliquandiu: postremo Amuratis legatos dimiserunt. Græci autem sequuti sunt partes Mustaphæ: cui persuaserunt, ut secum fœdus faceret conditionibus quas ipsi præscripsissent. Legati Amuratis cum rediissent in castra, rumorem sparserunt, se Græcos sibi auxiliares paratsse. Eo tempore castrametati sunt prope Lopadium lacum, & regionem Michalicii eo loci evastaverunt, ubi lacus multis ambagibus per angustias in mare effunditur, & pons est. Mustaphas igitur accedens, castra locavit juxta fluvii ostium, qui ex lacu promanat. eo cum advenissent Amuratis legati, commodum sane vulgarunt rumorem, quasi sua legatione effecissent ut Græci sibi auxilio venirent. Minitantes igitur vociferabantur contra Mustaphæ exercitum, quasi perituri sit in Asia intercluſus. Hæc fama cum volaret in castris Mustaphæ, & necdum legati præsto essent, quos ipse miserat, veriti ne Græci occupantes Hellespontum, nec transitum in Europam darent, & milites Mustaphæ in Asia intercluderent, inter se colloquuti sunt varia. Postea, ea nocte quæ insequuta est, Zunaites Smyrnæ princeps, Mustapha relicto, ad paternum profugit principatum. Aufugerunt & reliqui duces, parum fidentes Mustaphæ fortunæ. Ut animadvertit Mustaphas suos exercitus dilabi, sibi quoque tandem timens, fuga præpropera ad mare se propulit. Græci qui elegerant Mustapham, eumque sibi socium paraverant, navibus imposuere milites, & navigarunt in Hellespontum. Rex autem Byzantii cum foret in Peloponneso, amori importuno mulieris, quam amabat, operam dabat. Hæc autem sacerdotis cujusdam filia erat. Nec sane admodum opportune ibi vivebat: transitu enim in Europam Amurates arcendus erat. Amurates, ut pri-

Edit. Paris. pag 120.

Azapidæ.

Lopadium lacus.

pag. 121.

Ἐθετο ἐπὶ στρατὸν ἐπὶ Ἀδριανούπολιν, ἐπιτρόπους δὲ τῆς πόλεως, καταλιφθεὶς ὑπὸ Μεχμέτου Βασιλέως, ἐπὶ τῇ τελευτῇ αὐτοῦ, συμπυγεῖρέ τε τὸ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα, καὶ ὑπιόντα τῷ Μουσαφᾷ, ἀγχοῦ τῆς Ἀδριανουπόλεως, ὡς διὰ μάχης ἐλευσόμενος, καὶ ἐπιτρέπων, ἢν δύνατο, ἐπὶ τὰ μὴ Βασίλεια προελθεῖν. Ὡς μέντοι συμπαξάμενος ἐπέσει, οἱ Τοῦρκοι ὅσον αὐτίκα ἑστεῶτες ἅμα πάντες ἐπὶ τὸν Μουσαφᾶν, καὶ προσκυνοῦσιν ὡς Βασιλέα, καὶ αὐτός τε Παιαζίτης προσκυνήσας, καὶ τὰ φάσματα παραδίδωσι τῷ Μουσαφᾷ, χρῆσθαι αὐτοῖς ὅ, τι ἂν βούλοιτο. τὸν μὲν οὖν λαβὼν, αὐτίκα ἀπὸ διεχρήσατο, καὶ ἀπελαύνων, τέως τὴν πόλιν εἶχε, καὶ ἐπὶ τὰ βασίλεια παρεγένετο. Μετὰ δὲ ταῦτα συστραφεὶς, ἴεται ἐπὶ τὴν Ἀσίαν, ὡς τι καὶ τῆς Ἀσίας βασιλείας ἑαυτῷ προσκτησόμενος. ἐμβὰς δ' εἰς τὴν Ἀσίαν, ἔχων τό τε Εὐρώπης στράτευμα, καὶ Ἀζάπιδας τοὺς Τούρκων πεζούς, οὕσπερ καλεμένους, καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν διαπορθμεύσαντα, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν Ζουναίτην Σμύρνης ἄρχοντα, ἐπὶ Ἀμυράτην ἔλαυνε τὸν Μεχμέτου. καὶ μέν τοι Βασιλέα Ἑλλήνων πέμπειν ἀρίσβεις ἔξίει, μεθ' ὧν καὶ ξυνίει αὐτῷ ποιήσειν, ὡς τὴν Καλλίπολιν αὐτίκα ἀποδώσοντος, ἐπειδὰν τὴν Ἀσίαν αὐτὸς* ὑπάγῃ, καταστρεψάμενος τὸν ἀδελφιδοῦν. παρῆσαν δὲ καὶ Ἀμυράτου, παρὰ Βασιλέα Βυζαντίου ἀφικόμενοι, χρηματίζοντες καὶ οὗτοι, ἐπὶ σφίσι γενέσθαι Βασιλέα, καὶ ὑπισχνούμενοι δώσειν, ὅ, τι ἂν βούλοιντο. οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες ἀνεβάλλοντο μὲν ἐπὶ χρόνον τὰς πρεσβείας. τέλος δὲ τὴν μὲν Ἀμυράτου ἀπεπέμψαντο πρεσβείαν, τὰ δὲ Μουσαφᾶ ἐλόμενοι φάσματα, ἐφοσίωτό τε καὶ ἐπίστευον, ὡς τε αὐτοῖς συνδιαβαίη καὶ πᾶν δεδογμένον αὐτοῖς. ἡ μὲν οὖν Ἀμυράτου πρεσβεία ἀφικομένη παρὰ τὸ στράτευμα τὸ Ἀμυράτου, διετάραττε, ὡς τοὺς Ἕλληνας σφίσι προσκτησαίτο συμμάχους. ἐτύγχανον δ' ἐν Λοπαδίῳ τῇ λίμνῃ ἱστρατοπεδευμένοι, καὶ τὴν τε χώραν διέλυσαν τὴν Μιχαλικίου αὐτῆς, ἧς ἐς τὴν θάλασσαν ἐξιοῦσα ἡ λίμνη, καὶ στενὴ ἐπὶ πολὺ προϊοῦσα ἐκδίδωσι, γέφυρα δέ ἐστι. Μουσαφᾶς δὲ καὶ αὐτὸς ἐλάσας ἀγχοῦ, ἱστρατοπεδεύετο παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ ἐκ λίμνης. ἐνταῦθα ὡς ἀφίκοντο οἱ πρέσβεις Ἀμυράτου, τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ χρησάμενοι διετάραττον, ὡς συμμαχομένους σφίσι τοὺς Ἕλληνας ἔχοντες ἥκοιεν, καὶ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ Μουσαφᾶ ἰόντων ἀπαγγελοῦντες, ὡς ἀπειλημμένῳ ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἐνταῦθα φήμης παρὰ τὸ στρατόπεδον τὸ Μουσαφᾶ γιγνομένης, ὡς σφίσιν οἱ πρέσβεις, καὶ δι' ὀλίγου μὲν οἱ Ἕλληνες τὸν Ἑλλήσποντον καταχόντες, τὸ λοιπὸν μὴ ἐπιτρέπωσι διαβαίνειν, καὶ αὐτῷ ταύτῃ ἀπώλοιτο, λόγον τε σφίσιν ἐδίδοσαν. καὶ τινὸς ἐπιγνομένης, αὐτὸς ὁ Ζουναίτης ὁ τῆς Σμύρνης ἡγεμὼν ἀπέδρα ἐπὶ τὴν πατρῴαν ἀρχήν· καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀρχόντων ἀπεδίδρασκον, ὡς ἕκαστοι ἐπιχόντες, τύχῃ τῇ Μουσαφᾶ ἔτι ἀγαθῇ πιστεύοντες. Ὡς δὲ Μουσαφᾶς διέδρα τὰ στρατεύματα αὐτῷ ἀποδιδράσκοντα, περὶ αὐτῷ δεδιὼς, ἀπέδρα καὶ αὐτὸς ἐπὶ θάλασσαν. Ἕλληνες μέν τοι ὡς ἑλόμενοι Μουσαφᾶν σφίσι σύμμαχον εἶναι, ἐπλήρωσαν τὰς ναῦς, καὶ ἐπέπλεον ἐπὶ Ἑλλήσποντον. Βασιλεὺς δ' αὖτε Βυζαντίου ἐν Προικονήσῳ γενόμενος, ἐσχόλαζέ τι περὶ γυναικὸς ἔρωτα, ἧς ἐρᾶν ἐτύγχανε. ἦν δὲ ἱερέως θυγάτηρ, καὶ οὐκ ἐν δέοντι παρεγένετο, ὡς τε διαλύσαι Ἀμυράτῃ ἐς τὴν Εὐρώπην ἀφικέσθαι. Ἀ-

μυρίας μὲν δὴ, ὡς τάχιςα ἡμέρα ἐγίγνετο, καὶ A mum dies illuxit, caſtra hoſtium vacua
κατεῖδε τὸ στρατόπεδον τῷ πολεμίων κενὸν, καὶ ὑπὸ & deſerta deprehendit. Azapides autem
τῶν ἱππέων τῶν αὐτομόλων τύχας ἀποδρᾶναί τε, manus ſupplices tendebant, rogantes ne
καὶ τὰς τε Αζάπιδας χεῖρας ὀρέγοντας, ὅτι ὑπὸ τῶν στρατίωτῶν προ- in ſe a ſuis equitibus fœde deſertos &
δεδομένοι ἔων ἱππέων, τόν τε ῥοῦν τῆς λίμνης ἐ- proditos ſævire ſtatueret. Ponte igitur
ζώζει, καὶ διέβη, ὡς εἶχε τάχους, καὶ τὰς τε Αζά- Amurates lacum eum jungens, quam
πιδας διεχρήσατο ἅπαντας αὐτῶν. μετὰ δὲ ταῦτα celerrime ad hoſtium caſtra tranſiit, &
ἐδίωκε καὶ πόλεις τὸν Μουσαφᾶν. Μουσαφᾶς μὲν οὖν Azapides omnes occidit. Hinc perſe-
ἐφθη βὰς ἐς Καλλίπολιν. Ἀμυράτης δὲ ἐντυ- qui ſtatuit Muſtaphan per omnes urbes,
χὼν ναῒ μεγίστῃ τῶν Ἰανίων αὐτῷ ταύτῃ ὁρμιζομέ- quaſcumque adiiſſet. Muſtaphas autem
νῃ, συντίθεται τῷ ναὸς δεσπότῃ ἐμπορθμεῦσαι αὐ- præverterat Amuratem, transfretando
τόν τε ἅμα, καὶ τοὺς πελτάς, καὶ τοὺς τῶν Ἰανιτῶν Callipolim. Amurates vero nactus na-
αὐτῷ, καὶ ἅπαν τὸ στράτευμα, ἐς τὴν Εὐρώπην, καὶ B vim Januenſium maximam, quæ forte
ἐπήλασεν αὐτῷ ἀργύριον ἱκανὸν, ὅσον δὴ ἤτησατο, appulerat, paciſcitur cum gubernatore,
καὶ διεπόρθμευσε αὐτῷ τε ἅμα, καὶ τῷ στρατῷ ἅπαν- ut ſe cum peregrinis & Januæ militibus,
τι. Ὁ μὲν οὖν Μουσαφᾶς, ὡς ἐπύθετο βεβιβηκό- necnon cum reliquis copiis in Europam
τα Ἀμυράτην ἐς τὴν Εὐρώπην, καὶ ὅπου σώζοι- traduceret. Mercedem gubernatori ſol-
το ἀνὼρ ἐπισφαλὴς ἂν ἤδη ἀπανταχῇ, ἅτε Ἀμυ- vit maximam pecuniam, quantam petiiſ-
ράτου καταλαβόντος ἀὐτὸν, ἐσῴζετο ἐπὶ τὸ ὄρος Τυ- ſet, impigre numerando. Et in hunc
γάνου, ὅπου καλοῦσιν. Ὁ δὲ ὡς ἐδίωκε, καὶ ἐπισ- modum cum copiis ſuis univerſis in Eu-
χὼν, πάντα ζητῶν καὶ ἀνίων, σκηπάσας τε τὸν ropam tranſvectus eſt. Muſtaphas ubi
χῶρον αὐτὸν ἔ ἐδέκετο, καὶ ὧν ὑποψίαν παρῆκε comperit Amuratis in Europam tranſi-
ἐκπαυθὶ κρύπτεσθαι, ἕρμα αὐτὸν ὑπὸ θάμνῳ τι- tum, jamque minus minuſque tutus fo-
νὶ κεκρυμμένον, καὶ ζωγρήσας, ἀγχόνῃ τε ἑ λαι- ret, ubique fratre imminente, circumſpi-
μὸν αὐτῷ ἐχρήσατο. Ἐπελθὼν δὲ Μουσαφᾶς, βα- ciens locum ubi exitium evitaret, fuga
σιλέσας ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἔτη τρία. Ἀμυράτης δὲ, C ſe contulit in montem, quem incolæ To- Toganus
ὡς ἔχει τῶν ἀρχῶν ἀμφοῖν ταῖν ἠπείροιν, ἐς τὴν ganum nominant. Eo ſequutus eſt A- mons.
βασιλείαν κατῆγε. καὶ πολλῷ δὲ ὕστερον, ἐστρατεύετο murates, nec deſinebat omnia indagare
ἐπὶ Βυζάντιον, καὶ ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. προέπεμψε ut potiretur Muſtapha. Cum autem quaſi
δὲ Μιχάλογλιν, φρυτανέα τε ἅμα καὶ στρατηγὸν verriculo luſtraſſet, & indagine circum-
τῆς Εὐρώπης. καὶ λαβὼν ἔτος τὸ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης dediſſet locum in quo eum ſe occultare
στράτευμα ἅπαν, ἐπέδραμέ τε τὴν Βυζαντίαν χώ- ſuſpicabatur, ſub arbuſto latitantem of-
ραν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐστρατεύσατο, καὶ αὖτις ἀπέλαυνεν ſendit. Cujus, ubi vivus in manus ve-
Ἀμυράτης ὁ Μεχμέτου, τῆς πελτὰς ἔχων, καὶ τὴν Θύρας ἅμα, ὅσοι βασιλεῖ ἕπονται, nerat, guttur laqueo fregit. Interfectus
ὅσοι ἂν στρατεύωνται, καὶ τὰ Ἀσίας στρατεύματα ἔ- eſt itaque Muſtaphas, cum regnaſſet in
χων παρεγένετο, καὶ ἐστρατοπεδεύετο ἀπὸ θαλάτ- D Europa annis tribus. Amurates, ubi u-
της εἰς θάλατταν. Αἱ μὲν οὖν Θύραι ὧδέ πη ἔχουσαι, tramque continentem in poteſtatem re-
πεζοὶ πάρεισι τῷ Βασιλεῖ ἀμφὶ τοὺς ἑξακι- degit, rex creatus eſt. Nec multo poſt
χιλίους, καὶ ἐνίοτε ἀμφὶ τοὺς μυρίους. ἀπὸ γὰρ πά- expeditionem ſumpſit adverſus Byzan-
των, φρουράν τι φαίνει ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι, καὶ tium & Græcos. Præmiſit ducem Mi-
αὖθις ἴσην ἐς τὴν χώραν ἐκείνην καθίστησι. παρ- chaloglen, qui judicis & ducis partes in
ῃγίνοντο δ' αὐτῷ τῇδε. παῖδας λαβὼν αἰχμαλώ- Europa gerebat. Hic aſſumptis Europæ
τους ὅσους ἂν τύχῃ ἀνδραποδισόμενος, κατατίθησι exercitibus, incurſionem fecit in Byzan-
ἐς τὴν Ἀσίαν παρὰ τοῖς Τούρκοις, ὡς τε τὴν φωνὴν tii regionem, & poſtea ibi caſtrametatus
ἐκ μαθεῖν ἕνα ἕκαστον. καὶ ἐπὶ δύο ἢ τρισὶν ἐτέσιν ἀπ- eſt. Hunc illico ſequutus eſt Amurates
ηγημένοις, τὴν τε γλῶτταν ἐκμεμαθήκασι, καὶ σαφέστε- Mechmetis filius, ducens ſecum pere-
ρας τὰς φωνὰς, ὅσα ἂν δύνωνται, αὖθις συλλέγει ἀφ' grinos & Januæ milites, necnon reliquos
ὧν κατέθετο, ἐς δισχιλίους καὶ πλείους πάλιν. ἄγει δ' omnes qui belli tempore regem comita-
αὐτοὺς ξύμπαντας ἐς τὴν Καλλίπολιν, καὶ καθίστα- ri aſſolent. Adduxit ſecum & Aſianum
σιν αὐτοὺς ἐς τὰ πλοῖα, ναυτίζεσθαί τε, καὶ διαπορθμεύ- exercitum, caſtraque poſuit, quæ ab una
ειν ἐς τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης τοὺς βουλομένους δι- parte maris initium ſumentia, excurre-
βαίνειν. * ὀβολὸν δ' ἔχει ἕκαστος ἐπαῦλα, καὶ χιτῶ- bant uſque in alteram partem maris. Ja- Janizarorum
να τὴ ἐτησίῃ. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, μεταπέμ- nuæ autem ſic ſe habent. pedites adſunt educatio.
πονται ἐς τὰς Θύρας αὐτὸς, παρέχων τε μισθὸν, ὅσος apud regem ſemper ſex mille, interdum
ἂν ἱκανὸς εἶναι ἐς τὸ ἀκόλουθον αὐτοῖς ἑτέροις· ἄλλοις δὲ πλείω decem mille. Ex his præſidiarios milites
παρέχεται, καὶ ἐς δεκαδάρχας τε καὶ πεντηκοντάρ- eligit, quos arcibus defenſandis impo-
χας, καὶ ἑκατοντάρχας, καὶ λόχους ταξιάρχου τε ἑκάστου nit, & in eorum locum ſubrogat alios. Edit. Pariſ.
κρίνεσι, στρατεύονται καὶ τὰ συσσίτια, καὶ τὴν δίς pag. 122.
μισθὸς εἶναι σφῶν τῇ δεκαδάρχῃ ἐς ἑκάστην. σκηνῶ- Ad hunc autem modum Januæ milites
ad regem conveniunt. Pueros quoſcum-
que poteſt acquirere, ubicumque terra-
rum captivos abductos, Turcis in Aſia
in diſciplinam tradit, ut Turcicam lin-
guam addiſcant: penes quos ſi manſerint
duobus aut tribus annis, linguam appre-
hendunt Turcicam. Ubi linguam didi-
cerunt quantum ſatis eſt, ex eorum nu-
mero quos in diſciplinam dedit, bis mil-
le, aut ter mille eligit, quos Callipolim
perducit, navibuſque præficit, ut artem
nauticam diſcant, tranſvehentes homines
qui in Aſiam ex Europa iter inſtituunt.
Quotannis ſinguli tunicam & gladium in-
ſtar verum accipiunt. Haud multo tem-
pore poſt, citantur in regis Januas, qui-
bus rex ſuppeditat mercedem ſufficien-
tem, ut hinc vivere poſſint: aliiſque am-
pliorem tribuit mercedem. Qui ſub de-
curionibus & quinquagenariis conſtitu-
ti, & in cohortes cuneoſque diſcreti, ſti-
pendia faciunt, manentque menſibus

duobus in tentorio Decurionis. Hi tentoria sua figunt, ut se mutuo contingant quam proxime apud regem. Intra hos nulli tendere tentorium licet, præterquam filiis regis. Inter hos sunt thesauri regii, cubiculumque regium. Tentorium rubrum, quandoque duo, & aliquando tria regi ponuntur, quæ fiunt ex argilla rubea, & inaurantur. Sunt & alia tentoria regis intra peregrinos numero ferme quindecim. Extra tendunt reliqui

Tentorum militia, nomina, & ordo.

Januæ milites, Amurachorii & Pocillatores, quos Saraptarios vocant: signiferi, quos Emuralamios nominant: Januarum judices, quos Bixorides appellant, & regis tabellarii. Hi omnes cum numero sint plurimi, numerus tamen eorum augetur, cum accedunt ministri & famuli, quos habent complures. Illos quos modo diximus, ordine sequuntur in Januis regis, Sylictorides circiter trecenti, qui sunt equites ex peregrinis in istum ordinem allecti. Hos attingunt Caripedes peregrini, isto nomine notati, quod ab Asia, Ægypto & Africa in Januas veniant: & exercentes fortitudinem mirabilem, mercede a rege conducuntur, alius quidem majore, alius vero minore. His ordine proximi sunt Alophatzides, qui mercenarii dicuntur, qui numero sunt octingenti. Ab his tendunt Spachides, quorum cohors ducentos complectitur. Hi sunt ducum & principum filii, quos de suo cubiculo rex ejiciens, in istum militiæ ordinem mittit, & alios in ejectorum locum substituit. In hoc grege eos retinet, qui virorum bonorum & illustrium filii censentur. Hic est, ut paucis dicam, Januarum ordo. Universæ suæ monarchiæ rex duos præponit imperatores: unus Europæ, quem Bassam Romani appellant: alter Asiæ (Bassa Anatoliæ sive Natoliæ dictus) Imperator nuncupatur. Hos sequuntur copiæ universæ & duces reliqui, quocumque molem avertunt, jussu regis. Comites se iis jungunt & præsides, quos signiferos nominant. Ubi enim in istum ordinem fuerint allecti a rege, donantur signis, ut qui duces & præsides sint multarum urbium. Hunc præsidem comitantur urbium principes & magistratus, quocumque cum exercitu proficiscitur, cum universi sequantur suos magistratus & duces. Ubi ventum fuerit in castra regis, hic ferme ordo servatur. Equites secernuntur in suos tribunos. Azapides sub uno duce collecti stipendia faciunt. Amurates cum venisset Byzantium, urbemque eam obsedisset, mœnia tormentis quatiebat. Tentabat quidem murum sternere, at cœpta parum succedebant. Globi, quos bombardæ torquebant, ponderis erant maximi. Murus autem cum foret firmus & admodum munitus, tormentis nihil cessit. Bombardam ego arbitror non esse inventam antiquum, ut quis credat a veteribus esse repertam. Unde autem originem sumpserit, aut qui mortales primi bombardas in usu habuerint, haud certo tradere possum. Quidam Germanos putant bombardis esse usos: iisdemque bombardarum inventum acceptum ferunt. Reliqui autem bombardarii ex Germania progressi, in universum paulatim pervenere orbem. Unde autem originem ceperint bombardæ, certo assignare non possum. Impetus vero bombardarum & mirabilis vis cognoscitur inde, quod corporibus, vel iis quæ resisten-

Edit. Paris. pag. 123. Bassa Romanie.

Byzantii obsidio.

Bombardæ Germanorum inventum.

A ὅτι ὑπὸ ἀμφὶ τὸν βασιλέα, ἐς ἑαυτῶν χῶρον ἑκαστος ἐχόμενος ἑτέρου. ἐντὸς μέντοι τῶν ἀεὶ ἐξεστρωμένων, πλὴν τῷ τῶν βασιλέως παίδων, καὶ τῶν θησαυρῶν τῶν βασιλέως, καὶ τῶν κοιτώνος. σκηνὴ δὲ ἐρυθρὰ αὐτῷ, ὅτε μὲν δύο, ὅτε δὲ καὶ τρεῖς ἵστανται αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ἀπὸ πηλοῦ ἐρυθροῦ χρυσόπαστοι, καὶ σκηναὶ ἕτεραι ἀμφὶ τὰς πέντε καὶ δέκα, πᾶσαι ἐντὸς τῷ περιβόλων. ἐκτὸς δὲ σκηνοῦσιν οἱ λοιποὶ τῶν θυρῶν ἄνδρες, εἴτε Ἀμυραχόριοι, καὶ σιτοχόοι, οἱλιγάμβοι παρ' αὐτῶν Σαραπτάριοι. καὶ * σημειοφόροι, οἱλιγόμβοι Ἐμυραλάμιοι. καὶ οἱ τῶν θυρῶν ταρτανεῖς, Βιξόριδες ὑπὸ καλούμβοι, τοῦ βασιλέως ἀγγελιαφόροι. ὧν τι μὲν ὄιων μεγάλοι τε ἔστις, καὶ ὡς πλείους ἑπαγόμβοι θεράποντας, πλῆθύν περιέχοντας ἄπλετον. μετὰ δὲ Συλικτορίδες ἕνεισι τῷ βασιλέως θυρῶν ἀμφὶ τῷ τριακοσίων, οἱ ἱππεῖς ὄντες, ἀπὸ τῷ περιβόλων ἐπὶ ταύτῃ παραγίνονται τὴν χώραν. Μετὰ δὲ τούτους, Καρίποδες, οἱ ἐπήλυδες καλούμβοι, ἀπό τε Ἀσίας καὶ Αἰγύπτου, καὶ δὴ καὶ Λιβύης, αὐτομάτως τὰς θύρας παραγινόμβοι, καὶ ἀρετῆς ἀντιποιούμβοι ἕνεκα βασιλέως, μεμισθωμένοι αὐτῷ, ὁ μὲν πλείονος, ὁ δὲ ἐλάττονος. τούτων δὲ ἔχονται * Ἀλοφατζίδες, οἱ μισθωτοὶ καλούμβοι, ἀμφὶ τοὺς ὀκτακοσίους. τούτων δὲ αὖθις ἔχονται οἱ Σπαχίδες καλούμβοι, ἀμφὶ τοὺς ἑξακοσίους. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τῷ ἀρχόντων παῖδες, οὓς τοὺς μὲν ἀπὸ τῷ κοιτῶνος ἐκβαλὼν, ἐς ταύτην αὐτοὺς καθίστησι τὴν χώραν. τοὺς δὲ ἐπιλιξάμβος, ἐνταῦθα ἔχει, ὡς ἀνδρῶν παῖδας ἀγαθῶν γενομένους. καὶ αἱ μὲν θύραι, ὡς ξυνελόντι μοι φάναι, ὑπὸ τετάχαται. δύο δ' ὑπὸ βασιλέως, ἐς ξύμπασαν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν καθίστανται στρατηγοὶ, ὁ μὲν τῆς Εὐρώπης, ὁ δὲ τῆς Ἀσίας. καὶ τούτων ἑκατέρῳ ἕπονται τάδε στρατεύματα, καὶ οἱ ἄρχοντες, ὅποι ἂν ἐξηγῶνται, ἐπειδὰν ἐπαγγείλῃ αὐτοῖς ὁ βασιλεύς. ἕπονται δὲ αὐτοῖς, καὶ οἱ ὕπαρχοι παρ' αὐτοῖς * σημειοφόροι καλούμβοι. ἐπειδὰν δὲ ἐς τὴν ἀρχὴν ταύτην ὑπὸ βασιλέως καθίστανται, σημαίαν τε δωρεῖται αὐτῷ ὁ Βασιλεύς, ὡς στρατηγῷ γενομένῳ, καὶ πολλῶν ἄρχοντι πόλεων. τότε δ' αὐτῷ ὑπάρχειν ἕπονται οἱ τῷ πόλεων ἄρχοντες ὅποι στρατεύωνται. χωροῦσι δὲ ἅπαντες κατὰ πᾶσαν ἑπόμβοι τοῖς σφετέραις αὐτῶν ἄρχουσί τε καὶ στρατηγοῖς, ἐπειδὰν ἐς τὸ βασιλέως παραγένωνται στρατόπεδον. Λῦσαι χρεὼν ἐν τῶν στρατευμάτων αὐτῷ τάξις. οἱ μέν τοι ἱππεύονται, τούτοντας καὶ ὅτου ἐς τοὺς σφῶν αὐτῶν ὑπάρχους. οἱ δὲ Δζακίδες, ὑφ' ἑνὶ ἄρχοντι ἑπόμβοι, ἐς ταυτὸ γιγνόμβοι στρατεύονται. Ἀμυράτης μὲν οὖν ὡς ἐπίλασε, καὶ ἑπολιόρκει Βυζάντιον ἀπὸ θαλάττης ἐς θάλατταν, πλιβόλοις τε ἔτυπτε τὸ τεῖχος, καὶ ἐπειρᾶτο. καὶ μέν τι καταβαλέγι. * εἶλκον δὲ οἱ λίθοι τῶν πλιβόλων, σταθμὸν τεῖα ἡμιτάλαντα. ὥστε ἀντεῖχε τὸ τεῖχος, ὀχυρόν τε ὄν, καὶ πρὸς τύπας τὰς πλιβόλου, καὶ οὐδαμῇ ὑπεῖκον. δοκεῖ μὲν οὖν ὁ πλιβόλος, καὶ πάνυ παλαιὸς εἶναι, ὡς τε σωπᾶσαι ἡμᾶς ἐπὶ νοῦν ἐληλυθέναι τοῖς παλαιοῖς τὸ πᾶσι. ὅθεν μέν τοι ἀρχὴν ἐγένετο, καὶ τίνες ἀνθρώπων ἐς τὴν † πλιβόλου ἀφίκοντο πεῖραν, οὐκ ἔχω ἀτρεκῶς ἀσφαλῶς. οἴονται μέν τοι ἀπὸ Γερμανῶν γενέσθαι τε τοὺς, καὶ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἀφίχθαι ταύτην τὴν μηχανήν. ἀλλ' οἱ μὲν πλιβολίσκοι ἀπὸ Γερμανῶν, καὶ ἐς τὴν ἄλλην καὶ βραχὺ ἀφίκοντο οἰκουμένην. οἱ δὲ πλιβόλοι οὐκ ἂν εἰδείην, σαφῶς ἔχω εἰζο-

* al. σημειοφόροι

* Sic puto legendum, τοῦ ἔχοντ. R. ut in c.

εἰζο-

εἰζιδαι ὅθεν ἐγένετο τῳ ἀρχῳ. τῳ ϑ ἰσχύι τε καὶ A
φορᾷ τῳ ἀμήχανον, καὶ ἐπιφερόμενος ὁ λίθος, ὅποι
ἂν γένοιτο, μεγίστῳ τοῖς σώμασιν ἐπιφέρεται βλά-
βῃ, ὅτι κόνις παρέχεται τῷ πυρὶ; καὶ ἀπὸ ταύτης
ἐκλύεται· τῆς δὲ κόνεως τὸ νίτρον ἔχει τὸν δυνάμεν,
ἄνθρακί τε καὶ θείῳ ἐπεμιγνυμένη. ὅπου δὲ ὡς ἄμεινον
ἔχει τὰ ἐκ τοιαύτης τὰ ὅπλα, διὸ καὶ ἀρετὴ ἐλάττονι ἴ-
χει αὐτῆς, ἢ δαιμονίως ἐικάσαι φορᾷ. Δοκεῖ δὲ γε-
νέσθαι, σιδήρεις μὲν τὸ πρῶτον. μετὰ δὲ ταῦτα ἢ χώ-
νευσις καλουμένη, ἐπιῤῥᾴσθαι πεῖραν, τῷ χαλκῷ σὺν
τῷ κασσιτέρῳ μεμιγμένῳ, διδοκιμεῖν ἐς τὸ ἀρίστην ἢ
λίθον ἀφιέναι τε καὶ βιαιότατον, τὸ μὲν τοῦ χώνευμα δι-
ξέναι οἷον ἰσὶ, πυριέργου μέν τ' ἂν εἴη, πᾶσι καθε-
ῥῶσιν ἀπαστεχῆ. ἐπὶ μακρὸν δ' ἄν, ὅσον δ' ἂν εἴη ἐπι- B
μηκέστερον, τοῦτο ἐπὶ μήκιστον ἀφίησι τὸν λίθον.
ὡς τ' ἂν γενέσθαι πολυβόλον, ἢ ἐπυθόμεθα, ἀφίστα
τὸν λίθον ἐπὶ ἑβδομήκοντα σταδίους, πρὶν ξυνιέναι
ἢ γῆν κατ' ἄμφω τὼ χάσματα. Δοκεῖ δ' ἡ τοῦ πυρὸς
αὖτη δύναμις, τότε φύσει ἐπιφλέγεσθαι, καὶ ἢ φο-
ρᾷ, ἢ ὁ λίθος φέρεται. βιαζόμενον δὲ τὸ στοιχεῖον
τοῦτο, πάμπαν καὶ δαιμόνιόν τι δύνασθαι δοκεῖν, ἢ δὲ
καὶ ἢ σκληρὸν ἐπιφλέγεται τὸ σῶμα, εἰς τὸ πῦρ με-
ταβάλλει. Εἰ μὲν οὖν τὸ μὴ κενὸν συγχωρεῖσθαι,
τότε φύσει γίνεσθαι καὶ τῷ φορᾷ, εἴτε ταύτῃ ἢ πυ-
ρὸς τιθεμένου τῇ δυνάμει, ἐπειδὰν προσβιαζόμενον ὕ-
λης ἐπιλάβηται, ἀνάγκη ταῦτα ἐπιφλέγεσθαι. ἔ-
χειν ἄμφω ταῦτα, δοκεῖ δὲ τὸ πυρὸς τῶν δυνάμεων C
* Forte le- ναι ταύτῃ ξύμπασαν, καὶ ἢ κόνις * ἀξεῖς πιφυκῖαν,
gendum, ἢ ἢ πυρὸς δύναμιν, ἢ ἢ πυρὸς κινεῖν τε ἀμήχα-
ἀξεῖαν, in R. νον, καὶ βάλλειν μακρότατα. Τότε μὲν οὖν Ἀμυράτης
lacuna est. ὁ Μεχμέτεω πολιβόλοις ἐ ἄλλαις μηχαναῖς πειρα-
σάμενος τῶν τείχων, πρὶν ἡμέρας ἑκατὸν, προσέβα-
λε τῷ τείχει ἀπαστεχῆ, καὶ ἤλπιν ἑκπερᾶν· ἐξεκρέ-
μασο δ' αὐτὸ, λόγῳ τε τῶν χαλκέων καταβαλόντας οἱ
Ἕλληνες τὰς Βασιλέως σπάθας· καὶ ἐσίων ἐκπεπτω-
κόμενοι τὰς κεφαλὰς, ἀπεμιγνυντο· Ἀμυράτης δ'
ὡς οὐδὲν προεχώρει, καὶ ἄστεος αἴρεσις, ἐχαλέ-
πηνε καὶ ἐθύμει, φόνῳ δὲ αἴρεσιν τῶν πόλεων.
ἐπετείβοντι δὲ αὐτῷ ἐπαπορεῖσθαί τι οἱ Ἕλλη- D
νες, ἀλλ' οὐδ' ὡς ἤθελεν αὐτοὺς ἀπιδεῖσθαι.
μετ' ὀ δὲ πολλὰς ἡμέρας ἀπιχώρει ἐπ' οἴκου,
καὶ τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἔλυσε. Οἱ μὲν οὖν Ἕλ-
λῆνες, πρέσβεις τε ἔπεμπον παρὰ Ἀμουράτην,
καὶ ἐδέοντο. Ὁ δὲ ἀπεπέμπετο, καὶ οὐ προσίε-
το τῶν ἀξιουντων. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς πειρωμέ-
νοις πῶς Ἕλλησι, τῷ στρατῷ ὡδὲ προεχώρει, ἔπε-
μπτοντο ἐπὶ τὸν Μουσαφᾶν, τὸν Μεχμέτεω παῖδα.
Ἔτυχε δὲ ἡγεμὼν παρὰ τῷ Καραμάνῃ τῶν δι-
αιτᾶν ποιούμενος. Πρέσβεις δὲ πέμψαντες, με-
τεπέμποντο ἐπὶ Βυζάντιον τὸν παῖδα· γεγονότα
ἀμφὶ τὰ τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ὁ Βυ-
ζάντιον ὁ παῖς, ἐπέμπετο λόγους παρὰ τοὺς Τούρ-
κους, μεγάλα τε ὑπισχνούμενος, καὶ μετιὼν ἕ- E
καστον, ἐπηγγέλλετο δεπλασίω πάντων, ὧν εἶ-
χεν ἔσω Ἀμυράτου. καὶ πομπόλησαν μέν τινες
Τούρκοι παρὰ τὸν παῖδα, οὐ πολλοὶ δέ. Ὁ μὲν
τοι παῖς, ἐς τὴν Ἀσίαν ἦλθε, συμπιλαβομέ-
νου καὶ τῶν Ἑλλήνων Βασιλέως, τὸ, τε Ἱερὸν χα-
λκῶμα ἐξεπολιόρκησε. καὶ προσιλαύνοντι αὐτῷ
ἔξω τῆς Ἀσίας, προσεχώρουν τε οἱ * ἔσω τῆς
Chalc. Hist.

di vim habent, damnum infert maximum. Pulvis autem impetum illum violentum, quo fertur, miniſtrat. Nitrum enim, ex quo pulvis conficitur, addito carbone & ſulphure, vim iſtam tenet. Orbis judicat bombardas, arma & munimenta eſſe optima. Quapropter etiam minus virtutis bombardæ habent, quamvis earum impetus pene ſit divinus. Primam bombardam exiſtimo fuiſſe ferream. Poſtea demum opinor fuſionem æris & ſtanni eſſe excogitatam, quæ per conflationem ſit. Quæ quidem materia juxtà cenſetur eſſe firmiſſima, & optimæ eoque conferre plurimum, ut globus in mirandam emittatur longitudinem. Formam autem bombardarum deſcribere, cum ubique hominum oculis objectæ ſint, ſupervacaneum fore judicavi. Bombarda oblonga eſt: & quanto longior eſt, tanto longius ejaculatur globum. accepimus enim bombardam fuiſſe, cujus globus impetu emiſſus, ſuperaverit ſeptuaginta ſtadia, cum finitima terra quæ interjacebat, utrobique moveretur. Potentia autem ignis, ut apparet, tonitru procurat, necnon violentam lationem lapidis. Nam ſi ignis incluſus cogatur, magna quædam, & quæ noſtrum plane captum excedunt, efficere novis. Etiam fulmen naſcitur, ſi ventus in ignem mutatur. Hinc igitur & tonitru & latio fit: ſive quod concedatur non eſſe vacuum in rerum natura, ſive quod ignis efficacia accedat: quæ ſi violenter urgeatur, & materiam apprehendat ſibi accommodam, utraque iſta præſtare poſſit. Omnis autem iſta potentia in ignem, ut cauſam, referenda eſt. Huc additur & pulvis, qui nactus eſt ignis potentiam, intercedente igne, movere. Quibus omnibus conjunctis, fit ut lapis, ſive globus, in tantam longitudinem jaciatur. Amurates igitur Mechmetis filius, aggreſſus Conſtantinopolis fruſtra obſeſſa. murorum, ubique admotis bombardis & aliis machinis, eum capere nitebatur. At Græci mœnia fortiter defendebant, de ſcalis deturbantes peregrinos regis. Quidam amputatis capitibus devolvebantur ad ſuos. Amurates cum nihil efficeret, licet omnia tentaret quæ ad urbem capiendam pertinerent, triſtitia affectus eſt: & animi anxius, uſque putabat ſe urbem occupaturum. Moras igitur cum neſceret nec ab urbis obſidione diſcederet, Græcorum legati veniunt, pacem & fœdus petentes. At ipſe Græcos in fœdus ſuſcipere aſpernabatur: nec multis diebus poſt re infecta domum reverſus eſt. Copiæ vero ejus omnes dilabebantur ad ſua. Græci legatos ire juſſerunt ad Amuratem, oratum pacem: quos dimiſit Amurates, ipſorum peticionem averſatus. Cum igitur Græci affectarent ſummis votis pacem, nec tamen eam impetrarent, ad Muſtapham convertuntur, Mechmetis filium. Ea tempeſtate is apud Caramanum agebat, victum & neceſſaria ab eo capiens. Miſſis igitur legatis, Græci Muſtapham Mechmetis filium, cum natus eſſet annos tredecim, acceſſunt. Puer ubi Byzantium venit, ſermones ſparſit per Turcos, magnis promiſſis eos accendens, prehenſabat ſingulos, quibus promittebat duplum eorum quæ ſub Amurate habuiſſet acceptos. Et quidam Turci, at pauci, ad puerum illum transfugiunt. Puer autem tranſgreſſus in Aſiam, auxilio Græcorum regis inſtructus, locum qui * Templum * Hieron.

nominatur, expugnavit. Iter facienti per Asiam, Turci qui ibi erant adjungebantur, ut qui esset regis filius. Ibi tum Aliazes cognomento Saraptares, sive pocillator, cui ab Mechmete puer ille commissus erat, per proditionem Amurati puerum tradere pacisci tur. Pactis autem factis firmatis, conclusum est, ut puer Amurati proderetur. Missio itaque nuntio significavit Amurati, ubinam terrarum puer ageret. Cum puer Nicæam veniisset, urbem eam cepit: & cum ibi moraretur, optimates Turcorum conciliabat. Hyems erat, qua prohibebatur puer longius procedere. Amurates cum intellexisset puerum Nicææ versari, muntiante id Alize Saraptare, assumptis sexies mille Janizarum militibus venit quam ocyssime in Hellespontum: & transiens, recta abiit in Bithyniam. Et cum inopinatus & improvisus irruisset in urbem, puerum ab Aliaze proditum comprehendit. puer enim exercitus tumultu, confugerat ad Aliazem, cui obediebat, ut se defenderet ab imminenti periculo. Aliazes puerum metum omittere, & bono animo esse jubet, & sic ejus fratrem expectat. Cui ubi in regiam urbis sedem processerat, puerum in manus tradidit: quem acceptum laqueo, ut moris est regum illorum, præfocavit. Ajunt Tezetinem, virum regio sanguine ortum Erziganis regis, auxilio venisse puero, ut audivesset hostes in urbem penetrasse, & conjecisse se in medios hostes: ubi & Michalinem Europe & ducem & judicem hostem suum confecit. Tandem cum plurimos alios necl dedisset, & ipse occubuit. Græcorum res tum sic habuerunt, cum sequuti essent partem Mechmeti adversam. Thermam Macedoniæ Venetis vendidere: impossibile existimantes, ut sperarent urbem sibi hanc ab Amurate dari in posterem. His peractis, bellum convertit Amurates contra Thermam: quam, ad omnia intentus, summa ope oppugnabat. Machinas etiam mœnibus admovit: nec tamen cœpeis respondebat eventus. Tandem proditionem pacisciter cum oppidanis, quibus imperatum erat, ut ab domibus sois cuniculos subterraneos agerent, qui extra ferrent. At fossores comprehensi a Venetis, quidam superunt in Amuratis castra, descendentes de muro. Postmodum ab arce, quam aggressi erant, expugnarunt urbem, expugnacamque diripuere. Accepi peregrinos impigre scandentes & superantes mœnia, urbem cepisse, reliquis deinde ascendentibus: quam postmodum diripuere. Nec quisquam eorum qui in oppido erant evadere potuit manus hostium. Hinc reor Amuratem urbem istam per proditionem suo dominio junxisse. Urbs autem hæc erat maxima, nec alia quæ modo Græcis pararent, inferior. Cives ejus urbis passim per Europam Asiamque captivi trahebantur. Præsidium Venetorum, quod in urbe erat, ut rumore allatum est, urbem in potestatem venisse hostium, citato agmine ad mare & naves contendunt: & conscensis navibus quæ forte ibi aderant, inde cito solvebant. Urbs ista magna, opibusque florens, ab Amurate occupata est. Cum autem eam habitandam assignasset finitimis, qui circa colebant, domum profectus est. Caratziam

Edit. Paris. pag. 125.

Mustaphæ interitus.

Thessalonica Græca ultro data, & a Turcis occupata.

pag. 126.

Josephina M. Solis urbis quæ Cassiopæ olim

Ἀσίας Τοῦρκοι, ἅτε βασιλέως παιδὶ ὄντι. Ἐπαῦθα Ἀλιάζης ὁ Οἰνοχόος ἐπίλλιω, ἢν ἡ παῖδα ἐπιτραμμένος ὑπὸ Μεχμέτου, συνίθετο προδοσίαν τῷ Ἀμυράτῃ, ὡς τὸν παῖδα αὐτῷ παραδοίη. ἢ ὡς συνίθετο αὐτῷ, ἔπρασσε ὡς τὸν παῖδα αὐτῷ παραδοίη, διετημαίνετο πέμπων ἄγγελον, ὅ τι ποτὲ ἀμφὶ βίβων τυγχάνοι ὁ παῖς. Ὡς μὲν οὖν ἐς Νίκαιαν ἀφίκετο ὁ παῖς, τῷ τε Νίκαιαν ὑπηγάγετο, ἢ ἐπαῦθα χειμεῖβων ὁ παῖς, μετίου τοὺς ἀφ' Ἀσίας ἀεί τινας, ἢ ὡς ἤδη χειμὼν ἦν, διεκωλύετο ἐς τὸ πρόσω ἰέναι Ἀσίας. ἐπαῦθα προθύμως Ἀμυράτης παρὰ Ἀλιάζεω τὸν Σαραπτάρην, τῶν ἀμφὶ βίβων τὸν παιδὸς ἐν τῇ πόλει, λαβὼν ἀμφὶ τοὺς ἑξακισχιλίους ἐκ θυρῶν, ὡς τάχος πάντες ἀφικόμενος ἐπὶ τοὺς Ἑλλήσποντον ἢ ἔβαδε, ἐλάσσονα διὰ Βιθυνίας. Ἐπιτελῶν ἢ ἀφνω ἐς ἢ πόλιν, συλλαμβάνει τὸν παῖδα αὐτοῦ ταύτῃ, παραδιδόντος αὐτῷ τοῦ Ἀλιάζεω. Ὁ μὲν δὴ παῖς, ἅ τε θορυβούμενος, καταφυγὼν ἐπ' ἀσπίδα, ὡς ἐπὶ σωτηρίαν σφίσι πράσσοντας, ὁ δὲ πολλῶν μὲν διδεκέναι τὸν παῖδα, ἐπίμπλη τὸν ἀδελφὸν τοῦ παιδὸς, ἢ ἐλθόντες τὰ βασίλεια τῆς πόλεως, ἐσαγαγόντες τὸν παῖδα αὐτῷ. Τοῦτον μὲν δὴ ὁ Ἀμυράτης λαβὼν, ἀγχόνῃ ἀπέλυε, ἢ νομίζεται παρ' αὐτοῖς· Λέγεται δὲ Τζετίζεω ἀνδρα γένους τοῦ βασιλέως ἢ Ἐρτζιγάνη βασιλέως, ἀφικόμενον τῷ παιδὶ σύμμαχον, ὡς ἐπύθετο τοὺς πολεμίους ἐπὶ ἢ πόλιν ἀφῖχθαι, ἐλάσαντα ἐς μέσους τοὺς πολεμίους, πάντα Μιχαλίλω τὸν ἢ Εὐρώπης τραπηνόν, ἢ πρωτοστάτην ἀπέλειν, πολέμιον αὐτῷ ὄντα, ἢ συχνοὺς ἄλλους ἀπολόντα, ἢ αὐτὸν πλαγιώσαντα, ἀποθανεῖν. Τότε μὲν δὴ Ἕλληνες ἄνω ἐπεπράγεσαν, ἐλόμενοι εἰρήνην ἐπαγίαν τῷ Ἀμυράτῃ. ἢ μὲν τοι Θέρμην ἢ Μακεδονίας, ἀπέδοντο Ἐνετοῖς, ἀδύνατα εἶναι νομίζοντες σφίσι παραδῶναι τὴν πόλιν, ἐς τὸν πεζὸν τὸν Ἀμυράτεω. Ἀμυράτης μὲν δὴ ἐπὶ Θέρμην ῥᾳ πᾶσι ἐφορμᾶτο, ἢ ἐπολιόρκει ἢ πόλιν, προσίχων ἐκπαμένας, ἢ προσῆγε τῷ τείχει μηχανάς. ἢ ἤδη ἐφύκαρσι αὐτῷ ἐ τῆς πόλεως εἴρεσις. ἐπαῦθα ὡς λέγεται, συνίθεται τοῖς ἐν τῇ πόλει προδοσίαν, ἃς λέγεται, ὑπορύσσοντες ὑπὸ τῶν αἰτῶν ὀρύγματα ἐκτὸς φέροντα, ἢ ἐξέλουσι ἀπὸ Οὐενετῶν, ἢ λέγεται· καὶ οἱ ὀρύσσοντες, ἀπέδρασαν ἐς τὸ τῶ Ἀμυράτεω στρατόπεδον, καταβάντες ἀπὸ τοῦ τείχους. ὕστερον μὲν δὴ τοι ἀπόντες ἄνδρες ὡς προσέβαλον, ἐξέλε τε ἢ βράτος τὴν πόλιν, ἢ ἐνδρανδίσατο, τοὺς μὲν τοι πολλοὺς, παυθάναι, ἀναβάντας ἐς τὸ τεῖχος, ἐλεῖν τε τὴν πόλιν, ἢ ἐπιπομένων ἄλλων, ἑλεῖναί τε ἢ πόλιν, ἐς ἐπὶ ἀνδραποδισμῷ ὁρᾶς ἢ Βασιλέως γενέσθαι. ἀνδραποδισάμενοι μὲν δὴ ἢ πόλιν ταύτην, ὕστερα ἐξέλιπον ἢ ἀνδραποδισμὸν, ἐπυθόμενοι Ἀμυράτην. ὡς τε λογίζεσθαι ἀρὰς ἔχειν, ἢ τὴν προδοσίαν ἐξείλετο αὐτούς. Εἰρήνη μὲν δὴ ἔσαν ἔπη, μεγίστη δὲ τοῖς Ἕλλησι συμφορὰ, ἢ πάντας ἐ προθεν γενομένων αὐτοῖς συμφορῶν λειπομένη. οἱ τε κατ' ἀνδρὸς ἢ πόλεως ἀπὸ τὴν Ἀσίαν τε ἢ Εὐρώπην, αἰχμάλωτοι γενόμενοι, περιῆγοντο ἀνδραποδιζόμενοι. Ἡ μὲν τοι Οὐενετῶν φυλακὴ ἐν τῇ πόλει ἦσα, ὡς ἤθετο ἀλῶναι ἤδη τὴν πόλιν, ὥρμητο φεύγειν ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἢ ἐπὶ τὰς ναῦς, ἢ ἐμβάντες

Sic tria manuscr. habent, forte legendum ἐξελόμενοι, R.

εἰς ταύτας, ὅσαι σφίσι παρῆσαι ἐτύγχανον, ὥχοντο A Europæ ducem arma contra Joanninam
λπαλίοντες. Ἡ μέν τοι πόλις αὕτη Ἑλλωὶς, μεγά- urbem Ætoliæ ferre juſſit, dato ad eam
λη τε οὖσα, καὶ εὐδαίμων, ἐάλω ὑπὸ Ἀμυράτεω. ὁ μέν τοι expeditionem Europæ exercitu. Hic
πόλιν, ἐπέτρεπε τοῖς αὐτοῦ παύτη τῶν πρωτοκων ἐπεισιοῦσι. adveniens, incurſionem fecit in Æ-
αὐτὸς δ' οἰκαδε ἐπανιών, ἐπιμῆκες τὸ Εὐρώπης στρατη- toliæ regionem: & quæcumque oc-
γὸν * Καρατζίαν, ἐπὶ Ἰωάννινα πόλιν τὴν Ἠπείρου, τὸ * Καρατζί- currebant, diripiebat, & ſpoliabat.
στρατόπεδον αὐτῷ παραδούς. Ὁ δὲ ὡς ἀφίκετο ai in c. Poſtea exercitus ad urbem duxit ob-
ἐπὶ τὴν Ἠπείρου, τὴν τε χώραν ἐπέδραμε, καὶ ἐλεί- ſidendam. Carolus urbis princeps jam
σατο, ὅσα ἐφθη καταλαβεῖν ἄρτι. μετὰ δὲ ταῦτα ἐλά- ante obierat mortem. Et cum haud
σας, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Κάρολος μέν τοι ὁ ἡγεμὼν taliſſet liberos ex uxore ſua Rhaine-
τῆς πόλεως, ἤδη ἐτελεύτα. καὶ ἐκείνῳ παῖς αὐτῷ ἐκ τῆς rii filia, ſupereſſent vero filii nothi,
γυναικὸς αὐτοῦ τῆς Ραινερίου θυγατρὸς οὐκ ἐγένετο, νό- Memnon, Turnus, & Herculius, na-
θοι δὲ ἐγένοντο παῖδες, ὅ, τε Μέμνων, καὶ Τύρνος, καὶ tu majores, his diſtribuit Acarnaniam,
Ἡρκύλιος, οἱ πρεσβύτεροι, διένειμε τούτοις μὲν τῆς ἐπὶ B quæ ſita eſt inter Acheoli regionem.
τῆς Ἀχελώου χώρας Ἀκαρνανίας ἐπιτίμιοθαι. τῷ δὲ ἀδελ- Fratris autem ſui Leonardi filium re-
φιδοῦ αὐτοῦ, τῷ Λεονάρδου παῖδα καταλιπὼν διάδοχον liquit totius regni ſucceſſorem. Ca-
ξυμπάσης ἤδη τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, τὸν τε Ἄρτλων τὸν * Ἀμ- rolo vero fratris ſui filio, Arten Am-
* Ἀμβ. al. πρακίας μητρόπολιν, καὶ Αἰτωλίαν τε καὶ τὴν πόλιν, κα- praciæ metropolin, & Ætoliam, ur-
ut in c. τέλιπε Καρύλῳ τῷ ἀδελφιδῷ. οἱ μέν τοι νόθοι παῖδες bemque conceſſit. Nothi filii haud diu
αὐτῷ, ὡς εἰς μάχας διενεχθέντες, ἀφίκοντο ἐπὶ τὰς Βα- pugnantes, relati ſunt in numerum
σιλίσσας θύρας. Μέμνων δ' ἦν ἀφικόμενος, ὃς ἐδόκει τε Januarum regis. Memnon autem, qui
τῷ ἄλλων σωφρονέστερός τε καὶ ἀξιώσεως μᾶλλον ἔχειν. ὅτος δὲ videbatur reliquis prudentia & auctoritate prior, acceſſit ad regem; quem
ἀφικόμενος παρὰ τὸν Βασιλέα, παρεκαλεῖτο τε καὶ ἠξίου ἐπὶ rogabat ut ſe ad patriam reduceret
τὴν χώραν σφᾶς τὴν πατρῴαν κατάγειν. διὸ δὴ πέμψας regionem. Quapropter cum Europæ
σὺν τῇ τοῦ Εὐρώπης στρατεύματι εἰσήει. ὁ δὲ τοῦ Εὐρώπης exercita hoſtiliter eam regionem in-
στρατηγὸς, τὴν τῶν Ἰωαννίνων πόλιν ἐπολιόρκει, καὶ χρόνον ἐν greſſus eſt. Europæ exercitus Joannio-
ὀλιγίστῳ τὴν πολιορκίαν, ὡς οὐδὲν ἀπὸ πολιορκουμένων, ὁ- rum urbem obſidione circumvenit. &
ρῶντες οἱ τῆς πόλεως, καὶ ὁ τῆς χώρας ἡγεμὼν, ἐντὸς ἀ- C incumbens aliquanto tempore obſidioni,
πειλημμένοι, καὶ πολιορκούμενοι, παρεκαλεῖτο τὸν στρατη- cum nihil proficeret, tandem oppi-
γὸν ἐπὶ * ξύμβασιν, καὶ αἰτεῖτο αὐτὸν δοθῆναι αὐτῷ, dani & legionis princeps, qui ob-
τήν τε ἄλλην χώραν τὴν Ἀκαρνανίας, καὶ τὴν Ἠπείρου παρὰ ſeſſus tenebatur, hoſtium imperatorem
Βασιλέως, καὶ σπονδὰς αὐτῷ ἐπὶ τούτῳ γενέσθαι, καὶ ὅπου five baſſam ad colloquium evocarunt:
παραδιδόναι τὴν πόλιν. ταῦτα δὲ γινομένων, τήν τε πόλιν in quo princeps ſibi dari poſtulabat
παρέλαβε, τό τε Βασιλέως στράτευμα, καὶ αὐτῷ συνεχώρει τὴν Ἀκαρνανίαν, καὶ τὴν ἄλλην ἤπειρον ἐπινέμεσθαι. φό- a rege reliquam Acarnaniæ regionem, Joannina de-
ρους ἀπάγοντα τῷ Βασιλεῖ τῷ ἑαυτοῦ, καὶ αὐτὸ φοιτῶντα & Epiri, quæ ſibi tædere interpo- ditio.
ἐς τὰς βασιλέως θύρας· ὕστερον δὲ ἀφικόμενοι οἱ τοῦ Κα- ſito confirmari volebat. Quod ſi im-
ρύλου ἡγεμόνος παῖδες, ὅ, τε Ἐρκύλιος καὶ Μέμνων, καὶ petraſſet, ſe regi urbem traditurum.
ἐκ ὀλίγου καταφρόντες τῆς χώρας ἐπαγομένων τῷ ἑ- Fœdere icto, urbem accepit regius
ποίησαν αὐτούς, πράγματά τε παρεῖχον τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ, exercitus: & Acarmania reliquaque E-
καὶ ἦγον καὶ ἔφερον τὴν χώραν, καὶ ἐπολέμουν. ὁ μέν τοι Κά- pirus ceſſit principi, ut quotannis
ρυλος, καὶ ὑπὸ τῆς θυρῶν τοῦ Βασιλέως στρατεύματος ἐπα- tributum ferret: & in Januas regis,
γόμενος ἐπὶ τὰς, & ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, ὡς οὐδὲν ἴσχυσε, quandocumque moneretur adventaret.
ἐπαύσατό τε αὐτοῖς, καὶ καθῆστο τῆς χώρας ἧς ἦρχον, Poſtea venientes Caroli ducis filii,
ἐφ' ᾧ μηκέτι αὐτῷ τὰ λοιπὰ παρέχειν πράγματα. Αἱ πο- Herculius & Memnon, nec modicam
λεμίαι μὲν δὴ ὧδε ἐγένετο ὑπὸ βασιλέως Ἀμυράτου. μετὰ δὲ regionis partem occupantes, congre-
ταῦτα, ὡς Ἕλλωσι ἰόντες ἐς τὰς θύρας, ἠξίουν σφίσι gatis finitimis, qui confluebant, mo-
αὐτίκα δίδοσθαι, εἰρήνην μέν τοι ἐποιήσαντο, ἐφ' ᾧτε τὸν τε Ἰ- leſti erant admodum patrueli ſuo,
σθμὸν καθελεῖν, καὶ μηδὲν ἔτι τειχιεῖν τῶν λοιπῶν. τὸν cujus regionem agebant & ferebant,
μέν τοι Τυραχάνην ἐπὶ Πελοποννήσου πέμψας, τήν τε bellum gerentes. Contra quos Carolus
Οὐενετῶν χώραν ἐδῄου, καὶ τὸν Ἰσθμὸν καθεῖλε, καὶ πολίσ- D exercitum, quem ex Januis regis con-
μαθα ἄττα ἐλῶν τῶν Οὐενετῶν ἐκδραπόδισαν. Ἐπαῦ- traxerat, necnon alterum quem ab I- *Edit. Paris. pag. 117.*
σε μὲν οὖν ἐξιόντι ἀπὸ Πελοποννήσου, συνελέγοντο οἱ talia exciverat, ducens, cum nihil
ἐν Πελοποννήσῳ Ἀλβανοὶ πρὸς τὰ μεσόγαια, Δαβίαν κα- promoveret, pacem cum iis compo-
λουμένην χώραν, καὶ σφίσι στρατὸν ἐποίησαντο, καὶ ἀπόρα- ſuit: qua tenebatur, ut ipſe cederet
σιν ἐβουλεύοντο ἀπὸ Ἑλλώνων, ὡς τὸ Τυραχάνου στράτευ- ea regione, cui illi præfuiſſent, hi
μα διαφθείρωσι. Τυραχάνης μέν τοι, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἀλ- vero deinceps nullas moleſtias Ca-
βανοὺς ἐπ' αὐτὸν ὁρμῶντας ἰόντας ὡς ἐς μάχης, ὡς rolo facerent. Hoc modo Ætolia
οὐκ ἐδύνατο διαφυγεῖν, παρετάξατό τε εἰς μάχην. in Amuratis ditionem devenit. Græ- Ætolia Turcis cedit.
καὶ οἱ Ἀλβανοὶ συνταξάμενοι καὶ αὐτοὶ, ἐπέστησαν ci poſtea in Januas regis proficiſcun-
* χυραϊτας al. ut in c.

tur, petitum pacem. quibus ea data
eſt his conditionibus, ut Iſthmum de-
ſtruerent, & nihil in poſterum quem-
admodum hactenus, rerum novarum
molirentur. Turachanem miſit in Pelo-
ponneſum, qui Venetorum regionem
populabatur, & Iſthmum diruit. Vene-
torum autem oppidula quæ ſubegerat,
diripuit. Cum autem egrederetur Pelo-
ponneſo, Albani in Peloponneſo habi- Albani domiti.
tantes, colligebantur in mediterranea
regione, quæ Dabia nuncupatur: eli-
genteſque ducem, deſectionem a Græ-
cis parabant, & Turachanis exercitum penitus delere volebant. Turacha-
nes ut accepit, contra ſe Albanos præ-
lii cupidos pergere, cum non poſſet
effugere ipſorum impetum, in aciem co-
pias eduxit. Etiam Albani in aciem de-
ſcenderunt, & hoſtes aggreſſi ſunt. Cum

antem Turcorum impetum sustinere non possent, in fugam vertuntur. quorum cædem maximam, Turchanes insequutus, in fuga fecit. Capti sunt octingenti, quos omnes eo loci obtruncavit: ex quorum capitibus cum turriculas extruxisset, abscessit. Vir ille & alia memoratu digna facta designavit: propter quæ cum in maximo honore penes regem foret, etiam in regionem Brenezis & in Daciam iter intendit. Nec multo post jussus ire ab rege cum exercitibus regionem evastavit, & conscriptum ibi exercitum haud parvum in fugam compulit: ex quo prælio redibat victoria memorabili illustris, plurimam tum mancipiorum, tum aliarum rerum vehens prædam. Cum Græcis igitur Amurates, cum frequenter venirent in Januas, mittentes viros primarios, opibus reliquaque felicitate claros, inter quos & Notaram, & Carolucam, tandem pacem composuit. Græcorum rex, ubi primum pax convenisset, navigavit in Peloponnesum accersito fratre Theodoro, qui Spartam regebat. Rex propter odium, ut antea significavimus, quo prosequebatur uxorem, quam ab Italia duxerat, statuerat Nazaræorum assumere habitum. Cum autem in Peloponnesum venisset Byzantii rex, adducens secum fratrem Constantinum, ut in eum transferret regnum, confestim eum cœpti pœnituit, nec amplius se regno cessurum dicebat. regni enim proceres ab isto vitæ proposito regem dehortabantur. Dehinc etiam uxori, cui implacabilis erat, propter formæ turpitudinem, reconciliatus, suaviter in posterum cum illa vitam exegit. Rex Græcorum bellum intulit Carolo Epiri principi, & exercitibus Clarentiam Elidis metropolim circumsedit. Nec multo post cum urbis oppugnatio irrita caderet, Caroli consobrinam, Leonardi ducis filiam, fratri Constantino uxorem dedit, hac tamen conditione, ut dotis nomine Constantino urbs ista traderetur. Postea duxit exercitus contra Patras Achajæ urbem, quam obsidione circumdedit. Deinde relicto fratre Constantino, cui urbis oppugnationem mandarat, navem conscendit, & Byzantium proficiscitur. Cum multum jam temporis mœnibus urbis assedisset, nec tamen urbs in manus, venisset, proditionis consilium oppidani cum Constantino agitabant. Aberat enim urbis episcopus, profectus in Italiam, auxilii petendi gratia: & longas ibi agebat moras, ut a Pontifice id acciperet. Hanc Achajæ urbem Italici principes, qui Peloponnesum regebant, ex familia Malatestarum orti, occupantes, unum quidem dederunt urbi principem: alterum elegerunt, qui eam administraret, & semper apud Romanum Pontificem moraretur. Urbs ista ubi concesserat in jus & potestatem Romani Pontificis, accepit episcopum, quem misisset Pontifex, ut urbem eam gubernaret. Eo tempore Episcopus, qui rempublicam ejus urbis curabat, missus a Romano Pontifice, natus erat ex famila Malatestarum. Hanc urbem ubi dominio suo junxit Constantinus, etiam arcem expugnare aggressus est: cui expugnationi integrum annum insumpsit, & tandem voti compos factus est. Elidis metropolim subegere Romani Pontificis triremes. Postquam enim fama allatum erat, Achajæ urbem a Græcis esse occupatam, misit Pontifex trire-

In Valachos bellum

Edit. Paris. pag. 128.

Clarentia, olim Cyllene, obsessa, & capta.

Patræ deditæ

ἢ ἐς χώρας ἐλθόντες, οὐδὲ ἐδέξαντο τοὺς Τούρκους, ἀλλ' ἐτράποντο ἐς φυγήν. Ἐνταῦθα ἐπεξελθὼν ὁ Τυραχάνης ἐπεδίωκεν, πολλοὺς τε ἀνεῖλεν ἐν τῇ διώξει. καὶ ὡς ἐζώγρησεν ἀμφὶ τοὺς ὀκτακοσίους, αὐτοῦ ἅπαντας διεχρήσατο. καὶ ἐκ κεφαλῶν αὐτῶν πυργία ἐπῳκοδομήσατο, ἄπιος ἐξελαύνων. Τότε μὲν οὖν τοιάδε ἔπραξε καὶ ἄλλα διαδεδειγμένα ἔργα ἐς φῶτα ἀνδρὸς ἐχέφρονος, δι' ἃ δὴ ἐδοκιμᾶτο παρὰ Βασιλεῖ, ἐπὶ ἐκ τῶν Βρενίζων χωρῶν ἐς χώρας, καὶ ἐπὶ Δακίαν ἐ πολλῷ ὕστερον πεμφθεὶς ὑπὸ Ἀμυράτου, τάς τε χώρας ἐδήωσε, καὶ στρατὸν αὐτοῦ συλλεχθέντα ἐ σμικρόν, ἐτρέψατο, καὶ πολὺν ἀνέλετο πανταχοῦ, ἀνδράποδά τε καὶ λείαν πολλήν. Τοῖς μὲν οὖν Ἕλλησι θαμὰ ἐστασιάζετο τὰς θύρας αὐτῶ, καὶ ἄνδρας τοὺς παρὰ σφίσι φρονοῦντας, ἄλλως τε δὴ καὶ Νοταρᾶν τὸν * Κυρίλλου Λουκᾶν ἔλβας ἐπιτιμῶντας, ἀποδὰς ἐποιήσατο. Ὁ μὲν οὖν Ἑλλήνων Βασιλεὺς, ὡς εἰρήνη ἐγίνετο, ἔπλει ἐπὶ Πελοπόννησον, μεταπεμπόμενος τὸν ἀδελφὸν Θεοδώρου τὸν Σπάρτης ἡγεμόνος, ὡς ἦ πρότερον * λέξεως ἕνεκα τῆς γυναῖκα αὐτοῦ, τὴν ἐκ Ἰταλίας, ἔχθος αὐτῷ γενόμενον, ὥρμητο ἐπὶ τὴν Ναζηραίων ἴέναι δίαιταν. Ὡς μέν τοι ἐς ἐπὶ Πελοπόννησον ἀφίκετο ὁ Βυζαντίου Βασιλεὺς, τότε ἀδελφὸν αὐτῷ Κωνσταντῖνον ἐπαγόμενος, ὡς ἐμβαλοῦμενον τὴν ἀρχὴν, μετεμέλησέ τε αὐτίκα, καὶ οὐκ ἔφασκεν ἴέναι ἔτι, μὴ ἐπιτρέπων τῷ ἐ χώρας ἀρίστου. διεμάχετο μέν τοι καὶ τῇ γυναικὶ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐβίᾳ οὐδέν, σιωπῶν αὐτὴ ἔ λοιπόν. Ὁ μέν τοι Ἑλλήνων Βασιλεὺς πρός τε ἔ ἐπεῖρε ἡγεμόνα ἔ Κάρολον πόλεμον ἐξήνεγκε, καὶ Κλαρεντίαν τὴν Ἠλίδος μητρόπολιν ἐπολιόρκει. μετ' ὀ πολὺν δὲ χρόνον, ὡς οὐδὲν αὐτῷ προυχώρει πολιορκοῦντι, ἡρμόσατο τὸν ἀδελφιδοῦν ἡγεμόνος, Λεονάρδου δὲ θυγατέρα, ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ Κωνσταντίνῳ, ὥς τε ἡ πόλις αὕτη ἐδόθη αὐτῷ ἐς φερνήν, καὶ Βασιλεὺς Ἑλλήνων ἐπολιόρκει Πάτρας τὰς Ἀχαΐας. μὴ ἦ ταῦτα κατέλιπεν ἔ ἀδελφὸν αὐτῷ Κωνσταντῖνον, ᾤχετο ἐπὶ πλοίων ἐπὶ Βυζαντίου. τῷ μέν τοι ἀδελφῷ αὐτῷ Κωνσταντίνῳ, ὡς τὰ περὶ τὴν πόλιν προσεχώρησε, καὶ πολιορκῶν, οὐκ ἀνίει τὴν πόλιν, συντίθεται οἱ τῆς πόλεως ἄνδρες προδοσίαν αὐτῷ, καὶ ἐπαγόμενοι ἔ πόλιν παρεδίδοσαν, ἐπὶ τοῦτο τῶ Ἀρχιερέως αὐτῆς ἐν Ἰταλίᾳ, * ὅσον ἐπτετρίβοντος χρόνον, ἐ- πιμελείας δεόμενον παρὰ τῶ Ῥωμαίων Ἀρχιερῶς. Ταύτην μὲν οὖν ἔ πόλιν τῆς Ἀχαΐας, οἱ ἀπὸ Ἰταλίας Πελοποννησίων ἡγεμόνες, ἔ Ζαχαρίαι οἰκοῦντες, ἐ μιᾶς ἀρχὴν τε ἐ ἡγεμόνα κατέλιπεν ἔ χώρας. τῷ δὲ ἐπέρῳ ἐπιτρέψαντι παρὰ τῷ Ῥωμαίων Ἀρχιερεῖ ταύτην ἐπίδοσιν ἔ πόλιν Ἀρχιερῆ γενομένῳ ἐπιτροπείαν. ἡ μέν τοι πόλις παρελθοῦσα ἐς ἔ Ῥωμαίων Ἀρχιερία, ἐλάμβανεν Ἀρχιερία, ὃν ἂν ἐπιτρέψῃ σφᾶς ἔ ἐπιτροπεύειν ἔ πόλιν. καὶ ὅτι δὴ Μαλατεστίων ἔ οἰκοῦντες πρόμοι τῆς ἐν τῇ πόλει Ἀρχιερίας. Ταύτην μὲν οὖν ἔ πόλιν ἐπεί τε παρέλαβε Κωνσταντῖνος, τὴν τε ἀκρόπολιν ἐπολιόρκει ἐπ' ἐκείνοις. μὴ δὲ ταῦτα προσεχώρησεν αὐτῷ. τὴν μέν τοι Ἠλίδος μητρόπολιν, οἷπερ καὶ ἔ Ἀρχιερίας τεῖχος. ἐπεὶ δὲ ἐπύθετο ἔ πόλιν τῆς Ἀχαΐας ἁλῶναι ὑπὸ Ἑλλήνων, ἐπιμῆκες ἔτος ἦν ἕνα, οἱ ἐδέοντο ἔ πόλιν αὐτῷ παραδοῦναι. αὗται μὲν δὴ αἱ ἐπὶ Ἀχαΐαν οὐκ ἔτι ἀφίκοντο. ἐπὶ δὲ τὴν Κλαρεντίαν ἀφικόμενοι, ἐπεί-

* τὸν Λουκᾶν. al. Κυρύλλιον.

* Aliud manuscr. in λέξεως, pro legendum ἕνεκα. sic etiam Real. in λέξεως.

* In R. C. lacuna.

τῆς αὐτῆ τὰ ἄρχοντος, καὶ φρουρᾶς καταλειπούσης ἐν τῇ πόλει, ἀπελθόντες λάθρα τὴν πόλιν κατέσχον, καὶ διαρπασθέντα. ὕστερον δὲ ἀποδιδόμενοι ταύτην τῷ Βασιλίσκου ἀδελφῷ, πεντακισχιλίων χρυσίνων ἀπέπλευσαν ἐπὶ Ἰταλίας. ξυμβάντων δὲ τῇ πόλει ταύτῃ καὶ τύχαι ἄλλαι πρότερον γεγενῆσθαι. Ὀλιβέριος γὰρ δὴ ἀπὸ Ἰταλίας ὁρμώμενος, ἔχοντος ταύτην τοῦ τῆς Ἀχαΐας ἡγεμόνος, ἐπιπεσὼν τῇ ἄφνω, καὶ καταλαβὼν τὴν πόλιν, διήρπασέ τε, καὶ τὴν θυγατέρα ἡγεμόνος εἰς γυναῖκα αὐτῷ ἠγάγετο. καὶ ταύτην μὲν τοῦ ἔτους ἀποδόμενος τῷ τῆς ἠπείρου ἡγεμόνι, ᾤχετο εἰς Ἰταλίαν. καὶ τότε μὲν δὴ ἀλοῦσα ὑπὸ τῶν Ἀρχιρίου τριηρῶν, αὖθις ἐξωνησάμενος ἀπέλαβε. Διάφορα μὲν οὖν καὶ πρὸς τὸν τῆς Ἀχαΐας ἡγεμόνα, Ἰταλικὸν Κεντυρίωνα, οἱ Ἕλληνες τῷ πόλεμον ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιγαμίαν ποιησάμενοι ἐπὶ τῇ βασιλίσκου παιδὶ τῷ νεωτέρῳ Θωμᾷ, ἁρμοσάμενοι δὲ θυγατέρα τοῦ ἡγεμόνος, καὶ τὴν τε χώραν εἰς φιρλὼ αὐτῷ ἐπέδωκαν, τῆς Μεσσήνης τε καὶ Ἰθώμης, πλὴν τῆς παραλίου Ἀρκαδίας, σπονδάς τε ἐποιήσαντο, καὶ ταύτην μὲν οὖν ἐπεὶ τετελεύτηκε, περίλαβε Θωμᾶς ὁ τοῦ Βασιλίσκου ἀδελφὸς, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ Κεντυρίωνος ἔχων ἐν φυλακῇ, ἕως οὗ καὶ ἐτελεύτησεν. ὧδε μὲν οὖν ἡ Πελοπόννησος ἀπὸ Ἰταλῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας περιῆλθεν. Ἕλληνες μὲν οὖν ὧδε προσέφερε τὰ πράγματα, ὑπαγομένους σφίσι τὴν Πελοπόννησον. Ἀμυράτης δὲ ὁ Μιχμήτου, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Τριβαλλῶν χώρας. καὶ πρότερόν μέν τινα ἐξέωσεν πόλεμον, στρατεύμασιν ἐπιπέμψας, ἐφ' ᾧ τε χώρας. καὶ τότε δὲ οὖν ὡς ἐπύθετο ὁ τῶν Τριβαλλῶν ἡγεμὼν ἐπιέναι ἐπ' αὐτὸν Βασιλέα, πρέσβεις τε ἔπεμπεν, καὶ ἐξ ὅ τι ἀποδώσειν πείθων, καὶ εἴ τι ἂν κελεύοι αὐτῷ. Ἐπεὶ δὲ Ἀμυράτης ἄγεται τοῦ Τριβαλλῶν ἡγεμόνος θυγατέρα τὴν Σαρξίλιν τοῦ Θυρῶν ἡγεμόνα, ἠγάγετό τε τὴν γυναῖκα τοῦ Χαλίλη ἀπάγοντος, παρ' αὐτῷ μέγα δυνάμενος, καὶ τὰ Βασιλέως αὐτῷ· μὴ ἧττον πᾶσι πλαυτεῖν ἐπὶ Καραμᾶνον τὸν Ἀλιθίεως ἡγεμόνα τῆς Καρίας, τά τε ἄλλα αἰτιασάμενος, καὶ ὅτι τοῦ ἀδελφὸν αὐτοῦ τοῦ πατρὸς ἔχων παρ' ἑαυτῷ, ἔπεμψεν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. ἐπιὼν δὲ σὺν στρατεύματι πολλῷ, τὴν χώραν ἐδῄου, ἐκλιλαπότος αὐτῶν τὰ Καραμᾶνα, καὶ τὰ ἄκρα κατέχοντος τῆς ὀρέων. ἔστι δὲ αὐτῇ δύο πόλεις, ἡ μὲν Λάρανδα λεγομένη, ἡ δὲ Τοκάτιον, πόλις μεγάλη τε ἅμα καὶ παλαιὰ καὶ εὐδαίμων, ἐν ᾗ καὶ Βασιλὶς ἐκ τῆς πρόσθεν Βασιλέων τοὺ γένους πάντα. ἅτε δὲ τὰ ὄρεια τῆς χώρας ἰσχυρὰ ὄντα, καὶ ἐκ δύσεως ὄντων ἐπιβλῶνα, ὁρμωμένοις, καὶ ταύτην χώραν πολέμιον ἦγον καὶ ἔφερον. καὶ οὐ βραχὺ προϊόντες κατεστρέφοντο. Ἔστι δ' ἡ πόλις αὕτη διῳκισμένη, ὅσον ἐκ πάνυ παλαιοῦ. Λάρανδα δὲ ἡ πόλις, φασὶν μὲν αὐτὴν ἐκ τῆς ὑπαρχούσης τῇ ταύτῃ ὀρέων, καὶ οὐ πάνυ ἑάλω τινὶ ἐχυρώματι. Ἡ δὲ χώρα ἐπιόντος τοῦ Ἀμουράτου, ἐπέμψατο, καὶ οὐκ ἐξέλιπεν. οἱ γὰρ δὴ νομίζοντες Τούρκους γε ὄντας αὐτοὺς, ἀνδραποδίζεσθαι ἐς τὰ αὐτὰ σφίσιν ἤθη, καὶ ἐς τὴν αὐτὴν δίαιταν καθιζομένους. Ὁ μέν τοι Καραμᾶνος ὢν, ὅμορός ἐστι τῇ Πισιδῶν χώρᾳ, καὶ τῇ Τουργούτου. Οἱ δὲ Πισιδῆται ἔθνος, καὶ Βαρσάκιδες καλούμενοι, νομάδες μέν εἰσι, καὶ γλώττῃ τῇ Τούρκων χρώμενοι, λῃστρικώτερον δὲ βιοτεύουσι, τὴν τε Συρίαν λεη-

*ἀπαγαγών, al. ut in c.

mes decem, quibus annitebatur, si posset amissam recuperare urbem. Hæ quidem haud venere in Achajam. Venientes autem Clarentiam, absente urbis duce, nec præsidio in ea existente, clam ingressi milites urbem cepere, & diripuerunt. Deinde eam vendentes regis fratri quinquies mille aureis, in Italiam navigarunt. Aliæ quoque fortunæ miserabiles urbi isti acciderunt. Oliberius enim ab Italia progressus, tenente Clarentiam Achajæ principe, inopinato adveniens eam oppressit, & diripuit, ducta in uxorem principis filia. Tandem pretio accepto, Epiri duci eam vendens, in Italiam reversus est. Etenim captam a Pontificis triremibus denuo emptam recepit. Græci longo tempore bellum gessere cum Centerione, qui Achajæ imperabat, generis Italici. Postmodum affinitatem jungentes, filia hujus ducis in matrimonium data regis filio juniori Thomæ, conclusum est ut dotem acciperet Messenæ & Ithamæ regionem, præter maritimam Arcadiæ. Fœdus quoque idem, bellum diremit. Hanc quidem ubi mortuus est princeps, accepit Thomas regis frater, & Centerionis uxorem donec mortua est, in carcere condidit. Hoc modo Peloponnesus ab Italis ad Græcos translata est. Græcorum res, cum subigerent Peloponnesum, hoc modo se habuere. Amurates bellum indicit Tryballis. Primo itaque missis exercitibus Tryballorum regionem populabatur. Ut nuntiatum est Tryballorum principi, regem hostiliter accedere, legatos ire jubet ad Amuratem, oratum pacem, paratum se esse, si pax coiret, tributum quantumcumque imperasset, pendere: nec recusaturum facere quæcumque jussisset. Amurates hujus principis filiam sibi in uxorem sociavit, quam petiit sibi uxorem dari, misso Saraziæ Januarum Imperatore, quam postmodum in regiam adduxit Chalites, qui plurimum apud regem pollebat. His ita peractis, petiit bello Caramanum Aliderium, Cariæ ducem, crimini ei inter cætera vertens, quod fratrem suum juniorem, cui alimenta præbuerat, ad Græcos misisset. Veniens itaque cum magno exercitu, regionem graviter afligebat populationibus quam Caramanus deseruerat, cum se recepisset in montium cacumina. Regio ista urbes habet duas: una Laranda vocatur, alteri nomen est *Toconejum. Toconejum urbs magnitudine & opibus præstat, in qua antiquitus reginæ morabantur. Cum montes regionis illius essent firmissimi, & admodum muniti, nec facile scandi possent, omnem belli molem verterunt in finitimam regionem: quam agentes & ferentes, paulatim progressi subigebant. Urbs ista optimis legibus fundata est jam inde ab antiquo. Laranda sita est in radicibus montium, qui in ista regione visuntur, nec aliquibus munimentis adversus vim hostium firmata est. Incolæ regionis Amuratis adventum expectarunt, nec sibi fuga consuluerunt. Putabant enim cum & ipsi Turci forent, & iisdem moribus reliquaque vitæ consuetudine uterentur, se nihil hostile passuros. Caramanus ille finitimus est Pisidarum regioni & Turguetæ. Pisidæ, qui etiam Barsacides vocantur, pastores sunt, & Turcorum linguam in usu habent: latrociniis magis intenti vivunt, prædasque ex Syria & ex finiti-

Peloponnesus Italis erepta. Edit. Paris. pag. 129.

*Conejum Cariæ, alias Iconium, memorabantur Congium.

Pisidæ latrones.

ma regione agunt. Nec abſtinent a regione Caramani, cum quo ipſis continuum bellum eſt. Duces eligunt, quorum ductu prædatum proficiſcuntur. Duces prædam ſuperſtitem capiunt, & inde partem haud contemnendam iis largiuntur qui domi apud uxores remanſerint. Turgutes Phrygiæ imperat; & Armeniam Cappadociamque regio ejus attingit. Genus Turgutæ videtur recenter admodum fuiſſe ſub Amythaone: & cum in Phrygiam inde deſcendiſſet, regionem iſtam ex eo tempore obtinuiſſe. Quod cum duraſſet ad hæc tempora contra filios & Caramanum arma tulit. Bellum etiam geſſit jam olim genus iſtud adverſus Leucarnas, Caræucis filios. Candylorum urbs Cariæ in poteſtate viri, qui nuncupatur * * * Regionem itaque populationibus divexans Amurates Mechmetis filius, Ducis filium in gynæceum ſuum tranſtulit: filium regionis principem relinquit. Cermianum & Cedinem, Sarchanemque principes cum proficiſceretur contra Caramanum, regionibus ipſorum expulit: accedenſque, regias eorum ſpoliavit. Ædines exceſſit e vivis, carens liberis. Sarchanes & Mendeſias in regiones finitimas fugientes, ferrati ſunt, ne quid mali ab Amurate paterentur. Mendeſias Rhodum contendit, ibique moratus eſt. Poſtea præconio excitus, acceſſit ad regem, flagitans ut aliquid boni ab eo impetraret. Qui etiamnum apud regem ætatem agit, victum & neceſſaria a Januis accipiens. Caramanus cupidus recipiendi Toconcjum & regionem ſuam, legatos ad Amuratem mittit, promittens ſe ſuam filiam ei daturum uxorem, & filium quem haberet, miſſurum ut in Januis mereret. Amurates in fœdus, juramenti religione interveniente, Caramanum ſuſcepit, & in Europam iter intendit. Poſtea cum aliquantulum temporis interceſſiſſet, arma contra Iſmaelem Sinopes & Caſtamomæ principem arripuit, neſcio ob quam offenſam. Qui ut accepit, Amuratem contra ſe ut hoſtem properare, legatos obviam regi mittit, qui dicerent, ſi pacem petenti daret, ſe quotannis æris redditum quantuſcumque eſſet, regi penſurum. Præterea pollicebatur, ſe filium ſuum in regis Januas miſſurum. Filium autem Turgutis, quem jam ante in regis Januas abliſſe conſtabat, regioni priſtinæ reſtituit: eique cum eo agere pro ſuo arbitrio permiſit. Hæc quidem fortiter ab Amurate facta, incredibile dictu eſt quanta gloria Aſiæ regnum illuſtrarint. Bellum quoque tempore longo inter ipſum & Leucarnas arſit. Expeditionem ſuſcepit Amurates contra Tryballorum principem, & hujus affinem Georgium. Expeditionis hujus iſtam cauſam tradunt. Stepanum enim juniorem filium habebat ſecum morantem, cum proficiſceretur Spenderoviam, ubi ipſorum regia erat. Princeps, relicto filio Gurguro (qui & Georgius & Gregorius) ut tutaretur urbem, & defenderet mœnia, ſi adventaret hoſtis, ipſe abibat in Pannoniam, auxilium oraturus. Erat enim huic etiam in Pannonia regio haud contemnenda: præterea urbes multæ & opulentæ, quas permutatione facta cum Sigiſmundo, pro Belgrado, Eleazarus acceperat. Hæc enim urbs mire placebat regi quaſi regio admodum eſſet opportuna propter portus commoditatem. Filius

Edit. Pariſ. pag. 130.

1340.

pag. 131.

In Servios bellum.

A ζέμενοι, & τὰ ἄλλα σφίσι χώρας· καὶ δὴ τὰ Καραμάνου ξυμπολεμοῦντες, λυπίζονται. ἄρχοντες δὲ σφίσιν ἑφεσῶπες, & λυπίζομένοις, τῆς τε λείας τὸ ἐπιβάλλον μέρος αὐτοί τε ξυλαγχάνουσι. καὶ τοῖς οἴκοι ἐπὶ ταῖς γυναιξὶν ἐπιμένουσιν ἐπιδιδόμενοι, δίδοασι τὸ ἄλλυμον μέρος. Τυργούτης δὲ τῆς Φρυγίας χώρας ἐπάρχει τε, καὶ ἐπὶ Αρμενίαν * ἧκει, καὶ Καππαδόκας ἡ χώρα αὐτῶ. Τὸ δὲ Τυργούτων γένος δοκεῖ πάνυ παλαιὸν γεγονέναι ὑπὸ Αμυθάονι, καὶ ἐπικαταβὰν ἐς τὴν ταύτην τῆς Φρυγίας χώραν, ἐπικρατῆσαί τε τοῦ ἀπὸ τοῦδε τῆς χώρας, καὶ ἐς δεῦρο ξυγγενόμενον, πρός τε τοὺς παῖδας τὸ καὶ Καραμάνου διαπολεμεῖν· διαπολέμησε μὲν οὖν καὶ τὸ παλαιὸν, & πρὸς τοὺς Λεύκαρας Καραΐλυκτου παῖδας· τὸ μέντοι Κανδυλόρων πόλις τῆς Καρίας, ὑπὸ ἀνδρὶ τουΐομα *** καὶ τὴν χώραν καταστρεψάμενος Αμυράτης ὁ Μεχμέτου, τήν τε θυγατέρα αὐτοῦ ἔσχε ἐς τὴν γυναικωνῖτιν, καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ κατέλιπε ἄρχειν τῆς χώρας. Τοὺς μέντοι ἡγεμόνας, τόν τε Κερμιανὸν, καὶ Αἰδίνην ἐλαύνων ἐπὶ Καραμᾶνα, καὶ πρὸ Σαρχάνην, τῆς τε χώρας ἐξέλασε, καὶ ἐπιὼν τὰ βασίλεια αὐτῶν, ἐνέπρησε. Ο μέντοι Αἰδίνης ἐτελεύτησε πρὸ ἐμοῦ ὤν. Σαρχάνης δὲ καὶ Μενδεσίας, ἐπὶ τὰς ἑτέρας αὐτῶν χώρας διεσώζοντο, ἀποφυγόντες Αμυράτην ἐπιόντα. Μενδεσίας μέντοι ἐς Ρόδον ἀφικόμενος, διέτριβε. μετὰ δὲ ταῦτα κηρυκαδάμενος ἀφίκετο περὶ βασιλέα, δώμενος τυχεῖν ἀγαθῆς τινος φυγῆς τοῦ βασιλέως, καὶ ἐς δεῦρο ἔτι διατρίβων, & δαπάνην ἔχει ὑπὸ τῶν θυρῶν. Ο μέντοι Καραμᾶνος, ὡς πάνυ λόγιον κατειλήφει, καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ καπῆχεν διέτριβεν, ἔτεμνε φρέσβεις παρ' Αμυράτῃ, ὑπισχνούμενος τὴν τε θυγατέρα δώσαι αὐτῶ εἰς γυναῖκα, καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ ἐπιπέμπειν συστρατεύσοντα ἐπὶ τὰς Αμυράτου θύρας. Ο μὲν δὴ Αμυράτης ἐπείθετο, τάς τε σπονδὰς & ὅρκια ποιησάμενος, ἀπέλαυνε ἐπὶ τὴν Εὐρώπην. μετὰ δὲ ταῦτα χρόνου ἐπιγιγνομένου, αἰτιασάμενος Ισμαήλου τὸν Σινώπης καὶ Καστμωνίας ἡγεμόνα, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν. ἔτος μὲν οὖν οὐκ ἐπύθετο ἐπ' αὐτὸν ἐπιέναι Αμυράτου, φρέσβεις ἔπεμψε, καὶ τὰ μὲν τὰ χαλκᾶ πρόσθεν ὑπέσχετο ἀποφέρειν τὸν ἑαυτοῦ, ὅσων ἂν αὐτῷ τυγχάνοι ὄντα, καὶ τὸν γε παῖδα ὑπισχνεῖτο ἐπιπέμπειν καὶ ἔτος ἐς τὰς βασιλέως θύρας. τὰ μέντοι Τυργούτου παῖδα καὶ πρότερόν ἔτι παραγενόμενον ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας, ἐπυθόμεθα ἐπαγαγέσθαι Βασιλέα, καὶ ἐπιτρέπειν τὴν χώραν αὐτῷ διαθεῖναι, ᾗ ἂν αὐτῷ δοκοίη. Ταῦτα μὲν αὐτῷ ἐς τὴν Ασίαν ἐπράχθη, λαμπρὰ ἀποδεδειγμένα ἐς τὸν ἀρχὴν αὐτῷ· καὶ πρός τε τοὺς * Λεύκαρας ἐπολέμει συχνόν τινα χρόνον. Εγένετο δὲ ἐκ τοῦ Αμυράτου ἔλασις ἐπὶ Τριβαλλῶν ἡγεμόνα, καὶ ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα Γεώργιον τὸν κηδεστὴν αὐτοῦ, δι' αἰτίαν τοιάνδε. Στέφανον τὸν νεώτερον παῖδα ἔχων παρ' ἑαυτῷ διατρίβοντα, ὡς μέντοι ἐπέλαυνε ἐπιὼν ἐπὶ Σπενδέροβον, ἐν ᾗ τὰ βασίλεια ἦν αὐτοῖς· ὁ μέντοι ἡγεμὼν καταλιπὼν τὸν παῖδα αὐτοῦ Γύργυρον, ἐπιτρέπων τε τὴν πόλιν, καὶ φυλάττειν τε τεῖχη, ἵν' ἐπίοιεν οἱ πολέμιοι, αὐτὸς ἐπὶ Παιονίας ἄπιεν ἐπικουρίας δεησόμενος. ὑπῆν δὲ αὐτῷ καὶ ἐν τῇ Παιονίᾳ χώρᾳ τε εὐφυλῆ, καὶ πόλεις πολλαὶ καὶ ἀγαθαὶ, ἃς * ἠλλάξατο Ελεάζαρος, πρὸς τὴν Παιόνων βασιλέα Σιγισμοῦνδον, ἀντὶ τῆς Μαιλογράδος πόλεως, ἣν ἐδεδώκει τῷ βασιλεῖ, ὡς τε τῷ πορθμῷ καλῶς ἔχοντος τοῦ χωρίου. Ο μὲν οὖν παῖς αὐτῷ καταλείλειπτο ἐπιτροπεύων τὴν

* R. δώκεν

* Eadem lacuna in R.

* In app. Λεύκαρας.

* παρέλλ. al. ut in c.

πόλιν, ἢ παρεσκεύαζετο, ὡς πολιορκησόμενος. ὡς δὲ A quidem prædicti principis reliquus erat
ἐπύθετο Ἀμυράτης, ἐπέδραμε τὴν χώραν, καὶ ἐπολέμ-
ησε τῇ πόλει, ἐκαθῆτο, μηχανὰς παντοίας προσάγων
τῷ τείχει, ἐλεῖν τὴν πόλιν. ὡς δ' οὐδὲν αὐτῷ ἐνώνητο, ἐ-
κέλευσε τὴν πόλιν πολιορκεῖν μεγίστοις δὴ τοῖς εἰς ἐκεῖνον
τὸν χρόνον γενομένοις. καὶ παντὸς τοῦ χωρίου ἐκράτει. ἐν-
ταῦθα ὁ τοῦ ἡγεμόνος παῖς Γύργυρος, δεδιὼς μὴ ἁλῷ ἡ
πόλις ὑπὸ τῶν πολιορκούντων, ἐδέετο λόγου παρὰ βασιλέως,
περὶ συμβάσεων, καὶ ἐπαύσατο, ἐφ' ᾧ παραδίδοται τὴν
πόλιν τῷ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς εἰς τὰς θύρας αὐτῷ φοιτήσας
συγχώσει, ὧν ἂν δικαιοῖ αὐτὸς βασιλεὺς ἀποφήσασθαι.
οὕτως μὲν δὴ ἡ πόλις παρέδωκε, καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον ἐξελ-
θὼν, διέτριβε παρὰ βασιλέα σὺν τῷ ἀδελφοκτόνῳ Στε-
φάνῳ. Μετ' οὐ πολλὸν δὲ χρόνον, ὡς ἐπύθετο τὸν πατέ- B
ρα αὐτῷ ἐπαγόμενον ἐπὶ Ἀμυράτην, καὶ τοὺς γε παῖδας,
παρὰ τὸν πατρὸς λόγους τε δηχομένους, καὶ κρύφα ξυνευ-
δοκοῦντας περὶ ἀποστάσεως, λαβὼν ἄμφω τὼ παῖδε, ἐ-
ξύρυξε τὼ ὀφθαλμὼ ἑκατέρου. ὡς μὲν οὖν Σπεσδίροβον
τὸν Τριβαλλῶν βασιλέα παρεσκεύασεν, τῷ φρεαρὶ ἐγκα-
τάλιπεν τῇ πόλει ἑκατὸν, αὐτίκα ἐπὶ τὸν πλησίον ἐπὶ
Μαυρογράδιον τὸν Παιόνων πόλιν. Ἔστι δ' αὐτη ἡ πόλις
ἀμφοῖν τοῖν ποταμοῖν περιῤῥυτος γιγνομένη. ἀφ' ὧν μὲν
μέρος τῷ Ἴστρῳ ἐστὶν ὁ Σάββα, ὃς εἰς τὸν
Ἴστρον αὐτὸς παρὰ τὴν πόλιν ταύτην ἐκδίδοι. ἀ μὲν οὖν Σπεσ-
δίροβος, καὶ αὖτις * ὡς δὲ εἰς Μαυρογράδιον ἐπελάσας, * Eadem
ἐπολιόρκει ἡ πόλιν Ἀμυράτης ὁ Μεχμέτου, ἔστιν ἣ ἐπ- lac in R.
μὲν τὸ τεῖχος πολιόρκει, καὶ καταβαλὼν μέρος οὐκ ὀλί-
γον. ἐπεπόνθει δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τῆς πόλεως οὐκ- C
κίστως ὑπό τε πολιορκίας, καὶ πολιορκίαν παμπόλ-
λων, ἐς τὸ βασιλέως στρατόπεδον ἀφικνουμένων ἐπὶ τοὺς ἄν-
δρας, καὶ μυρία ὅσα βέλη ἀφικνουμένων ἐπὶ τὸ στρατόπε-
δον. Ἐνταῦθα Ἀλίης ὁ τοῦ Βρανίζου, ἄνωθεν ἄρχειν ἐν
τῷ στρατοπέδῳ, οὐκ ἐπιγενόμενος τὰ ἐς τὴν χομαχίαν σὺν
τοῖς ἄλλοις ἀρώσιν. καὶ ταῦτον ὀρύξας τῇ ἐγγυτάτω τῆς
πόλεως, ἐπῆνεν σὺν τῷ στρατεύματι αὐτοῦ. Ὡς μὲν
οὖν τὸ τεῖχος κατέβαλλετο, καὶ ἐστιχίσατο δὲ ἐς τὴν πόλιν
οἱ πολῖται. Καὶ τῆς μὲν πόλεως πολὺ μέρος κατέπρα-
σαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῷ ἐν τῇ πόλει ἀθροιζομένων, ἐς
χεῖρας τοῖς πολίταις ἀφίκοντο, καὶ ὠσάμενοι, ἐξεώ-
σαντο καταβάλοντες ἀπὸ τοῦ τείχους. καὶ ὡς ἐξήρσαν τὸ D
στρατεύματος, καὶ οἱ ἀφεστήκεσαν αὐτῷ ἀπὸ τῆς πόλεως
τάφρου, ἀπήγαγε τὸν στρατὸν, καὶ ἀπῆλαυνεν ἐπ' οἴ-
κου. Ὑπῆρχον δὲ ἐπίσκοποι τῆς Σκοπίων τε καὶ Ἰλλυρίων
χώρας, ἄνδρα τῷ παρ' αὐτοῖς μεγίστην δυνάμενον, καὶ
αὐτὸς ἐπὶ τὸν ἀδελφοῦ γαμβρὸν γενόμενον, καὶ στρατὸν τε
ἐπιτρέψας, πεζόν τε ἅμα καὶ ἱππικὸν, ὡς πρὸς τὴν Ἰλ-
λυριῶν ἐσβαλεῖν χώραν, δίηκε ἐπισπέσθαι τὰ στρατεύμα-
τα. Ὁ μὲν οὖν Ἰλλυριῶν βασιλεὺς, * πόστην δή τινα χώ- * Lac. in R.
ραν αὐτῷ καλεῖται, ἔστι δὲ χώρα αὕτη τραχεῖα τε ὀρεσι- & in ora,
νὴ πάνυ. δίαιται δὲ ἐπὶ Ἰλλυριοὺς, ὡς πρὸς τὸν Ἰόνιον κε- μxoσiα.
κλιμένους παρὰ τὴν θάλασσαν. Ἔστι δὲ αὐτῷ βασίλεια,
καὶ πόλις Γάϊτζα καλουμένη, ἔστι ποταμὸς παρ' αὐτὴν ῥέων,
ἐκδιδοὺς ἐς Ἴστρον. ὅπως μὲν δὴ ὁ τῶν Ἰλλυριῶν βασιλεὺς, E
ὡς δηωμένης αὐτοῦ ὑπὸ Ἰσάμου τῆς χώρας, ὡς στρατὸν τε
συναγάγοι, λύσων κῆδος, εἰς τὰς χώρας ἐλθὼν ἐκεί-
νου τοῦ βασιλέως στρατῷ, ἐμίσθωσε τε ἔκπλεα παρὰ
βασιλέα, καὶ ἐπέξαπο φόρον ἀπάγειν τῷ ἑκάστου, μυ-
ριάδας δύο χρυσοῦ, καὶ πεντακισχιλίας. Βασιλεὺς δ'
ἐφοιτᾶτο, καὶ σπονδὰς ἐποιεῖτο αὐτῷ. πόσα δὲ τῆς χώ-
ρας ἔχεται ἡ τῷ Σπράτῳ τῷ * Σανδάλεω χώρα, Ἰλλυ- * Bossina.

bis frustrati, quia peregrini fortiter ex-
pulsi erant, Amurates cum exercitibus
abscessit, & domum ire contendit. Sco-
piorum vero & Illyricorum regioni præ-
fectum dedit virum primarium, sum-
que sororium: cui tradidit pedestres &
equestres copias, ut incursionem in Illy-
ricum facere posset. Illyricorum rex
Bossina regionis illius nomen est: quæ
cum sit aspera & montana, porrigitur
usque ad Illyricos, qui incolunt mariti-
mam Jonii regionem. Est & urbs regni-
que sedes Gaitia sive Jaitza, & fluvius
qui eam alluit (quem Wkrinam vocant,
is in Savum exit) qui deinde in Istrum
exhauritur. Hic Illyricorum rex sua re-
gione ab Isamo vastata, exercitum com-
paravit. Veritus autem cum Amuratis
confligere exercitu, legatos misit, qui
dicerent, se paratum esse, si pacem im-
petraret, quotannis viginti quinque mil-
lia aureorum tributi nomine conferre.
Rex Amurates hac conditione pacem
dedit. Huic regioni adjacet Stephani

Græchisch Vvyssenburg.

Belgradis obsidio.

Edit. Paris. pag. 132.

Sandalis filii regio, quam gens Illyrica tenet: & se extendit ad Jonium

Hæc natio cum Illyrica sit, jam olim a reliquis separata est Illyricis. Incolæ autem moribus & victus ratione nihil discrepant ab Illyricis, verum alias sequuntur leges. Cadvergi nuncupantur omnes qui degunt in Sandalis regione. Inter hanc & Epirum sitæ sunt quædam Venetorum urbes, ubi & Ibanis regio habitatur Castriotis. Huic annexa est Comneni regio, pleraque maritima existens, versus mediterraneam regionem brevi intervallo extenditur ad loca Argyropoli finitima: ubi præfectus Amuratis castra habens, Ibanis & Comnenorum regionem evastabat. Interea Ibanes victus, ibat in Januas regis, eumque sequebatur, quocumque cum copiis militatum abiisset. Postea Arianites privatus paterno principatu, in regis Januas abiit, a rege victum & necessaria capiens. Deinde mortuo Castriote Ibane, filium ejus accipiens in patrium principatum subrogavit Amurates. Arianites, qui & ipse suo principatu dejectus erat a rege, supplicabat Januis, ut boni aliquid a rege consequeretur. Deinde missis quibusdam ad eos qui in sua adhuc, unde pulsus erat vi hostili, regione versabantur, dicebat se eo cum copiis venturum. Qui cum promitterent, si armatus advenisset, se a rege defecturos, fuga relictis Januis, in suam regionem se recepit. Reversus igitur ad paternam regionem, cum optimatibus conjurationem facit. Qui cum lubenti animo suscipientes, ab rege defecerunt, interfectisque Turcis, incursionem fecerunt in Amuratis regionem, quam egerunt & tulerunt. Et quidem res pulchre succedebat, cum ipsi regionem asperam & montanam, in quam se recipiebant, incolerent. Ut rumor ad regem ista pertulit, Aliem ducem constituens, cui exercitus, quos habuit juxta Axium flumen & Argyropolim, tradidit, addito equitatu universo, qui in ea regione morabatur, jussitque ut Albanorum regionem subigeret: & mancipiorum præda onustus, captum adducens etiam Arianitem Comneni filium, rediret. Hic accepto exercitu universo, impetum dedit in hostilem regionem, cum ibidem invenisset copias pedestres haud aspernandas. Regionem populabantur, vicos villasque incendebant, nemini parcebant. Arianites, congregatis suæ regionis equitibus & peditibus, adveniens occupabat montium cacumina & angustias: qua reditum maturans, transiturus erat cum copiis. Aliis milites cum conarentur transire, non potuerunt, cum fortiter ab Arianite transitu prohiberentur. Turci reliqui, cum ab Alie essent in ea regione relicti, fuga sibi consulere parabant: eo festinantes, ubi incolumes vitæ discrimen imminens evitare possent. Horum plerique ab Albanis interempti, partim capti sunt. Reliqui, qui se fugæ Alii comites junxerant, profectionem campestrem, at longiorem, ingressi sunt. Et egredientes in continentem quæ juxta Corcyram habitatur, ex multis pauci fuga sibi consulentes, domos ire pergunt. Ea in expeditione magnam gloriam invenit Arianites Comneni filius, operibusque memorabilibus gestis admodum celebratus est. In hunc modum Aliis exercitus, cum in regionem quæ Jonium spectat irruisset, afflictus est. Ceteri Al-

Sandalia regio.

Joanne Castriota, qui a Turcis Ibane.

Comnenus Arianites.

Edit. Paris. pag. 133.

Malli bella in Lyricum.

Corcyra & Curzola Ladie.

A ειῶν τὸ γένος, καθήκουσα ἐπὶ θάλασσαν ἐς † Ἰόνιον παρὰ ** καλεμένη. τὸ μὲν δὴ γένος τοῦτο Ἰλλυρικὸν ὂν, ὑπὸ παλαιοῦ διέχρισας ἀπὸ † λαπτῶ † Ἰλλυρικῶν γένους. ἤθεσι μὲν γὰρ καὶ διαίτῃ τῇ αὐτῇ ἐχρῶνται, νόμοις δὲ ἰδίοις τοῖς αὐτῶν. Κυδύγαροι δ' ὀνομάζονται, σύμπαντες οἱ ἐς † Σανδάλεω χώραν * τελοῦντες. Μεταξὺ μέντοι † ἠπείρου, καὶ αὐτῆς † χώρας, πόλεις τε ἵδρυσιν αὐτῇ τε † Οὐενετῇ, καὶ ὑπὸ Ἰβάνεω χώρα † Καστριώτου. Μετὰ δὲ ταύτην ἡ τῶ Κομνίνου χώρα, τὰ πολλὰ παράλιος οὖσα· ἐπὶ μεσόγαιον μέντοι, ἐς βραχύ τι παρατείνει ἐπὶ † πεδίοισιν † Ἀργυροπολίχνης αὐτῶ ταύτῃ ξυνισμένης, ἐν ᾗ † χώρας ὕπαρχος διατείβων, τῶ τε Ἰβάνεω χώραν, καὶ Κομνηνῶν ἐλᾴζετο. Τῶν μέντοι ὅτε Ἰβάνης ἐπὶ τὰς Θύρας ἰὼν τῶ Βασιλέως ἐστρατεύετο σὺν τῷ βασιλεῖ ἢ ἂν ὑφηγοῖτο τὰ Βασιλέως στρατεύματα· καὶ Ἀρειανίτης δὲ ὁ Κομνηνὸς, ὡς ἀπῆν καὶ αὐτῷ ἡ πατρῴα ἀρχὴ ὑπὸ Βασιλέως, ἀφικόμενος ἐς τὰς Θύρας, † δίαιταν εἶχε παρὰ Βασιλέως. ὕστερον δὲ τελευτήσαντος Ἰβάνεω τῶ Καστριώτου, τόν τε παῖδα αὐτῶ λαβὼν ἐς τὰ βασίλεια, καὶ τὴν χώραν ὑφ' αὑτῷ ποιησάμενος εἶχε. Μετὰ δὲ ταῦτα ὀλίγῳ χρόνῳ, ὡς διατείβων Ἀρειανίτης ἐκεῖθεν ἐγίνετο ἀπὸ τῆς Θυρῶν, τυχεῖν ἀγαθοῦ τινὸς πρὸς τῶ Βασιλέως. λόγως τε δοὺς, ἐπιπέμψαι ἐπὶ τοὺς τῆς χώρας αὐτῶ, καὶ ὑπεχομένων αὐτῷ ἀποστασιν, ἵνα ἀφίκηται ἐπ' αὐτούς, ἀποδιδράσκει τε ἀπὸ τῆς Θυρῶν, καὶ κατιὼν ἐπὶ τὴν πατρῴων ἀρχὴν, σωτίθεται τοῖς βελτίοσι τῆς χώρας, καὶ ὑπεδεχομένων ἀσμένως, ἀπέστησαν ἀπὸ βασιλέως. καὶ τοὺς γε ἄρχοντας τῆς χώρας Τούρκους ἀνελόντες, ἐπέδραμον † βασιλέως χώραν, καὶ ἦγον καὶ ἔφερον· χώραν τε ἐρημοῦν καταχόντες αὐτοὶ, καὶ ὀρεσίαν † σύμπασαν καὶ τραχεῖαν. Ὡς μὲν οὖν ταῦτα ἀγγέλλετο βασιλεῖ, ἔπεμπεν Ἀλίην τὸν Βριτίζην, στρατηγὸν ἀποδείξας, καὶ παραδοὺς αὐτῷ στράτευμα, ὅσον τε παρὰ Ἀξιὸν ποταμὸν καὶ † Ἀργυροπολίχνης, καὶ ἱππόδρομος, ὅσοι τηνίκα † χώραν ἐνοικοῦσιν, ἐκέλευεν ἐπέσπα, τήν τε χώραν αὐτῷ † Ἀλβανῶν καταιρήσεσθαι, καὶ ἀνδραποδισάμενον, ἥκειν αὐτῷ ἄγοντα † Κομνηνῶ παῖδα. Ὅτος μὲν οὖν λαβὼν † στρατὸν ἅπαντα ἐσέβαλεν ἐς † χώραν, καὶ πλέον ἅμα δῄοῦς καὶ ὀλίγον. ὡς δὲ ἐσέβαλον, ἐδῄουν τε † χώραν, καὶ ἐνεπίμπρασαν οἰκίας τε καὶ ἀγρὺς, ἐφόνευόν τε φεισόμενοι. Ὁ μέντοι Ἀρειανίτης συναγαγὼν τοὺς τῆς χώρας ἱππέας τε καὶ πεζοὺς, καὶ ἀφικόμενος, καταλαμβάνει τὰ ἄκρα, ἐξ ἃ ἔμελλεν ἀναζεύσας Ἀλίης ὁ τῶ Βριτίζεω ἐξελαύνειν. καὶ ὡς ἐπειρῶντο μὴ ταῦτα οἱ τῶ Ἀλίεω διελθεῖν, οὐκ ἠδύναντο, ἐνισαμένων τῇ αὐτῶν μὴ Ἀρειανίτῃ, καὶ οὐκ ἐπιτρεπόντων διεξιέναι. Ἐνταῦθα οἱ Τοῦρκοι, ἄλλοι μὲν, ὡς ἀπελείφθησαν ἐν τῇ χώρᾳ, ἄλλοι δὲ κατὰ τὴν χώραν ἐτράποντο, ὅπου ἑκάστῳ φροὺς χώρει σωθήσεσθαι. τούτων οἱ πλεῖστοι διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς Ἀλβανῶν, οἱ δὲ ἄλλοι ἑάλωσαν παρέντες. οἱ δὲ σὺν τῷ Ἀλίῃ ἀναστρατόμενοι, ταύτην τὴν πορείαν πεζοπόρᾳ ἐποιήσαντο καὶ ἐπλάνων. καὶ ἐξελθόντες ἐς τὴν ἤπειρον, τὴν κατὰ Κέρκυραν φκημένην, ἐκ πολλῶν ἀπειόσησαν ὀλίγοι τὴν μὴ ἀπόλλυσθαι. ἐνταῦθα δὲ ἀνείλετο δόξαν πλείστην Ἀρειανίτης ὁ Κομνηνοῦ, ἀποδειξάμενος ἔργα λόγου ἄξια, καὶ τὰ ἐντεῦθεν δ' ἀξιόλογα. οὕτω μὲν δὴ Ἀλίῃ τῷ Βριτίζεω, ὡς ἐσεβάλλετο ἐς τὴν τοῦ Ἰονίου χώραν, ὁ στρατὸς χαλεπώτατα ἐπεπλάγη. οἱ μέντοι λοιποὶ τῇ τοῦ

* Σκανδίλιον. R. ut in c.

** Eadem lac. in R.

* R. διατεί-νουσι in al. ut in c.

τῇ φρὲς τὴν ἄργος * πολίχνην, οἰκοῦντες Ἀλβα- A
νοὶ, ὡς εἶδον Ἀριανίτην νεωτερίσαντα περὶ τὴν Βασι-
λέως ἀρχὴν, ἔργον λαμπρὸν σφίσι καταργασάμενον,
ἐβουλεύοντο καὶ αὐτοὶ ἀποστασιν ἀπὸ Βασιλέως Ἀμυράτου,
καὶ ἐπεκαλοῦντο μὲν δέπαν ἡγεμόνα αὐτῶν. τὸν γὰρ δὴ
τὸν πατέρα ἐξελάσας ἐκ τῆς χώρας, Παιαζίτης ὁ Ἀμυ-
ράτου, καὶ Μύρξαν τῆδε Καινέων ἡγεμόνα, καὶ συχνοὺς
ἄλλους ἄρχοντας τῆς τῇδε χώρας, τήν τε χώραν κατέχει,
καὶ ἑαυτῇ καταπροσήκατο. τὸν δὴ ὧδε Δέπαν πόνοι πεφι-
έντα, καὶ πεμποσαύτην, ἄλλο τε ἄλλην τῆς Ἰταλίας, καὶ
ἐν Κερκύρᾳ τῇ Ἐνετῶν νήσῳ τὰ πολλὰ διατρίβοντα, ἐπε-
καλοῦντο οἱ περὶ τὴν Ἀργυροπολίχνην οἰκοῦντες, καὶ
σφίσι Βασιλέα τε ἱστήσατο. καὶ στρατὸν παντάμβροι, ἐ-
πήλασαν ἐπὶ τὴν Ἀργυροπολίχνην, τὴν Βασιλέως τό-
τε δὴ πόλιν, ἀνήκουσαν δὲ αὖθις τοῖς περὶ τὸν Δέπαν καὶ
ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν μηχαναῖς τε τὸ τεῖχος προσφέ-
ροντες. ἦσαν δὲ αὐτῶν ἐν τῇ πόλει πάμπολές τε τοῦ Βασιλέως
φρουροὶ, καὶ τινες ἄλλοι καὶ πολλοὶ τῶν Τύρκων, καταφυγόν-
τες εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἠμύνοντο τὸν στρατόν. ὡς τε δὴ ταῦτα
πράσσοντες οἱ Ἀλβανοὶ, τὴν τε πόλιν ἐπολιόρκουν, μη-
δενὶ ἀνιέντες εἰς τὴν πολιορκίαν, καὶ τὴν χώραν τὴν περ-
είκουσαν τοῦ Βασιλέως ἐπέδραμον, Βασιλέως ἔχοντος,
καὶ ἀπόντος εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ πολεμοῦντος Καραμάνῳ,
καὶ Κιλικίας τε καὶ Καρίας ἡγεμόνι. Ἐνταῦθα ὡς ἐπύθετο
Τυραχάνης, ὁ τῆς * Τριβάλλων, καὶ Θετταλίας ὕπαρ- B
χος τότε δὴ ὤν, τάς τε Ἀλβανὸς ἀφεστηκότας ἀπὸ Βασι-
λέως, καὶ τὴν μητρόπολιν πολιορκουμένην, συλλέξας
στράτευμα ὡς ἰδιώτατον μέγιστον, συμπαραλαβὼν καὶ
τοὺς τῆς παραθαλασσίους χώρας τῆς Τύρκων, ὅσους ἠδύ-
νατο, ἐλαύνων διὰ τῆς χιόνος, χειμῶνός τε ὄντος μέγα,
δι' ἡμερῶν ἀφικνεῖται ἐπὶ τὴν χώραν, καὶ καταλαμβά-
νει ἐπισχεθομένους ἐν τῇ πόλει τοὺς Ἀλβανούς. καὶ ἐπι-
πεσὼν ἄφνω, τοὺς πλείστους τε αὐτῶν διέφθειρε, καὶ τὸν
τε Δέπαν ἡγεμόνα ζωγρήσας, ἀπῆλε, καὶ τὴν πόλιν τῆς
πολιορκίας ἀπέλυσε. λέγεται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ Τυ-
ραχάνου ἐφόδῳ, πλείους τῶν χιλίων διαφθαρῆναι, καὶ
ἔτι αὖθις καταδουλώσασθαι τοὺς Ἀλβανοὺς, ἀφεστηκότας ἀπὸ
Βασιλέως. οἱ μὲν τὴν χώραν ἀναγκάσαντες, ὅσοι μὴ διέφυ-
γον, τότε ἐπέσπετο Τυραχάνῃ, ἄλλος ἄλλην ἀπώλετο,
ἀλέθρῳ τῷ κακίῳ παραδοθέντες ὑπὸ τῶν Βασιλέως ὑπάρ-
χων. Ἀμυράτης δὲ ὡς ἐγένετο ἐπαισίων ἀπὸ Καραμάνου
ἐς τὰ Βασίλεια, Μεζίτιν τὸν τῆς Εὐρώπης αὐτοῦ στρα-
τηγὸν ἐκέλευε, λαβόντα στρατὸν, ὅσον ἂν βούληται, καὶ
πεζὸν ἅμα καὶ ἱππικὸν ἀγαγέσθαι τε καὶ ἐλάσειεν ἐπὶ
Παιονοδακίαν, ὡς καταστρεψόμενον αὐτῷ τὴν χώραν. ὁ δὲ
λαβὼν τό, τε Εὐρώπης στράτευμα, καὶ Ἀζαπίδας τῆς
Εὐρώπης, καὶ ἱπποδρόμους τοῦ Βασιλέως, ὅσοι ἐν τῇ Εὐ- C
ρώπῃ ἐγένοντο, ἀφίκετο ἐπὶ τὸν Ἴστρον, διαβὰς δὲ τὸν Ἴστρον
ἐπὶ Παιονοδακίαν τὴν Ἀρδήλιον χώραν καλουμένην. Τὸ
δὲ Ἀρδήλιον τοῦτο, ἀπὸ Πρασοβᾶ τοῦ ὄρους, ἐπὶ Παιονίαν
διήκει ἐστὶς δρυμῶσος σφοδρὰ οὖσα πᾶσα ἡ χώρα, καὶ πό-
λεις ἴσασιν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ οὐκ ὀλίγαι. μητρόπολις
δὲ αὐτῶν τὸ Σιβίνιον καλούμενον. γλώττῃ δὲ χρῶνται
ὅποι, τὰ μὲν τῇ Παιόνων, τὰ δὲ καὶ Δακῶν· διαίτῃ τε καὶ
ἤθεσι τοῖς Παιόνων, καὶ ὑπὸ τῷ Παιόνων Βασιλεῖ ὄντα ἡ
χώρα αὕτη ἄρχοντά τε δέχεται, ὃν ἂν αὐτοῖς ἐφίσῃ ὁ Βα-
σιλεὺς Παιόνων. Αὐτόνομοι δὲ αἱ πόλεις ὅσαι, καὶ ὑπὸ τὴ
μητρόπολιν τὸ Σιβίνιον ἐτάττοντο. παρὰ δὲ τῷ ἄρχοντι σφῶν, ὅποι ἂν κελεύσῃ ἐπὶ στρατείαν, καὶ τὰς φορτίδας ἀποδιδόντες, ἄξιοῦσι πολιτεύεσθαι σφίσιν αὐτοῖς ἐς τὸ ἐπιχώριον πάτριον ἦθος. Ἐπὶ ταύτην οὖν δὴ τὴν πόλιν τὸν Ἴστρον διαβὰς ὁ Μεζίτης, ἤλαυνεν ὡς πολιορ-

* Τεμπάλλων. βλ. etiam R.

Depas Albanorum dux.

Edit. Paris. pag. 114.

Argyropolis oppugnata.

* Erdelia, alias Transylvania, hoc Septemcastrensis regio.

* Sibinium, nunc Hermanstat.

* Germanorum. pag. 135.

* Sibinio.

A bani, qui incolunt urbem quæ Argos respicit, ut cognoverunt Arianitem res novas instituisse adversus Amuratem, quæ felicem sortitæ sint eventum, etiam ipsi defectionis ab rege consilia agitarunt: & deficientes, Depan evocatum sibi ducem & principem elegerunt. Hujus enim patrem cum ejecisset e sua regione Pajazites Amuratis filius, exactis quoque Myrxa & Caninorum principe, necnon aliis ducibus plurimis, ista regione potitus est. Depan igitur illum incertis vagantem sedibus per Italiam, & plerumque morantem in Corcyra Venetorum insula, Albani, qui juxta Argyropolim versabantur, accersentes, regem sibi crearunt, contractisque copiis, B Argyropolim, quæ tum temporis regis erat, bello petierunt. Urbem oppugnabant variis admotis machinis. In urbe erat præsidium regis peregrinorum: aderant & Turci plurimi, qui confugerant eo, urbemque fortiter & strenue ab hostibus defensabant. Albani cum ista inciperent, urbemque summa vi obsiderent, admodum oppugnationi intenti, regioni regis, qui tum aberat in Asia bellum gerens cum Caramano Ciliciæ & Cariæ principe, incursionibus & populationibus vastitatem induxere maximam. Turachanes Tryballorum & Thessaliæ præfectus, accepta Albanorum defectione, & metropolis adeo claræ obsidione, conscribens exercitum quam potuit maximum, assumens etiam Turcos quotquot in Thessalia inven re potuit, citato itinere properans C per nivem, (hyems enim tum erat) secundo die postquam iter ingressus erat, prope urbem Albanos deprehendit: in quos præter expectatum irruens, plurimos occidit: Depam ducem vivum cepit, urbemque obsidione solvit. Ajunt Turachanem ex improviso accedentem, plures quam mille interfecisse. & in hunc modum servitutis jugum recipere denuo coacti sunt Albani. Nobiles ejus regionis, quotquot non evaserunt Turachanis manus, ab regiis præfectis crudelissime occisi sunt, cum alius isto, alius alio mortis genere miserabiliter interiret. Amurates reversus ab expeditione, quam contra Caramanum sumpserat, D e regia sua Mezetem, quem Europæ ducem declararat, accipere jussit copias equitum & peditum quantas vellet, & proficisci contra Pannodaciam, ut eam suo imperio jungeret. Qui accipiens Europæum exercitum, & Europæ Azapides, equitatumque regis omnem, qui in Europa agebat, pervenit ad Istrum: quo trajecto, ingressus est Pannodaciæ regionem quæ * Ardelium nominatur. Ardelium a Prasobo monte in Pannoniam usque excurrit. Regio ista cingitur quercetis glandiferis, E urbesque habet non paucas. Metropolis * Tosibinium vocatur. Lingua utuntur partim * Dacorum, & partim Pannonum. Victu & moribus Pannones imitantur. Hæc regio subjecta est Pannonum regi, a quo ducem accipit de Pannonum genere. Urbes habet liberas, quæ proprio jure propriisque legibus ab metropoli * Tosibinio regutur. Jussi proficisci in militiam, regi parent, tributum ferentes quandocumque is imperaverit: solummodo petentes, ut sibi proprio jure suisque legibus rempublicam administrare liceat. Contra hanc igitur metropolim ubi Istrum transierat, Mezetes universam belli molem vertit,

& cum quam proxime ad eam accessisset, ibi castra communivit. Hic cum urbis oppugnationi summa ope incumberet, ictus bombarda occubuit. Postea cum exercitus hostilis maturaret abitum, & festinaret ad Istrum trajiciendum, congregati regionis viri, cum prævenire hostes in sua regione possent, plurimos eorum clade maxima stravernnt. Reliquos in fugam effusos usque ad Istrum insequuti sunt. Mezetes profectus in * Ardelii regionem, amissis non paucis de suo exercitu, hujusmodi vitæ exitum habuit. Rex maximam suam esse calamitatem duxit, mortem Mezetis. Parabat igitur ipse expeditionem suscipere contra Pannonacos: missisque per suum regnum præconibus, edicebat ut primo vere adessent omnes. Postea mutata voluntate, Sabatini eunucho, viro rei militaris peritissimo, belli ictus curam omnem mandavit, cum eunuchus id consilium regi & optimum & tutissimum fore censeret. Jussit quoque rex, ut non prius bello desisteret, quam devicisset Pannonacos sive Transsylvanos. Hic igitur accipiens regis exercitum, & peregrinorum de Janus regis quasi quatuor millia, Istrum transivit, & copias omnes in Ardelii regionem induxit. Dehinc aliquot diebus iter fecit per Pannoniæ regionem. Jangus autem Choniates, quem Joannem Huniadem vocant, vir ea tempestate inter Pannones excellens, cui Ardelii regio commissa erat ab Pannonum concilio, exercitum quam potuit maximum comparavit ab Ardelio, & Pannonia. Hoc instructus, sequebatur per montium saltus Sabatinem. Sabatines cum jam in hostili regione foret, putabat res suas præclare habituras, si hostium agros evastaret. Emittens itaque equitatum omnem, & maximam exercitus partem in hostium regionem, prædas agere volebat, quasi hinc plurimum suis opibus accedere posset. pauciſſimi vero manebant cum Sabatine in castris. Jangus ut comperit castra hostium pene esse deserta, præclarum facinus putabat, si accedens inopinatus castra opprimeret. Descendens itaque cum suis ex monte, impetu invadit Sabatinis castra defensoribus vacua. Sabatines exire castris, ut præliandi potestatem faceret, non poterat. Proinde ad castra defendenda convertitur: quæ tamen retinere nequivit, cum violenter Jangus cum Pannonibus irrumperet. Ad fugam itaque inclinat animo toto, festinatque, maxima usus celeritate, transire Istrum, antequam transitu ab hostibus intercluderetur. Jangus captis castris quosdam in insidias locat, quibus exciperet hostes advenientes, mancipiorum aliarumque rerum præda onustos, omnesque conficeret. Et in hunc modum maxima hostilis exercitus pars miserabiliter interiit: Janguſque victoriam sibi peperit celebriorem, quam ullam umquam ejus antecessores invenerint. Jangus genere natus erat non admodum obscuro. Patria fuit Choniatæ sive Huniadi Ardelii oppidum, unde profectus venit ad Tryballorum ducem. Mercede autem conductus, longo admodum tempore apud hunc ducem versatus est, ubique, quocumque mitteretur, fortitudinem & diligentiam memorabilem ostendens. Quondam cum venatum abiisset Tryballorum dux, eique appareret lupus, confestim Jangum vocat, ut lupum caperet. Qui ut accessit, ducisque voluntatem intellexit, continuo lupum insectatus est pernicissime. Lupus ingredi-

Ardelii,

Joannes Huniades.

Edit. Paris. pag 136.

Huniadi origo & mores.

Α κήσως, ϗ ἀγχοῦ ἐπὶ τῇ πόλει γενόμενος, ἐστρατοπεδεύσατο. ἐνταῦθα δὲ ὡς ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, πλειόνων βληθεὶς, ὁ τῶν στρατῶν ἡγεμὼν, ἐτελεύτησε. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἀπεχώρει ἐντεῦθεν ὁ στρατὸς ἐπειγόμενος ἐπὶ τὴν διάβασιν τοῦ Ἴστρου, συλλεχθέντες οἱ τῆς Ἀρδηλίας ἄνδρες, ὡς ἠδύναντο φθάνειν τὸν στρατὸν ἔτι ἐν τῇ χώρᾳ διατρίβοντα, πολλούς τε καὶ βαλλόντων τῶν στρατευμάτων, ϗ ἐκ τάμνοντες, ἰδίωσαν * φεύγοντας ἐπὶ τὸν Ἴστρον. Μεζέτης μὲν δὴ οὕτω ἀφικόμενος ἐπὶ Ἀρδήλιον, ὅπως ἐτελεύτησε, ϗ ἀπηγγέλη οὐκ ὀλίγως τῷ στρατεύματι. Βασιλεὺς δὲ ὡς ἐπύθετο τὸν Μεζέτου θάνατον, συμφορά τε ἐποιεῖτο, ϗ παρισκεύαζέ τε αὐτὸς, ἐπὶ Παιονοδακίαν στρατεύσειν, ϗ κήρυκας πέμπων περιαγγέλλοντας τὴν ἐξέλευσιν αὐτῷ, ἅμα ἦρι ἰδέσθαι ἐξιλαύοντα. Μετὰ δὲ συμβουλεύσαντος Σαβατίνου εὐνούχου, ἀνδρὸς τὰ ἐς πόλεμον αὐτῷ πολλαχῇ χρωμένου, ἐπέτρεψέ τε τὸν στρατὸν αὐτῷ, ϗ ἐκέλευσε λαβόντα, ἐξηγήσασθαι ἐπὶ Παιονοδακίαν, ϗ μὴ ἀπιέναι, πρὶν καταστρέψαιτο ἀπελαύνειν. Ὅπως μὲν δὴ παραλαβὼν τὸν Βασιλέως στρατὸν, ϗ πέλευσας τὸν Θυρῶν, ἅμα τοῖς τετρακισχιλίοις, τόν τε Ἴστρον διέβαινε, ϗ τὸν στρατὸν αὐτῷ σύμπαντα, διεπορεύετο τὴν Ἀρδήλιον χώραν. ἤλαυνε δὲ ἐξ ἧς Παιόνων χώρας, ἡμέρας τινάς. * Ἰάγγος δὲ ὁ Χωνιάτης, ἀνὴρ τότε δὴ δοκίμων παρὰ τοῖς Παίοσι, ϗ τὸ, τε Ἀρδήλιον ἐπιτετραμμένος ὑπὸ τῶν Παιόνων βουλῆς, στρατηγός τε στρατοῦ ὡς μέγιστον ὡς ἠδύνατο ἀπὸ Ἀρδηλίου, ϗ Παιόνων συμπαραλαβὼν ἵππου, ἑπόμενος τῷ Σαβατίνῃ κατὰ τοὔρος. Σαβατῖνος μὲν δὴ, ὡς ἐτύγχανε τῆς χώρας ἤδη ἄλλος γεγονώς, ἐνόμιζε καλῶς ἔχειν αὐτῷ τὸν χώραν ἐπιδράμειν. ἐπαφεὶς τοίνυν τοὺς ἱπποδρόμους, ϗ τῷ στρατῷ πολύ τι μέρος ἐπὶ διαρπαγὴν τῆς χώρας, ὡς ἁρπάσαιτό τε τὴν χώραν αὐτῷ σύμπασαν, ϗ κτήνεσι μέγιστα, κατελείφθη ὀλίγοις τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Ἐνταῦθα ὡς ἤσθετο Ἰάγγος, τό, τε στρατόπεδον ἔρημον ἀνδρῶν * καταλειφθὲν, καὶ οἱ καλῶς ἔχειν ἡγούμενος ἐπειπεῖν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων, ἐπικαταβὰς ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐμβάλλει τι εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Σαβατίνου. ϗ ὁ μὲν Σαβατῖνος, ἐκπεξελθεῖν μέντοι οὐκ εἶχεν, ὅτι ϗ ἄξιον λόγου μαχίσασθαι, φυλάξαι δὲ τὸ στρατόπεδον πειρώμενος, ϗ οὐκ ἠδύνατο, βιαζομένων τῶν μὴ τοῦ Ἰάγγου Παιόνων, εἰς φυγὴν τε ἐτράπη, ϗ ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐπείγετο φθάνειν, ὡς διαβησόμενος. Ἰάγγος δὲ τὸ στρατόπεδον παραλαβὼν, ϗ λόχους ὑποίσας αὐτοῦ παύτῃ, ὧς τε τοὺς ἐπανιόντας σὺν τοῖς ἀνδραπόδοις συμπαρελάμβανε διαφθείρων ἅπαντας. ϗ ὅπως δὴ τὰ πλοῖα τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ παύτῃ κάκιστα διεφθάρη. ϗ νικήσας νικᾷ ἀείσας εἰς τὴν φορὰ αὐτοῦ Ἰάγγος ὁ * Χωνιάτης. ἦτος γένους ὢν ὁ πάππου τοῦ φαύλου, ἀπὸ Χωνιάτης πόλεως Ἀρδηλίου ὁρμώμενος, ἐπὶ τῶν Τριβαλῶν ἀφίκετο ἡγεμόνα. μεμισθωμένος δὲ αὐτοῦ διέτριβε συχνόν τινα χρόνον, τόλμαν τε ἐπιδεικνύμενος ἀξίαν λόγου, ϗ ἀπουδὴν εἰς ὅ, τι ἂν ἐπιτραφθείη ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος, ϗ δὴ λέγεται ϗ τόδε· ὡς ἐξήλασέν ποτε ἐπὶ ἄγραν ὁ τῶν Τριβαλῶν ἡγεμὼν, ϗ λύκος ἐπιφανέντος τῷ ἡγεμόνι, ἐπεκάλει τὸν Ἰάγγον, ὡς ἐπὶ τῷ λύκῳ γένοιτο. Ὁ δ' ὡς παρελήλυθει, τὸν θῆρα ἤλασεν ἀνὰ κράτος. πεσόντος δὲ τοῦ θηρὸς ἐς τὸν ποταμὸν, ϗ ἡχομένου, ἐπεπείσθη τε ἅμα ἐς τὸν ποταμὸν

* ἀπέκτειναν in al. desunt

* καταλειφθῆναι in al. ut in c.

* Ἰάγγος. & infra al. ut in c.

καὶ αὐτὸν· καὶ διανηχομένου τοῦ ἵππου ἔφθανε· διαβάντα A
δὲ ἐπεδίωκεν, ἕδαμᾶ ἀνίετο· τελευτῶντα δὲ καταλα-
βὼν τε τὸν λύκον, καὶ ἀπέλεε. Μετὰ δὲ ἀφελόμενος τὸ
δέρμα τοῦ θηρὸς, ἐλαύνειν ὀπίσω ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα. διε-
βάντα δὲ αὖθις τὸν ποταμὸν, καὶ προσχόμενον τῷ λύκου
τὸ δέρμα, εἰπεῖν. ὦ Δέσποτα, ἐγένετο μὲν ἐπέταξας, καὶ
τὸν τε λύκον ἀπέλεσα, καὶ τὸ δέρμα ὧδέ σοι παρέστι,
ὅπουργεῖν, ὅ, τι ἂν δέοι χρῆσθαι. τότε μὲν δὴ τὸ θεῦ-
μα ἀγαθέντα τοῦ Τριβαλλῶν ἡγεμόνα, εἰπεῖν λέγεται,
ὡς οὐκ ἔστιν ὅπως ὁ ἀνὴρ οὗτος, ἐπὶ μέγα δυνάμεως
οὐκ ἀφίξεται. τὰ τε μὲν δὴ οὕτως εἰπὼν, τὸ ἐντεῦθεν
χρήμασί τε ἐθεράπευε, καὶ διατρίψας αὐτῷ χρόνον συ-
χνὸν, ἀφίκετο ἐπὶ τοὺς Παίονας. Λέγεται μὲν δὴ καὶ
ταῦτα ὑπ' ἐνίων ἐπὶ τοῦ Τριβαλλῶν ἡγεμόνα ἐλθεῖν, Ἀλίου τοῦ B
Βρενέζιν παῖδα δοῦλον γενέσθαι θεράποντα, ἐν θητεῦσαι παρ' αὐ-
τῷ ἱππαγοῦντα γοῦμενον. οὐκ ἔχω δὲ, ὅπη τοῦτο ἀλη-
θὲς εἶναι συμβάλλομαι· γλῶτταν τε γὰρ φωνὴν ἐξέμαθε
τοῦ Τύρκων. ὡς μὲν οὖν ἐβάπτετο ἐπὶ τοὺς Παίονας, ἐν
συμπαραλαβών τινας μεθ' ἑαυτοῦ, παρῆν ἐπὶ τὰ Βα-
σίλεια, μισθὸν φάσκων ἥκειν αὐτοῖς σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν
λοχίμοις, ἐλάμβανέ τε τὸν μισθόν. καὶ ἐς διαφορὰν κα-
θισταμένων τοῦ Παιόνων, πρὸς τοὺς Γερμανοὺς, μεγάλα
ἀντεδείκνυτο ἔργα, ὁπότε ἴδοι αὐτίκα παρόντα, ἐν πά-
σχει τε παραγενόμενος, καὶ μαχόμενος ἀξίως λόγου. Με-
τὰ δὲ ταῦτα, ἐπισταμένων αὐτοῦ καὶ πολλῶν ἄλλων, ἐ-
δοκιμῶν ἐφαίνετο πανταχῇ, ὅ τι ἂν δὲ καὶ ἐπιτρέποιτο τοῦ
τοῦ Ἀρδήλιον χώρας ἀρχὴν ὑπὸ τῶν Παιόνων βουλῆς. καὶ C
ἄρχων τούτων τῆς χώρας, τόν τε Σαβατίνον καὶ δύνα-
μιν τοῦ Βασιλέως στρατὸν καθῄλε τε καὶ ἐτρέψατο,
τὴν νίκην ἀγγελλόμενος ἐνδοξοτάτην. ἀφ' ἧς δὴ τὰ Παιό-
νων πράγματα ἐπανῆκεν, ἐπὶ τοῦ πρότερον σφῶν κα-
τάστασιν γενόμενα. ἀφ' οὗ χρόνου, Παιαζίτου τοῦ
Βασιλέα Παιόνων ἐς Σιγισμοῦνδον ξυμμίξαντα, τήν τε
χώραν ἐπελαύνοντες, ἔδῃόν τε λεηλατοῦντες οἱ
Τοῦρκοι, καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ἀγόμενοι, ἐπέ-
πλησαν τήν τε Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην ἀνδραπόδων
Παιονικῶν. Ἐπεί τε Ἴαγγος ἀφικόμενος ἐπὶ τὴν
Ἀρδηλίου χώραν, τόν τε ἡγεμόνα ἐτρέψατο, καὶ τὸν
περὶ αὐτὸν ἐτρέψατο Τοῦρκον. τόλμῃ τε ἐχρήσαντο
οἱ Παίονες ἀπὸ τοῦδε, καὶ ἔργα ἀπεδείκνυντο ἐς τοὺς D
Τοῦρκους ἄξια λόγου. τόν τε γοῦν Ἴστρον διαβάντες πολ-
λάκις διέφθειρον. καὶ ὅποτε περιτύχοιεν ὀλίγοι, πολ-
λοῖς οὖσι τοῖς Τούρκοις, ὅπως τε περιγενοίατο,
καὶ οὐδὲ εἰς χεῖρας ἀφικομένους σφίσιν ἐβάπτοντο. Τότε
μὲν δὴ περιγενόμενος, ἐπὶ μέγα ἐχώρει δυνάμεως.
καὶ στρατὸς δὲ μετὰ ταῦτα ἀποδειχθεὶς, ὑπὸ τῆς
Παιόνων βουλῆς, πρὸς τοὺς Τούρκους τε καὶ Γερμανοὺς,
ἐν πόλεμον * διέφθειρε, γενναιότατα διαγωνιζόμε-
νος. Οἱ μὲντοι Παίονες πρός τε τοὺς Γερμανοὺς διε-
πεχθέντες τε, ἐπολέμουν ἀπ' αἰτίας τῆς δὲ ἐς
διαφορὰν ἀλλήλοις ἀφικομένοις. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ πρὸς
* Τζέχους, καὶ Βοημίους καλουμένους, ἐπὶ συχνὸν E
τινα χρόνον ἐν πόλεμον διαφέροντες, μεγάλα κα-
κὰ ἐποίουν ἀλλήλους. τρίπτονται δὲ οὖν ἐς ταύ-
την αὐτῶν τὴν διαφορὰν ἐπὶ τοὺς Πολανίους. καὶ ἐ-
παγόμενοι ἐν Βασιλέως ἀδελφιδοῦν παῖδα, Βασι-
λέα τε σφίσιν ἐπέστατο. καὶ τοῖς Πολανίοις χρησά-
μενοι συμμάχοις, τοῖς τε Γερμανοῖς, καὶ Βοημίοις,
ἐπέκειντο χαλεπῶς, καὶ ἐδῄουν ἐν χώραν· καὶ πόλεις
αὐτῶν ἐκπύστις, ἐνεπίμπρασαν οὐκ ὀλίγας· καὶ δὴ καὶ ἐς

* forte Ingentem, διάφορα. & in uno, in al. ut in c.
* In uno, Κιέχους, in al. ut in c.

tur flumen quod obviam erat, & natare incipiebat, ſi præſens periculum ſubterfugere poſſet. Nec tamen Jangus a perſecutione ceſſavit, verum inſidens equo, flumen tranavit. Ubi natando flumen ſuperatum eſt, lupi veſtigiis haud abſceſſit. Poſtremo lupum aſſequutus eſt, & confecit, pellemque diripuit, tranatoque fluvio, iterum ad ducem reverſus eſt: prætendenſque manibus lupi pellem, exclamat: O domine, factum eſt ut imperaſti: lupum peremi, pellem cape: ea, ut voles, utere. Hoc facinore dux admodum delectatus, in hæc verba linguam ſolvit: Certe non poteſt fieri, quin non aliquando vir ille ad maximam promoveatur potentiam. Hæc tum temporis loquutus, virum deinceps pecunia opibuſque coluit. Cum tempore multo apud ducem illum moras traxiſſet, tandem ad Pannones rediit. Sunt qui tradunt, Jangum antequam perveneric ad Tryballorum ducem, fuiſſe famulum Alius Brenezis filii, eique mercede ſerviſſe, cum ſungeretur equorum curatoris partibus. Neſcio autem unde conjecturam facere poſſim, ut id verum eſſe credam, nam linguam Turcicam eo modo didiciſſet. Reverſus autem ad Pannones, aſſumptis aliquot aliis, procedebat in regiam, dicens: ſe advenire, ut ſibi ſaiſque mercedem accipiat: nec repulſam paſſus eſt. Cum autem bellum arderet inter Germanos & Pannones, magna militaria edebat opera, præſens ſemper exuitens ubicumque ejus opera deſiderabatur, ſtatim approperans, fortiſſime præliabatur. Poſtea congregatis ad eum aliis plurimis, ubique illuſtris apparebat. Quapropter Ardelii regionis principatus concilio Pannonum ei decretus eſt. cui regioni cum imperaret, Sabatinem interfecit, ejuſque exercitum in fugam conjecit, victoriam ſuis nuncians longe pulcherrimam. Hæc victoria Pannonum res erexit in priſtinum ſtatum. Ex quo enim tempore Pajazitis auſpiciis ducluque Turci regem Sigiſmundum in fugam verterunt, haud ceſſarunt Turci in Pannoniam incurſiones facere, plurimaque inde abduxerunt mancipia, quibus Aſiam & Europam replevere. Ubi autem Jangus advenit in Ardelii regionem, princeps declaratus communi Pannonum concilio, Sabatinem & Turcos terga dare coegit. Hinc animis reſumptis, Pannones præclaris operibus editis, Turcos ubique vincebant. Nam Iſtrum ſæpius tranigreſſi, interfecerunt pauci plurimos Turcos: qui antequam ad manus ventum foret, non ſuſtinentes impetum Pannonum, fugam præcipites inibant. Ea tempeſtate ad maximam potentiam promotus eſt Jangus. Deinde creatus dux conſenſu unanimi totius Pannonum concilii, bellum contra Turcos & Germanos ſuſcepit, fortiſſime ſemper rem gerens. Pannones gerebant bellum cum Germanis, cujus hæc cauſa perhibetur. * * * Poſtea bellum indixere Tzechis, qui Boemi dicuntur. Id bellum diu duravit, plurimis ultro citroque cladibus illatis. Pannones iſto bello permoti accedunt Polonos: & inde adducentes regis patruelem, eum ſibi ducem crearunt. Cum igitur Poloni ſocia Pannonibus jungerent arma, contigit ut Pannones, Germanos & Boemos graviter affligerent: agros enim horum evaſtarunt, urbeſque non paucas incenderunt. Præ-

Edit. Pariſ. pag. 137.

Sciabadinus ad Vaſcopam victus.

Vladiſlaus ex Polonia ad regnum Ungariæ accerſitus.

terea interdum ex acie dimicarunt, collatis signis. Verum incerto marte nunc victores, nunc victi, prælia excedebant. Deinde ubi paululum respirassent, & collegissent vires, bellum instaurabant. nam populi isti vi omnia agunt, & in præliis nemini parcunt. Hastis impetunt hostes, bombardis utuntur, ferreas habent equites balistas, necnon aliis telis rem gerunt inter se pugnantes. Quando autem fuga initur, in fugientes nec cæde, nec persecutione admodum sævitur. Verum si quis seipsum dedat, & victum semet confiteatur, abiit intactus & inviolatus: hac tamen conditione, ne se postmodum prælio committat, contra victores præliaturus. Hunc morem belli tempore *Edit. Paris. pag. 138.* servant: proinde in fuga non multi cadunt. Pannones duce Choniate profecti sunt in Daciam, & ducem Danum nomine regioni præfecerunt, Dacosque ei obtemperare jusserunt. Danus igitur Danus, qui & Dan Vayvoda. expulso duce Dracule, qui ad Januas regis confugerat, Daciam obtinuit, omnesque Draculis propinquos & necessarios, ubicumque aliquem superstitem accipiebat, peremit. Hi duces traduntur fuisse filii nothi, qui Myrxæ nati sunt. & quosdam horum, cum putarentur esse Myrxæ filii, ab regionis incolis genere opibusque plurimum pollentibus in Daciæ ducatum subvectos esse: quasi Dacis plurimum conduceret, si isti in ea regione præessent, rerumque summa potirentur. Quorum unum atque alterum percunctando, cognovi genus & parentes: verum nomina eorum non omnibus significabo. Danus ea tempestate a Pannonibus in Dacorum principatum collocatus, Daciam tenuit, & deinceps Pannones arctissime coluit. Cum autem inquietaretur subinde ab regis ducibus prope Istrum collocatis, qui clam ipsius regionem populationibus divexabant, missis legatis ad regem, pacem oravit, quam haud gravatim consequutus est: hac tamen conditione, ut quotannis regi tributi nomine daret tria millia sagittarum, & clypeorum quatuor millia. Daciæ res ita ordinans quemadmodum sibi commodissime fore rebatur, eam pulchre imperio rexit. Legatum ire jussit ad * Pogdaniæ nigræ principem, cum quo pacem fecit: cui etiam affinitas juncta est, qua excitus eum enixe adjuvit in bello quod cum Dracule gessit. Daciæ principatus in hunc modum ab novo principe reformatus & instructus est. Amurates postea in Colchida imperiumque Trapezuntinum triremes misit, regionemque Colchidis vastans, etiam urbem diripere, & inde plurima mancipia auferre annitebatur. Triremes illæ etiam in Gothiam cursum flexerunt, eamque regionem populati sunt. Triremes igitur illæ in Colchida properarunt: & ad Gothos appellentes, regionem haud modicam vastabant, plurimis inde mancipiis abductis. Redirum autem cum maturaret classis, tempestas sæva exorta est. Nam ventus qui Aparctias dicitur, exurgens, classem disjecit, & in Asiam juxta Heracleam Ponti detulit. Interim naves quædam tempestate quassatæ intercidérunt, in hujusmodi calamitatem præcipitatæ. Cum Januensibus ei intercessit amicitia diutina, & quasi pax perpetua. Januenses autem eo tempore seditione agitati, res suas pene contudere, cum seditiosi admitterent Philippum Ligurum ducem,

* Podolæ.

A μάχην καταστάντες ἐμάχοντο· καὶ ὁπότε μὲν πλεονεκτοῖντο οἱ Παίονες, ὅτε ἦ καὶ ἥττωντο, καὶ ἐπὶ βραχὺ αὖθις ἀναλαμβάνοντες σφᾶς, ἀνεμάχοντο· τὸν τε ἦ μάχην προσῶ) πᾶσι τὰ γένη καὶ τὸ καρτερὸν ἀδρεῖς φεισόμενοι· ἀλλὰ δόρασί τε ἐπίοντες, καὶ πλειβόλοις, καὶ σιδηρέους καταπέλτας ἱππικοῖς, καὶ ἑτέροις βέλεσι ξεμαχόμενοι, καταβαίνουσί τε * ἀλλήλοις. Ἐπειδὰν δ' ἐς φυγὴν γένωνται, ἐκεῖ ἀνέκτητον συμβαίνει σφίσιν ἐς ἦ φυγήν. ἀλλ' ἐς ἐτίαν ἢ ἂν παραδιδῶ τις ἑαυτὸν, καὶ ὁμολογίᾳ χρῆσθαι ὡς ἥττημένος, ἀφίησιν αὐτὸν ἀπήρατον, ἐφ' ᾧ, ἦ λοιπὸν μὴ ξεμάχεσθαι αὐτῷ, ἐπειδὰν συνίωσι τὰ στρατεύματα ἀλλήλοις καθιστάμενα ἐς ἦ μάχην. Ταύτην μὲν δὴ ἐς ἀλλήλους, καὶ τὰς μάχας χρῶνται καταστάσει, ὡς τὰ πολλά· ἐπειδὰν δ' ἔκκειται ἐς φυγὴν τὰ στρατεύματα, ἦ πολύ τι μέρος αὐτῶν τὸ ἐντεῦθεν ἀπογίνεσθαι. τὴν μέν τοι Δακίαν αὐτοὶ οἱ Παίονες ἐπελθόντες, ἡγεμόνα ἦ Χωνιάτην, καθίσασαν Δάνον ἡγεμόνα αὐτοῖς, καὶ πείθεσθαι αὐτῷ ἐκέλευον. ὅπως μὲν οὖν ἐξελαυνομένου ἦ Δρακύλεω ἡγεμόνος αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς Βασιλέως θύρας ἴοντος, τὴν τε χώραν κατέσχε ὁ Δάνος, καὶ τοὺς ἐπιτηδείους Δρακύλεω ἦ ἡγεμόνος διεργάζετο, ὅσοι συνθάνοιτο αὐτῶν τινὰ περιεῖναι. ὅτοι μὲν δὴ παῖδές λέγονται γενέσθαι ἦ Μύρξεω τόθεν, καὶ πόσων ἑκάστου πλατομένης ὑπὸ τοῦ ἦ χώρας γένεσι καὶ πλούτῳ δοκιμωτάτων, καθίσασθαι ἐς ἦ ἦ Δακίας ἡγεμονίαν· ὡς ξύμφορόν ἅμα ἑ λυσιτελῆ ἔσεσθαι σφίσιν ἐς τὴν ἀρχὴν καθισταμένων. ὧν δὴ ἕνα τε καὶ δύο ἀναπυθόμενοι δῶρα, καὶ ἐξόμαθον τό, τε γένος αὐτῶν, καὶ τὰς πατρώας, ἀλλ' οὐκ ἐξοίσω ἐς τὰς πολλὰς, τοὐνομα ξύσημήνας. Δάνος μὲν δὴν τότε ὑπὸ Παιόνων κατῆχθη ἐς ἦ Παιόνων ἀρχὴν, καὶ ἔχει ἦ χώρας, θεραπείῃ τε ἀπὸ πάσῃ διεπλεε τοὺς Παίονας. καὶ ὡς ἐπέκειτο ἦ χώρᾳ ξυβαίνοντες κρύφα οἱ τῶ Βασιλέως αὐτῷ παρὰ ἦ Ἴστρον καθεζώμενοι ὕπαρχοι, φόρους τε ἐπῆγε ὡς Βασιλέα, καὶ εἰρήνην ἤγαγε, ἐπρασσε ὅπως αὐτῷ γίνοιτο ἀπαιτηθείς, ἀπάγειν ἐς τετρακίλια τάξα καὶ θυρεὺς πεζικιλίους ἦ ἑαυτῷ, ἀποδοὺς τε ἐποίησατο. καὶ ἔπω δὲ ἐπὶ κατάστασιν δὲ ἔχουσα αὐτῷ ἀφικόμενος, ἡγεμονεύει τε τῆς Δακίας, καὶ πρὸς τὴν Πογδανίας ἦ μελαίνης ἡγεμόνα, ἄγγελον πέμψας, εἰρήνην τε ἐποιήσατο· καὶ ἐπιγαμίαν αὐτῷ ποιησάμενος, συνεβάλετο αὐτῷ ἐς ἦ πρὸς ἦ Δρακύλεω μὴ ταῦτα πάλιν. ταῦτα μὲν δὴ ἐς τὴν ἀρχὴν, ὅπως ἔχει αὐτῷ τὰ πράγματα. Ἀμυράτης δὲ μὴ ταῦτα ἐπὶ Κολχίδα γῆν ξυνιεὶς ἐπέμψε, τὴν τε χώραν δῃώσας, καὶ ἀνδραποδίσασθαι τὴν πόλιν, ἣν δυνάμενος. καὶ ἐπὶ Γοτθίαν ἐπιπλεῦσαι τε καὶ ὅπου παρήκει, τὴν χώραν λῃσασθαι ἀποβάντας. καὶ ἐπιπλέουσαι μὲν αἱ ξυνιεὶς, προσέσχον ἐς γῆν τε ἦ Κολχίδα. καὶ ἐπὶ τοὺς Γοτθοὺς ἀφικόμενοι, ἐλεηλάτουν τὴν χώραν, ἀνδραποδισάμενοι οὐκ ὀλίγην. ἐπαισθόντι δὲ τῇ στόλῳ, χειμὼν ἐγένετο ἰσχυρὸς, καὶ ἄνεμος Ἀπαρκτίας ἐπιβαλὼν, ἐξέωσεν ἐς τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν Ποντοπάκλειαν, καὶ φερόμεναι αὐτῶν ἔνιαι τ' ξυνιεὶς, διεφθείροντο, καὶ ἐν ξυμφορᾷ ἔσχοντο τοιαύτῃ. πρὸς Ἰανύας μέντοι αὐτῷ φιλία ἦν ἦ πόλις, καὶ εἰρηναία. Ἰανύοι μὲν δὴ τότε πρός τε σφᾶς αὐτοὺς στασιάσαντες, μεγάλως τε ἐσφάλοντο περὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, καὶ δὴ καὶ ἦ ταῦτα ἐπαγομένων Φιλίππου ἦ Λιγύρων ἡγεμόνα, τήν τε πό-

λιν ἐπίτροπον, καὶ ἃ ἂν ἐξηγοῖντο, ἔφασκον τῇ ἡγεμόνι. πειθάνομαι γενέσθαι δὲ τοῦτο αὐτοῖς, καὶ δῆμον ἐλόμενον ἐκκαγκάζεσθαι τοῦτον στρέφει τύραννον καταστησαμένους, διὰ τὸ ἀρὸς τοὺς Οὐενετοὺς ἔχθος, καὶ ἀρὸς ἐκείνους αὐτῶν χαράν. καί ἔστι καὶ τῷ Μεδιολάνῳ τοῦτον ἡγεμόνα, ἐχθρὸν πολεμοῦντα τοῖς Οὐενετοῖς καὶ τὸ καιρὸν, καὶ διαφέροντα τὸν πόλεμον ἐκπαιμόνως. Ἐστὶ δ' ἡ πόλις αὕτη ἀρὸς τὸ ἄκρον τῆς Ἰταλίας καὶ τὸν Γαλατίαν. Τυρρηνῶν δὲ ἡ χώρας ἔχεται τὸ πρὸς ἕω ἰόντι, καὶ Τυρρηνικοῦ πελάγους ἅπτεται, ταύτῃ τετραμμένη τὸ πρὸς αἰ χοντος ἥλιου ἡ πόλις, πρὸς δὲ ἑσπέραν, ἀπαλλαττομένης ἡ χώρας Ἰανυέων, ἐκβαίνει ἐστὶ ἡ Προβεντίας, ἥτις Γαλατία ἐστὶ, καὶ ὑπὸ τῷ τῶν Κελτῶν Βασιλεῖ τεταγμένοι ἀγκαλοῦσιν. Ὀνομάζεται δὲ καὶ πάντες πύλη Ἰταλίας, ὡς αὐτίκα ὑπὸ τῶν ἐμβάλλει ἐς Γαλατίαν. Πολιτεύεται δὲ ἥτις Δημοκρατίαν παραπλησίαν τετραμμένη ἡ πόλις, ἥτε ἐς Ἀριστοκρατίαν, ἐπιμεμιγμένη δὲ ἀμφοῖν ἡ κατάστασι, τῶν μὲν ἐς Δημοκρατίαν δοκεῖ ἀποκλίνειν, τῶν δ' αὖ ὑπὸ ἀρίστων τινῶν διοικεῖσθαι, τὰς τῶν ἀρχῶν αὐτῇ χαρισθεμένη. Ἐστὶ δὲ δύο γένη ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀπὸ παλαιοῦ φοιτῶντες τῆς πόλεως, καὶ πρωτεύοντες ἅπαντες, ὡς τὸ ξύμπαντα ἡ δῆμον ἐπὶ τούτοις τετράφθαι, τῷ παντὶ θάτερα ταλαντεύοντα. τὸ μὲν δὴ τοῖν γένοιν * καλεῖται Νέρια, τὸ δ' ἕτερον Σπίνυρα. ἐπὶ τούτοις ὁ δῆμος διῃρημένος αὐτὸς, αἱρεῖται ἡ Σπίνουρα αἵρεσιν, τὸ δ' αὐτῶν Νέρια. ἄγοντες δὲ ἅπαν τὸν δῆμον, καθίστανται μὲν ἀπὸ σφῶν αὐτῶν ἡγεμόνας τῇ πόλει ἐπ' ἐξουσίαν, καὶ ἐπιτρέπει ὁ δῆμος· ἀλλ' ἴσον δύο ἑκάτερα γένη, δημόται ὄντες, καὶ τὸ μὲν τῷ γενῶν τούτων, πρὸς τὸ γένος τῷ ἀρίστων τετραμμένον ἐστὶ, καὶ ἐπιτήδειον, τὸ δὲ αὖ πρὸς τὸ ἕτερον. καλεῖται δὲ τοῦτο, τὸ μὲν Ἀδόρνοι, τὸ δὲ Φρεγόσιοι. ἀπὸ δὴ τούτων τῶν οἰκιῶν νομίζεται αὐτοῖς οἷον ἀεὶ τῶν ἀρίστων μοῖρα ἐπικρατεῖν ἐγκαθιστάναι τῇ πόλει ἄρχοντα. καὶ τὸ μὲν Ἀδόρνων ὁ οἶκος φκείωται τῷ Σπινύρᾳ γένει, τὸ δὲ Φρεγωσίων, τῷ Νερίᾳ ἐπιτήδειόν τι ἐστὶ, καὶ ἐγκαθιστάμενον ὑπ' αὐτοῖς ἡ ἀρχῶν. τῷ δὲ ἡγεμόνι τούτῳ, ἐπειδὰν ἐς ἡγεμονίαν καταστῇ, ἐπιτέτραπται καὶ τοὺς νόμους, ἐπιλαβομένῳ καὶ τῶν ἀρίστων τινῶν, τρίτον ὡς ξυμφιλτάτους. Περὶ μὲν οὖν τοῦ προσόδων ἡ πόλεως, τίνας νομίζεται ἐπιτροπάς εἶναι, ἔμοιγε δοκεῖν. περὶ πολέμου δὲ καὶ εἰρήνης, νομίζει ἡ δῆμος παρειλῆφθαι ἐς μέσον, αἱρεῖσθαι ὅ, τι ἂν αὐτῷ δοκοίη, ἐλόμενον δὲ ἐπιτρέπειν τῷ ἡγεμόνι πρᾶσσειν, ὡς λυσιτελίσαντι. Ἐς δὲ τὰς δίκας ἡ πόλεως ἐγκαθίσαι δικαστὰς ὑπὸ ἡ ἐπικρατούντος γένους, καὶ δικάζουσι καὶ τὰ σφῶν αὐτῶν. ἧς δὲ δίκης ἔφεσις ἐστὶν ἐπὶ τὸ δῆμον, ἐπειδάν τις αὐτῶν, μὴ κατὰ τοὺς νόμους δικάσῃ. διεσχίσθησαν δὲ τὸ γένει τούτω, Ντόρειά τε, καὶ Σπίνουρα, καὶ ἐς ἔχθραν ἐφ' ἑαυτοῖς καθίσαντο, μεγάλα τε τῇ πόλει κακὰ εἰργάσαντο, τυράννους τε ἐς τὴν πόλιν ἐγκαθίσαντες, καὶ ἐπαγόμενοι ἀθέμιτα ἐπὶ τὴν πόλιν πράγματα. τῷ δὲ γενῶν τούτων, τὸ μὲν πρὸς τοὺς Λίγυρας τε, καὶ Ἰταλίαν τετραμμένον, αἱρεῖται ἑαυτῷ τοὺς Ἰταλούς, * καὶ συμμάχους ἐπάγεται, * τὸν Κελτῶν βασιλέα ἐπὶ τὴν πόλιν. ξυμφοραῖς μὲν οὖν πολλαχῇ περιέπεσεν ἡ πόλις αὕτη, ἐς ἀνήκεστα κακὰ προαγομένων τῷ τῆς πόλεως γενῶν ἐπ' ἀλλήλους, καὶ τοὺς σφῶν αὐτῶν πολεμιωτάτους ἐπαγομένων ἐπ' ἀλλήλους. Ἐπειδὰν μέν τις ἀνάγκη περιέστησε ἀνήκεστος, παρὰ τὰ σφῶν

* τούτων κ. δ' αὖθις, sic infr. in al. desunt.

* hic deest τὸ δέ. R. ut in c.

* τὸν Κελτῶν βασιλέα sic in uno, in al. τῷ Κελτῶν βασιλεῖ.

eique urbem committerent, promptissime sequentes quocumque eos eduxisset. *Edit. Paris. pag. 139.*
Hoc eis accidit, cum etiam populus eligeret illum ducem propter odium implacabile, quo ferebantur in Venetos. Norant enim, Mediolani ducem Venetis admodum esse infestum, & acerrime cum his bellum gerere. Janua urbs sita est in extrema Italia, qua Galliam respicit: Tyrrhenos attingit versus Orientem. Mare Tyrrhenum spectat, qua urbis situs Orientem versus excurrit. Versus Occidentem egressos Januensium regione excipit Provincia, quæ Gallia est: & ejus incolæ degunt sub rege Gallorum. Quapropter porta sive janua Italiæ vocatur, quasi hinc in Italiam procedatur. Januæ respublica ita administratur, ut neque omnino in democratiam, neque in aristocratiam propendeat. Verum ex utrisque ea respublica juxta partim in democratiam, & partim in aristocratiam inclinat, maxime in iis quæ ad principis electionem pertinere videntur. Sunt enim in urbe ista familiæ duæ, quæ ab antiquo eam gubernarunt, & principarum in ea obtinent, adeo ut populi studia in utrasque quasi æqua lance conferantur. una, de Auria sive Doria nominatur: & altera, Spinula. In has familias studia populi divisa cum sint, accidit plerumque ut pars Doriam, pars Spinulam eligant. Hi igitur regentes populum, de suo corpore duces constituere non audent, nec etiam populus permittit. Sed extant aliæ familiæ duæ, quæ de populi corpore habentur. una ad optimates, altera ad populum studiis inclinat. Uni nomen Adorni est, alteri Phregosi appellantur. Ex his familiis dux civitati, ab ea parte optimatum quæ vincit, datur. Adorni familiaritate juncti sunt Spinulis, at familia Phregosiorum necessitudinis jure devincta est Doriis, & ab his in principatum provehitur. Duci, ubi primum creatus est, permittitur, in consilium adhibitis optimatibus quibusdam, agere secundum leges, quæ maxime reipublicæ conducere censuerit. Vectigalia & urbis redditus ordinat ad eum modum, quo judicaverit plurimum opibus urbis accessurum. De bello & pace populus in medium procedens consultat, & ex sua sententia ista procurat. Si autem bellum adversus aliquem hostem decreverint suscipiendum, duci belli administrationem concedunt, ut sedulo caveat ne quam calamitatem sive damnum respublica capiat. Quantum attinet ad urbanam jurisdictionem, judices constituuntur, qui petuntur a prædominante familia, & per se judicant. Si autem non secundum leges judicarint, provocatio ad populum est. Cum autem intestinis discordiis duæ illæ familiæ, Spinula & Doria, arderent, urbem in maxima præcipitarunt pericula: tyrannos enim introduxerunt in rempublicam, & alia nefanda in eam commiserunt. Familia quæ Ligures & Italos studiis prosequebatur, eligebat Italos, eosque in belli societatem adducebat. Altera familia Gallorum regis auxilium implorabat, quem sibi socium faciebant. Contigit ergo, ut civitas illa in gravissima devolveretur pericula, dum utraque factio adduceret in urbem eos qui summo urbis odio laborabant. Postmodum respublica in acerbam necessitatem redacta est, quia legibus patria amplius non regebatur. Tandem igitur ma-

Philippus Mediol. dux Genuæ dominus.

Doria famil. Spinula.

pag. 140.

Phregos.

lis victi animi, cum iterum coaleſcerent mutua concordia, eos judices ſive principes qui minus idonei videbantur, vi ejiciunt. Præterea cum ſæpius Gallorum regem advocaſſent, eique urbis regimen commiſiſſent, tandem conjuratione facta, eum ſæpius vi expulerunt, haud æquis animis tyrannidem tolerantes. Populus enim libertatis cupidus, novis rebus inhiabat: ejectiſque tyrannis, duces de corpore ſuo creabant, & patrio more legibuſque rempublicam porro gubernabant. Sunt autem Januenſes jam ab antiquo Tarraconenſibus admodum infeſti, bellumque multis generationibus contra eos geſſere. Publice privatimque diſcordias & inimicitias hoſtiles exercuere, adeo ut ſi alicubi alius alii occurreret, in mutuas cædes ruerent. Inimicitiæ cum Tarraconnenſibus implacabiles perpetuæ ſuerunt Januenſibus. Etiam Venetos jam olim odio proſequebantur, propter Lesbum & Chium inſulas in Ægæo mari ſitas: necnon propter Ligurum ducem, quem ſibi principem præfecerant. Cum autem inteſtina ſeditione laborarent, alius quibuſdam urbis gubernacula mandarunt: ipſi vero bellum cum Venetis & Tarraconnenſium rege gerere auſpicabantur. Naves militibus contra Venetos quas ducant, complent; Urbes verſus Jonium adnavigantes, graviter affligebant: nec abſtinebant abiis, quæ in Ægæo mari habitantur. Hæc autem magno animo peragebant, ut Venetos ulciſcerentur propter Ligurum tyrannum nomine Philippum. Præterea ignem injicientes in Corcyram, ſuburbana incenderunt, quæ cremata ſunt, & latius ſæviſſet incendium, ſi res, ut animo agitarant, eveniſſet. Poſtea prælium commiſere, cum inimicitiæ hoſtiles interveniſſent cum Alphonſo Tarraconnenſium rege, ad Gaeten ſive Cajetam Italiæ urbem. huc enim regis Alphonſi naves appulerant maximæ. Quod ubi cognoverunt Januenſes, videlicet regis claſſem eo collectam ſtare comparatam adverſum ſeſe, cives armatos naves maximas, quas huc mercium gratia veniſſe comperimus, conſcendere jubent: ſolventeſque ab urbe, curſum contra Tarraconnenſes dirigebant. Cum autem Tarraconnenſium regem aſſequuti eſſent in portu * Gaetes tempore longo certarunt. Rex eo tempore intra mœnia exiſtens, prælium ſpectabat: & admodum dolebat, quod ſui, qui plures numero erant, hoſtes ſuperare non poſſent. Ingreſſus igitur ipſe naves, ſuos cohortando ad prælium accendere nitebatur. Commiſſo itaque prælio magno, capta naviseſt, quæ vehebat regem Tarraconnenſium. Rex ſimul quoque in poteſtatem venit. * Scriba autem Doriæ navem cepit, qui in prælio illo navali Januenſium dux erat. Qui cum victores prælio exceſſiſſent, regem captivum vehentes domum reverſi ſunt. Naves igitur cum appropinquaſſent Januæ, priuſquam urbem iniret dux, navigavit ad Ligurum ducis regionem, ut ei captivum Alphonſum traderet, ſperans ſe inde haud parum commodi acceſſurum. Ingreſſus itaque Ligurum ducis regionem, regem captivum ad eum perduxit. Dux Mediolani honorifice & magnifice regem excepit, & tandem incolumem ſuo regno reſtituit. At Januenſes rei indignitate permoti, ab illo defecerunt, & ducem expulerunt. Deinde pergentes contra arcem, eam pa-

Genuenſes Tarraconenſibus infeſti.

Edit. Pariſ. pag. 141.

* Caieta.

Illaſius autem Anaſtaſius ſcriba prætorianæ navem, &c.

ἔθιμα ἀναγκάζοντα πολιτεύεσθαι ὑπὸ τῶν τυράννων, δαιμονίως ὁμοφρονοῦντες ἀλλήλοις πρὸς τὸ ἰσχυρόν, ἐξελαύνουσί τε αὐτίκα, ὃς ἂν τύχοι ἐν τῇ πόλει διαφέρων ἀγαθός. ἐπαγόμενοί τε ὧν πολλάκις τὸν Κιλίκων Βασιλέα, καὶ ἐπιτρέψαντες τῇ πόλει, αὖθις ἐξελάσαντες ὁμοφρονοῦντες ἀλλήλοις, ὡς μὴ πάνυ εὐχερῶς ἐθέλοντες παρὰ σφίσι τὴν τυραννίδα, ὁ δῆμος ἐπὶ τῇ ἐλευθερίᾳ ἐπαιρόμενος, τὰ παρόντα σφίσι καταστησάμενος, καὶ ἐξελαύνοντες, αὖθις καθίστασι τῶν ἀρχῶν * ἡγεμόνας, καὶ οὕτω τὰ πάτρια πολιτεύονται. Διάφοροι δὲ εἰσι μάλιστα πάντων Ταρακώνιος, καὶ πολέμια διέκειντο ἀεὶ τοῖς Ταρακωνησίοις τὸ παλαιόν, καὶ πολέμῳ διέφερον ἐπὶ πολλαῖς γενεαῖς ἐς τοῦτο τε καὶ τῆς χώρας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ διαφθορᾷ τῶν δημοσίᾳ, ὅποι ἀλλήλοις περιτύχοιεν, εἰς μάχην αὐτοὺς καθίστανται, ὥς τε ἀπολεῖν ἀλλήλους, μέχρι διώνανται. Ταρακωνησίοις μὲν οὖν ἐς διαφορὰν καθιστάντες, αἰεί τε πολέμιοι εἰσὶν ἐξ ὅτου ἐγένοντο. πρὸς δὲ τοὺς Οὐενετοὺς, διωνίχθησαν μὲν καὶ πάλαι, ἕνεκα τῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει νήσου Χίου τε καὶ Λέσβου, οὐχ ἧσσα δὲ καὶ ἕνεκα τοῦ Λιγύρων ἡγεμόνος, ὃν σφίσιν ἐπαγόμενοι, τύραννον ἐγκαθίσταν. καὶ ἐς τάδε γενόμενοι τῇ πόλει ἐπέτρεψαν ἐπιτροπεύειν τε, καὶ Οὐενετοῖς ἐπολέμουν, καὶ τῷ Ταρακωνησίων βασιλεῖ. καὶ ναῦς μὲν ἐπλήρουν ἐς τὸν πρὸς Οὐενετοὺς πόλεμον, καὶ ἐπιπλέοντες, τάς τε ἐς τὸν Ἰόνιον πόλεις ἐλάκουν, καὶ τὰς ἐπὶ τῷ Αἰγαίῳ. Ταῦτα δὲ ἔπρασσον τοὺς Οὐενετοὺς, τιμωρούμενοί τε τὸν Λιγύρων τύραννον τὸν Φιλίππου, καὶ τὸν τε Κέρκυραν πῦρ ἐνέπτης ἐς τὰ προάστεια κατέκαυσαν, καὶ ἐξ ὀλίγου τι προχωροῖεν αὐτοῖς. ὕστερον μέντοι, ὡς πρὸς τὸν Ταρακόνων Βασιλέα, ᾧ ὄνομα Ἀλφόνσος, διενεχθέντες, ἐμάχοντο * Γαίτῃ πόλει, τῆς Ἰταλίας ἐνταῦθα τε ὁρμιζομένοις τὸν τοῦ Βασιλέως Ἀλφόνσου νεῶν μεγίστων. καὶ ὡς ἐπύθοντο οἱ Ἰανυῖοι τόν τε πόλεμον αὐτῷ ἐνταῦθα, ὡς ἐπ' αὐτοὺς παρασκευαζόμενον τὸν Βασιλέα, πληρώσαντες νεῦς μεγίστας δύο, ὧν ἡμεῖς ἐσμὲν, ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν ἀφικνουμένων, καὶ ἐξοπλισάμενοι ὅτῳ τῆς πόλεως, ἀνήγοντο ἐπὶ τοὺς Ταρακωνησίους. καταλαβόντες δὲ αὐτὸν ἐν τῷ Γαίτης λιμένι, διεναυμάχουν τῷ Βασιλέως ναυσὶν ἐπὶ πολλὸν χρόνον. Εὐτυχεῖ δὲ αὐτῷ τότε παρὼν ἐν τῇ πόλει ὁ Βασιλεὺς, καὶ ᾧ μαχῶν θεώμενος, ἡχαλέ τε καὶ ἐθύμει, ὅτι πλείονας ἐν τῷ ἑαυτοῦ ναυσὶν ὁρῶν ἀνδρῶν, οὐχ οἷός τε εἴη ὑπερβάλλεσθαι τὰς τῶν πολεμίων ναῦς. καὶ δὴ καὶ ἐμβὰς αὐτὸς ἐς τὰς ναῦς, ὥς τε ἐπορεύσαι αὐτὰς ἐπὶ τὸν πόλεμον. μάχης δὲ μεσοπαρτίας γενομένης, ἥτε ναῦς ἑάλω, καὶ σὺν αὐτῇ τε ἅμα ἑάλω καὶ ὁ Ταρακόνων Βασιλεύς. εἷλε δὲ καὶ τὴν ναῦν γραμματεὺς τοῦ Νικέα, ναυάρχου τότε τῶν Ἰανυίων. ὃς ἐπειδὴ περιεγένοντο, καὶ αὐτὸν εἷλον τοῦ Βασιλέα, ἀπέπλεον ἐπ' οἴκου. Ὡς δὲ ἤγγυθεν τῆς πόλεως ἐγένοντο, πρὶν ἐς τὴν πόλιν αὐτὸν καθορμίσασθαι, ἀποστρέψας ἔπλει ἐπὶ τὴν τοῦ Λιγύρων ἡγεμόνος χώραν, ὡς αὐτόν τι ἐκείνῳ ἄξων αἰχμάλωτον τοῦ Βασιλέα Ἀλφόνσου, καὶ οἰόμενος μέγα τι ὀνήσασθαι αὐτῷ κέρδος ὀνοτὸ τοῦ ἡγεμόνος. Ἐπιβὰς δὲ τῆς χώρας αὐτῶν, ἤγαγεν τὸν Βασιλέα αἰχμάλωτον παρὰ τὸν Λιγυρίας τύραννον. Ἐνταῦθα δὲ Μεδιολάνου ἡγεμὼν ἥκων, τόν τε Βασιλέα ὑπεδέξατο ἐν τιμῇ, καὶ μεγάλως τιμήσας αὐτὸν ἀπέπεμψεν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ. καὶ τὸ ἔπος τοῦτο, οἵ τε Ἰανυίων ἄνδρες, γνώμῃ διενεχθέντες πρὸς τοῦτον, οὐ πολλῷ ὕστερον ἀπέστησαν, καὶ τὸν τῆς ἀρχοντα ἐξήλασαν. καὶ τοὺς ἐς τὸν τὸν

* ἡγεμόνα. R. ἡγεμόνα.

In v. Καὶ τὸν, & inf. in al. καὶ τὸν.

πόλεως ἀπρόπολιν καταφυγόντας, ὁμολογίᾳ παρεσκεύασε μῆναι· ἐς αὐτὴν ἐς τὰ πατρῷα σχήσει τὴν λοιπὴν πόλιν διέταξεν, ἐγκαθιστάντας ἡγεμόνας τῶν ἀρχῶν ἐπὶ τῇ ἡγεμονίᾳ, ἢ καὶ πρότερον αὐτοῖς ἐκαμίζετο. Οὗ μὴν τὸ Ἀλφόνσος ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ Μεδιολάνων ἡγεμόνος ὧν παρ' αὐτοῦ εἶχε, καὶ ἐπαιδείας, ὑπουργῶν ἅττ' ἂν αὐτῷ καιρὸς χάριν ἡγήσαιτο πρᾶξαι, καὶ ἐπαύσατο ἀχάριστος· ἐς ὃν δὲ τὸν Μεδιολάνων ἡγεμόνα ἐπαλαίσασε. Ἦν δὲ ὁ Ταρακωνησίων Βασιλεὺς, τῆς τε Βαλεντίας βασιλεύων, καὶ Ταρακῶνος, καὶ τῆς τε Σαρδόνος νήσου, καὶ Κύρνου, καὶ ἐπάρχων τῆς Βαρκινώνης πόλεως δαίμονος καὶ τῆς Ἰβηρείας, ἀφίκετο ἐς Σικελίαν μὲν πρῶτον, μετὰ δὲ ταῦτα ἐς Ἰταλίαν, καὶ ἐπὶ Παρθενόπην, καὶ τὴν βασιλείαν κατέχει τρόπῳ τοιῷδε. Τῶν δὲ Νεαπόλιν τότε τῆς Ἰταλίας, προσλαβοῦσα τὸ παλαιὸν ἐς τὴν Κελτῶν Βασιλείαν, ἀπεδείκνυτο ὑποδοκὴν τοῦ βασιλέως ἐς τὴν δὲ τῶν χώραν τῆς Ἰταλίας, Βασιλίκα καὶ ἄρχοντα. Ἡ δὲ Βασιλεία ἄρχεται μὲν ἀπὸ Ἰαπυγίας ἄκρας, καὶ Μεσαπείας, καὶ ἐπὶ πολὺ προϊοῦσα καὶ τὴν Ἰόνιον κόλπον ἐπ' ἀριστερὰ εἰσπλέοντι, ἀμείβει τὴν τῶν χώραν τῆς Βάρης ὑπὸ καλουμένης. καὶ γὰρ τῶν βασιλικωτάτων ἐπέχει λόγον ἀξίας ὑπὸ χώρας. ἔστι δὲ ἡ Γάπυρος καλουμένη, δήπου ἐπὶ Γαίτην, καὶ ἐπὶ Διδίλην, πόλιν ἐμπρῶτον τὸ ὁρίζουσαν τὰ πρὸς ἑσπέραν τῇ Ρωμαίων χώρᾳ, τὸ δὲ πρὸς ἕω, τῇ Γωνίᾳ. ἔχει δὲ ἡ πρὸς Σικελίαν πεπραμμένη χώρα, Ἑλλάδα τὸ παλαιὸν καλουμένη, ταυτὶ δὲ Καλαβρίαν. Ὡς δ' ἐνταῦθα ἐπὶ τῷ Κελτῶν Βασιλείᾳ περιελίλυθεν ἡ τοῦ Νεαπόλεως Βασιλεία, ἐπέτρεψαν αὐτῷ Βασιλίᾳ τὸν προσκόπους αὐτῶν, ἵνα ἄρχοι τῶν βασιλίως. ὡς δὲ ἀριθμὸς ἐς τὴν Νεάπολιν, Δαστίλαος δ' ὢν ὄνομα αὐτῷ, ἐβασίλευέ τε τῆς χώρας, καὶ ἐπὶ μεγάλα δυνάμεως τε καὶ τῆς Ἰταλίας, ἐπί τε τὴν Τυρρίνων ἀρχὴν ἐστρατεύετο, ἔς τε ἐπὶ τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν, μεγάλα παρασκευάμενος ἔργα ἔς τε δὴ καὶ ἐπὶ τὴν τῶν Τυρρίνων μητρόπολιν Φλωρεντίαν στρατὸν ἐπαγόμενος, καὶ προσκαθεζόμενος, ἐπολιόρκει. Ὡς δὲ χρονιωτέρα ἐγίνετο ἡ πολιορκία, λέγεται, ὡς ἐς τὸ ἔσχατον κακῶν ἀφικόμενοι οἱ τὴν πόλιν, λόγους προσφέρουσι περὶ εἰρήνης, φάσκοντες ἀνεῖσθαι αὐτὸν, ὅ, τι ἂν κελεύῃ, καὶ ἐπὶ τούτοις διαλύεσθαι. Ἦν δὲ ξυμβαίνοντα, αἰτεῖσθαι τῶν ἀστῶν τινὸς θυγατέρα, ὃν ἐπὶ πλεῖστον τιμᾶσθαι, καὶ πασῶν δὴ τῶν ἐν τῇ πόλει λεγομένων εἶναι καλλίστη, ταύτην ὡς ἐπύθετο κάλλει διενεγκεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει λεγομένων εἶναι. Φέρει δ' αὖτη ἡ πόλις μάλιστα δὴ γυναῖκας καλλει διαφερούσας τῇ ἐν Ἰταλίᾳ μετ' αὐτὴν γε παρθένους. Ταύτην δὲ ἀπαιτηθεισόμενος ὅπως ἔχοι ἐς κάλλος· ἦν δὲ ἄλλως ὁ Βασιλεὺς ἔτος ἐς γυναῖκας ἐπιμανὴς καὶ ἀκόλαστος, αἰτήσειν τοῦτον αὐτῷ δοθῆναι τὴν γυναῖκα, ἐπὶ τῷ ξυμβάσει αὐτὸν σωφρονίσαι τὰς Τυρρίνας, καὶ κελεῦσαι τὸν πατέρα, ἐκδιδασάμενον τὴν θυγατέρα αὐτῶν τῷ καλλίστῳ δὴ κόσμῳ, ἐκδοῦναι τῷ Βασιλεῖ. τυχεῖν δὲ ἰατρὸν τὸν τοῦ παιδὸς τοῦτης πατέρα, ἔκστατά πε ἐς τὰ τοιαῦτα τῆς τέχνης, καὶ ἐπὶ πείρᾳ πολλῶν ἀφικόμενον. ὡς δ' οὐ μὴ δύνατο ἀφυγεῖν, ὥστε μὴ οὐ δοῦναι τὴν θυγατέρα, ἐγχειρασάμενον κόσμον ὡς δύνατο ἰσχυρότατον. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει μάλιστα δὴ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεων, ἐγχωριῶν τὸ κόσμον ἄμεινον τῶν ἐν τῇ ἄλλαις πόλεσι. καὶ ἐμβάψαντα τὸ λέντιον ἐς τὸ κόσμον, φέροντα δοῦναι τῇ θυγατρὶ, ὡς ἐπειδὰν αὐτῇ ἐπιμίσγοιτο ὁ Βασιλεὺς, μετὰ τὴν σωφρονίσαι ἐκ μάσσειν τὸ εἰδὸς τῆς λεπτῆς, ὡς ἐπιτρίψαντα. Ταύτην δὲ λαβοῦσαν τὸ λέντιον, θέας τε ἄξιον ὄν, καὶ χρυσῷ κεκοσμημένον, φυλάττειν, ὡς πυθομένην τὸν Βασιλέα, μετά γε τὴν σωφρονίσαι, ἢ ἐπιτίλλειν

* Ἰονίῳ al. μεσογείῳ.

* in alio desunt.

Alphonsus Mediolanensium dux tradidit.

Neapolitanum regnum.

Edit. Paris. pag. 142.

Calabriam & Apuliam. Sive Rhegium, vel Brundusium.

Ladislaus Neapolitanus rex ex Ungaris.

Idem Bonfin. lib. 2. eadem fere.

Ladislaum istum Carolo filium, non e Gallis, sed ex Ungaris regibus originem habuisse Bonfinius dec. 3. lib. 2. Bonhilius lib. 2. Sabellicus enn. 9. lib. 9. Idque actum anno 1417.

Venenum in eum oblatum.

A Gionibus in poteſtatem acceperunt: & deinceps ſuo patrio urbem adminiſtrarunt, promoventes ad principatus honorem juxta antiquas ſuas leges aliquem de civium numero. Alphonſus dimiſſus ad ſuos a Mediolani duce, beneficii memor hunc ſemper coluit: nec ei gratificari quibuſcumque in rebus potuit, cunctatus eſt, quandiu dux ſuperſtes manſit. Hic Tarraconenſium rex imperio temperans Valentiam, Tarraconem, Sardiniam inſulam, Cyrnum & Barcenonam Iberiæ urbem opulentam, primum in Siciliam appulit, poſtea venit in Italiam & Parthenopen, quæ & Neapolis, regnumque in hunc modum occupavit. Neapolis quondam Italiæ ſubjecta, translata eſt ad Gallorum regem, qui de ſua familia ſemper regem B & principem huic præficiebat. Regnum autem hoc incipit ab Japygia ſumma, & Meſapia: & in longum progrediens verſus Jonicum ſinum, dextra ambit regionem Vares ſive Barum dictam. Regio ista plane regaliſſima, & rege nomine digna eſt. Poſt Gepanum (ſive Brutios, Terram laboris) ſic nominatim extendit ſe usque *Gaeten & Diam urbem Romanorum regioni finitimam. Et hic quidem terminus eſt occidentalis. Verſus Orientem attingit Gonium. Qua autem ſpectat Siciliam, regionem habet antiquitus Græciam, nunc vero Calabriam nuncupatam. Ubi primum in ditionem regis Gallorum iſtud regnum conceſſit, accepit regem C propinquum genere regi Gallorum. Qui ut pervenit in regnum, (nomen ejus erat *Lantilaus) regioni iſti univerſæ imperavit. Cum jam opibus reliquaque potentia plurimum polleret, arma cepit adverſus Tyrrhenorum regnum, atque adeo contra reliquam Italiam, ubique præclara facinora deſignans. Et quidem movens exercitum contra Tyrrhenorum urbem Florentiam, eamque obſidens expugnare nitebatur. Cum autem in longum urbis obſidio extraheretur tempus, & obſeſſi jam ad extremam veniſſent neceſſitatem, ferunt eos in colloquium veniſſe cum rege, petentes pacem: promittentes interim ſe promptos & paratos eſſe facere quæcumque imperaſſet, ſaltem pacem daret petentibus. Quorum precibus victus, poſtulavit civis cujuſdam filiam forma excellentem omnes quæ tum in ea urbe formoſæ habebantur. Hanc cum accepiſſet formæ elegantia omnes ſuperare, (ſunt enim urbs illa mulieres in primis forma præſtantes, virgineſque venuſtiſſimas) eam petiit ſibi uxorem dari, cum in colloquium cum Tyrrhenis ſuper pace jungenda veniſſet. Erat enim rex ille cætera intemperans & libidinoſiſſimus, & tantum non inſaniebat amore mulierum. Juſſerunt itaque Tyrrheni, ut pater virginis eam quam pulcherrime exornatam regi traderet. Ajunt, E puellæ patrem fuiſſe medicum inſignem, adeo ut facile omnes ea facultate ſuperaret. Cum igitur multa tentaret, nec tamen poſſet ulla ratione ſibi conſulere, quin filiam regi daret, commiſcuit cicutam quam potuit efficaciſſimam. In illa namque Italiæ urbe cicutam commiſcere ſolent efficaciorem, quam in reliquis urbibus. Accepit & pannum, quem cicutæ immerſit, ut venenum imbiberet. Quo facto, pannum veneno imbutum filiæ dedit: monens, ut ubi rex cum ea concubuiſſet, ipſa panno iſto mentulam ejus quam decentiſſime abſtergeret. Hunc igitur cum accepiſſet pannum auro exornatum, ſpe-

ctaculoque dignum, eum diligenter cu-
stodivit, ut regi, sicuti pater præceperat,
post concubitum inservire posset. Ducen-
tes igitur virginem istam, obtulerunt eam
regi. qui ea visa, formæ pulchritudine cap-
tus, obstupuit: amoreque ardens, cum
ea Veneris fœdus iniit. Puella autem jussa
patris facienS, multis blandimentis adhi-
bitis, panno regis mentulam absterSit.
resolutus, in febrim incidit acutissimam,
& continuo expiravit. Etiam puellam
esse mortuam tradunt, cum etiam ipsam
cicuta per humorem diffusa contagio in-
fecisset. Regis exercitus, ubi primum
ipse mortem obiit, dilapsus domum re-
diit: & Florentia obsidione liberata est.
Quidam Itali perhibent, non patrem pan-
num infectum veneno puellæ tribuisse;
verum senatum urbis eam exornasse quam
pulcherrimo ornatu, ut formosissima regi
appareret: eumdem etiam senatum pan-
num dedisse. Hinc ad coitum mire allicie-
batur rex. Sed hæc hactenus, quia tur-
pia sunt, dixisse sufficiat. Post obitum re-
gis Lantilai, cum uxor ejus admodum in-
quietaretur propter regnum ab Italis, nec-
non regionis duces ipsi plurima negotia
facesserent, nupsit * Rhainerio provinciæ
regi, Gallorum regis patrueli, eique re-
gnum Neapolitanum tradidit. Accepimus
autem hanc fuisse filiam Tarenti & Japy-
giæ ducis, qui ortus ex familia Ursino-
rum, sive (ut Græce dicam) Arctiorum,
quique plurimum pollebat opibus & poten-
tia in regione Parthenopes. Rhainerius
annis regnavit duodecim. Interea Alphon-
sus natus de familia Medinorum, rex Tar-
raconnensium, Sardiniæ & Valentiæ clas-
sem adornabat maximam. Qua instructus,
cum Siceliotæ remiges strenuam operam
locarent, in Siciliam delatus est: quam
subegit, & postmodum imperio rexit.
Hinc deinde profectus, Parthenopes ar-
cem mediterraneam occupavit. Parthe-
nope arces habet maritimas duas, & unam
mediterraneam. Adducens igitur Alphon-
sus copias, urbem eam oppugnabat, & ad-
movens machinas muro omnigenas, eam
sui juris facere conabatur. Ibi tum Al-
phonsi frater bombardæ globo ictus occu-
buit. Nec multo post urbs in manus venit.
Hinc copias ad maritimam & mediterra-
neam movit. Mediterraneam fame expu-
gnavit, maritimam cepit, cum eam dede-
rent milites qui in ea erant: cui & præ-
sidium imposuit. Uxor autem regis obsi-
dione urgebatur in arce, quæ sita est in
portu prope urbem. Maritus vero clam e-
gressus, navigabat in Provinciam, inde ad-
ducturus exercitum, quo munitus uxori ob-
sessæ suppetias ferret. Interea regina, cum
obsidione premeretur, accersens Sphor-
tiam Marchiæ principem, qui ea tempe-
state dux belli peritissimus habebatur, Al-
phonsum expulit, urbemque adjuta ab
Sphortia recuperavit. Cum autem regina
jam rerum summa potiretur, arcem medi-
terraneam in monte sitam obsidione cir-
cumdat: quam cum vi capere non posset,
fame expugnavit. Postea non longo tempo-
re interjecto, cum Sphortia domesticis di-
stineretur bellis, Alphonsus Tarraconnen-
sium rex ex* Cicilia profectus, Calabriam
primo subegit: postmodum comparato exer-
citu, iterum Parthenopen accessit, eamque
occupavit. Regina autem * Rhainerii ex
arce clam effugiens, contendit ad filium
suum, Tarenti, & Japygiæ principem. Nam
nupserat post * Lantilai mortem Japygiæ
principi: ex qua filium hunc Japygiæ prin-

Edit. Paris. pag. 143.

Renato Andegavensi provinciæ regi.

Hic error est ex nomine fœminæ primæ ejus nominis natæ fuisse Roberti Caballinæ duci Sessanæ, & Eboracensi comiti, qui fuit Caroli Ladislai Pannoniæ regis filii.

pag. 144.

* al. Sicilia.

Neapolis iterum occupata.

* Renati.

† Ladislai.

τὸ αὐτῇ ὁ πατήρ. Ἐπεὶ δὲ ἄγοντες ἡ γυναῖκα ἐπεχείρησαν τῷ βασιλεῖ, διεσάμβος ἐκπλαγῆναι τῇ κάλλει αὐτῆς, καὶ ἐραθέντα συγγενέσθαι, πυθομένῳ δὲ παῖδα τῷ πατρὶ, καὶ τὰ ἐπιτήδεια, τῷ τε λευκῷ αὐτίκα φιλοφρονουμένῳ, ἐκμάσσειν τὸ αἰδοῖον. καὶ ὡς ἤψατο ἐν ὑγρῷ γιγνομένῳ, αὐτίκα πυρέξαι τὸν βασιλέα, καὶ μετ' ὀλίγον τελευτῆσαι. τελευτῆσαι μὲν δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτῆς, ὡς ἐπ' αὐτῷ ἐπελήλυθε τὸ κόνειον, ἄφνω ἐμοὶ γίγνεται, διὰ ὑγρᾶς τὸ κόνειον * ἀφαμένης τὴν λευκόν. τελευτησάσης μὲν οὖν τὸν βασιλέως, τότε τρεπὸν ἔφη δεῖν, λοιχωρήσαντα ἐπ' οἴκου, καὶ τὴν πόλιν ἐλευθέραν γενέσθαι τῆς τυραννίδος. Λέγουσι δὲ Ἰταλῶν τινὲς, ὡς οὐκ ὁ πατὴρ εἶη ὁ τὸ λέντιον δεδωκὼς τῇ γυναικὶ, καὶ ἐγκεκρασμένος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς πόλεως αὐτῷ συσκευάσασα τῆς καλλίστῳ κόσμῳ, ὡς δὴ περιπετέσθαι φαιδρὸν τῷ Βασιλεῖ, καὶ τὸ λέντιον ἐπιδοῦναι, πάνυ δὲ * φιλοφρονεῖ Βασιλεὺς ἐς τὴν συνουσίαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον λεγόμενα παρείσθω, οὐκ ὠφέλιμα ὄντα. μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τοῦ βασιλέως * Λαντιλάου γυναῖκα αὐτὸν ἐσοχλουμένην εἰς τὴν βασιλείαν, ὑπό τε τῶν Ἰταλῶν, καὶ ὑπὸ τῶν τῆς χώρας ἀρχόντων, πράγματα παρεχόντων αὐτῇ γημαμένῃ Ραινερίῳ τῆς Προβεντίας βασιλεῖ, ἀνεψιῷ δ' ὄντι τοῦ Κελτῶν Βασιλέως, παραδοῦναί τε τὴν βασιλείαν τῆς Παρθενόπης. ταύτην δ' εἶναι δυοκαίδεκα ἐπιθυμεῖν τῶν Ταραντίνων τε καὶ τῆς Ἰαπυγίας ἡγεμόνος, τῶν Οὐρσίνων οἴκου, τοῦτο Ἀρκτίων, ὡς ἂν αὐτὴν Ἑλληνιστὶ λέγοιτο, ἀνδρὸς τὰ μέγιστα δυναμένου ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ τῆς Νεαπόλεως. τὴν μὲν οὖν Ραινερίου παραλαβόντα τὴν βασιλείαν ἄρχειν βασιλεύοντα ἔτη δυοκαίδεκα. ἐν τούτῳ δὲ Ἀλφόνσον τῶν Ταρακώνων Βασιλέα, καὶ Σαρδόνος, καὶ Βαλεντίας, οἴκου ὄντα τοῦ Μεδίνων, στόλον ναυπηγησάμενον μέγιστον, ἀπαγομένων αὐτὸν τῶν ἐν Σικελίᾳ Παορμέων, ἀφικέσθαι τε ἐς Σικελίαν, καὶ ὑφ' αὑτῷ σύμπασαν ποιησάμενον, ἔχειν. μετὰ δὲ ταῦτα, λόγῳ τοὺς νησιώρμους πλέοντα, καταχεῖν τε ἐς τὴν Παρθενόπην ἀκροπόλεις δὲ μεσόγαιον εἰσὶ δὲ τῇ πόλει ταύτῃ δύο παράλιοι ἀκροπόλεις, καὶ μία μεσόγαιος. στρατὸν δ' ἐπαγόμενος, ἐπολιόρκει τε τὴν πόλιν, καὶ μηχανὰς προσφέρων ἐπειρᾶτο ἑλεῖν, ἔνθα καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ βληθεὶς πλευρὸν, ἐτελεύτησε. μετ' οὐ πολὺ δὲ παρασπάμβος εἷλέ τε καὶ κατέχει τὴν πόλιν. μετὰ ταῦτα, τὴν τε ἀκρόπολιν ἐπολιόρκει, τήν τε παράλιον, καὶ τὴν μεσόγαιον. τὴν μέν τοι μεσόγαιον παρασπάμβος, λιμῷ ἐξεπολιόρκησε· τὰς δὲ παράλιους, παραδιδόντων αὐτῷ τῶν φυλάκων, κατέσχε, καὶ φρουρὰν ἐγκαθίσησε. Ἡ δὲ τοῦ βασιλέως γυνὴ ἐπολιορκεῖτο μὲν ἐν τῇ πρὸς τῇ πόλεως λιμένι ἀκροπόλει. καὶ ὅ τε ἀνὴρ αὐτῆς ὑπεξῆλθε ἀπὶ λαυράμβος, καὶ ἀπέπλει ἐπὶ Προβεντίας, ὡς στρατόν τε ἐπάξων ὅτι τάχιστα, καὶ τιμωρήσων τῇ γυναικί. ἔν τε βασίλεια, Φορτίαν τὴν τοῦ Μάρκης ἡγεμόνα μεταπεμψάμενη, καὶ τό τε δὴ ἐν Ἰταλίᾳ μέγα δυνάμενον τὰ ἐς στρατηγίαν, τόν τε Ἀλφόνσον ἐξήλασε τῆς πόλεως, καὶ ἐκβαλοῦσα ἐκεῖνον, ἴσχει τὴν πόλιν, σωνπιλαβομένη τὰ Φορτία αὐτῇ. Ὡς δὲ ἐπ' αὐτῇ τὰ πράγματα ἐγένετο, τήν τε ἀκρόπολιν ἐπολιόρκει τήν τε πρὸς τῷ ὄρει μεσόγαιον, καὶ ὡς οὐκ ἐδύνατο ἑλεῖν προκαθίζομένη, λιμῷ ἐπολιόρκει. μετὰ δὲ ταῦτα, χρόνου πολλοῦ διελθόντος, τὰ Φορτία ἀγαπεέβαντος ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ ἐχόντος ἀμφὶ τοῖς οἰκείοις πολέμοις, ὡρμημένος ἀπὸ Σικελίας ὁ Ταρακώνος βασιλεὺς Ἀλφόνσος, τήν τε Καλαβρίαν ὑπηγάγετο μὲν πρῶτα. μετὰ δὲ ταῦτα, στράτευμα συλλέξας, ἐπέλασέ τε δεύτερον, καὶ κατέσχε τὴν πόλιν.

* ἀφαμένου. R. ut in c.

* φιλοφρονεῖται βασιλεύς. * Λαντισλάου.

* ἐνθα. R. ἐν τε βασιλεῖ.

πόλιν. ᾗ ἡ βασίλεια Ραινερίου ὑπεξέφυγεν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως, ἐπὶ τ παῖδα αὐτῆς ἡγεμόνα Ταράντι, καὶ Ἰαπυγίας. τ δὲ ἡγεμόνα τῆς Ἰαπυγίας ἐγήματο μητρὶ τῷ Λαντισλάου, ἀφ' ἧς ἔσχε παῖδα τὸν τῆς Ἰαπυγίας ἡγεμόνα. Ὡς μὲν τι Ἀλφόνσος κατέσχε τ πόλιν, καὶ χώραν τ Γήπεσον καλουμένην, ἐπολέμει πρὸς τ Ἰαπυγίας ἡγεμόνα, παῖδά τε τῆς Μαρίας βασιλίδος, καὶ ἐπιὼν κατεστρέφετο τὴν χώραν. χρόνῳ δ' ἐπιγαμίαν ποιησάμενος τ ἐξ αὐτοῦ ἀπεδέξατο τὸν τῆς Ἰαπυγίας ἡγεμόνα. ἐφ' ᾧ καὶ ἐπιγαμίας ποιησάμενος. ἀπεστάλη δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ τῇ παιδὶ αὐτοῦ νόθῳ Ἰσπεράνδῳ τῷ ἀδελφιδοῦ τ Ἰαπυγίας ἄρχοντος, Θυγατέρα δὲ τὴν Βενέζης ἡγεμόνος. καὶ ἀποδὰς ποιησάμενος, ἐφ' ᾧ ξένος τε καὶ ὑπήκοος εἶναι τῇ βασιλεῖ Ἀλφόνσῳ, μετεπέμπετο ἐπὶ τὴν Νεάπολιν, ἔνθα δὴ ἀφικόμενος, ἐς δέος καθίστατο μὴ ἀλῷ ὑπὸ τοῦ βασιλέως. καὶ ᾗ πόθεν τὸ δέος ἔδοξε παθεῖν τὰς φρένας. ὅπως μὲν ἐς Ἰταλίαν, ἐπὶ τ βασιλείαν τῆς τε Σικελίας καὶ Παρθενόπης, ἀφίκετο Ἀλφόνσος ἀπὸ Ταρακῶνος. ἐλθὼν δὲ ἐς Ἰταλίαν, διέφερεν αὐτῷ, τὰ μὲν πρὸς τοὺς Τυρρηνούς, τὰ δὲ πρὸς τοὺς Οὐενετοὺς πολεμῶν, τὰ δὲ καὶ ἀποδόμενος διετέλει. Ἰσχύων μὲν ἐπῆγε στόλῳ μεγάλῳ Ραινέριος βασιλεὺς, ἐπὶ τ πόλιν, καὶ ἐπειρῶντο ἀποβαίνειν. καὶ ὡς οὐχ οἷοί τε ἐγίνοντο, ἀπέπλεον ἐπ' οἴκου. Ἀλφόνσος μὲν οὖν τ Λιγύων χώραν, καὶ Ταρακῶνος ἐπέτρεψε τῷ ἀδελφῷ βασιλεῖ γενομένῳ Ναβάρης. τοῦτον δὲ ἀπὸ Ταρακῶνος ἐπαγόμενοι οἱ τ Ναβάρης χώραν ἐνοικοῦντες, ὅτι γυναῖκα ἐγεγαμήκει τ βασιλέως θυγατέρα, καὶ σφίσιν ἐκέκαντο βασιλέα ἐκ τῶν σφῶν αὐτῶν ἔθιμα. Οἱ δὲ πρὸς ἑσπέραν οἱ πλείους χρέων τοι, ἀποφέροντ μὲν καὶ τὰς τ πόλεων προσόδους. ἀρχὰς δὲ οὐ πάνυ τι αὐτοῖς ἔξεστιν ἐγκαθίστασθαι ἐς τὰς πόλεις, ἢ φυλακάς. ἀλλ' αὐτοί τε οἱ ἐπιχώριοι, τὰς τε ἀρχὰς μετιόσι, καὶ φυλακὰς κατεστήσαντο, τ χώραν ἐπιτροπεύσι, καὶ τὰ πάτρια σφίσι διαζῆσθαι ἐκ ἔξεστι τοῖς ἐπιχωρίοις τ βασιλέα, παρὰ τὰ σφῶν αὐτῶν ἔθιμα. τοῦτο μὲν οὖν ὡς ἐπαγόμενον σφίσι βασιλέα τ Ναβάρης ἀγῶν, ἐπὶ τ χώραν τοῦ τ Ἀλφόνσου ἀδελφόν, ἐγένετο αὐτῷ, ἀπὸ τ γυναικὸς αὐτῷ παῖς, καὶ ἐτράφη. ἀμφὶ τὰ δώδεκα ἔτη γεγονώς, τ μὲν παῖδα κατέχειν αὐτῷ. τ δὲ βασιλέα ἀπεπέμψαντο, φάμενοι, ὡς ἐπεί τε ἐγένετο παῖς, ἐκ μετεῖναι αὐτῷ τῆς βασιλείας ἔτι τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' εἶς τ παῖδα ἀνήκειν. Ταῦτα μὲν ὕστερον ἐπολλῷ ἐγένετο. ὅτε δὲ ἐπὶ Ἰταλίαν ἀφίκετο Ἀλφόνσος, τ τε ἀδελφοῦ κατέλιπεν ἐπιτροπεύειν τ χώραν αὐτῷ. ἄρχεται δὲ αὕτη ἀπὸ Βαλεντίας τῆς χώρας. Ἡδὴ Βαλεντία πόλις ἐστὶ μεγάλη τε καὶ εὐδαίμων, καὶ βασίλεια ἐστὶν ἐν αὐτῇ βασιλέως Βαλεντίας. φκεῖται δὲ αὕτη ἡ πόλις ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἡρακλείου στηλῶν, διέχουσα σταδίους ἀμφὶ τοὺς ἑπτακοσίους, ἀντικρὺ Σαρδόνος τ νήσου. μετὰ δὲ ἡ Ταρακὼν καλουμένη χώρα, δήκει ἐς τὰ ἐπὶ Βαρκινώνιδα πόλιν δ' ὡς ἔχει τῆς Ταρακῶνος χώρας, ἐπὶ Προβεντίαν τ Γαλατίαν. ὥστε δεῖ λέγειν τοὺς ὅρους τῆς τε τῆς βασιλέως χώρας. τὸ μὲν πρὸς ἑῶ ὁρίζοιτο ἂν τῇ Γαλατίᾳ τῆς Προβεντίας, τὸ δὲ πρὸς ἑσπέραν, τῇ Ἰβηρίᾳ, τὸ δὲ πρὸς ἄρκτον, τῇ Ναβάρῃ. Βαρκινὼν δὲ ἐστὶ πόλις, τ πρὸς ἑσπέραν, πλούτῳ τε καὶ δυνάμει ὑπερφέρουσα. διὸ, κεῖται δὲ ἐς ἀριστοκρατίαν τετραμμένη τὸ πλέον, ὑπὸ βασιλεῖ Ταρακῶνος ἀξιοῖ πολιτεύεσθαι ἐς τὰ πάντα. ἀντικρὺ δὲ ταύτης Κύρνος ἐστὶ νῆσος, εὐδαίμων τε καὶ πολυάνθρωπος, ἧς ἡ περίοδος τῆς νήσου λέγεται ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους σταδίους. Ἐστὶ δὲ παρ' αὐτὴν καὶ

A cipem tulit. Alphonſus, urbe capta, & regione quæ Gepanum nominatur ſubacta, bello perſequi aggreſſus eſt Japygiæ principem, Mariæ reginæ filium. Accedens igitur copiis quamplurimis inſtructus, regionem ſubjiciebat. Princeps igitur Japygiæ neceſſitate motus, legatos miſit qui pacem orarent: quam conſequutus eſt. Paciautem junxerunt affinitatem. nam rex filio ſuo notho, cujus nomen erat * Imphernandus, in matrimonium collocavit conſobrinam principis Japygiæ, filiam vero principis qui * Venozam rexerat. Peracto fœdere, in quo tenebatur, ut in poſterum & hoſpites regique obedientes eſſent, Japygiæ princeps Parthenopen vocabatur. Eo cum veniſſet admodum metuebatur ut caperetur ab rege. Propter hunc metum, qui adeo magnus erat, phreneſi laborare creditus eſt. Hoc modo in Italiam ab Tarracone profectus Alphonſus, Sicilia & Neapolitano regno potitus eſt. Cum veniſſet in Italiam, ibi moratus eſt, nunc cum Venetis, nunc cum Tyrrhenis bella gerens, & fœdera pangens. Rex * Rhainerius Jannenſium claſſe magna ad urbem acceſſit. Cum autem conarentur milites exponere navibus in urbem, nec cœpta ſuccederent, re infecta domos redire. Alphonſus Ligurum & Tarraconis regionem fratri ſuo regi * Nabaris commiſit. Hunc enim Nabaris regionis incolæ petentes, ab Tarracone quod regis filiam uxorem duxiſſet, ſibi regem juxta patriam conſuetudinem, ordinarunt. Nam maxima pars occidentalium tributa quidem pendunt, nec tamen licet cuiquam urbibus eorum principes dare, & præſidium imponere; verum indigenæ magiſtratus creant, & ſuis præſidiis, non externis regionem defendunt. Nec etiam regi licet coercogere, ut præter patriæ ſuæ morem reſpublicas adminiſtrent. Ea quidem tempeſtate, cum cives earum urbium quas Nabares regio complectitur, ſibi conſtituiſſent regem, fratrem Alphonſi, contigit ut ei naſceretur filius ex uxore. Qui educatus, attigit annum duodecimum. Hunc igitur aſſumentes regionis incolæ, regem dimiſerunt, dicentes: Non amplius ei concedi, cum filium habeat, regnum tractare: ſed filio regni adminiſtrationem nunc competere. Hæc quidem haud multo poſt acciderunt. Alphonſus cum in Italiam perveniſſet, fratri regionem ſuam mandavit. Hæc autem initium ſumit ab Valentiæ regione. Valentia urbs magna eſt, & opulenta: Valentiæq; rex eam regni ſui ſedem tenet. Sita eſt ea urbs ex adverſo Sardiniæ, recedens ab Herculis columnarum trajectu ſeptingentis ſtadiis. Huic ſuccedit regio, quam * Tarraconnenſem appellant, quæ porrigitur uſque Barcenonem. Huic contermina eſt Tarraconis regio, & patet uſque ad Barcenonem verſus Provinciam Galliæ. Verum dicere nos oportet regionis limites. Verſus Orientem, Provincia Galliæ: verſus Occidentem, terminatur Iberia ſive Hiſpania. Septentrionalis limes eſt, Navarræ regio. Barcenone urbs Occidentem ſpectans divitiis, potentiaque excellit. Adminiſtratur plerumque in ariſtocratiam converſa. Permittitur ei ab Tarraconnenſium rege, ſuo jure vivere. E regione hujus urbis ſita eſt Cyrnus (quæ & Corſica) inſula opulenta & populoſa: cujus ambitus complectitur duo millia ſtadiorum. Nec procul abeſt alia inſula quæ

* al. Ferdinandus, Dom Fernandus.
* Venuſiam.
* Ludovicus Audegavenſis.
* Navarræ. Regnum Navarræ, & ejus inſignia.
Edit. Pariſ. pag. 145.
Valentia regnum.
* Arragonis.
Corſica.

Majorica, (ſeu Minorica potius) dicitur quæ & ipſa ſubjecta eſt Tarraconenſium regi, & ab eodem principem accipit. Sardinia, quæ inſula maxima exiſtit, cujus ambitus continet quinque millia ſtadiorum, Tarraconnenſium quoque regi obtemperat, & ſub ejus ditione agit. Sunt in hac inſula urbes duæ opibus florentes * Oreſtilia & Sagera; quarum una verſus Orientem, altera verſus Meridiem inſulæ ſita eſt. Piſcatores hujus inſulæ plurimum luri ex eo mari ferunt. Hinc in alium orbem pervenitur. Iberia, qua initium ſumit ab Gallia, habet finitimos Celtiberos, quibus annexa eſt * Gaſconia regio, ſub Gallorum rege degens. Poſtea ſuccedit * Peſcatorum regio, verſus Orientem in Iberiam tendens. Iberia, quæ poſt Galliam maxima regio inter Occidentales eſt, verſus Occidentem in Oceanum excurrit. Ab Oriente Navarram & Galliam habet verſus Meridiem pandiſur * in Turtugannam, quæ maritima regio eſt, & ad Oceanum ſe extendit; etiam regione Granata, quæ ſub Pœnorum ſive Maurorum Imperio eſt, terminatur. Intra hanc Jacobi ſepulchrum viſitur. Hinc Portugalia regio Hiſpaniæ ſubit, quæ ſe extendit ad mare, quod intra trajectum eſt, quo venitur ad Granatam regionem. Iberia cum regio ſit maxima & ditiſſima, urbes habet regias, Dibitinam urbem magnam & populoſam, Cordubam, Morſicam, necnon Ludum, & Salamancam. Etiam ſepulchrum Jacobi in ea regione, juxta Oceanum & mare externum, celebre eſt. Ad mare vero internum Iberorum quoque regis terra porrigitur. Portugalia ſita eſt juxta trajectum, a Granata incipiens, uſque ad trajectum & internum mare excurrens, vergit in Iberiam, Granata, quæ regio mediterranea eſt, in Iberiam & Galliam procurrit, nec multum vel interno, vel externo Oceano utitur. Iberorum rex in iſtis duabus regionibus plurimum poteſt: qui cum ſit ortus de familia * Almenii Galliæ, Granatæ regionem, quæ Pœnorum eſt, ferens atque agens, haud ceſſat bellum gerere. Rex Pœnorum, Granatam qui regit, ubi pax compoſita fuerit, Iberorum regi tributum pendit, qui interdum accurrens urbem obſidet, & regionem populatur. Ea autem regio montana eſt, & a monte qui a mari interno initium ſumit, panditur in Oceanum, & ad Portugaliæ regionem. Hi reges ſæpius inter ſe diſſidentes, bella geſſerunt. Interdum copiis conjunctis, molem belli omnem in barbarum averterunt. Inter cætera etiam bello lacceſſivit Alphonſus Tarraconenſium rex regem Iberorum priuſquam in Italiam veniſſet. Belli autem ejus hæc aſſignatur cauſa. Ipſe quidem captus eſt ab Iberorum regis duce, quem * Alabarum appellabant. Uterque tamen vulnera accepit. Itaque contractis copiis, & aſſumpto fratre Nabaria rege, bellum movit contra Iberorum regem, cum adjuvaretur opera quorumdam Iberorum nobilium, qui Albarum incitatiſſimo odio proſequebantur. Hunc enim, cum humili genere in Tarraconenſium regione foret, natus & privatam ſequeretur vitam, tandem virtute nobilitatum, & ab omnibus plurimum honoratum declaravit regionis ſuæ Imperatorem. Qui Imperator creatus, quocunique bellum vertiſſet, ſemper gloria coruſcans, & re bene geſta redibat. Itaque cum ab Iberorum rege contra Alphonſum eſſet miſſus, haud ſocordiæ locum fore ratus Alphonſus cum

Sardinia.

* Oreſtilia & Callorus.

Hiſpania.

* Vaſconia quæ Aquitania.

* Piſcatorum Granata.

* al. Turritaniam. al. Portugaliam ſive Mauritaniam ac ferum Gaditanum.

Edit. Pariſ. pag. 146. Portugalia.

* Almenii.

Alphonſi contra Joannem Caſtellæ regem bellum.

* Alvarum a Luna, Caſtellæ præfectum.

Caſtellanorum & Arragonnenſium bellum.

Ἄιτος ἐτέρα, Ἡμείων καλουμένη, αὖται δὲ ἐν τῇ ὑπὸ τῷ Ταρρακώνων βασιλεῖ πεπτωμένῃ, ἀρχοντα λαμβάνει. Σαρδὼ μέν τις ἡ νῆσος, μεγίστη τε οὖσα, ἐς ἀμφὶ τὰς πεντακισχιλίας σταδίους ἔχουσα, τῷ περιόδου ὑπὸ τῷ βασιλεῖ τούτῳ ἔστηκεν. δύο δὲ πόλεις εἰσὶν ἐν αὐτῇ δαίμονες, * Ορτυγιά τε καὶ Σαγέρη. καὶ μὲν αἱ πρὸς ἕω τὴν νῆσον, καὶ δὲ πρὸς μεσημβρίαν ἔχουσα ὠκεῖται. * Κυρίλιον δ' ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ ἁλιεῖς ἁρπάσονται ὑπὸ θαλάσσης τῆς νήσου. καὶ ἐκπυθόμενοι ἄλλοθεν ἀφικνεῖσθαι Οἰκουμένῃ. Ἰβηρία δὲ ὡς ἔχει, ἀρξαμένη ἀπὸ Γαλατίας, ἀφ' ἧς χώρας Κελτίβηρες ἔθνη ἔχονται, καὶ Γασκώνη χώρα, ὑπὸ τῷ Κελτῶν βασιλεῖ ἔθνη οὖσα. Μετὰ δὲ τὸ πρὸς ἕω * Πεσκαίων χώρα ἔθνη ἔχεται, ἐπὶ Ἰβηρίαν ἔθνεσιν. Ἰβηρία δὲ μεγίστη οὖσα τῷ πρὸς ἑσπέραν χώρα, μεταξὺ τῶν Κελτικῶν, δήκνει ἐπὶ ὠκεανὸν, τὸ πρὸς ἑσπέραν, τὸ δὲ πρὸς ἕω, Ναβάρρη τε καὶ Γαλατία, καὶ τὸ πρὸς Μεσημβρίαν, τῇ Πορτυγαλλίᾳ, ἥτις παράλιος οὖσα χώρα, ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ, ἐπὶ πολὺ δήκνει, καὶ τῇ τῶν Λιβύων ἢ Γραναΐτης χώρᾳ. ἐστὸς δὲ ἔστι τὸ τῶν Ἰακωβιτῶν. Πορτυγαλλία δὲ χωρίον ἢ Ἰβηρίας, δήκνει ἐπί τε ἑσπερίαν θάλασσαν, τό τε πρὸς μεσημβρίαν ἐπί τε τῆς Γρανάτης χώρας. τῆς δὲ Ἰβηρίας χώρας, μεγίστας τε οὔσας καὶ δυναίμενας, πόλεις εἰσὶν, ἐν αἷς τὰ βασίλεια, ἥ τε Διβίνλωσα καλουμένη, μεγάλη τε καὶ πολυάνθρωπος, καὶ Κορδύβη, Μορσίκη, καὶ τὸ λεγόμενον * Λύδον, καὶ Σαλαμάγκη. καὶ ἱερὸν δὴ τῷ Ἰακώβῳ ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ἐστὶ παρὰ τὸν ὠκεανὸν, καὶ τὴν ἑσπερίαν θάλασσαν. δήκνει δὲ ἐς πρὸς ἑσπέραν θάλασσαν, ἥ τῶν Ἰβήρων βασιλέως χώρα. Πορτυγαλλία δὲ ἐστὶν πρὸς τῷ πορθμῷ, ὑπὸ Γρανάτης ἀρξαμένη, ἐπί τε τὸν πορθμὸν, ἐς τὸν * ἑσπέριον θάλασσαν ἄχρις Ἰβηρίας. Γρανάτη δὲ ἡ χώρα, μεσόγαιος οὖσα, ἐπὶ τῶν Ἰβηρίας, καὶ Γαλατίαν δήκνείσατα, ἡ πάνυ τι, ὅτι τῇ ἑσπερίᾳ θαλάττῃ, ὅτι τῷ ὠκεανῷ πρὸς χρῆται. Ὁ μὲν τοι Ἰβηρίας βασιλεὺς, μέγιστος δυνάσται τῶν δὲ τῆς χωρῶν. καὶ οἱ κατὰ τὴν Ἀλμενίου τῆς Γαλατίας, τῷ Λιβύων τῶν τῆς Γρανάτης χώραν ἄγων καὶ φέρων, ἡ παύεται ἐκπολεμῶν. Καὶ φόρον μὲν ἀπάγει ὁ τῆς Γρανάτης Λιβύων βασιλεὺς, τῷ Ἰβήρων βασιλεῖ, ὁπόσα ἂν ἐπιδοῖτο, πολλάκις δ' ἐπιλαύνων, πολιορκεῖ τε τὴν πόλιν, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν λῃζεται. ὄρεσι δέ ἐστιν ἐπ' ὄρους, ὃ ἀπὸ τῆς ἑσπερίου θαλάσσης ἀρξάμενον, κατατείνει ἐπὶ τὸν ὠκεανὸν, ἐπὶ τὴν Πορτυγαλλίαν χώραν. ὅταν μὲν οὖν οἱ βασιλεῖς, πρός τε ἀλλήλους διενεχθέντες τε, ἐπολέμησαν πολλάκις, κοινῇ πρὸς τὰ βάρβαρα. τάντα ἄλλα καὶ πρὸς τὰ Ἰβηρίας πέρι βασιλέα Ἀλφόνσος ὁ Ταρρακώνος βασιλεὺς, ἔριν ἐς Ἰταλίαν ἀφικέσθαι διὰ πολέμου ἀπὸ αἰτίας τοιᾶσδε. καὶ αὐτός τε ἄλλα ὑπὸ στρατιᾷ τοῦ Ἰβήρων βασιλέως, * Ἀλβάρα τέτρωται, ἔχειν δὲ καὶ τραύματα ξυνέβη ἀμφοῖν. ὡς δὲ συμβίξας στράτευμα, καὶ τὰ ἀδελφὸν αὐτοῦ Ναβάρης βασιλέα παραλαβὼν, ἐστράτευσε ἐπὶ τὸν Ἰβηρίας βασιλέα, ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἰβηρίαν, ἐπαγόμενον αὐτὸ ἐπὶ τὴν χώραν τῷ ἐν τῇ χώρᾳ δοκιμωτάτων εἶναι, ἔχοντα πρὸς τὸν Ἀλβάρον μῖσός τε καὶ ἔχθος αὐτῷ. τὸν γὰρ ἰδιώτην ἔτι ὄντα, ἀπὸ μικρᾶς πάνυ ὡρμημένον καὶ ἐπ' ἀρετῇ ἐπίσημον γενόμενον, ὡς παραχρῆμα ἐπιδήμιον, ὑπὸ πάντων δὲ ἀρετὴν τιμώμενον, στρατηγὸν τε ἀποδείξαι τῆς χώρας αὐτῶν. καὶ ἐπὶ στρατηγίας καθεστάμενος, μέγα ἀπανταχῇ δοκίμιον. τότε δὲ ὡς παρὰ τὸν Ἰβήρων βασιλέα, ἐπὶ Ἀλφόνσον πεμφθεὶς σὺν τῷ στρατεύματι, ὑπήντα αὐτῷ κατὰ τὴν χώραν, ὡς ἐναντιωσόμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπιὼν ὁ Ἀλφόνσος, συμπαρλαβὼν καὶ τὸ

* Ορτυγιά.

* In ora. Κυρίλιον. Conjectura ducor locum hunc ſic vertendum eſſe, Coralium in hac inſula, piſcatores e mari colligunt quod eam alluit, atque illinc in reliquas orbis regiones pervenit.

* Οἰκουμένη in al. ut c.

* in al. ut cont.

* ἑσπέρου. R. ut in c.

* Ἀλβάρα. in al. manuſc. Ἀλβαρα. in uno Ἀλβαρου. in al. ut in c.

ἀδελφόν, ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ ἐγίνετο, καὶ ἐπήλαυνε. ἐνταῦθα αὐτῷ ὑπαντιάσας ὁ Ἀλβάρος, ἐστρατοπεδεύετο, καὶ κήρυκα ἐπεμπε, προηγόρευε ἀπαλλάττεσθαι, εἰ σωφρονοῖ, ἐκ τῆς ἑαυτοῦ χώρας. καὶ ἀποκρινομένου, ὡς οὐκ ἐπὶ τοῖς ὄνοις τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἄπεισιν ἐς νομὴν αὐτοὺς ἄξων, ἀλλὰ στρατηγήσων αὐτῷ πάρεστι, καὶ μάχην ἐπῆγεν, καὶ συμβαλὼν, ἐμάχετο ἀμφοῖν τοῖν ἀδελφοῖν. μάχης δὲ καρτερᾶς γενομένης, ὡς οἱ περὶ Ἀλβαρον ἔφυγον τοὺς Ταρακωνας, ἐπεδίωκον ἀνὰ κράτος, καὶ ἄμφω τὼ ἀδελφὼ συλλαμβάνουσι, καὶ πολλοὺς τῶν Ταρακώνων καταβαλόντες ἐν τῇ διώξει. ὡς δὲ ἀπήχθη τοῦ παρὰ τῷ Ἰβήρων Βασιλέως ἄμφω τὼ βασιλέε, κακὸν μὲν οὐδὲν εἰργάσατο αὐτοὺς, ὅρκοις δὲ καὶ πίστεσι καταλαβὼν, τῷ λοιπῷ μηδὲν πλέον ποιήσειν περὶ τῆς ἑαυτοῦ χώρας, ἀφῆκεν ἀσινεῖς ἀπιέναι. μετὰ ταῦτα Ἀλφόνσος ἀφίκετο πρὸς Ἰταλίαν, ὡς πρότερόν μοι δεδήλωται, καὶ ἐπὶ τὴν Σικελίαν, καὶ καταχὼν τὴν Νεαπόλεως βασιλείαν, φόρους τε τοὺς Ἰαφύγας ἐπολέμει, ἔνθα δὴ καὶ ἄλλα ὧν πάνυ. ὡς ἐν τῇ ἐμφορᾶσθαι ἐπιξύλλον λόγῳ, καὶ ἀχθεὶς παρὰ τὸν Μεδιολάνων ἡγεμόνα, αὖθις ἀπελύθη. τὴν μέν τοι γυναῖκα αὐτοῦ καταλιπὼν ἐν Ταρακῶνι, οὐκέτι πάλιν ἀφίκετο ὀψόμενος πολλῶν ἐτῶν. αὐτὸς δὲ ἐς ἤπειρον τὰ πολλὰ διέβαινε, διεγίνετο χρηματίζων τε ἅμα τοῖς ὅπλοις. ἦ μὲν αὐτῷ καὶ ἡ Ἰταλία ἀπέβαινε, ὕστερόν μοι δεδήλωται προϊόντι τῷ λόγῳ ἐς ἀφήγησιν. τῷ δὲ βασιλεῖ Ἰβηρίας, περὶ οὗ μοι ἐλέγετο, συνῆπτε πόλεμος πρὸς τὴν βασιλέα Λιβύων τὸν ἐν Γρανάτῃ. Οἱ δὲ τότε Λίβυες τὸ παλαιὸν ἦσαν βάρβαροι, καὶ Μαρέλλαν πόλιν παράλιον τῆς Εὐρώπης, κατασχόντες, διέχουσαν τότε Λιβύης ἐκατὸν σταδίους πεντήκοντα καὶ ἑξακοσίους. καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενοι, τὴν τε Ἰβηρίαν σφίσιν ὑπηγάγοντο, καὶ ἔργα λαμπρὰ ἀποδεικνύμενοι, ἐπὶ Κελτικὴν τῆς χώρας αὐτῇ ἐπὶ μέγα αὔξοντες, προυχώρουν καὶ ἐπὶ Ταρακῶνα καὶ Βαλεντίαν. ἀφ' ὧν δὴ καὶ ἀπὸ τῆς Κελτῆς κατώκηνται οἱ τῷ Ἰβήρων βασιλεῖ, διαδέξασθαι τῆς πρὸς Λίβυας τοὺς πολέμους, ἐς πόλιν ἰσχυρὰν συνελάσαντες, καὶ δὴ ταύτην ἐπολιόρκουν, καὶ ἐς δεῦρο ἔτι πλοῦσι, τὴν πόλιν τε ἐπελαύνοντες αἰεί τι, καὶ στρατὸν ἐπάγοντες. καὶ δὴ ὁ τῷ Ἰβήρων βασιλεῖ δόμνος Ἰωάννης, ὃς πρότερόν μοι ἐλέγετο, ἐπελαύνων, προάγοντός τε τοῦ Ἀλβάρου, καὶ ἐπεστρώσοντος βασιλέα, ἐξιλεῶν τοὺς Λίβυας, ὡς δὴ καταστρεψόμενος ἐπῆγε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν πόλιν. ἐνταῦθα ὡς οἱ Λίβυες ἐπολιορκοῦντο δεινῶς, καὶ ἐς τὸ ἔσχατον λιμοῦ ἀφίκοντο ἐς λοιμείαν ἀπηλαθόντες, μηχανῶνται τοιόνδε. ἡμίονους δυοκαίδεκα ἐφάδων φορτία συσκευασάμενοι, ἤλαυνον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. τοὺς δὲ ἐφάδας, ὡς κατὰ μίαν ἕκαστον ἐνέβαλον ἑπτὰς χρυσίνους ἔνεα, καὶ συνεπήλωσαν αὐθις. τὸ δὲ νόμισμα τῆς Ἰβηρίας χρυσοῦν δυώδεκα χρυσίνους Οὐενετικοὺς δύο ἔχον. ταύτας δὲ τὰς ἐφάδας, ὡς ἐσκευάσαντο οὕτω, καὶ ἐπὶ τοὺς ἡμιόνους ἀντέθεσαν, ὡς τὸ δεῦρο ἄγεσθαι φέρειν ἕνα ἕκαστον, ἤλαυνον ἐπὶ τὸν τοῦ Ἀλβάρου σκηνῶν. τὸν δὲ, ὡς ἐπήγετο τὸ ἐν τῇ ἐφάδι χρυσίον, ἐρέσθαι τὸν φέροντα, ὅ, τι βούλοιτο αὐτοῖς τὸ χρυσίον ἐν τῇ ἐφάδι. ὁ δὲ τοὺς ἡμιόνους ἐλαύνων ἀπεκρίνατο, ὡς τὸ χρυσίον, τῆς πόλεως συναγαγὼν ὁ βασιλεὺς ἐπιπίμπει λέγων. ὡς ὁπότε ἕλῃς τὴν πόλιν, ἢν τε μὴ ἕλῃς, πλέον τοῦτο χρυσὸς οὐκ ἂν ποτε γένοιτό σοι ἀπὸ τῆς πόλεως. καὶ ἢν ἐξέλῃς τὴν πόλιν, ἀποβαλεῖς ἑαυτὸν ἀπὸ Λιβύης πολλαπλάσιον ἑαυτοῦ σῶον ἐς ἡμᾶς τε καὶ ἡμῖν· ἢν δὲ μὴ ἐξέλῃς τὴν πόλιν, ἔξεις καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα ἂν ἀπὸ Λιβύης ἐς ἡμᾶς * νομίζῃ, ταμιεύεσθαι. Ταῦτα πυθόμενοι, λέγῃ, καὶ Ἀλβαρος φέροντας τὰς ἐφάδας, ἀφικέσθαι ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέως, καὶ ἅμα

* κομίζηται.

A xercitu Albaro in regione occurrit, quasi prælii potestatem facturus. Postea Alphonsus abhibito in auxilium fratre, in Iberiam ingressus est, ut contra regem decertaret. Obviam autem procedens Albarus, misso præcone jussit eum excedere, si sapiat, quam celerrime ex sua regione. Cum autem Alphonsus responderet, se non accedere ut patris ejus asinos in pascua duceret, sed se adesse ut acie dimicet, copias in aciem deduxit: & cum utroque fratre confligens, victoria potitus est. Cum autem prælium committeretur atrox, Albarus Tarraconnenses terga vertere coegit: & fugientes persequutus, fratres ambos comprehendit, magnaque Tarraconensium strages facta est. Ut reges ambo ad Iberorum regem sunt adacti, nihil mali sunt passi. Verum juramenti religione fides accepta est, ne quid postea novi in sua regione molirentur: & impune dimissi sunt ad sua. Postea Alphonsus, ut supra ostendimus, in Italiam & in Siciliam venit: qui ab iisdem captus, ad Mediolani ducem, ut antea docuimus, ductus, ab eodem inviolatus & incolumis ad sua remissus est. Uxorem suam Alphonsus in Tarracone reliquit, nec multis annis interjectis, eo reversus est, ut eam viseret. Nam in Italia & Sicilia versabatur, plerumque aut amori, aut rei militari operam dans. Quomodo ei in Italia res successerint, deinceps dicetur. Regi Iberorum, de quo supra verba feci, bellum fuit cum Granatæ rege Pœno. Pœni jam olim trajicientes * Mareliam Europæ urbem, quæ distabat a Libya stadiis ducentis quinquaginta, occuparunt. Hinc progressi, Iberiam suo imperio junxerunt: postea, cum memorabilia ubique facta ederent, etiam contra Galliam bellum promoverunt, mirum in modum res suas augentes. Nec etiam ab Tarracone & Valentia abstinuere. Galli igitur adjuncti Iberiæ regibus, contra Pœnos bellum suscepere, eosque in urbem munitam se recipere compulerunt: urbem vero postea expugnarunt. Adhuc hodie ad urbem hanc accedunt, hostiliter incursionem facientes, & exercitum interdum adducentes. Et sane Iberorum rex dominus Joannes, ut antea significavimus, contra eos profectus est, præmisso Albaro duce, qui regem ad delendos Pœnos inflammabat, & copias urbi admovit. Cum autem gravissima obsidione premerentur Pœni, famesque intoleranda foret, dubii quid agerent, hujusmodi quid excogitarunt. Mulis duodecim ficorum onera imponunt. Ficis onusti, ad hostium castra feruntur. Ficos autem dividentes, singulis aureum nummum injecerunt, divisosque deinde iterum conjunxerunt. Nummus vero aureus Hispanorum, duobus aureis Venetorum valet. Hos igitur ficos cum imposuissent mulis, profecti sunt ad Albari tentorium. Qui viso auro, quod ficis conditum erat, agasonem interrogavit: Quid sibi vult aurum ficis inclusum? agaso respondit: Rex aurum quod in urbe est collegit omne, dicens, sive ceperis, sive non ceperis urbem, plus auri quam allatum est, haud invenies. Et si urbem capeam destruxeris, multum auri, quod ex Libya tibi & nobis afferetur, amittes: si autem urbem non diruueris, poteris in posterum quæcumque ex Libya ad nos devenerunt, quasi thesaurum huc collecta acquirere. Hæc cum accepisset Albarus, acceptos ficos detulit in conspectum regis, quos diducens & ape-

Alphonsus bis captus.

Edit. Paris. pag. 147.

Gibelterra. Saracenorum in Europam irruptio, 711.

Stratagema.

Aureus Hispanicus.

Edit. Paris. pag. 148.

tiens, inquit: Arborem istam, quæ hunc producit fructum, non censeo excindendam esse, nam deinceps non amplius fructu illo possemus frui: & nunc saturati in posterum non amplius ista felicitate uti possemus. Nam cernis vinitores vineas putare, amputantes tantum inutilia & superflua, ut fructum tandem uberiorem reddant: quod si eas penitus everrunt, nequeunt earum fructu, cum necesse fuerit, amplius recreari. His auditis rex, quia probabilia dicere videbatur Albarus, jussit eum abducere exercitum. Huic, cum duxisset regis Portugaliæ filiam in uxorem, natus est filius nomine * Ciricus, vir rei militaris peritissimus. Qui matrimonium contraxit cum Granatæ regis filia: quam, quia non poterat cum ea concumbere, repudiatam dimisit. Uxorem alteram assumpsit consobrinam regis Portugaliæ, quæ formæ venustate omnes, quotquot in illis regionibus agebant, anteibat. Hanc sibi associavit consilio optimatum, qui consulebant fore, si aliam uxorem duxisset, quod posset cum ea concumbere, sicuti matrimonium postulat. Filiam regis Navarræ coegit habitum Nazaræarum sive monacharum assumere, eique opes ad istud vitæ institutum assignavit. Rex Portugaliæ ortus est ex familia Galliæ * regum. Arbitror autem Gallorum reges belligerantes adversus Pœnos, quondam regionem istam subegisse, & ad posteros suos transmisisse. Itaque Navarræ regnum putatur pertinere ad familiam regum Galliæ, nec nisi ex illa familia nato licere regnum istud suscipere. Nam Carolus Imperator, & qui successerunt reges, existimantur regionem illam subjecisse, & nepotibus suis reliquisse. Alphonsi autem fratrem tali conditione in regnum admiserunt, si ei natus esset filius ex uxore, quam duxerat propinquam genere Galliæ regibus, ipse deberet regno excedere, & filium sibi relinquere regem. Quod si nullum filium ex uxore sua tulisset, regnum pateretur recidere post obitum suum ad Galliarum regem. Qui hac conditione Navarræ regnum accepit, & cum nactus esset ex uxore filium, patrem dimiserunt, filiumque * * * regem communi consensu declararunt, quia descendebat ex familia, quantum ad maternum genus attinet, regum Galliæ. Hæc quidem annotata sint mihi, sequenti totius historiæ proposito. Nunc unde digressus hucusque sermonem traxi revertor.

Similes.

* Clericus, Henricus.

* Lutetiburgica.

Navarræ regnum.

A χίσαντα τὰς ἰχάδας, τῷ * βασιλεῖ εἶπεν. Ὦ Βασιλεῦ, τὸ δένδρον ἐκεῖνο, ὃ φέρει τοιοῦτον ἡμῖν καρπόν, καλῶς ἔχει ἡμῖν ἐκκεκόφθαι, τούτῳ δὲ τῷ καρπῷ οὐκ ἔχομεν ἂν ἔτι τῷ λοιπῷ χρῆσθαι. ἢ ἡμεῖς οὐκ ἂν ἀεὶ δίοντι χρησαίμεθα τῇ εὐδαιμονίᾳ, εἰ πόρας αὐτῇ ἐμφορήμους ἐς τὸ παρόντι. ὁρᾷς ὡς τὰς ἀμπέλους ἀφαιροῦνται ὅσον ἱκανῶς ἔχει αὐθις ἀποδιδόναι καρπόν. ἰὼ δὲ βιάσηταί τις αὐτῶν, οὐκ ἔχει χρῆσθαι αὐτῇ εἰς τὸ δίον. Ταῦτα ἀκούσαντα ὁ Βασιλίσα, ὡς ἐδόκει οἱ προσφυῆ λέγειν, ἀπαγαγεῖν ὁ στρατόν. τότῳ μὲν δὴ ἀπαγόντι τὸν βασιλίσας Πορτυγαλλίας θυγατέρα, ἐγένετο παῖς, Κίκλικος τοὔνομα, ἀνὴρ τὰ πολέμια ἀγαθός. ὃς ἐπειτα ἠγάγετο τ' Γρανάτης βασιλίσσης θυγατέρα, ἢ οὐκ ἐγένετο αὐτῷ συγγενέσθαι ἀπεπέμψατο, ἢ δευτέραν ἐπηγάγετο γυναῖκα, ἀνεψιὰν αὐτῆ, θυγατέρα τ' Πορτυγάλλων βασιλίσσης, εἶδος λεγομένην πασῶν ὁ εἰς ἐκείνα τὰ χωρία ἐναι καλλίστην. ὑποτιθεμένων αὐτῷ ὁ ἀρίστων, ὡς ἰὼ ἄλλην ἐσαγάγοιτο γυναῖκα, εἴ τι ἔσοιτο συγγενέσθαι. ὁ μέν τοι θυγατέρα τ' Ναβάρης βασιλίσσης, ἰωάγκασε ἐς τὸ τῆ Ναζιραίων χῆμα ἰέναι, ἢ ἀπέδεκτο αὐτῇ χρήματα. Ὁ δὲ Πορτυγαλλίας βασιλεὺς, οἰκίας ἐνὶ τῇ Γαλατίας βασιλίσσης. συμβάλλομαι δὲ τὴν δὲ τὴν χώραν ὀνομασθῆναι πάλαι ποτὲ πρὸς τὰς Λίβυας διωκισθέντας τὸς Κελτῆ βασιλεῖς καταστρεψαμένους, ὑφ' αὑτοῖς ποιήσασθαι, ἢ παραδῦναι ἐξ αὐτῆ γινομένοις. Ὡς δὲ ἢ ὁ Ναβάρης βασιλεὺς ἀνήκειν ἐς τὴν οἰκίαν τῆ Γαλατίας βασιλίσσης νομίζεται, ἢ μηδενὶ ἑτέρῳ ἐξεῖναι παριδεῖν ἐς τὴν δὲ τὴν βασιλείαν. ἢ ἦν ὁ ἐς τὴν δὲ Κάρολος ὁ Αὐτοκράτωρ, καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον βασιλεῖς, φαίνονται τὴν δὲ αὐτοῖς καταστρεψάμενοι τὴν χώραν, ὀπίσω λιπεῖν τοῖς ἀπὸ τῆς οἰκίας αὐτῆ ἑσομένοις. ὁ μέν τοι ἀδελφὸς Ἀλφόνσε ἐπηγάγετο ἐπὶ τῇδε τῷ λόγῳ, ὡς ἐκεῖ ἔγημε γυναῖκα τὸν οἶκον τῆς Γαλατίας, ἰὼ μὲν γένηται αὐτῷ παῖς τῇδε μετέτι ὁ λοιπὴν ἀχθοίβειν ἐν τῇ χώρᾳ, ἀλλὰ ὁ παῖδα καταλιπόντ' ὀφίσι βασιλέα, αὐτὸ οἴχεσθαι ἀπαλλαττόμενον. ἰὼ δὲ μὴ γένηται αὐτῷ παῖς, μὴ ὁ πάλιν αὐτὸν, ἀποδῦναι τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὸν Γαλατίας ἡγεμένα. ἢ τῇδε δέξασθον τὸς λόγους, ἐπὶ πάτῳ παριδεῖν ἐς τὸν Ναβάρης βασιλέα. καὶ γενηθέντος αὐτῷ παιδὸς, αὐτὸν τ' ἀπεπέμψατο, ἢ τὸν παῖδα ὀφίσι ἀπέδειξαν βασιλέα, τὸ ὀνὸς * μιχθὸν ὄπα ὁ οἶκον τῆ Γαλατίας βασιλίσσης. ταῦτα μὲν δὴ ἐς τοσοῦτον ἐχομένῳ ὁ τῷ λόγῳ συμπάσης ὑποθέσιος, ἀναγέγραπται ἐς ἀπόδειξιν. Ἐπάνειμι δὲ, ὅθεν τὴν ἐκβολὴν τῷ λόγῳ ἐποιησάμην, ἄχρι ποῦπερ διῆλθον.

* Duo mss. tantum habent, αὐτὸν, R. τῇ β. ἀντ. al. ut in c.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Η ΕΚΤΗ.

LAONICI

CHALCOCONDYLÆ

ATHENIENSIS

HISTORIARUM

DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM,

LIBER SEXTUS.

Edit. Paris. pag. 149.

ΑΜΟΥΡΑΤΗΣ δὲ ὁ Μιχμέτου μετὰ τὴν ἐπὶ Καραμᾶνα ἔλασιν, ἐστρατεύετο ἐπὶ Δακούς, ὡς τὸν τοῦ Δρακύλεω παῖδα κατάξων ἐπὶ τοῦ ἀρχοῦ. καὶ ὡς ἐπέλαυνε ἤδη ἀπὸ τῆς βασιλείου παρασκευασάμενος, ἐπωυθάνετο Καραμᾶνα νεωτερίζοντα περὶ τοῦ ἀρχοῦ αὐτοῦ, βουλόμενόν τε ἀφίστασθαι, συμπαραλαμβάνοντα καὶ τὸν τοῦ Καυδιλόρου ἡγεμόνα, καί τινας ἄλλους τῆς τῆς Ἀσίας, ἐλπίζων Παίονας ὡς ἐπὶ βραχεῖ παρεσομένους ἐπ' αὐτὸν στρατῷ πολλῷ ἐπιόντας. καὶ τοὺς τε λοιποὺς τῆς τῆς Ἀσίας τυράννους παρεκάλει ἐπὶ ἀπόστασιν. ἐπὶ τούτοις δὲ ἀναζεύξας Ἀμυράτης ὁ Μιχμέτου, ἐστρατοῦτο, καὶ Τυραχάνην τὸν Θετταλίας ὕπαρχον, ἐπέστειλεν ἐλαύνειν ἐπὶ τὸν Πελοποννήσου Ἰσθμόν, ἐς καθελεῖν τε τὸν Ἰσθμόν, καὶ ἐπιδραμόντα τοῦ Πελοποννήσου χώρας, ὅσα ὑπὸ τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόσι τυγχάνει ὄντα, ἀπελαύνειν. Ὁ μὲν δὴ λαβὼν στρατόπεδα τὰ τῆς Θετταλίας, καὶ Περαιβίας τῆς λίμνης, ἀφίκετο ἐπὶ τὸν Ἰσθμόν, καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἔρημον, καθεῖλέ τε αὐτὸν, καὶ ἐσβαλὼν ἐς τοῦ Πελοποννήσου, ἐδῄου τε αὐτοῦ τὴν χώραν. καὶ ἐπὶ Σπάρτην ἀφικόμενος, τοῦτε Λακωνικοῦ ἐπέδραμε, καὶ ἀπέλαυνε. Βασιλεὺς δ' ἐς τοῦ Ἀσίαν ἔβαινε, ἐπὶ Καραμᾶνα ἐλαύνων τὸ δεύτερον, καὶ τοῦτο τὴν χώραν ἐδῄου, καὶ ἐπεκράτει. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνετο, Γεώργιος ὁ Τριβαλῶν ἡγεμὼν, ἐς λόγους τῷ τε Ἰάγγῳ, καὶ τοῦ Παιόνων βασιλέως ἀφικόμενος, καὶ τῷ ἀρίστων τῆς Παιονίας μετιὼν ἕκαστον, ἐπῆγε ἐπὶ Ἀμυράτην στρατεύεσθαι, καὶ χρήματα ἐς τοῦ ἐκστρατείαν ταύτην ὑπέσχετο ἱκανὰ δώσειν τοῖς Παίοσιν, ἃ δὴ καὶ εἰσεπέπρακτο αὐτῷ. Ταῦτα δὴ αὐτοῦ συγκατεργάζετο καὶ Ἰάγγος, τοῖς μὲν Ἕλλησι φίλιος ὤν, αὐτοῦ φίλος τε ὢν ἐτύγχανε. Ἰωάννης δ' αὖ ὁ τοῦ Βυζαντίου βασιλεὺς, ἐπολέμει πρὸς τοὺς Ἰανυήνσους, διενεχθεὶς ἀπὸ αἰτίας τοιᾱσδε, τῆς ὑπὸ κομμερκίων τοῦ Γαλάτου ἕνεκα. Ἐπαύετο οἱ Ἰανυήνσοι ναῦς πληρώσαντες μεγίστας δὴ τοῦ παρ' αὐτοῖς, καὶ τελῶνες τελωνεῖδικα, καὶ ἐμβιβάσαντες ἐς τὰς ναῦς ὁπλίτας

* ἐλπίζων. In uno, ἐλπίζοντα. alii c.

* Ἰάγγος. al. alii c.

* Ἰάγγου. al. alii c.

AMURATES Mechmetis filius post expeditionem quam contra Caramanum sumpserat, bellum Dacis intulit, volens * Draculis filium suo restituere principatui. Egressus autem regia copiis instructus, accepit Caramanum novarum rerum cupidum defectionem animo agitare: ad idque negotium adhibere ducem * Candylori, & alios Asiæ principes, cumque speraret Pannones brevi magna manu subsidio venturos, spe externi auxilii illectus, reliquos Asiæ principes ad defectionem solicitabat. Amurates igitur Mechmetis filius, ubi id parari animadvertit, mutato consilio cœptam expeditionem omisit, & bellum omne in Caramanum avertit. Turachanem Thessaliæ præfectum jussit exercitum contra Peloponnesi Isthmum ducere, eumque in potestatem redigere: deinde regionem Peloponnesi, qui sub Græcis est, incursionibus vexare. Quibus peractis, eum inde abire jusserat. Turachanes quoque accepto Thessaliæ & * Peresbiæ, quæ stagno adjacet, exercitu, ad Isthmum perrexit, quem desertum ab hostibus inveniens, occupavit: & hinc incursionem faciens in Peloponnesi regionem, vastitatem maximam reddidit. Etiam Spartam adiit, Laconiæque regionem populatus est, quibus omnibus, quemadmodum præceperat rex, expeditis, abiit. Rex Amuratesin Asiam transvectus, contra Caramanum exercitum ductabat, & secundo eius regionem evastatam subigebat. Ea tempestate, qua hæc agebantur, Georgius Tryballorum princeps in colloquium venit cum * Jango & cum Pannonum rege: prehensansque singulos Pannoniæ proceres, persuasit ut contra Amuratem arma caperent. Opes autem plurimas immensamque pecuniæ vim Pannonibus ad eam expeditionem pollicebatur. Nec solum promisit, verum pecuniam Pannonibus, ut eos experiretur auxiliares, tradidit. Usus est plurimum opera ad eam rem Jangi, qui Græcis familiariter junctus erat. Joanni Byzantii regi bellum cum Januensibus erat propter commercia Galli cujusdam. Januenses implebant naves quas habebant maximas, necnon tri-

Amuratis expeditio in Asiam.

* Draculæ.

* Candyloni.

pag. 150.

* Peresbiæ.

Georgius Servix Despota.

* Joanne Hunade, qui & Corvinus, & Chonziates, & Candidus.

remes tredecim : quibus impoſuerunt ſuorum octo millia armatorum, & properabant contra Byzantium, volentes urbem eam capere. Eodem tempore etiam Scythis (qui & Tatari) bellum inferebant Januenſes. Scythæ namque qui circa Boſphorum colunt, inimicitiis moti, quas cum Caphenſibus gerebant, * Capham urbem egerunt & tulerunt. Propter quæ miſerant legatos ad regem Scytharum Atzikarem, petitum pacem: hac tamen conditione, ut ſua reciperent. Cum nihil eorum quæ petiiſſent, impetrare potuiſſent Caphenſes, urbem ad Italiam reduxere, cum Januenſes iniquis animis paterentur urbem ſuam ab Scythis adeo graviter divexari. Eodem tempore iis diſcordia cum Græcis fuit. Parabant itaque contra utroſque ſimul rem gerere, & utroſque armis domare. Appulerunt itaque Byzantium, indicentes Byzantiis bellum: & inde legentes Euxinum pontum, venere Capham. Ibi igitur egreſſi navibus in Cherſoneſum, recta pergebant contra Scythas, non multum in urbe morati. Scythæ audientes hoſtes accedere ſine ordine palantes, plenos contemptu, & ipſi arma arripiunt. Nam præterita die affuſi fluvio cuidam, in ea regione caſtra poſuerant, nec ſolitas ordinarant vigilias. Putabant enim Scythas numquam eo audaciæ progreſſuros, ut ſecum ex acie dimicare ſuſtinerent. Ibi igitur cum primi non expectaſſent eos, qui agminis poſtremi erant, ut in unum & in juſtam aciem collecti, prælium inirent, verum pedetentim & palantes incedentes pergebant contra hoſtes, extenuato maxime agmine. Scythæ igitur, ubi compererunt hoſtes appropinquare, confeſtim eis obviam progrediuntur, agminiſque incompoſiti primos aggreſſi fuderunt, & in fugam conjecerunt. Fugientes acerrime perſequuti ſunt. Januenſes fuga ad ſuos delati, etiam eos fugæ ſocios traxerunt. Tandem prælium ad extremos venit, quos terga dare cogentes, ceciderunt impigre, nulli quemcumque nacti erant parcentes. Pauci quidam fuga evaſere incolumes in urbem. Liberati igitur bello quod geſſere parum feliciter cum Scythis in Boſphoro habitantibus, navigarunt verſus Byzantium, veneruntque Galatiam (quæ & Pera) urbem, quæ ſita eſt e regione Byzantii in Europa. Ibi conſultarunt communiter, quomodo Byzantium occupare poſſent. Militibus naves complent, & reliqua armamenta expediunt, naveſque ad murum juxta portum appellunt, quaſi navibus urbem expugnaturi. At Byzantii reſiſtebant fortiter, & ex muro in hoſtem pugnabant magna gloria. Januenſes cum conarentur ex navibus aſcendere in mœnia, nihil efficiebant: Byzantii enim hoſtes magna fortitudine repellebant. Cum igitur cœpta parum ſuccederent, omneſque conatus irriti caderent, in diſſenſionem adducti, redire in Italiam. Verum Galatia Januenſium urbs longo tempore bellum geſſit cum Byzantiis, cum utrinque tam Byzantii quam Galatæ bombardis rem gererent. At Leontares Joannes magno impetu in Galatiæ mœnia irruens, eam undique quaſi indagine cinctam omni commeatu reliquiſque neceſſariis interclusit: plurimos quoque Januenſes cepit, cum feliciter & fortiter in eorum naves irrumperet. Hos victos adduxit

Tatari Præcopienſes.

* Cembalum habet Juſtinianus.

Caphæ Genuenſium colonia expugnata a Tatarie.

Edit. Pariſ. pag. 151.

Genuenſium infelix pugna.

Joannes Leontares.

Constantinopolis a Genuensibus obſeſſa.

A αὐτῷ· ἀμφὶ τὰς ὀκτακισχιλίους, ἐπίπλοιον ἐπὶ Βυζάντιον, ἐξιλεῖν βουλόμενοι. καὶ ἐπὶ τοὺς Σκύθας τοὺς περὶ Βόσπορον ἐστράτευσαν. τὴν γὰρ πόλιν αὐτῶν Καφᾶν καλουμένην, ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου οἱ Σκύθαι πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ξυφορώμενοι, ἔχον τε καὶ ἔφερον. διὸ ἃ δὴ καὶ πρὸς τὸν βασιλέα τῆδε αὐτῶν Σκυθῶν, * Ἀτζικαρέα πρέσβεις πέμψαντες, ὡς ξυμβαίνειν ἐπὶ τοῖς ξυφόροις. ὡς δὲ ἐν σφίσι τῆδε διόπτην ἀπέβαινε, ἀνοίγουσι τὴν πόλιν ἐπὶ Ἰταλίας, ὡς οἱ Ἰανύοι * δι' ἀπορίαν τινὰ πολέμου, τοὺς Σκύθας λυμαίνεσθαι τῇ πόλει αὐτῶν ἀνέκητον. ἐτύγχανε δὲ καὶ ταύτῃ καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτοῖς διαφορὰ, παρισταμένοις τε ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι ὡς ἐξιλασώτας· ἀρικόμενοι δὲ ἐς Βυζάντιον, καὶ πόλεμον τῇ Κωνσταντίνου πόλει προαγορεύσαντες, ἐπιπλεύσαντες δὲ ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον, παρῆσαν ἐς τὸν Καφᾶν· ἐνταῦθα δὲ τῆς Χερρονήσου ἀποβάντες, ἴεσαν διὰ ὁμίλου ἐπὶ τοὺς Σκύθας. ἐξιόντες δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως, ἐπέσσαν. ἐνταῦθα οἱ Σκύθαι, ὡς ἑώρων τοὺς Ἰανύας ἄπο κόσμου ἀδεῶς τεταμένους ἐπιέναι αὐτοῖς, λόγον οὐδένα σφῶν ποιούμενοι. τραπόμενοι γὰρ τῇ προτεραίᾳ ἐπί ποταμόν τινα, αὐτοῦ ταύτῃ τῆς χώρας κυλίζοντο, ὅτι φυλακὰς κατασκαμμένοι ἐς τὸ στρατόπεδον, εἰδόμενοι δὲ οὐδέποτ' ἂν τοὺς Σκύθας ἐς τοσοῦτον τόλμης ἀφικομένους, ἐθελῆσαι ἀναπαδιωδὶν συμβάλλοντας. ἐνταῦθα ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν τὰ στρατεύματος ἐκ ἀπείρου τοὺς ὄπισθεν, ὡς τε ἐπὶ μέτωπον γενέσθαι τὸ στράτευμα, ἀλλ' ἐπὶ βάθος πορευόμενοι βαθὺ ἐποιοῦντο, ἐπῆσαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Σκύθαι δὲ ἐνταῦθα ἐπέκειντο τοῖς πρώτοις αὐτῶν, ὡς τάχιστα μαχόμενοι, ἐτρέψαντο αὐτίκα ἐπιτιθέμενοι, καὶ ἐδίωκον, ὡς ποδῶν εἶχε κάστος. ἐνταῦθα ἐπέπιπτον ἐς τοὺς πρωτέρους αὐτῶν, καὶ ἔτρεπον καὶ τούτους ἐς φυγὴν, καὶ ἄπως ἄχρι τοῦ Οὐρανοῦ * ἐγένοντο. τρεψάμενοι δὲ ἅπαν τὸ στράτευμα ἐς φυγὴν, ἐφόνευον, οὐδενὸς φειδόμενοι, πάντα ὃν ἐπικαταλαμβάνοιεν * καταβάλλοντες. ἐς ὃ δὴ ἐς τὴν πόλιν διεσώζοντο, ὥς τι μὲν ἀπολέσθαι. ὅπου δὴ ἀπαλαχθέντες τοῦ πρὸς Σκύθας, τὰς ἐν τῷ Βοσπόρῳ τομάδας, κατέπλεον ἐς Βυζάντιον, ἀφικόμενοι ἐς Γαλατίαν πόλιν τὴν κατ' ἀντικρὺ Βυζαντίου ἐν τῇ Εὐρώπῃ. καὶ κοινῇ βουλευσάμενοι ὁκοτέρῳ τρόπῳ τὴν πόλιν μαχόμενοι ἐξέλωσι, τάς τε ναῦς ἐπλήρωσαν, καὶ ἐξοπλισάμενοι τὸν Βυζαντίου λιμένα, προσέφερον τὰς ναῦς ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὡς ἀπὸ τῶν νεῶν τὴν πόλιν αἱρήσοντες. Οἱ μὲν οὖν Βυζάντιοι παρεσκευάζοντο ἀμυνούμενοι, καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους ἐμάχοντο ἀρὰς τοὺς Ἰανύους ἀξίως λόγου. καὶ ὡς προσέβαλον τῷ τείχει ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ ἐπειρῶντο ἐλθεῖν, οὐκ ἠδύναντο ἐπιβῆναι τοῦ τείχους, ἀμυνομένων τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸ καρτερόν. ἐνταῦθα, ὡς οὐδὲν αὐτοῖς προεχώρει, διέστασάν τε καὶ ἀπέπλεον ἐπὶ Ἰταλίας. ἡ μέν τοι πόλις τῶν Ἰανυίων ἡ Γαλατία, ἐπολέμει ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον τῇ Βυζαντίῳ, καὶ πλιβόλοις ἐξ ἀλλήλων εἶτε Ἕλλησι, καὶ οἱ ἐκ τῆ Γαλάτα ἐπέβαλον. ἐπέτε καὶ ὁ Λεοντάρης Ἰωάννης, τῷ τείχει * τῆς Γαλατίας σφοδρῶς ἐπειπεσὼν, ἀπέκλεισε τὴν Γαλάτην παντὶ τρόπῳ ἐπιτηδείων πάντων τροφίμων, καὶ τῇ ἄλλῃ, καὶ πολλοὺς τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν Ἰανυίων ἐπι-

* Ἀτζικαρέα al. ut c.

* διὰ ὀπόρου. sic etiam in uno. in al. ut c.

* al. ἐγένοντο

* forte legendum, κατατμήσαντες. R. ut ai

* τὴν Γαλάτην al. ut c.

δραμὼν ὅπως, κατίχε, τῷ μὲν ἀλύσεων τῷ βασιλεῖ A
* Ἰωάνης, Ἰωάννῃ ὄντι ἐν τῷ οἰκήματι τῷ * Ξυλᾷ, προσεκόμισεν
Ξυλαῖ ἀνὴρ τριακοσίους, προσωρᾶν πάντας ἐν τῷ χάρακι τῷ Γα-
λάτῃ. Μετὰ ταῦτα ἀμφισβήσαμοι πρὸς ἀλλήλους,
περί τε τῆς ἔξω ἐμπιλῶν τῆ Γαλάτῃ, καὶ περὶ τῶν κυμερ-
κίων αὐτῶν, ὅπως συγκαταθῇ ὁ Βασιλεύς, συγκα-
τίθεσαν οἱ Ἰανῦσιοι, ἀποχαλίσαντες καὶ μᾶλλον τῷ βα-
*Φλορία χί- σιλεῖ * χρυσίνους χιλίους, φθορᾶς ἕνεκα τῶν ἐν τῇ * βα-
λιαι. * Βασιλικῇ σιλικῇ πύργῳ, εἰς ὃν οἱ Ἰανῦσιοι πλιβόλῳ ἐχρήσαντο,
τ. καὶ τῶν ἐργασηρίων τῶν ἐν τῇ μέσῃ, ἐξ ὧν ἐχαλάσθησαν,
ἓν ἢ σημαίαν αἴρειν τῷ βασιλέως Ἑλλήνων. Ταῦτα μὲν
εἰς ποσῦτον τοῖς Ἕλλησι προσενήνεκται εἰς τοὺς Ἰανύσους. Ἰω-
άννης μέν τοι ὁ τῶν Ἑλλήνων βασιλεὺς, ὅπως δὴ χαριστο-
βούλομος πρὸς τὸν Ῥωμαίων Ἀρχιερέα Εὐγένιον τοιῶδε B
μά τι ἔχοντα, ὡς τὰ εἰς ταυτὸ σωιοίσαι, καὶ τὴν ἐκεῖ τῶν θρη-
σκειας διαφορὰν σωιξιλεῦσι, ἐπειρᾶτο τῆς τῶν ἑσπερίων
γνώμης, εἰ περὶ πολλοῦ Ῥωμαῖοι ποιοῖντο, ξυμβῆναι
τοῖς Ἕλλησιν. ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς Γερμανοὺς ἀφίκετο αὐτῷ
ἡ πρεσβεία, ἐτύγχανον δὲ τότε οἱ Γερμανοὶ περὶ Βασι-
λέαν πόλιν, διεσχισμένης γνώμης πρὸς τὸν Εὐγένιον Ἀρ-
χιερέα, καὶ ἀποδοκιμάζοντες αὐτὸν, καθίσασαν αὐτοῖ
Ἀρχιερέα, Φελίκιον τοιοῦτον, ἄνδρα τῶν παρ' αὐτοῖς δο-
κίμων, ξυνόδου τε ποιησαμένου κοινῆ, καὶ ἀποδείξαντος.
Οὗτοι μὲν δὴ ἀμφω πληρώσαντες τριήρεις, μετ-
έπεμποντο ἑκάτεροι ἐπ' αὐτοὺς Ἰωάννην τὸν Βυζαντίου βα-
σιλέα, τῷ τε Εὐγενίῳ ἐπὶ σφίσι ποιήσασθαι ἑκάτεροι
ἀξιοῦντες, καὶ συμβῆναι σφίσι τὰ διάφορα ξυμφορὰ ἀ- C
ποδεξαμένους. ὡς δ' ἀφίκοντο ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων ἀμφοῖν
τριήρεις, τῷ μὲν τοι Εὐγενίῳ τὸν τῆς Βασιλικῆς πλοῦν,
ἀπεπίμψατο ἥκιστα, φάμενος ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους αὐτὸν ἐκ-
δίδοσθαι πρότερον, καὶ τοὺς τε Οὐενετοὺς, καὶ τῷ ἄλλῳ Ι-
ταλίας, ἅπαντα αὐτὸν ἰέναι κελεύοντας. Παραλαβὼν
δὲ τοὺς τε Βυζαντίου ἀρχιερεῖς, καὶ Ἑλλήνων τοὺς λογί-
μους, ᾤχετο ἀποπλέων ἐπὶ Ἰταλίας. καὶ ἐς τοὺς Οὐενετοὺς
ἀφικόμενος, ἐκομίζετο ἐπὶ Φερράρειαν, ἣ ἀφεστήκει τοῦ
Ἀρχιερέως Εὐγενίου ἑπτωδέκατον· ἐκομίζετο δὲ ἀφ' ἧς Ἠρ-
δάνου. Διέχει δ' αὖτη ἡ πόλις ἀπὸ τῶν Οὐενετῶν σταδίους
περὶ τοὺς τετρακοσίους. ἄρχοντας δὲ ἔχει ἄνδρας, οἰκίας D
τῆς Ἐστησίων καλουμένης. Ἐστι δ' ἡ πόλις αὐτὰ δὴ ταῦτα
πη καὶ πολυάνθρωπος, καὶ περὶ αὐτὴν ῥεῖ ποταμὸς πάν-
μεγα Πάδος. φωτεῖται δὲ ἡ πόλις ἐς τὸν Ῥωμαίων μοῖραν
ἀποτεταγμένη. Ἐγένοντο δ' ἔτι, ὡς ἐσημάνομεν ἄρχον-
τες τῆς πόλεως τῷδε· Ἀνὴρ δὲ ἦν, ὁ τότε τῆς πόλεως
ἄρχων, ἐπιεικής τε καὶ ἐκ ἀσώτου. ξυμφορὰ δὲ συμ-
βεβήκει αὐτῷ τοιάδε. Γυνὴ ἦν αὐτῷ, θυγάτηρ τοῦ *
* Μανφρίδου Μανφρεδαζίας ἡγεμόνος, τὸ, τε εἶδος ἀρίστη, καὶ τὸν τρό-
τοῦ ἐν ἄλ- πον τὸ ἐμφρονεῖν οὐκ ἀγενής. αὕτη ἐρᾷ τοῦ υἱέος τοῦ
λοις. ἀνδρὸς αὐτῆς. ὃς ἐπειδὴ ἐφοίτα παρ' αὐτὴν ὡμίλει, καὶ
νομίζεται, ἁπλοϊκώτερον μᾶλλον τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν
οἰκοῦσι φρονῶν ἐκαλεῖτο, ἐν παιδιᾷ γενομένη σὺν τῇ μη-
τρυιᾷ ἐπὶ τὸν ἔρωτα. καὶ ὡς ἔφετο δὴ ἐρωμένην αὐτῆς, ἐ- E
σπᾶτο τε αὐτὸν ὁ τῆς γυναικὸς ἔρως. καὶ ἐπὶ χρόνον ἐπιμαί-
νετο τῇ γυναικὶ, μητρυιᾷ οὖσῃ ἑαυτοῦ. τῷ δὲ θεραπαινί-
δων τις, ὡς ἔφετο τάχιστα ἅπως ἀλλήλων ἐρῶντες, καὶ συγ-
γινομένους, κατηγορεῖ τῷ ἑαυτῆς ἔρωτι, ᾧ δὴ πάν-
των ἥδιστον ἦν τῶν ἡγεμόνων τῆς πόλεως, καὶ ἐτίμα μεγάλως.
ἐπειτα ἐξεμάνθη καὶ αὐτὸς οἰδιπόδιος, ἐξαγορεύει τῇ
διανοίᾳ αὐτοῦ· * ὦ δέσποτα, ἐμοὶ μὲν τις κατὰ γῆς εἴθε
* Μίγας, in ἄν γοι ἦν καταδῦναι μᾶλλον, ἢ ὁρᾶν τοιαῦτα, ἐν τῇ
al. deest. σῇ οἰκίᾳ ἀθέμιτα γιγνόμενα φράγματα. τῷ γὰρ τοι δε-

ad regem Joannem, qui ea tempestate agebat in Xylia * domicilio. Fuerunt autem captivi numero trecenti, quos omnes in Galatiæ vallo nactus erat. Postea legatos ultro citroque mittentes super commerciis & vineis, quæ extra Galatiam erant, Januenses grato animo excipiebant quæcumque statuissent de illis rex. Cogebantur quoque numerare regi aureos mille propter turrim regiam, quam tempore obsidionis bombardis dissecerant: necnon propter officinas quæ in medio positæ erant, destructas, ut potiri possent imagine sive signo regis Græcorum. Bellum inter Byzantios & Januenses hujusmodi exitum habuit. Bello isto finito, Joannes Græcorum rex, legatos ire jubet ad Romanum Pontificem Eugenium nomine, petentes ut Concilium celebraretur, quo inter utrosque religionis contentionem decenter componerent. Tentabat eo modo Occidentalium animos, num plurimi facerent concordiam constabiliri cum Græcis in religionis controversia. Legati in Germaniam venere. Ea tempestate Germani Basileæ erant congregati, dissidentes sententiis contra Eugenium Pontificem: quem reprobantes, crearunt Pontificem nomine Felicem, virum inter ipsos in primis spectatæ probitatis. Hunc Concilii consensu Pontificem declararunt. Ambo igitur Pontifices triremes instruunt, & Joannem Byzantii regem accersebant. Uterque enim sub se Concilium agitari, & religionis controversiam, quæ cum Græcis intercesserat, finiri volebat. Cum ab utroque venissent triremes, rex quidem benignis verbis & placide Concilii Basileensis legationem dimittebat: dicens, se cum Romanis & Venetis, & cum reliqua Italia jam ante colloquutum, qui omnes se Romam proficisci jubeant. Assumens itaque Byzantii sacerdotes, & Græcorum sapientissimos & doctissimos, navigabat in Italiam. Cum venisset ad Venetos, inde solvens ferebatur Ferrariam, ubi morari Pontificem Eugenium acceperat. Hæc urbs distat ab Venetiis stadiis fere trecentis. Duces & principes habet qui sunt de familia Estensium. opibus hominumque multitudine excellit. Pado fluvio alluitur. Subjecta est Romano Pontifici. Duces seu principes, quos modo diximus, accipit. Vir ille * qui tum temporis in urbe rerum summa potiebatur, æquitatis studiosus, nec cætera imprudens erat. Hujusmodi autem ei accidit calamitas. Uxorem habebat filiam ducis * Monferrariæ, pulchritudine formæque elegantia præstantem. Mores mulieris, antequam id contigisset, modestia insigni coruscabant. Hæc insaniebat amore privigni, qui filius ducis erat nothus. Qui cum serius ad eam veniret, quam moris est eorum qui in Italia lautius vivunt, juvenem inter ludendum ad amorem provocat. Hic intelligens se a muliere amari, & ipse mulieris amore exarsit, & aliquanto tempore stupri consuetudinem cum noverca sua habuit. Ancilla autem quædam ut cognovit amorem illorum, amatori suo rem omnem enarrat. Is vero duci admodum charus erat, & ab eo honorifice admodum tractabatur. Is igitur ubi rem cognovit indicio ancillæ, necnon ipse eamdem exploraſſet, accedit dominum, inquiens: O domine, mihi contingat magis terræ hiatu contegi, quam ut diutius cernam in ædibus tuis

* palatio.

Edit. Paris. pag. 152.

Joannis Palæologi ad Eugenium IV. legatio.

Concilium Basileense.

Felix Papa.

Joannes Imp. in Italiam.

Ferraria.

Estenses duces.

* Borsius.

* Montisferrati.

Privigni & noveræ amor. Accidit facinus hoc circa annum 1400. sub Nicolao Pontif. uxor ea fuit Ziliola, Francarienſis filia.

pag. 153.

adeo nefanda fcelera committi. Nam uxorem tuam rem habere cum filio tuo notho, impiiſſimi perpetrantes, vidi. Proinde da operam ab iſta muliere libereris, nec amplius cum ipſa converſeris. Filium quoque fac aliquo ableges. His auditis, dux obſtupuit. Deinde percunctatus eſt, quomodo rem iſtam cognoviſſet. Dixit quoque, ſe velle eam rem explorare, & præſentem rei illius fore ſpectatorem. Faciens itaque ſupra lectum foramen haud perinde magnum, ne deprehenderetur ab amantibus, per id ſpectabat filium ſuum nothum concumbere cum uxore in lecto. Deſcendens igitur ambos opprimit inopinato, & uxorem in hunc modum alloquitur: O mulier, quis dæmon eo dementiæ te adegit, ut communiceris turpiter filio meo, impiiſſima omnium quas novimus? Qua ratione id noſtro matrimonio honeſtum fore arbitrata es? Quæ reſpondens ait: Quod talia fecerim domine, matrimonii fidem violans, non eo inficias: verum culpam agnoſco, ejuſque rei impiæ ego ſola caput & origo ſum. Ego ſcelerata opera animo concipiens, vi majore coacta, neſcio quo modo ad iſtam impietatem conceſſerim, & adoleſcentem invitum in iſtud nefarium opus traxerim. Merito igitur ego pœnas pendo. Rogo tamen, in adoleſcentem, cujus nulla culpa eſt, ne ſævire velis. Deinde illum vocavit, interrogans: An juſta hæc ſint, quæ fecerit in ipſo opere deprehenſus? Adoleſcens attonitus cum negare non poſſet, ad petendam veniam convertebatur. Sequutus eſt vir amoris iſtius nefandi conſcius, qui utriſque operam, ut cupitis potirentur, locaverat indefeſſam. Erat autem * mimus, qui ab initio adoleſcentem in iſtum amorem impulerat. Et hunc accerſens interrogabat dominus: Quid cauſſæ fuit, quare adeo impium im me patraris facinus? Hic reſpondit: Quia tu rapuiſti amicam filii tui, & cum ea concubuiſti, quapropter merito iſta contigere tuo. Nam ducis filius amabat mulierem ejus urbis, necdum tamen cum ea cojerat. Pater igitur cum intellexiſſet eam eſſe forma præditam ſupra modum venuſta, vi eam opprimens, Veneris gaudium ei abſtulit. Mimus igitur hujus amoris cauſſam omnem in iſtud facinus rejiciebat. Hæc ſigillatim cum audiſſet, adoleſcentem, deinde mulierem, poſtremo mimum capite truncari juſſit. Hæc eſt calamitas, quæ Ferrariæ principem ea tempeſtate oppreſſerat. Nec multo poſt * Ligurum principis filiam uxorem duxit: & miſſis feriis, plerumque jocis ſe tradens, fortunam adverſam levabat. Rex Græcorum cum veniſſet Ferrariam ad Romanum Pontificem Eugenium Quartum, qui ibi verſabatur, cum eo ab urbe Roma eſſet profectus (erat enim Venetus) precibus fatigatur a Pontifice, ut ſe juvaret in contentione, quæ interveniſſet ſibi cum Germanis. Ex cum in colloquium veniſſent, plurima de contentione illa diſſeruerunt, rationem ineuntes qua utrique res pulchrius & felicius ſuccederent. Hinc profecti, venere Florentiam Tyrrhenorum (ſive Hetruriæ) metropolim, urbem magnam & opulentam, quæ pulchritudine omnes Italiæ urbes exuperat. Tyrrhenia (quæ & Hetruria) incipit ab urbe Perufio, & dextra tenens Bononiam urbem opulentam, pertingit uſque Lucam. Lu-

* parafitus.

Edit. Pariſ. pag. 154.

* Rizardam, Marchionis Saluciarum filius.

A αυσινας ἐμοὶ, Θεασάμην σὺν τῇ παιδὶ τῇδε, μίσγεσθαι ἐν φιλότητι, ἄθεμα ἐργαζομένους. ποίοι τε ὅπως ἐξαπαλλαγῇς ταύτης τῆς γυναικὸς, μηκέτι αὐτῇ συνοικοίης, ἀλλ' ἀπόπεμψον τὴν ταχίστην. Ὁ δὲ ὡς ἐπύθετο, ἐν θαύματι μὲν εἶχετο ἐπὶ τῷ γεγονότι. ἐμείρετο δὲ ὅπῃ τρόπῳ ἰδὼν ἐξαγορεύοι τὸ γεγονὼς, ἢ αὐτὸς ἐθέλειν θεάσασθαι, καὶ αὐτόπτης γενέσθαι. Ἐνταῦθα ἐπὶ τῷ κοίτῳ ἄνωθεν ὀπὴν ποιησάμενος βραχεῖαν, ὡς τὰ μὴ αἰσθάνεσθαι ἐκείνους τῆς ὀπῆς, ἐθέατο. ἄνωθε δὲ γυναῖκα αὐτῷ μισγομένῳ τῷ παιδὶ αὐτῆς ἐν τῇ κοίτῃ. Ὡς δὲ κατεῖδέ τε ἢ ἐξέμαθε τὸ γεγενὸς, μεταπέμπεται ἐρωτᾷ μὲν δὴ γυναῖκα· ἐπεὶ δὲ παρῆν, ἔλεγε τοιάδε. ὦ γύναι, ποῖός σε B δαίμων ἐς τὸν μανίας * συνέλάσας, ὡς τε παιδὶ τῷ ἐμῷ συγγενέσθαι, ἀναισιώτατα πασῶν δὴ γυναικῶν ὧν ἴσμεν ἡμεῖς; ἢ πῶς οἷόν τε τὸν καλῶς ἔχειν ἐμοί τε καὶ σοὶ ἐς ὑμέναιον, Η δὲ, ὑπολαβοῦσα ἔφη· ἀλλ' ὅπως, ὦ δέσποτα, τοιαῦτα εἰργασάμην ἢ σὸν γάμον, οὐκέτι εἰμὶ ἑκοῦσα, ἀλλ' εἶναι ἀληθῆ ταῦτα ὁμολογῶ, μόνη δὲ τὸν ἐγὼ αἰτία κατέστην, αὐτή τε ἀναισιώτατα ἔργα ἐς ἐμαυτὴν τιθεμένη, ὑπὸ ἀνάγκης μείζονος προσαχθεῖσα, οὐκ οἶδ' ὅπως ἐς τὸν γενομένη, καὶ ἢ νεανίαν ἄκοντα ἐξελκομένη ἐς ἢ ἀναισιώτατον ἔρωτα. Καὶ αὐτὴ μὲν δικαίως ἂν ἢ δίκαιον ὑπέχοιμι. δέομαι δέ σου, μὴ περὶ ἢ νεανίαν ἀνήκεστα βουλεύσασθαι, ἀδικοῦντα C τὰ αἴτιον ὄντα. Ἐνταῦθα ἢ παῖδα μὴ ταῦτα αὐτίκα μεταπεμψάμενος, ἐπήρετο εἰ δίκαια εἶεν ἅττα ἐπ' αὐτοφώρῳ οἷά τε ποιῶν; καὶ ὡς οὐκ εἶχεν ἀρνεῖσθαι ἐκπλαγέντα, συγγνώμην ζητῶν ἐπετράπετο, εἶπέ τε δὲ τῇ νεανίᾳ ὁ ἄνθρωπος, ὃς συνήδει τε αὐτοῖς τὸν ἔρωτα, καὶ συνεπίσατο, καὶ ὑπάρχων διεπόνει ἀμφοῖν, μίμος δ' ἦν. ὃς τοῦτό τε ἀρχὴν τῇ νεανίᾳ ὦπτρυνε ἐπὶ τὸν ἔρωτα. καὶ πάντων καλέσας ἤρετο ὁ διαπότης, πόσον τινὰ ἔργον ἑαυτὸν πεποιηκὼς εἴη ἀναισιώτατον; ὁ δὲ, ἔλεγεν, ὅτι τὸν ἐρωμένην τὸν σὸν παῖδα ἐλόμενος συνείην. ἢ ταῦτα σοὶ δίκη ἐποίησέ τε τοιαῦτα. ὁ δ' ὃ τι παῖς αὐτῷ ἦρα γυναικὸς ἐν τῇ πόλει, D ἐμίγνυτο τῇ γυναικὶ ταύτῃ. καὶ ἐπεὶ ἐπυθάνετο καλλίστην εἶναι ὁ πατὴρ, ὕστερον ἐβιάσατό τε καὶ συνεγίνετο. τὸν αἰτίαν ὁ μίμος, τοῦτο νεανίαν ἐπὶ τὸν ἔρωτα τῆς γυναικὸς ἐκείνης προετρέψατο. Ταῦτα μὲν δὴ ὡς ἕκαστα ἐπύθετο, ἐκέλευσε τὸν χειροκλῶ τὸν παῖδας ἀποτεμόμενος, μετὰ ταῦτα αὐτίκα καὶ τῆς γυναικὸς ἀποπέμψαι, καὶ ὕστερον τὸν μίμον. Τοιαύτῃ μὲν τύχῃ ὁ τῆ πόλεως ἄρχων περιπίσων, συμφορᾷ τε ἐχρῆτο. καὶ ὑ πολλῷ ὕστερον, ἔγημε θυγατέρα ἢ * Λιγύρων τυράννου, καὶ παιδιᾷ ἀνὴς ἑαυτὸν τὰ πολλὰ, παρεμυθεῖτο ἢ τύχῃ. Ο μὲν τοι Ελλήνων βασιλεὺς, ὡς παρῆν ἐν Φερράρᾳ παρὰ τὸν Ρώμης Αρχιερέα, ὡς αὐτῷ τότε ἐς τρίβων ἐτύγχανεν, ἀπὸ Ρώμης ἀφικόμενος, Οὐενετὸς γὰρ ὢν καὶ τῆς πατρίδος, ἐδεῖτο τιμωρεῖν αὐτῷ ἐς τὸν πρὸς Γερμανὸς ξυμφοράν. ἐς ξυλλέξιν τε καταστησάντων πολυπραγμονησάντες τὴν ξυμφοράν, ὅποι ἔχει ἄμεινον κεῖσθαι αὐτοῖς ἀμφοῖν. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπαλλαττόμενοι, ἀφίκοντο ἐς Φλωρεντίαν τὴν Τυρρηνῶν μητρόπολιν, πόλιν μεγάλην τε καὶ εὐδαίμονα, καὶ καλλίστην τῶν ἐν Ιταλίᾳ πόλεων. Η δὲ Τυρρηνία ὄρχεται μὲν ἀπὸ Περωζίης πόλεως, καὶ ἀπείργουσα ἐν δεξιᾷ πόλιν εὐδαίμονα Βονωνίαν, δήκει ἐπὶ ἢ Λούκην. ἔστι δὲ ἥτε Λούκη,

* ἴλασε, in uno, συνέλασεν.

* Ita ora, ὡμὰ ὁ Δάμαι Μαρίνου ὢν.

Λάκκα, καὶ τὸ Περούζιον, πόλεις αὐτόνομοι, εἰς δημοκρατίαν A ἀποκλίνουσαι. Ἡ δὲ Φλωρεντία πόλις ἐστὶν ἐλλογιμωτάτη, μετά γε τὴν Οὐενετῶν πόλιν, ἐπὶ ἐμπορίαν ἅμα καὶ γεωργὰς παρεχομένη τοὺς ἀστούς. συνίσησι δὲ τῶν ἄλλων δοκοῦσιν ὑπερέχειν, καὶ ξυμπράττεσθαι ἄμεινον, εἰς ὅ, τι ἂν γένοιντο οἱ τῆσδε τῆς πόλεως ἄνδρες.* κυβέρνησις δὲ καὶ τάδε. Βουλή ἐστιν αὐτοῖς ἐκ πεντακοσίων, περὶ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων τὰ φέρον τιθεμένη, καὶ περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ συμβολαίων χρηματίζουσα σφίσι. καὶ ἄνδρες δύο πάρεσον αὐτοῖς ἐπάλληλοι, οὓς μεταπέμπεται ἡ πολιτεία, τιμῶντας. τῶν μὲν δικαστὴν ἐφιστᾶσιν αὐτῷ τῷ ἐγκλημάτων τῆς πόλεως, τῶν δὲ εἰς τὰς ἄλλας δίκας δικάζειν τῆς πόλεως· ἄλλοι δὲ ἀμφὶ τὸν τῆς πόλεως ἄλλον διοίκησιν ἔχουσιν. ἐπάλληλοι δὲ ἅπασι παράγονται τοὺς ἄνδρας αὐτούς, ὡς ἂν μὴ πολῖ- B ται, οἵτε δικάζοντες δίκαιόν τινα, ἐπὶ θάτερα παλαντεύοιντο. αἱροῦνται δὲ ἄρχοντας τῷ φραγμάτων τῆς πόλεως, τὸν σημαιφόρον παρ' αὐτοῖς καλέμενον, τετραμηνιαίους τὸν ἀρχὸν, εἰς οὓς τὰ φράγματα τῆς πόλεως, πότε χρήματα καὶ ἡ πρόσοδος ἀναφέρεται. καὶ ἐπειδάν τινες πόλεμον φέροντες ἢ εἰρήνην ἀφίκωνται ἐς αὐτούς, ὅποι αὖ ἐπὶ τὸν πεντακοσίων βουλήν. τοὺς δὲ ἄρχοντας αἱροῦνται ὑπὸ τῆ δήμε, δημότας τε ὄντας, καὶ πλούτου τινὸς ἐπιφανοῦς ἔξεστι δὲ καὶ ἄνευ οὐσίης ἐς ταύτην τὴν πόλιν γενέσθαι πολίτην, ξυνεισφέροντι εἰς τὸν πόλεμον, καθὰ νομίζεται αὐτοῖς. Ἡ μέντοι βουλὴ, ἐπειδάν τινι ψήφῳ προσκέοιτο, τοῖς τε ἄρχουσιν ἐπιτρέπει C ξυμπράττεσθαι ὡς κάλλιστά τε καὶ ἄριστα. εἰς ταυτὸν δὴ τὸ τῆς πολιτείας εἶδος τετραμμένοι εἰσὶ χιδὸν τοι σύμπασαι αἱ τῆς Γυρρηνίας πόλεις, πλὴ Περούσιον, καὶ Λάκκα, καὶ τὸ Λούκιον, καὶ αἱ Σῆναι, πόλεις. Ἐνταῦθα δὴ ἀφιγμένοι οἱ Ἕλληνες σὺν τῷ Ἀρχιερεῖ, πολυπραγμονοῦντες μὲν ἐπί τινα χρόνον τὸν τῆς θρησκείας διαφοράν, ὅπως τε ἔχοι ἄμεινον εἰρῆσθαι αὐτοῖς, καὶ τελευτῶντες ξυμβῆναι εἰς τὸ αὐτὸ, ξυνῳδὰ δοκοῦντες ἀμφότεροι σφίσι τὰ διάφορα. ὡς τῇ γραμμῆς ταυτὸ ἄμφω τὸν γένει ἰόντες, μηδεμίαν βούλεσθαι σφίσι καινοτομίαν αὐτοῖς. καὶ ὀξίφερον τοῦτο γράμμασι, ἐς τὰς ἁγίας ἐπιμαρτυρόμενοι μηδέτερον νεωτερίζειν περὶ τὴν θρησκείαν. Ἐντεῦθεν ἐπιλεξάμενος ὁ τῷ Ῥωμαίων Ἀρχιερεὺς ἄνδρε δύο τῷ Ἑλλήνων ὠδοκιμακότε, φιλωσαμένοι, ἀναπτώμενος τὰ μάλιστα, ἀξίως τε τὴν παρ' ἑαυτῷ τιμῆς τὴν μεγίστης, Καρδινάλεις τε ἀπέδειξε, οἷα τὴν θρησκείας ἡγεμόνα. τοὺς δὲ ἐς τὸν παρ' ἑαυτῷ ἐγγυτάτω χώραν ἑδρυμένους, ἀμφὶ τοὺς τριάκοντα, ἑταίρους τε αὐτῷ ἐπάγεται καὶ συμβούλους, παρεχόμενός τε πρόσοδον ἱκανὴν, καὶ χώραν ἀφ' ἧς ἂν αὐτοῖς προσοῖ χρήματα, τῷ μὲν πλέω, τῷ δὲ ἐλάττω, ἀξιῶν ὡς ἔχει τε ἑκάστῳ καὶ χώρας. ἐς τοῦτος δὴ ἀπολεξάμενος ἄνδρας δύο τῷ Ἑλλήνων, Βησσαρίωνα τὸν ἀπὸ Τραπεζοῦντος, Νικαίας Ἀρχιερέα, καὶ Ἰσίδωρον τὸν Σαρματίας Ἀρχιερέα. ὑπουργὸν τε ἔσχε αὐτῷ καὶ συνεργὸν ἐς τὸν πρὸς τοὺς Ἕλληνας διάλυσιν τῆς διαφορᾶς. Περὶ μὲν τῶν Βησσαρίωνος τοσάνδε ἐπισκήψω μνήμην ποιήσομαι· ὡς ξυνέσει τε τὸν ἀπαράντων, πολλῶν δὲ τῷ ἐς τοῦτο δεδοκιμασμένων Ἑλλήνων, μακρῷ γενόμενος, καὶ λέγειν τε ἃ ὤ, τι ἂν γένοιτο, κράτιστος δοκῶν γενέσθαι, πάνυ ἐς σοφίαν τὸν Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων, οὐδενὸς δεύτερος. Τοῦτον δὲ ἀγαθέντα τὸν Ῥώμης Ἀρχιερέα Νικόλαος, τὸν μετὰ ταῦτα, ἐπιτρέψας τῆς Βονωνίας πόλιν εὐδαίμονα ἐπιτροπεύειν αὐτῷ. ὃν ταύτην τε τῆς πόλεως ἐσορᾶσαν ὡς πολλὰ γενομένης, καὶ τῷ σασιωτῷ ἐπὶ διαφορὰν σφίσιν ἀφικνουμένων, δαιμόνιόν τινα τῷ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπιφανῶναι.

Chalc. MSS.

ca autem & Perusium sunt civitates li- Perusium, Lucca, Florentia. Florentiæ respublica qualis. beræ, & in democratiam versæ regun- tur. Florentia, extra Venetorum urbem, Italiæ urbs opulentissima est, civesque ad agriculturam & mercaturam extrudit. Hi intelligentia reliquos excellere videntur: optimeque efficitur quicquid viri isti fuerint aggressi. Respublica hoc modo administratur. Est in ea consilium quingentorum virorum, qui de civitatis rebus consultant, de bello, de pace, de legatis sententiam ferentes. Habent viros duos * peregrinos, quos accersentes plurimum venerantur. Unum criminum capitalium judicem constituunt, alterum reliquas urbis controversias judicare jubent. Cives autem reliqua reipublicæ munia obeunt. Peregrinos autem propterea adsciscunt, ne cives favore aut odio adducti, in alterutram partem jus dicentes abducerentur. Ducem seu principem reipublicæ creant, quem signiferum nuncupant: qui trimestre tempus magistratum gerit, ad quem universæ civitatis reditus & tributa referuntur. Si qui hunc adeunt, pacem aut bellum afferentes, statim deducuntur ad quingentorum consilium. Magistratus legunt de populo populares, & quorumdam artificiorum præsides. Licet cuilibet ejus urbis fieri civi, si statutum pretium intulerit. consilium illud si quid decreverit, id ut executionem sortiatur, ducibus mandant. Hæc reipublicæ forma pene omnium Tyrrheniæ urbium est. Nam juxta hanc gubernantur Perusium, Lucca, Aretium, & Senæ. Huc cum pervenissent Græci, multa diu egere cum Pontifice in religionis negotio, volentes id ad optimum deducere finem. Postremo eo ventum est, ut inter se consentirent, & concordiam inter se conglutinarent. Itaque in hanc sententiam euntes, decreverunt in posterum nihil in religionis negotio innovare. Et ut ista rata manerent, scriptis & sanctorum obtestatione sanxerunt, se deinceps unanimes in religionis negotio fore. Hinc Romanus Pontifex allegit in Cardinalium ordinem (qui primus apud Pontificem est) viros duos Græcorum nobilissimos, eosque sibi familiaritate junxit. Vocantur enim Cardinales, quasi religionis duces & antistites. Hos enim honore sibi proximos triginta eligit Pontifex, iisque sociis & consiliariis utitur. Suppeditat his reditus sufficientes, assignans iisdem regiones, unde opes sufficientes acciplant. Hic quidem minores, alius majores acquirit opes, secundum regiones quas singuli sortiuntur. In horum igitur album retulit Pontifex viros duos Græcorum, Bessarionem Trapezuntium Nicææ episcopum, & Isidorum Sarmatiæ (quæ & Russia) episcopum. Nam horum opera plurimum adjutus est in concordia cum Græcis incunda. De Bessarione quæ accepi, diligenter annotabo. Bessarion tanto erat instructus a natura intellectu, ut præstantissimos Græcorum non dico æquaret, verum superaret. Judicio in re qualibet plurimum pollebat. Græcarum Latinarumque litterarum tanta peritia huic viro inerat, ut facile eruditionis palmam inter omnes caperet. Nicolaus, qui Eugenio successit, virum hunc coluit plurimum. Quapropter Bononiæ urbi opulentæ eum præfecit, ut eam tutaretur. Cum autem ea urbs usque seditionum procellis jactaretur, &

* Συνίσησι δὲ καὶ τάδε. *Sic etiam.*

* eos prætores sive potestates vocant.

Florentina Synodus.

Edit. Paris. pag. 155.

Bessarion Cardinalis. Trapezuntius. Isidorus Ruthenus.

Bononia.

seditiosi usque inter se contendere non cessarent, plane inter istos tumultus vir ille divinus apparuit. Urbs ista opibus & reliqua felicitate nihil cedit vel præcipuis Italiæ oppidis: literarum studio præstantissimis Italiæ urbibus connumeratur. Isidorum virum prudentem, patriæque amantem, cum Byzantii pro patria pugnaret, a barbaris captum esse constat. Pontifex Eugenius hunc virum, cum ejus auctoritas maxima apud Græcos haberetur, elegit, putans eum rebus suis plurimum momenti allaturum in concordia cum Græcis jungenda: quod & evenit. Rex Græcorum cum præsidium ad retinendum Byzantium peteret, Pontifex respondit promittens, sibi in posterum & regnum illud Græcosque curæ fore: præterea se non cessaturum Pannones & Germanos incitare, ut arma contra Turcos capiant, quatenus Græcis & allis bonum videatur. His ita compositis, rex Byzantium proficiscitur. Græci domum reversi, non amplius his quæ convenerant in Italia, stare voluerunt: verum apprehendentes sententiam diversam, noluerunt amplius in religionis negotio adhærere Romanis. Hinc motus Pontifex Romanus, viros quosdam doctos Byzantium ad Græcos misit, ut cum his in colloquium venirent; qui quidem synodum & concordiam in Italia factam non admittebant. Nam Marcus Ephesi episcopus, & Scholarius Græcorum doctissimus, ne quidem ab initio Latinorum dogmati consensum præstare voluerunt. Ubi ad colloquium & ad disputationem ventum est, Romani nihil efficere potuerunt: verum re infecta domum reversi sunt. Eugenius haud multo post Romam rediit, adjutus a Venetis, qui ea tempestate admodum feliciter bellum gerebant cum Ligurum tyranno. Nam Veneti belli ducem creârunt virum patria Ligurem, qui antea fuerat amicus & affinis Ligurum tyranni. Nomen ducis Carminiola fuit: eique exercitum commiserunt. Qui ut exercitum accepit, & naves tot quot militibus implere Venetos jusserat, itinere pedestri & per Eridanum proficiscebatur, habens naves ligneis propugnaculis & turribus pulchre instructas, quæ numero erant septuaginta. His copiis munitus pergebat contra Mediolani tyrannum nomine Philippum. Carminiolæ legatus erat Nicolaus cognomento * Brachius, vir militaris rei peritissimus, qui ad summam bellicarum rerum gloriam evaserat. Veneti in eo bello victores tempore longo fuere. Prælliabantur diu, cum præsidio ad lacus custodiam posito. Nicolaus * Brachius Brixiam cum exercitu venit, eamque capere nitebatur. verum oppidani obsidionem longo tolerarunt tempore: eoque necessitatis ventum est, ut mures felesque ederent, & durissima quæque sustinerent potius, quam ut hosti cederent. Factio Guelphorum, quæ in urbe erat, adeo fortiter repugnavit. Universa Italia in duas factiones divisa est, in Guelphorum scilicet, & Gibellinorum. Quomodo autem urbes totius Italiæ in has factiones abierint, & inter se semper dissidentes animis pugnent, & unde dissidendi initium exortum sit, ex nemine umquam audivi quicquam, ut veri aliquid de iis determinare possim: nec ipse conjecturam faciens, possim quid certi de iis tradere. Ligurum & Januensium regio Gibelli-

Græcorum & Latinorum concordia.

Edit. Paris. pag. 156.

Græci a pactis recedunt.

Franciscus Carminiola.

* Picinicus.

* Piccininus.

Brixia obsessa.

Guelphorum & Gibellinorum factiones.

Ἐγὼ δ' ἡ πόλις αὕτη ἐν ἅπασι καὶ ἡ Ἰταλίας πόλεσιν, εὐδαίμων τε καὶ πλούτῳ, καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ, οὐ πολλῷ τινὶ φαύλων λειπομένη πόλεων. κεκόσμηται δὲ, καὶ εἰς τὸν τῶν λόγων ἄσκησιν, εἰς τὰ φανότατα ἀνήκουσα Ἰταλίας. ἦν δὲ Ἰσίδωρος, εὐλογιμός τε ὤν, καὶ φιλόπατρις, ἁλόντα τε ὕστερον ἐν Βυζαντίῳ ὑπὸ βαρβάρων, ἐπαμυνόμενα τῇ πατρίδι. τοῦτον δὴ ὡς ἀξιώσει τε παρὰ τοῖς Ἕλλησι δοκοῦντα τε φρονεῖν, καὶ συμπράξειν αὐτῷ τὰ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐπιλεξάμενος ὁ τότε Εὐγένιος ἀρχιερεύς, ξυνέβη ἐς ταὐτὸ τοῖς Ἕλλησι· καὶ ἐπιτειχίζειν τε διομένῳ τῷ Ἑλλήνων βασιλεῖ, ὅσα εἰς φυλακὴν ἡ πόλις παρεχόμενος, ὑπέσχετο τἄλλα μελήσειν αὐτῷ ἱκανῶς ὁ βασιλέως αὐτῷ, καὶ τῷ Ἑλλήνων. τοὺς Παίονας δὲ καὶ Γερμανοὺς ἐπὶ Τούρκους παρασκευάσεσθαι σφᾶς δεῖσθαι, μὴ ἀνιέναι ποτὲ ἐπορμῶντα ἐς τὸν αὐτούς, ὡς τἀγαθὸν ἔσεσθαι τοῖς τε Ἕλλησι καὶ τοῖς ἄλλοις. Ταῦτα ὑποδεξαμένου τοῦ Ἀρχιέρως, ἐκομίζετο ἐπὶ * Βασιλείαν Βυζαντίου, μὴ ταῦτα ὁ τῷ Ἑλλήνων βασιλεῖ. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες, ὡς ἐπ' οἴκου ἐγένοντο, οὐκέτι ἔφασαν ἐμμένειν τοῖς ὁμολογημένοις, ἀλλὰ τοὐναντίον κατέστη, μηκέτι βουλομένοις σωτηρίαν εἶναι τοῖς Ῥωμαίοις. Ὁ μέντοι Ἀρχιερεὺς, καὶ σοφῶν τινὰς ἐπιπομφεῖ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον παρὰ τοὺς Ἕλληνας, ἐς ξύλλεξιν ἀφιξομένους τοῖς τῷ Ἑλλήνων σοφοῖς· οἳ οὐ προσίεντο τὴν γενομένην σφίσι ξύνοδον τῶν Ἰταλῶν, Μάρκῳ τε τῷ Ἐφέσου Ἀρχιερεῖ, καὶ Σχολαρίῳ, τῷ τὰ τε παρ' Ἕλλησι, καὶ τοῖς σοφοῖς εὐδοκιμοῦντι. οὐ μέντοι ἐδύνατο αὐτοῖς ἅδειν, ἐς λόγων ἄμιλλαν ἀφικνουμένοις, ἀλλ' ἀπιχώρουν ἄπρακτοι ἐπὶ Ἰταλίας. Ὁ δὲ Εὐγένιος οὐ πολλῷ ὕστερον ἀφίκετο ἐς Ῥώμην, συμβαλόμενον αὐτῷ τῷ Οὐενετῷ, φερομένων τότε τῇ πολέμῳ ἄμεινον πρὸς τὸν Λιγυρείας τύραννον. Οἱ δὲ Οὐενετοὶ ἐπαγόμενοι στρατηγὸν σφίσιν, ἄνδρα Λίγυρα, * Καρμινιόλαν τοῦνομα, κηδεστὴν γεγαμηκότα τοῦ Λιγύρων τυράννου, τό τε στράτευμα ἐπέτρεψαν αὐτῷ, καὶ ὃς παραλαβὼν τό τε στράτευμα, καὶ τὰς ναῦς ὅσας ἠξίου πληροῦσθαι αὐτῷ τοὺς Οὐενετούς, ἐστρατεύετο πεζῇ τε, καὶ ἐπὶ τὸν Ἠριδανὸν, ἔχων ναῦς ἐξοπλισμένας ἐς τὰς ἐπάλξεις ξυλίνας ἀμφὶ τὰς ἑβδομήκοντα, ἐπὶ τὸν Μεδιολάνου ἐγημένα τὸν Φίλιππον. ὑπηρέτης δὲ ἐκείνῳ στρατηγὸς Νικόλαος ὁ Βραχὺς ἐπίκλην, ἀνὴρ τὰ πολέμια ἀγαθὸς, καὶ ἐς τὰ μάλιστα ἀνήκων τῷ πολέμου. καὶ μάχαι μὲν ἐφέροντο οἱ Οὐενετοὶ ἐς τὸν πόλεμον ἐπὶ πολὺ χρόνου τινὰ, ἐς τε τὴν * λίμνην τὴν φυλακὴν ἀμφοτέρωθεν ἀλλήλους. καὶ ἐπὶ Βρῆξίαν πόλιν ἐλθόντος Νικόλαου τοῦ Βραχίονος, καὶ πολιορκοῦντος τὴν πόλιν ὡς ἐξαιρήσοντος, ἀντέσχεσαν ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον· καὶ ἐς τὸ ἀνάγκης ἐλθεῖν ἔφασαν, ὥς τε καὶ μύας καὶ γαλᾶς ἐδηδοκέναι, καὶ δεινὰ ὑπομεῖναι, μὴ ἐνδιδόντας τὸ παράπαν τοὺς Λίγυας. Γυίλφων δὲ μοῖραι ἦσαν ἐν τῇ πόλει, αἵτινες ἐπὶ τοσοῦτον. τὴν γὰρ πᾶσι Ἰταλίαν σύμπασαν ἐς δύο μοίρας διῃρῆσθαι ἐπυθόμεθα, τήν τε Γυίλφων, καὶ Γιβελίνων· ὅτῳ μὲν ἂν τρόπῳ καὶ γένοις ἡ πόλεις τῶν τῆς Ἰταλίας ἁπασῶν, ἐς δύο τούτω μοίρας διέστη, ὥς τε ἀλλήλαις πολεμίας εἶναι, διεσχῆσθαι τῇ γνώμῃ ἁπάσας, καὶ ὅθεν ἡ ἀρχὴ ἔχει τῆς διαφορᾶς, οὐ τί τινες ἐπυθόμεθα, ὡς τῳ ἀληθές τι περὶ αὐτῆς ἐπίσταιτο, οὐτ' αὐτὸς συμβαλλόμενος ἐχοιμ' ἂν λέγειν τι ἀσφαλὲς περὶ αὐτῆς. Ἡ μέντοι Λιγύρων χώρα, καὶ ἡ τῶν Ἰανυήνων, ἐς δὲ Γιβελίνων ἀπε-

* In uno deest.

* In uno, Καρμανιόλαν.

* In uno, λίμνῃ δὲ γάρ δα.

κίκειται μοῖραι. οἱ δὲ τῶν Οὐενετῶν, καὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἡ Μάρκη, εἰς τὴν Γυέλφων διέσηκε φορὰν. Τυρρῆνοι μέντοι καὶ ἡ χώρα ἡ * βασιλείας, ἐπὶ Ἰαπυγίαν μακρὰν ἐκτείνουσα, ἐπ' ἀμφότερα πάλαι δίονται. οἱ μὲν δὴ τῶν, εἰς τὴν Γυέλφων, οἱ δὲ εἰς τὴν Γιβελλίνων ἀποκίκειται μοῖραι, καὶ ἐν μιᾷ τε καὶ τῇ αὐτῇ πόλει ἔστιν ἰδεῖν ἄμφω τὰ μοίρα διεστηκυία τε καὶ μαχόμενα ἀλλήλαις. δι' ἃ δὴ καὶ ὡς τὰ πλεῖστα τὰς στάσεις λογίζομαι συμβαίνειν τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν γίνεσθαι. Συνέβη δὲ ἐν τούτῳ καὶ τὸν ἐν Παταβίῳ ἐπαγομένους τὸν σφῶν ἡγεμόνας, Μαρσίλιον τοὔνομα ὄντα ἐκ τοῦ Καρραρείων, συντίθεσθαι αὐτῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ πόλις μεγάλη τε καὶ δαίμων ἔχουσα περίβολον ἀμφὶ τοὺς ἑβδομήκοντα σταδίους. ῥεῖ δὲ διὰ τῆς πόλεως ποταμὸς Βρέντας * τοὔνομα, καὶ τούτῳ περιέχεται γινομένη ἐχύρωται ἐς τὰ μάλιστα. τούτου ὡς ἐπήχθοντο τὸν Μαρσίλιον συνθήμασι, ἡμέρᾳ ἣ αὐτὸ δέοι παρεῖναι ἐς τοὔργον, ἐπιγενέσθαι τε χειμῶνα μέγιστον, καὶ διακωλύσαι τὸν ἄνδρα παρεῖναι, ἐς ὃν συνέθεντο ἡμέραν ἵνα δὴ τῷ συνειδότων τὴν προδοσίαν, διδόντα περὶ αὐτοῦ, μὴ φθάσας ἕτερος καταμηνύσῃ τὴν προδοσίαν, ἀφικομένους αὐτὸς ἀναχωρεῖν τὴν προδοσίαν. οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν, τὸν τε πόλιν ὡχυρώσαντο φυλακαῖς, ὡς οἷόντ' ἦν μάλιστα αὐτοῖς. καὶ τὸν Μαρσίλιον λοχίσαντες ἐν ἡμέρᾳ διέχειν ἐπιόντα τὴν πόλιν, ἑλεῖν τε καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει ἀνδρῶν, ὡς ἑκατὸν πρὸς ἀριθμόν, σὺν γυναιξί τε ἅμα ἀπολέσαι, καὶ αὐτὸν Μαρσίλιον διαχρήσασθαι. Ταῦτα δὲ ἐς τὸν πόλεμον τῶνδε ξυμβαίνοντα Οὐενετοῖς, ἐπέρρωσέ τε μᾶλλον, καὶ ἐς τὰς στρατηγίας Καραμανιόλᾳ, τὰ σφῶν μὲν ἐπὶ πολὺ ἐφέροντο ἄμεινον ἐς τὸν πόλεμον τὸν Λιγύων ἡγεμόνες. μετὰ δὲ ταῦτα φοβερόν τινα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν αὐτοῖς, ἦ λέγεται, ἐάλω τὸ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐπιβουλεύων τῇ πόλει, καὶ ἀπέθανε. τοσόνδε μέντοι λέγεται, ὡς μέλλοντος αὐτοῦ ἐς τὸν χῶρον, ἐς ὃν ἔδει τελευτῆσαι, ἀποβαλόντα τὴν κεφαλὴν, ἐπισφαλισμένῳ τῷ στόματι ἀφικέσθαι, ὡς ἂν μὴ διαμαρτύρασθαι ἔχοι ἐς τοὺς παρόντας, αὐτῷ τελευτῶντι. μετὰ μὲν οὖν τὸν τελευτὴν τοῦτον, μετεπέμποντο Φραγκίσκον τὸν Σφορτίαν ἐπίκλην, καὶ στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, ἐπιχείρησαν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐς τὸν πόλεμον. τότε μὲν συνέβη χρηματισαμένῳ ἀπὸ Οὐενετῶν αὐτῷ ὕστερον τὸν πολλῷ χρόνῳ, ἐς τὴν Μεδιολάνων ἡγεμονίαν ἐλθεῖν. χρηματίζων δ' αὐτοῖς ἐς τὰς στρατηγίας, καὶ μέγα εὐδοκιμῶν, ἔσχε Λοδίης πόλεως τὴν ἐγγυτάτω Μεδιολάνου ἀφίκετο, καταστρεφόμενος τὸν τε * Πέργαμον καλεομένην χώραν, καὶ ἄλλα ἄττα τῆς Λιγυρίας πολίσματα, τὰ ἐπίκεινα τοῦ Ἄδα ποταμοῦ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀποδόντων γινομένων ἀμφοῖν, τοῖς τε Οὐενετοῖς, καὶ τῷ Μεδιολάνων ἡγεμόνι, ἠγάγετο θυγατέρα τοῦτον τὸν ἡγεμόνος ἐς γυναῖκα αὐτῷ. καὶ ἐν μέσῳ ἀμφοῖν γενόμενος, διετέλει ἡσυχίαν ἄγων, πρός τε τὸν Νικολάου πολεμῶν. ἔστος μὲν οὖν, ὡς αἱ ἀποδόσεις ἐγένοντο, καὶ ἐν τούτῳ, ἀφίκετο ἐπὶ τὸν Παρθενόπην, παρὰ τὸν Ταρρακωνησίων βασιλέα, ὡς συνεπόμενός τε αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, καὶ ὑπουργήσων αὐτῷ, ἔνθα δέοιτο ἐς τὸν πρὸς τοὺς Τυρρηνοὺς πόλεμον. ὡς μέντοι αὐτῷ οὐδὲν ὤφατο ἐπιτήδειον, ἐπανίει παρὰ τὸν Μεδιολάνου ἡγεμόνα. Ἐς δὲ πολὺν χρόνον μετὰ ταῦτα, ἐτελεύτησε, ἀνὴρ τὰ ἐς στρατηγίαν κράτιστος γενόμενος, ἄγειν τε στρατὸν καὶ διαμάχεσθαι. διαβύτλῳ δ' ἔχων νόσον ἐπὶ πολλὰ ἐπιτελεύτησε, καταλιπὼν ἑαυτοῦ μνείαν τὴν Ἰταλίας ἁπάσης, τὸ κάλλιστος γενόμενος Πιρώτης. Φραγκίσκος μὲν οὖν, ὡς ὁ πολλῷ ὕστερον Μεδιολάνων ἡγεμὼν ἐτελεύτησε νόσῳ, τὸν βίον καταλιπὼν, κατέστη δὲ ἐς διαφορὰς αὐτίκα τοῖς Οὐενετοῖς, ὡρμημένος ἐπὶ τὸν τυραννί-

* βασιλείας, in uno, τῆς Ἠπείρου. in al. ut in cont.

* In uno, ὁ πάλαι Μεδοῦακος.

* Περγάμην etiam R.

norum factionem sectatur. Veneti & Romani, necnon Marchia, Guelphis adhærent. Tyrrheni & regina regio quæ ad Japygiam in longitudinem patet, utrisque favet. Quidam enim horum in Guelphorum, quidam in Gibellinorum factionem discreti sunt. Etiam in una eademque urbe utrasque istas factiones inter se dissidentes & pugnantes cernere est. Hinc plerumque seditiones Italiam colentibus accidere puto. Accidit interea ut etiam Patavini adducerent suos duces, inter quos erat & Marsilius, natus ex familia Carariorum, qui parabat Carminiolæ prodere urbem. Est autem ea urbs magna & opulenta, in ambitu continens stadia septuaginta, fluvius nomine Brenta eam secat: quo cum undique alluatur, munitissima redditur. Hunc igitur Marsilium cum adduxissent, constituerunt diem, ad quem proditio perageretur. Verum eo die maxima ingruit tempestas, qua inhibitus nequivit ad præstitutum comparere diem. Quidam proditionis conscius, anxius admodum ne aliquis præveniret, & proditionem patefaceret, adveniens ipse proditionis consilia aperit. Qui ut rem cognovere, urbem firmaverunt custodiis. suborna-runt quoque insidias Marsilio, qua volebat exire ad hostes. Accedentem igitur ceperunt una cum centum civibus, quos una cum uxoribus necarunt, trucidato etiam Marsilio. Hæc cum sub idem bellum acciderent Venetis, effectum est ut duci Carminiolæ imperium prorogaretur. At postmodum cum proditionis argueretur Carminiola, & in ipso opere esset deprehensus, insidias urbi struens, interfectus est. Dicitur autem, cum duceretur ad supplicium, in eum locum ubi capite truncandus erat, velato & obstructo ore incessisse, ne posset compellare & obtestari eos qui ad spectandum supplicium convenerant. Post hujus viri obitum vocaverunt Franciscum Sphortiam cognomine, quem ducem pronuntiantes ei commiserunt bellum quod gereret cum Liguriæ principe. Tandem eo res venit, cum impigre adjuvaretur ab Venetis, ut non multo tempore interjecto, dux Mediolani eligeretur. Cum autem Venetorum esset Imperator, plurimamque ob eam rem commendaretur, * Lodiam usque, quæ Mediolano proxima est, accessit, Pergami regionem, & alia quædam oppidula Liguriæ ultra * Adam flumen subigens. Deinde cum bellum inter Venetos & Ligures esset compositum, paceque sopitum, filiam Ducis illegitimam uxorem duxit: & cum quasi medius esset inter utrosque, cessavit Nicolaum bello persequi. Is, cum pax convenisset, venit Parthenopen sive Neapolim ad Tarraconnensium regem, volens eum adjuvare, si opera sua indigeret, in bello quod parabat inferre Tyrrhenis. Cum autem nihil isthic Invenisset suis rebus accommodum, ad Mediolani ducem reversus est. Nec multo post expiravit Nicolaus, cum fuisset belli dux optimus, ducendi exercitus pugnandique peritissimus. Cum autem longo tempore rerum dolore fuisset excruciatus, tandem mortuus est: relinquens sui per universam Italiam memoriam honestissimam: fuit enim genere Perusinus. Franciscus non multo post, cum defunctus esset Mediolani dux, cum Venetis inimicitias suscepit, animum in Mediolani

Edit. Paris. pag. 157.

Marsilius Carrariensis dux Paravinus. Patavinus.

Carminiola proditor exustus.

Franciscus Sphortia.

* Laudem. Bergomum. * Abduam.

Blanca Philippi Fr. Sfortiæ nupta.

pag. 158.

Franciscus Sfortia incrementa.

Philippi morte omnia Mediolani confusa, donec successit Sfortia.

tyrannidem intendens. Nam Veneti Philippo mortuo, adjungebantur Mediolanenſibus, hortantes & adjuvantes eos, ut ariſtocratiam reciperent. Equidem urbs illa aliquandiu ariſtocratiam ſectabatur, magiſtratus creans ex optimatibus urbis. Verum cum ad æqualitatem reſpiceret, admodum tenuiter res gerebat, ſi quando exercitus aliquo miſiſſet. Quapropter ad tyrannidem civitas inclinavit. Vocant igitur cives ducem Franciſcum. Quidam reluctabantur. Franciſcus igitur conſcripto exercitu, quam celerrime profectus eſt contra Venetos, in eum locum in quem caſtra ſua ponere jam antea animis deſtinarunt. Accedens igitur, caſtra ponit ſtadiis ab urbe centum, eamque obſidet. Cum itaque inhiaret tyrannidi, ut eam ſibi pararet, viros elegit idoneos. Etiam neceſſariis ſuis permittebat ingredi in urbem, ut oppidanos obſidione preſſos ad pacem & ad fœdera incitarent. Nolebat tamen quam proxime ad urbem copias ducere, timens urbis populum, qui maximus eſt omnium Italiæ urbium: etiam numero ſuum exercitum ſuperabat. Potuiſſet quoque exercitum validiſſimum ſternere. Expectabatur quoque Venetorum exercitus, qui urbi auxilio veniret. Verum Franciſcus in iis caſtris, quæ ab initio communiorat, manſit: ſedulo ea agens, ne inde poſſet depelli. Ubi allatum eſt, exercitum Venetorum appropinquare, ut urbi ſuppetias ferret, prior exoriens, occurrit Venetus quam celerrime, & caſtra locavit ſtadiis ab Mediolano quinquaginta. Ex adverſo caſtra metatus erat Venetorum dux nomine * Cudunidas, qui caſtra admodum diligenter emuniebat, volens expectare ibi exercitum Mediolanenſem, ut conjunctis copiis prælium ineirent. Franciſcus ut ex ſpeculatoribus cognovit, Mediolanenſes urbe egreſſos, pergere ad Venetos, nocte ignes plurimos in caſtris faciebat, ut nihil eorum quæ inſtituebat, hoſtis ſuſpicaretur, atque manſuque ſuos, citato agmine contendit obviam Mediolanenſibus. Quos aggreſſus, prælio graviter afflixit, interfectis plurimis, ut pauci ex Mediolanenſium exercitu ſupereſſent. Victoria igitur illuſtri potitus, in caſtra reverſus eſt. nec mora, manus conſerit cum Venetis, quos prælio atroci commiſſo in fugam egit, captis ſexies mille equitibus, victoriamque conſequutus eſt inſignem. Tandem rediit in caſtra, quæ non multum ab urbe locaverat. Nec multo poſt ingreſſus urbem, pacem pangit, quam ſuadebat quidam Nazaræus ſive monachus. Deinde filium ſuum mittens ad Venetos, is deinceps placidum ſe exhibuit. At hæc haud multo poſt contigere. Quum Græci domos ſuas eſſent reverſi, Pontifex Eugenius nihil auxilii ſatis digni, quemadmodum promiſerat, Græcis miſit. Proinde a Pontifice avertebantur, eoſque pœnitebat concordiæ quam cum Pontifice feciſſent. Verum Pontifex nihil auxilii Græcis tali de cauſſa miſit. Nam erat ei bellum in Italia contra Tyrrhenos propter regionis diſſenſionem. Habens autem exercitum & ſumptus ad id bellum, necnon genere ſibi propinquum ducem, qui patriarchæ partes agebat, virum prudentem, non ceſſabat rem gerere nunc quidem cum Tyrrhenis, nunce vero cum Urbini duce. Ea enim tempeſtate Tyrrhenorum metropolis videba-

* al. Colleo Sigiſmundus Malateſta. Hippol. Coleo Bergomas. Sabell. Ennead. lib. 9.

Edit. Pariſ. pag. 159.

Sforziæ victoriæ.

Græci non item pacis.

δα Μεδιολάνῳ. Οἱ γάρ τε Οὐενετοὶ, ὡς ἐπελάμπετο ὁ Φίλιππος, τοῖς τε Μεδιολάνῳ συνεπίθεντο, ἐπὶ ἀριστοκρατίαν παρακαλοῦντες τὴν πόλιν, ξυμπροθυμούμενοί τε αὐτῇ ἐς τὴν τῆς πολιτείας κατάστασιν. καίτοι καὶ ἐπὶ χρόνον τινὰ διῳκεῖτο ἡ πόλις, αἱρεμένη ἀρχὰς τὰς τῶν ἀρίστων φύσιν ἐσόπτων τῇ πόλει. καὶ ἐστρατιάζετο αὐτὴ, ὡς ἐπὶ τῶν ἰσορρόπως τεταραμένη, σφαῦρα τε ἐπεπήμπτετο. Ἡ μὲν οὖν πόλις οὕτως ἔχουσα ἐπὶ τυραννίδα διῴκητο, καὶ ἐπεκαλοῦντο σφίσιν ἡγεμόνα τὸν Φραγκίσκον. οἱ δὲ ἄλλοι ἐναντιοῦντο αὐτοῖς. ὅπως μὲν οὖν σφᾶς σωναγείρας, ἦλθε σπουδῇ ἐπὶ τοὺς Οὐενετούς, καὶ ἐπωυθάνετο αὐτοὺς σφαπεδόμενος. ἐπεὶ δὲ σὺν τῇ στρατιᾷ ἀγχοῦ ἡ πόλις ἐγένετο, ὡσεὶ σταδίους ἑκατὸν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν· πράγματα τε τὰ φρὸς τὴν τυραννίδα ἐπιλαβόμενος, τοὺς ἐπιτηδείους αὐτῷ συγκαπεργάζεσθαι, καὶ οὐκ ἐπέτρεπεν ἐπιτηδείων ἑτέρῳ εἰσιέναι εἰς τὴν πόλιν, ὥς τι πιεζόμενος, ἐς ὁμολογίαν αὐτῷ καταστῆναι. Ἐλάσσω μὲν οὖν ἐδόκει ἡ πόλις, οὐκ ἐποιεῖτο βουλὴν, διδοικὼς τὸν δῆμον τὸν πόλεως, μέγιστον δὴ ὄντα τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν, καὶ πολλαπλάσιον τοῦ ἑαυτοῦ στρατοῦ, φρὸς δὲ καὶ ἄμεινον τὰ πολεμικὰ, τοῦ στρατοῦ ἀξιόχρεων. καὶ τὸ ἀπὸ Οὐενετῶν στρατοῦ προσδοκίμου αὐτοῖς παρέσεσθαι ἐπὶ τὸν πόλεμον τόνδε. ὅπως μὲν οὖν αὐτοῦ φράσσων τὰ φρὸς τὴν πόλιν, τὸν μοῦνον ἐποιεῖτο. ὡς δὲ ἐπιβουθυοῦντα στρατὸν τὸν ἀπὸ Οὐενετῶν ἐπωυθάνετο παρεῖναι ἤδη ἀγχοῦ, προεξαναστάμενος ἐπέμπετο, ὡς εἶχε τάχους, μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλεως, ἐς πεντακοσίους μάλιστα που σταδίους, καὶ ἐστρατοπεδεύετο. Ἐπαῦθα ἀντεστρατοπεδεύετο καὶ ὁ Οὐενετῶν στρατηγὸς, Κουδουνίδας δ' ὠνόμαστο αὐτῷ, καὶ περιεταφρεύετο ἀμφὶ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ Μεδιολάνου στράτευμα ἐπιβουθήσων αὐτῷ, καὶ πῦρ ἐν τῷ συμβαλλὼ ποιήσασθαι. ἐνθαδὶ ὁ Φραγκίσκος, ἅτε τῶν κατασκόπων, ὡς ἐπύθετο ἀπὸ τῆς πόλεως ἐξελαύνειν τὸν στρατὸν, ἐπιβουθήσοντα τοῖς Οὐενετοῖς, ὄρυκτος πυρὰ πολλὰ ἀμφὶς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ὡς τε μηδὲν τοῦτον ὑπολογίζεσθαι τοὺς πολεμίους. καὶ ἐξεπλησάμενος νυκτὸς, ἐλαύνει ὅτι τάχιστα σπουδῇ ἐπὶ τὸ Μεδιολάνου στρατὸν, καὶ ἐπαῦθα μάχῃ ποιησάμενος, καὶ ἐξαρθείρας τὸ πλέον τοῦ στρατοῦ, καὶ περιγενόμενος αὐτοῦ, ὡς τε μηδετέρωθεν ὑπολειφθῆναι, ὅ, τι καὶ ἄξιον λόγου, αὐτίκα ἐπιλαφόμενος ὀπίσω ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ξυμβαλὼν τῷ Οὐενετῶν στρατηγῷ, ἐν πολλῷ ὕστερον μάχῃ τε ἐμαχέσαντο ἐχυρὰν, καὶ ἐς φυγὴν τρεψάμενος, εἵλε τε ἱππέας, ἀμφὶ τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ νίκῃ ἀνείλετο περιφανῆ. Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἐπελαύνων ἐπὶ τὴν πόλιν, ἦ καὶ τὸ φρότερον διέτριβε, καὶ φράττων διεφράξατο, καὶ εἴσκυκλα ἐν πολλῷ ὕστερον, εὐρύχωρα τε ἐποιήσατο, Ναζηραίου τινὸς ἐς τοῦτο παρακινήσαντος. καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ ἐπεμψεν ἐς τοὺς Οὐενετοὺς, καὶ δῶρα ἐυδοκιμοῦντα διέπεμψε. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐν πολλῷ ἐγένετο. Τότε δὲ ὡς Ἕλλησιν ἐπ' οἴκου ἐγένετο, Εὐγένιος ὁ Ἀρχιερεὺς οὐδὲν λόγου ἄξιον ἐπεμπτὶ παρὰ τοὺς Ἕλληνας, τὸ ἐς ἐπικουρίαν φέρον. Αὐτίκα δὲ οἱ Ἕλληνες ἐτράποντο, καὶ μετεμέλετο αὐτοῖς καταλυσαμένοις φρὸς τὸν Ἀρχιερέα. καὶ ἐπεμπτὶ δὲ δι' αἰτίαν τοιάδε. πόλεμός τε ᾧ συνῆπτο αὐτῷ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐπὶ τοὺς Τυρρηνοὺς, ἐπὶ χώρας ἑτεροῖα, καὶ στρατόν τε ἔχων ἐς δαπάνην, καὶ στρατηγὸν ἐπ' αὐτῷ φροσήκοντα ἐς γένος, ἄνδρα ἐυδόκιμον Πατριάρχου, πολεμῶν, ὁ τὰ μὲν τοῖς Τυρρηνοῖς, ὁ τὰ δὲ καὶ τῷ Οὐρβίνῳ

τῇ μὴ ταῦτα ἡγεμόσι, ὰς ἐπαύετο. ἐδόκει τε ὃ
A Τυρρηνῶν μητρόπολις, τότε φρονεῖν τὰ τῶν Λιγύρων
ἡγεμόνος Φιλίππου, καὶ συμμαχεῖν ἐκείνῳ καὶ τὸ ἐχυρόν.
διὰ ἃ δὴ καὶ πρὸς τὸν Ἀρχιερέα Οὐενετὸν ὄντα, τὸ οἶκον
Κονδελμαρίων, ὅν τινα δὴ οἶκον, αἱρεῶνται τῶν Ἀρ-
χιερέων, τῶν συγκλήτων ἐποίησαντο λόγον τοῦδε, καὶ ἔξε-
στι μεταχεῖν αὐτοῖς. ἐπολεμοῦντων γὰρ ἀλλήλοις,
τῶν τε Οὐενετῶν καὶ τοῦ Μεδιολάνων ἡγεμόνος Φιλίππου,
ξύμπασά τε ἡ Ἰταλία δίχα πρὸς ἑκατέρους. Εἰσὶ δὲ
τυραννίδες αὖ ἐν Ἰταλίᾳ αἵδε, ἡ μὲν Φερραρείας, οἵ-
περ * Ἐστεῖοι, καὶ οἱ ἐν Ἀριμίνῳ, καὶ οἱ τῆς Μάρ- *In nno, Este.
κης Μαλατεστεῖοι, ὁ Οὐρβίνου τύραννος, ὁ Μαντύης,
καὶ Μεδιολάνων, καὶ Ῥώμης, καὶ Νεαπόλεως, Ἰαπυγίας.
Τύραννοι οἱ τῆς Φερραρείας, ὡς ἔχουσιν ἡγεμόνες, ὁ Με-
B διολάνων, καὶ Ἰαπυγίας, καὶ Μαντύης, ἐλέχθη, ὡς
ἐκανῶς γοῦν ἔχειν, ἐς μνείαν αὐτῶν ἐν λόγοις ποιου-
μένοις. περὶ δὲ τοῦ Οὐρβίνου τυράννων τοσάδε ἐπίσα-
μαι. Δοκοῦσι δὲ οἱ Μαλατεστεῖοι, γένος τι εἶναι πα-
λαιότατον, καὶ ἐς ἃ Μάρκης ἀρχοὶ, ἐπὶ πολλὰ ἔτη
ἄρξαντες, ἡγεμονεύσαντες τῆδε Ἀριμίνου, καὶ ἄλλων
ταύτῃ πόλεων ἐπιφανῶν. ὅθεν δὲ ὁ ὡρμημένος, καὶ
ἐς στρατηγίας καταστῆναι τῇ ἀμφὶ τοῦ Ἰταλίαν φρονη-
σάσῃ. γενέσθαι δὲ Οὐενετοῖς στρατηγὸς ἐντεῦθεν,
καὶ Τυρρηνοῖς, καὶ ἐπὶ ἃ ἡ Μαντύης ἀρχοὶ παριλλυ-
θέναι. Περὶ δὲ τὴν Ῥώμης Ἀρχιερέως ἀρχομαι ἱερῶν.
ὡς ἐπειδὰν τελευτήσῃ ὁ Ἀρχιερεύς, συλλέγονται οἱ Καρ-
δινάλιοι ἐς οἶκόν τινα, ὁ τὰς τε ψήφους διαφερόμενοι,
C τίθενταί τε καὶ αἴρονται, ὅτου ἂν οἱ τε τῆς Κολωνίου, καὶ
Οὐρσινίου Καρδινάλιοι, καὶ ἐκλέγονται σφίσιν ἐς αἵρε-
σιν τὸν ἐπιτήδειον. εἰσὶ δὲ αὗται αἱ οἰκίαι μέγισται δὴ
τῇδε Ῥώμῃ, καὶ μέγιστον δυνάμεναι. καὶ ἐπὶ πᾶσι ὅτι
μὲν πάντες, ὅτι δὲ ἐκείνης τὰληθὲς ἴσασι. Συμφέρονται δ'
ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἐπιλύσας, μηδὲ ἐπάρασθαι δοκοῦντας,
ποιοῦνται Ἀρχιερεῖς. ἐπειδὰν δὲ ψήφους ἐπιλέ-
γωνται καὶ δοκοδειχθῇ, Ἀρχιερέα ἀναγορεύσαι τε αὐτὸν,
οἴκοι κατέχοντες, ἐς ὃ ἂν καὶ τοῖς λοιποῖς συνδόξῃ ἡ αἵρε-
σις. Καθίζουσι δὲ ἐπὶ σκίμποδος ὀπίσω ἔχοντος, ὃς
τε καὶ τῶν ὄρχεων αὐτῷ ἐπικρεμωμένων ἅπτεσθαί τινα τῶν προ-
σαχθέντων, ὡς τε καθαρὰν εἶναι, ἄνδρα εἶναι τὸν. Δο-
κοῦσι γὰρ τὸ παλαιὸν γυναῖκα ἐπὶ τῆ Ῥώμης Ἀρχιρατείας D
ἁρπάσαι. οὐ γὰρ ἐπίδηλος ἦν, ὅτι καὶ οἱ ἄρρενες χιδὸν
τοι πᾶς Ἰταλίας, καὶ ξυμπάσης τε τῆς πρὸς ἑσπέραν χώ-
ρας ἐπιεικῶς ξυρῶνται τὸ γένειον. Ἐγκυον δὲ γενο-
μένην ὡς εἰς τὴν θυσίαν, καὶ ὀφθῆναι ὑπὸ τοῦ λεω. δὲ
ἃ δὴ ὡς τε ἐπιγνῶναι, καὶ μὴ πάλιν τοι ἐνδοιάζειν, ἅπτε-
ταί τις, καὶ ἀψαμένου ἐπιφωνεῖ, Ἄρρεν ἡμῖν ἐστὶν ὁ Διαπό-
της. Τὰ μὲν τοι ὀνόματα μεταβάλλουσιν, οἷα θεσπέσιοι
σφῶν αὐτῶν γιγνόμενοι, καὶ ἐς πᾶν μεταβολῆς ἀφικόμε-
νοι. αἱροῦνται δὲ καὶ ὀνομασίας τὰς ψήφους, ἐπιθή-
μενοι τὰ τῆδε Ἀρχιερέων ὀνόματα. Σέβονται δὲ μέγα
αὐτὸν, εἴπερ τῆς Ἰταλίας ἡγεμόνες, καὶ οἱ πρὸς λοι-
πῶν ἑσπέριοι. Καρδινάλιοι δὲ εἰσὶν ἀμφὶ τοὺς πεντή-
κοντα. οἱ γάρ τοι Ἰταλίας ἡγεμόνες, χιδὸν τοι ἐς
τὸν δύο ἐπιδιελόμενοι τὰς ἀρχὰς, ἐπειδὰν παῖδε δύο
γένωνται, τὸν μὲν τῶν παίδοιν ἐς τὴν ἡγεμονίαν ἐκ-
δίδοασι, τῇδε αὖ ἑτέρῳ παιδὶ, ὡς τε μὴ διαφορὰν
αὐτοῖς ἐγγίνεσθαι, ἐς ἱερωσύνῃ καταλήγεσθαι.
καὶ τὸ δοκοῦν τοῦ δὴ μεγάλου ἔχειν αὐτοῖς τὴν ἀ-
ξίαν τὸν Ῥώμης Ἀρχιερέα, πάντα ἄλλα καὶ ἐπιπο-
δείους ἔχειν αὐτῷ σύμπαντας. καὶ περὶ μὲν τούτων

tur stare a partibus Philippi Ligurum
principis, pro quo fortiter pugnabant.
Quapropter resistebant etiam Pontifici,
qui Venetus erat, exortus ex familia
Condelmariorum, quam petente Ponti-
fice senatoria dignitate honorarunt, vi-
delicet ut ea familia quoque in senatum
allegeretur. Cum autem bellum inter
Venetos Mediolanique ducem Philippum
arderet, quædam Italiæ pars huic, quæ-
dam Venetis adhæsit. Hi autem princi- Italiæ princi-
patus sive tyrannides per Italiam disper- patus.
sæ sunt. Tyrannis Ferrariæ, quæ est de
familia Estensium, Arimino Marchiæ-
que præsunt Malatestæ. Huc adde ty-
rannos Urbini, Mantuæ, Mediolani,
Romæ, Neapolis, & Japygiæ. Ut au-
tem Ferrariæ, Mediolani & Japygiæ prin-
cipes se gerant, necnon de Mantua di-
ctum est satis, quantum facit ad præsen-
tem historiam. De Urbini tyrannis hæc Urbinatium
scio. Tyranni sive principes Urbini ex tyranni.
antiquissimo genere descendere videntur,
& Malatestæ dicuntur. Multis annis
Marchiæ imperárunt regentes Arimi-
num, & alias isthic urbes insignes. Hinc
progressi duces eorum facti sunt, qui in
Italia rem judiciariam tractabant. Et-
iam Veneti hos sibi duces constituc-
runt. Postea Tyrrheni eos quoque sibi
ducens petierunt, & inde ad Mantuæ du-
catum emersere. Nunc revertar unde
digressus sum, ut scribam de Romano
Pontifice. Ubi primum Pontifex aliquis Edit. Paris.
mortuus fuerit, in domum quamdam con- pag. 160.
gregantur Cardinales, ac calculos feren- Papæ electio
tes eligunt de familia * Coloniorum & & status.
Ursinorum, quos huic muneri idoneos * Columnen-
putarint. Sunt autem hæ familiæ longe sium.
reliquarum familiarum Romæ & maxi-
mæ & potentissimæ. Nunc quidem fa-
vor ad hos, nunc ad illos inclinat. Ple-
rumque autem cum sententiæ haud con-
gruunt, peregrinos neutro propenden-
tes favore Pontifices designant. Ubi au-
tem suffragia collegerunt, & Pontifex
fuerit declaratus, domi eum continent,
explorantes num & reliquis placeat ele-
ctio. Pontificem pronuntiatum insidere
jubent sedili foramen habenti, ut testes
ex eo propendentes, aliquis, cui hoc mu-
neris injunctum est, tangat, qui appa-
reat Pontificem virum esse. Nam con- Joannes VIII.
flat mulierem quondam in pontificatum Papa femina.
esse subvectam, quia sexus ignorabatur.
nam Italiæ Occidentales pene omnes
barbas radunt. Cum autem illa molier
gravida esset facta, & ad festum, sive sa-
crificium prodiisset, peperit infantem in-
ter sacrificium, in conspectu universi po-
puli. Quapropter ne decipiantur iterum,
sed rem cognoscant, neque ambigant,
Pontificis creati virilia tangunt. Et is qui Virilia Papæ
tangit, acclamat: Mas nobis dominus est. eligendo cur
Nomina autem post electionem illico com- tangi solita.
mutant, quasi jam divinioris quam antea
sint naturæ, & planissime mutati. Calculi
autem, quos ponunt, nomina Pontificum
inscripta tenent. Pontificem plurimum
honorant Italiæ principes, & reliqui Oc-
cidentales populi. Cardinales sunt, nu- Cardinales.
mero circiter quinquaginta. Nam Italiæ
principes plerumque dividentes princi-
patus suos in partes duas, si habuerint fi-
lios, partem unam filio uni, alteram ve-
ro filio alteri attribuunt ad sacerdotium,
ne discordiæ & controversiæ inter ipsos
super hæreditate exoriantur. Hinc plu-
rimum honoris consequuntur apud Ro-
manum Pontificem: etiam Pontificem

omnes charum habent, plurimumque venerantur. De Pontificibus quidem Joachim Abbas, vir vaticinandi peritus, inter doctos Italiæ connumeratus, prædixit multa, quomodo singuli ad Pontificatum essent perventuri, & in eo victuri. Et quemadmodum vaticinatus est, ita accidit. Etiam alia miraculo digna de hoc viro commemorantur. Nam cum esset idiota, nec vel modicum eruditionis haberet, janitor in quodam Italiæ monasterio * Nazaræorum sive monachorum fuit, & quondam in hortum egresso apparuit vir forma pulcherrimus, qui assistens ad Joachim, manuque amphoram tenens, inquit: Joachim, cape, bibe vinum hoc; est enim optimum. Qui dicto audiens, bibit ad satietatem usque, amphoramque reddidit, inquiens se satis bibisse, cui vir respondit: O Joachim, si totum hausisses vinum, nulla te scientia fugisset. Deinde in colloquium & disputationem veniens cum viris ea tempestate doctissimis, plane divinus quantum ad scientiam attinet, apparuit. Hinc factus Abbas etiam de pontificatus dignitate magna quædam vaticinatus est futura: quæ omnia tandem eventus confirmavit. Nam quæcumque prædixit, eveniisse constat, licet ubique miracula ejus per Italiam obvia sint. De Italiæ principibus non admodum magnis existentibus & Pontifici subjectis, simul cum Mediolani duce, necnon de regionis principibus, qui subditi sunt Parthenopes regi, differere, quoniam non est operæpretium, omittam. Politiæ autem quæ ad Italiam spectant, sunt: Venetorum urbs, Bononia, & omnes Tarraconenses urbes, quæ Florentiam sequuntur, & eamdem cum ipsa reipublicæ formam tenent. Huc adde & Januensium urbem. Sed de his supra commemoravimus. Hi sunt totius Italiæ, quos habet, principatus, interdum Venetis, interdum vero Mediolani principi auxilium ferentes. Revertor nunc eo, unde digressus sum. Græci in patriam suam reversi, mittentes legatos ad regem Amuratem, orabant pacem, volentes cum ipso fœdus pangere. Nec multo post Constantinus proficiscitur in Peloponnesum, fratremque ad regni successionem hortatur; atque inde navigare instituit Byzantium. Cum autem appulisset in Lemnum, Lesbi ducis filiam uxorem duxit. Eo tempore Mechmetis classis advenit, Constantinumque * Gozini, quæ Lemni urbs est, obsedit. Mechmetes autem exponens copias navales in terram, insulam magna populatione ingressus est, regisque fratrem obsidione viginti septem dierum pressit. Sternens autem murum bombardis, non potuit suos impellere, ut in urbem vellent irrumpere. Cum ea urbe potiri non posset, classem abducens, domum reversus est. Constantinus cum venisset Byzantium, & rex sententiam suam declarasset, jussus est redire in Peloponnesum. Ipsum autem & fratrem Theodorum oportebat relinquentes Peloponnesum, abire Byzantium. De his quidem hactenus. Frater horum junior, nomine Demetrius, inimicitias suscepit cum fratre Imperatore Græcorum, a quo maxima regionis spoliabatur parte. Cum multis ultro citroque actis nihil æqui impetrare posset, legatos, odio fraterno impulsus, ad Amurat emmisit: a quo accipiens exercitum, profectus est Byzantium, urbem-

Joachimi Abbatis Calabri prophetia.

* Florisci.

Edit. Paris. pag. 161.

Respublicæ liberæ in Italia quæ.

Constantinus octavus Græcorum Imp.

* Gortyne, Lemnos oppidum.

Fraterna discordia.

ἅπας. Ἰωαχείμ δέ τις ἐλλόγιμος ἦν καὶ ἐν Ἰταλίᾳ σοφῶν γενόμενον, καὶ ἐπὶ μαντικῇ ἀριθμῷ, πάς τε ἰσομένους Ἀρχιερεῖς προεσήμαινε, ὅπῃ ἕκαστος τύποις παρείη ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν, βιώσοιτο * δὲ γίγνεσθαι. Ἐπειδὴ * Lacuna in εἰς τὰ ἔργα κατῄει τὰ μαντεύματα αὐτῷ. Λέγεται μὲν R. περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, καὶ ὑπὲρ ἄπιστα θαύματος ἄξια. ἰδιώτην ὄντα, καὶ οὐδὲν ἐπαΐοντα μικρὸν ἢ μέγα σοφίας πυλωρὸν δὲ ὄντα κατά τινα μονὴν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ὄντων Ναζωραίων, τυχεῖν ἐλθόντα εἰς κῆπον. τῷ δὲ περιόντι ἐπιφανῆναι ἄνδρα αὐτῷ τὸ εἶδος κάλλιστον. καὶ ἐπιστάντα οἱ, εἰπεῖν, καὶ χορτασθεὶς τοῦ ὕδατος. ὦ Ἰωαχείμ, λάβε, πίε τοῦ οἴνου τούτου, κάλλιστος γάρ ἐστι. τὸν δὲ λαβόντα ἐπιπιεῖν τε τοῦ οἴνου ἱκανῶς καὶ ἐμφορηθῆναι. ὡς δ' ἱκανῶς ἔχοι αὐτῷ εἰρῆσθαι πρὸς τὸν ἄνδρα τοῦτον, ἐπειπεῖν αὐτῷ τὸν ἄνδρα. ὦ Ἰωαχείμ, εἰ τὸ πᾶν ἔπιες τοῦτο οἶνον, τὸ πᾶν ἔδεις ἀκριβῶς. Ἐπῄδετο τοῖς σοφισταῖς καταγινῶναι τὰ εἰς ἅλωσιν, καὶ δαιμόνιόν τινα τὴν σοφίαν ἐπιφαίνεσθαι. Ἐντεῦθεν δ' ὁρμώμενος ἐπὶ τὴν τῆς Ἀρχιρατείας ἡγεμονίαν, προσημαίνει μεγάλα ἔτη, ἐσόμενα ἑτοίμως ὑποσημειουμένοις, ὡς τε καταφρονεῖν γίνεσθαι, ἐπειδὰν εἰς ἔργον ἔλθῃ. οἷα μέν τινα προσημαίνει, ἔξεστιν ἰδίᾳ ἅπασι παρὰ τῶν συγγραφέων αὐτῶν. Περὶ δὲ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ τυράννων, ὅσα τοῦ μεγάλων ὄντων, καὶ ὑπ' αὐτὸν τεττομένων τὸν Μεδιολάνου ἡγεμόνα, ἢ δὲ καὶ οἱ τῆς Σικελίας καὶ Καλαβρίας, καὶ Ἀπουλίας, καὶ τῆς ἄλλης χώρας, ἣ δὴ τοῦδε τοῦ χώρου, ὑπὸ τῇ Παρθενόπης Βασιλεῖ τάττονται, οὐδὲν δέον ἐπιμνησθῆναι περὶ αὐτῶν, παρίημι. Πολιτεῖαι δ' εἰς ἐν Ἰταλίᾳ τελοῦσαι, εἰσὶν, ἥτε Οὐενετῶν πόλις, καὶ ἡ Βονωνία, καὶ * Ταρακωνικαὶ πόλεις, ὅσαι τυγχάνουσι, καὶ ὁμόρους μοῖραν διῄλλακται, ἑπόμεναι τῇ Φλωρεντίᾳ, καὶ ἅπαντα διοικούμεναι, καὶ ἡ τῶν Ἰανουαίων πόλις. Αὗται μὲν οὖν χιδὸν αἱ τῆς Ἰταλίας ἡγεμονίαι, ἃς μὲν πρὸς τοὺς Οὐενετούς, ἃς δὲ καὶ πρὸς τὸν Μεδιολάνου τύραννον τελοῦσαι συμμαχίαν ποιούμεναι. Ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἕλληνες μὲν, ὡς ἐπ' εἰκὸς ἐνόμιζον, τῷ Βασιλεῖ Ἀμυράτῃ πρεσβείας πέμποντες, ἠξίουν τε αὐτῷ εἰρήνην ποιεῖσθαι, καὶ ἐμπεδῶσαι αὐτῷ τὰς σπονδάς. ξυνέβη δὲ πολλῷ ὕστερον, τὸν μὲν Κωνσταντῖνον τὸν Βασιλέως ἀδελφὸν ἐπὶ Πελοποννήσου ἀφικόμενον, παραλαβεῖν τὴν ἀδελφὴν ἐπὶ τῇ τοῦ Βασιλέως ἀγχόχῳ, καὶ ἀπιέναι μὲν ἀμφὶ ἐπὶ Βυζάντιον πλοίοις. γενόμενον δὲ ἐν Λήμνῳ, ὡς ἔγωγε ἤκουσα Λέσβου ἡγεμόνος θυγατέρα, ἐπιγαμβρεῦσαι τε αὐτῷ τὸν Βασιλέως * σατράπῃ Μιχαήλῳ, καὶ πολιορκῆσαι αὐτὸν ἐν * Κοτζίνῳ τῇ Λήμνου πόλει, σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτόν. τὸν δὲ * Ἀχμάτην, ἐσβάντα εἰς τὴν νῆσον, καὶ ἐπιδραμόντα πολιορκεῖν τὸν Βασιλέως ἀδελφὸν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, καὶ καταβαλόντα τὸ τεῖχος πλείοσι, οὐκ ἠδυνήθη βιάσασθαι, τῶν. ὡς τε εἰσελθεῖν ἐς τὸ πόλιν. μὴ δὲ ὡς οὐκ ἠδύνατο ἐξελεῖν, ἀπέπλει ἐπ' οἴκου. Ὁ μὲν τοι Κωνσταντῖνος γενόμενος ἐπὶ Βυζάντιον, καὶ γνώμῃ ὑποδεικνυμένῃ τῷ Βασιλέως, ὡς τε ἀφικέσθαι αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν, αὖθις ἐπὶ Πελοποννήσου ἐλθεῖν τε αὖτις, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ Θεόδωρον εἰ χοίατο, * καταλιπόντα τε τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἀπιόντα εἰς Βυζάντιον. τοιαῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. Ὁ δὲ νεώτερος αὐτῶν ἀδελφὸς Δημήτριος, ἐς διαφορὰν τῷ Βασιλεῖ ἀφικόμενος, ἀφελομένῳ αὐτὸν τὰ πλείω * τῆς χώρας, ὡς οἱόν τε αὐτῷ τὰ διάφορα προσχώρει πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ξυμπρεσβεύσαμος πρὸς Βασιλέα Ἀμυράτην, καὶ ξυμπαραλαβὼν

* Superscriptum in uno Τυρίλωνι.

* Μιχαήλου R. σατράπῃ Μιχαήλῳ. * Κοντζίνῳ in al. ut c. * Μιχαήλου R. Ἀχμάτην. τῶν. καταλιπόντα, καὶ ἀπιόντα. in al. ut c. * In ora R. τῆς ἀρχῆς.

παρ' αὐτῦ τράτδμα, ἐπίλασί τι, ϗ ἐπολιόρκει Βυζάντιον· μετ' ὀ πολὺ δὲ ϔ Ἀσάνιν ϑυγατρὸς ἀνδρὸς μέγα δυναμένυ ἐν Βυζαντίῳ, ϗ δοκῦντος, συμφέξειν αὐτῷ, τὰ πρὸς ϔ Βασιλέαν. Ὡς ὐδὲν ἰωύετο αὐτῷ, ἀπεχώρει. μετ' ὀ πολὺ δὲ ξυμπεσβδσάμβος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ Βασιλέα ἐπί τι ἐς Βυζάντιον, ϗ ὀ πολλῷ ὕστερον ἐλθὼν, αὐτός τε ϗ ὁ ϔ γυναικὸς ἀδελφὸς ὑπὸ Βασιλέως Ἐδλώων Ἰωάννυ, ϗ ἐν φυλακῇ χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων ὄντι τύπτων, ὑποτιθεμένυ τῦ Ἀσάνιν, ἀνέδρα τε νυκτὸς, ἐς ϔ κατ' ἀντικρὺ πόλιν ϔ Γαλατέλω. ϗ ξυμπεσβδσάμβος, ἔτυχέ τε εἰρήνης, ϗ ἐς τὴν ἀρχὴν αὖθις τὴν ἐπὶ τῦ Εὐξείνυ πόντυ ἀφίκετο, ϗ ὁ γυναικάδελφὸς αὐτῦ ἀπελύθη ὑπὸ Βασιλέως. Ὁ μέν τε Βασιλεὺς πάς τε σπονδὰς ἐμπεδώσας, πρὸς Ἀμυράτην τὸν Μιχμέτεω, υἱὸν μέν τε ἔτεον ἐπρεσβεύσατο πρὸς τὸν Εὐγένιον τὸν Ῥώμης Ἀρχιερέα, ξυμπεσβδσάμβος, ϗ πρὸς τὸν Βασιλέα Παιόνων Λαδισλάον, πωτὶ ἐπὶ τὴν Βασιλέως κατασάντα. Ἐπῆγε δὲ αὐτὸν ὅτι μάλιστα Γεώργιος Βῦκος, ἐστερημένος τῆς ἀρχῆς, ϗ χρήματα μεγάλα ἐς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ξυμβαλλόμβος. Δοκεῖ μέν τε ϗ Ἰωάννης ὁ Χωνιάτης τότε μέγα δυνάμβος, ϗ δόξαν ὑπερφέρων, ἐς τὰς ϗ Τύρκων στρατηγίας αὐτῷ ἀναγιῶναι δ' μάλα, Βασιλέα Παιόνων, ἐπὶ Ἀμυράτην τὸν Μιχμέτεω στρατεύεδαι. Ἐνταῦδα συλλέξας στρατὸν μέγιστον, συμπαραλαβὼν ϗ Δρακύλλην τὸν Δακῶν ἡγεμόνα, Γεώργιον δ' αὖ τὸν Τριβαλῶν, ἡγεμόνα τῆς ὁδῦ ἡγεμόνα. Ἐπεὶ δὲ ϔ Ἴστρον ϗβαντες, ἐς ϔ τῦ Βασιλέως χώρας ἐγένοντο, ἐνταῦδα πᾶν ὅ, τι ἂν ἐμπεδὸν γένοιτο αὐτοῖς, δῃλύμβοι ἐπορδέοντο. ϗ τὰς τε κώμας, καὶ Σοφίαν πόλιν δ' δαίμονα, ἐμπιμπρῦντες ἐφθειρον. Ἀμυράτης μέν τε ὡς ἐπυδάνετο τὰς Παίονας ἐπὶ σφίσι μεγάλῃ χρεὼ, συμπαντας τὰς τῆς Ἀσίας τε ϗ Εὐρώπης στρατὰς συναγείρας, ἐπί τε αὐτὰς ἅμα, ὡς συμβολὴν ποιησόμβος. Ἐπεί τε δὴ ἐς * Βασιλίτζαν καλυμένην χώρην, κατέλαβε αὐτὰς τὰς Παίονας στρατοπεδευομένους, καὶ Ἀμυράτης μέν ϗ πρόπρον στράτδμα ἐπεπόμφας, ἐκέλδετο, ὅς τε φυλάττοιεν τὸν Παιόνων στρατ', ὅπου γένοιτο, ξυνεμῦναί αὐτῷ, ϗ τὸ πεδίον τὸ ὄρος τῆς Βασιλικῆς, δένδρεσι φραξαμένους, δῃκωλύσειν πειρᾶδαι. Οἱ μὲν ὕπως ἐποίεον, ϗ φραξάμβοι ἐπειρῶντο κωλύειν, καὶ ϖη ϗ ἐπειρῶντο οἱ Παίονες παρεῖναι ἔσω ἐπὶ τὴν Θρᾴκίδα. Ἀμυράτης δὲ ἐς τὸ ὄρος τὸ καδήμβον ἐπὶ τὰ πεδία τῆς ὁδῦ, ἱστρατοπεδεύετο, ἐνταῦδα συλλέξας τοὺς ἀρίστυς αὐτῦ, ϗ μάλιστα τοὺς δοκιμῶντας ἐν στρατηγίαις γενέδαι πλείστῃσι. Ἦσαν δ' οὗτοι. Ἰσσί τε ὁ ϔ Βρενίζε, Τυραχάνης ὁ Θετταλίας ὕπαρχος, Κυμελίης, Χασίμης ὁ τῆς Εὐρώπης στρατηγὸς, ϗ Ἰσαάκης ὁ τῷ Σκοπίων ὕπαρχος. ἀφικομένων δὲ αὐτῶν, ϗ παρακαδημένων, ἔλεγε τοιάδε. Ἄνδρες * Μασελμάνοι, ὑμεῖς ὁρᾶτε οἷα ἀνάγκης ἀφίκται τὰ πράγματα ἡμῶν. Παίονες γὰρ οὐδὲ ἐστρατεύομβοι, καὶ τοὺς Δακοὺς ϗ Τριβαλῶν ἡγεμόνας παραλαβόντες, στρατεύονται καθ' ἡμῶν. Νῦν ὥρα ἐστὶν, εἴ τι ἀγαδὸν

Aque obsidione circumdedit. Nec multo post sibi conciliavit Asanem generum suum, cujus auctoritas & potentia Byzantii maxima erat. Is Demetrium adjuvare videbatur, si quo modo regnum acquirere posset. Tandem cum obsidendo nihil efficeret, exercitum dimisit. Deinde haud multo tempore interjecto, cum legationem ire jussisset ad fratrem regem, Byzantium venit: nec admodum multo post captus est a rege Joanne, una cum uxoris suæ fratre. Cum autem separatus ab uxoris fratre in carcere asservaretur, suadente Asane noctu e carcere profugit Galatiam, urbem e regione Byzantii sitam. Postea legatis missis pacem adeptus est, & rediit ad Euxini maris principatum. Etiam uxoris frater vinculis ab rege exemptus est. Rex fœdere inito cum Amurate Mechmetis filio, haud cessabat consilia agere cum Eugenio Romano Pontifice, mittens ad hunc legationem: necnon ad Pannonum regem Uladislaum, qui nuper admodum ad regni gubernacula accesserat. Incitabat eum vel in primis ad ista consilia Georgius Bucus, qui regno sive principatu suo deturbatus, magnam pecuniæ vim in eam expeditionem conferebat. Videtur etiam Joannes Choniates sive Hiniades ea tempestate plurimum potentia pollens, & militari gloria excellens, quia feliciter adversus Turcos præliari consueverat, instigasse Pannonum regem, ut arma contra Amuratem Mechmetis filium caperet. Comparavit itaque quam potuit exercitum maximum: & in belli societatem adhibuit Draculem Dacorum principem, & Tryballorum principem Georgium, qui itineris dux erat. Postquam autem trajecto Istro, in regis regionem ventum est, quocumque se verterent, omnia in ditionem acceperunt, vicos incendebant, etiam Sophiæ * urbi ignem injicientes, omnia fœde diripiebant. Amurates ut accepit Pannones magna manu accedere populabundos, universos Asiæ & Europæ exercitus contrahens, obviam, ut qui ex acie esset dimicaturus, hosti procedebat. Amurates ut venit in regionem quæ Basiliza * vocatur, Pannones in ea castra posuisse, deprehendit. Præmisit quoque suorum manum haud exiguam, quos jussit observare Pannonum exercitum, & explorare ubi se teneat, & deinde explorata ad se referre. Iisdem præcepit ut montis angustias, quæ in regis regione sunt, præoccuparent: & arboribus cæsis eas obstruerent, quo minus hostes eas superare possent. Qui jussa facientes, itrenue hostem aditu prohibebant. Et sane Pannones conabantur irrumpere per Thraciam. Verum Amurates castra locaverat in montem qui pertingit usque ad prædictas angustias, & congregavit optimates suos, quorum gloria in re militari erat maxima, * Thezeten Brenezis filium, Turachanem Thessaliæ præfectum, Cumulien, Chasanem Europæ ducem (qui & Bassa Europæus, & Romaniæ Bassa) & Scopiorum principem Isaac. Hos, cum excitti voce præconis venissent, & confedissent, in hunc modum alloquutus est: Viri Mahumetani, videtis in quam necessitatem res nostræ devenerint. Pannones enim hi, adhibitis Dacis & Tryballis, contra nos bellum movent. Nunc tempus est, si quis quid novit quod belli victoriam largia-

Ed. Paris. pag. 162.

Belli Imperici cum Turcis nocitio.

Georgius Bulcus Rasciæ Despotes.

Joannes Hiniades.

* Quæ nunc Sophia. Vide Bonfin. Dec. 3. Uladislai infelix in Turcum expeditio.

* Ad S. Stefanum, Bonfin.

pag. 163.

* al. Jeffen.

Amuratis oratio.

tur, expromere, nec id nos in præsentiarum celare. Mihi enim, ut sententiam meam proferam, pugnandum esse videtur: & omni mora posita, quam celerrime prælium inire. Nam facile nos victoria potituros arbitror, cum hostes nobis numero sint pauciores. Sic igitur agendum censeo: videlicet ut continuo arma arripiamus, manusque cum hoste conferre nihil cunctemur. Cum rex dicendi in hunc modum finem fecisset, Chasanes Europæ dux, quo magis regem ad capessendum prælium accenderet, hujusce modi orationem habuit: O rex, non est, qui non laudibus vehat orationem tuam, quam modo in medium adduxisti. Est enim rege magno & Oromanide digna, qui hostibus vilissimis nihil sit cessurus, verum regionem suam servare summa ope conetur. Nisi enim pugnare instituerimus, fortitudo nostra peribit, impedita timore regis: hostibus vero fortitudo crescet, eorumque res usque incrementa sument. Ex mora vereor ut nihil utilitatis, verum plurimum periculi capiamus. Etiam proxima pugnæ mora, quæ mihi admodum displicuit, cum decerneretur ut montis angustiæ arboribus cæsis clauderentur, nonnihil incommodi nobis attulit, dum nos timore perculsos, prælio abstinere hostes crederent. Talis fama nequaquam per nostrum exercitum est spargenda: nec volo ut timiditatis ullo modo ab hoste arguamur: verum censeo confestim prælium esse occipiendum, & præliando regionem defendendam. hostine cedamus quæso? etiam ipse prælium capesse, si hostium populatione ulcisci velis. Sin autem ipse discrimen subire nolueris, tu hic sede: ego eos victos dabo, & sic affligam, ut nec Pannones, nec Occidentales alii in posterum te bello lacessere ausint. Hæc dixit Chasanes Mazalis filius. Tacentibus autem reliquis, ut qui non auderent contrariam regi sententiam proferre, metu subacti, Turachanes Thessaliæ dux in hunc modum loquutus est: Oportet quidem, o rex, singulos quid sentiant, nihil tuam sententiam reveritos dicere: & tanto magis, quanto majora pericula ostentare res videntur. Multo igitur magis æquum est, ut nos quæ sapimus, in præsenti exponamus domino nostro, in primis, cum etiam nos idem periculum attingat. Ego sane tua volucri similia esse asservero. Si volucri alam unam ademeris, haud poteris ea ad quamcumque aliam rem commode uti, si quando necessitas postularet: sin & alteram abstuleris, corpus solum relinquis, nec amplius volare, verum tantum incedere noverit. Quid igitur faciet avis, si ad victum quærendum, aut ad aliud quippiam convertitur? Huic similitudini res tuas confero. Januas corpus esse autumo, & in his refugium & receptaculum relinqui nobis cutissimum. Asiæ exercitum alæ assimilo, similiter & Europæ exercitum. Si prælium auspicati fuerimus, neuter exercitus ad prælii finem stabit. Asianus enim exercitus refugiet dimicare cum armatis & hastatis. Europæ exercitus quidem prælium non detrectabit: verum si viderit abire Asianum exercitum, nec ipse ad prælii finem manebit, sed sibi fuga consulet. Reliqui igitur tibi soli erunt Januæ milites, & peregrini. Nequeo itaque conjicere quo pacto præsentibus commode utaris, cum præliandum

Chasanis Mazalis sententia.

Edit. Paris. pag. 164.

Turachanis consilium.

Ἀσίς ἐπισοῖ, ὅπως ἀραμένοις τόνδε τὸν πόλεμον, τιθέμβροι δ' γένοιτο ἡμῖν φράζειν ἐν τῷ παρόντι. Ἐμοὶ γὰρ πολεμητέα τε εἶναι ἡμῖν, καὶ μάχλῳ ὅτι τάχιστα ποιεῖσθαι, συμβάλλοντας τοῖς πολεμίοις. αἱρήσειν γὰρ οἶμαι ἡμᾶς τῇδε, ὀλίγας τε ὄντας ἐς τὸν ἀριθμὸν, καὶ δεδοκεῖ μοι ὁμόσε ἰόντας ἐς χεῖρας μάχλῳ ποιεῖσθαι, καὶ μὴ βραδύνειν. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἀμυράπου, Χασίμης ὁ τῆς Εὐρώπης στρατηγὸς, ἐπορρώσων ἐς μάχλῳ, ἔλεξε τοιάδε. Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἐπαινέσεται τόνδε τὸν λόγον, ὡς βασιλέα τε φρονήσεως μεγάλης, καὶ Ὀσμανιάδην, ὃς τοῖς πολεμίοις οὐδὲν ἐρημώσει, ἀνδράσι τε ὀλίγοις ἀξίοις, καὶ τῆς τε χώρας ἀσφαλίζειν πειρᾷ· ἢν δὲ μὴ μαχώμεθα, ἡμῖν τε τὰ φρονήματα ἀπόλλυται, ἐγκαθισάμενα ὑπὸ δέους τοῦ Βασιλέως, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐρρωμενέστερα γίγνεται. καὶ δέδοικα, μὴ ἐς πρωϊαίτερον χρόνον δόξῃ ἡμῖν ὠφέλεια ἔσεσθαι, πρὶν ἢ ἐς τὴν μάχλῳ ἀναβολὴν, καὶ ἐμοί τι οὐκ ἀνάσχετόν μοι τὴν ἀρχὴν ἐδόκει, τὴν τε εἴσοδον φράττεσθαι, ὡς δεδιόσιν ἡμῶν, καὶ παύειν ἡμῶν τὸ στρατὸ τοῦ ἐπιβαλλεῖν. ἀλλὰ δεῦρο ἰόντας, δεῖξαι ἀναπεφωλεύσειν συμβάλλοντας, καὶ ταύτῃ πειρωμένους σώζειν τὴν χώραν, μηδὲν ὠφελεῖσθαι τοῖς πολεμίοις· εἰ βούλει αὐτὸς, ὦ Βασιλεῦ, τὰς δὲ τὰς τὴν σὴν χώραν δῃώσαντας τιμωρεῖσθαι. Εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς κάθησο ἐνταῦθα, ἐγὼ δέ τε αὐτοὺς τοὺς δέ σοι παραστήσω, ὥς τε μή τι αὐτοὺς, μήτε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐμοὺς ἐπέρᾳ, ἐθελῆσαι πρὸς ἐναντία σοὶ ἰέναι. Ταῦτα μὲν Χασίμης ὁ Μαζάλου παῖς ἔλεγε. Σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων, καὶ πολεμώντων ἐναντία γνώμην τοῦ Βασιλέως δεδοικέναι, Τυραχάνης ὁ Θετταλίας ὕπαρχος ἔλεξε τοιάδε. Χρὴ μὲν, ὦ Βασιλεῦ, ὅ, τι φρονῶν τυγχάνει ἕκαστος, τὰ σὰ μηδέν τι ὑπολογιζόμενος λέγειν, καὶ ὅσῳ δὴ καὶ μέζω τὸν κίνδυνον παρέχεται τὰ ἐπιόντα, καὶ ἐπιπλέοις μᾶλλον τυγχάνει ὤν, ἀνάγκη ἐπειδὴ τις αὐτοῖς κίνδυνος ἐπίοι, φράζειν, ὅ, τι φρονεῖ ἕκαστος, πολλῷ δ' ἂν ἔτι μᾶλλον, δικαίως χρὴν δεδοικέναι, ὅ, τι ἂν ἡμῶν ἕκαστος γνώσεται ἐς τὰ παρόντα, ὅσῳ τε καὶ κοινὸς ἐφ' ἡμᾶς ἀφίξεται ὁ κίνδυνος. Ἐγὼ γὰρ, ὦ Βασιλεῦ, δείσας, * ἂν τὰ φράγματα λῇ. λῇ γὰρ πέρυγα μίαν ἀφέλης, κακῶς μὲν δυνήσεται χρῆσθαι αὐτῇ ἐς ὅ,τι ἂν γένοιτο χρεία, λῇ δὲ καὶ ἑτέραν ἀφελόμενος, καταλίπῃς τὸ σῶμα αὐτῆς μόνον, ἐπιστήσεται μέν τοι καὶ οὕτω ἔχουσα, πορεύεσθαι δὲ μόνον καταλείψει ἂν αὐτῇ. πῶς δ' ἂν αὐτῇ χρήσαιτο ἔτι τὰ λοιπὰ λῇ τε ἔτι φορμὸν ἐθελήσειν εἶναι, λῇ τε ἄλλό τι χρῆσθαι οἱ ἐς τὰ παρόντα αὐτῇ; Τοῦτο δ' ἂν λέγοιμι καὶ ἐπὶ σοῦ. τὰς τε γὰρ θύρας σῶμα φημὶ εἶναι, καὶ βεβαιοτάτην ἡμῖν ὑπολείπεσθαι ὑποδοχὴν ἐκπλοῦ. Τὸ δὲ Ἀσίας στράτευμα, πέρυγί τι εἰκάζω, ὡσαύτως δὲ τὸ Εὐρώπης. μαχουμένους μὲν οὖν, καὶ ἕτερα ὑποστῶσι ἐς πόλεμον καὶ ἀγῶνα ἐθελήσουσιν. ἀλλ' ἢ μὲν Ἀσία, καὶ ἐς χεῖρας ἀφίξεται πάνυ, δορυφόροις τε οὖσι καὶ ὁπλισμένοις αὐτῶν τε· τὸ δὲ τῆς Εὐρώπης μαχεῖται μὲν ἐθελήσει, ἀπιόντος δὲ τοῦ Ἀσιανοῦ, μόνον ὑπολειπόμενον, οὐκ ἔτι ἐπιμενεῖ πλέον, ἀλλὰ φεύξεται καὶ αὐτὸ ὅπου ἂν δύναιτο σώζεσθαι. ὑπολείπονται

τιθέμβροι. sic etiam R.

* Locus corruptus, sic etiam in uno, in al. lacuna est.

λείπει δ' σοι αἰδύρας, ἢ οἱ πέλυδες, ἢ οὐκ ἔχω συμβαλέσθαι, ὅπως ἂν σώῃ σαυτῷ ἐπιτηδείως χρῆσθαι τοῖς παροῦσι, βαμμώσθαι μόνον, ὑδέν τοι ἧττον πράττομεν. Ἀλλὰ δοκεῖ μέν μοι, συμβαλλομένῳ μὲν μὴ ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀναχωροῦντας ἐς τοιοῦτον ἰέναι ἐπὶ ὅ, τι ἂν ἡμῖν ἐμποδὼν * γίγνηται. καὶ τοῦτο ποιοῦντες ὃ ἂν αὖτοι λείπωσι πιέζομεν τὰ μάλιστα, τὰ ἔμπαλιν γίνωνται, καὶ ὅπως ἀκινδύνως ἔχωσιν ἐπιτίθεσθαι καὶ δυώμεθα. καὶ ἔστω δὴ τοῦτο χρῆσθαι τούτοις ὅ, τι ἂν βουλόμεθα. Ταύτῃ τῇ γνώμῃ ὡς ἐδόκει τι ἀμείνων ἢ πρότερα εἶναι, ἐπὶ δεῖπνον οἱ λοιποὶ παρόντες τότε ἐς βουλὴν ἦσαν. Ἦσαν δὲ ὁ Βρενέζης, ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ βασιλεῦ, μηδὲν ὄφελος ἡμῖν ἐπιτίθεσθαι. ὡς τε γὰρ περιγίνεσθαι πολεμίων, οὐκ ἔγωγε, ὅ, τι ἂν γένοιτό σοι ὄφελος ἐκ τούτου. καὶ γάρ τοι Παιαζίτης ὁ Λαίλαψ σὸς πάππος, ἐτρέψατο μέν ποτε τοὺς Κέλτας τε Παίονας· ὁ μέν τοι γε ὄφελος αὐτῷ ξυνέβη γε ἐκ τούτου· ἀλλ' ἐς ἑ χώραν ἀποχωροῦντες ἑ σφετέραν, σῴζειν τε αὐτοὺς ἔσωσαν αὐτίκα ἰόντας, καὶ ἑ χώραν διέσωσαν. Ἢν δὲ τοὐναντίον συμβῇ, ἁπάσιον λέγει, οἷς ξυμβήσεται χαλεπὰ ἐκ τοῦδε. ἅμεινον δὲ πάντα αἱρεῖσθαι τὰ ἀσφαλῆ αὐτῶν τινὰ ἕκαστον, ἀφ' ὧν ἐκβήσεται αὐτῷ, μηδέν τι ἀσφαλίζεσθαι, ἐπιθυμῶ μὲν μάλα ὡς, περιγενέσθαι δὲ τῷ ἑαυτίῳ, ἵνα μὴ παρὰ γνώμην ἔξοι αὐτῷ πάντα ἔργα. δύο δὴ αἱρέσεων, τῆς τε ἐπισφαλοῦς ἔστης ἡμῖν, περὶ ἧς διδάσκεις βουλεύεσθαι, καὶ ἑ ἀσφαλεστέρας ποθῶ ταύτης αἱρεῖσθαι χρή, ἑ ἀσφαλῆ μᾶλλον· καὶ ἔγ' ὁ τῶς ἔχοι, ταύτῃ μᾶλλον ἢ ἄλλῃ ποι λογίζεσθαι. Ἐμοὶ δὲ ἀποχωρῆσαι μὲν τοῖς ἑαυτίοις, ἔτι σοί, ὦ βασιλεῦ πρέπον ἔσεν, ἔτ' ἂν αὖτις συμβουλεύσαιμι· φεύγειν γὰρ ἂν δόξαιμι, καὶ ἐκείνοις μὲν ἐς τὸ βέλτιον παρέσεται. ἡμῖν δὲ ἐς τοιοῦτον, ἐφ' ὃν ἐπιχεῖν ἔτε οἶμαι δυναίμεθα, τούς τε Ἀσιανοὺς, καὶ ἑ πιζὸν ὃν ἔχομεν ἀλλὰ μάχεσθαι μὲν μεκέτι, φραξαμένους ἔτι βέλτιον ἐπιμένειν, ἄχρις ἂ ἐς ἀνάγκην ἀρίκωνται ἀποχωρεῖν. ἀποχωροῦσι δὲ ἐπιτίθεσθαι αὐτίκα σὺν τοῖς ἵππευσιν ἑπομένους, καὶ βλάπτειν ὅ, τι ἂν δυναίμεθα. Ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἐπεὶ ἑ πρότερα ἀμείνονι, συντίθεσθαι ἔφασαν καὶ οἱ λοιποὶ, ἕ τότε παρόντες. Ἐνταῦθα ἐδόκει, μήτε συμβολὴν ποιεῖσθαι, μήτε ἀποχωρεῖν, τρίβειν δὲ τὸν χρόνον αὐτῷ ἐπιμένοντας, καὶ ἀποχωροῦσι τοῖς πολεμίοις ἐπιτίθεσθαι τὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα ἐπιπέμποντας, καὶ τινὰ εἴσοδον φυλάττειν, ὡς διδώνται τὰ μάλιστα ἀμυνόμενοι ἐδίδοντο. τινὰ τε εἴσοδον ἐφύλαττον ἢ ἐδώκατο, ὡς χράτιστα ἀμυνόμενοι. καὶ ἐπειρῶντο μὲν πολλάκις οἱ Παίονες καὶ βιάζεσθαι τοὺς Τύρκας, καὶ μέντοι ἐδώκατο· ὡς γὰρ ἐπικέντοντες ἐβιάζοντο ἰσχυρῶς, ἐνταῦθα οἱ λοιποὶ ἕ Τύρκων ἐπεβοήθουν, καὶ ὠθισμὸς ἐγίνετο ἀμφοτέρων. πόλυς δὲ ἀνάμπος τοὺς Παίονας οἱ ἕ βασιλέως ἔσαντο ἐμποδών. χρόνου δὲ ἐπιγενομένου, ὡς ὐδὲν ἴσον οἱ Παίονες, ἐλιμῷ ἐπιέζοντο, ἐνταῦθα ἀπεχώρουν τὰ ἐμπαλιν γνόμενοι. νυκτὸς δὲ συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο. ὡς δὲ ἡμέρα ὑπέφαινε, καὶ τὸ ἕ πολεμίων στρατόπεδον ἔμαθον οἱ Τῦρκοι οἰχόμενον, ὑπὸ ἑ νύκτα ἔμενον. Ἐνταῦθα ἐπιλιξάμενος τῷ στρατῷ αὐτὸς ὅσος ἔμενον, καὶ παρεσκευασμένοι ἦσαν, ἐπιτρέπει Χαρίμῃ τῷ Εὐρώπης στρατηγῷ, διώκειν τοὺς πολε-

A do nihil efficere poſſis. Sed enim meum conſilium depromam. Cenſeo pugnandum eſſe: verum ut paulatim retrocedamus, domantes omne quicquid obſtiterit. Nec volo, ut deſinamus retrocedere tam diu, donec & ipſi fame preſſi, perſequi deſierint: & retro unde venerunt, ire perrexerint. Cedentes deinde perſequemur, & in anguſtiis conſiſtentes adoriemur toris viribus. In hunc modum cum hoſtibus juxta animi ſententiam agere poterimus. Huic ſententiæ, quæ prædicta melior & tutior erat, etiam reliqui qui præſto erant, calculum addidere. Eſſe autem Brenezis filius hujuſcemodi orationem exorſus eſt: Ego quidem, o rex, exiſtimo parum utilitatis nos capturos, imo nihil, etiam ſi devicerimus hoſtes. Nam nullum emolumentum inde affulgere video. Etenim Pajazites * Lælaps, avus tuus, quondam Gallos Burgundiones & Pannones fudit, verum nihil commodi inde percepit. Nam in ſuam regionem contendentes, ſemetipſos & regionem ſervarunt. Verum ſi contrarium, abſit omen, acciderit & vincamur, quibus pericula immineant, omnibus perſpectum eſſe arbitror. Satius autem eſſe reor, ſemper eligere tutiora conſilia, ne in terrorem aliquem incidamus, & vincamur: verum ut victoriam hoſtibus extorqueamus, niſi res non ex animis ſententia ſuccedet. Cum igitur duplex electio ſit propoſita, una periculoſa, & altera magis tuta, arripiendam tutiorem quis ambigit? Quis ſanæ mentis compos non tutiora magis ſequeretur conſilia? Proinde retro pergere, & cedere hoſti, nec te decet, rex, nec etiam ſuaſerim. Fugere enim videremur, animique hoſtibus creſcerent, nobis vero minuerentur: nec etiam amplius Aſianos & pedeſtrem exercitum retinere poſſemus. Sed nec pugnæ ſummam rerum committendam conſulo. Verum conſultius exiſtimo, ut anguſtias diligenter præcludamus: & tam diu ſedeamus, hic tempus terentes, donec hoſti retrocedendi neceſſitas injiciatur. Deinde cedentibus inſtandum eſſe judico, univerſum equitatum in eos immittentes, eoſque quam maxime poſſumus affligentes. Huic ſententiæ, quia præcedente tutior & melior erat, etiam reliqui qui aderant, conſenſum præſtare haud ſunt cunctati. Decretum igitur eſt, neque pugnare, neque cedere velle: magis placebat, tempus cunctando trahere, deinde hoſtibus abeuntibus inhærere. Europæ itaque exercitum miſerunt, ut aditu hoſtes quam acerrime prohiberet. Hæc ubi viſa ſunt, ſumma vi anguſtias defenderunt, ne intrare poſſet. Conabantur ſæpius Pannones irrumpere, & Turcos ex cuſtodia deturbare: verum nihil promovebant: nam eo loci ubi perrumpere nitebantur, fortiter reſiſtebant Turci, & utrinque pellebantur: verum Turci pulſis Pannonibus, quam fortiſſime obſiſtebant. Cum multum temporis tandem interceſſiſſet, nec quicquam Pannones efficerent, fame coacti, neceſſario retro qua venerant, pedem ferre compellebantur. Nocte igitur collectis impedimentis, ex caſtris proficiſcuntur. Ut aurora illuxit, hoſtes abſceſſiſſe nocta cognoſcentes Turci, pauliſper ſubſtiterunt. Rex deinde eligens de ſuo exercitu omnes quotquot manſerant, & ad prælium inſtructi erant, eos Europæ duci tradidit, ut per-

* γίγνεσθαι. Rom. in c.

Joſuæ conſilia ſui ſententia.

* Turbo.

Pannones Turcis formidabiles.

Edit. Pariſ. pag. 163.

sequeretur hostes. Turachanem vero subsequi jussit cum Thessaliæ exercitu. Ille igitur assumptis iis quos rex dederat, citatissimo cursu hostes insequitur. Joannes autem Huniades cum prænovisset Turcos cedentibus inhæsuros, delegit & ipse Pannonum robustissimos, quos in insidias locavit, quasi repugnaturus fortissime venientibus Turcis. Europæ dux cum per patentes campos iter acceleraret, insequens hostes, Turachanes ejus frater occurrens, fratrem sic compellat: Tune per patentes campos proficisceris, ducens tantum exercitum? scito tuam profectionem haud satis tutam esse. Nam Pannones non ferent suos a nostris persequutionem pati. Nec sane a prælio abstinebunt, fuga sibi consulentes, cum tanto tempore nos provocaverint, ut cum ipsis prælium iniremus. Et quidem, ut apparet, pugnæ sunt cupidissimi. Et jamdudum, ut opinor, frendebant, quod nolebamus in planiciem descendere, & decernere ferro. Suadeo igitur, ut per radices montis hujus hostes, quantum satis est, persequamur: & sic, quæ opportuna visa fuerint, iis dare poterimus. Hæc dicens, Chasani non persuasit. Ipse autem cum Thessaliæ exercitu avertebatur, instructoque agmine per montis radicem profectionem faciebat. Chasanes cum exercitu Europæ per campum festinabat, & Pannones qui fugam simulabant persequebatur. Cum autem tractus esset ad locum insidiarum, & Choniates tempus esse ratus incurrere in hostem, ex insidiis Turcos invadit cum suis: Barbaros multos necarunt, & multos vivos ceperunt. Plurimi Turci in hoc prælio desiderati sunt, * Chatitis frater Carambes Priami filius a Pannonibus captus est. Reliqui Turci in fuga capiebantur, Chasanes confugit in regis castra, paucos de suo exercitu secum habens. Veniens autem in conspectum regis, talia dixisse fertur: O rex, qualia perpessi sumus a viro quem novimus esse sceleratissimum, qui tuos hosti prodidit planissime, nam vere proditor est. Hosti nostra consilia enunciavit, & acie instructus ire mecum noluit. Georgio autem Buco amico suo singula indicavit, quomodo essemus ipsos oppressuri. In hunc sane modum res tuæ periere, & pauci incolumes fuga evasimus. Ibi tum * Chatites filius Priami infestus viro propter fratrem, regem exasperavit contra Turachanem. Rex cum grave esse judicaret, Turachanem non esse profectum cum Europæ duce: verum aversum aliud iter ingressum, prodentem Europæ exercitum, eum cepit, & vinctum in Asiam, ut asservaretur in vinculis in urbe Tochata, misit. Chatites non cessabat iram regis augere, in memoriam redigens, Turachanem, cum ageret in magna Bidina, princeps existens regionis finitimæ Istro usum esse Buco Tryballorum duce, & amico & familiari. Hæc amicitia motum ajebat Turachanem, voluisse illum, quacumque in re posset, juvare. Nam acceptis a Buco muneribus, promiserat se ei operam, suam locaturum indefessam, quacumque in re voluisset. His fidem dans dictis rex, Turachani vincula injecit, & in Asiam vinctum deduci jussit, ut ibi in carcerem conjiceretur. Thessaliam alii administrandam commisit. Hoc modo carcere conditus est Turachanes. Georgius Tryballorum dux, cum parum

Joannis Huniadis strategema.

Edit Paris. pag. 166.

Pannonum & Turcorum pugna.

* Chatites frater Carambi, qui & Carambes, filius, &c.

pag. 167.

Georgius Despotes.

μίως, ᾧ τότε Τυραχάνης, ἐπελάσειπεδαι ἔχοντα τὸ τῆ Θετταλίας στράτευμα. Οὗτος μὲν οὖν λαβὼν πάντας, ὡς εἶχε ποδῶν, ἤλαυνε ἐπιδιώκων τοὺς πολεμίους. Ἐπεὶ δὴ Ἰωάννης αἰσθόμενος τὸν Τύρκον, σφίσιν ἀποχωροῦσιν ἐπισθησομένους, ἐπιλοχᾶμός τις τῶν Παιόνων τινὰς τῶν ἀρίστων, καθίσας εἰς ἐνέδρας, ὡς ἐπέσε τοῖς Τύρκοις, ᾧ διώκουσι τὸ ἑαυτῶν στράτευμα, ἐπισθησόμενος ἐπ' ἀμφοτέρους. Ἐνταῦθα ἐλαύνοντος τοῦ Χασίμου ᾗ τὸ πεδίον ᾗ πόδας, ᾧ διώκοντος τοὺς Παίονας, προσιλάσας ᾗ ὁ ἀδελφὸς Τυραχάνης ἔλεγε τῷ ἀδελφῷ τοιαῦτα, Χασίμη, σὺ μὲν ἐλαύνεις ᾗ τὸ πεδίον, στρατὸν ἔχων τοσοῦτον; ἴσθι μὲν ἐμοὶ οὐκ ἀσφαλῆ ταύτην πορεύσιμον ἡ πορείαν. Οἱ γὰρ Παίονες οὐκ ἀνέξονται διωκόντων ἡμῶν αὐτούς, ἀλλ' ἀναστρέψαντες, ἐς τοπίσω φεύξονται ἄσμενοι. οἵ τινες μάχεσθαι μὲν ἐς τὸ ἐμφανὲς τοσοῦτον χρόνον ἀφεκάλουν ἡμᾶς, ᾧ ἄσμενοι μᾶλλον ἐμάχοντο, ᾧ πολλῷ, ὡς οἶμαι σφίσιν, ὡς τάχιστα ἐς τὸ πεδίον καταβάντας, ἐμέσους εἶναι. ἀλλὰ ταύτην ἡ ὑπόρειαν πορευόμενοι, ἐκείνης τὴν ἐπιδιώξομεν. ὅσους ἱκανῶς ἔχει, ᾧ ἡμῖν ἔσται ἐκείνων ταμιεύεσθαι, ὅσους ἂν ἐπισθέσθαι ἔχωμεν. Ταῦτα λέγων, ὡς οὐκ ἐπείθετο Χασίμη, ἔχων αὐτὸς Θετταλίας στράτευμα, ἐξέκλινε ᾗ τῆς ὑπωρείας συμπεσούμενος τῷ στρατεύματι. Πορευομένου δὲ ᾗ τὸ πεδίον τῷ Χασίμῃ, σὺν τῇ Εὐρώπης στρατῷ, ὡς ἐν καιρῷ ἐγένετο τῷ Χωνιάτῃ, ἐνεδρεύσαντι τὸ στράτευμα, οἵτε ἀμφὶ Βασιλέα φεύγοντες, ἐπιφανέντες ἐκ τῆς ἐνέδρας τὸ Ἰωάννου, ἐπιλαύνουσι τοῖς βαρβάροις, ᾧ τρεψάμενος ἐς φυγὴν ὁ Χωνιάτης πάντας, τοὺς μὲν ἔφθειρε, τοὺς δὲ ᾗ ἐζώγρησε. Ἐνταῦθα πολλοί τε ἔπεσον τῶν Βασιλίως, ᾧ ὁ τοῦ Χαλίλου ἀδελφός, * Πρᾶμος παῖς, ἁλὼς ὑπὸ Παιόνων. Καὶ Πράμος, ἄλλοι τε τῶν Τύρκων ἁλίσκοντο φεύγοντες, αὐτός τε ὁ Χασίμης ἔφευγεν ἐπὶ τὸ βασιλίως στρατόπεδον, ὀλίγους ἔχων ἀμφ' αὐτὸν τοῦ στρατοῦ. Ἀφικόμενος δὲ ἐς ὄψιν τῷ Βασιλεῖ, ἔλεξε τοιάδε· Ὦ Βασιλεῦ, οἷα πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀνδρὸς, ὃν ἡμεῖς ἴσμεν φαυλότατον, ᾧ τὰ σὰ πράγματα καταπροδιδόντος τοῖς πολεμίοις; ὅπως γὰρ οἱ πολέμιοι ἐπίστευσέ τε, ὅπως ᾗ ταὐτὰ ἔγνω ἡμῖν, Γεωργίῳ δὲ τῷ Βύκῃ ἐπισθέν τι ὄντι αὐτῷ, ὑποσημῆναι ἅπαντα ἡμῖν ἔμελλεν ἐπεῖναι, ἐφθείροντο τὰ σὰ πράγματα, ᾧ τὸ ἐκείνων μέρος οἰχόμεθα. ἐνταῦθα Χαλίλης ὁ Πράμου ἀχθεσθεὶς ᾗ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἐξέπεμπε ᾧ αὐτὸς Βασιλέα ᾗ τὸν Τουραχάνην. Βασιλεὺς δὲ δεινοπαθήσας, μὲν ἔγνω ᾗ ταὐτὸ, τῷ Εὐρώπης στρατῷ, ἀλλαχόσε γενόμενος ἄλλην πορεύεσθαι, καταπροδιδόντα τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα, προσέλαβέ τε Τυραχάνην, ᾧ ἐς φυλακὴν ποιησάμενος, ἔπεμπε ἐς τὴν Ἀσίαν, ἐς Τοχάτην πόλιν ἰσχυράν, δέσμιόν τε γενόμενον, ᾧ ἐς φυλακὴν ἀπαγόμενον. ᾧ Χαλίλης γάρ τοι ὑπεστήσατο Βασιλεῖ ἀναμνήσειν, ὡς ἐκεῖνος ἐν μεγάλῃ * Βιδινίδι ᾠκείετο, ᾧ ὕπαρχος ὢν τῆς παρ' Ἴστρον χώρας, Βύκῃ τῷ Τριβαλῶν ἡγεμόνι, ἐπισθέν τι ἐχρῆτο καὶ συνῆδε, ᾧ ᾗ τοῦτο ὑποσημαίνοι * αὐτοῖν, ἢ δεῖ ἄλλης αἰτίλεῖν ἐς τὰ παρόντα. ᾧ δῶρα δεχόμενον παρὰ τοῦ Βύκου συμβαλέσθαι αὐτῷ ἐς ὅ, τι ἂν ἡγήσαιτο συνοίσειν ἐκείνῳ. ᾧ ἐντεῦθεν ἀναπεισθεὶς Βασιλεὺς, κατεῖρξέ τε αὐτὸν Τουραχάνην, ἐς τὴν Ἀσίαν ἐπιπέμψας, ᾧ τὴν ἀρχὴν τῆς Θετταλίας ἑτέρῳ ἀνδρὶ ἐπίτροπα διοικεῖν. ᾧ Τουραχάνης μὲν οὕτως ἐς ἐ εἰρκτὴν ἐγένετο. Γεώργιος δὲ ὁ τῶ Τριβαλῶν ἡγεμὼν, ὡς

* Βιδινίδι. In uno Bodinidi, in al. Budin.

* αὐτὸν, R. ut in c.

αὐτὸν ἰώντα αὐτῷ ὑπὸ τῷ Παίονων, ἐς τὴν ἀρχὴν A
αὐτῶν πέμπων ἄγγελον ἐπὶ τὰς θύρας, ἐπειρᾶτο
τῆς τ' βασιλέως γνώμης, εἰ ἐπιτοίη αὐτῷ ἡ ἀρ-
χὴν, ὅς τε ἐπάγειν αὐτῷ φόρον, τὴν ἡμίσειαν τῆς
χώρας αὐτῶν ἀποδοῦναι. καὶ αὐτός τε ἐφάσκειν αὐτὸν
δώσειν ἐπὶ τούτοις, καὶ τοὺς Παίονας ἅμα αὐτῷ
πείσειν, ὑπισχνεῖτο ἐς τὰ μάλιστα ποιήσειν
θαι. Ἐνταῦθα ὡς ἤκουσε τ' ἄγγελον τοιαῦτα προϊ-
σχομένου, πάνυ ἄλλα ὑπίσχετο αὐτῷ, καὶ τὸν παῖ-
δα αὐτῷ ἐπιτρέπειν, καὶ ἴσεσθαι βασιλέως ἐπιτι-
μήσεως τὸν ἀεὶ παῖδα. Ἐνταῦθα ὁ Βοῦκος μετιὼν τὸν
Παίονων ἕκαστον, καὶ τὸν γε βασιλέα Λαδίσλαον,
ἔπειθε συνίεσθαι Ἀμουράτῃ, λέγων τοιάδε. Ὦ
βασιλεῦ, σὲ βασιλεὺς Ἀμουράτης παρακαλεῖ ἐπὶ B
τὰς σπονδὰς, οὐ μόνον τὴν χώραν ἀποδιδόναι. ἀλλ'
ἔστιν ἐμοὶ πεῖσαι, σπονδὰς ἐν τῷ τοιῷδε ποιήσεσθαι,
ἄμεινον παρασκευάσῃ ἐς τὸν πόλεμον. καὶ ἐπειὰν
τὰ δὴ πάντα οὕτω ἔτι τὸ δεύτερον ὑπόμβῃ. Ταῦτα
λέγων τε ἔπειθε, καὶ ὡς ὑπίσχνεο ποιήσειν, ἢν
ὑπεστίθη αὐτῷ ὁ Τριβαλὸς, αὐτίκα ἔπεμπεν
ἄγγελον παρὰ τὰς θύρας, μεταπεμπόμενος ἀφί-
βεις, ὡς τῷ Παίονων ποιησομένων τὴν εἰρήνην,
καὶ αὐτὸς ἀποληψόμενος τὴν ἀρχήν. Ἐνταῦθα
Ἀμουράτης ἔπεμψε ἀφίεβεις, καὶ τὰς σπονδὰς ἐ-
ποιοῦντο, ἐφ' ᾧ τότε Γεώργιον ἔχειν τὴν χώ-
ραν αὐτὸν, καὶ τὴν ἡμίσειαν φόρου ἀποδιδόναι
τῷ Βασιλεῖ. καὶ ὅρκια τε ἅμα ἐποιοῦντο, ἐφ' C
ᾧ μήτε τοὺς Παίονας ληΐζεσθαι τὴν βασιλέως
χώραν, μήτε αὖ Τούρκους διαβῆναι τὸν Ἴστρον
ἐπὶ μηδεμιᾷ βλάβῃ, μηδεμιᾷ μηχανῇ,
ἐφ' ᾧ τε παρὰ πάντα τὸν βίον αὐτῶν ξένους
τε καὶ φίλους εἶναι, ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης.
τοὺς δὲ Δακοὺς ὑποφόρους τε εἶναι τῷ βασι-
λεῖ, ἃ καὶ συνέθετο ὁ τῶν βασιλέως σπον-
δῶν πρὸς αὐτοὺς πρόπτρον γινόμενος, καὶ
ἐς τοὺς Παίονας τέλεσι, ἢν τὸ πρόσθεν ἔχοντες
διετέλουν. Ταῦτα ὡς ἐγένετο, αὐτίκα Α-
μουράτης ἐστρατεύετο ἐπὶ Καραμᾶνον. ἅτος
δὲ ὡς ἐπύθετο ἐπιόντα τὸν Παίονας ἐπὶ Βα-
σιλέα Ἀμουράτην, καταβάντας τὸν Ἴστρον, ἐπὶ τ' D
χώραν τὴν βασιλέως ἐλαύνειν ἐν καιρῷ αὐτῷ ἐστά-
ναι οἰόμενος, ἐπὶ τὴν τε τῶν
Ἀσίας βασιλέως χώραν, ἐξήλαυνέ τε, καὶ ἐ-
πῄει καταδουλούμενος, ὅτι ἂν αὐτῷ προχωροίη.
Πρόσθεν δὲ ὅτι οἱ Παίονες ἔμελλον στρατεύσεσθαι ἐ-
πὶ Ἀμουράτην γνώμης παραπλησίας ἔρρωντο ἐπ'
αὐτόν. ὡς τε ἀπ' ἀμφοῖν τοῖν χώραιν | ἐπιόν-
των στρατῷ, ἐσχίζετο αὐτῷ τὰ στρατεύματα,
καὶ οὕτως ἀδεὲς ξυμβαίνει γίνεσθαι. Ἀμουράτης
μὲν οὖν ἐπὶ τὸν μείζονα πόλεμον ἀφικόμενος, καὶ
πόνον αὐτῷ ἐπὶ τὸ βέλτιον θέμενος, ἐστρατεύ-
το αὖτίκα ἐπὶ Καραμᾶνον. ὁ δὲ ἀφίεβεις τε E
πέμπων, ἤξίου τά τε ἄλλα αὐτῷ ὑπουρ-
γεῖν, ὅτι ἂν δέοιτο αὐτὸς, ἐν ἡμέρᾳ, καὶ πί-
στα παρέχεσθαι ἐπὶ τούτοις. Ταῦτα μέντοι αὐτῷ κα-
τὰ τ' Ἀσίαν ξυνεβεβήκει. τὰ δὲ τ' Εὐρώπην,
ὑπὸ μέν τοι τῶν Πελοποννησίων ἠγεμόνων, ἐς
τὴν χώραν αὐτῶν τοιάδε ἐγένετο. Ὡς γὰρ Θεόδω-
ρος ὁ μετ' αὐτὸν Βασιλέα Ἑλλήνων γενόμενος,
ὡς οἰχόμενος πάλιν ἐς Βυζάντιον ἐπὶ τὴν βα-

auxilii sentiret ab Pannonibus in recuperando principatu, legatum misit in Januas regis, ut ejus animum exploraret, num sibi restituere vellet principatum. Quod si faceret, promittebat se ipsi tributarium fore. & dimidium tributi, quod regio penderet, ipsi quotannis numeraturum. His conditionibus se fœdus accipere velle memorabat. Quin & Pannonibus se persuasurum pollicebatur, ut cum ipso fœdus, si modo vellet, ferirent. Hæc cum legatus audience rege recensuisset, promisit se ei & filio redditurum principatum: verum ut deinceps in fide maneant, amicitiamque suam bona fide colant. Ibi tum * Bulcus Pannonum animos sibi concilians, etiam regem Uladislaum eo adduxit, ut fœdus cum Amurate faceret. At Uladislaum in hunc modum alloquutus est: O rex, rex Amurates te ad fœdus hortatur: nec hoc solum, verum regionem restituere pollicetur. Si igitur me audias, fœdus panges. Nam hoc pacto res tuæ ad bellum melius erunt instructæ: & si deinde secundo accesseris hostiliter, facile vinces. Hæc ubi esset eloquutus, statim in sententiam suam perduxit regem. Quid deinde ex sententia Bulci, aut quemadmodum Bulco promiserat, nuntium misit in Januas regis advocans regios legatos, quasi his præsentibus fœdus percussurus, & regionem receptarus. Amurates igitur legatos ire jubet, quorum auctoritate fœdera fiebant, quibus cavebatur, ut Georgius regionem suam teneret, & ejus regionis tributi partem dimidiam regi quotannis solveret. Jusjurandum quoque exigebatur, ne Pannones deinceps popularentur regis regionem, neve Turci transirent ad Istrum ad vastandam Pannonum regionem: verum fides jurejurando utrinque accepta est, ut ex eo tempore sint inter se hospites & amici; quod tamen absque dolo fraudeque utrorumque fiat. Dacis imperatur, ut sint regis tributarii, quemadmodum regio fœdere, quod jam ante intercesserat, continebatur. Præterea ut pertinerent, quemadmodum hactenus, ad Pannones. His ita compositis, Amurates continuo expeditionem contra Caramanum sumpsit; Nam hic, ubi primum cognoverat Pannones bellum inferre Amurati, trajectoque Istro regis regionem evastare, haud incommodum sibi fore suisque rebus ratus, si regis in Asia regionem subigeret, cum impetu in eam irruebat, omnia subjiciens, & in servitutem redigens, quocumque se vertisset. Caramanus namque cum audisset Pannones petere bello Amuratem, & ipse hostili animo contra ipsum profectus est. Itaque cum ab utraque regione hostis accederet, Amuratis exercitus distrahebatur, & infirmior reddebatur. Quum igitur maximum impenderet Amurati bellum, sibi utile fore ratus, fœdus cum Pannonibus pepigit, omnemque belli tempestatem in Caramanum averit. Caramanus ne vim regis experiretur, misit legatos petitum pacem: quibus mandarat, ut dicerent, se paratum esse servire Amurati, quandocumque sua opera indiguisset. Sin promissis parum fidei haberet, se obsidibus & cæteris, ne quid dubitaret, cautorum. Hæc quidem Amurati in Asia acciderunt. In Europa vero a Peloponnesiacis principibus quid in regione ejus gestum sit, nunc dicetur. Ut enim Theodorus,

* Bucus.

Pannonum fœdus cum Turcis.

Amuratis expeditio in Caramanum.

Edit. Paris. pag. 168.

Peloponnesii.

qui poſtea rex electus eſt, venit Byzantium in regnum ſuum, Conſtantinus cognomento * Dragoſis in Peloponneſum adveniens: & aſſumens fratris regionem inter cætera & Spartam quæ vergit ad montem Taygetum, & propemodum univerſam Peloponneſum, præter Thomæ, qui frater erat regis, regionem obtinuit. Etiam Iſthmum muro includere parabat: nec ceſſabat regis regionem, quæ extra Peloponneſum eſt, ad defectionem ſolicitare: Bœotiam & Thebanorum urbem, univerſamque Bœotiam in ditionem redegit. Atticæ tyrannus ſive princeps * nolebat cum eo pugnare: verum tributum ſe quotannis ipſi penſurum promittebat. Hinc fœdere ictio, in amicicia receptus eſt. Pindum quoque (quem hodie Mezzono appellant) occupavit. Hunc montem * Blaci incolunt, quibus eadem cum Dacis eſt lingua: nec quicquam ab Dacis, qui Iſtrum accolunt, differre cognoſcuntur. Advenientes igitur ad iſtum ducem, ſemetipſos ei dediderunt, & deinceps bellum gerebant cum Turcis in Theſſalia habitantibus, accipientes ducem ab Peloponneſiaco principe. Leodoricium oppidulum in Locrenſium regione ſitum, & Pindo adhærens verſus Phandrium urbem, principem a rege accipit. Hunc montem, qua ſe in Achajam porrigit, inhabitant Arabaci viri Albani, quibus permiſſum eſt ab rege patriam ſuam regere regionem. Hi quoque ad Græcos deficiebant. Contrahens igitur univerſam Peloponneſum in Iſthmum, muro eum cingere inſtituit. Opus autem iſtud maturavit accerſito fratre, qui & ipſe regionem ſub ſe habebat. Univerſos igitur huc congregans, murum diviſit & ſingulis tantam, quantam brevi extruere poſſent, partem aſſignavit. Murus Iſthmi quum jam eſſet abſolutus, exercitum miſit, qui regis regionem popularetur, & ex profeſſo cum rege bellum gerebat. Nec multo poſt * Amures Turachanis filius aſſumpto Theſſaliæ exercitu, impetum in Thebas & Atticam dedit. Quibus vaſtatis, reverſus eſt magna præda onuſtus. Nerius Athenienſium princeps, ut vidit Turcorum res denuo exoriri, & priſtinam felicitatis formam recipere, legatos miſit in Januas, petitum pacem, ut qui vellet cum eo fœdus inire, & tributum, quemadmodum antea, quotannis ſolvere. Rex Amurates legationem benigne audivit, fœduſque & pacem dedit, hac conditione, ut quotannis, quemadmodum antea, ſibi tributum ferret. Nerius iſte a Florentia, quæ Tyrrhenorum eſt metropolis, ad Atticæ principatum hoc modo proceſſit. Antonius namque Rainerii filius, hunc ſimul & fratrem accerſens a Florentia, propinquos & cognatos ſuos, ſecum eos habuit, victum eis & neceſſaria miniſtrans. Poſtquam autem Antonius apopleſia in ſomno ictus expiravit, uxor ejus miſit legationem ad regem Amuratem, ut ſibi & ei qui in ea civitate erat optimus, principatum committeret. Is erat mulieri propinquus genere, & meus pater: quem miſit ad regem cum immenſa pecuniæ vi, ut ſibi principatum Atticæ regionis & Bœotiæ traderet. Ut autem egreſſus urbe iter ad regem ingrediebatur, qui in urbe erant potentiſſimi, odio Chalcocondylis moti, uxorem Antonii dolo deduxerunt ex arce, & Antonii propinquos in principa-

* Dragoſis.

* Nerius.

Val achi.

Iſthmi murus refectus.

Edit. Pariſ. pag. 169.

Homaret.

Nerius Acciolus.

Laonici Chalcocondylæ patria & genus.

A σιλείαν, Κωνσταντῖνος ὁ ἐπίκλιν Δράγασις, ἀφικόμενος ἐς Πελοπόννησον, καὶ παραλαβὼν τὴν τοῦ ἀδελφοῦ χώραν, τά τε ἄλλα, καὶ Σπάρτην ἢ πρὸς τὸ Ταΰγετον ὄρος, καὶ σχεδὸν ξύμπασαν τὴν ἄλλην Πελοπόννησον. πλὴν ὃ τὴν Θωμᾶ τοῦ βασιλέως ἀδελφοῦ χώρας, τὴν ἄλλην ὑφ' αὑτῷ εἶχε παραλαβών. Ἐπεῖθε δὲ ὡς ἀφίκετο, * τὸ, τε ἐν τῷ Ἰσθμῷ τειχίζειν παρεσκευάζετο, καὶ τὴν ἐκτὸς Πελοποννήσου χώραν, ἀφίστη τοῦ βασιλέως, τήν τε Βοιωτίαν κατέχει, καὶ τὴν Θηβῶν πόλιν ὑφ' αὑτῷ ποιεύμενος, καὶ ξύμπασαν τὴν Βοιωτίαν κατέχει. Καὶ ὁ τῆς Ἀττικῆς τύραννος, φόρου τε ἀπάγειν αὐτῷ ὑπισχνούμενος, ἀπονδὰς ἐποιήσατο, καὶ τὸ τῆ Πίνδου ὄρος. Βλάχοι δ' ἔσοικοῦσιν, αὐτοὶ τῶν Δακῶν ὁμόγλωττοι, τοῖς παρὰ τὸν Ἴστρον, Δακοῖς ὁμοίωντο. ἀφικόμενοι παρὰ τοῦτον τὸν ἡγεμόνα, παραδίδοντες σφέσιν, ἐπολέμουν τοῖς τὴν Θετταλίαν οἰκοῦσι Τύρκοις, λαμβάνοντες ἄρχοντα, παρὰ τοῦ Πελοποννησίων ἡγεμόνος. Ἀτὰρ καὶ τὸ ἐπὶ τὴν Λευκὰν χώραν φκημένον πολίχνιον, Πίνδου μέντοι τὸ ἐπὶ τῷ * φαρδείῳ πόλιν φκημένον, ἄρχοντα λαμβάνει ὑπὸ βασιλέως, τὸ δὲ αὖ ἐπὶ Ἀχαΐαν καθῆκεν, Ἀραβαῖοι φκημένοι ἄνδρες Ἀλβανοί, οὓς βασιλέως συγχωρήσαντος ἄρχειν τῆς πατρῴας αὐτῶν χώρας, καὶ οὗτοι ἀφίκοντο εἰς τοὺς Ἕλληνας. Συναγαγὼν δὲ καὶ ξύμπασαν τὴν Πελοπόννησον ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἐτείχισε αὐτὸν, ὡς ἠδύνατο μάλιστα, συγκαλέσας αὐτῶν τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ὡς αὐτὸς ἦρχε χώρας, ξύμπαντας ἐπηνάγκασε μεταπεμψαμένους ἐπιλαβέσθαι τοῦ τείχους, παραδοὺς ἑκάστοις ἐς τοσόνδε χρόνου παρέχεσθαι φκοδομημένον. ὡς δὲ τὸ τεῖχος τοῦ Ἰσθμοῦ αὐτῷ παρεσκεύαστο, στρατόν τε ἐπέμπετο ἐπὶ τὴν βασιλέως χώραν, καὶ ἐδῄου τὴν χώραν, καὶ πολεμῶν διῆγε. Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ χρόνου, Ὁμάρης ὁ Τυραχάνου παῖς, παραλαβὼν τὸ Θετταλίας στράτευμα, ἐπῆλασέ τε ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ τὴν Ἀττικὴν, καὶ λῃσάμενος ἐπῆλασε λείαν ἀπάγων ἱκανήν. Ἔνθα δὲ Νέριος ὁ Ἀθηνῶν τύραννος, ὡς ἐώρα τὰ Τούρκων πράγματα αὖθις ἐπανιόντα ἐς τὸ πρότερον καθεστηκὸς, ἐπρεσβεύετο ἐς τὰς Θύρας, καὶ φιλίαν αὖτῳ ἐπιτίθεται βασιλεῖ, ἐφ' ᾧ ἀπάγειν φόρον ὃν ἂν αὐτῷ τάξαιτο. Βασιλεὺς μὲν οὖν Ἀμυράτης, ἐπεδέξατό τε, καὶ ἐποιήσατο αὐτῷ, ἐφ' ᾧ καὶ πρότερον ἀπῄεσαν, φόρου ἀπάγειν καὶ τὰ λοιπά. ὁ δὲ Νέριος ἔτος ἀφίκετο, ἀπὸ Φλωρεντίας τῆς Τυρρηνῶν μητροπόλεως ὤν, ἐπὶ τὴν Ἀθηνῶν τυραννίδα, τρόπῳ τοιῷδε. Ἀντώνιος ὁ Ραινερίου παῖς, τοῦτον τε ἅμα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, μεταπεμψάμενος ἀπὸ Φλωρεντίας, προσήκοντάς τε αὐτῷ καὶ ξυγγενεῖς ἔσχε παρ' ἑαυτῷ καὶ δίαιταν παρεχόμενος. Ἐπεὶ δὲ ἐπλούτησε Ἀντώνιος, ὑπό * τινος ἀποπληξίας κατὰ τὸν ὕπνον τελευτᾷ, ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔπεμψε ἐς Βασιλέα, τὴν ἀρχὴν ἐπιτραπῆναί οἱ τε, καὶ τὴν τῆς πόλεως ἀρμένειν, ἑαυτῆς δὲ προσήκοντι, πατρὶ δὲ ἐμῷ. τοῦτον ὡς ἔπεμπε πειρασόμενος παρὰ Βασιλέως, καὶ χρήματα δίδωσα μεγάλα, ὥστε ξυμπράττεσθαι σφίσι τὴν ἀρχὴν, τῶν τε Ἀττικῶν ἅμα καὶ Βοιωτίας. ὡς ἐξελαύνων ἐκ τῆς πόλεως, ἐπορεύετο παρὰ Βασιλέα, οἱ πρέσβεσιν τὸν δῆμον, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν * Χαλκοκονδύλαις ἔχθος, τὴν τε γυναῖκα τὴν Ἀντωνίου αὖτις παρήγαγον ἐκ τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τοὺς προσήκοντας Ἀντωνίου καθίσασαν τυράννους,

* In uno, τοῦτο Ἰσθμῷ τ. al. in c.

* In uno, Φαναρίῳ.

* In ora. αἵμα ἐστὶ λέξις ἀπὸ λαγκὶ.

* R. Χαλκοκονδύλου. In ora. αἵμα ἐ συγγράψας ταῦτα ἐστὶν ὁ Χαλκοκονδύλης.

καὶ τὸ γένος ἐξελάσαντες, αὐτοὶ ἴσχυσι τὴν πόλιν. ἐπιγαμίαν δὲ ποιησάμενοι πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Αντωνίου ἐπὶ θετῷ υἱῷ ἀνδρὶ οὐ πανδὶ ἀγαθῷ, οἷς τὴν ἀκρόπολιν παρῶσαν. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον, ἐκβάλοντες * τὴν ἀκρόπολιν, καὶ τὸ γένος ἡμῶν ἐξελαύνοντες, τὰ τῆς πόλεως πράγματα ἔσχον. Ο μὲν δὴ Χαλκοκανδύλης, ἁρπαζόμενος παρὰ Βασιλέα, ἐς φυλακὴν μέν τοι περὶ αὐτὸν ἐγένετο, ὑπὸ Βασιλέως καλούμενος παραδοῦναι τὴν χώραν. ὡς δὲ ὑποχόμενος ἐς ξῶν μυριάδας χρυσίου, οὐδέν τι ἔπραττε. ἔρρωτο δὲ ὑπόθεσιν ποιούμενος Βασιλέα ἐπὶ Βοιωτίαν, ὡς τὴν Θηβῶν πόλιν παρασησόμενον. διεπράξατό τι καὶ πρὸς ἐπὶ Βυζάντιον, καταλιπὼν τὸ σκηνὰς ἅμα, καὶ ὑποζύγια. ἐπιβὰς δὲ νεὼς ἀπὸ Βυζαντίου, ἔπλει ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. καὶ ἐντεῦθεν τοὺς αὐτοῦ περιπλέυσας τὴν τυράννων τῆς Αττικῆς, συλλαμβάνουσί τε τὸ πλοῖον, καὶ αὐτὸν ἐλόντες Χαλκοκανδύλην, ἀνάγουσι παρὰ Βασιλέα δέσμιον. Βασιλεὺς μὲν δὴ αὐτῷ ἔφηκε τὴν αἰτίαν, καὶ συνήγνω, μηδὲν ἐπὶ τούτῳ αἰτιασάμενος. αὐτὸς μέντοι τὰς ξῶς μυριάδας ἀπαιτήσας, οὐκ ἔχων ὁπόθεν ἀποδίδοναι ἔρασκε. Εντεῦθεν ἡ χώρα ἐλυμαίνετο μεγάλως ὑπὸ τῶν Βασιλέως, ὃν Θετταλίᾳ διέκοπτον. Νέριος δὲ τύραννος ὢν τὴν ἀρχὴν καὶ ἀηδὴς καὶ μαλακώτερος, ὑπὸ ἀδελφῷ Αντωνίῳ ἀφῃρέθη τὴν ἀρχὴν, ἐπιβουλευθείς. μὴ δὲ ὡς ἐτελεύτησεν Αντώνιος, ἐς τὴν ἀρχὴν αὖθις κατῆκε Νέριος ὁ Αντωνίου ἀδελφὸς, ἀπὸ Φλωρεντίας ἀφικόμενος. Τότε δὴ καὶ πρὸς τοὺς Ελληνας αὐτῷ συμμαχίαν, ἰδίᾳ τὴν χώραν ὁ τῆς Θετταλίας ὕπαρχος. πράγματα δὲ ἔσχεν, ἐφιέμενον ἐποιεῖτο πρὸς Βασιλέα. καὶ οἱ Ελληνες πυθόμενοι, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὰς Αθήνας. Εντεῦθεν ἄγγελόν τε ἔπεμπε πρὸς τὸν Βασιλέα, ὡς κακῶς ποιεῖν αὐτὸν οἱ Ελληνες, καὶ πολιορκεῖν τὴν πόλιν, πειρώμενοι ἐξελεῖν. καὶ Τυραχάνης δὲ ὁ τῆς Θετταλίας ὕπαρχος, τῷ τε Βασιλεῖ πέμπων ἀγγέλους, ἐπῆρεν ἐπὶ Πελοπόννησον στρατεύεσθαι. Αλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον χρόνῳ πολλῷ ἐγένετο. τότε δὲ ὑπὸ Πελοποννήσου ἀγομένου, Βασιλέως δὲ ἀδελφῷ ἐδεδούλωτο, ξόφῳ ᾧ πρότερόν μοι δεδήλωται. Αλλὰ καὶ μὲν τοὺς Ελληνας, καὶ τὴν Πελοπόννησον τοιαῦτα ἐγένετο. καὶ δὲ ἡ Βυζαντίων Βασιλέα, πάλαι ξυμβεβήκει. τοὺς τε ἐν Παίοσας, ὡς ἤδετο ἀπελάσαντας καταλύσασθαι τὴν Αμυράτου, Γεωργίου ἐς τοῦτο παρακαλέσαντος, ἔπεμπον πρεσβεις παρὰ τὸν Ρώμης Αρχιερέα, ὑποτιθέμενοι, ὡς ξὺν αὐτοῖς καὶ τῶν παραγομένων σφίσιν ἐς τὴν Ελλήσποντον, ὡς τε ἀπόντι αὐτῷ ἐς τὴν Ασίαν, μὴ ἐπιβῆναι διαβῆναι ἐς τὴν Εὐρώπην, ἔπειτ' ἂν γένοιτο ταῦτα χειρωθῆναι τὰ πράγματα αὐτῷ. ὅτι τὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα, σὺν τῷ Αμυράτῃ διαπολεμοῦσιν, οὐκ ἔτι ἐς τὰς Κελτὰς, καὶ τὴν Βυργουντίας ἡγεμόνα, ἀναμιμνήσκοντες ὡς δίκαιοι εἶεν δίκην πρᾶξαι, τὸν ἐν τῷ πολέμῳ Παιαζίτεω ὀλοθανόντων Κελτῶν, καὶ τὴν τῆς Σιγισμούνδου ἀγνωμοσύνην. συνεπείθοντο μὲν δὴ σὺν τῷ Αρχιερεῖ Ρωμαίων, καὶ ξύμπρεσβεις ἐπλήρωσαν δέκα, ἐπὶ Ελλήσποντον πέμποντες. ὁ Αρχιερὴς δὲ δέκα ἄλλας πληρώσας, ὑπέστειλε ἐπὶ Βασιλέα Ιωάννην, ὡς ποιησομένας ἃ ὑποθοῖτο αὐτοῖς Βασιλεύς. ὅτοι μὲν δὴ ἀφικόμενοι ἐς τὸν Ελλήσποντον, διεκώλυον Αμυράτην, τὸν ἐς τὴν Εὐρώπην

* Ἐκβαλόντες, ἐκτὸς....

A cum promoverunt : uxorisque genus urbe expellentes, ipsi civitatem tennere. Affinitatem vero jungentes cum uxore Antonii in filio adoptivo, viro haud improbo, in arcem redierunt. Nec tamen multo post expellentes mulierem, Acropolim occuparunt, & rempublicam obtinuere, expulsa nostra familia. Chalcocondyles ut venit ad regem, captus & in carcerem conjectus est, jussus reddere regionem. Cum autem polliceretur triginta millia aureorum, nec sic quidem efficere quicquam potuit. Acceperat interea, regem exercitum misisse contra Bœotiam, ut Thebas urbem occuparet. Ipse interim haud cessabat sedulo agere, sicubi fugæ daretur occasio, ut augeret Byzantium. Quæ ubi primum oblata est, relicto tabernaculo & jumentis, profugit Byzantium : ibique conscendens navim, solvit in Peloponnesum. Naves igitur Atticæ regionis principum per mare oberrantes, navem fugientis capiunt, & ipsum Chalcocondylen vinctum perduxerunt ad regem. Rex ei delictorum veniam dedit, nihil eum propter delicta culpans. Cum autem ipsi poscerentur triginta mille aureos, responderunt se eos nequaquam posse solvere. Hinc regio eorum populationibus graviter divexata est ab Turcis, qui in Thessalia morabantur. Nerius autem princeps cum jam ab initio foret imbellis & effœminatior, per insidias a fratre Antonio principatu deturbatus est. Mortuo tandem Antonio, Nerius Florentiam veniens, in principatum restituetur est. Ea tempestate, quia socia arma junxerat Nerius Græcis, ipsius regio ab Thessaliæ duce evastabatur. Cum autem gravissime populationibus urgeretur, tandem necessitate subigente pacem cum rege fecit. Græci audientes pacem inter Atticæ principem & regem convenisse, continuo arma contra Athenienses capiunt. Princeps nuntio misso indicavit regi in quanto periculo hæreret, videlicet Græcos urbem obsidere, eamque summa vi, ut capiant, niti. Turachanes igitur Thessaliæ præfectus mittens nuntios ad regem, eum hortabatur ut bello Peloponnesum lacesseret. Sed hæc longo tempore dirimum contigere. Verum ea tempestate ab duce Peloponnesi regis fratre, quemadmodum diximus, in servitutem redactus est. Inter Græcos & in Peloponneso hæc acta sunt. Quid vero egerit rex Constantinopolitanus, in sequentibus declarabitur. Nam hic ut accepit Pannones abiisse, & fœdera, impulsu Georgii, cum Amurate sanxisse, legatos misit ad Romanum Pontificem, consulentes, quod si triremes & naves adventarent in Hellespontum, quibus præcluderetur Amurati in Europam transitus, Amuratem facile debellari posse. Si enim Europæ exercitus solus apud Amuratem relictus fuerit, haud pugnare adversus Pannones volet. Legati ire jussi sunt ad Gallos & Burgundiæ ducem, in memoriam revocantes cladem, quam perpessi sunt sub Pajazite imprudentia Sigismundi, eam cladem, si modo velint, Turcis reddi posse. Adiverunt itaque Romanum Pontificem, & triremes impleverunt decem, quas in Hellespontum misere. Etiam Pontifex decem triremes instituxit, & militibus complevit, & ad regem Joannem misit, quasi facturus quæ rex imperasset. Venientes igitur in Hel-

B

C

D

E

Edit. Paris. pag. 170.

Græcorum inter se discordia.

Legati Græcorum Imp. ad Papam.

Classis Christiana in Hellespontum.

Pannonum apparatus Turcis formidabilis. *Edit. Paris. pag. 171.*

Zenempisas a Turcis defecit.

*Perrhæbo-rum.

Julianus Cæsarinus Card.

Ungaricum bellum rege Uladislao duce.

Dracules.

pag. 172.

lespontum, prohibuerunt Europæ accessu Amuratem. Hæc autem acciderunt juxta maritimam Macedoniæ regionem, versus Jonium. Cum fama volaret, Pannones in armis esse, & advenire in Europam, ut inde ejicerent Turcos & Amuratem, jamque omnes bellum expectasent haud dubie imminens, quia longe lateque rumor increbescebat, Pannones exercitum conscribere, & Hellespontum jam ab Occidentalibus esse occupatum: singuli animum intendebant ad recuperandam patriam regionem, quasi eam nacturi, utcumque tamen alea belli cecidisset. Zenempisas igitur ab Macedonia proficiscens, assumptis qui isthic habitabant Albanis, pergebat per Argyropolichnem, & planiciem eam Castoriam usque subegit. Therizes Berrhœæ princeps colligens Azatinis Scythas, necnon Turcos regis, attractis etiam plurimis ex Therma & Limna *Perræorum: quibus fretus, Zenempisæ obviam progressus est. Festinans autem, imperator hostes, cum adhuc in Castoriæ regione versarentur, oppressit. Albanorum plurimos necavit: Zenempisam ducem peremit, & alios complures. Hæc quidem in Europa evenerunt. Et ubique tumultus erat, cum singuli ad sua recipienda properarent. Turcos magna incesserat formido, putantes se perituros Pannonum & finitimarum gentium marte. Ubicumque igitur poterant, mœnia & muros firmabant, expectantes quemnam præsens tumultus exitum esset habiturus. Legatus, qui venerat a Pontifice Romano, Julianus nomine, cæterum Cardinalis & vir bonus, & Romanæ eruditionis admodum peritus, Pannones ad bellum suscipiendum adversus Turcos cohortabatur: & jusjurandum, quod maximum erat in fœdere, ex Pontificis mandato solvebat, quod & coram omnibus legebatur. Deinde impetu quodam ferebantur adversus Europam, putantes se ipsam destitutam auxilio, Amurate absente, & in Asia moras nectente, occupaturos. Pontificis namque triremes in Hellesponto erant, nec sinebant Amuratem in Europam transire. Præterea Græcorum rex nuntiabat, Amuratem non posse trajicere in Europam, etiamsi omnia conaretur, omnemque lapidem moveret. Pannones etiam pacem fecere cum Boemis, propter eam dissensionem qua moti fœdus cum Amurate inierant. Boemi igitur & ipsi accingebantur ad præsens bellum. Nam propterea pax convenerat, quia pulchrum videbatur, ne in præsentiarum discordias ponerent, & simul junctis copiis bellum Europæ inferrent. Adhibuerant in belli societatem Dacos & Draculem, Myrxis sive Marci filium, qui ipse aderat promptus & auxiliaris ad id bellum, offerens decem millia equitum. Georgium Tryballorum ducem ad belli societatem incitabant: verum monitionibus non acquievit, dicens eos impia & nefanda patrare, fœderum religionem violantes, & priores injuriari incipientes. Sperabat se satisfacturum regi Pannonum, quod non in belli societatem veniisset, pecuniaria mulcta. Indicavit tamen regi, eumque diligenter monuit, ne bellum moveret contra Turcos, quorum magna potentia esset: eos haud facile a Pannonibus subigi posse. Cerne-

A διαβῶσι. ἡ δὲ ἡ παράλιος ἡ Μακεδονίας, ἐς ἣ Ἰόνιον συνίβαινε τελεῖν, ὡς ἦν προσδόκιμος πᾶσι οἱ Παίονες ἀφίξεσθαι αὖθις ἐς ἣ Εὐρώπην, ὡς ἐξελῶντες Τύρκους τε καὶ Ἀμυράτην ἐκ τῆς Εὐρώπης, προϊόντος ὅτι τάχιστα αὖθις τοῦ πολέμου· προσηγγέλλετο γὰρ ἀπαντᾶν τῇ Εὐρώπῃ, ὡς συλλέγοιντό τε αὖθις στρατευσόμενοι οἱ Παίονες, καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ὑπὸ τῶν ἰσπερίων κατέχοιτο, ὥρμητο μὲν αὐτὸς τις ἕκαστος ἐπὶ τὰ πάτρια αὖτις ἀρχεῖα, ὡς χώσων τι καταλιπόμενος, ὅ, τι ἂν αὐτῷ προχωρήσειεν. ἔνθα δὴ καὶ Ζενεμπίσας ἀπὸ Μακεδονίας τῆς πρὸς τὸν Ἰόνιον παράλιον ὁρμώμενος συμπαραλαμβάνων τῶν ταύτῃ Ἀλβανῶν, οἳ ἔσπετο αὐτῷ, προῆει διὰ τῆς Ἀργυροπολίχνης, καὶ τὴν τε πεδιάδα, ὅση ἐστὶν ἐνταῦθα μέχρι Καστορείας ἐπηγάγετο. Ἐνταῦθα δὲ Θερίζης ὁ Βερροίας ὕπαρχος, ξυναγαγὼν τοὺς παρὰ λίζιν Σκύθας τε ἅμα, καὶ Τούρκους τοὺς Βασιλέως, ἐπισπόμενον αὐτῷ καὶ συχνῶν ἀπὸ τῆς Θέρμης τε καὶ Λίμνης τῶν Περραιβῶν, ἐπίλεκτόν τε ὅπλων, καὶ ἀπαρασκεύοις ἐπιπεσὼν, ἐσκευωμένοις αὐτῶν ταύτῃ πη περὶ τὴν ἡ Καστορείας χώραν, τοὺς πλείστους τε αὐτῶν Ἀλβανῶν διέφθειρε, καὶ αὐτὸν Ζενεμπίσαν ἡγεμόνα ἀτιλῶν, ἐπὶ πολὺ ἔλασε φόνῳ, ἐνταῦθα τοὺς ἄλλους καταβάλλων. Ταύτῃ μέντοι ἀπὸ τοῦ Εὐρώπῃ ἐγίνετο, καὶ ἐς θόρυβον καθίστατο, ὡς ἕκαστοι ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ὁρμώμενοι σπάγματα, καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐς φόβον τε ἐγίνοντο μέγαν, οἰόμενοι αὐτίκα ἀπόλλυσθαι ὑπὸ τῶν Παιόνων, καὶ τῶν παροίκων ἐθνῶν ἀλοφύλων αὐτοῖς· καὶ ὅπη τύχοιεν, πανταχῇ ἐκράτυνον, καραδοκοῦντες, ἢ ἐσοβήσειν ἕκαστοι ἐς τὸ τοιοῦτον. Παίονες δὲ ὡς πρέσβεις ἀφίκετο παρ' αὐτὸν τὸν Ῥωμαίων Ἀρχιερέως, Ἰουλιανὸς Καρδινάλιος, ἀνὴρ τά τε ἄλλα ἐπιεικὴς, καὶ ἐς τὰ Ῥωμαίων σοφίαν δόκιμος, παρεκάλει τε ἐπὶ τὸν πόλεμον, τόνδε ὅρκον, ὃς μέγιστος ἐν αὐτοῖς ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐλύσατο ἐπιτρέποντος τοῦ Ἀρχιερέως, ἀείγυιον δὲ τὰ αὐτόθι. καὶ ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Εὐρώπην, οἰόμενοι καταλήψεσθαι αὐτὴν ἔρημον, ἀπόντος τοῦ Ἀμυράτου καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ διατείβοντος, ἐν τῷ πόντῳ τῷ Ἀρχιερέως αὐτῷ ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ διαπλεόντων, ὡς μὴ ἐπιτρέπειν διαβῆναι. καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Βασιλέως ὑποσημαίνοντος σφίσι ταῦτα, ὡς εἰ ἄρα ποτὲ διαβαίη ἐς τὴν Εὐρώπην· πρός τε Βοήμους ἐν σπονδαῖς σφίσι ποιησάμενος καὶ τὴν διαφοράν, δι' ἃ μοι δοκεῖ, καὶ τὰς Ἀμυράτου σπονδὰς ποιήσασθαι, σφίσι παρεχόντων, καὶ ὡς παρεσομένην αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Βοήμων χώρας πόλεμον, ἐδέξαντο τὴν Βασιλέως Ἀμυράτου εἰρήνην. Τότε δὲ σωφρονέστεροι ἐκείνοις, ὡς παρεῖχε αὐτοὺς ἐν καλῷ εὐτυχίαν ἄγειν, ὥρμηντο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Εὐρώπην, ξυμπαραλαμβάνοντες Δᾶκάς τε καὶ Δράκυλιν τὸν Μύρξεω παῖδα, ὡς παρόντα τε ἐς τὸν πόλεμον, συμπροθυμεῖτό τε, καὶ συμπιλάβοιτο, παρέχων ἱππέας ἀμφὶ τοὺς μυρίους. Γεώργιον δὲ τὸν Τριβαλῶν ἡγεμόνα, παρεκάλουν μὲν ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, συνδιαφέρειν τε αὐτὸν ἅμα ἐκείνοις. ἀλλ' οὐκ ἐπείθετο, φάμενος ἀθέμιτα ἐργάζεσθαι αὐτοὺς, τάς τε σπονδὰς λύοντας, καὶ ἀδικίας ἐπάρχοντας, χρῆμασί τε ζημιοῦν διαλύσειν αὐτὰ τὴν αἰτίαν, ὅτι οὐ στρατεύοιτο τῷ Παιόνων Βασιλεῖ. Προηγόρευε δὲ τῷ τε Βασιλεῖ μὴ στρατεύεσθαι, ὡς Τούρκων μέγα δυναμένων, καὶ οὐκ ἀπίπτως ῥᾴδιον οὔτω χειρωθῆναι ὑπὸ Παιόνων. ἰσχὺς γὰρ τὴν παρασκευὴν οὐκ ἐκείνην εἶναι, ὡς τε τὴν Εὐρώπην κατα-

* τὸν R. in c.

χῆν, παμπόλλων ἐν αὐτῇ ὄντων Τούρκων, καὶ ἐν πολέμοις πολλὰ πεπειραθέντων, καὶ τὸ πλέον τῆ βίᾳ σφίσιν ἐστεῦσθαι ποιουμένων. ἀριθμὸν τε τὸ γένος τοῦτο, εἰς ὑπόγνωσιν ἀφικέσθαι, ἀξίαν λόγου ἐνδεικνύμενον ἀπανταχῆ, καὶ ἀναλαμβάνειν τὸ σφᾶς τὸ γένος τοῦτο, ὑπεμίμνησκε δαιμονίως παρὰ τὰ ἄλλα γένη. Δαδίσλαος μὲν οὖν ὁ τῆς Παιόνων Βασιλεὺς, ὑπὸ * τῷ Ερδελίῳ ὄχθας τὸν Ἴστρον, καὶ τὸν στρατὸν διαπορθμεύσας, ἀφίκετο εἰς τὴν Βασιλέως χώραν, καὶ αὐτῷ ἐστρατοπεδεύετο κατὰ τὴν τῆ Εὐξείνῳ παραλίαν, Δοβρουτίκιαν τε * μεσῆ χώρᾳ, ἐπὶ Καλλιάκρῃ τε καὶ ἐπὶ Βάρνῃ. καὶ ἐλθόντες ἐστρατεύθη, τάς τε πόλεις ἐπολιόρκουν. καὶ ἡ μὲν Βάρνη, ὡς ἐπολιορκεῖτο, σφισὶ χωρεῖ κατ' ὁμολογίαν. ἡ δὲ Καλλιάκρη ἁλοῦσα τε σφισὶ βαλόντων τῶν Παιόνων, καὶ ἀναβάντων ἐπὶ τὸ τεῖχος. ἐξιλόντες δὲ καὶ ἐξανδραποδισάμενοι, ἤλαυνον ἐπὶ τῆς Βυζαντίας χώρας, καὶ Ὀρησιάδος. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχον. Ἀμυράτης δὲ ὁ Μεχμέτεω, ἐλάσας ἐπὶ Καραμᾶνα, τῶτε χώραν ἐδῄου, καὶ τὰ ὑποζύγια λεισάμενος, ἐπολιόρκει τὴν τῶν Κονιέων ἀκρόπολιν. Καραμᾶνος μὲν οὖν ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς χώρας ὑποφυγὼν, διέτριβεν αὐτῷ, ὡς ἴῳ τις ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄκρων ἀμυνούμενος, διεκαρτέρει. καὶ ἐπρεσβεύετο πρὸς τὸν Ἀμυράτην, ὑποχόμενος δώσειν τε ὁμήρους, καὶ τὸν παῖδα εἰς τὰς θύρας αὐτῷ ἐπιπέμψειν, καὶ φόρον ἀπάξειν τῶ ἔτει διπλάσιον, οὗ ἀπέφερε πρότερον. Ταῦτα δὴ οὖν προτεινόντος τῶ Καραμάνῃ, καὶ διομόσασθαι αὐτῷ τῇ Βασιλεῖ, ἐνταῦθα ἀφίκετο ἀγγελία παρὰ τῶ Τριβαλλῶν ἡγεμόνος. * καὶ οἱ Παίονες ἐπιλαύσαντες χαβαίνουσι τὸν Ἴστρον. καὶ τότε δὴ τοῖς λόγοις ἐδίχετο τῶ Καραμάνῃ, καὶ σπονδὰς ἐποιεῖτο. λαβὼν δὲ ὁμήρους, καὶ τὸν παῖδα αὐτῶ, ἀπῆγε τὸν στρατόν. τὸν μὲν οὖν Ἑλλήσποντον ἐπεπύσθητο κατέχεσθαι ὑπὸ τῶν τῶν Ἰταλικῶν καὶ ἑσπερίων. ἐνταῦθα ἐν ἀπόρῳ ἐχόμενος, ὅ, τι χρήσαιτο τῇ παρούσῃ ἐς χαβασιν. τὸν στρατὸν ὅμως ἦγε σπουδῇ ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς τάς τε τριήρεις, ἵν' ἐπιπλέωσαι, διακωλύῃ τοῖς πολεμίοις ἐπιπλεῖν. Ἔστι δὲ τοῦτο τῆς προποντίδος στενώτατον ἐπίκαιρος, καὶ πύργος ἵδρυται ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἱερὸν καλούμενος, ὡς τε μηδαμῆ ἐπέρωθι ἐς πλοῦτον βραχὺ ξυνιέναι, τῇ ἠπείρῳ διαφέρειν. Ἐνταῦθα, ὡς ἐπῆγε τὸν στρατὸν διαβησόμενος, τὸν τῆς Εὐρώπης τε καὶ Ἀσιανὸν, τὰς μὲν τριήρεις οὐκέτι καταλαβεῖν ἐνταῦθα. ἄνεμοι γὰρ ἰσχυροὶ πάνυ, οὐκ εἴων τὰς τριήρεις ἐς τὴν Προποντίδα ἐσπλεῖν, καὶ πνεῦμά τι ἰσχυρὸν κατῆγεν ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας, βιαζόμενον τὰς ναῦς μηδαμῆ ἀναπλεῖσθαι ἐναντία τῷ πνεύματος. Ἀμυράτης δὲ ὡς αἱ τριήρεις οὐκ ἔτι παρῆσαν αὐτῷ, καθ' ἡσυχίαν διέβαινε αὐτός τε καὶ ὁ στρατὸς ἅπας. Ἐπεὶ δὲ διεβεβήκει, ἄγγελον ἔπεμψε, παρὰ τὸν Βυζαντίου Βασιλέα, ἐροῦντα αὐτῷ, ὡς διαβαίνοι σῶς, ἐπὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ἰὼν ἐλαύνοι, καὶ * δίχεσθαι παραγγέλλων, ὡς τάχιστα αὐτῷ τὰ ἐς τὰς πολέμους.

hat namque Georgius, non eum esse belli apparatum, ut Europam obtinere possent. Plurimi namque in ea agebant Turci, in castris tantum non educati, quique plerumque non aliunde quam ex bellis victum pararent. Genus autem hoc hominum, cum ad desperationem adactum fuerit, virtutem memorabilem ubique ostendere solet. Præterea ostendit Uladislao, Turcos plurimum rebus bellicis reliquas gentes excellere. Uladislaus his nihil persuasus, ab * Ardelio sive Transylvania profectus, Istrum trajecit, & copias omnes transportavit in regis regionem, & ibi castrametatus est juxta Euxini maritimam Dobroditiam, Bulgarorum regionem. Hinc castra moventes, Calliacren & Barnem, sive Varnam urbes obsidere & oppugnare agressi sunt. Barne pactionibus in ditionem accepta est. Calliacre vero vi capta est, Pannonibus ascendentibus impigre murum, & impetu in eam irruentibus. Hanc ubi occupassent, & diruissent, necnon fœde diripuissent, plurimis abductis mancipiis, profecti sunt recta ad Byzantii & Oresiadis regionem. Hæc quidem egerunt Pannones. Amurates Mechmetis filius bello petens Caramanum, ejus regionem populatus est: & jumentorum pecorisque prædis agens, Conii arcem obsidione pressit. Caramanus ad montes regionis confugiens, ibi morabatur, volens si hostis accederet eum fortiter repellere. Tandem legationem misit ad Amuratem, promittens obsides, necnon filium suum, quem in Januas regis mittere vellet. Addebat, se duplo majus, quam hactenus, regi tributum quotannis persoluturum. Caramanus cum his conditionibus pacem peteret, forte advenit ad regem nuntius ab Tryballorum duce missus, referens Pannones transgressos esse Istrum. Hoc igitur nuntio nonnihil territus, petitionem Caramani admisit, & cum eo fœdus iniit: acceptisque obsidibus & filio, exercitum abduxit. Cum intelligeret Hellespontum teneri ab navibus Italorum & Occidentalium, anxius animi erat, cum haud satis constaret quo pacto in præsentiarum in Europam transvehi posset. Nec tamen exercitum, summa celeritate adhibita, ad Hellespontum ducere omisit, ut naves hostium, si adnavigarent, bombardas & reliquis tormentis abigeret. Est autem iste locus Propontidis angustissimus: & turris isti est in Asiam recedens, quæ Sacra nom natur: ut neutro fic cocat, ut ab continente submoveatur. Cum igitur huc venisset, in animo agitans Europæ & Asiæ exercitum in Europam transmittere, triremes non amplius invenit. Nam ventus, qui coortus erat admodum validus, haud sinebat naves in Propontida navigare. Is ventus multis regnavit diebus, nec naves ullo modo contra ipsum nitl poterant. Amurates igitur cum hostium triremes non amplius adessent, per otium ipse simul cum universis copiis in Europam transportatus est. Cum transvectus esset cum copiis suis, ad Byzantii regem nuntium misit, qui diceret se salvum & incolumem cum universo exercitu transvectum esse in Europam, & pergere contra hostes. Proinde ne cunctetur quam celerrime conscripto exercitu subsidio venire.

Bonfin. 4000. dicit.

Hosti in desperatione fortior.

Erdelio.

Dobroditia. Calliacre. Varna, olim Dionysiopolis

Turcorum res in Asia.

Edit. Paris. pag. 173.

Turris sacra in Propontide.

Amurates in Europam.

* In uno, διαβαίνει.

* Forte legendum, ἐρχέσθαι παραγγέλλων, R. ut in c.

136

Edit. Paris. pag. 174.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Η ΕΒΔΟΜΗ.

LAONICI

CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER SEPTIMUS.

Græcorum deliberatio.

GRÆCORUM rex, ut audivit quæ adferebat nuncius Amuratis, dolebat animo, quemadmodum verisimile est, quod cum transitu prohibere nequivisset, verum absque prælio transisset, & per otium copias traduxisset omnes. Hæc quidem molesto ferebat animo. Deliberabat, quid in præsenti rerum statu potissimum ageret, bellumne sive pacem Amurati nuntiaret. Nam si pacem cum Amurate retinere instituisset, fore ut ei per Ponti regionem exercitus ductanti, cogeretur commeatum & necessaria præstare. qua re se maxime offensurum Pannones judicabat: & hinc maximum sibi imminere periculum a Pannonibus, si Amuratem devicissent. Videbatur igitur eo tempore consultissimum fore, sequi Pannonum partes, & bellum Amurati inferre. * Chalites Priami filius Amuratem non omnium, quemadmodum ejus litteræ indicant, certiorem reddidisse videtur. Amicus etiamnum ea tempestate erat Græcis, & volebat hos quam minime ex aperto bellum gerere cum rege, priusquam satis explorassent, quonam bellum esset eruptorum. Amurates igitur, cum contra ipsum recta pergerent hostes, arma bene instructus capiebat: & exercitum Europæ universum congregatum accipiens, singulos ad bellum sortiter suscipiendum cohortabatur. Sequutus igitur Pannonum exercitum, noctu eo loci castra muniebat, ubi hostes præterita die castra posuerant. Similiter cum dies illuxisset, haud longe ab Pannonum castris & sua locabat. Hoc faciebat per dies quatuor, ut posset contemplari hostium multitudinem, necnon quis eorum esset ad id bellum animorum habitus: An essent formidolosi, & proinde cito omissuri eam expeditionem: an audacia freti, nihil metuentes, profectionem facerent: præterea an omnia in castris eorum ordine gererentur: abundarentne commeatuum copia, vel secus. Hæc omnia quis facile explorare potest, si subinde hostilem sequatur exercitum. Exactissime etiam cognoscat hoc modo, audacesne an timidi sint: præterea an inter se consentiant, si agmen sit iter ingressurum, aut ingrediatur. Hæc

pag. 175.

* Chalites Imbraimi filius, el Carambi.

Castrametatio & pugna ad Varnam decimo Novemb. 1444.

Α ΒΑΣΙΛΕΥΣ δὶ Ελλήνων, ὡς ἐπύθετο τὰ παρὰ τῦ ἀγγέλυ, ἤχθετο μὲν οἷα εἰκὸς, διαβεβηκότος ἤδη, ὡς τε μὴ διακωλύσων ἔτι βάσιν ἀμαχητὶ, ἀλλ' ἡσυχῆ διαβάντα, τότε στρατὸν αὐτῦ ἅμα διαπορθμεῦσαι. Ϲ ἔφερε μὲν χαλεπῶς, ἐβυλεύετο δὲ ὅπως τῷ παρόντι χρήσαιτο, ϗ εἰ τε πόλεμον ἀπαγγέλει τῷ Αμυράτῃ, εἴτε εἰρήνην. Εἰ μὲν δὴ εἰρήνην αὐτῷ ἔτι πρὸς Αμυράτην, ἐχρῆν ἐλαύνοντι διὰ τῆ Πόντυ ἢ χώραν αὐτῆ, ἀγοράν τε ἅμα παρέχειν ϗ τὰ ἐπιτήδεια. ϗ τῦτο ἐδόκει δεινὸν αὐτῷ ἔσεσθαι πρὸς τῶν Παιόνων, ἐπειδὰν περιγένωνται τῦ Αμυράτυ, καὶ ἀχθομένυς αὐτῷ διὰ τῦτο τὰς Παίονας. ἐδόκει τε δῶν ἐπὶ ἢ τῶν Παιόνων μοῖραν τραπομένης, ἐλθεῖν τὰ ἐκείνων, ϗ πόλεμον ἀπαγγέλλειν τῷ Αμυράτῃ. ὡς μὲν δῶν ἡ γραφὴ ἐδήλυ, ὑπάρχει δισσάρχης Χαλίλης ὁ Πραΐμεω, ἐπιτήδειος ὢν ἐν τῷ τότε τοῖς Ελλησι, καὶ βυλόμενος ὡς ἥκιστα αὐτὸς πολεμεῖν ἐν τῷ ἐμφανῶς Βασιλεῖ, περὶ παραδοῦναι οἱ χαρίσεσθαι ὁ πόλεμος. Αμυράτης μὲν δὴ δίχα τῶν πολεμίων ἐλαυνόντων, ἐστρατεύετο παρασκευασάμενος, ϗ τὸ ἄλλο ἢ Εὐρώπης στράτευμα καταλαβὼν ἠθροισμένον αὐτῷ, ϗ ὡρσεν ἑκάστυ οἷς ἐπὶ ἢ πόλεμον. ὡς δὲ κατόπιν ἐλαύνων τῶν Παιόνων στρατῦ, ἐστρατοπεδεύετο τοιῦδε, ἔνθα τῇ ὑστεραίᾳ ἐπιμελίζοντο οἱ Παίονες. ϗ ἡμέρᾳ αὖ ἐλαύνει, ϗ ἐστρατοπεδεύετο ἐς ἢ ταὐτὸν τῶν Παιόνων ἢ ἐστρατοπεδεύοντο. τῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ ἡμέρας Β πέσαρας, καθορῶν τε τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, ϗ ὡς ἔχυσι διαθέσεως ἐς αὐτὸν, εἴτε πρόθυμοι ἐπὶ πᾶσιν, ὡς τε ἐπὶ βραχεῖ τινα χρόνον συγκέλεσθαι, εἴτε ϗ τόλμῃ χαροποιῦντες, μηδὲν δεδιότες, στρατεύονται. ϗ ὡς ἔχυσί τι ἐπιτηδείων ἐν τῷ στρατοπέδῳ. * * ταῦτα δὴ ἅμα συνεβάλλετο ἄν τις ἐπόμενος τῷ πολεμίων στρατοπέδῳ. ϗ ἐπελογίσατο καφέσατα, ὡς ἔχυσί τε δίης ϗ τόλμης, καὶ ὡς ἔχυσιν ἐπιτηδείων, ϗ πλήθυος, ὁδός τε εἴη ὁ στρατὸς, ἢ ἐγγὺς πόθεν. Ταῦτα μὲν δῶν Αμυράτης ἐλαύνων κατόπιν ἐλογίζετο ἐπὶ πέσαρας ἡμέρας. τῇ δὲ πέμπτῃ Ιωάννης ὁ Χαντάτης, ὡς ἤκουσε κατὰ πόδας ἐλαύνειν τὸν Βασιλέως στρατὸν, ἐς βουλὴν τε καθί-

* Nulla est lacuna. N.

πε καθίσατο σὺν τῷ Παιόνων βασιλεῖ, καὶ ἐβουλεύοντο, εἰ ἢ μάχῃ αὐτὸν ποιήσαιντο, καὶ μαχεσάμενοι ὅπῃ, ἢ φρόσω ἔχοιντο, ἢ ἀμαχητὶ φοιῖσιν, καταλαμβάνοντες ἢ χώρας. Ἐνταῦθα ἔδοξε βουλομένοις ἢ μάχῃ ποιεῖσθαι, ὡς ἂν μὴ ἐπισπώμενοι ἐνοχλεῖεν, καὶ φράγματα ἔχοιεν, ὥς τε κωλύεσθαι, ἢν τι ἐπιχειρῶσιν ἐς ἢ χώρας αὐτῶν. ὡς δὲ ὧν ἐδόκουν, ἐπέμενον, ἐνταῦθα Ἀμυράτης ἀφικόμενος ἐστρατοπεδεύετο ἐν τῷ πεδίῳ. ἐφ' ὁπλοις μὲν τοὺς πέλτας παρατεταγμένους ἐκύκλωσε ὑπὸ τῶν Θυρεῶν, διμεγέθεις πυξάμενος σιδηρέας ἐς ἢ γῆν. Φέρει δὲ τοῦτο αἰεὶ, ὅπῃ ἂν στρατεύηται βασιλεὺς ἐπὶ τῶν καμήλων. καὶ ἁπλῶς γε τὰ ὅπλα τῶν πελτῶν ἐπὶ τῶν καμήλων φέρει. καὶ ὅποι ἂν ἴοιτο * αὐτὸς ἐν τῇ μάχῃ, ἐξενεγκάμενος τὰ ὅπλα, ἐς μάχην καθίστατο. * μετὰ δὲ τοῦτο τοὺς Θυρεοὺς, ἄγων καὶ τὰς καμήλους αὐτῶν ταύτῃ ἐπαρσεῖεν τῶν Θυρεῶν ἕστασι, καὶ ὅπλα παρεπάστοις ἐς τὰς θύρας. ἐν μέσῳ δ' αὐτούς πῃ, ἐνθα καὶ τῶν οἰκείων ἡγεμόνες, καὶ οἱ τῶν Θυρῶν, ὅσοι πάρεισιν αὐτῷ ἐς τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ Εὐρώπης στράτευμα παρεπάστατο αὐτῷ, ἔχον στρατηγὸν Καραζίην, ἄνδρα δόκιμον. ἐτάστο δὲ κατὰ ἴλας χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων διεστηκυίας ὀλίγου χώρου. καὶ τὸ Ἀσίας στράτευμα ἐτάστο κατὰ ἴλας ἐπὶ μιπόπον ἰσαμένας ξυμπάσας, ὥς τε ἀλλήλαις ἐπιβοηθεῖν, ἐπειδάν τινων ὑπὸ τῶν πολεμίων πονῶσι. τὰ δὲ ἱππικὰ στρατεύματα οὐκ ἔχει τάσιν ἄλλην ποιεῖν, ἢ κατὰ ἴλας, ἐπεὶ τὰ πέζικὰ ἔχει καλῶς παρατάσσεσθαι ἐπὶ κέρα. ὁ μέν τοι γε οἱ ἱππεῖς. Παίονες δὲ παρετάσσοντο, καὶ ὅπου καὶ λόχας ἐφ' ἑκάτερα. καὶ οἱ Παίονες εἶχον τὸ δεξιὸν οἱ δὲ Δᾶκες τὸ εὐώνυμον. καὶ Ἰωάννης μὲν ὁ Χωνιάτης ἔχων ἢ Φαζεὶν τοὺς Βιτάξιδας καλουμένους, ἦρχεν ἐπὶ τοῦ τῆς Ἀσίας στρατηγοῦ. καὶ οἱ πολλοὶ μὲν αὐτῷ, ἐδὲ ἐς χεῖρας * ἐλθόντες ἐδέξαντο τοὺς Παίονας, ἀλλὰ ἔφυγον ἐκ πολλοῦ, παρεῖχόν τε τοῖς ποσὶν ἐπιδιώκειν, ἔνθα * γενόμενοι διεσπάρησαν, καὶ ἢ δόλιον ἢ Ἀσίας στρατὸν ἔτω δὴ τρεψάμενος, ἐδίωκεν. ὑπελείπετο ἢ αὐτῷ τὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα, ἐσπερὸς πω καὶ ἐδαμῆ χωρῆσαν, ἀλλ' ἐπιμένον τοὺς πολεμίους. δῆλα δὴ ὡς βασιλέως ἐσπόμενος τὰ στρατεύματα τοῦτο ἢ Εὐρώπης ἔσται. διὸ δὴ καὶ μὴ διξάμενα τοὺς πολεμίους, ἐς φυγὴν γένοιτο, αὖθις ἐπάρασιν ἐπὶ τὸ Βασιλέως στρατόπεδον. Εἰώθασι δὲ γένος μιπὸν Σκύθας τοὺς νομάδας, πάντων δὴ μάλιστα, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, φεύγον αὖθις ξυνίσασθαί τε αὐτῷ, καὶ ἐπαυτίνα ῥᾳδίως ἐς αὖθις ἐς ἢ μάχην, καὶ τρεπόμενον δ' αὖτις, ὅποι ἂν αὐτῷ λυσιτελοίη. Οἱ μὲν τοι Δᾶκες ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ ἢ μάχης, ὡς ἑώρων τοὺς * Ἀλβανοὺς ἐς φυγὴν τρεπομένους, οὐκέτι δὴ ἐνταῦθα ἐπέσχον, ἀλλ' ἐς τοὺς βασιλέως θησαυροὺς τραπόμενοι, διήρπαζον τά τε χρήματα, καὶ ἢ Βασιλέως κοιτῶνα, καὶ τὰς καμήλους ἐφόνευον, ἀλλήλοις ξυγκελευόμενοι. ὡς δ' ἔργου εἶχοντο, καὶ ἱκανῶς εἶχον ἢ διαρπαγῆς, οὐκ ἔτι ἴόντες ἐς μάχην παρεπάσσοντο ἐν ὁδοῖ. ἀλλ' ἐπὶ τὸ ἑαυτῷ στρατόπεδον ἤλαυνον. Ἰωάννης μὲν δὴ ὡς ἐτρέψατο τὸ ἢ Ἀσίας στράτευμα, ἀφίκετο ἐπὶ Λαδίσλαον βασιλέα, παραινῶν αὐτῷ ἵστασθαι, καὶ ἱδρύεσθαι καὶ χώρας, μηδὲ φοιτᾶν οἱ συμβαλοῦντα τοῖς πολεμίοις, ὡς ἂν ἐπαύριστα κατὰ τὰ βασιλέως χαλεπὸν ἐπιβαίη, καταρρυὴ ἐς ἢ μάχης γίνοιτο. καὶ παρεγγύα μηδενὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἐπιτρέπειν ἄλλῃ ποι ἀπιέναι

* In uno, αὐ. μάχη, δ.
* In uno, μ. δὲ τ. Θυρ. ἐς τὰς κτλ.
* Ἐσπε, ἐλθόντες. R. γρ.
* Ἐσπα, Ἀσιανοὺς, In al. Ἀλπανοὺς

quidem per quatriduum explorare haud ceſſabat Amurates. Quinto autem die Joannes Choniates ut ſenſit ſubſequi regis exercitum, deliberat, adhibito in conſilium & Pannonum rege, num ibi velint prælii aleam experiri, & ſic ulterius proficiſci: aut prælium detrectantes, ulterius progredi, hoſtilem regionem occupantes. Decreto igitur facto, pugnandum eſſe, hoſtium adventum expectarunt. Amurates igitur adveniens, caſtra in eodem communit campo. Peregrinos primo locavit, qui per circuitum ferramenta magna defigebant: & in hunc modum ab Januis quaſi circulo ambiebatur rex. Ferramenta illa, quocumque cum exercitu proficiſcitur rex, portant cameli, necnon peregrinorum arma. Si prælium occipiendum eſt, arma inter milites diſtribuit. Poſt hos ſcuta collocavit, & ante ſcuta camelos ſuos conſtituit. Hic ordo Januarum eſt. In medio autem conſiſtunt ipſe rex, & Aulæ ejus duces, necnon quotquot ſibi de Januis in exercitu præſto ſunt. In proximo ſtatuitur Europæ exercitus: cui præeſt dux Inſignis nomine Carazies. Is autem exercitus diſtribuebatur per manipulos, qui parvis interſtitiis dirimebantur. Aſiæ quoque exercitus in aciem educebatur, & a fronte locabatur in manipulos ſegregatus, ut ſe mutuo adjuvare poſſint, ſi quid periculi ab hoſte ingruiſſet. Nam equeſtres copiæ non niſi in turmas ſeparatæ, hoſti opponi poſſunt, cum interim pedeſtres pulchre in cornua aptari poſſint, equites vero minime. Pannones interim haud otio torpebant: verum & ipſi aciem exornabant per turmas, & tribus ſuas. Pannones in dextro, Daci in ſiniſtro curabant cornu. Joannes Choniates habens Phazen, id eſt eos qui Bitaxides vocantur, proficiſcebatur contra Aſiæ ducem. Plurimi Aſiani haud ſuſtinentes Pannonum impetum, antequam ad manus ventum eſſet, fugam arripiebant. Fugientes perſequebantur Pannones: tandemque diſperſi fugientibus inhærentes, Aſiæ exercitum terga dare coegerunt. Regi relinquebatur Europæus exercitus, qui adhuc ſtabat, nec quoquam fugerat, expectans hoſtem. Manifeſtum enim eſſe reor, quantiſper manſerit rex, tantiſper etiam Europæ exercitum conſiſtere. Qui etſi hoſtibus non reſtiterit, verum in fugam abierit, attamen in regia caſtra revertitur. Nam iſtud hominum genus novimus poſt Scythas paſtores maxime fugere, ſeque in fuga facillime colligere, & prælium redintegrare. In fugam vero verſi facile ſervantur. Daci inter pugnæ tumultum cum cernerent Albanos in fugam effuſos, nec ſibi temperarunt: verum in regios theſauros converſi, eos & regni opes diripuerunt, necnon regium cubiculum, interfectis camelis, cum ſeſe mutuo ad iſtam rem uſque cohortarentur. Occupati iſto opere cum forent, prædandique jam obrepſiſſet ſatietas, haud in prælium redibant, nec ulli parere volebant, ſed in caſtra ſua revertebantur. Joannes cum fugaſſet Aſianum exercitum, accedebat ad regem Uladislaum, eumque diligenter monebat, ut eo loci cum ſuis militibus ſubſiſteret, nec eos quoquam abire pateretur, ut ſibi redeunti in pugnam contra Amuratem, ſi quid periculoſius ingruiſſet, refugium tutiſſimum, quo ſe reciperet, eſſet. Præcepit quoque Uladislao,

Turcorum acies.

Edit. Pariſ. pag. 176.

Fuga Turcorum infidioſa.

Valachi Turcorum res diripiunt extraordinarias.

Ifuniadæ in pugna ſolertia & conſilium.

ut obteſtaretur milites qui ſecum erant, ne ſe loco moverent, verum in iiſdem veſtigiis hærentes expectarent, donec fuſo, fugato, victoque Europæ exercitu, victor reverteretur: & donec prælium, quod nunc ſolum cum Januis reliquum ſit, conficiat. Hæc cum dixiſſet, confeſtim accingebatur, ut prælium committeret cum Europæ exercitu, qui ad ſiniſtram regis inſtructus ſtabat: & manus conſerens, aliquandiu pugnabat. Pugnæ autem hæc facies erat. Cum ventum eſſet ad manus, Pannones Turcos fugabant, eoſque uſque ad caſtra perſequebantur. Turci converſi, deinde Pannones inſequebantur: nec a perſequutione ceſſarunt prius, quam & eoſdem ad caſtra compulliſſent. Si quando Pannones victoria fruebantur, Turcos perſequebantur acerrime, plurimique cadebant, oberiti a Pannonibus. Etiam Pannones aliquando, quamvis plurimi forent, cum rubore retro gradum ferebant. Cecidit ibidem Carazies Europæ dux, Pannonico gladio transfixus. Solent enim Pannonici gladii vulnera dare, quæ nihil differunt ab iſtis quæ facere conſueverunt haſtæ. Gladii namque Pannonum & Germanorum longi ſunt, & acuti, nec librato ictu feriunt, quemadmodum barbarici & Italici. Barbarici gladii (& ejuſmodi utuntur Turci) ponderoſi ſunt admodum, unaque tantum parte ſcindunt. Nec ſcio gladios quorum acies altius in corpora penetret. His comparantur gladii Italici, qui quondam Græcis in uſu fuere. Germanici & Pannonici gladii longi & rotundi, necnon interdum quadrati ſunt: aciem habent acutam, & in mucronem oblongum deſinunt. Vulnera infligunt, ſi quis iis utatur inſidens equo, talia, qualia haſta dari ſolet. Pannonico gladio transfoſſus expiravit Carazies. Nunc quid penes Uladislaum regem Pannonum acciderit, dicetur. Erant apud hunc regem viri complures, qui invidebant Joanni Huniadi, ejuſque virtutem ægris ferebant animis. Videntes igitur eum pulchre & decenter bellum adminiſtrare, & in fugam egiſſe Aſiæ exercitum univerſum, necnon generoſiſſime dimicare contra Europæ exercitum, cujus ducem Caraziem nomine peremerat, ſic alloquuti ſunt regem: O rex, quid hic conſiſtimus, & expectamus Joannem, eique quaſi ſolus vir ſit, permittimus hoſtes vincere, & reliqua omnia perficere? Infamiam maximam nobis importat, dum hic otioſi tempus terimus: ſervum vero tuum ſimus feſtinare & pugnare contra hoſtes. Oportebat ſane regem nobis adjunctum militaria facta edere, quæ plurimum laudis merentur apud uxores noſtras, & apud eos qui urbes noſtras inhabitant, necnon apud Turcos. Verum ille in fugam vertens tantam hominum multitudinem, gloria potitur immortali, tibi autem hic ſtanti, & ſingula ſpectanti, ignominia relinquitur: quam etiam ad poſteros tranſmittes. Nec enim eſt ut vereare, Januarum milites nos accedentes fortiter ſuſceperuros, cum ab Joanne adeo facile Aſianus exercitus fugatus ſit: verum fugam, ne dubites, inibunt. Age igitur, contra Januas regis perganmus. Cum enim ſis rex, ut cum rege congrediaris honeſtum eſt. Hæc cum audiviſſet rex adoleſcens, (magna enim iſta oratio pollicebatur) quam citatiſſime agmine contendit ad Januas, ubi Amurates ſtabat paratus ad prælium: & foſſa

Edit. Pariſ. pag. 177.

Gladii Turcorum, Ungarorum, & aliarum nationq, quales.

Invidia calamitatis cauſa.

Ungarorum audacia intempeſtiva.

pag. 178. Uladiſlaus temere Janitarorum aggreſſus, cadit.

Ἀσίαι, ἀλλ' αὐτῷ μίσητας ἐπιμίσειν, ἐς ὃ ἂν μαχέσαιμος, * καὶ τὸ τῶς Εὐρώπης στράτευμα τρέψαμενος, ὑποστρέψηται καὶ τότε ἐπὶ τὰς Θύρας ἅμα, ὑπολειπομένῳ τῷ ἀγῶνος τούτου ἀλῶσι μὴ ταῦτα, καὶ ἐξεργάσωνται καὶ τὸν τελευταῖον ἀγῶνα. Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, ἅτε συμπαιζόμενος ἐπὶ τὸ τῆ Εὐρώπης στράτευμα, ὃ ἐπὶ τὸ δεξιὸν τοῦ βασιλέως παρετάξατο μέρος. καὶ συμβαλὼν ἐμάχετο ἐπί χρόνον τινά. ἐγένετο δὲ ἡ μάχη ὧδε. ὡς συμβάλλουσι οἱ Παίονες ἐς χεῖρας ἐλθόντες, τρεψάμενοι τοὺς Τούρκους ἐδίωκον, ἕως ἐγένοντο ἀγχοῦ τῷ στρατοπέδῳ αὐτῶν. Μετὰ δὲ δὶς τοὺς συστρέψαντες οἱ Τοῦρκοι, ἐδίωκον τοὺς Παίονας χρόνον ἱκανὸν ἄχρις ὅτου ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτῷ. καὶ ὁπότε μὲν βιασάμενοι οἱ Παίονες τοὺς Τούρκους, ἐπαίοντο διώκοντες, ἐνταῦθα συχνοὶ τῷ Τούρκων ἔπιπτον καταπατούμενοι ὑπὸ τῶν Παιόνων. καὶ μὲν δὴ καὶ Παίονες ἐνταῦθα ἀποχωρήσαντες, πολλοὶ * πατεῖγίνετο, ὁπότε δὲ αὖδις ἀποχωρουῖτες. ἐν τούτῳ πίπτει Καραζίης ὁ Εὐρώπης στρατηγός, ξίφει Παιονικῷ βληθεὶς κατὰ τὸ στῆθος, ὀρθίῳ τραύματι. Τὰ δὲ Παιονικὰ ξίφη, χρῆσθαι τοι δὲ καὶ τοῖς Γερμανικοῖς ἅπασιν, ἀλλαμέτα τυγχάνει ἐπὶ μήκιστον καὶ ὀξέα. καὶ μὲν τοι τοιαῦτα, οἷα καταίροντας κόπτειν, ὅτι καὶ ἄξια λόγου, ὡς τὰ βαρβαρικά, ἢ καὶ Ἰταλικά. τὰ μὲν βαρβαρικὰ τοιαῦτα. Τούρκων δὲ ἐστι ταῦτα, βάρος ἔχοντα πάμμεγα, καὶ ἐφ' ἑνὶ ἔχοντα τῷ τομῷ, καταβαίνοντί γε μάλιστα δὴ πάντων τῶν ξιφῶν, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. δεύτερα δὲ τούτων τὰ Ἰταλικά, Ἑλληνικὰ ποτὲ γεγόμενα. τὰ δὲ Γερμανικὰ καὶ Παιονικὰ μακρὰ μέν εἰσι καὶ στρογγύλα, τετράγωνα, τῷ τομῷ ὀξέα, ἐς ὀξὺ δὲ πάνυ λήγοντα, δόρατος ἐπιφέρεσι πολὺ, τῶν ἐφ' ἵππου κατατιτρώσκοντες αὐτὸ, ὡς ἐς τὸ τῶν δόρατος χῆμα. Καραζίης μὲν δὴ οὕτως ἐτελεύτησε. περὶ δὲ Λαδίσλαον τὸν Παιόνων βασιλέα, ἐγένετο τοιάδε. Ἦσαν γὰρ παρ' αὐτῷ ἄνδρες φθονοῦντες, καὶ ἀχθόμενοι τῇ Ἰωάννου ἐξ τὴν ἀρετὴν, ὡς ἑώρων αὐτὸν καλῶς διέποντα τὰ περὶ τὸν πόλεμον, καὶ τρεψάμενον μὲν τὸ τῆς Ἀσίας στράτευμα ἅπαν, μαχόμενον δὲ καὶ πρὸς τὸ τῆς Εὐρώπης γενναιότατα, καὶ ἀναλόντα στρατηγὸν αὐτῶν Καραζίην, ἔλεγον πρὸς βασιλέα τοιάδε. Ὦ βασιλεῦ, τί ἐσκοπούμεθα ἐνθάδε ἀναμένοντες Ἰωάννην πάντα ἐξ πράττειν, ὡς μόνῳ ἀνδρὶ ὄντι, ἐπιτρέποντες αὐτῷ τοὺς πολεμίους δῃώσασθαι. ἡμῖν γὰρ ἐς αἰχμὴν ἐπιεικῆ τινα φέρει πάνυ τοῦτο, ἡμᾶς μὲν ὧδε ἡσυχάσαι, ἕρμαιον δὲ σὸν δοῦλον, μαχόμενον τοῖς τοῖς Τούρκοις. ἐχρῆν γὰρ δὴ βασιλέα ὄντα ἡμῶν σὺν ἡμῖν τοῖς ἀμφὶ αὐτὸν ἥκειν, ἀποδείκνυσθαι ἔργα, οἷα ἐπαινέσαιντο καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν, καὶ οἱ ἐν ταῖς πόλεσιν ἡμῶν, ἅ μαχῶν πυνθανόμενοι ὡς ἐγένετο, καὶ οἱ πολέμιοι. ἀλλ' ὅπως μὲν τρεψάμενος τοσοῦτον στῖφος ἀνθρώπων, ἀποφέρεται δόξαν ἀθάνατον σοὶ δὲ ἡσυχάζοντι μόνον ἐνταῦθα, καὶ ἐφορῶντι καθ' ἡσυχίαν, ὄνειδος καταλείπεται ἐς τοὺς ἐπιγιγνομένους. μηδὲ γὰρ οἶμαι, ὡς ἐπαιδάρτρεψαι τὰ στρατεύματα, αἱ τῶν βασιλέως Θύραι, ἐπιμενοῦσιν ἡμᾶς ἐπιόντας, ἀλλὰ φεύξονται παραυτίκα ὅποι ἀποχωρήσουσι. ἴθι δὴ καὶ ἐπὶ τὰς Θύρας ἅμα τῷ Ἀμυράτῃ. Βασιλεὺς γὰρ ὢν, ἀποστέργειν βασιλεῖ δίκαιος ἂν εἶης. Ταῦτα ἀκούσαντα δὲ τὸν πατέρα, ἐπειδὴ ὁ λόγος ἐργωνοΐα μεγάλων ἐγγόμενος, καὶ ὡς εἶχε τάχους, ἐλαύνει ἐπὶ τὰς βασιλέως Θύρας, ἤδη ἐσκευασμένος ὡς ἐς μάχην. καὶ τάχρα πίπτει

* In nno, καὶ τὸ E. ἁμα.

* In nno, ἀποχωρήσαντες.

τι ὀρυξάμενος, ἐς τὴν γραπτίδα ἐπέμενεν ἰδεῖν ἢ A munitus expectabat, quis prælii eventus
χωρήσει ἡ μάχη: ὡς δὲ ἐπέβαλον ἐς τὰς πηλυδας, esset futurus. Pannones adorti sunt pe-
καὶ ἐμάχοντο κυκλωσάμενοι ἑκατὸς οἱ πηλυδες, καὶ ἀπο- regrinorum coronam, qui & ipsi fortiter
λαβόντες, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. Ἐνταῦθα πίπτει inter castra prælium pro Amurate cle-
ὁ ἵππος τοῦ βασιλέως Παιόνων τιτρωσκεται, τοὺς πόδας, bant. Ibi equus, quo vehebatur Panno-
καὶ πίπτει. πεσόντος δὲ ὅπερ ἔθους οἱ ἀμφ' αὐτὸν, ὅ- num rex securi feritur, & pedes vulne-
περ ἐφράσθησαν ὑπὸ τοῦ θορύβου τοῦ ἀμφ' αὐτὸν γενο- ratus corruit una cum sessore. At qui
μένου. Ἐνταῦθα φιλόμβροι τὸ κράτος οἱ πηλυδες, proxime steterant (tantus prælii tumul-
καὶ ἀποτεμόμβροι δὲ κεφαλὴν, ἀπήγαγον ἐς βασιλέα tus erat) non senserunt casum regis. Pe-
Θερίζης δὲ ὧν τοῦνομα ἀνήλυς, ᾧ δὴ τοῦτο ἀνδρεῖον regrini victoria potiuntur, caputque Pan-
τι νέον ἐπέτρεψε βασιλεὺς Ἀμυράτης ἔχειν, καὶ με- nonum regis retulerunt ad Amuratem.
γάλα ἐτίμα. Ἀμυράτης μὲν ὧδε ἐνταῦθα λέγεται, Nomen autem peregrini, qui id facinus
ὡς ὥρα ἐμβαλόντας τοὺς Παίονας, καὶ μαχομένους ἀ- memorabile ediderat, erat Therizes, qui
ξίως λόγου, ὥρμητο ἐς φυγὴν. οὗτος δὲ αὐτὸν ἐς φυ- insigne virtutis præmium apud regem
γὴν τραπῆναι, τὶς ἰδὼν αὐτὸν ἐβλασφήμησε, δεινὸν λογισάμενος, εἰ ἐκφύγοι, κατέχει τε αὐτόν. καὶ B consequutus est, eumque in maximo ho-
μετ' ὀλίγον δὲ κεφαλὴν τοῦ βασιλέως Παιόνων, ἐς nore habuit. Ferunt, Amuratem, cum
βασιλέα * Μουσελμάνων ἀπήγαγον. Οἱ μὲν ἀμφὶ Pannones irruerent, & fortiter dimica-
τὸν βασιλέα Παίονες, ὡς ἀπήλαυνον, ἐξέτεινον τὸν βα- rent, fugam inire statuisse. Antequam Amurates a-
σιλέα. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἤνθετο ἐνταῦθα πεσόν- fugam arriperet, visum esse a viro id mo- gregatio corre-
τος, καὶ ἀνοθανόντος, ἐπέβαλον μὲν αὐτίκα, πειρώμενοι liri regem: qui regem conviciis lacerans, ptus.
ἀνελέσθαι τὸ νεκρὸν. οἱ μέν τοι περιεγένοντο. ἐπύρω- ut qui nequaquam honeste ageret, si fu-
σεν ὃ πάρεργον τὰς πηλυδας, καὶ ἐμάχοντο μεγάλως. Με- gam sibi consuleret, eum retinuit. Nec
τὰ δὲ ὡς οὐκ ἠδυάσθη ἀνελέσθαι τὸ νεκρὸν, ἀπήλαυνον multo post caput regis Pannonum ab-
ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ αὐτίκα ἡ φήμη ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ scissum, allatum est in castra ad regem
Χωνιάτην, καὶ ἐς τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν ταῖς σωμπάξιν, C Mulsulmanorum. Pannones cum cede-
ἔπαυσί τε μάχης. καὶ ἀποχωρουντος καὶ ἰόντος ἐν ἡ- rent, regem suum quæritabant. quum
δίνι κόσμῳ, ἐπωνθάνετο ἕκαστα, οὐκ ἔτι ἤλαυνον ἐ- autem comperissent eum in acie cecidis-
πὶ τὸ στρατόπεδον, ἀλλ' ἐξὸν τοῦ Ἴστρου ἐπορεύετο αὐ- se; & obtruncatum esse, in prælium red-
τούς τε καὶ οἱ Δάκες, καὶ ὡς εἶχον ἕκαστος, ἔφευγον. ἐν ταύ- eunt, volentes mortui corpus tollere:
τῃ τῇ ἀποχωρήσει ἐπλάγησε ὑπὸ Τούρκων Ἰουλιανὸς nec tamen Turcos vincere quiverunt.
Καρδινάλιος, ἀνὴρ τὰ πάντα γενόμενος ἄριστος. καὶ ἄλ- Hic rumor ut devenit ad Choniatem, &
λοι τε ἔπεσον ἐν τῇ ἀποχωρήσει ἄνδρες ἀγαθοὶ οὐκ ὀ- ad reliquos qui hunc comitabantur, ex-
λίγοι Δακῶν. Ἰωάννης δὲ ὡς ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἀφίκετο, cessere prælio. Cum autem retro ce-
καὶ τὰ στρατεύματα διαβάντα διεπάρη, ἐνταῦθα ὡς derent, & palatæ nullo ornatu iter fa- Pannonum
ἐπορεύετο ὀλίγοις τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ἐάλω ὑπὸ Δρα- cerent, omnia exacte explscabantur. Re- fuga.
κύλεω, τὸν Δακῶν ἡγεμόνος, πολεμίου τε ὄντος. καὶ bus omnibus cognitis, non ad castra pro-
πρόσθεν δὲ Ἰωάννης διαστῆναι αὐτῷ ἐν τοῖς Παίοσι, perabant, verum recta ad Istrum conten-
παρὰ βασιλεῖ Λαδισλάῳ, ὅτι τὸν ἴλασιν ἐποιεῖτο debant Choniates & Daci. Etiam Pan-
τοῦ τὸν Δακίας, τὸν Ἴστρον διαβαίνοντα, τάς τε κώμας nones qui regem sequuti fuerant, fugam
αὐτὸν λυΐζόμενος, καὶ διέβαλε πρὸς βασιλέα Παιόνων, arripuere, cedentes nullo ordine. In hoc
ὡς φρονοίη τε τὰ τῶν Τούρκων, καὶ Ἀμυράτεω, καὶ ὑποσκ- discessu interfectus est ab Turcis Julia- Juliani cæs.
μαίνοι ἐκείνοις ἅττα τυγχάνοιεν πράττοντες ἐκάστοτε καὶ συ- nus Cardinalis, vir optimus. Ceciderunt
νίβαλε μὲν, ὡς ἀπόλοιτο, μὴ δὲ διεπράξατο χρήμασι καὶ ἀπελύθη τῆς ταύτα. Πορευόμενον δὲ τὸν τῆς ibidem & alii boni viri complures, Da-
Δακίας, εἴλε τε αὐτὸν, τίσασθαι ἐνοούμενος, καὶ κα- ci etiam aliquot desiderati sunt. Joannes
θείρξας, εἶχεν ἐν φυλακῇ. οἱ μὲν ὧν Παίονες, Huniades cum ad Istrum venisset, exer-
ὡς οἷκοι ἐγένοντο, πυνθανόμενοι συλληφθέντα τὸν citusque traduxisset, dispersi sunt mili-
Ἰωάννην, δεινόν τε ἐποιοῦντο καὶ ἀφόρητον, ὑπὸ Δρα- tes. Cum ipse stipatus paucis incederet,
κύλεω συλληφθῆναι ἄνδρα Παίονα, καὶ ἐν ἀξιώμα- captus est ab suo hoste Dracule Daco- Huniades a
τι ὄντα. ἐτίμησαν δὲ κελεύσαντες ἀφεῖναι τὸν Ἰωάν- E rum principe. Nam Coniates antea huic Dracule captus
νην. εἰ δὲ μὴ, περιόψεσθαι ὡς πολέμιον ἐπιόν- inter Pannones adversatus erat, in con-
τα ἐπ' αὐτὸν παντρατιᾷ. ταύτῃ ὡς ἐπηγγείλα- spectu regis Uladislai: & iter faciens ex
το αὐτῷ ὑπὸ Παιόνων, δείσας περὶ τοῖς αὐ- Dacia, & Istrum transiens cum copiis,
τοῦ πράγμασι, μὴ τιώτερόν τι βουλεύσαντες περὶ τὸν ἄνδρα, ἐξέλωσιν αὐτὸν ἐπιόντες οἱ Παίο- urbes ejus diripiebat. Præterea detulit
νες, ἀπέλυσέ τε αὐτὸν, καὶ φιλοφρονησάμενος, προ- eum apud regem Uladislaum, quasi fa-
έπεμψεν ἐς τοὺς Παίονας, ἕως τοῦ Πρασοβοῦ ἐς veret Turcis, & res Amuratis sedulo ad-
τὸ Ἀρδήλιον. Τοῦτον μὲν ὧν οὐ πολλῷ ὕστερον, juvaret, subinde Pannonum consilia iis
significando. Verum Dracules in eum
irruit ira percitus, quasi eum interfe- *Edit. Paris.*
cturus. Sed pecunia tantum effecit ut *pag.* 179.
incolumis dimitteretur, & inviolatus.
Quum autem iret per Daciam, captus
est ab Dracule, a quo in carcerem con-
jectus est, eum ulcisci in animum cum
induxisset. Pannones in patriam rever-
si, cum accepissent Joannem esse cap-
tum, id grave & intolerandum judica-
bant. Haud enim ferendum censeba-
tur, ut vir Pannonius & in dignitate col-
locatus, ab Dracule caperetur. Quapro- Huniades libe-
pter miserunt legatos, qui juberent, ut ratus.
dimitteret Joannem. Sin minus, sciat
nos cum pro hoste habituros, & cum u-
niversis copiis nostris contra ipsum pro-
fecturos. Hæc cum nuntiarentur a Pan-
nonibus, sibi suisque metuens Dracules,
ne quid furiosius consultarent, & hosti-
liter accedentes virum vi eriperent, Cho-
niatem dimittere decrevit. Benigneque
eum tractans, haud cessavit eum comi-
tari per Prasobum, Ardelium usque ad

* In uno Τούρκων. in al. ut c.

Danus in Moldaviam relictus, exacto Dracula.

Pannones. Draculem autem haud multo post Choniates, cum expeditionem pro Dano Daciæ principe susceperit, una cum filio peremit. Nam conscripto exercitu, Danum * Masarempis filium in Daciam reducere parabat. At Dracules una cum filio repugnare hostibus statuebat, & præparabantur ambo ad prælium. Et jam ille descenderat in aciem. Cumque acies utrinque instructæ constitissent & poscerent prælium, Daci relicto Myrtæ filio, ad Danum ex acie transfugerant. Qui ubi vidit, se relicto, Dacos transire ad Danum, fugam inibat: quem fuga sibi consulentem Danus quam fortissime persequutus est, comprehendensque Draculem una cum filio, utrumque trucidavit. In hunc modum rebus gestis, redibat domum. Nec multo post eum ducem & rerum gubernatorem crearunt, cum bello peterentur a Germanis & Boemis, eique res administrare pro suo arbitrio permisere. Comparans igitur exercitum, profectus est contra Boemos, & longo tempore cum his bellum gessit. Tandem collatis signis pugnans cum * Iscra viro in re militari conspicuo, victus est. Verum cum denuo cum isto congrederetur, victoriam recepit. Amurates caput regis Uladislai hastæ præfixum cum hic inde misisset, & exercitibus suis ostentasset, collectis omnibus domum reversus est. In eo prælio Turcorum, quemadmodum ab his accepimus, ceciderunt sex millia. Verum Pannones aliquanto cæsi sunt plures. In discessu etiam plurimi Daci amissi sunt. Hunc finem Turcica expeditio sortita est. Rerum summa rediit ad Amuratem, cum eos qui in Europa erant, ceptorum admodum puderet. Therizen, qui Uladislaum obtruncaverat, ejusque caput in castra attulerat, Amurates regionibus & opibus plurimis donavit, eumque præfectum constituit. Corpus Caraizis ferens Adrianopolim, magnifice sepeliri curavit, ipseque exequias honorifice duxit. In hujus locum substituit Scuram virum Albanum, ut Asiæ dux esset, quem captum abduxit ex Albanorum regione, eumque in sua domo educavit. Primum declaravit eum præfectum, postea eum Asiæ ducem designavit. Phatumam vero honore sive dignitate sua privans (erat enim regiæ domus judex) Saraxiem virum Græcum genere, in ejus locum subrogavit. Potentiam autem maximam tenebat * Chalites Priami filius, quo in Januis regis [vir prudentior non erat. Nec multo post Amurates Phatumam comprehendi jussit, opesque omnes el ademit, quarum numerus complectebatur circiter quinquaginta centum myriades auri: argenti autem circiter quadraginta millia librarum. Græcorum rex in fœdus rediit cum Amurate, idque nec amplius violatum est. Nam quietem amplexus est, regemque Amuratem muneribus colui, ut nihil mali contra ipsum amplius moliri institueret. Fœda autem contentio erat inter regem Græcorum & fratrem Theodorum coorta, qui Byzantium venerat, ut regnum a fratre susciperet. Is se prorege gerebat, fratrique resistebat. Postremo ex aperto inter se hostiles inimicitias gessere. Nam expeditionem sumpsit adversus Byzantii regem Theodorus frater, cui Selybria & regio finitima commissa erat. Cum enim peteret reditus sufficientes, quibus vi

* Masarempis.

Hunniades rubernator Ungariæ.

* Giscra Boemus, qui alias Joannes de Braudis. Bonfin. 3. dec. lib. 5.

Edit. Paris. pag. 180.

Scura Albanus.

Hali Bassa.

* Chalites Ibraimi sive Carambei filius.

Græcorum imperatorum dissensio.

A Χωριάτης καταγων Δᾶνον ἡγεμόνα τῆς Δακίας ἐκπεπτωκότα, ἐπιξυλθε ξὺν θείρας αὐτὸν τε ἅμα, καὶ τὸ παῖδα αὐτῶ. ὡς δὲ στράτευμα συναγείρας, κατήγαγε ἐς Δακίας τὸ * Δᾶνον, τὸ * Μασαραμπᾶ παῖδα Ἐκτεπίν καὶ Δμύρξιν ὄντος παῖς, σὺν τῷ παιδὶ αὐτῶ, καὶ παρεσκευάστο ὡς ἐς μάχην. παρατεταμένων δὲ ἀμφοῖν καὶ μελλόντων ἤδη συμβαλεῖν, οἱ Δᾶκες ἀπολελοιπότες ἐν τῇ παρατάξει τὸ Μύρξιν παῖδα, αὐτομόλουν παρὰ Δᾶνον. ἑρῶν δὲ ἐπαῦθα τὰς Δᾶκας ὡρμημένας εἶναι ξύμπαντας ἐς τὸ Δᾶνον, ὥρμητο ἐς φυγήν. καὶ ὁ μὲν ἔφευγε, ὁ δὲ ἐδίωκεν ἀνὰ κράτος, καὶ συλλαβὼν, ἄμφω ἀπέκτεινε αὐτίκα. ὅτος μὲν δὴ ὧν ἐκομίζετο ἐπ' οἴκου. καὶ πολλῷ ὕστερον στρατηγόν τε εἵλετο αὐτὸ, καὶ ἐπιστέλλων B τὰ πράγματα σφίσιν, ἤδη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ Βοέμων πολεμουμένης, καὶ ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὰ πράγματα ἄγεσθαι, ἢ ἂν αὐτῷ φαίνοιτο. καὶ στρατὸν τε συλλέξας, ἐστρατεύετο ἐπὶ Βοέμους, καὶ ἐπολέμει δὴ πάνυ συχνὸν τινα χρόνον. καὶ φὼς Ἰσκρας δὲ ἄνδρα δαιμονιώτατα ἐς στρατηγίας ἀπαντᾶν ἐπολέμει, καὶ συμβαλὼν ἤττητο. καὶ ὕστερον αὖθις ἐπῆλθε συμβαλὼν, καὶ περιεγένετο. Ἀμυράτης δὲ, ὡς τὸ βασιλέως Λαδισλάου τοῦ κεφαλὴν * ἀποπεμόμενος, ἐπὶ δόρατος περιέπεμπέ τε, καὶ ἐπεδείκνυ ἐς τὰ στρατεύματα, συναλλασσόμενος ἐπεξῆσε, ἐκομίζετο ἐπ' οἴκου. ἐ- C πτισε δὲ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, Τούρκων μὲν, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἀμφὶ τὰς ἑξακισχιλίους, Παιόνων δὲ καὶ πλείους τούτων. ἀπώλοντο δ' οἱ πλείους ἐν τῇ ἀποχωρήσει ὑπὸ * Δακῶν. Ταῦτα μὲν δὴ ὧν ὕπω ἐγένετο. καὶ τὰ πράγματα ἐπανῆκεν αὖθις τῷ Ἀμυράτῃ, ὡς ἐσεδουλασμὸν τοῖς ἀπὸ τοῦ Εὐρώπου ἀφικομένοις ἐκ ὀλίγου. Θερίζην μέν τοι τὸν τὸ κεφαλὴν τὸ βασιλέως ἀπενεγκάμενον, χρήμασί τε πολλοῖς ἐδωρήσατο, καὶ χώρας τε ὕπαρχον ἀπέδειξε. Τὸ μὲν τοι Καραΐζου σῶμα ἐσενεγκάμενος, ἐς Ἀδριανούπολιν ἐξήνεγκε τε αὐτὸς βασιλεὺς μεγάλως, καὶ ἐθαψιλεξίως λόγου. καὶ Σκῦραν αὖτ' αὐτῷ ἐξήσατο στρατηγὸν τῆς Ἀσίας, ἄνδρα Ἀλβανὸν τὸ γένος, ὃν ἀνδραποδισάμενος ἀπὸ τῆς Ἀλβανῶν χώρας, ἐξέθρεψέ τε αὐτὸς βασιλεὺς ἐν τῇ οἴκῳ οἱ, καὶ ἀπέδειξε πρῶτα μὲν ὕπαρχον, μετὰ δὲ στρατηγὸν τῆς Ἀσίας. Φατμὰν δὲ ἀπεβαλὼν ἐκ τῆς τιμῆς, φυτευσὰς τῷ οἴκῳ αὐτῷ οἰκεῖα τὸ βασιλέως, Σαραζῆνα παῖδα τὸ γένος Ἑλλήνα τὸ ἐκεῖνα ἱδρύσατο χώραν. τὸ κράτος δ' ἔχει Χαλίλης ὁ Πραΐμου, ἀνὴρ τὰ ἐς σύνεσιν τὰ πρῶτα φερόμενος τὸ τὸ βασιλέως θύρας. τὸ μὲν δὴ Φατμᾶν τὸ πολλῷ ὕστερον συλλαβὼν, τῷ οὐσίαν αὐτὸ ἀφεῖλετο ἐς πεντήκοντα τὸ ἑκατὸν μυριάδας, ἀργύρια δ' ἐς τετράκις χίλια τάλαντα. Τῷ μὲν τοι Ἑλλήνων βασιλεῖ, σπονδαί τε ἦσαν ὑπὸ βασιλέως, καὶ οὐκ ἦν ὅτι ἐλέλυντο, εἶχε τε ἡσυχος ἐν τῷ παρόντι, καὶ ἐθεράπευε τὸ βασιλέα E δώροις, ὥς τε μηδὲν αὐτῷ χαλεπὸν ἐπὶ τοῦσι βαλέσθαι τὸ βασιλέα Ἀμυράτην. ἐν ᾧ δὲ αὐτῷ διαφορὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Θεόδωρον τὸν τοτὲ ἀρχοντα ἐπὶ Βυζαντίου, διεδέχθησαν τὸ ἀρχὴν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ. καὶ ἐστράτευε ὅτος τὰ πρὸς βασιλέα ἐναντιούμενος τῷ ἀδελφῷ. καὶ ὕστερον τε ἐξωνείχθη αὐτῷ ἐς ἔμφασιν διαφορᾶς, καὶ ἐστρατεύετο ἐπὶ Βυζαντίου βασιλέα Θεόδωρος ὁ ἀδελφὸς, τὴν τε Σηλυμβρίαν ἐπιτετραμμένος, καὶ τὸ πεζικὸν πλῆθος. αἰτούμενος γὰρ ἱκανὴν πρόσοδον αὐτῷ ἐς τὸ ζῆν, οὐκ ἐτύγχανε, ὅθεν

* Δάνον.

* τὸ Σαραμπᾶ. locus suspectus, & Latina quoque vertio aliquantum discrepat. In uno, τὸ Δάνου τὸ Μασ. in al. ut c.

* ἀποτεμόμενον. sic etiam in uno, in al. ut c.

* In uno, Τούρκων.

ἐς πόλεμόν τι καθίσατο τῷ ἀδελφῷ, καὶ ἐστρατόπε-
ὕστερον μέν τοι πρὶν ὁτιοῦν ἀξιοπραξάσθαι αὐτὸν, ἐπ-
λάσθη τόσῳ λοιμώδει θ βίῳ ἀπολιπὼν. Κωνσαν-
τῖνος μὲν δὴ ὁ τῆς Πελοποννήσου ἡγεμὼν, τελευτᾷ τε χώρας
τῷ βασιλέως καταστρεψάμενος, Πίνδον τε καὶ Βοιωτίαν,
καὶ τοὺς Λοκροὺς, τοὺς Ὀζόλας καλουμένους, καὶ τελευτᾷ χώ-
ραν ἅδην, καὶ πολέμων οὐκ ἀνίει, ἀλλ' ἐπὶ θ Ἀττικὴν
ἐστρατόπε, ὡς καὶ πρόσθέν μοι διῆλθεται. Ἐπεὶδὴ
πυθόμενος ἔσχε ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἐνίσχυε, ἀλλὰ πρι-
αγγέλλων τὸν στρατὸν, αὐτὸς παρεῖναι ἐς τὰς Φερὰς
τῆς τε Ἀσίας, καὶ Εὐρώπης, ἐξήλαυνεν ἀπὸ Ἀδρια-
νουπόλεως. ἀνήγετο δ' αὐτὸν στρατόπεδον ἐπὶ Πελο-
πόννησον καὶ Νέρης ὁ τῆ Ἀθηνῶν τύραννος, ἀχ ἦκε
ἦγε δὲ Τυραχάνης ὁ Θετταλίας ὕπαρχος. Ὁ μὲν τοι B
Κωνσαντῖνος, ὡς ἐτείχισε θ Ἰσθμὸν, ἐνταῦθα ἐκά-
θητο, φυλακὰς ἔχων ἢ ἐγκαθίσας ἐς θ Ἰσθμὸν, καὶ
αὐτὸς αὐτῷ τὰ πολλὰ διατρίβων ἐτύγχανεν. Ἐπεὶτε δὴ
ἐπύθετο Ἀμυράτης στρατόπεδον ἐπ' αὐτὸν, μεταπέμ-
πεται αὐτῷ συμμαχίας τοὺς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ
τὸν τε ἀδελφὸν αὐτῷ ἅμα, ὃς ἐτύγχανε γάμον ἔχων
τῆς παιδὸς αὐτοῦ. ὡρμᾶτο γὰρ ἤδη τῷ Τριβαλλῶν
ἡγεμόνι παιδὶ Ἐλεαζάρῳ. ὅπως μὲν οὖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν
ἦ ἐπηγγέλλετο, παρῆσαν, καὶ τὸ τεῖχος ἐκράτυνον,
ἦ ἐδόκει αὐτοῖς ἐχυρῶς ἔξειν ἀμυνομένοις. Ἀμυράτης
δὲ ἐπιλάσιων, συμπαραλαμβάνων καὶ τὰ στρατεύμα-
τα τῆς χώρας ὅποι γένοιτο, παρῆν ἐς τὰς Θήβας, ὅ
τε καὶ ὁ Νέρης αὐτῷ παρεγένετο, στρατὸν ἀγώμενος ἀπὸ C
Ἀθηνῶν. ἐλθὼν δὲ ἐπὶ τὰς Μιγγίας, ἐστρατοπεδεύετο, ἔ πλιβόλους τε καὶ πλοιαρία παρασκευα-
ζόμενος ἐπὶ ἡμέρας τινάς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιπα-
ταβὰς εἰς τὸν Ἰσθμὸν, ἐστρατοπεδεύετο ἀπὸ θαλάτ-
της εἰς θάλατταν καθήκοντος τὸ στρατοπέδου, καὶ τῷ
σκαφῶν. Ἐνταῦθα κατάσκοπος μὲν Πελοποννησίων,
ὡς ὑπεστρέφας, ἀπήγγειλέ τὸ, τὸ πλῆθος τῶν βα-
σιλέως, καὶ ὑποζύγια καὶ καμήλους, καὶ ὡς ἐνίσχυ-
το σφῷ περιελθεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα ἔλιξε
τοιάδε. Ὦ δέσποτα οἷα δὴ κακὰ εἰργάσω τῷ Πελο-
πόννησον, πόλεμον τοιοῦτῳ βασιλεῖ ἀνελέμενος; ὃς τῷ
τε Δαΐαν συμπασαν, καὶ Εὐρώπῃ ἄγων, οὐδ' ὁ-
που στήσεται ἔξει, οὐδ' εἰ διπλοῦν σοι τεῖχος ἐς θ D
Ἰσθμὸν ἐλελαμένον εἴη. Ἀλλὰ πρὸς Θεῶν πρέσβευς πε
πέμπε ὅτι τάχιστα, καὶ ἐς ξυλλαγὴν προκαλοῦ θ βα-
σιλέα τάχος, ὡς ἂν μὴ ἡμᾶς κακὼς κακῶς ἐπιτρέ-
ψῃ τὸ παράπαν. Ταῦτα εἰπόντος αὐτῷ, θυμωθῆναί
τε τὸν ἡγεμόνα, καὶ θυμωθέντα, κελεῦσαι ἐς εἰρ-
κτὴν ἀγαγεῖν τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἂν ταῦτα πύθοι-
το, οἷα ἀποβαίνοι. Ἐτυχε δ' αὐτῷ πρέσβις ἀπε-
σταλμένος παρὰ βασιλέα, ἃ μέν τι μέτρια ἐξήνεγ
γεσθαι αὐτῷ. ἦξίου τε γὰρ τὸν τε Ἰσθμὸν ἐσηκέναι
αὐτῷ, καὶ τῶν ἐκτὸς χώρων τῶν βασιλέως, ὅσην ὑπε-
γάγετο, ἔχειν αὐτόν. καὶ αὐτὸς μὲν ἅτε ταῦτα τῶν
δίκαια ὑπέχων ὑπὸ βασιλέως· τόν τε πρέσβιν κα- E
θείρξας ἐν Φεραῖς εἶχεν ἐν φυλακῇ. αὐτὸς δὲ ἤλαυ-
νεν ἐπὶ Πελοπόννησον μέσον χειμῶνος. ὧν δ' ὁ πρέσ-
βις Χαλκοκανδύλης Ἀθηναῖος. τοῦτον ἐν Φεραῖς κα-
θείρξας, αὐτόν τε καὶ τοὺς θεράποντας, ἐπήλαυνε.
Δοκεῖ δέ μοι Ἀμυράτης, ὡς ἐν Μιγγίαις ἐστρατοπε-
δεύετο, καὶ τοὺς ἀρίστους παραλαβὼν θ στρατοῦ, ἕπεσθαι
δὲ ὅτι ἀμφὶ τοὺς ἑξακισχιλίους, πρεμῶν τὸν Ἰσθμὸν,
ἐθεᾶτο ὡς ἔχει τε φυλακῆς τὸ τεῖχος, καὶ παρα-

tam suam commode sustinere posset, repulsam passus est. Hinc bellum inter ipsum & fratrem est exortum. Prius tamen quam quicquam bellando profecisset, vitam suam ærumnosam relinquens mortuus est. Duce interim Peloponnesi incursionem faciente in regionem regis, suæque ditioni Pindum, Boeotiam, Locros, qui Ozolæ dicuntur jungente, neque ab Attica etiam abstinente. Ea ubi accepit Amurates, haud diutius cunctandum sibi ratus, præcepit ut Asianus & Europæus exercitus ad se Pherras, relicta Adrianopoli, venirent. Incitavit autem eum Nerius Athenarum princeps, necnon Turachanes Thessaliæ præfectus, ut exercitum recta ad Peloponnesum duceret. Constantinus Isthmum muro includens, eumdem etiam præsidiis emuniens, plerumque ibi versabatur. Ubi intellexit Amuratem hostiliter cum exercitu accedere, omnes quotquot in Peloponneso erant, accersivit, necnon fratrem suum, qui eo tempore nuptias & ipse suæ concelebrabat. Nam eam eloca[v]erat Tryballorum principis filio Eleazari. Hi igitur accersiti in Isthmum adveniunt, murumque firmant, ut esset propugnaculum munitissimum ad propulsandos hostes. Amurates accedebat, & non cessabat copias suas augere, assumens ex omnibus regionibus, quas permeabat, milites. Venit igitur Thebas, quo venerat cum exercitu Nerius Athenicnsis, ut juvaret eum adversus Peloponnesiacos. Cum itaque perveniisset Mingias, castrametatus est: ibique aliquot diebus moratus est, ut bombardas & funes ad præsens bellum pararet. Deinde movit in Isthmum, ubi & castra communivit, quæ utrinque mare, tanta eorum magnitudo erat, attingebant. Speculator Peloponnesiacus cum rediisset ad suos, regis copias, jumenta & camelos annuntiavit. Nec silentium tenere potuit, verum sic alloquutus est principem: O domine, quantum periculi contraxisti Peloponnesi bellum suscipiens cum tanto rege, qui Asiam, universamque Europam contra nos ducens, non satis spatii ad exercitus locandos invenire potest? Neque hostem sustinere poteris; etiam si duplici muro Isthmum amplexus esses. Sed quæso te per Deum immortalem, legatos mitte quamprimum: & ad pacem pangendam regem hortare, ne infestus accedens, nos malos prorsus male comminuat. His auditis, princeps ira exarsit: iraque incensus speculatorem in carcerem duci jubet, ut tandem quid eventurum esset, audiret. Misit quoque legatum ad regem, qui nequaquam nomine principis satis moderata petebat. Volebat namque princeps sibi tradi Isthmum, & regis regionem quæ extra Isthmum erat, quam armis subegerat, universam habere avebat. Verum propterea pœnas regi dedit, legatumque capiens Pherris in vinculis habuit: ipseque, cum medium hyemis foret, contra Peloponnesum copias duxit. Legatus ille Chalcocondyles Athenicnsis fuit, quem cum in vincula una cum ministris dedisset, Pherris contra Peloponnesum perrexit. Amurates cum in Minglis castra posuisset, optimates exercitus, qui numero erant sex mille, assumpsit: & Isthmum circuivit, ut videret murum, numquid præsidii in eo sicum esset ad resistendum. Et quidem graviter succen-

Amurates in Peloponnesum.

Edit. Paris. pag. 181.

Isthmus a Turcis obsidetur.

Oratio explorat. rationem Peloponnesi.

Constantini legatio ad Amuratem.

Laonici pater captus.

sebat Turachani, quia cum ipso censuisset æstate bellum inferendum esse, is hyeme rem incipendam suasisset: quasi Peloponnesiaci non essent vim hostilem expectaturi, verum continuo fugam ingressuri, ubi primum accepissent Amuratem hostiliter accedere. Diebus etiam aliquot ea gratia cunctatus est Amurates, quasi princeps Peloponnesi illico deditionem esset facturus. Verum cum hæc spes fefellisset, descendens, castra ad murum transtulit. Die deinde postero princeps exercitum bombardis longis petivit. Sequenti die eos qui murum defensabant, tentarunt machinas muro admoventes. Quarto die tempore vespertino singuli juxta tabernacula sua ignes fecerunt quam potuere maximos. Nam Turcorum est consuetudo, ut ignes plurimos parent, biduo ante ejus diei in quem pugna collata est. Hymnum quemdam canunt in honorem Dei & Herois, significantes quod tertio abhinc die prælium committere velint. Tunc igitur ignes excitantes quam potuere plurimos, accingebantur ad oppugnationem muri. Quarto autem die * Sarachorides, qui inter cæteros inutilis sunt turba, funibus machinas ad murum traxerunt. Nam præter exercitum qui regem sequuntur, adsunt & alii complures, qui frumentum a finitimis in castra subvehunt. Sunt in castris & alii ex Asia oriundi pedites, Agiades nominantur, quorum opera rex utitur ad itinera purganda, & ad castra communienda, necnon ad alia quibus in castris opus est. Arbitror autem castra hujus regis pulcherrime omnium, quæ nos vidimus & audivimus, instrui, quantum attinet ad copiam frumenti, necnon ad situm tabernaculorum. Nam primum omnium mercatores plurimi comitantur regem istum, qui frumentum, equos, mancipiaque emunt, necnon reliqua quibus indiget exercitus. Hinc rerum omnium exercitui dives copia est. Præterea magnates qui comitantur regem, singuli plurima in expeditionem adducunt jumenta. Quidam adducunt camelos, qui arma, frumentum & hordeum, ut pabulum sit jumentis sufficiens, portant. Quidam equos, quidam mulos, quidam tam equos quam mulos in expeditionem agunt. Horum autem tantus est numerus, ut duplo jumentorum numerus hominum numerum exuperet. Comitantur regem alii plurimi ab sua regione, quorum usus in frumentationem maximus est. Si necessitas aliqua ingruerit exercitui, alimenta in optimates distribuit, & sic proficiscitur. Tentoriorum quis cernat in castris regis plerumque decem millia, plus minusve respectu expeditionis. Eo quidem tempore Sarachorides oppositi Græcis eos pugnando tentabant * * * totamque noctem ducebant insomnem, ut ad prælium Græcos incitarent. Ut aurora illuxit, signa canere jubet rex: cymbala, cornua, tubæque, pugnam jam fore, maximo sono significabant. Turci instructi occupiebant murum oppugnare quam fortissime. Rex & peregrini armati in acie instructa stabant in medio Isthmi, ubi castra posuerant. Scalas expediebant, murum suffodiebant, fortiterque præliabantur, ut murum occuparent. Huc etiam bombardarios consistere jusserat, qui bombardis prospectum Peloponnesiacis adimebant. Bombarda namque res est

Edit. Paris. pag. 182.

Isthmi oppugnatio.

Turcorum pugnas incundi mos.

* Sarachoridæ luxe.

Castrorum Turcicorum ornatus.

Post aliquid.

pag. 183.

Ἀγαθῆς ἐς τὸν πόλεμον. ᾗ ἤχθετο μὲν τῇ Τηραχάρῃ, ὅτι θέρους στρατεύεσθαι πρὸς τῶν * ἐν αὐτῇ λέγων, ὡς οὐχ ὑπομενοῦσιν ἐπιόντα αὐτὸν, ἀλλ' οἰχήσονται φεύγοντες, ἐπειδὰν τὸ πρῶτον πύθωνται * ἀφικέσθαι αὐτὸν ἐπὶ τὰ Ἰσθμοῦ, ἠξίωσέ τε ἡμέρας συχνὰς, ὡς ἐνδώσοντος ἤδη πᾶσα ἡ Πελοποννησίων ἠγεμόνος. Καὶ ἐπεὶ τε παρελυλύθασιν ἡμέραι ἐπικαταβὰς ἐς τὸ τεῖχος ἐστρατοπεδεύετο. τῇ μὲν ὑστεραίᾳ πλείοσι μηχαναῖς ἔτυπτε τὸ στρατόπεδον τῶν ἠγεμόνος. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἀπεπειρῶντο τῇ ἐν τῇ τείχει, ᾗ προσέφερον τὰς μηχανάς. τῇ δὲ τετάρτῃ ἑωθέρας, * πυρὰ ἀφάμενοι ᾗ τὸ στρατόπεδον ὡς πλεῖστα ἕκαστος πρὸς ἑαυτῷ * σκηνῇ. Εἰώθασι δὲ ὅπως τὸ γένος τοῦτο τῶν Τούρκων, ἐπειδὰν ἐς μάχλω μέλλωσιν ἰέναι φρόντιστα ἤδη τῆς ἡμέρας, ᾗ ἐς ἣν μάχλω καθίσανται, πυρά τε καίουσιν ἀνὰ τὸ στρατόπεδον ὅτι πλεῖστα ἕκαστος, ᾗ ὕμνον τινὰ ἀναφαίνουσι τῷ Θεῷ ᾗ τῷ ἥρωι, δηλοῦντες πεύσεσθαι, ὡς ἂν μάχλω τῇ ὑστεραίᾳ τῆς ἐπιούσης καθίσανται, ᾗ τότε δὴ πυρὰ πολυπλήθεσι, παρεσκευάζοντο ἐς τειχομαχίαν. Τῇ δὲ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ἑωθέρας, τάς τε μηχανὰς προσέφερον, ᾗ ὑπὸ * πλόκου, οἱ Σαρακοηδὶς καλούμενοι, ὁ ἀχρεῖος λοιπὸς ὅμιλος τοῦ λαοῦ, πάρεξ δὴ τῶν στρατῶν ὃς ἑπόμενος τῷ βασιλεῖ τὰ τῷ στρατεύεται, ἐπάγονται ὅμιλον, τὰ σιτία φέροντες ἀπὸ τῶν περιοίκων, ᾗ τῆς ἄλλης τοῦ βασιλέως χώρας. ἕτεροι ἄλλοι δ' ἂν οἱ Ασιανοὶ Αγιάδες καλούμενοι, πεζός τε ὅμιλος ἐπί τε τὰς χρείας τοῦ στρατοῦ χρώμενος βασιλεῖ, ᾗ ἐς τὸν τῶν ὁδῶν καθαρσιν ἄγεται τόπος, ᾗ ἐς τὰ στρατόπεδα. Δοκεῖ δὲ τὸ τοῦ βασιλέως τοῦτο στρατόπεδον, κάλλιστα πάντων δὴ στρατοπέδων, ὧν ἡμεῖς ἐθεασάμεθα ᾗ ἀκοῇ ἐπυθόμεθα, πάντα περὶ τὰς σκηνὰς, ᾗ ἐς * τὰ σιτίων ἀφθονίαν κράτιστα μηχανήσασθαι, πρῶτον μὲν δὴ ἀγορασίαι ἵπνται τοῦ βασιλέως μεγάλαι, ἔς τε τὰ σιτία, ᾗ τοὺς ἵππους, ᾗ ἐς τὰ ἀνδράποδα, ᾗ ἐς τὰ τοῦ στρατοῦ χρείαν, ὅτου δ' ἄν τι ἐπιδέοιτο, ἐπεῖθεν ἀφθόνως τε πολλῷ ἐς τοῦτο παραγινομένων. μετὰ δὲ τοῦτο οἱ τῶν μεγάλων ὅσοι ἕπονται τῷ βασιλεῖ, ὑποζύγιά τε πάμπολλα, ἕκαστος περιάγει ἐς * ἐξέλασιν· οἱ μὲν τε καμήλους σιτίων ᾗ ἄλλων, ᾗ κριθῆς τῆς ὑποζυγίων τροφῆς ἑκάστοις ἔχοντες, οἱ δὲ ἡμιόνους, οἱ δὲ σωαμφοτέρα, οἱ δὲ ᾗ ἵππους, ὥς τε διπλάσια γίνεσθαι τὰ ὑποζύγια τοῦ στρατοῦ. πάρεξ δὲ τούτων περιάγει ὅμιλον ἀπὸ τῆς χώρας αὐτῶν, σιτίων τε ἕνεκα. ᾗ ἐπειδὰν ἐς ἀναγκαῖον καταζῇ τὸ στρατόπεδον, ἐπιδιδόασι τοῖς ἀρίστοις τῶν τροφῶν, ὅπῃ χωρεῖ ἑφ' ἑαυτοῦ, τί ἂν γένοιτο. σκηνὰς δὲ ἔστι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ βασιλέως ἰδοῖ ἂν τις ἐς μυρίας, ᾗ πλείους ᾗ ἐλάττους τούτων, ὡς τυγχάνειν στρατεύοντος. τότε μὲν δὴ, ὡς ἐπῆλθον Σαρακοηδὶς ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἐπειρῶντό τε αὐτῶν, ᾗ ἐμάχοντο ὡς * τοὺς ἐρεθίζοντες ἐπὶ μάχῃ, ᾗ ἐπαγρυπνοῦντες. ὡς δὲ ἡώς τε ἤδη ὑπέφαινε, κύμβαλά τε ᾗ αὐλικὰ, ᾗ σάλπιγγες τοῦ Βασιλέως, καταφανεῖς δὲ εἶσι τῷ μεγέθει τῶν ἦχοι, ἀναδηλοῦσιν ὡς μάχη τε ἤδη γίνεται. ᾗ ἕκαστοι παρασκευασάμενοι, ἐπέσπευδον ἐς τὸ τεῖχος, αὐτίκα τειχομαχοῦντες ᾗ τὸ ἱππικόν. Βασιλεὺς τε αὐτὸς, ᾗ οἱ τοξόται ᾗ τὸ μέσον τοῦ Ἰσθμοῦ, ὑπερισχύσαν, καθίσαντο ἐς μάχλω, ᾗ κλίμακάς τε προσέφερον, ᾗ διορύσσοντες τὸ τεῖχος, ἠγωνίζοντο ὡς ἐξαιρησόμενοι, ᾗ τοὺς τε πλιβολίσκους παύ-

* In ora, λείπει.

* In ora, ἀφικνεῖσθαι.

* πυρὰ. R. ut in c.

* σκηνῇ. fic etiam in uno, in al. ut in c.

* Lacuna in R.

* Hic aliquid deeſt, ut ex uno manuſcripto patet. In k. Cod. lacuna eſt.

τῆ παζάρδοι, ἀκ εἶων τὰς Πελοποννησίας ἀρκύπτειν. δεινὸν γὰρ τὸ ὁ τελεβολίσκος, καὶ ὑδὲν ἔτ ὅπλων ἀντέχει, ὅς τε μὰ χωρῶν καὶ πάντων καθικνέμενος. δοκεῖ δ' ἁρπεσθαί τι αὐτῷ ἀντέχοντι δυνάμενα καθικέσθαι πλέον, ἐπεὶ δέ τι *βάμβακα καὶ χρόκῳ, καὶ τὸ ἔριον, ἀκ ἂν ὅπη καθίκοιτ' ἀνέπιπτον. ἐπεὶ δ' ἐς ἀδείαν ἐγένοντο οἱ πολῖται, καὶ πᾶς τις κλίμακας ἐς τὸ τεῖχος ἐπηγκάμενοι ἀνέβαινον, καὶ ὑπερβάντες πάντη, ἦθεν ἔσω ὁ Βασιλεὺς, ἀνέβη ἐπὶ τὸ τεῖχος πόλυς Χιτήρης, Τριβαλὸς τὸ γένος, καὶ εἷλέ τι τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πάντη διωστάμενος ἐς φυγὴν ἐτρέψατο. οἱ δ' ὡς ἀπολιπόντες τὴν τάξιν, καπέβαινον ἐκπαῦθα, καὶ πλησίον τις δέος τι ὑπὸ Θεοῦ καθίσαντο, ἐκ ἀπειρίας, καὶ ὅπη ἐποίουν. φεύγοντες δὲ ἔχοντο, καὶ οἱ παρὰ τὰς αὐθις τετιγμένοι, ἀκ εἰδότες ὅ, τι ξυμβαίνει χαλεπὸν, ἔχοντο φεύγοντες, καὶ ὅπη πάντες ἀπολιπόντες τὸ τεῖχος, ἔφευγον ὑδενὶ κόσμῳ. Οὗτοι δ' οἱ Τοῦρκοι ἐπεισπεσόντες παύτῃ τε μάλα ὑπὸ τῶ πόλυος, καὶ τῇ ἄλλῃ καπέβαλλον διορύσσοντες, καὶ διὰ πυλῶν εἰσίσχοντο καὶ ἔτρεχον. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶ Ἑλλήνων ἔτραπόμενοι, διήρπαζον τὰ τῶ Ἑλλήνων ἐκκεκλα, ἐνθένδε τε καὶ τηλοῦ ἄλλοθι δ' δαιμονίαν. οἱ δὲ ἐπὶ τὰς ἄνδρας τραπόμενοι, τὰς μὲν αὐτῶν ἔφθειρον, τὰς δὲ καὶ ἐζώγρουν, ἐς ἀνδραπόδων μοῖραν τιθέμενοι. καὶ φόνος τις ἦν πολὺς τῶν φευγόντων. περὶ δὲ τὰς τῶ Ἑλλήνων ἡγεμόνας τοιάδε ἐγένετο, ὡς δὴ ἑώρων φεύγοντας τοὺς Ἕλληνας ἀτάκτως, καὶ ὑδενὶ κόσμῳ, ἐπειρῶντο μὲν φρουτίσαι καὶ σχεῖν. ὡς δ' οὐκ ἠδύναντο, καὶ αὐτοὶ φεύγοντες ἔχοντο, ἐπὶ μὲν Κόρινθον οὐκέτι. ἔδεισαν δὴ ὡς πολιορκησόμενοι ἁλώσοιντο ἐκπαῦθα, τάς τε τροφὰς ἐκ πῆς οὐκ ἔσης ἐν αὐτῇ, καὶ ἄλλης παρασκευῆς. ἐπὶ δὲ τὸ μισόγαιον ἐπειγόμενοι, *ἐλθόντες γενόμενοι ἐπὶ τὸ ἄκρον Λακωνικὸ τῆς Πελοποννήσου, καραδοκήσαντες μέλλει χωρήσειν ὁ Βασιλεύς. αὐτοὶ τε δὴ ἐς τὸ θάλασσαν *διεσκοπεῖτο ἐς τὸ πρόσω πίπτειν, ὡς μὴ *ἐπιλαύτων, ἐς τὸ θάλασσαν ἀφιξόμενοι, καὶ ὑπεκσησόμενοι τῆς χώρας αὐτῇ. ἔδεισαν δὴ ὡς τῷ Ἰσθμῷ τὰ Πελοποννήσου πράγματα διεφθάρη ὑπὸ τῶ βασιλέως, καὶ ὅπλα, καὶ ἄνδρες, καὶ ὑδὲν ὅ, τι ἄξιον λόγου, ὑπελείφθη ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ ἀνδροπόλεσι, καὶ ἀκ ἔτι ἔλπιζον περιέσεσθαι σφίσι τὸ ἀρχαῖον τὰ λοιπὰ, ἀλλ' οἴχεσθαι σφίσι τὰ πράγματα ἀπολούμενα. Ἀμυράτης δὲ, ὡς κατέσχε τὸν Ἰσθμὸν, καὶ ἐπεὶ ἐγένετο ἐπὶς τῆ Πελοποννήσου, πρῶτα μὲν ἐς τριακοσίους τῶ αἰχμαλώτων, ὡς ἀποφυγόντας τῆς νυκτὸς παύτης ἐς τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ τῆς Κεγχρειᾶς, ὀξὺ δὲ καλούμενον, κυκλωσάμενοι, εἶλον ἁπάντη πάντας, εἰς ἕνα χῶρον ἀπαγαγὼν, κατέσφαξε. μετὰ δὲ ὠνησάμενος ἀνδράποδα ἐς ἑξακόσια, θυσίαν ἀνῆγε τῷ ἑαυτῶ πατρὶ, ἐξιλεούμενος τῷ φόνῳ τῶν ἀνδρῶν τὸν πόνον. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπιδιελόμενος τὸ στράτευμα, καὶ τὸ μὲν παραδὺς Τηραχάνῃ, τῷ Θετταλίας ὑπάρχῳ, ὡς ἐμπειρότατόν τε ὄντι, καὶ μάλιστα δὴ Τούρκων ὁμιλητικότατον τῷ Πελοποννήσῳ, καὶ τῶν πολιτῶν ἀμφὶ τοὺς χιλίους, ὡς δὴ μισόγαιον ἐλαύσειν. αὐτὸς δὲ δὴ τῆς Σικυῶνος ἤλασεν ἐντὸς τῆς Ἀχαΐας. ἀφικόμενος δὲ ἐς Σικυῶνα, τὴν μὲν πόλιν, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ὁ Ἰσθμὸς ἑάλω, ἐπέδραμέ τε ὁ στρατὸς τῶ βασιλέως, καὶ διήρπασάν τε σύμπασαν ἄρδην τὴν πόλιν. ἀπόντων δὲ τῶν ἀνδρῶν ἐς τὸν Ἰσθμὸν, καὶ ὑδὲ ἐν ὀχυρῷ φκημένης τῆς πόλεως, ταύτην μὲν δὴ τότε διήρπασάν τε καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἤλασαν τῆς Πελοποννήσου, τάς τε ἡγεμόνας διώκοντες, καὶ τὰς ἄλλας

admodum violenta, nec arma resistere bombardæ impetui possunt: verum omnia penetrat. tum etiam magis permeat, quando corpus aliquod resistens fuerit nacta, siquidem crocum lanamque non pervadit. Cum peregrini jam tuti ab periculo starent, scalasque muro addidissent, murum scandebant eo loci ubi spectator oppugnationis aderat rex. Primus itaque in murum evasit, eumque cepit peregrinorum de numero * Chiteres, Tryballus genere: eosque qui resistebant, in fugam conjecit. Hi autem ordine relicto abibant, cum metus maximus ab Deo & imperitia ipsis incuteretur. Nam formidine agitati, in fugam effundebantur. Præterea illi qui his proxime stetерant, nescii quid mali suis accidisset, fugientes abibant. Tandem omnes deserentes murum, sine ordine fugerunt. Turci irruentes, qua murus ab Chitere superatus erat, & alii qua murum suffodientes straverant, necnon per portas irrumpebant. Quidam ad castra Græcorum ferebantur, Græcorumque supellectilem, & reliquam felicitatem diripiebant. Quidam versi in hostes, quosdam necarunt, quosdam vivos ceperunt, & ad mancipiorum conditionem redegere. Cædes fugientium edebatur maxima. Verum quid Græcorum ducibus contigerit, audiamus. Hi ubi conspicati sunt Græcos fugam arripere, primo eos retinere conabantur. Cum autem in fugam effusos inhibere non possent, aufugerunt & ipsi, non tamen Corinthum. Certi enim erant, si obsiderentur Corinthi, se facile expugnatum iri, cum haud sufficiens eo comportatus esset commeatus, nec alius etiam belli apparatus. Celeri autem fuga contenderunt ad mediterraneam regionem: jamque prævenerant hostes, & in summa Laconia Peloponnesi expectabant quonam profecturus esset rex. Decreverant namque in mare profugere, & regione cedere, si Amurates cum exercitu adventaret. Noverant namque Peloponnesiacorum res ab rege planissime contusas esse. Nec arma, nec viri, nec quicquam amplius memoratu dignum vel in urbibus, vel in arcibus reliqui erat. Nec sperabant in posterum Peloponnesi principatum sub se futurum, sed augurabantur se Peloponnesi res omnes amissuros. Amurates ut Isthmum occupavit, & in Peloponnesum venit, primum quidem circiter trecentos captivos, qui nocturna fuga in montem supra Cenchreas situm, quem Oxi vocant, evaserant, quasi indagine circumdari jussit. Omnes capti sunt: doloque in unum locum abducti, crudeliter occisi sunt. Postea Amurates emit mancipia numero sexcenta, quæ ad sacrificium duxit in honorem patris sui, volens eum expiare cædem virorum occisorum. His ica peractis, exercitum divisit. Partem exercitus Turachani Thessaliæ præfecto tradidit, qui rei militaris habebatur peritissimus, & plurimum conversatus erat cum Turcis Peloponnesi. Dedit eidem de numero peregrinorum mille milites, ut his instructus, profectionem per mediterraneam regionem faceret. Ipse quidem rex per Sicyonem iter faciens, recta in Achajam contendit. Urbem eo die, quo Isthmus in potestatem venit, regius exercitus aggressus est: captamque diripuit universam. Aberant enim oppidani, profecti in Isthmum. Nec

Bombardæ dirutora penetrat, mollioribus succumbit.

*Georgian.

Græcorum clade tribus expugnato.

Amuratis crudelitas.

*Edit. Paris. pag. 184.

Sicyon, nunc Basilica, diruta.

admodum in munito loco urbs sita erat. Quapropter eam continuo diripuere: & maximam Peloponnesi partem peragrantes, persequuti sunt bello duces, & reliquos Græcos. Cum autem hostium alius alio, ubi se tutum putabat, palantes dilaberentur, urbem defensoribus vacuam in potestatem redigit, obsidioneque arcem premere statuit. Erant in ea arce * Mulgerius Græcus, & alii quidam Græci non multi cum liberis & uxoribus. Turci igitur suffodientes arcem, cum Mulgerius nullam salutis spem affulgere cerneret, semetipsum & arcem Amurati tradidit. Hos quidem cum liberis & uxoribus misit Angium, urbem opulentam. Ipse vero ædificia urbis captæ incendit. Quo facto, ulterius proficiscens, venit Patras Achajæ, urbem opibus florentem. Oppidani urbem istam deseruerant, abeuntes in continentem Venetorum, quæ ex opposito erat. Remansere tamen quidam in arce & in regia: stulti quidem, cum reliqui sibi fuga consulerent, ipsi semetipsos in grave discrimen præcipitarunt. Erant autem numero quater mille. Viros igitur & mulieres quæ in regia erant, pactionibus Amurates in fidem accepit, omnesque in manceporum album retulit. Hinc arcis oppugnationem auspicatus est, peregrinosque misit, ne eam subito caperent. Hi summa vi impetum in murum dantes, eumque suffodientes, in arcem irrupere. Græci resinam & picem incensam per foramina jaculantes, peregrinos expulerunt acerrime repugnantes, arcemque & murum reficientes, & optime munientes: Amurates, ubi advenit Turachanes, vehens maximam hominum aliarumque rerum prædam, cum exercitu discessit: nec multo post, pacem cum Græcis fecit. Ex eo inde tempore Peloponnesus, quæ prius libera erat, regi tributaria facta est. Thebas Thebani, cum hostiliter accederet rex, deseruere: & in Isthmum se contulere, quasi sibi habitaturi, qui tamen ab Turcis capti sunt. Exterior autem regio, Pindus videlicet, & reliqua regio, quamprimum Isthmus captus est, in regis potestatem devenit. Appetente jam æstate, Amurates bellum movit contra Scenderem Ibanis & lium (Alexandrum sive Scanderbegum appellatum) qui puer venit in Januas regis, ejusque concubinus factus est: tandem effugit in patriam suam regionem. Ducta deinde uxore * Ariancis filia, ex professo bellum cum rege gerebat. Nam tributum haud amplius regi pendebat, nec in Januas ibant, parere quoque regi detrectabant. Quapropter Amurates convocans Asiæ Europæque exercitus universos, Ibanis regionem bello petere statuebat. Veniens igitur in regionem, vastabat universam, vicos agrosque incendebat. Frumentum, omnemque commeatum comburebat. Omnia quæ in ea regione erant, populationibus dissipabantur. Scenderes igitur ipse necnon Albani omnes, in maritimam versus Jonium Venetorum regionem, uxores & liberos, quo ab impendenti periculo tuti forent, exposuerunt: ipsi autem undique per regionem obambulantes, sedulo discipiebant, sicubi urbes ipsorum auxilio indigerent. Castra habuerunt in monte qui regioni eorum impendet, & in Jonium usque porrigitur: & ibi expectaverunt belli eventum. Amura-

* Calagetini.

Patræ a Turcis occupatæ.

Edit. Paris. pag. 185.

Georgius Castriotus, qui & Scanderbegus.

* Donica.

Ἕλληνας, ὡς ἄλλος ἄλλῃ φύγοι τις ἔφευγον, τὴν μὲν πόλιν ἐρήμην τε καὶ λαβεῖν, καὶ τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκει. Ἦσαν δ' αὐτόθι, Μυλγέριός τε Ἕλλην, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ τινὲς Ἑλλήνων, ὀλίγοι σὺν γυναιξί τε ἅμα καὶ παισίν. Ἐπεὶ δ' ὑπορύξας ἔθει τὴν ἀκρόπολιν, ἐνταῦθα ἐς ὁμολογίαν ἀφικόμενος ὁ τῆς ἀκροπόλεως φύλαξ, παρέδωκέ τε αὐτὸν, καὶ τὴν ἄκραν. πάντας μὲν δὴ, καὶ γυναῖκας, καὶ παῖδας ἐς Ἄγγιον, πόλιν εὐδαίμονα ἀπέστειλε, τὰ δὲ πόλεως ἐνέπρησε τε τὰς οἰκίας, καὶ τῷ φρόνῳ ἐχώρησε, ἀφίκετο ἐπὶ Πάτρας τὰς Ἀχαΐας πόλιν εὐδαίμονα. ταύτην μὲν δὴ ὠμῷ ὠφέλητον οἱ ἄνδρες ἐς τὴν κατ' ἀντικρὺ ἤπειρον τῆς Οὐενετῶν, καὶ πλὴν τῶν ἐν τῇ * ἀκροπόλει, καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις οἳ ἐναπελείφθησαν ἅπαντες ἀφροσύνῃ χρησάμενοι, οἱ δ' ἄλλοι πάντες φεύγοντες ἔφευγον. ἦσαν δ' οἱ ἐναπολειφθέντες, ὡς τετρακισχιλίους. Τοὺς μὲν δὴ βασιλείων ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας παρεσπάσαντο ὁμολογίᾳ, καὶ ἐς ἀνδράποδα διελόμενος, τὴν τε ἀκρόπολιν ἐπολιόρκει, καὶ τοὺς τε πέλυδας ἐπεμέλετο, ὡς ἐλεύθερα. καὶ ὅπως προσίβαλόν τε τῷ τείχει, καὶ ὑπορυξάμενοι εἰσέπιπτον. οἱ δὲ Ἕλληνες ῥυτίνῃ καὶ πίσσῃ, πυρὶ ἁψάμενοι κατὰ τὸ ὀπὴ, τοὺς τε πέλυδας ἐξεκρύσαντο ἀμυνόμενοι, καὶ ἐκράτησαν τὴν ἀκροπόλιν. Ἀμυράτης μὲν δὴ, ὡς Τουραχάνης ἐντεῦθεν ἀφικόμενος, καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ἀγόμενος, παρεγένετο αὐτῷ, ἐνταῦθα ἐπαναζεύξας, ἀπήλαυνε. Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον, σπονδάς τε ἐποιήσατο, καὶ ὑπόφορα ἔσχον τὴν Πελοπόννησον τὸ ἀπὸ τοῦδε οἱ Ἕλληνες μέχρι τούτου, τὸ φρὶν ἐλεύθεραι ἦσαν. Τὴν μὲν οὖν πόλιν τῷ Θηβῶν πειρώμενον ἐπίσαι βασιλέα ἐπὶ Πελοποννήσου, ἐξέπεμψέ τε τοὺς ἄνδρας ἐξανιστάντες, ᾤκησαν ἐν τῷ Ἰσθμῷ. Οἵ τινες δὴ καὶ ἑάλωσαν ὑπὸ Τούρκων. ἡ δὲ ἐντὸς χώρα τοῦ βασιλέως, αὐτίκα μὲν ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἅλωσιν προσεχώρησε τῷ βασιλεῖ, τό, τε Πίνδου, καὶ ἡ ἄλλη χώρα τοῦ βασιλέως. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. καὶ βασιλεὺς ἐπηγειμένου θέρους, ἐστρατεύετο ἐπὶ * Σκεντέρην τὸν Ἰβάνεω παῖδα, ὃς παῖς ὢν, ἐς τὰς Θύρας ἀφικόμενος τοῦ βασιλέως, ἐς παιδικὰ αὐτοῦ γενόμενος, ἀπέδρα ἐς τὴν πατρῴαν αὐτοῦ χώραν, καὶ ἀγόμενος γυναῖκα, Δυνατρὰν τὴν Ἀριανίτου, ἐκ τοῦ ἐμφανῶς ἐπολέμουν τῷ Βασιλεῖ, καὶ ὅτε φόρον ἐπέφερον τῷ Βασιλεῖ, ὅτε αὐτοὶ ἐς τὰς Θύρας ἦσαν, ὅτε πείθεσθαι ἤθελον. Διὰ ταῦτα συναγείρας ἅπαντα, ὅσα Ἀσίας καὶ Εὐρώπης αὐτῷ στρατὸν ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Ἰβάνεω χώραν. καὶ ἐπεί τε ἐσέβαλε ἐς τὴν χώραν, ἐδῄου τὰ στρατόπεδα, ἐξέπεμπεν ὅποι παρήκοι, καὶ ἐνέπιμπρα τάς τε κώμας, καὶ τοὺς ἀγρούς, καὶ τὰ λήια ἐκαίοντο ὑπὸ τοῦ στρατοῦ, καὶ διεφθείροντο τὰ ἐκεῖσε πάντα. Σκεντέρης μὲν οὖν ἐπὶ τὴν ἐς τὴν Ἰόνιον παράλιον χώραν τῶν Οὐενετῶν, ὑπεξίδετο αὐτός τε, καὶ οἱ * Ἀλβανῶν, τάς τε γυναῖκας, καὶ παῖδας. αὐτοὶ δὲ περιόντες, ἄλλο τε ἄλλῃ ἐς τὴν χώραν διήρχοντο, εἴ τι δέοιντο αἱ πόλεις αὐτῷ. καὶ οὗτοι μὲν ἀνὰ τὸ ὄρος, τὸ ὑπὲρ τὴν χώραν αὐτῷ, ἀνέχει τοῦ Ἰονίου διαντικρὺ, διέτριβον, καραδοκοῦντες, ὅποι σφίσι τὰ πράγματα ὑποβήσονται, Ἀμυράτης

* ἀκροπόλει. In al. ut v.

* Ianino, Scutari.

* Albani. Albanenses ellam in Epiro. In al. ut v.

ρέως δὲ ἐπελεύσων, φρῶτα μὲν τὴν Σφετίαν πόλιν ἐ- A
πολιόρκει, κὴ λόγον μὲν φροσέπεμψε, ὡς παραδόντι
τε αὐτὴν, κὴ αὐτοὶ ἀπίοισι ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος.
οἱ δὲ οὐκ ἐπείθοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα φροσέβαλε σὺν
τοῖς πέλυσι, κὴ εἷλε τὴν πόλιν καὶ κράτος, κὴ ἐξω-
δραποδίσατο, τούς τε ἄνδρας συμπάντας διεχρήσατο.
μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τὴν Γετίλων, ὁμολογίᾳ τε παρεσκευά-
το, κὴ τὰς ἐν τῇ πόλει ἀνδραποδισάμενος, ἐπῆγε τὸ
στρατὸν ἐπὶ τὴν Κρέλων πόλιν φροέχουσαν τῶν ἐν τῇ Αλ-
βανῶν χώρᾳ. φκεῖται δὲ ἐν ὀχυρῷ πάνυ. Ταύτην
μὲν οὖν φροσκαθιζόμενος, ἐπολιόρκει, κὴ πλιβόλοις
τε ἔτυπτε τὸ τεῖχος, κὴ καπέβαλε μέρος οὐκ ὀλίγον.
μετὰ δὲ ταῦτα, φροσέβαλε συὺ τοῖς πέλυσιν, ὡς ἐ-
ξαιρήσων τὴν πόλιν. κὴ ὡς οὐκ ἠδυνήθη ἑλεῖν, ἀπή- B
γαγε τὸ στρατὸν, ἤδη δὲ ὀψὲ ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ, κὴ χειμὼν
ἐπιγενόμενος, ἐπίεζε τὸ στράτευμα. Τὸν οὖν παῖδα αὐ-
τοῦ ἄρτι ἠβάσκοντα Μεχμέτην, περιῆγε ἐν τῷ
στρατῷ, ἔξοπα ἀφείλετο αὐτὸν τὴν Βασιλείαν. ἐγέ-
νετο δὲ ὧδε. ὡς ἐμάχετο τοῖς Παίοσιν ἐν τῇ Βάρ-
νῃ, κὴ τὰ στρατεύματα αὐτῶν ἑώρα ἐν φυγῇ γενόμε-
να, ἐς θέος τε καθιστήκει μέγα πάνυ, οἰόμενος αὐ-
τίκα πάντα ὀλεῖσθαι, ὡς ἤδη ἀφίκετο ξυμφορᾶς,
τοιαύτης τε, ὡς ἐν αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ ἀφθαρ-
ῇ, τότε ἐν τῷ θορύβῳ ἐκείνῳ ὑπολιπεῖν τε τὴν
ἀρχὴν, κὴ τῷ παιδὶ ἐπιξενίσαντα, αὐτὸν εἰ χοίη
ἐς τὴν Ασίαν, διατρίψοντα σὺν τοῖς παρ' αὐτοῖς
καλουμένοις Ναζηραίοις, ἀγοστιχόμενον τὸν θεὸν, C
καὶ ἀνάγοντα θαμὰ τὴν Θυσίαν. Ως δὲ περι-
γίνετό τε Παίοσιν, κὴ τὸν Παίονων Βασιλέα ἐ-
ξελὼν ἐκομίζετο ἐπ' οἴκου, τόν τε παῖδα αὐτοῦ
τὸν νεώτερον Μεχμέτην μετεπέμπετο ἐπὶ τὴν ἀρ-
χήν. ὁ γὰρ πρεσβύτερος αὐτῶν Αλαδίνης οὐκ ἔτι πε-
ριῆν, ἀλλ' ἐτετελεύτηκει ὑπὸ ἵππου ἐκβαχυλισθείς,
κωνηγετοῦντος αὐτοῦ κὴ ἐπιθέοντος ἀνὰ κράτος ἐ-
πὶ τὸν ἔλαφον. Ἅτος μὲν οὖν ὧδε ἐτελεύτησε.
Μεχμέτην δὲ τὸν νεώτερον παῖδα πεμψάντα, ὡς ἐ-
μέλλετό μοι, τὸ τε ἐπὶ τῇ ἀρχῇ μεταπέμπειν. ὡς
δὲ ἀφίκετο, ἐπιξένισας αὐτὸν τὴν ἀρχὴν, κὴ τὰς D
θύρας, κὴ τὰς πέλυδας, αὐτὸς φχετο ἄβας ἐπὶ
τὴν Λοίαν, ἐς Πρῦσαν, ἥ τε τῶν Ασίας Βασίλεια
ἦν. ὁ μὲν οὖν ἀρχὴν ὑποθέμενος, μετὰ * Ζιχί-
δων, τῶν παρ' αὐτῶν Ναζηραίων, κὴ Σοφιστῶν, καὶ
τῶν τὰ γένος σοφῶν, πολλὰ διέτριβεν. Οὐ πολλῷ δ'
ὕστερον μετέμελέ τε αὐτῷ, ἀπιόντι ἐκ τῆς ἀρχῆς, κὴ
ἰδιωτεύοντι. ὡς δὲ οὐκ ἐλάνθανε, ἔπρασσεν ὅπως ἐ-
πανίοι τὴν ἀρχὴν πάλιν καθ' ἡσυχίαν. ὡς δ' μὲν
ἐς θήραν ἀφικνεῖτο αὐτῷ ὁ παῖδος, κινδυνευο-
μένῳ αὐτῷ τὰ πράγματα, κὴ αἰτίαν ἔχοι πρὸς τὸ
γένος εἶτα ποιεῖ. ἔπρασσε δὲ ὅπως ἐπανέλθοι μὴ
Χαλίλεω τὸν Πριάμου, ἀνδρὸς συνήθους αὐτῷ ἐς τὰ
μάλιστα, καὶ οἱ ἐπιτηδείως ἔχοντος αἰεί. Λύπος μὲν E
οὖν ἔπεσε τὸν παῖδα ἐς ἄγρας φοιτῶντα, γυμνάζε-
σθαι ὡς κάλλιστα ἐφ' ἵππου· κὴ ἐπειδὴ ἔπεσθε,
χρῦσα ἔπεμπε τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μηδὲν δεδιότα, ἔρ-
ρειν ἐς τὴν ῥητὴν αὐτῷ ἡμέραν, ἀφικόμενον ἐς τὰ
Βασίλεια τῆς πόλεως, χρηματίζειν τοῖς ἐν τῇ πόλει
ὡς Βασιλέα. Ο μὲν οὖν ὡς ὑπετίθετο, ἐς δὲ αὐ-
τῷ συνήθεια ἡμέρα, παρεγένετό τε ἀπόπτος αὐτῷ
τὸν παῖδος ἐς τὴν ἄγραν, κὴ κωνηγετοῦντος παρα-
γενόμενός τε καιρὸν τὴν Βασιλέως, χρηματίζων τοῖς

tes * Sphetiam urbem exercitibus cir- * Sehetiſtra-
cumſedit: oppidaniſque nuntiare juſſit, duma.
ſi deditionem facerent, ſe ſingulos ad ſua
abire permiſſurum. At hi conditionem
iſtam non admiſerunt. Quapropter cum
peregrinorum cohorte murum ſubit: &
cum impetu in * urbem irrumpens, ea * Dibram.
potitur, prædaque totam exponit. Viros
omnes trucidari juſſit. Deinde copias
duxit contra Getiam, quam pactionibus
in ditionem accepit. Captis autem op-
pidanis, exercitum * Cruam urbem Al- * Grojam.
banorum primariam movit. Urbs hæc ſi-
ta eſt in loco munitiſſimo. Hanc obſi-
dione cinxit, murumque bombardis con-
cuſſit, ejuſque non modicam partem ſtra-
vit. Deinde per loca ruinis patentia cum
peregrinis irrumpere quærebat, quaſi vi
eam capturus. Cœpta autem omnia cum Edit. Pariſ.
irrita caderent, exercitum abduxit o- pag. 126.
mnem, quia ætatis jam extremum erat,
& frigus hybernum graviter exercitum
adfligebat. Filium ſuum Mechmetem
jam pubeſcentem per caſtra circumduxit, re-
gnoque præfecit. Sic autem illa evene-
re. Cum pugnaret adverſus Pannones
Varnæ, & exercitus ſuos ad fugam incli-
nare cerneret, valde timuit putans ſe
mox cum ſuis periturum. In hac graviſ- Amuratis vo-
ſima neceſſitate conſtitutus, vovit, ſi in- rum.
columis evaderet præſens periculum, &
victoria potiretur, ſe ceſſurum regno, &
id commiſſurum filio, & abiturum in A-
ſiam, ut ibi vitam traducat, admixtus ſa-
cerdotibus & Nazaræis: & culturum fre-
quenter Heroem, eique immolaturum.
Cum igitur Pannonibus victoriam ex-
torſiſſet, rege eorum peremto, domum
rediit, filiumque juniorem accerſivit ad
regni gubernacula. Nam filius ejus Ala-
dines natu maximus haud amplius ſuper-
ſtes erat, ſed naturæ debitum exolverat;
præcipitatus ex equo in venatione, cum
perſequeretur cervum. Is quidem in
hunc modum occubuit. Mechmetem
autem juniorem ad regni moderamen
vocavit. Cum autem veniſſet vocatus,
regnum & Januas, necnon peregrinos
pater ejus fidei committens, ipſe profe-
ctus eſt Pruſam, ubi Aſiæ ſedes regia eſt.
Abdicato igitur regno, cum Zichidis, Amuratis ſeceſ-
qui Turcorum Nazaræi ſive monachi ſus.
ſunt, & cum Seitidis, necnon cum reli-
quis doctis converſatus eſt. Nec multo
poſt pœnituit virum, quod regno reli-
cto, nunc privatam ſequeretur vitam:
Cum autem præſentem vitæ conditio-
nem haud ferre poſſet, conſilia agitavit,
qua ratione citra tumultum regiam di-
gnitatem reciperet. Sedulo enim præ-
cavebat, ne ſi filius ſentiret quid ipſe
moliretur, bellum exoriretur, cujus ipſe
auctor ab Turcis haberetur. Quæ qui-
dem facere inſtituit, ad finem deduxit,
videlicet ut rediret ad regnum opera &
induſtria * Chatilis filii Priami, quo fa- * Chalilis filii
miliariter utebatur, & cum quo ei ar- Carambi.
ctiſſima interceſſerat neceſſitudo. Chati-
tes ergo ubi ſententiam Amuratis ſatis
intellexit, puerum Mechmetem vena-
tum ire jubet, ut ſe quam pulcherrime
ex equo exerceret. Qui dicto audiens; Hali Baſſæ con-
venatum abiit. Interea Chatites nuntium ſilio Amurates
mittit ad patrem, quem ſubito dicta die Imperium re-
nihil veritum in urbis regiam venire, & cuperat.
jus dicere ut regem civibus jubet. Amu-
rates quemadmodum juſſus erat, filio
venatione occupato, ad præſtitutam diem
advenit. Adveniens regnum invaſit: ci-
vibus Januiſque ut decet, jus dixit. Fi-

lius, ut accepit patrem mutata voluntate regnum recepisse, nesciens quid ageret in præsenti negotio, tamen accessit, patremque regem adoravit: eumque sequutus est, quocumque militatum abiisset. Nec latuit Mechmetem, opera Chatitis patrem quam maxime adjutum ista egisse, & quamvis Chatiti merito irasceretur, iram tamen ostendere noluit, veritus viri potentiam, qua plurimum pollebat apud patrem Amuratem. In hunc modum eo tempore, propter patris in regnum reditum, filius affectus erat. Post-

Amuratet contra Scanderbegum.

quam autem exercitum abduxit ab Macedonia, quæ versus Jonium patet, quæ Albanorum regio est, per eum annum in Europæ regia quietem agens mansit. Ineunte deinde anno iterum expeditionem sumpsit contra Scenderem Ibanis filium, & contra eam quæ isthic sita est Albanorum regionem, cum jussisset universos exercitus instructos & paratos præsto esse. Plenus igitur irarum proficiscebatur versus * Cruam; quali eam vi expugnaturus. Præterea in animo habebat expostulare cum Venetis, ut Scenderem traderent. Quod si facere omitterent, se obsessurum urbem quamcumque Scenderes fugiens intrasset. Ut regionem hostilem est ingressus, recta contra Cruam properabat, & in eam regionis partem, quam antea intactam & inviolatam ab populationibus reliquerat, suos milites incursionem facere jubet. Qui dicto audientes, incendiis omnia, ignem injicientes, miscuere. Ex hanc regionem misere vastarunt usque ad flumen * * Verum regionem ultra flumen sitam populari nequivere, quia regiis equitibus haud erat pervia. Albani autem uxores & liberos in munita Venetorum loca ablegantes, colligebantur in montem, qui Cruæ urbi imminet. Hinc Scenderes educens uxores & liberos, deponebat eos in urbes Venetorum. Viri vero relinquebantur in urbe, ut resisterent hosti, mœniaque defensarent, & hi potissimum huic negotio destinabantur, qui volentes, non coacti, prælium subire cupiebant. Amurates bombardas expediebat, assidens ut murum disjiceret: & deinde cum peregrinis irrumpens, urbem sui juris faceret. Omnibus autem, quemadmodum oppugnatio requirebat, comparatis, murum bombardis feriebat, ejusque partem destruxit maximam. Scenderes ignes in monte fecit, eosque suis, qui intra urbem erant, ostendit, ut scirent, quandocumque necessitas postularet, se affuturum auxiliarem. Cum regii quidam ascenderent montem, Scenderes eos aggressus est, prælia baturque, opera memorabilia edens. Cum autem regi videretur murum satis esse stratum, universis copiis oppugnationem occipit. Peregrini eo loci urbem capere parabant, ubi murus disjectus erat. Nec tamen superare potuerunt oppidanos, qui præter spem fortissime pugnabant, cum desperatis animos fecisset. Deinde cum fame urbem perdomare statuisset, denuo copias universus contra urbem in aciem eduxit. Interea nuntius venit ab Georgio Tryballorum duce, qui nuntiabat Joannem Choniatem, congregatis Pannoniis plurimis, trajicere Istrum, & contra ipsum hostili animo pergere. His auditis, Amurates continuo omnibus impedimentis & farcinis collocatis, urbe quam obsidebat digressus est, obviamque hosti processit, qua eum venturum cogno-

Edit. Paris. pag. 187.

pag. 188.

Deest aliquid.

Scanderbegi expeditio.

Huniades Amuratem petit.

Ἐν τῇ πόλει τῇ Θυρῶν ὡς Βασιλεύς. Ὁ μὲν πατὴρ αὐτοῦ, ὡς ἤδετο ἐπαινέσας τὸ παῤ υἱοῦ αὐτῷ ἄφνω, οὐκ ἔχων ὅ, τι χρήσαιτο πράγματι, προσῆκε τε καὶ προσεκύνησε· καὶ τὸ ἀπὸ τῶνδε παρῆγεν αὐτὸν ἐς ὧπερ ἂν στρατεύηται χώρας. Τὸν μὲν τοι παῖδα οὐκ ἐλάνθανεν, ὡς αὐτῷ ταῦτα εἰς ἀμηχανίαν πραγμένες Χαλίλης ὁ Πραΐμου, καὶ ἤχθετό τε ἀξίως, καὶ μὲν τοι γε ἀνεδήλου αὐτῷ τὴν ὀργήν, ἤδει γὰρ μέγα δυνάμενον παρὰ τῷ πατρί. Τρόπῳ μὲν οὖν ἐς Ἀμυράτεω ἐπάνοδον ἐπὶ τὴν Βασιλείαν ἅπας ἐγίνετο. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγαγε ὁ στρατὸν ἀπὸ τῆς ὡρῶν Ἰονίου Μακεδονίας, τῆς τ' Ἀλβανῶν χώρας, τὸν μὲν τὸν ἔτος διέτριβεν ἐν τοῖς Εὐρώπης βασιλείοις ἡσυχίαν ἄγων. τῷ δ' ἐπιόντι ἐνιαυτῷ, αὖθις ἐπὶ πειρατηρίῳ τῷ στρατεύματι ἰέναι, ἐστρατεύετο αὖθις ἐπὶ Σκεδήρῃ τὸν Ἰβάνου, ἐπὶ τὴν ταύτῃ χῶραν Ἰονίου Ἀλβανῶν χώραν, καὶ ἐπῆγε πολλῷ θυμῷ, ὡς ἐξελῶν τε τὴν Κρόϊν, καὶ αὐτὸν Σκεδήρην ἐξαιτησόμενος τὴν Οὐενετῶν, καὶ ἢν μὴ παραδοῖεν αὐτὸν, ὡς πολιορκήσων τὴν πόλιν, ἢν ἢν αὐτὸς καταφύγῃ ἐπίης. Ἐπεὶ δὲ εἰσέβαλε, ἐπορεύετο ἰθὺ ἐπὶ τὴν Κρόϊν, καὶ τὴν τότε χώραν, ἣν ὑπολείπει τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἀσινῆ, ἐπέδραμέ τε αὐτῇ τὰ στρατεύματα, καὶ ἐπέτεον πῦρ ἐνιέντες, ὅτῳ ἂν αὐτοῖς περιτύχοιεν· ἐπέδραμε δὲ καὶ ἄχρι τοῦ ποταμοῦ τὰ * τὰ στρατεύματα. Ἐπεὶ δὲ ἐπέκεινα τὸ ποταμὸν χώρας, οὐκ οἷά τε ἦν λαΐζεσθαι, διὰ τὸ ἄβατον εἶναι πάσῃ τοῖς Βασιλέως ἱππηδρόμοις. Καὶ ὅτου μὲν τις γυναῖκας καὶ παῖδας ὑπεκθέμενος εἰς τὰ ἐχυρὰ τῆς Οὐενετῶν, συνελέγοντο εἰς τὰ ὄρος, τὸ ὑπὲρ τῆς Κρυΐου πόλιν αὐτῶν. Ἐπαῦθα δ' ὑπεξαγαγὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία, κατέθετο εἰς τὰς τῆς Οὐενετῶν πόλεις· τοὺς δὲ ἄνδρας κατέλιπεν ἐν τῇ πόλει ἀμυνομένους, καὶ τὰ τείχη φυλάξοντας· καὶ τοὺς ἐπιλεξάμενος τοὺς ἱππέας αὐτὸς ὑποστὰς * τὸν ἀγῶνα. Ἀμυράτης μὲν οὖν πάς τι πολιβόλους παρεσκεύαζετο καθιζόμενος, ὡς τὸ τεῖχος καθαιρήσων, καὶ * καὶ παραμείνας ἅμα σὺν τοῖς πεζοῖσι ἐς τὴν πόλιν. Ἐπεὶ δὲ αὐτῷ τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἔτυπτε τὸ τεῖχος πολιβόλοις, καὶ κατέβαλε μέρος πολύ. Σκεδήρης δὲ ἀπὸ τοῦ ὄρους πυρά τε ἔκαιεν, ἐπιδεικνύμενος τοῖς ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐπειδὰν χρεία ᾖ παρεσόμενος καὶ αὐτὸς ἐπιβοηθήσων, καὶ τῶν τῷ Βασιλέως ἀναβάντων ἐπὶ τὸ ὄρος, προσέβαλέ τε καὶ ἐμάχετο, ἔργα ἀπεδεικνύμενος ἄξια λόγου. Ἐπεὶ δὲ τῷ Βασιλεῖ ἤδη ἱκανῶς κατέβεβλητο τὸ τεῖχος, ἐς μάχην καθῆκε παντρατιᾷ, καὶ ἐπειρῶντο οἱ πεζοὶ ἁλῶναι ταύτῃ ᾗ ἔκειτο τὸ τεῖχος ἐπὶ γῆς. Οἱ μέντοι ὑπερεβάλλοντο ἐς τὴν πόλιν, παρ' ἐλπίδα ἀγωνισάμενοι. Ἐνταῦθα ὡς ἐπεσόει λιμῷ ἐκπολιορκήσειν, καὶ αὖθις τὸ δεύτερον προσβαλὼν κατὰ τὸ καρτερὸν, ἀφικνεῖται ἀγγελίη, παρὰ Γεωργίου τοῦ Τριβαλῶν ἡγεμόνος, ὡς Ἰωάννης συναθροίσας τοὺς Παίονας, τόν τε Ἴστρον διαβαίνει, καὶ συμπαραλαβὼν στρατεύεται ἐπ' αὐτόν. Ταῦτα ὡς ἐπύθετο, τῷ ταχίστῳ συσκευασάμενος, ἅπερ ἐπῆν ἐνταῦθα, ᾗ ἐπόρευε, καὶ ἐπεπύθετο, καὶ κήρυκα ἔπεμπε πρὸς τὸν Εὐρώπῃ, πρεσβεύεσθαι αὐτῷ ἐπὶ

* Deest hic aliquid, etiam in R.

* In apo, &c. R. προμείνων.

ξύμπασης τῶν Τύρκων. ὅτοι μὲν οὖν παρεγένοντο αὐτῷ, ὡς ἔτυχε ἕκαστος ἐκ ποδῶν γενόμενος, ὡς ἐν ὥρᾳ παραγένοιτο ἕκαστος καθίστας αὐτῷ ἐς μάχην. ἐλαύνων ἦν κατὰ τὸ στρατῷ, ὄρος τινὸς τῆς Μυσίας αὐτῶν χώρας, ἧς τῶν Τριβαλῶν αὐτῶν χώραν. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ χώρα, παρ' ἣν ἀμείβει Μοράβας ποταμὸς, καὶ ἐκδίδοῖ ἐς τὸν Ἴστρον. παρήκει δὲ ἡ χώρα τῆ Βασιλέως ἐντεῦθεν ἐπὶ σταδίους ὀκτακοσίους, ἐς τε ἐπὶ Νέσσον, πόλιν τῆς Βασιλέως ἐπὶ δεξιᾷ ἰόντι, ἐς τὸ ὄρος τὸ * Νοβόπυρον πόλιν, ἐπὶ ὄρος μεγάλου τῶν Τριβαλῶν ἡγεμόνος, φέρεται. Ἐντεῦθεν ἀριθμὸς Ἀμυράτης ὧδε ἐπεξελαύνοντι Ἰωάννῃ τῷ Χωνιάτῃ σὺν τῇ Παίοσιν στρατῷ. ἦσαν δὲ Παίονες καὶ Δάκοι σωναμφότεροι ἐς τετρακισμυρίους, καὶ ἐπτακισχιλίους ἵππους, καὶ ἀμάξας ἑξήκοντα, ἐν αἷς ἦν αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, καὶ τὰ ὅπλα, ἀμφὶ τὰς δισχιλίας. ἐφ' ἑκάστης δὲ ἁμάξης δύο ἄνδρες ἕστασαν, σκληπάνης τε ἅμα, καὶ πλιβολίσκος. ἐφέροντο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν πλιβόλους Ζαροβοτάνας καλουμένας, πολὺ τὸ πλῆθος. ὅτοι μὲν οὖν παρασκευασάμενοι, ἐς τὸν Ἴστρον διέβησαν. ἐπεκαλοῦντο δὲ σφίσι καὶ τῶν Τριβαλῶν ἡγεμόνα ἐς τὸν πόλεμον. ὁ δὲ * (ἔφασαν) οὐκ * ὀρῶν ἀξίαν τὴν παρασκευὴν, τῆς τε Ἀμυράτου στρατιᾶς, ὡς τε πιεζεσθαι αὐτὸς τῷ Βασιλέως δυνάμιος Ἀμυράτην, καὶ δεδιέναι μᾶλλον ἐκεῖνον, ἢ τοὺς Παίονας, ὧς ἀλλοτρίους τε ὄντας, καὶ μέγιστα κακῶν ἐργασαμένους αὐτὸν, καὶ ἐπιθυμοῦντα μὲν τίσασθαι Ἀμυράτην, τοὺς υἱεῖς αὐτοῦ ἐκτυφλώσαντα, ἀδυνάτου δὲ ὁρῶντα τῇ παρούσῃ παρασκευῇ ὑπερβαλέσθαι τῆς τοῦ πολεμίου δυνάμεως, οὐκ ἂν ποτε ἑκόντα εἶναι χωρῆσαι ἐς τὸν δι' τὸν πόλεμον. Ταῦτα ὑποτοπασάμενον, ἐπαπειλήσαντα τῷ Ἰωάννῃ, ἐλαύνειν ἐς τὸ ἐπέκεινα, ἐμβαλόντα δὲ ἐς τὴν βασιλέως χώραν ἄχρις Ἀρεστίνου ἀφικέσθαι, στρατοπεδεύεσθαι αὐτοῦ ἐν Κοσόβῳ πεδίῳ, ἐν ᾧ Ἀμυράτης ὁ Ὀρχάνου, μαχεσάμενος πρὸς Ἐλεάζαρον μάχῃ, αὐτός τε αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἀπολλύσας ὑπὸ Τριβαλῶν, καὶ ταύτην Ἐλεάζαρον ἀπώλεσε ἐν τῇ μάχῃ. Ἐπεὶ δὲ ὥρμητο Ἰωάννης στρατεύεσθαι ἐπὶ Ἀμυράτην, δι' αἰτίας τοιάσδε. Ὅτε γὰρ ἐν τῇ Βάρνῃ μάχῃ ἔφυγον τοὺς Τύρκους φεύγοντας, καὶ ἑαυτοῦ ἐς χεῖρας ἐλθόντας, καὶ ἐνδιδόντας, αὐτίκα ἐνόμισεν ἅπαν μὲν καὶ τοῦτο ἤδη τὸ πρᾶγμα αὐτῷ χειραθλῆσαι, εἰ μὴ διὰ τὴν Βασιλέως Λαδισλάου ἀφροσύνην, καὶ ἑαυτὸς δὲ χαλεπὰ ἂν ἔτι ἔσεσθαι καταπονήσασθαι. Ἑτέρα δὲ αὖτε ἡ γνώμη, καὶ πλέονα στρατὸν συναγείρασθαι ἐξήλαυνεν, ὡς τε καὶ τοῦ πλείστου κατασταθησόμενος, ἀφαιρήσειν τῷ Ἀμυράτῃ. ἔτι δὲ τοῦ ἕνεκα, ὡς τε μηδ' ἐπωφελοῦν ἐνδοιάζειν. ἀφεστᾶσι δὲ ἐπὶ Σκεδίρην, τε καὶ Ἀρειανίτην, ἐς οὓς ἦλθον αὐτὸς πρεσβεύσας ἐς τὸ ἀφοσίωσιν τῆς Εὐρώπης συμμίξαι. ἔτι γὰρ ἀφοσίωτο καὶ τοῖς δι' ἐκεῖνοι δὲ Κόσσοβον τὸ πεδίον Ἀμυράτης ὁ Μιχμέτου ἀφίκετο, ὡς ἔδρα τὸν πολεμίων ἐλαύνοντας, ἐστρατοπεδεύετο. Λέγεται δὲ γενέσθαι αὐτοῦ ἐν στρατῷ, ἐς πέντε καὶ δέκα μυριάδας. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ αὐτίκα παρεσκευάζετο ὡς ἐς μάχην. παρεσκεύαστο δὲ καὶ τὰ πράγματα. ἐς μὲν τὸ δεξιὸν αὐτοῦ κέρας, τὸ τῆς Ἀσίας ἐπάκτιον στράτευμα, στρατηγὸν ἔχων Σαῦτζην. ἐς δὲ τὸ ἀριστερὸν ὁ τῆς Εὐρώπης

A verat. Misit quoque Amurates præconem in Europam, qui ediceret, ut Turci omnes ad regem convenirent. Qui ubi primum regis voluntatem intellexere, citissime advenerunt, cum singuli conarentur in tempore adesse, ut pro rege certarent. Hinc cum universo exercitu profectus est in quamdam Mysiæ regionem, per regionem Tryballorum. Ea autem regio est, quam alluit * Morabas fluvius, & in Istrum effunditur. Hinc se fundit regis regio ad octingenta stadia, usque ad * Nessum urbem regis: ad dexteram procedenti Nobopyrum sive Eopyrum usque ad montem magnum Tryballorum principis colitur. Huc cum venisset Amurates, invenit Joannem Choniatem cum Pannonum exercitu hostili animo adversum se

B pergere. In castris Choniatis erant quadraginta millia peditum, tam ab Pannonibus quam ab Dacis allecti. Septem millia equitum erant, & curribus vehebantur alii, quorum numerus erat bis mille. In his arma & necessaria ad expeditionem subvehebantur. In singulis duo viri stabant, scutifer & bombardarius. In iisdem vehebantur bombardæ plurimæ, quas Zarobotanas nominant. In hunc modum armati & instructi, Istrum transgressi sunt. At Tryballorum dux cernens Pannonum exercitum non adeo esse validum, ut copias regis vincere posset, magisque metuens Amuratem, quam Pannones alienigenas, a quibus multa mala esset perpessus: & quamvis esset admodum cupidus ulciscendi Amuratem, qui filios ejus

C oculis privarat: attamen haud volenti animo istam expeditionem adjunctus Pannonibus subibat, immo eam prorsus recusabat. Haud enim Pannones satis firmi videbantur ad debellandas copias regis. Hæc cum Pannonibus respondisset, Joannes eo responso irritatus, graves minas in Tryballorum ducem jactavit. Nec tamen omittens cœptam expeditionem, copias in regis regionem infestas induxit: progressusque Aristinum usque, castra in * Cosobo campo communivit; ubi olim Amurates Orchanis filius, cum

D Eleazaro Servia Despota manus conserens, eumque interficiens, ipse quoque occubuit, interfectus a viro Tryballo. Causa quæ Joannem ad istud bellum traxerat, hæc erat. Quum vidisset in eo certamine, quod Varnæ commissum erat, Turcos, ubi primum ad manus venissent, cessisse, & fugam arripuisse: putavit Turcos facile vinci posse, ni obstitisset Uladislai regis imprudentia. Nec nunc quidem difficile & laboriosum dicebat Turcos bello domare. Animo igitur agitabat, majorem comparare exercitum, ut Amuratem copiis perterritum vinceret. Hæc adeo proclivia & facilia

E factu putabat, ut ne quidem dubitaret, quin, quemadmodum animo concepisset, omnia essent eventura. Missis legatis ad Scenideren & Arianitem, utrumque in Europam progredi, & sibi conjungi jubebat. His sic præceptum est. Amurates ut in campum Cosobum venit, ibi castrametatos esse cognovit Pannones. Proinde & ipse castra munit. Amurates autem in armis dicitur habuisse quindecim mille myriades hominum. Postero die confestim accingebatur ad prælium. Juxta eum instruebatur acies. In dexterum cornu aptabatur exercitus

* Νέσσον. — * Nyssum.

Humiadis exercitus, consilia, conatus.

Georgii Despotæ perfidia.

* Hoc verbum videtur redundare: deest enim in manuscr. in duobus reliquis ponitur vel ita erit legendum, ut unum mss. habet, ἐδόκουν, οὐκ ἐῶν, &c. quod posterius magis mihi probatur. in una ut c. in al. lacuna est. * Sic in v. in al. ut in c. * ὁρῶν. R. ut in e.

* Ἀντιτλιτομίτης. R. in c.

* Ἐς τὸν εὐώνυμον.

Edit. Paris. pag. 189. * Amselfeld.

Heniadis audacia.

Amuratis acies.

Aſianus, cui præerat dux nomine Scuras. Sinistrum cornu tenebat exercitus ab Europa conscriptus, quem regebat dux Carazies. Juxta utrosque ponebantur equites cum suis ducibus. Mediam aciem occupabat rex. Quando autem Amurates castrametatur, primo castra vallo firmat: deinde camelos locat: dein scuta defigit, deinceps peregrinos cum bombardariis, necnon reliquis collocat. Rex ubi ac eum exornaverat, etiam Choniates suos in aciem eduxit, eamque hoc pacto instruit. Dextrum cornu tenuere Pannonum præfecti, necnon patricii Choniatis, * Secules, & Eloces, Megalusesque. Mediam aciem curabat Choniates cum Biteridis militibus, & Ardelii exercitu. Sinistro cornu præfuit Danus Choniatis amicus, quem in Daciæ principatum produxit odio Draculis: quem Daciæ principatu deturbavit, & in ejus locum substituit Danum, cui Daci parere jussit. Hunc in id bellum sequuta erant octo millia Dacorum. Quum autem utrinque acies instructæ starent, jamque prælium posceri viderentur, ibi Biteres, unus e numero Choniatis militum, in medium procursans, & equo insidens, provocabat ad singulare certamen unum e Turcis, antequam acies concurrerent. Turci ubi explorarunt virum illum processisse, ut certamen singulare committeretur, consistere & ipsi. Hinc continuo ab Turcorum exercitu proficiscebatur Eliezes filius * Barizæ, de numero præfectorum Aſiæ viri illustris, & in re militari excellentis, qui quondam dux extiterat peregrinorum in Januis regis. Hic, ubi in medium processit, obviam pergebat Pannoni. Et cum hastis insestis concurrerent, hastæ fractæ sunt. Et Biteres una cum equo in terram corruit. Eliezes consciſſo pectorali, & zona cum ephippio soluta, postremæ equi parti insidens vehebatur. Hujus enim equus longe melior erat altero, nec tamen lapsum Pannonem perimere quivit: quia ipse quoque ægre & difficulter equo portabatur. Pannone in terram ex equo effuso, clamorem maximum sustulit Amuratis exercitus, cum bonum id quasi omen rei gerendæ ducerent. Cum uterque ad suum exercitum esset digressus, ibi tum Amurates Eliezem ad se vocatum in hunc modum alloquutus est: O puer, ex quibus initiis tantam rei militaris nactus es scientiam, cum certo constet te antehac nulla fecisse stipendia? Nunc autem rerum bellicarum imperitus cum huc accesseris, ita pugnasti in hostem, quasi fastigium rei militaris attigeris. Ibi tum adolescens respondit: O rex, lepus me hanc docuit fortitudinem. Rex rei novitate ictus, interrogavit: Ex quo tandem, quæso, pacto, o adolescens, quis ab lepore fortitudinem discat? Adolescens respondit: Ego quidem in Aſia eram, & in ea regione morabar, cui patrem meum præfectum præposueras, ibamque venatum. Forte in nido suo leporem reperi: putabam igitur satis esse, ne lepus manus meas evaderet, eum sagitta trajectum interficere. Lepores enim Attalia habet cursu celerrimo: verum Europa optimos. Hæc mihi cogitanti, in promptu erat pharetra quadraginta sagittis onusta. Primam itaque sagittam mittens, aberravi. Secundam vero sagittam expedivi, quam similiter in leporem

* Zecules.

Pedebli, Transsylvani, Sabenburgæ.

Biteridæ, quos Hussarones appellamus.

Edit. Paris. pag. 190.

* al. Barisatæ.

Duellum ex provocatione.

Imperiti colloquium cum Rege.

A πως στρατηγὸς Καραζίης, ἔχων τὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα. τοὺς μὲν τοι ἱπποδρόμους ἕκαστος τῶν ὑπάρχων ἔχων, παρεπέπλεκτο. ἐς μέσην δὲ τάξιν ἵδρυτο αὐτὸς Βασιλεύς. * ἔνθα αὐτῷ νομίζοντι στρατοπεδεύεσθαι, χάρακα προ- * ἐνταῦθα. βαλλόμενον· μετὰ δὲ ταῦτα τὰς καμήλους συσάξαντα αὐ- E. ut in c. τῷ πεύκῃ, μετὰ δὲ ταῦτα τὰς θηρείας πεζάμενον, ἐπὶ πᾶσιν τοὺς πέλτας ἐπέζατο σὺν τοῖς πλιβόλοις τὸ ἅμα, καὶ πλιβολίσκοις, καὶ τοῖς ἄλλοις. Ἐπεὶ δὲ ἐπέζατο, ἀντιτάσσει Ἰωάννης ὁ Χωνιάτης, συνταξάμενος ὧδε· Τὸ μὲν δεξιὸν αὐτῷ εἶχον οἱ Παίονων ἄρχοντες, καὶ ἀδελφοὶ δύο αὐτῷ· Σεκύλης δὲ ἦν τοὔνομα αὐτῷ· καὶ Ἐλόκης, ὁ Μεγαλούσης. ἐς μέσην δ' αὖτὸς ἐπέστητο Χωνιάτης, ἔχων τοὺς τε Βιτζίδας καλουμένους, καὶ τὸ Ἀρδηλίων στράτευμα. Τὸ δὲ εὐώνυμον Δάνος εἶχεν, αὐτῷ ἐπιτάδευος ὤν, ἐς καταγαγὼν ἐς τὴν Δακίαν χώραν, ἐξ ὃ τὸν πρὸς τὸν Δρακύλλην αὐτῷ ἦλθος, ἐκεῖνον τε τῆς ἀρχῆς ἐξέλασε, καὶ τὴν χώραν ὑφ' αὑτῷ ποιησάμενος, τὸν γε Δάνον ἐπέστησε ἄρχειν αὐτῆς. ἦσαν δ' αὐτῷ Δάκες ἅμα τοῖς ὀκτακισχιλίοις, παρεγεγράμμενοι ἐς τοῦδε τὸν πόλεμον. Ἐπεὶ δὲ ἄμφω συνετάξαντο, προῆσαν ἐς συμβολὴν ἀμφότεροι. Ἐνταῦθα Βιτέζης, ἀπὸ τοῦ Χωνιάτου στρατεύματος ἐών, ἐς μέσην ἀμφοῖν προελαύνων τὴν ἵππον, προεκαλέσατο αὐτὸν τῶν ἀπὸ τοῦ Τούρκων μονομαχήσοντά τινα, πρὶν τὰ στρατεύματα συμπεσεῖν ἐς ταυτό. Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ Τοῦρκοι αὐτὸν μονομαχήσοντά τινα προκεκλῆσθαι, ἐστήκεσαν καὶ αὐτοί. Καὶ ἐνταῦθα ἐξελαύνει ἀπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑτέρου Ἐλιέζης ὁ Βαρισάτης υἱὸς, ὃς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὑπάρχων ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος τὰ πολέμια, καὶ πρότερον τοῦ πεδίου ἄρχοντος ἐν τοῖς Βασιλέως θύραις. Οὗτος δὴ ἰὼν ἐς τὸ μέσον προῆλθε, ὁμόσε τῷ Παίονι ἴτο, καὶ τοῖς δόρασιν αὐτίκα ἐπιόντες ἀλλήλοις, τὰ δόρατα κατέκλων, καὶ ὁ μὲν Βιτζὴς ἔπεσεν αὐτῷ σὺν τῷ ἵππῳ ἐς τὴν γῆν. Ἐλιέζης δὲ ἐκπεσὼν τοῦ ἵππου, καὶ ζώνης σὺν τῷ ἐφιππίῳ, ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις τοῦ ἵππου ἐγεγόνει ἐφεδίοις. ὁ γὰρ ἵππος ἀμείνων τῶν πολλῷ μᾶλλον, καὶ οὐκ ἔχει μὲν ὅπως ὁ Παίων ἀφεχρήσατο, πεσόντα σὺν τῷ ἵππῳ, ἀπὸ καὶ αὐτὸς χαλεπῶς καὶ μόγις ἱππεύων. πεσόντος μέν τοι τοῦ Παίονος, ἀλάλαξαν μέγα τὸ τῶν Τούρκων στράτευμα, οἰωνὸν ποιησάμενοι. Ἐπεὶ δ' ἀμφότεροι ἔλασαν ἐς τὸ ἑαυτῶν ἑκάτερος στρατόπεδον, ἐνταῦθα Ἀμυράτης ὁ Βασιλεὺς, μεταπεμψάμενος Ἐλιέζην ἐς ὄψιν ἑαυτῷ εἶπε τοιάδε· Ὦ παῖ, πόθεν δὴ ὢν ἐγένου ἀγαθὸς τὰ πολέμια, ὧδε πρότερον ἄλλῳ τῳ μαχεσάμενος; ὅτῳ παραγενόμενος στρατῷ μαχούμενος, ὡς τὰ ἐκμαθὼν, πῶς δεῖ συμβαλεῖν. Τῷ δὲ αἰτίους, ὦ Βασιλεῦ, ἀπὸ λαγὼ ταύτην ἐμαθον τὴν ἀνδραγαθίαν. Ἐν θαύματι ποιησάμενος ὁ Βασιλεὺς, ἤρετο αὐτὸν λέγειν· καὶ πῶς ἂν δὴ, ὦ παῖσι, ἀπὸ λαγὼ γένοιτο ἄνευ ἀγαθὸς τὰ πολέμια; τὸν δὲ φάναι. Ἐγὼ τοίνυν, ὦ Βασιλεῦ, ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἤμην, κἀθ' ἣν ὑμᾶς ἐπέστησας χώραν, καὶ τὸν γε πατέρα ὑμῶν ὕπαρχον ἀπέδειξας, ἐφοίτων εἰς ἄγραν, καί ποτε λαγὼν ἐν κοίτῃ ἐράμβους, φύλλοις κατεφαλίσαν αὐτὸν μοι, ὡς τε μὴ λαγὼς μὲν διαφύγοι, αὐτῷ βαλόντα ἀνελέσθαι. κράτιστοι δὲ πάντων, ὅσοι ἡμεῖς ἴσμεν, λαγωοὶ οἱ ἐν τῇ Ἀτταλίᾳ θῆρες εἰσί, καὶ οἱ κράτιστοι τῆς Εὐρώπης αἴρουσιν. Ἐγὼ δὲ μοι τοῦτο ἐπιλεγομένῳ, φαρέτρα, καὶ οἷοι τεσσαράκοντα. Ὡς δὲ ἐπιβάλλων τῇ τέχνῃ τὸν οἷον οὐκ ἐτύγχανον, δεύτερον

B

C

D

E

ἐπὶ τὸν ἐπέξιον. ὡς δὲ ἡ ὕπνου λαγὼς μὲν ἐπέθανε, ἡ δ' οὐκέτι ἐκοιμᾶτο, ἀλλ' ἐπεγείρεται, καὶ οὐκ ἐπιτυγχάνομαι. ἐστοῦθα δὲ πάντας τοὺς ὄπισθεν ἐξεπέζευον. ἐπεὶ δὲ καὶ βέλη πάντα ἐρρύη, ἓν λοιπὸν ἦν βέλος ἐμοὶ ἐνδιὸν, αὐτίκα ἐπεγειρόμενος ἀφ' ὕπνου ὁ λαγὼς, φύγην ἔφευγεν, ὡς ἔφθην τὸν θορυβὸν. ἐγὼ οἱ κύνες μὲν ἐς βραχὺ ἐπεδίωξαν, ἐμὲ μὲν οὐ φθάνουσι· τότε δὴ ἐπίγνων, ὡς τὰ βέλη μοι πρὸς ἐχθρόν, ὅτι ἐμαρμένον ἔστι τῷ λαγῷ ἐμοῦ ἐπιζῆσαι, ἡ τὸ ἐντεῦθεν ἐπιλεξάμενος ξῦρον ἐμαυτῷ, ὦ Βασιλεῦ, ἐθάρσουν, μήτε ξίφος, μήτ' αὖ δόρυ, μήτε τὸν δεδόντα, ὡς ἐμοὶ μὲν τὸν θεμένον ὧδ' ἐπέζευεν, αὐτὸν δ' οὐ δόρυ ἀφίλοιτο ἢ ζωλή. Διὰ τοῦτο δὴ ὦν θαρρῶν, ὦ Βασιλεῦ, ἐνὶ Παίονα, ἐπεσάμην, ὡς οἱ πεθομένου μου οὐκ ἐπιβαίνει, ἀλλ' ἐμοὶ χαλεπὸν ἴσασιν ὑπὸ τῶν Παίονος. Λειόμενος δὲ ὁ Βασιλεὺς, ἡ ἀγαθότητα τὴν σωτῆρα ἡ λογισμὸν, ἐθάρσει μὲν αὐτίκα τῷ ἰδιώτῃ σκελεῖ χρησάμενος· ἐπὶ δὲ τοῦτο ἐπιστῆσαι ἄρχοντα τῆς πατρίας αὐτῷ χώρας. * ἐπεὶ πολλοῦσθαι δὴ ἦδη ὁ πατὴρ αὐτῷ, ἡ τὴν χώραν ἦλος ἐπιξόχαδον ὑπὸ βασιλείας ταχθείς. Δυμοτίους δ' τὸ γένος τοῦτο, τίθεται τῇ δόξῃ τῆς εἱμαρμένης, χιδὸν ἡ οἱ ἄλλοι, ὅσοι πρὸς ἑσπέραν Μιχμίτου θρηκεῖοι εἰσὶ πεφαλμένοι. Ταῦτα μὲν οὖν ἐς ἑ μονομαχίαν ἐγένετο. Ἐπεὶ δ' ὁ Βασιλεὺς ἱδρύσατο ἡ χώραν, τὰ στρατόπεδα συνίσης * ἐμάχοντο, τὸ μὲν Ἀσιανὸν στράτευμα ἰσυχίαν ἦγε, δεδιὼς ὁ βασιλεὺς, μὴ πρῶτα συμβολὴν ποιησάμενοι, ἐς φυγὴν γένοιντο, ἡ εὐεπιθέτως αὐτοῖς τὰ στρατόπεδα ἀφορμῶσι αὐτίκα, ἡ ὑπερδιαλύσωσι οἰχήσονται· ἀλλὰ τὸ μὲν Ἀσιανὸν στράτευμα ἠσύχαζε, τὸ δ' Εὐρώπης διελόμενος ἐς μοίρας, ὅσα δὲ ἵππα τοῖς Παίοσι παρατεξάμενος ἐλαύνειν, καθίστατο ἐς τὸν μάχην. ἡ ὡς δὲ συμβάλλοντα τὰ τῆς Εὐρώπης στρατεύματα, ἐμάχοντο. πολὺ δὲ πῦρ ἐλαφρὸν ἀγωνιζόμενοι ἐμάχοντο ἄξιον λόγου· γυνάμει δὲ καὶ ὀλίγα ὡς οἱ Παίονες ἐπελαύνοντες, ἔφυγον ἀπὸ στρατοῦ, ὡς τοῖς Παίοσιν ἵππους ἐπιδιώκοντες, κέμενοι πρῶτοι ἡ ἀκαταφράκτοις· ἡ ἐντεῦθεν δὴ ὡς οἱ Τοῦρκοι ἀνάρχως ἔχοντο τῆς φυγῆς ἁπτόμενοι, τοῖς ἵπποις ἐπέζευον, ἡ ἐπαύσαντο ἐπιόντες * κατέκοπτον τοῖς Παίοσιν. ἄπ' ὦ οἱ πλείους, ἡ ὑφ' ἵππων πολὺ βελτιόνων φερόμενοι, τοῖς ποσὶ τῶν πολλὰ τῶν μαχίμων συμβραχόμενοι, ἔμενον ἐφέροντο τῷ Παίονι. ἡ ἐν μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ, πολλοὶ μὲν Παίονων ἔπιπτον ἐν τῇ μάχῃ· πολλοὶ δὲ Τούρκων ὑπὸ Παίονων. ἡ ταύτην μὲν ἡ ἡμέραν ὅλην, ἐμαχέσαντο ἀμφοτέροι, ἡ ἐνυκτέλως ἐγένοντο. ἐπεὶ δὲ ὄφι ἦν, διαστάντες ἐκ ἀλλήλων, ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ ἀναχωρήσαντες ἑκάτεροι, ἀνεπαύοντο. Παίονες μὲν δὴ ὁμοθύμως, ὡς Τοῦρκοι νυκτὸς οἰχήσεσθαι ἀπόντες, ἡ ἀμφοῖτας οὐ τῇ πόλει. ἡ ἱππεύοντο μὲν καὶ ὀλίγοι ἑκάστοις. Ἐπεὶ δὲ τοὺς Τριβαλλοὺς ἀφύκτους ἐν τοῖς στενοῖς ἐπέμενον τοῖς, αὐθις ἐπανέστησαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οἱ Παίονες μὲν ὧδε ἐνόμιζον τῇ ὑστεραίᾳ βραχὺ τινὲ μοίρᾳ τῷ στρατῷ ἀντιπέξεσθαι, ὡς τῷ ἄλλων οἱ χωρούντων, οἱ δὲ μηδενὸς, οἱ οὕτω δὴ παρεγενόμενοι, αἰφνίδιον αὐτίκα τοὺς βασιλείους θήρας· Βασιλεὺς δὲ ἡ οἱ Τοῦρκοι ἀναθαρρήσαντες, ὡς τὸ

jaculatus fum. Et haec eamore abducta, leporem mihi fecit: verum adhuc maxime fertebat. Iniquo igitur tenens animo, quod leporem non vulnerassem, illico sagittas omnes in leporem torqueo. Cum autem nulla amplius superesset, lepus ex somno experrectus, ut primum sensit tumultum, aufugit. Canes modicum fugientem persequuti, eum assequi non potuere. Experientia igitur didici, cum tot sagittae irritae cecidissent, quod fatum vitam lepori prorogasset. Et exinde ea sententia in animo fixa manfit, ut ensem, ut censerem neque gladium, neque hastam, neque sagittas amplius mihi formidandas esse, quali si fato sit ordinatum ut diutius vivam, hasta mihi vitam eripere non possit. Quapropter pectore forti, nihil trepidans, contra Pannonem istum processi, sciens si fato sit decretum ut diutius vivam, nihil periculi posse mihi ab eo ingruere. Haec audiens, mirum in modum rex delectatus est, & adolescentem propter ratiocinationem istam plurimum dilexit, eumque donavit veste Syro opere auro illito contexta. praeterea patriae regionis eum principem declaravit. Pater namque adolescentis mortuus erat, aliusque regionem eam administrabat ex imperio regis. Turci quidem & omnes quotquot Turcicae superstitioni inhaerent, plurimum admodum fato tribuunt. Atque haec in ea monarchia contigere. Cum vero regii exercitus in campo collocati, signis collatis praeliarentur, Asianus exercitus quietem dexit. Rex enim verebatur, si Asiani primam coitionem fecissent, ut in fugam verterentur, eorumque fuga etiam caeteros traheret. Quapropter maluit exercitum Asianum otiosum, & spectatorem potius praelii assistere. Exercitum Europaeum in cohortes distribuit: & cum Pannones praelii cupidos accedere conspiceretur, nec ipse praelium recusavit. In hunc modum congressi, Europae exercitus in cohortes secretus, praeter spem, egregie & memorabiliter pugnabat. Proinde cum Pannones Turcis appropinquare non auderent, summa vi fugiebant. Turci Pannonum equos persequebantur, & graviter admodum ea in persecutione laborabant. Lassi igitur tandem & fatigati insequendo, holt um equos sagittis feriant: Pannonesque a tergo adorientes graviter urgebant. nam Turci numero & equorum generositate superabant. Praeterea plerumque non impetu, verum arte in praeliis utuntur. Quapropter ea tempestate Turcorum res melior stata, quam Pannonum, erant. Et quidem primo die multi Pannones in pugna cadebant, nec non plurimi Turci trucidabantur a Pannonibus. Per totum istum diem aequo utrinque marte pugnatum est. Vesperascente, relinquentes praelium, uterque exercitus in sua castra colligebatur, quietique se dabant. Pannones putabant Turcos nocte abituros, nec amplius in castris mansuros. Et equites quidem non pauci jam discesserant. Ubi autem Tryballos invenere expectantes in angustiis hostem abeuntem, in castra redierunt. Pannones quidem arbitrabantur se die crastino cum parva hostilis exercitus manu congressuros, quasi caeteri discessissent, non expectantes hostem: & sic victoria facile potituros, regisque jussa debellaturos. Rex vero Amuratet & Turci seipsos confirmantes, haud

Edit. Parif. pag. 191.

Amuratis pugna cum Hungaris.

Turcorum victoria, 1443.

Hungarorum fuga.

pag. 192.

* Ἰω ἀπο ἐπιτελεῖται.

* ἐμάχετο, est in mss. sic etiam R.

* forte, κατέκοπτον, R. κατέβαινον. an al. κατέκοπτον, superscripto ν, ut legatur, κατέκοπτον.

amplius metuebant Pannones. Animis igitur receptis, & plurimum exhilarati, accingebantur ad prælium, quasi eo die qui sequeretur, præliaturi cum hostibus, eosque in fugam conjecturi. Eo die quæ modo memoravimus, contigere. Istam noctem Pannones deliberando consumpsere: & cum consultarent, singuli suam sententiam, quemadmodum sibi consultum videretur auspicari prælium, in medium adducebant. Varii multique habebantur sermones. Ibi tum consultantibus Pannonibus, Tautes Sauzis filius, natus ex genere Otomanidarum, qui tum castra Ungarorum sequebatur, Amuratis primi ex Sauze filio nepos, progressus in medium, hujusmodi orationem exorsus est: Nobis jam satis superque in Asia & Europa pugnatum est. Necdum etiam animum advertimus, ut pugnandum sit contra Amuratem, ut res ejus contundamus. Nisi enim peremerimus viros istos, non facile poterimus Amuratem vincere. At mihi videtur, si quis certamen subeat cum hoste, eique infligat lethalem ictum, hostem dejecit, & reliquo exercitu pro arbitrio uti poterit: Ubi autem magis quis lethale infligat vulnus, quam si caput feriat? Tum enim corpus totum dolet. In capite enim quasi urbs & regimen totius humani corporis situm est. Sin autem haud dederis lethale vulnus, difficile admodum & laboriosum erit superare hostem. Et ut meam sententiam capiatis, sic audite. Vidistis ut Januæ regis steterint neutro inclinatæ ad pugnam. Nec etiam periclitari volunt, quasi salus regis atque adeo totius exercitus in ipsis sita sit: nec prius quam necessitas postularit, pugnam capessunt: Agite igitur, hunc regis exercitum invadamus: qui si in fugam abierit, nullus nos expectare sustinebit. Censeo autem, ut regem aggrediamur cum universo exercitu, cum curribus quoque, in quibus bombardæ & bombardarii sunt; & ut pergamus adhuc hac nocte confestim contra Januas, nec cunctemur. Et accedentes, bombardarum globis sagittisque petamus Januæ milites, hisque terrorem maximum inferamus. Satis certo scio, eos non mansuros usque dum illucescat dies; sed hac adhuc nocte lubenti & cupido animo fugam arripient. Quod si fuerit factum, facile nos rerum potiemur. His dictis, omnes consensum præstitere, & uno ore sic faciendum esse pronuntiarunt. Continuo igitur curribus in regis exercitum invecti sunt, sub prima adhuc noctis vigilia. Cum appropinquassent Januæ militibus, terrorem fecere maximum, bombardarum globis & jaculis ferientes peregrinos. Et quidem vim faciebant castris Amuratis. Verum peregrini ubi rem cognorunt, magno animo Pannonibus restitere. Nam bombardas, expediebant, bombardariosque evocabant, & non cessabant jaculari Pannones; plurimi in ea nocte utrinque cadebant, idi bombardarum globis. Postquam dies advenit, & Pannones videbant regis castra in ea regione locata fortiter pugnare, consilium cepere redeundi, unde egressi erant, in castra: nec expectandum esse, donec circumducerentur ab regis militibus stantes prope Januas. Hæc sententia ubi placuisset, cedebant festinante in eum locum ubi castrametati erant. Die exorto iterum ad prælium præparabatur Chomiates, peris-

Pannonum consultatio.

Tautis Turci oratio.

Edit. Paris. pag. 193. Hungarorum pugna pera.

Ἀμοίως ἔτι δίων ἐγίνοντο ἀμφὶ τὰς Παίονας, θαρσαλεώτεροι δὴ ὄντες, παρεσκευάζοντο ὡς ἐς ὑστεραίαν μαχούμενοι, ὁρμᾶσθαι τὰς Παίονας. νυκτὶ μὲν δὴ τῇ πρώτῃ ἐς τοσοῦτον ἐχώρησε. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ νυκτὶ πάσῃ Παίονες βουλευόμενοι ὅπως τῇ ὑστεραίᾳ νυκτὶ μάχην ποιήσωνται, γνώμην ἀπεφαίνετο ἕκαστος, ὡς ἰδέσθαι αὐτῇ νυκτὶ μάχην ποιεῖσθαι, καὶ λόγος ἐγίγνετο πολύς. ἐνταῦθα βουλευομένων αὐτῶν, Ταύτης ὁ Σαυζίου, υἱὸς τοῦ Ἀμυράτου, γένος ὢν τῶν Ὀσμανιδῶν, παρελθὼν ἐς μέσον ἔλεξε τοιάδε. Ἡμῖν μὲν ἱκανὰ συμβέβληται ἐς τε τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐς τὴν Εὐρώπην, οὐδὲ δὴ πω προσέχομεν ἐς τὰ Ἀμυράτου πράγματα τὴν μάχην ποιεῖσθαι, ἀτίνυτα ἐργαζομένους. ἐὰν γὰρ ἀφαιρώμεθα σφᾶς κτείνοντες τῶν ἀνδρῶν τύπον, δυσαίμως ἂν ἔτι γε οὕτω τοῦ κρατῆσαι. ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ὁ μαχόμενος τῇ πολέμῳ, ἢν μὲν βάλῃ κατὰ κεφαλὴν πλήξας, καταβαλών τε τὸν πολέμιον, καὶ ἔχει καλῶς χρῆσθαι τῷ στρατεύματι. πῶς δ' ἂν βάλοι κατὰ κεφαλήν; τό, τε γὰρ σῶμα ἄχθος πᾶν, καὶ ἐν τούτῳ ἡ * πόλις. ἢν δὲ μὴ κατὰ κεφαλὴν βάλῃ, ἐπίπονα ἔσται καὶ χαλεπὰ κατεργάσασθαι τὰ τῆδε πολεμίων. καὶ νῦν δὲ οὕτω δοκεῖ. ὁρᾶτε γάρ, ὡς αἱ θύραι τῆς βασιλείας ἐστήκασιν ἀδαμοῦ ὡρμημέναι ἐπὶ τὴν μάχην, ὅτι ἀπαντιάσουσιν ἐθέλουσιν, ὡς τὸ πᾶν φέρουσαι αὐτὰ τῆς βασιλείας ὑγιῆ πω ἔτι εἶναι, καὶ ἐς ἀναγκαίαν ἐπιδεᾶν πίεσιν, μάχεσθαι. φέρε οὖν οὕτω κινήσωμεν τὴν βασιλέως σωτηρίαν, καὶ οἰχομένης ταύτης, ἡμῖν ἀδεὲς τῆς ἄλλων μίσον ἐθέλειν. δοκεῖ οὖν ἐμοὶ, κινῆσαι τὸ στρατόπεδον ἡμῖν ἅπαν, καὶ ταῖς ἁμάξαις, ἐφ' αἷς οἱ πλεβόλοι, καὶ πλιβολίσκοι ἡμῖν τυγχάνουσιν ὄντες, ὑπὸ ταύτην τὴν νύκτα ἴέναι ἐμοῦ ἐπὶ τὰς θύρας αὐτίκα, καὶ μὴ χρονίζειν. καὶ ἐπειδὰν ἐπίωμεν, πλιβόλοις τε καὶ ταῖς ἄλλαις βολαῖσι, βάλλοντες τὰς βασιλέως θύρας, καὶ διϊέντόμενοι, οὔ μοι μὴ ἐπιμένειν ἔως ἡμέρας, ἀλλ' ὡς ἔχει τάχος, ὅπως αὐτοὺς ἰόντας, ἀπαλλαττέσθαι ἀσμένους. καὶ τούτων ἀπωσάμενοι τὰ πράγματα, ἔχωμεν τὰ ἐκείνων. Ταῦτα λέγων ὁ Ταύτης, ἔπεισέ τε, καὶ ἐπείσθη ἅπας. καὶ αὐτίκα σὺν ταῖς ἁμάξαις ἐπῆσαν ἐς τὸ βασιλέως στρατόπεδον, περὶ πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτός. Ὡς δὲ ἤγχου ἐγίνοντο τῇ βασιλέως θύρᾳ, ἐνταῦθα ἐδιϊέντοντο πλιβόλοις τε καὶ πλιβολίσκοις * τοῖς πολλοῖς, καὶ ἔβαλον τὸ τῆς βασιλέως στρατόπεδον, καὶ ἐμάχοντο μεγάλως ἀμφὸς τὸ μέρος, ὡς τι δείσαντες. οἵτε γὰρ πολλοῖς τοῖς τε πλιβόλοις παρασκευασάμενοι, καὶ πλιβολίσκοις, ἐφίσταν ἐπὶ τοὺς Παίονας, καὶ ἐπέστων ἀμφοτέρωθεν ἐκ ἀδίκου τῇ νυκτὶ ταύτῃ, ὅτι πὸ πλιβόλων τε πλείω ἐθεώμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἄγχου ἐγίνετο, καὶ ἐώρων τὸ βασιλέως στρατόπεδον ἱδρυμένον καὶ χώραν ἀγωνίζεσθαι ἀξίως λόγου, ἐδόκει ἀναζεύξαντας ἀπελαύνειν ἐς τὸν χῶρον ἐκεῖνον, ἐς ᾧ στρατοπεδεύοντο, καὶ μὴ ἀναμένειν συλλεγομένους κυκλοῦσθαι σφᾶς, ἐγγὺς τῇ θυρῇ γενομένους. Ὡς δὲ ἐδόκει, καὶ ἐποίουν ταῦτα, ἀνεχώρουν ἐς τὴν χώραν αὐτῷ, καθ' ἣν ἵδρυντο πρότερον. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγίνετο ἡ

* In ms. ἐκρύσκει.

* στρατόπεδα μὲν γὰρ ἐν al. ut c.

παρεπέστη δάϊπρα ἐς τὴν μάχην, πειρασόμενος A
ἢ ἂν δύνοιτο αὐτῷ τὰ πράγματα. καθιεὶς ἢ ἐν
μάχῃ, ἐμβαλὼν ἐς τὸ τῆς Ἀσίας στράτευμα, συμ-
βολὴν ἐποιεῖτο, ἐνταῦθα ὡς σωίβαλε, πέμπει
ὁ τῆς Εὐρώπης στρατηγὸς Τυραχάνην τὸν Θετταλίας
ὕπαρχον, σὺν τῷ αὐτῷ στρατεύματι, ἵν' ὄπισθεν
γενόμενον, τοῖς Παίοσι συμβαλεῖν ὡς δύναιτο ἰσχυ-
ρότατα. Ἐνταῦθα Τυραχάνης κατὰ νώτου γενόμενος
τοῖς Παίοσι, πολλοὺς αὐτῶν κατέβαλε ἐν τῇ μά-
χῃ ταύτῃ. οἱ μὲν γὰρ ἐδίωκον τοὺς * Ἀλβανούς, ἵν'
ὡς ἐπικέοιντο διώκοντες, οἱ μὲν ἔφευγον ἀπὸ κρα-
τὸς. πλὴν ἀλλὰ τῷ ὑπάρχῳ Θετάλοσπες Εὐρώπιοι
ὄντες, ἐς ἡσσάνας ὡς φεύγοιεν, ἐμάχοντο οἷα
τοῖς Τύρκοις νομίζεται πρὸς τοὺς Παίονας. πρὸς ἢ B
τοὺς ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, κατὰ νώτου σφίσιν ἐπικει-
μένους, συσραφέντες συνάδην ἐμάχοντο, ἄλλο τι
ἄλλῃ τῷ πεδίῳ ὡς περιτύχοιεν ἑκάτεροι ἀλλήλοις ἐ-
πικείμενοι. Δάκες δὲ ὡς εἶδον τοὺς Τούρκους πο-
λὺ παρ' ἐλπίδα ἀγωνιζομένους, ἢ σφίσι πᾶν χα-
λεπώτατα ἐκπεπρᾶσθαι, ἀπαλλαγὴν δὲ μόλις, ἔσε-
σθαι τοῦ κακοῦ, ἢν μὴ σῶες ἀρίσκοιντο, ἐπὶ
ὅρκοις μυδεμίαις εἶναι μηχανὴν, μὴ ἂ δεδόσθαι
αὐτοῖς δίκας τῷ Βασιλεῖ, ὧν εἰργάσαντο αὐ-
τῷ πολεμοῦσιν, ἢ ὅτι τοῖς Παίοσι συνεμά-
χοντο, ἐδόκει αὐτοῖς ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ θο-
ρύβῳ, ἄγγελον πέμψαντας παρὰ Βασιλίσα Α-
μυράτην διαλάττεσθαι, ἢ τὰ ὅπλα παραδι- C
δόντας, ξείνους τε ἢ φίλους ἔσεσθαι τῷ βασι-
λεῖ. Ὡς δὲ ἐδόκει, ἢ ἐποίουν ταῦτα, ἐ
δὲ ἄγγελος ἀφικόμενος ἐπὶ τὰς θύρας ἔλεγε
τοιάδε. Ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ Δάκες ἔπεμψαν, ἐς
ὄψιν ἀφικέσθαι σὴν, ἢ παρεδὰς αἰτεῖ-
σθαι αὐτοῖς συγγνώμην παραινεμένους, ἐφ' οἷς
πεπλημμελημένα εἰσὶν ἐς σὸν σὸν ἀρχὸν, καὶ
ἐς τὰ σὰ πράγματα. ἢ ξυμαρτυρῶνται σφᾶς
ἀφ' ἑαυτῶν μηδὲν νεώτερον βουλεῦσαι περὶ τὰ σὰ
πράγματα, ἂν μὴ οἱ Παίονες ἀνάγκην ἐπιθέν-
τες, κελεύοντες σφίσιν ἅπασθαι ξυσβαίζοιντο ἡ-
μᾶς. νῦν οὖν δίκαιοί σε πείθεσθαι, ἢ αὐτοῖς
παρεδὰς ποιεῖσθαι, ἢ αὐτὸς σοι τὸν πόλεμον D
παρασπάσασθαι τὸ λοιπόν, ὡς τί σοὶ ἐπιτήδειον
εἶναι. Ταῦτα εἰπόντος τὸν ἄγγελον, Χαλίλης ὁ
Πρύτανις τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως ὑπολαβὼν, ἔλε-
γε τοιάδε. Ἀλλ' ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Δάκες, ἐπί-
σασθέ που, ὡς Βασιλῆς ἐπιτήδειός τε ἐὼν δυνά-
μει, ἢ φύξεος ἐξ ἀρχῆς, ἢ νῦν ἐπεὶ ἐς δίον-
τι παραγίγνεσθε, παιδὰς τε ποιεῖτε ὑμᾶς, ἀ-
γαθά τε δόλου ἢ ἀπάτης, φίλοι τε εἶναι ὑμεῖς ἦ
λοιπὸν. καὶ ἐὼ τι, ὧν ὑμεῖς λέγετε, ἐξεῖρ-
γασμένον τῷ βασιλεῖ, χάριν ἕξοντι, ἴστε ὡς
οὐχ ὑπερβαλλόμενοι αὐτὸν ἐργατοιῶτις. τὰ μὲν
γοῦν ὅπλα, ἴστε ἐνῶρο ὅτι τάχιστα παραδώσοντες.
Ταῦτα Χαλίλης ὁ Πρύτανις, φάμενος γνώμην τὴν E
βασιλέως λέγειν, ἀπέπαυε. ἢ οἱ Δάκες, ὡς
ἐπαύετο αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, λέγων ἃ ἐπέλετο
αὐτῷ Χαλίλης ὁ Πρύτανις γνώμην ἦ βασιλέως, αὖ-
τίκα διέσπασέ τε ἀπὸ Παίονας χωρὶς γενόμενοι. ἢ
προϊόντες, ἀφίκοντο ἀγχοῦ τῆς θυρῶν τοῦ βασιλέως,
ἢ πάντη ἐσκοπούμενοι, ἐνόμιζον αὐτῇ τοιάδε χάριν κα-
ταθήσειν τῷ βασιλεῖ, ὑπηρετοῦντες αὐτῷ ἐς τὸν

culum facturus, si felicem rerum fortiretur eventum. Pugnans itaque impetum dabat in Asianum exercitum, & fortiter congrediebatur cum hostibus. Europæ dux cum accepisset Pannones congressos esse cum Asiano exercitu, Turachanem Thessaliæ præfectum mittit cum suo exercitu, ut a tergo adoriretur Pannones, & quam fortissime contra eos præliaretur. Turachanes imperata impigre faciens, Pannonum plurimos, cum in terga eorum irruisset, in eo prælio stravit. Quidam enim persequebantur Albanos, a quorum vestigiis, quamvis celerrime fugerat, nusquam abstitere. Ministri tamen præfectorum qui ex Europa venerant, haud fugam inierant. Cum autem a suis essent destituti, qui fuga sibi consulebant, pugnabant haud secus ac Turci, contra Pannones. Præterea contra eos acerrime prælium ineibant, qui erant ex Europa, & a tergo vim faciebant. Nam conversi collato pede nunc hic, nunc alibi, ubi alteri alteros indipiscebantur, in eo campo manus conferebant. Daci cum vidissent Turcos impigre præter spem rem gerere, & sibi hinc plurimum periculi imminere, hujusmodi consilium ceperunt. Nam nullam malli liberationem cernebant, etiam si incolumes ex eo prælio evasissent. Nec etiam in jurisjurandi religione spem aliquam ponebant, quo minus regi pœnas luerent, injuriarum quibus ipsum affecissent, quod in ea expeditione socia arma junxissent Pannonibus. Videbatur igitur in præsenti tumultu consultissimum fore, nuntium mittere ad regem Amuratem, & cum eo in gratiam redire. Traditis namque armis, testabantur se in posterum regi hospites & amicos fore. In hanc sententiam cum omnes concessissent, nuntius ad regem missus est. Hic cum venisset ad Januas, hujuscemodi orationem habuit: O rex, Daci miserunt me in conspectum tuum, ut pacem veniamque delictorum, quæ in te & in regnum tuum commisere, orem. Testantur quoque se numquam quid novarum rerum sua sponte molitos fuisse in te & regnum tuum, nisi Pannones eam necessitatem injecissent, jubentes, imo cogentes, ut conjunctis copiis expeditionem istam susciperent. Nunc igitur supplices petunt, velis eos exaudire, & pacem dare promittunt se tibi bellum præsens ex animi tui sententia confecturos: & profecturos tecum in militiam deinceps, ubicumque tibi usui esse potuerunt. Hæc cum exposuisset nuntius, * Chatites regiæ domus princeps in hunc modum respondit: Sed vos, o Daci, scitis profecto quanta sit, fueruque jam ab initio, potentia regis: & quoniam nunc in necessitatis articulo adstis, fœdulque nobiscum initis citra dolum & fraudem, amici eritis in posterum. Si quid eorum quæ promittitis, feceritis, gratiam referentes regi, scitote quod cum beneficii numquam vincere poteritis. Arma autem, ite, & confestim hoc tradite. Chatites hæc loquutus est, dicens se ea dicere ex sententia regis, eumque dimisit. Daci, cum reversus esset nuntius, & quæ mandata accepisset a Chatite ex mandato regis, enarrasset: continuo defecerunt a Pannonibus, & ab iis separati venerunt quam proxime ad Januas regis. Hic cum otiosi starent, putabant se gratiam hanc referre regi, quod eum in præsen-

* R. Αλεμανούς.

Valachorum fuga.

Valachorum caduceatoris oratio.

* Chalites.

Hali Bassæ responsum.

Edit. Paris. pag. 194.

ti neceſſitate adjuvarent. Sperabant quoque ſe munera & veſtes ab rege accepturos propter id beneficium. Rex autem, cum in proximo conſiſterent Daci, putans ne id facerent ex compoſito, pacti prius cum Pannonibus ut ſibi aliquid malli inferrent, accerſit Europæ ducem (quem Baſſam Romaniæ vocant) habentem milites circiter viginti mille. Qui ut advenit quemadmodum præceptum erat, juſſus eſt circumdare corona Dacos, omneſque trucidare, nulli parcens. Daci quoque arma tenentes ad reſiſtendum accingebantur. Nolebat enim rex ut traditis armis inermes interficerentur: verum armatos pœnas delictorum dare eos volebat. In hunc modum miſerabiliter, ut quorum nulla ratio haberetur, peribant. Pannones cum conſpicati eſſent Dacorum tranſitionem, primo mirabantur quid hæc ſibi vellent. Ut comperterunt Dacos in hunc modum reconciliatos eſſe regi, graviter ſuccenſuere, quod turpiter admodum deſtituiſſent amicos ſuos. Verum haud multo poſt, ubi animadverterunt univerſos, nullo eorum reſpectu habito, crudeliter interire, admiratione figebantur, cogitantes regis ſententiam, videlicet quod non deſideraret hujuſmodi ſocios & auxiliares. Proinde plurimi faciebant, ſi quamprimam abſcedere poſſent. Joannes igitur excedens prælio, peregebat ad currus, & colloquebatur cum ducibus, qui ibi erant, dicens ſe venire cum ſuis ab ea hoſtium turma in qua ſteterit rex. Itaque ubi in Januas irruperit, & id per nuntium ſignificarit, ut uno impetu omnes adveniant, atque in Januas irruant. Hæc cum diviſſet Choniates, circa extremam noctis vigiliam, elegit eos qui optime ad bellum erant inſtructi, & quos ſibi familiariſſimos ducebat: & illis qui curribus vehebantur, imperat, ut ubi primum ſignum dederit, ſumma vi in Januas ferantur. Ipſe vero mutata volantate, ad Iſtrum inſtructo agmine quam celerrime properabat. Cum autem dies illuxiſſet, non amplius apparebat iis Pannonibus, qui relicti erant cum curribus, non procul ab rege ſubmoti. Turci videntes caſtra hoſtium eſſe vacua, & paucos admodum cum curribus eſſe relictos, admirabantur quid hoc ſibi vellet. Deinde quidam occurrebat, nuntians Pannones circa decimam noctis vigiliam fugiſſe trans Iſtrum. His auditis, peregrini arma capiunt, & curſu ferebantur contra Pannones ad currus relictos. Hi, cum cernerent ſe a ſuis deſertos & proditos, fortiter præliabantur, cum deſperatio virtutem accenderet adverſus peregrinos. Nec multo poſt peregrini currus conſcendunt, & per Pannones vecti omnes trucidarunt. At Pannones per totum diem in conferta hoſtium turba pugnantes, cum forent viri optimi & fortiſſimi, tandem occubuere. Regem quidem ad perſequendos Pannones adhortabantur duces: verum is eorum conſilia repulit, cum animo ſecum reputans, quænam paſſus eſſet a Choniate Chaſines filius * Mazaracis, cum perſequeretur Pannones. Volebat itaque præſenti fortuna melius uti. Cæſi ſunt in iſto prælio, ut accepi (utrinque enim occiſi a Tryballorum duce, poſtea dinumerati ſunt) Pannonum & Dacorum, * decem & ſeptem millia, Turcorum quatuor millia. *. Nam facile dignoſcuntur a reliquis Turci, cum omnes

Malebi transfugæ omnes cæsi.

Edit. Paris. p. 195.

Hunnis ibis fumus latio & fuga.

Hoc sub omnem noctis festo die Lucæ alia fermentur, ut opinor sanguinem sed alequantum ab hoc deerejit.

† Mazaris.

† Deest.

* Alii quadraginta millia Turcorum cecidisse tradunt p. 340.

Α παρῆσαν ἀπάγειν, οἴεσθαι δῶρά τι ἕ ἐδῶντες πρὸς τὸ Βασιλέως. Βασιλεὺς δὲ ὡς παρ' αὐτῷ ἐστήκεσαν, νομίσας μή τινι δόλῳ ταῦτα συνθέμενοι, πρὶ χώμενοι αὐτῷ κακόν τι ἐγκεῖντο ἐργάζεσθαι συνθέμενοι τοῖς Παίοσι, μεταπέμπεται τὸν τῆς Εὐρώπης στρατηγὸν, ἔχοντα ἀμφὶ τὰς δισμυρίας, ἕ ὡς πρῶτα αὐτῷ ἐπετέλετο, ἐκέλευε περιστάντας τὰς Δᾶκας, κατακαίνειν ἅπαντας, μηδενὸς φειδόμενον, ἡ ὅπως πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο τὰ ὅπλα ἔχοντες, οὐ γὰρ ἤξίου ὁ Βασιλεὺς, παραδόντας τὰ ὅπλα κατακαίνειν, ἀλλὰ ταῦτα ἔχοντας, δίκην διδόναι, ὧν ἐποίουν ἐς αὐτόν. ἡ ὅπως μὲν δὴ ταύτῃ, ἐν ὀδύνῃ λόγῳ ἀπώλοντο. Παίονες μὲν δὴ πρῶτα τὰς Δᾶκας διεσαμένους Β ἰδόντες, ἐθαύμαζον ὅ, τι βούλοιτο, ὡς δὲ ἔγνωσαν διαλλαττομένους τῷ βασιλεῖ, ἐγκαλέσαντό τε αὐτοῖς, ἕ ἤχθοντο κατοφδωκόσι τοὺς φίλους. Ἐπεὶ δ' ὀλίγον ὕστερον κατεῖδον αὐτοὺς ξυμπαντας πρὸς τ βασιλέως ἡδονῇ λόγῳ διαλυμένους, ἐν θαύματι εἶχεντο, τῷ τε γνώμῃ ἐνεκεῖντο τ βασιλέως, ὡς ὀδύνῃ τοι συμμάχων τοιούτων ἐδέοντο, μέγα τι ἐποιοῦντο, ἀπαλλάττεσθαι ἡ ταχίστης. Ἰωάννης μὲν δὴ ὡς λύτο ἡ μάχης ἐγίνετο ἐπὶ τ ἀμαξῶν, διελέγετο τοῖς ἡγεμόσιν, ὡς αὐτὸς μὲν, σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἴοι λύσ τ *λόχου, ἡ ἵστηκεν αὐτὸς Βασιλεὺς, ὡς ἐς τὰς θύρας ἐμ- * In uno, βαλῶν, * αὐτὸς δὲ, ἐπειδὰν ἄγγελον πέμψας ἡσυ- λόφου. μήν, ἐλαύνειν ὁμοῦ πάντας ὁμόσε ἐπὶ τὰς θύρας. ἡ * αὐτὸς δέ. C ταῦτα λέγων, ἰὼν δὲ ἀμφὶ τ ἑκάτλω φυλακλὼ, ἐπι- sic etiam R. λεξάμενος τούς τε ἄμεινον ἐς τ πόλεμον παρεσκευασμένους, ἡ ὡς ὡς ἐπιτηδείως ἔχοντας ἐπίσατο, τοῖς ἦ ἐν ταῖς ἀμάξαις παραγγείλας, ἐπειδὰν σημήνῃ, κατὰ ταῦτα πρεῖναι ἐπὶ τὰς θύρας. αὐτὸς τε μὲν ἐπὶ τὸ σωτεταγμένῳ τῷ στρατεύματι τὰ ἐμπαλὶν γενόμενος ἐπὶ τ Ἴστρον, ἡ ἐλαύνων. ὡς ἦ ἡμέρα πάχισα ἐγεγόνει, ὅτος μὲν οὐκέτι ἐφαίνετο, ὅπη πρὸς τ ἐκπολειφθέντων ἐν τ ἀμάξαις Παιόνων, ὅπη πρὸς τὰ βασιλέως. ὡς δὲ οἱ ἀμφὶ βασιλέα ἐρῶντες τὸ στράτευμα τῷ Παιόνων κενόν τε εἶναι, ἡ ὀλίγους ἐπὶ τ ἀμαξῶν ἐκπολειφθῆναι, ἐν θαύματι μὲν ἐποιοῦντο. ἀγγέλλει δέ D τις αὐτῷ δρόμῳ ἀφικόμενος, ὡς Παίονες περιδύντες εἶεν ἐπὶ τ Ἴστρον ἀμφὶ τ δικάτλω φυλακλώ. ἐνταῦθα οἱ τυμπανίσαι ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, δρόμῳ ἔθεον ἐπὶ τὰς ἐν τ ἀμάξαις Παίονας. ὅτοι μὲν ὦν, ὡς ἤσθοντο τῶν τ ὀπίσω προδεδομένοι, ἐμάχοντο πρὸς τοὺς τυμπανίσας ἀξίως λόγου. μετ' ὀ πολὺ δ' οἱ τυμπανίσαι ἀνέβησαν ἐπὶ τὰς ἁμάξας, ὑπερέβησαν δὲ τοὺς Παίονας πάντας ὁμῦ κατακαίροντες. ὅτοι ἐνθὲν ἦ μαχόμενοι περὶ πλήθυσιν ἀγερὰν, ἄνδρες γενόμενοι ἀγαθοὶ, ἐτελεύτησαν. Βασιλεὺς δὲ ὥρμητο μὲν διώκειν τοὺς Παίονας, προσφερόντων αὐτῷ λόγως τῷ στρατηγῶν. ὁ μέν τοι ἐφοβεῖτο τοὺς λόγους, ἀπειμιμνησκόμενος οἷα ἐπεπόνθει πρὸς τὸ Χωνιάτου * Χασίμης ὁ Μαζαράκεω ἐν τῇ διώξει, ἠνάγκα τι τῇ παρούσῃ τύχῃ αὐτῷ ἐς τὸ βέλτιον κατασῶσαι. ἀπίθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ, ὡς ὑπεθέμην, ἠείθμησε γὰρ ὕστερον ἀμφοτέρων ὑπὸ τ Τριβαλλῶν ἡγεμόνος, Παίονων μὲν καὶ Δακῶν συναμφοτέρων ἑπτακισχιλίων ἡ μύριοι, Τούρκων δὲ ἐς τοὺς πεντακισχιλίους. τῶν γὰρ ἀγγέλων * ἐς ταῦτα ῥᾳδίως ποιουμένων, * ἡ τὰ αἰτήματα αὐτῶν, ὅπῃ τε ἀπὸ τ αἰδοίων περιτεμνομένων τῷ Τούρκων, ἡ τὸ μὲν τοὺς Παίονας κομᾷν ἐπιεικῶς πάνυ. οἱ δὲ Τοῦρκοι ξυρῶνται τὰς * Ex hac verba erant in omnibus mss. quæ suspecta. sic etiam in R.

τὰς κεφαλὰς σὺν τείχεσι τισὶ ἐν τοῖς κροπάροις. Βασιλεὺς δὲ, ὡς λυτὸ ἡ μάχη ἐγένετο, τότε σώματα ἀνελόμενος, ἐκέλευε θάπτειν τοὺς Τούρκους, οἳ παρὰ τὸν ποταμὸν Μοράβαν καλούμενον, παρὰ τὸ χεῖλος, ἐν αὐτοῖς συσκιάσασι δένδροις ἔκειντο. ὁ δὲ Ἰωάννης, ὡς φεύγων ἀπεχώρει ἐπὶ τὸν Ἴστρον, καὶ ἑσπέρα ἤδη ἀφικομένῳ ἐπὶ τὸ * Σβετζάνιον Βασιλέως πόλιν, διπόρει ὡς ἀσφαλέστερον κομιζόμενος, πρός τε τοὺς Μυσοὺς μὴ καταδηλος γένοιτο, ἐν κινδύνῳ πρὸς τῷ Τριβαλῶν ἡγεμόνος ἁλῶναι. εἰδὼς γὰρ τὸν Γεώργιον, ὡς πεφυκότα ἐλεῖν αὐτὸν πολέμιον ὄντα, καὶ ἐχθρὸν ἐς τὰ μάλιστα. Ἐπεὶ δὲ διεσκοπεῖτο ἐλογίζετο, ἐδόκει αὐτῷ χαριέστατα ἔχειν, ἐλαύνειν σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν, ἕως ἐπὶ * Βελογράδιον. ὡς δὲ ἐδόκει αὐτῷ περὶ δείπνου φυλακὴν ἔνατος, ἐπιλεξάμενος τοὺς ἰδίους αὐτῷ, ἐπορεύετο ἄλλην ὁδόν. πορευομένῳ δὲ, ἄωθες ἐδόκει οἱ, καὶ ταύτῃπερ μᾶλλον καταδηλος ἔσεσθαι, πρὶν δὴ ἡμέραν γενέσθαι τόν λαβόντα, ὡς μόνος αὐτῶν ἄμεινον σώζοιτο ἐς τὸν Ἴστρον, χωρὶς γενόμενος περὶ αὐτὸν ἰδίᾳ, ἐπορεύετο αὐτὸς πορείαν. Ὡς δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καταβαίνει τοῦ ἵππου, καὶ πεζῇ πορεύομενος, ἀφικνεῖται ἐπὶ λόφον τινὰ, καὶ θεασάμενος Τοῦρκον ταύτῃ που ἐξελαύνοντα, καταφεύγει ἐπὶ τὸ ἕλος, ὕδατος πλῆρες, καὶ ἐπὶ πολὺ διῆκον. Ἐπεὶ δὲ ἐκπέπλευκε, ἀφικνεῖται πρὸς τὴν τῶν Γεωργίου χώραν, καὶ περιτυχὼν Τριβαλοῖς, ἐζήτει γενέσθαι οἱ τῆς ὁδοῦ ὁδηγούς, καὶ μισθὸν αὐτοῖς τῆς ὁδοῦ παρέχεσθαι. οἱ δὲ, ὡς ὑπέκειτο ἐξηγεῖσθαι αὐτῷ τὴν ὁδὸν, ἐπιβάλλουσιν ἀνελεῖν. ἐκπέπυσται, ὡς ἐδόκει αὐτοῖς, συλλαμβάνουσί τε αὐτὸν, ὡς ληστεύοντες. Ὁ δὲ, ὡς ἔφθη, σπασάμενος τὸ ξίφος ἡ Τριβαλοῦ, ὡς οἱ ἐν καιρῷ ἦν, παίει μὲν τὸν ἕνα κατὰ τὸν ὦμον, καὶ καταβάλλει· Ὁ δὲ ἕτερος φεύγων φεύγει. Ἐν δὲ τούτῳ πυνθανόμενος ὁ Τριβαλῶν ἡγεμὼν, ὡς ὁ Χωνιάτης ἐπεδείς πρὸς τὴν Βασιλέως ἀπελαύνει, ἔπεμπε κήρυκα περιαγγέλλοντα τοῖς ἑαυτοῦ, ὡς μηδενὶ Παιόνων ἐπιτρέποιεν διαβαίνειν τὴν χώραν, πρὶν δὲ πυθέσθαι, καὶ ἐς ὄψιν ἄγειν αὐτὸν, καὶ ὅς τις τε εἴη, ἐς ποῖ πορεύοιτο, καὶ ὡς μὲν ἄλλως ἐᾶν διιέναι, τὸν δὲ Χωνιάτην συλλαβόντας ἄγειν παρ' ἑαυτόν. οὗτος μὲν ταῦτα περιήγγελλεν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν ἐν τῇ χώρᾳ φρουρούντες, ὅν τινα ἂν λάβοιεν τῶν Παιόνων ἄγειν παρ' ἑαυτοὺς ἐπιδεικνύουσι. καὶ ὅς τις * ἄλλην ποιῶν ἁλώσειτο, ὡς κακίστῳ θανάτῳ ἀπολούμενος. Ἐνταῦθα ὁ Χωνιάτης, ὡς ἐπὶ λιμῷ ἀπαγορεύων, διεπόρει ὅποι ξασόμενος γένοιτο, ἀφικνεῖται ἐπί τινα χώραν τῶν Τριβαλῶν. καὶ ἐνταῦθα ὡς ἐωράκει Τριβαλοὺς τῷ γεωργοῦντας, ἵστο ἐπί τινος, διανόμενος ἐπιδοθῆναί οἱ ἄρτον. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρα Παίονα ἐπιφάντα σφίσι, ζητεῖν ἄρτον, ἔφασαν, ἀλλ' ὦ ξένε, ἄρτος μὲν τοι ὁδοῖ σοι ἕτοιμος, χρεὼν δέ ἐστιν ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως ἄρχοντα, ἄγοντας δὲ ἡμᾶς ἐπιδεικνύναι, καὶ ἐνταῦθά σε δεῖσθαι, λαμπρῶς δὲ πάλιν ἔσεσθαι, ἐπὶ τῶν σαυτοῦ χώραν. ἢ γὰρ κακόν τι πρὸς αὐτοῦ πάσῃ ἂν ὑδοτιοῦν. Ἀλλὰ Ἰωάννην τὸν τοῦ Χωνιάτου ζητοῦσιν, οἶμαι, τοὺς δ' ἄλλους τῶν Παιόνων. ὅσοι διεξελαύνουσιν ἐνταῦθα, ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιοῦνται. Ταῦτα λέγον-

* P. Σβετζάνιον. In al. ita ter. In al. ita c.

* In ano, Μεσ.

* In ano, ἄλλην ποιῶν ἁλώσειτο ἄτοπα ἀπολούμενος

Chalc. hist.

sint circumcisi. Præterea Pannones admodum decenter capillos nutriunt. Turci vero raduntur, relictis quibusdam circa tempora capillis. Rex cum excessisset prælio, tollere jussit cadavera occisorum. Turcos sepulturæ mandari curavit, juxta flumen Morabam prope ripam. Joannes autem fugiens festinabat ad Istrum. Vesperi advenit * Sbetzanium urbem regis. In ambiguo autem erat quomodo tutius profectionem facere posset, ne cognosceretur a Mysiis, & in periculum deinde veniret, ut caperetur a Tryballorum duce. Haud enim Choniatem fugiebat, Georgium, cum quo sibi inimicitiæ erant gravissimæ, id parare, ut ipsum caperet. Secum autem omnia diligentius reputanti & expendenti visum est, ut segregatus ab reliquo exercitu cum paucis recta pergeret Belgradum. Hoc cum statuisset Choniates, secunda noctis vigilia amicissimos suos & familiarissimos assumens, alia gradiebatur via. Cum in hunc modum profectionem facerent, putabat se magis cognosci posse. Antequam igitur dies adveniret, omnia secum in animo volvens deliberabat. Tandem decrevit consultissimum esse, si incolumis præsens discrimen evitare vellit, ut solus a suis separatus iter ingrederetur. Exorto jam die cum solus iter faceret, ex equo descendens, pedes pervenit ad collem quemdam. Videns autem Turcum hostiliter oberrantem, confugit in paludem aqua plenam, quæ in longum extendebatur. Deinde cum ex palude processisset, pervenit in Georgii regionem. Incidens autem in Tryballos quosdam, eos sibi itineris duces parare volebat, promittens se ipsis mercedem daturum. Illi autem, quemadmodum promiserat Choniates, itineris duces fieri, eum in itinere per insidias truncare nitebantur. Eum igitur quasi interfecturi, comprehendunt. Qui, ut rem sensit stringens gladium, Tryballum illico stravit, cum eum in humerum vulnerasset. Alter autem fuga sibi consulens evasit. Interea Tryballorum princeps, cum comperisset Choniatem ab Amurate victum fugam arripuisse, misit præconem, qui suis nuntiaret, ut nulli Pannoni regionem transire concederent prius, quam interrogassent quisnam esset, & quo abiret. Reliquos quidem paterentur incolumes & inviolatos abire. Verum si invenissent Choniatem, eum capere, & ad se adducere jubebantur. Principes itaque regionis suis edicunt, quemcumque Pannonem nacti fuerint, ad magistratus perducant, ut videant quisnam sit. Qui aliter fecerit, & huic edicto non paruerit, eum ignominiosissima morte periturum. Choniates igitur fame deficiens, quonam se verteret nesciebat. Venit igitur in quemdam Tryballorum locum. Ibi cum videret quosdam Tryballos terram colere, ad eos iter flectebat, petens sibi panem dari. Ut conspicati sunt agricolæ virum Pannonem adesse, & panem quærere, dixerunt: At, o hospes, panis quidem tibi in promptu est: verum necessitas postulat, ut te perducamus ad magistratum urbis, qui quis sis excutiat. Magistratus ubi te viderit, continuo ad regionem tuam te abire sinet: nec quicquam mali ab eo patieris. Nam (opinor) Choniatem quærunt. Reliquos Pannones qui huc pergunt, dimittunt, nullum eorum respectum agentes. Agricolæ cum

* *Edit. Paris. pag. 196.* *Sbetzanium

Musisdis fallicita fuga.

Georgii insidiæ in Haimidem.

pag. 197.

Haimidis periculum.

hæc dicerent, eum haud dimittebant. Verum eum fortius comprehendentes, efficiunt ut confiteretur seniori, necessitate subactus, se esse Joannem Choniatem. Pollicebaturque magna hospitalitatis munera, opesque & agros se daturum dicebat, si ductus fuisset inviolatus, & ab nullo Tryballo visus, Belgradum. Senior quidem virum agnovit, eumque suscepit traducendum in regionem suam illæsum. Fratribus autem suis, quisnam esset vir ille indicavit, præcipiens ne quoquam abirent, & quis vir ille esset enuntiarent. Vespere facto virum deduxerunt in eam domum, in qua paleas & jumenta asservabant, & diem crastinum expectabant, ut Choniatem omnibus apparatis abducerent Belgradum. Eo autem die dissensio exorta est inter fratres. Hinc unus de numero fratrum communis, indicavit urbis magistratui, ubinam esset Choniates. Assumptis itaque ministris, pergebant ad domum, in qua erat Choniates latitans in palearum receptaculis, eumque capientes abduxerunt ad urbis magistratum. Magistratus autem eum vinctum deduci curavit ad præsidem, significavitque eum esse deprehensum latitantem in fœno. Præses, cum adductus esset Choniates, eum in carcerem conjectum, ad tempus aliquod in arce detinuit. At Choniates persuasit principi arcis & custodibus, ut simul cum ipso insurgant hostiliter contra præsidem, & urbem occupent. Cum quidam rei, quæ parabatur conscius insidias patefecisset, etiam quid custodes sive præsidiarii milites molirentur, cognitum est. Verum hi occisi sunt omnes. Joannes autem affinitatem jungens cum [b] illo, filiam suam filio ejus [c] in matrimonium collocando, remissus est Budam in regnum suum. Et quidem hæc contigere in expeditione quam Pannones sumpserunt adversus Turcos, duce Choniate: eaque expeditio quem diximus finem consequuta est. Amurates reversus in regni sui sedem, non multo post bellum Byzantio inferebat. Græcorum rege Joanne defuncto, in Constantinum, defuncti fratrem, regni successio devenit. Nam Joanne mortuo, frater ejus Demetrius in regni successionem festinabat. Verum prohibitus est ab oppidanis, matre, arbitris, & ab Cantacuzeno, [d] Nataraque, qui arbitrorum partibus fungebantur. Timebant enim, si is assequeretur regnum, fore ut Constantinus exercitum peregrinum adducat, & sic regnum regnique res interituras. Expectarunt itaque Constantini adventum, nec permiserunt Demetrio ut regnum susciperet. Ea tempestate Byzantium venerat & Thomas frater junior, putans se regem adhuc superstitem inventurum. Volebat enim quandam cum eo, in quibus ejus opera indigebat, colloqui. Verum rex mortuus erat; nec eum adhuc viventem invenire potuit: Reperit tamen maximam discordiam, quæ exorta erat propter Demetrium, regnum Byzantium affectantem. Constantino haud multo post Byzantium adveniente, Peloponnesum inter se diviserunt, & jurisjurandi religio interposita est ne postmodum divisionem aliam violarent. Verum frater junior prior navi in Peloponnesum vectus, urbes Peloponnesiacas contra divisionis jusjurandum ad defectionem sollicitabat: & adhibitis Peloponnesiacis, qui ad ipsum confluxerant, bellum gerebat cum fratre suo Demetrio. Qui adducens exercitum

Muniades a Servis Despotæ capitur.

Muniades dimittitur, 1448.

[b] Despota. [c] Mathiæ.

Constantinus nititur avertere Græcorum imperium.

Edit. Paris. pag. 198.

[d] Nataraque.

Paleologorum discordia.

Α πες, ὡς ἡ μιθίαντο αὐτῶ, ἀλλ' ἰχυρῶς τιὔπτοντο, ἀναγκάζεται τῇ πρισβυτέρῳ μιωύσαι τι ἑαυτὸν, ὡς εἴη ὁ Χωνιάτης. καὶ ἐπηγγέλλετο μεγάλα δῶρα αὐτῇ, ξένιά τε, καὶ χρήματα, καὶ χώρας, εἰ ἐπὶ [b] Βελογράδου ἀγάγοι σῶον, ὑπὸ μηδενὸς τῶ Τριβαλλῶν ὀφθέντα. Ὁ μὲν δὴ πρισβύτερος ὡς ἔγνω τὸν ἄνδρα, ὑπεδέξατο αὐτὸν ἐς τὴν χώραν ἀπάξειν, τοῖς τε ἀδελφοῖς αὐτῶ ἐξεπὼν ὅς τις εἴη, προσηύξατο μηδαμῶν ἐῶντας ὁμολογῆσαι τὸν ἄνδρα. Ἐπεὶρας δὲ γενομένης, ἀπήγαγον ἐς τὸ οἴκημα, ἔνθα ἄχυρά τε ἦν σφίσι, καὶ ὑποζύγια, ἢ ἐτίμων τῇ ὑστεραίᾳ συνελάσαντες ἀπάγειν ἐπὶ Βηλογράδιον. τῇ δὲ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἔνθα ἐφοροῦσι γενομένων τῶν ἀδελφῶν, ἐξαγορεύει τοῖς πᾶσιν, τῷ τῆς πόλεως ἄρχοντι, καὶ λαβόντες τοὺς διηκόντους, ἄγει ἐπὶ τὸ οἴκημα, ἔνθα ἦν ὁ Χωνιάτης, ἔνθα τοῖς τῶν ἀχύρων οἰκήμασι. καὶ λαβόντες ἀπήγαγον παρὰ τὸν τῆς πόλεως ἄρχοντα. Ὁ δ' ἐπειδὴ δέσμιον ἀγόμενον παρὰ τὸν ἡγεμόνα, καὶ ἤγγειλε, ὡς ἁλοὺς ἐν ἀχύρῳ κεκρυμμένος. Ὁ μὲν δὴ ἡγεμὼν, ὡς ἦλθε παρ' ἑαυτὸν ὁ Ἰωάννης, εἰς φυλακὴν ποιησάμενος, ἀπέσχε ἐπί τινα χρόνον ἐν τῇ ἀκροπόλει. Ὁ δὲ πείθει τὸν τε ἄρχοντα τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τὴν φρουράν, ἐπιθέσθαι ἅμα αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι, καὶ καταλαβεῖν τὴν πόλιν. ἐξαγγέλλοντος δέ τινος τῷ συνιδόντι τὰ ἐπιβουλὴν, καταφανὴ ἐγένετο τὰ τῷ ἐν τῇ φρουρᾷ. καὶ οἱ μὲν ἀπώλοντο, Ἰωάννης δὲ ἐπιγαμίαν αὐτῷ ποιησάμενος, καὶ ἁρμοσάμενος τὴν παῖδα αὐτοῦ, ἀπέπεμψεν ἐπὶ τὸν ἀρχὸν αὐτοῦ εἰς Βούδαν. Καὶ περὶ μὲν τὸν τῶν Παιόνων ἐκστρατείαν ἡγεμόνευε τῷ Χωνιάτῃ, τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ ἐν πόλει τούτῳ ἔχετο. Ἀμυράτης δὲ, ὡς ἐπανῆλθεν ἐς τὰ βασίλεια, ἐν πολλῷ ὕστερον ὥρμητο μὲν ἐπὶ Βυζάντιον στρατεύεσθαι. τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἑλλήνων Βασιλέως Ἰωάννου, καὶ ἐπὶ Κωνσταντῖνον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὡς ἐχώρησεν ἡ Βασιλεία. ἐπεὶ τε δὲ ἐτελεύτησεν, ὥρμητο μὲν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δημήτριος ἐπὶ τὴν Βασιλείαν, διεκωλύθη δὲ ὑπό τε τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ τῆς μητρὸς, καὶ μοναχῶν, καὶ τοῦ δήμου, καὶ τοῦ μισαζόντων, Καντακουζηνοῦ τε, καὶ Νοταρᾶ, διδόντων μὴ ἁρπομένην ἐπὶ τὴν Βασιλείαν τύχῃ, * ἐπαγαγὼν ὁ Κωνσταντῖνος στρατὸν ἐπολιόρκει, καὶ σφίσι διεπολέμει ἡ ἀρχή τε καὶ τὰ πράγματα. ἀείμνηστον δὲ ἔχω τοῦτο ἐλθεῖν τὸν Κωνσταντῖνον, καὶ μὴ ἐπιτρέψαι τῷ Δημητρίῳ, παρεῖναι ἐς τὴν Βασιλείαν. ἔτυχε δὲ τότε φορτηγοῦντος ἐς Βυζάντιον, καὶ Θωμᾶς ὁ νεώτερος ἀδελφὸς πεμφθὲν ἐπὶ οἰόμενος καταλήψεσθαι τὴν Βασιλέα, καὶ χρηματίσων περὶ ὧν, ὧν ἐφοιτήσατο τὴν Βασιλείαν. ὅπως μὲν οὖν ἐτελεύτα, καὶ ἐκ ἔτι ζῶντα καταλαβὼν. δύρι δὲ τὰ πράγματα καταστάντα ἐς ἕτερον, Δημητρίῳ τῷ ἀδελφῷ περὶ τῆς Βασιλείας. ἀφικομένῳ δὲ αὐτῷ ἐς Βυζάντιον, καὶ πολλῷ ὕστερον τῶ Κωνσταντίνου, διείλοντο σφίσι τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὅρκια ἐπὶ τῇ νομῇ ταύτῃ πρὸς ἀλλήλους ποιησάμενοι, ἐπαύσαντο, ἐμπεδοῦντες τῶν ὅρκιον. Ὁ μὲν τοι νεώτερος ἀδελφὸς πρότερος ἀφικόμενος ἐπὶ Πελοπόννησον, ἀρξάμενος τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεις πρὸς ἑαυτὸν παρὰ τοὺς ὅρκους, καὶ προσλαβόμενος τοὺς Πελοποννησίους τοὺς συναρέσκοντας, ἐπολέμει πρὸς Δημήτριον τὸν

* Μιλογράδιον.

* ἐπάγων. sic etiam in uno, in al. ut c.

* In uno, περὶ τῆς βασιλείας καὶ αὐτός τε καθίστο ἐς ἕτερον Δημήτριον. * deest in uno.

ἀδελφόν. ὁ δὲ ἐπαγόμενος τὴν βασιλέως σπουδὴν ἐπιθέ-
σθαι τῷ τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ Ἀσάνῃ, τόν τε ἀ-
δελφὸν ἠνάγκασεν εἰς ὁμολογίαν αὐτῷ γενέσθαι, καὶ ἐ-
πιτρέπουσι διαπερᾶσαι σφῶν τὴν ἀδελφὴν Βυζαντίου βα-
σιλεῖ, περί τε τῆς χώρας ὁμήρους δόντες ἀλλήλοις καὶ
πίστεις. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνετο, Ἀμυράτης ὁ Μεχμέ-
του παῖς τελευτᾷ ἐν συμποσίῳ, ὑπὸ οἴνου γενόμε-
νος ὑποπλήκτου. Ἐβασίλευσε δὲ ἔτη δύο καὶ τριάκοντα. καταλιπὼν δὲ βασιλέα Μεχμέτην τὸν παῖδα αὐτοῦ,
καὶ παῖδα ἕτερον ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τῆς Σπενδίρεω θυ-
γατρὸς, ἀνὴρ ἐπιεικὴς τὰ μάλιστα, καὶ τῆς τύχης οὐκ
ἀδέκαστος. ἀμυνόμενος δὲ ἐπολέμει, οὐχ ὑπάρχων ἀ-
δικίας, ἀλλ' ἐς τὸν ὑπάρξαντα αὐτίκα ἐπιὼν ἐστρατεύ-
ετο, καὶ ὁπότε μήτις αὐτὸν προκαλεῖτο ἐπὶ πόλεμον,
ὑπὸ πάνυ τοι προθυμεῖτο στρατεύεσθαι, οὐκ ἐς τοῦτο ὄκνου
ἦκων, ἀλλ' ἀμυνόμενος μὲν ἐδικαίου, καὶ χειμῶνος, καὶ
ἐς τὰ χαλεπώτατα ὁρμῆναι, καὶ μηδένα ὑπολογίζε-
σθαι, μήτε πόνον, μήτε αὖ κίνδυνον. Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύ-
τησε, κατῆρε ἐς τὴν Βασιλέως Μεχμέτης. καὶ αὐτίκα
μὲν ἐν τῇ Ἀμυράτου πόλει, ἐν αἷ τῇ Ἀδριανῇ πό-
λει πλοῦδις, συνίσταντο ἀλλήλοις, ὡς τὴν πόλιν ἐπι-
θησόμενοι. καὶ ἐκπύστου τινὸς τῆς πόλεως συναθροισθέντες,
ἐβουλεύοντο ὅπου τῆς πόλεως ἐπιθοῖντο, καὶ σφίσι χρή-
ματα περίσαιντο ἀπὸ τούτου. Ἐνταῦθα δὴ Χαλίλης ὁ
Πραΐμου, τῆς Φυρῶν τὰς λοιπὰς ἐξοπλισάμενος, καὶ
ἀπειλήσας, ἢν μὴ τὰ ὅπλα καταθοῖντο, μέγά τι
κακὸν αὐτοῖς ἔσεσθαι ἀπὸ τούτου. Ἐπειδὴ δὲ κατέθεντο
τὰ ὅπλα, καὶ διέλυσε τὸν σύλλογον, ἐπ' ἀδηλοῖ ἀ-
γαθῷ φάμενος ταῦτα ποιεῖν τοὺς. μετ' οὐ πολὺ δ'
ἀφικόμενος ἀπὸ τῆς Ἀσίας Μεχμέτης ὁ Ἀμυράτου,
ἐπὶ δὲ Βασιλείαν καθίζει τε τὰ ἐν τῇ ἀρχῇ ᾗ αὐ-
τῷ ἐδόκει ἀρὸς τὰ παρόντα ξύμφορα ἔσεσθαι. καὶ τοῖς
τε Ἕλλησι σπονδὰς ἐποιεῖτο, καὶ δίδωσι δὲ τὴν Ἀσί-
ας παράλιον. καὶ δὴ καὶ τῷ Τριβαλῶν ἡγεμόνι εἰ-
ρήνην ἐποιεῖτο. καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ γυναῖκα
τῷ Ἀμυράτου, μητρυιὰ δὲ αὐτοῦ, αὐτίκα ἔπεμπε
τῇ πατρὶ χαριζόμενος. καὶ χώραν ἐπιδίδωσιν ὅσην
ἐκτήσατο. τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐπὶ δὲ Βασιλείου
παριὼν, ἀνεῖλε, ὕδατι ἐπισεμώσας αὐτοῦ τὸν
ἐμπνοήν. ἀνεῖλε δὲ πάντα οἰκοχόους αὐτοῦ, Σαραπ-
τάρης ὄνομα ἑνὶ τούτῳ, ὃς πολλῷ ὕστερον ἐπλήσθη. Τοῦτον μὲν οὖν ὁ ἀδελφὸν αὐτοῦ τούτῳ διεχρήσατο.
τὴν δὲ ἑτέραν τοῦ Ἀμυράτου γυναῖκα, Σπενδίρεω
θυγατέρα, ἁρμόσατο ἀνδρὶ μέγιστον δυναμένῳ ἐν
τοῖς Φυραις, πρῶτόμα Ἰσάκῃ. ὃν στρατηγὸν ἀπέδειξε
τῆς Ἀσίας, καὶ ἐφιλοφρονεῖτο αὐτὸν ἐς τὰ μάλιστα. καὶ
τοῖς τε ἀπὸ Πελοποννήσου ἀφίξεσι σπονδὰς ἐποιη-
σατο. πλεύσαντος δὲ τοῦ Ἀμυράτου, Καραμᾶνος
ὁ Ἀλιζώνιος, καὶ πρότερον μὲν οὐ παρόντων, ὅ-
τως τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἀρτάμενα συχνά τε ἐπὶ
τοὺς Ὀσμανίδας, καὶ αὐτὸς δὴ τοῦτο ἐπὶ μέγα
χωρήσει δυνάμενος, ἐπαράσσετο μεγάλως τὰ ἐν
τῇ Ἀσίᾳ πράγματα. καὶ στρατὸν ἀγόμενος ἐ-
πὶ τὴν Βασιλέως χώραν, ἐλπίζετο τὴν χώραν
καὶ ὑποζύγια. Μεχμέτης δὲ ὡς ἐπύθετο Καραμᾶ-
νον λυπίζεσθαι ἢ χώραν αὐτοῦ, οὐκ ἐνεῖχετο, ἀλλ'
ἐθὺς ἐστρατεύετο. καταλιπὼν δὲ Σαραζήνην, τῆς
Φυρῶν ἀρχοντίαν, ἐπιτήδειόν τε αὐτῷ ὄντα καὶ ἐς
τὴν Ἀσίαν ἐμβάς, ἤλαυνε ἐπὶ Καραμᾶνον, καὶ ἐ-
πὶ τὴν χώραν αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐξέλιπε μὲν τὴν χώραν ἐπὶ

regis Turcorum, cum ad eam rem operam suam locaret uxoris frater Asanes, fratrem coegit secum pacem pangere: cum utrinque rem totam permitterent arbitrio fratris regis Constantinopolitani transigendam, obsides fidemque invicem propter regionem dantes. Sub idem tempus quo hæc gesta sunt, Amurates Mechmetis filius mortem obiit, in convivio ictus apoplexia, quam nimia vini conciverat copia. Regnavit autem annis triginta duobus. Regni successorem reliquit Mechmetem filium suum. Habuit & alterum filium, * quem tulit ex uxore sua * Spenderæ filia Amurates, vir justi æquique eximius cultor. Usus est fortunæ aura non admodum adversa provocatus, ut se defenderet, bella occipiebat. Lacessitus, confestim in armis erat: non autem injuriis irritatus, bellum ægre suscipiebat. Nec id ignaviæ adscripseris. nam si vis hostilis propulsanda erat, nec etiam hyeme cunctabatur per loca asperrima incedere, nec pensi quicquam facere vel labores vel pericula. Hoc autem defuncto, regni moderamen nactus est Mechmetes. At quamprimum mortem Amuratis acceperunt peregrini * qui Adrianopoli erant, inter se conjuraverunt, ut urbem eam caperent. In unum autem locum extra urbem collecti deliberabant, ubi vel quomodo urbem aggrederentur, ut hinc opes plurimas colligerent. Verum Chatites * Priami filius, reliquos Januarum milites arma capere jubet: & illis minatur ni continuo arma ponerent, exitium. Quam autem arma depositissent, concionem dimisit, dicens eos nequaquam ex bona caussa istud moliri. Nec multo post ex Asia adveniens Mechmetis Amuratis filius ad regni gubernacula, rebus eam formam induxit, quam in præsentiarum utilissimam fore rebatur. Cum Græcis fœdera sanxit, iisque maritimam Asiæ regionem concessit. Etiam cum Tryballorum principe pacem fecit, cui filiam, Amuratis uxorem, ipsius vero novercam remisit, putans se ei rem gratam facere. Regionem eidem, quantam antea contribuit. Fratrem suum, cum regni moderamen suscepisset, peremit, cum aqua infusa spiritum ejus intercluisset. Hunc autem interfecit regis pincerna nomine Saraptares, qui haud multo post faro functus est. Fratrem suum in hunc modum e medio sustulit Amuratis alteram uxorem Spenderæ filiam in matrimonium collocavit viro in Januis potentissimo, quem Isaacum nominabant. Hunc plurimum diligebat, eumque Asiæ ducem declaravit. Fœdus percussit quoque cum legatis, qui ab Peloponneso ad venerant. Mortuo Amurate, Caramanus Halisurius, qui jam antea non cessabat Asianos incitare ut deficerent ab Turcis, & contra Otomanidas quoque bellum susciperent, sperans eo modo se maximam potentiam nacturum, etiam eo tempore Asianos plurimum ad defectionem accendebat. Ingressus itaque cum exercitu regis, regionem eam populabatur, & jumentorum prædas agebat. Mechmetes ut audivit Caramanum suam vastare regionem, rei indignitatem non ferens, illico arma cepit. Et relinquens Saraziem Januarum principem, cum quo sibi arctissima intervenerat familiaritas, transgressus est in Asiam, bellumque Caramano indixit, ejusque regionem evastavit. Caramanus regionem deserens, in montium cacumina, quemadmodum antea consueverat, se re-

Amuratis mors, 1453.

* Calapinum, qui Christo baptizatus Calixtus Ottomanus dictus est.

* al. Sponderbei, vel Sphenderbei filia.

Mechmet duodecimus Turcor. rex, 1449.

* nempe Januarii.

* Carambi.

Edit. Paris. pag. 199.

Mechmetis cum Græcis fœdus.

Saraziem.

* ἐπυίσατο, in al. mss.

* In uno, ἐπύσατο.

cepit. Verum poſtea legatos miſit ad regem, ſuadente Chatite filio * Priami, dicens: Si pacem daret, ſe, ubicumque uſui eſſe poſſit, ipſi miniſtraturum. Præterea ſe paratum eſſe contitebatur, reſtituere Candelorum. Quæ ubi intellexit rex, eum in fœdus admiſit. Reverſus deinde, quum veniſſet Calliopolim, peregrinorum numerum, qui in eam expeditionem non venerant, inquirebat. Ducem autem eorum, cui nomen erat Hagiapaſes flagris cædens, munere ſuo abire juſſit: Eunuchos autem, & eos qui decem, quique quinquaginta militibus præerant, quorum peregrini aberant, prius verberibus cæſos monere ſuo removit. Pœnas autem iſtas propterea dederunt, quod regi contra Caramanum pergenti non indicaſſent, quinam adeſſent, quive abeſſent. Septem millia virorum erant, qui curabant accipitres regios, quos iſto ex ordine deturbavit, & milites eſſe juſſit. Etiam canum curatores ab iſto officio movit: inquiens ſibi ſufficere centum viros, qui canes: & quingentos, qui accipitres curent. Nec ſe eo ſtultitiæ proceſſurum, ut velit alere hominum tantam multitudinem, propter rem quamdam vanam & novam. Adjuvit Demetrium Peloponneſiacum principem in eo bello quod cum fratre geſſit, cui regione cedere recuſabat. Miſit ei auxilio Turachanem, ut Iſthmum penitus deſtrueret. Thomas quidem in gratiam rediit cum fratre, ut in poſterum inter ſe amici & hoſpites forent. Urbem Calamatam ei dedit pro Scortorum regione, quam fratri ademptam poſſidebat. Hæc quidem hactenus. Tzaniſes Cariaſuphis filius, legationem miſit ad regem, petens ne regionem Sebaſtiæ finitimam popularetur. * * * butyri, & mille camelos. Cæterum miſit bello eum petere, quamvis prior bellum indixiſſet hoſtis. Tzanizes autem ille pertinet, ut ſupra memoravimus, ad nigros Mauroprobatantes dictos, qui Cariaſuphis filios privatis * Dabriza, compulit eos in Samatiam urbem: quos profectus a Pagdacia Babylone, obſidione premebat. Deinde ſubjugans Armeniam, exercitum movit contra * Erzeganam Armenorum regiam ſedem, eamque occupavit, habens in ſuo exercitu circiter octo myriades hominum. Hinc movens, ingreſſus eſt in Aſiam, & Mechmetis regionem vaſtare aggreſſus eſt. Qui circa Sebaſtiam colebant, ne ipſorum regio vaſtaretur, butyri magna onera portabant, & ſuam regionem a populationibus illæſam retinebant. Tzokies unus de numero Temiris nepotum, profectus ad Semarchanda, eam Cariaſuphis filii regionem ſubegit. Præterea Pagdaciam Babylonis urbem, ut ſupra edocuimus, obſidione cinxit. Chaſanem cognomento Longum in inferiorem Aſiam & Armeniam mittens, omnia quæ ad iſtam regionem pertinebant, in poteſtatem accepit. Hæc quidem hactenus.

* Catumbei.

Edit. Pariſ. pag. 200.

* Dabriza.

* Erzinga.

Α πὶ ἄκρα τῷ ἑρίων, ὡς ἓ πρότερον εἰώθει ἀπίναι. ἐφιεσβάσατο δὲ συμβελεύσαντος Χαλίλιω τῷ Πράϊμου, ϗ ἐς ὁμολογίαν ἀφικόμενος, ὑπουργεῖν αὐτῷ, ὧν ἂν δέοιτο, ϗ τὸ Καντιλάρω ἀποδόσεσθαι ἔφη ἔτιμος εἶναι. ὁ δὲ ἐπύθετό τε, ϗ ἐποιεῖτο τὰς σπονδάς. ϗ ὑποχείριον, ὡς ἐν τῇ Καλλιπόλει ἐγένετο, ἀριθμὸν ἐπέζητει τῶν πελτάδων, ὅσοι ἀπῆσαν, ϗ ὅ παρηγένοντο ἐς τὸν ἐξέλασιν ταύτην. ϗ ὃ μὲν ἄρχοντα αὐτῶν Ἁγιάπασαν καλούμενον, λοιδορήσας μάστιξιν, ἐξέβαλεν ἐκ τῆς τιμῆς. τοὺς δὲ δεκαδάρχας ἓ δύο, ϗ πεντηκοντάρχας, ὧν ἀπῆσαν οἱ πελτάδες, πρῶτον μὲν μαστιγώσας, ἐξέβαλεν ἐκ ἐ τιμῆς. Ταῦτα δὲ ἐποίει, ὅτι αὐτῷ οὐκ ἐμήνυσαν στρατεύσοντι ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ὅσοις τε παρείη, ἓ ὅσοις τε ἀπῶν τυγχάνει. ἱππαρχοῦντας μὲν τῷ πατρὶ ἐπταχιλίους, ἔπαυσεν αὐτοὺς ἐκ τῆς τάξεως, ϗ προστιθεὶς ἐς τὸν στρατὸν παρεγίγνεσθαι αὐτῷ ἐξελαύνοντι. ϗ τοὺς τε αὖ κυνῶν ἐπισκόπους, ϗ τοὺς ἐξέλασεν ἐκ τῆς τάξεως, φάμβος πλὼν ἑκατὸν εἶναι, ϗ ἱππαρχοῦν πεντακοσίων μὴ προσδεῖσθαι αὐτὸν ἐπὶ πλέον, οὐδὲ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἥκειν, ὥς τε ἀρχὰς τόσας τρέφειν, ἐπὶ ματαίῳ ϗ καινοπρεπῆ πράγματι. Τῷ μὲν οὖν Πελοποννησίων ἡγεμόνι τῷ Δημητρίῳ συνεμάχει, πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔτι διαφερόμενον, ϗ οὐκ ἐπέτρεπε ἓ χώρας τῷ ἀδελφῷ. Ἐ τόγε Τυραχάνην ἔπεμπε συμμαχοῦντά τε αὐτῷ, ϗ ὃ Ἰσθμὸν τέλεον καθαιρήσοντα. Θωμᾶς μὲν οὖν ξυνέβη τῷ ἀδελφῷ, ἐφ' ᾧ τὸ λοιπὸν ξένους τε ἓ φίλους εἶναι ἀλλήλους, ἓ Καλαμάταν πόλιν παρεχόμενος αὐτῷ τῆς τῶν * Σκορτῶν χώρας, ἣν τὸν ἀδελφὸν αὐτὸς ἀφῃρέθη. Τοῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. ϗ Τζανίσης τῷ Καρταισούφου παιδὶ, ὁρμηθέντα ἐς αὐτὸν πέμψαντι, ἓ αἰτησάντι, ὡς τι μὴ τὴν περὶ Σεβάστειαν χώραν λεῖζεσθαι. * * * βουτύρου τε χιλίας καμήλους, ϗ ἐμέλησε μὲν πόλεμον αὐτῷ προπέμπτα ἐλαύνειν. Τζανισσᾶς δὲ ὅτος, ὡς ϗ πρόπροσθεν μοι ἐδηλώθη, πέλας ἐς τοὺς μέλανας Μαυροπροβατίνας ὧν καλουμένους, τοὺς Καραϊσούφου παῖδας, τὴν τε * Δαβριζίδα ἀφελόμενος, στασιάσαί τε αὐτοὺς ἐπὶ Σαματίδα πόλιν. ὥρμητο δὲ ἀπὸ Παγδατίδος τῆς Βαβυλῶνος, ϗ ἐπολιόρκει, ϗ τὴν Ἀρμενίων χώραν ὑφ' ἑαυτῷ ποιησάμενος, ἐς τὴν Ἐρζιγανὴν τὴν τῶν Ἀρμενίων βασίλειαν, ἐπελαύνων παρεσκεύατο, ἔχων στρατὸν, ἀμφὶ τὰς ὀκτὼ μυριάδας ἱππέας. ϗ ἐπελαύνων ἦπε ἐς τὴν κατὰ τὴν Ἀσίαν χώραν ὑπὸ Μιχμήτου ἐληΐζετο. Οἱ μὲν οὖν περὶ Σεβάστειαν, ὥς τε σφῶν ὑπὸ χώραν μὴ φέρειν αὐτὸν, βουτύρου τε ἱκανὰ φορτία ἐφέροντο, ϗ ἀσινῆ ἡ χώρα ἐσῴζοντο. ὑπὸ τοῦτο μὲν οὖν, τὴν χώραν ὑπὸ Καραϊσούφου παῖδες, * Τζοχάνης τῷ Τεμούρου ὑπογένους, ὁρμημένος ἀπὸ Σεμαρχάνδης καταῤῥήφετο, ϗ τὴν τε Παγδατίδα πόλιν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπολιόρκει, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν μοι ἐλέγετο. ὑπὸ Χασάνην τὸν Μακρὸν καλούμενον ἐς τὴν κάτω Ἀσίαν, ϗ ἐπὶ Ἀρμενίαν πέμπων, τὰ ἐς τὴν δὲ τὴν χώραν ὑποχείρια ἐποιεῖτο. Ταῦτα μὲν οὖν ἐς τοσοῦτον ἐγένετο.

* Ἐν τῷ, Σκιστ.

* Ζαγισσᾶ. in al. ut c.

* Desiderantur hic aliquid, etiam in R.

* Παδαζρ. al. ut in c.

* Κεμίνι. in al. ut c.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ.

LAONICI

CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER OCTAVUS.

Edit. Paris. pag. 201.

Τοῦ δὲ ἐπιγιγομένου θέρους, Μεχμέτης ὁ Ἀμυράτου, παρασκευαζόμενος ἄσβεστον ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὡς πλεῖστον, φκοδόμει δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ καὶ ἐν Προποντίδα ἐν τῷ Βοσπόρῳ, ᾗ στενότατός ἐστι, διαβαίνειν ἀπὸ Ἀσίας, πολίχνιον Λαιμοκοπίαν καλουμένην. καὶ συμπαντας μὲν συναθροίζων ἐνταῦθα, τοὺς τε ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ. καὶ ἐπιδιελόμενος ἑκάστοις μοίρας δὴ πολίχνιον τοῦτον, τοῖς τε στρατηγοῖς καὶ ὑπάρχοις, φκοδόμει. τῶν δὲ ἕνεκα, ὡς τε ἀσφαλῆ αὐτῷ εἶναι δὴ ἐς δὴ Ἀσίαν διάβασιν, καὶ μὴ τοὺς ἑσπερίους δύνασθαι ἐπιόντας, τειχίσαι διακωλύειν αὐτῷ δὴ διάβασιν, ἐκ καινοτομεῖσθαι τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ αὐτῷ πράγματα. μέγα δὲ προφέρειν αὐτῷ ἔμελλε, ἐς δὴ Βυζαντίου πολιορκίαν. Ὡκοδόμει δὴ πύργους τρεῖς μεγίστους πάντων ὧν ἴσμεν, δύο μὲν καὶ τὸν ἤπειρον, ὡς τε * ὁρμεμένοις ἐκ τούτων, ἀμείνους τῷ ἐπὶ τῇ θαλάττῃ ἐρχομένῳ. τοῦτον δὲ μέγιστον ἐφκοδόμει, καὶ μολίβδῳ τοὺς πύργους ἐσέγειστο. τὸ δὲ πλάτος τοῦ τείχους, πόδας δύο καὶ εἴκοσι. τῶν δὲ πύργων, καὶ πλέον ἢ τῶν τριάκοντα. ὡς δὲ ἐπετετέλεστο ἐς τρεῖς μηνᾶς, ἐπέδραμέ τε αὐτίκα ἐς Βυζαντίου χώραν, πόλεμον αὐτῷ ἐξενεγκών. τῷ δ' ἐπιγιγομένου χειμῶνος Τυραχάνην ἔπεμπεν ἐπὶ Πελοπόννησον, πολεμῶν ἅμα καὶ τοῖς βασιλέως Ἑλλήνων ἀδελφοῖς. ἅτε μὲν ἔων λαβὼν τὸ Θετταλίας τε καὶ Εὐρώπης στράτευμα, ὅσον ἦσαν Φερῶν, ἐς δὴ ἐς Εὐρώπης στρατηγὸν πάντεσθαι μοῖραν, ἐστρατεύετο ἐπὶ Πελοπόννησον, τοῦ τε παῖδας αὐτοῦ ἅμα ἀγόμενος, καὶ ἄρχοντας τῆς Θετταλίας καὶ Μακεδονίας πόλεων. καὶ ἐσβαλὼν ἐπορεύετο τὴν μεσόγαιαν, Ἀρκαδίαν τὸ παλαιὸν καλουμένην. καὶ διὰ Τεγέης καὶ Μαντινείας ἐλαύνων, κατῆει ἐπὶ τὴν Ἰθώμην, καὶ Μεσσηνίαν χώραν, καὶ λεηλάτουν ἐπὶ ἡμέρας συχνάς, τά τ' ἄλλα ὑπήκοα, Νεοπολίχνην παρεῖλετο, καὶ Σιδηροπολίχνην πολιορκῶν, ὡς μὲν ἐδύνατο ἑλεῖν, ἀπήγαγε τὸν στρατὸν, ἐξελαύνων διὰ τῆς ὁδοῦ. ἐνταῦθα ἐξελαύνοντος αὐτοῦ, ὁ ἀνεψιὸς Ἀχμάτης ἐάλω ὑπὸ Λεάνου τοῦ ἀγεμόνος γυναικὸς ἀδελφοῦ, ἐπιδρέσαντος ταύτῃ περὶ Μυ-

* ὁρμεμένοις ἐκ τούτων.

A APPETENTE jam æstate, Mechmetes Amuratis filius præparans in Asia plurimum calcis, condere instituebat in Europa, juxta Propontidem in Bosphoro, qua via ad transfretandum ex Asia arctissima est, urbem Læmocopiam nuncupatam. Universos qui in Europa & Asia erant, ad id opus percipiendum evocabat. Qui quum impigre advenissent, ædificare auspicati sunt, cum prius in singulos duces & præfectos opus universum fuisset distributum. Causa, quæ regem ad eam urbem extruendam impulerat, hæc erat: videlicet ut transitus in Asiam sibi facilis esset, & ne Occidentales venirent, navibusque trajectum impedirent, novasque res in Asia molirentur. Eam urbem plurimum quoque conferre judicabat ad Byzantii oppugnationem. Turres etiam tres, quas maximas novimus, posuit. Duas extruxit juxta continentem, ut ab his progressi, irruere possent in naves quæ mare legerent. Harum alteram fecit maximam. Turres præterea plumbo intexit. Latitudo muri erat pedum viginti duorum: at turrium latitudo erat major, continens triginta pedes. Cum muri jam starent, quos operæ intra tres menses absolverant, impetum dedit in Byzantii regionem, ex professo cum Byzantiis bellum gerens. Hyeme jam instante Turachanem in Peloponnesum misit, ut ibi bello lacesseret Græcorum regis fratres. Hic assumpto Thessaliæ & Europæ exercitu quantus Pherris erat, & Europæo duci parebat, profectus est contra Peloponnesum, adhibitis etiam suis filiis. Additi sunt huic & Thessaliæ Macedoniæque urbium principes. Omnibus igitur paratis, per mediterraneam, quam olim Arcadiam dixere, & per Tegeam Mantineamque exercitum ducens, venit in Ithomæ & Messenæ regionem. Cum autem diebus multis jumentorum prædas ex ea egisset, tandem etiam Neopolichnen cepit. Obsidione deinde Sideropolichnem circumvenit: quam cum suæ ditioni facere non posset, exercitum abduxit. Cum autem cum exercitu proficisceretur, Achmates junior Turachanis filius captus est ab Asane, qui erat frater uxo-

Læmocopia nunc juxta Scutum, nunc Bogazisan, quasi jugulo incisura vel pontem dicat, de-todtlich, oder Kragab, vocatur.

pag. 202.

Mechmetis ædificia.

Peloponnesi oppugnatio.

ris quam duxerat Peloponnesi princeps. Hic enim ei insidias struxit circa Mycenarum regionem, qua erat iter facturus hostis. Achmatem captum deduxerunt in Spartam ad principem, eumque donec suis restitueretur, in vinculis habuere. Æstate deinde sequente, ubi primo ver apparuit, Mechmetes Amuratis filius expeditionem contra Byzantium sumebat. Jam antea istam expeditionem mente conceperat, verum prius in Propontide urbem Læmocopiam ædificare volebat. Cum autem hyems adhuc sæviret, edicit ut omnes qui in Asia, quique in Europa agerent, ad maritima loca convenirent, ad classem fabricandam. Naves & triremes fabricabantur. Bombardas fieri curavit maximas, quantas novimus ea tempestate numquam extitisse. Cum jam tempus postulare videret, ut ipse bello se immisceret, Europæ ducem Saratziam jubet cum exercitu Europæ præcedere: bombardas & reliquas belli machinas, necnon bombardam maximam Byzantium subvehere. Tanta hujus bombardæ magnitudo extitit, ut a septuaginta jugis boum & a viris bis mille trahenda fuerit. Saratzias ubi advenit Byzantium, turres, in quas agricolæ se recipiebant fugientes hostem, quasdam fame expugnavit, quasdam vi cepit: viros inde abductos necavit. Etiam Byzantii regionem gravissime populationibus affixit. Nec multo post sequutus est rex ipse, & castra posuit quæ ab una maris parte in altera porrigebantur. In eo loco qui a dextris regi erat, usque ad eum locum qui Aureæ portæ dicitur, castrametatus est Asianus exercitus. In sinistra parte juxta locum qui Lignea porta appellatur, Europæ exercitus tendebat. in medio regia castra sita erant cum peregrinis & Januæ militibus, qui castra circa regem ponere consuevere. Zaganus regis affinis e regione supra Galatiam urbem castra communierat. Quadraginta myriades hominum dicuntur tum temporis in exercitu regis fuisse. Numerum autem jumentorum apud omnes constat duplo majorem fieri, ut satis alimenti pabulique equis hominibusque sit. Soli etenim Turci quod sciam, sibi necessaria semper apportant, quocumque tandem bellandi gratia proficiscantur. Præterea ut commeatuum copia abundent, camelos & mulos quamplurimos, ut in necessariis serviant, secum ducunt. Mulos quidem habent propter aliam ipsorum felicitatem. Singuli vero equos, camelos, mulosque pulchriores ostentandi gratia adducunt. Rex cum venisset Byzantium, haud multo post sequuta est classis regia, in qua erant triremes triginta, naves minores ducentæ. Græci ubi intellexere advertum se adventare classem regiam, catenas ferreas ab urbe quæ ex adverso erat, extenderunt in Byzantii murum prope arcem. Naves præterea quotquot aderant, quarum quædam auxilii ferendi gratia, quædam mercium appulerant, intra catenas sistunt, ut aditu regiam classem excluderent, ne intra portum veniret. Is enim ad urbem patet stadiis octuaginta, & in continentem se porrigit stadiis centum & quinquaginta. Urbis quidem illius mœnia haud admodum firma sunt, nec admodum magna flumina habet, ut naves advenientes periclitentur. Qua vero urbs spectat continentem, muros ha-

Bellum Constantinopolim translatum.

Edit. Paris. pag. 203.

Constantinopoli obsessa.

Annonæ ratio apud Turcos.

Catenæ ferreæ apud Byzantium. & portus Constantinopolitani deseriptio.

Α κήτης, χώρας, ἢ ἐμελλεν ἐξελαύνων * (διὰ ἡ ὁδὸς διῆξεσθαι.) τῶτον μὲν δὴ ἀπαγαγαγόντες ἐς Σπάρτην, παρὰ τὴν ἡγεμόνα, εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς ὃ δὴ ἀπέδωκαν. Τῷ ἢ ἐπιγιγνομένῳ θέρει ἅμα ἦρι δῆθεν καθισαμένῳ, ἐστρατεύετο ὁ Μιχμέτης ὁ Ἀμυράτου ἐπὶ τὴν Βυζαντίων πόλιν. Καὶ πρότερον μὲν ὕδωρ ἐξανούμενος, ἐπεὶ τε ἐπετείχιζε αὐτῇ, καὶ ἐν τῇ Προποντίδι Λαμψακηνῶν καλουμένην πόλιν. καὶ χειμῶνος τὸ τῇδε ὕδωρ ἔτι ἐπιγιγνόμενον, πλειαγγίλων ἀπαιτεῖν, καὶ τὴν Ἀσίας καὶ Εὐρώπης ἐς τὴν παράλιον ταυτηγεῖσθαι πλοῖα πεντήκοντα παρασκευάζετο, πολιορκίας μηχανὰς μεγίστας δὴ, ὧν ἡμεῖς ἐς ἐκεῖνον ἴσμεν τὸν χρόνον ἄλλην ποτὲ γεγονέναι. Ὡς δὲ ἐδόκει αὐτῷ ἤδη ὥρα εἶναι ἐξελαύνειν, ἔπεμπε μὲν φωνὰς καὶ τὸν Εὐρώπης στρατηγὸν Σαρατζίην παραλαβόντα πεζὸν καὶ τὸν Εὐρώπης στρατὸν, τάς τε πολιορκίας ἄγειν ἐς Βυζάντιον, ἄλλας τε μηχανὰς, καὶ δὴ καὶ πολιορκίαν μέγαν. εἶναι δὲ ταύτην τὴν πολιορκίαν, ὡς ζεύγη βοῶν εἶχεν ἑβδομήκοντα, καὶ ἄνδρας ἐς δισχιλίους. ἀριθμὸς μὲν δὴ οὗτος, καὶ φρότερον τὰς ἐν τῇ Βυζαντίᾳ χώρᾳ πύργους, ἐς οὓς διεσώζοντο οἱ περὶ τὰ ἔργα ἀγροῖκοι ἄνδρες, τοὺς μὲν ἐξεπολιόρκησε λιμῷ, τοὺς δὲ καὶ ἁλοὺς καὶ κρατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπαγαγὼν κατέσφαξε. καὶ τότε δὴ ὡς ἀφίκετο ἐπὶ τὰ ἐσχατιὰ τῆς Βυζαντίας χώρας, ἐπὶ πολλῷ δὴ ὕστερον ἐπελαύνων καὶ αὖτις βασιλεύς, ἐστρατοπεδεύετο ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν, καὶ τὸ μὲν ἐπὶ δεξιᾷ χώρου τοῦ Βασιλέως, ἐς τὰς χρυσέας καλουμένας πύλας, ἐστρατοπεδεύετο τὸ τῆς Ἀσίας ἅπαν στράτευμα. ἐς δὲ τὸ ἀριστερὸν χωρίον, καὶ τὴν ξυλίνην καλουμένην πύλην, ὁ τῆς Εὐρώπης στρατὸς, ἐν μέσῳ δ' αὐτοῖς ἵδρυτο βασιλεύς, ἔχων τε τὰς σκηνὰς, καὶ τὴν θύρην ὅσοι εἰώθασι περὶ βασιλέα σκηνοῦν. Ζάγανος δὲ ὁ τοῦ βασιλέως κηδεστὴς, ἐστρατοπεδεύετο ἐς τὸ κατ' ἀντικρὺ χώρου ὑπὲρ τὴν Γαλατίδα πόλιν. λέγεται δὲ γενέσθαι ξύμπαντα τὸν στρατὸν, ἀμφὶ τὰς τεσσαράκοντα μυριάδας, τὴν δὲ ὑποζυγίων διπλασίων ἂν πάντων ἀριθμὸν ξυμβαίνει γενέσθαι ἐς τὸ τοῦ βασιλέως στρατόπεδον. ὑποζύγια γὰρ νομίζεται ἐς τὸ στρατόπεδον περιάγεσθαι πολλὰ πλάσια τῶν ἀνθρώπων, ὥστε στρέφεσθαι ἱκανὰ σφίσι τε αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ἵπποις τε καὶ ἀνδράσι. Μόνοι δὲ οὗτοι ἀνθρώπων, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἀσφαλιζόμενοι σφίσι τὰ ἐπιτήδεια, ὅποι ἂν στρατεύωνται, ὡς τὰ αὐτάρκη εἶναι αὐτοῖς, καὶ καμήλους, καὶ ἡμιόνους ὡς πλείστας περιάγονται ἐς τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἡμιόνους ἐς ἄλλην αὖ εὐδαιμονίαν. αὐτὸς τις ἕκαστος, ἵππους τε καὶ καμήλους καὶ ἡμιόνους τοὺς καλλίους ἑαυτῷ ἐπεισάγεσθαι ἐνδείκνυσθαι. Παραγενομένῳ δὲ βασιλεῖ, καὶ πολλῷ ὕστερον, παρῆν καὶ ὁ στόλος αὐτῷ ἐκ θαλάσσης τριήρεις μὲν ὡς τριάκοντα, πλοῖα δὲ μικρὰ, ἀμφὶ τὰ ἑξήκοντα. Ἑλλησι μὲν δὴ ὡς ἐπύθοντο ἐπιέναι σφίσι τὸν βασιλέως στόλον, διὰ θαλάσσης πέδας σιδηρᾶς ἐκτείναντες, ἀπὸ τοῦ κατ' ἀντικρὺ πόλεως, ἐς τὸ τεῖχος τὸ Βυζαντίων, παρὰ τὴν ἀκρόπολιν καλουμένην, καὶ τὰς τριήρεις, ὅσαι ἔτυχον παρεσκευάσμεναι αὐτῷ, αἱ μὲν μετὰ ξυμμαχιῶν, αἱ δὲ καὶ ἐμπορίας χάριν, φέροντες καθίσασαν ἐς τὰς πέδας. καὶ ἵνα δι' ἐσσωθῆναι ἐκωλύετο τὸν βασιλέως στόλον, μὴ παρίεναι ἔσω, ἐς τὸν Βυζαντίων λιμένα. δύνανται γὰρ ἐντὸς ἐπὶ σταδίους καὶ μάλιστα ἑβδομήκοντα, ἐπὶ δὲ τὴν ἄλλην ἤπειρον τὴν χώρας, ἐπὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα. Τὸ μὲν οὖν τεῖχος πᾶν τῆς πόλεως, καὶ πάνυ τι ὀχυρὸν ὄν, ὅτι ῥώμαν ἔχει μεγάλην, ὡς τὰ πλοῖα παραπλέοντα σάφα

B

C

D

E

πᾶ ἔχειν. Κατ' ἤπειρον δὲ ἰσὸν δύο τείχει ἡ πόλις, τὸ μὲν μέγα τε καὶ ἄξιον λόγου, τὸ ἥλαττον, ἐκτὸς ἐς ἣ πάφρου ὑπερκείμενον. πάφρος δὲ ἔστιν οἰκοδομημένη λίθοις, τὸ εὖρος πλεθρειαῖα. τῇ μὲν οὖν βασιλεῖ, καὶ τοῖς Ἕλλησι βεβουλευμένοις, ἐδέδοκτο παραπετρώσας ἐς τὸ ἐκτὸς τεῖχος ἀμεῖψαι, ἅτε τῇ πάφρῳ ὑπερκειμένῳ, καὶ τὰ πρὶν δεδογμένα σφίσιν ἐπὶ Ἀμυράτου, ὅτε ἐπολιόρκει ἡ πόλιν. Βασιλεὺς μὲν οὖν αἰτήσας τε τὰς τε μηχανὰς καὶ ἄλλας ἄλλῃ ἡ πόλεως προσέφερε. καὶ τὰς τε πλεβόλας δύο ἱδρύσατο, ἔτυπτε τὸ τεῖχος. Ἱδρύτο δὲ ὁ μὲν τῇ πλεβόλᾳ, καὶ τὰ ἐκείνου βασίλεια, ὁ δὲ καὶ ἡ τῶ Ῥωμαίᾳ καλουμένῃ πύλῃ, ἣ δὴ καὶ αὐτὸς ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς. Ἵδρυτο μὲν καὶ ἄλλη πολλαχῆ τῶ στρατοπέδῳ πλέβολοι, βάλλοντες ἐς τοὺς Ἕλληνας. ὅτοι δὲ δύο μέγιστοι, λίθον ἕκαστος ἡρίστας διπάλαιστον ἐκ ἐπέμπετο. τὰς δὴ λίθους μέλανας ὄντας, λέγεται φορτηγεῖν, οἷς ἐπέπλετο, ἀπὸ Εὐξείνου πόντου ἐς τὸ βασιλέως στρατόπεδον. Τυγχάνων δ' ὢν ἡ βασιλέως, τοῦνομα Ὀρβανὸς, Δακὸς τὸ γένος, ἐκ παλαιτέρου παρ' Ἕλλησι διατρίβων, καὶ τὰς τε Ἑλληνικὰς διαλέκτους βέβαιος, ἀφίκετο παρὰ τὰς θύρας τῶ βασιλέως. ὃς τότε δὴ μεμισθωμένος πολλῶ, παρεσκεύασατο τὰς πλεβόλας. ἤρίστο δὲ ὧδε. πρῶτα μὲν ἐλάττους πλεβόλας δύο, παρὰ τὰ πλάγια τῶ μεγάλω ὄντας ἤρίστο, λίθον ἑκατονταλαίντου ἡμιπλάστον, καὶ ὅταν μὲν αἱ δύο λίθοι φερόμεναι, * ἰδοὺ τῇ τείχει. δύνωσι τὰς λίθους. μὴ δὲ τὰς δύο λίθους, ἤρίστο καὶ ὁ μέγας λίθος, τεῖα πάλαι ἐς σαθμῶ ἔχων, καὶ μέγα μέρος κατεβάλλετο τῶ τείχους. ὁ δὲ λίθος δαιμονίᾳ φορήματι ῥύμῃ, καὶ φορᾷ ὑπερφυεῖ, ἐλυμαίνετο ἀνυπείστως. λέγεται δὲ τὸν ψόφον αὐτῶ ἀμηχανόν τινα ὄντα, ἐπίσχειν τὸν γλῶ πέριξ, ἐπὶ σαδίους τεσσαράκοντα σταδιεύειν. κατεβάλλετο μὲν τὸ ἐκτὸς τεῖχος, καὶ αἱ πύργοι ὑπὸ τῇ πλεβόλᾳ, καὶ τὸ ἐντὸς ἅμα ἐτύπτετο. ἤρίει δὲ τὰς ἡμέρας ὁ πλεβόλος, λίθους ἑπτὰ, καὶ ἕτερα τὰς νυκτὸς, καμισάμενος τὰς ἡμέρας τὸ σημεῖον, ᾗ ἔδει αὐτὸν ἀφιέναι. καὶ οὔπω τῶ ἀρχῶ, ὑπεπλήξεί τι ἅπαν, καὶ δέος ἔχε τοὺς Ἕλληνας. Οἱ δὲ πάλαι, καὶ ὁ ἄλλος στρατὸς ὑπὸ τῶ στρατοπέδῳ στιγάσματα πίλοις λευκοῖς τε καὶ ἐρυθροῖς παρασκευασάμενος, ὑπὸ τῶ στρατοπέδῳ ἐς τὸ τεῖχος φέροντες, καὶ ἐς τὸν τάφρον τῆς πόλεως, καὶ τὸ ἐκτὸς τῆς τάφρου καταρράσαντες, καὶ φῶς ποιησάμενοι, ἔβαλλον τοὺς Ἕλληνας πλεβόλοις, καὶ ἐτόξευον, ὅτε ὁρῴμεν, ἔτι ἄλλο ἀνέκειτον πέσχοντες ὁτιοῦν φῶς τῇ Ἕλλησι. οὐ μὴν οἷά τε ἦν. Ὠρύσσετο μέντοι καὶ ὀρύγματα τῇ βασιλεῖ ὑπὸ γλῶ φέροντα ἐς τὸ τεῖχος, καὶ οἵτε ὀρυκταὶ τοῦ βασιλέως πύργους καθίσασαν ἐπὶ ξύλων μετεώρους πέσσαρας, καὶ ἐπιπύργια, ὡς αὐτίκα πῦρ ἐσοίσοντες ἐς αὐτά. ἀ μέντοι γε φθάνοντες τὰ ὀρύγματα. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐπύθοντο τοὺς πολεμίους ὀρύσσοντας, ἐνθεῦτεν ὀρύσσουσι καὶ αὐτοὶ, καὶ πλησίοντες ὤρυσσον τοὺς βασιλέως ὀρύκτας, καὶ ἐξίασαν, πῦρ ἐνέντες, καὶ ἐπικράτησαν τῶ ὀρυγμάτων. Ἐπεποίητο μὲν καὶ πύργος ξύλινος ἐπιμήκης, καὶ κλίμακες ἐν αὐτῷ ὡς πλείστοι ἐς τὸ ἄνω τῶ πύργου, ὡς δὴ πᾶν περιερομέ-

bet duos firmiſſimos. Unus magnus & memorabilis eſt: alter extra ſitus eſt: verum præcedenti minor, foſſam ſubjectam habens latitudine jugeri, lapidibus extructam. Rex cum Græcis deliberabat, ubinam reſiſtendum eſſet hoſti. Tandem viſum eſt, ut irent in exteriorem murum, qui foſſa munitus erat, & repugnarent hoſti, quemadmodum fecerant, cum Amurates Byzantium oppugnaverat. Rex Mechmetes continuo machinas plurimas urbi admovit. Bombardas duas expediebat, quibus mœnia ſterneret. Unam oppoſuerat regali Græcorum palatio: alteram direxerat in Romani nominatam portam, ad quam regis caſtra erant. Erant autem bombardæ per caſtra undique diſperſæ, quæ globulos in Græcos ejectabant. Bombardæ quas rex habebat, duæ maximæ, emittebant lapidem qui appendebat * talenta duo, aut amplius. Lapides hi nigri erant, & apportabantur ab Euxino ponto per eos quibus rex id negotii dederat. Bombardarius regis nomine Orbanus genere Dacus erat, & antea converſatus erat cum Græcis. Deinde relinquens Græcos inopia rei familiaris, acceſſerat Janas regis. Hic ab rege conductus, magno pretio bombardas parabat. Ea autem tempeſtate, qua Byzantium oppugnabatur, bombardæ duæ, quas ſtabant ab utroque latere majoris bombardæ, incendebantur. Hæ emittebant lapidem cujus pondus erat dimidium talentum *. Hæ itaque cum globos ſuos torquerent, muri lapides perfringebant. Eos deinde ſequebatur bombarda maxima, quæ torquebat globum, cujus pondus continebat tria circiter talenta, & magnam muri partem ſternebat. Nam is globus mirum in modum magno impetu latus graviter omnia diſſipabat. Bombardæ hujus tonitru tantum eſſe traditum eſt, ut finitima regio uſque ad quadraginta ſtadia concuteretur. Murus extremus, necnon turres bombardis diſjiciebantur. Etiam interpolis oppugnatio. nus murus bombardis arietabatur. Bombarda maxima interdiu ſeptem ejaculabatur globos, noctu unum, qui diei ſignum erat: & indicabat ubinam eo die globos torqueri oporteret. Et quidem primo terror injiciebatur Græcis maximus. At peregrini & reliquus exercitus parantes tegmenta & pileos ex luto rubro & albo pro caſtris, ſubibant morum, & ingrediebantur foſſam urbis, ſatis munitam & tecti iis tegmentis. Præterea perfodientes eum locum qui extra foſſam erat, faciebant foramina, ex quibus bombardarum globulis & ſagittis graviter affixere Græcos, cum interim ipſi nihil mali ab his paterentur, nec quoque videri poſſent. Nam ne nocere quidem Turcis Græci, etſi maxime voluiſſent, poterant. Rex quoque curavit effodi cuniculos, qui in urbem ferrent. Foſſores, qui cuniculos agebant, excitarunt turres quatuor excelſas, quæ inſiſtebant machinis ligneis, & alia propugnacula, ex quibus illico ignem jacularentur in hoſtem. Cuniculi tamen haud proſperum invenere eventum. Nam Græci, ut ſenſere hoſtem cuniculos agere, fodiendo Turcis occurrerunt: eoſque injecto igne expulere cuniculis, cuniculoſque obtinuere. Turci parabant turrim ligneam excelſam admodum. In ſuprema ejus parte ponebantur ſcalæ plurimæ, quaſi illo propugnaculo freti, murum tentare &

De obſidione deliberatio. Edit. Pariſ. pag. 204.

* ultra centum libras.

Urbanum magiſter bombardarum Valachus.

* quinquaginta libras.

Conſtantinopolis oppugnatio.

pag. 205.

fuperare vellent. Hæc quidem in continenti fiebant, ſi quo modo tandem urbis oppugnatio procederet. Quo pacto autem urbs illa mari oppugnari cœpta ſit, nunc exponam. Cum non poſſet naves a mari appellere intra portum, ut urbs ſimul terra marique oppugnationem ſuſtineret, ſtatuit ſupra, juxta Zagani caſtra, navigia reflectere, ibique ea quaſi munimentum contra portum collocare. Et hic quidem in ſuperiore parte per montem navigia tranſportavit, quæ velis remiſque inſtructa, in litus portus egit. In hunc modum naves tranſmiſit ſeptuaginta, necnon alias naves, quæ tribus & quæ quinque impelluntur remis. Omnia ſic erant ordinata quaſi in craſtinum intra portum navigare vellent. In littore ſtabant milites parati propulſare hoſtes bombardis, ſi accederent, prohibituri deducere naves. Græci ubi animadverterunt naves hoſtiles in littore portus ſtare, naves quotquot ad manus erant, militibus impleverunt, conantes accedere, & regis naves incendere. Græci, ubi primum hæc ſententia recepta eſt, id facere aggreſſi ſunt. Implentes itaque navigia armatis profecti ſunt, ut comburerent naves regis in portu ſtantes. Turci ut intellexerunt Græcos accedere, bombardas arripientes, naves Græcorum duas corruperunt, quæ continuo mergebantur. Viri qui natare neſciebant, a Turcis capti ſunt. Turci ubi primum dies apparuit, captivos ad urbis portas adductos, in Græcorum conſpectu maſtarunt. Erant & apud Græcos quidam Turci, qui in vinculis aſſervabantur. Græci igitur hos in pinnas muri rapientes, e regione hoſtilium caſtrorum interemerunt. Et in hunc modum captivorum cædes compenſata eſt. Naves regiæ, cum nemo eſſet qui eas prohiberet, navigarunt ad urbem. Quo cum appuliſſent, rex illico pontem fecit e regione continentis, quæ Ceramariorum appellatur. Is in urbem ferebat, & extructus erat ex doliis, quorum ſemper duo conjungebantur, & fortiter connectebantur. Per eum ex Zagani caſtris ad urbem iter erat. Et quidem in hunc modum contigit, ut urbs omni a parte obſidione arctaretur. Copiæ quoque Græcorum ſubinde infirmiores reddebantur, cujus cauſa erat urbis ampliudo. Ambitus enim hujus urbis maximus eſt earum quæ apud nos ſunt urbium. Continet enim in circuitu centum & undecim ſtadia. Quum autem milites undique per urbem diſtribuerentur, accidit ut minus munita foret, cum exercitus in hunc modum diſtraheretur. Jam quadraginta diebus murus bombardis fortiter quaſſatus erat. Ceciderant turres quatuor, necnon alia propugnacula, murique pars magna. Corruerant præterea turres majoris muri bombardis ictæ. Græci quidem primo & ipſi bombardas ſuas expediebant, eaſque in hoſtem dirigebant. Græcorum bombardæ emittebant globum, cujus pondus erat talentum cum dimidio. Harum unam opponebant Mechmetis bombardæ maximæ. Verum quando globum ejaculabatur, tantus edebatur ſonus, ut mœnia moverentur, Græciſque plus detrimenti quam Turcis inferret. Quapropter parum efficiebant. Bombarda enim, quam habebant, maxima, ubi primum incenſa eſt, diſſiluit. Hinc irati contra bombardarium inſurrexerunt, quaſi mu-

Oppugnatio maritima.

Conſtantinopolis urbis ampliudo. *Edit. Pariſ. pag. 206.*

ἀνω τῶ τείχους, ἐ ὑπερβαλλομένων. Ταῦτα μὲν δὴ κατ' ἤπειρον παρεσκεύαζο τῶ Βασιλεῖ ἐς τ πολιορκίαν. Κατὰ δὲ τ θάλατταν, ὡς οἱ ἐδύναντο πλεῖστα εἴσω ἐς τ λιμένα, ὥς τι πανταχῆ τῆ πόλει ἐπιβάλλειν, ἰδόκει αὐτῶ ἄνω τῆ τ Ζαγάνου στρατοπέδου ἀπολιπόντα, ὑπερείδειν τὰ πλοῖα ἐς τ λιμένα. ἢ ταύτη μὲν ἄνω ἔχ τ ὄρους διίζαξε τὰ πλοῖα, παρασκευασμένα ἱστίοις τε ἐ κώπαις, ἐλκόμενα ἐς τ αἰγιαλὸν τῶ λιμένος. Διεβίβασε δὲ πλοῖα ἐς τὰ ἑβδομήκοντα, πεντηκοντόρους τε ἢ τριακοντόρους, ἢ ἄλλα παρεσκευάζετο, ὡς τῆ ὑστεραίᾳ ἐπιπλεύσομενα ἐς τὸν λιμένα. ἢ ταύτῃ ἔχ τ αἰγιαλὸν οἱ τ Βασιλέως παρασκευασάμενοι, πλεβόλοις διετοῦντο ἀμύνεσθαι, ἵνα τις ἐπὶ τὴν ἔξοδον τῶν πλοίων καθέλκων ἐς τ θάλασσαν. Ἐλλιμὴς γὰρ, ὡς ἐώρων τὰ πλοῖα ἕτοιμα ἔχ τ αἰγιαλὸν τ λιμένος, πληρώσαντες πλοῖα ὅσα ἐπὶ αὐτοῖς, ἢ ἐπιόντες, κατακαύσαι ἵνα δύναιντο τὰ πλοῖα. ἢ ἐπεί τι ἔδοξεν ἑτοίμως ἔπη, ἢ πληρώσαντες πλοῖα. ἢ ἐξοπλισάμενοι, ἐπέπλεον ὡς καταξόοντες, ὥσπερ ἔχνοιεν ἀνειλκυσμένα τὰ πλοῖα. Οἱ μὲν τοι Τοῦρκοι αἰσθανόμενοι αὐτὼς ἐπιόντας, ἢ ἀριθμὸν ὡς πλεβόλους, διέφθειρον τῶ πλοίων δύο ἢ τριακοντόρους. ἢ τὰ μὲν πλοῖα διῶδυς κατέδυτο. Οἱ δὲ ἄνδρες, ὅσοι μὴ ἐπίσαντο νηχόντες, διῶδυς ἀπώλοντο. τῶν δ' αὖ, ὅσοι ἐξέπεσον ἐς τὸν αἰγιαλὸν, παρὰ τὼς Τοῦρκους ἐάλωσαν. ἢ οἱ Τοῦρκοι, ὡς ἡμέρα πάχιστα ἐγίγνετο, ἀπαγαγόντες πάντας ἐς τὰς πύλας ἐ πόλεως, διέφθειρον. Ἐλλιμὴς δὲ, ὅσοι δὴ παρ' αὐτοῖς Τοῦρκοί τινες, οἳ ἐάλωσαν δέσμιοι, ἀπαγαγόντες ἔ ὅπισθε πάντας, ἐς τὰς ἐπάλξεις, ἑκάστοις ἐ στρατιώτῃ, κατεχήσαντο, ἴσα ὀρὼς ἴσα σφίσι ἔχειν ἐλπόμενοι γίνεσθαι πρὸς τὼς αἰχμαλώτους. Τὰ μὲν τῶν πλοίων ἐ Βασιλέως, ὡς οὐδεὶς ἔτι διεκώλυε καθελκόμενα, ἀπέπλει ἐς τ πόλιν. ἢ ἐνταῦθα αὐτίκα Βασιλεὺς γέφυραν ἐποιεῖτο ἀπὸ τῆς κατ' αὐτὴν ἠπείρου ἐ Κεραμαρέων καλουμένης χώρας, ἐς τ πόλιν φέρουσαν δυοῖν πόδοιν ξυλίνοις ξυνηρμοσμένοις, ἐ συνδεδεμένοις ἀλλήλοις ἰσχυρῶς, ὥς τι βαίνειν τὰ τὰ στρατεύματα ἀπὸ τοῦ Ζαγάνου στρατοπέδου ἐπὶ τ πόλιν. ἢ συνέβαινεν ὅπως ἁπανταχῆ πολιορκεῖσθαι τ πόλιν, ἢ τὰ τῆς πόλεως ταύτῃ πράγματα, ἢ Ἐλλήνων, ἀθυμότερα γίγνεσθαι, ἅτε δὴ τ πόλεως ἐπὶ πολὺ διηκούσης. Ἡ δὲ περίοδος τῆς πόλεως μυρίοις ἔπη τῶ ἐφ' ἡμῶν, ἐ ἐπὶ ἑκάτον ἑβδομήκοντα πη σταδίους γενομένης, ξυνεμένων τῶ ἀνδρῶν τὴν πόλεως ἅπασαν ταχῆ, ὡ πάνυ τοι ὀλιγανδρία ἐγίνετο. ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἡμέρας τοῖς πλεβόλοις ἔτυπτε τὸ τεῖχος ἰσχυρῶς, ἢ κατέβαλε μέγα μέρος πύργους τέτταρας ἢ ἐπιπύργια, ὡσαύτως ἢ ἐς τὸ μέγα τεῖχος τὼς τε πύργους κατέβαλεν. Οἱ δὲ Ἐλλιμὴς τ ἀρχὼ μὲν ἢ αὐτοὶ, ὡς παρὰ σφίσι πλεβόλους ἱδρυσάμενοι ἢ τὸ τεῖχος, ἠφίεσαν, ἢ αὐτοὶ λίθον εἵλκοντα τριακοντάπηχυν τὸν σταθμὸν, ἢ ἔβαλον ἐς τ τῶ βασιλέως πλέβολον, ἀλλ' ἐσείετο μὲν τὸ τεῖχος, ἐ ἐβλάπτετο σφίσιν, ἢ μὴν τοι λίθου γε. ἢ ὁ μὲν μέζων πλέβολος, διερρήγνυτο αὐτίκα, ὅτι πρῶτον ἠφίετο. ἢ τ πλεβόλου τοῦ ἑκατέρου εἷς ἦν, ὡς διεφθαρμένου ὑπὸ Βασιλέως, ἢ ἀπῆγον θανάτῳ. ὡ μὲν τοι γε φασὶν εἷς ἦν σημεῖον ὡς κολάζειν, ἢ ἀπέλυσαν. Ἐς δὲ τὸ τεῖχος ἔ καπεβάλετο ὑπὸ τῶ Βασιλέως πλεβόλων,

λων ; κλίμασί τισι ἐ πίθοις ξυλίνοις φρα-
ξάμενοι , ἠμύνοντο νυκτὸς ἐπιπλοῦντες ταῦτα μὴ
κωλῦσαι αὐτοί . Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χρόνῳ , ἐν ᾧ
ταῦτα ἐγίνετο , * ἠγγέλλετο τῷ Βασιλεῖ , ὡς
νῆες ἐπιπλέουσιν ἀπὸ τῦ Αἰγαίου ἐπὶ τὸ Βυζάντιον
δύο φορτίδες , μία μὲν μείζων τῶν Ἰανύων , ἡ δὲ
ἑτέρα τῦ Ἑλλήνων βασιλέως σῖτον ἐπιφέρουσαν . Τῦ-
το μὲν ὡς ἐπύθετο , τάχιστα ἐπλήρου τάς τε τεσ-
σαρεις ἐ πλοῖα , καὶ ἔπεμπεν ἐπὶ τὰς ναῦς ἤδη ἐγ-
γὺς ὔσας , καὶ ἐπιφερομένας πνεύματι ἱκανῷ ἐς τὴν
πόλιν . Τὰ μὲν δὴ πλοῖα καὶ αἱ τεσσαρες , ἀπή-
γοντο ἐς τὰς ναῦς , καὶ ἐμβάλλουσι μὲν τῇ Ἑλλησ-
χῇ νηὶ τὰ φῶτα , καὶ παρὰ βραχὺ ἐάλω , εἰ μὴ
ἡ Ἰανύων ναῦς ἐπισταφεῖσα , ἤμυνεν αὐτῇ . φέ-
ρυσα δὲ ἐνέβαλον ἐς τὰς τεσσαρες , καὶ ὁ Βασιλεὺς
ἀπὸ τῦ αἰγιαλῦ ἐπιβόα ἑκάστοις τοὺς ἑαυτῦ ,
ἐσβαίνων ἐς τὴν θάλασσαν σὺν τῷ ἵππῳ . Αἱ
μέν τισι νῆες ὔπω ἔφυγον , καπέπλουν ἐς τὸν
λιμένα . Ἐνταῦθα τιτρώσκεται ὁ τῦ Βασιλέως
ναύαρχος Παντόγλης τὸν ὀφθαλμὸν ὑπὸ τῶν σφε-
τέρων , ὡς αὐτὸς διεμαρτύρατο ἐς τὸν Βασιλέα ,
καὶ εἰ μὴ ἐτρώθη , εἵλκε ἂν τὰς ναῦς διέσχυζό-
μενος . οὔπω μέντοι διέφυγεν , ὅς τι κακὸν τε
μὴ παθεῖν ὑπὸ Βασιλέως . καὶ οὕς ἐν ὑπονο-
φίᾳ ἴσχει συλλαβὼν ὁ Βασιλεὺς , κατεῖρξεν
ἐς ὑστεραίαν . Ὡς μὲν δὴ ἱκανῶς ἤδη αὐ-
τῷ τὸ τεῖχος κατερέβλητο , ὅς τε εἰσπεσόντας
πυὶ πολλοὺς εἰσιέναι ἐς τὴν πόλιν , ἐπέ-
λασεν ἀνὰ τὸ στρατόπεδον ἅπαντα πυρὰ καίει-
ν τὰ κεκομισμένα , καὶ πάλαι ποιούμενος ,
ὡς τῇ ἐπιούσῃ τῆς ὑστεραίας τὴν προσβολὴν
ποιησόμενος , καὶ τὴν τε διαρπαγὴν , καὶ ἐ-
ξανδραποδισμὸν , ἀνεκήρυττεν ἐς τὸ στρατόπεδον .
Λέγεται μὲν δὴ καὶ τάδε , ὡς τὸ τεῖχος ἐπι-
πτώκοι ὑπὸ τῇ πολιορκίᾳ , ὁ Σκενδέρεω τῦ
Σινώπης ἄρχοντος παῖς , Ἰσμαήλης τοὔνομα ,
προσέφερε λόγους τοῖς Ἕλλησι περὶ σπονδῶν ,
λέγων τοιάδε · Ἄνδρες Ἕλληνες , ἐπὶ ξυροῦ
ἀκμῆς ὑμῖν , ὡς ὁρᾶτε τὰ πράγματα ἵστηκε ·
Τί οὐ πρίσβεις πέμπετε ὡς Βασιλέα περὶ εἰ-
ρήνης ; ἐμοὶ γὰρ ἐθέλοντι ἐπιτρέψαι , ῥᾴ-
διόν μοι ἔσται ἐκκλῖναι τὸν βασιλέα ὑπὲρ τῦ
πρᾶξαι ὑμῖν σπονδὰς γενέσθαι παρὰ Βασι-
λέως . καὶ τῷ χάριν οὖν οὐκ οἶδ' ὅτι κατα-
θήσεσθε τῷ ξυμπραξαμένῳ ὑμῖν . ἐμοὶ δὲ μὴ
πάντα γένηται ὑμῖν , ἡ πόλις ἐξανδραποδιοῦ-
ται , καὶ ἡμᾶς πασσυδὶ Βασιλεὺς κρεουργεῖ ,
καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ὑμῶν ἐξανδραποδιού-
μεθα , καὶ συμφορᾷ καταχθήσεσθε ἀνηκέστῳ .
Ἀλλὰ πέμπετε ὡς τάχιστα ἄνδρα πρὸν , ὃς
ἂν ἐπὶ τὰς Βασιλέως θύρας ἀφίκηται , ἐγὼ
διαπράξομαι ὑμῖν τὴν εἰρήνην . Ταῦτα ἔλε-
γε τοῖς Ἕλλησι βουλομένοις . ἐδόκει δὲ πέμ-
πτέα εἶναι ἄγγελον , ὅστις ἂν πύθηται τῆς Βα-
σιλέως γνώμης περὶ σφᾶς ἥν ἐστὶ , καὶ ὅπη βου-
λεύσονται περὶ ἑωυτοῖσιν ἀφίσιν , ὅ , τι οἱ
ἄμεινον περαμένοις . ἔπεμπον δὲ ἄνδρα οὐκ ἐπί-
σημον , ὡς ἀκοπειρασόμενον τῆς Βασιλέως γνώ-
μης . Ἐπεὶ δ' ἀφίκετο ἐς τὰς θύρας ἔτος , κηρυ-
σσόντου Ἰσμαήλεω , ἐκάλεε Βασιλεὺς δέκα τε-
λέειν αὐτῷ μυριάδας τοῦ ἑωυτοῦ . εἰ δὲ μὴ

A neribus ab Mechmete corruptum, eumque capitis anquirebant. Cum autem nullum satis manifestum signum, quo crimen comprobaretur, invenirent, crimine eum absolverunt, atque impunitum dimisere. Mœnia, quæ Turci bombardis straverant, noctu scalis quibusdam & doliis obstruentes, reficiebant summa celeritate. Inter-
Naves obsidiariæ. ea cum hæc fierent, nuntiatur Mechmeti, duas naves onerarias ex Ægeo navigare Byzantium. una quidem, & quæ magnitudine præstabat, Januensium erat; altera vero erat regis Græcorum, commeatum adportans. Hæc ubi accepit rex, continuo triremes & alias naves militibus compleri jubet, quas misit contra hostiles naves, in propinquo existentes: quia satis secundo vento ferebantur in urbem. Regiæ naves & triremes pergunt
Pantogles. quo jussæ erant. Primoque Græcam adoriuntur navem, quæ propemodum capta fuisset, ni Januensium navis reversa laboranti navi subsidio venisset. nam maximo impetu ruebat in regias triremes. Rex ex litore inclamabat suos, eosque jubendo & adhortando quo magis accenderet, interdum equo ingrediebatur mare. Verum Græcorum naves inviolatæ optatum contigere portum. At in eo certamine vulneratur oculus regii navarchi, cui nomen erat Pantogles, a suis, ut ipse testatus est coram rege: & manifesto asseverabat, ni vulnere fuisset impeditus, se facile naves in ditionem potuisse accipere. Cum sic factum excusaret, supplicium quod minitabatur rex, evasit. Eos autem, quos suspectos habebat rex, capi & in vincula duci jubet, quasi expetiturus pœnas. Murus cum jam satis esset disjectos, peregrinique facile penetrarent in urbem, *Edit. Paris. pag. 207.* jussit ignes solitos undique per castra fieri. Cætera quoque ita instruebat, quasi qui tertio ab eo die vi irrupturus esset in urbem. Misso itaque præcone in castris pronuntiat se urbis prædam & mancipia militibus concessurum. Interea quam hæc parabantur, & murus bombardarum impetu jam dirutus esset, Scenderis, qui Sinopem regebat, filius, nomine Ismael, ad Græcos abiit, & cum eis in hunc modum orationem habuit. conabatur enim Græcos
Orator Turcorum ad deditionem hortatur. ad fœdera sancienda cum rege perpellere: Res vestræ, viri Græci, in summo discrimine nunc versantur. Quare non mittitis legatum ad regem petitum pacem? Si mihi vultis negotium istud committere, facile eo inclinabo regis animum ut vobiscum fœdus feriat. Nam non dubito, quin gratiam maximam sitis relaturi ei qui illud effecerit. Et ni quam primum fœdus intervenerit, urbs vestra fœdissime diripietur, & vos ad internecionem omnes miserabilem in modum peribitis. Uxores & liberi vestri in manciplorum numerum referentur, & in calamitatem devolvemini intolerandam. Mittite igitur, mora omnis absit, legatum ad regem, & pacem vobis conficiam. Hæc loquutus est Ismael Græcis. Deinde consilia in unum conferenti-
Legatio Græca ad Turcum. bus, visum est ut legatus abiret ad Mechmetem, tentaturus sententiam regis, quam super Græcis jam mente concepisset. Is autem qui ad regem legatus ire jussus erat, haud erat vir admodum illustris & claro genere natus. Quem, cum venisset ad Januas regis, opera Ismaelis, rex jussit renuntiare Græcis, ut tributi nomine quotannis decem myriades aureorum numerent. Sin autem conditio hæc ipsis impossibilis visa fuerit, abeant relinquen-

tes urbem singuli cum bonis suis quocumque voluerint. Sententia Mechmetis ut proposita est Græcis, ad consultationem vertuntur. Tandem multis ultro citroque dictis, ea sententia vicit, cujus tenor erat: magis repugnandum esse hosti, quamvis ingens discrimen se ostenderet, quam ignaviam imbellem sequi; & nullo commisso prælio abnavigare, deserentes urbem. Ego existimo legatum Græcorum cum hujusmodi responso ab Mechmete ad Græcos dimissum, ut eorum animos tentaret. Nam cum fossas eorum cerneret usque fieri ad repugnandum inhabiles, conabatur explorare, quænam Græcorum in præsenti discrimine esset sententia: præterea num res eorum adhuc aliquid roboris sive firmitatis haberent. At Græci in hunc modum quem diximus, se gerebant. Rex, cum omnia ad oppugnationem satis instructa & parata forent, convocans peregrinos, eos sic alloquutus est: Viri peregrini, meique filii, qui semper rem præclare geritis, quocumque belli tempestatem vertero, in vobis certo situm est, ut urbs illa occupetur. Scitis, cum sententiam vos interrogarem, quod respondistis urbem capi posse facilem, si saltem muri sternerentur. Circumductos igitur vos interrogavi, si satis jam muri dissipati videantur. Tantum igitur muri, quantum satis apparebat vobis, bombardarum impetu corruerat. Nunc itaque cum tempus postulet, ut oppugnationem urbis occipiamus, hæc vobis proponere volui. Vos qui ubique cum apud me, tum apud majores nostros semper plurimum laudis & gloriæ rebus fortiter gestis invenistis, rogo Græcorum regnum parare velitis. Haud vos præterit, quot nobis in Europa Asiaque præfecturæ sint. Harum & pulcherrimam & optimam ei dabo, qui primus in supremum murum evaserit. Eamdemque pro dignitate honorare non cessabo. Hanc autem ei gratiam referam, ut a me accipiat principatum opulentum: & sedulo annitar, ut plurimum ab nostri generis hominibus honoretur, & celebretur. Porro si resciverò, dum oppugnatio fervet, aliquem in tentoriis manere, & muri oppugnationem refugere, is profecto, etsi instar volucris alas haberet, numquam nostras, quo minus supplicium det, effugiet manus. Ite igitur, pugnam istam, & pulcherrimam & opulentissimam capessite. Nam manent vos quorum posteritas, in urbe ista mancipia plurima & preciosa, mulieres & liberi, divitiæque plurimæ. Hæc dicentem decuriones & manipulorum ductores, qui ascensum muri, qua parte irrupturi erant, dejici bombardis jusserant, regem bono animo esse jubent, ut qui in urbem citra omnem tergiversationem sint procursuri. Petebant autem ut rex ipsis hanc gratiam rependeret. In vincula duci præceperat rex viros, quos suspicabatur victoriæ navalis impediendæ gratia gubernatoris oculum vulnerasse. Hos vinculis eximi, & impunitos dimitti flagitabant. Rex peregrinorum preces haud est aversatus; verum ut iis rem gratam faceret, captivos carcere emisit. Interea cum jam tempus, quo oppugnationem auspicaturos erat, instaret, per castra edici jubet, se in crastinum matutino tempore oppugnaturum urbem. Promuntiat munera & dona ei qui in ista oppugnatione se optime gesserit: Illi autem qui se prælio subtraxerit, capitale supplicium præmium fore edicit. Zichides in

Mechmetis status.

Edit. Paris. pag. 208. Mechmetis ad suos oratio.

Zichides, Turcorum factiosculi.

A τοῦτο οἷόί τε ὦσι ποιεῖσθαι, εἴχεσθαι καταλιπόντας τὴν πόλιν, ἀποφερομένους τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἵκαστος ὅπῃ ἂν βούλοιτο ἀπιόντες. Ταῦτα οἱ ἀπικόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἐβουλεύοντο μὲν ἢ ἐδόκει ἀμύνεσθαι, ἀναξιοδιώκητους μᾶλλον, ἢ ὅπως ἀμαχητὶ ἐκλιποῦσι τὴν πόλιν, εἴχεσθαι ἀποπλέοντας. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ Βασιλέα ταῦτα προτεῖναι, ἀποπειρώμενον τῶν Ἑλλήνων γνώμας. ἢν τὰ ἐρύγματα μᾶλλον αὐτῶν ἄφαντα γενόμενα, ἐπῆρθαι, ἢ, τι γινώσκουσι περὶ σφῶν οἱ Ἕλληνες, εἴτε ἰσχυρὰ ὄντα αὐτοῖς τὰ πράγματα. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες ἐς τοιοῦτον ἐξεφέροντο, ἐς ὅσον μοι δεδήλωται. Βασιλεὺς δὲ, ὡς αὖτις τὰ ἐς τὴν προσβολὴν παρεσκεύαστο, συγκαλέσας τοὺς στρατιώτας, ἔλεγε τοιάδε. Ἄνδρες στρατιῶται, ἢ ἐμοὶ παῖδες, τὰ κάλλιστα ἀεὶ ὅσα ἂν στρατεύσασθε ἀειπρεπῶς, ἐφ' ὑμῖν ἤδη ἐστὶν ἁλῶναι τήνδε τὴν πόλιν. ἴστε δὲ ἢ πάνυ, ὁπότε ἐπειράμην ὑμᾶς, ἐφάσκετε ἁλώσιμον εἶναι τὴν πόλιν, εἰ μόνον τὰ τείχη ὑμῖν καταβάλοιμι. πεμψάντων δὲ ὑμᾶς, ἐπειρώμην, εἰ ἱκανῶς κατερρίφθαι ἤδη τὰ τείχη, ἢ ἐς ὅσον ὑμῖν ἱκανῶς ἔχειν ἐδόκει, κατεβάλλετο. Νυνὶ δὲ ἐπειδὴ ὥρα ἐστὶ τὴν προσβολὴν ποιεῖσθαι, τάδε προτίθεμαι. ὑμῖν ἀπασαχῇ δόξαν παρὰ τοῖς προγόνοις καὶ ἐμοὶ ἐκλεῖν ἀπολόμενοι, συγκατοικίζεσθε τὴν βασιλείαν ἐμοί. Ἰστε δὲ οὖν ὅσαι ἐπαρχίαι ἔν τε τῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τυγχάνουσιν οὖσαι, πάσων τὴν βελτίστην δώσω τῷ πρώτῳ ἀναβάντι ἐπὶ τὸ χάραγμα. τιμήσω δὲ αὐτὸν οἷα εἰκός, καὶ ἀμείψομαι, ἀρχὴν παρεχόμενος δόξαντα, καὶ ὑπερβάλλω μακαριζόμενον ὑπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γένους ἀνθρώπων. Οἷσθ' ἂν αἴθεσθαί σε σπουδῆς ἀναπεφορημένον, καὶ μὴ μαχόμενον ἐς τὸ τεῖχος, ὡδ' ἂν εἰ πεπυσμένος, κατὰ τὰ πτῶματα ὑποδρᾶν, ἵνα μὴ αὖτις ὑποδύηται, μὴ τὰ ἔσχατα παθόντι ὑποδανεῖν. Ἰτε δὴ οὖν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, κάλλιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον. ἀνδράποδά τε γὰρ ἔσται ὑμῖν πολλοῦ ἄξια, καὶ γυναῖκες, καὶ παῖδες, καὶ πλοῦτος ἐν τῇ πόλει πολύς. Ταῦτα ἐπόντι τῷ Βασιλεῖ, οἱ δεκάδαρχοι καὶ λοχαγοί, οἵ τε πρότερον, ὡς ἐπεδείκνυτο τὸ τεῖχος αὐτοῖς ὁ Βασιλεὺς πεμπάζων, ὅτι ἱκανῶς ἔχει εἰσπεσεῖσθαι ἐσω ἐς τὴν πόλιν, καὶ ἐκέλευσε καταβάλλειν, ἐς ὃ ἐδόκει αὐτοῖς ἱκανῶς ἔχειν, καὶ τότε δὴ θαρρεῖν τε αὐτὸν ἐκέλευον, ὡς ἐς τὴν πόλιν ἀμυητοτρεπτὶ ἐσπεσούμενοι. γνοὺς δ' αὐτὸν χάριν θεῖναι σφίσι τὸν ἄνδρα ὃς συνέλαβε καὶ τὸν ναύαρχον, ὅτι ἐν ὑποπτῳ ἦσαν, ὡς ἔτρωσαν αὐτῶν ἐς τὸν ὀφθαλμόν, χαρίσασθαι αὐτοῖς. Ὁ δὲ ἀπῄει, καὶ ἀπέλυσε τοὺς ἄνδρας, χαρισάμενος αὐτοῖς πάντα. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐδόκει αὐτῷ προσβαλεῖν, ἔπεμπεν ἐς τὸ στρατόπεδον, παγγέλλων, ὡς ἕωθεν ἔσοιτο ἡ προσβολὴ, καὶ προκήρυκα δῶρα τῷ ἀριστεύσοντι, τῷ μὲν μαχομένῳ δὲ θάνατος ἐπίκειτο ἀζήμιος. καὶ Ζυχίδης δὲ ἐς τὸ στρατόπεδα περιέοντες, ὑπεμίμνησκον τῶν προμισθίων σφίσιν, ἐπὶ τῇ τιλάτῃ δόξαν, ὡς τοῖς τε μαχομένοις ὁ ἀρὴς ἐπαγγέλλεται δωρεὰς τοῖς πολεμικοῖς, καὶ ἄλλα οἷα δὴ ποτὲ

B

C

D

E

* In mss. παρεμβάλλων.

μίζεται παρ' αὐτοῖς. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες, ἀνδρα Ἰανύσιον ἀριπόμπων ἐς τιμωρίαν στρέψαι σὺν νηΐ τε μεγίστῃ, καὶ ὁπλίταις ὡς τεσσαρακοσίοις, ἐκέλευον ταύτῃ ἑσπόμενα, ἣ Βασιλεὺς καὶ οἱ πολλοὶ ἐπεπαυσόντες βιάζεσθαι, ὡς ἐνταῦθα σὺν τοῖς ὁπλίταις αὐτὸς παρασκευάζοιτο ἀμύνεσθαι. Καὶ αὐτός τε ἅμα Βασιλεὺς Ἑλλήνων, ἀ πολλῷ διέφατο σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ὡς τε ἐπαμυνέων. καὶ Καρδινάλιος ὁ Ἰσίδωρος Σαρματίας, ἅ πρότερον ἐμνήσθη, παρὼν τότε τοῖς Ἕλλησιν ἐτιμώρει πολεμουμένοις. παρεγένετο γὰρ ὡς ξυνόδου τε ποησόμενος, καὶ διαλλάξων τοὺς Ἕλληνας τῷ Ῥωμαίων Ἀρχιερεῖ. Ταῦτα μὲν οὖν ὀλίγῳ πρότερον αὐτῷ ἐπεποίητο, καὶ οἱ Ἕλληνες ὀψὲ γοῦν ἐς διάλλαγὰς ἀφίκοντο τοῖς Ῥωμαίοις. Βασιλεὺς δὲ, ὡς ἐδόκει ὥρα εἶναι προσβάλλειν ἔωθεν, ἅμα δ' ἕῳ ἡμέρᾳ, τά τε κύμβαλα ἐσημαίνετο, καὶ οἱ αὐληταὶ καὶ οἱ σαλπιγκταὶ ἐσήμαινον, ἔωθεν προσίβαλε, καὶ ἀπασπαχῇ τῆς πόλεως, καθίσαντο ἐς μάχλην οἱ βάρβαροι, καὶ προσβάλοντες ἐμάχοντο ἐρρωμένως. Κατὰ μὲν τὸ ἐς λιμένα τεῖχος, ἡμύνοντο οἱ Ἕλληνες κράτιστα, καὶ ἐξεώσαντο τοὺς Τούρκους, καί ποι κατὰ τὰς κλίμακας ἀναβάντων, κεφαλὰς ἀπωίχοντο κρατυνόντες τὰ τείχη. ἣ δ' αὖτις προσίβαλε Βασιλεύς, οἱ πολλοὶς ἐπεπαυσόντες, ἐβιάζοντο τοὺς ὁπλίτας τῆς Ἰανύσου, καὶ ὁ Λόγγος αὖτις τιτρώσκεται πλειβολίσματι ἐς πλεῦ χεῖρα, καί τινες ἄλλοι τῶν ὁπλιτῶν ἐπετιτρώσκοντο, καὶ ἐκλιπόντες πλεῦ χάρακα ἣ ἐφύγοσαν, αὐτίκα διαζόμενοι ἐνέπιπτον, καὶ τοὺς τῶν ὁπλίτας τῆς Ἰανύσου ἐτρέψαντο, καὶ ἐπικείμενοι ἐφόνευον. Ὁ μὲν οὖν Λόγγος ἀπεχώρει, ἕποντο δὲ αὐτῷ οἱ ὁπλῖται, ἐπιόντων σφίσι τῶν πολλῶν. Καὶ ὁ Βασιλεὺς Ἑλλήνων, ὡς ᾔσθετο ἐκλιπόντας πλεῦ χάρακα αὐτοὺς καὶ ἐκδιδόντας, αὐίδρυμε μὲν αὐτίκα, καὶ ἤρετο τὸν Λόγγον εἴ που πορεύοιτο; Τὸν δ' ἀμείψασθαι, ὡς ταύτῃ θεὸς ὑφηγεῖται τοῖς Τούρκοις. Αὐτὸς δ' ὁ Βασιλεὺς σφὸς Καντακυζηνὸν καί τινας ὀλίγους ἀμφ' αὐτὸν ὄντας τραπόμενος ἔλεγεν· Ἰωμεν ἄνδρες ἐπὶ τοὺς βαρβάρους τούσδε. αὐτός τε ὁ Καντακυζηνὸς ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθὸς ἐπλώσατο. καὶ αὐτὸς ἐτράπετο, καὶ ἐπιόντες, καὶ διώκοντες, ἔτρωσαν Βασιλέα Κωνσταντῖνον ἐς τὸν ὦμον, καὶ ἐπλώσαντο. Οἱ δὲ ἄλλοι Ἕλληνες, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὸ μέγα τεῖχος δραμόντας, καὶ ἄνωθεν βάλλοντας τοξεύμασί τε καὶ λίθοις, καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν Λόγγον φεύγοντας, ἐπεπεμένων τῇ πολλῷ ἐτράποντο ἐς φυγὴν, * ἐκτός τις ἴσως προσκαταβάλλειν βουλόμενος ὡς τὸ σώζεσθαι. Ὡς δὲ ἐς τὸν πύλιν ἀφίκοντο τὴν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ καλουμένην, κατασχεθέντες ὑπ' ἀλλήλων αὐτῇ ταύτῃ ἔκειντο, καὶ ἐκόντες αὐθις, ἔπιπτον ἐς αὐτούς, καὶ οὕτως ἐπαναβαίνοντες, σπουδῇ ἐπεγομένους ὑπέβαινον, σωρὸν μέγιστον ζῶντες κατὰ τὴν πύλην ἐπεποίηντο, ὡς τε μηδεὶς βάσιμα εἶναι ἐντεῦθεν. Καὶ οὗτοι μὲν ὅτως, ὡς πλεῖστοι, ἐν ὀλίγῳ ἀπώλοντο· ἐπεγόμενοι φθῶσαι ἐς ἀλλήλους, ἔπιπτον ἐς ἐκεῖνο τὸ βάραθρον, καὶ τοὺς πύ-

* ἐκτός.

castra progressi, in memoriam redigebant Turcis gloriam, qui hactenus claruissent. Præterea dicebant, Heroa iis qui in præliis occumberent, sempiternam polliceri beatitudinem. Commemorabant & alia, ut gens illa assolet. Græci virum Januensem, qui auxilio venerat cum nave maxima & trecentis armatis, eo loci cum suis consistere jubent, ubi rex & peregrini irruptionem facturi erant. Ibi stantem cum suis armatis vim hostilem amoliri volebant. Haud procul aberat rex Græcorum cum suis, ut quam fortissime hostes propulsaret. Etiam Cardinalis Isidorus Sarmatarum Antistes, cujus ante meminimus, Græcis, penes quos ea tempestate erat, auxilio fuit. Aderat enim ut synodum congregaret, & Romano Pontifici Græcos reconciliaret. Hæc quidem paulo ante confecerat. At Græcis illa cum Romanis reconciliatio nimis sera extitit. Rex Mechmetes cum tempus jam advenisset (erat autem Martis dies) ut oppugnationem universis copiis aggrederetur, cymbala, cornua, tubasque canere jubet, signumque occipiendæ oppugnationis dedit: & urbem summo mane fortiter oppugnabant: irruentesque in urbem præliabantur magna virtute. In eo muro qui portum spectat, Græci fortissime resistebant, Turcosque magnanimiter expellebant. Etiam capita quorumdam, qui scalis admotis murum superare conabantur, amputata de muro devolvebantur, cum Græci summa vi mœnia defensarent. Ea parte qua rex cum peregrinorum manu irruptionem fecit, Januenses armati vi submoti sunt. Longus horum dux vulneratus est manum, ictus bombardæ globulo. Reliqui armati haud mansere a vulneribus intacti. Deferentes igitur locum quem occupaverant, Januenses in fugam vertuntur, quos fugientes cædebant Turci. Longus dux cedebat: eum sequebantur armati, quos hostili animo insequebantur Turci. Rex Græcorum ut accepit Januenses cessisse loco, quem defendendum susceperant, & fugam inire, accurrens citato gradu, Longum percunctatur, quonam abiret? Cui Longus respondit, ea qua Turcis Deus ipse iter aperit. Verum rex Græcorum ad Cantacuzenum & alios paucos conversus, dixit: Eamus o viri forti animo contra barbaros illos. Cantacuzenus, cum fuisset vir optimus, in eo prælio mortem oppetiit. At rex Græcorum Constantinus in fugam conjectus est, hostesque continuo insequentes ejus humerum vulneravunt: atque mortuus est. Reliqui Græci ubi conspicati sunt peregrinos ad magnum murum cursitare, missilia & sagittas & lapides de supernis torquere: præterea Longum cum suis armatis in fugam effundi, & insequi fortiter peregrinos: nec ipsi dubitarunt fugam arripere, cum singuli extra morum se jactare cuperent, ut evaderent hostium manus. Cum fuga celeri essent delati ad Romani nuncupatam portam, impediti affluenti undique hominum turba, humi cadebant. Deinde alii accedentes per jacentes incedebant. In hunc modum ascendentes in eos qui ceciderant, studio transeundi magnum fecerunt acervum hominum, adeo ut nullus ea elabi posset. At sic nullo respectu habito, periere plurimi, cum alius alium fuga prævenire festinaret, & in miserabile hoc veniebant spectaculum.

Edit. Paris. pag. 209. Joannes Justinianus Longus.

Quarto Calend. Junii 1453. die Martis, capta Constantinopoli, quinquagesimo quarto die obsidionis. Aliter Sabell. lib. 6. Enn. 10. qui factum ait 1454.

Cantacuzeni imp. mors.

pag. 210.

Portæ quoque claudebantur oppletæ corporibus Græcorum, cum per eas exitum quærerent radentes. Peregrini muro magno superato (nam & hujus partem bombarda maxima diruerat) ea ruebant in urbem, quam diripiebant, eunte qua cuique liberum erat, nemine prohibente. Græci autem, ubi primum fama captam esse urbem volabat, fuga ferebantur in portum ad Venetorum & Januensium naves. Plurimi naves cum summa celeritate ingressi intercidebant, navibus alto mersis. Eaque contingere videbantur quæ contingere solent in ejusmodi turbis, cum omnes nullo ornatu nulloque ordine susque deque currerent, ut semetipsos servarent tutos ab imminenti periculo. Et hi quidem Turcorum manus evitarunt. At urbis janitores ignorantia & insciția infelice usi, cum cernerent, Græcos conversos in fugam, ad naves properare, & impetu in eos qui salutem consequerentur ruere, parabant, si eos clauderent intra urbem, fore ut cogerentur redire & redintegrare prælium cum hoste: id consilii suggerebat oraculum quoddam in urbe decantatum, fore videlicet ut cum hostes venissent usque ad civitatis locum Tauri dictum, & oppidanos persequerentur, oppidanos tum conversos, necessitate sic urgente, hostem expulsuros, urbemque fortiter retenturos. Huic oraculo arbitror fidem accommodantes janitores, claves de muro extra urbem jactasse. Cum autem turba magna virorum & mulierum huc confluueret, tandem contendebant ad maximum urbis templum sanctæ Sophiæ dictum. Huc congregabantur viri pariter & mulieres, liberique. Nec multo post capti sunt a Turcis citra prælium, plurimique viri intra templum a Turcis trucidati sunt. Reliqui Græci per urbem fuga dissipati, quo se verterent, ut effugerent præsens discrimen, nesciebant. Haud multo post quidam eorum pecorum more trucidati, quidam capti sunt. Plurimi Græci cum forent viri boni, fortiter ciebant prælium, eligentes potius pro patria mori quam videre uxores & liberos prædam fore hostium. Theophilus exortus Palæologorum genere fortiter dimicans in ea pugna occubuit. Palæologorum socii pater & filii ejus, manus conferentes magno animo, cæsi sunt in eo prælio. Complures Græci alii qui latera regis stipabant, occisi sunt, nequaquam sustinentes videre patriam in servitutem hostium redactam: per universam urbem plena omnia erant cædentibus & cæsis, fugientibus & persequentibus. Notaræ regis præfecto & Orchani Mulsumanis nepoti, ut ipsi Græci indicarunt, hæc acciderunt. Cum audivissent captam esse urbem, accurrerunt ad turrim quamdam urbis, quasi hic deliberaturi, an omnes fuga sibi consulere deberent. Cum in hanc turrim advenissent, Orchanes obstitus pannis cujusdam * Nazaræi, seipsum præcipitem ex turri dedit, eoque casu mortuus est. * Notares obsidione circumdatus, tandem in conferta hominum turba simul cum liberis in hostium potestatem venit. Peregrini continuo regis castra mulieribus & pueris, qui erant Græcorum illustrium liberi, repleverunt: magnasque inde opes ferentes, admodum opulenti facti sunt. Videre erat regia castra plena viris & mulieribus se invicem vocantibus, necnon liberis ista ca-

Expugnatio Constantinopolis.

Edit. Paris. fugati.

* monachi. Orchanis Mosulemani mors. * Leontares, qui & Chirlucas, captus.

Ἀλαὶ κιχλεῖσθαι πάμπαν πεφυκότι ἐπὶ τῇ Ἑλλήνων. Οἱ δὲ πύλους ὑπερβάντες τὸ μέγα τεῖχος, καπήρειπτο γάρ τοι ἡ αὐτῷ μέγα μέρος ὑπὸ τῆ πλιβόλω, ἐσεχέοντο ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν, καὶ διήρπαζον τὴν πόλιν τραπόμενοι ὅποι ἑκάστῳ προχωροίη. Οἱ δὲ Ἕλληνες, πρῶτον μὲν ὡς ἡ φήμη διέδραμε, ὡς ἁλοίη ἡ πόλις, οἱ μὲν φυγῇ ὥρμηντο ἐπὶ τὸν λιμένα ἐς τὰς ναῦς τῶν Ἐνετῶν, καὶ Ἰαννέων, καὶ πολλοὶ ἐς τὰ πλοῖα ἐσβάλλοντες ταχυδρομίαν καὶ ἀκόσμως ἀπώλοντο καταδυομένων τῶν πλοίων. καὶ ἐγίγνετο οἷα δὴ γίγνεσθαι εἰώθει ἐν τοῖς τοιούτοις θορύβοις, ἁπάντων χωρούντων ἑκάστῳ ἐς τὸ ἐξασώζεσθαι ἐν αὐτοῖσι κόσμῳ. καὶ ἅτοι μὲν ἔφθασαν ἐκφυγόντες τοὺς Τούρκους. Οἱ δὲ πυλωροὶ τῆ πόλεως, ἀγνωμοσύνῃ κακοδαίμονι χρησάμενοι, ὡς ἴσασι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τὰς ναῦς τραπομένους, φυγῇ ὥρμημένους σώζεσθαι ἐς τὰς ναῦς, οἰόμενοι, ὡς εἰ ἐπικλείσασιν τὰς θύρας, ἀναγκαθήσεσθαι οἱ Ἕλληνες * ἐπιστρέφοντες ἀμυνέσθαι, καὶ κατά τινα χρησμὸν ᾠδόμενον ἐν τῇ πόλει, ὡς τῷ πολεμίῳ ἄχει ἡ Ταύρου χώρα τῆς πόλεως ἐπιγενομένου. καὶ ἐπικειμένων, τοὺς ἐν τῇ πόλει συστραφέντας ἀνάγκῃ, ἀμυνομένους, ἐκβαλεῖν τοὺς πολεμίους, καὶ αὖτις ἴσχειν τὴν πόλιν. Ἐν ταύτῃ οἴμαι τεθεμένοι τὴν δόξαν, τὰς κλεῖς ἔσω ἀπὸ τοῦ τείχους ἔξω ἀπέρριψαν. Οἱ δὲ ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, πλῆθος πολὺ γενόμενοι, ἐσταῦθα ἐπιρρέοντες αἰεὶ συχνῶν, ἐτράποντο ἐπὶ τὸ μέγιστον τοῦ τῆς πόλεως, τὸ ἁγίας Σοφίας καλεμένης, καὶ ἐσταῦθα συνελέγοντο καὶ ἄνδρες, καὶ γυναῖκες, καὶ παῖδες. Οἱ πολλῷ μέν τοι ὕστερον ἁλόντες ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀμαχητί, καὶ ἀνδρῶν οὐ πολλῶν ἐντὸς τοῦ τοῦ διαφθαρῆναι ὑπὸ Τούρκων. Ἄλλοι δ' αὖ τῷ Ἑλλήνων ἄλλῃ τῆς πόλεως τραπόμενοι, ἐν ἀπορίᾳ τε εἴχοντο, καὶ ἅ πολλῷ ὕστερον, αἱ μὲν ἀπώλοντο, οἱ δὲ καὶ πλέσχοντο. καὶ πολλοὶ τῷ Ἑλλήνων ἀνδρῶν γενόμενοι ἀγαθοὶ, ἐμαχέσαντο καὶ ἀπέθανον πρὸ τῆ πατρίδος, ὡς τε μὴ ἐπιδεῖν τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τοὺς παῖδας, ὑπ' ἀνδραποδισμοῦ γιγομένας. Ὅ τε καὶ Θεόφιλος ὁ Παλαιολόγων γένος ταύτῃ ἐπλέσατο, ἀνδρικῶς ἀγωνισάμενος θανάσιμα τρωθείς, καὶ τῷ Παλαιολόγων οἱ μετοχιταῖοι, ὅ, τε πατὴρ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ μαχόμενοι ἀπέθανον. καὶ συχνοὶ τῶν ἀμφὶ βασιλέα Ἑλλήνων οἱ γεγονότες, ἀπέθανον, μὴ ἀνεχόμενοι ἐπιδεῖν σφίσι τὴν πατρίδα δεδουλωμένην. ὧν τε καὶ τῆς πόλεως ἁπάσης πλέα ἐπλήσθην καὶ ἐπλήμμυρον, καὶ διαφθορῶν τε καὶ φόνων. καὶ ἀμφὶ τὸν Νοταρᾶν τὸν βασιλέως ἁρμοστὴν, καὶ Ὀρχάνην τὸν Μισυλμάνων ἐπίδοξον, οἵ αὐτοὶ ἔλεγον Ἕλληνες, τοιόνδε ἐγένετο. Ὡς ἐπυνθάνοντο ἁλοκέναι τὴν πόλιν, ἐπέβησαν ἐπὶ πύργον τινὰ τῆς πόλεως, ὡς ἐσταῦθα βουλευσόμενοι, ὁπότε ἅπασι χρὴ δοκοίη τραπέσθαι. καὶ ἐσταῦθα γενόμενοι, Ὀρχάνης μὲν ῥάκεσι ἀμφιεσάμενος Ναζηραίου τινὸς, ἐβάλετο ἑαυτὸν κατὰ τοῦ πύργου, καὶ ἀπέθανε. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Νοταρᾶν πολιορκηθέντες, ἑάλωσαν περὶ πλήθουσαν ἀγοράν, αὐτός τε ἅμα καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. Οἱ μὲν δὴ πολλοὶ, αὐτίκα τὸ στρατόπεδον τὸ βασιλέως ἐπέπλησαν καὶ γυναικῶν τε ἅμα, καὶ παίδων τῶν περιφανεστάτων Ἑλλήνων. καὶ ὄλβου πολλοῦ ἐπορίσθησαν· μέγα δ' ἄδειμοι ἐγένοντο. καὶ ἦν ἰδεῖν τὸ στρατόπεδον ἁπανταχῆ πλέον ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἀλλήλους ἐπιβοωμένων· καὶ παίδων ἐκπεπληγμένων ταύ-

τὴν τῆ συμφορᾶ. Καὶ χρυσὸς μὲν πολὺς, ἢ ἄργυρος ἐφορεῖτο ἐκ πόλεως ἐς τὸ στρατόπεδον. ἢ λίθων ἀποείων λῶ, ἐ ἰδόντι παντοδαπῶν πλοῦς ἡ χώρα. ὡς τε μιᾶ ἡμέρᾳ μέγα δὴ ὄλβιον γενέσθαι τῶν τὸ στρατόπεδον, ἀπό τε ἀνδρῶν περιφανῶν, ἢ πλούτου, καὶ ἐκ ἄλλης εὐδαιμονίας. ὡς τε πολλὰς μὲν ἂν ἔχειν ὅτα χρήσαιντο τῶ πωλούντων τῆ παρούσῃ εὐδαιμονίᾳ. Καὶ λίθους μὲν ἐξωνησόμενοι ὀλίγης τιμῆς, ἅτε μὴ εἰδότων τῶν πωλούντων, ὁπόσου ἀντὶ ἑκάστου λιθιδίου ἀποδίδοσθαι, μέγα ὄλβιοι ἐγίνοντο. ἢ χρυσὸν ἔστιν ἅπερ ἀντὶ χαλκοῦ φαίνονται * λυόμενοι οἱ πωλοῦντες. Ἐπαῦλα δέλλιν ἢ Ἰσίδωρος Καρδινάλιος Σαβοΐων, καὶ ὡς ἦλθε ἐς Γαλατίαν ἀπιδόθη, ἢ ἐσβὰς ἐς ναῦν, ἀπέδρα ἐπὶ τὴ Πελοπόννησον. Εἰ μὲν οὖν αὐτὸν ἔγνω Βασιλεὺς, ὡς ἦν Καρδινάλιος Ἰσίδωρος, ἀπέλε τε αὐτὸν, καὶ ἂν ἀπέφυγεν. ναῦν δὲ οἰόμενος αὐτὸν πιθέσθαι, ἂν ἐποιεῖτο λόγον ἀδύνα. Τῶ μὲν τοι Βασιλέως Ἕλληνας ἀπεκλεῖν, τῶ πωλούντων τοῖς μὴ πᾶσι παρὰ Βασιλέα ἐσιγκάμενος, δῶρα τε ἔλαβε, ἢ ἀρχὴ ἐδωρήθη. ἔτερ δὲ ἔσπερ ἀποθάνοι, οὐδεὶς ἤθετο τῶν πωλούντων φράσαι. κ᾽ ἢ πόλιν, σὺν πολλοῖς ἄλλοις αὐτῶ ὡς ὁ τυχὼν ἐπελύπησε, βασιλεύσας ἐπ᾽ ἔτεα ἑπτὰ ἢ μῆνας ἕξ. Ἐάλωσαν δὲ ἢ Οὐενετῶν ἄνδρες ἐπιφανεῖς, οἳ αὐτῶ τε παρῆσαν μετιόντες ἐμπορίαν, ἢ ἄλλοι συχνοὶ, οἳ σὺν ταῖς τριήρεσιν ἔτυχον ὡρμισάμενοι. Κατέχον δ᾽ αὐτὸς οἱ Ἕλληνες κ᾽ τὸ ξυμμαχικὸν, ὡς τε ἀμοιβὰς σφίσιν ἐς ἢ παρῆσαν ἀναγκαίως. ἢ ὁ μὲν πρύτανις τῶν Οὐενετῶν, ὡς ἦλθε παρὰ Βασιλέα, ἀπέθανεν. οἱ δ᾽ ἄλλοι ἀπελύοντο μὴ πᾶσιν. ἐν ᾧ δ᾽ ταῦτα ἐγίνετο, ἢ πάντες χθὸς ἦσαν τῆ ἡμέρᾳ ἐπὶ διαπλῷ, ἢ ὁ τῶ πόλω ἦ Βασιλέως, αἱ τῶ Οὐενετῶν τριήρεις λύσασαι, ἐνομίζοντο ἢ ἦ Ἑλλησπόντω, ἢ τελευταῖαι ἀριθμοῦντες ἐς Εὔβοιαν νῆσον ἀνθρώπων. τὰς δὲ πλεούσας ὑποβιβάσαντες οἱ Ἕλληνες, ἐπέξεσαν ἐς ἢ ἦ πόλεως φυλακὴν πρὸς τὰς ἐπάλξεις, ἢ οἱ μὲν ἐάλωσαν, οἱ δὲ ἢ ἀπέθανον. Αἱ μὲν οὖν τριήρεις ἀριθμοῦνται, ἀγγέλλουσί τε ἦ Βυζαντίοις συμφοράν, ἢ πάντες ἀδὲ οἱ ἐνθένδε τῶ ξάκτου ἐχόμενοι, αὐτίκα δὲ ἔρρειν ἐς αὐτοὺς τὸ δεινὸν ἐνόμιζον. ἢ αἱ νῆσοι, αἳ ἐν τῶ Αἰγαίῳ χθὸν τι ξύμπασαι ὥρμηντο ἐς φυγὴν, ἢ οἱ ἠγεμόνες τῆ Ἑλλάδων, ἢ οἱ περὶ Πελοπόννησον, συμφορᾶ πεπληγμένοι, ὥρμηντο ἐπὶ ἦ θάλασσαν. δι᾽ ἃ δὴ ξυνέβη ὕστερον γενέσθαι ἦ ἀποστασιν ἦ ἐνοπλοῦντων αὐτῶ Ἀλβανῶν. Βασιλεὺς μὲν δὴ, ὡς ἐάλω Βυζάντιον, αὐτίκα ἐκέλευε Ζάγανον τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ τριήρεις πληρώσαντα, ἴέναι τε ἐπὶ ἦ κατ᾽ ἀντιπρῶ Βυζαντίου Γαλατίᾳ πόλιν, ἢ ἐξελαύνειν μὲ ἐπιπλεῖν τὰς ναῦς. παραγγέλλειν τε τοῖς ἐν τῆ πόλει, ἑδρᾶσθαι τε ἕκαστον ἐν τῆ χώρᾳ, ἢ μηδένι ἐπιξαίνειν ἐσβαίνειν ἐς τὰς ναῦς. Ὁ δὲ ἦ πόλεως πρύτανις ἀφικόμενος, ὡς ἔφην τὰ Βυζάντιον ἑαλωκέναι ὑπὸ βασιλέως, πειρᾶται ποιεῖσθαι, μὴ ἢ ἐς σφᾶς ὁρμὴν ἐξανδραποδίσαιτο ἦ πόλιν, ἅτε ἢ Βυζάντιον ἑδρασα, λαβὼν τὰς ἦ πόλεως κλεῖς, ἢ ἀφικόμενος ἐς Βασιλέα, παραδίδωσι ἦ πόλιν, ὡς αὐτῷ τε ἐπιξαίνειν σφᾶς, ἀξιοῦντος πείθεσθαι τὰ λοιπὰ αὐτῶ, ὅ, τι ἂν κελεύοι. Τότε μὲν οὖν ἦ Ζάγανον ἔπεμπε παραλαμβάνειν τε ἦ πόλιν, καὶ μηδένι ἐπιξαίνειν ἐσβαίνειν ἐς τὰς ναῦς. Οἱ μὲν οὖν Γαλατικοὶ, ὡς εἶδον τὰς τριήρεις ἐπὶ ἦ πόλιν σφῶν ὁρμιζο-

A lamitate admodum attonitis & perculsis. Multum auri argentique ex urbe in castra portabatur: lapidum pretiosorum copia erat maxima. Locus castrorum omnigenis vestibus repletus erat, adeo ut uno die dicarentur ista castra admodum insignium virorum divitiarum & cæteræ felicitatis abundantia, ut dubitarent Turci quo pacto eam rerum omnium copia frui possent. Vendebantur lapides pretiosissimi parvo pretio: quia peregrini eorum pretium ignorabant. Interdum aurum pro auricalco peregrini vendebant. In hac rerum turba miserabili captus est Cardinalis Isidorus * Sarmatarum antistes: qui ductus in Galatiam urbem, venditus est, & conscensa navi profugit in Peloponnesum. Si rex Turcorum virum B hunc novisset, videlicet quod Cardinalis esset, certe eum interfecisset, nec eum fuga elabi permisisset. Verum cum eum quoque inter cæteros occisum esse putaret, nullam ejus rationem habebat. Post hæc quidam caput regis Græcorum ad regem attulit, & ab eo munera magna, necnon principatum accepit. Quomodo autem Græcorum rex interierit, peregrinorum nullus explicare potuit. Creditur tamen in porta, sicut & reliqui, expirasse: cum regnasset annis tribus, & mensibus tribus. Venere in hostium manus viri Veneti illustres, qui mercium gratia Byzantium appulerant: necnon alii plurimi, quos eadem necessitas cum triremibus ex pertraxerat. Græci igitur eos C haud abire finebant: verum in præsenti rerum discrimine eos auxiliares adesse volebant. Venetorum * judex, qui præstare videbatur, ad regem deductus cum esset, interfectus est. Reliqui deinde dimittebantur. Omnes hinc, etiam qui erant de classe regis, accingebantur ad prædam. Venetorum triremes solutæ ferebantur hominibus vacuæ per Hellespontum: & die tertio * Eviam appellunt. Nam plurimos eorum Græci ex navibus deducentes, disposuerant ad custodiam urbis, per muri pinnas eos collocantes. Verum capti sunt: quidam eorum interempti sunt. Triremes advenientes, Byzantium calamitatem nunciant. Omnes quo abirent, parum sciebant. Ex- D istimabant enim eandem calamitatem quamprimum ad ipsos perventuram. Pene omnes quotquot Ægei maris insulas incolebant, fugam arripiebant. Græcorum duces, & omnes qui in Peloponneso erant, ita calamitate territi, festinabant ad mare. Quapropter postea accidit, ut Albani, qui in ea erant, ad defectionem properarent. Rex quidem occupato Byzantio, Zaganum affinem suum naves adaptare jussit, & pergere in urbem Galatiam e regione sitam: & imperare, ne ad naves pergant. præterea edici jubet iis qui intra urbem erant, ut singuli in suo loco quieti manerent, nec paterentur quemquam conscendere naves. E princeps enim hujus civitatis ubi comperit Byzantium in potestatem venisse hostium, timens ne simile exitium sibi suisque raperet, accipiens urbis claves, veniensque ad regem, seque urbemque & cives ejus fidei commisit: promisitque in posterum se suosque fideliter & obedienter sub ipso fore. Quapropter rex mittit Pera capta. Zaganum, ut urbem in fidem acciperet, & nulli concederet intrare naves. Verum ejus urbis cives, ubi vidissent triremes regias accedere, omnes uno impe-

* In uno, Σαβίνοι.
* In uno, Σαβίνοι.

Præda ex urbe capta, quibusdam quæstum millies mille millibus ducatis æstimata. Veneti dempram passi sunt 30000. Genuenses 20000. Florent. 20000 Anconitani 15000. ducatorum.
* Ruthæ.
Caput Imp. Mechmeti oblatum.
Edit. Paris. pag. 312.
* Bajulus.
* Ægium.

en & confertim cœperunt irruere in naves. At Turci retinebant eos, & ut cæteris metum injicerent, quosdam trucidarunt. Zaganus cum advenisset, urbem ingressus est: & rempublicam ordinans, regium præfectum urbi præfecit. Uno itaque die duarum urbium potitus est. alteram fœde diripuit, alteram in fidem suscepit: ejusque incolas muros, qui continentem spectant, diruere jussit. Id autem ea gratia imperabatur, ne si naves ab Italia advenirent, ad defectionem propenderent: quam muri destructi vetabant. præterea ut ea urbs, si denuo ingrueret bellum, regi advenienti pateret. Græci, quotquot exitium evaserant, abducebantur Galatiam, & libertatem recipiebant. Hi erant viri præ cæteris maxime illustres. Notaram regis Græcorum primarium judicem cum uxore & liberis redemit Turcorum rex: & cum eo colloquutus, permisit ei ut ubi vellet, cum suis habitaret. Hic autem expectabat auxilium ab Italia, quod brevi affuturum arbitrabatur. interim tamen Byzantii cum rege manfit. Quidam Græci qui erant libertatem consequuti, & præsenti exitio subtracti, iterum colligebantur Byzantium, propinquos & amicos eorum in libertatem antiquam asserentes. Verum haud multo post regis jussu omnes interiere. quod quidem sic evenisse compertum est. Ubi est rumore allatum ad regem, Notaræ esse filium natum annos circiter duodecim, unum de suis pincernis misit petitum puerum. Notaras postquam accepit ex pincerna regis voluntatem, graviter ira succensus est, sibique eam petitionem admodum periculosam & intolerandam fore judicabat. & sic compellavit pincernam regium: O pincerna, haud ferendum est, regem mihi liberos velle eripere, cum nihil sit quod crimini det, cum semel errorem remiserit. Sin autem id fixum ratumque sedet in animo regis, quare non imperat, ut nos turpissimæ morti liberos nostros tradamus? Hæc loquutus, addidit, se nequaquam filium regi petenti daturum, cum nullam in ipsum commiserit culpam. Pincernæ autem objurganti & monenti, ne talia & diceret, & faceret in regem, quasi illico periturus, non obtemperavit. Pincerna igitur reversus ad regem, responsum quod ab Notara acceperat, exprompsit. Rex iratus, præcepit ut Notaram cum liberis, quos secum haberet, continuo abducerent, & neci darent. Hos, quibus id negotii injunctum erat, cum advenissent, rogavit Notaras, ut primo liberos in conspectu suo occiderent, & postremo in se hostili ferro ruerent. At filii timentes mortem, precibus fatigabant patrem, ut interfectoribus operam universas quas in Italia haberet, pernumeraret, ne ipsi perimerentur. Verum pater liberorum preces aversatus, jussit ut forti animo ad imminentem mortem irent. Hi quidem primo interfecti sunt. Postea se necandum & ipse interfectoribus præbuit. His ita peractis, nec reliquis Græcis pepercit rex: verum omnes quotquot liberati aderant Byzantii, ad supplicium extremum rapi jussit. Hi quidem pecorum modo percussi, nulla eorum ratione habita, periere. Regem autem in Græcorum cædem concitavit advena quidam, cujus filiam ardentissimo amore prosequebatur rex: & congressus cum ea, amore amens, propinquis mulie-

Mœnia Petræ dejecta.

Edit. Paris. pag. 213.

Leontares redemptus.

Libertate donati rursum casi, & cæsi.

Leontaris cædes.

Græcorum miseræ cædes.

ναις, ἐνταῦθα δὲ ἅπαντες παντοδὴ ὥρμηντο ἐπὶ τὰς ναῦς. οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐπῆσχον αὐτὰς, καί τινας αὐτῶν διεχρήσαντο διδιττόμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο Ζάγανος, εἰσῆλθε μὲν ἐς πόλιν, καθίσας τε τὰ ἐς τὴν πόλιν, καὶ ἄρχοντα ἐπέστησε τὸν Βασιλέως, ἅς τε μιᾷ ἡμέρᾳ δυοῖν πόλεων Κύζικος γεώμορος, ἡ μὲν διαρπασθεῖσα, ἡ δ' αὖ παραλαβὼν, τό τε ἤπειρον τεῖχη καθαιρεῖν τοὺς ἐποικοδομοῦντας προσέταξε. Ἐποίει δὲ ταῦτα, ὡς ἂν μὴ νεῶν ἔσπο Ἰταλίας ἀφικνουμένων, ἀπόστασίν τε βουλεύοιντο, καθῃρημένων τε τειχῶν τῶν ἠπείρου, καὶ τῇ Βασιλέως ἐναντίᾳ ἰσῶ ἐπίῃ πόλεμος, παράσχῃ ἐσιόντι ἐς τὴν πόλιν. Ἐλλήνων μὲν ὅσοι, ὅσοι μὲν ἀπώλοντο, πᾶσαι ἀπαγαγόντες ἐς τὴν Γαλατίαν, τοὺς ἐπιφανεῖς μάλιστα αὐτῶν, καὶ ἄλλοι μὲν ὅπως ἐλευθεροῦντο. Νοταρᾶς δὲ ὁ Βασιλέως Ἑλλήνων σύμπαντα, αὐτός τε ὁ Βασιλεὺς ἐξωνησάμενος, καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας, καὶ χρημάτισας αὐτῷ ἅττα ἠβούλετο συνιέναι ἐς ἑαυτὸν, καὶ τὰ ἐς Ἰταλίας ὅσα ἐδόκει προσδόκιμα, ἐτίμα τε καὶ συνεγίνετο χρόνον τινά. Ἑλλήνων ὅσοι ἐλευθέρωντο, συνελέγοντο αὖθις ἐς τὴν Βυζαντίδα πόλιν, τούς τε προσήκοντας αὐτῶν ἐλευθεροῦντες καὶ ἑταιρείας, καὶ ἐν πολλῷ ὕστερον ὑπὸ Βασιλέως ἀπώλοντο. Ἐγένετο δὲ ὧδε. Ὡς ἐνηνίχθη ἐς Βασιλέα, παῖδα εἶναι τῷ Νοταρᾷ πάνυ δωδεκατημόριον, ἔπεμψε τῶν οἰνοχόων αὐτῷ ἕνα, αἰτήσοντα τὸν παῖδα. Ὁ δὲ ὡς ἐπύθετο τὰ παρὰ τοῦ οἰνοχόου, χαλεπῶς τε ἤνεγκε, καὶ ἐποιεῖτο λόγον, λέγων, ὦ οἰνοχόε, οὐκ ἀνεκτὰ ἔστι, Βασιλέα ἀφαιρεῖσθαι τοὺς παῖδας ἡμῶν, οὐδὲν ἔχων ὅ τι ἂν ὑμῖν ἐν τῷ παρόντι ἐπεμέμφατο, ἐπεὶ τά γε σφέτερα ἡμῖν τὰ ἁμαρτόντα ἐξωνησάμενος. Εἰ δὲ παῦται ἡμᾶς πείσει, τί κωλύσει ἡμᾶς αὖθις καὶς ἄλλους παραδοῦναι; Ταῦτα τε ἔλεγε, καὶ οὐκ ἔφη ἐκὼν εἶναι ποτὲ τὸν παῖδα, ἀκούσιος ὢν ἐκδώσειν. Ἐπιπλήττοντί δὲ τῷ οἰνοχόῳ καὶ παραινοῦντι, μήτε λέγειν, μήτε ποιεῖν ἅπερ ἐς Βασιλέα, ὡς αὐτίκα ἀπολούμενος, οὐκ ἐπείθετο. Ἐπεὶ δὲ ὑποσφὰς ἀπήγγειλε τῷ Βασιλεῖ τὰ παρὰ τοῦ Ἑλλήνων, αὐτίκα ἐκέλευσε αὐτόν τε ἅμα καὶ τοὺς παῖδας, καὶ ὅσοι αὐτῷ συμπαρῆσαν ἀπαγαγόντες καταφάξαι. Οἱ μὲν δὴ ὡς ἀφίκοντο ἐς αὐτὸν οἱ ἐπὶ τοῦτο τεταγμένοι, ἐδέοντο αὐτῶν, ἵνα παῖδας ἑαυτῶν ἀντὶ τοῦ ἀνελεῖν τὰ ἀρῶντα, μετὰ δὲ ταῦτα ἑαυτὸν καὶ τοὺς χρήσασθαι. καὶ οἱ μὲν παῖδες αὐτὰ καταδέξασθαι τὸν θάνατον, ἐδόκουν τῷ πατρὶ, καὶ ὅσα αὐτῷ σφίσι χρήματα ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, παραδόντας, πεῖσαι σφᾶς ὡς τὰ μὲν ἀποθανεῖν. Ὁ δὲ οὐκ ἔφη, ἀλλ' ἐκέλευε θαρροῦντας εἶναι ἐπὶ τὸν θάνατον. καὶ τοὺς μὲν ἀρῶντα ἀνεῖλον, μετὰ δὲ, ἑαυτὸν παρείχετο διαχρήσασθαι. Ὡς δὲ ταῦτα τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀνεῖλε ὁ Βασιλεύς, αὐτίκα ἐκέλευσε, καὶ τῷ Ἑλλήνων τοὺς ἄλλους ὅσοι παρῆσαν ἐν Βυζαντίῳ ἐλευθερωμένοι, ἀπαγαγόντες καὶ τούτους ἀπέσφαξαν. καὶ οὗτοι μὲν οὕτω ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο. Βασιλεὺς δὲ ἐπὶ τοῦτον τὸν φόνον ἐλάσας, ἐπάγων τῷ Ἑλλήνων τῷ ἐπιδήμων ἑνὸς, οὗ τὴν θυγατέρα Βασιλεὺς συγγενόμενος, ἦρα τε ἐπιμαινόμενος τῇ γυναικὶ, καὶ τὸν προσήκοντας αὐτῇ ἐφιλοφρονεῖτο, ὑπὸ ἔρωτος ὡς μάλιστα φερόμενος. καὶ τούτῳ, φασὶ δ

* In marg. παραδοῦναι.

πεδόμων ἐχρήσαθαι τὰς Ἑλλήνας, ποσῶς ἐγένε-
το. Δοκεῖ δέ μοι ξυμφορὰ ἅπαν μεγίστη, ἢ χθὲς τῷ οἰκε-
μένῳ γενομένων ἐπερβαλέσθαι τῷ πάθει, ἢ τῇ τοῦ
Ἰλίου παραπλησίαν γεγονέναι, δοκεῖν γενέσθαι τὴν Ἰλίου
ὑπὸ τοῦ βαρβάρων, τοῖς Ἕλλησι παντοδαπὰ ἀπολωμένοις.
ἢ ὅπως τὰς Ῥωμαίας οἴεσθαι ξυμβῆναι, τῶν τίσιν ἀρ-
χθαι τοὺς Ἕλληνας τὴ πάλαι ποτὲ γενομένης Ἰλίου ξυμφο-
ρᾶς. * Ταῦτα μὲν τέως τοιοῦτον ἐγένετο. Χαλίλῃ δὲ ἐκ-
πεσεῖν τὴν Μωράτου παῖδα, ἃ τὴν οἱ αὐτὴν ἐγνωκότα
συλλαμβάνειν, βουλευθεὶς μὲν καὶ πρότερον ἀπολέσαι αὐ-
τὸν. καταφάντων δέ οἱ ἔτι αὐτῇ τῶν πραγμάτων βεβαίως,
διδοικὼς, μὴ ἐποίησε τὸν σύλληψιν. καὶ αὐτὸν μὲν ἐν
πέδαις ἔχων, ἀνέπεμψεν ἐπὶ ἁμάξης ἐπὶ Ἀδριανούπο-
λιν καθεῖρξαι. καὶ ἅπαντι ὕστερον τοῦ τε σίτου ἀφείλε-
το, χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, ὅσος ἐκεῖνον αὐτῷ. ἐχρήσατο
δὲ χρημάτων κτήσει πολυσάμβοις τῶν τὴν ἀνδρα, καὶ μέγα
ἔλβιον, ἐκ τῆς τοῦ Βασιλέως οἰκίας συμπάντων γε-
νομένων. Ταῦτα δὲ ἐγένετο ἐπικρατοῦντος τὸ τε καὶ τὸ κρά-
τος ἔχοντος παρὰ Βασιλεῖ Ζαγάνῳ τῷ κηδεστῇ Βασιλέως,
ὃς τὴν θυγατέρα ἐγγυημένην Μαχμούτῃ τῷ Μιχαήλου
παιδὶ, ὡς ὁμόμβριον ἐπὶ παρ' αὐτὸν ἅμα τῷ Βασιλεῖ, καὶ
ἰδὼν ὡς ἐθαύμασε τὴν γυναῖκα, ἠγάγετο μὲν αὐτὸς
αὐτὸν, τὴν δὲ ἑτέραν ἐγγυήσατο αὐτῷ Μαχμούτῃ ὁ Ζά-
γανος. Τὸν μέντοι Χαλίλην δ' ὀλίγῳ ὕστερον κατεχρήσατο,
καὶ τοὺς θεραπόντας αὐτοῦ, Ἰαγούπην, καὶ Μεχμέτην, καὶ συλ-
λαβὼν, τὰ χρήματα ἀφείλετο αὐτῶν τὰς * ιβ' μυριάδας
χρυσοῦ. Ἐπεὶ δὲ μὲν ἅρμιλλον τῷ θεραπόντων αὐτοῦ οἱ
πλείστοι μελανοφορεῖν, καὶ ἐπιτήδειον, ἂν ἀνδρὸς ἀ-
γείσθαι νομίζοντο. καὶ ὡς ἐπὶ αὐτὸν ἀφίκετο ἐς Βασιλέα, κήρυγ-
μα ἐποιήσατο, ὃς ἂν ἱδρῶτα μέλανα φορέῃ ἐς τὴν ὑστε-
ραίαν παρεῖναι ἐς τὰς Βασιλέως θύρας. καὶ οὐδεὶς ἐφάν-
η ὅπως ἔχων ἐνὸς ἐν πόλει. Ἀνεβόησε μὲν τῷ ἀνδρὶ τῷδε τῷ
πρότερον Βασιλεὺς, ὡς ἄχθοιτο μὲν αὐτῷ ἐπιεικῶς πάνυ
δυσμενεῖ γενομένῳ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ φήμη ὅπως ἔχοι
διαπέρα ἔσα ὡς τὰ πολλά. Καί ποτε ἀλώπεκος δεδεμένης
ἐν τῷ βασιλέως θύραις, ἀνὴρ Βασιλεὺς * ἔρρησε, ὦ πε-
ρίφρων, τί σὺ χρήμασι διαπράξῃ παρὰ Χαλίλῃ τῷ ἐ-
μοὶ πρότερον ἐφεστάναι δεδιὼς, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ κακῶν πράττεις;
ἐθάρρει μέν τοι τῷ αὐτοῦ Χαλίλῃ φήμη, καὶ ἅρμιλλον ὡς
ἐς τὸ Μεχμέτου τάφου, πορείαν ἐδόκεον ποιεῖσθαι, ὡς τὸ ἀπ' ἐκεί-
νου τῷ θυμῷ τῷ Βασιλέως αὐτὸν. ἀλλ' ἐξαπατᾶν
αὐτὸν χρήμασι θεραπόντων. καί ποτε ὡς εἰδὼς παραγ-
μένον τῇ φήμῃ, χρήμασι ἐπιτίμοις, ἐκέλευε θαρ-
ρεῖν, καὶ μὴ πεδεῖσθαι τοῖς χαλεπόν τι ὑποτοπήσουσιν
αὐτῷ, ἐᾶσθαι τε ἐκέλευε. καὶ ὅπως ἐξαπατήσοι, ἐπεμ-
πε λέγων τῷ Βασιλεῖ ὦ Βασιλεῦ, καὶ ἀχθεσθῶμεν ἡ-
μεῖς, καὶ δεῖσθαι ἐπὶ τοῖς ἐσιν. ἵν' ὦμεν κελεύῃς ἄχθε-
σθαι ἡμᾶς, ἀνάγκη ὅπως ἔχειν ἡμᾶς, εἰ δὲ μὴ ἐᾶν δεῖσθαι
ἐπιτάττοις, καθησόμεθα πάνυ θαρροῦντες. ὅπως μὴ
ὦμεν ὅπως ἐπιλάθοιτο. Βασιλεὺς δὲ, ὡς ἔπιτο μὲν τὸν
Βυζαντίου αἵρεσιν, τῇ ἀμφ' αὐτὸν δόξῃ, ἐπιὼν ἅπαντα-
χῆ, μέγα ἂν καπηλάζετο, ἑαυτῷ χώρας προσκατάμε-
νος. μὴ δὲ τὴν Βυζαντίου αἵρεσιν, ἀποδὰς μὲν ἐποιεῖτο
τοῖς βασιλέως Βυζαντίου ἀδελφοῖς. Θαυμάζω δ' εἰ μὲ
τὰς χρησμὰς τὰς Σιβύλλης ὡς * φασὶ ἀληθὲς γεγονέναι,
ὅπου τῶν ἐν Βυζαντίῳ χώραν τῶν τοῦ βασιλέως γρα-
φῶν, ὑπὸ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ὥς φασι, βασιλέως, ἐς
τὸν τοῦ Βασιλέα ἐπιλύπα ἡ γραφὴ, καὶ ἐς τὴν Ἀρχιερέα
τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ τῇ Τυρρηνῶν πλάτανον. τὸν δὲ
Κωνσταντῖνον Βασιλέα, ὅτι ἀπολούμενον ὑπὸ τοῦ βαρ-

ris, quæcumque petiissent, gratificabatur. Hujus itaque patri obtemperans rex, Græcos mactari jussit. Apparet Byzantii exitium miserabile superasse omnia, quæ per universum orbem contigisse scimus excidia. Nec dissimile est Ilii excidio. Ultionem Ilii, diruti Byzantii calamitatem quidam credunt, Græcis barbarorum vi pereuntibus. Romani quidem constanter asseverant ultionem apprehendisse Græcos, propter ea quæ barbaris fecerunt in Ilii destructione. Hæc quidem hactenus. Rex Chatitem * Priami filium comprehendi jubet, cum jam antea eum interficere animo destinasset. Verum cum res suæ nondum satis firmæ forent, metu inhibitus, eum non cepit. Cum eum comprehendisset, vinctum currui imposuit, & Adrianopolim vehi jussit, ut ibi in vinculis asservaretur. Nec multo post bonis omnibus, auro & argento, quantum possidebat, eum exuit. Nam vir ille opibus cumulandis admodum inhiaverat: divitiisque omnes, quotquot in regia erant, longe antecedebat. Hæc contigere, cum plurimum polleret apud regem Zaganus regius affinis: cujus filiam desponsam Machumoti Michaelis filio, cum iret una cum rege visum, amore perculsus, ut eam vidit, uxorem duxit. Alteram vero Mechmeti despondit Zaganus. Et quidem tum statim Chatitem necavit, ministrosque ejus captos Jagupem & Mechmeterm spoliavit opibus. aureorum autem erant duodecim myriades. Ministri Chatitis, quorum complures erant, pullati obambulare volebant, ut lugerent eum, quasi vir bonus fuisset. Verum ubi rex id comperit, continuo per præconem edici jubet: Si quis in crastinum diem atro amictu usus fuerit, is continuo in Januas regis accedat. Cæterum nullus contra edictum regis pullatus apparuit. Rex jam antea indicia haud obscura præbuerat, se virum istum odisse. Idem loquebatur fama, quæ plerumque divinatio esse consuevit. Cum quondam vulpes ligata esset in Januis, rex dixisse fertur: O misera, quare non opibus Chatitem nostrum præfectum corrupisti, ut effugeres, verum adeo miserabiliter hic agis? Fama nonnihil & Chatitem perterruit. Profectus est ergo peregre, ut Mechmetis sepulchrum videret, sperans fore ut interim regis furor frangeretur. Rex autem astu virum circumvenit, haud cessans eum opibus colere. Quondam cum rex cerneret Chatitem fama vulgi perturbatum, pecuniam ei misit multam, dicens: Bono sis animo, nec facile audias illos qui nescio quæ horrenda tibi augurantur. Fac bono animo sis. Chatites in hunc modum deceptus, nuntium ad regem misit, dicens: O rex, in te situm est ut doleamus, & gaudeamus. Si igitur dolere jubes, necessitas urget ut id faciamus: sin autem gaudium imperaveris, gaudio maxime indulgendum est, ac lato nos animo esse oportet. Verum Chatites, quemadmodum exponimus, mortuus est. Rex capto Byzantio, gloria insolescens & superbiens, ubique magna efficiebat, & regnum suum usque promovebat, plurimis regionibus in ditionem acceptis. Miror autem si qui fuerint, qui Sibyllinis oraculis fidem non habuerint, cum Byzantinæ regionis regum catalogus ab Leone (ut ajunt) sapiente rege conscriptus, in hunc regem,

* In uno, τοῦτον μὲν δὶς τὰ αἰτίαν μέτοιδε.

* Carambei Hali Bassa, captus expulsusque.

Hali Bassa cadet.

Hali Bassæ interitus prodigia.

Sibyllina oracula.

Edit. Paris. pag. 214.

pag. 215.

& in patriarcham Florentiæ Tyrrhenorum mortuum, exeat. Nam nec Conſtantinum regem, ut qui a barbaris eſſet peremptus, nec in regia defunctus, nec Gregorium in Italiam abeuntem, tabula illa accipiebat. Loca autem regum in iſta tabula, qui ſuo tempore fuerunt, necnon patriarcharum, ſive paucorum, ſive complurium, qui ad urbis ejus patriarchatum pervenere, interciſa ſunt uſque ad iſtum regem, & ad iſtum patriarcham. Extant & alia regis hujus opera memorabilia, ut qui phyſices & aſtronomiæ fuerit peritiſſimus, earumque potentias exacte tenuerit. Sunt autem duo aut tria, quorum ut recordemur, operæpretium eſt. Verum in ſequentibus memorabuntur: Cum Peloponneſiaci duces pararent fugere in Italiam, adhibitis & Græcorum clariſſimis, rex Mechmetes cum iis fœdera ſanxit. Quo facto, cœptam fugam omiſere. Manentes itaque, in grandem provoluti ſunt calamitatem. Nam Albani cum cernerent eos paratos ad fugam, naves abs terra moliri & ſolvere, dicto amplius audientes eſſe recuſabant: & inter ſeſe conſpirant, quaſi Peloponneſum ſuæ ditionis facturi. Ejus conſilii auctor & inſtigator erat Petrus Claudus, vir improbus, & parum dextris moribus præditus. Is non intermittebat ad deſectionem impellere Albanos. Inſtabat uſque, ut a Græcis deſciſcerent, ſibique quem elegiſſent, principem crearent. Primo quidem Albani rem audiebant, quaſi qui vellent ſuis principibus obtemperare: poſtea vero animos mutarunt, cum etiam alii quidam Græci ad eamdem rem capeſſendam Albanos incitarent, ducemque creari vellent. Tandem Emanuelem natum ex genere Cantacuzenorum, ducem conſtituunt, reſque Græcorum agunt ſeruntque: & bellum occipientes, jumenta pecoraque quæ Græci habebant, diripere haud abſtiterunt. Albani autem omnes paſtores ſunt, & nullibi certis ſedibus morantur. Hinc itaque profecti, urbium domos occupabant: & accurrentes, quaſdam obſidebant, quaſdam expugnantes diripiebant. Cum Græcos mancipiorum loco ducerent, & planiſſime contemnerent, ſcripſerunt ad Januas regis, promittentes, urbes & exercitus Peloponneſiacos in regis poteſtate fore, ſi ipſis Peloponneſum tradidiſſet. Pollicebantur ſe quotannis tributum magnum regi penſuros. Albanos adjutabant Centerion Zacharias, frater mulieris ejus quam duxerat regis frater, & Lucanes. Hos adductos in urbem Chlumetiam, in carcerem, qui in arce erat, vinctos conjecit. Albani civitatis præfectum promiſſis accedentes, perſuaſerunt ut in ipſorum partes abiret, & deficeret, Centorioniſque filiam duceret, viroſque captos vinculis eximeret. & propalam bellum cum Græcis gerebant. Centorionem quidem regis frater Thomas ideo in vincula duci juſſerat, quod cum Amurates Mechmetis Iſthmum duſtrueret, ipſe ſecta ex Peloponneſo in Achajam ſe recepiſſet. Ad deſectionem inclinabat ipſe, necnon Bochales Leontares princeps. Et quidem Bochales aperte deſecit, & propalam bellum gerebat: & conſerens manus cum Raule principis duce, captus eſt: captoque oculi eruti ſunt. Hos quidem in hunc modum accuſans, in carcerem conjecit: Centorionem videlicet, quod deſeruiſſet Peloponneſum, Amu-

Is in Actis Concilii Florentini Joſephus vocatur.

Albanorum defectio.

Emanuel Cantacuzenus Albanidux.

Edit. Paris. pag. 216.

Zacharias. Centorio.

Emanuel Bochales.

A βάρων, καὶ ὡ πελάσαντα ἐς τὴν Βασιλείαν ἴστι ἢ * Γρηγόριον, ἢ ἐπὶ Ἰταλίας οἰχόμενον, ἐχώρει ὁ πίναξ ἐκεῖνος. χώροι δὲ ἐνετέτμηντο ἐν τῇ βιβλίῳ τῇδε καθ' ἑαυτὸν βασιλέων, ἐς ἢ τελευτὴν τῇδε ἢ Βασιλέως, καὶ ἢ Ἀρχιερέως ἦν, εἴτε πλεόνων, εἴτε δὲ καὶ ἐλαττόνων, ὅσοι ἐχώρησαν ἐπὶ τὸν ἀρχιερωσύνῳ ἢ πόλεως. Λέγεται μὲν καὶ πολλὰ ἢ Βασιλέως τῇδε ἔργα θαύματος ἄξια, ἅτε δὲ ἀστέρων καὶ ψυχῶν ἐμπείρου γενομένου, καὶ ὁμιλητικοῦ τῇ ἐκείνων δυνάμει. δύο ἢ καὶ τρία, ὧν ἄξιον ἐπιμνησθῆναι. μίτεσμι ἢ, ἐφ' ἃ ἦσαν λέξαι ἐφεξῆς λόγῳ. Ὡς οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἡγεμόνες, ὥρμηντο μὲν φεύγειν ἐπὶ Ἰταλίας, καὶ Ἑλλήνων ὅσοι ἐφέποντο τὸν τότον οἱ ἐπιφανέστεροι. ὡς δὲ σφίσι ποιησάμενος ὁ Βασιλεὺς ἐποίησατο, καὶ ἔτι διενοοῦντο ἀπιέναι, ἀλλ' ἐμπέσοντες, περιέπεσον ξυμφορᾷ ὀλιγίστῃ τινὶ, καὶ ἐπιτυχόντι. Ὡς γὰρ ἐώρων αὐτοὺς οἱ Ἀλβανοὶ παρασκευαζομένους ἀπαίρειν, καὶ ἔτι ἤθελον πείθεσθαι, ἀλλὰ συνίστατο μὲν πρὸς ἀλλήλους, καὶ * συνώμοτο, ὡς ἐπιθησόμενοι τῷ Πελοποννησίῳ. ἔπραττον δὲ ταῦτα, ἐσάγοντος Πέτρου τοῦ Κλαυδοῦ, ἀνδρὸς τὸν τρόπον οὐκ ἀγαθοῦ, δεξιῷ δὲ ἄλλως, καὶ καθηγουμένου τοῖς Ἀλβανοῖς τὸν ἐπήγησιν ταύτης τῆς ἀποστάσεως. ἐσῆγε δὲ ἐπιχείρημος, ὡς τε ἀφίσασθαι ἀπὸ Ἑλλήνων, καὶ σφίσιν ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι, ὃν ἂν αὐτοὶ ἕλωνται· καὶ ὥρμηντο μὲν ὡς ξυμβήσοντες τοῖς ἡγεμόσι, μὴ ἢ διακωλύθησαν καὶ ἐπικαλοῦντο μὲν καὶ Ἑλλήνων ἄλλων ἐς τὴν ἐπήγησιν ταύτην, ἐπισάτην ἀξιοῦντες γενέσθαι, τελευτῶντες ἢ ἐπέσαντο Ἐμμανουὴλον τῆς Καντακυζηναίων γένους, ἡγεμόνα τε σφίσι, καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἦγον καὶ ἔφερον· καὶ ὑποζύγια μὲν καὶ ζῶα ὅσα εἶχον οἱ Ἕλληνες, ἐλαΐζοντο ῥᾳδιουργοί. Εἰσὶ ἢ τὰ γένος τῶν νομάδες ἅπαντες, καὶ οὐδαμοῦ σφίσι χρονίαι τῶν ἐδωδίμων ποιήσεις. ταύτῃ δὲ ὁρμώμενοι, τὰς πόλεων τε ἐρήμους ὑπηγάγοντο, καὶ ἐπελαύνοντες, τὰς μὲν ἐπολιόρκουν, τὰς δὲ καὶ εἷλον. καὶ τοὺς τε Ἕλληνας ἐν ἀνδραποδῶν λόγῳ ποιούμενοι, ἔπραττον ἐς τὰς θύρας τοῦ Βασιλέως, ἐπιτρέπειν σφίσι τὸν Πελοπόννησον· ἐπηγγέλλοντο καὶ χρήσειν καὶ πόλεις αὐτῷ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ φόρον ἐπίτειον πολλὸν ἀπάξειν τῷ Βασιλεῖ. Καὶ ξυνεβάλλοντο δὲ αὐτοῖς, καὶ Κεντηρίων Ζαχαρίας, ὁ τῆς γυναικὸς ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως ἀδελφοῦ, καὶ Λουκᾶς. οὓς καθείρξας ἐς πόλιν καλουμένην Χλουμετίαν ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐς φυλακὴν ἐποιεῖτο, καὶ ἐν πέδαις συνεπάρει. Τὸν ἢ τῆς πόλεως ἄρχοντα πείσαντες συναφίσασθαι τε σφίσι, καὶ ἀγαγέσθαι ἐκ τοῦ Κεντηρίωνος θυγατέρα, ἀπέστη τε, καὶ τοὺς τε ἄνδρας ἀπέλυσε, καὶ ἐπολέμουν τοῖς Ἕλλησι. καὶ νύξαντο μὲν τοῖς Ἀλβανοῖς τὰ σφάγματα, καὶ ἐς μέγα ἐχώρει. τὸν μὲν ἕνα Κεντηρίωνα Θωμᾶς ὁ Βασιλέως ἀδελφὸς, ὧδε αἰτιασάμενος, συνέλαβε, ὅτι Ἀμυράτης ὁ Μεχμέτου τοῦ Ἰσθμὸν καθελὼν, ἤλαυνε ἐπὶ Πελοποννήσου δι' Ἀχαΐας. ἄρμητο δὲ αὐτός τε ἅμα καὶ Μπόχαλης * ὁ Λεοντάρης ἄρχων, ἀφίστασθαι. καὶ ὁ μὲν Μπόχαλης, ἐπίδηλα τε ἐκ τῆς φανερῶς, καὶ ἐπολέμει, καὶ συμβαλὼν χειρὶ τῷ Ῥαοὺλ τοῦ ἡγεμόνος, ἑάλω, καὶ ἐξεκόπη τὼ ὀφθαλμὼ τοῦ ἡγεμόνος. τὸν μὲν οὖν αἰτιασάμενος, * ἀπελαύ-

* In ora, Λουκᾶν ἔποτέ μιν καλοῦσι.

* Locus mutilus: hiec, vel ſimilia verba deſiderantur: κεντηρίωνα μὲν καταλιπόντα τὴν Πελοποννησιακὴν ἡγεμονίαν. locus etiam mutilus in Regio C.

ροπα Αμυράπα, * Λυκάϊλω δὲ ϵ̓ιωπεζόντά τι περὶ τὰ * αὐτῦ πράγματα, ϗ ξωισχόμϵνον τοῖς τῶν Ελλήνων καιροσκοπῖν βυλομένοις, συνίλαβέ τε καὶ καθείρξας, ϵ̓ίχϵ ϵ̓ν τῇ ακροπόλει. Ενῆγε μὲν ὅπως ϗ πρότϵρον ἐπὶ ξωωμοσίᾳ, δυνάμιν αξιόχρεω περιποιούμϵνος, τύς τε Ελλήνων πϵιρατῆς, ϗ μῦτα Αλβανιτῶν τὺς δυναστάς, τῶν δὲ γένους ὄντα ὐ φλαύρου, πρὸς δὲ μάλιϛα ἐπιφανῦς Θεόδωρος ὁ νεώτϵρος τῆς Σπάρτης ἡγεμών, φύσϵως τὸ ἔχειν δοκοῦντα, ϗ ἐς τὰ ἄλλα ὐκ αξυύϵπτον, ἐς τὺς παρ' ἑαυτῷ πρωτύστατας ταξάμϵνος, χρήμασί τε ἐθιράπευσϵ. ὡρμώμϵνος δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς ἡγεμονικῆς ϵὐϵργϵσίας ἐπῆϵν, πρὸς τὺς τῷ Ελλήνων ἐπιφανῦς, ἔπραττε τὰ Πελοποννησίων πρὸς τὸν ἡγεμόνα ξυμαγωγῶν. ἐτράπϵτο δ' ἐπὶ τύτῳ, ὡς διϵϛηχὸς μὲν τῇ γνώμῃ, πρὸς τὺς Βυζαντίυ Ελληνας, ϗ διδιότα πϵρὶ σφίσι π. αὐτοῖς, ϵ̓ τὴ χώρᾳ, ϗ * νόμῳ, ὡς ἂν ἐπικρατήσωσι τῶν ϵ̓ς Πελοποννήσῳ πραγμάτων, ὐκ ἐπιτρέψωσι σφίσι τῇ παρύσῃ ἐμμένϵιν ϵὐδαιμονίᾳ. ϗ ἐδόκει μὲν τὸ μέγα δυνήσϵσθαι αὐτίκα παρ' ὅτῳ συσταθεὶς τῷ ἡγεμόνι. ὑγιὲς δ' αὐτῷ ὐδὲν ἔτι ἦν ϵ̓ν τοῖς πράγμασι. τύπων μὲν ὖν τῷ ἀνδρῶν αὖτε ἡ ἀπαλλαγὴ ἐγένϵτο ὑπὸ τῆς εἱρκτῆς. στρατὸν δ' ἐπάγοντες, τῇ τε Κλίνῃ, αἴχμα ἀπϵδέξαντο ἡττηθέντες, ϗ ἐς Πάτρας τῆς Αχαΐδος στρατοσάμϵνοι, ϗ ἐς τὸν ἡγεμόνα τὸν νεώτϵρον, κακῶς ἐπραξαν, πολλὺς ὑποβαλόντες τῇ σφϵτέρᾳ ἐνταῦθα. Καὶ ἐδόκει μὲν ὖν ὡς τὰ Πελοποννήσια πράγματα χωρῆσαι ἐπὶ τὺς Αλβανὺς, ϵ̓ μὴ ξυνϵπϵξαμένῳ τῷ Λυκάϊλῳ ϵ̓ς τὰς Βασιλέως θύρας, ὡς π στρατὸν σφίσιν ἐπισθηλῶαι, στρατὸν τε ἐπηγάγϵτο τῷ Βασιλέως, ἡγεμόνι τῷ Τυραχάνῃ. ὃς ἀφικόμϵνος σὺν τῷ στρατῷ ἐπὶ τὸν Πελοπόννησον, ϗ συγγενόμϵνος τοῖς ἡγεμόσιν, ἐφ' ᾧ βυλεύσασθαι, ὅπως ποιήσωνται τὸν πόλεμον, πρὸς αὐτὺς, * ἐλέγϵτο τάδε· Ω Βασιλέως Ελλήνων παῖδϵς, ἀνάγκη μέντοι ϗ ὑμῶν τινα αὐτῷ παρεῖναι ϵ̓ς τὸν πόλεμον. καὶ γὰρ ἂν ὁρῶντες ὑμᾶς οἱ πολέμιοι ἧττον ἂν προχωροῖϵν ἰδόντες, ἀδέν τι σφίσιν ἀνύκτϵον ἐσόμϵνον ὑφ' ὑμῶν. ὑμῶν δὲ ἄμϵινόν τι ὄντων, ϗ διδιότας, ὐκ ἂν πάνυ τι ῥαδίως ἐθέλοϵν (πάνυ τοι) προχωρεῖν, οἷα δϵιμαίνοντες, ϗ ὅτω ῥᾳδίως ἂν καπηδοῖτο ὑμῖν τὰ πράγματα ϵ̓ς τὸ πᾶν. Τάδε μέντοι παραινῶ ὑμῖν, ὡς μηκέτι τὸν λοιπὸν, διαίτῃ διαχρῆσθαι τῇ αὐτῇ ϵ̓ς τὺς ὑπηκόους ὑμῶν· ἀλλὰ τὺς μὲν ἀγαθὺς μέντοι ἀμείβϵσθαι κατὰ τὸ δυνατὸν, τὺς δὲ κακὺς τιμωρεῖσθαι κατὰ δύναμιν. ὡς σὺν τοῖς ἀγαθοῖς, ὧν ἴσϵ, ῥᾳστώνως δυνήσϵσθαι κολάζϵιν τοὺς φαύλους. καὶ μηδὲ ἀνὰ * ἐπιτρέποντας τῷ παῖ ἰθέλοντι συγχωρεῖν, τί ἂν αὐτόματον γένοιτο· δῆλα γὰρ ὡς τὰ κακὰ ϵ̓ς τὸν βέλτιονα μοῖραν ἑρμένα, καὶ ταύτῃ ῥᾳδίως ἂν τρέποιτο ἅπαντες, καὶ οἱ περὶ ὑμᾶς ὄντϵς, καὶ ὅτα ἐπιτρϵβόμϵνοι κάκιϛα ἂν ἀπόλοισθϵ. χρὴ δὲ καὶ ἐκ τῶν παροχημένων τϵκμαίρϵσθαι τὸ μέλλον ἔσϵσθαι ὑμῖν ἐπιτήδϵιον. ὑμῖν γὰρ ὅπως ἔχϵι, καὶ θεραπεύσϵι τὺς μὲ ὑγιῶς ὑμῖν διακϵιμένους, ὡς ποιησάτϵ ἔκαστα πϵιθόμϵνος. ϗ οὕτω μὲν ὁ Βατε-

Chalc. lib.

* Λυκάϊλω Ianus, ἐπιτῶ. al. ut c.

* Τούρκοις. R. ut in c.

* ἐλέγϵ τοιάδϵ. sic etiam R.

* Inclusa desunt in ano.

* Lacuna in R. C.

Ate Isthmum diruente: Lucanem autem, quod res novas moliretur, & conspirationem faceret cum his Græcis qui Peloponnesi statum, novarum rerum cupidi, conturbarent. Concitaverat vir ille jam antea ad conjurationem faciendam Græcos insigniores, necnon Albanos potentissimos, adeo ut jam vires conjurationis essent haud pœnitendæ. Hunc cum esset ortus genere non malo, sed maxime obscuro, cum videretur optima esse indole præditus, & cætera non imprudens, Theodorus junior Spartæ princeps in eorum album retulit, qui primi apud ipsum habebantur: opibusque eum colere haud cessavit. Ab hac igitur principis munificentia progressus, Græcos illustres in seditionem præcipitavit, & Peloponnesi res in ipsum, captando auram popularem, convertit. Simulabat autem se dissidere a sententia Græcorum Byzantiorum, & timere plurimum ipsis regionique. Dicebat se & * leges timere. Nam si obtinuissent Peloponnesi res, fore ut dejicerentur ex præsenti rerum felicitate, & plurimum momenti in eo situm putabat, ut cum aliquo, quocumque tandem, conspirasset principe. Res autem Peloponnesiacæ nihil sani præ se ferebant. Exercitum itaque ducentes contra Clinam, recedebant victi admodum turpiter. Deinde expeditionem sumebant adversus Patras Achajæ, & ducem junlorem. Necnon in hac expeditione adversis fortunæ procellis jactati sunt, plurimis de suis amissis. Ex profecto parum abfuerat, quin res Peloponnesi translatæ essent ad Albanos, ni Asanes profectus in Januas regis ab eo exercitum impetrasset. Advenit autem regius exercitus, cui præerat Turachanes. Hic ut venit cum exercitu in Peloponnesum, colloquutus est cum principibus, ut consultarent, quomodo bellum administrandum esset, & hujusce modi orationem exorsus est: O Græcorum regis filii, oportet quidem vestrum quosdam hic adesse in bello. Nam ubi vos viderint hostes, citius ad vos pergent, scientes se nihil mali a vobis passuros. Nos enim, qui hostes eorum sumus, ubi conspicati fuerint, accedere ad nos recusabunt formidine occupati. Huic meo consilio si parueritis, rebus in præsentia ex animi sententia utemini. Hoc autem diligenter moneo, & hortor etiam, ne deinceps vestros subditos, quemadmodum hactenus tractare velitis. Verum bonis benefacere ne cessaveritis, malos vero pœnis subdere ne omiseritis, & utrinque maxima cura & indefesso studio hoc agite. Nam si boni vos adjuverint (juvabunt autem, si beneficia vestra senserint) haud difficile erit punire malos. Si igitur malis haud permiseritis quicquam impune facere, quid inopinati vobis poterit contingere? Manifestum enim est, si improbi in bonorum ordinem redacti fuerint, facile omnes eo convertentur qui improbi in vos fuerint. Et in hunc modum oppressi & imminuti pessime peribitis. Oportet autem a præteritis conjecturam facere, ut id quod in præsentia utile sit, statuatur. Verum vestri ergo vos sic sunt adfecti, ut amore complectantur eos qui vos oderunt, & contrarium semper sequantur. Et ni rex vestram vicem dolens, vobis subsidio veniret, & regionem propemodum amissam redderet, bene scio de vobis rebusque vestris actum esset.

* Turcos.

Edit. Paris. pag. 217.

Turachanis ad Peloponnesi principes oratio.

Subditi quemodo tractandi.

Cum igitur rerum experientia doceat, vos haud recte hactenus rempublicam & principatum administrasse, videtur, necessitas monere, imo postulare, ut porro aliter subditos imperio temperare in animum inducatis. Et illud iterum sedulus moneo, ne sinere velitis, dum domi agitis, res vestras seditione dissipari; sed infestis animis ite contra eos, qui seditiones excitare nituntur, neque quicquam his ita delinquentibus mollius remiseritis. Duo enim illa Turcos ad maximam evexere potentiam, videlicet diligenter malos conquirere ubicumque necessitas exegisset, & meritis subdere pœnis; deinde in bonos non cessare conferre beneficia. Et si quando instantia prohibuissent, fontes pœnis ferire, dare veniam peccantibus haud cunctabantur. Verum ubi jam omnia essent in tuto, nec quicquam periculi immineret, pœnas iis qui sic commeruerant, infligebant, nec eos injuriis certare sinebant, verum injuriarum ultionem constanter expetebant. His dictis, postremo eos hortabatur, ut se sequerentur in Albanos. Et primo quidem Demetrius adjunctis Turcis proficiscebatur contra Borbotanem regionem munitam, in quam Albani custodiæ caussa liberos & uxores depositerant, in aditu murum & turrim exædificantes. Eo cum venissent ambo duces, locum obsidione premere occipiunt. Græci Turcique pariter murum subruentes, vi in eam regionem irruebant, si quo modo eam occupare possent. At nox superveniens impedimento fuit, quo minus is locus in ditionem hostium veniret. Instante autem nocte, per vallem, in quam mons desinit, fuga dilabuntur Albani. Verum Turci ubi allatum est, hostes fugam capessere, continuo signa inferentes, cepere viros & mulieres circiter decem mille. His ita gestis, exercitum moverunt Ithomam, Thoma fratre juniore exercitum usque mutatis vicibus subsequente. Hinc exercitus ducitur contra urbem Aetum sive Aquilam dictam, quæ non multo ante Centurionis partes sequuta fuerat: quam in fidem hac conditione receperunt, scilicet ut exercitui mille mancipia, arma & jumenta traderent. Postea & cæteri Albani in ditionem venire haud abnuebant, cum mitterent legatos ad duces, qui dicerent, Albanos paratos esse imperata facere, si paterentur ipsos habere locu quæ subegissent: nec cogerentur equos & jumenta, quæ prædando acquisivissent, restituere. Conditiones hæ, quemadmodum duces singuli id significarunt, sunt acceptæ, & ex eo singuli suis ducibus reconciliati sunt. Turachanes autem id quærebat, ut res Albanorum infirmiores efficeret, ut in posterum principes iis uterentur commodioribus: Hic vir, cum jam adornaret abitum, denuo cum Græcis in colloquium venit, & in hunc modum disseruit: O reges Græcorum, cum nuper apud vos sermonem haberem, satis opinor declaravi, quid, quantum attinet ad res vestras, fieri velim, hoc autem nunc adjicere placuit: si concordes fueritis, res vestræ in tranquillo & felice requiescent statu: at si discordes fueritis, & dissensiones moveritis, contrarium eorum quæ in medium adduxi, eveniet. In primis operam date, ne subditi vestro imperio convitiis vos proscindant, dum alta fruimini pace; verum impensius contumeliarum &

Edit. Paris. pag 218.

Demetrius Albanos invadit. Borbotanæ regio.

Thomas Demetrii frater.

Vide astum Turcicum.

Turachanis ad Græcos oratio.

pag 219.

Α λῶς πω δ' ποιῶν ὑμᾶς τὴν χώραν αὖθις λιποδώσει γε, οὐ οἶδ', ὅ τι οἴχοιτ' ἂν ὑμῖν τὰ πράγματα ἐφθειρόμενα. Ὡς ἐμοὶ πάντ' ἂν ἐπιτηδείως πολιτευομένων, δέοι ἂν ὑμᾶς ἐπὶ τὴν ἐναντίαν τραπέσθαι. Κἀκεῖνο δὲ αὖ παραινῶ ὑμῖν, μὴ οἴκοι ἐμβεβῶτας ἐᾶν ὑμῖν φέρεσθαι τὰ πράγματα, ὅπως χωρεῖν ὑμῖν, ἀλλ' ἐπιόντας αὐτοὺς, ἵν' τινα αἰδέσωνται, τιμωρεῖσθαι αὐτίκα, μηδὲν μελλοντας ἐυβιβόντας. Δύο γὰρ ταῦτα καὶ Τοῦρκοι ἐποίησαν μεγάλα δυνάσθαι, ἅπαντά τε ἅμα τὰ παρεῖναι ἀκαιρα ταχὺ καταλαμβάνοντας ὅπη ἂν δέοιτο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἀμείβεσθαι ἐς τὰ μάλιστα. Ἐ ἵν' τι ἐς τὸ παρὸν μὴ ἐπιτρέπῃ, τιμωρεῖσθαι τοὺς φαύλους, ἔστιν μὲν συγχωροῦντας ὅπη ἂν δέοι. αὐτίκα δὲ ἐπειδὰν κατασχεῖ τὰ πράγματα, μηκέτι ἐπιτρέπειν αὐτῷ κακῶ ὄντι ἐξυβρίζειν, ἀλλ' αὖθις ἐπιόντα ἀμείβεσθαι. Ταῦτα τε ἔλεγε, καὶ ἐπὶ τοὺς Ἀλβανοὺς παρεκάλει τὸν ὕστερον αὖτῷ ἕπεσθαι. καὶ πρῶτα μὲν Δημήτριος ἐλαύνων ἅμα τοῖς Τούρκοις ἐπὶ * Βορβοτιάνην χώραν ἐρυμνὴν, ἐς ἣν κατεθέμενοι παῖδας τε καὶ γυναῖκας οἱ Ἀλβανοὶ, ἐπὶ χώματι τεῖχός τε ἐπῳκοδόμησαν καὶ πυργίον. ἐνταῦθα ἀφικόμενοι, ἐπολιόρκουν ἅμα ἄμφω τὼ ἡγεμόνε, καὶ Ἕλληνές τε ἅμα καὶ Τοῦρκοι προσέβαλλον ὑπορύσσοντες, καὶ ἐπειρῶντο ἑλεῖν. Ἡ μέντοι νὺξ ἐπιγενομένη, διεκώλυσεν αὐτοὺς ὅπως ἑλεῖν. ὑπὸ δὲ τὴν νύκτα, ἣ φάρος ἐς ἦν καθήκοι τὸ ὄρος, ὥρμηντο ἐς φυγήν. Οἱ μὲν δὴ Τοῦρκοι αἰδόμενοι ὡρμημένους ἐς φυγὴν, αὐτίκα ἐπεποιήκεσαν, ἐνδραποδίσαντο ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας ἅμα τοῖς μυρίοις γενομένοις. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελαύνοντες, ἀφίκοντο ἐς τὴν Ἰθώμην, ἐναλλὰξ ἑπόμενοι τῷ Θωμᾷ νεωτέρῳ ἀδελφῷ τοῦ στρατοῦ. καὶ ἐπὶ πολίχνιον Λιτὸν καλούμενον προχωρήσασαν Κεφαλήνων ὀλίγῳ πρόσθεν, καὶ παρεστήσαντο μέντοι τὴν πόλιν, ἐφ' ᾗ χίλια ἀνδράποδα τῷ στρατεύματι, καὶ τὰ ὅπλα καὶ ὑποζύγια παραδιδόναι. Προσεχώρησαν μὲν δὴ αὐτίκα καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἀλβανῶν τοῖς ἡγεμόσι, διαφισβητοῦμεν ἐφ' ᾧ ἔχειν αὐτοὺς, ἅπερ δὴ ὑπῆγάγοντο, καὶ ἵππους καὶ ὑποζύγια ὅσα εἵλκυσαντο μὴ ἀποδιδόναι. ξυνέβησαν μὲν ἐπὶ τούτοις τῷ ἡγεμόσι αὐτοῦ ἕκαστος. Τουραχάνης μὲν ἐβούλετο ἀσθενῆ ποιεῖν τὰ τῶν Ἀλβανῶν πράγματα, ὡς τὸ τοῦ λοιποῦ χρῆσθαι αὐτοῖς ἐπιτηδείως σφίσιν, ἐπὶ τὸ ξυμφέρειν αὐτοῖς δοκοῦν. Ἐπεί τε δὴ ἔμελλεν ἀπελαύνειν ἀφικόμενος αὖθις ἐς λόγους ἀμφοτέροις τοῖς ἡγεμόσιν, ἔλεγε τοιάδε. Ὦ βασιλῆς Ἑλλήνων ἐμοὶ μὲν καὶ πρότερον τῇδε συγγενομένῳ εἴρηται ἱκανῶς ἐς ὑμᾶς, ἃ φρονῶν τυγχάνω περὶ τῶν ὑμέτερα πραγμάτων. Καὶ νῦν δὲ τοσόνδε ἂν λέγοιμι, ὡς ἐμοὶ μὲν φρονοῦσι ὑμῖν, ἔστιν ἄρθρα τάδε, διειρθῆσι δὲ καὶ δίκα γενομένοις τἀναντία τούτων. Ἔπειτα δὲ τῷ μὴ ἐπιτρέπουσι καθ' ἡσυχίαν ἐξυβρίζειν τοὺς ὑπηκόους ἐς ὑμᾶς, ἀλλὰ ἀφιδίστερον κολάζειν, μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγειν. Ὡς κακῶ μὲν ἡ ἀρχὴ, καὶ ὧν φαυλοτάτῳ ἔοικε τυγχάνει, προσῶσα, ἐπὶ μέγα χωρεῖ αὐτίκα ὕβρεως, καὶ πολλαπλα-

σίων γιγνομένη, αὐτὴ ἑαυτῆς οὐκ ἔτι καταχθὴ γί- A
γνεται. ὡς δὲ μὴ ἀγαθὰ φίλα ᾖ, ἐφ' ὅ, τι
ἂν τρέποιτό τις κίνημα, πάνυ ὡς τὰ πολλὰ αὔ-
ξειν τε μέγα ἀποδείκνυσθαι, τί ἂν ἐπιτηδεῖον τυγ-
χάνει. Ταῦτα εἰπὼν, τὴ δεξιοτάμνους τὰς ἡγεμό-
νας ἀπέλαυνε. τούτοις μὲν ὡς πονηροτέρου καρποῦ ἄ-
πασιν. οἷς γὰρ τὸ διαφέρειν πεφιλονείκηκε ἑκάτεροι,
πρὸς ἀλλήλους τε γνώμη τὰ σφίσιν αὐτοῖς διεγ-
νωσμένοι, ἐρίζοντες ἀλλήλοις ἐτύγχανον, ὁπόπερος
ἂν μάλιστα ὧν ποιῶν φαίνοιτο, ὡς τε δοκεῖν αὐτὸς
χαρίζεσθαι. καί τινες τῷ παρ' αὐτοῖς τὰ πρῶτα
φερομένων, ἐναγόντων τε τὴ ἐπὶ ξυωμοσίαν σφε-
καλουμένων τοὺς ἄλλους, ὡς τὸ ὁμορροεῖν ἅπαν κω-
λύειν. διενοοῦντο. αὐτοί τε σφίσι κακοδαιμονοῦν- B
τες, ἐπέτρεπον τὰ πράγματα σφίσιν αὐτοῖς φθεί-
ρεσθαι. Λυκάνης τε ὁ Πελοποννήσιος, καί τινας
τῷ Βυζαντίῳ ἐπαγόμενος, συνίσα τε τοὺς Πελο-
ποννησίους τε ἅμα τὴ Ἀλβανοὺς, ἐφ' ᾧ σφίσι τε αὐ-
τοῖς ὧν ἔχει ἐπιτηδείως, καλῶς πολιτεύεσθαι,
τὴ ὥρμητο μὲν ἐπὶ Ἀσάνην, μέγα δυνάμενόν τε
ὲν Πελοποννήσῳ, τὴ Κόρινθον τὴ μοῖραν οὐκ ἐλα-
χίστην τῆς Πελοποννήσου ἐπιτροπεύοντα. τὴ ὁ προ-
σίετο μὲν οὔτος, οὐδὲ συγχωρῶν. ἔνθα δὴ, ὅτι
ὃν ἐπέζητο φόρον ξυμφερομένων, ὅτε τῷ Πελοπον-
νησίων, οὔτε τῷ Ἀλβανῶν, οὐκ εἶχεν ἀπάγειν
τῷ Βασιλεῖ. ἦν δὲ αὐτοῖς ὁ ἐπέτειος φόρος μύριοι
τὴ δισχίλιοι χρυσίου στατῆρες. Οἱ μὲν Ἕλληνες ὅπως C
ἐν ὑδενὶ λόγῳ οὐκ σφῶν αὐτῷ ἐπιτειβόμενοι,
τῇ βραχὺ ἀπώλοντο. τὸν τε τῷ φόρον αὐτοί τε οἱ
Ἀλβανοὶ τὴ οἱ Πελοποννήσιοι, οὐκ ἔφασαν ἀποδι-
δόναι, ἂν μὴ τις αὐτοῖς ἐπιδιαλύσειε τῶν
χάρεν, ἐπὶ τοῖς ἴσοις τε ὁμοίοις ξυμβαίη.
Ἀλλ' ἐχρῆν μὲν ταῦτα τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ φι-
ρόμενα, παντὶ ἄρα ἔχειν σφίσι τῶν τελέ-
των, τὴ ὅπη διαβαίνεσθαι ἐς τὸ μηδὲν εἶναι γε-
νόμενα. Βασιλεὺς δὲ ὁ Μιχμέτης τὸν δεύτερον ἐ-
τει τῇ τὴν Βυζαντίου αἵρεσιν ἐστρατεύετο ἐπὶ Τερβα-
λλοὺς, τὴ Νοβόπυργον πόλιν ἐστὶς τῶν βασιλείων
χωρας, παρὰ ποταμὸν Μοράβαν καλούμενον, ὡς
καὶ φρούριόν μοι δεδίληται, ῥέων ἀπὸ τῆς D
Πριστίνου τῆς Βασιλείας χώρας, τὴ ἐκδιδοῖ τὸν
Ἴστρον. Ἐπαῦθα γενόμενος, τὰ στρατεύματα μὲν
αὐτῷ ξύμπαντα ἐπέδραμον τὴν Τερβαλλῶν χώ-
ραν, καὶ ἀφιππάσαντο τὴν χώραν λεϊσάμενοι.
αὐτὸς δὲ ἐπολέμει τῇ πόλει, πλιβόλοις ὑπε-
ρίοις βάλλων τὰ ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐξώρτο
δὲ τῷ Βασιλεῖ τότε αὖτα ἡ τῷ πλιβόλων ὑπε-
ρίων κατασκευὴ, τὴ ἐπαφίεσι μὲν ἄνω ἐς τὸν ἀέ-
ρα τὸν λίθον, καταβαίνων δὲ βάλλει, ἐς ὃ, τι
ἂν ἐθύνει αὐτὸν ὁ πλιβολιστὴς, σημεῖον κομιζόμε-
νος, τὴ δαιμονίως τυγχάνει τῷ σκοπῷ, ἐς τὸν
μετεωρισμὸν τῆ λίθου. Οὕτω μὲν ὅπη τῇ πόλει E
τόπων, ἐπὶ ἡμέρας ἑκάστας, ἠνάγκασε τοὺς ἐ-
νοικοῦντας προχωρῆσαι αὐτῷ. Ἐπεὶ τε δὲ προσε-
χώρησαν, τά τε ἔπιπλα καὶ τὰ πλείστα ἄξια ἀ-
φελόμενος, καὶ μοῖραν τινὰ ἐπαγαγὼν ἐς ἀνδρα-
ποδισμὸν, τοὺς ἄλλους ᾤκισε, αὐτοῦ καταλιπὼν,
ἔξω τῆ μετάλλου ἐργασίας, ἵν' μάλιστα δὴ
τῷ πύργῳ χωρίῳ ἐπιτίμιον ἐτύγχανον. προσε-
δὴς δὲ αὖτε οὐκ ἐλαχίστη τὴ Βατιλίως, ἀπὸ

Chalc. lib.

injuriarum auctores punire ne ceſſaveris. Mali enim principium, quamvis peſſimum ſit, attamen continuo ad magnas procedit contumelias: quæ ubi auctæ fuerint, ſeipſas haud amplius ſuſtinere poſſunt. Itaque ne quis id bonum centuerit. Solet enim id cujus quis amore rapitur, uſque creſcere, & incrementa ſumere, quicquid tamen ingruat. Hæc loquutus, Peloponneſi ducibus dexteram porrigit: quo facto, ablit. Cæterum longe alia quam hic præceperat, ſequuti ſunt ſtudia. Nam dum uterque ad ſuos colendos & beneficiis devinciendos eſſet pronior, uſque diſcordias inter ſeſe ſoverunt, dum uterque ſuos majore indulgentia habere niteretur, quo eos ſibi magis fidos pararet. Itaque toti ad gratificandum propendebant duces. Quidam apud hos viri primarii, reliquos ad ſeditionem & conjurationem inſtigabant: quod quidem ideo fiebat, ut diſcordia exoriretur, & illorum concordiam inhiberent. Interim duces his, quaſi malo dæmone incitati, res ſuas miſeri corrumpendas commiſere. Lucanes Peloponneſiacus adducens quoſdam Byzantios, Albanos & Peloponneſios ad conſpirationem impulit, ut pro ſuo arbitrio, non ducum, reſpublicas ſuas adminiſtrarent. Hac conjuratione freti, pergebant ad Aſanem, cujus auctoritas in Peloponneſo erat maxima, ut qui Corinthum, necnon modicam Peloponneſi partem regebat. Hic eos nequaquam admittebat, neque quicquam iis concedebat. Exinde cum Albani & Peloponneſiaci tributum, quod imperatum erat, pernumerare abnuerent: nec Aſanes id ad regem perferre potuit. Tributum autem annuum pendebant duodecim millia aureorum ſtaterum. Quapropter in hunc modum mutuis diſcordiis atteriti Græci, paulatim peribant. Nam propalam jactabant Albani & Peloponneſii ſe tributum non exoluturos, niſi inter ipſos regio univerſa æqualiter diviſa fuiſſet. Oportebat ſane hæc, cum parum propitia fieret fortuna, ipſis exitium adferre, & planiſſime ad nihilum redigere. Rex quidem Mechmetes ſecundam capto Byzantio expeditionem contra Tryballos & * Novopyrgum urbem ſumpſit. Hæc intra regis regionem ſita eſt prope flumen * Morabam, qui fluens a Priſtino regis regione, & huc veniens in Iſtrum exhauritur. Exercitus regius univerſus graſſabatur per Tryballorum regionem univerſam: equitatus quoque in hanc emiſſus, prædas rerum omnium conſertim agebat. Ipſe autem circumſederat parte copiarum urbem, & ſupino bombardarum jactu graviſſime, quæ intra eam erant, adfligebat. Bombardas autem erectas, ſupino jactu lapides in altum torquentes, primus rex Ille Invenit. Nam bombardæ illæ erectæ, ſive mortaria, in aerem globum ſublimem jaculantur. Qui deinde delapſus, id penitus ad quod a bombardario fuerit directus, ſternit & comminuit. Tanta autem globi certitudo eſt, ut nullo modo aberret a ſcopo, quem bombardarius animo deſtinarit, quamvis globus in altum ejectus fuerit. Diebus igitur pluribus Mechmetes oppidanos in hunc modum lædens, tandem eos deditionem facere coegit. Ubi ſemetipſos ſuaque fidei regis tradidere, ipſe ſupellectilem & pretioſiſſima quæque accipiens, & partem quamdam hominum in mancipiorum

Stratagema principes ſubditos infeſtos ſibi faciendi.

Palæologorum principum diſcordia.

Græci tributi recuſantes.

* Novobardæ, qui & novus mons.

* Moravum.

Edit. Pariſ. pag. 220.

Mortarii inventio.

conditionem transferens, reliquos ibi habitare passus est: maxime propter metalli opus, cujus in primis istius regionis incolæ periti censentur. Nec contemnendus regi redditus est ex metallis quæ sunt juxta istam urbem. Tryballorum princeps Georgius cognito contra se Mechmetem hostili animo pergere, abiit transiens in Pannoniam ad Chonlatem: veritus si Senderoviam venisset, ut obsideretur a rege. Rogabat itaque Choniatem, ne se amicum & propinquum despiceret, verum acerrime a vi Turcorum assereret. Ubi autem Georgius tantum effecit apud regem ut pax fieret, non multo post expiravit. Successio principatus devolvebatur ad Eleazarum filium juniorem. At cæci Stephanus & Georgius continuo surripientes pecunias quotquot poterant, venere ad regem: qui cum his regionem assignaret, factum est ut victum nanciscerentur sufficientem. pax autem cum eo convenerat, ut quotannis tributum maximum ferret, videlicet viginti millia staterum auri. Eo anno qui sequebatur, expeditionem contra Belgradum urbem Pannoniæ suscepit. Urbs hæc, quemadmodum docuimus cum scriberemus de Amurate, ab uno latere juxta Istrum sita est, ab latere altero alluitur Savo, qui se in Istrum effundit: ab utroque circumfluitur ea urbs, si quidem ambo præter eam labuntur. Contra hanc exercitum duxit Mechmetes Amuratis filius: prius tamen cum parte copiarum contra Illyrios ire jussit * Therizem, & Haliem Michaelis filium. Præterea eodem tempore bellum ei erat cum Colchidis rege, qui præerat Trapezunti. Mittens igitur triremes, quarum dux erat Chetyres Amasiæ præfectus, Colchidem, & maritimam Colchidis regionem evastabat. Ubi igitur voce præconis, quem per universum regnum miserat, exercitus suos Adrianopolim excivit, in militiam profectus est ipse, ducens Januæ milites & peregrinos: & navibus subvehebat, camelisque portabat æris plurimum ad bombardas fundendas, iterque fecit per Tryballorum regionem. Tryballorum dux hospitaliter & benigne regem & duces tractavit, mittendo iis munera maxima. Nam ducem Tryballorum haud fallebat, se continuo armis Mechmetis debellandum, ubi primum in Turcorum ditionem Belgradum concessisset. Rex igitur hostilia spirans, exercitibus eam urbem circumsedit. Est autem in medio utrorumque fluminum Isthmus, latitudine maxime septem stadiorum. Eum locum castris permuniendis delegit, idemque urbem oppugnabat, haud cessans murum bombardarum globis quassare. præterea peregrini cum plutheis præparatis muniti, quum proxime ad murum subiissent, sagittis Pannones petere haud intermittebant. Castra regis maxima erant. Rex autem cogitabat, si flumen solus obtineret, & Pannones prohiberet, ne ex altera fluminis ripa ipsis aditus in urbem pateret, se facilius resistere hostibus, & tandem urbe potiri posse: proinde copiis navalibus, quæ erant per regionem Istro affusam dispersæ, naves quæ præsto erant, implevit. Naves autem numero erant ducentæ. His fretus, enitebatur obtinere flumen, & inhibere Pannones, ne possent in urbem transgredi. Præterea cum in hunc modum a reliquis intercepissent, & quasi inclusissent

Metallorum artifices graeci.

Spenderbegus legatus.

Belgradum. Graecharis Wyssemburg. Taurinum veteribus.

Teriorem.

Colchidem invadit Mechmet. *Edit. Paris. pag. 221.*

Belgradum a Turcis obsessum 1456. idib. Junii.

Ἀπὸ ἐκπαύθα αὐτῷ μεπάλων τῆς πόλεως πούης. Ο δὲ Τριβαλῶν ἡγεμὼν, ὡς ἤθετο ἐπ' αὐτὸν ἐπιόντα βασιλέα Μιχμέτην, φύγετο μὲν ἔγβας ἐπὶ Παιονίας, καὶ ἐπὶ Χωνιάτην, δείσας μὴ ἐς τὴν Σπενδερόβειαν ἀφικόμενον, πολιορκεῖτο καπεπάς, καὶ ἰδὼν μὲν αὐτὴ ἐπαμύνειν, φροντίσαντί τε καὶ ξυγγενεῖ ὄντι, καὶ ἐδόκει μὲν ἀρκεῖν τιμωρεῖν. ἐπὶ δὲ * Σπενδερόβειαν ἔφασαν φοιτᾶν Βασιλέα γενέσθαι οἱ εἰρήνην, ἵνα μὲν ἀπείθειο, ἐ πολλῷ ὕστερον, καὶ ἀπέθανε. ἐχώρει δὲ ἡ ἀρχὴ φὸς Ελεάζαρον τὸν νεώτερον αὐτῷ παῖδα. Οἱ δὲ τυφλοὶ, αὐτίκα ἐπὶ τῇ πελάτῃ τῷ ἡγεμόνος, χρήματα ὑφηλόμην ὅσα ἐπεχώρει, ἀφίκοντο παρὰ Βασιλέα, καὶ χώραν παρεχομένην τῷ Βασιλέως ἀκαλῷ, τὴν δίαιταν ἐποιοῦντο. Βασιλεὺς μὲν οὖν τότε ἀπάγοντι φόρον ἑκατὸν ἐς δισμυρίους χρυσίου σαπῖρας, συνθήκας τε ἐποιήσατο, καὶ ἐς τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐστρατεύετο ἐπὶ Μπιλεγράδην τὴν πόλιν Παιόνων. Αὕτη δὲ ἡ πόλις φκεῖτο, ὡς πρότερόν μοι δεδήλωται ἐπὶ Αμυράπην, παρὰ τὸν Ιστρον ἀφ' ἑτέρου πλαγίου, ὑπὸ δὲ ἑτέρου ἐπιῤῥέοντος * Σάββα τῷ ποταμῷ, καὶ ἐκδιδόντος ἐς τὸν Ιστρον ἀμφίῤῥυτος γίνεται ἡ πόλις ἀμφοῖν τοῖν ποταμοῖν παραῤῥέοντοιν. ἐπὶ ταύτην δὲ τὴν Μπιλεγράδην ἐστρατεύετο Μιχμέτης ὁ Αμυράπου, καὶ πρότερον ἐπὶ Ιλλυριὺς στρατεύματα ἐπιπέμψας, ἡγεμόνα Θερίζιον, καὶ Αλιέα τὸν Μιχάλεω. Πρὸς δὲ καὶ ἐν τῇ Ασίᾳ συνῆπτο αὐτῷ πόλεμος, φὸς βασιλέα Κολχίδος τῆς Τραπεζουντίας. καὶ τριήρεις ἐπιπέμψας, ἐδήου τε τὴν Κολχίδα, καὶ ἔπειρον, καὶ θάλατταν, ἡγουμένου τε * Χετύρεω τοῦ τῆς Αμασείας ὑπάρχου. ὡς μὲν οὖν κήρυκα ἔπεμπε, πενταγγέλλοντα παρεῖναι αὐτῷ τὰ στρατεύματα ἐς Αδριανούπολιν, ἐξελαύνει αὐτὸς, ἔχων τὰς τε Θύρας, Καὶ τοὺς τοξότας, καὶ χαλκὸν μὲν παρὰ τοὺς πλησίον ἐμπλεόντων φορεύμενον, καὶ τε νεῶν αὐτῷ καὶ καμήλων, ἄλαυνε διὰ τῆς Τριβαλῶν χώρας. καὶ ἐξένιζε μὲν ὁ τῆς Σπενδερόβης ἡγεμὼν Τόν τε βασιλέα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, δῶρα πέμπων ὡς μέγιστα. Παρεσκεύαζετο μέντοι καὶ αὐτὸς ὡς ἐς Μπιλεγράδην ἀλώσοντο, αὐτίκα καὶ αὐτὸς πολιορκησόμενος. ἐπελάσας δὲ ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἔκειτο δὲ μέσῳ τῶν ποταμοῖν Ισθμὸς, ἑπτὰ σταδίων μάλιστα τὸ εὖρος. ἔνθα δὴ καθίσας καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἔκειτο δὲ μέσῳ τῶν ποταμοῖν Ισθμὸς, ἑπτὰ σταδίων μάλιστα τὸ εὖρος. ἔνθα δὴ καθίσας καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. καὶ ἔπαιε μὲν πλησίον βόλοις τὸ τεῖχος. καὶ * οἵτε καὶ οἱ πέλτασθες, τοῖς στεγάσμασιν ἀγχοῦ γεφυμένοι τοῦ τείχους, ἐπῇξάν τε τοὺς Παίονας. στρατόπεδον δὲ καὶ τόπο μέγα Βασιλέως ἐγένετο. ξενοκύμενος δὲ ὁ Βασιλεὺς, ὡς ἓν ἐπικρατήσῃ τοῦ ποταμοῦ, καὶ μὴ δυνατοὶ ὦσιν ἔτι τὰ λοιπὰ ἐμβαίνειν οἱ Παίονες ἐς τὴν πόλιν, * λύσῃ τῆς ἀντιπέρας τοῦ ποταμοῦ, ἐπαμύνειν ῥᾷον αὐτῷ φορτηγῆσαι τὴν πόλιν, ἀλώσεσθαι οἱ τὴν πόλιν, ἐπλήρα ναυτικοῦ πολλοῦ, καὶ τὴν παρίσειον χώραν αὐτῷ ἐξηρτύετο, καὶ παρεσκεύαζετο ἀμφὶ τὰ ἑξήκοντα πλοῖα. πᾶσι πληρώσας, τόν τε ποταμὸν κατεῖχεν, ἐκώλυεν τὰ Παίονας δυνάμει ἐμβαίνειν ἐς τὴν πόλιν; καὶ τὰς γε

* Στενδιροβίαν.

* Σάου. in al. ut c.

* In una, Τυχίου.

* ὅτι. sic etiam in uno, in al. οἱ τε.

* ἀλώσεσθαι οἱ τὴν πόλιν, ἐπολιόρκει τ. π. ὁ κατὰ. in al. ut in c.

ἐν τῇ πόλει ὑπολαβὼν ἐκὼς ταύτῃ, ἐμπολιορκήσειν. καὶ μὲν δὴ πλοῖα ἀπῆγεν ἐς τὸν ποταμὸν, ἀπὸ Βιδίνης τῆς πόλεως, καὶ ἡμέρας τινὰς ἐκράτησε τοῦτο, καὶ ταύτῃ τὴ χωρίᾳ τὸν ποταμὸν. ὁ δὲ Παιόνων Βασιλεὺς, ἐστρατοπεδεύετο ἐπὶ τοῦ αὐτὸς ἐς τοῦ κατ' ἀντικρὺ χώρου τῆ Μυσογράδη στρατόμενοι πόλεϊ, πλησάσας καὶ αὐτὸς πλοῖα τὰ κράτιστα, ὅσα ἐπῆν αὐτῷ ἐν τῇ Πόδῃ κατάντι ἰόντι τὸν ποταμὸν, ὡς ναυμαχίαν ποιησόμενος, μετὰ τοῦ τῶν Βασιλίσκου πλοίων ἐπὶ πολὺ τὸν ποταμὸν, καὶ ἐς τὴν Παιόνων χώραν, καὶ ἐρημοῦντες ἔκαιον καὶ ἐλῄζοντο. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ τῶν Παιόνων στόλος κάτεισι, καὶ ἐμβαλὼν δὴ τοῖς πλοίοις τῶν Βασιλίσκου, κατέδυσε μὲν ἔστιν ἃ, εἷλε δὲ καὶ ἀμφὶ τὰς εἴκοσι ναῦς, καὶ οἱ Παίονες διαχρησάμενοι τοὺς ἄνδρας, καὶ ἐς τὰς ναῦς κενὰς ὔσας, τὰ * δώματα καταθέμενοι, τῶν φαρμάκων, φορυνδὸν αὐτὰ ταξάμενοι, ἐπῆκαν φέρεσθαι ὑπὸ τὸν ῥῦν ἐς τὸ Βασιλίσκου στρατόπεδον. καὶ οἱ μὲν ὅπως ἀπώλοντο. αἱ δὲ λοιπαὶ ἐφύγον αὐτοῦ ἐπὶ τὸ τῶν Βασιλίσκου στρατόπεδον, καὶ ἐπωκείλαντες τὰ πλοῖα ἐς τὸ στρατόπεδον, ἀπέβησαν. Ταῦτα μὲν τοι αὐτίκα ὁ Βασιλεὺς ἐπέρασσε, ὡς ἂν μὴ ἐπιπλέοντες αὐτὰ οἱ Παίονες ἕλωσι. τῇ μὲν οὖν ποταμῷ τὸ ὀπὸ τῆδε, ἐπεκράτουν οἱ Παίονες, καὶ ἐνομίζοντο ἐκ τῆς κατ' ἀντιπέρας ἠπείρου, ἐς τὴν πόλιν, ἐς φυλακὴν τοῦ ἄστεος, ἄλλοι τε, καὶ δὴ καὶ Χωνιάτης σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν· καὶ Καπισράνος ὁ Ναζιραῖος, σοφός τε ἐς τὰ θρησκείας ἀνὴρ παρὰ τοῖς ἐκεῖσε ἐνθένδε μέγα δύναμιν. δι' ἃ δὴ καὶ ἐπὶ τὰς ἐν Βράγῃ τῇ μεγάλῃ τῶν Βοίμων πόλει, ἐς τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος τετραμμένους θρησκείαν, ἐπεπόμφει αὐτὸ ὁ Ἀρχιερεὺς δεινὸν τὰ ὅντα λέγειν ἐπὶ τὴν τοῦ Ἰησοῦ θρησκείαν. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἐς τὴν τοῦ Ἰησοῦ μετέστησε δόξαν, πολλοὺς δ' ἔτι καλῶν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, πολεμίους ὄντας τοῦ Ἰησοῦ, Γερμανῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ Βοίμων. * ἐπεισὲ δὲ καὶ ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον φίλους δέοντας τοὺς πλοίους, ἦγε μεθ' ἑαυτοῦ. ἔνθα μὲν οὖν, ὡς ἠγγέλθη, τὸ τεῖχος τοῦ ἄστεος ἐρρῖφθαι ἤδη πρὸς τῶν πολιβόλων, καὶ κινδυνεύειν ἤδη πόλιν ἁλῶναι. οὕτω μὲν οὖν, ὡς ἐπεκράτει τῇ πόρῳ, καθ' ἡσυχίαν πολλὴν ἐκομίζοντο ἐς τὴν πόλιν, οὐ πάνυ καταφρονεῖν γιγνόμενοι τῆ βασιλίσκου στρατῇ. Βασιλεὺς δὲ ὡς ἐκπεπτωκὸς τὸ ὄχθη τοῦ ἄστεος καταβέβλητο, καὶ ἤδη βάσιμα ἦν, παρετκευάζετο ὡς προσβολὴν ποιησόμενος ἐπὶ ἀνδραποδισμῷ· καὶ τὰ τε πυρὰ τὰ τομιζόμενα παυσάμενοι, τῇ ὑστεραίᾳ παρετκευάζοντο, πάς τε μηχανὰς προσφέροντες, καὶ σιγάσματα, ὡς ἐξελοῦντες τὴν πόλιν. Ἐνταῦθα ὁ τῆς Εὐρώπης στρατηγὸς Καραζίης, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος τῇ ἐν ταῖς βασιλίσκου θύραις, πλουτᾷ ὑπὸ τῆς πόλεως πολιβόλῳ. καὶ ὁ βασιλεὺς ξυμφορὰν ἐποιεῖτο τὴν Καραζίου πλοῦτον, καὶ ἐπένθει μεγάλως. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει προσβάλλειν, ἐώθει σημήνας τὴν προσβολὴν, ταῖς τε σάλπιγξι, καὶ κυμβάλοις, καὶ αὐλοῖς, καὶ ἀγόμενος τοὺς τυμπάνους προσίβαλλε τῷ τείχει. καὶ αὐτίκα μὲν ὑπέβησαν οἱ τυμπάνους, καὶ ὑποβάντες τοῦ τείχους, εἰσιχίοντο ἐς τὴν πόλιν, καὶ εἰσπεσόντες ἐνόμιζον ἤδη κατειληφέναι τὴν πόλιν. Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει, καὶ οἱ περὶ Χωνιάτην ἤδη παρατεταγμένοι, ἐπέμενον ὡς τὸ ἐσ-

* Ἐπεισὲ, *superscripsit, omis.*

oppidanos, ad urbis oppugnationem, quam facilem sic fore putabat, totis viribus accingebatur. Naves in flumen deducebantur ab urbe Bidina, & aliquot diebus flumen, quod eam regionem præterlabitur, fortiter obtinebant. At Pannonum rex, qui cum magnis copiis castra posuerat in regione quæ ex opposito erat, milite complet naves optimas quas Budæ habebat. Et secundo flumine pergit contra Turcum, ut qui cum eo navale prælium esset commissurus. Regiæ naves contra flumen enisæ ascenderant ad maximam Pannoniæ partem vastando, urendo & prædando quæcumque casus obtulisset. Verum haud multo post obviam procedit Pannonum classis hosti: & impetu invadentes regias naves, quasdam demersere, & cepere naves circiter viginti. Pannones interfectis viris qui in navibus fuerant, ædiculas in naves viris vacuas ponunt, & classem universam in ordines explicantes, secundo flumine ad hostilia castra contendebant. Turci quidem in hunc modum necati interierant. Cæterum naves reliquæ quæ non venerant in Pannonum manus, celeri fuga ad regia castra properant, & naves in portum ubi regia castra erant, impingentes, & navibus egredientes, intra castra se recepere. Has quidem naves illico rex incendi curavit, ne in Pannonum potestatem redigerentur. Pannones ex eo tempore flumine potiebantur, & ex continente, quæ e regione erat, ferebantur in urbem, ut eam defenderent ab hostibus. In hanc ingrediebatur stipatus suis Choniates: præterea Capistranus Nazaræus sive monachus, cujus auctoritas in religionis negotio maxima habetur apud Occidentales. Nam quia insignis pietate vir erat, missus est auctoritate Pontificis ad Boemos Pragam urbem magnam inhabitantes, qui colebant Apollinem, ut eos abnegata ista impietate in religionem Jesu transferret. Hanc enim mira persuasione docere noverat, ut qui esset dicendi peritissimus. Quapropter plurimos Boemos docendo compulit Christi religionem assumere. Præterea plurimos Pannones & Boemos ad inferenda arma barbaris Christi hostibus permovit. Et in hunc modum plurimos secum in hanc expeditionem quasi velites, ut eorum opera in velitaribus prælis usui esset, duxit. Nam hi, ubi compertum erat urbis murum bombardis esse stratum, & in periculo esse ut ab hoste impio caperetur, cum obtinuissent fluminis trajectum, per otium colligebantur in urbem: quorum vires neutiquam contemnendæ erant hostili exercitui. Rex Turcorum, cum jam murus dissipatus bombardis aditum præstaret, parabat se quasi incursionem facturus ad mancipiorum prædam agendam: & ignes, quemadmodum mos gentis est facientes, præparabant se ut in diem posterum urbem adorirentur. Machinas & vineas, quibus tuti ad murum succederent, expediebant. Europæ dux Carazies, qui gloria & virtute excellebat omnes qui in Jannis regis stipendia faciebant, ab oppidanis bombardæ globo ictus occubit. Rex quidem mortem hujus viri, maximam calamitatem suis rebus invecturam augurabatur, & multum eum lugebat. Cum autem visum esset mane urbem aggredi, tubas, cymbala & cornua canere jubet, & peregrinos in murum ductabat. Hi murum continuo

Edit. Paris. pag. 222.

Joannes Hunniades, & Joannes Capistranus Franciscanus, contra Hussitas missi a Pontif.

Charazie Bissa interitus.

Belgradi oppugnatio.

ſcandendo ſuperarunt : & qua cuique liberum erat, in urbem fundebantur : qui cum in urbem intraſſent, ſe eam cepiſſe exiſtimabant. At Choniates cum ſuis inſtructi & armati, expectabant occulte, donec peregrini omnes in urbem intraſſent. Nam qui in arce conſiſtebant, teſſeram acceperunt, ut ubi primum tuba ſonum dediſſet, peregrinos confeſtim adorirentur. Præterea qui antea per murum erant diſpoſiti, juſſu Choniatis a muro deceſſerunt. Nam his id ideo præceptum erat, ut peregrini majore ſecuritate in urbem penetrarent. Juſſi tamen ſunt, ut ubi primum tuba cecinerit, ad murum ſinguli, & ad ea loca quæ defendenda ſuſcepiſſent, curſu ſe proriperent, ut peregrinis, quos ab reliquis intercepiſſent, pro arbitrio uti poſſent. Verum peregrini ubi primum oppugnationem ſunt auſpicati, urbem, nemine reſiſtente & prohibente, ingreſſi ſunt. Pannones enim, quemadmodum moniti erant, retroceſſerunt, & ſe occultabant. Peregrini autem, cum crederent Pannones fuga eſſe dilapſos, raptim in urbem procurſantes, alius alio ad prædam convertebantur. Cum autem, quemadmodum convenerat, tuba ſonuiſſet, qui prius murum defenſarant celeri curſu ſe ſinguli ad ſua loca contulere, & peregrinos incluſerunt intra urbem. Choniates inſtructa acie contra peregrinos ibat. Hi videntes Pannones ex arce prodeuntes adverſum ſe pergere, ad murum retro ire inſtituunt. Cedentibus peregrinis, acriter inſtitere Pannones, & plurimos letho dederunt. Cæteri, qui ad murum properabant, cum viderunt Pannones per murum in ſolutis ſtationibus armatos diſpoſitos, vi eos aggrediebantur : & contra ipſos curſu lati ferebantur in foſſam. In hunc modum eo tempore Pannones ejecere peregrinos, & Barbaros vincebant. Poſtea conjunctis copiis Capiſtranus & Pannones egreſſi ſunt ut prælium committerent cum eis qui regias bombardas curabant. Inito itaque prælio, bombardarios in fugam conjecere, & bombardas obtinuere. Rex cernens ſuas bombardas a Pannonibus captas, multum animo diſcruciabatur: proinde & ipſe ibi conſiſtens, fortiter prælium capeſſere haud neglexit. Cum autem Pannones non poſſet a bombardis ſubmovere, tandem & ipſe fugam arripit. Pannones eo loci continuo receptui canebant : & dirigentes bombardas in caſtra regis, ea graviter adflixere. Cum jam meridies adeſſet, & fuga, reliqua quæ evenerant, nuntiata eſſent Pannonibus qui e regione morabantur, advehuntur non pauci, nec tamen in urbem, verum in caſtra iter maturant. hi qui in urbe relicti erant, in caſtra egrediuntur, & undique regia caſtra ſumma vi oppugnant. Tentoria in regis caſtris disjecerunt plurima. Azapides (quos Huſſaronos noſtri vocant) diripuerunt forum. Rex clamabat, ut oculos eorum eruerent. Ipſe quoque prælium cum ſuis occipiens, Pannones in fugam vertebat. Eo loci peremit virum Pannonium rex, verum vulneratur femur: nec tamen vulneratus in fugam effunditur. Deinde cum ad bombardas recipiendas egrederetur, Pannones converſi Barbaris acriter inſtabant, & eos ſimul cum rege uſque ad caſtra perſequuntur. Et cum tertio hoc eſſet factum, rex graviter animo dolebat, non adeſſe peregrinos, & ſuppetias ferre in

Edit. Pariſ. pag. 223.

Nonnulla ſtratagemata.

Bombardæ Turcis ereptæ.

pag. 224.

σελθεῖν τὰς πύλυδας. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἑστῶτες, ξυνθήμα ἔχον, ἐπειδὰν ἡ σάλπιγξ σημήνῃ εἶναι ὁμόσε ἐπὶ τὰς πύλυδας. οἱ περὶ τὰς ἐπάλξεις, ἢ τὸ τεῖχος ὑπεχώρησαντες, ἐπηγγέλλετο γὰρ σφίσιν ὅπως ὑπὸ τὸ Χωνιάτῃ, ὥστε ἐς ἀδείαν τὰς πύλυδας εἰσιέναι ἐπὶ τὴν πόλιν, ἢ ὁπόταν σημήνῃ ὁ σαλπιγκτὴς τῇ σάλπιγγι, καὶ αὐτοὺς ἰόντας δρόμῳ, καταλαμβάνειν τὴν ἑαυτῶν χώραν ἕκαστος, καὶ ἀπειλημμένοις χρῆσθαι τοῖς πύλυσιν ὅ, τι ἂν βούλωνται. Οἱ μέν τοι πύλυδες, ἔνθεν ὡς προσέβαλον, αὐτίκα ἐπεισαισάντες, ὡδενὸς σφίσιν ἐμποδὼν ὄντος, ὑπεξεχωρήκεσαν ἔνδον οἱ Παίονες, ὡς τὸ σωθημα, καὶ νομίσαντες πεφυγέναι, εἰσηλάσαντο, ὡς ἐδηλοῦτο μοι ἐς τὴν πόλιν, ἢ τραπομένων ἄλλος ἄλλῃ, διήρπαζον ἀνὰ πόλιν. Ἐπεὶ δὲ τὸ σωθημα ἐδίδοτο, ἢ ἡ σάλπιγξ ἐσήμαινεν, οἱ μὲν περὶ τὰ τείχη ἀφορῶντες ὄντες, αὖθις ἔθεον ἐς τὰς ἐπάλξεις, ἢ ἀπελάμβανον ὅσῳ τὰς πύλυδας. Οἱ δὲ περὶ Χωνιάτην, ἴεντο ὁμόσε ἐπὶ τὰς πύλυδας. οὗτοι μὲν δὴ ὧν ὡς κατεῖδον, τοὺς λιτὸ τῆς ἀκροπόλεως Παίονας σφίσιν ἐπιόντας, ἀνεχώρεων ἐπὶ τὸ τεῖχος. ἀναχωροῦσι δὲ αὐτοῖς οἱ Παίονες ἐπέκειντο χαλεπῶς, καὶ διέφθειρον πολύ τι πλῆθος αὐτῶν. Οἱ δὲ ἄλλοι, ὡς ἐς τὸ τεῖχος ὥρμηντο, καὶ ἑώρων ἐσπεσόντα τοὺς Παίονας ἐς τὰς ἐπάλξεις, βιάζοντό τε τοὺς Παίονας, ἢ ὑπερθέοντες, ἦγοντο ἐς τὴν τάφρον. οὕτω μὲν δὴ τότε οἱ Παίονες ἐξεώσαντο τοὺς πύλυδας, καὶ ὑπερέβαινον τοὺς βαρβάρους. Μετὰ δὲ ἔξοδον, κοινὴν ποιησάμενοι, οἱ περὶ Καπιστράνον, καὶ οἱ ἄλλοι Παίονες, ἐφὸς τοὺς ἐν τοῖς πλιβόλοις τῷ Βασιλέως, μαχεσάμενοι ἐτρέψαντο αὐτούς, ἢ ἐπεκράτησαν τῆς πλιβόλου. Βασιλεὺς δὲ ὡς ἑώρα ὑπὸ τῆς Παιόνων ἐχομένους τὰς πλιβόλους, δεινὸν ποιησάμενος, σωιβαλλε μὲν παύτῃ καὶ ἐμάχετο ἰσχυρῶς, ἢ ὡδ' ὡς ἠδυνήθη ἐξώσασθαι ὑπὸ τῆς πλιβόλου τοὺς Παίονας, ἀλλ' ἀπεξάπατο. Οἱ μὲν δὴ Παίονες ἐσπεῦδα ἤδη ἐπυνθάνοντο, καὶ τὰς τε πλιβόλους ξεμάμενοι, ἐς τὸν Βασιλέως σρατόπεδον ἐπαφίεσαν. Ἐπεὶ δὲ μεσημβρία ἦν τῆς ἡμέρας, ἢ τὰς γιγνομένας ξόπας, καὶ τὰ γιγνόμενα ἐπηγγέλλετο αὐτοῖς τοῖς κατ' αὐτικρὺ Παίοσιν, ἐκομίζοντο ἤδη ἐσπεῦδα παῦται ὑπ' ὀλίγοι αὐτῶν, ἐς τὴν πόλιν μὲν οὐκ ἔτι, ἀλλ' ἐς τὸ σρατόπεδον, καὶ ἐπεξῆλθον μέν τοι ἢ οἱ τῆ ἄστεος, καὶ ἐκατέρωθεν βάλλοντες μὴ ἐπάρσιος ἐς τὸ τῆ Βασιλέως σρατόπεδον, ἢ ἐμάχοντο, ἢ σκιὰς ἴσην ἀς καπέβαλλεν τοῦ σρατοπέδου συχνὰς, καὶ διήρπαζον οἱ Ἀζάπιδες ἀνὰ ἀγοράν. ἢ Βασιλεὺς μέν τοι ἔβοα, ὡς ὑπεξέλοιντο τὰς κόρας αὐτῶν. αὐτὸς δὲ σωὶ τοῖς περὶ αὐτὸν σωιβαλὶ μὲν, ἐ ἐτρέψατο τοὺς Παίονας, καὶ αὐτός τε ἄνδρα Παίονα ἀνελὼν τιτρώσκεται ἐς τὸν μηρὸν, ἢ μέν τοι γε ἐξάπατο. μὴ δὲ ὡς ἐς τὰς πλιβόλους ἐπεξιὼν γένοιτο, αὖθις οἱ Παίονες συσραφέντες, ἐπέκεινο τοῖς βαρβάροις, ἢ ἐτράποντο τοὺς ἀμφὶ Βασιλέως ἄχρι ἐς σρατοπέδου. ἢ τόν τε ἐς τρὶς γενομένου, δεινὸν ἐποιεῖτο ὁ Βασιλεὺς, ὅτι πύλυδων παρόντων αὐτῷ ἐς τὴν μάχην, καὶ τῶν ἄλλων τῶ σρατοπέδου, ἐπὶ τὰς νομὰς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἀρησομένων. κα-

Ita xxo, xoiny.

λίσας δὲ ἐν τῷ θορύβῳ τότῳ ἡ ἀρχοντα τῶν πηλύδων, Χασάνλω τοὔνομα ἔχοντα, ἔλεγε τοιάδε· Ὦ κακίστε ἀνθρώπων, πῶ δὴ ὑμῖν εἴχοντο οἱ πηλυδες; πῶς δέ σοι παρεγένοντο ἐς ἡ μάχλω; ἦ κε οἶδα οἵους ὄντα, οἷον ἄρχοντα ἐποιησάμλω; ἀλλ' ἴθι, ὡς οἱ μὲν ἀποθάνοιμι, εἰσόμβος ἡ δίκλω ἐπιθήσω, ὧν ἂν φαίεσε ἅπαντες δικαιοτάτλω γενέσθαι. Χασάνης δὲ ὑπολαβὼν ἔλεξεν· Ὦ Βασιλεῦ, πήλυδες εἰσὶ μὲν πλεῖστοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν, οἱ δὲ ἄλλοι κὰκ ἐθέλοντι ὑπακούει. Ἐγὼ δὲ τιμῶν παρεχόμβός σοι, ἀνδ' ὧν ἀχθόμβος, ὄφει με ἐν μέσῳ τῷ Παίόνων μαχόμενον, πλάτάσαντα ὑπὲρ τῷ σῶν πραγμάτων. ταῦτ' εἰπὼν, ἐμβαλὼν ἐς μέσους τοὺς Παίονας, ἀνὴρ τ' ἀγαθὸς γενόμενος ἑαυτὸν τῷ Βασιλέως, ὑπὸ Παιόνων ἀπέθανε. καί τινες τῷ θεραπόντων αὐτῷ ἐπηλθόντων ἐνταῦθα. ὡς ἐν τῷ στρατοπέδῳ τρεφάμβοι τοὺς Τύρκας, ἐπέκειντο οἱ Παίονες, πλέον ἔχοντες ἐν τῇ μάχῃ, παραγίνονται ἱππόδρομοι τῷ Βασιλέως, εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς πρότερον ἐπεπόμφει ἐπὶ φυλακλῳ ἡ * πασῶν αὐτῷ χώρας, φυλάξοντές τε εἰ οἱ χάσκοι σὺν ταῖς ναυσὶν οἱ Παίονες, καὶ ἐπαχθλύσειν τε αὐτοὺς, ὡς τε μὴ * ἐπιβαίνοιεν. παραγινόμβοι δὲ οὗτοι ἐς ἡ θόρυβον ἦσαν, καὶ ἐς ἡ μάχλω, ἐν μέσῳ τε ἐποιήσαντο τοὺς Παίονας, καὶ συχνοὺς αὐτῶν ἐνταῦθα διέφθειραν. μᾶ δὲ τρεφάμβοι ἐξέστασαν τοὺς Παίονας ἀπὸ ἡ στρατοπέδου ἐς τοὺς πηλιβόλους. Καὶ ἤπα ἐνταῦθα ἡ μάχη ἐπλάβετο πρὸς ἑσπέραν ἤδη. Βασιλεὺς δὲ ὡς αὐτῷ τὰ πράγματα ἤδη πονήρως ἔχοντα, τούς τε πηλύδας τεταραμένους καὶ ἐς φόβον καθεσταμένους, τὰ στρατεύματα αὐτῷ δρασμῷ τε ἐπιχείρειν. Νυκτὸς δὲ γενομένης, παραγγείλας ἐς τὰ στρατόπεδα συσκευάζεσθαι, καὶ φορεῖσθαι, ἢ ἂν αὐτὸς ἐξηγοῖτο, ἀπεχώρει ὑπὸ τὴν νύκτα, καὶ ἐξελαύνων ἐσδιέτριβεν μὲν οἱ Παίονες τῷ λοιπῷ στρατεύματι ἐμβάλλοντες ἐπιεῖσθαι, καὶ φρίσι χαλεπὴ γίνοιτο ἡ ἀπαλλαγὴ, ἐν ᾗ ἐπ' αὐτῷ κομιδῇ. καὶ δοκεῖ ἄν μοι καὶ τοὺς Παίονας κῆ τότον γενέσθαι τῷ Βασιλέως στρατῷ, εἰ μὴ ὁ Χωνιάτης ὑποτρεπόμβος, ἐκ εἶα ἐπιδιώκειν ἐπιτάμβος τοὺς Τύρκας, ἐπειδὰν φρίσι κίνδυνος ἐπίσῃ, τό τε πολλῷ * τῷ μέσῳ σφῶν αὐτῶν γίνεσθαι ἀμείνους ἀεὶ, καὶ ^ ἀνεχομένους γίνεσθαι. Δοκεῖ δὲ καὶ ὑπὸ τῶ λοιμῶ ὃς ἐπεγένετο τοῖς Παίοσιν ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐπίεζε αὐτοὺς πάνυ, ὡς τε μὴ * ἀναπνεῦσαι ἐπὶ συχνὸν τινα χρόνον. Ἰωάννης δὲ αὐτός τε ἐτρώθη ἐνταῦθα, καὶ ὑ πολλῷ ὕστερον ἀπέθανε. δοκεῖ δέ μοι καὶ τοῦτο μάλιστα αἴτιον γενέσθαι τοῖς Παίοσι τῷ μὴ ἐπιδιῶξαι τὸν Βασιλέως στρατόν. Ἰωάννης μὲν ἀπηλλάγη βασιλέως, ἐπιβιοὺς ὀ πολλῷ τινα χρόνον, μᾶ τοῦτο ἐτελεύτησε, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος ἐς τὰ πάντα, καὶ ὑπὸ μικρῶ τινος ἐς μέγα δυνάμενος, μεγάλα τε ἀποδειξάμβος ἔργα, σφός τε τοὺς Γερμανοὺς καὶ Βοίμους, καὶ ἐπὶ τὰ Παιόνων πράγματα ἀφικόμενος, μέγα δ' ἀνάμεσον διαδεξάμενος ἔργα, εἰ μὴ ἦν τὸ πλῆθός τε καὶ ἀρετὴν αὐτῶν, ὑφ' ἑαυτῷ ἂν ποτε περιγενέσθαι τῆς βασιλέως δυνάμεως. Ὁ αὐτὸς τε ἅμα ἐχειρώσατο τὰ τῷ Παιόνων στρατεύματα. ἀχθομένων ἤ αὐτῷ τῷ λοιπῶν τῶς Παιονίας δυναστῶν, καὶ ὑφ' ἑαυτῷ ἄρχεσθαι, ὅμως ἐπειράτο τε τῷ πραγμάτων, ξυνομολογήσαντων ἤδη πάντων, καὶ οὐκ ἀ-

* τὸ. R. ut inf.

* In mg. ἀναχωρ. in al. ἀναμαχομένους.

^ ἀναπν.

eo prælio: verum esse profectos ad colligendum pabulum, & necessaria. Vocans autem in isto tumultu Chasanem peregrinorum ducem, hujusmodi orationem habuit: O pessime hominum, quo nobis peregrini abeunt? Quo modo te duce ingressi sunt prælium? Nescis ex humili fortuna quam ad magnam dignitatem te provexerim, ut sis videlicet dux? Sed scito, nisi prælium me absumpserit, pœnas mihi dabis, quas omnes justissimas esse pronunciarint. Chasanes respondens, inquit: O rex, peregrinorum plurimi saucii sunt. Reliqui qui integri sunt, dicto nolunt esse audientes. Ego autem, ut opera mea utaris fideli & forti, quamvis mihi indigneris, in medios me conferam Pannones: ibique fortiter dimicans, pro rebus tuis occumbam. His dictis, in medios se confert hostes, & in conspectu regis a Pannonibus trucidatur. Fuit autem vir optimus. Etiam ministri quidam ejus ibidem interfecti sunt. Cum Pannones in castris fortiter inhærerent Turcis, eosque fugam capere compellerent, ex improvisio adveniunt sex millia equitum regis, quos miserat jam ante ad custodiendam regionem suam Istro adjacentem: præterea ut obsisterent Pannonum navibus advenientibus ne in terram exire possent. Equites hi advenientes, cum jam ferveret prælium, Pannones in medium agunt, & plurimos ibidem interimunt. Deinde cum verterent Pannones in fugam, eos ex castris pepulerunt, & ad bombardas se recipere coegerunt. Et in hunc modum finis prælianti, cum jam instaret vesper, factus est. Rex cum cerneret res suas propemodum accisas esse, fuga una cum exercitu suo evadere enititur. Nam peregrini plerique saucii & timidi erant. Adveniente igitur nocte, jubet ut impedimenta omnia colligant, seque ad profectionem præparent, quo paratis & instructis sequantur quocumque eos ducere instituerit. Et tandem noctu fuga sibi consulens abibat, cum interim male metueret ne Pannones cum reliquo exercitu transgressi, ipsum persequi statuerent: atque in hunc modum discessus, & in patriam reditus sibi suisque difficilis redderetur. Et sane Pannones persequendi fugientem hostem admodum cupidi erant: & id fecissent, ni Choniates eos a persequutione inhibuisset, sciens Turcos, quando discrimen anceps impenderet, duplo quam sint alias, fieri fortiores, & omnia perpeti. Huc accedebat & pestis, quæ sævissima Pannonum invaserat castra, ut nequiverint longo tempore post vix ab illo contagio respirare. Joannes quidem eo in prælio vulnus accepit, ex quo haud multo post mortuus est. Hæc quidem mihi præcipua causa extitisse videtur, quod Pannones a persequutione hostium abstinuerint. Joannes non die post fugam regis vivens, defunctus est, cum extitisset vir optimus, qui ex humili loco ad maximam concendit potentiam, memorabilia designans facinora contra Germanos & Boemos: & in regnum Pannonum succedens, maxima florebat gloria. Præterea præclare rem gessit adversus Turcos, quos putabat, nisi copiis maximis suorum & virtute, superari haud posse. Pannonum regnum, necnon exercitus eorum ipse quoque suscepit. Cum autem ei inviderent reliqui Pannoniæ principes, nec ejus imperia capesserent: tamen brevi effectum est, ut regnum retineret, cum etiam illi invidi conterentur, regnum esse illi

Chasanes obsurgatus.

Chasanis fortis interitus.

Mechmet victus, obsidione soluta discedit octavo Idus Augusti, 1456. quadragesimo sexto die a cœpta obsidione.

Hunniades mortuus 4 Idib. Septemb. 1456.

tu & confertim cœperunt struere in naves. At Turci retinebant eos, & ut cæteris metum injicerent, quosdam trucidarunt. Zaganus cum advenisset, urbem ingressus est: & rempublicam ordinans, regium præfectum urbi præfecit. Uno itaque die duarum urbium portus est. alteram fœde diripuit, alteram in fidem suscepit: ejusque incolas muros, qui continentem spectant, diruere jussit. Id autem ea gratia imperabatur, ne si naves ab Italia advenirent, ad defectionem propenderent: quam muri destructi vetabant. præterea ne ea urbs, si denuo ingrueret bellum, regi advenienti pateret. Græci, quotquot exitium evaserant, abducebantur Galatiam, & libertatem recipiebant. Hi erant viri præ cæteris maxime illustres. Notaram regis Græcorum primarium judicem cum uxore & liberis redemit Turcorum rex: & cum eo colloquutus, permisit ei ut ubi vellet, cum suis habitaret. Hic autem expectabat auxilium ab Italia, quod brevi affuturum arbitrabatur. interim tamen Byzantii cum rege mansit. Quidam Græci qui erant libertatem consequuti, & præsenti exitio subtracti, iterum colligebantur Byzantium, propinquos & amicos eorum in libertatem antiquam asserentes. Verum haud multo post regis jussu omnes interiere. quod quidem sic evenisse compertum est. Ubi est rumore allatum ad regem, Notaræ esse filium natum annos circiter duodecim, unum de suis pincernis misit petitum puerum. Notaras postquam accepit ex pincerna regis voluntatem, graviter ira succensus est, sibique eam petitionem admodum periculosam & intolerandam fore judicabat. & sic compellavit pincernam regium: O pincerna, haud ferendum est, regem mihi liberos velle eripere, cum nihil sit quod crimini det, cum semel errorem remiserit. Sin autem id fixum rataque sedet in animo regis, quare non imperat, ut nos turpissimæ morti liberos nostros tradamus? Hæc loquutus, addidit, se nequaquam filium regi petenti daturum, cum nullam in ipsum commiserit culpam. Pincernæ autem objurganti & monenti, ne talia & diceret, & faceret in regem, quasi illico periturus, non obtemperavit. Pincerna igitur reversus ad regem, responsum quod ab Notara acceperat, exprompsit. Rex iratus, præcepit ut Notaram cum liberis, quos secum haberet, continuo abducerent, & neci darent. Hos, quibus id negotii injunctum erat, cum advenissent, rogavit Notaras, ut primo liberos in conspectu suo occiderent, & postremo in se hostili ferro ruerent. At filii timentes mortem, precibus fatigabant patrem, ut interfectoribus opes universas quas in Italia haberet, pernumeraret, ne ipsi perimerentur. Verum pater liberorum preces aversatus, jussit ut forti animo ad imminentem mortem irent. Hi quidem primo interfecti sunt. Postea se necandum & ipse interfectoribus præbuit. His ita peractis, nec reliquis Græcis pepercit rex: verum omnes quotquot liberati aderant Byzantii, ad supplicium extremum rapi jussit. Hi quidem pecorum modo perculsi, nulla eorum ratione habita, periere. Regem autem in Græcorum cædem concitavit advena quidam, cujus filiam ardentissimo amore prosequebatur rex: & congressus cum ea, amore amens, propinquis mulie-

Mœnia Pera defecta.

Edit. Paris. pag. 213. Leonaras receptus.

Libertate donati rursum cæsi, & cur.

Leonaris exercitus.

Græcorum miseræ cædes.

Α νας, ἐπαῦθα δὴ ἅπαντες παισὶ ὥρμηντο ἐπὶ τὰς ναῦς. οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐπεῖχον αὐτὰς, καί τινας αὐτῶν διεχρήσαντο διδιττόμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο Ζάγανος, εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καθίσας τε τὰ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἄρχοντα ἐπέστησε τῇ Βασιλίσσῃ, ὃς τε μιᾷ ἡμέρᾳ δοιὰ πόλεων Κύπρος γεώμορος, ἡ μὲν διέφθειρεν, ἡ δ' αὖ παραλαβὼν, τὸ λοιπὸν τεῖχος καθαιρεῖν τοὺς ἐποικοδομήσαντας προσέταξεν. Ἐποίει δὲ ταῦτα, ὡς ἂν μὴ νεῶν ἀπὸ Ἰταλίας ἀφικνουμένων, ἀποστάσιν τε βουλεύοιντο, καθῃρημένου τοῦ τείχους τῆς ἠπείρου, καὶ τῇ Βασιλέως ἐπαύδοις διὰ τὸν πόλεμος, παπάχη ἐσόμενον εἰς τὴν πόλιν. Ἐλλήνων μὲν ἔων, ὅσοι μὴ ἀπώλοντο, πάσας ἀπαγαγόντες εἰς τὴν Γαλατίδα, τοὺς ἐπιφανεστάτους μάλιστα αὐτῶν, καὶ ἄλλοι μὲν ὅπως ἐλευθεροῦντο. Νοταρᾶς δὲ ὁ Βασιλέως ἐπιτρόπευε, αὐτός τε ὁ Βασιλεὺς ἐξωνησάμενος, καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας, καὶ χρημάτισας αὐτῷ ἅττα ἐβούλετο συνοῖσαι ἐν ἑαυτῷ, καὶ τὰ ἐν Ἰταλίᾳ ὅσα οἱ ἔδει προσδόκιμα, ἐτίμα τε καὶ συνεγίνετο χρόνον τινά. Ἑλλήνων ὅσοι ἐλευθέρωντο, συνελέγοντο αὖθις εἰς τὴν Βυζαντίων πόλιν, τούς τε προσήκοντας αὐτῶν ἐλευθεροῦντες καὶ ἐπιποθοῦντας, καὶ ἐπὶ πολλῷ ὕστερον ὑπὸ Βασιλέως ἀπώλοντο. Ἐγένετο δὲ ὧδε. Ὡς ἀνηγγέλθη εἰς Βασιλέα, παῖδα εἶναι τῷ Νοταρᾷ ἥβην δεκαετῆ, ἐπιμελὲς τῶν οἰνοχόων αὐτῷ ἦν, αἰτήσαντα παῖδα. Ὁ δὲ ὡς ἐπύθετο τὰ παρὰ τοῦ οἰνοχόου, χαλεπῶς τε ἤνεγκε, καὶ ἐπεῖπε δεινὸν, λέγων, ὦ οἰνοχόε, τοῦτο οὐκ ἀνεκτὸν ἐστι, Βασιλέα ἀφαιρεῖσθαι τοὺς παῖδας ἡμῶν, οὐδὲν ἔχων ὅ τι ἂν ὑμῖν ἐν τῷ παρόντι ἐπιμεμφαίμεθα, ἐπεί τε σωτῆρα ἡμῶν τὸν ἁμαρτίαν ἐξωνησάμενος. Εἰ δὲ τοῦτο ὅπως ἡμᾶς πείσει, τί κεκλόδευε ἡμᾶς αὐτὸς καπήλου ὀλέθρῳ* παραδοὺς; Ταῦτα τε εἰπὼν, καὶ οὐκ ἔφη ἐκὼν αὐτὸν παῖδα, ἀνάγκῃ δὲ ἐκδώσειν. Ἐπιπλήττοντι δὲ τῷ οἰνοχόῳ καὶ παραινοῦντι, μήτε λέγειν, μήτε ποιεῖν ἄτοπα εἰς Βασιλέα, ὡς αὐτίκα ἀπολούμενον, οὐκ ἐπείθετο. Ἐπεὶ δὲ ὑποστρέφων ἀπήγγειλε τῷ Βασιλεῖ τὰ παρὰ τῷ Ἑλλήνων, αὖθις τίκτει ἐκέλευσεν. αὐτόν τε ἅμα καὶ τοὺς παῖδας, καὶ ὅσοι αὐτῷ συμπαρῆσαν ἀπαγαγόντας κατασφάξαι. Οἱ μὲν ἔσω ὡς ἀφίκοντο εἰς αὐτὸν οἱ ἐπὶ τοῦτο τεταγμένοι, ἐδέοντο αὐτῶν, ἵνας παῖδας ἑκάστου αὐτῶν ἀνελεῖν τὰ πρῶτα, μετὰ δὲ τοῦτο ἑαυτὸν καταχρήσασθαι. καὶ οἱ μὲν παῖδες αὐτὰ κατιδόντας τὸν θάνατον, ἐδάκρυσε τὸ πρέπον, καὶ ὅσα αὐτῶν σφίσι χρήματα ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, παραδόντας, παρεκελεύοντο σφᾶς ὡς τάχιστα ἀποθανεῖν. Ὁ δὲ οὐκ ἔφη, ἀλλ' ἐπέλευε θαρροῦντας ἰέναι ἐπὶ τὸν θάνατον. καὶ τοὺς μὲν πρώτους ἀνεῖλεν, μετὰ δὲ, ἑαυτὸν παρεῖχε διαχρήσασθαι. Ὡς δὲ τοῦτον τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀνεῖλεν ὁ Βασιλεὺς, αὐτίκα ἐπέλευσε, καὶ τῷ Ἑλλήνων τοὺς ἄλλους ὅσους περῆσαν ἐν Βυζαντίῳ ἐλευθερωμένους, ἀπαγαγόντας καὶ τούτους ἀπέσφαξαν. καὶ οὗτοι μὲν οὕτω ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο. Βασιλεὺς δὲ ἐπὶ τοῦτον τὸν φόνον ἐλάσας, ἐπάγων τῷ Ἑλλήνων τῷ ἐπιδήμων ἐνὸς, οὐ τῷ Δυγατρὶ Βασιλεὺς συγγενόμενος, ἤρα τε ἐπιμανὸμενος τῇ γυναικὶ, τούς τε προσήκοντας αὐτῇ ἐφιλοφρονεῖτο, ὑπὸ ἔρωτος ὡς μάλιστα φερόμενος. καί τινες, φασὶ,

* In mss. παραδιδόναι.

πεδήμων δεχρήσασθαι τοὺς Ἕλληνας, ὡσαύτως ἐγέν- A
το. Δοκεῖ δὲ ἡ ξυμφορὰ αὕτη μεγίστη, τῶν καθ' ἡμᾶς
μύθων γενομένων ὑπερβαλέσθαι τῷ πάθει, καὶ τὴν τοῦ
Ἰλίου παραπλησίαν γεγονέναι, δόξαν γενέσθαι τοῦ Ἰλίου
ὑπὸ τῶν βαρβάρων, τοῖς Ἕλλησι παντοδαπὰ ἀπολωλόσιν.
καὶ ὅπως τοὺς Ῥωμαίους οἴεσθαι ξυμβαίνειν, τὴν τίσιν ἀφῖ-
χθαι τοῖς Ἕλλησι τῶν πάλαι ποτὲ γενομένων Ἰλίου ξυμφο-
ρᾶς. * Ταῦτα μὲν οὖν τοιοῦτον ἐγένετο. Χαλίλλῃ δὲ ἐν- * In uno, τοῦτον μὲν δὴ τὸν Μωαμέθεως παῖδα, ὃν εἶχεν αὐτὸς ἐγγυόνα συλλαμβάνει, βουλόμενος μὲν καὶ πρότερον ἀπολέσαι αὐ-
τόν. καταφάνεσι δὲ οὐκ ἔτι αὐτῷ ἐν ἀφανεῖ βιβαίοις,
δέδοικεν, μὴ ἐκφύγοι τὴν σύλληψιν. καὶ αὐτὸν μὲν ὃν B
πέδαις ἔχων, ἀπέπεμψεν ἐπὶ ἁμάξης ἐπὶ Ἀδριανούπο-
λιν καθεῖρξαι. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον τῶν τε ἄλλων ἀφείλε-
το, χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, ὅσος ἐκεῖνῳ ἦν. ἐχρῆτο δὲ
δι' χρημάτων κτῆσιν ποιησάμενος τῶν ἔνδον, καὶ μέγα
ἔλβιον, ὃν τῇ τοῦ Βασιλέως τῶνδε οἰκίᾳ συμπάντων γε-
νομένων. Ταῦτα δὲ ἐγένετο ἐπικρατοῦντος τὰ τε καὶ τὰ πρά-
τοντος παρὰ Βασιλεῖ Ζαγάνου τοῦ κηδεστοῦ Βασιλέως,
ὃς τὴν θυγατέρα ἐγγυησάμενος Μαχομήτῃ τῷ Μιχαήλου
παιδὶ, ὡς ὁμόμυιος ἦν παρ' αὐτὸν ἅμα τῷ Βασιλεῖ, καὶ
ἰδὼν ὡς ἐθεάσατο τὴν γυναῖκα, ἠγάγετο μὲν αὐτὸς
αὐτίκα, τὴν δὲ ἑτέραν ἐγγυήσατο αὐτῷ Μαχομήτῃ ὁ Ζά-
γανος. Τὸν μὲν οὖν Χαλίλλεω δι' ὀλίγου τότε κατεχρήσατο,
καὶ τοὺς θεραπόντας αὐτοῦ, Ἰαγοῦπεω, καὶ Μεχμέτεω, καὶ συλ-
λαβὼν, τὰ χρήματα ἀφείλετο ὑπὲρ τὰς * ιβ' μυριάδας C * In uno, δέκα.
χρυσοῦ. Ἐπεὶ δὲ μὲν ἅπαντα τῷ θεραπόντων αὐτοῦ οἱ
πλείστοι μελανοφορεῖν, καὶ ἐν ἐπιπλοΐαις, ἐπ' ἀνδρὸς πε-
ίσεν γενομένου. καὶ ὡς ἦκεν ἐς Βασιλέα, κήρυγ-
μα ἐποιήσατο, ὃς ἂν ἰδὼν μέλανας φορεῖν ἐς τὴν ὑστε-
ραίαν παρεῖναι ἐς τὰς Βασιλέως θύρας. καὶ νόμος ἐφάν-
της ἦν ἐν ἀνὰ πόλιν. Ἀνεδήλου μὲν τῷ ἀνδρὶ τῷδε καὶ
πρότερον Βασιλεύς, ὡς ἄχθοιτο μὲν αὐτῷ ἐπιεικῶς πάνυ
δυσμενεῖ γιγνομένῳ περὶ ἑαυτὸν, καὶ φήμη ὅπως εἴχε
θεσπέσια ὅσα ὡς περὶ πολλοῦ. Καί ποτε ἀλώπεκος δεδεμένης
* ἐν ταύτῃ, ἐν τῷ Βασιλέως θύραις, αὐτὸς Βασιλεὺς * ἤρετο, ὦ πο- D
λυπάρθε, τί σὺ χρήμασι διαπράξῃ παρὰ Χαλίλλῃ τῷ ἡ-
μετέρῳ πρυτάνει ἀφανεῖσθαι, ἀλλ' ὅπως κακῶς πράττοις;
ἐθράξε μέν τοι καὶ αὐτὸν Χαλίλλῃ φήμη, καὶ ἤρμοττο ὡς
ἐς Μεχμέτεω τάφον, πορείαν ἐκδημον ποιησόμενος,
ὡς τὸ αὐτοῦ τῷ θυμῷ τῷ Βασιλέως αὐτὸν. ἀλλ' ἐξαπάτα
αὐτὸν χρήμασι θεραπόντων. καί ποτε ὡς εἶδε παραγ-
μένον τῇ φήμῃ, χρήματα ἐπεπόμψας, ἐκέλευε θαῤ-
ρεῖν, καὶ μὴ πείθεσθαι τοῖς κακόν τε ὑποτιθεμένοις
αὐτῷ, ἥδεσθαί τε ἐκέλευε. καὶ ὅπως ἐξαπατῴμενος, ἐπεμ-
πε λέγων τῷ Βασιλεῖ ὡς Βασιλεῦ, καὶ ἀχθεσθῶσί τι-
μῖν, καὶ ἥδεσθαι ἐπὶ τοῖς ἐμοῖς. ἐὰν οὖν κελεύῃς ἀχθε-
σθαι ἡμᾶς, ἀνάγκη ὅπως ἔχειν ἡμᾶς, εἰ δὲ καὶ ἥδεσθαι
ἐπιτάττοις, καθαπτόμεθα πάνυ θαῤῥαλέως. ὅπως μὲν
οὖν ὅπως ἐπαλάμων. Βασιλεὺς δὲ, ἐπεὶ ἔπεσε μὲν τὴν E
Βυζαντίων αἵρεσιν, τῇ δὲ αὐτὸν δόξῃ, ἐπὶ τὰ ἀπαντα-
χῆ, μέγα δὲ καυχᾶτο, καὶ τὴν χώραν προσκατῴκει-
το. μὴ δὲ ἡ Βυζαντίων αἵρεσις, ἀποδεὰς μὲν ἐπέστη
τοῖς βασιλέως Βυζαντίων ἀδελφοῖς. Θαυμάζω δ' εἰ μὴ
* αἱ τοι τὰς χρησμοὶ ἡ Σιβύλλης ὧν * φασι ἀληθεῖς γεγονέναι,
ὅπου τὴν ἐν Βυζαντίῳ χώραν τὴν τῷ βασιλέως γρα-
φὴν, ὑπὸ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ὥς φασι, βασιλέως, ἐς
τὸν ἡ Βασιλέα ἐπλήθη ἡ γραφὴ, καὶ ἐς ἡ Ἀρχιερέα
τὴ ἐν Φλωρεντίᾳ τῇ Τυῤῥηνῶν πλήθουσα. ἡ δὲ δὴ
Κωνσταντίνου Βασιλέως, ἔτι ἀπολύμενον ὑπὸ τῷ βαρ-

ria, quæcumque petiissent, gratificabatur. Hujus itaque patri obtemperans rex, Edit. Paris. pag. 214.
Græcos mactari jussit. Apparet Byzantii exitium miserabile superasse omnia, quæ per universum orbem contigisse scimus excidia. Nec dissimile est Ilii excidio. Ultionem Illi, diruti Byzantii calamitatem quidem credunt, Græcis barbarorum vi pereuntibus. Romani quidem constanter asseverant ultionem apprehendisse Græcos, propter ea quæ barbaris fecerunt in Ilii destructione. Hæc quidem hactenus. Rex Chatitem * Priami filium comprehendi jubet, cum jam antea eum interficere animo destinasset. Verum cum res suæ necdum satis firmæ forent, metu inhibitus, eum non cepit. Cum eum comprehendisset, vinctum curru imposuit, & Adrianopolim vehi jussit, ut ibi in vinculis asservaretur. Nec multo post bonis omnibus, auro & argento, quantum possidebat, eum exuit. Nam vir ille opibus cumulandis admodum inhiaverat: divitiisque omnes, quotquot in regia erant, longe antecedebat. Hæc contigere, cum plurimum polleret apud regem Zaganus regius affinis: cujus filiam desponsam Machumeti Michaelis filio, cum iret una cum rege visum, amore perculsus, ut eam vidit, uxorem duxit. Alteram vero Mechmeti despondit Zaganus. Et quidem tam statim Chatitem necavit, ministrosque ejus captos Jagupem & Mechmeterm spoliavit opibus, aureorum autem erant duodecim myriades. Ministri Chatitis, quorum complures erant, pullati obambulare volebant, ut lugerent eum, quasi vir bonus fuisset: Verum ubi rex id comperit, continuo per præconem edici jubet: Si quis in crastinum diem atro amictu usus fuerit, is continuo in Januas regis accedat. Ceterum nullus contra edictum regis pullatus apparuit. Rex jam antea indicia haud obscura præbuerat, se virum istum odisse. Idem loquebatur fama, quæ plerumque divinatio esse consuevit. Cum quondam vulpes ligata esset in Januis, rex dixisse fertur: O misera, quare non opibus Chatitem nostrum præfectum corrupisti, ut effugeres, verum adeo miserabiliter hic agis? Fama nonnihil & Chatitem perterruit. Profectus est ergo peregre, ut Mechmetis sepulchrum viseret, sperans fore ut interim regis furor frangeretur. Rex autem astu virum circumvenit, haud cessans cum opibus colere. Quodam cum rex cerneret Chatitem fama vulgi perturbatum, pecuniam ei misit multam, dicens: Bono sis animo, nec facile audias illos qui nescio quæ horrenda tibi augurantur. Fac bono animo sis. Chatites in hunc modum deceptus, nuntium ad regem misit, dicens: O rex, in te situm est ut doleamus, & gaudeamus. Si igitur dolere jubes, necessitas urget ut id faciamus: sin autem gaudium imperaveris, gaudio maxime indulgendum est, ac læto nos animo esse oportet. Verum Chatites, quemadmodum exponebatur, mortuus est. Rex capto Byzantio, gloria insolescens & superbiens, ubique magna efficiebat, & regnum suum usque promovebat, plurimis regionibus in ditionem acceptis. Miror autem si qui fuerint, qui Sibyllinis oraculis fidem non habuerint, cum Byzantinæ regionis regum catalogus ab Leone (ut ajunt) sapiente rege conscriptus, in hunc regem,

* Carambei. Hali Bassa, captus expulsusque.

Hali Bassa cadet.

Hali Bassa interitus præsagia.

Sibyllina oracula.

τοῦτα Ἀμυράπω, * Λυκάονα δὲ ἐκπεμπόμενα τὰ περὶ τὰ * αὐτῆ πράγματα, καὶ ξυνισάμενον τοῖς τῶν Ἑλλήνων καιροτομεῖν βουλομένοις, συνίλαβέ τε καὶ καθείρξας, εἶχε ἐν τῇ ἀκροπόλει. Ἐπῆγε μὲν οὖν καὶ πρότερον ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ, δυνάμιν ἀξιόχρεων περιποιούμενος, τούς τε Ἑλλήνων περιφανεῖς, καὶ μὴν ταῦτα Ἀλβανῶν τοὺς δυνατωτάτους, τότε δὲ γένους ὄντα μὲν φλαύρου, πρὸς δὲ μάλιστα ἐπιφανῶς Θεόδωρος ὁ νεώτερος τῆς Σπάρτης ἡγεμών, φύσεως τὸ ἔχειν δοκοῦντα, καὶ ἐς τὰ ἄλλα μὲν οὐκ ἀξιώτατον, ἐς τοὺς παρ' ἑαυτῷ πρωτεύοντας ταξάμενος, χρήμασί τε ἐθεράπευσε. ὡρμώμενος δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς ἡγεμονικῆς τιμῆς ἐπὶ πλείονα ἐπῆγε, πρὸς τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐπιφανεῖς, ἔπραττε τὰ Πελοποννησίων πρὸς τὸν ἡγεμόνα δημαγωγῶν. ἐπράττετο δ' ἐπὶ τούτῳ, ὡς δεδιὼς μὲν τῇ γνώμῃ, πρὸς τοὺς Βυζαντίων Ἕλληνας, καὶ δεδιότα περὶ σφίσι τε αὐτοῖς, καὶ τῇ χώρᾳ, καὶ * τοῖς νόμοις, ὡς ἂν ἐπικρατήσωσι τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πραγμάτων, οὐκ ἐπιτρέψωσι σφίσι τῇ παρούσῃ εὐδαιμονίᾳ. καὶ ἐδόκει μὲν τὸ μέγα δυνάσθαι αὐτίκα παρ' ὅτῳ συσταθείη τῷ ἡγεμόνι. ὑγιὲς δ' αὐτῷ οὐδὲν ἔτι ἦν ἐν τοῖς πράγμασι. τούτων μὲν οὖν τῷ ἀνδρὶ αὖτη ἡ ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ὑπὸ τῆς εἱρκτῆς. στρατὸν δ' ἐπάγοντες, τῇ τε Κλίτῃ, αἴχισα ἀπεπλάττοντο ἡττηθέντες, καὶ ἐς Πάτρας τῆς Ἀχαΐας στρατοσάμενοι, καὶ ἐς τὸν ἡγεμόνα τὸν νεώτερον, κακῶς ἔπραξαν, πολλὰς ὑποβαλόντες τῷ σφετέρῳ ἐνταῦθα. Καὶ ἐδόκει μὲν οὖν ὡς τὰ Πελοποννήσου πράγματα χωρῆσαι ἐπὶ τοὺς Ἀλβανοὺς, εἰ μὴ ἐξαφαξάμενος τὸ Ἀσάνιον ἐς τὰς Βασιλέως θύρας, ὅς τε στρατὸν σφίσιν ἐπιδοθῶναι, στρατόν τε ἐπηγάγοντο τῷ Βασιλέως, ἡγεμόνα τὸν Τυραχάνην. ὃς ἀφικόμενος σὺν τῷ στρατῷ ἐπὶ τὸν Πελοπόννησον, καὶ συγγενόμενος τοῖς ἡγεμόσιν, ἐφ' ᾧ βουλεύσασθαι, ὅπως ποιήσωνται τὸν πόλεμον, πρὸς αὐτοὺς, * εἶπε τάδε· Ὦ Βασιλέως Ἑλλήνων παῖδες, ἀνάγκη μέντοι καὶ ὑμῶν τινα αὐτῷ παρεῖναι ἐς τὸν πόλεμον. καὶ γὰρ ἂν ὁρῶντες ὑμᾶς οἱ πολέμιοι θᾶττον ἂν προχωροῖεν ἰόντες, ἀδέν τι σφίσιν ἀνύσιμον ἐσόμενον ὑφ' ὑμῶν. ὑμῶν δὲ ἀφόρων τῶν ὄντων, καὶ δεδιότας, μὴ ἄν πάνυ τι ῥᾳδίως ἐθέλοιεν (πάνυ τοι) προχωρεῖν, οἷα δεδιότες, καὶ ὅπου ῥᾳδίως ἂν κατορθοῖτο ὑμῖν τὰ πράγματα ἐς τὸ παρόν. Τόδε μέντοι παραινῶ ὑμῖν, ὡς μηκέτι τῶν λοιπῶν, διαιτᾷ διαχρῆσθαι τῇ αὐτῇ ἐς τοὺς ὑπηκόους ὑμῶν· ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς μέντοι ἀμείβεσθαι κατὰ τὸ δυνατὸν, τοὺς δὲ κακοὺς τιμωρεῖσθαι κατὰ δύναμιν. ὡς σοὶ μὲν τοῖς ἀγαθοῖς, ὦ ἴστε, πῶς δυνήσεσθαι κολάζειν τοὺς φαύλους. καὶ μηδὲ αὖθ' * ἑπιτρέποντας τῷ πάνυ ἰθέλοντι συγχωρεῖν, τί ἂν αἰσύμματον λάβοιεν· ἄλλα γὰρ ὡς τὰ κακὰ ἐς τὸν βέλτιστον μοῖραν ἱδρυμένα, καὶ ταύτῃ ῥᾳδίως ἂν τρέποιτο ἅπαντες, καὶ οἱ περὶ ὑμᾶς γενόμενοι, καὶ ὅπου ἐπιτεθράμμενοι κάκιστα ἂν ἀπόλοισθε. χρὴ δὲ καὶ ἐκ τῶν παρωχημένων τεκμαίρεσθαι τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι ὑμῖν ἐπιτήδεια. ὑμῖν γὰρ ὅπως ἔχει, καὶ θεραπεύσει τοὺς μὲν ὑγιῶς ὑμῖν διακειμένους, ὡς πλείστοις ἔπεσι πείσει. καὶ εἰ μὲν ὁ Βατι-

Chalc. Hiſt.

A rate Iſthmum diruente: Lucanem autem, quod res novas moliretur, & conſpirationem faceret cum his Græcis qui Peloponneſi ſtatum, novarum rerum cupidi, conturbarent. Concitaverat vir iſte jam antea ad conjurationem faciendam Græcos inſigniores, necnon Albanos potentiſſimos, adeo ut jam vires conjurationis eſſent haud pœnitendæ. Hunc cum eſſet ortus genere non malo, ſed maxime obſcuro, cum videretur optima eſſe indole præditus, & cætera non imprudens, Theodorus junior Spartæ princeps in eorum album retulit, qui primi apud ipſum habebantur: opibuſque eum colere haud ceſſavit. Ab hac igitur principis munificentia progreſſus, Græcos illuſtres in ſeditionem præcipitavit, & Peloponneſi res in ipſum, captando auram popularem, convertit. Simulabat autem ſe diffidere a ſententia Græcorum Byzantiorum, & timere plurimum ipſis regionique. Dicebat ſe & *leges timere. Nam ſi obtinuiſſent Peloponneſi res, fore ut dejicerentur ex præſenti rerum felicitate, & plurimum momenti in eo ſitum putabat, ut cum aliquo, quocumque tandem, conſpiraſſet principe. Res autem Peloponneſiacæ nihil ſani præ ſe ferebant. Exercitum itaque ducentes contra Clinam, recedebant victi admodum turpiter. Deinde expeditionem ſumebant adverſus Patras Achajæ, & ducem juniorem. Necnon in hac expeditione adverſis fortunæ procellis jactati ſunt, plurimis de ſuis amiſſis. Et profecto parum abfuerat, quin res Peloponneſi tranſlatæ eſſent ad Albanos, ni Aſanes profectus in Januas regis ab eo exercitum impetraſſet. Advenit autem regius exercitus, cui præerat Turachanes. Hic ut venit cum exercitu in Peloponneſum, colloquutus eſt cum principibus, ut conſultarent, quomodo bellum adminiſtrandum eſſet, & hujuſcemodi orationem exorſus eſt: O Græcorum regis filii, oportet quidem veſtrum quoſdam hic adeſſe in bello. Nam ubi vos viderint hoſtes, citius ad vos pergent, ſcientes ſe nihil mali a vobis paſſuros. Nos enim, qui hoſtes eorum ſumus, ubi conſpicati fuerint, accedere ad nos recuſabunt formidine occupati. Huic meo conſilio ſi parueritis, rebus in præſentia ex animi ſententia utemini. Hoc autem diligenter moneo, & hortor etiam, ne deinceps veſtros ſubditos, quemadmodum hactenus tractare velitis. Verum bonis benefacere ne ceſſaveritis, malos vero pœnis ſubdere ne omiſeritis, & utrinque maxima cura & indefeſſo ſtudio hoc agite. Nam ſi boni vos adjuverint (juvabunt autem, ſi beneficia veſtra ſenſerint) haud difficile erit punire malos. Si igitur malis haud permiſeritis quicquam impune facere, quid inopinati vobis poterit contingere? Manifeſtum enim eſt, ſi improbi in bonorum ordinem redacti fuerint, facile omnes eo convertentur qui improbi in vos fuerint. Et in hunc modum oppreſſi & imminuti peſſime peribitis. Oportet autem a præteritis conjecturam facere, ut id quod in præſentia utile ſit, ſtatuatur. Verum veſtri erga vos ſic ſunt adfecti, ut amore complectantur eos qui vos oderunt, & contrarium ſemper ſequantur. Et ni rex veſtram vicem dolens, vobis ſubſidio veniret, & regionem propemodum amiſſam redderet, bene ſcio de vobis rebuſque veſtris actum eſſet.

* Λυκάονα, Ἰακωβ, ἑαυτῷ. al. ut c.

* ἴλεγε τοιάδε. ſic etiam R.

* Incluſa deſunt in uno.

* Lacuna in R. C.

* Turcos.

Edit. Pariſ. pag. 217.

Turachanis ad Peloponn. principes oratio.

Subditi quemodo tractandi.

Cum igitur rerum experientia doceat, vos haud recte hactenus rempublicam & principatum administrasse, videtur, necessitas monere, imo postulare, ut porro aliter subditos imperio temperare in animum inducatis. Et illud iterum sedulus moneo, ne sinere velitis, dum domi agitis, res vestras seditione dissipari: sed infestis animis ite contra eos, qui seditiones excitare nituntur, neque quicquam his ita delinquentibus mollius remiseritis. Duo enim illa Turcos ad maximam evexere potentiam, videlicet diligenter malos conquirere ubicumque necessitas exegisset, & meritis subdere pœnis; deinde in bonos non cessare conferre beneficia. Et si quando instantia prohibuissent, fontes pœnis ferire, dare veniam peccantibus haud cunctabantur. Verum ubi jam omnia essent in tuto, nec quicquam periculi immineret, pœnas his qui sic commeruerant, infligebant, nec eos injuriis certare sinebant, verum injuriarum ultionem constanter expetebant. His dictis, postremo eos hortabatur, ut se sequerentur in Albanos. Et primo quidem Demetrius adjunctis Turcis proficiscebatur contra Borbotanem regionem munitam, in quam Albani custodiæ caussa liberos & uxores deposuerant, in aditu murum & turrim exædificantes. Eo cum venissent ambo duces, locum obsidione premere occipiunt. Græci Turcique pariter murum subruentes, vi in eam regionem irruebant, si quo modo eam occupare possent. At nox superveniens impedimento fuit, quo minus is locus in ditionem hostium veniret. Instante autem nocte, per vallem, in quam mons desinit, fuga dilabuntur Albani. Verum Turci ubi allatum est, hostes fugam capessere, continuo signa inferentes, cepere viros & mulieres circiter decem mille. His ita gestis, exercitum moverunt Ithomam, Thoma fratre juniore exercitum usque mutatis vicibus subsequente. Hinc exercitus ducitur contra urbem Aetum sive Aquilam dictam, quæ non multo ante Centerionis partes sequuta fuerat: quam in fidem hac conditione receperunt, scilicet ut exercitui mille mancipia, arma & jumenta traderent. Postea & cæteri Albani in ditionem venire haud abnuebant, cum mitterent legatos ad duces, qui dicerent, Albanos paratos esse imperata facere, si paterentur ipsos habere locu quæ subegissent: nec cogerentur equos & jumenta, quæ prædando acquisivissent, restituere. Conditiones hæ, quemadmodum duces singuli id significarunt, sunt acceptæ, & ex eo singuli suis ducibus reconciliati sunt. Turachanes autem id quærebat, ut res Albanorum infirmiores efficeret, ut in posterum principes iis uterentur commodioribus: Hic vir, cum jam adornaret abitum, denuo cum Græcis in colloquium venit, & in hunc modum disseruit: O reges Græcorum, cum nuper apud vos sermonem haberem, satis opinor declaravi, quid, quantum attinet ad res vestras, fieri velim. hoc autem nunc adjicere placuit: si concordes fueritis, res vestræ in tranquillo & felice requiescent statu: at si discordes fueritis, & dissensiones moveritis, contrarium eorum quæ in medium adduxi, eveniet. In primis operam date, ne subditi vestro imperio convitiis vos proscindant, dum alta fruimini pace; verum impensius contumeliarum &

Edit. Paris. pag 218.

Demetrius Albanos invadit, Borbotanæ regio.

Thomas Demetrii frater.

Videas Thom. Turcicum.

Turachanis ad Græcos oratio.

pag 219.

Α λάς νυῦ δ' ποιῶν ὑμᾶς τὴν χώραν αὖθις διοικήσει γε, δι' οἷ', ὅ τι οἴχοιτ' ἂν ὑμῖν τὰ πράγματα ἐμπεδούμενα. Ὡς ἐων ταύτην μὲ ἐπιμελείως πολιτευομένων, δίοι ἂν ὑμᾶς ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν τραπέσθαι. Κἀκεῖνο δὲ αὖ παραινῶ ὑμῖν, μὴ εἶναι ἐξεῖναι ἐξ ὑμῖν φίρεσθαι τὰ πράγματα, ὅποι χωροίη ὑμῖν, ἀλλ' ἐπισχεῖν αὐτὰς, ἵν τινα αἰδέσησθε, τιμωρεῖσθαι αὐτίκα, μηδὲν μαλακὸν ἐνδιδόντας. Δύο γὰρ ταῦτα καὶ Τύρκους ἐποίησε μεγάλα δυνάσθαι, ἀσφαλῆ τε ἅμα τὸ παρεῖναι ἅπαντα ταχὺ καταλαμβάνοντας ὅπη ἂν δέοιτο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἀμείβεσθαι ἐς τὰ μάλιστα. Ἐ ἵν τι ἐς τὸ παρὸν μὴ ἐπιτρέπῃ, τιμωρεῖσθαι τοὺς φαύλους, εἶναι μὲν συγχωροῦντας ὅπη ἂν δέοι. αὐτίκα δὲ ἐπειδὰν κατασχεθῇ τὰ πράγματα, μηκέτι ἐπιτρέπειν αὐτοῖς κακῶ ὄντι ἐξυβρίζειν, ἀλλ' δίδυ ἐπισχεῖν ἀμυνέσθαι. Ταῦτα τε εἶπεν, καὶ ἐπὶ τοὺς Ἀλβανοὺς παρεκάλει τὸν ὕστερον αὐτῷ ἕπεσθαι. καὶ αὐτὰ μὲν Δημήτριος ἐλαύνων ἅμα τοῖς Τύρκοις ἐπὶ * Βορβοτανίου χώραν ἐρυμνὴν, ἐς ἣν κατεθέμενοι παῖδας τε καὶ γυναῖκας οἱ Ἀλβανοὶ, ἐπὶ τῷ στόματι τείχος τε ἐπῳκοδόμησαν καὶ πύργον. ἐνταῦθα ἀφικόμενοι, ἐκαθίζοντο ἅμα ἄμφω τὼ ἡγεμόνε, καὶ Ἕλληνές τε ἅμα καὶ Τύρκοι προσέβαλλον ὑπορύσσοντες, καὶ ἐπειρῶντο ἑλεῖν. Ἡ μέντοι νὺξ ἐπιγενομένη, διεκώλυσεν αὐτοὺς ὅπως ἑλεῖν. ὑπὸ δὲ τὴν νύκτα, ἣ φάρος ἐς ἣν καθίκοι τὸ ὄρος, ὥρμηντο ἐς φυγήν. Οἱ μὲν οὖν Τύρκοι αἰσθόμενοι ὡρμημένους ἐς φυγὴν, αὐτίκα ἐπεκθοεῖσθαι, ἐνδραποδίσαντο ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας ἀμφὶ τοὺς μυρίους γενομένους. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελαύνοντες, ἀφίκοντο ἐς τὴν Ἰθώμην, ἐναλλὰξ ἑπόμενοι τῷ Θωμᾷ νεωτέρῳ ἀδελφῷ τῷ στρατῷ. καὶ ἐπὶ πολίχνιόν Λετὸν καλούμενον ἀποχωρήσασαν Κεντηρίωνι ὀλίγῳ πρόσθεν, καὶ παρεσκευάντο μέντοι τὴν πόλιν, ἐφ' ᾗ χίλια ἀνδράποδα τῷ στρατεύματι, καὶ τὰ ὅπλα καὶ ὑποζύγια παραδιδόναι. Προσχώρησαν μὲν οὖν αὐτίκα καὶ οἱ λοιποὶ τῷ Ἀλβανῶν τοῖς ἡγεμόσι, διαφισβητούμενοι ἐφ' ᾧ ἔχειν αὐτὰς, ἔστε δὴ ὑπηγάγοντο, ἵν ἵππους καὶ ὑποζύγια ὅσα ἐλήσαντο μὴ ἀποδιδόναι. ξυνέβησαν μὲν ἐπὶ τούτοις τῷ ἡγεμόνι αὐτοῦ ἕκαστος. Τουραχάνης μὲν ἐβούλετο ἀσθενῆ ποιεῖν τὰ τῶν Ἀλβανῶν πράγματα, ὡς τὸ τοῦ λοιποῦ χρῆσθαι αὐτοῖς ἐπιτηδείως σφίσιν, ἐπὶ τὸ ξυμφέρον αὐτοῖς δοκοῦν. Ἐπεί τε δὴ ἔμελλεν ἀπελαύνειν ἀφικόμενος αὖθις ἐς λόγους ἀμφοτέροις τοῖς ἡγεμόσιν, ἔλεγε τοιάδε. Ὦ βασιλῆς Ἑλλήνων ἐγὼ μὲν καὶ πρόσθεν τῷδε συγγενομένῳ εἶπται ἱκανῶς ἐς ὑμᾶς, ἃ φρονῶν τυγχάνω περὶ τὰ ὑμέτερα πράγματα. Καὶ νῦν δὲ τοσόνδε ἂν λέγοιμι, ὡς ἐμοὶ μὲν πρῶτα ὑμῖν, ἐὰν ἄρθρα τἀγαθά, διοικηθῆσι δὲ καὶ δίκαια γενομένοις τἀναντία τούτων. Ἔπειτα δὲ καὶ μὴ ἐπιτρέψασι καθ' ἡσυχίαν ἐξυβρίζειν τοὺς ὑπηκόους ἐς ὑμᾶς, ἀλλὰ ἀφισέναι πολλάζειν, μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγειν. Ὡς κακῶ μὲν ἡ ἀρχὴ, ἵν ἐω φαυλοτάτῃ ὄσα τυγχάνει, προσῶσα, ἐπὶ μέγα χωρεῖ αὐτίκα ὕβρεως, καὶ πολλαπλα-

σίων γιγνομένη, αὐτὴ ἑαυτῆς οὐκ ἔτι κατάχειρ γί- A
γνεται. ὡς δὲ μὴ ἀγαθὰ φίλα ἦν, ἐφ' ὅ, τι
ἂν τρέποιτό τις κινήμασι, πᾶσι ὡς τὰ πολλὰ αὔ-
ξειν καὶ μέγα ἀποδείκνυσθαι, τί ἂν ἐπιτηδεῖον τυγ-
χάνει. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ δεξιωτέρους τοὺς ἡγεμό-
νας ἀπέλαυνε. τοῖς μὲν ὡς τοιαῦτα λαπάξειν ἅπαντα. οἷς γὰρ τὸ διαπράξειν πεπαμένοι ἑκάτεροι,
πρὸς ἀλλήλους τε γνώμῃ τὰ σφέτερα αὐτῷ διενεχ-
θέντες, ἐρίζοντες ἀλλήλοις ἐτύγχανον, ὁπότεροι
ἂν μάλιστα δὴ ποιῶν φαίνοιτο, ὡς τε δοκεῖν αὐτοὺς
χαρίζεσθαι. καί τινες τῷ παρ' αὐτοῖς τὰ πρῶτα
φερομένων, ἐσαγόντων τε καὶ ἐπὶ ξυνωμοσίαν προ-
καλουμένων τοὺς ἄλλους, ὡς τε ὁμοφρονεῖν ἅπαν κω-
λύειν. διαφοιτῶντο. αὐτοί τε σφίσι κακοδαιμονοῦν- B
τες, ἐπέτρεπον τὰ πράγματα σφίσιν αὐτοῖς φθεί-
ρεσθαι. Λυκάνης τε ὁ Πελοποννήσιος, καί τινας
τῷ Βυζαντίῳ ἐπαγόμενος, συνίστα τε τοὺς Πελο-
ποννησίους τε ἅμα καὶ Ἀλβανούς, ἐφ' ᾧ σφίσι τε αὐ-
τοῖς ὧν ἔχει ἐπιτηδείως, καλῶς πολιτεύεσθαι,
καὶ ὥρμητο μὲν ἐπὶ Ἀσάνην, μέγα δυνάμενόν τε
ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ Κόρινθον καὶ μοῖραν οὐκ ἐλα-
χίστην τῆς Πελοποννήσου ἐπιτροπεύοντα. καὶ ὁ προ-
σίετο μὲν ὅτος, οὐδὲ συγχωρῶν. ἔνθα δὴ, ὅτι
ὃν ἐπέζητο φόρον ξυμφερομένων, ὅτι τῷ Πελοπον-
νησίων, οὔτε τῷ Ἀλβανῶν, οὐκ εἶχον ἀπάγειν
τῷ Βασιλεῖ. ἦν δὲ αὐτοῖς ὁ ἐπέτειος φόρος μυρίων
καὶ δισχιλίων χρυσίου σατήρων. Οἱ μὲν Ἕλληνες ὅπως C
ἐν ὑδοῖ λόγῳ ὑπ' ὀργῆς αὐτῷ ἐπιτρέψωσι,
καὶ βραχὺ ἀπώλοιτο. τὸν τε δὴ φόρον αὐτοί τε οἱ
Ἀλβανοὶ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι, οὐκ ἔφασαν ἀποδι-
δόναι, ἢν μὴ τις αὐτοῖς ἐπιδιαλάμψοι τὴν
χάριν, ἐπὶ ταῖς ἴσοις τὸ ὁμοίοις ξυμβαίη.
Ἀλλ' ἐχρῆν μὲν ταῦτα τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ φε-
ρόμενα, ταῦτ' ἄρα ἴσχειν σφίσι τὴν παλάν-
την, καὶ ὅπη διατρίβεσθαι ἐς τὸ μηδὲν εἶναι γε-
νόμενα. Βασιλεὺς δὲ ὁ Μεχμέτης τὴν δευτέραν ἐπ-
ῆλθε καὶ τὴν Βυζαντίου ἅλωσιν ἐπραξάτο ἐπὶ Τριβα-
λοὺς, καὶ Νοβόπυργον πόλιν ἐντὸς τῶν βασιλέως
χωρας, παρὰ ποταμὸν Μοράβαν καλούμενον, ὡς
καὶ σφέτερόν μοι δεδήλωται, ῥέων ἀπὸ τῶν D
Περσίνου τῶν Βασιλέως χωρῶν, καὶ ἐκδιδοῖ τὸν
Ἴστρον. Ἐνταῦθα γενόμενος, τὰ στρατεύματα μὲν
αὐτῷ ξύμπαντα ἐπέδραμεν τὴν Τριβαλῶν χώ-
ραν, καὶ ἀφικνεῖται τὴν χώραν λεηλατοῦντα.
αὐτὸς δὲ ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, πλησίον ἑστη-
κὼς βάλλων τὰ ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐξώρμα
δὲ τῷ Βασιλεῖ πάντα αὐτὰ ὁ τῶν πλησίον ὑπ-
τίων κατασκοπὸς, καὶ ἐπαφίστατο μὲν ἄνω ἐς τὸν ἀέ-
ρα τὸν λίθον, καταβαίνων δὲ βάλλει, ἐς ὃ, τι
ἂν ἐθύνῃ αὐτὸν ὁ πλησιάσας, σημεῖον καμόμε-
νος, καὶ δαιμονίως τυγχάνει τοῦ σκοποῦ, ἐς τὸν
μετεωρισμὸν τοῦ λίθου. Οὕτω μὲν οὖν τὴν πόλιν
τόπων, ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰς, ἀναγκασθεὶς ὁ E
Μεχμέτης προχωρῆσαι αὐτῷ. Ἐπεί τε δὲ προσε-
χώρησαν, τά τε ὅπλα καὶ τὰ πλείστου ἄξια ἀ-
φελόμενος, καὶ μοῖραν τινὰ ἀπαγαγὼν ἐς ἀνδρα-
ποδισμὸν, τοὺς ἄλλους ἔφυγεν, αὐτοῦ καταλιπὼν,
διὰ τὴν μεταλλευομένην ἐργασίαν, ὧν μάλιστα δὴ
τῷ τότε χωρίων ἐπιτιμῶν ἐτύγχανον. ἀφικό-
μενος δὲ αὖθις οὐκ ἐλαχίστῳ τῶν Βασιλίως, ἀπὸ

injuriarum auctores punire ne ceſſaveris. Mali enim principium, quamvis peſſimum ſit, attamen continuo ad magna procedit cumulus: quæ ubi auctæ fuerint, ſeipſas haud amplius ſuſtinere poſſunt. Itaque ne quis id bonum centuerit. Solet enim id cujus quis amore rapitur, uſque creſcere, & incrementa ſumere, quicquid tamen ingruat. Hæc loquutus, Peloponneſi ducibus dexteram porrigit: quo facto, ablit. Cæterum longe alia quam hic præceperat, ſequuti ſunt ſtudia. Nam dum uterque ad ſuos colendos & beneficiis devinciendos eſſet pronior, uſque diſcordias inter ſeſe foverunt, dum uterque ſuos majore indulgentia habere niteretur, quo eos ſibi magis fidos pararet. Itaque toti ad gratificandum propendebant duces. Quidam apud hos viri primarii, reliquos ad ſeditionem & conjurationem inſtigabant: quod quidem ideo fiebat, ut diſcordia exoriretur, & illorum concordiam inhiberent. Interim duces his, quaſi malo dæmone incitati, res ſuas miſeri corrumpendas commiſere. Lucanes Peloponneſiacus adducens quoſdam Byzantios, Albanos & Peloponneſios ad conſpirationem impulit, ut pro ſuo arbitrio, non ducum, reſpublicas ſuas adminiſtrarent. Hac conjuratione freti, pergebant ad Aſanem, cujus auctoritas in Peloponneſo erat maxima, ut qui Corinthum, necnon modicam Peloponneſi partem regebat. Hic eos nequaquam admittebat, neque quicquam iis concedebat. Exinde cum Albani & Peloponneſiaci tributum, quod imperatum erat, pernumerare abnuerent: nec Aſanes id ad regem perferre potuit. Tributum autem annuum pendebant duodecim millia aureorum ſtaterum. Quapropter in hunc modum mutuis diſcordiis attriti Græci, paulatim peribant. Nam propalam jactabant Albani & Peloponneſii ſe tributum non exoluturos, niſi inter ipſos regio univerſa æqualiter diviſa fuiſſet. Oportebat ſane hæc, cum parum propitia fieret fortuna, ipſis exitium adferre, & planiſſime ad nihilum redigere. Rex quidem Mechmetes ſecundam capto Byzantio expeditionem contra Tryballos & * Novopyrgum urbem ſumpſit. Hæc intra regis regionem ſita eſt prope flumen * Morabam, qui fluens a Priſtino regis regione, & huc veniens in Iſtrum exhauritur. Exercitus regius univerſus graſſabatur per Tryballorum regionem univerſam: equitatus quoque in hanc emiſſus, prædas rerum omnium confertim agebat. Ipſe autem circumſederat parte copiarum urbem, & ſupino bombardarum jactu graviſſime, quæ intra eam erant, adfligebat. Bombardas autem erectas, ſupino jactu lapides in altum torquentes, primus rex ille invenit. Nam bombardæ illæ erectæ, ſive mortaria, in aerem globum ſublimem jaculantur. Qui deinde delapſus, id penitus ad quod a bombardario fuerit directus, ſternit & comminuit. Tanta autem globi certitudo eſt, ut nullo modo aberret a ſcopo, quem bombardarius animo deſtinarit, quamvis globus in altum ejectus fuerit. Diebus igitur plurimis Mechmetes oppidanos in hunc modum lædens, tandem eos deditionem facere coegit. Ubi ſemetipſos ſuaque fidei regis tradidere, ipſe ſupellectilem & pretioſiſſima quæque accipiens, & partem quamdam hominum in mancipiorum

Stratagema principes ſubditos infeſtos faciendi.

Palæologotum principum dementia.

Græci tributâ recuſant.

*Novobardâ, qui & novus mons.

*Moravam.

Edit. Pariſ. pag. 220.

Mortarii inventio.

conditionem transferens, reliquos ibi habitare passus est: maxime propter metalli opus, cujus in omnis istius regionis incolæ periti censentur. Nec contemnendus regi redditus est ex metallis quæ sunt juxta illam urbem. Tryballorum princeps Georgius cognito contra se Mechmetem hostili animo pergere, abiit transiens in Pannoniam ad Choniatem: veritus si Senderoviam veniisset, ut obsideretur a rege. Rogabat itaque Choniatem, ne se amicum & propinquum desereret, verum acerrime a vi Turcorum assereret. Ubi autem Georgius tantum effecit apud regem ut pax ferret, non multo post expiravit. Successio principatus devolvebatur ad Eleazarum filium juniorem. At cæci Stephanus & Georgius continuo surripientes pecunias quotquot poterant, venere ad regem: qui cum his regionem assignaret, factum est ut victum nanciscerentur sufficientem. pax autem cum eo convenerat, ut quotannis tributum maximum ferret, videlicet viginti millia staterum auri. Eo anno qui sequebatur, expeditionem contra Belgradum urbem Pannoniæ suscepit. Urbs hæc, quemadmodum docuimus cum scriberemus de Amurate, ab uno latere juxta Istrum sita est, ab latere altero alluitur Savo, qui se in Istrum effundit: ab utroque circumfluitur ea urbs, si quidem ambo præter eam labuntur. Contra hanc exercitum duxit Mechmetes Amuratis filius: prius tamen cum parte copiarum contra Illyrios ire jussit * Therizen, & Haliem Michaelis filium. Præterea eodem tempore bellum ei erat cum Colchidis rege, qui præerat Trapezunti. Mittens igitur triremes, quarum dux erat Chetyres Amasiæ præfectus, Colchidem, & maritimam Colchidis regionem evastabat. Ubi igitur voce præconis, quem per universum regnum miserat, exercitus suos Adrianopolim excivit, in militiam profectus est ipse, ducens Januæ milites & peregrinos: & navibus subvehebat, camelisque portabat æris plurimum ad bombardas fundendas, iterque fecit per Tryballorum regionem. Tryballorum dux hospitaliter & benigne regem & duces tractavit, mittendo iis munera maxima. Nam ducem Tryballorum haud fallebat, se continuo armis Mechmetis debellandum, ubi primum in Turcorum ditionem Belgradum concessisset. Rex igitur hostilia spirans, exercitibus eam urbem circumsedit. Est autem in medio utrorumque fluminum Isthmus, latitudine maxime septem stadiorum. Eum locum castris permuniendis delegit, idemque urbem oppugnabat, haud cessans murum bombardarum globis quassare. præterea peregrini cum plureis præparatis munitis, quum proxime ad murum subiissent, sagittis Pannones petere haud intermittebant. Castra regis maxima erant. Rex autem cogitabat, si flumen solus obtineret, & Pannones prohiberet, ne ex altera fluminis ripa ipsis aditus in urbem pateret, se facilius resistere hostibus, & tandem urbe potiri posse: proinde copiis navalibus, quæ erant per regionem Istro affusam dispersæ, naves quæ præsto erant, implevit. Naves autem numero erant ducentæ. His fretus, enitebatur obtinere flumen, & inhibere Pannones, ne possent in urbem transgredi. Præterea cum in hunc modum a reliquis intercepissent, & quasi includisset

Metallorum artifices gretenti.

Spenderbegus legatus.

Belgradum. Griechisch: Vvyssemburg. Turcarum veteribus.

Terrorem.

Colchidem invadit Mechmet. *Edit. Paris. pag. 221.*

Belgradum a Turcis obsessum 1456. 18 die Junii.

Ἀφ' ἑστηῶτα αὐτῶ μετάλλων τῆς πόλεως ταύτης. Ὁ δὲ Τριβαλῶν ἡγεμὼν, ὡς ἤθετο ἐπ' αὐτὸν ἐπιόντα βασιλέα Μεχμέτην, φεύγει μὲν ἐς Βόσβας ἐπὶ Παιονίας, καὶ ἐπὶ Χωνιάτην, δεόμενος μὴ ἐς τὴν Σπενδερόβλην ἀφικόμενον, πολιορκεῖτο κατασχών, καὶ ἰδεῖν μὲν αὐτῷ ἐπαμύνειν, προσήκοντί τε καὶ ξυγγενεῖ ὄντι, καὶ ἐδόκει μὲν κἀκείνῳ τιμωρεῖν. ἐπὶ δὲ * Σπενδερόβλην ἔφασαν φρὸς Βασιλέα γενέσθαι οἱ εἰρήνην, ἅπερ μὲν ἀπιθάνου, καὶ πολλῷ ὕστερον, καὶ ἀπέθανεν. ἐχώρει δὲ ἡ ἀρχὴ φρὸς Ἐλεάζαρον τὸν πάτρων αὐτῶ παῖδα. Οἱ δὲ τυφλοὶ, αὐτίκα ἐπὶ τῇ πλάστῃ τῶ ἡγεμόνος, χρήματα φιλόμηχοι ὅσα ἐνεχώρει, ἀφίκοντο παρὰ Βασιλέα, καὶ χώραν παρεχομένην τῶ Βασιλέως ἑκάστῳ, τὴν δίαιταν ἐποιοῦντο. Βασιλεὺς μὲν οὖν τούτῳ ἀπάγειν φόρον ἐκατὸν ἐς δισμυρίους χρυσοῦς σαπφᾶς, ἀνεδήσατο, καὶ ἐς τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐστρατεύετο ἐπὶ Μπελιγράδιν τὴν πόλιν Παιόνων. Αὕτη δὲ ἡ πόλις φκεῖτο, ὡς πρόσθεν μοι δεδήλωται ἐπὶ Ἀμυράτου, παρὰ τὸν Ἴστρον ἀφ' ἑνὸς πλαγίου, ὑπὸ δὲ ἑτέρου ἐπιῤῥέοντος * Σάββα τῶ ποταμῶ, καὶ ἐκδιδόντος ἐς τὸν Ἴστρον ἀμφίῤῥυτος γίνεται ἡ πόλις ἀμφοῖν τοῖν ποταμοῖν παραῤῥεόντοιν. ἐπὶ ταύτην δὴ τὴν Μπελιγράδιν ἐστρατεύετο Μεχμέτης ὁ Ἀμυράτου, καὶ πρότερον ἐπὶ Ἰλλυριοὺς στρατεύματα ἐπικούφας, ἡγεμόνα Θερίζην, καὶ Ἁλίην τὸν Μιχάλεω. Πρὸς δὲ καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ συνῆπτο αὐτῷ πόλεμος, φρὸς Βασιλέα Κολχίδος τῆς Τραπεζοῦντος. καὶ τριήρεις ἐπικούφας, ἐδίδου τὸν τῶν Κολχίδα, καὶ ἵππους, καὶ θάλατταν, ἡγουμένου τὸν * Χετύρεα τὸν τῆς Ἀμασείας ὑπάρχου. ὡς μὲν οὖν κήρυκα ἔπεμπε, πανδημεὶ παρεῖναι αὐτῷ τὰ στρατεύματα ἐς Ἀδριανούπολιν, ἐξελαύνει αὐτὸς, ἔχων τὰς τῶν Θρᾳκῶν, καὶ τὰς τηλυδάς, καὶ χαλκὸν μὲν παρὰ τῶν πλειόνων ἐμπλέων φερομένους, καὶ τὰ τῶν αὐτῷ καὶ καμήλων, ἄγων καὶ τῆς Τριβαλῶν χώρας. καὶ ἐξήνιζε μὲν ὁ τῶν Σπενδερόβης ἡγεμὼν Τόν τε βασιλέα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, δῶρα πέμπων ὡς μέγιστα. Παρεσκεύαζετο μέντοι καὶ αὐτὸς ὡς ἐν Μπελιγραδίῃ ἀλώσεσθαι, αὐτίκα καὶ αὐτὸς πολιορκησόμενος. ἐπελάσας δὲ ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἔκειτο δὲ μέσα τῶν ποταμοῖν Ἰσθμὸς, ἐπὶ πλεῖστα μάλιστα τὸ εὖρος ἑπτὰ καθήκων καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπολιόρκει τὸ ἄστυ. καὶ ἔπαιε μὲν πελέβολοις τὸ τεῖχος. καὶ * οἵπερ καὶ οἱ πελέβολοις, τοῖς ἐγγάσμασιν ἀγχοῦ γεφυρώμενοι τὸ τεῖχος, ἐπέβαλόν τε τοὺς Παίονας. στρατὸς δὲ καὶ τοῦτο μέγα Βασιλέως ἐγίνετο. ἐπεκράτουν δὲ ὁ Βασιλεὺς, ὡς ἐν ἐπικρατείᾳ τῶ ποταμῶ, καὶ μὴ δυνατοὶ ὦσιν ἔτι τὸ λοιπὸν διαβαίνειν οἱ Παίονες ἐς τὴν πόλιν, * ἀπὸ τῆς ἀντιπέρας τῶ ποταμῶ, ἐπαμύνειν ῥᾴων αὐτῷ φρόσχωρῆσαι τὴν πόλιν, ἀλώσεσθαι οἱ τὴν πόλιν ἐλπὶς πολὺ, καὶ τὴν παρεῖσειν χώραν αὐτῶ ἐξαρτύετο, καὶ παρεσκεύαζετο ἀμφὶ τὰ ἑκάσια πλοῖα. ταῦτα πληρώσας, τόν τε ποταμὸν κατασχήσων, διακωλύειν τὸν Παιόνων δύναμιν διαβαίνειν ἐς τὴν πόλιν; καὶ ὡς γὰ

* Σπενδεροβλῶ.

* Σάβιον. in al. ut c.

* Ἰσμὴνα, Τυχίνεα.

* ὅτε. sic etiam in uno, in alio οἱ τε.

* ἀλώσεσθαι οἱ τὴν πόλιν, ἐπολιόρκει v. v. ὁ κατὰ. in al. ut in c.

ἐν τῇ πόλει ληπλαβὼν ἐπὶς παύτῃ, ἐμπολιορκή- A oppidanos, ad urbis oppugnationem,
σων. τὰ μὲν ὦν πλοῖα ἀήγετο ἐς τὸν ποταμὸν, ἀ-
πὸ Βιδίνης τῆς πόλιως, καὶ ἡμέρας τινὰς ἐκράτει τα-
τα, καὶ παῦτα τὰ χωρία τῷ ποταμῷ. ὁ δὲ Παιόνων
Βασιλεὺς, ἐστρατοπεδεύετο δὲ καὶ αὐτὸς ἐς τλὺ κατ'
ἀντικρὺ χώραν τῶ Μπιλογράδη στρατεύματι πολλῷ,
πλησάσας καὶ αὐτὸς πλοῖα τὰ κράτιστα, ὅσα ἐκῆν
αὐτῷ ἐν τῇ Πόδῃ κατῆες ἀπὸ τῶ ποταμῶ, ὡς ναυ-
μαχίαν ποιησόμενος, μετὰ τῶν τῶ Βασιλέως πλοίων
ἐπὶ πολὺ τῶ ποταμῶ, καὶ ἐς τῶν Παιόνων χώραν, καὶ
δρασμῶπες ἐκαιον καὶ ἐλυμίζοντο. μετ' ὀ πολὺ δὲ καὶ ὁ τῶ
Παιόνων στόλος κατῆες, καὶ ἐμβαλὼν δὴ τοῖς πλοίοις τῶ
Βασιλέως, κατέδυσε μὲν ἴσως ἃ, ἔλαβε δὲ καὶ ἀμ-
φὶ τὰς εἴκοσι ναῦς, καὶ οἱ Παίονες ἀπεχρησάμενοι
τοὺς ἀνδρας, καὶ ἐς τὰς ναῦς κενὰς ὄσας, τὰ * δώ-
ματα καταδήσαντες, τῶν φαρμάκων, φορμηδὸν αὐτὰ
παζάμενοι, ἐκέλευσαν φέρεσθαι ὑπὸ τὰ ῥᾶ ἐς τὸ Βασι-
λέως στρατόπεδον. καὶ ὅπου μὲν ὅπως ἀπώλοντο. αἱ δὲ
λοιπαὶ ἐφέροντο ἀκωδὴ ἐπὶ τὸ τῶ Βασιλέως στρατό- B
πεδον, καὶ ἐπικείλαντες τὰ πλοῖα ἐς τὸ στρατόπεδον,
ἀπέβησαν. Ταῦτα μὲν τοι αὐτίκα ὁ Βασιλεὺς ἐκέ-
φρησε, ὡς ἂν μὴ ἐπικλίσωσι αὐτὰ οἱ Παίονες ἔ-
λωσι. τῷ μὲν ἄνω ποταμῷ τὸ λοιπὸ πᾶς, ἐπικρά-
τουν οἱ Παίονες, καὶ ἐκομίζοντο ἐκ τῶν κατ' ἀντιπέρας
ἠπείρω, ἐς τλὺ πόλιν, ἐς φυλακὴν τῶ ἄστεος, ἄλ-
λοι τε, καὶ δὴ καὶ Χωνιάτης συὺ τοῖς περὶ αὐτόν·
καὶ Καπιστράνος ὁ Ναζηραῖος, σοφός τε ἐς τὰ θρη-
σκεία ἀνὴρ παρὰ τοῖς ἀφ' ἑσπέρας ἐνθένδε μέγα δό-
δοκιμῶν. δι' ἃ δὴ καὶ ἐπὶ τὸν ἐν Βράγῃ τῇ μεγάλῃ τῆ
Βοήμων πόλει, ἐς τὸ τῶ Ἀπόλλωνος τετραμμένος θρη-
σκεία, ἐπεπόμφει αὐτὸ ὁ Ἀρχιερεὺς δεινόν τι ὄντα
λέγειν ἐπὶ τλὺ τῶ Ἰησῦ θρησκείαν. καὶ πολλοὺς μὲν
αὐτὸς ἐς τλὺ τῶ Ἰησοῦ μετέστησε δόξαν, πολλοὺς δὲ
καλῶν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, πολεμίους ὄντας τοῦ Ἰη-
σῦ, Γερμανῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ Βοήμων. * ἐ- C
πειδὴ οἱ ἐς τὸν πόλεμον τῶτον φιλοὺς δέοντας τοὺς
πλείστους, ἦγε μεθ' ἑαυτοῦ. ὅτε μὲν δὴ ὧν, ὡς ἠγ-
γέλθη, τὸ τεῖχος τῶ ἄστεος ἐρρῖφθαι ὑδὴ ὡρὸς τῇ
πλιβόλῳ, καὶ κινδυνεύειν τὴν πόλιν ἁλῶναι. οὗτοι
μὲν ὦν, ὡς ἐπεκράτει τῶ πόρω, καθ' ἡσυχίαν
πολλῷ ἐκομίζοντο ἐς τὴν πόλιν, οὐ πάνυ καταφρονῶν
γιγνόμενοι τῆ βασιλέως στρατῆ. Βασιλεὺς δὲ ὡς
ἐκαιῶς τὸ εἶχε τὸ ἄστεος καταβέβλητο, καὶ ὑδὴ
βάσιμα ἦν, παρεσκεύαζέτο ὡς προσβαλῶν ποιησό-
μενος ἐπὶ ἀνδραποδισμῷ· καὶ τά τε πυρὰ τὰ νο-
μιζόμενα ποιησάμενοι, τῇ ὑστεραίᾳ παρεσκεύαζοντο,
πᾶς τε μηχανὰς προσφέροντες, ἔ σιγάσματα, ὡς D
ἐξελοῦντες τλὺ πόλιν. Ἐνταῦθα ὁ τῆς Εὐρώπης
στρατηγὸς Καραζίης, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος τῇ ἐν
ταῖς Βασιλέως θύραις, πλάστα ἀπὸ τῆς πόλιως
πλιβόλῳ. καὶ ὁ βασιλεὺς ξυμφορὰν ἐποιεῖτο τλὺ
Καραζίεω πλάστλῳ, καὶ ἐπένθει μεγάλως. Ἐπεὶ
δὲ ἐδόκει προσβάλλειν, ἔωθεν σημήνας τλὺ προσ-
βολλὼ, ταῖς τε σάλπιγξι, καὶ κυμβάλοις, καὶ
αὐλοῖς, καὶ ἀγόμβοις τοὺς πάλυδας προσέβαλ-
λε τῇ τείχει. καὶ αὐτίκα μὲν ὑπέρβησαν οἱ πά-
λυδες, καὶ ἀποβάντες τοῦ τείχους, εἰστιχίοντο ἐς
τλὺ πόλιν, καὶ εἰστησάντες ἐνόμιζον ὑδὴ κατεσ-
χηρίσαι τλὺ πόλιν Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει, καὶ οἱ περὶ
Χαπιστλὼ ἀδὲ παρεσκευασάμενοι, ἐπέμενον ὡς τι ἐπ-

quam facilem sic fore putabat, totis viribus accingebatur. Naves in flumen deducebantur ab urbe Bidina, & aliquot diebus flumen, quod eam regionem præterlabitur, fortiter obtinebant. At Pannonum rex, qui cum magnis copiis castra posuerat in regione quæ ex opposito erat, millæ complet naves optimas quas Budæ habebat. Et secundo flumine pergit contra Turcum, ut qui cum eo navale prælium esset commissurus. Regiæ naves contra flumen enisæ ascenderant ad maximam Pannoniæ partem vastando, urendo & prædando quæcumque casus obtulisset. Verum haud multo post obviam procedæ Pannonum classis hosti: & impetu invadentes regias naves, quasdam demersere, & cepere naves circiter viginti. Pannones interfectis viris qui in navibus fuerant, ædiculas in naves viris vacuas ponunt, & classem universam in ordines explicantes, secundo flumine ad hostilia castra contendebant. Turci quidem in hunc modum necati interierant. Cæterum naves reliquæ quæ non venerant in Pannonum manus, celeri fuga ad regia castra properant, & naves in portum ubi regia castra erant, impingentes, & navibus egredientes, intra castra se recepere. Has quidem naves illico rex incendi curavit, ne in Pannonum potestatem redigerentur. Pannones ex eo tempore flumine potiebantur, & ex continente, quæ e regione erat, ferebantur in urbem, ut eam defenderent ab hostibus. In hanc ingrediebatur stipatus suis Choniates: præterea Capistranus Nazarænus sive monachus, cujus auctoritas in religionis negotio maxima habetur apud Occidentales. Nam quia insignis pietate vir erat, missus est auctoritate Pontificis ad Boemos Pragam urbem magnam inhabitantes, qui colebant Apollinem, ut eos abnegata ista impietate in religionem Jesu transferret. Hanc enim mira persuasione docere noverat, ut qui esset dicendi peritissimus. Quapropter plurimos Boemos docendo compulit Christi religionem assumere. Præterea plurimos Pannones & Boemos ad inferenda arma barbaris Christi hostibus permovit. Et in hunc modum plurimos secum in hanc expeditionem quasi velites, ut eorum opera in velitaribus prælis usui esset, duxit. Nam hi, ubi compertum erat urbis murum bombardis esse stratum, & in periculo esse ut ab hoste impio caperetur, cum obtinuissent fluminis trajectum, per otium colligebantur in urbem: quorum vires neutiquam contemnendæ erant hostili exercitui. Rex Turcorum, cum jam murus dissipatus bombardis aditum præstaret, parabat se quasi incursionem facturus ad mancipiorum prædam agendam: & ignes, quemadmodum mos gentis est facientes, præparabant se ut in diem posterum urbem adorirentur. Machinas & vineas, quibus tuti ad murum succederent, expediebant. Europæ dux Carazies, qui gloria & virtute excellebat omnes qui in Januis regis stipendia faciebant, ab oppidanis bombardæ globo ictus occubit. Rex quidem mortem hujus viri, maximam calamitatem suis rebus invecturam augurabatur, & multum eum lugebat. Cum autem visum esset mane urbem aggredi, tubas, cymbala & cornua canere jubet, & peregrinos in murum ductabat. Hi murum continuo

* Ita ano, superscripti, omn.

Edit. Paris. pag. 222.

Joannes Hunniades, & Joannes Capistranus Franciscanus, contra Hussitas missi a Pontif.

Charazie Bassæ interitus.

Belgradi oppugnatio.

* ἐπειδὴ. fortasse legendum

ſcandendo ſuperarunt: & qua cuique liberum erat, in urbem ſundebantur: qui cum in urbem intraſſent, ſe eam cepiſſe exiſtimabant. At Choniates cum ſuis inſtructi & armati, expectabant occulte, donec peregrini omnes in urbem intraſſent. Nam qui in arce conſiſtebant, teſſeram acceperunt, ut ubi primum tuba ſonum dediſſet, peregrinos confeſtim adorirentur. Præterea qui antea per murum erant diſpoſiti, juſſu Choniatis a muro deceſſerunt. Nam his id ideo præceptum erat, ut peregrini majore ſecuritate in urbem penetrarent. Juſſi tamen ſunt, ut ubi primum tuba cecinerit, ad murum ſingulí, & ad ea loca quæ defendenda ſuſcepiſſent, curſu ſe proriperent, ut peregrinis, quos ab reliquis intercepiſſent, pro arbitrio uti poſſent. Verum peregrini ubi primum oppugnationem ſunt auſpicati, urbem, nemine reſiſtente & prohibente, ingreſſi ſunt. Pannones enim, quemadmodum moniti erant, retroceſſerunt, & ſe occultabant. Peregrini autem, cum crederent Pannones fuga eſſe dilapſos, raptim in urbem procurſantes, alius alio ad prædam convertebantur. Cum autem, quemadmodum convenerat, tuba ſonuiſſet, qui prius murum defenſarant celeri curſu ſe ſingulí ad ſua loca contulere, & peregrinos incluſerunt intra urbem. Choniates inſtructa acie contra peregrinos ibat. Hi videntes Pannones ex arce prodeuntes adverſum ſe pergere, ad murum retro ire inſtituunt. Cedentibus peregrinis, acriter inſtitere Pannones, & plurimos letho dederunt. Cæteri, qui ad murum properabant, cum viderunt Pannones per murum in ſolitis ſtationibus armatos diſpoſitos, vi eos aggrediebantur: & contra ipſos curſu lati ferebantur in foſſam. In hunc modum eo tempore Pannones ejecere peregrinos, & Barbaros vincebant. Poſtea conjunctis copiis Capiſtranus & Pannones egreſſi ſunt ut prælium committerent cum eis qui regias bombardas curabant. Inito itaque prælio, bombardarios in fugam conjecere, & bombardas obtinuere. Rex cernens ſuas bombardas a Pannonibus captas, multum animo diſcruciabatur: proinde & ipſe ibi conſiſtens, fortiter prælium capeſſere haud neglexit. Cum autem Pannones non poſſet a bombardis ſubmovere, tandem & ipſe fugam arripit. Pannones eo loci continuo receptui canebant: & dirigentes bombardas in caſtra regis, ea graviter adflixere. Cum jam meridies adeſſet, & fuga, reliqua quæ evenerant, nuntiata eſſent Pannonibus qui e regione morabantur, advehuntur non pauci, nec tamen in urbem, verum in caſtra iter maturant. hi qui in urbe relicti erant, in caſtra egrediuntur, & undique regia caſtra ſumma vi oppugnant. Tentoria in regis caſtris disjecerunt plurima. Azapides (quos Huſſaro-nes noſtri vocant) diripuerunt ſorum. Rex clamabat, ut oculos eorum everterent. Ipſe quoque prælium cum ſuis occipiens, Pannones in fugam vertebat. Eo loci peremit virum Pannonium rex, verum vulneratur femur: nec tamen vulneratus in fugam effunditur. Deinde cum ad bombardas recipiendas egrederetur, Pannones converſi Barbaris acriter inſtabant, & eos ſimul cum rege uſque ad caſtra perſequuntur. Et cum tertio hoc eſſet factum, rex graviter animo dolebat, non adeſſe peregrinos, & ſuppetias ferre in

Edit. Pariſ. pag. 223.

Moniodis ſtratagema.

Bombardæ Turcis ereptæ.

pag. 224.

A σιλθεῖν τὰς πύλυδας. Οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἱδρυμένοι, ξυνθήμα ἦν, ἐπειδὰν ἡ σάλπιγξ σημήνῃ εἶναι ὁμόσε ἐπὶ τὰς πύλυδας. οἱ περὶ τὰς ἐπάλξεις, καὶ τὸ τεῖχος ὑποχωρήσαντες, ἐπηγγέλλετο γὰρ σφίσιν ὅπως ὑπὸ τῶ Χωνιάτου, ὥστε ἐν ἀδείᾳ τὰς πύλυδας εἰσπίπτειν ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ ὁπόταν σημήνῃ ὁ σαλπιγκτὴς τῇ σάλπιγγι, καὶ αὐτοὺς ἰόντας δρόμῳ, καταλαμβάνειν τὴν ἑαυτῶ χώραν ἕκαστος, καὶ ἀπειλημμένους χρῆσθαι τοῖς πύλυσιν ὅ, τι ἂν βούλωνται. Οἱ μὲν τοι πύλυδες, ἔνθεν ὡς προσέβαλλον, αὐτίκα ἐπειπτόντες, ὑδρὸς σφίσιν ἐμποδὼν ὄντος, ὑπεξεχωρήσαν ἤδη οἱ Παίονες, ὡς τὸ σημήιον, καὶ νομίσαντες πεφυγέναι, εἰσεχώρουν, ὡς ἑάλωτό μοι ἐς τὴν πόλιν, καὶ τραπόμενοι ἄλλος ἄλλῃ, διήρπαζον ἣν πόλιν. Ἐπεὶ δὲ τὸ σημήιον ἐδίδοτο, καὶ ἡ σάλπιγξ ἐσήμαινεν, οἱ μὲν περὶ τὰ τείχη πρότερον ὄντες, αὖθις ἴθιον ἐς τὰς ἐπάλξεις, καὶ ἀπελάμβανον ὀπίσω τὰς πύλυδας. Οἱ δὲ περὶ Χωνιάτην, ἦεσσο ὁμόσε ἐπὶ τὰς πύλυδας. οὗτοι μὲν ὅμως ὡς κατεῖδον, τὰς λύτο τῆς ἀκροπόλιος Παίονας σφίσιν ἐπιόντας, ἀνεχώρεον ἐπὶ τὸ τεῖχος. ἀναχωροῦσι δὲ αὐτοῖς οἱ Παίονες ἐπέκειντο χαλεπῶς, καὶ διέφθειραν πολύ τι πλῆθος αὐτῶν. Οἱ δὲ ἄλλοι, ὡς ἐς τὸ τεῖχος ὥρμηντο, καὶ ἐώρων ἐσταῦθα τοὺς Παίονας ἐς τὰς ἐπάλξεις, βιάζοντό τε τοὺς Παίονας, καὶ ὑπερθέοντες, ἤγοντο ἐς τὸν πάφορον. οὕτω μὲν ὅμως τότε οἱ Παίονες ἐξεώσαντο τοὺς πύλυδας, καὶ ὑπερίβαλλον τοὺς βαρ- * In exc. βάρους. Μετὰ δὲ ἔξοδον *, κοντὸν πομπάμβους, καὶ οἱ περὶ Καπιστράνον, καὶ οἱ ἄλλοι Παίονες, πρὸς τοὺς ἐν τοῖς πλιβόλοις τῶ Βασιλέως, μαχεσάμβοι ἐτρέψαντο αὐτὰς, καὶ ἐπικρατοῦσι τῶν πλιβόλων. Βασιλεὺς δὲ ὡς ἑώρα ὑπὸ τῶν Παίονων ἐχομένους τοὺς πλιβόλους, δεινὸν πομπάμβους, σωιβαλλε μὲν ταύτῃ καὶ ἐμάχετο ἰσχυρῶς, καὶ οὐ ὡς ἀδυνάτῳ ἐξώσασθαι ἦεν τῶν πλιβόλων τοὺς Παίονας, ἀλλ' ἀπεῖχέτο. Οἱ μὲν δὴ Παίονες ἐσταῦθα ἤδη ἐπυλίζοντο, καὶ τοὺς τῶν πλιβόλων ξυλάμβοι, ἐς τὸν Βασιλέως στρατόπεδον ἐπαρέσσαν. Ἐπεὶ δὲ μεσημβρία ἦν τὰς ἡμέρας, καὶ τὰς γιγνομένας ξόρτας, καὶ τὰ γιγνόμβα ἐπηγγέλλετο αὐτοῖς τοῖς κατ' ἀντικρὺ Παίοσιν, ἐνομίζοντο ἤδη ἐσταῦθα ναῦται οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν, εἰς τὴν πόλιν μὲν οὐκ ἔτι, ἀλλ' ἐς τὸ στρατόπεδον. καὶ ἐπιξυλᾶτο μέν τι καὶ οἱ τῆς ἄστεως, καὶ ἑκατέρωθεν βάλλοντες μὴ ἐπάρσιος ἐς τὸ τῶ Βασιλέως στρατόπεδον, καὶ ἐμάχοντο, καὶ σκιμπὰς ἔστιν ἃς κατέβαλλον τοῦ στρατοπέδου συχνὰς, καὶ διήρπαζον οἱ Αζάπιδες ἢ ἀγοράν. καὶ Βασιλεὺς μέν τοι ἐβόα, ὡς ὑπεξέλαιντο τὰς κόρας αὐτῶν. αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν σωιβαλε μὲν, ἐ ἐτρέψατο τοὺς Παίονας, καὶ αὐτὸς τὸν ἄνδρα Παίονα ἀνελὼν τιτρώσκεται ἐς τὸν μηρὸν, ἡ μέν τοι γε ἔβλαπτο. μὴ δὲ ὡς ἐς τὰς πλιβόλους ἐπιξυὸν γίνοιτο, αὖθις οἱ Παίονες συστραφέντες, ἐπέκειντο τοῖς βαρβάροις, καὶ ἐτράποντο τοὺς ἀμφὶ Βασιλέως ἄχρι τῶ στρατοπέδου. καὶ τοῦτο ἐς τρὶς γινομένου, δεινὸν ἐποιεῖτο ὁ Βασιλεὺς, ὅτι πύλυδων παρόντων αὐτῷ ἐς τὴν μάχην, καὶ τῷ ἄλλων τῶ στρατοπέδου, ἐπὶ τὰς νομὰς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἀφικομένων. κα-

λίσας δὲ ἐν τῷ θορύβῳ τότε ἡ ἄρχοντα τῶν πηλύδων, Χασάνῃ τοὔνομα ἔχοντα, ἔλεγε τοιάδε· Ὦ κάκιστε ἀνθρώπων, πῇ δὴ ἡμῖν οἴχονται οἱ πήλυδες; πῶς δέ σοι παρεγένοντο ἐς τὴν μάχην; ἢ οὐκ οἶδα οἵους ὄντας, οἷον ἄρχοντα ἑπόμενοι; ἀλλ' ἴσθι, ὡς εἰ μὴ λοιδορήσομαί σοι, εἰσόμενος ἡ δίκην ἐπιθήσω, ὡς ἂν φαῖεν ἅπαντες δικαιοπάτριν γενέσθαι. Χασάνης δὲ ὑπολαβὼν ἔλεξεν· Ὦ Βασιλεῦ, πήλυδες εἰσὶ μὲν πλεῖστοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν, οἱ δὲ ἄλλοι οὐκ ἐθέλουσιν ὑπακούειν. Ἐγὼ δὲ τιμὴν παρεχόμενός σοι, ἀνθ' ὧν ἄχθημαι, ὄφελε με ἐν μέσῳ τῷ Παιόνων μαχόμενον, πλουτήσαντα ὑπὲρ τῆς σῶν πραγμάτων. ταῦτ' εἰπὼν, ἠμβαλὼν εἰς μέσους τοὺς Παίονας, ἀνὴρ τ' ἀγαθὸς γενόμενος ἑαυτὸν τῷ Βασιλέως, ὑπὸ Παιόνων ἀπέθανε. καί τινες τῶν θεραπόντων αὐτοῦ ἐτελεύτησαν ἐκεῖθι. οἱ δὲ τριφάλλοι τοὺς Τύρκους, ἐπίκειντο οἱ Παίονες, πλέον ἔχοντες ἐν τῇ μάχῃ, παραγίνονται ἱππόδρομοι τῷ Βασιλέως, εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς πρότερον ἐπεπόμφει ἐπὶ φυλακῇ τῶν * παρόδων αὐτῷ χώρας, φυλάξοντές τε εἰ οἱ χάσμοι σὺν ταῖς ναυσὶν οἱ Παίονες, καὶ ἀκωλύτους τινὰς αὐτοὺς, ὥς τε μὴ * ἐκβαίνειν. παραγινόμενοι δὲ ἔνδον εἰς τὸν θόρυβον τότε, καὶ εἰς τὴν μάχην, ἐν μέσῳ τε ἐποιήσαντο τοὺς Παίονας, καὶ συχνοὺς αὐτῶν ἐκεῖθι διέφθειραν. οἱ δὲ τριφάλλοι ἐξέωσαντο τοὺς Παίονας ὑπὸ τὴν στρατοπέδου εἰς τοὺς πελεβόλους. Καὶ ἤπη ἐκεῖθι ἡ μάχη ἐπλάζετο πρὸς ἑσπέραν ἤδη. Βασιλεὺς δὲ ὡς αὐτῷ τὰ πράγματα ἤδη ποτὲ ἔχοντα, τοὺς τε πήλυδας τετραμένους καὶ εἰς φόβον καθισταμένους, τὰ στρατεύματα αὐτῷ δρασμῷ τε ἐπιχείρει. Νυκτὸς δὲ γενομένης, παραγγείλας εἰς τὰ στρατόπεδα συσκευάζεσθαι, καὶ ὁρμᾶσθαι, ᾗ ἂν αὐτὸς ἐξηγοῖτο, ἀπιχώρει ὑπὸ τὸν νύκτα, καὶ ἐξελαύνων ἐδίδει μὴ οἱ Παίονες τῷ λοιπῷ στρατεύματι ἐμβάντες ἐπιεύοντο, καὶ σφίσι χαλεπὰ γένοιτο ἡ ἀπαλλαγὴ, ἐς ἣν ἐπ' οἴκου αὐτὸν κομιεῖ. καὶ δοκεῖ ἄν μοι καὶ τοὺς Παίονας κῇ τῶνδε γενέσθαι τῷ Βασιλέως στρατῷ, εἰ μὴ ὁ Χωνιάτης ὑποτρεπόμενος, ἐκ εἴα ἐπιδιώκοντας ἐπεξάμενος τοὺς Τύρκους, ἐπειδὰν σφίσι κίνδυνος ἐπιστῇ, τό τε πολλῷ * τῷ μέσῳ σφῶν αὐτῶν γίνεσθαι ἀμείνους ἀεὶ, καὶ * ἀνεχομένους γίνεσθαι. Δοκεῖ δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ ὃς ἐπεγένετο τοῖς Παίοσιν ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐπίεζεν αὐτοὺς πάνυ, ὡς μὴ * ἔχειν ἀναπνεῦσαι ἐπὶ συχνὸν τινα χρόνον. Ἰωάννης δὲ αὐτός τε ἐτρώθη ἐκεῖθι, καὶ ὑπὸ πολλῶν ὕστερον ἀπέθανε. δοκεῖ δέ μοι καὶ τοῦτο μάλιστα αἴτιον γενέσθαι τοῖς Παίοσι τοῦ μὴ ἐπιδιῶξαι τὸν Βασιλέως στρατόν. Ἰωάννης μὲν ἀπελαύνοντος βασιλέως, ἐπιβιοὺς ὀλίγου τινὰ χρόνον, μετὰ ταῦτα ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος ἐς τὰ πάντα, καὶ ἀπὸ μικροῦ τινος ἐς μέγα δυνάμενος, μεγάλα τε ἀποδειξάμενος ἔργα, ἐπός τε τοὺς Γερμανοὺς καὶ Βοίους, καὶ ἐπὶ τὰ Παιόνων στράγματα ἐρημόμενος, μέγα δ' ὀλίγων δεήσας ἐξέμενος ἔργα, εἰ μὴ ἐξ τὸ πλῆθός τε καὶ ἀρετὴν αὐτῶν, οὐκ ἐδόκει ἄν ποτε περιγενέσθαι τῆς βασιλέως δυνάμεως. Ὁ αὐτὸς τε ἅμα ἐχειρώσατο τὰ τῶν Παιόνων στρατεύματα. ἀχθομένων ἤ αὐτῷ τῶν λοιπῶν τῶν Παιονίας δυνατῶν, καὶ οὐκ ἐξισωθέντων ὑπ' αὐτῷ ἄρχεσθαι, ὅμως ἐπεράτου τε τῷ στρατεύματα, ξυνομολογησάντων ἅπαντων καὶ οὐκ ἐ-

* παρόδους R. ut in c.

* ἐκβαίνειν.

* τὸ. R. ut inc.

* In uno, ἀνεχομένους. In al. ἀναμενχωμένους.

* ἀνεπνεῦσαι

eo prælio: verum esse profectos ad colligendum pabulum, & necessaria. Vocans autem in ipso tumultu Chasanem peregrinorum ducem, hujusmodi orationem habuit: O pessime hominum, quo nobis peregrini abeunt? Quo modo te duce ingressi sunt prælium? Nescis ex humili fortuna quam ad magnam dignitatem te provexerim, ut sis videlicet dux? Sed scito, nisi prælium me absumpserit, pœnas mihi dabis, quas omnes justissimas esse pronuntiarint. Chasanes respondens, inquit: O rex, peregrinorum plurimi saucii sunt. Reliqui qui integri sunt, dicto nolunt esse audientes. Ego autem, ut opera mea utaris fideli & forti, quamvis mihi indigneris, in medios me conferam Pannones: ibique fortiter dimicans, pro rebus tuis occumbam. His dictis, in medios se confert hostes, & in conspectu regis a Pannonibus truncatur. Fuit autem vir optimus. Etiam ministri quidam ejus ibidem interfecti sunt. Cum Pannones in castris fortiter inhærerent Turcis, eosque fugam capere compellerent, ex improviso adveniunt sex millia equitum regis, quos miserat jam ante ad custodiendam regionem suam Istro adjacentem: præterea ut obsisterent Pannonum navibus advenientibus ne in terram exire possent. Equites hi advenientes, cum jam terveret prælium, Pannones in medium agunt, & plurimos ibidem interimunt. Deinde cum verterent Pannones in fugam, eos ex castris pepulerunt, & ad bombardas se recipere coegerunt. Et in hunc modum finis prælianti, cum jam instaret vesper, factus est. Rex cum cerneret res suas propemodum accisas esse, fuga una cum exercitu suo evadere enititur. Nam peregrini plerique saucii & timidi erant. Adveniente igitur nocte, jubet ut impedimenta omnia colligant, seque ad profectionem præparent, quo parati & instructi sequantur quocumque eos ducere instituerit. Et tandem noctu fuga sibi consulens abibat, cum interim male metueret ne Pannones cum reliquo exercitu transgressi, ipsum persequi statuerent: atque in hunc modum discessus, & in patriam reditus sibi suisque difficilis redderetur. Et sane Pannones persequendi fugientem hostem admodum cupidi erant: & id fecissent, ni Choniates eos a persequutione inhibuisset, sciens Turcos, quando discrimen anceps impenderit, duplo quam sint alias, fieri fortiores, & omnia perpeti. Huc accedebat & pestis, quæ sævissima Pannonum invaserat castra, ut nequiverint longo tempore post vix ab illo contagio respirare. Joannes quidem eo in prælio vulnus accepit, ex quo haud multo post mortuus est. Hæc quidem mihi præcipua causa extitisse videtur, quod Pannones a persequutione hostium abstinuerint. Joannes non diu post fugam regis vivens, defunctus est, cum extitisset vir optimus, qui ex humili loco ad maximam conscendit potentiam, memorabilia designans facinora contra Germanos & Boemos: & in regnum Pannonum succedens, maxima florebat gloria. Præterea præclare rem gessit adversus Turcos, quos putabat, nisi copiis maximis suorum & virtute, superari haud posse. Pannonum regnum, necnon exercitus eorum ipse quoque suscepit. Cum autem ei inviderent reliqui Pannoniæ principes, nec ejus imperia capesserent: tamen brevi effectum est, ut regnum retineret, cum etiam illi invidi consererentur, regnum esse ibi

Chasanes obsurgatus.

Chasanis fortis interitus.

Edit. Paris. pag. 225.

Ungari pene infestati.

Mechmet victor, obsidione soluta discessit octavo Idus Augusti, 1456. quadragesimo fere die a cœpta obsidione.

Nonis die mortuus 4. Idib. Septemb. 1456.

viro committendum, quod non ceſſaret firmiſſimum & tutiſſimum præſtare. Apparet autem, virum hunc, quæcumque aggreſſus eſt, effeciſſe, uſum & diligentia ſingulari & celeritate præterea, quod ubicumque occaſio affulſiſſet, continuo præſto fuerit. Sunt qui tradunt, hunc virum peſte infectum mortem obiiſſe. De Capiſtrano nunc quantum ſcimus, referemus. Capiſtranus ſectator fuit Bernardini Caniſii, qui plurima & magna, quæ pertinent ad religionem Jeſu docens, magnam ad gloriam & claritatem emerſit. Nam facile princeps, quantum ad eruditionem & contemplationem attinet, per univerſum Occidentem apparuit. Itali in honorem Bernardini demortui feſta celebrant, & templa exædificant, ceu heroi. Nec paucæ ſtatuæ per Italiam viſuntur, quæ conſecratæ in honorem hujus viri poſitæ ſunt, quaſi extiterit vir quidam ſanctus & divinus. Commemorantur & miracula, quæ vir ille fecerit. Hujus ſectator cum foret Capiſtranus, quemadmodum antea explanavimus, & ad plurimas regiones accedens, publice doceret, etiam devenit ad Boemos, qui ea ſecta videbantur infecti, ut ignem colerent: nec vellent inde recedere, & veram religionem apprehendere. Qui pertinaces cum nollent conſentire cum reliquis per univerſam Boemiam, adveniente Capiſtrano, continuo cum aliis in eamdem religionem commigrarunt. Cum autem ſapientia & intellectu plurimum valeret: regi Pannonum familiariter junctus eſt. Familiaritate iſta permotus, regem, ut ſupra meminimus, in Turcica expeditione enixe juvit. Regem tunc ab Germania accerſiverunt Pannones, Ladislaum nomine: erat enim nepos regis Sigiſmundi ex filia. Nam cum petiverunt, cum adhuc foret puer, poſt obitum Uladislai in Varnenſi prælio, miſſis legatis ad Albertum Sigiſmundi [*] fratrem, qui tutor erat pueri, & in Italiam abductum ſecum habuit. Siquidem & Albertus iſte, cum eſſet Germanorum rex, & veniſſet ad Romanum Pontificem, Imperator ab Nicolao Pontifice declaratus eſt. Suſcepta Imperatoria dignitate, in animo habebat bellum inferre Turcis: hunc igitur opibus præpotentem (erat enim Imperator) Itali ſuſcepere, eique honores maximos habuere. puerum, qui Viennæ apud eum morabatur, petiere Pannones. Verum Imperator Pannonibus puerum tradere cunctatus eſt (erat enim adhuc puellus) quod ne quid diſcriminis ei ingrueret, anxius metuebat. Pannones itaque unanimi conſenſu bellum longo tempore cum Alberto geſſere. Præterea legatos ire juſſerunt ad Romanum Pontificem, petentes ſibi regem reſtitui. Quod ſi facere abnueret, profitebantur ſe non prius poſituros bellum, quam regionem ejus omnem miſere pervaſtatam univerſam in ditionem acceppiſſent. Verum Imperator poſtea Pannonibus cedebat, & puerum ad regnum capiendum miſit. Qui ubi venit Budam, & copias Turcorum regis Belgrado ductu Coniatis, ſubmovit, haud diu ſupervixit. perhibent enim cum veneno ſublatum eſſe a quodam Laurentio Chedrachabare. Et cum duxiſſet uxorem regis Gallorum filiam, veneno interemptus eſt, priuſquam nuptias celebrare quiviſſet. nam mortuus eſt antequam uxor in regnum ejus veniret. Hoc

Bernardinus Caniſius.

Edit. Pariſ. pag. 226.

Ladislaus Ungariæ rex Auſtriacus.

[*] generum.

Ladislaus Ungariæ rex veneno ſublatus 1553. Pragæ mortuus 10. Cal. Decemb. ſed hic filius fuit poſtumus Alberti, & tutor ejus Fridericus Imp.

A χόντων ὅπως μὴ συγχωρῶσιν ἀνδρὶ δοκιμωτάτῳ τὴν ἀπαιτιχὴν, καὶ τῷ τε ἀρχῷ ἐπὶ τὸ κρατιστόν τε καὶ ἀσφαλέστερον δίκαστι. Δοκεῖ δὲ ὅπως ἀνὴρ ἅπαντα πρὸ τοῦ πάντα καπεργάζεσθαι, καὶ ἐν δέοντι χρῆσθαι ταῖς εὐχρήσταις αὐτίκα, ὅποι ἂν δέοι παραγενόμενον. λέγεται δὲ καὶ τὸν λοιμὸν ἀπροσδόκητα λαβεῖν. Περὶ δὲ Καπιστράνου τοσόνδε ἐπισάμεθα, μνήμην ποιήσομαι. ὡς Βερναρδίνου τοῦ Καπιλίου γενόμενος ὀπαδὸς, μεγάλα ἐς τὸ Κυρίου Ἰησοῦ θρησκείαν διδάξαντος, καὶ αὐτὸς ἐπὶ μέγα δόξης τε καὶ κλέους ἐχώρησεν, ἀνὰ πᾶσαν χθόνα τοι τὸ ἐσπέρας, ἐς τὰ πρῶτα αὐτίκα σοφίας τε ἅμα καὶ θεωρίας. καὶ τῷ μὲν δὴ Βερναρδίνῳ πλεόνασιν, οἱ περὶ τὴν Ἰταλίαν ἀνάγουσί B τε τιμὰς ὡς ἥρωι, καὶ ναοὺς ἀνοικοδομοῦσι, καὶ ἱερώμενα ἐστὶν αὐτῷ οὐκ ὀλίγα ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν ἀγάλματα, ὡς ἀνδρὶ διαγεῖ πολὺ δαιμονίῳ γενομένῳ. λέγεται δὲ τῷ θαύματος ἄξια τοῦ ἀνδρὸς τοῦδε ἀποδεδεγμένα. Τούτου δὲ ὁ Καπιστράνος Ἰωάννης γενόμενος ὀπαδὸς, ὡς εἴρηται, καὶ πολλῷ χώρας ἐπιλαμψάσης, πεζεύων διδάσκων τε τὰ ἄλλα, ἀφίκετο δὴ καὶ ἐς Βοήμους, δοκούντας αἵρεσιν, ἣ τὸ πυρὸς θρησκείαν τὰ ἐς τὰ μάλιστα, καὶ μηδαμῇ ἔτι σωτηθῆναι τῇ τῶν λοιπῶν ταύτῃ θρησκείᾳ, ἀλλ' ἅμως φρονοῦντας τε καὶ πειθομένους τοῖς λοιποῖς ἀνὰ τὴν Βοημίαν ἅπασαν. ἐπὶ τούτοις ἀφικόμενος ὁ Καπιστράνος, ἐς τὸ τῶν λοιπῶν Βοήμων δόγμα κατέστησε. καὶ μέσα δοκιμῶν ἐπὶ σοφίᾳ C τε καὶ σωφρόνει, ἐπιμέλειάς τε ἔχει τοῦ Παιόνων Βασιλέως. καὶ ὅτι τοῦτο σωτηρίαν ἐλάβετο καὶ τὸν πρὸς Τούρκους πόλεμον, ὡς δὴ πρότερόν μοι δεδήλωται. Βασιλέα δὲ τοῦτον οἱ Παίονες ἐπηγάγοντο ἀπὸ Γερμανίας, * ἀνεψιδοῦν γενόμενον τοῦ Σιγισμούνδου Βασιλέως. τοῦτον δὲ παῖδα ἔτι ὄντα, μήπω δὲ ἐς ἄρρην τελοῦντα τὴν βασιλέως τοῦ Λαδισλάου, ἐπιτροβόλοντο πρὸς Ἀλβέρτου τοῦ Σιγισμούνδου τοῦ βασιλέως ἀδελφὸν, ὃς ἐπιτρόπευε τὸν παῖδος, καὶ πεμφάντα ἐς τὴν Ἰταλίαν, ἐπέχε μεθ' ἑαυτοῦ. καὶ γάρ τοι καὶ ὁ Ἀλβέρτος οὗτος, βασιλεὺς τῆς Γερμανίας, ἀφικόμενος ἐπὶ τὴν Ρωμαίων Ἀρχιερέα, Αὐτοκράτωρ τε ἀπεδείχθη ὑπὸ Νικόλαου τοῦ Ἀρχιερέως. ἐξ αἰτίων ἐπὶ τῷ ἀρχῷ αὐτῷ, ἅρπτο D μενος ἐπὶ Τούρκους στρατεύεσθαι. ἅτε δὲ μέγα ὄλβιος ὢν, ἅτε Αὐτοκράτορα Ρωμαίων γενόμενον, ὑπεδέξαντο οἱ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ μεγάλως ἐτίμησαν. παρὰ πάντα δὲ τὸν βασιλέα Βιέννης ἔχοντα ἐπαῖδα ἐπῆντο οἱ Παίονες. ἐξ ὡς ἔτι παῖδα τὸν ὄντα, καὶ δεδιότων περὶ αὐτῷ μὴ ἐδίδου ὁ βασιλεύς, καὶ καταφανῆς ἐπολέμουν αὐτῷ οἱ Παίονες ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον, καὶ δὴ καὶ ἀφίσβεις ἐπὶ τὸν Ρώμης Ἀρχιερέα πέμποντες, ἠξίουν σφίσι τὸν βασιλέα ἐκδίδοσθαι. εἰ δὲ μὴ, ἐπιόντες, μὴ ἀνεῖναι πολεμοῦντας τε καὶ δηοῦντας τὴν χώραν, ἐς ὃ ἂν ὑπάγωνται σφίσιν ὑποχείριον. ἐκδίδου μέντοι ὕστερον, καὶ τὸν τε παῖδα ἀπέπεμψεν ἐπὶ E τὴν βασιλείαν. ὃς ἀφικόμενος ἐς Πέστην, καὶ ἀπὸ Μαιλογράδας τὸν βασιλέως στρατὸν ἀπαντάμενος διὰ τοῦ Χωνιάτου. μετὰ ταῦτα οὐ πολλοῦ τινα χρόνον βιοὺς, ἐτελεύτησε. Λέγεται μέν τοι καὶ ὑπὸ τινος Λαυρεντίου Χεδραχαβάρου τοῦ Ἀρτιμάρου, κόνειον ἐμπόσιον ἐκπιόντα. Ἀγόντος δὲ τοῦ Κελτῶν βασιλέως θυγατέρα, οὐκ ἐφθη τὸν γάμον ποιήσασθαι· ἐτελεύτησε γὰρ, πρὶν

[*] Hæc vel ſimilia verba in MS. deſiderari patet ex verſione, Ladislaum nuncupatum, in R. ut in c.

περὶ ἀφικέσθαι τὴν γυναῖκα αὐτῷ ἐς τὰ Βασίλεια. Τελευτήσαντος μὲν οὖν τούτου, διεφέρθησαν οἱ Παίονων ἄρχοντες ἐς ἀλλήλους, καὶ ἐς διαφορὰν ἀφικομένων αὐτῶν, ἐπεκράτησαν οἱ τοῦ Χωνιάτου παῖδες. Ὀρλίχων γὰρ ἡγεμὼν τῆς Παιόνων χώρας ἦν φαύλως, καὶ ἔχοντα ἀναμάλως πρὸς τὸν Χωνιάτην ἔτι περιόντα, ὡς ἐπελείποντο, ἠξίου ὡς ἀνδρὶ γενομένῳ σφίσιν αἰτίῳ μεγάλων συμφορῶν ἐς τοὺς Τούρκους, μήτε τοὺς παῖδας ἐν τιμῇ κεῖσθαι ἐν τῇ συγκλήτῳ. * ἐκείνων ἀποστάντων ἡγεμόνων τοὺς παῖδας ἐξελαύνειν ἐκ τῆς ἀρχῆς. ἐνταῦθα τοὺς Χωνιάτου παῖδας ἐν τῇ συγκλήτῳ ἐπιπηδήσαντας τῷ Ὀρλίχῳ, καὶ ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν αὐτῷ, οἴχεσθαι. τοῦτο χαλεπώτατα μὲν δὴ ἐνεγκόντες οἱ Παίονες, τόν τε παῖδα τοῦ Χωνιάτου ἐν Βελεγράδῳ. μετ' οὐ πολὺ δὲ αὖθις διαπραξάμενοι, καὶ ἐξελθόντα, καθίστη ἐς τὰ Βασίλεια Παιόνων. Βασιλεὺς δὲ ἀπεδείχθη, συναιρεμένων αὐτῷ τὴν τοῦ πατρὸς ἐπιτηδειότητα. Δοκεῖ δὲ καὶ χρήμασι πολλοῖς διαπραξάμενος, καὶ ἀναπείσας, στρατόν τε ὡς μέγιστον τῶν τῆς Παιόνων χώρας φέρων, ἐπὶ τὰ Βασίλεια τῶν Παιόνων χωρῆσαι. Ἰλόχης μὲν καὶ πρῶτα Χωνιάτῃ διαφερόμενος, καὶ ὕστερον τῷ παιδὶ αὐτοῦ ἐς τὰ Βασίλεια παριλλυθότι δυσχεθείς, οὐκ ἐπείθετο, οὐδὲ πείθεσθαι ἤθελε. μετὰ ταῦτα δὲ συμβὰν αὐτῷ ἐπὶ ῥητοῖς, καὶ ἐπείθετο. ὅπου δὴ ὁ ἐπὶ τῷ Χωνιάτου παῖς, ἐς τὰ νώτιστα περελλύλυθε τὴν Παιόνων ἡγεμονίαν. καὶ πρὸς Βασιλέα Ῥωμαίων Ἀλβέρτον, ἐπολέμει, μεγάλα ἐπιδεικνύμενος ἔργα, καὶ Βραγάν τε καὶ Βοίημα ὑπηγάγετο, ὡς τε οἱ ἄμφω τὰς ἡγεμονίας ὑπηκόους γενέσθαι. ὥρμητο δὴ οὖν, ὡς ἐπὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ὁ Αὐτοκράτωρ τῶν Ἀλβέρτος, ἐπὶ Τούρκους, καὶ Μεχμέτην στρατεύεσθαι. καὶ παρασκευασάμενος στρατὸν, ἐπρεσβεύετο πρὸς τοὺς Παίονας, ὅς τε δοθείη οἱ δίοδον διὰ τῆς χώρας αὐτῶν, καὶ ἀγορὰν παρέχεσθαι αὐτῷ τοὺς Παίονας προαγορεύων. Οἱ δὲ ἐπιλεγόμενοι ἐν σφίσιν αὐτοῖς, ὡς εἰ ἐπικρατήσει ὁ Θρᾴκης, καὶ ἐπὶ μέγα χωρήσει δυνάμεως, ἑτοίμων κατασκέψεται σφᾶς, καὶ ἔφασαν δώσειν αὐτῷ ἐκόντες εἶναι διέξοδον διὰ τῆς χώρας. εἰ μὲν δὴ ἄκοντι λέγουσι γενέσθαι. οἱ δὲ οὐ λέγουσι, ὡς Παίονες ἀποχειρίσασθαι τὸν μὲν πρεσβείας λόγους ἐπιεικεῖς. ὑποστρεφόντων δὲ τῶν πρεσβέων * ὑποστάντες ἄνδρας * ὑπέστησαν. sic in κῆ τῆς ὁδοῦ, ἢ ἔμελλον διέξιέναι, ἀνελεῖν αὐτοὺς ἄφνω. καὶ ὅπου τραπομένου τοῦ Αὐτοκράτορος Ῥωμαίων ἐς τὴν τῶν πρεσβέων ὁρμὴν, αὖθις ἐς πόλεμον καταστάντας, φέρειν ἀλλήλους. Ταῦτα μὲν δὴ ὅπως γενέσθαι λέγεται ἀπὸ τῶν Παιόνων ἐς τοὺς Γερμανούς τε, καὶ αὐτὸν Βασιλέα Ἀλβέρτον. Ταῦτα μὲν ἐν ἔτεσι πάνυ ὀλίγοις ἐγένετο. ἡ δὲ παύτων τῶν διαφορὰ, γενέσθαι τοῦ ἐν Μαντούῃ τῶν Ῥωμαίων Ἀρχιερέως δίαιταν. * προσκαλεσάμενος * τοὺς τε Ἰβήρων, καὶ Κελτῶν Βασιλέας, καὶ ἡγεμόνας, καὶ Γερμανῶν, καὶ Παιόνων, καὶ τοὺς καὶ τῶν Ἰταλίαν ἡγεμόνας, καὶ πολιτειῶν, καὶ ἐπεξελθὼν ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἐς Μαντούαν, τὴν συνόδου ἐποιεῖτο, ἣν δὴ συνελέγοντο ἅπαντες οἱ τῶν ἑσπερίων βασιλέων τε καὶ ἡγεμόνων πρέσβεις, περὶ τῆς Μιχμέτου Βασιλέως Τούρκων καθαιρέσεως, καὶ ἐπὶ ἅδι γνώμῃ, ἀποφαίνεσθαι ἕνα ἕκαστον τῶν παρόντων πρέσβεων, ὑπὸ τῶν στρατοῦ, ἢ μετὰ τοῦ στρατοῦ. sic in κῆ τῆς ὁδοῦ, ἢ ἔμελλον διέξιέναι, ἀνελεῖν αὐτοὺς ἄφνω, καὶ ὅπου τραπομένου τοῦ Αὐτοκράτορος Ῥωμαίων ἐς τὴν τῶν πρεσβέων ὁρμὴν, αὖθις ἐς πόλεμον καταστάντας, φέρειν ἀλλήλους. Ταῦτα μὲν δὴ ὅπως γενέσθαι λέγεται ἀπὸ τῶν Παιόνων ἐς τοὺς Γερμανούς τε, καὶ αὐτὸν Βασιλέα Ἀλβέρτον. Ταῦτα μὲν ἐν ἔτεσι πάνυ ὀλίγοις ἐγένετο. ἡ δὲ παύτων τῶν διαφορὰ, γενέσθαι τοῦ ἐν Μαντούῃ τῶν Ῥωμαίων Ἀρχιερέως δίαιταν. * προσκαλεσάμενος * τοὺς τε Ἰβήρων, καὶ Κελτῶν Βασιλέας, καὶ ἡγεμόνας, καὶ Γερμανῶν, καὶ Παιόνων, καὶ τοὺς καὶ τῶν Ἰταλίαν ἡγεμόνας, καὶ πολιτειῶν, καὶ ἐπεξελθὼν ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἐς Μαντούαν, τὴν συνόδου ἐποιεῖτο, ἣν δὴ συνελέγοντο ἅπαντες οἱ τῶν ἑσπερίων βασιλέων τε καὶ ἡγεμόνων πρέσβεις, περὶ τῆς Μιχμέτου Βασιλέως Τούρκων καθαιρέσεως, καὶ ἐπὶ ἅδι γνώμῃ, ἀποφαίνεσθαι ἕνα ἕκαστον τῶν παρόντων πρέσβεων, ὑπὸ τῶν στρατοῦ, ἢ μετὰ τοῦ στρατοῦ. sic in κῆ τῆς ὁδοῦ, ἢ ἔμελλον διέξιέναι, ἀνελεῖν αὐτοὺς ἄφνω, καὶ ὅπου τραπομένου τοῦ Αὐτοκράτορος Ῥωμαίων ἐς τὴν τῶν πρεσβέων ὁρμὴν, αὖθις ἐς πόλεμον καταστάντας, φέρειν ἀλλήλους. Ταῦτα μὲν δὴ ὅπως γενέσθαι λέγεται ἀπὸ τῶν Παιόνων ἐς τοὺς Γερμανούς τε, καὶ αὐτὸν Βασιλέα Ἀλβέρτον. Ταῦτα μὲν ἐν ἔτεσι πάνυ ὀλίγοις ἐγένετο. ἡ δὲ παύτων τῶν διαφορὰ, γενέσθαι τοῦ ἐν Μαντούῃ τῶν Ῥωμαίων Ἀρχιερέως δίαιταν. * προσκαλεσάμενος * τοὺς τε Ἰβήρων, καὶ Κελτῶν Βασιλέας, καὶ ἡγεμόνας, καὶ Γερμανῶν, καὶ Παιόνων, καὶ τοὺς καὶ τῶν Ἰταλίαν ἡγεμόνας, καὶ πολιτειῶν, καὶ ἐπεξελθὼν ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἐς Μαντούαν, τὴν συνόδου ἐποιεῖτο, ἣν δὴ συνελέγοντο ἅπαντες οἱ τῶν ἑσπερίων βασιλέων τε καὶ ἡγεμόνων πρέσβεις, περὶ τῆς Μιχμέτου Βασιλέως Τούρκων καθαιρέσεως, καὶ ἐπὶ ἅδι γνώμῃ, ἀποφαίνεσθαι ἕνα ἕκαστον τῶν παρόντων πρέσβεων, ὑπὸ τῶν στρα-

e numero viventium ſubtracto, diſſenſio inter Pannoniæ proceres exorta eſt. At in ea diſcordia victores evaſere filii Choniatis. Orlichus enim princeps regionis in Pannonia haud pœnitendæ, cui interceſſerant inimicitiæ cum Choniate adhuc ſuperſtite, cenſebat filios Choniatis non in ſenatoria dignitate collocandos: ut quorum pater maximarum ipſis contra Turcos dimicantibus auctor calamitatum extiterit. Pannones contra, impium ducebant Choniatis filios regno & magiſtratu expelli. Filii igitur Choniatis inſurgentes contra * Orlichum, in curia caput ejus amputarunt, & abierunt. Factum hoc Pannones indigniſſime ferebant, & Choniatis filium in vincula * conjecerunt: & quo majore cuſtodia aſſervaretur, vinctum * Belgradum deportarunt. Verum is haud multo poſt effecit, ut vinculis exemptus, in regiam dignitatem ſubveheretur. Nam rex creatus eſt, adjutus fideli opera patennorum amicorum. Etiam plurimum ad regnum parandum contulit, quod opibus exercitum ſibi conciliavit, eumque in Pannonum regione aluit. Et in hunc modum inſigne regiæ dignitatis decus acquiſivit. * Iloces cum jam antea diſcordiam foviſſet adverſus Choniatem, & deinde inimicitias ſuſcepiſſet cum filio ejus qui regno potius erat, recuſabat novo regi obedire. Verum non multo poſt cum interceſſiſſet pactum, regis imperium admittebat. In hunc modum dum regnum delatum eſt ad Choniatis filium juniorem: hic bellum gerebat cum * Alberto Romanorum Imperatore, magna edens ubique militaris virtutis opera. Pragam & Boemiam ſubegit, ut jam utraque regna ei parerent. Albertus Romanorum Imperator in animo habebat, armis petere Mechmeretem Turcorum regem. contractis igitur copiis, legationem mittebat ad Pannones, petens ut ſe finerent ſuas copias per ipſorum regionem ducere, & commeatum præberent. Pannones autem comitiis habitis inter ſe colloquuti erant, ſi domuiſſet Thraciam; & magnam potentiam ſibi peperiſſet: fore ut reverſus etiam Pannoniam ſubigere conaretur. Quapropter reſpondeRunt, ſe nequaquam voluntarios tranſitum per ſuam regionem præſtare. Quidam perhibent, Pannones ſic decreviſſe. Verum ſunt qui tradunt, Pannones benigne reſpondiſſe legatis. Cæterum legatis revertentibus ad regem, a quo miſſi erant, ſubornarunt viros qui eos in via qua profecti erant, ex inſidiis adorirentur, & necarent. Quod quidem contigit. Imperator cum ad inquiſitionem legatorum converteretur, effecit ut iterum bellum inter ipſos exoriretur, & graviter ſe mutuo affligerent. at hæc quidem a Pannonibus contra Germanos & * Albertum Imperatorem facta eſſe traduntur, quæ profecto paucis annis intercedentibus contigere. Propter iſtam diſcordiam ferunt Romanum Pontificem Pium II. Mantuæ egiſſe, vocantem Iberorum & Gallorum reges, & duces magiſtratuſque per Italiam, præterea duces Germanorum & Pannonum. Egreſſus Roma Mantuam, quo concilium indixerat, id ibidem concelebrabat. Huc conveniebant Occidentalium regum & principum legati, & conſultabatur quomodo Turcorum rex Mechmetes foret debellandus. Singulos legatos regum & princi-

* ἐκείνων τὴν ἀποστάντων ἡγεμόνων.

* ὑπέστησαν. sic in κῆ τῆς ὁδοῦ, ἢ ἔμελλον διέξιέναι, ἀνελεῖν αὐτοὺς ἄφνω, καὶ ὅπου τραπομένου τοῦ Αὐτοκράτορος Ῥωμαίων ἐς τὴν τῶν πρεσβέων ὁρμὴν, αὖθις ἐς πόλεμον καταστάντας, φέρειν ἀλλήλους. Ταῦτα μὲν δὴ ὅπως γενέσθαι λέγεται ἀπὸ τῶν Παιόνων ἐς τοὺς Γερμανούς τε, καὶ αὐτὸν Βασιλέα Ἀλβέρτον. Ταῦτα μὲν ἐν ἔτεσι πάνυ ὀλίγοις ἐγένετο. ἡ δὲ παύτων τῶν διαφορὰ, γενέσθαι τοῦ ἐν Μαντούῃ τῶν Ῥωμαίων Ἀρχιερέως δίαιταν. * προσκαλεσάμενος * τοὺς τε Ἰβήρων, καὶ Κελτῶν Βασιλέας, καὶ ἡγεμόνας, καὶ Γερμανῶν, καὶ Παιόνων, καὶ τοὺς καὶ τῶν Ἰταλίαν ἡγεμόνας, καὶ πολιτειῶν, καὶ ἐπεξελθὼν ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἐς Μαντούαν, τὴν συνόδου ἐποιεῖτο, ἣν δὴ συνελέγοντο ἅπαντες οἱ τῶν ἑσπερίων βασιλέων τε καὶ ἡγεμόνων πρέσβεις, περὶ τῆς Μιχμέτου Βασιλέως Τούρκων καθαιρέσεως, καὶ ἐπὶ ἅδι γνώμῃ, ἀποφαίνεσθαι ἕνα ἕκαστον τῶν παρόντων πρέσβεων, ὑπὸ τῶν στρα-

* μετὰ τοῦ στρατοῦ. sic in κῆ τῆς ὁδοῦ, ἢ ἔμελλον διέξιέναι, ἀνελεῖν αὐτοὺς ἄφνω, καὶ ὅπου τραπομένου τοῦ Αὐτοκράτορος Ῥωμαίων ἐς τὴν τῶν πρεσβέων ὁρμὴν, αὖθις ἐς πόλεμον καταστάντας, φέρειν ἀλλήλους. Ταῦτα μὲν δὴ ὅπως γενέσθαι λέγεται ἀπὸ τῶν Παιόνων ἐς τοὺς Γερμανούς τε, καὶ αὐτὸν Βασιλέα Ἀλβέρτον. Ταῦτα μὲν ἐν ἔτεσι πάνυ ὀλίγοις ἐγένετο. ἡ δὲ παύτων τῶν διαφορὰ, γενέσθαι τοῦ ἐν Μαντούῃ τῶν Ῥωμαίων Ἀρχιερέως δίαιταν. * προσκαλεσάμενος * τοὺς τε Ἰβήρων, καὶ Κελτῶν Βασιλέας, καὶ ἡγεμόνας, καὶ Γερμανῶν, καὶ Παιόνων, καὶ τοὺς καὶ τῶν Ἰταλίαν ἡγεμόνας, καὶ πολιτειῶν, καὶ ἐπεξελθὼν ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἐς Μαντούαν, τὴν συνόδου ἐποιεῖτο, ἣν δὴ συνελέγοντο ἅπαντες οἱ τῶν ἑσπερίων βασιλέων τε καὶ ἡγεμόνων πρέσβεις, περὶ τῆς Μιχμέτου Βασιλέως Τούρκων καθαιρέσεως, καὶ ἐπὶ ἅδι γνώμῃ, ἀποφαίνεσθαι ἕνα ἕκαστον τῶν παρόντων πρέσβεων, ὑπὸ τῶν στρα-

* Ἀλβέρτου τοῦ Αὐτοκράτορος Ῥωμαίων.

* Ἀλβέρτον τὸν Αὐτοκράτορα Ῥωμαίων.

pum, quorum auctoritate missi erant, sententiam expromere jubebat. Quidam pecuniam, quidam milites se in eam expeditionem collaturos pollicebantur. Decretum est, ut decimæ redditiuum omnium, & quinquagesima pars eorum quæ ad clerum redirent, in istam expeditionem contribuerentur. Ordinatum est, ut pecunia quæ hinc colligeretur, reconderetur. necnon viri huic negotio destinati sunt. Secundum hæc conclusum est, ut Germani cum Pannonibus in gratiam redirent. Miserunt ad concordiam istam constabiliendam Bessarionem Cardinalem Trapezuntium, qui princeps ejus legationis facile omnes excellebat. Missi sunt utrinque legati, quorum opera concordia inter ipsos componeretur, & discordia pelleretur. Legati quidem alii alio ire jussi sunt, ut reliquos cohortarentur ad capessendum bellum contra Turcos. Hæc quidem sub Pio Pontifice contigerunt, cum eniteretur nequaquam antecessoribus suis esse inferior. Etenim capta Constantinopoli, Concilium agitabat Nicolaus V. & longa oratione habita Occidentales principes hortabatur, ut bellum barbaro inferrent. Verum haud multo post oblit mortem, cum ea adhortatio haud dum ad rem esset collata. Eusebius autem sive Pius ubi pontificatum suscepit, semetipsum gravissimo jurejurando illigavit, & litteris significavit, ut classis Neapoli pararetur ad Turcicam expeditionem; nam Alphonsus creatus erat dux contra barbaros. Litteras hasce ubi accepit Parthenopes rex, triremes decem in barbarorum regionem misit. Initium faciens Turcici belli. Hæ quidem solæ, nec plures, appulere Rhodum. Unde solventes, ferebantur contra regionem regis Asiæ maritimam. Aliquantulum damni invexere barbari regioni, nam accedentes subjecerunt Lemnum, quam ea tempestate rex tenebat. Postea in ditionem acceperunt Imbrum, & reliquas Ægei maris insulas. Scyrum enim & Scopelum, necnon reliquas insulas, Byzantio capto ad Venetos transisse constat, qui eas tenuere. Cum autem per integrum annum triremes illæ hinc inde oberrassent, nihil sane memorabile fecerunt. Præterea cum triremes aliæ nullæ ab Italia submitterentur, & ipsæ in Italiam redirent; & navales milites, qui in illis erant, per Italiæ urbes dispersi sunt. Hunc finem habuit Eusebii sive Pii apparatus bellicus. Deinde etiam Pius Pontifex, ubi primum pontificatum suscepit, concilium Mantuæ celebravit; in quo nihil aliud actum, quam quomodo Mechmetes Turcorum Imperator esset domandus. Bessarion cum ad Pannones & Germanos venisset, mandata quæ acceperat, ita enarravit. Cum instituerent discordiam, qua inter se laborabant, dissolvere, & concordiam inducere, nihil efficere quivit, quamvis in unum locum eos contraxisset. Verum re infecta discedebat. Tandem visum est, ut ex Italia profecti, Turcum terra aggrederentur. Hæc quidem hactenus Mantuæ in concilio gesta sunt. Nunc tempus est ut redeam ad illum sermonem, unde ad hunc digressus sum. Ea æstate quæ insequebatur, præclare secum actum putabat Mechmetes, qui inauspicato rem gesserat cum Pannonibus, quod quietem agere posset. Misit igitur partem exercitus contra Scenderem Ibabis filium, quem patet, quamvis sæpius

Edit. Paris. pag. 228.

Bessarion Cardinalis.

Nicolaus V. Pontif.

Alphonsus Neapolit. rex contra Barbaros dux creatus.

Germani & Pannones reconciliati a Bessarione, *pag. 229.*

Mechmetes in Scanderbegi.

πρων Βασιλέων τι καὶ ἡγεμόνων. Ἐ ὑπῆρχοντο δὲ ἐντεῦθεν, οἱ μὲν αὐτῶν χρήματα, οἱ δὲ καὶ ἄνδρας συμβαλέσθαι εἰς τὸν πόλεμον τόνδε. Ἐνθα δὴ τῷ δικαίῳ τῶν προσόδων ἐδόκουν, κοινῇ ἐξελέσθαι πάντων τῶν ὅσοι τῆς ἱερατείας τελοῦσιν, καὶ ἄττα δ' ἂν τῶν χρημάτων συναθροισθῇ, εἰς τὸν πόλεμον τῶν Χριστιανῶν καταθέσθαι, καὶ ὅπως ἄνδρας εἰς τὰ τοιαῦτα ἑτοίμους ἔχοιεν. Μετὰ δὲ ἔδοξε τοὺς Γερμανοὺς τοῖς Παίοσι ξυμβῆναι, καὶ ἐπιτάξαντες ἄρορα τῷ παρὰ σφίσιν ἐλλογίμων, τὰ πρέσβεα φερόμενον, Βησσαρίωνα Καρδινάλιον, τὸν ἀπὸ Τραπεζοῦντος, ἐπισκοπεῖσθαι παρ' ἀμφοτέρους, ὅπως ξυμβαλέσθαι τοὺς ἄλλήλους, καὶ τὰς διαφορὰς καταλύσειν, καὶ ἄλλως ἄλλη διέπεμπον ἐπὶ τοῖς παροῦσι πράγμασι, παρακαλοῦντες συμβαλέσθαι εἰς τὸν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους πόλεμον. Ταῦτα μὲν τοι τῷ Πίῳ Ἀρχιερεῖ ἐπράσσετο, ἀμελλομένῳ ἐς τοὺς ἑωθινοὺς αὖτις Ἀρχιερεῖς. καὶ γάρ τοι καὶ ὁ Νικόλαος, ἀλόσης τῆς Βυζαντίου πόλεως, φυλάσσειν ἐποιεῖτο, προβιβόμενος τοὺς ἄρχοντας ἑωυτῷ ἡγεμόνας ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, καὶ λόγον συχνὸν ποιούμενος παρικάλει, ἐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἐτελεύτησε, ἀτελῆ καταλιπὼν ταύτην αὐτοῦ τὴν ἀπόδειξιν. Τῷ δὲ Εὐσεβίῳ Ἀρχιερέως μὴ Νικόλεων τὴν ἡγεμονίαν παραλαβόντος, ὅρκον ποιήσασθαι ἐχυρώτατον, καὶ ἐς γραφὴν παραδόντα, ἀρτύεσθαι μὲν ναυτικὸν ἀπὸ Νεαπόλιος· τὸν γάρ τοι Ἀλφόνσον στρατηλατεῖν ἐλέσθαι ἐς τὸν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους πόλεμον· καὶ ταύτην ἀντιλέγοντα τὸν Παρθενόπης Βασιλέως, ἐκπέμψαι τριήρεις δέκα ἐπὶ τὴν τῶν βαρβάρων χώραν, ὡς τὰ ἀρχὰ ποιούμενος τῆς ἐξόδου. ταύτας μὲν τοι τὰς ναῦς καὶ οὐδὲν ὕστερον πλεύσας, ξυμβῆναι ἀφικέσθαι ἐς Ῥόδον, καὶ ταύτῃ ὁρμισαμένας, ἐντεῦθεν ὁρμᾶσθαι ἐπὶ τοῦ Βασιλέως χώρας, τὴν τῆς Ἀσίας παράλιον, καὶ * δρᾶσαι μὲν ὀλίγα ἄττα τῆς Βασιλέως χώρας, ἐπιπλεύσαντας δὲ κατασχεῖσθαι ὑπὸ Λήμνου, ἔχοντος ταύτην τοῦ Βασιλέως. μετὰ δὲ ταῦτα Ἴμβρον, καὶ τὰς λοιπὰς τῶν ταύτῃ νήσων ἐν τῷ Αἰγαίῳ. Τὴν γάρ τοι Σκῦρον, καὶ Σκόπελον, ἔ τὰς ἄλλας, ὡς ἐάλω Βυζάντιον ὑπὸ Βασιλέως, ἐπὶ Οὐενετοὺς ἐξάπεσον, καὶ ἔχειν ταύτας. Ἐνιαυτὸν δὲ περιπλεύσαντες τὸ Αἰγαῖον αὗται αἱ τριήρεις, οὐδέποτε ἄξιον λόγου ὑπεδείξαντο. καὶ ὡς οὐδὲν ἔτι ἐπέπλεον ἀπὸ Ἰταλίας, αὖθις ἐπέπλεον ἐπὶ Ἰταλίας, σκεδαθέντες ταύτῃ ἀνὰ τὰς πόλεις. καὶ Εὐσεβίῳ μὲν τῷ Ἀρχιερεῖ, ἐς τόδε ἐτελεύτα ἡ παρασκευή. Μετὰ δὲ Πίος ὁ Ἀρχιερεὺς, ὡς ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀφίκετο, ἐς Μαντύην δίαιταν ἐποιήσατο, ἄτε δὴ κατάσασίν τε καὶ σύλλογον περὶ τῷ καθηκόντων αὐτῷ πραγμάτων, ἐς τὸν ἐπὶ Βασιλέα Μεχμέτην πόλεμον. Βησσαρίων μὲν δὴ ἐπὶ Παίονας ἀφικόμενος καὶ ἐς Γερμανούς, τά τε ἄλλα διελέχθη, καὶ ἐς τοὺς ἀλλήλοις διαφορὰν καταλύειν πειρώμενος, οὐκ οἷός τε ἐγένετο, ἐς ταὐτὸ ἅμφω ξυναγαγών, διαλλάξαι. ἀλλὰ ἄπρακτος μὲν ἀπεχώρει, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀπὸ Ἰταλίας ὁρμωμένοις, τότε σφᾶς ἄρασθαι ἐς πόλεμον ἀπὸ τῆς ἠπείρου. Ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον ἐγένετο, καὶ ἐς Μαντύην δίαιταν. Ἰτέον δὲ ἐπ' ἐκεῖνο τὸν λόγον, ὅθεν ἐπὶ τοῦτον ἐτραπόμεθα, ἐς τοσοῦτον διεξιόντα τὸν λόγον. τὸ γάρ τοι ἐπιγινόμενον θέρος, ἀπέχρη μὲν τῷ Βασιλεῖ Μεχμέτῃ κακῶς πράξαντι ἐς τὰ ἐπὶ Παίονας ἐλάσιν, ἡσυχίαν ἄγειν. στρατεύματα δὲ ἔπεμπεν ἄλλα τε καὶ ἐπὶ Σκενδέρβεω τὸν Ἰβάνεω παῖδα. ὃν ὅτι δὴ καὶ ὁ πα-

τὴν στρατόσαμψος, καταστρέψαθαι οὐχ οἷός τε A eum debellare occœpisset, vincere nequivit. * Josuen filium * Brenezis constituit ad id bellum ducem, cui tradidit exercitum qui Pherris erat, & eum qui erat apud Axium flumen, necnon Thessaliæ exercitum. Duce autem Josue incursionem faciebat versus Jonium Macedoniæ, & pleraque istius depopulatus est. Scenderes legationem misit ad Romanum Pontificem, & ad regem Parthenopes Alphonsum. nam regi huic admodum charus & familiaris erat: quia propter bellum Turcorum imminens isti regi Crojam assignarat, eamque huic subditam esse volebat. Transportavit igitur ibi rex Parthenopes Alphonsus ab Iapygia pedestrem exercitum magnum in Epidamnum, cui præfecit ducem de suis virum prudentem: & regis regionem evastabant. Postea conjunctis copils obsidebant urbem * Sphetoam nominatam, volentes eam expugnare. Josue Brenezis filius cum intellexisset in quam necessitatem venissent * Sphetoenses, accipiens equites qui erant in Axio, & Peresbiorum exercitum, citato agmine proficiscens (reliquam regionem custodiebant Itali) & subito adveniens, Italos omnes ad internecionem occidit. Scenderes vero, ut qui abfuisset, mali nihil passus est. Nec multo post Scenderes iste venit in Italiam ad Parthenopes regem Alphonsum. Qui excepit eum honorifice, & benigne tractavit: eumque ad Romanum Pontificem misit, ut & ab ipso aliquid honoris consequeretur. Postea cum ei opes dedisset maximas, eum ad principatum suum remisit. Hic igitur reversus ad principatum suum, expectabat regis exercitum hostiliter adeuntem. Verum se in loco tenebat munitissimo. Habens autem secum exercitum, quem de sua regione conscripserat, iter per montes faciebat. Uxores & liberos in loca munitissima deponens, ipse hinc inde cum exercitu vagabatur, ut defenderet regionem: semperque præsens erat, ubicumque ejus opera desiderabatur. Et quidem copiæ pedestres & equestres in Scenderis regionem incursionem faciebant, prædas pecorum & aliarum rerum agere haud cessabant. Et diu in ea morantes, omnia corrumpebant, cum non cunctarentur ædificia & villas incendere. Tandem cum satis evastata esset regio, exercitum abduxit, cum nihil sane memorabile designasset. Scenderes quidem arcem juxta Epidamnum, quæ spectat Jonium, exædificavit. Est autem eo loci Chersonesus & Isthmus brevis, complectens tria stadia: hunc muro cum undiquaque esset amplexus, non paucos Albanos in eam regionem transtulit, ut ibi habitarent. Præterea urbem admodum communivit, ut si quid novi ingrueret ab regis exercitibus, ibi potius quam alibi obsideretur. Nam si non posset resistere, aut par esse copiis regis, supereſſe tutissimum effugium, videlicet ut inde se proriperet in mare, & quo vellet abnavigaret. Exercitus igitur regis cum accessisset ad istam regionem, nec urbem quam oppugnabat, capere posset, domum reversus est. Isto anno quo in militiam profectus erat contra Scenderem Mechmetes, nihil aliud actum est. Appetente autem æstate, viros de Januis suis primarios misit ad principes & reges tributarios, quos evocabat ad liberum suorum circumcisionem,

* Sinam alii vocant, alii Æneam.
* Brenecis.
* Sphetgradum
* Sphetgradenses.
Scenderbegi virtus.
Edit. Paris. pag. 230.
Circumcisionis ritus apud Turcos.

* Summa celeritate festinans, alia via, non ea in qua Itali excubias agebant, advenit. Sic restituenda est versio.

γίνετο. Ιησοῦν δὲ τὸν Βρενίζιω παῖδα ἀποδείξι στρατηγὸν, παραδὺς τὸ, τε ὑπὸ Φηρῶν στράτευμα, καὶ τὸ παρὰ Ἀξιὸν, & τὸ ἀπὸ Θετταλίας. ἡγεμόνου δὲ Ιησοῦ τοῦ Βρενίζιω, ἐσίβαλλε πρὸς τὸν Ἰόνιον τῆς Μακεδονίας χῶρον, καὶ ἐδῄου τὰ πολλὰ αὐτῆς. Σκεδέρης δὲ ὗτος ἐξαπεστειλε πρὸς τὸν Ρώμης τε Αρχιερέα, καὶ πρὸς Βασιλέα Αλφόνσον τὸν Παρθενόπης, ἐπισπουδέως τε ἔχε καὶ σωνήθως τῷ Βασιλεῖ τούτῳ· δι᾽ ἃ δὴ καὶ τὸν πρὸς Βασιλέα πόλεμον, πλοῦ τε Κρύλλω παρέδωκε τούτῳ τῷ Βασιλεῖ, καὶ ἀξίω αὐτῷ ὑπήκοον εἶναι. Ενθα δὴ καὶ στρατὸν πεζὸν ἱκανὸν ἐξαπορθμεύσας ὁ Παρθενόπης ὑπὸ Βασιλέως, ἀπὸ Ιαπυγίας εἰς Επίδαμνον, καὶ ἄρχοντα τὸν B παρ᾽ ἑαυτῷ ἐλλογίμων ἕνα στρατηγὸν, τὸν Βασιλέως ἐλπίζοντο χώραν. Μετὰ δὲ καταστάντες ἐπολιόρκουν πολίχνιον Σφετίλλω καλουμένην, ἐξελεῖν βελόμενοι. Ενταῦθα πυθόμενος παρὰ τῶν σκοπέων, Ιησοῦς ὁ Βρενίζιω, καὶ παραλαβὼν τοὺς ἐκ τὸν Ἀξιοῦ ἱπποδρόμους, καὶ Παρεβοίων στρατὸν, * καὶ τὸν ταχίστην ἐπεσαγόμενος, ἄλλῃ ἢ αὐτοὶ ἐφύλαττον οἱ Ιταλοὶ, καὶ ἐπεσαπεστεῖλε ἄφνω, διέφθειρε σύμπαντας τοὺς Ιταλούς. Σκεδέρης μέντοι, ἔτυχε γὰρ ἀπὼν τότε, ἀδοτοῦ παθὼν δεινόν. ὕστερον μέντοι ὁ πολλῷ Σκεδέρης ἐλθὰς εἰς Ιταλίαν, ἀφίκετο εἰς τὸν Παρθενόπης Βασιλέα. καὶ αὐτὸν ὑποδεξάμενος, τά τε ἄλλα ἐτίμησε, καὶ εἰς τὸν Ρώμης Αρχιερέα ἀπέπεμψε φιλοφρονησάμενος. μετὰ δὲ ταῦτα χρήματα ἱκανὰ παρεχόμενος αὐτῷ, ἀπέπεμψε ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ. ὗτος μέντοι ὕστερον, ἐπὶ τὰ χώρας αὐτοῦ ἐπέμενε ἐπιόντα τὸν Βασιλέως στρατὸν, καὶ ἐρημίᾳ ἅπασαν τὴν χώραν, κατέσχε, ἔχων τε στρατὸν μεθ᾽ ἑαυτοῦ τὸν ἀπὸ τὰ χώρας, διῆγε τὴν ὀρέων πεδιάδων τὸν στρατὸν, καὶ τὰς τε γυναῖκας, καὶ παῖδας εἰς τὰ ἐρυμνὰ εἰσαγαγόμενος, αὐτὸς πεζὸς, ἔχων περὶ τὸν φυλακὴν τὰ χώρας, ὅποι δέοι παραγενόμενος. Καὶ ὁ μὲν στρατὸς καὶ οἱ ἱππόδρομοι ἐπέδραμον τὴν χώραν, καὶ ὑποζύγια λυμαίνοντο, καὶ χρόνον τινὰ συχνὸν διατρίψας, ἐπεὶ πᾶσαν τὸν χώραν ἐμπιπρῶν καὶ διαθείρων. Ως δὲ ἱκανῶς εἶχε αὐτῷ εἰς τὸν χώρας διαθορὰν, ὁ στρατὸς ἀπήλαυνε, ἀδήν τι πλέον διαπραξάμενος. Ο μὲν οὖν Σκεδέρης ὗτος, ἄκραν τὴν εἰς τὸν Ἰόνιον πρὸς Επίδαμνον φκοδόμει. Χερρόνησός δ᾽ ἐστὶ, καὶ Ἰσθμὸς βραχὺς ἀμφὶ τρία στάδια· τοῦτον τειχίσας, ἐσφκίζε εἰς τὸν χώραν ταύτην ἐκ ὀλίγους τῶν Αλβανῶν, & ἐκράτυνε τὴν πόλιν ὡς ἄντι νεώτερον καταλαμβάνῃ αὐτὸν ἀπὸ τῶν Βασιλέως στρατῶν ὡς ἐτύγχ., πολιορκοῖτο ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ· ἐπειδὰν δὲ μὴ ἀντέχειν οἷός τ᾽ ᾖ, * ἐμβιβασόμενος εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀποπλώσιμος, ᾗ δὴ προχωροίη. Ο μὲν οὖν στρατὸς ἀφικόμενος εἰς τὸν χῶρον τοῦτον, καὶ πειρασόμενος, ὡς ἀδήν σφίσι προχωρεῖ ἡ τῆς πόλεως αἵρησις, ἀπήλαυνε ἐπ᾽ οἴκου. καὶ τῷ ἔτει τούτῳ ἀδήν τι πλέον ἐγένετο Βασιλέα Μεχμέτην εἰς ἐκστρατείαν φέρον. Τῶ δ᾽ ἐπιγενομένῳ θέρους, ἐπιπέμπει μὲν καὶ τῶν θυρῶν αὐτοῦ ἄνδρας ἐπιλέκτους, ἐπὶ τὰς ὑποτελεῖς αὐτῷ ἡγεμόνας τε καὶ Βασιλεῖς, ἐπικαλούμενος ἐς τὸν τῶν παίδων αὐτῶν κάθαρσιν. μεπεπέμπετο δὲ καὶ τὰς τῶν ἀρχῶν αὐτῶν ἄρχοντας τῶν πόλεων καὶ ὑπάρ-

* ἐσβιβασόμενος. fic etiam E.

quam purgationem vocant. Accerſivit & regni ſui principes, urbium præfectos, ſatrapas ducesque, & milites quotquot mercede conducti penes hunc regem ſtipendia faciebant. Cum ad eum convenissent exercitus Adrianopolim, circumciſionem, quam ipſi purgationem putant, liberorum ſuorum peragebat. Munera capiebat magnifica ab magiſtratibus & ſatrapis. Conventus ille frequentabatur extra urbem in campo juxta inſulam. omnes ſub diro agebant, præter regem & principes. Nuptiæ hæ (ſic enim appellant quoque circumciſionem) creduntur ipſis optimæ eorum omnium quæ ad vitam pertinent. Quilibet contendit in iis nuptiis aliquod proponere ludicrum. nec pauca ludicra in circumciſione regiorum liberorum exhibentur: viri erecti, inſilientes equis, nulla externa ope ſe tenentes, manent immoti, equis in curſum effuſis. Omitto commemorare funambulos. nam in iſta arte Turci reliquos mortales longe ſuperant. Saltantes etenim incedunt per funes ſuſpenſos, & per eos currere poſſunt quam citiſſime. Innumera quædam alia admiratione digna faciunt, euntes ſuper his per gladios ſtrictos, & redeuntes. Hæc quis quotidie cernat in foro quod Tactalem nominant, ubi & funambuli ludicra ſua faciunt. Hoc hominum genus penes ipſos Tampezim appellant, propter eos qui artem hanc adduxerunt. His ſimilia alia plura quis videat in illo fieri foro. Gymnica certamina initia urbe quoque frequentantur. Præterea quis non ceu miraculum quoddam admiretur, puerum ſub terram defodi, & eum audire reſpondentem ad ea quæ interrogatus fuerit? Verum alia quæ majore quadam virtute & potentia ſunt, minora ſunt his quæ per funambulos fiunt. Etiam alia ludicra in illa circumciſione propoſita ſunt. Mechumetes regii palatii præfectus, & Europæ ſimul dux, muneribus quæ in regem contulit, omnes vicisſe videtur, reges videlicet & Januarum duces. Hic Mechumetes filius fuit Michaelis: materno genere Tryballus, paterno Græcus erat. Hunc puerum adhuc exiſtentem, & eundem una cum matre a * Neboprido Senderoviam, equites regii comprehenſum in itinere, adduxerunt cum univerſa familia ad regem. Rex autem accipiens puerum in ſuum cubiculum, magnum cum brevi declaravit virum. Primo equorum regiorum curatorem eum deſignavit; poſtea ducem conſtituit Januæ militum. Nam Zaganum affinem ſuum ex iſto dignitatis gradu detraxerat. Is tandem ſummus erat. Brevi autem eo potentiæ progreſſus eſt, ut facile omnes qui umquam inter Januarum duces præclari extitere, antecesſerit. Ferunt Charaitinem & Halilen filium maxima auctoritate polluiſſe inter Januæ milites tempore Amuratis & Pajazitis: neuter tamen tantam & potentiam & regionem nactus eſt, quantam is acquiſivit. Nam hic cum primas inter omnes duces Januarum ferret, exercitum proprium alere potuit. Habuit & miniſtros plurimos, qui & ipſi ad magnam potentiam pervenerunt. Nam Græci pueri qui Byzantio abducti erant, & cum rege morabantur, magnam ſibi peperere potentiam, opeſque magnas. Inter hos erat Murates. ortus genere Palæologorum,

Turcorum ludi.

Edit. Pariſ. pag. 231.

Autorem quodammodo ſui libertatem emeret: ſed plane eum recepiſſe ajunt.

* Novobardo.

A χας, ϗ τὰς τε τραπηγὰς, ϗ τρατιώτας, ὅσοι ἐπὶ μισθῷ τρατεύονται ἅμα τῷ Βατιλεῖ. Ὡς δὲ παρῆν αὐτῷ τὰ τρατεύματα ἐς Λδριανούπολιν, τὸν τε περιτομὴν, ὃν δὴ νομίζουσι κάθαρσιν, ἐποιεῖτο τῶν παίδων αὐτῷ, ϗ δῶρα παρεσκεύαζε αὐτῷ μεγάλα ὑπό τε τῶν ἀρχόντων ϗ τῶν ἡγεμόνων. Ο μὲν τοι σύλλογος ἐγίγνετο ἐκτὸς τῆς πόλιως, ἐν τῷ πεδίῳ τατὰ τὸ νῆτον, ὑπαίθριοι δὲ διετέλουν, πλὴν Βατιλέως τε ϗ ἡγεμόνων. ὁ δὲ γάμος ὅπως, νομίζεται μὲν κράτιστος τῶν ἐς βίον σφίσι προσκέντων. ϗ παιδιὰν καθιστᾶσιν ἐν τούτῳ κατὰ δύναμιν ἕκαστος. καθίστανται δὲ ϗ ἐς τὸν τῶν Βατιλέως παίδων περιτομὴν ϗ γάμον τοιδί, παιδιάν. ἄλλα τε οὐκ ὀλίγα, ἔ δὴ ϗ ἄνδρες ὀρθοὶ ἐπὶ B ἵππων ἀτὰ κράτος ἐλαύνοντες ἐς τὸ δρόμου τοὺς ἵππους, ϗ ἀδαμῶς ἐπιχρότες ἐπειδὰν θέωσιν. Ἐκεῖνό μέν τοι παρέσται τῷ χρονοβάτῃ, ὡς ὑπὲρ τὰ ἄλλα γένη Τοῦρκοι δεινοί εἰσι τὸ πήχλιν ταύτην, ὥς τε ϗ πεπιδημένης πορεύεσθαι ἐπὶ τῶν χοινίων ἔ πὶς ὀφθαλμὸς, ὑποθεῖν ἐπὶ πᾶσιν ὡς ἂν δύωνται ἰχυρώτατα, ϗ ἐπὶ πᾶσιν μυρία ἐργαζομένους θαύματος ἄξια, ἐπὶ ξίφων διϊόντας τε ϗ ὑποστρεφομένους. Ταῦτα μὲν τοι καθ' ἑκάστην ἐς τὴν Ταχταλῆ ἀγορὰν καλουμένην, ἴδοι ἂν τις γιγνόμενα, ϗ τὰς χοινοβάτας. γένος δὲ ἐστιν ἅπερ παρ' αὐτοῖς καλέεσθον Τάμπεζιν, * μετιόντας τὸν πήχλιν ταύτην, ϗ παραπλήσια τούτοις ἴδοι ἂν τις ϗ ἄλλους ἐργαζομένους ἐς ταύτην τὴν ἀγορὰν, ἔνθα τὰ γυμνάσια C νομίζεται ταύτῃς τῆς πόλιως. τὸ δὲ ὑπὸ γῆν θάπτειν τὸν παῖδα, ἐκ τοῦ κἀκεῖθεν ἐξαιρούμενος συνιέναι τε ἂν, ὅ, τι ἔροιτο αὐτὸν, ϗ ἀποκρίνεσθαι, πῶς οὐκ ἐν θαύματι ποιοῖτο ἄν τις τοιαῦτα καθορῶν; ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα ὑπὸ δυνάμεως τινὸς μείζονος ἀποπλήττει, ἐλάττω ἐστὶ τῷ διϊόντι δρόμῳ ἐπὶ τῷ χοινίων. Ἐγένοντο μέντοι ϗ ἄλλαι παιδιαὶ κατὰ τὴν περιτομὴν ταύτην, ἐν ᾗ Μεχμέτης, ὁ τοῦ οἴκου ἡγεμὼν, ϗ ἅμα τοῦ Εὐρώπης τραπηγὸς, τοῖς δώροις ὑπερβάλλεσθαι πάντας, τάς τε βασιλεῖς ἅμα ϗ ἡγεμόνας τῷ θυρῶν. ἦν δὲ ὁ * Μεχμέτης, παῖς Μιχαὴλ γεγονώς, Τρύβαλλος μὲν ἐκ τὰ μητρόθεν, Ἕλλην δὲ τὰ πατρόθεν, ϗ παῖδα ἔτι ὄντα, σὺν τῇ μητρὶ ἰόντα, ὑπὸ * Νεβροπρείδου, ἐς Σενδηρόβιον, οἱ ἱππόδρομοι τοῦ Βατιλέως καταλαβόντες ἐν τῇ ὁδῷ * ἡγεμόνα, ἀπήγαγον παροικὶ πάσης πρὸς Βατιλέα. λαβὼν δὲ ὁ παῖδα, ἐς τὸ χοιτῶνα αὐτῷ Βατιλεὺς, μέγαν τε ἀπέδειξεν ἐν ὀλίγῳ, ϗ ἱπποκόμον ἐν βραχεῖ ποιησάμενος, μετὰ πάντα ἡγεμόνα τῶν θυρῶν ἀπέδειξεν. ἔπειτα μέντοι τὸν Ζάγανον ὁ ἑαυτῷ κηδεστὴν ἐξέλασεν ἐκ τῆς τιμῆς. τὰ πάντα ὅπως ἐγένετο. ἐγένετο δὲ οἷος ὐδεὶς πω πρόπερον ἐς τόνδε τὸν ἐπὶ τῶν Οσμανιδῶν θρόνον ἡγεμόνων, μεγάλων λεγομένων γενέσθαι. Λέγεται μὲν γὰρ ἔ Χαραϊτίνλιν, ϗ τὸν παῖδα μεγάλως γενέσθαι, ἔν τε ταῖς Αμυράτου τοῦ Ορχάνου, Παιαζήτου τε παιδὸς αὐτοῦ θύραις, ἀλλ' ὐδείς πω, ὡς τλιὸς δὲ τλιὸ δυνάμει, ϗ τλιὸ χώρας τόσον ἀφίκετο. ὅτος μὲν ὖν τὰ πρῶτα τῶν ἡγεμόνων φερόμενος ἐς τὰς E Βασιλέως θύρας, στρατόν τε οἰκεῖον τρέφειν ἐκαναίτατος, ϗ θεράποντας ἔχειν ἐπὶ μέγα δυνάμεως ἦκοντας. Ελλήνικοὶ μὲν παῖδες ὑπὸ Βυζαντίου * ἔχειν παρ' ἑαυτῷ Βασιλεὺς, ἐς μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως. τόπον δὲ Μουράτης, τῶν Παλαιολόγων γένους τῶν Ελλήνων πεφυκὼς, ϗ Μεχμέτης ὁ

* Ἐν ἄπο, Μεχμ.

* Νεβροπρείδου ἐστὶν Ε.

* Hic aliquid deeſt, eſtque in K.

* Locus mutilus, eſtque in K.

Μανδρομάλιω παῖς μεπάγε τῶτον, ὃς ὕπαρχος φρῶ-
τα μὲν Ἀγκύρας τῆς Πισιδίας ἀπεδείχθη. βύλε-
ται δὲ Μωάμης, ἐπιθυμίαν, Ἀλίης δὲ ἡ Ἠλίαν
Ἑλλάνιστὶ λέγοιτ' ἄν, καὶ Ἐσὶς, τὸν Ἰησοῦν, καὶ Ἐμ-
περέμης, τὸν Ἀβραάμ, καὶ Σελαϊμάνης, τὸν Σολομῶ-
ντα, καὶ Ἰαγοῦπις, τὸν Ἰωσὴφ, Σκενδέρλιν δὲ, Ἀλέ-
ξανδρον βύλονται λέγειν. καὶ ταῦτα μὲν δὴ Ἑλλη-
νικῶς λέγοιτ' ἂν ἅπαν. ὅπως καὶ Ἐλεέζλιν, τὸν Δημή-
τριον, καὶ Χετήρη, τὸν Γεώργιον λέγουσι. τὰ δὲ λοι-
πὰ τῶν ὀνομάτων, ἀπό τε τῶν ὀρνέων, καὶ Σκυθῶν,
τὰ τέτταρα ταῦτα φαίνονται εἶναι, οἷον Παϊαζίτης,
Ὀρχάνης, Ὀρθογρύλης, καὶ * Τζυμισκὴς, καὶ τὰ
παραπλήσια. ἔχουσι μὲν καὶ τόδε, ὡς τοῖς ὀνόμασι
χρῶνται, τοῖ μὲν ἐλάττοσι, τοῖ δὲ καὶ τιμιωτέροις,
ὡς τῷ Μωταφὰμ, Μωσταλακασίμ, Χετήρη, Χαραϊτλίλαν.
παραπλησίως δ' ἂν λέγοιτο καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ὀνομά-
των ἐς τῶτον τὸν τρόπον. Ὑπαρχοι δὲ τυγχάνουσιν ὄντες,
καὶ μὲν τῆς Εὐρώπης, τριάκοντα καὶ ἕξ. τῶτων δ'
οἱ μείζους, ἔχουσι προσόδου ὑπὸ τῦ βασιλέως, χρυ-
σίου σατῆρας ἐς δυσμυρίας, οἱ δ' ἐλάττης τῶτων ἐς
μυρίους, ἐπὶ μεῖζον τε τύπου καὶ ἐπ' ἔλαττον. ἀπὸ δὲ
τῆς Ἀσίας, σημαίαις τε αὐτῆ τυγχάνουσιν
ὄσαι, καὶ ὕπαρχοι ἐφ' ἑκάσης, παραπλήσιοι. παρὰ
τούτοις δὲ εἰσὶ τῶν πόλεων ἄρχοντες μεγάλων, οἷα
ἡ Θέρμη, ἡ τῶν Σκοπίων πόλις, ἡ Φιλιππόπολις,
καὶ αἱ παραπλήσιαι. ὅτοι ἐς σημαίας τελοῦσιν οἱ ἄρ-
χοντες, ἐς τὸν τῆς Εὐρώπης στρατηγὸν τὸν μέγαν,
ὡς οἱ τῆς Ἀσίας φὸς τὸν ἡ Ἀσίας στρατηγὸν ὑποτε-
τάχαται. ἄρχοντές τε ἡγεμόνες, καὶ ἢν ἄν ὑφηγῶνται
ὅτοι, ἕπονται οἱ τῆς Εὐρώπης τε καὶ Ἀσίας ὕπαρχοι. ὑ-
πάρχῳ δ' ἑκάστῳ στρατεύοντι καὶ ἐξηγημένῳ ἐπί τινα
πόλεμον οἱ τῶν πόλεων ἄρχοντες ἕπονται καὶ τὰ ἐπε-
ταλμένα σφίσιν, ὑπὸ τῶν ὑπάρχων τε καὶ τῶν ἀρχόντων
τῶν ἐπὶ ταῖς πόλεσιν. ἐπὶ δὲ τῶν θυρῶν οἱ ἡγε-
μόνες ἔχουσι τὸ κράτος, ἀγγελιαφόροι τέ ὄντες, καὶ
ἀριστῶντες τῷ βασιλεῖ, καὶ σύμβουλοι ἐς τὰ πράγματα τὰ
ἀρχῆς. ἐς τέτους γὰρ ἡ διοίκησις τῶν προσόδων. καὶ λογίζον-
τάς γε καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν βασιλέως σφραγῖδι τῇ οἰκείᾳ
ἐπισκέπτονται. Μετὰ τέτους μέντοι εἰσὶ καὶ γραμματεῖς,
ἀγχιτάτω ἱδρυμένους ἐς τύπους, καὶ τοὺς λογισμοὺς ὑποδε-
χόμενος ὑπὸ τῶν ἐς τὰς προσόδους καὶ εἰσπράξεις πεπε-
γμένων, καὶ τῶν φόρων. καὶ ὅτος μὲν ἀπολογίζεται τὰ
προσόδους, καὶ ἐς τοὺς ἡγεμόνας τὰ καὶ αὐτὸν βασιλέα
ἀναφέρει. ἄλλοι δὲ γραμματεῖς ἐς τὰς γραφὰς τά τε καὶ
ἐπιτάγματα τῶν βασιλέως. Ἔστι δ' ὁ φόρος αὐτῆ,
προσιὼν μὲν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐς ἑνενήκοντα μυριάδας
σατήρων. ὁ δὲ φόρος τέτων εἰσπράττεται μὲν οὐκ
ἀπὸ τῶν γένους τῆς Τύρκων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀλλοφύ-
λων σφίσιν. Οὐ γὰρ νομίζεται τὰρ ὁμοφύλοις χρή-
ματα εἰσπράσσειν, ἀλλ' αὐτὸς σὺν τῷ βασιλεῖ
παρὰ σφίσι νομίζεται στρατεύεσθαι ἐς τὰς πολέμους,
σὺν τοῖς ὅπλοις τε καὶ ἵπποις αὐτῶν ἑπομένους ἐς
τὰς πολέμους. ὁ δικαίωμα δὲ τῶν ἔργων, οἱ μὲν πρὸ τῶν
βασιλέως τῶδε, ἀδίκητος εἰσέπρασσον Τύρκος, ὅτι
μὴ τοὺς ἀλλοφύλους. ὅτος δ' ὁ Βασιλεὺς, τὸ δικά-
τὸν τε εἰσπράττει, καὶ ἄγει, ὅποι ἂν στρατεύηται. τὸ
μυρίοστὸ δικάτὸν, παρὰ τὸν φόρον, βοσίναν ὑπὸ καλέ-

apud Græcos perquam celebri. Poſt
hunc Mechmetes * Mandromæi filius, plurimum dignitate & opibus vigebat; qui primo præfectus Ancyræ Piſidiæ declaratus eſt. Si quis autem velit nomina iſta in Græcam vertere linguam, ſignificabit quidem Murates cupiditatem, Halies, Heliam, Eſes, Jeſum, Empreimes, Abrahamum, Sulaimanes, Solomonem, Jagupus, Joſephum, Scenderes, Alexandrum. Et quidem hæc Græce. Pari ratione Eleezen, Demetrium, Chetirem, Georgium vocant. Quatuor autem iſta nomina reliqua, Pajazites, Orchanes, Orthogules, Tzymiſſes, & his ſimilia, originem trahunt ab avibus & Scythis. Etiam hoc in nominibus obſervant, ut quandoque diminutivis, quandoque vero auguſtioribus utantur nominibus, ut Mutapham, Muſplachaſitem, Chetterem, Charaitinen. Eadem & in reliquis obſervatur ratio. Europa habet, quos a rege accipit, præfectos, numero triginta ſex. Horum qui præcipui fuerunt, capiunt ſtipendii nomine a rege duas myriades aureorum ſtaterum. Præfecti autem minores accipiunt myriadem aureorum ſtaterum, plus minuſve. Aſiam autem diſtribuit in Semeas, ſive ſigna. Singulæ Semeæ ſive ſigna continent præfectos quadragenos. Præter hos etiam urbes magnæ, ut Therma Scopiorum urbs, Philippopolis, & aliæ, principes habent qui connumerantur ſignis. Hi principes ad Semeas ſive ſigna pertinent, & obediunt Europæ duci ſummo: quemadmodum Aſiani principes Aſiæ duci ſummo parent. Præfecti & duces, quocumque duxerint, eo ſequuntur Europæ & Aſiæ principes. Quando autem ſatrapes ad bellum aliquod proficiſcitur, urbium principes ex præſcripto ſatrapæ ſequuntur auxiliares. Summa poteſtas penes regios duces ſummos eſt, quibus etiam ab rege ſtipendium numeratur maximum. Et in hunc modum brevi plurimas opes congregant, quas ab ſatrapis & urbium principibus accipiunt. Inter Januæ milites maximam poteſtatem duces obtinent, qui legati ſunt, & plerumque aſſeſſores ſunt regis, & conſiliarii earum rerum quæ ad regni curam ſpectant. Ad hos enim pertinet reddituum & tributorum adminiſtratio. Rationes & theſauros regios proprio ſigillo ſignant, & confirmant. His ordine & dignitate proximus eſt ſcriba, ad quem rationes referunt reditum, vectigalium, & aliarum rerum, quibus id negotii injunctum eſt. Hic rationes omnium diligenter conficit, quas deinde regi & ducibus proponit. Reliqui ſcribæ expediunt ea quæ ad ſcripturas cæteras, & regia programmata pertinent. Tributum quod rex ex Europa capit, complectitur nonaginta myriades ſtaterum aureorum. Tributum hoc non ab Turcis, verum ab alienigenis exigitur. Nec enim fas ducunt, ut Turci tributum inferant; verum horum officium eſt, ut equis armiſque inſtructi, una cum rege in militiam proficiſcantur. Nec etiam operum decimas antecеſſores regis hujus ab Turcis exegerunt: verum hoc exactionis onere uſi ſunt erga alienigenas. Cæterum hic rex decimas expoſcit, & ſubditos, quo vult, educit in expeditionem. Decimas quoque præter tributum, quod * Boſcinam vocant, ſolvunt urbium principes, præ-

* ejus qui in tyrannum conjuraverat filius, ſed in ipſo actu corpore propio objecto illum ſervavit.

Edit. Pariſ. pag. 232.

Turcorum præfecturæ.

Semeæ.

Scriba Turcarum, quem Cancellarium & Quæſtorem vocamus.

Tributa & reditus Turcorum.

* Boſinam.

Edit. Paris. pag. 233.

fecti, militesque. Is autem reditus Januæ militibus assignatur. Etiam ovium greges, qui tributi nomine dantur, in Januas abduci oportet. Hæc quidem in hunc modum, quantum attinet ad principum regisque reditus. Præter tributum, etiam vectigalia non modica per Asiam & Europam habet rex, quæ capit ab equis, camelis, mulis, & bobus. Hic reditus continet circiter triginta myriades aureorum. Huc accedit reditus, quem inquilini solvunt, qui admodum magnus est, & viginti quinque myriades complectitur. Ab armentis equarum, camelorum, & mulorum, quæ regis sunt, & undique per regionem pascuntur, reditus accedit, cujus summa est circiter quinque myriades. A reliquis autem reditibus accipit circiter viginti myriades. Quin etiam maximus reditus venit ab emporiis, trajectu, metallis, oriza, ære, alumine, & quinta parte mancipiorum. Non dubium est quin is maximus sit, si quis eum ad calculos revocet. Trajectum & Pharum circiter viginti myriades suppeditare comperi. Reditus metallorum, qui nec ipse modicus est, attingit decem myriades. Ab oriza & reliquis vectigalibus, quæ Januæ milites exigunt, & in Chasia secernunt, reditus colligitur, si quis rationem ineat, qui tenet viginti myriades. plurima enim Chasia & optima per Europam & Asiam habentur. Huc accedit tributum principum & regum, quod pendunt tam indigenæ quam alienigenæ, id habet circiter decem myriades. Summa itaque universorum redituum, quos modo memoravimus, & ad regem & ad Januæ milites referuntur, & ad ejus Chasnam sic dictam, complectitur circiter quadringentas myriades aureorum staterum. Est præter enarratos reditus & alius, quem ferunt tempore veris, quando in militiam proficiscitur rex, præsides, duces, præfecti, solemnia munera pro singularum facultatum modo afferentes. is reditus expeditioni inservit. Nec tamen hic reditus in certum numerum redigitur: verum si quis rem sedulo excutiat, inveniet illum reditum continere circiter viginti myriades. Hæ quidem regis pecuniæ comportantur ad Chasnam, ex quibus deinde stipendium accipiunt peregrini & Januæ milites, Carpides, Silictarides, Allophatzides, Spachides, & reliqui qui ad Januas pertinent, & trimestre stipendium accipiunt. Superest & alius reditus, quem uberrimum capiunt per universum regnum principes, & duces, & hi qui Timarati vocantur. Timarioti. pag. 234. Is redit ex regione regis, nec facile a quovis (sic enim accepi) quam a regiis scribis computari potest. Summa autem reditum quos viri accipiunt, quibus merces ordinata est ab regis regione, excurrit usque ad noningentas myriades auri. Hic reditus si addatur illi qui ad Januæ milites defertur, universorum reditum qui ad Januæ milites & ad principes redeunt, summa excrescit usque ad myriades mille, & quadringentas aureorum staterum Venetorum. Tantus quidem reditus ad regem & subditos ejus refunditur.

Chasia, sive Chasnas. nam in Græco variat.

Ἀμέλει, ὑποφέροντες οἱ τῆ πόλεων ὄρχοντές τε καὶ ὕπαρχοι, & στρατιῶται, τόνδε τὸν φόρον ἐς τὰς θύρας. Νομίζεται καὶ προβάτων τῶν νομῶν ὅσων ἀποδίδονται, ἐς τὰς βασιλέως θύρας ἀπάγεσθαι. Ταῦτα μέντοι πάντα πέπακται ἐς τὰς προσόδους τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῆ Βασιλέως. Παρὰ δὲ τὸν φόρον, δασμοὶ εἰσὶν ἀπὸ τῆ Εὐρώπῃ τε καὶ Ἀσίαν ὑποτεταγμένοι τῷ Βασιλεῖ οὐκ ὀλίγοι, ἀπό τε ἵππων, καὶ καμήλων, καὶ ἡμιόνων, καὶ βοῶν. καὶ ἔστι αὖτη προσόδος ἀμφὶ τὰς τριάκοντα μυριάδας. Ἐπὶ τούτοις δὲ ἡ τῆ ἰδίων προσόδος, μεγάλη τυγχάνει οὖσα τῷ Βασιλεῖ, ἐς πέντε καὶ εἴκοσι μυριάσιν. Ἀπὸ δὴ τῶν τῆ Βασιλέως φορβῶν τε καὶ καμήλων, & ἡμιόνων, ἀπαντᾷ τὰς χώρας ἐπιτεταμένων αὐτοῖς, εἰσὶν ἀμφὶ τὰς πέντε μυριάδας. ἀπό τε τῆ τῶν ἄλλων προσόδων, προσίοι ἂν αὐτῷ ἐς εἴκοσι μυριάδας. καὶ ἀπὸ τῆ ἐμπορείων, καὶ τῆ πορθμῆ, καὶ μετάλλων, καὶ ὀρύζης, καὶ χαλκῆ, καὶ συντηρεῶν, καὶ πεντημοιρείας τῶν ἀνδραπόδων, μιγίστη ἂν λογιζομένοις εὐρίσκοιτο ἡ πρόσοδος. Ἀπὸ μὲν τοι τῆ πορθμοῦ καὶ ἀπὸ * Φάρε, ἐς εἴκοσι μυριάδας εὐρίσκω ἀναπιμπλαμένους. τῶν δὲ μετάλλων οὐκ ὀλίγη αὐτῷ ἐπιγίνεται πρόσοδος, ἐς δέκα μυριάδας. ἀπὸ δὲ ὀρύζης, καὶ τῆ ἄλλων τῶν ἐς τὰς θύρας τεταγμένων προσόδων τῆ Βασιλέως, ἃς δὲ Χάσια ποιοῦνται οἱ τῆ θυρῶν, ἐς εἴκοσι μυριάδας λογιζόμενος, οὐκ ἀποτυγχάνοιμι ἂν τῆ εἰκότος. Χάσια γὰρ ἀπὸ τῆ Ἀσίαν τε καὶ Εὐρώπην αὐτῷ ὡς πλεῖστα τε καὶ ἄριστα. τούτοις δ' ἔπεστιν αὐτῷ ὁ τῶ ἡγεμόνων τε καὶ βασιλέων φόρος, τῶν τε ἐμφύλων καὶ ἀλλοφύλων σφίσιν ἐπιγινόμενος ἐς δέκα μυριάδας. Οὕτω δὲ γένοιτ' ἂν ἡ πρόσοδος τῷ Βασιλεῖ, ὅση παραγίνεται αὐτῷ ἐς τὰς θύρας, & ἐς τὸν Χασνὰν καλούμενον τῶ βασιλέως, ἀμφὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας χρυσίου σατήρων. Ἐξ δὲ παρὰ ταύτας πρόσοδος ἄλλη Βασιλέως, ἀπὸ τῆ ἀρχόντων, ἅπερ ἐπιγινομένη, ἐπειδὰν ἐξιλαύνῃ Βασιλεὺς στρατιωτῶν, ὑπό τε τῆ ὑπάρχων τε καὶ στρατηγῶν, καὶ ἡγεμόνων, καὶ ἀρχόντων δῶρα κομιζόμενα, κατὰ τὸν ἑκάστου πρόσοδον τῷ Βασιλεῖ ἐς τῆ ἐξίλασιν. καὶ ἔστι μὲν τοι τοιαύτη πρόσοδος ἡ τεταγμένη, ἀλλὰ ξυλαζομένοις, ἐς εἴκοσι μυριάδας γένοιτ' ἂν αὐτῷ χρήματα. Ταῦτα μὲν τοι ἐς τῆ Χασνὰν τὰ βασιλέως χρήματα παραγίνεται, ἀφ' ὧν μισθοῦται τούς τε πελτοὺς, καὶ τοὺς τῆ θυρῶν Καρίπιδας, Σιλικτάριδας, Ἀλλοφατζίδας τε καὶ Σπαχίδας καλουμένους, καὶ ἐς τοὺς λοιπούς, ὅσοι τῆ θυρῶν ὄντες, τριμηνιαῖον λαμβάνουσι τὸν μισθόν. Ἀλλὰ δὲ ταύτης τῆ Βασιλέως προσόδου, οἱ ἀπὸ τῆ ἀρχὼν ὕπαρχοί τε καὶ ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ, καὶ Τιμαριῶται καλούμενοι, μιγίστην ὑποφέρουσι τὴν πρόσοδον ἀπὸ τῆς βασιλέως χώρας, καὶ λογίζεσθαι μὲν οὐ πάνυ ῥᾴδιον, πλὴν τῆ τῆ βασιλέως γραμματικῶν. ᾗ δὴ ἐπυθόμην, γένοιτο δ' ἂν σύμπασα αὖτη ἡ πρόσοδος τῶν ἀνδρῶν, ὅσοι μισθὸν λαμβάνουσιν ἀπὸ τῆς τῆ Βασιλέως χώρας, ἐς ἑπτακοσίας μυριάδας χρυσίου. ἐπεμέτρει δὲ αὖτη ἡ πρόσοδος τῇ ἀρετῇ, ἤ τις ἐς τὰς Βασιλέως παραγίνεται θύρας, γένοιτ' ἂν σύμπασα ἡ τῆς βασιλέως χώρας πρόσοδος, ὅση ἐς τοὺς ἄρχοντας αὐτῆ ἀριθμεῖται, καὶ ὅση ἐς τὰς θύρας, ἐς χιλίας τε καὶ τετρακοσίας μυριάδας χρυσίου σατῆρας τῶν Οὐενετῶν. Αὕτη μὲν πρόσοδος, ὅσα γε ἐς ἡμᾶς εἰδέναι, παραγίνεται τῷ Βασιλεῖ, καὶ τοῖς ὑπηκόοις αὐτῆ.

* Φάσιν. in utroque Cod.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

Edit. Paris. pag. 231.

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Η ΕΝΑΤΗ.

LAONICI

CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS

HISTORIARUM

DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER NONUS.

Ως δὲ ἐπὶ Πελοπόννησον πέμπει ἄνδρας τῷ Θυρῶν Μεχμέτης ὁ Ἀμυράτου, ἐξαιτῶν τὸν φόρον οἱ ἀποδίδοσθαι. φοιτῶντες δὲ τῶν βασιλέως ἀνδρῶν, οὐδὲν ὑγιὲς ἐύρισκον τῷ Ἑλλήνων, οὐδ' ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν κελεύοντας εἰσφέρεσθαι εἰς τὸν φόρον, οὐδὲ τῶν Πελοποννησίων. τῷ αὐτὸς δὲ ἰδίᾳ τοὺς ἡγεμόνας ἐχθροῖς ἐφειρημένους σφίσιν, εἰς τὰ πράγματα κακοδαίμονα, σωνεχώρει μὲν τὸν ἐπέτειον φόρον ἀπάγοντας, ἔχειν αὐτῷ εἰρήνην. Ὡς δὲ διημέλουν ἀγαθοσυνῇ χρώμενοι, τῷ σπεύδοντι, ὧρμητο ἐπὶ Πελοπόννησον στρατεύεσθαι. τῷ Μαχμέτῃ μὲν τὸν Μιχαήλου παῖδα, ἡγεμόνα τε ἅμα τῷ Θυρῶν, τῷ στρατιᾶς τῆς Εὐρώπης, ἐπεμψε ἐπὶ τὸν Ἴστρον, ὡς ἂν εἴ τι νεώτερον ὑπὸ Παιόνων καταλαμβάνῃ, ἐπόψαιτο τὰ αἰτιασόμενος, τῷ ἐκκωλύῃ πάντας τῶν χώραν βλάπτειν τὴν ἑαυτοῦ ἐπιόντας. ὅπως μὲν παραλαβὼν τὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα ἐς ὀκτὼ μυριάδας, ἤλαυνεν ἐπὶ Τριβαλλούς, τοὺς παρὰ τὸν Ἴστρον χώραν νεμομένους. ὡρμώμενος δὲ ἐντεῦθεν, ὡς οὐδὲν ἐπαυδάνετο νεώτερον ὑπὸ Παιόνων, καταφρήσειε τῶν Ἰλλυρίων χώραν, τῷ πολίσματα μέν ἑσσα ἃ ἑλὼν τῷ κράτει, ἐδῄωσατο. μὴ δὲ ὡς ἐπίδραμε τῶν Ἰλλυρίων χώραν, διετέλεσε αὐτοῦ ταύτῃ παρὰ τὸν Ἴστρον ἔχων ἀμφοῖν τῇ φυλακῇ τῶν πόλεων. ὅτος μὲν δὴ ἀμφὶ ταῦτα ἔσχε διεγένετο. Βασιλεὺς δὲ παραλαβὼν τό τε Ἀσιανὸν στράτευμα, τῷ ἐὸν, τῷ Εὐρώπης, τό τε ὑπὸ Θετταλίας τε τῷ Μακεδονίας, τῷ ἔχων τῷ τὰς θύρας, ἐστρατεύετο ἐπὶ Πελοπόννησον. ὡς δὲ ἐσέβαλε, τῷ ἐντὸς τοῦ Ἰσθμοῦ ἐγένετο, ἀπιλαύνων αὐτίκα, τὴν Κόρινθον ἐπολιόρκει. περιῶν δὲ ἐπεσκόπει, ὡς ἂν τὸ τεῖχος καθελὼν πλιβόλοις, ἐσστρεῖται ἐς τὴν πόλιν ἅμα τῷ στρατῷ. τῷ πλιβόλους μὲν αὐτοῦ ποιεῖσθαι καπλιπεῖ, τῷ τὸν ἑῶον στρατὸν περιαθήμενον τὴν πόλιν πολιορκεῖν. ἐδόκει γὰρ αὐτῷ, τὰς πλιβόλους αὐτοῦ ἐνταῦθα ποιεῖσθαι, τῷ τὴν πόλιν ἅμα ἐκπολιορκηθήσεσθαι λιμῷ. αὐτὸς δὲ ἐπὶς τὰς Πελοποννήσου γενόμενος,

A MECHMETES Amuratis filius, miſit viros quoſdam de Januis in Peloponneſum petitum tributum. Verum regii, ubi in Peloponneſum venerunt, nihil ſani inter Græcos reperiunt. Proinde nec Albanis, nec Peloponneſiacis imperant, ut tributum ſolvant. Quum autem cerneret rex duces Peloponneſi privatis certare odiis, malo genio impulſos, ut tandem ſe reſque perditum irent, tertium remiſit tributum: ſaltem id quærens, ut in præſentia pacem, quam convenisſet, bona fide ſervarent. Ut vero id facere neglexere, neſcio qua imprudentia & iniquitate uſi Peloponneſo arma inferre decrevit. Machmutem Michaelis filium, quem Januarum principem & Europæ ducem B deſignarat, ad Iſtrum præmiſit, ut ſi quid rerum novarum molirentur Pannones, eos criminando a cœptis deterreret. Sin in hunc modum parum proficeret, accedentes non ſineret evaſtare regionem ejus. Is aſſumpto Europæ exercitu, qui complectebatur circiter octo myriades militum, profectus eſt contra * Trybal-los, qui habitant juxta regionem Iſtro affuſam. Cum autem deprehenderet Pannones nihil innovare, verum quietem amplecti, Illyrium ſubigere aggreſſus eſt: & oppidula, quæ vi ceperat, diripuit. Poſtquam in Illyrium copias duxit, ibi caſtra prope Iſtrum communivit, ut urbes regis ibi ſitas cuſtodiret, & ab hoſtili incurſione defenderet. Hic quidem, quemadmodum indicavi, hoc C negotii ſibi deſumpſit. Rex accepto Aſiano & Orientis exercitu, necnon Europæo, quem ab Theſſalia & Macedonia conſcripſerat, & Januarum robore, contra Peloponneſum profectus eſt. Ut in Peloponneſum & intra Iſthmum pervenit, continuo obſidione circumdedit Corinthum. Circumiens autem ſpectabat, qua parte murum bombardis proſterneret. ut eo diſjecto, ſimul cum ſuis in urbem irrumperet per loca ruinis patentia. Et quidem eo loci bombardas fundere omiſit. Verum juſſit, ut exercitus Orientalis omni a patre urbem circumſederet, eamque tandem fame expugnaret. Nam urbe ea occupata ſperabat ſe

Peloponneſi turbant.

2. Machumete

pag. 236.

* Servios.

Corinthi obſidio.

maximum bellicarum machinarum ſeu bombardarum apparatum acquiſiturum. Ipſe cum intra Peloponneſum acceſſiſſet, reſta per Phliuntem iter faciebat. Græci autem ne vel tantillum frumenti Corinthum congeſſerant. Nam Lucanes, præfectus Spartanus, abſente Aſane eam regebat. Præterea nec urbem ſatis præſidiis & propugnaculis muniverant, ut vel brevi tempore reſiſtere poſſent regio exercitui. Aſanes quidem haud multo poſt cum accepiſſet urbem obſidione premi ab Aſiano exercitu, ducens ſecum viros plurimos, profectus Nauplio Venetorum urbe, & mari in Cenchreenſem portum advectus, noctu ingreſſus eſt urbem, apportato commeatu ſane exiguo, inſcio exercitu regis. Rex cum veniſſet Phliuntem, Tarſum urbem oppugnabat. * Doxies autem, qui juſſu Albanorum Phliuntis erat præfectus, eos quos imperio regebat, necnon Phliuntis cives, in locum quemdam munitiſſimum contraxit, & ſtatuebat regi reſiſtere. Tarſum rex in ditionem acceperat: & ſumens indo pueros circiter trecentos, & civibus præfectum conſtituens, reſta per mediterraneam regionem incedebat. Incedens autem cum agmine, belli molem averſit in urbem, quæ ſita eſt in monte excelſo & munito, in quam Græci patiter & Albani plurimi convenerant, obſidionem regis ibi toleraturi. Maxima urbis hujus erat aquæ penuria. Nam extra urbem fons erat, quo aquatum ire ſolebant. Ne aquandi facultatem adimeret hoſtis, cum locum admodum communierant. Rex accedens ad hanc urbem cum peregrinis militibus, aqua potitur, & urbem obſidione cingit. Ferunt oppidanos, cum aqua deficeret, interfeciſſe jumenta, & jumentorum ſanguine ſubegiſſe farinam, & hinc coxiſſe panes. Cum autem ſæviſſima premerentur ſiti, dubii quid agerent, ad deditionem cœperunt animi inclinare. Miſerunt itaque legatos ad regem, qui orarent ut in deditionem acciperentur. Hic, cum negligentius oppidani propter miſſos legatos ſtationes ſolitas obirent, peregrini advenientes irruerunt in urbem, eamque obtinuere, & diripuerunt. Poſtea venientes ad urbem Acribam, cum oppidani eam fortiter tutarentur, nec eam deſerere vellent, peregrini conſcenderunt murum, eumque occuparunt: quæ militum prædæ ceſſit. Hinc ducens exercitum, venit Rupelam Phliaſiæ urbem. In hac ſervabantur Albani, & Græci qui eo confugerant cum uxoribus. Hanc rex biduo oppugnavit: & cum ea potiri non poſſet, quamvis pauci de ſuo exercitu cecidiſſent, cæterum plurimi vulnerati eſſent, abduxit exercitum quaſi abiturus. Cum jam accinctus eſſet ad iter, ſupervenium legati petentes pacem, dicentes ſe paratos eſſe ipſi tradere urbem. Rex urbem in deditionem, quemadmodum petebatur, ſuſcepit: nec eam diripuit, vel quicquam damni ei inflixit. Cæterum eos cum uxoribus & liberis Byzantium, ut ibi habitarent, tranſmiſit. Albani vero qui ſemetipſos Tarſi dediderant, & denuo aufugerant, uſi ſunt fortuna non admodum ſecunda. Nam rex eos cepit, manus pedeſque eorum crudeliter fregit. Huic turpiſſimæ & crudeliſſimæ morti Albanos circiter viginti adjudicavit. Hinc profectus, per Mantineæ regionem venit ad urbem Pazenicam. In hanc miſit

Aſanes.

Tarſus occupata.

Acribe capta.

Rupela dedita.

Emanuel Joannis filius Cantacuzenus Albanorum præfectus, proditionum auctor.

*Toehii, ſive Thopiæ, ut Ruterius.

Edit. Pariſ. pag. 237.

ὑπὸ Φλιοῦντος ἐπορεύετο. ἐς δὲ τὴν Κόρινθον οἱ Ἕλληνες ἔτι ἐσιτομίσαντο τὸν σῖτον, ὅτι μὴ ὀλίγον. Λυσάνης γὰρ τὴν ἁρμοστὴς ὁ Λακεδαιμόνιος, ἀπόντος Ἀσάνεω, οὗτος ἐς τὴν φυλακὴν τῆς πόλεως διέθετο ἱκανῶς, ὡς τὰ αὐτίχεν ἐπὶ χρόνον τῇ Βασιλέως στρατῇ. Ἀσάνης μὲν οὖν, ὀλίγῳ ὕστερον, ὡς ἐπυνθάνετο τὴν πόλιν πολιορκεῖσθαι, ὑπὸ Ἀσιανῷ στρατοπέδῳ, ἔχων περὶ αὑτὸν ἄνδρας ἱκανοὺς, ὡρμήμενος ἀπὸ * Ναυπλίου τῆς Οὐενετῶν πόλεως, ἐς Θαλάσσης, ἐπὶ τὸν Κεγχρεῶν λιμένα ἀφικόμενος νυκτὸς, λαθὼν τὸν στρατὸν τὸν Βασιλέως, ἐσῆλθε ἐς τὴν πόλιν, ἄγων μὲν οἱ ἀμφ' αὐτὸν, καί τινα βραχὺ σῖτα ἐσιτομίσατο. Βασιλεὺς μὲν οὖν ἐς Φλιοῦντα ἀφικόμενος, Ταρσὸν τε τὴν πολίχνιον ἐπολιόρκει. Δοξίης δὲ ὁ τῆς Φλιοῦντος τῆδε Ἀλβανῶν ἀφιστὼς, τούς τε ὑπ' αὐτῷ αὐτῇ ὄντας, καὶ τοὺς τῆς Φλιοῦντος ἄνδρας ὠσπεγκάμενος ἐς τι ἐρυμνὸν ἐς τὰ μάλιστα χωρίον, παρισκεύαζετο ὡς ἀμυνούμενος. τὸν γάρ τοι Ταρσὸν ὁ Βασιλεὺς περιῆσατο ὁμολογίᾳ, καὶ παῖδας λαβὼν ὡς τριακοσίους, καὶ ἄρχοντα ἐπιστήσας τοῖς ἐν τῇ πόλει φρονεῖν τὰ μέσα. προσέβαλλε δὲ, τρέπεται ἐπὶ τὴν πόλιν, ἣ κεῖται ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ τε καὶ ἐρυμνῆ, ἐς ἣν πολλοί τε τῶν Ἑλλήνων ἅμα καὶ Ἀλβανῶν συλλεγέντες, παρεσκευάζοντο ὡς πολιορκησόμενοι. καὶ ὕδατι μὲν οὐκ ἐχρῶντο ἀφθόνῳ ἡ πόλις, ὅτι μὴ ἐκτὸς τῆς πόλεως, ἀφ' οὗ ὑδρεύεσθαι ἦσαν· καὶ μὴ ἀφαιρεθήσεσθαι, ὑπὸ τῷ πολεμίων, συμβαλλομένου τοῦ χωρίου ἐς τὸ ἀμύνεσθαι ἐχυρώτατα ἐστῦσθαι. Ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς ἀπελάσας σὺν τοῖς σπήλυσι, τότε ὕδατος ἐπεκράτησε, καὶ ἐξεπολιόρκει τὴν πόλιν. Λέγεται δὲ ἐνταῦθα τοὺς ἐν τῇ πόλει κτείνοντας τὰ ὑποζύγια, τῷ αἵματι φύρειν τὰ ἄλφιτα, καὶ ἕψειν τὸν ἄρτον. ὡς δὲ δίψει συχνῇδὴ ἐς ἀπορίαν ἐγίγνετο, ἐτράποντο μὲν ἐπὶ ὁμολογίαν. * ἐνταῦθα ὀλιγαρκούντων τῷ ἐν τῇ πόλει περὶ τὰ φυλακὴν τῆς πόλεως καὶ τοὺς φρουρούς, πελάσαντες οἱ πήλυδες εἰσέπεσον, καὶ ἐπιμανὲν ἐπὶ εἰσχίσαντο ἐς τὴν πόλιν, καὶ κατέχον, καὶ τὴν τε πόλιν καὶ κράνος ἐξελόντες, ἐξωνδραποδίσαντο. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀφικόμενοι ἐπὶ Ἀκρίβην πόλιν, καὶ * ταύτην ὑποστάντων τὴν ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐκ ἐκλιπόντων, ἐπελθόντες οἱ πήλυδες, ἐπέβησάν τε τοῦ τείχους καὶ εἷλον. ἑλόντες δὲ ἐξωνδραποδίσαντο καὶ ταύτην. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐλαύνων, ἀφίκετο ἐς Ῥάπελαν τὴν Φλιασίας πολίχνην, ἐς ἣν Ἀλβανοί τε καὶ Ἕλληνες καταφυγόντες, διεσώζοντο αὐτοί τε ἅμα καὶ αἱ γυναῖκες. προσέβαλε μὲν ἐνταῦθα, καὶ τῇ προτεραίᾳ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ, καὶ ὡς οὐκ ἠδύνατο εἷλεῖν, πεσόντων ἐνταῦθα οὐκ ὀλίγων τῷ βασιλέως, καὶ συχνῶν τῷ τῶν στρατοπέδου τετρωμένων, ἀπήγαγε τὸν στρατὸν ὡς ἀπιών. Ἐπεὶ δὲ συνεκάλεσεν ὡς ἀπιών, ἐνταῦθα πρεσβευόμενοι λόγους τῷ Βασιλεῖ, ξυμβῆναι τε ἐθέλοντες, καὶ παραδιδόναι τὴν πόλιν. Ὁ δὲ ὡς παρέλαβε τὴν πολίχνην, ὅτε ἀνδραποδισάμενος, ὅτε ἄλλο ἀνιηρὸν εἰργασάμενος, σὺν γυναιξί τε ἅμα καὶ παισὶν, ἐς Βυζάντιον κατέπεμψε κατοικήσοντας. τῶν τε Ἀλβανῶν, τῶν ἐν τῇ Ταρσῷ παραδεδωκότων σφᾶς, καὶ ἐνταῦθα δεύτερον αὖθις ἀποστάντων, ξυντυχία τινὶ χρησαμένων ἀγαθῇ; λαβὼν πάντας, τούς τε πόδας καὶ χεῖρας ἔκλασε. καὶ ὅπως ἀεὶ λακίσω ὀλίγῳ παραδοὺς ἅμα τοῖς ἔκγονοι. Ἐντεῦθεν ἐλαύνων διὰ Μαντινείας χώρας, ἀφίκετο ἐπὶ Παζενίκην πόλιν, καὶ ἔπεμπε Καπακαζηνὸν,

* In uno, Ναυπλίου.

* In uno, additur, καὶ φρούρους καὶ εἰσιόντων ἐπὶ ὁμολογίᾳ.

* ταύτην, ſic etiam R.

ζιωὸν, ὃν ποτὲ αἱ Ἀλβανοὶ ἡγεμόνα ἑλόμενοι, ἐστρατολόγησαν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. παρῆν δὲ τότε ἐν τῇ στρατοπέδῳ, μεταπεμπτος ὑπὸ βασιλέως, ὡς τι ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ἐς τοὺς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ Ἀλβανούς. μετιόντα τε καὶ λόγους ἐπιπέμποντα περὶ προδοσίας. ὡς ἂν ἐνταῦθα πέμπων ἐκέλευε προσφέρειν τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὡς τε προχωρῆσαι. παρῆσαν δὲ ἅμα αὐτῷ καὶ * τῶν τῷ Βασιλέως, αἰτιασάμενοι παρὰ βασιλέως δόλῳ χρησάμενον, ὡς παρέδωκε σφᾶς. ἀχθεσθέντα τε σωφρόνως ἡ βασιλέα, καὶ φράσαι κελεῦσαι ὅτι τάχιστα, ἐκ τῆς στρατοπέδου ἐξέλασιν. ὡς δὲ ἀδυνάτως προσβάλλειν τῷ ἐρύματι. ἐκλελοιπότες γὰρ οἱ ἐν τῇ πόλει ἔρυμα αὐτῶ ταύτῃ, ὅτι ἐγγυτάτω ὄν, καταλαβόντα τε καὶ διασώζοντο, συχνὰ ἀπώλεσεν ἐνταῦθα. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπέλασε ἐς ἡ Τεγεάτιδα χῶραν, καὶ ἐστρατοπεδεύσατο. Ἐνταῦθα ἐβουλεύετο ἐπ' ἀμφότερα, εἴτε ἐς Σπάρτην ἐλαύνοι, καὶ Ἐπίδαυρον. φεύγοντος γὰρ αὐτὸ ἐσήει πόθος, ἰδεῖν τε Ἐπίδαυρον, καὶ παρασκευάσασθαι πόλιν ἁρμόσαι, κατεῖδε δὲ πόλεων οὐκ ἐμοὶ ἔσθ' ὅ τι ἐς ταύτην καταφυγὼν ὁ ἕτερος τῶν ἡγεμόνων, ἢ ἑτέρα ἐς ἡ Μαντινέαν ἐς Λακωνικὴν ὁμόρους τῇ θαλάττῃ μᾶλλον, καταφυγόντος σὺν τῇ γυναικί. καὶ πυθανόμενος ἡ χώραν τραχεῖαν τε εἶναι, καὶ χαλεπὴν διαπορεύεσθαι, ὑπέσχε μὲν ταύτῃ προελθεῖν. συσκευὰς δὲ ἐποιεῖτο ἐπὶ Μυκλεῖ ἡ Τεγεάτιδι πόλει, προεστήκει δὲ αὐτῆς Ἀσάνης ὁ Δημήτριος, ἐνταῦθα στρατοπεδεύμενος ἐν χώρῳ χαλεπῷ τε καὶ δυσβάτῳ αὐτόθι γὰρ ἡ πόλις ἐπὶ ὀχυροῦ τε ὄρους, καὶ ἐρύματι φαιμένῃ, παρεσκεύαζετο μηχανάς τε ἐκλίμακας, ὡς τῇ πόλει προσοισόμενος, ἐκ αὐτίκα μὲν τὸ ὕδατος ἐπεκράτησε, ὃ ἐκτὸς ἦν ἡ πόλεως, ἐπὶ χωρίου ἐρυμνοῦ πάνυ. (καὶ ὡς οὐκ εἶχον οἱ ἐν πόλεως ὑδρεύσασθαι, χαλεπῶς ἔδη ἔφερον ἐν πολιορκίαν, μὴ ὑπὸ φρέασιν καὶ τὸ ἐν τῇ πόλει οὐκ ἐξήγετο, τὸ σφίσιν ἀφθόνῳ τῷ ὕδατι χρῆσθαι, ἐκ τὸ πλῆθος τῶν τε ἀνθρώπων ἅμα, καὶ ὑποζυγίων. Ἐπεὶ δὲ ἐπέλιπεν αὐτοὺς ἤδη τὸ ὕδωρ, καὶ ἔφερε προσβάλλειν τῷ τείχει, ἐπικρυσθέντος ἐς ἡ πόλεως ἄρχοντος, καὶ ξυμβαίνει, ἐφ' ᾧ τε παραδίδοσθαι ἡ πόλιν καὶ αὐτοὺς παθεῖν. Βασιλεὺς μὲν ἐδωρήσατο Δεσδωρίκην ἡ παῖδα αὐτοῦ, καὶ ἐξιλεὼς αὐτὸ λίπε ἡ πόλεως, ἤλασε δὲ ἐπὶ Κόρινθον, καὶ ἐπὶ τὸ Ἀσιανὸν στρατόπεδον. (ἤδη γὰρ καὶ ἐς τὰς πολιορκίας αὐτῷ παρεσκεύαστο, καὶ λίθους τε ἀπὸ ἡ παλαιᾶς πόλεως ἡ Κορίνθου τοὺς ἁμάξιους οἱ τῷ βασιλέως, ἐπεμέμυκτο ἐκεῖνος.) ὡς δὲ ἐπέλασε στρατοπεδεύεσθαι, προσέφερε μὲν αὐτοῖς καὶ λόγους τῷ Ἀσάνῃ ὁ Βασιλεὺς, καὶ πέμψας Ἰησοῦν τὸν ἡ Βρενέζην παῖδα, ἐμβόγμονα ὄντα ἐν τοῖς στρατοπέδοις, καὶ ἐρμηνέα τε ἅμα αὐτῷ, ἐπέλευε παραδοῦναι ἡ πόλιν. Ἰησοῦς μὲν ἀφικόμενος, ἔλεγε τάδε. Ἀσάνη καὶ οἱ παρόντες Ἕλληνες, Βασιλεὺς τάδε, τιμᾶσθαι ὑμᾶς, λέγει, ὡς σὺ εἷς τῶν Ἑλλήνων ἥκεις ἐς τὰ ἐμὰ σύνεσιν, καὶ Ἑλλήνων μάλιστα ἦ ἔμπειρος οἶσθα ἦ βασιλέως θυρωρικὰ ἦ καὶ σὺ μᾶλλον ἢ ἄλλον, ὅστις ὢν ὁ Βασιλεὺς ἔστιν, καὶ τῶν Ὀσμανίδων γένος, ἔ ἐκ ἀφ' ἁπλῆ, ἃ ἀπαιτήσαντα, ἅπερ ἂν ἐπιτρέψητε ἡ πόλιν. Παρέχειν σοι ἐν τοῖσδε καλλίστην καταλύσασθαι πρὸς Βασιλέα, τήν τε πόλιν τήνδε παραδόντας, καὶ χάριν ἂν ἔχειν ὑμῖν ἔλοιτο λαβὼν παρὰ Βασιλέως, ἀλλαξαμένους. Καὶ ἢν μὲν τοῦτο ποιήσῃς, ἐπιτίθεσθαί τε δὴ νομεῖ Βασιλεύς, καὶ ξυνομεῖναι δὲ, ὡς τὰ ὕστερον καταθέσθαι χάριν αὐτῷ, σοί τε καὶ τοῖς πᾶσιν. ἢν δὲ μὴ παραδῶς, οἶδα μὲν αὐτὸς, νῦν τήνδε Βασιλέως ψυχήν, ὡς τήνδε τε πόλιν ἐξανδραποδιεῖται, ἔ δὴ καὶ πρὸς ἑκάστῳ παραδώσετε ὀλέθρῳ. ταῦτα μὲν Ἰησοῦς ἔλεγε δὶ ἑρμηνέως. Ἀσάνης δὲ ὑπολαβὼν

A Cantacuzenum; quem quondam ducem creantes Albani, bello lacessiverunt Græcos. Is ea tempestate aderat in castris, accersitus ab rege, ut ejus opera uteretur adversus Albanos qui in Peloponneso erant. Volebat enim ut eos adiret, & ad proditionem quosdam clandestinis sermonibus permoveret. Hic cum missus foret ad eos qui urbem illam tenebant, jussus est dicere ut se urbemque regi dederent. Apud hunc aderant etiam quidam regii, qui criminabantur eum apud regem, quasi illi consilio & nutu Cantacuzeni urbem non tradidisset. Hinc iracundius rex, eum continuo ex castris excedere jussit: & ipse contra urbem perrexit. Cum autem frustra aggrederetur vallum (nam relinquentes urbem, vallum occuparant munitissimum, urbique proximum, & eo se tenebant latis tuti) impedimentis omnibus collectis discedebat: & secundo ab eo die Tegeatam regionem ingressus est, ibidemque castra firmavit. Maxima proposita erat consultatio ductandi in Laconiam, & in Epidaurum. magna enim cupido eum incesserat videndæ Epidauri, & capiendæ urbis, quam scimus esse munitissimam omnium quas novimus urbium. In hanc confugerat alter e ducibus, & alter se cum uxore receperat in Mantineam Laconiæ, mari finitimam. Rex cum intelligeret eam regionem esse asperam, & transitu difficilem, abstinuit latius progredi. Verum reversus, exercitum movebat contra Muchlam Tegeæ urbem. Huic præerat Asanes Demetrius. Castra igitur hic posuit in loco aspero & invio. Urbs autem prominet, sita in monte firmo & munito. Nec mora, expedivit scalas & machinas bellicas, urbemque oppugnant. etiam aquam, quæ erat extra urbem in loco munito, obtinuit, ut oppidani non possent amplius eo aquatum accedere. Cum autem advenisset rex ad urbem, & castrametatus esset, confestim legationem ad Asanem misit. Nam ire jussit ad Asanem Josuam Brenezis filium, virum prudentem, ex omni suorum numero; cum interprete: eique præcepit, ut ageret cum Asane, qui urbem traderet. Josue igitur ubi venit ad Asanem, hujusmodi orationem exorsus est: Asanes, & Græci omnes, quotquot præsto estis, rex misso legato hæc vobis exponi jubet: Tu, qui prudentissimus es Græcorum etiam in iis quæ ad Græcos pertinent, expertus Januæ milites, scis, & magis quam reliqui, qualis quantusque sit rex ille Otomanidarum. Quocumque tempestatem belli verteris, haud prius bellum ponit, quam urbem expugnarit, & victoria potitus fuerit. Cujusmodi autem conditionem vobis proponat, audite. Si pacem feceritis cum rege, eidemque urbem vestram permiseritis, regionem aliam, quamcumque elegeritis, a rege accipietis. Si in hoc morem gesseris regi, amico & hospite te admodum familiariter utetur, gratiamque tibi & vobis omnibus refert cumulatissimam. Si autem parere regi recusaris, nec urbem tradideris, scito, animam regis tibi juro, eam brevi & capiet, & fœde diripiet: eos qui hic assistunt, crudelissimæ morti subjiciet. Hæc quidem loquutus est per interpretem. Asanes autem respondens, in hunc modum verba fecit: O filii Brenezis, haud nobis occultum esse, quin animum ejus generositate excellere o-

* τῷ τινες. R. ut infra.

Edit. Paris. pag. 238.

Epidaurus nōn Regasium, sive etiam Malvasia.

Muchle.

Josua ad Asanem hortationem exhortatio.

pag. 239.

Hæc verba quæ parenthesi inclusa sunt, in versione Latina omissa sunt.

mnes reges, quotquot ab Otomanidis originem traxere. Potentiam ejus esse in orbe maximam, norunt omnes, quotquot rerum ejus periti sunt: etiam nos & agnoscimus & confitemur potentiam ejus esse maximam. Verum enimvero cernitis urbis hujus situm, quam natura & arte sit munitus, ut non facile invenire sit urbem æque munitam. Reges Otomanidæ, nec etiam ipse rex, ex quo in regnum hoc processit, talem urbem neque oppugnarunt, neque ceperunt, nec bello petiverunt. Videtis enim urbem undique quam maxime munitam. Aditum hic unum habet: cæterum cinctum muris tribus firmissimis, tribusque portis. Si igitur unam diruerit bombardis, alteram quomodo superabitis? & si alteram occupaverit, relinquetur tertia cæteris multo validior. Quapropter hæc cogitantes, & scientes nos sic instructos, fortiter bellum quod ab rege infertur sustinebimus, etiamsi moriendum sit. Nuntiate itaque regi vestro, frustra ad urbem hanc defendendam accessisse nos, si pericula reveriti, urbem tradere voluissemus. Asanes hæc loquutus est. Josue reversus ad regem, quid responsi acceperit, exponit. Rex igitur bombardas continuo portis opposuit: & qua aditus urbis erat angustissimus ingredi parabat. In eo urbis aditu muri sunt tres, non longo a se invicem intervallo dissiti. Murum primum, qui erat infirmus, nec admodum communitus, occupavit Asanes, quasi bellum mora extracturus, & bombardarum ictus elusurus. Haud enim ignorabat, muros non posse sustinere bombardarum impetum: verum sciebat eos tandem collapsuros. At id faciebat hac spe, quasi sic posset oppugnationem ad tempus aliquod tolerare. Bombardæ ubi ferire cœperunt, intra paucos dies exterior murus prorutus est. Græci interea egredientes, pugnabant cum Turcis, & aliquot etiam confecerunt. Relinquentes igitur murum primum, abiere ad secundum, qui firmus erat, & saxis magnis communitus. Hunc ubi insedere, regis impetum diebus aliquot fortiter propulsarunt. Murum istum arietabant bombardæ regiæ diebus plurimis, partemque ejus diruerunt non modicam. Interea cum bombardis murus quassaretur, globus unus aberravit, & in pistrinum delatus est: quod & comminuit penitus. Hinc in altum sublatus, cecidit forte in hominem quemdam, cujus carnes & ossa in mille particulas minutissimas contrivit, adeo ut alis aviculæ compararetur. Tantus scilicet est globi impetus, ubi semel emissus fuerit, & mirabilia multa operari consuevit. Nam cum non attigisset murum, in aëra evectus, urbemque transvolans, cecidit in navale Corinthiorum, cum peregisset cursum quatuordecim stadiorum. Globi pondus erat septem talentorum. In hunc modum feriebat urbem diebus plurimis. Oppidani deficientibus alimentis indignabantur, & inter se colloquia serebant, eunres ad urbis Episcopum: Asanes quidem plebem sustinuit, ut præsentia fortiter tolerarent. Episcopus autem urbis civem ad regem misit, qui alimentorum inopiam quæ gravissima erat, indicaret, eumque hortaretur, ne cœptam oppugnationem omitteret, verum fortiter pergeret. Hæc ubi comperit rex, misit ad oppidanos qui sic loquerentur: Nuntiatum est mihi ab amicis & benevolis, quos in urbe habeo,

Corinthi obſid. a. 0.

Bombardæ globi vis. Edit. Paris. pag. 240.

Talentum apud Suidam 125. libranum pondus.

Episcopus promotor.

ἔφη. ὦ παῖ Βρενίζω, ἀπάγγειλε δὴ τῷ Βασιλεῖ, ὡς τὴν τε ψυχὴν αὐτῷ ἔσωθέ τις γενναιοτάτην ὧνπερ πάντων τῶν πρόσθεν γενομένων, ὑπὸ τῆς Ὀτομάνων βασιλείων. καὶ τὴν τε δύναμιν μεγίστην τε ὄντα καὶ ἐν τῇ Οἰκουμένῃ, πάντι τῳ δῆλον εἰδόσιν τὰ Βασιλέως πράγματα, καπάδηλον, καὶ ταῦτα μὲν ξυνομολογοῦμέν τε αὐτοὶ τῷ Βασιλεῖ, ὡς μέγιστά τε εἴη. Τοιαύτην μὲν οὖν τὴν πόλιν, ὁρᾷ τε δή που, ὡς ἐν ὀχυρῷ που φωλεύεται, πασῶν δὴ μάλιστα πόλεων, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. καὶ αὐτοὶ οἱ ὑπὸ τῇ Ὀτομάνῃ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς δὴ Βασιλεύς, ἐξ ὅτου γε ἐς τὴν βασιλείαν κατέστη, τοιάνδε πόλιν, ἔτι πολιορκεῖν ἐξεῖλε καὶ κράτος, ἀλλ' οὔτε ἐξεγένετο ἐπὶ τοιάνδε πόλιν ἐλαύνειν. Ὁρᾶτε δή, ὡς κύκλῳ ἡ πόλις ἐρυμνή τε ἅπασα ἐς τὰ μάλιστα, ταύτῃ μόνον ποιεῖται τὴν εἴσοδον τετειχισμένῳ τείσι τε ἅμα τείχεσιν ὀχυρωτάτοις, καὶ τρισὶ πύλαις. ὧν μὲν οὖν τὴν μίαν ἐξέλητε πολεβόλοις, τῷ τε ἄλλῳ πῶς ἂν ὑπερβάλοισθε; ὧν δὲ καὶ ταύτῃ ὑπερβάλησθε, ὑπολείπεται αὖθις ἡ ἰσχυροτέρα τύχη. Ὡς οὖν ταῦτα διανοούμενον καὶ παρασκευαζομένων, εἰ δέοι ἀπολεῖσθαι, ὧς τε ἀμείνοισθαι. ὅπως ἀπαγγείλατε τῷ Βασιλεῖ, ὡς μάτην ἂν ἔγωγε ὧδε ἐλθόντες ἐς φυλακὴν τῆς πόλεως, καὶ μεδοτιοῦν χαλεπὸν ἐπιδόντες τῷ πόλει παραδοίημι. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἀσάνου, ὡς ὑποστρέψας Ἰησοῦς ἀπήγγειλε τῷ Βασιλεῖ, αὐτίκα καταβίβαστε τὰς πολεβόλους ἐς τὰς πύλας τὰς πόλεως, ἧ δὴ ἡ ἐς τὴν πόλιν εἴσοδος ξυνοτάτη γιγνομένη, πρὸς αὐτῷ τι ποιεῖται τὴν εἴσοδον, καὶ τείχη τρία ἀλλήλων ἐστὶ πολὺ διεστηκότα ἐς τὴν εἴσοδον ταύτην παρέχεται, καὶ τὸ μὲν τελευταῖον τεῖχος, αἰδοῦς ὄν, καὶ ἐπάνω ἰσχυρόν, κατέχει Ἀσάνης, ὥστε τρίβειν τε τὴν πολιορκίας χρόνον, καὶ τὰς τηλεβόλους. ᾔδει μέν τοι ὡς τὸ πλῆθος ἐπιπεύσεται οὐχ ὑπομενοῦν τὰ τείχη ὑπὸ τῶν τηλεβόλων, ἀλλὰ πεσεῖται αὐτίκα μάλα. ἐποίει δὲ ὡς τρίβειν τὸν πόλεμον. ἐπεὶ δὲ πεσόντες οἱ τηλεβόλοι, καταβαλλον ἐπὶ ἡμέρας τινὰς τὸ ἐκτὸς τεῖχος, ἐν αἷς ἐξιόντες οἱ Ἕλληνες ἐμάχοντο τοῖς Τούρκοις, καί τινας αὐτῶν Ταύτῃ διέφθειραν, ὑπολιπόντες, τὸ δεύτερον τεῖχος κατέχοντες, ἐχυρόν τε ὄν, λίθοις μεγάλοις, ἐκράτουν τὸ τεῖχος ἐπὶ ἡμέρας ἱκανὰς ἀμυνόμενοι. Οἱ μέν τοι τηλεβόλοι, καὶ τοῦτο τὸ τεῖχος ἐπὶ ἡμέρας ἱκανὰς ἔπαιον, καὶ κατέβαλλον μέρος οὐκ ὀλίγον. ἔνθα δὴ ὑποτυχὼν τῷ τείχει ὁ λίθος φερόμενος ἔπεσε ἐς τὸ ἀρτοκοπεῖον, καὶ συνέτριψε. μεταπεσὼν δὲ ὁ λίθος ἐντεῦθεν, καὶ διὰ ῥαμβοῦ ἀνθρώπου τινὰ ἀπεσείγκατο, μπαφίσας τε σάρκα τε καὶ τὰ ὀστᾶ, συνέτριψέ τε εἰς ἐλάχιστα μέρη μυελόν τε καὶ πτερωτὰς ὄρνιθας εἵκασεν, ἃς ἀνὴρ ἐπιγνῶναι οὐ σάρκα παρείχετο. Τοιαύτη γὰρ φορὰ τοῦ λίθου ἐστὶ δαιμονία τις οὖσα, θαῦμα παρέχεται, ἐπεὶ καὶ ὑποτυχὼν τῷ τείχει, καὶ μπαφισθείς, καὶ διαξιὼν τὴν πόλιν, ἐς τὸ ἑπέρειον τοῦ Κερκύρα ἐνέχθη, ἔστιν, ἐφ' οἷς μάλιστα πλεῖστοι ἐς πανάρας καὶ δέκα παραμειψάμενος. ἔλαβε δὲ ὁ λίθος ἐκ πάλαισα. ὅπως μὲν οὖν τὴν πόλιν ἔτυπτον ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας. καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει ἐπιλείποντος τοῦ σίτου, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ λόγους ἐδίδοσαν ἀλλήλοις, ἀφικόμενοί τε ἐς τὴν πόλεως Ἀρχιερέα. Ἀσάνης μὲν οὖν κατεῖχε τὸ πλῆθος, ὡς τε αὐτίχα θαι. Ἀρχιερεὺς δὲ τῆς πόλεως, ἄνδρα τῶν τις πόλεως ἀποστέλλας ὡς Βασιλέα, ἐσήμαινέ τε αὐτῷ τὴν ἔνδειαν, καὶ ὡς σιτία πάνυ ὀλίγα ὑπολείποιτο, ὡς τε αὐτίχα. Ταῦτα πυθόμενος ὁ Βασιλεύς,

λόγους αὖθις προσίφερε, λίγων τοιάδε. Ἐμοὶ παρὰ τῆ ἐν τῆ πόλει δυνατῶν ἀπαγγέλλεται, ὀλίγων πάνυ ἡμερῶν ὑπολείπεσθαι ὑμῖν τὰ σιτία. Τί οὖν κακοδαιμονᾶτε, καὶ οὐ παραδίδοτε τὴν πόλιν; Ἐνταῦθα, ὡς πυθόμενοι Ἀσάνην, ἔλεγον οἱ τῆ Βασιλέως τὰ καθήκοντα, ἐβουλεύοντο κοινῆ εἴτε παραδώσουσι τὴν πόλιν, εἴτε ἀντέχεσθαι ἀμείνοιτο. ὡς δὲ ἀπεγραμμένους ἤρα τοὺς ἐν τῆ πόλει, καὶ χαλεπῶς φέροντας, κατέσπευδόν τε ἐξελθεῖν αὐτός τε Ἀσάνης, καὶ ὁ Λακεδαιμόνιος Λυκάνης· ἀφικομένων δὲ ἐς λόγους τῆ Βασιλεῖ, σπονδάς τε ἐφ' ᾧ αἰτοῦμέν, ἔλεγεν αὐτοῖς τάδε. Ἀπαγγέλλατε τῷ ἡμετέρῳ ἡγεμόνι, ὡς σπονδὰς ποιεῖσθαι ἕτοιμος εἰμί, ἐφ' ᾧ τὴν χώραν ἅπασιν ὁ στρατὸς παρίξεται, ἐμοί τε εἶναι, καὶ φόρου ἀπάγειν ἐξ τὴν λοιπὴν χώραν, πεντακοσίους στατῆρας. τῷ δὲ ἡγεμόνι, ἐφ' ᾧ τό τε Αἰγαῖον, καὶ Πάτρας, καὶ τὴν πλησίον παραδίδοναι ἡμῖν. εἰ δὲ μή, αὐτίκα ἅμα ἕπεσθε μοι γινωσκόντων. Ταῦτα ὡς ἐπύθοντο αὐτοῖς, καὶ ἐς τὼς ἡγεμόνας ἀφίκοντο, περὶ τὸ Ταΰγετον τῆς Λακωνικῆς διατρίβοντες, ἀπήγγελόν τε τὰ παρὰ Βασιλέως, καὶ αὐτίκα ἐδόκει, ὡς τε μὴ στρατὸν ἄλλο ξυμπάσης τῆς χώρας, πρίσβεις τε πέμπειν, καὶ ἐμπεδοῦν σφίσι τὰς σπονδὰς, ἐφ' οἷς προετείνετο Βασιλεύς. πέμψαντες δὲ πρέσβεις, τάς τε σπονδὰς ἐποιήσαντο, καὶ τὴν χώραν ἀπέδωκε τῆ Βασιλέως ὑπάρχῳ Ὁμάρῃ, τῆς Θετταλίας * ὑπάρχοντι, τό, τε Αἰγαῖον, Καλαβρίτης, Πάτρας, καὶ τὴν πλησίον ταύτῃ τῆς Ἀχαΐας χώρας. ὡς δὲ παρέλαβε τὰς πόλεις, καὶ κύκλῳ καθίζει ἐν ταῖς πόλεσι, τὰ μὲν στρατεύματα αὐτοῦ διῆκεν ἐπ' οἴκου κομίζεσθαι. αὐτὸς δὲ τραπόμενος ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν, καὶ ἐπὶ τὴν Ἀθηνῶν πόλιν, περιέσκοπεν τό τε Πειραιᾶ, καὶ τὰς λιμένας, * ἀπεδέξατό τε τὴν Ὁμάρῃ ἀνδραγαθίαν. τὴν τε πόλιν ταύτην, καὶ ἀκρόπολιν, πυθόμενος, Βασιλεῖ μάλιστα, ἐκ τοῦ καὶ τὴν χώραν αὐτῶν πόλεων, ἐν χρῷ καὶ τὴν παλαιὰν τῆς πόλεως μεγαλοπρέπειαν, καὶ κατασκευὴν ἀγαθῶν, ἐπῄνησε. Πόσην δὲ χάριν ὀφείλεται ἐκ τοῦ ἡμετέρου νόμου, Ὁμάρῃ τοῦ Ταραχάνου; τὴν δὲ πόλιν ταύτην, καὶ ἀκρόπολιν κατέσπασε Ὁμάρης ὅπως τρόπῳ ποιῶμαι. Ὡς γὰρ Νέριος ἐτελεύτησε, καταλιπὼν τυραννίδα γυναικὶ αὐτοῦ, παῖδα ἔτι νήπιον, καὶ διαφερόμενην ἐς Βασιλέα, χρήματά τε ἐπράσθαι τὰς βασιλέως θύρας, καὶ αὐτὴ διατελεῖν περὶ ἀρχῆς. χρόνῳ δὲ ὑπὸ πολλῷ ὕστερον, νεανίσκος τῶν Οὐενετῶν, ἐμπορίας ἕνεκα Ἀθηναζε ἀφικομένου, τῆς συγκλήτου δὲ ἀνδρὸς, ἐρᾶσθαι. καὶ ἐρασθεῖσα, ἐς λόγους τε ἀφίεται τῷ νεανίᾳ, ὡς ἐν παιδιᾷ τὰ πολλὰ συμβαλεῖσθαι τῷ νεανίᾳ, ὡς αὐτῇ εἰς γυναῖκα χωρῆσαι, ἅμα τῇ ἀρχῇ ἐπιτρέψαι τῆς πόλεως ἕτοιμος εἴη. Ταῦτα δὲ εἶναι αὐτῇ, λυσαμένῃ πρότερον τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, τρόπῳ εἴῳ δύναται, ἐπανελθεῖν Ἀθηναζε. ὃν δὲ ὁ νεανίας Πειάμου παῖς, τὸ Ναύπλιον ἐπιτεταμμένον παρὰ Οὐενετῶν. Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίας καὶ καταχθεὶς τῷ ἔρωτι, καὶ ἐλπίσας τὴν τῆς πόλεως ἀρχὴν καταχθεῖν. Φθείρας δὲ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, γόνος ἦσαν καὶ αὐτῷ συγκλητικῷ. διαφθείρας δὲ ταύτην, ὡς εἴρηται, ἐπανῆκεν Ἀθηναζε, καὶ τὴν Νερίου γυναῖ-

Chalc. Mſſ.

A paucorum dierum admodum vobis ſupereſſe alimenta. Quid igitur inſani & miſeri urbem non traditis? Cum nuntii regis quæ mandata eſſent coram Aſane exponerent, publice deliberabant dederentne urbem, an extrema potius perpetientes reſiſterent regi. Cum autem cernerent oppidanos graviter præſentem neceſſitatem ferre, & mali quærere libertationem, fide publica interpoſita, egreſſi ſunt ad regem Aſanes & Spartanus Lucanes. Venientes autem ſuper fœdere pangendo in colloquium cum rege, ſic alloquutus eſt: Veſtro principi dicite, me paratum eſſe fœdus percutere, & pacem dare: ſed hac conditione, ut ea regio quam exercitus meus peragravit, mea ſit. Ab reliqua regione tributi nomine peto quingentos ſtateres. Duci autem, qui adhuc tenet Ægeum, Patras & finitimam regionem, dicite, ut ea nobis tradat: ſin minus, confeſtim accedam, & armis ſubjiciam. Hæc ubi cognoviſſent, ut præceptum erat proficiſcuntur ad principes, qui ea tempeſtate circa Taygetam Laconiæ ſe tenebant, iiſque quæ data erant ab rege mandata explicant. Quibus auditis, viſum eſt ne & univerſa ſpoliarentur regione, legatos ad regem mittere, & fœdus conglutinare his conditionibus quas rex præſcripſiſſet. Mittentes itaque, quemadmodum decretum erat, legatos, pax compoſita eſt. Regio, quam poſtulaverat rex, reſtituta eſt regio præfecto. Omares Theſſaliæ præfectus Ægeum, Calabrites, Patras & finitimam regionem Achajæ recepit. Rex ubi urbes ſuſcepit, præſidiis peregrinorum eos firmavit, & peregrinos iis præfecit. In hunc modum confecto bello copias omnes domos dimiſit. Ipſi autem converſus eſt contra Atticam & urbem Athenas. Obambulabat contemplans Pyræeum, & portuum commoditatem. Omaris virtute civitatem iſtam una cum arce ditionem accepit. Fuit autem hæc urbs ſemper regi, ut audio, benevola, & munificentiam ejus antiquam & apparatum urbium ſemper plurimum amplexus eſt. Dixit igitur: Quanta gratia debetur lege noſtra Omari Turachanis filio? Quo pacto Omares urbem iſtam una cum arce occuparit, jam dicetur. Mortuo Nerio, uxor ejus Athenarum tyrannidem obtinuit, habens ex marito filium ſuperſtitem adhuc pueruluin. Mittens igitur legatos ad Januarum milites, quos largitionibus ſibi conciliarat, facile principatum retinuit Athenarum. Nec tamen multo poſt amore exarſit in adoleſcentem Venetum ſenatoris filium, qui mercium gratia Athenas appulerat. Amore itaque amens in colloquium cum adoleſcente venit. Cum plerumque autem plurimis blanditiis animum adoleſcentis pelliceret, & magna cum voluptate cum illo converſaretur, promiſit ſe velle ipſi nubere & Athenarum principatum ſimul tradere. Hæc autem tum fore, ſi prius ſuam uxorem quocumque modo repudiaſſet: & ea repudiata, deinde rediret Athenas. Adoleſcens ille filius erat * Priami, cui a Venetis Nauplium urbs commiſſa erat. Adoleſcens igitur reverſus Venetias, & amore ardens, ſperanſque ſe Athenarum principatum occupaturum, uxorem ſuam necavit, quæ & ipſa Senatoris & patritii erat filia. Hac, quemadmodum dixi, e numero mortalium ſublata, Athenas rediit, Neriique

* In uno ſuperſcriptum ὑπαρχῳ.

Edit. Pariſ. pag. 241.

* Petri Palmarii.

uxorem duxit. Cum autem evasisset ad urbis regimen, delatus est ab Atheniensibus apud Januas regis. Tandem cum invidia Atheniensium premeretur, ut eam aliquo modo leniret, dicebat se pueri tutorem esse. Nec multo post assumens puerum, una cum eo ad regem venit.

Francus Accia-jolus.

Nam Francus Nerii patruelis, consobrinus vero pueri, morabatur in Januis regis, sperans tempus fore quo ipse Atheniensium principatu potiretur. Rex autem ubi comperit amentiam mulieris, Franco Antonii filio urbem commisit, eique parere & benigne eum suscipere jussit Athenienses. Hi quidem benignis animis, quemadmodum imperatum erat, virum excepere. Qui ubi urbis præfecturam nactus est, mulierem illam cepit, & Megaris in carcerem condidit: nec multo post eamdem interfecit, propter scelestas illas nuptias, quas cum juvene Veneto contraxerat. Quomodo autem istam mulierem necaverit, non constat. Quapropter cum postea juvenis Francum ejus injuriæ in Januis regis accusaret, rex rei indignitate commotus, misit Omarem Turachanis filium cum Thessaliæ exercitu, quem jussit * * * * *

Edit. Paris. pag. 242.

Quæ sunt alienum.

Omares Turachanis filius, accepto Thessaliæ exercitu, & ad urbem accedens, eam continuo subegit. Arcem tamen tempore longo obsedit, sperans se eam capturum opera virorum qui in arce erant, quibus utebatur familiariter. Cum autem nihil eorum quæ animo conceperat, succederet, Francum in hunc modum alloquutus est: O fili Antonii, haud dubie nosti familiam regis, qui urbem hanc tempore longo tibi regendam concessit. Quoniam autem rex nunc imperat ut eam restituas, nescio quo jure eam invito rege teneas. ne dubites, haud diu, si sic facere perrexeris, principatus istius urbis penes te manebit. Nunc tibi, si vis cum eo in gratiam redire, Bœotiam & Thebas pollicetur, ut hinc decedas ferens divitias arcis, tuasque. Saltem arcem regi relinque. Hæc cum audisset juvenis, petebat sibi fidem dari: qua data, crederet Bœotiam sibi a rege tradi. Omares rem ad Januas retulit: & ut fidem facerent juveni promissa rata fore, facile impetravit. Fide igitur accepta, egressus est juvenis arce libenter, cum ab rege acciperet Thebas cum reliqua Bœotia. In hunc modum Athenæ ductu & auspiciis Omaris in potestate regis concessere. Tunc quidem rex Athenas peragrans, & arcem contemplans, mirabatur urbis arcisque magnificentiam. Hinc obambulans per Atticam, spectabat portus, sicuti supra annotavimus. Misit deinde rex virum de suis Januis, qui jusjurandum exigeret ab Peloponnesi principibus. Eumdem etiam petere jussit sibi in uxorem principis Spartani filiam. Principes, quemadmodum præceperat rex, in regis verba juravunt, atque jurejurando fides accepta est. Verum haud multo post jurisjurandi dati pœnituit Thomam fratrem juniorem, & consilia, quomodo deficeret a rege, tractare haud cessabat. præterea legatum ire jussit in Januas regis, petens * * * * Et hunc quidem capi contigit Patris, & duci in arcem, quam tenebant peregrini regis, & alii Turci insignes, qui & ipsi tandem obsidebantur ab Thomæ militibus. Defectionis autem consilia agitabat magis impulsu Lucanis Lacedæmonii, qui dice-

Athenæ Turcis deditæ.

Thomæ Palæologi consilia, & temeritas.

Desunt aliquot.

Ἀλλ' ἐπεὶ ἐς τὴν Ἀθηναίων ἦγαγον. Ἀφικόμενος δὲ ἐς ἅπαν τὸ τῆς πόλεως ἀρχεῖον, διεβλήθη ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐπὶ ταῖς θύραις τῶν Βασιλίως. ὕστερον μέν τοι, ὡς ἦλθεν αὖθις εἰς Ἀθήνας, ἐπιτροπεύειν τε τῷ παιδὶ ἔφασκε, καὶ ἅτε πολλῷ ὕστερον, λαβὼν τὸν παῖδα ἀφίκετο παρὰ Βασιλέα. Ὁ δὲ τοῦ Φράγκου Νερίου ἀδελφιδοῦς, ἀνεψιὸς δὲ τοῦ παιδὸς, ἐλπίζων ἐν ταῖς βασιλίως θύραις ἐπίμαχα καιρὸν αὖθις παρὰ βασιλίως ἀφίξεσθαι ἐς τὴν τῶν Ἀθηνῶν πόλιν. Βασιλεὺς δὲ ὡς ἐπυνθάνετο τὰ περὶ τὸν ἔρωτα τῆς γυναικὸς, ἐπέτρεψε Φράγκῳ, τῷ Ἀντωνίου παιδὶ, τὴν πόλιν, καὶ πέμπων ἐκέλευε δέχεσθαι αὐτὸν τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ δὲ ἔπεμπον ὅντιν' ἐδέξαντο. Ὁ δ' ὡς τυραννίδα ἀφίκετο τῆς πόλεως, ἣν μέν τοι γυναῖκα συλλαβὼν, καθεῖρξε ἐν Μεγάροις, καὶ ὑπολὺ ὕστερον, ἅτε τὸν γάμον τὸν πατρὸς, διέφθειρε, ὅτῳ μὲν τρόπῳ οὐδεὶς ἔφθη. Δι' ἃ δὴ ἐγκαλοῦντος ἐν ταῖς τῶν βασιλέως θύραις τῷ πατρὶ, δίκαιόν τι ἐπαιεῖτο τὴν ὕβριν τὴν Φράγκου ὁ βασιλεὺς, καὶ πέμπων Ὁμάρην τὸν Τυραχάνου παῖδα σὺν στρατεύματι τῆς Θετταλίας ἐκέλευε. Παραλαβὼν δὲ τὸν τῆς Θετταλίας στρατὸν Ὁμάρης ὁ Τυραχάνου, καὶ ἐπελάσας, ἔχει μὲν αὐτίκα τὴν Ἀθηνῶν πόλιν. μὴ δὲ τὴν τῆς ἀκροπόλεως ἐπολιόρκει ἐπὶ συχνὸν χρόνον προσδεχόμενος. καὶ ἐπειρᾶτο μὲν δὴ τῶν προσκόντων, τῇ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀνδρῶν. ὡς δ' οὐδὲν αὐτῷ προεχώρει, λέγων προσέφερε τοιάδε. Ὦ παῖ Ἀντωνίου, σὺ οἶσθα τὸν βασιλίως οἶκον, ὡς τὴν δὲ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον. καὶ ἐπεὶ βασιλεὺς αὖθις παρεκέλευε παραδιδόναι αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ οἶδα, ὅπως ἂν ταύτην ἄκοντος βασιλίως κατέχοις. οὐδὲ γὰρ πάνυ πολλοὶ ἔσεσθαι. Νῦν οὖν παρέχει σοι Βασιλεὺς, μάλιστα διαλλαγέντι οἱ χώραν τε τὴν Βοιωτίαν ἔχειν καὶ τὴν Θηβῶν πόλιν. ὑποφερόμενος δὲ τὸν τῆς ἀκροπόλεως ὄλβον καὶ τὰ σαυτοῦ, ἀπιέναι καταλιπόντα τῷ Βασιλεῖ τὴν ἀκρόπολιν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ παῖς, ἔτυχε τε πίστιν, ἣν ἐμπιδῶσαι αὐτῷ παρὰ Βασιλίως τὴν Βοιωτίαν. ἐξαραξάμενος δὴ ἐκ τῶν θυρῶν τῶν Ὁμάρεω. ὅπως δὴ ἐρασάμενος ὑπεξῆλθε τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τὴν Θηβῶν πόλιν, σὺν τῇ λοιπῇ Βοιωτίᾳ ἐπισχὼν, κατέλαβεν, αὖτις Βασιλέως. ὅπως μὲν δὴ Ἀθῆναι ὑπὸ Βασιλεῖ ἐγένοντο, παρασπασαμένου Ὁμάρεω. τότε δὲ πειρῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὴν τε ἀκρόπολιν θεώμενος, ἐκ θαύματος ἐποιεῖτο, καὶ τὴν Ἀττικὴν πειρῶν, ἐπεσκόπει τε τοὺς λιμένας, ὡς ἔχοιεν. τοὺς μέν τοι ὅρμους, ἔπεμπε ἄνδρα τῶν θυρῶν αὐτοῦ, παραληψόμενον τῶν τῆς Πελοποννήσου ἡγεμόνων. αὐτόμολος δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ τῆς Σπάρτης ἡγεμόνος. τοὺς μέντοι ὅρμους ἐπεποίηντο οἱ ἡγεμόνες. Θωμᾷ δὲ τῷ πατρὶ ἀδελφῷ μετεμέλλε, καὶ ὁπόσασίν τε αὐτίκα ἐβουλεύετο ὁπὸ Βασιλίως. καὶ πρέσβιν μέν ἔπεμπεν ἐς τοὺς Βασιλίως θύρας, ἀπαιτῶ. * ὧν τινα δὴ ἀλῶναι σωιόβη ἐν Πάτραις καὶ ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ἣν κατέχουσιν οἱ τοῦ βασιλίως τιμῶντες, καὶ ἄλλοι πειρασεῖς τῶν Τούρκων. καὶ αὐτοὶ μετὰ ταῦτα ἐπολιορκοῦντο, ὑπὸ τῶν τοῦ Θωμᾶ στρατιωτῶν. Τὴν μέν τοι ἀπόστασιν ἐβουλεύετο, πειθόμενος ἅμα τῷ Λακεδαιμονίῳ Λυκούργῳ,

* *Hic quædam desiderantur. Rursus in c.*

φαμένῳ, ὡς ξυνθήμενος προδοσίαν τοῖς ἐν Κο- A
ρίνθῳ, ἔχειν ἐλπίδα, παρασκευάσθαί τε αὐτῷ τὴν
πόλιν, καὶ τάλλα διαπράξασθαι ὡς βέλτιστα ὑπὲρ τῆς λοι-
πῆς χώρας. Ἐπεὶ δὲ ἀπέστη τε ἐκ τοῦ φανεροῦ, καὶ ἐπο-
λέμει τοῖς βασιλέως ἀκροπόλεσι, πειρώμενος ἑλεῖν καὶ
κρείσσω, προσεχώρει μέν οἱ δι' αὐτῷ ὧν ἐπεύετο. Συναφί-
στη μέν τοι καὶ τοὺς λοιποὺς αὐτῶν Πελοποννησίους, Ἀλ-
βανῶν τε ἅμα καὶ Ἑλλήνων, καὶ ἐπολέμει τε ἅμα τῷ ἀ-
δελφῷ, παρακαλῶν ἐπὶ τὸν πόλεμον, καὶ ἐπολιόρκει
μέν πού τινα τῷ τοῦ ἀδελφοῦ πολισμάτων. Ταύτην μὲν
δὴ τὴν ἀπόστασιν Ὀμάρεα φασί τινες διαπράξασθαι. ἐ-
πεί τε τάχιστα ἐπύθετο βασιλεύς, πέμψας ἐς Πελο-
πόννησον ἄρχοντα ὕπαρχον, παυσόμενον Ὀμάρην τῆς
ἀρχῆς, καὶ αὐτὸν παραληψόμενον τὴν ἀρχὴν αὐτῆς. καὶ
διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἀφεῖλθαι βασιλέα Ὀμάρην,
τὴν Θετταλίας ἀρχήν. Βασιλεὺς δὲ ἐπὶ τὴν Σκοπίων ἀ- Scopii.
φικόμενος πόλιν διέτριβεν, ἵν' τι πύθοιτο ἀπὸ Παύ-
νων ἐπιγένηται. Παίονες γὰρ μὴ τὴν Μαχμήτου προτρι-
βῆν, συλλιχθέντες, καὶ τὸν Ἴστρον διαβάντες, ἤλασαν
ἐπὶ τὸ Μαχμήτου φυλακτήριον, συμβαλόντες, ἐτρέ-
ψαντο, ὀλίγους μὲν πολλοὺς, ἁλῶναι δέ τινες αὐτῶν,
καὶ ἀπαχθῆναι παρὰ βασιλέα. Βασιλεὺς μέντοι, ὡς
ἐπύθετο Θωμᾶν τὸν πατρὸς ἀδελφὸν παραβάντα τοὺς
ὅρκους, πολιορκεῖν ἐπιόντας τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει βασι-
λέως στρατιώτας, ἐπαμύνειν ἐπὶ Πελοπόννησον,
τότε Θετταλίας, καὶ Αἰτωλίας, καὶ στρατὸν ἀπέδειξε
Χαμουσὰν τὸν Ἱερακοφόρον ἐπὶ τοῦτο. καὶ ὃς * συλλαβὼν C
Ἀχμάτην τὸν τῆς Πελοποννήσου ὕπαρχον, καὶ Ὀμάρην τὸν Τυραχάνην, καὶ γαμβρὸν γενόμενον αὐτῷ ἐπὶ τῇ θυγα-
τρί. Τὸν μὲν λαβὼν ἐνέβαλεν εἰς τὸν Πελοπόννησον, καὶ
εἰς Πάτρας μέντοι τὴν Ἀχαΐας ἀφίκετο, καὶ τὴν ἀκρόπολιν
ἐλάβετο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο τὴν βασιλέως
στρατὸν ἐπιόντα, ἐπαύσασθαί τε ἐκ τῆς πολιορκίας, καὶ
εἰς τὴν Μεγαλόπολιν, τὸ (πρὸ τοῦ λεγόμενον) Λεοντάριον, Included de-
συνελέγοντο ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα, ὡς τὴν μάχην ποιησόμε- fect in v.
νοι. Ὁ μὲν δὴ στρατὸς διὰ τῆς Ἠλείδος χώρας τὴν πα-
ραλίαν, καὶ ἐπὶ τὴν Ἰθώμην ἀφικόμενος, ἀνῄει ἐς Λεον-
τάριον. Ἐνταῦθα Θωμᾶς συναθροίσας τούς τε Ἀλβα-
νεῖς, καὶ Ἕλληνας τοὺς συναφισταμένους, παρεσκευάζετο ὡς ἐς
μάχην. Ἔνθα δὴ οἱ Τοῦρκοι ἐπαλαύροντες, ὡς εἶδον D
τὸ τῶν Ἑλλήνων στράτευμα παρατασσόμενον, ἐπὶ τοῖς
λόφοις τῆς πόλεως, ἐβουλεύοντο μὲν, εἴτε στρατοπεδεύ-
σονται, εἴτε καὶ διελοῦσιν * ἅπαντες ὡς ἔχουσιν, * In uno, αὐτοῦ κ.
ἰθὺ τῆς Τεγαίης ἐπὶ Μυχλιῶ. Ἰανίζης δὲ τῶν ἱππο-
δρόμων ἄρχων, ἰδὼν τοὺς Ἕλληνας τὰς τάξεις ἐς βάθος
πεποιημένους, ἀνέκραγεν. ὦ φίλοι Τοῦρκοι, ἥττηνται
οἱ Ἕλληνες. Οὐ γὰρ οἷοί τε, ὡς συνετάξαντο μαχέσα-
σθαι αὐτοὺς, ἀλλὰ δώσουσιν αὐτίκα ἅμα πάντας, τρέψα-
ντες εἰς φυγὴν τρεπομένους. καὶ γὰρ κατὰ τοὺς δακτύλους ἀλ-
λήλοις ἐμβοηθοῦντας παρεσκεύαστο, ἀλλ' ἐς βάθος
τὰς τάξεις ποιησάμενοι παρισχυδάζοιντο ἀμυνεῖσθαι.
Ταῦτα τε ἀνεβόησε ὁ Ἰανίζης, καὶ λαβὼν τοὺς ἱππο-
δρόμους, ἤλασεν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. Οἱ δὲ τρέψασθαι, ἐδέ- E
ξαντο μὲν τοὺς πρώτους. μετὰ δὲ ὡς ἐπιγινομένων τῶν
Τούρκων ἀεὶ πλειόνων, ἐς φυγὴν ὥρμηντο. Οἱ τελευ-
ταῖοι δὲ Ἑλλήνων φεύγοντες, ἐς τοὺς σφετέρους ἀνέπι-
πτον, καὶ τοὺς ἅμα ἐς φυγὴν κατέστησαν· καὶ οὕτως αἱ
τάξεις μιᾷ ῥοπῇ χειρὸς ἐτράποντο ἐς φυγήν, τοὺς τελευ-
ταίους διαζομένους. Ἀνάγκη γὰρ ἦν ἥττημένας αὐτίκα
μάλα καὶ τὰς ἄλλας τοῦτο πεισθῆναι τάξεις, ἀλλήλαις

bat se proditionem ſubornaſſe cum his qui ſunt Corinthi: in maxima ſe eſſe ſpe capiendæ urbis. Quod ſi eveniat, & reliquam regionem ſe exinde optime diſpoſituros. Jam aperte deſciverat ab rege, & arces regias oppugnabat, eaſque vi capere nitebatur; nihil tamen eorum quæ meuxe agitabat, proſpere ſuccedebat. Ad defectionem igitur ſolicitat reliquos Peloponneſi, Albanos pariter & Græcos. Etiam cum fratre bellum gerebat, armis eum laceſſens. præterea oppidula quædam fratris oppugnabat. Defectionem hujus quidam Omarem auctorem fuiſſe perhibent. Quod ubi comperit rex, miſit principem præfectum illico, qui cogeret Omarem ſe abdicare principatu: ipſe vero in ejus dignitatem ſuccederet. Hanc eamdem ob cauſam etiam Theſſaliæ principatum Omari ademit. Rex profectus eſt in Scopiorum urbem, & ibi moratus eſt, ut audiret, ſi quid novarum rerum inſtituerent Pannones. Nam Pannones, ubi accepere Mechumetem paratum eſſe, ut regis regionem defenderet, ne quid mali ab ipſis acciperet, in unum collecti, tranſmiſſo Iſtro contendere ad eum locum ubi Mechumetes cum regio præſidio manebat. Commiſſo autem prælio, in fugam verſi ſunt, paucis eo prælio amiſſis. Quidam capti ad regem abducti ſunt. Rex, ubi allatum eſt Thomam fratrem juniorem abrupta jurisjurandi religione defeciſſe, obſidere ſuos peregrinos, quos veluti præſidium arcibus impoſuerat, exercitum Theſſaliæ & Ætoliæ contra Peloponneſum ire jubet. Ducem belli declarat Chamuzam cognomine * Hiera- * accipitrifert.
cophorum. Hic, captis Achmate Peloponneſi præfecto, & Omare Turachanis filio, quem generum aſciverat, ingreſſus eſt Peloponneſum: & Patras Achaja veniens, arcem obſidione ſolvit. Græci enim cum cognoviſſent regis exercitum accedere, omittentes obſidionem, Leontarium in magnam urbem ad principem colligebantur; quaſi congreſſuri acie cum regis exercitu. Exercitus quidem iter faciebat per regionem Elidis maritimam: & Ithomam perveniens aſcendebat * Leontarium. Ibi congre- * Megalopolim.
gans Thomas Albanos & Græcos qui ſimul defecerant, aciem inſtruebat, quaſi aleam prælii experturus. Turci cum huc veniſſent, videntes Græcorum aciem exornatam conſiſtere in urbis collibus, deliberabant, caſtranc communirent, an reſta, quemadmodum inſtituiſſent, contenderent Muchlam Tegeæ. Jonuzes equitum dux conſpicans aciem Græcorum in longitudinem ſe extendere exclamavit: O charl Turci, Græci victi ſunt. Haud enim poſſibile eſt pugnare eos poſſe, cum in hunc modum acies in ordinem explicata ſit. Nam omnes illico cedent, ubi poſtremi in fugam verſi fuerint. Non enim in aciem diſpoſiti erant ut ſe mutuo adjuvare poſſent. Verum acie quam maxime extenuata dimicare cum hoſte parabant. Jonuzes exclamavit, quemadmodum dixi, cum turma equitum irruebat in hoſtem, poſtremi excipiebant primos: & cum plures uſque ſupervenirent Turci, in fugam effundebantur. Poſtremi Græcorum fugientes incidebant in ſuos: quos deinde fugæ ſocios trahebant. In hunc modum acies Græcorum univerſa in fugam abibat, poſtremis loco pulſis. Græci totis viri-

Edit. Pariſ. pag. 243.

Thomæ pugna cum Turcis infelix.

pag. 244.

bus fugiebant in urbem. Turci inſtantes clamore & mutua cohortatione, occiderunt circiter ducentos: & accedentes urbem, etiam principem obſidione circumdedere. Exercitus fame & peſte premebatur propter mancipia quæ adduxerat ex Achaia, & deinde Muchlam abduxerat. Jonuzem reliquerunt cum Demetrio principe. Thomas iterum cum deceſſiſſet exercitus regius, regis peregrinos qui arces tuebantur, obſidione circumvenit. Rex ea tempeſtate bellum movit contra Senderoviam, & Tryballorum regionem. Hujus belli iſta cauſſa traditur. Mortuo Eleazaro Bulci filio, relicta eſt uxor ejus una cum filia in principatu, arcemque Senderoviæ tenebat, Elocans autem filiam Illyriorum regis filio (is erat Stephanus Boſniæ rex) principatum retinere cogitabat urbis. Verum Tryballi confluebant ad Machmetis fratrem Michaelem, qui apud Tryballorum principem egerat; eumque ducem creantes, juſſerunt urbis negotia curare. Mulier hunc advenientem in arcem quaſi hoſpitem invitavit, continuoque ei vincula injicit, vinctumque ad Pannones mittit. Quem Pannones accipientes, in carcerem conjecere. Tryballi igitur (qui & Servii) iterum recidebant ad regem Pannonum: & accerſitu una cum principis defuncti uxore, deditionem urbis fecere. At rex cognito quonam res ſuæ redactæ forent, arma capit, & copias contra Senderoviam ducit: quaſi vi eam recuperaturus. Oppidani cum audirent adverſum ſe hoſtiliter pergere regem, obviam ex urbe procedunt, regique in itinere claves tradunt. At rex munera magna in hos Tryballos contulit, quoſdam opibus, quoſdam vero regionibus donans. Uxorem Eleazari in fœdus receptam paſſus eſt abire auferentem opes ſuas impune. Præſidium autem una cum urbe cepit. Occupata iſta urbe, animo volvebat exercitum contra Peloponneſum ducere. Veniens autem Byzantium, & hinc ſolvens in Aſiam, exercitibus circumſedit Amaſtrum urbem Januenſium, ſitam in mari Euxino. Nam Januenſes miſerant legatos ad regem, petitum urbem Galatiam, (quæ & Pera) quæ ipſorum eſſet, quam poſſideret, quamvis fœdera interveniſſent, nec aliqua injuria eum affeciſſent, fœderum religionem abrumpentes. Quamvis autem ejus partes Byzantio capto ſit ſequuta, tamen eam ſibi reſtitui orabant. Rex legatis reſpondit, ſe nullam fraudem Galatiæ feciſſe, nec exercitus contra eam moviſſe, nec etiam eam vi expugnaſſe: verum urbis præfecti advenientes, ſemetipſos & urbem mihi tradidere, ut quid boni potius, quam mali, a me paterentur. In hunc modum urbe iſta potitus ſum, nec cuiquam injuriam intuli. Januenſes autem cum regi propter iſtam urbem bellum indicerent, ipſe profectus eſt contra urbem Amaſtrum, ad mare Euxinum ſitam. In hanc expeditionem plurimum æris vehebat camelis & jumentis. Contra iſtam urbem etiam Aſianum exercitum duxit. Ubi ad urbem advenit, eamque expugnare inſtitit, confeſtim deditionem fecit conditionibus quibuſdam. Rex urbem iſtam in deditionem ſuſcipiens, partem hominum tertiam in ea reliquit. Reliquas duas partes Byzantium, ut ibi habitarent, tranſportavit. Deinde eligens quoſdam civitatis hujus pueros, cum iis domum pro-

Raſſanica.

Vidua Lazari civitatem.

Edit. Pariſ. pag. 345.

Amaſtris.

Genuenſium legatio apud Turcam.

Amaſtris deditio.

συμπιπτέσας. Ἕλληνες μὲν ὧν ὠὰ κράτος ἐφέροντο ἐς τὴν πόλιν. οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐπιόντες κραυγῇ τε, καὶ ἀλαλαγμῷ, διέφθειρον ἐς ἑξακοσίους, καὶ ἐπελάσαντες ἐπολιόρκουν τόν τε ἡγεμόνα, καὶ τὴν πόλιν, ἐπὶ λιμῷ καὶ λοιμῷ. ἐπίζητο γὰρ ὁ στρατὸς, ἅτε ἐγίνετο αὐτῷ ἀπὸ τῆς ἀνδραποδώδους τῆς ἀπὸ τῆς Ἀχαΐας, καὶ ἀπήλαυνε αὐτὰ ἐντεῦθεν ἐπὶ Μυχλίῳ. τὸν μέντοι Ἰονούζιον κατέλιπον σὺν Δημητρίῳ τῷ ἡγεμόνι. Ὁ μὲν ὧν Θωμᾶς αὖθις, ὡς ἀπῆρε ὁ στρατὸς ἐπιλαύσων, ἐπολιόρκει τοὺς τῆ βασιλέως τιθύδας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι. Βασιλεὺς δὲ ἤλαυνε τὸ θέρος τοῦτο ἐπὶ Σαμανδρόβλῳ, καὶ ἐς τὴν Τριβαλῶν χώραν. ἐς δὲ Ἰλατιν ἐποιεῖτο δι' αἰτίαν τοιάδε. Ὡς ὧν ἐπελάσασε Ἐλεάζαρος ὁ τῆ Βύλκη παῖς, κατελέλειπτο ἐν γυνὴ αὐτῆ ἐπὶ Θυγατρὶ ἐς τὴν ἀρχήν. καὶ ἡ μὲν ἀκρόπολιν τῆς Σπενδιρόβλης κατεῖχεν αὕτη, καὶ ἐπιγαμίαν ποιεμένη ἐπὶ τὸν Ἰλλυριῶν βασιλέως παῖδα ἐπὶ τῇ Θυγατρὶ, διενοεῖτο ἀρχὴν αὐτὴ χήσειν τῆς πόλεως. Οἱ μὲν ὧν Τριβαλοὶ, ὥρμηντο ἐπὶ τὸν Μιχαὴλ μέτριον ἀδελφὸν τὸν Μιχαὴλ, ὃς παρὰ τῷ Τριβαλῶν ἡγεμόνι διέτριβε, καὶ σφίσιν ἡγεμόνα ἑλόμενοι, * καθίσασάν τε αὐτὸν, καὶ ἐπιτρέψαντα τὰ τῆς πόλεως πράγματα. ὅτε γὰρ μεταπεμπομένη τὸν ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἐπὶ ξυνέσει, σωιλαβέ τε αὐτὸν, καὶ σωδήτας, ἀπέπεμψεν ἐς τοὺς Παίονας. Τὸν μέν τοι Μιχαὴλον οἱ Παίονες λαβόντες, καθεῖρξαν. καὶ οἱ Τριβαλοὶ ὥρμηντο αὖθις ἐπὶ βασιλέα, καὶ μεταπεμπόμενοι ἅμα τῇ τοῦ ἡγεμόνος γυναικὶ, ἔπρασσον τὴν τῆς πόλεως παράδοσιν. Ὁ μὲν ὧν βασιλεὺς, ὅπως καταστήσαιτο ἐς τόδε αὐτῷ τὸ πράγματον, παρασκευασάμενος, ἤλαυνεν ἐπὶ Σπενδιρόβλῳ, ὡς ἐξιλεὼν μετὰ κράτος. Οἱ δ' ἐν τῇ πόλει Σπενδιρόβλῃ, πυνθανόμενοι βασιλέα ἐπιέναι σφίσιν, ὑπέπτων αὐτῷ, τὰς κλεῖς φέροντες κατὰ τὴν ὁδόν. Βασιλεὺς μὲν δὴ τοὺς Τριβαλοὺς ἐθεράπευσε, χώρας δωρησάμενος, καὶ χρήμασι τοὺς πολλοὺς, καὶ τὴν τοῦ Ἐλεαζάρου γυναῖκα, ὑποσπόνδους, ἀφεῖναι ἀποφέρεσθαι τὸν πλοῦτον αὐτῆς, οἰχομένῃ, καὶ τὴν τε φρουρὰν σὺν αὐτῇ παρέλαβε. Καὶ ὡς αὐτῷ προσεχώρησεν ἡ πόλις, ὥρμητο μὲν ἐς Πελοπόννησον στρατεύσαι. μετὰ δὲ ἀφικόμενος ἐς Εὐξεῖνον, καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν ἐμβὰς, ἤλαυνεν ἐπὶ Ἀμαστρι, τὴν Ἰανυῶν πόλιν, ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ. Οἱ γὰρ Ἰανυῖοι πρέσβεις πέμψαντες, ἐπεπόντο τὴν Γαλατίδα πόλιν ἔσαν σφῶν, οὐδὲν ἀδικηκότες, καὶ σπονδὰς ἐχρῶντο αὐτῷ. καὶ εἰ προσεχώρησε δὲ κατὰ τὴν Βυζαντίων ἅλωσιν, ἐξεῖναι αὖθις σφίσιν ἀποδοθῆναι. Βασιλεὺς μὲν ὧν ἀπεκρίνατο, ὡς οὔτε αὐτὸς ἀδικοίη, οὔτε ἑλάσας ἴλοι τὴν πόλιν. ἀλλ' οἱ τῆς πόλεως ἄρχοντες, ἀφικόμενοι ὡς αὐτὸν, παρέδωκάν τε σφᾶς, ἀξιοῦντες δὲ πάσχειν ὑπὸ βασιλέως, καὶ αὐτὴν παραλαβὼν τὴν πόλιν, οὐδὲν ἀδικοῖτο ὑπ' αὐτοῦ. Διὰ ταῦτα δὴ τὸν πόλεμον ἀπαγγελλόμενον τῇ Ἰανυῶν τότε, ἤλαυνεν ἐπὶ * Ἀμαστριν πόλιν ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ. ἐλαύνων δὲ, ἐφέρετο μὲν χαλκὸν ἄπλετον ἐπὶ τοῖς καμήλοις καὶ ὑποζυγίοις· ἦγε δὲ καὶ τὸν ἀπὸ τῆς Ἀσίας στρατόν. Ὡς δὲ ἀφικόμενος ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, προσεχώρησεν ἡ πόλις αὐτῷ καθ' ὁμολογίαν. παραλαβὼν δὲ τὴν πόλιν, τὸ μὲν τρίτον μέρος αὐτῶν κατέλιπεν ἐν τῇ πόλει, τὰς δύο μοίρας ἀγαγὼν τῆς πόλεως, ἐς Βυζάντιον κατῴκισε. καὶ τινας τῶν παίδων αὐτῶν τῆς πόλεως ἐξελόμενος ἑαυτῷ, ἐκόμιζεν ἐφ' οἴκου. Ἔνθα δὴ αὐτῷ ἠγγέλλετο τὰ Χαλκίου

* In nno, καθίσασάν τε αὐτόν.

* In nno, Ἀμαστριν in al. ut e.

πράγματα χαρᾶς ἐπὶ μεγάλῃ δυνάμει, καὶ ἐπὶ Ἐρζιγάνην, τὴν Ἀρμενίων βασίλειαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον τοῦ ἔτους τούτου ἐγένετο. Βασιλεῖ μέντοι ἐξελαύνοντι ἀπὸ Πελοποννήσου, ἐς τὰς θύρας ἀφίκετο ὁ βασιλέως ἀδελφὸς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, τὰ τε φόρου ἐπάγων, καὶ τὰς σπονδὰς ἐμπεδῶν. Οἱ γὰρ Κολχίδος βασιλεῖς, λέγονται μὲν γενέσθαι πρότερον Βυζαντίων βασιλεῖς, τῆς Κομνηνῶν οἰκίας. τούτους δ' ὡς ἐκπεσεῖν τῆς βασιλείας Ἰσαάκιον τὸν παῖδα τοῦ βασιλέως φεύγοντα, πολλὰ τοῦτον ὑπὸ δήμου τοῦ πατρός αὐτοῦ, διὰ τὸ ἔχθος τὸ πρὸς αὐτὸν ἐκφέρεσθαι ἐπὶ τὴν Κολχίδα χώραν, καὶ ἐπὶ Τραπεζοῦντα. ἀφικομένου δὲ ἐκεῖσε, καταστῆναι ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἐπὶ τοῦ τῆς Κολχίδος ἡγεμονίαν, καὶ τὴν βασιλείαν μεταγαγεῖν ἐπὶ τὴν Τραπεζοῦντα τῆς Κολχίδος. καὶ ὑπὸ τοῦδε βασιλέων ἐκεῖσε ἕως τε ἐφ' ἡμᾶς ἤγαγομένους, Ἑλληνίδα τε ὄντας τὸ γένος, καὶ τὰ ἤθη τε ἅμα, καὶ τὴν φωνὴν προϊεμένους Ἑλληνικήν. καὶ ἐπιγαμίας μὲν ποιεῖσθαι πρός τε τοὺς ὁμόρους βαρβάρους τοὺς λεύκους Ἀσπροβασάπας καλουμένους. καὶ δὴ καὶ πρὸς Τιμάρεω υἱέδους, τοὺς ὑπὸ Τζοκίης, καὶ Καρασυφέω παῖδας, ὥς τε μὴ πράγματα ἔχειν δημοίνης τῆς χώρας ὑπὸ τούτων. καὶ πρός τε τοὺς Ἕλληνας Βυζαντίους ἐπιγαμίας ποιεῖσθαι, τά τε ἄλλα, καὶ ἡ Θυγατέρα ἐκδιδοῦσα Ἀλεξίου βασιλέως Κομνηνοῦ, Ἰωάννῃ τῷ βασιλεῖ Βυζαντίων. * Μετὰ δὲ ταῦτα γενέσθαί τι καὶ πάνυ. ὡς γὰρ ὑπωφίᾳ γεσαμένῃ τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ περὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ὡς ἡ πρωτοβεστιαρεία συγγεσαμένη τῷ μητρὶ αὐτοῦ τῇ Καπανηζίνῃ, καὶ πάσχοντι τὰ δεινὰ ὑπ' αὐτῆς, ἀπέκτεινέ τε ἡ πρωτοβεστιάριον, καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ μητέρα ἀπέκλεισε ἄμφω ἐς τὸ αὐτὸ κοιτῶνι, βουλόμενος ἀπολέσαι καὶ ἀμφοτέρους. Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει ἄρχοντες, ἐκπεσόντας τῶν Ἰωάννῃ, ἵνα μὴ τοῦτο γένηται, ἀπέπεμψαν τοῦτον εἰς τὰ μέρη τῆς Ἰβηρίας, δυσανασχετήσαντες αὐτῷ. Τῇ καιρίᾳ δὲ τοῦ Ἰωάννου, στρατεύσας ὁ βασιλεὺς Ἀλέξιος ἐπὶ υἱὸν αὐτοῦ τὸν δεύτερον βασιλέα, τὸν Σκυπάρνην λεγόμενον, καὶ ὑπανδρεύσας αὐτῷ μὴν τὴν θυγατέρα Μυτιλήνης, * Γαλατοῦσαν, ὃν ἀπέπεμψε αὐτῷ ἐς τὴν Μυτιλήνην. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης ἀπελθὼν ἐς Ἰβηρίαν, ἔχων γυναῖκα καὶ τὴν βασιλέως Ἀλεξάνδρου θυγατέρα. μὴ δὲ ταῦτα ἀπελθεῖν ἐς τὴν Καρᾶν, ἀναζητοῦντα ἐκεῖσε τινὰ καὶ ἔχοντα παράβιον, καὶ ἐλθεῖν ἐς τὴν Τραπεζοῦντα πολεμικὰς τῷ τοῦ ἰδίου πατρὸς Ἀλεξίῳ. ἅμα δὲ ἐκεῖσε Ἰωαννίτῃ ἄνθρωπος ἔχοντα παράβιον μέγα, ὅπλα πατεῖα φέρον, τὸ λεγόμενον * * ὃν καὶ χειροποίητον ἀρμοστράτορα ἁρματαύσαντος οὗτος τὸ παράβιον καλῶς τι, καὶ ὡς ἐχρῆν, ἦλθεν ἐς Τραπεζοῦντα τῷ βασιλεῖ Ἀλεξίῳ πατρὸς αὐτοῦ. ἐξελθόντες οὖν ἔξω ἐς τὴν ξηράν, ἐν τῷ τοποθεσίᾳ τῇ ἁγίᾳ Φωκᾷ, καὶ ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ ἐσκηνήσαντο αὐτόθι, σκότους μέσου καὶ βαθέος κρυφίως πως τοὺς * Καβασιτάνας, οἵ τινες αὐτὸν προεδόσαντο. ἔκπληξις γὰρ ἦν τοῖς φύλαξι τοῦ βασιλέως, ἐς τὴν Ἀχαϊτῶ προάστειον, τῇ βασιλεῖ Ἀλεξίῳ ἐκεῖσε καὶ αὐτῷ σκηνάσασι μετὰ ἁρμάτων τε καὶ πολεμικῶν, κατὰ τὴν Ἰωάννου συνταξάσθαι, παραχωρήσαντες τῶν κατὰ Ἀλέξιον ἐλθόντων, ὃν καὶ ἔρρωσε τῶν Ἰωάννου ἀρχόντων ἐς τὴν σκηνὴν, ἀνυπόπτως, καὶ μετὰ βίας ἀπέκτειναν αὐτὸν ἐν ὥρᾳ μεσονυκτίου. Ὁ γὰρ βασιλεὺς Ἰωάννης οὐκ ἐᾶν ὅλως κτεῖναι τὸν πατέρα, ἀλλὰ μόνον ζωγρῆσαι, καὶ εἰς αὐτὸν ἀγαγεῖν. Ἐπεὶ τοῦτο μὲν φυλάξασθαι, ἀλλ' ἀποκτείναντες μᾶλλον, τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ

fectus est. Interea nuntiatur * Chasanis res maxima sumere incrementa, eumque pergere * Etziganam, Armenorum regni sedem. Verum hæc quidem sequenti anno contigere. Cum rex ab Peloponneso in illam expeditionem iret, ad Januas venit regis frater Trapezuntis David, tributum ferens, & fœdera faciens. Nam Colchidis reges, ferunt reges olim Byzantii fuisse, nati e familia Comnenorum. Hi autem cum exciderunt regno Constantinopolitano, Isaacium regis filium fugientem patre interempto a populo, propter odium quo in ipsum ferebantur, abiisse in Colchida & Trapezuntem. Hunc advenientem Colchidis incolæ ducem pronuntiarunt, & exinde regnum Colchidis Trapezuntem contraxit. Ex eo inde tempore hic regnantes, ad nostra usque tempora durarunt, existentes Græci, mores linguamque Græcorum retinentes. Affinitatem junxerunt cum barbaris finitimis, quos Albos Probatantes nominant. Etiam cum Temiris nepotibus, qui nati erant ab Tzokiis & Caraisuphis liberis, affinitas intercessit, ne regio illorum ab his evastaretur. Fecere & affinitatem cum Græcis, qui Byzantii morabantur: inter cætera cum etiam filiam suam elocasset Alexius rex Comnenus Joanni Byzantio regi. Hujusmodi autem quid postea accidit. Suspectus factus est regi Joanni propter matrem, quæ Cantacuzena erat, quasi * Protobestiarius cum ea concumberet. Ira igitur accensus, Protobestiarium necavit: patrem matremque in cubiculo conclusit, ut eos interficeret. Verum cives supplices fiebant Joanni ne hoc faceret: & eum compescentes, dimiserunt in partes Iberiæ. Verum propter injustitiam Joannis rex Alexius filium suum nomine * Scantarim regem iterum declaravit. Eidem uxorem dedit filiam * Galiuzis, qui Mitylenis erat, eo missus ab rege Joannes abiens in Iberiam, uxorem habuit regis Alexandri filiam. Postea hinc profectus, abiit Capham, quærens aliquem, cui esset navis, qua veheretur Trapezuntem, gesturus bellum cum patre suo Alexio. Invenit autem isthic virum Januensem, cui navicula satis magna erat, quæ arma omnis generis ferebat. Hunc primum belli ducem constituit. Apparantes igitur navem, quemadmodum necessitas monere videbatur, profecti sunt Trapezuntem, bellumque ipse patri suo inulit. Egressos in terram templum sancti Phocæ excepit, & in ejus sacello tentoria fixerunt, cum jam ante occulte sibi parassent auxiliatores Cabazikanas, qui regem prodiderunt. Hi enim agentes custodiam regis in Achante suburbio, quo ipse tentoria sua contulerat, cum curribus & belli machinis, oppositi erant Joanni, qui concedentes hosti tutum ad Alexium iter, effecere ut Joannis principes eum circa noctis medium, nihil tale suspicantem, vi interficerent. Cæterum Joannes suis mandarat, ne patrem necarent: verum operam darent, ut captum ad se adducerent vivum. Hi regis mandata parum curantes, existimabant se rem multo gratiorem ipsi facturos, si patrem interimerent: proinde eum peremerunt. Verum deinceps Joannes quosdam ex illorum numero oculis privavit; quorumdam etiam manus præcidit, ut testaretur se nolle patrem esse interfectum: verum magis affectasse

* quem Usancassan vocant.
* al. Alsangam.
Imperatores Trapezuntii.
Edit. Paris. pag. 246.
* Protovestiarius.
* Alexandrum, qui & Sondecris.
* Catabasi.
Joannes Imp. Alexio patri bellum infert.
Alexii cæcatio.

* Hoc in loco omissa sunt in MS. (etiam R.) hæc verba: ἑτέρου τινος, καὶ οἱ Λαονίκου ὡς δοκεῖ τὰ παρόντα. Ista quæ sequuntur alterius cujusdam autoris sunt, non vero Laonici. Sed quousque hæc quæ alterius narratio esse putatur, se se extendat, infra demonstrabitur. Hæc non sunt in R.
* In uno Γαταλουζηνούς. Hæc verba in uno manuscripto in margine erant posita: ὅτι τοιοῦτος ὑρρίκο τινὶ τῷ χωρίῳ ἐστὶ καὶ κατοικίδια ἐς ἡμᾶς φράσον.
* * Hic aliquid deficere videtur, etiam in R.
* In uno, Καβασιτάνας.

bus fugiebant in urbem. Turci inſtantes clamore & mutua cohortatione, occiderunt circiter ducentos: & accedentes urbem, etiam principem obſidione circumdedere. Exercitus fame & peſte premebatur propter mancipia quæ adduxerat ex Achaja, & deinde Muchlam abduxerat. Jonuzem reliquerunt cum Demetrio principe. Thomas iterum cum deceſſiſſet exercitus regius, regis peregrinos qui arces tuebantur, obſidione circumvenit. Rex ea tempeſtate bellum movit contra Senderoviam, & Tryballorum regionem. Hujus belli iſta cauſſa traditur. Mortuo Eleazaro Bulci filio, relicta eſt uxor ejus una cum filia in principatu, arcemque Senderoviæ tenebat. Elocaus autem filiam Illyriorum regis filio (is erat Stephanus Boſniæ rex) principatum retinere cogitabat urbis. Verum Tryballi confluebant ad Machmetis fratrem Michaelem, qui apud Tryballorum principem egerat; eumque ducem creantes, juſſerunt urbis negotia curare. Mulier hunc advenientem in arcem quaſi hoſpitem invitavit, continuoque ei vincula injicit, vinctumque ad Pannones mittit. Quem Pannones accipientes, in carcerem conjecere. Tryballi igitur (qui & Servil) iterum recidebant ad regem Pannonum: & accerſiti una cum principis defuncti uxore, deditionem urbis fecere. At rex cognito quonam res ſuæ redactæ forent, arma capit, & copias contra Senderoviam ducit: quaſi vi eam recuperaturus. Oppidani cum audirent adverſum ſe hoſtiliter pergere regem, obviam ex urbe procedunt, regique in itinere claves tradunt. At rex munera magna in hos Tryballos contulit, quoſdam opibus, quoſdam vero regionibus donans. Uxorem Eleazari in fœdus receptam paſſus eſt abire auferentem opes ſuas impune. Præſidium autem una cum urbe cepit. Occupata illa urbe, animo volvebat exercitum contra Peloponneſum ducere. Veniens autem Byzantium, & hinc ſolvens in Aſiam, exercitibus circumſedit Amaſtrum urbem Januenſium, ſitam in mari Euxino. Nam Januenſes miſerant legatos ad regem, petitum urbem Galatiam, (quæ & Pera) quæ ipſorum eſſet, quam poſſideret, quamvis fœdera interveniſſent, nec aliqua injuria eum affeciſſent, fœderum religionem abrumpentes. Quamvis autem ejus partes Byzantio capto ſit ſequuta, tamen eam ſibi reſtitui orabant. Rex legatis reſpondit, ſe nullam fraudem Galatiæ feciſſe, nec exercitus contra eam moviſſe, nec etiam eam vi expugnaſſe; verum urbis præfecti advenientes, ſemetipſos & urbem mihi tradidere, ut quid boni potius, quam mali, a me paterentur. In hunc modum urbe iſta potitus ſum, nec cuiquam injuriam intuli. Januenſes autem cum regi propter iſtam urbem bellum indicerent, ipſe profectus eſt contra urbem Amaſtrum, ad mare Euxinum ſitam. In hanc expeditionem plurimum æris vehebat camelis & jumentis. Contra iſtam urbem etiam Aſianum exercitum duxit. Ubi ad urbem advenit, eamque expugnare inſtitit, confeſtim deditionem fecit conditionibus quibuſdam. Rex urbem iſtam in deditionem ſuſcipiens, partem hominum tertiam in ea reliquit. Reliquas duas partes Byzantium, ut ibi habitarent, tranſportavit. Deinde eligens quoſdam civitatis hujus pueros, cum iis domum pro-

Raſſianica.

Victus Lauri celebritas.

Edit. Pariſ. pag. 245.

Amaſtris.

Genuatium legatio apud Turcam.

Amaſtris deditio.

A συμπιπτούσας. Ἕλληνες μὲν ὧν ὠὰ κρὰξ ἴφλογον ἐς τὴν πόλιν. οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐπιόντες κραυγῇ τε, καὶ ἀλαλαγμῷ, διέφθειρον ἐς ἑκατόν, καὶ ἐπελάσαντες ἐπολιόρκουν τόν τε ἡγεμόνα, καὶ τὴν πόλιν, ἐπὶ λιμῷ καὶ λοιμῷ. ἐπίζητο δὲ στρατὸς, ἐπεὶ ἐγένετο αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἀνδραπόδων τῶν ἀπὸ τῆς Ἀχαΐας, καὶ ἀπέλαυνε αὐτὸς ἐντεῦθεν ἐπὶ Μιχαλῆν. τὸν μέντοι Ἰωνούζην κατέλιπον σὺν Δημητρίῳ τῷ ἡγεμόνι. Ὁ μὲν ὧν Θωμᾶς αὖθις, ὡς ἀπῆρε ὁ στρατὸς ἐπιλαύνων, ἐπολιόρκει τοὺς τῆ βασιλέως τιθύδας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι. Βασιλεὺς δὲ ἤλαυνε τὸ θέρος πᾶν ἐπὶ Σπενδιρόβῳ, καὶ τὴν τῶν Τριβαλλῶν χώραν. Τὴν δὲ ἔλασιν ἐποιεῖτο δι' αἰτίαν τοιάδε. Ὡς ὁ ἐπιλοίπους Ἐλεάζαρος ὁ τῆ Βύλλη παῖς, κατέλιπεν B ἡ γυνὴ αὐτῆ ἐπὶ Θυγατρὶ ἐς τὴν ἀρχήν. καὶ τὴν μὲν ἀκρόπολιν τῆς Σπενδιρόβης κατεῖχεν αὕτη, καὶ ἐπιγαμίαν ποιεμένη ἐπὶ τὸν Ἰλλυριῶν βασιλέως παῖδα ἐπὶ τῇ Θυγατρὶ, διενοεῖτο τὴν ἀρχὴν αὐτὴ χώσειν τῆς πόλεως. Οἱ μὲν ὧν Τριβαλλοὶ, ὥρμηντο ἐπὶ τὸν Μιχαὴλ μέτριον ἀδελφὸν τὸν Μιχαήλου, ὃς παρὰ τῇ Τριβαλλῶν ἡγεμόνι διέτριβε, καὶ σφίσιν ἡγεμόνα ἑλόμενοι, * καθίσταντα τὸ αὐτὸν, καὶ ἐπιτρέποντα τὰ τῆς πόλεως φράγματα. ὅτε γυνὴ μεταπεμπομένη τὸν ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἐπὶ ξενίσει, συνέλαβέ τε αὐτὸν, καὶ συνδήσασα, ἀπέπεμψεν ἐς τοὺς Παίονας. Τὸν μέντοι Μιχαήλου οἱ Παίονες λαβόντες, κατέδησαν. καὶ οἱ Τριβαλλοὶ ὥρμηντο αὖθις ἐπὶ βασιλέα, καὶ μεταπεμπόμενοι ἅμα τῇ C τοῦ ἡγεμόνος γυναικὶ, ἔπρασσον τὴν τῆς πόλεως παράδοσιν. Ὁ μὲν ὧν βασιλεὺς, ὅπως καταστήσαιτο ἐς τοὐπὶ αὐτῇ τὰ πράγματα, παρασκευασάμενος, ἤλαυνεν ἐπὶ Σπενδιρόβῳ, ὡς ἐξελῶν μετὰ κράτος. Οἱ δ' ἐν τῇ πόλει Σπενδιρόβῃ, πυθανόμενοι βασιλέα ἐπιόντα σφίσιν, ὑπήντων αὐτῷ, τὰς κλεῖς φέροντες κατὰ τὴν ὁδόν. Βασιλεὺς μὲν δὴ τοὺς Τριβαλλοὺς θεραπεύσας, χώραις δωρησάμενος, καὶ χρήμασι τοὺς πολλοὺς, καὶ τὴν τοῦ Ἐλεαζάρου γυναῖκα, ὑπέσχετο, ἀφήσειν ἀποφέρεσθαι τὸν πλοῦτον αὐτῆς, οἰχομένην, καὶ τὴν τε ἀρχὴν σὺν αὐτῇ παρέλαβε. Καὶ ὡς αὐτῷ προσεχώρησεν ἡ πόλις, ὥρμητο μὲν ἐς Πελοπόννησον στρατεύσασθαι. μετὰ δὲ ἀφικόμενος ἐς Ἐυξείνου, καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν ἐμβὰς, D ἤλαυνεν ἐπὶ Ἀμαστρι, τὴν Ἰανυῶν πόλιν, ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ. Οἱ γὰρ Ἰανυῶν ἀφίσβεις πέμψαντες, ᾐτοῦντο τὴν Γαλατῶν πόλιν ἔσαι σφῶν, ἀδίκως ἀδικηκότες, καὶ σπονδὰς ἐχρῶντο αὐτῷ. καὶ οἱ πρόσχωρα σφίσι δὲ κατὰ τὴν Βυζαντίων ἄλωσιν, ἠξίουν αὖθις σφίσιν ἀποδοθῆναι. Βασιλεὺς μὲν ὧν ἀπεκρίνατο, ὡς οὔτε αὐτοὺς ἀδικοίη, οὔτε ἐλάσας ἔλοι τὴν πόλιν. ἀλλ' οἱ τῆς πόλεως ἄρχοντες, ἀφικόμενοι ὡς αὐτὸν, παρέδοσάν τε σφᾶς, ἀξιοῦντες δὲ πάσχειν ὑπὸ βασιλέως, καὶ αὐτὴν παραλαβὼν τὴν πόλιν, ἀδήκτως εἴη. Διὰ ταῦτα δὴ τὸν πόλεμον ἀπαγγελλόντων τῷ Ἰανυῶν τότε, ἤλαυνεν ἐπὶ * Ἀμαστρι πόλιν ἐπὶ τῷ Εὐ- E ξείνῳ πόντῳ. ἐλαύνων δὲ, ἐφέρετο μὲν χαλκὸν ἄπλετον ἐπὶ τοῖς καμήλοις καὶ ὑποζυγίοις· ἤγετο δὲ καὶ τὸν ἀπὸ τῆς Ἀσίας στρατόν. Ὡς δὲ ἀφικόμενος ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, προσεχώρησεν ἡ πόλις αὐτῷ καθ' ὁμολογίαν. παραλαβὼν δὲ τὴν πόλιν, τὸ μὲν τέταρτον μέρος αὐτῶν καταλιπὼν ἐν τῇ πόλει, τὰς δύο μοίρας ἀγαγὼν τῆς πόλεως, ἐς Βυζάντιον κατῴκισε. καί τινας τῶν παίδων αὐτῶν τῆς πόλεως ἐξελόμενος ἑαυτῷ, ἐκόμιζεν ἐπ' οἴκου. Ἐνθα δὴ αὐτῷ ἐγγίλλετο τῇ Χασάνου

* In nno, καθίσασθαι τε αὐτόν.

* In nno, Αμαστρον in al. ut c.

πράγματι χαρεὶς ἐπὶ μέγα δυνάμεως, καὶ ἐπὶ Ερζιγάγλιν, τὴν Αρμενίων βασίλειαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον τῷ ἔτει τούτῳ ἐγένετο. Βασιλεῖ μέν τοι ἐξελαύνοντι ἐπὶ Πελοποννησίους, ἐς τὰς θύρας ἀφίκετο ὁ βασιλέως ἀδελφὸς Τραπεζοῦντος Δαβὶδ, τόν τε φόρον ἐπάγων, καὶ τὰς σπονδὰς ἐμπεδῶν. Οἱ γὰρ Κολχίδος βασιλεῖς, λέγονται μὲν γενέσθαι πρότερον Βυζαντίου βασιλεῖς, τῆς Κομνηνῶν οἰκίας. τούτους δ' ὡς ἐπανέστη τῷ βασιλεῖ Ισαάκιον ὁ παῖδα τοῦ βασιλέως ἐκφυγόντα, τελευτήσαντος ὑπὸ δήμου τὸν πατρὸς αὐτοῦ, διὰ τὸ ἔχθος τὸ πρὸς αὐτὸν ἐκείθεν ἐπὶ τὴν Κολχίδα χώραν, καὶ ἐπὶ Τραπεζοῦντα. ἀφικομένου δὲ ἐκεῖσε, καταστῆναι ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἐπὶ τὴν τῆς Κολχίδος ἡγεμονίαν, καὶ τὴν βασιλείαν μεταγαγεῖν ἐπὶ τὴν Τραπεζοῦντα τῆς Κολχίδος. καὶ ὅτε τοῦδε βασιλεύειν ἐκεῖσε ἐς τὸν νῦν ἡμᾶς χρόνον διήκοντας, Ἑλληνάς τε ὄντας τὸ γένος, καὶ τὰ ἤθη τε ἅμα, καὶ τὴν φωνὴν προϊεμένους Ἑλληνικήν. καὶ ἐπιγαμίας μὲν ποιεῖσθαι πρός τε τοὺς ὁμόρους βαρβάρους τοὺς λευκοὺς Λατροβατάτους καλουμένους. καὶ δὴ καὶ πρὸς Τεμίρου υἱέδους, τοὺς ὄντας Τζοχίνης, καὶ Καραϊσουφίου παῖδας, ὥς τε μὴ πράγματα ἔχειν δημοίνης τῆς χώρας ὑπὸ τούτων. καὶ πρός τε τοὺς Ἕλληνας Βυζαντίου ἐπιγαμίας ποιεῖσθαι, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ θυγατέρα ἐκδεδωκότος Αλεξίου βασιλέως Κομνηνοῦ, Ἰωάννῃ τῷ βασιλεῖ Βυζαντίου. * Μετὰ δὲ ταῦτα γενόμενά τι καὶ τοιοῦτον. ὡς γὰρ ἐν ὑποψίᾳ γενομένῃ τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ περὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ὡς ἐπ' πρωτοβεστιαρείῳ συγγενομένῃ τῷ μητρὶ αὐτοῦ τῇ Καπαπακζίνῃ, καὶ πάσχοντι καὶ θυμὸν πεποιήκοτα, ἀπέκτεινέ τε ὁ πρωτοβεστιάριον, καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ μητέρα ἀπέκλεισεν ἄμφω ἐν τῷ αὐτῷ κοιτῶνι, βουλόμενος ἀπολέσαι καὶ ἐκείνω καὶ μητέρα. Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει ἄρχοντες, ἐκπεσόντες τῷ Ἰωάννῃ, ἵνα μὴ τοῦτο γένηται, ἀπέπεμψαν τοῦτον εἰς τὴν μίαν τῶν Ἰβηρίας, δυναστεύοντες αὐτῆς. Τῇ δὲ ἑξῆς τοῦ Ἰωάννου, πεποιημένου ὁ βασιλεὺς Αλέξιος ὁ υἱὸν αὐτοῦ τὸν δεύτερον βασιλέα, τὸν Σεβαστοκράτορα λεγόμενον, καὶ ὑπεδήσατο αὐτῷ μὲν τὸν θυγατέρος Μυτιληνίας, * Γαλατοῦσι, ὃν ἀπέπεμψεν αὐτῶν ἐν τῇ Μυτιλήνῃ. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης ἀπελθὼν ἐν Ἰβηρίᾳ, ἔχει γυναῖκα τὴν τοῦ βασιλέως Αλεξάνδρου θυγατέρα. μὴ δὲ πω ἀπῆλθεν ἐν τῇ Καφᾷ, ἀναζητῶν ἔκεισέ τινα ἔχοντα παράβυσιν, ἐλθὼν ἐν τῇ Τραπεζοῦντι πολεμικὸς τῷ τοῦ πατρὸς Αλεξίου. ὅτε δὲ ἐκεῖσε ἦλθον ἄνδρες ἔχοντα παράβυσιν μεγάλα, ὅπλα πάντα φέροντα, τὸ λεγόμενον * * ὃν δὴ χειροτονήσατο στρατηγὸν ἁρματοσάντας ὧν τὸ παράβυσιν καλῶς τι, ὡς ἐχρῆν, ἦλθον ἐν Τραπεζοῦντι τῷ βασιλεῖ Αλεξίῳ τῷ πατρὸς αὐτοῦ. ἐξελθόντες ὧν ἔξω ἐν τῇ ξηρᾷ, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τοῦ ἁγίου Φωκᾶ, καὶ ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ ἐσκηνήσαντο αὐτόθι, χάρακι μὲν καὶ βουβῶσι κρυφίοις πᾶσι τοῖς * Καβασσάναις, οἵ τινες αὐτοῖς προσεδεδόκητο. ἔχοντες δὲ οὕτω τὴν φυλακὴν τοῦ βασιλέως, ἐς τοῦ Αχαστοῦ στρατόπεδον, τοῦ βασιλέως Αλεξίου ἐκεῖσε καὶ αὐτοῦ συνεστῶτος μετὰ ἁρμάτων τε καὶ πολεμικῶν, κατὰ τοῦ Ἰωάννου συνεσκεύαστο, παραχωρήσαντες τῶν κατὰ Αλεξίου ἐλθόντων, ὃν δὴ πρῶτος οἱ τοῦ Ἰωάννου ἄρχοντες ἐν τῇ σκηνῇ, ἀνεῖρον τοῦτον, καὶ μετὰ βίας ἀπέκτειναν αὐτὸν ἐν ὥρᾳ μεσονυκτίου. Ὁ γὰρ βασιλεὺς Ἰωάννης οὐκ ἐπέστε ὅλως κτεῖναι τὸν πατέρα, ἀλλὰ μόνον ζωγρῆσαι, καὶ εἰς αὐτὸν ἀγαγεῖν. Ἐκεῖνοι τοῦτο μὲν φυλάξαντες, ἀλλ' ἀπεκτείναντες μᾶλλον, τῷ βασιλεῖ Ἰωάν-

fectus est. Interea nuntiatur * Chasanis res maxima sumere incrementa, eumque pergere * Erziganam, Armenorum regni sedem. Verum hæc quidem sequenti anno contigere. Cum rex ab Peloponneso in illam expeditionem iret, ad Januas venit regis frater Trapezuntis David, tributum ferens, & fœdera faciens. Nam Colchidis reges, feruntur reges olim Byzantii fuisse, nati e familia Comnenorum. Hi autem cum exciderunt regno Constantinopolitano, Isaacium regis filium fugientem patre interempto a populo, propter odium quo in ipsum ferebantur, abiisse in Colchida & Trapezuntem. Hunc advenientem Colchidis incolæ ducem pronuntiarunt, & exinde regnum Colchidis Trapezuntem contraxit. Ex eo inde tempore hic regnantes, ad nostra usque tempora duraruntexistentes Græci, mores linguamque Græcorum retinentes. Affinitatem junxerunt cum barbaris finitimis, quos Albos Probatantes nominant. Etiam cum Temiris nepotibus, qui nati erant ab Tzokiis & Caraisuphis liberis, affinitas intercessit, ne regio illorum ab his evastaretur. Fecere & affinitatem cum Græcis, qui Byzantii morabantur: inter cætera cum etiam filiam suam elocasset Alexius rex Comnenus Joanni Byzantio regi. Hujusmodi autem quid postea accidit. Suspectus factus est regi Joanni propter matrem, quæ Cantacuzena erat, quasi * Protobestiarius cum ea concumberet. Ira igitur accensus, Protobestiarium necavit: patrem matremque in cubiculo conclusit, ut eos interficeret. Verum cives supplices fiebant Joanni ne hoc faceret: & eum compescentes, dimiserunt in partes Iberiæ. Verum propter injustitiam Joannis rex Alexius filium suum nomine * Scantarim regem iterum declaravit. Eidem uxorem dedit filiam * Galiuzis, qui Mitylenis erat, eo missus ab rege Joannes abiens in Iberiam, uxorem habuit regis Alexandri filiam. Postea hinc profectus, abiit Capham, quærens aliquem, cui esset navis, qua veheretur Trapezuntem, gesturus bellum cum patre suo Alexio. Invenit autem isthic virum Januensem, cui navicula satis magna erat, quæ arma omnis generis ferebat. Hunc primum belli ducem constituit. Apparantes igitur navem, quemadmodum necessitas monere videbatur, profecti sunt Trapezuntem, bellumque ipse patri suo intulit. Egressos in terram templum sancti Phocæ excepit, & in ejus sacello tentoria fixerunt, cum jam ante occulte sibi parassent auxiliatores Cabazitanas, qui regem prodiderunt. Hi enim agentes custodiam regis in Achante suburbio, quo ipse tentoria sua contulerat, cum curribus & belli machinis, oppositi erant Joanni, qui concedentes hosti tutum ad Alexium iter, effecere ut Joannis principes eum circa noctis medium, nihil tale suspicantem, vi interficerent. Ceterum Joannes suis mandarat, ne patrem necarent: verum operam darent, ut captum ad se adducerent vivum. Hi regis mandata parum curantes, existimabant se rem multo graciorem ipsi facturos, si patrem interimerent: proinde eum peremerunt. Verum deinceps Joannes quosdam ex illorum numero oculis privavit, quorumdam etiam manus præcidit, ut testaretur se nolle patrem esse interfectum: verum magis affectasse

* Ersem Usancassan vocant.

* al. Alsingem.

Imperatores Trapezuntii.

Edit. Paris. pag. 246.

* Protovestiarius.

* Alexandrum, qui & Scenderu.

† Catuhsi.

Joannes Imp. Alexio patri bellum infert.

Alexii cæcatio.

* Hæc in loco annotata sunt in MS. (etiam R.) hæc verba: ἐτέρα τινὰ, καὶ οἱ Λατινικὸν ὡς δοκεῖ τὸ παρόν. Ista quæ sequuntur alterius cujusdam autoris sunt, non vero Laonici.

Sed quousque hæc quæ alterius narratio esse putatur, se se extendat, infra clarius demonstratur. hæc non sunt in R.

* In uno Γαζηλούζη. Hæc verba in uno manus. in margine transposita: ὅτι καὶοὺς ὑρρέθη τινὶ τὸ χωρὶν ἐ ἐκτισκλάδα ὡς ἐ ὁμόσαν φράσαι.

* * Hic aliquid deficit, etiam in R.

* In uno, Καβασιτάσας.

ut vivus in ſuam poteſtatem veniſſet. Joannes cum in hunc modum paternum adeptus eſſet regnum, patri magnifice juſta fecit, ſepeliens eum in venerabili templo: quamvis eum poſtea in metropolim tranſtulerit. Nec multo tempore interpoſito, Zyches nomine * Artabiles bellum contra Trapezuntem movit, conſcribens undique exercitus ab Oriente, ab Meridie, & a Samo, necnon ab aliis quibuſdam oppidis. His copiis inſtructus acceſſit Trapezuntem, volens eam urbem capere, & deſtruere. Etiam rex Joannes comparans exercitum, terra marique venit uſque ad ſanctum Phocæ templum, quod Cordyla nuncupatur, una cum Imperatore Græco, & ſuis. Congregans igitur Imperator Græcus ſuos & regis milites, pergebat ſimul cum exercitu ſuo per mare, copiam prælii facturus, ubicumque Zychem indeptus foret. Nam Zyches Artabiles infederat locum, qui Meliare dicitur, præoccupatus Meliaris faucibus quæ Capanium nominantur. Venientes itaque Imperatoris Græci milites, & ipſe, invenerunt Zychem præoccupaſſe angustias ſive fauces Capanii. Properanter igitur contra illum profecti, ſperabant navalis prælii hoſtem copiam facturum: ſiquidem claſſis ibi parata erat, ut impetum daret in Zychis exercitum. Verum tempus haud ſatis prælio opportunum, pugnam inhibuit. Nam cum venti procella pertinacius mari incumberet, navales copiæ non egreſſæ ſunt, ne ſubſidium ferrent claſſi. Verum cum hic & alibi hinc inde ancoris firmatæ hærerent, impeditæ ſunt naves, quo minus cum navalibus copiis pergerent in hoſtem, ad quem uſum comparatæ erant. Zychis milites hanc occaſionem non omittentes, irruerunt in Imperatorem, & ejus exercitum, confeceruntque & ipſum & filium ejus, & alios quoque circiter triginta. Cæteri in fugam effuſi, venerunt ad regem Joannem, qui & ipſe navi fugit, & una cum aliis Trapezuntem pervenit: quorum alii mari, alii vero terra fugientes, exitium evaſere. Zyches caſtra ſua locavit in monaſterio Phocæ, ubi caſtra ſua antea Joannes habuerat. Plurimos quoque cepit vivos, quorum de numero aliquos occidit. Nactus eſt virum cum cui nomen erat Maurocaſtas, qui equorum regiorum curator, ſeu domitor, & veredarius regis erat. Hunc in urbis conſpectu letho dedit Zyches. Poſtea, cum triduum ibi manſiſſet, abiit, quaſi dimicaturus in Meſochaldio, ceu id teneret Græcus Imperator. Accidit autem Zychi hoc ea nocte, qua primum in monaſterium Cordyla venerat. Mulier quædam Armena, timens ne ſorte Zyches exterius caſtrum caperet, cum lanificio ſuo, ex quo ſe alebat, profecta eſt in magnum caſtrum Trapezuntis, quaſi ibi tutius actura. Hæc accipiens ea quibus quotidianum victum ſuum tolerabat, noctu portavit in caſtrum magnum. Et forte, quia nox erat, incendit fila & lanificium ſuum. Ipſa vero manebat in magno caſtro, ignara quidnam acciditſſet. Factum igitur eſt incendium magnum in ejus domo: & non ea domo ſe tenuit incendium, ſed in vicina omnia evagatum eſt. Noctis autem erat medium, cum incendium illud ſæviret. Qui erant in urbe, putabant proditionem eſſe, quam ſubornaſſent illi qui gratificandum cenſebant Zychi. Proinde omne

* Orthobulis filius, Pajaratis nepos. *Edit. Pariſ. pag. 247.*

Alexandri Pan febulli clades.

Joannis fuga.

Panicus terror e flamma mulierculæ.

pag. 248.

Α τῇ τε πρὸς χέρων πεπαίκασι δοκοῦντες ἔσως. ὃς ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ὕστερον, ἢ μὲν ἐτύφλωσε, ἢ δὲ ἐχειροτόνησε, μὴ θέλων τοῦτο ὑπὸ ποιῆσαι, ἀλλὰ πρὸς τὸν μέσον ἀγαγών. Ὁ Ἰωάννης τοίνυν ἐκ ἀνεδέξατο τὴ βασιλείαν, τιμήσας τὸν πατέρα αὖτε ταῖς πρεπούσαις τιμαῖς, τῇ ταφῇ, ὃν ἐκ κατέθετο ἐν τῇ τῆς Θεοτοκίδος μονῇ, οἱ ἐκ ὕστερον ἤραρε τοῦτο ἐν τῇ μητροπόλει. μετὰ δέ τινας χρόνους, ἐστράτευσε καὶ τὴς Ζύχης ὀνόματι Ἀρταβίλης, κατὰ Τραπεζοῦντος, συνάξας ἀπαντοχῆ, ὅσου τε ἀνατολῆς, ἐκ μεσημβρείας στρατὸν, ὅσου τε Σαμίου, ἐκ ἔξ ἄλλων τινῶν πόλεων, ἐκ ἦλθε κατ' αὐτὸς βουλόμενος ἑλεῖν ἐ πορθῆσαι ταύτην. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης, συνάξας

Β ἐκ αὐτὸς στρατὸν, διά τε ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης, ἅμα τῷ ναυστρώτῳ, καὶ τοῖς αὐτῶ, ἦλθεν ἕως τοῦ ἁγίου Φωκᾶ τῇ μονῇ, τῇ λεγομένῃ Κορδύλα. Συνάξας τοίνυν ὁ ναυστράτος τύς τε ἰδίους, ἐκ τοῦ βασιλέως, διήρχετο ἅμα τῇ τοῦ στρατοῦ βουλόμενος θαλάσσῃ εἰσβαλεῖν κατὰ τοῦ Ζύχου ὅποι ἂν ὕρισκε τοῦτον· ὁ δὲ Ζύχης Ἀρταβίλης κατέχει τὴ Μελιάρη λεγομένῃ τοποθεσίαν, προλαβόμενος τὰς κλεισύρας ταύτης τοῦ Μελιάρη, τὸ Καπάνιον λεγόμενον. Ἐλθόντες τοίνυν οἱ τοῦ ναυστράτου ἐ αὐτοὶ, εὗρον τὸν Ζύχην * φρουρατέχοντα τὰς κλεισύρας τοῦ Καπανίου, οἱ ἐκ ὁρμήσαντες κατὰ τοῦ Ζύχου, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ ἅμα ἐπειδὴ ἐκ ἦσαν ὁ ναυτικὸς στό-

C λος ἐκ παρεσκευασμένος μὴ τοῦ ναυστράτου δώσειν τῷ Ζύχῃ, ἀκ ἔχον καιρὸν ἐχαιρον, ἀλλ' ἀνήμαξαν ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀκ ἐξέλθοιεν ἔξω οἱ ναυτικοὶ εἰς βοήθειαν τοῦ στρατοῦ, ἀλλ' ἄλλοθέν ποθεν σαλπείας γενομένης, ἔχον κώλυμα τοῦ ἐξελθεῖν τὸν ναυτικὸν στρατὸν τὰ πλοῖα γενόμενα. ἐκ τότε δὲ ὁρμήσαντες οἱ τοῦ Ζύχου κατὰ τοῦ ναυστράτου, ἐκ τοῦ στρατοῦ, διέφθειράν τε αὐτοῦ ναυστράτου, ἐκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐκ ἑτέρους ὡσεὶ τριάκοντα. ἐκ οἱ ἕτεροι πεζοφυγόντες, ἦλθον πρὸς τὸν βασιλέα Ἰωάννην, ὃς φυγὰς ἐκ αὐτὸς γενόμενος μετὰ πλοίου, ἦλθεν ἐς Τραπεζοῦντα, σὺν ἅμα ἐκ τοῖς ἑτέροις, οἱ μὲν ἐξ ἠπείρου, οἱ δὲ ἐξ θαλάσσης πεζοφυγόντες, κατασκηνώ-

D σαντες τοῦ Ζύχου ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Φωκᾶ, εἰς ἐκ ἐκ κατασκηνωμένος ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης. Ἐζώγρησε δὲ ἐκ πολλὰς ὁ Ζύχης, οὕς τινας φονεύσας ἐξ αὐτῶ, ἔχων ἐκ τὸν Μαυροκάσαν λεγόμενον ζῶντα, κελεύσας ὅπτα, ἐκ ἐξαίφνης ἦ βασιλέως, ὃν ἐκ ἀπέκτεινε ὁ Ζύχης ἐμφοβῆσαι τῆς πόλεως. Ἐπὶ τοιούτοις ἡμέρας τρεῖς, ἀπῆλθεν ὡς πολεμήσων ἐν τῇ Μεσοχαλδίᾳ, ὡς ἦ ναυστράτου τοῦτο ἔχοντος. Συνέβη δέ τι ἐκ τοῦτον ἐν Τραπεζοῦντι ἀκμὴν ὄντος τοῦ Ζύχου, ἐν τῇ μονῇ ἦ Καρδύλα ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦλθεν ὁ Ζύχης. ἐν αὐτῇ γυνή τις τῆς Ἀρμενίσσα φοβηθεῖσα, μήποτε ὁ Ζύχης ἐπιλάβηται τοῦ ἐξέωτερον, μετῆρε τὸ βίον αὐτῆς εἰς τὸ μέγα κάστρον τῆς Τραπεζοῦντος, ὡς φυλάξασα. Ἐκεῖσε τοίνυν ὁπόταν ἐλάμβανε τὸ βίον αὐτῆς, ἐκ ἐκόμιζε τοῦτον ἐν τῷ κάστρῳ νυκτὸς οὔσης, λελυθότος, ἀνῆψατο πῦρ ἐν τοῖς προαστίοις αὐτῆ. αὗτη δ' ἦν ἐν τῷ μεγάλῳ κάστρῳ, μὴ εἰδυῖα τὸ σύμπτωμα, * αἰτῆσαι τὸ μέγα ἐν τῇ ταύτης οἰκήματι ἐκ ἐξ ἐκείνου ἐκ τὰ σύνεγγυς πάντα, ἐν ὥρᾳ μεσονυκτίου. οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει, νομίσαντες εἶναι φρόδοσίαν, ὑπὸ ἦ ἐντὸς τὰ πρὸς χάριν ἦ Ζύχῃ,

* In uno, φρουρατέχοντα.

ἴφδο-

ἔφυγον ἁπαξάπαντες, ἄρχοντές τε ὁμοῦ καὶ ἀρχόμενοι, ἐγκαταλειφθέντος μόνου τοῦ βασιλέως Ἰωάννου, μετὰ τινων μετρίων, ὡσεὶ πεντήκοντα. Διήρχετο γοῦν ὁ Βασιλεὺς, διὰ πάσης τῆς νυκτὸς τὰ τείχη τῆς πόλεως, καὶ τὰς πύλας αὐτῆς. Ἦλθε τοίνυν ἐν τῇ ἑῴᾳ καὶ ὁ Ζύχης, ὡς εἴρηται, εἰς τὸ πάχα ἐπιλήψεσθαι τὴν Τραπεζοῦντα, ὃς δὲ καὶ ἀπῆλθεν ἄφρακτος, διερχόμενος ἐν τοῖς Μεσοχαλδίοις. ἔφυγον γοῦν ἁπαξάπαντες οἱ ἄρχοντες, οἱ μὲν διὰ πλοίων, οἱ δὲ διὰ ξηρᾶς, ἐπ' ἐλάσσονι τὴν Ἰβηρίας, οὗ καὶ ἐλθόντες ὕστερον, βαρέντος τοῦ Ζύχου, ἐν Τραπεζοῦντι, ἀνεδίζοντο παρὰ τοῦ βασιλέως, γυναικωπεῖς ἀποκαλῶν αὐτούς, καὶ ἀνάνδρους, καὶ προδότας τῆς πατρίδος αὐτῶν. Καὶ ταῦτα μὲν γέγονεν ἐν Τραπεζοῦντι. ὁ δὲ τῆς Ἀμασίας ὕπαρχος Χιτήρης ὀνόματι, στρατοσάμβος, καὶ ἄρτι ἐπεστὼς ἐν Τραπεζοῦντι, τάς τε ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ ἐν χώραις, τὰς ἐν τῇ πόλει ὀλίγας συνέλαβε, εἰς διχιλίους τὰς πάσας γενομένας. καὶ ἐσήμηνε ἤδη ὕσης τῆς πόλεως τῇ τοῦ λοιμοῦ βίᾳ, καὶ προσδοκίμου ἁλῶναι, βιαιοπραξάμενος χρήμασιν ὁ τῆς πόλεως Βασιλεὺς Ἰωάννης, ὧν τὸ ὑποφόριον ἔχειν τὴν πόλιν Μεχμέτῃ τῷ Βασιλεῖ τῶν λοιπῶν, τούς τε αἰχμαλώτους, οὓς ἔλαβε Χιτιρμπέης, ἀποδοθῆναί οἱ, καὶ αὐτὸν ἡσυχίαν ἄγειν, ἀπάγοντα τῷ Βασιλεῖ φόρου, διχιλίους χρυσίνους. Τέτρατον μέν τοι καὶ ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης, ἀπέστειλε τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Δαβὶδ Διαπόντιον, ὡς τὸν Βασιλέα, καὶ ἔξειν τι τῶν ἐμπιδοῦναι τοῖς ἀποδοῦναι, ὃ καὶ γέγονε, ἐπὶ φόρου χρυσίνους τετρακισχιλίους. * Ἡ δὲ Ἰβηρία προσεχὴς ἐστὶ τῇ τῆς Κολχίδος χώρᾳ καὶ οἱ βασιλεῖς τούτων οὐκ ἀγενεῖς· διήκει δὲ ἡ χώρα, ἀπὸ τοῦ Βαθὺ λεγομένου, καὶ ἀπὸ Φάσιδος ποταμοῦ ἕως * Χαλτζιχί, ἣ τῆς Γοργύρης αὐθεντεία, καὶ Κορέου, καὶ Καχητίου, καὶ Τυφλισίου, συνεγγὺς ὄσαι αἱ πόλεις εἰσὶ τῆς Σαμαχίου, Τύρκων οἰκούντων ἐν αὐτῇ τε ἐχόντων, χωρὶς κάτωθεν τῆς Καχητίου πόλεως, τῆς ἐν παραθαλασσίᾳ καὶ τῆς Σιβασπόλεως Μιγκελίων τε Δαδιάνου αὐθεντείᾳ, καὶ Μαμία, καὶ Σαμανταύλα, καὶ Γυρίας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν παραθαλασσίων πόλεων. Ὑπὸ δὲ τῶν πόλεων τῆς ἄνωθεν Ἰβηρίας, εἰσὶ καὶ οἱ Ἀλανοὶ ὅμοροι, καὶ Οὖνοι, καὶ Ἐμβοί. Οἱ δὲ Ἀλανοὶ, δοκοῦσιν εἶναι ὑπὸ τῆς Καύκασον παρατεινούσης ὕπου, καὶ εἰς τὰ μάλιστα ἄνδρες νομιζόμενοι τὰ πολέμια πράττειν, ποιοῦνται τὰς λορίκας ἐξαίρετα. Πολιτεύονται δὲ ὑπὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ θρησκείαν διαφερόντως δὲ φωνὴν ἰδίᾳ τὸ παράπαν, καὶ ὅπλα ἐπιτηδεύουσιν ὑπὸ χαλκοῦ, τὰ Ἀλανικὰ καλούμενα. Ἴβηρες δὲ καὶ αὐτοὶ, ὅθεν μὲν ἐπὶ τῆς χώρας τὴν ἀρχὴν ἔσχον, οὐκ ἔχω φράσαι. Δοκοῦσι δὲ αὐτοὶ ἐπὶ μέγα χωρῆσαι δυνάμεως, καὶ ὄλβου κτησάμενοι, καὶ πίστιν ἐκ Κωνσταντίνου πόλεως, παρὰ μιᾶς γυναικὸς, ἐκείνου διαφοιτησάσης πίστεως εὐσεβοῦς ἔνεκα, τῆς εὐσεβεστάτης. Ἧτις καὶ θαυματουργίας τοὺς Ἴβηρας μετεπλάσατο τῆς εὐσεβοῦς αὐτῶν πίστεως, καὶ Χριστιανοὺς ἀπέφηνε τῇ ὁμολογίᾳ αὐτῆς. Μετὰ δὲ χρόνους πολλοὺς, οἱ Σκύθαι οἱ ὅμοροι αὐτῶν, πόλεμον ἤραντο κατ' αὐτῆς, καὶ τὰς χώρας τῶν Ἰβήρων διερχόμενοι, ἐδῄουν, καὶ παντελῶς ἠνδραποδίζοντο, καὶ ἀνδραποδισάμενοι, κατεῖχον αὐτούς, κατεφυγόντων τῶν Βασιλέων εἰς τὰ ἄκρα τῶν ὀρέων. ὕστερον δὲ οἰκομένων τῆς Σκυθῶν ἐπὶ τὰς ὀφρύας διὰ

A magiſtratus, necnon ſubditi, continuo fugam ingreſſi ſunt, relicto Joanne ſolo, cum quibuſdam circiter quinquaginta. Rex igitur tota ea nocte obibat diligenter vigilias, & conſiderabat portas. Mane venit Zyches ut urbem illico in ſuam ditionem redigeret. Verum re infecta abiit, pergens in Meſochaldium. Fuga igitur ſibi conſuluerunt omnes magiſtratus urbis, quidam mari, quidam vero terra, ut venirent in Iberiam ad Caſpios montes ſitam. Qui cum reverterentur tandem Trapezuntem, abeunte Zyche, opprobriis replebantur ab rege, qui eos identidem vocabat muliebres, molles, imbelles, & patriæ ſuæ proditores. Hæc quidem facta ſunt Trapezunte. At Amaſiæ præfectus, Chiteres nomine, expeditionem ingreſſus, ſubito Trapezuntem oppreſſit: & eos qui in foro & urbis vicis erant, circiter bis mille comprehendit. Cum autem urbs jam eſſet propemodum deſerta, cujus cauſſa erat ſæviſſima peſtilentia, jamque expectarent, ſi modo hoſtis accederet, ſe captum iri: rex urbis Joannes opibus effecit, ut rex Mechmetes urbem eam tributariam acciperet & captivos, quos * Chiterempes abduxerat, redderet. Joannes vero promittebat ſe deinceps nullum inturum bellum, verum bona fide quotannis duo millia aureorum tributi nomine penſurum. Joannes rex fratrem ſuum Davidem Depotam ad regem miſit, ut fœdus prædictis conditionibus pangerent. quod & factum eſt, verum ut Joannes annuatim tributi nomine ſolveret tria millia aureorum. Iberia finitima eſt Colchidis regioni, ejuſque reges haud ſunt inſtrenui & ingenerosi. Porrigitur autem ab eo loco qui Bathy dicitur, & ab Phaſide fluvio uſque Chaltzichi, quæ pertinet ad ditionem Gurguri, Corii, Cachetii, & Typhliſii. Urbes hæ propinquæ ſunt Samachio, quam urbem tenent & incolunt Turci. ſub quorum poteſtate degunt ſeparatim infra Cacherum urbem in regione maritima, Sebaſtopolis * Minceliorum & Dadianni metropolis, Mamia, Samantaula, Gurii, & aliæ urbes maritimæ. Nam urbibus ſuperioris Iberiæ contermini ſunt Alani, Hunni, & Embi. Verum Alani ad Caucaſum uſque ſe extendunt, qui præ reliquis habentur viri fortiſſimi. & bellicarum rerum peritiſſimi. Hi conficiunt loricas optimas. Sequuntur religionem Domini noſtri Jeſu Chriſti. Lingua utuntur peculiari. Arma habent quæ ex ære parant, & Alanica nominantur. Quin & ipſi Iberi ſunt. Unde autem in iſtam regionem profecti venerint, an ab Iberis Occidentalibus, aut aliunde, conjectando aſſequi non poſſum. Magnam brevi ſibi pararunt potentiam: etiam opes plurimas nacti ſunt. Fidem vero Chriſtianam ex Conſtantinopoli hauſerunt. Nam mulier quæ eo proficiſci conſuerat, ut veram fidem & ſacroſanctam addiſceret, etiam Iberos, abnegata ſua ſuperſtitione, ad ſanctiſſimam & miraculorum effectricem fidem adduxit: eoſque Chriſtianos declaravit, cum ſe Chriſtianos eſſe confiterentur. Temporibus multis poſt, Scythæ finitimi his bellum intulere: & ingreſſi regionem Iberiæ, eam planiſſime corrumpebant, & evaſtabant. Viros qui præſto erant, captos in mancipiorum numerum retulerunt. Iberorum vero reges confugerant in montes, ut in iis ſervarentur. Poſtea cum Scythæ ex regione exceſſiſſent,

Trapezus occupata, & tributaria facta.

* Chiterbegus.

Iberes, eorumque reges, regio, finis, mores, &c.

Alani, qui & Albani, & Georgiani, Iberis proximi. *Edit. Pariſ. pag. 349.*

Iberes quomodo Chriſtiani facti. Vide Philipp. Bergomenſ. lib. 9. Supplement. Chron. Nicephor. lib. 8. cap. 34.

* ἕως φθάσαντος ἀπὸ τούτου δεῦρο καὶ Λαοπίκου. Hucuſque alterius cujuſdam eſſe videtur, nō Laonici.

* Ἰσανε, Χαλτζιχί.

reversi ad sua, etiam Iberi ex montibus ad sua descenderunt, & regi deinceps Scytharum quotannis tributum ferentes, in regno suo manserunt. Brevi autem tempore interjecto, postquam pugnavit Scytharum rex contra Alanos, etiam Hunnos & Sasos bello petiit: de quibus quatenus comperi, eatenus memorabo. Asanes ubi ad regem accessit, quid in Peloponneso evenisset, enarravit. Percunctabatur quoque de Achmata Peloponnesi principe, quia ejus frater decreverat manere in ea regione, quamvis hostilibus armis a fratre peteretur. Continuo eum donavit insulis in Ægeo mari sitis, Lemno, Imbro, Thasso, & Samothrace. Has quidem donavit ante captum Byzantium. Capto autem Byzantio, Lesbi principatum, Lemnum & Aenum, defuncto Palamede, filius ejus Dorius urbem occupavit. Rex autem accedens hostili animo, Aenum continuo in deditionem accepit, decentibus se illico iis qui in urbe erant. Missus est & Jonuzes Callipolis præfectus, ut insulas reciperet. Imbrus & Lemnus continuo deditionem fecerunt. Qua facta, continuo regis præsidia insulis imponebantur. Postea cum audirent Turci classem, cujus dux foret * Cardinalis, ab Italia advenire, & etiam alia ab Italia expectaretur classis, præsidia ex insulis decedebant. Turci vero eas tutabantur. Lemnus, quamprimum classis ad eam appulisset, in ditionem venit. Similiter Imbrus, Thasius, & Samothrace in ditionem acceptæ sunt. Nec multo post cum ea classis attigisset Rhodum, Ismael præfectus regius adnavigans, Imbrum & Lemnum recuperavit. Viros Italos qui in hac erant, captos ad regem transmisit: quos omnes, cum in conspectum regis adducti essent, interfecit. Ea tempestate rex Philippopoli versabatur. Nam regni sedem reliquerat propter pestem, quæ in ea crudeliter grassabatur. * Thasius autem & Samothrace ipsæ se dedidere imprudenter. Nam cum haud multo post Zaganus abegisset Ismaelem, & declaratus esset præfectus Callipolis, navibus adveniens, Samothracen & Thassum in ditionem redegit, easque penitus diripuit. Incolas eorum Byzantium, ut ibi habitarent, traduxit. Insulas vero & quotquot confugerant in montes, ne captivi abducerentur * Asanes cum copiis ingressus est Peloponnesum, & Thomam juxta Leontarium in fugam egit. Ipse vero fugientem insequutus, parumper eum obsedit. Cum autem premeretur ab adversariis, discessit, & ad regem reversus est, petiturus auxilium. Fuit huic acris contentio cum Omare Thessaliæ præfecto. Cum autem studiis inter se graviter dissentirent, ipse ea dissensione motus, ad regem profectus est. Nec multo post rex Omarem se principatu abdicare coegit. Eum autem principatum commisit Zagano, qui eo tempore Callipolis erat præfectus. Zaganus iste brevi ad maximam claritatem evasit, inter cætera, quod etiam * Morezniam, qui potentissimus in mari nostro erat pirata, cepit. Hinc non modica viro illi accessit gloria. Hic igitur Thessaliæ principatu inito, & Peloponneso ab rege accepta, cum exercitu Achajam hostiliter ingressus est. Græcorum autem exercitus, accedente Zagano, & arcem oppugnante, diffugit: Itali, quos accersiri jusserat Thomas, jam

Dorius.

* Ludovicus patriarcha Aquilejensis.

Edit. Paris. pag. 250.

Sit mersa restituenda.

* Thassi vero & Samothracæ sedem dedidere, &c.

Desit aliquid.

* Morezinum sive Morezinum.

Morezinus pirata.

Ἀξιβᾶς, ἐπικαταβλώσας τὴν χώραν, καὶ δασμὸν φέροντας τῷ βασιλεῖ Σκυθῶν, γενέσθαι ἐν αὐτῇ βασιλεύοντας. Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον, φορός τε τοῖς Ἀλάνοις μαχεσάμενος, Οὔννοις καὶ Σάσοις. τοσόνδε ἐπιστάμενος ἐπιμνήσομαι περὶ αὐτῶν. Ὡς μὲν οὖν ἀφικομένῳ Ἀσάνῃ παρὰ Βασιλέως, ἐπεπράκτο τὰ κατὰ τὴν Πελοπόννησον, ἐπεπράκτο δὲ καὶ παρ' Ἀχμάτῃ τῷ τῆς Πελοποννήσου ὑπάρχῳ * ἐκόντος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τὴν χώραν μένειν, πολεμούμενος καὶ αὐτὸ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, ἐδωρήσατο μὲν αὐτίκα αὐτὸν ταῖς ἐν τῷ Αἰγαίῳ νήσοις, Λήμνῳ τε καὶ Ἴμβρῳ καὶ Θάσῳ, καὶ Σαμοθράκῃ. Ταύτας μὲν τοι φότερον, μὴ τῆς Βυζαντίου αἱρέσεως, παρείχετο ἡ Λέσβου τὰ ἡγεμονικά, Λῆμνον, καὶ Αἶνον. τῷ Παλαμήδῃ δὲ τυράννῳ Ἴμβρον. ὡς δ' ἐτελεύτα τι ὁ Αἶνος, ἀποθανόντος τοῦ Παλαμήδους, καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ Νεαζίου τε πόλιν παραλαβόντος, ἐπελάσας ὁ Βασιλεύς, εἴλε τε τὸν Αἶνον σὺν χωρησάντων αὐτῷ τῶν ἐν τῇ πόλει αὐτίκα. ἔπειτα, πρός τε Ἰουζίλην τὸν τῆς Καλλιπόλεως ὕπαρχον, παραπλεύσαντα τὰς νήσους. αἱ μὲν Ἴμβρος αὐτίκα προσεχώρησαν καὶ αἱ Λῆμνος, καὶ φρουρὰ Βασιλέως ἀφίκετο ἐς τὰς νήσους. Μετὰ δὲ πυθόμενοι οἱ Τοῦρκοι τὸν στόλον ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, ἅμα τῷ Καρδινάλει ἀφικόμενον, προσδόκιμον δὲ καὶ ἄλλον ἀφίξεσθαι ἀπὸ Ἰταλίας, αἱ μὲν φρουρὰ ἀνεχώρησαν. Τοῦρκοι δὲ ἄνδρες ἐπετρόπευον τὰς νήσους. Λῆμνος μὲν ὡς ἐπεπλεύσει σφίσιν ὁ στόλος, προσεχώρησε, καὶ ἡ Ἴμβρος ἐπὶ εἰ παραπλησίως, καὶ ἡ Θάσος ἔτι, καὶ Σαμοθράκη. Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον, οἰχομένου τοῦ στόλου ἐς Ῥόδον, Ἰσμαήλης ὕπαρχος καταπεμφθεὶς ὑπὸ Βασιλέως ἔρτι, ἐπιπλεύσας τὴν τε Ἴμβρον καὶ Λῆμνον παρεσκευάσατο, καὶ πᾶς ἐν αὐτῇ ἄνδρας τῷ Ἰταλῶν συλλαβών, ἀπέπεμψεν ὡς Βασιλέα. Οὗτοι μὲν δὴ ὡς ἀπήχθησαν, διεχρήσατο πάντας Βασιλεύς, ἐστρατεύετο δὲ ἐς Φιλιππόπολιν ὑπεξεχώρει γὰρ ἐκ τῶν βασιλείων, διὰ τὸν λοιμὸν τὸν ἐπιγινόμενον μέγαν. Θάσιοι δὲ καὶ Σαμοθράκη, αὐτομολοῦσαι προσεχώρησαν, ἀγνωμοσύνῃ χρησάμεναι. καὶ ὡς ὀλίγῳ ὕστερον, Ζάγανος ἀπέπλαξέ τι Ἰσμαήλου, καὶ κατέσχε τὴν Καλλιούπολιν ἀρχὴν ἐπιπλεύσας, Σαμοθράκην τε καὶ Θάσον ἐξελὼν ἀνδραποδίσατο, καὶ τοὺς μὲν κατῴκισε Βασιλεὺς ἐς τὸ Βυζάντιον. τοὺς δὲ νήσους, καὶ ὅσοι ἐς τὰ ἄκρα τῶν ὀρέων διέφυγον μὴ ἀνδραποδισθῶσι * * Ἀσάνης δὲ λαβὼν στρατὸν, ὡς ἐσέβαλλε ἐς τὴν Πελοπόννησον, καὶ Θωμᾶν περὶ Λεοντάριον ἐτρέψατό τε ὁ στρατὸς, καὶ συνελάσας, ἐπολιόρκει μὲν ἐπὶ βραχύ. πιεζόμενος δὲ ἀνεχώρει, αὖθις αὖτις παρὰ Βασιλέα, ἐπικουρίας δεόμενος. ξυνηνέχθη δὲ καὶ κατὰ Ὄμαρον τὸν Θετταλίας ὕπαρχον στασιάσαντος διὰ διαφορὰ, ἀφικέσθαι ἀναβιῶναί τε παρὰ Βασιλέα, καὶ οὐ πολλὰς ὕστερον ἡμέρας Ὄμαρ μὲν Βασιλέα ἀπολόμενον τὴν ἀρχὴν, ἐπιτρέψαι Ζαγάνῳ, ὃς τότε Καλλιουπόλεως ὕπαρχος. Ζαγάνῳ δὲ τότε ἀνδρὶ δοκιμάσαντι ἐν τε ἄλλοις, καὶ Μορεζίνῃ τινὶ ἐς τὴν καθ' ἡμᾶς θάλασσαν τὰ πρῶτα τῶν λῃστῶν φερόμενον, ἑλόντι αὐτόν τε, καὶ τὴν τριήρη, ἐγένετο αὐτῷ οὐκ ἄπωθέν τι * ἐς τόδε δοκιμῆσαι. Ὅτως μὲν οὖν ὡς παρέλαβε τὴν Θετταλίαν, καὶ Πελοπόννησον ὑπὸ Βασιλέως, ἐσέβαλλεν ἐς τὴν Ἀχαΐαν, καὶ ἀπανίστατο τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα, ἐπιόντος τοῦ Ζαγάνου, ὃς ἐπολιόρκει τὴν ἀκρόπολιν. καὶ Ἰταλῶν δὲ οὓς μετεπέμψατο Θωμᾶς, παρῶσαν αὐτοῦ τιμωρεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν, ἀπὸ Μεσολάγγου παραγε-

* In exc. in Excerpt. Constantin. Porphyrogen. de Legat. gent. ad Rom. pontif. pag. 88.

* Hic aliquid desideratur, etiam in R.

* In exc. ibid.

σύμμοι ἐς συμμαχίαν τῶν Ἑλλήνων. Οἱ μὲν οὖν Ἕλ- A aderant eo loci, ut ſuppetias ferrent Græcis, profecti Mediolano ut ſubſidio venirent Græcis. Græci paraverant bombardam, qua urbem feriebant, verum parum proficiebant: haud enim peritum habebant bombardarium. Nec etiam alius machinarum apparatus ſufficiebat ad illam expugnationem. Græci igitur moventes ab iſta urbe, profecti ſunt Naupactum, atque hic ſe tenuere. Thomas cum exercitu ſuperveniens, Laconiam ſubigebat, & Calamatam Meſſenæ urbem. Mantineam quoque obſidione circumvenit. Nec tamen quicquam ea obſidio ſuccedebat, ut urbe potiretur. Interea miſit Thomas legationem ad regem, ut ejus animum tentaret, an vellet ſecum pacem componere. Rex, cum eo tempore nuntiatum eſſet, quid in Aſia moliretur Chaſanes Longus, pacem dare haud abnuit, ut poſſet liberius arma infetre Chaſani, & Iſmaeli Sinopes principi, cui familiaritas cum Chaſane intercesſerat. Cæterum rex his conditionibus pacem convenire poſſe reſpondit, ſi exercitus abduceret ab regis arcibus, ſi reſtitueret oppida quæ ademiſſet, ſi illiro tributi nomine numeraret tria millia ſtaterum aureorum. Adeſſe autem deberet intra dies viginti Corinthi, donec eo veniret regius legatus. Hæc ubi nuntiata ſunt principi, pacis conditiones obſtatas haud aſpernatus eſt. Cum autem admodum imprudenter in tranſverſum agerentur principis ſubditi, factum eſt, ut non poſſet regi pendere quemadmodum imperaverat tributum. Hinc ira exardens rex, expeditionem adverſus Thomam ſumpſit, & bellum contra Chaſanem rejecit in futuram æſtatem, & contra Peloponneſum accingebatur. Cum veniſſet Corinthum, aderat Aſanes ab Demetrio principe, ducturus contra hoſtes regis exercitum. Ubi pervenit Tegæam, Aſanem in carcerem conjecit: etiam fautores qui eum ſequuti fuerant, vinctos detinens, profectus eſt contra Spartam. Primo quidem Machumetes habens equites, & Europæum exercitum, ſummis viribus contra Spartam contendit. Huc cum jam acceſſiſſet, & urbem oppugnare occœpiſſet, ſenſit principem in ea eſſe. Princeps autem ſpe, quam ſibi in rege ſitam putabat, dejectus, obſidebatur, & conabatur per urbis arcem aſcendens evadere. Ubi vero intellexit in carcere teneri uxoris ſuæ fratrem Aſanem, & in eam neceſſitatem ab rege eſſe detruſum, exceſſit urbe: & veniens in caſtra, prodiit in regis conſpectum. Rex advenientem magnifice tractavit, & plurimum honoravit. Præterea eum conſolatus eſt, ut bonum animum gereret: ſe nolle delictorum pœnas exigere. Promittebat ſe ei daturum opulentam regionem aliam, nullius rei egentem, pro Sparta. Attamen eum in cuſtodia aſſervans, detinuit. Supra Spartam in radice Taygeti ſita eſt urbs Græca, opibus florens. Diſtat a Palæopoli & ab Eurota, ſtadiis ferme decem & octo. Hanc rex in ditionem accepit, & præſidium metropoli impoſuit, eique principem dedit Chazanem Zenebiſam Machumetis miniſtrum. Hinc profectus eſt Caſtriam urbem, quæ remota eſt a prædicta urbe ſtadiis octoginta, eamque oppugnabat. Nam viri pariter & mulieres cum eſſent incluſi in loco munitiſſimo, confidentes locorum difficultati, para-

Thomas interim fœdus cū Turco init.

Edit. Pariſ. pag. 251.

Uſuncaſſanus bellum parat.

Aſanes captus.

Demetrius Sparta obſeſſa.

Sparta, Lacedæmon, Miſtra tura hodie, a Machumete occupata.

ἐκόμισε ἐς συμμαχίαν τῶν Ἑλλήνων. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες παρασκευάσαντες πλέβολον, ἦραν ἐπὶ Ἀκροπόλιν. οὐδὲν μέν τοι διεπράττοντο, οὔτε πλεβόλου παρόντος σφίσιν ἀγαθοῦ, οὔτε παρασκευῆς ἐς τὰ πολιορκίαν. Οἱ μὲν οὖν Ἀχαιοὶ ἄραντες ἀπὸ τῆς πόλιος ἐς Ναύπακτον, ἐκαθέζοντο. Θωμᾶς δ' ὁ ἡγεμὼν, ἐπιὼν τῇ Λακωνικῇ, κατεστρέφετο καὶ Καλαμάτην πόλιν τῆς ἐν Μεσσήνῃ, Μαντίνειαν ἐπολιόρκει, καὶ οὐδὲν αὐτῇ προεχώρει ἐς τὴν πόλιος αἵρεσιν. προσβείαν δὲ πέμπων ὡς Βασιλέα, ἐπειρᾶτο τῆς Βασιλέως γνώμης, εἰ εἰρήνην αὐτῷ ποιήσαιτο. Ἐνθα δὴ βασιλεὺς, ὡς ἀγγελία ἀφίκετο αὐτῷ ἀπὸ τῆς Ἀσίας περὶ Χασάνου τοῦ Μαχρῆ, ὥρμητο μὲν ἐς σπονδὰς τῷ ἡγεμόνι τούτῳ, ὅς τε ἐπὶ Χασάνην στρατεύεσθαι, καὶ ἐπὶ Ἰσμαήλην τὸν Σινώπης ἡγεμόνα, ἐπιτήδειος ἔχοντι πρὸς Χασάνην τὸν Μαχρῆν, ἐπηγγέλλετο δὲ σπονδὰς, ἐφ' ᾧ ἀπάγειν τὸν στρατὸν ἀπὸ τῶν Βασιλέως ἀκροπόλεων, καὶ ἀποδοῦναί οἱ ὅσα ἀφείλετο τῶν πολισμάτων, φόρον δὲ ἀπάγειν αὐτίκα ἐς τετρακισχιλίους στατῆρας, παρεῖναι δὲ ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν, ἐπὰν ἐς Κόρινθον παραγένηται ὁ Βασιλέως ὁ πρέσβις. Ταῦτα ὡς ἠγγέλθη τῷ ἡγεμόνι, παρισταζόντων ἐκείνων ἐς τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ Βασιλέως, ἐπειδὴ δὲ ἀγνωμοσύνῃ χρησαμένων τῶν ὑπηκόων, οὐκ ἔσχε τὰς χεῖρας ἀπαγαγεῖν, ἐὼ τὰ ἐκαῦθα ὁ Βασιλεὺς μεγάλως πεθυμημένος. τὸν μέν τοι ἐς Ἀσίαν ἴλασιν ἐπὶ Χασάνην ἀνεβάλλετο ἐς τὸ ἐπιὸν ἔτος, αὐτὸς δὲ ἐστέλλετο ἐπὶ Πελοπόννησον. Ἐπεὶ δὲ ἐς Κόρινθον παρεγένετο ἰσβαλὼν, παρὼν Ἀσάνης ὁπὸ Δημητρίου τοῦ ἡγεμόνος, ἐπὶ τὰς πολεμίους ἀπάξων τὸν βασιλέως στρατὸν. ὡς δὲ ἐς Τέγεαν ἀφίκετο, ἐκαῦθα τὸν μὲν Ἀσάνην ἐς φυλακὴν ἐποιήσατο, καὶ τοὺς τῶν Ἑλλήνων θεράποντας, καὶ ὅσοι αὐτῷ ἕποντο, δεσμίους ἔχοντες, ἀπάλαυεν ἐπὶ Σπάρτῃ. πρῶτα μὲν Μαχμήτης ἔχων τοὺς τε ἱπποδρόμους μετ' ἑαυτοῦ, καὶ τὸ τοῦ Εὐρώπης στράτευμα ἦλαυνε καὶ κράτος ἐπὶ τὴν Σπάρτην. ἐκαῦθα ἀφικόμενος, τήν τε πόλιν αὐτίκα ποιησάμενος, ὑπέλαβεν ἐντὸς τοῦ ἡγεμόνα. Ὁ μὲν οὖν ἡγεμὼν ὑπὸ τῆς ἐς βασιλέα ἐλπίδος καταβληθεὶς, ἐπολιορκεῖτο. καὶ ὥρμητο μὲν, ὡς ἔχῃ τῆν τῆς πόλιος ἀκρόπολιν ἀναβησόμενος. Μετὰ δὲ ὡς ἐπύθετο ἐν φυλακῇ ὄντα τὸν γυναικὸς ἀδελφὸν Ἀσάνην ὑπὸ βασιλέως, ὑπεχώρει τῆς πόλιος, καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος, ἐς ὄψιν ἀφίκετο τῷ βασιλεῖ. καὶ αὐτόν τε μεγάλως ἐτίμησε βασιλεὺς, καὶ παρεμυθήσατο, ὡς μὴδὲν ἀνδρὶ ἐσσοῦσθαι δοκοίη διὰ πόνου. ἄλλην δὲ χώραν ἐκείνῳ δώσειν ὑπέσχετο δώσειν αὐτῷ αὖτε τὴν Σπάρτης. μὴδὲν μέν τοι ἧττον εἶχεν αὐτὸν, ἐν φυλακῇ ἐποιήσατο. Ἐπί τε μὲν τῇ Σπάρτῃ, ἐς τὴν ὑπώρειαν τοῦ Ταϋγέτου, κεῖται πόλις Ἑλληνὶς δαίμων. διέχει δὲ ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς πόλιος, καὶ τῆς Εὐρώτα, σταδίους ὡσεὶ ὀκτωκαίδεκα. ταύτῃ μὲν δὴ ὁ βασιλεὺς προσαπεστέλλετο, φρουρὰν τε ἔφασαν ἐν τῇ μητροπόλει, καὶ ἄρχοντα ἐπίσησι Χαζάνην τὸν Ζανβίσεω Μαχμήτεω θεράποντα. αὐτὸς δὲ ἐλαύνει ἐπὶ Καστρίῃ πόλιν, διέχουσαν ἀμφὶ τὰ ὀγδοήκοντα σταδίους ἀπὸ τῆς τῶν πόλιος, ἐπολιόρκει ταύτῃν. Οἱ γὰρ ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες φραξάμενοι ἐν ὀχυρῷ χώρῳ, καὶ θαρροῦντες τῇ χαλεπότητι τῶν χωρίων,

Chalc. Hiſt.

bant ſeſe, ut reſiſterent exercitui regis adeunti. At peregrini ubi ſignum irruptioni datum eſt, confeſtim aggreſſi ſunt urbem: & ſuperantes murum exteriorem, viros pariter & mulieres ceperunt; locumque in quo fuerant, deſtruxerunt. Urbe capta, perrexerunt contra arcem, quae admodum excelſa erat. Nam altitudo ejus complectebatur circiter quatuor ſtadia. Aſcenſus autem erat arduus, & ſuperatu difficilis. Ad loci difficultatem accedebat acclivitas & inæqualitas. Præterea in arcem aſcendere difficile erat, propter eos qui adito advenientes prohibebant. Verum regii milites violenter aggrediebantur iter, cum alius alium prævenire cuperet. Plurimi in illo aſcenſu, cum alii in alios incidissent, per præceps volvebantur, & peregrini complures ibi cadebant. Reliqui tamen victa itineris difficultate, ſubierant ad arcem, & in eam impetum dedere. Græci, quod tempore longo pugnaſſent, non amplius regiis militibus, cum novi & recentes uſque ſuccederent, reſiſtere potuerunt. Fatigati igitur, dedidere ſe regi. Hos omnes, ubi primum arcem occupavit, in unum locum contractos occidit. Numero autem erant trecenti. Ducem horum die poſtero in duas ſecuit partes. Hinc profectionem inſtituit per Leontarium: & caſtris poſitis, cum accepiſſet quod uxores & liberos collocaſſent in urbem quamdam munitam nomine Cardiceam, confeſtim eo pergens, ibi caſtrametatus eſt. Die poſtero urbem oppugnare ſtatuebat ab arce, murumque una cum peregrinis protuere volebat. Azapides juſſit irruptionem facere eo loci ubi palatium regium eſt, & inde in hoſtem deſcendere. Azapides conſeſtim, ut imperatum erat, irrumpentes, Græcos vicerunt, & in fugam abire compulerunt. Interim reliqui una cum prædictis ingrediebantur in urbem: & trucidabant, nemini parcentes, viros, mulieres, jumenta, & pecora. Etiam hi qui arcem tenebant, continuo deditionem fecerunt. Bochales autem cum ſuis propinquis urbem illam regebat. Rex illico per præconem in caſtris edici juſſit, ſi quis mancipium abduxerit, ſi non illico accedat, id ſecum adducens, mancipium dominum interficiat: poſtea interficiatur & mancipium. Hoc edicto promulgato, nihil rarius erat in caſtris, quam mancipia urbis iſtius. Abducta erant inde mancipia mille & * trecenta. Hæc juſſit in unum locum congregari, & omnia necari. Atque adeo in mancipia ſævitum eſt, ut nullus Leontarii civis relictus ſit, neque vir, neque mulier. Audivi poſtmodum ex finitimis, cadavera hominum fuiſſe circiter ſex mille, & jumenta plurima. Cum cæteræ Peloponneſi urbes hoc crudele regis factum accepiſſent, confeſtim metu in poteſtatem regis conceſſere, mittentes legatos ad regem. Inter cætera Salvarium Arcadiæ, navale ejus regionis, ex adverſo Pyli ſitum, urbs munitiſſima, regi ſe tradidit. Urbem hanc ubi ſuſcepit rex, viros & mulieres civitatis in carcerem miſit. Hi congregati, ſeu in unam ſummam collecti, erant decem mille, quos ſe interfecturum rex ſimulabat. Tandem eos tranſportavit in Byzantii regionem, ut in Byzantii ſuburbanis degerent. Ducem ſive principem Demetrium circumduxit vinctum, donec cum iterum ad colloquium admitte-

Edit. Pariſ. pag. 252.

Caſtris capta.

Leontarium, olim Megalopolis.

Cardicea capta.

Mancipia cæſa.

Vel. ducenta.

pag. 253.

Salvarium.

παρεσκευάζοντο ἁμιλᾶσθαι τοῖς ἐντὸς στρατὸν πολεμίων, τὸν Βασιλίως στρατόν. Οἱ μὲν δὴ πολῖται, ὡς ἐσημήνατο αὐτοῖς ἡ προσβολή, προσέβαλλόν τε αὐτίκα, καὶ τὸ ἐκτὸς τεῖχος ὑπερέβαλλοντο, καὶ τοὺς τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἐδιαφθείροντο, ἐξελόντες τὸ χωρίον πᾶν. ἑάλωσαν δὲ καὶ πόλιν, ἀναβάντες ἐπὶ ἀκροπόλιν, μεγάλην τινὰ οὖσαν, καὶ ἀνέχουσαν εἰς ὕψος οὐκ ἐλάττους τεσσάρων σταδίων. ἡ δὲ ἄνοδος ἦν τε ἐπίκλινὴς καὶ χαλεπὴ ἀναβῆναι, τῆ τε δυσχωρίᾳ καὶ προσάντεσι καὶ ἀνωμάλῳ ἐς τὰ μάλιστα. καὶ ἐκωλύοντο τοὺς ἄνδρας, χαλεπὰ μὲν ὑπερβῆναι, καὶ ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀφικέσθαι. ἐνταῦθα ἰβάλλοντες τὴν ἄνοδον, ἀλλήλους ὑπερβαίνοντες, πολλοὶ δὲ ἐς τὴν ἄνοδον πεσόντα φορᾷ ἐκφερόμενοι ὑπ' ἀλλήλων, βίᾳ ἐς τὴν ἐρημὸν ἐγίνοντο, καὶ ἀπώλοντο, τῶν πολλοὺς ὡς πλείστους. οἱ δὲ ἄλλοι ὑπερέβησαν, καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ ἀκροπόλει, καὶ προσέβαλλον. Οἱ δὲ Ἕλληνες χρόνον ἤδη πολὺν μαχόμενοι, ὡς ἠδύναντο * οἱ ἁμιλᾶσθαι ἀγὼν ἀλλήλοις, καὶ ἄλλως τῷ Βασιλέως στρατῷ, ἀπέπαυσαν δὴ, προσφάσεως δὲ ἐς ὁμολογίαν τῷ Βασιλεῖ. Τέως μὲν οὖν, ὡς τὴν ἀκρόπολιν παρέλαβε, πάντας ἀπαγαγὼν ἐς ἕνα χῶρον κατέστρεψε, γενομένους ὡς σύμπαντας ἐς τριακοσίους, καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν τὴν ὑστεραίᾳ χωρὶς ἅπαντα τὸν ὄχλον ποιησάμενος. Ἐντεῦθεν πλαυνεῖ ἐς Λεοντρεῖον τῆς πόλεως, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ὡς ἐπεπυθάνετο, πάντας εἰσιὼν καμίνους γυναῖκας τε καὶ παῖδας, καὶ αὐτὸς, ἐρυμνόν τινα πόλιν καλουμένην, αὐτίκα ἐπεστρατεύσατο ἐστραπεδεύετο. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ προσέβαλλε μὲν ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως, καὶ ἐστασιάζετο τοῖς πολίταις. τοὺς δὲ Αζάπιδας ἐκέλευε καὶ τοῦτο τὸ τῆς πόλεως προσβάλλειν, ἢ βάσιμα ἦν αὐτοῖς ὑπερβῆναι τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἐτρέψαντο. Φθάσαντες δὲ ἅμα αὐτοῖς, ἐσέβαλλον ἐς τὴν πόλιν, καὶ ἐφόνευον ἀφειδέστατα, αὐτῷ παραγγείλαντος, καὶ ἄνδρας, καὶ γυναῖκας, καὶ ὑποζύγια, καὶ πάντα, ὁπόσοι φειδόμενοι. Αὐτίκα καὶ οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει παρέδοσαν σφᾶς, ἐς ὁμολογίαν χωρήσαντες. Μποχάλης δὲ ἦν ὁ τῆς πόλεως ἄρχων, καὶ οἱ προσήκοντες αὐτῷ. Ἐνταῦθα κήρυγμα ποιησάμενος ὁ βασιλεὺς ἐς τὸ στρατόπεδον, ἀνδράποδον, ὅς τις ἀπήγετο, ἂν μὴ αὐτίκα πὰρ ἄγων. τὰ μὲν ἀνδράποδα κελεύσει ἀπολέσθαι τὸν Διονύσιον, μὴ δὲ ἀναιρήσειν καὶ τὰ ἀνδράποδα. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡδὶ ἀναπιπτόντος ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀνδραπόδων τῷ τῆς πόλεως πλήθει. συναπῆχθησαν γὰρ ἐς χιλίους μάλιστα καὶ ἑξακοσίους. πᾶς δὲ σύμπας ἀπάγων ἐς ἕνα χῶρον αὐτὰ πάντα διεχρήσατο, ὡς τε μηδένα ἐκ τῆς πόλεως Λεοντρείου προσόντων λειφθῆναι, μήτε ἄνδρα, μήτε γυναῖκα. Ἐπυθόμην δὲ μετὰ ταῦτα τῷ πλείονι γενέσθαι τὰ σώματα ἀμφὶ τὰ ἑξακισχίλια, ὑποζύγια δὲ πολλαπλάσια. Ταῦτα γενόμενα ὑπὸ Βασιλέως, ὡς ἐπυθάνετο καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Πελοποννήσου αὐτίκα προσεχώρησαν ὑπὸ δίκης, ἀφίσβεις πέμψαντα ὡς βασιλέα, ἄλλα τε καὶ Σαλβάσιον καὶ Ἀρκαδίαν, ἐπίνειον τῆς ταύτη χώρας, ἀπὸς τῇ πύλῳ ἐν κλείνῃ, πόλις ἐχυρωτάτη. Τέως μὲν ὡς παρέλαβε βασιλεὺς τῶν πολίων τοὺς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, ἐς φυλακὴν ἐκέλευσε συμπαντας, ἐς μυρίας μάλιστα συναθροισθέντας. καὶ ἅρματα μὲν ὡς ἀποκτείνων, μετὰ δὲ ἔπεμψε ἐς τὴν Βυζαντίαν χώραν ἐς τὰ προάστεια, ὡς οἰκήσοντας. τὸν δὲ ἡγεμόνα Δημήτριον περιῆγε ἐσταῦθα, ἄχρι προσόδου παρεῖχε ἐσταῦθα,

Ἐπεμπε δὲ σωσανισσῶπας ἐ αὐτῷ τῷ ἡγεμόνος, Ἰησοῦ τ᾽ Ἰσαακίου, παραληψόμενόν τε τ᾽ Ἐπίδαυρον, καὶ ἄξοντα τῷ τε ἡγεμόνος γυναῖκα καὶ θυγατέρα, ὧν ἔφασκεν ἀγαγέσθαι εἰς γυναῖκα ἑαυτῷ βασιλεύς, ἐπεμπέ τε καὶ ἄρχοντα τ᾽ ἑαυτῶν ὁ ἡγεμὼν τ᾽ Ἑλλήνων, πείσοντα μὲν τοὺς ἐν τῇ Ἐπιδαύρῳ παραδιδόναι τῷ πόλιν, καὶ τ᾽ γυναῖκα αὐτῶ ἀπάξοντα, καὶ τ᾽ θυγατέρα. Ἰησοῦς μὲν παραλαβὼν τοὺς Ἕλληνας, ἔπλευσεν εἰς Ἐπίδαυρον. ὡς δ᾽ ἀφίκετο ἐπὶ τ᾽ πόλιν, ἐκαθέζετο ὁ τ᾽ πόλεως ἄρχων, ἐκαγόντων ἅμα καὶ τ᾽ ἐν τῇ πόλει, ἀφίστη δὲ τοῦ τ᾽ ἡγεμόνος, καὶ οὐκ ἔφη παραδώσειν τ᾽ πόλιν. τ᾽ μέντοι ἡγεμόνος Ἑλλήνων γυναῖκα τε ἅμα καὶ θυγατέρα, ἐπέτρεψεν ἐξιέναι. καὶ ταύτας μέντοι ὡς ἐξῆλθον τ᾽ πόλεως, παραλαβόντες, ἔπλευσαν εἰς τὸ στρατόπεδον. Βασιλεὺς δὲ πυθόμενος, ὡς ἔκαστα γέγονε τὰ περὶ Ἐπίδαυρον, τ᾽ μὲν γυναῖκα τ᾽ ἡγεμόνος, καὶ θυγατέρα, ἐκ τ᾽ Πελοποννήσου δι᾽ Εὐβοΐας ὑπάγειν ἐκέλευσεν, ἐπισπάσας δι᾽ ὤτων τῇ θυγατρὶ τὸν ἡγεμόνος. Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ αὐτὸν τ᾽ ἡγεμόνα ὑπάγειν ἔξω Πελοποννήσου ἐπέταξε παρὰ τῷ γυναῖκα. αὐτὸς δὲ ἤλαυνε μὲν αὐτίκα, μὴ τῷ Καρδικίης αἱρήσειν, ἐπὶ τὰς Οὐενετῶν πόλεις, καὶ Κορώνῃ ἀφίκετο ὀφθόμενος. Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχε. Ζάγανος δὲ ὁ τῆς Πελοποννήσου ὕπαρχος, ὡς τῷ τε Ἀχαΐαν ἐπιτρέψαντα καταστρέφεσθαι, καὶ Ἠλιδος τῷ πλείονα χώραν, καὶ τῷ παύτῳ μισόγαιον. παραλαβὼν τὸ Θετταλίας στράτευμα, καὶ ἱπποδρόμους τὸ Βασιλίως, τῷ τε Καλαβρίτων πόλιν ὑπαγάγετο, παραδόντος Δόξα ἄρχοντος τῷ ἐν τοῖς Ἀλβανοῖς ἐπιφανῶν τὰ πρῶτα φερομένου. καὶ αὐτὸς μὲν αὐτίκα * προσεχώρησε, καὶ οἱ προσήκοντες, τῷ Ζαγάνῳ παραδόντες τῷ πόλιν. ὃς ξύμπαντας τοὺς ὕστερον, Βασιλέως ἐπιπέμψαντος, διεχρήσατο. Ἐλαύνων δὲ ἐπὶ Γραβσόν, ὀχυρὰν πόλιν, παύτῃ μὲν προσέβαλέ τε, καὶ ἐξεπρέσθη τῇ χαλεπότητι τῶ χωρίου. ἀποπειρᾶν δὲ ποιούμενος τῷ ἄλλων χωρίων, Σανταμίριον πόλιν, ἐς ἣν ὡς πλεῖστοι τῷ παύτῃ περιοίκων ὄλβιοι, κατέθεντο τὸν πλοῦτον, καὶ τῶν ἄλλων εὐδαιμονίαν, ὡς αὐτὸν ἐκαῦθα ἀφικόμενοι διεσώζοντο, προσφέροντες λόγους τῷ Ζαγάνῳ περὶ ξυμβιβάσεως, ἀποδάς τε ἐποιεῖτο, καὶ τῶν ἀκρόπολιν παρεδίδοσαν. Ταύτῃ δὲ ὡς παρέλαβε, δόλῳ ἐξαπατήσας, τῇ ὑστεραίᾳ μετὰ τοῦτον τῷ ἐν τῇ πόλει καὶ χώρᾳ, ἐπαφεὶς τὸν στρατὸν, διεφθάρησαν, καὶ πολλοὺς αὐτῶ παύτῃ διέφθειρε. Ταῦτα ὡς ἠγγέλθη, καὶ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, ὡς οὐδεὶς σφίσιν ἔτι ἐμπεδον εἶη τῷ πρὸς * Βασιλέα φρονήσειν, ὥρμηντο ἀμύνεσθαι ὡς ἕκαστα ἐν ταῖς ἑαυτῷ πόλεσι, καὶ οὐδεὶς ἔτι τῷ πολισμάτων ἤθελε προχωρεῖν. Καὶ ὁ μὲν Ζάγανος ὅπῃ φράξας, τὰ μὲν * τῶ Σανταμιρίου, ἰδυσώπησε καὶ πολλῷ ὕστερον, καὶ ἀπέβαλε τῶν ἀρχῶν. Βασιλεὺς μὲν δὴ ἀπὸ Κορώνης ἐς Πύλον ἀφικόμενος, ἐκαῦθα ἐστρατοπεδεύετο, ἅτε δ᾽ Θωμᾶς σὺν τῇ νηῒ· ἐς ἣν ἐμβὰς ἐ ἀναγόμενος, ἐκαραδόκει, ἦ χωρήσει τὰ Πελοποννήσου φρόνημα. Τότε μὲν ἐπέπλευσαν τῇς τῷ Οὐενετῷ, προηγόρευον ἐκαῦθεν ἀπαλλάττεσθαι, μηδὲν ἑκατέρων Βασιλεὺς ἀνέχειν ἐπὶ τῷ σφετέρου λιμένος. ὅτος μὲν, ὡς Βασιλεὺς ἐστρατοπεδεύετο, ἀπαλλάττετο ἀναγόμενος ἐς τὸ πέλαγος. Οἱ δὲ Οὐενετῷ πρέσβεις ἀφικόμενοι ἐκαῦθα παρὰ Βασιλέα, τάς τε σπονδὰς ἐπεκύρωσαν σφίσι, καὶ τῶν ξενίαν τε ἐ δῶτινα ἐπεδείκνυντο Βασιλεῖ. Οἱ μὲν δὴ ἐπποδρόμοι ὅμως ἐς τῶν Πύλων ἐπιδραμόντες, τινὰς καὶ ὀλί-

* In uno, καὶ οἱ προσήκοντες προσεχώρησαν.

* In uno, βασιλέως.

* In C. R. ἐκ lacuna.

ret. Eodem principe monente, misit rex Josuen Isaaci filium, ut reciperet Epidaurum, & principis uxorem & filiam, quam rex se uxorem ducturum dicebat, secum inde adduceret. Græcorum princeps de suis ducem misit, qui persuaderet Epidauri incolis, ut urbem traderent regi, & paterentur principis tum uxorem, tum filiam inde abduci. Josue cum Græcorum robore profectus est Epidaurum. Cum venisset ad urbem, civitatis judex, suadentibus id & aliis civibus, defecit a principe: nec in se esse situm respondit, ut urbem regi traderet. Verum Græcorum principis cum uxorem, cum filiam passus est exire urbe. Has, ubi egressæ erant, accipientes, rediere in castra. Rex ubi intellexit ut singula circa Epidaurum accidissent, principis uxorem & filiam ex Peloponneso recta in Bœotiam subduci jussit, addito in custodiam virginis eunucho. Nec multo post etiam principem ab Peloponneso ad uxorem pergere jubet. Rex illico capta Cardicea, profectus est contra Venetorum urbes. Veniteque visurus Coronam Zaganus Peloponnesi præfectus, cui mandatum erat, ut in deditionem regis redigeret Achajam & Elidis regionem plurimam, necnon mediterranea Elidis, accipiens Thessaliæ exercitum, & regium equitatum, subjugavit Calauritam urbem, quam tradebat * Doxas, qui inter Albanos facile primas ferebat. Ipse cum necessariis suis continuo in ditionem regis concessit, Zagano urbem dedens. Omnes tamen hos deinceps, cum sic imperaret rex, trucidavit. Postea profectus est contra Grebenum urbem munitissimam, & hanc oppugnare instituit: verum loci difficultate impeditus, eam expugnare nequivit. Tentabat deinde & reliquas Albanorum urbes, inter quas & Santamariam: in quam urbem plurimi regionis ejus opulenti divitias & opes contulerant, & ibi servabantur. Evocantes autem Zaganum ad colloquium, fœdus pepigerunt, & eidem arcem dediderunt. Hac accepta, dolo circumvenit omnes. Nam immisso exercitu, omnes cepit, & in mancipiorum conditionem traduxit: plurimos eorum etiam occidit. Hæc ubi fama pertulit ad cæteras Albanorum urbes, nullam amplius spem, salutis sibi in rege cernebant. Quapropter singuli in suis urbibus hosti resistere parabant, nec ullum amplius oppidulum deditionem facere volebat. Et Zaganus quidem cum talia faceret, maximam calamitatem * Santamariæ invexit. Cæterum non multo post, & ipse suo officio excidit. Rex interea Corona relicta, profectus est Pylum, & ibi castra ponebat. Aderat ibidem & Thomas cum navi; quam conscendens, solvebat, expecturus quonam res Peloponnesi essent evasuræ. Huc cum appulisset naves Venetorum, ediderunt ut hinc decederet, nec in ipsorum portu resistere regi institueret. Illic quidem, ubi castrametatum esse audierat regem, abibat, committens pelago navem. Venetorum autem legati accedentes huc ad regem, fœdera inita confirmarunt, & hospitalitatem, benevolentiamque maximam regi exhibebant. Nihilominus tamen regii equites incursionem in Pylum facientes, haud paucos Albanos, qui in ea regione agebant, ceperunt, & finitimis necaverunt. Equitatus regis deinde pergebat Metho-

Zagani res in Peloponneso.

Calauritæ dequam. * Tochius sive Topius.

Santamaria. forte quæ Sancta Maura hodie dicitur: quidam Leucadia, alii Nerytum insulam esse putant. Edit. Paris. pag. 254.

* S. Mauræ.

Turcæ in Santamaurenses perfidi.

Venetorum fœdus cum Turca.

nam, ut videret, quinam urbe essent egressi, ut semetipsos dederent regi. Verum quidam ab equitibus perempti sunt. Rex collectis omnibus, Pylo decedens, Græcorum principem Demetrium resta in Bœotiam procedere jussit, ut in ditionem redigeret mediterraneam, quæ ibi est, regionem, sicuti supra docuimus, Ipse vero cum hæreret in Achajæ regione, & loca quæ ibi erant, in ditionem accipiens, dedentibus sese principibus, venit in Achajam, vehens secum Asanem, uxoris quam princeps habebat, fratrem. Huc veniens, accepit miserabilem calamitatem, quæ contigisset Santamariæ. Graviter, ea audita, succensuit Zagano, nam merito indignabatur. Siquidem propter errorem sive crudelitatem Zagani in Græcos, reliquæ urbes cunctabantur ad deditionem spectare. Jussit igitur rex per præconem in castris edici, ut mancipia Santamariæ conquirerentur. omnia quæ in castris reperiebantur, libertatem pristinam recipiebant. Plurima, antequam id fieret, transcenderant ab Achaja in Ætoliam. Zaganus quoque plurimos captivos in mancipiorum numerum relatos, domum transmiserat. Urbem dehinc Grebenum, misso Josue Scopiorum præside, cepit: & tertiam hominum, qui in ea urbe erant, partem ad mancipiorum miserabilem fortunam deduxit. Hinc ipse eligens pulcherrimum quodque mancipium, ea auferebat. Etiam antequam hæc evenirent, Patrarum Præfectus nomine Isocales oppidola quædam finitima subegerat. Nam Græci ubi intellexerunt regem populari mediterraneam regionem, & necare plurimos, ibi tum singulæ civitates contendebant summis studiis, ut se traderent regi, priusquam ipse adveniens urbes diruere: quoidam in mancipiorum numerum redigeret, & alios letho daret. Turci igitur urbes susceperunt, & eligentes pulcherrima mancipia, quæ in iis erant, & vocantur Aprici, sibi conservabant. Urbes quidem minores fœde diripiebant, at majores in ditionem accipiebant, eligentes sibi ea quæ in urbibus erant pulcherrima. Quemadmodum in oves a pastoribus desertas irruunt lupi, nec cæde umquam satiantur, verum misere luporum sævitia oves pereunt: sic ea tempestate Peloponnesus crudelissime interibat, vastata & corrupta ab regiis militibus, cum alii hic, alii alibi miserandum in modum occumberent. Rex quum advenisset Patras Achajæ, castra communivit, & Castrimenum urbem in deditionem accepit. Misit quoque præconem ad Salmenicam, qui juberet eos urbem dedere. Verum hi responderunt, se nondum satis paratos esse ut deditionem facerent. Scire enim se, si deditionem facerent, se idem quod accidisset reliquis Græcis passuros. Hæc ut relata sunt ad regem, postero die omnibus collectis venit Salmenicam. Urbs hæc sita est in cacumine montium excelsorum: locique natura est munitissima. Arx præterea urbis exædificata est in præcipitio montis, erigens se supra urbem. In hac servabantur, putantes se tutos fore ab imminenti discrimine finitimorum Græcorum & Albanorum plurimi cum uxoribus & liberis. Rex ubi ad eam urbem accessit, bombardas expedisi jussit, quibus murum, qui firmissimus erat, nec bombardis cedebat, quassavit. Tandem in aliis locis periculum fecit, si

Achaja occupata.

Grebenum receptum. *Edit. Paris. pag. 255.*

Græcorum mentes ad Turcos defectio, 1458.

Aprici,

Castrimenum occupatum.

Salmenica obsessa,

Ἀχαΐας ἐνταῦθα τῇ ταύτῃ Ἀλβανῶν τῷ πλείονι ἐλόντες, διέφθειρον. ἐλάττωτος δὲ ἵππῳ τῷ Βασιλέως ἐπὶ Μιθώνῃ, ἐ διεταμένῳ, τινὲς τ᾽ ἐπόλεως ἐπεξῆλθον ὡς ἐπὶ ἀποδιᾷς, καί τινες αὐτῶν διεφθάρησαν ὑπὸ τῷ Βασιλέως. Βασιλεὺς δὲ ἀπὸ Πύλου συσκευασάμενος, τὸν μέντοι Ἑλλήνων ἡγεμόνα, ἐκέλευε τὸν μισόγαιον ὑπάγεσθαι, ἐς τὴ Βοιωτίας ἐλαύνειν, ὡς πρότερόν μοι δεδήλωται. αὐτὸς ᾗ ἐπὶ Ἀχαΐδος γεσόμενος, ᾗ τὰ ταύτῃ χωρία παραλαβὼν, παραδόντων τῷ ἀρχόντων, παρεγένετο ἐς Ἀχαΐαν, περιάγων ἐ Ἀσάνην ἅ ἦ ἡγεμόνος γυναικὸς ἀδελφόν. Ἐνταῦθα ᾗ ἀφικόμενος, ὡς ἐπύθετο τὰ περὶ Σανταμέριον γεσόμενα, ἐχαλέπαινε τῷ Ζαγάνῃ, ἐ ἤχθετο, ὅτι ἧ ἐκείνου παράδοσιν ἐς τοὺς Ἕλληνας, χαλεπῶς ἂν αὐτῷ προχωρήσειε τὰ λοιπὰ τῷ πολεμάτων. Κήρυκα ᾗ ἐποιεῖτο ἀνὰ τὸ στρατόπεδον, ὡς τι ἀφίεσαν τὰ ὑπὸ Σανταμερίῳ ἀνδράποδα. ἐνταῦθα ὅσα ἦν ἠλευθεροῦτο. τὰ μέντοι πλείω ἔφθασαν ἧ βάντα ἐς τὴν Αἰτωλίαν ὑπὸ τῶς Ἀχαΐας. Ζάγανος ᾗ τὰ πλείω διεβίβασεν ἀναγόμενος οἴκαδε. τὴν μὲν οὖν Γρεβενὸν πόλιν, πέμψας Ἰησοῦν ἔ Σκοπίων ὕπαρχον, παρεσκευάσατο· ᾗ πάντων τὴν τρίτην μοῖραν ἀνδραποδισάμενος, ᾗ ἐπιλεξάμενος, εἴτι καλὸν ἦν ἀνδράποδον ἐν τῇ πόλει, ἀφαιρεῖτο. ᾗ πρότερον μὲν ὁ τῶς Πατρῶν πόλεως ἄρχων Ἰσοκάλης τοιοῦτόν, παρεσκευάσατο ἴσια τῷ περιοίκων αὐτῶ πολισμάτων. οἱ ᾗ Ἕλληνες, ὡς ᾔθοντο Βασιλέα καταστρεφάμενον ἔ μισόγαιον, ᾗ διεφθειραντα ἄνδρας ὡς πλείστους τῷ πόλεων, ὥρμηντο μὲν αὐτίς τις ἕκαστος φθῆναι βουλόμενος παραδοὺς σφᾶς, πρὶν ἀφικέσθαι τὸν Βασιλέα, ἐξιλεῖν σφᾶς, τὰ μὲν ἀνδραποδισάμενον, τὰ δὲ ᾗ ἐπισφάξοντα. οἱ ᾗ Τοῦρκοι ἀπελάμβανον μὲν τὰς πόλεις, * Ἀπρικοὶ μὲν οὖν, ἐπιλεγόμενοι ᾗ τὰ κάλλιστα τῷ πόλεων ἀνδράποδα, ἁρπάζοντο. ἔ τὰ μὲν αὐτοὶ ἀνδραποδίζοντο, τὰ μικρὰ τῷ πολισμάτων, τὰ ᾗ μεγάλα παρελάμβανον, ἐπιλεγόμενοι τὰ κάλλιστα τῷ πόλεων σφίσιν. Ὡς δὲ λύκοι ἐπὶ προβατα νομέων ἔρημα ἐσβαλόντες, αὐταρκῶς ὑφίπτανται κρέασιτα ἔ φόνῳ, ἕλκεσιν δὲ παρχουσιν ὑπὸ τῷ θυρεῶν τύπων τῷ λύκων. ὅπω δὲ ᾗ ἡ Πελοπόννησος ἐν τῷ τοιῷδε κακῷ ὑπόλυτο, διεφθειρομένη ὑπὸ τῷ Βασιλέως ἀνδρῶν, οἰκτρότατα ἄλλων ἄλλῃ ὑπολυμένων. Βασιλεὺς μὲν οὖν ἀφικόμενος ἐς Πάτρας τῆς Ἀχαΐας, ἐστρατοπεδεύετο, τό, τε Κασρεμένου πόλισμα προσεχώρησεν αὐτῷ. ᾗ πρὸς Σαλμυβρίκῳ πέμπων κήρυκα, ἐκέλευεν αὐτὴς παραδοῦναι τὴν πόλιν. Οἱ ᾗ οὐκ ἔφασαν ἐκόντες εἶναι σφᾶς παραδοῦναι, εἰδότες ὡς ὅμοια πείσονται τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι. Ταῦτα μὲν ὡς ἀνήχθη ἐς βασιλέα, συσκευασάμενος τῇ ὑστεραίᾳ, ἀφίκετο ἐπὶ ἔ Σαλμυβρίκῳ. Ἐστι ᾗ ἡ πόλις αὕτη ἐν ἀκμῇ, καθήκουσα ὑπὸ ὀρέων ὑψηλοτάτων, ὀρυμνὴ μὲν ἐς τὰ μάλιστα, ἀκρόπολις δ᾽ ἀνέχει ἐπὶ πολὺ τὸ χρημνῶ ἀνατείνουσα. ἐς ταύτην, ἔ πρόσθεν, Ἑλλήνων τε ᾗ Ἀλβανῶν, οἱ πλεῖστοι διεσώζοντο αὐτοί τε, ᾗ αἱ γυναῖκες, ᾗ τὰ παιδία. Βασιλεὺς οὖν ὡς ἐπέλασεν, ἐπολιόρκει ἔ πόλιν, πλιεβόλοις τε παίων τὸ τεῖχος ἔ πόλεως, ὀρυμνὸν ὂν ἔ αὐτὸ πάνυ. ᾗ οἱ νιπλυδὸς προσίβαλλον μὲν ἐγγύτατα ἔ τείχους, ᾗ

* In nno, Aφρικοί.

ἐπειρῶντο ἕκαστα ἢ προεχώρει. ὡς μέντοι προεχώρει αὐτοῖς, ὅτε μὲν τῆς πόλεως ἄρτι ἐπέβησαν, ὅτε δὲ πάντα ἀξίως τῆς παρασκευῆς. πολιορκοῦσι μέντοι ἑπτὰ ἡμέρας ὀλίγους τοὺς ἐν τῇ πόλει. Ἡμέρας δὲ ἑπτὰ πολιορκῶν, καὶ τοῦ ὕδατος ἐκ ποταμοῦ καταφόρτου τοῖς πολεμίοις, ὡς πολλῷ ὕστερον οἱ ἐν τῇ πόλει, ἐν ὑπόρρῳ καθεσταότες, ὡς δίψει συνείχοντο ἀπαύστῳ, παρίδωκαν σφᾶς τῷ Βασιλεῖ. τοὺς μὲν ἀμφὶ τοὺς ἑξακισχιλίους ὄντας, εἰς ἀνδράποδα διελόμενος τοῖς ἀρίστοις καὶ τὸ στρατόπεδον, ἐπιλεξάμενος παῖδας ὡσεὶ ἑπτακοσίους εἰς τοὺς ἑπτάλοφους, τοὺς ἄλλους ἀπέδοτο ἐν τῇ ἀγορᾷ. ὁ μέντοι ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Ἑλλήνων, Παλαιολόγος ὢν τοὔνομα, λόγους τε ἐποιεῖτο, ὑφ' ᾧ παραδοίη ἡ ἀκρόπολιν, ἂν μέντοι συστρατεύσασθαι σφίσιν ἐπὶ τοὺς ἐκεῖθεν ἕνα, ἀπιὼν στρατοπεδεύοιτο. Βασιλεὺς δὲ πρόσθετό τε τοὺς λόγους, καὶ ἡμέρας λαβών, ἐπαύσατο ἐπεύθεν· κατιὼν δὲ εἰς τὸ Αἴγιον, ἐστρατοπεδεύετο, καταλιπὼν αὐτοῦ Χαμουζᾶν, τὸν Πελοποννήσου τε καὶ Θετταλίας ὕπαρχον· τοῦτον γοῦν ἐπιστήσας, ἀφίλετο ἀρχὴν Ζαγάνου, ὃς ἦν * Σαντα μαρίᾳ δυστυχίας. οὗτος μέντοι ὡς καπηλεύσατο αὐτῷ, ὑφ' ᾧ παρέλαβεν τὴν πόλιν, διέτριβε τῇ ὑστεραίᾳ. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες ὑποπτεύοντες ποιεῖσθαι, ἐξέλιπόν τινας τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει, ὡς τὰ ἀπιόντα ὑποφερομένους τὰ ἐπιπλα σφῶν, ἐς τὴν ἀντιπέρας τῆς Πελοποννήσου ἤπειρον, οἳ διεκωλύοντο ἐμβαίνειν ὑπὸ τῶν Οὐενετῶν. ἐς τοῦτο δὲ σφίσιν ἐπεποίητο αἱ σπονδαί. τοὺς μέντοι ἐξιόντας ἐκ τῆς πόλεως καὶ παρασκευαζομένους ἀπιέναι, συλλαμβάνει ὁ Χαμουζᾶς, καὶ εἰς ἀνδραπόδων λόγον ποιησάμενος, ἐπέχει τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει, παραδιδόναι τὴν ἀκρόπολιν. Γράμματα δὲ πέμψαντες ὡς Βασιλέα, ἀπήγγελον τὴν τοῦ ὑπάρχου ἀγνωμοσύνην, καὶ ὡς αὐτίκα παραβαίη τὰς βασιλέως σπονδάς. Πυθανόμενος δὲ ἕκαστα, τὸν μέντοι Χαμουζᾶν ἐξέλασε ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, Ζάγανον δὲ αὖθις ἀπέδειξε Θετταλίας τε ἅμα καὶ Πελοποννήσου ἄρχοντά τε καὶ ὕπαρχον. ἐπιτρίψας δὲ αὐτῷ ἄμφω τὰ χώρια, αὖτις ἤλαυνε διὰ τῶν Φιναίων. Ἐνταῦθα οὖν ἀφικόμενος, ἔπεμπε κήρυκα εἰς τὰ πολίσματα, ὡς Βασιλεὺς αὐτοῖς τῶν παρελθόντων συγγνώμην τε ἔχοι, καὶ κελεύοι κατιόντας ἀπὸ τῶν πολισμάτων, ἀγορὰν παρέχειν τῇ Βασιλέως στρατῇ. Οἱ μὲν οὖν τινες αὐτῷ ἐπείθοντο, καὶ κατιόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, συνέμισγον τοῖς Τούρκοις. Βασιλεὺς δὲ συναγαγὼν τοὺς τε τῶν Θυρῶν καὶ ἱπποδρόμων ὅσοι παρῆσαν, ἧκεν ἐπὶ τοὺς Ἀλβανεῖς, ὡς ἁρπασομένους. ὅπερ μὲν οὖν ὅσοι ἐπείθοντο τῷ λόγῳ, ἐξαπατηθέντες ὅπως ἀπώλοντο, καὶ ταῖς ἁμαξοφόροις καὶ κτήνεσι τῆς χώρας ἐξελαύνοντες, ἐκομίζοντο ἐπὶ Κόρινθον. Ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε, ἐπέβαινε τὰ Φλιασίων χωρία. οἱ δὲ ἐν τούτοις κατῳκημένοι τῶν Ἀλβανῶν, ἅτε ἐν ἐχύρῳ πάνυ ᾠκημένοι, ἦγόν τε ἔφερον τὰ Ἑλλήνων πράγματα, καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐς τὰ κάτω χωρία τῆς Πελοποννήσου ἔχον, ἑπομένους σφίσιν· ἢ ἂν ὅπῃ ὑφηγήσαντο ἐπὶ τὸν πόλεμον· ὥς τε αὖθις ἔγνω ποιῆσαι δεῖν τὰ χώρια ταῦτα, καὶ ὡρμημένους ἐντεῦθεν τοὺς Ἀλβανεῖς * μετοικίζειν ἐς τὴν Βασιλέως χώραν. καὶ τῷ πλέον τῆς ἀποβάσεως, ὅπως ἐλέγοντο ποιεῖσθαι, ἠγεν τοὺς λοιποὺς, ὅσοι ἂν ἐξηγήσαντο. Ταῦτα μὲν ἐς τὴν Πελοποννήσου ἄλωσιν ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. Βασιλεὺς δὲ Ἀθήνας ἐπ-

Aquid promovere posset. Quamvis tamen omnia tentaret, urbem capere nequibat, nec quicquam tanto apparatu dignum efficiebat. Bombardarii interim haud paucos oppidanos vulnerabant globulis. Quum autem urbem diebus septem obsidione urgeret, & peregrini milites aquam fluminis, unde obsessi aquam haurichant, obtinuissent, nec multo post siti expugnati oppidani, semetipsos regi dediderunt. Hos igitur ad miserandam mancipiorum fortunam redactos, rex in omnes exercitus sui proceres partitur. Inde quoque elegit pueros circiter nongentos, quos in peregrinorum ordinem transtulit. Reliquam vulgus venit in publico foro. Is autem qui arci præerat, erat dux Græcorum, nomine Palæologus. Indicabat regi se arcem traditurum, si ipse hinc profectus miliare unum castra posuisset. Rex conditionem hanc haud abnuit: acceptaque in rei fidem obsidibus, inde digressus est: & veniens Ægium castra locavit, relicto illic Chamuze Peloponnesi & Thessaliæ præfecto. Hunc Peloponneso & Thessaliæ præfecerat rex, cum ex ea dignitate expulisset Zaganum propter Santamariæ calamitatem. Ille autem jussus manere ut arcem in deditionem caperet, postero die moratus est, nihil faciens. Græci autem periculum facturi, num satis omnia tuta sint, quosdam eorum qui in arce fuerant, dimiserunt, ut abirent portantes suam supellectilem in continentem, quæ ex adverso Peloponnesi erat. Nam inde cogitabant transire ad Venetos. hac enim conditione fœdus ictum erat. Hos igitur egressos urbe, & ad abitum instructos comprehendit Chamuzes, & ad mancipiorum conditionem eos trahens, auctor fuit iis qui in arce erant non tradendæ arcis. Litteris enim missis significarunt regi ducis imprudentiam & insciticm, quod illico fœdera regis violaverit. Rex quid actum esset, ubi rescivit, Chamuzam officio suo ejecit: Zaganum vero iterum præfectum Peloponnesi, & ducem Thessaliæ constituit. Cum huic regiones illas commisisset, iter fecit per Phæanum. Hic cum veniisset, præconem dimisit per oppidula finitima, qui diceret: Regem præteritorum veniam dare, & jubere, ut descendentes in castra, suis militibus commeatum vendant. Quidam igitur dicto audientes fuere, & venientes in castra, admiscebantur Turcis. Rex congregans Januarum milites, quotquot præsto erant, & equites, eos emisit in Albanos, quasi omnes rapturus. Quotquot præconis voci paruerant, in hunc modum occumbebant, & jumenta pecoraque, hac occasione usi, abigentes advenere Corinthum. Pari fraude usus etiam in Phliuntis regionem incursionem fecit. Nam Albani incolentes loca ista munitissima, Græcorum res agebant & ferebant. Reliqui Albani, qui habitabant in inferiore Peloponnesi regione, accedebant prædictis Albanis auxiliares, & sequebantur quocumque bellum avertissent. Itaque rex decrevit loca ista reddere infirma. Albanos præterea hinc digressos noluit amplius quid in sua regione rex innovare. Nam plerumque Albanos, quemadmodum modo diximus, defectionem fecisse ajunt, & reliquos defectionis socios traxisse. In hunc modum in ditionem regis redit Peloponnesus. Rex autem veniens Athenas, ob-

Siti expugnata Salmenicæ.

Edit. Paris. pag. 256.

Palæologus arcis præfectus.

Chamuze defectio, Zaganus suffectus.

Phæanenses fraude capti.

Phliuntis regio occupata.

pag. 257.

Mich. Athen. aspectus.

* In uno, Santamarina.

* μὴ, in R. deest.

ambulans hinc inde, veterem illam urbem & portus ſpectabat. Interea quidam peregrini, qui in arce erant, exponunt regi, quoſdam Athenienſes conjurationem feciſſe, ut proderent urbem Franco Bœotiæ principi, qui antea princeps Athenienſium extiterat. Sic urbs & Athenienſes in magnum diſcrimen venere. Nam rex huic indicio fidem dans capit cives decem opulentiſſimos; eoſque inde abducens, deportavit Byzantium ut ibi habitarent. Rediens autem domum, præcones miſit, jubens Demetrium ducem præcedere cum uxore; Ipſe vero per otium ſequebatur. Duci quidem tradidit urbem Aenum, & vectigal quod ab ſaliniis illius urbis ſolvebatur, Præterea a Januis regis accipiebat circiter ſexaginta myriades librarum argenti. Francum Antonii filium quo per amorem abuſus fuerat (ut ferunt) eique crediderat Athenienſium arcem, cum inquam miſit ad Zaganum Peloponneſi præfectum, quem occidi juſſit. Zaganus invitans illum in tentorium ſuum, cum eo colloquutus eſt uſque ad noctem. Poſtea autem cum abiret Francus pergens ad ſuum tentorium, ibi interfectus eſt a Zagano, cum ut ibi necaretur, precibus impetraſſet. Franci mors talis fuit. Rex autem per otium revertebatur domum. Cum adveniſſet Pherras, diem ibi moratus eſt. Nam fama erat, Pannones cum exercitu accedere ad Iſtrum. Ubi autem cognitum eſt, famam hanc eſſe falſam, non multo poſt Adrianopolim pervenit, ducens ſecum Græcorum regis fratrem Demetrium cum uxore. Ubi proceſſit in regiam ſedem, miſſo nuntio eunuchum abduxit a cuſtodia filiæ ducis. Zaganus qui relictus fuerat in Peloponneſo, habens ſub ſe Theſſaliæ exercitum, equitibus exceptis res Peloponneſi circumiens componebat. Plurimum lucri tum huic, necnon Peloponneſi ducibus accedebat ab mancipiis, quæ clam ferentes tranſmiſerant in Theſſaliam. Peloponneſiaci quoque plurima munera in iſtum virum congerebant. Salmenicam quoque exercitu circumſedit: & æquas conditiones, quibus oppidani urbem dederent, obtulit. Cæterum oppidani eas conditiones reſpuere, nec iis obtemperare voluerunt. Contigit autem poſtmodum, ut impune & illæſus exiret ab arce iſta Græcorum dux, qui per annum ibi manſerat, quam fortiſſime & generoſiſſime ſuſtinens bellum quod ab rege inferebatur. Nam Machumetes, regiæ domus princeps de iſto viro talem ſententiam protulit, Veni in Peloponneſum, quæ admodum magna regio eſt, & mancipia reperi plurima: nullum vero virum præter iſtum. Rex ea tempeſtate in regia ſede verſabatur. Thomas ab Peloponneſo profectus, & Epidaurum aſſumens, acceſſit ad Corcyram: & ejectis inde mulieribus & liberis, navigabat in Italiam ad Romanum Pontificem. Miſit quoque legatum ad regem, periculum facturus num reddere ſibi vellet pro Epidauro, quam tradere volebat, regionem omnem Europæ maritimam. Rex legatum iſtum comprehendi, & in vincula duci jubet. nec tamen multo poſt eum inviolatum & illæſum dimiſit. Thomas veniens ad Romanum Pontificem, apud eum victum habuit, & quotannis ſex mille ſtateres * argenti. Inſequenti æſtate, ubi apparuit ver, expeditionem ſumpſit Mechmetes contra Caſtamonæ &

Demetrius Aeno præfectus.

Franci Accioli interitus.

Salmenica arx rurſum obſeſſa.

Edit. Pariſ. pag. 258.

Thomas in Italiam.

* ab auri.

φικόμενος πεμπών, ἐπισκόπει τήν τε παλαιὰν πόλιν, καὶ τοὺς λιμένας. Ἐξηγημένων δὲ οἱ τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει πολιτῶν, ὡς Ἀθηναίων τινὲς συνθέμενοι προδοσίαν Φράγκῳ τῷ Βοιωτίας ἄρχοντι πρότερον γενομένῳ Ἀθηναίων τυράννῳ, ἐς κίνδυνον ἀφίκοιτο αὐτοί τε καὶ ἡ πόλις. Ἐνταῦθα ἀναπεισθεὶς Βασιλεὺς, συλλαμβάνει δέκα τῶν ἀστῶν, ἄνδρας τοὺς ὀλβιωτέρους, καὶ ἀπαγαγὼν τούτους, κατῴκισεν ἐς Βυζάντιον. Κομιζόμενος μέντοι ἐπ' οἴκου, καὶ πέμπων κήρυκας, ἐκέλευε τὸν ἡγεμόνα Δημήτριον ὑπάγειν πρόσθεν σὺν τῇ γυναικὶ, καὶ αὐτὸς σχολῇ ἐπορεύετο, τῷ μέντοι ἡγεμόνι ἐπέτρεψεν Αἶνον πόλιν, καὶ προσέτι λύτρα τοῦ αὐτοῦ ταύτῃ ἁλίπλης, καὶ λύτρα τῶν θυρῶν, ἐς ἑξήκοντα μυριάδας ἀργυρίου. Τὸν μὲν οὖν Φράγκον τὸν Ἀντωνίου παῖδα, παιδικά τε αὐτοῦ γενόμενον, ὡς λέγεται, καὶ παραδόντα τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, πέμπων Ζαγάνῃ τῷ τῆς Πελοποννήσου ὑπάρχῳ, ἐκέλευεν ἀνελεῖν. Ζάγανος δὲ ἐς τὴν σκηνὴν συγκαλέσας αὐτὸν, ἐς ὁμιλίαν καθίσατο ἄχρι νυκτός. μὴ δὲ ὡς ἀπιὼν ὥρμητο ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν, κελεύσαντες αὐτοῦ, ταύτῃ ἀπέκτειναν. Τότε μὲν ἡ νυὸς ὧδε ἔσχε. Βασιλεὺς δὲ κομιζόμενος ἐπ' οἴκου σχολῇ ἐπορεύετο. καὶ ἐπὶ Φέρας ἀφικόμενος, ἡμέρας τινὰς διέτριψεν αὐτοῦ. ἠγγέλθη γὰρ λόγος Παίονας στρατὸν ἐλαύνειν, ἐπόρευε δὲ ἐπὶ τὸν Ἴστρον. ὡς δὲ καταδῆλα ἐγίνετο, ὡδὶ ὄντα, παρὼν ἐς Ἀδριανούπολιν πολλῷ ὕστερον ἄμα ἄγων καὶ τὸν Ἑλλήνων βασιλέως ἀδελφὸν Δημήτριον, καὶ γυναῖκα. Ἐς μὲν οὖν τὰ βασίλεια ἀφικόμενος, πέμψας τὸν τὰ δίκαια ἔχοντα, ἀπήγαγεν ἀπὸ τῆς τοῦ ἡγεμόνος θυγατρός. Ζάγανος δὲ καταλειφθεὶς ἐν Πελοποννήσῳ, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ τῆς Θετταλίας στράτευμα, ἅτε τῶν ἱπποδρόμων, καθίστη περιὼν τὰ τῆς Πελοποννήσου πράγματα, καὶ μεγάλα ἀπέφερε κέρδη, αὐτός τε καὶ οἱ τῆς Πελοποννήσου ἄρχοντες, λύτρα τε ἀνδραπόδων, ἃ κρύφα ἀποφερόμενοι, διεβίβαζον ἐς Θετταλίαν. καὶ δῶρα εἰσπραττόμενος τοὺς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ Σαλμηνίαν ἐπελαύνων ἐπολιόρκει, λόγῳ τε φορτίων ἐπιεικεῖς ἐς τὴν παράδοσιν, ὅπως μὲν οὐκ ἐπείθοντο. Σωιβὴν δὲ ὕστερον ἀσινῆ ὑπεξελθεῖν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ταύτης Ἑλλήνων ἄρχοντα, ἑαυτῷ ἐπιμένοντα, γενναιότατα ὑποσάντα τὸν πρὸς Βασιλέα πόλεμον. ὃς τὸν Μαχμέτην τὸν τοῦ Βασιλέως εἶναι ἡγεμόνα, φάναι ἐπὶ τούτῳ τῷδε, ὡς ἐς Πελοπόννησον τοσαύτην χώραν ἀφικόμενος, ἀνδράποδα μὲν πολλὰ εὕροιτο, ἄνδρα δὲ ἕνα ὅτι μὴ τοιοῦτον. Βασιλεὺς μὲν τότε ἀμφὶ τοῖς βασιλείοις ἦν. Ὠμὰς δὲ ἐκ τῆς Πελοποννήσου, καὶ Ἐπίδαυρον παραλαβὼν, ἀφίκετο ἐπὶ Κέρκυραν, καὶ ἐκβαλὼν γυναῖκας τε καὶ παῖδας, ἔπλει ἐπὶ Ἰταλίαν, παρὰ τὸν Ῥωμαίων Ἀρχιερέα, καὶ πρίσβεις πρὸ τοῦ Κερκύρας ὡς Βασιλέα ἔπεμπε πειρώμενος, εἰ καὶ αὐτῷ χώραν ἐπιδῷ ἐποικεῖσθαι τῆς Εὐρώπης παράλιον, ὥς τε τὴν Ἐπίδαυρον παραδοῦναι τῷ Βασιλεῖ. ὁ μὲν οὖν πρίσβις συλλαβών, ἐς πέδας τε ἐποίησατο, καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον ἀφῆκεν ἀβλαβῆ ἀπιέναι. Ἀφικόμενος δὲ Ὠμὰς ὁ ἡγεμὼν παρὰ τὸν Ἀρχιερέα, τὸν διάπυρα εἶχεν ἐκ πάνυ, ἑξακισχιλίους χρυσίου τῶν ἐκ τῆς σατράς. τῷ δὲ ἐπιγινομένῳ θέρει, ὡς τὸ ἔαρ ἐπιγένοιτο, ἐστρατεύετο Μεχμέτης ἐπὶ τὸν Καστεμόνης τε καὶ Σινώπης ἡγεμόνα. αἰτιασάμενος ὅτι

ὅτι Χασάνῃ τῷ Μαχρῷ ἐπιτήδειός τε ἦν, καὶ ἐδόκει ἂν μετασῆναι μὲν αὐτῷ ἐπὶ τὴν Μιχμέτου χώραν, ἐπιόντα ἅμα ἐκείνῳ στρατεύεσθαι. Λέγεται μὲν δὴ καὶ ἄλλα, ὡς ὁ Ἀμάρλιω ἀδελφὸς, ἅτε ἰὼν ἐς τὰς Βασιλέως θύρας, συνεβούλευε Βασιλεῖ, στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν ἀδελφόν. πληρώσας δὲ νεῶν πλοῖά τε καὶ τριήρεις ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τῇ θαλάσσῃ, καὶ αὐτὸς βαδίζων ἐς τὴν Ἀσίαν, ἐκομίζετο πεζῇ διὰ τῆς ἠπείρου. ὁ δὲ στόλος αὐτοῦ διὰ θαλάσσης ἐς χρὸν παραλαβὼν τὴν Ἀσίαν, ἐς ὃ ἀφίκετο ἐπὶ Σινώπην. καὶ ὁ Βασιλεὺς στρατόπεδα μέσης τῆς Καστα-
μονίης πόλεως, διελαύνων, ἀφίκετο ἐπὶ Σινώπην. Ἔστι δὲ ἡ πόλις αὕτη κατειμένη περὶ τὸν Εὔξεινον πόντον. Κεῖται δὲ Χερρόνησος ὅσα, ἐς τὴν θάλασσαν, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ ἑπτά, καὶ παρὰ τὸν ἰσθμὸν φύεται ἡ πόλις, ἐφ' ἑκάτερα ἔχουσα τὸν θάλασσαν, καὶ λιμένα ἀμφοῖν. ἡ δὲ ἐπείκεινα τῆς πόλεως, ἔστω διατείνουσα Χερρόνησος, δύκει ἐπὶ σταδίους εἴκοσιν· ἔμπλεως δέ ἐστι παραδείσων τε καὶ δένδρων παντοδαπῶν, ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων, * Πόρδα-
πας ὀνομαζομένη, ἔχουσά τε ἔστω δορκάδας, λαγωούς τε, καὶ ἄλλα ἄττα κυνηγέσιμα. Ἡ πόλις ἐρυμνὴ μέν ἐστι ἐφ' ἑκατέρα τῆς θαλάσσης, ἐς τὰ μάλιστα, περικαλλεστάτη τε καὶ ὡραία, ἀπὸ δὲ τῆς ἠπείρου μέν ἡ πόλις ἐπὶ ἀετοῦ τινα. ἡ δὲ ἀπὸ τῆς Χερρονήσου χώρα τῆς πόλεως, πεδινή τε, καὶ οἷα προσβάλλειν τῷ τείχει ὡς ῥᾷστα. Μιχμέτης μὲν οὖν, ἐλάσας ἐπὶ τὴν πόλιν, πρὶν Βασιλέα ἀφικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον, * προσέφη λόγους τῷ Ἰσμαήλῃ, λέγων τοιάδε. Ὦ παῖ Σκενδέρμη, σὺ μὲν γένους εἶ τοῦ Τυρκῶν ἐπιφανοῦς, καὶ πῃ γε Βασιλέα οἶδα, ὡς τῷ γένους πόθεν ὢν, πρός τε τὰς πολεμίους τῷ Μιχμέτῃ ῥᾳστώνας, καὶ παύεται ἀπολιμῶν. Τί οὖν οὐχ ἡσυχίαν ἄγων, καὶ τῷ ἀδελφῷ τῷ σῷ τὴν ἡμίσειαν ἀρχὴν ἐπιτρέπων, ἐς τὸ ἥμισυ βασιλεύειν ἐθέλεις; ἀλλ' ἀφελόμενος τὸν ἀδελφὸν τὸν σὸν, σύμπασαν ἤδη τὴν ἀρχὴν διέπεις ἐκείνου Βασιλέως φερόμενος; νῦν οὖν ὅπως παῦσαι ἐπὶ τὸ βέλτιον καταστῇ, ἴθι ἐξιών, ἔλθε ὡς Βασιλέα, σαυτὸν ἐπιτρέψων τε ἅμα καὶ τὴν ἡγεμονίαν. καὶ ὅπως σαφῶς ἴθι, ὡς ἥδιόν ἄχαρι πεισόμενον πρὸς Βασιλέως, οὐδὲ τὴν ὑπερβολὴν χάριν τοιάδε αὐτῷ καταθήμενος. καὶ ἔσται σοι χώρα οὐκ ἐλάττων τῆσδε τῆς σῆς χώρας, καὶ ἅμα ἐν ἀσφαλείᾳ βιοτεύων, εὐδαιμονίαν μὲν ἄλυπον ἕξεις, πράγματα δὲ ὅπη πρὸς τῶν πολεμίων ἡμῖν τε καὶ σοὶ ἔσται τὰ λοιπὰ, ὅτι πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐπιτιθέμενά σοι ἀεὶ, καὶ ἐς τὴν ἀρχὴν ἐπιβουλεύοντος. ἴθι οὖν αὐτὸς ἔξαγε οἵαπερ σοὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀρχὴν ζητοῦς παρὰ βασιλέως, ὡς ἂν διαπράξωμαι περὶ αὐτῆς ἐς τὸν Βασιλέα. Ταῦτα μὲν Μαχμέτης ὁ Μιχαήλου ἠγεμὼν ἔλεγε. Ἰσμαήλης δ' ὑπολαβὼν ἔλεγε. Ἀλλ' ἐχρῆν μὲν ὦ Μαχμέτη, ἐς τὸν ἥρωα πολεμίως στρατεύεσθαι τὸν Βασιλέα ἐλαύνειν, καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ὁμοφύλους, καὶ ὁμοπίστους. Οὐ γὰρ θέμις ἀνδρὶ ὁμόφυλον καὶ ὑποσπόνδου μὴ ὑπάρξαντα ἀδικίας πρότερον καταλύειν ἐλθόντα. Ἡμεῖς δὲ οὔτε ἄδικόν τι ἐς Βασιλέα ἐπράξαμεν, οὔτε τὰς σπονδὰς παραβαίνομεν. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὕτω ἔχει καὶ αὐτὸς ἐκπεθύμηται Βασιλεὺς, πρὸς δὲ Χασάνην τὸν πόλεμον, ταύτῃ οἱ τὴν χώραν ἐθέλειν γενέσθαι, φέρε ἐπιδόσθω ἡμῖν Φιλιππόπολιν, ἀντὶ τῆσδε τῆς χώρας, ὥς τι μὴ ὑπέφορον ἔχειν, ἀλλ' ἀτελῆ, καὶ χωρήσομεν ὡς Βασιλέα, πιστεύοντες αὐτῷ τὴν ἐπιεικείᾳ. Ὁρᾶτε οὖν τὴν πόλιν, ὡς ἐν ὀχυρῷ πάνυ φέρει

Sinopæ principem. Huic dabat crimini amicitiam, quam fecerat cum Chasane Longo. Præterea quod parabat, Chasani adjunctus, incursionem facere in suam regionem, una cum eo hostiliter accedens. Feruntur & alia: videlicet Amarles frater agens in Januis regis, regi non cessavit suadere, ut fratri suo bellum indiceret. Implens igitur rex naves & triremes circiter quinquaginta & centum, eam classem mari profectionem facere jussit. Ipse vero transiens in Asiam itinere pedestri, per continentem incedebat. Classis regia Asiæ oram tenebat, donec veniret Sinopam. At rex iter faciens per Castamonam urbem cum exercitu, tandem pervenit Sinopam. Urbs hæc præjacet Euxino Ponto, extendit se, cum sit Chersonesus, in mare stadiis viginti septem: & in Isthmo sita est. Hortis & arboribus abundat. Plantas & arbores producit omnigenas tam mansuetas, quam sylvestres. Nomen ejus est Pordapas. Sunt ibi damularum & leporum vivaria. Nec desunt aliæ feræ, quas venari solemus. Urbs admodum munita est. nam utrinque mari cingitur, cum sit speciosa & pulchra. Ab continente vergit urbs ea in locum arenosum. Ea vero regio quæ in Chersonesum panditur, campestris est: & hinc facile urbis mœnia aggredi licet. Machumetes profectus ad urbem istam, ante adventum regis in Turcorum castra, hujusmodi orationem cum Ismaele habuisse fertur: O fili Scenderis, tu quidem ex illustri * Tyriorum genere natus es. Præterea nec te fugit, etiam regem ex illo genere prodiisse, & contra Mechmetæ hostes haud cessare bellum gerere. Quid igitur non pacem & tranquillitatem amplecteris, & fratri tuo dimidium principatum concedens, alteri dimidio principatui imperare non vis? Sed spolias fratrem dimidia principatus parte, & totum gubernas, nec interim abstines injuriis adversum te provocare regem. Nunc igitur, ut res tuæ meliore sint loco, consulo ut egressus ad regem, teipsum & principatum ei tradas. Nec ingratum experiere regem. Proinde ne cuncteris hujusmodi beneficio tibi regem devincire. Nam satis scio, aliam accipies ab rege regionem tua nequaquam minorem, & beate secureque vives: nec ulla tibi intervenient tristitia. Nec negotia tibi erunt deinceps aut cum nostris, aut cum tuis hostibus. Etiam ab fratre tuo tutus eris. Nec erit hostis qui principatui tuo insidietur. Ipse igitur profer, quem tibi ab rege in Europa principatum dari velis, eumque tibi apud regem impetrabo. Hæc quidem loquutus est Machumetes dux, filius Michaelis. At Ismael respondens, inquit: Verum oportebat, o Machumeta, regem bello lacessere Mechmetæ herois hostes: nec nos bello affligere qui ejusdem & nationis & fidei sumus. Haud enim fas censetur, ut bellum moveat contra virum ejusdem nationis, & in fœdus susceptum: præterea qui non prior injurias fecerit, & eum e medio tollere statuat. Nos quidem injuria nulla affecimus regem, nec fœdera violavimus. Sin autem rex nobis succenset, quod Chasanem coluerim, age, in hunc belli molem avertat. Ergo si hanc regionem rex sibi tradi postulat, pro ea nobis tribuat Philippopolim: at ita, ne eam tributariam, verum immunitate recepta, possideam. Quod si fecerit, ad regem pergemus, ejus æquitati fidem ha-

* πορδάπας in R. at in c.

* Ismaelis oratio. * Turcorum.

Edit. Paris. pag. 259.

Ismaelis responsum.

bentes. Videtisne, quam gregie urbs munita sit loci natura, & armis instructa? Bombardæ in circuitu positæ sunt quadringentæ. Bombardarii jaculatores adsunt circiter bis mille. Habet supra decem millia virorum hæc urbs. Hinc datur nobis quam tutissime resistere, & hostes gravissime lædere. His auditis, Machumetes plurimum delectatus est Ismaelis oratione: & processit ad regem, ut ei persuaderet, qui urbem illam in ditionem acciperet. Rex ubi singula, quæ commemorasset Ismael, intellexit, paratus erat pacem componese his conditionibus quas obtulisset Ismael. Proinde Philippopolim ei præbuit. Ismael universas suas opes ferens, excedebat urbe, & proficiscebatur in eam Europæ regionem quam ei rex assignaverat. Rex cum in ditionem accepisset urbem, & Ismaelem in Europam ablegasset, etiam reliqua quæ ad illum principatum pertinebant, in regis ditionem devenere. Et sane Castamona urbs erat opulenta, & inprimis munita. In hanc princeps collocaverat uxorem & liberos. Ipse vero obsidionem Sinopæ tolerare volebat. Regio autem Ismaelis incipit ab urbe Ponti Heraclia, quæ regis est. porrigit se per Pontum usque ad Paphlagoniam, & ad Turgutis regionem. Cum autem opibus per se sit florentissima, attamen reditum habet annuum, qui præbet circiter viginti myriades staterum * argenteorum. Sola illa Asiæ regio æs fert, ut alibi annotavimus. Æs autem hoc secundum Iberiæ æs, optimum perhibetur. Ex eo quotannis tributi nomine accipit rex quinque myriades staterum auri. Naves plurimæ stabant in portu Sinopensi, inter quas erat rotunda, quam extruxerat Ismael, ea capiebat dolia noningenta. Hanc Byzantium abduxit. Etiam rex paraverat navem quæ ea tempellare, exceptis Venetorum navibus, & Alphonsi Tarraconensium regis navi, maxima erat. Alphonsus etenim primus fabricavit navem capacem doliorum quatuor millium. Venetorum urbs deinde, ubi pax cum Liguriæ tyranno interrenit, naves ædificavit. Etiam Taraconnensium rex composuit naves duas, quæ magnitudine anteceſſere naves omnes quæ umquam fuere. At Taraconnensium regis naves, in sese incidentes, præ magnitudine in portu confractæ sunt, nec in mare deduci potuere. Rex Turcorum hæc audiens, & ipse fabricavit navem dollorum trium millium capacem. Nec multo post interiit ea propter mali magnitudinem. Nam postquam in navem adaptatus est, & quidam eam hauriret tempore longo, tandem ubi exhausta est a quadringentis quibus id negotii datum erat, in ipso portu submersa & mari obtecta est. Navis autem gubernator aufugit, timens regem Mechmetem. Sed hæc quidem succedenti tempore acciderunt. Rex igitur sub idem tempus occupans regionem Ismaelis, qui Scendere patre natus erat, recta profectus est contra Chasanem Longum & contra Colchida, ut debellaret regem Trapezuntis, qui erat amicus & familaris Chasanis. In primis autem eo familariter utebatur frater ejus Joannes. Ipse quoque rex David suam † consobrinam, quæ erat Joannis filia, Chasani Longo in matrimonium collocavit. Rex David rogavit Chasanem, ut sibi efficeret apud regem, ne in posterum tribu-

Sinope Mechmetis tradita.

Castamonæ.

Edit. Paris. pag. 460.

* Alborum.

Æs Iberiæ optimum.

Alphonsi naves.

† Despinam.

μὴν, ἢ χιλιοσμυρίοις ὅπλοις. * τετρακισχίλιοι μὲν πελτοβόλοι, πελτοβολίσκοι δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους, ἐπ' ἄνδρας ὑπὲρ τοὺς μυρίους παρίσχει, ὡς ἀστραλίσασθαι μὲν ἐν τῷ αὐτοῦ ἀμυνεῖσθαι, ἢ τοῖς πολεμίοις, ὡς ἐπιζήμια. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Μαχμέτης, ἢ ἡδεῖς πάνυ τοῖς Ἰσμαήλου λόγοις, προσλαμβάνει ἐπὶ βασιλέα, ὡς ἐπὶ τῇ ξυμβάσει τὴν πόλεως σωτηρησόμενος βασιλεῖ. Βασιλεὺς μὲν ὡς ἐπύθετο ἕκαστα τὰ ὑπὸ Ἰσμαήλου, ἕτοιμος ἦν ἀπιέναι ἐφ' οἷς προέσχετο Ἰσμαὴλ αἰτῶν, ἢ τότε φιλιππόπολιν παρέσχετο. ἢ Ἰσμαὴλ ξυμπαντα τὸν ὄλβον ἀποφερόμενος, ὑπεξεχώρει ἐκ τῆς πόλεως, ἐς τὴν Εὐρώπην ξυνομιζόμενος ἐπὶ τὴν χώραν, ἣν αὐτῷ παρέσχε βασιλεύς. Ἐνταῦθα ὡς παρέλαβέ τε τὴν πόλιν ὁ βασιλεὺς, ἢ Ἰσμαήλῳ τε ἔπεμψε ἐς τὴν Εὐρώπην, τάτε ἄλλα ὅσα ἐς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ διετέλει, προσεχώρησεν αὐτίκα τῷ βασιλεῖ. καὶ δὴ καὶ Κασαμὼν πόλις εὐδαίμων ἁρμοῦ τε ἐς τὰ μάλιστα. ἐς ἣν γυναῖκα τε ἢ παῖδας ὑπεξέθετο. ἢ αὐτὸς παρεσκεύαζετο ἐς Σινώπην πολιορκησόμενος. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τῷ Ἰσμαήλῳ, ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς ἐς τὸν πόντον Ἡρακλείας πόλεως τῆς βασιλέως, διήκει δὲ ἐξ τῆς πόντου ἐς Παφλαγόνων χώρας, ἢ ἐπὶ τὴν Τεργυτίων χώραν. ὀλβιωτάτη δὲ ἅπασα, προσόδους ἔχει ἐς τὰς εἴκοσι μυριάδας χρυσίνας τῶν ἴσων σατήρας. χαλκὸν δὲ, ὡς ἢ ἄλλοθί μοι τοῦ λόγου, φέρει ἡ χώρα αὕτη μόνη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. χαλκὸν δὲ καλλίστου, μετά γε τὸν Ἰβηρίας χαλκὸν, ἀφ' οὗ δὴ προσήκει τῷ βασιλεῖ ἐπέτειος φόρος χρυσίου πέντε μυριάδας σατήρων. πλοῖα δὲ ἐπῆν ἐν τῷ λιμένι τῆς Σινώπης, ἄλλα τε, ἢ ναῦν στρογγύλην, ἣν ἐναυπηγήσατο Ἰσμαὴλ ὀγδοηκοσίων * πίθων. ταύτην μὲν ἔπλωσεν ἐς Βυζάντιον ** ἣν δὲ ἢ βασιλεὺς ἐναυπηγεῖτο ναῦν μεγίστην δὴ τῶν πώποτε γενομένων νεῶν μετά γε τὴν Οὐενετῶν, τὴν βασιλέως τῶν Ταρακωνησίων Ἀλφόνσου. Ἀλφόνσος γὰρ δὴ πρῶτος ναῦν ἐναυπηγήσατο πίθων ὡς τετρακισχιλίων. ἐπὶ ὕστερόν τε ἡ Οὐενετῶν πόλις, ἐπειτα εἰρήνη ἐγένετο σφίσι πρὸς τὸν Λιγυρίας τύραννον, ἢ Ταρακώνων, ἐναυπηγήσαντο ἢ αὖτε ναῦς δύο, μεγίσας δὴ ἁπασῶν τῶν γενομένων νεῶν. Αἱ μὲν δὴ τῶν Ταρακώνων βασιλέως νῆες, ὑπὸ μεγέθους σφίσιν αὐταῖς ἐμπεσοῦσαι, διεφθάρησαν ἐν τῷ λιμένι, ἢ οὐκ ἔφθασαν ἐκπλεῦσαί ποτε, ἐς πέλαγος γενόμεναι. Βασιλεὺς δὲ ἢ αὐτὸς πυνθανόμενος ταῦτα, ἐναυπηγεῖτο ναῦν, ὡς τεσσαράκοντα πίθων. ἐν πολλῷ ὕστερον, ὑπὸ μεγέθους τῆς ἴσης ἀπώλετο ὅτι καθέστηκε τῶν ναῦν ἰδιώχθη, ἢ ἄστολον ποιουμένη πολλῷ, ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον, ὡς ὀξέχυτο ὑπὸ τετρακοσίων ἐπαγμένων ἐς τοῦτο, μὴ ταῦτα καπέδυ αὐτὸν ἐν τῷ λιμένι, ἢ κρανίσθη ὑπὸ θαλάσσης. ἢ ὁ ναύκληρος τῆς νεὼς ἀπέδρα, δείσας Βασιλέα Μιχμέτην. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὕστερον ἐγένετο. τότε δὲ βασιλεὺς παραλαβὼν τῆς Ἰσμαήλου τῆς Σεκεδίρου χώραν, ἔστρατεύσατο ἐπὶ Χασάνην τὸν Μακρὸν, ἢ ἐπὶ Κολχίδα, ὡς καθαιρήσων Βασιλέα τὸν Τραπεζοῦντος, ὃς ἐπιτηδείως ἔχων πρὸς Χασάνην, ἢ φιλίως γενόμενος, ἐμάλιστα ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Βασιλεὺς Ἰωάννης, ἢ αὐτὸς Βασιλεὺς Δαβὶδ, ἐξέδοτο εἰς γάμον θυγατέρα Ἰωάννου, ἢ Δαβὶδ ἀνεψιὰν, Χασάνῃ τῷ Μακρῷ. καὶ προσεδέοντο Βασιλεὺς Δαβὶδ, τὸν Χασάνην ἐξασφάζασθαι ἐς τὴν βασιλέα Μιχμέτην, ἢ λοιπὸν μὴ ἀπάγειν τὸν φό-

* In nno, τετρακοσίους μ. τελεβολίς, τελεβολίσκους δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους.

* Deest fortasse ἀπήγετο, aut tale quid. in R. etiam lacuna est.

ρον ἡ Τραπεζουντιος πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ ζητῶν μᾶλλον A tum ferre cogeretur ad ipſum Trapezuntis, ſed magis quærebat gratificari Chaſani rex Mechmetes. Cæterum Chaſanis legati cum veniſſent ad regem, inter cætera loquebantur faſtuoſa: poſtulabant quoque ſibi remitti & Colchidis tributum. Rex hos dimittens minitando: Haud multo, inquit, poſt veſtro periculo experiemini quid ab rege petendum ſit. Sub idem tempus cum iter per Cappadociam faceret filius ejus natu maximus, qui Amaſiam imperio moderabatur, accedebat, munera maxima patri offerens: eumque in terram procumbens, ut mos gentis eſt, adoravit. Hic adiit ad regem, necnon ſocer ejus * Turiutes, cujus filiam uxorem duxerat rex, quam plurimum diligebat, eaque ſecunda poſt mulieres, quas in cubiculo ſuo tenebat, utebatur. Fratrem uxoris juſſit, qui ad ipſum adierat, & in Januis agebat, ſequi quocumque profectionem inſtituiſſet. Tunc igitur in militiam proficiſcenti regi, occurrit filius munera quam maxima ferens. Ubi autem tranſivit Sebaſtiam, irruptionem fecit in Chaſanis regionem, urbemque occupavit nomine * * * * Rex cum ulterius pergeret, obviam habuit Chaſanis matrem, munera ampliſſima portantem, & nomine filii legatione apud regem fungentem. Progreſſa autem in conſpectum regis, ſic inquit: O rex Otomanidarum, fili Amuratis, me quidem miliit Chaſanes filius meus, qui admodum rebus tuis favet, nec invidet felicitati tuæ, nec recuſat tibi gratificari in omnibus quæcumque imperaveris. Quæ autem nunc ſequuntur, ex memetipſa profero, vir divine. Quid nos, qui ejuſdem tecum gentis ſumus, idemque populus, bello perſequeris? Aut ignoras Pajazitem Lælapa, Amuratis filium, qui cum circa hæc eadem erraret, & plurimum delinqueret in gentis ſuæ homines, tandem ſenſit ultionem? Nam juſtitia accedens, eique manus injiciens, effecit ut trucidaretur ab Temire rege. Tibi quidem hactenus, quia manſuete & clementer tractaſti tuæ gentis homines, nec cuiquam intoleranda feciſti, Deus maximam & copioſam largitus eſt felicitatem, auctore Heroe. Præterea præbet amplam & opulentam regionem, urbes & reges, qui omnes tuum imperium agnoſcunt, & contremiſcunt. Certe haud te clam eſt, fore, ſi contumeliis & injuriis laceſſiveris homines qui Heroa colunt, ut nequeas amplius hoſtes tuos vincere: quamvis quidam natura & animo male feriati homines, & impudentiſſimi, ceuſeant juſtitiam nullibi terrarum homines punire, verum caſu quodam ſive fortuito res humanas gubernari. Nec ad quodcumque ſe contulerit quibbet ſive rex ſive tyrannus, fas juſtumque eſt: ſed ſi juſtitia acceſſerit. Verum enimvero cernimus Parcas utramque ſortem, bonam & malam diſtribuere, & in utramque hanc ſecernunt homines, qui in terram advenerint. Quibus melior ſors in hoc ſæculo a Parcis fuerit attributa, hi poſt mortem vinčti E pœnis ſubjiciuntur. Solet autem alias numen ſedulo id procurare, ut quod quis intercedente jurejurando pactus fuerit, præſtet. Sin prævaricatur, prævaricantem illico comminuit. Tu quidem maximam conſequutus es felicitatem, adeo ut nullus omnium qui in orbe ſunt, regum tibi ſit conferendus. Cauſa vero

Edit. Paſſ. pag. 261.

Cappadociam intrat Turca.

* Turgetes.

* Coryeum.

Matris Uſuncaſſani ad Turcam oratio.

Ejuſdem religionis homines ſe invicem perturbare nefas.

Dei juſtitiam, non caſum, omnia gubernare.

Parcæ. pag. 262.

* Τυρίητα. R. Τουρσούται.

Nomen urbi: deſideratur: etiam in E.

* In uno, ἀτιμώτου.

* In uno, αἰτιώτου.

* In uno, ἀποχωρεῖ.

Legem divinâ custodientes felicitèr vivere.

in promptu est: Nam paruisti Heroi, & solemnia quæ semel visa sunt, non es transgressus: & in posterum imperabis si sic perrexeris agere. Pactis autem omnibus quæ quis fecerit, sive cum Heroe, sive cum Deo, donec moriaris, standum est. Verum non honeste nobiscum agis, qui sumus de tua natione, & servi Herois. Nam etiam Parca tecum pacta est. Satis scio, hæc nos non despiciet, nec nos contumeliis & injuriis abs te affectos abire vagos sinet. Hæc loquuta est. Rex autem in hunc modum respondit: O mulier, non eo inficias quin justa sint quæ commemorasti omnia: verum haud te clam est, pactum conventum amplius quidpiam quam privato gratificari regi, & tyranno. Id autem rerum experientia demonstrare consuevit. Nam si quis in ejusdem nationis homines peccare appareat, ejus rei testimoniis fides accipienda est. Deinde accedentem oportet ultionem exigere. Hoc a nobis factum est. Siquidem prædiximus filio tuo, nos nolle amplius ei nostram præbere regionem. At non acquievit nostro imperio, nec regione nostra abstinuit: verum nostra interturbare accedens non cessavit. Cæterum utut hæc facta sunt, tamen filio tuo hæc nuntiamus: quæ si fecerit, ab ejus regione exercitum abducemus. Det operam, ne in nostram regionem incursiones faciat, nec auxilio veniat regi Trapezuntis, ut simul cum ipsa capessat bellum. Hæc ubi enarravit rex, mulier pacisebatur, & pacem componebat. Qua conventa, rex duxit recta Trapezuntem contra regem Davidem: qui defuncto nepote uno, congregans Cabazitianos, qui imperant Mesochaldis circa Trapezuntem regnum invasit, eoque potitus est regnans, cum injuria affecisset fratris filium, tunc demum quatuor annos natum. Classis autem solvens a Synopa, postquam eam subegerant, tendebat Trapezuntem: dextra Cappadociam tenens, & veniens Trapezuntem, suburbana incendit, & diebus triginta duobus urbem obsedit. Postea etiam rex cum exercitu accessit. Machumetes autem dux præcesserat regem, & ante hunc venerat Trapezuntem. Castris positis ibi in eo loco, qui Scylolimne dicitur, in colloquium veniens cum Georgio Protovestiario patruele ejus, jussit ut sic alloquatur regem Trapezuntis Davidem: Regii Græcorum generis rex magnus hæc dicit. Cernis, quam longum iter, & quam longam regionem emensus sit rex, postquam expeditionem sumpsit contra te ut huc veniret? Si igitur illico urbem regis permiseris arbitrio, ne dubites, præbebit aliam: ut Demetrio Græcorum principi, qui Peloponnesum rexerat. Donavit vero hunc opibus plurimis, insulisque. Eidem & urbem opibus florentem Aenum tradidit. Is igitur nunc omni metu vacuus, securus vivit, maxima felicitate fruens. Sin autem non obtemperaveris, verum regis vires experiri volueris, scito urbem tuam brevi direptioni obnoxiam fore. Nec enim prius ab oppugnatione desistet, quam urbem ceperit, & vos omnes ignominiosissimæ morti subjecerit. His dictis ab Machumete, respondit rex Colchidis, in hunc modum: Verum enimvero nos, cum hauddum fœderum fidem violassemus, fratrem regis mittentes, prompti & parati eramus, quocumque jussisset rex obedientes ire. Etiam regiæ

Mechmetis reipublicæ.

In Trapezuntis expeditio.

Scylolimne. *Edit. Paris. pag. 263*

Legatio ad Imp. Trapezuntis.

Imp. Trapezuntii responsum.

A ὑιῷδαι τῷ ἥρωϊ, καὶ μὴ παραβαίνειν τὰ νομιζόμενα, καὶ ἅ γε λοιπὸν ἄρχειν ἁπάντων ἀνθρώπων. καὶ οἷς δ' ἂν ξυντιθοῖτο ὁ ἄνθρωπος, εἴτε θεῷ, εἴτε ἥρωϊ ἐς ὃ ἄν τελευτήσῃ πείθεσθαι ἀνάγκη. καὶ σὺ ἡμᾶς τοὺς ὁμοφύλους, μὴ καλῶς ποιοῦντας, δίκης ὄντας τῷ ἥρωϊ, παρὸν σοὶ τὰς σπονδὰς ἃ μοῖρα ἐπάξατο. ἃ γὰρ περιέψεται ἡμᾶς ἐν τῷ πρεσβευτολόγῳ, καὶ ἀδικημένους, πρεσβεύσειν. Ταῦτα ἔλεγε. καὶ ὑπολαβὼν ὁ Βασιλεὺς, ἔλεγε παιδί. ὦ γύναι, ἐν δίκῃ μέν τοι εἰρηταί σοι ἅπαντα· ἀλλ' μέντοι ἐπίσασο, ὡς καὶ τῷ Βασιλεῖ πλέον τι χαρίζεται ἡ σπονδὴ, καὶ τῷ τυράννῳ. φέρει δὲ τοῦτο τὰ πράγματα πέρυσι. ἰὼν δὲ καὶ τοὺς ὁμοφύλους ἐξαμαρτάνοντάς τις φαίνεται, ἀνάγκη ἐπὶ μαρτυρίαν τοῦτο αὐτὸ τοῖς ἐδόκει, καὶ ἐπάρτα ἀμύνασθαι. καὶ ἡμεῖς δὲ τοῦτο ποιησάμενοι, καὶ προεπόντες αὐτῷ μὴ παρέχειν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ, ὅτε ἀπεῖχετο τὰ παράπαν, καὶ ἐπιὼν ἐσχλεῖν οὐκ ἐπαύσατο. ὅμως παιδὶ ἐπιτάλαντες τῷ σῷ ἰῷ, ἀπιχόμεθα μὲν τὰ λοιπὰ τῆς χώρας, ἐφ' ᾧ μὴ ἐπιβλῶναι ἑαυτοῖς τῆς χώρας ἡμᾶς, καὶ μὴ δὲ τῷ Βασιλεῖ Τραπεζουντίῳ ἐπαμύνειν καὶ ὑπερμαχεῖν. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ βασιλέως, σωφρονίσθη αὐτίκα ἡ γυνὴ, καὶ σπονδὰς ἐποιεῖτο. τὰ δὲ ἐντεῦθεν ἤδη ἐπορεύετο ἐπὶ Τραπεζοῦντα, καὶ τῷ Βασιλέως Δαβὶδ, ὃς τελευτήσαντος τοῦ Βασιλέως τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου, καὶ καταλοιφθέντος αὐτῷ ἐγγόνου ἑνὸς, ἀναγόμενος τοὺς Καβαζιτιανοὺς ἄρχοντας, τῷ περὶ τὴν Τραπεζοῦντα Μεσοχαλδέων, κατέσχε τὴν Βασιλείαν, καὶ βασιλεύσας, ἀδικήσας τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ, τεθνηκότα ὄντα. Ὁ μέν τοι σῶλος ἄρας ἔπλει Σινώπης, ἐπεὶ ταύτην * προσεσυλήσατο, ἐπορεύετο, ἐν δεξιᾷ ἔχων τὴν Καππαδοκίαν, καὶ ἀφικόμενος ἐς τὴν πόλιν Τραπεζοῦντα τά τε προάστεια ἐνέπρησε, καὶ ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, ἐπὶ ἡμέρας τριάκοντα δύο. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιλαύων ἔπεισι Βασιλεύς. προλαύνων δὲ Μαχμήτης ἐς Τραπεζοῦντα, καὶ αὐτοῦ που σκηνώσας, ἐν τῇ λιγομένῃ, Σκυλολίμνῃ, καὶ λόγους προσφέρων πρὸς τὸν αὐτοῦ ἐξάδελφον Γεώργιον πρωτοβεστιάριον, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, εἶπεν τῷ Βασιλεῖ Δαβὶδ παιδί. Βασιλεῖ Τραπεζοῦντος, γένος τῶν Ἑλλήνων βασιλέων, Βασιλεὺς μέγας παιδὶ λέγει. ὡς ὁρᾷς μὲν ὅσην χώραν διαπορεύομαι, ἐπειδὴ δεῦρο ἦλθον, ὡς τοιαύτην γενέσθαι. ἰὼν οὖν αὐτίκα τὴν πόλιν παράδος τῷ Βασιλεῖ, καὶ χώραν μέν τοι παρέξεται, ὡς ἐν τῇ Ἑλλήνων ἠπείρῳ τῆς Πελοποννήσου Δημητρίῳ, δεδαιμονίαν τε ἐδωρήσατο καὶ νήσους, καὶ Αἶνον πόλιν δεδαίμονα, καὶ ἐν ἀσφαλεῖ ἂν, καθήσεται δεδαιμονῶν. ἰὼ δὲ μὴ πειθόμενος, ἀπέχειν ἐθέλῃ, ἴθι τὴν πόλιν ἐξανδραποδίσαι καὶ πολλῷ ὕστερον. καὶ γὰρ ἂν ἐπαναστήσεται, μὴ ἐξελὼν πρότερον ὑμᾶς, καὶ αἰσχίστῳ παραδοὺς θανάτῳ. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Μαχουμήτου, ὑπολαβὼν ὁ Βασιλεὺς Κολχίδος, ἔλεγε παιδί. Ἀλλ' ἡμεῖς καὶ πρότερον τὰς βασιλέως σπονδὰς οὐ παραβαίνοντες, τόν τε ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως πέμψαντες, ἕτοιμοι ἦμεν, ἐφ' ὅ, τι ἂν ἄρα κελεύοι Βασιλεύς, ἴέναι αὐτίκα πειθόμενοι, καὶ

* In ms. προσεσυλήσατο.

τῷ ναυάρχῳ ᾧ Βασιλέως πόλι ἐλέγομεν, ὡς ἂν μὴ ἐφ' χώραν κακῶς ποιοῦντες λυίζονται. ὡς ἰὼ ἐπὶτὶ Βασιλεὺς προχωρήσειν αὐτῷ παρεσκευάσμεθα. Ταῦτα τε ἔλεγε, καὶ ἠξίου σπείσθαι αὐτῷ Βασιλέα, ἐφ' ᾧ τῷ τε θυγατέρα αὐτοῦ Βασιλέα ἄγεσθαι καὶ χώραν αὐτῷ παρέχεσθαι, ὅσην ἰσὼ τῷ προόδου αὐτοῦ τῆς χώρας ὑποδοίτη. Ταῦτα λέγων, ἠξίου σπείσθαι. Μαχμέτης μὲν ὡς ἐς τὸ στρατόπεδον ἀπέλαυνε, Βασιλεὺς ὑπέμενε, ἀγγέλων τὰ παρὰ τῆς πόλεως. ἐπαρθεὶς δὲ τοῖς λόγοις τοῖς δὲ, ὥρμητο καὶ κράτος ἐξελεῖν τῷ πόλιν, καὶ ἀνδραποδίσασθαι. ἤχθετο δὲ ὅτι ἡ γυνὴ τοῦ Βασιλέως, πρὶν ἀφικέσθαι τὸν στόλον, ἀφίκετο παρὰ τὸν ἑαυτῆς γαμβρὸν τὸν Μαμίαν προεξιοῦσα. μὴ δὲ ταῦτα βουλομένῳ οἱ, ἐδόκει ἐς τῷ ξύμβασιν τὸς ὅρκους ποιεῖσθαι, καὶ ἐγίνοντο οἱ ὅρκοι τοῦ Βασιλέως. μετὰ δὲ καὶ τῷ πόλιν παρελάμβανον Τραπεζουῆται, οἱ τοῦ Βασιλέως κήλυδες, ὡς ἐπέταξε Βασιλεύς. τὸν δὲ Βασιλέα Τραπεζοῶτας, ἐμβάντα ἐς τὰς ναῦς, ἅμα τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ τῇ θυγατρὶ, καὶ συγγενέσιν αὐτοῦ, ὅσοι παῆσαν αὐτῷ, ἐκέλευσεν ἀποπλεῖν ἐς τὴ Βυζάντιον, ὡς αὐτίκα παρεσομένῳ καὶ αὐτοῦ Βασιλέως, ἀφ' τῆς ἠπείρου. τῷ μὲν οὖν πόλιν ἐπέτρεψε τῷ ναυάρχῳ, τῆς Καλλιπόλεως ὑπάρχῳ, κήλυδά τε καθίστη ἐς τῷ ἀκρόπολιν, καὶ Αζάπιδας ἐς τῷ πόλιν. μὴ δὲ ταῦτα πέμψας Χετήρην, τῆς Αμασίας ὑπαρχον, παρεσκευάσατο τὰ περὶ τῷ πόλιν χωρία, καὶ τὰ περὶ τὸ Μεσοχάλδιον, * Καβαζιτῶν ὄντα τῇ ὑπάρχων τῶ τε πατρὶβάντι καὶ τῶ υἱῶ αὐτοῦ. καὶ ἕκαστα προσεχώρησεν, ὃς καὶ φυλακὴν ἐγκατέλιπεν, ἀναζεύξας ἀφ' τῆς ἠπείρου καὶ ἀπέλαυνε. καὶ ἀφ' τῆς τῆ Τζανῶν χώρας ἐκομίζετο, χώραν ἐρυμνὴν τε καὶ ἄβατον ἐς τὰ μάλιστα. γενόμενος δὲ ἐπὶ Βυζαντίου, Βασιλέα μὲν αὐτὸν ἐπέταξεν ἀπάγειν ἐς Αδριανούπολιν, ἐς αὐτὸς ὀλίγῳ ὕστερον ἐκομίζετο ἐπὶ Αδριανούπολιν. Τραπεζοῦς μὲν οὖν οὕτως ἔλαβε, καὶ ἡ τῆς Κόλχων σύμπασα ὑπὸ Βασιλεῖ ἐγένετο ἡγεμονία, καὶ αὕτη Ελλήνων ἔθνα, καὶ ἐς τὰ ἤθη τε καὶ δίαιταν τεθραμμένη Ελλήνων, ὡς τε ἀκριβῶς γενέσθαι ὑπὸ παῖδι τῷ Βασιλέως, ἐν πολλῷ χρόνῳ, τῆς τε Ελληνικῆς τε, καὶ Ελλήνων ἡγεμόνας. πρῶτα μὲν δὴ Βυζαντίου πόλιν, μετὰ δὲ ταῦτα Πελοποννήσου τε, καὶ Τραπεζοῶτας Βασιλέα, καὶ χώραν αὐτοῦ. Ταῦτα μὲν οὕτως ἐγένετο. τῷ δὲ Τραπεζοῶτα ἐς μοίρας διελόμενος, τὸ μὲν παρ' ἑαυτῷ κατέκρατησε, ποιήσας Σιλικτορίους καὶ * Σπαχογλάνους, ὕστερον ἐς τὰς θύρας αὐτοῦ, τῶν κρατήσας παρ' ἑαυτοῦ, ὑπηρεσίας αὐτῷ ἕνεκα, καὶ ἐς τὰς τῶ παιδικά. τὸ δὲ κατήκισεν ἐς Βυζάντιον, καὶ τὸ ἕτερον πεποίηκεν Ιανιτζαρίους, καὶ δουλοπρεπὲς ἐν σκευαῖς, ἐπιλεξάμενος παῖδας ὀκτακοσίους, καὶ ἐς τῷ ὃ κηλύδων τάξιν ἐτάξατο. τῷ μὲν τοι θυγατέρα τοῦ Βασιλέως Δαβὶδ, γυναῖκα μὲν οὐκ ἠγάγετο, μετὰ δὲ πολὺ δὲ ἐς ὕστερα μετεπέμψατο αὐτῷ, σφαγιασθέντος τοῦ Βασιλέως Δαβὶδ, καὶ τὸν παῖδα ἔγγονον τοῦ πρόπρου Βασιλέως, νήπιον ὄντα ἔτι παρ' ἑαυτῷ ὁ Κράτων. Ο μὲν τοι Βασιλέως παῖς ὁ πρῶτος, Γεώργιος τοὔνομα, ὡς ἐς τῷ Αδριανού-

classis duci loquuti sumus, rogantes ne regionem nostram populationibus affligeret. Paratos enim nos esse, ubi primum advenerit rex, deditionem facere. Hæc dicens, rogabat ut pax inter se & regem conveniret. Hac tamen conditione, ut rex ipsius filiam uxorem duceret, & regionem redderet, ex qua æqualem reditum huic, qui ex Colchide veniret, quotannis acciperet. His expositis, pacem orabat. Machumetes reversus in castra, occurrit regi: & quæ ex urbe cognita haberet, enarrat. Cæterum rex elatus his sermonibus, urbem vi capere & diripere nitebatur. Ægre enim ferebat, uxorem regis Davidis, priusquam appulisset classis, venisse ad suum generum Mamlam, & urbe egressam esse. Postea cum consultatio proponeretur quid agendum foret, visum est ut congressus fieret utrorumque: & juramento interposito, in ditionem susciperentur. Jusjurandum itaque regis intervenit. Quo facto peregrini milites regis urbem, sicuti imperaverat rex, susceperunt. Regem Trapezuntis navem conscendere, cum suis liberis, & filia & cognatis, qui præsto erant, jussit: & solventes jussi sunt navigare Byzantium, quasi & ipse brevi affuturus sit, iter facturus per continentem. Urbem autem eam commisit regiæ classis imperatori, qui Calipolis præfectus erat. Peregrinorum præsidio arcem munivit. Urbi vero præsidium Azapidum imposuit. Postea misit Chetirem Amasiæ præfectum, qui regis jussu loca urbi & Mesochaldio finitima occupavit. Hæc autem fuerant in ditione Cabæzitarum, qui erant præfecti Græcorum Imperatoris, & filii ejus. Singula ista loca in regis ditionem, deditione facta, concessere. Rex autem relicto præsidio peregrinorum & Azapidum, iter fecit per continentem. Proficiscebatur per Tzanorum regionem: quam, quia admodum munita erat, haud facile transire poterat. Veniens deinde Byzantium, curavit ut rex Trapezuntius Adrianopolim subveheretur. Nec multo post & ipse eodem pervenit. In hunc modum capta est Trapezus urbs, & universa Colchidis regio, devenitque in potestatem regis. Antea fuerat principatus, quem regebant Græci, moresque & victus rationem Græcorum maxime imitabatur. Verum Græci & Græcorum principes, brevi admodum tempore bello domiti sunt. primo quidem rex potitus est Byzantio: postea arma tulit in Peloponnesum: dehinc Trapezuntis regem una cum regione nactus est. Hæc quidem hactenus contigere. Trapezuntios in partes distribuit: partem unam retinuit ipse, ex qua fecit Silictarios, & Spathoglanos. hos in Januis tenebat, eorumque ministerio utebatur, necnon ipsis notario amore raptus abutebatur. Partem autem aliam Byzantium transmisit. Porro ex alia Janitzaros elegit. Quosdam constituit servos, qui in tabernaculis servirent. pueros ex omnibus elegit octingentos, eosque in peregrinorum cohortem submisit. Filiam regis Davidis non, quemadmodum rex hic potierat. uxorem duxit: haud tamen multo post eam in suum cubiculum accersivit perempto rege Davide. Nepotem autem hujus, qui fuerat filius adhuc infans prioris regis, apud se habuit Crato. Regis autem Davidis filius junior, nomine Georgius, cum A-

Tyro Trapezunte potitur.

Trapezuntis regio ut distributa.

Georgius Comnenus fit Turcarum.

* In nno, Καβαζ.

* Σπαθογλάνους. R. Σπαθογλάνων ἀφ' ἕτερα μέρη.

drianopolim veniſſet, ad Mechmetæ religionem converſus eſt. Aſſumptis Turcorum moribus non multo poſt captus eſt ab rege una cum patre & fratribus. Nam miſſis litteris conſobrina Davidis regis, uxor Chaſanis vocabat aut regis filium, aut patruelem ejus, Alexium Comnenum ex Mitylenis. Et litteras quidem, quibus ſignificabatur ut unus ex filiis regis Davidis, aut patruelis ejus (ut dictum eſt) veniret ad dominam, quæ uxor erat Chaſanis Londi, tradiderant regi. nam litteras iſtas dedit Protoveſtiarius Georgius curatori, moribus cætera non improbo, ut appareret regi talis, quali fidendum eſſet in quibuſvis. Præterea ne innoteſceret quomodo Protoveſtiarius rem hanc celaſſet, timens Authentem ſive Imperatorem magnum, & Baſſam Mechmetem; ne re cognita pœnas daret Authenti magno Protoveſtiarius. Quapropter litteras magno Authenti obtulit. Rex, litteris acceptis & lectis, nihil boni ſuſpicabatur. Comprehendi itaque juſſit Davidem regem, & filios ejus, una cum patruele, quos omnes in cuſtodiam dedit. Cæterum filiam in ſuum cubiculum accerſibat. cum autem eos aliquanto tempore in cuſtodia aſſervaſſet, tandem abductos Byzantium necavit. Pueros quidem ex urbe, & ab locis urbi finitimis allectos, in peregrinorum album conſcribens, ad ſuum cubiculum ordinabat. Quoſdam præterea tradidit in diſciplinam, ut Turcorum ſtudiis imbuerentur. Reliquis filiis ſuis & ſatrapis dono dedit virgines, quaſdam quoque per ſua cubicula diſpoſuit, quaſdam amicis donavit, quaſdam vero filiis ſuis miſit, necnon quaſdam brevi tempore maritis conjunxit. Ea autem quæ ſequebatur hyeme, in regni ſede manens, vocabat Bladum, Draculis filium, ducem Daciæ. Nam hujus fratrem juniorem apud ſe habebat, eoque per amorem turpiter abutebatur, & in ſuum convictum adhibebat. Diſcordia autem vehemens inter regem & puerum iſtum exorta eſt, cum primo eum ſibi turpi amore flagranti obnoxium eſſe vellet. Nam cum primum veniſſet in regiam, ablegatus eſt ad Caramanum, quia regem propemodum interfecerat. Cum enim amore ardens puerum vocaret ad coitum, eumque illecebris & præbibendo deſinire ſatageret, poſtremo in cubiculum accerſitus eſt. Puer cum putaret ſe nihil hujuſcemodi ab rege paſſurum, præter ſpem cernit regem in turpe hoc facinus velle prorumpere. Verum puer reluctabatur, nec regem admittebat. Rex vero oculos figebat repugnanti & invito puero. Puer igitur vagina gladium extrahit: regis femur graviter vulnerat: & celeri fuga continuo ſibi conſuluit. Chirurgi autem vulnus regis curabant. Puer vero conſcenſa arbore, ibidem occultabatur. Ut autem rex collectis omnibus diſceſſerat, etiam puer deſcendens ex arbore, & iter faciens, non multo poſt rediit in Januas regis, ejuſque concubinus factus eſt. Rex nec etiam iis abſtinet qui ſuam religionem ſequuntur. nam cum his ſemper diu noctuque converſatur. Cæterum alienigenis non multum utitur rex. Verum haud multo poſt pueri hujus fratri, quem Bladum nominant, Daciæ principatum rex permiſit. Opera igitur regis adjutus, accedens Bladus, Draculis filius, principatum Daciæ occupavit. Ubi primum in prin-

πόλιν παρών, ἐβάπτισε ἐπὶ δὲ τῷ Μιχμέτου θρησκείᾳ, καὶ ἐς τὰ ἤθη χεσόμενος τὰ ἐκείνων, οὐ πολλῷ ὕστερον συνελήφθη ἅμα τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, ὑπὸ Βασιλέως. Ὡς δὲ ἔπεμψε γράμματα ἡ ἀνεψιὰ τοῦ Βασιλέως, ἡ τοῦ * Χασάνη γυνὴ, καὶ μετεκαλεῖτο, * ἢ τὸν τοῦ Βασιλέως υἱὸν, ἢ τὸν ἀνεψιὸν αὐτῆς τὸν Ἀλέξιον τὸν ἐκ Μιτυλήνης, Κομνηνὸν ὄντα. καὶ τὰ μὲν γράμματα ἐνεχείρησαν τῷ Βασιλεῖ, δηλοποιοῦντα, ὅπως εἴη ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Βασιλέως, ἢ ὁ ἀνεψιὸς αὐτῆς, ὡς εἰρῆσθαι, ἀφίξοιτο πρὸς τὴν δέσποιναν τὴν γυναῖκα τὴν Μακρᾶς Χασάνη ὖσαν. ἐνεχείρησε δὲ ταῦτα τὰ γράμματα ὁ πρωτοβεστιάριος Γεώργιος ἐπιτρόπῳ παῖδα ἀγαθῷ ὅπως φανείη ὁ Βασιλεὺς εἰς πίστωσιν ἴσως ἀγαθὸν, καὶ ἄλλως ἵνα μὴ ἀγνοοῖτο καὶ παρ' ἄλλων, ὅπως ὁ πρωτοβεστιάριος ἔκρυψε τοῦτο φαβούμενος τὸν τοῦ αὐθέντου τὸν μέγαν, καὶ τὸν * Πάσια Μαχουμέτην, καὶ πάθοι κακῶς ὁ πρωτοβεστιάριος, παρὰ τοῦ μεγάλου αὐθέντου. καὶ δὴ τοῦτο δείσας καὶ τὸν χάρτην πρὸς τὸν μέγαν αὐθέντην. Τὰ μὲν οὖν γράμματα δεξάμενος ὁ Βασιλεὺς, καὶ τόν τε λαβὼν, καθίσατο εἰς ὑποψίαν, καὶ αὐτὸς συλλαβὼν, τόν τε Δαβὶδ Βασιλέα, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ σὺν τῇ ἀνεψιᾷ καθεῖρξε. καὶ τὴν μὲν Θυγατέρα εἰς κοιτῶνα αὐτῇ μετεπέμψατο. ἔχων δὲ αὐτὰς ἐν παιδιᾷ, οὐ πολλῷ ὕστερον, ἀπαγαγὼν εἰς Βυζάντιον, διεχρήσατο. τοὺς μὲν τοι παῖδας τοὺς ἐκ τῶν ἄστεως, καὶ ἐκ τῶν περιοίκων χωρίων, τοὺς μὲν σκηλυδρὰς παρέδωκε, κατέθετο εἰς τὸν ἑαυτοῦ κοιτῶνα, τοὺς δ' ἄλλους ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ἐπιτηδεύμασι. τοὺς δ' ἄλλους ἀπεχαρίσατο τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἄρχουσι. τὰς δὲ κόρας, τὰς μὲν ἐν τοῖς αὐτοῦ κοιτῶσι κατέθετο, τὰς δὲ ἀπεχαρίσατο, καί τινας ἐξ αὐτῶν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἀπεστέλλετο, ἐνίας δ' ἐν τινι ὀλίγῳ καιρῷ καιρῷ * ἠνδραποδίσατο. τὸν μέν τοι χειμῶνες τὸν Βασιλεὺς ἐκτρέφων ἐν τοῖς ἑαυτοῦ Βασιλείοις, μετεπέμπετο Βλάδον, τὸν Δρακούλεω παῖδα, Δακίας ἡγεμόνα, ὃν παρ' ἑαυτῷ τὸν νεώτερον αὐτοῦ ἀδελφὸν, παιδικά τε αὐτοῦ ποιούμενον, καὶ διαπόρνον παρ' αὐτῷ. ξυνελήχθη δὲ καὶ αὐτῷ Βασιλεῖ ξυγγενέσθαι τῷ παιδὶ πρὸς βιαιόμενον, ὅτε πρῶτον παρῆν ἐπὶ τὴν Βασιλείαν, ἐστέλλετο ἐπὶ Καραμᾶνα, ὀλίγου ὑπ' αὐτοῦ ἁπτεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἤρατο τοῦ παιδὸς ἐκάλει ἐς ὁμιλίας, καὶ φιλοτιμίαν αὐτῷ προσῆγε, ἐκάλει ἐπὶ τὴν κοιτῶνα. ὁ μέντοι παῖς οὐδέν τι τούτων δοκῶν πρὸς τοῦ Βασιλέως πείσεσθαι, ἔφρα τοῦ Βασιλέα ἐπιφερόμενον αὐτῷ ἐς τοιοῦτό τι πρᾶγμα, ἀπεμάχετό τε, καὶ ἐσωγενώσκετο ἐς τὴν σωφροσύνην Βασιλέως, καὶ ἄκοντα ἐφίλει, ἀπαναίμους ὁ παῖς μάχαιραν, πλήσει τοῦ Βασιλέα κατὰ τοῦ μηροῦ, ἔπειτα φεύγων αὐτίκα, ὅποι προσεχώρει αὐτῷ, ᾤχετο. Βασιλέως μέν τοι οἱ ἰατροὶ ἰάσαντο τὸ τραῦμα. ὁ δὲ παῖς ἐπὶ δένδρου αὐτοῦ τινὸς ταύτῃ ἀναβὰς ἐκρύπτετο. ὡς δὲ συνελέγησαν ὁ Βασιλεὺς ἅπαντες, ἐντεῦθεν καταβὰς ὁ παῖς ἀπὸ τοῦ δένδρου, καὶ ἀποδημούμενος, οὐ πολλῷ ὕστερον ἀφίκετο ἐπὶ τὰς θύρας, καὶ παιδικὰ ἐγένετο Βασιλέως. χρῆσθαι δὲ νομίζει οὐκ ἄπωθεν τοῖς ἐς τὸ ἑαυτοῦ δίαιταν * ἐφαπομένοις· πάνυ μὲν δὲ αἰεί τι συγγενόμενος, συνδιατρίβειν τύχοι καὶ μεθ' ἡμέραν· τοῖς δ' ἀλλοφύλοις οὐ πάνυ τι χρῆσθαι νομίζει Βασιλεύς, ἀλλ' ἐπὶ βραχύ. πάνυ δὲ τοῦ παιδὸς τῷ ἀδελφῷ Βλάδῳ, ἐπέξεισι Βασιλεὺς τὴν Δακίας ἡγεμονίαν, καὶ συμβαλλόμενος Βασιλεὺς, ἐπλάσέ τε καὶ κατέχει τὴν ἡγε-

Edit. Paris. pag. 265.

Davidis Imp. Trapezuntii cum tota familia interitus.

Bladus Draculis Moldaviæ quæ & Transalpina, princeps: qui & Vuladus.

Draculi pulcher Mechmetis Ganymedes.

* R. Ζωχεσάτου.

* In uno, deeſt.

* τετραμένοις

μονίαν Βλάδος ὁ Δρακύλιω παῖς. Ως δὲ ἐπὶ τ ἡγε- A
μονίαν ἀφίκετο, τρῶτα μὲν ἑαυτῷ δορυφόρους ἐποιεῖτο
κ) ὁμοδιαίτους. Μετὰ δὲ μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον
τῷ τ χάριτας ἐπιφανῶν ἐς τὰς τ ἡγεμόνων μεταβολὰς
δοκούντων μετεῖναι τῆς προδοσίας, πανοικὶ διέφθειρέ τε κ) ἀνεσκολόπιζεν, αὐτόν τε ἅμα, κ) παῖδας,
κ) γυναῖκας, κ) θεράποντας. Ως τε ἄνδρα τῶτον ἕνα
ἐπὶ μέγα δὴ φόβῳ ἀνδρῶν ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἐλάσαι
ἐπυθόμεθα. ὡς τε γάρ οἱ ἐμπεδῶσαι τ ἡγεμονίαν,
ἀνελεῖν αὐτὸν φασὶν ἄνδρας τε κ) γυναῖκας, κ) παῖδας ὀλίγου τινὰ χρόνου ἐς δυσμενείας· καθιζῶντα γ
καλούς τινας αὐτῷ τρατιώτας, ἔ δορυφόρους, τούτους ἐδωρεῖτο τοῖς τῷ ἀπὸ γιγνομένων χρημάτων τε ἔ ὅλ- B
βῳ, κ) τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ· ὡς τε δὴ βραχέος
ἐπὶ μέγα ἀρχαῖόν μεταβολῆς, κ) καινοτομηθῆναι
πάνυ τὰ Δακίας πράγματα ὑπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς,
κ) Παίονάς τε οὐκ ὀλίγους, οἷς μετεῖναι ἐδόκει ἔτι
ὧν τῷ πραγμάτων, κ) τοῦτο ἐδεσποῖς φειδόμενος,
* φόρον δὲ μέγιστον εἰργάζετο. Ως μὲν ὧν αὐτῷ
ἐδόκει ἀσφαλῶς ἔχειν τὰ Δακίας πράγματα, ἐ-
βουλεύετο ἀπόστασιν ἀπὸ τῆ Βασιλίως. ἐτιμωρεῖτο
μέντοι τοὺς ἄνδρας τούτους γνώμῃ τῆ Βασιλίως, ὡς
ἂν αὐτῷ κρατοῖεν τῶν ἀρχῶν, κ) μὴ μεταστάντων
αὖθις τῷ τῆς Δακίας ἀνδρῶν φρονηόντων, πράγματα ἔχοι, ἐπαγομένων αὐτῶν τοὺς Παίονας συμμάχους τε κ) ἐπικούρους. Ταῦτα μέντοι ὕπο διε- C
πράττετο. τότε δὲ ὧν τῷ χειμῶνος, ὡς ἠγγέλθη
Βασιλεῖ, τῶτον πεπεῖσθαι, βουλόμενον ἀπόστασιν
βουλεύεσθαι, ἐπὶ Παίονας ξαπόμενον, σωνιέναι
ἐκείνοις, κ) συμμαχίαν ποιεῖσθαι, δεινόν τε ἐ-
ποιεῖτο. κ) πέμπων ἄνδρα δόκιμον τῷ Θυρῶν
αὐτῷ, γραμματιστὴν Ἕλληνα, μεπέμπετο ἐς τὰς
Θύρας, ὡς ἰὼν ἀφίκηται οἱ ἐπὶ τὰς Θύρας, ἄ-
χαρι μὲν εὐδαιμονὸς Βασιλέα ποιήσεται, ἀγαθὰ δ
κ) ἄπροιαν ἀνακτώμενος, ὐχ ὑπερβαλεῖται αὐτὸν
Βασιλέα, δίκοῦν ἐς τὰ τῶ Βασιλίως πράγματα.
Ταῦτα μὲν ἐπιτέλας, ἔπεμπεν ὡς τῶτον Καταβολινὸν γραμματέα τῷ Θυρῶν. Χαμυζᾶ δὲ τῷ Ἱε-
ρακοφόρῳ λεγομένῳ, ὃς παρὰ τὸν Ἴστρον * διέλα- D
θε, δοκοῦντα οὐκ ὀλίγῳ, κ) Βιδίνης ὕπαρ-
χον εἶναι, κρύφα ἐπέλευε πέμπων, δόλῳ εἰ δυνήσεται ἀγαγεῖν τὸν ἄνδρα, αὐτῷ χαριεῖσθαι μεγάλως, εἴτε δόλῳ εἴτε βίᾳ ἄλλῳ οἵῳ δυνήσεται
συλλαβεῖν. ὕπος μὲν ὧν παραγγείλας τῷ γραμματιστῇ ἐς τὴν σύλληψιν τῶ ἀνδρὸς, ἅπερ ἐδόκει
σφίσι βουλομένοις πρόσφορα εἶναι, συμπροπέμπουσι αὐτὸν τῷ Βλάδῳ, * ὑποίσειν ἐσέδρας προλοχήσαντα αὐτῷ * ταύτῃ τῇ χώρᾳ, ὅπῃ ποιεῖσθαι τὴν σύλληψιν, σημαίνεσθαι δέ οἱ ἐπὰν μέλλῃ ἀποχωρεῖν ἀπὸ γραμματιστήν. Ταῦτα ποιοῦντος ἐκείνου, κ) ἅτε ὥρας ὑποσημαίνοντος ἐν ᾗ ἀποχωρεῖν-
τα αὐτὸν ἔδει συμπροπέμψαι τὸν Βλάδον, προσιλόχισε αὐτῷ * ταύτῃ τῇ χώρᾳ ὁ Χαμυζᾶς. Βλά- E
δος δὲ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ὡπλισμένος, ὡς συμπροπέμπει τὸν Θυρῶν τὸν αὐτῆς ἡγεμόνα, κ) τὸν γραμματιστὴν, ἐσέπιπτε τε ἐς τὰς ἐσέδρας. κ) ὡς ἔγνω, τάχος μὲν αὐτίκα διακελεύσαμβος, συμβάλλει κ) τοῖς Θρᾴκοντας. ὡς δὲ ἔπιπτε ὁ Χαμυζᾶς, ἐμαχέσατό τε ἀξίως λόγου, κ) τρεψάμενος, αὐτὸν τε ἐχώρησε, κ) τῇ ἄλλων διαφυγόντων, διέφθει-

cipatum promotus est, haſtatos delegit, quos in cooriſtum adhibens, corporis ſui cuſtodes deſignavit. Deinde vocans ſingulos qui in ea regione dignitate excellere videbantur, quoſque putabat, ſi dux mutandus eſſet, proditionis conſilia agitaturos: hos inquam omnes cum tota familia letho dedit & palis affixit, nec liberis, uxoribus famuliſque eorum parcens. Adeo vir ille maximam omnium quos novimus, cædem & ſtragem hominum fecit. Nam ut ſibi conſtabiliret Daciæ principatum, fertur occidiſſe brevi tempore circiter viginti millia virorum & mulierum, puerorumque. Cum autem pulchros & egregios quoſdam delegiſſet milites & ſatellites, eos donabat opibus & divitiis, necnon reliqua felicitate quam ex cæde illorum acquiſiviſſet. Itaque brevi tempore vir ille innovationem & mutationem Daciæ rebus induxit maximam. Præterea Pannones non paucos, quorum intereſſe putabat ut res Daciæ quoquo modo bene haberent, nulli parcens, tributo maximo onerabat. Cum crederet Daciæ principatum jam ſatis firmum & tutum eſſe, conſilium capiebat, quomodo ab rege deſciſceret. Sententia autem Dacorum graviter Bladum angebat. Timebat enim, ſi ipſe confirmato nunc Daciæ principatu quid contra regem molitus fuiſſet, ut negotia ſibi faceſſerent Daci, adducentes Pannones ſocios & auxiliares. Hæc quidem in hunc modum acta ſunt. Ea autem hyeme ut nuntiatum eſt regi, Bladum novarum rerum eſſe cupidum, & deliberare qua ratione a ſe deficeret, & converſum ad Pannones, cum iis fœdere interpoſito ſocietatem coiviſſe: hæc inquam accipiens, valde viro indignatus eſt. Miſit itaque virum ſatis ſpectatum Januarum ſcribam, virum Græcum, ad Bladum, qui hunc moneret, ut ad Januas accederet. Quod ſi veniret, fore ut maximam gratiam iniret apud regem. Præterea bona plurima ferens, numquam beneficiis regem ſuperare poſſet, ſi rebus regis favere pergeret. Cum hujuſm odi mandatis Catabolinum ſcribam Januarum ad Bladum proficiſci jubet. Chamuzæ vero, quem Hieracophorum nominabant, qui apud Iſtrum latuit, ut adminiſtraret ſuo imperio regionem non modicam, & Bidinæ præeſſet, præcepit ut clam, ſi dolo poſſet, Bladum ad ſe perduceret. Addebat, ſe ei gratificaturum vel maxime, ſeu dolo ſeu aliquo quovis modo illum virum cepiſſet. Chamuzes igitur una cum ſcriba conſilia tractabat, qua ratione imperata opportune ad rem conferrent. Viſum igitur eſt hoc eſſe conſultiſſimum, ut comitanti Blado ſcribam in ſua regione inſidias ponerent, eumque hoc modo per inſidias exciperent. Sed convenit, ut ſcriba, quando vellet redire ad regem, digreſſus a Blado, ſignificaret. Scriba quemadmodum decretum erat, fecit: & horam, qua abiturus eſſet ad regem, comitante Blado, indicavit. Quapropter inſidias, eo loci quo profecturus erat, Blado ſtruxit Chamuzes. Bladus itaque armatus cum ſuis proſequens ſcribam & Januarum ducem, in inſidias præcipitatus eſt. Quas ubi cognovit, ſuos illico exhortatione firmavit, & miniſtros capit. Chamuzes autem accedens, pugnavit perquam fortiter. Tandem Camuzem in fugam verſum capit: & reliquis fugientibus, evenit ut

Edit. Paris. pag. 266.

Draculæ Bladi crudelitas.

Catabolinus Mechaniſta ſcriba & nuntius.

Chamuzes a Blado victus, pag. 267.

* In uno ſuperſcriptum φόρον.

* διέλαχε

* ἐσέδρας

* In uno, παύτῃ.

non multi perirent. Hos igitur omnes, quos vivos comprehenderat, abduxit, & palis adfixit. cæterum antequam capitali supplicio subderentur, mutilati sunt, extremis corporis partibus præcisis. Chamuzem altiori quam reliquos cruci affixit. Hoc autem ideo factum est a Blado, ut suis exemplum proponeret, ne quando similia tentarent, quasi similia passuri. His ita gestis, exercitum conscripsit quam potuit maximum, & illico ad Istrum raptim agmen duxit; quem trajiciens, venit in loca Istro finitima, & in regionem regis: quam uno impetu, cæsis liberis & mulieribus, misere evastavit. Domos villasque incendit, ubicumque potuit ignem injiciens. Cum autem cædem fecissent maximam, tandem reversus est in Daciam. Hæc ut allata sunt ad regem Mechmetem, pempe legatos suos fœde a Blado Daciæ duce peremptos, & Chamuzem, virum inter Januas primarium, adeo contemptim & ignominiose periisse, dolorem & moerorem regi moverunt, quemadmodum verisimile est. Illud autem longe gravissimum ducebat, si despiceret viros tantos talesque quos amisisset, nec ultionem exigeret, præsertim cum eo injuriarum & contumeliæ processisset Bladus, ut nec ab legatis violandis abstinuerit. Dolebat præterea regi, Bladum Istro transmisso, magna manu suam regionem incendisse: & magna suorum cæde edita, in Daciam rediisse. Verum quod tanta crudelitate legatos suos tractasset, reliquis majus & atrocius judicabat. Itaque edixit, annuntians optimatibus suis, & aliis, ut quam pulcherrime armis instructi, cum exercitibus adveniant, atque una secum in militiam proficiscantur. Et quidem hoc pacto expeditionem contra Dacos suscepit rex. Ferunt præterea * Mechmetem ducem, antequam cædes legatorum & Chamuzis præfecti, & regionis incendium nuntiaretur, indicasse regi quæ fecissent Daci viris regiis. Quibus auditis, graviter indignatus est: etiam viro qui hæc exposuerat, verbera inflixit. Nec enim turpe habetur in Januis regis, flagris cædere eos quos ex mancipiorum numero, nec de Turcorum filiis in regnum suum transtulerit. Rex igitur per universum regnum dimittens præcones, edixit, ut exercitus bene instructi & armati ad se adveniant: equites præterea omnes ad hanc expeditionem concivit. Præcones regii, qui regis voluntatem per universam regionem nuntiant, & nuntii, si quid novarum rerum inciderit, ad Januas regis festinant, & celerrimo gradu intra paucos dies maximos cursus peragunt. Si quis ex eorum numero in itinere equum cernit, equitem confestim ex eo deponit: conscendensque ipse equum, iter maturat, impellens equum quantum potest. Deinde si alium invenerit, eumdem similiter conscendit, & equum fatigatum isti homini tradit. Et in hunc modum equos quieti tradentes, maximos conficiunt cursus. Corpus totum cingunt, ne doleat vel ægrotet corpus quando currunt. Ex Peloponneso Adrianopolim scimus regios præcones venisse intra quinque dies. Hoc iter intra decem & quinque dies eques ægre peragere potest, etsi maxime festinet: hi præcones nominantur Ulacides. Copiæ universæ regis cum instructæ convenissent, primo vere profectus est contra Daciam. Tradunt

*Mechmetem.

Edit. Paris. pag. 268.

Nuntii Turcorum Ulacides.

Equorum dispositorum usus.

Mechmetis in Moldaviam expeditio.

Ἄρσε ὑ πολλούς. τίνας μὲν ὡς ἐζώγρησε σύμπαντας ἀπαγαγών, ἀπεσκολόπισεν, ἀκροτηριασάμενος τοὺς ἄνδρας πρότερον. Χαμιζᾶν δὲ ἐπὶ ὑψηλοτέρου σκόλοπος ποιησάμενος, τοῦ τε θηρατείου ἅμα τοῖς ἑαυτῷ διανοήσας τὰ αὐτὰ ταῦτα ἔδρασε. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα στρατὸν παρασκευασάμενος ἦ * δυνάμεις μέγιστος, ὕλασί τε αὐτίκα ἐπὶ τὸν Ἴστρον. καὶ διαβὰς ἐς τὰ ἐπὶ τάδε χωρία τοῦ Ἴστρου, καὶ χώραν τοῦ Βασιλέως, πᾶσαν δῃοῦτε ἅμα πᾶσι καὶ γυναιξὶ διέφθειρε, καὶ οἰκίας ἐνεπίμπρα, πῦρ ἐνιείς, ὅποι προσίοι. καὶ μίγιστον ἐργασάμενος φόνον, ἀπάλαυκε ὀπίσω ἐπὶ Δακίας. Ταῦτα μὲν δὴ ὡς ἠγγέλθη Βασιλεῖ Μεχμέτῃ, τὰς τε ἁρπάσβεις αὐτοῦ διαφθαρῆναι ὑπὸ Βλάδου τοῦ Δακίας ἡγεμόνος, καὶ Χαμιζᾶν ἄνδρα ἐπιφανέστατον τῆς Βασιλέως ἀρχῆς, ὅπως ἐν αἰσχρῷ λόγῳ ἀποθανεῖν, ἤχθετο μὲν εἰκὸς ἦν, καὶ δεινότερα ἐποιεῖτο, εἰ ἄνδρας αὐτῷ τοιούτους περιόψοιτο, ὅπως διαφθαρήσεται, κρείσσονος εἶναι τοῦ ὕβριος ἀξιοῦντος, ὡς τε καὶ τὰς ἁρπάσβεις αὐτοῦ διαχρήσασθαι, μὴ τιμωρήσοιτο τὸν φόνον ἐκείνων τοῦ αὐτῶν εἰσαρτησόμενος τῷ τοῦ Δακίας ἡγεμόνα. ἤχθετο μέντοι καὶ τάδε, ὅτι τὸν Ἴστρον διαβὰς σὺν χερσὶ πολλῇ, καὶ ἐμπρήσας τῆς Βασιλέως χώραν, καὶ φόνον τῶν τε ὁμοφύλων αὐτῷ ἐργασάμενος, ὀπίσω ἐλαύνοι. πολλῷ γὰρ πάντων δεινότερα ἐποίει, τοιαῦτα τοὺς ἑαυτοῦ ἁρπάβεις ἐργάσασθαι. ἔδεε δὴ ἀπαντιχῦ πιεζαγγέλλων τοῖς τε ἀρχέτοις, καὶ τοῖς ἄλλοις καὶ λόγον προηγόρευε, καλλίστῳ κόσμῳ ἐλαύνοντας, καὶ ἐξωπλισμένους, καὶ ἐπαίρεται αὐτοῦ τὰ στρατεύματα ἐξελαύνοντι. ἦ μὲν δὴ στρατιὰ ὑπὸ παρασκευάζετο τοὺς Δακούς. Λέγεται δέ καὶ τόδε, ὡς Μαχμέτῃ τῷ ἡγεμόνι, ὅτι ἦ ἀγγελίας πρότερον τινὸς ἔτι ἀφικομένης, περί τε ἦ φόνῳ τοῦ ἁρπάβεων, καὶ Χαμιζᾶ τοῦ ὑπάρχου, καὶ ἦ ἐμπρησμοῦ ἦ χώρας, οὗπερ δρῶν, παρὰ Βασιλέα ἀπηγγέλθη τὰ γιγνόμενα περὶ Δακῶν, ἐς τοὺς Βασιλέως ἄνδρας, καὶ χαλεπῶς ἤνεγκε. λέγεται δὲ ὡς καὶ πλαγὰς ἐνέβαλε τῷ ἀνδρὶ, νομίζεται δὲ καὶ τοῦτο ἐς τὰς θύρας τοῦ Βασιλέως, οὐ πάνυ τοι αἰσχρὸν εἶναι, τοῦτο ἐς ἀπὸ ἀνδραπόδων, καὶ μὴ Τύρκων παῖδας αὐτῷ ἐς ἦ ἀρχὴν παραγεσομένους, χρυσᾶς μέν τοι πέμπων ἀπαντᾶχῃ, ἐκέλευε αὐτῷ παρεῖναι ἦ στρατιὰν ἐξωπλισμένην καλῶς, καὶ τοὺς ἱππέας αὐτῷ ἵππους ξυμπάσας ἐς τάνδε ἦ στρατιάν. Οἱ δὲ τοῦ Βασιλέως κήρυκες, οἱ τὰς ἀγγελίας φέροντες αὐτῷ ἐς ἦ χώραν, καὶ οἱ ἄγγελοι, ἐπειδὰν τυπάνων ξυμβαίνοι, ἐπὶ τὰς θύρας, ἀριθμῷ παχέος δρόμῳ ὀλίγων πάνυ ἡμερῶν, μεγίστας δρόμους διατελοῦσιν. Εἰ γάρτις αὐτῶν ἵππον ἐν ἀγορᾷ ἐν τῇ ὁδῷ διελαύνων θεάσηται, τὸν μὲν ἱππέα αὐτίκα ἀπὸ ἦ ἵππου καταβιβάζει, αὐτὸς δὲ ἀναβὰς ἐλαύνει κατὰ κράτος, ὅσον ὁ ἵππος ἐς τόδε διαπόσαιος τε ἦν. μετὰ δὲ ἄλλον δρόμον, καταβιβάζει, τὸν δὲ ἵππον τὸν πρότερον παραδίδωσι τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ ὅπου βραχὺ διαναπαύσεσθαι, μίγιστον διανύουσι δρόμον. ἐξώρμητο δὲ καὶ τὸ σῶμα ἅπαν, ὡς τε μὴ ἄχαρ ποιεῖν, ἢ κάμνειν σφίσι τὸ σῶμα, * ἐπεὶ θέοντο. καὶ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς Ἀδριανούπολιν κήρυκας ἵσμεν ἐν πέντε ἡμέραις ἀφικομένους, ὁδὸν πεντεκαίδεκα ἡμερῶν ἀνδρὶ ἱππεύοντι ἐς τὰ μάλιστα. καλοῦνται δὲ οὗτοι οἱ κήρυκες Οὐλάκιδες. Ἐπεί τε δὴ τὰ στρατεύματα παρεσκεύαστο τῷ Βασιλεῖ, ἐπὶ Δακίαν ἐστρατεύετο, ἦρος

* δυνάμεις, in uno, ut d. in al. ut c.

* In uno, ἐπιθέοντο.

ρος δ' ἀφ' ὑὸς ἀρχομένη. Μέγιστον δὲ πάντων στρατὸν A hunc exercitum regis fuisse maximum, & secundum magnitudine ei quem contra Byzantium ductarat iste rex. Verum constat illum exercitum fuisse reliquis pulchriorem, & plurimum momenti tum in armis, tum in reliquo belli apparatu habuisse. Eo autem tempore in armis habuit rex circiter viginti quinque myriades hominum. Hujus numeri facile iniri potest ratio ex Istri trajectu. nam publicani Istri trajectum emerant ab rege, numerantes triginta myriades aureorum staterum: interim tamen constat, eos opes maximas esse lucratos. Per continentem deinde exercitus profectus est ab Philippopoli. Implens vero triremes circiter viginti quinque, & naves circiter centum & quinquaginta, mari recta subvectus est ad Istrum, quasi iter facturus per Bidenam. Jussit tamen ut istæ naves per Euxinum pontum ad Istrum contenderent. Et quidem classis, quemadmodum præceperat rex, per Pontum ferebatur in Istri ostium. ubi Istri oram attigit, adverso flumine navigavit Bidenam: ubicumque egrediebantur navibus, incendebant ædificia, & comburebant. Prailabum urbem Dacorum, quæ totius Daciæ forum erat celeberrimum, injecto igne concremarunt. Pleraque autem istius regionis ædificia lignea sunt, hinc fit ut facile ignem admittant. Daci ubi acceperunt regem cum copiis adversum se pergere, liberos & uxores collocarunt qualidam in montem Prasobum, quasdam in oppidulum nomine * * * * quod circulo veloti circumiens muniebat & custodiebat: Etiam palus sive lacus palustris id oppidulum vel in primis & tutissimum & munitissimum præstabat. Quasdam præterea abdidere in querceta regionis, quæ transire difficile est viro peregrino, qui non sit indigena. Densissima enim sunt, & arboribus consita densis, plerumque inaccessa & invia sunt. Mulieres quidem & liberos, quemadmodum dixi, in loca tuta contraxere. Viri vero in unum collecti, sequebantur Bladum ducem: qui secernens universum exercitum in duas partes, alteram quidem ipse detinuit, alteram vero ire jussit contra Nigræ * Pogdaniæ principem: ut si is conaretur in Daciam irruere, fortiter resisterent, nec omitterent in ejus regionem hostilem incursionem facere. Nam inimicitiæ intercesserant inter Nigræ Pogdaniæ principem, & Bladum. Quapropter bellum inter ipsos ardebat. Cujus hæc causa perhibetur. Princeps Nigræ Pogdaniæ missis legatis, hortabatur regem Mechmetem ad bellum inferendum Blado: quem quo magis moveret, pollicebatur se suas copias ejus copiis junctarum. Regi grata erant quæ princeps iste afferebat. Proinde jussit ut promissa ad rem conferret, & exercitum suum adderet navarcho prope flumen, & junctis Marte obsiderent Celium urbem Bladi sic dictam, & in ora fluminis sitam. At princeps ille, ubi animum regis intellexit, conscripto exercitu de regione sua, pergebat ad classem regis, ut prope Celium urbem adjungeretur regio navarcho. Quo facto, uterque urbem eam oppugnabant. Cumque eam capere annisi essent diebus sane plurimis, tandem repulsi sunt inde amissis paucis. Cumque urbis oppugnatio parum procederet, uterque abiit. Niger Pogdanus proficiscebatur quasi populaturus Dacorum regionem. Verum inhibitus est ab-

Prailabum Valachiæ emporium.

Edit. Paris. pag. 269.

Prasobus mons.

* Pogdaniæ.

Podoliæ princeps Vladio infestus.

Celium Valachiæ, Lycostomi olim, hodie Kilia.

* σφίσι.

* ἐξωπλισμένων. In uno, ὃν ἐξωπλισμένων.

* In uno additur, τόλους.

* In uno, Κιλλ.

* Nomen ut hîc desideratur.

* In uno ἐσβάλλειν.

* In uno, Μογδα. in al. ut in e.

Chalc. Mſs.

ea exercitus parte, quæ oppoſita ei fuerat, ut defenderet regionem, ne hoſtilia ab Pogdano paterentur. Bladus cum majore exercitus parte iter faciebat per ſylvas glandiferas, exploraturus quanam contenderet regis exercitus. Rex cum trajeciſſet copias Iſtrum, Dacorum regionem ingreſſus eſt; nec tamen eam populationibus urebat: nam ne id fieret, prohibuerat. Cæterum inſtructo & compoſito agmine ibat ad eam urbem, in quam Daci exponentes liberos & uxores, ſequebantur regem per querceta. Si qui longius ab agmine regis fuerant progreſſi, ab Dacis excipiebantur, & exemplo peribant. Rex cum nuntiaretur neminem accedere qui prælii poteſtatem faceret, præterea nec a Pannonibus Blado auxilii quicquam eſſe, hoſtem contemnebat, & vallo communire caſtra negligebat, quamvis ea in patente campo locaſſet. Bladus, ubi accepit ex nuntiis, hoſtes accedere infeſto agmine, nuntium miſit ad Pannones, talia dicentem: O viri Pannones, vos non dubito ſcitis, regionem noſtram veſtræ eſſe finitimam, & utrique habitamus affuli Iſtro. Nunc autem, ni fallor, accepiſtis Turcorum regem magna manu accedere, ut arma nobis inferat. Si nunc Daciam vaſtarit, ſibique ſubegerit, ſcitote, haud ceſſabit tanto cardine rerum: verum continuo arma hoſtilia ad vos circumferet. Nec dubito, quin maxima hinc pericula veſtram regionem incolentibus immineant. Tempus igitur nunc poſtulat, ut nobis auxilio ſitis, ut exercitum hoſtilem quamprimum e regione propulſemus. Nec expectandum cenſeo, donec regionem noſtram contuderit, & penitus evaſtarit, & gentem noſtram ſibi ſubjugarit. Etiam ducis noſtri fratrem majorem rex habet: hunc principem Valachiæ conſtituit. At opera danda eſt, ne ei ſingula ex ſententia ſuccedant. Nam Bladi fratrem juniorem, cum arma contra Daciam vibraret, rex maximis ſtudiis coluit, magniſque honoribus affecit. Opibus & veſtitu pretioſo multo eum virum donavit, hunc juſſit ſermones ſerere cum Dacorum proceribus, ut ipſe tandem potiretur rerum ſumma. Quapropter cum brevi in magnam felicitatem ſit promotus, ut pareret regi, imperata fecit, & Daciæ proceres tentavit. Nec tamen quicquam adhuc efficere potuit: verum repulſus eſt. Pannones cum hæc audirent ex nuntio, dictis obtemperarunt, & prompti erant omnes, ut Dacis ſuppetias ferrent, & hoſti quam fortiſſime reſiſterent. Delectu igitur habito, conſcripſerunt exercitum. His quidem Pannones erant occupati. Rex autem hoſtili animo cum exercitu procedens, quacumque proficiſcebatur, vicos incendebat, pecora diripiebat, quæcumque caſus obtuliſſet. Equites regii mancipia pauca in caſtra ducebant: verum magis ipſi interibant, ſi quando ab agmine incautius avulſi fuerant. Ferunt, Bladum ipſum in regis caſtra ſpeculatorem veniſſe, & ſingula præſentem conſideraſſe. Non tamen mihi veriſimile videtur, Bladum voluiſſe tanto ſe committere periculo, cum plurimis potuerit, qui præſto erant, uti ſpeculatoribus. Sed forſitan id conſultum eſt, ut viri audacia inſignior oſtentaretur. Verumtamen Bladus interdum accedebat quam proxime ad hoſtilia caſtra: & tentoria militum, regiſque,

Securitas Turcæ. *Edit. Pariſ. pag. 270.*

Valachi ad Ungaros legatos.

Bladi diligentia & audacia.

Α τὴν τῶ Δακῶν χώραν, ἐκωλύετο δὲ ὑπὸ τῆς μιᾶς μοίρας τῦ στρατῦ, ἥτις ἐπέκειτο ταύτῃ φυλάσσειν τὴ χώραν. Βλάδος δὲ αὐτὸς ἦγε τὴ μείζω μοῖραν τῦ στρατῦ, ἐπορεύετο δὲ τ δρυμῶνων, ἐκδιηχέμβιος ἰδεῖν, ὅπη χωρήσει ὁ τῦ Βασιλέως στρατός. Βασιλεὺς μὲν γὰρ ὡς τὰ στρατόπεδα αὐτῦ διαβάντα τὸν Ἴστρον, ἐγένετο ἐς τὴ Δακίαν, * ἐπίδρομα ὕδατι. * γνίδρομα ἐ γὰρ ἦν ὁ Βασιλεὺς, ἀλλὰ συμπεπαγμένῳ ἐπορεύετο τῷ στρατεύματι. ἐπορεύετο δ' ἀνὰ τὴ πόλιν, ἐς ἣν γυναῖκας τε ἐ παῖδας ὑπεκθέμβιοι οἱ Δᾶκες, αὐτοὶ ἕπονθο τῷ Βασιλεῖ ἀμφ' τ δρυμῶνων· ἢ ἐν τι ὑποπαδήσῃ τῦ στρατῦ αὐτίκα ὑπὸ πάντων διεφθείρετο. Ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς, ὡς ἤδεις ἐπὶ πολὺ ἐπορεύετο αὐτῷ ἐς τὴ μάχην, ὅτι ὑπὸ Παίονων παρῆσαν τῷ Βλάδῳ βοηθεῖν· ἀλεγώρει τε ἢ ἀμέλει τῦ χάρακος, ἐ τὸ στρατόπεδον ἐν ἀφυλακτίᾳ ἐποιεῖτο. Βλάδος τε ἐν ὡς ἐπύθετο τὺς πολεμίους ἐπόντας, ἔπεμπεν ἀγγέλους ἐς τὺς Παίονας, λέγων τάδε. Ὦ ἄνδρες Παίονες, ὑμεῖς ἴστε που, ὡς ἡ χώρα ὑμῶν ὁμορός τε ἐστὶ τῇ ὑμετέρᾳ, ἐ παρὰ τ Ἴστρον εἰσὶν ἡμῖν ἀμφότεροι. Νῦν δὲ πυθέσθαι οἶμαι ἢ ὑμεῖς τ Βασιλέα Τούρκων, μεγάλῃ χειρὶ ἐπιόντα, στρατεύεσθαι ἐφ' ὑμᾶς· ἢ ἐν τάδε καταστρεψάμενος ὑπάγεται ὡς τ Δακίαν, τάδε ἐπίσασθέ που ἢ ὑμεῖς, ὡς ὅτι ἡσυχίαν ἄγοντες καθεδεῖσθε, ἀλλ' ἐφ' ὑμᾶς αὐτίκα ἐπιόντες στρατεύσονται, ἢ πράγματα ἴσα ὑπ' αὐτῷ ἀνύσεσθε ἐς τὴν ὑμετέραν χώραν ἐρημίαν. Νῦν οὖν ὥρα ἐστὶ ἢ ὑμᾶς βοηθεῖτας ἡμῖν, ἀπαμύνειν, ὡς ὅτι τάχιστα τὸν στρατὸν τόνδε ἀπὸ τῆς χώρας· ἢ μὴ περιορᾶν φθείροντά τε τὴν χώραν, ἢ ἐπικαιόντα, καὶ καταστρεψάμενον τὸ ἔθνος ὑμῶν. Ἔχει δὲ ἢ τὰ ἡμέτερα τοῖς ὑμετέροις ἀδελφὰ πάντα, ὡς τι καθίσαντα αὐτὸν ἡγεμόνα ἐς τὴν Βλαχίαν, ἵν' τι μὴ προχωροίη αὐτῷ ἑκάστῳ καπὶ νοῦ. Τὸν γὰρ τοι τ Βλάδου ἀδελφὸν πάντα, ὡς ἐστρατεύετο ἐπὶ τ Δακίαν, μεγάλως τι φιλοφρονούμενος, ἐτίμησε, ἢ χρήμασι ἢ ἐθνῶν ἐδώρητο πολλὰ τι ἢ ἀγαθά, ἢ ἐπέλθοι πείθειν ἐπὶ τὴν Δακίαν λόγους, ἐπὶ τὰς δυνάμεις ἄγοι τὰ πράγματα. Ὅθεν ἐπὶ δαιμονίαν αὐτίκα γενόμενος, ἔφασκε πείθων, ὡς ἐκέλοι Βασιλεύς. Οὐ μὲν τοι γε προσχώρει αὐτῷ τὸ τε προπεμπόμενος. Ταῦτα γὰρ τοῦ Ἀγγέλου ἀκούσαντες οἱ Παίονες, ἐπείθοντό τε τοῖς λόγοις, ἢ ὅπλων βοηθεῖν, ἢ ἐς τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν. Συνέλεγον δὲ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν ἐκ πάντοις ἦσαν. Βασιλεὺς δὲ προσέβαινεν σὺν τῷ στρατῷ, ἐπέπιμπρα μὲν τὰς κώμας, καὶ τὰ ὑποζύγια διήρπαζεν, οἷς ἂν περιτύχοι. ἢ ἀνδράποδα πάνυ ὀλίγα ἤγοντο ἐς τὸ στρατόπεδον οἱ ἱππόδρομοι. αὐτοὶ δὲ μάλιστα διεφθείροντο, εἴ που τις αὐτῶν ἀφαυδήσῃ ἀπὸ τ στρατοπέδου. Βλάδος δὲ λέγεται καὶ αὐτὸς ἐς τὸ τ Βασιλέως στρατόπεδον κατασκοπος ἐσελθὼν, καὶ περιὼν ἐπισκοπῆσαι ὡς ἔχει τὸ στρατόπεδον. Οὐ πείθομαι δὲ Βλάδον αὐτὸν ἐθελῆσαι ἐς τοσοῦτον κίνδυνον ἀφικέσθαι, ὡς παρὸν αὐτῷ κατασκόποις πολλοῖς * χρῆσθαι. * * * * ἐς τὴν ἐξήγησιν τῆς τέλμης αὐτ. Αὐτὸς μὲν ἂν ἢ ἡμέρας ἐπελθὼν ἐγγύτατα τ στρατοπέδου, ἐπανέκαμπτε πρὸς τὸν Βασιλέως σκηνὰς, ἐ

* χρήσασθαι. *his ad complendam periodum hujuſmodi verba deeſſe videntur, ἀλλὰ τοῦτο οἱ ἄμα, ἐπελαμβάνετο.*

Β

C

D

E

Μαχυμέτου, καὶ τὴν ἀγορὰν. ἔχων δὲ καὶ ἱππέας τοὺς μυρίους ἱππέας· ἔνιοι δέ φασιν, ὡς οὐ πλείους τῶν ἱππακισχιλίων παρῆσαν αὐτῷ ἱππῆς. Σὺν τούτοις περὶ ὄρθρου φυλακὴν τοὺς ἱππέας ἐπιλάσας, εἰσέβαλλεν εἰς τὸ βασιλέως στρατόπεδον, καὶ δείματα μὲν ὄρθριον ἐγίνετο ἐν τῷ στρατοπέδῳ μεγάλα. στρατὸν μέγαν ἀλλότριον, καὶ ἐπέλυδα οἰόμενον τῷ τῶν Βασιλέως ἐπεσθαι σφίσι, καὶ αὐτὸς, καὶ ἐνόμιζον ὑπολυσθαι πάνυ, ἐς φόβον πολὺν καὶ δείματα καθιστάμενοι. ἐστρατόπεδο δὲ ὑπὸ λαμπάδων, καὶ κέρατος, ὑποσημαίνοντος αὐτῷ τὴν ἐσβολήν. Τὸ μὲν οὖν στρατόπεδον ἄπαν καὶ χώρα ἐμένετο ὑδαμόσε κινούμενον εἰώθει μὲν οὖν καὶ ἄλλως, τὰ δὲ γένους στρατόπεδα· τοὺς μαδήποτε κινεῖσθαι τὸ παράπαν, ἀλλ' ἱδρύσθαι τε καὶ χώρα, ἕως τὸ κλέπτης δι- B ἐὰν τυγχάνει ἐς τὸ στρατόπεδον, εἴτε ἄλλό τι καταλαμβάνει νεώτερον. Καὶ τότε δὴ ἐς μέγα δέος ἀφικόμενοι οἱ Τοῦρκοι, ἔμενον ἐν ἑαυτοῖς ἕκαστοι ἱδρυμένοι. καὶ κήρυκες Βασιλέως ἀνὰ τὸ στρατόπεδον ὡς ἐς αὐτίκα ἐσβαλόντα Βλάδον, ἐν τῷ στρατοπέδῳ πεζεύοντες, ἀνεκήρυττον, μηδένα μηδαμοῦ μετανάναι· ὡς αὐτίκα ἀποθανούμενον ὑπὸ Βασιλέως. Οἱ μὲν οὖν κήρυκες τοῦ Βασιλέως, παραμυθούμενοι, ἐκέλευον μένειν αὐτοῦ ἕν ἕκαστον, ἦπερ ἐτύγχανον, λέγοντες τοιάδε· Ἄνδρες Μωαμεθανοί, μείνατε ἐπὶ βραχύ· ὄψεσθε γὰρ τὸν Βασιλέως πολέμιον, πεσόντα αὐτίκα μάλα ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ δώσοντα δίκας, ὧν ἐς Βασιλέα πεπόλμηκε. Ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἄλλα πολλὰ παραπλήσια C φάσκοντες, μάλιστα ἦν ἐκεῖνο, ὡς εἰ μένει ὁ στρατὸς, αὐτίκα λυθήσεται ὁ πόλεμος. εἰ δὲ μεταξὺ ἀπόλυσθε ἅπαντες. Βασιλεὺς γὰρ ὑμᾶς διαφθερεῖ, φθάσας αὐτὸ αἴχεσθαι φεύγοντα. Βλάδος δὲ ὡς τάχιστα ἐσέβαλεν εἰς τὸ στρατόπεδον, φῶτα μὲν οὐκέτι αὐτῷ, ἀπὸ δὲ Ἀσίας στρατὸς, καὶ βραχεῖαν μέν τινα αὐτῷ ἐπεποίητο μάχην. ᾗ δὴ διατρεπόμενοι, ἀνὰ μέρος ἐχώρουν ἐπὶ τὸ σώζεσθαι αὐτοὺς ὁρμῶντες. Ὁ δὲ λαμπάδας τε ἔχων ἐμμίσους, καὶ πυρὰ, καὶ συντεταγμένως μάλιστα, καὶ ἀθρόως ἐπίων τῷ στρατεύματι, ὥρμητο μὲν ὁρῶντι ἐπὶ τὰς Βασιλέως θύρας. καὶ δυστυχήσοι μέν, ἡ τοῦ Βασιλέως αὐλὴς, ἐπισπόντος ἐς τὰς σκιὰς τοῦ ἡγεμόνος, ὅτε Μαχου- D μέτου, καὶ Ἰσαάκιος, ἐμάχοντο ἐς πεύκας μεγάλας. καὶ τὰς τε καμήλους ἐφόνευον καὶ ἡμιόνους, καὶ ὑποζύγια, καὶ ἀθρόους μὲν καὶ συνταγμένως αὐτῶν μαχομένων, οὐδέπω ἀπηγγέλητό ἐστι, τι καὶ ἄξιον λόγου. εἰ δέ τι που ἀκροβολίσαι, αὐτίκα ἐπίπτον αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ οἱ περὶ Μαχυμέτου, ἄνδρες γεγονότες ἀγαθοὶ, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου πεζοὶ ἅπαντες. ἀνέβησαν δὲ καὶ ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἵππους οἱ τοῦ στρατοπέδου κύδος ἅπαντες, πλὴν τῶν Βασιλέως θυρῶν. Ἐμάχοντο μὲν οὖν ἐνταῦθα ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον. μετὰ δὲ συναφέντες, ἤλαυνον ἐπὶ τὰς Βασιλέως θύρας, καὶ δρόμῳ τοὺς ἀμφὶ Βασιλειάνιτον τῶν θυρῶν παρατεταγμένους, καὶ βραχὺ ἔτι ἐνταῦθα μαχεσάμενοι, ἐτράποντο ἐπὶ τὴν E ἀγορὰν τοῦ στρατοπέδου, καὶ διαρπάσαντες πλούτου ἀγορὰν, καὶ εἴ τις που αὐτῶν ἐτύγχανε, διαφθείραντες, ὡς ἐγγὺς ἦν ἡ νύξ, καὶ ἐπέφαινε, ἀπεχώρουν ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐκβαλόντες μὲν αὐτοὺς τοὺς πολλοὺς, ὀλίγους πάνυ τινάς. καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Βασιλέως στρατοπέδου, ὀλίγοι διεφθάρησαν, ὡς ἐλέγετο· μετὰ δὲ ὡς ἡμέρα τάχιστα ἐγένετο, Βασιλεὺς ἐπιλεξάμενος τῷ ὑπερ-

Ἀνέλυσθαι, sic in uno, in al. ἀπόλυσθαι.

A necnon forum contemplabatur. Bladus habebat equites pauciores quam decem mille. Sunt tamen qui tradant, eum non plures quam septem mille equites duxisse. His confisus, sub primam noctis vigiliam advenit, & in regia castra impetum dedit. Primo terror ingens in castris obortus est. Nam regii milites putabant exercitum magnum & alienigenam peregrinumque sibi incumbere. Idem credebat & rex. Proinde præsentem intentabant viris omnia mortem: adeo magnum inopina illa & improvisa oppressio incusserat terrorem. Lampades enim & cornua irruptionem significabant. Verum regia castra non alio translata sunt, sed in eo loco quem occuparant primo, immota mansere. Tur- Turcorum quies nocturna.
B cis enim consuetudo est, ut nocturno tempore castra nequaquam moveant: verum in eo loco, quem castris muniendis ceperunt, persistant, sive fur ingressus sit in castra, sive aliquid aliud novi ingruerit. Eo tempore Turci in maximum terrorem conjecti, in suis tentoriis quieti manserunt. Regii præcones per universa castra incedentes, clamabant, ne quis loco quem tenuisset, moveretur, Bladum mox, qui irruptionem fecerit in castra, regis marte casurum. Præcones quidem ut territis animum ad- Turci edictum.
derent, jusserunt singulos in eo loco manere, in quem collocati fuissent, dicentes: Viri * Mulsumani, durate breve tempus. cernetis enim hostem regis * Mulsumani.
admodum cito in castris obiturum mor- C tem, dantem pœnas scelerum, quæ in regem perpetrare ausus fuit. Alia plura his similia expromebant, etiam hoc addentes: quod si exercitus immobilis steterit, prælium cito desinet: sin loco moveri fuerit, omnes peribitis: rex enim vos omnes necabit, priusquam ille fugere possit. Bladio irruenti in regia castra, primo occurrit exercitus Asiaticus, & prælium non admodum longum ibi commissum est. Nam Asiani in fugam conjecti, paulatim in cohortes conglobati, recedebant, ut servarentur. Bladus autem habens lampades ardentes & ignes, agmine stipato pergens contra regis copias, primo Jannas regis affectabat. Caterum Bladi milites aberrarunt a præ- Valachorum, qui & Moldavi, audacis.
torio regis, & inciderunt in tentoria re- D giorum ducum, Machumetis videlicet & Isaaci, & ibi fortiter pugnabant, trucidantes camelos, mulos, & alia jumenta. Quum autem pugnam facerent, in ordines collecti & constipati, nihil sane memoratu dignum passi sunt. Verum si qui paulo longius ab ordinibus erant evecti, *Edit. Paris.* exemplo Turcorum manibus cadebant. *pag. 272.* Pedites qui apud Mechumetem erant, quum essent viri fortes, prœliabantur admodum memorabiliter. Tandem omnes quotquot erant de exercitu regio, præter Jannas milites, ascenderunt in equos. prælium eo loci diu fervebat. Hinc conversi Daci, maturabant iter ad regis Januarum milites. Quum autem E instructos & armatos invenirent, brevi tempore pugnarunt. Deinde omisso prælio, verterunt in forum castrorum: quod Castra direpta.
diripientes, & si quem forte ibi invenerant occidentes, tandem quum aurora appropinquaret & lucescere, egressi sunt castris, amissis paucis admodum ea nocte. Etiam pauci, ut fertur, de regio exercitu desiderati sunt. Ubi primum dies illuxit, rex eligens optimos quosque,

Halibeg.

qui ſub tribunis degebant, & Haliem Michaelis filium ducem iſtis præponens, juſſit ut citato agmine Dacos cedentes inſequerentur. Halies aſſumpto exercitu, profectus eſt ſumma celeritate adhibita, contra Bladum; & ſummis viribus abeuntis veſtigia ſequutus, Bladi exercitum aſſequutus eſt. Subito autem in

Bladus vincitur.

hoſtilem exercitum irruens, interfecit plurimos: captoſque Dacos circiter mille, in regia caſtra abduxit. Quos interfici omnes rex curavit. Etiam noctu quemdam comprehenderunt de Bladi militibus, Turci hunc deduxerunt ad Mechumetem, qui eum interrogavit, quiſnam & cujus ſit, & unde veniat? Qui ubi ad ſingula, quemadmodum interrogatus erat, reſpondit, tandem juſſus eſt dicere, ſi ſciret ubinam Bladus Daciæ princeps nunc moraretur? is reſpondit, ſe quidem quæ ſcire experant, exacte noſſe: verum ſe numquam enuntiaturum horum quicquam, adeo metuere ſe dicebat virum illum. Illi autem minantes dixerunt, niſi quæ ſciſcitarentur continuo expromeret, periturum.

Moldavi militis confictum.

Qui reſpondit, ſe quidem mortem petiſ paratum eſſe, ſe vero non audere quicquam eorum quæ ſcire cuperent, profari. Machumetes admiratus viri reſponſum, eum continuo necavit, dicens: quod ſi vir ille exercitum haberet memorabilem, non dubito quin brevi ad magnam claritatem evaderet. Hæc quidem hactenus facta ſunt. Rex hinc de-

* Perylabum, forte.

cedens, recta contendebat ad urbem in qua regiam ſedem Bladus habebat *. Singulis noctibus, ubicumque manebat, per circuitum caſtra vallo circumdabat, & munitionibus admodum diligenter caſtra emuniebat. Vigilias præterea ſolito majores deducebat: exercitumque diu noctuque in armis tenebat. Agmine autem compoſito proficiſcens, in Daciam pervenit: & acceſſit ad eam urbem, in qua Bladus regia ſedes erat. Da-

Edit. Pariſ. pag. 273.

ci quidem ſe non parabant, quaſi a rege obſidendi. Portas itaque aperuerunt, & parati erant ſuſcipere regem cum exercitu advenientem. Rex præter urbem veſtus, cum virum nullum in muris conſpicaretur, nec etiam bombardarios qui in exercitum ejacularentur, nec caſtrametatus, nec urbem obſidere aggreſſus eſt. Progreſſi igitur, ut ſuos patibulis & palis affixos viderunt, iter promoverunt ad ſtadia circiter viginti ſeptem. Exercitus quidem regis incidit in

Vulgo, circiter.

patibula & palos, occupantes locum: ejus longitudo extendit ſe ad ſtadia decem & ſeptem. Latitudo vero continet ſtadia ſeptem. Patibula & palli apparebant maximi, quibus affixi conpiciebantur viri, mulieres, & pueri. Horum miſera peremptorum numerus complectebatur viginti millia hominum. Profecto horrendum & miſerabile ſpectaculum cum Turcis, tum regi. Rex admiratione defixus, dicebat: Haud poſſibile eſt eam virum qui adeo magna fecerit, regione ſua ſpoliari poſſe, præſertim cum adeo mirabiliter tum principatu, tum ſubditis uti norit. Veruntamen addebat, cum virum qui tanta patraverit, haud multi faciendum eſſe. Reliqui Turci aſpicientes multitudinem hominum in patibulis & palis hærentium, ſtupebant. Erant namque patibulis & palis affixi infantes e matrum gremio rapti. Volucres nidos fecerant in inferioribus

A χων τὰς λογάδας, ἐς Ἀλίεω τὸ Μιχάλεω παῖδα, τραπηγὸν ἀποδείξας, ἐπέλευε ἵστασι κατόπιν τῷ Δακῶν, ἐπιδιώκειν ὡς ἔχοντα τάχος. Ὁ μὲν δὴ Ἀλίης, παραλαβὼν τὸ στρατὸν, ἦγε σπουδῇ ἐπὶ τὸ Βλάδου, ἐν κατόπιν γενόμενος, ἔλαυνε κατ' ἴχνος, καὶ καταλαμβάνει τὸ Βλάδου στρατὸν, καὶ ἐπεπτώκει, διέφθειρε μὲν πολλοὺς, ζωγρίας δὲ ἀμφὶ τοὺς χιλίους τῶν Δακῶν, ἀπήγαγε ἐς τὰ στρατόπεδα παρὰ Βασιλέα. Τοὺς μὲν λαβὼν ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἀπαγαγὼν, διέχρησατο ἅπαντας. Καί τινα λαβόντες τοῦτο αὐτοὶ τῶν Βλάδου στρατιωτῶν, οἱ τοῦ Βασιλέως στρατιῶται, καὶ ἀπαγαγόντες ἐς Μαχμήτεω, ἠρώτα αὐτὸν, ὅς τις εἴη, καὶ ὁθεν ἥκοι. μὴ δὲ ὡς ἕκαστα διειλέχθη, ἐπανήρετο αὐτὸν, εἰ εἰδείη, ὅπῃ διατρίβων τυγχάνει Βλάδος, ὁ τῆς Δακίας ἡγεμών. ὁ δ' ἀμείβετο, ὡς εἰδείη σαφῶς, εἰδήσοτε δ' ἂν εἴποι πᾶσι δοκεῖ, διδοὺς ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα. οἱ δ' ὦν ὡς ἤκουσαν αὐτοῦ δοκοθανεῖσθαι ἂν μὴ πύθοιντο αὐτὸ ὃ βούλοντο ἐρωτᾶν· αὐτὸς ἔφασκε, πεπύσεσθαι μὲν ἕτοιμος εἶναι τοῦ πάτου, ἐξερεῖν δὲ οὐ τοῦτο τοῦ ἑκόντος, ἐπ' ἂν πλήθῃ. Ταῦτα δὲ θαυμάσαντος τοῦ Μαχμήτεω, ἀπέκτεινε μὲν τὸν ἄνδρα, ἐπιλέγεσθαι δὲ, ὡς δέοι τῷ ἀνδρὶ αὐτῷ, εἰ ἔτυχε στρατὸν ἄξιον λόγου, ἐς μέγα ἂν εὐδόκιμον ἐλθεῖν. Ταῦτα μὲν τότε ἐς ποσὸν ἐγένετο. Βασιλεὺς δὲ τὸ ἐντεῦθεν ὁρμᾶται ἐς τὸ πρόσω τῆς χώρας, ἦτοι δ' ἐς τὴν πόλιν, ἐν ᾗ τὰ βασίλεια ἦν αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι Βλάδῳ, καὶ νυκτὸς μὲν ἐλάσας, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐπεποίητο, ἐπεκέκυρτο χάραξ κύκλῳ τοῦ στρατοπέδου, καὶ φραγαῖς φραξάμενος ἐντὸς τοῦ χάρακος, ἔστησε, φυλακάς τε ἐποιεῖτο μείζους, τῶν γιγνομένων, καὶ ὅπλα ἐς ὅπλοις παρήγγυα, νυκτός τε καὶ ἡμέρας αὐτῷ εἶναι τὰ στρατεύματα. προελαύνων δὲ ἅπαν συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι, ἐς τὸ πρόσω τῆς Δακίας, ὁρμᾶτο ἐπὶ τὴν πόλιν, ἐν ᾗ Βλάδῳ τῷ ἡγεμόνι ἦν τὰ Βασίλεια. καὶ οἱ μὲν Δακῶν * παρασκευασάμενοι, ὡς ἐπαύθη ὑπὸ Βασιλέως πολιορκούμενοι, ὡς τε θύρας ἀνῳξαν, καὶ ἕτοιμοι ἦσαν δέχεσθαι αὐτὸν Βασιλέα σὺν τῷ στρατῷ ἅπαντι. Βασιλεὺς μὲν οὖν τὴν τε πόλιν διελαύνων, καὶ ἄνδρα οὐδένα ἐπὶ τῷ τειχῶν θυμοῦ, ὅτι μὴ τηλεβολίσας ἐπαφίεντας τηλεβόλους ἐς τὸ στρατὸν, ὅτι ἐστρατοπεδεύσατο, οὔτε ἐς πολιορκίαν καθίσατο. ἐποιεῖτο δὲ, ὡς τοὺς στρατῆρας αὐτῶν, ἐν τοῖς σκόλοψιν ἐθεώρουν, φοίτησαν ὅσοι τάδιν εἶχον καὶ ἔπηξαν. καὶ ἐπεὶ ἔστη ὁ Βασιλέως στρατὸς ἐς τοὺς ἀγχιστάλους τόπους, χώρου ἐπέχοντας, τὸ μὲν μῆκος ἐπὶ τάδιν ἑπτακαίδεκα, τὸ δ' εὖρος δὲ ἐπὶ τάδιν ἑπτά. σκόλοπες δὲ μεγάλοι ἔστασαν, ἐν οἷς διαπεπερωμένοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, καὶ παῖδες, ἅμα τοῖς δισμυρίοις, οὓς ἐλέγετο, θέαμα παρεῖχοντο τοῖς Τούρκοις, καὶ αὐτῷ τῷ Βασιλεῖ. καὶ ὅ, τι Βασιλεὺς ἐν θαύματι περιχυθεὶς, ἔφασκεν. Ὡς ἀ δύνατόν ἐστιν, ἄνδρα ἓν μεγάλως ἐργασάμενον, ἀφαιρεῖσθαι τῆς χώρας, ὡς δαιμονίως ἐπίσασθαι χρῆσθαι τῇ ἀρχῇ καὶ τοῖς ὑπηκόοις. καὶ ἐλέγετο, ὡς * οὐ πολλοῦ ἄρα ἄξιος εἴη ὁ ἀνὴρ οὗτος, τοιαῦτα ἐργασάμενος. καὶ οἱ λοιποὶ Τοῦρκοι, ὁρῶντες τὸ πλῆθος τῶν ἐπὶ τοῖς σκόλοψιν ἀνδρῶν, ἐξεπλήττοντο, ὁπόσοι ἦσαν καὶ νήπια τέκνα τῶν μητέρων ἐξηρπασμένα, ἐς τοὺς σκόλοπας, καὶ πτίλα ὀρνέων ἐς

* Hic particula negativa οὐ, deeſt, etiam in R.

* In hac deeſt negatio.

τοῖς ἱγκάπις αὐτῷ ἐμφαλίσπα. ὡς δὲ πρὸς τοῖς
στρατόμασι Βασιλῆς ἐριπόμενος, ὁ Βλάδος ἴφθη-
ρό τε εἶπε Ψαπαδεύς, ἄπο ἱπποδρόμος, ὧπε Α-
ξάπης. οἱ μὲν ἱππάπαι ἐπὶ τὴν Μελαίνης Πογ-
δωΐας ἀγαμένα, πολιορκοῦπα, ὡς ἐγγίλιπο αὐτῷ
τὴ Κιλλίου· στρατὸν δὲ ἀμφὶ τοὺς ἑξακισχιλίους κα-
πελιπὼν αὐτὸς, παρηγγύα ἑπεῖθαι τῷ Βασιλεῖ ἐξ
ἧ δρμῶνο. ἢ ἰὼ τις πε Ψαπαδεύς, πᾶσι ἐ-
πόρπις αὐτίκα ἐπιβαίνειν. ἢ ὁ μὲν ἦγε ὁμόσε
τῇ μελαίνῃ Πογδωΐας ἀγεμόνι. ὁ δὲ στρατὸς, ὡς
ἐπῆλθε ὁ Βασιλῆς, ἰδὼ τὸ στρατὸ ἐλαύνοντ ἀνα-
βαρβάπαπος, ὡς οἰόμενοι ἐπιπαιτόπις, μεγάλης
ἀγωνῶν διδομένης, ἢ ἐπιόντις ἐς τὸ στρατόπεδον
τῦ Βασιλέως, ἐπέλαυνον. Ἐπεὶ δὲ ἀγγελία ἀφίκε-
πο, παρὰ τῆς πύλης πε φυλακῆς, ὡς πολέμιοι ἐ-
πίοιεν, ὅρμητο μὲν αὐτὸς τις ἕκαστος ἐπὶ τὰ ὅ-
πλα, πλὴν τῷ Βασιλέως θυρῶν. Ἰωσήφῳ δ' ἐ-
κέλευε Μαχμήτης πρόσοικα ὑπαντιάζειν τοῖς πολε-
μίοις. ἢ αὐτὸς πε ἐν ὅπλοις ἦν Μαχμήτης σὺν
τοῖς στρατιώταις. ὁ μέντοι Ἰωσήφης, ὡς ἐπιὼν αὐ-
τίκα συνέβαλλε, ὑπέθη πε, ἢ ἐς φυγὴν τραπό-
μενος ὑπέπεσε ἐς τὸ Βασιλέως στρατόπεδον· Ὀμάρης
δὲ ὁ Τυραχάνου παῖς, ταχθεὶς ἢ αὐτὸς ὑπὸ τῦ
Μαχμήτου, ὁμόσε ἴέναι τοῖς πολεμίοις, ἢ ἐλαύ-
νειν, ὑπέμιμνε τὸν Ἰωσήφην φεύγοντ ἐς τοὺς πολεμίους,
βλασφήμει ἢ ἔλεγε τοιάδε. Ὦ κακόδαιμον, ποῖ
φέρῃ; ἢ οὐκ οἶδα Βασιλέα ὅπως σε φεύγοντα ὑπο-
δέξεται; ἢ οὐ χεῖρον ἢ πολεμίων ἕξειστταί σοι
αὐτὸς Βασιλεύς, ἢ κακίσῳ σε ὀλέθρῳ παραδίδω-
σιν αὐτίκα, ἐπειδάπερ φεύγοντα τεύσῃ; Ταῦτα εἰπὼν,
ἐπώτρυνε τὸν ἄνδρα, ἐς συμφορὰς ἅμα Ὀμάρῃ τῷ
Τυραχάνου, συμβαλεῖν τοῖς πολεμίοις, ἢ μάχε-
πο ἀξίως λόγου. Μετ' οὐ πολὺ δὲ τρεψάμενοι τοὺς
Δᾶκας ἐπιδιώκοντες, ἱππῆας ἀφαδίσπατο, ἴφθιτον
ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους, τοὺς δὲ πεζοὺς πεξάμενοι ἐπὶ
τῷ φοράτων, ἐπανῆκον ἐς τὸ στρατόπεδον. ἢ τὸν μὲν
Ὀμάρῃ ἐδωρήσατο Βασιλῆς τῇ τῆς Θετταλίας ἀρ-
χῇ· Μαζύλης ἦ ἔτι ἰὼν, ἢ ἄνδρας ἔχων ἀγαθοὺς,
ἕπετο τῷ Βασιλεῖ. Ἐς μὲν ἢ ἑβδόμην τῶν Δακῶν
πόλιμον, ἐς ἣν ἦ Βασιλέως στρατὸν, τοιοῦτον ἐγένετο.
Βασιλεὺς δὲ ἀνδράποδα ἀγόμενος ἦ χώρας οὐκ ὀλί-
γα, ἐπαφεὶς ἰὼ τὸ ἑπεσθαι τοῖς ἱπποδρόμοις, ἐπε-
δραμον χώραν οὐκ ὀλίγην, ἢ ἀνδράποδα ἀγόμενοι,
ἐκόμισαν μεγάλα. ἢ ὑποζύγια δὲ ἢ πλέον τῶν εἴ-
κοσι μυριάδων, ἵππους, ἢ βόας ἐλαύνοντες, ἃ τῶν
Βασιλέως στρατὸς ἀφίκετο ἐπὶ τὸν Ἴστρον. τὸ μέντοι
στρατόπεδον ἐδεδοίκει μὲν τοὺς Δᾶκας, οὐδὲν ἧττον
τόλμης μέγα τι ἀποδεικνύμενος. διέβαινον δὲ τὸν Ἴ-
στρον σπουδῇ πολλῇ. Βασιλεὺς δὲ Ἀλίλην τὸν Μιχά-
λου, ὄπισθε ἑπεσθαι τῷ στρατῷ παρήγγειλας, ὡς
ἐστρατοπεδεύσατο παρὰ τὸν Ἴστρον. Δράκυλον μὲν τὸν
ἀδελφὸν Βλάδου τοῦ ἡγεμόνος, κατέλιπε αὐτοῦ ἐν τῇ
χώρᾳ μεῖναί τε τοὺς Δᾶκας, ἢ ὑφ' αὐτῷ ποιεῖ-
σθαι τὴν χώραν, ἢ τιμωρεῖν παραγγείλας τῷ
κῆ πόντῳ τὰ χωρία ὑπάρχῳ, αὐτὸς τε ἤλαυνε
δι' ὧν τῆς βασιλείων. Δράκυλος μὲν οὖν ὁ τοιοῦ-
τος ἐπεκαλεῖτο ἕνα ἕκαστον, λέγων. Ὦ ἄνδρες Δᾶ-
κες, τί δὲ οἴεσθε ἐς τὸ ἔπειτα ὑμᾶς ἔσεσθαι; ἢ
οὐκ οἴδατε Βασιλέα ὅσην τε δύναμιν ἔχει, ἢ
ὡς αὐτίκα τὰ Βασιλέως στρατεύματα, πρὸς-

eorum. Cum autem rex proficiſceretur, Bladus agmen regium uſque carpebat, interficiens equites, & Azapides, ſi quando imprudentius ab exercitu regio ſuerant evagati. Bladus animum intendebat in Nigræ * Pogdaniæ principem, qui quemadmodum nuntiatum erat, obſidione circumvenerat * Cellium urbem Bladi. Relinquens autem exercitum, qui continebat circiter ſex millia hominum, eos juſſit per querceta ſequi regem; & ſi quis paululum modo digreſſus fuerit ab regio agmine, eum truncare juſſit continuo accurrentes. Ipſe vero recta ducebat contra Nigræ Pogdaniæ principem. Exercitus autem Bladi cum ipſe abiiſſet, abius principis admodum gaudebat: & recta pergens in hoſtem, putabant ſe magnam gloriam inventuros, ſi hoſtem ſubito oppreſſiſſent. Cum nuntius veniſſet ad vigilum ſtationem quæ ibi erat, indicabat hoſtes adventare, ſinguli igitur, præter regis Januas, ad arma proſiliebant. Mechumetes præcepit Joſepho, ut præcedens hoſtem ad prælium eliciat. Mechumetes quidem cum univerſo exercitu in armis erat. Joſephus ubi venit ad hoſtem, continuo victus eſt: & fugiens, feſtinabat in caſtra regis. Omares, Turachanis filius, qui & ipſe ordinatus erat ab Mechumete, ut cominus pugnaretur cum hoſte, ad pugnam proficiſcens, occurrit Joſepho fugienti, eumque blaſphemandi & maledicendo ſic alloquitur. O miſer quo abis? an ignoras regem, quomodo te fugientem ſit excepturus? An non crudelius ab rege quam ab hoſtibus tractaberis? An non ignominioſiſſimæ morti tradet, ubi te fugam iniiſſe ſenſerit? His dictis hominem commovit, ut converſus una cum Omare Turachanis filio rediret in prælium, & pugnaret fortiſſime. Nec multo poſt Dacos in fugam effuſos perſequentes, occiderunt plurimos, nulli parcentes. Cæſi ſunt circiter bis mille. Præfigentes autem Turci haſtis capita Dacorum, reverſi ſunt ad regem in caſtra. Omarem rex donavit Theſſaliæ principatu. Mazales autem adhuc ſupererat, & ſequebatur regem, ducens viros fortiſſimos. Dacorum audacia, qui ſecundam in regia caſtra irruptionem fecere, hunc eventum ſortita eſt. Rex ex Dacorum regione mancipiorum prædas agebat non modicas. Nam immiſſo equitatu, regionis partem percurrebat non modicam. Equites capientes mancipia plurima, maximas ſibi peperere opes. Etiam jumenta plurima nacti ſunt. Exercitus regis agens ultra viginti myriades equorum & boum, venit ad Iſtrum. Caſtra regia terrebant Dacos, quamvis magnam audaciam oſtentantes. Turci autem ſumma celeritate adhibita, tranſgreſſi ſunt Iſtrum. Rex Haliem * Michaelis filium a tergo ſubſequi juſſit, cum caſtra ad Iſtrum poſuiſſet. Draculem, fratrem Bladi principis, ibidem in regione reliquit, præcipiens ut colloqueretur cum Dacis, & regionem eam ſubigeret: præterea ſtrenue adjuvaret litorum locorum præfectum. His ita geſtis, ipſe recta in regni ſedem abiit. Draculas quidem, quemadmodum præceperat rex, unumquemque vocabat, dicens: Viri Daci, quid putatis deinceps de vobis futurum? neſcitis quantas copias rex habet? præterea ignoratis, quod regiæ copiæ expectantur? quæ ubi primum ac-

Bladus Turcâ ſequitur.

* Podoliæ.

* Kilimdi.

Joſephus a Valachis fugatus. Edit. Pariſ. pag. 474.

* Mazalis.

Draculæ jactatis ambitio.

cesserint, regionem vestram populabuntur: & si quid rei ut fuerit, auferent. qui fit, quod recusatis regis amicitiam? Efficiamini amici regis, & finis erit malorum quantum ad regionem & ad ædificia attinet. Scitis enim, vobis in præsentiarum neque pecus, neque jumentum ullum relictum esse: Hæc omnia gravissima pati estis, auctore fratre meo (*Edit. paris. pag. 275.*) impiissimo, qui Daciam afficit clade maxima. Hujusce modi cladem nec per universum terrarum orbem factam esse audivimus. Hæc cum nuntiaret Dacus, per eos qui ad mancipia redimenda convenerant, eos facile in suam sententiam pertraxit. Reliquis duci jussit, ut confidentes, nec quicquam mali metuentes, ad se transirent. Hi igitur in unum congregati, decrevere utilius esse & consultius, obtemperare Draculi potius, quam Blado principi. Euntes igitur paulatim ad Draculem juniorem. Bladi fratrem colligebantur. Quod ubi acceperunt reliqui, & ipsi ad fratrem ejus Draculem transitionem fecere. Exinde contracto exercitu haud contemnendo, & adducto simul regio exercitu, ducatum & regionem in ditionem regis redigebat. Bladus cognito Dacos ad fratrem confugisse, cum sciret omnia frustra tentari, quod tantam antea suorum scisset eadem, in Pannoniam abiit.

Bladi regis in Ungariam.

Ἀφίξιμα ὑμῖν ἔσαι, δηώσοντα τὴν χώραν, ἢν τι ὑπόλοιπον ἀφιλώμεθα; Τί δὲ γίγνεται Βασιλεῖ φίλοι, καὶ ἔσαι ὑμῖν πολλὰ, ἐς τε τὴν χώραν, καὶ ἐς τὰς οἰκίας; ἴστε γὰρ ὡς ἐν τῷ παρόντι ὅτε ζῶον, οὐδ' ὑποζύγιον ὑπολέλειφθε. Ταῦτα δὲ πάντα ἅπερ τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν ἐπεπόνθειτε χαλεπώτατα, κακοξόμβροι ἀνδρὶ ἀσεβεστάτῳ, καὶ κακὸν μέγα τὴν Δακίαν ἐξειργασμένῳ, εἶον οὐδαμῇ ἄλλοθι τῆς γῆς ἐπὶ ἀκοῆς ἀφικνεῖται ἡμέτερα. Ταῦτα ἐπειθέμπων τοῖς Δαξὶν, ὅσοι ἐς τὸ ἐξωτέρω σφῶν αὐτῶν τὰ ἀνδράποδα διέβαινον, ἐπαοιδή τε, καὶ τοῖς ἄλλοις εἰκότα ἐπίλεγε, ἐπιόντας παρρωθοῦντας ἀπ' αὐτοῦ. ὅπερ μὲν οὖν συνιόντες, ἔγνωσαν σφίσιν αἱρετώτερα εἶναι, ἢ τὰ Βλάδου τοῦ ἡγεμόνος. καὶ ἰόντες ἐπὶ τὸν νεώτερον, συνελέγοντο κατ' ὀλίγας. Καὶ ὡς ἤθροντο οἱ λοιποὶ Δᾶκαι, αὐτίκα ὑπολιπόντες τὸν Βλάδον, ἤεσαν ἐπὶ τὸν ἀδελφεὸν, καὶ ὡς συνελέγετο αὐτῷ στρατόμα, ἐπιὼν κατεστρέφετο τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐπαγόμενος ἅμα στρατὸν τῷ Βασιλέως, ὑπῆγάγετο τὴν χώραν. Ὁ μὲν οὖν ἀδελφὸς, ὡς μεταπεμψάμενον ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν οἱ Δᾶκαι, καὶ ἔγνω δὴ, ὡς μάτην ὢν τοσοῦτον φόβον πρότερον ἐξειργασμένος, φεύγει ἐς τοὺς Παίονας.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ
ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Η ΔΕΚΑΤΗ.

LAONICI

CHALCOCONDYLÆ
ATHENIENSIS

HISTORIARUM

DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM,

LIBER DECIMUS.

Edit. Paris. pag. 276.

ΚΑΤΑ μὲν δὴ τὸν Ἀμυρὰν τὸν ἐπὶ Δᾶτας Βασιλέως ἔλαβον τοσαῦτα ἐγένετο. Βλάδος δὲ ὡς ἐπεὶ τὸν ἀδελφὸν Δρακούλην, ὑπαγάγετο δὲ τὴν Δακίας χώραν, φυγὼν μὲν αὐτὸς ἐπὶ Παίονας. Παίονες δὲ, ὧν τοὺς προσήκοντας ἀπέκτεινε ἐν τῇ Δακίᾳ, ἀπάγει αὐτὸν θανάτου, παρὰ βασιλεῖ Παιόνων τῷ Χωνιάτῃ παιδὶ. διακαόμενοι δὲ αὐτῷ δίκην χαλεπωτάτην. ὡς ἀδικήσαντα ἀπολόντι τοὺς ἄνδρας, καθείρξαντες ἐς Μητρογράδιον πόλιν, Βασιλεὺς δὲ τὸν αὐτὸν θέρος, φθινοπώρου ἐπιγιγνομένου, ἐστέλλετο ἐπὶ Λέσβον, παραγγείλας μὲν ναυτικὸν παρασκευάζεσθαι αὐτῷ ἐς τὰ χωρία τὰ ἐπὶ θάλασσαν. ἐν τῷ δὲ στρατεύματα αὐτῷ δίωξε ἐπὶ οἶκον ἀπιόντα. αὐτὸς δὲ σὺν θυρῶν ἔχων τοὺς ἄνδρας, ἐκ τῆς Εὐρώπης ὀλίγους δή τινας, ἐστρατεύετο βάδην ἐς τὴν Ἀσίαν. αὐτὸς μὲν δὴ τὴν ἤπειρον νομίζομένος, ὁ δὲ στόλος διὰ θαλάσσης, ἀπὸ αἰτίας τοιᾶσδε ὥρμητο ἐπὶ Λέσβον. Ὁ γὰρ Λέσβου κύριος μὲν εἶχε τὴν χώραν ὑπὸ βασιλέως, ἄγων κατ' ἐνιαυτὸν ἐς δισχιλίους στατῆρας, ἐξότου Παιτόγλης Καλλιπόλεως ὕπαρχος, ἐπὶ Ἀμυράτου τοῦ πατρὸς, στόλῳ ἀφικόμενος ἐπὶ Λέσβον, ἐπέδραμέ τε τὴν νῆσον, καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ἀφελόμενος, τὴν τε Καλλονὴν περιεῖσατο, πόλιν τὴν Λέσβου εὐδαίμονα· καὶ ἐξελὼν ταύτην, ἀπεχώρησε ἐπ' οἴκου. καὶ πρότερον μὲν ὑποφόρους εἶχον οἱ βασιλεῖς ταύτην τὴν νῆσον, καὶ Χίον ὑπὸ Ἀμυράτου τοῦ Ὀρχάνου, ἐπὶ τοῦδε τοῦ Βασιλέως, ἄλλοι τε καὶ * Ἰουνίζης ὀνομαζόμενος, καταρὰς ὑστέρῳ θέρει, ἀφίκετο ἐπὶ Λέσβον, καὶ Μήλιβον ἐπολιόρκησε. καὶ μέντοι προσεχώρησε αὐτῷ ἤδη, ὡς οὐδέπω ἀφίκετο. αἰτίαν δὲ ταύτην ἐπενεγκὼν Βασιλεὺς τῷ Λέσβου ἡγεμόνι, ἐστρατώτο ἐπ' αὐτὸν, ὅτι τῷ Ταραχωνησίων τοὺς πειρατὰς ἐδέξατο αὐτὸς ἐν λιμένι τῆς Λέσβου ὑποδέχεσθαι, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς Βασιλέως χώρας ἀνδράποδα ἐξωνεῖσθαι, καὶ αὐτῷ κερδαίνοντα ἀπὸ τοῦδε. ὁρμώμενοι δὲ ἀπὸ τῆς Λέσβου οἵ τε Ταραχωνήσιοι ἐπὶ λῃστείαν κατὰ θάλατταν τετραμμένοι, καὶ οἱ ἀπὸ Κυκλάδων νήσων, ταύτῃ μετέσχον τῆς λῃστείας, ἐλυμαίνοντο τὴν Βασιλέως χώραν. καὶ ὑποστρέφοντες ἐς τὴν Λέσβον,

EXPEDITIO regis in Dacos hunc finem habuit. Bladus fratre Draculе accedente, & Daciam subigente, ad Pannones se recepit. Pannones quorum propinquos & consanguineos in Dacia crudeliter peremerat, capitis eum coram suo rege Mathia Choniatis filio anquisiverunt. Cum sententiam contra ipsum protulissent gravissimam, ut qui præter jus & fas homines occidisset, Belgradum ductus ibi in carcerem impactus est. Rex eadem adhuc æstate, cum autumnus advenisset, nuntium misit in Lesbum, qui imperabat ut pararent classem, & convenirent in loca maritima. Ipse quidem ducens Januæ millites, cum pauca Europæorum militum manu expeditionem suscipiebat, transiens in Asiam. Rex terra, classis vero mari proficiscebantur. Expeditionis regiæ contra Lesbum hanc causam assignant. Lesbi princeps beneficio regis tenebat istam regionem tributariam, numerans quotannis circiter bis mille stateres aureos, jam inde ex eo tempore quo Paitogles Callipolis præfectus, imperante Amurate juniore, classe adveniens, in Lesbum incursionem hostilem fecerat, abductis inde mancipiis plurimis: necnon capta Callona, Lesbi urbe opulentissima, quam devastans domum reversus est. Etiam antea reges insulam hanc tributariam habuere, necnon Chium, tempore Amuratis quem genuit Orchanes. Sub eo rege inter cæteros & Jonuzes electus ab Januarum militibus, profectus est in Lesbum: & obsidione circumveniens Molibum, nihil efficere potuit sane eorum quorum gratia advenerat. Causa autem quare rex Lesbo arma inferebat, talis erat. Rex Lesbio crimini dabat, quod Tarraconenses piratas portu excepisset, & mancipia plurima ab his emisset, quæ venerant ab regione regis, ex quibus non parum lucri Lesbius princeps acceperat. Nam Tarraconenses ab Lesbo procursantes ad maritima latrocinia, necnon hi qui degebant in insulis Cycladibus idem vivendi institutum occipientes, regis regionem diripiebant. Deinde revertentes onusti mancipiorum præda in Lesbum, ea inter sese partiebantur, assignantes Lesbio duci partem.

Bladus Belgradi capitur.

pag. 277.

Expeditio in Lesbum.

Piratæ piratæ.

* Ἰουνίζης

magnam, & neutiquam contemnendam. Hæc cum nuntiarentur regi, motus est ad bellum inferendum Lesbio principi; At Lesbi princeps Dominicus, quem Græci Cyriacum vocant, frater junior exiſtens, ſeniorem qui a patre Lesbi principatum acceperat, eumque tempore longo adminiſtrarat, inſidiis circumventum cepit; & Baptiſtæ viro Januenſi, quo uſus fuerat auxiliatore in inſidiis, tradidit. Nec ſane longo interjecto tempore fratrem obtruncat, atque ſolus principatu potitur, pendens regi tributum quotannis circiter duo millia ſaterum aureorum. Genus principum illorum, Lesbum qui regebant, & Cateluſii nuncupabantur, apparet ab Januenſibus deduci. Nam venientes auxilio Græcorum regi, qui Byzantium tenebat, & eam inſulam imperio temperabat, ſtrenue eum adjutarunt, atque magna effecerunt. Rex igitur Byzantius, ut virorum illorum virtutem aliquo modo veneraretur, iis conceſſit inſulæ hujus principatum. Qui tenentes eam inſulam, tandem inde progreſſi ſunt, ut occuparent Aenum urbem Thraciæ, juxta flumen Hebrum. Nam cives ejus urbis adverſabantur * Harmoſiæ: & ut ſibi vires pararent, vocabant ab Lesbo Cateluſiorum genus. Cateluſii urbem eam occuparunt, & fortiter retinuere, cum plerumque inteſtinis ſeditionibus & odiis exagitarentur Græcorum reges. Videtur autem iſta inſula jam ſub Cateluſiis Januenſibus extitiſſe, & parviſſe * Phociæ in Aſia adminiſtratori, cui nomen fuit * Cataneſ. Verum ex inſidiis inſulam hanc occupavit Cataneſ. Cui bellum inferens Græcorum rex, etiam Mitylenas ſuo imperio junxit, nec bellum gerere contra Phocæam abſtinuit. Exinde quum Cateluſii impigre ſubſidio veniſſent Byzantio regi, beneficio ejus inſulæ dominium conſequuti ſunt. Hanc tempore longo tenuere: ejus principes etiam noſtra attigere tempora. Jungentes autem connubia cum Trapezuntiis regibus, & Græcorum ducibus, necnon cum iis qui apud Græcos præſtare videbantur, inſulam eam rexerunt ſaluberrimis legibus fundatam. Ab ea continente, quæ Aſiam ſpectat, excurrit ad ſtadia circiter octoginta. Cæterum & jam olim in poteſtate Januenſium fuit Chius, nec tamen armis capta. Verum cum Græcorum reges pecuniæ inopia laborarent, propter bellum quod ea tempeſtate gerebant cum * Medis & Tryballis, magnam pecuniæ vim mutuo acceperunt a Martino ejus inſulæ rectore. Græci tandem eam inſulam receperunt, cum æs alienum, quo erant obligati Martino, perſolviſſent. Deinde venit inſula hæc in Januenſium ditionem: qui, cum non multum temporis interveniſſet, advenerunt cum triremibus, ut urbem eam caperent. Hi nec populi, nec magiſtratus conſenſu & voluntate miſſi erant, ut inſulam eam in ditionem reciperent, verum ſua ſponte, cum eſſent * novem familiarum viri principes, ab domo profecti, inſulam eam ſubegere. Ex eo tempore communi conſilio magna concordia urbem gubernarunt, cum ubique ipſorum in rebus gerendis modeſtia eluceret. Tandem urbis & inſulæ partes emerunt viri Januenſes, qui plurimum pollebant opibus, propter maſticis reditum & proventum. Inſula namque iſta in mari Ægeo ſita, maſticis fructum reddit

Lesbo donatur Franciſcus Cataluſius 1355. furoremque ducit Caloioannis Imperatoris Dominicus Lesbi princeps.

Lesbi Cateluſii tyranni.

Edit. Pariſ. pag. 278.

* præfecto.

* Foglie vecchia nunc.

Chios vendita Joannitis.

* Perſis.

Martinus Chii rector Boccavigia, 1361.

* al. decem quos Maonaſios vocant. Vide Juſtinian. ann. 1268. & 1346.

Ἀφειμάμβοι τὰ ἀνδράποδα, μοῖραν παρέχοντο αὐτῷ ἑκατέρᾳ, καὶ ὁ φαύλῳ. Ταῦτα ὡς ἀπηγγέλθη ἐς Βασιλέα, ἔπεμπε αὐτῷ στρατεύεσθαι ἐπὶ Λέσβον. ὁ δὲ ἡγεμὼν τῆς Λέσβου Δομίνικος, Ἕλλησι δὲ Κυριακὸς, γεώτερος ἀδελφὸς ὤν, τὴν πρεσβύτερον παραζάμενον παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Λέσβου, καὶ διέφορα ἐπὶ χρόνον ἱκανὸν, ἐπιβουλεύσας συνέλαβε, καὶ κατέσχε, Βαπτιστῇ ἀνδρὶ Ἰανυΐῳ χρησάμενος συνεργῷ ἐς τὴν ἐπιβουλήν. Μετὰ δὲ πολὺ δὴ ξεχρησάμενος τὸν ἀδελφὸν, ἡγεμονεύει τῆς νήσου, ἀπάγων φόρον τῷ Βασιλεῖ ἐς ἐτησίους πεντήκοντα, τὸ δὲ γένος τῶν ἡγεμόνων τούτων τῆς Λέσβου, Κατελιζόντων ἐπικαλούμενον, δοκεῖ μὲν ὑπὸ Ἰανυΐνων γενέσθαι. ἀφικομένων δὲ ἐπὶ συμμαχίᾳ τῶν Ἑλλήνων Βυζαντίῳ Βασιλεῖ, ἔχοντι ὑπήκοον τὴν νῆσον ταύτην, συμβαλέσθαί τε καὶ ὑπουργῆσαι μεγάλα τῷ Βασιλεῖ, δι' ἃ δὴ σφίσιν ἐπιτραπῆναι τὴν νῆσον ὑπὸ τῷ βασιλέων ἄρχειν. κατέχοντας δὲ ταύτην τὴν νῆσον ὕστερον ὡρμημένους ὑπὸ πάππα, * καταλαμβάνειν Αἶνον πόλιν τὴν ἐν τῇ Θρᾴκῃ, παρὰ τῷ Εὔρῳ ποταμῷ, διαπεπτώκοτας τῷ ἐν τῇ πόλει φρούριον τῷδε αὐτῷ τῆς πόλεως ἁρμοσθέντα, καὶ σφίσιν ἐπικαλουμένων ὑπὸ τῆς Λέσβου τὸ Κατελιζόντων γένος. Καταλαβόντες δὲ διαφερομένων ἀλλήλοις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῷ ποτὶ Ἑλλήνων βασιλέων. δοκεῖ δὲ ἡ νῆσος αὕτη, καὶ πρότερον ἐπὶ πόνων τῷ Κατελιζόντων γενέσθαι ὑπὸ Ἰανυΐνων, καὶ ὑπακούειν, τότε τῷ Φωκίης ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπιτροπεύοντι, Κατάνῃ τοὔνομα ἔχοντι· ἔλαι δὲ Κατάνης τῷδε νῆσον ταύτην ἐπιβουλῇ. καὶ ἔστι τῶν Ἑλλήνων Βασιλέως στρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν, καὶ τῷδε τε Μιτυλήνην παρεισάσαντος, καὶ ἐπολέμει τῇ Φωκίῃ. μεθ' ἃ δὴ ταῦτα, συμβαλομένων τῷ Κατελιζόντων τῷ Βυζαντίῳ Βασιλεῖ, ἐπιτρέπεταί τι τῷδε νήσου, ἣ ἔχον ἐπὶ τινας γενεὰς, ἡγεμονεύοντες ἐς τε ἐπὶ τὸν καθ' ἡμᾶς χρόνον· καὶ ἐπιγαμίας ποιούμενοι, πρός τε τοὺς ὑπὸ Τραπεζοῦντος βασιλεῖς, καὶ Ἑλλήνων ἡγεμόνας, καὶ τοὺς παρ' Ἕλλησι φρονεῖν δοκοῦντας, κατεῖχον τῷδε νήσου ἐς τὰ μάλιστα εὐνομουμένῳ. Ἔστι δὲ ἡ νῆσος αὕτη, ὑπὸ τῆς ἐς τῷδε Ἀσίαν ἠπείρου, σταδίους μάλιστα ὀγδοήκοντα. Λήμνη μὲν Χίος, κατεῖχετο μὲν καὶ αὕτη πρότερον ὑπὸ Ἰανυΐνων, οὐ μέντοι ἑάλω, ἀλλὰ διομίσαν τῷ Βυζαντίῳ βασιλέως χρημάτων, ἐκατὸν τοῖς Ἕλλησι δέδοτο ὑπὸ Μαρτίνου, τοῦ τῷδε νήσου ταύτῃ κατασχόντος, ὑπ' ἀνάγκης τότε τῷ Ἑλλήνων, ἔχ τοῦ ὄρους Μάνδρας καὶ Τριβαλῶν πόλεμον. Καὶ ὕστερον μέντοι ἀπέλαβον τῷδε νήσου οἱ Ἕλληνες, ἀποδόντες τὸ χρέος τῷ Μαρτίνῳ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγένετο ὑπὸ Ἰανυΐνων, ὕστερον χρόνῳ οὐ πολλῷ τεμπρεστὴν ἀφικομένων καὶ παρασπασαμένων τῷδε πόλιν. ὡς ὕστερον ἡ πόλις ἐξεπέμφθη ἐπὶ τῷδε τῆς νήσου καταστροφῇ, οὐ τε κοινῇ ὑπὸ τῶν πλῶν ἐξεπέμφθησαν. ἀλλ' αὐτοὶ ἁρμένιοι, οἱ ἐπτὰ οἴκων γενόμενοι ἄρχοντες, τὴν νῆσον κατεστρέψαντο, καὶ τῷ ὑπὸ τὴν δὴ ταύτῃ, ὡς σφίσι τε αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει μετειλήφασι διαπώμενοι, κοινῇ τῶν πόλιν διώκουν. ἐξωπασαμένων μὲν ταῦτα, καὶ τῆς τῆς πόλεως τε καὶ νήσου μοίρας τῷ ὑπὸ τῆς Ἰανυΐνης ἀνδρῶν, μίαν διωκημένων ἐς πλείονα, ἔχ τῶν τῆς μαστίχης πρόσοδον. κοινῇ δὲ δὴ αὐτῇ ἡ νῆσος τῷ ἐν τῇ Αἰγαίῳ φέρει καρπὸν πόνου ὡς πλεῖστον· καὶ

* ἐργα-

* ἐργαζόμενοι

* ἐργαζόμενοι, χρηματίζεται μεγάλως ἐν πάτῳ. διέχει δὲ ἔλαττον πάντη ἀπὸ τῆς Ασίας, σταδίους ὡσεὶ πεντήκοντα μάλιστά πη. διοικεῖται δὲ ἡ πόλις αὕτη ὑπὸ τῶν ἐντεῦθεν ἀρχόντων, τιμῇ τε τῶν ἀρχὴν τὴν πρώτην καταλόντων, καὶ ὕστερον ἄλλων ἐξωνησαμένων αὐτὰ τὰ πάτρια, τῶν ἐν τῇ πόλει αὐτῶν ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων Βασιλέων. διοικοῦνται δὲ καὶ ἡ πόλις τῆς Χίου, μάλιστα δὲ πόλεων τῶν ἐν ταῖς νήσοις ταύταις, καὶ προσοδίων ἐκπαντὸς ἔχει ἡ πόλις, ὥς τε ἐπὶ μέγα ὄλβου ἀφικέσθαι τὴς τὴν πόλιν τὴνδε διέποντας. Ἐστρατεύσατο δὲ Μεχμέτης ὁ Ἀμυράτου ἐπὶ τὴν Λέσβον, δι' αἰτίας τῶν πρόσθεν μοι διηλωμένων. ἐπιφέρων δὲ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ φόνον, καὶ τιμωρῶν τῇ ἐκείνου ψυχῇ· μετὰ δὲ, καὶ δι' ἃς τὴν πρὸς τοὺς πειρατὰς ἑταιρείαν αὐτῷ. ἐνόμιζεν δὲ αὐτὸς μὲν πεζῇ ἐς τὴν Ασίαν διαβάς· τὸν δὲ στόλον αὐτῷ, διὰ θαλάσσης ἐκπέμψας, τεσσάρες μὲν πέντε καὶ εἴκοσι, πλοῖα δὲ μικρὰ, ἀμφὶ τὰ ἑκατόν. τὰς δὲ πολεμόλους διὰ θαλάσσης ἐκόμιζεν ἐς τὴν νῆσον, καὶ λίθους πόνον ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. τὴν μὲν ἔνω παρασκευὴν τοῦ πολέμου, ἐκέλευε διὰ θαλάσσης ἐκκομίζεσθαι ἐς τὴν νῆσον. αὐτὸς δὲ ἀφικόμενος * ἔς τι πεδίον, ἐπεραιοῦτο ἐς τὴν νῆσον, αὐτός τε καὶ οἱ τῆς θυρῶν ὄπτες, καὶ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. Τὰ γὰρ πρὶ στρατεύματα, ὡς διῆκεν ἐπαινῶν ἀπὸ τῆς Δακίας, αὐτίκα ἐπῆκέ τε ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀπέβησαν, ἐπόρθησάν δὲ αὐτίκα, καὶ ἐδῄωσαν τὴν νῆσον, καὶ ἀνδράποδα ὀλίγα ἐπεσηγάγοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα αὐτὸς Βασιλεὺς λόγους προσέφερε τῷ Λέσβου ἡγεμόνι, ἐπιπέμψας ἄγγελον, καὶ κελεύων τὴν τε πόλιν παραδιδόναι, καὶ αὐτῷ ἢν ταῦτα ἐπιτελῶσι χώραν ἑκατέρωθι ὑπὸ Βασιλέως. ὁ δὲ ἀγνωμοσύνῃ τινὶ διεχρῆτο, καὶ οὐ προσίετο τὰς σπονδὰς τοῦ Βασιλέως. Βασιλεὺς δὲ τὰς πολεμόλους ἱδρυσάμενος ἐς τὴν πόλιν, αὐτὸς μὲν ἐς τὴν ἤπειρον ἐκομίζετο, ἀποτρεψάντος τοῦ Μαχμούτου, μὴ ἐδιατρίβειν ἐν τῇ νήσῳ. Μαχμούτης δὲ παραλαβὼν τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, ἐς μοίρας διελόμενος τὸν στρατὸν, καὶ τὰς τε πολεμόλους τὸ τεῖχος ἔπαισε, ἐπὶ ἡμέρας εἴκοσι καὶ ἑπτὰ, καὶ κατέβαλε μέγα μέρος τῆς πόλεως. Εἶχον δὲ καὶ ὑπερτείνας πολεμόλους, ἔβαλλε ἐς τὴν πόλιν. καὶ δὴ ἐθορύβησαν ἐν τῇ πόλει. οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει, ἐπόντων σφίσι καὶ πειρατῶν τινῶν αὐτῷ, ἐπεξιόντες βραχὺ ἀπὸ τῆς πόλεως, ἠμύνοντο, ὡ μέν τοι γε ὡς ἀγαθόν τε ἐξεργάζεσθαι. οἱ γὰρ Τοῦρκοι ἰρεθιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει, προσπεσόντες ἐς τὸ τεῖχος, καὶ ἀνεθάρσουν ἐπιόντες, καὶ ἐμάχοντο πρὸς τὸ τεῖχος. Ὡς δὲ οἱ ἐν τῇ πόλει, τῷ τε πλήθει ἐπαλαιπωρούντο, καὶ ἐπέζοντο τῇ παλαιπωρίᾳ, προσέφερε λόγους τῷ Βασιλεῖ ὁ τῆς νήσου ἡγεμὼν, ἐφ' ᾧ παραδιδόναι τε τὴν πόλιν, πάλιν πολίσματα τὰ ἐν τῇ πόλει. αὐτῷ δὲ ὑπὸ Βασιλέως χώραν διορισθῆναι ἴσην τῇ ἑαυτοῦ, καὶ προσόδου, καὶ στρατεύεσθαι ἅμα τῷ Βασιλεῖ. Διεχρήσατο μὲν ὅμως, τούς τε λόγους ἐδέξατο, καὶ ὡμόσατο, ὡς Βασιλέα πίστιν ἐπὶ τὴν ἵππον

A uberrimum: & qui huic operi sunt intenti, lucra multa ferunt. Hæc autem minus remota ab Asia est, quam prædicta. Si quidem stadiis maxime quinquaginta septem ab ea dissita est. Gubernatur a principibus illis novem, qui primo eam insulam sui juris fecerunt: necnon ab aliis, qui postmodum patrias urbes in ea insula ab Græcorum regibus redemerunt. Metropolis Chii optimis regitur legibus, nec ulli omnium urbium, quæ in istis insulis frequentantur, disciplinæ sanctitate inferior est. Reditus habet largissimos, qui incredibile est dictu, quantas opes suppeditent iis qui eam regunt. At Mechmetes Amuratis filius hostilia arma intulit Lesbo, his de caussis quas supra memoravimus. Accedebat præter

B sceletatem, quam cum piratis inferat Lesbi princeps, etiam fratris mors: cujus culpam in eum principem rex transferebat, & ulciscī fratris manes in animum induxerat. Rex quidem itinere pedestri in Asiam transiens ferebatur: at classem, quæ complectebatur triremes viginti-quinque, & naves minores centum, per mare sequi jubet. Bombardas per mare in insulam eam transportavit: necnon lapides, quibus onerarentur, circiter bis mille. Belli quidem instrumenta & machinas mari ad eam insulam subvehi curavit. Ipse vero veniens Possidium, pedestri itinere ad insulam accedebat, ducens Januarum milites, & quosdam Europæos circiter bis mille. Nam quum dimisisset exercitus, rediens ab Dacia, continuo bellum movebat contra istam

C insulam. Copiæ ubi in continentem sunt expositæ, illico incursionem fecerunt in insulam, eamque popolati sunt. Verum pauca inde abtulerunt mancipia. Mox legatum ad Lesbi ducem misit, qui jussu regis diceret principi seu duci, ut urbem dederet. Quod si faceret, fore ut ab rege acciperet aliam, & admodum magnam regionem. Princeps Lesbi nescio quo genio malo in transversum abstractus, pacem regis aspernatus est. Rex itaque bombardas sistens, & contra urbem dirigens, in continentem pergebat consilio Machumetis, qui eum adhortabatur, ne in insula moraretur. Machumetes accepto exercitu, urbem oppugnabat, distribuens copias universas in tur-

D mas, & manipulos. Murum bombardis aricabat diebus viginti septem, urbisque partem non modicam stravit. Habuit bombardas quæ in sublime globum torquent, quas mortaria nominant, quibus urbem gravissime affixit. Oppidanorum copiæ in arctum cogebantur. Oppidani tamen, cum forte etiam quidam de piratarum numero præsto essent, egressi urbe, manus cum hoste conferebant. Res vero eorum nequaquam prospere succedebant. nam Turci lacessiti ab oppidanis, accurrebant ad murum: & magna audacia freti, eum superare nitebantur. Oppidanis in gravissimo periculo versantibus, siquidem hostis multitudine superior erat, princeps insulæ legatos misit,

E qui nuntiarent regi, se paratum esse dedere urbem, & reliqua urbis oppidula. Se tamen petero, ut sibi a rege assignetur regio alia, æquales huic reditus habens. Pollicebatur quoque se strenue imperata facturum, quocumque tamen in militiam eductus fuerit regio jussu. Machumetes, cum intellexisset principis & oppidanorum sententiam, respondit, se nun-

Chiorum metropolis, & respub. ejusdem. Edit. Paris. pag. 279.

In Lesbum expeditio.

Postulata Turcia Lesbi principe Nicola Carelusio. 1459.

pag. 280. Urbs a Turcis deditur.

* In ima, ἐπ' ἐσ.

tios missurum in continentem ad regem, qui hasce principis conditiones ei exponant. Ubi hæc ad regem relata sunt, videlicet quæ promittebat insulæ Princeps, continuo in gaudium effunditur, & in insulam trajecit, lubentique animo admittit principis quas præscribebat, conditiones: atque se hisce conditionibus insulæ principi fœdus & pacem daturam. Cum jam res utrinque decisa, & fides fœderis, jurejurando utrinque interposito, accepta esset, urbe egrediebatur insulæ princeps: & veniens ad regem, eum adorat, & hujusce modi oratione exordium. Nosti, o rex, ex quo insulam istam regere occœpi, me jurisjurandi religionem temeasse numquam. Quod autem mancipia ex regione tua vi prædonum abstracta non receptaverim, scirit poterit ab iis qui Asiæ loca incolunt. Nam mancipia, quamprimum capiebantur e tua regione, continuo a me dominis suis reddebantur. Præterea maximum mihi fuit studium, ut sicubi vestra mancipia quis esset nactus, ea statim dominis suis restituerentur. Quod piratas susceperi, ea gratia factum est, ne prædas ex mea regione agerent, eamque vastando corrumperent. Nec ulli horum umquam vel occasionem præbui, vel consilium dedi, ut adnavigantes quicquam damni regioni tuæ importarent. Nunc autem ad te venio, urbem atque adeo universam insulam tibi tradens. Supplex vero te oro, ut quemadmodum hactenus rebus tuis plurimum benevolentiæ præstiti, ita nobis gratias referat rex. Hæc quidem fatus est, & lachrymæ cadebant obortæ dicenti, insciția oppidanorum factum esse, quod non statim ab initio cum bona ab rege nuntiarentur, venerit. Rex exprobrans ei suam insciam & imprudentiam, postremo consolationem adhibuit, jubens eum esse bono animo, nihil eum mali propter id quod primo non paruerit edicto regis passurum. His ultro citroque dictis, urbem rex in ditionem accepit: principemque etiam in reliquas insulæ urbes ire jubet, ut earum arces se dederent. Qui impigre jussa regis capessens, una cum regiis præfectis urbes adiit, easque regi tradidit. Rex continuo, ne qua innovatio exoriretur, urbes in ditionem acceptas præsidiis firmat. Mitylenarum cives in tres distribuit partes. Vulgi inutilem partem ibi reliquit: alteram peregrinis concessit: tertiam, quæ genere & opibus principatum facile obtinebat, Byzantium deportavit. Piratas trecentos in unum locum extra urbem contractos occidit. Et quo crudelius perirent, corpora eorum media dissecuit. Nam placuit regi Turcorum hoc mortis genere in hostes uti, ut majore crudelitate interirent, dissectis corporibus mediis, gladio diaphragmati adacto. Nam qui in hunc modum cæditur, diu mortis dolores amarissimos experitur. Huic autem urbi, ne quam defectionem molirentur incolæ, ducentos de peregrinorum corpore, & trecentos Axapides imposuit. His ducem constituit Samblatis filium, virum illustrem, cujus pater in regis Januis judicis officio functus est, & litigantes summa diligentia & attentione audivit, & sententiam summa æquitate adhibita dixit, adeo ut facile primas inter omnes Januarum judices ferret. Jus enim justissime dixit: & facilis clemensque omnino fuit in inveniendo pœnas quibus damnati subdendi essent. Lesbi ducem eam urbem relin-

Lesbi ducis ad Turcum oratio.

Lesbus Mechmeti dedita.

Edit. Paris. pag. 281. Turcica crudelitas.

Samaltes quâ justi & æqui observans.

ρον πέμπειν. Ἐπεὶ δὲ ἀνῳίχθη ὡς Βασιλέα περὶ ὧν προσῆκτο ὁ τῆς Λέσβου ἡγεμών, ἐπεραίνετο τε ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἐδέξατό τε τοὺς λόγους, ἕτοιμος εἶναι ἀπιέναι ἐφ' οὓς προσκαλέσαιτο ὁ τῆς νήσου τύραννος. Ὡς δὲ τὰ ὅρκια ἐγένετο ἀμφοῖν, ὑπεξιόντα τε ὁ τῆς πόλεως ἡγεμὼν τῆς νήσου, καὶ ἀφικόμενος ἐς Βασιλέα, προσεκύνησέ τε ἅμα, καὶ ἔφασκε τοιάδε· Ὦ Βασιλεῦ, οἶδα μὲν, ὡς ἐξόν σε ἐς ἡγεμονίαν τῆς νήσου τῆσδε περιελθόντα, ὅτε τὰς ὅρκους παρέβην πρώτιστα, καὶ ἀνδραποδῶν ὑποδοχὴν ὡς οὐδέποτε ἐργασάμενον, δῆλα ἂν γένοιτο ὑπὸ τῷ τῇδε τῆς Ἀσίας ἐπιχωρίων, ὡς αὐτίκα ἁλισκόμενα, ἀποδίδοτο ὑπ' ἐμοῦ. καὶ ταῦδλῶ ἑτοίμῳ, ὅπως τῷ ὑμετέρῳ τινὶ * ἀν- * ἀνδραποδράποδῳ περιτύχοι τις, ἐλεῖν τε, καὶ ἐς τὸ δεσπό- δωσι, *sic in* τῳ αὐτῶν ἀπαγαγεῖν. τοὺς δὲ πειρατὰς ὑποδεχόμε- *alio, in al.* νος, ἔπραττον, ὅπως μὴ τῷ χώρᾳ λυμαίνοιντο, *ἀνδραποδ.* καὶ ἀνθρώπους λυμαίνοιτο. ἀφορμήν τε οὐδεμίαν πώποτε ἐπὶ ἐμοῦ παρεσχόμην, ὡς τι τῶν χώρᾳ ἢ σοὶ βλάπτειν ἐπιπλέοντας. Νῦν δὲ ἥκω παρὰ σὲ, πόλιν μὲν τῷ δὲ παραδιδούς, καὶ πάντα ξύμπαντα. αἰτοῦμαι δέ σου ὡς δίκαιός τι ἔχοιμι περὶ τῶν σὲ κράγματα, ὅπως ἀμείβηται Βασιλεὺς ἡμᾶς. Ταῦτα τε ἔλεγε, καὶ τῷ δακρύων μιθέντι οὐκ ὀλίγα, φάσκων ὡς ἀνοίᾳ τῇ αὐτοῦ, οὐκ ἀφίκοιτο τῶν ἀρχῶν αὐτίκα, ὅτε πρῶτα ἐπυγγέλλοιτο αὐτῷ Βασιλεύς. Βασιλεὺς δὲ ἐπιμεμφόμενος αὐτῷ τῶν ἀγνωμοσυνῶν, ἐθάρσυνέ τε αὐτὸν ἔφασκεν ὀφρῶν τῷ ἀγαθῶν. ἀλλ' αὐτόν τε ἐθέσθαι παραδόντα ἑαυτὸν τῷ Βασιλεῖ· καὶ ὧν ἔνοιεν τοῖς αὐτῷ πράγμασιν, οὐκ ἀχθεσθήσεσθαί ποτε ἔφη πρὸς αὐτοῦ. Ταῦτα λέγων, τῶν πόλιν παραλαβὼν, αὐτίκα ἐκέλευε, ἔστιν ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, κελεύειν παραδίδοσθαι τὰς ἀκροπόλεις. Λύπης μὲν οὖν σοὶ τοῖς Βασιλέως ὑπάρχοις περιοῦσι, παραδίδω τὰς πόλεις τῷ Βασιλεῖ· καὶ ἐγκαθίστη μὲν ἐς αὐτὰς φυλακὰς Βασιλάς. Τῶν δὲ πόλιν Μιτυλήνην, ἐς τρία διελόμενος, τὸ μὲν αὐτῶν ἐγκατέλιπεν εἴ τι ἀρχεῖον ἦν τῶν ὁμίλου. τὸ δὲ ἕτερον διεσείμανον τοῖς πολίταις, τῶν δὲ τρίτων μοῖραν κατέπεμψε ἐς Βυζάντιον, εἴ τι ἦν τῷ αὐτῶν ἄξιον λόγου καὶ ἄπορον. Τοὺς δὲ πειρατὰς ἀπαγαγὼν, καπέφαξε ἐς τριακοσίους μάλιστα ἐς χῶρον ἕνα τῷ προαστείων· τὰ σώματα δίχα τοπεμψας ἐς τῶν τραχηλῶν. Τοῦτο γὰρ βιαιότατον ἐς τοὺς πολεμίους ἐξεύρηται τῶν θανάτου εἰδῶν, τὸ σῶμα ἐς δύο τέμνειν. καταθέντες ὦν τῶν νεκρῶν ἐς τὸ φάραγγα, ὅθεν ξυμβαίνει ἴσχνον ἐπὶ πολὺ τὸν τόπον τῶν ἐφθαρμένων. Ἐγκαθίστη δὲ ἐς τῶν πόλιν ταύτῃ τοιάδε· ἀμφὶ τοὺς ἑξακοσίους καὶ Αἰζαπίδας ἐς τριακοσίους, καὶ ἄρχοντα αὐτῶν, τὸν Σαμλάτου παῖδα, ἄνδρα ἐπίσημον, οὗ τὸν πατέρα ἐν ταῖς Βασιλέως θύραις ἀκούειν δικαστηρίους ἄριστον ἐπυθόμεθα, μάλιστα δὲ δικάσαι τὸν ταῖς Βασιλέως θύραις καθεσταότων, καὶ δίκας δικάσαντα ἄριστα πάντων, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, καὶ ἐξάρτια, οἷα δὴ ἀναβαίνειν ἔμελλεν ἐς δίκην ἐς τοὺς δικαζομένους. Τὸν δὲ Λέσβου ἡγεμόνα ἐσηγαμένους ἀπὸ τῆς πόλεως, σύμπαντα ἐκέλευε κομίζεσθαι ἐς Βυζάντιον. ἐξιλόμενος δέ οἱ καὶ τῷ ἀρίστων τῆς Λέσβου παῖδας τε καὶ θυγατέρας ἀμφὶ τοὺς ἑκατοσίους, αὐτὸς ἀπέλαυνε ἐπ' οἴκου, καὶ

πάς τι τειήρεις δῆκεν ἀπίεναι, ἐγκαταλιπὼν πλοῖα μικρὰ αὐτῷ τινα ἐν τῷ πόρῳ. Ὁ μὲν οὖν ἀδελφιδοῦς τοῦ ἡγεμόνος, ἣν πρότερον ἁλοῦσαν ὑπὸ Βασιλείου ἐν Κολχίδι, γυναῖκα ἔσχε Βασιλείου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ τοῦ Τραπεζουντος, ἐσηγάγετο μίχρι τινὸς εἰς τὸ γυναικωνῖτιν· πολλῶν δὲ καλλίστη καὶ ὡραία λεγομένη εἶναι, προαπεθανόντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐν Τραπεζοῦντι, καὶ αὐτῆς χηρευούσης καὶ μόνης χήρας, μιᾷ ἐνὸς παιδὸς καὶ μόνου. Τὸν δὲ παῖδα τοῦτον, ὅτε εἷλε τὴν Τραπεζοῦντα, εἰσεσηκόμισε καὶ αὐτὸν ὁ Βασιλεύς, ἐν θεραπείᾳ τε εἶχε μάλιστα δὴ παίδων ἐν τῷ Βασιλείῳ θύραις, μετὰ γε τὸν ἀπὸ Βυζαντίου παῖδα Ἀμυράτου ἀδελφόν. Τὴν μὲν οὖν θυγατέρα Βασιλείου Τραπεζουντίου Ἄνναν λεγομένην, καὶ Χριστιανὴν φυλαχθεῖσαν ἑκουσίῳ τῷ κρατοῦντος, ἐνυμφεύσατο Ζαγάνῳ τῷ Μακεδονίας τῆς κάτω ὑπάρχῳ γενομένῳ. ἐξέβαλε τὴν Πελοποννήσου αὐτὸν ἀφελόμενος, ἐπέδωκε Ἀλβάνῳ παιδὶ, τῷ Ἰωὰν λεγομένῳ, εἰ καὶ ὕστερον ἐχωρίσατο ταύτην ὁ κρατῶν ἐπ' αὐτῷ, ἀναγκάζοντι ταύτην γενέσθαι ἐς τὴν θρησκείαν αὐτῶν. Τὸν μὲν οὖν ἡγεμόνα τῆς Λέσβου, ἐν πολλῷ ὕστερον αἰτιασάμενος, συνέλαβέ τε καὶ καθεῖρξεν ἔχων ἐν φυλακῇ. ὡς μὲν ἐγὼ ἐπυθόμην, ὡς οὐκ ἐν γνώμῃ γενομένῃ τῷ Βασιλεῖ ἡ ἡγεμόνα τοῦτον, ἐς πρότερον ἀχθομένῳ αὐτῷ, ἐπὶ πολλοῖς ἀσελγέσι τε καὶ ἀνηκέστοις ἔργοις, οἷς ἦν Βασιλεὺς οἷος. ὡς δὲ ὑπ' ἄλλων λέγεται, παῖδα διαφυγόντα τὰς Βασιλέως θύρας, ἀφικέσθαι ἐπὶ τὴν Λέσβου τοῦτον ἡγεμόνα, καὶ μεταβάλλοντα ἐς τὴν θρησκείαν τὴν Ἰσσᾶ γενέσθαι παιδικὰ αὐτῷ. ὡς δὲ ἡ Λέσβος ἁλοῦσα, καὶ ἐς Βυζάντιον ἐγένετο, ἐπιλάθετό τι τοῦ παιδὸς ὁ ἡγεμών, καὶ ἐν δώροις πέμψας ὡς Βασιλέα, ἐπέγνωσάν τε οἱ παῖδες, καὶ ἔφρασαν τῷ Βασιλεῖ. καὶ τὸν μὲν παῖδα κατέσχε, καὶ τὸν ἡγεμόνα συνέλαβέ τε, καὶ ἐν δεσμοῖς ἐποίησατο, ἅμα τῷ ἀνεψιῷ Λυκίῳ τῷ τῆς Λίνου τυράννῳ, παιδὶ γενομένῳ, καὶ συγκατεργασαμένῳ τῷ ἡγεμόνι τὸν τοῦ ἀδελφοῦ φόνον, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἅμα. Οὐ πολὺ μέντοι ὕστερον ξυνέβη καὶ τούτοις. Ὡς γὰρ ἐν ἀπόρῳ καθίστασαν ἄμφω, καὶ εἰδότες ὅτι ἀπαλλαγὴν δύναιντο τῶν εἱρκτῶν, ἀπεσείσαντο, ὡς ἐς τὰ πάτρια τὰ Τούρκων εἶναι ἀμφοτέροις προθυμουμένοις. καὶ αὐτοὺς μὲν Βασιλεὺς ἐδωρήσατο, καὶ τιάρᾳ, καὶ περιτεμόμενος ἐλεύθερος ἀφῆκε ἐπὶ χάριτι πολλῇ. μετὰ δὲ ταῦτα αὖθις ἐς εἱρκτὴν ποιησάμενος, κατέσχε, ἐς ὃ δὴ ἀπαγαγὼν, κατέσφαξε. Τὸν μὲν οὖν ἑαυτοῦ τοῦτον, δὶς αὐτὸς ἐστρατευσάμενος Βασιλεύς, τὴν μὲν ἐπὶ Δᾶκας ἐλάσιν ἐποιήσατο, τὸν δὲ ἐπὶ Λέσβου, καὶ ἐπελθόντα αὐτῷ ἐς τὸ χειμῶνα τοῦτον ἐπ' οἴκου ἀνακομιδῇ. καὶ ἐν μὲν χειμῶνα ἐν Βυζαντίῳ διετέλεσεν, ναυτικόν τε ἐξηρτύετο, καὶ ἐς τὴν Εὔξεινον πάντες ἐκπλεῖν ἐγέγοντο τειήρεις ἀμφὶ τὰς τεσσαράκοντα, καὶ οἰκοδομῶν ναῦς τε καὶ Βασίλεια, ἐπεσόει τὴν Βυζαντίων πόλιν αὐτῷ εἰς τὰ ναυτικὰ * ἐς πορείαν παρίξεσθαι. ὅστε ἄξιον λόγου ναυτικὸν ἐς τὴν θάλασσαν ἐξαρτύσασθαι. τῇ δὲ θαλάσσῃ λογιζόμενος ἔφασκε, ὡς εἰ ἐπικρατήσει, ῥᾴον αὐτῷ παραχωρήσειν καὶ τῶν πολεμίων ἑκάστους δὲ καὶ ἄλλῃ ἄξια λόγου, μὴ τὴν ἐν Προποντίδι Λειμοκοπίαν. νῦν τε ἐν Βυζαντίῳ ἀκρόπο-

* In exemplari Lips.

A quere, & omnia ſua Byzantium transferre jubet. Ipſe vero reverſus eſt domum, eligens ſibi optimatum Lesbi pueros, filios & filias circiter octingentas. Triremes quoque abduxit, relictis tamen navigiis minoribus in inſula. Sororem ducis, quam etiam antea rex ceperat in Colchidis regione, uxorem Alexandri Comneni, qui rex erat Trapezuntis, induxit in gynæceum: ſiquidem forma antecedere credebatur eo tempore omnes, quotquot ob formæ elegantiam commendabantur. Maritus ejus præmortuus erat Trapezunte, ipſaque vidua erat, relicto filiolo unico. Rex capta Trapezunte, puerum hunc abduxit: & præ cæteris poſt puerum Byzantium, Amuratis fratrem, in Januis benigniſſime tractavit. Filiam Trapezuntii regis Annam nomine, & Chriſtianam cuſtoditam pro arbitrio victoris connubio junxit Zagano, inferioris Macedoniæ præfecto. Ex quo autem eum Peloponneſi imperio expulit, eam Albanis filio, cui Iyon nomen erat, tradidit: quamvis eam deinceps acceperit vincens, coegeritque ſuam religionem aſſumere. Haud multum interceſſit temporis, & Lesbio duci neſcio quod crimen impegit, captumque in vincula dedit. Ego quidem audivi, eum in carcerem eſſe raptum, quod diſpliceret regi, & jam olim ipſi fuerit inviſus propter multa & intoleranda mala, quibus regiam familiam affeciſſet. Verum, ut alii perhibent, hanc, quod in carcerem conjectus ſit, accipio eſſe cauſam. Ferunt, puerum quemdam fugientem Januas regis, veniſſe ad hunc Lesbi ducem. Quem ubi Chriſtianæ religionis fide imbuit, non dubitavit turpiſſimo amore polluere. Occupata autem Lesbo, cum princeps Byzantium abiiſſet, pueri oblitus eſt. Eum inter munera quædam miſſum ad regem, regii pueri agnoverunt, remque regi ſignificarunt. Rex puerum quidem retinuit: ducem cepit, & in carcerem duxit, una cum conſobrino ejus Lucio, Aeni principe: qui cum fuiſſet puer, Leſbi principem in necando fratre & parando principatu ſtrenue adjutarat. Nec multo poſt Lesbum captam, in hanc miſeram provoluti ſunt neceſſitatem. Cum in ſummo vitæ eſſent ambo diſcrimine, dubii quo ſe verterent, pronunciarunt ſe Turcorum religionem aſſumpturos. Rex quidem donans eos veſtitu & tiara, eos quoque circumcidit, & impunitos e carcere dimiſit. Nec tamen diu hoc gaudio illibato uſi ſunt. Nam brevi tempore poſt, eos iterum in carcerem condi juſſit: & diligenti cuſtodia tamdiu aſſervavit: donec inde abductos capitali ſupplicio afficeret. Iſto anno rex bis in militiam profectus eſt: ſemel contra Dacos, iterum contra Lesbum. & utraque bella confecit eodem anno: hyemſque advenerat, antequam domum redire poſſet. Ea igitur hyeme verſatus Byzantii claſſem adornabat. Extruebat templa, ædificabat regalia palatia, urbemque eam ſibi accommodam ad navalia prælia reddere in animo conſtituerat: ut poſſet, ſi quando uſus poſtularet, memorabilem claſſem inde in mare deducere. His cogitationibus intentus, invenit ſe facile poſſe ſuperiorem eſſe hoſtibus, ſi mare ſolus obtineat. Animo conceperat extruere & aliam memorabilem, poſt Propontidis Læmocopiam, arcem Byzantii mirabilem: quam exædificavit juxta portas

Lesbi dux mira occaſione pueri captus.

Catelaſii ſpurcitia.

Edit. Pariſ. pag. 282.

Videtur nihil fatis fidem apud Turcos.

Mechanicia opera in puer.

Læmocopia.

quas aureas nuncupabant. Excitavit & turres maximas, & spectaculo dignas. necnon interiora regiæ, & turrim quæ vergit ad Scopiorum pontem, quo jungitur Axius fluvius. Etiam regiam sedem Adrianopoli ultra Tænarum, qua Hebrum illabitur, emunivit. Urbem quoque in Asia juxta Maditum, ubi Hellespontum angustissimum cernimus, condidit: necnon aliam in Europa e regione ejus urbis quæ in Asia conspicitur ædificavit. Hæ urbes conditæ sunt ad defensionem Byzantii, & Euxini maris. Præterea non mediocriter tutabantur urbes in Hellesponto sitas, præbentes classem haud aspernandam. In hunc modum terrorem Asianis & Europæis incutiens, qui eum augeret, in utramque urbem bombardas invexit circiter triginta maximas, & alias non paucas. Ad hæc cum portum ibi parassent Turci, nulli intrare Hellespontum concedebant, nisi prius descendissent navibus, & se loci præfecto exhibuissent visendum. Opera hæc haud dubie fecit propter bellum quod gesturus erat cum Venetis, ad quod se præparabat: ut si ingrueret, quam tutissime isti se committeret. At quæ commemoravimus opera omnia jam erant absoluta, & ad finem perducta cum bellum adversus Venetos susciperet. Ætate autem ea quæ sequebatur, bello lacessebat Illyricos, & Illyricorum regem. Genus hoc hominum antiquum est, & regionem versus Jonium spectantem incolens, plerumque ad magnam claritatem accessisse perhibetur. Vulgo nunc Bosni vocantur. Verum Dalmatæ, Mysii, Tryballi, etiam Sarmatæ, eadem fere utuntur lingua, aut non multum dissimili, ut non difficulter se mutuo intelligant. Verisimile tamen est, illos profectos ab regione quæ versus Jonium patet, cum pauci numero existerent, & ubique rebus fortiter gestis inclarescerent, Thraciam perdomuisse: & Istro transmisso, Sarmatiæ regionem inhabitasse. Sunt vero qui tradunt, eos a * Scythis pulsos, transiisse in regionem quæ ultra Istrum colitur: & subacta Thracia, ad sinum eum veniisse, ibique sedes fixisse. Miror autem, quod quidam sunt qui censent Illyricos, Albanos esse: quasi Illyrii, qui tenent sinum Jonii, processerint in hanc continentem, & Ætoliam, & Thessaliæ regionem. Cæterum universa illa regio ab Epidamno usque ad * Carnerium sinum, complectitur spatium ter mille stadiorum. Hanc regionem tenet hominum genus unum eadem lingua utens. Porrigitur ab mediterranea se extendens usque ad Istrum, attingens Sandalis regionem finitimis undique Tryballis & Mysiis. Hæc autem dico, maxime hanc conjecturam sequutus, quod constet Illyrios ad magnam potentiam devenisse, & in multa loca per Thraciam esse dispersos. Proinde magis credo, eos potius Illyrios quam Albanos dicendos esse. Assentior præterea & illis, qui Illyrios nomen ab regione traxisse asseverant. Nam inter se divisi, alii aliam in usu linguam habent. Itaque cum plurima hominum genera ibi habitent linguæ usu inter se diversa, reor istos id nominis esse sortitos, ut dicantur Illyrici. Sed hæc hactenus annotata de ista gente sufficiant: etsi quidam putent nominis rationem haud rectam me assignasse. Verum propter regionem, quam colunt, merito, ut mihi

Edit. Paris. pag. 283.

Bosnæ illatum bellum.

Illyrii, qui & Vossenses, eorumque regio.

* Tartaris.

* qui & Carnicus dicitur.

Albani.

Α λιν ἀξίως λόγυ, ἐς τὰς χρυσέας καλεμένας πύλας. πύργυς τε μεγίστυς & ἀξιοθεάτυς, καὶ τὰ ἐντὸς Βασίλεια, καὶ τὴν ἐπὶ τ Σκοπίων φέρυσαν ἐπ' Ἀξιῷ ποταμῷ, καὶ Βασίλεια ἐν Ἀδριανοπόλει, πέρας τῆς * Ταιάρυ, ἣ δὴ ἐς τ Ἑβρον ἐκδιδοῖ. καὶ πολίχνιον μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πρὸς Μάδιτον, ἣ δὴ στενότατον τ Ἑλλησπόντυ ἐπλέοντι, καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ πολίχνιον ἐπέραν ἀντίαστι τ ἐν Ἀσίᾳ πολίχνης. ὥςτε ἐχυρωῦ μὲν αὐτῇ & Βυζαντίυ πόλιν, καὶ τ Εὔξεινον πόντον, χρατύνειν δὲ καὶ τὰς ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ πόλεις αὐτῇ, παντελὲς παρεχομένας ὠφέλιμον. Ταῦτα δημόσιος καὶ τ Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ, πλεβόλυς καθίςη ἐς ἀμφω τὰ πολίχνια ὧν μεγίστων ἀμφὶ τὰς τελευτὰς, καὶ ἐπέρας ὠς ὀλίγυς. Ναύσταθμον δὲ τὸν παύτῃ αὐτῷ χῶρον ποιησάμενοι, ἐδένα ἐπιβαίνοντα παρεῖναι ἔων ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἂν μὴ τῷ παύτῃ ὑπάρχῳ ἀναβαίνοντες ἐπιφαίνωνται οἱ πλέοντες ἔων. Ταῦτα μὲν αὐτῷ ἐπετέλει, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἅτε & πρὸς Οὐενετὰς οἱ ἐσόμενον πόλεμον, ὃν πρὸ πολλῶ παρεσκευάζόμενος, ἐπέτρεπε, ὅπως ἀσφαλέστατα αὐτῷ & πόλεμον ποιήσαιτο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἤδη ἐς τέλος ἰὼν παρεσκευασμένα, ὅτι & πρὸς Οὐενετὰς ἀράμενος πόλεμον, ἐπολέμει. τότε ἢ ἐπιγενομένυ & ἔτους, ἐστρατεύετο ἐπὶ Ἰλλυριὰς, καὶ Ἰλλυριῶν Βασιλέα. Τὸ μὲν δὴ τῦτο γένος Ἰλλυριῶν παλαιόν τε, καὶ ἐς & Ἰόνιον κεκλιμένον, εὐδοκιμῆσαί τε πολλαχῆ λόγου νομίζεται. καλῦνται ἢ ὑπὸ τανῦν Βόσσοι ἀλλ' οἱ μὲν Δαλμάται, καὶ Μυσοὶ ἅμα, καὶ Τριβαλλοὶ, καὶ πρός γε ἔτι Σαρμάται, πάντες παύτῃσι ἴσασι & φωνῇ, καὶ τῷ παντὶ παραπλησίαν, ὡς μὴ χαλεπῶς συνιέναι ἀλλήλων αὐτούς. εἰκὸς ἢ αἰεῖδαι τῦτο μᾶλλον ὡρμημένυς ἀπὸ & πρὸς & Ἰόνιον χώρας γένος τι ὂν μέγα, καὶ πολλαχῆ εὐδοκιμοῦν, τῶνδε Θρᾴκιον ὑπαγεῖσθαι σφίσιν αὐτοῖς, καὶ & Ἴστρον βεβάντας & ἐς Σαρματίας χώρας οἰκῆσαι, ἃ ὡς ἔνιοι οἴονται, ὑπὸ Σκυθῶν διωκομένυς, βεβῶσί τε ἐς & ἐπὶ τάδε & Ἴστρυ χώρας, καὶ καταςρεψαμένυς & παύτῃ Θρᾴκιον, ἐς τε ἐπὶ μυχὸν & κόλπυ ἀφικομένυς, ἐνοικῆσαι. Θαυμάζω ἢ, εἴτις Ἰλλυριὸς, ἀποφαινόμενος Ἀλβανὸς, τυγχάνει τὸ τις, συμβαλλόμενος, ὡς Ἰλλυριοὶ οἱ πρὸς τῷ μυχῷ & Ἰονίυ, ἐχώρησαν ἐπὶ & ἤπειρόν τε, καὶ Αἰτωλίαν, καὶ Θετταλίας χώραν. Ἀλλ' ὅτι μὲν ἀπὸ Ἐπιδάμνυ μέχρι & Καρνερίυ καλεμένυ κόλπυ, ἅπας ὁ χῶρος ὅπος διατείνων ἐπὶ σταδίυς μάλιςα τρισχιλίυς, γένος τε ἓν ἐνοικεῖ, καὶ τῇ αὐτῇ φωνῇ διαχρώμενον, καὶ ἐπὶ μεσόγειαν παρῆκον, ἄχρι & Ἴστρυ, παραμειβόν τε & & Σανδάλεω χώραν, & & παύτῃ Βασιλέως ἐχομένων αὐτίκα & Τριβαλῶν τε ἅμα καὶ Μυσῶν. μάλιςα δὲ συμβαλλόμενος ἔχω ἀποφαίνεσθαι, ὡς τὸ ἐπὶ μέγα τὸ Ἰλλυρικὸν γένος χωρῆσαι δυνάμεως, καὶ ἐπὶ πολλὰ παύτῃ σκεδασθῆναι & Θρᾴκιον, Ἰλλυριὸς μᾶλλον τὸ γένος τῦτο εἶναι, ἢ Ἀλβανύς. συντίθεμαι ἢ καὶ ἐκείνοις ἑπόμενος, οἳ φάσκυσι τὸ Ἰλλυρικὸν γένος ἔχειν αὐτῷ & ἐπωνυμίαν ἀπὸ τῆς χώρας, διαπεφεύσθαι μέν τοι ὕπαρχον, ἄλλο τε ἄλλῃ φωνῇ ἀφιέμενον, ὡς τε πολλὰ γένη αὐτῷ, καὶ σφίσι διειλοχότα πάμπαν ἐς & φωνὴν, λαχεῖν τῦνομα τῦτο Ἰλλυριὸς καλεμένυς. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔπος μοι ἐς τοσῦτον ἀναγεγράφθω. εἰ ἢ μὴ τοιῦδε αὐτὸ ἐς γένος τῦτο ὀρθῶς εἴρηϰ), καὶ ἢ & χώραν, ἣν ἐνοικεῖν φαίνϰ) & Ἰλλυριῶν, ἄξιόν ἐςι φέρεσθαί οἱ τῦνομα τῦτο· καὶ μὴ πίμπρης εἶν ἔπος φρο-

τῶντι περὶ αὐτῶν. Ἀλβανοὺς μὲν ἔγωγε μᾶλλόν τι τοῖς Μακεδόσι προσήθεσθαι ἂν λέγοιμι, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν ὑποκειμένων ἐθνῶν. ὑδοσὶ τοίνυν περὶ τούτων εἰρήσθω. καλείσθω δέ μοι τῷ ὀνόματι τούτῳ, Ἰλλυριοὶ, οἱ περὶ τὸν Ἰόνιον οἰκοῦντες, ἄχρις ἄκρας Ἰσσείας καλουμένης πρὸς τῷ μυχῷ τοῦ κόλπου, ἀνισχόντες ταύτῃ εἰς τὸ πέλαγος, καὶ οἱ περὶ τοῦτα ταύτῃ μεσόγαιοι οἰκοῦντες Ἰλλυριοί. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Βασιλέα ἐστρατεύετο Βασιλεὺς Μεχμέτης, ὅτι τὸν φόρον αὐτῷ, ὡς ἐπ' αὐτὸν ἀφίκετο Βασιλέως κήρυξ, κελεύων τόν τε φόρον ἀπάγειν ὅτι πάχιστα εἰς τὰς Βασιλέως θύρας, καὶ μὴ ἐγκαλεῖν, συναγείρας τὸν φόρον, πέντε ὅπου μυριάδας στατήρων, καὶ ἐπιδείξας τῷ βασιλέως κήρυκι, ὡς ἕτοιμος μὲν εἴη ὁ φόρος, καὶ ὡς παρεσκεύαστο, εἰ μέν τι μὴ προθυμεῖται ἐπικείμενον τῷ Βασιλεῖ τὰ χρήματα, εἶναι τούτων αὐτὸν, οὐδέ οἱ καλῶς ἔχειν. ἀλλὰ σοὶ πίστις, καὶ ἐμοὶ πολεμεῖν δέον, πολεμεῖν τῷ Βασιλεῖ πόλεμον ἐπαράμενον, ἄμεινον ἂν παρασκευάζεσθαι ἐς τὸν πόλεμον. καὶ ἐμοὶ δέον ἀπαίροντα ἄλλοθι τινὰ εἶναι χώρᾳ, ταῦτα ἔχοντα τὰ χρήματα, ἄμεινον φράζειν. Τὸν μὲν δὴ κήρυκα λέγεται ἐπαινέσαι, ἀκούσαντα τῶν λόγων τούτων. Ὦ βασιλεῦ τῆσδε τῆς χώρας, ἀλλὰ ταῦτα τὰ χρήματα καλῶς ἔχει παρὰ σοὶ εἶναι μὴ τὰς αὐτομάτας παραβαίνοντι. ἐμοὶ δὲ μὴ ταῦτα παραβαίνων οἷόν τε ἄμεινον φράζειν, δείσειεν μὴ χεῖρόν σοι γένοιτο μὴ ταῦτα. Σοὶ μὲν θεῷ καὶ ταῦτα ἔχειν τὰ χρήματα πολὺ ἄμεινον, καὶ σοὶ τῷ θεῷ τούτων εἶναι ἄμεινον, ἢ ὑβρίζοντα εἰς ἐκεῖνον πολλαπλάσια τούτων κακῶσθαι. Ταῦτα ὁ κήρυξ ἐπῄνει ἀπήλαυνε παρὰ Βασιλέα, καὶ ἀπαγγέλας τῷ Ἰλλυριῷ τὸν λόγον, ἐπῆρε Βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπ' ἀμφοτέρους. ἐν δ' αὐτῷ τούτῳ ἔλασις ἦν τῷ Δακίας ἡγεμόνα, ἐξυβρίσαντα μεγάλως, εἰς ἃ τῷ Βασιλέως οἶκον, καὶ ἀπολόντα τοὺς πρέσβεις. Ἀλλά τότε μὲν ἐλαύνοντι ἐπὶ Δᾶκας, οὐκ ἐξεγένετο τίσασθαι Βασιλέα Ἰλλυριῶν. Τῷ δ' ἐπιόντι τότῳ, ὡς παρῆν αὐτῷ τὰ στρατεύματα ἐς Ἀδριανούπολιν, ὅθεν τε ἡ Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης, ἦρος ἐπιγινομένου, ἐξήλαυνε ἐπὶ Ἰλλυριούς, ἐν νῷ ἔχων ἐμβαλεῖν καὶ ἐς τὴν Σανδάλιων χώραν. Τὸν δὲ βασιλέα τοῦτον, παῖδα ὄντα νόθον τοῦ πρόσθεν βασιλέως Ἰλλυριῶν, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῷ διαφερομένους, ἁρμηνέως ἐπὶ τῇ τῆς χώρας ἡγεμονίαν, καὶ ἀμφισβητουμένου ὡς βασιλέα, ἐπιτρέψαντο αὐτῷ διαιτᾶν, ἐπίδειξίν τε τοῦτον Βασιλέα τῆς χώρας. καὶ Ἰσαάκῃ τῷ Σκοπίων ὑπάρχῳ ὁμοροῦντί τε ἐς τὴν τῶν Ἰλλυριῶν χώραν, ὅπως αὐτῷ τιμωρῶν συνεπιλάβοιτο ἐς τὴν ἡγεμονίαν. καὶ στρατὸν αὐτῷ παρεχόμενος ἐπὶ τοὺς ἀδελφούς, τὴν τοῦτο χώραν ἴδῃ, καὶ διαρπαδίζειν. καὶ αὐτὸν ἐς τὴν βασιλέως καπνεπαίμενος, ἐπολέμει τοῖς ἀδελφοῖς, ἅμα τῷδε τῷ Ἰλλυριῶν Βασιλεῖ. καὶ πλεῖστα δὴ ταύτης τῆς χώρας ἀνδράποδα ἀγόμενοι οἱ Τοῦρκοι, ταύτην ὁμορον οἰκοῦντες τῇ χώραν. πασῶν δὲ τῶν πόλεων ἀρχῶν, ἃς ἡμεῖς ἴσμεν, ἀνδράποδα ἐς τε τὴν Εὐρώπην, καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν διεβίβαζον. καὶ ἐξόπιν τὴν Σκοπίων ἔκτισε πόλιν, καὶ Ἰησοῦς ὁ Ἰσαάκου παῖς ἐπιτροπεύων ὑπὸ βασιλέως ταύτην τὴν πόλιν, ὡς πλεῖστα, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἀνδρα-

videtur, Illyrici appellantur. Nec tamen invidia me comitetur, in hunc modum de his sentientem. Nam Albanos potius Macedonibus adnumerari existimo, quam alii in terrarum orbe genti. At de his satis. Illyricos igitur eam gentem nomino, quæ juxta Jonium habitat usque ad summam Istriam, sic dictam regionem quæ ad sinum excurrit in pelagus. Adversus horum regem * arma capiebat Mechmetes, quia tributum amplius ferre recusabat. Nam regius præco ad hunc accesserat, jubens ut quamprimum mora omni posita, tributum in Januas inferret. Illyricorum rex colligens tributum, quod continebat quinque myriades flaterum aureorum, idque præconi ostendens, dicebat: Tributum quidem collectum & paratum in promptu est. Nec tamen mihi cordi est mittere regi tantas opes, & me planissime his privare. Verum si bellum ab rege impenderit, bello me committam felicius, si tanta pecuniæ affuerit vis. Præterea si ea necessitas me apprehenderit, ut mihi in aliam sit migrandum regionem: fretus istis opibus, vitam commodius exigere potero. Regius præco audiens istos sermones, respondisse fertur in hunc modum. Et quidem pulchrum & honestum erat opes istas in tua dominio permanere, si non interim fœdera religionem impie transgrediendo temerares: sic cupidine harum opum ductus, fœdera violare institueris, & inde tibi nescio quam felicitatem pollicitus fueris, vereor profecto ut contrarium eveniat. Nam auctore Deo possidere istas opes, neutiquam malum duxero. Præterea iisdem opibus auctore Deo exui, longe optimum judico, potius quam contumeliis & injuriis afficere eum cujus præsidio eas acquisieris. His dictis, præco ad regem revertitur: exponensque quæ acceperit ab Illyricorum rege, regem commovit, ut contra ambos bellum susciperet. Nam eodem tempore etiam ei bellum fuit cum Daciæ principe, qui injuriam maximam regiæ familiæ fecerat, legatis ejus violatis & interfectis. Cæterum sub idem tempus quos Dacos bello lacessebat, Illyrici, regem ulcisci nequivit. Verum illo demum anno cum exercitus ab Europa & Asia Adrianopolim forent collecti, primo vere in Illyricos movit, in animo agitans & in Sandalis regionem irruere. Hic rex fuerat filius illegitimus regis qui prius imperio temperaverat Illyricos: Et cum discordiæ atroces inter ipsum & fratres ejus qui ad ducatum aspirabant exarsissent, miserunt legatos ad regem, ejusque arbitrio rem totam transigendam permiserunt, qui hunc regionis regem declaravit. Isaaco Scopiorum præfecto, qui finitimus erat Illyricis, istum adjuvare jubet in acquirendo principatu. hic exercitum præbens contra fratres, eorum regionem evastabat, plurimis inde abstractis mancipiis. Illo igitur rege pronuntiato, bellum gerebat cum fratribus & cum Illyriorum rege. Turci qui finitimam circa tenebant regionem, plurima nanciscebantur mancipia. Cum autem prædas agerent mancipiorum ex omnibus quas scimus urbibus, ea contentio in Europam & Asiam transmittebant. Et ex quo rex coloniam in Scopiorum urbem deduxit, & Josue Isaaci filius regis nomine eam administravit, plurima ab Illyrico mancipia sunt abducta, & in Eu-

* Edit. Paris. pag. 284. * Stephanum illegitimum, qui patrem dolo regno ejecerat. Vide Bonfinium & Jov.

Occasio belli Bosnensis.

Sandalis regio juxta Ragusium.

Bosnensis præda. pag. 285.

topam Asiamque translata, quorum numerus major erat quam sperare potuisset ab ea regione. Audio eam regionem, si quis longitudinem consideret, ab Tryballorum regione & Dorobyza fluvio se extendere usque ad Sandalis regionem, & ad Jonium sinum stadiis octingentis. Latitudo vero regionis, qua excurrit ad Pannones & Tryballos, complectitur duo millia stadiorum. A Tryballis incipit regio Isaaci. hanc excipit deinde Pauli regio, cujus urbes se porrigunt usquè in hanc regis Illyriorum regionem. Hi quidem jam ante bellum gesserant cum rege, nunc quidem Tryballis, nunc vero Pannonibus adhærescentes: & cum adducerent Turcos, regionem Illyrico affusam populabantur bellumque in Tryballos avertebant. Cæterum Tryballorum princeps bellum contra hos suscipiens, urbes eorum obsidebat: & fœdera cum iis pangens, tandem se pacatum exhibebat. Etiam Sandales hos antea bello appetiverat, & accito regis exercitu ipsorum agros evastabat. Cum autem hi soli perpetuis inter se dissiderent odiis, & regis peregrinos accerserent, propriæ regioni plurimum calamitatis invexerunt. Nam mancipia plurima belli jure subinde a militibus capiebantur, & deportabantur. Præterea & ea regio vel maximam experiebatur vastationem. Eadem tempestate Isaacus & Paulus societatem facientes, auxilium pollicebantur Illyriorum regi. Nam constituerant & ipsi bellum indicere regi, si Pannones aliquid novi contra Turcos molirentur. Rex in militiam profectus, trajecit Dorobyzam fluvium, qui Tryballos & Illyrios dirimit. Progressus deinde, venit ad Illyrissum fluvium navigabilem, quem superavit pedestri exercitu transvecto navibus quas ibidem fabricari jusserat. Equos autem in flumine reliquit, donec copias transportaret. Tum temporis in armis habuisse creditur rex quindecim myriades equitum, præter peregrinos & Azapides pedestre robur, qui eum in id bellum sequebantur. Aderat & alia hominum multitudo inutilis ad arma: quæ propterea comitabantur regia castra, ut si quid opus esset, militibus inserviret. Reliquus interim exercitus equitibus conflat. Nec tamen gens est, ut supra edocuimus, quæ plura jumenta in expeditiones ducat. Transito Illyrisso, impetum in regionem hostilem dedit: & aggressus Dorobizam urbem, eam omni machinarum genere oppugnabat. Urbs hæc est sita in excelso monte. Quapropter natura loci munitissima perhibetur. At rex expediens bombardas & mortaria, non cessabat terrorem injicere oppidanis: & tandem urbe potitus est. Partem hominum, quos ibidem indeptus erat, in ea urbe reliquit: parte donavit Turcorum optimates: tertiam partem Byzantium transtulit. Mechumetem jussit deligere Europæ exercitus robur, atque festinare citato agmine in eum locum in quo acceperat regem Illyriorum morari, antequam regiam sibi subjiceret: qui impigre jussa capessens, summa celeritate adhibita, flumen transgressus est. Veniens Gaitlam, accepit regem proficisci trajecto flumine in Clitiam urbem. Is igitur nihil remittens de cursu, transivit fluvium qua eum in tres alveos divisum cognovit. hoc superato, *Clitiam venit, die secundo. Rex sublatis signis

Dorobiza fl.

Sandalia regio.

Illyrissus fluv.

*Clyssum.

Edit. Paris. pag. 286.

Dorobiza capta.

Α λᾶ χρόνῳ, ἐλπίζετο ἡ Ἰλλυριῶν χώρα, ἢ διορύξασθαι ἀνδράποδα, ὅσα μὴ ἂν ποτε ἐλπίσαι ἐπιχειρεῖν ἡ χώρα ἐκείνη. πωυθάνομαι δὲ ἡ χώρα διήκειν, ἀπὸ τῆς Τριβαλῶν χώρας, ἢ Δοροβίκης ποταμοῦ ἐς τὴν Σανδάλεω χώραν, ἢ ἐπὶ τὸν Ἰόνιον κόλπον, σταδίους ἐς * ὀκτακοσίους τὸ μῆκος. τὸ δὲ πλάτος, ἐπὶ δισχιλίους μάλιστά ποι σταδίους, παρήκειν ἡ χώρα, ἐς τοὺς Παίονας ἢ ἐς Τριβαλούς. ἢ διὸ μὲν τῆ Τριβαλῶν, ἔχεται αὐτίκα ἡ χώρα ἡ Ισαάκιου. μετὰ δὲ ἡ ἡ Παύλου χώρα, ἢ αἱ πόλεις παρατείνουσιν ἐς αὐτὴν τὴν Ἰλλυριῶν βασιλέως χώραν. Ἐπολέμουν μὲν ἤδη πρόσθεν τῷ βασιλεῖ. ὁπότε μὲν ἐς τοὺς Τριβαλούς, ὁπότε δὲ ἢ ἐς τοὺς Παίονας παλαιτιούμενοι, ἢ ἐπαγόμενοι Β τοὺς Τούρκους, ἐλπίζοντο ἡ Ἰλλυριῶν ὅμορον χώραν. ἢ αὖθις τοὺς Τριβαλοὺς ἐπολέμουν, ἢ ὁ τῶν Τριβαλῶν ἡγεμὼν ἐκπεραπούμενος, ἐπολιόρκει τὰς πόλεις. μετὰ δὲ ταῦτα ἀπειρόμενος εἰρήνην ἄγειν ἐς τάπερ, ἢ Σανδάλης μὲν τάπερ ἢ αὖθις ἐπολέμει, ἢ ἐπαγόμενος στρατὸν τοῦ Βασιλέως, ἐλπίζετο τὴν χώραν ἐκείνων. ὧδε μόνοι δὴ ὑπὸ ἀλλήλοις φέροντες, ἢ ἐπαγόμενοι στρατὸν ἑκάτεροι τοῦ Βασιλέως, μεγάλας δὴ ἔβλαπτον αὐτῶν ἡ χώραν, ἀνδραπόδων ὡς πλείστων ὑπὸ τῶν στρατῶν ἀπαγομένων ἑκάστοις, ἢ φθειρομένης τῆς χώρας ἐς τὰ μάλιστα. Τότε μὲν δὴ ἢ ὁ Ἰσαάκιος, ἢ ὁ Παῦλος, σωθέντες συμμαχίαν τῆ Ἰλλυριῶν Βασιλεῖ, διενοοῦντο ἢ αὖτοὶ πόλεμον ἀπλήσασθαι τῷ Βασιλεῖ, ἢν τι δόξῃ Παίοσιν καταλαμβάνειν τοὺς Τούρκους. Βασιλεὺς δὲ ὡς ἤλασεν, διέβη μὲν τὸν * Δοροβίκην ποταμὸν, ὃς τὴν τε Τριβαλῶν, ἢ Ἰλλυριῶν χώραν διείργει. διαβὰς δὲ ἐπὶ Ἰλλυριὸν ποταμὸν ταυσίπορον ὄντα, διέβη· ὁ δὲ πᾶζὸς στρατὸς ταυσὶ, ὃς αὐτῷ ταυσπηγῆσθαι ἐκέλευε. τοὺς δὲ ἵππους ἀφῆκεν ἐς ἢ ποταμὸν, ἢ βιοῦσι τὰ στρατεύματα. ἐγένετο δὲ ὁ στρατὸς ὅσος τῷ Βασιλέως, ἐς πεντεκαίδεκα μυριάδας ἱππέων. ὁ δὲ δὴ στρατὸς ὅσος, πλὴν τῶν πεζῶν, ἢ Ἀζαπίδων, οἳ αὐτῷ παρεγίνοντο ἐς ἢ πόλεμον, πεζοὶ ὄντες, ἢ ὅσοι ὑπηρέτησαι αὐτῷ τὰ ἐς χρείαν, πάρεσαν ἀχρεῖος ὅμιλος, ὁ λοιπὸς τοῦ βασιλέως στρα- D τὸς ἱππῆς, μάλιστα δ' ἀνθρώπων ἂν ἡμῶν ἴσμεν. ἄγονται δὲ ἢ ὑποζύγια πολλαπλάσια, ὡς ἢ πρόσθεν μοι δεδήλωται. ὡς δὲ ἡ Ἰλλυριὸν ἔβαν, ἐσέβαλον ἐς ἢ χώραν, πρῶτον μὲν ἐπὶ Δοροβίκῃ πόλιν, ἐπὶ τῇ ἐσβολῇ καπρὰς ἐπολιόρκει. Ἡ δὲ πόλις αὕτη φύσεται ἐρυμνὴ ὅσα ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄρους. πολιβόλοις δεδιττόμενος τοὺς ἐν τῇ πόλει, ὑπτίους τε ἐς τοῖς ἵπποις, παρεσκάσατο ἡ πόλιν. ἢ τὸ μὲν αὐτῆ καπέλιπε, τὸ δὲ δωρησάμενος τοὺς Τούρκων τοὺς ἄριστους, τὸ τεῖχος ἀπέπεμψεν ἐς Βυζάντιον. ὅπου δὲ Δοροβίκης αὐτίκα ἐκέλευε Μαχμούτην ἐπιλεξάμενον τοὺς τῆς Εὐρώπης ἀρίστους, προϊέναι ἐς ἢ χῶρον, ἐς ὃν ἂν πωυθάνοιτο τὸν E Ἰλλυριῶν Βασιλέα ἔχειν, πρὶν δὴ τὰ βασίλεια ὑφ' αὑτὸν ποιήσασθαι. ὅπως μὲν δὴ λαβὼν τάπερ, ἤλασεν ἢ κράτος, ἀναβὰς ἔς τε τὸν ποταμὸν. ἐλθὼν δὲ ἐς Γαϊτίαν, ἢ * πωυθανόμενος ὡς Βασιλεὺς στρατοῖ, ἔβας ἢ ποταμὸν ἐπὶ Κλιτίαν πόλιν, ἀδεῶς ἐπιχὼν, δρόμῳ ἀνίβη, ἢ ἢ ποταμὸν ὧρσε ἐς τρία χωσάμενον, ἔ ἔβας, ἀφίκετο ἐπὶ Κλιτίαν δευτεραῖος. Βασιλεὺς δὲ ἅρας ἐντεῦθεν,

* ὀκτακισχιλίους

* Δοροβίκην. fic etiam R.

* R. πυνθανόμενος

ἀφίκετο ἐπὶ Γαϊτίαν, τὰ Ἰλλυριῶν βασίλεια. καὶ A Gaitiam contendit, regni ſedem Illyrici. Quo ubi pervenit, urbs illico conditionibus ſeu pactionibus in dictionem regis venit. Nam ubi fama increbuit, Dobobicam eſſe captam a rege, quæ urbium totius regni longe erat munitiſſima, reliquæ urbes illico territæ in diverſum abripiebantur, & quilibet pro ſe ſedulo contendebat ut prior deditionem faceret, ſperans ſe in hunc modum non parvam gratiam apud regem inituram. Jaitiæ cives, cum appropinquaſſet rex, continuo primores civitatis obviam miſerunt, dedentes ſeſe & ſua regi. Orabant autem regem, ut ipſis permitteret patrio & ſolito more rempublicam adminiſtrare. Rex preces eorum non averſatus eſt, verum continuo, quod petiverant, præſtitit. Deinde etiam arcem in deditionem accepit, quam præſidio impoſito ſuorum firmavit. Elegit ſibi optimatum filios: dehinc quoſdam delegit, quos donavit iis qui ſecum erat. Ubi primum ea urbs in dominium conceſſit regis, negotium datum eſt Machumeti Januarum duci, ut accepto Europæo exercitu, ſumma celeritate pergeret adverſus Illyriorum regem. Nam audierat eum morari in ea urbe quæ diſtabat ab Jaitia itinere maxime quinque dierum, expectantem quonam res Illyriorum eſſent evaſuræ. Ejus autem urbis quæ regem Illyriorum tenebat, nomen erat * Clitia. Etiam fratris ejus filium agentem annum decimum tertium, ibidem cum rege converſari nuntiatum erat Machumeti. Hic aſſumens, ut juſſus erat, exercitum, ſecundo die attigit flumen cui nomen eſt * * * * Is fluvius navium erat patiens, & ſpem omnem in eo ſitam ponebat rex Illyriorum. Nam cum nullæ naves magnæ præſto eſſent, putabat regem numquam eo audaciæ progreſſurum, ut id tranſiret quo ſecum bellum gereret. Ut autem cum copiis ad flumen Machumetes acceſſit, mire feſtinando, cohortari non abſtitit exercitum, & exercitus duces, ut tranſgrederentur flumen, regique opus pulcherrimum efficerent, capientes videlicet Illyriorum regem. Sic autem loquutus fertur: Viri Turci, nunc quilibet veſtrum fac vir fortis appareat, atque pedes flumen hoc tranſeat. Neutiquam enim mihi dubium eſt, quin maxima & ſplendida munera maneant eum, quæ ab rege accipiet, qui primus flumen ſuperarit. His dictis, regii milites maximo ſtudio conabantur tranſgredi flumen. Ibi tum primus, ut traditur, Omares Turachanis filius, Theſſaliæ præfectus, cum ſuis truit in flumen: qui paululum modo natantes, flumen ſuperarunt. Hoc ſequutus eſt, pari ſucceſſu ipſus, & reliquus exercitus. Egreſſi flumine, illico invaſere agros. Hinc rex Illyricorum timens, ne ſi in fugam verteretur, equitum adventu oppreſſus, in maximum periculum veniret, ſe recepit, ut incolumis præſens diſcrimen evaderet, in urbem quamdam eo loci ſitam nomine Clitiam. Verum Machumetes cum exercitu ſuperveniens, eam urbem obſidione circumdedit. Urbis ejus ſitus eſt in loco paluſtri, & in circuitu paludes vaſtantur longe lateque, quæ urbem munitam & aditu difficilem præbent. Eo tempore locus ille univerſus ſolaribus radiis exuſtus exaruerat. Cæterum, his nihil mori militer Machumetis, accedunt, eamque obſidione circumvenium.

* Clitia & Clyſa.

* Nomen fluvii deſideratur. In K. non eſt lacuna.

Edit. Pariſ. pag. 237.

Machumetis ad ſuos oratio.

Clitiæ obſeſſa.

παμὸν, τοὔνομα * ναυσίπορον, ᾧ δὴ μάλιστα Ἰλλυριῶν Βασιλεὺς, ναυσιπόρῳ τί ἐστι, καὶ μεγάλων τῶν τε ἐκ ἐναυσῶν τῷ ποταμῷ, ἐκ ἂν ποτε φῦναι διαβάντας τὸν ποταμὸν ἐλάσαι ἐπ' αὐτόν. ὡς δὲ ἐντεῦθεν ἐπέλασεν ὁ στρατὸς ἐς τὸν ποταμὸν, ἐνταῦθα ἐπισπόμενος Μαχμήτης τῷ στρατιᾷ ἀρίστῳ, ὅστις διέβαινε τὸν ποταμὸν, ἔργον μέγα ἐργάσασθαι Βασιλεῖ, συλλαβόντας Ἰλλυριῶν Βασιλέα, ἕλκει πολέι. Ἀνδρες Τοῦρκοι, νῦν τις ὑμῶν ἕκαστος αὐτὸν φανήτω ἀνὴρ ἀγαθός, ποταμὸν τόνδε πεζῇ διαβάς, ὁ δὲ μελήσει αὐτῷ τινι φωτὶ διαβάντι, μὴ μέγα τι ἐκπλαγῆναι παρὰ Βασιλέως. Ταῦτα εἰπόντος, ἐπειρῶντο διαβαίνειν οἱ τῦ βασιλέως. ἐνταῦθα δὴ πρῶτος λέγεται Ὁμάρης ὁ Τυραχάνου παῖς, Θετταλίας ὕπαρχος, σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἱππεύσιν, ἐμβάντος ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ βραχύ τι διανηχόμενος, διέβαινε, καὶ ὁ λοιπὸς ἅμα στρατὸς αὐτῷ διέβαινε. διαβάντες δὲ αὐτίκα ἐπέδραμον χώραν, ἧς τῶν Ἰλλυριῶν Βασιλέα δέδιττα, μὴ ἐς φυγὴν τραπόμενον, ἀνασωσάμενοι οἱ ἐπόδρομοι, καταλάβωσι, ἐς ἐπὶ κίνδυνον ἔλθωσιν, εἰ δὲ αὖθις μὴ λαθὼν, οἰχόμενος ἀπαντήσεται ἐς πόλιν αὐτῇ τινα, ὄνομα Κλιτίαν. καταφυγὼν δὲ πολιορκεῖται ὑπὸ Μαχομούτου. Ἡ δὲ πόλις, κεῖται μὲν ἐν χωρίῳ τινὶ ἑλώδει, καὶ ἕλη παρ' αὐτὴν μεγάλα, ἃ πολλὴν ἀφανίσασα, ἰχυρὰν ποιεῖ, καὶ εὐ βάσιμον. Τόπος δὲ ὑπὸ καύματος ἀποξηρασίας τε ἦν τὸ χωρίον ἅπαν. καὶ ἐπιλάσας ὁ στρατὸς, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, καὶ κάλαμον, ἧς ἄρθονος ἦν παρὰ τὴν πόλιν, ἐμπίπτοντες διεφόρουν ἐς τὴν τάφρον, ὡς πῦρ ἐνέσοντες ἐς τὸν κάλαμον. καὶ ὑπὸ τῦ πυρὸς

Arundinem, quæ plurima ibi enata erat, excindentes, comportabant in foſſam, ut igne deinde injecto, vel vi tandem etiam invitos oppidanos in ditionem redigerent. Hæc parari cernentes cives urbis, & Illyrii milites, credenteſque ſe non diu poſſe reſiſtere viribus Turcorum, legatos ad Machumetem mittere decernunt, orantes, ut in deditionem acciperentur: petentes præterea, ut regi veniam daret. qui quoque ſemet ipſum dediturus ſit, ſi jurisjurandi religio intercedat: qua intercedente, in ſpem erigatur, ſe nihil mali ab Turcis paſſurum. Machumetes Illyrici preces haud abnuit. Fœdus eſt ictum, jusjurandum eſt datum, quemadmodum oraverant Illyrii. Tandem cum urbe egreſſus eſſet rex, urbem occupavit. Homines qui in urbe erant, in tres partes ſecrevit. unam ibidem morari juſſit: alteram inter optimates ſuos diſtribuit: tertiam adduxit ad regem, & eidem dono dedit. In hunc modum Illyrici rex captus eſt Clitiæ una cum fratris filio, qui haud dum impleverat ætatis annum decimum tertium. Uxor regis [a] jam ante ſe contulerat Rhapſium, quæ eſt urbs juxta Jonium, ut præſenti diſcrimini ſubtraheretur. Plurimas eo convexerat opes conſilio viri [b]. Eam urbem incolunt Illyrici viri admodum illuſtres, qui eo convenere. Et cum diſciplinæ ſanctitate animi ipſorum facile coaleſcerent, & diſcordia omnis ſubmota foret, eam admodum emunierunt validiſſimis undique objectis muris. Et proficiſcentes in continentem & Jonium, mercium gratia, brevi urbem opibus haud contemnendis auxere. Habet, a quibus regitur, leges optimas & ſaluberrimas, & in ariſtocratiam verſa adminiſtratur. Cives magnificis ædificiis urbem hanc exornarunt, quæ quidem quamvis obſcura fama feratur, tamen celebris habetur, producendo viros prudentia inſignes. Ea urbs finitima eſt Sandalis regioni. Cum hoc bellum urbi fuit. Verum, ut mihi videtur, diſcordiarum cauſſam parum juſte Sandales ſeminavit, eoſque invitos arma capere coegit. Nam uxor Sandalis una cum filio adoleſcente, propter mariti improbitatem Rhagſium confugerat. Sandales Rhagſios miſſis legatis rogarat, ut redderent uxorem, & filium: quibus non admittentibus preces, bellum indixit. Rhagſi filium Sandalis communi ſententia ad id bellum Imperatorem eligunt: ſuppeditanteſque magnam pecuniæ vim, fortiter bellum ab Sandale illatum propulſare ſategerunt. Cauſſam quæ impulit matrem & filium, ut Rhagſium ſe reciperent, hanc tradunt. Mulier quædam excellenti forma, cæterum laſcivior quam par erat, in Sandalis regionem ab Florentia Italiæ venerat. Quum audiviſſet Sandales, mulieres Florentinas cum formæ venuſtate, tum prudentia facile inter omnes primas eſſe, ejus mulieris viſendæ cupidus, eam ad ſe vocari jubet. Quæ ubi in conſpectum venit, eo quod pulcherrima eſſet, Sandales uxoris amore ſatiatus, eam ſprevit. Nec multo poſt amore peregrinæ amens & ardens cum ea concubuit, plurimum amore æſtuans. Adhæreſcens autem peregrinæ mulieri, uxori admodum moleſtus erat: quam deſpiciebat, & proſſus neglipebat. Mulier autem illa erat mercatorum Florentinorum, & in hanc regionem appulerat. Converſans itaque

Clitiæ captio.

Edit. Pariſ. pag. 288.

[a] Eleafari Deſpotis filia.

Rhapſium.

[b] Hæc ad Sixtum IV. Pont. M. Romam profect., & ad montem uſque honorifice ab habita.

Clitiæ reſpub. qualis.

Rhagſinorum bellum cum Sandale.

Sandalis adulterium.

ἀιρήσοντες τὴν τὰς ἐν τῇ πόλει, βίᾳ ἄκοντας ἐς ὁμολογίαν παρασπάσιμοι. Ταῦτα μὲν εἰσορῶντες οἱ τῶν Ἰλλυριῶν στρατιῶται, καὶ οἱ τῆς πόλιως, καὶ οἰόμενοι μὴ ἂν δυνήσεσθαι ἐπὶ πολὺ ἀντέχειν πολιορκούμενοι, φροσίφρονα λόγους τῷ Μαχουμούτῃ, ὡς σφᾶς τε αὐτὸς παραδώσοντας, καὶ ἐφ' ᾧ Βασιλέα σφῶν αὐτῶν μηδενιοιῶ χαλεπὸν πεισθῆναι ὑπὸ Βασιλέως, προχωρῆσαί τε, ἵλεώ ὅρκια γένοιτό οἱ, ἐφ' ᾧ ἀγαθὸν μὲν, χαλεπὸν δὲ μηδὲν ὑποστῆναι ὑπὸ Τούρκων. Ταῦτα φροϊσχομένου τῶν Ἰλλυριῶν, ἐδέχετό τε ὁ Μαχμούτης καὶ ἐπαίδετο. ὅρκια δὲ αὐτῷ ποιησάμενος ἐφ' οἷς φρονεῖτο, τόν τε Βασιλέα ἐξιόντα ἐκ τῆς πόλιως, παρέλαβέ τε τὴν πόλιν, καὶ τὸ μὲν ἐν τῇ πόλει ἐς τρία διελόμενος, τὸ μὲν, αὐτὸς κατέλιπε, τὸ δὲ, αὐτὸς σὺν καὶ τοῖς ἀείσοις ἐξευρημένος, τὸ τρίτον ἐπαγόμενος τῷ Βασιλεῖ ἐδωρήσατο. Οὕτω μὲν ὧν ὁ Ἰλλυριῶν Βασιλεὺς, ἑάλω ἐν Κλιτίᾳ, καὶ ἀδελφοῦ τε ἅμα αὐτῷ παῖς ἀμφὶ τὰ τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη γεγονώς. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτῷ, πρότερον ἔφθη ἐς Ραγούζιον πόλιν, τὴν ἐς τὸν Ἰόνιον ἐκφυγοῦσα, καὶ πλοῦτον πολὺν ἀπεσυγκαμένη, οἰκεῖσθαι γνώμῃ τῇ ἀνδρός. Ἡ δὲ πόλις αὕτη, φῶτας μὲν ὑπὸ τῷδε τῷ πάντῃ Ἰλλυριῶν ἀνδρῶν ἐπιφανῶν ἐς πάντα συνιόντων, καὶ ἀλλήλοις τε ἐπὶ πολὺ συμφερόμενοι, τήν τε πόλιν ἐδείμαντο ὀχυρὰν, καὶ τεῖχη περιβάλλοντο χαρτερὰ, ἐμπορείαν δὲ τῶν τε κατ' ἤπειρον, καὶ τῶν ἐς τὸν Ἰόνιον μετιόντες, ἐπὶ μέγα πλεῖστον πάντῃ πόλιος ἀφικομένη, μάλιστά τε ἅμα καὶ δι' ὁμονοίαν ἐς ἀριστοκρατίαν διῳκημένη, εἰκοσμίας τε κοσμοῦντες τῶν σφῶν πόλιν, ἀνδρῶν μὲν τινα ὕβριν, ἀγαθῶν δὲ ἐς ἄνδρας φέρεσθαι ἀγαθοὺς τὰ ἐς σωτηρίαν. Ὁμορροι μὲν οὖν αὐτῇ ἡ πόλις τῇ Σανδάλεω χώρᾳ, καὶ πόλεμον ἀναιρεμένη αὐτῷ * ἔχετο ἐς διαφοράς, καὶ ἐπολέμει. τῶν μὲν οὖν αἰτίαν τῆς διαφορᾶς, ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, ἀπενεγκόντα τὸν Σανδάλεω, ἀδίκως ἀναγκάσαι στρατὸν ἐς τὸ πολεμῆσαι. τὸν μὲν γὰρ παῖδα τούτου νεανίαν ὑπ' ἀγνοίᾳ σὺν τῇ μητρὶ καταφυγόντα ἐς Ραγούζιον, καὶ μὴ ἐκδιδόντας ἐξαιτουμένῳ αὐτοὺς, πόλεμόν τε ἐπενεγκεῖν, καὶ τῶν γῆν τέμνειν. Οὗτοι μὲν οὖν τὸν παῖδα αὐτοῦ στρατηγὸν ἑλόμενοι, καὶ χρήματα παρεχόμενοι ἄφθονα, ἐπολέμουν τῷ Σανδάλῃ, διαφέροντες τὸν πόλεμον. Τῶν δὲ αἰτίαν ταύτην φασὶν, ἐρᾷ ὡς, ὅ, τι παῖς αὐτῷ, καὶ ἡ γυνὴ φυγοῦσα ἀπηλλάσσετο ἐς ταύτην τὴν πόλιν. Γυναῖκά τινα εὐειδεστάτην λεγομένην, τὸν δὲ βίον ἀπόλαστον οὖσαν, παραγενομένην ἀπὸ Φλωρεντίας τῆς Ἰταλίας ἐς τὴν ἑαυτοῦ χώραν, ὡς ἐπυνθάνετο τὰς ἐν Φλωρεντίᾳ γυναῖκας, πάλαι πολλῶν ἐκφερούσας, καὶ σοφίᾳ, ἐπαίειν τι ἐς ὄψιν τὴν ἑαυτῆς, ἰδεῖν τε ἱμειρόμενος. καὶ ὡς ἐθέατο, ὡς καλλίστην εἶναι, ἀράθη τε τῆς γυναικὸς, καὶ ἁφθεὶς, μετ' οὐ πολὺ σωτηκέτο, καὶ τῇ ἔρωτι χαλεπῶς ἐλαμβάνετο, καὶ συνῆεν τῇ γυναικί. καὶ δυσαναχωρήτῳ ἤδη τῇ ἔρωτι τῆς γυναικὸς, ἀλλοτρίως τε ἅμα, καὶ ἀμελῶς τῆς ἑαυτοῦ κουριδίης γυναικός. τὴν δὲ γυναῖκα φασὶ τὴν ἐμπόρων ἑπομένην, ἐκ Φλωρεντίας ἐρῖχθαι ἐς τὴν χώραν.

* ἔχε τι, sic etiam R.

ρας. πάντη μὲν οὖν σωφρονῶν ὁ Σανδάλης, τῇ γυ- A
ναικὶ ἐπαχθὴς ἦν καὶ ἀφόρητος. ἡ δὲ οὐκ ἀπαισχομένη, ἐπὶ παιδὶ νηπίᾳ, τοιαῦτα ἀνέχεσθαι δεινὰ ποιουμένη, μετὰ τοῦ παιδὸς αὐτῆς, κρύφα ἐς τὴν Ραγουζίου πόλιν ἀπηλλάττετο. ὅτος μὲν οὖν ἀποστρεβλώσας, ἤξίου ὑποστρέφειν ἐς τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ μὴ ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ διατρίβειν, αἰσχος ὂν τοῦτο ἐπιφέρειν ἐς τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ μὲν οὖν γυνὴ οὐκ ἐπείθετο, οὐδ' ὑποστρέφειν ἔφασκεν, ἂν μὴ τὴν γυναῖκα ἀποπέμψηται ἐς Φλωρεντίαν, ἣν αὐτῷ παρ' αὐτῆς λάβηται, ὡς ἂν βούληται. Ταῦτα μὲν οὕτω γενέσθαι λέγεται. τὸν δὲ παῖδα αὐτῶν διαχθέντα, καὶ ὑπὸ Ραγουζίων στρατηγὸν καταστάντα, πολεμεῖν τῷ πατρὶ, μαχεσάμενόν τε B
τῷ πατρὶ, εἶτα ἀμυνόμενον ἐς τὴν φύσιν. τρέψασθαί τε αὐτὸν παῤῥα καὶ συχνὺς ἀπολέσαι τῶν στρατῶν αὐτοῦ, ἀθέμιτα προσφερόμενον τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ ὑποσπονδίας τῆς δίκης. Ἐστρεβλοῦτο μὲν οὖν ὁ τῶν Θαμὲ ὡς τὸν Βασιλέα, σωφρονίζειν τὸν Ἰλλυριῶν βασιλέα, καὶ στρατὸν ἐπάγειν Τούρκων, καὶ ἐκάκου τὴν χώραν. Τότε ὡς ἐπιὼν ὁ Βασιλεὺς, ἐπαγγέλλετο ἐπὶ τὴν Ἰλλυριῶν χώραν, παρεσκεύαζετο καὶ αὐτὸς, ὡς ἂν τί δύναιτο ἀμυνόμενος, ἂν ἐς τὴν ἑαυτοῦ ἐσβάλῃ ὁ τοῦ βασιλέως στρατός. Ἐπάνειμι δὲ ἐπ' ἐκεῖνο τοῦ λόγου, ὃν παρεστρόν μοι ἐξεδήλωτο. ὡς ἐπεὶ τὸν βασιλέα παρέλαβε Μαχουμούτης ὁ Μιχαήλου, σὺν τούτῳ περι- C
ὼν τὰς ἄλλας πόλεις, ἐπεδείκνυτό τε τὸν βασιλέα, καὶ προσεχώρουν. ὁ μὲν δὴ Μαχουμούτης ἀμφὶ τὰ τοιαῦτα εἶχε. Ὦμάρην δὲ τὸν Τουραχάνου παῖδα ἐπὶ τὰς λοιπὰς τῆς Ἰλλυριῶν χώρας πόλεις, αὐτὸς ἤλαυνε ἐπὶ τὸ Βασιλέως στρατόπεδον. Καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς ἤχθετό τε τῷ ὅρκῳ, καὶ ἐχαλέπαινε, ὡς οὐκ ἐν δίκαιοι ποιησαιτο τὸν ὅρκον τῷ Βασιλεῖ τῷ Ἰλλυριῶν. τὸν μέντοι βασιλέα ἐς φυλακὴν ποιησάμενος, περιῆγε ἐλαύνων διὰ τῆς Σανδάλεω χώρας. ἐς γὰρ τὴν Ἰλλυριῶν, τὰ μὲν αὐτὸς Βασιλεὺς καταστρεψάμενος ὑπηγάγετο, τὰ δὲ, Μαχουμούτῃ παρασκευάσας, καὶ Ὦμάρῃ. ἔνθα δὴ καὶ Ὦμάρης σπου- D
δὴν ποιούμενος, τὴν χώραν, ὅση ὑπόλοιπος ἦν, ὑπὸ τῷ Βασιλεῖ γενέσθαι. ἀνήρ τις ἔδοξε τῷ ἐν ταῖς βασιλέως θύραις, διδοκιμοῦντων κράτιστος μεγάλα ἐπιδείκνυτο ἔργα, καὶ σφίσιν Βασιλεῖ δόκιμος ἐν πολλοῖς ἄθλοις γενόμενος. Ταῦτα μὲν ὧδε ἐς τοσοῦτον ἐγένετο, καταστρεψαμένῳ βασιλεῖ τὰς Ἰλλυριῶν πόλεις. ἐστρέφετο περιοῦσα * πέμ-
πουσι ἐς Ραγούζιον πόλιν, ἰζήτει τὴν βασιλέως γυναῖκα. ἡ δὲ φροντίσασα ἐκ τῆς πόλεως ἐς Ἰταλίαν. ὡς γὰρ ἐπυνθάνετο τὴν ξύμπασαν χώραν γενέσθαι ὑπὸ Βασιλεῖ, ὡς εἶχε τάχιστα ἐκ τῆς πόλεως ἀπηλλάττετο οἰχομένη ἐς τὴν Ἰταλίαν. Οἱ μὲν οὖν περίσβεις, ὡς οὐ κατέλαβον αὐτοῦ ταύτην τὴν βασιλέως γυναῖκα, ἀπεχώρησαν ἄπρακτοι. ἐστρέφετο Βασιλεὺς συσκευασάμενος, ἐσέβαλλε ἐς τὴν Σανδάλεω χώραν, καὶ εἶδεν. ἐπισφάμενος δ' ἐπαφεὶς, ἐπόρθησεν τὴν χώραν αὐτοῦ σύμπασαν. μετὰ δὲ ἐκεῖνα, τὰς πόλεις ἐπολιόρκει. καὶ τοῦ αἱ Σανδάλεω ἐπίθετο τῇ βα-

Chalc. Hist.

plurimum cum hac muliere, infensus & moleſtus erat ſuæ uxori. Uxor non ferens amplius haſce indignitates, maxime propter filium ſuum adoleſcentem, una cum eo clam Rhagusium profugit. Sandales miſſis legatis uxorem rogabat, ut reverteretur in ſuam regionem, nec in aliena degeret, vulgans opprobrium ſuum in homines. At uxor non obtemperabat verbis mariti, ſed in hunc modum reſpondit. Se non redituram, niſi dimittat mulierem illam Florentinam. Quod ſi facere omiſerit, fruatur peregrina muliere ad libitum. Hæc quidem ad eum modum contigiſſe memorantur. Filius inimicitias gerens cum patre, & belli dux a Rhagusiis pronunciatus, bello adortus eſt patrem, prælioque inito patrem fugam arripere compulit, plurimis de exercitu in fuga cæſis: certe in patrem impia & neſaria auſus. Mittebat is frequenter legatos ad regem, conſulens ut junctis copiis Illyriorum regem debellarent. Tandem monendo & conſulendo tantum profecit, ut Turcorum exercitus adveniret, & regionem regis graviter populando corrumperet. Sub idem tempus cum fama volaret, regis copias accedere contra Illyriorum regem, nec ipſe ſe parare intermiſit, ut regium exercitum, ſi in ſuam regionem populabundus ingrederetur, ſi quid poſſet armis, a populationibus prohiberet, eumque propulſaret. Nunc eo redire libet, unde in hunc ſermonem digreſſus ſum. Poſtquam regem Illyriorum Machumetes Michaelis filius in ditionem accepit, cum eo circumiens etiam cæteras urbes regi Turcorum ſubjiciebat. Et quidem circa hæc verſabatur Machumetes. Omarem autem Turachanis filium jubebat cum exercitu pergere contra cæteras Illyriorum urbes, cæterum ipſe in regia contendebat caſtra. Rex Turcorum diſcruciabatur animi, propter juramentum Illyriorum regi præſtitum ab Machumete. Graviter quoque Machumeti indignabatur, ut qui parum opportune huic regi ſalutis ſpem, interpoſita jusjurandi religione obtuliſſet. Regem quidem Illyrium vinculis illigatum circumduxit, peragrans Sandalis regionem. Nam Illyrios partim quidem ipſe, partim vero Machumetis & Omaris marte perdomuit. Omares ſummo ſtudio annitebatur, ut eam regionem quæ nondum ſubjecta erat, cogeret regis ſuſcipere imperium. Hic, cum fortitudine facile ſuperaret omnes, quotquot in Januis fortitudinis prærogativa gauderent, præclara militaris virtutis edebat opera, cum cætera quoque ſatis ſpectatus regi exiſteret. Hæc hactenus ab rege Illyricas urbes ſubjugante, geſta ſunt. quibus peractis, legatos ire jubet Rhagusium urbem, quæſitum regis uxorem. Hæc regem antevertens, exceſſerat urbe, &. in Italiam abierat. Nam cum fama captæ regionis ad ipſam allata eſſet, omni mora poſita relinquebat urbem, & in Italiam properabat. Legati cum eam haud reperiſſent in iſta urbe, abierunt re infecta. Rex omnibus in unum contractis copiis, invaſit Sandalis regionem, quam miſere evaſtavit. Nam equites per univerſam regionem graſſantes, eam graviter afflixere. Inde nec oppidis abſtinuit: quæ accedens, obſidere haud omiſit. Sandalis milites, qui in montium jugis ſe tenebant, montibus digreſſi, inſidiabantur cubiculo ſive ten-

Pelles Florentinæ. *Edit. Pariſ. pag.* 189.

Filius patrem fugat.

Boſſina a Turcis ſubacta.

Omaris virtus

pag. 190.

torio regis. Et cum quedam inde diſcepuiſſent, illico retro in montes, unde venerant, ſe receperunt. Regio hæc non ſecus ac Illyriorum deſerta & vaſta eſt. Rex caſtra movens ad Sandalis urbem, tam diebus aliquot obſidebat. Quum vero urbis oppugnatio non ſuccederet ex animi ſententia, abiit, ducens exercitum per [a] Stantis, Graici, & Pauli, qui principes erant, regiones. Ad hos præcones dimiſit, qui juberent, ut ſuam ſinguli regionem regi traderent. quod ſi facerent, fore ut ſinguli aliam regionem in Europa ab rege acciperent. Principes illi perſuaſi præconum verbis, ſemetipſos & regionem regi manciparunt. Cogitabant enim impoſſibile fore, ut in poſterum regionem ſuam defendere & tutari poſſent, cum undique cingerentur regis regione, quaſi in medio habitantes. Verum profecti in Januas regis, hac conditione adducti, deditionem faciunt, ut alia regione pro ſua ab rege donarentur. Nec multo post hos compedibus compedicos abduxit domum, ſimul etiam exercitum dimiſit. Regem Illyricorum mane cum in caſtris quieſceret, & abitum moliretur, accerſivit in conſpectum ſuum. Qui cum intelligeret, ſe parum favore regis vocari, tenens manu litteras, quibus continebatur jusjurandum ab Machumete datum, prohibat in conſpectum regis. Ut in conſpectum regis venit, rege imperante caput ejus præciſum eſt. [b] Tradunt regem propinaſſe interficiendum Illyriorum regem, Perſæ præceptori ſuo. Sunt qui referunt, corpus regium iſtum virum, neſcio quod crimen in eum intendentem, contecciſſe. Nam is, cum plurimum diſſideret a ſententia Machumetis filii Michaelis, regis juſſu Illyriorum regem letho dedit. In hunc modum memoriæ proditum eſt, occidiſſe Illyriorum regem, occupato regno ejus ab rege Turcorum. Veneti & Pannones cognito regionem Illyriorum in ditionem veniſſe regis, regemque Illyrium captum ab Turco occubuiſſe, propterea reliquos regionis principes miſerandam in vinculis agere vitam, hæc neutiquam diutius ferenda eſſe cenſuerunt: ac formidine magna tentabantur, quum animis reputarent, brevi fore ut idem exitium parum feliciter experirentur. Veneti graviter ferebant, præfectos regios contra ipſos inſurgere, & ſubditis eorum moleſtos & intolerandos eſſe. Interim tamen fœderum ſanctitatem bona fide coluerunt, ſuſpenſi expectatione eventus rerum. Joſue Albanis filius regis præfectus, Argos in Peloponneſo per proditionem ſacerdotis, qui ea in urbe morabatur, nactus eſt, & ex aperto jam bellum gerebat. Omares Turachanis filius, incurſionem in Naupactum fecit, nec etiam ab regione in Peloponneſo Venetorum circa Methonam, regii jus belli abſtinuerunt. His accenſi Veneti, haud amplius cunctandum & ferendum rati, ad conſulendum quid agerent potiſſimum, convenichant, ſententiis in utramque partem probe penſiculatis, cum jam ſæpius conſultaſſent ſenatores qui Evocati dicuntur. Victor de familia [c] Capellarum, vir divitiis & dignitate præcellens, quique urbem regere optimus centebatur, adductis in ſuam ſententiam propinquis & cognatis, conſcendens tribunal, talem orationem habuiſſe fertur: Viri Veneti, ſæpius alias

Illyricorum principum deditio.

[a] Conſtantini, Caraguli, qui Repoſius, & horum Ibanis Caſtriota, & Pauli Duchagini.

Fides Turcica.

Cleydi ſuum hoſtem. Recte ſuum ſchreverelt. [b] Alii excoriatum ferebant, 1463.

Venetorum & Ungarorum contra Turcos conſultationes.

Edit. Pariſ. pag 291.

Sacerdos proditor.

De Capellis.

Ἀσιλέως ποιῶνται, ἀφικόμενοι ἐκ τῆς ὀρέων. καὶ ἐπὶ ἃ διαπεφεύγεσι, αὖθις ἐπὶ τὰ ὄρεα φέροντο ἀπαλλασσόμενοι. Ἔστι δ' ἡ χώρα οὐκ ἄτειρ ἔρημος, ἡ ἐν τῇ Ἰλλυρῶν χώρᾳ. ἐπιλάσας μὲν οὖν αὐτὸς, ἐπολιόρκει πολίχνιον τὸν Σανδάλεων ἐπὶ ἡμέρας τινάς. ὡς δὲ οὐ προεχώρει αὐτῷ ἡ τῆς πόλεως αἵρεσις, ἀπῆλαυνε ἀφ' ἧς τῶν Στάντων, καὶ Κραίων, καὶ Παύλου τῆς αὐτῆς ἡγεμόνων χώρας. κήρυκα δ' ἐπεμπε χιλίων τὴν τε αὐτῶν χώραν παραδόσθαι, καὶ αὐτοὺς γενέσθαι ὑπὸ Βασιλέως κλῆρον, ἀντὶ πάσης ἐν τῇ Εὐρώπῃ. Οἱ μὲν οὖν πειθόμενοι, παρέδοσάν τε σφᾶς αὐτοὺς ἅμα τῇ Βασιλεῖ, καὶ τὴν χώραν, ἐπιτρέψαντες ἀδείμαντα ἔσεσθαι αὐτοὺς ἐν μέσῃ τῇ Βασιλέως χώρᾳ διατρίβειν ἐς τέλος. Ἀναπεισθέντες οὖν ὑφ' ᾧ ἄλλου αὐτὶ τῆς σφετέρας αὐτῶν σφίσι γενέσθαι ὑπὸ Βασιλέως. καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὰς θύρας, τήν τε χώραν παρέδοσαν, καὶ ἐ πολλῷ ὕστερον, αὐτοὺς ἐς φυλακὴν ποιησάμενος, εἰστεκομίζετο ἐπ' οἴκου, καὶ τὸν στρατὸν ἅμα ἦγε. Τὸν μὲν τοι βασιλέα Ἰλλυριῶν, ἀπελαύνων ἐκ τῆς χώρας ἔνθεν, ὡς ἐν τῷ στρατοπέδῳ διετράπετο, μεταπεμψάμενος ἐκάλει ἐς ὄψιν τὴν ἑαυτοῦ. Ὁ δὲ σωφρὼν, ὡς ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ μεταπέμπεται αὐτὸν, τὰ ὅπλα ἐν χερσὶν ἔχων, ἐξανέστη τε, καὶ ὡς ἀπῆλθε ἐς ὄψιν τοῦ Βασιλέως, ἀπέπεμψέ τε αὐτῷ τὸν κεφαλὴν, ἐπιπέμψαντος Βασιλέως. Λέγεται δὲ ὑπ' διδασκάλου αὐτῷ τοῦ Πέρσου τοῦτον παρασχεῖν, ὅτῳ βουλήσαιτο. εἰ δὲ μάγειρον αὐτῷ αἰτησάμενος ἀπελεῖν, διαπεφθέναι δὲ γνώμῃ φησὶ Μαχουμούτην τὸν Μιχαήλου, λέγεται ἀπελεῖν κελεῦσαι τὸν βασιλέα Ἰλλυριῶν. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω λέγεται τελευτῆσαι, μετὰ τὴν τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ ὑπὸ Βασιλέως καταστροφήν. Ὡς μὲν οὖν ἑάλω ἡ τῶν Ἰλλυριῶν χώρα, καὶ ὅ τε βασιλεὺς ἐτελεύτησεν ἄλοις, καὶ οἱ λοιποὶ ἡγεμόνες εἶχοντο ἐν φυλακῇ, πυθόμενοι ταῦτα οἵτε Οὐσσητοὶ καὶ οἱ Ἰάσονες, δεινὸν ἐποιοῦντο, καὶ ἐς φόβον καθίσταντο μέγαν, αὐτίκα εἰόμενοι ἐπὶ σφᾶς ἥξειν τὸ δεινόν. Καὶ οἱ μὲν Οὐσσητοὶ ἐχαλέπαινον, ἐπιφερομένων σφίσι τῶν Βασιλέως ὑπάρχων καὶ χαλεπῶν ὄντων τοῖς ὑπηκόοις. ἐσήμηνε δ' ὅμως ταῖς σπονδαῖς, χαραξαμένοις ἢ διαβήσεται σφίσι τὰ πράγματα. Ὡς δὲ τὸ, τε ἐν Πελοποννήσῳ Ἄργος, ἐρίσας τῷ ἐν τῇ πόλει παραδόντος ἱερέως ἑάλω ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ὕπαρχος Ἀλβάνιτων παῖς τοὔνομα Ἰασοῦς, καὶ ἐπίστο πικρῶς ἤδη πολεμεῖν. καὶ Ναύπακτον μὲν ἐπέδραμε Ὀμάρης ὁ Τυραχάνου. τὴν δὲ ἐν Πελοποννήσῳ χώραν Οὐενετῶν, τὴν περὶ Μεθώνην, καταλαβόντες οἱ τοῦ Βασιλέως, οὐκ ἐνεδίδοσαν, ἐπεὶ ἐκ τοῦ ἐτὸ ἀπαρχῆς ἐποιοῦντο ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλ' ἐβουλεύοντο μὲν ἐπ' ἀμφότερα γινόμενοι ταῖς γνώμαις. Καταστάσης δὲ πολλαχῇ ἐκκλησίας τῷ Κλητῷ καλουμένων, Βίκτωρ τῷ Καπέλλων οἰκίας, ἀνὴρ πλούτῳ τε καὶ ἀξιώματι πρέπων, καὶ ἄγειν δοκῶν τὴν πόλιν κράτιστος, προσπαραλαβὼν καὶ τοὺς προσήκοντας αὐτῷ καὶ συγγενεῖς, ἐς τὸν ἑαυτοῦ ἧκεν, βαθμὸν ἐπὶ τὸ βῆμα ἔλεγε τοιάδε. Ἄνδρες Οὐενετοὶ, πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλοθι

δοκῶν τὰς ἐνοικουμένας τὸ ἄχυ τοῦτο, μὴ δυσπίπτειν λογιζομένους τὰ δέοντα, βραχεῖ τινι λόγῳ ἐνόμιζον δεῖσθαι ἐς ὑμᾶς. Πάντα δὲ τὰ πράγματα, οἷα προτρέπεσθαι καὶ μὴ προθυμουμένους ἐπὶ τὸν πόλεμον τοῦτον, ἐπεὶ δὲ καὶ ὑμᾶς πρωτίστην ἀξιοῦσιν παρ' ὑμῶν ἐκ ὀλίγων, παριόντες παλαίωσιν ὑμᾶς μή πως ἐπαχθῶς περὶ μεγάλων βουλεύεσθαι πραγμάτων, ἀλλ' ἀνέχεσθαι μᾶλλον, πρεσβείαν πέμποντας ἐς τοὺς βαρβάρους περὶ τῆς σπονδῶν, ὡς ἐ δίκαια πρᾶττοι παραβαίνων τοὺς ὅρκους καὶ τὰς σπονδὰς, καὶ νουθετεῖν αὐτὸν τὰ δέοντα, ἵνα δὴ πειθόμενον. ἐὰν δὲ ἀναιρεῖσθαι πόλεμον, ἀναγκαῖον λόγον περὶ τῶ παρόντος πολέμου, ἐπιμνησάμενον ἱκανὸν, ὅπως ἴσται ἐπὶ τοῦ ψῆφον. Δεῖ δὲ ἕκαστα λογιζομένοις τὰ χαλεπὰ, παρατιθέναι ἀλλήλοις αὐτὰ, καὶ τὰ μετριώτερα, φαινομένων πάντων, αἱρεῖσθαι ἐπιλεγομένους. χρῶτον δὲ ἀναγκαῖον προθέμενον ψῆφον, γνώμην ταύτην ὡς ἕκαστα ἀποβαίνειν. φασὶ γὰρ οὗτοι, ὅτι εἰ πολεμήσομεν, αἱ κατὰ τοῦ ἤπειρον πόλεις ἡμῶν, ἔς τε τὸν Ἰόνιον & ἐς τοῦ Πελοπόννησον, καὶ τοῦ ἄλλου ἤπειρον πόλεις, οὐκ ἔξουσιν ὅπως ἔχρηίσωσιν ἐπὶ χρόνον τινά, ἀλλ' ἐπιλείψει τε αὐτὰς τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀπολοῦνται, ὧν τι ἐπίῃ ἐς αὐτὰς χαλεπόν. καὶ τῆς τε ἐμπορίας τῆς αὐτῶν χώρας στρεμένης, ἡμᾶς, φασι, μεγάλα ἂν βλάπτεσθαι τὰ λοιπά. ἀνέχεσθαι δεῖ ἐκεῖνα ἅπαντα, καὶ πρεσβείαν πέμπειν διϊσχυριζομένους ὡς εἰκὸς τὰ τοιαῦτα. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς πρεσβείας, πρῶτον ἔρχομαι ἐρῶν. ὡς ἀρικομένων τοῦ πρέσβεων ἡμῶν, εὐλογίμων ἔστων ἅμα καὶ ξυνετῶν, ὅτι ἐπιτροφὼ ἐποιήσατο τοῦ πρέσβεων, ἐξαπατήσας τε τῇ λόγῳ, τὰ ἐναντία φαίνεται πεποιηκώς. ὥστε οὐκ οἶδα, ὅ, τι ἂν ἔχοιεν αὐτῷ λέγειν οἱ πρέσβεις ἐπιτηρώτατον ὧν πρόθεν ἀφικόμενοι ἐχρημάτιζον, εἰ μὴ ὅτι ἀδυνατοῦντες πόλεμον ἐπιφέρειν, πρέσβεσι ἔπλεύσθαι βούλεσθαι ἡμᾶς τὰ ἐγκλήματα, ἐς τοσοῦτον αὐτῷ προσφέρεσθαι περὶ τῆς ἡμετέρων. Ταῦτα δὲ οἶμαι καλῶς εἶχεν αὐτῷ λέγεσθαι, ἵνα μὴ τὸ Ἄργος παραλαβὼν, πόλεμον ἡμῖν περιφανῶς ἀπαγγέλλει. ἐπειρᾶτο μὲν μέχρις οὗ ταῦτα ἦν φέρεσθαι, καὶ εἰ μὲν ἀνεχόμεθα, ἤδη χωρεῖν αὐτὸν καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ ἀδεῶς· εἰ δὲ μή, ὑποχωρεῖν ἤδη ἐς ὅσον αὐτῷ ὑφ' ἡμῶν συγχωρεῖτο. * καὶ ἐν τούτῳ τοῦ ἀπορίαν ποιησόμενος, ἀδεῶς μέντοι ἤντον χωρήσων ἐπὶ τὸν πόλεμον. εἰ δὲ μή, λεγέτω μὲν μοι, καὶ ὁρῶντον ἐπὶ Πελοπόννησον ἀφικόμενος, τοῦ τε Εὐβοίαν ἐπίσχη ὁμόσε ἰὼν καὶ, ἐπὶ τοῦ Εὐρίπου πόλιν. καὶ ἐξιὼν αὖθις ἀπὸ Πελοποννήσου, καὶ τὸ δεύτερον ἤδη ἐλαύνων σοῦ τοὺς περασομένους τὸ πόρου, ὀφέλειν ἐς ὄψιν τῆς πόλεως, ὅπως ἂν τοῦ προσβολοῦ ποιήσαιτο, ἔπειτ' ἐπὶ τοῦ πόλιν. καὶ ὁ μὲν ἵππου ἐβὰς τὸν Εὔριπον σκοπεῖν ὅπως βάσιμά τε ἔσῃ αὐτῷ προσβάλλοντι, καὶ διεπιχείρητα. Ταῦτα μὲν οὖν μὴ πολέμου τεκμήρια ἔστι περιφανῆ, ἀφ' ὧν ἂν

A cognovi certis experimentis, hujus civitatis incolas nequaquam cedere animis, si quando instituant rerum necessariarum, quæ ad rempublicam pertinent, consultationem. Quapropter paucis vos compellandos existimavi, cum videam etiam invitis & arma detrectantibus belli necessitatem imponi. Nam videmini mihi rempublicam planissime prodere, dum cunctamini arma in præsentiarum adversus barbarum capere. Siquidem hi qui apud vos non pauci primas tenent, monent, ne temere & odiose de rebus adeo ardois consulteetis: verum censent legatos mittendos ad barbarum super fœdere expostulantes, ut qui injuste agat, fœderum & jurisjurandi religionem abrumpens. monendum quoque esse, ut pacem, quemadmodum convenerit, observet, si verbis potius quam armis a cœpeis eum deterrere possimus. Quod si his nihil apud barbarum effectum fuerit; tum demum necessaria erit oratio quæ ad bellum barbaro inferendum nos in suffragia mittet. Oportet sane eos qui pericula reputant, ea inter se comparare: & quæ minora apparuerint, eligere. Eum qui suffragium fert, ea res singula hanc sententiam tenere convenit. Nam adversarii nostri ajunt, si bellum moverimus, urbes nostræ in continente, quæ spectat Jonium & Peloponnesum, necnon reliquæ continentis urbes, haud habebunt quibus se sustentent ad breve admodum tempus. Verum necessaria eos deslituent: & peribunt, si periculum aliquod ingruerit. Præterea si prædicta regio mercibus fuerit exhausta, & despoliata, etiam deinceps & in nos damna maxima redundabunt. Quapropter bellum prolatandum est: & legatio mittenda, quæ ista efficiet. De legatione primo verba faciam. Nam cum legati nostri, viri prudentes & intelligentes ad eum convenissent, eorum nullam rationem habuit: verum fraudulentis & dolosis sermonibus usus, contraria, quam nos existimavimus, fecisse apparuit. Non itaque satis apud me constat, quidnam principalissimum eorum super quibus ad eum venerant, coram eo expromere debeant, si denuo legationem susceperint, quam illud: nos, cum non suppetant vires ad bellum, velle legationibus rem gerere, & ad hunc modum injurias propulsare, & crimina dissolvere: adeo nos esse promptos & paratos pro ipsius arbitrio cum ipso agere. Hæc quidem honesta ratio est, dici posset: si non occupato Argo, jam ex aperto nobis bellum intentaret. Animos profecto nostros in hunc modum pertentat, quamdiu tandem ista perpeti velimus. Si patimur, et jam ad reliqua confidenter & audacter procedet. Sin restiterimus fortiter, recedet quo per nos ei licuerit: & in trivio (quod ajunt) constitutus, bellum posthac omittet. Si secus fecerimus, vereor seram aliquando pœnitentiam venturam. Ferunt barbarum, ubi primum in Peloponnesum perveniisset, etiam Eubojam accessisse, visurum Euripi urbem. Egressus iterum Peloponneso, profectus est, ut tentaret transitum: venitque in conspectum urbis eo animo, ut eam hostiliter aggrederetur: Et quidem ipse equo transvectus Euripum, speculabatur qua commode cum copiis transire, & urbem oppugnare posset. Hæc profecto manifesta belli sunt signa, ex quibus fa-

Victoria Capelli patricii Veneti oratio, de bello Turcis inferendo.

Pericula minora eligenda.

Edit. Paris. pag. 292.

Legationes quando mittendæ, aut non.

Divinatio Capelli.

tis quis probare poteſt, eum jamdudum decreviſſe ſatis præparatum adverſus adeo decenter deliberantes pugnare. Eo in bello, quod nuntiatur jamdudum adverſus nos ſumpſiſſe, ſtrenue perget, quædam ſibi ſubigens, nobiſque auferens: quædam, præfectos culpans, ſubjiciet, & commodiſſima quæque ſectabitur. Mox iſti nemo ſe oppoſuerit, magna potentia ſuccinctus, ſubito, ſi poterit, imparatos opprimet. Nam magnas ſibi conflare poterit copias, cum non ceſſet plurimos ſuo dominio uſque adjungere. Dicam igitur, nobis non fore bellum cum rege? Quidam, quod ſcio, vana ſpe ſemetipſos & alios lactant, dicentes eum numquam in nos averſurum belli tempeſtatem, neque nos noſtro deturbaturum principatu, quamvis id ex facili poſſet. Quapropter a bello nobis temperemus, pacemque & tranquillitatem apprehendamus, nihil interim rei neceſſariæ oſcitanter omittentes. Verumenimvero ſi ex prædictis jam plane apud omnes in confeſſo eſt, cum jamdudum nobis bellum indixiſſe, utrum nobis conducibilius & eligibilius fore judicatis, quietemne amplecti, & regionem noſtram nobis pati eripi: an ex aperto bellum inferentes, oſtendere barbaro, quanta etiam noſtra ſit potentia, quantæque vires? Nam in manifeſtum ſi deſcenderimus bellum, eum ejuſque inſidias cavere poterimus armati, & ſatis inſtructi in omnem eventum, ſedulo obſervantes quemnam caſtris locum capiat. An non is pro hoſte tandem habendus eſt, qui inſidiis regionem noſtram præripere tentat, & duobus his excellit? Si felice & proſpero rex utatur rerum ſucceſſu, barbaris homines credunt ſe, ut amicos nonnihil lucri inde percepturos: ſin autem mali nihil inde redundarit in barbarum * * * Si itaque hæc reliquis præſtantiora ſunt, quis adeo eſt cæcus, ut non cernat ea eſſe eligenda? ſin cæcus, meliora habentes, quietem amplecti oportet. Illa namque nobis eligibiliora judico. Cunctationem ajo multum multis per orbem damnoſam eſſe: & nobis plurimum damni dedit, prodentibus imperium, Græcos & Græcorum regem, quando barbarus infeſtos arietes Conſtantinopoli admovebat. Nam merces noſtræ plurimum ab Græcis juvabantur & augebantur. Deinde contempſimus & averſari ſumus preces ducum Peloponneſiacorum, qui impenſiſſimis precibus auxilium noſtrum implorabant. Etiam per noſtram ſocordiam vidimus & Peloponneſum ab illo rege devictam. Nuper admodum, cum Illyriorum rex noſtrum auxilium ſupplex oraret, & læti auxilii non mediocrem gratiam ſe relaturum promitteret, eum ab Turcis crudeliter necari paſſi ſumus. His ſigillatim in hunc modum a nobis proditis, non poſſumus infamiam apud reliquas per Europam gentes effugere, quin dicant, nos mercaturæ & turpis lucri avidos neglexiſſe gentes eorumdem nobiſcum morum, ejuſdemque religionis: & quaſi ſpectaſſe, ut caderent Turcorum marte. Proinde, ut ad pauca redeam, ſi adjuncti Pannoniis arma arripuerimus, noſtris nobis frui licebit. Quod ſi cunctati & quietem ſequuti fuerimus, brevi videbimus eum imparatos oppreſſurum, & extorturum nobis regionem noſtram, qua ei finitima eſt. Conſulo igitur, ut legatos cum magna pecunia ri

Edit. Pariſ. pag. 293.

Hoſtis quis

Cunctatio damnoſa.

Ungari contra Turcos inſtigandi.

τις αὐτὸν ἐπὶ τὸν πόλεμον παρασκευασάμενον δὴν πολλῷ διεχύσαιτο, ξυμμαχίμους τοῖς ὅπως ἐπιεικῶς βουλομένοις; Ἀλλ' ἐπεὶ πόλεμος μὲν ἡμῖν ἠρύττεται ἐκ πολλοῦ φανεὶς, τὰ μὲν ὑφ' αὐτοῦ πεπραμμένα, ἀφαιρεῖται ἡμᾶς· τὰ δὲ καὶ ἀμβάλλων τοῖς ἐπιτάσσει αὐτοῖς, τὰ πρόσφορα ἐπισπάσεται, καὶ κατὰ βραχὺ μεγάλα προσαποκάμνοις, ἄφνω καταρασσόμενος, εἰ δύναιτο ἐπεισαγεῖν, παραλαβὼν ἅττ' ἂν αὐτοῦ δύναμιν ἀξιόχρεων περιποιήσαιτο. φημὶ ἐγὼ, εἰ μὴ πόλεμον ἔσεσθαι ἡμῖν πρὸς τὸν Βασιλέως, ὑπερχρονίως ταῦτ', μὴ ἀναιρεῖσθαι φάσκοντες τὸν πόλεμον, καὶ μηδὲ ἀφαιρήμενον τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς, ἅττ' ἂν δοκοῖεν ῥᾴδια προχωρῆσαι αὐτοῖς, πόλεμον μὲν μὴ ποιεῖσθαι, ἡσυχίαν δὲ ἄγειν, μηδετέρωθι αὐτοῦ τῶν δεόντων ἀφιεμένης. Εἰ δὲ πάντες τοῦτο ξυμολογοῦσι δίκαια ἡμῖν, ὡς πολεμούμενον ἔκαστα πάντων ἀφόδου ἀπεπειρώμενος κ' παύεται, πότερα τοῦτο ἀφελιμώτερα ἡμῖν, ἡσυχίαν μὲν ὑμᾶς ἄγοντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν χώραν καὶ ὡς πολεμήσαντας αὐτοῦ, ἢ εἰς πόλεμον ἐμφανῆ αὐτίκα καθισαμένους, ἐνδείκνυσθαι αὐτοῖς τὰς ἡμετέρας δυνάμεως ὅσα ἰσχυρᾶ; Ἐν γὰρ τῷ πολέμῳ καὶ φυλάττεσθαι αὐτὸν ἔξεστιν, ἐκ τοῦ φανεροῦ παρασκευαζομένους, καὶ ἐπιπροσώπως αὐτὸν ἢ στρατεύσεται. Ἢ παραμένειν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἀφαιρεῖσθαι τὴν χώραν ἡμῶν, μὴ προσφέρεσθαι ὡς πολεμίῳ, δυοῖν ἐν τούτῳ προὐχοντι; ἵν' μὲν ἀποβαίνῃ αὐτῷ κατὰ γνώμην ἐπιχειροῦντι, πίστωσί τε αὐτοῖς ὡς φίλοις, φέρεσθαι τοῦ οἰκείου. ἵν' δὲ μηδέν τι κακὸν λύσῃ τοῦτο ξυμβαίνοι αὐτῷ * * * εἰ μὲν οὖν ταῦτα ἡμῖν, * αἱρεῖν ἂν πρὸ τῶν ἄλλων δεῖν ταῦτα. εἰ δὲ μὴ, ἡμῖν ἄλλα ἔχοντας, ἡσυχίαν ἀνέχεσθαι, ἕκαστα ἴσως ἡμῖν αἱρετώτερα. Τῶν μέλλοντα φημὶ ἔγωγε μέγα μὲν βλάψαι καὶ πολλὰς τῇ κατὰ τὸν Ὀθωμανέα, καὶ ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι μεγάλων ἐπιλυμήνασθαι βλαβῶν, φοβουμένους τὸν ἀρχὸν, ὅτι ἐπολιορκεῖτο Κωνσταντινούπολις, Ἑλλήνων τε καὶ Ἑλλήνων Βασιλέα, ἀφ' ὧν τε τὰ τῆς ἐμπορίας ἡμῖν μεγάλα ἐπῆκτο αὐξήσεσθαι. Μετὰ δὲ χαριζομένων τῷ Πελοποννησίων ἡγεμόνων, ὥστε τιμωρεῖν σφίσι πολεμουμένοις, περιεῖδομεν, τὸν τε Πελοπόννησον ὑπὸ τῷ Βασιλεῖ τῷδε ἀπάσαν γενομένην. Καὶ ἄρτι δὲ τὸν Ἰλλυριῶν Βασιλέως κελεύοντος ἐμοὶ αὐτῷ, καὶ χάριν κατατίθεσθαι ἐπὶ μικρᾷ τῆς βοηθείας ἴσεσθαι, περιεῖδομεν καὶ αὐτὸν ἀφθαρέντα ὑπὸ Τούρκων, Τούτων ἕκαστα ῥᾳθυμίᾳ ἡμῶν προϊεμένων, αἰσχύνην φέρει καὶ ὄνειδος ἐς τοὺς ἄλλους τοὺς κατὰ τὴν Εὐρώπην, ὡς ὁμοτρόπων ἅπερ καὶ αὐτοὶ κέρδους, προϊεμένων γένη ὁμότροπα ὑπὸ τῶν βασιλέως τῷδε φθειρόμενα. Ξυμβαίνοντα δὲ ὡς ἔπος φάναι, εἰ μὴν τοῖς Παίοσιν αὐτίκα συμβήσεσθαι ἅμα πόλεμον ἀνελώμεθα, ἔσεσθαι ἡμῖν χαρπώσασθαι τοῖς ἡμετέροις· εἰ δὲ ἀναχάσεσθαι ἡσυχίαν ἄγοντας, ἐν βραχεῖ ὄψεσθε ἀπαρασκεύους ἐπιθέμενον, ἀφαιρησομένους τὴν χώραν, ὅσον αὐτοῖς ὅμορος ἡμῶν τυγχάνει. Δοκεῖ γὰρ ἐμοὶ, σφίσιν τε ἐπὶ Παίονας πέμψειν, ἢ χρήματα. Ἢ αὐτοὺς πληρώσοντας ἡμᾶς, ἐπὶ τοῖς ἑαυτῶν ἡμῖν, ἅλας ἅπας ἂν ὠνησόμεθα, συμπαρε-

* In ms. παραλεξάμενος.

λαμβάνω δὲ καὶ τὸν μέγαν Ἀρχιερέα, ἐπὶ τὸν πόλεμον τοῦδε, ἡγεμόνα τε τῶν πάντων ποιεμένους, τὸν δὲ Πελοποννησον ἀποστῆναι πειράσθαι. Ἐν ᾧ τῷ ἡγεμόνων τῷ ἑτέρῳ ἀφικομένῳ ἀπὸ τῆς Βασιλίσσης, ἐς μετρίως ἔχοντι βίου, συνίσταντο ἐς τὴν ἀπόστασιν ἐλθόντες οἱ Πελοποννήσιοι, οἱ μὲν ἐγκλήσεις τὴν πόλιν, οἱ δὲ ἐς πᾶν τὸ καινὸν ἀφικόμενοι, πολλῷ ἂν μᾶλλον ἔποιντο δυνάμεί τε ἀξιόχρεω διὰ θαλάττης ὁρῶντες, καὶ κατ' ἤπειρον νομίζειν τῷ ἱππέων ἀκόντων τῷ Ἰταλικῶν ἐς δισχιλίους. πέμπεσθαι δὲ ἐς Πελοπόννησον, καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐγκλήμασι Κρῆτας, ἐπὶ διαλύσει τῷ ἐγκλημάτων. Ταῦτα δὲ ἐπάγοντας ἡμᾶς, ὁρῶντες ὄφονται τε αὐτίκα, καὶ μεταστάντες ἐφ' ἡμᾶς, παρέξουσιν ὑποχείριον τὴν Πελοπόννησον, ἀφ' ἧς ἔσαι ἡμῖν ταμιεύεσθαι τῇ ἑκείνῃ χώρᾳ, καὶ εἴσοδον ἱκανὴν ἀποφέρεσθαι. Ταῦτα δὲ συνθεμένους τοῖς Παίοσιν, ἐκείνους μὲν διὰ τοῦ Ἴστρου, ἡμᾶς δὲ διὰ τῆς Πελοποννήσου ἁρμήσεσθαι, ἐπιχειρεῖν τῇ ἑκείνου ἀρχῇ. καὶ μὴ καθιζομένους πεζοῖς τὴν χώραν ἡμῶν δημεύσειν, καὶ ἐς ἀνδραποδισμὸν τοὺς ὑπηκόους ἡμῶν ἀγομένους, ἀναγκαῖόν ποτε ἐλπίδας σφίσιν αὖρίσιν τινὰς ἄλλων, τρεπομένους ἐς τὸν πόλεμον. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Βίκτορος, συνήνεσαί τε ἅπαντες καὶ οἱ πλείους ἦσαν αὐτῷ. ἰσοστάλεῖς δὲ αἱ ψῆφοι ἦσαν, ὅμως ἐπικράτησεν, αἱ τὸν πόλεμον ἀπαγγέλλουσαι. μᾶλλον δὲ αὐτίκα ἐδόκει σφίσιν ἐς τὸν μέγαν Ἀρχιερέα πέμπειν, καὶ ἐπὶ Παίονας αὐτίκα σφίσιν πέμπειν ὡσαύτως χρήματα ἔχοντας. Οἱ μὲν δὴ σφίσιν ἀφικόμενοι ἐς τὸν ἄκρον Ἀρχιερέα, ἔλεγον τὰ καθήκοντα τοῖς Οὐενετοῖς, ὡς ἐν καιρῷ πάνυ εἴη ἅμα αὐτοῖς τὸν πόλεμον ἀναιρεῖσθαι τοῖς βαρβάροις ξυμπράττειν, ἅτε ἂν αὐτῷ καὶ πρότερον ἐς Μαντύην ἐστάλθαι. Ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς ὑπολαβὼν ἔλεγε. ὡς ἀναγκαῖον εἰδείη αὐτὸν τὸν μιαρὸν βάρβαρον ἐκ μέσου ποιεῖσθαι, εἰδὼς ὅπως ἔχει καὶ ἐπὶ τὸν μέγαν. σημαίνειν τὸν Ἀριμίνου ἡγεμόνα, πρὸς ὃν πόλεμος ἦν αὐτῷ, διενεχθέντα ἐπὶ τρόπῳ, ὃν παραλιπεῖν ἄξιον. Διὰ δὴ ταῦτα αἰτίαν ἐπιφέρων τινὰ ἐπιεικῆ, ἐπαλέμει. Καὶ ἅπα μὲν ὁ Ἀρχιερεὺς διεχρήσατο τοὺς Οὐενετοὺς, ἔχων ἐμφύλιον οἰκεῖον πόλεμον. Μετὰ δὲ οἱ ἐπὶ Παίονας πεμφθέντες, ὥσπερ ἐπὶ τὸν πόλεμον παρελαμβάνοντο, ἐς ὄψιν ἐλθόντες τῷ Βασιλεῖ Παιόνων, καὶ τῇ συγκλήτῳ, ἔλεγον τάδε. Ἄνδρες Παίονες, ὁρᾶτε δὴ ὑμῖν τὴν Τούρκων Βασιλέως δύναμιν, ἣν ἀφικνεῖσθαι, ὡς δυναστείᾳ μὲν πᾶς ἐν τῇ οἰκουμένῃ ὁμορόλους ὑμῖν ὑπερβέβληκε. τῇ δὲ ἡμῶν δὴ τὴν χώραν ὡς λῃζόμενοι, ἐνδραποδίσασθαι τὴν τε Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην ἐπλησαν, καὶ πάντα Ἴστρον ἤδη διαβαίνοντες, ἐμβεβήκασι τῇ χώρᾳ, καὶ ἐπιπαίουσιν. Ὡς δὲ αὐτὸς ὁ βάρβαρος ἐκ τοῦ διαβαὶς τὸν Ἴστρον πρὸς ἡμετέρους αὐτῷ τὸν ἀγῶνα ποιῆται, δῆλά ἐστι λογιζομένοις ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ τὴν ἑκείνου διαβαίνοντες ἐς θέρους ἐτράποντο αὐτῷ τὰ πράγματα. Νῦν δὲ ὡς τὰ Ἕλληνας καθήλων, καὶ Ἑλλήσπου Βασιλέα, μετὰ δὲ τὴν Τριβαλῶν χώραν,

* Ἐπὶ τὸν ἀπὸ.

Ire jubeamus ad Pannones. Præterea, ut præter naves quæ nobis præsto sunt, etiam alias quotquot possumus, impleamus militibus. Nec etiam prætereundus est Pontifex maximus, qui quoquomodo fieri potest, in belli societatem adhibendus, & totius belli dux declarandus est. Ad hæc, opera danda est, ut Peloponnesus ad defectionem sollicitetur. Et id quidem in proclivi est. si enim alterum de ducum numero, qui defecit ab rege, tenuem agentem vitam Peloponnesiaci sequuti sunt, cum quidam deserent urbes, alii vero in summa venirent pericula, quid futurum creditis, si viderint tantas copias terra marique adversus barbarum advenare? Censeo insuper equites & armatos Italicos bis mille mittendos in Peloponnesum. Cretensibus quoque venia & criminum abolitio danda est. Hæc ubi nos agere viderint, continuo ad nos translitionem facient, & Peloponnesum subjicient, unde licebit negotia regi facilius. Nam ab Peloponneso commodius in ejus regionem dabitur accessus. Si igitur societatem coiverimus cum Pannonibus, Pannones ab Istro, nos ab Peloponneso Barbari regionem populabimur. Nec pressis, quod ajunt, sedentes manibus, negligemus regionem nostram vastari & subditos nostros Turcorum mancipia fieri. Verum his tandem auctores erimus, ut aliquando aliud consilium capiant, & armis barbaro fortiter resistere instituant. Victor hujusmodi oratione habita, plurimos in suam sententiam traxit. Calculi autem cum propemodum utrinque essent æquales numero, vicere tamen, quia aliquanto plures erant, qui bellum nuntiabant. Secundum hæc decretum factum est, ut legati abirent ad Pontificem magnum, & alii porro ad Pannones ablegarentur cum magna pecuniæ vi. Legati venientes ad Pontificem maximum, dixerunt quæ Venetos dicere æquum erat, videlicet tempus nunc instare, & monere, ut una cum ipsis bellum adversus barbaros capesseret, quemadmodum Mantuæ convenisset. Pontifex respondens, inquit: Necesse est ut prius impium & conscelleratum minoremque barbarum e medio tollam. Deinde diis bene moventibus proficiscar contra magnum barbarum. At intelligebat Arimini ducem, cum quo bellum ea tempestate gerebat. Verum causam ejus belli nunc omisisse satius erat. Legati, qui ad Pannonum animos conciliandos, ut prompti sequerentur in Turcicam expeditionem, missi erant, propendentes in conspectum regis Mathiæ, in frequenti senatu hujusmodi orationem exorsi sunt: Viri Pannones, utique cernitis Turcorum regis potentia quo evaserit. Eos qui in orbe Christiano ejusdem nobiscum & fidei & gentis sunt, suum imperium suscipere coegit. Ex regionibus nostris prædas agens, Asiam & Europam mancipiis nostris replevit. Istrum præterea frequenter transgrediens, regionem populatur, agrosque urit. Itaque si nos audieritis, barbarus non amplius trajiciet Istrum, ut vestram regionem impugnet. Nam manifestum esse reor omnibus, si modo vires intellectus seu mentis intenderint, fore, si vos Istrum transmiseritis, & in ejus regionem hostili animo fueritis ingressi, ut maximum tumultum in ejus regione concitetis, resque

Edit. Paris. pag. 294.

Papa ad bellum Turcicum vocandus.

Proverb. pressis manibus sedere.

Papa privatum odium publico commodo anteponit: & Turcam minorem appellat Sigismundum Malatestam.

pag. 295.

Oratores Veneti in Ungariam: eorumque oratio.

ejus planissime conturbetis. Turcus, ut liquido constat, Græcos debellavit, & eorum regionem suo dominio adjecit. Tryballorum regionem, & universam Peloponnesum sui juris fecit. Trapezuntium regem domuit, ejusque regione potitus est. Daciæ ducem dedit. Illyricorum regionem misere evastavit: eorumque regem, virum æquum & modestum cepit, & occidit. Eum igitur, qui brevi admodum tempore tot principatus & potentatus demolitus est, quid porro facturum creditis? Haud quieti & ignaviæ se corrumpendum tradet, verum finitimos armis appetet, eorumque regiones suæ adjunget. Nec moras nectendo sedebit: verum illico in finitimos arma vibravit. Nunc igitur nec vobis bellum parcet. nam conabitur, universis suis copiis fretus, in regionem vestram impetum facere, & ex ea hominum allarumque rerum prædas agere, principes vestros turpissimæ necl tradere haud cunctabitur. Nam animus ejus semper est implacabilis erga nostros, & erga omnes eos qui Christianæ religioni acquiscunt. Præterea parum pacatum animum gerit erga eum qui se benevolum & benignum offert. Haud enim vos præterit, quid fecerit Uladislao principi vestro. Verumenimvero veniam hic meretur Turcus: siquidem Uladislaus in prælio captus interiit. Sed quid mali passus est, aut quamnam injuriam accepit ab Davide Trapezuntis rege, & ab Illyriorum & Lesbi duce, necnon ab reliquis quos omnes crudeliter necavit? si itaque contractis copiis in ejus regionem irrueritis, certe brevi spiritus ejus generosos, quos contra Pannoniam concepit, contuderitis. Sin autem patienter quæ ab rege inferuntur, sustinueritis, transgredietur is universi exercitus robore ad vos. Vereor quod si deinde semel aberraveritis, & parum feliciter contra eum pugnaveritis, ut universa Pannonia in ejus ditionem cedat, & vos crudelissime perdat. Venetis, cum dicendi finem fecissent, in hunc modum respondit Pannonum rex: Viri Veneti, sane recte dicitis, & videmini in plurimis esse viri non admodum imprudentes, nec solum iis quæ ad quotidianæ vitæ usum spectant, verum & in iis quæ publicam aliquando de rebus necessariis consultationem postulant. Parum autem recordamini, ut videre videor, quod sæpius vos cohortati sumus, ut una nobiscum expeditionem sumeretis contra Turcos: verum cohortationem nostram admittere recusastis, quamvis ad eamdem rem etiam Pontifex maximus vos cohortaretur. Fœdus pepegistis cum barbaro, nostrique nullum respectum egestis. Ad hæc vestra oratio erat, nos parum honeste agere, jubentes vos arma contra barbarum arripere, cum nullæ tamen ejus in vos extent injuriæ. Nos igitur sæpius trajecimus Istrum, & maximas clades accepimus. primo quidem Uladislaus rex noster in expeditione Turcica occubuit, cum fuisset vir optimus. Deinde iterum multi & boni viri in Cosobo regionis Tryballorum, partim cæsi, partim capti sunt ab Turcis. Hæc quidem hactenus vobis exprobrare libuit. Cæterum parati & prompti sumus una vobiscum suscipere bellum, continuo transeuntes Istrum: & quantum possumus, evastantes regionem barbari. Apperente vere bellum indicemus regi: quod quantum Deus nobis opis dederit, summa fortitudine ge-

Edit. Paris. p. 19. 293.

Ungarorum responsum.

A ὑφ' αὐτῷ ποιησάμενος, καὶ Πελοποννησον κατατρεψάμενος σύμπασαν, ἔ Βασιλέα Τραπεζοῦντος παρασησάμενος, καὶ τῶν τε χώραν αὐτῶν ἐπαγόμενος. Μετὰ δὲ ἐπισήσας ἄρχοντα τῇ Δακίᾳ, καὶ τῶν Ἰλλυριῶν χώραν δηωσάμενος, καὶ ἑλὼν ἅμα καὶ τὸν Βασιλέα, ἄνδρα ἐπιεικῆ καὶ μέγιστον, ἐν βραχεῖ ὅτου χρόνῳ, τοσαύτας δυναστείας καθεῖλεν. Τί ἔτι οἴεσθε αὐτὸν τὸ λοιπὸν ποιήσειν; καθησύσεται μὲν. ἀλλὰ; ἀλλ' ἐπὶ τὰς ὁμόρους πάσας ἑλεύσεται, πειράσεται τὰς αὐτῷ γειτνιώσας, ὑφ' αὑτῷ ποιεῖσθαι, ὡς ἂν δύνηται τάχιστα ἀσπὶς προσφερόμενος. Νῦν δὲ ὑμῖν καὶ ἐφ' ὑμᾶς οὐκ ἔσεσθαι ὁ πόλεμος καὶ παντὶ B δήπου πειράσεται διαβαίνων, τῶν τε χώραν ὑμῶν ἀνδραποδίζεσθαι, καὶ τὰς ἀρχοντας αἰχίσῳ ὀλέθρῳ ἀφθείρας. Οὐ γὰρ ἂν φυλῶ αὐτὸν ἰσχὺ ἐλλάττειν ἐς τὰς ὑμετέρας τε καὶ ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων θρησκείαν ἅπας. ἀλλ' ἀμείλικτος πάμπαν τυγχάνει ὢν ὁμοίως παντὶ, τῷ τε οἱ ἐπιεικῶς φερομένῳ. Καὶ δήπου οἶδα τὸν Λαδίσλαον βασιλέα πρότερον ἄρχοντα ἐπιόντα. καὶ τότε μὲν ἴσως συγγνώμην ἔχει ἑαυτῷ ἐν μάχῃ ἀλόντα ἀπεκτονώς.. ἐ δέ γε βασιλέα Δαβὶδ Τραπεζουντιον, καὶ Ἰλλυριῶν, καὶ Λέσβου ἡγεμόνα, τίς τε ἄλλος, τί καλεπὸν ὑπ' ἐκείνου παθών, ἐξεφθείρει αἰεὶ ὁμῶς πάντας; Εἰ μὲν οὖν παρασκευάζεσθε ἐπὶ τῶν ἐκείνου χώραν * ἑλαύνειν, τὸν πόλεμον ποιεῖσθε, πάχα δὲ τι ἐπικυρίζοι τε καὶ τῶν ἐπὶ τοῦτο ἐσομένων ὁρμῶν αὐτὸ ἐς τὸν Παιονίαν· οἱ δὲ ἀνέχεσθε τοιαῦτα πάσχοντες, ἐξέσται δίεκπλους παντὶ τῷ στρατῷ, δίδοικα μὴ σφαλέντες ἅπαξ, πάντα ὑπ' ἐκείνῳ γίνηται, καὶ ἡμᾶς κακίστα ὀλοῦσθαι. Ταῦτα εἰπόντων τῷ Οὐενετῷ ὁ Βασιλεὺς Παιόνων ὑπολαβών, ἔλεγε τοιάδε.. Ἀνδρες Οὐενετοὶ, ὅτε λέγετε, καὶ δοκεῖτε περὶ * πολλὰ ἄνδρες εἶναι οὐκ ἀξυνέτως, ἐς τε τὰ ἄλλα τὸν βίον, καὶ ἐς τὰ δίοπτα αὐτοῖς λογίζεσθαι. Ἐκεῖνο δὲ ὑ δοκεῖτε ὑμῖν μεμνῆσθαι, ὡς τὸν ἐπὶ τ Τύρκων πόλεμον συμπαρελαμβάνοιμι ὑμᾶς, C πολλάκις ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἠθελήσατε τιμωρεῖν, παρακαλοῦντος ἅμα καὶ τὰ μιγίστα Ἀρχιερέως, ἀλλ' ἐπιόντα τῷ βαρβάρῳ, καὶ ἡμῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῖσθε. ἐράσκετε δὲ, ὡς ἂν εἰκότα ὑμῶν ἀφοσιούμεθα, κελεύοντες ἐπαμύνειν, μεδετικοῦ χαλεπὸν ἐπιδόντες ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ. Καὶ ἡμεῖς δὲ ὅτε πολλάκις τὸν Ἴστρον ἐβαίνομεν, οὐκέτα ἐπεπόνθαμεν. καὶ πρώτος μὲν Λαδίσλαος ὁ τῆς δὲ τῆς χώρας Βασιλεὺς ἐπελθόντος, ἀνὴρ γενέσθαι ἀγαθός. τὸ δεύτερον αὖθις πολλοί τε ἅμα καὶ ἀγαθοὶ ἐν Κοσόβῳ τῆς Τριβαλῶν χώρας, οἱ μὲν ἐν τῷ πολέμῳ ἀπέθανον· οἱ δὲ καὶ ἑάλωσαν ὑπὸ Τύρκων. Ταῦτα μὲν D τοι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι ἐπιμεμφόμεθα, τιμωρεῖν δὲ ὑποδεχόμεθα αὐτίκα μάλα ἐμβάντες τὸν Ἴστρον, ἐς ὅσον ἐγχωρεῖ ἐν τῷ ταχεῖ βλάψαι τὴν χώραν τῶν βαρβάρων, ἡνίκα δ' ἐπιγενόμενα, στρατεύσομεθα ἐπὶ τὴν ἐκείνου, πειρασόμενοι ὡς ἂν δίδῳ ὁ Θεός. χρῆναι δὲ καὶ ὑμᾶς ἅμα ἐμβάλλοντας ἐς τὴν Πελοπόννησον, βλάπτειν πειρᾶσθαι, ὅσα ἂν δύνησθε. ὡς ἂν ἐπ' ἀμφοτέ-

* In nno, ἑλαύνοντας.

* In uno, πολλῶν

ρων τῷ χωρίων, παρέχοιμι αὐτῷ σράγματα ἐργαζόμενα, ἢ ἐγγύτατα εἶναι τῆς γνώμης, ὁμῶ * δὲ ἡγεμόνα πρὸς τὸν πόλεμον. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ παρασκευασάμενος τὰ χρήματα ἐδίδου εἰς δισμυρίους καὶ πενταχιλίους χρυσίνους. ἅπερ μὲν οὖν ἔτι παρεσκεύαστο εἰς τὸν πόλεμον. σωναγείρας δὲ σράτευμα εἰς δισμυρίους, καὶ πενταχιλίους, τὸν Ἴστρον τὸν Σάβας, ἐβάλετο τὴν βασιλέως χώραν. καὶ ἐπιτειχίσματος τῇ Μασλογράδῃ ὁ Σαβατίνης ἐπῆλθε, ὅπως τὴν Παιονίαν ἐλαύζοι, καὶ φρουρὰν ἐγκαταλιπὼν ἐν αὐτῇ, ἄνδρας τῶν βασιλέως θυρῶν, ἀπῆλασε. τοῦτο μὲν δὴ τὸ ἐπιτείχισμα * ὃν μάλιστα τῇ πόλει, ἐπελάσας, ἐπολιόρκησε. Μετὰ δὲ ἐπίδρομὴν τὴν βασιλέως χώραν, ἐς τὰ ἐπὶ Σάββαν, καὶ ἀνδραποδισάμενος τὴν χώραν, Τριβαλούς τε ἅμα καὶ Τούρκους, ἀπῆλασε τὰ ἐμπαλὶν γενόμενος ἐπ' οἴκου. Λέγεται δὲ ἀπενεγκεῖν ἀνδράποδα, ἀμφὶ τὰ δισμύρια. καὶ τὰ μὲν τῶν Παιόνων οὕτως ἐγένετο. Οὐενετοὶ δὲ, ὡς ἦλθον τοὺς Παίονας σφίσι συμμάχους παραλαμβάνοντες, πληρώσαντες τριήρεις πέντε καὶ τεσσαράκοντα, καὶ ναῦς τε ἅμα ὑφηλὰς δυοκαίδεκα, ἔπλευσαν ἐπὶ Πελοπόννησον. καὶ ἱππέας μὲν Ἰταλοὺς, ἱππέας δισχιλίους, ἐμβάλοντες εἰς τὰς ὑφηλὰς ναῦς, διεπόρθμευσαν εἰς τὴν Πελοπόννησον. μετὰ δὲ στρατηγὸν εἵλοντο, ἄνδρα ἐπίσημον τῆς Λαυρεδάνων οἰκίας, ἐπιτρέψαντες αὐτῷ τὰ σράγματα, καὶ εἰς τὰς παραλίους πάσι τὴν εἰς τὸν Ἰόνιον, καὶ εἰς τὸ Αἰγαῖον, ἡγεμόνα κατεσήσαντο. εὐρεῖόν τε ποιήσαντες, διαθεῖναι ἅπασι αὐτῷ δυνατὸν εἰς τὸν πόλεμον ἄρειά ἔχειν. ἀπὸ δὲ τῆς Κρήτης κήρυγμα ἐποιήσαντο τοῖς ἐπὶ τῷ ἐγκλήματι εἰς τὰς χώρας καταφυγοῦσιν, εἶναι θαρραλέους ἐς τὸν πόλεμον. Ἐγένοντο δὲ συλλεγέντες ἀμφὶ τοὺς τετρακισχιλίους, καὶ εἰς ἅ Πελοπόννησον διεπορθμεύσαν, καὶ τοὺς τε Πελοποννησίους παρώτρυναν ἀφίσασθαι τοῦ Βασιλέως. καὶ οἱ Πελοποννήσιοι δεινῶς διδόντες, φοσίφερον λόγον, τότε ἰσθμὸν τειχίζειν, ὡς σαυτῷ ἀπολαμβάνοιεν τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι Βασιλέως πολίτας. καὶ ἀπαγγέλλοντας παραδωσομένους σφᾶς, ὡς τε ἀπαθεῖς ἀπίοιεν. ἃ μὲν δὴ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τὸ Ταίναρον, καὶ οἱ ἀμφὶ Ἐπίδαυρον, ἀπέσησαν αὐτίκα ἐπόντων τῷ Οὐενετῶν, καὶ οἱ Ἀρκάδες, καὶ Πελλαῖοι. Ὁ δὲ Πελοποννήσου ὕπαρχος, ἐν Λεοντίῳ τῆς μεγαλοπόλιος διατρίβων, ἐσκόπει ἢ ἔκβασα προβαίνοιτα. καὶ κήρυκα πέμπων ἐς Βασιλέα, ἐδήλου, ὡς Οὐενετοὶ τὴν τε χώραν ἀφεστᾶσι πολεμοῦσι, καὶ τὸ Ἄργος ἐπιόντες ἔσχον Ναυπλίου, διὰ τῆς ἠπείρου, καὶ ἀπὸ θαλάσσης, ἐπολιόρκουν προσβαλόντες, καὶ ἐπειρῶντο ἑλεῖν. ἐπεσθαι δὲ τῷ Βασιλέως πεντήκοντα τριήρεσι, καὶ ἁρμοσταῖς πᾶσιν, οἳ προσεχώρησαν τοῖς Οὐενετοῖς καθ' ὁμολογίαν, καὶ ἀφῆκαν ἀπαθεῖς ἀπιέναι. ἔτοι μὲν ἔπλευσαν διώρυγα μὴ ἀπολέσθαι, καὶ τὸ Ἄργος παραλαβόντες Οὐενετοὶ, φρουρὰν τε ἐγκατέλιπον, καὶ ἄρχοντα ἐν αὐτῷ. ἔνθα δὲ συνήχθη αὐτοῖς τοιόνδε. Ὡς γὰρ ἐπεκράτησαν τοῦ Ἄργους, καὶ βοήθειαν ἔπεμπον, ἐπιτρέψαντες ἀνδρὶ Ἱερωνύμῳ Βερνάρδων γένους, καὶ ἐπιτείλαντες, ὡς ἂν διὰ τοῦ Λιγιαλοῦ φοιτῶν, ἀφίκοιτο ἐς τὸ Ἄργος. ὁ δὲ ἀπειθήσας μὲν τῷ μισθοφόρων, φέρουσαν διὰ τῆς ὑπωρείας. Ἐνταῦθα οἱ Τοῦρκοι φρολοχίσαντες τὸν ἐπὶ τῷ Ἄργει

* Ἐν κυκλῳ διαχαρ.

* ἐγγὺς, aut simile quid deest, ut in c.

remus. Cæterum & vos simul irrumpere in Peloponnesum, & molestos esse, quantum licuerit, regi oportet, ut in hunc modum ab utraque regione negotia ei facessamus, & pari animo utrique bellum aggrediamur. His dictis, accipiebat viginti-quinque millia aureorum. Quibus acceptis, accingebatur ad bellum, comparans exercitum qui complectebatur viginti-quinque millia virorum. Transgressusque Istrum, regis regionem populabatur. * Sabatines murum Belgrado objecerat, quo tutior esset cum ex Pannonia prædas ageret: In quo relinquens præsidium virorum de Januis abiit. Hunc igitur murum quam proxime ad urbem accedens oppugnavit & diruit. Dehinc incursionem faciens in regis regionem usque ad Savum, & mancipiorum prædas agens, pulsis Tryballis & Turcis, domum reversus est, vehens circiter viginti millia mancipiorum. In hoc statu res Pannonum erant. Veneti, cum Pannones in belli societatem venissent, impleverunt triremes triginta quinque, & naves alias duodecim: quibus consisi, contenderunt in Peloponnesum. Italos armatos & equites bis mille imposuere in naves altas, & transvectarunt in Peloponnesum. Ad id bellum crearunt ducem virum illustrem Jacobum de familia Lauredanorum, cui etiam imperium in maritimas regiones dederunt, videlicet in eas quæ Jonium & Ægeum respiciunt. Huic plenam rerum gerendarum potestatem permittunt, nempe ut ad eum modum bello utatur, quo sibi res Venetorum optime habere viderentur. Edictum missum est in Cretam, ad eos qui capitalibus criminibus irretiti, ad ea loca confugerant, ut audacter, nihil metuentes, in hanc expeditionem venirent. Hi erant numero in unum collecti quater millia: & in Peloponnesum trajecerunt, ut Peloponnesiacos ad defectionem ab rege impellerent. Verum Peloponnesiaci magna in formidine constituti, inter se varia colloquuti, statuerunt Isthmum muro circumvenire, ut eo modo peregrinos regis, qui in urbibus erant interciperent. Peregrini namque jam desperarant (ut qui semetipsos proditos crederent) se posse illæsos & salvos præsentem necessitatem effugere. Laconia, quique Tænarum & * Epidammum tenebant, necnon finitimi illico accedentibus Venetis ab rege defeciverunt. Hos sequuti sunt Arcades & Pellenenses. Peloponnesi præfectus in * Leontia Megalopolis moratus, expectabat rei eventum. Nuntium ad regem dimisit qui nunciaret Venetos in armis esse, & regionem ad defectionem sollicitare. Veneti terra marique ab Nauplio properabant Argos: quam urbem aggressi, oppugnabant. oppidani conabantur transitionem facere. Erant in ea urbe peregrini milites regis quinquaginta, una cum duce suo: qui conditionibus quibusdam intercedentibus, se Venetis dedidere, quos passi sunt abire inviolatos & incolumes. Hoc modo isti exitium imminens evaserunt. Veneti Argo urbi, quæ in ditionem venerat, præsidium imposuerunt, relicto ibidem & duce. Ubi hujusmodi casus Venetis accidit. Ut enim potiti sunt Argo, submiserunt auxilium duce Hieronymo de familia Bernardorum: cui præceptum erat, ut per littus auxiliares ducens, pergeret Argos. Is contempto imperio magistratus, auxiliare agmen ducit per mediterraneam regionem, iter faciens per radicem mon-

Venetorum classis in Turcos. *Edit. Paris. pag. 297.*

Exules armantur in Candia.

Peloponnesiacorum conatus & defectio.

al. Epidaurum.

* Leontio.

Veneti Argos occupant.

Hieronymus Bernardinus.

tis. Ibi tum Turci locum insidiis præoccupantes in itinere quod fert Argos, submittentesque viros centum, expectarunt, si qua occasio daretur ulciscendi Argivos. Ut conspicati sunt Hieronymum iter metiri per mediterraneam regionem, prævenerunt montis radicem: & occupantes litus, Venetorum auxiliares in medio concluserunt. Hinc ex insidiis exurgentes, Venetos continuo in fugam conjecere, cæsis ducentis, totidemque captis. Hieronymus fuga evasit impendens discrimen. Ingressus autem navem, quæ forte eo appulerat, dicebat se ab duce Veneto advenisse, ut proficisceretur in Æginam. Ut in Æginam venit, nautam navem solvere & cursum in Eubojam dirigere jubet. Dehinc egressus est in Atticam, & inde ad regem iter flexit. Is haud multo post reversus ad Venetos, graves pœnas spreti & contempti imperii dedit. Græci qui erant in Peloponneso, & Albani, necnon Rhasicus, & Petrus Claudus, haud cessabant consulere Venetis, ut Isthmum muro includerent. Hoc enim facto, ajebant Peloponnesiacos illico defecturos ab rege, & ad Venetos transitionem facturos. Nam plurimum momenti ad defectionem, rem eam habere. Visum est igitur, ut cum universis copiis opus aggrederentur, Isthmumque obtruerent, an vel isto modo ad defectionem inclinaturi essent Peloponnesiacorum animi. Advenientes ad opus prædictum, lapides & saxa congerebant, opusque incredibilem in morem brevi crescebat. Et tentantes animos Peloponnesiacorum, periculum faciebant, si & Corinthum ad defectionem accendere possent. Quod si contingeret, reliquas Peloponnesi urbes statim transitionem facturas. Isthmi muro exædificato, arreptis armis pergebant contra Corinthum. Præcuntibus quibusdam Corinthiis, ostendentibus ubinam urbem aggredi deberent, bombardas ponebant ex adverso arcis, urbisque oppugnationem aggrediebantur, certantes magna cum gloria. Verum hyems frigoribus intoleranda, eos ab obsidenda urbe abduxit. Quapropter discedentes, nihil tanto apparatu dignum effecere. Itaque Veneti hyemis iniquitate pressi, animo iniquo moram in Isthmo ferebant. Nec Corinthus transitionem fecit, nec Achaja defecit, quamvis ad eos missus foret vir Græcus nomine Raches: qui ab Turcis egredientibus & resistentibus interfectus est. Nec reliquæ urbes, præter eos qui Spartam incolebant dedi tionem faciebant: nam Spartanis imposicum erat ab juvene Græco nomine Gritza. Venetis jam omnis mora in Isthmo intoleranda erat, cum viderent se nequicquam laborare, ut Peloponnesus subjiceretur. Nuntiabatur interea Machumetes regius præfectus magnis copiis instructus, in Isthmum contendere, spirans cædes Venetorum. Etiam fama ferebatur, regem cum exercitu Machumetem, ut ei subsidio venire posset, si res postularet, subsequi. Decreverunt itaque magno consensu Isthmum deserere, ut cujus parvus in præsentiarum esset usus. Digressi Isthmo contendebant in urbes, quas præsidiis munimentisque aliis firmabant, ut regis & Machumetis vim, si accederent, propulsare possent. Rex ubi cognovit Venetos muro circumvenisse Isthmum & implesse triremes quadraginta, & naves altas duodecim, præterea armatos Italos adduxisse, & ab Creta alium exercitum, quibus omnibus he-

Edit. Paris. pag. 298.

Nicolaus Rasius.

Veneti Isthmum muro includere conati.

Corinthus & Veneti oppugnati.

Michael Rallus.

Milithra & Turca deficiunt.

pag. 299. Mechmetis in Venetos conatus.

Ἐδόν, καὶ ὑποίσαντες ἄνδρας ἑκατὸν, ἀσίμου εἴ τι ἀπίη ἐς τιμωρίαν φέρον τοῖς Ἀργείοις. Ὡς δὲ ἐώρων τὸν Ἱερώνυμον ἄγοντα τοὺς ἄνδρας ἐπὶ τὸ Ἄργος διὰ τῆς μεσογαίας, ἐφθάσαν τῷ τε ὑπώρεσιν, καὶ τὰς αἰγιαλὸν καταλαβόντες, ἐν μέσῳ ποιήσασθαι τῶν Οὐενετῶν βοήθειαν. καὶ ὡς ἐποίησε, τρέψαντο αὐτίκα πύπους, καὶ διαφθείραντες ἐς ἑκατὸν πύπους ἐζώγρησαν. αὐτός τε Ἱερώνυμος διέφυγε μὲν ἅλωσιν. ἐμβὰς δὲ ἐς πλοῖον τοῦτο τυχὸν ὁρμιζόμενον, ἐπηγγείλατο, ὡς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πάρειη πλώσων τῷ Αἴγιναν. Ὡς δὲ ἐπὶ Αἴγιναν ἀφίκετο, αὖθις ἐκέλευε αὐτὸν διαπερᾶσαι ἐς Εὔβοιαν. Ἐπιβὰς δὲ ἐς τῶν Ἀττικῶν, ἐντεῦθεν ἀφίκετο παρὰ Βασιλέα. οὗτος μὲν ἔτι καὶ πολλῷ ὕστερον αὖθις ἐς τοὺς Οὐενετοὺς ὑποστρέψας, χαλεπὰ ἐπεπόνθει. Οἱ μέντοι Οὐενετοὶ, ὡς προσχωμένων τῷ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ Ἑλλήνων τε ἅμα καὶ Ἀλβανέων, καὶ κελευόντων αὐτῷ, καὶ Ῥασίκου καὶ Πέτρου τοῦ χαλοῦ, ὡς εἰς τὸν Ἰσθμὸν τειχίσαιεν, αὐτίκα ὄντες οἱ Πελοποννήσιοι ἀποστήσονται, καὶ ἀπ' αὐτοὺς χωρήσουσι· μέγα γάρ τοι ῥοσφέρειν πρὸς σφισιν ἐς τῶν ἀπόστασιν. ἐδόκει δὲ ἰόντας στρατιᾷ, φραγνύσθαι τὸν Ἰσθμὸν, καὶ ἅμα περᾶσθαι τῷ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ. ἀρχομένων δὲ, λίθους συντιθέντες, ἐτειχοδόμουν, ὡς ἂν διαπερῶμεν τῷ Πελοποννησίων, γνώσονται, εἰ προχωροίη καὶ ἡ Κόρινθος σφίσι, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Πελοποννήσου αὐτίκα χωρήσουσιν ἰόντες ἐς αὐτούς. ὡς δὲ ἐτειχοδόμησάν τε τὸν Ἰσθμὸν, καὶ αὐτοὶ ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, ἴσαν ἐς τῶν Κόρινθον, ἐξηγεμόνων τῷ Κορινθίων ἐς τῶν προσβολῶν. πλησάσας τε καθίσασαν ἐς τῶν ἀκρόπολιν, καὶ προσεβάλλοντο μαχόμενοι ἀξίως λόγου. χειμὼν δὲ ἐπιγενόμενος, διεκώλυσε τε αὐτοὺς προκαθίζεσθαι. καὶ ἀπιόντες ἐντεῦθεν, ᾤχοντο ἄφρακτοι. ὡς δὲ πεζόμαχοι οἱ Οὐενετοὶ τῷ χειμῶνι, χαλεπῶς ἔφερον τῶν ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἕστεμβῶν, καὶ οὔτε ἡ Κόρινθος προσεχώρει, οὔτε ἡ Ἀχαΐα ἀφίστατο, ἐπειδὴ ἄνδρες Ῥάλλῳ τοὔνομα Ἕλληνες, καὶ αὐτῶν τελευτήσαντος ὑπὸ Τούρκων ἐπιξύντων τε καὶ ἀμυνομένων, καὶ οὔτε δὴ ἄλλα προσεχώρησε σφίσι, πλὴν τῶν τῆς Σπάρτης οἰκούντων, ἐξαπατηθέντων ὑπὸ Ἕλληνός τινος, Γρίτζα τοὔνομα ἦν. δεινόν τε ἐποιοῦντο προσμένειν τε αὐτῷ τῷ Ἰσθμῷ, καὶ οὐδέν τι πράττεσθαι ἀνύοντας, ἐς τῶν τῆς Πελοποννήσου καταστροφήν. ἠγγέλλετο δὲ καὶ Μαχουμούτης, ὁ τοῦ Βασιλέως ἡγεμὼν, στρατῷ μεγάλῳ ἀπίοντι σφίσιν ἐς τὸν Ἰσθμόν. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ αὐτὸς βασιλεὺς ἠγγέλλετο ἐλάσων ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν, ἐγνωσάν τε ἀπολιπεῖν τὸν Ἰσθμὸν, οὐδέν τί σφισιν αὐτοῖς πρόσφορον ἐς τὸ παρόντα. καὶ ἰόντας ἐς τὰς πόλεις, κρατύνειν τε αὐτὰς, καὶ ἀμύνασθαι κατὰ τὸ καρτερὸν, ἢν ἐπίωσιν οἱ περὶ Μαχουμούτην τε ἅμα, καὶ οἱ περὶ Βασιλέα. Ὡς γὰρ ἀγγελία ἀφίκετο Βασιλεῖ, τοὺς Οὐενετοὺς τειχίζειν τε τὸν Ἰσθμὸν, πληρώσαντας τριήρεις ἐς τεσσαράκοντα, ναῦς δὲ ὑψηλὰς δυοκαίδεκα, καὶ ὁπλίτας ἐπαγομένους ἀπὸ Ἰταλίας, καὶ ἀπὸ Κρήτης στρατὸν ἄλλον, μεγάλως παρασκευάσθαι

σαθαι αὐτὸς ἐς ϯ Πελοπόννησον κατασρατῷ, πέμπειν Μαχυμήτην συμπαραλαβόντα ϯ Εὐρώπης σρατὸν, πλὴν τῶν πρὸς τὰς Παίονας τεταγμένων, ἐλαύνειν δ' ἐπὶ Πελοπόννησον. Καὶ εἰ μέντοι αὐτὸς οἷός τε εἴη καὶ ἐς τὸν πρὸς Ουενετοὺς πόλεμον, καθελεῖν τι ϯ Ἰσθμὸν, καὶ ἐσβαλεῖν ἅμα ϯ Πελοπόννησον, εἰ δὲ μὴ καὶ αὐτὸς * ἀπαγγέλλει, ὥστε καὶ πόδας ἐλαύνειν. Ὁ μὲν τῶν Θυρῶν ἡγεμὼν Μαχυμήτης παραλαβὼν ϯ τῆς Εὐρώπης σρατὸν, ἦλασε μέχρι Θετταλίας, ἐς Πηνειὸν, καὶ ἐσρατοπεδεύετο παρὰ Λαρίσῃ τῇ πόλει. συμβούλῳ δὲ ἐχρῆτο μὲν Ομάρῃ τῷ Τραχάνων Θετταλίας ὑπάρχῳ. ἀπετρέπετο δὲ μὴ ἐς τὸ πρόσω ἐλαύνειν, ἀλλὰ Βασιλεῖ ἀπαγγέλλειν, ὡς ἡ παρασκευὴ μείζων, ἢ κατὰ τὸν Βασιλέως ἡγεμόνα, αὐτὸς δὲ σρατεύματι ἐφέσθαι ἐγγύπατα τῷ Ἰσθμῷ ἀφικόμενος, πλειόνων τε ἀφιώρα πλείους ἢ δισχιλίους, καὶ πλειόνας τετρακοσίους, καὶ τοξότας, καὶ πελτασὰς, καὶ μηδενὶ αὐτῶν ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐπιτρέψαι ἂν σρατοπεδεύσασθαι. Ταῦτα ἀκούσαντα τὸν Βασιλέως ἡγεμόνα, εἰδέναι Βασιλεῖ μὲν καταλαμβάνοντα τὸν Πελοπόννησον ἀπαγγέλλειν, αὐτὸς δὲ ἀναζεύξαντα, ἰέναι ἐς τὸ πρόσω, ἐς Λεβαδίαν. Βασιλεὺς μὲν, ὡς ἀγγελία αὐτῷ ἀφίκετο, πλὴν τι παρασκευὴν μιγάλην τε εἶναι καὶ ἀξιόχρεων, * λέγεται δὲ αὐτῷ καὶ γράμματα ἐλθεῖν ὑπὸ Πελοποννησίων, ἐποτρύνοντα, ὡς ἐπὶ χεῖρα ἴοι, ὡς μηδεὶς αὐτὸν ἐπίοιτο οἱ Ουενετοὶ, τὰ γράμματα δοῦναι αὐτῷ ἄνδρα Αλβανὸν ὑπὸ Κορίνθου, σκάφει τὸ πέλαγος πυκτὸς τηρήσαντα πνεῦμα, ὡς ἄρα καθιζομένου, καὶ νυκτὸς ἀναίροντα, διαπεραιώσασθαι ἐς Βοιωτίαν, ὑποβάντα ἀφικνεῖσθαι ἀγγελίαν, ὡς Ουενετοὶ τὸν τε Ἰσθμὸν ἐκλελοιπότες, φύγοιτο φεύγοντες. Οὕτω δὴ ἑσπέρας γιγνομένης, συσκιασάμενος ὑπὸ τῆς Πλαταιᾶς χώρας, πρὸς Κιθαιρῶνα, νυκτὸς διαφεύγει, ἔνθεν ἐς τὸν Ἰσθμὸν πρωΐ, καὶ τὰς τε νῆας ἀρτίως ἤδη ἀπαγομένας, καὶ τὸν Ἰσθμὸν ἔρημον καταλαβὼν, παρελθὼν εἴσω, ἐσρατοπεδεύετο. ἐντεῦθεν διὰ τῆς Κορίνθου διιὼν, ἀφίκετο ἐς Αργος. τὸ δὲ Αργος κατεῖχον οἱ Ουενετοὶ, φρουρὰν ἐν αὐτῷ ἐγκαταλιπόντες, ἐφύλαττον. πάντας μὲν, ὡς ἐπολιόρκουν ἐπιλάσας, παρεσήσατο. καὶ τοὺς ἄνδρας δισμυρίους ὑποπίπτων ὡς Βασιλέα, ἄνδρας τε ἑβδομήκοντα. αὐτῷ μέν τοι τῷ Βασιλεῖ, οὐκ ἔτι ἐράνιτο, ἄρας ἐς τὴν Πελοπόννησον ἐσβαλεῖν, καὶ τὰ σρατεύματα αὐτῷ πάμπαν ἄρτι, ὡς ἐπύθετο καταληφθῆναι τὸν Ἰσθμὸν, ἀπέλαυνε ὀπίσω ἐπὶ τὸν βασιλέως. Μαχυμήτης δὲ ὁ ἡγεμὼν, φρουρὰν διὰ τῆς Τεγαίης, ἀφίκετο ἐς Λεοντάριον πόλιν, καὶ αὐτὸ ἐσρατοπεδεύσατο. ἐνθεῦτεν ὑποσέλλει Ζάγανον, ὃν ἐπίσκοπον ἄρχοντα τῆ Πελοποννήσῳ, ἐκβαλὼν Ἰησοῦ τὸν Αλβάνου παῖδα. πέμπει δὲ τὸν Ζάγανον πέμψει ἐς Πάτρας τῆς Αχαΐας, καὶ ἐς τὰς ἄλλας αὐτῇ πάντῃ πόλεις, ἐχυρῶσαί τε τὰς ἀκροπόλεις σιτίοις τε καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ. Ομάρῃ δὲ ἐπέλευσε, ἀναλαβόντα τὸν σρατὸν, ὡς δισμυρίους, ἐπιδραμεῖν τὴν Ουενετῶν χώραν. ὅτος μὲν ὖν παραλαβὼν τὸ σράτευμα, ἀφίκετο ἐς τὰ περὶ τὴν Μεθώνην χωρία, καὶ πολίχνῃ πρὸς

Chalc. Hist.

A ti, id unicum ſpectarent ut Peloponneſum ſubigerent: haud amplius cunctandum ratus, Machumetem juſſit accipere Europæ exercitum, præter eum qui Pannonibus oppoſitus erat, & recta proficiſci in Peloponneſum. Præterea imperat, ſi quid poſſet efficere in bello contra Venetos, eniteretur deſtruere Iſthmum, & deinde irruptionem in Peloponneſum facere. Quod ſi hæc parum procederent, ſe ſuccenturiatum fore: & ſi quid renuntiaret, continuo in iiſdem veſtigiis ſubſequuturum. Machumetes Januarum dux eum Europæ exercitu profectus eſt in Theſſaliam uſque ad * Peineum, & caſtra prope Lariſſam urbem poſuit. Eo in bello conſiliario utebatur Omare Theſſaliæ præfecto, qui Machumeti conſulebat B ut ſubſiſteret, nec ulterius moveret: ſed regi ſignificaret, belli molem majorem impendere, quam cui regius dux ſufficere vel par eſſe poſſit. Nam cum paulo ante quam proxime ad Iſthmum ſpeculator acceſſiſſet, bombardas conſpicatus eſt plures quam bis mille, præterea bombardarios quadringentos: necnon ſagittarios & ſcutigeros vidit, qui haud facile cuiquam conceſſuri ſint caſtra in Iſthmo locare. Hæc cum accepiſſet regis dux, viſum eſt regi indicare, ut Peloponneſum opprimeret: ſe vero profectionem ulterius facturos Lebadiam uſque. Nuntius igitur ad regem venit, qui nuntiabat apparatum belli eſſe magnum & memorabilem. Litteræ etiam ab Pelo- C ponneſo allatæ ſunt, quibus incitabatur, ut cum copiis accedere maturaret: Venetos enim ejus adventum nequaquam expectaturos. Litteras has ad eum pertulit vir quidam Albanus, qui ab Corintho noctu ſolvens, ſcapha trajecit mare, obſervans maris tranquillitatem, & ventos ſecundos, & in Bœotiam appulit. Hinc egreſſus navi venit ad Machumetem in Theſſaliam. Machumetes cum litteras legiſſet, in Peloponneſum abire ſtatuit. Ubi venit in loca Bœotiæ propinqua acceſſit nuntius qui referebat, Venetos relicto Iſthmo, fuga dilabi. Collectis itaque omnibus ab Platæarum regione Citheronem veniens, quem noctu ſuperavit, prima luce in Iſthmo erat: & D Venetorum naves in mare deductas contemplabatur. Inveniens autem Iſthmum ab Venetis deſertum, ingreſſus ibidem caſtrametatus eſt. Deinde per Corinthum profectus Argos. Eam urbem defenſabant, & tenebant Venetorum præſidiarii milites, quos omnes oppugnans cepit: & victos, cum numero forent ſeptuaginta, ad regem miſit. Ceterum rex conſilium abeundi in Peloponneſum abjecerat. Nolebat enim, cum accepiſſet Iſthmum occupatum eſſe, in Peloponneſum contendere, parcens exercitui, ne nimium & fruſtra defatigaretur: ſed retro in regiam abiit. Machumetes regius dux per Tegææ regionem iter faciens, Leontarium venit: ubi & caſtra communivit. Inde mittit Zaganum, quem prin- E cipem Peloponneſo conſtituit, ejecto ex eo magiſtratu Joſue Albanis filio, Patras Achajæ, & in alias finitimas urbes, ut arces frumento & munitionibus bellicis firmaret. Omarem jubet aſſumere exercitum qui continebat viginti millia militum, & incurſiones facere in Venetorum regionem. Is imperata impigre faciens, cum exercitu venit in loca Methonæ finitima: captoque ibidem oppi-

* ἀπαγγέλλει

* Pinadum.

Venetorum fuga.

Argos a Turcis recuperata. *Edit. Paris.* pag. 300.

Veneti ab Omare imperito.

dulo, oppidanos omnes ad decem Machametem abduxit, eique tradidit. Hi omnes, cum numero forent quingenti, eximde ad regem perducti, crudeliter in duas partes dilecti occubuere. Fama constans habet, cum cadavera peremptorum Byzantii eo loci essent projecta, quo res pulserat in duas partes consecta exponi; bovem quemdam in eum locum egressum, & visis cadaveribus flebilem in modum vocem mugiendo exaltasse, postea medietatem unam cadaveris sustulisse: Deinde reversum etiam alteram cadaveris medietatem abstulisse, & ambas medietates deinceps composuisse. Stupentibus autem & mirantibus factum, qui in eo loco erant, evenit ut ejus rei rumor etiam ad regem volaret Mechametem. Qui ubi rei veritatem ex iis qui presto fuerant comperit, cadaveris medietates ad eum locum ex quo eas tulerat bos reportavit, & a se invicem dissitas collocavit, periculum facturus, an bos rediturus sit. At bos iterum in eum locum veniens, ubi abesse medietates cadaveris & remotas sensit, magno clamore redit ad cadavera: fragmenta cadaveris diligenter conquirit, & ab reliquis separatim ponit. Rex rei miraculo obstupefactus, cadaveris medietates sepulturæ tradi mandavit. Bos in regiam ductus, optime habitus est. Quidam tradunt cadaver illud fuisse Veneti cujusdam, quidam Illyrii fuisse docent. Cæterum apparet id quasi esse omen maximæ felicitatis, quæ apprehensura sit eam gentem, ex qua illud cadaver descendit. Hoc quidem Byzantii contigisse audivimus. Januarum dux ubi animadvertit parum opportunum esse urbes oppugnare, in Sparta reliquit Omarem & Atanem, ut colloquium haberent cum Spartanis. Hi enim, ubi intellexerant Venetos Isthmo decessisse, ab Tænaro & Epidauro & ab aliis locis ad sua reversi, conabantur sua defendere. At illi venientes in Spartam, sermonem cum Spartanis habuere: quibusdam etiam, qui in locis munitissimis se tenebant, persuasere ut redirent in urbem. Cæterum mittens Atanes ad eos qui versabantur in Tænaro & Laconia, sic eos adhortatus est: Viri Spartani, videtis nimirum, nisi cæci estis, quo loci Venetorum res redactæ sunt, ex quo bellum regi indixerunt, & maximam potentiæ suæ partem in Peloponneso ostentarunt. Præterea haud vos fugit, quid in Isthmo, & in reliqua Peloponnesi regione iis acciderit, quamvis regiæ copiæ quam longissime fuerint remotæ, & ipsi quam maxime in unum collecti. Si regium servum hostiliter adeuntem sustinere nequiverunt, quid futurum erat, si rex ipse una cum Januis in Peloponnesum impetum dedisset? profecto nullus locus in Peloponneso fuisset relictus, qui ab belli jure manisset intactus, verum belli tempestas omnia fœdissime dissipasset. Rex ut Thermopylas attigit, audivit Venetos, relicto Isthmo, abiisse, ut appetente vere redirent in Eubœam, & ita loca omnia in ditionem acciperent. Nunc si veniam (ad quam vobis tutus receptus est, eorum quæ commisistis turpiter, decepti a pessimis Peloponnesiacis, qui nihil sani regioni isti consuluere) amplexi fueritis, scio (sic enim præcepit rex) vos nihil mali passuros: nec ad mancipiorum miserandam conditionem deducemini, nec aliud quicquam mali expe-

Bovis, cadaver dissectum componentis, prodigium.

Asanes Spartanis persuadet ut a Januensibus desciscant.

Edit. Paris. pag. 301.

A στασίμως, τοὺς ἀνθρώπους ἀπάγων παραδίδωσι τῷ ἡγεμόνι. ὅτοι μὲν δὴ ὡς ἀνήχθησαν ἐς Βασιλέα, σύμπαντες ἐς πεντακοσίους γενόμενοι, ἀπέθανον ἐς δύο ἡμιθύτους. Λέγεται δὲ, ὡς ἐν Βυζαντίῳ τὰ σώματα αὐτῶν ταύτῃ ἔκειτο, ἡ ἐπιτέλλοντος τοῦ Βασιλέως ἐς δύο γενόμενα ἕκαστα, βοῦν τῷδε ἐς τὸ χωρίον ἐκεῖνο ἐξελθόντα, * ἐς τὰ σώματα γοερόν τι φθεγξάμενον, ἐξελίξαι τὰ ἡμίτομα ἑνὸς τῷ σώματος, * μετὰ δὲ ὑποτρέψαντα ἐπιδεῖξαι, ἐξάρειν τὸ ἄλλο ἡμίτομον, καὶ ἐξενεγκόντα, συνθεῖναι ἅμα ἄμφω τὰ ἡμίτομα. ὑποθορυβήσαντι δὲ τῷ εἰς ἐκείνην τὴν χώραν, τὰ περὶ τὸν βοῦν συνθεῖναι Βασιλέα Μεχμέτην, καὶ συνθέμενον ὡς ἐπ' ἀληθῆ τὰ περὶ τὸν βοῦν, πειρᾶσθαι τῇ ὀσφρήσει τὰ ἡμίτομα τοῦ σώματος ἀφιέμενον ἐκ τοῦ χωρίου, ἐς τὰ σώματα αὖθις καταθεῖναι, ἀνὰ μέρος τιθέμενον τὰ ἡμίτομα. ὅπου δὲ αὖθις ὁ βοῦς ἐξέστησε, ὡς οὐκ ὀρθῶς τὰ ἡμίτομα, ἅπερ ἐξέθετο, ἀπεβεβήκοτα, ἐπιδραμεῖν αὖ ἐς τὰ σώματα, καὶ ζητοῦντα, ἐξερευνᾶν τοῦ σώματος τὰ πιάχια, καταθέμενον χαρᾶς ὑπὸ τῷ σώματι. Τὸν μὲν δὴ Βασιλέα θαυμάσαντα, κελεῦσαι, ἀνελομένους, θάψαι τὰ ἡμίτομα, τὸν δὲ βοῦν ἐς τὰ βασίλεια ἀγαγεῖν, περιέπειν δ'. Τὸ μὲν τοι σῶμα λέγεται γενέσθαι τῷ Ἰλλυρίῳ, οἱ δὲ τῷ Οὐενετῷ. δοκεῖ δὲ τοῦτο οἰωνὸν φέρειν, ἐς τὸ τὸ γένος τὸ σώματος ἐκεῖνο, καὶ ἐπὶ πλείστην ἰσχὺν ἐλθεῖν ἐξαμενεῖν ἐς ἐκεῖνο τὸ γένος. Τοῦτο μὲν ἐν Βυζαντίῳ γενέσθαι ἐπυθόμεθα. ὁ δὲ τῶν Ἰουνίων ἡγεμὼν, ἐς ἐκεῖνα ἔδοξεν αὐτῷ εἶναι προσβαλεῖν τοῖς πόλεσι, καταλιπὼν μὲν ἐν τῇ Σπάρτῃ Ὦμάρην, καὶ ἅμα αὐτῷ Ἀσάνην ἐς λόγους περὶ τῶν Σπαρτιατῶν πέμψοντε· αὐτὸς δὲ ὑποστρέψαντες ἐς τὰ οἰκεῖα, ἀπό τε τῆς Ταινάρου, καὶ Ἐπιδαύρου, καὶ τῶν ἄλλων χωρίων, ἵνα αὐτίκα πυθοίμην τοὺς Οὐενετοὺς ἐκλιπεῖν τὸν Ἰσθμὸν, καὶ διαπορεῖν ἐπόψιος οἱ τὰ ἡγεμόνος ἀμφὶ αὐθις. ὅτοι μὲν δὴ ἀφικόμενοι ἐς τὴν Σπάρτην, λόγους τε τοῖς Σπαρτιάταις προσφέρουσι, καὶ τινας ἐν ἐρυμνοῖς αὐτῶν ταύτῃ οἰκοῦντας πείθουσι, κατελθεῖν αὖθις ἐς τὴν πόλιν. καὶ τοῖς ἐν Ταινάρῳ καὶ τῇ Λακωνικῇ, πέμπων ὁ Ἀσάνης, παρεκάλει, λέγων τάδε. Ἄνδρες Σπαρτιᾶται, ὁρᾶτε δήπου, οἷα τὰ Οὐενετῶν πράγματα κατέστηκεν, ἐξότου πόλεμον βασιλεῖ ἀναιρεθέντι ἐνταῦθα, ἵνα τὴν δυνάμεως αὐτῷ μέγα μέρος ἐπιδείξωντ' ἂν μάλιστα ἐν Πελοποννήσῳ, ὡς ἐπιλάθεσθε αὐτοὺς τῶν περὶ τὸν Ἰσθμὸν, καὶ ἄλλην χώραν τὴν Πελοποννησίων. ἔνθα τοῦ Βασιλέως ἡ δύναμις ἐκ ποδὸς τε ἀφίκετο, καὶ αὐτῷ γε δὴ τῷ Οὐενετῷ ἡ δυνάμις, ἐς τὰ μάλιστα ἠθροίσθη. Εἰ δὲ τὸν Βασιλέως θεράποντα ἐπὶ τοσόνδε σφίσιν, οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο δέξασθαι, τί ἂν γένοιτο, εἰ Βασιλεὺς σφῶν τὴν θύραις αὐτῶν, ἐσβάλλοι ἐς Πελοπόννησον; ἢ δῆλα, ὡς οὐκ ἂν ἔτι σφίσιν αὐτοῖς ὑπόλοιπον ὑπολειφθείη ἐν Πελοποννήσῳ χωρίον, ὃ μὴ ἀνάστατον γίνεται ὑπολύμενον ὑπὸ τῆς Βασιλέως. νῦν, ὡς ἐν Θερμοπύλαις ἀφικόμενος, ἐπύθετο, ὡς ἀπολιπόντες τὸν Ἰσθμὸν, φοῖτο οἱ Οὐενετοὶ, ὡς ἦρος ἐπιφαινόντος, αὐτίκα ἂν ἔλθοιεν ἐπὶ Εὔβοιαν, καὶ πάντα ὑφ' αὐτῷ ποιησόμενοι, οὐκ ἂν παρέχοντες Βασιλέως συγγνώμην ὑφ' οἷς ἐξηπατῆσθε ὑπὸ τῶν κακῶν ὑπολυμένων Πελοποννησίων, ἢ ὡς Οὐενετοὺς πεφευγότων, καὶ οὐδ' ὁτιοῦν ὑγιὲς τῇ χώρᾳ τῇδε

* ἴσως ἐκ τοῦ φάντα ἢ ἀπελθόντα.

* ἕ φάντα, δίδωσι κατὰ τὸ σωμάτων.

ἐχομένων· οἶδα γὰρ ὡς ἐπεπάλλετο βασιλεὺς, τὴν ἀπὸ Πελοποννήσου μηδὲν μηδαμῶς ἀσκὸς ἐπιρρέειν, ὥς τε ἀνδραποδίζεσθαι, ἄλλο τι αἰσχιστον ποιεῖν ἀλλ' ἐμμενόντων, ὑποσρέφονται ἐς τὴν χώρην αὐτῶν ἕκαστος καὶ ἐς τὰ οἰκεῖα. καὶ εἰ μὲν τῶν πείσονται, καὶ αὖτοὺς ἅμα τοῖς Οὐενετοῖς περιόψεται, πέμπων αὐτοὺς ταῦτα ἀμπαρτάνοντας, εἰ μὴν ἐπείθοντο, καὶ κρύφα τῶν Οὐενετῶν ὑποσρέφοντες, ἔμενον ἐν τοῖς οἰκείοις. οἱ δὲ δεινῶς κατιχόμενοι ἐν τῷ Ταινάρῳ ἔπεμπον, πύθεσθαί τε τὸν Παίονων. Οἱ γὰρ Οὐενετοὶ τῆς Πελοποννησίους καὶ τοὺς ἄλλους παραμυθούμενοι, ὡς οἱ Παίονες ἐξέλθοιεν αὐτίκα ἀπὸ τοῦ Ἴσρου, καὶ αὐτοὶ ἀναβήσεσθαι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ἀπελαύνοντος μὲν τοι τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Βασιλέως, αἱ τῶν Οὐενετῶν τριήρεις ἀφίκοντο ἐς Λῆμνον, ἐπιτρεψάντες τῷ Κομιλῶνι ἀνδρὶ ἀρίστῳ, καὶ αὐτὴ ἐν τῇ Λήμνῳ τὴν ἀκρόπολιν κατακρατοῦντος, καὶ τὴν πάλαι πολίχνιον τὴν Λῆμνον ὑφ' αὑτῇ ποιησαμένου. ἐς λόγους δὲ ἐλθόντες οἱ τὴν Λῆμνον ἔχοντες, ὥστε χρήμασιν ἐξωνήσασθαι τὸ χωρίον, ἔφθησαν οἱ Οὐενετοὶ παραλαβόντες τὴν ἀκρόπολιν. καὶ τὸν γε ἄνδρα τῶν ἀγαθὸν γενόμενον, μεπεπέμψαντο ἐς τὴν Ἰθμόν. Τότε δὴ οὖν ὑποτιθεμένου, ἀνήχθησαν ἐς τὴν Λῆμνον οἱ Οὐενετοὶ, καὶ αὐτός τε ἀπὸ τῆς ἠπείρου στρατὸν ἐπελάσας, ἀπέλαυνεν ἕκαστος τῆς πόλεως. καὶ ὡς ἀνήχθησαν, παρέλαβον πόλιν τὴν Κέρκυραν. καὶ τὸν τε ἄρχοντας Τζαμπλάκωνας ἀφῆκαν, φρουράν τε ἐγκαταλιπόντες, καὶ ἐπιστρεψάμενοι σφίσι τε αὐτοῖς, καὶ ἐς τὴν Πελοποννήσῳ πόλεσι, ᾤχοντο ἀπιόντες ἐπὶ Πελοπόννησον. Ταῦτα μὲν τὰ χειμῶνος τοῦτο, ἐς τὴν Πελοπόννησον ἐγένετο.

riemini. Proinde ſi placet veniam oblatam admittere, ſinguli ad ſua revertantur. Quod ſi oblatam veniam reſpueritis, profecto rex vos, quemadmodum & Venetos, hoſtium loco habebit. His cognitis, quidam eorum qui in regem deliquerant, veniam non ſunt aſpernati: & clam deficientes a Venetis, ad ſua ſunt dilapſi. Quidam vero qui graviter obſidebantur in Tænaro, miſerunt nuntios, ut quid pararent Pannones audirent. Nam Veneti conſolari haud ceſſabant Peloponneſiacos & alios, dicentes ubi primum Pannones ab Iſtro fuerint progreſſi, nos cum claſſe in Helleſpontum revertemur. Regius dux Machumetes cum abiiſſet, Venetorum triremes appulerunt in Lemnum: impulſu * Comneni viri optimi, qui ibidem in Lemno arcem tenebat. Venientes autem Lemni primores urbis colloquuti ſunt inter ſe, ut locum eum Venetis venderent. Cæterum Veneti prævenerunt eos, occupantes arcem, & virum hunc optimum miſerunt in Iſthmum: quo conſulente, navigarunt denuo in Lemnum. Et cum ipſe ab continente cum copiis proficiſceretur, ſinguli deſerentes oppida, in quibus manſerant, una inde ſolverunt navibus impoſiti. Occuparunt & urbem Cercedam: & dimiſſo inde magiſtratu, quem * Zamplacones nominabant, eam præſidio impoſito munivere: convehenteſque frumentum, & neceſſaria tum ſibi tum Peloponneſiacis oppidis, ibant pergentes in Peloponneſum. Hæc quidem ea hieme in Peloponneſo ſunt geſta. 1462.

* Comiti Theſſal.

Lemnos a Venetis occupata.

Edit. Pariſ. pag. 302.

* Zamplacones.

FINIS.

Digitized by Google

ANNALES
SULTANORUM
OTHMANIDARUM,
A TURCIS SUA LINGUA SCRIPTI:

Hieronymi Beck a Leopoldſtorf, Marci fil. ſtudio & diligentia Conſtantinopoli advecti MDLI, *Divo Ferdinando Cæſ. Opt. Max. D. D. juſſuque Cæſ. a Joanne Gaudier dicta Spiegel, interprete Turcica Germanice translati.*

JOANNES LEUNCLAVIUS NOBILIS
Angrivarius, Latine redditos illuſtravit & auxit,
uſque ad annum CIↃ IↃ XXCVIII.

Cum omnium memorabilium, toto opere contentorum, accuratiſſime elaborati INDICIS *acceſſione.*

Digitized by Google

JOANNIS LEUNCLAVII
AD NOBILEM AC MAGNIFICUM DOM.
HIERONYMUM BECK
A LEOPOLDSTORF, CÆS MAJEST.
CAMERÆ AULICÆ CONSILIARIUM,
IN HOS ANNALES
PRÆFATIO.

EQUIDEM *audire non ſemel ex te memini*, Vir Magnifice, *te peregrinatione tua ſuſcepta, quum Romam anno Jubileo* M D L *adiiſſes, & Roma Venetias profectus, indidem triremibus majoribus ad Tripolim Syriæ adpuliſſes: Halepum, Damaſcum, Nazareth, S. S. Chriſti ſepulcrum Hieroſolymis, & in Arabia montem Oreb acceſſiſſe, peragrataque deinceps Aegypto, ab urbe illius Alexandria mari trajecto, per Attaliam Pamphiliæ, Cotyajum Phrygiæ, Pruſam Bithyniæ, tandem Byzantium Thraciæ pervenisse. Byzantii vero, in ampliſſima Turcorum ſede regia, librum Turcica lingua ſcriptum, Othmanæ familiæ principum res geſtas continentem, magno ſtudio, nec nullo ſumptu fuiſſe conſe-*

quutum? quem Divo Ferdinando Rom. Cæſ. pientiſſimo, anno Chriſti MDLI *felici tuo in Auſtriam reditu, dono obtuleris; humiliter orato rege, ut publicæ utilitatis cauſa in Latinam vel Germanicam linguam, vertendum juberet. Poſt illa te, officiis negotiiſque publicis obrutum, exiguam hujus rei curam habuiſſe; quam tamen penitus haud abieceris. Elapſo non exiguo tempore, quum nobilis vir Ulricus Maſchwander a Cranigſperg, qui multis annis Divo Ferdinando in cubiculo inſervivit, filiæ ſuæ, Alphonſæ de Games, in matrimonium collocatæ, ſolemnes Viennæ nuptias celebraret: cum tibi, de illo libro diligentius ſciſcitanti reſpondiſſe, memoriæ ſe tenere, Cæſarem interpreti ſuo Turcico Annales quoſdam vertendi, exercendique ejus gratia, tradidiſſe: habereque ſe Turcicam hiſtoriam, lingua Germanica, manu ſcriptam. Hanc igitur anno* MDLXXXVI *ab illo tibi miſſam, quum ex interpretis Joannis Gaudier, dicti Spiegel, epiſtola proœmiaca, verſionem eſſe libri tui, magna cum voluptate agnoviſſes; ſtatim exſcribi juſſiſti. Fueram ego præcedenti tunc anno Conſtantinopoli Viennam reverſus, cui non indicaſti tantummodo de repertis illis annalibus tuis: verumetiam non invitus, quæ ſingularis in me tua eſt benovolentia, mecum eos communicaſti. Lubens hoc equidem perlegi, quumque non parum, pluribus de cauſis, placerent; eoſdem rogatu tuo Latine, ut in lucem editi nationibus exteris etiam uſui eſſent, tranſcripſi. Redeunt igitur ad te nunc typis expreſſi chalcographicis Annales Turcici, tuo qui debentur ſtudio, quod non tantum eos ex illis locis tecum adtuliſti: verumetiam prope ſepultos ab annis* XXXVII, *& ipſos eripuiſti rurſus e tenebris, & latitantem alibi Germanicam quoque verſionem a blattis & tineis adſeruiſti. Qua de cauſa, quum libri ad nos perferendi primus auctor, idem perituri vindex & conſervator exſtiteris: abſque injuria tua, cujuſvis alterius præferre nomen annales ipſi nequeunt. Meam vero in expoliendis his laborioſam operam probaturum te, cum aliis ſincere judicantibus, ſane confido. Quum enim vir clariſſ. Hugo Blotius J. C.* RUDOLPHI II. *Rom. Imp. deſig. bibliothecarius, ex Auguſtali bibliotheca Viennenſi poteſtatem mihi feciſſet inſpiciundi veri horum annalium archetypi, lingua literiſque Turcicis exarati, in quo hujus libri ad Ferdinandum Cæſ. tua manuſcripta dedicatio cernitur, his verbis:*

PIISSIMO FERDINANDO ROM. HVNG.
BOHEMORVMQVE, &c. REGI POTENTISS.
HIERONYMVS BECK A LEOPOLDSTORF
SVÆ MAIEST. DEDITISSIMVS ALVMNVS
EX HIEROSOLYMIS AC MONTE OREB
FELICITER REDVX, LIBRVM HVNC
OTHMANNORVM RES GESTAS AD NOSTRA
VSQVE TEMPORA CONTINENTEM, D.D
ANIMO DEVOTISSIMO MDLI:

equidem ad hoc archetypum, aliquot dierum labore Joannis Gaudier interpretationem recenſui, adjutus a Stephano Ungaro, Turcicæ, Arabicæ, Perſicæque linguæ gnaro, quem tu ipſe nobis in hunc finem, ab hero ſuo, Illuſtri & Magnifico domino Andrea Teufel, libero Barone, Imperatori a conſiliis, & præſidii ad Arrabonem Jaurini ſupremo præfecto, impetraſti. Mahumetanos annos ad Chriſtianos redegi, quos etiam marginibus adſcripſi: quod Joannes Gaudier prætermiſit. Supplementum adieci, quo geſtæ res annis XXXVII., *uſque ad annum præſentem, exponuntur. In hoc memorabilis exſtat decennalis hujus*

belli

belli Perſici deſcriptio, quod adhuc eventu dubio, ſtudiis & odiis utriuſque partis acerrimis, geritur. Huic adpendici ſuccedit Pandectes hiſtoriæ Turcicæ noſter, quo a Turcis tradita, cum noſtrorum hiſtoriis Græcis, Latinis, Italicis, Gallicis, Germanicis ita confero: nihil ut inexplicatum relinquam, ne iis quidem præteritis, quæ libri noſtri manuſcripti, multique ſuperſtites adhuc idonei nobis auctores, ſuppeditarunt. Idem Pandectes quam multa rara contineat, nec ante nos a quoquam prodita; cognoſcere lectorem experiundo malumus, quam prolixius ipſi, non ſine quorundam invidia, prædicare. Habes rationem totius commentationis, Vir Magnifice, *quam ſi Zoileus dens quiſpiam, in hac ætatis noſtræ licentia, rodere fuerit auſus: ut ipſe, rerum Turcicarum peritiſſimus, tuendam ſuſcipias, meque animi propenſione ſolita complectaris, etiam atque etiam rogo.*

INDEX AUCTORUM

qui in Pandectis citantur.

Abrahamus Baſchajus Ungarus.
Abrahamus Ortelius.
Agathias Myrinæus manuſc.
Andreas Cambrinius Florentinus.
Antonius Bonfinius.
Antonius Geufræus.
Antonius Melienſis.
Augerius Busbequius.
Auguſtinus Curio.
Aythonus Armenius.
Baſilius Joannes Heroldus.
Cedrinus integer manuſcr.
Chronica diverſa manuſcripta, Græca, Latina, Germanica.
De ædificiis urbis Conſtantinopolitanæ, liber manuſcr.
Emanuel Muſicius Athenienſis.
Franciſcus Sanſovinus.
Georgius Huſtius Illyricus manuſcr.
Georgius Pachymerius.
Jacobus Caſtaldus.
Joachimus Cureus.
Jo. Antonius Menavinus.
Jo. de Plano Carpi.
Jo. Martinus Stella.
Itinerariorum in Palæſtinam, liber Germanicus.
Karulus Cluſius Atrebas.
Laonicus Chalcocondyles Athenienſis.
Leo Imp. Aug. manuſcr.
Ludovicus Baſſanus Jadrenſis.
Marcus Paulus Venetus.
Martinus Barletius.
Martinus Cruſius.
Melchior Soiterus.
Natalis Comes.
Nicephorus Gregoras.
Nicetas Choniates.
Nicolaus Nicolaides Delphinas.
Nicolaus Sophianus.
Origines urbis Conſtantinopolitanæ, liber manuſcr.
Paulus Jovius.
Petrus Bellonius.
Petrus Bizarus.
Petrus Gyllius.
Petrus Martyr Mediolan.
Philippus Callimachus.
Philippus Mornæus.
Prætor Græciæ, manuſc.
Procopius.
Reinerius Reineccius.
Secretarius Sigiſmundi Malateſtæ.
Stephanus Broderithus.
Symeon Magiſter Officiorum, manuſc.
Tarcagnotæ hiſtoria.
Thomas Ebendorfus Haſelbachius, manuſcr.
Thomas Porcacius.
Thomas Spanduginus Cantacuzenus.
Vincentius Beluacenſis.
Wolfangus Dreslerus.
Zonaras.
Zoſimus Comes.
Zygomalas Protonotarius Græcus.

EPISTOLA PRÆLIMINARIS
AD D. FERDINANDUM ROM. CÆS.
JOANNIS GAUDIER DICTI SPIEGEL,
Turcici Interpretis.

SERENISSIME POTENTISSIME REX,
DOMINE CLEMENTISSIME.

CUm non ita pridem Regia Veſtra Majeſtas librum Turcicum mihi commiſerit, in quo ortus atque geſta Impp. Turcicorum deſcribuntur: quem quidem Regiæ Veſtræ Majeſt. Nobilis, ſtrenuus atque integerrimus Hieronymus Beck a Leopoldſtorf ex itinere Hieroſolymitano & Turcia rediens, obtulit: qui mihi a regia Veſtra Majeſtate Germanice interpretandus, clementer demandatus: quod humiliter præſtiti, eaque qua a Turcis ſcriptus eſt methodo, in idioma Germanicum tranſtuli. Licet vero idipſum libenter more & ſtylo Rhetorico effeciſſem: ſed cum ab ineunte ætate, parum admodum litteris humanioribus fuerim imbutus, atque hujuſmodi in rebus minime verſatus; certa tamen ſum ſpei, laborem hunc exiguum Regiæ Veſtræ Majeſt. placiturum. Annotaſſem etiam ſimul quo tempore ſecundum annos ſalutis noſtræ hæc geſta fuiſſent: verum cum anni Turcorum breviores ſint noſtris, neque ipſorum anni verſarii dies, ſicut apud nos Chriſtianos, in idem tempus coincidant, licet etiam ipſi in anno menſes duodecim habeant: tamen hoc tantum ratione ſplendoris Lunæ; inſuper ſcribunt ipſi dicuntque, ſpatio triginta duorum annorum, ſecundum ipſorum computationem, cælum mobile ſeu firmamentum, ſuum abſolvere curſum: id tantumdem fere eſſet, cum nos Chriſtiani triginta unum, ipſi triginta duos annos ſcriberent nominarentque. Et quantumvis ex mea translatione computari non poteſt, quo tempore annorum Chriſti hæ Impp. Turcorum res geſtæ ſint: attamen omnino Gubernatori, militiæ Duci, aut Capitaneo, cui cum inimicis Chriſtiani nominis agendum, lectu operæpretium eſſe exiſtimo. Hinc namque videre licet, quid politia aut animus Heroicus valeat, qualiterque magiſtratus erga proprii commodi, avaros atque ſuperbos homines ſe exhibere remunerarique debeat; quale etiam detrimentum patriæ atque exercitui, ob inobedientiam, confuſionem, perfidiam, ſuperbiam, proprium commodum, oriri & accidere poſſit. Propterea facile colligere hinc licet, cum moderni Imperatores Turcici parvæ atque obſcuræ familiæ, cum exigua manu in immenſum creverint, uti quidem ex hiſtoria hac intelligo, quod Aſia, Græcia, Bulgaria, Arbaneſia, Boſna, Servia, nonniſi propter inobedientiam, confuſionem, perfidiam, ſuperbiam, & rem privatam, in tot calamitates atque manus inimicorum nominis Chriſtiani inciderint: quod (proh Deum) hodierno adhuc die evenire videmus. Nam quæ alia eſt cauſa Chriſtianæ devaſtationis, quam inobedientia, perfidia, avaritia, ſuperbia, & rei privatæ ſtudium? Nam hic propter ſuum commodum favet Turcis, alter Vveivvode; tertius, nulli obſequens, ſeipſum dominum cenſet. Unde fit porro quod nos omnia bella erga Chriſtiani nominis hoſtes inſtituta, minus proſpere geramus, quam propter inobedientiam, confuſionem, perfidiam, avaritiam, ſuperbiam, & proprium commodum? Nos exiſtimamus ipſos minime ſubſiſtere, rem noſtram inconſiderate aggredimur, & proponimus nobis magnas opes ab ipſis

Edit. Pariſ. pag. 310.

æquirendas : primo congreſſu alacres atque animoſi ſumus , verum illico remittimus. Deus omnipotens ſuam dignetur nobis gratiam largiri , quo nos erga ejuſmodi divini nominis hoſtes dirigamus , ſuperioribus & magiſtratui ſimus obſequentes , bonam politiam conſervemus , avaritiæ , ſuperbiæ , & rei privatæ , quantum æquum eſt , tribuamus ; ne & nos tandem (quod Deus præcavere velit) ſicuti nominatæ regiones in maxima damna veniamus , & poſteritas noſtra fidem atque religionem Diabolicam ſuſcipere cogatur. Quod Deus in æternum nobis concedere dignetur. Amen.

REGIÆ VESTRÆ MAJEST.

Humillimus, obedientiſſimus ſervitor,
& Interpres Turcicus,
JOANNES GAUDIER, *alias* SPIEGEL.

ANNALES SULTANORUM OSMANIDARUM,

AB IPSIS TURCIS MEMORIÆ PRODITI.

Edit. Paris. pag. 311.

1. PRIMUS apud Turcos rerum potitus fuit Osman, qui patrem habuit Ertuculem. Hic filius fuit Soleimanis Scachi: Soleimanes, Cabielpis: Cabielpes, Cusulbugæ: Cusulbuga, Bainderis: Bainder, Oicolucis: Oicolucas, Baisungeris: Baisunger, Bakis Agæ: Bakes Aga, Ciacis Agæ: Ciaces Aga, Toctemuris: Toctemur, Versajobis: Versajobes, Giokelpis: Giokelpes, Oguzis: Oguzes, Carachanis: Carachan, Cutluzeccis: Cutluzecces denique Lecrace patre natus fuit. Hi XVII. dumtaxat auctores hujus familiæ litterarum monumentis proditi recenſentur. Cæteri, quorum ignota nomina, continua ſerie
2. referendi veniunt ad Japhetum, Nohæ filium. Ipſa quidem hæc Oguziorum dicta familia, ſucceſſione perpetua rerum apud Parthos potita fuit, hominesque fuere ſimplices & rudes; qui poſtea quam primo religionem Mahumetanam fuiſſent amplexi, dominatus ſui ſedem in civitate Machanenſi
3. conſtituerunt. Cæterum quo tempore Soleimanes Scachus Machanæ præerat rebus Parthicis, præpotens ille Zingis Chan ex regione Chitaja cum exercitu in Parthiam profectus eſt: ibique Belcham, civitatem copiis locupletem, obſedit, cepit, diruit: rotarunque regionem Choraſanem populabundus diripuit. Erat id temporis Curſemes Scachus Belchæ princeps & Choraſanis, qui regno pulſus cum ſuis aufugit, & in itinere periit.
4. Ejus in locum ſucceſſit Ugnam Chan filius, qui copias paternas Bagadatim verſus duxit: quo quum perveniſſet, urbem occupavit, incolas occidit, regionem univerſam ſibi ſuiſque vindicavit. Id ubi Zingis Chan intellexiſſet, armis eum per-
5. ſequutus in ſuam poteſtatem redegit. Orlundus ex familia Selgucis Sultanus Aladines, e Parthia profugus, in regionem Jonan, quæ Caramania modo dicitur, pervenit: iiſque locis occupatis, & inſtaurata urbe Sivaſta, regia cum poteſtate præfuit. Quum autem in hunc modum Zingis Chan Parthiam ageret, ferret: etiam Machana funditus everſa fuit, quæ id temporis imperio Soleimanis Scachi parebat. Is Tatari violentiæ cedens, & ipſe cum ſuis migravit, inito conſilio invadendæ Romaniæ: quod inaudiſſet, iis in locis bella
6. geri, & armis rem parari poſſe. Quapropter relicta Parthia, Erzingam ſeſe contulit: unde in Romaniam penetrans, Amaſiam pervenit, multis & magni pretii potitus ſpoliis. Converſo deinde itinere, Chalepum adiit: in qua profectione delatus ad oppidum, quod Jaber dicitur, ad Euphratem fluvium caſtra metatur. Erat heic eis transjiciendus Euphrates, ſed vadum nullum inveniebant, quod eſſent homines omnino rudes & rerum imperiti. Quum equorum natatu tranſmittendum amnem placuiſſet univerſis, primus Soleimanes Scachus flumen ingreſſus, & aquis obrutus exſpirat: quem magna quæſitum diligentia, tandemque repertum extrahunt, ibidemque tumulo mandant. Erant huic Soleimani Scacho filii tres ſuperſtites, quorum uni nomen Sungurgenſis, alteri Gundogdis, tertio Ertucules, qui filium habuit
pag. 312. Oſmanem. Exſtincto patre, caſtra fratres hi promovent, ac propter Euphratem, adverſo flumine profecti, tandem ad campos Paſſonios perveniunt.
7. Iis in locis Ertuculi Oſmanis patri, cum quadringentis mapalibus, quæ pro more gentis, de loco in locum promoveri transferrique poſſunt, ſubſiſtere libuit: reliquis duobus fratribus in Parthiam redeuntibus. Hæſit ibidem ad aliquod tempus Ertucules, varie finitimorum injuriis & rixis exercitus. Denique rumor ad eum perfertur, Sultanum Aladinem, e Parthia profugum, in Romania complures provincias ſui juris feciſſe, adeoque magno poſitum imperio. Erant Ertuculi tres filii, Gundus, Sarigates, & Oſman. Ubi, quo in ſtatu res Aladinis eſſent, Ertucules accepiſſet: non magna conſultationis interpoſita mora, filium Sarigatim ad eum ablegat; oratum, ut aliquem ſibi locum concederet, quo in loco ſe cum ſuis ſuſtentare poſſet. Aladines huic poſtulato lubens aſſentitur eiſque regionem attribuit, tam æſtivis, quam hybernis aptam menſibus. Id temporis natio quædam adverſus Sultanum Aladinem arma ſubito moverat, contra quos dum ſuis inſtructis ille proficiſcitur: interea Ertucules cum filiis, Sarigati & Oſmane, verſus Engurim ſeſe confert: eoque loco ſibi ſuiſque conſtituta ſede quadam, ac domicilio, finitimos Græcos perpetuis excurſionibus & rapinis infeſtare non deſiit. Tandem rebus humanis Ertucules exceſſit, quum ſuis ad LII. annos præfuiſſet; mortuus anno Mahumetano DCLXXXVII.

8.

9.

10.

11. CHRISTIANO 1289.

De Oſmanidis Natalitate.

12. ACCIDIT aliquando, ut feſſus Ertucules interdiu ſemet ad quietem componeret. Ibi tum ei ſomnium ſe quoddam obtulit, quo viſo fuit experrectus. Mox hinc & inde rem cogitabundus expendens, corpus abluit, preces ſuas abſolvit, habituque mutato Coniam profectus, urbem ingreditur. Agebat iſtic vir auctoritatis ex doctrina maximæ; cui nomen Edebales, operum effector & prodigiorum admirabilium, in quem conjecti erant omnium oculi, quod eos in lege Mahumetana inſtitueret, ac facultates cæteroquin ampliſſimas poſſideret. Etiam Sultanus ipſe, quem diximus, Aladines plurimum ei tribuebat. Hunc ubi conveniſſet Ertucules, ut ſomnium illi ſuum exponeret: Venerande vir, ait, per quietem viſus ſum videre ſplendorem Lunæ, prodeuntem e ſino tuo, qui meum in ſinum penetraret. Eo quum delatus eſſet, ex umbilico meo mox enatam fuiſſe arborem, quæ regiones aliquot, ac præaltos montes, latoſque campos umbra ſua tegeret. Ad ipſas autem radices arboris perennes aquas emanaſſe, quibus vineæ paſſim, & horti rigarentur: ac ſecundum hæc, experrectus ſui. Poſteaquam diu multumque ſemet Edebales, qui a ſuis vir ſanctus habebatur, ob interpretationem ſomnii torſiſſet: tandem, oratione ad Ertuculem converſa, Naſcetur tibi filius, inquit, vir optime, cui nomen erit Oſman. Is bella plurima geret, ac poſteri tui deinceps reges, terrarumque principes erunt. Mea quoque filia nuptura eſt Oſmani, ex qua procreabit ille liberos, qui regiam ad dignitatem pervenient, ac populis cum imperio præerunt. Secundum illa natus fuit Oſman, qui cum adoleviſſet, Mahumetani vatis illius filiam duxit uxorem, de qua natus eſt ei filius Urchan. Quumque provinciis aliquot occupatis, principatum ſibi conſtituiſſet: partem ditionum inter duces militares, qui

ea in loca cum Ertucule patre venerant, liberaliter distribuit: a quibus illæ regiones hodieque nomina sua sortitæ sunt. Itidem Urchani ditiunculam, cui nomen Chisar Sangagi, & cognomen Inunge, concessit. Deinde natus est Otmani filius alter, Alis bassa: quem perpetuo secum esse voluit. Rebus hoc modo constitutis, pater & filius Urchan, conjunctis copiis, arma in Christianos expediunt, omnia late populantur, agros eorum occupant, magnam hominum multitudinem utriusque sexum captivam abducunt. Vi etiam adhibita, civitatem Isnicam, cum vicinis oppidis & arcibus, in potestatem redigunt, diripiunt. Qui tum temporis Teggius sive magistratus erat Prusæ, adjunctis sibi compluribus aliorum auxiliis, & coacto milite suo, de profligandis Turcis cogitare cœpit. Igitur hoc magnis cum copiis in Turcos ducente, minime consternatus Otman, animo invicto Christianis obviam prodit. Ad manus ubi ventum fuisset, strenue dimicatum utrinque. Cæsi fratres Osmanis eo prælio, Gunduselpes & Aidogdis, ac secundum viam publicam ad fines Dobmuris sepulti. Otman, fratribus licet amissis, tandem tamen victoria potitus est. Teggius, Edrenosius & Prusæus, inita fuga, Prusam delati, semet in urbem includunt. quos a tergo cum suis insequutus Osman, in itinere oppidum Ulubadam militari corona cingit, cujus Teggius mox certis conditionibus cum eo transegit. Hinc Prusam cum exercitu properans, urbis obsidionem molitur. Quumque vi admota, nihil effecturum se videret ad expugnationem: primum in adversa urbis parte, juxta thermas, quæ Caplice Turcis dicuntur, vallo ducto, munimentum pro suis erigit, cui fratris Gunduselpis filium Aqdemurem præficit, hominem rei bellicæ peritissimum, adjunctis ei militibus egregiis. Inde munimentum aliud excitat versus eum montem, quem Geschidsdage, hoc est, montem monachorum vocant. Illius curam Belebanzuco cuidam ex suis; viro strenuo committit. Hoc modo duobus hisce munimentis exstructis, & actis aggeribus ac fossis, civitatem obsessam tam arcte clauserunt: ut nemini vel accessus ad eam, vel exitus pateret: atque interim agrum omnem in potestatem suam redegerunt, nihil ut obsessis, præter ipsam urbem, reliqui facerent. Dum isthæc durat obsidio, cum parte exercitus Osman Gases ipse Neapolim, quæ Genischeher lingua Turcica dicitur, contendit. Ejus viciniæ Christiani omnes, coactis copiis suis, cum Osmane congigunt: sed Osman prælio superior, universa illa regione potitur. Ea vero Turcicorum militum, qui de spoliis opulenti evaserant, præsidium accepit, absque provincialium damno. His rebus ex animi sententia confectis, Urchanem filium ad expugnandam Prusam ablegat. Horum militum accessione adauctis Turcorum castris, gravior inclusis esse cœpit obsidio. Quamobrem viribus obsessorum exhaustis, quum omnis jam commeatus defecisset, ac nihilominus ipsi tam nocte, quam interdiu, in armis esse, propugnandæ civitatis causa, cogerentur: tandem ipse Teggius, cui nomen Justuphes, pactis intervenientibus, Urchani Prusæ deditionem fecit. Is adeo religiose pactis conventis stetit, ut hosti absque ullo impedimento & injuria, cum uxore, liberis, facultatibus universis, abeundi potestatem faceret, ne mangouo quidem ablato: statimque patrem, Osmanem Gasem, de Prusa in deditionem accepta, certiorem reddidit. Occupata fuit ab Urchane Gasi Prusa Mahumetani calculi anno DCCXXVI. Osman ipse tum temporis quiescens, occupationi Prusæ non interfuit: partim tumore cruciatuque pedum impeditus, partim quod se superstite filium Urchanem aliquid fortiter agere cuperet, ad excitandos in eo generosi animi spiritus. Tandem exactis in imperio viginti octo annis, Osman Gases vitam cum morte commutavit. Ejus loco rerum administrationem consequutus est Urchan filius, anno Mahumetano DCCXXVII. Ante mortem præcepit, ut Prusæ in argentea tumba concamerata conderetur: sed vulgo ad Sugutzucam, qui locus a salice nomen habet, conditus existimatur.

Quum primum Urchanes imperium auspicatus fuisset, duces veterani, quotquot ex Parthia cum ipsius avo in eas terras venerant, nimirum Cugurelpes, Rachman Gases, & Acecoza, Gerlensem agrum cum Bolensi occupatum sui juris fecerunt. Sed iis non multo post extinctis, Urchan ditiones illas filio suo Soleimani bassæ possidendas, nomine Sangiacatus, dedit. Itidemque regionem alteram non magnam, quam Inungen vocant, alteri filio concessit, cui nomen Murates Chan Gases. Hunc enim minorem natu filium habebat. Inde recuperatam Isnicam præsidio imposito munivit, & Ecclesias Christianorum in ea demolitus, aliquot ex illis in mesitas sive templa Mahumetana convertit, adjunctis scholis & xenonibus. Supereſt adhuc hodie medressa quædam Isnicæ, (sic scholam cum xenone conjunctam vocant) ab ipso condita. Erat inter alios quidam Cara Mesites, habitus pro viro sancto, cujus curæ commissa fuit omnis ea provincia, militibus in pagos circum Isnicam distributis: ut illam viciniam adversus Constantinopolitanas copias, & earum grassationes, tuerentur. Aghassæ regionem Candriam adsignavit, cujus etiam nunc superstes est familia. Quum hoc modo provincias, quas ab se bello captas Osman Urchani filio reliquerat, inter suos Urchan partitus esset: omnium consensu rerum ei summa, ceu legitimo Sultano, delata fuit. Quibus peractis, Alim bassam, fratrem suum, ad se uti veniret, arcessit, qui ad eum profectus, Nulla mihi ditione opus est, mi frater, ait. statimque facta cessione, quam a patre ditionem acceperat, Urchani Gasi fratri sponte tradidit & commendavit. Certabant id temporis fratres inter se mutuis officiis, & honorem alter alteri deferebat. Alis ipse bassa quodam tempore compellato fratre Urchane: Mi frater, inquit, exercitus tui magnopere jam aucti sunt, & Mahumetana religio non parum incrementi sumsit. Excogita rationem aliquam obsecro, qua fieri possit, ut tui milites ab extraneis & peregrinis discernantur. Ad ea respondens Urchan Gases: Fiat, quod suades, ait. equidem tibi obtempero. Tum Alis bassa: Præcipe mi frater, subjicit, ut universi milites tui zercolas rubeas gestent, eoque signo toti mundo noti sint: tu vero zercolis albis utitor. Non multo post convenit Urchan Gases religiosum quemdam Mahumetanum, cui nomen Chazis Bestases: atque is albo pileo capiti ejus imposito, illiusmodi tegminis usum adprobavit, & a posteris retineri jussit. Quodque adeo Genizari, qui Sultani Turcici sclopetarii sunt, etiam nunc ejusmodi pileis utuntur: id ab illius temporis consuetudine profectum, in hodiernum usque diem durat. Erant ejus ætatis homines ita comparati, ut frater consilia sua cum fratre communicaret: quique rectissime consuluisset, in ejus sententiam lubens alter ibat. Nulli motus se parricidiis fratres e medio sustulerunt ante Bajasitis Chanis imperium, quem Gilderunem adpellaverunt: sicuti deinceps indicaturi suo loco sumus. Idem Urchan Gases id temporis in regionibus imperio suo subditis domos immunes atque prædia describi jussit, ut videlicet unus ex quolibet prædio mitteretur, qui per unius anni spatium in regia quovis injunctos sibi labores susciperet. Eos adpellari placuit Jajas, hoc est, pedites. Quodque tales adhuc in regia reperiantur, qui labores ejusmodi obeunt: ex Urchanis Gasis instituto ceperum, adhuc in usu est. Cæterum nactus Urchan Gases quietam urbis Isnicæ possessionem, imaretum in ea condidit, hoc est, templum Mahumetanum, cum schola & xenone: quo quidem in xenone cibi coquuntur, & in egenos distribuuntur, præsertim in eos, qui litteris operam dant, & qui pe-

Edit. Paris. pag. 323.

pag. 314.

CHR. 1327.

regrinantur. Atque hoc in imareto sive xenone cibos Urchan ipse distribuisse traditur. Secundum hæc Soleimanem bassam filium Ilinicæ præfecit, qui vicinis oppidulis Genischeheri Goinucæque gravis esse non desinebat Prusæ vero sangiacatus consequutus est ab eo Murates Chan Gases, filius natu minor. Nihilominus Urchan ipse velut inspector imperii totius mansit. Soleimanes bassa, præfectus Ilinicæ, Genischehere Goinucaque potitus est. Eorum locorum incolæ Christiani, perspecto ipsius ingenio miti & humano, universi facti sunt Musulmani: omniaque oppida sita in iis finibus, ejus se potestati sponte permiserunt. His rebus intento Soleimane bassa, patri ejus Urchani complures civitates, Carase, Bale, Cosre, Bergama, Edremitum, sese dediderunt. Inde cum copiis Ulubadam versus movit. Nam ejus oppidi Teggur, qui superioribus annis cum Turcis transegerat, jam violata fide, ac eorum amicitia discesserat. Quum autem se peti a Turcis animadverteret, manus ipse sibi adtulit. Dum hæc illic gererentur. Soleimanes bassa in Græciam transjicere statuit; qua quidem occasione Gallipolis a Turcis capta fuit. Nam forte Soleimanes in regione, quam non ita pridem sui juris fecerat, hinc inde obequitabat. Supersunt autem in iis locis rudera sive vestigia quædam ædificiorum admiranda, quæ illic ab excidio Trojæ in hunc usque diem manserunt. Illa, quum eo venisset, cum stupore quodam adspiciens, tacitus & cogitabundus ad aliquod temporis spatium ita substitit: ut nihil omnino ad quemquam proloqueretur. Quamobrem Ezes begus, tandem se convertens ad Soleimanem: Mi Chan, ait, quid illuc novæ rei est? quænam tibi ad animum accidit prodigiosa cogitatio? Tum Soleimanes bassa: Mecum, inquit, animo volvo, quonam modo mihi transmittendū hoc mare sit, ut interim Christianos conatus iste meus lateat. Quæso te, qua via rem aggrediemur? hæ cogitationes meæ sunt. Ad ea mox Ezes ac Fasil begi: Domine, si per te licebit, inquiunt, nos duo fretum hoc transjiciemus: tentaturi, num aliquid a nobis effici possit. Ubi vero, subjecit Soleimanes, transjecturi estis? Locus heic quidam est, inquiunt, ubi facilis est transjectio, ex intervallo litoris utriusq; non magno. Quum id Soleimanes eis ut facerent, permisisset: locum ipsum adeunt, trabes ac ligna colligunt, ratem conficiunt, trans fretum noctu in adversum litus adpellunt, per vineas semet abdunt, idoneum quendam instituto suo Christianum capiunt. Eum vero celeriter abreptum, ratique impositum, hero suo Soleimani, superato rursum freto, sistunt. Is hominem benigne excipere, vestitu novo donare, muneribus aliis delinitum interrogare: ecqua via sit in oppidum adversum perveniendi, Christianis insciis & imprudentibus? Mox ille: Ducam vos equidem, ait, per ejusmodi viam, ut a nemine conspiciamini. Quo intellecto, colligari complures arbores Soleimanes imperat. Dictum, factum. In eam ratem, summa usus celeritate, cum septuaginta vel octoginta selectis militibus insilit, ac noctu transjicit. Magna deinde sollertia ducuntur a captivo Christiano ad castrum Zemenicum, in cujus aditu quidā e fimo quasi tumulus situs erat, ipsius castri altitudinem æquans. Aberant castro incolæ, nimirum illo tempore anni, quo colligendis ac triturandis segetibus quisque foris intentus erat. Hac solitudinis occasione usi, noctu per illum fimum, quem diximus, in castrum evadunt, eoque potiuntur. Nulla vulgo Christianorum illata vis fuit, aut injuria: sed exhibita potius benevolentia, dataque munuscula. De præcipuis autem capti quidam, & ad navigia deducti, quæ illic in portu reperta sunt, trans fretum, pro victoriæ argumento, ad reliquum exercitum missi fuerunt. Eisdem navigiis in reditu plus minus ducenti milites transvecti, se cum Soleimane, cæterisq; Turcis in oppido conjunxerunt. Inde cum navibus aliquot, equitibus etiam instructis, qui terra iter facerent, Bolairem Ezes begus petiit. Est autem propter Bolairem portus maris, qui Portus albus dicitur. Eo in portu complura navigia tunc erant, quibus igne injecto absumtis, Zemenicum reversi sunt: & reliquum exercitū, navibus impositum, in Europam transportarunt. Hoc modo Turci primum in Græciam pedem intulerunt. Occupato Zemenico, quum magnus jam Turcorum numerus in Græciam trans mare pervenisset; nullis oneribus molestiisve Christiani, ad oppidum illud pertinentes, ab eis gravati sunt: sed transactum inter utramque partem, constitutaque pax. Non uxores eorum, non liberi violati: sed ea cum moderatione habiti, ut Zemenico finitimi Christiani perlubenter se Turcis submitterent. A Zemenico non longe distat aliud oppidum, Agaslevina, quo & ipso nullo negotio potiti, cum Christianis ejus agri pacem componunt, eademque in hos usi humanitate, qua in illos priores, facile duo hæc Græciæ castra suam in potestatem redegerunt. Harum rerum, tam feliciter in Romania gestarum, fama quum ad Turcos in Asiam trans mare perlata fuisset: quamplurimi sponte sua transjecerunt, atq; hoc modo passim per universam Romaniam diditus est de Turcorum adventu rumor. Neque multo post præmissi fuere, qui Gallipolim tentarent. Ejus loci Teggiur, animadverso tam suo, quam suorum periculo, collectisque perexiguis Christianorum copiis, animose cum Turcis confligit: sed prælio victus, intra munitionem se recepit. Turci hostem a tergo sequuti, agrum omnem occupant: & in reditu ipsam quoque Gallipolim sibi cum arce subjiciunt. Factum hoc anno Mahumetano DCCLVII.

Capta Gallipoli, suos Soleimanes ablegat, ut agros Cherepoli & Zorlo vicinos popularentur, & ferro atque igni vastarent: qui longe lateque direptis omnibus, absque mora Gallipolim reversi sunt. Habebat secum duos ex omni numero procerum duces eximios, Eurenosem begum, & Chasim Elim begum. Hi nullum Christianis tempus a perpetuis vexationibus vacuum relinquere, sed absque intermissione Dimotuci ac Burgolines agros agere, ferre: moxque cum suis Gallipolim se recipere. Dum ab illis ea geruntur, Soleimanes bassa quodam die venatum in equo prodit: inventoque lepore, mox illum ut caperet, equum ad cursum adigit: qui forte fortuna pede altero delatus in scrobem quādam, una cum domino corruit, eumq; sic humi adfixit; ut ibidē confestim exspiraret, anno Mahum. DCCLIX.

Eodem tempore mortuus est etiam Soleimanes bassæ pater, Urchan Gazes. Sed filius duobus ante patrem mensibus exstinctus est. Successit in imperio paterno Gases Murates Chan, qui Prusam profectus, magnum ex Carasina regione, cæteritque provinciis, exercitum collegit. Erat in civitate Belezuga Mahumetanus quidam, religiosus & magnæ vir existimationis, cui nomen Zenderlues Chelules. Eum ad se vocatum Cadileschesi officio fungi jussit. Hinc cum œconomo regiæ suæ Scachine, ac universis copiis, Gallipolim transjecit, ac recta Zorlum contendit. Ejus loci præsidiarii & incolæ fortissime quidem illi se defendebant, sed oppidum tamen expugnatum vi fuit. Capta deinde Sis, Teggiure deditionem faciente. Mox itum versus Burgolinen, quæ inventa fuit habitatoribus vacua, Christianis fuga dilapsis: ideoq; Turcis ingressus, igne delecta. Ex altera parte regionis Eurenoses begus arma cum Chazi Eli bego circumtulit: a quibus ad amnem Merizam occupatum fuit castellum, cui & ipsi nomen Burgos: adeoque ab hoc eventu in hodiernum usque diem Elis begi Burgos dicitur. In eo castello Chazis Elbegus interdiu quieti se dabat, sed postea, quam nox adpetiisset, perpetuis excursionibus vicissim quietem Christianorum turbabat. Idem missis exploratoribus, imprudentem Dimotuci Teggiurem oppressit & intercepit, atque hoc modo captum ad oppidi mœnia deduxit. Quum in hostis potestate constiturum Teggiurem suum tam oppidani, quam arcis præsidiarii viderent; certis conditionibus cum Chazi Eli bego transigunt, eique civitatem cum arce dedunt. Nihilominus Turci, deditione facta, Teggiurem liberum & incolumem abire permittunt. Dimotuco potitus, Ypsalam cum exercitu pergit, ut & illud oppidum expugnaret, ac sub jugum mitteret. Interea Gases etiam Murates in armis erat, Hadrianopolim invasurus. Præmisit vero Scachinem, œconomum regiæ suæ, cum parte copiarum; qui de Christianis periculum faceret, hostine obviam iturl, seque defensuri essent. Hujus adventu cognito, Christiani mox in aciem adversus eum prodeunt. Utrinque dimicatum acerrime, multis ab utraque parte cæsis & interemtis. Tandem de ardore atque impetu suo Christiani nonnihil remisere, seque intra muros urbis & propugnacula receperunt. Scachines, misso nuntio, Muratem Gazem rei bene gestæ certiorem facit: eique capita cæsorum aliquot transmittit. Interim begus uterque, Chazis El & Eurenoses cum Mu-

Edit. Paris. pag. 315.

CHR. 1357.

CHR. 1357

ratis exercitu fuas conjungunt copias: & eadem primam sortiti, ante Muratē Hadrianopolim recta ducunt. Admodum id temporis Meriza fluvius, aliarum aquarum accessione auctus, intumuerat. Quamobrem urbis Teggiur, intellecto adventu hostium, navim ingressus Ygnū profugit. Oppidanis a Teggiure suo desertis, & omni auxiliorū spe destitutis; Murates, qui rē per exploratores cognoverat, cum exercitu prima luce castris egressus, ad urbē propius accessit. Ei cives, apertis absq; mora portis, deditionem fecere: Mahum- calculi an. DCGLXI.

CHR. 1360.

33 Hadrianopoli capta, Murates Scachini, copiarū parte tradita, permansit: ut omnem Zagorę Philibęque viciniam depopularetur, & igne deleret. Itaque Scachinis milites eo profecti, regionem universam prædis agendis vastant, & incolas captivos secum abigunt. Iridem Murates Eurenosi, bego potestatem fecit, agros Ypsalę vexandi. Hoc modo suis utrique partibus adsignatis, impuri fines amborum opera fuere prolatati. Gesta sunt hęc an. DCCLXII. quo quidem anno lumen Solis usque adeo defecit, ut etiam interdiu stellæ cæli conspicerentur.

Edit. Paris. pag. 316.

34 Erat id temporis quidam Talismanus Turcicus, Cara Rustemes, qui ad exercitum e Caramania venerat. Is quum tantam & prædæ Christianis ereptæ copiam & captivorum multitudinem in castra videret adduci: cōvento Cadilescherо, cur talem tantumque thesaurum, magistratui supremo debitum, auferri temere sineret, quærit. Ad ea Zenderlues Cheliles Cadilescherus: Quis tandem ille thesaurus est, ait, quem tu quidem ad magistratum pertinere, sed nullo cum fructu perire, ac prodigi refers? Dei mandatum est, inquit Cara Rustemes, ut omnium, quæ de Christianis capta, rapta fuerint, sive mancipiorum, sive animalium, sive quarumlibet aliarū rerum, quinta quæque portio juri Patiscachi cedat. Et cur illā vos non exigitis? Monitus ergo Cadilescherus, Gasi Murati Chani rem exposuit: a quo responsum tulit, ut, siquidē hoc Dei mandatum sit, omnino jus suum urgeant. Igitur arcessito ad se Cara Rustemes; Volumus, inquiunt, o sancte vir, ut ipse Dei mādatum exsequaris. Ille Gallipolim profectus, ibidem sibi domicilium constituit: ac pro quolibet mancipio Christiano, trans mare vehendo, aspros viginti quinque a Turcis exegit. Et auctores hujus exactionis illi duo fuere, quos diximus: ut nimirum quintæ Gallipoli pro Sultano Turcorum hodieque, tam mancipiorum nomine, quam reliquorum spoliorum exigantur. Fuit & ab Eurenosi bego postulatum, ut in usum magistratus supremi quintum quodque mancipium Christianum a suis repeteret, ac Imperatori traderet. Si quis vero nō quinque, sed quatuor dumtaxat mancipia possideret: ut ab eo singulorum nomine aspri viginti quinque exigerentur, eaque pecunia fisco imperatoris cederet. Hac nimirum occasione deinceps ille mos inolevit, ut ex omni mancipiorum numero, liberalioris formæ pueri, pro Sultano delecti, retinerentur: quę quidem in hunc modum exacta tenerioris ætatis mancipia, deinde ad imperatoris Portam deducta, Murati offerebantur. Is vero pueros in Anatoliam transportatos, inter Turcos distribui jubebat: ut apud eos disciplinæ pariter, ac laboribus adsuescerent, & Turcice discerent. Exactis autem duobus apud illos, vel tribus annis: jam ad labores condoce factī, linguęque Turcicę periti, ad Portā reducebantur, Genizarorum ordinibus adscribēdi. Genizari vero Sultani Turcorum sclopetarii sunt, & inde ab illis usque temporibus nomen hoc Genizarorum adepti retinent. Secundum hęc Prusam Gasis Murates Chan reversus est, substituto sibi œconomo suo, Lala Scachine, qui vices absentis in Romania vel Græcia gereret: cæteras vero provincias, imperiique limites, Eurenosi bego commendavit. Neque multo post, Gallipolim denuo sese contulit, atque ibi Zenderluem Chelilem, hactenus officio Cadilescheri functum, ad Bassæ ac Veziris dignitatem evexit. Is auctus hoc honore, Cheradines bassa deinceps adpellatus fuit. Murates autem, relicta Gallipoli, quo venerat itinere, Bugam profectus; inde Prusam rediit, atque ibi se in hiberna cōtulit. Ex altera parte freti, regię Muratis œconomus Scachines Zagoram & Ischebolem subjugavit, anno DCCLXVI. quibus occupatis, rumor ad Muratem perlatus est, eique significatum, in Servia Christianorum ad quinquaginta millia collecta, de Hadrianopoli adeunda cogitare. Cujus rei nuntio accepto, magna celeritate ad iter se comparat, & Gallipolim contendit. Vix ad litus, in Europā ex Asia transjecturus, accesserat: quum Servii jam Hadrianopoli ex propinquo imminerent, eo castra loco metati, qui in hunc usque diem a Serviorum sive Rasciorum clade nomen accepit. Interea Scachines, nulla rebus agendis interposita mora, noctu per insidias in hostem erumpit. Illi multo mero madidi, passim per castra, magna cum vociferatione, Turcos adesse clamitant. quumque præ temulētia, tam præsenti rerum discrimine, quid agerent, ignorarent: per noctis caliginem alter alterum ad lucem usque mactant. Equi etiam tanti tumultus causa pavore consternati, abruptis loris & capistris, ad necem usque sibi mutuo calces impegerunt. Ubi denique jam illuxisset, fœdam in fugam Servii, nemine persequente, se conjecerunt. Ibi tum hostili vallo superato, Turcica castra, nemine resistente, capiunt atque diripiunt: & amplis ditati spoliis, Hadrianopoli revertuntur. Scachines Murati magnum captivorum numerum, cum nō paucis capitibus interemptorum, misit: quibus conspectis, itinere cōverso Prusam repetit. Hęc gesta fuerunt anno Turcico DCCLXVII. quo anno Murates Chan filios, Bajasitē, qui Gilderun cognominatus fuit, & Jacupē Zelebim, circumcidi voluit, magna solemnitate adhibita. Belezugæ præterea, quod oppidum est Anatoliæ, sumtuosum templum, mesitam Turci vocant, eodē anno, cum schola & Xenone, construxit. Principis etiā Germiani filiæ nuptias Bajasiti Gilderuni filio cōciliavit, celebratas pompa magnificentissima. Secundum hæc in regionem Hemidam cum exercitu profectus, eam occupavit. Inde progressus, Aspropolim sive Albam Anatoliæ, quam nunc Aschecherim vocant, & Cutahigen metropolim provinciæ, & Gierapolim, quæ Seidischeheris dicitur, & Geluazen imperio suo subjeci, ann. DCCLXXXIV. Atque his rebus gestis, relictisque locis iis, trans fretum Gallipolim se contulit: ingressusque Romaniam, obsidione Magalgaram cinxit, & in potestatem brevi redegit. Eo loco regiæ Muratis œconomus Lala Scachines, & Eurenosses begus, universis cum copiis, quibus in Romania præerant, ad Muratem accesserunt: & conjunctis exercitibus, ad obsidendam Bolinam, locum munitum profecti sunt. Quotquot erant ea regione Christiani, omnes in illam velut arcem sese receperant. Itaque quum Murates tantis cum copiis & adparatu obsidione inchoata, magnisque laboribus & molestiis exantlatis, non potiri se oppido posse videret: intimo dolore animi commotus, ingemuit: & obsidione soluta discedens, Evertat te Deus, inquit. Erat haud procul inde tilia quædam pulcherrima, quam Felicem vulgo vocabant, hodieque sermonibus hominum celebris. Ad eam cum perveniisset, castris locum delegit. Interim ipse quempiam ad fontem sese reclinans, mœstus consedit. Non magno temporis elapso spatio, nuntium accepit, latus alterum munitionis, mole sua gravatum, corruisse. Quare intellecta, mox Lalam Scachinem ablegat: qui opinione citius ad oppidum convolans, eo potitur: Christianis omnibus captis, & magnis inventis opibus. Inter alia reperti a Turcis aurei catini atque calices, qui cassidum formam referebant. Iis in capita impositis, cum mancipiis Christianis, & omni præda, coram Murate comparuerunt. Et quidem id temporis apud Turcos cępit ille mos gestandi aureos ejusmodi pileos, qui apud illos Uscufiæ dicuntur. Murati vero Chani collibuit eam tiliam honore quodam adficere, atque illam ob causam vetus Felicis tiliæ nomen adprobavit, & ad posteros ratum esse voluit. Inde Christianos incolas universos, qui capti fuerant, cujuscumque fortunæ, sacramentum sibi dicere jussit: & cum liberis atque conjugibus domum remisit. Castro quidem ipsi nomen in hodiernum usque diem durat, ab eversione divina. Murates hinc repetiturus Hadrianopolim, Chalredini Bassę, ac Eurenosi bego id negotii dedit: ut progressi ulterius, omnem illam provinciam sibi subderent. Et Eurenosses quidem begus animum ad invadendum Gumulzinæ agrum adjecit. Marolia confestim ei se dedidit. Erat inter alios Muratis familiæ ministros quidam, cui nomen Telus Beluban. Ei fangiacatum in limitibus commisit, ut Serras oppidum bello vexaret. Quum autem suas ille copias illuc adduxisset, Christiani portis occlusis, deditionem facere recusarunt. Interea vero, dum his oppugnandis totus occupatur: Lala Scachines oppida complura, Cavalam, Diren, Sirum Imperio Muratis adjungit: indeque promotis castris, Monastirum & Selerucam, circumfusis militibus, tentat:

CHR. 1366.

CHR. 1383.

CHR. 1396. tentat: & omnem agrum his finitimum rapinis & incendiis vastat. Accidere hæc anno DCCXXXVII.

45 Id temporis Bagadatim Temirlancus invasit, cui cum Sultanus Achmetes cum imperio præerat. Is præ formidine Alcairum, ad Sultanum Borcucem, profugit: anno DCCLXXXVIII.

CHR. 1387. Babylone Temir Chan movit in regionem Destensem, ubi cum Techmico Chane prælio conflixit: ac victoria potitus, ferro & igni regionem illam omnem depopulatus est, anno DCCXCI.

CHR. 1390. 46 Eodem tempore cepit Gases Murates Chan bellum cum Lazaro gerere. Quippe Lazarus præpotenti coacto exercitu, & jam in Cosovæ campos cum suis progressus, Murati per internuntium dici jussit, in aciem modo prodiret: adpariturum facile, cui cessura sit victoria. Murates ex altera parte, summa diligentia conscripto milite, ambos etiam filios, Bajasitem cognomine Gilperunem, & Jacupem Zelebim, ea 47 sibi expeditione adjunxit. Posteaquam in Cosovæ campos uterque convenisset exercitus, acri dimicatum utrinque prælio. Ibi tum Christianus quidam ad Muratem transfugit, cum significatione voluntatis suæ, quasi si militare deinceps ei cuperet. Igitur ad Muratem deductus, uti pro more pedes ejus oscularetur, quam sub veste abditam gestabat sicam, ea vi Muratis in venurem adegit: ut is tam diro vulnere confectus, expiraret. Turcici vero proceres, hac Sultani sui cæde conspecta, mox consultationem instituunt, & quid hoc casu tam repentino faciundum deliberantes, in eam convenere sententiam, ut ad se Jacupem Zelebim arcesserent. Is ubi vocatus comparuisset: Age, inquiunt, tentorium paternum ingredere. Nam est quod te velit pater. Ille nihil mali suspicatus, ingreditur: & correptus ab eis necatur. Inde regio solio Gilderun Bajasites impositus, omnium suffragiis Imperator salutatur. Quibus peractis, denuo cœptum pugnari fortiter: adeo quidem, ut victus eo prælio, captusque Lazarus; in conspectu Bajasitis frustulatim concisus fuerit. His rebus gestis, ex eo loco discessum, & Hadrianopolim versus instituta profectio. Erat is annus DCCXCI. Sultanus Gazes Murates Chan imperio præfuit annis XXXII. Cadaver ejus Prusam deportatum, propter Caplizen, sic thermas Turci vocant, monumento pro more fuit illatum.

CHR. 1390. 48 Exstincto Murate, Gilderun Chan plene jam potitus imperio, confestim expeditione suscepta, Kiratorum oppidum, & universas illas argenti fodinas occupavit. Erat inter familiares ipsius ministros quidam Feris begus, vir admodum bellicosus. Eum cum copiis ad ipsum usque Danubium misit ubi redacto in potestatem oppido Vidina Hadrianopolim reversus est. Bajazites autem rursus bego expeditionem injunxit, qua Tanabit, & Citros fuere domitæ. Interim Feris etiam begus in Valachos ire jussus, inopinato regionem invasit, magnamque prædam adeptus est. Eodem tempore Bassa quidam, Jagides begus, in Bozinam profectus, omnem illam regionem rapinis exhausit. Ipse Gilderun Chan Prusam se contulit, ibique messitæ struendæ principium fecit. Inde relicta Prusa, Caramaniam cum exercitu adiit: ubi oppido Alaschehri subjugato, mox ager Aldiensis sua sponte deditionem fecit. Hinc Sarchaniæ fines ingressus, illa quoque nullo negotio potitus est. Et eo quidem facilius utrumque Gilderuni successit, quod paulo ante ditionis utriusque domini rebus humanis exceffissent. Acta Mahumetano anno DCCXCII.

Edit. Paris. pag. 318.

50

CHR. 1391. 51 Secundum hæc Constantinum bello adgressus est, cui dum ipse totus incumbit: Rex Ungarorum cum exercitu ad Nigebolim accessit. Eo Bajasites cognito, soluta Constantinopolis obsidione, recta Nigebolim suos duxit. Ad hostem ubi perventum fuisset, multoties levibus prœliis, atque etiam acie nonnumquam justa dimicatum inter utrosque. Tandem nocturna impressione Christianos adortus, adeo repentino & inopinato impetu exterruit, ut eorum plerique in Danubium præcipitare se cogerentur, & in ipso flumine magno numero submersi perirent: reliqui fœdam setuet in fugam conjicerent. Factum hoc anno DCCXCIV.

CHR. 1393. 52 Hoc bello confecto, rursus in Constantinum arma convertit. Sed composita pax fuit, ea conditione: ut intra Constantinopolis mœnia Gilderunis Chanis subditi jus haberent vicum unum inhabitandi. Fuit is annus DCCXCIV.

53 Eo ipso tempore mortuus est Sultanus Alcairi Borcuces, post cujus obitum Gilderun Chan provincias ipsius invasit, & Melatigen suæ ditioni adjunxit. Sed imminentibus jam frigoribus hybernis, Prusam reversus est: ibique per illam hyemem quievit. Æstatis initio rursus expeditione instituta, ductisque in Armeniam copiis, Erzingam occupavit. Novi tum motus erant Temiris Chanis apud Parthos, quos Gilderun Chan non magni faciens, Erzinga relicta, & freto ad Gallipolim transmisso, in Romaniam venit: Ibique Silistriam & Empolim suo subjecit imperio: quod quidem accidit anno DCCXCV.

CHR. 1394. Hinc in Moream abiit, & castris ad oppidum Ferigen collocatis, in diversas quatuor partes suos milites ad diripiendos regionis agros emisit: a quibus ingens præda collecta fuit. Ipso in oppido Ferige templum cum Xenone construi de novo curavit, atque ita reversus Hadrianopolim, ad aliquod tempus ibi in otio vixit. Ibi tum Bulcus Despota filiam suam Gilderuni dedit uxorem, quo 54 affinitatis vinculo sancita fuit inter ipsos societas & amicitia. Quippe Gilderun Chan professione Mutulmanus, Bulci Despotæ, qui religione Christianus erat, gener factus fuit. Ante tamen, quam Bulci filiam Bajasites sibi matrimonio jungeret, vini usum prorsus ignorabat. Majores enim ipsius a vino abstinuerant. de Osmane loquor, & Urchane, Murateque. Nam quoties convivas invitaturi erant, varios cibos adparari jusserunt, atque his deinde vesci soliti sunt, adhibitis Talismanis: quorum præceptis & admonitionibus inter convivandum aures præbebant, & Alcoranum legi curabant. Quidquid denique Talismani consulerent, illi non invite obtemperabant. Quo factum, ut eorum monitis parendo, nequaquam peccare possent. In primis Cara Rustemes, & Zenderlues Cheliles, magno apud eos 55 honore habiti, & sancti homines adpellati fuere. Verum tam ipsi, quam Talismani ceteri hac exhibitione honoris arrogantiores facti, multa fecere nequiter & flagitiose. Tandem quum essent exstincti Zenderlues Chelilles, & Cara Rustemes: Alis bassa, Zenderlues Chelilis filius, a Gilderune Chane Veziris dignitatem adeptus est. Tum vero crescere Talismanorum improbitas, multa se indigna committentium, & rejectis moribus atque institutis pristinis, nova quædam introducentium. Erat enim populus Osmanicus sane quam simplex & rudis, qui facile sibi quidvis persuaderi sineret. Quo fiebat, ut eis insidiose, ac multiplici vafricie imponerent. Inter alia prohibebant in commerciis & contractibus usum antiquæ monetæ, asprorumque veterum: & emolumenti proprii causa, nummulariorum more, monetam ad se veterem astute transferebant, ejusque loco novam signabant. Alis ipse bassa, vir simplex, ac rebus divinis devotus erat: cujus exemplo quum populus id temporis etiam singulari morum integritate, religioneque præditus esset. Talismani tanto magis horum bonitate simplici, pro lubitu, abutebantur. Quum autem Gilderun Chan fraudes ipsorum, & impostiras deprehenderet, atque etiam videret, eos belluinam & impiam vitam agere: edicto publicato præcepit, ut omnes Talismani, omnesque Cadii, quo nomine judices Turcorum veniunt, Neapolim, quam Turci Genischeherim lingua sua dicunt, convocarentur. Ubi convenissent universi, quamdam in domum con-

cludi jussit, eamque præsidio circumdatam, ne quis elaberetur, incendi præcepit: ut omnes flammis absumerentur. Hoc Gilderunis mandato magnopere perturbatus Alis bassa Vezir, præ animi mœrore, qua illorum saluti via consuleret, ignorabat. Tandem hujusmodi quiddam ei ad animum accidit. Erat in deliciis Gilderuni Chani quidam Æthiops parvulus, faceto præditus ingenio: qui ab hero quidvis impetrare nullo negotio poterat. Hoc ad se venire jusso: Quidquid, inquit Alis bassa, libitum tibi fuerit a me petere, dabo: modo Talismanos & Cadios imminenti periculo eripueris. Æthiops his auditis, mox elegantiori amictu sumto, & imposita capiti uscufia, qui pileus est aureus, hoc ornatu Gilderunem Chanem adit, seque ante ipsum sistit. Ille, conspecto Æthiope: Quid hoc, ait, rei est, Æthiopille? cur nobis hoc amictu tam splendido? Est quod abste petam, inquit Æthiops, exorari te patitor. Et quid tandem petis? subjicit Bajasites. Ille vero: Ablegari me velim, ait, internuntium ad Teggiurem Constantinopolis. At Constantinopoli, respondet Gilderun, quid tandem effecturus es negotii? Rogabo Teggiurem, inquit, uti quadraginta vel quinquaginta Calogeros mihi concedat. Quem vero ad usum, quærit Imperator, hi tibi Calogeri servient? mandasti, ait, ut omnes eruditi Talismani tui, atque judices, flammis exurendi tradantur. Quapropter in horum locum nobis illos substituemus judices. Tum Bajasites Chan: Ergone Calogeri nobis necessario deligendi judices? an mel ministri judicum officio fungi nequeunt? Tui ministri, respondit Æthiops, non sunt eruditi. Quid ais? subjicit Gilderun: eruditine sunt judices illi nostri? An judex, inquit, alter esse quisquam possit, qui non sit eruditus? Atenim, respondit Chan, si docti sunt, cur ex æqui rectique regula sese non gerunt? cur, quod præcipiunt aliis, ipsi non faciunt? Ad ea sessus interrogando jam Æthiops, obticuit. Gilderun vero, compellato Ali bassa: Doctine sunt, ait, judices nostri? Tum Alis: Ecquem putas, inquit, judicis officio posse fungi, qui doctrinæ sit expers? Et Bajasites: Cur igitur adeo fœda facinora committunt, nec semet ex præcepto suæ doctrinæ perunt? Ibi commodam respondendi nactus occasionem Alis: Hi nostri judices, ait, nullum stipendium, nullas annonas habent. Ea sola nimirum est causa, cur officio suo minus satisfaciant. Quid ergo, respondit Chan, faciendum nobis censes? Omnino se corrigerent, inquit Alis, si quid eis stipendii numeraretur. Tum Bajasites: Siquidem comparata res est, quoddam ipse salarium eis constituito. Alis, hoc a Gilderune accepto responso, reque cum animo suo diligenter expensa, tandem reperit, quid eis nomine stipendii posset adsignari: videlicet, ut quisquis hæreditatem, aliquot millibus asprorum æstimatam, adiret; Cadio, sive judici, cujus ipse jurisdictioni subjectus esset, pro singulis millenis aspris, viginti aspros solveret: ac pro singulis instrumentis, matrimoniorum puta, vel aliorum talium contractuum nomine confectis, itidem aspros xx. penderet. Ab hoc ergo tempore constituta judicibus stipendia sunt, & Alis in hunc modum placato Gilderunis animo, Talismanos & judices e præsenti vitæ periculo liberavit.

Edit. Paris. pag. 319.

56

57

Secundum hæc invasit Caramaniæ princeps expeditione suscepta, regionem Hemidam, eamque occupavit. Qua de re Gilderun Chan factus certior, quanta potuit celeritate transmisso freto, Prusam accessit: & peragrata Tekiensi provincia, venit in Caramaniam, ibique civitatem Coniam obsidione cinxit. Caramaniæ dominus hosti advenienti cessit, & in loca montuosa se recepit. Erat tum id anni tempus, quo incolæ segetes suas in areis agrorum habebant, ut eas triturarent: ac per ipsis accidebat incommode, quod frumenti acervos, qui tunc & triturandi, & ventilandi erant, relinquere sub dio cogerentur, atque intra urbis mœnia sese concludere. Quum hoc Gilderun Chan animadverteret, suis interdixit, ne quid frumenti sumerent, nisi persoluto pretio. Milites illo Sultani edicto promulgato, propius ad mœnia progressi, rogare obsessos, frumentum sibi venderent. Oppidani respondere, nec pabulum ab se, nec frumentum vendi posse: qui civitatis intra muros clausi, obsiderentur. Si Gilderuni Chani placeret, concesso commeatu libero, potestatem exeundi facere: perlubenter omnia se vendituros, quæ ipsi poscerent. His Gilderuni continuo renuntiatis, idoneo civibus exituris commeatu, publica fide cavit. Itaque illis extra urbem prodeuntibus, accedere milites Turcici, quibus annona opus esset, ac necessaria comparare, sine cujusquam vel damno, vel injuria, soluto confestim pretio. Qua cives & regionis incolæ, disciplina militari perspecta, non se modo, cum urbe obsessa, Gilderunis potestati permiserunt; verum ejus etiam castri, quod Album vocant, civitatumque Nigdes & Caisariæ, deditionem fecerunt. Tum vero Caramaniæ princeps, rerum suarum trepidus, & quid ageret, ignarus: tandem capto cum animo suo consilio, & quodam ad Bajasitem ablegato, sic cum eo transegit: ut oppidis nonnullis provinciæ suæ Gilderuni sponte cederet. Is autem rebus hisce gestis, Prusam reversus, ad duos ibi menses quievit. Inde nova expeditione suscepta, Borlen adiit, eaque mox potitus est. Hinc ad amnem Kisam progreditur. Ejus regionis princeps, cui nomen Isvendiar, ad urbem Sinopen fuga sese contulit. Bajasites legato ad illum misso, pacis componendæ causa, quædam oppida sibi retinuit: ditionem reliquam Isvendiari restituit, ac Prusam cum exercitu redit. Evenerunt hæc anno DCCXCVIII. CHR. 1396.

58

Secundum hæc rursus Amasiam Prusa contendit. Inde petita Sivaste, quæ quidem urbs ei mox a Casi Burchane dedita fuit. Hanc pater Emiri Soleimani filio concessit. Erat princeps quidam, cui nomen Techrin begus. Ei bajasites Erzingam, cujus erat dominus, non ita pridem ereptam, restituit: liberis tamen, tam maribus quam fœminis, obsidum loco retentis, & Prusam missis. Post hæc Melatigen copias duxit. Iis in locis oppida, Diorrygem & Guxinen, sui cum juris fecisset: Prusam reversus, aliquamdiu quieti se dedit. Erat hic annus DCCXCVIII. quo tempore Temir Chan expeditione rursus instituta, per regionem Parthorum arma circumtulit. Tandem progressus ulterius, & Chalepum Damascumque ducto exercitu, Chalepum universa cum regione finitima occupavit: Damascum fœde direptam populatus est, anno DCCC.

59

60

61

Indicatum fuit a nobis ante hac, Gilderunem Chanem versus omnes imperii sui fines grassatum, ditiones alienas invasisse: quumque ne suæ quidem religioni deditis, parceret, Melatigen, Diorrygem, Guxinenque Turcomanis eripuisse: prorsus denique suis eos ditionibus per summam injuriam expulsos, profligasse.

Quamquam ne hoc quidem dissimulandum, Turcomanos eas regiones, cum oppidis non magno labore suo parasse: nec, uti bonæ fidei possessores, jus suum longissimi temporis præscriptione tutari potuisse. Nihilo minus hoc, quo dictum, modo suis ejecti finibus, ad Alcairensis Sultani patrocinium se contulere, sub ejus imperio sede sibi constituta. Potuit is tantum efficere, dum Gilderun Chan conjectis in Temirem Chanem oculis, sollicite progressus ipsius observaret; ut opera sua Turcomanos exsules in integrum restitueret. Illi tamen facile, certis adducti rerum argumentis, perspiciebant: Bajasitem non multo post haud dubie res novas moliturum. Itaque cum principibus cæteris, qui partim a Gilderune bello petiti, partim suis spoliati fortunis erant; cum Techrine videlicet, cum Germiano, cum Duzinone Aidinensi bego, cum Mentesio denique, fœdus atque

CHR. 1397.

CHR. 1399.

ſocietatem inierunt. Omnes enim hi, quorum enumerata nomina, non minorum quaſi gentium domini dumtaxat in iis terris, verumetiam principes erant. Ab his ergo communi nomine miſſa fuit ad Temirem legatio, quæ cum ad ipſum perveniſſet, deploratis illorum principum ærumnis atque miſeriis, tantum apud eum oratione ſua perfecit, ut bellum ſe facturum Gilderuni, quo illatas ipſis vindicaret injurias, polliceretur. Ante tamen, quam bellum hoc Gilderuni Temir inferret, exſulum cauſa ſuos ad eum miſit internuntios, omnem (quod ajunt) lapidem moturos, ut inter utramque partem tranſigerent, idque dumtaxat unum impetrarent, quo fas reſtitutis exſulibus eſſet, tranquille ditionibus ſuis abſque injuria Gilderunis, utendis, fruendi. Verum hac legatione incaſſum miſſa, cum Temir a Gilderune deſpici ſe, contemnique videret: præpotentem coegit exercitum, quo ad urbem, quæ Sivaſte dicitur, adducto, magna illam celeritate per vim expugnavit & evertit, ipſa etiam arce diruta. Secundum hæc ingentes illas copias Damaſcum duxit. Interim vero Sultanus Alcairi, militibus ſuis Alcairo, Damaſco, Chalepo evocatis, haud procul Chalepo Temiri Chani occurrit. Pugnatum inter utroſque ſtrenue, ſed victus Alcairi Sultanus in Ægyptum profugit. Illo ſibi fugam conſulente, Chalepum & Chemeſam vi Temir expugnat. Quum Chemeſæ complura pereleganter exſtructa mortuorum monumenta cerneret, quinam in eis ſepulti conderentur, interrogavit. Reſponſum ab incolis, eſſe illa ſepulchra famulorum ſociorumque vatis Mahumetis: videlicet Chalidis, qui Velidis fuerit filius, & Kiabelechbaris, & Omeris, & Mueigæ, qui Mahumetis fuerit curſor. Hoc intellecto corpora quidem incolarum eſſe libera juſſit: ſed facultates omnes eis ademit. Chemeſa diſcedens, & Bealbecum profectus, id oppidum prius direptum vaſtari paſſus eſt. Bealbeco Damaſcum rediit, arcem urbis ejus occupaturus: verum oppugnatione prima nihil effecit. Igitur eam denuo vehementiori militum adgreſſus impetu, vi cœpit. Damaſco in poteſtatem redacta, reverſus eſt in Parthiam, & ad urbem Carabagum caſtris locum delegit, eoque cum ſuis in hyberna ſe contulit. Poſteaquam veris tempus adpetiiſſet, Amaſiam ſic duxit exercitum, ut Erzingam prius accederet, inde verſus Engurim pergeret. Ab altera parte ne Gilderun quidem Chan otioſus erat, ſed bello gerendo intentus, maximas cogebat copias. In primis vero Tatarorum ex regione Deſtenſi multitudinem prope infinitam ſibi adjunxit: quos per Moldaviam profectos, & in Romaniam effuſos, inde ſecum in Natoliam abduxit. Ad ſummam, talem ac tantum e Romania, Anatoliaque collegit exercitum, ut adverſariis illo copiis facile comparari poſſet. Cum his ergo profectionem verſus Engurim inſtituit, ſumtis ſecum in eis expeditionis ſocietatem filiis ſuis. Ubi jam cum exercitibus Imperator alter ab altero non procul aberat, ſorte Temir Chan die quodam Jovis, prima luce, proceſſit ad ſpatium medium inter amborum exercitus, atque ibi caſtris locum delegit, eaque foſſa circumducta munivit. Eodem & Gilderun Chan cum ſeſe ſub veſperam contuliſſet, caſtra pro ſuis itidem copiis metatus eſt. Tandem die quodam Veneris, ſummo mane, inſtructis ab utraque parte aciebus, e foſſato quiſque ſuo contra ſe invicem progrediuntur. Et Gilderun ita ſuos ordinarat, ut adverſario ſe non inferiorem futurum exiſtimaret. Rebus univerſis recte diſpoſitis, quum ſigna hinc inde ſublata volitarent, tubæ clangerent, tympana caſtrenſia pulſarentur, & jam jamque concurſuræ viderentur acies: tum vero Deſtenſes Tatari, violata fide militari, mox ad Temirem tranſierunt: itidemque milites e regionibus Germiani & Menteſii, quod ipſorum principes a Temiris Chanis partibus ſtarent, ad eoſdem ſe receperunt. Quo factum, ut potiſſima pars, & ipſum adeo robur exercitus, cui maxime fidebat, ab eo deficeret, ac perfidiæ macula ſe contaminaret. Quin etiam ſuis a militibus Turcicis, qui animis in eum nonnihil offenſis erant, deſertus fuit. Unus tantummodo Bulci filius ſuis cum copiis conſtanter adverſus hoſtem ſubſtitit, & animoſe pugnavit. quo Temir conſpecto: Proh quam feroces & truculenti ſunt iſti Derviſii, dixit: quanto cum ardore dimicant. Ad quæ de ſenatoribus quiſpiam: Non hi Derviſii ſunt, ait, ſed Chriſtiani. Tandem & Bulci filius animadvertit, incaſſum ſe tam acriter præliando laborare. Nam & ipſi Turci jam in univerſum fugæ ſe dederant. Itaque collectis ſuis, nonnihil ad alterum latus ex acie deflexit. Idem cum ſuis & Gilderunis filius Muſtaphas Zelebis fecit, qui etiam hoc prælio periit. Hæc quum ipſi Baſſæ vidiſſent, abducto ſecum Emire Soleimane, fugam arripuerunt. Sultanus Muchemetes cum ſuis Amaſiam repetiit. Solus adhuc cum prætoriano comitatu Gilderun Chan immotus ſtabat. Sed tandem in hoſtis poteſtatem venit, & ad Temirem perductus fuit. Ei Temir Chan pedes obviam proceſſit, exceptumque magna cum honoris delatione, ſuum in tentorium deduxit. Ibi quum ex equo, Temirianorum adjutus opera, deſcendiſſet: humi, pro more gentis, in eodem ambo tapete conſederunt. Prior Temir Chan de ſuis rebus cum Gilderune colloqui cœpit. Inde quum cibum una ſumerent, rurſum Temir colloquium exorſus: O Chan, ait, infinitas præpotenti Deo gratias & hymnos debemus uterque: tum quod mihi miſere claudicanti, ab ipſis Indiæ finibus, ad portas uſque Sivaſtæ urbis, imperium largitus ſit: tum quod ex altera parte tibi a Sivaſtæ mœnibus, ad ipſos uſque limites Ungariæ, dominatum conceſſerit. Si Deo luberet univerſum orbem terrarum partiri, quid majus claudo dare poſſet? Iccirco non abs re magnis ipſi gratiis agendis obnoxii ſumus. Tu vero parum fortaſſe Deo gratus fuiſti, ac propterea talis ac tanta tibi calamitas accidit. Quæ cum dixiſſet, denuo Bajaſitem interrogans: Mi Chan, ait, ſi tua ſitum eſſet in poteſtate, mecum ut ageres pro libitu tuo: quid obſecro de me facere? age veritatem dicito. Tum Gilderun Chan, quem ferocis animi hominem fuiſſe accepimus, non ſine bile reſpondiſſe fertur: Equidem te, ſi fortuna propitia meam in poteſtatem veniſſet, ferrea concluſum cavea mecum hinc inde circumduxiſſem. Quo Temir audito, mox e ferro caveam parari juſſit: & in eam, carceris loco, Bajaſitem incluſit. Secundum hæc, permiſſa militi licentia per univerſam regionem hinc inde ſe diffundendi, atque omnia rapinis vaſtandi. Temir ipſe Pruſam abiit, ibique theſauros Bajaſitis inventos ſibi vindicavit. Et quando jam imminebat hyems, ſimul & hybernavit in Anatolia, & proceres eos, qui ad ipſius patrocinium confugerant, tum fortunis ſuis reſtituit, tum muneribus ampliſſimis adiecit. Atque hoc modo ſinguli ſuas ad ditiones reverſi ſunt. Oſmanis vero provinciam, cui nomen Oſmania, Tataris Temir adtribuit. Quod quum Bajaſites inaudiſſet, magnum animo dolorem cepit. Erat in more Temiri, ut caſtra locum moturus, nonnunquam ad Gilderunem accederet, eoque perhumaniter ſalutato, reſtene valeret, an ſecus, quæreret. Quodam ergo die Gilderun, hac occaſione, Temirem adloquens: Equidem fateor, ait, o Chan, ſic in ſatis fuiſſe. Tibi divinitus deſtinata fuit victoria. Sed eſt, quod abs te petam: modo & audire me, & adnuere petitioni volueris. Ad quæ Temir: Quidquid, ait, a me petieris, o Chan, nequaquam tibi denegabitur. Tum Bajaſites: Hoc, unum, inquit, abs te peto, ne familiam meam aboleas, & Tataros uti tecum abducas. Mihi quod accidit, etiam tibi poteſt accidere. Non bonum eſt, ita ſævire velle, ut prorſus aboleas. His auditis, facturum ſe

62

63

Edit. Paris. pag. 331.

64

Temir recepit, quod Bajasites postulasset. Adeoque coactis in unum Tataris, secum eos abduxit. Speraverat ille quidem futurum, ut quispiam filiorum Gilderunis ipsum conveniret: sed quia sibi metuebant, accessit nemo. Secundum hæc die quodam accidit, ut Temir compellato Gilderune, diceret: Equidem te mecum o Chan, 65
in regnum meum abducam, ad urbem Semercandam: atque inde te remittam in regnum tuum. Ea Temiris orat o Gilderunis animum tam gravi mœroris vulnere percussit, uti ipse sibi mortem
Edit. Paris. conscisceret. Temir vero, quum ad iter se com-
pag. 322. pararet, Caramaniæ bego complures arces & oppida donavit: & Isvendiari Castamonam, Congerim, & Calazugen concessit. Atque his rebus 66
gestis, in regnum suum reversus est. Acciderunt autem hæc omnia, quæ a nobis exposita sunt hactenus, ab anno DCCC, usque ad annum CHR.
* 1403. DCCCIV. Temir Chan apud Parthos annis XL. rerum potitus fuit: Gilderun vero, cujus mortem indicavimus, annis dumtaxat XIV. regnavit.

67 Filios Gilderun Chan sex habuit: quorum unus, Mustaphas Zelebis, amissus fuit in Temiriano prælio: quinque remansere reliqui superstites, Emir Soleimanes, Isa Zelebis, Musa Zelebis, Sultanus Muchemetes, & Casan Zelebis, qui tempore prælii adhuc erat ætate tenera.

Extincto Bajasite, convenerunt in unum Alis bassa, Eines begus, & Hazan aga: decretoque unanimi ex Anatolia in Romulam reverti statuerant.

Sultanus Muchemetes Amasiam profectus, quieti se dedit, parum de rebus aliorum sollicitus. Isa vero, & Musa, varie se mutuo persequuti sunt in regione Carasina: donec Musa tandem Isam comprehensum occidit. Quo facinore patrato; Prusam profectus, in otio vivens, a rebus 68
gerendis abstinuit. Non multo post, arma contra Musam quiescentem sumsit Emir Soleimanes. Hoc ille cognito, mox in Caramaniam arrepta fuga se recepit. Emir Soleimanes, ut res suas constabiliret, sororem suam, cum fratre natu minimo, Casane Zelebi, Constantinopolim misit, eosque Constantino dedit obsides: ne quod scilicet dissidium inter eos exoriretur, sed pacem potius inter se mutuo colerent.

Hinc in Romaniam transvectus Emir Soleimanes, Hadrianopoli cærimonia Turcis familiari factus est Imperator, anno DCCCV. 69

CHR. 1404. Ejus rei nuntio accepto, legatum Sultanus Muchemetes Amasia misit ad Emirem Soleimanem, fratrem natu maximum, qui ei tum munera ferret, tum suis verbis hæc renuntiaret: Quando sic Deo visum fuit; domine ac frater natu maxime, ut parentem utriusque nostrum rebus humanis eximeret: magnopere mihi gratulor, te nobis salvum & incolumem relictum. Cui quum Emir Soleimanes vicissim venustæ formæ pueros, puellas, vestesque sericas, & alias res varias ac elegantes misisset: sancito fœdere mutuo, pacem inter se coluerunt. Post hæc ablegatis in Caramaniam suis hominibus, ejus provinciæ domino significari jussit Emir Soleimanes: daret operam, sic uti custodiretur Musa frater, ne qua posset elabi. Adeoque Caramum obtestari se, diligenter id curaret: modo ei prata Soleimanis esset amicitia. Si quidem hoc ab ipso impetrasset, vicissim ei se omnia caritatis & benevolentiæ officia exhibiturum.

Musa quum subolfeciset, Caramaniæ principem cum Emire Soleimane mutuam in gratiam rediisse: fuga sibi consulens, ad Isvendiarem propere concessit. Ejus rei fama ad Emirem Soleimanem delata, mox arma in Isvendiarem expedivit: cujus ditionem ingressus, propter Gerlen ad ripam fluminis castra locavit, & militem istic in hybernis habuit. Erat in iis locis nigra populus ingens, sub qua genio quotidie indulgebat, & helluabatur. 70
Tandem composito cum Isvendiare negotio, relictaque ipsius regione, profectus est Iibicam: ubi totos dies in convivlis & compotationibus exigebat. Nihilo minus secreto Musam secundum habuit Isvendiar, eumque navigio impositum, per pontum Euxinum in Valachiam deportari curavit. Erat id temporis Vaivoda Valachiæ quidam, cui nomen Murzes. Hic & hospitio excepit eum, & 71
viam aperuit, & auxilio fuit, ut Romaniam ingrederetur. Quum Hadrianopolim perveniset, mox ab exercitibus, eo confluentibus, Imperator salutatus fuit. Emir vero Soleimanes, licet occupatam a fratre Romaniam intellexisset universam; nihilo tamen minus perpetuo luxu & helluationibus suis occupabatur. Et quoties e mero jam ebrius incaluerat, sæpenumero voces has ingeminabat: Musa, Musa, quid tibi meis in regionibus est negotii? Neque magno temporis interjecto spatio, securus ipse, ac metus omnis expers, a Musa fratre fuit obrutus. Ibi quum a ducibus & administris rerum suarum, ad Musam transeuntibus, ejusque militiæ se devoventibus, desereretur: fugam arripuit, in qua vicum ad quemdam perveniens, ab ejus incolis fuit interemtus. Eum vicum Musa, cum incolis universis, cujus tandem vel sexus, vel ætatis essent, igne subjecto concremari jussit, hac adjecta voce: Cur fratrem meum vobis necare libuit? Secundum hæc reversus Hadrianopolim, plene rerum potitus fuit anno DCCCXIII. Emir autem Soleimanes imperavit annis VII. CHR. 1411.

Ab hoc inchoata fuit Hadrianopoli structura templi longe amplissimi, cujus ipso superstite fundamenta jam ad eam altitudinem perducta fuerant; ut ejus loci, quo templum condebatur, superficiem æquarent.

Quum autem Sultanus Muchemetes, cujus Amasiæ sedes erat, de hisce rebus omnibus, ut erant gestæ, certior factus fuisset; nimirum Musam, Soleimane de medio sublato, Romaniæ sive Græciæ imperio potitum: bello Musam persequendum statuit, & expeditione suscepta, Prusam duxit: omnesque Anatoliæ provincias, Emiri Soleimani fratri non multo ante subditas in potestatem redegit. Itidem in Romania nec ipse Musa rerum suarum cura deposita, quid agendum sibi foret, circumspiciebat. Ante omnia Scachum Melicum, cui dumtaxat unus erat oculus, *pag.* 323. 72
Vezirem creavit: Samobunæ filium, Cadilescherum esse voluit: ducem stipendiariorum signiferis præfecit: provincias denique suos inter familiares, ac militares viros distribuit. Reliquerat Emir Soleimanes liberos superstites, filium atque filiam: qui Constantinopolim profugerunt. Durantibus hisce dissidiis intestinis, etiam urbs Vidina, ad Danubium sita, defecit: sed Musa, ducto adversus eam milite, rursus imperium accipere coegit.

Idem Musa relicta Vidina, Buruvadam & Materam copias duxit, eaque oppida sibi subjecit. Magnam in omnibus provinciis tyrannidem exercuit. Occupavit oppidum Chirpurlim, quod Lazari ditionis erat. Suos etiam excurrere nonnumquam jussit, ad ipsa usque mœnia Constantinopolis: ita quidem, ut ipso imperante, Constantinopolitani portas urbis aperire vix auderent. Accidit autem aliquando, ut ad Silyuriam accederet: quam dum oppugnaret, egregie se tuebantur oppidani, & in hostem animose pugnabant. Dum utrinque manus conseruntur, Scachus Melicus, Musæ Vezirazemes, hero deserto, Constantinopolim se recepit. His perspectis insidiis & astu Melici, vehementer animo Musa perturbari: conversoque itinere, Hadrianopolim reverti: & quis hujusce transfugii futurus esset exitus, secum ipse displicere. Vicissim ex adversa parte Sultanus Muchemetes omnino cum Musa prælio congredi statuebat. Erat huic Vezirazemes, Bajasites bassa, quo cum sollicite consultabat, quonam modo navigiis in Romaniam transmitti fretum posset. Forte fortuna tum Scachus quoque Melicus ad Sultanum Muchemetem Constantinopoli vene-

rat : Itaque Bajaſites baſſa Muchemetis auctor A erat, ut is etiam arceſſitus, deliberationi adhiberetur; quid ipſi faciundum pareret, explicaturus. Ille vocatus in conſilium, acceſſit: & intellecto, cupere Muchemetem in Romaniam exercitum tranſportare, modo de ipſius conſilio viam rationemque commode transjiciendi cognoſceret: Reſpondit, omnino Conſtantinopolim mittendos legatos, & cum Teggiure pacis ineunda fœdera, quo fieri permiſſu ipſius & adjumento tranſiectio poſſet. Non enim fretum ullo alio tranſmitti loco poſſe, cum Gallipolis in poteſtate Muſæ ſit. Erat id temporis inſigni vir quidam auctoritate præditus, nomine Faſelulla, qui Cadi ſive judicis officio Geiviſæ fungebatur. Is & 74
notus erat & familiaris admodum Teggiuri Conſtantinopolitano. Hunc igitur ablegarunt, uti cum Teggiure de pace ageret: qua inter utramque partem ſancita, profectus Pruſa Sultanus Machemetes, ad litus maris e regione Conſtantinopolis acceſſit. Illi Conſtantinopolitanus Teggiur naves ſuas obviam miſit, ipſum in Romaniam B
cum exercitu traſvehi curavit. Ejus Muſa rei factus certior: Hadrianopoli relicta, regionem Lazari petiit. Interea venit Inzuam Sultanus Muchemetes, atque ibi caſtris locum delegit. Mox Alis begus, Eurenoſis Begi filius, ſuis copiis ad Sultanum Muchemetem deſecit: poſt quem & Michael, Jochzi Begi filius, cum milite ſuo ad eumdem acceſſit. Et erat is Muſæ beglerbegus. Horum confirmatus ſubſidiis Sultanus Muchemetes, ulterius proceſſit, & Hadrianopolim venit. Quotquot autem Turcici proceres per Romaniam hinc inde degebant, univerſi Muſa deſerto, ad Sultanum Muchemetem ſe contulerunt. Nec a 75
Muſæ partibus ulli manſere milites, præter Acanzios. Secundum hæc digreſſus Hadrianopoli Sultanus Muchemetes, Muſam a tergo perſequi non deſiit, & cum eo propter oppidum Samocovam prælium iniit. Quum autem animadverteret Muſa, non ſatis ſibi virium eſſe ad reſiſtendum: fugæ ſe dedit, & fugienti equus in profundum cœnum pro- C
lapſus fuit. Erat ei famulus quidam, veſtium ſartor, & ſervilis homo conditionis, cui nomen Saradzes. Hic equo domini, ſic humi proſtrato, tendines incidit, captumque dominum ſuum Muſam 76
ad Sultanum Muchemetem adduxit. Sub initium noctis in tentorio quodam Muſa ſtrangulatus, ſtatim eadem nocte Pruſam avehi juſſus eſt, ut ſitic in avi monumento conderetur. Imperavit annis tribus & dimidio. Mechemetem begum, Michaelis filium, qui Acanizorum dux erat in exercitu Muſæ, captivum Sultanus Muchemetes ad urbem Tocatam deportari, & ibidem cuſtodiri præcepit, Samobunæ vero filium, qui officio Cadileſcheri fungebatur, cum uxoribus & liberis Iſnicam juſſit abduci, ubi mille aſprorum annonam ei ſingulos in menſes aſſignavit. Peditum Muſæ dux in Valachiam aufugit. Hoc modo Turcorum Imperator factus Sultanus Muchemetes, univerſa ſubacta
CHR. Romania anno MCCCXVI.
1414.

Inito regno, legatos ad omnes ſibi vicinos prin- D
cipes miſit, ac pacis & amicitiæ fœdera cum eis pepigit. Interea vero, dum adhuc Muſa Muchemeteſque bello ſemet invicem in Romania perſequebantur: Caramaniæ princeps Pruſam exercitum adduxit. Ejus expeditionis rumore ad ſe perlato, Ibaſes baſſa, qui tum Pruſæ cum baſſæ imperio præerat, arceſſitis ad ſe Pruſæis civibus, uti cum eis de imminenti bello deliberaret:
Edit. Pariſ. Caramaniæ princeps, ait, arma cepit, ut nos
pag. 324. opprimat. Vos operam date, ut ad excipiendam illius vim, inſtructi ſitis, & cum facultatibus veſtris in arcem vos recipite. Mox qui locupletiores erant, in arcem ſuis cum rebus migrant. Poſteaquam ad urbem Caramaniæ begus acceſſiſſet, Ibaſes arci ſemet includit. quo Caramanus animadverſo, civitatem igne ſubjecto conſumavit. Inde verſus arcem cuniculos agere cœpit. Ibaſes ex adverſo cuniculis ſuis ad hoſtium cuniculos perductis, & aqua in eos derivata, Caramani foſſores aquis obrutos exſtinxit. Interim vero dum ad Pruſam res utrinque geritur acriter, & citra intermiſſionem: inopinato Muſæ cadaver eo deportatum, prope thermas monumento paterno inferitur. Id ubi Caramanus fieri vidit, confeſtim motis caſtris, ſuam in provinciam exercitum abduxit.

Secundum hæc profectus e Romania Sultanus Muchemetes, tranſmiſſo freto, Pruſam adiit, ibique majoribus coactis copiis, & adjunctis ſibi duobus in belli ſocietatem principibus, Iſvendiare videlicet, ac Germiani domino; cum eis adverſus Caramanum expeditionem ſuſcepit. Ingreſſus autem Caramani ditionem, mox oppidum Varſacum ſubegit, incolis abſque mora deditionem facientibus. Inde Coniam cum exercitu contendit, ubi quum princeps urbis ei ſuis cum copiis occurreret: prælium inter ſe commiſerunt, quo Sultanus Muchemetes ſuperior fuit, & Caramanus cum ſupremo copiarum ſuarum duce, Zebuco Muſtapha, in hoſtium poteſtatem venit. Multis ultro citroque colloquiis habitis, tandem compoſitum fuit diſſidium, & mutua reconciliata gratia: ſed ita tamen, ut Caramanus Sultano Muchemeti tribus oppidis, & uni caſtro cederet: quorum locorum deditione facta, vicißim Muchemetes Caramanum muneribus cohoneſtavit, & libertati reſtituturum ſuam in provinciam remiſit. Muchemetes ipſe Pruſam reverſus, non diu hic hæſit: ſed iter cœptum proſequens, trans fretum Hadrianopolim properavit, ut bello Valachos invaderet. In id bellum & a Caramano, & ab Iſvendiare bego copias auxiliares impetravit: quibus ad ſuas adjunctis, in hoſtem progreſſus, ad Danubium caſtra locavit: ubi dum caſtellum exſtrueret, magnam ſuorum manum in Valachiam trans flumen immiſit, ut prædis actis eam depopularentur. Milites e Valachia ſalvi, nullo accepto detrimento, trans Danubium, maximis auctis ſpoliis, rediere. Quod cum regionis Vaivoda cerneret, aliud quod ageret, nihil habuit, quam ut pace cum Sultano compoſita, quotannis ſe tributum miſſurum polliceretur, eoque nomine filium daret obſidem. Quibus rebus geſtis, Pruſam 78
Muchemetes repetiit, & inde copias ad opidum quod Samſonis dicitur, traduxit: quo quidem occupato, complures in iis locis Tataros, a Temire Chane relictos, invenit. Hos edicto publicato, in Romaniam migrare juſſit: & ditiunculam quandam, haud procul a caſtro Cimuza, donavit; ut ibi domicilia ſibi conſtituerent. Erat 79
enim is locus incultus & deſertus. Atque illa quidem vicinia & regio in hunc modum Tataros accepit incolas, qui eam in hodiernum uſque diem poſſident. Interea dum his rebus intentus erat Muchemetes, in Anatolia ſeditio quædam coorta fuit, auctore Burgluze Muſtapha, qui Scheichis Bedredinis quondam œconomus fuerat. Et Scheiches ille Bedredines, uti ſupra diximus, apud Muſam Cadileſcheri munus geſſerat. Iſnicæ deinceps exſulare juſſus. Hic ergo Muſtaphas in agrum Aidinenſem profectus, magnam ibi ſeditionem excitavit: perſuaſis incolis, ut ipſius poteſtati ſe permitterent, & imperium lubentes acciperent: nomen interim propheteæ mentitus, ut eo facilius res novas moliretur. Ubi de hoc motu Iſnicæ Scheiches Bedredines accepiſſet, œconomi videlicet ſui res tantum incrementi ſumere: mox Iſnica relicta fugam arripuit, & Iſvendiarem adiit. Apud hunc quum aliquamdiu ſubſtitiſſet, navim conſcendit, & itinere maritimo Valachiam petiit. Sultanus autem Muchemetes intellecto, habere jam Burgluzam Muſtaphan ſelectorum militum ad tria millia: copias ſuas in eum, duce Sultano Murate filio, miſit. Is ubi; Bajaſite baſſa expeditionis ſocio, cum exercitu ad deſectionis auctorem perveniſſet: accidit, ut impetu repentino ſe invicem invaderent, & manus tam animoſe conſererent, ut illo prælio ingens hominum multi-

tudo caderet. Tandem Burgluzes Muſtaphas, in fruſta conciſus perit. Hac de illo, & complicibus, obtenta victoria, rediit ad priſtinum imperium omnis ea ditio, diſtributa deinceps inter Sultani Muchemetis milites. His rebus geſtis, 80 Bajaſites baſſa cum Sultano Murate Maniſſam duxit exercitum: quo ipſo etiam in loco quidam erat homo ſeditioſus, Torlaces Hurgiemal, ſtipatus bis mille viris, qui eum ſectabantur. Hos quum Bajaſites adſecutus iniſſet, terga dare coegit, & ipſum Torlacem, cum aliis aliquot conjuratis captum, ibidem ſuſpendio necari juſſit. Interim profectus Serras Sultanus Muchemetes, eam civitatem occupavit: & cum animo ſuo conſtituit, Salonicam quoque militum corona circumdare. Durante vero Serrenſis urbis obſidione, Scheiches ille Bedredines, quem in Valachiam profugiſſe diximus, Romaniam ingreſſus, 81 aliquot ſophilarios ante ſe miſit in agrum Zagorenſem, vulgo perſuaſuros, imperium Scheichi Bedredini divinitus eſſe deſtinatum. ſaltim paucos intra dies adventum ejus præſtolarentur. B Quum ergo Scheiches Bedredines jam propius ad eos accederet, magnus ſeditioſorum numerus ad ipſum confluxit, & illorum quoque non pauci, *Edit. Paul. pag. 325.* quos imperante Muſa beneficiis obnoxios in magiſtratu ſibi reddiderat, dum apud illum Cadileſcheri officio fungeretur; ita quidem, ut hominum copiis non contemnendis cinctus eſſet. Verum iidem animadverſo, minime felicem futurum motus illius exitum: Bededrine deſerto, etiam arma, quæ ſumſerant, depoſuerunt. Harum turbarum accepto nuntio, inſignem exercitum in agrum Zagorenſem Sultanus Muchemetes expedivit: qui Scheichem Bedredinem ibi deprehenſum ceperunt, & captum Serras ad Sultanum Muchemetem adduxerunt. Erat apud Sultanum magnæ quidam doctrinæ vir, nomine Meulana Cheider, oriundus e Parthia, unde ſe ad Muchemetem contulerat, qui eum pro viro ſancto colebat, & a latere ſuo numquam diſcedere patiebatur. Is hanc ſententiam tulit, ut capitis C quidem ſupplicium Scheiches Bedredines lueret: ſed minime tamen fiſco facultates ipſius adplicarentur. Sultanus ergo Muchemetes, hac in eum lata ſententia, pœna ſuſpendii apud Serras hominem adfecit. Poſtea vero, quam exſpiraſſet; cadaver ejus de patibulo derractum, & terræ mandatum fuit. Inde Sultanus Muchemetes Pruſam reverſus, ad aliquod ibi tempus ſubſtitit. Hadrianopoli templum, quod frater ejus Emir Soleimanes exſtruere cœperat, abſolvi curavit. Aliud etiam Pruſæ fanum, cum ſchola & xenone, condidit. Atque hiſce geſtis rebus, vivendi finem fecit. Ejus loco Sultanus Murates filius Imperator factus eſt, anno DCCCXXIII. qui Pruſæ cadaver patris monumento, pro more intulit.

CHR. 1422.

82 Secundum hæc ſequuta fuit univerſorum in Anatolia deſectio, nimirum Iſmyræ principis, & Mentheſii: & ad ſummam, omnium ab omni parte procerum. In Romania namque pro Sultano ſe quidam gerebat, cui nomen Duſmes Mu- D 83 ſtaphas. Is filium ſe Gilderunis Chanis profitebatur, & plerunque ſolebat in oppido Vardario degere. Tranſierunt in partes ipſius etiam proceres quidam ejus familiæ, quos Eurenoſes begos vocant. Horum ſubſidiis adjutus, Serras obſedit: quæ quidem urbs, una cum arce, mox deditionem fecit. Hinc progreſſus ulterius, Hadrianopolim ire perrexit; quo quum acceſſiſſet, incolæ portis recluſis, ejus ſe fidei poteſtatique permiſerunt. Ad ſummam, tota Romania in partes ejus conceſſit. Alio tamen Porta loco non erat, quam Vardarii. Poſteaquam Sultanus Murates, qui hoc tempore Pruſæ degebat in otio, de hiſce motibus certior factus fuiſſet: Bajaſitem baſſam copiis inſtructum miſit, qui hunc regno depelleret. Quum primum is Hadrianopolim in Romaniam veniſſet, ab hero ſuo defecit, ac Duſmi Muſta- 84 phæ ſe dedidit: a quo viciſſim Veziris dignitate fuit ornatus. Eidem & Iſmyræ princeps, Chuſeines begus ſemet adjunxit. Magnum autem peditum numerum, quos Azapus vocant, collegit Duſmes hic Muſtaphas, & inſignia conceſſit illis privilegia, qui ſponte militiam ipſius ſectabantur. Quum igitur ingentem jam coegiſſet exercitum, eo conſilio diſceſſit Hadrianopoli, ut Pruſam contenderet. a qua urbe quum jam itinere unius diei abeſſet, Vezirem ſuum, Bajaſitem baſſam, ſupplicio capitis adfecit. Interim Murates quoque de bello gerendo cum ſuis deliberabat. Suadebant vero, qui huic a conſiliis erant, ut Mechmetem begum, Michaelis filium, e carcere Tocatenſi revocaret, ac libertati reſtitueret. Hunc igitur arceſſitum e cuſtodia, ſecum in expeditionem hanc Sultanus Murates ſumſit, ac Pruſa relicta, ad amnem Ulubatam proceſſit, & juxta pontem caſtra metatus eſt. Eodem quum & Duſmes Muſtaphas veniſſet, ex altera parte pontis locum caſtris delegit. Hoc modo collocatis 87 ex adverſo copiis utriuſque principis, Mechemetes begus, Michaelis filius, militibus a Duſme Muſtapha ſtantibus cognoſcendum ſe præbere, ac peramanter eos compellare. Quo facto, quum proceres atque milites, qui ſe cum Duſme Muſtapha hac expeditione conjunxerant, Michaelis filium adgnoviſſent: noctu fluvium Ulubatam tranſgreſſi, ad Sultanum Muratem ſe contulerunt, eique ſe dediderunt. Id ubi Duſmes Muſtaphas fieri vidit, ad amnem Bugam profugit: magnaque pecuniæ vi Bugæ oppidi Cadio donata, ejus ope ſalvus evaſit: & propter Gallipolim trans fretum in Romaniam reverſus, ibidem ad aliquod tempus quievit, navibus in terram ſubvectis. 89 Eum ſine mora ſequutus a tergo Sultanus Murates, copias ſuas mercatorum navigiis impoſitas in adverſum litus vehi curavit, & caſtris in Ezea planicie locum cœpit. Tum vero Duſmes Muſtaphas motis caſtris, verſus Bolairem fuga ſe recepit: unde quum Hadrianopolim pergeret, a ſuis deſertus fuit. Nec multo poſt captus, & Hadrianopolim ad Sultanum Muratem perductus, illius juſſu de pinna quadam ad murum urbis ſuſpenſus laqueo vitam finiit. Mox ibidem Sultanus Murates in regium thronum collocatus, & imperator a ſuis ſalutatus eſt, anno DCCCXXVII. CHR. 1425. Erat ei frater in Anatolia, cui nomen Muſtaphas. Is etiam magnas ibi turbas dedit. ſed tandem Murates expeditionem adverſus fratrem ſuſcepit, & Iſnicæ captum necari juſſit: unde Pruſam vectus, & juxta patrem conditus fuit. Secundum hæc rediit Sultanus Murates Hadrianopolim, quo quum perveniſſet, de Vaivodæ Valachi defectione cognovit. Quapropter ductis in Valachiam copiis, regionem univerſam fœde diripuit, & amplis potitus ſpoliis, Hadrianopolim reverſus eſt, anno DCCCXXVIII. *pag. 326.*

Inde rurſus in Anatoliam profectus, Iſmyræ principem ditione ſua expulit, & præterea regionibus, Menteſianæ, Aidinenſi, Sarchaniæ, & Chemidenſi, præſidia ſuorum impoſuit, deductis eodem coloniis, & agris inter ſuos diſtributis. Geſta vero fuerunt hæc eodem anno DCCCXXVII. CHR. 1425.

Poſt illa quum ad tempus aliquod Pruſæ ſubſtitiſſet, quieti deditus: tandem ſuſcepta rurſus in Romaniam profectione, Lazari ditionem ingreſſus eſt, eaque Deſpotam ſenem prorſus ejecit, 90 CHR. anno Mahumetano DCCCXXIX. 1427.

His exantlatis laboribus ac moleſtiis, quieti ſe quidem dedit, ſed non diuturnæ: dum Anatoliæ montana peteret, captandæ frigidioris auræ cauſa. Rurſum vero transjecit in Romaniam, & armis Lazaro illatis, univerſam ejus regionem populatus eſt, anno DCCCXXX. CHR. 1428.

Hinc quidam ex proceribus, cui nomen Hoſer begus, in Anatolia ditionem Zietucam Muratis imperio adjecit, anno DCCCXXXI. quum interim Sultanus ipſe Hadrianopoli quiete ſe reficeret. CHR. 1429. 91

CHR. 1430. Ibidem mortuus est Ibraimes bassa, Chelilis bassæ patet, anno DCCCXXXII.

Murates autem quietis & otii longioris impatiens bellum se susceperum suis edixit, divinitus sibi mandatum. itaque maximas copias ad urbem Salonicam adduxit, eaque potitus est, exercitu spoliis opimis ditato: quod quidem accidit anno

92 CHR. 1431. DCCCXXXII.

Capta Salonica, nonnihil a bellicis occupationibus abstinere constituit, & ad montana Zogæ profectus est. quo tempore natus est ei filius,

93 CHR. 1431. cui nomen Muchemetis imposuit; eodem anno DCCCXXXIII.

Edito in lucem filio, novos signari jussit aspros: moxque rursus ad Montana se contulit. Id temporis etiam Hadrianopoli templum, & ibidem in arce veteri palatium elegans ac delicioſum exstrui

CHR. 1432. jussit, anno Mahumetano DCCCXXXV.

Anno autem sequenti proximo, quum Hadrianopoli degeret, quodam Mercurii die, sub vesperam, usque adeo lumen solis defecit: ut tenebræ terram occuparent. Eodem anno cometes etiam caudatus adparuit.

94 Tunc & Eurenosis begi filius, Alis begus, in Albaniam copias duxit, irrito plane conatu. Neque multo post, Herzegovinam adgressus,

95 CHR. 1433. Ibidem quoque cum exercitu victus fuit, anno DCCCXXXVI.

Hac clade accepta, dum Hadrianopoli Murates Sultanus quiesceret; limitanei duces, præsertim Sinan begus, Isacus begus, & Turchanes begus, eum adeunt, & orant: potestatem sibi faceret, invadendæ ac depopulandæ Albaniæ. Quod quum eis concessisset, ipse prætum prope

CHR. 1435. Prusam montem adiit, quem nunc montem Calogerorum vocant: ubi ætatem illam anni DCCCXXXVIII. exegit. Inde reversus Hadrianopolim,

96 adductam jussu suo Bulci filiam matrimonio sibi junxit.

Hoc anno rursus Eurenosis begi filius, Alis begus, in Albaniam profectus, maximas

CHR. 1436. prædas egit, & ampla spolia reportavit, anno DCCCXXXIX.

Murates autem cum exercitu Caramaniam ingressus est, sed rebus cum Ibrahime bego, regionis principe, transactis; pax inter eos constituta

97 CHR. 1437. fuit. In reditu castrum Burazen sibi subjecit, anno DCCCXL.

Inde repetit Hadrianopolim, atque ibi templum ædificare cœpit: quum quodam Veneris die, summo mane, primum lapidem manibus ipse suis posuisset.

98 CHR. 1437. Post hæc in Ungariam irripuit, & sex in ea castellis potitus est, anno DCCCXLI.

Unde reversus, aliquamdiu bellis abstinuit: & instituta solemnitate maxima, Sultanum Muchemetem filium circumcidi curavit. Hac festivitate peracta, Semendriam duxit exercitum, eam-

99 CHR. 1438. que munitionem in potestatem redegit, anno DCCCXLII.

100. Hinc ad Albam, quam Græcam vocant, accessit: sed quum eam expugnare non posset, ab-

101 ductis copiis, aliud iter arripuit, Novam adeundo: quam arcem, cum omni agro finitimo, suæ ditionis fecit. Ulterius etiam progressi, Romaniæ beglerbegus eunuchus, cui nomen Scachus

102 Abedines bassa, & Edzes begus, & Isacus begus omnem illam provinciam rapinis exhaustam Muratis imperio subdiderunt, anno DCCCXLIII.

CHR. 1439. Sultanus autem Murates, relictis hisce locis, Hadrianopolim reversus est: ubi quum aliquantisper subsisteret, Mesiti bego id negotii dedit, ut

103 per Valachiam in Ungariam penetraret, omnemque regionem illam direptam vastaret. Sed Mesiti Ungariam ingresso, non ex animi sententia

CHR. 1440. 104 succesſit expeditio. Quippe cum universis copiis suis cæsus & interemtus fuit, anno DCCCXLV.

Ejus cladis accepto nuntio, Sophiam Murates Sultanus se contulit: ibique castrametatus, beglerbegum Romaniæ, Schachum Abedinem bassam, cum universis Romaniæ copiis, & Acanziis, & Genizaris, expedivit: ut peragrata Valachia, Ungariam popularentur. Eos in Ungarorum fines delatos impressione subita Jancus invasit,

105 cæcidit, interemit: ipso etiam beglerbego necato, & eamdem cum Mesite belli fortunam experto. Contigerunt hæc anno DCCCXLVI.

CHR. 1441. Caramaniæ begus de hisce Turcorum cladibus certior factus, Anatoliam cum copiis ingressus, Belulen oppidum tentavit. Id ubi significatum Sultano Murati fuisset, expeditione magna celeritate susceptа, Ibrahimi Caramano bellum intulit: *Edit. Paris. pag. 327.* quo in montuosa loca, præque saxis invia, dilapso: transactum denique negotium fuit, & Sultanus Murates Hadrianopolim rediit.

Accepit autem id temporis nuntium de morte filii sui, Sultani Aladinis, qui Amasiæ rebus humanis excesserat. Dum propter illius obitum ad-

106 huc in luctu esset, rex Ungarorum, cum Janco & Lazari filio, sese movit, & cum exercitu ad clisuras Isladinas accessit. Adversus hos profectus

107 Romaniæ beglerbegus Casanes bassa, cum Turchane bego, & universis Romaniæ copiis, & cum Acanziis, prælio cum eis congressus est. Sed cum Turchanes begus, amisso vigore animi, præ formidine ac desperatione se fugæ dedisset: Casanes bassa cum reliquis militibus, quotquot adversus hostem cum eo substiterant, cæsus fuit. Sultanus autem Murates, perlata ad se rei tam infeliciter gestæ fama, cum omnibus Genizaris, & aulæ comitatu, Hadrianopoli discessit: & evocatis undique omnibus ad hanc militiam, qui arma ferre possent, etiam pedites Europæos magno numero conscripsit. Gerebantur autem hæc hiberno tempore, quum ingens frigus esset. Ubi ad Christianorum castra perventum fuisset, multis utrinque dimicatum levioribus præliis. Tandem vero Christianis exercitum abducentibus, etiam Murate itinere converso Hadrianopolim se recepit: pace prius inter se, Lazarique filium sancita, cui principatum restituit, & ex illo tempore

108 solida fuit amicitia junctus.

Interea Caramanus Ibrahimes begus Anatoliam, moto bello, turbavit. quod ubi nuntiatum Sultano fuisset, in Anatoliam transiit: & cum Genizarorum, aulici comitatus, Anatoliæque copiis, Caramanum invasit; qui mox fuga rebus suis consuluit. Erat apud hunc in auctoritate maxima Sarumes quidam Jacupes, pro viro sancto habitus. Is ad Sultanum Muratem ablegatus, invicem utrumque sibi reconciliavit. qua pace confecta, Murates exercitu dimisso, Manissam profectus est: ubi quum sponte se imperio abdicasset, filium sibi Sultanum Muchemetem substituit,

109 eique Chelilem bassam Vezirem adjunxit, cum Meulana Chusrone, qui officio Cadileſcheri fungeretur: amborum virtuti ac fidei tam filio, quam provinciis imperii commendatis. Id factum anno Mahumetano DCCCXLVII.

CHR. 1442. Rex autem Ungariæ cum Janco novæ semet expeditioni accinxit, ductis secum Ungaris, Germanis, Bohemis, Polonis, Italis, & Valachis: quorum omnium ingens erat multitudo, videlicet

110 hominum ad octuaginta millia. Tormenta quoque bellica rotis imposita vehebantur, numero quadringenta. Milites ipsi ferro prorsus armati tectique conspiciebantur. Quumque transmisso ad

111 albam Græcam Danubio, fines imperii Turcici transgressi fuissent: Materam & Schulium oppida vastarunt. Inde promotis ad Nicopolim castris, in omnem illum agrum ferro & igni sævierunt. Arcem quoque Burovadam occuparunt, & imposito præsidio munierunt. Quum a Nicopoli copias abducerent, sequutus eos cum suis a tergo Mechemetes Nicopolis begus, Syrusis begi filius, & agmen extremum adortus, complures occidit, cataphractos quosdam interceptos ad Portam misit. De hisce motibus Sultanum Muratem mox Vezires certiorem reddiderunt. Is Manissæ tum degebat, quo se quietæ vitæ studio non ita pridem con-

tulerat. Quamquam vero ſerius harum rerum nuntium acciperet, tamen ad iter mature ſe comparans, Gallipolim advolavit: quo jam Itali magna cum claſſe adpulerant, & quo minus in Europam tranſmittere poſſet, impediebant. Quamobrem verſus Conſtantinopolim cum exercitu proſectus eſt, & e regione illius loci, quo loco nunc arcis novæ ſtructura cernitur, mercatorum navigiis uſus, in Romaniam transjecit. Quum Hadrianopolim perveniſſet, monſtrati ſunt ei Chriſtiani cataphracti, quos Mechemetes begus ceperat, & illuc miſerat. His viſis, vultum erigens: Bene nobis res noſtræ ſuccedent, ait, propitio Deo. Statimque cum præpotenti, tam ex Anatolia, quam Romania collecto exercitu, magnaque peditum manu recens conſcripta, Hadrianopoli diſcedens, in hoſtem recta duxit. Concurrerunt exercitus ad ſtagnum ſive paludem Varnenſem, ubi dimicatum inter eos acerrime, multa cum effuſione ſanguinis. Rex Ungarus ab uno latere pugnabat, ab altero Michael ille, cognomento Niger: & tanto quidem cum impetu Muratis invaſere copias, ut hoſtium utrumque cornu in fugam propellerent. atque hoc in conflictu beglerbegus Anatoliæ cæſus fuit. Solus adhuc Murates cum agmine ſuo ſtabat immotus, cæteris ab utroque latere proſtratis, aut fuga dilapſis. Ibi tum Murates erectis ad cælum oculis, opem ſui numinis & Mahumetis implorare ſolliciteque precari, ne ſe tam præſenti periculo rerum deſereret. Quibus precibus ita conceptis, mox aleam prælii mutatam vidiſſes. Quippe rex immodica ferecientis animi temeritate impulſus, in medios Turcos equum adegit, & ſummo cum niſu Muratis ipſius caput petit. Dum in hunc modum furibundus progreditur, caſu quodam accidit, ut equus regius ad terram prolaberetur. Tum quidam e peditum numero, & alius ex ordine Genizarorum, adcurrentes, equi tendines inciderunt. Itaque rege humi proſtrato, mox provectæ virætatis, Cheſer begus, qui tunc adhuc ex Elpia familia ſuperſtes erat, ex equo deſcendens, regi caput amputat, & Sultano Murati offert. Is hoc ſpectaculo lætus, confeſtim regium caput haſtæ jubet adfigi. Quod ubi factum fuiſſet, haſta in altum ſublata clamari cœptum, regis hoc caput eſſe. Tum vero Turci, qui prius fugæ ſe dederant, hoc audito clamore, reflexis equis, rurſus ad Muratem confluxerunt. Qua re a Chriſtianis animadverſa, cum reliquis eorum copiis Jancus in fugam ſe conjecit. Hoc modo victis Chriſtianis, ac fugientibus, Turci eos ab omni parte perſequi, ac plurimos occidere. Interea vero Genizari, ac pedites Turcici, currus & impedimenta Chriſtianorum adorti diripuerunt, & ingenti potiti ſunt præda: qua quidem ad Sultanum Muratem adlata, mutuo ſibi gratulati ſunt, & illum diem in faſtos referri juſſerunt. Exactumque fuit ab eis totum hoc triduum omni genere hilaritatis. His rebus geſtis, imperium Sultanus Murates iterum Sultano Muchemeti filio reſtituit, & ipſe Maniſſam reverſus eſt. Muchemetes regno rurſus inito, mox aſpros novos ſignari nomine ſuo juſſit, anno DCCCXLIX.

In ipſis autem Muchemetici regni novis auſpiciis, urbs Hadrianopolitana tota flammis accenſa conflagravit: & Genizari ſeditione commota, majores annonas poſtularunt: non plebi dumtaxat injecta trepidatione, verumetiam beglerbego Chadumi baſſæ mortis intentato periculo: qui vix in arcem ad Sultanum Muchemetem elapſus, ſaluti ſuæ conſuluit. Interim Genizari per urbem ſœde graſſari, & omnia per ſummam inſolentiam diripere: donec tandem eis annona ſemiſſe unius aſpri augeretur, atque ita tumultuantium animi ſedarentur.

Compoſitis hiſce turbis, Chelil baſſa Vezir, & alii Romaniæ proceres, unanimi conſilio & conſenſu Maniſſa Sultanum Muratem iterum ad ſummam rerum arceſſiverunt: qui hoc accepto nuntio, mox ad Sultanum Muchemetem ſe contulit Hadrianopolim, & hyeme ſequenti cum exercitu Moream ingreſſus eſt: ubi quum civitatem Geremen expugnatam dediſſet excidio, & alia quædam oppidula cepiſſet: abductis copiis, Hadrianopolim rediit, anno DCCCL.

Caſtris Hadrianopoli motis, in Albaniam duxit, & arcem Cotziacum in ditione Joannis occupavit, ac univerſam regionem rapinis exhauſit. Albanorum princeps Scodaræ dominus, cum ſuis cedens aufugit. Itaque Murates magnam regionis illius partem adjunxit imperio ſuo, quumque Chriſtianorum templa diruiſſet, ac in meſſitas commutaſſet: Turcorum colonias in illa loca deduxit.

His Murate rebus occupato, nuntii advenere, qui ſignificarent, Ungaros, Saxones, Boemos, Germanos, & Valachos, maximis coactis copiis, jam ad Albam uſque Græcam adpuliſſe, progreſſuros ad ipſos Coſovæ campos. Ejus rei fama Sultanus Murates impulſus, Albania relicta, Sophiam ſumma feſtinatione acceſſit, ibique ſubſtitit, in omnem partem intentus, quo ſcilicet eruptura hic motus eſſet. Simul expeditis in omnes provincias litteris, milites univerſos arma capere, & abſque mora in caſtra convolare juſſit. Fuere denique collecta decem millia Genizarorum, & alia decem millia peditum, qui Turcis Azapi dicuntur. Præterea magnus hominum numerus ad eum confluxit ex iis, qui a militia cæteroquin erant immunes. Habebant enim Muratem pro viro ſancto. Copias ad ſummam innumerabiles collegit, ab allis etiam rebus, bello gerendo neceſſariis, egregie inſtructus: a tormentis majoribus, inquam, bombardis, haſtis, arcubus. Arceſſivit etiam ad hanc expeditionem Sultanum Muchemetem filium, ut in ea patri comes adeſſet. Interea vero, dum in hoſtem ipſe proficiſcitur: Valachi Danubium navigiis transjecinnt, ut omnem agrum Nicopolitanum ferro ac flammis vaſtarent. ſed is conatus ex ipſorum animi ſententia non ſucceſſit. Quippe limitanei proceres in iis locis, Mechemetes begus, & Iſa begus, & Uſguris filius, cum Acanizorum copiis Valachos adorti, multos ex eis interfecerunt. Quod ubi factum Murates accepit, non parum exhilaratus, alacri mox animo verſus Coſovæ planiciem cum exercitu proſectus eſt. Ducebat enim hominum ad octuaginta millia, tam equitum, quam peditum. Ad Coſovæ campos quum perveniſſet, obvium habuit Jancum. Quapropter utrinque pugnandi facto initio, diſploſa fuere continuo diei noctiſque ſpatio tormenta bellica. Tandem Jancus in hoſtem acie producta duplici, Turcos ab utroque cornu fuſos terga dare coegit. Jamque ſolus adeo comitatus aulicus, Sultano Murate non deſerto, locum ſuum in acie tuebatur. Objectabant Chriſtianis ſcuta ſua Genizari, tormenta bellica in eos dirigebant, ſclopetos obvertebant undique. Simul a tergo camelis, mulis, & curribus ſeſe munientes, tam fortiter hoſtis impetum ſuſtinebant: ut Muratem cum hiſce copiis ſuis, Chriſtiani loco ſummovere nulla vi poſſent, nec aliqua clade adficere. Quum autem profligati prius a Chriſtianis in utroque cornu Turci, Chriſtianos armorum onere nimio gravatos animadverterent: de induſtria fugam arripientes, inſequendi viam eis aperuerunt. Quippe Chriſtiani ſe mox, inſtar diluvii cujuſdam, concitatis equis, diffudere. Sed Turci, qui fugam inierant, equorum curſu ad latus inflexo, expeditos & inermes Chriſtianorum milites invaſerunt, quos nudos eſſe norant, & in eos alacriter acinaces ſuos ſtrinxerunt. Id illi quum fieri cernerent, celerrime cataphractos equites ſuos ſequuti ſunt: quibus ubi jam non eſſet integrum, in Turcos aciem denuo convertere: tandem mutuis ſe vulneribus confecere cœperunt, atque ita ſolutis & diſſipatis ordinibus, exercitus omnis in fœdam ſe ſe fugam conjecit. Tum vero Turci, quos antea fugiſſe dixi-

113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123

CHR. 1444. CHR. 1445.

Edit. Pariſ. pag. 328. *pag. 329.*

diximus, hinc inde conglobati, Christianis a tergo ad ipsam usque munitionem castrorum inhæserunt: fuitque deinceps pugnatum utrinque toto illo die, usque ad vesperam, & a vespera rursus ad diluculum usque. Jancus autem, quum ita rem geri videret, astu se ab exercitus Christiani reliquiis e castris subduxit & profugit. Christianis ad extremum victis, Janci rebus omnibus, cum tormentis, & universo adparatu bellico potiti fuere Turci: quibus ad Sultanum Muratem adductis, unus alteri porrecta manu, mutuo semet excepere gratulabundi, totumque triduum eo loco quiescentes, veluti festivitatem quamdam, singulari cum hilaritate celebrarunt. Inde Sultanus Muchemetes ante patrem Hadrianopolim profectus est. Gestæ vero fuerunt hæ res in Cosovana planicie anno DCCCLIII.

124 CHR. 1448.

Murates etiam Muchemetem filium sequutus est Hadrianopolim, ibique tempus ad aliquod in otio vixit: ita tamen, ut Romaniæ beglerbegum cum copiis ablegaret, ad exstruendum arcem Gergonim. qua perfecta, Murates in Anatoliæ montana, captandæ frigidioris auræ causa, se contulit, anno DCCCLIII.

125 CHR. 1448.

E montanis reversus, expeditionem in Albaniam suscepit, ut arcem Beligradensem occuparet. Sed irritus ille conatus fuit, ideoque rediit Hadrianopolim, nec amplius ab illo tempore ulli vel expeditioni, vel bello interfuit: exstinctus die quodam Mercurii, qui decimus erat mensis Mucherenis, anno DCCCLV. quum annis triginta unum imperasset.

126 CHR. 1450.

Successit patri Sultanus Muchemetes filius in administratione regni, statimque decimo sexto die dicti mensis exercitum in Caramaniam duxit, & bellum principi Caramano, Ibrahimi bego, intulit. Sed eo non multo post composito, reversus est Hadrianopolim, atque ibi novam arcem ædificare cœpit, eodem anno DCCCLV.

CHR. 1450.

Anno sequenti proximo, videlicet DCCCLVI, non procul a Constantinopoli, loco quodam a tergo Galatæ oppidi sito, munitissimam arcem ad mare condidit.

CHR. 1451. 127

Absoluto hujus arcis ædificio, mandata cum literis in omnes provincias suas expedivit, quibus omnes tam Anatoliæ, quam Romaniæ coegit exercitus, conductis etiam vicies mille peditibus. Genizarorum erant ad decem millia. Convolarunt & alii complures ad eum, quibus alioqui militandi necessitas non incumbebat. Bellica quoque tormenta fundi jussit, instar draconum. Ita cum omni tormentorum adparatu, tantisque cum copiis Hadrianopoli profectus, castra Constantinopoli admovit; displosisque tormentis, muros, & pinnas eorum disjecit. Christiani, quotquot urbi præsidio erant, fortiter illi quidem se defendebant: sed urbem tueri contra vim Muchemetis haud poterant. Is enim, concessa militi licentia, diripiendi Constantinopolim, modo eam occupassent, usque adeo Turcorum animos accendit: ut magno illam cum impetu invaderent, oppugnarent, per vim denique caperent. Potiti vero sunt urbe Turci, die vigesimo mensis Rebiululæ. Sultanus Muche-

128

129

metes urbem captam ingressus, hinc inde per eam obequitavit, obstupescens ad inusitatas ædificiorum formas. Quum in Atmeidanem perveniisset, columnam ibi lapideam vidit, cui triplex erat impositus serpens aheneus, idemque triceps. Illum conspicatus, quidnam hoc esset idoli, quæsivit. Simul in eum contorta magna vi clava ferrea, quam pusdiganum Turci vocant, uni de tribus illis capitibus serpentinis labrum inferius comminuit. Quo facto, mox serpentes in urbe magno conspici cœpere numero. Quapropter auctores ei fuere quidam, ut missum deinceps illum serpentem faceret: quando per id simulacrum effectum fuerit, uti serpens in urbe nullus esset. Hinc ea columna in hodiernum adhuc diem durat. Et quamquam unius aheneli serpentis inferiore labro dejecto, serpentes in urbem venerint: nocere tamen nemini possunt. Erat etiam erectus equus aheneus, cui statua quædam e-

130

questris insidebat. Utrumque Muchemetes demolitus est. Fertur autem hac statua pesti præclusus fuisse aditus, quo minus in urbem penetraret, ac in ea grassaretur.

Occupata Constantinopoli, Anatoliæ montana, recreandi sui causa, Muchemetes petiit: & inde reversus in Albaniam copias duxit: ubi Skurigen in potestatem redegit, anno DCCCLVIII.

131 CHR. 1453.

Anno sequenti, Novam cum copiis adgressus, cœpit. Quippe Christiani rursus hac potiti fuerant. Factum hoc anno DCCCLIX.

132 CHR. 1454.

Secundum hæc, ad Albam Græcam exercitum adduxit: sed quum eam expugnare non posset, abscessit. Perlit ibi Dais Carazes bassa, qui beglerbegi munere fungebatur. Eodem anno DCCCLX. conspecti sunt duo cometæ versus orientem solem unus, alter ad occasum.

133 134 CHR. 1456.

Constantinopolim reversus, magnam celebritatem Muchemetes instituit, dum Bajasitem filium circumcideret, anno DCCCLXI.

Edit. Paris. pag. 330.

Deinde coacto exercitu, in Moream abiit, & urbem Gordum, cum oppidulis quibusdam cœpit, anno DCCCLXII.

CHR. 1457.

Postea Semendriæ copias admovit. Rex autem Bozinensis sponte sua Semendriæ deditionem fecit, anno DCCCLXIII.

CHR. 1458. 135 CHR. 1459.

Hinc rursus in Moream profectus, multa castella cum oppidulis occupavit. Id temporis, die quodam Veneris, primo diluculo, sol adeo lucem suam amisit: ut omnia tenebris involverentur, anno DCCCLXIV.

CHR. 1460.

Transmisit autem secundum hæc universis cum copiis in Anatoliam, ulteriusque progressus, Castamonem, Sinopen, & Taraboſanem civitates occupavit: imperio suo regionibus illis omnibus adjunctis. Unde deinceps Hadrianopolim rediit, & in otio tempus ad aliquod se recreavit. Acciderunt hæc anno DCCCLXV.

136 CHR. 1461.

Rursus expeditione suscepta, Valachiam ingressus est, & Vaivodam Valachiæ, cui nomen Dracoles, magno cum exercitu invasit. Hoc bello Vaivoda Valachus consilium cepit opprimendi castra Muchemetis nocturno tempore, sed parum efficere potuit. Ideoque non succedente conatu profugit in Ungariam: ubi quum in manus regis Ungari pervenisset, carceri mancipatus fuit. Interea vero Valachiam sibi Sultanus Muchemetes subdidit.

137

Misit & classem in insulam Mitylenen, ejusque belli causa etiam ipse relicta Valachia Anatoliam adiit. Occupata vero fuit insula Mitylene anno DCCCLXVI.

138 CHR. 1462.

Ex Anatolia Constantinopolim se contulit, ubi quædam ædificia curavit exstrui: & Mechmetem bassam, Vezirem suum, in Moream ablegavit. Is aliquot ibidem oppidula cepit, anno DCCCLXVII.

139 140 CHR. 1463.

Secundum illa productis Muchemetes copiis, Bozinam adortus est, & omnem illam regionem in potestatem redegit, regemque captum occidit. Inde sub jugum ab eo missa fuit Herzegovina, cum Covadza: quibus rebus gestis, itinere converso, Constantinopolim repetiit, anno DCCCLXIX.

141 CHR. 1464.

Annus autem sequens DCCCLXX, exactus ab eo Constantinopoli fuit in otio. Sed in Albaniam deinde profectus, ditionem ducis Joannis illic imperio suo subjecit. Quum autem id temporis exercitum ipsius dira quædam lues invasisset, ipse Philippopolim adiit, ibique se quieti dedit, anno DCCCLXXI.

CHR. 1465. 142 CHR. 1466.

Philippopoli discedens, rursus in Albaniam perrexit, majoremque provinciæ partem occupavit, anno DCCCLXXII.

CHR. 1467.

Ex Albania profectus in Anatoliam, Caramaniæ fines ingressus est, & arcem Giolchisarem expugnavit: unde postea Constantinopolim reversus, aliquamdiu bellicis a negotiis abstinuit, anno DCCCLXXIII.

CHR. 1469.

Non multo post, ut otii sane diuturnioris erat impatiens, ipsemet itinere terrestri profectus ad

versus Egripon: quum Machmutem bassam eodem ablegasset cum classe, duodecim millibus hominum instructa. Posteaquam huc adpulissent copiæ Turcicæ, Christiani seque fortunasque suas egregie propugnabant. Sed quum tandem muri tormentorum impetu pulsati corruissent, non arce tantum, & civitate, per vim potiti fuere Turci: verumetiam omnem finitimam regionem Muchemetis imperium accipere coegerunt, anno DCCCLXXIII.

CHR. 1470. Egripo devicta, Constantinopolim se recepit, & asperos novos signari jussit, anno DCCCLXXV. Dum Constantinopoli Muchemetes quiescit, Usumchasanis Parthorum regis militiæ dux, cui nomen Jusufzes begus, cum exercitu se movit, & magnam illam urbem Armeniæ Tocatam populatus, in Caramaniam venit. Erat id temporis Sultanus Mustaphas ibi locis a patre Muchemete præfectus. Is collecto exercitu, Parthis obvium se dedit, eosque fudit, Jusufze bego capto, & Constantinopolim ad patrem Muchemetem misso: quod quidem evenit anno DCCCLXXVII.

CHR. 1471. 143

CHR. 1473. Tum vero Muchemetes ad arma se parans Anatoliam adiit: & mandatis hinc inde missis, ut omnes milites ad ipsum in Anatoliam se conferrent, edixit. Peditum ad viginti millia in armis esse jussit, & Genizarorum numerum ad decem usque millia suppleri: quum aulicus etiam comitatus decem hominum millia complecteretur. Ad summam, coactus est exercitus, qui numerus septuaginta vel octuaginta millium excederet. Cum hoc ergo milite versus Parthiam profectus, Usumchasani regi bellum intulit: sumtis etiam secum in hanc expeditionem filiis, Sultano Bajasite, Sultano Mustapha, & Sultano Zeme. Progressus autem cum suis in Asiam, non plura dumtaxat occupavit oppida: verumetiam sublimi sitam loco, munitamq; insigniter arcem, Carachisarem cepit. Usumchasanes obviam Muchemeti non prodiit, sed astu

144 quodam excogitato, militem suum hinc inde partitus, in insidiis locavit. Et quia primam aciem in exercitu Muchemetis Romaniæ beglerbegus, Chas Murates, ducebat: forte accidit, ut inopinato quasdam in Persarum copias incideret, ac manum cum eis conferre cogeretur. Ibi quum majores Parthorum vires essent, dissipatus Romaniæ miles, & ipse beglerbegus occisus fuit. Interea vero dum Parthi primam hanc Muchemetis aciem caederent: etiam ipsi, desertis ordinibus suis, hostem confusi persequuti, tandem ad illam pervenerunt aciem, cujus ipse Sultanus Muchemetes dux erat. Is autem Parthorum perturbatos conspicatus ordines, cum suis eos adortus est. quod a Muchemete fieri videns Usumchasanes, magno animi ardore concitatus, & ipse sua in Turcos duxit agmina. Permistis utrinque tantis exercitibus, acerrimum prælium commissum fuit: quum Muchemetis filii suis cum copiis gravissime Parthos urgerent, & in altero cornu Machmutes bassa, cum Daute bassa, Anatoliæ beglerbego, tormentis bellicis hostem vehementer adfligeret. Etiam Usumchasanis

145 uni de filiis caput amputatum, & Sultano Muchemeti oblatum fuit. Quum ergo Parthi talem ac tantum impetum, præsertim tormentorum bellicorum, amplius sustinere non possent: Usumchasanes cum suis universis fugæ se dedit, in qua magnam exercitus partem amisit. Fuerunt & castra Parthi, cum impedimentis, direpta: Turchanisque begi, Omeri filius begus, qui captivus in castris hostium custodiebatur, libertatem recuperavit. Plena denique Sultanus Muchemetes de Parthis victoria potitus est, idque factum anno DCCCLXXVIII.

CHR. 1474. Hoc tam illustri prælio pugnato, Constantinopolim Sultanus Muchemetes redit; & ipse quidem ab armis abstinuit, sed interim Soleimanem bassam eunuchum, Romaniæ beglerbegum, magna cum militum manu versus Iscodaram misit. Soleimanes eo profectus, diu tormentis rem acriter egit: & quamquam ab utraque parte magna periret hominum multitudo, potiri tamen Iscodara non potuit, sed insecta re copias abduxit. Sub id tempus Vezirem suum, Machumetem bassam, in frusta concisum, interfici Sultanus Muchemetes jussit.

Soleimanes autem bassa, quum abjecta spe capiundæ Iscodaræ, militem inde reduxit; in Moldaviam profectus est. Ei confestim Vaivoda Moldaviæ cum exercitu suæ gentis occurrit. Pede collato, pugnatum inter eos animose. Verum quod partim 146 in oppugnatione Iscodaræ Turcici milites defatigati vires amisissent, partim etiam ipsis Moldaviam ingredientibus, ingens ea loca frigus occupasset: alacritate animorum extincta, parum fortiter in hostem pugnarunt, & a Moldavo Vaivoda cæsi profligatique sunt, anno DCCCLXXIX.

CHR. 1475. Interim Constantinopoli quiescens a rebus gerendis Sultanus ipse Muchemetes, Vezirem suum, Geducem Achmetem bassam, per id mare, quod Nigrum adpellant, Cosen cum classe misit, insigni militum exercitu instructa: quo in exercitu Azaporum erant ad decem millia, totidemque millia Genizarorum. Eo quum perventum fuisset, obsessa civitas Cose, cum finitima regione Muchemetis in potestatem venit. Quin & illi Tatari, quos Kerimos vocant, & alii, qui totius provinciæ Destensis incolæ sunt, Turcis se dediderunt. Atque hoc modo Geduces Achmetes bassa regionem illam universam Sultani Muchemetis imperio subjecit, anno DCCCLXXX.

147

148

CHR. 1476. Secundum hæc coactis Muchemetes omnibus suis copiis, in Moldaviam expeditionem suscepit. Eam regionem ingresso, Vaivoda Moldavus occurrit, ac strenue quidem ille cum Muchemete pugnavit: sed prælio victus, ditione sua excessit, & cum reliquiis militum suorum aufugit. Tum vero Turci agrum illum omnem diripere, secumque captivos abducere, quotquot nancisci poterant, incolas. Inde Muchemetes relicta Moldavia, profectus est ad amnem Moravam. Iis in locis Ungari munimentum & arcem quamdam exstruxerant, quam Muchemetes quum occupasset, Constantinopolim re-

149 versus est, anno DCCCLXXXI.

CHR. 1477. Dum in urbe, nullis impeditus belli negotiis, pace fruitur: muro novam arcem Urbanam cingit. Præterea beglerbegum Romaniæ, Soleimanem bassam, cum copiis in Moream ablegat. Sed illi parum hæc expeditio prospere cessit. Ideoque relicta Morea, maluit Ungariam adgredi. Quum ne illic quidem ex voto rem gereret, tandem gravi adflictus est clade, majorem partem exercitus amisit, anno DCCCLXXXII.

CHR. 1478. Tum vero Sultanus Muchemetes, qui diutius vitam otiosam agere non posset, expeditione instituta, semet ad oppugnandam Iscodaram contulit. Fortiter ei restitere Christiani, magnamque Turcorum multitudinem occiderunt. Ad extremum, quum hac oppugnationis via nihil efficere posset: exstructis undique, communitisque castellis ligneis, abscessit. Hoc modo quum fessi diuturnæ obsidionis tædio Christiani, etiam cum inedia, cæterarumque rerum necessariarum penuria conflictati, debilitarentur; nec ulla jam ipsis alicunde spes solvendæ obsidionis adfulgeret: ita cum Turcis transegerunt, ut salvis ipsi facultatibus suis inde migrarent, & Iscodaram Turcorum potestati permitterent. Factum hoc anno DCCCLXXXIII.

CHR. 1479. Quo tempore Sultanus Muchemetes Iscodara discessit, Constantinopolim ad quietem se recepit. Nihilo minus duces suos, quorum indicaturi nomina sumus, multis cum militibus Acanziorum in Ungariam expedivit: Alim videlicet begum, Michalis filium, & Isam begum, Chuseinis filium, & Balim begum, Malcozii filium. Quia vero res hostium suorum Ungari quam exploratissimas habebant, inopinato Turcos adgressi, prælio cum eis acerrimo conflixerunt: quo Isa begus interemtus fuit, cæteris dissipatis & cæsis, anno DCCC- *pag.* 332.

150 LXXXIV.

CHR. 1480. Nihil hoc anno rerum Sultanus ipse Muchemetes egit, sed interim tamen Vezirem suum, Mesitem bassam, multis cum militibus hominum, ac

151

præpotenti cum classe, mari ablegavit, ut insulæ, civitatique Rhodo bellum inferret. Obsedit autem Mesites Rhodum, sed expugnare non potuit: ideoque maximo cum detrimento & jactura rerum obsidionem solvere coactus fuit. Tum temporis alterum quoque Vezirem suum, Geducem Achmetem bassam, valido cum exercitu, magnaque classe, Muchemetes in Italiam misit. Is Otrantum in ea civitatem occupavit anno
252 CHR. 1481. DCCCLXXXV.

Secundum hæc reliquit Sultanus Muchemetes Constantinopolim, & in Anatoliam trans mare profectus, die mensis Rebiululæ tertio, qui tum Jovis erat, circa vesperam, in Teggiurum prato mortem obiit. Extincto autem Muchemete Constantinopolim reversi Genizari, urbem diripuerunt. Die vero decima nona mensis Rebiululæ filius ejus, Sultanus Bajasites, Amasia Constantinopolim adpulit: & occupata sede regia, patris loco salutatus est imperator.

253 254 Vix Constantinopoli paucis diebus hæserat, quum frater ejus, Sultanus Zemes, ductis e Caramania copiis, Prusam adiit, ibique domicilium sibi constituit. Sultanus vero Bajasites, arcessito ex Apulia cum exercitu Geduce Achmete bassa, magnisque cæteroquin etiam collectis copiis, adversus Zemem fratrem in Anatoliam movit. Quum prælio congressi fuissent, inferior discessit Zemes, ac mox in Caramaniam profugit: unde quum eum Sultanus Bajasites expulisset: itinere converso, Constantinopolim repetiit. Inde Geducem Achmetem bassam in Caramaniam remisit, qui dum istic hæreret, Apuliam Itali recuperarunt: Turcis omnibus, qui Otranti præsidio relicti fuerant, in captivitatem redactis,
CHR. 1482. anno DCCCLXXXVI.

Rursus autem Constantinopoli Sultanus Bajasites discessit, & in Caramaniam cum exercitu venit. Quippe frater ejus Zemes, e peregrinatione Mechensi jam reversus fuerat. Itaque denuo commisso in Caramania prælio, Sultanus Zemes iterum victus ad mare profugit, & in Italiam se recepit. Hinc castris motis, Constantinopolim Sultanus Bajasites abiit, atque inde profectus est Hadrianopolim.

256 Nocte sexta mensis Schevalis, omnes ad se Vezires suos invitavit, una cum Geduce Achmete bassa: quo quidem in convivio vinum cum eis hausit, & unicuique Veziri vestem donavit, excepto Geduce Achmete bassa: quem & interfici
CHR. 1483. jussit, anno DCCCLXXXVII.

257 Eodem tempore mortuus est Caramani principis filius, Gasanes begus, quem in comitatu suo Bajasites alebat.

Hinc suscepta Bajasites expeditione, Sophiæ tempus ad aliquod substitit, ubi magnam militum manum collectam habebat. Horum majorem partem ad fluvium Moravam misit, ibique duas arces veteres communiri jussit. Quibus expeditis,
CHR. 1484. Sophia Constantinopolim reversus est, anno DCCCLXXXVIII.

Mense Rebiulula, die quodam Martis, urbs Hadrianopolitana, cum omnibus ad distrahendas merces, exstructis ædificiis, igne conflagravit.
253 Ibidem etiam id temporis Bajasites Xenonem condere propter flumen cœpit. Inde castris Hadrianopoli motis, Moldaviam transiit, & arcem
259 Chilim occupavit. Neque multo post, die quodam Mercurii, etiam arcem Chermen, iisdem in finibus sitam, in potestatem redegit. Atque omni
CHR. 1485. hoc agro potitus, mutata profectione, Hadrianopolim rediit, anno DCCCLXXXIX.

Tunc & lumen solis defecit, & Sultanus Bajasites versus loca montana, recreandi sui causa, se contulit. Huic eum adiere legati tres, quorum unus ex India missus fuerat, alter Alcairo, tertius ex Ungaria: quos quidem ordine peroranteis audivit, & postulatis adsensus, liberaliter donatos dimisit.

Postea profectus est Alis begus Eunuchus, qui

A beglerbegi munus administrabat, magno cum exercitu in Valachiam: conciliatoque sibi Vaivoda Valacho, cum suis & Valachi copiis in Moldaviam irrupit: ac rapinis, ferro, flammis, vastavit omnia: spoliis onustus denique rediit Hadrianopolim, anno DCCCXC. CHR. 1486.

Sultanus interim Bajasites domi quiescens, duces suos, Ischenderem begum, & Balim begum, Malcozii filium, ablegavit: ut denuo Valachiam ingrederentur, & Vaivodæ Valacho persuaderent, uti conjunctis secum armis iterum in Moldaviam impressionem faceret. Adsentiente Valacho, mox ea suscepta fuit expeditio: totaque regione direpta, magna cum præda discessum.

Dum hæc in Romania gererentur, Alcairi Sultanus ab una parte se commovit cum suis, quos inter erat Usanes Usbegus; & suas, suorumque copias in locis Adanis ac Terso interjectis, collegit: ab altera Sultani Bajasitis parte, Sangiachi Anatoliæ, itemque Ferhates begus, Sultani B Bajasitis gener, Caramaniæ beglerbegus, Caragosa begus, congregati; junctis exercitibus, contra Sultaninos Alcairenses profecti sunt. Ubi ventum ad manus esset, ab utraque parte sane quam viriliter dimicarunt. Sultanici denique Bajasiticos terga dare coegerunt, ipso etiam Bajasitis genero, Ferhate bego, interemto. 160 161

Non multo post edixit Bajasites, uti Muchemetes begus, Cheseris begi filius, cum Ducis filio, qui beglerbegus Romaniæ creatus erat, Romaniæ copias in Anatoliam transjicerent: & adsumto Anatolico milite, Sultanum Alcairi bello invaderent. His igitur Bajasitis imperio parentibus, recta petitus hostis: qui quum & ipse paratus ad dimicandum esset, utrinque concursum acerrimo prælio; quo Ducis filius, Achmetes bassa, cum equo prolapsus, in Sultaninorum manus venit: & deductus ad Usbegum, custodiæ traditus fuit. Ingentem Bajasitici cladem id temporis acceperunt, quæ Bajasiti significata quum fuisset: 162 C Vezirem suum, Davidem bassam, præpotenti cum exercitu contra Sultanum Alcairi misit. Minime vero territi Sultanini, mox ei cum suis obviam progressi sunt. Daudes illis haud occurrendum ratus, mature capto mutandæ profectionis consilio, retro duxit exercitum. Adiit hoc in 163 itinere Daudem Aladeules Dulgadiris dux, cui magnum ipse honorem exhibuit. Posteaquam a Sultaninis se Daudes avertisset, Varsacensem ditionem ingressus, proceres partim in vincula conjecit, partim occidit, partim, interveniente transactione recepit in gratiam, fortunisque suis restituit. Turguensis provinciæ proceres salutis suæ fuga consuluere. Tandem tamen impetrato salvo commeatu Daudem bassam adierunt, & pace cum eo sancita, sacramentum præstiterunt. His effectis rebus, Daudes exauctorato milite reversus est ad Sultanum Bajasitem, qui tunc in regione Visenahiesi degebat.

Venit id temporis ad Bajasitem legatus ex Ungaria, vir eximiæ dignitatis, cui nomen Jachochicius. Is ad Sultanum adductus, & perbenigne fuit auditus. Expedita legatione, vestem a Ba- 164 D jasite dono, pro more gentis accepit: & admodum honorifice benigneque dimissus fuit. In itinere vero, quo domum rediturus erat, quum jam Semendriæ fines attigisset: quidam eques Turcicus, vir militaris, cui nomen Gases Mustaphas, & qui forte tum temporis istic erat, equo conscenso, legatum adgressus est, & acinace suo tam graviter vulneravit, ut confestim ibi mortem oppeteret. Id uti faceret, hæc eum impulerat causa, quod quum aliquando legatus ille Gasim Mustapham cum fratre captivum detineret, Mustaphæ fratrem vero transfixisset, ipsumque Mustapham coegisset, ut hoc modo transfixum vero fratrem germanum assaret: excussis eidem Gasæ Mustaphæ triginta duobus dentibus suis. Hac ergo de causa repertum ibi legatum occidit, quamquam &

ipſe Gaſes Muſtaphas eodem loco vulneribus confectus vivendi finem fecit. Acciderunt hæc anno DCCCXC.

CHR. 1478.

Secundum hæc profectus ex Anatolia Sultanus Bajaſites, Conſtantinopolim venit: & miſſis hinc inde per omnes provincias ſuas mandatis, ex Anatolia Romaniaque magnum coegit exercitum, eumque miſit verſus Arabiam: ſummo copiarum omnium Imperatore deſignato, Ali baſſa eunuchio. Is ubi cum milite perveniſſet ad civitatem Adanorum, arcem urbis inſtauravit, refecit, communivit: & aliis quibuſdam oppidis cæpis, præſidia impoſuit, anno DCCCXCII.

165

CHR. 1489.

Interea dum his arcibus occupandis & exſtruendis intenti ſunt Bajaſitici, etiam ex altera parte Sultanini expeditione ſuſcepta, in hoſtem profecti ſunt. Congreſſis exercitibus, vehemens commiſſum fuit prælium. Ac tametſi Sultaninorum acies tandem ſolutæ diſſiparentur, non tamen paſſus eſt Alis baſſa militem ſuum a tergo eos perſequi: quod vereretur, ne belli ſe converteret alea: ſimulque putaret, ſatis ſe conſequutum gloriæ, qui tam feliciter hoſtiles copias diſjeciſſet: cavendum denique cenſeret, ne ſui nimio labore defatigarentur. Ideoque motis hinc caſtris, domum militem ſuum reduxit. Poſtquam vero Bajaſitici diſceſſerant, Sultanini ſuis denuo collectis, Adana Terſumque civitates obſidione cinxerunt: quibus quum potiri non poſſent, copias inde ſuas abduxerunt. Verum non multo poſt, tormentorum & aliarum rerum adparatu inſtructi, rurſus adorti ſunt Adana, & expugnatam urbis arcem diruerunt, atque ita domum reverſi ſunt, anno DCCCXCII.

CHR. 1490.

Tunc & die quodam Jovis, circa meridiem, Conſtantinopoli terra mota tremuit, & multa corruerunt ædificia. Fuit & Pruſæ tantum incendium, ut urbis regiones XXV. abſumerentur.

Bajaſites magnum rurſus militum manum collegit, & in Aſiaticam tranſmiſit, duce eis duce Iſchendere begi Michalis filio: cui præcepit, ut Aladauli Dulgadiris duci bellum inferret. Hi quum ducis fines ingreſſi fuiſſent, rerum ſuarum ſecuri, tutos omnino ſe putabant. Ibi tum eos ex improviſo adortus Aladeules, duobus Iſchenderis begi filiis interfectis, ipſum etiam Iſchenderem vivum cepit, & Alcairum Sultano miſit.

166

Hac clade accepta, nihilominus inſigni Bajaſites magnificentia trium filiarum nuptias celebravit: quarum una data fuit uxor Uſumchaſanis filio, altera Uſgulis e filio nepoti, tertia Daudis baſſæ filio. Poſt eas nuptias, denuo literis hinc inde miſſis, convenire milites juſſit: qui dum in dies ad eum confluerent, forte legatus ab Alcairenſi Sultano miſſus advenit. Eum Bajaſites inauditum juſſit abſcedere.

Hoc tempore Conſtantinopoli, die quodam ſolis, primo diluculo, pluere cœpit: ſequutoque tonitru, tactum de cælo templum fuit, in quo pulvis tormentarius magna cum nitri copia reconditus erat. Hac inflammata materia, templum ipſum e fundamento diſjectum fuit, & ignis urbem pervagatus, non plurima duntaxat ædificia, verumetiam quinque hominum millia, cujuſvis ætatis & ſexus abſumſit.

Edit. Pariſ. pag. 334.

167

Ab altera parte Sultanini rurſus expeditione ſuſcepta, Larendam captam direptamque ſuccenderunt, & in cineres redegerunt: aliiſque præterea ſpoliatis oppidis ac vicis, domum redierunt. Periit ibidem & Jacupes begus, Uſumchaſanis filius. Acciderunt autem hæc anno DCCCXCV.

Bajaſites hiſce de rebus certior factus, Conſtantinopoli diſcedens, Gumulzinam abiit, ac venando ſemet oblectavit. Gumulzina relicta, Ypſalam ſe contulit, ibique paucis diebus exactis, Conſtantinopolim rediit. Venit huc ad eum legatus alter, Alcairo miſſus: quem perhumaniter exceptum, & ampliſſimis donatum muneribus, bona cum pace dimiſit. Neque multo poſt, etiam ipſe quemdam e ſuis Alcairum ablegavit, anno DCCCXCVI. Quam is Sultani Bajaſitis legatus Alcairum veniſſet, pax inter eos ſancita fuit: & Sultanus Alcairenſis Bajaſiti Terſum atque Adana cum oppidulis eodem pertinentibus reſtituit.

CHR. 1491.

163

Hoc tempore mortuo Ungariæ rege, ſucceſſor ejus legatum ad Sultanum Bajaſitem miſit. Hujus poſtulata quum audiſſet, pacem Bajaſites cum Ungaro fecit. Eodem anno rurſus exorto Pruſæ incendio, magna pars urbis, cum tabernis mercatorum plurimis, conflagravit. Miſit etiam Sultanus Alcairi legatum cum ampliſſimo comitatu ad Sultanum Bajaſitem. Referenda vero ſunt hæc ad annum DCCCXCVII.

CHR. 1492.

Secundum illa diſceſſit Conſtantinopoli Bajaſites, & Hadrianopolim profectus, extra urbem caſtra metatus eſt, ac ibidem ad aliquot dies hæſit. Quodam vero die Vezires ſuos adloquutus; habere ſe in animo dixit expeditionem quamdam difficilem: gerendum cum Ungaris bellum intelligens. Ideoque coactis univerſis copiis ſuis, Hadrianopoli Sophiam profectus eſt. Non tamen Ungariam ingredi fuit auſus, ſed Achmete bego cum milite Anatolico Sophiæ juſſo ſubſiſtere, Daudem baſſam cum parte copiarum Uſcopiam miſit: ipſe cum Jochia baſſa, & cum milite Romaniæ, Manaſtirum abiit: atque inde in Albaniam, ducisque Joannis regionem ſe contulit. Expedivit & mari naves quaſdam, ut Albanorum itinera præcluderentur. Hæc quum Albani animadverterent, ad montes ſe receperunt, & in eis ita ſe communierunt: ut magnum inde Turcis detrimentum inferrent. Ad extremum tamen Turci, conſcenſis locis altioribus, in eos irruerunt: & viris interfectis, mulieres ac pueros abduxere captivos; omnemque regionem illam flammis vaſtarunt. His rebus geſtis, Manaſtirum Bajaſites rediit, ac diebus aliquot ibi ſubſtitit. Manaſtiro quum diſcederet, obvium habuit in itinere Dervi-

169

170

quum quemdam Turcicum, gepeneci lacinia tectum. Is & armis, & colio, & brachiis adpenſos anulos ferreos geſtabat, & illorum ſectam profitebatur, quos Calenderes Turci vocant. Ubi propius ad Sultanum Bajaſitem acceſſiſſet, acinacem gepeneco tectum ſtrinxit, ipſum Bajaſitem invaſurus. Quum timidiores quidam e Zauſiis illi de via cederent, liberum jam ſcilicet ad Bajaſitem habebat aditum. Sed Iſchender baſſa, qui præſens aderat, ea vi puſdiganum in hominem contorſit, ut humi prolaberetur. Inde proſtratum adgreſſi quidam, in fruſtra diſſecuerunt. Tandem Bajaſites Hadrianopolim pervenit. Acciderunt hæc anno DCCCXCVIII.

171

172

CHR. 1493.

Quidam id temporis eunuchus, cui nomen Jacupes Aga, commendatam fidei ſuæ Bozinenſem provinciam adminiſtrabat. Hic miſſis hinc inde per Romaniam præconibus, proclamari juſſit: velle ſe cum ſuis in Ungariam irruere. Si cui ſecum proficiſci luberet, ut illa impreſſione rem faceret; is uti quamprimum ad ſe veniret. Hoc intellecto præconio, Acanziorum aliquot millia ſe cum Jacupe conjunxerunt: qui tantis auctus copiis, Ungariam invaſit. Eis occurrit Ungaricus Banus, cum quadraginta millibus hominum, magnaque vi Turcis obſtitit. Tandem ipſi diſſentientes inter ſe Ungari, terga dederunt: captuſque Direnzlles Banus ac vinculis conſtrictus, ad Sultanum Bajaſitem miſſus fuit. Is rei tam bene geſtæ nuntio multum exhilaratus, ad tempus aliquod Conſtantinopoli quievit. Evenerunt autem hæc anno DCCCXCIX.

173

174

CHR. 1494.

Poſteaquam Bajaſites, a rebus gerendis abſtinendo, ſatis diu ſe recreaſſet: collectis iterum copiis, Moream ingreſſus, ad Inebechtim acceſſit, etiam claſſe inſtructa, quam eodem adpellere juſſit. His cum Italica claſſis occurriſſet, commiſſo navali prælio, tandem Itali remiſſo pugnandi ardore, diſceſſerunt. Itaq; videntes Inebechtii ſe

175

176

terra pariter, & mari oſeſſos; aliquamdiu quidem ſe defendere fortiter; ſed animadverſo, nihil amplius opis ac præſidii ſibi reliquum, primatibus egredi juſſis, claves urbis Sultano Bajaſiti per eos ontulerunt: atque hoc modo urbem ipſius poteſtati permiſere, anno DCCCCV.

CHR. 1499. Potitus Inebechti, præſidium urbi captæ impoſuit: & Hadrianopolim reverſus, ibidem hybernavit. Ubi jam æſtas adpetiiſſet, coactis Romaniæ Anatoliæque exercitibus, denuo Moream invaſit, magna etiam mari claſſe ablegata, Methonemque militum corona circumdedit. Qui erant in urbe Chriſtiani, adeo ſe defendere ſtrenue, totius ut menſis ſpatio, citra intermiſſionem, interdiu noctuque dimicaretur, muris ipſis tormentorum impetu diſjectis. Videns autem Bajaſites, urbem a Chriſtianis propugnari: commotus ira, ſuis ſpem urbis diripiendæ fecit, ſiquidem illa potirentur. Hac Sultani voce milites audita, quodam die, quum jam adveſperaſceret, vehementiſſima urbem oppugnatione adorti cœperunt: omneſque mares, quotquot adoleverant, occiderunt, mulieribus & pueris captis. Hoc modo redacta in poteſtatem Methone, preces a Turcis in ea fuere conceptæ, quæ die Veneris haberi ſolent. Inde Bajaſites Coronen copias duxit, ut illam quoque civitatem obſideret, & occuparet. Sed prima ſtatim nocte, poſtquam Methone diſceſſerat, venerunt in caſtra Bajaſitis Coronenſes: oblatiſque clavibus urbis, deditionem fecerunt, anno DCCCCVI.

CHR. 1500. Dum his urbibus expugnandis intentus eſſet Bajaſites, Veneti auxiliis Hiſpanorum impetratis, magna claſſe Mitylenen adgreſſi ſunt, & tormentorum bellicorum vi, muros oppidi ad quingentas ulnas uſque proſtraverunt. Mitylenenſes ab hoſtibus obſeſſi, Conſtantinopolim miſere, qui opem poſcerent. Itaque collectis ſubito claſſiariis copiis, inſignis exercitus navalis inſtructus fuit. Numquam ante hoc tempus Conſtantinopolitani vel pecunias, vel milites, vel claſſiarios conferre coacti fuerant. Sed tam gravi tunc urgente neceſſitate, non hæc dumtaxat ab eis exacta fuere: verumetiam uſu receptum, ut deinceps quoque, rebus ita poſcentibus, eadem ab ipſis præſentur. Ante, quam claſſis illa Conſtantinopoli profecta, Mitylenen adpuliſſet: jam Chriſtiani decies & octies oppidum adorti, non tamen expugnare potuerant. Itaque quum intellexiſſent Veneti, venire Conſtantinopoli talem ac tantam contra ſe claſſem: naves ſuas ingreſſi, diſceſſere. Conſtantinopolitani vero Mitylenen delati, muros ab hoſte dirutos refecerunt, atque ita domum reverſi ſunt. Ad extremum eo redactæ fuerunt Venetorum res, uti muneribus delenito Sultani Bajaſitis animo, pacem cum eo facerent, anno DCCCCVII.

CHR. 1501. Bajaſites e Morea Conſtantinopolim profectus, ita totum ſe dedit otio: pluribus ut annis expeditionem plane nullam ſuſciperet.

CHR. 1509. Anno DCCCCXV. hora ſecunda noctis cujuſdam, Martis diem ſequutæ, terra Conſtantinopoli uſque adeo moveri cœpit: ut turres aliquot templorum Turcicorum corruerent, ipſorumque templorum teſtudines partim rimas agerent, partim humi collaberentur. Ædificiorum vero privatorum camini ſive infumibula dejecta ſunt, & parietes partim fiſſi, partim proſtrati. Pinnæ murorum urbis ad terram præcipitarunt, ipſaque mœnia cum turribus ſuis conciderunt. Pluribus denique magnifici operis ædificiis uſque ad fundamenta everſis, magna hominum multitudo ſub ipſis extincta fuit ruderibus. Quo ſe conferret, norat nemo. Plebs urbana ſuis ex ædibus migrans, partim in plateas, partim in areas ædium, partim in hortos ſe recipiebat: ne ſcilicet a corruentibus ædificiis opprimerentur. Quippe totam illam noctem primam terra tremere non deſiit. Quumque ſomnum oculis nemo videret ſuis, omnes & numinis, & Mahumetis opem votis aſſiduis implorabant. Terræ motus hic denique continuis quadraginta diebus in horas ſingulas ſentiri potuit. Quum autem remiſiſſet, expeditis Bajaſites per univerſam Anatoliam Romaniamque mandatis ſuis; uti ſarchores, hoc eſt, mercenarii & opifices Conſtantinopolim mitterentur, edixit. Confluxerunt ad urbem fabrorum, tam cæmentariorum, quam lignariorum, opificumque mercenariorum ad octoaginta millia: quibus id datum negotii, ut accepta mercede, collapſa urbis ædificia reficerent ac inſtaurarent. Præfectus a Bajaſite fuit operariis huſce Jonuzes Alia, Genizarorum tribunus: qui & inſpector, & exactor operarum, ſumma cum poteſtate, ſuis cum Genizaris, eſſet. Interim ipſe, quietis capiendæ cauſa, ſemet Hadrianopolim contulit.

Erat id temporis in provincia Tekienſi vir quidam primarius, cui nomen Chaſanes Chelifes. Is filium habebat, qui Scachoculis adpellatus fuit, & totis ſex vel ſeptem annis ita latuit, ut numquam prodierit: qua quidem de cauſa fuit habitus pro viro ſancto. Eidem Bajaſites quotannis ſeptem aſprorum millia ſuam in ſpeluncam mittere ſolebat, quum ignoraret, eum & ſectæ alterius, & Kiſelem baſſam eſſe. Hic ergo, quo tempore Conſtantinopoli ſtrenue laborabatur in urbe reficiunda, ſuis illic e latebris & cavernis tandem prodiit: & adjutus opera ſuorum quorumdam complicum, die quodam ſolis urbem Antalienſem ingreſſus eſt: quod eo facilius tum fieri potuit, quia commodum id temporis illic anniverſariæ nundinæ celebrabantur. Itaque captam civitatem diripuit, & Cadium ejus in quatuor fruſta diſſecari, ac ipſa frusta diſtinctis locis ſuſpendi juſſit. Inde miſſis in provincias proximas quibuſdam ſuæ ſectæ, ſuarumque partium hominibus, proclamari præcepit: adveniſſe jam tempus, ipſis opportunum: ſaltim correptis armis, ad ſe properarent. Quotquot igitur illam ſectam amplectebantur, & antehac eam ſecreto dumtaxat profiteri cogebantur, ad hunc eo numero confluxerunt: ut perbrevi ſpatio temporis, hominum ad decem millia ſecum in caſtris haberet. Præterea complures e Tekienſi provincia cum ipſo ſe conjunxerunt. Itaque tales ac tantas jam conſequutus copias, Antali relicta, Anatoliam petiit: & beglerbegum Anatoliæ, Caragoſam baſſam, adortus eſt. Occurrit homini Caragoſa cum exercitu Anatoliæ, ſtatimque inito prælio, ſeditioſi victos ſe ſimulare, ac pedem nonnihil referre. Tum vero Turci deſertis ordinibus ſuis, hoſtium impedimenta diripere cœperunt. Perduelles vero, in tempore converſis habenis, Caragoſæ copias cæciderunt: ipſumque captum ad metropolim Anatoliæ Cutalgen adduxerunt, & oppidum ſibi dedi poſtularunt. Id quum ab oppidanis impetrare non poſſent, in eorum conſpectu Caragoſam baſſam vivum palo tranſixere. Secundum hæc profectus Manisſa cum Sangiacis quibuſdam Sultanus Corcutes, Sultani Bajaſitis filius, copias in ſeditioſos hoſce duxit. Verum cæſus & ipſe cum ſuis, vix fuga ſaluti conſuluit. Hinc in dies auctis viribus, Anatoliam Scachoculis univerſam agere, ferre, multaque fœda committere. Poſt etiam progreſſus ulterius, Aidinenſem ditionem invaſit. Corcutes fuga, ceu dictum eſt, elapſus, ſumma celeritate datis ad patrem litteris, eum de re tota certiorem fecit. Bajaſites exœandeſcens adverſus Vezires ſuos, ac præſertim adverſus Alim baſſam, & Ducis filium, quod nihil de hoc motu ſibi ſignificaſſent: mox Alim baſſam cum exercitu in Anatoliam proficiſci, ac ſeditionem hanc compeſcere, perduellionis auctoribus capitis ſupplicio mulctatis, juſſit. quod niſi feciſſet, imperaturum ſe minatus eſt, ut cutis ei toto corpore detraheretur. Quapropter Alis, adhibita maxima diligentia, in Anatoliam ſe contulit: quum Bajaſites ei non exiguam partem aulici ſui comitatus, & Genizarorum, adjunxiſſet: filioque præterea ſuo, Sultano Achmeti, cujus Amaſiæ ſedes erat, mandaſſet, uti ſuis cum copiis Ali baſſæ auxilio veniret. Achmetes Amaſia profectus, ad Alim baſſam acceſſit: qui mox inter ſe congreſſi, dies aliquot refocillando militi dederunt, deque bello ge-

184 rendo conſultarunt. Interea vero cum copiis in Caramaniam irruit Scachoculis, cui Caramaniæ baſſa, quem Chelderem baſſam vocabant, & Sangiacus quidam in eadem provincia, Zindis Kemales begus, obviam venerunt: prælioque Cu-
lim adorti, non inferiores modo diſceſſere: verumetiam utrique, pro more, reſecta fuere capi-
185 ta. Seditioſi deinde Caramania relicta, verſus planiciem Zibucciam profecti ſunt: quod quum Ali baſſæ ſignificatum fuiſſet, magnopere perturbatus animo: Quiſquis, ait, me amat, abſque mora conſcendat equum. Primuſque cæteris exemplo præbito, conſcendit equum: & veredariorum in morem feſtinato itinere, perduelles in campo Zibuccio tandem adſequutus eſt. Scachoculis autem, Otmanicorum advento cognito, ibidem in planicie caſtra vallo communivit, camelis etiam in circuitu diſpoſitis: & cum animo ſuo conſtituit, hoc loco Martis aleam experiri. Præterea quibuſdam caſtrorum in locis, hoc modo munitis, tu-
res excitavit: de quibus ſui ſe ſe defenderent, & hoſtem ab oppugnatione caſtrorum arcerent. Erant igitur hi egregie ad prælium ineundum parati. Ex adverſo, licet Alis baſſa ſecum & ipſe multa millia militum adduxiſſet: tamen quia totos dies quatuordecim illo itinere veredariis prope paria fecerat, non viros dumtaxat, ſed equos etiam laboribus exhauſtos habebat. Nihilominus hoſte conſpecto: Tendamus in eos, inquit. Sed erat in exercitu quidam Caramuſes, ſtipendiariorum præfectus, quos Uloſezios dicunt, vir rei mi-
186 litaris inſigniter peritus. Is Ali baſſæ reſpondens: Expecta nonnihil, ait, o baſſa, donec exercitus alii ſe nobiſcum conjungant. Fieri nequit, ut hoſtis e manibus noſtris elabatur. Ad unum dumtaxat, alterumve diem, prælium differ. Etiam Ramaſanis filius, Adanorum begus, nobis ſubſidio venit. Sine, quæſo, noſtras uti copias aliorum acceſſione majores & firmiores efficiamus. Alis autem baſſa viciſſim: Quis, inquit, eſt Alis baſſa, quiſve tandem alter ille, nobis ut ejus ſit exſpectandus adventus? Nimirum Alis e poteſta-
C te totus exierat. Ideoque rabie quadam actus hoſtem invaſit: quo factum, ut acre prælium committeretur. Eo prælio Chaſanes Chelifes, Scachoculis pater, ſagitta vulneratus, & paullo poſt exſtinctus fuit, quo mortuo, tumultus atque ſtrepitus ingens audiri cepit in caſtris ſeditioſorum. Quapropter Alis baſſa, concitato calcaribus equo, medios in hoſtes delatus & ab eis occiſus eſt. Quod quidem ipſius conſpicati milites, terga dedere. Scachoculis hac potitus victoria, verſus Parthicos fines iter direxit, Tebriſium profecturus. Quum prope jam Parthicis a finibus abeſſent, obviam eis caravana quædam venit, ſecum e Parthia ſericas & alias merces vehens. Eam caravanam Scachoculis diripuit, & quotquot hanc comitabantur homines, interfici juſſit: quum ignoraret, eſſe opes illas Iſmaelis Scachi, hoc eſt, re-
187 gis Parthorum. Ubi Tebriſium veniſſent, tribuni militum, cæterique præfecti, Scachum Iſmailem adierunt: & ad pedes ipſius provoluti ei, pro more gentium illarum, exhibuere. Tum vero D Scachus Iſmail: Quis auctor vobis fuit, inquit, adoptivo patri meo baſſas & begos ſuos occideretis, ejuſque præterea ſubditos rebus ac facultatibus ſuis ſpoliaretis? Illis reſpondentibus, id abs ſe factum, ut ipſimet Iſmaili Scacho rem gratam facerent, & homines a recta fide alienos, barbaros, facinoroſos, de medio tollerent; rurſus eos compellans Scachus Parthicus: Et quid eandem, *Edit. Pariſ.* ſubjecit, caravana culpæ commiſit in vos, qua ir-
pag. 337. ritati, & homines occidiſtis, & opes ipſas diripuiſtis? Ad quæ illi quum nihil haberent, quod ſui purgandi cauſa in medium adferrent: omnem illam colluviem hominum ita diſtribui Scachus Iſmail juſſit, ut ſinguli Parthorum proceres ejus mandato viginti ad ſe reciperent: cæteros vero præfectos, atque tribunos ipſorum, trucidandos Co-
189 rizzis ſuis objecit. Quod ſane quum abſque mora fieret, dignam facinoribus admiſſis mercedem A tulere.

Dum hæc in Aſia gererentur, Taraboſane profectus Sultanus Selimes, navigio Coſen adpulit; 190
illinc in Romaniam abiturus. Itaque Coſe diſcedens, Chilim navigavit: Chili Beligradum venit. Ejus rei fama Conſtantinopolim ad Sultanum Bajaſitem perlata, Cadium urbis Sarigreſem, & Seguanem baſſam, legatos ad filium miſit, quorum & conſiliis uteretur Selimes, & monitis inſtrueretur. Hi quum ad Selimem perveniſſent, auctores ei fuerunt, uti ſuam in ditionem rediret: ne forte fratribus etiam ſuis occaſionem præberet, conſimilia quædam tentandi. Ad ea reſpondens Selimes: An non mandatum divinitus eſt, inquit, uti ſuos quiſque parentes tertio vel quarto quoque anno inviſat? Hac equidem cauſa motus, iter hoc perficiam; & patre viſitato, meam in ditionem revertar. Ad ſummam, ab hoc inſtituto legati Selimem nullo dimovere modo potuerunt. Ideoque redeuntes ad Bajaſitem filii
B mentem ac ſententiam patri renuntiarunt. Is de- 191
nuo legatos alios ad Selimem miſit, ac dici filio juſſit, uti Semendriam ſe reciperet: quem ipſe ſangiacatum illi adtribuiſſet. Negavit id ſe facturum filius, omninoque ſe patrem prius aditurum reſpondit, ejuſque manus oſculaturum, atque ita deinde diſceſſurum. Evenerunt hæc anno DCCCC- CHR.
XVII. 1511.

Secundum illa perrexit in itinere ſuo Sultanus Selimes, & Hadrianopolim petiit. Inde quum non procul abeſſet, relicta Bajaſites Hadrianopoli, verſus Conſtantinopolim abiit. Habebat au- 192
tem ſecum omnes Vezires ſuos, & begos ſangiacos, & milites. Quippe mandatis publicatis ediderat, uti ſecum eo proficiſcerentur. Qua de cauſa commotus Selimes, & conſiliarios ſuos adpellans: Nullum, inquit, hoſtem habemus inter Hadrianopolim & Conſtantinopolim. Cur ergo tot proceres, & talem ac tantum exercitum pater ſecum ducit? Haud dubie nihil aliud hæc portendunt, quam quod fratrem meum, Sultanum A-
C chmetem, rerum adminiſtrationi præficere cogitat. Ideoque ſumma uſus celeritate, non procul 193
a Zorlo patrem adſequutus eſt. Ibi cum copiis utrinque concurrentibus, ad dimicationem ventum fuit. Erat id temporis imbecilla Bajaſites valetudine, quum nec pedibus uti nec equitare poſſet: eaque de cauſa curru vehebatur, cui velum obduxerat: numinis interim, Mahumetiſque ſui auxilium implorans. Quum perexiguo temporis intervallo pugnatum eſſet, victus Selimes, omni theſauro ſuo relicto, fugæ ſe dedit: ac tandem pervenit in vicum quemdam, ſitum ad mare, 194
quod Nigrum vocant. Ei vico nomen eſt Midge. Huic navem ingreſſus, tranſmiſſo mari, Coſen ſe contulit. Sed eadem hyeme rurſus in Romaniam navigavit. Quidam enim proceres aulici partes Sultani Achmetis fovebant, nimirum ipſe Cadileſcherus, & Niſchanzis baſſa, & Jonuzes baſſa, qui muneribus etiam, in hunc finem paratis, populo perſuaſerant, Sultanum Achmetem brevi D adfuturum, & loco patris imperaturum. Hic autem conatus eorum quum Genizaris innotuiſſet, nocte quadam in ædes ipſorum irruentes, quidquid in eis repertum eſſet, diripuerunt. Itidem noctu Chaſanis baſſæ domum adgreſſi, fœde ſpoliarunt: adeoque ſeditionem excitavere maximam. Erant id temporis ad urbem Sultani Achmetis legati, qui furtim ſe ſubducere, ſalutique ſuæ fuga conſulere coacti fuerunt. Secundum hæc legatos ad Sultanum Selimem miſere Genizari, qui nuntiarent, ad urbem modo veniret: ſe nimirum & ſalutaturos ipſum Imperatorem, & adgnituros pro domino. Achmetes etiam eodem tempore propius ad 195
urbem ſe contulit, ſuis cum copiis ad Iſcodaram, e regione Conſtantinopolis, caſtra metatus: miſſiſque patri multis aureorum nummum millibus, quo venerat itinere, diſceſſit. Quumque vectigalia, tributa, cæteroſque fructus ac proventus Im-

perii, per Anatoliam ſibi vindicaſſet: violenter illa provincias adminiſtrare cepit. Ac licet Sultanus etiam Corcutes oppida quædam Anatoliæ ſibi ſubjeciſſet, retinere tamen ea non potuit, quum præfectorum Sultani Achmetis majores eſſent vires. Itaque diſcedens ex iis locis Corcutes, trans mare Gallipolim abiit: ac duobus duntaxat ſecum ſumtis, Conſtantinopolim navigavit. Eo quum perveniſſet, exiguum quoddam templum ingreſſus eſt, haud procul a domicilio Genizarorum. Hoc ubi nunciatum Soltano Bajaſiti fuiſſet, aliam ei domum in urbe juſſit aſſignari: quam, remotus a Genizaris inhabitaret. In hanc igitur ubi commigraſſet, bona cum venia patrem adiit: ejuſque manum exoſculatus, in hoſpitium ſuum reductus fuit. Zecmen id temporis, quam minorem vocant, Sultanus Selimes advenerat. Quumque propius Conſtantinopolim accederet, atque obviam ei prodiret Sultanus Corcutes frater: equis inſidentes, manus ſibi mutuo porrexerunt, ac peramanter inter ſe colloquuti ſunt. Hinc urbem ingreſſus Selimes, in prato Genibaxeo tentoria fixit, Corcute ſuum in hoſpitium redeunte. Tum vero congregati Genizari, decem ex omni ſuorum numero delegere; quos ad baſſas ablegatos, dicere juſſerunt: Adgnoſcere ſe pro domino ſuo Sultanum Selimem, Bajaſitis Imperatoris filium. Bajaſitem, propter adverſam valetudinem, & imbecillitatem virium, non jam amplius ad bella gerenda prodire poſſe. Quamobrem ſignificarent Sultano Bajaſiti baſſæ, ut ſponte ſuam rerum adminiſtrationem Selimi filio traderet. Id niſi faceret, in ipſos ſe animadverſuros: & præterea per vim collocaturos Selimem in thronum regium, ac Dominum & Imperatorem ſuum declaraturos. Hæc quum decem illi Genizarorum legati baſſis expoſuiſſent, baſſæ cum iis ipſis decem viris Sultanum Bajaſitem adierunt. Is intellectis eorum poſtulatis, quam quidem diu ſuperſtes ipſe foret, imperium ſe nemini traditurum reſpondit. Ad ea ſupremus Vezir, Muſtaphas baſſa: Vale igitur, inquit, Imperator maxime. Nam mox, ubi abs te digreſſi fuerimus, vitam hi nobis adiment. Tum Sultanus: Siquidem jam nos imperio non abdicaverimus, ait, an futurum putatis, uti nos e medio tollant? Minime vero, ſubjiciunt illi, vitam eripient tibi: ſed injectis uncis ſpiculorum ſuorum veſti tuæ, de throno Imperatorio te detrahent. Quæ quum ab eis dicta fuiſſent, exiguo temporis ſpatio Sultanus Bajaſites re cum animo ſuo deliberata, caput erigit, & ſ: Rerum equidem, inquit, ſummam filio meo, Sultano Selimi, traditam committo. Qua Bajaſitis oratione Genizaris renunciata, mox unanimes ad Sultanum Selimem ſe contulerunt. Hæc autem geſta fuerunt anno DCCCCXVIII.

CHR. 1512.

Poſtridie Sultanus Bajaſites ciſtas, quibus Imperatorii theſauri continebantur, Sultano Selimi filio miſit: ac Vezires, ceteroſque baſſas, dominum ſuum, Sultanum Selimem adire juſſit, eique ſignificare: tantummodo ſibi, patri ſuo, dilationem dierum XX. concederet: quibus exactis, Dimotucum abiturus, & reliquum ibidem vitæ ſpacium tranſiturus eſſet. Interim Selimes in hoſpitio Genibaxeo commoraretur. Hæc quum illi Sultano Selimi expoſuiſſent: Quidquid, ait, patri & baſſis viſum fuerit imperare, ratum eſto. Res enim adhuc in ipſorum poteſtate ſunt & arbitrio. Poſtridie illius diei patrem Selimes adiit, eique manum oſculatus eſt. Tum vero ſurgens pater, Accede fili, ait, atque hoc loco ſede: quum rerum dominus, me quidem abdicato, & Imperator factus ſis. Ad ea Selimes: Minime vero, mi pater, inquit. Nam equidem domini, patriſque mei, famulus ſum: nec amplius quidquam petii, quam ut mihi faciem tuam intueri, ac manum deoſculari liceret. Id quum impetraverim, bona cum pace tua mihi, famulo tuo, nunc abire fas eſto: ſalva tibi rerum adminiſtratione proſperrima. Sultanus autem Bajaſites: Fili, ait, toto pectore atque animo Imperium tibi reſignavi. Sed unum hoc conſulo, ne ſanguinem innoxium fundas, nec immerito quemquam occidas. Cui patris conſilio quum Selimes ſe pariturum promiſiſſet, in hortum novum ſive Genibaxen, ad tentoria ſua ſe recepit. Poſtridie, ſummo diluculo, pro tribunali ſedit, & advocari Genizarorum Agam juſſit: qui mox univerſis cum Genizarorum copiis coram eo ſe ſiſtit. Ibi tum compellatis ipſis, Selimes interrogare: num ſe vellent Dominum & Imperatorem adgnoſcere? Cunctis unanimiter adclamantibus, id omnino ſe velle facere: mox iterum Selimes eos adpellans: Si quis, ait, inter vos aliquid culpæ commiſerit, an per vos mihi licebit, ut illum puniam? Licebit vero, ſuccłamant omnes. Ergo deinceps, ſubjecit Selimes, Imperium meum auſpicabor. Poſtridie, quum illuxiſſet, eodem in loco pro tribunali conſedit: Veziribus & baſſis omnibus huc ad ipſum convenientibus. Illo die quemdam Genizarum, qui auream in capite geſtabat uſcufiam, ſive pileum, comprehendi juſſit, & ad arborem ſuſpendi: quodam etiam de Uloſeziorum numero capite truncato. Genizarus ille propterea ſuſpendio ſublatus e medio fuit, quod Sultani Achmetis ſocer eſſet. Hoc modo quum ſibi Sultanus Selimes Imperium conſtituiſſet, Corcutes conſcenſa trireme Maniſſam, ditionem ſuam, repetiit. Non multis diebus interjectis, Conſtantinopoli diſcedens Bajaſites, Dimotucum abire cogitabat. Eum Sultanus Selimes extra portam Hadrianopolitanam, officii cauſa, quum deduceret: Bajaſites e curru cum filio colloquens, de multis eum rebus admonuit. Inde mutuo ſibi pater atque filius valedixere. Sed Bajaſites hoc itinere delatus in vicum quemdam, cui nomen Chapſe, vitam cum morte commutavit. Revectus autem a ſuis Conſtantinopolim, in templo, quod ipſe conſtruxerat, conditus fuit.

Secundum hæc profectus eſt Sultanus Selimes univerſis cum copiis in Anatoliam, quumque jam perveniſſet Engurim, frater ejus, Sultanus Achmetes, ad fines Arabicos profugit. Quod ubi Selimes accepiſſet, itinere mutato, Pruſam rediit: ibique Muſtapham baſſam, cum aliquot fratrum ſuorum filiis, ſtrangulari curavit. Inde Maniſſam contra fratrem, Sultanum Corcutem, movit. Sed is Tekienſem in provinciam abiit. quo cognito, primum e janitoribus ſuis, quem Azemim Caſanam Agam vocabant, fratrem a tergo perſequi juſſit. Is adhibita diligentia maxima, tandem illum in ſpecu quodam deprehendit, & cepit: jamque captum ad herum ſuum Selimem adducens, obvios habuit nuncios, apud oppidum Egrigos: ubi mox de mandato Selimis Corcutes ſtrangulatus, & cadaver ejus Pruſam vectum, ibidem monumento fuit illatum.

Quum autem Sultanus Selimes etiam alterum fratrem ſuum, Sultanum Achmetem, magnopere cuperet in poteſtatem redactum: aſtu excogitato, Baſſarum & Genizarorum nomine litteras ad eum perſcribi juſſit, quarum litterarum hæc erat ſumma: Sultanum Selimem crudeliter in omnium ſævire vitam. Ea de cauſa ſe jam pertæſos eſſe pomilionis iſtius. Prodiret modo Achmetes, ac ſe conſpiciendum præberet: mox ei captum Selimem tradituros. Data vero fuit opera, ut ejuſmodi litterarum exempla L. vel LX. Sultano Achmeti redderentur. Itaque numero litterarum deceptus, fidem eis habuit, & cum milite Caramano ſuis e latebris in apertum prodiit. Quotquot erant cum eo proceres, hanc profectionem diſſuadebant, & futurum ajebant, ut circumveniretur. Sed ipſe, litteris illis exhibitis, ac perlectis: Demus, ait, exempla viginti harum litterarum eſſe falſa & commentitia: num idem de ceteris quoque pronuntiari oportet? Itaque ſuam ſequutus opinionem, copias in fratrem duxit. Quum in planiciem perveniſſet ad Neapolim Caramaniæ, ab exercitu Sultani Selimis obvius, parum cum ſuis

Edit. Pariſ. pag. 338.

ſtrenue rem geſſit: ac victus, fugæ ſe dedit: in qua fuga captus Achmetes, & ſtrangulatus fuit. Extincti cadaver Pruſam deportatum, & ibidem in monumento fuit conditum. Hæc autem acciderunt anno DCCCCXX.

CHR. 1513.

Sultanus ergo Selimes jam ſolus imperio tranquillo potitus, ad bellum gerendum adverſus Iſmaëlem, Schacum Parthorum, ſe comparavit: & curribus ad vehenda tormenta, cæteriſque rebus neceſſariis inſtructus, omnes ſuos exercitus collegit, in quibus erant hominum ad quadringenta millia. Tantis cum copiis in Parthiam profectus, manum cum Iſmaële Scacho conſerere decrevit. Iſmail vero Sultani Selimis inſtituto cognito, cum Parthis ſuis & ipſe hoſti obviam prodiit: ac tandem congreſſis in planicie quadam, quæ Zalderana dicitur, utriuſque partis exercitibus, a diluculo ad poſtmeridianum uſque tempus dimicatum inter eos fuit. Iſmaëlis Scachi ſupremus belli dux, Uſtazeluis filius, Anatolico militi oppoſitus erat: Romaniæ copias ipſemet Scachus Iſmail ſibi debellandas ſumſerat. Sed Anatoliæ beglerbegus adeo fortiter hoſti reſtitit, ut tandem Uſtazelues occideretur. Ab altero quoque aciei latere pugnatum utrinque ſtrenue, donec ad extremum Chaſanes baſſa, Romaniæ beglerbegus, occumberet, Nihilominus Thures Aſis begus, Malcozii filius, una cum fratre ſuo, tam acriter hoc prælio ſe geſſit: ut hoſtibus disjectis, ad Iſmaëlis Scachi vexillum primarium penetraret, ipſique Scacho vulnus infligeret. Verum a Scachi ſatellitibus uterque mactatus cecidit. Sub exitum diei feſſus jam cum ſuis præliando Scachus, hoſti ceſſit, & fugam arripuit: ordaque ſua, cum omnibus rebus, quæ illa continebantur, hoſtis arbitrio relicta, Tebriſium ſe recepit. Itaque Turcis orda Scachi prædæ fuit, qui etiam in ea ceperunt unam de Scachi uxoribus: quum cæteræ mulieres, quæ illis in caſtris fuerant, pedites cum reliquo Parthorum exercitu Tebriſium abiiſſent. Scachus autem, relicto Tebriſio, cum non magna ſuorum manu Sultaniam ſe contulit. Interea Tebriſium progreſſus Selimes, omnes urbis artifices, omnes eximios opifices collectos, Conſtantinopolim miſit. Quumque illa hyeme cogitaret in hybernis ad Carabagum ſubſiſtere, non hoc eum tumultuantes facere paſſi fuere Genizari. Quapropter Amaſiam reducto exercitu, ibidem hybernavit. Sub initium æſtatis Camachum profectus, eam civitatem occupavit. Interim Sinanem baſſam eunuchum in Dulgadirenſem provinciam ablegavit, qui ducem ejus regionis Aladeulem bello invaderet. Is Dulgadirem ingreſſus, Aladeulem minime reſiſtentem cepit, & capite truncavit: quamquam alii tradant, ſuſpendio necatum fuiſſe. Ditionem vero Sultanus Selimes Ali bego conceſſit, qui ex Aladeulis fratre natus erat.

204

205

Hoc tempore Genizari magnas Amaſiæ turbas excitavere, quum in Piris baſſæ caſtra per ſeditionem irruerent. Erat tum Sultani Selimis vezirazemes, Achmetes baſſa, Ducagini filius: quem Selimes interfici juſſit, collata in eam culpa, quod hujuſce Genizarorum ſeditionis & conſcius & auctor exſtitiſſet. Hinc Amaſia diſcedens Selimes, Conſtantinopolim abiit: ubi generum ſuum, Iſchenderem baſſam, una cum Taziſade Cadileſchero, & Bali Geme Seguane baſſa, ſupplicio capitis adfecit: quod ipſos etiam diceret Amaſiani Genizarorum tumultus auctores fuiſſe. Contigerunt hæc anno DCCCCXXI.

206

CHR. 1514

Secundum hæc collectis Selimes omnibus copiis ſuis, Conſtantinopoli transjecit in Anatoliam: quum alteram ſe contra Parthos expeditionem moliturum ſimularet. De hac Selimis profectione certior factus Canſaves Gaurſi, Sultanus Alcairi, maximopere cum ſuis proceribus & Mamelucis perturbatus, coactis militibus ſuis, armatur Chalepum adiit. Qua re Sultano Selimi nunciata, miſſo itinere Parthico, in Sultanum Alcairenſem movit. Ejus quum fines attigiſſet, ac Sultanum haud impigre ſibi occurrentem conſpiceret: gravi cum eo prælio conflixit, in quo Sultanus ipſe Canſaves Gauris cæſus fuit, ejuſque copiæ diſſipatæ fugerunt. Poſt hanc pugnam Selimes victor omnes munitiones & arces, in finibus ſitas, occupavit: ac præſidiis in ſingulas impoſitis, Chalepum perrexit. Ibi quum omnia Chalepo vicina loca ſui juris feciſſet, begos ſangiacos provinciæ præfecit. Chalepo Damaſcum abiit, & urbem cum omni agro finitimo, ſumma celeritate ſuo ſubjecit imperio. Mameluci, qui & Circaſſi, Alcairum fuga delati Tommambaim, qui erat id temporis Ulu Duveidar, Sultanum crearunt. Et Ulu Duveidar apud ipſos primus erat dignitate poſt Sultanum. Poſtea autem Damaſco Selimes, Sinanem baſſam cum ſelecta militum manu Gazam præmiſit. Aliquot inde diebus elapſis, etiam ipſe reliquo cum exercitu ſubſequutus fuit, Alcairum ducturus. Ex altera parte Damaſcum Tommambais Meliculem Umeram, hoc eſt, beglerbegum Damaſci, Zamberdim Gaſalim, cum parte ſui exercitus miſerat. Is quum a Gaza prope jam abeſſet, etiam Sinan baſſa Remlen advenit, eoque loco caſtra metatus eſt. Quumque certior factus fuiſſet, eſſe Gaſalim cum exercitu in vicinia, noctu militibus indicta profectione, tanta cum properatione ad hoſtem acceſſit, ut prima cum luce Gaſalis copias adſequutus, non modo cum eis confligeret: verum etiam victoria potiretur, magnumque Mamelucorum ſive Circaſſorum numerum internecione deleret; ſuperſtitibus fuga dilapſis, & in ſolitudines illorum locorum ſemet recipientibus. Quibus rebus geſtis, placuit Sultano Selimi legatum ad Tommambiam mittere. Quippe domeſticum quemdam habebat, natione Circaſſum, quem vulgo Muratem Circaſſum adpellabant. Is ad Sultanum ire juſſus, impetrare non potuit, ut a Tommambai vel in conſpectum admitteretur, vel audiretur; adeoque cum iis, quos hineris comites ſecum adduxerat, juſſu Tommambais fuit interfectus. Qua legati ſui cæde comperta, motis Selimes caſtris, Remlem petiit. Eo quum perveniſſet, ſignificatum illi fuit, cives Remlenſes id temporis, quo Sinan baſſa Remle nocturno itinere diſceſſerat, ut Zamberdis Gaſalis copias adoriretur, ſparſiſſe rumorem de fuga Oſmanicorum: & quotquot in caſtris Sinanis baſſæ remanſerant, non ſolum mactaſſe, verumetiam occiſorum cadavera paſſim in puteos & foſſas projeciſſe. Quo Remlenſium intellecto facinore, Selimes & congregari juſſit oppidanos, & omnes illius ſceleris reos trucidari. Secundum hæc Cudſimubarecum profectus eſt. Quumque ſub veſperam eo veniſſet, noctem illam illic manere voluit: ac veſpertinis precibus in Axa meſſita, nocturnis in cubei Sahara peractis, omnia loca ſacra viſitavit. Poſtridie circa meridiem reverſus ad exercitum, Gazam contendit: ubi Sinan baſſa, potitus inſigni victoria, ſuas cum ipſo copias conjunxit. Gaza Bethlehemam profectus, illo quoque loco preces ſuas concepit: quibus abſolutis, in animum induxit, Alcairum petere. Præmiſit ergo Sinanem baſſam, qui ſuis cum copiis reliquum exercitum antecederet. Quippe proficiſcendum eis per illam ſolitudinem erat, quam ante id temporis nunquam eam numeroſus exercitus tranſierat. Et aliam quoque cauſam habebat, cur eum præmitteret: quod vereretur ſcilicet, ne ſi tanta hominum multitudo conjuncta maneret, iter illud per ſolitudinem ſe ſuſcepturos negarent, atque hoc modo diffluerent. Sultanini quidem hoc deſertum ſemper antehac pro urbis Alcairanæ propugnaculo quodam habuerant. Verum Sultanus Selimes jacta, quod dicitur, alea, militem cohortationibus animoſis ad capeſcendum hoc iter impulit. Ubi ventum ad prima caſtra fuiſſet, in pago, qui Deire vocatur, Vezirem ſuum, Chuſelnem baſſam, interfici juſſit; quod dixiſſe perhiberetur, non temere per ejuſmodi ſolitudinem, tanto cum exercitu, proficiſcendum. Atque hoc modo ſolitudinem ingreſſus eſt, quæ arida proſus, aquis

207

Edit. Pariſ. pag. 340.

208

209

210

aquis deſtituitur. Quum de die in diem progrederetur ulterius, placuit Deo largiri pluviam: quo factum, ut univerſæ illæ copiæ nulla premerentur aquæ penuria. Ubi Salachigen perventum fuiſſet, jam vicerant ſcilicet, ſuperata ſolitudine. Quapropter oneratis aqua potabili jumentis, Alcairum perrexerunt. Interea Tommambais Alcairi Sultanus, ſuis & ipſe copiis inſtructus, ex urbe militem eduxit: eoque modo caſtra metatus, ut urbem a tergo haberet, ibidem ſubſtitit. Coegerat enim maximum exercitum, in quo militabant Æthiopes, cum aliis nationibus. Tormentis etiam bellicis ea communierat itinera, quibus
211 hoſtis venturus exſpectabatur. Sed transfuga quidam ex caſtris ipſius ad Sultanum Selimem ſe contulit, eique conſilia & inſidias hoſtium detexit.
CHR. 1515. Quibus Selimes cognitis, diverſo itinere copias Alcairum duxit. Hæc geſta fuerunt anno DCCCCXXII.

Die XXVIII. menſis Silchizis, ante prandium, ingens & cruentum prælium commiſſum fuit; quo in prælio Sinan baſſa, cæſus in dextro cornu, occubuit. Tandem tamen Mameluci, qui & Circaſſi, diſſipati profligatique, partim verſus montes, partim in ſolitudinem, partim ad ipſam urbem profugere. Verum ubi mox Selimiani milites urbem occupaſſent, reliquiæ Circaſſorum & Mamelucorum, urbe deſerta, in regionem Saitenſem ſe recepere. Selimes propter urbem, ad Nilum fluvium, caſtris locum cepit: quo in loco dum ipſe
212 quieſcit, miſſis Tommambais ſpeculatoribus, quum alia, tum etiam ſitum caſtrorum hoſtilium exploravit; quod ea nocturna impreſſione adgredi, ſuo cum animo conſtituiſſet. Rebus omnibus
Edit. Pariſ. pag. 341. exploratorum opera probe perquiſitis; urbem noctu cum ſuis ingreſſus, plurimos ex Selimianis in urbe oppreſſit & trucidavit. Sed quum primum hoc Selimi nuntiatum fuiſſet, juſſis arma corripere militibus, hoſti ſemet oppoſuit: tormentiſque bellicis in ea loca conſtitutis, in quæ facturus impetum credebatur hoſtis, ab omni parte paratus erat.

CHR. 1516. Anno DCCCCXXIII. quarto die menſis Mucherenis, miſſus in urbem fuit a Sultano Selime Jonuzes baſſa, cum Genizarorum manu: qui quidem in ipſis plateis & vicis urbis adverſus Circaſſos & Mamelucos acerrime dimicarunt. Hoc prælio ſagitta Jonuzes baſſa tam graviter vulneratus fuit, ut a ſuis ſublatus, e media pugna exportaretur. Id conſpicatus Selimes, usque adeo exarſit, ut milites ex equis deſcendere juberet, ac pedites ſuis ſupperias ferre. Quod quum abſque mora fieret, & illi milites, qui cæteroquin ex equis dimicare ſolebant, pedites urbem ingrederentur: prope templum maximum, quod Chaſanis Zami vocant,
213 cum Circaſſis & Mamelucis manum conſeruere: qua pugna tot ab utraque parte cæſi ſunt, ut paſſim per plateas plena peremtorum cadaveribus eſſent omnia. Tandem Seliniani denuo victoria potiti fuerunt, & Tommambais iterum cum nonnullis ſuorum in regionem Saitenſem profugit. Acciderunt hæc anno DCCCCXXIII.

Poſt illa cum omni exercitu Selimes urbem ingreſſus, in ipſo palatio Sultanino divertit. Fuerant in eo, quem diximus, conflictu capti bis mille quingenti Circaſſi ac Mameluci: quorum ad duo millia Sultanus Selimes jugulari, quingentos reliquos in cuſtodiis haberi juſſit. His geſtis rebus, adactus extrema neceſſitate Tommambais, ut pacem peteret: inſignem legationem ad Sultanum Selimem miſit. Eam Selimes ſane quam humaniter excepit, ac poſtulatis omnibus adſenſus, non modo Tommambai reſcripſit: verumetiam ſuos homines ad ipſum viciſſim ablegavit, qui pacis ei auctores eſſent. Hos ad ſe juſſu Selimis venientes, Tommambais interfici curavit univerſos. Quamobrem ſummopere commotus Sultanus Selimes, Circaſſos illos omnes, quos in cuſtodia detineri præceperat, mox ita juſſit occidi, neminem ut ſui reliquum facerent. Ea re patra-

ta, trans Nilum copias duxit, Tommambaim quæſiturus: quo ille comperto, fugam arripuit. Selimes Romaniæ copiis injunxit, ut eum a tergo perſequerentur. Sed Arabes, qui & Æthiopes, itineribus fugienti Tommambai præcluſis, hominem interceperunt, & captum ad Selimem perduxerunt.

CHR. 1517. Anno DCCCCXXIII. die decimo ſexto menſis Rebiulæ, mandato Sultani Selimis, in umbilico
214 urbis Alcairenſis, eo loco, qui Bab ſubeile dicitur, Sultanus Tommambais ſuſpendio necatus fuit. Atque hoc modo radicitus exſtirpatis Circaſſis ac Mamelucis, univerſum illud Sultaninum Ægyptiumve regnum ſuo Selimes imperio ſubdidit, & in Sangiacatus diviſit: quum urbem Alcairanam Jonuzi baſſæ regendam commiſiſſet. Inde rebus omnibus egregie conſtitutis & ordinatis, Alcairo diſceſſit, Gazam rediturus. Erat autem quidam ex Sultaninis, Cheir begus, qui Sultanis illis adhuc rerum potientibus, Chalepi copiis præfuerat; ſed ſponte ſua Sultani Selimis poteſtati ſe permiſerat. Hic a Selime, præter Jonuzem baſſam, ad Alcairum relictus; litteras ad eum, jam inde digreſſum, miſit obſignatas: quibus in litteris, Jonuzem baſſam accuſans, perſcripſerat; Æthiopes, & plebem urbanam, Jonuzi baſſæ Sultani tribuere titulum, & omnia precari fauſta feliciaque; nonnullis etiam criminibus aliis in eum congeſtis. His territus litteris Selimes, mox alias ad Jonuzem baſſam dari juſſit: quibus ei mandaretur, uti maxima celeritate ſemet ad Sultanum Selimem conferret. Eadem Cheiri bego ſcribi voluit, & urbem ipſius fidei, per abſentiam baſſæ, commendavit. Ubi ſuum ad herum, Sultanum Selimem, in ipſa ſolitudine Jonuzes baſſa perveniſſet: equis inſidentes, inter ſe colloquuti ſunt ambo. Verum ſubito Selimes furore correptus, Jonuzem baſſam ex equo dejici juſſit: & Solachorum præfecto mandavit, ut eum, reſecto capite, jugularet. Quod ſtatim factum quum fuiſſet, Selimes itinere continuato, tandem Conſtantinopolim reverſus, quieti ſe dedit.

CHR. 1520. Non exiguo temporis intervallo gerendis a rebus
215 abſtinens, an denique DCCCCXXV. menſe Remaſane, Conſtantinopoli digreſſus, Hadrianopolim petere conſtituit. Hoc in itinere quum Inzuam veniſſet, balneum ingreſſo rumor quidam a tergo cœpit oriri, qui revera carbunculus peſtilens erat. Profectus autem ulterius, & illum ad locum delatus, ubi aliquando cum patre conflixerat: urgente neceſſitate, fixis ibidem tentoriis, ſubſtitit. Interea vero, dum hic morbo ipſius curando ſe totos medici dabant: Defterdaros, & Pirim, Achmetemque baſſas, Hadrianopolim præmiſit: ut omnia ſolemnitati Bairami celebrandæ neceſſaria præpararent, ſolo Ferhate baſſa cum eo manente. Sed quum medici morbo remedium invenire non poſſent, eo ipſo mortuus eſt loco, in quo cum patre pugna congreſſus fuerat, die ſeptimo menſis Schebalis, anno DCCCCXXVI. Imperavit annis ſeptem, menſibus octo, diebus octo. Nihil compertum fuit de ipſius obitu totis diebus decem. Interea ſecreto Ferhates baſſa primarium janitorem cum litteris Maniſſam ad Sultanum Soleimanem miſit, qui eum moneret, uti quamprimum illuc properaret. Sed quod his nihil litterarum reliquis a baſſis adjunctum fuiſſet, veritus eſt itineri ſe dare Soleimanes. Inde baſſis cæteris, qui Hadrianopoli degebant, rem omnem Ferhates baſſa patefecit: qui mox eo profecti, quum quo res eſſent loco, cernerent; litteris & ipſi perſcriptis, præfectum Ispachiorum ad Soleimanem Maniſſam ablegarunt: ſignificantes, ut abſque mora veniret prius, quam de patris obitu Genizari, cæteræque Portæ militeſ, quidquam inaudiſſent: ne fœde direptam urbem excidio darent. Itaque Soleimanes, re tota penitus cognita, confeſtim ſemet adcinxit itineri: nec ulla vel noctu, vel interdiu quiete interpoſita, pervenit Iſcodaram e regione Conſtantinopolis ſitam. Hoc loci tribunus Genizarorum ad

pag. 342.

ipſum venit, quo comite triremem ingreſſus, Conſtantinopolim transjecit; in occurſum prodeuntibus Genizaris univerſis. E triremi quum exſcendiſſet, Genizarorum Aga, ſuos compellans Genizaros: Hic dominus vester, hic imperator eſt, ait. Qua illi voce audita, mox ordine cæteros antegreſſi, Sultanum ſuum ad imperatorum Sarajum deduxerunt. Hinc largiores annonas, & donativa petiere, Sultano Soleimane poſtulatis ipſorum adnuente. Poſtridie prima luce funus Selimi in urbem deductum fuit, eique celebratæ in templo ſive zuma Sultani Muchemetis exſequiæ. Pedes ante paternum funus incedebat Sultanus Soleimanes, idque comitabatur ad zumam ab ipſo Selime conditam, ubi monumento ſuo fuit illatus. Inde Soleimanes ad palatium reverſus, in thronum imperatorium ſe collocavit, & regni adminiſtrationem auſpicatus eſt, anno DCCCCXXVI. die decima ſeptima menſis Schebalis.

CHR. 1520.

Factus jam plene rerum dominus Soleimanes, elapſis aliquot menſibus, omnes ſuos milites convenire juſſit, & cum eis verſus Albam Græcam profectus eſt, anno DCCCCXXVII.

216 CHR. 1521.

Quum prope jam abeſſet ab Alba, vezirem ſuum, Achmetem baſſam, cum Romaniæ copiis ad Burgurdelen ire juſſit. Is illuc ubi veniſſet, tormentis bellicis mœnia diſiecit, militem immiſit, & oppidum cepit. Multi tamen in ejus expugnatione Turci fuere trucidati, ac viciſſim Achmetes baſſa Sultano Soleimani cæſorum Chriſtianorum capita, cum quibuſdam captivis & vulneratis, miſit.

Secundum illa Pirim baſſam præcedere juſſit Soleimanes, qui Albæ Græcæ ſitum ac munitionem, circumfuſis copiis, ſpecularetur: ſtatimque Pirim ſequutus, univerſum exercitum mœnibus admovit, caſtra vallo munivit, tormenta juſſit expediri, muros everſos ſolo æquavit, ac tandem Albam expugnavit die vigeſima quinta menſis Remazanis, anno DCCCCXXVII. qua potitus Conſtantinopolim rediit.

CHR. 1521.

Anno ſequenti proximo DCCCCXXVIII. die vigeſima menſis Rezebis, iterum Soleimanes expeditione ſuſcepta, copias univerſas in Anatoliam tranſduxit, Rhodo bellum illaturus. Jam ante vero Muſtapham baſſam inſigni cum claſſe Rhodum navigare juſſerat. Ipſe cum pedeſtribus copiis Anatoliam ingreſſus, in oppidum quoddam Menteſianæ ditionis, cui nomen Mermere, ſe 217 conculit: unde non magno ex intervallo in Rhodum tranſjicitur. Itaque militibus hanc in Rhodum tranſportatis, tandem & ipſe ſuo cum comitatu tranſvectus in inſulam, gravi urbem obſidione cinxit. Obſeſſi Chriſtiani muros pannis cocco tinctis, & ſericis, & auro intertextis, ornabant; ac plurimis in urbe ludis & ſpectaculis, ad oblectandos animos, utebantur. Quum ſerio denique oppugnarentur, longo temporis ſpatio ſe defendebant acerrime; quod urbem ab hoſte nullo modo capi poſſe ſibi perſuaſiſſent. Ac Soleimanis ſane res eo tandem loci redactæ fuerant, ne quanam ad expugnandam civitatem via deinceps prodederetur, ignoraret. Quia tamen mons quidam haud procul ab urbe diſtabat, ex eo terram peti, qua urbis foſſæ complanarentur, edixit. Actis præterea cuniculis, ſuffoſſi fuere muri, tormentorum quoque vi magna ex parte diruti. Quapropter exhaulto laboribus ac moleſtiis Chriſtianorum præſidio, quum urbem non multo poſt in hoſtium poteſtatem venturam nemini dubium eſſet: ipſorum princeps, quem Megalon Maiſtora 218 vocabant, inducias pactus, urbem ſe dediturum ſignificavit: modo ipſis abeundi poteſtas fieret, ſalvis facultatibus ſuis; & Chriſtianorum uxores atque liberi nulli ſervituti manciparentur. In eas conditiones Sultanus Soleimanes abſque mora conſenſit. Itaque quum obſeſſi munera Sultano quædam, in ejus conſpectum admiſſi, obtuliſſent: cum rebus ac facultatibus, cum liberis & uxoribus ſuis naves ingreſſi, Turci Rhodo ceſſerunt, & in Italiam navigarunt. Quotquot erant in urbe captivi Turci, libertati pristinæ reſtituti fuere. Capta vero fuit Rhodus die tertio menſis Serferis: anno DCCCCXXIX. Simul etiam cum Rhodo Turci arcem Stancon, & Bedrum, aliam arcem in Anatolia ſitam, in poteſtatem redegere. Soleimanes inde Conſtantinopolim reverſus eſt.

Cæterum quo tempore ad obſidendam Rhodum proficiſci cogitabat, Ferhatem baſſam adverſus Alim begum, Scachi Suarenſis filium, qui perantiquo majorum ſuorum jure Dulgadirenſis regionis dux erat, cum copiis ablegavit. Nam falſo delatus is fuerat apud Sultanum Soleimanem, *Edit. Pariſ.* & accedebat alia cauſa, quod Othmanidæ nemi- *pag.* 343. nem veteri natum familia ſuo in imperio tolerare poſſunt. Ubi jam prope Ferhates aberat ab Alis begi ditione, inſidioſo aſtu hominem ad ſe pellexit. Quippe morbum ſimulans, ſignificari bego juſſit: velle ſe teſtamentum condere, atque ipſius fidei exercitum committere. Qua voluntate Ferhatis intellecta, mox Alis begus, nihil ab Othmanicis periculi veritus, quibus inde uſque a prima ætate fidus ipſe fuerat, cum utroque filio baſſam adit: qui & patrem, & filios, innocentes occidi juſſit. Hoc facinore patrato, Ferhates ad Sultanum Soleimanem, Rhodum obſidentem, Rhodo necdum capta, reverſus eſt. 219

Quum autem confecto bello Rhodio, Conſtantinopoli Soleimanes quietus degeret: Genizari die vigeſimo tertio menſis Rezebis ſeditionem moverunt, & Aigaſis baſſæ, ſupremique theſaurarii, Abdulelamis ædes expugnatas diripuerunt. Poſtridie, qui Mercurii dies erat, noctu Ibrahimis ac Muſtaphæ baſſarum domos itidem adhibita vi aperuere: ſed ea cum moderatione, nullam ut inde prædam auferrent. Compoſito denique Genizarorum tumultu, Soleimanes in Ungariam proficiſci ſtatuit: & collectis quinquaginta vel ſexaginta millibus armatorum, pontibus Savum, Dravum, Danubiumque flumina junxit: & Varadinum Petri, cum aliis locis munitis occupavit, Budam ipſam cum exercitu petiturus. Ea Soleimanis expeditione cognita, ſe quoque rex Ungarus ad bellum paravit; & cum milite ſuo, qui ferro totus armatus erat, obvium ſe Sultano Soleimani dedit. Die quodam Mercurii, circa tempus Ikindi, utrinque tanto concurrerunt exercitus impetu: multa ut hominum millia ab utraque parte cæſa caderent, plurimi vulnerarentur. Diu pugnatum quum fuiſſet, tandem tamen victus rex Ungarus, etiam ipſe periit. Actis autem in fugam Ungaris, Turci hoſtem perſequuti, multa ipſorum millia inter fugiendum contrucidarunt. Soleimanes re bene geſta, Budam ſuos duxit, & urbe fine ſanguine potitus eſt; cujuſvis ſexus & ætatis hominibus in ſervitutem redactis, anno DCCCCXXXI. Poſt occupatam Budam, reverſus eſt Hadrianopolim, & ad tempus aliquod ſe quieti dedit. 220 221 CHR. 1526.

Erat tunc quidam in Anatolia, qui Calender Zelebis adpellabatur, ex familia Chazis Bectaſis. Colunt autem Turci Chazim Bectaſem, ceu divum quemdam, atque etiam invocant. Hic ergo Calender Zelebis ſeditione mota, cum non magno Derviſiorum numero, Sangiacos aliquot fudit, & univerſam Anatoliam ad arma concitavit. Soleimanes accepto motus hujuſce nuntio, Ibrahimem baſſam, inſigni cum exercitu, miſit; uti Calenderem Zelebim bello adgreſſus, in ordinem redigeret. Ibrahimes Calenderem cum copiis adſequutus, prælium inſit: quo dimicatum ab utraque parte fortiter, eo tamen eventu, Calender ut ipſe ſua cum factione victus occumberet. 222

Compoſitis Anatoliæ turbis, ad aliam ſe Soleimanes expeditionem paravit, Ungariam rurſus invaſurus: ideoque militem, publicatis edictis, ad Albam Græcam convenire juſſit: quo quidem & ipſe ſe contulit, Budam inde perrecturus. Hoc in itinere dum eſſet, Erdelii Banus ad eum ve- 223

nit, delatisque suis obsequiis, Soleimanis imperio se summisit: quum & munera secum ferret amplissima, & manum ejus exoscularetur. Quæ quidem res adeo grata Soleimani accidit, ut eum mox Ungariæ regem crearet. Secundum illa Budam profectus est, qua occupata, Viennam contendit. Eo quum perveniisset, Germani, qui se intra mœnia tenebant, urbem communiere: quam Sultanus Soleimanes tormentis bellicis ad viginti dies oppugnavit, actis etiam subter muros cuniculis, donec eorum pars corrueret. Ea re perfecta, subito cum nive frigus adeo vehemens incidit: ut ei tolerando neque milites, neque jumenta sufficerent. Ideoque destituus omni spe Vienna potiundi, obsidionem solvere coactus fuit; & Constantinopolim reversus ad aliquod tempus a bellis abstinuit. Gesta vero fuerunt hæc anno DCCCCXXXV.

CHR. 1529.

Dum Constantinopoli quietus hæret, invitatis magna solemnitate bassis omnibus & proceribus, & exterorum Principum legatis, omnique genere spectaculorum in Armindane Constantinopoli exhibito; filios suos, Sultanum Mustapham, Sultanum Muchemetem, & Sultanum Selimem circumcidi curavit, anno DCCCCXXXVIII.

CHR. 1532.

Eodem anno mensis Remasanis die vigesimo octavo, Constantinopoli discessit, Hispano bellum illaturum. Quumque perveniisset in Alamaniam; duorum mensium spatio copias hinc inde circumduxit, ferro & igni cuncta vastans atque diripiens. Nullus a Christianis oppositus ei fuit exercitus, nusquam eorum conspectæ acies: ab utroque dumtaxat latere Soleimanis agmina carpebant; ac multos interceptos vel occidebant, vel abducebant captivos. Missis autem Sultanus Soleimanes, ductore Casane Vaivoda, qui Michalis begi filius erat, & Vaivoda, duodecim millia militum, adjunctis eidem Acanzlis; qui regiones illas ulterius incendiis & rapinis depopularentur, atque incolas servituti mancipatos abigerent. Quod quum illi facerent, opima potiti fuere præda. Verum in reditu forte fortuna in Christianorum incidere copias, cum quibus licet acerrime dimicarent, ac fortiter hosti resisterent: tandem tamen ad internecionem, majori saltem ex parte, cum ipso Casane Vaivoda, cæsi captique fuerunt. Et quando jam hyems adpetebat, mutato Soleimanes itinere, Constantinopolim rediit; ubi quum ad tempus aliquod quiesceret, Sultano Mustaphæ filio Manissam attribuit, anno DCCCCXXXVIII.

Edit. Paris. pag. 344.

Interea vero, dum aberat peregre Soltanus Soleimanes, in Alamania bellum gerens: supremus Hispani classis præfectus, Andreas Doria, cum Megalo Mastore, qui superioribus annis Rhodo cesserat, corrogatis cæterorum quoque Principum Italicorum auxiliis, magnam mari classem eduxit, qua naves quinquaginta majores, & quinquaginta triremes continebantur. Et erant in his militum ad quinquaginta millia. Quo cum exercitu Morealm inopinato adorti, primo Coronam urbem cum arce, deinde insulam Balu, & Badram oppidum, cum aliis quibusdam castellis ceperunt: & immissis in ipsam regionem pedestribus equestribusque copiis, universam depopulati sunt; ingenti marium, fœminarum, puerorumque multitudine secum in captivitatem abducta.

Superioribus annis quidam natus in insula Mitylene; cui nomen Chairadines, insigniter navalis militiæ peritus evaserat; ac piraticam exercens multoties mari cum Christianis conflixerat. Ubi jam rem fecisset, naves aliquot instruxit; adjunctoque sibi sodalitio quorundam egregiorum hominum, & nemini addictorum imperio, cum iisdem in Barbariam profectus, urbem Celairem occupavit, ac sibi retinuit.

Qua quidem re feliciter confecta, per universam Italiam nomen ipsius inclaruit: inditumque fuit ei cognomen ab Italis, uti vulgo Barbarossa diceretur. Idem quotannis Sultano Selimi & Soleimani munera quædam mittebat. Quorum alter, Soleimanes, viri virtute, rerumque gestarum fama cognita: missis legatis, invitavit hominem, uti ad se veniret. Chairadines idoneo Cesairi præsidio impositio, strenuorumque virorum, & sibi amicissimorum fidei civitate credita; triremes aliquot milite complevit, & Constantinopolim profectus est. Eo quum adpulisset, manum pro more Sultano Soleimani osculatus est: Excepit hominem Sultanus sane quam honorifice, constitutoque salario quadragies centum millium asprorum annuo, Beglerbegum maris supremum creavit, & ad Vezirls dignitatem evexit: unde nomen ei datum, ut Chairadines appellaretur. Nactus ergo plena cum potestate maris imperium, centum triremes in mare deduci, & instrui, militeque compleri jussit, & cum iis Moream adiit. Qua re Christianis nuntiata, mox illi regionem & arces, quas occupaverant, desertas reliquere: conscensisque navibus suis, inde discesserunt. A Christianorum abitu, trecenti Genizari, Azapique totidem in ea fuere loca missi: qui & Coronæ, & oppidis cæteris præsidio essent. Inde Chairadines bassa cum eadem classe in Barbariam profectus, urbem celebrem Tunisinam, quæ a Mauris incolitur, occupatam suo subjecit imperio, anno DCCCXL.

CHR. 1534.

Eodem hoc tempore captæ a Chairadine bassa Tunisis, quidam e numero Parthicorum procerum, Ulumas begus, a Scacho Techmasi filio Scachi Ismailis, defecit; licet ipsius Scachi sororem haberet conjugem. Itaque profugus e Parthia, Constantinopolim accessit: & præstito subjectionis sacramento, Soleimani se totum addixit. De hujus viri consilio Sultanus Soleimanes expeditionem Parthicam suscipere cogitabat, eam prætexens belli causam, quod Scachus, suis cum proceribus & subditis, minime rectam religionis amplecteretur sententiam, nec debito, quatuor Mahumetis prophetas honore prosequeretur. Hac de causa dignissimos censebat, quibus bellum inferretur, qui occiderentur, adeoque penitus exstirparentur. Itaque Soleimanes hoc bello decreto, Sangiacatum Ulumæ bego supra nominato, non procul a Carahemida, concessit. Ulumas vero Constantinopoli quibusdam conductis copiis, in Sangiacatum suæ creditum fidei cum eis profectus est. Missa quoque fuerunt ad cæteros illius provinciæ Sangiacos a Sultano Soleimane mandata, quibus præcipiebatur, ut Ulumæ bego, quoties in hostem profecturus esset; obsequerentur. Ulumas ergo decretum sibi Sangiacatum ingressus, collectis ejus regionis proceribus Sangiacis, ipsorum adjutus auxiliis, Curdistanio principi, cui nomen Sereles begus, bellum intulit: eoque interemto, ditionem ipsius in potestatem redegit. Et re Sultano Soleimani nuntiata, supremum Vezirem suum, Ibrahimem bassam, qui apud Sultanum summæ auctoritatis erat & potentiæ, supra bassas ac Vezires omnes evectus, idque nomen ab eo consequutus, ut Ser Asker Sultani nominaretur, Constantinopoli ablegavit in Anatoliam, & Romaniæ Anatoliæque copiis præfecit: cum quibus ille Chalepum adiit, & inde Carahemidam perrexit. Huc ubi venisset, Ulumam begum præmisit in Parthiam, qui dum itineris esset: atque ipse vestigiis illius inhærens, a tergo sequutus est, anno DCCCCXLI.

CHR. 1535.

Hoc modo continuata profectione, nemine resistente, Tebrisium illi pervenerunt. Aberat enim Scachus id temporis ab illa provincia, bellum in Chorasane contra Kezlen bassam gerens, qui ei Chorasanem eripere volebat. Quum propius ad Tebrisium accessissent, urbem invenere desertam, & habitatoribus vacuam. Ibrahimem vero præmissum ad expeditionem hanc, anno DCCCCXLI. sequutus est ipsemet Soleimanes, cum Genizaris, & aliis Portæ copiis, ea celeritate & ut quo tempore Tebrisium Ibrahimes in-

pag. 345.

CHR. 1535.

greſſus eſt, Soleimanes Carahemide portis ſummoveret. Interea Scachus etiam Techmaſes propius ad Tebriſium ſuos adduxerat, ut iſtic Ibrahimem baſſam opprimeret. Ibrahimes hoſtis conatu cognito, abſque mora Soleimanem certiorem reddidit: qui duplicatis cotidianis itineribus, celerime Tebriſium advolavit, & cum Ibrahime ſe conjunxit. Quumque per exploratores intellexiſſent, quibus in locis Parthorum exercitus degeret: recta in eos duxere. Tum vero Parthi, qui de Soleimanis adventu cum Genizaris ac Portæ militibus ceteris acceperant, ſeque tali machinarum bellicarum adparatui, tantiſque copiis
235 nequaquam reſiſtere poſſe cernerent, Sultaniam profugerunt. Oſmanici nimia tormentorum, annonæ, tentoriorum, curruum, & aliarum magni ponderis rerum copia gravati, tormenta cum impedimentis ceteris trecentorum Genizarorum, ac trium Sangiacorum præſidio munita, Tebriſium remiſerunt: atque hoc modo facti expeditiores, Parthicum militem acriter a tergo perſequi cœpere. Tum vero fugere Parthi, fugientibus inſtare Oſmanici: donec haud procul ab oppido Hemedane perventum fuiſſet. Ibi cum pluviis, & annonæ penuria, tantum frigus Oſmanicos oppreſſit: ut plurimi tam manus quam pedes a frigore læſos amitterent, ac incredibilis hominum, jumentorumque multitudo fame
236 interiret. Præterea contigit, ut in ipſo conatu tranſmittendi amnis, qui Docus Gezid vocatur, flumen illud aquis pluviis adauctum vehementer intumeſceret. Ideoque dici non poteſt, quot iſtic homines, jumenta, rerum aliarum ſarcinas perierint: adeoque de ſua quilibet ſalute deſperabat. Quando igitur exercitus Parthicus nuſquam adparebat, nec ſciri poterat, quonam ſe recepiſſet; aliaque nulla regio Bagadate propinquior erat, quæ minus hiberni frigoris, & plus caloris haberet: in hanc ſibi Soleimanes ducendum ſtatuit exercitum. Ubi propius ad urbem acceſſiſſet, apertis incolæ portis, eam Soleimanis poteſtati permiſere. Quapropter ingreſſus, non-
C nihil iſtic ſe recreavit. Omnis etiam Bagadati
237 finitima regio ſe Soleimanis imperio ſummiſit. Quo factum, ut begterbegum in urbe conſtitueret, ipſamque provinciam in Sangiacatus partiretur. Præterea Bagadati militare præſidium impoſuit, eique de tormentis bellicis, & aliis rebus neceſſariis, annonæque copia proſpexit: quum prius urbem muniſſet, & aquam e flumine derivatam in foſſas urbanas immiſiſſet. Hoc tempore ſupremus Dephterdarus ſive maximus erarii præfectus, Iſchender Zelebis, apud Sultanum Soleimanem delatus fuit, ob tractatos nequiter theſauros regios: quem extra urbem hoc nomine ſuſpendi juſſit, univerſis facultatibus ejus fiſco adplicatis. Interea vero, dum Soleimanes intra Bagadatis muros, exercitus foris in hibernis hærebat: prodiit denuo Scachus Techmaſes in apertum ſuis cum copiis, & Tebriſium iter inſtituit. Inde quum ipſum haud procul abeſſe reliqui ad Tebriſium Sangiaci & Genizari, de quibus ſupra dictum, accepiſſent: quid agendum ſibi hoc
D caſu foret, ignorabant. Quia tamen animadverterent, nec ad reſiſtendum hoſti tam potenti ſe ſufficere, nec in tempore ſibi ſuccurri poſſe: ſarcinas omnes, & tormenta bellica cum rebus ad ea neceſſariis, & cuſtodiæ ſuæ commiſſis, ibidem reliquerant, ac fuga ſaluti ſuæ conſuluere. Scachus Tebriſium ingreſſus, omnes iſtas ſarcinas & impedimenta militi ſuo diripienda conceſſit: bellica vero tormenta, cum univerſo ad ea pertinente adparatu, concremari juſſit: & quidquid de machinis bellicis colliquefactum flammis abſumi non potuerat, ad ſignandos manguros deſtinavit. Ubi jam durior hyemis tempeſtas
CHR. 1536. præterierat, Bagadate Soleimanes movit eodem anno DCCCCXLI. ac denuo Tebriſium duxit: unde quum non magno abeſſet intervallo, rurſum cum ſuis Techmaſes fugæ ſe dedit: atque uti facultatem ſui perſequendi Oſmanicis adimeret, ſuam ipſemet regionem vaſtavit, annonam omnem corrupit & exuſſit, ſubditos ſuos paſſim abegit. Ubi Tebriſium Turci pervenuiſſent, Soleimanes optimum quemque ſuorum, & præſertim egregie inſtructos equis, delegit: eiſque mandavit, ut ſumma ipſi celeritate, hoſtem alicubi adſequerentur. Quod quum illi facerent, omniaque miſere vaſtata conſpicerent: ad animum eis accidit, fieri poſſe, ut in redacta penitus ad ſolitudinem regione aliquod ipſis incommodum eveniret. Ideoque converſo itinere Tebriſium rediere. Quum autem Soleimanes hoc modo deluſum ſe videret, vehementi commotus ira, Scachi Techmaſis, & majorum ipſius regias, amœnaque palatia, cum ipſius Sultani Jacupis ædificio, quod Heſte behiſte dicitur, & omnibus
238 cum paradiſis dirui, vaſtari, cremari juſſit. Præterea plurimos Tebriſii cives compulit, ut inde Conſtantinopolim commigrarent. Ad ſummam, inſigni regionem illam univerſam excidio adflixit, direptis miſerorum incolarum facultatibus, & abſumtis omnibus jumentis. Poſt hanc vaſtationem, Soleimanes exercitum Carahemidam reduxit. Et diſpoſitus ac relictus erat a tergo dundar,
239 ut Turci vocant: quod vereretur, ne in ipſa profectione Scachus impreſſione ſubita ſuos adgrederetur. Quod quidem ita prorſus accidit. Nam Scachus, intellecto diſceſſu Soleimanis, ſelecta Corizzarum quinque millia ſecum ſumſit, ac veredariorum in morem Oſmanicos a tergo ſequutus eſt: in hoc unum intentus, ut eos aliquo detrimento adficeret. Tandem in agmen illud extremum incidit, quod dundar adpellatur, uti diximus. Ejus ductor erat Ulumas begus, cui præter quinque Sangiacos, ſeptemdecim millia ſtrenuorum militum Soleimanes adtribuerat. Ad hos quum Scachus advolaſſet propius, mox in eos irruit: & manu conſerta, ſuperior ipſe, Turcis cæſis, erafit. Interemta fuere Turcorum ad duodecim millia, deſideratique tres Sangiaci. Quartus in hoſtium poteſtatem venit, quintus cum Uluma bego fugæ beneficio diſcrimini ſemet eripuit. Scachus hoc tam feliciter pugnato prælio contentus, nihil periclitandum putavit ulterius, quod hoſti ex aliqua parte par pari relatum arbitraretur: ideoque retro cum victricibus copiis ad ſuos abiit. Ipſe quoque Soleimanes jam Carahemida diſceſſerat, Chalepum petens, unde digreſſus, die decimo quarto menſis Rezebis Conſtantinopo- CHR.
lim adpulit, anno DCCCCXLII. 1536.

Dum illic ad tempus aliquod a bellis abſtinens quieſcit, ſuſpectus ei cœpit eſſe Ibrahimes baſſa, cujus & ex parte fuit detecta perfidia. Quippe ferebatur cum Italis quoque ſecreto pepigiſſe fœdus, ut imperium Turcorum in ſe transferret. Quapropter eum Soleimanes die quodam Mercurii, qui vigeſimus ſecundus menſis Remaſanis erat, ad cœnam invitavit: qua finita quum de certis negotiis inter ſe collocuti, jam cubitum pergerent: Ibrahimes quoque ſuum ad conclave ſeceſſit, & in lecto ſe compoſuit. Quippe quoties ad Soleimanem noctu arceſſebatur, in ipſius imperatoris ſarajo cubabat. Quum obdormiſſet, interfici hominem Sultanus juſſit; omneſque facultates ipſius & opes, fiſco addictas, theſauris ſuis inferri. Fa- CHR.
ctum hoc fuit anno DCCCCXLII. 1536.

Diximus antea, Chairadinem baſſam magna cum claſſe profectum in Barbariam, Mauris famoſam urbem Tuniſim eripuiſſe, ac ibidem ſibi conſtituiſſe domicilium. Is hoc tempore naves atque triremes in terram ſubduxerat, rerum ſcilicet ſuarum plane ſecurus, ſuoque dumtaxat indulgebat genio. Princeps interim Maurus, cui prius ea
240 paruerat ditio, profectus in Hiſpaniam, opem Hiſpani principis imploravit. Hiſpanus ad conſilium revocato negotio, verebatur propterea, quod Tuniſim Barbaroſſa cepiſſet, ut Hiſpanis idem aliquando damnum inferret. Facile putabat ignem extingui poſſe, ſi prius ſuppreſſerentur, quam la-

Ebn. Perſ. pag. 347.

tiuserumperet. Eaque de causa datis ad Italicos principes literis, uti subsidio sibi venirent, petiit. Magnis ergo collectis copiis, & insigni classe parata, eidem Andream Doriam suprema cum potestate præfecit, atque ita Tunisinam expeditionem instituit. Chairadines re comperta, Raïos suos convocavit, eisque deliberandum proposuit, quid hoc Christianorum motu faciundum censerent. Illi respondere, classem mari prius instruendam, quam Christiani se conjungerent: omnimoque præpediendos, ne convenire possent. Ad ea vicissim Chairadines bassa: Si tulipandum, inquit, meum duntaxat excelso quodam in loco supet hastam defixero, a Christianis ut conspici possit; formidine correpti, ad aliquot milliariorum millia retro fugient: tantum abest, ut bellum nobis illaturi sint. Hac ergo securitate suique confidentia cæcatus, omnem ex animo sollicitudinem & curam deposuit. Verum non multo post Tunisim præpotens Christianorum classis adpulit. Ea quum illuc accessisset, occurrit hosti Chairadines extra urbem suis cum copiis, tametsi vix novem decemve milium idoneorum millia secum educeret. Ad Christianorum aciem progressus, animose cum eis conflixit. Et quamquam ingens hominum multitudo in Christianorum esset exercitu, fama tamen perhibetur, multa Christianorum millia tum cæsa fuisse, quum ex adversa Chairadinis parte duo duntaxat hominum millia desiderarentur. Quum autem Chairadines hostle se videret inferiorem, conversa suorum acie, ad urbem se recepit. Eo quum ventum fuisset, occlusam reperit, & in mœnibus elata Christianorum vexilla conspexit. Quippe captivorum Christianorum aliquot in urbe millia reliquerat, qui quidem interea, dum extra muros ipse cum exercitu Christianorum præliaretur; pertractis carceribus, & arreptis armis, portas urbis clauserant, & in mœnibus vexilla Christianorum erexerant. Id vero quum accidisset, major pars militum Chairadinis cæsa, cunctaque navigia, cum machinis & adparatu bellico, fuerunt amissa. Chairadines cum reliquis suorum propter urbem aufugit, & in solitudines se cum eis abdidit: quorum magna pars fame, siti, & æstu perlit. Ipse variis expertus ærumnas, tandem ad urbem suam Cesaream evasit; unde cum decem & octo triremibus Constantinopolim profectus est, quacumque tenderet, damnum Christianis inferens. Accidерunt hæc anno DCCCCXLIII.

CHR. 1537. 241

Solebat hoc tempore Constantinopoli Soleimanes plerumque degere. Verum ita quum evenirent, forte migraverat Hadrianopolim, ut istic hibernaret. Sub æstatis initium reversus Constantinopolim, ad bellum se paravit, & Chairadinem Lutfimque bassas magna cum classe dimisit, qui mari rem gererent: ipse Constantinopoli digressus, Albaniam petit. Avelonam quum pervenisset, etiam Chairadines & Lutfis eodem cum classe triremium, cæteriscque cum navigiis, adpulerunt. Soleimanes in loca montuosa profectus, ibidem cum Portæ militibus & comitatu castris locum cepit: reliquum exercitum in Albanos perduelles immisit, qui res eorum agerent, ferrent, ac liberos & uxores servituti manciparent: licet hic conatus eorum in irritum caderet. Præterea Romaniæ beglerbegum, cum Romaniæ copiis, in Apuliam trans mare misit: qui ea in regione quædam oppidula cum pagis diripuit. Quum denique Turcica classis Corcyram præterlegeret, ex Corcyrensi præsidio Christiani navim annonariam, quæ classem sequebatur, bellicis petitam machinis demersere. Soleimanes animadversa Venetorum perfidia, quam ex aliis etiam indiciis abunde perspexerat; non parum excandescens, Chairadini Lutfique bassis præcepit, uti cum classe Corcyram insulam peterent, oppidula cum vicis deprædarentur, hominesque captivos secum abducerent. Id illi quum fecissent, navigia mancipiis Christianis, cujusvis ætatis & sexus, oneraruntatque ita Constantinopolim redire. Quod delati, Christiana mancipia supra oppidum Galatam, eo loco, qui Besictas vulgo dicitur, ad terram exposuere: missique Constantinopolim præconibus, proclamari jusserunt; ut si quis mancipia Christiana, fœminas, mares, juvenes, senes mercari vellet; ad indicatum modo locum veniret, ibidem hujusmodi mancipia pretio quo comparaturus pretio. Quod quidem ita factum fuit, tam vili pretio miseris illis distractos: uti plerique duobus tribusve Sultaninis venirent, hac ipsa pecunia regiis thesauris illata. Postea quam domum itura classis discesserat, etiam Sultanus Soleimanes motis castris iter ingressus, die nono mensis illius, qui Zemaziel Achir Turcis dicitur, Constantinopolim reversus est, anno DCCCCXLV. CHR. 1538.

Quum illic aliquamdiu hæsisset, armis in Moldavum expeditis, undecimo die mensis Seferis Constantinopoli egressus, Moldaviam versus contendit. Ubi ad oppidulum, quod Ishacluam vocant, pervenisset: transmisso Danubio, Moldaviam ingressus est. Ibi tum fuga sibi consulere Vaivoda Moldavus, nec usquam in apertum prodire: incolæ vero regionis Sultano se dedere, qui limites imperii sui ad amnem usque Berutem protulit.

Erat in adversa ripa quoddam oppidulum, quod Sangiaci domicilio satis esset idoneum. Quapropter eo loco Sangiacum constituit. Sequebatur id temporis Portam Sultani Soleimanis quidam natus ex familia Vaivodarum Moldaviæ, cui & annonæ præbebantur. Hunc Soleimanes Moldaviæ Vaivodam præfecit. Quod prior ille Vaivoda quum resciviſſet, Portam præpotentem ipsemet adiit, & a Soleimane postulata impetrataque gratia, restitutus in integrum fuit. Soleimanes e Moldavia revertens, Hadrianopolim se contulit: ubi exacta hyeme, sub veris initium Constantinopolim abiit, & quieti se dedit, anno DCCCXLV. CHR. 1539.

Secundum illa denuo cum classe Chairadinem mari ablegavit. Is autem egregie instructus, ut hostem suum, Andream Doriam, quæreret; absque ullo impedimento penetravit in Italiam, ibique nonnulla cum vicis oppidula depopulatus, etiam munera majoribus a civitatibus accepit. Quum diu hinc inde oberrasset, inopinato Andream Doriam reperit, & strenue cum eo confligens, naves hostiles aliquot submersit, & triremes aliquot cepit. Doria tandem hosti se imparem animadvertens, cum reliquis suæ classis aufugit. Et quia tunc hiems imminebat, versis Chairadines velis Constantinopolim redit, anno DCCCCXLV. CHR. 1539.

Die Jovis, qui decimus quintus mensis Seferis erat, sub vesperam, incendium Constantinopoli, non procul ab illorum carcere, qui criminum rei custodiuntur, in eorum tabernis exortum fuit; qui picem, resinam, axungiam, aliasque res tales vendunt. Hinc ignis ex indicatis tabernis in ipsam turrim, sive carcerem prædictum, evasit: qui clausus quum esset, homines in eo septingenti flammis exusti perierunt. Ex eo loco dilatatum in urbem incendium, a dexteris & sinistris vagari cœpit. Ad publicanorum carcerem quum pervenisset, aperto carceris ostio, dimissi fuere publicani. Quo facto, turris ipsa, sive carcer, itidem conflagravit. Latius inde serpsit, usque ad Portam urbis, quam Lignariam vocant, ubi tabernæ sunt fabrorum ferrariorum. Iis in locis omnia flammis absumta fuerunt. Inde se convertit hic ignis ad ædes Balis Agæ, qui tribunus olim Genizarorum fuerat, totaque istæc deflagravit regio. Postea perrexit ad Caravanæ sarajum, unde tabernas eorum invasit, qui torno cælant, quarum ordine series magna conspicitur. Hinc ad eam erupit aream, quæ Tachtal Cala dicitur: unde rursus ad fabros erarios, ab

242 Edit. Paris. pag. 347. 243 244 245 246 247 248

his ad vicinios penetravit; etiam illa regione incendio prorsus exhausta, quæ pictum balneum ambit. Longius inde progressum, ad Judæorum pervenit ædes; ibidem maximo cum detrimento grassatum propterea, quod admodum illæ sibi contiguæ sint. Hinc sparsæ fuerunt flammæ usque ad portam fori piscarii, & quidquid ædificiorum erat inter hanc, & Judæorum portam, prorsus ab igne deletum fuit. Ad summam, propemodum universæ Judæorum domus fuere concrematæ. Nam æstivo tempore contigit hoc incendium, quum ingens esset siccitas. Arbores etiam virides instar sulphuris arsere. Nullus incendii restinguendi modus inveniri poterat. Nihil arborum refectarum dejectio, nihil aqua juvabat. Undo factum, ut tota nocte duraret. Erant distributi per omnes urbis regiones Genizari, qui flammas extinguerent: sed incassum laborabant. Etenim postridie illius diei, a primo diluculo, usque ad vesperam; ita desævierunt: ut etiam maximi pretii merces aut absumerentur, aut direptionibus essent expositæ. Quippe quibus in locis urbis grassatum fuit incendium, in iis major ex parte mercatorum, & aliorum tabernæ consistunt: ideoque potior pars urbis in cineres abiit, quum idem accideret omnibus ædificiis, quæ extra muros urbis a foro piscario sita sunt in littore maris. Eodem tempore pestis etiam in urbe grassabatur. Utrumque DEI contigit nutu, anno DCCCCXLVI.

Fol. Paris 143 34.

CHR. 1540.

Secundum hæc rursum magna cum classe missus fuit Chairadines, ut arcem Novam, quam Christiani occupaverant, recuperaret: imperatumque Sangiacis omnibus ejus provinciæ, ut universis suis cum copiis, & adparatu bellico, ad eam se conferrent obsidionem. Ubi classis adpulisset, e navibus in terram expositæ fuere machinæ tormentariæ, propiusque militari more deductæ ad castelli muros, & tam diu displosæ, donec mœniorum pars disjecta corrueret; ac per ipsas ruinas miles ad expugnandam arcem immitteretur. Erant in præsidio castelli milites Christiani virtutis eximiæ, qui tam fortiter hosti resistebant; ut ab utraque parte plurimi caderent. Ad extremum tamen animorum ardore remisso, succubuerunt; & occisis propemodum universis, captisque superstitibus, evasit nemo. Nova recepta, quidquid erat inter captivos ætatis vegetæ, damnatum fuit ad triremes. Itidem reperta in arce mancipia Turcica, vindicata sunt in libertatem. His rebus gestis, & arcis mœnibus, quæ dirupta fuerant, refectis; Chairadines illinc cum classe digressus, aliquot navigia mercibus onusta Christianis ademit, & oppidulis quibusdam maritimis flammis ac ferro coactis, ut incolumitatem suam pecunia redimerent, Constantinopolim rediit, anno DCCCCXLVI.

243

CHR. 1541.

Sultanus autem Soleimanes die secundo mensis Schabanis Constantinopoli profectus, Hadrianopolim accessit, & ibidem hibernum tempus exegit: quo durante, exortum incendium in Serajo novo, quo conclusæ Sultani uxores, liberi, puellæ virgines habitare solent, totum illud ædificium cum magni pretii rebus exussit. Rursus tamen haud magno temporis spatio splendidius est instauratum, quam fuerat prius. Inde Soleimanes Constantinopolim die septimo mensis Silchizis reversus, ibidem ad aliquod tempus hæsit, anno DCCCCXLVII.

CHR. 1541.

250

Exposuimus supra Soleimanem complura per Ungariam oppida, cum ipsa regni metropoli Buda cepisse: motumque singulari quadam gratia, Banum Erdelii creasse regem Ungariæ: Quum ad aliquot annos ille regno plena cum potestate præsuisset, filium moriens reliquit hæredem, qui per ætatem administrandæ reipublicæ non erat idoneus: eaque de causa mater pueri gubernationem ad se transtulit. Hoc permoleste ferens, quidam ex proceribus Ungaris, Petrus Perenius; suis ad eam missis hominibus, hæc significari jussit: Esse ipsam fœminei sexus, & institutis majorum minime permitti, ut in Ungaria mulier regia cum potestate sit. Quamobrem metropolim regni Budam Perenio dederet. Nisi faceret, venturum cum exercitu, & urbem vi occupaturum. Mulier legatis respondit, urbem Budam non suam esse, sed Sultani Otmanidæ: a quo si Perenius eam peteret, ac impetraret, omnino se deditionem facturam. Ubi Perenius hoc ab ea responsum tulisset, cum Banis & proceribus cæteris in colloquium veniens, summo dedecori universis dominatum illum muliebrem esse dixit. Proceres hominis oratione permoti, libenter in eam sententiam pedibus ibant, ut removendam ab administratione fœminam statuerent: nec ipsis adversantibus episcopis, qui dicerent hoc modo rem Ungaram in posterum melius habituram. Itaque proceres mutuo inter se fœdere devincti, magnas coegere copias, & insigni cum adparatu bellicorum tormentorum, ad Budam accessierunt. Ea re conspecta, repente mulier exiguam militum manum collegit, & hoc urbem præsidio munit: quum Soleimanem quoque de rebus omnibus certiorem fecisset. Is ad hujusce motus famam, confestim Muchemetem bassam cum parte Genizarorum, & copiis Romaniæ præmisit: ipse die vigesimo quinto mensis Seferis Constantinopoli digressus, Budam versus cum Portæ comitatu, & reliquis Genizaris, Muchemetem bassam continuo sequutus est. Urgebat interim Perenius urbis obsidionem, sed ea potiri non potuit. Ubi Muchemetes exercitum propius ad urbem duxisset, magnopere Soleimanis adventum desiderabat. Quippe tam numerosæ Christianorum erant copiæ, magnam ut Muchemeti formidinem incuterent. Quinetiam spreto ipsius adventu, ne latum quidem unguem e castris cessere: sed mœnia pag. 340
tormentis concutere, atque ipsam urbem oppugnare perrexerunt. Ea vero quum in Ungarorum potestatem jamjam ventura esset, in tempore Soleimanes suo cum comitatu, & Genizaris, & exercitu Anatoliæ profectionem ita maturavit, ut intra urbe bibai dumtaxat a Muchemetis & hostium castris abesset. Id ubi Perenius rescivit, commodam nactus occasionem, furtim e castris se proripuit, & aufugit. Non enim futurum putarat, ut ipse Sultanus ad solvendam urbis obsidionem veniret. Milites Ungari, cognita Perenii clandestina discessione, suos & ipsi deseruerunt ordines, seque mox ad incundam fugam pararunt. Id conspicata mulier ea, quam diximus, ex urbis sublimiore loco, misso nuntio Muchemetem bassam increpuit, cur hoste fugiente quiesceret. Muchemetes, qui Romaniæ tum beglerbegus erat, his auditis, mox in Christianos suum promovit exercitum. Quod illi fieri videntes, hostisque conatui leviter admodum repugnantes, in fugam se se conjecere. Quidam naves ingressi, evaserunt: alii semet in Danubium præcipitantes, aquis obruti periere: cæteris aut cæsis, aut captis. Ipso conflictus momento Soleimanes etiam cum suis advenit. Direptis Christianorum castris, machinas bellicas, & pertinentem ad eas adparatum, in urbem convehi jussit: Hinc Budæ beglerbegum sive bassam constituit, & milites ibidem Turcicos in præsidio collocavit: adsignata mulieri, ejusque filio, Erdelii regione, quam pueri pater antiquo jure majorum possederat: atque illuc matrem, cum filio, mox ablegavit. Inde, qua venerat via, regressus Soleimanes, die mensis Schabanis octavo Constantinopolim rediit, anno DCCCCXLVIII.

CHR. 1542.

Illic dum hæret, filiis duobus, Sultano Muchemeti, & Sultano Selimi ditiones adtribuit: illi Manissam, huic Caramaniam. Factum hoc anno DCCCCXLIX.

CHR. 1543.

Soleimanes satis sibi diu Constantinopoli substitisse visus, ad aliam se paravit expeditionem, denuo invasurus Ungariam. Itaque Constantinopoli discedens, Hadrianopolim in hiberna se contulit. Inde magno cum adparatu, & universis copiis, profectus est die mensis Mucherems octavo, In Ungariam quum perveniisset, arces Petri Perenii primum adortus, Valpoum machinis & mi-

251

lutibus admotis, expugnavit & cepit. Inde Peſtum adgreſſus, itidem occupavit. Peſto diſcedens, uterum perrexit, & Strigonium obſedit; ubi licet præſidiarii milites egregie ſe defenderent, tandem tamen Soleimanes eo potitus eſt. Hinc exercitum ad Albam regalem adduxit, qua in urbe reges Ungarorum ſepeliri conſueverant. Huic quum militem Soleimanes admoviſſet, præſidiariis urbem ſtrenue propugnantibus, ingens utrinque cædes edita fuit: ſed nihilominus ad extremum Soleimanis in poteſtatem venit. Is vero poſtea, quam occupatis civitatibus, arcibus, oppidis, præſidia Genizarorum, & aliorum militum, impoſuiſſet: itinere converſo, rediit Conſtantinopolim, & die XVII menſis Schabanis urbem ingreſſus eſt, anno DCCCCL.

CHR. 1544.

Poſtridie quam adveniſſet, adlatum fuit Conſtantinopolim cadaver filii, Sultani Mochemetis: quod peractis exſequiis, haud procul ab antiquo domicilio Genizarorum, monumento fuit illatum. Mortem filii Soleimanes pater acerbe luxit. Ideoque magnam ciborum copiam coqui curavit, & epulum funebre quibuſvis, tam pauperibus, quam opulentis, animæ filii cauſa, præbuit. Multa quoque mancipia ſexus utriuſque, ſuo redemta pretio, libertate donavit. Præterea monumentum filio magnificum exſtruxit. Acciderunt hæc anno DCCCCL.

CHR. 1544.

Soleimanes ſecundum illa Conſtantinopoli tempus ad aliquod manſit, nec rei quidquam memorabilis eſt molitus. Interea mortuus eſt die quinto menſis Zemaſiellulæ vir rerum ſtrenue geſtarum gloria clariſſimus, Chairadines baſſa: ſepultus in loco, qui Beſictas adpellatur. Contigit hoc anno DCCCCLIII.

CHR. 1547.

Hinc arma Soleimanes iterum expediit, in Parthiam ducturus exercitum: quod quidem bellum hanc cauſam habuit. Erat Scacho Techmaſi frater, cui nomen Ercaſes Imirſa, Siruanæ ſupremo cum imperio princeps. Hic certas ob cauſas ab amicitia fratris, Scachi Techmaſis, diſcedens; ut ægre faceret fratri, ad Sultanum Soleimanem profugit, ejuſque ſe fidei permiſit. Hoc autem iter ſic inſtituit, ut per regionem Circaſſorum longis ambagibus Coſen peteret, unde Conſtantinopolim adpulit. Perquam gratus Sultano Soleimani principis hujus adventus accidit. Ideoque magno cum honore exceptum, muneribus donavit ampliſſimis. Quinetiam ipſius cauſa numeroſis, vel omnibus potius copiis ſuis coactis, inſigni cum adparatu de XIX menſis Seferis, anno DCCCCLV, Conſtantinopoli digreſſus, in Anatoliam tranſiniſit, rectaque Parthiam verſus duxit. Poſtea, quam ingreſſus fuiſſet hoſticum, tam arcem, quam civitatem Wanum Waſſani obſedit. Parum hoſti civitas reſiſtere potuit, in quam ob omni parte pateret aditus: ſed arce non niſi magno labore Soleimanes potitus eſt, quod idoneo Parthicorum militum præſidio defenderetur. Ubi Wanum arcem Soleimanes expugnaſſet, ſparſus per omnem regionem miles Sultanicus, eam rapinis & ferro vaſtavit. Nuſquam Scachus Techmaſes reperiri, nuſquam conſpici potuit, nuſquam hoſti ſe oppoſuit. Ercaſes vero laborem nullum recuſans, dum hinc inde cum ſuis excurreret: quoſcumque theſauros adipiſci potuit, Soleimani miſit. Tandem tamen Oſmanicos proceres, ac duces militares, magnopere belli tam diuturni, parumque fructuoſi, tædere cœpit. Ideoque dolum excogitantes, ut vindictam de auctore belli Ercaſe ſumerent, variis eum mendaciis apud Soleimanem delatum onerarunt. Summa rei hæc erat, quod leporem dimittendum, canem vero capiendum ſuadebant. Quam Ercaſes Imirſa conſpirationem ipſorum animadverteret, atque etiam perſpiceret, eos vitæ ſuæ inſidiari: vehementer animo perturbatus, in arcem cujuſdam Curdiſtanii principis, præ formidine, ſe recepit; tametſi ne quidem illic vitare calamitatem imminentem potuit. Quippe Curdiſtanius ille princeps Imirſam captum fratri Scacho Techmaſi miſit, qui deinceps eum, cuſtodiæ mancipatum, in carcere detinuit. Expeditio Soleimanis annum duravit integrum, cum novem menſibus. Atque his rebus geſtis, Conſtantinopolim Soleimanes primo die menſis Silchizis, anno Mahumetano DCCCCLVI, reverſus eſt.

Edit. Pariſ. pag. 350.

CHR. 1549.

25

254

CHR. 1550

Hactenus expoſiti a Turcis Annales deſinunt in annum Chriſtianum MDL.

Edit. Paris. pag. 351.

SUPPLEMENTUM ANNALIUM,

QUO RES TURCICÆ CONTINUANTUR.

Ad annum Mahumetanum DCCCCXCVI, qui Christianus est CIↃ IↃ LXXXVIII.

Ex JOANNIS LEUNCLAVII *Adversariis*.

CHR. 1550. ANNO Mahumetano DCCCCLVI, ineunte vere, Dragutes Raisus, pirata celebris, oppidum Barbariæ (sic Aphricam maritimam hodie vocamus, adpellatione Romanis etiam historiis non ignota) quod Mahadian Mauri dicunt, Aphricam nostri, veteres Aphrodisium, solerter occupavit, ac præsidio munivit. Quo cognito, Karuli Augusti classis imperator, Andreas Doria, mature cavendum ratus, ne quid ex eo loco barbarus detrimenti reipublicæ, ac præsertim Neapolitanis & Hispanicis litoribus daret: cum classe militeque profectus in Aphricam, Monasterium oppidum, Aphrodisio proximum, expugnat; cæsis ex hostium præsidio CCC, abductis CIↃ CC, mancipiis. Inde conjunctis cum Ferdinando Gonzaga pro rege Siciliæ copiis, Aphrodisium obsidet: quod mense tertio tandem in potestatem venit. Cæsi ex barbaris plurimi, capta capitum ad VIICIↃ. Vehementer hoc Sultani Soleimanis animum pupugit, cui se non ira pridem, operamque suam, Dragutes addixerat. Cæsaris vero Karuli jussu funditus Aphrodisium fuit eversum.

Anno sequenti proximo Sultanus Soleimanes classem instruxit, eique Sinanem bassam præfecit, adjunctis huic Dragute, Salaque Raisis: qui quum arcem Melitensem frustra tentassent, transjectis in Aphricam copiis, Tripolim, arcem & oppidum ditionis equitum Melitensium, eorumque præsidio munitam, obsidione tentarunt; ac fraude Dragutis & Salæ, præfecti Gasparis Valleril Galli credulitate Argosini Hispani formidine, proditione denique cujusdam ex ea parte provinciæ Narbonensis oriundi, quæ Romano Pontifici sub Avenionensi ditione paret, in potestatem redegerunt. Collata tamen præcipue culpa fuit amissæ munitionis huius, ab ipso equitum Melitensium magno Magistro, ejulque collegio, atque aliis, in Aramontanum Galliæ Regis Henrici legatum: qui Soleimanis ut arma conciteret in Karulum Augustum, Constantinopolim missus, huc adpulerat; & sub prætextu conficiundæ pacis, obsidionisque solvendæ, Melitensibus fraudi fuisse perhibetur. Occupata fuit Tripolis die XV mensis Augusti, anno Mahumetano DCCCLVII. cui Sultanus Soleimanes Dragutem cum imperio Sangiaci begi præfecit. Is deinceps infestus Caruennæ regi, cujus ditio CCC milliaribus Italicis a Tripoli distat, ob denegatam opem obsesso Aphrodisio, majori parte ditionis cum exuit: aliaque gessit, de quibus suo loco dicetur.

CHR. 1551.

Superioribus * annis Ferdinandus Cæsar, Ungariæ, Bohemiæque rex, post obitum Perenii, Agriam, Ungariæ municipium, quod Erlam vulgo vocant, sui juris fecerat: & illustrissimi Comitis Salmensis Nicolai opera Zabragium, Levam, Zythnam, Muranum expugnarat. Nec multo post, ejusdem regis mandato, Zolnoccum Turcis Agrienses eripuerant. Has ob causas irritatus Soleimanes, Temesaurum per suos obsedit, & deditione cepit, interfecto per scelus violatæ fidei Stephano Losoncio, illius loci propugnatore: Lippam[1], Solimosum, Chianadiam, cum aliis castellis occupavit: Erasmum Teifelum, Ferdinandi ducem, cum Sforcia Palavicino, & Augustino Sbardellato, Vaciensi præsule ad Palastum, Alis bassæ Budensis ductu, cæcidit: eaque potitus victoria, Dregeltum arcem, Giasmatum, Zetenum, aliaque loca vicina sub jugum misit. Tam prospero rerum successu elatus Alis bassa Budensis, quem Caram, sive Nigrum Alim vocabant, adjuncto sibi Achemete Romaniæ beglerbego, & Casanæ, aliisque pluribus begis, Zolnoccum adoritur: eoque, præsidiariis die IV Septembris ultro cedentibus, ut Agriam, quæ momenti majoris erat, adversus hostem defenderent, potitur. Inde promotis ad Agriam castris, summo quidem illam impetu adgrediuntur & oppugnant, sed irrito conatu, & magno cum bassarum dedecore; quod feliciter a Stephanis Dobone Ruscano, Mezikejo, Zoltajo[1], Gregorio Diaco, Joanne Figedæo, atque aliis fortibus viris defenderetur. Gesta fuerunt hæc anno Mahumetano DCCCLVIII.

CHR. 1552.

Dictum paulo ante, Galliæ regem Henricum, misso legato, Sultanum Soleimanem adversus Karulum Augustum, ex lege mutui fœderis, cujus auctor Franciscus pater exstiterat, incitasse. Permotus ab Aramontano Soleimanes, qui ad Persicos fines postulatis ejus adnuit, mox classem expediri jubet, quæ Gallicis juncta copiis, Karuli ditiones maritimas infestaret. Quod quidem ex voto præstitum a fidis sociis, gravissimaque Neapolitanis & Siculis litoribus illata damna. Corsica quoque, Genuensium insula, capta fuit; & incolæ cum præsidiariis partim cæsi, partim crudeliter habiti. quod quidem accidit anno DCCCCLIX. Nec restituta Genuensibus Corsica prius fuit, quam pax inter Philippum & Henricum, Hispaniæ Galliæque reges, anno post sexto coivisset. Quippe non multo post confectam hanc pacem, infeliciter exstincto patre, Franciscus II, Henrici II F. ex pacis eam legibus reipublicæ Genuensi reddidit.

CHR. 1553.

Erat Sultano Soleimani filius Mustaphas, natu maximus, ex muliercula Circassa, servilis conditionis: cui pater initio Magnesiam, inde Amasianam provinciam dederat, ubi cum matre degeret: denique Carahemidam Mesopotamiæ, Persicos ad fines sitam, adsignarat. Erant eidem & alii liberi, quos ex fœmina formæ (veluti quidem perhibetur) liberalis, natione Rossa, sive Roxolana, susulerat mares quatuor, Muchemetes, Selimes, Bajasites, & Ziangir: unica fœmella Chameria, quam alii Camenam vocant, Rustemis veziris uxor. Hæc Rossa, quum præter Osmanidarum morem, Soleimani legitime nupsisset, de filiorum in Imperio successione sollicita, Rustemis generi criminationibus, & veneficiis quibusdam, ab Hebræa striga submini-stratis, fascinatum Sultani animum, a Mustapha prorsus abalienarat. Fuerant & bassæ cujusdam patri exhibitæ litteræ, quibus ad Rustemem scriptis continebatur, de matrimonio inter Mustaphum, & filiam Scachi Persarum Techmasis, quo cum Soleimani pluribus ab annis bellum erat, tra-

pag. 352.

tractari. Mirifice ſuſpicioſum, ex aliis quoque delationibus, animum patris ea res perturbare: quod vereretur, ne Muſtaphas Techmaſis adjutus auxiliis, Imperio patrem excuteret. Itaque miſſus
CHR. 1552. & 1553. fuit anno DCCCCLVIII cum exercitu Ruſtemes, vezir azemes, ſub prætextu quidem belli Parthis inferendi; ſed reapſe cum ſecretis Sultani mandatis, ut quocumque modo Muſtapham e medio tolleret. Ruſtemes in Aſiam profectus, Soleimanem trepide certiorem facit, per calumniam tamen, in magno rem verſari diſcrimine: Geniſaros, cæteroſque milites ita Muſtaphæ ſtudere, de patris ut actum Imperio videatur. Nullum aliud ſupereſſe remedium, quam ut ipſemet in Syriam advolaret. Territus hoc nuntio Soleimanes, ſubito Chalepum cum exercitu properat, quaſi Parthis bellum facturus eſſet. Arceſſitur per litteras filius, uti Chalepum ad patrem ſine mora ſe conferret. Muſtaphas, licet de paternis inſidiis inauditſet, monituſque ſecreto fuiſſet ab Achmete baſſa, ſalutis ut ſuæ rationem haberet: innocentia tamen ſua fretus, patris imperio paret. In caſtra quum veniſſet, ad tentorium paternum recta pergit: ubi patre mutis aliquot robuſtis, quos Sultani Oſmanigæ, veluti hic etiam Murates III, in deliciis habere ſolent, minaciter innuente, proſternitur, injectoque nervo ſtrangulatur. Inde Ziangir, qui gibboſus erat, minimuſque natu Soleimanis filius, a patre quaſi per ludum ac jocum, Muſtaphæ fratri, quem necatum ignorabat, obviam prodire jubetur. Is ubi propius ad fraternum cadaver acceſſiſſet, quamvis conſternato mox interemti fratris equi, mancipia, tentoria, theſauri, ornamenta cætera, cum Amaſiana provincia, mandato patris offerrentur: tamen his omnibus ſpretis, & exprobrato patri verbis acerbiſſimis tam impio diroque facinore, ſtatim ſuis manibus in viſcera pugionem adigit, cadaveri fratris incumbens, exſpirat. Nec multo poſt, ejuſdem Roſſæ malis artibus etiam unico Muſtaphæ filio Murati, qui Pruſæ apud matrem educabatur, opera Ibrahimis eunuchi
Edit. Pariſ. pag. 353. baſſæ injecto nervo guttur elidiur, ipſius avi juſſu: quum ei periculum, quod a nepote poſſet imminere, cujus patrem Genizari tantopere coluiſſent, numquam illa furia deſineret ob oculos ponere. Contigerunt hæc anno DCCCCLIX.
CHR. 1553.

Poſt ſolutam anno ſuperiore, magno cum detrimento & ignominia Turcorum, obſidionem Agriæ: nunc tandem Conſtantinopolim a Ferdinando rege legati mittuntur, Antonius Verantius, epiſcopus Agrienſis, & Franciſcus Zais, Caſſovienſis in Ungaria ſuperiore præfectus: qui de pace cum Sultano conſtituenda dum laborant, totum Conſtantinopoli biennium hærent.

De Galliæ regis, & Soleimanis fœdere diximus, cui Sultanus ut ſatisfaceret, aliquot annis hiſce claſſem ablegavit ad infeſtandum mare Thuſcum. Ea prius, quam longius nunc progrederetur, & cum Gallorum ſe claſſe conjungeret: Marinianus Marchio, Karulini præfectus exercitus, portum Herculis, quem Galli tenebant, invadit: arcemque, præſidiariis obmuncatis, occupat. Secundum hæc Turci Plumbinum obſidione cingunt, & non ſine clade rejecti, Elbam
CHR. 1556. inſulam, conatu itidem irrito, tentant. Acciderunt hæc anno DCCCCLXI.

Eodem anno, dum miſſi de pace legati necdum redilſent, baſſa Budenſis, qui Tuigon, nomine cum ciconia communi, vocabatur, Capos Uhivarum, præſidiariis ad deditionem compulſis, cepit. Eidem & Baboza, necdum aliquid ab hoſte perpeſſa gravis, fide militari deſerta, ſe dedidit. Conſimilem de Zigeto ſibi ſucceſſum pollicebatur, ſed quum fortiter in hoſtem præſidiarii ſe gererent, ſuique monerent, ne temere tentatam obſidionem ſolvere coactus, Sultanus offenderet, ab inſtituto diſceſſit. Hæc per autumnum illius anni, quem diximus, apud Ungaros fuere geſta.

Proximo ſequentis anni DCCCCLXII vere, Soleimanes Alim baſſam cum copiis in Ungariam miſit, qui Zigetum obſidione premeret, ac in poteſtatem redigeret. Nihil non ille fecit, ut voti compos fieret, ad tertium uſque menſem continuata oppugnatione: ſed Chriſtianis omnem vim hoſtilem, magna cum ſtrage Turcorum, intrepide repellentibus, infecta re militem cum machinis bellicis inglorius abduxit. Turci prius, quam Zigeti obſidione ſoluta ſe reciperent, Babozam, Sanctum Martinum, Gereſgalum, Sallium, S. Laurentium, & Calamanciam, partim flammis injectis abſumſere, partim ſolo æquarunt.

Secundum hæc, anno DCCCCLXIV, Selimes Ba-
CHR. 1558. & 1559. jaſiteſque fratres, Soleimanis FF. ſuperſtite patre, inter ſe de Imperio ſucceſſioneque dimicarunt: victuſque Bajaſites e Caramania cum XXCIO armatorum, & quatuor filiis, ad Scachum Perſicum Techmaſem profugit. Veritus autem pater Soleimanes, qui Selimis partes foverat, ne Techmaſis auxilio vel filius, vel exſtincto filio nepotes, res novas molirentur: magnis pollicitationibus impetravit a Techmaſe, mortis ut genere genti Oſmanidarum familiari de medio tollerentur. Ne qua tamen fraus interveniret, miſſus fuit ad interiorem Perſæ regiam Caſminum Soleimanis Zeſchniger, (ſic præguſtatorem Turci vocant) cui Bajaſites cum filiis notus erat. Hoc præſente pater cum filiis, adhibito nervo; ſuffocatus fuit; & ab eodem necatorum cadavera Sebaſtiam deportata, proque more monumentis illata. Faciunt vero plerique omnes Bajaſitem hunc Selime natu majorem, quod equidem non recte fieri puto. Nam in circumciſione filiorum Soleimanis, videlicet Muſtaphæ, Muchemetis, (qui multis ante patrem annis diem ſuum obierunt) & Selimis, nulla Bajaſitis hujus in Turcicis mentio: quæ quidem circumciſio celebrata fuit anno Mahumetano DCCCCXXXVIII. Præterea quum So- 1532.
leimanes anno DCCCCXLIX Magneſiam Muchemeti, Caramaniam Selimi traderet, nulla rurſum 1543.
Bajaſitis mentio. De quo ſane liquet, Bajaſitem hunc Selime natu minorem fuiſſe.

Ante non multos annos Tripolim Aphricæ Melitenſibus ereptam fuiſſe diximus, & a Soleimane ſanglacatum. Tripolitanum Dragoti conceſſum, cujus opera poſtiſſimum in poteſtatem venerat. Is ſuis finibus haud contentus, non modo Caruennæ regem Maurum, cujus ſupra meminimus, majore principatus ſui parte ſpoliavit: verumetiam progreſſus ulterius, corruptis Maurorum animis, qui Gerbenſem inſulam incolebant, olim (ut opinio multorum eſt) a Locophagis tantopere celebratis inhabitatam, eo rem aſtu gerere potuit, ut Sceches ſive regulus inſulæ Soleimanes, ſub amicitiæ prætextu, Tripolim deduceretur: ubi dum hæreret imprudens, intervenientе proditione, Dragutes inſulam occupavit. Neque multis elapſis diebus, Soleimanem Scechem ſuſpendio necavit, & alteri Scechi, ſex aureorum millia tributi annui nomine pollicito, per traditionem vexilli viridis, inſulæ dominium permiſit. Erat in omnem intentus occaſionem magnus Magiſter Melitenſis, ut Tripolis aliquandiu recuperaretur. Itaque facta inter Hiſpanum Gallumque pace, quod Hiſpani regis auxilio voti ſe compotem fore ſperaret, cujus plurimum intereſſet, matura nidos illos piratarum, Turcis ejectis, in poteſtatem redigi: multis Ducl Medinæ Celi rationibus oſtendit, poſſe non magno negotio Tripolim expugnari; præſidium in eo quingentorum dumtaxat Turcorum eſſe: Caruennæ quoque regem, Draguti ac Turcis infeſtiſſimum, ad jungendam armorum ſocietatem haud difficulter ac- *pag. 354.*
ceſſurum; cujus opera tanto futura ſit eis utilior atque fidelior, quanto gravius ille ſuam ſibi regionem ereptam doleat, & certius ſibi polliceri poſſit, futurum, ut Tripoli Turcis extorta, ſuam & ipſo dotionem recipiat: Hiſpanus hiſce propemodum certæ victoriæ permotus argumentis, claſſem in-

ſtrui, militeque compleri jubet, ac ſemmæ rerum cum imperio Medinenſem præficit. Feliciter ſucceſſura videbantur omnia, ſi mature Tripolim cum milite claſſis adpuliſſet. Sed profectione variis ob cauſas, & præſertim ventis ac tempeſtatibus adverſis, impedita: Dragutes, intellecto Chriſtianorum inſtituto, præſidium Tripolitanum duobus auxit Turcorum millibus. Itaque Chriſtiani ſpe, in hoc quidem tempore, Tripolis expugnandæ dejecti, Gerbenſem, quam diximus, inſulam recta petunt, nec magno negotio Scechem Mauronum adgunt, ut tradito caſtello, deinceps Hiſpano ſe regi paritorum, & quotannis tot aureorum millia tributi nomine ſoluturum, quot Turcis pendere conſueviſſet, datis ſubſignatiſque ſyngraphis, ſtipularetur. Mox inutilis & ruinoſi caſtelli loco arx magnæ capacitatis exſtructa, & opinione multorum inexpugnabilis, ſi plene perfici, rebuſque neceſſariis ex uſu muniri potuiſſet. Arci nomen inditum, ut Philippalcazer, in honorem memoriamque regis Hiſpani, diceretur. Monitus interim a Dragute de Chriſtianorum conatu, ac progreſſibus, Sultanus Soleimanes, ſumma celeritate claſſem parasi, multiſque millibus Genizarorum, Spachiorum, aliorumque militum compleri & expediri mandat. Rei ſummæ Pialim baſſam cum poteſtate præficit, claſſis docendæ curam Muſtaphæ, quem Caram, ſive Nigrum adpellabant, committit. Ejus rei nuntio diverſis ex locis accepto, mox Joan. Andreas Doria, magnæ vir ob ſingularem rei militaris ac navalis uſum auctoritatis, cum aliis quibuſdam monere, hortari, urgere Medinenſem, ut idoneo novæ arci præſidio impoſito, cum claſſe, reliquiſque copiis, prius inde diſcederetur, quam Turci, rebus ab omnibus inſtructi, multitudine ſuperiores, ac recentes adveniſſent; ipſoſque nec numero pares, & viribus exhauſtos, vel invitos ad dimicandum cogerent, vel pugnam detrectantes ad extremas rerum difficultates adigerent. Sed nihil apud pertinacem, & ab aliis præceptum Medinenſis animum, recte valuere conſilia. Nimirum ampliſſimæ claſſi fatalis quidam imminebat interitus. Id vel ex eo licebat conjicere, quod expeditionis initio, vix magna cum difficultate trium & medii menſis ſpatio vicinam Italiæ Siciliæque Barbariam (ſic Aphricam maritimam vocari, ſupra docuimus) attingere noſtri potuerunt: quum Turcica claſſis adeo ſecundis uſa ſit ventis, ut poſtea quam Conſtantinopoli ſolviſſet, intra diem vigeſimum ad Chriſtianam profecta fuerit. Utque Turci tanto felicius animis deſtinata perficerent, ſub mediam noctem ventus Chriſtianis adverſus eſſe cœpit, Turcis propitius: quo nimirum prima Chriſtianos aurora nec opinantes opprimerent. Hinc miſerabilis illa clades ſequuta, qua vel ab hoſtibus occiſi, vel aquis abſorpti, vel in ſervitutem abducti ſuere, vel alioqui variis periere caſibus decies & octies mille Chriſtiani. Triremes amiſſæ ſunt XXVII, naves onerariæ XIV. Dux Medinenſis, arrepta fuga, cum Joan. Andrea Doria Meliten evaſit. Gaſto, Medinenſis filius, in poteſtatem hoſtium venit: qui arce occupata, tamque ſplendida potiti victoria, ſub medium menſem Auguſtum diſceſſere, curſu verſus Aulonem Albaniæ directo. Contigerunt hæc anno Mahumetano DCCCCLXVI.

CHR. 1562. Eodem anno Turci Filecum in Ungaria ſuperiore, locum ſatis munitum, ceperunt. Ibi Sangiacum Soleimanes conſtituit, qui Budenſi Baſſæ ſubjectus eſſet. Neque multo poſt inducias Ferdinandus Auguſtus & Soleimanes pepigere, quæ utrique parti gratæ duraruntquamdiu Ferdinandus ſuperſtes fuit.

CHR. 1562. Anno DCCCCLXVII Jacobus quidam natione Græcus, qui & Heraclides, & Baſilici cognomen uſurpans, ab antiquis Valachiæ regulis genus ſuum repetebat, ſeque inſularum in Ægæo, Sami Deſpotam, Pari Marchettium ſive Marchionem vocabat, apud quoſdam Poloniæ proceres, quibus innotuerat, tantum efficere potuit: uti compluriumcorrogatis auxiliis, inter quos principes erant, Albertus Laſcus, Philippovius, Laſſocius, in Moldaviam armata manu deduceretur. Erat tum ejus regionis princeps, cum titulo Deſpotæ, Alexander, ob inauditam quamdam immanitatem erga ſuos infamis. Hunc numeroſo inſtructum exercitu, Laſcus longe copiis impar, fundit, fugat, Moldaviæ regno pellit: totamque ditionem, armis domitam, Jacobo poſſidendam tradit. Victus prælio fuit tyrannus Alexander die XVIII Novembris. Jacobus Moldaviæ Deſpota factus, profuſis apud portam largitionibus a Sultano Soleimane impetravit, ut in occupato principatu pro more confirmaretur. CHR. 1563.

Anno DCCCLXIX Jacobus Deſpota ſuis a Valachis, hominibus improbis, fraude circumventus, ut elabi non poſſet, die V. Novembris occiditur. Hoc memorabile, quod moriendum ſibi videns, nullum abjecti animi ſignum dedit: ſed indutus amictu regio, vultu intrepido, oratione libera, bene, recteque geſtam ab ſe rempublicam, multaque ſingularia beneficia Valachis ſuis exprobravit, Deum precatus vindicem, uti perfidiam & ingratitudinem barbaræ gentis ulciſceretur. Equidem adoleſcens hominem vidi & novi prius, quam in Polonian proficiſceretur. Vultu præditus erat liberali, ſtatura non magna, robuſto tamen, nervoſoque corpore, capillo nigro, lingua diſerta. Rebus in omnibus quamdam præ ſe ferebat dignitatem. Norat ſane quam eleganter Græce, Latine, Italice, Gallice. Commemorari & alia de hoc poſſent, quibus ſuperſedendum, quod hujus non ſunt loci. Quod autem in primis huc pertinet, quando nulli ſunt in orbe barbari Valachis inconſtantiores erga dominos ſuos, quos frequenter & temere mutant: libet heic ſubjicere, quam multos paucis annis Jacobus hic Deſpota ſucceſſores habuerit. Quippe ſtatim ab ejus interitu, vocatus a Valachis Dux Demetrius Viſnovecius, Soleimani Conſtantinopolim vinctus ad certam necem mittitur. Ejus loco Thomſa princeps a factioſis ſaluratur. Is quum perexiguo tempore rem Valacham adminiſtraſſet, ab Alexandro jam reverſo expellitur, & in Roſſiam profugus, Sigiſmundi Auguſti Poloniæ regis juſſu, ad Podoliæ Leontopolim capite plectitur. Alexandro reduci, poſtquam rebus humanis exemtus fuiſſet, ſucceſſit filius Bogdanus: Bogdano Ivonia, qui ſe Stephani quondam Vaivodæ filium ex concubina perhibebat. Ivonia, (ſic Joannem ipſi vocant) quum iniqua petentibus Turcis denegaſſet, adjunctoque ſibi non magno Polonorum equitum militumque numero, nec contemnendis ſuorum coactis copiis, nimis grave barbarorum jugum excutere conaretur: a fideliſſimis ſibi creditis proditus, qui miſſi fuerant, ut a transjectione Danubii Turcos arcerent, indignam magnanimitate ſua mortem oppetit. Ei Petrus, alterius Valachiæ principis frater, faventibus Turcis ſuffectus fuit. Sed enim de his, hoc quidem in loco, ſatis: quando ad inſequentes annos pertinent. Nunc ad Annalium ſeriem redeamus.

CHR. 1564. Anno DCCCLXX, menſe Septembri, duce Carzia Toletano feliciter occupata fuit arx in ora maritimæ Aphricæ ſive Barbariæ ſita, quam vocant Pignonem ſive rupem Velezi, quod oppidi nomen eſt, in continente ſiti, a qua rupes arcis diſjuncta, undique aquis cingitur. Turcicis ea piratis, Hiſpanum pelagus infeſtantibus, ſecurum hactenus receptum præbuerat: quod eſſet in præruptis poſita ſcopulis, & undique (ceu dictum) mari circumfluo munita.

Sub exitum ejuſdem anni, mortuo prius Ferdinando Auguſto, die XXV Julii, filioque Maximiliano vix imperium auſpicato, Joannes Sigiſmundus princeps Tranſilvaniæ, vel (ut Turci vocant) Erdelii begus, infelix Sultani Soleimanis ſucceſſione paterna cliens, freta viribus patroni tam potentis, qui tamen ſuum, non clientis commodum captabat, & perduellium quorumdam procerum, inque primis Georgii Bebeci noxiis

Edit. Pariſ. pag. 355.

reipublicæ Chriſtianæ conſiliis incitatus, Zatmarum, non exigui momenti munitionem, ejecto Melchiore Balaſſa, præfecto Cæſaris, ac theſauris ejus, conjuge, liberiſque captis, ſuam in poteſtatem redegit. Quæ res quum Maximiliano Auguſto nequaquam in ipſo regni exordio ferenda videretur, quum alios bello gerendo duces idoneos arceſſivit: tum Lazaro Suendio, Baroni Altæ Landiſpergæ, rebus magnis ſolerter & præclare geſtis ad omnem poſteritatis memoriam illuſtri viro, ſummam belli adminiſtrandi, ampliſſima cum poteſtate, commiſit. Sub eo, præter Ungaros, feliciter hoc bello Germani aliquot nobiliſſimi tribuni militarunt: equitum, Joannes Ruberus a Pixendorfo, Joannes ab Aſcemburgo, Jacobus a Schulemburgo, Henricus a Gleizentala: peditum vero, Joannes Wernherus a Raitenau, Rudolfus a Salis, aliique complures. Suendius abſque mora non exigua equitum peditumque Germanorum copias in agrum qui a Gepidis, antiqua natione Germanica, Cepiſienſis hodieque dicitur, eduxit. A

CHR. 1565. M. 971. Anni ſequentis initio, media bruma, Tocajum Suendius celeritate admirabili expugnat: quo capto, neque multo poſt ictu ſclopeti occiſo Franciſco Nemethio præfecto, arx etiam a præſidiariis dedita fuit. Ii ſuis cum gladiis dumtaxat ex pacto dimiſſi, cæteris armis ac rebus in arce relictis. Viduæ Nemethii mundus tantummodo muliebris conceſſus. Quæ licet deinde mariti ſuoſque non exigui pretii theſauros aveheret, reclamantibus Ungaris, Andrea Batorio, Melchiore Balaſſa, Gabriele Perenio, contraque legem deditionis id fieri cauſantibus: Suendii tamen auctoritate, qui vel cum aliqua jactura fidem datam religioſe ſervandam diceret, quo minus iis ſpoliaretur, obtinuit. Inde Zerenzium in poteſtatem venit, Erdeliique begus de Zatmari defenſione deſperans, incenſam munitionem hoſti reliquit invitus: quam Suendius, ob naturalem ſitus commoditatem, mox inſtauravit. Hinc tranſmiſſo Tibiſco, Erdeuda, Cuvara, Bator, Vibania, Senderevis, (quod a S. Andrea deductum nomen eſt) proſpero victoriæ Suendianæ curſu, Maximiliani Cæſaris imperium acceperunt. Tam denique felices hi ſucceſſus erant, ut opem implorante bego Erdelii, Sultanus Soleimanes non ſuccurrere dumtaxat ei totis viribus: verum ipſius etiam huic in Ungariam expeditioni præeſſe decreverit. Sed exiſtimabatur ab hoc inſtituto ſuorum conſiliis retrahi, qui ſuadebant, ut ingenti expedita claſſe, Meliten invaderet, & fractis equitum Melitenſium viribus, inſulam occuparet. Quod quidem ut faceret, inprimis Chaſanes Ceſairis proſultanus, Chairadinis Barbaroſſæ filius, & Dragutes Sangiacus Tripolitanus, urgebant. Itaque hanc in ſententiam animo propendens, ut interim vafro commento Maximilianum partim gravi ſumtu belli exhauriret, inſtinctu Erdeliani, partim inhiberet, quo minus ulterius progrederetur: apoſtatam Cibinenſem ablegat, qui eum ad pacem cum Erdeliano colendam exhortaretur. Venit & Viennam cum Erdeliani mandatis eodem tempore Georgius Batorius, & Sigiſmundi Auguſti, Poloniæ regis, qui Erdeliani avunculus erat, legatus, ut de componendo bello cum Maximiliano agerent. Verum hæc, uti diximus, aſtute gerebantur a Turcis, ut a curſu victoriæ Cæſar, cui rebus omnibus inferior erat Erdelianus, avocaretur: & Soleimanes interim vires ſuas in Melitenſes poſſet convertere. B

Edit. Pariſ. pag. 356.

Rhodum his inſulam ſub initium regni, cum omnibus in Ægæo, & Aſia, Græciaque caſtellis, arcibus, ac territoriis; nec multis ante hoc tempus annis, Tripolim Aphricæ, ſicuti narratum a nobis eſt, ademerat. Quibus injuriis eos adfeciſſe non contentus, etiam prorſus exſtirpatos volebat: quod & mercimonia ſuorum impedirent, & gravia ſæpe detrimenta navibus Turcicis inferrent. Accedebat altius animi vulnus, quod hactenus a Melitenſi Chriſtianorum propugnaculo quoddam libidini ſuæ repagulum objici doleret, quominus in Hiſpaniarum & Italiæ viſcera jamdudum graſſaretur. Hos igitur uti bello perſequeretur & opprimeret, claſſem inſtruxit, quæ triremibus, onerariis, aliiſque diverſis navigiis CCL conſtabat. Vehebantur hac claſſe bello idoneorum militum ad XL millia. Terreſtribus copiis Muſtaphas, qui deinceps bello Cyprio ex immani crudelitate magis inclaruit, claſſi Pialis baſſa cum imperio præerat: quibus Soleimanes Dragutem proſultanum Tripolis adeſſe voluit, hominem rebus terra marique gerendis experientem, qui letaliter hoc bello vulneratus, cum jactura ſuorum, & commodo noſtro interiit: fuitque ſubfectus a Muſtapha in ejus locum, ut Tripoli præeſſet. Alis ille Calaber, quem etiam nunc ignominioſo Turcis nomine noſtri vocant, Uluzalim, hoc eſt, Alim apoſtatam: quum a Turcis baſſa Capitaneus adpellari ſolear, veluti maris præfectus: & ſolus poſt Chairadinem Barbaroſſam, ob res contra Chriſtianos gnaviter geſtas promeruerit, ut cum maris præfectura veziris dignitatem conjungeret. Adpulit etiam, durante obſidione, cum XXVII triremibus, Chaſanes Ceſairis proſultanus, Chairadinis F. cujus ut paulo ante, ſic & alibi ſæpius in Annalibus hiſce Turcicis facta fuit mentio. Quum igitur hi baſſæ Junio menſe litora Melites adtigiſſent, ac dies aliquot exponendis in inſulam militibus & annonis, locorumque ſitu explorando, conſumſiſſent, oppugnare machinis bellicis S. Elmum, (ſic Hermetem vulgo vocant) caſtellum in ipſo portus oſtio ſitum cœpere. Quod quum pluribus diebus facere non deſinerent, jamque magna mœnium pars tormentorum globis dejecta ſic corruiſſet, ut in arcem latus hoſti pateret aditus: equites Melitenſes, perquam ſtrenue ſe gerendo XXXV diebus oppugnationem, magna cum hoſtium clade, ſuſtinuerunt: idque præter opinionem multorum, qui caſtellum contra vim hoſtilem nequaquam poſſe propugnari putarant. Tandem quum equites nec hoſtium impetui ferendo, nec numero ſe pares viderent, & arx undique tam terra, quam mari a barbaris cincta, nullam amplius alicunde ſubſidium exſpectare poſſet: occiſo Chriſtianorum, qui ſupererant, aliquo numero, Turcorum in poteſtatem venit. Qua hoſtes elati victoria, deinceps tormentis quatere S. Michaelis munitionem inſanum in modum cœpere, globos ferreos & lapideos quinque ſeptemve palmorum ejaculando. Sed quod totos quatuor hoc bello menſes abſumſiſſent, & hyems jam adpeteret, de diſceſſu cogitare cœperunt, & eo quidem majori feſtinatione, quod jam Garzias Toletanus, Siciliæ prorex, inſtructis triremibus Hiſpanicis, quibus CCIↃↃ peditum vehebantur, cum multis aliis Chriſtianis, ad ſuſcipiendam hanc expeditionem religioſæ pietatis zelo commotis, auxiliares haſce copias in inſulam expoſuiſſet. Quo factum, ut Turci fœdam, præ formidine, fugam arriperent: & multis ſuorum millibus deſideratis, ignominioſe domum redirent. Pigebat ac pudebat ſuſcepiſſe rem tam arduam, in cujus perficiendæ conatu vano XXIII CIↃ ſuorum amiſiſſent. Ex Melitenſibus CCXL equites, militum IIICIↃ, bello inutilis turbæ capita CIↃIↃCC cæſa. Bellum geſtum fuit anno Mahumetano DCCCCLXXI. C

CHR. 1565.

Inauſpicato tentata Melites expugnatio, quotidianique Maximiliani Cæſaris Erdeliano bello progreſſus, pene Sultani Soleimanis animum ad rabiem adegerunt. Quumque non ceſſaret is, quem diximus, Erdelii begus, eum perpetuis, ad invadendam Ungariam, ſtimulis excitare: decrevit denique bellum hoc non per legatos tantummodo, ſed etiam proprils auſpiciis gerere. Interim vero, dum majorem ipſemet adduceret exercitum, baſſæ Budenſi mandat, ut ampliſſimis, quas poſſet, coactis copiis, bello principium daret. Temeſaurenſis etiam baſſa, de voluntate Soleimanis, paulatim ad occupandum Giulam aditum ſibi patefaciebat, expugnato Pancota caſtello. Nec ſibi, ſuiſque rebus D

deerat Erdelianus, Zadane, Genoque, locis Giulæ vicinis, per ſuos octo Turcorum millibus adductos, occupatis. Idem ausu barbaro, perniciem ac furiam patriæ, patrem imitatus, qui ſimili ſtratagemate fuerat uſus, ad obſidendam Viennam adventante tunc Soleimane, litteras per Ungariam initio anni Chriſtiani proximi, menſe nimirum Februario publicatas ſparſit; quibus in litteris Ungariæ ſe regem electum vocans, ajebat Sultani Soleimanis, clementiſſimi patroni ſui, hanc eſſe mentem, ut omnes regni ordines ipſius Erdeliani ſe ſubjicerent imperio, ſi ſalvi eſſe vellent. Eam ob rem indixiſſe ſe conventum ad Thordam Erdelii, (Torrenburgum Germani Tranſſilvanienſes vocant) celebrandum proximo menſis Martii die decimo: quæ quidem ad comitia cunctos invitabat, uti de conſervanda patria communibus votis in medium conſulerent. Hæ litteræ, ne fucata boni publici ſpecie, minus circumſpectorum oculos perſtringerent: a Suendio mature ſolideque, ſcripto contrario ad eoſdem ordines, die Martii quarto, apud Unguarum publicato, refutatæ fuerunt: quo ſcripto manifeſtas Erdeliani fraudes retegebat, quibus fideles Maximiliani Auguſti ſubditos perturbare conaretur, quaſi ſcilicet Soleimanes de ſalute regni Ungariæ ſollicitus eſſet: quum ſuis ille cum majoribus a ducentis annis hoc unum ſpectarit, ut nobilis regni fundamenta, vel vi & armis, vel diſcidiis civilibus, & machinationibus inſidioſis ſubverteret. Caverent ſibi ab ejuſmodi tam Erdeliani, quam Soleimanis impoſturis: nec cum Erdeliano commune quidquam haberent, nec ad fraudulenta, patriæque nocitura comitia quemquam, ſub pœna perduellionis, ablegarent.

1566. *Edit. Pariſ. pag. 357.*

Eodem anno, vere ineunte, Pialis baſſa prius, quam Conſtantinopolim, rebus ad Melitem infeliciter geſtis, cum claſſe rediret: ne nihil egiſſe hac expeditione videretur, Chium Ægei maris inſulam, a Chriſtianis partim Italis, partim Græcis inhabitatam, ſub jugum mittere ſtatuit. Ea Genuenſium in poteſtate jam ultra duo ſæcula fuerat, inde uſque a Græcorum Imperatorum temporibus libera. Sed creſcente tandem potentia Turcica, ne prorſus in ſervitutem redigerentur, ſponte ſua tributum obtulerant. Ejus tributi nomine quotannis XCIO nummum aureorum, quos Ducatos vocant, ſolvebantur: ac præterea diſtribuebantur in baſſas vezires ad duo millia. Cauſæ, propter quas eam Pialis, abolita libertate priſtina, ſubjugandam ducebat, hæ prætexebantur. Prima, quod exploratis Turcorum conſiliis, anno ſuperiore Melitenſibus nuntiaſſent, quæ in eos Turci molirentur. Deinde, quod biennii tributum Sultano Soleimani deberent. Id avaritia legati, Conſtantinopoli res ipſorum apud Portam gerentis acciderat: qui etiam donanda Mechemeti baſſæ veziri & aliis munera, ſuos in uſus verterat. Præterea conferebatur in eos culpa receptorum Chriſtianorum mancipiorum, quæ cottidie Conſtantinopoli ad ipſos profugerent, eque Chio domum ad ſuos remitterentur. Et paulo ante ferebatur Mechemetis baſſæ vezirs nobile quoddam mancipium eo ſe contuliſſe, cujus ipſe vel reſtitutionem, vel pretium ab eis poſcebat. Has igitur ob cauſas Pialis eos caſtigaturus, ad inſulam univerſa cum claſſe feriis paſchalibus, quas Chriſtianorum more Chienſes tum celebrabant, adpellit: confeſtimque jubet ad ſe prætoriam in triremem venire præfectum inſulæ cum duodecim viris rempublicam adminiſtrantibus. Interea, dum hi ab ipſo in prætoria detinentur; palatium civitatis, in quo ſenatus haberi ſolebat, in poteſtatem a Turcis cum arce redigitur, magiſtratus eis Turcicus datur, templa Chriſtiana ſolo æquantur. Unicum Sancti Dominici relictum, ritibus Turcorum initiatur, ut meſſitæ loco Turcis eſſet. Ipſius præfecti, ac duodecimvirum familiæ, cum aliis primariis, Conſtantinopolim mittuntur, & hinc inde varias in regiones deportantur, donec tandem ſubſequentibus annis, intercedente rege Gallo, Turcis confœderato, patriæ reſtituti fuerunt, & umbra quædam adminiſtrationis judiciorumque priſtinorum miſeris Chienſibus conceſſa, provocatione dumtaxat ad judicem Turcicum remiſſa: quod eo facilius impetratum, ne Chriſtianis incolis alio commigrantibus, inſula deſerta nulli Turcis eſſet uſui.

Adres in Ungaria geſtas ut redeamus, baſſa Budenſis, ut imperio Sultani Soleimani pareret, initio menſis Junii Palotam militum corona circumdare cœpit. Eam ſtrenue cum ſuis propugnabat Georgius Thuris Ungarus, vir magnanimus & multis rebus fortiter geſtis clarus. Toto jam aſſiduo muros baſſa tormentorum continuis ictibus ita labefactarat, ad terram ut proſtrati collaberentur, & propugnatores in extremo diſcrimine verſarentur: quum ecce, nec opinatum ſubſidium divinitus eis offertur. Venerat Jaurinum Georgius Comes Helfeſtainus, adductis ſecum fignis duodecim magnæ virtutis peditum. Is die decimo quarto Junii plauſtra nonaginta pabulatum emiſit, cum peditum nongentorum præſidio: quos conſpicati Turci, qui Palotam obſidebant, majoreſque copias adeſſe rati, quam reipſe forent; miſſos ſuſpicabantur, ut obſidionem Palotanam ſolverent. Confeſtim baſſa trepidus in fugam cum ſuis ſeſe conjicere, præque nimia feſtinatione tentoria, machinas bellicas, magnum vaſorum numerum, quibus vel farina, vel tormentarius pulvis contineretur, cum aliis caſtrorum impedimentis hoſti relinquere: quæ quidem præda mox obſeſſorum commodo ceſſit. Soluta præter ſpem in hunc modum obſidione, præſidium arcis auctum fuit, & inſtaurati muri, ab hoſte diruti.

Liberata obſidione Palota, mox itum ad eripiendam hoſti civitatem Veſprimienſem: quod captis Turcorum exploratoribus, intellectum eſſet; hujus loci begum, ſtudio nocendi Chriſtianis egreſſum, meliore præſidii parte Veſprinium nudaſſe. Quapropter Egone Salmenſi Comite illuſtriſſimo ſuas cum Helfeſtaino & Nicolao Hateſtadio conjungente copias, penultimo Junii die cœptum obſideri Veſprinium, poſtridie memorabili celeritate fuit expugnatum, anno Mahumetano DCCCLXXIII. Quinque dumtaxat exceptis, cæteri ad unum trucidati fuere barbari, quod non ita pridem captivos magno numero Chriſtianos immaniter occidiſſent. *pag. 338.*

CHR. 1566.

Ab eodem Egone Comite Salmenſi capta fuit & Tata, menſe Julio, cæſis præſidiariis: itemque Geſter caſtellum, ab incolis Turcis metu adventantis Comitis deſertum: quos imitati Vethaimenſes, Iſcochiani, & aliorum caſtellorum incolæ, flamma caſtellis ſuis injecta, Strigonium ſe receperunt: quod obſeſſurus, victoriæ proſequendæ cauſa, mox erat Salmenſis Comes, niſi de quibuſdam cauſis aliud imperatori Maximiliano viſum fuiſſet.

Auguſto menſe Suendius, qui certo conſilio ſuperiore in Ungaria, & agro Cepſienſi, dum Maximilianus Auguſtus inſigni & copioſiſſimo cum exercitu caſtris ad Jaurinum poſitis, omnes Soleimanis motus & progreſſus obſervaret, ſubſitere ſuo cum milite juſſus fuerat; cum excitis a Soleimane, rogatu Erdeliani, Tataris non parum, quod ageret, habuit. Quippe quum per Ungariæ ſuperioris agros, cis & ultra Tibiſcum, late diſcurrerent, prædas abigerent, omnia flammis & ferro vaſtarent, cujuſvis ætatis & ſexus homines partim trucidarent, partim in ſervitutem raperent: dilato Suendius in eos, multitudine ſuperiores, ad hoc uſque tempus prælio, quo præcocium illi fructuum, & uvarum ingluvio, ſemetipſos perditum ituri erant; tandem ex morbis languidos, & numero non parum deminutos adgreſſus, nullo prope negotio decem barbarorum millia ſuperavit, cæcidit, finibus ejecit: begorum Turcicorum, quibus uſi ducibus fuerant, altero

interemto, altero letaliter sauciato. Deinde Georgii Bebeci perduellis, qui cum Erdeliano & Turcis se conjunxerat, arces aliquot, Zabaticam, Pelsozium, Gombazzecum, Crasnahurcam, Gadigen, aliaque his vicina tum castella, tum munitiones expugnavit.

Duo deinceps munita nostrorum loca Turcorum in manus venere, Giula & Zigetum: Giula, quæ secundo Julii mensis a Pertavo Vezire bassa, junctis & bassæ Temesvarensis, & Erdeliani Tatarorumque copiis, cepta fuerat obsideri; scelerata Ladislai Keresinii præfecti proditione, Georgii Bebeci perduellis & adfinis sui colloquio corrupti, licet futurum nuntiasset Suendius, ut hostis intra biduum obsidionem solveret, Turcis dedita fuit. Eam Turci, præter Erdeliani spem, sibi retinuerunt: hiantemque eorum, ut est in fabulis, more suo delusere. Violata deditionis fide crudeliter interempti, paucis beneficio noctis & arundinetorum elapsis. Nefarius proditor non multo post in vinculis, apud Sultanum Selimem, Soleimanis successorem, ob exercitam prius in captivos Musulmanos sæviciem accusatus, de sententia Selimis actoribus, ut ex eorum arbitrio pœnas lueret, traditus fuit: qui hominem vasi clavis perforato sic inclusere; ut dolio de monte per declivia præcipitato, clavis oblongis & acutis confixus expiraret. Fuit & filius paternæ particeps exsecrationis, qui misere, nullis relictis hæredibus, diem suum obiit: castellis, pagis, & allis facultatibus amplissimis, ad alienos devolutis.

Interea hum hæc diversis per Ungariam locis gererentur, Sultanus ipse Soleimanes transito primum Savo, deinde Dravo, quem ponte operis admirandi constraverat, cum exercitu ducentorum millium, ad subjugandas Hungariæ reliquias venit. Occurrit adventanti cum donis eximiis Erdelianus, frustra regnum ambiens, quod avaricie barbara Soleimanes ipse jam spe, licet irrita, totum devoverat, ac libidini propriæ destinarat.

Die mensis Augusti sexto Zigetum obsidere Sultanus cepit, quod licet acerrime propugnaretur a Nicolao Comite Zerinio, fortissimo & immortalis gloriæ viro, præsidii præfecto: tandem tamen die septimo mensis Septembris expugnatum fuit, ipso Comite Zerinio, cum insigni nobilium Ungarorum, strenuorumque militum numero, sic a barbaris interemto; non inultus cum suis ut occubuisse dici possit. Quippe non triginta millia suorum dumtaxat hostes desiderarunt, verumetiam triduo ante supremam nostrorum cladem Sultanus Soleimanes, necdum victoria de Zigetanis potitus, fremens & frendens infelicem exhalavit animam. Ejus obitus tantisper occultatus fuit astu vaferrimi veziris bassæ Mechemetis, nostu etiam Soleimanis archiatro clam necato, ne per eum Sultani mors emanaret, dum socer ejus Selimes, Soleimanis filius, occupato citra tumultum imperio, ad exercitum in castra venisset. Nam si tam Genizari, quam reliqui milites, de morte Sultani sui maturius certiores facti fuissent: magno in castris excitato tumultu, tentoria thesaurosque regios, cum Christianorum & Hebræorum rebus, pro more libidineque sua diripuissent: ac spoliis hisce ditati, neminis auctoritate contineri se amplius in officio passi fuissent. Quæ sane rerum apud hostes confusio militarisque licentia, Maximiliano Cæsari, numerosis & exquisitis toto ex orbe Christiano copiis instructo, præbere peroptatam occasionem rei feliciter gerendæ potuisset. Exstinctus fuit Soleimanes anno Mahumetano DCCCCLXXIII. die quarto mensis Septembris. Agebat, quum moreretur, ætatis annum septuagesimum sextum. Imperio præfuit annis quadraginta sex, & sex mensibus.

Edit. Paris. pag. 359.

CHR. 1566.

Occupato Zigeto, Babosam oppugnaturi Turci quosdam e suis mittunt, qui arcem dedi juberent. Id vero licet facturos se nostri negarent, quod tamen eam defendi non posse contra vim tantam sciA rent, incensam deserunt: quorum exemplum Sachani & Zorgenies sunt imitati.

Eodem anno, die mensis ejusdem vigesimo tertio, Sultanus Selimes secundus, ætatis annum quadragesimum secundum agens, in imperio Soleimani patri successit. Quippe quum ad Magnesiam intellecta morte patris, ex Asia summa celeritate Iscodaram, e regione Constantinopolis sitam, hoc die pervenisset: mox a Bostange bassa, hortulanorum præfecto, pro more triremi exceptus, & Constantinopolim trans Bosporum vectus fuit. Et quia Selimes generum suum, Ischenderem bassam, quem prosultanum Constantinopoli discedens reliquerat Soleimanes, de adventu suo certiorem reddiderat, cum mandatis, ut ejus opera studioque res ad ingressum in urbem, pompamque regiam pertinentes, sine mora pararentur: mox illo ipso die deductus in sarajum, solio consedit imperatorio illius cubiculi, quod solis est Sultanis Otmanidarum gente prognatis occupare permissum. Inde per urbem proclamationes more majorum factæ, quibus vota primum concipiebantur, ut anima Soleimanis in Paradiso felix ævum ageret, ac in perpetua gloria quiesceret: deinde, multos ut annos viveret Sultanus Selimes Chan, prosperique status incremento continuo frueretur.

Postridie, qui dies erat vigesimus quartus Septembris, e sarajo prodiit, seque per urbem populo spectandum exhibuit. Peregit & paternas exequias, ac magno animalium numero cæso, cibisque coctis itidem innumeris, epulum funebre quibusvis, cum ingentis summæ asprorum erogatione, præbuit. Inde solemni pompa, maximoque suorum adplausu, in sarajum rediit.

Ante, quam hæc fierent, per Ischenderem bassam prosultanum evocari ex omnibus locis Genizaros, paternæ mortis adhuc ignaros, in oppidum non procul a Constantinopoli situm, sub prætextu mittendi ad obsidionem Zigetanam militaris supplementi, jusserat. Ad eos Ischender bassa, Selime jam paternum in solium collocato, de Selimis voluntate profectus; obitum Soleimanis, & successionem Selimis exponit. Inde prodireptionibus usu receptis in obitu principis Otmanidæ, centum millia Sultaniorum eis offert. Non ingrata fuit oratio bassæ Genizaris, ea lege tamen adsentientibus, ut largiores annonæ militaturis darentur.

Selimes ergo Genizaris inauctoritatis, die mensis Septembris vigesimo septimo Constantinopoli discedit, & magnis itineribus Albam Græcam contendit. Quum illuc adlatum postea Soleimanis cadaver in urbem deduceretur, pedes ante paternum funus incedebat habitu lugubri Sultanus Selimes, comitantibus bassis, Cadilescheris, cæterisque begis. Inde Cadios populis, consuetum donativum Genizaris dedit. Quibus peractis, Constantinopolim cadaver paternum avehi jussit, & in Zuna, quam ipse sibi vivus exstruxerat, condi. Curata fuit ea res ab Achmete bassa, Ferhateque Capizilarlorum Aga, deducentibus begis & Genizaris, cum vexillo regio: tandemque die vigesimo secundo Novembris perventum Constantinopolim. Ibi funus excepium fuit frequentissimo concursu mortalium, præeunte Muphti, qui apud Musulmanos & juris, & religionis, omniumque sacrorum rex est: subsequentibus Ischendere bassa prosultano, Dephterdaris, qui Cameræ vel erarii præfecti sunt, aliisque begis, omnibus pullatis: quorum terga plebis infinita multitudo claudebat. Exemtam e curru sandapilam vel arcam ligneam præcipui begi per vices, erectarum in sublime manuum palmis sustinuere, sicque per urbem gestarunt: ejulantibus interim Talismanis, & ad Zunam usque lessum quemdam, Mahumetano ritu, lamentabili voce concinentibus. Hinc depositum in Zuna cadaver: instratus sandapilæ pannus cymatilis præstantissimus: & supra hunc alius auro intertextus: ad latus acinax positus, index profusæ belli vitæ: ad caput collocatum e lino subti-

lissimo, spiris aptatum candidissimis tulipantum, quo vivus uti consuerat, cum nigris ardearum pennis selectissimis: pone caput, in pavimento positi cum candelabris ingentes, pyramidali forma, rotundi nihilominus cerei; qui tamen numquam accendi solent. mox adhibiti Talismani & Hogiæ, (sacerdotum hæc Musulmanis sunt nomina) qui more gentis humi divaricatis sedentes cruribus, perpetuo preces quasdam in ejus Zuna murmurando deblaterarent. Hæc omnia, quum multis post annis Constantinopoli essemus, coram inspeximus. Circum sandapilam ipsius, & aliæ sunt sandapilæ; tam Sultanæ (de qua diximus) Rossæ, quam liberorum Soleimanis. Acciderunt hæc anno Mahumetano DCCCCLXXIII. CHR. 1566.

Interea Selimes, ob hyemis imminentis asperitatem, Ungariam reliquit: & Pertavum bassam, satis magnis cum Turcorum, Valachorum, Tatarorumque copiis, Erdeliano bego, qui bellum contra Maximilianum prosequebatur, adesse jussit. Dolebat Erdeliano, Suendium anno superiore cepisse Tocajum, in quo triginta majora minoraque tormenta bellica, præter ingentem rerum bello necessariarum, annonæque copiam reperisset. Quapropter eam arcem recuperare statuit, magni scilicet suas ad res vel tutandas, vel prolatandas momenti: quod esset in Ungariæ sita limitibus, & Erdelii; duobus amnibus circumdata, Tibisco & Bodrogo. Militem ergo, cum majoribus decem machinis adhibet, omnique vi & impetu oppugnare munitionem incipit. Ex altera parte Suendius eam minime deserendam ratus, quum alia defensioni parat idonea, quibus Jacobo Ramingero, cujus ipse fidei Tocajum commiserat, in tempore succurreret: tum ab Imperatore Maximiliano subsidia majora postulat. Is Henricum Staupicium, cum mille Germanis equitibus, sex peditum vexillis, stipendiis, & annona necessaria, mittit. Sed prius quam auxiliares hæ copiæ Tocajum pervenissent, sparsa fuit in castris Erdeliani fama, decem millia Tatarorum, a Selime, defendendi ejus causa, cum Turcis & Valachis reliquorum, per seditionem totum populari Erdelium, ac inaudita crudelitate passim in fortunas & corpora miserorum, cujusvis ætatis & sexus grassari. Quapropter obsidionem solvere coactus fuit, ne dum illic ipse pertinacius hæreret; suos ad internecionem deleri sineret. Liberato ab hostili oppugnatione Tocajo, Ramingerus in abscedentes erumpens, pluribus cæsis, reliquos palantes & trepidos fugavit. Nec parum Erdeliano cum hisce Tataricis, Turcicis, Valachicisque copiis negotii fuit, quum aliquot eorum millia trucidaret, ac Varadini vicissim ab eis obsideretur. Unde fuga dilapsus, recenti coacta suorum manu, rursus haud exiguam ipsorum stragem edidit: qua demum territi, semet in Podoliam & Rossiam effuderunt; ubi crudelium belluarum immanes reliquiæ, fortiter a Palatio Rossorum debellatæ, perierunt.

Post discessum barbaricarum & Erdeliani copiarum, Suendius suis media bruma productis, ad obsidendum Zatuarum profectus est, castrum momenti non levis, in Erdelii finibus situm, quod Georgii Bebeci ditionis erat, hominis nefarii, qui primus auctor hujus inter Cæsarem Erdelianumque belli exstiterat. Bebecus jam ante perspecta victrici toties virtute fortunaque Suendii, quod magnopere metueret, ne castro expugnato, in Maximiliani manus, cum præsenti vitæ periculo, veniret: uxore familiaque Zatuari cum præsidio relicta, fugæ beneficio saluti suæ mature consuluit. Aliquandiu perstiterunt in obsidione toleranda præsidiarii, quod machinæ bellicæ nihil nec ipsis, nec castro damni dare possent. Cui Suendius incommodo remedium quæsiturus, dum ipsemet omnia circum arcem loca perlustrat & explorat: agnitus ab hostibus ex insigni proceritate corporis, qua longe supra cæteros eminebat, deque comitatus frequentia, parum omnino abfuit, quin discrimen vitæ adiret. Petitus enim globis aliquot tormentariis fuit, e machinis non modicis, quorum unus humerum ita strinxit: ut etiam vestis ejus igne concepto, quod esset ad pellendum frigus hybernum fussulta pellibus, arderet. Nihilominus commodiore pro machinis reperto loco, & ius mox in illum, magno cum militum labore, quos in officio, si quilquam alius, hic sane dux continere potuit, translatis; ad extremam redacti desperationem præsidiarii, conjugi perduellis, ac familiæ, sibique saturem & incolumitatem pepigerunt, atque ita castrum Suendio dediderunt. Is vero non tantum pacta conventa deditiis bona fide servavit, sed etiam Bebeci conjugem, cum mundo suo muliebri, & aliis rebus, quas caras habebat, abire omni absque injuria passus est. Potitus fuit Zatuaro Suendius sub medium mensem Januarium, anno Mahumetano DCCCCLXXIV. CHR. 1567.

Edit. Paris. pag. 360.

Non magno post captum Zatuarum temporis interjecto spatio Suendius, qui bellum in Erdelii finibus gerere non desinebat, nulla frigoris hyberni ratione habita, Muncazium cum suis obsedit, locum munitissimum, & huic bello conficiundo cum primis idoneum: cujus præsidiarii vitam facultatesque salvas pacti, deditionem fecerunt. Ea res animum Erdeliani mirifice perturbavit, nec minus accendit, ut totis viribus amissam munitionem recuperandam statueret. Non enim ignorabat, hac patere transitum in Poloniam & Rossiam: seque præpediri occupato Muncazio, quo minus in posterum subsidiarias e regno Poloniæ copias habere posset: nisi eas per Moldaviam, variis ambagibus, & itinere difficili, venire vellet. At non contentus occupatione Muncazii Suendius, mox etiam corona militari munitionem Hustianam cingere perrexit. Quod quidem non Erdelianus tantum graviter ac moleste tulit, verumetiam Budensis bassa: qui datis ad imperatorem Maximilianum frequentibus litteris, hortari non cessabat, ut a cepta obsidione Suendium discedere juberet, ne inchoatum pacis componendæ negotium impediretur. Simul etiam suis in consilium adhibitis, deliberabat; quanam via posset obsessis opem ferre. Quumque jam pridem de hisce rebus omnibus ad Sultanum Selimem retulisset, indignatus ille, Pertavum bassam exercitum suum, cum Romaniæ beglerbegi copiis conjunctum, in Ungariam ducere jussit. Utrumque tamen ab instituta Selimes expeditione mox revocavit, quum intellexisset, *pag. 361.* Verantium Agriensem præsulem, & Christophorum Tisembachum baronem, Vienna Constantinopolim ablegatos, ad se contendere. Quamobrem & Budensis bassa, missis ad imperatorem Maximilianum muneribus amplissimis, petit; ne turbari pacis tractationem pateretur. Sua quidem ex parte futurum ajebat, ut palis transfigerentur omnes, qui per Cæsaris fines excurrendo damnum dedissent. Hæc ille multoties pollicebatur, sed e diverso duces Erdeliani, quum Suendium viderent abiisse Cassoviam, ne spem pacis interturbaret: collectis non magnis copiis, impressione nec opinata Risuarum adorti ceperunt, occupatis etiam thermis, quas Rivulos Dominorum adpellant. Has enim Suendius ante biennium eis ademerat. Id ubi factum Ruberus accepit, legatus Suendii, magnæ vir bellicis in rebus industriæ, mox cum justis equitum peditumque copiis adcurrit: & hostibus inexspectato suo territis adventu; Risuarum, adhibita vi maxima, recuperat: præsidiarios interficit: moxque Rivulos etiam nullo negotio recipit. Quippe casu quodo accenso pulvere tormentario, castrum ardere cepit; ideoque majori parte propugnatorum exstincta, in Ruberi potestatem venit. CHR. 1568.

Anno denique Mahumetano DCCCCLXXV. pax octavo quoque anno renovanda inter Maximilianum Augustum, Sultanumque Selimem coiit, qua Erdelianus etiam comprehendebatur. Ejus cum aliæ leges & conditiones erant, tum uti quisque sibi retineret, quidquid eo bello cepisset. Id vero plurimum Maximiliani rebus profuit. Nam fines

suos opera Suendii sic ampliarat, ut ad quadraginta milliaria Germanica cis & ultra Tibiscum late dominaretur: qua quidem in regione multæ sunt arces, multæ munitiones insignes, partim ab hoste captæ, partim factæ diligentia Suendii, partim inchoatæ. Idem & ærarii novi (Cameram vulgo vocant) in iis locis auctor extitit, de quo non leve subsidium publicis rebus accessit: castris, aliisque munitis locis, cum imperio Germanos, justis & gravibus de causis, præfecit: totam denique rem limitaneam matura providentia, tam in Ungariæ, quam vicinæ Styriæ finibus constituit: anno DCCCCLXXV. & DCCCCLXXVI.

CHR. 1568. & 1569.

CHR. 1569.

Hoc anno DCCCCLXXVI. splendidissimum & instructissimum Venetiis navale, sub medium mensem Septembrem, accenso tormentario pulvere, maximo cum reipublicæ detrimento conflagravit. Ibidem tam in urbe, quam terra continente, diuturna & inusitata quædam erat annonæ caritas. Quamobrem Sultanus Selimes, licet initio regni pacem, a Soleimane patre cum Venetis initam, confirmasset; tamen vel ambitione propria, vel suorum impulsu, vel hoc Venetorum adverso casu permotus, bellum eis inferre statuit, quæsito prætextu, quasi Cyprum nullo jure possiderent, quæ ob successionem gentis Osmanidarum in jura Sultanorum Ægypti, ad se directo pertineret. Licet enim Selimes avus & Soleimanes pater, annui tributi, quod a Venetis ejus regni nomine pendebatur, solutione contenti, possessionem insulæ Venetis hactenus reliquissent: nullum tamen hoc sibi gignere præjudicium posse dicebat, quo minus jam tributo repudiato, regnum sui juris occuparet, ac sibi retineret.

Itaque mense Februario sequentis anni, Cubatem Zasium Constantinopoli Venetias ablegavit, qui a Senatu Cyprum repeteret: ac recusaturis, bellum denuntiaret. Adpulit is Venetias sub initium mensis Aprilis, anno DCCCCLXXVII. & mandato Selimis exposito, repulsam tulit.

CHR. 1570.

Quapropter mense Majo missi cum classe militeque fuerunt, qui bellum Cyprium gererent, Mustaphas bassa, copiarum terrestrium, & Pialis Alisque bassæ, classiariorum præfecti. Pialis provectus cum suis ad Tenum, insulam Venetorum in Ægæo, ferro ac flammis eam, non sine gravi tamen suorum jactura, direptam vastavit.

Mense Junio Sebastianus Venerius, insulæ Corcyræ maxima cum potestate præses, Soppotorum castrum Albaniæ, non procul a Corcyra situm, expugnavit, eique præsidio impositio, ac rebus necessariis munito, Manuelem Murmurium, oriundum e Napolio Romaniæ, (Naupliam Argiæ veteres adpellavere) præfecit.

Sub ejusdem mensis exitum Marcus Quirinus, classis in Hadriatico præfectus, arcem sinus Mainensis, (Mainam sunt qui Leuctra veteribus adpellatam putant, ipsum vero sinum Mainensem, Messeniacum:) ad portum, quem vulgo Qualliarum sive cornicum vocant, positam feliciter expugnavit: actisque sub ea cuniculis, & suppositio incensoque pulvere tormentario, funditus eversam diruit: ne barbaris amplius receptum præberet.

Nicosia, Cypri metropolis, sub exitum Julii mensis a Mustapha bassa obsideri cœpta, & acerrime tam oppugnata, quam defensa, tandem die decimo Septembris in hostium potestatem venit, miserequo direpta fuit: cæsis præsidiariis, extincta nobilitate, perexiguis reliquiis servituti mancipatis. Erat olim Cypri regia, quæ centum & amplius ante hoc tempus annis redacta fuerat sub imperium Sultani Cairensis, eique hoc modo facta tributaria. Anno Christiano 1423. bellum erat Jano Petri filio, regi Cyprio, qui penultimus fuit inter legitimos reges ex Lusignana familia, cum Ægyptio sive Cairensi Sultano Melechella: quo bello captus ab hoste Cyprius, persolutis centum quindecim millibus Seraphinorum, in regnum cum pacto tributi annui restituitur. Is moriens filium Joannem reliquit impuberem, cui primo matrimonio, postquam adolevisset, filia Marchionis Itali Montisferratensis nupsit: qua mortua, Helenam Palæologinam duxit. Ex ea nata fuit unica filia Karulota, quæ Joanni Lusitano primum nupsit, cui præbitum venenum mortem adtulit. Erat Karulotæ Jac. frater, illegitimo toro natus, cui sacris initiato pater archiepiscopatum Nicosianum adsignarat. Is imperandi libidine ductus, ecclesiastica dignitate spreta, regnum invasit: a quo tempore dictus a Græcis Cyprii fuit Re Zages (sic enim in quodam manuscripto libello meo Græco legitur) adpellatione partim Italica, partim Gallica. Nam Gallis *Roi Jaques*, rex Jacobus est. Karulota secundas nuptias cum Ludovico Sabaudi Ducis filio contrahit. Is classem instruens, in Cyprum cum Karulota conjuge proficiscitur. Redeunte legitima regis filia, justaque regni hærede, Jacobus nothus regno pellitur. Ejectus ad Sultanum Ægypti Syriæque confugit, Alesseraphum, & opem ejus ad recuperandum regnum implorat. Adsensus postulatis Jacobi Sultanus, eum pulso vicissim cum Karulota Sabaudo, in regnum reducit: & nomine restitutionis hujus ac beneficii, tributum non invito imperat. Id tributum ex mercibus quotannis Sultano solvendis constabat, certo mercium genere, specieumque numero expresso. Necdum id temporis uxorem Jacobus duxerat. Itaque Venetias profectus, Æcaterinam Cornaram, primi a Senatu S. Marci filiam adoptatam, constituta de publico dote, matrimonio sibi copulat: ut hoc adfinitatis Venetæ vinculo, potentissimæ mari reipublicæ præsidio seque regnumque suum stabiliret. Nec multo post, relicta conjuge prægnante, moritur. Contigit hoc anno Christi 1470. qui Mahumetanus erat DCCCLXXIV. Extincto rege, posthumum regina marem parit, qui tamen non diu superstes fuit. Tum vero Veneti viduæ persuadent, ut regno cederet, cui defendendo par ipsa non esset, annuoque reditu quatuor aut quinque millium Zecchinorum contenta, patriam immortali beneficio sibi devinciret. Hoc modo redacta in potestatem insula, nihilominus Veneti Sultano Ægyptio, tributi ejus nomine, quod Jacobus rex illi pollicitus fuerat, merces in pactis conventis expressas quotannis mittebant: donec anno Christi 1517. qui Mahumetanus erat DCCCCXXIII. Sultano Tommambai & Mamelucis a Sultano Selime deletis, & Ægypto Syriaque subjugatis conversum a Selime victore, Mamelucorumque successore, tributum hoc fuit in certum pretium, videlicet VIIIIcra. Zecchinorum: quos Cypri nomine Sultanis Turcicis ex eo tempore Veneti persolverunt, donec a Selime secundo, Cyprum sibi ceu domino directo, repetente; bellum, de quo nunc agimus, indictum Venetis fuit. Capta Nicosia, Famagustam Mustaphas bassa tandem obsidere cœpit an. Mahumet. DCCCLXXVIII. sub medium mensem Augusti.

CHR. 1571.

Anno DCCCCLXXIX. dum obsideretur, & gravissime a Turcis oppugnaretur Famagusta, classis Turcica damnum illaturа Venetorum insulis in Ægæo, Ali bassa duce Cretam (Candiam nunc vocant) petiit: ubi exposito in terram milite, sævitum in obvios immaniter. Munitis civitatibus & oppidis ita prospectum mature fuerat a gubernatoribus insulæ, nullum ut ab hoste detrimentum acciperent. Solum Rhetymum adortus Ulazalis, Aphricanæ Barbariæ prosultanus, cujus ante facta mentio, quod ab incolis desertum fuisset, nemine resistente, mense Junio vastavit. Alis bassa tandem recensitis copiis suis, quod apud ipsos per fabas vel aspros fieri consuevit, quum IIIcIIIIccc. amisisse se videret, relicta Creta, Cerigum Veneti juris e regione promontorii Maleæ sitam insulam, (Citheram dixere veteres) ad Sancti Nicolai portum invasit, & majori ex parte diripuit. Inde Zacynthi & Cephallenize suburbiis ac vicis excidio datis, (arces enim præsidiis & opere sic munierant Veneti, ut eas hostis adgredi non ande-

CHR. 1572.

Edit. Paris. pag. 362.

ret.) Soppotorum pergit. Alis bassa: numeroque militum superior, cæsis captivisve prædiariis, arcem recipit: cujus etiam præfectus Manuel Murmurius, vir bello strenuus, in hostis potestatem venit.

Hinc obsessum terra marique Dulcinium, situm in Albaniæ Dalmatiæque finibus oppidum, mense Julio Turcis se dedidit: civibus libertatem suam, militibus vitæ pactis incolumitatem. Sed dum contendunt inter se bassæ, quorum alter oppidum terrestribus copiis, alter mari obsederat, utrius esse deberet: plerique omnes in servitutem abducti fuerunt, exceptis Sarra Martinengo, Dalmatiæ supremo cum imperio gubernatore, ac Marco Venerio, Dulcinii præfecto.

Tunc etiam Turci potiti fuerunt Antibari, per summam ignaviam deditionem faciente Alexandro Donato præfecto: itemque Batua, quæ defendi non potuit, quod esset versus mare parum munita.

Uluzalis & Caragosa Raisus, quum ad insulam Liesenam adpulissent, (Farum Dalmatæ vocant, ubi Farensis est episcopatus) suburbia depopulati sunt: arcem, quam egregie munitam vidimus, tentare non ausi. Liesena relicta, Curzolam petierunt, quam Corcyram Nigram vocant, haud procul inde dissitam: cui quidem insulæ nihil aliud dedere damni, quam quod Ulatim pagum flammis injectis exusserunt. Nam quum oppidum, insulæ, quod ipsum quoque Curzolæ nomen habet, a viris desertum, adgrederentur: a fœminis, animose patriam defendentibus, memorabili cum marium Curzolanorum, & ipsorum hostium infamia, fœmineique sexus immortali laude, rejecti fuerunt. *Ex Pont. Pariſ. pag. 363.*

Famagustani per integrum annum obsessi, quum fortiter hactenus omnem vim hostilem sustinuissent: tandem in extrema rerum omnium penuria deditionem fecerunt, his legibus: ut Venetis vitæ concederetur incolumitas, & uti cum armis suis ac facultatibus in Cretam deducerentur: Græci domos suas incolerent, possessionibus suis fruerentur, ritu Christiano viverent. Quibus conditionibus a Mustapha bassa, initio mensis Augusti, anno DCCCCLXXIX. laudatis & adprobatis, ipsisque manu subsignatis: die quinto dicti mensis Augusti prodiit ex urbe Marcus Antonius Bragadinus, sub quo defensa fuerat hactenus, & cum illustri nobilium virorum comitatu in Mustaphæ castra venit, eique claves civitatis, quod in deditionibus fieri solet, obtulit. Exceptus initio comiter a Mustapha bassa, mox ab illa crudeli bellua, per summum scelus violata fide, quum aliis per ludibrium adficitur exquisitis injuriis, tum ad extremum vivus excoriatur. Laurentium Teupolum, Paphi præfectum, qui & ipse cum aliis Famagustam singulari virtute propugnarat, suspendio Mustaphas necari, cæteros dedititios immaniter contrucidari jussit. Turcorum, qui obsidionis principio in universum ad ducenta millia censebantur, in quibus erant Azaporum LXXXCIↃ. Genizarorum XIIIICIↃ. Volonum, (Acanzios ipsi vocant) LXCIↃ. periisse constat obsidione durante, supra LXXXCIↃ. CHR. 1572.

Erat initio belli Cypri, defendendæ contra Turcorum vim, reipublicæ Christianæ causa, percussum fœdus inter Pium Quintum Pontificem maximum, Philippum regem Hispaniarum, & Senatum Venetum. Ejus fœderis copiarum omnium designatus fuit imperator Joannes Austrius, Karuli Augusti filius, Hispani frater. Pontifex suis triremibus Marcum Antonium Columnam, Ducem Talliacoccianum, nobilitatis Romanæ principem, præfecit: Veneti amplissimæ, quam instruxerant, classis imperium Sebastiano Venerio, quem postea Ducem quoque suum crearunt, commisere. Præter hos & alii hac erant in expeditione principes & illustres viri, magnus regni Castiliæ Commendator, Ascanius Cornianus, Joannes Andreas Doria princeps Melphitanus, Augustinus Barbarigus, Marcus Quirinus, Antonius Canalis, Veneti: Alexander item Farnesius, Octavii Ducis filius, princeps Parmensis; Franciscus Maria, Guidonis Ubaldi filius, Rovereus, Urbini princeps, Paulus Jordanus Ursinus, Dux Braccianensis; Alvarus Marchio Sanctæ Crucis, & alii plures. Hæc classis quum mense Septembri Messana Siciliæ solvisset, hostilesque navales copias ad Inebechtim subsidere (sic Turci nominant civitatem, quam nostri Lepantum adpellant, veteres dixere Naupactum) nuntiatum esset: tandem ad portum insulæ Cephallenlæ, quem vallis Alexandrinæ vocant, adpulit. Stabat haud procul a nostris in Inebechtino sinu, qui Corinthius olim nuncupabatur, classis hostium: cui cum imperio præerant, Pertavus bassa, copiarum terrestrium, & Alis bassa sociorum navalium dux supremus. Inter hos, cognito Christianæ classis adventu, sententiarum diversitas exstitit. Pertavus abstinendum judicabat a prælio, quod conjuncta jam Christianorum classis, unius imperio ducis regeretur: exspectandum esse perexiguum ad tempus, quo futurum sit, ut, illo præsertim anni tempore, solvatur. Alis e contrario sentiebat, omnino dimicandum. A Pertavo stabant rei navalis peritissimi veteranique duces, Sirocus Alexandriæ sangiacus, Carabuces sangiacus Sovrisaris in Caramania sive Cilicia maritima Mechemetes begus, Salæ Raisi filius, sangiacus Eubœæ sive Negroponti: cum Ali vero sentiebant, Chasanes begus, Chairadinis Barbarossæ filius, Uluzalis prosultanus Cesariensis, & Cajas begus Smyrnensis sangiacus: quorum sententia tandem vicit, Uluzali jubente in medium proferri & recitari mandatum Sultani Selimis, quo victoriam uti prosequerentur, eis injungebatur. Omnium ergo sententiis decretum prælium, quod non minori animorum alacritate nostris etiam expetentibus, committitur fuit ad tres exiguas insulas, vel marinos potius scopulos, quos Curzolaros hodie tam Græci, quam nostri vocant. Victoria potiti sunt multis a sæculis inaudita Christiani. Periit occisus Alis bassa. Pertavus animadverso præsenti suorum interitu, non magno navigio fugiens ad terram evasit. Uluzalis mari profugit cum triginta plus minusve triremibus. Cæsi fuerunt hostium ad XXVCIↃ. capta XIIIICIↃ. Classis hostilis universa, cum spoliis immensis, Christianorum in potestatem venit; iis dumtaxat exceptis triremibus ac navigiis, cum quibus Uluzalis evasisse diximus. Liberata Christiana mancipia supra XIIIICIↃ. Pugnatum die septimo mensis Octobris, anno Mahumetano DCCCCLXXIX. CHR. 1572.

Hac Turcis illata clade, Veneti Margaritinum, in Chimeriotarum regione, quæ Albaniæ pars est, (sic a Ceraunlis dictam montibus aliqui putant) haud procul a Corcyra situm, deditione ceperunt duodecimo die Novembris, vitam sacultatesque salvas paciscentibus barbaris: & ipsum castrum mox igne concrematum diruerunt. Soppotorum quoque desertum a Turcis, Albani occuparunt, & Venetis restituerunt; a quibus redditum deinceps Sultano Selimi fuit. Anno sequenti proximo DCCCCLXXX. decimo quinto mensis Januarii, tentata fuit a Venetis obsidio Castelli novi, captis suburbiis: sed succurrentibus barbaris, ab obsidione discessum. Cupiebant Veneti hoc oppido cum arce potiri, ut omni periculo Catarum, civitatem sui juris longe munitissimam, liberarent. Situm est enim Catarum in sinu quodam maris, qui Rizonicus olim vocatus fuit, nunc ab ipsa civitate Catarinus dicitur: cujus ostium Turci hactenus Castelli novi propugnaculo claudere, ne Cataro succurri possit, frustra conantur. *pag. 364.* CHR. 1573.

Variæ contigerunt ætate nostra mutationes in regno Tunisino, quo superioribus annis rex Assan, Machmetis filius, (Mulcassem nostri non recte vocarunt, quum Mule regem vel dominum ipsorum lingua significare tradatur, Assan vero proprium fuerit ei nomen) excluso necatoque maximo natu fratre Mamuna, qui nostris est Maimon, potitus fuit. Idem cæteros quoque fratres suos,

quos

quos moriens ei pater viginti unum reliquerat, aut interfecit, aut ferro cadenti oculis adhibito cæcavit: excepto Roſcette, qui ſecundo loco genitus fuerat. Is in conatu pellendi fratris Aſſanis, re parum feliciter geſta, Ceſairum (Algerium noſtri vocant) profugit ad Chairadinem Barbaroſſam: qui Roſcette Conſtantinopolim miſſo, ſub ejus tamen reducendi prætextu deceptus Tuniſinis, Aſſanem expulit, urbem cum arce totoque regno cepit, ac Sultano Soleimani, ſe profitentem adpellans, ſubdidit: quod quidem accidit anno Mahumetano DCCCCXL. Aſſanem Karolus Auguſtus in regnum, expulſo Chairadine, reduxit anno DCCCCXLIII. quod ille deinceps a nemine vexatus obtinuit uſque ad annum DCCCCL. quo adventantis cum claſſe Chairadinis fama territus, in Siciliam Neapolimque trajecit. Amida filius Tuniſim cum arce per abſentiam patris Aſſanis occupat, reverſumque patrem capit, & oculorum pupillis candenti ſcalpello læſis, viſu ſpoliat. Eadem immanitate tractati ab Amida fratres, Nahaſer & Abdallas, quos cum patre ceperat. Amadam regno patruus Abdamelechus ejecit. Is enim Guletam profectus, & Franciſci Tovaris Hiſpani, Guletæ præfecti ope Tuniſim ingreſſus, mox in arcem velata facie pergit, eamque deceptis cuſtodibus, qui Amidam eſſe credebant, occupat. Abdamelecho poſt trigeſimum & ſextum regni diem rebus humanis exemto, ſuccedit filius Machmetes, annos dumtaxat duodecim natus: qui necdum gerendæ reipublicæ per ætatem idoneo, quum intolerabilis curatorum ejus adminiſtratio pleriſque videretur, rediens Amida, regnum patrueli eripuit. Amidam rurſus excuſſere Turci, duce Uluzali, anno DCCCCLXXX. ſuntque Sultani Selimis auctoritate ſuffectus in ipſius locum rex alius. Amida Guletam profugiens, quæ Hiſpanorum præſidio tenebatur, privatam cum duobus filiis vitam egit. Quumque magno recuperandi regni deſiderio flagraret, ſuos ad Joannem Auſtrium, navali de Turcis victoria toto jam orbe celebrem mittit: qui opem ejus auxiliumque poſcerent, ut regno reſtitueretur. Simul habiturum ſe promittit ingentes ab amicis ſociiſque copias, & eam annonæ abundantiam, quæ ipſius exercitui vel maximo ſuffectura ſit. Admovit ejus poſtulatis Auſtrius, & inſigni cum claſſe, quam aliis etiam cum triremibus Dux Sueſſanus, & Melphitanus princeps, Joannes Andreas Doria comitabantur, in Africam transjicit. Tuniſim occupat, regem a Turcis datum in poteſtatem redigit, urbem captam militi ſuo diripiendam concedit. Quum autem promiſſis Amida non ſatisfaceret, fluxæque cæteroquin etiam fidei ſigna quædam præberet, ſollicitatis ſecreto Turcicis auxiliis, cum duobus filiis in Siciliam, juſſu Auſtrii, tranſvectus fuit. Ibi quum futurum accepiſſet, ut frater ejus Machmetes, cui maxime infeſtus erat, regno præficeretur: in eum furorem adactus eſt, ut de triremi ſe præcipitaturus, & aquis ſuffocaturus eſſet; vix Amida filio, quo minus id faceret, impediente. Machmetes Amidæ frater, ab Auſtrio regnum impetravit, præſtito [] prius in Auſtrii præſentia ſacramento, quo ſe perpetuo fidelem Hiſpano regi clientem futurum promiſit. Is proximo deinde bello, quod expoſituri ſtatim ſumus, in Turcorum poteſtatem venit, & Conſtantinopolim trans mare vectus fuit: ubi ſuperſtes adhuc ante triennium, quum iſtic eſſemus, in arce, quæ de ſeptem turribus a Græcis Hepta Gulades, a Turcis Jadicula dicitur, ſub cuſtodia detinebatur. Hinc Auſtrius ſuorum concilium cogit, in quo variis dictis examinatiſque ſententiis, tandem concluſum: debere novam munitionem inter Guletam & Tuniſim, ad interjectum utrique lacum exſtrui, quæ decem milliaribus Italicis a Guleta, pauloque minus a Tuniſi diſtaret. Ejus rei perficiundæ cauſa relictus iſtic Gabriel Serbellonius Mediolanenſis Italus, cum tribus millibus Italorum peditum, & Salazarus Hiſpanus, cum totidem Hiſpanis: quorum uterque muniendarum urbium & arcium periſſimus erat. Conſilii totius hic erat finis & ſcopus, ut hoc modo Guleta firmior efficeretur, & tanto facilius in fide barbari continerentur, ob vicinitatem utriuſque præſidii, commoditatemque lacus; ad quem quia ſita eſſet utraque munitio, nullo negotio alteri ſubvenire poſſent. Geſta fuerunt hæc anno DCCCCLXXX. *Edit. Pariſ. pag. 365.*

CHR. 1573.

Ægerrime ferebat Sultanus Selimes hos Chriſtianorum in Aphrica progreſſus. Itaque Sinanem baſſam, virum aſſutum, reique militaris periti ſſimum, claſſi ſupremo cum imperio præfecit: qua CLX triremes, & XXXIII. diverſi generis navigia continebantur. Is in Aphricam menſe Julio, anno Mahumetano DCCCCLXXXI. adpulit.

CHR. 1574.

Quamquam vero novæ munitioni abſolvendæ præfectus Serbellonius magna rebus in omnibus diligentia fuiſſet uſus, tamen ea necdum erat perfecta, quod ſerius architecti, cum fabris cæmentariis, & omni materia miſſi, tandem in Aphricam ſub finem menſis Martii perveniſſent: quorum adventus Octobri menſe præcedentis anni promiſſus fuerat, cum XL. triremibus, quarum navales ſocii muros Tuniſinæ urbis ad ſtructuram novæ munitionis demoliri debuerant: quod factum non fuit, quantumvis Auſtrius in vicina Sicilia degeret. Erat etiam præſidiariorum militum deminutus numerus, exauctoratis temere nonnullis, quos omnem in eventum retentos oportuit. Hoc modo per ignaviam ſocordiamque factum, ut in hoſtium potentatem munitiones hæ nullo prope negotio venirent.

CHR. 1573.

Turci primum Guletam obſidere cœperunt, cui Petrus Carrera Hiſpanus præerat. Ei Serbellonium de ſubſidiis mittendis urgenti, quamquam loco munitiori eſſet, Serbelloniano necdum ad finem perducto: tamen DCL. pedites partim Itali, parti Hiſpani fuere miſſi. Hinc a Turcis etiam Serbellonius obſeſſus fuit, quorum exercitum novis adductis copiis Ramadam Ceſairis beglerbegus adauxerat. Carrera denuo ſubſidium petit. Ea res anxium Serbellonii animum non parum torquere. Si nullos miſiſſet, futurum verebatur, ut in ipſum amiſſæ Guletæ culpa conferretur: ſin autem, ut ſuo ſemet præſidio nudaret. Nihilominus conceſſa Carreræ manus ſubſidiaria. Duobus interea navigiis adpulerunt ex Hiſpania DC. milites Hiſpani, qui noctu per ipſas Turcorum excubias penetrantes, quum vexillis & veſtibus Turcicis uterentur, & quoſdam Turcice loquentes ſecum haberent, Guletam ingreſſi ſunt. Tandem & tertio Carrera militem ſibi ſummitti a Serbellonio poſtulat, & quingentos beneficio noctis uſos impetrat, cum egregiis præfectis, ac inter alios, Salazaro magnæ virtutis & exiſtimationis viro. Nihilominus arx Guletana Turcorum in poteſtatem venit. Neque defuere, qui Carreram proditionis inſimularent. Prius quidem certe, quam Turci adpuliſſent, vel per inſcitiam, vel ſuperbiam, quingentos milites veteranos Italos admittere noluit: quod minime conceſſurum ſe diceret, ut in ejus gloriæ partem venirent Itali, quam Hiſpani Guleta defendenda conſequuturi eſſent. Equidem apud ipſos Turcos ex fide dignis hominibus accepi, Carreram fuiſſe virum prorſus ignavum & formidoloſum, qui pulveris tormentarii nidorem ferre non poſſet, nec tolerare fulmina diſploſarum machinarum: quæ ſane quoties in hoſtem exonerabantur, ipſe ſubterraneis ſe teſtudinibus, concameratiſque locis abdebat, bombaceque ſuas obturabat aures. Ferunt ei Turci proditionis obtuliſſe præmium regni Cypri præfecturam: neque tamen deditio pepercere, ſed tamquam vili mancipio ſunt uſi. Capta Guleta, præter aliam prædam, potitus eſt Sinan baſſa quingentis machinis bellicis, cum ingenti tormentarii pulveris, aliarumque bello neceſſariarum rerum, & annonæ copia. Nova quoque deinde munitio a Turcis occupata

fuit, non tamen multo ſine ſanguine: capto etiam Serbellonio, qui crudeliter a Sinane baſſa tractatus fuit. Hoc modo prorſus ejecti ſunt Hiſpani ex Aphrica, intra trigeſimum & ſextum diem: amiſſaque per ſummam ignaviam ea, quæ Karulus Auguſtus in poteſtatem optimo conſilio redegerat, ut ſecuritati Siciliæ, regni Neapolitani, totiuſque tum Italiæ, tum Hiſpaniæ conſuleret. Fuerunt autem hæc anno DCCCLXXXI. geſta, cujus initio Veneti certas ob cauſas, non conſultis, & invitis adeo, Pontifice atque Hiſpano, contra leges fœderis, pacem cum Sultano Selime II. fecerant. CHR. 1344.

Tunc etiam Corcyræ muniendæ Venetis occaſionem præbuit exſcenſus crudelis in eam inſulam Sinanis baſſæ, redeuntis ex Aphricano bello. Nam licet ab Inſulanis, ei placandi hominis cauſa, cujus præſertim tunc victoriis inſolentiam norant, munera quædam offerrentur: tamen illis rejectis, immaniter in eos graſſatus eſt. Miſſi hoc nomine fuerunt in Corcyram quum alii rerum militarium periti, tum etiam Sforcia Palavicinus, Marchio Curtis majoris. Horum conſiliis ita tum munitæ cum oppido fuerunt arces illæ præaltis in rupibus ſitæ, vereque caput inter nubila (quod Maro dixit) condentes, quas ipſum mare circumfluit: nihil ut equidem viderim adverſus omnem vim hoſtilem firmius, nihil inexpugnabilius. CHR. 1575.

Annus DCCCLXXXII. memorabilis eſt, plures ob cauſas. Nam exſtincto Sultano Selime II. filius Murates III. ejus nominis, auſpicatus eſt Imperium, cum ipſo hujus anni Chriſtiani principio. Agebat id temporis annum ætatis XXVII. Ante omnia recepto more barbaro ſtrangulari quinque fratres ſuos, nata ſe minores, in præſentia ſua juſſit: quorum minimi cervicibus & jugulo quum pro more nervus adhiberetur, incertum an teneroris in hunc amoris cauſa motum, an conſcientia patratæ crudelitatis in omnes, illacrimaſſe quidem ipſum conſtat. *Edit. Paris. pag. 366.*

Itidem mortuo Scacho Techmaſe Parthico, ſucceſſit filius non primogenitus, Muchemetes Hodabendes; nec Iſmail, ejus nominis in hac Sophina familia ſecundus, ſecundo loco genitus; ſed proximus ab his Haidar Miriſes, qui annis aliquot antea patris in regno ſuprema cum poteſtate vices geſſerat. Is tamen vix XV. diebus regno frui potuit, occiſus a Sultanis quibuſdam, ſive proceribus regni, qui eum oderant. Hi deinde ſecundo genitum Scachi Techmaſis filium Iſmailem, ejus nominis ſecundum, e carcere productum regno præficiunt. Fuerat enim a patre conjectus in carcerem, propter quorumdam procerum delationes, & in eo pluribus annis hæſerat. Jam regno potitus, ut animos ſuorum exploraret, ac præſertim ut cognoſceret, quinam eſſent illi Sultani, quorum impulſu & conſilio cuſtodiæ mancipatus a patre fuiſſet, ſecretum in locum ſemet abdit, & quorumdam opera, quibus maxime fidebat, mortem ſuam publicari curat. Ejus rei fama diverſos in hominum animis motus, prout adfectus in Iſmailem quiſque fuiſſet, excitavit: in adverſariis & hoſtibus lætitiam, in amicis luctum. Hoc modo prodentibus ſemet inimicis ac delatoribus, illarum ab Iſmaile mortis ſupplicium fuit. Idem non Sultanos dumtaxat ſibi ſuſpectos, verumetiam fratres ſuos omnes, quotquot nanciſci potuit, e medio ſuſtulit. Et quia deficiente tunc a Turcis ſangiaco quodam Curdo, de quo mox dicturi ſumus, aliqui proceres Iſmaili auctores erant, ut illum Turcis dederet, ne pax inter utramque gentem dudum inita ſervataque violaretur: non modo conſiliis eorum non obſequutus eſt, verumetiam dedendi ſupplicii auctores, bellique Turcici diſſuaſores, pœna capitis, ut proditores adfecit. Qua hominis ſeveritate nimia plerique graviter offenſi, ſexto regni menſe venenum ei, ſororis opera, propinarunt: quo hauſto, vitam cum morte commutavit. CHR. 1576.

Anno DCCCLXXXIII. Stephanus Batorius, Somlianus, nobilis Ungarus, ceteroquin heroici viri animi, qui paucis ante annis exſtincto Joanni Sigiſmundo Erdeliano bego (mortuus enim is fuit anno Chriſtiano CIↃIↃLXXI. qui Mahumetanus erat DCCCCLXXVIII.) cum onere tributi annui, Sultano Muſulmanorum ſolvendi, ſucceſſerat; commendatione Sultani Muratis, patroni ſui, Poloniæ rex factus eſt: quum Henricus Valeſius Gallus, quem ipſum quoque Poloniæ regno potitum opera ſua Murates jactitare ſolebat, a morte Karuli fratris e Polonia profugus, de ſententia procerum regno fuiſſet abdicatus.

Eodem anno Scachi Techmaſis filius primogenitus, Muchemetes cognomine Hodabendes, quod Perſarum lingua Dei ſervum ſignificat, mortuis fratribus, Haidari Miriſæ, atque Iſmaili ſecundo, ſuccedens; licet a natura quietis cupidus eſſet, inchoatum tamen ab Iſmaile fratre contra Turcos bellum proſequi ſtatuit: quod ei filius eſſet Emir Chan Miriſes, magni juvenis animi, gerendarumque rerum imprimis avidus. Hunc copiis ſuis ſupremo cum imperio præfecit. Cauſa belli variæ fuerunt, quas paulo altius hoc repetemus, nuſquam ab aliis hactenus ita proditas. Operam enim dedimus, ut in ipſa Turcia certi aliquid de rebus hoc bello geſtis cognoſceremus a fide dignis hominibus, ſpretis vulgo jactatis, perque literas ſparſis hinc inde rumuſculis, & rerum novarum nuntiis.

Iſmaile Scacho ſuperſtite, quidam ſangiacus natione Curdus, cui nomen Abdallas begus, quum quaſdam ob cauſas in ſuſpicionem veniſſet, imperante Sultano Selime II. patre Muratis III. evocatus fuerat a Sultano Selime, ſub alio prætextu, qui barbarorum mos eſt, ad Portam uti ſe conferret. Paruit Sultani mandato Curdus, nullius ſibi culpæ conſcius, & Hadrianopolim ad Sultanum Selimem venit. Mandat Selimes, ut captus in carcerem conjiceretur. Solet hoc fieri, quum magnæ auctoritatis vel familiæ viri adprehendendi ſunt, per Zauſiorum baſſam, qui præeſt aulicis nobilioribus, quibus Sultanus Muſulmanorum utitur, quemadmodum principes noſtri Commiſſariorum variis in rebus expediendis opera. Dum Zauſiorum baſſa ſangiacum hunc Curdum Hadrianopoli prehendere ſuis cum Zauſiis conatur in Sultani Muratis II. meſſita, Curdus ſe cum ſuis defendens, ipſum ibidem interficit, ceteris partim occiſis, partim vulneratis. Hac de cauſa Selimes ei, cum omnibus ſuis, cervices amputari juſſit. Quum illo jugulato, fratris ejus filius ſucceſſionis jure ſangiacatum ipſius poſſideret: quidam alius adgnatus adita porta Oſmanica, partim oblatis, partim promiſſis ingentibus donis tam ipſi Sultano, quam conſiliariis ejus, quos vezires adpellant, adgnati ſui ſangiacatum impetravit. Citatus alter ad Portam, qui rem omnem intellexiſſet, ſibique metueret, ne abſque culpa ſua ferret eamdem pœnam, qua paternus adfectus fuerat: devitata profectione ad Portam, quaſi de Sultani Selimis obtinenda gratia deſperans, in Parthiam profugit ad Scachum Iſmailem ſecundum, qui tunc rerum apud Parthos potiebatur. Sciendum vero, ſangiacos illos Curdorum, licet imperio Sultani Oſmanidæ contineantur, non tamen ita præfici, quemadmodum alii ſangiaci ſolent: ſed ſimiles eſſe Vaivodis, ſive Palatinis, & præſidibus Erdelii, Valachiæ, Moldaviæ; quos oportet eſſe filios procerum, in ipſa regione patria natos, & a ſuis optimatibus ac populis electos. Curdi vero haud dubie ducunt originem a Chaldæis & Meſopotamiæ populis. Nam in hodiernum uſque diem multi Curdorum principes reperiuntur in regione Bagadatis, quæ Babylonia veteribus eſt, & Carahemidæ, quæ Amida, & in Diarbekir ſive Meſopotamia: quarum regionum populi Chaldæi ſunt & Aſſyrii Wano & Scheherezuli vicini, ac Perſarum ad fines uſque ſe porrigentes. Præterea conſtat, Arabes hodieque Chaldæam vocare Keldan, quam Perſæ cum Oſmanicis Cur- *pag. 367.*

diſtantem, hoc eſt, regnum Curdorum adpellant. Et omnes iſti populi ſectæ ſunt Mahumetanæ. Quum igitur ad Perſas ſangiacus ille Curdus, de quo diximus, ſe contuliſſet: non modo perhumaniter eum excepit Iſmail Scachus, verumetiam omnem ſuam opem illi ad recuperandam avitam patritamque ditionem obtulit. Huſreves autem baſſa, qui Wani finitimæque regionis tum beglerbegus erat, cæterique ſangiaci finitimi, qui ad beglerbegatum ipſius pertinebant, quum haſce res intellexiſſent: damnum Perſicis finibus per excurſiones inferre cœperunt, quod dicerent, Iſmailis Scachi culpa mutuam pacem violatam eſſe, qui Sultani Muſulmanorum fugitivos & perduelles ſuam in tutelam contra pacis leges recepiſſet, eiſque decreviſſet oppitulari. Hoc belli graviſſimi, quod hactenus inter Perſas & Turcos geritur, exordium fuit.

Accedebant & aliæ cauſæ, præſertim ex ſuperſtitionum diſſidiis, vanaque ſomniorum obſervatione, cui genus Turcica nimium quantum obnoxia eſt, collectæ. Nam ante triennium per Anatoliam paſſim aliquot illorum millia, qui ſacris Turcicis, eorumque diſciplinis ac ſtudiis incumbunt, (Schophtalarios ipſi dicunt) ſe ſe commoverant, ac Perſarum ſive Sophinorum religionem Turcicis opinionibus anteferre ſe profeſſi fuerant, adeoque longius ea ſecta cottidie ſerpendo, tantum incrementi ſumſerat, ut etiam Conſtantinopoli reperirentur, qui eam probarent. Somnia vero fuerunt hujuſmodi, quamvis apud Turcos necdum certo conſtet, an Sultani Muratis hæc fuerint, ab ejus ſacerdotis, quem Sultani ſui Scheichem Turci vocant. Creditum tamen a pluribus, ipſimet Sultano Murati oblatum fuiſſe ſomnium prius, & alterum Muratis Scheichi: quo nomine veniunt certi ſacerdotes, pro viris ſanctis apud ipſos habiti. Quippe per quietem ſtare ſibi viſus eſt in medio mundi, ſub arbore maxima, cujus eſſent rami duo, longiſſimum ad intervallum exporrecti. Nam alter ad extremos ſolis orientis, alter ad occidentis fines extendebatur. Præterea, ſibi viſus eſt conſpicari ſerpentem magnitudinis immenſæ, quem ab oriente profectum, & ad ſe provolutum, ſuſto, quem manu teneret, interfecerit. Hoc ſomnio nonnihil commotus, & expergefactus ſuit. Prius vero, quam ad explicationem alterius ſomnii accedamus indicandum lectoris cauſa venit; Mahumetanos, ultra quatuor Mahumetis ſocios, quorum nomina ſunt, Ebubekir, Omer, Oſman, & Alis; (& fuere Mahumetis hi ſucceſſores, ac propagatores Mahumetanæ ſuperſtitionis) alios quatuor eximios Imamos ſive doctores venerari: quorum primum Ebuhaniſem, propterea quod ſupremum inter hos locum obtineat, Imamum azemem ſive Doctorem ſummum adpellare ſolent: alterum vocant Imamum Malichim, tertium Imamum Schaaffim, quartum Imamum Achmetem Henbelim. Hi quatuor ſive doctores, ſive ſacerdotes, Perſis infeſtiſſimi fuerunt: ac viciſſim magno Perſis eſt in pretio Scheiches Haidar, auctor religionis ipſorum hodiernæ, quem extreme Turci deteſtantur. Quum igitur obdormiiſſet, videre ſibi viſus eſt prope portam paradiſi Ebuhaniſem, quem (uti modo diximus) Imamum azemem vocant, hoc eſt, ſummum ſive ſacerdotem ſive pontificem. Is compellato Sultani Muratis Scheiche vel viro illo religioſo: Abi, inquit, ad Chaliſen terræ, (hoc eſt, ad vicarium ſive ſucceſſorem prophetæ Mahumetis. Nam perſuaſi ſunt Oſmanici, principem ſuum eſſe Chaliſen hujus ſæculi) eique dicito, Imamum azemem hoc ipſo die, quum egredi e paradiſo vellet, Scheichem Haidarem ante paradiſi fores inveniſſe: quem prælio adortus, non modo vicerit, verum etiam occiderit: adeoque ſectam ipſius nunc finem habituram. Hortaberis ergo Chaliſen, ut adverſus hæreticos arma capiat: quos auxilio divino ſuperabit, deque facie terræ diſſipabit.

Recitatis duobus hiſce ſomniis, primum Sultani Muratis Scheiches ſic interpretatus eſt, ut diceret medium mundi ſignificare ſedem ipſius Sultani Muratis imperialem: & arborem cum duobus maximis ramis, denotare amplitudinem Imperii Sultanici. Per ſerpentem intelligi hoſtem ipſius orientalem, hoc eſt, Scachum Perſicum: quem bello ſuperaturus ſit, & occiſurus, ejuſque regnum adjuncturus Oſmanidarum Imperio. Conſimiliter etiam per id, quod Imamus azemes prælio Scheichem Haidarem adortus vicerit, futurum ſignificari, ut Perſarum hæreſis, una cum omnibus, qui eam ſectarentur, uſque adeo diſſipetur & aboleatur: nullum ut ipſorum veſtigium futurum ſit reliquum. Præterea Sultanum Oſmanidam futurum mundi totius Chaliſen ac dominatorem.

Hoc modo quum utrumque ſomnium Scheiches interpretatus eſſet, voluit Sultanus Murates etiam Hoggiæ ſui (ſic apud ipſos vocantur, qui noſtris ſunt presbyteri) judicium audire: cui ſtatim ea placuit interpretatio. Neque deſuere, qui dicerent, ſecretum quemdam inter hunc Hoggiam Scheichemque conſenſum, mutuumque de perſuadendo Sultano pactum interveniſſe. Solus Mechemetes baſſa vezirazemes, quem ſupra Sehimis II. generum fuiſſe diximus, & qui deinceps anno Chriſtiano 1579. domi ſuæ, quum omnibus adeundi ſe facta copia jus diceret, nequiter a Desviſio quodam interfectus fuit; auctor ejus belli eſſe noluit, quod libere conſulenti ſe Murati diceret, nequaquam Perſis bellum inferendum, qui jam tot ab annis pacem Oſmanidarum cum gente coluiſſent. Rationibus & argumentis aliis adjungebat elegans, quod Græcis & Turcis uſitatum eſt proverbium: Caudam ſerpenti, qui dormit, non eſſe calcandam: cæteroqui futurum, ut excitatus, capite ſurſum erecto, terribiliter pungat. Ad ſummam, bellum hoc Mechemetes baſſa modis omnibus diſſuadebat.

Addendum & hoc, ut odia gentis utriuſque mutua rectius intelligantur, Perſas inimiciſſimos eſſe tribus Mahumetis prophetæ ſociis, Ebubekiri, Omeri, & Oſmani: ſtudioſiſſimos autem quarti, videlicet Alis. Iidem Perſæ tradunt, angelum Gabrielem, quum e cœlis in terras portaret Alcoranum, (quo libro Mahumetanorum lex continetur) Ali reddendum, errore quodam eum Mahumeti obtuliſſe: Deumque, velut ea re nequaquam offenſum, qui Mahumetem quoque tali dono gratiaque dignum videret, plane nihil obloquutum eſſe. Præterea dicunt iidem Perſæ, primam uxorem Mahumetis, cui nomen fuerit Aiſche, numquam fuiſſe caſtam. Imo prophetam Mahumetem, qui ſe putaret inventurum virginem, ac pudicam, reperiſſe plane contrarium. Addunt etiam, quod exſtincto propheta Mahumete, quum Alis propinquus & gener ejus, electus fuiſſet Chaliſes ſive vicarius & ſucceſſor ipſius; Ebubekir favore malignorum quorumdam adjutus, per injuriam, contra factum a propheta teſtamentum, ſe conſtituerit Chaliſen. Idem poſt ipſum, reliquos etiam duos, Omerem & Oſmanem, facilitaſſe. Alim interea quadam in ſpelunca ſemet abdidiſſe, donec omnes ordine morerentur, atque ita tandem eis ſucceſſiſſe. Quum ergo tres iſti contra ſupremum elogium teſtamenti, præceptumque prophetæ Mahumetis deliquerint: nullam iis Perſæ fidem adhibent, quæ a tribus illis vel tradita voce, vel litterarum monumentis prodita ſunt. Imo ubicumque libros ipſorum & ſcripta reperiunt, confeſtim flammis exurunt, & crudeliter in eorum obſervatores animadvertunt. Iidem Perſæ Scachum, ſive regem ſuum adorant, & ita venerantur, ac ſi Deus quiſpiam terrenus eſſet. Non etiam quinquies interdiu noctuque precari ſolent, Oſmanicorum more; ſed ſemel duntaxat. Ad ſummam, ſectatores ſunt religionis a doctore quodam eis traditæ, cui nomen fuit Scheiches Haidar: & quidam ex ipſis alterius quoque doctoris veſtigiis inſiſtunt, quem Ima-

mum Haruſtim adpellant. Hi duo doctores vel Imami, exſtiterunt in urbe Perſarum Reza, quo tempore vixerunt Erdebil, Uſumchaſanis Scaubi Perſarum gener, & Scachus Iſmail, ejus nominis primus, Erdebilis filius, Uſumchaſanis ex Martha filia nepos. Quumque doctores hi tam concionando, quam ſcribendo, ea propoſuiſſent, quæ duximus: duo illi principes, Erdebil & Iſmail, pater & filius, eorum doctrinam ſectamque probarunt & amplexi ſunt. Ac filii quidem Iſmailis, cognomento Sophini, ea felicitas fuit; ut novæ religionis, quam Sophinam vocarunt, fama confluentibus ad ipſum parvis initiis, deinde majoribus hominum copiis, tandem præliis victos Perſarum reges, Jacupem avunculum ſuum, ejuſque filium Alvantem, occiderit, ac ſibi regnum ſubjecerit, ad poſteros etiam dignitate regia in hunc uſque diem propagata. Nihilominus illi duo Perſarum Imami ſive doctores, Haidar & Haruſtis, non Oſmanicorum dumtaxat, verumetiam aliorum Mahumetanorum exſecratione damnantur, tam in Barbaria vel Aphrica, quam in Kezlis baſſæ latiſſimo imperio, qui magnus Tatarorum Chan Chitainus vulgo dicitur. Has omnes igitur ob cauſas adeo Perſis infeſti ſunt Oſmanici, ut horum Muphtis, hoc eſt, patriarcha vel ſummus pontifex, hanc de ipſis ſententiam tulerit: Gratius nimirum, & acceptius eſſe Deo, religionis Mahumetanæ cauſa Perſam unum occidi, licet profeſſione Mahumetanus ſit, quam ſi quis LXX. Chriſtianos, a Mahumetanis in religione prorſus diſſidentes, interficiat. Denique comitat id temporis, quum illuſtris & generoſus Cæſaris Chriſtianorum ad Portam Oſmanicam orator, David ex Ungnadius, Baro Sonnneccianus, Conſtantinopoli diſceſſurus, & Sultano Muſulmanorum valediturus erat, eamdem ob cauſam legatum etiam Perſicum ad Divanum ſe contuliſſe. Hunc paulo ſerius adveniens orator Cæſaris noſtri locum primum, ſibi debitum, occupaſſe conſpicatus: inſalutato Sultano, diſceſſurus erat. Sed Mechemetes baſſa vezirazemes, cujus mentionem feci-
Edit. Pariſ. pag. 369. mus, ea re animadverſa, Perſam, licet Mahumetanum, inferiore loco ſedere juſſit. Unde patet, apud Turcos pluris Chriſtianos religione diverſos, quam Perſas Mahumetis cultores fieri.

Expoſitis belli cauſis & initiis, & plenius quidem ac verius, quam antehac præſtitum a quoquam ſit, cujus quidem labor in publicum exierit: nunc ad ipſas bello geſtas res accedamus.

Dictum ſuperius, inchoatum fuiſſe bellum ſub Iſmaile ſecundo, Scacho Perſarum: quo non multo poſt mortuo, licet frater & ſucceſſor in regno Scachus Muchemetes Hodabendes cœptum a fratre bellum proſequi decreviſſet: tamen ut eo paratior accederet, aliud agendum, & aliud ſimulandum duxit, regno præſertim non ita pridem adito, nec ſatis adhuc compoſitis rebus, quas Iſmailis temeraria crudelitas non parum perturbarat. Itaque moderationem quandam præ ſe ferens, qua turbis inter utramque gentem nuper exortis remedium adferre cuperet: legatos cum litteris ad Sultanum Muratem miſit, quibus ſignificabat, numquam ſe fratris in abrumpenda pace conſilium probaſſe: ſed in primis hoc ſemper deſideraſſe, uti ſemel inter utramque familiam conſtituta, totque jam ab annis culta pax & amicitia mutua, perpetuo conſervaretur.

Ab altera parte Murates, qui veram crederet expoſitionem ac declarationem indicatorum ſomniorum, & citra intermiſſionem ad inferendum Perſis hæreticis bellum accenderetur a prædictis Scheiche atque Hoggia, ſocci legationes ac litteras Scachi Muchemetis faciebat: adeoque vix auditis legatis imperabat, ut numeroſus ac præpotens cogeretur exercitus. Accedebat impulſor alius, nec minus acer, Huſreves baſſa Wanenſis: qui cottidie veredarios cum litteris Conſtantinopolim miſſitabat, per quas litteras Sultanum Muratem certiorem reddebat, quamſe Perſas pacem non expetere: ſed dictis dumtaxat cauſa, litteras & legatos ad Portam miſiſſe, quo ſcilicet moram interponerent, ſeque gerendo bello rebus ab omnibus inſtructiores eſſicerent.

CHR. 1577. Anno Mahumetano DCCCCLXXXIV. Scachus Muchemetes cum iis populis, quorum imperator longe omnium toto terrarum orbe potentiſſimus, Ulu Chan Chitainus, & Kezlies baſſa cognominari ſolet, fœdus init, eoſque ſibi bello contra Turcos gerendo ſocios adjunxit: tametſi majores ipſius continua cum eis bella geſſiſſent. Licet enim & ipſi Mahumetani ſunt, tamen quibuſdam de religione ſententiis a Perſis diſcrepant. Habuit etiam præter hos, complures ex ipſis Turcis non parvæ auctoritatis auxiliares, qui ab aliis Turcis Oſmanicis in religionis opinione diſſidebant, & ad Sophinos inclinabant. Denique non exiguas a Georgianis quoque copias impetravit, qui antiquitus Iberi dicebantur, & religionem Chriſtianam hodieque profitentur, nonnihil tamen a Græcis & noſtris diſſidentes. Principibus diverſis parent, & animis ad Perſas propendunt, quibus hoc bello plurimum profuerunt.

Ex adverſo Sultanus Murates exercitui ſuo longe ampliſſimo, quo contineri credebantur hominum ad ducenta millia, Muſtaphan baſſam ſupremo cum imperio præfecit, cujus immanitas ac perfidia bello Cyprio nobilitata fuerat. Is CHR. die v. menſis Aprilis, anno DCCCCLXXXV. Conſtantinopoli diſcedens maximo cum Portæ proce- 1578.
rum comitatu, qui honoris eum cauſa deducebant, Iſcodaram tranſmiſit. Inde ductis ad hoſtium fines copiis, quum ſub initium Auguſti menſis eo perveniſſet: Georgianorum res per ſummam crudelitatem agere, ferre cœpit. Inter hoc erat fœmina quædam princeps, quam vulgo vetulam vel annoſam vocabant. Ea quum de potentia Sultani Muratis accepiſſet, ſub fide publica filios duos ad Muſtaphan baſſam miſit, ut ſubjectionis & obedientiæ ſignum erga Sultanum Oſmanidam ederet. Illi quum primum ad Muſtaphan tyrannum veniſſent, mox ab eo, viro ſcilicet aſtuto, nulla datæ fidei ratione habita, quam more ſuo tam erga Chriſtianos, quam Mahumetanos, pro libitu ſolebat violare, Conſtantinopolim ad Sultanum Muratem mittuntur. Simul ab ipſo certior Murates redditur, numquam ditionem principis annoſæ, matris eorum, ſub Muratis jugum venturam: ni vel uterque, vel alteruter dumtaxat ad amplectendam religionem Muſulmanorum permoveatur. Qua quidem in re tam diu laboratum fuit ab Oſmanicis, ut tandem minor natu frater muſulmaniſſaret anno CHR. DCCCCLXXXVI. die XXV. menſis Junii: cui 1579
propterea paterna maternaque ditio cum hac lege conceſſa fuit, ut eam titulo beglerbegatus, beneficio Sultani Muratis poſſideret. Eſt autem ea regio Tſchildiri Tiphliſioque contermina. Major natu frater in retinenda religione Chriſtiana conſtantem ſe præbuit, ac tametſi multum precibus, promiſſis, minis denique formidabilibus tentaretur: numquam tamen adduci potuit, ut fidem Chriſtianam deſereret. Unde factum, ut ipſis Conſtantinopoli profectis eodem anno DCCCCLXXXVI. die XV. menſis Auguſti, ſimul ac reverſi eſſent in patriam, frater hic Chriſtianus confeſtim exſpiraret: de cujus morte diverſæ fuerunt hominum opiniones, aliis a fratre venenum ei datum in itinere perhibentibus, aliis pro certo adfirmantibus, id ei propinatum fuiſſe Conſtantinopoli a Turcis, arte tali paratum, ut ad certum terminum paulatim hominem exſtingueret.

Ad Muſtaphan vero baſſam ut redeamus, iter is ſuum & expeditionem proſequens, poſt varios conflictus & pugnas, quibus modo cum Perſis, modo cum Georgianis, inſigni exercitus jactura *Pag. 370.* congreſſus fuit: (menſe quidem Auguſto primi

ſarlis anni, Tocmaces Sulmanus, Revani dominus, qui Scacho Muchemeti militabat, uno prælio Turcorum XVCIↃ cæsidit) tandem Tiphliſium cepit in regione Georgianorum, civitatem finitimam ditioni principis Simonis, & Leventis begi, qui & ipſe princeps Georgianus
CHR. 1578. eſt. Accidit hoc anno Mahumetano DCCCCLXXXV. menſe Septembri.

Poſteaquam redacto in poteſtatem Tiphliſio beglerbegum præfeciſſet, ac dephterdarum ſive rationalem, vel quæſtorem: flumen quoddam ſuis cum copiis tranſmiſit, quod ab aliis Ares, ab aliis Caraſu, id eſt, Aqua nigra vocatur propterea, quod impletu veloci fluat, & profundum ſit. Dum id flumen transjiceret, uno dumtaxat die XVIICIↃ ſuorum amiſit, quos vorticoſus amnis, præter equos, camelos, & mulos abſumſit. Ajunt hunc amnem diſterminare Mediam, hoc eſt, Siruanum a Georgiana. Transjectis copiis, iter ſuum direxit verſus eam civitatem, quæ communi nomine cum ipſa regione Sirvanum dicitur. Illaque nemine reſiſtente potitus eſt: quod Perſæ facultates ſuas omnes avexiſſent, totamque viciniam ferro & igni vaſtaſſent. Iſtic quoque beglerbegum, cum dephterdaro, conſtituit. Et civitas ea totius Mediæ metropolis eſt. His rebus geſtis, ad XXV dies ibidem Muſtaphas hæſit. Inde rediturus Arzerumen, ſuprema cum poteſtate ducem limitum & exercituum Mediæ, veziremque Portæ creavit Oſmanem baſſam, qui poſt etiam vezirazemes Oſmanicæ Portæ factus eſt: relicto ei ſatis magno Genizarorum, aliorumque militum numero, cum ſufficiente tormentorum bellicorum, rerumque ad ea neceſſariarum, & annonæ copia. Quibus omnibus ita conſtitutis, cum reliquo Muſtaphas exercitu Arzerumen ſe contulit, Armeniæ majoris civitatem, quæ ſex dierum itinere Trapezunte diſtat. Apud Arzerumen alius eſt beglerbegus, & dephterdarus Sultani Oſmanidæ.

Poſteaquam huc reverſus fuiſſet Muſtaphas baſſa, Muchemetes rex Perſicus numeroſum miſit exercitum adverſus hoſtes, Siruani relictos: quibus inter ſe prælio congreſſis, victus fuit Siruanenſis beglerbegus, omnique cum exercitu cæſus. Perſa tam inſigni potitus victoria, triumphabundus ad civitatem Sirvanum properat, eamque pauciſſimis diebus obſeſſam recuperat. Oſman baſſa, qui ante prælium hoc ad urbem erat, quum primum de morte beglerbegi, & exercitus clade nuntium accepit: quod jam præ oculis obſidionem Siruani, ſuumque videret interitum, nocte quadam cum paucis ſuorum verſus Temircapim, hoc eſt, Portam ferream, ſive Derbentum, aufugit. Id ſitum eſt ad mare Caſpium, quod ipſorum lingua Beherculzum, ſive Culzum denizi dicitur.

In hunc modum recepto Siruano, res a Turcis relictas Perſæ diripiunt, muris Siruanum nudant, propugnacula cœpta diruunt, regionem cum incolis ab Oſmanico jugo liberant, qui majori ex parte ſunt Armenii, reliqui legis Mahumetanæ ſectatores: tam Oſmanicæ, quam Perſicæ ſuperſtitionis. Oſman vero baſſa quum Temircapim veniſſet, aſtute ſibi Schemhalim Chanem, hoc eſt, regulum ſive principem Derbenti, amicum reddidit, addictum Mahumetanæ Oſmanicæque ſectæ, Perſis infeſtum, natione Tatarum: cujus & filiam duxit uxorem, quæ poſt inſtinctu mariti patrem veneno ſuſtulit. Id factum ab Oſmane perhibent duas ob cauſas. Primum, quod vereretur, ne ſucceſſu temporis eum ſocer ipſe de medio tolleret. Deinde, ut in poteſtatem redacta munitionem Temircapina regioneque ſoceri, patrocinio Sultani ſui Oſmanidæ ſe traderet, quod etiam reapſe fecit. Quippe mortuo Schemhali Chane, Oſman baſſa ſolus & abſolutus princeps manſit in ditione ſoceri, nemine prorſus impediente. Confeſtim vero per Capham, quæ inter Tatariam Moſcoviamque ad ſeptentriones ſita, Circaſſiam verſus meridiem habet, ablegatis veredariis, cum litteris ad Sultanum Oſmanidam Muratem, ejus ſe fidei poteſtatique totum dedidit & commendavit: ſimul exponens ea, quæ ab ſe geſta fuiſſent: ac petens, ut ſiquidem non de illius dumtaxat loci ac ditionis, verumetiam de totius Caſpii maris, Moſcoviæ, Orientalis Indiæ, Samarcandæ Chorafanis & Chilanis, Perſicarum regionum, imperio ſummo cogitaret: primo quoque tempore ſibi exercitum, pecunias, annonas mitteret. Sultanus Murates lætis hiſce nuntiis permotus quum alias ei res neceſſarias curavit, tum etiam LXCIↃ Tatarorum miſit, cum duobus fratribus ejus Tatariæ regis, qui deinceps anno DCCCCXCI ab Oſmane baſſa ſtrangulatus fuit. Et hæc quidem anno belli primo geſta fuerunt, nimirum DCCCCLXXXV: quo Turcorum tam in prælis, quam commeatus inopia, periiſſe ſupra LXXCIↃ conſtat.

CHR. 1584.

CHR. 1578.

Hyeme vero exacta, quum æſtas anni DCCCCLXXXVI adpetiſſet, auxiliareſque copiæ cum pecuniis ad Temircapim acceſſiſſent: ſolitis in Siruani fines excurſionibus Oſmanici ex arce Temircapina hoſti damnum inferebant. Ea res ingenti cum Perſis prælio cauſam præbuit, quo Tatari ad internecionem, una cum altero Tatari regi fratre, cæſi deletique fuerunt; altero fratre vivo ab hoſtibus capto. Oſman ipſe baſſa cum pauciſſimis ſuorum vix ſalvus evaſit. Quumque per exiguas ſane copias adverſi prælii caſus ei reliquas feciſſet, more latronum Turcicorum cottidie vicinas ſibi ditiones prædis agendis infeſtare cœpit, nullo nec amicorum, nec hoſtium diſcrimine rationeque habita: quibus ex rapinis & ipſe victitabat, & ſuos alebat, ſubinde ſe cum eis, ſi hoſtis immineret, ad indicatum caſtellum recipiens. Et perhibetur ejus caſtelli ſitus natura munitiſſimus eſſe, cui quum manum quamdam Genizarorum ſclopetis utentium impoſuiſſet, cum machinis aliquot campeſtribus & falconetis: in loco tantopere a natura munito, contra nudos & inermes illos populos, qui nec oculis ſuis toto vitæ ſuæ tempore tormenta bellica ſclopetoſque vidiſſent, nec auribus eorum fulmina percepiſſent, adeo ſe tutum, ipſumque caſtellum inexpugnabile reddidit, ut ſibimetipſi monarcha quidam eſſe videretur.

CHR. 1583.

Ab altera parte prædictus baſſa Muſtaphas hunc rerum ſucceſſum conſpicatus, nihil omnino per hyemem anni DCCCCLXXXV geſſit ad Arzerumen cum copiis hærens, uti ſuperius indicavimus. Sub initium vero ſequentis æſtatis, anno DCCCCLXXXVI, ad finem Perſicos exercitum duxit, diverſiſque prœliis modo cum Perſis, modo cum Georgianis confligens, inferior ſemper, inſigni cum ſuorum clade, diſceſſit.

CHR. 1579.

Eodem anno Carſeum munivit, locum ab Arzerume verſus Revanum, quatuor dierum itinere diſtantem: eique beglerbegum & dephterdarum præfecit. Conſimiliter ad Tſchildirim, ſitam in Georgianæ limitibus, aliam beglerbegum cum dephterdaro conſtituit.

Miſit etiam hoc anno cum claſſe Sultanus Murates Uluzalim baſſam, præfectum maris, in Mengrelliam, regionem populorum Colchidis, ut iis in locis munitionem ædificaret. Hujc abſolutæ beglerbegus ab eo datus fuit, ac dephterdarus. Ipſi loco nomen eſt Faſſa. Curavit autem Faſſam Sultanus Murates exſtrui, ut iis in locis aperiret iter brevius ac ſecurius: quo facilius in Georgianos duci copiæ poſſent, & ita ab illa parte debellaris ac ſub jugum miſſis, tanto commodius ultra Temircapim, ad inferendum Siruano bellum, iri. Non multo poſt tamen, quam inde maris præfectus Uluzalis cum milite claſſeque diſceſſiſſet: Faſſana munitio penitus ab hoſte diruta, vaſtataque fuit.

Edit. Pariſ. pag. 371.

Quum parum prospere bellum a Mustapha bassa gereretur, adflictis misere militibus, ob annonæ penuriam, & immaniter grassantem in castris pestilentiam: litteris Sultani Muratis Amasiam, ut istic hibernaret, concedere jussus fuit. Ille tamen nihilominus in Arzerume cum reliquiis exercitus hac hyeme substitit, majori militum parte propter egestatem, luis contagiosæ vim, & imminens hibernum frigus, dilapsa: domumque beglerbegis etiam reversis, quum nihil in hostem recte geri posse cernerent.

Interim Persa Casmino, quæ altera ponitorque imperii ejus sub regia, Tebrisium cum copiis proficiscitur. Ibi quum de dispersis hinc inde, profugisque Turcis, certior factus fuisset; in hosticum procurrit, ingentique præda onustus, in hiberna militem & ipse dimisit. Hac Persarum excursione cognita, veritus Murates, ne hostis progrederetur ulterius, continuo Mustaphæ per litteras imperat, ut omni cum exercitu semet ad Persarum fines denuo conferret. Is vero nihil horum fecit, quod jam de Persarum abitu per exploratores intellexisset: & cæteroqui si maxime copias in hostem ducere voluisset, nihil potuisset efficere, propter contumaciam exercitus, qui prorsus dicto non erat audiens. Imo consultatum aliquando constat in castris de necando Mustapha, cujus in eum odii causæ in primis erant, inexplebilis quædam avaritia, supinaque socordia in procurandis annonis, & aliis militum commodis: unde factum fuerat, ut enectis fame pesteque militibus, castra modo non exhausta conspicerentur. Has ob causas a Sultano Murate revocatus ad Portam fuit Mustaphas, & in ejus locum suffectus Sinan bassa: quem supra commemoravimus Guleram & Aphricæ maritimæ sive Barbariæ possessionem Hispanis eripuisse. Fuit confestim huic imperatum, ut primo vere semet ad expeditionem Persicam, rebus ab omnibus egregie paratus & instructus, adcingeret.

Mustaphas interea semel atque iterum arcessitus, de signis minime dubiis iram Sultani Muratis, & odium, ex militum delatione, deprehendebat: accedente præsertim conscientiæ morsu, ex officiis in exercitu pecunia venditis, aliisque criminibus. Quippe tanta supremi apud Turcos militum ducis, qui Ser asker apud ipsos dicitur, auctoritas & potestas est: ut non solum officia militaria minora majoraque pro arbitrio habituque suo conferre, verumetiam Portæ vezires creare possit; quemadmodum & supra narravimus, Osmanem bassam ab hoc ipso Mustapha supremam ad illam dignitatem hoc evectum bello fuisse.

Quum igitur ob hasce causas vereretur insidias sibi strui, diligenter ac mature sibi cavebat. Mittitur in castra denique jussu Muratis Capizilariorum Kihajas, qui janitorum præfectus est, cum aliis quindecim Capizilariis sive janitoribus. Huic a Sultano Murate diversæ datæ fuerant litteræ sive mandata, quibus ad expediendum negotium sibi commissum, prout ferret occasio, prudenter uteretur. Unæ sic erant scriptæ, ut ipsi Mustaphæ per occasionem hanc strangulando, redderentur. Alteræ Sultani mandatum continebant, ne qua missis ab se hominibus hisce vis inferretur, quo minus id, quod ipsis ab se injunctum esset, exsequerentur. Tertiæ diversam ab utriusque sententiam, ubi paullo post apparebit, complectebantur. Erant castra Mustaphæ tripertita. Quo factum, ut ubi Kihajas in castra venisset, ab unis ad altera tertiaque vicissim perduceretur, nec tamen in Mustaphæ bassæ conspectum, varias ipso causas prætexente admitteretur. Tandem quum Mustaphæ colloquium serio posceret, quodam a Mustapha descripto circulo, intra quem nemini liceret ad ipsum accedere propius: ex intervallo fuit admissus, dispositis undique satellitibus armatis: quod procul dubio suboleret, quidnam ea sibi legatio vellet. Ex altera parte Capizilariorum Kihajas & ipse Mustaphæ mentem animadvertens, mandatum tertium profert, quo nischanzim Mustaphæ, qui nostro vocabulo cancellarius est, ac dephterdarum, qui rationalis & quæstor, nomine Sultani Muratis sibi dedi postulabat. Ibi tum mirifice tergiversari Mustaphas, & Cretensium (quæ vocant) effigia quærere. Sed quum acriter urgeretur, & aliud in hoc tempore nullum huic rei remedium inveniret, hac conditione dediturum se suos promittit, si de ipsorum vitæ incolumitate caveretur. Qua conditione admissa, dediti & Constantinopolim abducti fuerunt ambo, & in Jaiculam sive septem turrium arcem, in qua Sultani Muslumanorum thesauri recondi solent, inclusi: velut ibidem singulari cum severitate de omnibus Mustaphæ bassæ factis examinandi.

Mustaphas denique Constantinopolim xx die mensis Aprilis ingressus, anno DCCCLXXXVII, placato nonnihil Sultano Murate, si non ex animo, saltem per simulationem; suos illos homines, nischanzim ac dephterdarum, custodia liberat. Ac licet a conspectu & colloquio Sultani Muratis arceretur, tandem tamen aliquam largitionibus immensis, quæ nihil non apud barbaros efficere possunt, gratiam redemit.

In ejus locum diximus suffectum fuisse Sinanem bassam. Hic enim prius, quam vezirazemes, & supremus bello Persico gerendo dux, a Murate declaratos fuisset, quoties ad Portam rerum infeliciter adversus Persas gestarum nuntii venirent, Sinoniis artibus utens, per summam arrogantiam dictitare solebat: se, si belli dux amplissima cum potestate designaretur, penetraturum, vel ad intimam Scachi Persici regiam Casminum, indeque regem vivum in potestatem redactum Sultano suo missurum. Hi Sinanis bassæ sermones quum Sultani Muratis ad aures pervenissent, adeo placuerunt: ut eum Sultanus parare se juberet, quod futurum esset, uti summo cum imperio contra Persas mitteretur. Sinan hoc non contentus, tantum efficere prætegea Sultanæ commendatione potuit: ut Murates diceret, siquidem præstaret id, quod toties se præstiturum recepisset, omnino etiam se dignitatem ei, veziris azemis, hoc est, supremi consiliarii Portæ, concessurum.

Posteaquam ergo Constantinopolim Mustaphas adpulisset die xx mensis Aprilis, uti dictum est supra: Sinan eodem adhuc mense contra Persas ire jussus fuit. Nullus id temporis Osmanicæ Portæ vezirazemes erat, exstincto nimirum Achmete bassa, qui occiso domi suæ a dervisio quodam Mechemeti bassæ, quemadmodum antea narravimus, successerat: paucisque mensibus hoc fuerat officio functus. Vacantem vezirazemarum Mustaphas bassa non tantum ambiebat, verumetiam spe prope certa sibi pollicebatur: partim, quod inter vezires ordine proximus esset ab Achmete bassa vezirazeme, nuper mortuo: partim, quod ætatis esset provectioris, humanarumque pariter ac bellicarum rerum maximum haberet usum. Sed illa spes hominem plane fefellit. Quippe Sultanus Murates Sinani bassæ Constantinopoli profecturo, per Capizilariorum Kihajam sigillum suum imperiale, cum dignitate veziris azemis, pro more misit.

Edit. Paris. pag. 372.

Discedit ergo Sinan ab urbe xxv die mensis Aprilis, quum Muratis manum osculatus, quod valedicentes facere solent, acinace magni pretii cinctus ab eo fuisset, vexillumque prætorium, cum equo generoso, accepisset. Ad eum ex Anatolia tota passim confluxere militum copiæ, Tataro quoque nova subsidia parante.

Quamquam vero melius administrare bellum hoc cupiebat Sinan bassa, quam factum a Mustapha fuisset: tamen propter absumtorum inedia pesteque militum paucitatem, nihil adqno-

dum memoria dignum efficere potuit: nisi quod in Georgianorum limitibus duobus beglerbegos, cum duobus dephterdaris, constituit: alteros ad Sochumam, alteros ad Batinum. Ea civitatum in iis finibus nomina sunt. Beglerbegatus tamen illi non magno æstimandi veniunt. Plures nimirum in iis locis limitaneis beglerbegatus instituti fuere, quam sangiacatus. Idem Sinan bassa, quum aliquando regionem Curgginorum, id est, Georgianorum ingressurus esset, gravem suorum cladem expertus fuit, multis ibidem machinis etiam bellicis relictis. Et alio tempore, quum Tiphlisium, quod ab hostibus obsidebatur, auxiliares copias atque pecunias mitteret, tanto cum impetu a Persis & Georgianis invasus fuit ipsius exercitus, ut omnibus rebus amissis, prope nullus ex eis salvus ad castra Sinanis reverteretur. Quo factum, ut intra Tiphlisium obsessi Turci dira fame, gustatis etiam canum muriumque carnibus, exstinguerentur.

Edit. Paris. pag. 373. CHR. 1580. Die quarto mensis Augusti, anno DCCCCLXXXVII, Constantinopoli venit a Scacho Persico missus orator, Maxudes Chan, qui regis sui nomine Sultano Murati componendæ pacis auctor esset. Magnifice a Mustapha bassa, & aliis Portæ proceribus, exceptus fuit.

Ejusdem mensis die sexto moritur Mustaphas bassa, quum biduo dumtaxat antea morbum contraxisset ex esu melopeponum avidiore, quibus aquæ saccaro dilutæ (Turcis ea Zerbetum dicitur) copiam largiorem superinfuderat. Plerisque putabatur ipsemet sibi mortem adtulisse, sumto præterea veneno, metu supplicii: quod vereretur, ne priores ad causas, ob quas Sultani Muratis indignationem incurrerat, accedente Persici oratoris accusatione, de suppressis aliquot regis sui legationibus, magna cum infamia vitæ periculum adiret. Constans quidem id temporis erat fama per universam Constantinopolim, futurum, ut strangularetur. Faculteates mortui fisco fuerunt illatæ, portione quadam nepotibus relicta; qui tunc adhuc impuberes, ad Portæ ministeria traducti fuerunt. Olim Sultanus Selimes secundus eo præceptore fuerat usus. Inde quum beglerbegus Cairensis factus esset, parum abfuit, quo minus jussu Selimis interficeretur. Dignus omnino, qui sibimet tandem fieret carnifex, ob exercitam, capta Famagusta, in Bragadinum & alios perfidiam, ac belluinam prorsus immanitatem.

Die decimo septimo mensis Augusti, concessa fuit Oratori Persico legationis exponendæ facultas: quæ licet ab initio per esse grata Sultano Murati videretur, omni tamen fructu caruit. Quo minus enim pax coire posset, hæc erat causa: quod eam Osmanici maximo cum suo commodo, Persarumque detrimento, facere vellent: nimirum uti Persæ Turcis omnia tam Siruano comprehensa, quam extra Siruanum posita loca territoriaque relinquerent, quibus hoc bello calces (ita loqui solent) equus Mustaphæ bassæ suas impressisset. Id vero numquam facturi videntur Persæ, qui hac lege dicunt illis se locis cessuros Osmanicæ familiæ, siquidem ea Turci tam armis in potestatem redigere, quam gladio tueri ac retinere possint. Præter hanc, nullam se pacis aliam legem admissuros, aliquoties expresse denunciarunt. Cæterum Maxudes ille Chan legatione sua defunctus, & ad principem suum reversus: aliquanto post, perduellionis crimen incurrit, & hero suo deferto, Muratis se fidei permisit, Ferhatemque bassam deinceps ad bellum Persicum proficiscentem sequutus est, ut aliquem nanciscì sangiacatum in illis finibus posset.

CHR. 1581. Anno DCCCCLXXXVIII nihil fere gestum memorabile, propter extremam in limitibus & castris inopiam: ipsi etiam militibus ab hoc bello prorsus alienis, & quacumque ratione possent, se subducentibus. Sinan quoque bassa belli pertæsus, quod nullo cum fructu gereretur, & redire Constantinopolim cupiens, ubi majora de vezirazematus officio commoda percepturus esset, ut erat ingenio sagaci, non bellum contra Persam continuandum, sed pacem aliqua ratione statuit ineundam. Ea de causa missis, ad regem Persarum Zansis atque litteris, significat; siquidem suo cum principe pacem facere vellet, legatum modo prudentem, & auctoritatis eximiæ, tantoque negotio parem, ablegaret. Ita futurum haud dubie, feliciter uti pax inter utrosque conficeretur, & arma deponerentur. Interea vero pangendas inducias, quæ utrinque bona fide servarentur. Simul ad componendas æquis legibus discordias, omne studium operamque suam pollicebatur. Non ingrata Scacho Persico pacis ea mentio fuit, ideoque mox concessis & adprobatis induciis, oratorem se missurum, causa prius deliberata, respondit. His perfectis rebus, castra Sinan bassa relinquit, & Constantinopolim profectus, sub medium mensem Julium exquisita cum pompa, prodeuntibus obviam Portæ proceribus, urbem ingreditur.

Initio veris, anno sequentis DCCCCLXXXIX, die Martii mensis vigesimo nono, missus a Scacho Muchemete quidam ex procerum Persicorum numero, cui nomen Ibrahimes Chan, Constantinopolim magno & insigni cum comitatu trecentorum plus minus equitum venit: partim uti de pace cum Sultano Murate tractaret, partim ut interesset cæremoniæ Musulmanicæ, qua Muratis filius Muchemetes, sexdecim plus minus annorum adolescens solemni ritu circumcidendus erat. Die mensis Maii vigesimo octavo cœpit inaudita sæculo nostro celebritas circumcisionis hujus, præsentibus Constantinopoli maximorum prope totius orbis principum legatis, Rudolpi secundi Christianorum imperatoris augusti, Henrici tertii Galliæ regis, (cujus tamen orator Germinius Germollæus secundo, post Cæsaris legatos, loco spectare jussus, quum primum adfectaret, partim per invidiam, partim quod obtinere non posset, ut legati Poloniæ regis excluderentur, quem pro rege non adgnoscebat, hero suo regnum illud adiirens, domi suæ se continuit) Stephani regis Poloniæ, Reipublicæ Venetæ, Scachi Persici, Regum Aphricanorum Maroci & Fessæ, ac Tatarorum; Principum Erdelii, Moldaviæ, Valachiæ, & aliorum. Duravit ipsa festivitas totis quadraginta diebus & noctibus continuis. Muchemetes tandem septimo Julii die, sub ipsum noctis initium, a Mechemete bassa, postremo inter vezires, qui Sultani Soleimanis tonsor aliquando fuerat, non publice, sed in cubiculo patris circumcisus fuit.

Dum hæc Constantinopoli geruntur, Osman *pag. 374* bassa per inducias Siruanum invadit, maximumque damnum Persis infert. Sed vicissim ab eis ceditur, omnisque præda recuperatur. Ejus rei nuntio, necdum finita circumcisione, Constantinopolim adlato: succensus iracundia Murates legati Persici stationem ac sedem in Atmindane dirui jubet, ipsumque in sarajo Mechemetis bassæ cum suis includi, donec Osman bassa Temircapi Constantinopolim venisset. Fuit autem habitus eo loco tam stricta in custodia, tamque inhumaniter: ut peste Constantinopoli grassante, suisque ministris ea correptis, quorum ad centum hac dira lue fuerunt absumti, nullam tamen relaxationem, nullam mutationem loci potuerit impetrare.

Non multo post nunciatum fuit, Persas & Georgianos conjunctis viribus iterum Osmanicos adortos fuisse: qui Tiphlisio recentes copias, cum annonis, solvendusque militi stipendiis inferre conabantur: multis eorum millibus occidione deletis, & annonis ac pecuniis interceptis.

Fertur ejus apud Georgianos principis fœminæ filius, quam diximus annosam vulgo vocatam cladis hujus auctor Osmanicis fuisse: quod Persas de Turcorum instituto ac profectione monuisset, hostilesque copias adgredienti viam eis monstrasset. Murates intellecta cæde suorum, & principis annosæ filii colluſione cum Persis, qui tamen superioribus annis musulmanisarat, Muratique semet in clientelam dederat: prius, quam Ferhates bassa, quem ad gerendum post Sinanem bellum Persicum ablegare decreverat, Constantinopoli discederet; mandatum ad beglerbegos quosdam limitaneos misit, quo præcipiebat, ut astu principis annosæ filium de medio tollerent. Is vero, patefactis per amicos insidiis, a Sultano Murate defecit, & fuga sibi consulens, ditionem suam ab Osmanico jugo tyrannideque liberavit: seque cum aliis principibus, tam Georgianis, quam Persis, conjunxit: ac perpetuis excursionibus fines Osmanicos infestare non desiit. Iisdem Georgianis etiam princeps Simon, & Tocmaces Sultanus, Revani dominus, fœderis mutui religione obstricti erant.

Huic Tocmaci, Georgianorum partes sequenti, quasi quoddam ut frænum Murates injiceret, omnesque nocendi vias intercluderet: Ferhatem bassam magno cum exercitu, fabrorumque non exiguo numero, ad eos fines misit: ut arcem ad Revanum conderet, quod & civitatis & regioni Tocmaci subjectæ nomen est. Ferhates eo profectus, primo castellum quoddam inter Carsum & Revanum exstruxit: inde cum copiis progressus, arcem Revani fabricavit. Ei Cigaloglim, (sic bassam natione Genuensem, e nobili Cigalarum familia natum, quasi Cigalæ filium Turci vocant) cum potestate beglerbegi, & cum titulo veziris in istis limitibus, adjuncto eidem dephterdaro, præfecit: relictis illi numerosis militum copiis, Genizaris sclopetariis, machinis bellicis, rebus ad eas pertinentibus, annonis, & aliis necessariis. Hinc Osmanici more suo per Revanenses agros aliquoties excurrentes, omnia rapinis exhausere: sed sua potius cum jactura, quam lucro.

CHR. 1582. Gesta vero sunt hæc, quæ commemoravimus anno DCCCCLXXXIX.

CHR. 1583. Anno sequenti DCCCCXC, Ferhates bassa Georgianorum in agros eductis aliquoties suis, duas in iisdem finibus arces ædificavit. Cigaloglis, quem diximus, semel atque iterum a principe Tocmace prælio victus fuit: aliquando etiam vulneratus, tantum non in hostium potestatem venit.

Osman vero bassa, qui ad Temircapim hærebat, uti superius indicatum, suos ad Sultanum Muratem ablegat, qui ab eo mitti sibi peterent Genizaros sclopetarios, artifices machinarum fundendarum peritos, architectos triremibus tam majoribus, quam minoribus fabricandis, quos calaphagilarios Turci vocant, (hybride scilicet a Græcis accepta, qui calapharas dicunt) itemque socios navales, cum Raisis eorum, sive triremium naviumque præfectis, a quibus gubernarentur. Præterea rogabat, uti pecuniæ sibi submiſtrarentur, una cum aliquibus Rumeliæ, hoc est, Græciæ, & Anatoliæ, hoc est, Asiæ minoris, & Sivastæ sive Sebastiæ sangiacis. Adsensus est Sultanus Murates postulatis ejus omnibus. Quare quum Temircapim hi perveniſſent, navigia quædam fabricari curavit, eaque misit ad infestanda maris Caspii littora. Consimiliter & terrestres ablegavit copias, ut tam Siruanensium, quam aliorum sibi finitimorum agros, non minus amicorum, quam hostium, rapinis dirum in modum agerent, ferrent. Sed plerumque magno cum detrimento, suorumque cæde revertebantur.

Diximus antea, Persas & Georgianos unitis copiis, Turcorum exercitum adortos, qui Tiphlisio succurrere properabat, ingentem eorum stragem edidisse. Quum ejus cladis acceptæ nuntius Constantinopolim veniſſet, compellato Sultanus Murates Sinane bassa, qui tunc vezirazemes erat: Quid hoc, ait, est rei? quænam inducia, quod laxamentum hoc belli? Ad quæ Sinan, temeraria quadam cum audacia, respondens: Ut his rebus, inquit, obviam eundo remedium inveniatur, Scacho Scachus opponendus erit. Quibus verbis innuere volebat, adversus regem, regis opus esse opera: planeque necessario requiri ad obtinendam de hoste victoriam, ut ipse Sultanus Murates dux belli adversus Muchemetem Persarum regem proficiscereturs. Murates eo Sinanis accepto responso, mox Sultanam matrem adit, & ab ea consilium in hac causa dari sibi petit. Tum illa: Mi fili, ait, hæccine sunt illa magnifica promissa Sinanis? itane pollicitus est, iturum se capiendi Persici regis causa, vel intimam Persarum regiam Casminum: & nunc auctor esse vult tibi, ut ipsemet ad gerendum hoc bellum proficiscaris? Non dignus est, qui deinceps munere veziris azemis tui fungatur. Quo consilio Sultanæ matris intellecto probatoque, confestim Murates Sinanem Masulem pronuntiat, hoc est, honoribus omnibus, ac præsertim dignitate supremi veziris, exuit. Parum quidem abfuit, quin occideretur. Bona condemnati fisco fuerunt adplicata. Relegatus & exsul, hodieque Malagræ degit, quod oppidum Macedoniæ situm est in itinere, quo Constantinopoli Ragusium itur. Sinani suffectus fuit in vezirazematus officio Siauses bassa, natione Ungarus, quo cum nupta Sultani Muratis soror erat. Quod mores & ingenium Sinanis adtinet, crudelem & avarum se gessit erga quosvis, erga Christianos, infestissimum, superbum & arrogantem erga majores & pares. Jactantia tanta fuit, ut quum aliquando negotiorum publicorum causa conveniretur ab illustri & generoso Rudolphi secundi Augusti legato, Friderico Breinero, Barone Fladizlano, inverecunde prædicaret; se, suprema cum potestate profectum ad Persarum fines, tantum in iis locis occupasse regionum, ut sangiacatus ibidem quinquaginta constituerit. Id vero quanta cum vanitate fuerit ab ipso dictum, vel ex eo patet: quod universa Rumelia, qua tamen amplissimæ provinciæ, nec uno a Turcis adquisitæ sæculo, Thracia, Macedonia, Servia, Bulgaria, Albania, Thessalia, Morea, sive Peloponesus, Achaja, sive Livadia, Ætolia, sive Despotatus cum aliis continentur, ultra viginti duos sangiacatus non habeat. Immo constat, Sinanem in iis locis nihil admodum memorabile gessisse, nisi quod unum & alterum beglerbegatum instituerit. at quales beglerbegatus? Alba Græca, vel Alba regalis; Strigonium, vel Sigetivarum; quæ loca Sangiacatuum nomine tantummodo censentur hactenus, recte judicantium opinione singula præferenda veniunt quatuor ejusmodi, vel quinque beglerbegatibus. Rideat quidem certe vir prudentes, rerumque Turcicarum, & illorum finium peritl, quum recitari tot beglerbegatus eorum locorum audiunt: Tiphlisium, Tschildirim, Sochumam, Carsum, Batinum, & alios. Revanum facile nomen hoc tuetur. Itidem Siruanum quoque beglerbegatus titulum mereretur, si Turcorum esset in potestate, quemadmodum initio belli, ductu Mustaphæ bassæ veziris, Osmanidarum imperio fuerat adjectum. Sed beglerbegatus cæteri suis cum territoriis, ad octo decemve dierum iter ab ipsis vastati Persis, usque adeo redacti sunt ad solitudines: vix uti paulum aquæ reperiatur, nedum panis, aut carnes, aut aliæ res, tam ad victum hominum, quam jumentorum alimenta necessariæ. Quæ sola certe causa est, quamobrem hactenus Osmanidæ in iis locis annonæ caritate laboraverint. Ac sunt in ipsa Turcia, qui existiment, Turcos hoc bello semper inferiores futuros, licet plures ad annos etiam in posterum continuetur.

Verum ne longius extra oleas, quod ajunt: ad annalium seriem redeamus. Misit secundum hæc aliquoties Osman bassa petitum Sultani Muratis

Edit. Paris. pag. 375.

tis opem atque auxilia, quæ ſuppeditata quum fuiſſent, jamque Temircapim acceſſiſſent: ad Siruani fines civitatem Somachiam cepit, ibique beglerbegum & dephterdarum collocavit. Præterea locum alium redegit in poteſtatem, cui non longe a Temircapi diſſito, nomen eſt Tabaſſaran. Paulo poſt ibidem & aliam civitatem occupavit, quæ Cabba dicitur. In omnibus hiſce locis gubernatores & præfectos, idoneis cum præſidiis, machinis bellicis, rebus ad ea neceſſariis, annonisque, reliquit. Turci quidem ajunt, Oſmanem præter indicata loca & oppida, complures alias quoque civitates & caſtella cepiſſe. Quinetiam conſtat, Oſmanem baſſam, anno ſequenti proximo, quo tempore Conſtantinopolim profectus, manum Sultano Murati deoſculabatur, inter alia munera, quæ pro Sultano Murate ſecum advexerat, eidem obtuliſſe ſeptemdecim plus minuſve claves argenteas. Et ſingulis clavibus inſcriptum erat nomen certæ civitatis aut caſtelli, ab Oſmane in poteſtatem redacti. Significare nimirum hujus oblatione doni ſeptemdecim clavium volebat, ſe totidem cepiſſe vel oppida, vel caſtra, quot eſſent ipſæ numero claves. Quod equidem memini pleriſque viris prudentibus, & rerum Turcicarum gnaris, nequaquam vero viſum ſimile: quum potius ea pagorum eſſe judicarent nomina, vel oppidorum, vel caſtellorum. Sed enim per me liberum hac de re judicium cuivis eſto.

Quam hic rerum in iis locis ſucceſſus eſſet, denuo ſuos ad Sultanum Muratem miſit Oſman, qui peterent, ut ipſummet Tatariæ regem Muchemetem ferre ſibi ſuppetias juberet. Fecit hoc quidem Oſmani rogatu Murates, ſed Tatarus ſuis hominibus ad Muratem ablegatis, libere reſpondit: ſe mandatu Muratis ſuperioribus annis duos fratres ſuos, cum multis millibus hominum, miſiſſe Temircapim: quorum nemo quum ſalvus domum redierit, etiam fratrum altero cæſo, altero in carceribus apud hoſtes mortuo: videri ſibi novum quiddam & inſolens, ſe quoque juberi tandem ad bellum hoc proficiſci, quod per legatos geri poſſit. Nihilo tamen minus ſe, quando Murates ita pro ſui auctoritate imperii præciperet, ſuſcepturum hanc expeditionem: modo ſibi mitti curaret arma, pecunias in militum ſtipendia, cum aliis rebus neceſſariis. Murates, accepto Tatari reſponſo, rem cum ſupremo conſiliario ſuo, Siauſe baſſa, & cum Rumeliæ ſive Græciæ Cadileſchero deliberat. Hi quum ei perſuaderent, eſſe Tataro mittenda illiuſmodi ſubſidia: dari juſſit omnia, quæ bello gerendo neceſſaria requireret. Centum quidem ei miſſa fuiſſe jumenta ſagmataria perhibentur, onerata nummulis argenteis: quos aſpros adpellatione Græca Turci vocant. Horum ſumma conficiebat centum & octuaginta millia talerorum Germanicorum, ad aſpros ſexaginta revocato taleri pretio, quod id temporis huic nummo ſtatutum decreto Sultani Muratis erat. Adeoque jumenti unius onus taleros mille cum octingentis continebat. Hanc Tataro pecuniam miſit, præter alia donativa, nimirum veſtes ex panno ſericoque confectas, & omnis generis arma. Sciat autem lector, propterea fuiſſe Murati Chanem hunc Tatarorum Muchemetem obligatum ad educendas mittendaſve domo ſuorum copias, in quemcumque viſum Murati fuiſſet hoſtem, & quocumque tempore: quod ſingulis annis eo nomine pro ſe ſuiſque ducibus acciperet a Murate ſummam ducentorum plus minuſve millium Sultaninorum: præter impenſas diurnas, quarum ei nomine, pro more Turcico, ſingulos in dies aſpri mille numerabantur. Tatarus ubi a Murate, quæ diximus, accepiſſet: Crimio, civitate regiaque ſua, diſcedit; ſeque Temircapim perrecturum ſimulat. Sed aliquanto ſpatio progreſſus a Crimio, domum revertitur: quum modo ſuis id ſe facere diceret, ob anni tempeſtates, profectioni adverſas: modo ſuſpicionis cauſa, quam de fratribus ſuis concepiſſet: modo propter Coſakorum motus, (ſic adpellantur in Moldavicis Valachicisque finibus, qui Marteloſi, Uſcochi, Morlachi dicuntur in Ungaricis, Croatinis, & Dalmatinis: niſi quod majore numero Coſaki rem gerunt) qui contemni non poſſent, quum non dudum adeo Potocova Polono duce, finitimam ſibi Benderiam, Oſmanici juris oppidum, verſus Nigrum mare ſitum, ceperint atque diripuerint: nunc has denique, nunc illas cauſas & excuſationes prætendens, expeditionem Murati promiſſam non ſuſcepit. Equidem de viris ſapientibus, & Turcicæ fraudulentiæ gnaris, audire memini: concluſum in Muratis fuiſſe conſilio, Tatarum Chanem procul ad remotas illas regiones ablegandum: ut interim, dum abeſſet domo, regnum ejus, quod etiam cæteroqui Sultani Muratis contineretur imperio, in formam beglerbegatus redigeretur. Ac fieri poteſt, has eum ſuboluiſſe Turcorum inſidias, ideoque profectionis conſilium mutaſſe: ne dum alienis augendis & conſervandis intentus eſſet, propriis exueretur. Utut ſeſe res habeat, Murates ægerrime ferens, hoc modo deluſum ſe tantam cum pecuniæ, tum aliarum rerum jacturam feciſſe: cogitare cum animo ſuo de vindicta cœpit. Itaque mandatum ad Oſmanem baſſam mittit, quo præciplebat, ut ibi primum id ipſi mandatum offerretur: illic ſuo loco relinqueret Giaferem baſſam, (is aliquando Temeſuari beglerbegus in Ungaria fuerat) cum titulo veziris Oſmanicæ Portæ, ſummique copiarum ducis in illis locis: atque ipſe celeritate, qua poſſet, maxima Capham, ad caſtigandum Tatarum, proficiſceretur. Erat huic Tataro nomen, Muchemet, Kerai Chan, hoc eſt, Muchemetes rex Kerajus, ſive Kerajorum. Oſman baſſa mandato Muratis accepto, quidquid ab eo ſibi fuiſſet injunctum, fecit. Quippe Capham profectus, totam iſtic hyemem illam tranſegit. Quum æſtas adpetiiſſet, anno MDLXXXI, miſit eo Sultanus Murates fratrem Muchemetis Tatari, cui nomen erat Islan Chan. Is hactenus adſervabatur apud Iconium urbem Aſiæ. Nunc vero Capham eo conſilio mittebatur, ut Oſman baſſa necato Muchemete, regem hunc Keraiis Tataris loco Muchemetis daret. Cum Islane Chane, Muratis mandato, Capham navigavit Uluzalis præfectus maris, cum aliquot triremibus, nec mediocri Geniſarorum Portæ ſclopetariorum præſidio. Poſtquam hi Capham adpuliſſent, infelix ille Muchemetes Chan deſertus a ſuis, & potiſſimum proditus a Kihaja ſive præfecto curiæ ſuæ, Turcorum in manus venit: & ab eis, una cum duobus filiis, eliſo gutture ſtrangulatus fuit. In ejus locum mox ab ipſis, nemine refragante, ſuffectus eſt Islan Chan, ex decreto Sultani Muratis, ut Kerajorum Tatarorum Chan ſive rex eſſet. Alius quidam filius ejus ad Nogajorum Tatarorum principem, ſocerum ſuum, profugit. Muchemeti quidem non immerito, propter impietatem erga patrem exercitam, ejuſmodi mors obtigiſſe vero ſimile videtur. Nam quum is ſenio confectus, parum filio putaretur ad gubernationem idoneus: ope Sultani Turcici patrem abdicare ſe regno coegerat Muchemetes, idque mox in ſe tranſtulerat: Tataris fratrem ejus, Islanem Chanem poſcentibus, cui pater etiam magis favebat. Islan cum alio fratre, natu minore, Polonorum ad regem Stephanum Batorium, fraternæ crudelitatis metu, ſe contulit. Rogatu Muchemetis Sultanus Turcicus Polonum regem urget, ut ſibi dederentur. Erat apud Turcos Tranſilvanus quidam, Marchatzi Paul. vulgo dictus, id eſt Paulus Marchatzius: qui rebus Tranſilvanis inſidiatus fuerat. Eum viciſſim poſcenti regi ſpes aliqua deditionis facta. Quamobrem Tataros fratres Sultano mittit, qui tamen Polonum ludificatus, promiſſo non ſtetit. Auctor enim dedendo fuit, ut muſulmaniſaret. Quod quum is feciſſet, religione ſe prohiberi Murates Polono reſpondit, quo mi-

Edit. Pariſ. pag. 376.

CHR. 1584.

pag. 377.

nus Muſulmanus Chriſtiano ad ſupplicium dederet. Ipſe quidem Marchatzius apoſtata ſuperſtes adhuc eſt, Baborzæ præfectus: haud procul a Zigeto; & Ibrahim beg a Turcis nunc adpellatur. Tataris fratribus Conſtantinopolim degentibus in domo Zauſii cujusdam Ungari ſenis, fuga natu minor ad Perſas elabitur: cujus exemplum ne Islan imitaretur, Rhodum primo triremibus deportatur: inde transfertur Iconium, ibidem adſervatus, donec tandem factus liber, fratri Muchemeti, quemadmodum jam indicavimus, ſubſtitueretur.

Cæterum rebus ex animi ſententia curatis, Oſman baſſa, marifque præfectus Uluzalis, triumphabundi Conſtantinopolim reverſi ſunt. Poſt paucos dies Siauſes baſſa, cum alias ob cauſas ſecretiores, tum vero quod mittendorum Tatam pecuniæ reliquorumque ſubſidiorum auctor Murati fuerat, ut antea narravimus, intervenientibus etiam occultis adverſus Oſmanem inimicitiis, quæ poſtea patefactæ fuerunt, a vezirazematus officio remotus, ejuſque loco princeps Sultani conſiliarius factus eſt Oſman baſſa, facile Turcorum omnium, ſecundum Oſmanidas, nobiliſſimus: quod patre Damaſceno beglerbego, matre beglerbegi Bagadatenſis ſive Babylonii filia natus eſſet. Hoc quidem memorabile, quod Siauſes in publico divano condemnatus & maſul factus fuit. Sed deinde Sultani Muratis ſoror, conjux ejus, apud fratrem ſuppliciter interceſſit. Cui Murates: Beatus eſt, ait, quod te conjugem habeat, abſque hoc fuiſſet, cum fine ulla commiſeratione in pleno divano juſſiſſem interfici. Amiſſa dignitate, conjugis tamen cauſa ſalvis annonis, quæ ſingulos in annos ſex millibus Sultaninorum æſtimabantur, & ſalvo timaro duum millium Sultaninorum, migravit in domum ſuam, quam ad litus Aſiaticum ſitam in hortis vidimus, quum ad Euxinum navigaremus. Secretior illa cauſa, cujus modo meminimus, fuit, quod Muratis animum contra Muchemetem filium exacerbaſſet, quum is forte Kihajam ſive præfectum ſuum indigne tractaſſet. Ægre tulit hoc animo Sultana, Muchemetis mater, ac maritum in ſuſpicionem adduxit: quaſi Siauſes æmulationis ac diſſidiorum ſeminibus inter patrem filiumque ſparſis, acrius tandem (quod humanis in rebus fieri ſoleat) irritato patre, ut unicum filium occideret, imperium poſtea ſuis liberis, ex Sultani ſorore natis quæſiturus eſſet. Hinc in primis illa Siauſis calamitas.

Poſteaquam Oſman baſſa vezirazemes creatus fuiſſet, tantopere ſuum apud Sultanum laboravit & inſtitit: ut tandem Perſicus orator, Ibrahimes Chan, qui tamquam incarceratus, in ſarajo concluſus erat, uti ſupra diximus, bona cum pace ſuum ad principem redeundi facultatem impetraret. Sed quum Oſmanici natura duplices ac fraudum pleni ſint, ubi primum Perſicus hic orator perveniſſet Arzerumen, quæ majoris Armeniæ civitas eſt, juſſu Muratis ibidem detentus fuit, ne ulterius progrederetur.

Non multo poſt, certior factus eſt Sultanus Murates, ſtrangulati Muchemetis Tatari Keraii filium, qui Nogajorum ad principem fuga ſe receperat, uti ſupra memoravimus, magno cum exercitu, ſocerique ſubſidiis profectum contra patruum Islanem Chanem, eo tam civitate Crimio, quam ditione paterna ejecto, pleraque amiſſa recuperaſſe: Islanemque patruum, fuga ſibi conſulentem, Capham contendiſſe. Quo quidem Murates accepto nuntio, tum ut obviam iret ac remedium adferret omnibus hinc orituris incommodis, tum uti perduelles caſtigaret: Oſmanem baſſam, qui ſupremo cum imperio terreſtrium copiarum dux in iis locis eſſet, ablegavit. Eum in caſtris ad Chalcedonem cum ſexaginta plus minusve millium exercitu vidimus, unde poſtea per Anatoliam, ſive Aſiam minorem, iter fecit: hoc eſt, Iſcodara Chalcedoneque profectus eſt itinere terreſtri Sinopen verſus, ut inde Capham per Euxinum transjiceret. Sed quod illis in regionibus, Ponto vicinis, ingens tum frigus eſſet, maluit ad oppidum Caſtamonam ſubſiſtere, quod non procul a Sinope ſitum, itinere quatuordecim vel quindecim dierum Conſtantinopoli diſtat, ut iſthic uſque ad veris initium hibernaret. Itidem nuncius præfectus Uluzalis, qui cum triremibus ad Nigrum mare vel Euxinum ſe contulerat, ut prædictum Oſmanem baſſam cum terreſtribus copiis Sinope Capham transveheret; in portum Sinopenſem triremes deduxit quo commodius navigationi tempus, & Oſmani Serdaris, hoc eſt, generalis ac ſupremi copiarum imperatoris adventum iſthic exſpectaret. Diverſæ tunc hominum de hac expeditione Conſtantinopoli opiniones erant, aliis exiſtimantibus, Oſmanem iter hoc tractandæ cum Scacho Perſico pacis cauſa ſuſcipere, aliis affirmantibus, Capham iturum, indeque perrecturum ulterius, ut in urbe Crimio munitionem exſtrueret, ibique beglerbegum cum dephterdaro ſive quæſtore conſtitueret. Sed eventus docuit, hanc expeditionem Perſici potiſſimum belli continuandi cauſa fuiſſe ſuſceptam. *Edit. Pariſ. pag. 378.*

Expoſitis hactenus continua ſerie Perſicis rebus, nunc ſubjicienda quædam veniunt, quæ licet ad ſuperiores annos pertineant, tamen huc referre maluimus, ne belli memorabilis ſeries interrumperetur.

Jam ante diximus obiter, annis ſuperioribus proximis Coſacos, Protocova generoſo viro Polono duce, captam Benderiam, (quod alioqui nomen in genere arcem ſive munimentum ſignificat) Turcici juris oppidum, diripuiſſe. Tantum in hoc Protocova robur erat, ut equorum ſoleas ferreas, etiam recentes, nullo negotio manibus, inſtar chartæ, vel alterius rei fragilis, rumperet. Ideoque ſibi ducem hunc Coſaki præfecerant, & auſpiciis ejus Turcis, qui ab aliis lædi ſe nolunt, quum maximam ſibimet ipſi nocendi licentiam in finibus ſumant, graviſſima damna dederant. Quum id contra leges antiqui fœderis inter Oſmanicam familiam regnumque Poloniæ fieri videretur, mittit ad Stephanum regem Sultanus Murates Zauſium Portæ, repetitum res ablatas, & non ſine minis poſtulatum, uti Protocova quoque, Coſacorum dux, præſente ac inſpectante Zauſio ſuo, capite plecteretur. Venerat in poteſtatem regis Protocova nefario quorumdam amicorum ſuorum aſtu & ſcelere, qui ſtudio gratificandi voluntati regiæ, per litteras a Protocova petierant, uti ad ſe veniret, quo cum colloqui de rebus ad ipſummet pertinentibus cuperent. Simul fidem nomine liberi commeatus regii ſuam interpoſuerant. Acceſſerat vir integer, ac minime ſuſpicioſus. Monebatur, Coſacos uti detereret, ſtatimque regem adiret: quem ſancte pollicebantur, nihil in eum ſtatuturum aſperius. Quum hoc modo deceptus, ad comitia ſe Varſoviam contuliſſet: deliberatum in ſenatu, quid agendum hoc eſſet in negotio. Viſum majori ſenatorum parti, nequaquam hominem Chriſtianum, militem Polonum, virum denique fortem, qui robore corporis admirabili cunctis in eo regno præſtaret, barbaro certam ad necem prodendum. Ad Zauſium, quam commodiſſimis fieri poſſet, purgandum rationibus. Omni denique modo conſulendum ipſius ſaluti, qui ſalvi commeatus regii promiſſo fretus, Varſoviam venire non dubitaſſet. Rex Stephanus e diverſo dicere, ſub fide quidem publica Protocovam arceſſitum: ſed aliter eam datam non intelligi, niſi quatenus cauſam ſuam juſtam docere probareque poſſet. Nunc vero quum pateat, eum contra fœderis pacta conventa feciſſe, quod indigniſſime Sultanus Murates ferat: non poſſe fœditragum, pacisque publicæ violatorem, ſalvi commeatus regii beneficio frui. Audivas eſſe minaces Sultani Turcorum litteras, cujus iras ſi tanti non facerent, ac Protocovam potius ſervatum vellent: ſe quidem ipſorum voluntati non adverſaturum, ſarisque facturum officio ſuo contra quoſvis regni hoſtes;

monere tamen, ne bello Moſchovitico necdum confecto, novas temere ſibi cumularent inimicitias. Hoc modo cedentibus regiæ ſententiæ Polonis, ſumtum de Potocova ſupplicium fuit. Secundum hæc, anno Mahumetano DCCCXC quidam Podolovius Polonus, (hoc nomine Conſtantinopoli adpellabatur. alii Polidovium vocant) nobili genere natus, ſtabuli regii præfectus ſecundus, quem vulgo ſuppræfectum vocant, miſſus fuit extra ordinem legatus a Stephano rege cum literis ad Sultanum Muratem, quibus inter alia petebatur; ut ei regis ſui nomine liceret equos aliquot generoſos in Anatolia comparare, quibus in Poloniam deductis pro ſe rex uteretur. Impetrato Muratis conſenſu, in Aſiam proficiſcitur, & viginti quatuor equos inſignes ac plane regios emit. Cum his in Europam transjicit, domum non ſine ſalvo Sultani Muratis commeatu rediturus. Sed quum forte tum novi Coſacorum motus & excurſionis nuntius ad Portam veniſſet; illico Murates Zauſium Conſtantinopoli ablegat, qui Podolovium adſequutus in itinere, cum ſuis jugularet; & equos regios, cum cæteris legati, comitumque rebus, Conſtantinopolim reduceret. Venit hic ad Podolovium non procul Hadrianopoli, mandatumque ſibi narrat a præpotenti Sultano ſuo, litteris etiam prolatis, ut eum cum equis & comitibus Conſtantinopolim reduceret. Negat id ſe facturum Podolovius, litterasque ſalvi commeatus oſtendit. Nec has, nec legati perſonam, contra jus gentium violari debere, præſertim a confœderatis, ait. Zauſius ad proximi Cadii ſive judicis cognitionem provocat, qui e loco maxime vicino arceſſitus, quum ad eos veniſſet: quæ in medium ab utroque proferrentur, audit. Jubet exhiberi ſibi tam Podolovio, quam Zauſio datas a Sultano litteras: quibus inſpectis, quum Zauſii mandatum recentius eſſe cognoviſſet: vim prioris exſpiraſſe, poſterioris exſequutionem requiri, pronuntiat. Cœptum ergo rediri. quumque de via regia cum eis Zauſius deflecteret: monetur a legato viam uti regiam teneat. Occlamat barbarus, Ipſene Sultano Muſulmanorum, ac ſuis, in regno ſuo præſcribere leges vellet, quo reducendus eſſet itinere? Sic igitur itum in ſilvam, ubi ad mortem parare ſe jubentur omnes, ex ſententia mandati Sultanini. Erant ei triginta quatuor famuli, quibus ordine trucidatis, (uno tantum excepto puero, qui ſolleret in ſilvam profugiens evaſiſſe perhibetur) ultimo Podolovio, poſt conceptas ad Deum preces, caput amputatum a Zauſio fuit. Res omnes ipſius & comitum Zauſius Conſtantinopolim, cum equis regiis, reduxit. Equi, juſſu Muratis, partim Sultaninum in Sarajum, ad ipſius Muratis uſus, recepti: partim inter baſſas diſtributi, digitiſque ſingulari cum ignominia Stephani regis paſſim monſtrati fuerunt.

CHR. 1583.

Edit. Pariſ. pag. 379.

Quum hæc per autumnum accidiſſent, anni ſequentis DCCCCXCI initio venit Grodnam, quæ in Lituania ſita eſt, ad Stephanum Poloniæ regem miſſus a Sultano Murate Muſtaphas Zauſius, qui eædem legati regii Podolovii, de qua modo dictum, excuſaret. Ajebat is, falſo tamen rem narrans, illum fuiſſe necatum, nullo Sultani Muratis interveniente juſſu: quum præſcriptos legationi limites egreſſus, copias Turcicas ſpectatum veniſſet, quæ tum temporis contra Perſas mittebantur. Nunc ab ſe mandato Muratis adduci cædis auctores, de quibus rex Stephanus ſupplicium ſumeret. Quia vero Coſaki recens magnum finibus Turcicis damnum intuliſſent, viciſſim petere Muratem, ut ablata reſtituerentur, & Coſakorum dux ad necem ſibi dederetur. Venerat is hoc tempore Grodnam, eadem illectus fraudulentorum verborum eſca, qua prius etiam circumventum fuiſſe Protocovam diximus. Vir erat bellicoſus, & Turcos in finibus more ſuo ſemet inſolentius gerentes, aliquoties cæciderat. Hunc ſibi Murates, loco duorum vix triobolarium nebulonum, quique fortaſſis aliud ob maleficium capitis anquiſiti fuerant, mitti volebat. Intercedentibus apud regem pro ejus incolumitate præcipuis regni proceribus, non ille quidem Turco dedatur ſed tamen incertum quo deportatus, nuſquam ex eo tempore conſpectus fuit. Solebat narrare Conſtantinopolim reverſus iſte Muſtaphas Zauſius, qui non ex primariis, ſed vilis inter ſuos erat, ſe a principio conſpicarum terribiles ac minaces Polonorum oculos, ob indignam, & contra jus gentium admiſſam, legati regii cædem graviter frementium; non exiguo ſibi viſum in periculo verſari. Verum quod antea Protocovam de medio, præ formidine Sultani ſui, ſublatum meminiſſet: animo prorſus obfirmato; tam audacter, minis etiam interjectis, ut voluntati principis ſui ſatisfieret, urſiſſe: tandem ut omnis ei Coſakorum præda cum captivis, abſque cujuſquam impedimento, reſtitueretur: quam pene triumphabundus ad Sultanum ſuum Conſtantinopolim adtulit.

CHR. 1584.

Jam de noſtris etiam rebus ut aliquid interſeram, ante biennium ſex, plus minuſve, Turcorum millia, duce ſangiaco Solnoccenſi, qui deinceps Saſuarenſis ſive Zigetanus baſſa nominatus fuit, prædæ faciundæ cauſa collecta, celeritate quadam inexſpectata regionem Cepiſienſem invaſerant: Onodium, quod iis in locis oppidulum eſt, direptum incenderant: multa Chriſtianorum capita cum ampliſſima præda ſecum abduxerant. Quia vero reditum iſtorum noſtri ad Agriam, quam Eriam vulgo vocant, præſtolabantur: ubi primum Turci adveniſſent, dimicari cœptum, licet illi numero ſuperiores noſtris eſſent. Sed quum noſtris auxilia deſtinata ſummitterentur, quæ Ungarorum erant equitum ad duo millia: denuo pugnatum acriter, numero Turcis, virtute noſtris fidentibus. Jam anceps erat victoria, quum equites Germani ſclopetarii centum quinquaginta ſupervenientes, noſtris eam vindicarunt. Nam a latere Turcorum in aciem irrumpentes, diſploſis ſclopetis eam ſubito ſolverunt ac turbarunt. Hoſtibus in fugam conjectis, plures eorum cæſi, nec pauciores capti: præda cum mancipiis Chriſtianis recuperata. Cædis hujuſce Turcorum nuntio Conſtantinopolim adlato, mirifice perturbari Turcorum animi. Sinan baſſa, qui tum vezirazemes erat, fremere, furere, maxime terribilia minari. Sed poſtridie illius diei, quo primum nuntium acceperant, quidam ſangiacus ex Ungaria veniens, ad baſſas vezires deductus, & ab eis de re, quonam modo geſta fuiſſet, interrogatus; reſpondit, ſuos nulla laceſſitos injuria regionem imperatoris Chriſtiani temere invaſiſſe, mancipia Chriſtiana, prædamque maximam, abduxiſſe: qua quidem onuſti, dum ſuos ad fines domum properarent, in hoſtico cæſi fuerint. His intellectis, & in dies ab aliis quoque confirmatis, iræ nonnihil ſopitæ fuerunt: præſertimque cogitatum de renovandis & prorogandis ulterius cum imperatore Chriſtianorum induciis, quæ anno DCCCCXC exſpiraturæ eſſent: quamquam illas impediturus videretur Sinan vezirazemes, ni maſul factus fuiſſet, ut ſupra commemoravimus.

CHR. 1583.

CHR. 1584.

Anno igitur DCCCCXCI, ſequuta fuit inter Rudolphum II. Chriſtianum imperatorem, & Muratem III. imperatorem Muſulmanorum, induciarum prorogatio: quæ Kalend. Januarii, anno Chriſtiano CIↃ. IↃ. LXXXIV, qui Mahumetanus eſt DCCCCXCI, inciperent; & novum ad annum uſque durarent.

Hoc primo prorogatarum induciarum anno, ſub finem menſis Auguſti, Rudolphi II. Roman. imperatoris juſſu vir illuſtris & generoſus, Henricus Baro de Lichtenſtain, de Nicolsperg, ſereniſſimi principis Matthiæ, Archiducis Auſtriæ, primus a cubiculis, conſueta munera Sultano Murati, Muſulmanorum imperatori Conſtantinopolim laturus, Vienna quinque navibus ſecundo Danubio diſceſſit, Budamque feliciter quinto

die mensis Septembris adpulit : ac perhumaniter exceptus, negotia sibi demandata cum Sinane bassa Budensi, patria Florentino, licet alii Mediolanensem ex Vicecomitum familia perhiberent, ex animi sententia peregit. Ibi postridie, quam advenisset, qui fuit sextus dies Septembris, quum deduceretur ad bassam, insolens ei barbarumque spectaculum exhibitum fuit.

Edit. Paris. pag. 380.

Primum magno populi concursu, tres habitu Turcico praecedebant Zingani, quos Ægyptios nonnulli, Arabes alii vocant. Horum medius testudinem, usitatis majorem, pulsabat : reliqui duo duabus fidiculis, admodum stridulis, strepitum faciebant : & voce barbara Sultanorum Osmanidarum res gestas, omnibus ad hunc usque Muratem ordine recensitis, accinebant.

Hos sequebantur tres lymphatici robusti homines, caligis tantum induti, cætera nudi : nisi quod capitis vertex parvo pileolo rubro, & humeri nudi superinjecta, deque collo pendente pelle tigridis, exornabantur. Hi ad concentum Zinganorum tripudiabant, tenentes singuli vexillum Turcicum rubri coloris, cujus hastile intra cutem & abdomen ventris, emanante multo sanguine, defixum erat.

Hos duo pueri sequebantur, qui cuti frontis perforatæ pennas gruis insertas ferebant.

Secundum pueros incedebant quatuor virorum paria, pervulneratis lateribus.

Primi duo clavas ferreas, quas pasdiganos dicunt : proximi duo nudos acinaces, per cutem transfixos, gestabant.

Rursus alii duo sequebantur, quorum unus securim militarem Ungaricam, (schacanum vocant) alter oblongum Genizari sclopetum apertis lateribus, in transfixo corpore portabat.

Ultimo loco viri duo robusti spectaculum hoc claudebant, qui tempora rectis, latis, & oblongis ensibus, quos Ungari palastos vocant, transfixerant. Horum capulos manibus tenebant. In ensium cuspide pomum erat adfixum, & pomo penna gruis inserta.

Universi rasis novacula capitis & barbæ pilis, excepto mustace, caligis tantum largioribus, qui Turcorum per æstatem mos est, indusi ; supra cingulum plane nudi erant : nisi quod in vertice, sicut & antea diximus, rubrum strictumque pileolum, quem takiam (ni fallor) adpellant, & pendentes de collo per humeros tigridum pelles gestabant. Omnes etiam tripudiantes continuo saltabant, cum multa sanguinis effusione, quem spongiis abitergebant.

Hoc genus hominum, quod animo scilicet imperterrito quidvis audeant, a Turcis Delilari, hoc est, stulti delirique vocantur, a Græcis Rhypsokindyni, quod præcipites in pericula ruant. Quum autem rursus eadem peragentes, quæ prius, ex ædibus basæ nostros, ad navium stationem, præcedendo deduxissent : accepto munere, quod eis legatus augustalis dari jussit, ad suos reversi sunt.

Comitabantur hoc itinere legatum aliquot Barones, virique nobiles, quorum nomina subjicere libuit ex commentario Melchioris Besolti, qui nostrum hoc iter descripsit.

Karulus Dietrichstain, Baro in Holenburg & Finckenstain.
Sigismundus Ludovicus, Baro de Polhaim.
Joan. Bernardus a Lembach, &c.
Wolfius Ungnad, Baro in Sonneck.
Georgius Hartmanus Baro de Lichtenstain, legati frater.
Joan. Ulricus Baro de Starhemberg.
Georgius Andreas Baro de Buchaim.
Stephanus de Reva, Comes Turocensis, Ungarus.
Wilhelmus a Dietrichstain.
Joannes Lewenklaw.
Franciscus Georgius Oberdorf.
Melchior Besolt.
Maximilianus Mager a Fuchstat.
Antonius a Stamp.
Georgius Rothut.
Hector ab Eltz, aulæ præfectus.
Joan. Jacobus Eglof, stabuli præfectus.
Jacobus Mielich.
Victor Rechlinger.
Joannes Basilius ab Hohenwart.

Aderant Baronum ac nobilium addicti ministeriis adolescentes nobiles sexdecim, præter alios plebejos. Totus denique comitatus, extra legatum constabat octuaginta novem personis. Equi sexaginta sex erant, præter decem vel duodecim conducticios : currus (vulgo coccios vocant) septemdecim, quibus Tauruno sive Belgrado Constantinopolim veheremur. Istic enim exscenditur, & itinere terrestri, Danubio ad lævam relicto, per Serviam, Bulgariam, Macedoniæ partem, Thraciam, Constantinopolim itur. Adjunxerat itineris comites bassa Budensis, unum ex proceribus, qui Begi Turcis dicuntur, itemque tres Zausios, qui Commissariorum in aulis nostris locum istic obtinent, & tres Genizaros. Hi suis cum famulis & ipsi præter equites, septem rhedis sive curribus vehebantur. Henricus Baro de Liechtenstain, post oblatum Sultano Murati munus, amisso fratre Georgio Hartmano, qui Constantinopoli obiit, jam & ipse diuturno morbo debilior factus, majorem familiæ partem cum equis & curribus Constantinopoli die duodecimo mensis Decembris in Austriam remisit : ipse navi Veneta, sub initium veris, per mediam Græciam domum redire statuit. Anno sequenti, decimo tertio die mensis Aprilis, Callipolim ad Hellespontum sitam, venit : ubi morbo invalescente, magno cum suorum dolore XVI die mensis ejusdem, continuas inter preces velut obdormiscens, vitam hanc mortalem feliciter cum immortali commutavit. Aderat tunc ad beatas piorum sedes migranti Joannes Leunclavius, quem in primis ut hujus itineris comitem haberet, domo litteris amantissime scriptis accitum invitaverat. Is Dionysio Chiensi, monacho docto, & optimo viro, ecclesiæ S. Marci Callipolitanæ præposito, memoriæ defuncti causa, schedam hic subjectam, lingua Græca, Latina, Italica, Germanicaque perscriptam reliquit : donec a fratribus, generosissimis Baronibus, Georgio Erasmo, & Joanne Septimio, quo nullus ordinis sui nostro sæculo Germanus majorem orbis partem peregrinando felicius perlustravit, debitum virtuti pietatique Baronis optimi monumentum excitetur.

pag. 381.

ANNO CHRISTIANO CIↃ. IↃ. LXXXV. DIE XVI M. APRILIS. PIE MIGRAVIT EX HAC AD CÆLESTEM VITAM ILLVSTRIS ET GENEROSVS DN. HENRIC. BARO DE LICHTENSTAIN. DE NICOLSPVRG. RVDOLPHI. II. IMP. AD PORTAM OSMANICAM LEGATVS. SEPVLTVS IN HOC TEMPLO S. MARCI CALLIVPOLI. AD GRADVS. PROPE CONVERSIONEM S. PAVLI. DIE M. APRIL. XX. AN. SVPERIVS INDICATO.

Equidem mihi polliceor, humano lectori hanc itineris nostri mentionem non ingratam fore : qua libuit obiter etiam meo erga beatos Henrici Baronis eximii manes officio defungi, cujus erga me perpetuam inde usque a primis ipsius adolescentis adhuc annis benevolentiam & amorem expertus sum. Nunc ad institutum redeuntes, tandem aliquando pensum hoc absolvamus.

Hac etiam æstate anni DCCCCXCI, Sultanus Murates dum se cum mutis suis oblectat, pene periit. Diximus enim supra, mutos Sultanis Osmanidis in deliciis esse, qui animi sensa signis quibusdam aperire solerter norunt, & vicissim intelligere nutibus ac signis indicata. Solebat hos Murates equis prægrandibus, & ob corporum molem tardis imponere : quum ipse maxime agilibus, ac præ-

CHR. 1584.

ſertim Arabicis, uteretur: & modo in hunc, modo in illum provectus, nervi bubuli (caravazzam ipſi vocant) verberibus tam mutos, quam equos eorum cæſos, ad curſum impelleret. In hoc ludo correptus comitiali morbo, ſibi familiari, tam gravi lapſu ex equo decidit ad pavimentum allisus: ut omnino per urbem vel jam moriturus, vel mortuus crederetur. Adeoque Genizari, pro more, velut exſtincto Sultano, jam Chriſtianorum Hebræorumque tabernas involando diripiebant: maximuſque tumultus in urbe ſequuturus erat, niſi mature Genizarorum Aga ſive tribunus, quemdam in ipſo deprehenſum facinore mox, ad incutiendum cæteris terrorem, ſuſpendi juſſiſſet: mancipiis etiam nonnullis, Genizarorum habitu veſtitis, ad uncos ſcalæ Sycenæ ſive Galatenſis, pro more Turcico deductis, & ſupplicio mortis ibidem adfectis. Si Muchemetes, Muratis filius, qui Magneſiæ degebat, id temporis ad urbem fuiſſet: actum plane de vita patris erat, & Imperio. Convaluit tamen Murates, ſtatimque poſt adventum noſtrum, die quodam Veneris, qui Turcorum hebdomadario feſto ſacer eſt, equeſe ſarajo novo (Geniſarajum a Turcis adpellari, deinceps patebit ex annalium declaratione) prodiit, nobis inſpectantibus cupide, quemadmodum fieri ſolet, & ſacræ ſanctæ Sophiæ, ſive ſapientiæ Dei templum, nunc profanatum a barbaris, adiit: uti ſcilicet nobis & aliis, (erat enim maximus hominum concurſus) oſtenderet, ſe necdum mortuum. Ipſa facies adhuc colore lurido deformis conſpiciebatur.

CHR. 1584.

Hoc eodem anno DCCCXCI. die XXIV. menſis Octobris, aliquot begi Turcici cum ſuis copiis, in quibus erant, ipſorummet confeſſione, hominum ad XCIO. Carniolæ fines ingreſſi, graviſſimam impreſſionem fecerunt: direptis paſſim vicis ac pagis, magnaque Chriſtianorum mancipiorum multitudine ſecum in ſervitutem abacta. Quum noſtri nuntium adventus & populationis hoſtilis accepiſſent, hominum ad IIICIO. ſubito cogunt, Juſto Joſepho comite Turriano, & Thoma Erdendio, comite Muslovinæ, Sclavoniæ Croatiæque Bano, ducibus; ac ſine mora maximis lineribus hoſtis tergo inhærentes, ad Slunum Croatiæ tandem eos die vigeſimo ſexto ejuſdem menſis Octobris adſequuntur, invadunt, cædunt. Liberati captivi, & * præcepta fuit, cum interitu XVCIO. Turcorum. Eramus nos Conſtantinopoli, quo tempore de hac ſuorum clade Sultanus Murates certior reddebatur: qui ſane quum intellexiſſet, a ſuis injuriæ factum initium jure cæſos pronuntiavit. Nam nolle ſe quidquam ajebat a ſuis, contra leges inducarum, ad turbandam pacem in Ungariæ limitibus adtentari. Juſſit etiam, illuſtri & generoſo Rudolphi II. Cæſaris oratori, Paulo Baroni Eizingano, ſuarum ad utrumque baſſam Ungariæ, Budenſem ac Temeſvarenſem, litterarum exemplar exhiberi: quibus ſevere mandabat, uti milites ſuos limitaneos in officio continerent. Idem ut a noſtris quoque præſtaretur, imperari viciſſim petebat.

* præda capta.

Sub exitum ejuſdem anni Turcus quidam Conſtantinopolim adpulit, nuntius cædis ſuorum, e qua ſolus (ut ipſe quidem ajebat) opera chirurgi cujuſdam Cretenſis, cui fuerat antea notus, evaſerat. Res ipſa relatu non indigna, quod prope novo tunc inter Venetos ac Turcos bello cauſam præbitura videretur. Ramadanis baſſæ Tripolitani vidua, cum filio, familia, mancipiis utriuſque ſexus, Conſtantinopolim profectura, triremem in Barbaria vel Aphrica maritima curaverat inſtrui, qua facultates ſuas ampliſſimas ſecum aveheret. Eas equidem minimi a Turcis & Hebræis octies centenis millibus nummum aureorum æſtimatas: verene, an ſequius, equidem dicere non habeo. Huic triremi ſecuritatis ſuæ cauſa ſemet adjunxerant aliæ duæ, quas iccirco vulgus nautarum conſervas adpellare ſolet. Quum ipſum oſtium ſinus Hadriatici, non procul ab inſula Corcyra, (Corphum nunc dicunt, quæ vox Græcis vulgari lingua ſinum ſignificat) præterlegerent: ingens ſubito coorta tempeſtas eos vel invitos in ſinum, quem diximus, Hadriaticum rejecit. Erat id temporis cura ſinus, cum certo triremium numero, contra quoſvis piratas & alios tuendi, (quod officium qui gerit, proviſor ſinus adpellatur) commendata Petro Lino, patricio Veneto: qui quidem juniorum ſuffragiis ad eam dignitatem pervenerat. Is ubi Turcos ſinum ingreſſos accepit, mox in eos provehitur, numeroque triremium ac militum, & aliis rebus longe ſuperior, omnes in poteſtatem redegit. Inde diro quodam & inaudito furore ſævitum in captivos, tam mares, quam feminas. Maribus occiſis CCL. filioque Ramadanis baſſæ matris in complexu & gremio conſoſſo, feminæ XL. prius nefariis pollutæ ſtupris, uberibus mutilatæ, (quæ quidem vivis adhuc, ſpectantibuſque miſellis, a quibuſdam crudelitate pluſquam barbara in mare projecta perhibentur) diſſectæ tandem atrociter ad unam omnes in aquas a piſcibus devorandæ præcipitantur. Ipſius Emi fratris filius in puellam quamdam egregii oris incidiſſe fertur. Ea quum ipſum pudicitiæ ſuæ vim illaturum conſpiceret, mox Chriſtianam ſe profiteri, & virginem, & in Cypro natam nobili familia Cornara, quæ ſuam originem ad Cornaros Venetos referret. Captam ante XII. annos, quam Cyprus ſub jugum Turcicum veniret, ex eo tempore miſeram apud barbaros ſervitutem ſerviſſe. Nunc quando poſt tot aerumnas in hominis Chriſtiani, pudoris virginei vindicis, nobilis denique Veneti manus incidiſſet: obteſtari ſe per Immortalem Deum, ne Chriſtianæ faceret injuriam, ne virginem inceſtaret, ne Veneto ſanguini fœdam labem aſpergeret: ſed potius in optatum hunc diem, quo Chriſtianam ad rempublicam poſtliminio rediret, divina quadam providentia conſervatam, ſalvo pudore libertati reſtitueret. Nihil apud immitem animum, ac prodigioſe crudelem ſalacemque, tam ſanctæ preces valuere; quo minus violaretur, & ſuffocata cum aliis mancipiis Turcicis in mare projiceretur. Exiſtimabantur indignam hanc immanitatem Veneto nomine, tam pio, tam pudoris & omnis virtutis ſtudioſo, tam a ſævitia denique alieno, exercuiſſe: ne quis ſuperites vel amplitudinem prædæ, quam conſequuti fuiſſent, vel admiſſorum ſcelerum fœditatem proderet. Hujus facinoris fama Conſtantinopoli percrebeſcente, incredibile dictu, quantopere commoti fuerunt Turcorum animi. Paſſim audiſſes omnes omnia Venetis extrema minitantes. Vix a Bailo (magiſtratus Veneti nomen eſt, qui de ſuorum cauſis iſtic cognoſcit, & injurias ſuis illatas ad Sultanum Turcicum ejuſque Vezires defert:) abſtinebant, quo minus homini manus injicerent, aut fœde ſaltem in os exſpuerent. Fungebatur id temporis hoc munere Joannes Franciſcus, Mauroçenorum familia natus, (Moreſinos vulgo vocant) qui paulo poſt epiſcopatum Brixienſem, mortuo doctiſſimo Cardinale Delphino, abſens impetravit. Is quum Zauſim quemdam Sultani Muratis juſſu, Conſtantinopoli die XXVII. Decembris Venetias iturum cum mandatis accepiſſet: interceſſit, ac tantum obtinuit, ut ablegandus Venetias Zauſius Conſtantinopoli maneret. Miſſi tamen, qui Muratis ſententiam Venetis ſignificarent. Volebat is pœnas in tanti facinoris auctores ſtatui, ablataſque res cum perſonis, tam liberis, quam ſervis, reddi. Habuerat autem vidua Ramadanis Chriſtianaeccc. mancipia, quæ ſane quoniam pro more Chriſtianorum, triremi capta, libertate donata fuerant: alia Murates horum loco mancipia flagitabat. Simul eam præ ſe ferebat animi moderationem, ut minime ſe diceret ipſis illaturum injuriam, nec pacem violaturum; modo poſtulatis rationi & æquitati conſentaneis, ſatisfeciſſent. Ceteroque ſe bello ſuorum cædes & injurias vindicaturum. Senatus intellecta querela voluntateque Muratis, & re diligenter, uti geſta fuiſſet, perquiſita: Murati re-

Edit. Pariſ. pag. 382.

ſpondet, exſtincti Ramadanis baſſæ Tripolitani familiam primum ad inſulam Veneti juris Zacynthum adplicuiſſe, neque dumtaxat ab inſulanis humaniter exceptam; verumetiam munuſculis quibuſdam honorariis, ac xeniis adfectam fuiſſe. Poſtea vero, quam hinc diſceſſiſſent, alteram inſulam ſuam Cephalleniam hoſtiliter invaſiſſe, præterque pacis leges omnia diripiendo, nec hominibus, nec jumentis pecoribuſve peperciſſe. Præfectum ſinus Hadriatici, quum certior de hac ipſorum inſolentia factus fuiſſet, eos e veſtigio perſequutum, non modo intra ſinum armatos reperiſſe; verumetiam ab eis, quum propius accederet, non fuiſſe pro more ſalutatum, nec demiſſis velis editum ſignum, quod humiliationis adpellant. Horum utrumque pactis conventis adverſari, quibus armatæ naves ſinum ingredi vetentur, & omnes Præfecto ſinus honorem exhibere certo ſalutationis ſummiſſioniſque genere, jubeantur. His de cauſis commotum gravius præfectum ſuum, acerbius in eos animadverſiſſe. Nihilominus in hac ſe cauſa facturos, quidquid homines æ qui juſtique tenaces facere par ſit. Nonnihil hoc reſponſo mitigatus fuit Sultani Muratis animus, qui præſertim necdum graviſſimo contra Perſas bello defunctus, novis adverſus præpotentem mari rempublicam inimicitiis implicare ſe nollet. Secundum hæc Petrus Emus capite plexus, & ipſa triremis cum omni armorum & inſtrumenti genere, totidemque mancipiis, quot in ea Veneti reperiſſent, reddita fuit: quo tempore nos ad Zacynthum, Cephalleniam, Corcyram, aliquandiu hærebamus, & claſſem Venetam, quæ Turcis eam triremem reſtitueret, vidimus. Cæterum libet obiter hoc loco de interitu ipſius quoque Ramadanis baſſæ Tripolitani, cujus viduam cum filio familiaque cæſam ab Emo diximus, perpauca quædam commemorare: futura, ut opinor, avido cognoſcendi res exteras animo non injucunda.

Edit. Pariſ. pag. 383.

Tripolitanus igitur hic baſſa, bellum contra barbarum regem Aphricanum geſturus, quum alios milites ſuos, tum etiam miſſos ſibi a Sultano Genizaros Portæ ſclopetarios in hoſticum ducit. Conſtat autem, magnas in Aphrica ſolitudines eſſe, per quas profecturi, copiam rerum neceſſariarum, & in primis annonæ, ſecum ut ferant neceſſe eſt. Itinerum quoque periti duces, in locis adeo deſertis & inviis, vel maxime requiruntur. Ramadan baſſa, quum horum utrumque parum ad animum, ante profectionem revocaſſet; in eas tam annonæ, quam viarum difficultates, cum ſuis incidit: ut neque progredi poſſet ulterius, nec ſine jactura militum, pedem referre liceret. Tandem tamen non ſine ſuorum cæde, ac præſenti cum periculo totius amittendi exercitus, domum reverſus eſt. Tum vero cæco perciti furore Genizari, nulla nec ipſius viri dignitatis, nec Sultani ſui ratione habita, qui huic cum provinciæ præfeciſſet, hominem obtruncant. Neque Murates hactenus eos ob hanc baſſæ ſui cædem, pro auctoritate imperii caſtigare potuit: quod nemini mirum videri debet. Quippe non amplius illa nunc apud Turcos obedientia, non diſciplina militaris eſt, quæ fuit olim apud ſæculum prius. Quod tametſi docere pluribus exemplis poſſem, tamen ne modum annalium excedam, dumtaxat unicum adhuc recitaſſe ſufficerit.

Anni non multi præteriere, quum Achmetes baſſa, beglerbegus Cypri, Famaguſtæ ſuis & ipſe trucidatus a Genizaris fuit. Illam ſe cædem admiſiſſe palam profitebantur, ob interverſa ſtipendia ſua, quæ per avaritiam Achmetes ſibi retinuiſſet. Atque uti prætextum, palliando facinori ſuo, magis ſpecioſum haberent: ab eo miſeros etiam inſulanos exactionibus graviſſimis & intolerandis exhauſtos, ajebant. Indigne Sultanus Murates hanc Genizarorum ferebat inſolentiam, qui beglerbegum ſuum tam fœde necaſſent, nullis ad portam querelis delatis, nullo crimine quo ſe obligaſſet. Pertinere putabat ad tuendam majeſtatem Imperii ſui, ne facinus hoc impune ſic abire ſineret, ut horum exemplo, corruptis & aliis, contumacia militum latius ſerperet. Quapropter in Cyprum alius ab eo beglerbegus mittitur cum decem triremibus, tam aliarum rerum adparatu neceſſario, quam eo militum numero inſtructis, quo cædis reorum coerceri petulantia poſſet. Novus ergo beglerbegus, quum primum ad inſulam adpuliſſet, diſſimulatis illis occultis mandatis, quæ diſcedenti Murates dederat: homines quoſdam ſibi fidos, adire Genizaros jubet, ac paſſim rumorem didere, quaſi Murates eis ob interemptum Achmetem baſſam minime ſuccenſeret. Immo dictitare Sultanum confirmarent, jure ſceleſtum hominem de medio ſublatum, qui Genizaros unicos Imperii ſui cuſtodes, annonis ſuis defraudaſſet. His auditis, hilari fronte Genizari beglerbegum, & qua par erat, obſervantia excipiunt. Verum non multo poſt inexſpectato quodam aſtu milites ejus circumveniunt, & univerſos cædunt, ipſis etiam triremibus in poteſtatem redactis. Murates, licet ægerrime ferret alterum hoc Genizarorum in Cypro facinus, quo graviſſime lædi ſuam, & prorſus imminui majeſtatem videbat: tamen, quod infeliciter hactenus geſti belli Perſici cauſa, condonandum his aliquid cenſeret, ne novas & inteſtinas prætorea turbas excitaret; iis animi diſſimulatis, nihil amplius in eos tentavit.

Anno DCCCCXCVI. menſe Martio, in omnium erat ore Conſtantinopoli, Ferhatem baſſam, qui Turcico militi ſuprema cum poteſtate, necdum ad fines Perſicos progreſſo cum exercitu Oſmane baſſa vezirazeme, præerat; debitam militibus annonam, ſordida quadam avaritia diſtractam, ſuos in uſus vertiſſe: cujus tamen gravi penuria laborabat exercitus. Idem quum Imperaſſet, duarum in his locis munitionum excitandarum cauſa, de provinciis uti vicinis convenirent incolarum ad ſexaginta plus minus millia, qui operas ſtructuræ neceſſarias in ſe reciperent: a ſingulis aliquid nummorum, pro ratione facultatum exegiſſe ferebatur: illiſque domum remiſſis, ad functiones ſordidas ipſos Spachios Genizaros, cæteroſque milites adegiſſe. Menſis ejuſdem die XV. conceſſum in divano Ziauſi baſſæ, quem ſupra maſulem factum diximus, ut libere, quibus in locis vellet, verſari poſſet. Hoc decretum ei viam aperuit, priorem ad dignitatem redeundi: quod quidem, mortuo Perſicos ad fines Oſmane baſſa, non multo poſt accidit. Conſtat cum utroque, tam Ferhate, quam Sianſe mitius egiſſe Sultanum Muratem, quod eorum indigeret opera. Nam qui per Oſmanis abſentiam, ſupremi veziris loco res adminiſtrabat Meſites baſſa, caſtratus & ſenex; licet alioqui juſtus & ſeverus, tanto tamen muneri parum erat idoneus.

CHR. 1585.

pag. 384.

Die XIX. menſis Aprilis, rediit Sinope Conſtantinopolim Uluzalis præfectus maris: quod argumentum erat, eo loco rum res fuiſſe Tataricas, ut Oſmanis in Tauricam Gerſoneſum transjectione non eſſet opus.

Eodem anno quum Oſman baſsa Perſicos ad limites acceſſiſſet: occurrentibus intrepide Perſis, modo mille, modo plures, ad decem uſque millia, de ipſius exercitu carptim fuere cæſi. Tandem Auguſto menſe, Perſis inſciis, & nihil de hoc ipſius itinere cogitantibus, per obſcuras, opacas, anguſtas valles, inter altiſſimos utrinque montes profectus, ubi militis animandi cauſa multoties diſploſa fuere tormenta bellica, Tebriſium acceſſit. Facillimum hoſti fuiſſet, his in anguſtiis eum toto cum exercitu ad internecionem delere, ſi maturius de hac ejus profectione cognoviſſet. Oſmanis adventu intellecto, Cadius ſive judex urbis fuga ſibi conſulit. Tum cæteri, præſertim viri ſexaginta in urbe primarii, variis cum inſtrumentis muſicis in caſtra Turcorum eunt: Oſmani ſe baſsæ, ſalvam libertatem immunitateſque ſuas pacti, dedunt: eumque noctu cum ſuis in urbem, cæteroquin apertam, nec ullis clauſam muris dedu-

cunt. Eſt in urbe Sarajum longe ampliſſimum, altera Scachorum Perſicorum regia: quum interior ad Caſminum ſit, quemadmodum aliquoties alibi diximus. Hoc Sarajum propugnaculis Oſmanes, intra diem trigeſimum, egregie munit: arci abſolutæ mille Spachiorum, duumque millium Genizarorum, præter alios milites, præſidium imponit; machinarum denique bellicarum in ea magnum numerum, cum aliis rebus neceſſariis, relinquit. Inde Tebriſio copias univerſas abducit, ac in itinere dyſenteria, quinto poſt die, moritur. Erat in exercitu ſecundus ab ipſo Cigaloglis baſſa, beglerbegus Revanenſis, cujus ſupra quoque mentionem fecimus. Hic Oſmane mortuo, ſupremum nactus imperium, ſuos in tutum reducere nititur. Inſtant Cigaloglii a tergo Perſæ, quibus ipſe Scachus adfuiſſe perhibetur. Acerrimo conflictu, & aliquoties quidem repetito, maxima Turcorum ſtrages editur. Nihilominus, quocumque poteſt modo, Cigaloglilter continuat: quum hoſtis impetum frangeret objectu Genizarorum, qui ſclopetis ſuis terrori Perſis erant. Quoties autem Perſæ gravius urgerent, premerent, Turcorum proſectionem impedirent: ſubſiſtere legiones, & fortiſſime præliari jubet. Transfugas denique ſubornatos in hoſtium caſtra mittit, qui de ipſius proſectione conſilioque longe diverſa referrent ab iis, quæ cum animo ſuo facere conſtituiſſet. Hac ejus impoſtura decepti Perſæ, dum & ipſi ſubſiſtunt: maxima celeritate cum ſuis aufugiens Cigaloglis elabitur, & Wanum reliquias incolumes ducit. Perſæ fugam hoſtis conſpicati, Tebriſium revertuntur: & urbe recuperata, mox arcem obſidere cœperunt. Perliſſe conſtat in hiſce conflictibus haud dubie Turcorum ad LXXXCIↃ. in quibus erant veteranorum militum lectiſſimorum ad XLCIↃ. Prælia totum continuata triduum trinoctiumque. Captæ centum ac plures machinæ bellicæ majores. Scachus Perſicus, re bene geſta, regno ſemet abdicaſſe fertur, idque ſic tradidiſſe filio: ut eum ſacramento prius obſtringeret, quo ſancte pollicerentur, numquam ſe cum Turcis pacem facturum, ni prius recepiſſet omnia, quæ juris aliquando Perſici fuiſſent. Hæc tametſi geſta fuere poſt diſceſſum e Turcica noſtrum, nec ita comperta ſtamus, uti quæ ſupra de rebus Perſicis, ex intervallo propiori obſervata deſcripſimus: tamen ab iis accepta referimus de quorum fide non dubitamus: ſequius ac illi ſolent, qui rerum ipſarum, quas ſcripturiunt, rudes & ignari, ridiculas nobis (utinam ſine fraude periculoque veritatis) nugas oberudunt.

Hac etiam æſtate bellum adverſus Maronitas & Truſcos geſtum fuit. Inhabitant hi populi montem Libanum, qui haud procul diſſitus ab urbe Syriæ Phœnices Tripoli, (Tarabolos ea Turcis eſt) non exiguum ad ſpatium ſe porrigit. Religionem Chriſtianam profitentur, ac Maronitis etiam patriarcha ſacrorum princeps eſt. Is habitat in monaſterio Virginis Deiparæ, quod itinere medio montem Libanum aſcendentibus occurrit. Habent & Hieroſolymis Maronitæ templum S. Georgii martyris, ubi vulgo vocantur Chriſtiani cinctI, ſive zonarii, propter longas lataſque zonas ſive cingula, quibus utuntur. Aythonus alicubi Maroninos dixit, & his verbis eorum meminit: Sunt in monte Libano Chriſtiani degentes prope Tripolim, ſagittarii pedites valde boni, circa XLCIↃ. virorum. Hi multoties fuerunt Soldano rebelles, & damna plurima Saracenis intulerunt. Hactenus Aythonus. Maronitis vicini fœderatique ſunt Truſci, qui ſe profitentur eſſe reliquias illorum occidentalium Chriſtianorum, quos Imperatoris Henrici IV. tempore, ſub annum Chriſtianum CIↃXCIX. Dux Bullionenſis Gotefridus in terram ſanctam duxerit, & quorum uſus opera tam Hieroſolymis, quam reliqua Palæſtina, potitus fuerit. Gens utraque tam eſt numeroſa, tam rei bellicæ addicta ſtudiis: ut hominum jam ad LXCIↃ. facile poſſint in hoſtem educere, qui majori ex parte peritiſſimi ſclopetarii ſunt. Hos populos anno Mahumetano DCCCCLXXXI. Sultanus Selimes II ſub jugum mittere, ſed fruſtra conatus fuerat. Itaque Turcis ex illo tempore liberati ac fortunis eorum inſidiantibus, nunc tandem undecimo poſt anno domiti fuerunt ab Ibrahime baſſa, Cairi vel Ægypti beglerbego: qui de ſpoliis thronum regium ex auro puro puto Conſtantinopolim miſiſſe Sultano Murati dicitur, æſtimatum ſexies centenis aureorum millibus. Idem Sultanæ, cujus filiam dudum ambit, & haud dubie ducturus tum credebatur, aliiſque ſarаii mulierculis miſiſſe munera fertur, quorum pretium ducenta millia Sultaninorum æquaverit. CHR. 1574.

Anno DCCCCXCIII. Perſis arcem Tebriſianam, ab Oſmane baſſa ſuperiori æſtate munitam, obſidentibus; quum obſeſſi propemodum ad extremam rerum omnium penuriam redacti eſſent, Ferhates baſſa, veluti peritus architectus, munitionem novam e regione Tebriſii ſtruere inſtituit. Cigaloglis autem baſſa Caſminum, quæ Perſarum (ceu diximus) interior eſt regia, petiturum ſe cum exercitu ſimulat. Dum hoc ejus iter impedituri Perſæ, maximis cum copiis advolant; ſimulatione pugnæ ſuccurſum obſeſſis, eæque res omnes in arcem, cum novo ſupplemento militum, invectæ fuerunt; quarum inopia laborabatur. CHR. 1586.

Eodem anno magnus ille Chitainus Chan, qui Ulu Chan & Kezies baſſa dicitur, Perſarumque Scachus, quem Kiſelem baſſam vocant, novum inter ſe fœdus pepigere, quo mutuis ſe ſubſidiis adverſus Oſmanidas ferendis obligarunt. Nam quod Tatarus oppreſſo Perſa, proximum ſe fore potentiæ Turcicæ videret, cui plurimum ex ruina tanti regis virium eſſet acceſſurum: quam fieri maturrime poſſet, obviam eundum creſcenti malo cenſebat. Itaque majoris etiam conjunctionis cauſa contractum fuit inter liberos utriuſque matrimonium, Tatari Chanis filia, Scachi Perſici filio nuptui data. Simul etiam ſtipulatus eſt Tatarus, ad uſum Perſæ, hominum ſe XXCIↃ. proprio ære tam diu contra Turcos in armis habiturum, donec bello finis, ex voto Perſici regis impoſitus eſſet.

Junio menſe hujus anni, orta quædam obſcura Conſtantinopoli nebula fuit: qua deſinente locuſtis pluit, quæ fructus omnes, & arborum abſumſere folia. Diverſum quid apud nos accidit anno ſequenti 1587. Decembri menſe; quum Croatinis in finibus, ad Wihitzium, Karuli Archiducis Auſtriæ caſtrum, quaſi nubes quædam anatum & anſerum, aliquot lane myriadum, advolavit, ſeque proximum in ſtagnum demiſit: ubi noctu ſtrepitus ingens pugnantium inter ſe volucrum in tota vicinia, ſeque mutuis conficientium vulneribus, auditus fuit. Egreſſi poſtridie milites, cives, agricolæ, tantam & anatum & anſerum copiam, ad ſumum, ad aerem exſiccandorum congeſſerunt, ut diu tam opima ſint victitaturi commode præda. Nam alii 100. alii 200. plures alii, pauciorſve collegerunt mactatas ab ſe invicem volucres. Tandem e prato quodam ſpatioſiſſimo ſublatis ſuperſtites alis, avolarunt.

Sub finem anni, Decembri menſe, Croatinis in finibus aliquot millia Turcorum a noſtris, numero longe imparibus fuere cæſa. Periit inter alios, baſſæ Boznenſis frater: cujus caput a cervicibus reciſum, miſſumque cum captivis quibuſdam fuit Viennam ad ſereniſſimum Auſtriæ Principem Erneſtum. Hic baſſa Boznenſis, & frater ejus, quem cæſum hoc conflictu diximus, nati perhibentur ex familia Mechemetis baſſæ Vezirazemis, cum quo nuptam fuiſſe Sultani Selimis II. filiam, Muratis ſororem, ſuperius oſtendimus.

Anno ſequenti proximo, nimirum Mahumetano DCCCCXCIV. menſe Februario, noſtri Copanum, arcem non procul ſitam lacu Balatone, tum temporis congelato, quo tres Turcorum begi convenerant, ex inopinato adorti, ceperunt. Erant in arce quam noſtri eam invaderent, mille Turcorum plus minuſve capita. Ex his præter alios viliores fortunæ, exc. nobiliores, cum LXX. ſeminis, in poteſtatem noſtrorum venerunt: reliquis CHR. 1587.

Edit. Pariſ. pag. 385.

aut fuga dilapſis, aut ſub terra ſemet intra ſpecus abdentibus. Equi generoſiores abducti centum, præda XL. nummum aureorum millibus æſtimata. De tribus begis, quos id temporis illic fuiſſe diximus, Sangiacus Copanenſis, Cara ſive Niger Alis captus fuit, & Viennam prius, inde Pragam ad Rudolphum Auguſtum miſſus: alter ſuffocatus in loco ſubterraneo concamerato, quo ſe defendebat, igne vi tormentarii pulveris accenſo: tertius fugæ cum beneficio ſervatus: qui quum deinceps Auguſto menſe, quemadmodum mox indicaturi ſumus, cum aliis fines noſtros ingreſſus eſſet, quam hoc in loco captivitatem fugiendo declinarat, illic in poteſtatem fatali quodam caſu redactus, effugere non potuit.

Anno eodem, menſis Auguſti die octavo, (faſtos veteres Ungari retinent) quatuor begi Turcici, Saſuarenſis ſive Zigetanus baſſa, Sangiacus Mohazienſis, Sangiacus Petſchevius ſive Quinqueeccleſienſis, & novus ille captivi loco ſuffectus Copanenſis, quinque ſuorum millibus collectis intra fines noſtros, verſus Nemptchim, irruperunt: *Edit. Pariſ. pag. 386.* & pagis aliquot eis & ultra Limpacum, una cum oppidulis, (Germani marctas, emporia Græci vocant) Moracio, Dobronacis ambobus, Reſnecccio, Tarnoco, ſeptem ac decem in ſumma pagis, repentina impreſſione obrutis, ac miſeris utriuſque ſexus incolis captis, omnia depopulati diripuerunt. Ejus rei factus certior illuſtris præſidiariorum caſtri Caniſani tribunus, Georgius Comes Zerinus, Comitis Nicolai, fortiter ad Zigetum mortui, filius: quanta celeritate maxima poteſt, e caſtellis proximis aliquam militum manum, cum ſuis ſubditis ex inſula Murakeoſa, quæ inter Muram & Dravum amnes eſt ſita, cogit. Præterea proceres ſibi vicinos, vigilantiſſimos Ciſdanubiani limitis cuſtodes, Comitem Franciſcum Nadaſdium, Balthaſarem Bathianium Baronem Guſtingenſem, itemque præfectum Copreinitzæ Joannem Globitzium, & Joannem Fridericum Trautmansdorfianum, Bandi equitum præfectum, per ſuos, & per exploſarum machinarum teſſeras, hoſtilis irruptionis certiores facit, ac ſuas uti copias ſine mora ſecum conjungant, hortatur. Illi mox ſuis excitis, ad locum deſignatum in tempore convolant. Inde data diligenter opera Turcorum uti reditum anticiparent, eoſque loco maxime idoneo, quaſdam inter anguſtias paludum, quæ tranſeundæ ipſis erant, invaderent. Feliciter noſtris hoc conſilium ceſſit. Reverſus cum præda, magnoque captivorum, cujuſvis ætatis & ſexus, Chriſtianorum numero, barbaros, ſupra Catzerolacum, ad unum a Caniſa milliare, necdum diſſipatis omnino tenebris, ſub primum diei crepuſculum viriliter adoriuntur, manum conſerunt, animoſe cædunt, omni armorum genere vulnerant, cedentibus inſtant, adverſos mactant: eo denique trepidationis ac deſperationis adigunt, ut acinaces noſtris ſuos ultro porrigerent, objicerent: iisdemque ceteris armis depoſitis, alii vitam & incolumitatem voce geſtuque lamentabili deprecarentur, alii quacumque via poſſent, in ſilvas ac ſaltus aufugerent, ipſiſque ſe paludibus immergerent: ubi cum moribundi, quod viribus exhauſtis, ulterius pergere non poſſent, opem hoſtis implorarent, a noſtris miſeratione tantæ calamitatis ipſorum commotis, plures erepti ſervatique fuerunt. In conflictu Machmutes Sangiacus Quinqueccleſienſis, filius Alis baſſæ, prælio navali ad Cuzzolaros occiſi, de quo ſupra dictum, quique captivus a morte patris Romam perductus fuerat, noſtrorum in poteſtatem venit. Mohazienſis, Sinan begus, paluſtris loci transjiciendi ſpe, adacto calcaribus equo, dum deſixus hæreret in uligine; ſclopeti per frontem mediam petitus ictu, occubuit. Saſuarenſis baſſa, quo nomine dignitatis illuſtrioris Zigetanus adpellari ſe vult, una cum bego Copanenſi Chaſane, fuga ſe ſubduxit e prælio, quum res ſuas jam deſperatas cerneret. Copanenſis prima poſt pugnam nocte, quodam in ſaltu oberrans, cum aliis captus fuit. Zigetanus ſeptimo tandem die pedes Breſenzam, fame atque animi dolore confectus, evaſit. Capti ex hoſtibus fere CIↃCCC. de quorum numero multi gravitſime vulnerati, poſt exſpirarunt. Cæſi tam in ipſo prælio, quam deinceps, & in paludibus ac ſilvis extincti, multo plures, & ad duo fere millia. Capita cæſorum CCCC. pro more militari eorum limitum, cum DC. vivis, Caniſam dumtaxat relata. Potiti præterea noſtri CIↃ. ac ↃↃ. & amplius Turcorum equis. Erant noſtrorum pedites CIↃIↃ. equites ↃↃ. ex quibus deſiderati dumtaxat undecim; nonnulli, ſed pauci tamen, vulnerati. Præda, cum captivis Chriſtianis, recepta. Non deſiere noſtri, juvantibus etiam agricolis, ad aliquot dies fuga dilapſos indagine quadam, velut in ferarum venatu fieri ſolet, cingere: quorum quidem non exiguus numerus, vel inveſtigantium ſtudio repertus, vel ſua ſponte, quod omnem evadendi ſpem ſibi præciſam conſpiceret, nihil profuturas deſerens latebras, in poteſtatem venit.

Et hactenus, in hoc quidem tempore, Turcicos Annales, adjecta rerum XXXVII. propemodum annis geſtarum expoſitione, continuare voluimus. De quo ſane labore noſtro, cuicuimodi ſit, judicium lectoris humani, candidi, & intelligentis minime reformidamus. Ceteros vel improbitatis & malitiæ, vel ignorationis morbo æcutientes,

Mauguri unius æſtimamus omnes.

Veritati quidem certe ſtuduimus, qua, velut anima ſua, ſi careat hiſtoria, mox in fumos abeat, neceſſe eſt. Teſtes idoneos, & auctores fide dignos habeo, quum magnificum & ampliſſimum virum, Bartholomæum Petzenum, Cæſareæ Majeſtatis conſiliarium, nuper ad Portam Ottomanicam miſſum cum ordinarii legati munere; tum etiam viros nobiles & egregios, Paulum Roſam, Ungarum, beate non ita dudum Conſtantinopoli mortuum, Nicolaum Haunoldum Uratislavienſem, Hieronymum Arconatum Leontorinum: qui Conſtantinopoli, quum illic ipſe peregrinarer, in auguſtalibus ſcriniis ſecretioribus militabant. Horum conſuetudine cottidiana, planeque ſincera, qui virorum optimorum candor eſt, multa me percepiſſe de Turcicis rebus, ingenue fateor. Nec prætereundus ſilentio Matthias Pharenſis, Rudolphi Cæſaris noſtri ad Portam Ottomanicam Dragomanus vel interpres: ex cujus narratione pleraque de hoc decennali adverſus fortiſſimam, verenque victricem hactenus gentem Perſicam bello geſtis plene cognovimus. Quod ſi viſum Deo fuerit, diu- *pag. 387.* tius hanc nobis prorogare vitam; dabimus abſolutam aliquando hiſtoriam Conſtantinopolitanam, qua res inde uſque ab urbe condita, tam a Romanis, Græcis, Flandris Imperatoribus, quam a Sultanis Muſulmanorum geſtæ, ſerie perpetua contextæ legentur.

Supplementi Annalium Finis.

PRIN-

PRINCIPES MACHANENSES,

CONTINUA SUCCESSIONIS SERIE,

CUM OSMANIDARUM GENEALOGIA,

qui ab eis originem ducunt.

LECRAC

CUTLUDZEC

CARA Chan.

OGUZ.

GIOKELP, vel KUKELP.

VERSAJOH.

TOCTEMUR.

CIAC Aga.

BAKI Aga.

BAISUNGER.

OICULUC.

BAINDER.

CUSUL bugi.

CABI ELP.

SOLEIMAN Scach.

SUNGURSENGI, ERTUCUL, GUNDOGDI.

GUNDUS, qui & GundusElp. SARIGATI, qui & Aidogdi. I. OSMAN Gasi, regnavit annis 29.

AGDEMUR. II. URCHAN Gasi, an. 32. ALI bassa.

SOLEIMAN bassa, Gerlensis & Bolensis sangiacus, mortuus duobus ante Patrem mensibus. III. Sultan MURAT Chan Gasi, an. 32.

SIAUS Zelebi, excatus a patre. IV. BAJASIT Gilderom Chan, annis 14. JACUP Zelebi, strangulatus jubente Bajasite fratre.

DAUT Zelebi, exsul apud Ungaros.

*ORTHOULES, cujus annal. Turc. nullam mentionem faciunt, sed Graci tantum.

V. AMIR SOLEIMAN, annis 7. regno exutus a Musa fratre.

MUSTAPHA Zelebi, exsul in Pisidio Teucriano.

ISA Zelebi, occisus a Musa fratre.

VI. MUSA regnavit 3 ½ occisus a Muchamete fratre.

VII. Sultan MUCHEMET Chan, annis 8.

CASAN Zelebi, obsidis loco missus Constantinopolim a fr. Soleimane.

N. filia mis. se Constantinopolim cum fratre Casane.

* OSME MUSTAPHA; se exsulem prælio Semiriano Bajasitis filium Mustaphæ mentiebatur. De Imperio cum Mutate II. dimicavit annis tribus. Tandem captus, Murazie II. jussu de muri pinnis Madrianopoli suspenditur.

*ZICHES, quem Turci, sicut & patrem non agnoscunt. *Vide Notas nostras numero 59.*

URCHAN Zelebi, profugit a patre morte Constantinopolim.

N. filia, cum & ipsa Constantinopolim profugit.

VIII. Sultan MURAT Chan II. an. 31.

MUSTAPHA Zelebi, Nicæ necatus a fratre.

ALADIN Zelebi, ante patrem mortuus Amasiæ.

IX. Sultan Chan II. an. 30.

MUCHEMET N. Zelebi, natus ex Hvendiaris begi filia, nominatus a bapt. Calixtus Osmanides.

MUSTAPHA, Caramaniæ begus ante patrem mortuus.

X. Sultan BAJASIT Chan II. an. 33. Selime filio.

veneno sublatus a

ZEMI, qui Gemes, Italica pronuntiatione, pulsus a fratre moritur exul in Italia.

SINAN Scach, Caramaniæ begus, ante patrem moritur.

ALEM Scach, qui & Allams Scach, ante patrem, missus ad fines Persicos, moritur.

ACHMET Amasiæ præfectus, occisus a Seliine.

MUCHEMET Magnesiæ præfectus, a patre veneno necatus.

CORCUT primum Castamonæ, post Magnesiæ præfectus, occisus a Selime germano fratre.

XI. Sultan SELIM Chan, regnavit ann. 8. mens. 8. diebus 8.

N. filius Zemis, factus Christianus, Rhodi vixit. Ea vero capta, cum Christiana in religione Christiana interfectus est a Sultano Soleimane.

MUCHEMET Zelebi, strangulatus jussu Sultani Soleimani patrui fratre Pisidæ.

ALADIN Zelebi, strangulatus eo jussu fratre Pisidæ.

URCHAN Zelebi.

MURAT Zelebi, profugit ad Ismaidem Sophinum Persam, cujus filiâ duxit uxorem.

ALADIN Zelebi, profugit ad Sultanum Ægypti, mortuus exul.

N. Zelebi, N. Zelebi, N. Zelebi, cum parvulis necati Pisidæ, jussu Selimi.

XII. Sultan SOLEIMAN Chan II. annis 27.

N. & N. filii necati cum patre.

N. & N. filiæ, abductæ Constantinopolim.

MUSTAPHA necatus in conspectu patris a nutrit.

MURAT Zelebi, necatus uxi jussu post patrem.

MUCHEMET Amasiæ mortuus ante patrem, cui carissimus erat, anno Christiano 1544.

XIII. Sultan SELIM Chan II. annos 8.

BAJASIT, victus a Selime fratre, fugit ad Persas, ubi strangulatus est cum quatuor filiis.

OMER, MURAT, SELIM, MUCHEMET.

ZIANGIR gibbosus, Mathiphi fratre necato, seipsum interfecit.

CHAMERIA, Ruthenis bassa, fit conjux.

XIV. Sultan MURAT Chan III. regnare cœpit sub principium anni Christ. 1595.

MUCHEMET, ALADIN, ZIANGIR, ABDALLA, SOLEIMAN. Hos quinque fratres suos Sultanus Morates in ipsis auspicus imperii, se præsente strangulari jussit.

MUCHEMET, post circumcisionem ablegatus Magnesiam, ibidem adhuc degit.

SELIM. jam dudum mortuus.

JOANNIS LEUNCLAVII
PANDECTES
HISTORIÆ TURCICÆ,
LIBER SINGULARIS,
ad illuſtrandos Annales.

De Genealogia Sultanorum, Oſmanidarum, tum etiam, quid Scach, Gaſi, Zelebi, Emir.

ANTE omnia lectori duximus depingendam hoc ſeriem principum Machanenſium, a quibus Oſmanidas ortos, annales hi Turcici tradunt; cum arbore, quam vocant Genealogica Sultanorum, inde uſque ab Oſmane primo, ad Muratem hunc tertium, ejuſque filium Muchemetem. In hac autem genealogia retinui nomina barbara ſimpliciter, uti pronuntiantur a Turcis; quibus tamen in explicatione Annalium eam dare formam libuit, quam Græcis probari video. Obiter etiam lector animadvertat, Uguzem vel Oguzē hoc quarto loco poni, a quo familiam hanc Oguziam Turci dictam ajunt, quam Laonicus Chalcocondyles, Latine Gallicèque non magna cum interpretum laude publicatus, adpellat tribum Oguziani: videriquè apud Laonicum, Oguzalpem (licet confuſis temporum rationibus) eumdem eſſe, qui Oguzes Turcis vocatur. Oguzalpes enim dicitur, velut Oguz Elp, id eſt, Oguzes Elpius, vel familia natus Elpia, cujus in annalibus mentio fit in vita Sultani Muratis II, anno Mahumetano DCCCXLVIIII. ſive Chriſtiano 1444. quæque videtur eadem eſſe cum Oguzia. Præterea Giokelpem nos vocamus, ſequuti Gauderium, linguæ Turcicæ Cæſareum interpretem, qui Turcis eſt aliorum pronuntiatione Kukelpes vel Gukelpes. Sic apud Vincentium Belvacenſem corrupte legitur quidam Kiocay, pro Kioc Chan, pronuntiando vocem Kioc unica tantum ſyllaba, qui alibi Gog Chan dicitur: ut etiam Gukelp, & Gog Elp, pro eodem accipiatur. quod nomen indicandum putavi, propter adpellationem Gentis, quæ ſacris in litteris exſtat, Scachi autem adpellatio, quæ tribuitur Soleimani, Ertuculis, patri, vel regum, vel magnorum eſt principum, præſertim apud Perſas: ſicut apud Hiſpanos Doni vocabulum in uſu eſt. Apud Jacobum Fontanum Tſaccus nomen eſt, quod vix adgnoverit aliquis idem eſſe cum Scacho. Nec recens hoc eſſe Scachi vocabulum, vel ex eo paret, quod apud Aythonum hæc decimo quinto capite verba, licet corrupte, legantur: Poſtmodum quidam rex Perſarum, nomine Coſſoraſſath, fuit primus auſus Romanorum imperio rebellare, ac ſe fecit imperatorem Aſiæ nominari. Quippe vox illa Coſſoraſſath mutanda prorſus in Choſroas Sach, quod Choſroas Scach, id eſt, rex Choſroes, enuntiandum. Obiter hoc indicare propterea libuit, quod inſignis hiſtoricus Reineccius, auctor editionis Aythoni poſtremæ, de Choſſoraſſath putaverit Artaxerxem faciendum: qui tamen Agathiæ noſtro non Artaxerxes eſt, ſed Artaxares, uti Byzarus quoque noſter, V. C. ex obſervationibus noſtris adnotavit. Rurſus alibi apud eumdem Aythonum Soliman Sa, non eſt Soliman baſſa, ſicut in Adpendice ſua Reineccius opinatus eſt, ſed Soliman Scach. Ertucul & Ertucrul (diverſa namque ſcriptura reperitur) a Turcis dicitur, quem Laonicus Ortogulem vocat, Oſmanis patrem. Et Oſmanem hunc dico, non Otmanem, vel Otomanum; itemque non Otmanidas, ſed Oſmanidas: quod ita poſtulet Arabicæ Turcicæque linguæ pronuntiandæ ratio, cui Græca prolatio nominis, per Thita litteram ſcripti, non adverſatur: quando illæc littera non Latinæ T vel TH reſpondet, ſed ex uſu Græcorum, gemino potius S, cum ſibilo quodam expreſſo. Sic enim Aiſmanem pronuntiavit Chalcocondyles, non Athmanem. Nec aliud hoc Oſmanis illius eſt nomen, quam Oſmanis baſſæ, qui ante biennium bello Perſico periit. Ortelium ſane miror Oſmanem, quem Ottomanum vocat, Zichi filium facere, tam Græcis, quam Turcis repugnantibus. Gunduſelpis nomen, qui & Gundus a Turcis vocatur, idem prorſus eſt cum Duzalpe Laonici, per aphæreſim, quam vocant, detractionemque primarum litterarum. Et in margine Latini Laonici adſcriptum legitur hujus Duzalpis nomen aliud ex alio libro, Judiſalpes: quod ad Gunduſelpem vel Junduſelpem, propius accedit. Erat autem in his Laonicus, quod Duzalpem ponit primum in hac familia, qui Gundus & Gunduſelp, Ertuculis filius; quod Oguzalpem Duzalpis facit filium, qui ab hoc decimo tertio gradu eſt inter aſcendentes; quod Orthogulem Oguzalpis filium, Duzalpis nepotem ſtatuit, quum duodecimo gradu abſit ab Oguze, qui eſt inter aſcendentes, & Gunduſelpis ſeu Duzalpis fuerit pater. Oſman a morte patris annos triginta novem Mahumetanus ex annalium auctoritate vixit, ſed viginti novem tantum imperaſſe ſcribitur: quod primis decem annis principatum adquiſiverit, & conſtituerit. Sultani nomen huic ab annalium auctore non tribuitur, ſed Murati primum nepoti, & abnepoti deinde Muchemeti: quod de hoc Muchemete Theodorus etiam Spanduginus adnotavit. Gazi vero cognomen Oſmani datur, ſicut & Urchani filio, Muratique nepoti, quod ſtrenuum magnanimumque militem ſignificat. In Urchane (ſic enim ſcribendum) notanda cum Ali baſſa fratre concordia, quum omnes alii, quorum de rebus Turcicis exſtant ſcripta, dicant ab Urchane principatus initio ſublatos fuiſſe de medio fratres duos; aperte reclamantibus hiſce Turcicis annalibus, qui primum a Bajaſite Gilderune Chane parricidium, regni cauſa commiſſum fuiſſe, necato Jacupe Zelebi fratre, docent. Zelebis nomen, quod nobilem ſignificat, a Turcis arbitror uſurpatum, ad imitationem Romanorum & Græcorum, quorum hi filios imperatorum natu minores Nobiliſſimos vocabant, illi Novelliſſimos, voce nonnihil corrupta, ſicut patet ex hiſtoriis, inſcriptionibus, nummiſmatibus antiquis, & Faſtis. Unicam tantum hoc loco lubet inſcriptionem, fidei cauſa, licet in re manifeſta, ponere, tum quod pro ſe vetus, jam nova ſit, hoc eſt, recens primum inventa: tum quod antiquitatem nobilis urbis Auſtriæ Viennenſis, quondam ſeu Vindobonæ,

Edit. Pariſ. pag. 390.

ſeu Vindonianæ, quod magis probamus, inſigniter illuſtret. Eam magnifici equitis DN. HIERONYMI BECKA LEOPOLDSTORF, Cæſar. Majeſtatis Cameræ aulicæ conſiliarii, ſtudio liberali debemus: qui columnæ fragmentum veteris, quæ integra Milliarium Romanum fuit, in vinea quadam, haud procul a Sancti Marci noſocomio, ad unum a Vienna lapidem, repertum quum intelligeret: operam dedit, ut domum ſuam deportatum, poſteritati conſervaretur. Ejus inſcriptionis hæc verba ſunt, literis expreſſa nobis familiaribus. Nam ductus earum, quales in archetypo conſpiciuntur, hoc quidem tempore dare non potuimus.

IMP CÆS
P LICINIO CORNEL
VALERIANO NOBILISS.
CES. PRINCIPI
IVVENTVTIS VA.
ET PONTES VETVSTA
CONLAPSA RESTI
A VIND. MP
II.

Intelligitur autem nomine Nobiliſſimi, juventutiſque principis, minor natu frater Gallieni Auguſti. Sic igitur & Turci Zelebes ſuos dixere, quamquam in annalibus his animadvertere liceat, Muchemetis ſecundi, & ſucceſſorum filios non amplius Zelebes, ſed Sultanos cepiſſe nominari. Cæterum eſſe Turcos veluti ſimias quaſdam Romanorum Græcorumve, quibus ſucceſſerunt, pluribus in rebus animadvertimus: in titulis, officiis militaribus, provinciarum præfecturis, legibus, & univerſo imperio conſtituendo. Jam quod Bajaſitis Gilderunis ſive Lælapis filios adtinet, in eis recenſendis auctorum magna diverſitas eſt. Turci primogenitum faciunt Emirem Soleimanem, quos equidem ſequor. Et Soleimanes hic dictus fuit Emir, auctoritatis majoris cauſa. Nam Emires adpellati ſunt præſides & propagatores imperii Mahumetis, quaſi ſuperiores: (Gulielmus Tyrius ſatrapas ſeu principes majores interpretatur) quos Græci Amires & Amirades vocarunt, *Edit. Pariſ. Pag. 391.* de quibus non recte vel Ameres, vel Amerades, vel Admiratos, vel Admirales, vel Admiraldos fecere Belvacenſis, & interpres Cedrini, & alii. Nec hodieque nomen hoc aſpernantur ipſi Turcorum Sultani. Laonicus vero poſt Jeſum ſuum majorem, quem ſimpliciter Iſam Turci vocant (quod nomen etiam propius imitatus eſt Laonicus libro ſexto, quum Jeſſen Brenezis filius, quem alibi Jeſum vocat, ſcribit.) quemdam Muſumanem nomine ponit. Idem facit primogenitum Orthobulem, a patre Sebaſtiæ præfectum, & ibidem ab hoſtibus urbe capta cæſum. Turcici vero annales expreſſe tradunt, Sebaſtiam Emiri Soleimani filio natu maximo, a patre datam fuiſſe: qui tamen a Temire capta Sebaſtia, non fuerit interfectus. Plura de his allaturi deinceps in medium ſumus, ad numerum notarum 59. & 67.

Tertii quidem Cyriſcebelim patris Bajaſitis ſucceſſorem faciunt, cujus nomen nec in Turcicis commentariis, nec apud Laonicum reperitur, & fictitium plane videtur. Eum dicunt a Temire fuiſſe captum, ſed e cuſtodia tamen evaſiſſe. Laonicus autem ſcripſit, prælio Temiriano captum fuiſſe Moſem, qui videretur reliquis præſtantior robore. Proinde Temir eum circumduxit, & ſecum in caſtris habuit, victum miniſtrans. Poſtea Laonicus hæc ſubjicit: Temir Cheriam properavit, Bajaſitem & filium ejus ſecum vehens, cujus parvum reſpectum egit. proinde in patriam regionem fuga evaſit. Denique tertio repetit Laonicus initio quarti libri, Moſem dimiſſum a rege Temire, mari ad regionem patriam rediiſſe. Similis eſt confuſio in minorum natu Bajaſitis filiorum mentione. Nam Laonicus & Jeſum minorem commemorat, qui nuſquam in annalibus Turcicis reperitur, & ultimo inter omnes loco ponit Muſtapham reſpiciens (ut arbitror) ad illum Muſtapham, cui Duſmis cognomen a Turcis datur, quique Bajaſitis ſe filium mentiebatur. Atqui diſerte Turci tradunt, minimum natu fuiſſe Caſanem Zelebim, qui tempore calamitatis paternæ fuerit adhuc ætate tenera; narrantque deinceps ab Emire Soleimane fratrem hunc natu minimum, Caſanem Zelebim, fuiſſe Conſtantinopolim miſſum, ut obſidis loco ibidem eſſet. Laonicus etiam alicubi Jeſum minorem, facit minimum natu, & Conſtantinopoli baptiſſatum ait; de quo ſane vero fit ſimile, Jeſum minorem Laonici, eſſe illum ipſum natu minimum Bajaſitis filium, quem annales Turcici Caſanem Zelebim vocant. Error Sanſovini duplex Oſmanidarum in arbore, quo Sultanos jam ſuperſtites a Cyriſcelebi propagat, & Bajaſitis ex Cyriſcelebi nepotem facit Muchemetem primum, tam manifeſtus eſt, nullius ut refutationis indigeat. Alii vero, qui Conſtantinopolim & ipſe profugerit, nulla Turcicis in annalibus mentio. Repoſuimus etiam ſuo loco germanum illum, & natalibus opera noſtra, nunc reſtitutum, Bajaſitis filium, Muſtapham Zelebim: qui ut Temiriano prælio, ſic etiam hactenus ex Oſmanidarum ſtemmate, haud ſcio quo fatali caſu excluſus, periit: locum ejus invadente Muſtapha, ſuppoſiticio, Bajaſitis filio, quem Annales hi Duſmis adpellant cognomento. De Sauze juſſu patris excæcato, nullum in annalibus verbum. Nomen Sauzis illud eſt, quod Soleimanes hodierno vezirii azemi adhuc puero dediſſe fertur. Siaus enim baſſa vocatur, cujus ſupra quoque aliquoties in ſupplemento annalium noſtro facta mentio. Quod autem Sauzi a Reineccio Taures filius attribuitur, qui exul in Ungaria vixerit: & quod idem dat Muſtaphæ ſuppoſiticio filium Davidem, ex auctoritate Joannis Baſilii Heroldi, qui & ipſe diu exſularit apud Ungaros: errore quodam factum, ex vitioſa ſcriptura, & Heroldi allucinatione, profecto. Non enim Taures apud Chalcocondylem legi debet, ſed Tautes, tribus ſyllabis, quod nomen eſt Taut vel Daut, quemadmodum noſtris, in annalibus Daut baſſa legitur, ſub imperio Bajaſitis ſecundi. Et Turcis David dicitur, qui David Hebræis. Hic ergo Tautes verus eſto Sauzis filius, alter autem Duſmis Muſtaphæ filius David, ceu commenticius, expungitor. Perperam deinde traditur a noſtris, Iſam ſive Joſuam, ſive Jeſum majorem, a Muſulmane, qui Turcis eſt Emir Soleiman, occiſum: quum ejus necis culpam Turcorum annales in Muſam, ſive Moſem, fratrem alium, derivent. Volunt etiam noſtri, quos Reineccius in Oſmanidarum ſtemmate ſequitur, Muchemetem ſecundum fuiſſe natum ex Irene, Georgii Bulcovizii, Serviorum Deſpotæ, filia. Falſum hoc eſſe, manifeſto paret ex annalibus hiſce noſtris, & annorum ſupputatione. Natus enim fuit Muchemetes anno Turcico DCCCXXXIII. Murates autem duxit Irenen quinque poſt annis, Mahumetano ſcilicet DCCCXXXVIII. Non ergo potuit Irenes eſſe filius Muchemetes. Præterea non potuiſſet ex Irene natus initio regni plures ætatis annos habere, quam ſexdecim: quum tamen conſtet, imperare cepiſſe natum viginti unum plus minus annos. Nec Irenen fuiſſe dictam Georgii Deſpotæ filiam, ſed Mariam, oſtendemus infra, numero 96. quem locum lector cum hoc conjungat. Quem porro Sponderbejum, nobilem in Panderatia Satrapam ex Ænea Silvio vocat Reineccius, patrem ſecundæ Muratis ſecundi conjugis, Spenderem dictum legimus in edito Laonico: quod nomen idem eſt cum Sphendere, quem Iſvendiarem Turci adpellant. Quippe ſolent iis nominibus, quæ a gemina conſonante incipiunt, literam I, vel V Gallicum præponere; verbi gratia, quum pro Scendere dicunt *pag. 392.* Iſchender, pro Scodra, Iſcodara; pro Scopia, Uſcopia. Frequens vero in annalibus hiſce mentio

ſe Iſvendiaris; quod cognomentum principibus illis datur, quorum erat ad Pontum Euxinum dictio, in ipſa Ponto provincia, vicinaque Paphlagonia. Chalcocondyles quemdam ex eis nominat Iſmaïlem, Sinopæ principem, & alibi principem Sinopæ & Caſtamonis, amicum & ſocium Moſis. In noſtris autem annalibus hiſce legitur, Iſvendari Temirem Chanem vel dediſſe, vel ademtas a Bajaſite reſtituiſſe, Caſtamonam, Congerim, Calazogen. Idem narratur hoſpitio Muſam excepiſſe, clamque ſecum habuiſſe, quum ab Emire Soleimane fratre bello peteretur. Notanda quoque verba Laonici, quum aït: Scenderis, qui Sinopen regebat, fuiſſe filium Iſmaïlem. Quippe legendum puto Spenderis, non Scenderis: licet mihi nomen Scenderis non ſit ignotum. Panderatiæ ſatrapiam quod attinet, eſt ad Pontum Euxinum civitas, in Ponto provincia; quæ hodie Penderachi dicitur; eo poſita ſitu, veteris ut Heracliæ Ponticæ locum occupaſſe videatur. Ab hac ſi dicti non ſunt Sphenderes, Iſvendiareſve begi, quos alii Spender aut Sponderbejos vocarunt, ſaltim Spenderes, oppido regionique nomen dedere. De his & alia leges infra, numero 123. Nunc ad Oſmanidarum genealogiam ut redeamus; equidem non abs re dubito, an duos ex illius Sphenderis filia Murates ſuſceperit filios. Laonicus certe dumtaxat unius mentionem facit, quem Cambrinius adpellat Calapinum, a cognomento potius, quam nomine proprio. Nam Calapinus vocabulum corruptum eſt ex Zelebi, de cujus ſignificato ſupra monuimus. Alii Chialapum dixere, quod ex eodem Zelebi factum paret. Major aliorum opinione, qui duos faciunt, Turſines ætatis menſe decimo octavo necatus (ut ajunt) a Muchemete ſecundo, nomen habet inſolens, & incognitum Oſmanidarum familiæ. Per me tamen de his, ut quilibet arbitratu ſuo ſtatuat, licet. Similus etiam vero, ſiquidem omnino fuere duo fratres. Muratis ex Sphenderina filii unus poſt alterum tam brevi temporis intervallo nati; puerum natu majorem octodecim menſium deportatum fuiſſe Conſtantinopolim & Venetias, ut ſervaretur, quod Gaiſræo placet: quam ſex menſium infantem, quod Remeccio. Cæterum inter Bajaſitis ſecundi liberos, nec Alim Ciphæ ſatrapam, nec Muratem ſatrapam Trapezuntis poſui: tum quod Menavinus, teſtis oculatus, horum non meminerit: tum etiam, quod Trapezuntis præfecturam Selimem obtinuiſſe, noſtris ex annalibus, & ipſo Menavino conſtet, indeque Caphæ tranſmiſiſſe, quum de occupando imperio cogitaret: quo ſe non contuliſſet, ſi fuiſſet illic Alis frater, conatibus haud dubie Selimis obſiturus, qui aliorum fratrum impedimenta metuens, hoc ipſum iter arripuerat, Aſiatico magis compendiario, minuſque difficili, relicto. Zemi fuiſſe filium, tradit etiam Secretarius Sigiſmundi Malateſtæ, qui multis in Græcia tunc & Aſia geſtis rebus interfuit. Fortunam hujus, & liberorum, memoriæ prodidit Spanduginus, ſed nomina non expoſuit. Vide quæ infra notabimus, capite 155. Sultanum Soleimanem, Selimis filium, ſecundum voco, non reſpectu Soleimanis, Urchanis filii, qui non Sultanus, ſed ſangiacus dumtaxat fuit, nec patri ſuccedere potuit, quum ante patrem ſit mortuus: ſed ratione illius Emiris Soleimanis, Bajaſitis Gilderunis filii, Sultanorum in ordine quinti, quem perperam alii Muſumanem vocant. Denique monitum lectorem volo, me hac in genealogia notaſſe Sultanorum annos, quibus imperarint, Mahumetanos: qui quidem ad annos Chriſtianos qua ratione redigi debeant, paullo poſt expoſituri ſumus. Cætera hujus genealogiæ, prolixioris explicationis haud egent. Unum dumtaxat hoc addo, liquere de hac ſerie Sultanorum Oſmanidarum, hactenus regnaſſe Sultanos duodecim, linea directa, filiis in patrum loca ſuccedentibus: duos vero, videlicet Emirem Soleimanem, & Muſam Zelebim, ex traverſo irrepſiſſe, nullis in imperio poſt ſe relictis liberis: quod vaticinii cujuſdam antiqui cauſa diſſimulare non debui, cujus exitum fortaſſe tandem aliquando videbimus.

De origine Sultanorum Turcicorum.

Equidem nihil hactenus inveni memoriæ proditum aut plenius, aut verius, aut ſaltem ſimilius, de origine Sultanorum Oſmanidarum, quam quod hoc in annalibus legitur. Facere tamen non poſſum, quin lectoris cauſa, cognoſcendi res Turcicas ſtudioſi, quædam hoc loco ſubjiciam, a Theodoro Spandugino Cantacuzeno tradita. Narrat is, ſe quanta maxima potuerit diligentia conquiſivi ſſe ſcriptores rerum Turcicarum, qui originem Oſmanicæ familiæ retulerint in literas, deque his tandem intellexiſſe: principium hujus exſtitiſſe quibuſdam ab armentariis, natione Tataris, ex poſteritate cujuſdam Oguzis. Multos enim Tatarorum familias id temporis, quum Sultanus Aladines, Iconii princeps, rerum in Aſia minore potiretur, veniſſe quæſitum ſedes ſub Aladinis imperio: quas inter & iſta fuerit. Aladines autem gravia bella gerebat, inquit, adverſus imperatorem Conſtantinopolitanum, qui erat ex familia Comnena. In hiſce bellis accidit, ut quidam eques, natione Græcus, vir magnanimus & bellicoſus, in omnibus duellis contra quoſvis ſuperior evaderet: atque inter alios etiam quemdam in primis Sultano Aladini earum, prælio ſingulari victum, occideret. Aladines magno cum animi dolore converſus ad ſuos: Quis veſtrum, ait, congredi eum hoc auſit Chriſtiano, qui tot hactenus ex meis, & nunc præſertim vel maxime familiareſque hunc mihi de medio ſuſtulit? Quum autem propter illius Græci virtutem, fortiaque facinora, territis omnibus, nemo cum hoc dimicaturus certamine ſingulari prodiret: tandem armentarius quidam ex poſteris Oguzis, quem nemo ſcriptorum Turcicorum alio quam Delis nomine, propterea quod ſtulte temerarius, & infimæ conditionis homo fuerit, adpellat; Aladinis in conſpectum veniens, vindicaturum ſe profitetur injurias ab illo Chriſtiano tot viris fortibus illatas. Quibus auditis, mirum ſibi videri dixit Aladines, ex ſuis tot militaribus viris reperiri neminem, qui ſua cauſa tot neci datas animas ulciſci vellet, præter unum hunc ſtultum hominem. Is vero iterum: Obſecro te princeps, inquit, ut pace tua cum hoc mihi Chriſtiano pugnare liceat. Quippe ſi maxime moriar, exiguam ipſe jacturam facies, amiſſo dumtaxat homine ſtulto. His dictis, impetrata pugnandi licentia, quamvis ægre permoveri ſe pateretur Aladines, ut ei cum altero congrediundi poteſtatem faceret: prodit in hoſtem, manibuſque cum eo conſertis, ſtrenue dimicando victoriam tandem adipiſcitur. Aladines, ut hominis virtutem aliquo præmio remuneraretur, ei villam Otomanzicam dono dedit: a qua nomen Otomanorum, Delis hujus poſteri ſumſere. Quum enim per eam, quam diximus, victoriam nominis ſui famam longe lateque propagaſſet: non ipſe tantummodo, verumetiam complures alii, quos e Tataria veniſſe memoravimus, habitatum in Otomanzico pago ſe contulerunt. Quippe volebat res iſtic ſuas cum aliis ſibi communes eſſe: qua de cauſa nullo prope negotio perfecit, ut eo ſponte ſua magnus hominum concurreret numerus, ipſeque pagus incrementum non exiguum caperet. Ex quia Chriſtianorum in iis locis excidium, a ſuis profecturum poſteris, prævidebat: etiam durantibus inductis excurſiones in pagos Chriſtianorum faciebat, eoſque direptos ferro & igni depopulabatur. Primus ex his pagis Dimbos adpellabatur, quod nomen lingua Turcica fidei mutationem ſignificat, quam revera ſucceſſores ipſius introduxerunt. Aladines intellectis hiſce Delis rapinis, miſit ex ſuis, qui eum arceſſeret. Nam ægre ferebat, hæc ab eo pacis & inductarum tempore committi. Delis ab illo domi

Edit. Pariſ. pag. 393.

ſuæ quæſitos, forte tunc aberat, excurſioni novæ intentus, qua pagum occupavit, qui Sar dicitur. In itinere, quo domum cum præda revertebatur, a ſuis ei ſignificatum fuit, Aladinem moleſte ferre, quod per inducias ab eo Dimbos, aliique pagi capti fuiſſent: ideoque miſiſſe, qui coram Aladine Delim juberet comparere. Delis hoc cognito, mox ſecum ſtatuit prius, quam cum præda domum rediret, Aladini ſe ſiſtere: quo ſuam illi demonſtraret obedientiam. Id conſpicatus Aladines, culpam Deli condonavit ea lege, ne deinceps victinis moleſtus eſſet: ac retinere ſibi mancipia juſſit, e Sari pago rapta: cujus a pagi nomine derivata creditur ab aliquibus deinceps Genizarorum adpellatio, quæ Turcica lingua juvenes e Sari pago ſignificet. Præter iſta, nihil ait Spandugines extare de hoc Deli memoratu dignum: niſi quod hiſtorici Turcorum tradant, eum Sultani Aladinis juſſu veneno ſublatum fuiſſe: nec ab illo tempore de hac familia quidquam recitari poſſe, quod operæpretium ſit: donec tandem primus Turcorum Sultanus Oſman in iis locis principatum conſtituere cœperit. Hæc prima de Oſmanidarum origine Spandugini narratio eſt, cujus fides penes auctorem eſto. Deinde ſubjicit Sultanum Muchemetem, qui Conſtantinopolim cepit, nullo modo umquam admittere voluiſſe narrationes illorum, qui familiam Oſmanidarum a Tataris armentariis ortam traderent: quum ipſe referret originem ejus ad Comnenos imperatores Conſtantinopolitanos. Ajebat enim, in iis bellis, quæ geſta fuerint inter imperatorem Comnenum, & Sultanum Aladinem, quemdam magnæ nobilitatis ac virtutis virum ab occidente ſe contuliſſe ad Comnenum, ut ei militando ſubſidium ferret. Eum prælio quodam in hoſtem fortiſſime dimicantem, confoſſum ab hoſtibus equum amiſiſſe. Tum imperatorem Comnenum fratris ſui filio, cui nomen eſſet Iſacius, mandaſſe: ut ex equo deſcendens, eum viro illi forti traderet. Qua quidem re factam Iſacius inſignem ſibi ratus injuriam, deſperabundus ad Sultanum Aladinem ſe contulerit, ac rejecta deſertaque fide Chriſtiana, Mahumetanam religionem amplexus fuerit. Hinc Aladinem ei filiam ſuam dediſſe uxorem, dotiſque nomine multa prædia cum pagis aſſignaſſe: quos inter etiam Otmanzica fuerit. Adeoque ſtatuebat Sultanus Muchemetes, ab hoc Iſacio Sultanum Oſmanem, qui pater & auctor eſt ſtirpis Oſmanidarum, originem duxiſſe. Hactenus a Spandugino tradita duximus commemoranda, de quibus integrum lectori judicium relinquimus. Sane reperitur apud Græcos hiſtoricos, ac præſertim apud Nicetam Choniatem, mentio Comneni apoſtatæ, qui tamen non Iſacii, ſed Joannis nomen habuerit. Quippe quum Joannes Comnenus imperator, quem Calojoannem non forma, ſed bonitate vocabant, in obſidione Neocæſariæ diutius hæreret: Joannes, Iſacii Sebaſtocratoris, fratris ejus filius, tali quadam ab imperatore patruo irritatus injuria, qualem Spandugines expoſuit, fœde transfugit ad Sultanum Iconienſem, ſimulque muſulmaniſſavit. Hanc fortaſſis ad hiſtoriam vel Spandugines, vel Muchemetes reſpexerit. Ac Muchemeti quidem, longe omnium mortalium ambitioſiſſimo, natales majorum obſcuros diſplicuiſſe, non mirum eſt: ideoque facile crediderim, ab eo quæſitam fuiſſe de induſtria quandam ſuorum ab origine magis illuſtri commendationem. Hoc tamen minime ſilentio prætereundum, Turcos, auctorum bonorum conſenſu, non e Tataria, ſed Perſia, pulſos a Tataris, in Aſiam minorem commigraſſe. Qua de cauſa Græciæ Prætor meus necdum editus, qui Conſtantinopoleos a Flandris captæ, rurſumque recuperatæ a Michaele Palæologo, hiſtoriam ſexaginta plus minus annorum deſcripſit, Sultanos Muſulmanorum Iconienſes, Aladinis poſteros, Azatinem & Jathatines duos, Per-

Edit. Pariſ. pag. 394.

ſarchas adpellat, quod e Perſia profectis in ea minoris Aſiæ loca populis cum imperio præeſſent. Idem obſervare licet, ab aliis etiam fieri Græcis hiſtoricis. An autem ex Tatarorum regionibus, & quibus temporibus, in Perſiam commigrarint: heic exponi non eſt neceſſe, ne nimis excreſcat commentatio.

Ajem, Padiſcach, Sultan.

Quod Oguzlorum familia ſucceſſione perpetua rerum apud Parthos potita fuiſſe dicitur, id his fere verbis in archetypo Turcico legitur: De ſtirpe in ſtirpem fuere Padiſchachler in Ajem. Quæ verba ut intelligantur, ſciendum; a Turcis Ajem Vilaget, vel Ajem Memleket, vocari regionem vel regnum Perſarum ac Parthorum: Padiſchachler autem numero multitudinis, a ſingulari Padiſchach, eſſe ſupremos principes ſive Seachos, de qua voce paulo ante dictum. Rectius enim Paddſchach interpreteris Pantocratora, velut habentem univerſum imperium, regemque regum: quam ſi vocem *Sultani* ſic explices, quod Cedrenus fecit. Etenim qui Turcis Soltanus eſt, Græcis hodieque vocem hanc lingua ſua reddentibus, Aphentis vel Megas Aphentis dicitur: corrupto nonnihil, ratione pronuntiationis, antiquo vocabulo αὐθέντης, cujus eſt nota ſignificatio. Laonicus libro nono Muchemeti ſecundo titulum hunc tribuit. Planeque noſtris etiam Turcorum princeps, in cottidianis ſermonibus, numquam aliter, quam il grand Signor, adpellatur: quod quidem fit imitatione Turcorum Græcorumque. Ne dicam Aythonum Armenium quoque tradere, Sultanum Agarenis ſignificare dominum. Quod autem apud Chalcocondylem Parthi & Perſæ dicti leguntur Arzamii, ex ſcriptura vitioſa profectum puto. Nam Azamii vel Azemii rectius ſcribentur, quod idem eſt cum *Ajemiis* propter adfinitatem litterarum I, G, & Z, ante litteram E poſitarum, etiam apud Italos & Gallos. Geufræo, qui Azamiam dictam vult ab Aſſambego (quo nomine alibi vocat, quem Uſum Chaſanem Turci dixere) ſicut a Caramanbego Caramaniam, per me quidem, ut ita ſentiat, licet: quando libere quivis opinionem ſuam proferre poteſt. Nam tametſi non abſre qui objecerit diſſimilitudinem vocum Ajem & Chaſan, tamen pluris hoc faciundum, quod idem ſibi parum alibi conſtat, dum ait ab Aramo, Semi F. Nohæ N. Syriam dictam Azamiam, quaſi Aramiam. Non enim parum a Perſis, & Parthis, Syri diſtant: ut non immerito quis Geufræo proverbium vetus Græcum objecerit:

Sunt ſeparati fines Lydorum & Phrygum.

Chan, Ulu Chan, Hungiar, Huncher, Seriphe, Chalifa, Chitaja, Cheraſan, Belch, Machan, Tatari.

Qui Turcis eſt Zingis Chan, Belvacenſi eſt Chingis Cham, quod idem eſt pronuntiatione Gallica. Ex Pachymerio, cæteriſque Græcis, non Tzinkis, vel Tzincis, ſed Tzingis Can ſcribi debet, ratione pronuntiationis uſitatæ. Exſtat liber Aythoni Armenii, qui & Curchinus vocatur, & Antonius creditur a quibuſdam fuiſſe dictus poſt ſumtum monaſticum habitum: quum Aythonus idem videatur eſſe cum Antonio: & Curchinus a Sancto Georgio factum nomen ſit, quemadmodum Curchini vel Curgini dicuntur etiam hodie Georgiani, qui Armeniis vicini a Sancti Georgii veneratione dicti putantur Georgiani, ſicut a Sancto Jacobo Jacobini & Jacobitæ, quorum patriarchæ nomen vitioſe ſcriptum legitur apud Marcum Paulum Venetum Jacelich, pro Catolich, qui Catholicus eſt. Is Aythoni liber nomen habet Zingis hujus nonnihil immutatum, videlicet Changis, unde Canglus etiam Can ab aliis vocatur. Chanis vel Hanis

(aſpiratione forti) adpellatio perquam uſitata Perſis & Tataris eſt, apud quos reges & principes, etiam minorum (ut dici ſolet) gentium, Chanes dicuntur: verbi gratia, Kerai Chan, Crimski Chan, Precop Chan, Nogai Chan, Schembal Chan, Maxud Chan, & alii, quorum in annalium quoque ſupplemento facta mentio. Sic etiam inter Oſmanidarum majores in genealogia quidam Cara Chan legitur, quo ſignificatur rex aut princeps niger. Conſimili ratione filii principum Chanoglani vocantur. Reperitur in hiſtoriis Græcis & Latinis nomen Chagani Avarum, quod idem eſt cum hoc Chan vel Chahan. Nam Avarum ſive Chazarorum patria Cherſoneſus eſt Taurica, quæ hodieque ſuos habet Chahanes: Maximus vero Tatarorum omnium Chan, cui ſubjecti ſunt Chanes cæteri, quique Chitainus adpellari ſolet, uti ſtatim dicturi ſumus, excellentiæ cauſa, qua cunctis aliis præſtat, Uſu Chan nominatur, hoc eſt, magnus, vel potius excelſus Chan. Unde factum, ut Spanduginus & Jovius Chanem interpretentur Imperatorem. Turcici quoque Sultani poſt Oſmanem Gaſim, ſe Chanes dici voluerunt, ut ex genealogia paret, idque retinent in hodiernum uſque diem. Solet enim, more majorum, Murates iſte tertius hoc uti plerumque titulo, Sultan Murat Chan, bin Sultan Selim Chan, elmuza(eru'daima: hoc eſt, dominus Murates rex, domini Selimis regis filius, victorioſus ſemper. Quibus in verbis obſervare licet obiter imitationem titulorum, quibus imperatores noſtri, veteres & recentes, vocare ſe Victores ac Triumphatores, ſemperque Auguſtos, conſueverunt. Sed hos titulos alius interdum adjectis nominibus augent, in quibus ſunt Emir, de quo ſuperius dictum, & paulo poſt dicetur numero 14. & Padiſcach, quod itidem explicatum: & Muſulmanorum Padiſcach, quo nuper Murates uſus eſt in litteris ad ordinum regni Poloniæ comitia, creando rege, miſſis: & Huncher vel Hunker, quod Spanduginus ſcripſit Condichiar, Ludovicus Baſſanus Jadrenſis Chunchier, quum Italico modo rectius exprimatur Hunggiar. Id proprie titulo noſtrorum Auguſtorum reſpondere volunt, quo ſe imperatores Cæſares adpellant. Et primum eo tradunt uſum Muchemetem ſecundum, poſt captam Conſtantinopolim, ſedem orientalis imperii, quem imitati ſunt Bajaſites filius, & Selimes nepos. Qua de cauſa, partim ut ambitionem, partim ut ſuperſtitionem eorum, ab eſu ſuillæ abhorrentium, irrideret Scachus Iſmail primus, a quo Sophinorum apud Perſas profectum nomen eſt, præpinguem alere porcum ſolebat, cui nomen ejus Turcorum indebat principis, qui tunc rerum potiebatur: ut vel Hunker Bajaſit, vel Hunker Selim adpellaretur. Denique Seriphorum etiam titulum ſibi tribuunt, & Chalipharum nomen ne hodie quidem vitant, velut invidioſum, potiuſque competens editis Mahumetis ſanguine, quemadmodum Reinerus Reineccius, amicus noſter putavit. Nam hic quoque Murates eo ſe ornat titulo in litteris ad Imperatorem noſtrum, quarum exempla vidi: & ſuperius de hoc a nobis notata quædam ſunt in expoſitione cauſarum decennalis hujus belli, quod inter Sophinos & Oſmanicos adhuc geritur. Diximus enim, Chaliphis nomen ſignificare vicarium; vel ſucceſſorem, vel hæredem prophetæ Mahumetis: & Oſmanicis perſuaſum eſſe, principem ſuum eſſe Chaliphen hujus ſæculi. Secundum Chaliphen, proximus eſt Seriphis locus. Sic enim & Cedrinus, & Zonaras tradiderunt, Seriphis nomen apud Mahumetanos eam reſpecta Chaliphæ rationem habere, quæ fuerit apud Græcos olim Syncelli ad patriarcham, quum mortuo Patriarcha, mox in ejus ſolium Syncellus collocaretur. Hoc die vero notum, quanto ſint apud Mahumetanos in honore, qui recta linea tam a propheta Mahumete, quam ab Ali, Mahumetis genero, deſcendunt, aut ſe fingunt deſcendere. Hi Turcis Tatariſque Scithi vulgo dicuntur, Arabibus autem Seriphæ: quos maxima ſane veneratione atque obſervantia quum proſequantur, etiam ipſi Sultani Seripharum adpellatione velut Auguſtiores ſe reddere volunt. Ad Tatarorum Chanem ut redeam, traditur a pleriſque omnibus, hic Zingis Chan in primis claruiſſe anno Chriſtiano 1202, vel 1203, quo tempore Tatari jugum Indorum, hoc eſt, ejus regis, quem ab aliquot jam ſæculis Pretejanum ſive Presbyterum Joannem vulgo vocamus, excuſſerunt. Et exſtant pleraque de his rebus a Vincentio Belvacenſi, & Marco Paulo Veneto, memoriæ prodita, lectu non indigna. Chitaja, (quam itidem Joannes de plano Carpi, qui vixit anno Chriſtiano 1245. legatus ad illa loca miſſus a Papa Romano, Kithai vocat) Laonico Chataja; Chitaini Tatari, Chataidæ dicuntur: & vero eſt ſimile, Chætas Ptolemæi, & Chatæos Ariani, hos ipſos eſſe Chitainos horum Annalium, vel Chataidas Chalcocondylis, vel Matii Nigri Chatainos. Choraſanis regionis nomen ne hodie quidem obſcurum eſt, ex recentioribus hiſtoriis: populos ipſos Jovius Coraxenos vult dictos antiquitus. Cedrini verba ſunt in Juſtiniano Rhinotmito: ſubjugata fuit ab Arabibus (id eſt Saracenis) etiam Perſis interior, quæ Choroſan dicitur. Choraſan ab Ortelio Charaſſan ſcribitur, & Belch, tam urbs, quam regio Choraſani vicina, Balch eidem eſt, verſus Tatariam tendens, quam annales noſtri Machan vocant, urbi regionique communi nomine; haud ſcio num eadem ſit cum illa, quæ Macran ab Ortelio dicitur, verſus ſinum Perſicum, & mare rubrum ſita. Tataros ſcribo, non Tartaros, tum quod ita dicti ſint a Tataro flumine, cujus accolæ Sumogli vel Sumongli dicuntur, hoc eſt Mogli, vel Moongli, Tatarive aquatici: tum etiam ex auctoritate Saxonum noſtrorum, eiſque vicinorum, qui Tataros adpellant, & Græcorum quorumdam librorum, quos manuſcriptos habeo: in quibus eſt Prætor ille Græciæ noſter, & Pulologus, qui ubique Tataros vocant. Adde teſtimonium veteris epigrammatis, ante trecento annos Ottocaro regi Bohemiæ poſiti: qui a Rudolpho imperatore cæſus inter auxiliares Tataros Comanos hoc epitaphium, verſibus factum Leoninis, pro illorum more temporum, habuit: repertum in libro annalium Auſtriacorum manuſcripto, quem magnificus dominus Hieronymus Beck a Leopoldſtorf utendum mihi ſua humanitate conceſſit. *pag.* 396.

O rex Ottocare quondam pugnaſtis honeſte.
Nunc jus in pannis depictus cum Tatarenis.

Edit. Pariſ. pag. 395.

De urbe Bagdat, ſive Bagadet.

4 Urbem Bagadatim accipe de hodierna Babylone, propter priſcæ Babylonis ruinas a Sultanis Caliphis exſtructa. Zonaræ Bagdas genere maſculo dicitur. Laonicus Pogdatim vocat, & Pogdatinam vel Pagdatinam Babylonem: apud quem nota corrupte ſcriptum hoc ultimum in Latinis editis, Padagtinam Babylonem. Petrarcha ſuis in poematibus Italicis Baldaccum nominat.

De Aladinis, Selgure, Tangrolipice, Sroas.

5 Aladinis origo a Turcis refertur ad Selgucem, qui Gulielmo Tyrio, fortaſſe librarii culpa vitioſe, Selduch dicitur. Hunc Reineccius, vir doctiſſimus, & diligentiſſimus in explicandis genealogiis hiſtoricis, putat eumdem eſſe cum Tangrolipice (Tragolipix non recte ſcribitur) Græcarum hiſtoriarum: quod vero non abſimile, quum Tangrolipix cognomentum quoddam eſſe videatur, a Tangri deductum, quod Tur-

cis Deum ſignificat, adjecta voce, quam equidem divinare non poſſum. Fratris ejus filius in Cedrino meo manuſcripto, quo ejus auctoris non edita fragmenta quatuor, cum aliquot imperatorum vitis hactenus deſideratis continentur, non Cutlumus, ſed Cutlumuſes vocatur: quod ſignificat Muſem, ſive Moſem fortunatum ac felicem. Aladin vel Aledin ſignificat divinum. Reineccius exiſtimat eſſe commune nomen omnibus Turciæ vel Iconienſibus Sultanis, ceu cognomentum, vel dignitatis adpellationem, quod equidem probare non poſſum: perinde ac dicere non poſſum propterea, quod plures inter Oſmanidas, velut e genealogia patet, Aladinis habuerint nomen, Oſmanidas omnes Aladines vocatos, ceu cognomento quodam, aut dignitatis adpellatione. Similiter & alius reſtat ſcrupulus de eo, quod addit, videri quemdam ex Giazadinis liberis Aladinem nominari, qui Chalcocondylæ ſit Germianus. Nos de begis Germianis ſuo loco dictum ſumus. Ibidem Sivaſtam ſcripſimus, quæ vulgo Sivas, quaſi Sivaſt, urbs Armeniæ (minorem intelligo) ſecundum conſtitutionem Leonis Auguſti de ordine thronorum, qui Conſtantinopolitano Patriarchæ ſubjecti ſunt, quam manuſcriptam habemus. In hac Sebaſtia vocatur, & Camachus ei vicina ſtatuitur, quam idem Leo facit archiepiſcopatum ſive metropolim Armeniæ, Kemach hodie nominatur, etiam Turcicis in annalibus expreſſa voce. Apud Laonicum in Bajaſite Lælape Jamaca vitioſe legitur. Vide notata deinceps capite 204. Libuit autem hæc eam ob cauſam indicare, quod Ortelius varias, & inter ſe diſſidentes opiniones de Sebaſtia proferat: aliis eam non procul ab Euphrate ſtatuentibus, aliis in Cilicia: quum Armeniæ ſit illa, quæ Sivas adpellatur, Turcis Sivas ſcheher, hoc eſt urbs Sivaſte.

Erzinga, Romania Aſiatica, Amaſia, Chalep Syriæ.

6 Ertzinga, cujus hoc mentio ſit, & quæ Erzinzan quoque ſcribitur, urbs eſt Armeniæ, cujus nomen in edito Laonico diverſe legitur, & ad vicinam Armeniæ Cappadociam refertur, modo Artzinga, modo Artzinganis urbs. Arzingam vocat Aythonus. Reperitur apud Laonicum & Ertzica, ſicut apud Leonem Auguſtum in eadem Armenia ponitur Artzice, ſub metropoli Keltzina. Romaniam vero, non pro Europæa Græcia, in hoc quidem loco, accipies: ſed pro Romanorum (ſic Græci ſe volebant vocari) provinciis Aſiaticis, quas etiam recentiores hiſtorici Græci Romaniæ vocabulo complexi ſunt. Amaſia nomen hodieque retinet, urbs Cappadociæ: licet in conſtitutione Leonis imperatoris, quam diximus, ad Helenoponti provinciam, de qua in Juſtiniani Auguſti novellis pleraque conſtituta leguntur, velut ejus metropolis referatur, ſub qua præter alios epiſcopatus, etiam Singpe recenſetur. Chalepum Syriæ notiſſimam nunc etiam urbem, & orientis emporium celeberrimum, male Chalcocondylis interpres cum Geuſræo facit Epiphaniam, Bellonius Hierapolim, Seidlizius Antiochiam magnam in Comagena, magis imperite: quum Zonaras, Cedrinus, Nicetas, expreſſe Chalep dictam olim tradant Berrhœam. Halepo jam vulgo dicitur. Ridicula Geuſræi notio, qui Aleph vult dictam, & a prima Hebræorum littera derivat, quod prima Syriæ civitas ſit; quum hodieque Damaſcus eam longe ſuperet.

Mapalia Turcorum & Tatarorum.

7 Quæ de mapalibus Ertuculis dicuntur, intelligi commode poterunt ex hiſce Marci Paull Veneti verbis, ædiculas Tatarorum, ſive mapalia potius deſcribentis, antiquis hiſce Turcicis ſimillima: Domunculas, inquit, habent in modum tabernaculorum, filtro coopertas, quas ſecum deferunt, quocunque migrant. Laonicus tentoria pileata dicere videtur, quibus utantur paſtores apud Turcos. *Edit. Pariſ. pag. 397.*

Romania duplex, Anatolia, Rumelia, Rumiler.

8 Quum Aladines occupaſſe complures in Romania provincias narratur, accipe Romaniam Aſiaticam vel Anatolicam; Romanis, hoc eſt, Græcis Imperatoribus ante illa tempora ſubjectam: quemadmodum paulo ante notavimus. Nam alioqui notum, a Turcis Anatoliam, qua minor Aſia comprehenditur, a Rumelia diſtingui: & Rumeliam, ſive Rumi vilaget, proprie dici Græciam Europæam, vel verbum verbo ſi reddas, Græciæ regionem: quum Græci a Turcis eleganter loquentibus, Rumiler vel Rumilar adpellentur, Urumilar a vulgo. Rumes Garziæ ab Orta, cujus interp. clar. & opt. viro, Karulo Cluſio noſtro debemus, Thraces ſunt: dum partem pro toto ſumit. Quippe univerſa Europæa Græcia, ceu diximus, Romania vocatur: cujus & partes duæ, Thracia ſcilicet, Argivaque regio, cujus urbs nobiliſſima Napoli di Romania dicitur, Romaniæ nomen obtinent.

Tancbari, Tangari, Tonchari Tatarorum natio.

9 Nomen nationis, quæ bellum Aladini fecerit, Annales hi non exprimunt: ſed ex Prætore Græciæ noſtro patet, Sultanis Iconienſibus perpetua fuiſſe cum iis Tataris bella, quos ipſe Tancharos vocat, Aythonus Tangoros. Non enim Tangor apud hunc ſcribendum, ſed Tangor. Itidem Ortelio Tangut regio vocatur, quæ rectius Tangur. Apud Pachymerium, & alios Græcos, Tochari, detracta littera γ, leguntur: qui verius adpellabuntur Tonchari.

Urbs Engurі, Ancyra. Monumentum vetus Ancyranum.

10 Engurim Turci vocant urbem Aſiaticæ Galatiæ, quæ dicta priſcis fuit Ancyra, & Leoni Auguſto quarta thronorum in ordine metropolis eſt ſub patriarcha Conſtantinopolitano: ſatis olim celebris etiam ob antiquiſſimam Chriſtianorum ſynodum, quæ iſtic habita fuit, & cujus acta decretaque plena pietatis exſtant. Hodie magna illic copia cymatilis vel undulati panni (camelotum vulgo vocant) longe præſtantiſſimi tingitur & elaboratur, alioque diſtrahenda vehitur.

Quodam in hiſtoriæ Græcæ libro, cujus quia perierat initium, ne quidem auctoris ſciri nomen poterat, legere memini, de Ancyrani mancipii conditore Auguſto. Verbis ea referuntur hujuſmodi: Κτίσας δὲ πόλιν, μίαν ἐν τῷ Πόντῳ, καὶ ἄλλην ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, καὶ ἑτέραν ἐν * Συρίᾳ κατασεισθεῖσαν * Κύπρῳ ὑπὸ δαιμόνων, ἐπώνυμον Σαλαμῖνα, ἀνεγείρας * ἐπέλιπεν τὴν μὲν Ἄγκυραν, διὰ τὸ μέσην αὐτὴν εἶναι ἐπὶ δυσὶ θαλάσσαις, τήν τε Ποντικὴν καὶ τὴν Ἀσιανήν. Τὴν δὲ, Βόστραν, ἐπὶ ὀνόματι τοῦ πρώτου αὐτὴν κτίσαντος Βόστρου. Τὴν δὲ, μετονόμασε Διόσπολιν. Quorum hic ſenſus eſt. Quum condidiſſet Auguſtus urbes, unam in Ponto, alteram in Arabia, tertiam in * Syria, vi numinis * Cypro, irati collapſam, nomine Salaminem, reſtituiſſet: primam adpellavit Ancyram, hoc eſt, ancoram, propterea quod eſſet medio ſita loco inter duo maria, Ponticum & Aſianum: alteram Boſtram, a prætore Boſtro, quem ſtructuræ præfecerat: tertiæ nomen in Dioſpolim mutavit. Busbequius, vir illuſtris, in itinerario meminit, hanc urbem ab Aſiæ communitate (τὸ κοινὸν τῆς Ἀσίας dixere Græci) Auguſto fuiſſe dicatam. Merito quidem id factum, ſi vel conditor, vel inſtaurator ejus erat Auguſtus. Ideoque non abs re voluit idem Auguſtus rerum abs ſe geſtarum, quas incidi Romæ duabus in aheneis palis juſſe-

rat, exemplar hoc exstare. Conspiciuntur autem quales quales hujus reliquiæ marmoreis insculptæ parietibus ædificii veteris, quod ædem Apollinis fuisse putant aliqui, Busbequius prætorium. Id vero tam insigne monumentum antiquitatis Romanæ, quia lector existimare facile potest, a XXXIV & amplius annis admodum esse deformatum, & ab infestis omni Græcæ Romanæque elegantiæ barbaris cottidie magis etiam lacerari ac dirui: placet eorum causa, qui antiquitatum vere magni æstimandarum studiosi sunt, sic expressum hoc loco subjicere: quemadmodum id temporis legatus Cæsaris Ferdinandi, maximæ vir dignitatis, Antonius Verantius, Episcopus Agriensis, A per suos transcribi curavit. Mecum vero communicabat ante profectionem ad Turcos nostram, vir nobilis, & antiqua virtute ac fide, Karolus Clusius Atrebas, acceptum ab Antonii præsulis nepote, Fausto Verantio: quorum omnium fanc mentionem fieri, vilum fuit æquissimum, uti conservatorum fragmenti penitus aurei, quod cæli ac Turcorum injuriis expolitum, ne cæteroqui nobis Ancyræ prorsus, ac brevi quidem pereat, haud absque causa metuendum. Sed reliquas tandem e naufragio tam præclari tabulas operis lector accipiat, ita dictis in parietibus exstantes: ut dimidia pars intrantibus ædificium ad dextram, altera semet ad sinistram offerat.

Edit. Paris. pag. 398.

SERIES PRIMA.

RERVM. GESTARVM. DIVI. AVGVSTI. QVIBVS. ORBEM.
TERRARVM. IMPERIO. POPVLI. ROMANI. SVBIECIT.
ET. IMPENSARVM. QVAS. IN. REMPVBLICAM. POPVLVMQVE. ROMANVM. FECIT. INCISARVM. IN. DVABVS. AHENEIS. PILIS. QVÆ. SVNT. ROMÆ. POSITÆ. EXEMPLAR. SVBIECTVM.
ANNOS. VNDEVIGINTI. NATVS. EXERCITVM. PRIVATO. CONSILIO. ET. PRIVATA. IMPENSA. COMPARAVI. TERQVE. M——FACTIONIS. OPPRESSAM. IN. LIBERTATEM. VINDICAVI——DECRETIS. HONORIFICIS. ORDINEM. SVVM,

cætera desiderantur.

SERIES SECUNDA.

PATRICIORVM. NVMERVM. AVXI. CONSVL. QVINCTVM. IVSSV. POPVLI. ET. SENATVS. SENATVM. TER. LEGI. ET. IN. CONSVLATV. SEXTO. CENSVM. POPVLI. CVMLEGA. M. AGRIPPA. EGI. LVSTRVM. POST. ANNVM. ALTERVM. ET. QVADRAGESIMVM. FECI. LEGI QVO. LVSTRO. CIVIVM. ROMANORVM. CENSITA. SVNT. CAPITA. QVADRAGIENS. CENTVM. MILLIA. ET SEXAGINTA. TRIA——CVM. NVPER. LVSTRVM. SOLVS. FECI. LEGI. CENSORVM——SINIO COS. QVO. LVSTRO. CENSA. SVNT. CIVIVM. ROMANORVM—— QVADRAGIENS. CENTVM. MILLIA. ET. DVCENTA TRIGINTA. TRIA.——IN. CONSVLATV. FI.——CVM. NVPERRIME. LVSTRVM. CVMLEGA. TIBERIO. SEXT. POMPEIO. ET. SEXT. APVLEIO. COS. QVO. LVSTRO——ROM. CAPITVM. QVADRAGIENS. CENTVM. MIL——IGINTA. ET. SEPTEM MIL. LEGI. PNO.——
——EXEMPLA. MAIORVM. EXOLESCENTIA. IAM. EX. NOS.——
MVLTARVM. RERVM. EXEMPLA. IMITANDA——

reliqua desiderantur.

SERIES TERTIA.

HONORIS MEI. CAVSA. SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS. ANNVM. QVINCTVM. ET. DECIMVM. AGENTIS. CONSVLIS. DESIGNAVIT. VT. CVM. MAGISTRATVM. INIRENT. POST. QVINQVENNIVM. EX. EO. DIE. DVO. DEDVCTI. IN. EORVMVE. INTERESSENT. CONSILIIS. PVBLICIS. DECREVIT. SENATVS. EQVITES. AVTEM. ROMANI. VNIVERSI. PRINCIPEM. ——HASTIIS. ARGENTEIS. DONATVM. ADPELLAVERVNT. LIBRI. ROMANI. VIRITIM——CENOS. NVMERAVI. EX TESTAMENTO. PATRIS. MEI. ET. NOMINI. MEO——DRINGENOS. EX. BELLORVM. MANIBIIS. CONSVL. QVINCTVM. DEDI. ITERVM. AVTEM. IN. CONSVLATV. DECIMO. EX. PATRIMONIO. MEO. BIS. QVADRINGENOS. CONGIARI. VIRITIM. ITERVM. AERE. MERVI. ET. CONSVL. VNDECIMVM. DVODECIM. FRVMENTATIONES. FRVMENTO. PRIVATIM. COLVMPLO. EMENSVS. SVM. ET. TRIBVNICIA. POTESTATE. DVODECIMVM. QVADRINGENOS. NVMMOS. TERTIVM. VIRITIM. DEDI. QVALIMEA. CONGIARIA. FRVMENTI——NVM. NVMQVAM. MINVS. QVINQVAGINTA. ET. DVCENTA——SIA. DVODEVIGINTESIMVM. CONSVL. TRECENTIS. ET. VIGINTI. MILLIBVS. PLEBIS. VRBANÆ. SEXAGENOS. SEX. AGENOS. DENARIOS. VIRITIM. DEDI. ET, QVINIS. MILITVM.

MEO.

MEORVM. CONSVL. QVINCTVM. EX. MANIBIIS. VIRITIM. MILLIA.
NVMMVM. SINGVLA. DEDI. ACCEPERVNT. ID. TRIVMPHALE.
CONGIARIVM. IN. COLONIAS. HOMINUM. CIRCITER. CENTVM.
ET. VIGINTI. MILLIA. CONSVL. TERTIVM. DECIMVM. SEXAGENOS.
DENARIOS. PLEBI. QVÆ. TVM. FRVMENTVM. PVBLICVM. ACCE——DEDI.
EA. MILLIA. HOMINVM. PAVLLO. PLVRA. QVAM. DVCENTA.
FVERVNT. AGRIS. QVOS. IN. CONSVLATV. MEO. QVARTO. ET.
POSTEA. CONSVLIBVS. MARCO. ET. CN. LENTVLO. AVGVRE.
ADSIGNAVI. MILITIBVS. SOLVI. MVNICIPIIS. P.——ERTIVM.
CIRCITER. SEXGENSIM. ITINERIS. EMIT. QVAM. ROMANIS.
PRÆ——NVMERAVI.——QVOD. PRO. AGRIS. PROVINCIA-
LIBVS. SOLVI. VNVS. ET. SOLVS. OMNIVM. QVI. DEDVXERVNT.
COLONIAS. MILITVM. IN. PROVINCIS. AD. MEMORIAM. ÆTATIS.
MEÆ. FECI. POSTEA. NERONE. ET. CN. PISONE. CONSVLIBVS. ITEM.
QVE.——GANTISSIMO. ET. D. LELIO. CONSVLIBVS. ET. L. CANINIO.
ET. Q. FABRICIO. CONSVLIBVS.——QVOS. EMERITIS. STIPENDIIS.
IN. SVA. MVNICIPIA. PRÆM.——PERSOLVI. QVAN.——IN. SEST——
MILI——IMPENDI.
QVATER.——AVI. ÆRARIVM. ITA. VT. SESTERTIVM. MILLIA.
QVINGENTA. DEDI——RAVI. ÆRARIO. DETVLI.——
QVOD. EX. CONSILIO——MILITIBVS.
QVIN——
——MERVISSENT. HS. MIL——
——O. DETVLI.——
——CN. P. LENTVLO.——
SVLES. FVERVNT. CVM. D——CERENT.——CENTVM.
MILLIBVS. HOMINVM.——O. FRV——

delunt lineæ quinque.

ADVERSI PARIETIS SERIES PRIMA.

CVRIAM. ET. CONTINENS. ET. CHALCIDICVM. TEMPLVMQVE.
APOLLINIS. IN. PALATIO. CVM. PORTICIBVS. ÆDEM. DIVI. IVLII.
LVPERCAL. PORTICVM. AD. CIRCVM. FLAMINIVM. QVEM. SVM-
ADPELLARI. PASSVS. EX. NOMINE. EIVS. QVI. PRIOREM. EODEM.
IN. SOLO. FECERAT. OCTAVIANI. PVLVINAR. AD. CIRCVM.
MAXIMVM. ÆDES. IN. CAPITOLIO. IOVIS. FERETRII. ET. IOVIS.
TONANTIS. ÆDEM. QVIRINIS. ÆDES. MVNDO. ET. IVNONIS.
——ET. IOVIS. LIBERTATIS. IN. AVENTINO. ÆDEM. LARVM.
IN. SVMMA. SACRA. VIA. ÆDEM. DEVM. PENATIVM. IN. VELIA.
ÆDEM. IVVENTATIS. ÆDEM. MATRIS. MAGDELÆ. IN. PALATIO. FECI.
SERTORIVM. ET. POMPEIVM. THEATRVM. VTRVMQVE.
OPVS. IMPENSA. GRANDI. REFECI. SINE. VLLA. INSCRIPITIONE.
NOMINIS. MEI. RIVOS. AQVARVM. COMPLVRIBVS. LOCIS. VETVSTATE.
LABENTES. REFECI. ET. AQVAM. QVÆ. MARIA. ADPELLATVR.
DVPLICAVI. FONTE. NOVO. IN. RIVVM. EIVS. IMMISSO. FORVM.
IVLIVM. ET. BASILICAM. QVÆ. FVIT. INTER. ÆDEM. CASTORIS.
ET. ÆDEM. SATVRNI. CÆPTA. PROFLIGATAQVE. OPERA. A.
PATRE. MEO. PERFECI. ET. EAMDEM. BASILICAM. CONSVMATAM.
IN. AMPLIATO. EIVS. SOLO. SVB. TITVLO——NOMINIS.
FILIORVM——VLVVS. NON. PERFECISSEM. PERFECI. AB. HE-
REDIBVS——VIRGINE. EXEMPLVM. DEVM. IN. VRBE. CONSV-
FECI. FLVVIO. PRÆTERMISSO. QVOD. TEME——FT.——

VLTORIS. TEMPLVM. QVORVMQVE. AVGVSTVM. ET. TEMPLVM.
APOLLINIS. IN. SOLO. MAGNAM. PARTEM.——EMTO. FECI.
QVOD. SVO. NOMINE. M. MARCELLI. VENERI.——MANIBVS.
IN. CAPITOLIO. ET. IN. ÆDE. DIVI. IVLII. ET. IN. ÆDE.
APOLLINIS. ET. IN. ÆDE. VESTÆ. ET. IN. TEMPLO. MARTIS.
VICTORIS. CONSECRAVI. QVÆ. MIHI. CONSTITERVNT. CIR-
CITER. MILLENIS. AVRI. CORONARI. PONDO. TRIGINTA QVINQVE.
MILLIVM. MVNICIPIIS. ET. COLONIIS. ITALIÆ. CONFERENTIBVS.
AC. TRIVMPHOS. MEOS. QVINCTVM. CONSVL. REMISI. ET. POSTEA.
QVOTIENSCVMQVE. IMPERATOR. M.——AVRI. CORONARIVM.
NON. ACCEPI. DECERNENTIBVS. MVNICIPIIS.——QVÆ. ANTE.
TEMPVS. DEFVNCTARVM. AFRICANARVM. DECREVERAM.
MEO. NOMINE. AVT. FILIORVM. MEORVM.
ET. NEPOTVM. IN. CIRCO.——AVT. IN. FORO. AVT. IN.
AMPHITHEATRIS. POPVL.——QVIBVS. CONFECTA. SVNT. BESTIARVM. pag. 400.
CIRCITER. TRIVM. MILLIVM ET. QVINGENTA. NAVALIS. PRÆLII.
SPECTACVLVM. POPVL.——LIBERVM. IN. QVO. LOCO. NVNC.
NEMVS. EST. CÆSARVM. CAVATO.——LONGITVDINE. MILLE.
ET. OCTINGENTOS. PEDES. IN. LATITVDINE. PEDES. DVCENTI.
IN. QVO. TRIGINTA. ROSTRATÆ. NAVES. TRIREMESQVE. PLVRIMÆ.
——RVMORES. INTER. SE. CONFLIXERVNT.——RVNT.
PRÆTER, REMIGES. MILLIA——CIRCITER——
IN. TEMPLIS. OMNIVM. CIVITATVM. PONT. ET. ASIÆ. VICTOR.
ORNAMENTA. REPOSVI. QVÆ. SPOLIATIS. TEMPLIS. QVIS. PRIVATIM.

Edit. Paris. pag. 399.

POSSEDERAT. STATVÆ. —— QVADRAGENIS. ARGENTEIS. STETERVNT. IN. VRBE. AC. CIRCITER. QVAS. IPSE. SVSTVLI. EX. QVA. DE. PECVNIA. DONA. AVREA. IN. ÆDEM. APOLLINIS. MEO. NOMINE. ET. FILIORVM. QVÆ. MIHI. STATVERVNT. HONOREM. HABVERVNT. POSVI.

SERIES SECUNDA.

MARE. PACAVI. A. PRÆDONIBVS —— DOMIBVS ——
—— SVIS —— CONTRA. REM. ——
—— DOMINI. —— cætera desiderantur.

SERIES TERTIA.

REGIS. PARTHORVM ——
post aliquot lineas.
A. ME. GENTES. PARTHORVM. ET. MEDORVM. ——
rursum post aliquot alias.
IN. CONSVLATV ——
cætera prorsus abolita.

Habes, optime lector, reliquias Ancyrani monumenti, facile omnium, quæ nunc existant, præstantissimi, siquidem esset integrum. Ejus illustratio, non hujus est loci.

Anni, mensium, dierum apud Turcos ratio, et appellationes.

Notavi ad marginem libri, annum Mahumetanum 687., quo mortuus Ertucules traditur, esse Christianum 1289. Hoc ut planius intelligi possit, libet hoc loco quam paucissimis explicare temporum apud Turcos rationem, videlicet annorum, mensium, dierum, quantum quidem hactenus intelligere de his potui. Constat igitur apud Turcos annus 355. mensibus, sed lunaribus; & tradunt ipsi, post 32. annos Turcicos firmamentum cæli cursum suum absolvere. Unde propemodum colligi plerique putant, annis 31 Christianis, respondere Mahumetanos 32, cum exiguo additamento. Præmittitor id etiam, hunc annum Christi, 1587. quum inciperet, fuisse computatum a Turcis pro Mahumetano 994. Quippe licet hoc intelligere de verbis ultimis in diplomate Sultani Muratis III. quo continetur prorogatio pacis cum Rudolpho II. Imp. Augusto. Leguntur enim illic hæc in extremo verba: Die primo proximi mensis Januarii, anno Domini Jesu, supra quem sit gratia & auxilium divinum, 1584. qui erit annus transmigrationis magni prophetæ nostri, supra quem sit gratia salusque divina, 991. die 27. sacræ lunæ Silchidze. Quibus in verbis notandum, annos Mahumetanos, Turcis usitatos, non eosdem esse cum annis Hegiræ, quæ incipit a nativitate Mahumetis, videlicet ab anno Christiano 592. Nam expresse dicitur, a Turcis anno Christiano 1584. fuisse computatos annos 991. a transmigratione sive morte Mahumetis: quibus si tres ab illo tempore elapsos adjicias, erit annus hic Christianus 1587. a morte Mahumetis 994. Jam si de 994. detrahas annos 687. quo tempore mortuus Ertucules traditur, reliqui erunt anni Mahumetani 307. qui transiere scilicet ab Ertuculis morte, usque ad hunc annum præsentem. Diximus autem paulo ante, Turcicos annos 32. propemodum respondere Christianis 31. Quamobrem de 307. Mahumetanis detrahendi veniunt anni 9 $\frac{29}{31}$ sive paulo minus, quam decem: & erunt 307. Mahumetani, si 10. integros deducas, reducti ad annos Christianos 297. His rursus detractis de 1587. reperimus annum Christi 1290. quo scilicet mortuus fuerit Ertucules, Osmanis pater. Tradunt autem Annales hi nostri mortuum Osmanem ipsum anno Mahumetano 727. qui Christianus erat 1328. Ergo post obitum patris superstes fuit paulo amplius, quam 39. annis Mahumetanis, sive 38. Christianis. Et quia Turci volunt eum regnasse 29. annis, nostri 28. *Edit. Paris.* quod idem est: necesse est verum fateamur, quod *pag.* 401. historici diligentes & fide digni scripserunt, Osmanem perpetuis excursionibus ac rapinis collocupletatum, magnam partem Bithyniæ, vicinæque Ponto Euxino regionis, intra spatium 10. annorum, a morte patris scilicet numerandorum, in potestatem redegisse. A quo decennii tempore, principatu jam constituto stabilitoque, recte rerum potitus dicetur annis Christianis 28. Itidemque verissime statuetur, initium regni Osmanici referendum ad annum Christ. 1300. quod sane multas ob causas diligenter observandum.

Quod menses attinet; jam antea monuimus, in usu Turcis esse lunares. Hos nominare incipiunt ab ipsis novilunio. Et numerantur ab eis 12. sicut etiam nos totidem habemus. Anni principium referunt ad mensem Silchidzé, qui late loquendo, quod Græci dicere solent, Decembri fere nostro respondere debebat ex opinione complurium: sicuti plerumque Ramazan mensis ad Septembrem debebat ex eorumdem sententia referri: quo mense Ramazane jejunium suum menstruum servant, a crepusculo matutino ad solis occasum usque, donec sidera conspiciantur, nihil cibi potusve sumentes: & finito jejunio, suum illud huic bairam, sive magnum festum instar paschatis nostri, celebrant. Sed progressu temporis tam Silchidzé quam Ramazan in alios menses nostros transeunt. quippe celebrandi bairami tempus singulis annis anticipare Turci solent diebus undecim: qui dies emboliſmi fere loco sunt ad complendum annum lunarem. Nam si dies undecim computentur tricies & semel, efficientur dies 341. qui paulo minus quam integrum annum constituunt, addendum triginta & uni Mahumetanis annis; ut Mahumetani triginta duo anni, Christianis triginta & uni respondeant; quemadmodum a nobis indicatum paulo ante hoc ipso capite.

Nomina mensium hæc sunt.

1. Silchidzé.
2. Mucharen.
3. Sephar.
4. Rebuil Evel.
5. Rebuil Achir.
6. Dsiumasiel Evel.
7. Dsiumasiel Achir.
8. Rezeb.
9. Schaban.
10. Ramazan.
11. Schewal.
12. Silcadé.

Sicubi lector aliquod nomen ex his paulo aliter A
ſcriptum in Annalibus repererit, ſciat id factum a
nobis, ſcripturam Joannis Galderii, interpretis
Cæſarei, ſequentibus.

Hos autem menſes in dierum hebdomadas, ſeu ſeptimanas, dividunt: dicbus hæc tribuunt nomina.

1. Baſar juni, hoc eſt, dies mercatus hebdomadarii, qui reſpondet diei dominico noſtro.

2. Baſar Erteſi, hoc eſt, dies poſt mercatum hebdomadarium proximus, ſive poſtridie mercatus: qui dies Germanice dici commode poſſet, *Aftermarcktag*. Reſpondet diei lunæ noſtro.

3. Salli. Reſpondet diei Martis noſtro.

4. Dſar ſchambá, id eſt, quartus dies: quem Perſica lingua ſic & ipſi vocant, uti nos feriam quartam dicere ſolemus, qui Mercurii dies eſt.

5. Peſchembé, hoc eſt, dies quintus, lingua itidem Perſica: veluti nos feriam quintam vocamus, qui Jovis dies eſt. B

6. Dſiuma, duabus ſyllabis, (alii Zuma ſcribunt, & Zuna) vel Dſiuma juni, quod ſignificat diem eccleſiæ ſive templi. Nam Veneris diem feſtantur.

7. Dſiuma Erteſi, hoc eſt, *ἐνίβδε*, Græco vocabulo Pindarico, quaſi ſi dicas, poſt feſtum, vel *Afterfeiertag* Germanice. Vulgo Saturni dies.

Somnium Ertuculis, Conia, Luna Turcis auſpicata.

12 Valde ſuperſtitioſos eſſe Turcos in obſervandis ſomniis, animadvertere lector poterit ex narratione Supplementi noſtra, de initiis decennalis hujuſce belli Perſici. Hoc autem Ertuculis de Oſmane filio ſomnium, quo ingenti comparabatur arbori, cum aliis ſequentibus, per eſt ei ſimile, quod Aſtyages rex Medorum de Cyro, ex filia nepote ſuo, ab Herodoto & aliis expoſitum, habuit. Co- C
nia vero Turciæ urbs eſt Caramaniæ ſive Ciliciæ, quam Græci dicebant Iconium. Leonis Sapientis Imperatoris Novella de Thronis accuratius hanc in Lycaonia collocat. Chalcocondyles Cariæ facit urbes Larandam & Toconejum, ubi nota confuſum cum nomine articulum Toconejum, pro Toiconion: ut alibi Toſibinium quoque ſcribit idem interpres, Ardelii ſive Tranſſilvaniæ urbem, quæ articulo a nomine disjuncto Sibinium eſt, vel Cibinium, ut hodie ſcribunt. Conia recentioribus Geographis adpellatur Cogna, pronunciatione Italica. Quod autem Edebalis filia per Lunæ ſplendorem ſignificaretur, in eo feliciſſimum quoddam omen eſſet, ex opinione Saracenorum ac Turcorum: qui Lunam, velut imperio ſuo fatali quadam lege propitiam & auſpicatam, mirum quantum habere virium in portendendis adjuvandiſque ſucceſſibus conatuum ſuorum, ut etiam nunc hodie, ſic ſemper exiſtimarunt. Errant enim, (& in his eſt Franciſcus Sanſovinus Venetus) qui Turcos ſcribunt ſubacto primum Bithyniæ regno, D
imperante Sultano Muchemete II. Lunam crescentem ſignis militaribus adpoſuiſſe. Nam ſi verum hoc eſſet, non Lunam dumtaxat accepiſſent, excluſis ſtellis, quæ in ejus regni ſignis cum Luna conjunctæ cernuntur. Conſtat etiam e Belvacenſi hiſtoria, Saracenos ante conſtitutum hoc Imperium Turcicum, eandem habuiſſe de Luna, Mahumetanorum conatibus & expeditionibus bellicis favente, perſuaſionem. Anno, inquit, 1218, ſtatim poſt adventum Chriſtianorum ad Damiatam, facta fuit eclipſis Lunæ quaſi generalis: quam contra Saracenos interpretati ſumus, veluti portendentem eorum defectum, qui ſibi Lunam adtribuunt, in incremento decrementoque Lunæ magnam ſibi vim ponentes.

Edit. Pariſ. pag. 402.

De Ducibus Turcicis, a quibus Anatoliæ regiones nomina ſortitæ ſunt.

Annales hi nec ducum nomina, nec provincia- 13
rum, hoc loco exprimunt: quæ nos tum ex Laonico, tum aliis Annalium locis eruemus. Facit Laonicus ſeptem numero Duces, qui regionem armis ſubactam, inter ſe diviſerint. Hos uno tantum loco non recenſet omnes. Caramano dicit obtigiſſe mediterranea Phrygiæ majoris, cum Cilicia: cujus a nomine Cilicia dicta, deinde Cara- Caramania.
mania fuit, in hodiernum uſque diem hac adpellatione durante. Sarchani ſors maritimam Joniæ regionem, Smyrnam uſque tribuit. Unde Sarcha- Sarchania.
niæ nomen eſt adepta, teſtibus his Annalibus, & Laonico, & ſecretario Sigiſmundi Malateſtæ, qui res in Aſia Græciaque ſe præſente geſtas, ante annos plus minus 80, deſcripſit. Ortelio Sarcum dicitur. Calami, & filio Caraſi, obvenit Lydia, uſque ad Myſiam: quæ regio Caraſia fuit Caraſia.
adpellata. Reperitur hoc nomen in his Annalibus, & apud indicatum modo Malateſtæ ſecretarium, qui Pergamum in Caraſia collocat. Ab Ortelio Becſangil ea pars Anatoliæ nominatur. Oſmanis Ertuculis filius Bithyniam, cum regionibus Olympum verſus ſpectantibus, & cum Tekke, nactus eſt. Ab hoc Oſmania, vel Othmania, quem- Othmania.
admodum hactenus alii ſcribunt, dicta: cujus in Annalibus ſub Bajaſite primo fit mentio. Atque haud ſcio, an non in Synonymia Geographica Ortelii, quo loco de Aſia minori agit, Cottomanidia ſit rectius hæc ipſa ſive Othmania, ſive Othmanidia, cujus tamen limites iſtic latius, quam par ſit, videntur extendi. Amuræ filios tradit Laonicus accepiſſe Paphlagoniam, cum iis, quæ ad Euxinum vergunt. Ea fuerit Penderatia ſcilicet, Penderatia,
de qua ſuperius dictum in Oſmanidarum genealogia, vel potius Penderachia. Vocatur autem hic vel Penderachia.
Amuras Pachymerio Amurius, cum quo Reinecciusalicubi, Gregoram ſequutus, Aliſurium Caramanum confundere videtur: Omer in Annalibus Turcicis dicitur, qui Omeris filios adpellant Iſvendiares begos, Sinopes etiam dominos, Laonico Sphenderes aut Spenderes, unde nomen Penderachiæ, veluti Sphenderachiæ. Bolli nominatur hæc ipſa Penderachiæ vel Sphenderachiæ regio in Ortelii tabula Natoliæ, priſcis Paphlagonia. Et credo Bolli vocem provinciæ datam a civitate Bolli, quæ Turcicis Annalibus eſt Boli, ſicut iidem & agri Bolenſis meminerunt. Eſt etiam Mendeſia.
in Aſia minori Mendeſia regio, cujus principem Laonicus Mendeſiem & Mendeſem vocat, nepotem Calamis: quod Mendeſiæ nomen non Turcicum origine puto, ſed Græcum, & ejus provinciæ, quæ ſic adpellata fuerit a civitate Mendos, cujus mentio ſit in conſtitutione Leonis Auguſti de ordine thronorum, tamquam epiſcopatus pertinentis ad metropolim Stauropolitanam in Caria. Videtur etiam eadem eſſe Mendus cum illa, quæ Myndus aliis dicitur, & ad Cariam quoque refertur. Regio Mendeſia ſcribitur Ortelio Menteſe, ſicut & noſtris in Annalibus. Ædinis denique Ducis apud Laonicum typis editum nomen legitur, qui regionem a Colophone ad Cajam uſque ſe porrigentem poſſederit. Hic Aidin beg Turcis Aidin &
eſt, unde reponendum apud Chalcocondylem Aidinis Ducis nomen, & apud Ortelium pro Aldinelli reſtituendum Aldinelli. Sunt aliæ quoque regiones in Anatolia, quæ novas adpellationes, veteribus incognitas, habent: ſed eas dumtaxat hoc enumerare voluimus, quibus Indita fuiſſe certis a Ducibus nomina, Laonicus & Annales hi noſtri tradunt.

Baſſa, Emir, Saral, Caravanſarai, Vezir, Vezirazem, Beglerbeg, Emir Eidem, Emir Acbar.

Filius alter Oſmanis, Urchanis frater, alium 14
non habet in Annalibus titulum, quam Alis

bassa : quod bassæ vocabulum Turcis caput significat. Falluntur autem qui pro Sultanis vezires fuisse dictos, ac Emirum (Ameres ipsi vocant) in locum putant successisse bassas & beglerbegos : (quibus & begos ab eis, & sangiacos adjungi ; velut & ipsos Emirum successores, magis etiam miror) quum vox Emir ne hodie quidem existincta sit, ac præterquam quod ipsi Sultano proprie competat, ut supra diximus, etiam certis in aula tribuatur officiariis. Quippe sunt ad Portam, Emir Halem, Bujuc Emir Achur, (qui Prætori etiam Græciæ nostro Amyrachures dicitur) & Cudzuc Emir Achur. Bassæ nomen hoc tempore datur iis primum, qui Vezirum dignitatem obtinent : deinde beglerbegis. Ipsa nomina cum officiis, suo declarabuntur a nobis loco prolixius. Hoc paucis addo, Portæ Osmanicæ duum esse generum officia : quorum alia ministeriis obeundis intra sarajum Sultani destinata sunt, alia procurandis negotiis publicis extra sarajum. Et sarajum Turcis palatium principis est, vel aliud amplum ædificium non a Czar voce Tatarica, quæ regem significat, dictum : unde Reineccius Saragliam Turcis vocari putat, ut reglam. Nam aliæ quoque domus, extra Sultani reglam, nomen hoc ferunt : ut illæ, quas Sultanorum mulierculæ sive concubinæ inhabitant, ut Atschamoglanorum ædes, ut ampla Turcorum hospitia, sive diversoria publica, quas vulgo Caravasarias nostri vocant. Quippe a Turcis Caravansarai vel seral dicuntur, hoc est, ædificia destinata caravanis : quæ hominum agmina sunt cum jumentis, ob itinerum pericula turmatim se conjungentium. Consule de his exposita prolixius capite 247. De officiis intra sarajum alibi, sicut & de aliis extra sarajum. Bassæ, de quibus hoc agimus, extra sarajum muneribus sibi mandatis funguntur. Et inter hos qui primi sunt, Vezires dicuntur : nostris, consiliarii secreti, vel arcani. Supremus autem, Vezirazem nominatur : quæ apud Saracenos etiam in usu dignitas, & existimatione præcipua fuit. Cedrinus & alii protosymbulum interpretantur, cujus etiam mentio fit in libro de significatis insomniorum, quem antehac Sambucani exemplaris mutili fidem sequentes, Apomasari tribuimus ; quum Achmetis eum postea cognoverimus esse, de libro bibliothecæ Cæsareæ, ex quo viri clariss. Hugonis Blotii I. C. & Augustalis bibliothecarii beneficio, nostri codices lacunas omnes explevimus. Symeon Magister Officiorum alicubi Solemanem Protosymbulum Bassamæ vocat, quem Zonaras archistratopam Masalmæ dixit. Similiter extra sarajum sunt Beglerbegi, qui & ipsi bassæ vocantur. Prætori Græciæ nostro, qui ante 320 annos vixit, Peclarpaces scribuntur. Et erant in Imperio Saracenico simul & Emires, & Vezires, & beglerbegi, etiam ante monarchiam Turcicam : prorsus ut dici nequeat, pro Sultanis vezires adpellatos, in Emirum locum successisse bassas & beglerbegos. Quippe meminit beglerbegorum officii vetustior Prætore Cedrinus, & ipsum nomen interpretatur Archontas Archonton, ut nostri dominos dominorum : veluti qui sub se, præter gregarios milites, spachios, subassas, etiam sangiacos & begos habeant : utrosque minorum (quod ajunt) gentium dominos, de quibus suo loco. Prætor addit, officium beglerbegorum respondere dignitati vel officio maximi Stratopedarchi, quem nunc Generalem campi vocare solemus. Itidem Sultano servit extra sarajum is, qui dicitur Emir Halem, cujus paulo ante meminimus. Vexillorum præfectus supremus est, ac tum ipse vexillum regium gestat in expeditionibus, tum vexilla beglerbegis offert sua, itidemque sua sangiacis begis. Emir achur stabuli præfectus est, cui vocabulo si Bajuc præponatur, major vel primus ; si Cudzuc, minor aut secundus stabuli præfectus intelligitur. De his jam percepisse lectorem opinor, qui Turcis bassæ, qui beglerbegi, qui Emires sint. Nec ignoro nomen Emir quibir, dignitatis in aula Sultanorum Cairensium maximæ. Sed intra limites cohercenda scriptio, ne commentarius prolixior lectorem offendat, aut sæpius eadem repetat.

Edit. Paris. pag. 403.

Isnic, Bursa, Tegglur.

Isnicam dixi, nomen hodiernum & Turcis usitatum retinens, licet ab aliis aliter scribatur, quæ Nicæa priscis est. Caitaldus per errorem, non urbem Nicæam vocat Isnicham, sed lacum sive paludem Ascaniam, quæ tamen hodie Turcis Acsu dicitur, nomine significante aquam albam sive limpidam. In multis enim antiqua nomina sic immutant, ut priscorum similitudinem retinentia, tamen aliquid in lingua sua significent. Prusæ nomen antiquum retinui, tametsi nunc Bursa vulgo dicatur : quæ vox in errorem impulit Bonfinium, ut Byrsam adpellaret : quasi nomen hoc aliunde, quam a Prusa rege Bithynorum, acceperit. In Leonis Augusti constitutione de Thronis, etiam Theopolis sive Dei civitas cognominatur. Idem Claudiopolitano provinciæ Honoriadis archiepiscopatui Prusiadem subjicit, quod ideo notandum, quia Busbequius in itinerario Prusiadem cum Prusa confudit. Tegglur Turcis est provinciæ præses, quem ipsi more suo denominant a cujusque provinciæ metropoli. Laonicus Harmosten reddidit, quæ vox antiquo Laconum usu significat eum, qui vel in urbem, vel regionem imperio subjectam mittitur, ut ejus res constituat ac disponat. Prætor noster ducem regionis interpretatur, qui Græcis est Hegemon. Sic enim perturbationem rerum in Asia minori describens, post occupatam a Flandris Constantinopolim, ait : Qui duces aliis in locis alii fuerant hactenus, singuli regionem administrationi suæ commissam, nunc sui juris efficiebant : vel ad hoc impulsi motu proprio ; vel ab incolis ad defendendam regionem arcessiti. Quæ sane verba me commonefaciunt de imperii nostri statu non dissimili, post extinctos Imperatores Svevos.

Edrenos, Ulubat, Capitze. *pag. 404.*

Edrenorum Teggiurem dixi, ab oppido, quod Turci vocatur Edrenos. Adranusium ducem sive præsidem dixissent Græci veteres. Civitas ipsa Bithyniæ, non procul a Prusa distat. Constitutio novella Leonis Augusti de Thronis, episcopatum Adranusium metropoli Nicomediensi Bithyniæ subjicit. Oppidum Adranes, genere neutro, priscis adpellabatur. Ulubat oppidum vocant Turci, quod Lupadi nostris Geographis dicitur. Prætor Græciæ noster, & Chalcocondyles, Lopadium nominant. Nec procul a Palormo situm est, (Panormum dixere Græci superiorem ætatum) ubi veteris urbis Cyzici ruinæ inter copiosa rudera marmorum conspiciuntur, & vina nobilia nascuntur, quibus cum voluptate Constantinopoli salubriter utebamur. Vox Capliae Turcis calidam aquam sive balineum significat, quæ Græcis thermæ sunt. Et supererant Prusæ nunc etiam ad montis Olympi pedem thermæ præstantissimæ, ac in primis celebres : quum ex intervallo non magno, aquæ calidæ pariter & frigidæ, miro naturæ beneficio, largiter ebulliant. Apud Stephanum, qui librum de urbibus scripsit, Ortelio citante, Therma legitur, locus Prusiæ, (Prusæ vult puto dicere, quamquam & alioquin hæc mendosa arbitror) qui & Basilica vocetur. Hic ille locus est Basilicarum sive regiarum thermarum, quo de nunc agimus. Nam quod oppidum Thermarum Basilicarum in Novella Leonis Augusti reperitur, aliud est, ac longius remotum a Prusa : quum Episcopatus ille metropoli Cæsariensi Cappadociæ subjiciatur.

Mons Calogerorum, Geniſcheher, Juſſuph.

17 Montem monachorum, qui legitur heic in Annalibus; Turci ſua lingua vocant Geſchis dage, Græci Kalogeron oros. Intelligitur autem hoc nomine mons Olympus Bithyniæ, qui Conſtantinopoli degentibus, & in Propontide navigantibus, inſigni altitudine conſpicitur. Nomen hoc inde tulit, quod olim frequentia Calogerorum haberet monaſteria, velut hodieque mons Athos in Europa, quem ſanctum vocant: ubi XXIII. ſuperſunt monaſteria; ſingula quondam CC. aut CCC. a Calogeris inhabitata, contraque vim prædonum ac piratarum munita. Nunc deminuto licet numero, tamen adhuc eorum eſt magna copia. Vocatur autem monachus a Græcis Calogeros, non veluti Kalos Hieros, id eſt, bonus ſanctus, quod noſtris perſuaſum eſt: ſed quaſi Kalos geros, (ſic enim hodie loquuntur) id eſt, bonus ſenex. Nam ſenilis ætas huic profeſſioni aptiſſima eſt. Neapolim interpretatus ſum; voce Græca, quæ Turcis eſt Geniſcheher, id eſt, nova civitas. Ea non procul a Nicæa diſtat, & Buſbequio, ſicut & Ortelio, Jeniſar dicitur: ac intelligi eamdem arbitror a Spandugino, in expoſita ſuperius narratione, de origine Sultanorum Turcicorum. Juſſuph, Pruſæi nomen præſidis, idem eſt cum Joſepho. Gauderius, Ferdinandi Cæſaris interpres, ſcripſit Juſſuc in verſione ſua, quod vocabulum Turcis anulum ſignificat.

De variis monetis, quid Manguri, Aſpri, Siderocapſia, Hyperpyra, Hyperpyrarii, Dramæ, Scachi, Sultanini, Seraphini, Byzantii, Chryſini, Altumler. Ægyptiæ Syriæque monetæ ratio.

18 Neceſſario nobis heic agendum de variis tam Græcorum, quam Turcorum Ægyptiorumque monetæ generibus: ut uno loco poſita, velut in conſpectu lectori ſint. Ac primo quidem, ut pretium ſingulorum, quæ Turcis in uſu ſunt, indicemus: animadvertendum, ante annos 40. vel 50. quo tempore ſcripſit Turcica ſua Theodorus Spandugínus, octo manguros æreos unum aſprum argenteum valuiſſe. Rurſum quatuor aſpros effeciſſe dramam. Dramas vero novem, pretium fuiſſe taleri unius Germanici, qui 36. aſpros valebat: quum Sultaninus aureus, tam pondere, quam auri bonitate par Zecchino ſive Ducato Veneto, 54. aſpris æſtimaretur, hoc eſt, uno talero Germanico, cum ſemiſſe. Deinde pretium taleri diu ſtabile fuit, aſpri quadraginta: Sultanini vero, ſeu ducati, ſexaginta. Nos autem Conſtantinopoli quum eſſemus, ſic erant horum omnium aucta pretia, propter gravamina (quemadmodum ajebant) belli Perſici, & alias cauſas explicatu non neceſſarias: ut manguri 24. uno commutarentur aſpro: aſpri quinque dramam efficerent: dramæ 72. talerum Germanicum: unus cum ſemiſſe talerus, Zecchinum Venetum, hoc eſt, aſpros 90. quum paullo minus eſſet Sultanini pretium. Hoc modo drama, quinque conſtans aſpris, valebat ſex noſtros cruciatos ſeu quarantanos Venetos: decem dramæ, vel aſpri 50. florenum Germanicum: aſpri 60. ſeu duodecim dramæ, talerum noſtratem. Quæ ipſa quoque pretia deinceps adeo ſunt aucta, talerum ut unum aſpris æſtimatum 80. intelligam. Expoſito pretio ſingulorum, addamus nunc de monetis ipſis quædam, futura lectoribus, ut ſpero, non injucunda cognita. Primum igitur ærei manguri ſucceſſerunt in nummulorum locum, quos aſſes priſci dixerunt. Ex argento ſignati ſunt his proximi, qui Græcis aſpri, Turcis Acſe nominantur. Reineccius noſter, in Adpendices ad Belvacenſem, perperam ſcribit Aſperos. Ibidem facta mentione de quingentis iperperis, addit: hoc monetæ Tataricæ genus eſſe. Ego vero utrumque dico pro Græcæ monetæ genere habendum. Et aſpri quidem Græcis, Turcis Acſe, ſic ab albedine dicti ſunt; ut Italis *bianchi*, Gallis *les blancs*, certa nimirum & ipſa monetæ genera. Sicut enim Mauros Græcis eſt niger, unde Moros Itali noſtrique vocant Æthiopes: ita color albus eiſdem Aſpros dicitur. Nec recens adeo vocabulum hoc eſſe, paret ex gloſſario perveteri, quod Aſpraturam interpretatur Græca voce κοκκοβον, hoc eſt, monetam minorem: cujus generis aſpri ſeu bianchi vel in primis ſunt, cum quibus collybitæ ſive nummularii monetam majorem, tam argenteam, quam auream, commutare ſolent. Aſpros autem voco, Latinam vocem Nummulos reſpiciens, quæ ſubintelligitur. Nam Græci quidem Aſpra dicunt. Et ſunt duplicia, majora minoraque. Minora vulgo in uſu ſunt, majora vocantur peculiari voce Siderocapſia. Quippe Siderocapſia nomen eſt oppidi, quod e regione Thaſſi ſitum eſt, prope montem ſanctum, de quo paullo ante dictum. Eo loco tam auri, quam argenti fodinæ ſunt, (unde Chryſiten Livii putat eſſe Bellonius) & aſpra ſignantur, cæteris majora, quibus ab oppido Siderocapſiorum manſit hactenus adpellatio. Recipit hæc tantum Sultanus Turcorum, & ſuis thelauris infert. Eadem erogat in militum miniſtrorumque ſuorum ſtipendia. Minora plane non admittit, quidquid tandem ei ſolvendum ſit. De iperperis obſervanda primum vitioſa ſcriptura. Non enim iperpera ſcribi debent, ſed hyperpyra. Putologus noſter hyperpyri vocem habet. Manuel Muſicus Athenienſis interrogatus a me, quanti putaret æſtimandum hyperpyron? reſpondebat, propemodum par hujus pretium eſſe Marcelli argentei Veneti pretio. Quidam Italico nummo Julio putant æquandum. Equidem accurate pretium ſupputans, hyperpyron invenio valere novem cruciatos ſeu quarantanos. Incolæ Cypri regni prius, quam barbarorum ſubirent jugum, in quinque diverſa hominum genera diſtribuebantur. Horum aliis omiſſis, quod huic inſtituto noſtro quadrat, exponam. Infimi generis adpellabantur Pariki, conditionis homines ſervilis, uſque adeo dominis obligati propemodum ut vitæ neciſque poteſtatem in eos haberent. Nomen ipſum Pariki, Græcæ originis eſt. Nam παροικοι dicuntur Græcis, ſicut & Juſtiniano Augusto παροικικον δικαιον, jus colonarium eſt. Secundum hos proximi vocabantur vulgo Letteri, qui quidem & ipſi Paricorum ſeu colonorum erant e numero, ſed qui vel interveniente pecunia, vel gratia dominorum, vel alia quadam via libertatem impetraverant, diverſa tamen ratione. Quippe nonnulli abſolute liberi efficiebantur, quum alii perſonali dumtaxat libertate potiti, nihilo minus rerum ſuarum nomine dominis eſſent obligati; puta, quotannis ut ſolverent principibus aut nobilibus viris, quindecim vel ſexdecim, plus aut minus, perpyra: (ſic enim corrupte vocabant) cujus in perpyris numerandæ pecuniæ cauſa, Perpyrarii dicebantur. Adgnoſcit, opinor, voces lector depravatas, quum & hyperpyra dici debeant, & Eleutheri, qui liberi ſunt, & Hyperpyrarii, qui ſingulos in annos hyperpyra ſolvunt. Si quis denique pretium hyperpyrorum cognoſcere cupit, expendat hæc Belvacenſis verba, de libri 30. capite 143. Terra Soldani valebat ei cottidie 400000. iperpera, id eſt, 57000. marcas argenti. Sed prius ſcripturæ tollendum vitium, pro 57000. marcis argenti, 5700. marcas ut reponamus. Et nihilo minus hæc ipſa ſumma proventus cottidiani tanta videtur eſſe, pene fidem ut mereri nequeat. Sed enim pergendum ad alia. Quam diximus dramam, pro certi ponderis apud Turcos nomine lector accipiat, quod quidem ex drachmæ vocabulo Græco mutilatum eſt. Ipſius ponderis rationem in aſpris jam expoſuimus. An vero Turcicum cum antiquo ponderis Græco reſpondeat, diſputare nunc religio eſt, ne lectori nimium velut extra metas vagando moleſti ſimus. Scachi per-

Edit. Pariſ. pag. 405.

quam frequentes in Turcia ſunt hoc tempore, moneta Perſici Scachi ſive regis, unde nomen habent, Turcorum hoſtis acerrimi. Singuli valent aſpros Turcicos octo. Sultanini ex auro ſunt, quondam adpellati Soldani. Sic enim apud Belvacenſem loco jam indicato legimus, argentariæ fructum in Lebena (non procul a Sebaſtia) fuiſſe tres rotas argenti depurati, hoc eſt, tria millia Soldanorum. Ejuſdem cum Soldanis erant tum ponderis, tum pretii, qui Græcorum imperatorum temporibus Byzantii nominabantur, & Byzantini: charactoris dumtaxat ratione diverſi. Conſimiliter & Seraphini, quos primus ex Soldanis Ægyptiis ſignavit Melechſeraph, a quo nomen etiam hoc conſequuti ſunt. Chryſini Græcis a chryſo dicuntur, ut ab auro nobis aurei: quod imitati Turci, ſuos ſive ducatos, quod nomen a Venetorum Ducibus profectum arbitror, ſive Sultaninos, ab Altum vocaverunt Altumler. Chryſinorum quidem in aliquot Græcis & Aſiaticis monumentis antiquis nomen obſervavimus, quæ alio lectores habituri loco ſunt.

Quod Ægyptias, Arabicas, Syriacaſque monetas adtinet, harum quoque nunc mutata ratio: ſicut ex hac conſignatione D. Hieronymi Beck a Leopoldſtorf videre eſt, qui pretia ſingularum notavit, ut erant anno 1553. quum illas terras perluſtraret. Zahit, ærei nummuli perexigui, ſigna potius ſunt, quam moneta. Duo valent unum Direm, qui & ipſe nummus eſt æreus. Duo Direm valent Nuccarum unum, qui nummus eſt æreus major, cum literis Arabicis. Nuccari quatuor valent nummulum argenteum, quem Arabes Oſmannum, Turci Achs, Græci Aſpron vocant. Nuccari ſex faciunt nummum argenteum majuſculum, quem Maidinum vel Cattam nominant. Maidinos vel Catta, Oſmannum unum cum dimidio facit, & quatuor Marchettis Venetis æſtimatur, vel octo Bezzis ſive nigris nummulis Germanicis, quorum tres conficiunt unum crucigerum. Scachi, majores argentei nummi, quorum ſinguli quatuor maidinos; decem vero, Turcicum aureum valent. Altum, aureus Turcicus, valebat id temporis quadraginta maidinos, vel aſpros ſexaginta. Coronati aurei pretium erat, maidini triginta quinque. Horum vero quam nunc ſint aucta pretia, deprehendere lector ex ſuperius indicatis poteſt.

Edit. Pariſ. pag. 406.

Obiter denique huic explicationi de monetis adjungitur, Sultanos Turcorum tam in ipſis auſpiciis imperii, quemadmodum Spanduginus memoriæ prodidit, quam victoriis potitos illuſtribus, aut natis hæredibus maſculis exſultantes, ſicut in annalibus hiſce noſtris paſſim animadvertere licet, aſpros novos ſignare ſolitos. quod quidem ubi factum eſt, uſum aſprorum veterum interdicto publicato prohibent. Quapropter ab omnibus ad rei monetariæ præfectus deferuntur veteres, ac pro duodecim veteribus aſpri decem novi ſolvuntur. de quo ſæpe lucrum Sultanis haud exiguum provenit, Inquiſitores etiam conſtituuntur, qui an aliqui veteres aſpros retineant, obſervent. Hi variis utuntur fraudibus, & multa nequiter committunt. Ejus autem lucri cauſa Muchemetes ſecundus, qui Conſtantinopolim cepit, ſingulis decem annis aſpros ſignabat novos. Fortaſſe tamen hoc etiam feciſſe videri poſſit ad imitationem antiquitatis Romanæ, cujus in nummiſmatis toties eſt reperire vota decennalia, vicennalia, tricennalia. Non enim dubium eſt, Muchemetem ſecundum, quem diximus, velut in ipſo ſucceſſorem imperio, multa priſcis in Auguſtis, quos pro deceſſoribus ſuis habebat, ex ambitione quadam æmulari voluiſſe.

Sugutzuc, Gerle, Boli.

19 Dicit auctor annalium exiſtimari vulgo, ſepultum Oſmanem ad Sugutzuc, qui locus a ſalice nomen habeat. Narrat autem Laonicus, eſſe vicum juxta Myſiam, quem incolæ Sogutam vocent, ubi flumen ſit ejuſdem nominis. In hoc vico tradit aliquamdiu habitaſſe Oguzios, & ipſum Othmanem domicilium ibidem habuiſſe. Putabatur igitur iſtic conditus, ubiplerumque degere ſolitus fuerat. Addit etiam, poſſe locum adpellari vicum Itææ. Sic enim reddidit interpres, ſecum in errorem & alios abripiens. Non enim Itææ, ſed ſalicis vicum dicere debuerat, quæ Græcis Itæa vocatur. Germani, quorum lingua componendis nominibus per eſt idonea, Falberdorf interpretarentur. Sed notandum, a Laonico poſt Sogutæ vocem, omitti alteram Turcicam Gui, duarum ſyllabarum, quæ vicum ſeu pagum ſignificat. In annalibus noſtris Sugutzug legitur, voce novellas ſive teneras ſalices ſignificante, vel ſalicetum potius: ſicut iiſdem Turcis Belezug teneræ ſive novellæ quercus ſunt, aut querçetum: quod ipſum quoque nomen eſt oppidi Anatolici, cujus infra memunit annalium auctor. Huic etiam pagi Oſmanzug, vel Othmanzug, nomen derivo: veluti quo ſignificetur Oſmanis ſive ſeminarium, ſive plantatio. Apud Abrahamum Ortelium in tabula Natoliæ legitur Othmangiuch, quod tribus ſyllabis Italico more pronuntiatum, idem eſt cum Othmanzug. In itinerario Busbequii legitur Othmanlick, depravate puto, quum Otmanſick vel Othmanſuck ab ipſo ſcriptum fuerit: ut poſterius hoc V Gallicum habeat, Turcis etiam uſitatum. Longius ab origine vocis recedunt, qui Otmanic ſcribunt. De Boli, tam regione, quam oppido, ſupra diximus numero 13. Bellonius oppidum priſcis Abonitichos dictum putat. Gerle non procul a Boli oppido diſtat, ſed in Ortelii Natolia puto non recte ſcribi Gerede, pro Gerele, quod idem eſt cum Gerle.

Sangiac, Sangiac Beg, Meſchit, vel Meſzit, Dſuma, ſive Zuma, Iuaret, Candri, Cangri, Chiangare.

Sangiac diſſyllabum, ſive Sanzac, Turcis vexillum ſignificat. Sunt autem ipſis loco vexillorum ſive ſignorum militarium, globi, ærei deaurati, ſummo in haſtili defixi: circumplexis ac dependentibus undique ſeu crinium colligatorum manipulis, ſeu caudis equinis. Verticl pomorum ſive globorum, quos diximus, nonnumquam luna creſcens imponitur. Hujuſmodi ſigna militaria plura geſtari vidimus ante baſſam ſeu beglerbegum Temeſvarenſem, quum is nobis Conſtantinopolim ituris occurreret in planicie, poſt deſcenſum a montis Hæmi cliſuris, non procul a Tatarbaſare, qui locus a foro Tatarorum nomen habet, ad tertium a Philippopoli lapidem: ubi nos prætereuntem regio cum comitatu, magnoque camelorum & aliorum jumentorum numero, (ſummarios corrupte vocat Belvacenſis, qui Græcis ſamarii ſunt, & ſagmarii, & ſagmatarii) vidimus. Ab his ſignis militaribus dicuntur Sangiacbegi, provinciarum ſcilicet præſides, ſive prætores: qui quum ad expeditiones ſuſcipiendas mandato Sultani evocantur, curant ante ſe ſignum ejuſmodi, quale diximus, cum ſtrepitu tympanorum, & aliorum inſtrumentorum, quibus utuntur valde ſtridulis, geſtari. Græci Turcicum illud Sanzac, flambarum & flambulum adpellant: Sanzacos autem, flambulares. Leo Sapiens, Imp. Auguſt. librum de adparatibus bellicis ſcripſit, converſum liberius, quam par erat, in linguam Latinam a Joanne Checo Anglo, quem Græcum habemus. In eo Flamulum, quo Cedrinus etiam utitur, & forma deminuta Flamuliſcium, & Flamulares reperiuntur, nomina Græcis & Turcicis hiſce reſpondentia. Non enim temere dictum a nobis, ſimias eſſe Græcorum Turcos, in rebus plurimis: maxime quæ ſpectant ad officia militaria, provinciarumque præfecturas ac præſidatus, & earum diſtributiones. Meſſitæ ſeu Meſaitæ Turcis proprie templa dicuntur, e lignis fabricata: qualia ſcilicet ab eis

pag. 407.

exſtruebantur, quum necdum imperii creviſſent opes. Zuma vero (cujus vocabuli ſupra quoque facta fuit mentio) templum ſignificat amplum operis lapidei. Medreſſa quid ſit, quid Imaretum, Gauderjus ipſe tam heic, quam aliis in locis, in ipſo contextu expoſuit. Nimirum xenodochia ſunt, ut eſt videre apud Busbequium, haud inelegánter conſtructa, ſuiſque diſtincta cubiculis: in quæ non modo Turci divertunt, ſed etiam aliis quibuſvis homines addicti de religione ſententiis. Quippe nec Chriſtianus quiſquam, nec Judæus, ſeu dives, ſeu mendicus, ab iis arcetur. Baſſæ quoque, ac ſangiaci, quum peregrinantur, illis utuntur. Mos ita fert Turcorum, ut ſinguli, qui eo divertunt, cibum præbeant. Quum cœnæ tempus adpetiit, adeſt miniſter cum ingenti ligneo diſco, qui menſæ inſtar videri poteſt. Hoc patinæ plures continentur, impletæ vel oriza cocta, vel decocto ad crenorem ordeo, addito carnis plerumque vervecinæ ſrullo. Circum patinas poſiti panes ſunt, & nonnumquam aliquid ſavi. Sumit ex his, qui vult. Ac faſeſt peregrinantibus, his cibis toto triduo gratis frui: poſtea mutandum hoſpitium. Sane Turcici proceres maximis impenſis exſtruere potiſſimum ſtudent hæc ſeptem: Meſſitas, imareta, Græcis Maratia, caravanſaraja, balinea publica: quibus etiam pulcherrimos fontes adjungunt: in cæteris, ad uſus hominum, jumentorum cottidianos; in meſſitis ad luſtrationes vel ablutiones quaſdam peragendas prius, quam templa ſua ſive meſſitas ingrediantur. His adde fluminum pontes, & vias publicas, lapidibus ſtratas. quæ quidem omnia perinde ſpectabilia ſunt apud Turcos, & eximia: ſicut apud Anglos iſta, verſu comprehenſa veteri;

Mons, et fons, et pons: eccleſia, femina, lana.

Propemodumque licebit & Turcica diſticho complecti:

Meſſita, maratium: caravanſaraja, lavacra,
Fontes, et pontes fluviorum, ſtrata viarum.

Obiter hoc etiam addo, Conſtantinopoli Meſſitis, quæ iſtic numero plus minus quadringentæ ſunt, tot hujuſmodi adjuncta eſſe maratia: ut ſi quis in uno triduum victitet, ac deinde pergat ordine ad cætera, totius anni ſpatio vel invitare nequeat omnia, vel omnium usi beneficio. Sequitur etiam paullo poſt hunc locum in annalibus explicatus imaretorum uſus, quum narrant, ipſummet Urchanem in exſtructo ab ſe imareto cibos diſtribuiſſe.

Candria regio ſita eſt ad Pontum Euxinum, inter Bithyniam, & Pontum, hoc nomine, provinciam: ubi & oppidum Candria reperitur in Ortelii Natolia, ſitum eo plane loco, quo Dedacana vetus a Nicolao Sophiano ponitur. Diverſum ab hoc oppidum eſt Cangri, verſus Amaſiam ſive Cappadociam, quod olim Gangra nominabatur, unde Turcis & regio Chiangare dicta.

Zercola, tam alba, quam rubra.

32 Zercola capitis e filtro tegumentum eſt, latam auream fimbriam habens, qua parte capiti imponitur: de penulæ manica tegminis ipſius petita forma, ſicut ipſimet ajunt Turci. Superiori Zercolæ parti, ſeſquiſpithamam alta, caput inſeritur: inferior a vertice capitis infra cervices in dorſum non aliter ad tres ſpithamas uſque demittitur, ac feminarum Gallicarum tegmen, quod *Chapperon* ab eis dicitur. A media fronte ſurgit oblonge quædam quaſi vel fiſtula vel vagina ex ære, partim deaurata, partim argento foris obducta, cui gemmas inſerunt, non magni tamen pretii. Hæc Zercola Genizaris albi coloris eſt, aliis nonnullis rubri, de quibus alio dicendum loco. Fiſtula ſive tubulus excipiendo cono de pennis avium facto ſervit, vel belli tempore, vel quum ſatellitio ſuo Sultanum ſtipant.

Muſulmani, muſulmaniſſare, magariſſare, Turci. Lemnicus emendatus.

32

Muſulmanos dici ſe volunt Mahumetani, tamquam recte credentes: ut Arianicis temporibus cæteri Chriſtiani, quotquot abominabantur eorum furores, Orthodoxorum nomen profitebantur. Ac tametſi Mahumetanis honeſtiſſima ſit Muſulmanorum adpellatio, principibus ipſis Muſulmanorum Sultanos ſe nominantibus, uti frequenter apud Prætorem noſtrum videre eſt: tamen Græcis vicinis, ut Chriſtianis, erat exſecrabile nomen, qui verbo Muſulmaniſſare de omnium graviſſimo apud Chriſtianos flagitio deſertæ religionis utebantur: cujus etiam vim declarantes, aliud Magariſſandi verbum adhibebant, quod ſignificat ſtercore faciem conſpurcare. Cedrenus, aliique ſcriptores hiſtoriæ, cum iis, qui jus Canonicum orientalis eccleſiæ tractarunt, utroque utuntur. Oſmanici tamen adfectant hanc adpellationem, & Turcos ſe dici nolunt. Quo de vocabulo facere non poſſum, quin Philippi Mornæi ſententiam exponam, ex libro ejus Gallice ſcripto, de veritate religionis Chriſtianæ contra paganos, Judæos, Mahumetanos, & alios, cui ſimilis in hoc argumenti genere nullus antehac prodiit. Nam eadem opera de Turcorum etiam origine quiddam non temere rejiciendum intelligemus. Aſt ergo Mornæus, Iſraelitas fuiſſe tranſportatos, etiam Herodoto teſte, ultra Mediam, ad regiones id temporis inhabitatas: & ab eis partim Colchos originem duxiſſe, qui Herodoti tempore circumcidebantur; partim Tataros, qui circa annum Chriſtianum 1200. ductus Zingis Chanis velut inundatione quadam orbem terrarum obruerunt, & imperium deinde Chanis illius Chitaini conſtituerunt. Erant autem, inquit, hi circumciſi. prius etiam, quam Mahumetis nomen audiſſent: eoque proclíviores fuerunt ad amplectendum legem Mahumetis, quod ex parte cum ipſorum religione conveniret. Vox ipſa Tatari ſive Totari, lingua Syriaca reliquias ſive reſiduos ſignificat, ait. Inter hordas quoque Tatariæ, verſus partem ejus magis aquilonarem, nonnulli nomina Dan, Zabulon, Nephtali, retinuerunt. Unde non eſt, quod miremur, tantam Hebræorum eſſe copiam in regionibus Ruſſiæ, Sarmatiæ, Lithuaniæ. Putat etiam, eo plures iſtic Hebræos inveniri, quo propius ad Tataros accedatur. Equidem ut obiter aliquam de meo velut ſymbolam his adjiciam, adoleſcens in Livoniam, necdum collegio Teutonicorum equitum diſſipato, a Conrado patre miſſus ad Albertum patruum, quum alia iſtic animadvertere memini, tum etiam verſus Lithuaniam, in vicinia metropolis Rigæ, (quæ in edito Laonico vitioſe tranſpoſitis litteris ſcribitur Ucta, pro Ryca: ſicut ibidem pro Euphraſie reponendum Eiſtance. Sic enim Germani ceteri vocant Livoniam, Saxones noſtri Liſſandam. Gallicus interpres Ucram vult eſſe Novogradiam, puerili errore: quum dicat auctor, ſuis urbem legibus & libertate frui: ab optimatibus regi: ad mare ſitam eſſe, Danos, Anglos, Gallos eo commerciorum cauſa navigare: quæ de Novogrodia intelligi nequeunt) in hujus ergo Rigæ vicinia, nationem quamdam eſſe barbaram Lettorum, a cæteris Livoniæ barbaris incolis, Curonibus & Eſtonibus, lingua plane diſcrepantem: qui perpetuo in ore quaſi lamentationem quamdam habent, quam vociferando per ægros aſſiduo repetunt, Jeru Jeru Maſco Lon. quibus verbis Jeruſalem & Damaſcum intelligere creduntur, cæterarum in antiqua patria rerum, tot a ſæculis, & in remotiſſimis ab ea ſolitudinibus, obliti. Ad Mornæum ut redeamus, putat hoc idem non minus eſſe vero ſimile de Turcis, quam de Tataris: quum nomen ipſum Turcorum Hebraica lingua ſignificet exſules, & contumelioſum apud ipſos habeatur. Viderique Mahumetem non abs re, ne populos illos longe numeroſiſſimos offende-

Edit. Pariſ. pag. 402.

ret, qui tum temporis incipiebant ſe commovere, A retinuiſſe circumciſionem, luſtrationes, & alias quaſdam legis Moſaicæ cærimonias.

Geniſcheher, Goinuc, Caraſi, Coſri, Bergama, Edremit, Gelipoli.

Oppida ſunt Iſnicæ vicina, Geniſcheher & Goinuc, vel Guinuc triſyllabum, ut heic in archetypo ſcribitur. Illud novam civitatem ſignificat, & in Ortelii Natolia, ſicut & Busbequio, Jeniſar vocatur, ut ſupra dictum numero 17. Goinuc in eadem Ortelii Natolia reperietur. De Caraſi expoſuimus antea numero 13. Coſri cum Caritto Natoliæ puto eadem eſt. Bergama vetus eſt illa, celebriſque membranarum nomine Pergamus, Galeni medici patria. Quæ Turcis heic Edremit, olim dicebatur Atramyttium, Leoni Auguſto epiſcopatus Epheſinæ metropoli ſubditus. Nautæ noſtri vocabant nomine magis corrupto, Landemiti: quod propius ad originem ſuam accederet, ſi lingua ſua, hoc eſt Italica, dixiſſent L'Adremiti. B Nobis quidem articuli cum ipſo nomine confuſio perdifficilem reddebat de appellatione veteri conjecturam. Sunt autem hæc Troadis oppida: De Ulubat ſuperius quædam numero 16. notavimus, infra daturi plura. Paullo poſt Gallipolim dixi, more nautarum noſtrorum, quum Turcis Gelipoli nominetur. Ridicula ſunt ſomnia Nicolai Nicolaidis Delphinatis, de nomine atque origine hujus urbis: quum a C. Caligula conditam, ab eodem nomen accepiſſe tradit. Mox opinione mutata, quod fuerit a Gallis exſtructa, Gallipolim vult dictam, ceu Gallorum civitatem: perinde ac Philippopolis ſit Philippi civitas, Nicopolis quaſi Nicolopolis, Nicolai civitas: perbelle, ne dum Gallos ſuos ornat, ſuimet oblivilcatur. Non enim aliam in Græcia reperimus ullam Nicopolim, quam hanc: cujus ut auctor eſt Nicolaus Nicolaides, ita merito nomen hoc ei relinquamus, ut a duplici Nicolao, Nicolopolis adpelletur. Sed omiſſis jocis, amplius quadringentis annis ante C. Caligulam apud Xenophontem noſtrum civitatis hujus ſit mentio. Nec a Gallis etiam condita fuit, ſed ab Athenienſibus: quorum dux Callias, initio ſtruendæ dato, promeruit: ut ab ipſo Calliupolis, (Calliopolim fere Latina conſuetudine vocamus) ceu Calliæ civitas, diceretur. Epiſcopatum hujus ad Heraclienſem Thraciæ metropolim Leo imperator in Thronis refert.

Edit. Pariſ. pag. 409.

De prima Turcorum in Europam tranſitu. De caſtellis, Zemenic, Chiridocaſtro, Maito.

84 Prius, quam de caſtro Zemenico dicatur, recitabimus heic verba Laonici de prima Turcorum in Europam transjectione, cum quibus deinde locum hunc annalium conferemus. Capto, inquit Laonicus, præſidio Cherroneſi, & Madyto, in Thraciam Turci progreſſi ſunt, uſque ad fluvium Tænarum. Notetur in his verbis interpretis oſcitantia, qui præſidium Cherroneſi dixit, pro Cherroneſi caſtro. Id caſtrum accipi non poteſt de Dardanellis. Nam eas arces, quæ duæ ſunt, non una, Muchemetes ſecundus exſtruxit poſt captam Conſtantinopolim, vel ipſo teſte Chalcocondyla. Ergo Cherroneſi caſtrum illud intelligitur, quod verſus Ægæum mare duobus abeſt milliaribus Græcis vel Italicis a Maito, verſus Propontidem vero duobus & viginti a Calliupoli. Et Maitos hodie dicitur ejuſdem Cherroneſi oppidum, ne Xenophonti quidem ignotum, cui Madytos adpellatur, ſicut & Laonico, tribus dumtaxat a Dardanellis verſus Ægæum diſtans milliaribus. Prætor Græciæ noſter Aſty vel urbem Madytorum nominat, ſicut & Leonis Auguſti novella de Thronis Madyta pariter, & Madytum dixit. Caſtro autem, quo de agimus, nomen eſt apud Græcos Chiridocaſtron. Helleſpontus iſtic uſque adeo in anguſtum cogitur, ut a litore Aſiatico Cherroneſiacum Europæ tantum uno milliari Græco disjungatur. Hoc igitur in loco Turci primum ex Aſia tranſmiſerunt in Europam, & induſtria quadam Zemenicum, ut ipſi narrant; Chiridocaſtron, ut Græci; a captivo quodam Chriſtiano ducti occuparunt. Inde diſſitam ad alterum lapidem adorti Madytum, quam incolarum frequentia tentari prius auſi non fuerant, quum hodieque ſupra trecentas Græcorum domos habeat, & ipſam in poteſtatem redegere. Nos illic in itinere noſtro vinum coloris rubri comparabamus, quod menſibus aliquot durante navigatione, variis in malis, & nauſea perpetua, præcipue nos recreabat. Nicolaides, de quo paullo ante diximus, fabulas ut de Gallipoli, ſic etiam de hoc caſtro, nobis obtrudit. Narrat enim, dici caſtrum viduarum, ex hujuſmodi occaſione. Quum Turci, ait, ope duorum mercatorum Genuenſium Helleſpontum tranſmiſiſſent, pro ſingulis capitibus tranſportandorum ſolutis duobus ducatis: primum omnium in Europa caſtrum hoc B ceperunt, in quo mares omnes immani ſævicie contrucidarunt, vita fœmellis tantummodo condonata. Qua de cauſa nomen ei deinceps manſit, ut caſtrum viduarum adpelletur. Hoc ſi verum eſſet, adpellandum erat Græce Chiron caſtron, vel Chirocaſtron, quod nomen ipſe non poſuit. Sed ſatis animadvertit peritus hiſtoriæ lector, in ipſo fabulæ peccatum initio. Non enim ad primum in Europam Turcorum tranſitum pertinet illa de Genuenſibus hiſtoria, ſed ad inſequentia tempora, ſicut ſuo loco deinceps numero 87. indicabitur. Deinde Chiridocaſtri nomen exſtitiſſe conſtat etiam prius, quam Turci tranſmiſſo Helleſponto caſtrum ipſum occupaſſent. Erat in navi noſtra ſenex multarum rerum peritus, Antonius Melienſis, Græco patre natus in Melo inſula (Milon Græci pronuntiant) conductus a Navarcho, ut index itineris interdiu noctuque nobis eſſet, quem Podotam Græci nunc dicunt vocabulo peculiari, quod in Pulologo reperitur, vulgus nautarum Pelotam vocat. Is mihi, quum Calliupoli relicta, C jam viginti duobus milliaribus emenſis, Chiridocaſtrum præternavigaremus, & ruinoſi caſtri nomen ſignificabat, & hiſtoriam non frivolis de cauſis obſervandam commemorabat. Quo, inquit, tempore Turci primum haſce freti Helleſpontici tranſmiſerunt anguſtias, ut Aſia potiti, Europæ regiones invaderent: hoc ipſo caſtro, quod vides, in poteſtatem redacto, primum in Europa pedem fixerunt. Ejus rei nuntio, ſumma celeritate, Conſtantinopolim perlato: tanta Græcorum, majorum noſtrorum arrogantia, tanta ſecuritas fuit: ut minime cogitarent de caſtro mox recuperando, & ejiciendis prius ex Europa Turcis, quam majores in ea vires adquiſiviſſent, altiuſque ſuas egiſſent radices; ſed accepti damni gravitatem verbis elevando dicerent, eſſe dumtaxat amiſſum ſtabulum porcorum. Ludebant enim, ut Nazianzeni noſtri verbis utar, in rebus minime ludicris: ridebant, in rebus minime ridiculis, ſed deplorandis potius: dum ex Chiridocaſtro per jocum, ſtabulum porcorum faciebant. Græcis enim Chiridia dicuntur D porci. Sed riſus iſte tandem in amaras converſus fuit lacrumas. Audiamus majorem nunc ex eiuſdem Antonii narratione Græcorum inſaniam. Venit inde, non magno temporis interjecto ſpatio, Turcorum in poteſtatem & Calliupolis, ut in his annalibus quoque recitatur: Græcis interim alium dormientibus, nec de rationibus occurrendi conatibus hoſtium vel tantillum ſollicitis. Quid fit? Hujus etiam detrimenti accepti nuntius Conſtantinopolim venit. Tum magis ut Græcos dementes cerneres, amiſſam illi Calliupolim flocci facere, jacturam publicam reapſe magnam, verbis ſocordiæ plenis extenuare, non niſi amphoram vini a Turcis ereptam ſibi dicere. Sed eos Turci paucis annis in Thracia fecere progreſſus, ut hujus Soleimanis baſſæ, qui Calliupolim tunc eis eripuit, fratris filius Bajaſites, occupatis etiam ſuburbanis agris, *pag. 410.*

agris, Conſtantinopolim pluribus annis obſideret: A quam quidem omnino redacturus erat in poteſtatem, ni Tatari Temiris interveniſſet expeditio Bajaſiti fatalis: qua proſperrimi Turcorum ſucceſſus aliquandiu divino conſilio fuerunt inhibiti, ne ante tempus a Deo deſtinatum, imperii Græci reliquias devorarent. Hæc narratio licet in hiſtoriis Græcis non exſtet, dignam tamen cenſui, quæ memoriæ proderetur: ut ex ea noſtri homines exemplum capiant, nobis quod ex uſu ſit. Utinam ne nos etiam modo tam altum, veterno Græcorum correpti, iterteremus, vix ut expergiſci poſſimus: dum non Chirodocaſtra, porcorumve ſtabula, ſed hactenus invicta Chriſtianorum propugnacula: non Calliupoles, aut amphoras vini, ſed Pannonias, ſed Cypros, integra regna ſcilicet, amittimus. Sed reprimo me. Nam plura vetat dolor, & ominis infauſti metus.

Triturandi mos apud Græcos, & Aſiaticos, Bolair, Aſprolimiona.

25 Arearum in quas meſſis tempore ſegetes tam in Græcia, quam in Aſia, colliguntur; & ipſa triturandi ratio, hujuſmodi eſt. Solent illarum regionum incolæ, poſtquam demeſſæ fruges ſunt, non domum eas ex agris, more noſtro, granis necdum excuſſis, in horrea convehere: ſed in aream quamdam ſub dio comportare. Deinde ſparſis per aream manipulis frugum boves & bubalos immittunt, qui dum pedibus ſubjectas proterunt, ariſtis grana nullo negotio excutiuntur. Et ſolent hæc ſub dio fieri, extra pagos & oppida. Semper autem mos hic apud orientales triturandi fuit, inde uſque ab antiquiſſimis temporibus, ſicut & in ſacris libris interdictum verus reperitur: Os bovi trituranti ne obligator. Secundum hæc mentio fit expeditionis Turcorum, primum mari, navigiis oram Cherroneſi verſus Ægæum legentibus, & præterito Rumeliæ vel Europæ promontorio, ſinum Magariſium (ſic a fœdis tempeſtatibus ac pluviis dictum, quæ illis in regionibus exiſtere boreis flantibus ſolent, quum apud nos aquilo ſerenitatem aeris ferat) intrantibus, ubi Cherroneſi latus alterum, longo tractu, in mare ſe porrigit: deinde terra, miſſis equitibus, qui cum Edzebego planiciem Cherroneſi verſus amnem Maritzam pervagarentur, & Album ad Portum navalibus ſe cum copiis conjungerent. In his verbis obſervandum illam Bolairis planiciem Turcis dictam, Prætori Græciæ noſtro vocari Bolerum, qua ſcilicet per ipſam Cherroneſum, Hadrianopoli procul ad dextram relicta, cum Didymoticho, verſus Ænum oppidum, & Maritzam fluvium, quondam Hebrum dictum, ac longius inde Theſſaliam verſus itur. Nam a Chiridocaſtro ſive Zemenico, per excurrentis in mare Cherroneſi campos, ad Maritzam fluvium, & illum maris ſinum, in quem ſe Maritza ſive Tænarus, ut Laonicus de cauſa deinceps exponenda vocat, propter Ænum civitatem effundit, directum iter non magnum eſt. Quippe Thracica Cherroneſus inſtar linguæ ſe porrigit in Ægæum mare, tam anguſto terræ continentis ſpatio: ſex tantum ut milliaribus Græcis diſtet Helleſpontus a ſinu Magariſio, qui eſt ab altera Cherroneſi parte: quibus a ſex milliaribus etiam dictum eſt Hexamilium Cherroneſi, ſex tantummodo milliaribus Græcis a Calliupoli diſſitum: ut alterum celebrius illud Hexamilium Iſthmi Corinthiaci totidem patet in latitudinem milliaribus, & utrinque gemino ſimiliter a mari alluitur. Begi vocabulum, quod heic Edzi cuidam ex proceribus Turcicis tribuitur, interpretati jam ante ſumus. Hoc tantum lector obſervet, planiciem Bolairenſem, ſive Bolerenſem, ut Prætor vocat deinceps apud Turcos Edzeæ planiciei, vel Ezeæ nomen ab hoc Edze bego conſequutam, ut infra, certis ex locis horum annalium, parebit. Portus Albus denique Græcis eſt Aſprolimiona.

De oppidis Cherepoli et Zorli, civitate Cherroneſi, ab Europæ promontorio Conſtantinopolim uſque, cum intervallis unius ab altera.

Quæ oppida Thraciæ Cherepolim & Zorlum 26
Turci vocant, Græci dixere Chariupolim & Tzurulum. Chariupolis ſive Chariopolis, perinde ac ſupra de Calliopoli dictum, ab Athenienſi Charia conditore fuit adpellata. Nam præpotens mari populus Athenienſis ante bellum Peloponeſiacum, propter amplitudinem claſſis, & alium rerum navalium, Cherroneſum cum majori parte maritimæ Thraciæ ac Macedoniæ, cum Perintho, (nunc Arachlea, quod idem eſt cum Heraclea) cum Selybria, cum ipſo Byzantio, poſſidebat: in eaque loca, ſemel occupata, colonias deducebat: Thucydide, Xenophonte, atque aliis, teſtibus. Prætor Græciæ noſter Chariopolim commemorat, & quo ſita loco ſit, indicat: dum ordine civitates has in Cherroneſo recenſet, Heracleam, Panium, B Rhædeſtum, Chariopolim. Meminit & Cedrinus in Conſtantino Monomacho Aug. ubi de Patzinacis in Macedoniam profecturis explicat. Leo Sapiens Aug. in Novella de Thronis, Heracleæ metropoli, quam Thraciæ Macedoniæque ſimul adtribuit, velut in confinio ſitam, inter alios epiſcopatus, hos ſubjicit: Madytum, de qua dixi- *Edit. Pariſ.*
mus, Rhædeſtum (nunc Rhodoſtum) Panium, *pag. 411.*
Hexamilium, (nunc Xamilii) Calliopolim, Periſtaſim, Chariopolim, Tzurolloen, (nunc Zorli) & Athyra, qui nunc Pons grandis nominatur. Quod ſi lubet intelligendarum hiſtoriarum cauſa noſſe intervalla horum oppidorum, ut ordine ſita ſunt ad litus Helleſponti ac Propontidis, inde a Dardanellis, ubi fauces Helleſponti ſunt, in Ægæum curſu rapido ſemet exonerantis, ad ipſam uſque regiam urbem Conſtantinopolim: hæc peraccurate computata illius, quem dixi Melienſis Antonii ſtudio, notabis:

A Rumeliæ, vel Romaniæ, Græciæve pro- C
montorio, quod extremum eſt in Europa propter Helleſponti anguſtias, ad arces fauciam, ſive Dardanellos, milliaria Græca ſunt 18.

A Dardanellis Maitum uſque, M. 3.
Maito Chiridocaſtrum, M. 2.
Chiridocaſtro Calliupolim, M. 12.
Calliupoli Hexamilium, M. 6.
Hexamilio ad Sancti Georgii promontorium, M. 6.
A S. Georgio Periſtaſin, M. 6.
Periſtaſi Arachlizam, M. 7.
Arachliza Myriophytum, M. 7.
Myriophyto Coram, M. 6.
Cora Gainum, M. 4.
Gaino Rhodoſtum, M. 15.
Rhodoſto Arachleam, M. 30.
Arachlea Silyvream, M. 20.
Silyvrea ad Pontem grandem, M. 15.
A Ponte grandi ad Pontem parvum, M. 20.
A Ponte parvo ad S. Stephanum M. 10.
A S. Stephano ad Heptapyrgium, ſive Jadicu- D
lam, vel arcem ſeptem turrium, ſitam in extremo urbis Conſtantinopoleos, ad Propontidem angulo, M. 5.

Ab Heptapyrgio ad Sultani ſarajum, ubi alter eſt urbis angulus ad Boſporum, Propontidi ſemet infundentem. M. 7.

Tzurulus, (Caſtaldo Chiorli, Busbequio Chiurli) quam Leo imperator Tzurolloen vocat, nonnihil a Propontide verſus mediterranea diſtat, a Selybria maritima ſex plus minus horarum itinere. Nos iſtic ſatis commode diem ac noctem egimus. Fallitur in Selime primo Jovius, & auctor annalium Sileſiæ Cureus, qui pagum ignobilem & obſcurum vocant: quum hodieque ſit oppidum, & a Prætore dicatur Aſty, quod civitatem ſignificat; ac in Græcorum hiſtoriis etiam Mauricii Auguſti temporibus, ante mille ſcilicet annos, mentio Tzuruli fiat, ubi dicitur, Chagano cum in-

ſenita multitudine Thraciam ingreſſo, Romanorum ducem territum, in caſtello Tzuruli, tanquam loco munito, ſe concluſiſſe. Nam hæc ipſa leguntur apud Zonaram verba.

Eurenos, cæteri tres apud Turcos illuſtrium quatuor familiarum auctores.

27 Tradunt noſtri, & in his Geuſræus, Oſmanem ſibi tres fœderatos adſciviſſe, quorum adjutus ope, compluribus oppidis ſubactis, auctoritatem ſibi potentiamque comparaverit. Horum duos fuiſſe Græcos, religionis Chriſtianæ deſertores, tertium vero Turcum. Græcorum unus, Michael nominabatur: alter, Marcos. Turcos nomen Auramı fuiſſe ſcribit. Ab his propagatas eſſe tres familias apud Turcos, cæteris omnibus, ſecundum Oſmanidas, nobiliores: a Michaele, qui Michalogli, quaſi Michalides, dicantur: a Marco, qui Marcozogli, quaſi Marcozides: ab Auramı, qui Auramogli, & Auramides. Nos hactenus horum in annalibus hiſce mentionem nullam habuimus. Eurenoſis nomen hoc primum anno Chriſtiano 1357. legimus, quem ex procerum numero fuiſſe non dubium eſt, quum begus adpelletur. Et Turcos hoc quidem ſequi malo, quibus Eurenos; quam Geuſræum, cui Auramı vocatur. Unde poſteri quoque non Auramogli cum Geuſræo, ſed cum Turcis Eurenoſogli, velut Eurenoſides, ſunt adpellandi. Michalogli ſerius his commemorantur in annalibus, & nominatim Mechemet beg Michalogli, dux Acanziorum, ſub initium Muchemetis primi, anno Chriſtiano 1414. Malcozogli longe poſt hos, anno Chriſtiano 1480. quo tempore Bali beg Malcozogli nominatur, ſub Muchemete ſecundo. Quartæ familiæ non fit apud Geuſræum mentio, quam Turchan begus propagavit. Hoc nomen in his annalibus reperitur ſub Murate ſecundo, anno Chriſtiano 1433. Eurenoſes apud Laonicum Brenezes ſcribitur, pro Eurenezes, aut Urenezes. Idem Michaloglios etiam Michalines alicubi vocat. Malcozzides & Malcozogli cur a Turcis pro Marcozziis & Marcozogliis dicantur, ſcio; cur a Reineccio Malaconii, neſcio. Eurenoſis etiam poſteri rectius Eurenoſi vel Eureneſii vocabuntur, quam Ebrenes. Turchan begus Chalcocondylæ Turachanes nominatur. Noſtra ætate nullam horum extra Malcozzios, & Michaloglios, mentionem invenimus: & Michaloglıorum ſane recentiorem, ex quibus Achmetes Açanziis præfuit in exercitu Soleimanis, ad obſidendam Viennam proficiſcentis. Caſan vero Michaloglium triennio poſt in his annalibus expeditione Soleimanis altera contra Germanos, a noſtris cæſum, magnis cum copiis, legimus.

Dimotur, Burgoſine, Bergas, Plagiari.

28 *Edit. Paſ. pag. 472.* In vicinia Tzuruli, de qua dictum, Didymoticham Prætor cum aliis oppidum ponit, a geminis moris ſic adpellatum, Turcis mutilate Dimotuc: quod Nicetæ Latine verſus, Eurum fluvium ambire tradit, pro quo ſcribere debuit interpres Hebrum fluvium, cujus nomen in pluribus hiſtoriarum Græcarum locis ita corruptum reperitur. Oppidi Dimotuci adpellatio ne hodie quidem eſt obſcura, præſertim propter elegantiſſimos urceolos, qui ab incolis elaborati, quum alia in loca, tum etiam Conſtantinopolim deportantur. Solent enim ex eis tam ipſe Turcorum Sultanus, quam alii magnates, aquam haurire. Didymoticha novella Leonis imperatoris Trajanopolitanæ montis Rhodopes metropoli ſubjicit. Andronicus autem Palæologus ſecundus hujus nominis imperator, ab epiſcopatu ad metropolis dignitatem in ſynodo provexit. Vicina Didymoticho eſt Burgoſine, quæ Caſtaldo Bergas eſt, aliis vulgo Bregas, magis etiam vitioſe. Noſtri comites Turcici, quum iſthic eſſemus, Burgos adpellabant. Gerardus Mercator cum aliis ex Bergas facit Bergulam & Bergelen Ptolemæi, Bergulion Cedreni, & Arcadiopolim. Proximum ab hoc oppidulum verſus Hadrianopolim medii dieı diſtat itinere, quod idem Caſtaldus Sitibabam nominat, quum a Turcis noſtris Eskibaba diceretur: id eſt, Baba vetus. Soleimanes baſſa mortuus eo caſu, qui recitatur in annalibus, in pago non procul a Calliupoli ſepultus traditur, cui nomen Plagiari. De monumento tamen ejus nihil iſtic intelleximus, licet ad Calliupolim quatuor fere ſeptimanis hæreremus. Obſervandum in annalibus, mortuum hunc Soleimanem duobus ante patrem Urchanem menſibus: cui filius Murates natu minor, non Soleimanes ſucceſſerit. Nam plerique Soleimanem inter Sultanos referunt, & primum hujus nominis faciunt.

Belezug, Chelili, Cadeleſcher, & Cadi Asker.

29 Belezuga locus eſt Anatoliæ, cui nomen a querceto. Significat enim vox ipſa novellas quercus, ut adnotatum ſupra, numero 19. Zenderlu Chelil eſt is, qui edito Chalcocondylæ corrupta ſcriptura Chatites adpellatur, pro Chaliles, quod ei nomen eſt apud Gregoram. Ex eo qui Halim facit interpres Laonici, errat: quum diverſa plane nomina ſint Chelil & Ali. Vox Cadi Turcis judicem ſignificat, qui de cauſis litigantium aliquo in oppido, vel urbe, vel provincia cognoſcit. In Italia poteſtatum vocant, cujus officii mentionem Prætor Græciæ noſter facit, quo loco narrat Venetiis miſſum fuiſſe Conſtantinopolim novum Exuſiaſten, (quo nomine ſignificatur is, qui eſt cum poteſtate, ac juriſdictionem exercet) quem ipſi, ait, Poteſtatum nominant. Cadi vero Leſcher, ſive Lesker, ſignificat judicem ſupremum, qui Arabum Maurorumque lingua dicitur Çadi Asker: qua voce ſolent uti, qui elegantius loquuntur, vulgus altera. Erant autem prius in univerſo Turcorum imperio duo tantum Cadileſcheri. Primus Anatoliæ, alter Rumeliæ, hoc eſt Romaniæ vel Europæ. Sed a Selime primo tertius his adjunctus fuit, poſt ſubactos populos principis Aladeulis, & Sultani Cairenſis, videlicet Ægyptios, Syros, Arabes, & Armeniorum partem: quæ regiones quam latiſſime pateant, etiam tertii hujus Cadileſcheri officium majoris eſt momenti, quam reliquorum. Habent autem imperium Cadileſcheri cæteros in Cadios ſive Judices, & Hoggias, & Taliſmanos: velut apud nos ſub juriſdictione Archiepiſcoporum, epiſcopi, presbyteri, diaconi, continentur. Iidem & Cadilicatus ſive judicum officia (Poteſtarias Itali vocant) arbitratu ſuo conferre ſolent, ſed ea lege tamen, ut conſtituti ab ipſis judices, a Sultano confirmentur. Addendum & hoc, duos illos primos judices majores accepiſſe Turcos a Græcis, quorum (uti dictum ſæpius) æmulati ſunt imperii veterem formam. Quippe Græci etiam Dicaſtas ſive Judices Anatoles & Helladis habebant. Adeoque magna fuiſſe iſtæc officia vel ex eo patet, quod imperatrix Zoe judicem Græcorum fecerit Conſtantinum Monomachum, cui tamen non multo poſt ipſa nupſit, & per nuptias imperium tradidit, ſicut in ejus vita Cedrenus ſcripſit. Idem in Paralipomenis, quæ necdum habemus edita, Judicis Hellados (quæ Græcia eſt) ac Peloponneſi, tamquam magnopræditi officio ſive dignitate, meminit.

Scachin, Sis oppidum, Meritza flumen.

30 Qui Turcis hoc Lala Scachin, Laonico Saines vocatur. Et prædicat eum valde Laonicus, optimumque virum adpellat. Quænam vero ſit illa Sis, cui captæ ſit mentio videndum. Ponit Marius Niger in Thracia Siſſopolim, quæ olim dicta fuerit Apollonia: ponit & Pinetus in Macedonia

Siſſopolim, quæ veteribus fuerit Apollonia Taulantiorum. Utrius ſit opinio melior, ipſi videſint. Equidem neutram harum accipi de Sis oppido poſſe puto, quum Siſſopolis Thraciæ verſus Euxinum, haud procul ab Anchialo, quam nunc Achelò Græci vocant, collocetur; Macedonia vero remotior etiam ſit ab illis locis, quæ huic proxima ſtatuuntur, nimirum a Tzurulo & Burgoſine. Reſtat igitur, ut aliud his vicinius oppidum quæramus, quod Sis annalium ſit. Hoc vero nobis monſtrat Græciæ Prætor eſſe Ciſſum, non procul a Tzurulo ſitum, ſicut ex his verbis ejus adparet: Cepit Imperator Joannes Ducas Vatatzes & Ciſſum caſtellum, & uſque ad eum fluvium, quem vulgus Maritzam vocat, limites conſtituit. Poſtea eſt & monte Tugano, & oppidulum in eo condidit: quo Nicolaum Cotertzen ablegavit, ut excubias ibidem ageret, & Latinis intra Tzurulum degentibus negotia faceſſeret: quod quidem oppidum Tzurull non magno tempore interjecto Romanis a copiis in poteſtatem redactum fuit. Quibus in verbis obiter & Maritzæ fluminis mentio fit, quod ſtatim heic in Annalibus etiam reperitur, & a Turcis Meritza nominatur. Sed Prætor paullo poſt, hæc de Maritza ſubjicit: Alii ſedes conſtituebant verſus inferiores partes, & eum fluvium, quem lingua vulgaris, ut antea dictum eſt, Maritzam vocat. Reapſe quidem is Hebrus eſt, qui verſus Ænum oppidum excurrens, ibidem in Ægæum ſe pelagus effundit. Sed quia cum hoc & alii ſe conjungunt amnes, ac majorem efficiunt: iccirco nomen etiam apud accolas mutat. Flumina vero, quæ Prætor ab Hebro ſive Maritza recipi commemorat, alia non eſt neceſſe recenſeri, quod Turcicis noſtris illuſtrandis non ſerviant: ſed duo tantum præterire ſilentio non poſſum, quæ Hadrianopoli ſe in Hebrum exonerant. Unius fluvioli nomen eſt Harda, nec olim, nec hodie celebris: alterius Tunſa, cujus facunda fuit mentio, quod Chalcocondyles ſæpe Tænarum nominet, ſicut ex vita Muchemetis II. quem Hadrianopoli regiam ſedem ultra Tænarum, qua Hebrum illabitur, muniviſſe ſcribit; & ex allegatis ſupra, num. 24. videre eſt. Quippe Tænarus fluvius idem eſt cum Tunſa, videturque nonnumquam Tænari nomen manere flumini, abolita Hebri adpellatione, ad ipſam Ænum uſque civitatem, ubi mari Ægæo miſcetur. Hebrum denique Valizam nemo vocat, nec Mazeram: ut exiſtimarunt Nicolaus Nicolaides, & Olivarius.

Edit. Pariſ. p. 413.

Tpſala Thraciæ oppidum.

31 Poſt captam Didymothicum tradunt Annales, Chazim Elim begum verſus Ypſalam cum copiis perrexiſſe. Huic nomini ſimillimum eſt Cypſala, quod oppidum ab Antonino in Thracia commemoratur. Alii Cypſella ſcribunt, uti legitur etiam in Novella Leonis Auguſti de Thronis. Non procul ab Æno civitate collocatur, de qua mox dicturi ſumus. Chypſala Sophiano dicitur, Chapſilar Bellonio, qui haud ſcio an non erret, ſimilitudine nominis Chapſe vel Chaphſe deceptus, qui vicus exiguus eſt in itinere, quo Conſtantinopoli Didymotichum itur: ut infra parebit in extremo Bajaſite ſecundo. Diſtat etiam ab Hadrianopoli, qua Selybriam tenditur, non magno itinere diurno quoddam oppidulum, cui nomen Hapſala, nobilitatum meſſita & caravanſarajo Mechemetis baſſæ, ambobus ſane pulcherrimis & ſumtuoſis. Eo nos in loco pernoctabamus. Sed uti diverſus eſt ab Ypſala, ſic cum Caſtaldo eumdem eſſe cum Capſa, ſtatuere non poſſum.

Tgnos, ad Meritzæ Fluminis oſtium.

32 Hæc civitas Græcis dicitur Ænos & Œnos, quorum poſterius ipſi pronuntiant Inos, unde nomen Ygnos, quod heic in Annalibus legitur, molli pronunciatione litteræ N per Gn, Græcis, &

Turcis, & Italis, & Hiſpanis, qui ſi ſcribunt, familiari. Inter metropoles vel archiepiſcopatus Thraciæ refertur ab Imperatore Leone in Novella de Thronis. Virgilius & alii Ærium ab Æneæ poſt excidium Trojæ conditam in Thracia, ſicque nominatam ab eodem narrant. Propter Ænum fluvius Meritza vel Hebrus in mare ſemet exonerat, uti paullo ante dictum ex Prætore noſtro. Principes aliquando Cacelulios Genuates habuit, ſicut & Lesbus Inſula, (de quibus infra dicemus cap. 138.) quum illi a civibus arceſſiti temporibus Imperatorum Græcorum inter ſe diſcordium, urbis defenſionem ſuſcepiſſent, ſicut apud Laonicum legitur. Caſtaldus Enio ſcripſit, quod duabus (ut opinor) ſyllabis enuntiandum. Antonius Bonfinius in hiſtoriis Ungaricis corruptius Eniam vocavit, quum anno 1469 Nicolaum Canalem præfectum Venetæ claſſis Eniam Thraciæ urbem direptam incendiſſe tradit.

Zagora, Debeltus, Philibe.

Zagora Thraciæ prius adpellabatur Debeltus, 33
ut eſt apud Cedrinum & Zonaram. Debelti Epiſcopatum Leo Sapiens Imperator in Novella de Thronis metropoli Hadrianopolitanæ montis Hæmi ſubjicit. In hiſtoria Simeonis Magiſtri officiorum manuſcripta legitur, Juſtinianum Rinotmetum Imperatorem reſtitutum opera Terbelis Bulgarorum principis, ei quum alia dona dediſſe, tum defalcatam ab Imperio Romano regionem, quæ poſtea Zagoria dicta fuerit, poſſidendam conceſſiſſe. Develtus, quam adhuc ita Græci vocant, ſive Zagora, quod ei nomen Bulgari tribuerunt, milliario ſexageſimo ab Hadrianopoli diſtat. Philibe vero Turcis eſt Philippopolis Thraciæ, Debelto vel Zagoræ vicina: quam urbem qui a Philippo Macedone, magni Alexandri patre, conditam cum vulgo exiſtimant, falluntur. Nam Philippi Cæſaris opus eſt, ut aliæ complures in Thracia civitates ab Imperatoribus fuere conditæ, quod ipſa quoque nomina teſtantur, ut Trajanopolis montis Rhodopes, ut Hadrianopolis Hæmi montis, ut Arcadiopolis, ut Anaſtaſiopolis. De *pag. 414.* Philippopoli vero expreſſe ſcriptum his verbis reperi quodam in hiſtoriæ Græcæ libro, cujus & principium, & nomen auctoris perierat, quum ceteroqui multa ſcitu digna contineret: Philippus Imperator urbem in Europa condidit, quam Philippopolim adpellavit. In hac urbe totum nos triduum commorabamur, dum Turci comites noſtri ſuum Bairam majus, exacto jejunio triginta dierum, diebus menſis Octobris quinto, ſexto, ſeptimo, celebrarent. Eſt adhuc archiepiſcopatus, cui tunc præeratis, qui poſtea factus eſt patriarcha nobis Conſtantinopoli degentibus, Theolipto: de ſententia ſynhodi Græcorum abdicato Pachomio, viro prophano, & litterarum plane rudi, qui largitionibus & aliis malis artibus dignitatem adeptus fuerat.

Gradus Legis Mahumetanæ peritorum apud Turcos, & qui Taliſmani dicantur.

Ut Taliſmani qui ſint commodius intelligatur: 34
ſciendum, certos eſſe gradus Mahumetanis eorum, qui legum apud ipſos periti ſunt, & partim jus dicunt, partim legem interpretantur. Ludovicus Baſſanus Jadrenſis in hunc modum comparat eos cum noſtris Eccleſiaſticis. Primum Muphtim dicit eſſe inter ipſos inſtar vel Papæ noſtri, vel Patriarchæ Græcorum. Quippe juris omnis & ſacrorum Rex eſt, uti vereres etiam Romani loquebantur. Huic proximi ſunt Cadileſcheri, de quibus dictum numero 29. Baſſanus hos cum Archiepiſcopis noſtris comparat. Sequuntur Cadii, veluti proximum poſt Archiepiſcopos locum obtinent Epiſcopi. Secundum hos ſunt eis Hoggiæ, qui ſenjores dicuntur, ut Græcis & noſtris Presbyteri. Excipiunt Hoggias Taliſmani, ſeu Presbyteros Diaconi. Ultimi ſunt Dervifii, qui Calogeris

Græcorum, monachis noſtris reſpondent. Taliſmani Mahumetanos ad preces interdiu & noctu quinquies dicendas excitant, de quibus alias agemus. Clepſydris, veteri more Græcorum utuntur ad diſtinguenda tam diurna, quam nocturna temporum ſpatia. Nam quæ a noſtris artificioſe conſecta perveniunt ad Turcos horonomia, longe ipſis graviſſima, planeque admiranda, procerum dumtaxat uſibus ſerviunt. Quum precum tempus adpetiit, turres adjunctas meſitis præaltas conſcendunt. Eæ ſic factæ ſunt, ut in ſuperiori parte, propemodum ubi occipiunt deminui, ut tandem in acuminatum faſtigium deſinant, in projecto quaqua verſum obambulari poſſit. Heic ergo circumeuntes, acutiſſima voce clamorem tollunt, digitis alteram aurium obſtruentes, & homines ad invocandum numen exhortantur. Vox ipſa longius, quam quiſquam noſtrum credat, qui ea loca non adierit, pertinet. Communis autem precatio Muſulmanorum hujuſmodi eſt, auctore Poſtello: In nomine Dei miſericordis, propitii. Laus Deo, regi ſæculorum, miſericordi & pio, regi diei judicii. Heus ſerviamus illi, & heus adjuvabimur. Dirige nos in punctum rectum, punctum eorum, in quibus tibi beneplacitum eſt, & quibus non iraſceris: & non errabimus. Hæc tam illis eſt uſitata precatio, quam nobis dominica: & a quibuſdam ad battologiam uſque adeo recitatur, ut centies eam repetant. Idem facit in oratione publica Taliſmanus pro his, qui negligenter orant: ajunteque hac repetitione ſuppleri aliorum errores ac delicta. Quidam vero tanta repetunt aſſiduitate, tandem ut concidant: alii corpus ita circumagitando, ut omnino extra ſe rapiantur.

De Genizeris, vel Genizaris: unde ſic dicti.

31 Nuſquam reperi Genizarorum originem verius deſcriptam, quam heic: ideoque locus eſt memorabilis, quo plurium hallucinationes refutantur. Nam alii volunt inſtitutos ab Othmane vel Oſmane Gaſi, nonnulli, quos inter eſt Jovius, & Geuſræus) fuiſſe referunt ordinatam ipſorum militiam primum omnium a Murate II. quem ego numerum potius auxiſſe dixerim, quam fuiſſe militiæ ipſius auctorem. Vocis etiam etymon controverſum eſt. Initio declarationis annalium Spandugini opinionem recitavi, de Seri pago, quem Delus ille ceperit, a quo fuerit ortus Otman. Ea locum habere nequit. Reineccius aliquoties repetit, Janizarorum nomen ad notionem revocatum a Janua deduci: quum Turcis JANUAM aulam dici conſtet. Ego vero fateor, adeoque vulgo notum eſt, aulam Sultani (Romani veteres comitatum Principis adpellabant) a Turcis vocari Portam Oſmanicam, quod Portæ nomen idem eſt fere cum Janua; ſed (quod ipſius pace, citra infectationem ullam dictum eſto) cogitare debebat, Turcis Portam dici ſua lingua, CAPI: de quo vocabulo derivari non Janizarorum vel Genizarorum nomen poteſt, ſed Capiſilarorum, de quibus alibi. Paucis ut verum etymon indicem, nomen Genizeri Turcis novos homines, ſeu milites novos ſignificat, ſeu Latina voce veteri Tirones: cujus etymi ratio patet ex iis, quæ heic in annalibus expoſita leguntur. Geuſræi ſomnium de Cham & Jeſer, ceu ridiculum explodimur.

Chairadin, Buga, Iſcheboli.

36 De Baſſarum & Vezirum officio ſupra diximus, numero 14. Quod Cheliti datum fuiſſe traditur cognomen Chairadin, lingua Turcica ſignificat eum, qui bene ſtrenueque ſe geſſit, vel bene meritus eſt: ut Græci Evergetes dicitur, quod ſibi cognomentum priſci reges, aliquot Ægypti Syriæque ſumſerunt. Ex Chairadin Laonicus fecit Charatinem: & in fine libri octavi, Charaltinem: Jovius, Hariadenum. Idem enim nomen noſtra memoria datum fuit a Soleimane II. piratæ nobili, ſed ſtrenuo cæteroqui viro, Barbaroſſæ: de quo dicturi ſuo loco ſunt Annales. Buga Calliupoli transjecto Helleſponto Prulam ituris occurrit. A Geographis recentioribus Juba, tranſpoſitis litteris ſcribitur, uti deinceps repetemus initio Muratis II. Oppidum Iſcheboli Græcis eſt Scopelos, Zagoræ vicinum. Leo Sapiens Auguſtus inter epiſcopatus metropolitani Hadrianopoleos Hæmi montis, Scopelum refert: unde ſatis intelligi poteſt.

Edit. Pariſ. pag. 415.

Servii, Serbi, Sorabi, Zirſi, Zerſi, Servoctonium.

Servios collocat Laonicus in antiqua regione Triballorum Myſiaque ſuperiori: quo nimirum ex ſeptemtrione paullatim commigrarunt, debilitatis Imperii Romani Græcique viribus. Nam Serbos circa Mæotidem Plinius collocat, unde partim profecti fuere verſus Danubium, & Myſiam hanc ſuperiorem: partim itinere diverſo, per Sarmatiæ ſive Poloniæ latiſſime patentes campos in oram Germaniæ, Polonis vicinam (Luſatia nunc dicitur) infuſi, ſedes ibidem, & in vicinia conſtituerunt, inter Salam & Albim fluvios. Hinc Sirbos ibi Dubravius recte collocat, hinc Miſnia quoque Imperatoris Henrici Aucupis tempore dicta fuit a vicinis Sirbia, hinc in iis locis & Serbi Wenedi, & Serbecum, & Serbeſtum oppida. Ne lingua quidem defecit, in utraque Luſatia Wenedis incolis uſitata. Nec I littera cum E permutata nos moveat, quod in hac voce frequenter fieri notavimus. Nam & Annales Auſtriaci Syrviam dixerunt, quorum verba reperies numero 54. Hiſtoriæ Saxonum Sorabos vocant, quos Sorabros apud Laonicum vitioſe legimus. Vocantur & Raſcii vel Razii, quod a Ros, ſive Roſſis deductum puto, cum quibus originem & linguam communem habent. Bonfinius Ratianos dixit, & melius Roxianos, quod eſt a Græcorum illo Ros haud dubie. In actis Concilii Conſtantienſis Sirſi dicuntur, quod nomen eis hodieque datur a vicinis Carniolanis, Carinthiis, Stirienſibus, Croatis, Dalmatis, Ungaris. Ideo locus ille, quem noſtri Annales a Serviorum clade nomen accepiſſe narrant, in archetypo Annalium Serf vel Zerf Zunguni dictus fuiſſe ſcribitur. Hoc enim Gauderius Cæſaris interpres in verſione ſua non inſeruit, vim ipſius adpellationis explicaſſe contentus. Facit alterius loci mentionem Cedrinus, & alii, qui a Bulgarorum cæde vocatus fuerit Bulgaroctonium. Ad ejus vocis imitationem licebit hoc Serf Zunguni Turcicum reddere compoſita voce Græca, Servoctonium.

37

Gilderum Bajaſit, Jacup Zelebi.

Quod Bajaſiti datum fuit cognomen Gilderum ſive Gilderun, ſignificationem fulminis habet: perinde ac de priſcis illis regibus, Alexandri ſucceſſoribus, quidam Cerauni ſive fulminis cognomen habuit, eadem ex cauſa celeritatis, & impetus in bellis gerendis ſubiti. Lælapis adpellatio, quam ei quidam ex Laonico tribuunt, ſignificati alterius eſt. Sic enim turbinem Græci vocant. Et Bajaſites, quum vehementioris eſſet ingenii, facile turbini adſimilabatur, ut idem Laonicus inquit. De cognomine Zelebi, quod heic Jacupi tribuitur, dictum ſuperius, eſſe profectum ex conſuetudine Romana, qui Nobiliſſimos vocabant Auguſtorum filios natu minores. Jacupem (qui Jagupes Laonico, noſtris Jacobus eſt, non Joſephus, uti putavit Laonicus. Nam Juſſuph Turcis dicitur, qui Joſeph noſtris) nonnulli temere vocarunt Soleimanem: quum potior habenda ſit fides, hac quidem in parte, & Turcis & Græcis, quam ipſis.

38

Germiani dicto, Germian beg.

39 Germianum Aſiæ minoris pars eſt, quæ Cariæ veteri, cum parte Lydiæ Mæoniæque reſpondet, quatenus ad mediterranea Phrygiamque majorem hæ tendunt. Licet hoc vel eo colligere, quod nunc etiam Niſa collocetur in Germiano, quæ veteribus eſt Nyſa Cariæ mediterraneæ civitas, verſus Mæandrum fluvium. Leo Sapiens Imperator in Novella de Thronis adpellat Nyſſam, ſub Epheſina metropoli. Præterea Germianum fluvius Madre nunc interluit, ut olim Mæander indicatas regiones, qui prorſus idem cum Madre. Nomen ipſum Germiani unde factum ſit, certo dicere non poſſum: niſi velimus a Germe derivare, quod oppidi & epiſcopatus nomen eſt in Leonis Auguſti Novella de Thronis, Cyziceno Helleſponti metropolitano in Aſia ſubditi. Prætor noſter, qui c c plus minus annis ante Chalcocondylem ſuam ſcripſit hiſtoriam, videtur in locis Germiano reſpondentibus, regionem Celbianum ſive Celvianum ponere: quum narrat, Theodorum Laſcarim, occepto Imperio, Celvianum univerſum, cum Mæandria regione, cum Philadelphia, & Neocaſtris, occupaſſe. Referenda vero ſunt hæc ad annum Chriſtianum plus minus 1206. quo tempore necdum ſeu Germiano, ſeu Celviano imperabant Iconienſes Sultani, ſed erat adhuc ea regio Græci juris, & a Duce Græco adminiſtrabatur. Flandris autem Conſtantinopoli potitis, Theodorus Laſcaris in Aſiam minorem profectus, urbes ad Imperium ſpectantes a Ducibus Græcis, qui ſe in iſta rerum perturbatione dominos earum fecerant, ſicuti ſupra dictum num. 15. repetebat, Atque hoc modo Celvianum quoque redegit in poteſtatem, Duce Theodoro, quem a ſtoliditate Morotheodorum adpellabant, ejecto. Poſtea tamen decreſcentibus paulatim Græcorum viribus, Celvianum a Turcis occupatum fuiſſe, conſentaneum eſt: quippe cujus agri principem Turcum Laonicus Germianum vocet. Reineccius Mereci & Axadini fratrem Aladinem tradit eundem eſſe videri cum Laonici Germiano, qui regnarit Iconii, atque hac dignitate exutus, in Joniam profugerit, ibique vitam privatam, quietem amplexus egerit. Ita quidem e verbis Laonici colligi poſſe fateor, adeoque non abs re videri, Germen eum commigraſſe, deque loco domicilii privati cognomen accepiſſe. Verum non video, cur hominis privati, privatiſque parentibus orti filiæ nuptias tantopere Murates pater Bajaſiti filio conciliare, pompaque magnificentiſſima celebrare ſtuduerit, qui præcipue potentiam adfinium in deligendis uxoribus ſpectabat, uti deinceps adparebit ex inito cum illuſtri Deſpina Serviæ, Bulci filia, conjugio. Nec item ſcire poſſum, qui fuerint hi Germiani principes ab Iconienſibus orti: quum ejecti a Tataris Iconienſes, non in Jonia, ſed ad Æolum urbem in Thracia exſularint. Velim hoc etiam explicari, quonam modo Germianus ex horum poſteris a Bajaſite ſpoliari potuerit ea regione, quam privatus ipſe, privatis (ut dictum) parentibus natus, non poſſidebat? quo item modo poſſit a Temirlanco reſtitutus in id, quod in poteſtate non habuerat? Hæc enim in Annalibus hiſce diſerte tradita leguntur. Sunt alia quoque plura, quæ de his in medium adferre poſſem, ac nominatim docere, duos fratres Jathatinem & Aladinem, quos Reineccius in Iconienſium ſtemmate Caichoſrois filios facit, uti commenticios, & qui rerum in natura numquam exſtiterint, expungendos eſſe. Verum hæc alio pertinent, futura cuivis manifeſta, quum Prætor aliquando noſter in lucem exierit. Quod denique Reineccius ait, videri Chalcocondylem in Thracia collocare regionem Germianum: de hoc quidem Germiano non poteſt accipi, quum ſitum in Anatolia ſit, & ſub Iconienſium Imperio Turcos necdum in Europa fixiſſe pedem conſtet. Si quis tamen deſiderat noſſe, quid hoc nomine Laonicus intelligat: is ſciat, apud Leonem Auguſtum mentionem fieri archiepiſcopatus Germiorum, ſive Germiani, quem inter Maroneam & Arcadiopolim Thraciæ medio ponit loco. Nec in Novella Leonis Cermia, ſed Germia legi.

Hemid, Aſcheher, Cutahige, Seidiſcheher, Gelvazi.

Hemid, quæ aliis Emid, Omidie Nigro dicitur, 40
adpellata fuit priſcis urbs Ceraſus. Ad Pontum Cappadocicum noſtri referunt, Leo Sapiens in Thronis ad Pontum Polemoniacum: ſubjicitque Ceraſuntis epiſcopum metropolitano Neocæſariæ. Aſcheher in Ortelii tabula Natoliæ ſcriptum legitur Aſara, nonnihil immutato nomine Turcico. Veteribus Græcisdicta fuiſſet Leucepolis, recentioribus Aſprapolis: quorum utrumque Turcicæ adpellationi reſpondet. Sed nulla tali nomine civitas in iis locis apud priſcos reperitur. Cutahige majoris eſt civitas Phrygiæ, quondam dicta Cotyajum. Leo Sapiens Imperator metropolim Phrygiæ facit, ſicut & hodie celebris eſt in Anatolia, cujus in medio ſita eſt, propter ſedem ſive domicilium Beglerbegi Anatoliæ, qui priſcis Romanis erat Præfectus Prætoriorum Orientis, Græcis autem magnus Orientis domeſticus, quod ſane propter Imperii veteris imitationes Turcicas notandum. Non recte noſtrorum aliis in Galatia ponitur, & Cute nominatur, ut Bellonio: Jovio Cutia, & Cuteja: aliis Chiutai, vel Kiuthai: aliis Chuta, vel Chuteo, qui tamen hoc nomine Corycum per errorem accipiunt, de quo in Muchemete II. latius. Seidiſcheher Turcis, Græcis Hierapolis, civitatem ſanctam ſive ſacram ſignificat. Sunt autem Hierapoles in Anatolia vel Aſia minori plures, præter Syriacam & alias, quæ huc non pertinent. Unam Leo Sapiens Auguſtus collocat in Phrygia Salutari, ſub metropolitano Synadenſi. Alteram facit metropolim Phrygiæ Cappatianæ. Sic enim in ipſa Leonis Novella legitur, quum rectius hæc dici Phrygia Pacatiana videatur in libro de utriuſque Imperii notitia. Lector utram volet, accipiat. Celvazi denique reperitur in Anatoliæ tabula, non procul a Ceraſunte vel Omidie ſita: ſed immutatione litterarum exigua, Giulvaza ſcribitur.

Magalgara, Bolina.

Quod oppidum Turcis Magalgaræ nomine ac- 41
cipiant, ſcire certe non poſſum, id quidem dicere licet, quodcumque tandem ſit, in finibus Thraciæ, Theſſaliæ, Macedoniæ quæri debere. Gauderius interpres Cæſaris adnotarat videri, quod ſit Megalepolis. Sed illa non in his regionibus locum habet, ſed in Morea ſeu Peloponeſo: nec Magalgara nunc dicitur, ſed Leontari vulgo, Leontarium Laonico, & aliis recentioribus. Si quis adpellationem Græcam Magalgaræ proximam requirit, Megalagoram accipiat: qua forum magnum ſignificatur. Ex eodem locorum ſitu colligo, Bolinam Turcis dictam, quæ Græcis eſt Appollonia montis Athis, qui nunc Hagion oros, ſive mons ſanctus adpellatur, a frequentibus (ut opinor) Calogerorum monaſteriis, nomine non adeo recenti. Nam Leo quoque Imperator ſub Theſſalonicenſi, metropolitano Theſſaliæ, collocat epiſcoparum Hieriſſi, quem alia dictum adpellatione tradit epiſcopatum Montis ſancti.

Edit. Pariſ. pag. 416.

pag. 417.

Uſcufia, Tilia felix, Tangri Gidugi.

Caſſidis formam hodieque retinent Uſcufiæ Turcorum inſtar pileoli rotundi, ovalis figuræ, vel rotundi calicis abſque pedunculo factæ: cujuſmodi coronas ovales ex auro ſolido geſtare ſolebant Imperatores Græci. Planeque talis etiam imponebatur huic Theolipto Patriarchæ, cum nos Conſtantinopoli eſſemus, a duobus aliis tunc ibidem præſentibus Patriarchis Silveſtro Alexandrino, & Michaele Antiocheno, die x. Martii menſis, anno Chriſtiano 1583. quo tempore ab eis inaugurabatur, quod Græci vocant in thronum collocari. Solent hodieque Genizari & alii ditiores ex auro ſolido factas uſcufias geſtare. Pecos ipſe vidi ſic ornatos, qui Sultani Turcorum curſores ſunt, circum ipſum ſemper obambulantes, quum e ſarajo prodit. Nomen tiliæ Felicis Turcicum in archetypo legitur, Devetlu Caba Agaa: quarum vocum prima felicem ſignificat, altera tiliam, arborem tertia. Quæ vero Bolinæ ab everſione divina manſiſſe dicitur adpellatio, lingua Turcica Tangri Gidugi pronunciatur: id eſt, Deus evertit.

Gumulzina, Marolia, Seres.

43 Hæc oppida locis paulo ante nominatis vicina ſunt, ulterius in Græciam de die ſcilicet in diem progredientibus e Thracia Turcis. Sunt enim in finibus Thraciæ Gumulzina & Marolia, non magno disjunctæ intervallo. Gumulzina Caſtaldo in tabula Græciæ recentiori Culmaza corrupte ſcripta legitur, pro Cumulza vel Gumulza, quam Turci Gumulzinam vocant. Marolia Græcis eſt Maronia, quæ inter archiepiſcopatus refertur a Leone Auguſto, Geographis noſtris jam Marogna dicitur. Sita eſt ultra civitatem Ænum, de qua numero 32. diximus, quatur in Theſſaliam e Thracia. Seres Græcis numero multitudinis Serræ dicuntur, urbs ſatis celebris, quam Leonis Auguſti Novella refert inter metropoles. Prætor Græciæ noſter haud procul a Ciſſo, de qua dictum numero 30. verſus Maritzam, vel Hebrum flumen, collocat.

Cavala, Dire, Sirus, Manaſtir, Seleuc.

44 Recitantur ordine plures a Turcis captæ civitates in confinibus Thraciæ, Macedoniæ, Theſſaliæ. Cavala verſus Philippos Macedoniæ tendit. Bucephalum putavit Bellonius antiquis fuiſſe dictam, ab equo regis Alexandri. Dire videtur eſſe Doari vel Deari, quam eadem in vicinia recentiores Geographi collocant. Sirus, mea quidem opinione, fuerit Hieriſſus: cujus epiſcopatum Theſſalonicenſi Novella Leonis Imperatoris ſubjicit, & Montis quoque ſancti vocat epiſcopatum, ut paulo ante dictum numero 41. Aut Syrus a Turcis dicta pro Sidrus, quæ Sidrocaſia nunc, ad Montem ſanctum, velut a nobis adnotatum ſuperius numero 28. Manaſtir oppidum Turcis dictum, nomen Græcum habet Monaſtirion, a propinquitate (puto) monaſteriorum Montis ſancti, quorum obiter facta numero 17. fuit mentio. Nicetas (ſi recte memini) Leonem quemdam Monaſtiriotem nominat, oriundum ex hoc oppido. Geographi noſtri Monaſtir aliud in Macedonia ponunt, ultra Theſſalonicam: quod huc pertinere non arbitror, ob mentionem vicinorum locorum, quæ ultra Theſſalonicam ſe non porrigunt. Et Theſſalonica Turci non ſub hoc Murate I. ſed ejus pronepote II. potiti ſunt. Seleuc in recentioribus tabulis Geographicis non reperitur, niſi forte ſit illud Slelar aut Selelar, quod non procul a Monte ſancto collocatur.

Temirlanc, Temir Chan, Temir Cutlu: Sultan Borcus, Deſtenſes Tatari.

Quem noſtri non recte Tamerlanem, & Tamburlanem, Græci Temirem vocant; is a Turcis plerumque Temir, vel Temur Chan, quod regiæ dignitatis eſt nomen, explicatum ſupra numero 3. dici ſolet: ac ſi nominaretur Hiſpanorum more, Don Temir. Significat autem vox Temir, ſive Temur, ferrum, id eſt, gladium, Tatari, propter ſucceſſus rerum proſperrimos, Temir Cutlu cognominarunt: hoc eſt, ferrum ſeu gladium felicem. Nonnumquam tamen, ut hoc etiam Annalium loco, Temir Lanc adpellatur, quod Temirem claudum ſignificat. Quippe claudicabat, ut ipſemet confitetur in primo cum Bajaſite capto congreſſu & colloquio, quod in Annalibus longe pulcherrimum, tantoque monarcha dignum, legitur. Et alii claudicationis hanc referunt cauſam, ut Laonicus, quod privatus adhuc & inops murum, quo cincti pecorum greges erant, furti committendi cauſa conſcenderit; quumque ſe viſum a patrefamilias animadvertiſſet, in terram deſiliens, crus fregerit: alii, quod inter pugnandum in pede vulneratus, ex eo tempore claudus fuerit. Is autem, cujus deinde fit mentio, Borcuc vel Bercuc, Ægypti Sultanus fuit. Et nomen hujus ex Schiltepergeri Germanico ſcripto, qui tunc temporis Aſiatica peregrinatione ſuſcepta, pugnis Tataricis ac Turcicis interfuit, Reineccius allegat: ita tamen a librariis mutatum, ut Barac loch pro Barakoch, vel Barakock potius ſcribatur. Sic enim ex Annalibus hiſce reſtitui debet. Nomen ipſum Borckuck vel Barackock, diviſis vocibus, erit Barac Kuk, vel Barac Gog, id eſt, Gog benedictus, ſive laudatus & inclytus. Et ſtatim ab initio declarationis Annalium de Kuk, Guk, & Gog, quædam in Giokelp aut Kukelp, diximus. Deſtenſes autem Tataros, de certa quadam natione Tatarorum accipimus: contra Marii Nigri ſententiam, qui tradit in genere Tataros ipſos ſe Diſt lingua ſua vocare. Sunt enim diverſi Tatari, priſcis etiam, non hac dumtaxat ætate, cogniti: ut Aythono & aliis Mogli, ſive Mongli: ut Sumongli, a Tataro fluvio dicti, velut Tatari aquatici: ut Tangori, qui & Tanchari, & Tonchari: ut Chitaini, qui & Chatainl: ut Nogali, ut Caſanii, ut Aſtracanii, ut Præcopitæ, ut Keraii. Reineccium ſane miror ex Sabellico repetere, Tatarorum imperatorem ætate Sabellici vocatum fuiſſe Nogam. Quippe Nogai Tatari nationis eſt nomen, cujus princeps hodieque Nogai Chan dicitur. Sic apud Pachymerium Nogas Scytha legitur, & Cazanes Scytha, pro Nogajorum, vel Nogaorum & Caſaniorum Chane ſive principe. Qui vero ſint hi Deſtenſes, intelligere licet ex iis, quæ deinceps in vita Muchemetis ſecundi leguntur de ſubactis incolis Tauricæ Cherroneſi, poſt captam urbem Cypham. Quippe Deſtenſes cum Kerimiis ſive Crimiis Tataris, (Crimski nunc a vicinis dicuntur) eo loco noſtrorum annalium conjunguntur: de quibus Crimiis nos in ſupplemento annalium, ubi bellum hoc decennale Perſicum exponimus, luculente.

Edit. Pariſ. pag. 418.

Lazari Serviæ Principes: Bulcogli, Bulcovitzii, Bacovitzii: Bratevitzii, Cernovitzii: Karlovitzii.

Ex iis, quæ deinceps in his Annalibus ſequuntur, animadvertere licet: Turcos a Lazaro vel Eleazaro Bulco, ſicut adpellatur a Chalcocondyle, qui primus regionem Istro adjacentem ſive Serviam a Stephano rege Bulgaro nactus fuit, ſucceſſores omnes, Serviæ Deſpotas ſive principes, adpellaſſe Lazaros, ut omnes Conſtantinopoleos Imperatores itidem dixere Conſtantinos. Laoni-

eus ipſe quodam in loco Georgium Serviæ Deſpotam more Turcico Eleazarum ſive Lazarum vocare videtur, ubi dicit Eleazarum pro Belgrado multas urbes in Pannonia conſequutum a Sigiſmundo. Quippe Thomas Ebendorfus Haſelbachius, qui tunc vixit, in Auſtriacis manu ſcriptis tradit, hanc permutationem non inter Sigiſmundum & Eleazarum, ſed inter Albertum II. Auſtriacum & Georgium Serviæ principem factam: quem quidem ipſe norat, quum in aula Friderici IV. Cæſaris exſul honorifice aleretur. Iidem principes a Turcis alicubi etiam Bulcogli nominantur ab hoc primo Lazaro Bulco, tanquam Bulci filii vel poſteri, ſicut & Michalogli & Malcozogli ſunt Michalis & Marci poſteri. A Serviis autem ratione prorſus conſimili, Bulcovitzii fuere vocati, velut Bulci filii ſive poſteri. Nam id linguæ Slavorum aut Venedorum, qua Servii utuntur, familiare eſt. Sic etiam hodieque Moſcovii Baſilovitzios, Theodorovitzios, Ivanovitzios, pro filiis Baſilii, Theodori, Joannis, dicunt. Iidem Cratevitzii Bulgarorum principes erant, a Crate, quem Ungleſius fratrem Laonicus celebrat, orundi. Sic ab auctore generis adpellati Cernovitzii, Catari Dalmatiæ, regioniſque vicinæ quondam reguli. Sic Karlovitzii dicebantur in Albania vel Epiro Dyrrachini vel Durazzii principes, quod a Karulo propagati fuiſſent, ex regum Galliæ familia. Nam Ludovicus Galliæ rex, quem canoniſſatum (ut ajunt) a Pontificibus Romanis, Sanctum cognominant, fratrem Karulum habuit, Andegavi Provinciæque Comitem, qui Conradino Friderici II. Cæſaris nepoti regnum Neapolitanum cum vita per fas nefas eripuit. Ejus filius fuit Karulus II. nepos Petrus Gravinæ Dux, pronepos Karulus Dyrrachii princeps: a quo Karlovitzii Dyrrachini, poſteri. Pronunciandi tamen diverſitas in cauſa fuit, cur Geufræus & alii quidam Bulchovichios, Cratevichios, Cernovichios, & Karlovichios ſcriberent. Ac Geufræus ſane non Bulcovichios, ſed Vucovichios adpellavit, enuntiatione Græca, qui non Bulchos, ſed Vulcos; non Bucos, ſed Vucos dicunt. Et animadverti ſemel etiam apud Laonicum legi Bucus, non Bulcus. Sic in itinere noſtro mox ubi Belgrado a tergo relicto, Serviam ingreſſi fuiſſemus, occurrere nobis oppidula vel pagi potius (uti quidem nunc ſunt duo: quorum prior Bucovarum minus, alter Bucovarum majus adpellatur.) Ea nomina ſunt his locis a Buci, Serviæ Deſpotis indita. Nam Bucowar civitatem Buci ſignificat. Hanc vero regionem poſſeſſam fuiſſe ab illo ipſo Lazaro Bulco, qui cum Murate primo bellum hoc geſſit, ex his Laonicis verbis manifeſto patet: Ungleſe Crateque mortuis, Priſtinum & Niſtram, ſic dictam regionem, ſubigens Eleazarus, uſque ad flumen Savum progreſſus eſt. Huic tandem bellum intulit Murates propterea, quod ad Pannonios ſe contulerat, & eos in Muratem concitabat. Quibus in verbis quod Priſtinum nominatur, haud procul a Coſobo campo Laonicus ipſe ponit. *Edit. Paris. pag. 419.* Obiter hoc etiam adjicitur, a Reineccio Cratis loco Cralem, Ungleſis fratrem, non recte dici: nec minus ab aliis Cratevitziorum adpellationem corrumpi, modo Cratis nomen apud Laonicum recte ſcriptum ſit, quum eos Crajovichios vocant.

Campus Coſovo; cædes Muratis primi: Sultanorum anni quibus regnarunt, ad numeros certos revocati.

Quem Chalcocondyles in hujus prælii deſcriptione campum Coſobum vocat, noſtri Coſovæ planiciem nominant, a copia merularum. Bonfinius eleganter his verbis deſcripſit: Planicies in Raſciæ Bulgariæque finibus lata, quam Rigomezeu Ungari, Raſciani Coſovam vocant, nos campum Merulæ. Hunc fluvius interſecat, qui Schitniza dicitur, & ab Illyrici montibus defluens, in Iſtrum fluit. In hac ergo planicie cæſus fraude licita Murates pater ab hoſte, ſcelerato dolo Jacupes filius ab amicis ſtrangulatus fuit. Annales hi Bajaſitem culpa cædis fraternæ liberant, in proceres Turcicos eam conferunt. De Muratis nece Laonicus dubitat, quonam modo cædis auctor arripuerit haſtam, regemque mox invaſerit, nemine prohibente: tum quo deinde modo Bajaſites acie jam inſtructa, brevi temporis ſpatio, fratrem necaverit, & in prælium illico redierit. Sed ita deſcriptæ ſunt in Annalibus facti circumſtantiæ, nullum ut dubium relinquatur: præſertim, quum domeſticus ille Lazari Cabilovitzius narretur Muratem non hoſtiliter haſta petiiſſe, qui hominis impetus potuiſſet a Genizaris & aliis cuſtodibus corporis inhiberi: ſed prætextu defectionis & transfugii ſic Turcis impoſuiſſe, nemine ut impediente admitteretur, abditamque ſub veſte ſicam letaliter in viſcera Muratis adigeret. Unde profectus ab illo tempore mos Turcorum, deducendi legatos, & alios exteros, ad Sultanum ſuum per cubicularios, qui brachia eorum utrinque tenent. His majoris illud momenti, quod plerique tradunt, Muratem XXIII. annis imperaſſe: Laonicus editus, LVII: quum Turci recte XXXII. regni hujus annos Mahumetanos numerent. Item, quod alii notant, hæc in planicie Coſova contigiſſe anno Chriſtiano 1351. manifeſto prorſus errore: alii 1373. quos itidem falli, vel hoc argumento colligere licet. Oſtendimus ſupra, declarationis initio, principium regni Oſmanis rectiſſime referri ad annum Chriſtianum 1300. Præfuit autem rebus Oſmân 29. annis, Urchan filius annis 33. Murates nepos annis itidem 32. Turcicis: qui ſuperius indicata ratione redacti noſtros ad annos, in annum Chriſtianum 1390. deſinunt; a quo tempore Bajaſites Muratis filius annis dumtaxat 14. in Imperio fuit, ut Turci vere ſcribunt. Et quia tanta diverſitas eſt in annorum notatione, quibus apud Turcos Sultani priores imperarunt: lubet hoc loco, quæ de his a noſtris ſunt tradita, cum Turcicis ex adverſo collocatis conferre. Sequar autem Franciſci Sanſovini rationes, qui diligenter ab omnibus hiſtoricis (quos quidem habere potuit) ſcripta, quaſi faſcem in unum collegit.

Anni Sultanorum a ſcriptoribus Chriſtianis traditi.		*Anni Sultanorum, ex Annalibus Turcicis excerpti.*		*Anni Turcici ad Chriſtianos late modo redacti.*	
Othoman.	28	Oſman.	29	28	
Orchan.	22	Urchan.	32	31	
Amorat.	23	Murat.	32	31	
Bajazit.	26	Bajaſit.	14	13½	
* Ciriſcelebi.	6	Soleiman.	7	7	
Moſe.	0	Muſa.	3½	3½	
Mahomet.	17	Muchemet.	8	7½	
Amorat II.	34	Murat II.	31	30	
Mahomet II.	31	Muchemet II.	30	29	
Bajazit II.	30	Bajaſit II.	33	32	
Selim.	7	Selim.	an. 8. menſ. 8	8½	

Solitman.	48	Soleiman II.	48	46½
Selim II.	8	Selim II.	8	7½
Amorat III. hactenus,	12	Murat III. hactenus,	12½	12

Horum annorum, ad præſentem uſque 1587. collectorum, hæc in qualibet, ſerie ſumma fuerit:

293 296½ 287½

Quum autem anni Turcici 296. Chriſtianos efficiant 287. ſequitur omnino tot annis hactenus Imperium Oſmanidarum duraſſe, ſumto ejus initio, ſicut indicatum eſt, ab anno 1300. Sin aliorum ſequi rationes velimus, neceſſario referendum erit principium regni Oſmanidarum ad annum Chriſtianum 1295. quod omnium Chronographorum & Hiſtoricorum illuſtrium ſententiis adverſabitur: aut omnino fatendum, in illa ſupputatione noſtrorum quinque totos annos eſſe ſuperfluos.

Edit. Paris. pag. 420.

Monumentum Muratis in campo Coſova.

43 De ſepultura Muratis obiter habeto, tradi a quibusdam, cadaver ejus Sophiam fuiſſe deportatum. Alii cum Turcis conſentiunt, qui Pruſam memorant avectum, & juxta Thermas Pruſæas majorum monumentis adgregatum: ita tamen, ut prius eviſceraretur, & inteſtina in planicie Coſovana (Caſſovianam Sanſovinus ubique non recte vocat) terræ mandarentur. Id verum eſſe colligitur ex his Bonfinii verbis, quibus etiam monumenti, eo loco relicti, hodieque ſuperſtitis, & nobis a comitibus Turcis monſtrati, mentio fit: In media (inquit) fere planicie Coſovæ collis modicus adſurgit, cujus radices Schitniza lambit. Non multo ulterius, ad caput æquoris, quædam turris erat, cujuſdam olim Amuratis tumulus & pyramis: qui profligato exercitu, ibi cæſus & ſepultus eſt. Hactenus Bonfinius, cujus verbis nonnihil inhæreamus. Schitnizam alii Schinitzam temere nominare malunt. An idem fluvius ſit cum Morava, videbimus deinceps, numero notarum 124. Amuratis tumulum & ſepulturam intelligit, quo loco fuerunt ipſius condita viſcera. Quemdam dicit Amuratem, indefinite; pro Sultano Murate I. Profligatum prius alt exercitum, non exprimens, Turciculne profligatus fuerit, an hoſtilis exercitus, ac deinde Muratem cæſum: quum cæſo Murate, Lazari Serviæ principis exercitum a Bajaſite filio Muratis heic audiamus fuiſſe prælio victum.

Kiratovum unus argenti, Vidina ſive Vidinum, Citros, Bozina, Patzinaca.

49 Kiratovum Turcis adpellatur oppidum Serviæ ſitum ad montem, quem Argentarium vocant, a fodinis argenti. Gallicus interpres Laonici Rhodopen hunc eſſe vult, quum ſit Hæmus. Antonius Bonfinius argenti fodinarum in Servia mentionem facit, ut admodm. nobilium. Kiratovum Caſtaldo ſcribitur Cratovo, quod idem eſt cum Kiratovo. Vidinam hodie dicunt, quam Marius Niger olim vult adpellatam fuiſſe Viminacium. Ejus in Juſtiniani Auguſti amiſſæ Novellæ titulo fit mentio, cujus epitomen in Paratitlis meis Græcis reperi. Sambucus noſter in Ungariæ chorographia quoddam Viminatz, diverſum a Vidina, mox infra Belgradum ponit. Chalcocondylis interpres Latinus Bydenam reddidit, quam Vidynam ſcribere debuerat: quemadmodum legitur etiam in poſteriore Novella de ordine Thronorum, quam in Synodo Andronicus Palæologus II. Imperator edidit. Ejus enim hæc verba ſunt: Vidina, quæ prius erat epiſcopatus ſanctiſſimi archiepiſcopatus Bulgariæ, in metropolim evecta eſt. Bonfinius Budinum nominat. Michael Ritius Bidinum, apud quem tamen male ſcriptum legitur Biolinium, pro Bidino. Vidinenſis ſanglacatus, A nunc inter alios Begierbego Temeſvarenſi ſubjectos recenſetur, de quo plura ſuo loco, in Notitia videlicet Imperii Oſmanici. Citros in Novella Leonis Imperatoris epiſcopatus eſt Theſſaliæ, ſub metropolitano Theſſalonicenſi: Bozinæ regionis vulgo quoque notum eſt nomen. Incolas hiſtorici Græci dicere Patzinacas. Origine ſunt Venedi, quod ex ipſa lingua, qua utuntur hodieque Veneda liquet. Antiquitates horum Cedrinus in Monomacho Auguſto luculente deſcripſit. Sed eo loco deeſt in edito Cedrino fragmentum inſigne, quod quum hiſtoriæ ſtudioſis aliquando communicabimus. Vir acris judicii Peucerus, quem adoleſcens in Geometricis & Aſtronomicis audire memini, Patzinacarum ſeu Patzinacorum nomen a Pozina ſive Pozinania, nobili Poloniæ municipio, derivare ſolebat: quod in iis ſcilicet finibus aliquando ſedes habuiſſe videantur, antequam verſus Triballos commigrarent. Ex dicti videntur a Græcis Patzinacæ, noſtrorum more, quibus Bozinachi non aliter adpellantur, ac Slavi, Slavachi: Poloni, Polachi: Bœmi, Bœmachi.

Alaſcheher in Caramania.

Alaſcheher lingua Turcica ſignificat Altam civitatem. Græcis uno vocabulo diceretur Hypſilipolis. Sed ejuſmodi nomine nulla reperitur in hiſtoriis urbs, nec apud Geographos, quod equidem ſciam. Leo Sapiens Auguſtus in Novella de Thronis ſub metropoli Neocæſariæ Ponti Polemoniaci recenſet epiſcopatum Hypſilon, id eſt, altum vel ſublimem. Idem ſub Synadenſi Phrygiæ Salutaris metropoli collocat epiſcopatum Hypſu, quod itidem Græce alludit ad altitudinem. Sed an ad Alaſcheherim ea nomina congruant, ut exiſtimentur adpellationem Græcam Turci lingua ſua reddidiſſe? judicio lectoris eruditi relinquo. Quia tamen ſtatim heic ſequitur Aldinenſis agri mentio, qui verſus Cariam Phrygiæ majori finitimam ſe porrigit, & Alaſchecheri capta veniſſe Bajaſitis in poteſtatem traditur: facile perſuaderi equidem mihi paterer, oppidum poſterius Hypſu, abolito vocabulo Græco, Turcicum Alaſcheher ejuſdem ſignificati diverſa in lingua nomen accepiſſe. De regionibus, Aldinenſi & Sarchania, ſuperius a nobis numero 13. tractatum. 50 *pag. 411.*

Conſtantini a Turcis adpellati Græcorum imperatores omnes, Nigebeli, Præſidium Nicopolitanum.

D Ei Græcorum imperatori, cui Bajaſites intuliſſe bellum dicitur, nomen erat Joannes Palæologus, (Calojoannem vulgo nominabant, non a pulchritudine, ſed bonitate) qui Manuelem filium, cujus nos præcepta educationis regiæ Latina fecimus, conſortem Imperii vivus deſignavit. Nihilo minus hunc Turci Conſtantinum vocant, non Joannem: prorſus eadem cauſa, quam ſupra, numero 46. de Serviæ Deſpotis expoſuimus, qui ſimiliter eis Lazari vocantur omnes, & Bulcogli. Quamquam hoc quoque verum, videri Græcos ipſos Imperatores adfectaſſe Conſtantini nomen, ut noſtri Cæſaris & Auguſti, tamquam primi Conſtantinopoleos & Orientalis Imperii conditoris. Sic Heraclius Auguſtus in Novellis ſuis, quas aliquot habemus necdum editas, Heraclium filium cognominat NEON ſive novum, aut juniorem, aut alterum Conſtantinum. Sic in monaſterio Conſtantinopoli, quod Græci Suluna vulgo vocant, adpellatus, 51

quon-

quondam Periblepteæ, ſive ſpectatiſſimæ Deiparæ, Armeniorumque ſacris nunc dicatum, verſus occidentalem templi partem Michael Palæologus Imperator cum Theodora Auguſta pictus conſpicitur, inter utrumque parentem collocato Conſtantino filio, cum inſcriptione triplici. Primæ verba ſunt hæc, quæ Latine proferam, Græca cum aliis datum alibi:

MICHAEL IN CRISTO DEO
FIDELIS REX ET IMPERATOR,
DVCAS, ANGELVS, COMNENVS,
ET NOVVS CONSTANTINVS.

Quod ille cognomen Conſtantini magis profecto mereri videbatur, quam alii, propter recuperatam, expulſis Flandris, Conſtantinopolim. Urbem vero Nigebolim Turci vocant, quæ priſcis a victoria Trajani Auguſti de Dacorum rege Decebalo dicta fuit Nicopolis. Ea duplex eſt, major & minor: quas medius rex fluviorum Danubius interlabitur. Hodie Sangiacatus Nigebolenſis ſub Rumeliæ ſive Græciæ beglerbego cenſetur. Nomine regis Ungarorum intelligitur Sigiſmundus, qui poſtea factus fuit Imperator. Is anno Chriſtiano 1392. Nicopolim obſedit, uti Bonfinius commemorat. Geuſtæus, & alii quidam, pugnatum volunt anno 1396, profeſto Michaelipo. Sed vero ſimilius eſt, quod a Turcis etiam traditur, quum a Sigiſmundo Nicopolis oppugnaretur, eo ſe cum exercitu Bajaſitem obſidione Conſtantinopoleos ſoluta contuliſſe: dumque ſuis obſeſſis ſuccurrere niteretur, anno proximo 1393 prælium fuiſſe commiſſum. Et annus iſte Chriſtianus Mahumetano 794, quo pugnatum Annales ajunt, reſpondet. Impreſſionis nocturnæ nulla mentio apud noſtros hiſtoricos. Froiſſardus, Bonfinius, Geuſtæus, prælii tam infeliciter pugnati culpam in Gallorum proterviam conferunt, ſicut ex ipſorum narrationibus cognoſcere, qui volet, poteſt.

Pax inter Bajaſitem & Græcos.

52 Nuſquam noſtris in hiſtoriis legitur, Bajaſitem cum obſeſſis Conſtantinopoli toto vel octennio, vel decennio, Græcis principibus pacem feciſſe: minus etiam, quod expreſſa in Annalibus conditione, de recipiendis in urbem Turcis, ea pax facta fuerit: ſed urbe jamjam peritura, nec opinatum ſuperveniſſe tradunt auxilium, movente contra Bajaſitem maximis cum copiis Temire Chane Tatarorum. At vero quum apud Laonicum legatur, ingratum erga patrem filium Andronicum, dum a Bajaſite regno præfici cuperet, ejecto patre Calojoanne, cum Manuele filio regni conſorte, verbis inter alia talibus uſum: Habebo in urbe judicem ſive præfectum Turcum: non abſimile vero fuerit, adigente Bajaſite Græcos ad extremam deſperationem, tandem eorum Imperatores, Calojoannem & Manuelem, in id etiam adſenſos, quod ultro de Turcis in urbem admittendis Andronicus obtulerat. Cur enim habiturum ſe judicem Turcum promittebat, ſi nulli erant in urbe domicilium habituri Turci, quibus ille Cadius ſive judex in occurrentibus controverſiis jus diceret?

Melatige, Siliſtra, Empoli.

53 Quæ ſit urbs Melatige, de his Laonici verbis intelligitur: Poſt Ertzicam (rectius ſcripſiſſet interpres Ertzincam, vel Ertzingam, duplici gamma) captam, progreſſus Bajaſites, Melitinen urbem, Euphrati impoſitam, in deditionem accepit. Hinc enim paret, Melatigen Turcos dicere, quæ olim vocata fuerit Melitine. Prothyſteron dumtaxat animadvertendum, quod prius Ertzingam a Bajaſite captam fuiſſe commemorat, quam Melitinen: quum a Turcis contrarium ſcribatur. Eſt autem Melitine Leoni Auguſto in Novella de Thronis Armeniæ ſecundæ metropolis. In Anatoliæ deſcriptione Geographica reperire eſt Malatiam ad Euphratem fluvium, quæ Turcorum eſt illa ſive Melatige, ſive Melatie, Græcorum Melitine, collocante hanc etiam Laonico ſuper Euphratem fluvium. Siliſtræ nomen hodieque Turcis notum, civitatis in Macedonia, ubi Siliſtrenſis Sangiaci ſedes, Rumeliæ ſive Græciæ beglerbego ſubjecti. Empolis haud ſcio, an non ſit Amphipolis, vicina Serris, de qua dictum cap. 43. Lembalo quidem reperitur in Græcia Caſtaldi, ſita verſus Theſſalonicam, Emboli fortaſſe Turcica, cum articulo Italico: niſi quis malit, datum loco nomen ab Embolo, propter ſimilitudinem cum roſtro navis. Sed Amphipolim potius heic arbitror intelligi. *Edit. Pariſ. pag. 422.*

Deſpotarum dignitas: Cralis, Cralæna; Quiſnam Turcis Bulcus Deſpota: Bulcovitziorum Genealogia.

In Græcorum Imperio prima, ſecundum regiam vel imperatoriam majeſtatem, dignitas erat eorum, quos ipſi vocabant Deſpotas: uti videre licet in Officiorum Palatii catalogo, paſſimque Græcis in hiſtoriis. Vicini principes Græcorum exemplum imitati, ſe quoque Deſpotas nominarunt, præſertim Bulgari, Servique: licet eoſdem videamus in Græcorum hiſtoriis interdum regio quoque cenſeri titulo, quum Crales pro Deſpotis adpellantur, & ipſorum conjuges Cralænæ, pro Deſpinis. Idem in noſtris etiam obſervavimus. Sic enim Thomas Ebendorfius in Auſtriacis annalibus manu ſcriptis: Eliſabet, inquit, filia Friderici Auſtriaci regis Romanorum deſponſata fuit aliquando Joanni Bohemo regi Lucelburgico, qui eam reliquit impotentiæ mendacio prætenſo. Solicitata quoque, ut regi Syriæ nuberet, torum ſchiſmatici (hoc eſt, religioni Græcæ addicti) recuſavit. Emmundus Bonefidius I. C. putabat Cralis vocabulum a Karulo derivari, & apud has gentes in honore habitum, propter Karuli magni noſtri ſingularem virtutem, & famam rerum geſtarum illuſtrem: ut a Karulo ſcilicet omnibus eorum populorum regibus nomen velut auſpicatum inderetur. Sed ignorabat Ungaris, Bulgaris, Serviis Kiral, aut contractius enuntiando Cral, vocari regem: Cralna, reginam; quæ Polonis ſunt Crol, & Crolna. Chalcocondylis etiam interpretes ambo in hac voce hallucinati ſunt. Ad Serviorum principes, & hunc Annalium locum ut redeamus, narratur Bulcus Deſpota Bajaſiti filiam ſuam dediſſe uxorem. Monuimus ſupra, Serviæ Principes omnes a Turcis fuiſſe dictos aut Lazaros, aut Bulcos, aut Bulcoglios: ejuſque rei cauſam reddidimus. Interim tamen ipſi peculiare quoddam ſinguli nomen, ritu Chriſtiano in baptiſmi cærimoniis ſibi datum habebant. Hoc igitur loco Bulcus Deſpota nominatur a Turcis, quem Stephanum Bulcovitzium, Serviæ Deſpotam, ſui vocabant. Id vel ex hiſce Laonici verbis intelligitur: Poſtquam Eleazarus vitam finiit, principatum Stephanus Eleazari, cui Bulco nomen erat, Triballorum Dux, quorum metropolis Spenderobe dicitur, arripuit: Bajaſiti ſtrenue navans operam, quandocumque auxilium ejus imploraſſet. Quæ verba rectius ut intelligantur, obiter addo, Stephanum Eleazari filium, debuiſſe interpretem dicere. Tum etiam nomine Triballorum intelligi Servios, quorum regia ſive metropolis Spenderobe dicitur, hoc eſt, Senderovia. Nihilo minus & hic Stephanus, & filius Stephani Georgius, deinceps in Muratis II. vita Lazari nominantur. Quum autem ſequens horum Serviæ Deſpotarum, quos ſupra diximus, adpellatos fuiſſe Bulcovitzios, mentio fiat tam aliis in hiſtoriis, quam hiſce noſtris annalibus: lubet hoc loco genealogiam ipſorum ſubjicere, de Turcicis, Græcis, Latinis, Italicis, Gallicis, Germanicis, Ungaricis expoſitionibus, ac præſertim Bonfinianis, excerptam: quæ nonnullis, ut ſpero, locis hiſtoriarum lucis aliquid adferet. Sumemus autem principium ab eo vel Lazaro, vel Eleazaro Bulco, quem Laonicus ſcripſit a Stephano rege Bulgaro na-

ctum regionem Istro adiacentem, ac deinde redactis in potestatem ditionibus aliis, ad Savum A flumen usque progressum fuisse. quibus verbis haud dubie Despotatus Serviæ fines describuntur.

LAZARUS BULCUS, Serviæ Despotes, in prælio captus anno Christ. 1390, & vindicandæ Muratis I. mortis causa, coram Bajasite filio frustulatim concisus. *Annal. Turcic.*

STEPHANUS Bulcovizzius, a Murate II. ditione sua spoliatus, an. Christ. 1427. *Annal. Turc.*

GEORGIUS Bulcovizzius, Bajasiti militavit contra Temirem Chanem. a Murate II. restitutus in paternum Despotatum, an. 1442. *Annal. Turc.* — N. Despina Bajasiti Gilderuni nupta.

STEPHANUS candenti ferro cæcatus a Murate II.

GEORGIUS, Laonico Gurgurus, ab eodem Murate visu privatus.

LAZARUS, successor patris in regno.

MARIA, Sultani Muratis II. uxor. *Sic tam Spandugius, non* Irenem, *vocat.*

LUPUS, vir fortiss. cui Matthias Ungariæ rex, ob rem bello Bohemico strenue gestam, castellum Fejezco donavit.

JOANNES, cum aliquot fratribus.

N. Despina, nupta Stephano Bozinæ regi, qui soceri quoque principatum consequutus, tandem e castello Jaizæ Muchemetis II. blanditiis evocatus, cute vivus exuitur: vitamque cum regno, quod patri dolo surripuerat, amittit.

Edit. Paris. pag. 423.

Cara Rustem, Ali.

55 *Causa prohibitæ monetæ veteris apud Turcas.*

Nomen hoc, Cara Rustem, significat Rustemem nigrum. Rustemes vero Turcis dicitur, quem nostri vocant Rostanem, quo nomine Sultanus Soleimanes memoria nostra Vezirem & generum habuit. Ali Turcis est sine aspiratione, qui Laonico dicitur Alies, aut Halies, ut interpres scripsit. Causa vel prætextus causæ potius, cur Talismani, velut admodum religiosi & accurati Mahumetanæ legis observatores, usum nummorum veterum e medio tollendum censerent, explicationem minime difficilem habet. Quippe nota lex Mahumetis, qua statuas, simulacra, sculpras & pictas imagines, ex interdicti divini præscripto levere prohibuit: notum, quanto zelo Musulmani Christianorum in templis imagines mutilare, frangere, destruere soleant. Itaque quum Romanorum & Græcorum Imperatorum imagines in nummis & aspris expressæ conspicerentur, violari Prophetæ legem clamabant, & abolendæ monetæ veteris auctores erant. Sed interim sub prætextu religionis impostores nequissimi quæstum faciebant, ut ipsimet Turci satis ingenue fatentur. Hodie non amplius animos Turcorum illa religio tantopere tangit, ut signatos Christianorum principum charactere nummos aversentur. Immo nummos sive ducatos Venetos, quibus veteræ lege Mahumetis impressæ sunt imagines, Sultaninis suis, qui nihil habent legi contrarium, Arabicis duntaxat insigniti litteris, longe præferunt. Taleris autem Germanicis, præsertim quibus aut ipsius Imperatoris, aut Ferdinandi Archiducis, aut Septemviri Saxonis insculpti sunt vultus, usque adeo non infesti sunt, ut ex illis ipsis sibi prohibitis adgnitos imaginibus expetant avidissime: nec dubitent, modo se pro metcibus suis eos habituros intelligant, de communi pretio trientem vel quadrantem remittere. Ne pondus quidem horum explorant, quod tamen in Sultani sui, cæterisque monetis usitatis, scrupulose facere solent.

56 *Cur Imperatores Græcorum a Turcis dicti Tegghures.*

Tegghures supra, numero 15, diximus a Turcis adpellatos Græcorum tam in urbibus, quam provinciis, præsides. Nomen ipsum a sollertia militari deducunt. Et scimus hos a Græcis non duces modo, qui sunt eis Higemones; verum etiam Strategos & Stratilatas dictos, vocabulis duces militares significantibus. Quod autem Turci Tegghurum nomen etiam Græcorum Imperatoribus tribuerint, ex alia nulla factum est causa, quam irrisionis & contemtus: quasi scilicet Imperatorum nomine digni non essent, qui perangustis inclusi finibus, ipsiusque propemodum Constantinopoleos mœnibus circumscripti, præsides urbis potius, quam augusti Romanorum imperii reges dici mererentur. Laonici locus est in historiæ principio, quo paucis exponit, quam in artum redacti tandem fuerint imperii Græci limites. Animadverti Græcos, inquit, & regnum eorum primo sub Thracibus exstitisse. Postea reliquo regno a barbaris exutos, parvum quoddam regnum gubernasse: videlicet Byzantium, Byzantinique maritimam regionem inferiorem, Heracleam usque: ac juxta Pontum Luxinum maritimam regionem superiorem, Mesembriam usque: præterea Peloponesum totam, extra tres aut quatuor urbes Venetorum. Ad hæc, Lemnum & Imbrum, & insulas ibidem in Ægæo sitas. Hactenus Laonicus. Bajasitis vero tempore cæteris exuti, cum ipsis etiam suburbanis agris, vix intra muros urbis se tuebantur. Propterea per ignominiam Tegghures a Turcis audiebant. *pag. 424.*

Caramaniæ Regus Alisurius, Tekiensi regio.

57 De Caramania quære notata superius numero 13. Saltim hoc indicare nunc lubet, eum Caramaniæ Principem, cujus hoc mentio fit, a Laonico nominari Alisurium. Narrat autem hunc, quum cæteros Asiæ regulos Bajasites ditionibus exueret, pacem cum eo fecisse: atque ita suis ipsum, licet aliqua cum jactura, consuluisse rebus, ne regno prorsus exturbaretur, annales addunt. Nomen diverse scriptum legitur, Alisurius, Alidurius, Aliderius, Aluris, ex Laonici depravatis exemplaribus. Notandum hoc quoque, quem Aliderium Caramanum a Murate secundo bello petitum scribat Laonicus, in his annalibus Ibrahimem vocari: sicut videre est in his, quæ anno Christiano 1437. gesta referuntur. Hemidam esse Cerasuntem, ostendimus numero 40. Tekiensis regio Phrygia majori continetur, quatenus in mediterraneis ea versus Cappadociam, Armeniam, & Ciliciam se porrigit. Interpres Laonici Tecien pro Tekie scripsit. Et alibi Laonicus ait, Tekien esse regionem ut Bithyniæ, sic etiam Ciliciæ vicinam: id est, a Bithyniæ finibus, ad Ciliciæ fines usque pertinere. Conjunctas vero, Bithyniam Tekiensemque regionem, Othmaniam fuisse vocatas uno nomine: supra numero 13, docuimus. Coniam esse priscum illud Iconium, prius di-

Quam

dictum fuit numero 12. Triturandi quoque modus explicatus numero 25.

Acſerai, Nigde, Caiſaria, Borli.

58 Caſtrum album Turcis Acſerai, ſive domus alba dicitur. Vetus aliquod hoc nomine caſtrum vel oppidum in iis locis nullum reperitur. In Ortelii tabula Natoliæ legitur Acſara. Ibidem quæ Turcis heic Nigde, Nigdia ſcribitur. Utraque non magno a Conia vel Iconio diſtat intervallo. Vincentius Belvacenſis Acſerai vocabulum mutat in Hacſar, quum ait: Apud Hacſar invenitur coctus & aluminis minera. Caiſaria Ciliciæ, quam ſic etiam Marcus Paulus Venetus nominat, dicta priſcis Cæſaria fuit. Apud Belvacenſem Gazaria corrupte ſcribitur. Borli duplex in Natoliæ deſcriptione conſpicitur, una Borli ſimpliciter adpellata, non procul ab Enguri vel Ancyra ſita: altera cum cognomento, Tarachi Borli, non procul a Caſtamona & Sinope. Ad Ponti provinciam utraque pertinet, quæ regio principum erat Iſvendiarum, quibus intuliſſe Bajaſites bellum dicitur. Et quinam principes hi fuerint, explicatum abunde ſuperius. Sinopen novella de Thronis ad Amaſianam metropolim Helenoponticam refert.

Edit. Paſ. pag. 424.

Caſi Burchan, Orthobules, & Muſulmanes, et Cyriſcelebis, an iidem cum Emire Soleimane.

59 Quis begus ille Turcicus fuerit, cui Bajaſites Sebaſtiam ademit, propter annalium narrationes nimis ſuccinctas ſciri non poteſt. Hoc tamen minime diſſimulandum, Sebaſtiam fuiſſe primam Turcorum in Aſia ſub Aladine regiam, ſicut annales ab initio teſtantur, & Laonicus, qui progreſſos ex hac Turcos ait Aſiam ſubegiſſe totam, uſque ad Helleſpontum. Quapropter ſi hoc tempore ſuperſtites erant Aladinis poſteri, vero ſimile eſt, eos Sebaſtiæ præfectum habuiſſe quemdam: cui ab æquitate ſumma inditum nomen Caſi Burchan, lingua Turcica judicem Dei ſignificabat. Ad Sebaſtiam annales noſtri a patre relictum fuiſſe tradunt Emirem Soleimanem filium, qui tamen a Temire Chane nuſquam occiſus legitur, ſed imperaſſe poſt Iſam fratrem a Muſa necatum, totis ſeptem annis. Laonicus autem Sebaſtiæ præfectum a patre memorat Orthobulem, qui captus ibidem a Temire, ac poſt aliquot dies interfectus fuerit. Unde Bajaſites accepto de morte filii nuntio, quidam paſtori tibia canenti dixerit: Cane carmen, cujus argumentum ſit: Nec Sebaſtiam, nec filium Orthobulem amittas. Equidem ſæpe multumque cogitans de conciliandis annalibus Turcicis cum Chalcocondylis & noſtrorum expoſitionibus, quorum illi maximum natu filium Bajaſitis unum faciunt Emirem Soleimanem, hic duos diverſos cæteris majores ponit, Orthobulem & Mulſumanem, noſtris Cyriſcelebim ficticium ingerentibus: in eam denique ſententiam veni, ut Cyriſcelebi circa controverſiam excluſo, veluti quem nec Turci, nec Græci adgnoſcant; reliquos duos, Orthobulem Mulſumanemque, pro uno & eodem Bajaſitis filio Soleimane ſtatuam habendum, quem tamen interfectum a Temire, capta Sebaſtia, per errorem Græci crediderint. Ejus opinionis meæ cauſam hanc habeo, quod nomen Orthobulis non Turcicum eſſe, ſed Græcum arbitrer: & idem ſignificare Græcis, quod Turcis Muſulman. Quippe quum in Turcia verſarer, interrogatum a me virum magnificum & ampliſſimum, D. Bartholomæum Pezzenum, Cæſ. Majeſtatis a conſiliis, & nuper ad Portam Oſmanicam cum munere Legati miſſum, quidnam vox Muſulman Turcis ſignificaret, reſpondere memini, vim illius eamdem eſſe cum Orthodoxi nomine Græco. Vixerat autem ille totos octo reipublicæ cauſa tunc annos inter barbaros, eorumque linguam norat. Quum igitur Græcis Orthodoxus ſit, qui rectam ſententiam tenet, idemque ſignificet vocabulum Turcicum Muſulman: ſequitur, Orthobulis quoque nomen idem eſſe cum Muſulmano, quando ſic Græcis adpellatur is, cujus rectum conſilium, recta voluntas eſt. Hoc modo manifeſto paret, unde Chalcocondylis error manarit, duos ex uno Bajaſitis filios faciuntis: ex eo nimirum, quod unum in duos diſtingueret, cui diverſis in linguis diverſum, ſed unius tamen ſignificati, nomen erat. Nec mihi quiſquam objecerit, aliud eſſe Muſulman, & aliud Mulſuman. Quippe vocem Muſulman a Græcis enuntiari Mulſuman, & in hiſtoriis, & aliis ipſorum libris ſæpiſſime deprehendi. Quinetiam verbum Muſulmaniſſare, de quo ſuperius dictum numero 22, multis in locis apud Græcos ita mutatum reperi tranſpoſitis litteris, ut Mulſumaniſſare legeretur. Nec hoc quidem tacendum, quæcumque Turci de Soleimane memorant, a Laonico ad Muſulmanem referri. Quis ergo fieri poſſe non exiſtimet, ut nomen Mir Sulman ab exteris commutaretur in Muſulman? Sic certe Mirchan alicubi ſcriptum legere memini, qui nomine integro diceretur Emir Chan. Quod vero necem Orthobulis adtinet, quæ recenſetur a Græcis, a Turcis ſilentio præteritur: nihil ea noſtris rationibus officit, quum vice verſa Turci Temiriano prælio Muſtapham Bajaſitis filium occubuiſſe memorent, quem Græci tam certo non periiſſe credebant, ut alium quemdam mentientem hoc nomen, veluti ſuppoſiticium fratrem poſcenti Muchemeti dedere nollent, mortuoque Muchemete contra Muratem ſecundum, Muchemetis filium, ſua cum pernicie foverent. Præterea non abs re mirum alicui videatur, Laonicum dicere, necatum a Temire Bajaſitis filium Orthobulem: quum is auctori belli & injuriarum, patri pepercerit: & expreſſe Laonicus idem poſtea ſcribat, (fide licet dubia) Mulſumanem, Moſem, Jeſum, Mechmetem, & reliquos filios Bajaſitis in poteſtatem Temiris veniſſe. Quid optatius accidere Temiri poterat, quam præter ipſum patrem filios habere in poteſtate, quibus occiſis, Oſmanidarum in Aſia regno, nemine repugnante perpetuo frueretur? At tantum abfuit, ut id faceret, ut etiam diſerte Laonicus initio libri quarti fateatur, Moſem a rege Temire annonas in caſtris habuiſſe, tandemque dimiſſum ex captivitate, mari ad regionem patriam rediiſſe. Qui plurium, vel omnium potius vitæ pepercit, cur in unum ſæviiſſe credatur? Adde teſtimonium hoſtis. Nuſquam Turci ſcripſerunt in annalibus, interemtum a Temire Bajaſitis aliquem fuiſſe filium: ſed ſperaſſe Temirem potius, quempiam filiorum Gilderunis ſe conventurum, quod illi formidine non neceſſaria trepidi omiſerint. Immo ferociam potius, & iracundiam ſui Bajaſitis, vituperant; Temiris humanitatem ac modeſtiam laudant. Supereſt unum, quod objici poſſit, de Ziche Orthobulis filio, quem Laonicus ait bellum intuliſſe Joanni Comneno, Trapezuntino Imperatori. Sed heic mihi reſpondeat aliquis, unde tandem Ziches ille poſt mortem patris Orthobulis anno demique ſexageſimo primum in ſcenam prodiit? quove modo ſalvus evaſit e tot parricidiis & lanienis horum temporum in Oſmanidarum familia, ſub Muſa, Muchemete primo, Murate ſecundo, Muchemete ſecundo, qui omnes parricidæ fuerunt? Cur huic tam diu ſævus ille Muchemetes ſecundus pepercit, qui vix mortuo patre, ſanguinem ſtatim fraternum ſitiit? An huic credidit exercitum ſuſpicioſiſſimus omnium tyrannus? Denique conſtat ex Turcicis annalibus, id temporis vicinia Trapezuntis præfectum a Muchemete fuiſſe maximum natu filium Muſtapham, qui tantum decennio poſt illa cum Trapezuntibus bella, Parthis in Armeniam & Caramaniam infuſis occurrit, eiſque cæſis, Juſufzem begum ducem vivum cepit, & patri miſit: quod argumentum eſt evidens, fuiſſe tum Muſta-

pag. 425.

pham virilis ætatis, nec Zichem Oſmanidam in iis locis vel imperium aliquod, vel exercitum habuiſſe. Quæ quum ita ſint, reſtat ut itamamus quatuor omnino nomina, Orthobulis & Muſumanis, quæ Græci tradiderunt; Cyriſcelebis, quod noſtri; Soleimanis, quod Turci; tandem in unum conferendo Soleimanem Bajaſitis germanum filium, natu maximum: cujus ſi Ziches ille filius non fuit, nuſquam ne nomine quidem tenus Turcis notus; cum Orthobule fictitio patre, ſuppoſiticius filius Græcis defendendus relinquitur. Habent lectores eruditi rationes meas, quas vel adprobandi, vel confutandi, liberam eis poteſtatem facio. Neutrum tamen ex duobus illis a Laonico memoratis, in Oſmanidarum omiſi familia, ne quis nimiæ me temeritatis arceſſat: qui præter hos, necdum auditis aliorum judiciis, pluribus etiam Bajaſitis filiis, Jeſu minori, Ali, Duſmi Muſtaphæ, natalium controverſiam movere non dubitaverim.

Techrin begus, Erzingæ princeps, Diorryge.

60 Qui Turcis eſt Techrin begus, Erzingæ vel Erzinzanis princeps, a Laonico vocatur Scender, rex Armeniorum: cui Bajaſitem illato bello, Erzingam ademiſſe, cum annalibus hiſce conſentiens, narrat. Poſtea tradit Tezetinem, virum regio ſanguine ortum ab Ertziganis rege, puero Muſtaphæ, Muratis ſecundi fratri, auxilio veniſſe. Hoc ego nomen, ſive Tezetinis, ſive Tezerinis, idem eſſe puto cum Techrine noſtrorum annalium. Diorryges oppidi nomen Græcum a foſſis ab Euphrate perductis factum arbitror.

Qui Turcomani, Sultanus Alcairenſis, Cair, Miſzir, Miſraim.

61 Turcomanos vocat auctor annalium Turcos omnes in Aſia, cæteris ſubjectos begis, extra Oſmanidas. Sic Turquia Belvacenſi regnum Iconienſe dicitur, Aythono minor Aſia. Prætor Græciæ noſter ſubditos Iconienſi Sultano duplices facit, partim Muſulmanos adpellans, partim Turcomanos. De Muſulmanorum nomine dictum antea, quod haud dubie tunc etiam paret habitum velut honeſtius. Turcomanos ait eſſe gentem, quæ Perſarum (ſic Turcos Iconienſes vocat, velut e Perſide orundos) extremos fines inſidebat, & implacabili odio Romanos (id eſt, Græcos) perſequens, agendis prædis ex horum agris delectabatur, præſertim illo tempore, quo res Iconienſes fluctuabant, mirificeque Tancharorum impreſſionibus turbabantur. Ergo Turcomani tunc erant infami vocabulo inſtar illorum prædonum, quos nunc Marteloſos & Uſcochos (unde Scacchorum ſive latrunculorum nomen) vocamus. Prætor quidem tunc Michaelem Palæologum, ad Jathatinem Sultanum Muſulmanorum ſe conferentem, ab his Turcomanis, omni comitatu & ſupellectile ſpoliatum fuiſſe narrat, nec quidquam ſuorum ab eis potuiſſe recipere, licet hinc inde dimiſſis mandatis, Sultanus imperaſſet: ut ſpoliato tam corpora, quam res ademtæ reſtituerentur. Alcairenſem Sultanum annales more Turcico nominant Ægypti Syriæque Sultanum, ab aulæ ſive regiæ loco. Cairum Laonicus anticquam Memphim facit. Al, ut articulus, additur. *Edit. Paris. pag. 426.* Vox ipſa ſignificat urbem, excellentiæ cauſa: quod urbium maxima ſit. Hodie Turcis & Arabibus incolis Miſzir adpellatur, a veuſtiſſimo tam Ægypti, quam Ægyptiorum nomine, Mizraim.

Chemes, Muzige, Bealbec.

62 Civitas Syriæ Chemes, olim dicta fuit Emiſa: Gregorio Emiſeno alumno clara, cujus exſtant octo libri de homine, qui nonnullis in exemplaribus non recte Gregorii Nyſſeni noſtri nomen præferunt. Ortelius notavit, quod Turcis & Arabibus ſit Hamſa. Sed heic Chemes legitur, quod allorum ſcripturæ vicinius, quibus Hames vocatur. Fit ejus apud Aythonum his verbis mentio: Civitas Syriæ Hames, quæ Camela hodie adpellatur a pluribus. ubi videndum, an non pro Camela, ſcribi debeat Cameſa. Mueige Turcis eſt, qui Græcis hiſtoriis nominatur Moavia & Mavia. Curſorem dixi, quem Turci Pec aut Peic, noſtri lacquejum dicunt. Bealbec Syriæ cavæ civitas, Poſtello Balbec, priſcis Heliopolis fuit.

Carabag, Ungra.

63 Ad Carabagum hibernaſſe Temirem tradunt annales, urbem ſive Parthiæ, ſive Perſiæ: quibus nominibus indifferenter utimur, pro ea regione, quæ Turcis eſt Ajem, vel Ajem vilaget, de qua ſuperius dictum numero notarum ſecundo. Vox Carobag ſignificat lingua Turcica vineam nigram. Chalcocondyles ſcripſit, Temirem ſolitum ſe recipere Cheriam: quod primum Sebaſtiam, quod itidem Chalepia (ſic interpres ſcripſit) Damaſcoque capta, fecerit. Ergo veri ſit ſimile, Cheriam a Laonico dici, quæ heic Carabag nominatur, nonnihil mutato vel a Græcis vel Turcis vocabulo. Engurim ſupra, numero notatum 10. diximus Ancyram eſſe. Tantum heic addendum putavimus obiter, hanc etiam in edito Chalcocondyle Uncram nominari: quod quum Græci mollius enuntient Ungra, propius accedit ad Turcicam adpellationem Engurl.

Bulci filius, Dervislar, Muſtaphæ mors. Græcorum de Bajaſitis filiis errores.

64 De Bulcis & Bulcovitziis prolixe tractavimus ad notarum numeros 46. & 54. Heic tantum monearimus, iſtum Bulci filium (qui Turcis eſt Bulcogli) expreſſe nominari a Spandugino Georgium, Serviæ Deſpotæ filium: cujus majores & poſteros continuato ſuperius ſtemmate complexi ſumus. Ac temporum ſane ratio Spandugini ſententiæ nequaquam adverſatur. Derviſii ſeu Dervislari ſunt illi quidem apud Turcos aliqua ex parte Calogeris Græcis, monachis noſtris adfines, uti ſuperius indicatum: ſed aliis tamen de cauſis (modo Paulum Tomorreum, fratrem Georgium Ungariæ perniciem, & alios de noſtris excipias) ea comparatio, quod vulgo ſolet dici, claudicat. Quippe quum univerſa lex & religionis profeſſio Mahumetana ſanguinaria ſit, ſpeciem Turci quidem religioſæ pietatis in legis peritis ac Derviſiis ſuis requirunt: at interim ab agendis eos rebus, tam pace, quam bello, præſertim contra Chriſtianos, & hoſtes reipublicæ ſuæ, nequaquam arcent: ſed magis etiam, quam cæteros, devovere vitam ſuam pro religione, proque lege patria, ſuos illos religioſos volunt. Hinc aliquot in Ungaricis finibus captos a noſtris recordor, viros cæteroquin alicujus auctoritatis & exiſtimationis, qui Dervislaros ſe profitebantur. Hinc in vita Muchemetis primi ſeditionem Torlacis monachi *Turcicl*, & in vita Bajaſitis ſecundi, Scachoculis eremitæ ſanguinarii pugnas, & cædes, & graſſationes immanes, quibus multa millia hominum abſumta fuerunt; & in vita denique Soleimanis, ad annum Chriſtianum 1526. Calenderis Zelebis & Dervislariorum motus ac prælia legimus. Hac ergo de cauſa Servianos illos fortiſſime pro Bajaſite dimicantes Bulci milites, truculentos ac feroces Derviſios adpellabat Temir, qui ſe vitamque ſuam pro ſalute ſuorum animoſe devoviſſent. Germanum vero Bajaſitis filium Muſtapham hoc prælio perliſſe diximus ex fide horum annalium antehac aliquoties, idque licet Sultanus Muchemetes primus, iterumque Murates ſecundus poſt mortem patris ſæpius verum eſſe proteſtarentur: tamen uſque adeo Græcis impreſſa de hoc diverſa erat opinio, Muſtapham ut alium, pro legitimo ſe venditantem, ob-

viis ulnis exciperent, & armis contra Muratem magna cum imprudentia, maloque ſuo, tuerentur: offerente ampliſſima quæque Murate, modo neutrius a partibus ſtarent, ac ipſo inter ſe rem armis decernere paterentur. Conſimilis hnic Græcorum eſt error de Bajaſitis filio, quem fidium (ſic enim chordas interpres reddidit) opifex Pruſæus Incolumem Byzantium perduxerit: quum tamen nulla ſiat in annalibus Alis cujuſpiam, Bajaſitis filii, mentio; nec ab ipſo quidem Laonico, quum alibi Bajaſitis filios recenſet. Notandum magis, quod etiam Mulſumane regnante narrat a Moſe Jeſuque frattibus occultatum fuiſſe Pruſæ puerum Muchemetem apud illum ipſum opificem chordarum, a quo Muchemetes hoc opificium didicerit. Ex factum id ſcilicet a Moſe, omnium crudeliſſimo, vel ipſo Laonico teſte, ne ab aliis carus ſibi puer occideretur. Muchemetem vero jam grandiuſculum inde profugiſſe ad Alurim Caramanum, a quo adjutus, ſervatori ſuo Moſi bellum intulerit: ſed victum confugiſſe ad Alim fratrem, exſulem ac inopem, & quidem Conſtantinopolim: ubi nonnihil reſpiraverit, collectiſque ſuorum reliquiis, denuo tentare belli fortunam decreverit. Hæc Laonicus de puero Muchemete, chordarum opifici diſcipulo, pene pueriliter, nec vero multas ob cauſas conſentanea. Magis idonei rerum Turcicarum ſcriptores, ipſi Turci, tradunt; rebus Temirlano prælio deſperatis, Baſſas abduxiſſe ſecum, arrepta fuga, maximum natu Bajaſitis filium Soleimanem, veluti legitimum patris in imperio ſucceſſorem: & illorum exemplo Muchemetem, non puerum, (ut Laonicus putavit) ſed copiarum ex imperio paterno quarumdam ducem, ſuis itidem rebus uti conſuleret, Amaſiam cum ſuis ſe contuliſſe: quo loco deinceps cum vixiſſe, non ſemel annales tradunt: & indidem cum exercitu contra Muſam fratrem moviſſe, poſtquam interfecto Soleimane, vindicem necis ipſius ſe profeſſus eſſet. Quæ res, meo ſane judicio, dignæ ſunt hominum hiſtoriæ ſtudioſorum obſervatione: quum in publicatis hactenus ſcriptis hiſtoricis, nihil intricatius de Turcicis rebus reperiamus, quam quæ de hoc ipſo tempore ſummæ Turcorum infelicitatis, memoriæ prodita legimus.

Edit. Pariſ. pag. 427.

Semercant, Bajaſitis mors, Annorum ratio.

65 Regionis Zacatainæ, cujus incolæ id temporis imperio Temiris parentes, Laonico Tzachataides nominantur, caput eſt urbs Semercant, hodie mercium Indicarum emporio celeberrimo Septentrionalibus etiam nota. Sarmacanda plerunque vocatur, edito Laonico Samrachanta, litteris tranſpoſitis, pro Samarchanta. Sunt qui dictam putant a Sem, Nohæ filio, quorum opinioni Turcorum pronuntiatio Semercant adſtipulatur. Maracandam Sogdianæ veteribus adpellatam exiſtimant aliqui. Ceterum Bajaſitem ex animi ægritudine doloreque mortuum ſcripſit Chalcocondyles, cui Turcicæ narrationes non adverſantur: ſed addunt, hoc mœrore velut ad deſperationem adactum, mortem ſibimet ipſi conſciviſſe. Quod dilucidius exponens Theodorus Spandugnus, ait Bajaſitem, ſpe libertatis amiſſa, conſtituiſſe cum animo ſuo ſeipſum occidere. Sed quum nullum ejus peragendæ rei modum inveniret, tam denique diu caput alliſiſſe illi caveæ de ferro factæ, qua tenebatur incluſus: donec præ furore fremens ac frendens, miſere ſibi mortem adferret, tyrannique vita, ſecundum poetam, indignata ſub umbras fugeret. Interpres Laonici pugnatum notat inter Bajaſitem & Temirem anno Chriſtiano 1397. Mortuum Bajaſitem ſcribit Franciſcus Sanſovinus anno 1398. Geuſræus anno 1400. quos equidem falli opinor. Quippe ſecundum rationes accuratas annalium deprehendimus, commiſſum fuiſſe prælium anno vel 1399. vel 1400. Gilderunem vero mortuum anno 1403. Similiter in annis regni hujus erratum a Laonico, qui viginti quinque annorat, pro ſolis quatuordecim: de quo vide ſupra numero 47. notata.

Caſtamoni, Congeri, Congi.

66 Claudiopolis civitas eſt Honoriadis, in Ponto provincia, quam nov. Leonis Auguſti metropolim facit, eique præter alios epiſcopatus, Heracliam quoque Ponticam ſubjicit. Hanc Marius Niger recenti nomine dici putat Caſtamenam, ſive Caſtamonam: vel fallitur, quum rectius Caſtromena ſit Claudiopolis. Caſtamona vero ſita longius eſt, verſus Sinopen oppidum Helenoponti, & Paphlagoniam. Tam Sinopes, quam Caſtamonæ nomina, cum ipſis oppidis, ſuperſunt: uti videre eſt in annalium ſupplemento noſtro, ad annum Chriſtianum 1584. Iſtic enim tunc Oſman baſſa Vezirazemes contra Perſas iturus, militem in hibernis habuit. Menavinus alicubi Caſtemolen nominavit. Cedrinus in Michaele Stratiotico ſive militari, Caſtamonem adpellat, & in Paphlagonia collocat his verbis: Caſtamonem in Paphlagonia ſitam veniunt, quæ ſane Caſtamon domicilium erat Magiſtri (Officiorum) Iſaacii Comneni. Prætor Græciæ noſter Caſtamonam vocat in hiſtoria ſua, de Michaele Palæologo poſt victos a Tataris Iconienſes, hæc commemorans: Michael Comnenus, hoc prælii eventu, cum maximo Perſicorum exercituum duce, quem Peclarpacem Perſæ (hoc eſt, Iconienſes Turci) vocare ſolent, in viam ſeſe dabat: adeoque pluribus una diebus iter faciebant, quum hoſtem ſibi a tergo inhærentem haberent, horiſque ſingulis cum eo dimicarent. Tandem feſtinabundi Caſtamonam perveniunt, juxta quam domus indicati Peclarpacis erat. Hactenus Prætor. Quæ vero hic Congeri nominatur, eam ipſam eſſe puto, quam in Anatoliæ tabula Congi ſcriptam legimus, haud procul a Caſtamona diſſitam.

Genuini Bajaſitis filii ſecreti a commenticiis.

67 Quæ de Bajaſitis liberis hoc loco non multis verbis exponuntur, diligenti conſideratione memoriaque digna ſunt. Quippe quum illi de Turcorum ſententia, non plures numero, quam ſex omnino fuerint: quid aliud ſtatuamus, quam reliquos hactenus nobis obtruſos, velut in judicio ſtatus ab ipſis Turcis condemnatos, pro genuinis deinceps adgnoſci non debere? Neque vero vel unum, vel alterum dumtaxat hoc judicium tangit, ſed rejiciendi omnino totidem veniunt, quot extra controverſiam legitimi cenſentur: nimirum hi ſex, Orthobules, Mulſumanes, Cyriſcelebis, Alis, Jeſus minor, Muſtaphas cognomento Duſmes: cum primis ex his Orthobulis filio Ziche, quem ipſum quoque Turci ceu cretum Oſmanidarum ſanguine non adgnoſcunt. Interim vero pro duobus explosis, duo ſuccedunt hactenus quidem ignoti, ſed a Turcis pro legitimis adgniti Gilderunis filii pro Duſme Muſtapha, Muſtaphas Zelebis, amiſſus in pugna contra Temirem: pro Jeſu minore, Caſanes Zelebis.

A quo necatus fuerit Iſa, Conſtantinus, pro Manuele Græcorum imperatore.

68 Scripſit Laonicus, inter Mulſumanem Jeſumque majorem geſta fuiſſe de imperio bella, quorum tamen annales hi non meminere, tandemque Jeſum a Mulſumane peremtum. Ejus parricidii culpa Mulſumanem, hoc eſt, Soleimanem profecto immerentem onerat, cujus auctorem Turci Muſam produnt, quibus cum ipſa rerum geſtarum ſeries conſentit. De nomine Conſtantini, quo Turcos Græcorum imperatores omnes adpellaſſe, numero notarum 51. diximus, exemplum hoc aliud habes. Is enim Græcus imperator, ad quem narratur Emir Soleimanes obſidum loco miſiſſe ſororem ſuam, fratremque natu minimum, non Con-

ſtantini nomen habebat: ſed Manuelis, ex Palæologina familia, cujus & ſuperius facta mentio.

Sedes Imperii Turcici diverſæ.

69 Quanam cæremonia Sultani Turcici regnum auſpicari conſueverint, expoſitum a nobis eſt prolixe in annalium ſupplemento, initio regni Selimis ſecundi, quod incidit in annum Chriſtianum 1566. Solebat autem hoc in ea fieri civitate, quæ ſedes eſſet imperii. Principio Turcis ea fuit Proſa Bithyniæ, paullo ante mortem Oſmanis ab Urchane filio capta: quæ licet honorem hunc non diu retinuit, ex priſtina tamen prærogativa meruit, ut longiſſimi temporis ſpatio Sultani Turcorum mortui paternis & avitis iſtic monumentis, etiam diu poſt captam Conſtantinopolim, ſicut in vita Sultani Selimis ſecundi de Achmete Corcutreque fratribus ibidem ſepultis videre licet, inferrentur. Poſtquam vero tranſvectis in Europam copiis, Murates primus, Urchanis filius Oſmanis N. Hadrianopolim cepiſſet: eodem & regni ſedes ex Aſia commigraſſe videtur, quod recte ſe facturos Sultani ducerent, ſi rebus Anatolicis jam tranquillioribus, præcipuum militiæ robur Hadrianopoli velut in excubiis haberent: unde, momentis rerum ex uſu ſuo gerendarum animadverſis, progredi paullatim latius, & in Europæ viſcera graſſari poſſent. Sanſovinus exiſtimat, primum omnium Muchemetem, Gilderunis filium, huc imperii ſui ſedem tranſtuliſſe, quod urbium Thraciæ facile caput eſſet Hadrianopolis. Sed ante Muchemetis etiam tempora certum ſive regiæ, ſive Portæ Oſmanicæ locum, Sultanos priores Hadrianopoli conſtituiſſe: pluribus ex locis Laonici manifeſtum eſt. Quippe de Muſſumane eloquens: Profectus, inquit, Hadrianopolim, regni ſedem, (hoc eſt, quæ regni ſedes erat) regnum ordinavit. Et paullo ante de Moſe: Hadrianopolim, ait, quæ regni ſedes eſt, profectus; ibidem rex declaratur. Quam vero ad urbem translata certum fuerit Porta, nemo non novit.

Gerle, Dolap, Soleimanis mores.

70 De Iſvendiarum ditione ſuperius explicatum numero notarum 13. qua & Gerle comprehendebatur oppidum. Id nota 19. diximus in tabulis Geographicis corrupte ſcriptum inveniri Gerede pro Gerele. Narrant vero annales, Soleimanem caſtra propter Gerlen, ad ripam fluminis locaſſe. Non exprimitur ejus fluminis heic nomen, ſed in Anatoliæ deſcriptione Dolap vocatur. Soleimanis indolem Chalcocondyles quoque ceu bonam prædicat, eique magnas virtutes tribuit: ſed eadem cum Turcis de perpetuis ejus potationibus & luxu commemorat. quæ homini minus rerum ſuarum provido ſollicitoque, tandem exitium adtulerunt.

Valachia Carabogdania, Nemetſaſſi, Iflach, Gallicia, Vaivoda, Murza, Bogdan.

72 Dacia quondam adpellabatur ampliſſima regio, quæ Tranſilvaniam cum utraque Valachia continebat. Et cingunt ambæ Valachiæ Tranſilvaniam, quarum una majoris nomen habet, altera minoris. Major ad Euxinum mare ſe porrigit, & noſtris Moldavia, Turcis Carabogdania, quaſi nigra Bogdania, ſive Bogdani regio dicitur: a frumento nigro, cujus eſt ager ille feraciſſimus. Gallicus, & alter Chalcocondylis interpres, Podoliam perinſcite faciunt, regionem juris Polonici. Minor propter Danubii ripas extenditur, & plerumque Tranſalpina, Bonfinio Montana quoque, ſicut & aliis, nominatur. Ulachiam vocavere Græci, & incolas Ulachos: pro quibus interpretes Zonaræ, Cedrini, & aliorum hiſtoricorum reddidere Blachiam & Blachos, contra molliorem pronunciandi rationem Græcorum: quos imitantes Turci, non Iblach, ſed Iflach dicunt. Nomen Valachorum non a Flaccis Romanis, origine fabuloſa, quæ pluribus tamen placuit: ſed a Germanis noſtris profectum arbitror. Habuerunt enim vicinos Daci Germanos, puta Quados, Gothos, Gepidas, in quorum agro, qui nunc Cepiſienſis dicitur, incolæ præſertim Caſemarca vicini ſe Nemetſaſſios hodieque nominant, voce de Nemetis (ſic Ungari Germanos adpellant, ut Venedæ nationes Nemitzos) & Saſſis compoſita, quæ Saſſios ſive Saxones Germanos ſignificat. Germani vero plerique tam Italos quam Gallos (qui Germanis ſunt Walli, ſicut Gilimer nomen Gothicum eſt Wilmer. Et in Anglia quoque Wallorum nomen priſcis incolis provincialibus, ab Angloſaxonibus noſtris inditum, manet) vocare ſolent Walchos & Waliſchos: quorum linguæ provinciali quum lingua Daciæ, quæ ipſa quoque Romanorum provincia quondam fuit, adfinis eſſet: idem a noſtris Walchorum nomen accepere, quod denuntiatione molliori mutatum in Walachos. Suffragatur huic opinioni meæ vetus etiam Galliciæ nomen, frequens in antiquis Ungariæ regum titulis, quo Valachia ſignificabatur, eadem cum Gallis & Italis utens lingua, ſicut & nunc adfinitatem aliquam cum eorum lingua provinciali retinet. Vaivodæ vero nomen generaliter ſignificat præfectum militum, quem capitaneum vulgo vocant. Sed apud Ungaros ut olim, ſic etiam hodie, duæ ſunt adpellationes adminiſtrationum maximarum: una Bani, de qua ſuo loco, nimirum capite 174. plenius dicturi ſumus, altera Vaivodæ. Banus eſt præſes regius in aliquo ex regnis Ungariæ adjunctis. Vaivoda vero præſes dicitur, loco regis adminiſtrationem habens in aliqua provincia, puta Tranſilvania, Valachia majori, Valachia minori: ſed ea lege tamen, ut gubernatore ſit inferior. Vaivodæ Valachi, poſtquam ab Ungariæ regum obedientia ſe ſubtraxiſſent, more Græcorum Deſpotæ, de qua dignitate ſuperius numero notarum 54. prolixe dictum, pro Vaivodis audire maluerunt, quaſi ſi principes eſſent abſoluti: nec regibus ſubjecti, ſed potius dignitate regibus proximi. Verum uſuvenit eis, quod Græcis accidiſſe conſtat, qui maximas ad anguſtias redacto Imperio, titulos ampliores excogitarunt: uti nunc etiam apud Auſones nonnullos in ipſo propemodum amittendæ libertatis articulo conſimilia quædam adfectare, præter morem majorum, videmus. Deſpotarum certe nunc illorum ea ſub Turcica ſervitute conditio eſt, mancipiorum ut nomine potius, quam principum, cenſendi veniant. Sed pergendum ad alia. Valachorum ille Vaivoda, quem Annales hi Murzen vocant, Laonico Mirxes dicitur, Bonfinio Merches, hoc eſt, Marcus. Reperitur apud eumdem Laonicum & Mirdan, Valachiæ principis nomen, compoſitum ex hoc ipſo Mirx & Dan ſive Gdan. Nam & ipſa regio Bogdaniæ nomen accepit a Bogdanis ſive principibus ſuis, qui vocabulo ſane pio dicuntur Bogdani, tamquam Dei munus, vel Theodoſii, vel Theodori, vel Dorothei. Meminit hujus vocis & Cedrinus in Baſilio Bulgaroctono, quum ait: Occurrit etiam Imperatori Bogdanus, caſtrorum interioris regionis toparcha ſive regulus.

Samobunogli, Azapi vel Azepi: Laonici locus emendatus: Emir Halem.

Quem heic Annales Samobunogli, ſive filium Samobunæ vocant, infra Scheic Bedredin adpellatur, ubi de ſeditione per ipſum mota prolixæ ſunt narrationes. Stipendiariorum nomine intelligunt Azapos vel Azepos. Laonicus alicubi peregrinos dixit, more Græco, quibus Xeni vocantur, id eſt, peregrini, qui ſtipendiis conducti militant, hoc eſt, qui ſunt miſthophori, ſicut iidem adpellant. Idem alibi: Turcorum pedites, ait, quos Azapidas vocant. Et omnino militiam hi pedeſtrem obeunt, licet alio libri octavi loco legantur

Edit. Pariſ. p. 29.

72

hæc verba in vita Muchemetis II. tunc Belgradum oppugnantis: Azapides (quos Huſſarones noſtri vocant) diripuerunt forum. Rex clamabat, ut eximerent eorum puellas. Heic primum lector obſervet, Azapidum nomine pedites Ungarorum ab auctore intelligi, qui regis ſive Sultani Muchemetis forum, ſcilicet caſtrenſe rerum in exercitu venalium, diripuerint. Ergo quæ interjecta verba ſunt, Quos Huſſarones noſtri vocant, gloſſema ſunt interpretis imperiti, Azapidas pro Huſſaronibus accipientis: quum Azapidæ pedites ſint, Huſſarones equites. Deinde puellas eximere dixit, quum Græci Laonici verba ſignificent, oculorum coras ſive pupulas aut pupillas eruere, vel effodere, quod paullo melius adjectis margini verbis redditum, ut hoſtium oculos exſculperent. Præfectus autem ſigniferorum Turcis eſt Emir Halem, cujus ſupra, numero notarum 14. facta fuit mentio. Sane magnum hujus officium eſt, & fructuoſum, dignitateque proximum ab Aga Genizarorum. Sed Officiorum Portæ, tam eorum, quæ intra ſarajum, quam quæ foris ordinata ſunt, expoſitio plena, locum poſcit alium.

Muſæ ſive Moſis crudelitas: Lazarus, pro Stephano Serviæ Deſpota, Lazari filio.

73 De Vidina dictum numero notarum 49. de Butuvada & Matera deinceps, loco magis idoneo, ad annum Chriſtianum 1444. dicetur. Muſæ ſive Moſis crudelitatem, & iracundiam, ac tyrannidem in ſuos, Laonicus etiam commemorat, partim his verbis: Moſes iræ imperare non poterat, ſed præceps in eam ferebatur, quidquid illa dictaſſet, faciens: partim alio loco, verbis conſimilibus: Optimus quiſque indignabatur, ob Moſis violentiam & tyrannidem. Cauſam vero, cur bello Serviæ Deſpotam perſequeretur, Laonicus expoſuit: quum rediret, eum a Deſpota deſertum fuiſſe, Græcorum perſuaſionibus adducto, Muſumanis ut partibus ſemet adgregaret, quod Moſes ægerrime tulerit. Et Deſpotam hunc Annales vocant Lazarum, quum tamen ex hiſtoria conſtet, hæc a Stephano geſta, Lazari filio, Georgii patre: quo de ſuperius numero notarum 54. tractavimus.

Edit. Pariſ. pag. 430.

Geiviſe, Gebiſe: Libyſſa, Lebuſa: Aſtacus, Sinus Aſtacenus, Intza.

74 Geiviſe oppidulum eſt Bithyniæ, ſitum ad Nicomedienſem, vel Aſtacenum potius antiquitus dictum ſinum, in ipſa via, qua Conſtantinopoli, quæ hinc itinere bidui abeſt, Nicomediam itur. Ea vero ulterius a Geiviſe diſtat unius itinere diei. Geographica Natoliæ deſcriptio Abrahami Ortelii Gejecen habet, voce nonnihil mutata: Busbequius in itinerario Gebiſen ſcribit, additque putari, hanc olim fuiſſe Libyſſam, Hannibalis ſepulcro celebrem. Ego pace tanti viri Geiviſen hanc, ſive Gebiſen, non Libyſſæ reliquias arbitror, ſed Aſtaci. Nam Libyſſa longius a ſinu remota eſt, verſus Bithyniæ mediterranea, & urbem Nicæam: hodieque vocabulo propius ad Libyſſam accedente, Lebuſa dicitur. Aſtacum vero propterea puto nunc eſſe Geiviſen, quod heic in amœniſſimum illum maris ſinum proſpectus pateat, quem ab Aſtaco, quondam hoc loco ſita, veteres adpellaverunt Aſtacenum: ut paullo ulterius idem, mutato nomine, Nicomedienſis dicitur. Aſtacus ipſa, cum Aſtaceno ſinu, ſic ab aſtacorum copia, quæ cancrorum marinorum ſpecies eſt, nomine vulgo Græcis hodieque Conſtantinopoli noto, mihi quidem videtur adpellata. Quæ paullo poſt nominatur Intzua, pagus aut vicus eſt ignobilis, haud procul a Tzurulo ſitus in itinere, quo Conſtantinopoli Selybriam, & ulterius Hadrianopolim itur. Ejus deinceps quoque fit mentio in extremo Selime I. qui correptus iſtic peſtilenti morbo fuit, quo ſubito perlit.

Akenzi, vel Acanzii.

Sine ſtipendio militant apud Turcos Akenzi, ruſticum genus hominum, ſicut apud Ungaros Haiduchi. Quidquid conſequi prædæ poſſunt, ſibi retinent: non totum tamen. Quippe non aliarum dumtaxat rerum ſuarum, quas poſſident: verum etiam omnis tum prædæ, tum lucri, quod in bellis percipiunt, decumas Sultano ſuo ſolvere coguntur. Icali genus hoc militum ſua lingua Venturreros adpellant, priſcis Volones dicti fuiſſe videntur: unde Callimachus Experiens non ineleganter noſtros Cruce ſignatos, Volones nominavit. 75

Michalogli, Tocat.

Prima nominis Michalinorum, ſive Michalogliorum, ſive Michalidum mentio, in his quidem Annalibus, hoc loco reperitur. De his dictum a nobis antea numero notarum 27. Urbs Tocat, quo relegatus fuiſſe dicitur Mechemetes Michaloglius, exiſtimatur a plerique, quos inter & Marius Niger eſt, reſpondere veteri Neocæſariæ, quam in Cappadocia collocant, ipſam quoque provinciam Cappadociæ Toccatum adpellante Pineto: quum Leonis Auguſti Novella de Thronis, Neocæſariam facit metropolim Ponti Polemoniaci. Tocatam hanc noſtram Laonicus Tochatam ſcripſit, nec deſunt, qui malint eam referre ad Armeniam. Bellonio certe Niſar eſt Neocæſaria, nomine recentiori, quod paullo propius ad priſcum illud videtur accedere. Pedites, quorum dux in Valachiam profugiſſe dicitur, paullo ante dicti fuere ſtipendiarii, Turcis Azepi, de quibus numero 72. 76

Varſac, ſive Verſac: Conia begus.

Oppidum Caramaniæ ſive Ciliciæ, quod Annales Varſac & Verſac adpellant, in Anatoliæ tabula Geographica Verſageli ſcribitur. Conia princeps, ſive begus Iconii, Caramaniæ princeps dicitur, ab aula ſive regia Iconienſi. Et bello petiit hunc Muchemetes, propter ſocietatem cum Muſa: cujus adjuvandi cauſa Pruſam Caramanus obſederat, dum Muchemetes abſens, in Europa rem contra ipſum Muſam fratrem gereret. 77

Sampſonis oppidum.

Hujus civitatis Cedrinus & alii meminere, tamquam in Ponto provincia ſitæ. Prætor Græciæ noſter ait, in illa Regni vel Imperii Græci confuſione, quæ a Flandris capta Conſtantinopoli exſtitit, Sabam quemdam pro ſe hanc urbem Sampſonis occupaſſe cum tota vicinia, cui prius Imperatoris Græci nomine præerat: ſtatimque ſubjicit mentionem Cappadociæ ſive regni Trapezuntii, velut huic vicini, quod in poteſtate Davidis Comneni tunc fuerit. 78

Romania, Canuza, Conozus, Tatarbaſar, Tatargol.

Quum Tatari dicuntur in Romaniam ex Aſia migrare juſſi, Romaniæ nomine Thraciam accipito, cujus hoc Annalium loco expreſſum caſtrum Canuza, non procul abeſt ab urbe Philippopoli, & Conozos Græcis nominatur. Caſtaldus in hodiernæ Græciæ tabula Geographica vocat Cognuzam, Italica Græcaque pronuntiatione. Nos in itinere noſtro per hæc ipſa loca proficiſcebamur, & in oppidulo quodam pernoctantes, ibidem deprehendebamus ex ipſo nomine loci, fuiſſe regionem hanc olim Tataris, huc velut in coloniam deductis, ad inhabitandum conceſſam. Nam oppiduli nomen incolæ dicebant eſſe Tatarbaſar, quæ vox emporium ſive forum Tatarorum ſignificat. Nec longius, quam ſex aut ſeptem horarum itinere, diſtat a Philippopoli. Ponitur ibi- 79 *pag. 431.*

dem a Caſtaldo Tartagi, prorſus ubi Tatarbaſar viatoribus ab Hæmi jugis altiſſimis in plana Thraciæ deſcendentibus occurrit, in æquore ſpatioſiſſimo, longeque pulcherrimo ſita: quod nomen a Tataris itidem videtur derivatum, fortaſſe Tatargoi ſcribendum, quod Tatarorum eſt pagus, & idem ſcilicet cum Tatarbaſar.

Maniſſa, Torlac.

80 Turci Maniſſam vocant urbem Aſiaticam, quæ Græcis eſt Magniſia, Latinis Magneſia. Sanſovinus & alii non recte Mangreſiam putant hodie nominari. Sunt autem in Aſia minori civitates hujus nominis duæ, quarum una dicitur ad amnem Mæandrum ſita Magneſia. Hanc Epheſinæ metropoli Novella Leonis Auguſti ſubjicit. Alteram ad Smyrnenſem metropolim refert, amœniſſimo ſitam verſus Ægæum mare loco. Supereſt etiam nunc utraque, ſed poſteriorem illam puta, quam Sultani Turcici filiis ſuis inhabitandam aſſignare ſolent inveterata conſuetudine: ſicut ibidem diximus ſupra, juſſu paterno jam Muchemetem, unicum Sultani Muratis III. filium, degere. Torlac, nomen eſt apud Turcos certi generis religioſorum, diverſa quædam a Calenderum & Derviſiorum profeſſione ſequentis inſtituta: de quibus omnibus ſuo dicendum loco. Et hic ille Torlaces monachus ſive religioſus eſt, cujus obiter mentionem ſupra fecimus numero notarum 64. De Serris antea dictum numero 43. Salonicam vulgo notum priſcis dictam fuiſſe Theſſalonicam.

Scheiche, Sophi, prima Sophilariorum ſeditio.

81 Sunt hæc quoque nomina ſive ſacerdotum, ſive peritorum Mahumetanæ legis, & ejuſdem interpretum. Scheiches apud Turcos pene pro viris ſanctis habentur, veluti qui animarum curam gerant. Ex horum numero quemdam ſibi deligit etiam ipſe Turcorum Sultanus, quem in omnibus, quæ ad ſalutem animæ ſuæ pertinere putat, conſulit. Cæterum hoc loco prima notanda Sophilariorum in Annalibus hiſce mentio, de quibus infra ſuo dicturi loco ſumus. Eorum nomen non a Græco Sophos, quod ſapientem ſignificat, ſed a Sophi, voce Arabica derivatum, qua denotatur lana. Nam hi Sophi profitentur religionem cæteris Mahumetanis novam, quæ præcipit inter alia, ne caput faſtu quodam lineis ſpiris involvatur, quod Turci factitare ſolent: ſed uti capitum tegumenta dumtaxat humilitatis modeſtiæque declarandæ cauſa, de lana conficiantur. Plura de his, ubi deinceps ad Sophinorum mentionem perventum fuerit, expoſituri capite 188. ſumus.

Anni Muchemetis, Iſmir in Anatolia.

82 Redegimus ſupra, numero notarum 47. Sultanorum annos, quibus regnarunt, ad certos numeros. Ibi traditum inter alia, Muchemetem primum octo dumtaxat annis imperaſſe. Licet hoc colligere de Turcicis Annalibus, qui principium regni Muchemetis ad annum Mahumetanum 816. referunt, anno Chriſtiano 1414. reſpondentem: mortuum vero notant eumdem Muchemetem anno ſuo 824. qui noſter eſt 1422. Ergo dumtaxat annis octo rebus præfuit. Hoc ideo ſignificandum putavi, quod loco prius indicato ſcripſerim ex Sanſovino, regnaſſe Muchemetem annis 17. pro quibus 12. annos Chalcocondyles poſuit: quum accuratior ſit Annalium Turcicorum computatio. Civitas Iſmyr a Turcis dicitur, quæ Græcis eſt in Aſiæ minoris Jonia nobilis illa Smyrna.

Muſtaphas alienus, in Oſmanidarum ſe familiam ingerit. Exemplum huic ſimile de Voldemaro Brandeburgico.

83 Ne mirum aliquibus videatur, potuiſſe Duſmen Muſtapham, pro Muſtapha Zelebi, dudum amiſſo Bajaſitis filio, ſe tanto venditare artificio, ut ejus patrocinium non Græcus dumtaxat Imperator, ſed etiam magni Turcorum principes, Smyrnæus ille Chuſeines begus, Aidinenſis, Sarchanienſis, Menteſianus, Chemidenſis, ſuſciperent; libet hoc ex Annalibus manuſcriptis exemplum ſubjicere ſimillimum de quodam, qui 60. plus minus ante hos Duſmis Muſtaphæ motus annis, ſe principem Brandeburgicum, Imperii Romani ſeptemvirum, mentitus fuit. Et ipſis hæc Annalium verbis, e lingua Germanica Latine redditis, exponemus. Anno (inquiunt) 1348. Rudolphus Saxoniæ Dux ſecum ipſe diſpiciebat, qua via Ludovicum Bavarum, Ludovici Auguſti Bavari filium, principatu Brandeburgenſi pellere poſſet, quod quidem parum abfuit, quin perficeret. Divulgabat enim, Marchionem Voldemarum Brandeburgenſem, qui ante triginta & unum annos amiſſus, peregrinationes varias privati hominis habitu ſuſceptas obiviſſet, nunc tandem inventum eſſe. Hoc modo productum in ſcenam molitorem quemdam, verum aſſerebat eſſe Voldematum Marchionem Brandeburgicum. Ille vero molitor in Saxonia ſecreto pluribus annis habitus, ea ſigna corporiſque notas, quibuſcumque fieri potuerat artibus & aſtu, acceperat: ut confidenter profiteretur, certis ſe probaturum documentis, vere ſe Marchionem Voldemarum eſſe. Mox ergo reperti denuo Voldemari Marchionis, tot ab annis amiſſi, fama per omnes regiones dilata fuit: eoque rumore permotis multorum animis, complura caſtella, cum civitatibus & oppidis, molitori deditionem faciebant. Si qui vero dedere ſe nollent, tam auxiliaribus Karuli Bohemiæ regis, & Imperatoris Septemvirum quorumdam ſuffragiis electi, qui Bavaro infeſtus erat, quam Saxonis Rudolphi copiis, ad accipiendum molitoris imperium, adigebantur: adeo quidem, minor ut Brandeburgici principatus pars in poteſtate Bavari maneret. Tandem intellectum, molitorem eſſe, qui ſe pro Marchione Voldemaro gereret. Qua de cauſa Daniæ rex, & Ludovicus Romanus, alter Imperatoris Ludovici Bavari filius, Ludovici Brandeburgici frater, itemque Cracoviæ rex, & Stetinenſium Dux, ac plures Poloniæ Sileſiæque tunc ad Poloniæ jura ſpectantis proceres, cum Bavaro ſe conjungebant: quorum auxiliis adjutus, varias rerum difficultates utcumque ſuperabat. Committebantur & diverſa prælia, nonnumquam vincentibus molitoris illius copiis, qui Marchionem ſe Voldemarum aſſerebat: ac viciſſim Bavari militibus aliquando ſua quoque tropæa ſtatuentibus. Una tamen in pugna quadam dimicatum a Bavari partibus ſane quam infeliciter, Ludovici Romani, qui Bavari frater erat, auſpiciis parum auſpicatis. Nam is vix ſalvus evaſit, captuſque magna cum ficticii Voldemari gloria fuit ex partibus Bavari, Dux Rudolphus Palatinus Rhenenſis cum LXXIX. nobilibus galeatis: quos inter XL. Poloni numerabantur, & in his XVI. tum fratres, tum adgnati, qui eaſdem geſtabant galeas, & gente Zetlizia nati erant. Ea clades tantum de Bavari opinione deminuit, ut aliquot ab eo civitates deſcerent, quæ prius ab ipſo ſteterant. Hoc modo totum triennium durante bello, tranquilla principatus Brandeburgici poſſeſſione Bavarus potiri non potuit: donec tandem redactus in poteſtatem molitor ille, commenticius princeps, & ad ignis ſupplicium damnatus exueretur. Non ovum ovo magis ſimile, quam hic Voldemari molitoris motus, illi Muſtaphæ ſuppoſititii conatui ſimilis erat. Ac ne quis inæqualem Duſmi fuiſſe Voldemarum, ratione poteſtatis & imperii, quod adfectabat, ſuſpicetur: ut nihil de labefactatis Oſmanidarum viribus poſt calamitatem Bajaſitis dicam, ſaltim videamus ex ipſis aliorum Annalium manu exaratorum Latinis verbis, quam potenti principi molitor ille ſuccedere voluerit. Anno, inquiunt, 1310. Voldemarus Brandeburgenſis Marchio, mortuis

Edit. Pariſ. pag. 432.

tuis fratruelibus & patruis, diviſum in multas partes totum ſolus illius tituli obtinuit principatum: & glorians in fortitudine ac magnitudine potentiæ ſuæ, curiam celebrem & famoſam indixit regibus & principibus, prope longeque poſitis: habiturum ſe nuptias cum filia patrui ſui ſignificans, & omnes miſſis veredariis ad hujus ſolemnitatis gaudium invitans. Eam tenuit in civitate maritima Roſtochio, ſita maris ad portum, unde verſus Daniam, Sveciam, Norvegiam, & ad partes alias navigatur: in quem etiam navigia mercium diverſarum de diverſis & remotis regionibus adpellunt. In hac curia fuit rex Daniæ, cum duobus Ducibus, fratribus ſuis, & immenſa multitudine populi terræ ſuæ: Duces, Comites, Liberi Barones innumerabiles de Saxonia: Marchiones & magnates tam de illis, quam de exteris partibus, quorum numerus vix poterat æſtimari. Marchio manibus regis Daniæ miles cum magno decore inſignitur. Mille ſeptingenti nobiles, in hoc tirocinio, novæ militiæ cingulo per Marchionem cum pompa maxima decorantur. Ibi Dominarum de diverſis partibus formoſarum, ſicut & militum, innumerabilis exſtitit copia. Tentoria per campos erecta, ſcarlato circumdata, cum operimentis, ſubſelliis, & ſtratoriis, velut aurum micantia videbantur. Putei pleni vino, cereviſia, & medone, ad potandum: ſpecus repletæ carnibus, piſcibus, & frumento: naves onuſtæ ſpeciebus aromaticis, ad corporales explendas delicias, habebantur. Quæ quidem gloria poſt hæc in favillam brevi eſt redacta, propter nuptias illicitas, & faſtum gloriæ temporalis. Nam ipſe Voldemarus Marchio ſine hærede deceſſit, & ad Imperium totus ille principatus ampliſſimus devolutus fuit. Hactenus Annalium verba, quorum lectionem Magnifico Domino Hieronymo Beck a Leopoldſtorf, ut alia plura, debemus. Ex his autem liquido paret, non minoris fuiſſe momenti Voldemarianum hoc negotium, quam illud Muſtaphæum. Recenſeamus & alia, quæ in comparationem utrimque venire poſſunt. A Muſtapha ſtabat Imperator Græcus iſtic, a Voldemaro ſtabat Germanus Imperator heic: & tanto quidem potentior, quanto Græcum Imperium id temporis Germanico debilius erat. Præter Imperatorem cum Muſtapha conjuncti principes illic erant, heic Voldemarum quoque principes præpotentes fovebant. Debilitatam Muratis potentiam Græcus Imperator, & Turcici volebant principes, quod a Murate ſibi metuerent, ſuaque tueri pariter, & prius ab Oſmanidis ſibi per vim erepta recuperare niterentur: itidem volebat deminutas Bavari vires Karulus Imperator Occidentis electus, quod illum velut æmulum, qui patrem habuiſſet Imperatorem, non abs re ſibi ſuiſque rebus formidabilem putaret: volebat eumdem ditione Brandeburgica pulſum Rudolphus Saxo, ſtirpe Anhaltinorum ex Alberti Urſ. poſteris editus, ut aliqua ratione principatum illum ſibi ſuiſque repetere tandem aliquando poſſet, quem jure propinquitatis & adgnationis cum Brandeburgicis principibus exſtinctis, ad ſe pertinere putabat. Triennio toto Murates Imperio potiri quieto non potuit, defendente ſe iſtic Muſtapha, reſque turbante Turcicas: heic triennio nec Bavarus uti frui Brandeburgica regione, nec vinci potuit Voldemarus. Muſtaphæ triſtis fuit illic exitus, heic infelicior molitoris Voldemari. Muſtapham neci dedit iſtic laqueus, heic Voldemarum rogus abſumſit. Hoc modo cauſas, conſilia, perſonarum rationes, & rerum eventa fuiſſe conſimilia, reſpondentibus etiam temporibus ipſis, videmus: ideoque tam ſibi rebus omnibus gemina, tam illuſtria duo ſæculi unius exempla, jucunda lectu, conſideratione digna, libenter heic ob oculos ponere ſtudioſis hiſtoriarum voluimus.

Edit. Pariſ. pag. 433.

A *Vardarium oppidum, Vardarius amnis, Vardariotæ, Vardari, Verdari.*

Quod legitur in Annalibus Vardarium, Theſſaliæ oppidum eſt, ad Vardarium flumen, quod Axium priſcos dixiſſe, Prætor noſter & alii notant, ad ſeptimum a Theſſalonica lapidem ſitum: licet foſſæ Vardariæ 100 milliaribus Græcis abſint a Theſſalonica, de quibus alibi. Meminit Leo Sapiens Auguſtus in Novella de Thronis epiſcopatus Vardariotarum, quem metropoli Theſſalonicenſi ſubjicit. Et hoſce Vardariotas etiam Turcos nominat, translatos aliunde ſcilicet huc, ad Vardarium fluvium. Scribimus autem Vardarium, more Græco: quum alii Bardarium malint, contra pronuntiationem incolarum, quibus eſt Vardari, & Verdari. 84

Chuſein beg, Græcis Zanaites.

B Quem Turcici Annales Chuſeinem begum, Iſmyræ principem nominant, Laonicus Zunaitem vocat Smyrnæum principem: qui cum Duſme Muſtapha captivus a Græcis cuſtoditus fuerit in Epidauri arce: nunc Monemuaſia ſive Malvaſia, & in Imbro Lemnoque inſulis, quamdiu Sultanus Muchemetes vixerit, cui quidem hac in re gratificati ſint. At Muchemete mortuo, Muſtaphas cum hoc liberatus, & Murati Muchemetis filio fuit oppoſitus, præſenti cum rerum Græcarum diſcrimine, ſicut idem prolixe commemorat. Obiter hoc etiam adjicitor, Zuanitem hunc dici Sanſovino, non Zunaitem: per oſcitantiam ſcriptoris, ut puto. 85

Ulubat, Lopadium, Lupadi, Rhyndacus, Mikhalizi.

Monuimus ſupra, numero notarum 16, quod Turcis oppidum minoris Aſiæ dicatur Ulubat, C Laonico Lopadium eſſe, nunc vulgo Lupadi nomen habere. Melienſis Antonius, Podota noſter, cujus ſupra meminimus numero notarum 24, Lapidum quoque dici volebat. Sed heic addendum, non oppidum dumtaxat eſſe Lopadium: ſed etiam lacum Loppadium & profluentem e lacu Lopadium amnem, eodem conſpici loco, & iiſdem adpellari nominibus. Licet hoc etiam perſpicue de Laonici verbis intelligere, quum res eaſdem referens, ait: Eo tempore caſtra Muratæi metabantur prope Lopadium lacum, & regionem Michalicii vaſtabant: ubi lacus multis ambagibus per anguſtias in mare ſemet effundit, & ibidem pons eſt. Muſtaphas autem accedens, caſtra locavit juxta oſtium fluvii, qui ex lacu promanat. Quibus in verbis quæ Michalicii regio vocatur, nunc Michalizi, tam ab hujus nominis fluvio, quam ab oppido dicitur: quod a Lapido ſive Lopadio milliaribus Græcis 20 diſtat. Addendum & hoc, amnem Lopadium priſcis dictum fuiſſe Rhyndacum. 86

D *Falſo rumore dicto, res magni momenti confecta.*

Præter illud ſtratagema, quo Mechemetes begus Michaloglus Muſtaphæos proceres ac milites in partes Muratis adtraxit; aliud etiam a Laonico memoriæ proditum eſt, quo ſingularis vaſricici commento res pariter ac ſpes omnes Muſtaphæ ſimditus everſæ corruerunt. Ait enim miſſis ad Græcorum Imperatorem ac proceres, tam a Murate, quam Muſtapha legatis, Græcos tandem re deliberata Muſtaphæis adſenſos, Muratæorum poſtulata rejeciſſe. Tum vero Muratæos ſuorum in caſtra, maxima cum feſtinatione reverſos, mox falſum ſparſiſſe rumorem, quo Græcos adfirmabant Muratis partes amplexos. Ea re per transfugas, ut fit, in hoſtium quoque caſtris dicta, ſummopere perturbatos Muſta- 87

phæos, quorum legati cum peroptato Græcorum responso necdum adpulerant, abjectis animis vel Muratis se gratiæ ac fidei permisisse, vel fuga salutí consuluisse: quod ab ipso quoque Mustapha factum, Zonaite patritum ad principatum se recipiente. Memorabile profecto exemplum, quo pacto nonnumquam in bellis res maximæ rumoribus vel prosperis, vel adversis, cum dexteritate sparsis, perficiantur.

Edit. Paris. pag. 434.

Buga, Guba, pro Buga.

11 Quo loco sita sit Buga, satis intelligi potest de notatis superius ad numerum 24. A Leopadio non longe distat, habetque lacum, ex quo promanat amnis Buga, civitati cognominis. Recentioribus Juba vel Guba scribitur, litteris transpositis. Amnis Buga, quem diximus, Lopadio flumini miscetur: quod itidem Græcos olim Rhyndacum adpellasse, paulo ante notavimus.

Genuenses quidem in Europam Muratis II copias trans Hellespontum, accepta mercede maxima, transportant.

89 Referunt Turci, Muratem, ut Mustapham fugientem opprimeret, quum omnes ad Hellespontum propter Calliopolitanum trajectum naves in terram ille subduxisset, mercatorum impositas navigiis copias suas trans Hellespontum vehi curasse. Quibus in verbis, quinam illi mercatores fuerint, non exprimitur. Sed Laonicus, rem disertius exponens: præverterat, inquit, Amuratem Mustaphas, Callipolim transfretando. Amurates vero nactus Januensium navim maximam, quæ forte adpulerat, cum gubernatore pacisciter, ut se cum peregrinis & militibus Januæ, (stipendiarios & Portæ milites vertere debuit interpres) reliquisque copiis, in Europam transveheret. Mercedem gubernatori solvit maximam, quantam pollicitus pecuniam fuerat, impigre numerando. Hinc ergo jam cognoscitur, mercatores illos fuisse Genuenses, quibus alii Muratem in singula transvehendorum capita ducatos singulos, alii binos solvisse memorant. Et notandus hic locus tam Laonici, quam annalium, propter nostrorum hallucinationes, quorum alii navatam hanc Turcis ajunt a Genuensibus operam tempore primæ Turcorum transjectionis in Europam, in quibus est Nicolaides, de quo supra dictum numero notarum 24: alii referunt ad id tempus, quo rescissis auctoritate Pontificis indutiis, quas Uladislaus Polonus Ungariæ rex cum Murate pactus fuerat, Eugenius IV Pontifex, & Italiæ Principes, Ungaro promiserunt, se triremibus obsessuros Hellespontum: quo minus ex Asia Murates, ubi bellum contra Caramanum gerebat, in Europam transmittere, conatusque Uladislai regis, Europa Turcos ejecturi, posset impedire. Quo sane tempore, si Genuenses transportandis Turcis operam Murati navassent: ceu pessime de tota meriti republica Christiana diris omnium devoti fuissent. Sed hoc quidem eos Laonicus & Annales hi crimine liberant, quum interim negari nequeat, hanc Genuensium, privatorum tamen hominum operam, in hoc tempore contra Mustapham Murati præstitam, non leve Græcorum rebus adtulisse damnum, ac proinde cæteris etiam totius Europæ populis Christianis fuisse noxiam. Bolaitis & Ezeæ planicici loca superius exposita sunt numero 25. Tantum heic observandum, nomine Boleri sive Bolairis, etiam oppidum heic situm intelligi. Mortis genus, quo Mustapham Murates adfici jusserit, nimirum ut de pinna quadam murorum urbis Hadrianopolitanæ suspenderetur; a Chalcocondyle silentio præteritum, a Turcis memoriæ proditur.

Lazari duo, Serviæ Despotæ, simul.

90 His annis Bonfinius cum uno Georgio, Despota Roxianorum sive Razianorum, qui & Servii, A Muratem bella gessisse scripsit. Annales vero Turcici tradunt, anno Christiano 1427 Lazarum Despotam senem ditione sua prorsus exutum: nihiloque minus anno sequenti proximo Muratem, instaurato bello, Lazari regionem universam populatum esse. Quibus ex verbis equidem colligo, nomine Lazari senis intelligi Stephanum, Lazari primi filium, quem Murates regno ejecerit: sed ab ejus filio receptam mox ditionem, a Murate direptam anno proximo fuisse: Lazarum vero juniorem hunc, Georgii nomen habuisse perspicit ex horum Despotarum stemmate lector, quod supra, numero notarum 54, dedimus.

Ibrahim, Praimes, & Mpraimes.

Qui Turcis Ibrahim bassa, Chelilis bassæ pater dicitur, Laonico Praimes est, Alis filius: 91
quo loco notavit ad libri marginem interpres, hunc eumdem esse cum Chajambego. in quo sane fallitur. Nam hic Cajambegus interpretis, Laonico libro sexto Carambes dicitur, Priami filius, Chelilis frater. Ubi nota, Priamum vocari nomine corrupto, loco Praimis, quem Græci Mpraimen scribunt, ob difficilem ipsis pronuntiationem litteræ nostræ B, pro qua MP ponunt: ut Mpajasites, pro Bajasites: Rompertus, pro Robertus: Mpiperius, pro Biberius, cognomine Tiberii: Mpajulus, pro Bajulo: quæ posteriora duo reperiuntur apud Cedrinum & Gregoram. Laonicus libro deinde octavo etiam Preimen, sive rectius Mpreimen dixit. Et Græcum Praimes, sive Preimes, Turcicum Ibrahim, facta sunt ex Hebræo Abraham.

Murates Salonicam expugnat.

pag. 435.

Annales hi quidem non indicant, cuinam Mu- 92
rates Salonicam sive Thessalonicam ademerit: sed res sic habet. Anno Christiano 1423. Thessaliæ civitas Thessalonica vendita Reipublicæ Venetæ fuit ab Andronico Palæologo, Manuelis Imperatoris Græcorum antepenultimi filio, penultimi Joannis, & ultimi Constantini fratre: cui lege permutationis, annui reditus civitatis Tarvisinæ cesserunt. Sed mortuus fuit Andronicus in itinere, dum Venetias navigaret. Nihilo minus urbe potiti Veneti, suos eo Rectores misere: quorum primus fuit Marinus Bondomerius, cum titulo Comitis Thessalonicæ. Venditio propterea facta fuit, quod Græci nullo se modo Thessalonicam adversus Turcorum vim posse tueri viderent: licet urbs ipsa magnitudine insignis, copiis locuples, Thermaici sinus portu nobilis, nec ulli Græcarum civitatum cæteris ornamentis inferior esset. Anno deinde 1431 Sultanus Murates eam obsedit, ac multoties oppugnatam, Venetis tandem eripuit: cæsis defensoribus, ac præsidii Veneti reliquiis naves ingressis, quæ in portu stabant, earumque subsidio Turcorum e manibus dilapsis.

Mons Zoga, qui & Toganus, & Tuganus.

Quæ Turci montana Zogæ vocant, Græci vel 93
Toganum montem, ut Laonicus; vel Tuganum, ut Prætor noster, dixerunt. Laonici locus hic est. Mustaphas, inquit, tandem nusquam turus, fuga se contulit in montem, quem incolæ Toganum vocant. Prætoris autem hæc verba sunt: Imperator etiam montem Tuganum in potestatem redegit, & oppidulum in eo condidit: quo Nicolaum Cotertzen ablegavit, ut excubias illic ageret, & Latinis intra Tzurulum degentibus negotia facesseret: quod quidem oppidum Tzuruli non magno tempore interjecto Romanis a copiis occupatum fuit. Quibus e verbis intelligitur, Thraciæ montem esse Tuganum vel Toganum, vicinum Tzurulo, de qua superius dictum, numero notarum 26. Zoga vero Turcicum, eam ad Toganum rationem habet, quod pronuntiationem adtinet, quam Ozman vel Otman, ad Othman.

Arbania, Albanum, Arnautlar.

94 Quam Græci veteres Epirum dixere, nunc Arbaniam vocant, & Albaniam. Nomen Arbaniæ reperitur in libro Græca lingua vulgari scripto, cui nomen Portolanus. Albanum Prætor Græciæ nostri hanc regionem indigetat. Incolæ Turcis Arnautlari nominantur, a quibus jam majori ex parte Morea quoque, sive Peloponesus, inhabitatur.

Herzec, Herzegovina: Bozina duplex, Sandalis regio, Dux Sancti Sabæ.

95 Regia Bozinæ superioris, versus Jadram sive Zaram, & Epidaurum, nunc Ragusam se porrigentis, Herzeca a Turcis adpellatur, a Castaldo, Cherset: ab aliis Orzega, a Bozinacis & Croatis Herzegovina: quod Ducis sive Principis sedes esset, quem Bocinaci Croatique, cum Ungaris, Germanico vocabulo nominant Herzog. Quippe duplex erat olim Bozina, superior & inferior: quarum hæc regem habebat, quem Illyricorum regem nuncupat Chalcocondyles: illa principem sive Ducem, quem etiam Sancti Sabæ Ducem vocabant. Laonico Sandalis regio dicitur, & incolæ Cuduergi ab eodem adpellantur, haud scio, an non corruptis vocabulis, uno ex Sansaba, sicut Itali pronuntiant, altero ex Herzecovi. Sed plura de his infra, quum in Bajasitis II. vita de Achmete bassa Cherseogli sive Chersecogli tractabimus, notarum 161 & 162 capitibus. In tabulis chorographicis pro Hercego civitate reperias alicubi scriptum, Sercico, sed corrupte

Bulci filia Murati nupta.

96 Nomine Bulci accipe Georgium Bulcovitzium, Serviæ Despotam, & vide notata superius ad numeros notarum 46 & 54. Filiam hujus Murati nuptam, plerique vocant Irenem, cognomento Cantacuzenam, in quibus est Geusræus, quem Reineccius sequitur. Sed hi quidem errant. Nam recte scripsit Spandugnus hanc Mariam fuisse dictam, quæ nata fuerit non Cantacuzino, sed Jurgo (sic Servii Georgium vocant) Despota patre, Cantacuzina tamen Irene matre, quæ soror fuerit Georgii Cantacuzini. Georgius autem, quod Spandugnus non addidit, nepos erat Imperatoris Joannis Cantacuzini, ex Matthæo filio, Albanensium principe. Quapropter hæc etiam Maria neptis fuit ejusdem Joannis Imperatoris Græci. Fallitur & Bonfinius, qui Despinam hanc Synderovia capta Turcorum in manus venisse scribit: quum ex Annalibus his constet, illam urbem anno demum post initum hoc matrimonium tertio fuisse occupatam. Et notandum, hanc Murati nupsisse anno Christiano 1435, vel Mahumetano 838. post biennium vero, circumcisum fuisse Muchemetem Muratis filium. Hinc enim intelligitur, non fuisse natum ex Maria Despina Muchemetem, quod vulgo magnis etiam a viris memoriæ proditur. Quippe bimuli apud Turcos circumcidi non solent. Et tradunt Annales, Muchemetem natum anno Mahumetano 833, circumcisum anno 841. unde colligitur, octennem fuisse, quum circumcideretur. Adde testimonia Græcorum, Chalcocondylis & Spandugini; quorum ille Georgii Despotæ filiam, Muchemetis novercam expresse vocat: hic vero Muratem ex Maria Despina nullam suscepisse sobolem, disertis itidem verbis tradit. Habes etiam initio declarationis hujus, prima statim nota, de hoc quædam a nobis exposita.

Edit. Paris. pag. 436.

Buruz, Barax, Cibura.

97 Castrum (hoc nomine civitates etiam Turci vocant) Buruz, in Anatoliæ tabula chorographica Baraz nominatur, & ad fluvium Madren collocatur, qui veteribus est Mæander. Olim Cibura dicebatur, unde per aphæresin Buruz fecere barbari, quod verum hujus nunc oppidi nomen est, non Baraz. Græci veteres Cibyren nominarunt, & allui a Mæandro flumine scripserunt. Leo sapiens Imperator hanc primo loco refert inter episcopatus Stauropolitanæ metropoleos in Caria.

Ritus ponendi primum in sacris ædificiis lapidem.

98 Inter alia, quæ Græcorum imitatione Turcos factitare solitos, aliquoties monuimus, hoc etiam refertur, quod hoc narratur, Muratem novum templum Hadrianopoli conditurum, quodam die Veneris (quo Turci festum suum hebdomadarium celebrant) summo mane, primum templi lapidem manibus suis posuisse. Nam is quoque ritus a Græcis Imperatoribus ad Turcos manavit. Recitabo dumtaxat unum exemplum de omnium illustrissimo totius orbis ædificio templi Constantinopolitani sacræ sanctæ Dei Sapientiæ, qui Christus est. Id quo conditum modo, quantis sumtibus, quot annis fuerit: expositum a Græcis est libello quodam manu exarato. Leguntur autem in eo quædam huc pertinentia de Justiniano Augusto, tanti operis auctore, quæ Latinis verbis tere totidem lectori dabimus. Quum ponendo, inquit, fundamentum principium daret Imperator, Eutychium patriarcham advocavit, qui preces Ecclesiæ struendæ causa concepit. Imperator autem manibus ipse suis calcem testa prehendit, ac primus omnium in fundamentum projecit: & cætera. Quibus sane verbis, quonam modo primus lapis in structuris talibus poni soleat, declaratur. Nam quum maxima fundamentis ejusmodi saxa sunt adhibenda, quæ vix plures operarii simul, nedum unus aliquis princeps, loco movere possunt: amplissimus scilicet lapis ipso præsente; manumque nonnihil admovente, ad inchoandam opus ab his suo loco ponitur: cui deinde primus Imperator, aut princeps auctor ædificii, calcem injicit: atque ita struendo ædificio principium dedisse intelligitur.

Oppidi Semendriæ diversa nomina: Georgii Despotæ Servorum varii casus.

99 Quod oppidum Serviæ, non procul a Belgrado ad ripam Danubii situm, Semender Turcis adpellatur, aut Semendre: diversis est nominatum vocabulis ab historiarum scriptoribus. Synderoviam vocat Bonfinius, Spenderoben & Spenderoviam Laonicus, Simandriam Busbequius, Jovius Samandrium, Smendrovam Spandugnus: ex quo Laonici Spenderoben arbitror equidem mutandam in Smenderoven. Ungaris est Zendrew aut Sendrew, nomine a vulgo corrupto ex Sancto Andrea, cujus hoc cognomen habet & aliud castellum in Ungaria superiori, quod hodieque nostri juris est. Serviana Semendria sive Sendrevia nunc Sangiacatus est, Budensi Beglerbego subditus. Obsessa nunc a Murate, defendebatur a Georgii Despotæ majoribus natu filiis, Stephano (qui per errorem a Laonico junior creditus fuit) & Georgio, sicut ait Bonfinius. Laonicus enim in eo quoque fallitur, quod Stephanum id temporis in castris ad Semendriam Murataris fuisse scripsit, obsessumque duntaxat Georgium, tandem fecisse deditionem. Quippe fratres ambo deditione facta Muratis in potestatem venerunt, & eamdem sustinuere pœnam, oculis adhibito candenti ferro visu spoliati propterea, quod patrem instigasse filii ad defectionem putarentur. Is autem cum filio minimo natu Lazaro profugerat ad Albertum II. Imperatorem Austriacum, Ungariæ Bohemiæque regem, Sigismundi Augusti generum & successorem, ut ab eo contra Muratis vires auxilia postularet: quæ quidem impe-

trata fuere, ſed nihilominus ſuccurſum tardius, & interim dedita Murati Semendria. Quapropter Georgius cum Lazaro filio, ſuiſque theſauris, qui ducatorum quinquies centena millia continebant, ad Raguſæos ſe recepit, & ibidem in exſilio privatus aliquamdiu vixit. Sed quum Murates non deſineret agere cum Raguſæis, ut ipſi dederetur, quo quidem nomine maxima quæque Raguſæis offerebat ac pollicebatur; præmonitus ab eis Deſpota, cum theſauris ad Alberti ſucceſſorem Uladislaum Polonum, Ungariæ regem ſe contulit: ejuſque tandem ope reſtitutus in integrum fuit, uti deinceps ſuo loco dicetur.

Edit. Pariſ. p. 436.

Alba Græca, Belgradum Chriſch. Permutatio Georgii Deſpotæ cum Alberto II. Auguſto, nomine Belgradi.

100 Hujus etiam urbis varia nomina ſunt, Alba Græca, Nandor alba, Beligrada numero multitudinis Cedrino, Belgradum, quod Serviorum lingua ſignificat arcem albam, (Poloni Bialogrod dicerent) Geuſræus denique Crieſch etiam dici vult, quod mutilatum eſt ex integro nomine Germanico, Griechiſch Weiſſenbur, id eſt, arx alba Græca. Priſcis Tauruum fuit, uti Busbequius ex antiquis numiſmatibus recte docet. Propugnavit eam hoc tempore contra vim Muratis Joannes Auranes. Obſidionem, quæ ſeptem menſibus duravit, decadis ſecundæ libro quarto deſcripſit Bonfinius. Erat tunc in Ungarorum poteſtate Belgradum, quorum rex Albertus Auſtriacus eam munitionem a Georgio Deſpota Serviorum jure donationis, ut Lazius, lege permutationis, ut alii ſcripſerunt, conſequutus fuerat. In Auſtriacis genealogiis Lazianis hæc legimus: Alberto ſecundo vix regni gubernacula ingreſſo, Amurates Serviæ Deſpotam adortus, Albam Græcam ad confluentes Danubii & Savi poſitam, natura & opere munitam, obſidione cingere cogitabat, omni genere adparatus terra & aqua inſtructus. Quam vim ac potentiam hoſtis Deſpota conſiderans, quo in cæteris tuendis auxilio ſibi rex Albertus eſſet, munimentum illud ei donavit. Ab hoc Huniades illi loco præficitur, ob ejus ſingulare momentum: quippe qui ad trium fluminum confluentes ſitus, Savo in Italiam, Hiſtro in Auſtriam atq; Germaniam, Tibiſco denique in Tranſilvaniam, Poloniam, & Moraviam, hoſti potentiſſimo viam oſtentaret. Adventu Alberti cum copiis, Albæ obſidio ſolvitur. Hactenus Laziana, quæ errore non carent, quum donationem interveniſſe, non permutationem, tradunt. Audiamus & Laonicum. Erat, inquit, huic in Pannonia non contemnenda regio, cum urbibus multis & opulentis, quas permutatione facta cum Sigiſmundo, pro Belgrado Eleazarus acceperat. Hæc enim urbs mire placebat regi, ut opportuna, propter portus commoditatem. Quippe Belgradum duobus circumfluitur fluviis. Ab uno Iſter, ab altero latere Savus fluit, qui iſtic in Iſtrum effunditur. Ergo Lazius ex Chalcocondyle corrigendus, ut permutationem factam ſciamus, non donationem: ac viciſſim Chalcocondyles emendandus ex Lazio, pro Sigiſmundo ut Albertus, pro Eleazaro Georgius ponatur. Bonfinius etiam ipſa loca recenſet, quæ pro Belgrado hac permutatione Georgius acceperit: caſtella nimirum hæc, Zalonkemen, (Salankemen vocabant noſtri comites. ſitum eſt ſupra Belgradum, ad ripam Danubii, e regione ipſius oſtii Tibiſci, qui ſe in Danubium heic exonerat) Bechien, Kelpen, (Ungari Kerpen dicunt) Vilagoſvarum, Tocajum, Moncachum, (Ungari Muncazium nominant) Thaalliam, Regeſum: oppida vero hæc, Zathmarum, Bezermem, Debrezen, Thurum, Varſanum, & alia.

Nova, Novogrod.

Quæ Turcis & Croatis Nove dicitur, arcis novæ ſignificationem habet, in Serviæ finibus ſita. 101
Nunc ibidem ſangiacus eſt Turcicus, Budenſi ſubjectus beglerbego, cum nomine Novogrodenſis. Primus hanc Murates cepit, ſed Chriſtiani recuperarunt: & ſub Muchemete ſecundo rurſus eam amiſerunt: in cujus vita de hac quædam adjiciemus alia, capite notarum 132.

Scach Abedin baſſa, Sabatines.

Qui a Turcis heic nominatus Scach Abedin, 102
Italis hiſtoricis Sciabadin, ex Bonfinio, Chalcocondylli Sabatines eunuchus eſt, quaſi Sa Badines. Sic Busbequio Sagtamas Perſarum rex eſt, qui & nobis, & ipſis dicitur Scach Tamas, vel rectius Scach Techmas: & idem Bagtamas eidem, qui nobis Beg Tamas, vel Techmas beg, id eſt, Dominus vel princeps Techmas. Sic & Tzaniſa Philippo Bergomati eſt Scach Tzanorum. Edzis begi natales ad illum Edzem begum refero, qui ſub Urchane, Soleimani Urchanis filio militavit: & propterea begos hos Edzeos ipſis etiam Eurenoſiis, & aliis nobilioribus Turcorum familiis, ſecundum Oſmanidas, præferendos puto.

Meſid Beg interfectus, Pannodacia, Ardelium, Erdel, ſeu Ertel, Toſibinium, Laonici Cudunidas.

Narrant annales Turcici, mandato Muratis 103
Meſitem begum per Valachiam in Ungariam, cum exercitu, penetraſſe: ſed omnibus ibi cum copiis fuiſſe cæſum. Heic primum notabit lector, Meſitem Laonico dici Mezetem, Europæ præfectum, hoc eſt, Romaniæ beglerbegum, Bonfinio Mezethum. Valachiæ vero nomine, Tranſalpinam heic intelligi, auctore Bonfinio, de qua ſuperius numero 71. dictum. Quod autem juſſum referant Meſitem ingredi Ungariam, accipiendum de Tranſilvania: quam hoc loco, ſicut alibi quoque, Pannodaciam Laonicus a Pannonibus ſive Pæonibus, & Dacis, qui Valachi gemini ſunt, a quibus Tranſilvania circumdatur, adpellat. Idem mox ſubjicit hæc verba: Pannodaciæ regio, Ardelium nominatur. Addit etiam, metropolim hujus eſſe Toſibinium: quæ vox quomodo ab interprete corrupta ſit ex Cibinio, quod nunc manet apud Ungaros nomen, & Germanis eſt Hermeſtadium, ſupra capite notarum 12. docuimus. Et ſunt profecto corrupta mirifice in edito Laonico vocabula propria. Quis Cudunidam cogitaret eſſe Culionidem, niſi valde peritus eorum temporum hiſtoriæ? Bartholomæus is certe Collionus erat, nobilis dux Bergomas: cujus etiam gentiles ſi natos quis dicat ex familia de Colliſionibus, quis divinare mox poſſet, hos ortos familia nobilium Bergomatum, quibus nomen ſit a Collionibus? Ita nimirum corrupta vox legitur in vita Karuli quarti Auguſti, quam Reineccius noſter publicavit. Ad annalium noſtrorum ſeriem ut redeamus, erat id temporis Ardelii regio (nunc Ungaris Ertel dicitur) Jango Choniati commiſſa creditaque, ſicut Laonicus ait: id eſt, Joanni Huniadi, longe illuſtriſſimo duci, Matthiæ regis Ungariæ patri: quem Geuſræus Jancum Banum adpellat, vocabulis infra declarandis. Hic Meſitem Romaniæ beglerbegum, auſtore Bonfinio, cum viginti millibus Turcorum fudit, cæcidit, interemit.

pag. 438.

Sophia, Tibiſca, Scopia, Scardaca, Scardica, Triaditza.

Satis notum eſt Sophiæ nomen, oppidi Bulgariæ magni & populoſi, licet nulla ſit ex parte munitum. Ibi diem nos unum & alterum hæſimus. 104

Ad marginem Chalcocondylis hæc adſcripſit interpres verba: Sophia, nunc Scopia manifeſtus hic error eſt, quum urbem Scopia diſerte Laonicus in Macedonia collocet. Vide notata inferius capite 169. Marius Niger Sophiam veteribus appellatam putat Tibiſcam. Bonfinius ait, urbem a templo, quod magnifico ſumtu Juſtinianus exſtruxerit, nomen accepiſſe. Atqui nullum heic templum tale vel olim fuit, vel hodie ſaltim ex aliquibus ruinis agnoſci poteſt: & a templo Conſtantinopolitano, quod Juſtinianus Sanctæ Sophiæ ſive Dei ſapientiæ nomine ſplendidiſſimum condidit, hoc oppidum, quatuordecim, vel quindecim dierum itinere diſſitum a Conſtantinopoli, vocatum fuiſſe, quis credat? Idem addit, Sardaciam hanc olim fuiſſe dictam, a Sardis & Dacis: hoc eſt, a gentibus longiſſimo terrarum ſpatio, & ipſo quoque mari diſcretis. Subjicit deinde, celebratam ibi fuiſſe quondam ſynodum Sardacienſem vel Sardaicenſem. Hinc vero tandem intelligitur, de Sardica loqui Bonfinium, ubi Sardicenſis habita ſynodus fuit, ſub Imperio filiorum Conſtantini magni. Ea vero non heic quærenda, nec hodie Sophia dicitur, ſed Triaditza: quod ei nomen etiam ætate ſua fuiſſe, Glycas noſter ſcripſit.

Scachi Abedinis expeditio infelix. Jancus Turcos cædit.

105 Quum heic dicatur ablegatus fuiſſe beglerbegus Romaniæ, hoc eſt Europæ, Scachus Abedines, cum univerſis Romaniæ copiis, & Acanziis, & Genizaris: haud dubie magnus illi a Murate datus fuit exercitus, quem Bonfinius æſtimatum fuiſſe ſcribit octoginta Turcorum millibus: quod equidem annalium verba conſiderans, vero conſentaneum puto: quamvis adjiciat Bonfinius, id non facile fidem admittere. Cæſorum certe numerus ei fidem facere debebat, quum fateatur triginta Turcorum millia fuiſſe tunc interfecta, capta quinque millia. Expeditioni cauſam præbuit tum Meſitis baſſæ calamitas, paulo ante cum ſuis ad internicionem deleti: tum utriuſque Valachiæ defectio, quæ auctore Joanne Huniade, Turcorum a fide diſceſſerat. Hunc enim annales intelligunt Janci nomine, quo gentibus illis Joannes dicitur. Laonicus (ut indicatum) Jangum Choniatem, Spandugînus recte Jancum Vaivodam adpellat, videlicet Erdelii ſive Tranſilvaniæ, Geuſræus Jancum Banum: de quibus officiorum ac dignitatum in Ungariæ regno præcipuarum nominibus, partim capite notarum 71. diximus, partim infra dicturi ſumus.

Uladislai regis Ungariæ prima contra Turcos expeditio.

106 Ante omnia declaremus heic poſitarum in annalibus perſonarum aliquot nomina. Rex Ungarorum, expeditionis hujus auctor Uladislaus erat, ex Poloniæ regum, Jagelloniæ ſtirpis, familia: quem Ungari plerique, deſerto Ladislao Auſtriaco, Alberti ſecundi Auguſti poſtumo regni adminiſtrationi præfecerant. Jancus qui nominatur, Joannes eſt Huniades: Lazarogli, ſive filius Lazari, Serviæ Deſpota Georgius, Græcis & noſtris Stephani filius, Lazari nepos. Caſan vel Caſam baſſa Turcis ſcribitur, quem Geuſræus Carambegum nominat, & nigrum dominum ſive ducem interpretatur: Philippus Callimachus magis corrupte Carambum vocat, Laonicus Chaſanem, ſicut & Turci: quod verum ei nomen fuiſſe crediderim, & alterum cognomen, a nigredine: ſicut & aliud Celepini cognomen eidem tribuit Bonfinius a nobilitate. Turci tradunt, Romaniæ ſive Græciæ beglerbegum hunc fuiſſe, Laonicus Europæ ducem, quod idem eſt. Bonfinius vero Natoliæ facit beglerbegum, & copias huc e Natolia traduxiſſe memorat, quod vero non ſit ſimile.

A Nam, ut nihil de conſenſu horum annalium cum Laonico dicam, ſane credibilius eſt, hunc Græciæ vel Europæ beglerbegum fuiſſe, qui occiſo ab Huniade Scacho Abedini Romaniæ beglerbego ſucceſſerit, & e propinquo cum Europæ copiis hoſti occurrerit: quum Anatoliæ beglerbegus ab hiſce regionibus longius remotus eſſet, nec cum exercitu tam facili momento poſſet Helleſpontum tranſmittere: ut interim taceam, quantum periculi rebus Anatoliæ creaturus fuiſſet beglerbegi diſceſſus in Europam, necdum ab Oſmanidis oppreſſa Caramani, hoſtis perpetui, & aliorum potentia. Quod cæſus fuiſſe cum ſuis Caſanes in annalibus legitur, non ſic accipiendum, ac ſi fuerit interfectus. Tradunt enim ſcriptores hiſtoriarum magno conſenſu, (præſertim Bonfinius, & Callimachus, qui aut tunc, aut non multo poſt vixit, & Poloniæ regibus, Joanni præſertim Alberto, familiaris fuit) hunc baſſam non occiſum fuiſſe, ſed captum. *Edit. Pariſ. pag. 439.*

B *Cliſuræ Uladinæ, Sladitza, priſcis Oſmus fluvius. Capi Derbent.*

Cliſuras dixi, nomine Græcis hiſtoriis noto, 107
vias ſive tranſitus anguſtos admodum, per loca montuoſa, quæ Latinis olim furcæ nominabantur, & fauces. Sic Juſtiniano Rinotmito Cedrinus: in reditu ejus obſederant Bulgari vias in anguſto cliſuræ. Expoſuit & reſtituit alicubi vocem Cujacius, Jureconſultus clariſſimus, derivatam a verbo Græco, quod occludendi ſignificationem habet. Isladinas vero cliſuras hei intelligunt Turci, quæ in Thraciam ex Bulgaria profecturis in Hæmo monte occurrunt eo loco, quo parvus amnis Sladitza ſubter cliſuras Hæmi labitur. Nam uti Bonfinius ſcripſit, a Sophia duplex iter eſt, ad ſuperandum Hæmum, in Thraciam & Macedoniam euntibus. Unus aditus a Trajano pleriſque putatur factus, ubi adhuc quadrato lapide porta maxima ſpectatur. Alter ad parvum eſt amnem, C quem Sladitzam Bulgari vocant. Prius iter nos tenebamus, in quo portam illam reperimus, ad pagum Bulgaricum ſitam. Et locum hunc Turci comites noſtri nominabant Capi Derbent, hoc eſt, portam faucium vel anguſtiarum. Alter aditus eſt ille, de quo heic agimus, & quem Iſladinum annales vocant, a Sladitza fluviolo. Cedrinus heic amnem Oſmum ponit, quem arbitror eſſe Sladitzam. Locus eſt in vita Conſtantini Monomachi ſive Gladiatoris. Baſilitzæ nomen apud Laonicum, in expoſitione cladis hujus Turcorum, vitioſe ſcriptum vix dubito: licet non ignorem, velle Geuſræum, Baſilitzen novo vocabulo nunc Hæmum dici: cujus opinionis penes ipſum fides eſto.

Georgius Deſpota cum Lazaro filio reſtitutus a Murate.

Lazarogli, ſive Lazarides, Georgius ſcilicet 108
Deſpota, poſt primam hanc expeditionem Ula- D dislai regis, in gratiam rediiſſe cum Murate traditur heic in annalibus, idem Laonico referente: ſed addit hic, fuiſſe tunc reſtitutum cum patre Georgio Lazarum quoque minorem natu filium, cum tributi quotannis ſolvendi onere, quod erat definitum parte dimidia redituum totius Serviani Deſpotatus. Hinc ergo Cureus Sileſiorum chronographus refutatur, qui ſcripſit, Georgium poſt cladem Varnenſem Amurati reconciliatum, ſua recuperaſſe: hoc eſt, anno poſt hanc Uladislai victoriam tertio: quum omnino conſtet, ante Varnenſem expeditionem invitatum a Uladislao rege Deſpotam ad belli contra Muratem ſuſcipiendi ſocietatem, id nullo modo facere voluiſſe: regemque cum Huniade propterea ſibi reddidiſſe infeſtum. Capita pacis inter Uladislaum & Muratem, poſt cæſos ad Isladinas fauces Turcos, apud Laonicum, Bonfinium, & alios leguntur.

Chelilis baſſæ nomen corruptum.

109 Adjigimus de hoc quædam numero notarum 29. & rurſum 91. Apud editum certe Laonicum tam filii Chelilis, quam patris Ibraimis heic corrupta leguntur nomina. Sunt enim hæc ejus verba: Potentiam maximam tenebat Chatites Priami filius, quo in januis regis vir prudentior non erat. Primum in his Chatites, mutandum in Chaliles, & Priamus in Praimem vel Mpraimem: quibus litteris Mp Græci noſtrum B conantur exprimere, ſicuti cap. 91. dictum: prorſus ut Mpraimes ſit Braim vel Ibraim. Geuſræus etiam nomen ejus corrupit, cui Chaly bacha ſcribitur, & Haly bacha, pro Chalil vel Chelil baſſa. Laonico ſane Chaliles, & Alies, vel Halies, (qui Turcis Ali) diverſa nomina ſunt.

Expeditio ſecunda Uladiſlai regis, poſt violatas decennales inducias.

110 Cauſas expeditionis ſecundæ Uladiſlai regis annales hi Turcorum non expoſuerunt, ſed apud noſtros, Laonicum, Callimachum, Bonfinium, plene commemoratas legimus. Tradunt enim, Eugenium quartum Pontificem, ubi decennales Muratem inducias cum Uladiſlao rege pactum accepiſſet: tantum opera Juliani Cardinalis Cæſarini legati a latere, apud juvenem & avidum gloriæ regem, adverſantibus interim magnis viris, qui religionem pacis ac fœderis, intervenientibus ſanctiſſimis jurisjurandi vinculis icti, minime violandam adſererent, perficere potuiſſe: tandem ut auctoritate pontificia reſciſſis inductarum pactis, arma contra Muratem rurſus capienda decerneretur. Ajebat enim Pontifex, initam cum infidelibus pacem, non conſulta prius Apoſtolica ſede ratam haberi non poſſe: præſertim, quod ea videretur in perniciem ac detrimentum reipublicæ Chriſtianæ facta. Sic redintegratum temere fuit bellum, de cujus exitu plerique viri ſapientes male tunc etiam ominabantur. Quippe Murates bona fide præſtiterat, quæcunque mutuæ pacis tabulis ad ſe pertinentia continebantur, & præſtiturum ſe fuerat pollicitus: nihil minus fore veritus, quam ut Chriſtianus rex, tantæ virtutis ac fidei, cum Huniade, cæteriſque præſtantibus viris, tam infami perfidiæ ſcelere ſemet obſtringeret. Sed enim lectorem ad eos, quos dixi, Callimachum præſertim, ac Bonfinium, remitto.

Edit. Pariſ. pag. 440.

Matera, Schuli, Nigeboli, Buruvad.

111 Pro Matera Callimachus & Bonfinius nominant Pezechium, pro Schulio Callimachus Sumium, Bonfinius Sunium: quæ Sulio reſpondere arbitror, molliori pronuntiatione, verioſque ſcriptura. Bonfinio Macrapolis etiam recitatur, quæ Matera ſit, necne, videant alii. Vi quidem capta fuiſſe Pezechium & Sulium, annales innuunt, Callimachus & Bonfinius adfirmant: quumque neminis vitæ parceretur, interfecta Turcorum ibidem quinque millia periiſſe. Nigebolim ſupra diximus capite notarum 51 Turcis eſſe dictam, quam nos vocamus Nicopolim. Buruvadam annales occupatam, præſidium accepiſſe narrant. Ergo illa ſponte ſe dedidit, nec vaſtata fuit. Unde colligitur a Turcis Buruvadam vocari, quam Callimachus Tavarnam, Bonfinius Cavarnam dixit. Hanc enim ultro deditionem feciſſe commemorant, exemplo Pezechii Suliique territam.

Diverſa de altera Muratis in Europam transjectione cum exercitu opiniones.

112 Diximus ſupra, numero notarum 89, Muratem bello contra Muſtapham ſuppoſititium fratrem, Genuenſium quorumdam opera, numerato his maximo pretio, trans Helleſpontum perveniſſe cum copiis: idque verum eſſe, teſtimonio Laonici docuimus. A quibus autem hoc bello contra Uladiſlaum Ungariæ regem, Muratis exercitus in Europam tranſvectus fuerit, equidem hactenus intelligere non potui. Non auſos id tunc facere Genuenſes, facile crediderim, propter Italiæ totius conſenſum: quæ maxima Turcorum ex Europa pellendorum, ac radicitus exſtirpandorum ſpe concepta, claſſem ad angustias Helleſponti miſerat: qua fatentur ipſi Turcorum annales impeditum fuiſſe Muratem, quo minus in Europam transjicere cum ſuis per Helleſpontum poſſet. Nec diſſimulaturus tanti ſceleris auctores erat Cardinalis Florentinus, Italicæ claſſis præfectus: ſiquidem illius adſines eſſe culpæ Genuenſes, conſtitiſſet: minus eis parſurus Eugenius, Papa Venetus, exitiali Genuatibus odio cum aliis Venetis infeſtus. Dumtaxat in litteris ſuis, quarum Bonfinius meminit, Muratem Cardinalis ſcribit, eluſis aſtu vel largitione ſpeculatoribus, ad Calliopolim transjeciſſe. Quæ verba quonam modo cum verbis annalium concilianda ſint, aut aliter intelligi poſſint, quam cum ipſius Cardinalis ignominia, negligentiæ ſemet arguentis, equidem non video. Cur enim Italicæ claſſi præfectus, non impediebat, quo minus vel ad Calliopolim, vel alium Helleſponti locum ille transjiceret? cur in ſe culpam tacite confert? cur oſcitantiæ ſemetipſum accuſat? Ait enim, ad Calliopolim tranſmiſiſſe Muratem, a quo transjectu ipſe Muratem arcere juſſus fuerat. Ex adverſo ſcribunt Turci, claſſem Italicam in tempore Calliopolim adpuliſſe, Muratemque præpediſſe, quo minus illic tranſmittere potuerit. Audiamus & Laonicum, qui per otium trajeciſſe Muratem narrat, quum adverſo vento diebus aliquot durante, impedirentur Itali, quo minus ex Propontide in Helleſpontum contra Muratem venire poſſent. Interea vero Muſatem ad turrim ſacram, quæ in Aſiatico littore ſita ſit ad angustiſſimum in Propontide locum, tranſmiſiſſe. Excuſat hic quoque Cardinalem claſſis præfectum, & ubi transjecerit, ſua quidem opinione, Murates, indicat: niſi quod per errorem ſcribit interpres, factum hoc ad angustiſſimum in Propontide locum: pro quo, in Helleſponto, dicere debebat. Boſporus enim angustias habet, commodas ad transiiciendum: Propontis vero nullas, niſi qua in Ægæum mare per Helleſpontum erumpens, a Calliopoli uſque ad arces, quas Dardanellos vocant, ſpatio viginti ſeptem milliarium, in arctum cogitur, ut antea capite notarum 24 diximus. In hac ergo narrationum diverſitate, nihil invenio probabilius, quam quod annalibus his memoriæ proditur: Muratem ſcilicet ab Italis impeditum ad Calliopolim, ea relicta, ſurſum (non deorſum, ubi ſitum erat illud Dianæ ſanum vel Hieron, quod male turrim ſacram reddidit interpres) cum exercitu per Bithyniam profectum, e regione illius loci, quo loco nunc arcis novæ ſtructura cernatur, mercatorum navigiis in Romaniam ſive Thraciam transjeciſſe. Nam hinc manifeſto paret, eum nec ad Calliopolim, nec ad Dardanellos, nec ad ullas alias Helleſponti angustias tranſvectum: ſed ſupra Conſtantinopolim, verſus Pontum Euxinum, in ea Boſpori parte, qua is arctiſſimus eſt inter Aſiam & Europam, & ubi propterea novam arcem (Neocaſtron Græci vocant, ut paulo poſt dicetur capite 128, ad unum ſupra Conſtantinopolim milliare Germanicum) Muratis filius Muchemetes exſtruxit, ut heic ex Aſia in Europam, vel viciſſim ex Europa in Aſiam, transjectu facili ac brevi, quoties libuiſſet, nemine prohibente, cum exercitu poſſet tranſmittere. Quidquid dicat Laonicus, quidquid ſcripſiſſe Cardinalem, male fortaſſis ab exploratoribus inſtructum, Bonfinius adſerat; hæc potius ego vera puto.

pag. 441.

Varna, Stagnum Varnenſe, Caliacra.

113 Civitas eſt ad Pontum Euxinum Varna, quam Ortelius Odeſſum priſcis, vel Odyſſum dictam tradit, alii Dionyſopolim faciunt. Anchialus eſſe de Curei ſententia nequit, quum ea ſuperſtes Achelo nunc dicatur, nomine non admodum recenti. Nam & Cedrino Acheloum vocatur, & apud Symeonem magiſtrum Officiorum in hiſtoria necdum edita legitur, Anchialum recentiori vocabulo nominari Achelo. Barnam ſcribunt Chalcocondylis interpretes, & apud Cedrinum tum Barnam, tum Barnas numero multitudinis, doctiſſimus Xylander, nobis, dum viveret, amiciſſimus. Ad Varnas, ait Cedrinus, caſtra Bulgari poſuerunt. Item, Catacalo (inquit Cedrinus) ſtearum ad Iſtrum urbium locorumque præſes, quum Roſſis occurriſſet juxta litus Varnæ, quam ita vocant, manumque conſeruiſſet: eos in fugam egit. Heic litoris Varnenſis fit mentio, Callimachus etiam ſinum maris, & ſtagnum, Bonfinius paludem nominat. Hæc pactionibus regi Uladislao dedita fuit, ut ſcripſit Laonicus: Caliacra vero vi capta, cujus heic in annalibus nulla mentio. Bonfinius tamen eam ſilentio non præterlit, & male Callacrium ſcripſit: nomen hoc addens oppido datum, a Gallis ex Aſia, re infeliciter geſta, reverſis: ut Callacrium quaſi Gallacrium diceretur. Atqui Caliacra ſignificat Græcis bonum vel elegans promontorium. Mario Nigro, hodiernam Græcorum pronunciationem ſequuto, Chaliacra vocatur.

Pugna Varnenſis, Cara Michael.

114 Hoc prælio Uladislaus rex pugnaſſe dicitur ab uno latere, vel ſecundum Laonicum, in dextro cornu: Cara ſive Niger Michael in ſiniſtro, de quo tamen aliud præterea nihil memoriæ proditum reperio. Bonfinius eadem de Nigro Michaele commemorat, ac diſerte profitetur, ex Turcorum ſe narrationibus illa repetere: ne verbulo quidem adtingens, quis fuerit iſte Michael. Laonicus ait, Dacos in ſiniſtro curaſſe cornu, quibus fortaſſe Michael Zilagius præerat, cujus ſororem Hunlades habebat in matrimonio. Equidem alium divinare Michaelem, id temporis apud Ungaros celebrem, non poſſum.

Laonici locus emendatus & expoſitus, Chazilar, Vitezi.

115 In primo conflictu cæſus fuiſſe refertur ex parte Muratis Anatoliæ beglerbegus. Hanc interemti Anatoliæ beglerbegi gloriam Laonicus Hunladi, fortiſſimo duci tribuit. Hoc autem loco facturum me pretium operæ ſpero, ſi verba quædam Laonici partim corrupta, partim obſcura, reſtituero & illuſtravero. Ea vero tam apud Latinum, quam Gallicum interpretem, hujuſmodi ſunt: Joannes Choniates habens Phazen, id eſt eos, qui Bitaxides vocantur, ibat in Aſiæ ducem. Opinor aliis hæc legentibus idem accidere, quod initio mihi contigiſſe memini. Nimirum monſtrum quoddam arbitrabar eſſe Phazen, ex quo uno mox plures neſcio qui Bitaxides, velut ex equo Trojano, prodierint. Ne diutius avidum lectoris animum detineam, dico ſic iſta legenda: Joannes Choniates habens ſecum Chazes, id eſt eos, qui Vitezides vocantur, ibat in Aſiæ ducem. Quæ verba lector ut intelligat, Turcis Chazi norit ſignificare ſtrenuum militem, quæ vox numero multitudinis Chazilar eis effertur, Græcis Chazes, hoc eſt, ſtrenui milites. Iidem vero lingua Ungarica dicuntur Vitez, ut Germanica *Ritterſleut*. Ex hoc autem Vitez, Chalcocondyles more Græco formavit Vitezides. Hoc modo nihil in Laonici verbis obſcuri reſtat. Gallicus interpres Ungaricarum rerum imperitus, alio loco Bitezides cum Huſſaris confundit, qui levis apud Ungaros armaturæ ſunt equites. Solent autem hujuſmodi Chazilari & Vitezi tam apud Turcos, quam Ungaros, habere certas quaſdam notas, quibus ipſi præ cæteris militibus conſpicui ſunt: & in primis tot geſtant ardearum in capite pennas, quot hoſtes vel in prœliis, vel duellis, quæ utrique genti frequentiſſima ſunt, occiderunt. His ergo militibus ſtrenuis ſtipatus Huniades, Anatoliæ beglerbegum invaſit, & cum ſuis occidit.

Precibus Muratis mutata prœlii facies. Inauditum pignus fidei cauſa Murati datum.

116 Non a Turcis tantummodo memoriæ proditum eſt, conſtitutum in maximo diſcrimine Muratem auxilium cælitus imploraſſe: verumetiam ab hiſtoricis Chriſtianis idem relatum in litteras, quorum aliqui rem non temere ſilentio præterendam produnt. Quippe commemorant, poſcente Murate certum aliquod a Uladislao rege pacis inviolabiliter obſervandæ documentum, profano quorumdam conſilio traditam ei fuiſſe hoſtiam, eccleſiaſtico ritu conſecratam: ne ſcilicet ullo modo de fide voluntateque regis, accepto tam auguſto pignore, dubitaret. Poſtea vero perturbatis (ut dictum) induciis, quum ad arma deducta res eſſet, ac prœlio Varnenſi cæſis in utroque cornu Muratæis, in extremo res Turcorum diſcrimine verſarentur: Muratem e ſinu prolata Chriſtianorum hoſtia, & erectis ad cælum oculis, in hujuſmodi quædam prorupiſſe verba: Chriſte, ſi Deus es, ut Chriſtiani cui de te perhibent, vindica perfidiam tuorum, qui te mihi dedere pignori, nihiloque minus adeo religioſe ſanctam pacem per ſummum ſcelus violarunt. Quibus in hunc modum ab ipſo prolatis ea ſcilicet evenerint, quæ tam ab hoſtibus, quam a noſtris recitantur. Philippus tamen Callimachus hanc rem tam ſecreto referre videtur actam, nihil ut certi de tradito tali pignore vulgo conſtaret. *Edit. Pariſ. pag. 441.*

Cheſer, & Cheter beg, idem. Uladislao regi caput amputat. Elpiorum familia.

117 Narrant annales ei, qui Uladislao regi proſtrato caput amputarit, & Murati obtulerit, nomen fuiſſe Cheſer beg, eumdemque natum ex Elpia fuiſſe familia. Chalcocondyles autem ſcripſit, nomen peregrino, qui Murati caput interemti Pannonum regis adtulerit, fuiſſe Therizes: qui virtutis inſigne præmium a rege conſequutus ſit. Heic inter ſe diverſa duo recitari videmus. Primum eſt, peregrinum Laonico fuiſſe, qui caput regis adtulerit, hoc eſt Azepum ſive peditem ilipendiarium, pro quo begum poſuerunt annales. Et begorum nomine proceres apud Turcos adpellantur. Alterum, nominis ipſius diſcrepantia, quum ille Therizem dictum fuiſſe velit: Turci vero Cheſerem nominent. Quod prius adtinet, potius equidem Turcis habendam fidem arbitror, ut ex procerum numero fuiſſe credatur, qui Elpiorum familia natus erat. Hanc enim initio declarationis hujus videri eamdem eſſe cum Oguzia, monuimus. Is ergo regi caput amputavit, quum alius quidam ex Azeporum ſive peditum numero, inciſis equi regii tendinibus, eum cum ipſo rege humi proſtraviſſet, ut Turci referunt. In nomine non magna diverſitas eſt, niſi quod Laonicus vulgo notum & mutilatum poſuit. Quippe Cheſer elegantius apud Turcos loquentibus idem eſt cum eo, qui a vulgo pronuntiatur Cheter, ex quo Cheteris nomen Laonicus ſub finem octavi libri fecit: heic Therizem mutilate ſcripſit, pro Cheterize. De ipſo Uladiſlai regis amputato capite quid factum poſtea fuerit, paucis Thomas Ebendorfus in Auſtriacis ſuis expoſuit. Caput, inquit, Uladiſlai, cum armis, & dextra, fertur pro jocalibus (id eſt, cimeliorum loco) regi Tatarorum oblatum. Nimi-

rum in vindictam perfidiæ dextra quoque mortuo præcisa fuit, qua fidem dederat.

Interemtorum utrinque prælio Varnenſi numerus & alia.

118 Dies ille, quo pugnatum ad Varnam, traditur a noſtris fuiſſe decimus menſis Novembris, anno 1444. Geufræus undecimum ſtatuit. Bonfinius cæſa prodidit Chriſtianorum ad XCID, Turcorum ad XXXCID. Numerus militum, qui regis in exercitu fuerit, a Bonfinio poſitus plurimum diſcrepat ab eo, quem Turci memorant. Nam hi de LXXXCID loquuntur, ille tantummodo de XVICID.

Chadum baſſa, Semiſſe aſpri auctum Genizarorum ſtipendium.

119 Quem heic annales noſtri Chadumem baſſam vocant, Laonico Phatumes eſt, regiæ domus judex. Hoc ideo duxi notandum, quia confirmat id, quod paulo ante ſcripſi numero 115, Phazen alibi mutandum in Chazes, ut heic Phatumes in Chatumes, quod idem eſt cum Chadumes. Id vero nomen Chadum vel Hadum, caſtratum vel eunuchum ſignificat. Inde quod dicitur, adjeciſſe Muchemetem ſtipendio Genizarorum ſemiſſem aſpri: ex more Turcorum intelligi debet, qui a Sultano ſuo diurnas annonas accipiunt: non menſtrua, nec annua ſalaria, quæ principes noſtri dare ſolent. Cauſas revocati a bathis ad gubernationem Muratis, Chalcocondyles expoſuit.

Moreas, Geremé, Tzaconia.

120 Moreas, genere maſculo, dicitus a Græcis hodie, quæ Peloponeſus olim vocabatur. Nomen ipſum, quod apud Damaſcenum Studitam reperitur, derivant Græci nunc ab arbore moro, quod tota regione ſcilicet arbor hæc frequens ſit. Heic expugnatam a Murate Geremen, excidioque datam, tradunt annales: quam arbitror eſſe veterem Gereniam Peloponeſi, quod oppidum Ptolomæus in ea Peloponeſi parte collocat, quæ Laconia dicebatur olim, nunc Tzaconia, non Sacania, ſicut Ortelius prave ſcripſit.

Ibanis ſeu Joannis ditio, Cotziacum, ſive Getia, Iſcoder, Scodra Scutarium, Iſchender beg.

121 Annales hi ditionem Joannis vocant, quam Ibanis regionem dixit Laonicus. Ivanem vero ſcribere debuit interpres. Etenim Servianis Iwan, ut hodie Roſſis quoque Joannes vocatur. Intelligitur autem Joannes Caſtriotes vel Caſtriotus, partis Albaniæ princeps, pater Georgii Caſtriotis, qui nominabatur a Turcis Iſchender beg, id eſt dominus Alexander, ex quo Schanderbogum fecerunt alii, magnumque Alexandrum non recte interpretati ſunt. Corruptius eumdem Bonfinius Sandorobechum adpellavit. Laonicus Scenderem ſcripſit, qui puer in januas regis venerit, hoc eſt, ad Portam Oſmanidæ principis: & hoc tempore Muratem ei bellum feciſſe commemorat. Chalcocondylis interpres hoc loco margini Calcioli nomen adſcripſit, pro nomine Caſtrioti. Cotziacum in hujus belli narratione, libro ſeptimo Laonici, Getia vocatur: vicina Cruæ, (Crojam noſtri dicunt, de qua plura paulo poſt) quam poſt Getiam, licet fruſtra, Murates adortus fuit. Iſcodarbeg Turcis eſt Scodræ dominus ſive princeps, videlicet hic ipſe Georgius Caſtriotus, de quo dictum. Scodra vero Græcis eſt integra voce Scutarium. Plinius tamen alicubi Scodram vocat, & in novella Leonis Auguſti de Thronis etiam Scodrarum epiſcopatus ſub Dyrrachina metropoli reperitur, qui ſane non diverſus eſt ab ejus civitatis epiſcopatu, cujus heic fit mentio. Fallitur Barletius, quum Turcis Scandriam dici putat, quaſi Alexandriam.

Edit. Pariſ. pag. 443.

A Nam Iſcodar non eſt Scandria, nec Alexandria vocatur eis Scandria, ſed Iſchendrie.

Saxones in Hunladis exercitu, Saxli, Saſſii, Saſſia.

Mirum alicui videatur, cur annales mentionem 122
Saxonum heic ſeorſum faciant, quum ſtatim in genere Germanorum nomen ſubjiciant, quo Saxones etiam continentur. Ejus eximendi ſcrupuli cauſa dico, non heic noſtros in Germania Saxones intelligi: ſed Saxones Tranſſilvaniæ, vel Erdelii, vel Septemcaſtrenſis in Ungaria regionis incolas, qui Saſſios ſive Saxones hodieque ſe profitentur, & a Ceculis, ejuſdem regionis incolis, tam lingua, quam aliis rebus omnibus, differunt. Hinc Bonfinius in Tranſſilvania ſitæ Saxobaniæ mentionem facit, pagina 612 poſtremæ Francofurtenſis editionis, quam Sambuco noſtro clariſſimo debemus: cujus equidem mortui memoriam cum benevolentia uſurpo, & præter meritum a quodam excellentis ingenii doctrinæque viro, nobis idem amico, mox a morte paulo tardam inclementius, doleo. Et ibidem Sambucus margini nomen Saz, ad Saxobaniam adſcripſit: quo ſignificare voluit, hanc a Saxlis ſive Saſziis ſic dictam. Notum vero, Saxones a Germanis, quos ſuperiores vocant, ita nominari: quum ipſi patriam ſuam Saſſiam, ſeque Saſſios indigitent. His conjunge, quæ ſupra de Nemetſaſſiis capite 71 expoſuimus. An autem victi Saxones noſtri a Karulo magno Auguſto, quemadmodum in Flandriam, ſic etiam in hæc Erdelii loca translati fuerint, quod aliquibus perſuaſum video: non hujus eſt loci, prolixius diſcutere. Mihi quidem vix vero ſit ſimile, qui ſciam uno ſæculo Saxones ante Karulum magnum in Pannonia cum ipſis ſaiſſe civibus ſuis Longobardis; ut omittam alia, quæ ſane plurima poſſent in medium adferri. Copiæ noſtrorum, quas Turci maximas fuiſſe dicunt, hominum viginti duo millia continebant: præter C Valachos tamen, uti Bonfinius meminit.

Valachi a Turcis cæſi, juſto judicio vindicatum in transfugas.

Ajunt annales, cæſos a limitotrophis aliquot 123
proceribus Turcicis fuiſſe Valachos ante commiſſum in planicie Coſovana prælium. Chalcocondyles vero tradit, Valachos ab Ungaris & cæteris Chriſtianis, ad Muratem ſub ipſam defeciſſe Coſovanam dimicationem: deque ſententia Muratis arma ponere juſſos, in exercitus utriuſque conſpectu, ſumma cum omnium admiratione, ceu perfidos transfugas ac deſertores, trucidatos fuiſſe. Quod equidem exemplum ſingularis in Murate ſeveritatis ac juſtitiæ, præteritum a Turcis eſſe ſilentio, non abs re miror.

Annus prælii Coſovani, numerus utrinque cæſorum. An Morava fluvius idem cum Schitniza.

Notavimus in margine libri annum Mahume- 124
tanum 853, quo pugnatum in Coſovana planicie, reſpondere Chriſtiano 1448: quo Bonfinius etiam dimicatum ſcripſit. Idem addit, periiſſe continuis hiſce conflictibus Turcorum ad triginta quatuor millia, Chriſtianorum vero dumtaxat octo millia, quemadmodum Murates ipſe ſuis in literis ad Corinthios faſſus fuerit. Cæterum hoc loco præterire ſilentio non poſſum, me ſuperius numero notarum 48 policitum explicationem quæſtionis, an Schitniza fluvius idem ſit cum Morava. Sic enim hunc cum incolis voco, qui Chalcocondylis interpreti Morabas ſcribitur. Cedrinus alicubi Moravem tam fluvium, quam caſtellum ad ejus ripam poſitum, non procul a Beligradis, nominare videtur. Pervenit, inquit, uſque ad Moravem & Belegrada, quæ caſtra ſunt Pannoniæ,

in

in Transiſtriana regione ſita, & Grali Turciæ vicina. Quibus verbis ultimis Grales Turciæ ſignificat Ungariæ regem. Sæpius enim repetit Cedrinus, Unnos & Ungros dici Turcos. Idem hos in Pannonia Turcos occidentales diſcernit a poſitis in vicinia Perſarum Turcis orientalibus. Et Turci a Perſis hodieque dicuntur Mogores, quod nomen genti ſuæ nunc etiam tribuunt Ungari, ſicut Eginhartus quoque Karuli magni tempore ſcripſit, Ugros vel Ungros & Magores eoſdem eſſe. Nota vox Ungarorum, Maggior mudra. Sed redeamus ad Moravam. Geuſræus Moravam olim Moſchum fuiſſe nominatum putat. Meminit autem Laonicus, ſepultos fuiſſe Turcos, hoc prælio cæſos, ad ripam Moravæ fluminis. Bonfinius vero proceres ait ibidem ſepultos, gregarios in profluentem Schitnizam conjectos. Hinc patere videtur, idem eſſe flumen, Schitnizam & Moravam. Sed quum equidem recordari videar, comites noſtros iſtic unum Moravam nominaſſe: reſtat ut concludamus, Schitnizam hactenus conſervato nomine, poſtquam ſe Moravæ miſcuit, amiſſo priori vocabulo deinceps ſolo Moravæ nomine cenſeri, donec ita conjunctus uterque fluvius in Danubium labatur. Memini vado nos tranſire Moravam, magna menſium aliquot ſiccitate plurimum deminutis ejus aquis: ſed nuſquam ab eis incolis Schitniza, ubique Morava nominabatur, contra interpretis Gallici opinionem.

Edit. Pariſ. pag. 444

Ferit beg, Gergoni ſive Chryſonicum, Anatoliæ montana.

125 Nomen beglerbegi Romaniæ, qui Gergonium arcem vel oppidum inſtaurare juſſu Muratis debebat, annales ipſi non expreſſerunt. Bonfinius autem ſcripſit, hunc adpellatum fuiſſe Frigibechum, quod Italica pronuntiatione tantumdem valet, ac Friſibeg. Turci Feriſi beg, aut Feris beg enuntiant. Reperitur enim ſuperius tale begi cujuſdam alterius nomen, initio vitæ Bajaſitis primi, qui progreſſus cum copiis ad Danubium uſque, primus iſtic Vidinam occupaſſe traditur. Oppidum Gergoni Turcis dictum, Bonfinius Chryſonycum nominat. Situm eſt in Roxiana ſive Raſciana Servianave regione, ad Moravam fluvium. Anatoliæ montana Turci vocant hoc loco, ſicut alibi quoque ſæpius, montem olympum, ſive Calogerorum, in Bithynia, prope civitatem Pruſam: de quo dictum antea, capite notarum 37.

Beligradum Albaniæ, Crua, Croa, Croa, Croja, Principum Crojanorum in Belgio familia.

126 Idem cum ſuperiori, ad Savi Danubiique confluentes ſito Belgrado Serviæ, nomen habet hoc Albaniæ vel Arbaniæ (ſicut vulgus Græcorum vocat) Beligradum, hoc eſt, arx alba. Quippe conjuncta cum oppido arx eſt, quæ a Valona, celeberrima nunc etiam Epiri civitate, (Leo Imperator Auloniam, veteres Aulonem, dixerunt) unius itinere diei diſtat. Cæterum diſſimulare non debeo, nullam obſeſſi a Murate paulo ante mortem Beligradi mentionem reperiri, vel apud Martinum Barletium Scodrenſem, rerum a Scanderbego geſtarum ſcriptorem, vel apud Bonfinium, vel Geuſræum: ſed obſidium Crojæ dumtaxat ab his exponi, quam prius etiam capto Corzlaco ſive Getis, quatuor ante hoc tempus annis, irrito conatu tentaverat, ut ſcripſit Laonicus, qui Cruam nominat, urbem Albanorum primariam. Novella Leonis Auguſti, quam toties citamus, velut alteram quamdam Imperii Conſtantinopolitani noticiam, numero multitudinis Croas adpellat, & harum epiſcopum Dyrrachino ſubjicit. Idem ei nomen eſt apud Prætorem Græciæ noſtrum. Barletius Crojam vocat, idque nomen Epiratorum lingua fontem ſignificare dicit: quo intra munitionem jugis aquæ fontes ſint. Primus hanc Murates bis obſedit, quo de nunc agimus: & quum ea potiri ſecunda opugnatione non poſſet, in morbum lethalem præ indignatione lapſus, rabidam exhalavit animam. Imitatus eſt patrem perſequendo Ca-

ſtriote, vexandaque Croja, Muchemetes ſecundus filius: qui continuis munitionibus undique circumdatam, & arctiſſime clauſam, capere tamen non potuit, Scanderbegus tandem ſponte Venetis eam donavit ante mortem, ne tantæ reipublicæ deſtituta præſidio, Turcorum in manus mox a morte defenſoris veniret. Obiter hoc adjicitur, ab hac Croja nomen tuliſſe nobiliſſimos Belgii proceres Crojanos, qui Crojam aliquando poſſediſſe traduntur: ſicut in iiſdem Albaniæ locis & Karlovitzii principes, origine Galli, de quibus dictum cap. 46, Dyrrachium ſuo cum agro tenuerunt: & Achajæ principes in eadem vicinia rerum aliquando fuerunt potiti, Sabaudoſaxonica nati familia. Ex Crojanis regulis ſummæ fuit auctoritatis apud Karulum V Auguſtum Hadrianus, Chiurii dominus. Eadem editus gente fuit Antonius princeps Portianus in Gallia. Nunc apud Belgas ſuperſtites ſunt duo fratres, Dux Areſcotanus, & Haurechius Marchio, cum principe Chimæo Areſcotani filio.

Galata, Ceras, Sinus Ceratinus, Pera, Sycæ, Scala Sycena.

Urbs Galata vulgo etiam nota eſt, e regione Conſtantinopoleos ſita, trans ſinum, quem Ceras ſive Cornu, & Ceratinum ſive Cornutum, veteres etiam vocarunt: quod inſtar cornu cervini ſparſim ramis quaſi quibuſdam litus utrumque amplectatur. Patet in ambitu totus hic ſinus milliaribus Græcis viginti. Galatas hodie maſculo genere Græcis effertur, ſicut & Prætori Græciæ noſtro, qui Phrution ſive caſtellum vocat. Eadem & Pera dicitur, & Peræa Nicetæ hiſtorico, quod ultra ſinum poſita ſit. Veteres ab arborum ficos ferentium copia Sycas nominabant, quæ vox apud Zoſimum quoq; noſtrum legitur. Xylander apud Cedrinum Ficus interpretatur, & ſuburbium eſſe dicit Byzantii: quum tamen intermedio mari ab urbe disjungatur. Qua Conſtantinopoli Galatam tranſjicitur, Scalam Sycenam ponit vetus urbis Conſtantinopolitanæ deſcriptio, quæ libro Notitiæ utriuſque Imperii adjecta eſt: & ſcalam in Portolano ſuo Græci hodieque dicunt eum locum, quo naves adpellunt, & ubi exſcenditur. Uſus eſt hac voce Cedrinus in Copronymo, quum narrat, unum glaciei fragmentum cum impetu delatum & impactum in ſcalam Acropoleos, id eſt, arcis Byzantinæ, de qua cap. 139, eam commiſiſſe. Latitudo ſinus inter hanc ſcalam & oppidum Galatam, vel inter ambas potius ſcalas, e regione poſitas, ad paſſus 300 patet. Galata Genuenſium colonia eſt, etiam hodie majori ex parte a Chriſtianis inhabitata, præſertim mercatoribus. 127

Neocaſtron, Rumeli Chiſar, Anatoli Chiſar: Caſtellum Lethes, Turres nigræ, Hermæum promontorium, Lemus, Larmocopia, Bogazi, Bogazi Chiſar, Boſporus, Brachium S. Georgii: Loca Boſporana tam Europæ, quam Aſiatici litoris, a Conſtantinopoli uſque ad Euxini maris oſtium, Cyaneæ, Symplegades, Planctæ.

Arcem munitiſſimam, quam a tergo Galatæ Muchemetes II, ad mare, id eſt, ad Boſporum e mari Euxino profluentem, condidiſſe narratur; Græci Neocaſtron, hoc eſt, caſtrum novum vocarunt, ut & Turci Geni Chiſar, cujus & ſupra mentio facta capite notarum 122. Idem tamen nobis etiam Rumeli Chiſar adpellari dicebant, quum hac prætervehеremur ad Pontum Euxinum, quod arcem Romaniæ vel Europæ ſignificat, ſicut alteram huic oppoſitam in Aſiatico litore, nunc ruinoſam, Anadoli Chiſar, id eſt, arcem Anatoliæ vel Aſiæ nuncupabant. Neocaſtron vulgus occidentalium Chriſtianorum, præſertim Germani, Turres nigras dicunt. Abeſt a Conſtantinopoli ad unum milliare majus Germanicum, locus ſunt munitus, & formidabilis admodum miſeris captivis, præſertim lautioris fortunæ: qui hos intra carceres concluſi, numquam fere liberalitatem recipiunt: eaque de cauſa, caſtellum 128

hoc lethes vel oblivionis olim quoque vocatum puto, cujus in Bosporo potiti Gregoras meminit, ab eo dicti, quod perpetuos ad carceres damnatorum nulla exitet amplius memoria. Constat autem, fuisse iitic etiam ante Muchemetem II. illa, quæ diximus, in utroque litore castella: sed Imperatorum Græcorum incuria sic neglecta, nulli ut usui servirent alii quam custodiendis captis. Causas condendi Neocastri Muchemetes habuit, ut transjicere, tam in Asiam quam Europam, libere posset: ne Christiani navibus suis transvectionem exercitus prohiberent: ut denique Constantinopoli capiendæ serviret. Laonicus arcem ita describit, ut hodie conspicitur. Ait eam constare tribus turribus magnis, quarum una superior in acclivi colle prominet: reliquæ duæ consistunt inferius ad ipsum litus Bosphori: quo videlicet hinc in naves præterlegentes impetus fieri possit. Harum duarum una maxima est. Tecta sunt plumbea. Murus ambit arcem crassus pedes XXII. Turrium crassities ad XXX. pedes extenditur. Petrus Gyllius, illustrator urbis & Bosphori diligens, antiquis Hermæum hoc loco promontorium fuisse statuit. Bosporo datum nomen est a transnatatu bovis, aut *bucolæ* vel juvencæ potius, videlicet Jus, Inachi regis Argivorum filiæ, de qua est in fabulis historicis. Ita nimirum in Originibus Byzantii Græcis manuscriptis legimus. Nullibi Bosporus angustior est, quam inter Neocastrum & Anatoli Chisar. Idem Gyllius auctor est, Bosporum Græcis vocari Læmon, Turcis Bogazi, quæ nostris sunt fauces vel angustiæ maris, ut etiam in homine fauces adpellantur Læmos. Hinc Læmocopiam Laonicus hoc loco posuit. Nostri Bosporum etiam sancti Georgii brachium nominarunt, velut anguitum maris meatum, propter Monasterium & ædem S. Georgii Manganorum dictam Propontidi se miscentis. Id propterea notandum, quia complures in hoc alucinantur, dum S. Georgii brachium ad Sestum & Abydum collocant: ut Volaterranus, quem citat Ortelius in voce Hellespontus, ut Geusræus, ut Thomas Porcacchius, ut alii. Saltem rectius hoc vel ex hisce Vincentii Beluacensis verbis didicissent: Hoc est mare magnum, (id est, Pontus Euxinus, nunc etiam Italis mare majus) de quo brachium S. Georgii exit, (id est, Bosporus) quod in Constantinopolim vadit. Ergo S. Georgii brachium est supra Constantinopolim, ad cujus orientalem angulum, subter ipsam Sultanorum arcem, in Propontidem Bosporus illabitur. Adeoque a S. Georgii brachio sive Bosporo, per Propontidem & Hellespontum, Sestum & Abydum usque, 280 miliarium Græcorum est iter. Gallicus interpres Laonici mirifice profecto exæquat, ac sibimetipsi contradicens, ait: Mechemetes arcem Læmocopiæ condere cœpit in ora Propontidis, ex parte Europæ, in eo proprio loco, qui Bosporus adpellatur. Et adscripsit margini, verbis his locum significari, quo Sestus olim sita fuerit: eumque Turcica lingua dici Bagazasar, sive præcisionem faucium. Quid magis absurde dici potuisset, quam conditam ad Bosporum arcem, intelligi debere sitam eodem loco, quo Sestus olim extiterit? Certe Neocastrum hoc Muchemetis a Sesti veteris loco prope 200 milliaribus Græcis distat, totumque Propontidis & Hellespontí spatium his interjectum est. Quod autem dicit, eum locum lingua Turcica vocari Bajazasar, sive præcisionem faucium: in eo quoque fallitur, & vocabulum corruptum ponit. Nam scribere debuit Bogazi Chisar, & interpretari arcem faucium. Læmocopiæ quidem Græca vox, qua Laonicus utitur, incisuram faucium significat, hoc est, locum, ubi finis est harum Bosphori faucium, qui deinceps in multo capaciorem Propontidi sinum magna cum undarum violentia semet effundit. Quum autem superius capite notarum 26 loca totius Hellespontí & Propontidis, inde usque a Dardanellis vel arcibus, hoc est, a cadaveribus Sesti & Abydi, ad urbem Constantinopolim, & ad ipsum adeo Sultani sarajum, ubi Bosporus in Propontidem præcipiti maxime cursu illabitur, enumeraverimus: libet a sarajo Sultani rursus incipiendo, sursum quasi mentis navigatione quadam ad ipsum usque maris Euxini ostium progredi, & utrinque sita loca, quum ad dexteram in Asiatico litore, tum ad sinistram in Europæo, nominibus partim priscis, partim nunc usitatis, ordine recensere: sic tamen, ut nimis scrupulose, more Gyllíano, vetusta, cognitu parum necessaria, non inseramus.

Edit. Paris. pag. 446.

Igitur angulo Sultanini sarají respondet e regione Scutarium in Asia disjunctis a se invicem locis hisce dumtaxat uno milliari Græco. Ante vero, quam transjectus hic superetur, occurrit in ipsis aquis exstructa quædam arx parva, quam Turrim Scutarinam Græci vocant, Turci Kisculam, hoc est, arcem virginis, ex causa quadam alibi exponenda. De hac arce sunt intelligenda Niceræ verba, libro 4, quum ait: Ab hoc Imperatore Manuele turris illa (potuisset arcem vertere) non procul a continente in mari exstructa est, quæ Damalis pridem, nunc Arcula dicitur: & altera turris e regione, juxta Manganium Monasterium (scilicet S. Georgii) eo consilio, ut ferrea cathena utrinque extenta, barbaris navibus aditus in loca urbis arci vicina, & tractum illum omnem, usque ad Blacherniam regiam, intercluderetur. Quibus in verbis Arculæ nomen significare puto parvam arcem. Idem post inquit: Imperator in palatio ad Damalim, quod Scutarium dicitur, versabatur. Distat a continenti Asiana Scutarium centum passibus. Nomen oppido vicino dedit, ut Græcis hodie Scutarium, Turcis Iscodar dicatur: olim non Chalcedon, uti Jovius, Peucerus, Busbequius, aliique magni viri putarunt, (Chalcedonis enim rudera 10 milliaribus ab Angulo Sultanini sarají versus Astacenum sinum, ad promontorium Damalicum, juxta portum Eutropii, sita sunt:) sed Chrysopolis. Id autem oppido nomen inditum aliqui putant, ut auri civitas diceretur, ab auro, quod olim antiquissimis temporibus pro Persarum regibus heic tributi nomine congeri ex Asia tota solitum fuerit. Sed Origines urbis Byzantinæ aliam nominis rationem, verbis Græcis, in hanc fere sententiam, referunt. Conspecta (inquiunt) confestim aquila, cor victimæ rapit, & in promontorium Bosporii litoris defert, e regione Chrysopoleos, cui Chryses Agamemnonis ex Chryseide filius, post necem patris, Clytæmnestræ fugiens insidias, & ad quærendum Iphigeniam properans, nomen hoc apud incolas reliquit, sepulturæ suæ monumentum, quum iitic finem vivendi fecisset. Quibus in verbis promontorium Bosporii litoris, illud ipsum intelligitur, in quo nunc sarajum Sultaninum orientale situm est.

A Chrysopoli sive Scutario, litus Asiaticum legentibus, occurrit primum pagus, qui Stauros Græcis dicitur, ab aurea cruce, quam in templi ab se ibidem conditi vertice Constantinus magnus insigniter ornatam constituisse perhibetur. Sic enim audire de Theodosio Zygomala patriarchali Protonotario, valde docto viro memini. Et ipsius templi ruinas amplissimas aliquando cum admiratione, comitibus Hieronymo Arconato, & Paulo Rosa, ex eo tempore pie mortuo, viris optimis & amicissimis, inspexi: cum navigio transvecti Chalcedonem, in Eutropii portum, terra deinde promontorium Damalicum pedibus emetiremur, in quo rudera templi S. Euphemiæ, Concilio Chacedonensi nobilis, in horto quodam superant: & ad hunc deinde pagum Staurum, aliaque loca progrederemur.

A Stauro locus in Anaplo (sic enim frequenter historici Græci vocant hæc ab utroque latere loca, quæ sursum ad Euxinum mare navigantibus conspiciuntur) proximus est in eodem Asiatico litore, Monasterio quondam insigni celebris, qui nunc Akimitos Græcis dicitur. Olim Akimiti vocabantur, hoc est, monachi pervigi-

les, totaſque noctes ſine ſomno, precibus & hymnis dicendis exigentes.

Ab Akimito pergitur ad Chryſokerama, locum ab æde ſacra dictum, tegulis olim inauratis ornata.

Chryſokeramis vicinum eſt Anatolis Caſtelli. Sic Græci nunc mutile vocant, quod integre diceretur Anatolis (hoc eſt, Aſiæ) Caſtellion. Et paulo ante meminimus, idem Turcis eodem ſignificatu vocari Anadoli Chiſar.

Ultra Caſtellion Anatolis, eſt Megalocarya, *Edit. Pariſ.* maggis a nucibus avellanis dicta: quam rectius *pag. 447.* Græci volunt ad ſanctos Angelos nominari.

Supra Megalocaryam conſpicitur vetus Hieron, (ſic & Turci cum Græcis vocant) id eſt, Fanum ſive templum, a Conſtantino Magno conditum: quo tempore confecto bello Gothico, reverſus fuit, ut Græci nunc ajunt. Conſtat tamen, hoc olim quoque loco fuiſſe temporibus antiquiſſimis templum Argonautarum, quod adpellatum fuit Hieron ſive Fanum Jovis Urii, hoc eſt, largientis ventos ſecundos. Et notum eſt, ſolitos Imperatores Chriſtianos mutare templa paganorum in noſtri ritus eccleſias.

Ulterius caſtellum Argyron ſitum eſt, quod Caſtaldus etiam poſuit, Algyrum vocans.

Haſtenus in Aſiatico, ſive dextro Anapli latere, ſita loca numeravimus. Nunc idem iter ab imo repetituri, litus Europæum legamus ad lævam, donec itidem ad oſtium Ponti Euxini perveniamus.

Itaque Galata Ceratinum ad ſinum relicta, tranſeundum primo promontorium, ſarajo Sultanino, e regione trans ſinum cornutum ſito, reſpondens: & mox offeret ſeſe Caravoli, locus omni variorum ædificiorum & hortorum cultura, ne templis quidem Turcicis deficientibus, amœniſſimus: ubi diverſorium Anglicanæ reginæ legato aſſignatum erat, quum nos iſtic eſſemus. Ibidem Juliæ Peſcentiæ marmor Græcum eſt elegantiſſimum, cujus inſcriptionem habemus.

Caravoli proximus eſt locus a S. Phocæ templo Chriſtianis adpellatus, Ortachioi Turcis. Archion priſcis dictum refert Gyllius.

Ultra S. Phocam, Archangelus eſt, locus ſic ab Archangelo Michaele dictus. Veteres Cataſcepen nominaſſe, patet ex his Niceræ verbis: Monaſterium in Ponti faucibus loco, qui Cataſcepe dicitur, exſtruxit Archiducis Michaelis nomine. Vocant nunc etiam Græci Aſomaton, propterea quod Angeli corporis expertes ſint.

Inde pervenitur ad Diplokionion, ſic dictum a geminis columnis, quod Turci Beſictas, veluti lapidem cunarum vocant. Ibi monumentum eſt ſepulturæ Chairadinis Baſſæ, cui ab Italis nomen Barbaroſſæ datum fuit. Meminit hejc eum ſepultum liber ipſe Annalium, ad annum Chriſtianum 1547. Diplokionion priſcis dictum erat Jaſonium. Ortelius non recte Diplociana ſcripſit, pro Diplokionio: & Biſitas, pro Beſictas.

Ultra Diplokionion eſt id, de quo prolixe nunc egimus, Neocaſtron.

Hinc itur ad locum, Scenia nunc dictum, nomine corrupto de Soſthenio, ni fallor. Aut hoc illud eſt Stenon, Cedrino & aliis frequenter nominatum.

Sequitur Neochori, quod ſic enuntiatur a Græcis hodie, quum ſit Neochorion. Significat autem locum vel agrum prædiumve novum.

Supra Neochorion pagus eſt Pharapia. Sic enim a Græcis eſſertur, a noſtris Therapia.

Pervenitur hinc ad Panagian ſto mauro molo, id eſt, ad ſanctiſſimam Deiparam virginem, ſitam ad nigram molem portus. Quidam e vulgo nominant, ad ſanctiſſimam Deiparam die xv. Auguſti.

Ultima Turris eſt, ad ipſum Ponti oſtium, cum pago a Græcis inhabitato, ſita: ſicut & hactenus indicatorum utriuſque litoris locorum incolæ fere Græci ſunt. Eam Turrim Busbequius Pharum vocabulo veteri nominat, ſed accolæ Phanarion adpellant, a Græco verbo derivata voce, quod lucendi ſignificationem habet. Quippe noctu faces accenduntur in ſuprema turris parte, quam animi cauſa conſcendimus, ut ad oſtium Ponti navigantium incolumitati conſulatur. A Conſtantinopoli diſtat hoc oſtium maris Euxini milliaribus Græcis plus minus 35. Scopuli ſaxo vivo ſiti duo ſunt ante Ponti oſtium, quo in Boſporum magna vi ſemet exonerat. Hæ ſcilicet illæ Cyaneæ ſive Symplegades, ſive Planctæ ſunt, quas ipſe Busbequius pene putavit fabuloſas, aut invenire ſe ſaltim, velut alio devolutas, potuiſſe negavit. Inſulæ priſcis hæ dicebantur, non quod ſint magnæ, ſed quod undique mari velut inſulillæ vel inſidiæ, ſicut Græci vocant, alluantur: Cyaneæ, quod ex intervallo magno adnavigantibus cæruleum de ſe colorem præbeant: Symplegades & Planctæ, a conquaſſatione mutua, qua ſpectantibus ex remoto ſpatio non tangere ſe tantum exiſtimantur, verumetiam loco moveri, & ita coire, dumtaxat unus ut eſſe ſcopulus, unum niſidion, videantur. Hanc opinionem de Cyaneis meam Gregoræ verba hæc, e libro hiſtoriarum XV, confirmant: Promontorium, inquit, templi Argonautarum, quod Os Ponti adpellatur: ubi Cyaneas & Planctas eſſe Græci quondam dixerunt: nimirum in ipſo Ponti oſtio. Hæc omnia ſane diligenter inſpicere bis memini, præſente Hieronymo Arconato, præſtantis ingenii viro: qui rem memoria dignam hejc mihi primus ſuggerebat. Altera Symplegadum, quam ſimpliciter ſaxum Busbequius adpellavit, habet columnam veterem ex albo marmore, quam vulgus iſtic Pompeii columnam falſo vocat. In hac præter alia, quæ Gyllius diligenter obſervavit & deſcripſit, Auguſti Sphingem mihi monſtrabat Arconatus, a Gyllio non animadverſam. Sphingi reſpondet inſcriptio, quam ab aliis omiſſam ponere libuit.

DIVO CÆSARI AUGUSTO
L. CLANNIDIUS
L. F. CLA... PONTO.

Nec tamen defuerunt hejc olim etiam Cn. Pompeii monumenta, relicta in his locis inde ab illis uſque temporibus, quum Imperator Populi Romani contra Mithridatem, Ponti regem, bellum gereret. Exſtat unum adhuc liberti cujuſdam Pompejani marmor, quod non procul a Caſanis baſſæ meſſira, (quondam illuſtri S. Theodoſiæ templo) ſupra navale Sultaninum ſita, conſpicitur. Id pulcherrimis exaratum litteris Romanis, hæc verba continet. *pag. 448.*

V. CN. POMPEIUS. PHILINUS.
POMPEIÆ. PHILOMENÆ
FILIÆ
ET SIBI

Habet Lector uno comprehenſa capite non pauca, quibus tam prolixe recenſendis, ſi præter officium & inſtitutum alicui feciſſe videbor, excuſabit apud æquos me judices inſixum animo ſervens explicandi res Græcas & Turcicas ſtudium, cum rerum ipſarum varietate tam utili, quam minime tædioſa.

Tempus certum captæ Conſtantinopoleos.

Certum eſt, captam Conſtantinopolim a Muchemete II, die 29. menſis Maji, quem IV. Kal. Junias vocamus, anno Chriſtiano 1453, non 1452, quemadmodum apud Æneam Silvium per errorem librarii fortaſſe ſcriptum legitur. Poteſt hoc etiam ex collatione Mahumetanorum annorum ad Chriſtianos colligi. Cætera de urbis tam obſidione, quam occupatione, licet paucis expoſita ſint verbis, ut in Annalibus fieri ſolet; iis tamen conſentanea ſunt, 329

quæ Chalcocondyles prolixius, ut in hiſtoria, memoriæ prodidit.

Atmindan, columna ſerpentina, ſtatuarum ſtichioſes.

130 Atmindan ſignificat Turcis eum Conſtantinopoli locum, quem ab equorum curſu Græci dixerunt Hippodromum. Nam ſi verbum verbo reddas, At & Mindan, ſignificant equorum locum capacem & amplum. Columna ſerpentina nunc etiam ſupereſt, ex ære facta, ſic ab imo convolutis inter ſe ſpiris ſerpentis triplicis, ut in parte ſuperiori tandem ſeſe tres cervices, triaque ſerpentina capita, dividant ac ſeparent in formam triquetram: quibus quondam acceptimus impoſitum ab urbis conditore Conſtantino magno fuiſſe plurimum ſcriptis celebratum illum tripodem Apollinis Delphicum. Quod ait, effectum fuiſſe per hoc ſimulacrum, ut eo durante nullus eſſet in urbe ſerpens, ex opinionibus Græcorum Muchemeti relatum fuit: quorum in libro manuſcripto B de urbis ædificiis, quem habemus, Stelchioſes ejuſmodi (ſic enim adpellant) ſtatuarum variæ leguntur, & quidem ab Apollonio Tyaneo profectæ, ſi quidem vera narrant. Certe quod ſtatim ſequitur de ſtatua equeſtri ahenea deſtructa, qua peſti præcluſus fuerit in urbem aditus: ſuperſtitioſis videri poſſet aliquam mereri fidem, quum ſingulis annis ea nunc fœde menſibus æſtivis calidioribus graſſetur. Qua nos illuc æſtate venimus, abſumſiſſe credebatur inter quatuor menſes hominum ad CLC10. Nec anno ſequenti pauciores interierunt.

Siurige, Sphetigradum, Sphetia.

131 Duxit in Albaniam copias Muchemetes adverſus Iſchenderem begum, ſive Georgium Caſtriotem. Siurige lingua Turcica ſignificat arcem acutam. Græci dicerent Oxypyrgion. Laonicus Sphetiam vocat, adpellatam a Burletio Sphetigradum, lingua Slavonica, quam idem a Croja diſtare 58 milliaribus ait. C

Nove, Nova, Novograd. Novus mons Raſciæ, Neopyrgium.

132 Nove Croatis & Servianis dicitur, quæ heic nova nominatur, oppidum Serviæ, cujus tunc Deſpota Georgius adhuc ſuperſtes erat: ſed non multo poſt moritur, impetrata pace a Sultano Muchemete, filioque minimo natu Lazaro, ſucceſſore poſt ſe relicto. Notavimus ſupra cap. 101, Novogradum nunc vulgo dici, quod arcem novam ſignificat, non novum montem, ut Bonfinius interpretatur, dum novum montem Raſciæ vocat. Apud Laonicum Novopyrgum, legimus, pro quo Neopyrgum reponemus, nomen id Græcis ſonans, quod Venedis Novograd. Ibidem margini adſcriptum Novobardum, mutabimus in Novogardum, vel potius Novogradum. Ait heic Laonicus magnum eſſe metalli proventum, & alluentem oppidum Moravam, Iſtro miſceri. Sangiaci nunc ſedes eſt, Budæ beglerbego ſubditi. D

Belgradi vel Albæ Græcæ ſecunda obſidio.

133 De Belgrado & Muratis obſidione, dictum antea numero 100. Nunc iterum obſeſſa fuit a Muchemete Muratis filio, qui eam repetebat ab Ungaris, ut membrum Serviæ nunc ſui juris effectæ, de quo prolixe tractatum indicato capite. De hac obſidione ſecunda Thomas Ebendorfius, in Auſtriacis Annalibus ſuis, hæc retulit. Anno 1455, Turcus Machumet ſecundis elatus fortunis, Deſpotam Georgium, Ratziæ principem, in ſuis terris hoſtiliter invaſit, & plura hominum millia crudeliter abduxit. Hinc & Deſpota verſus Ungariam, ad Albam Græcam, cum ſuis ſecretis ſe contulit, terramque ſuam gubernandam Joanni de Huniad, Ungariæ Gubernatori, dum Viennam (ad Fridericum IV Imperatorem) pergeret, commendavit. Inde Nandoralba, janua & clauſura regni Ungariæ, obſidetur a Mahumeto, anno 1456. oppugnatione acerrima facta die 21 Julii, quum prius hoc in itinere caſtrum S. Andreæ, (Nota margini adſcriptum nomen Senderoviæ) quod erat Georgii Deſpotæ, adgreſſus incaſſum fuiſſet. Soluta obſidione, mortuus Joannes de Huniad, Comes Biſtricenſis, 11 die Auguſti. Eum deploravit Fr. Joannes de Capiſtrano, Huniadis commilito: Salve aureola cæli, quæ cecidiſti, corona. Regni exſtincta es lucerna. Orbis corruptum es ſpeculum, in quo nos diutius inſpicere ſperabamus, & alii. Nunc tu devicto inimico triumphas coram Deo & angelis, o bone Joannes. Sane quam fortiter, & immortali cum laude ſua, hi duo ſe geſſerunt, hoc propugnaculo Chriſtianorum defendendo, Huniades & Capiſtranus, monachus ordinis Prædicatorum, clarus in hiſtoriis Volonum cruce ſignatorum dux, qui mortuum Huniadem paucos intra dies ſecutus fuit. Muchemetes in oppugnatione diei 21 Julii, cujus Ebendorfius meminit, lethali accepto vulnere, vix incolumis evaſit. Obſidio ſoluta fuit die 6 Auguſti, quem Calixtus III Pontifex haberi feſtum ex eo tempore voluit, ſub nomine Transfigurationis Chriſti: quod tamen feſtum illo die, multis ante ſæculis, Græci celebrare conſueverant, adpellantes id Sacram ſanctam metamorphoſin Domini & Dei, Servatoriſque noſtri, Jeſu Chriſti. *Edit. Pariſ. pag. 449.*

Dal Caratze Baſſa, Bonfinius & Chalcocondyles emendati.

Hic Baſſa Bonfinio Caracia vocatur, Chalco- 134
condyli Caratzies. Europæ ne beglerbegus fuerit, C an Anatoliæ, non exprimitur in annalibus. Laonicus tamen diſerte Ducem Europæ nominat, ex quo corrigendus Bonfinius, qui Aſiæ ducem fecit; errore conſimili cum eo, quem ſupra numero 106 de Chaſane baſſa notavimus. Verba Laonici hæc ſunt: Europæ Dux Caratzies, qui gloria & virtute excellebat omnes, qui regiis in januis militabant, ab oppidanis bombardæ globo ictus occubuit. Eum rex (Muchemetes) multum lugebat. His verbis etiam mortis genus indicatur, quo periit. In obſidione vero Conſtantinopolitana corrupte nomen hujus Saratzies legitur, pro quo reponendum, Caratzies. Huc etiam pertinet ille Laonici locus de oppugnatione Belgradi, excerptus & emendatus ſupra, cap. 72.

Rex Bozinæ Stephanus.

De Semendria diximus cap. 99. Bozinacorum 135
origo declarata legitur capite 49. Duplicem eſſe D Bozinam, docuimus capite 95. Qui Bozinæ rex heic memoratur, Stephanus erat, de quo plura non multo poſt. Is ſponte ſua deditionem Semendriæ feciſſe narratur, quam a morte ſoceri occupaverat. Erat autem uxor huic, Lazari Bulcovitzii filia, Georgii Deſpotæ neptis, quemadmodum in genealogia Bulcovitziorum capite 54, indicavimus. Et adparet hinc, Lazarum Serviæ Deſpotam, Georgio patri, qui diutiſſime regnavit, non diu ſuperſtitem fuiſſe.

Tarabozanis Imperator a Muchemete ſecundo victus.

De Caſtamone dictum cap. 66. Sinopes etiam 136
frequens hactenus facta mentio. Novella Leonis

Imperatoris, cognomine Sapientis, epiſcopatum Sinopenſem Amaſianæ metropoli ſubjicit in Helenoponto. Pordapam dici tradit Laonicus, novo vocabulo, licet hoc in annalibus parum mutato veteri, Sinap ſcribatur. Taraboſan Turcis eſt Trapezus, nota ſedes Comnenorum principum, qui audire volebant Imperatores. Ultimus ejus gentis, a Muchemete victus, fuit Davides Comnenus.

Dracol Weida, Bladut, Ulada, Matthias Ungariæ rex.

137 Hic Valachiæ Vaivoda, qui Turcis Dracol nominatur, Laonico Bladus dicitur, Draculæ filius, ex immanitate celebris, de quo plurima commemorantur, huc non pertinentia. Bladi nomen ex ratione pronuntiandi Græcis familiari, Uladum ſcribere debuerat interpres. Uladam Bonfinius adpellat, & poſt etiam Draculam paterno nomine. Callimachus integre Uladislaum Draculam ſcripſit. Hunc qui conjeciſſe dicitur in carcerem rex Ungarus, Matthias Huniades fuit, Joannis filius, Auſtriaci Ladislai, Pragæ ſubito exſtincti, Ungarico in regno ſucceſſor. Muchemetes, hoc ab Ungaris capto, Valachiam ſubjeciſſe narratur. Id vero factum potius exiſtimandum a Dracula juniore, Uladislai fratre: qui tamen poſtea ſe, cum ipſa regione, Muchemetis imperio ſummiſit, accepta ſolvendi annui tributi conditione: nihiloque minus a Matthia rege confirmatus in principatu, teſte Bonfinio fuit; tamquam ab Ungariæ rege, directo Valachicæ ditionis domino. Sic nimirum prius etiam convenerat inter Muratem II. & Uladislaum regem anno Chriſtiano 1441. poſt victos ad Isladinas fauces Turcos: ut Valachi Turcorum quidem eſſent tributarii, ſed nihilominus ad Ungariæ regnum, velut antea, pertinerent.

Edit. Pariſ. pag. 450.

Mitylin, Cataluſii, vel Cateluſii, Lesbi principes, origine Genuenſes.

138 Mitylin, pronuntiatione Græca, quæ Mitylene noſtris eſt, vocatur a Turcis inſula Leſbos, ipſis etiam Græcis hanc ita nominantibus. Cedrinus certe Lesbum alicubi Mitylenen dixit, ab urbe totius inſulæ primaria. Vulgus Italicorum nautarum Metellino nunc adpellat. Habebat inſula, quum oppugnaretur a Muchemete, principem Dominicum Cataluſium vel Cateluſium, quem Græci Kyriacon vocabant, Interpres Laonici Nicolaum Cateluſium, pro Dominico, haud ſcio cujus auctoritate fretus ex hiſtoricis antiquioribus margini adſcripſit. Nam Geuſræus, qui nomen idem habet, recentior eſt, & alios ſequens falli potuit. Ipſa Cateluſiorum gens origine Genuenſis erat. Oriundus ex ea Franciſcus Cateluſius, quum Joannem Palæologum Imperatorem, a bonitate Calojoannem vulgo dictum, Andronici II. filium, Michaelis II. nepotem, Andronici I. pronepotem, Michaelis primi, qui Flandris Conſtantinopolim eripuit, abnepotem, bello contra Joannem Cantacuzenum, tutorem & ſocerum, & uſurpatorem Imperii, juviſſet: inſula Lesbo donatus, etiam Calojoannis ſororem in matrimonium accipere promeruit. Acciderunt hæc anno 1355. De quo colligitur, non totos 100. annos in eorum poteſtate Lesbum fuiſſe. Lucii Cateluſii, qui Æni princeps in Thracia fuerit, apud Laonicum fit mentio: ſicut obiter etiam principes Æni ſupra memorantur, capite notarum 32. Idem Chalcocondyles Dominici fratrem facit Lucium, quem rectius a Sanſovino Turcicis in Annalibus Dominici hujus propinquum vel adgnatum nominari arbitror.

Muchemetis ædificia Conſtantinopolitana, Geniſarai, Eskiſarai, Jadicula.

139 Non exprimunt Annales, quænam ædificia Conſtantinopoli Muchemetes exſtruxerit. Ideo lubet hæc de Laonico & aliis promere. Statim enim proxima poſt Lesbum captam hyeme, narrat eum quieviſſe Laonicus, intentum ædificiis urbanis, templis, navali, arci Byzantinæ, quam condidit juxta portam a Græcis Auream vocatam, ubi & turres maximas excitavit, ſpectatuque dignas, & ipſam regiam interius eleganter ornavit. Hactenus Chalcocondyles paullo commodius redditus; in cujus verbis notandum, intelligi templorum ſtructuram, de commutato Chriſti Dei Sapientiæ templo Juſtinianeo in meſſitam Mahumetanam; deque diruto antiquiſſimo Chriſtianorum templo, quod ædificatum a Conſtantino magno SS. Apoſtolorum nomen habebat, cujus ipſe loco ſuam ſtruxit cum imareto meſſitam, Turcicarum omnium in urbe primam, & operis magnificî, quemadmodum hodieque conſpicitur. Navale Chriſtianis ab Imperatoribus neglectum inſtauravit, ornatum & extenſum a poſteris ea cura, nunc ut amplitſimum ſit. Supra Galatam ſitum eſt in ſinu cornuto, verſus aquas dulces, ubi nimirum celebrati a priſcis fluvioli, Cydarus nunc Machleva, & Barbyſes, nunc Chartaricon, & a vico vicino Pectinachorion dictus, in ſinum hunc influunt. Continet jam navale loca concamerata 187. exporrecta longa ſerie, magnique triremium numeri capax eſt: licet aliud Sanſovinus ex antiqua relatione quadam Veneta, parum præſenti rerum formæ conſentaneum tradat. Fuit & illo quondam loco regia, quo loco dicit Laonicus eum ſtruxiſſe Byzantinam arcem, propter Auream portam, quæ ab una parte meridiem ac Propontidem, ab altera ſolem occidentem reſpicit. Hæc ædificia Muchemetem condidiſſe, Laonicus ſcripſit. Menavinus autem, ſicut & alii, tres ait arces a Muchemete Conſtantinopoli ſtructas: Geniſaraium, Eskiſaraium, & Jadiculam. Ad orientem ſolem, e regione Scutarii, ſive Damalici promontorii, ſitum eſt Geniſaraium, (ſic dictum, quod novum ſit) in extremo urbis angulo, qui a templo vicino, ſancti Demetrii vocatur: ubi Boſporus impetu maximo, ad ipſam crepidinem collis, in quo ſaraium vel arx poſita eſt, in Propontidem irruit. Olim Palatium Byzantinum, & Acropolis Byzantina dicebatur, velut arx in uno de tribus extremis angulis urbis ſita, quo loco Byzas initio Byzantium condere cœperit. Hæc Sultanorum Oſmanidarum ſedes, hoc domicilium & aula eſt, quam Capi ſive Portam Oſmanicam vocant. Undique muris (de quibus infra, cap. 149.) ac turribus incluſa, tribus in circuitum milliaribus Græcis patet. Voluit hujus ſarali novi nomine Muchemetes poſteros & ſucceſſores in Imperio ſuos obligatos eſſe ſolvendis meſſitæ ſuæ novæ, ſingulos in dies, aſpris mille: quæ ſumma, computatis pro uno talero Germanico aſpris 40. cottidie ad 25. taleros excreſcit: in annos vero ſingulos, ſupra novies mille, centum taleros efficit. quibus allos annuos reditus ad ſummam CLCIↃ. ducatorum, adjecit. Eskiſaraium, voce ſignificante ſaraium vetus, in urbis mediterraneo ſitum eſt: ſicut & olim ibidem in urbis omphalo vel umbelico, priſcorum erat Imperatorum regia. Vaſilia ta megala Græci quondam nominabant. Nunc illa gynæconitidi Sultaninæ præcipue ſervit, ſpatio ſarali, ratione circuitus, ad duo paſſuum millia exporrecto. Jadicula denique Propontidis in litore condita eſt, ad meridionalem & occidentalem partim urbis angulum, verſus Auream portam, nunc quidem ſuperſtitem, ſed obſtructam tamen, ac verſus urbis terreſtres mu-

Edit. Paris. pag. 451.

ros : qua in Thraciam, Macedoniam, universam denique Græciam, iter. Sic autem adpellata Turcis est a Iedi & Cula, quorum illud est septem, hoc turrium significationem habet. Græci nunc Heptapyrgion dicunt, aut Heptapyrgon, puro puto vocabulo Græco; semiturcico, vel hybride potius, Hepta gulades: ex quo etiam obiter intelligi potest, quod Aphricanæ Guleræ sit etymon sive notio. Ipsa quidem arx custodiæ regiorum thesaurorum est adsignata, perpetuasque militum excubias habet, qui feruntur esse numero quingenti, de quibus alio loco.

Machmut Bassa, Variæ scripturæ vocis nativus.

140 De hoc Machmute Laonicus hæc: Mechumetes, inquit, regii palatii dux, (postea ducem janiarum vocat) & Europæ præfectus, filius Michaelis, Græcus. Et addit, Græcos pueros (Græcorum filios dicere debuit interpres, id est, Græcos) qui abducti Byzantio, cum rege commorabantur, magnam potentiam sibi peperisse. Nominis scripturam, tam in hoc, quam aliis locis, ab interprete Cæsaris acceptam Gilderio, retinui. Triplicem sane reperi, nostris his in annalibus: Muchemet, Mechemet, Machmut. Historiæ Græcorum & nostrorum hominum præterea diversitates alias habent, ut Muchumet, Mahumet, Machomet, Mahomet, Mohamed, quod Moamed Græcis est, absque aspiratione. Stephanus Ungarus, sane peritus interpres linguarum plurium, Turcicæ, Arabicæ, Persicæ, quem nobis, impetrante magnifico domino Hieronymo Beck a Leopoldstorf, consulere de multis licuit, recte putabat in genere tum scribi, tum enuntiari, Mohammet.

Finis regni Bozinensis: observandæ diversitatis annorum ratio: Stephani regis exoriati calamitas: Matthias Ungariæ rex Bozinam recipit: & Machemetem fama sola fugat. Covadza.

141 Bellum hoc, quod Bozinensi tam regno, quam ducatui finem adiulit, Bonfinius refert ad annum Christianum 1463. Turci vero tradunt, hoc annis 21. post captam Constantinopolim fuisse gestum. De quo sequitur, ad annum Christianum 1464. referendum esse. Solet etiam usuvenire plerumque, ut nostri numeros annorum ad initia bellorum referant. Annales vero Turcici finem rerum gestarum respiciunt, idcoque fere jam rebus ipsis expositis annorum numeros adjiciunt. Hoc diligenter observare lectorem velim, ne me putet alicubi temere mutasse numeros ab aliis positos. Hertzegovinæ sub jugum missæ nomine, Ducatus Bozinensis intelligitur, alius a regno: cujus interitum deinceps numero notarum 162. exponemus. Quod autem dicitur, Muchemetem Bozinæ regem captum occidisse: paulo explicandum latius, ut plenum tam barbaræ perfidiæ Muchemetis, quam immanitatis horrendæ facinus cognoscatur. Stephanus ergo rex Bozinensis, & uxorio jure (ceu dictum paulo ante) Serviæ Rasciæve Despota, bello petitus a Sultano Muchemete II. & obsessus Jaitzæ, blanditiis tyranni per quosdam de industria subornatos e castello Jaitzano evocatur, & ad colloquium accessitur. Quum barbaro temere fidem habuisset, manuque capita pacis inter se ac Muchemetem initæ gestans, in castra venisset, capitur: cute, jussu Muchemetis, vivus exuitur: justo denique Dei judicio cum vita regnum, quo fraude patrem filius sceleratus excusserat, amittit. Hoc modo tum Bozina, Rascia, Serviæ magna pars, Turcorum in potestatem venit. Matthias tamen rex Ungarus Jaitzam, cum XXVII. Bozinæ oppidis, recepit: quam militum corona deinde rursum Muchemetes circumdedit, & oppugnavit: irritoque conatu, fama duntaxat adventantis Matthiæ territus ab obsidione, Bozinæque finibus, discessit. De oppido Hertzegovina dictum superius, capite 95. Covadzam Turci cum Bozinacis & Croatis adpellant, quæ Jaitza Bonfinio, Chalcocondyli Gaitia, pauloque rectius Gaitza nominatur.

Plures in Albania Principum ditiones: Giolchisar, Egripos.

142 Erant in Albania plures reguli, qui suas singuli ditiones habebant. Inter has erat Ibanis; sive Joannis; Castriotæ regio, de qua superius dictum capite 121. Hanc armis nunc Imperio Muchemetis cessisse referunt Annales, quod alii factum deditione narrant. Laonicus hac serie ditiones enumerat. Primum ait Sandalis in Epiri vicinia sitam esse regionem, cui finitimæ sint Venetorum aliquot urbes, Albaniæ proximæ. Joannis inde Castriotis agrum succedere, cui sit adnexa regio Comneniadarum. Hinc sitam ulterius Arianitæ, Comneni filii, ditionem asperam & montuosam. Ejus regiam vocabulo nunc etiam noto, Cannina dicebant, numero multitudinis: quæ supra Valonam vel Auloniam in sublimi posita conspicitur. Arx Caramaniæ Giolchisar, cujus paulo post mentio fit, in Anatoliæ tabula chorographica scribitur Culchisar. Egripos insula Turcis dicitur, quam vulgo jam Negropontum adpellant, sicut & primariam insulæ civitatem: quæ ponte, cui castellum adjunctum est, cum Achajæ continenti cohæret. Urbi nomen apud priscos erat Chalcis; insulæ vero, Eubœa: quam Euripi fluxus nobilitavit, ut Euripum princeps ille philosophorum Aristoteles. Nam si vera sunt, quæ de ipso, causas motus Euripi pervestigante, referuntur: quum tandem Aristoteles Euripum capere non posset, *pag. 452.* cepit Euripus Aristotelem. Erat Eubœa, quum a Muchemete bello peteretur, Venetorum in potestate. Defendebant eam contra Turcos acriter nomine reipublicæ, Ludovicus Calbus, & Paulus Erizzus, vel Ericcius, prætor Chalcidis, quem Potestatum Veneti nominant. Sed classe Veneta suis succurrere non ausa, tandem oppido per vim potiti fuere Turci. Filia Pauli Prætoris, urbe capta, propter insignem formæ venustatem ad Sultanum Muchemetem deducta, memorabili exemplo pudicitiæ mori maluit, quam ejus se libidini prostituere.

Usun Chasan, Jusufze beg, Mustaphan filium Machometes strangulari jussit.

143 De hujus Chasanis origine Reineccius exquisite disserit. Usun a Turcis ob staturam corporis eximiam dicebatur. Nam Usun eis significat longum sive procerum, qui Persica lingua Diras diceretur. Laonicus quoque Chasanem Longum adpellat. Joachimus Curcus, Silesiorum historicus, nominat Hussancanum, vel corrupta voce, vel in Hassan Chan mutanda, quod esset Hispanico more, Don Hasan vel Chasan. Sed ipsos Persicos reges eo nomine usos non memini vel legere, vel audire: quod tamen Proceribus eidem regi subditis tribui scio, & antea notasse recordor. Jusufze vel Jusufge nomen itidem factum est a statura, forma deminuta. Significat enim Josephulum. Jovius simpliciter Josephum nominat. De Tocata superius quædam habes capite 75. Quum dicitur a patre Mustaphas fuisse præfectus iis locis, intelligitur Amasia: de qua dictum initio declarationis, capite notarum 6. Mustaphas hic ante patrem extinctus fuit, aliis venationi causam mortis adscribentibus, aliis nimiæ Veneri. Nobis ea lu-

bet interpretando adjicere, quæ digna memoratu de ipſius interitu prodidit Spanduginus. Ait enim, Achmetem baſſam, cognomento Bidicem, de quo ſtatim plura dicturi ſumus, habuiſſe fœminam forma præſtantem, cujus amore captus fuerit Muſtaphas hic, Muchemetis filius: quum aliquando in aulam, officii cauſa, manum patris exoſculaturus, veniſſet. Inde factum, ut illa quadam tempore balineum pro more Turcico ingreſſa, Muſtaphas eodem ſe conferret, & nudam (ut erat) nulla pudoris habita ratione, violaret. Indignum hoc facinus quum Achmetes ad Sultanum Muchemetem deferret, laceratiſque veſtibus ac tulipanto, de tam gravi quereretur injuria, vindictam ſceleris expoſcens: reſpondiſſe Muchemetem, cur iis querelis uteretur? an neſciret, Sultani ſe mancipium eſſe? Si maxime filius, inquit, meus Muſtaphas in uxoris tuæ complexus venit, an non meo cum mancipio rem habuit? Nihilo tamen minus patrem de tali patrato facinore filium ſecreto quam acerrime increpaſſe, juſſiſſeque, ut ſuo conſpectu illico diſcederet. Et quia deeſſe non ſoleret officio, in obſervatione juris & æqui, ſi quidem ita libitum ei fuiſſet: miſiſſe poſt triduum quemdam e ſuis, qui Muſtaphæ nervo injecto, fauces juſſu patris eliſerit. Hæc Spanduginus: quæ ſane ſi vera ſunt, ut pluribus ex cauſis eſſe videntur, memorabile nobis exemplum paterni rigoris erga filium, cæteroqui præſtantem virum, in ea gente præbent: cujus Sultani ſuos in ſubditos, velut in viliſſima mancipia, ne maxima quidem dignitate viris ſecundum ipſos principes repugnantibus, quidvis ſibi licere putant.

Carachiſar, Chas Murat.

144 Clauſerus in Chalcocondylis converſione ſua nomen urbis, quam Muchemetes in Chaſanis regionem pergens occuparit, non repertum (ut arbitror) in ſuo codice, omiſit. Adſcriptum tamen eſt margini de libro Cundeliano Coryci nomen, ac recte quidem. Nam Corycum cepit, quam Turci ſuam ad linguam nonnihil accommodarunt, & Charachiſar dixerunt. Monuimus enim ſupra, cap. 15. Turcis eſſe in more, ſic antiqua mutare nomina civitatum, caſtrorum, ſtagnorum, fluminum, regionum: ut priſcorum adhuc tatem retinentia, nihilominus in ſua lingua quiddam ſignificent. Ita de Coryco factum Carachiſar, quod Turcice ſonat arcem nigram. Apud Ortelium in Synonymia Geographica Curcu Nigri, & Corcos ex itinerario Beniaminis, admitto: Mercatoris vero Chutam, cum Chuteo Joſephi Barbari, nihil ad Corycum pertinere puto. Murates ille, Romaniæ vel Europæ beglerbegus, cujus nomen heic ſubjicitur, cognominatus fuit Chas, hoc eſt, elegans aut venuſtus.

Uſumchaſanis filius Zeineli cæſus in prælio contra Muchemetem.

145 Qui hoc prælio fuit interfectus Chaſanis Longi filius, nullum heic in Annalibus nomen habet. Secretarius autem Sigiſmundi Malateſtæ, reguli Ariminenſis, qui tunc vixit, & pleriſque rebus id temporis in Græcia & Anatolia geſtis cum hero ſuo, magnæ virtutis, & nominis clari duce, interfuit; Zenialem vocat, qui Jovio Zeynal dicitur. Is vero Turcis eſt Zeineli, vocabulo ſignificante hominem, cui dentes aut maxillæ prægrandes ſunt. Illum Latini Dentatum vocarunt, hunc Græci Gnathonem, opinor: qui an Latine Maxillatus dici poſſit, alii viderint.

Edit. Pariſ. pag 453. *Moldaviæ Vaivoda Turcas ingenti clade adfecit.*

146 Moldaviæ Vaivodam quum dicimus, ſemper illum intelligimus, quem a Turcis principem Carabogdaniæ nominari, monuimus ſupra, cap. 71.

A Qui verò eædem hanc Turcorum inſignem edidit, adpellatur a Bonfinio & Cureo Stephanus, magnus ſane vir, & bello felix: qui non Turcos modo cæcidit, verumetiam illuſtri de Tataris potitus eſt victoria. Quæ Turcis licodara ſit, explicatum ante, numero 121.

Geduc, Achmetis baſſæ cognomen, varie corruptum. Achmetis fortuna, non minus varia.

Magni nominis vir fuit Achmetes hic baſſa, 147
tam apud Sultanum Muchemetem Secundum patrem, quam apud Bajaſitem filium: de cujus origine Geuſræus errat, quum tradit, eum fuiſſe filium Stephani, non regis, ſed Deſpotæ Bozinenſis. Nam Bozinæ Ducis filius fuit alius ab hoc Achmetes baſſa, cui cognomen erat non Geduc, ſed Cherſeogles, ut eum noſtri vocant, de quo infra, ſuo loco, dicetur. Hic autem Achmetes, Albanenſis erat origine, vel Epirota. Sigiſmundi Malateſtæ ſecretarius ſcripſit, eum fuiſſe virtute militari parem antiquis ducibus: adeo quidem, ut ſola nominis ſui fama, quocumque ſe conferret, omnibus formidinem ac trepidationem injiceret. Addit, cognominatum vulgo Gendich propterea, quod ei dens unus deſſet. Quam vero a tenui fortuna maximam ad dignitatem ſubito pervenerit, Spanduginus his propemodum verbis expoſuit. Erat, inquit, Sultano Muchemeti ſatelles, (Solacos Turci vocant) qui Bidic Acmat ex eo nominabatur, quod in oris antica dentium ſerie, dentem unum amiſiſſet. Hic quum aliquando cum principe ſuo colloqueretur, ut fieri nonnumquam ſolet, adferebat inter alia: non poſſe principem revera ſe magnum prædicare, ſi non ex parvo magnum, & vicißim ex magno parvum facere poſſet. Hæc ejus verba tantum in animo Muchemetis habuerunt efficaciæ, ut Achmetes hactenus ſatelles, ab ipſo ſupremum ad primarii baſſæ gradum proveheretur. Quid ei poſt hæc evenerit, quum ipſius uxori a Muſtapha, Muchemetis filio, ſtuprum inferretur, paulo ante narratum, capite 143. Mortis genus, conſentaneum fortunæ ſubitæ, nimiumque blandienti, ſuo loco deinceps commemorabatur, numero notarum 156. Nunc diverſitas indicanda cognominis, & verum cognomen oſtendendum. Diximus eum a Spandugino vocari Bidic, & alibi Vidich, a ſecretario Malateſtæ Ghendich: quam ſcripturam Geuſræus retinet. Nominis notionem priores duo pene rectam adtinguunt, quum ita fuiſſe vocatum ab amiſſo dente referunt: Geuſræus in expoſitione vocis fallitur, quum ſic ait ipſum a magno dente nominatum. Scriptura hoc modo mutanda, ut apud Spanduginum pro Bidic & Vidich, legatur Gidic: apud reliquos, duos pro Ghendich, Gedic: quod idem eſt cum Geduc. Periciores Arabicæ linguæ Gutuc enuntiant per V Gallicum, quod parum abeſt a Gidic ſive Gitic. Significat autem vocabulum hoc truncum alicujus rei fractæ. Id quo animadvertitur, hoc ei datum fuiſſe cognomen a trunco dentis, qui adhuc in ore ſcilicet reliquus hæreret.

Mare nigrum, & Mare majus, Coſe.

Pontus olim dictus Euxinus vel hoſpitalis, per 148
contrarium ſenſum, velut Axenos & inhoſpitalis, nunc a Turcis Caradeniz vocatur, a Græcis Maura thalaſſa, idem utroque nomine ſignificante, videlicet mare nigrum. Uſus eſt hac adpellatione Damaſcenus Studites in theſauro concionum ſuarum, ſcripto lingua Græca vulgari. Nomen hoc ei datum perhibent, non quod aquas habeat nigras, quæ profecto limpidiſſimæ ſunt: ſed a ſubitis fœdiſque tempeſtatibus, quæ prius placidum ac ſerenum, paulo momento nigris tenebris involvunt. E diverſo mediterraneum mare, non tantis obnoxium mutationibus, ſed longe ſerenius, illis Acdeniz dicitur, his Aſpra thalaſſa,

id est album mare. Itali dissentiunt ab utrisque, ac a nobis etiam Germanis, qui hos sequentes & ipsi nigrum mare nominamus. Etenim adpellare solent mare majus, quod idem est cum mari magno. Id ei nomen dat Vincentius Beluacensis, uti supra notatum capite 129. Cossé Turcis scribitur, quæ Capha nostris est, in Taurica Chersoneso trans mare nigrum sita, Genuensium quondam colonia. Notum est, olim dictam fuisse Theodosiam. De Kerimis, Crimiis, Kerariis, & sic diversis iisdem nominibus adpellantur; Dostensibusque Tatariis, dictum superius, numero notarum 45.

Muchemetes obsessa Semendria succurrit.

149 Obscuriuscule quædam heic dicuntur, quæ sic intelligenda. Muchemetes ad Moravam fluvium profectus est, hoc est, in Serviam sive Rasciam, ad metropolim ejus regionis Semendriam, vel Senderoviam, obsidione liberandam. Quippe Matthias Ungariæ rex, uti Bonfinius refert, hyeme anni 1476. ad Semendriam, undique militibus cinctam, exstrui castella tria curaverat: ut arctissime clausam in potestatem redigeret. Iis vero castellis potitus Muchemetes, obsidionem solvit. Obiter heic lector observet, a Turcis etiam Moravæ nomen retineri, non Schitnizam cum Morava confundi, de quo superius actum, capite 124. Quum deinde muro novam arcem cinxisse dicitur, intelligendum illud Genisaraium, in urbis orientali angulo conditum, de quo paulo ante, numero 139. Præterea nomen Soleimanis Romaniæ beglerbegi, quod statim subjicitur, Bonfinius ignoravit, Bassæum modo vocans.

Insignis Turcorum clades in Ungaria.

150 Bonfinius unum hac expeditione Turcorum ducem nominavit Halibechum, qui annalibus est Ali beg Michalogli: de reliquis duobus, Isa bego Chuseinogli, & Bali bego Mulcozogli, nihil compertum habuit. Turcorum exercitum sexaginta millia æstimat. Ungarorum duces fuere, Stephanus Batorius, Vaivoda Transilvaniensis, & Paulus Kinisius, Comes Temesvarensis. Numerum cæsorum Bonfinius idem in litteras retulit, Turcorum triginta millia, Ungarorum octo millia dumtaxat. Annum quoque posuit 1480. Unde corrigendi captæ superiori anno Scodræ numeri apud secretarium Malatestæ, proque 1477. reponendi 1479.

Rhodus a Turcis primum obsidetur. Amadeus cognomento Viridis, Comes Sabaudiæ.

151 Sæpenumero quidem tentata fuerat hactenus, & obsessa Rhodus a Saracenis; etiam ab illo tempore, quo ab equitibus Hierosolymitanis Sancti Joannis Baptistæ (Frerios vocari scribit Nicetas, Gallica nimirum voce, significante fratres) possidebatur: & ante hanc obsidione proxima liberaverat eam Comes Sabaudus Amadeus, cognomento Viridis, immortali cum laude sui nominis. Ideoque cum alba cruce, in campo rubro defixa, quæ ipsius ordinis equitum Rhodiorum insignia sunt, perpetuum ea familia symbolum FERT hujus Amadei virtute promeruit. Nam eæ litteræ plenius explicatæ significant, Fortitudinem Ejus Rhodum Tenuisse. Sed Turci nihil ad hoc usque tempus in eam moliri fuerant ausi, licet Asiæ quietam prope possessionem interturbari ab equitibus illis Rhodiis, ægerrime ferrent. Nunc tandem Rhodum jussu Muchemetis adgressus est Mesites vezir bassa, gente Palæologa natus. Erat tunc princeps ordinis, quem Græci Megalon Mastora vocabant, nostri magnum Magistrum, Petrus Albussonius, natione Gallus, qui postea Cardinalis ecclesiæ Romanæ creatus fuisse traditur. Is tam fortiter hac obsidione cum suis se gessit, ut non solum infecta re, verumetiam damnis acceptis gravissimis, inde discedere Mesites cogeretur. Quippe non revocatis ad calculum detrimentis cæteris, cæsa periere Turcorum triginta millia, ut quidam ajunt, Geutræo longe minorem ponente numerum.

Otrantum a Turcis captum, & a Christianis receptum.

Otrantum Turcis & Italis dicitur extremo in 152
angulo Apuliæ sita civitas, e regione Albaniæ vel Epiri: cujus ab oppido Velona sive Valona, quondam Aulonia, sexaginta dumtaxat interjecto mari milliaribus Græcis distat. Imperator Leo metropolim facit, & Hydruntem vocat, unde corruptum nomen Otranti. Leone quidem regnante pars ut illhæc Italiæ, cum Calabria, Byzantino parebat imperatori: sic & metropoles Romæ Novæ patriarcham, non veteris Papam adgnoscebant. Inter alia post captam Hydruntem a barbaris edita crudelitatis exempla, refertur & illud, quod urbis archiepiscopum ad aram serra dissecuerint. Nos e Corcyra solventes, deficientibus idoneis ventis, heic subsistere coacti fuimus, in non exiguo, propter immanes piratas Turcicos, discrimine constituti: qui ob interfectam cum familia non ita dudum Ramadanis bassæ Tripolitani conjugem, ut in supplemento annalium narravimus, in Venetos rabiose grassabantur. Nec Hispanus gubernator Hydruntinus minori usus est erga nos barbarie, qui per nauclerum cum periculo ablegatum rogantibus, ut aliquanto propius ad portum accedendi potestatem faceret, quo portus & urbis vicinia tutiores a piratarum injuriis essemus, non solum id negavit: verumetiam denuntiari jussit, se nos omni genere tormentorum bellicorum ex arce, si propius accederemus, excepturum. Id fiebat propterea, quod Constantinopoli veniremus; ubi superiori æstate, veluti paulo ante dictum, gravissime morbus pestilens sævierat. Amplius tamen quinque mensibus, ante nostrum discessum, ea grassari desierat; ac nos quarto jam mense a Constantinopoli aberamus. Ita nimirum exuere quasdam belluas omnem non dico caritatis Christianæ, quæ frustra in eis quæritur, sed humanitatis sensum videmus, de hac vita quam diutissime conservanda sollicitos, quum æternam & cælestem nullam exspectent. Hydruntem a morte Muchemetis, quum Bajasites patris in imperio successor, bello contra Zemem fratrem implicatus, Achmetem Geducem bassam ad se anno proximo (sicut in annalibus paulo post sequitur) revocasset; Neapolitani reges obsessam & expugnatam recuperarunt, ab Ungaro rege Matthia copiis auxiliaribus impetratis: quæ pugnis adversus vicinos Turcos adsuetæ præcipuam hoc bello, superandis barbaris, operam navasse prædicantur. pag. 455.

Mors Sultani Muchemetis II. Teggius Zair, Clyzomene, Nymphæum.

Commode mors consilia Muchemetis inter- 153
rupit, futura reipublicæ Christianæ pernicioſa. Nam Otranto capta, progressus erat haud dubie: præsertim quum Roma Nova potius, etiam de Roma veteri subjicienda perpetuo nescio quid somniaret. In Asiam transmisisse cum exercitu dicitur, invasurus Ægypti Sultanum, tum quod legatos suos, ab Usumchasane Persarum rege cum muneribus revertentes, violasset: tum etiam, quod pedaneum vectigal a Turcis, Mechien, per imperii sui fines, religionis ergo proficiscentibus, exigeret. Exstinctum tradit Bonfinius anno Christiano 1481. quinto No-

nas Majas. Addunt annales, in Teggiurum prato mortuum. Hoc loci nomen Turcis Teggiur Zair effertur. Et expoſita ſuperius eſt cauſa, numero notarum 56. quamobrem Turci Græcorum Imperatores nominaverint Teggiures. Secretarius Malateſtæ refert, Muchemetem cum exercitu transjeciſſe Scutarium, indeque profectum ad Chiſivichen, cujus planicies ab una parte ad mare pertineat, in morbum incidiſſe. Quibus in verbis pro Chiſiviche putarim equidem aliud nomen reponendum, adeoque Geivisen illam, de qua dictum capite notarum 74. Quippe fatentur omnes hiſtorici, Muchemetem iter hoc Nicomediam verſus tenuiſſe: a qua non longe cum abeſſet, mortuus fuerit. Notatum vero ſupra, Geivisen unius itinere diei non magno diſſitam a Nicomedia. Dictum ibidem, maris illic eſſe ſinum, quem veteres Aſtacenum vocarint. Eum ſecretarius etiam Malateſtanus ipſe digito quaſi commonſtrat. Prætor Græciæ noſter cujuldam regii vel imperatorii palatii meminit, cui nomen dat Nymphæum. Ab eo non procul diſſitum deſcribit B locum, tali Teggiurum vel Imperatorum prato rebus omnibus ſimillimum. Alicubi de Nymphæo: Michael, ait, Palæologus imperator Nymphæum pervenerat, quo loco recreare ſe ſolebant imperatores, poſtquam Conſtantinopoli (a Flandris) in exſilium ejecti fuerant. Alibi vero planiciem vel pratum ipſum deſcribit his verbis: Quum dies aliquot (imperator Joannes ſcilicet Ducas Vatatzes) Phlebiis exegiſſet, Clyzomenen profectus, (hoc loco nomen eſt) ibidem tentoria figi juſſit. Nam iſtic imperatores e Nymphæo digreſſi, commorari ſolent, majoremque veris partem tranſigere. Quippe totus ille locus mera planicies eſt, quæ graminis copiam, compluribus equis ſufficientem, producit. Aquis etiam irrigatur, ac in propinquo multos pagos & civitates habet, a quibus ad victum neceſſariæ res copioſe ſubminiſtrantur. Hactenus Prætor, qui Nicæa profectum ad hanc Clyzomenen ſcribit imperatorem. Ea vero ſi non eſt illud Teggiurum vel Imperatorum pratum, in quo mortuus, de annalium ſententia, fuit Muchemetes: equidem alium, quem indicem, ſic adpellatum locum, nullum invenio.

Sultani Zemis, alterius filii Muchemetis hiſtoria.

154 Principio monendus lector, huic apud Turcos nomen eſſe, Sultan Zemi, vel Gemi, pronuntiatione Italica. Geuſræus, & alii, non recte Zizimen adpellant: pejus etiam Bonfinius Czaliabum, quod ex Zelebi corruptum arbitror, de quo vocabulo dictum initio declarationis hujus. Utriuſque pugnæ narratio, qua bis Achmetis Geducis baſſæ ductu ſuperatus a fratre fuit, heic in annalibus exſtat. Reliquæ poſt fugam vitæ fortuna breviter e noſtris exponitor, quando Turcicam, ut parum ſibi cognitam, in litteras referre non potuerunt. Igitur altero prælio victus, deſperatis rebus ſuis, in Rhodum profugit: ſeque magno equitata Rhodiorum Magiſtro, qui tunc erat Petrus Albuſſonius Gallus, tradidit. Agebat tunc ætatis annum vigeſimum octavum. Id ubi Bajaſites accepiſſet, ampliſſimis magnum Magiſtrum, ejuſque conſiliarios, muneribus demulcens, uti diligenter adſervaretur, petiit: ſimul ad ejus alimenta ſe quadraginta millia ducatorum ſingulis annis, quam quidem diu frater ſuperſtes futurus eſſet, numeraturum promiſit: pacem denique cum Chriſtianis perpetuam cultorum ſpopondit. Accepit eas conditiones magnus Magiſter, quas quidem bona fide Bajaſites implevit. Zemes vero, tum plenioris ſecuritatis cauſa, tum uti Bajaſites tanto magis in metu perpetuo contineretur, in Galliam fuit abductus: ubi diu vixit in quadam Rhodiorum equitum arce, cui nomen Burgonovo. Deductus inde Romam fuit, ad Innocentium ejus nominis octavum, Pontificem. Ibi, A quam diu vixit Innocentius; ac poſt mortem illius, ſub Alexandri VI. pontificatu, manſit: donec occupaturus regnum Neapolitanum Karulus VIII. Galliæ rex, Romam veniſſet. Nam is Zemen ab Alexandro impetravit, uſurus eo, quemadmodum quidem ajebat, ad recuperandum imperium CPolitanum. Pontifex autem Zemi venenum propinaſſe lentum traditur, quo certum ad terminum paulatim confectus expiraret. Itaque poſt aliquot dies Terracinam perductus, ibidem rebus humanis exceſſit.

Mekie, Medina Alnabi, filii nepotumque Zemis hiſtoria. *Edit. Pariſ. pag. 456.*

Victus priori prælio Zemes, dicis cauſa, quod ajunt, quaſi voti reus, Mekien ſe contulit. Ea noſtris Mecha eſt, Achmeti onirocritæ Mecca, Saracenis Medina Alnabi, hoc eſt, civitas prophetæ. Reapſe vero ad Alcairenſem Sultanum confugit, a quo Geuſræus eum copiis & pecuniis adjutum ſcribit: ſed negat hoc Malateſtæ ſecretarius, tantummodo referens Zemen Sultani Alcairenſis fidei uxorem cum filio commendaſſe. De hoc ejus filio quid factum fuerit, paucis Spandugius expoſuit. Quippe narrat eum, quum in Rhodum inſulam perveniſſet, amplexum religionem Chriſtianam, & baptiſſatum. Ibidem, ſuſceptis ex conjuge quatuor liberis, duobus maſculis, totidemque ſemillis, velut in latebris vixiſſe: donec Rhodo capta, percunctanti de eo ſollicite Soleimani proditus, quum religionem Chriſtianam deſerturum ſe conſtanter negaſſet, duobus cum filiis occideretur: jubente Soleimane, ut filiæ Conſtantinopolim aveherentur. 155

Mors Geducis Achmetis baſſæ.

Qui a conditione humillima ſubito ſupremam ad dignitatem & opes emerſerat, & imperatoriis tamen artibus præſtans, magnas pro Sultanis ſuis, C Muchemete Bajaſiteque, res geſſerat, inſigni ſua cum gloria: quam indigna tandem morte vitam hanc clauſerit, annales hoc loco paucis commemorant. Cauſas tamen nullas adjiciunt, cur ita ſubito peremtus fuerit, juſſu Bajaſitis, ut Geuſræus; ipſius manu Bajaſitis, ut Malateſtæ ſecretarius ſcripſit. Geuſræus ait, teſtatum fuiſſe Bajaſitem, nimiam ſervi magnitudinem ac virtutem domino formidinem incutere. Malateſtæ vero ſecretarius hujuſmodi quædam paulo prodidit explicatius, quæ commutatis verbis ipſius Italicis cum Latinis, heic inſeremus. Erant, inquit, pertinaces animi Genizarorum, quos ſane nonnumquam dicere non eſt veritum, quando Bajaſite domino parum propitio uterentur, arceſſituros ſe Sultanum Zemem, qui eis imperaret. Quinetiam armati aliquando, magna cum rabie ad ipſas Sultanini palatii portas adcurrerunt. Tum vero Bajaſites lenibus eos verbis mitigare, cunctiſque poſtulatis ipſorum ſane quam indulgenter adnuere. D Sopitis autem furentium iris, auctores ſeditionis e medio ſuſtulit. Et quia ſæpenumero Genizari ad Achmetis Chendicis veziris baſſæ domum itabant, Bajaſites Hadrianopoli tandem, qua in urbe tunc agebat, ad convivium Vezires ſuos omnes invitavit: ibique Achmetem baſſam manu propria confecit. Hæc ille, quibus Arateum hoc epiphonema rectiſſime quis adjecerit: ejuſmodi ſcilicet amoris ac benevolentiæ tyrannorum eſſe præmia. 156

Familia Caramanla Principum extincta. Piramethus, pro Ibrahime. Caramania in formam begierbegatus redacta.

Ultimus eſt Caſanes, cujus heic nomen prodiderunt annales, qui de Caramanorum familia principum in hiſtoriis repericur. Nam Geuſræum errare videmus, qui tradit exſtinctam horum familiam ſub 157

Muchemetis imperio, duodecim vel tredecim ante hoc tempus annis: & aliud ultimo dat nomen, Abrahamum vocans. Ait enim, Muchemetem liberatum, Uſumchaſane (Aſſambegum ipſe nominat) adverſario, poſt obitum Pirameti Caramani reverſum in Caramaniam, Abrahamo filio ejus impoſuiſſe neceſſitatem implorandi auxilia Chriſtianorum, maxime Pij ſecundi Pontificis: qui profectione in Caramaniam conſtituta, Anconam, ubi claſſem adornari curaverat, profectus; ibidem mortuus ſit, dum adventum Venetorum ſociorum exſpectaret. Hinc eveniſſe, ut claſſe diviſa, & occupatis Ungarico bello Germanis, Caramanus minime ad reſiſtendum Turcis ſufficiens, interfectus fuerit: atque ita familiam Caramanicam defeciſſe, cujus dicio ceſſerit Oſmanidis. Non temporibus hæc dumtaxat, ſed rebus etiam confuſa ſunt. Ait occiſum Abrahamum, Pirameti filium, in ea familia poſtremum, poſt Uſumchaſanicum bellum, quod pertinet ad annum Chriſtianum 1474. Voluiſſe vero Pium II. Pontificem huic opem ferre paulo ante, quam ipſe vitam cum morte commutaret, & alter a Turcis opprimeretur. Atqui decem plus minus ante hoc tempus annis, Pium Papam mortuum fuiſſe conſtat. Præterea tradunt annales, a Muchemete II. ereptam Caramano Giolchiſarem, anno Chriſtiano 1469. nec tamen ipſum principem, qui tunc Ibrahimes erat, interfectum fuiſſe. Quem etiam dicit Abrahamum, Pirameti filium, bella cum Muchemete geſſiſſe; Bonfinius Pirametum adpellat, Turci nominant Ibrahimem, qui ſcilicet idem eſt cum Abrahamo. De quo equidem colligo, quodnam ſit illud Pirameti nomen. Arbitror enim litterarum metatheſi Pirametum eumdem eſſe cum Praimeto vel Praime, ſive Turcico Ibraime. Sic & ſupra notavimus, ex eadem voce Praime factum apud Chalcocondylem Priamum, tranſpoſitis itidem litteris. Ibraimis vero filius Caſanes, quum in Bajaſitis Porta educaretur, anno tandem Chriſtiano vel 1483. vel ſequenti mortuus, Caramanidarum familiæ finem impoſuit: ex quo tempore Caramania beglerbegatus Oſmanidarum eſſe cœpit.

Edit. Pariſ. pag. 457.

Imaretum Bajaſitis, ad flumen Hadrianopoli conditum.

155 Sunt Hadrianopoli trium confluentes amnium, Hebri ſive Marizæ, Tunſæ ſive Tænari, & Hardæ, de quibus ante dictum capite 30. Poſtquam hi fluvii coiere, Marizæ nomen ſuperat, in cujus ripa ſcilicet imaretum ſuum Bajaſites exſtruere cepiſſe dicitur.

Kili, Cilium, Celium, Chelia, Achillea, Neſteralba, Beſſarabia, Kermen, Abermen, Moncaſtrum, Stephanus Valvoda Carabogdaniæ.

159 Quæ hoc de arce Kili capta leguntur, hujuſmodi fere verbis a ſecretario Malateſtæ ſunt expoſita, quæ vertendo adſcribere libuit. Bajaſites, ait, in otio triennium exegit, poſt ſuperatum videlicet, expulſumque fratrem Zemem: ac deinde Tataris in ſocietatem adſcitis, claſſem 350. navium, cum magnis terreſtris copiis inſtruxit: ut bello Carabogdaniæ Valvodam invaderet, ejuſque vires everteret. Regionem hujus ingreſſus, omnia flammis & ferro vaſtavit, civitatemque Chilium cepit, etiam arcem dedente Mamalacco Caſtellano, patriæ proditore. Profecti ſunt deinde Turci Tatarique maximo cum exercitu ad oppidum Moncaſtrum. Quumque ſibi eam quoque civitatem dedi poſtulaſſent, ac interveniente pacto relinquendi cum vita facultates incolis ſalvas, voti compotes facti fuiſſent: nihil eorum, quæ promiſerant, præſtiterunt. Bajaſites etiam familias plus minuſve quingentas eorum civium Conſtantinopolim abduci juſſit. Bonfinius eodem tempore geſtas ibidem res commemorans, Achilleam, ait, nunc Cheliam, & Neſtoralbam, ad Iſtri oſtia ſitas, a Turcis tunc obſeſſas fuiſſe. Stephanum vero Myſiæ inferioris (Moldaviam dicere vult) principem, ab Ungaro rege Matthia petiiſſe opem ex fœderis ſocietatiſque lege. Sed ante miſſa ſubſidia, civitates illas in hoſtium poteſtatem veniſſe. Conferamus hæc inter ſe, Turcicique cum annalibus. Primus, ait a Bajaſite capta fuiſſe cum arcibus oppida, Chilium & Moncaſtrum: alter, Cheliam & Neſtoralbam: annales denique, Kilim & Chermen. Conſentiunt igitur omnes, de capto priori oppido, niſi quod eſt quædam in nomine diverſitas; ſicut idem a Laonico Celium quoque dicitur, a Cureo Cilium. Jovius, per errorem puto, Lithoſtomum adpellat, in ripa Danubii, vel ad oſtium Danubii poſitus. In alterius autem civitatis vocabulo diſſentire videntur, primo nominante Moncaſtrum, altero Neſtoralbam, tertiis denique Charmen. Secretarii Moncaſtrum, & Chermen Turcorum, idem eſſe puto: diverſam ab utraque Neſtoralbam. Quippe Kermen ſeu Chermen ſitum eſt in Moldaviæ Tatariæque finibus, verſus Pontum Euxinum, ubi ſcilicet in hunc ſe Danubius effundit. Et Sangiacatus eſt hodieque Chermen vel Aberman, Beglerbego Romaniæ ſive Græciæ ſubjectus. Bonfinii vero Neſtoralba, non Moncaſtrum, aut Chermen, ſed urbs eſt hodie Bialogrod dicta, quod arcem albam ſignificat, ad profluentis in Euxinum, non Iſtri, ſicut Bonfinius ſcripſit, ſed Neſteris amnis oſtium ſita. Quapropter non Neſtoralba, ſed Neſteralba ſcribi debuit. Et Neſter priſcis vocatus fuit Tyras fluvius. Hiſtorici Græci recentiores ab annis quingentis Danaſtrin adpellarunt, uti Neperem vicinum, Danaprin: qui mihi quidem non eſt Boryſthenes ante, quam Berſinam a Roſſiæ vel Ruſſiæ finibus venientem recipiat, ad quam Boryſthenis etiam vetus nomen propius accedit. Cureus ſcripſit, hoc ipſo anno Chriſtiano 1485. Stephanum Valachum, de quo diſceptabant inter ſe reges, Ungarus Matthias, & Caſimirus Polonus, utrius eſſet cliens, tandem in verba Caſimiri regis in caſtris juraſſe: nihiloque minus defectum a Polonis, amiſiſſe Beſſarabiam. Hæc nimirum eſt illa regio extrema in ora Valachiæ, Nigrum ad mare ſita, quæ, Kilim & Chermen, ſive Moncaſtrum, oppida continet, ſic a Beſſis Thracibus adpellata. Novi aliquando in aula Maximiliani II. Auguſti, Spiræ comitia celebrantis, Nicolaum, patre Beſſarabiæ principe natum, uti quidem credebatur: documentis quibuſdam, ac teſtimoniis, præſertim Venetorum plumbeis bullis, hanc ejus originem adprobantibus.

Bellum inter Sultanos, Cairenſem & Oſmanidam, Uſun Usbeg, Terſis.

Hujus belli cauſæ referendæ veniunt ad ſuperiorum temporum offenſas. Diximus enim, Muchemetem Secundum, Bajaſitis patrem, paulo ante mortem in Aſiam tranſmiſiſſe, bellum ut faceret Alcairenſi Sultano, qui hoſtes ejus juverat, præſertim Caramanum: & alioqui ſe gerebat erga Turcos inſolenter, uti dictum capite 153. Proſequitur ergo bellum a patre inchoatum Bajaſites, novis inſuper irritatus injuriis, quod Zemis partibus Sultanus Alcairenſis faviſſet. Is a Jovio, Geuſræo, cæteris, Caitheus non recte nominatur; melius a Petro Martyre Mediolanenſi Caitheus, quaſi Caitbegus, Sultanis Mahumetis pater, dicitur. Vide caput 237. Ab eodem Zemis uxorem & filium tradi ſibi Bajaſites poſtulabat. Quis autem fuerit inter cæteros hoc bello ſocius Sultani Alcairenſis Uſun Usbeg, non exprimitur. Nomen Uſun, longum ſignificat: Us, callidum & aſtutum. Amicus meus Nicolaus Haunoltus, ait Usbeg Han vocari regem quemdam Tatarum, longius etiam diſſitum quam ſit Chitainus. Adanorum civitas in Cilicia ſatis eſt nota, de Græcorum etiam, Zonaræ, Cedrinique hiſtoriis. Terſis eſt illa divi Pauli

160 *pag. 458.*

patria Tarſus, quam Stephanus, urbium Nomenclatoris auctor, Græcis etiam vult adpellatam fuiſſe Terſum & Terſiam. Bellonio nunc Hama putatur, & Hamſa dici, per errorem: quum ea ſit Emiſſa Phœnicum. Tam Adana, quam Tarſum fluvius alluit, qui priſcis Cydnus erat, jam Caraſu dicitur, ab aquæ profundæ nigro admodum colore.

Non ſemel, ſed bis pugnatum inter Sultaninos & Oſmanicos. Diverſa nomina, Cheſeroglı, Cherſeoglı, Herzecoglı, Herzecoglı, Cherzecoglı.

161 Cœperunt hactenus a Muratis uſque ſecundi temporibus, a Turcis memoriæ prodita, nonnihil habere pluribus in explicandis rebus geſtis plenius, quam noſtris in hiſtoriis reperiri videamus. Indicio eſt, plerorumque noſtrorum error de prælio, quod unum tradunt inter Sultaninos & Oſmanicos longe graviſſimum fuiſſe commiſſum, tanta cum Turcorum ſtrage, quantam ab alia natione orbis umquam perpeſſi fuerint. In his eſt Geuſræus, qui tum nomina ducum, tum geminam pugnam confundens, exercitu Turcico in fugam converſo; Cherſeolum generum Bajaſitis captum, Alcairum ad Sultanum Caitheum fuiſſe deductum ait. Annales autem Turcici duces expeditionis primæ faciunt, Ferhatem begum, Bajaſitis generum: Caragoſamque, beglerbegum Caramaniæ: quibus e duobus alter fuerit cæſus, nimirum Ferhates Bajaſitis gener. Expeditioni vero ſecundæ præfectos fuiſſe memorant, Muchemetem Cheſeroglim, & Achmetem Ducis filium, Romaniæ beglerbegum. Neſcivit ergo Geuſræus, cæſum priori prælio Ferhatem, Bajaſitis generum: neſcivit altero prælio duos fuiſſe duces, Cheſeroglim & Herzecoglim. Itaque non pugnas modo duas in unam confundit, verumetiam e tribus, Ferhate Bajaſitis genero, Cheſerogli, ac Herzecogli, qui & ipſe Bajaſitis gener fuit, unum quaſi conflat Cherſeolum ſuum. Ejus vero nomen hoc haud duble corruptum eſt ex Cheſerogli, qui Cheſeris eſt filius, de quo Cheſere bego, Elpia familia nato, tractatum ſuperius cap. 227. Non tamen hic Cheſerogli Bajaſitis gener, aut captus ſecundo prælio fuit, ſed Herzecogli ſive Ducis filius, Achmetes baſſa: quem antea quoque Geuſræus confudit cum Achmete Geduce, ſicut expoſitum ſupra, numero notarum 147. Nomen habuit Herzecogli Turcogermanum. Nam ſupra notatum cap. 95. plures populos Ducem nominare vocabulo a Germanis accepto, Hertzog. Indidem lector intelligit, Bozinam duplicem, duos habuiſſe principes: quorum unus regium, alter Ducis titulum habuerit. Ex ultimo Bozinenſi Duce natus fuit hic Ducis filius, vel Herzecogli, cujus nomen hoc varie ſcriptum legitur apud hiſtoriarum auctores. Spandugino habet vocabulum Cherzecogli, quod idem eſt cum voce recte ſcripta Herzecogli. Sed errat idem, quum Anatoliæ beglerbegum facit, qui Turcis auctoribus Romaniæ beglerbegus fuerit. Apud Malateſtæ ſecretarium Herceogle reperitur, apud Jovium Cherſeogle. Sed hæc omnia depravata ſunt ex illo Turcogermano, quod diximus.

Finis Ducatus Bozinenſis, vel Herzegovinæ, vel Herzegæ, vel Orzegæ, vel S. Sabæ, vel Montis Nigri, Achmetis Herzecoglis baſſæ hiſtoria.

162 Recenſuimus ſupra, capite notarum 141. regni Bozinenſis interitum: nunc qui Ducatus Bozinenſis exitus fuerit, itidem commemoremus; ita promiſſo noſtro, & hujus Ducis filii, vel Herzecoglis hiſtoria poſcente. Nam annales ajunt, Achmetem baſſam Herzecoglim, prælio contra Sultaninos ſecundo, cum equo prolapſum, in Sultaninorum manus veniſſe, deductumque fuiſſe ad Usbegum, & cuſtodiæ traditum. Secretarius autem Malateſtanus, eadem narrans: Bajaſites, inquit, nuntio cladis ſuorum accepto, indignatione nimium quanta ſuccenſus, denuo præpotentem inſtruxit exercitum, eique ſupremo cum imperio præfecit Herceoglim, Stephani quondam S. Savæ Ducis filium: qui adverſa quadam fortuna ſuperatus, & univerſis cum copiis cæſus fuit, etiam tribus ei dextræ manus digitis amputatis. Videamus ergo, quæ fuerit hujus tam origo, quam familia: quæ ad Turcos deficiendi occaſio: qui denique totius gentis, e qua natus erat, interitus. Diverſa vero referuntur a duobus auctoribus, Spandugino & Jovio: quos quidem ambos, & primo Græcum illum, audiamus. Narrat is, ante hæc tempora Sultanum Muchemetem II. decreviſſe cum animo ſuo, ſub jugum mittere Ducatum Bozinenſem, cujus princeps Stephanus S. Sabæ Dux, & Herzechus (animadvertit lector Germanicam vocem Hertzog) vulgo fuerit adpellatus. Ipſam regionem Raguſæis eſſe finitimam, inter quos, & principem Stephanum, ſimultates interceſſerint, ex cauſa quadam hujuſmodi. Erat Duci legitima conjux, e qua tres liberos mares ſuſceperat: Ladislaum natu maximum, cui nupſit Anna Cantacuzena: Stephanum, ſecundogenitum: & ultimum, Vaticum. Accidit autem, ut Florentina quædam mulier, excellentis formæ, ſed nimium corporis ſui prodiga, ſeſe in hanc Ducatus Bozinenſis regionem, relicta patria, conferret. Dux Stephanus, qui ſæpius acceperat ex aliorum ſermonibus, mulieres Florentinas ob formæ venuſtatem, animique indolem, & morum elegantiam, facile primas inter alias omnes Italiæ fœminas ferre: quum primum de hujus adventu intellexiſſet, ejus videndæ cupidus, miſit qui ad ſe mulierem arceſſerent. Conſpectam mox adamare cœpit, adeo quidem, nihili ſuam uti legitimam conjugem faceret, cujus eum ceperat ſatietas. Uxor vero principis, eam quum ferre diutius non poſſet injuriam, Raguſam cum filio natu maximo fuga ſecreta ſe contulit. Maritus miſſis ad eam certis internuntiis, uti domum rediret, orabat: neve diſceſſu & abſentia ſua cauſam præberet, unde ſua divulgaretur infamia. Viciſſim illa reſpondebat, ſe rediturum, ſi Florentinam ab ſe dimiſiſſet. Dux Stephanus id uti faceret, imperare non poterat animo ſuo. Nihilo minus ſuis ad Raguſæos hominibus ablegatis, uxorem cum filio repetebat. Illis voluntati principis non obtemperantibus, bellum infertur. Raguſæi viciſſim ſe defenſuri, copiis ſuis Stephani filium Ladislaum cum imperio præficiunt, eumque rebus omnibus adjuvant. Filius prælio cum patre congreſſus, victoria potitus eſt, ac patrem fuga ſibi conſulere coegit: magno paternorum militum numero interfecto. Tum vero fugitivus Dux Stephanus ad Sultanum Muchemetem mittit, qui ejus opem & auxiliares copias adverſus filium ſuppliciter implorarent. Simul obſidem Muchemeti filium ſecundogenitum offert. Is erat Stephanus, qui deinceps muſulmaniſſavit. Muchemetes non poſtulatis dumtaxat adnuit, verum etiam propriis auſpiciis id bellum ſe geſturum promiſit. Adventante vero cum exercitu Muchemete, moritur pater: Ladislaus, filius primigena, Venetias cum uxore ac liberis ſe confert: indeque profugiens in Ungariam, rebus ibidem excedit humanis. Muchemetes occupata regione, quoddam tertio filio Ducis Stephani Vatico reliquit oppidum, cui nomen Valacca, cum caſtello Dalmatiæ Novo, & aliis locis, unde viſitaret: viciſſimque Vaticus pro domino ſive patrono, Muchemetem adgnoſcebat. Mortuo vero Muchemete, Bajaſites hujus Vatici, Stephani S. Sabæ Ducis filii, regionem in poteſtatem redegit: qui non multo poſt Arbæ mortuus fuit. Id oppidulum eſt inſulæ cognominis, in Hadriatico ſinu propter Dalmatinum litus ſecundæ poſt Veghiam, quam Ortelius non recte Vechiam ſcripſit, & pejus interpretatus eſt Vetulam, quum Vegla ſeu Vigla dicenda ſit, & a Bonfinio Coryciа veteribus vocata putetur. Hæc de fine Ducatus Bozinenſis, & ipſorum Ducum familiæ,

Edit. Pariſ. pag. 459.

Spandaginus memoriæ prodidit. Jovius autem refert ex Jani Laſcaris ſermonibus hominis apud Græcos illuſtri familia nati, cui notiſſimus Achmetes baſſa fuerit, Cherſeoglim matura jam, & virili ætate, religionem Chriſtianam deſeruiſſe: ſic tamen, ut in pectoris ſinu veræ fidei non oblivisceretur. Fuiſſe vero filium Cherſecchii, Nigri Montis in Slavonia reguli: cui quum data eſſet in matrimonium, jamque domum ad celebrandas nuptias deduceretur, puella nata de ſtirpe Deſpotica Serviana; ſceleratum patrem, motum admirabili nurus elegantia, conjectis in eam oculis, amore correptum fuiſſe: quumque luxuria pudorem omnem vinceret, ſibi eam accepiſſe uxorem, contra voluntatem cognatorum, qui reprehenderent facinus, filio contumelioſum, infame patri. Commotum dedecore tantæ juvenem injuriæ, præcipitique nimis impulſum deſperatione, Conſtantinopolim ſe contuliſſe: quumque Sultano Bajaſiti fœdum patris facinus dolenter expoſuiſſet, ejus ſe fidei totum, & clientelæ tradidiſſe. Bajaſitem, auditis Stephani querelis, bono ut eſſet animo, juſſiſſe. Virtutem ipſius majora fortunis paternis promereri. Habiturum loco ereptæ ſponſæ, quæ cognata ſit exſulis reguli, filiam maximi Sultani, rara formæ venuſtate præditam. Secundum hæc eum, deſerta religione Chriſtiana, Stephanique nomine poſito, vocatum fuiſſe Achmetem & Cherſeoglim, nuptiaſque filiæ Bajaſitis impetraſſe: cui fidus perpetuo manſerit, adeo quidem ut inſidianti deinceps imperio paterno Selimi ſummopere ſit adverſatus. Hæc Joviana de Cherſeogle narratio num præferenda Spandugineæ veniat, equidem aliis dijudicandum relinquo. Solum hoc, quod de morte Stephani patris Spanduginus tradit, ſub adventum Muchemetis (ut ait) exſtincti, ſcrupulum quemdam nobis injicit. Referunt annales Turcici, Muchemetem Herzegovinam, ſive Bozinenſem Ducatum, occupaſſe anno Chriſtiano 1464. a quo tempore vixit ipſe quatuordecim adhuc annis, & fortaſſe ſuperſtes etiam Dux Stephanus manſit. Non enim legitur in Annalibus, hunc id temporis a Muchemete cum filiis e medio ſublatum, vel omnino ditione ſua ſpoliatum, quemadmodum de Bozinenſi rege dicto loco proditum videmus expreſſe: ſed tantum a Muchemete ſub jugum fuiſſe miſſam Herzegovinam, quæ Bozina ſuperior eſt, & S. Savæ (ſicuti Malateſtanus actuarius ille Græca pronuntiatione ſcripſit) vel Sabæ ducatus. Hoc modo ſi diutius ſuperſtes Dux Stephanus pater, & Turcis ſubditus, eiſque tributum pendens, non modo Florentinæ mulieris adulterio ſe polluit, verumetiam deinceps ſub Bajaſitis imperio ſponſam Stephano filio ſecundogenito per ſcelus eripuit: non mirum eſt, adaucto pleniam ad menſuram flagitiorum cumulo, finem Bozinenſi ducatui numen iratum impoſuiſſe. Solent enim vel in primis ejuſmodi principum vagæ libidines excidia regnis eorum arceſſere.

Edit. Pariſ. pag. 460.

Dulgadir & Aladeule, Daudbaſſa, Turgut regio.

163 Provincia, ſive regio Tulgadir, aut Dulcadir, a noſtris partim Anadoule, & Alalulie, non recte dicitur, partim Aladoule. Turcici vero annales Dulgaduris nomen regioni tribuunt, cujus princeps ab eis dicitur Aladeule, vocabulo tetraſyllabo. Limites ditionis, Cappadociæ montibus incluſæ, quos Munzari voce Cedrinus in Paralipomenis noſtris complectitur, tunc temporis erant hi: verſus Syriam Sultano Cairenſi parentem, Berrhœa, nunc Chalep vel Haleph Turcis, noſtris Halepo: verſus imperium Perſici vel Sophini regis, Armenia minor: verſus imperium Oſmanidæ principis, Amaſia: verſus Caramaniam, Adana & Tarſus. Aladeules ipſe Turcomanus erat princeps, non Chriſtianus: ut etiam Malateſtanus actuarius teſtatum reliquit. Daudis A nomen Turcis idem eſt, quod Hebræis David. Nicolaides depravate ſcribit Diaz. Magnus & celebris apud ſuos fuit, qui Conſtantinopoli meſſitam, hodieque ſartam tectam, ſtruxit: & filio ſuo Sultani Bajaſitis filiæ nuptias promeruit. De Varſaco Caramaniæ dictum capite notarum 77. Erat illa tunc quidem, poſt obitum Caſanis begi, quem ſupra capite 159. diximus e Caramanidarum familia fuiſſe poſtremum, in formam redacta provinciæ vel beglerbegatus, ut Turci vocant, qui primum Caramaniæ beglerbegum Caragoſam hoc ipſo bello nominant: ſed habebat quoſdam adhuc minorum gentium proceres, quibus haud dubie necdum Otmanidarum placebat imperium, licet ejuſdem nationis eſſent, ejuſdemque ſectæ. Turgutenſem regionem a Turcis nominari Phrygiam majorem, qua verſus Ciliciam pertinet, ex Laonico paret: qui primi Bajaſitis vitam deſcribens, Turgetum Phrygiæ Ducem nominat, & poſtea Turgaturii de gente principem. Rurſus autem in Murate Secundo; Caramanus, inquit, B vicinus eſt Turgutæ. Turgutes autem Phrygiæ imperat, & Cappadociam Armeniamque regio ejus attingit. Quibus in verbis, niſi Turgut a Dulgadir, ab ipſis etiam Turcis diſtingueretur, propemodum quis ejuraret, nullum eſſe diſcrimen inter Turgaturii nomen, & Dulgadir. Sed ſuſpendenda ſcilicet ſententia, donec correctior ſe nobis Laonici codex offerat. Nota quidem eſt permutatio litterarum R & L frequens, uti quum phulkizin Græci pro phurkizin dicunt, id eſt in furcam agere.

Jachoſchikzius, Jachſogli.

Quem nos, interpretem Cæſaris Ferdinandi Spiglium ſequuti, Jachoſchikzium diximus, eum in ipſo annalium archetypo Jachſoglim nominari, minime diſſimulandum duximus. Nuſquam ſane nomen hoc, nec ipſum licet memorabile facinus, apud Ungarorum hiſtoricum Bonfinium reperitur, C nec legationis hujus a Matthia rege, qui tunc Ungaris ſuis imperabat, ad Sultanum Bajaſitam miſſæ ſit mentio. Significat autem Jachſogli, filium Jachſi, vel Jachſidem. Et Jachs Turcica lingua ſignificat hominem rebus omnibus elegantem & aulicum, quod a Turcis ei fortaſſe cognomen tunc, obita cum laude legatione, fuit inditum. Fieri tamen etiam poteſt, ut potius hoc Jachſchikz originis ſit Ungaricæ. 164

Areb, Arabia, pro Imperio Sultani Cairenſis, Iſingi, Singani, Zingani, Sultanus Æthiopum Pachymerio.

Quum annales exercitum a Bajaſite miſſum ajunt verſus Arabiam, intelligendi ſunt fines aut limites imperii Sultanici, quod Syriam Caramaniæ conterminam, quæ tunc in Oſmanidarum poteſtatem venerat, & Ægyptum Arabiamque complectatur. Sic in iis, quæ ſequuntur, initio regni Selimi, Sultanus Achmetes, ejus frater, ad D fines Arabicos profugiſſe narratur, hoc eſt, ad limites Imperii Sultanini, Ægyptiaci Syriacique. Rurſus in eodem Selime traduntur Arabes, qui & Æthiopes ſint, itinera fugienti Sultano Tommambai præcluſiſſe. Quo Arabum Æthiopumque ſive Maurorum, hoc eſt nigrorum Sultano Cairenſi parentium nomine, lector alios non accipiat, quam ipſos Ægyptios, qui & Arabes, & nunc etiam Æthiopes a colore vocantur, & Iſingi Turcis, noſtris Singani vel Zingani, vocabulo tam Arabibus, quam Ægyptiis communi. Non enim hi Zigeuni dicendi, nec Cianiganii Tatari, quod Reineccius putavit. Idem Pachymerium temere arguit erroris, quod in tertio Bendecarem Cairenſem vocarit Æthiopum Soldanum. Addit enim, hoc ab eo factum perperam. Immo recte loquutus eſt Pachymerius, quum Ægyptios vocat Æthiopas, qui revera facie colorata ſunt. Cepit enim nomen Æ- 165

thiopum veteris linguæ Græcę lata ſignificatione, ſicut hodie Græci Mauros, unde Mori noſtri, nigros in genere dicunt, ſive ſint Arabes, vel Ægyptii, vel Aphri, vel Æthiopes illi proprie ſic adpellati. Denique doctiſſimus Euſtathius, & antiquior hoc Stephanus, urbium Nomenclatoris auctor, Ægyptum perhibent Æthiopiam vocatam, propter habitantes in ea nigros homines.

Edit. Pariſ. pag. 461.

Generi Bajaſitis tres ſimul ſacti.

166 Diximus capite notarum 161 de duobus generis Sultani Bajaſitis, de Ferhate a Mamelucis occiſo, & Herzecogli ab iiſdem capto. Nunc tres alii commemorantur, eiſdem filiarum nuptias conſequuti. Primus horum filius Uſumchaſanis adpellatur, & paulo poſt, Jacupes begus: qui expeditione anni proximi contra eoſdem Mamelucos periit. Alter, Uſgurlis ex filio nepos. Fortaſſis autem Uſgurles hic idem eſt cum Uſgure bego, cujus ſupra mentio fit, ante prælium Coſovanum ſecundum, ſub annum Chriſtianum 1458. Tertius, Daudis fuit baſſæ filius, de quo Daude paulo ante dictum, capite 163. Cæterum obiter hoc quoque notandum; neceſſario fuiſſe duos Uſumchaſani filios Jacupes: quorum alter Bajaſitis gener, a Mamelucis cæſus fuiſſe narratur: alter in regno patri ſucceſſit, ut adparebit ex iis, quæ capite 188 ſequentur.

Larende Caramaniæ, ſive Larandæ.

167 Quæ capta fuit a Mamelucis Larende, Chalcocondylæ Laranda ſcribitur, quum ait: Muratem ſecundum bello petiiſſe Caramanum Aliderium, Cariæ Docem, cujus duæ ſunt urbes, Laranda & Toconejum, pro quo Iconium reponendum docuimus. Leo Sapiens Auguſtus in Novella de Thronis, Larandorum (ſic enim vocat numero multitudinis) epiſcopatum non in Caria collocat, ſed in Lycaonia, ſub metropolitano Iconienſi, quod equidem magis probo. Nunc quoque Laranda nominatur, & in Natoliæ tabula non procul a Cogna conſpicitur, in Caramaniæ ſive Ciliciæ mediterraneis. De Gumulzina cap. 43, de Ypſala 31, dictum.

Pax inter Sultaninos & Oſmanidas, Matthiæ regis Ungari mors.

168 Quod Sultanus Alcairenſis in tranſactione Bajaſiti Tarſum & Adana reſtituiſſe dicitur, verius eſſe puto, quam quod Malateſtæ ſecretarius ait, Bajaſitem Soldano Adana Tarſumque reddidiſſe. Nam hæc oppida Ciliciæ ſunt, ſive Caramaniæ, quam Caramanidarum extincta familia Bajaſites, ut antea dictum, ſibi vindicaverat. Poſtremos etiam Sultaninos Adana cepiſſe, paulo ante legimus. Itaque reddita potius ab his civitas Bajaſiti fuit, qui eam cum Tarſo, ceu Caramaniæ membra, repetebat. Nomine deinde mortui regis Ungariæ, Matthias intelligitur, Joannis Huniadis filius: ſucceſſoris autem, Uladislaus Polonus, Caſimiri Jagellonidæ Polonorum regis filius, pater ejus Ludovici regis, qui ad Mohatzium cæſus a Sultano Soleimane, juvenis admodum periit.

Bajaſites Ungariam non audet ingredi, Uſcopia, Manaſtir, Moneſtir.

169 Hæc de vano Bajaſitis conatu invadendæ Ungariæ narrat etiam Bonfinius, & accidiſſe refert a morte Matthiæ regis, Turcorum terroris, ſub initium regni Uladiſlai, anno Chriſtiano 1492. De Scopiorum urbe nonnihil attigimus ſupra, notarum capite 104. Videt autem lector ex hoc ipſo annalium loco, recte me monuiſſe, diverſas eſſe voces oppidorum, Sophiam & Scopia. Nam prior hęc Sophia nominatur, altera more Turcorum Uſcopia. Solent enim vocabulis a gemina conſonante incipientibus præponere vel I vel V Gallicum, ut alibi quoque notavimus. Laonicus Scopia collocat in Macedonia, facitque regiam prifci regni Bulgarici, quod in ipſam pertinebat late Macedoniam & Epirum: ideoque Cedrinus etiam Scupia (reponendum Scopia) metropolim Bulgariæ nominat. Diſertus interpres aliquot hiſtoricorum Græciæ recentium, Hieronymus Wolfius, alicubi pro everſione Scopiorum dixit everſas ſpeculas. Recentioribus Geographis Scopi ſcribitur, Manaſtiri nomine non hęc intelligitur locus ille, de quo ſupra dictum capite 44, ſitus in confiniis Thraciæ, Theſſaliæque: ſed Monaſterium penitioris Macedoniæ, verſus Epirum vel Albaniam, quod Moneſtir a Caſtaldo adpellatur. Hujus in Albaniam expeditionis Bajaſiticæ meminit & Bonfinius, qui dicit eum profectum contra montanos Albanenſes, quos Spanduginus Cimariotas dixit, ab oppido monteque Chimara, de quo deinceps latius in vita Sultani Soleimanis.

Bajaſites a monacho Turcico pene fuit occiſus.

Quod hęc de periculo Bajaſitis, propemodum a derviſio quodam ſive monacho Turcico interfecti, narratur: fere totidem verbis a Spandugino quoque memoriæ proditum legitur, quæ interpretari lubet, ut expoſitionis conſenſus adpareat. Torlaces, ait, quidam in Bajaſitem irruit, ſimulans eleemoſynam ab eo ſe petere. Solent autem hanc Dei nomine petentes, Allahitſchi dicere. Quum acinacem ſtrinxiſſet, quem ſub filtro geſtabat, exterruit equum, cui Bajaſites inſidebat. Ideoque cedente retro Bajaſitis equo, nonnihil evitatus fuit ictus hominis: ac nihilo tamen minus Bajaſites vulnus accepit. Tum vero baſſa quidam, cui nomen erat Schender, maſſam ferream, quam buſdoganum vocant, eo cum impetu capiti hominis impegit: ut cranio perfracto, cerebrum emanaret. Indignatus hujus facinoris cauſa Bajaſites, edicto propoſito, Torlaces univerſos proſcripſit, & extra Conſtantinopolim & Imperii ſui fines ejecit. Animadvertit lector eadem narrari, niſi quod annales ajunt, derviſium hunc, & Calenderem fuiſſe: Spanduginus, Torlacem: de quibus jam vocabulis hominum, ſuperſtitioſos quoſdam ordines vel inſtituta ſectantium apud Turcos, quam fieri breviſſime poterit, explicandum. 171 *pag. 462*

Ordines monachorum ſeu religioſorum quorumdam apud Turcos: Dervislar, Calenderlar, Hugiemallar, Torlaclar: Muchemetes b. ſſu Vezirazemes a Dervislaro publice confoditur: Quid Turcis Divanum.

Nomen Derviſiorum, quos ipſi numero multitudinis Dervislar adpellant, ex hac ipſa narratione noſtrorum annalium perſpicitur eſſe quaſi generale: quo ſcilicet ordines & ſectæ religioſorum cæteræ comprehendantur, ſicut apud nos in genere monachi dicuntur, qui tamen inter ſe diverſis diſtincti ſunt ordinibus. Vocant autem annales hunc initio Derviſium, ſtatimque ſubjiciunt, eum fuiſſe ſectatorem inſtituti vel ordinis Calenderum, & auribus, collo, brachiis adpenſos geſtaſſe ferreos annulos. Id in more Calenderum ordini eſſe, mox adparebit. Qui vero cæteroquin apud Turcos Dervislar adpellantur, nullos in capite pilos, nullas comas habent, ubique tonſi. Conſpiciuntur in eorum frontibus & temporibus cauteria, vel ignito ferro, vel accenſa ſpongia, vel linea faſcia quadam, inuſta. Aures perforatæ ſunt, quibus jaſpidum geſtant enotidas, & annulos ſane non parvos. Amictus, ovillæ vel caprinæ pelles, his ita corpus cingunt, ut pellis una partem anticam, altera poſticam tegat, cætera nudi ſunt, tam æſtivo, quam hiberno tempore. Paſſim in ſuburbanis & in pagis habitant. Vernis &

æstivis mensibus pervagantur quasvis regiones, ac prætextu religiosæ vitæ perpetrant infinita flagitia. Fures sunt, adulteri, prædones, latrunculi: nec horum scelerum ulla tangit eos conscientia. Quas quidem ob causas cavendum ab eis præsertim in itineribus. Quippe nemini parcunt, cujuscujusmodi tandem sit nationis aut religionis, si superiores se fore confidant. Præterea sunt infames ceu fœdi pædicones, eoque flagitio se mutuo polluunt, ne quidem a jumentis abstinentes. Nequitias ut suas tegant, ac sanctiores videantur, maslaco & oppio vescuntur. Hinc enim quasi phrenetici redduntur, isque dum durat furor, ipsimet vel forfice, vel cultello se vulnerant, in collo, pectore, brachiis, lateribus: donec vulneribus & cruore deformati conspiciantur. His deinde vulneribus tam diu spongiam accensam imponunt, donec in cineres redacta tandem extinguatur. Cum dolorem patienter se tolerare simulant. Hinc illis & bonos a dementato vulgo, & veneratio non levis exhiberur, quod Deo cari existimentur: hinc & largiores eleemosynas impetrant, e quibus vitam tare solent. Habent in Anatolia quemdam ordinis sui priorem sive præsidem, quem non Atta baba, sicuti Nicolaides scripsit, sed Atem baba nominant: voce non proprie patrem patrum significante, sed patrem supremum, vel Protopapam, ut Græcos appellasse, de Cedrino paret: unde Moschovii suos etiam Protopoppos fecerunt. Et imitatos esse Turcos Græcorum ordines ecclesiasticos, ordinumque gradus, satis adparet ex iis, quæ capite 34 exposuimus.

Calenderes continentiæ præcipuam sibi laudem vindicant, insignem præ se ferentes sanctimoniam. Sacella quædam inhabitant admodum exigua. Tunicas gestant strictas & curtas, absque manicis, instar saccorum; tum e lana, tum pilis equorum contextas. Crines penitus abradunt. Pilei sunt ex albo filtro, similes iis, quos Græcorum sacerdotes & episcopi nigros & latos admodum gestant: nisi quod oris adfixi dependent undique longiusculi crines equini. Ferreos satis crassos anulos auribus, collo, brachiis gestant. Etiam cuti penis perforatæ ferreus vel æreus anulus inseritur, ne coire, vel si maximopere cupiant, possint. Atque hoc ultimum in uno tantum Calendere vidisse nos recordor, qui Sophiæ propter lmaretum, in quo nos ad biduum hærebamus, unam ex pluribus cellulam incolebat.

Hugelemaics plerique juvenes, robusti, divites, Aphricam, Ægyptum, Arabiam, Persiam, Turciam omnem, alieno sumtu, sub prætextu religionis pervagantur: regionum & urbium situs & intervalla notant, cum iis, quæ ipsis in itineribus occurrunt. Amictus, stricta quædam, usque ad genua pertinens, tunicula. Zona lata cinguntur, cujus oras auro & serico exornant. Eidem cimbala quædam adpendunt, cujusmodi & subter genua gestant alligata. Supra tuniculam vel leonis vel pardalidis pellem injiciunt, ungulis ab antica parte colligatam, cætera nudi sunt, nisi quod etiam calceos funiculis constrictos gestant. Inaures argenteæ sunt, vel æreæ, vel alio quovis ex metallo. Capillos in humeros usque promittunt, & oleis quibusdam, ut terebinthino, ut juniperino, perungunt: quo magis scilicet crescant. Manu librum tenent. Amatorias quasdam odas, quibus mirifice Turci, Arabica, Persica, sua lingua compositis delectantur, cantillant. Si venustus aliquis puer occurrat, medium mox amplectuntur, cantando saltandoque cymbala pulsant. Hinc concursus hominum, a quibus deinde munusculum aliquod petunt. Hi quoque prætextu religionis non fœmineos duntaxat, sed magis etiam masculos amores consectantur: quibus sane spurca gens nimium quantum est dedita.

Torlaces ovillis caprinisque pellibus, perinde ac dervisii se vestiunt. His Ursinam, pilis extrinsecus versis, unguibus ad pectus colligatam injiciunt; eaque pallii loco semet involvunt. Acuminato pileo præalto, plures habente plicas, ex albo filtro, utuntur. cætera nudi prorsus incedunt. Adhibent & ipsi temporibus cauteria. Litterarum plane rudes sunt. Plerumque conspiciuntur ad tabernas, fora publica, balinea: quibus scilicet locis multi conveniunt, a quibus aliquid petere possint. Veniebant ad nos Constantinopolim ex Ægypto, Sebastianus ab Haumperg, & Joannes a Salagatto, viri nobiles. Horum alter Salagastius nobis narrabat Alexandriæ, quum illic ipse degeret, hujusmodi quemdam sanctum virum opinione Mahumetanorum, quum præ foribus balinei muliebris stans exeuntem e balineo fœminam quamdam attentius intuitus esset: in eam furore quasi quodam correptum involasse, ac protinus humi prostratam, nec admodum fortasse repugnantem, in oculis omnium compressisse. Maritum eo facto se beatum duxisse, quod vir sanctus, impulsu divino, præ aliis cum uxore sua coivisset. Vide cæcitatem gentis, ac præsertim Ægyptiorum. Nam alibi vix aliquid ejusmodi factum, nobis illic degentibus, comperi. Sunt æque rapaces in itineribus & viis publicis, ac Dervisios esse diximus. Plebeculæ præsertim rusticæ, se chiromantices gnaros esse persuadent. Hinc ingens ad impostores hominum concursus, qui pro vatibus eos habent, præsertim mulierculæ. Hinc ad eos omnis generis cibi, cum aliis rebus necessariis adferuntur. Interdum senem ex suis aliquem circumducunt, quem pene divinis honoribus adorabundi adficiunt. Cum hoc vel oppidum, vel pagum ingressi, præcipuum in aliquod hospitium, vel caravansarajum, vel imaretum divertunt: illumque non tam annis, quam malitia vetulum, magna, sed simulata humilitate circumstantes observant. Is nescio quos enthusiasmos præ se fert, ac subinde quædam, veluti divinitus sibi revelata, serio maxime vultu profert: nunc instar mortui jacet, nunc oculos vicissim aperit, & ad se redire simulat. Inde conversus ad ficticios & subornatos discipulos: Corripite me, inquit, filii carissimi, & extra locum hunc deportate. Nam revelatum mihi divinitus est, quæ pœnæ his hominibus immineant. Quibus auditis, obsecrant impostorem nebulones, Deum velut averruncando deprecetur, ne pœnas illas exigat. Ille se simulat adsentiri, preces ad Deum concipit, ut iram suam expiari, seque placari propitius patiatur, orat. Hac iræ divinæ comminatione misella plebecula mirum in modum expavefacta, trepidat. Postea vero consolationis aliquid ex hujus intercessione vicissim hauriens, turmatim ad impostorem nequissimum adcurrit. Omnes eam rem prodigii loco ducunt, seque divinitus moneri putant. Simul animis devotis, & accepti beneficii causa gratis, toc eleemosynas ad planos hosce deferunt: ut eis onusti suas ad speluncas revertantur, hominesque superstitiosos ac stolide simplices irrideant, qui tam fœde sibi patiantur imponi. Vescuntur & hi maslaco, vel oppio; & humi cubantes, libidinibus abominandis mutuo se polluunt. Hæc de nefandis horum apud Turcos specie tenus religiosorum institutis breviter exponenda duximus, licet ab aliis quoque prodita, tum ad illustrandam annalium historiam, tum uti secum lector ipse perpendat quanto nunc illos necesse sit esse factos deteriores, quum ante centum plus minus annos unus ex eis necem Sultano suo, totius in oculis exercitus, intentare fuerit ausus. Nostro quidem tempore, nimirum anno Christiano 1579, consimile quoddam huic facinus accidit, saneque memorabile. Nam dervisio cuidam concepta cædes animo, pari ausu tentata, successu feliciore perpetrata fuit. Multa sunt a nobis in annalium supplemento commemorata de Mechemete bassa vezirazeme, Selimis II genero, summæ secundum Sultanum apud Turcos auctoritatis viro. Is quum pro more domi suæ jus dicturus, adeundi se copiam faceret universis, in synhedrio, vel concessu, vel consilio, vel audientia publica: (divanum Turci

Edit. Paris. p. 463.

dicunt, quam vocem Belnacenſis libro 31, cap. 145, Dovanam corrupte ſcripſit, horridiuſcule typhanum Porſius) ingredientem ad ſe magno niſu, per mediam hominum turbam, notum ſibi derviſium quemdam conſpicatus, manum exporrigit, eleemoſynam ſcilicet homini daturus. Itaque ab aliis ei ceditur, ut adire baſſam poſſet: ad quem ubi propius acceſſiſſet, ſicam e ſinu profert, & ea vi Mechemetis in pectus adigit, ut illico lethale vulnus acciperet, quo exſpiravit; ipſo mox etiam derviſio ab aſtantibus in frusta conciſo. Vide quam a deceſſoribus ſuis homines ſcelerati nec-dum degenerarint.

Edit. Pariſ. pag. 464.

Scaramangium, Giamurlikion, Gepenec, Seiſe, Kilitſch, acinax, copis, Zauſi, Puſdigan.

173 Quod Spanduginus filtrum dixit, annalibus eſt gepenecum. Sic & Ungari veſtem militarem adpellant, quæ tunicis, pæmulis, aliiſque veſtibus ſuperinjici, pluvio præſertim cælo, ſolet. Vulgus hanc geſtat e filtro factam, ideoque materiæ nomen ei Spanduginus dedit, quam equidem quo Latino vocabulo debeam exprimere, non video. Slavina dici poteſt, minus gauſape, cum Reineccio: propter diverſitatem tum materiæ, tum formæ. Reperitur apud Cedrinum, & Symeonem Magiſtrum Officiorum, & Achmetem oniocriten, Scaramangii vox: de cujus ſignificato conſultus a me Theodoſius Zygomalas Nauplienſis e Peloponneſo, patriarchalis Protonotarius, ajebat in uſu Græcis eſſe nunc Agarenicam vocem Giamurlikion, qua veſtis ea ſignificetur, quam viri militares geſtent ſupra veſtes alias interiores, ad arcendas pluvias, nives, gelu, cætera denique aeris incommoda. Perſas autem inventores, ei nomen dediſſe ſcaramangii, quod ab eis ad Græcos deinde cum ipſo veſtis uſu manaverit. Hoc igitur eſt id, de quo nunc loquimur, gepenecum. De Scaramangio locum etiam capitis 199 conſule, Arabibus Seiſe. Kilitſch Turcis dicitur is gladius, quem nos acinacem reddidimus. Leviter eſt Incurvus, & quia non pungit, ſed cæſim ferit, apud Xenophontem, Græcoſque cæteros, Perſica tractantes, nomen Copidis invenit. Et conſtat ex eodem Xenophonte noſtro, genus hoc gladiorum a Perſis alias kidem nationes, præſertim Aſiaticas, accepiſſe. Zauſi, ſicut antea quoque diximus obiter in ſupplemento annalium, comparandi veniunt cum noſtris nobilibus aulicis, iiſque præſertim, quorum opera principes utuntur in expediendis variis negotiis, quas commiſſiones vocare conſuevimus. Habent hi præfectum, quem Zauſiorum baſſam adpellant. Ab eo nos excipiebamur, obviam nobis ad primum lapidem extra Conſtantinopolim, inſigni cum comitatu Zauſiorum progreſſo, & longiſſimo tractu per urbem ad caravanſarajum, legatis Cæſareis aſſignatum, deducebamur. Inter dignitates Palatii Græcorum Imperatorum recentiores, invenitur etiam Megas ſive magnus Tzauſius, quod officium vel mutuati ſunt ab Agarenis Græci, vel a Græcis Agareni acceperunt, & idem eſt haud dubie cum Zauſiorum baſſa. Numerus Zauſiorum fere nunc apud Oſmanidas ad ſeptingentos excrevit. Puſdigani denique nomen Agarenicum retinui, ſicut & ſuperius in narratione de capta Conſtantinopoli, quo clava maſſave ferrea, Turcis uſitata ſignificatur. Græci recentiores hanc vocem uſuceperunt, ac ſuam reddidere: quum olim Κορυνᾶν dicere ſoliti fuerint.

Cladis Ungarorum, ab Jacupe Aga cæſorum, Frangepani, Agalarii, Turci Græcos in multis imitati: Sceptra ſive baculi Græcorum, Druncarii, Drunci, Banda, Bandophori.

173 Jacupis Agæ nomen in hiſtoria Bonfinii deſideratur. Jovio Cadum baſſa dicitur. Idem nomen habet Wolfgangus Dreslerus. Verum hoc ei non erat proprium, ſed ab accidente inditum. quippe Chadum vel Hadum ſignificat eviratum, cui teſtes ſcilicet exſecti. Huic Ungarorum cladi cauſam præbuit Joannes Frangepanus, ex illuſtri & Romæ quondam clara Frangepanorum familia natus, quibus in Croatiam Dalmatiamque commigrantibus datum hoc erat ab incolis nomen, ut Franc Pani dicerentur, hoc eſt, domini Franci. Defecerat autem Frangepanus poſt Matthiæ regis obitum, a rege Uladislao, & Duce Joanne Corvino, Matthiæ regis filio notho, qui ad Jaitzam Banus earum regionum erat. Quumque in arce Brevia cem rebellis obſideretur, proximi baſſæ auxilium imploraverat. Ingreſſus eſt Ungariæ fines Jacupes Aga cum octo vel novem millibus equitum, ut Bonfinius ſcripſit. Agarum vel Agalariorum nomen apud Turcos a baculo deductum eſt, qui ſcilicet magiſtratus eſt ſymbolum: ſicut etiam ante Turcos Græcorum Imperatorum officiales ſua quædam geſtabant ſceptra, quæ nihil erant aliud, quam baculi. Et quidem in more Græcis erat, ut quoties novus fieret Imperator, omnes officiales ſceptra ſeu baculos ſuos deponerent, nec niſi jubente novo Imperatore reſumerent in manus; quo ritu ſignificabatur, eos in officiis ſuis ab ipſo confirmari. Meminit ejus moris antiqui, Symeonis Magiſtri officiorum hiſtoria manuſcripta, cujus verba reperies capite 199, meminerunt & alii quidam: iſque nunc etiam retinetur a Turcis, quos imitatores eſſe Græcorum, præſertim in rebus ad Imperii formam ritusque publicos ſpectantibus, jam ſæpenumero diximus. Quamquam alii putant, ab ipſis pleraque profecta Saracenis: qui poſt defectionem a Romanis, eorum nihilo minus tam civilem, quam militarem Imperii gubernationem fuerint æmulati. Sic igitur & Agalarii dicti ſunt ab aga, quod baculum ſignificat. Adeoque propius ut oſtendam ſimilitudinem Officiorum Palatii atque Imperii Græci, cum Officiis Portæ Oſmanicæ: dico, Turcis Agalarios eſſe ſua lingua, qui Græcis erant vel Drungarii, vel Druncarii potius. Eos Leo Sapiens Auguſtus in libro ſuo de adparatibus bellicis olim dictos fuiſſe tradit Chiliarchos, quod militibus mille præeſſent; & Druncum, Chiliarcham. Latini Chiliarchos vocant Tribunos, qui nunc Colonelli ſunt. Druncum (ſic enim pronuntiabat Zygomalas, & Druncarium: non Drungum, vel Drungarium, quod vulgo fieri ſolet) ſic adpellatum arbitror a trunco, ſive baculo, ſive ſceptro; quemadmodum hodieque regimentum vocamus tam ipſius Tribuni baculum, (vitem dixere puto Romani) quem ceu magiſtratus inſigne geſtat, quam illum ſignorum militumque numerum, qui ad conſtituendum regimentum requiritur. Ideoque Druncus eſt regimentum militum, cujus caput eſt Druncarius, olim Tribunus, nunc Colonellus aut regimenti præfectus. Conveniunt & alia militiæ noſtræ cum illis, quæ Leo tradit Imperator. Vandon adpellat ſignum equitum vel peditum, ut noſtri Vanen & Vandlin, aut Vændlin: Vandophoron, qui vexillum Vandi geſtat, & noſtris eſt Vandrich. Addit, Vandum conſtare militibus 300, aut ſaltem non paucioribus, quam 200: nec pluribus, quam 400. Sic & Druncum ſive regimentum habere vult non pauciores mille, non plures tribus millibus. Cæterorum apud Leonem collatio cum noſtris, alterius loci fuerit, ac fortaſſis in hoc genere nonnihil aliquando moliemur: quum aliquam non antiquæ dumtaxat militiæ notitiam, verum etiam præſentis uſum adſequi videamur. Itidem de Viglæ Stolique magnis Druncariis alibi. Plurimum certe faciunt hæc ad illuſtrandas Græcorum recentiores hiſtorias. Ad Druncariorum ergo ſimilitudinem Turcis ſunt Agalari, velut Tribuni, puta Genizar Aga, Capizilar Aga, Spahoglan Aga, Silichtar Aga, de quibus omnibus convenienti loco tractabitur.

pag. 465.

A

Bani regnorum apud Ungaros, Chrobatæ, Chorvatæ, Direnſil Ban.

Occaſio, & cauſa belli Bajaſitis adverſus Venetos in Peloponneſo: Ludovicus Maurus, Dux Mediolanenſis Turcum in Venetos concitat: Inebechti a Turcis obſeſſa.

574 Promiſimus ſupra capite ſeptuageſimo primo; nos de Banis & Banatibus in regni Ungariæ adjunctis aliquid dicturos plenius. Id igitur ut hoc præſtem loco, quo Bani Ungarici mentio fit: dico, Banum apud Ungaros vocari, non gubernatorem, vel Locumtenentem (ὑποστράτηγον Græcis, & ἔξαρχον, unde nomen Exarchorum Italiæ Ravennatium) ſive Vicarium regis in ipſa Ungaria: ſed alicujus ad Ungariæ jura ſpectantis regni præſidem. Pertinent vero partim antiquitus, partim etiam nunc, hæc ad Ungariam regna: Dalmatia, Croatia, Slavonia, (id eſt, Illyricum) Ramia vel Rama, (quo nomine in Ungarorum regum titulis intelligitur Bozina) Servia, Gallicia ſive Valachia, Lodomeria, Comania, Bulgaria. Præter hos Banos, mentio fit in hiſtoriis Banatuum, Machovienſis, & Zeverinenſis, (Sverinum jam vulgo vocant in Tranſalpina Valachia propter Danubium, a Severo Auguſto ædificatum oppidum) & Erdelii, Turcicis in hiſtoriis; quæ Joannem de Zapolia, Comitem Cepiſienſem, regni uſurpatorem, & patriæ peſtem, Ertel Ban adpellant: licet a noſtris Erdelii ſive Tranſſilvaniæ Vaivoda tantummodo nominaretur. Ipſimet Ungari Banum ſeu Wanum vocare ſe dicunt eum, qui vexillo aliis præit. unde paret, diſcrimen hoc inter Gubernatorem & Banum eſſe: quod illi tam pace, quam bello, cura regni omnis incumbat: hic bellicis tantum negotiis præſit. Ipſum etiam nomen a Bando factum perſpicitur, quod regiis ipſorum conſtitutionibus dicitur Banderium: eſtque Banus Græcis Flamularis, φλαμουλάριος, Sanzacbeg ſeu Hambular, Turcis. Nunc ad annales ut redeamus, quem hoc Ungaricum Banum generaliter adpellant, Bonfinius Croatiæ tantummodo Banum fuiſſe tradit, regni videlicet Ungariæ regno adjuncti. Croatarum vero nomen hodieque notiſſimum. Gens eſt pertinax in retinenda religione ſua Chriſtiana. Propterea Turcis eſſe ſubdita cum ejus amittendæ periculo recuſans, ad vicinos migrat: magnamque nunc Auſtriæ Moraviæque partem, agris colendis dedita, complet. Cedrinus in Baſilio Bulgaroctono, Chorvatas adpellans: Finitimi ſunt, inquit, Bulgaris Chorvatarum populi, quod nomen Chorvat, vel Horuat, aſpiratione forti, nunc eis eſt etiam in uſu. Cæteri Græci Chrobatas ſive Chrovatas nominant. Et alicubi ſcriptum apud ipſos legere memini, Servios & Chrovatas eoſdem eſſe reſpectu nimirum ejuſdem originis & linguæ Venedæ: quam in Serviis demonſtravimus capite trigeſimo quinto. Rurſus ab annalibus his Banus Ungaricus etiam Direnzil Ban nominatur, velut Drenz Cili Ban: hoc eſt, Drenzus Ciliæ Banus. Quippe celeberrimus Ciliæ Comitatus ad Croatiæ Banatum antiquitus pertinebat. Et Bonfinius expreſſe tradit baſſam (quo nomine Jacupem Agam intelligit) primum omnium hoc bello Cilianum agrum populatione deformaſſe. Bani proprium nomen apud eum legitur. Emericus Drenzenus, vir (ut ipſe fatetur) ſummæ tam induſtriæ, quam conſilii: qui ſuffectus in locum Joannis Corvini Ducis a Uladislao rege fuerat. Habuit, auctore Bonfinio, ſecum Banus ſeptem militum tantummodo millia: reliqui ruſticæ plebis inconditæ, nec armis adſuetæ, cohortibus conſtabant. Accidit aliud etiam malum, quod Drenzenus contra ſententiam animi ſui coactus a Bernardino Frangepano, pugnavit: qui tamen e prælio fuga ſe ſubduxit. Hæc ſcilicet erat illa tum diſcordia, tum fuga, quam innuere volunt annales, quum ajunt; Ungaros ipſos inter ſe diſſentientes, fugiſſe. Bernardinus pater erat Joannis illius Frangepani, quem obſeſſum fuiſſe Brevia diximus. Filius, vir fortis, hoſtis antea, vel rebellis potius, hac pugna cæſus occubuit.

Edit. Pariſ. pag. 566.

Naupactus Achajæ maritima civitas eſt, opinione quorumdam, Ætoliæ Leoni Auguſto, ad ſinum quondam Corinthiacum vocatum ſita. Nautis vulgo jam Lepanto dicitur, Inebechti Turcis, quod a Nepanto Marii Nigri non procul recedit: Achaja, Livadia: Ætolia, Deſpotatus: ſinus Corinthiacus, Colpo, ſive Golfo di Lepanto. Erat hoc tempore, nimirum anno Chriſtiano 1498, Naupactus in poteſtate Venetorum a 70, plus minus, annis: qui miſſo ad Bajaſitem Andrea Zantano, legato ſuo, pacem in annos 25 cum eo fecerant, cujus tabulas Bajaſites ſcriptura manus ſuæ, pro more confirmarat. Nihilominus vix adpellere Venetias legatus potuit, quum datam Venetis fidem Bajaſites violat. Quippe ſibi lege ſua Mahumetana permitti volunt Agareni & Oſmanidæ, ut in rebus ad Imperium ſpectantibus, ex uſu ſuo fidem datam flocci faciant, nec ullum promiſſorum Chriſtianis factorum rationem habeant. Bellum igitur in eos molitur, & prætextus cauſa cupide occaſiunculam arripit, quod Venetі protegendum ſuſcepiſſent Comitem Joannem Cernovichium, (Cernovitzios dicendos oſtendimus ſupra, capite 46, & hunc alii Georgium vocant) vicinæ Cataro ditionis regulum, cui pleraque Bajaſites ademerat. Sed alia reapſe ſuberat cauſa, quæ pene certam ei ſpem faciebat ejiciendi Venetos e Morea ſive Peloponneſo, in qua multas ſane magnas & munitas urbes arceſque poſſidebant. Etenim Galliæ rex Ludovicus duodecimus Ludovicum Sphortiam, cognomento Maurum, a nigredine vultus, Ducatu Mediolanenſi ſpoliaturus, quem ſui juris adſerebat, fœdus contra Sphortiam cum republica Veneta percuſſerat. Ex Gallorum cum Venetis conjunctione territus Sphortia, legatum ad Bajaſitem mittit, qui tum muneribus ei, tum variis rationibus perſuaderet, ut bellum Venetis inferret. Quippe futurum ajebat, ut occupatis Italico bello Venetis, ipſe nullo negotio Græcis urbibus & caſtris, & inſulis eos exueret. Hac illectus ſpe Bajaſites, a pace cum Venetis ſancita diſceſſit. Ac fuit profecto noxium Venetis id Mauri factum, ſed tandem hæc in ipſum, quod dici ſolet, cuſa faba jutio Dei judicio fuit. Nam & ambitionis, & injuriarum multiplicium erga Joannem Galeacium fratris filium, & funeſtorum patriæ conſiliorum, quibus Gallos adverſus Neapolitanos reges, Turcos adverſus Venetos commovit, acerbas denique pœnas luit. Quod quidem ei ſubtilis & arguti vir ingenii, legatus Florentinæ reipublicæ, futurum aliquando prædixerat. Quippe quum huic ad ſe miſſo ſuas arroganter oſtentaret, uti plerumque ſolebat, & opes, & ingenii vires: inter alia quodam in conclavi depictum ei monſtrat, ſimulacrum mulieris amictu pulcherrimo veſtitæ, in quo expreſſa miriſico artificio tota conſpiciebatur Italia. Propter hanc mulierem adibat Æthiops cum peniculo, quo ſe ipſum innuere volebat, qui & Maurus vulgo vel Æthiops audiret, & emblematum loco ſoleret uti vel peniculo, cum inſcriptione Latina, ET MERITO ET TEMPORE, vel ramuſculo tres complexo roſas, cum inſcriptione Germanica, MIT ZEIT, id eſt, CUM TEMPORE. quæ quidem ipſius emblemata ſymbolaque paſſim in parietibus & aulæis Mediolani, Ticini, Taurini, apud doctiſſimum & illuſtrem ejus urbis archiepiſcopum, Hieronymum Rovereum, & aliis in locis videre memini. Erat hic Æthiops ita pictus, ut peniculo mulieris e veſte pulverem cum ſordibus aliis extergeret. Ea pictura legato monſtrata, quid ipſi de hac videretur, interrogat. Tum is: Ut

mihi

mihi quidem videtur, inquit, hic Æthiops pulverem omnem in ſe ipſum converrit. Quod hominis acuti de Ludovico Mauro vaticinium deinceps eventu comprobatum fuit.

A

Ineberbituis fruſtra Veneti ſuccurrere cum Gallis & Hiſpanis confœderatis nituntur.

176 Quæ de infelici conatu removendi Bajaſitis ab obſidione Naupacti narrant annales, paulo dilucidius his fere verbis Spanduginus expoſuit. Anno, inquit, milleſimo quadringenteſimo nonageſimo nono, Ferdinandus rex Hiſpanus occupatis Naupactio bello Venetis, ex lege fœderis ſubſidia miſit; auſpiciis Conſalvi ſui, quem Magnum capitaneum vocabant. Is adjunctus claſſi Venetæ, Cephallenian inſulam Turcis ereptam recuperavit, cum S. Maura: quod oppidum in inſula cognomine, (priſci Leucadem vocarunt) non procul a Naupacto Patraſque ſitum, ab Auguſto poſt Actiacam victoriam, Nicopolis dictum fuit. Adaucta quoque tunc Veneta claſſis fuit auxiliaribus navigiis a confœderato rege Francorum Ludovico XII ductu reguli Raveſtani, Philippi Clivenſis, qui Genuam pro rege tunc adminiſtrabat. Is prælio cum Turcis congreſſus, quum Venetorum triremes nullum navigiis ſuis ferre ſubſidium vidiſſet: indignatus, vela ventis dedit, & inde diſcedens, Maſſiliam reverſus eſt. Erat autem Venetæ claſſis imperator Antonius Grimanus, qui propterea, quod pugnanti Raveſtano non ſuccurrerat, & alioquin etiam ſe geſſerat ſegniter, ferreis in compedibus Venetias miſſus fuit. Nihilo tamen minus idem poſtea Ducis dignitatem obtinuit.

Edit. Pariſ. pag. 467.

Methone Coroneque Bajaſitis in poteſtatem veniunt.

177 Nobiles in primis Peloponneſi ſunt urbes in Meſſenia maritimæ, Methone & Corone, quæ vulgo nunc Modon & Coron adpellantur. Utramque non ſine periculo vidimus. Methonem Nicolaides per errorem ſcripſit olim dictam fuiſſe Mantineam. Quippe vetus Methonæ nomen eſt, & ipſa civitas a duplici Mantinea, tam ſinus Argolici, (nunc Mandigna) quam Arcadiæ, (nunc Mandi) longe diverſa. Leonis Auguſti Novella de Thronis, Methonen & Coronen facit epiſcopatus, eoque Patrenſi metropolitano in Peloponneſo ſubjicit. Cæterum paulo aliter a Jovio narratur a Turcis occupata Methone, quam heic in annalibus. Quippe tradit eam incuria præſidiariorum in hoſtis poteſtatem veniſſe, qui rumore de ſubſidiis quatuor aut ſex triremibus advectis per urbem dicto, relictis ſtationibus ſuis ad portum concurrerint. Id vero conſpicatos hoſtes, ſpe prædæ commotos, accedente Bajaſitis incitatione, cum variis præmiorum promiſſis, in urbem deſertaſque ſtationes irrupiſſe, captamque diripuiſſe. Quod deinde ſubjicitur, a Turcis preces in urbe capta fuiſſe conceptas, quæ die Veneris haberi ſoleant: his a Spandugino verbis itidem narratur, quæ reddita lubuit inſerere. Memoriæ proditum eſt, inquit, poſtridie quam capta fuiſſet Methone, Bajaſitem omnino voluiſſe urbem ingredi ad agendas Deo gratias in ipſo Chriſtianorum templo. Quumque jam perveniſſet in pontem, quo tranſeundæ urbis erant foſſæ, conſpicatum foſſarum altitudinem, dixiſſe: Tam munitam civitatem mihi Tangri Vereris per virtutem Sinanis baſſæ, beglerbegi mei, violentamque Geniſaorum meorum expugnationem, conceſſit. Quibus in verbis illa Turcica, Tangri Vereris, aut Vereſi potius, Deum propitium ſignificant. Sinan vero baſſa, cujus heic mentio fit, initio expugnati Cairi ductu Selimis, Bajaſitis filii, cæſus a Mamelucis occubuit, ut in annalibus ſuo loco ſequetur.

B

Mityline a Venetis & confœderatis, irrito conatu, tentate. Philippi Raveſtani reguli naufragium.

178 Annales Turcici dumtaxat Hiſpanicorum auxiliorum meminere, quæ ſcilicet a Ferdinando Aragonum & Caſtellæ rege, Karuli V Cæſaris avo materno, ſuppeditata fuere Venetis, Duce Conſalvo, de quo diximus. Sed conſtat hoc etiam bello Gallica Venetis a rege Ludovico veniſſe ſubſidia, duce Philippo regulo Raveſtano, Clivenſium in Germania principum familia nato, qui hac expeditione ſecum adduxerat Albaniæ Ducem Scotum, quem Albignium vel Obignium hiſtoriæ vocant, & Infantem Navarrenum, (ſic Hiſpano more ſecundogeniti regum filii nominantur) cum magno aliorum nobilium e Gallia numero. Tota claſſis hominum bello idoneorum ad xc10 continebat, ut Spanduginus refert. Ab his obſeſſa fuit urbs Lesbi Mitylene, captiſque ſuburbiis oppugnati terribilem in modum muri, ſed fruſtra. Regulus Raveſtanus, poſtquam obſidione ſoluta diſceſſum ex inſula, Magnum Rhodi Magiſtrum cum xxix navigiis exſpectare nolens, naufragium propter inſulam Cerigum, quam veteres Citheram dixere, fecit: adeoque pauci ex iis, qui navibus hiſce vehebantur, incolumes evaſerunt. Ad ea, quæ tradunt annales de placato a Venetis, impetrandæ pacis cauſa, muneribus Bajaſitis animo, addendum, eos per Andream Gritum, poſt hæc ipſorum Ducem, Bajaſiti S. Mauram quoque reſtituiſſe, locum hodieque Turcorum in poteſtate conſtitutum, longeque munitiſſimum. Leucadem alii priſcis dictam volunt, alii Nericum. Sententiam priorum ex Prætore Græciæ noſtro probare liquido licet.

C

Secundus Sophilariorum motus adverſus Oſmanicos, Scach, Culi, Scitan Culi, Kiſel baſſa.

179 De regione Tekie ſive Teke dictum ſuperius, cap. 59. Altera fuit hæc adverſus Oſmanidas, & ſectam Oſmanicorum ſeditio, ab iis excitata, quos Sophilarios & Kiſeles baſſas dixerunt. Quippe de prima ſuperius indicatum cap. 81. Jovius auctorem ſeditionis adpellat Techellem, a patria, puto: Dreslerus cum aliis Eliam, nulla ratione: Turcorum annalib. Scach Culi nominatus fuiſſe refertur, voce ſignificante Scachi ſervum. Et Scachi adpellatione intelligitur Scach Iſmail, recens Perſarum regno potitus, de quo paulo poſt expoſituri prolixe ſumus. Ait Jovius, eum fuiſſe diſcipulum *pag. 468.* Arduelis, de quo itidem mox dicendum: poſt cujus cædem, Euphrate tranſmiſſo, venerit in Armeniam minorem, & in ſpelunca quadam ad radices Antitauri montis habitaverit. Ea parum vero videntur conſentanea, tum quod Teke regio minime ſit Armenia minor, ſed Phrygia major, ut aperte lector ex ipſis annalium verbis numero 57 notatis perſpicit: tum etiam, quod e Perſia venienti minime Bajaſites munera quotannis miſſuras fuerit. Utut ſeſe res habeat, Scachi quidem Iſmaëlis partes amplexus fuit, ideoque Scach Culi nominatus: ex quo Turci, partibus Oſmanidarum adhærentes, fecere Scitan Culi, voce ſignificante Satanæ vel Diaboli ſervum mancipiumve. Geuſræus alicubi pro Culi ſcripſit Coullet. Spandugino ei ſuppeditata fuiſſe tradit ab Iſmaile Scacho xxc10 hominum, quod equidem verum non arbitror, ex iis, quæ heic in annalibus ſequuntur. Magis eſt vero conſentaneum, quod Jovius ait, per interruntios ab Iſmaile confirmatum in propoſito fuiſſe. Kiſel baſſa ſignificat rubrum caput. Id nomen Oſmanici dederunt hoc ipſo tempore ſectatoribus Iſmaëlis Scachi Perſarum, a rubro

D

capitis tegumento: quo de plenius agendum paulo post.

Antalis, civitas Anatoliæ: Græcorum anni a mundo condito, quorum modo cum noſtris conveniant. Nomina quædam vetuſta cum recentioribus collata.

180 Quæ Turcis hæc Antali vocatur, priſcis erat Attalia, quondam ab Attalo rege, uno de ſucceſſoribus Alexandri magni, condita. Leonis Imperatoris Novella de Thronis eam collocat in Pamphilia ſecunda, ſub metropoli Sylæo ſive Perga. Græci poſteriores adnotant, factam metropolim anno mundi 6592, ſub Euſtratio ſanctiſſimo patriarcha, Imperatoris Alexii Comneni auctoritate. Quod quidem acciditſſe conſtabit anno Chriſtiano 1084, ſi de ſententia Græcorum anni a condito mundo 5508 ſtatuantur uſque ad Chriſtum natum elapſi, ſecundum editionem LXXII. interpretum. Aythonus Nataliam, tranſpoſitis a librario primis litteris adpellat, pro Antalia: quo loco Reineccius notat, ſcribendum pro Natalia Nacoliam. Atqui Nacolia longe diſtat ab Antalia, Phrygiæ nimirum majoris mediterranea civitas, ad Sangarium flumen ſita: quum de Antalia ſua ſtatim ſubjiciat Aythonus, eam ſupra mare Græciæ (Gallice loquitur, pro, ad mare) ſitam. Et maris Græciæ vocabulo intelligitur Ægæum mare, vel Archipelagus. Addit enim, quod hæc civitas reſpiciat regnum Cypri. Quippe verum hoc eſt, & ab Attalia, quam Setteliam modo vocant, totus ille ſinus objectus Cypro, nunc Golfo di Settella nominatur. Beluacenſis Satteliam ſcripſit, eidemque ſinus ille maris adpellatur Gauſra Satteliæ, vocabulo Gallico *Gouffre*, quod hodie Græcis eſt Corpho, priſcis Κόλπος, Italis Golfo, Latinis ſinus. Quia vero in hunc Aythoni locum incidimus, explicemus obiter & alia quædam ibidem poſita regionum & civitatum nomina. Primam Turquiæ Sultanorum Iconii regnum, vel Aſiam minorem intelligit) provinciam initio vocat Lygoniam, deinde rectius Lyquoniam (pronuntiatione Gallorum effertur Lyconia, id eſt, Lycaonia) quæ famoſam civitatem habeat Coni, hoc eſt, Iconium. Rectius hanc collocat in Lycaonia, quam Laonicus in Caria; de quo ſupra numero 12, dictum. Addit, hanc eſſe majorem totius Turquiæ regni, hoc eſt metropolim. Briquiam Reineccius interpretatur Lyciam, quum Briquia ſeu Bryquia ſit Phrygia. Facit autem Bryquiæ metropolin Aythonus Zichiam Græciæ. Sic enim ſcripſit, nomine Græciæ Romaniam intelligens Aſiaticam, de qua dictum c. 6. Zichiam hanc Reineccius interpretatur Cydnam, Atqui Zicchiæ Cedrinus quoque mentionem fecit velut civitatis in Aſia minori ſitæ: quum in Copronymo frigus inauditum memoriæ prodit, quo congelatis amnibus & ipſo mari, potuiſſe narrat itinere pedeſtri a Zicchia tranſiri mare ad ipſum uſque Danubium, id eſt, ad oſtia Danubii, quæ in Thracia ſunt. Bithyniæ metropolis apud Aythonum ſcribitur eſſe Nichor, quam Nicæam puto, Turcis Iſnic; non Nicomediam, quæ Turcis eſt Iſmid: quum Reineccius ex Nichor faciat Nicomediam. Nec apud *Leonem* Auguſtum minus eſt metropolis Bithyniæ Nicæa quam Nicomedia. Genech Aythoni Reineccius interpretatur Pontum, quum magis proprie ſic dicatur, quæ olim Colchis erat, poſtea Lazorum adpellata regio, ſive Lazice: cujus metropolis eſt Leoni Auguſto Trapezus, quam in Genech ponit Aythonus. Paphlagoniæ civitatem vocat Aythonus Ginapolim, ex qua Reineccius fecit Germanopolim. Atqui Ginapolis Aythoni, vel Ginopolis potius, ad Pontum Euxinum ſita, hodieque Ginopoli nominatur. Apud Leonem Auguſtum Inopolis dicitur, & epiſcopatus ejus ad Gangram Paphlagoniæ refertur. Sed deſino plura.

Garagos baſſa, beglerbegus Anatoliæ vivus palo tranſfigitur.

181 Habes hic inſigne crudelitatis exemplum in religioſis Turcorum, cujus obiter mentionem ſupra fecimus, cap. 64. Transfixus a Scachoculi palo fuit Anatoliæ beglerbegus, ut annales referunt. Ei nomen dant Turci Caragos, ut noſtro quoque tempore celebris fuit Caragos Rais, quem in Supplementi narratione de bello Cyprio commemoravimus. vulgo noſtri Caracoſſam dixere. Jovio Cargius baſſa nominatur, & eidem alibi Carajus eſt. Diſſentit etiam in expoſitione hiſtoriæ nonnihil ab annalibus, qui Caragoſam captum fuiſſe narrant, & Cutaigen adductum, & ſuis in oppido commonſtratum; quumque deditionem oppidani facere nollent, in eorum conſpectu palo transfixum. Jovius autem prope dicit abfuiſſe, ut caperetur: ſed ſubtractum a ſuis, Cutejam evaſiſſe: qua deinceps a ſeditioſis expugnata, etiam ipſe hoſtium in manus venerit. Poſtea vero ad Caraeſſar, (Carachiſar ſcribere debuit) in media via, qua tranſeundum erat Ali baſſæ, cum exercitu rebelles perſequenti, vivum ab eis palo transfixum: ut a tergo ſequentibus tam fœdo tanti viri ſupplicio formidinem & horrorem incuterent. De Cutahige ſupra dictum, capite 40.

Corcut a ſeditioſis vinctus. Diverſæ Turcorum narrationes a noſtris.

182 Corcutem in Othmanidarum genealogia quintum ordine Bajaſitis filium fecimus, & germanum Selimis fratrem, qui deinceps imperavit. Etenim eamdem cum Selime matrem habuit. Hunc referunt annales a rebellibus in pugna fuiſſe ſuperatum. Jovius vero pugnatum ait in hos adverſo prælio, duobus a nepotibus Bajaſitis, Muchemete Sciemſciai, (Sinan Scach rectius adpellatur) & Orcane Alempſaci, filiis: (pater Alem vel Allama Scach, filius Urchan nobis eſt in genealogia) Corcutem expreſſe tradit, non auſum fuiſſe cum Techelle congredi. Quæ ſane vera ſint, nec ne, mihi quidem diſceptare non lubet: indicanda tamen putavi, ceu ſuſpecta propter ætatem nepotum. Quæ ditio ſit Aidinenſis, oſtenſum numero 13. Ducis filius eſt Herzecogli baſſa, de quo dictum capite 161, & 162.

Alis baſſæ contra rebelles expeditio.

183 Quantopere creverint perduellium vires, vel ex eo colligi poteſt: quod in hos proficiſcentem Alim baſſam duxiſſe Spanduginus ait equitum ex Anatolia quadraginta millia, quibus Genizarorum quatuor millia Bajaſites adjunxerit. Nihiloque minus Achmetem quoque Bajaſitis filium, ex Amaſiana ſua provincia collectis copiis, ei ſubſidio veniſſe.

Cheiderbaſſa cum Zindi Kemale Sangiacbego, victus & occiſus a ſeditioſis, Zonchium, Navarinum.

184 Cheider Baſſa, Caramaniæ beglerbegus, a Spandugino Caidir adpellatur, & domicilium in urbe Cogno, vel Iconii habuiſſe dicitur. Zindi Kemal beg eidem Camali nominatur, & vir admodum militaris fuiſſe prædicatur. Tradit enim Spanduginus, hunc bello Bajaſitis contra Venetos cepiſſe caſtellum Moreæ ſive Peloponneſi maritimum, hodieque munitiſſimum, nec procul a Methone diſſitum, quindecim videlicet milliaribus Græcis, quod a nautis Italis Zonchium, Spandugino Giunchium, Græcis noſtris temporis Navarinum vocatur, priſcis Coryphaſium Meſſeniæ fuiſſe creditur: Jovio tamen Pylum, regna Neſtoris, adpellante. Neque caſtellum hoc Kemales ſeu

Camales dumtaxat expugnavit, verumetiam oppreſſas inopinato quatuor triremes Venetas, cum ipſis militibus & ſocio navalibus, ibidem in poteſtatem redegit.

Planicies Zibuc, & Sivac, eadem.

185 Quam hoc annales planiciem Zibuc vocant, Spanduginus adpellat campum Sivac, tametſi corrupte legatur in edito, Campagna detta Sivas. Quippe civitas quidem eſt Sivas, de qua dictum capite 5: ſed hoc nomine campus aut planicies nobilis in Anatolia, quod equidem ſciam, nulla. Quapropter ex Annalibus Sivac reponendum, quod idem eſt fere cum Zibuc. Jovius hæc ad Galatiæ campos retulit, ubi ſitam ait Caraeſſar. Ea Turcis eſt Carachiſſar, hoc eſt arx nigra, quæ in beglerbegatibus collocatur in Amaſiæ Tocatique provincia, complectente Paphlagoniam, Galatiam, & Cappadociam: ubi ſangiacatus hi conjunguntur, Carachiſar, (vide caput 144, & eodem numero textum annalium, hanc a Muchemete Secundo captam referentium, quum adverſus Uſumchaſanem pergeret) Saſum, (priſcis Saſima, de Nazianzeni noſtri libris nota) Taraboſan ſive Trapezus. Addit Jovius hoc loco mentionem montis cui nomen dat Olinga, nec eum magno ab Ancyra diſtare tradit intervallo.

Kihajæ, Protogeros, Primikirias, Uloſedzi, Uloſe, Timarion, Timarioteæ, Ramaſan.

186 Qui præfectus Uloſeziorum hoc dicitur, vocabulo Turcico Kihaja nominatur. Id proprie vicarium ſeu locumtenentem, ſeu legatum, atque etiam præfectum aulæ ſignificat. Ideoque Kihaja Uloſeziorum eſt vicarius ſeu legatus illius, quem Uloſeziorum baſſam adpellant. Græci Protogeron nunc dicunt, qui catalogo dignitatum vel officiorum Palatii [illegible] ipſis eſt, noſtris primicerius, adpellatione vetuſta. Ex Protogero Geufræus Protortz corruptum ponit, & ſuperintendentem interpretatur. Nomen Uloſeziorum ſignificat ſtipendiarios, quibus Uloſe vel Uleſe numeratur. Sunt enim duo ſtipendiorum apud Turcos genera, quorum unum vocatur Uleſe, Timar alterum. Uleſe ſtipendium eſt, quod more noſtro militibus vel aulicis ſolvitur a rationalibus vel quæſtoribus: apud nos menſtruum vel annuum, apud Turcos in ſingulos dies. Hoc qui fruuntur, Uleſedziorum nomen habent. Geufræo & Sanſovino ſunt Olophagi. Timar eſt penſio, vel ſtipendium, vel reditus adſignatus in prædiis, & poſſeſſionibus caſtrorum, oppidorum, pagorum, agrorum: vel in percipiendis decumis, aliisve fructibus, Græci timarion adpellant, a quibus ad Turcos manaſſe vocem hanc arbitror. Reperitur apud Damaſcenum Studitam in martyrio Theodori tribuni militum, cui virtutis & rerum fortiter geſtarum nomine narrat Licinio Auguſto datum fuiſſe pro timario caſtrum Heracleæ. Videturque vox a Græca τιμή, qua ſignificatur honor, derivata: quod hujuſmodi timaria, velut honoraria, ſive beneficia, ſive reditus, ſive penſiones, honoratis beneque de republica meritis concederentur. Timariis donati vocantur Timarioteæ, vel Timarati, etiam apud Chalcocondylem. Caramuſes ſignificat nigrum Moſem. Ramaſanis nomen idem eſt cum Ramadane: ſicut Otman, vel Odman idem cum Oſmane.

Tebriſium, Daurſium, Caravana.

187 Tebriſium, nunc Tauris, admodum his annis innotuit, etiam vulgo, Turcorum ſtragibus aliquot nobilitatum inde uſque a Sultani Soleimanis ſecundi temporibus. Qui Ecbatana Mediæ vocant, errare puto: quum Cedrinus eam Taurezium adpellans, in Perſarmenia collocet, quam hodieque majorem dicunt Armeniam. In hujus meditullio Tebriſium recte Jovius ponit, ut male Chalcocondyles urbem fecit Aſſyriorum: cujus interpres Tabrezen, ut Cedrinianus Tabreſium, ſcripſit. Jovii ſententiam hæc Aythoni verba confirmant: In Armenia majore civitas Tauriſii famoſior eſt, & plus aliis opulenta. Vide quædam alia de hac infra, capite 204 notata. Caravanæ Turcis & aliis orientalibus populis ſunt hominum agmina nonnumquam maxima, propter itinerum diſcrimina ſe conjungentium. Neque tantum hoc fieri ſolet ab iis, qui mercium vel diſtrahendarum cauſa, vel comparandarum, alio proficiſcuntur: verum etiam ab illis, qui per ſolitudines Arabum, ad viſitandam voti vel religionis ergo Meccham peregrinantur. Excreſcunt hæc agmina, pro magnitudine periculi, nonnumquam ad viginti vel triginta hominum millia: juſtus ut exercitus eſſe, præſertim ob camelorum multitudinem, & aliorum jumentorum, quæ ſagmaria ſagmatariaque Græci vocant, videantur.

Scach froe rex Perſarum Iſmail, cognomento Sophinus, Sophilar, Enaſſerlar, Keſil baſſa. An hoc primum tempore ſecta Sophilariorum extiterit.

Licet in annalium adpendice noſtra, de diſſidiis ſectarum Mahumetanarum, Oſmanicæ Sophinæque, decennalis initio belli, quod inter eos geritur, quædam rara, nec ab aliis ante nos memoriæ prodita complexi ſumus: hoc tamen loco, quo primam Iſmailis Sophini mentionem annales faciunt, paucis ea conſignare libet, quæ ad ipſius Iſmailis originem, principatus initia, progreſſus, res geſtas illuſtrandas pertinere putabimus. Pater Iſmailis Sophini fuit Erdebil, quem Jovius & alii vocant Arduelem vel Harduellem. Hoc illi cognomen faciunt a loco quodam Perſiæ, cujus dominus aut regulus fuerit: ipſum vero nomen ejus tradunt fuiſſe Secaider. Ajunt præterea ſectatum vitam religioſam, inſtar eremitarum vel monachorum noſtrorum. Ideoque Sec interpretatur Spanduginus nunc abbatem, nunc plebanum ſive curatum, ut vulgo loquuntur, hoc eſt, animarum curam gerentem. Ego vero in opinione mea perſiſto, quam initio belli Perſici ſuperius in Supplemento annalium expoſui, & cujus auctorem habeo Matthiam de Faro, Cæſareum Conſtantinopoli ad Portam Oſmanicam Dragomanum vel interpretem: diverſa ſcilicet hæc eſſe nomina diverſarum perſonarum, quorum unus fuerit Erdebil pater Iſmailis, familia natus apud Perſas illuſtri, ditioniſque cujuſdam regulus: alter Scheich Haidat, non princeps aut regulus, ſed revera id, quod audiebat; nimirum Scheiche, vel Imam: quorum illud hominem religioſum gentibus illis ſignificat, ab innocentia ſanctimoniaque vitæ: hoc vero, Doctorem. Etenim ex opinione vitæ religioſe ac duriter actæ, conſequutus aliquid apud vulgum auctoritatis; tribus Mahumetis Prophetæ ſociis, Ebubekire, Omere, Oſmaneque rejectis, Alim quartum Prophetæ ſocium, ejuſdemque conſanguineum & generum ſequendum in omnibus adfirmabat, ſi ſalvi eſſe vellent. Docebat autem hæc, & alia, quodam in oppido Perſarum, cui nomen Reza. Fama novi doctoris, novæque diſciplinæ, longe lateque dilata, confluxit ad Scheichem vel Imamum Haidarem ingens e Perſia viciniſque regionibus hominum multitudo. Primus autem ex magnatibus & regulis Erdebil non hanc dumtaxat Haidaris ſententiam doctrinamque probavit, verumetiam ex ejus præſcripto ſe gerens, patrocinium cauſæ ſuſcepit, eaque re multitudinis animos ſibi mirifice devinxit. Ita nimirum alias quoque conſtat homines ingenioſos, novæ religionis uſos prætextu, inſignem ad potentiam perveniſſe. Tantopere quidem Erdebil, cæteroqui non magni nominis opumve regulus, hac novi dogmatis profeſſione crevit, ut ei filiam ſuam rex Perſarum Chaſanes, quem a proceritate ſtaturæ nominatum Uſun Chaſan ſuperius indicavimus, matrimonio legitimo copularet. Quippe filiam Martham ex Æcaterina Comnena ſuſceperat, quam Camit de Camé

188

pag. 471.

fuiſſe dictam, non recte ſcriptum apud Spandugi-
num legitur. Etenim gentibus iis Carum de Co-
mnini vocabatur: priore nomine corrupto de Grę-
co Ækarerine, altero vero familiæ. Nam Calo-
joannis Comneni, penultimi Trapezuntiorum im-
peratoris, erat filia: quam Calojoanne mortuo,
frater Calojoannis David, ultimus imperator Tra-
pezuntius, Uſumchaſani dedit uxorem, ut ejus
præſidio contra nimium vicinas & infeſtas ſibi vi-
res Sultani Muchemetis paulo tutior eſſet. Ex hac
Uſumchaſanis filia Martha, natus fuit Erdebili
filius Iſmail, de quo nunc agimus. Habuit in re-
gno ſucceſſorem mortuus Uſumchaſanes Jacupem
filium, qui vulgo ab hiſtoricis Jacobbeg, ab an-
nalibus hiſce Sultan Jacup deinceps in vita Sultani
Soleimanis nominatur. Is protectorem novæ ſe-
ctæ ſororium ſuum Erdebilem, mirifice ſibi ſuſpe-
ctum, quod vereretur, ne regius adfinis, & tan-
tæ multitudinis devotione fretus, ſibi regnum eri-
peret, interfici curavit. Evaſit crudelis avunculi
manus Iſmail admodum adoleſcens, octodecim
(ut plerique tradunt) id temporis natus annos: ſe-
que, Martha matre comite, contulit ad amicum
paternum Pircalem, regulum ditionis & caſtello-
rum quorumdam ad mare Caſpium, nunc Culzum
Denizi Turcis, Beher Culzum Arabibus adpella-
tum, quo clauſum mare ſignificatur. Iſtic educa-
tus Iſmail ex præſcripto religionis paternæ, tan-
dem extincto per venenum a conjuge datum Sul-
tano Jacupe avunculo, domum reverti, paternæ-
que ditionis hereditatem, cum oppidis & prædiis
maternæ dotis nomine ſibi deditis, adire ſtatuit.
Dominio paterno potitus, mox ulterius progredi-
tur: & trecentis tantummodo ſtipatus militibus,
Somakiam pene prodigioſum in modum occupat.
Ea civitas eſt Mediæ, quam modo Sirvanum vo-
cant, ac verſus Armeniæ majoris fines ſeſe por-
rigit, & Laonico Samachia, Spandugino Suma-
chies adpellatur: tanti quidem momenti, ut anno
Chriſtiano 1583 ei capitæ beglerbegum Oſman
baſſa præfecerat. Hinc copiis non parum adauctis
& inſtructis, Tebriſium, extimam Perſarum re-
giam, ſeſe confert: eamque, ſuperato rege Al-
vante, Sultani Jacupis filio & ſucceſſore, victor
in poteſtatem redigit. Iterum cum Alvante con-
greſſus, non modo ſuperior evadit: verumetiam
ipſum, cum exercitus majori parte, trucidat. In-
de Muratem Chanem, (Morat Chan, & Morat
beg, aliis nominatur: Auguſtino Curioni noſtro
Marabeg, quod longius ab origine recedit) Alvan-
tis occiſi fratrem perſequutus, pari proſperitate
ſuperat. Is victus ab Iſmaile, Bagadatum verſus
aufugit, hodiernam ſcilicet Babylonem, propter
ruinas priſcæ Babylonis ſitam. Victor urbem Sci-
ras, armorum omnis generis officinam, a Tebri-
ſio viginti dierum itinere diſtantem, cum victri-
cibus copiis adit & occupat. Ibi demum inſigniter
ſuum armavit exercitum. Poſtea negotium ei fuit
cum Ulu Chane Tatarorum Scheco, quem in-
ſtructum exercitu trecentorum millium equitum,
adgredi prælio non dubitavit: quo ſingulari virtu-
te fortunaque victor evaſit, hoſte cæſo, vel in
turba (quod alii tradunt) a ſuis oppreſſo, ſuffoca-
toque. Tandem ad tot illuſtres de pluribus partas
victorias, is felicitatis eximiæ cumulus acceſſit:
ut moriente in exſilio Murate Chane, Jacupis fi-
lio, & ultimo herede, non modo Perſici regni
poſſeſſione, ſublatis æmulis, quieta potiretur;
verumetiam vicinos quoſdam populos, ac præ-
ſertim Bagadatinos, in deditionem acciperet. Hæc
de Iſmailis Sophini origine, proſperoque rerum
ſucceſſu, quo ſibi ſuiſque regnum Perſicum pepe-
rit, & conſtabilivit, hactenus heic exponenda
duximus. Nam bella deinceps cum Oſmanidis,
ac Selime præſertim geſta, ſuo loco nobis annales,
ipſi dabunt. Ab Oſmanidis ei Sophi cognomentum
& Kiſelis baſſæ, per ignominiam fuit inditum.
Prioris notionem adtigimus ſupra, cap. 81. Non
a Græco Sophos deductum eſt, quod tamen exi-
ſtimare quoſdam video, qui a Perſarum Magis &
A Sophis antiquiſſimis ſumtum nomen uſurpaſſe So-
phinos volunt: ſed a Sophi, Arabica voce, quæ
lanam ſignificat. Quippe quum Mahumetani, &
præſertim Oſmanici, more veteri, tulipanto li-
neo ſubtiliſſimi operis caput involvant, nova illæc
Sophilariorum religio præcipit inter alia, ne caput
ſaltu quodam lineis ejuſmodi ſpiris ornetur: ſed ut
tegumenta capitum e lana, non magna re pretii,
conficiantur. Et quia laneum hoc tegumentum ca-
pitis, quo præter aliorum Mahumetanorum mo-
rem hi nunc utuntur, plicas habet duodecim, &
Arabica vox Enaſſer, duodecim ſignificat: etiam
aliud nomen Enaſſerlariorum conſequuti ſunt, ac
ſi Græco vocabulo dicas Dodecaptychos, aut La-
tino Duodecimplices. Quum denique tegmen ejuſ-
modi rubro dumtaxat colore tinctum geſtare ſo-
leant, Kiſelbaſſilarii quoque dicti ſunt, veluti ca-
pita rubra. Solebant autem ante hæc vocari tem-
pora Perſæ Turcis Ajemini vel Azemini, ſicut &
ipſa regio Perſarum iiſdem eſt Ajem, quod ſupra
notatum cap. 2. Scachus igitur Iſmail ab æmulis *Edit. Pariſ.*
B Oſmanicis, aliiſque Mahumetanis, velut horum *pag. 474.*
anteſignanus, tam Sophi, quam Kiſel baſſa vo-
catus fuit: ac manſit etiam apud nos in hodier-
num uſque diem nomen hoc poſteris ipſius, ut So-
phini adpellentur. Nec tamen in ea ſum opinione
cum aliis, ut tunc primum natum hoc Sophilario-
rum vocabulum putem. Quippe vetuſtius eſſe tem-
poribus Iſmailis, ex annalibus Turcicis paret: qui
regnante Muchemete primo, Bajaſitis proavo, no-
naginta ſcilicet annis ante Scachoculis ſeditionem,
& Iſmaëlis imperium, Sophilarios itidem tumul-
tuatos commemorant. Itaque vero eſt ſimile, Scheï-
chem Haidarem non novi dogmatis auctorem fuiſ-
ſe, ſed reliquas potius ex incendio veteri, quaſique
ſopitas hactenus ſcintillas, denuo ſuſcitaſſe: pror-
ſuſque ſimili ratione Scachum Iſmailem Sophi
nomen ab inimicis tuliſſe, frequens antea plebeiis,
ſed ante ipſum nulli datum regi.

Qui Corizzi vel Coridſchi, qui Turcomani Perſici, Suppliciun Scachoculis.

C Tria ſunt apud Perſas genera militantium. Pri- 189
mi vocantur ab eis Turcomani, quorum ea condi-
tio eſt, quæ vaſallorum apud nos, quos feudata-
rios adpellamus. Et ſunt apud eos feuda perpetua,
quæ a parentibus ad liberos & poſteros devolun-
tur, ſequius ac Turcis eſt in uſu. Quoties igitur bi
juſſu regis evocantur, eo cum equitum numero ſe
regi ſiſtunt, quem rationem feudorum adducere te-
nentur. Alteri dicuntur Corizzi vel Coridſchi, qui
ſtipendiis militant. Et alia ſtipendia reapſe non ſunt
apud Perſas, quam quæ Græci ὀψώνια, Romanis
annonæ militares nominabantur: res nimirum ad
alimenta pertinentes, cum equis, veſtibus, ar-
mis, tentoriis, cæteris. Tertii conſtant e copiis au-
xiliaribus confœderatorum finitimarumq; gentium,
Armeniorum videlicet, ac Georgianorum: qui re-
ligionem Chriſtianam profitentur, in Perſas pro-
penſi, Turcis infeſti. Vulgus igitur illorum, qui
Scachoculim ſequuti ducem, tam crudeliter hacte-
nus graſſati paſſim fuerant, Scachus Iſmail ceu
D mancipia diſtribuit inter proceres ſuos, quo nomine
Sultani, Chanes, Turcomani Perſis veniunt: capite
vero ſeditioſorum trucidanda Corizzis, hoc eſt, ſti-
pendiariis militibus ſuis, objecit. Hoc memorabile,
quod apud Spanduginum legitur, auctorem tam fœ-
dæ tragœdiæ, qui ſe Scachoculim, velut Scachi
mancipium adpellaverat, ab aliis vero nominatus
ob immanitatem fuerat Scitan Culi, ſive Satanæ
mancipium, laudabili ſeveritatis exemplo vivum,
de ſententia regis Iſmailis, in flammas conjectum
& exuſtum fuiſſe.

Motus Selimi adverſus patrem Bajaſitem, Precopii Tatari, Chani recoptorum Poloniæ regnum ambit, Belgrad ad amnem Neſtrem, Seguan baſſa.

Dejecturus imperio patrem Selimes, non Trape- 190
zunte per Aſiam minorem profectus fuit, quod
futurum videret, ut a fratribus, Achmete Corcu-

teque hoc in itinere impediretur: sed Cosen, quæ A
nostris est Capha, ceu dictum cap. 148. trans mare nigrum navigavit: quo loco tunc Mechemetis Tatarorum Chanis filiam non duxit uxorem, uti Geusræus scripsit, quum ex ea filium Soleimanem, hoc ipso tempore novemdecim plus minus annos natum, haberet: sed auxiliares a socero copias impetravit, quibus Mechemet Tatar Chan, pater filium præfecit, Chanoglim ab historicis adpellatum, hoc est Chanis sive regis Tatari filium. Hi vero Tatari peculiari adpellatione Precopii nominantur, a voce Precop, significante fossam. Quippe ductis in Isthmo a mari ad mare fossis, a continenti Tauricam Chersonesum velut abscindere conati sunt. Qui nunc Precopiis imperat Chan, nuper ad Comitia Polonicorum ordinum, creando rege post obitum Stephani regis indicta, suos & ipse legatos misit, qui regnum suo nomine ambirent. His in mandatis dederat, primum uti potentiam suam Polonis ostenderent, qui myriades aliquot equitum suis e terris posset ad Poloniæ defensio- B
nem educere. Deinde proponi jussit, frugalem habituros regem, qui spretis aliis sumtuosis epulis, ad sedandam famem dumtaxat equinam æqui bonique faciat. Quod denique religionem attineret: Pontifex (inquit) tuus, Pontifex meus: Lutherus tuus, Lutherus meus esto. Quæ legatio magno cum risu fuit excepta. Sed ad Selimem ut redeamus, is Capha discedens, Chilim adiit, de qua dictum capite 159. hinc Beligradum venit. Hæc vero non est Ungarica Nandor alba, vel Beligradum, quæ necdum hoc tempore Turcorum in potestatem venerat, ab Soleimane primum, Sellmis filio, novem decemve post annis occupata: sed illa Nesteralba, quam Nesteris ad amnis ostium sitam Goreccius Polonice Bialogrod indigitat, uti prolixius expositum indicato capite 159. Seguan bassa Turcis est præfectus jumentorum sagmatariorum in exercitu maximus, quorum aliquoties facta jam mentio.

Cur Semendriæ sangiacatum Selimi filio Bajasites obtulerit.

193 Causa, cur pater Semendriæ sangiacatum con-
Edit. Paris. pag. 473. cesserit filio, non est in annalibus expressa. Nimirum impedire Selimem volebat, ne progrederetur ulterius, & ad Portam veniens, Genizarorum animos fluctuantes & alienos a patre, mox ad se transferret. Usus enim fuerat astute captato prætextu filius ad palliandum hoc iter suum, quod hinc inde publicarat, adire se patrem, ejus honorandi causa, quod Turci quoque vocant osculari manum: indeque mox arma conversurum in Christianos, præsertim Ungaros. Id vero plausibile futurum erat apud Genizaros, & alios Portæ milites, qui mox Selimi, ceu propagandi regni cupido, se totos haud dubie daturi erant. Itaque Semendriam ei pater D
offert, Ungaris proximam, quasi si diceret: Non est, quod ad Portam progrediare. Contra Christianos pugnare vis? Do tibi vicinam Ungaris Semendriam. Heic Rhodus, heic salta. Dictum vero superius de Semendria, capite nonagesimo nono. Perreant inde Zagoram Selimes, quam capite trigesimo tertio diximus sexagesimo ab Hadrianopoli distare milliario Græco. Heic eum Malcozoglis, & alii quidam adierunt, excitati rumore per ipsum sparso, de bello Christianis inferendo, suamque Selimi operam obtulerunt. Is vero secretas ut animi sui cogitationes nonnihil eis aperiret, grata sibi respondit ipsorum esse studia. Siquidem ad imperium perveniisset, non modo fines Osmanici regni prolaturum: verum ipsos etiam universos maximis beaturum dignitatibus & opibus. Hac vafricie sibi animos eorum conciliabat, qui cæteroqui more hominum mallent orientem adorare solem, quam occidentem.

Cur Bajasites Constantinopolim properavit.

Putat ea de causa Spanduginus Bajasitem, in- 192
tellecto Selimis adventu, Hadrianopoli relicta, Constantinopolim properasse: ne filius perceptis regiis thesauris, quos capite 239. Constantinopoli custodiri diximus in arce Jedicula vel Heptapyrgio, nervis scilicet belli gerendarumque rerum potitus regno patrem exueret. Ad hanc causam accedit & illa, quod amissa imperii sede, de suis rebus actum Bajasites esse videbat.

Locus ubi prælio congressus est cum patre Selimes, Zorli, Saranta Ecclisies, Kirc Clisse, Carabulyc, Selimis equus.

Narrant annales & alii, non procul a Zorlo 193
concurrisse patris, qui podagra laborans curru vehebatur, & filii copias. Zorli vero Turcis est oppidum vetus Tzurolloë vel Tzurulus, de quo dictum cap. 26. Jovius ait, ab hac memorabili pugna pagum hunc, prius obscurum & ignobilem, (id supra dicto capite refutavimus) nomen aliquod, & splendorem fuisse consequutum. Spanduginus addit, eumdem locum pertinere versus Quadraginta ecclesias. Id etiam oppidum est Thraciæ, nunc Græcis Saranta ecclisies adpellatum, (prisci τεσσαράκοντα ἐκκλησίαι dixissent) Kirc Clisse Turcis, eodem significato: ubi sangiaci Kircclicnsis hodie sedes est, Rumeliæ sive Græciæ beglerbego subditi. Selimes denique prælio victus, equi beneficio salvus evasit: cujus si nomen etiam scire refert, ut illius Alexandri Bucephali, notandum e Busbequio, dictum fuisse Carabulyc, voce nubem nigram significante.

Selimes victus Cosen aufugit, Midge pagus, Nischanzi bassa.

Pagi Migdæ nomen annales soli referunt, cæ- 194
teris ad Nigrum mare Selimem profugisse narrantibus. Migdæ vero situs ex eo colligitur, pagi cæteroquin ignoti, & nusquam proditi, quod Spanduginus ait, Selimem per Thraciam fugiendo Varnam versus, Euxinum petiisse. Quapropter Midge non procul aberit a Varna, de qua superius dictum, capite 113. Quod paulo post sequitur Cadilescheri nomen, declaratum supra, cap. 29. Nischanzi bassa dicitur apud Turcos is, qui literas omnes, & instrumenta quotquot apud Portam expediuntur, obsignat: adeoque gerit officium, supremi Cancellarii nostris in aulis officio simile.

Achmetis ambientis & invadentis imperium dubitet erga Genizaros, crudelitas in legatos. Certamen fratrum competitor.

Ostendimus in Osmanidarum genealogia, Si- 195
nanem Scachum, & Allamam Scachum, primogenitos Bajasitis filios, ante patrem exstinctos fuisse: quorum unius, majoris scilicet natu, Sinanis obitum peracerbe pater ac diu luxit. Tertius e filiis erat Achmetes, Amasiæ præfectus; qui accepta motus Selimiani fama cum xxcio armatorum per Asiam minorem Scutarium, e regione Constantinopolis situm, contendit, & audita Genizarorum legatione, qui se accepturos ipsius imperium nuntiabant, si majores annonas polliceri vellet: durius respondit, nolle se, jam designatum a patre successorem, ab ipsis imperium pretio redimere, quibus vel invitis eo sit potiturus. His verbis animos Genizarorum ab se prorsus alienavit, & imprudens æmulo Selimi adjunxit. Quod ubi pater animadverteret, iisdem Achmeti reconciliandis lcio Sultaninorum, filii nomine, promisit. Hæc scilicet illa pecunia fuit, quam annales *pag.* 474.

Achmetem patri miſiſſe referunt. Hinc Aſiam vi ſubacturus Achmetes, mortui fratris primogeniti Sinanis filios, Muchemetem & Aladinem, Larendæ, Caramaniæ oppido, de quo capite 167. dictum, obſedit & cepit. Ejus rei cauſa quum graviter a patre per legatos objurgaretur, legationis principem capite truncari juſſit, cæteris nares & aures præcidit. Id facinus omnium odia mirifice in Achmetem accendit. Ac videamus obſecro, quæ rerum id temporis confuſio fuerit in Otmanico imperio. Quintus ordine naſcendi filius Bajaſitis, raro in Oſmandarum familia exemplo Selimis ex utroque parente frater, Corcutes erat. Quartus enim Muchemetes, ante hoc tempus a ſuſpicaci patre, quum incognitus & patrem, & fratres ſuos adiiſſet, metu motus alicujus ſecreti, veneno ſublatus e medio fuerat. Is Corcutes, moriente avo Muchemete ſecundo, ab amicis paternis, abſente patre, collocatus in regium fuerat ſolium: ne frater Bajaſitis Zemes, prior inauguratus, Bajaſiti regnum præriperet. Advenienti deinde Conſtantinopolim patri, & abdicato filio, imperium in ſe transferenti, ceſſerat tenero quodam amore pietateque motus Corcutes: quum hoc nomine vicißim pater illi promiſiſſet, ſe rationem ipſius, in conſtituendo ſucceſſore, ſupra filios cæteros habiturum. Eidem Caſtamonam poſt obtinenti, de qua dictum capite 66. a morte fratris Muchemetis provinciam Magneſiam adtribuerat, non exigua Lyciæ Cariæque parte adauctam. Hic ergo Corcutes, cæteroqui ſtudiis Mahumetanorum philoſophicis, & quieti deditus, ſeditiones fraternas conſpicatus, & ipſe ſtimulos ambitionis, alienos a profeſſione philoſophi, ſenſit: quod jure ſibi putaret imperium deberi, qui fuiſſet ante patrem inauguratus. Quid autem effecerit, ab ipſis expoſitum legitur annalibus.

Zecne minor, Rhegium ſive Pégas, majus & minus, Melantias & Melitias, Athyras fluvius, Glikyneró, Votum Soleimanis, Athyrorum epiſcopatus.

196 Nomen Zecme, ſignificationem in lingua Turcica nullam habet. Quapropter a Græcis ad Turcos velut uſuſcapione quadam perveniſſe arbitror, a Zeugma vel Zeugmin derivatum: id eſt, a junctura pontium, quibus elegantes duo Propontidis ſinus illic ſternuntur, in quorum alterum ad Zecmen minorem ſe fluvius Athyras effundit. Eſt enim Zecme minor, vel comepolichnion, vel oppidulum illud, multis cinctum mœnibus; cui nunc Ponto piccolo nomen eſt Italicum, a minori ponte. Facta fuit ejus mentio ſupra, capite vigeſimo ſexto. Minor autem Zecme, ſicut & pons minor, ad diſcrimen majoris dicitur, longius ab urbe verſus Siliuriam diſtantis. Theodoſius Zygomalas putabat antiquis temporibus dictum fuiſſe ῥήγιον, ſive Rhegium, majus & minus: & utrumque Conſtantini Magni opus fuiſſe. Quod ſi verum eſt, ut equidem non dubito, intelligetur Rhegii nomine Parvi Pontis oppidulum, ſive Zecmæ minoris, in hiſtoria Græca manuſcripta, titulo carente, cujus obiter meminimus capite decimo: quum narrat, imperante Juſtiniano primo, gravi terræ motu non urbem modo deformatam, ſed ipſa quoque ſuburbia cum Rhegio ſubverſa & abolita fuiſſe. Non enim alia ſuburbia Conſtantinopolis habuit, aut habere potuit, quam quæ verſus duplex hoc Rhegium, pontem minorem & majorem pertinuerunt, ut hodieque teſtantur ædificiorum ſuburbanorum maximæ vel ruinæ, vel rudera. Græcus etiam ſcriptor hiſtoriæ Agathias noſter, libro quinto mentionem Rhegii facit, in deſcriptione terræ motus ejuſdem, ubi Rhegium addit ἑπτάπυργον urbis eſſe, id eſt oppidum ſuburbanum, quod ſta-

tionem pro navibus habet. Apud Coſmographorum principem Ortelium ex Procopio Suidaque reperitur Melantias & Melitia, pagi nomen in Thracia, centum duobus ſtadiis a Byzantio diſſiti, quem Athyras amnis alluat. Prorſus hoc de Zecme vel Ponte minori accipiendum, a Conſtantinopoli quindecim milliaribus Græcis disjuncto; quæ a centum duobus ſtadiis nihil, aut parum abſunt. Athyræ fluvii nomen hoc in Aqua dolce nunc Italis eſt mutatum, Græcis in Glikineró. Pontes ambos, tam majorem, quam minorem, milliaribus decem ab ſe invicem diſſitos, Sultanus Soleimanes, avus hujus Muratis tertii, maximo ſumtu refecit: cujus quidem memorabile votum fuit, quo tria ſibi concedi divinitus optabat, ut ante mortem perficeret. Primum inſtaurationem aquæductus maximi, quem ab auctore Valentem, aut Valentianum, non Valentinianum, ut vulgo corruptis in libris legitur, hiſtorici dixerunt: deinde horum pontium in utroque ſinu maris, ſane quam lato, refectionem: urbis denique Viennenſis Auſtriacæ occupationem, quam maximis duabus expeditionibus ab ſe fruſtra tentatam, ſumma cum indignatione recordari ſolebat. Prioris utriuſque voti factus eſt compos, regio prorſus opere per viginti plus minus milliaria deductis in urbem ex ipſo Danubio copioſis aquis, & ambobus exſtructis pontibus: tertio Numen Chriſtianis propitium, ne tyrannus in intima Germaniæ viſcera penetraret, favere noluit. Athyrorum quoque meminit epiſcopi Leo Sapiens imperator in novella de thronis, eumque ſubjicit Heraclienſi metropolitano in Thracia. Quæ quidem Athyra diverſa non ſunt ab hiſce duobus oppidis, quæ diximus. Et Zygomalas ἄδυρα dicta, velut ἄνυδρα, volebat ex eo, quòd uti nunc, ita ſuperioribus etiam ſæculis, oppida fuerint nullis portis clauſa, nec mœnibus cincta. Vulgo denique Græcorum illud, νέον μέγα: hoc, νέον μικρόν, adpellatur: ut paulo peritioribus χωρὶς μεγάλα, & χωρὶς μικρά.

Edit. Pariſ. pag. 475.

Pratum Genibaxeum, Genizarorum domicilium, Excubita, Excubitoria. Loca certa paſcendis ſelibus, ex Turcorum inſtituto, Cusluc & Ikindi, ſtatæ paſcendis iiſdem horæ.

197 Divertiſſe traditur Selimes, haud dubie magno cum comitatu, in locum urbis, ab annalibus Genibaxe vel Genibacae nominatum, id eſt in hortum novum; cujus in prato, multorum tentoriorum capaci, Turcico more commorari ſub dio poterat. Idem nomen & Spandugnus memoriæ prodidit. Selimem referens hoſpitium cepiſſe in loco, cui nomen ſit Janibacza, non procul a Genizarorum domicilio. Dictum paulo ante, Corcutem quoque Conſtantinopolim ingreſſum, haud procul a domicilio Genizarorum delegiſſe ſibi locum hoſpitii: quod ſane quo factum conſilio fuerit, nemo non animadvertit. Hoc Genizarorum domicilium meſſitæ proximum eſt, quam memoriæ cariſſimi ſibi filii Muchemetis Soleimanes ſecundus extruxit. Is natus ex Roſſa conjuge, ceu dictum in annalium Supplemento, Selimis II. frater natu major, haud dubie patri ſucceſſurus erat, ſi ſuperſtes ei fuiſſet. Nec item procul abeſt a meſſita Turcorum prima Conſtantinopoli, quam in locum ædis ſanctorum Apoſtolorum Muchemetes II. urbe capta condidit. Ipſum hoc ædificium pro Genizaris exſtructum arbitror ad imitationem veteris tam in urbe priſca, quam nova, Prætorianarum cohortium excubitorii, quod hiſtorici Græci recentiores Excubitum & Excubita dixerunt. Erant enim ut in urbe veteri, ſic etiam in nova Conſtantiniana, Cohortium Prætorianarum, quibus Genizari ſucceſſerunt, itemque Cohortium urbanarum, & Vigilum ex-

cubitoria. Nec locum equidem excubitorii Prætorianorum veteris mutatum arbitror, ob commoditatem ſitus; quem norunt, qui Conſtantinopolim viderunt. Sunt ibidem horti longe ampliſſimi, circumdati muris, in quos inſilire feles ſolent, quoties alimenta ſtatis horis a prætereuntibus Turcis exſpectant. Quippe ſibi perſuadent homines ſuperſtitioſi ac barbari, ſe neſcio quid apud Deum promereri gratiæ, ſi brutas etiam in animantes, feles, canes, piſces, aviculas, eleemoſynam conferant. Itaque volucres eis necare captas ad victum religio eſt, eaſque pretio potius ſuo redemtas libertati naturali reſtituunt: piſcibus devoranda fruſtula panis objiciunt: canes & feles in plateis publicis, ad certa loca cottidie, ſtatis horis gregatim convenientes, pane, carnibus, cibis cæteris paſcunt. Et obſervari a felibus in his ipſis muris hortorum, de quibus loquimur, horas ſtatas tam Cusluci, quod medium eſt inter exortum ſolis & meridiem temporis intervallum, quam Ikindi, quod meridiem ab occaſu ſolis æquo ſpatio dividit, equidem frequenter illac ad patriarchium, viſitandi Zygomalæ noſtri cauſa tranſiens, animadverti: coramque vidi mulierculas humilioris ſtaturæ, carnes aſſas, ex opſopoliis proximis emtas, & perticis oblongis adfixas, felibus hoſce muros inſidentibus porrigere, quum neſcio quid precularum admurmurarent. In hos igitur hortos, Excubitorio Genizarorum proximos, Sultanus Selimes divertit.

A

B

De Muſtapha baſſa, Bajaſitis uxoratemme Ducaginogli Boſtangi baſſa, Aigas Aga.

198 Erat hic Muſtaphas natus in urbe Serrenſi, propter Amphipolim ſita, de quibus ambabus dictum capite 43. & 53. Patrem habuit ſacerdotem Chriſtiani ritus Græcum. Et Græcos ſacerdotes in conjugio vivere nemo non novit. Fuit hic Muſtaphas vir aſſutus, malitioſus, vindictæ tenax. Statim poſt mortem Bajaſitis a Sulcano Selime fuit interfectus, uti non multo poſt in annalibus ſequitur. Jovius Selimem non hujus dumtaxat uſum opera ſcribit in opprimendo patre, ſed etiam Ducaginoglis Boſtangis baſſæ, ſive Hortulanorum præfecti, cui ſecreto Selimes pro perfidiæ præmio filiam nobilem promiſit & dedit; & Aiacis Genizarorum Agæ, quod Turci nomen non Aiax, ſed Aigas enuntiant. De Ducaginogli paulo poſt dicetur, capite 206.

C

Cur Dimotucum ſecedere Bajaſites, imperio dimiſſo voluerit. Inaugurandi Sultani cærimonia. Imperatorum inſignia vel ſymbola. Coronandi alterius imperatoris ritus apud Græcos, priori ſuperſtite. Παρακοιμώμενος. Scaramangium, Tzohadari, ἀμβὼν, Δαυτίκιον. Tzankia.

199 Dimotucum a Turcis vocari civitatem, quæ Græcis Didymotichon dicatur, indicatum ſupra, capite 28. nonnullis ibidem adjectis ad hanc quæ pertinent. Voluit autem eo ſe conferre Bajaſites, abdicato imperio, quod ejus eſſet patria. Quippe natus illic fuerat. Et nemo non occulto quodam inſtinctu naturæ delectatur iis præcipue locis, in quibus exiſtendi principium habuit. Ea quoque de cauſa Bajaſites, quum ante triennium, videlicet anno Chriſtiano 1509. terræmotus horribilis, de quo paulo ante legimus, in his annalibus, Conſtantinopolim & Didymotichum pene totas diruiſſet; non Conſtantinopolim modo reſecit, verumetiam decem ſarchorum, id eſt mercenariorum & opificum millia, Didimotichum miſit: qui patriæ ſuæ mœnia collapſa, cum ædificiis inſtaurarent, uti Spanduginus memoriæ prodidit. Quo autem ritu Sultani Oſmanidæ mortuis patribus, imperium auſpicari ſoleant: expoſitum in ſupplemento annalium noſtro, ad annum Chriſtianum 1566. Hcic quibus cærimoniis ſuperſtes

Edit. Pariſ. pag. 476.

D

pater filium ſibi ſubſtituerit, indicatur. Quippe filio tradi ciſtas juſſit, quibus imperatorii thelauri continebantur. Eorum vero nomine non illi veniunt, quos adſervari diximus in ſedicula: ſed quæ Græci vocabant imperatoria, vel καμάλαυκα, vel ἀρίσημα, vel σύμβολα. Sic Græciæ Prætor ait, veniſſe capta Conſtantinopoli Græcorum in manus imperatoria Balduini ſecundi ſymbola, quæ quidem hæc fuerint: Calyptra, formæ Latinis uſitatæ, (Latinos Græci vocabant populos ad Imperium Romæ veteris pertinentes, quum ſibi Romanorum adpellationem adrogarent) & unionibus diſtincta cum lapillo rubri coloris in vertice capitis: calceamenta, cocco tincta: gladius vagina de coccinei coloris ſerico facta, veſtitus. Inde patrem Selimes adiit, eique manum, ut annalium liber; pedes, ut Jovius narrat, oſculatus eſt. Idem addit, hoc ab eo factum maxima, ſed ſimulata cum ſummiſſione: quum temeritatis obiter ſuæ veniam poſceret. Mox ei pater adſurgens gladio latus cinxit, ut Jovius memorat: ut annales, ſolio ſedere ſuo juſſit. Calyptram ei nullam impoſuit, quod ea Turcorum Sultanis in uſu non ſit, tulipanto dumtaxat caput involventibus: uti ne Sultanæ quidem ipſorum calyptra coronave regibus noſtris uſitata, caput ornant: ſed vera tænia, ſive faſcia, ſive diademate, variis & exquiſiti pretii gemmis diſtincto, quod ad ſinciput colligatur. Ejuſmodi diadema conficiebat Germanus aurifaber in oppido Galata, Joannes Saxo, natus apud Holſatos, huic Sultanæ, Muratis III. conjugi, quum filius Muchemetes circumcidendus eſſet. Addere libet hoc loco ritum coronandi apud Græcos imperatoris, priori adhuc ſuperſtite, quem de Græco hiſtoriæ libro manu exarato Symeonis Magiſtri Officiorum exſcribemus. Loquitur autem Symeon de Michaele, Theophili F. Auguſto, quem temulentum ſive μεθύσον vocant hiſtoriæ, poſt Bardæ Cæſaris avunculi cædem, Baſilium Macedonem ad imperii ſocietatem cooptante. Verba ſunt hujuſmodi. Quum imperator, ait, in proceſſione prodiret, ſequebatur a tergo Baſilius geſtans imperatoris ſcaramangium, quod pro more παρακοιμώμενον faciunt. Ad auguſtales autem fores ubi perveniſſet imperator, coronam pro imperatorum conſuetudine non depoſuit: ſed intra januas ſacras cum ea Michael ingreſſus eſt. Et corpore converſo, tres gradus amborum coronatus adſcendit, ſtante inferius Baſilio Parakimomeno. Infra Baſilium ſtabat Leo Caſtor, qui a ſecretis erat, ſententiam ſcriptam (tomum Græci vocant) manu tenens, & Michael Anurius Præpoſitus, & tribuni plebis, una cum tribulibus. Cœpit ergo ſecretarius hæc ex imperatoris decreto verba legere. Bardas Cæſar adverſum me conſpiravit, ut vitam mihi adimeret: eaque de cauſa extra urbem me abduxit. Quod niſi Symbatius ac Baſilius indicium ejus rei mihi feciſſent; equidem non amplius in numero vivorum exiſterem. Ac periit ille ſua ſane culpa. Baſilium vero Parakimomenon, ceu fidum mihi, meique ſervatorem Imperii, quique me liberavit ab hoſte, ac ſingulari adfectu complectitur, eſſe volo cuſtodem & curatorem imperii mei; fauſtiſque, velut imperatorem, adclamationibus ſalutari. Tum vero Baſilius oppleri lacrumis. Et imperator demptam e capite ſuo coronam Photio patriarchæ porrexit: qui ea ſacram ad menſam deportata, preces ſuper illam concepit. Inde paludamentum adtulere præpoſiti, & calceamenti Baſilium induerunt. Is abjecta chlamyde, ad imperatoris pedes procidit. Mox autem egreſſus Patriarcha, demtam prius e capite imperatoris coronam, ipſimet imperatori reddidit. Quumque ſceptra, de more, humi procidiſſent: coronavit Baſilium Michael, omnibus fauſta voce adclamantibus: MICHAELI ET BASILIO AUGUSTIS, MULTI ANNI. Hæc non abs re putavimus exponenda, quo ſtudioſis antiquorum rituum rem gratam faceremus. Adjiciamus & difficilium intellectu quorumdam explica-

tionem. Scaramangium, quid sit, indicatum capite 172. Παρακοιμώμενοι sunt intimi cubicularii, qui augustalibus in cubiculis & ipsi propter imperatores dormiebant, uti Symeon hic noster haud multo post declarat in descriptione cædis Michaelis Augusti. Tale nunc officium est apud Turcorum Sultanum ejus cubicularii, qui Chiohadar aut Tzohadar adpellatur. Is enim & intra Sultani cubiculum noctu excubias agit, & pluviam Sultani vestem gestat, ut Parakimomenos, quæ scaramangium heic vocatur. Ac norunt omnes, qui Portam viderunt Osmanicam, non Sultanum modo comitari cubicularium, qui sereno quoque cælo scaramangium ejus gestat: sed omnes omnes etiam cottidie bassas ac begos, quotiescumque per urbem ad Portam equitant, habere pedisequum unum, qui vestem hujusmodi portat, cæteris superinjiciendam vestimentis, si aere mutato forte pluat. Ambonis nomen in templis Græcorum ab adscendendo factum est, quod gradus complures habeat. Et extra secretum a reliquo templo sacrarium vel Βασιλικὸν est, quo mensa sacra continetur, sacerdoti dumtaxat adeunda. Quod paludamentum dixi, Symeoni Διαστάνιον adpellatur. Sclo paludamentum esse vestem Imperatorum castrensem, quæ exprimendo Dikitsio non satisfaciat: sed quum aliud invenire nomen possem, hoc uti libuit. Διαστάνιον vero sic mihi sunt interpretati Græci, ut eo significari dicerent ὑπωμίδιον, sive supramantellum, (adhibeamus enim voces barbaras, ut intelligamur) quale superinjici Patriarchis in solium Pontificale collocandis solet: ut intelligatur, hoc indutos, jam factos esse Pontifices. Casiolam memoriæ prodidit Isidorus, quæ huc puto quadrat. Tali vestimenti genere nostros etiam Imperatores indui, quum inaugurantur, ipsimet vidimus. Estque notabilis apud Zosimum nostrum locus, ubi tradit hoc propterea factum apud Romanos, ut intelligeretur, Imperatores etiam esse Pontifices Maximos: quemadmodum in nummismatis quoque se nominabant. Calceos sive calceamenta, Tzankia dixit Symeon: quibus Imperatores uti coccinei coloris solebant, Præpositi simpliciter heic vocantur, quos apud antiquiores sacrorum vel augustalium cubiculorum præpositos dici videmus in Justinianei codicis, & historiarum libris. Sceptra sunt baculi, magistratus symbola. Nec intelliguntur heic ipsius Imperatoris sceptra, sed officialium: quæ apud Græcos deponi solita, quum novus Imperator inauguraretur, superius cap. 173. monuimus: idemque mos apud Turcos hodie retinetur, quorum Genizari, & alii officiales, quum novus Sultanus Portæ serajum ingrediens, regnum suum auspicatur; baculos suos deponunt ex causa, quam indicato capite declaravimus.

Edit. Paris. pag. 477.

Portæ XXIII. *urbis Constantinopolitanæ, cum multis memorabilibus, & ad historias intelligendas necessariis.*

Quia non tantum heic Hadrianopolitanæ portæ, sed aliorum quoque deinceps, in vita Soleimanis II. fit mentio, placet uno loco simul enumerare portas urbis omnes, ac singulas velut ob oculos ordine collocare: quod operæpretium nos his exponendis facturos existimemus, qui sæpenumero legendis historiis, ob harum tam adpellationum, quam situs ignorationem, mirifice nos torqueri meminimus. Nec ipsum Gyllium recensendis his omnibus, & recte adpellandis, vel ex semisse lectori fecisse satis, fatebuntur ii, qui nostra cum Gyllianis conferre voluerint. Incipiemus autem ab angulo urbis orientali, in quo situm esse Genisaraium, sive palatium, arcemve Sultaninam, superius 139. cap. ostendimus: & in litore sinus Ceratini, Constantinopolim a Galata intersecantis, de quo dictum cap. 127. propter urbis orientale partim, partim septemtrionale latus progrediendo, pergemus ad angulum Pentapyrgii, qui recta versus aquilonem spectat, & a quo muri portæque terrestres incipientes, ad angulum se tertium porrigunt, arcis Heptapyrgii vel Jediculæ structuras complexum: unde versus angulum primum in litore Propontidis reflectendo, totam scilicet urbem circumibimus, portisque suis includemus.

Est igitur prima secundum radices promontorii arcis Sultaninæ porta, quæ Græcis quotquot videri peritiores volunt, Porta Horæa (ὡραία) vulgo Horæa dicitur. Illud a pulchritudine factum nomen est, hoc a vicis & ædificiis Hebræorum, huic portæ proximis. Neutrum tamen verum ejus est nomen, quum Porta Neorii sit adpellanda: quod istic νεώριον sive navale quondam fuerit, uti Gyllius etiam probat. Leonardus Chiensis Imperialem portam vocat in obsidionis ultimæ historia, velut arci Augustali proximam. Juxta portam hanc est scala Sycena, trajectusque Sycenus, vel Galatæ perama, sicut Græci vocant. In toto sinu multa navicularum millia reperiuntur, & plura quidem opinione quorumdam, quam Gundularum Venetiis: quibus ingens hominum multitudo singulis momentis trans sinum Ceratinum, & trans Bosporum ab urbe vehitur, ac in urbem revehitur. Ipsæ naviculæ tam Turcis, quam Græcis & aliis, ab usu, quem in transjiciendo præstant, Peramæ vulgo nominantur. PORTA I.

Secunda Turcis Baluchazar vocatur, a foro piscario. Græci, licet altera dictione vulgo nunc utantur, & Pazarion sive Pazari forum adpellent, voce Damasceno Studitæ familiari: tamen nomine magis originem Græcam sapiente, Ἀγορανομεῖα quoque nuncupant, a distractione piscium. Quippe ἀγορὰς pisces adpellant. II.

Tertia Gemiscle vulgo, Gyllio Gemicapi nominatur, non recte tamen. Nam Gemisi Schele, quasi scala fructuum, dici debebat. Et scalam diximus adpellari locum, ubi de navigiis excenditur. Adpellunt autem heic naves onustæ omnis generis fructibus, prout anni tempora ferunt: uvis scilicet, pomis, piris, ficis, oriza, cæteris. Gyllii Gemicapi mutatum in Cemilicapi, significat portam fructuum. Græci quoque Caraviorum portam vocant, quibus κάραβοι sunt naves, vocabulo Basilicorum etiam epitomæ nostræ usitato, præsertim ad legem Rhodiam de jactu. III.

Quarta Turcis est vel Ontun capisi, vel Ontum schele: quorum illud denotat lignorum portam, hoc est lignorum scalam. Græci vel ξύλων πόρτα disjunctive, vel ξυλοπόρτα composite vocant. Dicta vero fuit hæc lignorum sive porta, sive scala, non quod ipsa sit lignea, quum reliquis similem per omnia vidimus, id est lapideam: sed quod huc navigia lignis onusta soleant adpellere. Quo nobis ineptior videri debet interpres Laonici Gallicus, qui non modo portam, sed etiam palatium ligneum in illa quondam marmorea Constantinopoli fuisse ausus. Quodnam vero palatium illud Xylaportæ fuerit, de quo Laonicus loquitur: in undecima porta declarabimus. IV. *pag. 478.*

Quinta Turcis dicitur Unkabani, quod Græci scribunt Unkampani, eadem tamen cum Turcis pronuntiatione. Ἀλευροπρατεῖα quoque Græcis sua lingua vocatur, quod ibi farinæ vendantur. Gyllio scribitur Umcapi. V.

Sexta nominatur a Turcis Tzubali Capisi, quod Græcis scribitur Tzumpali capisi, nec tamen aliter, quam a Turcis enuntiatur; ob difficilem ipsis prolationem literæ B. de qua dictum capite 91. Gyllio adpellatur Jubalica, pro Jubali Capi, enuntiatione Gallica, quæ Italicæ Chiubali vel Zoubali respondet, modo tribus syllabis efferatur. Ipsa vox significat portam vitriariam. Quippe vidimus istic officinas, in quibus vitra conficiuntur. Fuit in urbe Roma veteri vicus vitriarius, ubi scilicet tabernæ VI. VI.

vi-

vitriariorum erant, ut ex urbis antiqua deſcriptione paret. Talis vicus adhuc Conſtantinopoli quoque ſupereſt, cujus infra mentio fit in illo magno ſub Soleimane incendio, quod accidit anno Chriſtiano 1540. Sed vero eſt ſimile, vitriarias officinas Conſtantinopoli fuiſſe conſtitutas ob incendiorum metum extra urbem, & hoc præcipue loco, qui ad ſinum Ceratinum poſitus, abundat aquis ad exſtinguenda, ſi quæ forte orirentur, incendia.

VII. Septima vocatur Hagia capiſi, quod hybride voce Turcogræca ſignificat portam ſanctam. Ego tamen in ea ſum opinione, ut exiſtimem rectius adpellari ἁγίου κεντρου, hoc eſt, portam ſanctæ, videlicet Theodoſiæ: cujus templum e regione trans ſinum vidi, vetus & elegantis ſtructuræ, nunc commutatum in meſſitam, quæ Caſanis baſſæ dicitur, ut ſupra expoſitum cap 128. Per hanc enim portam ingrediuntur urbem, qui a ſancta Theodoſia veniunt, ubi frequentia cum vicis ædificia ſunt.

VIII. Octava dicitur Phanarii porta, vel ſimpliciter Phanarion: cujus vocis notionem ſupra, 128. capite, ſub finem, oſtendimus.

IX. Nona Diplophanarion adpellatur, & uti geminas (a quibus nomen accepit) turres, ſic etiam portas duas habet.

X. Decima vulgo Græcis Porta Κυνηγοῦ ſive Kynigi, ſed rectius porta Κυνηγίου vocatur. Et Κυνηγιον in Baſilicis ſuis Græci verterunt eum locum urbis, qui Romanis temporibus Arena dicebatur: ubi videlicet vel homines cum feris, vel inter ſe feræ committebantur. Kynigion ad Ulachernas refertur, locus ſcilicet depreſſus & concavus, ubi Patriarchion erat meæ peregrinationis tempore, quod hoc anno 1587. pecunia redemit a Græcis Sultanus Murates III. ut iſtic meſſitam, ſui nominis monumentum, condat. Id haſtenus ſæpe tentatum, impedivit Turcorum Muphtis, qui debere Muratem diceret prius ex ereptis Scacho terrarum terris annuos meſſitæ ſtruendæ reditus conſtituere. Græcis ruinoſum Conſtantini palatium vicißim conceſſit ædificandum in uſum tam patriarchii, quam patriarchalis eccleſiæ, de quo mox aliquid indicabimus.

XI. Undecima nominatur veteribus Xylokerkos, cauſa paulo poſt exponenda, nunc autem Hagiobazari porta, per quam ſcilicet ingrediuntur urbem Hagiobazariotæ, trans ſinum habitantes, e regione hujus portæ. Nomen Hagiobazari ſignificat vel ſancti, vel ſanctum emporium. Et emporii voce Symeon quoque Magiſter cum aliis Græcis utitur pro nullis clauſo portis, aut nullis cincto muris oppidulo. Sancti potius exiſtimem dicendum emporium, ut intelligatur emporium, ſancti Mamantis, quod olim monaſterium inſigne, palatium auguſtale celeberrimum in hiſtoriis, pontem denique non minus nobilem, S. Mamantis adpellatum habuit. Hoc enim effundunt ſeſe in extremum Ceratinum ſinum celebres illi priſcis fluvioſi Cydarus & Barbyſes, nunc Machleva & Chartaricon, ut indicatum ſupra, capite 139. qui quidem ad S. Mamantem ponte junguntur. Hagiobazariotarum vox denotat incolas emporii S. Mamantis. Ceterum ad hanc portam Hagiobazari ſecundus eſt urbis angulus verſus terram continentem, ubi ſcilicet incipiunt portæ murique terreſtres: ſic dicti, quod nec a ſinu Ceratino, nec a Propontide alluantur, ſed verſus Thraciam porrecti ſint. Veteres hoc alteram poſuerunt urbis Acropolim, velut in ejus extremitate ſitam ſecunda, reſpectu primæ, quæ Byzantis arcem continet, ut oſtenſum cap. 139. Et habebat hic angulus olim arcem, dictam Pentepyrgion, a quinque turribus, vel Magnauram, vel νεᾶ ξυλοκέρκου, & palatium Xylinæ portæ apud Chalcocondylem, cujus interpretes vitioſe ſcripſerunt Xyllæ palatium, & pejus interpretati ſunt ligneum. Hæc autem nomina frequenter in hiſtoriis Græcorum, Zonaræ, Cedreni, aliorum, occurrunt. Explicatio prolixior alterius loci fuerit. Apud Leonardum archiepiſcopum Chienſem leguntur in epiſtola, de capta Conſtantinopoli, turres Aveniades: de quibus interrogatus a me Zygomalas, quænam ſcilicet eſſent: reſpondebat, dicendas eſſe non Aveniadas, ſed turres Anemanis, cujus eſt in hiſtoriis Græcorum mentio: planeque volebat, has illas eſſe quinque turres, in altera urbis acropoli, quas diximus Pentepyrgii nomen habere. Id autem verum eſſe, vel ex hoc intelligitur, quod Chienſis turribus adjungit Xyloportam, quæ a Xyloporta priori diverſa, veteribus ξυλοκέρκου dicta fuit propterea, quod artifices eam ſtruentes, magna in fundamento aquæ reperta copia, tignis plurimis ac palis in aqua defixis lapides injecerint, atque ita demum ædificii fundamentum firmum effecerint, ut eſt in libro de ædificiis urbis. Nec abs re quis dixerit, videri palatium Xyloportæ potius ſcribendum Xylokerki palatium: ſcriptoris librario vocem obſcuriorem hanc, cum notiori Xyloportæ commutante. *Edit. Pariſ. pag. 479.*

XII. Duodecima Turcis eſt Egri capi, quæ vox obliquam portam ſignificat. Et reapſe ſic exſtructam vidimus, ut in eam non directo, ſed ex obliquo pateat aditus. Leonardi Chienſis epiſtola, quam diximus, Caligaream vocat: Græci Caligariorum. Sic autem a Caligariis ſive ſutoribus eſt adpellata, qui calceamenta faciunt, a Turcis nominata Paſſumaggia. Inter hanc & proxime ſequentem portam, ſitum eſt ad ipſos muros, alto loco, palatium vetus Blachernianum, quod Conſtantini jam vulgo vocant, ubi ſolebant elephanti haſtenus ali. Hoc jam præterito anno Murates III. Græcis loco patriarchii conceſſit, ut paulo ante diximus. Cæterum reperitur in Græcis hiſtoriis hujus portæ Caligariorum nomen antiquius, Porta Καρσία, ſive obliqua: quod interpretari Turci videntur per Egri capi. Urbis tamen ædificiorum liber Charſiæ portam voluit dictam, ab auctore vel conditore Charſia, qui utentis colore Veneto factionis fuerit. Nam factiones olim quatuor erant in hippodromo decertantium equis, quos κέλητας Pindarus dixit, ſingulis bigis, trigis, quadrigis; ita diſtinctæ coloribus, ut βένετα vel cærulei, λευκοί, vel albi, πράσινοι ſeu virides, φοινίκεοι ſeu rubri, dicerentur.

XIII. Decimatertia eſt illa, cujus hoc annalium loco fit mentio, quæque nobis occaſionem primam recenſendi portas urbis præbuit. Vocatur autem Hadrianopolitana, quod Hadrianopoli recta venientes, urbem ingredi per eam ſoleant. In hac porta perlit oppreſſus hominum turba Conſtantinus Dragaſes, ultimus Græcorum Imperator.

XIV. Sequitur decimaquarta, recenti vocabulo Turcico dicta Top capiſi, quo ſignificatur porta bombardaria, ſive tormentorum bellicorum. Græci ante captam a barbaris urbem, nominabant S. Romani portam, ſicut & Leonardus Chienſis, & Chalcocondyles teſtantur: cujus tamen interpres Gallicus ex S. Romani porta facere portam Romanam fuit auſus. A bombardis eam Turcos arbitror adpellaſſe, quod obſidionis tempore tormenta bellica præcipue fuerint huic oppoſita.

XV. Proxima ſecundum hanc eſt decimaquinta, Turcis Geni capi, Græcis νέα πόρτα, quod portam novam ſignificat.

XIV. Inde pervenitur ad decimam ſextam, videlicet Silyriæ vel Selybriæ portam, quæ a priſcis χρυσῆ porta, vel aurea porta nominabatur, & porta fontis. Nam extra portam hanc eſt hodieque fons, qui χρυσοπηγὴ vel aureus fons a Græcis antiquo nomine dicitur, celebris in eorum hiſtoriis, quæ ſæpenumero palatii πηγὴς ſive fontis mentionem faciunt, & templi Deiparæ virginis ad πηγὴν ſive fontem. Interpres Cedrini plerumque Pegen, & in Pege reddidit. Ædificia nunc diruta ſunt, fundamentis adhuc exſtantibus, & ipſo fonte: quem hodieque Græcorum vulgus

χμοστηγὸν adpellat, & invisere magno concursu, certo anni tempore, veluti si Deiparæ virginis templum adhuc incolume staret, consuevit. Aurea porta nunc etiam reliqua conspicitur, sed obstructa, nec id quod audit, aurea: satis elegans tamen, expressos e marmore continens agones sive labores Herculis, artificio non vulgari.

Hoc jam loco perventum est, ab angulo urbis secundo, propter muros urbis terrestres circumambulando, ad oppositum huic angulum urbis tertium: qui, sicut secundus ille ad sinum Ceratinum extremum situs est, ita & ipse pertinet ad Propontidem: ut deinceps latus urbis reliquum mari alluitur, usque ad promontorium Byzantis, vel urbis angulum primum. Ab hoc enim angulo primo latus urbis unum, videlicet aquilonare, a mari Ceratini sinus efficitur, usque ad angulum secundum Pentepyrgianum: rursus ab altera parte mare Propontidis secundum latus urbis, & meridionale quidem efficit, usque ad tertium urbis angulum Heptapyrgianum: occidentale vero tertium latus ab omnibus aquis immune, terrestri muro claudit urbem, qui juxta sinum Ceratinum a Pentepyrgio incipiens, ad Heptapyrgium juxta Propontidem desinit.

XVII. Igitur Heptapyrgianum jam angulo navigio circumvectis, prima propter arcem in latere meridionali porta se nobis offert, cæteroqui numero decimaseptima, quam ab arce vicina portam ἐπτὰ γυναικῶν, id est, septem turrium, voce mixtobarbara nominant. Observavimus in hac Græcam inscripcionem, quam dabimus alibi.

XVIII. Secundum hanc proxima sequitur octavadecima porta, Turcico vocabulo Narli capi dicta: quo nimirum adpellunt ex insulis navigia malis aureis, seu granatis, (ῥοῖσι nunc Græci vocant) onusta.

XIX. Decimanona vocatur Psomatiorum porta. Liber exstat apud Græcos manuscriptus, de ædificiis urbis, quem habemus. In eo nomen portæ Psamatii reperitur, & Palatium Psamatii, & γηροκομεῖον Psamatii, quo domus significatur exstructa curandis & alendis senibus. Originem vero nominis Psamatii legimus hanc in eodem libro, stetisse scilicet olim hoc in loco Psamatii, quoddam simulacrum, quod deastrorum cultor quispiam ceu deum coluerit. Christianos vero frequenter hominem ab eo colendo dehortantes, adpellasse simulacrum illud, quod ipse veneraretur, deum ψευδοπάτωρ, id est, falsum & fictichum, quique nomen illud mentiretur. Ab hoc igitur idolo dei fictitii volunt ipsi loco nomen inditum, ut Psamatii diceretur, id est, fictitii dei locus: vulgo Psama dicente, pro ψεῦμα, quod est mendacium. Propter hanc vero portam Psamatii quondam & palatium erat, & γηροκομεῖον, ut diximus: utrumque Psamatii nomen ob viciniam habens, & ab Helena Augusta, matre Constantini magni, urbis conditoris, exstructum. Christianorum vulgus hanc portam nunc etiam San Matthia vocat, nocat, nomine corrupto ex Psamatia.

XX. Vigesima Græcis Contoscalii porta dicitur. In libro de urbis ædificiis locus hic Contoscalinon adpellatur, & causa nominis adjicitur. Exenim ipsa porta velut intra sinum quemdam abscedit versus urbem, & ab altera parte proximum sibi portum habet pro triremibus, in mare se porrigentem, & muro circumdatum. Is portus olim quum pararetur, præfectum fuisse tradunt operis, velut ἱππαδιφύλακα, Agallianum Turmarchum, (id Turmæ ducem significat, hoc est, legionis, sex hominum millia complectentis, ut est apud Leonem Augustum in libro de bellicis adparatibus) qui cognomen Contoscelis habuerit, a brevis tibiis. Gambacurtam Itali dicerent. Ab hoc adpellatum ajunt portam Contoscalinam, veluti contoscelinam. Ego vero pace Græcorum dixerim potius Contoscalinam, vel Contoscalii vocatam a conta scala. Κοντὸς enim Græcis nunc parvus, uti quum Cedrinus ait, quemdam fuisse nomi-

A natum ab exigultate staturæ Κοντοδιάστημα prætorem Cephallinæ, & alium Κοντοσίφωνα, ceu Leonem parvum, & Stephanum parvum. Scalæ nomen jam ante declaratum.

Vigesima prima Catergolimenis porta nuncupatur, a portu triremium, quæ vulgo sunt Græcis Κάτεργα, sicut & Κατεργάδες nunc adpellantur classiarii, vel navales socii triremium. XXI.

Vigesima secunda vulgo nunc Græcis est πόρτα τῶν ἀρκούδων id est, vel ursarum, vel ursina, Turcis Tschatlati capsi, a mactatione pecudum. Sunt qui novam litoris portam nominant. Equidem crediderim esse antiquam. Ædificium rotundum extra muros in ipso mari, vicinum ac vetus habet, undique circumfluum, nisi qua terræ jungitur; in quo mactantur, excoriantur, & exenterantur pecudes: itemque fenestras habet hæc porta marmoreas a latere, cujusdam ædificii vel palatii veteris, quod ipsis muris urbanis incumbit. Heic aliquando pene naufragium fecisse recordor, quum animi gratia Wolfius Ungnadius Baro Sonneccianus, & Hieronymus Arconatus, & ego, Saraium Sultanium, e Ceratino sinu profecti, cælo primum sereno, marique placido, circumnavigaremus: & oborta subito tempestate, non sine periculo huc rejiceremur. XXII.

Vigesima tertia & ultima porta vocabulo Turcico nominatur Achur capisi, quod Achurii portam significat. Achurium vero Turcis est ædificium capax, aream habens in medio, cujusmodi solent esse stabula pro regiis equis. Et arbitror esse Græcam origine vocem, usucaptam a Turcis. Etenim ἀχυρὼν vocant Græci stabulum, a reponendis scilicet paleis. Sic Emir Achur, stabuli præfectus est in aula Sultanina, velut capite 14. diximus. Itaque propterea nomen hoc isti portæ datum, quod per eam saraio Sultanino contiguam, invehantur omnia curandis & pascendis equis ac jumentis Sultani necessaria, quotquot intra sarajum scilicet aluntur. Ab hac ultima porta, saraii Sultanini murus trium in ambitu milliarium Græcorum incipit, juxta quem ab altero saraii latere primam quoque portam urbis collocavimus. Nec inter Achurii portam, & Horæam illam primam, ulla reperitur alia, quam qua secreto soli Sultano licet e saraii septis ad angulum S. Demetrii prodire quoties ei sic visum est. Ac solet hoc facere multoties, quum eleganter ornatam marmoreis columnis domunculam ibidem habeat, intra quam velis obductam sedens, tam e sinu Ceratino, quam secundo Bospori fluxu in Propontidem præternavigantes intueri cum voluptate potest, ipse conspectus a nemine. XXIII.

Sed enim ante, quam hanc portarum enumerationem claudamus, libet ex allegato sæpius libro, de ædificiis urbis, ordine recensere veteres portas urbis terrestres, quæ illic solæ leguntur; cæteris ad sinum Ceratinum Propontidemque sitis, silentio præteritis. Recitantur autem duntaxat hæ quinque, sumpto ab extremitate Pentepyrgiana initio.

Prima vocatur ξυλόκιονος ob ejus fundamentum defixis in imo palis factum. Nunc Hagiobazari portam dici notavimus.

Altera Charsiæ, qui scilicet ei condendæ præfuit. Turcis est Egri capi, sive porta obliqua.

Tertia πανδοκεύς, ab hominum multitudine dicta. Quippe traditum in historiis legimus, & in hoc ipso de ædificiis urbis libro, Theodosium minorem Augustum terræmotu collapsos urbis muros terrestres curasse per Cyrum præfectum urbanum instaurari: cujus quidem ea fuerit in opere maturando & urgendo sedulitas, ut intra sexagesimum diem absolutum fuerit. Hoc autem in opere, quum una populi pars ab angulo Pentepyrgiano, altera vero ab angulo adverso Heptapyrgiano muros condere cœpisset: ad hanc demum portam pars utraque suis perfectis operis convenit, eaque de causa Porta πανδοκεύς, adpellata fuit, ab hominum multitudine, qui tunc

Edit. Paris. pag. 480.

pag. 481.

iſtic convenerunt. Nunc Hadrianopolitanam vocari diximus. Et eſt illius is profecto ſitus, ut medium in muro terreſtri locum occupet, id quod ego quidem diligenter obſervavi. Nam quum ab acropoli Pentepyrgiana, propter foſſas muri terreſtris, ad angulum vel acropolim Heptapyrgianam ituro, neceſſe ſit unius horæ ſpatium impendere: tantumdem temporis Pentepyrgio requiritur ad portam Hadrianopolitanam, quantum ab eadem ad portam Heptapyrgio proximam. Apud Leonardum Chienſem reperitur hac ipſa in urbis ac murorum parte locus arduus (ut adpellat) Miliandri. Non alibi quærat hunc lector, quam ad portam Hadrianopolitanam vel *πυλὴν Δρυὸς*; correcto tamen prius vel enuntiationis, vel ſcripturæ vitio. Nam pro Miliandro equidem minime dubito reponendum *μυριάνδρου*, quod idem eſt cum *πολυανδρίου*: ſive adeo per inſcitiam vulgi factum fuiſſe dicamus Miliandron ex Myriandro, ſive per oſcitantiam ſcriptoris librarii corruptum nomen exiſtimemus.

Quarta *Κατηγαὶ*, ſive ſubterranea; cujus tamen nominis ratio nulla redditur. Reſpondet jam Topcapiſi vel bombardariæ portæ, quondam S. Romani.

Quinta Græcis *πέμπτη* fuiſſe dicta narratur; quod numero quinta ſcilicet inter portas eſſet terreſtres. Olim auream portam vocavere; nunc Silyurianam adpellari oſtendimus. Quod autem Geni capi ſive nova porta non commemoratur, inter portas S. Romani & auream ſita, propterea ſit, quod nulla tunc fuerit, poſteritatibus ſcilicet exſtructa temporibus, ut ipſum quoque nomen imuit.

Habes jam, benigne lector, inſignem non portarum dumtaxat urbis explicationem: verumetiam multarum præterea rerum declarationem, quæ mihi quidem aliquando Græcas & Turcicas hiſtorias lectitanti vliæ fuere difficiles intellectu, ac perobſcuræ. Tibi ſane, remotis non paucis jam quaſi ſalebris, iter idem ingreſſuro, minus pleraque tædii paritura confido. Vel ipſi tam a Turcis obſeſſæ, quam expugnatæ Conſtantinopoleos hiſtoriæ Chalcocondylis & Leonardi Chienſis, rarum quantum hæc expoſitio noſtra lucis adferet.

Mors Sultani Bajaſitis, a filio Selime veneno ſublati.

201 Non meminerunt annales dari a filio Selime Bajaſiti per alios veneni, quod a noſtris conſtanter adfirmatur: ipſis tamen expoſitionibus horum inter ſe non parum diſſidentibus. Nos pleorumque narrationes ſic recitabimus, ut integrum tamen lectori judicium relinquamus. Spandugines ait, Selimem patri adjunxiſſe Jonuzem baſſam, qui curam ejus gereret, omneſque res patris adminiſtraret. Interim tamen ſecreto cum Jonuze tranſegiſſe, venenum ut patri propinaretur. Itaque Bajaſitem prius, quam Dimotucum perveniſſet, vi veneni dati exſtinctum fuiſſe. Jovius addit, venenum ei præbitum ab Hamone Judæo medico. Alii commemorant, Selimem metuentem, ne ſe bello in Anatolia contra fratres, Achmetem & Corcutem, occupato, rurſus Imperium ſibi vindicaret pater: corrupiſſe medicum patris Uſtarabim, promiſſis ei ſingulos in dies annonis aſprorum mille, qui reditus eſſet annuus 9000. talerorum, aſpris 40. pro uno talero computatis. Itaque recepiſſe medicum, ſe Bajaſiti venenum pharmaco miſtum propinaturum. Ac tradidere quidam, venenum hoc fuiſſe comminutum pulveris inſtar adamantem. Uſtarabim in oppido Tzurulo Bajaſiti auctorem fuiſſe ſumendi pharmaci, quo mirificus ſeni vigor totius corporis & animi rediturus eſſet. Adnuente Bajaſite, medicum altero mane Sultanium ad cubiculum veniſſe: quumque dormientem adhuc reperiſſet, expectabundum ibidem hæſiſſe, donec evigilaret. Elapſo temporis aliquo ſpatio, quum non expergiſceretur, excitari juſſiſſe, jamque experrectum interrogaſſe, pharmacone uti vellet. Illo adſentiente, Uſtarabim antipharmacis multo ante munitum, præguſtatam ab ſe medicinam Bajaſiti præbuiſſe hauriendam: ſimul cubicularibus mandaſſe, ne quid ei potus ſubminiſtrarent prius, quam bene cooperto corpore ſudaſſet. Inde medicum ſe Conſtantinopolim ad Selimem conuliſſe, qui promiſſi præmii loco juſſerit ei caput amputari: quod diceret, hominem ſceleratum ac infidum Sultano patri, eadem uſurum erga ſe quoque perfidia, ſiquidem hoc uti faceret, ab alio quopiam compellatus eſſet.

Cruentum & parricidiale Selimis Imperium.

Sublato de medio patre, progreſſus eſt Selimes ad immanem ſævitiam, fœdaque parricidia, ſolus ut rerum potiri poſſet. Frater ejus natu major Achmetes ad Arabicos fines profugiſſe dicitur, hoc eſt, in Caramaniam regno Sultani Calrenſis finitimam. Quippe non multo poſt ſequitur, eum ſuis tandem e latebris cum milite Caramano contra Selimem prodiiſſe. Arabes etiam vocari Ægyptios, & Ægyptiorum Sultano ſubjectos, indicavimus capite 169. Muſtaphæ baſſæ mentionem paulo ante ſecimas capite 198. Fuit interfectus propterea, quod Achmetis eum filios, Muratem & Aladinem, de imminente ſibi a patruo Selime periculo, monuiſſe per celeres internuntios compertum fuiſſet. Meritas luit pœnas, ob perfidiam erga Sultanum Bajaſitem; herum ſuum, contra quem Seliml filio ſtuderat. Fratrum filii, quos Selimes ſtrangulari juſſiſſe traditur, more Oſmanidis recepto, qui nefas eſſe putant, Oſmanidarum ſanguine terram conſpergi, numero fuere quinque: Muchemetes & Aladines, Sinanis Scachi filii: cum tribus filiis Sultani Muchemetis, ut eſt videre noſtra in Oſmanidarum genealogia. De Tekienſi provincia dictum capite 57. Qui primus e janitoribus regiis, & Azem Aga vocatur in annalibus, integre dicendus eſt Capizilar Azem Aga. Nomina jam aliquoties expoſita ſunt, & ſuo loco de Capizilariis agemus, qui Sultani Oſmanidæ janitores ſunt. His præfecti ſolent eſſe vel quatuor, vel ſex, prout ipſi viſum Sultano. Vocantur autem vel Capizilar Baſſi, vel Capizilar Aga. De vocabulo Baſſa, capite 14. de Agæ 173. diximus. Qui primus & ſupremus inter hos eſt, Capizilar Azem Aga nominatur. Etenim Azem ſupremum ſignificat. Notandum hoc Caſanis Azemis Capizilariorum Agæ nomen. Quippe Geuſræus ait, Corcutem incidiſſe in manus Boſtangis baſſæ, qui Selimis gener fuerit. Oſtendimus autem ſupra, capite 198. Boſtangim baſſam, Selimis filiæ nuptias conſequutum in præmium perfidiæ, cognomen habuiſſe Ducaginoglis, ex cauſa paulo poſt aperienda. nomen vero proprium hujus Ducaginoglis erat, non Caſam vel Caſan, ſed Achmet, quemadmodum ex ipſis annalibus deinces adparebit. Et omnino Capizalar Aga diverſus eſt a Boſtangi baſſa. Quapropter in his Geuſræus erravit. Oppidum Egrigos Bellonio Grigos eſt, ad mare ſitum, verſus ſinum Ajaſicum, qui priſcis erat Iſicus.

Selimis ſtatura, prælio victus & occiſus Achmetes, ejuſque filiorum exſilia.

Quod pumilionis Selimi nomen tribuitur, ſic de ſententia Spandugini eſt accipiendum: ut intelligamus, eum de reliquo corpore fuiſſe oblongo, ſed tibias habuiſſe breves. Eique de cauſa ſpectabilior erat in equo, quam ſi pedes incederet. Neapoli Caramaniæ Turcis ſua lingua vocatur Geniſcheher. Et annalium hoc notanda verba ſunt, quæ ſæpius repetunt, has res in Caramania fuiſſe geſtas, quo ſe contulerat Achmetes,

ut auxiliis Sultani Ægypti ſive Cairenſis e propinquo contra Selimem uti poſſet. Leonis quidem Auguſti Novella de Thronis Neapoleos meminit, epiſcopatus metropoli Stauropolitanæ in Caria ſubditi. Hinc adparet, errare Jovium, qui pugnatum ait prope Pruſam in ampliſſima planicie, quæ novæ terræ, Cliugua Italica, vel novæ civitatis adpelletur. Et proficiſcitur hæc ejus inde alucinatio, quod alia ſit haud procul a Pruſa, vel Nicæa potius Neopolis ſive Geniſcheher, de qua ſuperius cap. 17. & 23. dictum. Ea tamen procul admodum diſtat a Neapoli Caramaniæ. Nec video, quo poſſit eſſe loco tanta planicies, ac tantorum exercituum capax, in vicinia vel Pruſæ, vel Nicææ, vel Geniſcheheris ſive Neapoleos, huic proximæ: quum illic perpetua vel juga ſint, vel clivi ſaltim montis Olympi. Taceo, ſuperius aliquoties in annalibus hiſce reperiri, Caramaniæ begos cum Oſmanidis bella gerentes, ſi hoſtibus impares ſe viderent, in montuoſa regionis ſuæ loca ſe recepiſſe: quæ quidem illæ ipſæ latebræ ſunt, in quas ſe cum milite ſuo Sultanus Achmetes, Selimi fratri copiis impar, abdidit; & quales in vicinia Pruſæ nullas habere potuiſſet. Ideoque non abs re dicitur Achmetes ab initio belli, tranſeunte cum copiis in Aſiam Selime, veluti fratre debilior ad Arabicos profugiſſe limites, hoc eſt, in Caramaniam: unde nuſquam hactenus prodiiſſe legitur, multoque minus præſenti cum diſcrimine rerum ſuarum in Bithyniam fratri ſubditam ſe contuliſſe. Filiorum, quos duos reliquit ſuperſtites, Muratem & Aladinem, in his quidem annal. nulla exſtat mentio: ſed ab aliis, præſertim Menavino, teſte oculato, commemorantur. Aladinem evaſiſſe fuga, narrat Jovius: & in itinere, quo ſe conferebat ad Ægypti Syriæque Sultanum, amicum paternum, febri exſtinctum. Muratem vero referunt omnes ad Iſmaëlem Sophinum, Scachum Perſarum, ſe recepiſſe: qui filiam ei ſuam dederit uxorem. Quippe conſtat, utrumque principem tam Achmeti patri, quam filiis, adverſus Selimem faviſſe: quod eſſe ſibi propemodum ante fores cernerent formidabilem illam Oſmanidarum potentiam, quam bellis civilibus debilitatam cupiebant, ne cum utriuſque detrimento longius ſerperet: uti ſane mox ab hiſce moribus Sultanos Ægyptios cum Mamelucis ſuis ad internecionem delevit, Sophinos tum primum exortos graviter adflixit: tametſi nihil hactenus in hos, arcano quodam Dei judicio, ſummis licet uſi viribus, efficere potuerint Oſmanidæ, quod ſpem eis opprimendi regni Perſici certam præbere queat. Ideo majori dignum admiratione, quod inſolentiores perpetuis hactenus, & infinitis prope contra quoſvis populos facti victoriis, nihil non vi ſola præpotentis Imperii tum proſternere, tum diruere ſe poſſe jactitant. Ergo Romani tandem illius Pindari verum eſſe, ſuo cum interitu, diſcant oraculum:

Edit. Pariſ. pag. 483.

Vis conſili expers mole ruit ſua,
Vim temperatam Dii quoque provehunt
In majus. Idem odere vires
Omne nefas animo moventes.

Selimis adverſus Iſmaëlem Sophinum expeditio: prælium in planicie Zalderana: Jovius emendatus, Ordu, Orda, Foſſatum, Tuldum, Tebris, Sultania, Kemach.

204 Hujus belli cauſæ intelliguntur ex indicatis capite præcedenti, de recepto præſertim hoſpitio Murate, Achmetis F. Jovius exercitum Selimis habuiſſe tradit hominum ducenta millia; duplo majorem numerum faciunt annales. Idem vocat Iſmaëlis primarium ducem Uſtaoglim, qui noſtris annalibus Uſtagelu ogli, vel Uſtazelu ogli, rectius quidem haud dubie, nominatur. Id filium Uſtageluis ſignificat. Quis autem fuerit hic Uſtageluis, non exprimitur in annalibus. Jovius ſtatim poſt expoſitum prælium Selimis contra Perſas, & occupatum Taurifium, narrationem belli Turcorum adverſus Coſtageluem Aladuliorum principem ſubjicit. Idem bellum Turcis quoque mox geſtum referunt, ſed adverſus Aladeulem Dulgadiris provinciæ Ducem. Ergo jam animadvertiſſe videmur, hujus Dulgadirenſis regionis principes habuiſſe nomen Aladeulis in genere, cujus ſupra facta mentio cap. 163. ſed ſingulis tamen præterea peculiare quoddam fuiſſe nomen; adeoque devictum hunc ab exercitu Selimis Uſtazeluem fuiſſe vocatum, cujus filius fuerit Uſtazeluogli, ſupremus belli dux apud Iſmailem Sophinum; qui Zalderanis in campis occubuit. Hinc igitur emendandus Jovius, & pro Uſtaogli reponendum Uſtazelu ogli: rurſumque pro Coſtagelu, ſcribendus Uſtagelu. Planicies Zalderan legitur in annalibus, qui Jovio ſunt campi Calderani. Situs horum ex eo percipitur, quod dimicatum tradit idem non procul a civitate Choi, quæ priſcis Artaxata fuerit dicta. Malcozoglis ſive Malcozides prior, Turcis eſt Thur Ali beg, Jovio Thurabeus, vocabulo hinc itidem corrigendo: alter Mahomet, quem annales non nominant. Turci vulnus inflictum fuiſſe Scacho tradunt a Malcozide, Jovius ictu ſclopeti læſum ait ſub humero ſiniſtro, non graviter tamen, & incerto vulneris auctore. Orda Turcis eſt Ordu. Proprie quidem hoc uti vocabulo ſolent pro foro caſtrenſi rerum venalium, ſed interim generaliter etiam pro caſtris ſeu foſſatu potius, ut adpellat Leo Sapiens Auguſtus, accipitur: itemque pro tuldo, quæ Græcis vox in hiſtoriis reperitur, & in Leonis Auguſti libro de bellicis adparatibus ſic definitur, ut impedimenta vaſaque militum, & omnes res neceſſarias complectatur; nimirum famulicia ſive pueros, & jumenta, ſive ſagmaria, reliquaque animalia, & ſi quid præterea rei ad uſum foſſati milites ſecum vehunt, trahunt. Germani Throſſum adpellant. Hæc proprie vox hoc in loco Turcicæ Ordu reſpondet. Notum, apud Tataros aulam, ſeu caſtra, ſeu comitatum Chanum ſive regum adpellari ordam. Apud Beluacenſem Joannes de Plano Carpi, legatus Pontificis ad Tataros, curiam regis interpretatur, & ſtationem Imperatoris ac principum, itemque tentorium ducis. Sed heic, ut diximus, tuldum Perſici regis in prædam ceſſiſſe Turcis intelligitur: uti mox etiam ſequitur, unam ex Iſmailis uxoribus in orda fuiſſe captam. Solent enim mulieres, ſi quæ ſequuntur caſtra, tuldi pars eſſe. De Tebriſio ſupra quædam expoſuimus cap. 127. Ptolemæi Tervam eſſe, plerique putant, & tranſpoſitis fortaſſe litteris Tevre ſcribetur rectius: Hebræorum Suſam, Jovius autumat. Id quidem hoc loco minime ſilentio prætereundum, quod a Choi propter quam urbem pugnatum fuiſſe diximus, 80. milliaribus Aſiaticis vel Romanis Taurifium diſtet. Addendum & hoc, commiſſum fuiſſe prælium die 26. menſis Auguſti, anno Chriſtiano 1514. Sultaniam denique Jovius idem fuiſſe putat exſtructam e ruinis Tigranocertæ. Fiet ejus infra quoque mentio, in expeditione prima Sultani Soleimanis adverſus Perſas. De Carabago explicatum cap. 63. de Amaſia capite 63. Civitas hodie dicta Kemach in Armenia, quondam metropolis erat Armeniæ Camachus, ut eam Leonis Auguſti Novella de thronis adpellat, & indicatum a nobis eſt ſuperius cap. 5. Peucerus corrupto vocabulo Ciamaſſum nominavit. Sanſovinus quoque Jamacam vitioſe, pro Camaca vel Camaco, ſcripſit: errorem Laoniceni ſequutus interpretis.

Bellum Dulgadirenſe: Mors Ducis Uſtageluis vel Aladeulis.

De Dulgadiris provinciæ finibus dictum ſupra, capite 163. Duces ejus, ſive reguli, Turcomani erant, non Chriſtiani: regio ipſa tota montuoſa, 205

Tauro & Antitauro incluſa. Dreslerus ſimpliciter Cappadociam vocat, ſed non recte. Bello cauſam præbuit, quod hujus regionis Ducis Uſtazelvis filius, ut dictum, hoſti Selimis & Oſmanidarum Iſmaili Sophino militaſſet: quodque pater, occiſo Calderanis in campis filio, Tauriſio proficiſcentem verſus Amaſiam Selimis exercitum, in eliſuris montium, & impeditis itinerum anguſtiis, fluminumque transjectionibus, adflixiſſet. Sinanis baſſæ meminimus ſupra capite 177. Uſtazelvis a Sinane capti, ejuſque juſſu necati caput, a Selime Venetias, pro Turcorum more, miſſum fuit. Subſtitutus huic Alis begus, infra nominatus Scachi Svarenſis filius, initio regni Soleimanis, ad annum Chriſtianum 1522, ubi plura de hoc exponemus, capite 219.

Edit. Pariſ. pag. 484.

Selimis in baſſas ſuos ſævitia: Ducaginogli, Ducagini reguli, Catalogus parricidiorum & cædium Selimis.

206 Piri baſſa Turcis eſt is, quem hiſtoria belli Rhodii Pyrrhum Græco nomine vocat, ut Ajacem Jovius itidem adpellatione Græca dixit, qui Turcis eſt Aigas. Ducagini filius Turcis eſt Achmet baſſa Ducaginogli, cujus obiter facta mentio, capite 198. Natus fuit Ducagina familia, quam Jovius ait illuſtrem fuiſſe in regione Naupactia ſive Lepantina, ſicut jam dicitur. Ego vero hanc fuiſſe celebrem invenio apud Epirotas vel Albanenſes, in quorum regione Barletius Ducagini meminit, loci vel oppidi cujuſdam, cui cum imperio præfuerunt olim, & a quo familiæ nomen hoc inditum fuit. Annales Venetorum tradunt, anno Chriſtiano 1444 Paulum & Leccam Ducaginos fratres, Tamuſii filios, cum ditionibus ſuis in Albania, Venetæ ſe reipublicæ fidei permiſiſſe. Jovius hunc Ducaginoglim ait infamem fuiſſe pluribus vitiis, avaritia, ambitione, perfidia. Filio Selimi patrem Bajaſitem prodendo, nuptias filiæ ipſius impetravit, ut ante diximus. Cauſa mortis heic verius eſt expoſita, quam ab aliis, qui necatum volunt ob expilatas provincias, quibus præfuiſſet. Atqui Vezirazem baſſa, quo munere dicunt annales ſanctum fuiſſe Ducaginoglim, quum occideretur, non provinciam quamdam adminiſtrat: ſed ad portam ſuprema cum poteſtate, velut ad clavum totius Oſmanidarum Imperii ſedet, nec niſi graviſſimis de cauſis alio ſolet ablegari: quod in Sinane prius, deinceps accidiſſe meminimus in Oſmane Vezirazeme contra Perſas miſſo, cujus loco tunc Provezirazemes ad portam conſtitutus fuit Meſites baſſa, ſpado vetulus, nunc ſalvis annonis rude donatus. Otrazjacum Turci dicunt. Præter Ducaginoglim, referunt annales ab Selime necatum Iſchenderem baſſam, qui & ipſe gener ipſius erat, & Taziſadem Cadileſcherum, & Seguanem baſſam, (officii vocabulum eſt, explicatum cap. 190) qui nomen habuerit Bal Gemes. Id hominem ſignificat melle non veſcentem. Hæc de procerum Selimis cædibus hoc tantum loco memorantur. Addamus & alias, aliis temporibus ac locis perpetratas. Muſtaphæ necem prodidimus ſupra, cap. 202. Chendenum baſſam Jovius truncidatum refert ante, quam contra Sophinum Iſmailem in Perſiam progrederetur: quod vir magno rerum uſu præditus, iter hoc gravibus de cauſis ei diſſuaſiſſet. Chuſeinem baſſam, Vezirem ſuum, ſimili de cauſa deinceps juſſit interfici, quod ei per ſolitudines Arabiæ Cairum petituro cum copiis, auctor eſſet, ne temere tanto cum exercitu tam periculoſum iter ingrederetur, ut in annalibus expoſitum legimus. Ægypto potitus, Jonuzem baſſam, (Janum male Geuſræus & alii vocant) a Cheire bego per calumniam delatum, ſeu furore quodam impulſus, e medio ſuſtulit, ut eſt in annalibus. Colligamus immanis jam belluæ diritatis inauditæ facinora. Primum octo parricidia, prorſus enormia, quibus patrem veneno peremit, Achmeti Corcutique fratribus a & 5 fratrum filiis laqueo fauces eliſit: procerum deinde maximorum cædes, totidem, Muſtaphæ baſſæ Vezirazemis Cheudeni baſſæ, Ducaginoglis Vezirazemis baſſæ generi ſui, Iſchenderis itidem baſſæ generi, Taziſadis Cadileſcheri, Balis Gemis Seguanis baſſæ, Chuſeinis baſſæ Veziris, & Jonuzis baſſæ: quæ ſane omnia quonam modo legatus Venetus, Aloyſius Mocenicus, uſque adeo elevare potuerit, ut nihil fuiſſe barbarum in hoc tyranno diceret ſit auſus, mihi quidem mirari ſubit.

Selimis adverſus Ægypti Syriæque Sultanum expeditio: Canſavi Gauri, Mameluci, Circaſſi, ſive Quinquemontani.

Simulaſſe dicitur Selimes, alteram adverſus 207
Iſmailem Sophinum expeditionem ſe ſuſcepturum, quum reapſe Sultanum Cairenſem invaſurus eſſet. Id aſtu fecit, ne præpotentes duos hoſtes ſimul in ſe concitaret: qui quidem inter ſe reconciliati fuerant, animadverſo Selimis inſtituto, non minus Ægyptii, quam Perſæ interitum quærentis. Præterea ſtimulos addebat Selimi Cheir begus Halepi, (Jovius & alii Cajarbejum non recte vocant) qui ſuo cum Sultano inimicitias exercens, defecturum ab eo ſe nuntiabat, ſi propius ad Halepum cum exercitu Selimes acceſſiſſet. Canſavi Gauri nomen eſt Sultani Cairenſis in annalibus hiſce Turcicis, qui noſtris corrupta voce nominatur Campſon Gaurius. Hunc Selimes prælio vicit, in quo Sultanus ipſe cæſus occubuit. Cajarbejum quoque, vel Cheirem begum, hoc prælio cecidiſſe, Geuſræus tradidit: cui tamen deinceps Ægypto capta Selimem commendaſſe Cairum, in his annalibus expreſſe legitur. De Mamelucis abunde Jovius & alii ſcripſere, quæ paucis dumtaxat attingamus. Cæpere ſub Friderico II Auguſto. Duravit eorum ſocietas vel ordo cum imperio c c c plus minus annis. Nomen ipſum ſignificat militem, qui ſtipendia facit. Ex militabant Sultano, perpetuiſque bellis exercebantur, equeſtris rei præſertim peritiſſimi. Morte me Sultano deligebant alium e corpore ſive collegio ſuo, liberis ſuffragiis. Plerumque tamen Emirum ma- *pag. 485.*
jorum, qui numero quatuor erant, auctoritate dignitateque Sultano proximi, ratio haberi ſolebat. Electus cuique Mameluco centum Seraphinos pro felicibus auſpiciis imperii donabat. Omnes neceſſario vel Chriſtiani erant, vel ex Chriſtianis parentibus nati; nec in ordinem ſuum vel Arabes, vel Saracenos, ſive Mauros, vel Hebræos, vel Turcos admittebant. Major eorum pars e Circaſſis conſtabat, in puericia captis, aut pretio diſtractis. Eam ob cauſam Zercas ſive Cercas quoque vocantur a Turcis, ob Circaſſorum inter Mamelucos præcipuum numerum: quæ natio nomen Quinquemontanorum habet, Iberis ſive Georgianis vicina.

Tommanbai, Sultanus ultimus Ægypti, Ulu Duveidar, Emir Quibir.

Quem noſtrorum hiſtoriæ Tomumbejum vocant, 208
Turcis eſt Tommanbai, nomine non vitiato. Quod officium, quæve dignitas fuerit ejus, qui dicitur heic Ulu Duveidar, ex ipſo annalium contextu intelligitur. Initio commentationis hujus, capite tertio, Ulu ſignificare notavimus excelſum. Petro Martyri Mediolanenſi in deſcriptione legationis Babyloniæ, non Ulu Duveidar, ſed Emir Chemir adpellatur, quod Arabibus eſt Emir Quibir, id eſt, magnus Emir. Ea vox a nobis capite primo & decimo quarto ſuperius eſt explicata. Martyr adjicit, Emir Quibir eſſe magiſtratum primum poſt Soldanum, idque propterea, quod exercitibus præſit. Ergo Sanſovinus & alii falluntur, qui hujus in hiſtoriæ narrationibus ex Tommanbai Ulu Duveidare, vel Emire Quibire, fecerunt Admiralium Alexandriæ. Reperitur etiam apud Geuſræum Derdar Quibir, ut apud An-

dream Cambrinium Florentinum, & alios, Magnus Diadartus. Utrumque mutilatum ex Duveidare. Nec Geufræus ſibi conſtat in hoc explicando, quum modo magnum Mariſcalcum, modo Præfectum vel Admiralium, modo magnum ſtabuli comitem interpretatur, qui Græcorum in aulis erat ὁ μέγας Κονοστάβλος. Si Petro Martyri, ut oculato teſti, fides habenda, qui hunc præfuiſſe dicit exercitibus: fuerit ſcilicet, is apud Ægyptios Ulu Duveidar, qui Serasker nunc apud Turcos eſt, aut qui μέγας δοὺξ apud Græcos imperatores olim dicebatur. Nam μέγας στρατοπεδάρχης eſſe non poteſt, quem Prætor Græciæ noſter cum Beglerbego comparat. Ejus verba ſuperius exſcripta leguntur, capite 66.

Melicul Umera, Zamberdi Gafali, Gaza, Zozimus Gazæus, Remle, Rama, Rammola.

209 Vocabulum Melicul Umera, nomen ejus officii ſive dignitatis denotat Arabica lingua, quondam Mamelucis uſitata, quæ apud Turcos eſt vel Beglarbegi vel, (uti vulgo pronuntiatur) Beglerbegi, hoc eſt, domini dominorum, qui ſangiacos ſcilicet, aliosque begos ſub ſe habet. Vide prolixius explicata capite 14. Zamberdi Gafali, noſtris eſt Jamburdus Gazzettes. Equidem hactenus operam dedit, ut minime corrupta nomina, præſertim propria, ſingulis in linguis ederem. Gaza, cujus in his annalibus paulo ante mentio ſit, nota eſt Palæſtinæ civitas, quæ viros Illuſtres aliquot dedit: & inter alios Zoſimum Gazæum, oratorem eloquentem, licet paganum, qui necatus ab imperatore Zenone fuit, homine crudeli & malitioſo. Is eſt editus a nobis auctor hiſtoriæ Zoſimus Comes, ὑπαποκρισιάριος, quod nomen illum ſignificat, qui fiſci aliquando fuit advocatus. Eum Karolus Sigonius V. C. ſingulis ſeptimanis pagellatim, quum ederetur, a me per veredarios, opera Petri Pernæ Bononiam Baſilea miſſum, hiſtoriæ ſuæ de imperio occidentis inſeruit, nulla beneficii mei vel unico verbo mentione facta: cui tamen anno 1581 ſe Bononiæ inviſenti, quum ex Sabaudi ducis aula diſcedens, ad Ferrarienſem cum Ducis Auguſti Septemviri Saxonis legato, Andrea Paullo, viro ampliſſimo, & amico ſingulari, comitandi ejus cauſa proficiſcerer, magnas ſane gratias agebat, ingenue fatendo, minime ſe ſuum illud opus abſque mea communicatione Zoſimi, cum laude publicaturum fuiſſe. Nec diſſimulabat ſe, quum in ſepulcrum ſuum (ſic enim adpellabat bibliothecam) me deduceret, Romam profectum petiiſſe copiam ſibi fieri pellegendi Zoſimi, qui eſſe ferebatur in Vaticana: nec tamen id a Gregorio Decimo-tertio P. M. licet adhibitis interceſſoribus illuſtriſſimis ac primi nominis & loci Cardinalibus, Farneſio & Eſtenſi, certis de cauſis impetrare potuiſſe. Quo plus, ore tunc quidem rotundo, mihi ſe debere profitebatur. Sed enim ad annales ut redeamus, quod heic memoratur Remle, oppidum Palæſtinæ, varias adpellatione habet. Nam & Remle, ſicut heic, & Ramma, & Rama, & Rammola Mauris, qui Arabes ſunt, ac finitimis nominatur: quod vocabulum terram arenoſam ſignificat, & a Turcis eſt mutatum in Remle. Diſtat decem vel duodecim plus minus, milliaribus Aſiaticis a Giaffa, quæ ſacris eſt litteris Joppe, ſic ab Japeto vel Japheto dicta, quod verſus Europam, ab Japheti filiis inhabitatam, portus ejus celeberrimus ſpectet.

Cudſimubarec, Iklindi, Meſſit Axa, Judſunamaſi, Cubei Sahara, Cuba, Trulla, Naos dromices.

210 Selimes in Ægyptum cum exercitu profecturus,
Edit. Pariſ. quum ab Hieroſolymis non procul abeſſet, mo-
pag. 486. rem tyrannorum ſequutus, quibus in ore preces

A hæ perpetuo ſunt, *De mihi fallere, da juſtum ſanctumque videri*, civitatem Muſulmanorum etiam opinione ſacram ſanctam inviſere voluit. Hæret enim hodieque Turcorum in animis ea ſive religio, ſive ſuperſtitio: ut voci rei, Mecca ſua viſitata, non ſe legitime ſolviſſe votum arbitrentur, niſi Bethlehemam quoque, Chriſti cunis nobilem, & Hieruſalemam adierint. Vocant autem Hieroſolyma, vel Hieruſalemam, lingua ſua Cudſimabarec, quod nomen ſignificat locum benedictum vel inclytum. Veſpertinæ preces Turcis ſunt Ikindi nemas, quæ nimirum medio concipiuntur inter meridiem & occaſum ſolis ſpatio. Concepit has in meſſit axa; id eſt in alba meſſita, ſive templo Turcico. Nocturnas, quæ Jadſunamaſi Turcis adpellantur, & intervallo medio dici ſolent inter occaſum ſolis & mediam noctem, peregit in Cubei Sahara, ſive Sehara: vocabulo denotante templum in ſpatioſa ſitum area, & cui faſtigium impoſitum eſt formæ rotundæ. Tale faſtigium Evagrio, ſcriptori eccleſiaſticæ hiſtoriæ, B *Sólon* dicitur: Græci recentiores, ut Zonaras, Cedrinus, alii, Trullum & Trullam nominant: uti quum Cedrinus aic alicubi, Trullam ſanctæ majoris eccleſiæ furnicam corruiſſe: quibus in verbis furnica ſignificat habentem formam furni, hoc eſt rotundam, non in longum porrectam, cujuſmodi tectis cooperta templa Græcis *καὶ ἐπιμήκεις* vocantur. Vox Cubei ne Italis quidem eſt ignota, veluti quum Venetorum in annalibus legitur, anno 1416 ignem exuſſiſſe cubas templi Sancti Marci, plumbo tectas. Intelligitur autem hoc annalium loco per Cubei Sahara, templum Solomonium hodiernum Hieroſolymis, quod & cubam habet ejuſmodi, Turcicis templis familiarem, & ampliſſimam circa ſe complectitur aream.

Rurſus Æthiopes ſive Mauri, pro Ægyptiis & Arabibus.

C Cur Ægyptii & Arabes, olim Sultani Cairenſis ſubditi, nominentur Æthiopes ac Mauri, a 211
nigro colore corporum, diximus ſupra, capite 165. Sanſovinus expreſſe hac in hiſtoria, Cairi ſive Miſziris (ut nunc adpellari, capite 61 notavimus) incolas Mauros vocat, vulgari conſuetudine. Paulo etiam poſt ſequitur heic in annalibus, interceptum ab Arabibus & Æthiopibus Tommanbain, Selimi fuiſſe proditum. Cæterum transfugæ dumtaxat heic unius meminerunt annales Turcici, ſed hiſtorici noſtri duorum, qui Mameluci fuerint, natione Albanenſes vel Epirotæ. Feciſſe tradunt hos transfugium ad civem popularemque ſuum, Sinanem baſſam, eique conſilia Sultani Ægyptii cum inſidiis detexiſſe.

Regio Sait, Ægypti pars, Aythonus emendatus.

Quod urbem Cairum ingreſſi dicuntur Selimia- 212
ni milites, id factum ajunt alii per eam portam, D
quam noſtri Baſſuellam vocant, & de qua paulo poſt amplius agemus. Regio Sahil Joanni Leoni Africani ſuperior Ægyptus eſt, quam Thebaidis provinciam dixere veteres. Aythonus capite 54, ut etiam annales hi Turcici, non Sahid, ſed Sait, hanc adpellat; & primam ac majorem (id eſt maximam) Ægypti provinciam facit: quo loco notandum obiter, ſecundam provinciam ejuſdem Ægypti vitioſe ſcriptam Demeſor, pro quo reponendum ſine dubio diviſis vocibus, De Meſer: quod Gallica phraſi denotat provinciam Meſerenſem, hoc eſt vicinam urbi Meſer, quam rectius capite præcedenti diximus nominari Miſzir, aut Miſſir. Ibidem quinta provincia cum urbe Damiata, non eſt Æliopolis, ab Ælio Pertinace Auguſto ſic vocata, quod auctori Platinæ credidit Reineccius: ſed Heliopolis, quaſi ſolis civitas, ut in eadem Ægypto quondam erat Her-

mopolis, Mercurii civitas; Panopolis, Panis civitas, & aliis a Dis aliæ nominatæ reperiuntur, etiam a ridiculis illis Ægyptiorum nummibus quædam, ut a canibus Cynopolis: a lupis, Lycopolis: a felibus, Æluropolis. Plures Elias noster Cretensis in Nazianzenum, quodam loco recitat. Corrigitur hoc etiam in illo ipso Aythoni capite, quum dicit, haberi carnes crastinas, hædinas, gallinaceas: ut lector malit carnes castronias, id est, vervecinas, quam crastinas.

Messita dicta Chasanis Zami.

213 Auctorem hujus messitæ sive templi Cairensis Chasanem vocant annales hi Turcici, rectius proculdubio, quam vel Joannes Fraxineus, apud quem Hessin legitur, vel Helferichus in itinerario, cui scribitur Hessen, pro Chasan.

Tommanbais suspenditur, finis regni Sultanini & Mamelucorum, Bab Suveile.

214 Memorabilis est fœdus hic Tommanbais interitus, & Ægypti Syriæque Sultanorum regni finis. Suspensus fuit Tommanbais undecimo die mensis Aprilis, anno Christiano 1517, ut Sansovinus adnotavit. Sumtum hoc de ipso supplicium ad portam Bassuellam, ut idem retulit, quum prius ignominiæ causa laqueo ad collum adpenso, per urbem mulo insidens circumductus fuisset. Peucerus Basuelam Syriæ portam nominat. Sed melius annales indicavere locum in urbis umbilico, cui nomen Bab Subeile vel Suweile, quorum illud significat portam, hoc plateam. *Edit. Paris. pag. 487.*

Morbus & mors Selimis, in loco fatali, Dephter darlar, Bairam majus & minus.

215 De pago Inzua dictum superius, numero 74. Non procul abest a Zorlo, sive Zurolo, sive Ciurlo Jovii, de quo dictum itidem capite 26 & 193. Nec longe a Zurulo distat is locus, qui Selimi fatalis propter impietatem erga patrem bis exercitam, prælio committendo, venenoque præbendo, de quo dictum capite 207, fuit. Et bis hoc loco Turcici quoque fatentur annales, fatali Selimem loco diem suum obiisse. Causam mortis adtulit ei pustula sive carbunculus pestilens, ut Turci memoriæ produnt. Sansovinus ex aliis refert, plagam fuisse corrosivam, instar gangrenæ: quod equidem non puto, propter interitum Selimis subitum, quum gangræna tardiores plerumque progressus faciat. Dephterdari sive Dephterdalari, sunt vel Rationales, vel quæstores, vel (uti nunc adpellamus) præsides & consiliarii cameræ. Bairam, maximum Turcis festum est, instar paschatis nostri, quod mense Ramazano celebrant, quo & jejunium suum servant, integro mense triginta dierum, a crepusculo matutino, usque ad solis occasum, nihil cibi potusve sumentes: & absoluto jejunio, suum hoc Bairam, paschatis in morem, peragunt. Duplex autem Bairam Turcis in usu est. Unum, mense Ramazane, de quo nunc agimus; & quod Bujuc, sive majus, aut magnum adpellant. Ejus supra meminimus, capite 31 & 33. Alterum, sexaginta plus minus ab hoc diebus celebratur, & Chazilariorum Bairam dicitur, hoc est religiosorum, qui peregrinationem voti ergo suscipiunt, ad visitandum Mahometis Prophetæ sui sepulcrum Mecchanum, ut indulgentias peccatorum suorum istic impetrent. Quippe cæteri ad hujus observationem Bairam non tenentur. Ideoque Cutzug Bairam ab eis adpellatur, uti festum minus, aut parvum. Neque vero sibi quidquam ad impetrandum veniam admissorum facinorum, prodesse putant solam Mecchani templi visitationem: ni Bethlehemam quoque, cum Hierosolymis adeant, uti paulo ante significabamus. Hinc vero certum mortis Sultani Selimis tempus colligitur alioqui controversum. Quippe legitur apud Jovium, extinctum Selimem anno Christiano 1519, die decimo quarto mensis Februarii: quum Sansovinus, & alii, verius omnino tradant, id accidisse mense Septembri, anno 1520. Quippe Bujuc Bairam tunc instabat, quod Selimes celebraturus erat Hadrianopoli, si superstes fuisset.

Soleimanes initio regni Belgradum obsidet, Burgurdelen cum ea capit, Sabacz, Sabatia.

216 Causa, cur regnum auspicatus Soleimanes, Ungaris mox bellum inferret, non erat alia reapse, quam certa spes occupandi Belgradi, cum cæteris ejus regni provinciis & oppidis, rege Ludovico, Uladislai filio, necdum per ætatem ad gubernandum idoneo, & procerum suorum, tam sæcularium, quam ecclesiasticorum contemtui exposito: qui posthabita dignitate regis, & salute reipublicæ, suis dumtaxat commodis, ambitioni, luxui, fastuique ab hominum memoria inaudito, studebant. Occasionem vero pacis abrumpendæ, Spanduginus hanc exposuit: quod legatus Soleimanis, ad denuntiandum Ungaris bellum missus, ni tributum Soleimani solvissent; non modo non exceptus ab eis honorifice, verumetiam tractatus præter legatorum jus fuerat: idque propterea, quod vindicare se de Sultano Turcico vellent, ob ignominiose ac insolenter habitos a Selime prius legatos suos. Burgurdelen vero Soleimanes præcipiendam putavit, ne qua Savo secundo Belgradensibus obsessis, ad quorum is mœnia Danubio jungitur, venire subsidia possent. Quippe Burgurdelen Turci vocant illud in ripa Savi fluminis oppidum, quod Ungaris Sabacz adpellatur, cinctum undique Savo, in quem Drinus ibidem, ac Baconius amnes, influunt. Bonfinius refert anno Christiano 1470 initam fuisse vel occæptam ædificari molem Sabaz, cui nomen Turcus indiderit, uti Sabaz vocaretur, quod Turcica lingua mirabile quid significet. Intelligit autem Turci nomine Sultanum Muchemetem, Bajasitis patrem, Selimis avum, Soleimanis proavum. Quippe Muchemetes, a Belgradi obsidione, anno Christiano 1456, invicti ducis Huniadis virtute turpiter rejectus, hanc exstruere quatuordecim post annis arcem voluit ad Savum, e regione Sirmiensis agri: ut inde fines Ungaricos invadere pro lubitu posset. Hinc novæ munitioni superbum nomen datum Bonfinius putavit. Sed postea tamen Sabatiam, veluti Savatiam, a Savo flumine potius dictam fatetur. Rex autem Matthias, Huniadis filius, anno Christiano 1475, Muchemete adhuc superstite, Sabatiam vi expugnatam recepit: a quo tempore nostrorum in potestate mansit ad hoc usque bellum Soleimanicum. Alba Græca potitos Turcos notavere nostri anno 1521, die vigesimo quarto Junii.

Rhodi obsidio, Mermere, Marmora, Portus Physcus. *pag. 483.*

De Mentesiana dictione dictum supra, capite 13. Videnda quoque Natoliæ tabula Geographorum principis Ortelii. Mermere Turcis adpellatur oppidum Anatoliæ maritimum, a cujus portu distat intervallo non magno Rhodus. Oppidi nomen Græcis est Marmora, portus autem, Phisco, pro quo legitur in Ortelii Natolia Fischio, non recte tamen, quando Physcus etiam Sophiano scribitur. Situs est e regione portus Rhodii, qui ab hoc dumtaxat octodecim milliaribus Græcis disjungitur. 217

Megalo Maſter Rhodi, Stankoi, Bedrum.

Græca voce Turci quoque μεγάλον μάιστορα vocant magnum Rhodi Magiſtrum, vel ordinis equitum Rhodiorum principem. Is erat id temporis Philippus Villerius Liladamus, natione Gallus: qui Fabricio de Caretto nato e familia Marchionum Finarienſium in Liguria Saxonicæ ſtirpis, nec ita dudum mortuo, ſucceſſerat. Deditio Rhodi facta fuit anno Chriſtiano 1522, die vigeſimo quinto menſis Decembris, videlicet natali die Chriſti, quo etiam Soleimanes urbem ingredi voluit. Erat in poteſtate Rhodiorum equitum nobilis quoque Cos inſula, Hippocratis medici patria, quam Itali nautæ Lango nominant, Græci τὸ Κῶ, velut εἰς τὸν κῶν, Turci Stankoi. Hæc itidem Soleimanis in manus, amiſſa Rhodo, venit. Arcem quoque Bedrum ſequutam mox ajunt annales horum exemplum. Eam Marmus Niger exiſtimavit eſſe Branchidas Cariæ Strabonis, & Petrum vocat. Idem Halicarnaſum veterem putat reſpondere Caſtello Sancti Petri, quo de nunc annales hi loquuntur. Notus quidem eſt ſinus Sancti Petri, ſic a Caſtello Sancti Petri dictus: ſed utrum referendus ſit ad Halicarnaſum, an ad Jaſum Cariæ, ſinus ut Jaſius ille Plinianus ſit, equidem alius definiendum relinquo.

Finis Ducatus Dulgadirenſis, Scach Suvvar, Zulria, Tzaniſas.

218 Quemadmodum antea, capite 157, quoſdam oſtendimus anticipaſſe finem regni familiæque Caramanicæ: ſic etiam factum in Aladeuliorum familia, ſineque principatus Dulgadirenſis, videmus. Quippe noſtri volunt, eam deſiiſſe ſub imperio Selimis, anno Chriſtiano 1514, quo tempore captus & occiſus fuit Uſtazelves, uti ſupra declaratum. Turci vero tradunt illi fuiſſe ſubſtitutum a Selime fratris filium, Alim begum, qui Scachi Suarenſis filius heic adpellatur. Is ſeptem annis a morte patrui potitus imperio, nunc tandem ſub Soleimane ſceleratis inſidiis e medio tollitur. Scachi nomen iis gentibus eſt familiare, de quo commentationis hujus initio diximus. Sic in adpendice Reineccii ad caput octavum Aythoni, Siruanſa non pro alio debet accipi, quam pro Scacho Siruani, qui Mediæ Scachus ſive rex eſt: ſic & Philippo Bergomati quidam nominatur Tzaniſas, vocabulo corrupto ex Tzani Scach, qui Tzanorum Scachus eſt, gentis itidem Ponticæ, ſicut & Suarenſes ad Pontum Colchidemve pertinent, vel Lazi, vel eis proximi. Ac ſunt iidem hi Suarenſes, quorum regionem Ortelius ex Alphonſo Hadriano Zulriam nominavit.

Aigat baſſa, Chaſnadar baſſi, Apochryſiarius Bonfinii, Apocriſiarius.

219 Habet heic lector illum Aigaſem baſſam, quem ſupra indicavimus a Jovio voce Græca nominari Ajacem. Oriundus erat e Cimera, non procul a Corcyra, trans ſinum ſita, quam Leo Sapiens Auguſtus Chimaram in novella de thronis adpellat, & cum Buthroto, ibidem ad quintum a Corcyræ oppido & arcibus milliare ſito, Naupacti metropolitano ſubjicit. Supremus, theſaurarius in Officiis Portæ Oſmanicæ Chaſnadar baſſi dicitur. Eorum explicatio ſuum, non multo poſt, locum inveniet. Et ſunt in omnibus regnis Theſaurarii, quos Bonfinius dicit Romanis Quæſtores, Græcis Apochryſiarios exiſtimans fallitur. Non enim apud hos Apochryſiarii reperiuntur uſquam, ſed Apocriſiarii; longe diverſi nomen officii, quo fungentes, A reſponſis aliqui Latine vocarunt. Græci hodie ſic internuntios & legatos adpellant.

Petrovar, Sirmium, Francocborion, interitus Ludovici regis Ungariæ prædicti a ſpectro.

Quod Varadinum Petri dicitur, Ungari Petrovar adpellant, hoc eſt, civitatem Petri, vel πετροπολιν. Sitam in libero colle vidimus ad Danubium, in ea parte regni Ungariæ, quæ a Salankemene, Tibiſci oſtiis obverſa, (dictum de hac capite centeſimo) uſque ad Varadinum hoc Petri, Sirmium vocatur. Græci, Francorum a cæde, φραγκοχώριον recentioribus in hiſtoriis dixere. Quod annales ajunt, pugnatum inter Soleimanem & Ludovicum circa tempus Ikindi, de notatis capite 210 lector intelligit. Etenim quod Chriſtianis veſpertinarum precum tempus eſt, hora nimirum tertia poſt meridiem: Turcis Ikindi nemas adpellari notavimus. Stephanus Broderithus in hiſtoria de hac Ludovici regis Ungari clade, dimicari cæptum refert hora poſt meridiem fere tertia, quæ ſcilicet a Turcis etiam memoratur. Hic autem Ludovicus, ejus nominis apud Ungaros ſecundus, Ungariæ Bohemiæque rex, ad oppidum Mohatzium, (Mugacium libuit aliis nominare) profligatis undique copiis ſuis, prælio ſemet eripiens, in vicina palude, quum in altiorem paulo ripam evadere conaretur, & equus regius poſterioribus pedibus inſiſtens, fruſtraque ſaltum in ripam adverſam moliens, in dorſum una cum vectore corrueret; ita ut erat armatus, ſeſquipalmis in aquæ lutulento gurgite depreſſus & ſuffocatus interiit, anno Chriſtiano 1526, die menſis Sextilis vigeſimo nono, Joannis Baptiſtæ decollationis memoriæ dicato, pro quo natalem alii non recte ponunt, id eſt vigeſimo quarto Junii. Filius erat Uladiſlai Jagellonii, Caſimiri Poloniæ regis nepos. Matrem habuit Annam Candalenſem, regiæ Navarrenæ ſtirpis apud Vaſcones, in Gallia; quæ nulla cute vel pelle tectum in lucem edidit, quam poſtea medicis arte naturam juvantibus, eſt conſecuta. Habitum hoc infelicis ominis loco. Pater baptiſſando pro more Chriſtiano, Julii nomen indere decreverat: ſed aliud ſuadente matre, Ludovicus fuit adpellatus. Hoc itidem ominoſum pleriſque viſum, quod unus hoc nomine rex quondam apud Ungaros pariter & Polonos rerum potitus fuiſſet, Sigiſmundi regis, & poſt Imperatoris ſocer, & Gallica familia regum Neapolitanorum ortus, ideoque Loiſus vulgo dictus, qui moriens maſculum hæredem poſt ſe nullum reliquerat. Narrantur & alia, quæ infelici juveni (quippe vigeſimum primum ætatis agebat annum, quum interiret) triſtiſſima quæque portendere credebantur. Retulit aliquando mihi generoſus & illuſtris Baro Kitlizianus Joannes, quem honoris cauſa nomino, ſibi notam fuiſſe matronam honeſtiſſimam, gente Boceiana nobili cum primis apud Sileſios editam, & equiti Svevo Stainanæ familiæ nuptam. Ea juvencula miſſa fuerat in aulam Ludovici regis, ut eſſet in gynæcio reginæ Mariæ, Karuli V & Ferdinandi Augg. ſororis, Ludovici conjugis: & quidem a morte regis omnium conſternatis animis, & ob metum adventantium barbarorum trepide gynæcio præſertim fugiente, coronam regiam, ab aliis præ formidine neglectam, conſervaſſe dicitur. Commemorabat hanc Baro noſter recitare ſolitam, non multo ante regis interitum, quum Budæ rex ageret, ac pro more clauſis arcis foribus prandere: (miſere quidem certe victitaſſe regem hunc, defraudatum & contemtim habitum a proceribus Ungaris, regio interim luxu diffluentibus, teſtis oculatus Herbeſtainus Baro memoriæ prodidit) acceſſiſſe ad arcis portam ſpectrum quoddam, ut eventus docuit, in forma hominis fœdum in modum diſtorti & claudicantis: altaque voce flagitaſſe colloquium regis, cui neceſſario quædam indicaturus eſſet, ad regiam regnique ſalutem pertinentia. Quumque neglectus initio, quod in aulis fieri ſolet, nunc altiori clamore,

210

Edit. Pariſ. pag. 489.

more, nunc ejulatu adhibito, id uti quamprimum regi significaretur, peteret: tandem hominis importunitate commotos quosdam, quum extra regem ipsum nemini secretum hoc se patefacturum diceret, rem ad regem detulisse: qui mox abire quemdam e splendidioribus aulicis, & simulata persona regia, quid istic arcani esset, quærere jusserit. Tum vero claudum illum de arcano revelando velut a rege præsente adpellatum, negasse primum, hunc esse regem: deinde subjecisse, regem, qui se audire nollet, brevi periturum: atque his prolatis, in oculis omnium evanuisse. Memorabilis sane plane ob causas historia, quam equidem loco tam idoneo, minime putavi silentio prætereundam.

Novus Dervisiariorum motus.

222 Qui Calenderes Turcis dicuntur, qui Dervisiarii, declaratum superius capite 171. Dervisiarios quidem esse nomen generale, quo Calenderes & alii capite dicto recensiti comprehendantur, vel hoc etiam ex loco perspicitur. Calender autem Zelebi, significat Calenderem sive religiosum nobilem, ex causa in ipsis annalibus expositâ, quod originem generis scilicet ad Chazim Bectasem referret; cujus, ut auctoritatis olim fuminæ viri, mentio facta fuit in vita Urchanis Gasi, Osmanis filii, non procul ab annalium initio.

Banum Erdelii Soleimanes Ungaria regem creat. Causæ progressuum, quos Turci fecerunt in Ungaria.

223 De Bani dignitate tractavimus capite 174, de Ardelio vel Erdelio, capite 103. Banum hoc Erdelii vocant annales, quem nostri non Banum, sed Vaivodam Erdelii sive Transilvaniæ, perpetuo dixerunt. Is tunc temporis erat Joannes de Zapolia, Comes Cepusiensis, Ungariæ petitis: qui ante prælium de industria tardius ad Ludovicum regem copias auxiliares ducens, regem cum suis in extremum illud discrimen conjecisse creditur, ut ambitu nefario perveniret, cæso Ludovico, germanus scilicet Ungarus, ad regnum posset. Eam ob causam dudum quoque Ludovici sororem Annam, Ferdinando, magni Maximiliani Cæsaris nepoti desponsam a Uladislao patre paulo ante, quam e vivis excederet, frustra licet ambiverat: ut eo plus juris ad regnum, siquidem sororius regis fuisset factus, haberet. Ipsius autem Joannis Zapolensis sororem primo sibi matrimonio junxit Sigismundus Poloniæ rex, e qua tamen nullos fuscepit liberos mares. Postea suam Joanni filiam Isabellam, ex altero conjugio natam, Sigismundus uxorem dedit, ut infra dicturi prolixius sumus. Creduntur Joannis causæ faviſſe Poloni, eamque studiis maximis quam per alios, tum per Hieronymum Lascum, Alberti patrem, Soleimani Osmanidæ, ac Francisco Valesio Gallorum regi, hostis scilicet illius confœderatis ac socius, in detrimentum reipublicæ Christianæ commendasse: ne quieta totius Ungarici regni possessione potiti principes Austriaci, formidabiles ipsis etiam Polonis fierent: qui sane stimulus æmulationis Francisci quoque regis animum perpetuo pungens, eum ad consilia nefanda, reique publicæ perniciosa, cum indelebili ad omnem memoriam posteritatis infamia sua, perpulit. Ita nimirum per ambitionem & invidiam fuit adtractus in viscera nostra sævus & juratus hostis. Utinam ne nunc etiam fucata libertas electionis, & fœderis Osmanidarum cum vicina Sarmatia prætextus, ac detestabilis quorumdam ambitio, malum aliquod Europæ pariant; quod Deus tamen optimus maximus omen avertat. Notari quidem annalium verba debent, quibus Joannes hic Turcis non electus ab Ungaris rex, sed Banus Transilvaniæ nominatur ante, quam Soleimanis beneficio scilicet regnum obtineret. Idem Banus detulisse sua dicitur Soleimani obsequia. Quid aliud hoc, quam factum fuisse clientem, vel mancipium potius Soleimanis? Magis id etiam paret ex eo, quod sequitur: Soleimanis imperio Banum se summisisse, vel subditum Soleimanis factum esse, sicut ipsa verba Turcorum sonant: Hæc scilicet illa libertas est, quam ore jactitant, qui Turcis semet adjungunt. Fructus autem bonæ protectionis hujus & patrocinii Turcici, paulo post ex capite 230, & ipsis ex annalibus, ubi de Morte Joannis, & filii matrisque in Transilvaniam relegatione narratur, luce meridiana clarius adparebunt: iisque de supplemento annalium nostro, ubi tandem videmus, ambitiosi patris, & reipublicæ noxii filium, Arianæ sectæ patronum, quæ Mahumetanis fores aperit, sine liberis, in ipso ætatis flore, justo Dei judicio, rebus humanis exemtum fuisse. Notum vetus, ac verissimum quidem oraculum illud:

Ebraïcum vetitum vetatis, Juvenisse Jo. 5.
Fausta piorum posteritas, infausta scelestum.

Viennam Austriæ Soleimanes obsidet, VVetsch, Vindoniana, Ostrikion.

224 Hujus obsidionis auctor Soleimani fuit Joannes Zapoliensis, hostis Germanorum, cum Ungaris suis, parum æquis nationi bene de se merkæ. Nec in illa cæcitate sua dementes perspiciebant, si Soleimani licuisset in Germania pedem figere, (quod sane quo minus fieret, per ipsos non stetit, solo benigni numinis favore pestem illam nostris a finibus avertente) non minus Ungarorum libertatem oppressurum fuisse barbarum, quam nostram ab ortu scilicet, & a tergo jam ipsis intra sepem sua conclusis. Vienna Turcis est Wetsch. Vetus adpellatio Vindomana legitur in Notitia utriusque imperii, quam equidem integriorem puto, quam Vindobonæ: præsertim si divisa littera M in N & V, dicatur Vindoniana: sicut obiter superius etiam capite primo commentationis hujus indicavimus. Regioni nomen non ab Austro datum; quod ab Austris perflari crebro soleat, ut Lazius scripsit, sed ab orientali situ, respectu reliquæ Germaniæ, vel ipso Prætore Græciæ nostro paret, qui Græcis ἑῴαν sum quoque tempore dictam ostendit. Id enim nomen Ostrich, vel Ost Reich, Germanis simpliciter sonat regnum orientis, vel ad orientem situm. Quod frigoris vi narrant Turci Soleimanem ab obsidione discedere coactum, excusandi Sultani sui, suorumque causa faciunt. Quippe constat, Turcos vicies muros urbis subiisse: vicies a nostris virtute propugnatorum fuisse repulsos: adeoque tandem, framcis licet ac fustibus adhibitis, adigere suos amplius ad oppugnationem redintegrandam nulla vi potuisse. Hinc urbis capiendæ desperatio Soleimanis animum subiit, ut adparet ex ipsa Viennensis obsidii descriptione. Cœpit in morem fugæ Soleimanes reliquis cum copiis abscedere, die decimo quarto Octobris, anno Christiano millesimo quingentesimo vigesimo nono. Atmindani nomen, cujus mentio sequitur, exposuimus supra, capite 130.

Altera Soleimanis contra Germanos expeditio. Casan Michaloglii cum suis a Friderico principe Palatino cæsus, Palatinorum in rempublicam merita.

Intelligunt annales Hispani nomine Karulum 225
V Augustum, Hispaniarum regem; quem Imperatorem Romanorum inficiari solebat Soleimanes, quod se belli jure successorem Constantini magni diceret, qui tam occidentis, quam orientis fuisset imperator. Casanis Michaloglis nomen apud Soiterum, qui ex nostris hoc bellum eleganter adscripsit, non legitur. Vaivodæ adpellatio, quæ Casani tribuitur, capkaneum significat. Cæsus

Edit. Paris. pag. 490.

cum ſuis memorabili clade fuit a Friderico principe Palatino Rhenenſi, auxiliorum imperii ſupremo duce, qui poſt Septemvirali dignitate fulgens, honorata gravique ſenecta vitam in terris clauſit ſuam. Sereniſſima ſane Palatinorum principum familia tam ſuperiori, quam hoc contra Soleimanem bello, perutilem immortali cum laude ſuæ reipublicæ Chriſtianæ navavit operam: quum obſeſſa Vienna Philippus, e Friderici fratre Rupertо natus, in loco nihil id temporis munito, contra vim potentiſſimi hoſtis defendendo, ſuum pro ſalute patriæ caput devoveret: Fridericus & Wolfangus fratres Cremblii; ad decimum a Vienna lapidem, cum copiis in omnem bene gerendæ rei occaſionem intenti ſubſiterent: ac nunc demum anno tertio redeunte Soleimane, primus Friderіcus ad defendendam Auſtriam advolaret, & paratus ipſe barbaros imparatos & imprudentes invaderet, caederet, proſtigaret. Hoſtis quidem elogium, de cæſo ab Alamanis Caſane Michalogli, ad hujus familiæ laudem pertinet.

dit. Pariſ. pag. 491.

Corone, Inſula Balu, Badra, capta e noſtris.

215 De Corone dictum cap. 177. Inſula Balu, locus eſt ad ipſam Coronem, litori proximus, quem incolunt Græci, Turcis inhabitantibus. Hinc intelligi poteſt, quod apud Ortelium legimus, Coroopem in Meſſenia Peloponneſi, Sophiano dicі Coron, Mario Nigro Niſi. Quippe *nai* Græcis inſulam ſignificat, integreque dici debebat *nairon*. Ac toti nomen urbi a patre Niger dedit. Badra Turcis effertur, Peloponneſi urbs Patraſſo vocant Itali: Patræ quondam Græcis, numero multitudinis enuntiabatur.

Chairadin Barbaroſſa, Ceſair.

217 Notionem vocabuli Chairadin capite 34 dedimus. Heic nulla ſit Horuccii mentio propterea, quod perierit ante, quam pro Turcis aliquid inſignis rei geſſiſſet; privatis contentus commodis: Major is natu frater Chairadinis, ſub archipirata Kemale nomen & rem conſequutus e piratica, Selimem Arabem, regni Algienſis hæredem, ſub rogatus ſuppetias tuleras, per inſidias in balineo necavit, & urbem cum regno ſibi per vim aſſeruit. Extincto deinde Horuccio, cujus interitum Jovius deſcripſit, Chairadinus frater, & ipſe pirata nobilis, in poſſeſſione regni ſucceſſit: tandemque Soleimani factus longe cariſſimus, ea geſſit, quæ deinceps in annalibus exponantur. Ad hunc per errorem omnia referuntur heic, de capta præſertim Ceſaire, quæ a fratre, dum viveret, geſta fuerant. Ceſair Numidiæ metropolis, Algerium vulgo dicitur: Priſcis erat Julia Cæſarea. Nicolaides a Mauris Gezair, Arabibus Elgezair dici putat, nomine ſignificante inſulam, propter Balearium & aliarum inſularum vicinіam, ſane ridicule: quum utrumque ſit idem, niſi quod alteri additus eſt EL vel AL articulus Arabicus: & utrumque corruptum ſit ex Cæſarea, ſicut & Ceſair. Barbariam vocari maritimam Aphricam, initio ſupplementi annalium noſtri monuimus. Aſperorum quadragies centum millia faciunt centum millia talerorum, pretio taleri unius ad quadraginta aſperos revocato, ſicut oſtenſum eſt capite 18.

Officia Portæ Oſmanicæ præcipua, cujuſmodi ſint hodie.

218 Prius, quam accedamus ad explicationem officii, quod Chairadines heic conſequutus traditur, ſupremi videlicet beglerbegi maris: uno tandem complectamur loco totius aulæ, vel Portæ potius Oſmanicæ officia præcipua, rebuſque Turcicis explicandis & intelligendis neceſſaria.

Primum hæc ſciri oportet eſſe duum plane generum, aliis intra ſarajum deputatis ipſiuſmet Sultani miniſteriis, ac rurſus aliis extra ſarajum ſua obeuntibus munera.

Intra ſarajum hi Sultano ſerviunt.

Capi Aga, vel Capi Agaſi. Præfectus aut Capitaneus Portæ. 219

Oda Baſſi, cubicularius maximus, & præfectus Irzoglanis ſaraii. Adoleſcentes ſunt, qui ab ætatis octavo, ad vigeſimum annum uſque, pro Sultano aluntur & educantur intra ſarajum, verieque pro indole ſua inſtituuntur, præſertim ut legere diſcant, & ſcribere, & jaculari, & equitare: legumque Mahumetanarum ſummam percipiant.

Chaſnadar baſſi. Theſaurarius maximus.

Kilertzi baſſi. Diſpenſator maximus.

Serai Dar Agaſi, vel Serai baſſi. Supremus ſaraii præfectus, abſente Sultano.

Et hi quidem omnes ſpadones vel caſtrati ſunt, ac ſinguli ſub ſe plures alios, itidem caſtratos vel eunuchos, habent.

Secundum hos, tres inprimis adoleſcentes ſunt, ipſius Sultani miniſteriis inſervientes, quorum hæc nomina:

Silichtar, qui arcum, ſagittas, arma cætera Sultani portat.

Tzohadar, qui veſtium Sultani curam gerit, ejuſque ſcaramangium portat, ad arcendam pluviam factum. De hoc plenius dictum capite 199.

Kiaptar, cui potus Sultani commendatus eſt, & qui ſemper eques etiam pro Sultano fert aquam ſecum in lagena.

Pertinet huc etiam, id eſt, refertur inter officia ſaraii, Boſtangi baſſi, præfectus hortulanis: cui delectorum e Chriſtianorum liberis Atzamoglanorum ſupra quatuor millia parent.

Sunt autem his omnibus ſui tam vicarii, quam alii officiales adtributi, qui pro antiquo more gradatim ad dignitates ſupremas aſcendunt. Inſerviunt autem recenſiti haſtenus ipſi Sultano intra ſarajum, ac ſiquidem eques e ſarajo prodit, equites eum comitantur; ſin aliquo ſe mari confert, ipſe Boſtangis baſſa clavum caicæ, ſive navigii, quo Sultanus vehitur, tenet ac gubernat. *pag. 492.*

Ad ſarajum quoque pertinent hi, quorum nomina ſequuntur:

Zeſchnegir baſſi, præguſtator maximus, & præguſtatoribus cæteris, plus minus centum, præfectus.

Muſpac Emini, præfectus culinæ, vel rei coquinariæ.

Achſi baſſi, coquus maximus.

Extra ſarajum hæc officia numerantur.

Primus omnium locus eſt Muphti, qui ſupremus eſt Alcorani ſive Mahumetanæ legis interpres: & auctoritatem apud Turcos eam obtinet, quam Papa ſive Pontifex maximus apud Latinos; apud Græcos, Patriarcha.

Huic proximi ſunt Cadileſcheri vel Cadiaſcheri, ſupremi & ordinarii militarium civiliumque cauſarum judices: unus per Græciam vel Europam, dictus Rumeli Cadileſcher: alter per Aſiam, Anatoli Cadileſcher: quibus tertium Selimes primus adjunxit, poſt ſubactos Armenios quoſdam, Dulgadirenſes, Ægyptios, Syros, Arabes: ideoque majus eſt hujus officium, propter multitudinem populorum, & ipſarum regionum amplitudinem. Plura de his diximus ſupra cap. 29.

Sequuntur Vezir baſſæ, capita ſcilicet conſilii Sultanini. Quondam non niſi tres aut quatuor Vezires erant, uti paulo poſt exponemus. Sed nunc vel plures vel pauciores, prout viſum fuerit Sultano deliguntur. Supremus, qui Vezir azem Turcis adpellatur, ſolus univerſum maxima cum poteſtate adminiſtrat imperium, cæteris in divano (quod explicatum nomen eſt ſub finem 171 capitis) ſic adſidentibus, nihil ut ipſi proloquantur.

Ex his etiam deligitur judicio Sultani, qui Ser Asker, & Ser Dar adpellatur, explicandis paulo post vocabulis. Quem nos Constantinopoli agere-mus, Vezirum dignitas a Sultano Murate, novo cæteroqui exemplo, novem bassis erat tributa, quorum subjicere nomina libet.

1. Osman bassa, Vezirazem, & Ser Dar contra Persas.
2. Messich bassa.
3. Mechemet bassa.
4. Ali Capitan bassa, beglerbegus maris: nostris Uluz Ali, hoc est, Ali apostata.
5. Ibrahim bassa beglerbegus Cairi vel Ægypti.
6. Ferhat bassa, belli dux contra Persas.
7. Giaffer bassa.
8. Ali bassa, sororis Sultani maritus.
9. Cicalogli bassa, beglerbegus Revani.

Post vezires, auctoritate maxima sunt tres Beglerbegi, quorum hic ordo.

Rumeli beglerbeg, hoc est Romaniæ sive Græciæ.

Anatoli beglerbeg, hoc est, Anatoliæ vel Asiæ.

Denizl beglerbeg, hoc est, maris: qui vulgo Turcis nunc recepto vocabulo, Capitan bassa quoque nominatur.

Hi tres parem in sedendo locum & honorem obtinent cum ipsis bassis vezitribus, quoties in divanum publicum veniunt.

Sequitur Nischanzi vel Nissanzi bassa, qui litteras omnes, omniaque mandata, & instrumenta, quotquot apud Portam expediuntur, obsignat: veluti supremus Portæ Cancellarius.

Tres Defterdari, quorum primus, nostro more loquendo, Præses Cameræ, vel præfectus est erarii maximus: duo reliqui, velut collegæ ipsius, & consiliarii fiscales.

Rais Kutap, cujus in manibus sunt omnes libri, commentarii, res ad Archiva pertinentes. Ideoque gradum Vicecancellarii tenet, aut primi vel maximi secretarii.

Omnes autem hactenus enumerati, suo in divano publico sessionem habent.

In eodem divano sedent etiam quadraginta plus minus Jasischi, sive secretarii, vel actuarii: qui scripturas absque mora perficiunt & expediunt. Ac tanta quidem sedulitate geruntur omnia, ut ipsa negotia propemodum eodem tempore proponantur, consultationi subjiciantur, & exsequtioni mandentur.

Sequuntur Agæ, Turcis Agalari dicti, numero multitudinis, vel Officiales, sive Tribuni, qui non habent sessionem in divano, vel Synhedrio, sive consilii publici loco: nihiloque minus obligati sunt, uti cottidie compareant in sarajo, ibique deputatis in locis aliis sedeant. Notionem vocis Aga, lectori cap. 173 dedimus.

Principem vero inter hos Agalarius locum obtinet, Genizarorum Aga sive Tribunus, qui Kihajam sive vicarium suum, & Capitaneos, & cohortium duces, & alios officiis præfectos habet. Adeoque sub ejus vexillo tam Genizarorum, quam Solacchorum, viginti circiter hominum millia militant.

Proximus huic Emir Halem, qui supremus est vexillifer, & in expeditionibus vexillum Sultaninum gestat, & alioqui vexilla beglerbegis, in mortuorum loca substitutis, itidemque Sangiacbegis, offert. Quippe quum quis horum a bassis in defuncti locum electus est, mox Emir Halem symbolum ei dignitatis, vexillum tradit: simul tympanistas & tibicines ad domum vel tentorium electi sub vesperam mittit, & istic pulsare tympana, tibias ac fistulas inflare jubet. Officium fructuosum est, & primi, secundum Genizarorum Agam nominis ac loci.

Edit. Paris. pag. 493.

Capitzi bassæ, modo quatuor, modo sex, pro arbitrio Sultani creantur. Et præfecti sunt Capitzilariis, id est, janitoribus: habentque singuli sub se trecentos, aut quadringentos Capitzilarios, quorum est inservire ipsius personæ Sultani, eumque circumstare, quoties publice facultatem adeundi se præbet, quod audientiam dare dicunt: & belli tempore, quando Sultanus in castris est, circum ipsum excubias, instar cubiculariorum agunt.

Duo Præfecti stabulo, major & minor. Primus ipsis Bujuc Emir Ahor, vel Achor, vel Achur: alter, Cutzug Emir Achur, adpellatur. Vulgo uterque dicitur Imbrahor bassi. Apud Græciæ Prætorem nostrum vox est ἱππαρχηκὸς, ex Emir & Achur itidem facta. Vide a nobis explicata cap. 14, & cap. 200, ad XXIII. portam Constantinopoleos. Habent hi suos etiam Kihajas, id est, vicarios, & alios præfectos officiis: eorumque parent imperiis hominum ad duo millia.

Tzaus bassi, capitaneus sive præfectus Tzausiorum, qui numero plus minus sunt septingenti, & cum nobilibus aulicis comparari possunt, quorum scilicet opera variis principes in commissionibus & mandatis expediendis, & deducendis exterorum principum legatis, utuntur.

Capitzilariorum Kihaja, maximus vicarius, quasique suppræfectus omnium Capitzilariorum sive janitorum. Ejus officium poscit, ut una cum Tzausiorum bassa pedes in divano coram Bassis adstet, argenteum manu baculum tenens, quem Græcos dixisse ῥαβδοῦχον sive sceptrum, cap 173 notavimus: ut introducat eos, qui audiri postulant: ut scripturas e divano, quum usus exigit, ad Sultanum ferat: ejusque vicissim sententias (resolutiones vulgo dicunt) Vezirazemi referat.

Mutapheraki bassi, capitaneus Baronum ac præcipuorum begorum aulæ, qui non tenentur in militiam proficisci, nisi aliquam in expeditionem Sultanus ipse prodeat. Ideoque nostrorum ad Baronum similitudinem, liberi esse volunt. Majori etiam ex parte filii sunt Bassarum, procerum, beneque meritorum virorum de Osmanidis.

Sex Agalari sive Tribuni Spachiorum, id est, equitatus immediate deputati custodiæ Sultani. Horum hæc nomina sunt.

1. Spahoglan Aga, vel Agasi.
2. Silichtar Agasi.
3. Sag Ulefezi bassi.
4. Sol Ulefezi bassi.
5. Sag Garib Agasi.
6. Sol Garib Agasi.

Horum vero Tribunorum unusquisque duobus aut tribus equitum millibus præest.

Sequuntur non pauci, quorum adpellationes simpliciter hoic ponemus, in commodiorem dilaturi locum tam prolixiorem de his, quam de plurimis præterea nunc silentio prætereundis explicationem.

Topzi bassi, præfectus Artilliariæ, sive rebus ad tormenta bellica spectantibus.

Tzegebetzi bassi, præfectus armis, vel armaturæ.

Tzader Mecter bassi, præfectus tentoriis.

Tzalirzi Mecter bassi, præfectus tubicinibus, & Musicæ Sultaninæ castrensi.

Autzi bassi, supremus rei venatoriæ præfectus.

Doganzi bassi, præfectus accipitrariis, sive Falconariis.

Tzagerschi bassi, præfectus nisis, quos sparaveros vocamus.

Samsontzi bassi, præfectus canibus venaticis. Hoc officium inter præcipua numeratur. Ex quondam ex iis, qui præerant, deligi Genizarorum Agalarii, sive Tribuni, solebant.

Seguan bassi, præfectus jumentis sagmatariis in exercitu, vel in comitatu Sultani. Jumenta vero sagmataria, vel sagmaria, vel samaria, (pro

quibus ſummaria non recte ſcribi apud Beluacenſem, oſtendimus capite 20) Græci vocare ſolent, quæ noſtri clitellaria. Sunt in his equi, muli, cameli: rariores tamen apud Turcos ad hunc uſum equi, plures muli & cameli. Quapropter a Seguane recenſendi veniunt.

Devetzi baſſi, præfectus his, qui camelos agunt.

Catertzi baſſi, præfectus agaſonibus, vel mulos agentibus.

Harpa Emini, præfectus equorum pabulo.

Præter hos, non exigui nominis ad portam ſunt:

Dephter Emini præfectus libris, quibus Timaria continentur. Et ſupra copioſe dictum, cap. 186, de timariis & timariotis, ſive timaratis. Et Emini generaliter alioqui ſignificat eum, qui proventus ſive reditus aliquos recipit & adminiſtrat.

Kihat Emini, ſuperintendens Cancellariæ, veluti Taxator quiſpiam, noſtro more: qui regalia Cancellariæ, quæ vocant, exigit: eorumque curam neceſſariam gerit. Hoc officium comparari pretio decem, vel etiam quindecim millium ducatorum ſingulos in annos, ſolet: quo potiri qui poteſt, maximas opes colligit.

Terſane Emini, ſuperintendens Arſenalis: id eſt, qui τοῦ ἐφοπλισμοῦ eſt, ſive ἐφοπλιστὴς, ut Græci dicunt, ſive qui navalis curam gerit.

Sunt alia quoque tam officia, quam officiales Oſmanicæ Portæ, minorum tamen illi (quod dici ſolet) gentium: & eo quidem numero, magis ut idoneum locum ſibi poſcant, ubi plenius explicentur. Interea vero, dum luculentiora paramus, & quidem horum collationum cum Palatii & Imperii Græci dignitatibus, hæc benevoli lectores æqui bonique faciant.

Edit. Pariſ. pag. 494.

Primus Denizi beglerbegus factus Chairadines: Sangiacus Gallipolis: Sultani Muratis hujus juſſitia: ἔφορος, ſive Prætor Calliopolitanus, & δεδημάρχος: Cedrini correcta verſio.

219 Solebat ante illa tempora claſſis Sultaninæ præfectus eſſe maximus & ordinarius is, qui Calliopolis Sangiacus erat. Hoc ex Laonici quoque pluribus locis intelligere licet, uti quum in Muchemete II mentionem facit Jonuzis præfecti (Sangiacum interpretatur) Calliopolis, itemque Zogani præfecti Calliopolis: & poſtea tamen regiæ claſſis Imperatorem facit eumdem cum præfecto Calliopolitano. Nunc etiam Sangiacatus eſt Calliopolis, ſed maris ſive Denizi beglerbego, tamquam majori, ſubditus: & ibidem hujus beglerbegi ſedes eſt ordinaria, quam reſidentiam vulgo vocant. Fuit igitur a Soleimane nova reperta dignitas, ut maris prætor non amplius eſſet ſangiacus, ſed beglerbegus. Huic officio tunc Chairadinem cum titulo veziris præfecit: uti nunc Ulutzalis quoque maris eſt beglerbegus, & Vezir baſſa. Præerat ipſius nomine Calliopoli, quum iſtic uno, plus minus, menſe nos hæreremus, Subaſſa quidam natione Genuenſis, vir humanus, &, quod in apoſtata mirere, nobis in cauſa quadam noſtra perquam addictus & utilis. Quippe mortuo ad Calliopolim, ut in ſupplemento annalium narravimus, Henrico Barone de Lichteſtain, Cadius ſive Poteſtatus urbis Calliopolitanæ, relictas ab eo res, veluti bona caduca, & ad ſe, qui cadilicatum a Sultano pecunia, pro more Turcico redemiſſet, devoluta repetebat a nobis, & animo jam devorarat. Nos autem ab ipſo ad Subaſſam adpellantes, fuiſſe Baronem defunctum Cæſaris legatum, adeoque perſonam publicam, replicabamus: cujus bona nec pro caducis haberi, nec adplicari fiſco, niſi violato jure gentium, poſſent. Quum avarus Cadius a ſententia ne litteris quidem ampliſſimis ſalvi commeatus prolatis & inſpectis, dimoveri vellet: Subaſſa, compellatis nobis Italica lingua, præſente Cadio cum aſſeſſoribus ſuis, id conſilii dabat, ut Conſtantinopolim ad Oratorem Cæſaris noſtri rem omnem perſcriberemus, & aliquem e noſtris eodem ablegaremus, cui veredarium ultro ſe adjuncturum pollicebatur. Ita re Conſtantinopoli cognita, & ad divanum delata, confeſtim Sultani Muratis juſſu miſſus Tzauſius quidam Murates, natione Circaſſus, qui non ſolum hac lite nos liberaret Calliopoli, verumetiam extra Dardanellos, a Calliopoli 27 milliaribus Græcis diſſitas arces, ubi naves perquiri ſolent, ne mancipia vetitæve merces exportentur, deduceret. Simul remiſſa Cadii, nobis injurii, pœna fuit arbitrium Oratoris Cæſarei, Pauli Baronis Eitzinganı, collaudataque Subaſſæ prudentia, qui pro nobis adverſus Cadium ſtetiſſet. Miſſum quoque diploma novum ſalvi commeatus, priori longe ſeverius: quo interdicebat, ne qua nobis a quoquam ſuorum exhiberetur moleſtia: ſed ut omnibus rebus nos potius omnes ubivis locorum in Imperio ſuo, juvarent. Tzauſius ipſe cum Sultano ſe loquutum, & audiſſe referebat ex ipſius ore, quum diceret, nullo modo ſe permiſſurum, ut ulla re, vel minima, pactæ cum Imperatore Chriſtianorum indutiæ violarentur. Ideoque quum aliquando nobis Hebræus quidam publicanus, (ſunt enim in Hebræorum manibus omnia per Imperium Turcicum telonia, quæ nummis a Sultano redimunt) ipſo præſente, neſcio quid moleſtiæ navicula, qua vehebamur ad arcem Aſiaticam, perquirenda exhibere vellet, ei tanta vi puſdiganum ſive clavam ferream in caput impegit, ut quaſi mortuus humi collaberetur, & moribundus a ſuis domum deportaretur. Sed enim ad rem ut redeamus, hoc Sangiaci Calliopolitani officium præturæ maritimæ Turci a Græcis acceperunt, quos jam toties diximus eos multis in rebus æmulatos. Apud Cedrinum aliquoties is, qui ἔφορος ſive prætor Calliopolitanus erat, etiam τῶν δεδημαρχίων præturam geſſiſſe traditur, quo vocabulo non tam duodecim inſularum, quam maris imperium ſignificatur. Etenim hodieque Sangiacatus inſularum Mitylenæ, Chii, Naxi, Negroponti vel Euboeæ, Rhodi, Leucadis ſive S. Mauræ, cum aliis, ad imperium ejus, qui maris eſt beglerbegus, pertinent. Alicubi Xylander, cæteroqui doctus vir, & Græcæ perquam peritus, apud Cedrinum inſulas Dodecaneſi vertens, ita duodecim inſularum civitatem vocari adjicit, errore manifeſto. Quis enim audivit umquam in Ægæo vel Archipelago, ſicuti nunc vocat, civitatem inſularum duodecim? Locus eſt in ejus Nicephori vita, qui fœminam protervam, & nimiopere crudelem in Conſtantinum filium, cui oculos eruit, Irenem Imperio dejecit. Habitantes in duodecim inſulis, dicere debuit interpres. Et intelligit Cedrinus inſulas extra Dardanellos vel arces Helleſponti, vel extra Seſtum & Abydum, in Ægæo mari ſitas: quarum hæc, ſi requiris, habeto nomina: ſicut a Græcis olim vocari ſolebant, & nunc iiſdem, nautarumque vulgo, & Latinis enuntiantur.

Ex Helleſponto ad dextram, verſus occaſum ſolis navigantibus, occurrunt: *pag. 495.*

1. Λῆμνος. τὴν λῆμνον. nautis Stalimnes. Lemnus terra ſigillata nobilis.
2. Εὔβοια. Negroponto, Eubœa.
3. Νάξος. Nexia. Nixia. Naxus.
4. Πάρος. Paro. Parus.
5. Μῆλος. Milo. Melus, Thucydidea nobilis hiſtoria.
6. Ζάκυνθος. Zanthe. Zacynthus.
7. Λευκὰς. ἁγία μαύρα. S. Maura.
8. Κεφαλληνία. Ceſalonia. Cephallenia.

Ex Helleſponto ad lævam, verſus ortum ſolis navigantibus, hæ ſeſe offerunt:

9. Λέσβος. μυτιλήνη. Metellino. Lesbus.
10. Χίος. Sio. Chius.
11. Σάμος. Samo. Samus.
12. Ῥόδος. Rodi. Rhodus.

Ut autem aliæ minores inter has inſulas duodecim Dodecaneſi non numerabantur, veluti quæ tunc præfectos nullos, uti ſangiacos nullos nunc, habebant: Ita nec ampliſſimæ duæ, Cyprus & Creta, nunc Candia: quod inſtar magnarum illæ provinciarum ſuos ſingulæ prætores haberent. Nec Cypro capta, Sangiacatum ex ea Selimes ſecundus fecit: ſed beglerbegatum, velut ex inſula regni jus antiquitus habente.

Expeditio Soleimanis prima contra Perſas, ex hiſtoriis Theodori Spanduginî.

230 Qui ab annalibus Uluma begus nominatur, apud Spanduginum Zilama legitur, apud Jovium Ulamanus, utroque vocabulo vitiato. Deprehendet etiam lector, ſi Joviana cum Turcicis conferre voluerit, a Jovio res Perſico bello geſtas tradi confuſe, mutilate, tenuiter: heic non ordine tantum, verumetiam integrius ac plenius omnia referri. Aliquanto meliora ſunt Spanduginea, quæ cum Turcicis ut conferri poſſint, lectoris gratia ſane interpretando deſcribamus. Erat, inquit, id temporis regulus Bitilinii Sereſes begus, beneficio tamen Sultani Oſmanidæ, cujus imperio parebat. Forte vero quidam, cui nomen erat Ulama, (Silama corrupte legitur) vir uſu belli maximus, quum res inſignes pro Scacho Sophino geſſiſſet, eaque de cauſa Wanum, (Ziam non recte ſcriptum in edito Spandugino reperitur) dictionem pulcherrimam, ab eo beneficii loco (feudum vulgo vocamus, & uſitatæ ſunt apud Perſas quoque feudorum conceſſiones) impetraſſet: tandem in eam ſententiam venit, ut deficiendum a Sophino, & Turci partes ſequendas ſtatueret. Erant tunc inter Oſmanidam & Sophinum induciæ. Turcus intellecta hominis voluntate, mox datis ad Sereſem begum literis, ei mandat, ut Ulamæ ſuorum aliquam manum adjungeret, quorum præſidio munitus adverſus impedimenta Sophini, C ſecurius ad Portam perveniret. Ulama Wano digreſſus, Bitiliſium ſe contulit. Ea loca diſtant a ſe invicem dierum quatuor itinere. Sereſes advenientem Ulamam corripi juſſit, & vinctum Soleimani miſit. Sophinus Ulamæ diſceſſu cognito, Wanum cum conjuge ac liberis Ulamæ in poteſtatem redegit. Hoc initium belli fuit, inter Soleimanem & Scachum Tamaſem geſti. Turcus Ulamam vinculis liberat, eique centum millia Sultaninorum reditus annui donat, atque unde venerat, remittit: Sereſe bego, ceu perduellionis reo, proſcripto. Simul imperat Ulamæ, captum uti Bitiliſium timarii loco ſibi retineret. Hoc modo cœptum inter eos belligerari. Sereſes begus ſub Sophini ſignis militabat, Ulama ſub Oſmanicis. Pluribus pugnis & velitationibus commiſſis, tandem Ulama Sereſem begum interfecit, & occiſi caput Soleimani miſit. Is deinde quemdam ex ſuis ad Scachum Tamaſem ablegavit, qui ab eo conjugem & D liberos Ulamæ repoſceret. Tamaſes mulierem, uno cum filio remiſit. Et acciderunt hæc anno Chriſtiano 1533. Ulama cum uxore ac filio mox intra Soleimanis fines ſe contulit, tantumque perfecit: ut ipſius exhortatione factus animoſior Soleimanes Ibrahimem baſſam cum exercitu Halepum ablegaret. Illic in hibernis Ibrahimes ſubſtitit, & Halepi caſtellum exſtruxit. Eodem ſe contulerunt ad Ibrahimem baſſam cæſi Sereſis begi conjux & liberi, laqueum collo geſtantes, & admiſſorum veniam petentes. Is eis benigniter exceptis, ad Soleimanem literas dedit, quid de ipſis fieri juberet, interrogans. Reſpondit Soleimanes, adjungendos Sereſis begi filio 400. Genizaros, qui eum cum matre Bitiliſium comitarentur, ut auferre ſuos inde theſauros, & quocumque lubitum eſſet, proficiſci poſſent. Si tamen ſtare ſuis a partibus, ac ſecum manere vellent, donare ſe ipſis timarii nomine Halepum. Ex hoc Sultani reſponſo quum ſatis perſpiceret Sereſis filius, ſuum ſe patrimonium non recuperaturum: Bitiliſium cum matre profectus, theſauros inde ſuos advexit, & ad Scachum Sophinum ſe contulit. Ibrahimes vero baſſa Carahemidam progreſſus, Ulamam cum XXXCIↃ. Turcorum Tauriſium miſit, intra quam urbem Muſa Sultanus, Scachi Tamaſis adfinis ſe tenebat. Is quum fugæ ſe dediſſet, deſerta, nudataque præſidiis civitas, Turcorum ſe fidei permiſit. Conſeſtim per litteras Ibrahimi ſignificat Ulama, quam celerrimo gradu ſe Tauriſium conferret. Ibrahimes Carahemida digreſſus, & Tauriſium properans, Soleimanem literis hortatur, uti verſus fines Perſicos maturaret. Ipſe Tauriſium quum veniſſet, ædificium quoddam antiquum ibi reperit: quod munituro, commodum iſtic architectos Georgianos invenit, qui munitionem egregiam ſtruxerunt, cui tormenta bellica 350. Ibrahimes B impoſuit. Hoc tempore Turci Tauriſio potiti *Edit. Pariſ.* ſex fuere menſibus, & vicinæ civitates eorum *pag. 496.* imperium acceperunt. Soleimanes etiam, quum primum ad Carahemidam acceſſiſſet, mox illinc abiit, & Tauriſium profectus, ibidem XX. diebus hæſit. Inde relicto Tauriſio, Sophinum inſtitit quærere. Sed is perpetuo prælium detrectans, tamdiu Soleimanem diſtinuit, donec hibernum frigus ingrueret. Eam ob cauſam Soleimanes Bagadatim ſe recipere coactus fuit. Hoc autem frigus uſque adeo vehemens erat, ut neque progredi, neque regredi poſſet exercitus. Scachus etiam Sophinus omnem eis annonam ab omni parte præcluſerat. Unde factum, ut fame partim, partim frigore dimidius Turcorum exercitus periret. Abſque nonnullorum quidem Armeniorum fuiſſet opera, regionis illius admodum peritorum, qui maximo pretio Turcis annonam vendebant, actum adhuc pejus cum ipſis fuiſſet. Conſpicatus in his conſtitutum difficultatibus Oſmanidam Scachus Tamaſes, e Coraſane cum paucioribus, quam decem ſuorum millibus, movens, Tauriſium adiit, ubi triginta Turcorum millia tribus ſub ducibus erant, ſub Ulama, Siruanogli, & Jadigiare bego: quorum quiſque decem millibus equitum præerat. Hi quum accepiſſent, Sophinum Tauriſii fines ingreſſum eſſe: prodierunt extra urbem, ſeque dimicaturos in hoſtem profeſſi, Tauriſio deſerto fugam arripuerunt. Sophinus urbem ingreſſus, munitionem a Turcis fabricatam diruit, aheneiſque tormentis comminutis, monetam ex ære fignavit. Poſteaquam Soleimanes ad Bagadatim hyemem univerſam exegiſſet, abductis inde copiis, Tauriſium verſus abiit: & urbem ingreſſus, diebus ibi quindecim manſit, ac laqueo ſuſpendi Jadigiarem begum Eminem juſſit, cujus culpa factum fuerat, quod a Turcis contra Perſas non erat dimicatum. Hoc enim nomine accuſaverat ipſum Ulama cum Siruanogli. Sophinus intellecto, Soleimanem motis Bagadate copiis, Tauriſium tendere, in regionem Coraſanis ſe recepit. Tandem Soleimanes Conſtantinopolim reverſus eſt, firmo Bagadati præſidio contra Sophinum impoſito, cui Soleimanem baſſam cum beglerbegi titulo præfecit, Albanenſem vel Epirotam natione, adjunctis ei triginta duobus Turcorum millibus. Tauriſium vero, quia relictum ab eo fuerat abſque præſidio, reverſus Sophinus nullo negotio recuperavit. Et haſtenus hæc Spanduginus, cujus interpretari & exſcribere locum voluimus; ut cum annalium narratione conferri poſſit. Libenter tamen æqui lectores fatebuntur, a Turcis pleraque tradita rectius ac plenius.

Belli Perſici cauſa, occaſio, prætextus.

231 Solemus exemplo Thucydideo bellorum αἰτίας ſive cauſas, ab occaſionibus & prætextibus diſtinguere, (ἀφορμὰς & πρόφασις ipſe vocat, & πρόφασιν τοιαύτην) quæ quum magnis ſe principibus, cæteroqui bellorum adverſus finitimos gerendorum avidis, offerunt: numquam eis prætextus deſunt, quos adfectibus ſuis, & cupiditatibus injuſtis, obtendant. Ita ſuſcipiendi contra Perſas belli vera cauſa Soleimanis erat in animo, deceſſorum ſuorum, Muchemetis II. proavi, Bajaſetis avi, Seliniſque patris æmulatio: qui cum Perſarum Scachis acerrimas inimicitias exercuerant, & aliquoties æquo fere Marte cum eis conflixerant. Sibi fortunam magis propitiam Perſis opprimendis, & adjungendis Imperio ſuo pollicebatur. Hoc cum animo ſuo conſtitutum habenti, nec occaſio deſuit; Ulama bego, geſtis bello rebus, & adfinitate Scachi, cujus ei ſoror nupſerat, illuſtri viro ad Soleimanem a Scacho deficiente, magnoſque ſe duce ſucceſſus ei promittente: nec prætextus longe quærendus erat, quum præ manibus eſſet Perſarum a ceteris Mahumetanis diſſidentium nova ſuperſtitio, ab Erdebile cœpta, Techmaſis avo, ab Iſmaile Sophino patre defenſaque propagataque, Techmatis etiam patrocinio ſubnixa. De hac & annalium in adpendice, ſub initium belli Perſici, prolixe diſſeruimus: & adjunximus alia, cap. 188 Pandectis hujus. Indidem lector intelligere poteſt, quod hoc traditur objeciſſe Techmaſi, Perſiſque cæteris, Soleimanes: nimirum eos debito quatuor Mahumetis prophetas honore non proſequi. Quatuor enim hi Mahumetis tum ſocii, tum ſucceſſores, fuerunt Ebubekir, Omer, Oſman, & Ali: quorum prioribus ordine tribus rejectis, quartum Alim, Mahumetis propinquum & generum, Perſæ probant ac venerantur.

Curdiſtan, Curdi, Keldan, Cordyna, Curti.

232 Reineccius in adpendice ad Octavum Aythoni caput, Cordos & Cordinos nimis late Turcicam gentem eſſe prodidit ex Joanne Leone Aphricano. Et adjecit alia de Corduenis & Carduchis, quæ hoc minime repetenda. Nec Curdiſtanum equidem admiſerim eſſe Mediam, quæ verius nunc Siruan adpellatur. Vox Curdiſtan ſignificat regnum Curdorum. Et habitant hodieque Curdi, ſicut his ex annalibus etiam manifeſto paret, in regione Bagadatis, quæ Babylonia priſcis eſt, & in vicinia Carahemidæ, quæ quondam erat Amida Meſopotamiæ, nunc Diarbekir adpellatæ. Quibus in locis quum olim Chaldæorum ſedes fuerint, equidem ſuperius in annalium ſupplemento concluſi, Curdos eſſe Chaldæos: præſertim quum a vicinis Perſis & Turcis ea regio Curdiſtan adpelletur, quam nunc quoque Keldan vocant Arabes, id eſt, Chaldæam. Liber ἀνάβασις hiſtoriæ Græcæ, cujus aliquoties mentionem feci, poſteros Semis, Nohæ filii, regiones has ſortitos refert: Perſiam, Bactrianam, Hyrcaniam, Babyloniam, Cordynam, Syriam, Meſopotamiam, cum aliis, quæ ſequuntur. Quis hoc Cordynam, poſitam inter Babyloniam & Syriam Meſopotamiamque, non animadvertit recentiori vocabulo nominatam, pro Chaldæa? Idem ſitus, iidem fines hodie ſunt Curdiſtani, de quo agimus. Adde Cedrini locum e Baſilio Macedone, quum ait, Baſilium e Meſopotamia victoriæ nuntios accepiſſe: cum quibus adlata quoque fuerint ei multa ſpolia, multaque mancipia Curtorum & Saracenorum. Hi Curti plane non alii ſunt, quam hodierni Curdi, & Curdiſtaniæ regionis incolæ.

Edit. Parif. Pag. 497.

Ser Asker Sultanum: Serdar, μέγας δοὺξ.

233 Hoc officii ſive dignitatis apud Turcos non civilis, ſed militaris eſt nomen: quo ſignificatur ſupremus imperator exercitus Sultani, ſive capitaneus generalis (uti nunc loquimur) ſupra cæteros omnes capitaneos exercitus. Asker Arabice ſupremum ſignificat, pro quo Turcorum vulgus Lesker ſolet dicere: veluti quum Cadi Lesker effert judicem maximum, qui Arabibus eſt Cadi Asker. Sultanum gignendi caſus eſt apud Turcos. Perſis Serdar, non Ser Asker vocatur, nomine Turcis etiam uſu capto. Græci denique μέγας δοὺξ nominabant hoc apud ſe fungentem officio, quod magnum ducem denotat, ac primariæ vocabulum dignitatis eſt inter alia magni palatii munera.

Ketzie baſſa, Caceba Choraſan.

234 Annales Ketzien baſſam, familiari Turcis nomine, Chanem illum adpellant Chitainum; qui, ceu capite tertio diximus, Uin Chan diſcriminis cauſa vocatur, id eſt, excelſus aut ſummus Chan ſive rex Tatarorum. Ketzie baſſa, ſi verbum verbo reddas, filtrinum caput ſignificat. Ita tum in genere Tatari Chitaini nominantur, a capitum tegumentis e filtro factis; tum peculiariter ipſorum Chan, vel princeps maximus: perinde ac Perſas in genere dicimus Keſilbaſſilarios, a rubris capitum tegumentis, & ipſi peculiariter eorum Scacho nomen Keſilbaſſæ tribuimus. Apud Jovium, & alios corruptum nomen Caceba reperitur, pro integro Kezie baſſa. Tegumenta vero capitum hæc Tatarica viridis in univerſum coloris ſunt, quo ſingulari quodam jure ſive privilegio ſe uti adſerunt omnes propterea, quod ortam a propheta gentem univerſam glorientur. Quippe non utuntur apud Turcos & cæteros Mahumetanos veſtitu viridi, niſi qui genus ſuum ad Mahumetem referunt: ac præſertim aliis, extra hos, viride capiti tegumentum adhibere, piaculum ingens fuerit. De Choroſane, ſive Choraſane, dicto capite 3. ſub finem. Recte Cedrinus Perſidem interiorem nominavit. Sane ſi Tauriſium occupantibus Turcis, in Choroſane bellum gerebat: ut minimum ab eis xx. dierum aberat itinere.

Sultania, quondam Tigranocerta: Origo Sultanici nominis apud Perſas, ex Cedrino.

235 Notavimus e Jovio ſupra, capite 204. videri Sultaniam urbem olim fuiſſe Tigranocertam, nobilem Græcis & Romanis in hiſtoriis: aut ſaltim e Tigranocertæ ruinis exſtructam fuiſſe Sultaniam. Nomen hoc a Sultanis eſt conſequuta, quod Perſiæ quondam fuerit regia, Sultanique ſedes ac domicilium. Et a 300. plus minus annis, poſtquam Turcis Perſis ac Saracenis oppreſſis, potiti Perſide fuerunt, principes religionis adpellari cœpiſſe Sultanos: ex his Cedrini verbis liquido conſtat. Turci poſt Muchemetis (inquit) mortem, dejectis imperio Perſis ac Saracenis, domini Perſidis facti ſunt: & Tangrolipicem Sultanum adpellarunt, hoc eſt, principem univerſum imperium habentem, & regem regum. A Temirlanco denique Sultania fuiſſe diruta vaſtataque perhibetur.

Fluvius Perſidis Docus Gerrhi.

236 A novenario numero nomen hoc fluvius accepit. Quippe Docus, novem ſignificat. Nominis ea ratio, quod hac in parte regionis iter facientibus novies hic amnis omnino ſit vel tranſeundus, vel transjiciendus.

Bagadatina regio in formam Beglerbegatus redigitur : Bagadatinus Chaliphа : Soleimanes a Chaliphа voluit inaugurari : Chaliphа Cairenſis, Inaugurationis cærimonia.

237 De urbe Bagdat, ſive Bagdet, dictum initio Pandectis noſtri, capite 4. Hoc notandum, eodem nomine regionem & urbem cenſeri: ſicut & Babyloniæ regionis mentionem paulo ante, capite 232. habuimus. Addendum obiter, hodieque Chaliphen ſive Chelipheu quemdam Bagadate reliquum eſſe, qui tamen dumtaxat nomine tenus dignitatem priſtinam tuetur. Quondam enim præpotens erat princeps, ut ex Prætoris quoque noſtri pareat hiſtoria, licet recentiori. Nam ſuo tempore commemorat Tancharos, bellicoſam nationem Tataricam, omiſſis inimicitiis & bellis adverſus Sultanum Iconienſem, Babylonio arma intuliſſe, quem Chaliphan Muſulmanorum gentes adpellare conſueverint. Notionem vocabuli ſupra, capite tertio, dedimus. Magnæ adhuc eſt auctoritatis apud Muſulmanos, quo Mahumetani ſe nomine ſalutari avent. Jovius etiam fatetur, in Bagdat Chaliphæ ſive ſacrorum principis ſedem eſſe, qui a cunctis Mahumetanis regibus, inquit, excolitur: & veterem adoptandi prærogativam retinet, ex certaque coemtionis cærimonia confirmandi Aſſyriorum regis. Ab hoc Soleimanes, veteris ſuperſtitionis inſtituta ſequutus, inſignia & ornamenta ſuſcepit. Cærimoniam inaugurationis Jovius non expoſuit. Itaque repetemus eam ex commentariis Petri Martyris Mediolanenſis, ita tamen, ut prius lectorem moneamus; non Aſiaticæ dumtaxat Babyloni, ſive Bagadati, Chalipham olim præfuiſſe, qui dicis adhuc cauſa ſcilicet retinetur: ſed etiam Babyloni Ægyptiacæ, quæ Memphis eſt, & Cairus, uti ſæpe notavimus. Etenim Sultani Ægypti ſive Cairenſes, excuſſo Bagadatini Chaliphæ jugo, ne confirmationem vel inaugurationem ſaltim ab eo petentes, imperium & auctoritatem ipſius adgnoſcere viderentur: ſuum ſibi Chalipham delegerunt, titulo tenus id nominis ferentem, qui certo venditionis imaginariæ ritu, ſummum Sultanis imperium, accepta non magna pecunia traderet. Jam igitur ipſius verba Martyris audiamus. Habent, inquit, & Ægypti ſummum Pontificem, (id eſt, Chalipham) ad quem regnum, ſiquidem viri eſſent, pertineret. Is jus ſuum tribus millium auri drachmarum pretio regnum tenenti vendit. E tribunali Soldano, ſtanti pedibus, vitæ necisque liberam poteſtatem dat. Ipſe deſcendit, ſeipſum ſpoliat, Soldanum imperaturum induit, abit privatus. Permanet in Imperio Mahumetes, Caitbei filius & ſucceſſor. Quæ ultima verba de ſui temporis Sultano protulit, tunc iſto ritu inaugurato. Regnum tenenti jus ſuum a Chaliphа vendi dicit, Cairenſem Sultanorum regiam intelligens, quam annales in Seliine ſarajum vel palatium Sultaninum adpellant.

Edit. Pariſ. pag. 498.

Sultan Jacup, Heſte Behiſte.

238 Hunc Soltanum Jacupem, Scachum Perſarum, Uſumchaſanis fuiſſe filium, notatum ſuperius 166. & amplius etiam 188. capitibus. Ædificium, cui nomen Heſte Behiſte, ſic a paradiſis octo Perſica lingua dictum fuit, iſtic exultis a Sultano Jacupe, voluptatis cauſa. Notum ex Herodoto, Xenophonte, cæteris, quanti voluptarios hortos regios, & paradiſos Perſæ priſcis etiam ſæculis fecerint.

Quid Dundar apud Turcos.

239 Solent excmtes in hoſticum Turci prædæ faciundæ cauſa, numerum aliquem ſuorum militum, cum vexillo, maxime commodo quondam conſtituere loco: quo nimirum & præda conveha-

A tur, & ſparſi per hoſticum milites cæteri confluant, ſi forte copias aliquas hoſtiles in procinctu eſſe cognoverint. Huic in hunc uſum deputato ſuorum numero, Dundaris nomen dari ſolet. Talem igitur a tergo ſelectorum militum manum Soleimanes reliquit, hoſtium motus omnes obſervaturam: ne quam in ſuos ex improviſo facerent impreſſionem, ut reipſa contigit. De Corizzis dictum cap. 189.

Chairadines Tuniſum amittit : Rais, Tulipantum : τουλιπάν, ſymbolum fortitudinis.

. Mauribegi nomine qui pulſus a Chairadine ſocerat, Mule Aſſan intelligitur, quem noſtri Muleaſſem vocant, & cujus hiſtoriam expoſuimus in annalium ſupplemento, ad annum Chriſtianum 1573. Regis Hiſpanus eſt Turcis Karulus V. Imperator, ita dictus ex cauſa ſuperius explicata capite 225. Raislari, ſive Raiſi, qui ſequuntur, præfecti ſunt triremium ac navium. Tulipantum eſt lineum illud tegmen quo capita Turci candidis involvere ſpiris ſolent. Græci nunc τουλιπάν adpellant, quod vocabulum extare puto in Oniroc riticis Achmetis noſtri. Zygomalas ajebat, de Agarenis haberi pro ſymbolo fortitudinis, quo admoneantur in bellum ituri, ne de reditu, ſed morte potius viriliter oppetenda cogitent: quando mortuorum cadavera linteis involvi ſolent. 240

Indicum Dienſe bellum, Adenis Rex a Turcis, violata fide, ſuſpenditur.

Hoc loco prius, quam ad res geſtas anno Chriſtiano 1538. progrediamur, exponamus ſane paucis Indicum de Dio civitate (Deu barbaris, Dio Luſitanis nominatur) bellum inter Luſitanos ac Turcos. quando nulla ſit ejus in annalibus hiſce mentio, nec Jovianæ, vel Surianæ, vel aliorum narrationes integræ ſunt, & Pandectis a nobis habenda ratio. Memorabile quidem in primis eſſe ſatebitur lector, ob neſariam Turcorum erga regem Adenis perfidiam & immanitatem, qui tamen Muſulmanus erat, & ipſorum ſuperſtitioni addictus. Auctor expoſitionis Georgius Huſtius Raſſinienſis ex Illyrico, nunc Sclavonia, rebus ipſis, quum gererentur, interfuit, & conſignatas Magnifico Domino Hieronymo Beckæ Leopoldſtorf obtulit, qui nobis legendas exhibuit. Igitur anno 1538. Nugnas Acugnanus, orientalis Indiæ prorex, quem provinciis illis Joannes rex Luſitaniæ præfecerat, civitatem Dienſem metropolim ac præcipuam munitionem regni Zambri, quod Cambajam noſtri vocant, in poteſtatem redegit. Rex autem Zambrius & paganus erat, deaſtrorumque cultor, & infeſtiſſimus hoſtis Luſitanorum. Is quum Luſitanis imparem viribus ſe videret, legatos ad Soleimanem baſſam, Cairenſem beglerbegum, miſit; qui hoc prius adito, muneribuſque conciliato, Sultanum inde Soleimanem ipſum convenirent; oblataque pecunia maxima, contra Luſitanos opem ejus implorarent, ſimulque pollicerentur, herum ſuum cum pluribus aliis regibus Indicis, ejus ſe ſummiſſurum imperio, modo ſubſidium adverſus hoſtes Luſitanos impetraſſet. Placuit ea Soleimani legatio, qui per hanc ſe ſperabat occaſionem Imperium Otmanidarum in ipſas longe lateque propagaturum Indias, & auri gemmarumque feraciſſima regna ſui juris effecturum. Itaque legatis orollæ pollicetur omnia, claſſemque mox adfuturam auxilio ſpondet. Mittitur non multo poſt Soleimanes baſſa, beglerbegus Ægypti, cum machinis bellicis, & juſto exercitu, anno eodem 1538. menſe Junio propemodum eunte bellum ut hoc conficeret. Quippe Turcis hæc arridebat occaſio, quos non tam in oppreſſos commiſeratio, vel officium erga confœderatos, quam ſpoliorum ac prædæ cupiditas, ad bella plerumque pertrahit. 241

Pag. 499.

Classe ventis vela dante, primum ad Thoron A
itom, quod est terræ Madianitidis (ut creditur)
oppidum in Arabiæ solitudinibus, haud procul a
montibus Orebo & Sina: quo loco tam exponen-
dis, quam avehendis terra, camelorum opera,
mercibus, Ægypti, Arabiæ felicis, Indiæ re-
spectu, commodissimum est emporium. Post ali-
quot inde dies adpulerunt ad urbem Giden in Ara-
bia Petræa (Ziden alii vocant) quæ ipsa quoque
maritima est, Turcorum Imperio subjecta, nec
minus nobile, quam Thoron emporium. Tan-
dem in Arabiam felicem, & ad portum urbis A-
denis perventum, circa mensem Octobrem. Est
Aden primaria felicis Arabiæ civitas, non situ
solum, sed etiam opere munita. Quippe nec pro-
pugnaculis caret, & ipse locus per se tutissimus
est. Ab ortu solis, adjacent ei prærupti & excelsi
montes; ab occidente, clausum maris portum
habet: a meridiei latere, validum in alto proxi-
mo scopulo propugnaculum eminet: in quo noctu
Arabes ante, quam a Turcis Aden caperetur, B
ignes excitabant, qui magno ex intervallo con-
specti, Turcicæ classis adventum indicabant vi-
cinis Arabibus, uti scilicet urbis ad defensionem
concurrerent. Subitit ibi classis, cunctantibus
Turcis, & consilia variantibus. Rex quibusdam
e numero suorum ad eos ablegatis, cur illuc veni-
sent armati, scire se cupere significabat. Tum
bassa, perbenigno regiis dato responso, ac suis
ad regem vicissim missis internuntiis, cum mune-
ribus, ne quid hostile moliri videretur, blandiciis
& arte persuadet, sub prætextu comparandi pre-
tio commeatus, ut classem Sultani Othmanici cum
milite portum interiorem pateretur ingredi. Co-
herciturum se suos, ut ab omni maleficio, præ-
sertim erga religionis consensu sibi devinctos,
abstinerent. Quippe rex Adenis, universa cum
gente sua, Mahumetis sacra colebat. Intellectis
hisce postulatis, in portum Othmanicis admittun-
tur. Eodem astu vafriciesque beglerbegi, ad col-
loquia rex, & convivia pellicitur. Quumque post
aliquot dies in navim prætoriam, tribus dumtaxat C
e suis comitatus, veniret: peramanter salutatur,
excipitur blande, mensæ & epulis adhibetur. Sed
post convivium, nescio qua occasione captata,
corripitur: ac tum demum sentire misere cepit,
improborum munera cum fucata blandicie, frau-
dis esse plena, prorsusque respuenda circumspe-
ctis. Nec mora, dum rex in prætoria detinetur,
milites complures de industria, victus comparandi
prætextu, civitatem ingrediuntur. Solent enim
Turci, quod vi non possunt, aut absque multa
sanguinis effusione, dolis & perfidia consequi.
Mox Soleimani bassæ per secretos indices nun-
ciant, Arabibus resisti, & urbem defendi posse,
licet advenissent illæ quoque copiæ, quas fama
jam adventare ferebat. Tum bassa maturandum
statuit, & Arabum anticipanda consilia. Portis
per absentiam regis occupatis, miles immittitur:
oppressisque Turcorum numero civibus, Aden in
potestatem redigitur. Mox & ipse rex productus,
ad malum prætoriæ navis in sublimi, tribus illis
cum comitibus, suspenditur; & ad terrorem, fe-
do spectaculo, civibus suis ostentatur. Oppidani
tam indigne regi sibique videntes illusum, velut
in re subita trepidare: capite destituti, hostibus
impares numero, consilii denique inopes, nihil
omnino moliri. Sic in servitutem redactæ civita-
ti præsidium firmum imponitur, provido scilicet
bassæ consilio: ne, si quis adversus ei casus Indi-
co bello accideret, vicinum deesset perfugium.
Nec enim a tergo Turci relinquere solent aliquem
vel suspectum, vel adversarium, qui quemvis in
eventum esse sibi possit impedimento. Quippe ge-
nus hoc barbarorum longe omnium vaferrimum
est, & tam præsentibus, quam futuris circumspi-
ciundis ac pensitandis solertissimum. Præterea
potitus Adene bassa, siquidem reliqua non succe-
deret ex animi sententia expeditio, fecisse tamen
operæ pretium videri poterat, ac viam aperuisse
tentandis apud Indos aliquando majoribus. Ca-
ptam civitatem ingressus Soleimanes, dato signo,
proclamari jussit, ne civium bona, neve merces
diriperentur: & quemdam e suis, villoris homi-
nem conditionis, in ipsa urbis porta terrendis ce-
teris, capite plecti jussit. Aromatum namque *Edit. Paris.*
magna huc copia deferri ex India solet. Præterea *pag. 500.*
sinus Arabicus sive Persicus huic incipit; & A-
byssinorum Æthiopum, quorum rex Prætejanus
vulgo nominatur; montes atque limites ibidem
conspiciuntur. Othmanici, Adene relicta quum
annona copiosa naves onerassent: Oceano se
commiserunt, ac decem novemque dies ac noctes
itinere maritimo consumsere. Tandem ad ea,
quæ petebant, loca quum pervenissent: Bassa
Lusitanos adgredi cepit, & urbem Dion sive De-
von, a Lusitanis Zambrio regi ereptam, obsidio-
ne cingi jussit. Itaque machinis bellicis e navibus
in terram expositis, oppugnata civitas quadra-
ginta diebus continuis, tam terra, quam mari:
sed irrito plane conatu. Turris dumtaxat quæ-
dam, instar castelli seu propugnaculi facta, quæ
uno ac dimidio aberat ab urbe stadio, & cui præ-
sidii causa LXXX. Lusitani milites impositi fuerant,
Turcorum in potestatem venit: præsidiariis sese
dedentibus, & mox in naves perductis. Duobus
elapsis mensibus, auditum de classe Lusitanica,
quæ suis succursum veniret. Itaque territus bassa,
machinas bellicas navibus imponi jussit, ac no-
cte solvens, profugit. Quam enim animose suas
in speciem instituunt, & ordiuntur expeditiones,
Turci, tam levi momento territi, rebus ex ani-
mi voto non succedentibus, honoris omni respe-
ctu postposito, ceu timidæ diffugiunt damæ.
Quinque jam bassa non procul a Zebetho esset
oppido, interfici captivos in litore jussit. Dura-
vit annum integrum hæc expeditio, fuitque Ze-
bethum etiam, Arabiæ felicis oppidum, a Tur-
cis in reditu expugnatum. Tam Adeni, quam
Zebetho, beglerbegi cum Dephterdaris, singu-
li singulis præfecti fuere, de quibus non multo
post, in beglerbatuum catalogo.

Bellum contra Chimeriotas: Ceraunia, Chimæra, Avelona, Lusi bassa.

Chimeriotæ sunt Arnautlari, vel Albani, vel 342
Epirotæ, trans sinum ex adverso Corcyræ siti:
qua in regione continua montium series est, quam
uno vocabulo nautæ jam dicunt Chimeram. Jo-
vius, & alii volunt olim hæc fuisse montana vel
ipsa Ceraunia, itemque Acroceraunia, pro quibus
dicere malim equidem Acra Ceraunia. Leo ta-
men Augustus in Novella de thronis, ut obiter
adtigimus antea, sub Ætoliæ metropoli Naupa-
cto, tam Buthroti, quam Chimaræ collocat epi-
scopatus: quæ loca sibi invicem vicina, Butintro
& Chimera, quum illic hæreremus, a nautis no-
stris adpellabantur. Iisdem Avelona, cujus hic
mentio fit, enuntiabatur adjecto articulo Italico,
Lavelona, vel disjuncte, La Velona, quum qui-
dem vulgaris linguæ Græcæ periti adderent, eo
nomine ἄκανθα, significari acum. Sed ignorabant D
homines & antiquitatis & litterarum rudes, ad-
pellationem recentiorem hanc ex veteri Aulone
factam. Sita est in Albania vel Epiro, ex adver-
so extremæ illius oræ Italiæ, quæ in Apulia pro-
montorium S. Mariæ nunc habet, Iapygiam
quondam dictum: ubi civitas Hydrus posita, dum-
taxat intermedio maris Hadriatici sinu, LX. mil-
liaribus Græcis ab Aulone disjungitur, uti capite
342. notavimus. Leonis Augusti Novella de thro-
nis Auloniam recenset inter episcopatus metropoli
Dyrrachinæ subditos, & proximo post episcopa-
tum Glavinitzæ vel Acroceraunie commemorat
loco. Cæterum qui annalibus hoic adpellatur Lus-
si bassa, corruptum apud historicos nostros, Jo-
vium & alios, nomen habet, Lustibeus aut Lu-
phtibeus. Spandugini de hoc notabilis est locus,
quem interpretando lubet inserere. Soltanus, in-
quit,

quit, Soleimanes Lutſi, perquam humili conditione nato, ſuis ex ſororibus unam dedit uxorem, eumque primum baſſam creavit, a quo tamen officio nunc dejectus eſt. Quippe quum uxor mariti concubitus cum maſculis ægerrime ferret, eoque nomine cum ipſo expoſtulans, diceret: fratrem ſuum, Sultanum Soleimanem, illi ſe junxiſſe matrimonio, ſecum uti cubaret: excandeſcens Lutſi baſſa, mulieri colaphum impegit. Hoc ubi reſcitum a Soleimane, ſororem ei protinus ademit, ac recepto Sultanino ſigillo, dignitate ſupremi Veziris hominem exuit. Eſt enim in more apud Oſmanidas, ut qui auctoritate quatuor inter baſſas eſt maxima, Veziazem ſive ſupremus conſiliarius nominetur, & in manu ſua ſigillum Sultaninum habeat. Hæc Spandugínus. quæ ſane ſi vera ſunt, ut eſſe videntur: conveniens fœdis ac diſſolutis moribus homini datum nomen fuit. Quippe Lutſi lingua Turcica ſignificat eum, qui non niſi de venere cogitat: qualem Græcus aliquis dixerit ἐρωτικὸν vel ἐρατεινόν.

Beſiktaſi, ΔΙΠΛΟΚΙΟΝΙΟΝ.

243. Beſiktaſi, locus eſt ad Boſporum Thracium in Europa ſitus, qua Conſtantinopoli ſurſum tenditur, adverſo Boſpori fluxu, verſus os Ponti Euxini. Plus minus quatuor abeſt a Galata milliaribus Græcis, aut uno Germanico. Nomen lingua Turcica lapidem ſive ſaxum cunarum, ſignificat: a diſtractione, puto, Chriſtianorum mancipiorum, ac matrum præſertim, liberos etiam teneros in cunis habentium. Sepultus heic eſt Chairadines, qui meſſita quoque nova ſuo ſumtu ibidem exſtructa, nobilitare locum & excolere voluit. Διπλοκιόνιον Græcis hodie vocari, priſcis Jaſonium, notatum reperies ſupra, capite 128. Hoc tempore, de quo ſcilicet annales modo loquuntur, advecta fuerunt iſtuc capitum Chriſtianorum, e Corcyra dumtaxat in ſervitutem abreptorum, cujusvis ſexus & ætatis, ad ſexdecim millia: quemadmodum Jovius memoriæ prodidit. De Sultaninis, & eorum pretio, dictum 18 capite.

Edit. Pariſ. pag. 501.

Carabogdaniæ fluvius Berut.

244. De Carabogdania conſule caput 71. Ejus amnis eſt, quem Berut annales hi nominant. Ungari tamen, & Valachi, ſive Moldavi, partim contractius & durius Prut, partim paullo mollius Brut, enuntiant.

Neptuni Doriæ, vitii a Chairadine, fuga.

245. Doriam Turci, more Italico, pronuntiant; quem Jovius dixit Auriam, magis conſuetudini Latinæ reſpondente vocabulo, velut ipſe quidem exiſtimavit. Is & uſu rerum mari gerendarum, & felicitate ſingulari, tantam adeptus gloriam fuit: ut vulgo Neptunus, ceu maximus quiſpiam maris deus, adpellaretur. Hunc tamen a Chairadine prælio navali, & artibus imperatoriis ſuperatum, fugiſſe; non inſolenti, ſed modeſta memorant annales oratione. Quo commendabiliores nobis eſſe debent, uti non ad gratiam ſuorum, nec ad infectationem noſtrorum; ſed ad veritatem quæ anima eſt hiſtoriæ, ſcripti. Jovianum quidem epiphonema, quo clauſit hanc narrationem, quam acres habet aculeos? Auria, inquit, tanti ulus, tantæ peritiæ, tantæ exiſtimationis mari dux, eo die nullus imperator exſtitit. Atqui cogitare de illo veteri verbo debebat Jovius, quo Demoſthenes etiam fugiens, excuſaſſe ſe fertur:

Ἀνὴρ δὲ φεύγων οὐ πάλιν μαχήσεται.
Qui ſe fuga dat, dimicabit denuo.

Nec inelegantes Alexius Angelus imperator, ut apud Græciæ Prætorem noſtrum memoriæ proditum legitur, quum perditis rebus non modo fruſtra, ſed etiam cum periculo ſe diutius hæſerum Conſtantinopoli animadverteret, omnibus valere juſſis, & arrepta ſponte, nolenti tamen animo, fuga: Davidem quoque dixit beneficio fugæ ſaluti atque incolumitati ſuæ conſuluiſſe. Non minus certe magni & ſapientis eſt imperatoris, ſummam rerum incertæ Martis aleæ non temere committere: quam proſpere cedentibus omnibus, victoria prudenter uti.

Publicanorum carcer Conſtantinopoli.

246. Vendit omnia per imperium ſuum telonia maximo pretio; vel paucos, vel plures in annos, Sultanus Oſmanidarum: ideoque ſi majores aliqui pecuniæ ſummas ei veſtigalium nomine polliceantur, quam reapſe deinceps exhibere poſſint, in carcerem, veluti qui non ſolvendo ſint, & fraudem Sultano facere voluerint, conjiciuntur. Hic carcer publicanorum Conſtantinopoli dicitur. Et ſunt in univerſo Oſmanidarum regno publicani fere Judæi, gens exactionibus & uſuris nimium quantum ſupra mortales cæteros dedita: quum ipſi etiam Turci vel Muſulmani, paullo ſincerioris hominis conſcientiæ, nolint audire publicani: non aliter, ac ſi cum infamia conjuncto propter aliorum nequitiam nomine, virum bonum adpellari nefas ſit, etiamſi præter officium nihil ipſe faciat.

Ostium Capiſi, Xyloporta, Porta lignaria, Caravanſerai.

247. Oſtendimus ſupra, capite 200, quæ porta ſit hæc lignaria, videlicet ad quam navigia lignis onerata ſolent adpellere: Græciſque dictam ξυλοπόρτα, ab iiſdem lignis, quæ huc advehuntur, non quod ipſa lignea ſit, quemadmodum credidit uterque Chalcocondylis interpres. De voce Caravanſerai, dictum capite 14, ſignificari ſcilicet hac, ædificia caravanis exſtructa. Caravanas vero more Turcico ſe conjungentium eſſe agmina, quum loca minus a latrociniis tuta peragranda ſunt. In hæc ergo caravanſaraja, quæ ampliſſima plerumque ſunt, divertere cum equis, jumentis ſagmatariis, mulis, & camelis, hę caravanæ ſolent. Vaſta ſunt ædificia quemadmodum Buſbequius deſcripſit: aliquanto longiora, quam latiora, cæteroqui quadratam ad formam accedentia: quorum in medio patet area ponendis farcinis & camelis, mulis, carriſque collocandis. Hanc aream plerumque circumcirca murus ambit interius, tres plus minus pedes altus; parietibus illis quatuor, quibus totum ædificium clauditur, adjunctus. Ejus muri ſuperficies æqua eſt, patetque in latitudinem pedes quatuor. Heic Turcorum cubilia ſunt, heic cenacula, heic rem expediunt culinariam. Nam ad parietes, quibus totum ædificium continetur, foci frequentes cum fumarii vel infumibulis ſunt inædificati. Hoſpites ipſi nulla re a camelis, mulis, equis alia ſejuncti ſunt, quam ejus muri ſpatio. Quinimmo ad muri pedem ita ligatos habent equos, ut capite ac tota cervice ſupra murum emineat, dominiſque ſe calfacientibus aut etiam cœnantibus adſtent, velut miniſtri: & interdum panem, vel malum, ſive quid aliud, de manu eorum capiant. In eodem muro lectos ſibi ſternunt. Tapetem in primis explicant, quem ea de cauſa ephippiis aptatum fere circumferunt. Huic injiciunt vulgo penulam, ditiores Valentinam, quam vocant: quæ mollibus e pilis contexta candidaque, linteaminum loco mihi quidem ipſorum exemplo fuit. Cervical præbet equeſtris ſella. Veſte talari, pellibus ſurſulta, quas veſtiuntur interdiu, teguntur noctu. Sic ſomnum capiunt, nullis laceſſitum, extra naturalem jumentorum mandentium ſtrepitum, blandimentis. Ipſorum ſarajorum, pro caravanis exſtructorum, tecta plerumque plumbea ſunt. *pag. 502.*

Area vel forum Tachtal Cala, Tampezim, Chalcocondylis locus emendatus & expositus, Chalcopratia, Chartopratia, Vicus vitriarius.

Aream, quæ Tachtal Cala nominatur, Laonicus in octavo forum adpellavit, & Tactalem vocari addidit. Apud actuarium Malatceitanum Tectàlaca scribitur. Pro illius Tactalo, hujus Tectalaca, repone Tachtal cala: quæ voces Turcicæ sunt, & aream tabernas ligneas habentem significant. Quippe Cala denotat tabernulam vel tentoriolum, & Tachtal asseres sunt: ut intelligantur ex asseribus factæ tabernulæ. Hæc area fere urbis est in mediullio, non procul ab Eskisaralo, vel a sarajo veteri mulierc ularum Sultani, de quo capite 139. Est eadem in area Sultani Bajasitis secundi mestita, cujus supra fecere mentionem annales, in ejus Sultani funeris descriptione. Hoc autem loco ludricra cottidie omnis generis exhibentur, quæcumque homini venire in mentem possunt. Et adhibentur pueri, equi, asini, canes, feles, cervi, leones, ursi, leopardi, vulpes, & nulla non alia, peregrina præsertim, animalia. Sunt istic qui chiromanticen profitentur, sunt prestigiatores varii, funambuli, luctatores, saltatores, alii propemodum innumerabiles. Ideo Laonicus inquit: Hæc ludicra quis cottidie cernat in foro, quod Tactalem vocant. Sequitur ibidem vocabulum Tampezim, quo nonullos ex his ait adpellari: Neminem hoc declarasse arbitror hactenus, quum barbarum sit, & ignotum, adeo etiam corruptum. Quippe non Tampezim Turci dicunt, sed Ziampas, quæ duabus syllabis vox enuntiatur. Significat autem χαμόδενδρα, ut Græci vocant, qui Latinis funambuli sunt. Ad unum hujus areæ latus incipiunt illorum tabernæ, qui Persicas operis excellentis, & Turcicas itidem pictas, Græcas & alias coloris nitet lævigatasque chartas vendunt. Ideoque Græcis hæc χαρτοπρατεῖα dicuntur. His a tergo proximus est vicus fabrorum, ex ære vasa quævis elaborantium, qui hoc annalium loco memoratur. Is vicus in historiis Græcorum recentioribus Cedrini & aliorum celeberrimus, nominatur χαλκοπρατεῖα, nimirum a distractione vasorum ex ære factorum. Locus insignis est Cedrini de Chalcopratiis in Theodosio majore, puto. Vici quoque vitriarii, Chalcopratiis proximi, fit hoc mentio: quo tabernæ vitriariorum, ut olim erant in urbe Constantiniana, veteris ad imitationem Romæ, sic etiam hodie conspiciuntur. Diversus tamen hic vicus est, ab illa vitriariorum porta, de qua dictum superius, capite 200. De porta fori piscarii, quæ bolucbazar capisi Turcis est, expositum eodem capite 200: sicut & de porta Hæbræa, Turcis Schisutlar capisi. Sacræ vero extra muros urbis a foro piscario ædes, in litore maris, intelliguntur illæ, quæ muris urbanis excluduntur ab urbe, secundum litus Ceratini sinus exstructæ, versus septemtrionem, id est, e regione Galatani litoris.

Nova Cairaditis auspiciis recepta.

Nova Turcis est, quam Castellum novum nostri vocant, in Dalmatiæ situm finibus. Id auspiciis Karuli V Augusti receptum fuerat. Quos ejus provinciæ sangiacos ad obsidionem hanc evocatos fuisse tradunt annales, de provincia Bosnensi accipito, deque præfectis hinc: quorum princeps id temporis erat Ulamas ille Persa, de quo dictum capite 231. Translatus enim fuerat a Persicis ad hos fines, more Turcorum, non nimium transfugis fidentium: ac deinceps quoque fit ejus mentio in obsidione Agriensi, anno Christiano 1552 a Turcis frustra tentata. Praerat Bosnensi provinciæ ceu beglerbegatus, & ad Castelli novi obsidionem secum sangiacos suos septem adduxit. Virtutis eximiæ præsidiarii milites, quos hostes ipsi commendant, Hispani fuerunt, & Germani, numero ad quatuor millia.

Soleimanes sub prætextu defendendi pupilli, a Bano Erdeliano relicti, matrem cum pupillo Ungaria spoliat.

De Joanne Zapoliensi, Bano Erdeliano, dictum capite 223. Hic moriens pupillum reliquit hæredem, tutelæque Soleimanis commendavit, Joannem Sigismundum, quem fuisse ex Isabella Polona, cujus hoc mentio fit, nomine tamen non expresso, velut Turcis ignoto. Habuerat Joannis sororem Barbaram, ni fallor, primo matrimonio conjugem Sigismundus major, Poloniæ rex: qua mortua, Bonam duxit, Joannis Galeacii Ducis Mediolanensis, ex Isabella Aragonia Neapolitana, filiam. Bona partu primo Isabellam hanc edidit, Joannis Zapoliensis conjugem, Joannis Sigismundi matrem. Ceterum nulla fit hoc in Turcicis mentio Ferdinandi Cæsaris, Ungariæ Bohemiæque regis; qui tamen hoc bellum, Perenio & Rogendorfo ducibus, gerebat. Id equidem fieri propterea crediderim, quod Ferdinandum Soleimanes, hostem suum, pro Ungariæ rege non adgnosceret. Notanda vero Isabellæ oratio, quam Turci reginæ nomine non dignantur, quum Budam adfirmant non suam esse, sed Sultani Otmanidæ civitatem. Nimis in hoc veram se vatem experta paullo post fuit bellua, quum Soleimanes ipsa cum filio per summam perfidiam ejecta, Budæ pariter & Ungariæ reliquæ, velut in provinciam redactæ, beglerbegum præficeret, bonus ille scilicet tutor: matre, tam Turcis addicta, cum filio pupillo, in Transilvaniam vel Errelium relegata. Hujusmodi nimirum esse præmia societatis & amicitiæ barbaræ solent, ut de tyranno suo moriturus ajebat Aratus, *τοιαῦτα τὰ ἐπιχώρια τῶν τυράννων ἀθλα.* *Edit. Paris. pag. 503.*

Valpeum, Strigonium, Granus fluvius.

Walpou Turcis est arx, Ungaris dicta Walpo, Valponium Jovio. Ultra fluvium Dravam sita est. Post tertium obsidionis mensem a præsidiariis dedita fuit, præfecto ab iisdem capto, & hosti prodito. Strigonium nunc Granum vulgo dicunt, ab amne Grano, qui defluens a Carpathiis montibus, ubi montanæ nunc civitates celebres sunt, ad radices arcis Strigoniensis sive Granensis, Danubio miscetur: unde civitati quoque Strigonium nomen inditum putatur, velut Istrigranium, ab Istri & Grani confluentibus. Alba regalis non tam a regum Ungariæ sepulcris sic adpellata fuit, quarum meminerunt annales: quam a regum inauguratione, quæ hoc fieri loco priscis temporibus solebat. Istic etiam rex Ferdinandus, cum Anna conjuge, Uladislai regis filia, Ludovici sorore, decimo quarto die Februarii, anno millesimo quingentesimo vigesimo septimo, adhibita Sancti Stephani vera corona, fuit inauguratus.

Schirman, Siruan, Serban, error Jovii.

Si lector ab aliis de hoc bello memoriæ prodita leget, nusquam ita descriptum inveniet. Ut Techmas Spandugino Tamas, Sansovino Tulcas etiam: sic Eras eidem Spandugino nominatur Algas, mirifice vitiatis adpellationibus. Regio Schirvanam aut Siruan, haud dubie nunc est illa, quam prisci dixere Mediam, posteriores etiam Vaaspracan, ut apud Cedrinum in Constantino Monomacho legimus. Fallitur Jovius, quum ait, Albaniam hodie vocari Serban, vicinam Mediæ, propterque Caspium mare sitam. Quippe regio Georgianorum est Albania, qui nunquam vel ipsi regi Persarum, vel regio fratri paruerunt hactenus: sed Christiani, & liberi,

ſuos principes habent; Perſis dumtaxat conſederati, ſicut expoſitum capite centeſimo octuageſimo nono. Sirvanum vero, ſive Media, regni Perſici membrum eſt: quod tametſi Muſtaphas baſſa vezir imperio ſubjecit Oſmanidarum, anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octavo, & beglerbegatus in formam redegit: mox tamen Perſis receptum, ab iiſdem hodieque retinetur.

Wan, Waſtan, Ibanum Cedrini.

Urbs hæc cum arce ſic ad Perſici regni limites pertinet, ut etiam majori finitima ſit Armeniæ: Cedrinus in eodem Monomacho Auguſto vocat *ἰβὰν, πόλιν τοῦ Σανσπρακὰν*. Id Latine reddens interpres, Ibanum & Baaſpracan ſcripſit: Ego ſimpliciter exprimerem, ut tanto melius intelligeret: Juvan, aut Juan, urbs regionis Vaaſpracan. Et quia capite præcedenti Vaaſpracan, ex ejuſdem Cedrini auctoritate, Mediam eſſe docuimus: intelligere jam licet, Wanum ad eamdem Mediam referri debere: vel ea ſi non contineatur, ſaltim finitimam videri. Waſtanum ſignificat regionem circa Wanum ſitam, ceu Wani territorium: ſiquidem Iſtan, ſive Stan, Turcis regnum vel regionem ſignificat.

Notitia Beglerbegatuum totius Oſmanidarum imperii, quos hodie poſſident.

Quia Perſicis in finibus extremus hic a Soleimane Wani beglerbegatus id temporis inſtitutus fuit, libet hoc loco quamdam quaſi Notitiam regni Oſmanici lectoribus exhibere, deſcriptis ordine provinciis ejus ſive beglerbegatibus, quos in Aſia, Aphrica, & Europa nunc Murates hic tertius, unici Muchemetis Oſmanidæ pater, poſſidet: ut ita denique Pandecten hiſtoriæ Turcicæ noſtrum claudamus, viſuri deinceps latius ac permiſſu numinis fines ſuos propagaturi ſint, an vaſtiſſimam illam molem imperii, cunctis hactenus formidabilem populis, ſecundum ipſorummet oracula tandem aliquando Deus Optimus Maximus ſuæ declarandæ majeſtatis ac gloriæ cauſa ſit everſurus, vel in ordinem, ſubque jugum filii ſui ſic redacturus; ut Gogi Magogique ſub cælo nullum amplius nomen exſtet. Id enim poſtremis ſe facturum diebus, per ſuos indubitatæ fidei vates nobis denuntiavit. Ordiamur autem ab oriente Sole.

Aſiæ Beglerbegatus.

I. Anatoli beglerbeg. Ejus ſedes eſt in civitate Cutaige Phrygiæ majoris, quam olim Cotyajum Græci nominabant, ſicut expoſitum capite 40. Sangiacos habet ſub ſe duodecim.

Edit. Pariſ. pag. 304.

II. Cataman beglerbeg. domicilium habet ad Caſſariam Ciliciæ, de qua ſuo dictum loco. Septem ſub hoc ſangiacatus ſunt.

III. Sivas beglerbeg. ad Sebaſtiam, de qua conſule caput quintum Pandectis hujus.

IV. Tocatun beglerbeg. Reſidet ad urbem Amaſiam. Sub eo ſunt quinque ſangiacatus.

V. Dulgadir beglerbeg. de hac provincia conſule caput 163 Pandectis hujus. Quatuor ſub ſe ſangiacatus habet.

VI. Halep beglerbeg. ad Halepum ſive Berrhœam Syriæ, de qua capite 6.

VII. Scham beglerbeg. ad Damaſcum Syriæ.

VIII. Tarapolos vel Trapolos beglerbeg. ad Tripolim Syriæ.

IX. Maras beglerbeg. ad Maraſſum, propter Euphratem ſitum, inter Halepum & Meſopotamiam.

X. Diarbekir beglerbeg. in Meſopotamia, ad urbem Amidam, quam Turci nunc Carahemid nominant. Sangiaci parent huic duodecim.

XI. Bagdat beglerbeg. ad Bagdarim ſive novam Babylonem, de qua capite quarto.

XII. Balſara beglerbeg. ad ſinum Perſicum, non procul a Bagdat ſive Babylone.

XIII. Laxa beglerbeg. Antiquitus Caramania, tendit ad limites Ormuz, & Perſis eſt finitima.

XIV. Gemen, Aden beglerbeg. in Arabia felici, ad litus rubri maris, vide caput 241. Diverſa loca ſunt, uno tamen beglerbegatu comprehenſa.

XV. Chebetz, Huſtio Zebet beglerbeg. ut eodem capite dictum. Locus ſitus in litore ſinus Arabici, finitimus eſt imperio regis Æthiopum Prætejani.

XVI. Miſſir beglerbeg. Cairo præeſt, & toti Ægypto. Sangiaci ſub eo ſexdecim.

XVII. Cypri beglerbeg. Nicoſiæ vel Famaguſtæ degit.

XVIII. Scheherezul beglerbeg. in Aſſyria, Perſis finitimus.

XIX. Wan beglerbeg. reſpicit Perſarum fines, verſus Sirvanum ſive Mediam, & Armeniam majorem, ceu dictum capite præcedenti.

XX. Arzerum vel Euzum beglerbeg. in Armenia majori, ad limites Sirvani ſive Mediæ, & Georgianorum. Diſtat a Taraboſane ſive Traboſane ſive Trapezunte, ſex dierum itinere.

XXI. Tiphlis beglerbeg. finitimus Georgianis ſive Curgginis, ut nunc adpellantur. Inſtitutus fuit a Muſtapha baſſa Serdere anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octavo, menſe Septembri. Locus etiam priſcis notus, apud Cedrinum reperitur in Conſtantino Monomacho, verbis hujuſmodi: Aſam (is erat e Tangrolipicis fratre natus) a Sultano Tangrolipice miſſus contra Romanos, quum Taurezium, & oppidum nominatum Tephlis, præteriiſſet: Vaaſpracaniam ingreſſus eſt, id eſt Mediam.

XXII. Siruan beglerbeg. Hoc nomine Media nunc adpellatur, a metropoli Siruan, quam eodem anno Muſtaphas idem cepit, & primum illic beglerbegum conſtituit Oſmanem baſſam famoſum: ſed a Perſis non multo poſt ejectus fuit: Nihilo tamen minus hic beglerbegatus Otmanidarum inſcriptus eſt libro, qui niſi reſtituatur, numquam ſe pacem facturos cum Perſis profitentur.

XXIII. Temircapi beglerbeg. Locus eſt ad mare Caſpium, porta ferrea dictus, & Capiderbent, porta faucium vel anguſtiarum. Cepit hunc Oſman baſſa eodem anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octavo, & in formam beglerbegatus, necato Schemhali Chane, ſocero ſuo redegit.

XXIV. Cars beglerbeg. Cedrinus Carſa nominat, & in Perſarmenia collocat, quæ nunc Armenia major eſt. Diſtat Cars ab Arzerum quatuor dierum itinere. Beglerbegatus cœpit anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, auctore Muſtapha baſſa.

XXV. Tſchildir aut Tzildir beglerbeg. ad fines Georgianorum, ab eodem Muſtapha baſſa inſtitutus, anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono. Porſius Tſcaldung perperam ſcripſit.

XXVI. Faſſa beglerbeg. in Mengrelia. Munitio ſtructa per Uluzalim Capitan baſſam fuit anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, & ibidem inſtitutus beglerbegatus. Sed paullo poſt diſceſſum ejus captam viciſſim Georgiani diruerunt. Civitatis Phaſianæ mentionem facit Leonis Auguſti novella de thronis, & epiſcopum ejus refert ſub metropolim Trapezuntis. Hæc eadem cum hodierna ſcilicet Phaſſa fuerit.

XXVII. Sochum beglerbeg. in Georgianorum finibus, a Sinane baſſa vezirazeme inſtitutus anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo octuageſimo.

XXVIII. Batin beglerbeg. Ibidem a Sinane hoc inſtitutus.

XXIX. Revan beglerbeg. Hunc locum Ferhates baſſa cepit & munivit anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo; exceptum Tocmaci Sultano, Perſicarum partium principi. Beglerbegus iſtic primus fuit Cigaloglis baſſa, Genuas.

XXX. Somakie beglerbeg. De Somakia, quæ Chalcocondyli Samachia nominatur, dictum ſupra, capite 188. Beglerbegatus auctor fuit Oſman baſſa, anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo octogeſimo tertio.

Edit. Pariſ. pag. 505.

Poſteriores autem beglerbegatus hi, bello decennali Perſico, quod adhuc geritur, inſtituti; quemadmodum novi ſunt, ita potius nomine tenus ſic adpellandi veniant, nec cum antiquis comparandi. Nunc ordinem naturæ ſequendo; provinciis Aſiæ recenſitis meridiem verſus ab Oriente progrediamur.

Aphricæ Beglerbegatus.

I. Ceſair beglerbeg. Sedem habet in Algeſair, quæ noſtris eſt Algerium, ſicuti capite 227 nocatum.

II. Tuniſi beglerbegatus reſidet ibidem.

III. Tripoli beglerbeg. domicilium ibidem habet.

Sunt autem Aphricæ duo præterea regna, libro Turcorum vel Oſmanidarum (ut ipſi loquuntur inſcripta) quæ tamen necdum inter beglerbegatus referuntur, ſed potius tributariorum ſeu feudorum nomine veniunt; Feſſa nimirum, cum Maroco.

Nunc ad occidentem, & aquilonem, quæ reſident provinciæ, videamus.

Europæ Beglerbegatus.

I. Rumeli beglerbeg. quem Græciæ vocant. Sedes ejus eſt Sophiæ. Sub ejuſdem vexillo Sangiacatus infra ſcripti continentur.

1. Sophia Serviæ.
2. Nigebolì ſive Nicopolis, vide cap. 51.
3. Kurckliſſe. vide cap. 193.
4. Uyza, Thraciæ.
5. Kirmen, Macedoniæ.
6. Silitra. ibidem.
7. Guttandil. ibidem.
8. Bendor, verſus Euxinum Kerajoſque Tatatos.
9. Acherman. vide cap. 259.
10. Uſcopia. vide cap. 269.
11. Petretſi, Theſſaliæ.
12. Salonichi, Theſſaliæ.
13. Trichala, ibidem.
14. Miſitra, quondam Sparta Moreæ.
15. Palæopatra, ibidem.
16. Jagnia, Joannina Ætoliæ.
17. Deluvina
18. Elbaſſan Achajæ.
19. Avulona. vide caput 242.
20. Ducaggin. vide caput 206.
21. Iſcodar in Albania. vide cap. 242.

II. Denizi beglerbeg. qui & Capitan baſſa vulgo, pro maris Capitaneo ſive Prætore. Sedes ipſius eſt Gallipoli. Sangiacatus ei ſubjecti ſunt:

1. Gallipolis. vide cap. 23.
2. Galata, cap. 127.
3. Nicomedia. cap. 74.
4. Limnos. cap. 229.
5. Mitylene. cap. 136.
6. Chios. cap. 229.
7. Nexia. ibidem.
8. Negroponto. cap. 240.
9. Rhodi. cap. 229.
10. Cavala. cap. 44.
11. Napolidi Romania.
12. Lepanto. cap. 175.
13. S. Maura. cap. 178.
14. Alexandria.

III. Buduni beglerbeg. Sedes ejus ibidem. Subjecti ſunt ipſius juriſdictioni ſangiacatus hi ſere.

1. Novigrad.
2. Filek.
3. Zetſchen, ſive Zetzen.
4. Zolnok.
5. Gran.
6. Segedin.
7. Alba regalis.
8. Sexard.
9. Simontornar
10. Copan.
11. Mubatz.
12. Ziget, ſive Saſwar.
13. Petſcheu, vel Quinque eccleſiæ.
14. Sirmium.
15. Semendria.

IV. Temeſwar beglerbeg. reſidet ibidem. Subjecti ſunt ejus adminiſtrationi ſangiacatus hi.

1. Temeſwar.
2. Mudava.
3. Vilaciwar.
4. Tſchianad.
5. Wtſchitterni.
6. Giula.
7. Vidin.
8. Lipa.

V. Bozna beglerbeg. Sedes ipſius in Bagnialuca. Sangiacatus hi ſubditi ſunt.

1. Bagnialuca.
2. Polcheg.
3. Cliſſa.
4. Herzegovina.
5. Lika.
6. Sazeſchna.
7. Iſwornik.
8. Briſrem.
9. Allatſchiar chiſſar.

VI. Coffe beglerbeg. Ejus ſedes eſt ad urbem Capham in Taurica Cherſoneſo. Sangiacatus duntaxat erat initio, beglerbego Græciæ ſubjectus. Præter Capham, & ei vicina loca, ſangiacatus omnes ditione ſua complectitur, ad Tanaim paludemque Mæotidem ſitos. Sed veram ſi fateri volumus, beglerbegi nomen potius titulo, quam poteſtatis amplitudine tuetur.

Hæc meta regni barbari, noſtriquæ laboris eſto, quam Dei propitii nutu feliciter adtigiſſe gaudemus: & eumdem ſuppliciter oramus, tandem ut abolere ſanguinariam & impiam tyrannidem velit, ac veteris oraculi veritatem evento comprobare; quo creditum pluribus a ſæculis, Coranum legemve Mahumetis gladio ceptam, gladio propagatam, gladio denique terminandam: ut obſtupeſcens ad operis divini magnitudinem, & effuſus in hymnos orbis univerſus acclinet.

pag. 506.

IMMORTALI ET
OPTVMO MAXVMO
DEO SOLI HONOS
OMNIS ET OMNIS
GLORIA SÆCVLIS
INFINITIS.

Annalium Turcicorum finis.

RERUM ET VERBORUM
IN HISTORIA
LAONICI CHALCOCONDYLÆ
ET
INANNALIBUS TURCICIS
PRÆCIPUE MEMORABILIUM,
INDEX.

ABDALLAS begus, natione Curdus decollatus. 262
Abdamulechus regno ejicit Amidam patruelem ſuum. 314
Achaja occupata. 293
Acherai caſtrum album, ſive domus alba Turcis dicitur. 313
Achmetes patri multa aureorum millia mittit. 262
Achmetes in fuga captus, juſſu fratris Selimis ſtrangulatur. 264
Achmetes Sultanus ad fines Arabicos profugit. 263
Achmetes baſſa a ſuis Genizaris trucidatus. 264
Acribe capta. 184
Acſcheber nominibus aliis falſo nominata. 317
Acſcheber vel Acſara Græcis veteribus dicta fuiſſe Leucopolis, recentioribus Aſprapolis. 317
Acſu ſignificat aquam albam, ſive limpidam. 308
Adana obſidione cincta. 259
Ædes Judæorum ſibi maxime contiguæ ſunt. 269
Ædificia multa Conſtantinopoli, terræ motu ceciderunt. 260
Æcaterina Cornara Jacobo Cypri regi Notho, Venetiis in matrimonium elocuta eſt. 280
Ænus Ænea poſt excidium Trojæ condita in Thracia, & hic ab eo appellata eſſe dicitur a Virgilio. 246
Ætas ſenilis profeſſioni monaſticæ aptiſſima eſt. 309.
Æthiopes Mauri dicuntur a nigredine. 309
Æthiops quidam Taliſmanos morti deſtinatos, eripere conatur. 250
Æs Iberiæ optimum. 202
Æſtus marini cauſa. 39
Ætolia Turcis cedit. 99
Aga Turcis eſt arbor. 318
Agaslevina oppidum negotio nullo a Turcis captum. 247
Ager Carabogdaniæ frumenti nigri feraciſſimus. 326
Ager Cepiſienſis. 326
Agria Erla vulgo vocata. 290
Agria fruſtra oppugnatur. 272
Aiſche prima Mahumetis uxor nunquam caſta fuit. 284
Ajem, vel Ajem vilaget. 324
Al articulus Turcicus. 324
Aladeules capitur, & decollatur. 262
Aladeules dux provinciæ Dulgadirenſis fuit. 264
Aladeules Dulgadiris dux Dauden Baſſan adit. 259
Aladines Iconii rex exutus dignitate in Joniam profugit, & quietem amplexus, vitam egit privatam. 317
Aladines idem qui Germianus. *ibid.*
Alani, qui & Albani, & Georgiani Iberiæ proximi. 193
Alaſcheher altam civitatem ſignificat. 320
Alba regalis urbs, in qua reges Ungariæ ſepeliri conſueſcunt. 272
Alba Græca a Turco expugnari nequit. 257
Alba Græca expugnatur. 265
Alba Græca obſidetur ſecundo. 336
Alba per Soleimanem occupata. 272
Albania magna ex parte, per Muchemetem occupata. 258
Albania flammis vaſtatur. 260
Albania. 25
Albani in montibus ſe communientes magna clade afficiunt Turcos. 260
Albani. 10
Albani. 220
Albani domiti. 99
Albanorum defectio. 68
Albertus Laſcus. 260
Albis fluvius. 317
Alcairum. 52
Alcairum Memphis. 59
Alcairi Sultanus a Temire victus in Ægyptum profugit. 283
Alcairi Boreuces Sultanus moritur. 249
Alcoranum. 52
Alcoranum per errorem Gabrielis Ali reddendum, Mahumeti traditum. 283
Alepum occupat Temires. 60
Alexander princeps ob immanitatem inauditam quamdam apud ſuos infamis, e regno fugatur. 274
Alexandri Pontificis cum Friderico Barbaroſſa diſſidium anno 1180. 79
Alexandri Panſebaſti clades. 192
Alexandria Turcis non eſt Scandria, ſed Iſchendriæ. 336
Alexii cædes. 192
Algyron ſive Algyrum caſtellum. 240
Ali, Aliez, vel Halis eſt Laonico. 322
Alis baſſa Zenderlutis Chelilis filius. 249
Alis baſſa de Taliſmanorum imminenti mortis periculo, eos ex illo liberare, quantum poteſt conatur. 250
Alis begus in Albaniam præfectus prædas maximas agit, & ſpolia ampla reportat. 254
Alis begus copias ducit in Albaniam. 253
Alis begus Michaelis filius. 258
Alis begus cum exercitu magno in Valachiam proficiſcitur. 259
Alis baſſa in medios hoſtes delatus, ab eis occiditur. 262
Alis begus cum patre & filiis innocens interficitur. 266
Alis baſſa Budenſis felici rerum ſucceſſu effertur. 272
Alihurius Caraniæ begus. 322
Alphonſus Mediolanenſium ducl traditus. 212
Alphonſus Neapolis rex contra barbaros dux creatus. 178
Alphonſi contra Joannem Caſtellæ regem bellum. 114.
Alphonſi navis. 209

RERUM ET VERBORUM

Alum aureus eſt Turcicus. 309
Amadeus cognomento Viridis Sabaudiæ comes, 345.
Amaſtris deditio. 190
Amida Gulecum profectus cum filiis duobus, vitam agit privatam. 280
Amidas promiſſis non ſatisfaciens, fluxæque cæteroquin fidei ſigna quædam præbens, juſſu Joannis Auſtrii, in Siciliam tranſvehitur. 281
Amidas patrem Aſſanem regno ſpoliatum, ſpoliat etiam ipſo viſu. 281
Amnis Docus Gezid vocatus. 268
Amurates quartus rex anno 1350. 13
Amuratis ad ſuos oratio. 17
Amuratis mores. 22
Amurates II. Turc. decimus Imper. 1412. vel 1419. 92
Amuratis expeditio in Aſiam. 117
Amuratis oratio. 127
Amuratis expeditio in Caramanum. 131
Amurates in Europam. 135
Amurates a gregario correptus. 139
Amurates in Peloponneſum. 141
Amuratis crudelitas. 143
Amurates contra Scanderbegum. 146
Amuratis votum. 145
Amuratis receſſus. 145
Amuratis acies. 148
Amuratis pugna cum Hunniade. 149
Amuratis mors 1450. 155
Anna ſive Joanna Franca puella, quam vivam eſſe combuſtam tradunt. 1431. 38
Andreas Doria hoſte ſe videns inferiorem, aufugit. 269
Andreas Doria Karuli Auguſti claſſis imperator. 272
Andreas Batorius. 275
Andronici reſtitutio & precarium imperium. 26
Anni Sultanorum ex Auctoribus, cum Chriſtianis, tum Turcis collecti, & ad annos Chriſtianos collati. 319
Anni Turcici 296. Chriſtianos 287. efficiunt. *ibid.*
Annonæ ratio apud Turcos. 158
Anaſtaſiopolis. 315
Anatolia eadem cum Aſia minori. 358
Anatolis Caſtelli mutilate dictum, pro Anatolis Caſtellion. 338
Antonius Acheruum dux. 89
Antonius a Scamp. 292
Antonius Melienſis ſenex, rerum multarum peritus. 312
Antonius Verantius Epiſcopus Agrienſis. 273
Appellationes adminiſtrationum apud Ungaros maximarum duæ ſunt. 326
Aphentis a Græco ἀφέντης corruptum. 301
Aphrodiſium juſſu Cæſaris Karuli funditus evertitur. 272
Aquilo apud nos aeris ſerenitatem affert. 313
Arabia felix. 50
Arabes ſunt Sarraceni. 202
Araclea eadem nunc eſt cum Heraclea. 313
Arragonenſis. 8
Aramus Semi filius, Nohæi nepos. 301
Aramontanus Galliæ regis Henrici Legatus. 272
Arbor genealogica Sultanorum. 297
Arcadiopolis. 315
Arces duæ veteres ad Moravam a Turca muniri jubentur. 259
Archangelus locus ab Archangelo ſic nominatus. 340
Archiepiſcopatus Claudiopolitanus. 136
Archiepiſcopatus Germiorum, ſive Germiani, ubi ſitus. 318
Area Tachtal cala dicta. 269
Argos Venetis vendita. 40
Argos capta. 40
Argos a Turcis recuperata. 233
Argyropolis oppugnata. 205
Armeniorum privilegium apud Turcos. 51
Arrogantia veterum Græcorum Conſtantinopolitanorum quanta fuerit. 312
Arundo Indica. 69
Arx Damaſci, vi a Turcis expugnata. 251
Arzerume majoris Armeniæ civitas, ſex dierum itinere a Trapezunte diſtans. 285
Aſane. 184
Aſanis reſponſum. 285
Aſanes captus. 195
Aſanes Spartanis perſuadet ut ad Turc. deficiant. 234
Aſcania hodie Turcis eſt Acſu. 308
Aſpra duplicia ſunt, majora & minora. 308
Aſpri 60. faciunt Talerum. 289
Aſpri 36. Turcici, faciunt Talerum Germanicum. 309
Aſpri Græcis, Acſe Turcis, ab albedine dicti. 309
Aſpropolis Anatoliæ metropolis. *ibid.*
Aſomaton vocatus locus, qui aliter & Archangelus. 340
Aſſan Machmetis filius. 281
Aſſyriorum imperium. 2
Athenæ quo pacto a Turco ſubactæ. 287
Athenæ Turcis deditæ. 266
Athyra, nunc Pons grandis appellatur. 313
Atmindam quid Turcis. 336
Avaritia Legati Conſtantinopolitani. 256
In Avarum principem ſcomma. 64
Aula Sultani porta Oſmanica eſt. 316
Auramogli quaſi Auramides. 314
Aureus Hiſpanicus. 115
Aureus Sultaninus, tam pondere, quam bonitate ducatum Venetum quinquaginta quatuor aſpris æſtimatum, Talerum Germanicum, & ſemiſſem ejuſdem facit. 309
Auctores familiæ Turcorum ſeptem & decem. 245
Auctoris intentio & fides. 1
Aytonius poſt habitum monaſticum aſſumptum, Antonius appellatus fuiſſe creditur a pleriſque. 301
Aytonus Armenius idem qui Curchinus. *ibid.*
Azamia nunc quaſi Aramia ſic dicta. 301
Azapi, vel Azepi, ſtipendiarii ſunt. 326

B

BAZOSA præſidiariis ejus incenditur. 277
Babotza Turcis ſe dedit. 273
Bajaſites a Monacho Turcico pene occiſus. 149
Bajaſites adverſus fratrem Zemem movet. 259
Bajaſites caveæ ferreæ a Temire includitur. 291
Bajaſites Conſtantinop. annis pluribus otiatur. 261
Bajaſites Conſtantinopoli diſcedit. 259
Bajaſites Conſtantinopoli Hadrianopolim proficiſcitur. 259
Bajaſites animi ægritudine ac dolore ad deſperationem adactus, mortem ſibi ipſi conſcivit. 325
Bajaſites Conſtantinopolim properat. *ibid.*
Bajaſites Selimi filio valedicit, & paulo poſt e vita excedit. 263
Bajaſites filio Selimi imperium reſignat. 263
Bajaſites filius Muchemetis, magna ſolemnitate adhibita circumciditur. 257
Bajaſites Gilderum cognominatus, Muratis Chanis filius. 248
Bajaſites in templo Conſtantinopolitano a ſe extructo conditur. 263
Bajaſites quamdiu vini uſum ignoraverit. 263
Bajaſites quamquam belligerare non poſſit, Imperium tamen quamdiu ſuperſtes eſt filio tradere non vult. 263
Bajaſites ſoluta Conſtantinopolis obſidione, recta Nigebolim ſuos ducit. 249
Bajaſites Ungariam ingredi non audet. 349
Bajaſitici cladem ingentem accipiunt. 259
Bailus Magiſtratus eſt Venetus. 293
Baimundi Teupuli conjuratio circa annum 1297 83
Baindes filius Oicolucis. 245
Baindes pater Cuhulbuga. *ibid.*

INDEX.

Baiſunges filius Bakis Agæ. *ibid.*
Bakes Aga filius Ciagiæ Agæ. *ibid.*
Balbec eſt poſtello Bealbec. 324
Balthaſar Bathianius Baro Guſſingenſis. 296
Banus eſt præſes regius in aliquo ex regnis Ungariæ adjunctis. 326
Baragama membranarum nomine celebris, illa Pergamus eſt. 311
Bartholomæus Perzæus Cæſareæ majeſtatis conſiliarius. 323
Baſilius Bulgaroctonus. 326
Baſilotviſiii ſunt filii Baſilii. 318
Baſſa Romaniæ. 95
Battologia Turcorum in precando quanta ſit. 328
Bealbec Syriæ cavæ civitas. 324
Bealbocum direptum & vaſtatum. 252
Bedrus arx in Anatolia ſita, in poteſtatem Turcorum venit. 266
Beglerbegi ἀρχοντες ἀρχόντων. 309
Beglerbegi duo a Sinane baſſa in Georgianorum limitibus conſtituuntur. 286
Beglerbegi & ipſi baſſæ vocati. 308
Beglerbegi ſub ſe præter milites gregarios, ſpachios, ſubbaſſas, ſangiacos & begos habent. *ibid.*
Beglerbegus Anatoliæ Romanis priſcis erat præfectus prætoriorum Orientis. 317
Belchtam urbs quam regio Choraſſani vicina Balch eſt Cedrino. 302
Belcha civitas capta & diruta. 245
Belchanzucus vir quidam ſtrenuus. 273
Belezuga locus Anatoliæ eſt nomen a querceto natus. 314
Belezug Turcis tenere ſeu novellæ quercus ſunt, aut quercetum. 310
Belgradum eadem cum Alba Græca. 340
Belgradis obſidio. 302
Belgradum. Griechiſchs Uuyſſemburg. Taurinum veteribus. 174
Belgradum a Turcis obſeſſum 1456. Idibus Junii 175
Belgradi oppugnatio. 175
Belezuga oppidum Anatoliæ. 248
Bellum inter Caiſenſem & Oſmanidam Soltanos.
Bellum Anglogallicanum. 37
Bellum navale inter Venetos & Turcos. 84
Bellum Conſtantinopolim translatum. 198
Bellum magnum a rege Ungariæ ſuſceptum. 256
Belli Tamerlanici occaſio. 42
Belli Ungarici cum Turcis occaſio. 197
Belule oppidum armis tentatum. 255
Bergas Caſtaldo eſt Burgoſino. 314
Bergoman. 223
Bernardinus Canillus. 378
Beſſarabia. 318
Beſſarion Cardinalis. 278
Beſſarion Cardinalis Trapezuntius. 221
Bitezides, cum Huſſaris confuſi. 90
Biteziдæ, quos Huſſarones appellamus. 248
Bladus Dracula Moldaviæ, quæ & Tranſalpina princeps, qui & Vuladus. 206
Bladi diligentia & audacia. 210
Bladus vincitur. 212
Bladus Turcum ſequitur. 213
Bladi fuga in Ungariam. 214
Bladus Belgradi captus. 215
Blachia & Blachi, pro Ulachia & Ulachis. 329
Blanca Philippi Fr. Sforziæ nupta. 123
Boemi. 35
Bogdiana. 32
Bogdan eſt Dei munus. 326
Bogdania a Bogdanis, id eſt, Principibus ſuis eſt nominata. *ibid.*
Boli tam regionis quam oppidi nomen eſt. 310
Bolina Turcica Græcis eſt Apollonia montis Athi. 317
Bolina locus munitus a Turcis capi non potuit. 248
Bombarda Germanorum inventum. 96
Bombarda duriora penetrat, mollioribus ſuccumbit. 143
Bombardæ globi vis. 288
Bombardæ Turcis ereptæ. 170
Bona Sinanis confiſcata. 293
Bonfinius emendatus. 336
Bonfinius Pruſam per errorem Byrſan vocavit. 308
Borbatanæ regio. 172
Borchuck vel Barakok diviſis vocibus Barac Kuk vel Barac Gog, eſt Gog benedictus. 318
Borle capta a Gilderune Chane Turco. 250
Borle duplex in deſcriptione Natoliæ invenitur, ad provinciam Ponti utraque pertinens. 323
Poſinæ illatum bellum. 240
Boſſina a Turcis ſubacta 1463. 225
Boſſinenſis præda. 221
Boſſinenſis belli occaſio. 221
Bovis, cadaver diſſectum componentis prodigium. 234
Brenezis geſta. 90
Britanniæ deſcriptio, mores, cælum. 38
Brixia obſeſſa. 122
Bozina regio tota rapinis exhauſta. 249
Bucovar civitas Boci eſt. 319
Bucovarum majus & minus pagi duo. *ibid.*
Buda regni Ungarici metropolis. 270
Buda ſine ſanguinis effuſione capitur a Turco. 267
Buga ubi ſit ſita. 316
Bulcogli tamquam Bulci filii, ſeu poſteri. 318
Bulcus Deſpota filiam ſuam Bajaſeti dedit uxorem. 321
Bulcus Deſpota vocatur a Turcis Stephanus Bulcovizius, Serviæ Deſpota appellatur. 322
Bulcus Deſpota Turco filiam ſuam dedit uxorem. 249
Buldus idem cum Bracole Vueida. 340
Bulgari. 11
Bulgari Turcos vincunt. 13
Bulgarorum clades. 12
Bulgari. 14
Bulgari victi. 24
Bulgaroctonum locus a Bulgarorum cæde dictus. 316
Burgos caſtellum quoddam. 247
Burgoſine Didymoticho vicina eſt. 98
Burgoſine oppidum a Chriſtianis fuga dilapſis derelictum, & a Turcis per ignem deletum. 248
Burgundiæ dux ſacri belli imp. 30
Burgundiæ dux comes Flandriæ. 34
Buruvada arx occupatur. 255
Buruze caſtrum in Muratis poteſtatem venit. 254
Boſquefios Pruſadem cum Pruſa confundit. 256
Buſdoganum maſſa quædam ferrea. 349
Byzantium obſeſſum. 74

C

Caratilliam Turcis ſignificat. 318
Cabielpes filius Cuſuibugæ. 345
Cabielpes pater Soleimanis. *ibid.*
Cabilovitzius prætextu transfugii ad Muratem admiſſus, abditam ſub veſte ſicam, ipſi in ventrem adegit & interfecit. 319
Cadaver Gazis Muratis Cani Pruſam deportatum eſt. 342
Cadaver Soltani Muchemetis Pruſæ conditur. 254
Cadaver Scheichi Bedredinis ſuſpenſi e patibulo detractum terræ mandatur. 255
Cadi Leſcher ſive Leſcher, ſignificat Turcis Judicem ſupremum. 314
Cadi Turcis eſt Judex qui de cauſis litigantium in aliquo oppido, vel urbe, vel provincia cognoſcit. *ibid.*
Cadi ſimiles ſunt Epiſcopis. 316
Cadileſcheri Turcici tres. 314
Cadileſcheri. 316
Cadileſcheri Archiepiſcopis ſimiles ſunt. *ibid.*
Cadilicatus Judicis officium ſeu judicatura eſt. 314
Cærimoniæ Moſaicæ, cur a Mahumete retentæ. 311
Caſaria priſcis, Cæſaria dicta fuit. 323

Cairus Barnico Memphis eſt antiqua. 314
Cajas begus Smyrnen s Sangiacus. 280
Calapinus vocabulum corruptum eſt e Zelebi. 300.
Calba civitas ab Oſmane occupata. 236
Calatravenſes Rhodii. 55
Calaurite dedita. 198
Cales occaſio belli inter Anglos & Gallos. 36
Cales captum ab Anglis 1347. 37
Calepus cum univerſa regione finitima occupatur a Turco. 250
Calender Zelebis cum factione ſua occumbit. 266
Calenderlar. 350
Calender Zelebis Anatoliam univerſam ad arma concitat. 267
Caliacra. 335
Calliacre. 235
Caliſes vicarius ſive ſucceſſor eſt. 284
Calliupolis quando in poteſtatem Turcorum venerit. 313
Calliupolis urbs ad Helleſpontum ſita. 292
Calogeros unde dicatur. 309
Calojoannes a pulchritudine minime, ſed a bonitate ita dictus. 320
Calojoannes Comnenus penultimus Imperatorum Trapezuntiorum fuit. 356
Cameria ſive Camena Ruſtemis Veziris eſt uxor. 259.
Can per Spandoginum & Jonium Imperator exponitur. 305
Candria oppidum quo loco ſitum. 311
Candria regio ad Pontum Euxinum inter Bythiniam & Pontam provinciam ſita eſt. ibid.
Cangri oppidum Amaſiam ſive Cappadociam verſus ſitum. ibid.
Cantacuzenus. 25
Cantacuzeni Imp. mors. 163
Capha Genuenſium colonia expugnata a Tataris. 118.
Capha inter Tartariam & Moſcoviam ad Septentriones ſita. 210
Capi Turcis porta eſt. 316
Capi Ulrivarum præſidiariis ad deditionem compulſis capiuntur. 273
Capiſilari a voce, Capi. 316
Caplize Turcis aquam calidam, ſeu balneum ſignificat. 308
Cappadociam intrat Turca. 203
Caput regis Ungariæ haſtæ affixum per caſtra circumfertur. 256
Caput Uladislai regis Tartarorum regi jocoſe oſfertur. 335
Caput Uladislao regi amputatum. ibid.
Cara ſive Niger Alis captus, & Viennam prius, deinde Pragam ad Rodulphum Auguſtum miſſus. 295.
Carachan filius Cuteluzeccis. 245
Cara Chan rex aut princeps niger eſt. 301
Carachiſar de coryco factum, ſignificat arcem nigram. 343
Cara eſſar male ſcriptum, pro Charachiſar. 354
Cara Meſites vir ſanctus. 246
Cara Michail. 335
Cara ruſtem ſignificat nigrum Ruſtemem. 323
Carabag Turcis vineam nigram ſignificat. 324
Carabag urbs, ſive Parthia, ſive Perſiæ. ibid.
Carabogdania & Moldavia eædem. 326
Carabuces Sangiacus Souriſaris. 280
Caragoſabaſſa vivus palo transfigitur. 261
Caramania in formam Beglerbegatus redacta, 345.
Caramanus Ibrahimes Anatoliam bello moto conturbat. 255
Caramanus Ibrahimes fugit. ibid.
Caramuſes ſtipendiariorum præfectus. 261
Caravana. 355
Carbunculus peſtilens in tergo Selimis ortus eum necat. 265
Cardinales. 125
Carminiola Venetorum Tribunus. 81
Carminiola proditor cæſus. 123
Carolus magnus contra Saracenos. 36
Carrarienſium familia. 80
Carrera qualis homo fuerit. 281
Carrera proditionis inſimulatus. 282
Carſeum qualis locus. 285
Caſa Zelebis. 254
Caſan Michaloglius cæſus. 314
Caſanes alitur a Bajaſite. 259
Caſanes baſſa cum militibus ſuis cæſus eſt. 255
Caſanes baſſa Romaniæ beglerbegus. ibid.
Caſanes begus filius principis Caramani moritur. 259.
Caſi Burchan Judicem Dei ſignificat. 323
Caſimirus rex. 31
Caſminum intima Perſarum regia. 285
Caſminum regia Perſarum interior eſt. 294
Caſpium mare nunc Zabacca. 49
Caſtamone. 202
Caſtamena, ſive Caſtamona, Claudiopolis eſſe, falſo creditur. 325
Caſtamona ubi ſita ſit. ibid.
Caſtamones occupata. 257.
Caſtamona oppidum non procul a Sinope ſitum. 290.
Caſtellum novum a Venetis fruſtra obſeſſum. 280.
Caſtellanorum & Aragonenſium bellum. 114
Caſtra Parthorum cum impedimentis diripiuntur. 258.
Caſtrum quoddam cur ab everſione divina nominatum ſit. 248
Caſtrorum Turcicorum inſtructio. 142
Caſtra direpta. 211
Caſtrametatio & pugna ad Varnam decimo Novemb. 1444. 136
Caſtria capta. 296
Caſtrimenum occupatum. 198
Cata nummus idem quod Medinus. 310
Catainus Chan, Vlu Chan, & Kiſics baſſa dictus 295.
Cataſcepe. 340
Catarum civitas longe munitiſſima in ſinu maris ſitum. 280
Cataluſii vel Cateluſii. 341
Cateluſio 1453. 217
Cateluſii ſpurcitia. 224
Catena ferrea apud Byzantium, & portus Conſtantinopolitani deſcriptio. 158
Cavala civitas eſt Philippos Macedoniæ verſum tendens. 318
Cauda ſerpentis dormientis calcanda non eſt. 283
Cauſa circumciſionis a Mahumete retentæ. 310
Cauſæ Chii inſulæ a Piali ſubjugatæ. 276
Cauſæ hoſtis non amplius perſequendi quæ ſint. 259.
Cedrinus Prætore vetuſtior. 308
Celium. 346
Celium Valachiæ, Lycoſtomos olim, hodie Kilia. 209.
Chadumus baſſa Genizarorum ſeditionem vix effugit. 256
Chagani Avarum idem eſt quod Chan vel Chahan. 302.
Chaidares & Myrxies Temiris ſocii. 47
Chairadin ſignificat eum qui bene ſtrenueque ſe geſſit. 316
Chairadines baſſa a Chriſtianis egregie vexatur. 268.
Cairadines baſſa in Barbariam proficiſcitur. 268
Chairadines baſſa quando mortuus eſt, & ubi ſepultus. 270
Chairadines imperium maris nanciſcitur plenarium. 268
Chairadines quidam militiæ navalis inſigniter peritus. ibid.
Chalcocondyles emendatus. 336
Chamizæ dejecto Zaganus ſuffectus. 199
Chamuzes Blado victus. 207
Chalepus cum univerſa regione finitima occupatur

e Turco. 253
Chalife vicarium, ſucceſſorem, vel hæredem prophetæ Mahumetis ſignificat. 305
Chameria ſive Camena Ruſtemis veziris uxor. 245
Chan per Spanduginum & Jovium Imperator deponitur. 305
Chan Precopiorum regnum Poloniæ ambit. 356
Chanoglani principum filii vocantur. 302
Chapperon tegmen fœminarum Gallicarum partem Zercopolæ inferiorem Turcicæ refert. 321
Chapſe vel Chaphſe vicus exiguus eſt, in via qua Didymoticum Conſtantinopoli itur. 315
Chapſe vicus quidam. 263
Carachiſar. 343
Charatines vel Charaitines idem qui Chairadin. 316
Charatinis cum Amurate colloquium. 33
Charipolis ſive Cariopolis a Charia Athenienſi conditore ejus appellata eſt. 313
Chas eſt elegans ſive venuſtus. 343
Chaſanes begus Cairadinis Barbaroſſæ filius. 280.
Caſanes Ceſairis proſultanus Cairadinis Barbaroſſæ filius. 275
Chaſanes Cheliſes ſimulata religione diu latet, & tandem aucta ſua ſecta, latrocinatur. 261
Caſanes Cheliſes Scachoculis pater, ſagitta vulneratus extinguitur. 261
Chaſanis delectio. 76
Chaſanis interitus. *Ibid.*
Chaſanes objurgatus. 277
Chaſanis fortis interitus. 277
Cnaſanis baſsæ ſententia. 218
Chazilar Turcis in numero multitudinis ſunt milites ſtrenui. 335
Chaſis Bechtaſis colitur a Turcis tanquam divus quidam. 267
Chataja. 52
Chaſis Bectaſes Mahumetanus quidam religioſus. 246
Caſis El begus de die quieſcens, de nocte Chriſtianos inquietat. 247
Cheidar baſsa cum Zindi Kemale Sangiac bego victus & occiſus a ſeditioſis. 354
Chelia. 346
Chemes Syriæ civitas, olim Emiſa vocata. 324
Chemeſa a Temire expugnatur. 250
Cheria. 53
Cheria ſortaſſis eadem eſt cum Carabag. 324
Cherme arx in poteſtatem Turcæ redacta. 260
Cherroneſus Thracica inſtar linguæ ſe porrigit in mare Ægæum. 313
Cherſeogli. 347
Cherſoneſus Taurica Avarum ſive Chazarorum patria eſt. 305
Cherzecogli. 347
Chezer apud Turcos elegantius loquentes, idem eſt, qui vulgo eſt Cheter. 336
Chezer & Cheter beg idem eſt. 335
Chilis arx a Bajaſite occupata. 252
Chiridia Græcis porci dicuntur. 312
Chiridocaſtron. 309
Chiridocaſtron verum a viduis nomen habet. 312
Chiſar Sangagi cognomento Inunge, ditiuncula Urcani a patre Oſmane conceſsa. 245
Chitaini Tartari Chataidæ dicuntur. 305
Chius Ægæi maris inſula a Piali ſubjugatur. 276
Chius vendita Joannitis. 216
Chius metropolis & reſpub. 217
Chiurpulis oppidum a Muſa occupatur. 252
Choraſanis regno pulſus, & cum ſuis aufugiens in itinere perit. 245
Chriſtiani a Chairadine quamplurima perpeſſi. 268
Chriſtiani a Turcis vexati. 245
Chriſtiani a Turcis infeſtantur. 256
Chriſtiani a Turcis nullis oneribus gravati libenter ſe illis ſubmiſerunt. 247
Chriſtiani alii in Danubium ſe præcipitantes perierunt, alii fuga turpi ſibi conſulunt. 249
Chriſtiani Conſtantinopolitani fortiter ſe defendunt. 257
Chriſtiani cum Turcis confligunt. 247
Chriſtiani cum Oſmane confligunt. 246
Chriſtiani cur facti Muſulmani. 247
Chriſtiani fruſtra Tripolim recuperare conantes, inſulam Cherbenſen petunt. 274
Chriſtiani Hieroſolymis vulgo cincti ſive Zonarii vocantur, ob zonas longas & latas ab illis uſurpari ſolitas. 295
Chriſtiani juramento fidelitatis facto a Turca domum remiſſi. 248
Chriſtiani Moreani regionem, & arces quas occupaverant reliquere. 267
Chriſtiani octodecies mille in caſibus variis perierunt. 274
Chriſtiani pretio a Turcis venditi viliſſimo. 269
Chriſtiani quantumvis a Turcis in religione a Mahumetanis diſſentiant, per Mahumetanos tamen Perſis, quantumvis Mahumetanæ ſectæ addictis, in odium ſectæ Perſicæ præferuntur. 382
Chriſtiani quidam in monte Libano prope Tripolim habitantes ſagittarii pedites optimi ſunt. 295
Chriſtiani Rhodienſes quam ſecure ſe geſſerint, & quid ipſis acciderit. 265
Chriſtiani Schechem Maurorum adigunt, ut caſtello ipſis tradito Hiſpano deinceps parituro, & tributum ſolaturum promittat. 274
Chriſtiani, ſeque fortunaſque ſuas egregie propugnant. 257
Chriſtiani Serras incolentes Turcis dedere ſe recuſant. 249
Chriſtiani victi dum fugiunt cæduntur. 256
Chriſtiani victoria a ſeculis multis inaudita potiti. 280
Chriſtiani vim Turcorum fortiter Zigeti repellunt. 273
Chriſtiani vino ebrii, ideoque quid agant neſcientes, de nocte ſe mactant invicem. 248
Chriſtianus quidam cum ad Turcam profectus pedes ejus oſculari juſſus eſſet, ſicam quam apud ſe occulte geſtabat, in ejus ventrem adegit, & interfecit. 248
de Chriſto quid ſentiant Turcæ. 52
Chryſokerama quis locus. 338
Chryſopolis eadem cum Scutario. 338
Chuſeines baſſa vezir Selimis, juſſu Selimis interficitur. 264
Ciaces Aga filius Toctemuris. 245
Ciaglis a Tocmace ſemel iterumque prælio victus. 287.
Cigaloglis baſſa Caſminum ſe peſiturum cum exercitu ſimulat. 295
Cigaloglis ex hoſtium manibus elapſus copias Vranum incolumes abducit. 294
Cigaloglis ſecundus ab Oſmane, poſt eum mortuum ſummum nanciſcitur imperium. 295
Cilium. 276
Cimariotæ montani Albanenſes Circaſſi. 349
Circaſſi ſive Mameluci numero maximo cæſi. 264
Circumciſio a Turcis obſervata. 257.287
Circumciſio cur a Mahumete retenta. 310
Circumciſionis ritus apud Turcos. 52
Citros Epiſcopatus eſt Theſſaliæ. 279
Civitates Urchani ſe dedentes. 319
Clades Turcorum in Ungaria inſignis. 347
Clades Ungarorum a Jacupe Aga cælorum. 344
Claſſis Chriſtiana in Helleſpontum. 352
Claudiopolis civitas Honoriadis eſt in Ponto provincia. 333
Claves 17. argenteæ Sultano Murati ab Oſmane donata. 325
Clarentia olim Cyllene obſeſſa & capta. 235
Clepſydræ Turcicorum Taliſmanorum. 100
Clyſſa capta. 316
Clyſſæ reſpub. qualis. 224
Clyzomene qualis in Turcia locus. 224
Coccil currus ſunt vulgo Turcorum. 345

Cofe ubi ſita, & quæ provincia. 343
Colchi ab Iſraelitis originem duxerunt, proindeque circumciſi fuerunt. 311
Colchidem invadit Mechemetes. 34
Collybiſtæ ſive nummularii, monetarum commutatores ſunt. 309
Color albus Græcis aſpros dicitur. *ibid.*
Columna lapidea triplici ſerpenti aheneo tricipiti ſuſtinendo ſubjecta. 257
Columna ſerpentina. 336
Cometes caudatus apparet. 255
Cometæ duo, unus Orientem, alter Occidentem verſus apparet. 257
Comnenus apoſtata, non Iſaacius ſed Joannes appellatus apud Nicetam Choniatem. 301
Comnenus Arianizes. 304
Conatus Valachorum vanus & irritus. 256
Concilium Baſileenſe. 219
Conflictus inter regem Ungariæ, & Michaelem nigrum Turcum. 256
Congeri urbs eadem videtur eſſe cum Congi, tabulæ Anatolicæ non procul a Caſtamona diſſita. 325
Conia oppidum eſt priſcum Iconium. 321
Conia per Gildereoem Chanem obſeſſa. 250
Conjugium Chriſtiano Turcicum. 249
Conjuratio filiorum in parentes. 19
Conſilia recta apud ducem Medinenſem locum non habent. 274
Conſtantinopolis a Turcis expugnatur. 257
Conſtantinopolis a Flandris capta. 301
Conſtantinopolis per Bajaſitem diu obſeſſa, penè capta fuit. 313
Conſtantinopolis quando capta ſit. 335
Conſtantinopolis terræ motu collapſa inſtauratur. 261
Conſtantinus a Soleimane bello vexatur. 249
Conſtantinopolis oppugnatio maritima. 260
Conſtantinop. urbis amplitudo. 261
Conſtantinopolis capta quarta Calend. Julii die Martis, quinquageſimo quarto die obſidionis. 163
Conſtantinopolis expugnatio. 163
Conſtantinopolis a Turcis obſeſſa. 34
Conſtantinopolis obſeſſa. 40
Conſtantinopolitani imperii declinatio. 92
Conſtantinopolis fruſtra obſeſſa. 97
Conſtantinopolis a Genuenſibus obſeſſa. 118
Conſtantinopolis obſeſſa. 138
Conſtantinopolis oppugnatio. 159
Conſtantinopolitani Mitylenen reficiunt. 261
Conſtantinopolitani regnante Muſa, portas aperire vix audent. 293
Conſtantinus Monomachus Auguſtus. 313
Conſtantinus Monomachus Judex Græciæ factus ab Imperatrice Zoe. 314
Conſtantinus imperium ad Græcos transfert anno 335 2
Conſtantinus VIII. Græcorum Imp. 326
Conſtantini legatio ad Amuratem. 241
Conſtantinus octavus Græc. Imp. 254
Conſtant. pro Manuele Græcorum Imperatore. 326
Conſtitutio Leonis Auguſti de Thronis. 308
Copiæ Muratis in fugam propulſæ. 253
Copis. 351
Coræ pupulæ ſive pupillæ oculorum pro puellis acceptæ. 316
Corcut a ſeditioſis victus. 354
Corcutes cæſus cum ſuis fuga vix elabitur. 261
Corcutes conſcenſa triremi Manifſam ditionem ſuam repetit. 263
Corcutes fratris Selimis juſſu ſtrangulatur. 262
Corcutes fratrum competitor. *ibid.*
Corcutes oppida quædam Anatoliæ ſibi ſubjecta retinere nequit. 262
Corcutes Sultanis Bajaſitis filius. 261
Corinthi obſidio. 183
Corinthi obſidio. 264
Corinthus a Venetis oppugnata. 232
Corizzi, ſive Coridſchi qui ſint. 356
Corone obſidetur a Turcis. 261
Coronenſes urbis ſuæ dedicionem faciunt. *ibid.*
Coſaci quinam vocentur. 289
Coſaci Benderiam oppidum juris Turcici diripiunt. 290
Corcyra ſive Curſola hodie. 104
Corſica Genuenſium inſula capitur. 278
Corſica quando & quomodo reſtituta ſit Genuenſibus. *ibid.*
Corſica. 113
Coſova plankies ſeu campus a copia merularum ita dictus. 319
Coſri cum Cariſto Natoliæ, eadem putatur eſſe civitas. 311
Coſſoraſſath, in Coſroas Sach mutandum eſt. 298
Coſſoraſſath rex quidam Perſarum primus fuit, qui Imperio Romano rebellaret. *ibid.*
Cotyajum nunc Cutahige, civitas Phrygiæ majoris eſt. 317
Cotimus. 82
Cottiacum. 336
Cotziacum arx in ditione Joannis captum. 22
Covadza. 248
Crales pro Deſpotis appellati. 321
Crales vox non derivatur a Karulo. 321
Craſnahorca arx expugnatur. 276
Cratevitzii Bulgarorum principes erant. 318
Crimskichan. 301
Crol Polonis eſt rex. 321
Crolna regina eſt Polonice. *ibid.*
Crudelitas Achmetis imperium ambientis & invadentis in legatos. 350
Cubates Zauzius Conſtantinopoli Venetias Cyprum repetendi cauſa miſſus. 279
Culmaza pro Gumulzina corrupte ſcripta. 318
Cunctatio damnoſa. 228
Curchini iidem qui Georgiani. 301
Curdiſtanius Imirſam captum Scacho Techmaſi mittit. 271
Cureus auctor annalium Sileſiæ. 313
Curggini ſunt idem qui & Georgiani. 312
Curilemes Scachus Belchæ princeps. 245
Currus & impedimenta Chriſtianorum a Turcis direpta. 256
Cuſulbuga filius Bainderis. 245
Cutahige civitas eſt Phrygiæ majoris. 317
Cyprus a Venetis repetita. 279
Cypſala oppidum Thraciæ. 315
Cypſala quibus nominibus aliis nominetur. *ibid.*

D.

DACIA quæ fuerit quondam. 326
Dacia Romanorum provincia aliquando fuit. 326
Dai Caratze baſſa. 336
Dais Caratzes baſſa perit. 257
Damaſcus obſeſſa. 58
Danus qui & Daas Valvoda. 308
Danus in Moldaviam reſtituitur exacto Dracule. 139
Darius. 53
Daud baſſa. 348
Daud Turcis qui Hebræis eſt David. 298
Davidis Imperatoris Trapezuntii cum tota familia interitus. 206
Daudes baſſa cum exercitu præpotenti contra Sultanum Alcairi mittitur. 259
Daudes baſſa Varſacenſem agrum ingreſſus, trucidatis aliis, alios in gratiam recipit. *ibid.*
Davides Ungnadius baro Sonneeclanus, Cæſaris Chriſtianorum ad Portam Oſmanicam orator. 284
Davides Comnenus principum Comnenorum poſtremus. 240
David frater Calojoannis ultimus Trapezuntiorum Imperator. 351
Defectus ſolis maximus. 348

Del juſtitiam non caſum omnia gubernare. 5
Delre pagus quidam. 264
Deliberatio de obſidione Conſtantinopoli. 259
Delilari ſtulti, deliriique vocantur a Turcis. 292.
Delis Aladinis, Sultani juſſu veneno tollitur. 300.
Delis crebris in Chriſtianos factis excurſionibus, tandem ab Aladine coercetur. 301
Delus Beluban Muratis Cæſaris Turcorum miniſter. 249
Delues Hiſpanus. 38
Demetrius Albanos invadit. 372
Demetrius Spartæ obſeſſus. 191
Demetrius Aeno præfectus. 300
Demetrius Viſnovecius. 374
Depas Albanorum dux. 105
Dephterdari duo in Georgianorum limitibus a Sinane baſſa conſtituuntur. 286
Dephterdarus ærarii præfectus eſt Turcis. 268
Dephterdarus Rationalis & quæſtor eſt Turcis. 286. 290.
Deſertorum pœna. 18
Deſpota e regione ſua prorſus ejicitur. 254
Deſpotæ quantam habeant dignitatem. 321
Deſpotæ ſeu principes Serviæ omnes Lazari appellati. 319
Deſpotæ ſub Turcis mancipiorum potius quam principum conditione ſunt. 326
Derbentum ſitum eſt ad mare Caſpium. 285
Derviſii ſeu Derviſſari qui ſint. 324. Profeſſio Mahumetana tota ſanguinaria eſt. *ibid.*
Derviſſar. 324
Develtus (ſic enim Græci nominant) milliario ſexageſimo ab Hadrianopoli diſtat. 315
Devetſu felix eſt Turcis. 318
Dextera Uladislao regi amputata eſt, quod ea fidem datam violaſſet. 335
Diarbekir eſt Meſopotamia. 283
Didymotichi obſidio. 18
Didymotichum a muris geminis appellatum oppidum. 314
Dignitas Deſpotarum, quæ ſit apud Turcos. 324.
Dimbos pagus Turcicæ fidei mutationem ſignificat. 301
Dionyſius Chienſ. monachus. 392
Diorryge Turcomanis erepta. 324
Diplokionion quid. 339
Dire videtur eſſe Doari vel Dearl. 318
Direnziles Banus vinculis conſtrictus ad Bajaſitem mittitur. 260
Diſciplina militaris apud Turcos non amplius eſt, tanta, quanta fuit aliquando. 294
Diſciplina militaris Tamerlani. 47
Ditio regis Carvennæ trecentis milliaribus Italicis a Tripoli diſtat. 272
Ditio Ibanis, hoc eſt Joannis. 336
Ditiones principum in Albania plures. 341
Divanum Turcis quid ſit. 350
Divinatio Capelli. 327
Divortii ac repudii mos apud Turcos. 43
Dobrodicia. 135
Docti ex æqui & recti regula gerere ſe debent. 250.
Doctores Perſarum Haruſtis & Haidar ab Oſmanicis damnantur. 283
Doctores Perſarum unde extiterint. *ibid.*
Dolap nomen fluminis prope Gerles. 316
Domus Chaſanis baſſæ a Genizaris fœde ſpoliatur 262.
Domus Judæorum univerſæ Conſtantinopoli conflagrant. 269
Doria famil. 209
Dorobiza fluvius. 222
Dorobiza capta. 222
Dracol Vvelda. 341
Dracula junior Mechmetis Ganymedes. 206
Dracules. 134
Draculæ junioris ambitio. 213
Dragutes Raiſus pirata celebris. 272
Dragutes Sangiacus Tripolitanus. 274
Drama vox mutilata ex Drachma. 309
Dramæ novem faciunt talerum unum Germanicum. 309
Druncarii. 351. 352
Ducum defectio ad Moſen. 73
Ducum ad Mechmetem defectio. 76
Duellum ex provocatione. 148
Dulgadir. 348
Dundar quid Turcis ſit. 268
Duſmes Muſtaphas a ſuis deſeritur. 254
Duſmes Muſtaphas captus, & Hadrianopolim ad Sultanum Muratem perductus, juſſu illius de pinna quadam urbis ad murum ſuſpenſus laqueo vitam finit. *ibid.*
Duſmes Muſtaphas in Romania pro Sultano ſe gerit. *ibid.*
Dux Medinenſis arrepta fuga Meliten evadit. 274.
Dux regionis Græcis eſt Hegemon. 308
Dux Venetorum. 81

E.

EBUBEKIR favore malignorum quorundam contra factum Mahumetis teſtamentum Chaliten ſe conſtituit. 284
Ebubekir Mahumetis Prophetæ ſocius unus. 280
Eclebaies operum & prodigiorum effector maximus. 245
Edremit olim Attramittium dicta fuit. 311
Edrenos antiquis genere neutro Adranes appellatur. 308
Egon Solmenſis comes ſuas cum Helfeſtaini & Nicolai Hateſtadii copiis conjungit. 276
Egripos inſula eſt, jam vulgo Negropontus appellata. 342
Eſdante pro Euphraſte reponendum eſt. 311
Elba inſula, conatu irrito a Turcis tentatur. 273.
Eliſabeth filia Friderici Auſtriaci regis Romanorum, a Joanne Bohemo rege Lucelburgico impotentiæ mendacio prætenſo repudiata, Syriæ regi ſchiſmatico nubere noluit. 321.
Emanuel Andronicus. 18
Emanuel Cantacuzenus Alban. dux. 168
Emanuel Bochales. 170
Emanuelis nothi victus. 74
Emanuelis Græc. Imper. filii. 86
Emanuel Joannis filius Cantacuzenus Albanorum præfectus, proditionum miniſter. 185
Emanuelis in patrem pietas. 20
Emir Achur ſtabuli præfectus. 308
Emir Chan Miriſes, Mechemetis cognomine Hadobendis filius, magni juvenis animi. 282.
Emir Halem apud Turcos præfectus ſigniferorum eſt. 326
Emir Halem quis. 302
Emir Halem ſupremus eſt vexillifer. *ibid.*
Emir quibus nomen dignitatis maximæ eſt in aula Sultanorum Carienſium. 308
Emir Soleimanes a ſuis deſertus, fugam arripit. 252.
Emir Soleimanes contra Muſam quieſcentem arma ſumit. 252
Emir Soleimanes de rebus ſuis non ſollicitus belluatur. *ibid.*
Emir Soleimanes filius Gilderunis Chani. 252
Emir Soleimanes Hadrianopoli cærimonia Turcis uſitata, fit Imperator. 252
Emir Soleimanes regnavit annis ſeptem. *ibid.*
Emiſa Gregorii Emiſeni patria. 324
Empolis imperio Turcico ſubjicitur. 249
Empolis ortum ſit Amphipolis Serris vicina dubitatur. 321
Enaſſerlar. 353

Area vel forum Tachtal Cala, Tampezim, Chalcocondylis locus emendatus & expositus, Chalcopratia, Chartopratia, Vicus vitriarius.

Aream, quæ Tachtal Cala nominatur, Laonicus in octavo forum adpellavit, & Tactalem vocari addidit. Apud actuarium Malatestanum Tectalaca scribitur. Pro illius Tactale, hujus Tectalaca, repone Tachtal cala: quæ voces Turcicæ sunt, & aream tabernas ligneas habentem significant. Quippe Cala denotat tabernulam vel tentoriolum, ac Tachtal asseres sunt: ut intelligantur ex asseribus factæ tabernulæ. Hæc area fere urbis est in meditullio, non procul ab Eskisaraio, vel a sarajo veteri mulierecularum Sultani, de quo capite 239. Est eadem in area Sultani Bajasitis secundi mesjita, cujus supra fecere mentionem annales, in ejus Sultani funeris descriptione. Hoc autem loco ludricra cottidie omnis generis exhibentur, quæcumque homini venire in mentem possunt. Et adhibentur pueri, equi, asini, canes, feles, cervi, leones, ursi, leopardi, vulpes, & nulla non alia, peregrina præsertim, animalia. Sunt istic qui chiromanticen profitentur, sunt prestigiatores varii, funambuli, luctatores, falcatores, alii propemodum innumerabiles. Ideo Laonicus inquit: Hæc ludicra quis cottidie cernat in foro, quod Tactalem vocant. Sequitur ibidem vocabulum Tampezim, quo nonnullos ex his ait adpellari. Neminem hoc declarasse arbitror hactenus, quum barbarum sit, & ignotum, adeo etiam corruptum. Quippe non Tampezim Turci dicunt, sed Ziampas, quæ duabus syllabis vox enuntiatur. Significat autem χοροστασια, ut Græci vocant, qui Latinis funambuli sunt. Ad unum hujus areæ latus incipiunt illorum tabernæ, qui Persicas operis excellentis, & Turcicas itidem pictas, Græcas & alias coloris nivei lævigatasque chartas vendunt. Ideoque Græcis hæc χαρτοπρατια dicuntur. His a tergo proximus est vicus fabrorum, ex ære vasa quævis elaborantium, qui hoc annalium loco memoratur. Is vicus in historiis Græcorum recentioribus Cedrini & aliorum celeberrimus, nominatur χαλκοπρατια, nimirum a distractione vasorum ex ære factorum. Locus insignis est Cedrini de Chalcopratiis in Theodosio majore, puto. Vici quoque vitriarii, Chalcopratiis proximi, fit hoc mentio: quo tabernæ vitriariorum, ut olim erant in urbe Constantiniana, veteris ad imitationem Romæ, sic etiam hodie conspiciuntur. Diversus tamen hic vicus est, ab illa vitriariorum porta, de qua dictum superius, capite 200. De porta fori piscarii, quæ boluc bazar capisi Turcis est, expositum eodem capite 200: sicut & de porta Hebræa, Turcis Schisutlar capisi. Sitæ vero extra muros urbis a foro piscario sedes, in litore maris, intelliguntur illæ, quæ maris urbanis excluduntur ab urbe, secundum litus Ceratini sinus exstructæ, versus septemtrionem, id est, e regione Galatani litoris.

Nova Castellum auspiciis recepta.

Nova Turcis est, quam Castellum novum nostri vocant, in Dalmatiæ situm finibus. Id auspiciis Karuli V Augusti receptum fuerat. Quos ejus provinciæ sangiacos ad obsidionem hanc evocatos fuisse tradont annales, de provincia Bosinensi accipito, deque præfectis huic: quorum princeps id temporis erat Ulamas ille Persa, de quo dictum capite 231. Translatus enim fuerat a Persicis ad hos fines, more Turcorum, non nimium transfugis fidentium: ac deinceps quoque fit ejus mentio in obsidione Agriensi, anno Christiano 1552 a Turcis frustra tentata. Præerat Bosinensi provinciæ ceu beglerbegatus, & ad Castelli novi obsidionem secum sangiacos suos septem adduxit. Virtutis eximiæ præsidiarii milites, quos hostes ipsi commendant, Hispani fuerunt, & Germani, numero ad quatuor millia.

Soleimanes sub prætextu defendendi pupilli, a Bano Erdeliano vetiti, matrem cum pupillo Ungaria spoliat.

De Joanne Zapoliensi, Bano Erdeliano, dictum capite 223. Hic moriens pupillum reliquit hæredem, tutelæque Soleimanis commendavit, Joannem Sigismundum, quem sustulerat ex Isabella Polona, cujus hoc mentio fit, nomine tamen non expresso, velut Turcis ignoto. Habuerat Joannis sororem Barbaram, ni fallor, primo matrimonio conjugem Sigismundus major, Poloniæ rex: qua mortua, Bonam duxit, Joannis Galeacii Ducis Mediolanensis, ex Isabella Aragonia Neapolitana, filiam. Bona partu primo Isabellam hanc edidit, Joannis Zapoliensis conjugem, Joannis Sigismundi matrem. Ceterum nulla fit hoc in Turcicis mentio Ferdinandi Cæsaris, Ungariæ Bohemiæque regis; qui tamen hoc bellum, Perenio & Rogendorfo ducibus, gerebat. Id equidem fieri propterea crediderim, quod Ferdinandum Soleimanes, hostem suum, pro Ungariæ rege non adgnosceret. Notanda vero Isabellæ oratio, quam Turci reginæ nomine non dignantur, quum Budam adfirmant non suam esse, sed Sultani Otmanidæ civitatem. Nimis in hoc veram se vatem experta paullo post fuit bellua, quum Soleimanes ipsa cum filio per summam perfidiam ejecta, Budæ pariter & Ungariæ reliquæ, velut in provinciam redactæ, beglerbegum præficeret, bonus ille scilicet tutor: matre, tam Turcis addicta, cum filio pupillo, in Transilvaniam vel Ervelium relegata. Hujusmodi nimirum esse præmia societatis & amicitiæ barbaræ solent, ut de tyranno suo morituros aiebat Aratus, ταυτην τοι ἰσιχυρα τοῖς τυραννοις φιλιαν. *Edit. Paris. pag. 503.*

Valpovum, Strigonium, Granus fluvius.

Walpou Turcis est arx, Ungaris dicta Walpo, Valponium Jovio. Ultra fluvium Dravam sita est. Post tertium obsidionis mensem a præsidiariis dedita fuit, præfecto ab iisdem capto, & hosti prodito. Strigonium nunc Granum vulgo dicunt, ab amne Grano, qui defluens a Carpathiis montibus, ubi montanæ nunc civitates celebres sunt, ad radices arcis Strigoniensis sive Granensis, Danubio miscetur: unde civitati quoque Strigonium nomen inditum putatur, velut Istrigranium, ab Istri & Grani confluentibus. Alba regalis non tam a regum Ungariæ sepulcris sic adpellata fuit, quarum meminerunt annales: quam a regum inauguratione, quæ hoc fieri loco priscis temporibus solebat. Istic etiam rex Ferdinandus, cum Anna conjuge, Uladislai regis filia, Ludovici sorore, decimo quarto die Februarii, anno millesimo quingentesimo vigesimo septimo, adhibita Sancti Stephani vera corona, fuit inauguratus.

Schirunan, Siruan, Serban, error Jovii.

Si lector ab aliis de hoc bello memoriæ prodita leget, nusquam ita descriptum inveniet. Ut Techmas Spandugino Tamas, Sansovino Tulcas etiam: sic Ercas eidem Spandugino nominator Algas, mirifice vitiatis adpellationibus. Regio Schirunam aut Siruan, haud dubie nunc est illa, quam prisci dixere Mediam, posteriores etiam Vaspracan, ut apud Cedrinum in Constantino Monomacho legimus. Fallitur Jovius, quum ait, Albaniam hodie vocari Serban, vicinam Mediæ, propterque Caspium mare sitam. Quippe regio Georgianorum est Albania, qui nonnunquam vel ipsi regi Persarum, vel regio fratri paruerunt hactenus: sed Christiani, & liberi,

ſuos principes habent ; Perſis dumtaxat confœderati, ſicut expoſitum capite centeſimo octuageſimo nono. Sirvanum vero, ſive Media, regni Perſici membrum eſt : quod tametſi Muſtaphas baſſa vezir imperio ſubjecit Oſmanidarum, anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octavo, & beglerbegatus in formam redegit : mox tamen Perſis receptum, ab iiſdem hodieque retinetur.

Wan, Weſtan, Ibanum Cedrini.

Urbs hæc cum arce ſic ad Perſici regni limites pertinet, ut etiam majori finitima ſit Armeniæ. Cedrinus in eodem Monomacho Auguſto vocat *ἰβὰν, νῦν τοῦ Βασπρακὰν*. Id Latine reddens interpres, Ibanum & Baaſpracan ſcripſit. Ego ſimpliciter exprimerem, ut tanto melius intelligerer : Juvan, aut Juan, urbs regionis Vaaſpracan. Et quia capite præcedenti Vaaſpracan, ex ejuſdem Cedrini auctoritate, Mediam eſſe docuimus : intelligere jam licet, Wanum ad eamdem Mediam referri debere : vel ea ſi non contineatur, ſaltim finitimam videri. Waſtanum ſignificat regionem circa Wanum ſitam, ceu Wani territorium : ſiquidem Iſtan, ſive Stan, Turcis regnum vel regionem ſignificat.

Notitia Beglerbegatuum totius Oſmanidarum imperii, quos hodie poſſidet.

Quia Perſicis in ſinibus extremus hic a Soleimane Wani beglerbegatus id temporis inſtitutus fuit, libet hoc loco quamdam quaſi Notitiam regni Oſmanici lectoribus exhibere, deſcriptis ordine provinciis ejus ſive beglerbegatibus, quos in Aſia, Aphrica, & Europa nunc Murates hic tertius, unici Muchemetis Oſmanidæ pater, poſſidet : ut ita denique Pandecten hiſtoriæ Turcicæ noſtrum claudamus, viſuri deinceps latius ne, permiſſu numinis fines ſuos propagaturi ſint, an vaſtiſſimam illam molem imperii, cunctis hactenus formidabilem populis, ſecundum ipſorummet oracula tandem aliquando Deus Optimus Maximus ſuæ declarandæ majeſtatis ac gloriæ cauſa ſit everſurus, vel in ordinem, ſubque jugum filii ſui ſic redacturus ; ut Gogi Magogique ſub cælo nullum amplius nomen exſtet. Id enim poſtremis ſe facturum diebus, per ſuos indubitatæ fidei vates nobis denuntiavit. Ordiamur autem ab oriente Sole.

Aſiæ Beglerbegatus.

I. Anatoli beglerbeg. Ejus ſedes eſt in civitate Cutaige Phrygiæ majoris, quam olim Cotyajum Græci nominabant, ſicut expoſitum capite 40. Sangiacos habet ſub ſe duodecim.

Edit. Pariſ. pag. 304.

II. Cataman beglerbeg. domicilium habet ad Caſariam Ciliciæ, de qua ſuo dictum loco. Septem ſub hoc ſangiacatus ſunt.

III. Sivas beglerbeg. ad Sebaſtiam, de qua conſule caput quintum Pandectis hujus.

IV. Tocatun beglerbeg. Reſidet ad urbem Amaſiam. Sub eo ſunt quinque ſangiacatus.

V. Dulgadir beglerbeg. de hac provincia conſule caput 163 Pandectis hujus. Quatuor ſub ſe ſangiacatus habet.

VI. Halep beglerbeg. ad Halepum ſive Berrhœam Syriæ, de qua capite 6.

VII. Scham beglerbeg. ad Damaſcum Syriæ.

VIII. Tarapolos vel Trapolos beglerbeg. ad Tripolim Syriæ.

IX. Maras beglerbeg. ad Maraſſum, propter Euphratem ſitum, inter Halepum & Meſopotamiam.

X. Diarbekir beglerbeg. in Meſopotamia, ad urbem Amidam, quam Turci nunc Carahemid nominant. Sangiaci parent huic duodecim.

XI. Bagdat beglerbeg. ad Bagdarim ſive novam Babylonem, de qua capite quarto.

XII. Balſara beglerbeg. ad ſinum Perſicum, non procul a Bagdat ſive Babylone.

XIII. Laxa beglerbeg. Antiquitus Caramania, tendit ad limites Ormuz, & Perſis eſt finitima.

XIV. Gemen, Aden beglerbeg. in Arabia felici, ad litus rubri maris. vide caput 241. Diverſa loca ſunt, uno tamen beglerbegatu comprehenſa.

XV. Chebetz, Huſſio Zebet beglerbeg. ut eodem capite dictum. Locus ſitus in litore ſinus Arabici, finitimus eſt imperio regis Æthiopum Prætejani.

XVI. Miſſir beglerbeg. Cairo præeſt, & toti Ægypto. Sangiaci ſub eo ſexdecim.

XVII. Cypri beglerbeg. Nicoſiæ vel Famaguſtæ degit.

XVIII. Scheherezul beglerbeg. in Aſſyria, Perſis finitimus.

XIX. Wan beglerbeg. reſpicit Perſarum fines, verſus Sirvanum ſive Mediam, & Armeniam majorem, ceu dictum capite præcedenti.

XX. Arzerum vel Euzum beglerbeg. in Armenia majori, ad limites Sirvani ſive Mediæ, & Georgianorum. Diſtat a Taraboſane ſive Traboſane ſive Trapezunte, ſex dierum itinere.

XXI. Tiphlis beglerbeg. finitimus Georgianis ſive Curgginis, ut nunc adpellantur. Inſtitutus fuit a Muſtapha baſſa Serdere anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octavo, menſe Septembri. Locus etiam priſcis notus, apud Cedrinum reperitur in Conſtantino Monomacho, verbis hujuſmodi : Aſam (is erat e Tangrolipicis fratre natus) a Sultano Tangrolipice miſſus contra Romanos, quum Taurezium, & oppidum nominatum Tephlis, præteriiſſet : Vaaſpracaniam ingreſſus eſt, id eſt Mediam.

XXII. Siruan beglerbeg. Hoc nomine Media nunc adpellatur, a metropoli Siruan, quam eodem anno Muſtaphas idem cepit, & primum illic beglerbegum conſtituit Oſmanem baſſam famoſum : ſed a Perſis non multo poſt ejectus fuit : Nihilo tamen minus hic beglerbegatus Otmanidarum inſcriptus eſt libro, qui niſi reſtituatur, numquam ſe pacem facturos cum Perſis profitentur.

XXIII. Temircapi beglerbeg. Locus eſt ad mare Caſpium, porta ferrea dictus, & Capi derbent, porta faucium vel anguſtiarum. Cepit hunc Oſman baſſa eodem anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octavo, & in formam beglerbegatus, necato Schemhali Chane, ſocero ſuo redegit.

XXIV. Cars beglerbeg. Cedrinus Carſa nominat, & in Perſarmenia collocat, quæ nunc Armenia major eſt. Diſtat Cars ab Arzerum quatuor dierum itinere. Beglerbegatus cœpit anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, auctore Muſtapha baſſa.

XXV. Tſchildir aut Tzildir beglerbeg. ad fines Georgianorum, ab eodem Muſtapha baſſa inſtitutus, anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono. Porſius Tſcaldmg perperam ſcripſit.

XXVI. Faſſa beglerbeg. in Mengrelia. Munitio ſtructa per Uluzalim Capitan baſſam fuit anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, & ibidem inſtitutus beglerbegatus. Sed paullo poſt diſceſſum ejus captam viciſſim Georgiani diruerunt. Civitatis Phaſianæ mentionem facit Leonis Auguſti novella de thronis, & epiſcopum ejus refert ſub metropolim Trapezuntis. Hæc eadem cum hodierna ſcilicet Phaſſa fuerit.

XXVII. Sochum beglerbeg. in Georgianorum finibus, a Sinane baſſa vezirazeme inſtitutus anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo octuageſimo.

XXVIII. Batin beglerbeg. ibidem a Sinane eunc institutus.

XXIX. Revan beglerbeg. Hunc locum Ferhates bassa cepit & munivit anno Christiano millesimo quingentesimo octuagesimo secundo; exceptum Tocnaci Sultano, Persicarum partium principi. Beglerbegus illic primus fuit Cigaloglis bassa, Genuas.

XXX. Somakie beglerbeg. De Somakia, quæ Chalcocondyli Samachia nominatur, dictum supra, capite 488. Beglerbegatus auctor fuit Osman bassa, anno Christiano millesimo quingentesimo octogesimo tertio.

Edit. Paris. pag. 505.

Posteriores autem beglerbegatus hi, bello decennali Persico, quod adhuc geritur, instituti; quemadmodum novi sunt, ita potius nomine tenus sic adpellandi veniunt, nec cum antiquis comparandi. Nunc ordinem naturæ sequendo; provinciis Asiæ recensitis meridiem versus ab B Oriente progrediamur.

Aphricæ Beglerbegatus.

I. Cesair beglerbeg. Sedem habet in Algesair, quæ nostris est Algerium, sicuti capite 227 notatum.

II. Tunisi beglerbegatus residet ibidem.

III. Tripoli beglerbeg. domicilium ibidem habet.

Sunt autem Aphricæ duo præterea regna, libro Turcorum vel Osmanidarum (ut ipsi loquuntur inscripta) quæ tamen necdum inter beglerbegatus referuntur, sed potius tributariorum seu feudorum nomine veniunt; Fessa nimirum, cum Maroco.

Nunc ad occidentem, & aquilonem, quæ C restent provinciæ; videamus.

Europæ Beglerbegatus.

I. Rumeli beglerbeg. quem Græciæ vocant. Sedes ejus est Sophiæ. Sub ejusdem vexillo Sangiacatus infra scripti continentur.

1. Sophia Serviæ.
2. Nigeboli sive Nicopolis, vide cap. 51.
3. Kurckdisse. vide cap. 193.
4. Uyza, Thraciæ.
5. Kirmen, Macedoniæ.
6. Silistra. ibidem.
7. Guitandil. ibidem.
8. Bender, versus Euxinum Kerajosque Tataros.
9. Acherman. vide cap. 159.
10. Uscopia. vide cap. 169.
11. Pitresti, Thessaliæ.
12. Salonichi, Thessaliæ.
13. Trichala, ibidem.
14. Misitra, quondam Sparta Moreæ.
15. Palæopatra, ibidem.
16. Jagnia, Joannina Ætoliæ.
17. Deluvina
18. Elbassan Achajæ.
19. Avelona. vide caput 242.
20. Ducaggin. vide caput 406.
21. Iscodar in Albania. vide cap. 121.

II. Denizi beglerbeg. qui & Capitan bassa vulgo, pro maris Capitaneo sive Prætore. Sedes ipsius est Gallipoli. Sangiacatus ei subjecti sunt:

1. Gallipolis. vide cap. 23.
2. Galata. cap. 127.
3. Nicomedia. cap. 74.
4. Limnos. cap. 209.
5. Mitylene. cap. 158.
6. Chios. cap. 229.
7. Nexia. ibidem.
8. Negroponco. cap. 240.
9. Rhodi. cap. 229.
10. Cavala. cap. 44.
11. Napolidi Romania.
12. Lepanto. cap. 175.
13. S. Maura. cap. 208.
14. Alexandria.

III. Budum beglerbeg. Sedes ejus ibidem. Subjecti sunt ipsius jurisdictioni sangiacatus hi fere.

1. Novigrad.
2. Filek.
3. Zetschen, sive Zetzen.
4. Zolnok.
5. Gran.
6. Segedin.
7. Alba regalis.
8. Sexard.
9. Simontornar
10. Copan.
11. Mohatz.
12. Ziget, sive Sasswar.
13. Petscheu, vel Quinque ecclesiæ.
14. Sirmium.
15. Semendria.

IV. Temeswar beglerbeg. residet ibidem. Subjecti sunt ejus administrationi sangiacatus hi.

1. Temeswar.
2. Mudava.
3. Vilaoswar.
4. Tschianad.
5. Wtschititzi.
6. Giula.
7. Vidin.
8. Lipa.

V. Bozna beglerbeg. Sedes ipsius in Bagnialuca. Sangiacatus hi subditi sunt.

1. Bagnialuca.
2. Poicheg.
3. Clissa.
4. Herzegovina.
5. Lika.
6. Sazeschna.
7. Iswornik.
8. Brisrem.
9. Allatschiar chissar.

VI. Cosse beglerbeg. Ejus sedes est ad urbem Capham in Taurica Chersoneso. Sangiacatus duntaxat erat initio, beglerbego Græciæ subjectus. Præter Capham, & ei vicina loca, D sangiacatus omnes ditione sua complectitur, ad Tanaim paludemque Mæotidem fitos. Sed verum si fateri volumus, beglerbegi nomen potius titulo, quam potestatis amplitudine toetur.

Hæc meta regni barbari, nostrique laboris esto, quam Dei propitii nutu feliciter adri- *pag. 506.* gisse gaudemus: & eumdem suppliciter oramus, tandem ut abolere sanguinariam & impiam tyrannidem velit, ac veteris oraculi veritatem eventu comprobare; quo creditum pluribus a sæculis, Coranum legemve Mahumetis gladio cœptam, gladio propagatam, gladio denique terminandam: ut obstupescens ad operis divini magnitudinem, & effusus in hymnos orbis universus acclinet.

IMMORTALI ET
OPTVMO MAXVMO
DEO SOLI HONOS
OMNIS ET OMNIS
GLORIA SÆCVLIS
INFINITIS.

Annalium Turcicorum finis.

Acc. 1079281

RERUM ET VERBORUM
IN HISTORIA
LAONICI CHALCOCONDYLÆ
ET
INANNALIBUS TURCICIS
PRÆCIPUE MEMORABILIUM,
INDEX.

ABDALLAS begus, natione Curdus decollatus. 262
Abdamulechus regno ejicit Amidam patruelem ſuum. 314
Achaja occupata. 198
Acherai caſtrum album, ſive domus alba Turcis dicitur. 313
Achmetes patri multa aureorum millia mittit. 262
Achmetes in fuga captus, juſſu fratris Selimis ſtrangulatur. 264
Achmetes Sultanus ad fines Arabicos profugit. 263
Achmetes baſſa a ſuis Genizaris trucidatus. 264
Acribe capta. 284
Acſcheher nominibus aliis falſo nominata. 317
Acſcheher vel Acſara Græcis veteribus dicta fuiſſe Leucopolis, recentioribus Aſprapolis. 317
Acſu ſignificat aquam albam, ſive limpidam. 308
Adana obſidione cincta. 259
Ædes Judæorum ſibi maxime contiguæ ſunt. 269
Ædificia multa Conſtantinopoli, terræ motu ceciderunt. 260
Ægaterina Cornara Jacobo Cypri regi Notho, Venetiis in matrimonium elocuta eſt. 280
Ænus Ænea poſt excidium Trojæ condita in Thracia, & ſic ab eo appellata eſſe dicitur a Virgilio. 246
Ætas ſenilis profeſſioni monaſticæ aptiſſima eſt. 309.
Æthiopes Mauri dicuntur a nigredine. 309
Æthiops quidam Taliſmanos morti deſtinatos, eripere conatur. 250
Æs Iberiæ optimum. 202
Æſtus marini cauſa. 39
Ætolia Turcis cedit. 99
Aga Turcis eſt arbor. 318
Agaslevina oppidum negotio nullo a Turcis captum. 247
Ager Carabogdaniæ frumenti nigri feraciſſimus. 316
Ager Cepiſienſis. 316
Agria Erla vulgo vocata. 290
Agria fruſtra oppugnatur. 272
Aiſche prima Mahumetis uxor numquam caſta fuit. 284
Ajem, vel Ajem vilaget. 314
Al articulus Turcicus. 314
Aladeules capitur, & decollatur. 261
Aladeules dux provinciæ Dulgadirenſis fuit. 264
Aladeules Dulgadiris dux Dauden Baſſan adit. 259
Aladines Iconii rex exutus dignitate in Joniam profugit, & quietem amplexus, vitam egit privatam. 317
Aladines idem qui Germianus. *ibid.*
Alani, qui & Albani, & Georgiani Iberiæ proximi. 193
Alaſcheher altam civitatem ſignificat. 310
Alba regalis urbs, in qua reges Ungariæ ſepeliri conſueſcunt. 271
Alba Græca a Turco expugnari nequit. 257
Alba Græca expugnatur. 265
Alba Græca obſidetur ſecundo. 336
Alba per Soleimanem occupata. 272
Albania magna ex parte, per Muchemetem occupata. 258
Albania flammis vaſtatur. 260
Albania. 25
Albani in montibus ſe communientes magna clade afficiunt Turcos. 260
Albani. 10
Albani. 220
Albani domiti. 99
Albanorum defectio. 68
Albertus Laſcus. 260
Albis fluvius. 317
Alcairum. 51
Alcairum Memphis. 59
Alcairi Sultanus a Temire victus in Ægyptum profugit. 283
Alcairi Borcuces Sultanus moritur. 249
Alcoranum. 52
Alcoranum per errorem Gabrielis Ali reddendum, Mahumeti traditum. 283
Alepum occupat Temires. 60
Alexander princeps ob immanitatem inauditam quamdam apud ſuos infamis, e regno fugatur. 274
Alexandri Pontificis cum Friderico Barbaroſſa diſſidium anno 1180. 79
Alexandri Panſebaſti clades. 192
Alexandria Turcis non eſt Scandria, ſed Iſchendriæ. 336
Alexii cædes. 191
Algyron ſive Algyrum caſtellum. 240
Ali, Aliez, vel Halis eſt Laonico. 322
Alis baſſa Zenderlus Chelilis filius. 249
Alis baſſa de Taliſmanorum imminenti mortis periculo, eos ex illo liberare, quantum poteſt conatur. 250
Alis begus in Albaniam præfectus prædas maximas agit, & ſpolia ampla reportat. 254
Alis begus copias ducit in Albaniam. 253
Alis begus Michaelis filius. 258
Alis begus cum exercitu magno in Valachiam proficiſcitur. 259
Alis baſſa in medios hoſtes delatus, ab eis occiditur. 262
Alis begus cum patre & filiis innocens interficitur. 266
Alis baſſa Budenſis felici rerum ſucceſſu effertur. 272
Alihurius Caraniæ begus. 322
Alphonſus Mediolanenſium duci traditus. 111
Alphonſus Neapolis rex contra barbaros dux creatus. 178
Alphonſi contra Joannem Caſtelliæ regem bellum. 114.
Alphonſi navis. 209

RERUM ET VERBORUM

Aſum aureus eſt Turcicus. 309
Amadeus cognomento Viridis Sabaudiæ comes, 345.
Amaſtris deditio. 190
Amida Guletum profectus cum filiis duobus, vitam agit privatam. 280
Amidas promiſſis non ſatisfaciens, fluxæque cæteroquin fidei ſigna quædam præbens, juſſu Joannis Auſtril, in Siciliam tranſvehitur. 281
Amidas patrem Aſſanem regno ſpoliatum, ſpoliat etiam ipſo viſu. 281
Amnis Docus Gezid vocatus. 268
Amurates quartus rex anno 1350. 83
Amuratis ad ſuos oratio. 87
Amuratis mores. 22
Amurates II. Turc. decimus Imper. 1412. vel 1419. 92
Amuratis expeditio in Aſiam. 117
Amuratis oratio. 127
Amuratis expeditio in Caramanum. 131
Amurates in Europam. 135
Amurates a gregario correptus. 139
Amurates in Peloponneſum. 141
Amuratis crudelitas. 143
Amurates contra Scanderbegum. 146
Amuratis votum. 145
Amuratis receſſus. 145
Amuratis acies. 148
Amuratis pugna cum Hunniade. 149
Amuratis mors 1450. 155
Anna ſive Joanna Franca puella, quam vivam eſſe combuſtam tradunt. 1431. 38
Andreas Doria hoſte ſe videns inferiorem, aufugit. 269
Andreas Doria Karuli Auguſti claſſis imperator. 272
Andreas Batorius. 275
Andronici reſtitutio & precarium imperium. 26
Anni Sultanorum ex Auctoribus, cum Chriſtianis, tum Turcis collecti, & ad annos Chriſtianos collati. 319
Anni Turcici 296. Chriſtianos 287. efficiunt. *ibid.*
Annonæ ratio apud Turcos. 158
Anaſtaſiopolis. 325
Anatolia eadem cum Aſia minori. 358
Anatolis Caſtelli mutilate dictum, pro Anatolis Caſtellioa. 338
Antonius Arbenarum dux. 89
Antonius a Stampa. 292
Antonius Melenſis ſenex, rerum multarum peritus. 312
Antonius Verantius Epiſcopus Agrienſis. 273
Appellationes adminiſtrationum apud Ungaros maximarum duæ ſunt. 326
Aphentis a Græco ἀφέντης corruptum. 301
Aphrodiſium juſſu Cæſaris Karuli funditus evertitur. 272
Aquilo apud nos aeris ſerenitatem affert. 313
Arabia felix. 50
Arabes ſunt Sarraceni. 202
Araclea eadem nunc eſt cum Heraclea. 313
Arragonenſis. 8
Aramus Semi filius, Nohæi nepos. 301
Aramontanus Galliæ regis Henrici Legatus. 272
Arbor genealogica Sultanorum. 297
Arcadiopolis. 315
Arces duæ veteres ad Moravam a Turca muniri jubentur. 259
Archangelus locus ab Archangelo ſic nominatus. 340
Archiepiſcopatus Claudiopolitanus. 236
Archiepiſcopatus Germionum, ſive Germiani, ubi ſitus. 318
Area Tachtal cala dicta. 269
Argos Venetis vendita. 40
Argos capta. 40
Argos a Turcis recuperata. 233
Argyropolis oppugnata. 105
Armeniorum privilegium apud Turcos. 51
Arrogantia veterum Græcorum Conſtantinopolitanorum quanta fuerit. 312
Arundo Indica. 69
Arx Damaſci, vi a Turcis expugnata. 251
Arzerume majoris Armeniæ civitas, ſex dierum itinere a Trapezunte diſtans. 285
Aſane. 284
Aſanis reſponſum. 285
Aſanes captus. 195
Aſanes Spartanis perſuadet ut ad Turc. deficiant. 234
Aſcania hodie Turcis eſt Acſu. 308
Aſpra duplicia ſunt, majora & minora. 308
Aſpri 60. faciunt Talerum. 289
Aſpri 36. Turcici, faciunt Talerum Germanicum. 309
Aſpri Græcis, Acſe Turcis, ab albedine dicti. 309
Aſpropolis Anatoliæ metropolis. *ibid.*
Aſomaton vocatus locus, qui aliter & Archangelus. 340
Aſſan Machmetis filius. 281
Aſſyriorum imperium. A 2
Athenæ quo pacto a Turco ſubactæ. 187
Athenæ Turcis deditæ. 266
Athyra, nunc Pons grandis appellatur. 313
Atmindam quid Turcis. 336
Avaritia Legati Conſtantinopolitani. 276
in Avarum principem ſcomma. 64
Aula Sultani porta Oſmanica eſt. 326
Auramogli quaſi Anramides. 314
Aureus Hiſpanicus. 115
Aureus Sultaninus, tam pondere, quam bonitate ducatum Venetum quinquaginta quatuor aſpris æſtimatum, Talerum Germanicum, & ſemiſſem ejuſdem facit. 309
Auctores familiæ Turcorum ſeptem & decem. 245
Auctoris intentio & fides. 1
Aytonius poſt habitum monaſticum aſſumptum, Antonius appellatus fuiſſe creditur a pleriſque. 301
Aytonus Armenius idem qui Curchinus. *ibid.*
Azamia nunc quaſi Aramia ſic dicta. 301
Azapi, vel Azepi, ſtipendiarii ſunt. 326

BARBOSA apræſidiariis ejus incenditur. 277
Babotza Turcis ſe dedit. 273
Bajaſites a Monacho Turcico pene occiſus. 249
Bajaſites adverſus fratrem Zemem movet. 259
Bajaſites cavea ferrea a Temire includitur. 251
Bajaſites Conſtantinop. annis pluribus otiatur. 261
Bajaſites Conſtantinopoli diſcedit. 259
Bajaſites Conſtantinopoli Hadrianopolim proficiſcitur. 259
Bajaſites animi ægritudine ac dolore ad deſperationem adactus, mortem ſibi ipſi conſcivit. 325
Bajaſites Conſtantinopolim properat. *ibid.*
Bajaſites Selimi filio valedicit, & paulo poſt e vita excedit. 263
Bajaſites filio Selimi imperium reſignat. 263
Bajaſites filius Muchemetis, magna ſolemnitate adhibita circumciditur. 257
Bajaſites Gilderum cognominatus, Muratis Chanis filius. 248
Bajaſites in templo Conſtantinopolitano a ſe extructo conditur. 263
Bajaſites quamdiu vini uſum ignorarit. 263
Bajaſites quamquam belligerare non poſſit, Imperium tamen quamdiu ſuperſtes eſt filio tradere non vult. 263
Bajaſites ſoluta Conſtantinopolis obſidione, recta Nigebolim ſuos ducit. 249
Bajaſites Ungariam ingredi non audet. 349
Bajaſitici cladem ingentem accipiunt. 259
Bailus Magiſtratus eſt Venetus. 293
Baimundi Teupuli conjuratio circa annum 1297 83
Baindes filius Oicolucis. 245
Baindes pater Cuhulbuga. *ibid.*

INDEX.

Baiſunges filius Bakis Aga . ibid.
Bakes Aga filius Ciagis Aga . ibid.
Balbec eſt poſtello Bealbec . 324
Balthaſar Bathianus Baro Guſſingenſis . 296
Banus eſt præſes regius in aliquo ex regnis Ungariæ adjunctis . 326
Baragama membranarum nomine celebris, illa Pergamus eſt . 311
Bartholomæus Pezzæus Cæſareæ majeſtatis conſiliarius . 323
Baſilius Bulgaroctonus . 326
Baſiloeviſii ſunt filii Baſilii . 318
Baſſa Romaniæ . 95
Bateologia Turcorum in precando quanta ſit . 318
Bealbec Syriæ cavæ civitas . 324
Bealbocum direptum & vaſtatum . 251
Bedrus arx in Anatolia ſita , in poteſtatem Turcorum venit . 266
Beglerbegi ἀρχοντες ἀρχόντων . 309
Beglerbegi duo a Sinane baſſa in Georgianorum limitibus conſtituuntur . 286
Beglerbegi & ipſi baſſæ vocati . 308
Beglerbegi ſub ſe præter milites gregarios , ſpachios, ſubbaſſas, ſangiacos & begos habent. ibid.
Beglerbegus Anatoliæ Romanis priſcis erat præfectus prætoriorum Orientis . 317
Belchtam urbs quam regio Choraiſani vicina Balch eſt Cedrino . 302
Belcha civitas capta & diruta . 245
Belebanzucus vir quidam ſtrenuus . 273
Belezuga locus Anatoliæ eſt nomen a querceto natus . 314
Belezug Turcis tenere ſeu novellæ quercus ſunt , aut quercetum . 310
Belgradum eadem cum Alba Græca . 340
Belgradis obſidio . 102
Belgradum . Griechiſchs Uuyſſemburg . Taurinum veteribus . 174
Belgradum a Turcis obſeſſum 1456. Idibus Junii 175
Belgradi oppugnatio . 175
Belezuga oppidum Anatoliæ . 248
Bellum inter Cairenſem & Oſmanidam Sultanos . 200
Bellum Anglogallicanum . 37
Bellum navale inter Venetos & Turcos . 84
Bellum Conſtantinopolim translatum . 138
Bellum magnum a rege Ungariæ ſuſceptum . 256
Belli Tamerlanici occaſio . 42
Belli Ungarici cum Turcis occaſio . 227
Belule oppidum armis tentatum . 255
Bergas Caſtaldo eſt Burgoſino . 314
Bergomum . 113
Bernardinus Caſilius . 178
Beſſarabia . 318
Beſſarion Cardinalis . 178
Beſſarion Cardinalis Trapezuntius . 221
Bezides , cum Huſſaris confuſi . 90
Bitezidæ , quos Huſſarones appellamus . 148
Bladus Dracula Moldaviæ , quæ & Tranſalpina princeps , qui & Vuladus . 206
Bladi diligentia & audacia . 210
Bladus vincitur . 212
Bladus Turcum ſequitur . 212
Bladi fuga in Ungariam . 214
Bladus Belgradi captus . 215
Blachia & Blachi , pro Ulachia & Ulachis . 329
Blanca Philippi Fr. Sforiæ nupta . 123
Boemi . 55
Bogdiana . 32
Bogdan eſt Dei nomen . 326
Bogdania a Bogdanis , id eſt , Principibus ſuis eſt nominata . ibid.
Boli tam regionis quam oppidi nomen eſt . 310
Bolina Turcica Græcis eſt Apollonia montis Athi . 317
Bolina locus munitus a Turcis capi non potuit . 248
Bombarda Germanorum inventum . 96
Bombarda duriora penetrat , mollioribus ſuccumbit . 143
Bombardæ globi vis . 118
Bombardæ Turcis ereptæ . 170
Bona Sinanis confiſcata . 295
Bonfinius emendatus . 336
Bonfinius Pruſam per errorem Byrſam vocavit . 308
Borbatanæ regio . 172
Borckuck vel Barakok diviſis vocibus Barac Kuk vel Barac Gog , eſt Gog benedictus . 318
Borle capta a Gilderume Chane Turco . 250
Borle duplex in deſcriptione Natoliæ invenitur, ad provinciam Ponti utraque pertinens . 322
Poſinæ illatum bellum . 220
Boſſina a Turcis ſubacta 1463. 229
Boſſinenſis præda . 221
Boſſinenſis belli occaſio . 221
Bovis , cadaver diſſectum componendis prodigium . 234
Brenezis geſta . 90
Britanniæ deſcriptio , mores , cœlum . 38
Brixia obſeſſa . 222
Bozina regio tota rapinis exhauſta . 249
Bucovvar civitas Buci eſt . 319
Bucovarum majus & minus pagi duo . ibid.
Buda regni Ungarici metropolis . 270
Buda ſine ſanguinis effuſione capitur a Turco . 267
Buga ubi ſit ſita . 316
Bulcogli tamquam Bulci filii , ſeu poſteri . 318
Bulcus Deſpota filiam ſuam Bajaſiti dedit uxorem 321
Bulcus Deſpota vocatur a Turcis Stephanus Bulcovizius , Seruiæ Deſpota appellatur . 321
Bulcus Deſpota Turco filiam ſuam dedit uxorem . 249
Buldus idem cum Bracole Vucida . 340
Bulgari . 11
Bulgari Turcos vincunt . 13
Bulgarorum clades . 13
Bulgari . 14
Bulgari victi . 24
Bulgaroctonium locus a Bulgarorum cæde dictus . 316
Burgos caſtellum quoddam . 247
Burgoſine Didymoticho vicina eſt . 98
Burgoſine oppidum a Chriſtianis fuga dilapſis derelictum , & a Turcis per ignem deletum . 248
Burgundiæ dux ſacri belli imp. 30
Burgundiæ dux comes Flandriæ . 34
Buruvada urbs occupatur . 255
Boruze caſtrum in Muratis poteſtatem venit . 254
Buſquetius Pruſadem cum Pruſa confundit . 254
Buſdoganum maſſa quædam ferrea . 349
Byzantium obſeſſum . 74

C

CAbeliam Turcis ſignificat . 318
Cabielpes filius Cuſubugæ . 245
Cabielpes pater Soleimanis . ibid
Cabilovizius prætextu transfugii ad Muratem admiſſus , abditam ſub veſte ſicam , ipſi in ventrem adegit & interfecit . 319
Cadaver Gazis Muratis Cani Pruſam deportatum eſt . 248
Cadaver Soltani Muchemetis Pruſæ conditur . 254
Cadaver Scheichi Bededrinis ſuſpenſi e patibulo detractum terræ mandatur . 255
Cadi Leſcher ſive Leſcker , ſignificat Turcis Judicem ſupremum . 314
Cadi Turcis eſt Judex qui de cauſis litigantium in aliquo oppido , vel urbe , vel provincia cognoſcit . ibid.
Cadi ſimiles ſunt Epiſcopis . 316
Cadileſcheri Turcici tres . 314
Cadileſcheri . 316
Cadileſcheri Archiepiſcopis ſimiles ſunt , ibid.
Cadilicatus Judicis officium ſeu judicatura eſt . 314
Cærimoniæ Moſaicæ , cur a Mahumete retentæ . 311
Caſſuria priſcis , Cæſaria dicta fuit . 313

Caius Barnico Memphis eſt antiqua. 314
Cajas begus Smyrnæ Sangiacus. 280
Calapinus vocabulum corruptum eſt e Zelebi. 300.
Calba civitas ab Oſmane occupata. 136
Calatravenſes Rhodii. 55
Calaurite dedita. 198
Cales occaſio belli inter Anglos & Gallos. 36
Cales captum ab Anglis 1347. 37
Calepus cum univerſa regione finitima occupatur a Turco. 250
Calender Zelebis cum factione ſua occumbit. 266
Calenderiar. 350
Calender Zelebis Anatoliam univerſam ad arma concitat. 267
Caliacra. 335
Calliacra. 135
Califes vicarius ſive ſucceſſor eſt. 284
Calliupolis quando in poteſtatem Turcorum venerit. 313
Callipolis urbs ad Helleſpontum ſita. 292
Calogeros unde dicatur. 309
Calojoannes a pulchritudine minime, ſed a bonitate ita dictus. 320
Calojoannes Comnenus penultimus Imperatorum Trapezuntiorum fuit. 356
Cameria ſive Camena Ruſtemis Veziris eſt uxor. 259.
Can per Spandoginum & Jonium Imperator exponitur. 305
Candria oppidum quo loco ſitum. 311
Candria regio ad Pontum Euxinum inter Bythiniam & Pontam provinciam ſita eſt. *ibid.*
Cangri oppidum Amaſiam ſive Cappadociam verſus ſitum. *ibid.*
Cantacuzenus. 15
Cantacuzeni Imp. mors. 163
Capha Genuenſium colonia expugnata a Tataris. 218.
Capha inter Tartariam & Moſcoviam ad Septentriones ſita. 210
Capi Turcis porta eſt. 316
Capi Ulrivarum præſidiariis ad deditionem compulſis capiuntur. 273
Capiſilari a voce, Capi. 316
Capize Turcis aquam calidam, ſeu balneum ſignificat. 308
Cappadociam intrat Turca. 203
Caput regis Ungariæ haſtæ affixum per caſtra circumfertur. 256
Caput Uladislai regis Tartarorum regi jocoſe offertur. 335
Caput Uladislao regi amputatum. *ibid.*
Cara ſive Niger Alis captus, & Viennam prius, deinde Pragam ad Rodulphum Auguſtum miſſus. 295.
Carachan filius Cutluzeccis. 345
Cara Chan rex aut princeps niger eſt. 301
Carachiſar de coryco factum, ſignificat arcem nigram. 343
Cara eſſar male ſcriptum, pro Charachiſar. 354
Cara Meſites vir ſanctus. 246
Cara Michail. 335
Cara ruſtem ſignificat nigrum Ruſtemem. 323
Carabag Turcis vineam nigram ſignificat. 324
Carabag urbs, ſive Parthiæ, ſive Perſiæ. *ibid.*
Carabogdania & Moldavia eædem. 326
Caraboces Sangiacus Souriſaris. 280
Caragoſabaſſa vivus palo transfigitur. 261
Caramania in formam Beglerbegatus redacta. 345.
Caramanus Ibrahimes Anatoliam bello moto conturbat. 255
Caramanus Ibrahimes fugit. *ibid.*
Caramuſes ſtipendiariorum præfectus. 261
Caravana. 355
Carbunculus peſtilens in tergo Selimis ortus eum necat. 265
Cardinales. 125
Carminiola Venetorum Tribunus. 81
Carminiola proditor cæſus. 123
Carolus magnus contra Saracenos. 36
Carrarienſium familia. 80
Carrera qualis homo fuerit. 281
Carrera proditionis inſimulatus. 282
Carſeum qualis locus. 285
Caſa Zelebis. 253
Caſan Michaloglius cæſus. 314
Caſanes alitur a Bajaſite. 259
Caſanes baſſa cum militibus ſuis cæſus eſt. 255
Caſanes baſſa Romaniæ beglerbegus. *ibid.*
Caſanes begus filius principis Caramani moritur. 259.
Caſi Burchan Judicem Dei ſignificat. 313
Caſimirus rex. 31
Caſminum intima Perſarum regia. 285
Caſminum regia Perſarum interior eſt. 294
Caſpium mare nunc Zabacca. 49
Caſtamone. 202
Caſtamena, ſive Caſtamona, Claudiopolis eſſe, falſo creditur. 325
Caſtamona ubi ſita ſit. *ibid.*
Caſtamones occupata. 257.
Caſtamona oppidum non procul a Sinope ſitum. 290.
Caſtellum novum a Venetis fruſtra obſeſſum. 280.
Caſtellanorum & Aragonenſium bellum. 114
Caſtra Parthorum cum impedimentis diripiuntur. 258.
Caſtrum quoddam cur ab everſione divina nominatum ſit. 248
Caſtrorum Turcicorum inſtructio. 142
Caſtra direpta. 211
Caſtrametatio & pugna ad Varnam decimo Novemb. 1444. 136
Caſtria capta. 196
Caſtrimenum occupatum. 198
Cata nummus idem quod Medinus. 310
Catalnus Chan, Vlu Chan, & Kiſies baſſa dictus 295.
Cataſcepe. 340
Catarum civitas longe munitiſſima in ſinu maris ſitum. 280
Cataluſii vel Cateluſii. 345
Cateluſio 1453. 217
Cateluſii ſpurcitia. 224
Catena ferrea apud Byzantium, & portus Conſtantinopolitani deſcriptio. 358
Cavala civitas eſt Philippos Macedoniæ verſum tendens. 318
Cauda ſerpentis dormientis calcanda non eſt. 283
Cauſa circumciſionis a Mahomete retentæ. 310
Cauſæ Chil Inſulæ a Piali ſubjugatæ. 276
Cauſæ hoſtis non amplius perſequendi quæ ſint. 259.
Cedrinus Prætore vetuſtior. 308
Celium. 346
Celium Valachiæ, Lycoſtomos olim, hodie Kilia. 209.
Chadumus baſſa Genizarorum ſeditionem vix effugit. 256
Chagani Avarum idem eſt quod Chan vel Chahan. 302.
Chaidares & Myrxies Temiris ſocii. 47
Chairadin ſignificat eum qui bene ſtrenueque ſe geſſit. 316
Chairadines baſſa a Chriſtianis egregie vexatus. 268.
Cairadines baſſa in Barbariam proficiſcitur. 268
Chairadines baſſa quando mortuus eſt, & ubi ſepultus. 270
Chairadines Imperium maris nanciſcitur plenarium. 268
Chairadines quidam militiæ navalis inſigniter peritus. *ibid.*
Chalcocondyles emendatus. 336
Chamizæ dejecto Zaganus ſuffectus. 199
Chamuzes Blado victus. 207
Chalepus cum univerſa regione finitima occupatur a Tur-

e Turco. 257
Chalifæ vicarium, ſucceſſorem, vel hæredem prophetæ Mahumetis ſignificat. 305
Chameria ſive Camena Ruſtemis veziris uxor. 245
Chan per Spanduginum & Jovium Imperator deponitur. 305
Chan Precopiorum regnum Poloniæ ambit. 356
Chanogiani principum filii vocantur. 301
Chapperon tegmen fœminarum Gallicarum partem Zercopolæ inferiorem Turcicæ refert. 311
Chapſe vel Chaphſe vicus exiguus eſt, in via qua Didymoticum Conſtantinopoli kur, 315
Chapſe vicus quidam. 263
Carachiſar. 343
Charatines vel Charaitines idem qui Chairadin. 316
Charatinis cum Amurate colloquium. 33
Charipolis ſive Cariopolis a Charia Athenienſi conditore ejus appellata eſt. 313
Chas eſt elegans ſive venuſtus. 343
Chaſanes begus Cairadinis Barbaroſſæ filius. 280.
Caſanes Ceſaris proſultanus Cairadinis Barbaroſſæ filius. 275
Chaſanes Cheliſes ſimulata religione diu latet, & tandem aucta ſua ſecta, latrocinatur. 261
Caſanes Cheliſes Scachoculis pater, ſagitta vulneratus extinguitur. 261
Chaſanis defectio. 76
Chaſanis interitus. *ibid.*
Chaſanes objurgatus. 277
Chaſanis fortis interitus. 277
Chaſanis baſſæ ſententia. 228
Chazilar Turcis in numero multitudinis ſunt milites ſtrenui. 335
Chaſis Beſthaſis colitur a Turcis tanquam divus quidam. 267
Chataja. 52
Chaſis Beſtaſes Mahumetanus quidam religioſus. 246
Caſis El begus de die quieſcens, de nocte Chriſtianos inquietat. 247
Cheidar baſſa cum Zindi Kemale Sangiac bego victus & occiſus a ſeditioſis. 354
Chelia. 346
Chemes Syriæ civitas, olim Emiſa vocata. 324
Chemeſa a Temire expugnatur. 250
Cheria. 53
Cheria fortaſſis eadem eſt cum Carabag. 324
Cherme arx in poteſtatem Turcæ redacta. 260
Cherroneſus Thracica inſtar linguæ ſe porrigit in mare Ægæum. 313
Cherſeogli. 347
Cherſoneſus Taurica Avarum ſive Chazarorum patria eſt. 305
Cherzecogli. 347
Chezer apud Turcos elegantius loquentes, idem eſt, qui vulgo eſt Cheter. 336
Chezer & Cheter beg idem eſt. 335
Chilis arx a Bajaſite occupata. 252
Chiridia Græcis porci dicuntur. 312
Chiridocaſtron. 309
Chiridocaſtron verum a viduis nomen habet. 312
Chiſar Sangagi cognomento Inunge., ditiuncula Urcani a patre Oſmane conceſſa. 245
Chitaini Tartari Chaeaidæ dicuntur. 305
Chius Ægæi maris inſula a Piali ſubjugatur. 276
Chius vendita Joannitis. 216
Chius metropolis & reſpub. 217
Chiurpullis oppidum a Muſa occupatur. 252
Choraſanis regno pulſus, & cum ſuis aufugiens in itinere perit. 245
Chriſtiani a Chairadine quamplurima perpeſſi. 268
Chriſtiani a Turcis vexati. 245
Chriſtiani a Turcis infeſtantur. 256
Chriſtiani a Turcis nullis oneribus gravati libenter ſe illis ſubmiſerunt. 247
Chriſtiani alii in Danubium ſe præcipitantes perierunt, alii fuga turpi ſibi conſulunt. 249
Chriſtiani Conſtantinopolitani fortiter ſe defendunt. 257
Chriſtiani cum Turcis confligunt. 247
Chriſtiani cum Oſmane confligunt. 246
Chriſtiani cur facti Muſulmani. 247
Chriſtiani fruſtra Tripolim recuperare conantes, inſulam Cherbenſen petunt. 274
Chriſtiani Hieroſolymis vulgo cincti ſive Zonarii vocantur, ob zonas longas & latas ab illis uſurpari ſolitas. 295
Chriſtiani juramento fidelitatis facto a Turca domum remiſſi. 248
Chriſtiani Moreani regionem, & arces quas occupaverant reliquere. 267
Chriſtiani octodecies mille in caſibus variis pereunt. 274
Chriſtiani pretio a Turcis venditi viliſſimo. 269
Chriſtiani quantumvis a Turcis in religione a Mahumetanis diſſentiant, per Mahumetanos tamen Perſis, quantumvis Mahumetanæ ſectæ addictis, in odium ſectæ Perſicæ præferuntur. 382
Chriſtiani quidam in monte Libano prope Tripolim habitantes ſagittarii pedites oppimi ſunt. 295
Chriſtiani Rhodienſes quam ſecure ſe geſſerint, & quid ipſis acciderit. 265
Chriſtiani Schechem Maurorum adigunt, ut caſtello ipſis tradito Hiſpano delinceps parituro, & tributum ſoluturum promittat. 274
Chriſtiani, ſeque fortunaſque ſuas egregie propugnant. 257
Chriſtiani Serras Incolentes Turcis dedere ſe recuſant. 249
Chriſtiani victi dum fugiunt cæduntur. 256
Chriſtiani victoria a ſeculis multis inaudita potiti. 282
Chriſtiani vim Turcorum fortiter Zigeti repellunt. 273
Chriſtiani vino ebrii, ideoque quid agant neſcientes, de nocte ſe mactant invicem. 248
Chriſtianus quidam cum ad Turcam profectus pedes ejus oſculari juſſus eſſet, ſicam quam apud ſe occulte geſtabat, in ejus ventrem adegit, & interfecit. 248
de Chriſto quid ſentiant Turcæ. 52
Chryſokerama quis locus. 338
Chryſopolis eadem cum Scutario. 338
Chuſcines baſſa vezir Selimis, juſſu Selimis interficitur. 264
Ciaces Aga filius Toctemuris. 245
Ciaglis a Tocmace ſemel iterumque prælio victus. 287.
Cigaloglis baſſa Caſminum ſe periturum cum exercitu ſimulat. 295
Cigaloglis ex hoſtium manibus elapſus copias Vvanum incolumes abducit. 294
Cigaloglis ſecundus ab Oſmane, poſt eum mortuum ſummum nanciſcitur imperium. 295
Cilium. 276
Cimariotæ montani Albanenſes Circaſſi. 349
Circaſſi ſive Mameluci numero maximo cæſi. 264
Circumciſio a Turcis obſervata. 257.287
Circumciſio cur a Mahumete retenta. 310
Circumciſio. 52
Circumciſionis ritus apud Turcos. 179
Citros Epiſcopatus eſt Theſſaliæ. 320
Civitates Urchani ſe dedentes. 247
Clades Turcorum in Ungaria inſignis. 344
Clades Ungarorum a Jacupe Aga cæſorum. 352
Claſſis Chriſtiana in Helleſpontum. 133
Claudiopolis civitas Honoriadis eſt in Ponto provincia. 325
Claves 17. argenteæ Sultano Murati ab Oſmane donata. 235
Clarentia olim Cyllene obſeſſa & capta. 100
Clepſydræ Turcicorum Taliſmanorum. 316
Clyſſa capta. 224
Clyſſæ reſpub. qualis. 224
Clyzomene qualis in Turcia locus. 345
Coccii currus ſunt vulgo Turcorum. 292

Cofe ubi ſita, & quæ provincia. 343
Colchi ab Iſraelitis originem duxerunt, proindeque circumciſi fuerint. 311
Colchidem invadit Mechemetes. 34
Collybiſtæ ſive nummularii, monetarum commutatores ſunt. 309
Color albus Græcis aſpros dicitur. *ibid.*
Columna lapidea triplici ſerpenti æneo tricipiti ſuſtinendo ſubjecta. 257
Columna ſerpentina. 336
Cometes caudatus apparet. 255
Cometæ duo, unus Orientem, alter Occidentem verſus apparet. 257
Comnenus apoſtata, non Iſaacius ſed Joannes appellatus apud Nicetam Choniatem. 301
Comnenus Arianizes. 304
Conatus Valachorum vanus & irritus. 256
Concilium Baſileenſe. 219
Conflictus inter regem Ungariæ, & Michaelem nigrum Turcum. 256
Congeri urbs eadem videtur eſſe cum Congi, tabulæ Anatolicæ non procul a Caſtamona diſſita. 325
Conia oppidum eſt priſcum Iconium. 321
Conia per Gilderunem Chanem obſeſſa. 250
Conjugium Chriſtiano Turcicum. 249
Conjuratio filiorum in parentes. 19
Conſilia recta apud ducem Medinenſem locum non habent. 274
Conſtantinopolis a Turcis expugnatur. 257
Conſtantinopolis a Flandris capta. 301
Conſtantinopolis per Bajaſitem diu obſeſſa, pene capta fuit. 313
Conſtantinopolis quando capta ſit. 335
Conſtantinopolis terræ motu collapſa inſtauratur. 261
Conſtantinus a Soleimane bello vexatur. 249
Conſtantinopolis oppugnatio maritima. 260
Conſtantinop. urbis amplitudo. 161
Conſtantinopolis capta quarta Calend. Julii die Martis, quinquageſimo quarto die obſidionis. 163
Conſtantinopolis expugnatio. 163
Conſtantinopolis a Turcis obſeſſa. 34
Conſtantinopolis obſeſſa. 40
Conſtantinopolitani imperii declinatio. 92
Conſtantinopolis fruſtra obſeſſa. 97
Conſtantinopolis a Genuentibus obſeſſa. 218
Conſtantinopolis obſeſſa. 158
Conſtantinopolis oppugnatio. 159
Conſtantinopolitani Mitylenen reficiunt. 262
Conſtantinopolitani regnante Muſa, portas aperire vix audent. 293
Conſtantinus Monomachus Auguſtus. 313
Conſtantinus Monomachus Judex Græciæ factus ab Imperatrice Zoe. 314
Conſtantinus imperium ad Græcos transfert anno 335 2
Conſtantinus VIII. Græcorum Imp. 126
Conſtantini legatio ad Amuratem. 141
Conſtantinus octavus Græc. Imp. 134
Conſtant. pro Manuele Græcorum Imperatore. 326
Conſtitutio Leonis Auguſti de Thronis. 308
Copiæ Muratis in fugam propulſæ. 255
Copis. 351
Coræ pupulæ ſive pupillæ oculorum pro puellis acceptæ. 316
Corcut a ſeditioſis victus. 354
Corcutes exſus cum ſuis fuga vix elabitur. 261
Corcutes conſcenſa trireme Manuſſam ditionem ſuam repetit. 263
Corcutes fratris Selimis juſſu ſtrangulatur. 262
Corcutes fratrum competitor. *ibid.*
Corcutes oppida quædam Anatoliæ ſibi ſubjecta retinere nequit. 262
Corcutes Sultanis Bajaſitis filius. 261
Corinthi obſidio. 183
Corinthi obſidio. 264
Corinthus a Venetis oppugnata. 232
Corizzi, ſive Coridſchi qui ſint. 356
Coronæ obſidetur a Turcis. 261
Coronenſes urbis ſuæ deditionem faciunt. *ibid.*
Coſaci quinam vocentur. 289
Coſaci Benderiam oppidum juris Turcici diripiunt. 290
Corcyra ſive Curſola hodie. 104
Corſica Genuenſium inſula capitur. 272
Corſica quando & quomodo reſtituta ſit Genuenſibus. *ibid.*
Corſica. 113
Coſova planities ſeu campus a copia merularum ita dictus. 319
Coſri cum Cariſto Natoliæ, eadem putatur eſſe civitas. 318
Coſſoraſſath, in Coſroas Sach mutandum eſt. 298
Coſſoraſſath rex quidam Perſarum primus fuit, qui imperio Romano rebellaret. *ibid.*
Corvajum nunc Cutahige, civitas Phrygiæ majoris eſt. 317
Cotimus. 82
Cotziacum. 336
Cotziacum arx in ditione Joannis captum. 22
Covadza. 242
Crales pro Deſpotis appellati. 321
Crales vox non derivatur a Karulo. 321
Craſnahurca arx expugnatur. 276
Cratevitzii Bulgarorum principes erant. 318
Crimskichan. 301
Crol Polonis eſt rex. 321
Crolna regina eſt Polonice. *ibid.*
Crudelitas Achmetis imperium ambientis & invadentis in legatos. 352
Cubates Zauzius Conſtantinopoli Venetias Cyprum repetendi cauſa miſſus. 279
Culmaza pro Gumulzina corrupte ſcripta. 318
Cunctatio damnoſa. 228
Curchini iidem qui Georgiani. 301
Curdiſtanius Imirſam captum Scacho Techmaſi mittit. 272
Cureus auctor annalium Sileſiæ. 313
Curggini ſunt idem qui & Georgiani. 212
Curilemes Scachus Belchæ princeps. 245
Currus & impedimenta Chriſtianorum a Turcis direpta. 256
Cuſulbuga filius Bainderis. 245
Cutahige civitas eſt Phrygiæ majoris. 317
Cyprus a Venetis repetita. 279
Cypſala oppidum Thraciæ. 315
Cypſala quibus nominibus aliis nominetur. *ibid.*

D.

DACIA quæ fuerit quondam. 326
Dacia Romanorum provincia aliquando fuit. 326
Dai Caratze baſſa. 336
Dais Caratzes baſſa perit. 257
Damaſcus obſeſſa. 58
Danus qui & Daas Vaivoda. 308
Danus in Moldaviam reſtitutus exacto Dracule. 139
Darius. 53
Daud baſſa. 348
Daud Turcis qui Hebræis eſt David. 298
Davidis Imperatoris Trapezuntii cum tota familia interitus. 206
Daudes baſſa cum exercitu præpotenti contra Sultanum Alcairi mittitur. 259
Daudes baſſa Varſacenſem agrum ingreſſus, trucidatis aliis, alios in gratiam recipit. *ibid.*
Davides Ungnadius baro Sonneccianus, Cæſaris Chriſtianorum ad Portam Oſmanicam orator. 284
Davides Comnenus principum Comnenorum poſtremus. 240
David frater Calojoannis ultimus Trapezuntiorum Imperator. 351
Defectus ſolis maximus. 248

Dei juſtitiam non caſum omnia gubernare. 5
Deire pagus quidam. 264
Deliberatio de obſidione Conſtantinopoli. 259
Delilari ſtulti, delirique vocantur a Turcis. 292.
Delis Aladinis, Sultani juſſu veneno tollitur. 300.
Delis crebris in Chriſtianos factis excurſionibus, tandem ab Aladine coercetur. 301
Delus Beluban Muratis Cæſaris Turcorum miniſter. 249
Delues Hiſpanus. 28
Demetrius Albanos invadit. 272
Demetrius Spartæ obſeſſus. 191
Demetrius Aeno præfectus. 200
Demetrius Viſnovecius. 274
Depas Albanorum dux. 105
Dephterdari duo in Georgianorum limitibus a Sinane baſſa conſtituuntur. 286
Dephterdarus ærarii præfectus eſt Turcis. 268
Dephterdarus Rationalis & quæſtor eſt Turcis. 286. 290.
Deſertorum pœna. 18
Deſpota e regione ſua prorſus ejicitur. 254
Deſpotæ quantam habeant dignitatem. 321
Deſpotæ ſeu principes Serviæ omnes Lazari appellati. 319
Deſpotæ ſub Turcis mancipiorum potius quam principum conditione utuntur. 316
Derbentum ſitum eſt ad mare Caſpium. 285
Derviſi ſeu Derviſſari qui ſint. 324. Profeſſio Mahumetana tota ſanguinaria eſt. *ibid.*
Derviſſar. 324
Develtus (ſic enim Græci nominant) milliario ſexageſimo ab Hadrianopoli diſtat. 315
Devetlu felix eſt Turcis. 318
Dextera Uladislao regi amputata eſt, quod ea fidem datam violaſſet. 335
Diarbekir eſt Meſopotamia. 283
Didymotichi obſidio. 18
Didymotichum a muris geminis appellatum oppidum. 314
Dignitas Deſpotarum, quæ ſit apud Turcos. 324.
Dimbos pagus Turcicæ fidei mutationem ſignificat. 301
Dionyſius Chienſ. monachus. 292
Diorryge Turcomanis erepta. 324
Diplokionion quid. 339
Dire videtur eſſe Doari vel Deari. 318
Direnzules Banus vinculis conſtrictus ad Bajaſitem mittitur. 260
Diſciplina militaris apud Turcos non amplius eſt, tanta, quanta fuit aliquando. 294
Diſciplina militaris Tamerlani. 47
Ditio regis Carvennæ trecentis milliaribus Italicis a Tripoli diſtat. 272
Ditio Ibanis, hoc eſt Joannis. 336
Ditiones principum in Albania plures. 341
Divanum Turcis quid ſit. 350
Divinatio Capelli. 327
Divortii ac repudii mos apud Turcos. 43
Dobrodicia. 135
Docti ex æqui & recti regula gerere ſe debent. 250.
Doctores Perſarum Haruſtis & Haidar ab Oſmanicis damnantur. 283
Doctores Perſarum unde exiterint. *ibid.*
Dolap nomen fluminis prope Gerlen. 316
Domus Chaſanis baſſæ a Genizaris fœde ſpoliatur 262.
Domus Judæorum univerſæ Conſtantinopoli conflagrant. 269
Doria famil. 209
Dorobiza fluvius. 222
Dorobiza capta. 222
Dracol Vvelda. 341
Dracula junior Mechmetis Ganymedes. 206
Dracules. 234
Draculæ junioris ambitio. 213
Dragutes Raiſus pirata celebris. 272
Dragutes Sangiacus Tripolitanus. 274
Drama vox mutilata ex Drachma. 309
Dramæ novem faciunt talerum unum Germanicum. 309
Druncarii. 351. 352
Ducum defectio ad Moſen. 73
Ducum ad Mechmetem defectio. 76
Duellum ex provocatione. 148
Dulgadir. 348
Dundar quid Turcis ſit. 268
Duſmes Muſtaphas a ſuis deſeritur. 254
Duſmes Muſtaphas captus, & Hadrianopolim ad Sultanum Muratem perductus, juſſu illius de pœna quadam urbis ad murum ſuſpenſus laqueo vitam finit. *ibid.*
Duſmes Muſtaphas in Romania pro Sultano ſe gerit. *ibid.*
Dux Medinenſis arrepta fuga Meliten evadit. 274.
Dux regionis Græcis eſt Hegemon. 308
Dux Venetorum. 81

E.

EBUBEKIR favore malignorum quorumdam contra factum Mahumetis teſtamentum Chaliten ſe conſtituit. 284
Ebubekir Mahumetis Prophetæ ſocius unus. 280
Edebales operum & prodigiorum effector maximus. 245
Edremit olim Attramittium dicta fuit. 318
Edrenos antiquis genere neutro Adranes appellatur. 308
Egon Solmenſis comes ſuas cum Helfeſtaini & Nicolai Hateſladii copiis conjungit. 276
Egripos inſula eſt, jam vulgo Negropontus appellata. 342
Eſſante pro Euphaſte reponendum eſt. 318
Elba inſula, conatu irrito a Turcis tentatur. 273.
Eliſabeth filia Friderici Auſtriaci regis Romanorum, a Joanne Bohemo rege Lucelburgico impotentiæ mendacio prætenſo repudiata, Syriæ regi ſchiſmatico nubere noluit. 321.
Emanuel Andronicus. 18
Emanuel Cantacuzenus Alban. dux. 168
Emanuel Bochales. 270
Emanuelis nothi victus. 74
Emanuelis Græc. Imper. filii. 86
Emanuel Joannis filius Cantacuzenus Albanorum præfectus, proditionum miniſter. 185
Emanuelis in patrem pietas. 20
Emir Achur ſtabuli præfectus. 308
Emir Chan Miriſes, Muchemetis cognomine Hodobendis filius, magni juvenis animi. 282.
Emir Halem apud Turcos præfectus ſigniferorum eſt. 316
Emir Halem quis. 308
Emir Halem ſupremus eſt vexilliſer. *ibid.*
Emir quibir nomen dignitatis maximæ eſt in aula Sultanorum Carienſium. 308
Emir Soleimanes a ſuis deſertus, fugam arripit. 252.
Emir Soleimanes contra Muſam quieſcentem arma ſumit. 252
Emir Soleimanes de rebus ſuis non ſollicitus belluatur. *ibid.*
Emir Soleimanes filius Gilderunis Chani. 252
Emir Soleimanes Hadrianopoli cærimonia Turcis uſitata, fit Imperator. 252
Emir Soleimanes regnavit annis ſeptem. *ibid.*
Emiſa Gregorii Emiſeni patria. 324
Empolis imperio Turcico ſubjicitur. 249
Empolis utrum ſit Amphipolis Serris vicina dubitatur. 321
Epaſſerlar. 353

Enguris. 243
Enguris eadem quæ Ancyra vel Uncra. 324
Enimundus Bonefilius I. C. 321
Enlo vel Enia, pro Æneo corrupte ſcriptum. 315
Epidaurus, nunc Rhaguſium, ſive etiam Malvaſia. 285
Epirotas Venetorum urbem ampliaſſe, vocat autem hic Forojulienſes Epirotas. 78
Epiſcopatus Adranuſius metropoli Nicomedienſi Bithyniæ ſubiectus. 308
Epiſcopatus Debelti metropoli Hadrianopolitanæ montis Hæmi ſubjectus. 315
Epiſcopatus Hierifſi ſub Theſſalonicenſi metropolitano Theſſaliæ collocatus. 317
Epiſcopatus Sinopenſis metropoli Amaſianæ in Helenoponto ſubjectus. 340
Epiſcopi proditio. 27
Epiſcopus proditor. 186
Epiſcopus Ceraſuntis metropolitano Neocæſariæ ſubjectus. 317
Epitaphium Henrici Baronis de Liechtenſtain. 292
Epulum funebre quibuſvis tam pauperibus quam opulentis, animæ filii cauſa Soleimanes præbuit, ac multa mancipia ſexus utriuſque, ſuo redemta pretio, libertate donavit. 270
Equi Arabici maxime agiles. 293
Equi quos Stephanus rex Polonus, in Africa coemerat a Turcis ipſi erepti ſunt. 290 361
Equorum diſpoſitorum uſus. 208
Equus aheneus ſtatuam equeſtrem quamdam geſtans. 257
Eraſmus Teiſelus dux Ferdinandi. 272
Ercaſes Imiria Sirvanæ ſupremo cum imperio princeps. 271
Erdebil Schrechis Haidaris doctrinam primus amplexus & ruxarus eſt. 283
Erdebil Uſumchaſanis Perſarum Scachi gener. 295
Erdelianus bellum contra Maximilianum cur proſequatur. 278
Erdelianus Cæſare rebus omnibus inferior. 275
Erdelianus mirifice turbatus. 278
Erdelianus Varadini a Valachis, Tartaris, & aliis obſidetur. *ibid.*
Erla Ungariæ mancipium. 272
Error Græcorum de Bajaſitis filio per quemdam fidium opificem Pruſenum Byzantium perducto. 324
Error Sanſovini in arbore Oſmanidarum duplex. 299
Errores venia digni, qui. 49
Ertuculeſ filios habuit tres. 245
Ertuculeſ Græcos excurſionibus perpetuis infeſtat. *ibid.*
Ertuculeſ moritur. *ibid.*
Ertuculeſ pater Oſmanis. 245
Ertuculeſ patrem habuit Soleimanem Scachum. *ibid.*
Eruptio tertia Turcorum in Europam. 10
Erzinga a Gilderune Chane occupatur. 249
Eskibaba eſt Baba vetus. 314
Eskiſarajum eſt ſarajum vetus. 342
Eſtenſes duces. 219
Evergetes priſcorum regum Ægypti Syriæque nomen. 315
Eurenoſes Brenezes ſcribitur apud Laonicum pro Eureneſes. 323
Eurenoſis e numero procerum Turcicorum fuiſſe videtur. *ibid.*
Europa Aſianis invicta. 44
Eurus fluvius pro Hebro perperam ſcriptus. 314
Exercitus de duce trucidando deliberat. 285
Exercitus Turcicus a dira quadam lue invaſus. 258
Expeditio Alis baſſæ adverſum rebelles. 354
Exſequiæ Soleimani præſtitæ. 277
Expeditio in Lesbum. 215
Exuſiaſtes eſt is qui eſt cum poteſtate, & juriſdictionem exercet. 314
Exules armantur in Candia. 231

F

FACULTATES Muſtaphæ baſſæ fiſco illatæ. *ibid.*
Falberdorf. 310
Familia Caramaniæ principum extincta. 248
Familia Elpiorum. 335
Familia Oguziorum ſive Turcorum ex hominibus ſimplicibus & rudib. conſtitit. 245
Familia Oguziorum ſucceſſione perpetua apud Parthos rerum potita eſt. 301
Familiæ tres apud Turcos cæteris omnibus ſecundum Oſmanidas nobiliores unde propagatæ ſint. 314
Faſſa plane diruta & vaſtata. 286
Fejezco caſtellum. 322
Felix Papa. 119
Femina princeps Georgiana, vulgo vetula vel annoſa dicta. 284
Ferdinandus Auguſtus die Julii vigeſimo quinto moritur. 275
Ferdinandus Cæſar Ungariæ, Bohemiæque rex. 272
Ferdinandus Gonzaga Siciliæ prorex. *ibid.*
Ferhates baſſa Georgianorum duas arces ædificat. 288
Ferhates baſſa ſordidæ avaritiæ ſuſpectus. 294
Ferhates begus Sultani Bajaſitis gener. 259
Ferige oppidum a Turcis occupatum. 249
Feſtivitas circumciſionis Muchemetis Turcici duravit quadraginta dies, & noctes totidem. 287
Fidei & pactorum ſanctitas, princeps, quatenus Dei imago. 48
Fides data vel morte redimenda. 49
Fides apud Turcos nulla eſt. 219
Fides data etiam cum jactura religioſe ſervanda. 278
Filecum locus in Ungaria ſatis munitus, a Turcis capitur. *ibid.*
Filia inſtinctu mariti, patrem veneno tollit. 285
Filia Tartari Chanis filio Scachi Perſici nuptui datur. 282
Filii Auguſtorum natu minores nobiliſſimi vocari conſueverunt. 316
Filii Bajaſitis genuini a commentitiis ſecreti. 325
Filia Bulci Deſpotæ Bajaſitis uxor. 321
Filii Emiris Soleimanis Conſtantino pacis conſervandæ cauſa obſides dati. 252
Filii Gilderunis Chanis ſex. *ibid.*
Filii Soleimanis Scachi tres. 245
Filius feminæ annoſæ ſeu vetulæ vulgo dictæ, ab Oſmanicis ad Perſas & Georgianos deficit. 288
Filius Ladislai Kereſinii miſere exſtinctus eſt; liberis nullis relictis, facultatibus ſuis ad alienos devolutis. 277
Filius patris culpæ particeps pœnam luit non diſſimilem. 277
Fines imperii Romani ad quadraginta milliaria cis & ultra Tibiſcum opera Suendii ſub Maximiliano ampliati fuerunt. 278
Fines Lydorum & Phrygum ſeparati ſunt. 301
Finis Ducatus Bozinenſis, vel Herzegovinæ. 347
Finis Regni Bozinenſis. 342
Flamulum, flamuliſcium, flamulares quid ſint. 320
Flandria. 35
Flandri Conſtantinopoli potiuntur. 317
Florentia, Florentiæ Reipubl. qualis. 120
Florentina Synodus. 121
Flumen ab aliis Ares, ab aliis Caraſu, id eſt, aqua nigra vocatum. 133
Flumina, Savus, Dravus, Danubius pontibus junguntur. 266
Fodinæ argenti in Servia valde nobiles ſunt. 320

Fœderatorum Oſmanis duo Græci fuere religionis Chriſtianæ deſertores. 314
Fœdus contra Turcos. 33
Fœdus inter Tartarum & Perſam contractum. 295.
Forma precandi Turcis communis. 313
Formæ ædificiorum Conſtantinopolis inuſitatæ. 357.
Forojulium. 80
Fortuna Achemetis non minus varia fuit, quam cognomen ejus varie corruptum. 343
Foſſores. 67
Franciſcus Carminiola. 112
Franciſcus Sphortia. 113
Franciſc. Sphortiæ incrementa. 113
Franciſcus comes Nadaſdius. 296
Franciſcus Georgius Oberdorf. 292
Franciſcus Nemethius ictu ſclopeti occiſus eſt. 274.
Franciſcus Sanſovinus ea quæ ab hiſtoricis omnibus ſcripta diligenter in faſcem quaſi unum collegit. 319
Franciſcus Zais Caſſovienſis in Ungaria ſuperiore præfectus. 273
Francus Acciajolus. 288
Franci Accioli interitus. 300
Frangepani. 352
Fraternum bellum. 71
Fraterna diſcordia. 126
Fratres a fratre ſuſpenſi. 282
Fratres Jathatines & Aladines uti commenticii. 317.
Fratres Oſmanis duo cæſi a Chriſtianis. 245
Fratrum congreſſus. 75
Fratrum Turcorum diſcordia. 8
Fraudes Erdeliani manifeſte deteguntur. 273
Fridericus Breinerus Baro Fladiſano. 288
Frigus maximum. 267
Fuga Turcorum inſidioſa. 137
Fulberdorf. 310
Funus Selimis, quando, ubi, quomodo ſepultum ſit. 266
Furor Petri Emi Veneti in Turcos inauditus, ideoque nec impunis. 293

G

Gabriel errore quodam Alcoranum Ali tradendum Mahumeti tradidit. 283
Gabriel Perennius. 274
Gabriel Serbellonius Mediolanenſis muniendarum urbium peritiſſimus. 281
Gadige expugnatur. 275
Galeotus Malateſta. 90
Galli Germani ſunt Vvalli. 326
Galliæ deſcriptio. 35
Gallipolis cum arce ejus a Turcis capta. 247
Gallipolis non a Gallis, ſed Athenienſibus condita fuit. 311
Gallipolis qua occaſione a Turcis capta ſit. 247
Gallipolis Turcis eſt Gelipolis. 311
Gangra oppidum fuit olim quod jam Cangri. 311
Garagos baſſa, beglerbegus Anatoliæ, vivus palo transfixus. 354
Garzias Toletanus Siciliæ prorex. 122
Gazes Murates Chan cum Lazaro belligerare incipit. 248
Gazer Muſtaphas Legatum quendam interficit, quod cum fratrem ictu transfixiſſet, coegiſſet, ut illum aſſaret. 260
Gauderius Ferdinandi Cæſaris interpres. 308
Gedoc Achmetis baſſæ cognomentum. 343
Geduces Achmetes baſſa interficitur. 259
Geduces Achmetes baſſa regionem quamdam Sultano Mechemet ſubjicit. 258
Geluazi in Anatoliæ tabula non procul a Ceraſunte, ſeu Omidæ ſita reperitur Giulunza ſcripta. 317.
Geniſcle porta Conſtantinopoleos tertia. 360
Genealogia Lazarorum. 322
Gener a ſocero ſibi mortem illatum iri timens, eum e medio tolli curat. 285
Genera militantium apud Perſas tria ſunt. 356
Generalis campi Stratopedarchus eſt. 308
Generi Bajaſitis tres ſimul facti. 349
Genuenſium in ſucceſſu immodeſtia. 79
Genuenſes victi & dediti. 79
Genuenſium infelix pugna. 218
Genuenſium legatio apud Turcam. 290
Genuenſes Taraconenſibus infeſti. 210
Geni capi porta Conſtantinopolis decima quinta. 361
Genibaxeum pratum. 358
Geniſarajum a novitate dictum. 340
Genizari unde dicti. 300
Genizcheher Turcis eſt Neapolis. 308
Genizcheher oppidum eſt Iſnicæ vicinum. 318
Genizari ad Sultanum Selimem Legatos mittunt. 262.
Genizari Amaſiæ turbas magnas excitant. 264
Genizari decipiendi & e medio tollendi, decipiunt & e medio tollunt. 294
Genizari & ditiores alii Uſcufias ex auro ſolido factas geſtare ſolent. 317
Genizari in Chriſtianos tumultuari, partim ſupplicils, partim ſuppliciorum minis coercentur. 293.
Genizari per quem inſtituti. 316
Genizari per urbem Hadrianopolim ſede graſſantes omnia diripiunt. 257
Genizari ſeditionem movent. 266
Genizari ſtipendia ſibi augeri poſtulant ſeditione mota. 258
Genizari Sultani Turcici ſclopetarii ſunt. 246
Genizari Turcis novi homines, ſeu milites ſunt. 316.
Genizarus quidam ex arbore ſuſpenſus. 263
Gens Turcica vanæ ſomniorum obſervationi valde dedita eſt. 283
Genus mortis Oſmanidarum ſtrangulatio. 276
Georgiani a veneratione S. Georgii appellati. 302
Georgius Servia Deſpota. 117
Georgius Bulcus Ruſſiæ Deſpotes. 227
Georgius Deſpotes. 230
Georgii Deſpotæ perfidia. 247
Georgii inſidiæ in Hunniadem. 233
Georgius Calciolus qui & Scanderbegus. 144
Georgius Andreas baro de Buchaim. 292
Georgius Bebecus perduellis. 277
Georgius Bebecus uxore libertiſque Zacuari relictis, præ metu Suendii arcem obſeſſuri aufugit. 278
Georgius Bulcovitzius Bajaſiti militavit contra Temirem Chanem, & a Murate II. in paternum deſpotatum reſtitutus, poſtea viſu ab eodem privatus eſt. 322
Georgius comes Helfeſtainus Jaurinum venit. 276
Georgius comes Zerinius. 296
Georgius Hartmanus baro de Liechtenſtain. 292
Georgius Hartmanus baro de Liechtenſtain, Conſtantinopoli moritur. *ibid.*
Georgius Rotuc. *ibid.*
Georgius Thuris Ungarus. 276
Gepenec quid. 351
Gepidæ. 328
Gereme expugnata excidio datur. 256
Gereme vetus fortaſſis eſt Gerenia Peloponeſi. 336.
Gergone arx extrui juſſa. 257
Gerle oppidum eſt non procul diſtans a Boli. 310
Gerle vitioſe ſcripta Gerede, pro Gerele. 326
Germani Dacis vicini. 326
Germe oppidi & epiſcopatus nomen eſt. 317
Germani & Pannones reconciliati a Beſſarione. 178.
Germaniæ deſcriptio. 29
Germianum Aſiæ minoris pars eſt. 317
Germianum in Anatolia ſitum. *ibid.*
Gerrede non recte ſcribitur pro Gerele, quod idem cum Gerle oppidum. 310
Geſchis Dage mons monachorum eſt Turcis. 246

Geſter caſtellum ab incolis Turcicis metu comitis Salmenſis adventantis deſertum. 277
Getia ſive Gotzlacum. 336
Giamurlikion quid. 351
Gilderum ſive Gilderun fulmen ſignificat. 316
Gilderun Bajaſites Imperator eligitur. 248
Gilderun Chan a Temire victus. 250
Gilderun Chan Alcairis Borcuſis provincias invadit. 249
Gilderun Chan ferocis & iracundi animi homo. 250.
Gilderun Chan hoſtiliter in ſuos agit. 250
Gilderun a copiis ſuis deſertus. 250
Gilderun intellecto, quod per Temirem e regno ſuo abducendus eſſet, mœrore magno affectus eſt. 251
Gilderun quando mortuus ſit. 332
Gilderun regnavit annis quatuordecim. 252
Gilimer nomen Gothicum eſt Vvilimer. 326
Giokelpes filius Oguzis. 245
Giokelpes idem qui Kukelpes, vel Gukelpes. 298
Giolchiſar in Anatoliæ tabula chorographica Culchiſar ſcripta, arx eſt Caramaniæ. 342
Giolchiſares arx expugnatur per Muchemetem. 258.
Giula locus Chriſtianorum munitus, in manus Turcorum venit. 277
Giula præter ſpem Erdeliani a Turcis retenta. 276
Gladii Turcorum, Ungarorum, & aliorum nationum quales. 128
Goinuc oppidum Iſnicæ vicinum. 311
Gombazzecum expugnatur. 277
Gordus oppidum cum oppidulis aliis quibuſdam captum. 257
Goteſridus dux Bullionenſis. 295
Gothi. 326
Gradus legis Mahumetanæ apud Turcos peritorum. 315
Græcæ linguæ celebritas. 1
Græcorum res. 2
Græcorum inclinatio & Turcorum. 3
Græcorum diſcordia imperii interitus. 7
Græcorum imp. affinitas cum Turco. 9
Græci Turcis militant. 25
Græci imperium a Turcis precario obtinent. 25
Græci Imper. Turcis militant. 33
Græcorum diſcordia. 93
Græcorum & Latinorum concordia. 122
Græci a pactis recedunt. 122
Græci non ſtant pactis. 124
Græcorum inter ſe diſcordia. 133
Græcorum deliberatio. 136
Græcorum Imperatorum diſſenſio. 140
Græcorum clades Iſthmo expugnato. 143
Græcorum miſera cædes. 166
Græci tributum recuſant. 173
Græcorum metus & ad Turcos defectio 1458. 281
Græci dicaſtas ſive judices Anatoles & Helladis habebant. 314
Græci erepta ſibi per Turcos Conſtantinopoli amphoram vini ſibi ereptam eſſe dixerunt. 312
Græci non Bulcos ſed Vulcos, non Bucos ſed Vucos dicunt. 318
Greci quemdam Muſtapham ſe eſſe mentientem cum ſua ipſorum pernicie aluerunt. 320. 324
Græcus eques qui multos Turcos occiderat, ab armentario quodam proſternitur. 300
Grodna in Lituania ſita. 291
Gui vox Turcica, pagum ſeu vicum ſignificat. 310
Guelphorum & Gibellinorum factiones. 121
Guinuc idem cum Goinuc oppidum. 311
Gumulzina in finibus Thraciæ eſt, non multum diſtans a Marolia. 318
Gundogdis filius Soleimanis Scachi. 245
Gunduis filius Ertuculis ibid.
Guxina Turcomanis erepta. 250

H

HADRIANOPOLIS montis Hæmi. 315
Hadrianopolis tota conflagrat. 256
Hadrianopolitana dicitur porta Conſtantinopolis decima tertia, quod per eam Hadrianopoli venientes urbem ingrediantur. 361
Hadrianopolitani portis reclusis Duſmi Muſtaphæ ſe dedunt. 254
Hæmus pro Rhodope non recte acceptus. 320
Hæretici quam hæreſeos ſuæ tenaces ſint. 283
Hagia capiſi porta Conſtantinopolis ſeptima. 362
Hagion oros dicitur hoc tempore mons Athos. 317.
Haidar Miriſes. 282
Hali bella in Illyricum. 104
Hali baſſa. 140
Hali baſſæ conſilio Amurates imperium recuperat. ibid.
Hali baſſæ cædes. 167
Hali baſſæ interitus prodigia. 167
Hames Syriæ civitas, hodie Camela vocata. 324
Hamſa Turcis & Arabibus eſt pro Emiſa. 324
Hapſala ab Hadrianopoli non magno itinere diurno diſtat. 314
Harda flumen nec hodie nec olim celebre. 314
Hariadenus idem Jovio eſt qui Chairadin. 316
Hariadenus nomen nobilis piratæ Barbaroſſæ. ibid.
Harmoſtes quid antiquis Laconibus fuerit. 308
Haruſtis a Perſarum pleriſque pro doctore ſequendo electus. 283
Hebræi in regionibus Ruſſiæ, Sarmatiæ, Lithuaniæ multi ſunt. 311
Hebrus neque Valiza neque Mareza a quoquam vocatur. 314
Hector ab Eltz. 292
Hegemon Græcis eſt dux. 308
Heic Rhodus, heic ſalta. 317
Helena Palæologina. 279
Heliopolis Turcis eſt Bealbec. 324
Hellas eadem quæ Græcia. 314
Helleſpontus a ſinu Magariſio ſex tantum diſtat milliaribus. 313
Hemid, quæ aliis Emid vel Omidie eſt urbs a priſcis Ceraſus appellata. 317
Henricus baro de Liechtenſtain cum diu in Turcia languiſſet obit. 292
Henricus baro de Liechtenſtain, de Nicolſpurg imperatori Muſulmanorum munera conſueta adfert. 291.
Henricus a Gleizentala. 274
Henricus Valeſius Gallus a morte Karuli fratris e Polonia profugus, de procerum ſententia regno abdicatur. 282
Hepta gulades a turribus ſeptem arx appellata. 281.
Hetapyrgium arx ſeptem arcium. 313
Heraclea eadem cum Arachlea. 313
Herzecogli. 347
Herzegovina ab Ali bego obſeſſa. 255
Heſte behiſte Sultani Jacupis ædificium cum omnibus appertinentibus vaſtatur. 268
Hexamilium Cherroneſi unde dictum. 313
Hexamilium nunc Xamili. ibid.
Hierapoles in Anatolia plures ſunt. 317
Hieron, ſive fanum Jovis Urii. 319
Hieron. Beck a Leopoldoſtorf eques magnificus. 298.
Hieron. Beck a Leopoldoſtorf. 309
Hieron Vvolfius diſertus aliquot Græciæ recentiorum hiſtoricorum interpres. 349
Hieronymus & Bernardinus. 231
Hiſpani piratæ. 216
Hiſpania. 214
Hiſtoriæ hujus ſtatus. 1
Hiſtoria Achmetis Herzecoglis baſſæ. 347
Hiſtoria filii & nepotum Zemis. 345
Hiſtoria Zemis Sultani, alterius filii Muchemete prognati. 345

INDEX.

Hodabendes lingua Perſarum ſervum Dei ſignificat. 278
Hoggiæ Turcici Græcis & Latinis presbyteri ſunt. 316.
Homar legislator. 4
Homures. 54
Honores mutant mores. 349
Horæ ſelibus apud Turcos paſcendis certæ & ſtatæ. 359
Horea, vulgo Hqurea, porta prima eſt Conſtantinopolis. 360
Horonomia Germanica Turcis longe gratiſſima, procerum apud ipſos uſibus inſerviunt. 316
Hoſer begus ditionem Zietucam in Anatolia Mucacis imperio adjicit. 255
Hoſtia a Chriſtianis Turco data in ſignum inducia-rum cum ipſo per eos factarum non violanda-rum. 335
Hoſtis in deſperatione fortior. 331
Hoſtis quis. 300
Huggiemallar. 350
Huncher vel Hunker quid ſit. 302
Huniades ſororem Michaelis Zilagii in matrimonio habebat. 335
Huſreves baſſa Vvarenſis. 391
Hungarorum fuga. 249
Hungarorum pugna nova. 250
Huniadis origo & mores. 306
Huniadæ in pugna ſolertia & conſilium. 238
Huniades a Dracule captus. 239
Huniades liberatus, *ibid.*
Huniades gubernator Ungariæ. *ibid.*
Huniades Amuratem terret. 246
Huniadis exercitus conſilia, conatus. 247
Huniadis audacia. 247
Huniadis ſimulatio & fuga. 252
Huniadis ſollicita fuga. 253
Huniadis pericula, *ibid.*
Huniades dimittitur 1448. 254
Huniadis ſtratagema. 276
Huniadis mors quarto Idus Septemb. 1456. 277
Huſsari cum Bimeſis confuſi. 331
Huſsarones equites ſunt, ideoque male pro azapidis, id eſt peditibus accepti. 327
Hyperpira, non Iperpira quid ſint. 309
Hyperpirarii erant, qui in annos ſingulos dominis ſuis hyperpira ſolvebant. 309
Hyperpyron novem cruciatis ſeu quarantanis valet. 309
Hypſilipolis Græce alta civitas. 320
Hypſu epiſcopatus, *ibid.*

I.

IACELICH pro Catolich vitioſe ſcriptum eſt apud Marcum Paulum Venetum. 302
Iachoſcicius vir Ungarus, dignitatis eximiæ. 259
Iachs hominem rebus omnibus elegantem & auſticum ſignificat. 348
Iaciſchirz originis Ungariæ eſt. *ibid.*
Iacobini ſive Jacobitæ a S. Jacobo dicti. 302
Iac. Deſpota a Valachis ſuis circumventus occiditur. 274
Iacob. Deſpota qualis vir fuerit. *ibid.*
Iacob. Karulotæ frater illegitimo toro natus, archiepiſcopatu contento, regnandi libidine regnum invaſit. 279
Iacobus Mielich. 292
Iacobus nothus e regno Cypri expellitur. 279
Iacob. quidam Græcus, cognomen Heraclidis & Baſilici uſurpans. 274
Iacupes begus Uſumchaſanis filius perit. *ibid.*
Iacupes filius Muratis ſcelerato dolo ab amicis Muratis ſtrangulatus eſt. 319
Iadicula in litore Propontidis condita a ſeptem turribus eſt dicta. 342
Iagupes a fratre cæſus. 24
Iagupes noſtris Jacobus eſt. 316
Iajæ Turcis pedites quinam appellati ſint. 247
Ianizarorum educatio. 95
Iancus infeliciter pugnans aſſa ſe ab exercitus Chriſtiani reliquiis ſubducens aufugit. 257
Iancus Turcos ab utroque cornu fuſos terga dare cogit. 256
Iancus Ungarus Turcos cædit. 255
Ianizari vel Genizari a voce capi derivari non poſſunt. 316
Ianua Turcis eſt aula. *ibid.*
Ianus Petri filius Cypri rex ultimus, e Luſignana familia rex legitimus. 279
Iaphetus Noe filius. 243
Iberes eorumque regio, ſitus, mores, &c. 193
Ibrahimes baſſa apud Sultanum ſummæ auctoritatis. 267
Ibrahimes baſſa Chelilis pater, Hadrianopoli moritur, 255
Iblach. 326
Ibrahimes baſſa Soleimani ſuſpectus, ab eo invitatus, & in conclavi in ſummum delatus, interficitur, 269
Ibrahimes in loca montuoſa dilabitur. 255
Iconienſes a Tartaris ejecti, non in Ionia, ſed Thracia ad urbem Ænum exſularunt. 317
Idola a Turcis non feruntur. 257
Jeiunium Turcicum. 315
Jejunia Turcarum. 51
Jeniſar eadem quæ Neapolis & Geniſcheher ipſi Busbequio & Ortelio eſt. 308
Jeru, Jeru Maſco Lon quid ſit barbaris Livoniæ incolis. 318
Jeſus a quo fuerit necatus. 315
Jeſus Pajaſitis filius Chriſtianiſmo initiatus, mox moritur. 75
Iſſach. 326
Ignis facile extinguitur, ſi prius quam latius erumpat, ſupprimatur. 269
Ikindi. 358
Illyrici. 30
Illyrii qui & Voſſenſes, eorumque regio. 220
Illyrii qui Sclavi & Uvindi. 56
Illyriſſus fluvius. 222
Imagines a Turcis nullo modo feruntur. 322
Imamus Perſice doctorem ſignificat. 283
Imam doctorem ſignificat. 355
Imaretum Bajaſitis ad flumen Hadrianopoli conditum. 346
Imaretum quid. 311
Imaretum templum Mahumetanum eſt. 247
Immanitas Muſtaphæ baſſæ bello Cyprio nobilitata. 285
Imp. Græcorum ad Amuratem reſponſum. 17
Imperat. eligendi jus ad Germanos translatum. 30
Imper. colloquium cum Elieze. 148
Imper. in Italiam profectio. 35
Imperatores Trapezuntii. 191
Imper. Trapezuntii reſponſum. 204
Imperatorum amborum filiis ademptus patrum decreto viſus. 17
Imperator Conſtantinopolitanus e familia Comnena, 300
Imperator Taraboſanis a Muchemete II. victus. 341.
Imperator Tartarorum ætate Sabellici Nogai vocatus fuit, 318
Imperatores ad Turcorum imitationem victores, triumphatores, & ſemper Auguſtos ſe vocant. 302.
Imperatores Conſtantinopolis omnes Conſtantini vocati. 318
Imperatores Græci in contemptum a Turcis Teggiures vocati. 322
Imperatores Græci nomen Conſtantini adfectarunt. 320
Imperium Scheichi Bedredini divinitus deſtinati. 254.
Incendium Conſtantinopoli exortum, maximum urbi intulit damnum. 269
Incolæ Cypri aliquando in quinque hominum genera diverſa diſtincti fuerunt. 309
Incolæ regionis Bagadatis aperta urbium ſuarum

portis Soleimanis potestati se subjiciunt. 268
Indorum imperium, regio, situs, mores. 69
Induciæ a Turco servari jussæ. 293
Induciæ inter Ferdinandum & Soleimanem pactæ. 274.
Inebechtil videntes, quod se contra Bajasitem defendere non possint, claves urbis ei deferunt. 260.
Insignia vel symbola Imper. Turcicorum. 359
Insidiæ Blado a Turcis structæ. 207
Instrumenta Musica quibus Turci utuntur, sunt valde stridula. 310
Insulæ vel scopuli potius tres hodie Cuzolari vocati. 280
Joachimi Abbatis Calabri prophetia. 226
Joannes ab Ascemburgo. 274
Joannis Imp. inconstantia. 93
Joannes Imp. in Italiam. 219
Joannes Imp. Alexio patri bellum infert. 191
Joannis Imp. fuga. 192
Joannes Castriota, qui aliis Ebanes. 204
Joannes Huniades. 206
Joannes Huniades, 227
Joannis Huniadis stratagema. 230
Joannes Huniades & Joannes Capistranus Franciscanus, contra Hussitas missi a Pontif. 175
Joannes Leontares. 218
Joannes VIII. Papa fœmina. 225
Joannis Palæologi ad Eugenium IV. legatio. 219
Joannes Justinianus Longus. 263
Joannes Imp. Constant. 25
Joannis excæcati oratio ad Pajasitem. 25
Joannes Palæologus 1438. 3
Joannes Andreas Doria. 274
Joannes Austrius navali de Turcis victoria toto orbe celebris. 280
Joannes Basilius ab Hohenvvart. 292
Joannes Bernardus a Lembach. *ibid.*
Joannes Checus Anglus. 310
Joannes Comnenus Calojannes non a forma, sed bonitate vocatus est. 301
Joannes Comnenus Trapezuntinus Imperator. 323
Joannes Corvinus Matthiæ regis Ungariæ nothus. 351
Joannes Fridericus Trautmansdorfianus. 296
Joannes Globitzius Coprelnitzæ præfectus. *ibid.*
Joannes Jacobus Eglof. 292
Joannes Isaacii Sebastocratoris filius. 302
Joannes Levvenklavv. 292
Joannes Palæologus Græcorum Imperator. 320
Joannes Ruberus a Pixendorfo. 274
Joannes Sigismundus Transilvaniæ princeps est. 275.
Joannes Ulrichus baro de Scarbember. 292
Joannes Vvernherus de Raitenau. 274
Joanninæ deditio. 99
Joanniorum principatus in Ætolia, ubi olim Cassiope. 89
Joannina Ætoliæ urbs quæ Cassiope olim. 99
Jonuzes Aga Genizarorum tribunus. 261
Jonuzes bassa ex equo dejectus capite resecto occiditur Selimis jussu. 265
Jonuzes bassa tam graviter vulneratur, ut e pugna media a suis sublatus exportaretur. 261
Josue sextus Turcorum rex. 71
Josuæ mors 1402. *ibid.*
Josuæ consiliarii sententia. 229
Josuæ ad deditionem exhortatio. 285
Isabegus Cbuleinis filius. 258
Isa Musam persequitur. 252
Isa Zelebis. 252
Isacius Sebastocrator. 302
Ischeboli Græcis scopelos est, oppidum Zagoræ vicinum. 316
Ischender Zelebis apud Soleimanem ob thesauros regios nequiter tractatos delatus est. 268
Ischenderes Selimis gener a socero supplicio capitis afficitur. 264
Iscochiapi flamma castello suo injecta, Strigonium se recipiunt. 277
Iscodarbeus Turcis est Scodræ dominus. 356
Iscodar non est Scandria. *ibid.*
Iscodara e regione Constantinopolis sita. 266
Iscodara in Turcorum potestatem redacta. 259
Iscodara invicta. 258
Isidorus Ruthenus. 221
Isingi. 347
Ismaelis responsum ad Machumetem. 201
Isthmus. 77
Ismail Erdebilis filius Ussumchasanis e Martha filia nepos. 283
Ismail Jacupem avunculum suum & filium ejus beneficio religionis novæ a se approbatæ occidit, & sibi regnum subjecit. *ibid.*
Ismail Scach sive rex Persarum cognomento Sophinus. 355
Ismail Scachus Parthorum. 264
Ismail II. Persarum Scachus. 285
Ismailis II. temeraria crudelitas res regni Mahumetani non parum perturbavit. *ibid.*
Ismail supplicio afficit, qui incarcerationis ipsius auctores patri fuissent. 282
Ismail veneno per sororem extinguitur. *ibid.*
Isnicha palus Ascania pro Nicæa urbe per errorem vocata. 308
Israelitæ ultra Mediam ad regiones id temporis inhabitatas transportati. 310
Isthmi murus refectus. 232
Isthmus a Turcis obsidetur. 242
Isthmi oppugnatio. 242
Isvendiar Musam occultat. 252
Itali prælio navali victi, a Turcis discedunt. 260
Itali recuperant Apuliam. 259
Itali Catalani 1302. 7
Italiæ principatus. 225
Itea Græcis est salix. 310
Itinerarium Busbequii. 310
Ivanovitzii sunt Joannis filii. 317
Juba Geographorum recentioribus est Boga. 316
Judices a Cadilescheris constituti, a Sultano confirmantur. 314
Judices Turcorum scelestè vixerunt ab initio, quod stipendia nulla haberent. 250
Judex nemo esse potest apud Turcos, nisi qui sit eruditus. 250
Julianus Cæsarinus Cardinalis. 234
Juliani cædes. 239
Ivonia Valachis est Joannes. 274
Jupiter Urius. 339
Jus Colonarium Justiniano Augusto *expostulatore* reparatur est. 309
Jusufze vel Jusufge factum est nomen a statura Josephulum significans. 343
Jusufzes begus capitur a Sultano Mustapha. 257
Jusufzes begus Tocatam magnam Armeniæ urbem populatur. *ibid.*
Jussuc Turcis annulus est. 308
Jussuph idem est quod Josephus. *ibid.*
Jussuph Turcicus nobis est Joseph. *ibid.*
Justinianus Rinotmetus Terbelli Bulgarorum principi, cujus opera restitutus esset in Imperium, dona cum alia dedit, tum regionem ab imperio Romano desalcatam, & Zagoriam adpellatam, possidendam concessit. 315
Justinianus Rom. Imp. 72
Justus Josephus comes Turrianus. 291

K

KALOGERON oros quid. 309
Karlovitzii in Albania vel Epiro Dyrrhachini vel Durazzii principes a Karolo propagati dicebantur. 318
Karulota nuptias secundas cum Ludovico Sabaudi ducis filio contrahit. 279
Karulus a Dietrichstain. 293
Karulus Andegavi Provinciæque Comes Cunradino Friderici II. Cæsaris nepoti regnum Neapolitanum per fas & nefas eripuit. 318
Karulus magnus ob virtutem & famam rerum gestarum celebris. 321

Kelda hodie Arabibus eſt Chaldæa. 283
Keral Chan. 301
Kermen. 346
Kerimi Tartari Turcis ſe dedunt. 258
Keſil baſſa. 355
Kihaja. 355
Kihajas capizzilariorum janitorum præfectus eſt apud Turcos. 286
Kihaja curiæ apud Tartaros præfectus eſt. 289
Kili arx capta. 318
Kilitſch. 351
Kiral vel contractius Cral Ungaris, Bulgaris, Servis regem ſignificat. 321
Kiratovum oppidum Serviæ ſitum ad montem Argentarium. 320
Kiratovum oppidum a Gilderune Chane occupatum. 249
Kirc Cliſſe. 357
Kiſa amnis. 250
Kiſel baſſa. 353
Kiſeles baſſa Perſarum ſcachus. 295
Kukelpes idem qui Giokelpes, vel Gukelpes. 297

L.

L pro R commutari ſolet. 348
Lacquejus Turcis eſt Pec vel peic. 277
Ladislaus Kereſinius arcem Giulem prodit. 277
Ladislaus Kereſinius ſupplicio a Turcis afficitur, perſona ejus digno. 276
Ladislaus Neapolitanus rex ex Ungaris. 111
Ladislaus Ungariæ rex Auſtriacus. 178
Ladislaus Ungariæ rex veneno ſublatus 1458. Pragæ mortuus decimo Calend. Decemb. ſed hic filius fuit poſtumus Alberti, & tutor ejus Fridericus Imp. *Ibid.*
Lælaps Græcis eſt turbo. 316
Læmocopia arx juxta Seſtum, nunc Bogazaſan quaſi juguli inciſuram ſive punduram dicas, derrodſthic, oder kragab, vocatur. 157
Læmocopia. 219
Lala Scachin a Turcis appellatus Laonico Salines eſt. 314
Laonici Chalcocondylæ patria & genus. 132
Laonici pater captus. 141
Larenda capta, direpta & ſuccenſa. 260
Larende ſive Laranda Caramaniæ. 349
Largitiones apud barbaros Turcos nihil non poſſunt. 258
Laſſocius. 274
Latini occupant imperium Conſtantinopolitanum 1200. 3
Lazarus Bulcus cum Murate primo bellum geſſit. 318
Lazarus Bulcus Serviæ Deſpotes in prælio captus, & in fruſtula conciſus eſt. 321
Lazarus Svendius Baro Altæ Landiſpergæ. 274
Lazarus Svendius inſigni proceritate corporis fuit. 278
Lazarus victus, & in conſpectu Imperatoris Turcici fruſtularim conciſus eſt. 349
Lefteri qui. 309
Legati Græcorum Imp. ad Papam. 133
Legatio Græcorum ad Turcam. 261
Legatio ad Imp. Trapezuntis. 204
Legationes quando mittendæ, aut non. 227
Legati a Ferdinando Conſtantinopolim miſſi. 273
Legati aliique exteri, quomodo ad Sultanum Turcicum deducantur, & cur. 39
Legati Selimis a Tommambai omnes occiduntur. 265
Legati tres ad Bajaſitem miſſi. 259
Legatio Chanis Præcopenſium regnum Poloniæ ambientis magno cum riſu excepta. 357
Legem divinam cuſtodientes feliciter vivere. 203
Lembalo fortaſſis eſt Embali Turcica per articuli Italici præpoſitionem. 321
Lemnos obſeſſa. 226
Lemnos a Venetis occupata. 231
Leo quidam Monaſtiriotes appellatus a Niceta. 318
Leo Sapiens librum de apparatibus bellicis ſcripſit. 310
Leontares redemptus. 166
Leontaris cædes. *Ibid.*
Leontarium olim Megalopolis. 196
Lepus capiendus, canis dimittendus. 271
Lesbi Catelufii tyranni 290
Lesbi ducis ad Turc. oratio. 292
Lesbi dux mira occaſione pueri captus. 293
Lesbo donatus Franciſcus Catalufius 1355. ſororemque ducis Calojoannis Imp. Dominicus Lesbi princeps. 290
In Lesbum expeditio. 217
Lesbos & ejus dux deditur. 218
Lesbos Mechmeti dedita. 218
Libanus non procul ab urbe Syriæ Phœnices Tripoli diſſitus eſt. 295
Liber Philippi Mornæi de veritate religionis Chriſtianæ contra paganos Gallice ſcriptus. 310
Liber Stephani de urbibus. 308
Liberi Zemis. 345
Libidines vagæ regnis principum excidia accerſunt. 348
Libri de homine octo in exemplaribus nonnullis non recte Gregorio Nyſſeno inſcribuntur, cum Gregorio Emiſſeno inſcribendi ſint. 324
Limites imperii Græci quantopere coarctati fuerint. 322
Lingua Germanorum nominibus componendis peridonea eſt. 310
Literæ contra Potocovam ad Stephanum regem Polonum minaces. 290
Litteræ mirabiliter proditoriæ. 263
Livonia Eiſtaute vel Liſtanda Germanice dicitur. 322.
Loca felibus paſcendis ex inſtituto Turcorum certa. 358
Locus Laonici emendatus & expoſitus. 334
Locus ubi cum patre prælio congreſſus eſt Selimes. 358
Locuſtæ fructus omnes & arborum folia abſumunt. 296.
Lopadium oppidum Turcis Ulubat, geographis noſtris Lupadi vocatum. 308
Lopadius lacus. 94
Ludovicus Galliæ rex a Papis canonizatus, & ſanctus cognominatus. 318
Ludovicus Baſſanus Jadrenſis. 315
Ludovicus Sabaudi ducis filius Karulotam ducit uxorem, & cum ea in Cyprum proficiſcitur. 273
Luca. 110
Lumen Solis adeo defecit, ut ſtellæ interdiu viderentur. 248
Lumen Solis adeo deficit, ut tenebræ terram occupent. 255
Lumen Solis deficit. 259
Lundra Lundinum hodie. 38
Lupus vir fortiſſimus in Bohemia ita ſtrenue ſe geſſit, ut ipſi Matthias Ungariæ rex caſtellum Fejezo dederit. 321
Lutherus tuus, Lutherus meus. 357

M

MACEDONUM imperium. 2
Macha num eadem ſit cum Macrane. 302
Machiavelli de re militari inſtitutio. 48
Machmut baſſa. 342
Machmetes Amidæ frater ab Auſtria regnum fratris impetrat. 281
Machmutes juſſu Sultani Mochmetis in fruſta conciditur. 258
Machumetis ad Iſmaelem oratio. 277
Madytos a Turcis occupatum. 312
Mæander idem prorſus eſt cum Madre fluvio. 316
Magalgara a Turcis cincta, & brevi tempore in poteſtatem eorum redacta. 243

Magalgara quæ Megalagora, magnum forum. 317
Magariſſare, eſt ſtercore faciem conſpucare. 311
Magiſter magnus Melitenſis in id ſummopere incumbit, ut Tripolis recuperetur. 274
Mahadia, Aphrica, ſive Aphrodiſium occupatur. 272
Mahometis origo circiter annum Chriſti 630. 50
Mahumetani Muſulmanos, quaſi dicas recte credentes, appellari volunt. 311
Maidinus nummus quantum valeat. 319
Maina Leuctra veteribus fuiſſe appellata putatur. 279
Maitos Cherroneſi oppidum. 312
Malcozogli longe poſt Michalogios fuerunt. 313
Mameluchi qui ut plurimum Circaſſi. 59
Mameluci ſive Circaſſi magno numero occiſi. 264
Manaſtir, Moneſtir. 349
Manaſtir oppidum Turcicum Græcis eſt Monaſterion. 348
Mancipia Chriſtiana ſupra quatuordecim millia liberata. 280
Mancipia multa mortuo Muchemete filio a patre Soleimane libertate donata ſunt. 299
Manganum monaſterium. 338
Manguri octo aerei aſprum unum argenteum aliquando valuere. 303
Manuel Murmurius e Napolio Romaniæ oriundus. 279
Mapalia talia ut de loco in locum promoveri & transferri poſſint. 243
Marchatzius a Turcis Ibrahim beg vocatur. 299
Marcus tertius fœderatorum Oſmanis. 313
Marcozogli, quaſi Marcozides familia Turcica a Marco quodam orta. *ibid.*
Marcozogli ſunt Marci poſteri. 318
Marcia Germanis vocatæ quid ſint. 296
Marcus Quirinus arcem ſinus Malenſis feliciter expugnat. 279
Marchionis Saluciorum filius. 210
Mare nigrum & majus. 263 & 343
Margaritinum a Venetis deditione captum. 280
Maria Sultani Muratis II. uxor. 3[illegible]
Marinianus Marchio exercitus Karulual præfectus. 273
Mariza reipſa eſt Hebrus. 315
Marolia eſt in Thraciæ finibus, non procul a Gumulzina. 318
Marolia Græcis eſt Maronia, Geographis noſtris Marogna. 318
Marolia Turcis confeſtim ſe dedit. 249
Maronitæ & Tuſci montem Libanum inhabitant. 291
Maronitæ templum habent etiam Hieroſolymis S. Georgii martyris. 292
Marſilius Carrarienſis dux Patavinus. 223
Matera per regem Ungariæ ſpoliata. 255
Marteloſi qui. 324
Martinus Chii rector Bova nigra. 10
Maſſa ferrea buſdoganum appellata. 349
Matris Uſuncaſſani ad Turcam oratio. 203
Matthias Ungariæ rex. 321
Matthias Ungariæ rex Boxinam recipit. 342
Matthias Ungarorum rex, Turcorum terror fuit. 349
Mauri, unde Mauri noſtri, generaliter nigri dicuntur. 348
Mauros Græcis eſt niger. 309
Maximilianus Mager a Fuchſtat. 292
Maxud Chan. 301
Maxudes Chan Scachi Perſici orator. 287
Maxupes Chan perduellionis crimen incurrit. 287
Mecha. 52
Mechmetis ſepulchrum. *ibid.*
Mechmetis educatio. 75
Mechmetes nonus Turcorum rex. 77
Mechmetes duodec. Turcorum rex, 1449. 255
Mechmetis cum Græcis fœdus. 255
Mechmetis edificia. 257
Mechmetis æſtus. 263
Mechmetis ad ſuos oratio. 262
Mechmetes victus, obſidione ſoluta diſcedit octavo Idus Auguſti 1456, quadrageſimo ſexto die a cœpta obſidione. 277
Mechmetes in Scanderbegum. 278
Mechmetes Athenas petit. 300
Mechmetis expeditio in Armeniam contra Uſuncaſſanum. 202
Mechmetis reſponſum. 204
Mechmetis opera in pace. 219
Mechmetis ad ſuos oratio. 222
Mechmetis in Venetos conatus. 238
Mechemet beg Michalogli, dux Acanziorum. 315
Mechemetes begus e carcere revocatus, libertati reſtituitur. 256
Mechemetes Nicopolis begus, Syruſis begi filius. 255
Medina Alnabi, civitatem prophetæ ſignificat. 345
Medina Celi. 278
Mediolanum. 80
Mediolanenſium inſigne anguis unde. Hic Otho Vicecomes fuit ex comitibus Angleriæ, qui barbarum quemdam, viperam in armis geſtantem ſtraviſſe dicitur, 1090. Joannis autem poſtea Galeacii Vicecomitis F. Philippus Maria, Angleriæ comitatu donatus ſuis Marianglorum nomen reliquit circa annum 1400. 80
Medorum imperium. 8
Medreſſa quid Turcis ſit. 246
Medreſſa quid. 310
Megalocarya, a magnis nucibus avellanis ita dicta. 339
Mekce quid. 345
Melatige qualis urbs. 320
Melatige Turcomanis erepta. 250
Melchior Balaſſa. 274
Melchior Beſoltus. 292
Melitine urbs Euphrati impoſita a Bajaſite occupata. 324
Melus inſula, quam Græci Milon pronunciant. 315
Mengrelia regio populorum Colchidis. 286
Meriza fluvius. 342
Meriza propter Ænum in mare ſe exoperat. 315
Meſites baſſa caſtratus & ſenex res abſente Oſmane adminiſtrat. 294
Meſites baſſa vezir Sultani Muchemetis. 259
Meſites in Ungariam ingreſſus, cum copiis omnibus cæſus eſt. 253
Meſites Rhodum fruſtra obſidet. 259
Meſſitæ ſeu Meſzitæ Turcis proprie templa ſunt e lignis fabricata, qualia ab ipſis exſtructa fuerunt, cum imperii opes nondum creviſſent. 311.
Meſſitæ templa ſunt Mahumetana. 246
Methones a Turcis capta & direpta. 260
Methones magna militum copia circumdata. *ibid.*
Meulana cheider vir magnæ apud Turcos doctrinæ. 254
Michael Palæologus ad Jathatinem Sultanum Muſulmanorum ſe conferens ſupellectili ſua privatur. 324
Michael Palæologus Conſtantinopolim recuperat. 301
Michael Palælogus cum Theodora Auguſta pictus eſt in monaſterio Conſtantinopolitano, filio ipſius inter ipſum & matrem collocato. 320
Michael Stratioticus. 325
Michael unus ex Oſmanis fœderatis. 313
Michael Zilagius. 331
Michalogli ſunt Michalis poſteri. 313
Midge vicus ad mare nigrum ſitus. 262
Midge pagus. 357
Milites Turcici inedia, & inde ſubſecuta peſte abſumpti. 286
Milites Ungari, cognita Perenii clandeſtina diſceſſione, & ipſi ordines ſuos deſerunt. 278
Mir Sulman ab exteris facile commutari potuit in Muſelman. 323
Mirchan pro Emir Chan corrupte. *ibid.*
Mirdan e Mirx & Gdan compoſitum. 326

Miszir vocatur hodie Alcair a vetuſtiſſimo tam Ægypti, quam Ægyptiorum nomine Mizraim. 324
Mitylin Turcis eſt Lesbus inſula. 341
Mitylinę inſula quando a Sultano Muchemete occupata fuerit. 258
Mizithias a Turca deficiunt. 332
Mizraim Ægyptum & Ægyptios ipſos ſignificat. 324.
Moldavi militis conſtantia. 212
Moldavia ferro, flammis & rapinis tota vaſtatur. 259
Monachi Turcici. 349
Monaſteria Calogerorum frequentia ſunt prope Hagion oros. 317
Monaſterium oppidum Aphrodiſio proximum expugnatur. 272
Monaſtirion urbs forteſſis a propinquitate monaſteriorum montis ſancti ſic appellata. 317
Monetæ variæ cum valore ipſarum expoſitæ. 308
Mons Calogerorum prealtus. 254
Mons novus Raſciæ. 340
Mons quidam Geſches dage, id eſt mons monachorum dictus. 246
Monumenta ſociorum variis Mahumetis Chemeiæ pulchre exſtructa. 250
Monumentum magnificum Muchemeti filio a patre Soleimane extruitur. 270
Monumentum Muratis in campo Coſova. 320
Monumentum ſepulturæ Chairadinis baſſæ ubi ſit, 339
Morbus comitialis Murati familiaris. 293
Moreas quid, 336
Moreſinus pirata. 194
Mors Geducis Achmetis baſſæ. 345
Mors Matthiæ regis Ungariæ. 249
Mors Selimis dies decem totas certa de cauſa celatur, 265
Mors ducis Uſtagelvis vel Aladeulis. 365
Mors Sultani Bajaſitis, a filio Selime veneno ſublati. 363
Mors Sultani Muchemetis ſecundi. 344
Mos cibandorum peregrinorum vel aliorum in Medroſſis & Imaretis Turcorum. 311
Mos triturandi apud Græcos quis, 313
Moſcovia, Ruſſia, Lituania. 50
Motus Selimis adverſus patrem Bajaſitem. 357
Motus Sophilariorum adverſus Oſmanicos ſecundus. 253
Motus ſeu prælia Dervislariorum. 324
Muchemetes Anatoliæ montana petit ſui recreandi cauſa. 257
Muchemetes baſſa Vezirazemes a Dervislaro publice conſoſſus. 350
Muchemetes Chan prodicus a ſuis, in manus Turcorum venit, & ab eis cum filiis duobus ſtrangulatur. 289
Muchemetes cum omnibus copiis in Moldaviam proficiſcitur. 258
Muchemetes fama ſola fugatus. 342
Muchemetes mortalium omnium longe ambitioſiſſimus fuit. 301
Muchemetes Murati patri in imperio ſuccedit. 255
Muchemetes Muratis Imperatoris filius annorum circiter ſedecim ritu maxime ſolemni circumciditur. 287
Muchemetes Muratis filius magna ſolemnitate circumciditur. 255
Muchemetes plena de Parthis potitur victoria. 258
Muchemetes II. poſt captam Conſtantinopolim, Huncherem ſe appellavit. 302
Muchemetes II. ram ſævus fuit tyrannus, ut patre vix dum mortuo ſanguinem fraternum ſitierit. 323
Muchemetes Semendriæ obſeſſæ ſuccurrit. 344
Muchemetes Sultanus moritur. 259
Mueiga Mahumetis curſor fuit, 251
Muige Turcis quid ſit. 324
Mule regem vel dominum ſignificat. 281
Mulier inſtitutis Ungarici regni veteribus regia cum poteſtate eſſe nequit. 295
Multitudo Mancipiorum Chriſtianorum magna in ſervitutem abducitur. 292
Muncazium a Lazaro Suendio obſidetur. 278
Munera Chriſtianis captis potius a Turcis data quam injuria illata. 247
Munizio Huſtiana a Lazaro Suendio obſeſſa. 278
Munizio S. Michaelis inſano modo per Turcos concutitur. 275
Muphtis apud Turcos patriarcha vel ſummus eſt pontifex. 284
Muphtis juris omnis & ſacrorum apud Turcos rex eſt. 315
Muphtis Turcicus eſt ſimilis Papæ Romano, vel patriarchæ Græco. *ibid.*
Murakeoſa inter Mucam & Dravum amnes inſula eſt. 296
Murates Caramaniam ingreſſus cum Ibrahime, regionis principe tranſegit. 254
Murates Chan Gaſes Urchanis fil. natu minor. 246
Murates copias maximas ad urbem Salonicam adducit. 255
Murates e vita excedit. 257
Murates fraude licita cæſus. 328
Murates Hadrianopoli templum ædificari jubet, lapide primo manibus ejus poſito. 255
Murates morbo comitiali correptus vix convaleſcit. 293
Murates nepos Oſmanis regnavit annos 32. 318
Murates nominis illius III. patre exſtincto imperium auſpicatur, anno ætatis ſuæ 27. 282
Murates oculis in cælum erectis numen ſuum & Mahumetis implorat. 255
Murates potentiam adfinium in uxoribus deligendis ſpectabat. 317
Murates I. Urchanis filius, Oſmanis nepos, 326
Murates pro viro ſancto habitus. 256
Murates ſponte ſe abdicat imperio. 255
Murates unicus Soleimanis nepos inſtinctu Roſſæ præſtigiatricis Pruſæ necatur. 273
Murzes, Muraes, Merches idem Valachiæ Valvoda. 326
Muſa ab Iſvendiare occultatur. 252
Muſa arrepta fuga in Caramaniam ſe confert. 252
Muſa cum Hadrianopolim perveniſſet, ab exercitibus imperator ſalutatur. *ibid.*
Muſa fratrem Emirem Soleimanem rerum ſuarum ſecurum obruit, *ibid.*
Muſa olfacto principem Caramaniæ cum Emire Soleimane in gratiam rediiſſe, fuga ſibi conſulit. *ibid.*
Muſa rerum potitur. *ibid.*
Muſa tyrannidem magnam exercet. *ibid.*
Muſa Zelebis. *ibid.*
Muſtaphas Pajaſitæ filius. 85
Muſtaphas capitur. *ibid.*
Muſtaphæ adjunguntur Græci, ſitque rex undecimus. 93
Muſtaphæ interitus. 98
Muſtaphas a Muchemete patre ſtrangulari jubetur. 342. 343
Muſtaphas Bajaſitis filius in prælio Temiriano occubuit. 323
Muſtaphas cognomento Duſmes. 326
Muſtaphas baſſa cum aliquot fratrum ſuorum filiis ſtrangulatur. 263
Muſtaphas cum inſigni ſuorum cæde ſuis hoſtibus aliquoties inferior fit. 285
Muſtaphas baſſa humanarum pariter, ac bellicarum rerum maximum habet uſum. 296
Muſtaphas ementitus a Græcis cum ſuo ipſorum detrimento educatus. 323. 324
Muſtaphas fidem ſine ullo perſonarum reſpectu violare ſolitus. 284
Muſtaphas fretus innocentia ſua in manus paternas ſe dat, quamvis ne faceret ſecreto monitus fuiſſet 272
Muſtaphas Soleimanis filius e Circaſſa, juſſu ejus ſtrangulatus. *ibid.*
Muſtaphas Zelibis amiſſus in pugna contra Temirem. 329
Muſtaphas Zelibis in Temiriano prælio periit. 252

Mehſumanes ſeptimus Turcorum rex. 71
Muſulmanis ſtratagema & victoria. 72
Muſulman & Muſulmam idem eſt. 323
Muſulman idem eſt quod Orthodoxus. *ibid.*
Muſulmanus Muſulmanum Chriſtiana religione prohibitus, non debit ſupplicio afficiendum, 290
Muſulmanus Turcis eſt recte credens. 321
Mutationes regni Tuniſini variæ. 281
Muti Otmanidis in deliciis ſunt. 272
Muti Sultanis Oſmanidis in deliciis ſunt. 293
Myricorum principum dedicio. 225
Myrxæ contra Turc. victus. 3
Myrxias ſive Marcas Serviæ Deſpotes Dacorum dux. 72
Myſii. 31

N.

NAOS dromicos. 366
Narli capi porta Conſtantinopolis decima octava. 362
Narrationes Turcorum a Leunclavianis diverſæ, 314
Natales majorum obſcuri Muchemeti diſplicuerunt. 302
Nativitas Oſmanis. 245
Navarræ regnum. 116
Navarinum. 354
Naves ſubſidiariæ. 161
Neapolis iterum occupata. 112
Neapolitanum regnum. 111
Neapolis Turcis eſt Geniſcheher. 246
Nebula obſcura Conſtantinopoli menſe Jun. anni 1586. orta, quid cauſata fuerit. 294
Nec Sebaſtiam, nec filium Orthobulem amittas. 323
Nemetſaſſil. 326
Nerius Acciolus. 132
Neſtoralba. 346
Nicæa oppugnata. 9
Nicæa dedita. *ibid.*
Nicæa. 36
Nicolaus V. Pontif. 178
Neſtoralba. 346
Nicolaus Comes Zerinius fortiſſimus, & gloriæ immortalis vir. 277
Nicolaus Sophiano. 311
Nicoſia Cypri metropolis in Turcorum poteſtatem veniens miſere diripitur. 279
Niſchanzi baſſa. 364
Niſchanzis idem eſt, qui noſtri Cancellarius. 286
Nilus. 59
Nogai Chan. 74
Nogas Scytha eſt Chan ſive princeps Nogæorum. 318
Nomen Germiani unde factum videatur. 316
Nomen Muſulmanorum Muſulmanis principibus honeſtiſſimum Chriſtianis execrabile eſt. 311
Νόμιμον παραγωγὴ quid ſit Juſtiniano. 309
Nomina antiqua ſic a Turcis immutata ſunt, ut priſcorum ſimilitudinem retinentia in lingua ſua aliquid ſignificent. 308
Nomina Dan, Zabulon, Naphtali Tartarorum nonnulli retinuerunt. 311
Nova arx cum agro ejus finitimo ſit ditionis Muratis. 255
Nova arx recepta. 270
Nova per copias Muchemetis capta. 257
Nova ſive Nove oppidum Serviæ eſt. 340
Nubes anatum & anſerum poſtea inter ſe pugnantium, & ſe interficientium viſa. 296
Nuccari quatuor valent nummulum argenteum, quem Arabes Oſmanum vocant. 310
Nummi argentei aſpri vocantur lingua Turc. 359
Nummi Veneti, quibus imagines lege Mahumetis vetitæ ſunt impreſſæ, Sultaninis legi iſti nihil contrarium habentibus a Turcis hoc tempore præferuntur. 312
Nuntii Turcorum Ulacides. 208

O.

OBSIDIO Belgradi ſecunda. 340
Odium inter Perſas & Turcos eſt maximum ob religionem. 283
Odium inter fratres. 29
Oenos a Græcis pronunciatur Inos. 314
Officium beglerbegorum reſpondet dignitati maximi Stratopedarchi. 308
Oguzalpes dicitur quaſi Oguz Elp. 297
Oguzes filius Carachanis. 245
Oicoluces pater Bainderis. *ibid.*
Omer Mahumetis prophetæ ſociorum trium unus. 283
Omnia cæſorum cadaveribus plena ſunt. 265
Onodium oppidulum captum & incenſum. 291
Ontun capiſi, vel Ontum ſchele porta Conſtantinopolis quarta. 360
Oppidum Edrenos Turcice vocatum non procul a Pruſa diſtans. 308
Oppida Helleſponti & Propontidis cum intervallis eorum, quibus aliæ diſtant ab aliis. 313
Oppida præter regni metropolim Budam per Ungariam capiuntur. 270
Opiniones de altera Muratis in Europam transjectione diverſæ. 334
Oratio exploratoria Peloponneſii. 141
Oratio Sinanis inverecunda. 137
Orator Turcorum ad deditionem hortatur. 161
Orchanes rex ſecundus. 8
Orchanis Muſulmani mors. 164
Orda Scachi Turcis prædæ eſt. 363
Ordines imperii a Suendio monentur, ne ſe per litteras Turci decipi patiantur, illum enim non Maximiliani, ſed ſuum quærere commodum. 276
Ordines monachorum ſeu religioſorum apud Turcos. 349
Oreſtias quæ & Adrianopolis obſeſſu capta. 13
Origo Sultanorum Turcicorum. 300
Oros hagion unde ſic nominatum videatur. 317
Ortachiol quis locus ſit Turcis. 339
Orthobules Pajaſitæ filius. 60
Orthobulis cædes. *ibid.*
Orthobules a patre captus, & poſt dies aliquot interfectus. 323
Orthobules eſt nomen Græcum, non Turcicum. 323
Orthodoxi qui fuerint olim appellati. 311
Orthodoxus Græcis eſt, qui rectam ſententiam tenet. 323
Os bovis trituranti obligandum non eſt. 313
Oſman baſſa claves argenteas Sultano Murati ſeptemdecim offert. 288
Oſman baſſa fuga ſibi conſulit. 285
Oſman baſſa per inducias Siruanum invadit, & damnum maximum infert Perſis. 287
Oſman baſſa Sultani conſiliarius fit. 290
Oſman Chriſtianis ſuperior tota illorum regione potitur. 246
Oſman ſoederatis tribus uſus, oppida complura ſubegit, & potentiam ſibi comparavit. 313
Oſman fratribus amiſſis victoria potitur. 246
Oſman non militat amplius, & moritur tandem, & ſepelitur Pruſæ vel Sugutaucæ. 246
Oſman primus apud Turcos rerum potitur. 245
Oſman prophetæ Mahumetis ſociorum tertius. 283
Oſman regnavit annos viginti novem. 319
Oſman vatis Mahumetani filiam ducit in uxorem. 243
Oſmanes dyſenteria moritur in itinere Tebriſio diſcedens. 295
Oſmania Oſmanis provincia Tartaris a Temire attributa. 250
Oſmanici a frigore ita læſi, ut & manus & pedes amitterent. 267
Oſmanici cum Sultaninis pugnarunt. 247

Oſmanici natura duplices, & fraudum pleni ſunt. 290.
Oſmanici nomen Muſulmanorum, non Turcorum adſectant. 311
Oſmanici per agros Ravanenſes aliquoties excurrentes omnia rapinis exhauriunt. 287
Oſmanici quantopere Perſis ob ipſorum doctores infeſti ſint. 284
Oſmanidæ amant mutos. 278
Oſmanidæ neminem veteri natum familia in imperio tolerarunt. 266
Oſmanidæ nuptias legitimas non contrahunt. 278
Othmangiuch idem eſt cum Othmanzug. 310
Othmania vocata fuit regio Tekienſis cum Bithynia conjuncta. 312
Othmanlick depravatum videtur ex Otmanſick vel Othmanſuck. 310
Otmanic longius quam par eſt ab origine Oſmanis recedit. *ibid.*
Otomanus rex primus circiter annum 1300. 5
Otomani mores. 8
Otmanidum familiæ. 5
Otrantum a Turcis captum, & a Chriſtianis receptum. 344

P

PACHOMIUS patriarchatu de ſententia Græcorum abdicatus. 315
Padiſcachler ſupremi principes, ſive Scachi ſunt Turçici. 301
Palota obſidetur. 276
Palus Varnenſis. 255
Pajaſites prior quintus rex anno 1373. 24
Pajaſitis reſponſum. 25
Pajaſitæ copiæ. 62
Pajaſitis ſana conſilia contemnit. 62
Pajaſitis oratio. 63
Pajaſitis fuga. 65
Pajaſitis mors. 67
Palæologorum diſcordia. 154
Palæologorum principum diſcordia. 173
Palæſtina. 39
Panicus terror e flamma mulierculæ. 192
Panagiaſto mauro molo. 339
Pancota caſtellum expugnatum. 275
Pannonum mores. 26
Pannones Turcis formidabiles. 129
Pannonum & Turcorum pugna. 130
Pannonum fœdus cum Turcis. 131
Pannonum apparatus Turcis formidabilis. 133
Pannonum conſultatio. 150
Pannonum fuga. 139
Pantogles. 161
Papæ electio & ſtatus. 125
Papa ad bellum Turcicum vocandus. 219
Papa privatum odium publico anteponit, & Turcam minorem appellat Sigiſmundum Malateſtam. 219
Paraklimomeni qui ſint Turcis. 359
Parentes tertio aut quarto quoque anno inviſendos credunt Turci. 261
Pariki homines conditionis ſervilis fuerunt, dominis adeo obligati, ut vitæ neciſque in eos haberent poteſtatem. 309
Πάροικοι, Græcis coloni ſunt. *ibid.*
Parricidia ante Bajaſitis Chanis imperium nulla committi ſolita. 246
Pars Zercolm ſuperior ſeſquiſpithamam alta eſt. 311
Paſſonii campi. 245
Patavium. 123
Pater Græcus Imp. filio uxorem eripit. 33
Patræ deditæ. 99
Patræ a Turcis occupatæ. 144
Patronus ſuum non clientis commodum captans. 275.
Patzinacarum ſeu Patzinacorum unde dictum ſit. 327
Paulus baro Eitzinganus Rudolphi II. Cæſaris orator. 298
Pax inter Bajaſitem & Græcos. 321
Pax inter Lazarum & Muratem fit. 255
Pax inter Sultaninos & Oſmanidas. 349
Peci Sultani Turcorum curſores qualia geſtent pilea. 318
Peclarpaces qui. 308
Peclarpax maximus exercituum Perſicorum dux. 325.
Pecunia ingens Tataro ad bellum gerendum miſſa. 289
Pedites Turcis Azapi dicti. 256
Peloponneſus Italis erepta. 201
Peleponneſi res. 232
Peloponneſi oppugnatio. 257
Peloponneſi turbatio. 283
Peloponneſiacorum conatus & defectio. 432
Peſſozium expugnatur. 277
Pera capta. 165
Peræ mœnia dejecta. 166
Pericula minora eligenda. 227
Perenius Budæ obſidionem urget. 270
Perfidia Muſtaphæ baſſæ dignum reportat præmium. 287
Perſarum imperium. 2
Pergamus medici Galeni patria eſt. 321
Perſæ alii Scheichem Heidarem, alii Immamum doctorem ſequuntur. 283
Perſæ cum Georgianis conjuncti Oſmanicos adoriuntur. 288
Perſæ non re, ſed dicis cauſa pacem petunt a Turcis. 284
Perſæ res a Turcis relictas diripiunt. 285
Perſæ facultatibus ſuis avectis, viciniam ſuam totam ferro & igni vaſtant. 285
Perſæ noctu & interdiu non quinquies Oſmanicorum more precari ſolent, ſed ſemel tantum. 285
Perſæ regem ſuum adorant. *ibid.*
Perſæ tribus Mahumetis prophetis inimiciſſimi ſunt. *ibid.*
Perſæ tribus Mahumetis ſociis Ebubekiri, Omari, Oſmani fide nulla adhibita, Alim ſolum recipiunt. 283
Perſæ Turci ſunt Iconienſes. 325
Perſecutio mutua inter Iſam & Muſam. 252
Peruſium. 120
Peſtilentia in caſtris Turcicis fame laborantibus immaniter graſſata. 286
Peſtum occupatur. 270
Petrus Emus patricius Venetus. 293
Phanarion porta Conſtantinopolis octava. 361
Phaxis fluvius. 38
Phænanenſes fraude capti. 199
Pharapia ſive Therapia. 339
Philadelphia capta. 26
Philipalcazer arx in memoriam Hiſpani exſtructa. 274
Philippopolis a Philippo Macedone, magni Alexandri patre condita fuiſſe falſo putatur. 315
Philippovius. 274
Philippus Hiſpaniæ rex. 272
Philippus Mornæus. 312
Philippus Mediol. dux, Genuæ dominus, 109
Philippi morte omnia Mediolani confuſa, donec ſucceſſit Sforcia. 123
Philocrina oppidum. 9
Phliuntis regio occupata. 199
Phrygia ſalutaris & Cappatiana. 317
Phulkizin pro phurkizin eſt in furcam agere. 348
Pialis baſſa rebus ad Meliten infeliciter geſtis Neapolim cum claſſe redit. 123
Pignus inauditum induciarum non violandarum cauſa Murati datum. 315
Pileus albus a religioſo Mahumetano approbatus. 246
Pirametus pro Ibrahime. 346
Piratæ Turcici pelagus Hiſpanum infeſtant. 275
Platonis reſpublica. 78
Plagiari pagus in quo Soleimanes baſſa ſepultus eſt. 314

Planicies Coſovana a Sanſovino non recte Caſſoviana paſſim vocatur. 320
Planicies Zibuc ſive Sivac. 355
Plumbinum a Turcis obſidione cinctum. 273
Podoliæ princeps Vulado infeſtus. 209
Podolovius, vel, ut alii, Polidovius, nobilis Polonus, ſtabuli regii præfectus ſecundus. 290
Podolovius una cum ſuis ſalvo conductu per Turcam dato & violato, decollatur. 291
Podora Græcis nunc eſt dux itineris, vulgo Pelota vocari ſolitus. 312
Pogdates Baldas quæ & Babylon, obſidetur & expugnatur. 47
Poloni. 31
Pondus Turcicum utrum ponderi Græco antiquo reſpondeat, incertum eſt. 309
Pontus Cappadocius & Polemoniacus. 33
Populi alii aliis ob doctores infeſti. 284
Populus Athenienſis mari præpotens. 313
Populus Otmanicus rudis & ſimplex. 249
Porcus præpinguis a Scacho Iſmaele alli ſolitus, & Hunker Bajaſit, vel Hunker Selim vocatus. 302
Pordapas. 201
Porta fere idem eſt quod janua. 316
Porta aurea ſive fontis, porta Conſtantinopolis decima ſexta eſt. 361
Porta Conſtantinopolis vigeſima ſecunda. 362
Porta κυνηγὸς porta Conſtantinopolis eſt decima. 361
Porta Piſmatiorum eſt porta Conſtantinopolis decima nona. 362
Portæ conſtantinopolis viginti tres. 360
Portugallia. 214
Portus albus Græcis Aſprolimiona. 313
Portus maris Albus dictus ubi ſit. 247
Portus vulgo Qualliarum, id eſt, Cothurnicum. 279
Poteilas Seris Askeris apud Turcos quam late pateat. 286
Poſteri Eurenoſis, rectius Eurenoſii, vel Eurenefii vocarentur, quam Ebrenes. 314
Poſteritas priorum fauſta, ſceleſtorum infauſta. 314
Poteſtariæ Italis judicum officia ſunt. *ibid.*
Poteſtatus Italis quis ſit. *ibid.*
Potocova capite plecti jubetur. 286
Potocova generoſus Polonus. *ibid.*
Potocova ſupplicio afficitur. *ibid.*
Præda ex Conſtantinopoli capta quibuſdam quater millies millibus ducatis æſtimata Veneti damnum paſſi ſunt 150000, Genuenſes 100000; Anconitani 5000 ducatorum. 165
Præda ex Moldavis. 313
Praga. 55
Præfecti ſtabulo duo ſunt, major & minor. 228
Præfecti ſtabulorum duplices ſunt, majores alii, alii minores. 308
Præfectus vexillorum ſupremus eſt officiariorum Turcorum. *ibid.*
Prælium in planicie Zalderana. 315
Prælium Muratis precibus mutatum. 335
Præſidium Cherroneſi pro caſtro, & idem oſtitanter dictum. 312
Præſidium militare Ragadati impoſitum a Turco Soleimane. 268
Prætor Calliopolitanus & Ἐπιτηρητὴς. 372
Prætor ducentis plus minus annis ſcripſit hiſtoriam ante Chalcocondylem. 374
Prailabum Valachiæ emporium. 209
Praimi Halis ſententia. 73
Praſobus mons. 209
Pratum Genibaxeum. 358
Precatio Muſulmanorum communis quæ ſit. 315
Precop Chan. 305
Precopii Tartari. 357
Pretejanus idem eſt quod presbyter Joannes vulgo vocatur. 305
Princeps Albanorum Iſcodaræ dominus. 356
Princeps Caramaniæ Hæmidam regionem ingreſſus occupat, & cum Gilderune hoſte ſuo tranſigit. 250
Princeps Iſmiræ ditione ſua expellitur. 254
Princeps ſacrorum Maronitis eſt, habitans in Virginis Delparæ monaſterio. 260
Princeps Turcorum il grand Segnor Hiſpanice vocatur. 304
Principes Amuratis dicto audientes. 20
Principes Græci Turcos imitati ſe Deſpotas vocarunt. 321
Principes Lesbi origine Genuenſes. 318
Principes minorum etiam gentium apud Perſas & Tataros Chanes dicuntur. 304
Principes Palatini de republica Romana bene promeriti. 312
Principes Serviæ a Turcis, aut Lazari, aut Bulci, aut Bulcogli dicti fuerunt. 321
Privigni & novercæ amor. 119
Proceres provinciæ Turcutenſis vitæ fuga conſulunt. 260
Procuratores Sancti Marci. 83
Proditio cavenda in exercitu. 47
Prophetæ Mahumetis quatuor debite honorandi a Turcis, alioquin ſupplicio mortis afficiendi. 267
Protogeros. 355
Protolymbulus Balſamæ aliis archiſatrapas Maſalmæ eſt. 308
Prov. preſſis manibus ſedere. 301
Proverbium Græcis & Turcis uſitatum. 284
Provincia Honorias. 306
Pruſa Turcorum regia ſedes. 6
Pruſa capta 1303. 1317. 7
Pruſa regia capta. 65
Pruſa Bithyniæ principio fuit ſedes Imperii Turcici. 326
Pruſa dedita. 196
Pruſa magna ex parte conflagrat. 294
Pruſa nunc Bruſa vulgo dicitur. *ibid.*
Pruſa rex Bithynorum. 308
Pruſa Theopolis ſeu Dei civitas cognominata. *ibid.*
Pruſias cum Pruſa confuſa. *ibid.*
Pruſſia Teutonicorum ordo. 55
Pugna Varnenſis. 336

Q

QUADI. 314
Quæ Turcis de Soleimane commemorant a Laonico ad Muſulmanem referuntur. 303
Quando Callipolis a Turcis ſubjugata ſit. 313
Quando Turci primum in Europam irruperint. *ibid.*
Qui Corizzi vel Coridſchi. 336
Qui furores Arrianorum abominabantur olim, orthodoxos ſe appellabant. 311
Qui legis apud Turcos periti ſunt, partim jus dicunt, partim legem interpretantur. 315
Qui linea recta tam a propheta Mahumete, quam ab Ali genero Mahumetis deſcendunt, maximo ſunt in honore apud Turcos. 305
Qui Turcis Zingis Chan eſt, Beluacenſi Chingis Cham dicitur. 325
Qui Turcomani Perſici. 135
Quidam eques natione Græcus omnes vincebat. 303
Quidam priſcorum regum Alexandri ſucceſſorum nomen Cerauni a fulmine habuit. 316
Quinque Montani ſive Circaſſi. 365
Quomodo anni Græcorum a mundo condito conveniant cum noſtris. 354
Quomodo Taliſmani Mahumetanos ad preces excitent. 315

R

RAMA. 366
Ramadan baſſa a ſuis obtruncatur. 293
Ramaſan. 355
Rammola. 366
Raſcii ſive Razii. 317
Raſcianica. 190
Ratiani melius Roxiani dicerentur. *ibid.*
Ratio expugnandarum urbium triplex. 67

Rebuilula nomen menſis. 257
Regio Celbiana ſeu Celviana. 317
Regio Lazari univerſa devaſtatur. 254
Regio Bagadari regioni finitima Soleimanis imperio ſe ſubjicit. 263
Regio quæ Tranſilvaniam cum utraque Valachia continebat, Dacia quondam adpellabatur. 326
Regio Tekienſis. 97
Regis januæ cuſtodes corporis Janizari, 6
Regnum Bozinenſe finitum. 342
Regnum Perſarum a Turcis Aiem vilaget, vel Aiem Memleket appellatur, 304
Regnum Sultaninum ſeu Ægyptum Selimes univerſum ſuo ſubdidit imperio. 265
Regnum Navarræ & ejus inſtituta. 213
Reinerus Reinecchius hiſtoricus inſignis. 298
Religio Perſarum nova a rege ipſorum Sophino Sophina vocata, quantopere ipſi utilis fuerit, 283.
Religionis ejuſdem homines ſe invicem perturbare nefas. 203
Religioſi apud Turcos. 349
Religioſi Turcici tenentur magis contra Chriſtianos pugnare quam alii, 326
Remle, 366
Repudii ritus. 51
Reſponſum Sinanis imprudens, 267
Reſpublicæ liberæ in Italia quæ. 326
Revanum nomen beglerbegatus facile tuetur. *ibid.*
Rex Tartariæ ab Otmane baſſa ſtrangulatus. 284
Rex Ungariæ bello magno ſe accingit. 253
Rex Ungariæ a Soleimane Erdelii banus creatur. 369
Rex Ungariæ temere in caſtra Turcorum irrumpens decollatur. 255
Rex Ungarorum cum exercitu ad Nigebolim accedit, 249
Rex Ungariæ cum Turca pacem facit. 260
Rexa urbs Perſarum. 283
Rhædeſtum nunc Rhodoſtum eſt. 313
Rhaguſinorum bellum cum Sandale. 324
Rhegium ῥήγιον majus & minus. 348
Rhipſocindyni Græcis dicti ſunt, qui ſe temere periculis objiciunt. 291
Rhodope pro Hæmo non recte accipitur. 327
Rhodus. 15
Rhodii Nazaræ dicti. 49
Rhodus quando a Turcis primum obſeſſa ſit. 343
Rhodus quando capta. 366
Riſuarum a Svendio præter ſpem amiſſum, præter ſpem recuperatur. 279
Ritus Imperatoris alterius altero adhuc ſuperſtite creandi quis ſit apud Græcos. 359
Ritus ſepeliendorum Turcicorum Imperatorum. 277
Rivuli a Svendio ſine negotio ullo recepti. 279
Robur Potocovæ Poloni cujuſdam ducis, quantum fuerit. 290
Romanorum imperium. 2
Romania univerſa Duſmi Muſtaphæ ſe ſubdit. 254.
Roſſa ſive Roxolana Soleimanis uxor. 272
Roſſi cum Raſciis ſive Raziis linguam communem habent. 316
Roxiani ſunt a voce Græci Ros adpellati. *ibid*
Roy Jacques Gallis eſt rex Jacobus. 373
Rudolphus a Salis. 274
Rumelia eſt eadem quæ Romania, vel Europa. 314
Rupela dedita. 184
Ruſtemes Vezirazemes in Aziam profectus, curat ut Muſtaphas filius Soleimanis ſtranguletur. 273.

S

SAccæ Caduſii Maſſagetæ. 49
Sævitia Selimis in baſſas ſuos. 365
Sait regio Ægypti pars. 366
Salarium quadragies centenorum millium aſperum Chairadini conſtitui a Soleimane annuum. 267
Saladinus Syriæ rex. 5
Salapani proditio. 74
Salazarus Hiſpanus urbium muniendarum peritiſſimus, 281
Salmenica obſeſſa. 198
Salmonica ſiti oppugnata. *ibid.*
Salmenica arx rurſum obſeſſa. 200
Salnarium. 197
Samalites qui juſti & æqui obſervans. 218
Samo, Samus. 372
Samogetia. 55
Samobunogli filius Samobunæ. 326
Sancta Maura. 372
Sandalis regio. 104
Sandalis Regio juxta Rhaguſium. 221
Sandalis regio. 222
Sandalis adulterium. 224
Sangiac Turcis eſt vexillum. 310
Sangiacus Semendriæ cur a Bajaſite Selimi filio fuerit oblatus, 357
Sangiacbegi provinciarum præſides ſunt. 310
Sangiacus Gallipolis. 372
Sanguis innocens non fundendus, etiam Turco ſuaſore. 263
Santamaria, ſort e quæ Sancta Maura hodie dicitur: quidam Leucada, alii Neritum inſulam eſſe putant. 197
Sanzac Turcica vox Græcis ſtambarum ſeu ſtambulum eſt. 310
Sanzaci Turcici Græcis ſtambulares ſunt. *ibid.*
Saranta eccliſies. 135
Saraceni in Hiſpaniam. 36
Saracenorum in Europam irruptio. 213
Sarmatæ. 31
Sarmatia quæ Ruſſia. 54
Sarmatia nigra & alba. *ibid.*
Sarazies. 355
Sardinia. 213
Saratzies mendoſe ſcriptum pro Caratzies. 327
Sarigates filius Ertuculis. 200
Sarumes Jacupes pro viro ſancto habitus. 255
Saſſii Saxones ſunt Germani. 326
Savus fluvius. 18
Scachines regiæ Gazis Muratis œconomus. 13
Scacho ſcachus opponendus. 353
Scachus Abedines baſſa Romaniæ beglerbegus eunuchus. 254
Scachus Iſmail II. rerum apud Parthos potitur 280
Scachus relicto Tebriſio Sultaniam ſe confert. 264
Scachus ſive rex Perſicus Turcis hoſtis acerrimus eſt, 47
Scachus Teegmates Tebriſium ingreſſus, Turcorum, qui inde profugerant, impedimenta relicta diripit. 262
Scachoculis Anatoliam univerſam male tractat, & fœda multa committit. 261
Scachoculis caravanam Parthicam diripit, & homines eam comitantes interfici jubet. 253
Scachoculis cum copiis ſuis in Caramaniam irruit. *ibid.*
Scanderbegi apparatus. 146
Scanderbegi victus. 179
Scender rex Armeniorum. 324
Scepera ſive baculi Græcorum. 352
Scheiches Bedredines deſeritur. 254
Scheiches Bedredines Romaniam ingreditur. 254
Scheiche homo religioſus eſt Turcis. 355
Scheib Bedredin ſeditioſus. 326
Scheiches Heidar Perſarum doctor. 278
Schemhal Chan. 304
Schemhalis Chan princeps Derbenti ſectæ Mahumetanæ & Otmanicæ Perſis infeſtus. 285
Schiſma, Latinorum & Græcorum 870. 2
Schitnitza ab aliis Schinitza temere vocatur. 320
Schitnitza fluvius. 318
Schulium a rege Ungariæ ſpoliatum. 256
Sclabadinus ad Vaſcupam victus. 207.

Seitan Culi. 353
Scodra Græcis integra voce eſt ſcutarium. 336
Scopelus inter epiſcopatus metropolitani Hadrianopoleos Hæmi montis ſelata. 316
Scopios deducta colonia, 25
Scopil. 189
Scopia pro Scupia reponendum. 349
Scriba Turcorum quem Cancellarium & Quæſtorem vocamus. 181
Scuras Albanus. 140
Scytharum ſeptem eruptiones in Aſiam. 4
Scytharum in Daciam irruptio. 40
Scythæ qui nunc Tartari. 48
Scylolimpe. 204
Sebaſtia capta. 44
Sebaſtia obſeſſa & expugnata, 60
Sebaſtia prima ſub Aladine in Aſia Turcorum regia fuit. 97
Sebaſtianus Venerius Soppotoum expugnat. 278
Secta Sophilariorum quo tempore primum exorta ſit. 353
Securitas Turci. 210
Sedes imperii Turcici diverſæ. 326
Sedes Sultani Muchemetis Amaſiæ erat. 256
Sedicio Genizarorum. *ibid.*
Seidiſcher Turcis, Græcis Hierapolis, civitas ſancta ſive ſacra eſt. 317
Seiſe. 350
Seithi Turcis Tartarique dicti qui ſint. 305
Selerve fortaſſis eſt Slelar, vel Selelar, non procul a monte ſancto ſitum. 318
Sellmes adverſus Ægypti Syriæque Sultanum expeditionem ſuſcipit. 363
Selimes cruentus Imperator, 363
Selſmes imperium auſpicatur. 264
Selimes imperium ſolus habens ad debellandum Parthorum Scachum ſe comparat. *ibid.*
Selimes licet pacem a Soleimane cum Venetis initam confirmaſſet, quæſitis tamen cauſis eis bellum inferre parat. 269
Selimes victus Cofen aufugit, 265
Sellmes victus theſauro omni relicto fugæ ſe dat, 262
Selymbria. 34
Semarchandæ deditio. 47
Semendia per regem Boſnenſem ſponte dedita, 263
Semercant quale oppidum. 325
Semercant unde dicta. *ibid.*
Septem ſunt, quæ a Turcis proceribus cum magnis impenſis exſtrui ſolent. 311
Sepultura Soleimanis. 277
Ser Asker cognomen Ibrahimis baſſæ. 267
Ser Asker ſupremus militum dux eſt apud Turcos, 285
Seral Dar Agaſi. 258
Serbecum oppidum. 316
Serbellonius captus a Sinane crudeliter ab ipſo tractatur. 282
Serbeſtuum oppidum. 316
Serf nomen loci. *ibid.*
Serbi circa Mæotidem a Plinio collocati. 316
Serdar generalis & ſupremus copiarum imperator, 290
Seres Græcis numero multitudinis Serræ dicuntur, 318
Series principum Machanenſium. 297
Seriphæ quid Mahumetanis ſit. 305
Seriphæ ſunt Arabibus qui Turcis Tatariſque ſunt Scithi. *ibid.*
Serpens calcando excitatus terribiliter pungit. 283
Serpens triplex aheneus triceps idolum Conſtantinopolitanum a Muchemete Turco comminuitur. 257
Serpentes Conſtantinopoli magno numero conſpiciuntur, ſimul atque idolum ſerpentinum a Turco comminutum eſſet. *ibid.*
Serræ urbs cum arce ſua ſe dedit Duſmi Muſtaphæ. 254
Serræ civitas occupatur a Muchemete. *ibid.*
Serras oppidum bello per Turcos vexatum. 247
Servii Hadrianopolim Turcis eripere conantur, 247
Servii in antiqua Triballorum regione & Myſia ſuperiore collocati. 322
Servii nemine perſequente in fugam ſe conjiciunt. 248
Servilia ingenia liberis inſultant. 66
Servoctonium quid. 317
Sexteria. 81
Sforcia Palaſichus Marchio Cortis majoris. 282
Siauſes baſſa certis de cauſis officio Vezirazematus privatur. 287
Siauſes baſſa in publico divano condemnatus, & maſul factus eſt. *ibid.*
Siauſis baſſa maſul in gratiam redit apud Imperatorem Turcum ſuum, 295
Sibyllina oracula. 167
Sicyon nunc baſilica direpta, 143
Sidrus nunc eſt Sidrocapſa. 248
Sigiſmundus Auguſtus Poloniæ rex, Erdeliani avunculus. 275
Sigiſmundus Ludovicus baro de Polhaim. 292
Sigiſmundus Imp. Rom. 88
Sigiſmundi coronatio, 31
Sigiſmundus Malateſta, 324
Sigiſmundus rex Ungariæ poſt Imperator factus, 321
Silichtar, 356
Silitra nomen urbis in Macedonia. 275
Siliſtria a Gilderune Chane capitur. 250
Simile. 316
Sinan baſſa in locum Muſtaphæ ſuffectus. 286
Sinan baſſa regem Perſicum ex intima ejus regia abductuum ſe promittit, 286
Sinan baſſa vir aſtutus. 281
Sinan contra Perſas ire jubetur. 287
Sinan crudelis & avarus erga quoſvis fuit. 279
Sinan vitæ periculo difficulter exemptus in exilium relegatur. *ibid.*
Sinus Magariſius a fœdis tempeſtatibus & pluviis dictus. 313
Sinus Mainenſis veteribus Meſſeniacum appellatus. 278
Sinus olim Rizonicus, nunc Catarinus appellatus, 280
Sinope. 201
Sinope Mechumuti tradita. 202
Sio eadem quæ Chius. 302
Sirvanum beglerbegatus titulū facile meretur. 288
Sirvanum muris nudatur. 285
Sirvanum nemine reſiſtente a Muſtapha captum. *ibid.*
Sis oppidum capcum. 247
Sivaç eadem planicies eſt cum Zibuç. 355
Sirbia unde dicta. 316
Sirus videtur eſſe Hieruſſus. 317
Siſſopolis oppidum Thraciæ verſus Euxinum, non procul ab Anchialo ſitum, ideoque Sis oppidum non eſt. 235
Sitibaba a Turcis Eskibaba, 310
Sivaſta imperio Soleimanis Scachi paret. 295
Siurige arx acuta. 340
Siurige in poteſtatem Muchemetis Turcici Imperatoris redacta. 257
Slelar, vel Selelar. 318
Smirna capta. 67
Socii Mahumetis tres Perſis exoſi. 283
Socii Mahumetis prophetæ tres. 133
Socii prophetæ Mahumetis teſtamento Mahumetis violato ſucceſſores ipſius ſeipſos conſtituerunt, excepto uno Ali, qui legitime ſucceſſerit. 284
Sol diluculo primo tam valde obſcuratus fuit, ut omnia tenebris involverentur. 258
Somachia ab Oſmane capta. 288
Soleimanes baſſa in Græciam trajicit. 247
Soleimanes baſſa Iſpicæ præficitur. *ibid.*
Soleimanes baſſa leporem equo perſecutus, & in ſcrobem quamdam lapſus ita ſe læſit, ut moreretur, 247

Soleimanes baſſa mortuus eſt ante patrem menſibus duobus. 314
Soleimanes baſſa mortuus in pago non procul a Calliupoli ſepelitur. *ibid.*
Soleimanes mortem filii Muchemetis acerbe luget. 271
Soleimanes non recte Jacupes, vel Jagupes adpellatus eſt. 316
Soleimanes Sceches ſuſpendio necatur. 273
Soleimanes Scachus flumen ingreſſus & aquis obrutus perit, quæſitus & inventus tumulatur. 195
Soleimanes Scachus pater Ertuculis. *ibid.*
Soleimanes Sultanus ob felices Maximiliani ſucceſſus ad rabiem fere adigitur. 276
Soleimanes Sultanus victoriam de Zigetanis nondum potitus, frendens & fremens animam infelicem exhalavit. 277
Soleimanes Viennam Auſtriæ obſidet. 376
Soleimanes Ungariæ regem Banum Erdelii creat. *ibid.*
Solitudines in Aphrica magnæ ſunt. 293
Somnia Nicolai Nicolaidis Delphinatis de origine Gallipolis. 311
Somnium Ertuculis & expoſitio ejus. 196
Sophia diverſa eſt a Scopia. 349
Sophillarii ſecundo movent adverſus Oſmanicos. 353
Soppotoum caſtrum Albaniæ non procul a Corcyra ſitum. 293
Sorabi & Sorabri. 317
Sparta, Lacedæmon, Mizithra hodie a Machumete occupata. 295
Spectaculum inſolens & barbarum. 291
Spenderobe Triballorum metropolis. 334
Spenderbegus legatus. 274
Sphetigradum eadem cum Siurige. 340
Sphortia Marchiæ princeps. 112
Sphortiæ victoria. 124
Spinula familia. 109
Stabulum porcorum e Chirido caſtro per jocum poſtea in monaſterem commutatum factum. 312
Stagnum Varnenſe. 335
Stancois arx in poteſtatem Turcorum redacta. 268
Scatua arcens peſtem Conſtantinopoli. 257
Statuæ a Muchemete Turco dejectæ. *ibid.*
Stauros pagus quidam. 364
Stellæ de die apparuerunt. 248
Stenia locus nomine de Soſthenio corrupto ita dictus. 335
Stenon idem cum Stenia. *ibid.*
Stephanus Batorius Somlianus, nobilis Ungarus rex fit Poloniæ. 281
Stephanus Bozinæ rex. 340
Stephanus Bozinæ rex Muchemetis II. juſſu cute vivus exuitur. 322
Stephanus Bulcovitzius a Murate ſecundo ditione ſua ſpoliatus eſt, & tandem viſu privatus. *ibid*
Stephanus Carabagdaniæ Vaivoda. 346
Stephanus de Reva, Comes Turocenſis, Ungarus. 292
Stephanus Loſoncius ob fidem violatam interfectus. 272
Stephanus rex excoriatus. 257
Stichioſes ſtatuarum. 339
Stipendia judicibus Turcorum conſtituta. 250
Stirages Turcorum maxima editur. 295
Stratagema. 26
Stratagema. 115
Stratagema principes ſubditis infeſtos faciendi. 173
Strigonium in Soleimanis poteſtatem venit. 302
Subditi quomodo tractandi. 171
Subditi Sultano Iconienſi duplices a Prætore ſtatuuntur. 324
Subſidium Palotanis divinitus inopinatum offertur. 275
Succeſſores Jacobi Deſpotæ quotnam & qui fuerint in Valachia. 274
Succeſſus Turcici per Tartarum Timirim divino conſilio impediti. 317
Suendius cunctando decem barbarorum millia ſine ullo ferme negotio ſuperat, & cædit. 270
Sugutzuc locus nomen habens a ſalice. 346
Sugutzug novellas ſeu teneras ſalices vel ſalicetum potius ſignificat. *ibid.*
Sulaiman III. rex. 10
Suſinanus victus. 14
Sultan Murat Chan, bin Sultan Selim Chan, elmuzafera dalma quid ſit. 305
Sultanini Bajaſiticos terga dare cogunt. 246
Sultanini cum Oſmanicis bis pugnarunt. 348
Sultanini Larendam captam direptamque ſuccendunt. 347
Sultanus Agarenis eſt dominus. 304
Sultanus Aladines Amaſiæ moritur. 255
Sultanus Aladines e familia Selgucis oriundus. 272
Sultanus Aladines in Romania provincias complures ſibi ſubdit. *ibid.*
Sultanus Aladines Iconii princeps. 289
Sultanus Bajaſites loco patris Muchemetis fit Imperator. 259
Sultanus Muchemetes. 252
Sultanus Muchemetes Amaſiam profectus quieti ſe dat. *ibid.*
Sultanus Muchemetes Emiri Soleimani fratri natu maximo munera mittit, aliiſque de rebus certiorem facit. *ibid.*
Sultanus Muchemetes exercitum in agrum Zagorenſem expedit. 254
Sultanus Muchemetes Muſam bello perſequi ſtatuit. 252
Sultanus Muchumetes Serras occupat. 254
Sultanus Muchemetes templum per fratrem Emirem Soleimanem Hadrianopoli inchoatum abſolvi curat. 254
Sultanus Murates Bulci filiam matrimonio ſibi jungit. 255
Sultanus Murates filius Muchemetis in imperio ſuccedit. 254
Sultanus Murates in thronum regium collocatus a ſuis Imperator ſaluratur. *ibid.*
Sultanus Murates iterum ſummæ rerum præficitur. 256
Sultanus Murates ſe cum mutis ſuis exercens quomodo fere interierit. 293
Sultanus Murates Sultano Muchemeti filio imperium iterum reſtituit. 257
Sultanus Muſtaphas Parthis obviam it, & eos fundit. 260
Sultanus Selimes ſecundus, quo ætatis anno Soleimani in imperio ſucceſſerit. 271
Summarii corrupte vocantur Beluacenſi, quos Græci ſamarios, ſagmarios vel ſagmatarios vocant. 310
Sungurgenſis filius Soleimanis Scachi. 196
Supplicium Scachoculis. 356
Symbola ſeu inſignia Imperatorum Turcicorum. 339
Syncellus olim apud Græcos Patriarchæ ſuccedebat. 305
Synodus Mantuana. 277
Syri non parum diſtant a Perſis & Parthis. 311
Syrus fortaſſe Turcis dicta eſt pro Sidrus. 317

T

TABASSARAN locus non longe a Temircapi diſſitus ab Oſmane captus. 288
Tabula Abrahami Ortelii Natoliam deſcribentis. 310
Tænarus fluvius idem eſt qui & Tunſa. 319
Talentum apud Svidam viginti quinque librarum pondus. 186
Taleri Germanici Turcis gratiſſimi ſunt. 322
Taliſmani Matrimetanos interdiu & noctu quinquies ad preces excitant. 315

Taliſmani multa perſona ipſorum indigna committentes magnum ſibi creant periculum. 249
Taliſmani qui dicantur apud Turcos. 315
Taliſmani quid officii habeant apud Turcos. 248
Taliſmani ſpecie religioſi, re ipſa malitioſi ſunt. 322
Taliſmani ſunt Turcis iidem, qui Græcis Diaconi. 316
Taliſmanus pro negligenter orantibus orans, orationem ſæpiſſime repetit. *ibid.*
Tamerlani victoria, circa annum Chriſti 1397. 65
Tangrigiſtugi, eſt Turcice Deus evertit. 318
Tarabolus Turcis eſt Tripolis. 295
Taraboſane. 263
Tarſus occupata. 284
Tatarbaſar locus a Tataris appellatus. 310
Tartaricæ fugæ inſidioſæ. 59
Tartari ad internecionem deleti. 285
Tartari circumciſi fuerunt prius quam nomen Mahumetis audiſſent. 311
Tatari cum priſcis tum recentibus diverſi fuerunt. 318
Tatari Deſtenſes de quadam natione Tatarorum certa accipiendi ſunt. *ibid.*
Tatari Præcopienſes. 118
Tatari Deſtenſes Gilderuni fide non ſervata ad Temirem tranſeunt. 250
Tatari jugum Indorum excutiunt. 305
Tatari kerimi vocati Turcis ſe dedunt. 258
Tatari non Tartari, a Tataro flumine ſic dicti. 305
Tatari ſive Totari lingua Syriaca reliquias ſive reſiduos ſignificant. 311
Tatari unde orti ſint. *ibid.*
Tatarus Chan ſubolfaciens ſe regno ſuo exutum iri a Murate, militiam nomine ejus ſuſceptam, non perſequitur. 289
Tautis Turci oratio. 150
Tebriſium. 355
Tebris. 364
Tebriſium deſertum & ab inhabitatoribus vacuum. 269
Tebriſium Turco ſe dedit. 295
Techmaſes regionem ſuam ipſius incolis paſſim abactis corrumpit, ne ſui perſequendi occaſionem relinquat Soleimani. 302
Techrin begus Laonico Scender vocatur. 324
Tegglur præſes eſt, nomine a ſollertia militari deducto. 321
Tegglur Turcis provinciæ præſes eſt. 308
Tegglur Ulubadæ a Turcis ob fidem ipſis non ſervatam ſe peti videns, ſibi manus affert. 247
Teggiur zair. 345
Teke ſive TeKie regio. 283
Tekie regio Bithyniæ Ciliciæque vicina. 312
Temerianis uxor. 44
Temerianis ſeptem poſtulata. 41
Temerianis origo. 46
Temerianes uxorem ducit. 47
Temerianes in Caddufios. 49
Temir Chan apud Parthos annis quadraginta rerum potitus eſt. 252
Temir Chan dignitatis regiæ nomen eſt. 318
Temir Chan per Parthorum regionem arma circumfert. 250
Temir cutlu ferrum ſeu gladius felix. 318
Temir Gilderunem ipſum deſpicientem bello perſequitur. 250
Temir Gilderuni bellum ſe facturum promittit iis, qui per eum ſuis regionibus injuſte privatos ſe eſſe apud ipſum conquererentur. *ibid.*
Temir Græcus a noſtris Tamerlanes, vel Tamburlanes non recte vocatur. 318
Temir Pruſam profectus Bajaſitis theſauros inventos ſibi vindicat. *ibid.*
Temir ſeu Temur ferrum ſignificat. 318
Temir capis eſt eadem, quæ & porta ferrea. 285
Temiris in Tartaros expeditio. 57
Temiris legatio ad Sultanum. 58
Temires in Sebaſtianos crudelitas. 62
Temiris arrogantia. 66
Temiris mors & mores. 69
Templa Chriſtiana in Chio ſolo æquantur. 276
Templa Chriſtianorum diruta in meſſitas, id eſt, templa Turcica commutantur. 256
Templa Mahumetanis meſſitæ dicuntur. 259
Tempus certum Conſtantinopolis captæ. 336
Tenus inſula Venetorum in Ægeo ferro flammaque vaſtatur a Turco ſine ipſius damno. 279
Ternobum. 11
Terra Conſtantinopoli adeo movetur, ut templa aliquot Turcica corruant. 262
Terra Conſtantinopoli mota, tremuit. 260
Terſis eadem eſt cum Tarſo, Pauli Apoſtoli patria. 347
Terium oppidum obſidione cinctum. 259
Thebæ direptæ. 7
Thebarum obſidio. 89
Theodorovitzii Theodori filii. 92
Theodorus dux a ſtoliditate Morotheodorus appellatus. 317
Theodorus Laſcaris in Aſiam minorem profectus, urbes ad imperium ſpectantes, a ducibus Græcis repetit. *ibid.*
Theodorus Laſcaris accepto imperio Celvianum univerſum cum Mæandri regione, Philadelphia, & Neocaſtris occupat. *ibid.*
Theodorus Spandugius Turcicus ſcriptor. 308
Theoliptus patriarcha Conſtantinopolit. 315
Theoliptus patriarcha qualiter inauguratus. 318
Therapia ſive pharapia. 335
Therma occupata. 19
Therma quæ & Theſſalonica. 73
Thermæ ad montis Olympi pedem præſtantiſſimæ ſuperſunt. 308
Thermæ Turcis Caplicæ dictæ. 259
Theſſalonica Venetis ultro data. 86
Theſſalonica Græcis ultro data, & a Turcis expugnata. 98
Theſſalonica quando a Turcis occupata. 171
Thita quem habeat valorem. 257
Thomas Demetrii frater. 172
Thomæ Palæologi conſilia & temeritas. 188
Thomæ pugna cum Turcis infelix. 189
Thomas iterum fœdus cum Turco iniit. 195
Thomas in Italiam. 200
Thomas Erdendius Comes Muſlovinæ. 293
Thorda ſeu Torrenburgum. 276
Thronus ex auro puro puto ſexies centenis aureorum millibus æſtimatus. 295
Thures Alis begus egregie ſe gerit. 265
Tilia felix. 318
Timarion. 355
Timariotæ. *ibid.*
Tiphliſium a Muſtapha baſſa captum. 285
Tocajum a Suendio mirabili celeritate expugnatum. 274
Tocata magna Armeniæ urbs devaſtatur. 257
Toganus mons. 95
Tommambais Alcairi Sultanus. 264
Tommambais cum ſuis in regionem Saitenſem profugit. 262
Tommambais legatos Selimis necat. *ibid.*
Tommambais neceſſitate extrema coactus, a Selime Sultano pacem petit. *ibid.*
Tommambais ſuſpendio necatur. *ibid.*
Tommambais ultimus Ægypti Sultanus. 363
Top capiſi porta Conſtantinopolis decima quarta. 361
Torlaces capitur, & cum aliis quibuſdam ſuſpenditur. 254
Torlaces omnes a Bajaſite proſcripti. 348
Torlaclar. *ibid.*
Tormenta majora quæ ſint. 256
Tormenta bellica inſtar draconum a Turco fundi juſſa. 256
Trajanopolis montis Rhodopes. 316
Transjectio prima Turcorum in Europam. 312

Trapeſus occupata & tributaria facta. 193
in Trapeſunta expeditio. 204
Trapezuntis regio ac diſtributa. 205
Tribuni aliquot Germani nobiliſſimi præter Ungaros feliciſſime militant. 274
Tributa & reditus Turcorum. 281
Tripolis cur, & quo modo in poteſtatem Turcæ redacta ſit. 272
Tripolis quando occupata ſit. *ibid.*
Triturario quomodo fiat apud Græcos. 313
Trudeludis Hiſpani vidua victorem placat. 28
Trulla. 366
Truſci Maronitis vicini & fœderati ſunt. 295
Triballorum qui & Valachi origo & ſitus. 13
Tuigon baſſa Budenſis nomen ciconiæ commune habens. 273
Tuldum. 364
Tunſa flumen. 315
Turachanis conſilium. 128
Turachanis ad Græc. oratio. 172
Turachanis ad Pelopon. principes oratio. 173
Turchan begus Chacocondylæ Turachanes eſt 314.
Turchanes begus deſperans fugæ ſe dat. 235
Turchanes begus Omeris filius e captivo ſit liber. 258
Turcæ in Sanctamaurenſes perfidia. 197
Turci de victis Chriſtianis ſibi mutuo gratulantur. 256
Turci a Chriſtianis in maximas angustias adducti & cæſi. 296
Turci a Turcis in religione diſſidentes. 284
Turci ab aliis lædi ſe nolentes, maximam ſibimet ipſi nocendi licentiam in finibus ſumunt. 290
Turci aliquot milleni a Chriſtianis in finibus Croatinis cæſi. 295
Turci Amidam regno expellunt, Uluzali duce. 281
Turci cum prœliis, tum commeatus inopia plurimi periere. 285
Turci de Chriſtianis prælio ſuperatis gratulantur ſibi. 257
Turci ferro & igne vaſtant omnia. 247
Turci fœdam præ formidine fugam arripiunt. 276
Turci fratres officiis mutuis inter ſe certantes. 259
Turci Græcorum, Romanorumque ſimiæ ſunt. 310
Turci Græcos in multis imitati. 351
Turci Iconienſes quaſi e Perſide oriundi. 323
Turci mirifice turbati. 291
Turci non e Tartaria, ſed Perſia pulſi a Tartaris in Aſiam minorem commigrarunt. 304
Turci nummos Chriſtianorum principum charactere ſignatos, hoc tempore minime averſantur. 322
Turci per Venetos quam graviſſime offenſi. 293
Turci præda amiſſa per Chriſtianos cæſi innumerabiles. 293
Turci qualiter primum in Græciam ingreſſi ſint. 247
Turci rebus omnibus Janci fuga elapſi potiuntur. 257
Turci relicti omnibus, in fugam ſeſe conjiciunt. 277
Turci ſimiæ Græcorum & Romanorum ſunt. 298
Turci ab Iconienſium imperio pedem in Europa non fixerunt. 317
Turci veterem Græcorum imperii formam æmulati ſunt. 314
Turci vocabulis a conſonante gemina incœptis; vel I, vel V, Gallicum præponere conſueverunt. 310.
Turci Zemenicum ſive Chirido caſtron ductu captivi Chriſtiani occupant. 312
Turci edictum. 234
Turcica crudelitas. 288
Turci Erymon. 4
Turcomani Perſici qui ſint. 356
Turçomani qui ſint. 323
Turçorum origo. 3
Annal. Turcic.

Turcorum primus in Europam tranſitus. 6
Turcorum in Europam alter tranſitus. 7
Turcorum inteſtinum bellum. 16. clades. *ibid.*
Turcorum equitum deprædationes. 40
Turcorum mores, religio, leges, &c. 50
Turcorum duces ſeptem. 6
Turcorum militia, nomina, & ordo. 95
Turcorum res in Aſia. 135
Turcorum acies. 237
Turcorum pugnas ineundi mos. 142
Turcorum victoria 1448. 149
Turcorum ludi. 180
Turcorum præfecturæ. 181
Turc. Trapezunte potitur. 205
Turcorum quies nocturna. 211
Turcus Hebraice exſul eſt. 312
Turcus Maximilianum Cæſarem aſtu circumvenire conatur. 275
Turquia Beluacenſi regnum eſt Iconienſe. 348
Turres meſſitis prælatæ adjunctæ. 316
Turris. 335
Turris ſacra in Propontide. 235
Tzader Mecter baſſi præfectus tentoriis. 300
Tzalizi Mecter baſſi, præfectus Muſicorum. *ibid.*
Tzankia. 359
Tzapnidæa Turcis ſubacti. 27
Tzaus baſſi capitaneus ſive præfectus Tzauſiorum. 371
Tzingis Chan, non Tzinkis vel Tzincis ſcribendum. 304
Tzohadar. 357
Tzubali capiſi ſexta Conſtantinopolis porta. 360
Tzurolloe nunc Zorli. 313
Tzurulus a Propontide verſus mediterranea diſtat. *ibid.*

UGallicum Turcis etiam uſitatum eſt. 310
Vaivoda generaliter præfectum militum ſignificat. 326
Vaivoda Moldaviæ clade ingenti Turcos adficit. 343
Vaivoda Moldavus anfugit & abdit ſe. 269
Vaivoda Moldavus ſtrenue cum Muchemete pugnat. 258
Vaivoda præſes loco regis adminiſtrationem habens in aliqua provincia ea lege, ut gubernatore ſit inferior. 193
Vaivoda Valachus caſtra Muchemetis tempore nocturno opprimere conatur. 257
Vaivoda Valachus in Ungariam profugit, & captus a rege Ungariæ incarceratur. *ibid.*
Vaivodæ Valachi, cum ſe ab obedientia regum Ungaricorum ſubtraxiſſent, Deſpotæ vocari maluerunt, quam Vaivodæ. 257
Valachi Danubium tranſmittunt navigiis. *ibid.*
Valachi homines improbi. 274
Valachi unde dicti. 256
Valachia eadem cum Gallis & Italis utitur lingua. *ibid.*
Valachia fœde diripitur. 254
Valachiæ duæ ſunt, major & minor. 326
Valachi Romani coloni. 31
Valachis bellum illatum. 99
Valachi Turc. res diripiunt extra ordines. 137
Valachorum fuga. 158
Valachorum caduceatoris oratio. *ibid.*
Valachi tranſfugæ omnes cæſi. 152
Valachorum qui & Moldavi audacia. 211
Valentiæ regnum. 213
Valor monetæ Turcicæ & aliarum quarundam expoſitus. 309
Valpoum Petri Perenii arx capitur. 271
Varna. 338
Varna olim Dionyſiopolis. 339
Ucra Novogradia eſſe non poteſt. 322
Ucra pro Ryca litteris tranſpoſitis ſcripta eſt vicioſe in Laonico. *ibid.*

Veneti cum Sultano Bajasite muneribus delinito pacem faciunt. 261
Veneti Mitylenen fortiter oppugnant. *ibid.*
Veneti perfidiæ notati. 269
Venetorum insolentia in Joannem. 20
Venetorum & Turcorum bellum 1408. 77
Venetorum respublica. 81
Venetorum fœdus cum Turca. 120
Venetorum & Ungarorum contra Turc. consultationes. 226
Veneti oratores in Ungariam, eorumque oratio. 229
Veneti Argos occupant. 231
Veneti Isthmum muro includere conati. 232
Veneti Isthmum deserunt. *ibid.*
Venetorum fuga. 233
Veneti ab Omare impetiti. 234
Ventus Christianis adversus, Turcis propitius. 274
Versajobes filius Giokelpis. 272
Vesprinium penultimo Junii die obsideri cœptum, postridie memorabili celeritate fuit expugnatum. 277
Vetternus & negligentia Christianorum maxima. 303
Vethaimenses flamma castello suo injecta, Strigonium se recipiunt. 277
Vexilla Turcorum qualia sint. 310
Ugnan Chan filius Chorasanis. 196
Vicinia Zagoræ & Philibæ devastata. 248
Victor Rechlinger. 297
Victoria Christianorum incomparabilis. 280
Victoris Capelli patricii Veneti oratio de bello Turcis inferendo. 227
Vidua Nemethii mundum e Tochajo secum aufert. 274
Viduæ Lazari calliditas. 190
Vidyna urbs ad Danubium sita deficit a Musa, & iterum ab eodem subjugatur. 252
Vidyna in metropolim ex episcopatu evecta. 320
Vidyna non recte Bydena scripta est. *ibid.*
Vienna a Sultano Soleimane ad viginti dies oppugnatur 267
Vienna Austriaca a Soleimane obsessa. 374
Villa Otomanzica Deli, qui Græcum quemdam equitem fortissimum vicisset ab Aladine Turco data. 302
Viminatz a Vidyna diversum infra Belgradum positum a Sambuco in Ungariæ chorographia. 251
Vindomiana. 369
Violator pacis publicæ salvi commeatus regii beneficio frui nequit. 290
Vitez lingua Ungarica milites strenui sunt. 265
Vivitur ex rapto. 285
Ulachia Græcis quæ sit. 256
Uladislaus rex decollatur. 315
Uladislaus ex Polonia ad regnum Ungariæ accersitus. 107
Uladislai infelix in Turciam expeditio. 127
Uladislaus temere Janitzaros aggressus cadit. 139
Ulefe. 355
Ulofezil qui sint apud Turcos. 260
Ulu Chan maximus Tartarorum omnium princeps vocatur. 305
Ulu Duveidar. 365
Ulu Duveidar dignitate post Sultanum primus. 264
Ulubat oppidum sic Turcis, Geographis nostris Lupadi vocatum. 308
Ulumas begus a Scacho Techmasi, filio Scachi Ismailis deficit. 267
Ulumas begus, cæso Techmasis Scachi dundare, superior evadit. 268
Uluzalis mari cum triginta plus minusve triremibus aufugit. 280
Uluzalis prosultanus Cesairensis. *ibid.*
Ungari a Jacupe Aga cæsi. 351
Ungari in fugam aguntur. 207
Ungari inter se dissentientes, Turcis eos persequentibus, fugiunt. 330
Ungari peste infestati. 157
Ungarorum discessus. 130
Ungarorum ad Venetos responsum. 230
Ungarorum classis in Turcos. *ibid.*
Ungarorum audacia intempestiva. 138
Ungaricum bellum rege Uladislao duce. 124
Ungra Græca pronuntiatione proprius accedit ad vocem Engurim quam Uncra. 324
Unkabani porta urbis Constantinop. quinta. 360
Vota pro anima defuncti Soleimanis facta. 276
Vorum Soleimanis. 285
Vox Turcis est loco campanæ, cum ad orandum excitantur. 316
Urbanus magister bombardarum Valachus. 159
Urbinatium tyranni. 125
Urbs Hadrianopolitana cum omnibus ædificiis ad merces distrahendas extructis conflagrat. 259
Urceoli elegantissimi ab incolis Dimotucensibus elaborati, Constantinopolim deportantur. 314
Urchan ad expugnandam Prusam proficiscitur. 246
Urchan filius Osmanis regnavit annos triginta duos. 319
Urchan Gases Soleimanis bassæ pater quo tempore mortuus. 247
Urchan in imareto abs se exstructo cibos distribuit ipsemet. 311
Urchan ipse litteris operam dantibus & peregrinantibus cibos in xenone suo distribuit. 247
Urchan pactis religiose stetit. 246
Urchan patri Osmani succedit. *ibid.*
Urchan provincias ab Osmane captas suis distribuit *ibid.*
Us callidum & astutum significat. 347
Uscochi qui sint. 323
Uscopia. 321
Uscufia pileum Turcicum significat. 234
Uscufiæ Turcorum quales pileoli sint. 317
Ustazelues occiditur. 265
Usumcassanus bellum parat. 195
Usumchasanes agmina sua in Turcos duxit. 258
Usumchasanes cum suis fugæ se dat. *ibid.*
Usumchasanis Parthici regis militiæ dux. 257
Usun Chasan. 342
Usun est longum sive procerum Turcis. *ibid.*
Utrum Orthobules & Musulman pro uno & eodem Bajasitis filio habendi sint, nec ne. 323
Utrum Muchemetes filius Gilderunis sedem imperii Hadrianopolim transtulerit. 326
Uxor Achmetis per Mustapham Muchemeti filium compressa. 343
Uxor prima Mahumetis loco virginis scortum esse, inventa est. 283
Vvalachi. 326
Vvalachi in Vvalachos mutati ob molliorem pronunciationem. *ibid.*
Vvalischi. *ibid.*
Vvalli Germanis sunt Galli. *ibid.*
Vvetsch. 298
Vvihitzium Karuli Archiducis Austriæ castrum. 296
Vvilmer idem qui Gilimer. 326
Vvolfius Ungnad baro in Sonneck. 292
Vvladi ad Hungaros legatio. 210
Vvladi carnificium. 212

X

XAMULI nunc est, quod olim Hexamilium. 313
Xeni Græcis qui sint. 326
Xylokerkos porta Constantinopolis undecima. 361

Y

YGNENSES omni auxiliorum spe destituti. Murati absque omni mora se dedunt. 249
Ygno est ab Inos. 315
Ygnos Græcis dicitur Ænos & Oenos. *ibid.*
Ypsala oppidum Thraciæ. *ibid.*

Digitized by Google

Z

ZAbatica arx Georgii Bebeci perduellis a Suendio expugnati. 305
Zabragium Turcis per Agrienſes ereptum. 272
Zacharias Centereo. 170
Zacynthus inſula juris Veneti. 293
Zacinthus ſive Zanthe. 336
Zagani res in Peloponneſo. 273
Zagora Thraciæ oppidum, prius Debeltus appellatum. 315
Zagorenſis ager ſub Theophilo & Teodoro Imperat. poſtquam ad fidem Chriſti converſi fuiſſent Bulgari, acceperunt circa annum Domini 808. 41
Zalderana planicies quædam, 265
Zamberdi Gaſali. 249
Zatuarum ſub medium menſem Januarium in manum Lazari Suendii venit. 278
Zauſii. 365
Zauſii iidem ſunt apud Turcos, qui alibi commiſſarii. 292
Zecchinus Turcicus ducatus eſt Venetus, 308
Zecme, minor vocata, 262
Zecme minor, 356
Zeineli ſignificat hominem dentes vel maxillas prægrandes habentem. 343
Zeineli Uſunchaſanis filius in prælio contra Muchemetem cæſus. *ibid.*
Zelebi cognomen unde ortum, 356
Zelebis nobilem ſignificat. 233
Zemaſiel Achir menſis quidam Turcicus. 268
Zemenicum caſtrum Chriſtianorum a Turcis captum. 247
Zemes a fratre Bajaſite victus in Caramaniam profugit. 286
Zemes Sultanus doctis e Caramania copiis Bruſam profectus domicilium ſibi extruit. *ibid.*
Zemes Sultanus iterum victus ad mare profugit, & in Italiam ſe recepit. *ibid.*
Zemis alter Muchemetis filius veneno ſibi per Pontificem propinato, paulatim confectus exſpirat. 345
Zenderlu Chelil quis ſit. 314
Zenempiſas a Turcis deficit. 134
Zercola tegumentum capitis eſt e philtro, latam auream fimbriam habens, qua capiti imponitur. 310
Zercolæ rubeæ & albæ quid ſint. 89
Zeſchnegir baſſi. 356
Zeſchnegir Turcis præguſtator eſt. 213
Ziangir filius Soleimanis. 273
Ziangir videns fratrem ſuum Muſtapham, patris juſſu occiſum, ſibi ipſi pugione in ventrem adacto ſuper cadaver fratris collapſus exſpirat. 274
Zibit quid ſit, 317
Zibuc planicies eadem eſt cum Sivac. 133
Zibuccia provincia. 262
Ziches Orthobulis filius. 254
Zichides, Turcorum ſacrificuli. 162
Zietuca ditio Anatoliæ imperio Muratis adjicitur. 218
Zigetum in manus Turcorum venit. 277
Zigetum a Sultano obſideur. *ibid.*
Zigetum oppugnatum quidem, ſed non expugnatum. 273
Zindis kemales begus. 162
Zingani, 278
Zingis Chan Beluacenſi Chingis Cham eſt. 277
Zingis Chan quando in primis claruerit. 254
Zingis Chan Ugnanem Chanem perſequitur. 272
Zoe Conſtantino Monomacho nubit, & per nuptias imperium tradit. 314
Zoe Imperatrix Conſtantinum Monomachum judicem Græcorum fecit. *ibid.*
Zolnoccum. 272
Zolnoccum Turcis per Agrienſes ereptum. *ibid.*
Zonchium. 354
Zorli olim Tzurolloe dicta fuit. 313
Zorli. 357
Zoſimus. 364
Zuma templum eſt amplum operis lapidei. 311
Zunaites Smyrnæ dux. 85
Zunaites transfuga. 94
Zungi locus a Serviorum clade dictus. 318
Zythna expugnata. 272

FINIS.

Ad 1472?1

Digitized by Google

C O R R I G E N T E

D. GEORGIO PATUSSA

A T H E N I E N S I,

FLANGINIANI SEMINARII

MAGISTRO ET RECTORE,

Digitized by Google

Digitized by Google